a ¶Cõſilio. Adde, virginis glorioſæ præſidio inuocato, q̃d Bald. latè hic dicit, qualiter q̃s teneaꝛ de cõſilio, & inter cætera vnũ, q̃d refert & ſequiꝛ Pau. de Caſt. qui dicit, illud habuiſſe de facto ſcilicet mãdans homicidiũ aliàs facturo: nõ debet puniri tãquã homicida: & præſumiꝛ ſecũdũ ipſum, ꝙ aliàs erat facturus, quãdo nulla inimicitia erat inter interfectum, & mandãtẽ, ſed inter interfectum & interficiẽtem: vel ſi mãdans erat inferior mandatario, vel ſi ab interficiente præceſſerint minę. alleg. Iac. But. in l. j. ff. de eo per quẽ fa. erit. & l. metũ. §. quod met. cau. Sed tu vide pulchrè Ange. conſil. xxij. vbi ponit de eo, qui iuit ad Titiũ, & dixit, ego volo Sempronium interficere, Titius reſpondit, q̃d vis facere, citò facias: aliter res tua nõ bene ſuccedet: iſte iuit, & interfecit, qualiter teneaꝛ Sempronius: ibi vide. Et an teneatur conſulens aliàs facturo, vide Bar. cõſi. clxv. per Bal. cõ. ccxxij. ij. lib. Et qualiter teneaꝛ, qui ſecũ ludẽtẽ ad taxillos interfecit, vide Ang. cõſi. xxvij. Et an ſtãte ſtatuto Mediolani, ꝙ null⁹ corporaliter puniaꝛ, niſi lege municipali caueatur, & alio ſtatuto, ꝙ homicida capite puniatur, ita ꝙ ſtatim moriatur an mãdãs homicidiũ debeat decapitari ſtãtib⁹ p̃dictis ſtatutis? Bald. conſuluit ꝙ non, eius conſi. lxij. inci. caſus talis, ſtatuto cauetur. Et an ſtatutũ puniens dantẽ auxiliũ, conſiliũ, & fauorẽ ad maleficium, habeat locũ in eo, q dedit cõſiliũ, licet maleficiũ non ſit ſecutũ: vide Bal. conſi. cclvj. iiij. lib. Et an ſtatutum puniẽs dãtem auxiliũ, habeat locum in eo, qui materiam veneni præparauit: ꝑ eundem Bal. conſi. ciij. iiij. li. & oĩa nota: quia auro prætioſiora.

Incipit lectura clariſsimi iuris *Cæſarei interpretis. domini Bartoli de Saxo ferrato, ſuper Secunda Codicis, quam diligentiſsimè caſtigata, nouiſque additionibus illuſtrata.*

De ſeruis fugitiuis. *Rubri.*

SVMMARIVM.

1 ☞Seruus fugitiuus, quòd faciat furtum ſui. & nume. 4. & nume. 5.
2 Seruus fugitiuus, non vſucapitur, nec præſcribiꝛ propter ſui vitium.
3 Fuga ſeruorum non debet eſſe dominis damnoſa. & nu. 10.
4 Quis obligatur ex conſilio fraudulento.
6 Præſcriptio cadit in re mobili, ſicut in immobili.
7 Duæ negationes quando faciant vnam affirmationem.
8 Seruus fugitiuus quis dicatur remiſsiuè.
9 Seruus fugitiuus præſcribitur ſpatio xxx. vel xl. anno. Et quo tempore incipiant iſti anni.

LEX I.

SEruum fugitiuum. Iſta lex, & titulus conſueuit multùm ſolennizari. & breuiter dicit: Seruus fugitiuus eſt res furtiua: ideo tempore non acquiritur. h. d. Lectura huius leg. variatur multis modis. Principiũ variaꝛ duobus modis. quæ variatio eſt in modo formandi caſum, non in iuris effectu: vt in prima glo. Medium variatur quatuor, vel quinq; modis: de quibus tres ponuntur in gl. magna, duo alij addun tur per doct. vt infrà dicam. Finis variatur duobus modis, vt in vlti. glo. pono caſum in terminis ſimpliciter, & ſub nube, ſecundũ modum qui poniꝛ
1 in glo. Not. † ꝙ ſeruus fugitiuus facit furtum ſui.
2 ¶ Not. † ꝙ non poteſt vſucapi, nec præſcribi pro-
3 pter vitium furti. ¶ Nota † ꝙ fuga ſeruorum non
4 debet eſſe dominis damnoſa. ¶ Ad primum † oppo. de l. ſi quis ſeruus. §. j. j. de fur. Sol. dicit glo. ibi
a ideo, quia nemo ex conſilio [a] obligatur. Quæ ſolu. non eſt vera: nam quis obligatur ex conſilio, ſi eſt fraudulentum. l. conſilij. de reg. iur. Dic ergo ſecundùm doc. & bene, ꝙ ſeruus fugitiuus facit furtum ſui: vt hic. tamen iſtud non eſt propriè, & regulariter furtum: nam in furto requiritur ꝙ ſit differentia inter contrectantem & rem contrectatam: vt l. j. ff. de furtis. ſed hic eſt idem: vnde non eſt regulare furtum, & ideo præſtans opem huic furto regulari, non tenetur furti, niſi furtum regulare ſequatur: vt l. contraria. ¶ Item opp. ad iſtud idem, & aſſumo gloſſ. magnam poſt medium. Rei ſubtractæ dominus perdit poſſeſsionem: vt l. ſi rem mobilem. & l. rem quæ nobis. ff. de acquiren. poſſeſ. Sed quis retinet poſſeſsionem ſerui fugitiui? ergo non ſit ſibi furtum: vt l. j. §. per ſeruum qui in fu. ff. de acquiren. poſſeſsio. Solu. Licet reti
b neat poſſeſsionem ciuilem: [b] tamen perdit naturalem. & detentationem. Vel aliter, cõtraria loquũtur in furto regulari. ¶ Item oppo. de l. interdum. §. cùm autem. ff. de fur. Sol. Hic loquitur quando ſeruus ſurripuit ſeipſum, & ſic rem dominicam: vnde ſtatim ſit furtum: ibi quando ſeruus ſurri-
5 puit res peculiares. ¶ Ex † prędictis ergo debes ſcire, & dicere, quòd aut ſeruus ſurripuit ſeipſum, aut aliam rem. ſi ſeipſum, aut quæris, an fiat furtum quantum ad ſe, an quantum ad opem præſtantem. Secundo caſu, quando ſurripuit aliam rem: diſtingue, aut dominicam, aut peculiarem: vt ex prædictis patet. ¶ Venio ad ſecundam partem, & oppo. hic innuitur, ꝙ præſcriptio locum b habeat, niſi eſſet res furtiua. Contra, ſeruus eſt res mobilis: ſed in re mobili non cadit præſcriptio: vt in l. in ſeruorum. j. in quib. cau. ceſ. long. tempo. præſcrip. Huius timore variatur lectura huius verſi. tribus modis in gloſſ. Primo ꝙ hic erat ſeruus adſcriptus glebæ: vnde cenſetur immobilis: vt l. iij. ff. de diuer. & tempo. præſcript. & l. ſi quis inquilinos. ff. de legatis. j. Sed contra hanc l. opp. quia res immobilis non eſt furtum: vt Inſti. de vſucapio. §. quod autem. & l. furtum. §. fundi. ff. de vſuſcap. Solu. glo. donec eſt in poſſeſsione, non eſt furtum: ſed ſi ſepararetur ab ea, tunc fit c furtum. Sicut dicimus decreta, quæ ſi euellatur de terra, efficitur res mobilis, & ſic furtum. ¶ Item oppo. ad hanc l. quia cùm non poſsit alienari ſine poſſeſsione: vt quemadmodum. de agri. & cenſi. lib. xj. & eadem ratione non poterit præſcribi: vt l. vbi lex. de vſucap. Solu. gloſſ. ꝙ alienatio non conceditur fraudulenter, vt ibi: ſed tempore ſic, vt hic. Ad idem de diuer. & tempo. præſcri. l. longe. & quod ibi no. & l. iij. eodem titulo. Iſta lectura non eſt vera: quia incideremus in aliud obſtaculum. Nam tunc non haberet locum vſuſcapio triẽ d nij, de qua loquitur iſta glo. Ideo gl. legit alio modo, vt dicat ꝙ non habeat locum vſuſcapio, ſi poſſideatur ab alio: neq; pręſcriptio, quando ipſemet vult ſe præſcribere in libertate: vt l. j. j. de præſcriptio. longi temporis. quæ aduer. lib. & iſta eſt ſatis bona. Vel aliter, & eſt tertia lectura: Non habet locum vſuſcapio contra dominum, neque præſcriptio contra creditorem. Nam debes ſcire, ꝙ ꝑ vſucapionem triennij, non læditur ius creditoris: vt l. vſuſcap. j. de pigno. Sed requiritur præſcriptio lõ
c gi temporis: [c] vt j. ſi aduer. credi. l. j. Et iſtæ tres lectu. ſunt in glo. quarum duæ ſatis bonæ ſunt. Alij,
6 vt Richar. Malumb. dicunt † ſic, vt dicamus. In re mobili, nõ cadit præſcriptio longi temporis. verũ eſt de neceſsitate: qa ſufficit vſuſcapio triẽnij. Sed ſi quis non vellet vti vſucapione, ſed p̃ſcriptione: eodem modo haberet locum in re mobili, ſicut in re immobili. Ita intellige hãc materiam. Iſta videꝛ ſatis bona. Alij, vt Iac. But. legunt aliter, quòd hic Imperator locutus eſt quadam ſuperabundantia, quodam modo deridens querentem vllo modo poſſe acquiri tempore: nec habet locum vſuſcapio nec præſcriptio. Tene quam vis, quia nõ curo. Ex prędictis potes colligere diſtinctionem, an in re mobili cadat præſcriptio. Dicatis per vos: vt
7 patet ex prædictis. ¶ Opponi. duæ † negationes fa
d ciũt vnam affirmationem, [d] vt l. duobus. ff. de verborum ſignifi. ſed hic ſunt duæ negationes: quia dicit, non habent locum nec vſuſcapione, nec longi temporis præſcriptione, & ſic concludit, quòd habet locum. quod eſt contra legem, quæ dicit ꝙ res furtiua non poteſt vſucapi. Huius timore dicit glo. ꝙ hic abundat vna negatio. quod ſatis placet. Aliàs dic quòd lex contraria loquitur, quãdo plures negationes referuntur ad idem: ſecus ſi ad diuerſa. ſed hic iſta duo non referuntur ad diuerſa. Sed certè prior ſolutio melior eſt. Nam hic & dictio non, & dicto nec, referuntur ad idem. Vnde dicendum eſt, quòd vna abundat. ¶ Item oppoñ. ad hanc partem, quòd iſta conſequentia non eſt bona: res eſt furtiua: ergo non poteſt vſucapi. Cõtra. ff. de vſucapionibus. l. ſequitur. §. ſi rem. Glo. dicit, fallit ibi. Quod dic plenè vt ibi. ¶ Item opponitur. ff. de furtis. l. ſerui & filij. in principio. Solutio. Fateor quòd non competit actio furti: & tamen res efficitur furtiua: vt hic. quod dic plenè vt dicta lege ſequitur. §. ſi rem. ¶ His præmiſsis pri-
8 mò † quæro, quis dicatur ſeruus fugitiuus? Dic vt

b ¶Ciuilẽ. Adde ibi ſecundùm Paul. de Caſt. ꝙ iſta gloſ. in hoc non poteſt ꝓcedere: quia ſtatim ꝙ ali⁹ occupat ſeruum, dominus perdet ciuilẽ, per d. §. per ſeruum, qui in fuga. & dicit mirari ꝙ doct. non perpenderint.

c ¶Sed requiriꝛ pręſcriptio longi temporis. Præſcriptio habet locum in re mobili, volẽte poſſeſſore. Adde eundẽ Bart. & Bal. in l. in ſeruorũ. in quib. cau. ceſ. longi tẽp. præſcri. ſecundùm Bal. hic contra.

d ¶Affirmationem. Qualiter intelligaꝛ ꝙ duæ negationes faciãt vnã affirmationẽ, adde tñ q̃d ſec⁹ eſt in trib⁹: qa remanet in effectu negatio. l. j. §. ſi autem ſic. ff. de hære. inſt. ſecũdũ verũ intellectũ l. j. de cada. pu. Qñq; vna negatio abundat. vt hic hꝛ: & vide Bar. ĩ l. duobus verbis. j. de ver. ſig. & multum no. in l. q ſe patris. j. vñ lib. & Bald. in prin. feu. in xiiij. co. Et hic etiã adde, ꝙ duæ negationes affirmant. hoc eſt verũ, cum referunꝛ cõiunctim ad idem. ſecus ſi diſiunctim. c. vt animarũ. de conſtit. in vj. & ibi per Io. An. in no. & ꝑ baꝛ. ff. de iureiurã. l. ſi duo. §. Marcellus. & ĩ c. & ſi Chriſtus. de iureiurã. & nota hoc & vide Bal. hic plenè in vj. colum. & doctor. poſt gloſſ. in d. c. & ſi Chriſtus. & aliqua etiam per Ludo. in l. j. §. ſi quis ita. de verb. obliga. Adde tu, & vide Bal. in proœ. Inſtit. colũ. iij. & Moder. in l. manifeſtę turpitudinis. ff. de iureiuran.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

lege quis ſit fugitiuus.ff.de ædil.edict. ¶Quæro,
9 vtrum ſeruus iſte† fugitiuus pręſcribatur triginta
annis.Reſpõ.ꝙ ſic:vt l.omnes.de præſcrip.trigin
ta anno.Item quęro,à quo tempore incipiũt iſti
a xxx.anni.Hic eſt notabilis gloſſ.[a]& Dy.facit de
iſta glo.magnũ feſtum in c.ſine poſſeſsione. de re
gu.iur.lib.vj.vbi dicit gl.ꝙ ſerui fugitiui domin⁹
retinet poſſeſsionem ciuilem: ergo donec ipſe ha
bet ciuilem,contra eum non currit præſcriptio.
Cũ ergo deſinat ciuiliter poſsidere,incipiet præ-
ſcriptio currere.& vide gloſſ. magnam circa fi. Si
igitur incipis hodie poſsidere rē abſentis,& igno
rantis,hodie non incipit præſcriptio tua, donec
ille retinet poſſeſsionem ciuilē animo:ergo opor
b tet ꝙ labatur [b] longum tempus:[c]& ſic præſuma-
c tur obliuio illius abſentis: vt l.ſi id quod in princip.
d de acqui.poſ.[d]& ibi no.Ex tunc,tu incipies pſcri
bere.quod eſt multũ notandũ.& Dy.facit multũ
10 notare. ¶Venio† ad vltimam partem,& opp.ꝙ
fuga ſeruorum ſit dñis dãnoſa:vt inſtit.de his qui
ſunt ſui vel alie.iur.§.fi.Solut.Timore huius iſta
particula legitur duobus modis: vt illa verba, ex
quacũq;,regant ex parte ſubiecti:alia ex parte pdicati,vt habes in gl.¶Vltimò opp.ꝙ fuga ſeruo
rũ oĩno ſit dãnoſa dñis,ſaltē quo ad opas.Sol.Fateor oppoſitũ:& quod dicit,ex quacũq; cã,intellige
in cã, aduerſus quã põt per hãc legem prouideri.

SVMMARIVM.

1 ☞Pro re amiſſa,vel furto ſubtracta,ob publicã
vtilitatem perquiritur in domo aliena.
2 Si apparēt indicia,ꝙ in aliqua domo ſunt res amiſ
ſæ:tunc officio iudicis perquiritur domus.
3 Officium iudicis quando imploratur,non requi-
ritur libellus.

LEX II.

e REquirendi.[e] Per officium
iudicis dat facultas dño in alienis domibus perqui
rendi fugitiuos.h.d. ¶Opp. Inſti.de
ob.quæ ex deli.§.ſed hę.Gl.in l.j.ff.eo.dicit ꝙ eſt
ſpeciale in ſeruo fugitiuo: ſec⁹ in aliis reb⁹ inani-
1 matis.†quod ſatis placet,quod pquiſitio fit ad vtilitatē priuatã:ſec⁹ ſi ad publicã vtilitatē:vt l.oĩs.j.de
aquęduc.li.xj.facit l.quoſdã.de metallariis.eo.li.
2 ¶†Itē pdicta vera[f] niſi appareãt indicia.ꝙ ĩ dicta
f domo deberēt eſſe res.Tũc eñ pp̃ter indicia puenitur admiſsionē perſonæ ad torturã:multò ma
gis ad perquiſitionē domus:vt ff.de quęſt.l.j.&
3 p totũ.j.de quęſt.¶†Quęro,vtrũ qñ imploratur
iſtud officiũ iudicis,debeat dari libellus.Rñ.non:
quia eſt officiũ iudicis quod miſericorditer implora
tur:vt no.in ſimili ff.de inter.act.ſuper rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Eſt in electione iudicis amputare pedem ſerui
fugitiui,vel illum damnare in metallum.

LEX III.

g SI fugitiui.[g] Si ſerui in actu
tranſeundi ad hoſtes deprehēdant,pœna pedis,aut metalli puniunt.h.d. ¶Oppo.ff.de pœ-
nis.l.ſi quis aliqs.§.j.Sol.Ibi perfectè trãſierunt:
hic fuerunt capti in itinere. ¶Oppo. pari pœna
ſunt puniendi:vt l.ſi quis non dicam.C.de epi.&
cle.Dicunt quidam.quòd fallit iſta regu.Doc.Vl

a ¶Hic eſt not. glo. Adde ad iſtam glo. Pe.de Bel.in l.iij.§.ex contrario.de
acqui.poſ.& quæ habes in §.j.in amittenda.in ea.l.No,glo.ex quo etiam
no.ꝙ cõtra poſsidentem ciuiliter tantùm,currit præſcriptio.Pro qua eſt
tex.in l.locum.§.proprietarius.ff.de vſufru.& vide Bart.latè in l.iij.§.ex
cõtrario.ſ.de acqui.poſ.& Bar.in l.Celſus.de vſu.in iij.col.Sed Bal.hic in
iiij. col. tenet cõtra
Bart. in præſcript.
xxx. annorum. Et
ad hanc gloſſ. vide
aliam in l. malè agit. j. de pſcriptio.
xxx. anno. ibi: eſt
autē notandũ.

POMATES.

b ¶Oportet ꝙ labatur. Vide Panor.
cõſi.xviij. in fi. vo.
ij.& conſi. lxij. col.
penul.eo.volu.

c ¶Longũ tempus.
Puta decē anno.Et
voluit gl.in l.licet.
j.de acquiren.poſ.
quam ſequitur ibi
Iaco. But.Et idem
voluit Dy. in regu
la ſine poſſeſsione
&idē Cy. & Bald.
hic, & Ang. in l. ſi
de eo.§.j. ff. de acquirē.poſſ.licet gl.
aliter ſentiat,l.furtum.§.fundi. ff. de
vſuc. quã ſequitur
ibi Iac. de Rauen.
Ange. & Imo.Inno.in c. querelã in
gloſ. in ver.de nouo.de elec.& Cyn.
in l.j.C.vbi cau.ſta.in j.q.& Bal.in l.ij.in x.col.ſ.de ſerui.& aqua.Hoc tñ
limitat in quibuſdam caſibus:vt per Bar.in l.ſi de eo.§.j.ff.de acqui.poſſ.
in quibus non requiritur tantum tempus,ad inducendam negligentiam.

d ¶De acqui.poſſeſ.Et iſtud limita in præſcriptione corporalium,ſecus in
præſcriptione incorporalium:vt declarat Bald.in l.ſi quis diuturno.in fi.
ff.ſi ſerui.ven.Imol.in l.j.§.per ſeruum qui in fuga.ff.de acqui.poſſ.dicit
hanc glo.ſing.ſecundùm Dy.in d.c.ſine poſſeſsione.

e ¶Requirendi.Adde quæ dixi in l.hoc amplius.§.de his.ff. de dam.infec.
& quod ibi Barto.Adde ſecundùm Paul.de Caſt.idem eſſe in vxore fugiente,quod in ſeruo.

f ¶Vera.Poteſt perquiri in domo,vbi eſt ſuſpicio,etiam in alieno territo-
rio,ſecundùm Bal.hic.Et vide etiam Cyn. quando poſsit perquiri in do-
mo tua,ſi habeo ſuſpicionem,ꝙ ibi ſit res mea, qui dicit in effectu,ꝙ hic,
quem ſequitur Pet.de Ancha.in clemen.j.§.j.de vſur.per Spec.de inſtru.
edit.§.videndum.ver.pone inſtrumenta.

g ¶Si fugitiui.Et no.hic bonũ tex.cũ glo.de dictione,alius,alia,aliud:quæ
eſt repetitiua ſimilium:vt hic no. Adde no. per glo. & doct. in c.ſedes.de
reſcriptis.quia non ſemper verum,& ibi nota. maximè quando adiiceretur dictio quicunq; alius. Et videtur probari ſubtiliter in l.j.§.debitum.
j.de conſtitu.pecu.allegata in d.c.ſedes. Facit quod habetur in l.finali.§.
cui dulcia.de vino triti.& oleo legato.Item importat ſimilitudinem,niſi
ſub ratione ſubiectæ materiæ aliud inducat, ſecũdùm Iaco.de Bel.in authen.vt defuncti.in prin.& ibi glo.collatio.v.& quod dixi ꝙ dictio alius
implicat ſimilitudinem pœnæ: idem tenet Bal.in l.conuenticula.in iiij.
columna.de epiſcopis & clericis. Et ad quæſtionem Bald. quod ſi ſtatutum dicit, vel alia pœna,intelligitur de ſimili. Adde ꝙ Bald. in l.ij.iij.&
iiij.columna.ſ. de probatio.dicit, quòd ſi ſtatutum dicit, ꝙ ſi quis fecerit
inſultum,puniatur in decē.Si verò vulnerauerit,puniatur maiori pœna:
ſi cum cicatrice maxima, quod poterit puniri ad mortem.Et vide quæ ſit
maxima pœna:& adde hic Bald.in l.finali.j. de his qui à non do. Et idem
in aduerbio aliter,ſecundùm Bal.in l.fina.in penult.columna.j.de ſuis &
legiti.Quid ſi dicatur, quæuis alia? vide Imol.in Clemen.j.de re iudi.&
ibi glo.in verſic.alia quæuis.Et quòd dictio alius,denotat ſimilitudinem,
adde tex.in.c.cũ non ab homine.de iudi.ibi:ſeu alio crimine.Et vide tex.
cum glo.in l.in bonæfidei.de reb.creditis. Et ꝙ importet ſimilitudinem,
bene facit tex.in l.j.ff.de reb.dub.Nam vbicunq; vna pars alternatiuæ eſt
dubia,alia alternatiua declarat,habito reſpectu ad id quod eſt certũ. Audiui allegare glo.in clemen.ne Romani.de electio.& tex.in l.j.præallega.
ponderat Bal.ad hoc in l.cõuenticula.de epiſc.& cleri. Et aliud quod dicitur,quæcunq; alia,ꝙ denotet ſimilitudinē:vide glo. in l.illud. C.de ſac.
ſan.eccle. Vide Bald.in l.item nobis.j.de adult.& quod dictio cæterum,
& alius,non ſit implicatiua:vide tex.& ibi glo.& Bart.in l.non ſolùm.§.
quæritur.ff.de procu.quem ita etiam alleg.Dy.Inſti.de actio.in princi.j.
quando offi.iudi.ſit actio.in fi.Ad materiam adde Bald.in l.& ſi poſt.ff.ſi
quis cau.Adde de dictiõe,alius,alia:vide Barba.conſi.vij.& xxviij.ij.libr.
Et adde ſecundùm Pau.de Caſt.de verbo,deprehendatur, quòd neceſſe
eſt ꝙ inueniatur in
flagranti crimine,
& nõ ſufficeret probare per teſtes.quod
etiam tenuit Ang.
& Rapha. & facit
l.palã.§.quæ in adulterio.de ri.nup.
ſed ſi ſtatutum diceret, ꝙ ſi quis deprehenſus fuerit in
homicidio, debet
intelligi per probationes legitimas,
vel confeſsionem:
vt l.j.cum gloſſ.ſ.
vbi ſe.vel cla.Item
dicit per text. hic
in verbo, debilitetur,ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ debilitãs mēbrũ,tali pœna puniatur. quod puniatur incidens digitum:quia manus
debilitatur, licet digitus non ſit membrum,ſed officium
membri.l. nõ ſunt
liberi. de ſta.ho. &
no.per Barto.ff.de
public.iudic.l.ij.Dicit tamen ſecundũ
Bal.ꝙ accuſator debet eſſe cautus,ꝙ non dicat digitum debilitauit:ſed manum.De qua ma-
teria per Barto.conſi.ccj.incip.quæritur nunquid digitus.Et de dictione,
alius,alia,vide Ro.conſi.cl.Item per iſtum tex.dicit Guid.de Suſa vt re-
fert Io.And.in addi.ad Specu.in ti.de conſti.ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ deferens
bladum extra diſtrictũ amittat bladũ,& equũ:ꝙ repertus in via,tenebit,
niſi dicat ſe ducere ad domum,vel ad molendinũ:& illa ſint circa locum,
vbi fuit inuentus.Dicit tamen Io.ꝙ reuertendo fuit inuentus:ita ꝙ pœ-
nituit,debet iuuari.Refert etiam ꝙ Huber.de Bobio tenuit eum mitius
puniendum,quàm ſi maleficium perfeciſſet.

g ✻ *P.PAV.P.* ¶Si fugitiui.Hanc legem repetit Cepo.cum l.ſeq.
vt ſuper addidi ad Barto.

g POMATES. ¶Si fugitiui.in fi.gloſ.Abb.& quod vult ꝙ dictio
alius,eſt repetitiua ſimiliũ qualitatũ,ponũt Cano.c.ſedes.de reſcript.Pro
iſta glo.adde aliam glo.in §.ſed quia ſolutum.in verb.ſi.in prœmio Dige
ſtorum.& Bar.in l.ſi.C.de tempo.in integ.reſti.De materia vide quæ po-
ſui in oppo.ad Alexan.& quòd alius non ſit repetitiua ſimilium,vide quod
dicit Barto.in l.ſed & reprobari.in prin.ibi:contra hunc tex.ff.de excuſ.
tut.& reprobatur in illis verbis,Chriſtus eſt crucifixus,& cum eo duo a-
lii latrones.

g ✻ *P.PAV.P.* ¶Si fugitiui.Ad apoſtil.primã Alexã.ibi poſitam
de dictione alius,alia,aliud,vide pulchra verba Comen.de iſta dictione
in conſi.xlvj.incip.pater filius.poſt princi.& vide omnino Barba.qui re-
probat glo.in terminis iſtius legis,quia eſt adiecta dictio,quilibet,in lege
cum acutiſsimi.in xij.col.& ſequen.de fideicom.vbi per multa allegat de
iſta dictione,& ponit limitationem vt non procedat quãdo adiicitur alia
dictio.puta quilibet alius &c. Ad quod vide etiam alias glo.per Feli.in c.
ſedes.in j.& ij.colum.verſic.quia declaratis.de reſcrip.vbi habes etiam in
contrarium alias deciſiones & gloſ.& vide eundem ibi in vltima colum.
latius remiſsiuè loquentem.Item vide no.domi. Ant.conſi.xxx.in j.col.
in ij.dubio.quòd ſemper non repetunt ſimilia,ꝙ quando ponuntur cum
copula,non intelliguntur de ſimilibus.& quædam alia habes per eũdem
conſi.lxviij.per totum.Item ꝙ dictio alius,ſit repetitiua ſimiliũ,licet adiiceretur dictio vniuerſalis,quiſq;,vel alia ſimilis,vide Iaſo.in l.ſi vnus.in
prin.in iij.colum.prope fin.ff.de pact.Item in quãtum dictum fuit quòd
dictio,alius,ſit repetitiua ſimilium,limitatur non procedere,vbi eſt adiecta dictio qlibet,vel ſimilis.Glo.hic vult cõtrariũ,quã reprobat Barb.vt
habet ſ.ſed cã defendit Soci.vt habes in l.j.in ij.notab.vbi eſſet alternati-
ua,pcederēt gl.cõtrarię,cõtra allegata p Barb.& alios,de qb⁹ ſ.vide etiã
q̃ ipſe ponit in l.q̃dã.in iij.co.eo.tit. An & qñ ſit repetitiua alius,& de di-
ctione cæteri,q̃ nõ recipit iſtã reſtrictionē,vide Aret.in l.tandē.in ij.no-
tab.& de duob⁹ reis.Itē de eo quod dictũ eſt qñ cõtra dictionē alius,ad-
tramontani

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lib: 6

ꝓcerẽ dictio q̄ſquis, an ſit repetitiua ſimiliū, vid Iaſ.ĩ l.q̄ſq̄s.C.q admitti.
1 ¶Sed nouo iure. Aduerte: qa gl. dicit hic de notario faciente chartam falſam, pœna magna puniri. Quod intellige tñ ſecūdum Bal.in c.j.de prohi.
feu.ali.per Lot.ſi erat legitimæ ætatis. aľs nō amputatur ei manus: quia
iſtud inſtrumētū nō eſt re vera falſum, ſed temerarium: ar.s.ſi aduer.deli.
l.ij.& no.in auť.de

tramontani dicunt, quòd hic peruenit ad actū remotum: ibi venit ad actū ꝓpinquum. ¶ Quæro,
1 † in cuius electione ſit amputare pedem, vel dānare in metallū. Dico quòd eſt electio iudicis. vt l.j.
§.expilatores.ff.de effra.& expi. Cōtra hoc videť glo.in l.quicūq;.j.eo.& dicam incontinenti iſtā l.
corrigi in eo quod dicit, pedis amputatio. vide authen.ſed nouo iure.

SVMMARIVM.

1 ☞Si manus debet abſcindi, debet intelligi de minus potenti.
2 Et quę ſit differentia inter publicum latronem, & furem. numero.2.

SEd nouo. ᵃQuæritur q ſunt caſus, in quibus de iure ꝓ pœna ſequitur mēbri abſciſsio. gl. ponit hic aliquos caſus, quos vide. ¶ Quęro, dicitur
b ꝙ debet abſcindi man⁹ ᵇ: q̄ abſcindeť, dextra, vel
1 ſiniſtra†? Certè illa, in qua pōt minus. ar.l.inter-
2 pretatiōe.ff.de pœ. ¶ †Quęro, & reuoco in dubiū qualiter fures debeant puniri. Nos habemus de hic qōne diuerſas leges: nam de iure antiquo pro furto imponebatur pœna extraordinaria: vt l.j.
ff.de fur. niſi eſſet publicus & famoſus latro, q furca ſuſpendebať. l.capitalium.§.famoſos.ff.de pœnis. Et aduerte: quia gl. intelligit publicum latronē, q cōſueuit furari: & gl. noſtrę vbiq; hoc dicūt, & ita obſeruant: & tñ propriè non dicit bene: nā ille §. loquitur de publico latrone: ſed qui conſueuit furari, eſt public⁹ fur: nō eſt publicus latro: qa latro eſt ille, q ꝑ vim &c. vt hic in tex. poſtea ſupuenit ius Auť. de quo habes hic. Poſtea ſuperuenit quędam conſtitutio noua, de pa.tenē.§.ſi quis quinq; ſolidos.x.colla. q̄ dicit, ꝙ quicunq; ſubtraxerit valorem quinq; ſolidorum, furca ſuſpēdať. Poſtea ſuperuenit alia conſtitutio de pa.iu.firmā. §.furtū.& ibi glo. multa dicit. Finaliter de his habemus hodie ſtatuta in qualibet parte Italiæ, & illa obſeruantur.

SVMMARIVM.

1 ☞Multiplicatio delictorū cauſat multiplicatio-

non ali.§. qa verò veriſimile. colla.ij. Sed certè Bal.loquitur in notario conficiente inſtrumentum ea forma, qua cauetur in d.c.j. & ibi ſubdit, vtrū pœnā amputationis manus, quæ imponiť notario ita conficienti illud inſtrumētum, de quo ibi tollantur aliæ a pœnæ ibi deſcriptæ. & dicit Bald. ꝙ non qa ipſa ſola amputatio manus inducit priuationē officij, & infamiā: qa ex cauſa famoſa induciť infamia ꝑ legem imperialem. Adde qđ habeť in l.iubemus.j.de te. & qđ ibi dixi: & adde qđ Bal.in c.j. §.callidis. de ꝓhi. feu.alie.per Feder. dixit ibi eſſe caſum in ver. ſcriba. &c. qui text. eſt ſing. ſecundū Bal.in rub. C.res iter alios act. in fin. Quòd notarij qui ſcribunt inſtrumenta, quæ ſciunt confici in fraudē vſurarū, debent ab officio tabellionatus remoueri ob infamiam. Cui ad-
de etiam Bald.in l.iubemus.§.ſane.C.de ſacroſan.eccle.& ibi Iaco.Butr.
melius, licet Bal.eū nō alleg.& adde Bal.in l.ſi mandatū.C.manda.q dicit ꝙ notarius faciēs inſtrumentum clandeſtinum, debet puniri. Allegat
Inn.& vide in l.cum fratrem.C.de his quib.vt indi. Et vide quando inſtrumentum ſit falſum & per cōſequens notarius puniať de falſo, ꝑ Bald.
in l.ſi poſt diuiſionem.ſ.de iur.& fac.ign. Et qñ notarius cōficiens inſtrumentū ſuper re illicita puniatur, vide Bar.& Bal.in l.ij.C.de peti.bo.ſubla.lib.x.& omnino Bal.in rub.de fide inſtru.in ix.col.verſi.dixi tertiò. Et
iſta adde ad intellectū no.per Bar.in l.ſi quis obrepſerit.de fal.& text.&
Bald.in l.iij.ſ.de euict. Et quando reperitur in inſtrumento aliqua ſolennitas, ſi illa non interuenit, præſumitur inſtrumentum falſum in text.no.
in l.nulli.C.de nume.& actua.lib.xij.& ibi Bart.& ibi qua pœna puniatur nunc notarius. Sed hoc debet intelligi vt per Bart.in l.ſi poſt.ſ.de iur.
& facti igno.& vide in l.iubemus.j.de teſti.& ibi Bald. Adde dum Barto.dicit quòd abſcindetur illa manus quæ minus poteſt quod idem tenuit Pau.de Caſtro hic, qui vult quòd ſi quis habet manū vnam aridam
quòd illa ſit amputanda: & quòd deformitas etiam in hoc facit pœnam.
Et ita dicit determinaſſe Ioan. And.in mercurialibus in regula, in pœnis.
& Ange.hic allegantem pro hoc bonum text.in l.iij.§.ij.j.arb. furtim
cęſa. vbi appellatione arboris continentur arbores, quarum radices deſierunt viuere. Et ita punitur per illum titulum, qui ſimiles arbores incidit,
donec ſunt in pede, quemadmodum qui incidit alias arbores, quarum radices ſunt viuę. Item adde ſecundū Pau.de Caſtro. latro non dicitur niſi
quādo palam & in ſtrata publica: & non dicitur famoſus, niſi pluries facere conſueuit, ſecundū etiam mentem gl. hic quod dicit notandum ad ſtatuta facientia mentionē de furibus, & latronibus famoſis: quia pro vna vice non poſſunt dici famoſi. An aūt ſtāte ſtatuto quòd ꝓ tertiò furto quis
ſuſpendatur: & quis facit furtum notabile & maximū an debeat ſuſpendi? Bal. hic dicit ꝙ ſic. Alij contra qa magis aggrauatur delictum ex frequētia, quam ex magnitudine rei ſubtractæ. Et hanc partem tenet hic Raph.
cum quo trāſire videť Pau.de Caſt. Quid aūt ſi primū, & ſecundū furtum
fuerunt facta extra territorium an iudex poterit aggrauare pœnam ter-

tij furti commiſsi in ſuo territorio? Et dicit Pau.de Caſt. ꝙ ſic, ſecūdū doc.
de quo vide inter conſilia Baldi quoddam conſilium cccclxxiij.iiij.lib.
b ✠ P. P A V. P. ¶ Abſcindi man⁹. In quo debet abſcindi man⁹ notario, intellige dū modo ſit ætatis annorū xxv. ſecundū Bal.in c.j.de pro
hib.feu.alie.per Loth. Et iſtā auť. cū l.ſi fugitiui. repetit Cepol. Item quæ

nem pœnæ: & nume.3. remiſsiuè.
2 Qui non poteſt ſoluere luit in corpus.
4 In pœnis alternatiuis cuius ſit electio.
5 Officialis qui ignorauit delictum, excuſatur in ſyndicatu.

QVicunque. Qui ſeruum fugitiuū ſciēter ſuſcipit, pœna hic ſtatuta puniatur. ſecus ſi ignorāter: & dñs dolū cōmittēs, ſeruo priuabiť. h.
d. ¶ No. ex hac l. pœnā eius, q ſuſcipit ſeruū fugi-
1 tiuum. ¶ Secundo no. † ꝙ ex multiplicatione delictorū, ſequiť multiplicatio pœnæ. ¶ Tertiò no-
2 ta† ꝙ qui non pōt ſoluere, luit in corpore. ¶ Vltimò nota ꝙ ignorans nō punitur. ¶ Opp. ad princip. de l.j.§. quod autem.ff.de ſer.corru. Solu. Hęc intelligitur ſecundū illā, qñ ſuſcepit dolo. ¶ Op. de colo. Thracēſib⁹.l.j. Quidā habēt de col. Illyr. dicit gl. ſpeciale eſt ibi. Tu dic melius, vt ibi. nam hic loquiť qñ ſuſcepit ſciens eū fugitiuū, & cuius erat: ibi ſciebat fugitiuū, ſed ignorabat cuius erat. ¶ Oppo.j.de cō.ſer ma.l.j. Sol. Quo ad aliud ibi
3 ſit æſtimatio quā hic. ¶ Itē opp. † & videtur ꝙ ad multiplicationē delicti, non ſequiť multiplicatio
c pœnæ: ᶜvt l.ei qui.ff.de fur. qđ no.in l.vulgare.in prin.eo.tit. Sol. vt in qualibet earū no.& dixi plenè in l.nunquā plura.de priui.deli. ¶ Et circa hāc
d l.ᵈ †quæriť: hic imponiť pœna alternatiuè: in cui⁹
4 eſt electione. ᵉGloſ. verò dicit hic ꝙ eſt in electiōe
e rei, q̄ eſt ſup verbo xxx.an. qđ no. bene. Cōtrariū videť not. ꝑ doct.ſ.l. ꝓxi.& videť tex.in l.j.§.ex-
f pilatores.ff.de eff. Dico ergo ſic: Qñq; ᶠ noīa imponētia pœnā, diriguntť ad iudicē: qñq; dirigūtur ad reū: qñq; ſunt dubia. Qñ diriguntť ad iudicem, qa dicūt, puniať, cōdēneť, & ſimilia: tūc eſt electio iudicis: vt ſ.l. ꝓxi. Qñ diriguntť verba ad reum: & tūc eſt electio rei. Caſus eſt hic. Si verba ſunt dubia, vt puta dicit ſtatutū, ſit pœna pedis, vel metalli: non loquitur iudici, neq; reo: tūc puto ꝙ in pœ-
g nis corporalibus ſit electio iudicis: ᵍ vt l.j.§.expilatores. de effr. in pecuniaria ſit electio rei arg. de iure do.l.plerūq;. ¶ Nota ſimilem diſtinctionem

pœna imponi poſſit pro furto de iure cōi, vide Iaſo.in l.cū ſeruus.in pen. col.de condict.ob cau.& ibi etiā examinat dictum Bal. ꝙ pro vno furto magno pōt imponi pœna mortis, licet à lege vel à ſtatuto requirantur tria.
c ¶Multiplicatio pœnæ. Vide Barto.in l.is qui cum telo.j. de ſica.& in l.j.ff.de extraor.crim.& vide Bald.in l.ſi quis non dicam rapere. ſ.de epiſco.& cleri.& in l.data opera.in xiij.colum.j. qui accuſa.poſ.& in l. arboribus.§. Iulianus.ff.de vſu fru.& in l.qui autē operas.ff.de infa. & in dicta l.is qui cum telo.& in ca.j. §.iniuria.in vlt.co. de pa.iur.fir.& hic & vide do. Ant.in ca.j.de eo qui mit. in poſſ.ſ. in vlti. charta.
✠ POMATES.
d ¶ Et circa hanc l. In iſta materia vide Ang.in tractatu maleficiorū.glo. in verbo, ſi nō ſoluerit intra decem
dies.in ij.col. latè Felin.in c.& inter cætera.in ij.col.de reſcri. cumulantem
quid ſit electio, ſed limitat decem modis. & adde Cepol.in repetitio.l.ſi fugitiui.in ij.col.in fi.ſ.eo.
e ¶In cuius eſt electione. Et vide ſingulariter Bal.in l.fi.ſ.de nup.& quod
no.Bart.in l.j.ff.vi bo.rap.& per Imol.in l.ij.ff.de pub.iud.per Ange.de
Are.in tra.maleficiorum.in gl.in ver.quas ſi non ſoluerit.& in verſi.quid
autem ſi ſtatutū imponat pœnā alternatiuè.& quod dixi poſt Bart.in d.l.
de pupillo.§.pluribus.de ope.no.nun.& adde latè Bald.in l.ſi fugitiui.&
in auť.ſed nouo iure.ſ.eo. Nec pōt dare iudex electionē mortis reo.l.aut
dānū.§.j.& ibi gl.ff.de pœnis. Et hic adde Bal.in l.data opera.in ij.co.C.
qui accu.poſ.& in liberatiōe pœnarū cuius ſit electio, vide Bal.in d.l.fi.ſ.
de nu.in fi. Et colligit Pet.de Anch.ex glo.in c.de cauſis. de offi.deleg. vt
ibi referūt Moderni, ꝙ eſt electio iudicis. vide ibi vnū verbū. Adde ſecundū Ange. vt refert Paul.de Caſt. ꝙ Bart. cōſuluit, ꝙ ſi ſtatuto caueť ꝙ pro
tali maleficio ponať pœna quinquaginta ducatorū, quàm ſi non ſoluerit
reus intra decem dies, amputetur ſibi pes, & reus cū de facili poſſet ſoluere, ꝙ iudex non debet amputare, ſed cōpellere ad ſoluēdū, ꝑ l.cū duobus
§.idē rñdet.ff. ꝓ ſocio. qđ non placet Paul. licet Raph. dicat cōtra facere:
quia non eſt pœna delicti: ſed pœna retardatæ ſolutionis: vt l.j.cū ibi no.
de in lit.iurā. quę retardatio manebit impunita, ſecundū opi. Bar. qđ nō
videtur dicendum per l.nunquā plura delicta.de priua.deli
f ✠ POMATES. ¶ Ergo ſic, qñq;. Vide plenè Cepol.ſ.in l.ſi fugitiui.eo.tit.per ix.col.in iij.q.& Anna.cōſi.xxij.col.ij.& Felin. plenè in cap.
inter cęteras.col.j.& ſeq.de reſcri.in ca.ſicut Iudæi.de Iudæ.
g ¶Electio iudicis. Vide Bar.ĩ d.§.expilatores. vbi aliter videť ſentire. Et
vide Bald. hic & ſ.l.proxi. Sed iſtud hic ſequiť Imo.in l.ij.de pub.ind. Et
iſta electio debet fieri per iudicē parte citata, ſecundū Bald.in l.ſi fugitiui.
ſ.eo. Et de materia etiam per Bald.in §.pœna grauior.in iij.colū. Et ꝙ in
pœna criminali electio ſit iudicis, vide gloſ. lxiij.diſ.in ſumma. quam teneo, vbi nō cōſtat ad quē verba referunť: licet aliter Bal. ſentiat hic. Et nota ꝙ in alternatiua iuris videť ꝙ indiſtinctè ſit electio iudicis, ſecundū gl.
ordinariā iuncto textu in ca.à crapula.in fi.de vita & ho.cleri. Vide omo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Bal.in l.Lucio.de leg.ij. Et tu vltra prædicta ad regulã huius legis ꝙ qui
non põt ſoluere, luat in corpus. Adde, & limita ſecundùm do.Mari.Soci.
in c.ad liberandum.de accuſa. Primò ſi pœna venit applicanda fiſco: vt in
c. Odoardus.per doc.de ſol. De quo & per eundem in rubri.de dila.artic.
xx.q.xxvj.ver.xviij.quæro. Secũdo limita vt per Inno.in d.c.Odoardus.
ſcilicet ſi ſit pœna
quæ veniret ex cõ
tractu vel quaſi: ex
quo talis põt cede-
re bonis: & ſic ex-
pectabiƭ, donec p-
ueniat ad pinguio-
rem fortunam. Ter
tiò limita, vt p Bar.
poſt Mar.Sil.in l.j.
§. generaliter.ff.de
pœnis, & ibi habes
etiã quartam. Quin
tò, vt per Bald.hic,
poſt Inn.in dict. c.
Odoardus.

P. P A V. P.

a ¶ Mãcipia. In iſta
lege allegatur vna
gloſſ. pro ſingulari
ꝙ lex vel ſtatutum
puniens delictũ, &
aliud pſupponens
delictũ, nõ verifica
tur in eo, in quo nõ
verificatur præſup
poſitũ. De quo vi-
de latè Felin. in ca.
nonnulli. in princ.
in vlt.charta. de re
ſcript.in verſ. am-
plia iſtam. vide in
Bertachi.in verbo,
ſtatutũ.de delic. in
v.vel.vj.col. & Ro
ma. oĩno ſingulari
cccc xciij.incip.ſta-
tutum puniens. Et
ſequiƭ Iaſ. in l. j.in
ij. col.in princip.in
verſic, tertiò adde.
ff.de iuſt.& iure.li-
cet dicatur Bal. hic
cõtrarium tenere.

b ¶Puniatur. Vide
Bart.in l.j.§.quo &
qñ iudex, & in l.
quod iuſſit.ff.de re
iu.& Io. An.in tit.
de alle. & diſpu. in
addi.Specu. & vide
Bal.hic in l.j.§.quo
& qñ iudex. & in
l.iubemus.j.de te-
ſta. & in l.q accuſa-
re.š.de eden. & in c.ſuper eo, quod metus cau. & Bar, in l.fi.§.de magi.cõ-
ue. & in l.Paulus.ff.de fal.

c ¶ Cùm ſeruũ. Et vide glo.hic, quã allegaui tibi in l.iiij.§.in eum, & de dã.
infec, in fi. Et quando ſin caſu huius legis, apud quem inuenio ſeruũ meum
fugitiuum: & opponit mihi, quòd ipſe eſt dñs ſerui: an hoc caſu ſit incon
tinenti reſtituendus: vide plenè Bal.in l.ij.ad fi.š.eo. & in l.indebiti.§.j.ff,
de condictio indebiti.

A D D E ſecundũ Pau.de Caſt.referenƭ Bal.hoc dicẽtẽ per hũc textum,
in fi.ibi: nec principali beneficio. quòd ſi datum ſit aliquibus arbitriũ ge-
nerale ſuper bono ſtatu Reipublicæ, ꝙ virtute talis arbitrij non poſſunt
aliquem officialem liberare à ſyndicatu. & iſtum caſum dicit Pau.adden-
dum ad illos, quos ponit Bar.in l.ambitioſa.vbi iſtum non ponit. Item
adde ſecundùm Bal. ꝙ officialis ſemel repulſus ab officio, vel in ſyndica-
tu condemnatus, ad illud amplius non debet eligi: vt eſt glo.in auƭ.de ar-
mis, col.vij. Adde etiam quod Iaco.But. vt referunt Bal. & Pau.de Caſt,
ex glo.quæ incipit, vt ad ſe vadat, ibi cũ effectu dicit, ꝙ ſi ſtatutum dicat
ꝙ turbans aliquem in poſſeſsione puniatur, & poſſeſsionem reſtituat: ꝙ
illud verbum, turbans, debet intelligi de turbatione expulſiua, ꝑpter ver
bum reſtituat, non autem inquietatiua. de qua loquitur l.viij.facit ff.de
vi & vi arma. Et ſic euitabit pœnam ſtatuti, Sed Bald, tenet contrarium:
quia illud verbum turbans intelligi debet de quacunq; turbatione, quan
tum ad pœnam x. Et dum dicit, reſtituat, bene illud refertur ad turbatio-
nem expulſiuam, vel etiam ad turbationem inquietatiuam: quia quo iure
turbat inquietando, videtur ab eo poſſe auocare: ſi reſtituat, à turbatione
deſiſtat: & hoc fortè dicit verius. Pau.de Caſt. refert tamen Rapha.dicere
Bal.h.d.animo cõ-
tradicendi: q[uia] eſſet
extendere ſtatutũ
pœnale. de quo la-
tius hic per Pa.qui
in effectu trãſit cũ
Bal. Cui adde quã-
do quis teneaƭ de
vi turbatiua, Bal.
cõſi. cccxxxj.j. lib.

POMATES.

d ¶De iure tertij. Li
mita ꝙ iſtud non
pcedit in materia
beneficiali. Ita An
cha. in conſl. ſuo
cexcviij.verſi. & il-
la tollitur.

P. P A V. P.

d ¶De iure tertij. vi-
de quæ ſcripſi poſt
Bar.in l.ij.C.de ex
cept.rei iudic. & in
l.ſi.C.de rei vendi.

POMATES.

e ¶ Si ex pecunia. vi
de Are.conſi.cl.co.
fi. & Alexã.cc.vol.
v. vbi loquitur ĩ li
bello õtinente re-
pugnantiam, etiam
habẽte clauſulam,
eo meliori modo,
&c.

POMATES.

f ¶ Allegans cõtra-
ria, non auditur, ni
ſi alternatiuè inten
taret: quia tunc re-
quiritur exceptio
à parte, ad hoc vt
teneatur eligere.
Tex.eſt & ibi not.
Ange.in l.Papinia
nus. §. ſi inuitum.
ff.de inoſ.teſta.

POMATES.

g ¶Modò intro. Ad
uerte ꝙ Bart. vide-
tur eſſe contrarius
in l.edita. in v.col.
in iij. regula cumu-
lationis. C.de eden
do. vt ibi aduerte:
quia regula iſtius
l.fallit vt non habeat locum, quando aliquis de aliquo iudicio ſuccubuit.
Nam poterit intentare iudicium contrarium. Primo in quo ſuccubuit, pu
ta intentaui poſſeſsionem & ſuccubui: potero intentare petitorium. per
Bar.in l.naturaliter.§.nihil commune.in j.lectura.ff.de acquiren. poſſeſ.
Bar.in l.Papinianus.§.ſed nec impuberes.ff.de inoffic.teſta. Idem Barto.
per tex.ibi in l. Aurelius.ff.de libe.lega. & quomodo debeat puniri, qui
de vno iudicio tranſit ad aliud, in expenſis, tractat Feli.latè in c.ad audien
tiam.el ij.in xj.col.extra.de reſcript.

h ¶Gl.tamen mag. Et an libellus contrarius procedat, & quomodo & par
te non opponente, vide in §.nihil commune.in xvj.col. & Bal.in l.ordina
rij.in iij.col, š.de rei vendi. Et ſi præſens allegat ſibi contraria: poteſt reus
acceptare vnum ex allegatis. Et illud proſequitur Bal.in l.cum precũ.C.
de lib, cau, Et limita hunc tex. niſi datus eſſet ordo in procedẽdo: q[uia] tunc
libellus implicitus admittitur Bald. & ibi exemplum in l.ſi res.C.de or-
di.cog.ibi; ſed quia in exercitio reperitur contrarietas. Et hanc materiam
not. limito vt hic dixi poſt Bald. Quid ſi iudex in ſententia eſt ſibi contra
rius, an valeat ſententia? vide Bald.in l.duo iudices.in fin.ff.de re iudi. vbi
dicit quòd non. & quando allegans contraria audiatur, vltra notata hic vi
de latius per Maria.Socin.in capitulo, dilecti.articulo triceſimo, de libel.
oblatio.

facit gl.in legatis.in l.Lucio. ff.de leg.ij. ¶ Quæ-
rit gl.qua actione petatur illud. Veritas eſt ꝙ cõ-
5 dictiõe ex l.iſta petetur. ¶ Vltimò† ego recordor
ꝙ ſemel ſyndicabatur hic q[ui]dã Capitaneus: fuit ei
data quedã petitio ꝙ quidã ribaldus Peruſinus in
greſſus fuerat palatiũ, & intrauerat multis vicib⁹
cõtra formã ſtatuti: Capitane⁹ excuſabat ſe quòd
ignorabat eum eſſe Peruſinũ. Dicit Cy. ꝙ allega-
bat pro eo iſtum tex. quia loquitur de eo q igno-
ranter ſuſcipit ſeruum fugitiuum.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Qualiter puniatur officialis negligens.

a MAncipia. [a]Qui mancipia & li-
bertos ciuitatis ſuſci-
piũt pœna huius legis tenẽtur: & etiã iu
dex, qui in eis perquirẽdis negligens reperiƭ. h.d.
Quid vult tex.in fi.dũ dicit nec vendendum, &c.
Gl.ponit multas expoſitiones. Tu tene primam,
tanquã magis no. & vide glo. ¶ Oppo. & videƭ, ꝙ
b alia pœna puniaƭ: [b]vt ff.e.l.j.§.hoc aũt. Gl.ſoluit
duobus modis. Secũda ſol.eſt vera. Dic vt in glo.
1 Et ex his nota † ꝙ officialis negligens puniƭ, non
illa pœna actio.in factum, quę deſcendit ex quaſi
maleficio, tanquã fecerit litẽ ſuã: ſed in alijs reme
dijs: vt hic, & in auƭ.vt diffe.iud. & l.iiij.§.in eum.
ff.de dã.infect.de magi.conue.l.j. Dixi in fi. ff. de
varijs & extraordi.cog.

S V M M A R I V M.

1 ☞ De iure tertij, qñ poſsit opponi.remiſsiuè.

c CVm ſeruũ. [c]Si cõtra agentem
condictione ex.l.
q cunq;.š.eod. opponatur dominij exce-
ptio, ſtatim per torturã ſerui examinabitur. h. d.
¶ Quæro, vua actione hic petebatur ſeruus? Glo.
dicit, rei vendicatione, & vide gloſ. primam. Non
videtur verũ iſtud: quia per rei vẽdicationẽ nulla
pœna imponitur. & ideo dic, ꝙ repetebat per con
dictionem ex l.quicunq;. & alius reus ad euitãdã
illam pœnam opponat exceptionem dominij: &
hoc innuit ſequẽs gloſſella. ¶ Quęro, de cuius ꝓ-
prietate ponit. Glo.dicit de proprietate ipſius rei
commouentis, vel tertij dicẽtis⁹ rem alterius: & vi
1 de glo.ſuper ver.opponit, ¶ Et ſic nota† quòd po
d teſt opponi de iure tertij: [d] quod videtur contra
l.loci corpus.§.competit.ſi ſerui.vendi. Dominus
Cyn.ponit hic: ego pono longè melius in l.ij.de
exce.rei iudi.

SI quis. Occultans ſeruum fiſci, pu
nitur pœna huius legis. hoc
dicit.

SI qui. Si ſeruus publicis operib⁹ de-
putat⁹ cõtuberniũ cũ ancillis
cõtraxerit ipſe, vxor, & liberi in publicũ
trahuntur.h.d.

De furtis, & ſeruo corrupto. Rub.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Allegans contraria non auditur. & nu.4. vbi
quando.
2 Quando ſunt duæ actiones, quæ non contradicũt
origine adinuicẽ, ſed in exercitio, quis debet vnã
eligere.
3 Furtum requirit animum lucrandi ſibi, vel alij.
5 Iudicia contraria quæ tolluntƭ electione, an tollã-
tur ipſo iure, vel ope exceptionis. remiſsiuè.
6 Excipiendo an quis poſsit contraria allegare. re-
miſsiuè.
7 Agendo, & excipiendo, an quis poſsit contraria
allegare.

LEX I.

e SI ex pecunia. [e] Iſta lex eſt
ſubtilis, & habet materiam vtilẽ
1 & breuiter dicit. † Allegans con
f traria [f] nõ auditur. h.d. vel aliter:
2 † Quãdo ſunt duæ actiones, quę
non contradicunt origine adinuicem, ſed in exer-
citio contradicunt, debet quis vnam eligere. hoc
dicit. ¶ Notabilia habes ex hac l.q̃ dixi tibi ĩ ſum
mario, & concordantię ſunt in glo. ¶ Opponi.ad
hanc l. furtum nõ committitur ſine dolo: vt l.j.ff.
de fur. & Inſti.de obl.q̃ ex quaſi deli.naſ.in prin.
ſed hic nõ habebat animum lucrandi: ergo nõ cõ-
miſit furtũ. Glo.non ſignat iſtud contrarium. Bre
3 uiter† furtũ reqrit animũ lucrandi ſibi, vel alteri:
vt l.ſi qs perferẽdum.ff.eo. ſed hic habebat animũ
lucrãdi alijs: ergo &c. ¶ Opp. ſecundò, iſte, q emit,
ſed nomine domini non emit, ſed nomine ſeruo-
rũ: ergo dñs non poſſet habere ratum illũ contra-
ctũ: vt l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.de neg.geſt. Dy.ſol
uit in c.ratũ. de reg.iur.lib.vj. & dicit, quòd non
poſſum habere ratũ tãquã geſtũ nomine meo ſed
g tanquã geſtũ nomine ſerui ſic. Modò introƭ gl. &
opp.de l.ſi ſeru⁹.ff.cõmo. quã l.gl.ij.paruula videƭ
h hic allegare ꝓ cõcordia. quã vide. gl.tñ magna [h] al
legabat eã ꝓ cõtrario, cũ multis alijs: tñ debet ſe-
parari. veritas eſt ꝙ vtraq; actio oritur. non enim
ſunt cõtrariæ origine, ſed oriunƭ ex diuerſis prin
cipijs, ꝑpter cõtractionẽ furti: cõdictio furtiua ad
ipſam pecuniã mãdati ꝑpter cõtractũ inter ſeruũ
& mãdatariũ. Ita loquiƭ l.cõtraria: ſed q[uia] in exer-
citio reperiƭ cõtrarietas: ideo vnam eligere debet.
Ita loquiƭ hic. & ꝙ ambę ſint natę, ꝓbat iſte tex.
ſi bñ aduertatur ex eo q[uo]d dicit, eligere debes. Nã
electio nõ põt cadere, niſi inter plura: vt de optio.

✠ P.P A V. P. ¶Sumus expediti. No. tñ ꝙ allegãs cõtraria in alio
1 iudicio audit. Ita Bal. in rub. qd ſit inueſt. Itẽ no. ꝙ actor replicãdo nõ põt
cõtrariari ſuo libello, ſcd̃m Bal. in c. j. de controuer. inter vaſal. & empto.
Itẽ ꝙ libellus continẽs contraria ſeu repugnãtia non procedat, nec iuuet
clauſula, ius & iuſtitia miniſtrari, vide Alex. in conſi. cx. in v. volu. colũ. j.

lega. l. ſi quãdo. & ff. de le. ij. l. cùm iſtud aut, illud.
Ergo de neceſsitate concludit vtrãq; eſſe natã. ita
tenet gl. & bene in l. cõtraria. ¶Opp. ſ. depo. l. iij.
ff. ꝓ ſoc. l. rei. & man. l. ſi mandauero. §. ſi tibi. Gl.
ſoluit tribus modis. Prima eſt vera. nam in contra
rijs, dictæ duæ actiones non ſunt contrariæ origi-
ne, nec exercitio, vt prædixi: & ex caſu legũ cõtra
riarũ magis manifeſtè apparet. Secũda ſol. eſt, di-
cit gl. & clarius ꝙ hic volebat agere ex cõtractu al
terius: ibi ex ſuo. Iſta eſt quædã truffa: nec bona.
Quid enim etiã ſi ex cõtractu alterius agẽdo: quis
iſtis duabus actionibus nõ eſſet ſibi cõtrarius. Cer
tè, vtrãq; poterit intẽtare. Exẽplũ: ſi ponas caſum
etiã in l. cõtraria, ꝙ ſeruus depoſuerit, ſocietatẽ cõ
traxerit, vel mãdauerit. Tertia ſol. ponit̃ ĩ ſi. gl. vi
delicet ꝙ ĩ cõtrario ꝑmittat̃ natiuitas iſtarũ actio
nũ. non aũt exercitiũ, vt hic. Hæc ſol. eſt vera ad l.
j. & l. ſeru⁹. cõmo. ad alias leges ſuprà allegatas eſt
falſa: quia in eis permittit̃ natiuitas: & exercitiũ.
teneas ergo primam. ¶Item opp. de l. j. §. qd̃ au-
tem. j. quorũ lega. Sol. Ibi erat melius propter fa-
ctũ aduerſarij: ideo admitti͠t proponens actiones
4 cõtrarias: vt ibi. ¶Sumus† expediti [a] de gl. tñ pro
a declaratiõe materiæ quęro tria. Primò, vtrũ quis
audiatur allegans contraria agendo? Breuiter do-
cto. hic multa dicũt. Tu dic clarius quã ipſi dicãt:
Aut quis vult agere contra diuerſos: & nõ repelli
tur allegans cõtraria: vt l. Papinian⁹. §. ſed nec im
puberis. de inof. teſt. Aut cõtra eũdẽ: & tũc ab ini
tio iſtę actiones cõtrariantur inuicem origine ita
ꝙ vna tantùm eſt nata. aut in origine non cõtra-
dicunt ſed in exercitio. Primo caſu non cadit ele-
ctio propriè: quia debet cadere eadẽ inter plura:
vt ſ. dixi. Et ideo dicas: Quandoq; quis intẽtauit
primò ius verè ſibi competens: & tũc ad illud nõ
poteſt redire ratione contrarietatis: vt hac lege tũ
etiam: quia illud remedium in veritate non com-
petit: ergo ſine actione nõ experitur: vt l. ſi pupil-
li. §. videamus. de nego. geſt. Si verò eligit ius in-
competẽs: hic aduerte: Aut ignoranter iuſta igno
rantia: & ſibi non præiudicat, vt l. mater. ff. de in-
offic. teſtamen. & de peti. hęre. l. hæreditatem. &
b l. Lucius. ſ. de inoffi. teſt. l. eum qui. Fallit primò [b]
in l. ſi patronus. ff. de bo. li. Ratio eſt ibi: quia deli
quit intentando actionem in factum: ideo iure ſi
bi competenti priuatur: vt ibi dicit tex. licet Dy.
ibi aliter intelligat, & malè. fallit ſi eligẽdo ius in
cõpetens in eo obtinuerit: quia non poteſt dicere
ſententiam iniquè prolatam pro eo in lege, ſi ſer-
uus plurium. §. j. ff. de lega. j. fallit in l. vlti. ſ. de co
dicil. ſecundùm quoſdam. quod an ſit, verum, ibi
dicam. Fallit in caſu, quo poteſt vtrunq; remediũ
proponi, ſub proteſtatione tantùm: vt l. j. §. quia
c aũt. quorum lega. Ratio eſt quam [c] ſ. dixi: quia ibi
cauſata erat incertitudo ex facto aduerſarij. Quan
doq; quis eligit ius incompetens ignorãter igno-
rantia iniuſta: tunc de hoc multæ fuerunt opinio-
nes. & fuit opinio inter Iuriſconſultum Papi. ex
vna parte, & Paulum ex alia parte. Sed dic vt ple-
nè dixi in l. Claudius. de acquirenda hæredita. Si
verò eligit ius incõpetens ſcienter, præiudicat ſibi
in iure competenti: vt l. mater, & quod ibi not. de
inoff. teſta. Secundo caſu, quando, vtrunq; reme-
dium oritur ſed eſt contrarietas in exercitio: tunc
aut intentando vnum in eo obtinet, & prohibet̃
aliud intentare. & hic eſt caſus. Aut intentando
vnum ſuccubuit: & tunc poteſt ad aliud remediũ
redire: vt l. Aurelius. §. ſi. & quod ibi no. de ſta. li
5 be, aliàs de libe. le. ¶Quæro, † circa hoc quãdo iſta
iudicia electione tolluntur: vtrum tollantur ipſo
iure an ope exceptionis? Iſta quæſtio eſt multum
difficilis, & examino eam latè multum in l. natu-
raliter. §. nihil commune. de acquiren. poſ. ¶Quę
9 ro, † an excipiendo quis poſsit allegare contraria?

Vide q̃ dicit Alexan. in cõſi. cxj. volu. j. col. iij. Et de libello cõtinente repugnantiã eo quia cõprehendit violẽtiã & clãdeſtinitatẽ & interdictũ recuperandæ & adipiſcendæ & actionem & officiũ iudicis, & quædam alia vide per Ang. cõſi. clxj. inci. in cã quæ vertitur. in antiqua impreſsione.

b ¶Fallit primò. contra hoc videt̃ text. in l. Luci⁹. ff. de peti. hære. ideo ſecundùm Dy. dic ꝙ in l. ſi patronus. iſta remedia erant cõtraria origine, & non effectu: quia tunc procedit dicta regula.

✠ P. P A V. P.
c ¶Rõ eſt. Imò etiã incertitudo eſſet cauſa alio reſpectu quã ex facto rei audit̃ur contraria intentans. tex. in l. in controuerſia quem ponit ibi Ange. & Bar. ff. de tranſact. licet Fulg. ibi cõtra dicere videatur ſed debiliter. pro qua communi facit etiã quod ſcripſi quomodocunq; eſt incertus, etiam ſi non ex facto, rei conuẽti in l. ij. §. quod autem ff. quorum legatorum.

✠ POMATES.
d ¶Qui emit. Limita hoc duob⁹ modis, vt per Cepo. in cautel. quæ incipit ſi quis emit. Adde Iaſon. in l. ſi pretium. C. de procura.

✠ P. P A V. P.
d ¶Qui emit. Pro limitatione & declaratione huius l. vide Cepol. cautela. ccij. Iaſ. de quo j. Item limita niſi pretiũ oẽ cõuerſum ſit ĩ vtilitatẽ domini vel rei per text. not. vbi glo. & Ia. poſt alios ĩ l. ſi pretium C. de procur. Et vide not. Ioan. de Anna. cõ. xxxij. in vltima columna ad iſtum vltimum,

Itẽ vide ꝙ ſi dominus daret pecuniã, vt rehaberet rem ſuã, nõ poſsit repe-
tere, ſi accipiẽs erat in bona. vide Iaſ. in l. ſeruus. ff. de condi. inde. Et illud
cõſi. xxxij. Io. de Anna. ſequit̃ Iaſ. in l. diuortio. §. iterdũ ĩ prin. ff. ſol. ma.
e ¶Particeps fraudis. Quia dicitur, aut ſcienter, aut ignoranter. l. eos. & ibi
Bal. & quod habetur in l. ciuile. j. proxi. Idem in recipiente pignus furti-
uum. l. ſeruus cuiuſdam. de cõdi. inde. & Bart. in d. l. eos. & hic ad Bart. Adde Bal. & d. Io. in l. ſi. ff. de hære. inſtit. in q. an ſi reperitur res furtiua penes aliquem, præſumatur ipſam furaſſe, vel fuiſſe participẽ furti? Bal. in l. fin. ſ. de q̃ſt. in vlt. col. & qd̃ dixi poſt Barr. in l. ſi quis ex argẽtarijs. §. penulti. ff. de eden. & Bal. hic & vide gl. in l. ciuile. j. cod.

De hoc ſunt opi. Dy. hoc tangit in c. nullus pluri
bus. de regul. iur. libro vj. & in caſu gloſſ. noſtræ,
& ego plenius ibidem examinaui in l. nemo. ff. de
7 exceptioni. Dicatis vt ibi notat̃. ¶Quæro † vtrũ
agendo: & excipiendo quis ſibi poſsit eſſe contra
rius. Videbitis in aut̃. item poſſeſſor. j. qui pot. in
pig. hab. Et vtrum excipiẽdo quis poſsit ſibi eſſe
contrarius, dixi aliquantulũ ſ. de nõ nu. pe. aut̃. cõ
tra qui ꝓpriã. & in omnibus teneo cõtra opi. Dy.
& leges, quas allegant, faciunt contra eum.

SVMMARIVM.

1 ☞ Bonæ fidei poſſeſſor, cui fuit res ſubtracta, qd̃
remediũ habeat cõtra eũ, q emit à fure: remiſsiuè.
2 Ex indicijs præſumitur, an emptor rei furtiuę fue
rit ſciens, vel ignorans.

LEX II.

d INciuilem. Qui emit [d] rem
à fure, dño eam
reddere debet pretio nõ reſtituto. h. d.
¶Nota hãc legem. Gl. facit duas quæ- f
1 ſtiones. † quid ſi ille, cui res eſt ſubtracta, non erat
dominus: ſed erat bonę fidei poſſeſſor: an habeat
aliquod auxilium contra eum, qui emit à fure vi-
detur dicere ꝙ ſic, ſcilicet condictionem ex l. ſi co
loni. de agrico. & cenſi. lib. xj. Dicam vobis j. co. l.
2 fin. §. ſed cùm in ſecundã. ¶ † Quæro, vtrum ille,
qui emit à fure præſumat̃ ſciẽs, & particeps frau-
e dis [e]. Glo. dicit quòd nõ, propter vnam emptionẽ f
f ſed ſi hoc frequentaret [f] ſecus. Tu dic inſpiciendũ
eſſe pro quãto pretio emerit, & vtrum emerit clã
aut palam? Et ſic ex iſtis indicijs dolus perpendi- g
tur: vt l. dolum. ſ. de dolo.

SVMMARIVM.

1 ☞ Res ad cõſeruãdũ deſtinata, an ſtatĩ ſit eccł iæ.
2 Res tradita eccleſiæ, ꝙ ſtatim non efficiatur ſacra.
3 Sacræ rei an committatur furtum.

LEX III. h

g SInondum. [g] Rei nõ conſe
cratę, ſed ad cõ-
ſecrandum deſtinatę, committi͠t furtũ.
h. d. Vel aliter: Actio furti dat̃ cõtra vi i
1 tricũ. h. d. ¶Opp. ſecũdũ † primũ caſum ſumma-
rium, ꝙ res ſit ſtatim effecta eccleſię: vt l. ſi. ſ. de ſa
croſan. eccl. Sol. Dicit gl. Hic ſolũ deſtinauerat in
animo, & vouerat, nõ autem ad actũ dedicãdi ꝓ-
ceſſerat. Et bene dicit. nam ſolo voto nõ trãſfer-
tur dominiũ in eccleſiã, vt l. ij. & ibi no. ff. de polli
ci. licet aliud ſit ĩ cõtractibus, vt d. l. ſi. de ſacroſan.
2 eccl. ¶ † Quæro, quid ſi proceſſerat ad actũ, & rea-
liter tradiderat: vtrũ tũc ſtatim efficiat̃ res ſacra?
Gl. videtur dicere ꝙ ſic. quod non eſt verum: quia
ſacrum nõ efficitur, niſi ſit per pontifices ſacratũ:
vt l. intantum. §. ſacrę. ff. de rerum diui. ¶Quęro,
3 † vtrũ rei ſacræ [h] cõmitatur furtũ. Gl. noſtra dicit
h quòd eſt differẽtia inter nos & Canoniſtas. Nam
nos dicimus quod cõmittitur ſacrilegiũ, ſi eſt ſa-
cra, & auferatur de ſacro. Canoniſtæ dicunt quod
i ſufficit alterũ [i] tantũ. quod dic vt ad l. Iuli. pecu. l.
diuus. & l. xviij. q. iiij. c. quiſqs. §. ſacrilegiũ. ¶Sed
ad hunc caſum oppo. ſ. de dolo. l. ſi ſuperſtite. Sol.
Aliud in vitrico, aliud in patre.

ADuerſus eũ. Diuerſæ actiões
ex diuerſis deli-
ctis deſcẽdẽtes, poſſunt cõtra eũdẽ ꝑ pro-
curatorẽ intẽtari. h. d. Gl. hic q̃rit primò quare hic
dicit dũtaxat. Dic vt ĩ gl. ¶Quęro ſcd̃o, ad qd̃ dat̃
ſerui corrupti, & furti actio. Dic vt in gl. ¶Tertiò
quæro: vtrũ iſtæ tollant̃ vna ꝑ aliã. Dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 ☞ Indicare furem, quando quis teneatur.

CIuile. Emptor rei furtiuæ debet
ex vrbanitate reũ in iudicio
noĩare, nõ ex neceſsitate. h. d. ¶Oppo.
nemo cogit̃ dicere titulũ ſuæ poſſeſsio

✠ POMATES.
f ¶Sed ſi hoc frequẽtaret. Vide Ro. conſi. liiij. col. ij. Barba. conſi. xlij. col. x. volu. j. Ro. cõſi. lxxxvj. col. iij. & Areti. cliij. & Ful. lxxv.

✠ P. P A V. P.
f ¶Hoc frequentaret. Vide Alex. cõ. v. circa principiũ.
g ¶Si nondũ. Vide Bart. per l. ſi nõdũ. in conſi. ccviij. inci. quidam Martinus. Andre. Barba.

✠ P. P A V. P.
h ¶Rei ſacræ. Vide circa hoc Ro. ſing. cccxix. incip. habes.
¶Alterum. Adde quid ergo ſi ſtatutum punit ſacrilegũ, an debeat intelligi ſecũdũ ius Canonicum vel ciuile? Dicit hic Bal. ꝙ cum ſtatuta ciuitatis ſint de iure ciuili, debent intelligi ſecundũ ius ciuile, à quo confirmantur, & habent authoritatem vt ſ. de noxali. l. ij. & ideo non habebit locũ pœna ſtatuti, niſi concurrentibus illis duobus, qd̃ etiã ſequitur Pau. de caſtro. addendo quæ ipſemet Bald. notat in l. ij. j. de ſucceſſo. edi. An autẽ fures rerum ſacrarum poſsint vbiq; cogi & an debeant remitti ad loca rerum derobatarũ: vide Bal. cõſi. cxxiiij. ij. libr.

a ¶Non vt fur indi-
cetur. Vide in l. ſi
ſeruus. C. de his q̃ i
ad eccle.cõfu. apo-
ſtillam obtinendi
diſtinguentem, an
quis teneatur indi-
care furem. Sed ſi a
quis iuret nõ denũ
ciare maleficiũ, &
ita cum iuramento
ꝓmittat, an valeat
iuramentum? vide
quod not. Inno. de
iureiurand. in ca. ad
noſtrã. q̃a non de-
bet aperiri via iniq
tatis ad delinquen-
dum: nec ad impu-
nitatẽ delicti. Hæc
eſt regula genera-
lis. Et vide q̃d no.
Inn. ĩ c. q̃a pleriq;.
de offic. ordi. in vj.
Bal. in c. j. §. item ſa
cramenta. de pace
iur. fir. Et vtrũ q̃s
teneaꝛ reuelare, q̃d
ſit q̃n per tacitur-
nitatem, perit iuſti
tia. not. Innoc. in c.
officij. de pœ. &
remiſ. & vide not.
per Bart. & q̃d ibi
dixi in l. vtrũ. ff. de
parrici. Adde Ioã.
An. ĩ addi. ad Spe.
in rub. de fur. de eo
q̃ fecit pactum cũ
eo, qui erat ſciens
deliberãdo ipſm, ſi
alios indicaret.
b ¶Si is cui. Hæc
lex debet intelligi,
q̃n conſtat ꝙ nun-
cio daꝛ, & traditur
nõ aĩo trãsferendi
dominiũ. Ita dixit
do. Io. per illũ tex.
iuncta glo. in l. ſi ti
bi. ff. de dona.
✻ Pro cõcordia. Ad-
uerte ꝙ Bar. allega
tur ſibi contrarius
in l. ſed nec legata-
rius. ff. de cõdi. fur.
vbi determinat, ꝙ
hæredi competat
actio furti, q̃n res
hæreditaria ſubtra
hiꝛ hæreditate iacẽ
te, & ſtat per furẽ
quò minus hæres
apprehendat poſ-
ſeſsionẽ rei. Cõtra
riũ tñ tenuiſſe alle
gaꝛ in hac l. ſi ab-
ducta. in ſua diſtin
ctiõe, in vltimo mẽ
bro. Tu dic, nõ eſt
ſibi cõtrarius, ſi be
ne inſpiciatur: imò
concordat cũ his q̃
dixit in d. l. ſed nec
legatari⁹. Et nõ ob
ſtat q̃d dicit in vl-
timo mẽbro: q̃a lo
quiꝛ q̃n tẽpore fur
ti adhuc non erat
dñs, put eſt hæres

nis: vt l. cogi. ſ. de peti. hẽre. Sol. Nõ cogiꝛ quis di
cere de neceſsitate, vt in cõtrario: ſed ex vrbanita
te ſic, vt hic. ¶Cõtra hoc † oppo. extra, co. ti. c. qui
cũ fure. Sol. Dicit gl. aliud de iure Canonico, vt
ibi Videm⁹ enĩ ꝙ tota die Epiſcopi faciũt literas
excõicationis, vt indicent fures. Aliud de iure no
ſtro, vt hic. Certè Decre. illa nõ contradicit. nã ibi
fit, vt res furtiuè indicentur, non vt fur indiceꝛ: [a]
& quod quis non teneaꝛ indicare furẽ, probaꝛ: q̃a
licet acceperim pecuniã vt indiciũ faciã, non te-
neor reſtituere: vt l. iiij. §. ſi tibi indiciũ. de cõd. ob
tur. cau. ergo ad illud q̃s nõ tenebaꝛ. Facit ad hoc
l. qui vas. §. qui furẽ. ff. de fur. ¶Cõtra oppo. ꝙ q̃s
cogiꝛ ferre teſtimoniũ: vt ſ. de teſti. l. nullũ. ergo
cogitur indicare furẽ Sol. Q̃nq; agitur contra cer
tam pſonã, tanquã cõtra furẽ: & tũc cogiꝛ q̃s ſup
illa actione teſtificari: nec diciꝛ tũc manifeſtare fu
rem: ſed magis debet fure manifeſtato iudicem de
clarare. & certum reddere. Quandoq; furtũ alicui
perſonę nõ impingitur: & tunc iudex aut vult ali
quẽ recipere in teſtẽ, fortè ſuper inquiſitione gene
rali, quã facit de illo furto: & cogitur q̃s teſtifica-
ri, & furem indicare: vt l. congruit. de offi. pſi. Aut
aſs quis officium iudicis implorat principaliter,
vt quis cogatur indicare furẽ: & hoc caſu nõ cogi
tur: vt hic, & per ea quę ſ. dixi. Sed rem furtiuam
bene poterit quis cogi indicare de iure cõi, vt di-
ctum eſt ſ. Quandoq; contra aliquẽ agiꝛ rei vendi
catione ꝓ re furtiua: tũc nõ cogitur furẽ indicare
de neceſsitate: ſed ex vrbanitate ſic, vt hac l. ¶Vl
timò quæro, an iſte emptor de furto ſit ſuſpectus.
Dic vt in glo. & ſ. dixi ea. l. inciuilem.

ALienum. Alienando alienũ ſer
uum, dño nõ pręiudi-
caꝛ: & qui ſciẽs cõtrectat, furti teneꝛ. h. d.

b SIis cui. [b] Qui pecuniam, quam
ad alium præferendam
accepit, ſiue detinet, furtum facit. h. d.
¶Quæro, & reuoco in dubiũ, cui com
petat actio furti: an ei q̃ mittebat, an ei cui mitte-
batur. Dic vt in gl. quę optimè diſtinguit. cui ni-
hil addo.

ETiam. Si publicanus aliquam
ſpeciẽ per vim abſtulit,
etiã furti teneꝛ. h. d. ¶Opp. ſ. de his q
not. infa. l. ij. Gl. ſol. hic. Tu dicas vt j.
dicã, & verius, hic publicanus accepit aliquam ſpe
ciem etiã per vim: ideo furti tenetur. ibi fuit ſolu-
ta pecunia, licet indebitè: vnde furtũ non cõmiſit.

SVMMARIVM.

1 ☞ Vitium moræ purgatur per ſtipulationem.
remiſsiuè.

SVbtracto. Rei furtiuæ, vel vi
poſſeſſæ, periculũ
pertinet ad furẽ, & ad violentũ. h. d. Diciꝛ
1 hic ꝙ mora purgaꝛ per oblationẽ. cõtra, imò † vi-
detur ꝙ purgetur p ſtipulationẽ: vt l. parui. ff. de
condi. fur. Huius timore glo. hic intrat illã mate-
riam, vtrũ vitiũ moræ purgetur per ſtipulationẽ.
De quo plenè dixi in l. eum qui ita. §. ſi. de verbo.
obli. & l. quoties. §. vnde Marcellus. de noua. l. ſi
rem. eod. tit. Dixi ſ. quod met, cau. l. j.

SVMMARIVM.

1 ☞ Actio furti, an competat ſucceſſori.
2 Furtum an poſsit fieri non poſsidenti.
3 Differentia glo. inter furtũ, & plagiũ, an ſit bona.

✻ SI abducta. Res furtiua non põt
vſucapi: & res ſucceſ
ſori debet reſtitui. h. d. ¶Oppo. & videtur
ꝙ vitiũ furti poſsit purgari, etiã ſi in poteſtate do-
mini nõ reuertatur: vt l. ſequitur. §. tunc in pote-
ſtate. de vſuca. Sol. Intellige, reuertaꝛ verè, vel in
terpretatiuè: vt in cõtrario. Ita dicit glo. tua, & be
ne. ¶Oppo. de l. ſed nec legatarius. ff. de cõdi. fur.
Sol. Ibi loquiꝛ in ſucceſſore ſingulari: hic ĩ ſucceſ
ſore vniuerſali, qui habet cõdictionem furtiuam.
1 †¶Quæro, an ſucceſſori competat actio furti. Hic
aduerte: glo. noſtra dũ loquitur de ſucceſſore vni-
uerſali, tenet ꝙ habet actionẽ furti ex contrecta-
tione antiqua, ex qua erat nata actio furti dño,
non ex noua. Sicut enim dño ex aſsidua cõtrecta
tione non naſceretur actio furti, vt l. ei, qui. ff. de
furt. ita hęredi eius. Ita dicit glo. hic. Contrariũ te
net gl. in l. ſed nec legatari⁹. ff. de cõdi. fur. & ff. de
fur. l. ſi dominium. Nã ex mutatione dñij ſequitur
aſsidua contrectatio, & noua naſcitur actio furti.
quod eſt notandũ: vt eadẽ ratione, mutatione ter
ritorij, noua naſcaꝛ actio furti: & ſic ille, q̃ ſubtra-
xit aliquid Bononiæ, repertus hic Aſsiſij cum re
ſubtracta, hic poſſet puniri. De quo dixi in d. l. ſi
2 dñiũ. ¶†Sed contra hoc dictũ glo. opp. rei, quam
c quis nunquã poſſedit, non fit ſibi furtũ: [c] vt l. hęre
ditarię. ff. de fur. Sed hic hęres nũquã poſſedit iſtã
rem hęreditariam: ergo non poteſt ſibi fieri furtũ.
Gl. dicit ꝙ iſta eſt ratio: quia facto furis cõtingit,
ꝙ hæres non poſsideat. & no. gloſ. nã etiã q̃n ſibi
ſubtrahiꝛ res hæreditaria ꝓpter factũ furis: cõtin
git vt hæres non poſsideat: & tñ nõ cõpetit actio
furti. Quid ergo dicemus? Dic ꝙ quandoq; cõtin
git, ꝙ res ſubtracta à nemine poſsideꝛ: tñ iam poſ
ſeſſa fuerat: & ab eo, cui⁹ eſt, deſinit poſsideri: tũc
cõmittit furtũ: vt l. qua ratiõe. §. ſi. ff. de acqui. re.
do. Q̃nq; rei ſubtractę erat poſſeſsio apud aliquẽ
tpe furti facti, & dñiũ poſtea peruenit ad eũ, qui
nũquã poſſedit: & tunc idẽ: quia poteſt fieri furtũ
ei, qui nunquã poſſedit, vt hic dictũ eſt. Q̃nq; tẽ-
pore furti à nemine poſsidebaꝛ, & dominiũ pue-
nit ad eũ, qui nũquã poſſedit, vt in re hæreditaria:
& tũc nũquã cõmittitur furtũ: vt l. hęreditarię. ff.
de fur. & l. ſi homo. ff. de vſucap. In ſucceſſore ve
rò ſingulari, vt in legatario, conſtat ꝙ ex noua cõ
trectatione datur actio furti, nõ ex antiqua: vt d.
3 l. ſed nec legatarius. ff. de cõdi. fur. ¶†Quęro, quę
d eſt differẽtia inter furtum, & plagium. [d] Dic vt in
gl. j. quæ optimè dicit, præterquã in vno; & in eo
quod dicit, ꝙ in plagio requiritur ꝙ quis habeat
conſuetudinem hoc faciendi: quia hoc nulla lege
cauetur.

e DEhis. [e] Quod poſt aditã hæredi-
tatẽ, & poſſeſsionẽ appre-
henſam, nouerca abſtulit, in furti actio
ne venit. h. d. ¶Opp. de l. quãuis. j. eo.
Solu. Ibi non erat adita hæreditas, vel apprehen-
ſa poſſeſsio: vt lege contraria. quod nota.

SVMMARIVM.

1 ☞ Partus ancillæ furtiuæ, quod ſit furtiuus, &
pro eo competit actio furti: & vſucapi non po-
teſt, & nu. 6. 7. & 9.
2 Actio perſecutoria non tollitur per pœnalem.
3 Vbi eſt caſus legis, nulla eſt dubitatio.
4 Idem iuris videtur in malę fidei poſſeſſore, quod
in fure.
5 Alter ꝙ etiam de tribus dicatur.
8 Ratio quare partus per ſe cenſetur furtiuus, nõ tñ
per ſe cenſetur quantum ad actionem furti.
10 Partus vaccæ furtiuę, an ſit furtiuus, & pro eo cõ-
petat actio furti, & poſsit vſucapi.
11 Actio vna q̃n tollatur per aliam. remiſsiuè.

ANcillæ. Partus ancillæ editus
penes furẽ, vel malæ
fidei poſſeſſorẽ, eſt furtiuus, & nõ põt
vſucapi: & pro eo cõpetit actio furti,
& condictio: & perſecutoria non tollitur per pœ
nalem. h. d. Diuiditur. Primò ponit dictum. Secũ
dò illationem. Tertiò rationem illationis. Quartò
ꝓbat dictũ ſuũ à maiori. Secũda ibi: quapropter.
Tertia ibi cũ altera. Quarta ibi: cũ etiam. ¶Circa
1 hãc l. habetis notare principaliter tria. † Primò ꝙ
partus ancillę furtiuę eſt furtiu⁹. Secũdò, ꝙ ꝓ eo
competit actio furti. Tertiò ꝙ non poſsit vſuca-
pi. Et ſuper iſtis tribus fundantur oẽs iſtæ gloſſ.
2 Quartò no. † ꝙ pſecutoria nõ tolliꝛ per pœnalẽ.
3 Quintò nota † ꝙ vbi caſus legis eſt, nulla dubita-
tio eſt. Melius probaꝛ j. de cri. ſacril. l. ij. ¶Vltimò
4 nota † ꝙ idem iuris videtur in malę fidei poſſeſſo-
f re, quod in fure. ¶Antequã gloſ. intrem [f] oppo. &
5 iſta eſt opp. grãmaticalis: † quia vter, & alter ſecũ
dũ grãmaticos ſunt diſtributiua duorũ tñ: ſed hic
poniꝛ dictio alter, vt ſit diſtributiua pluriũ, ſcili-
cet triũ: ergo malè dicit gl. Fateor ꝙ eſt hoc notã-
dum

adita hꝛditate: ſe[d]
poſtea dñiũ ſupue
nit ad eũ, q̃ nũquã
poſſedit poſt fur-
tũ: quo caſu nõ cõ-
petit actio furti: &
ſic loquiꝛ in valde
diuerſo caſu.
c ¶Nõ fit ſibi furtũ.
An & q̃n ei, q̃ non
poſsidet, poſsit fie
ri furtum? melius p
Bar. in d. l. ſed nec
legatarius. ibi: ſed
hic hæres nunquã,
contrarium ſentit
Bart. in d. l. ſed nec
legatarius. videli-
cet ꝙ q̃n fit per fu-
rẽ quò minus poſ-
ſeſsionem apprehẽ
dat, cõpetat actio
furti. Sed hoc nõ vi
deꝛ verũ: quia eadẽ
ratio eſſet in hære-
ditate: quia per fu-
rẽ fit quò min⁹ hę-
res adiuerit, poſt-
quã hęreditatẽ nõ
apprehẽdit poſſeſ-
ſionis rei ſurreptæ:
& tñ nõ committiꝛ
furtũ. d. l. hęredita
riæ. Adde an ei, qui
non poſsidet poſ-
ſit fieri furtũ. Bald.
conſi. cvj.
d ¶Differentia inter
furtum & plagiũ.
Vide hic Azo. in
ſumma de diffe-
rentia inter furtũ
& plagiũ. & glo. in
l. pen. ff. de plag. &
ibi Bart.
e ¶De his. Vide Ful.
in l. j. ſ. de in ius
vocan.
f ¶Glo. in trem. Hic
ponitur dictio al-
ter, & dictio vter:
vide latius Bart. in
l. j. §. q̃d enĩ in ſen-
tentiis. ff. q̃n app.
ſit. Facit l. apud v-
trunq;. & q̃d ibi
habeꝛ. j. de app. &
glo. in l. quicunq;.
de hære. Alter di-
ciꝛ de tribus. Quid
aũt differant inter
ſe, alter & alteruter:
vide in l. ſi ex toto.
§. j. ff. de le. j. Adde
tu Pau. de Ca. cõſi.
xviij. ꝙ iſtę dictio-
nes alter, & ambo,
verificãtur in pluri
bus quã duob⁹: &
de dictione alter,
vide etiam Bal. cõ-
ſil. cxix. j. lib.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dum contra regulã cõem. Vide gl. Breuiter quantum ad l. noſtrã hęc dictio altera, ſtat propriè. nam hoc importat ꝙ actio furti pœnalis pro vno condictio furtiua & rei vẽdicatio. quæ ſunt perſecutoriç, ponuntur pro alio: vnde rectè ſtat hic diſtributio altera: quaſi dicat perſecutoria non tollitur per pœnalem. Hoc præmiſſo venio ad materiam. Hic dicitur. Partus ancillæ furtiuæ eſt furtiu⁹. ¶ Opp. & videtur quòd non ſit furtiuus: vt j. pro empto. l. ſi matrem. & l. ſi ego. §. partus ff. de public. Solu. Ibi partus conceptus fuit, & editus penes emptorem bonæfidei, hic verò penes furem. ¶ Contra hoc oppo. de fine huius leg. Solu. Ibi loquitur in malæfidei poſſeſſore. Sed ſolu. præcedens loquitur de bonæfidei poſſeſſore. ¶ Tertiò oppo. ff. de vſuſca. l. ſi aliena. §. fin. Sol. ſecundùm veram opi. ibi fuit conceptus, & editus penes hæredem furis, qui erat bonæfidei poſſeſſor: hic fuit conceptus penes eum furẽ, vel malæfidei poſſeſſorẽ. Et ideo

6 cùm quæritur † an partus ancillæ furtiuæ ſit furtiuus: dic aut iſte cõceptus eſt, & editus penes furem, vel editus tantùm, vel conceptus tantùm. Si apud emptorem malæfidei, dic vt in hac l. in fin. Aut eſt conceptus, & editus penes bonæfidei emptorem: & tunc non eſt furtiuus: vt l. ſi matrem. j. de vſucap. pro empt. & l. ſi ego. §. partus. ff. de public. Aut eſt cõceptus penes furis hæredem: tunc ſi quidem hæres furis erat malæfidei, idẽ quod in ipſo bonæfidei poſſeſſore, vt l. ſi aliena. §. fi. ff. de vſuſca. ¶ Modò habes primum. Venio ad ſecundum. & opp. quòd pro partu ancillæ non competit actio furti: vt d. l. ſi matrẽ. j. de vſuſca. pro emp. & d. §. partus. Sol. eodẽ modo, ibi fuit editus & cõceptus penes bonę fidei poſſeſſorẽ: hic penes furẽ. ¶ Cõtra hoc opp. de l. q vas. §. ſi ancilla. ff. de furt. Solutio. Fateor quòd ſi partus eſt conceptus penes furem, editus penes bonæ fidei poſſeſſorẽ, eſt furtiuus: non tamen competit actio furti: vt lege contraria. Ita dicit gl. tua, & bene: quã vide. & eſt gl.

7 magna circa principiũ. Et ideo † an competat actio furti: dic breuiter, quòd ſi quidem partus non eſt furtiuus, nõ cõpetit actio furti: vt ſ. ꝓximè dixi. Si partus eſt furtiuus: tunc regula eſt, ꝙ competit actio furti. Fallit ſolùm in vnõ caſu, qñ cõcept⁹ eſt penes furẽ, & peperit penes bonę fidei poſſeſſorẽ, vt prædictis patet. Mirandũ videt̃ iſtud, ꝙ ſit furtiuus partus, & non cõpetat actio furti: licet qñq; hoc cõtingat: vt l. j. ſ. ti. j. & in d. §. ſi ancilla. Nã ibi hoc cõtingit ꝓpter perſonã ſubtrahẽtẽ, cõtra quã actio furti nõ põt dari. Sed hic cũ perſona furis ſit habilis ad cõueniẽdũ, mirandũ v̈r cur non cõpetat actio furti. Ideo doc. Vltramõ. dicũt, & bñ, ꝙ partis ancillæ nõ fuit per ſe ſeparatim contractus: & ideo ꝓ eo ſeparatim nõ cõpetit actio furti, ſed ꝓ ancilla: & in æſtimatiõe ancillę habebit̃ ratio meliorationis, quia grauida: vt l. ſi quod ex Pãphila. ff. de leg. ij. & l. inficiãdo. §. infans. ff. de fur. ¶ Sed

8 quæro, † quæ eſt ratio ꝙ partus per ſe cenſet̃ furtiuus, nõ tamẽ cenſet̃ per ſe, quãtũ ad actionẽ furti. dicebat do. Iac. But. multũ benę, ille qui eſt ĩ vtero, quantũ ad ſui cõmodũ habet̃ pro iam nato, nõ quantũ ad cõmodũ alterius: vt ff. de ſta. ho. l. qui in vtero. & ideo quantũ ad vitiũ furtiuitatis, vt ſic impediat̃ vſuſcapio, habet̃ ꝓ iam nato: quia ſui cõmodũ eſt, vt nõ mutet̃ dñium: ſed quãtũ ad actionẽ furti, non habet̃ ꝓ nato: quia reſpicit merè cõmodũ dñi, & nullo modo ipſius partus. Venio ad tertiũ, dicit̃ hic ꝙ partus ancillę furtiuę nõ põt vſucapi. Cõtra in d. l. ſi matrẽ. j. de vſuc. pro emp. & l. ſi ego. §. part⁹. ff. de pub. Sol. Ibi fuit cõcept⁹, et editus, penes bonę fidei poſſeſſorẽ: hic ſec⁹. ¶ Cõtra hoc opp. de l. ſeqt̃. §. de illo. & §. ſequẽti. ff. de vſuſ

9 ca. Sol. Pro † declaratiõe hui⁹, an partus ancillę poſſit vſucapi: dic pleni⁹ quã gl. Aut part⁹ eſt furtiu⁹; qđ qñ eſt, apparet ex pręcedẽtibus: & tũc nõ põt vſucapi: vt hac l. & Inſti. de vſuſc. §. furtiuę. Aut nõ eſt furtiuus, vt qñ eſt conceptus, & edit⁹, penes bonę fidei emptorẽ: & hic diſtingue, aut emptor incœpit ſcire alienã ancillã ante partũ, cõceptũ & editũ: aut poſt partum conceptũ, & ante editũ: & ſic poſt vſucapionem cœptam. Primo caſu, impedit̃ vſuſcapio: vt d. l. ſequitur. §. de illo. de vſucap. Secundo caſu, aut ſciuit ancillam ſimpliciter alienam: & nõ impedit̃ vſuſcapio. Aut ſciuit eã alienã & furtiuã: & vſuſcapio impedit̃: vt d. l. iuſto. §. & poſſeſſionis. & l. nõ ſolùm. in prin. ff. de vſuc. Tertio caſu, aut ſciuit eã alienã ſimpliciter: & nõ impedit̃ vſuſcapio. Si verò ſciuit alienã & furtiuã: tunc diſtingue, aut denũciauit: aut non: vt plenè diſtinguit tex. illi⁹ l. ſingularis in l. ſi ancillam. ff. ꝓ ſuo. ¶ Cõtra prędicta opp. ſuperueniẽs ſciẽtia rei alie-

a nę, nõ impedit vſuſcapionẽ: [a] vt l. j. j. de vſucapione trãsformanda. Solu. Fallit in partu ancillę. Ratio, qa orit̃ ex re furtiua: & idẽ putarẽ eadẽ ratione in quibuſdam fructibus, qui perciperent̃ ex re vi-

10 tioſa vitio reali. ¶ † Quęro, quid ĩ vacca: vtrũ partus vaccę furtiuę ſit furtiuus, & cõpetat actio furti: & nõ poſsit vſucapi. gl. dicit idẽ, quod in partu ancillę: vt l. qui vas. §. ſi ãcilla. ff. de fur. gl. dicit verum in oĩb⁹, ꝑter quã in vſucapione. nã part⁹ vaccę eſt furtiu⁹, & cõpetit actio furti eo caſu, quo in partu ancillæ, ſed nõ eſt idem quo ad vſucap. nam eo caſu quo partus ancillę vſucapit̃: eo caſu part⁹ vaccę, vel alterius aĩalis, ſtatim fit poſſeſſoris iure dñij: & ideo quia dñs, nõ tractamus de vſucapiõe. Hic eſt tex. in l. ſequitur. §. lana. de vſucapi. Ratio huius eſt, quia partus ancillę nõ eſt in fructu: et iõ nõ efficit̃ ſtatim bonę fidei poſſeſſoris: ſed fœtus, vel partus aĩaliũ ſunt in fructu: vt l. in peculiũ. ff. de vſuris. iõ bonę fidei poſſeſſor ſtatim facit ſuos.

11 ¶ † Vltimò habemus hic videre, qũo vna actio tollatur per aliam, de quo Dy. poſuit vnã magnã diſtinctionẽ in l. in prouinciali. de ope. no. nun. &c.

b **Poſt deciſionem.** [b] Tranſactio impedit quẽ agere, nõ ꝑtis perceptio. h. d. ¶ Oppo. de l. ſi pro fure. ff. de condi. furti. Sol. Hic fuit tranſactũ ſuper furto: ibi ſuper cõdictione furtiua, vel ſuper actione furti. vnde hic ſuper facto: ibi ſu p iure. ¶ Opp. ſecũdò de iureiurã. l. ſi duo patroni. §. idẽ Iul. Dicit gl. aliud in iureiurando, aliud in tranſactione. Vel dic, & verius, aut fuit iuratũ ſuper facto, aut ſuper actione furtiua: vt patet ex lege contraria.

c **Eos qui.** [c] Qui receptat res ſubtractas, pro eis furti, & condictione furtiua poterit cõueniri. hoc dicit in ſumma.

Furti actio. Actio pœnalis nõ tranſit contra ſucceſſores: ſecus in perſecutoria.

Si ſeruum. Qui vendit ſeruũ alienum, eum contrectat, & furti tenetur. h. d. ¶ Opp. de l. ſi quis vxori. §. neq; verbo. ff. e. Soluit gloſſ. & bene, ſola venditione non fit furtum: ſed in contrectatione, quæ fit propter venditionẽ committitur furtum.

d **Quãuis.** [d] Crimen expilatę hęreditatis, non poteſt contra hæredem intentari: ſed rei vendicatio intentabitur. hoc dicit. ¶ Opp. ſ. eodem l. de his. Dic vt ibi.

In eum. Qui ex naufragio furripuit, tenetur intra annum ad quadruplum: poſt annum ad ſimplum: poteſt etiam criminaliter coerceri. h. d. Hic habetis authenti. nauigia. quæ eſt noua conſtitutio domini Imperatoris Federici poſita in x. colla. de ſtatu. cõtra liber. eccle. Quęro. quomodo ſe habeat iſta aut̃. ad legem Codicis. Reſpon. edictum incendio, ru. & nauf. non habebat locum, niſi de his quæ rapiuntur tempore incendij, vel naufragij: hæc etiam de his quæ rapiuntur poſt naufragium. Item hæc imponit maiorem pœnam, & reprobat contrariam conſuetudinem. ¶ Oppo. ff. de legi. l. de quibus. Sol. Fallit in conſuetudine reprobata per legẽ. ita vidiſtis hic. Quęro, quantum tempus debeat durare inſtantia ſuper bonis iſtis repetendis. Dic vt in gloſſa.

a ¶ Nõ impedit vſuſcapionem. Vtrum ſuperueniens ſcĩa impediat vſuſcapionẽ. & dicit ꝙ fallit in fructu, & partu. Et adde Bald. poſt gl. in d. l. j. ĩ vlt. col. de vſuſca. transfor. Vide tñ Bar. in l. ſi ancillã. ff. ꝓ ſuo. et ea q̃ hic dicit Bart. ĩtellige tñ vt j ꝓx. ſeqt̃. & qđ ibi dixi, maximè p nota. p Bar. ĩ l. & ex diuerſo. in pri. in vlti. co. ff. de rei vẽ. qa fructus facit ſuos ſed poteſt vſucapere vt non teneatur reſtituere. l. ſequitur. §. fructus. ſecũdũ vnã lectu. & ibi Bar. ff. de vſuſc. ibi: nã eo caſu, quo partus. dicit tñ Bar. hic ꝙ reliqui habẽt in lect. qđ hoc eſt verũ, de qbus qs nõ eſt locupletior factus videtur habere locũ vſuſca. nã cùm tunc teneatur bonę fidei poſſeſſor ad illorũ reſtitutionẽ. l. fructus. cum ibi no. ff. de vſuſcapio. poſſet vſucapi aduerſus iſtud ius petendi. l. in bello. §. ſi qs ſeruũ. de cap. & in l. ſequit̃. §. fructus. eſt text. ſecundùm vnã lec. & ibi Bart. ff. de vſuſcap.

b ¶ Poſt deciſionem. Vide Saly. in d. l. ſi ducẽta. aliàs de certa. ſ. de tranſac.

c ¶ Eos q. Adde quę dixi ſ. e. l. in ciuile. Et ad intellectum huius. l. oĩno vide Bar. in l. furtũ. ff. e. vbi dicit iſtum talẽ receptantẽ non puniri, niſi tanquam præſtantẽ opẽ. qđ no. pro ſtatuto. & vide eũ in l. q vas. §. q furẽ. ff. eod. & qđ not. in l. j. ff. de recep. & bal. hic in tex. in l. crimen. & ibi Bal. C. ad l. Iul. de vi.

d ¶ Quãuis. Intẽtari poteſt actio negotiorũ geſtorũ. l. hęres viri. ff. de nego. geſtis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

SVMMARIVM.

1 Fur manifeſtus vt quis dicatur, requiritur viſio cum acclamatione.
2 Soluẽs falſo procuratori, quãdo videatur donare.
3 Contra procuratorem falſum recipiẽtem ſolutionem à debitore, qua actione agatur.
4 Soluens procuratori, qui aliàs habebat mandatũ, quãdo liberet̃, & qua actione agat̃ cõtra talẽ ꝓcuratorem recipientem ſolutionem à debitore.
5 Pro eadem re, quando poſsit cõpetere condictio furtiua, & cõdictio indebiti contra diuerſos.
6 In dubio quis nõ videtur conſtituere procuratorem animo transferendi dominium.
7 Procurator recipiens ſolutionem, an in dubio videatur habere bonum animum.
8 In caſu huius legis, cui competat actio furti, & cõdictio furtiua.
9 Caſus in quo per falſum procuratorem quęritur verò domino dominium.
10 Si procurator eſt effectus vnus ribaldus, mandatũ videtur reuocatum.

a
FAlſus procurator.[a]

Iſta eſt difficilis lex multũ. Falſus procurator recipiendo debitũ furti manifeſti, [b] cõdictione furtiua tenet̃. h. d. ĩ ſumma iſta lex multũ difficilis, & ſubtilis in immenſum, quã no. multũ. ¶ Antequã intrẽ iſtã materiã: quia iſta lex eſt imperfecta, quęro à quo cõuenit̃ furti, an à ſoluẽte, an ab eo cui debebat̃. Gl. breuiter dicit in primo caſu, qñ recipit depoſitũ, facit furtũ creditori eidẽq; deponẽti: quia ipſius erat pecunia. Secũdo caſu, qñ exegit debitũ, facit furtũ debitori ſoluẽti: qa ipſius erat pecunia. Hoc tãgit hic ſcda gl. & gl. magna in prin. Dicã j. latius. dicit̃ hic, furti nec manifeſti. ¶ Opp. ꝙ iſte falſus [c] ꝓcurator teneat̃ actione furti manifeſti: qa manifeſtè recipit pecuniã à ſoluente. Dicũt quidã, ꝙ huic ꝓcuratorꝰ ri fuit ſolutũ de nocte: vł fortè erat cæcus. Alij dicunt ꝙ ad hoc †, vt ſit fur manifeſtus, [d] requirit̃ deprehẽſio, & nõ ſufficit ſola viſio. Truffa eſt. Dic ꝙ ad hoc vt qs ſit fur manifeſtꝰ, reqrit̃ viſio cũ acclamatione: vt l. ſi qs in ſeruitute. ff. e. Vnde hic licet viſus fuerit, tamen contra eũ nõ fuit acclamatum. ideo non eſt fur manifeſtus. ¶ Opp. [e] ſecũdò, dicit̃ hic, exigendo. Contra exigere, eſt ab inuito extorquere: vt l. fideicõmiſſa. §. ſi rem. ff. de leg. iij. Sed falſus procurator non potuit exigere: quia nõ habebat actionẽ, nec mãdatũ: ergo &c. Sol. Hic exegit de facto. Vel dic quòd hoc ponit̃ impropriè: quia exegit à ſpõte ſoluente, vt dictũ eſt. ¶ Opp.
2 extra gl. † qui ſoluit ſcienter indebitũ, videtur donare [f]: vt de condictio. indebi. l. j. de reg. iur. l. cuiꝰ per errorem. Soluit gl. in l. ſi procuratori falſo. ff. de condictio. ob cauſam. & dicit quòd hoc debet intelligi quando fuit ſolutũ ab ignorante eũ eſſe falſum ꝓcuratorem: aliàs videtur donare. Et gl. j. Iaco. de Are. reprehendit iſtam gl. Nam tũc ſoluendo quis videtur donare, quãdo nulla alia præſumptio poteſt eſſe: vt ſi ſoluerit ſciẽter indebitũ tanquã debitũ, certè videtur donare: ſed quando ſoluit falſo procuratori, poſſumus præſumere ꝙ ſibi ſoluerit, vt domino detur: ideo donatio non pręſumitur. argumen. l. cùm de indebito. ff. de probatio. & l. eleganter. §. qui reprobos. de pign. act. ff. de ſoluti. l. ſi cùm aurum. Et hoc videtur tenere gl. ff. de ſolutio. l. diſpenſatorem. Licet doct. non allegauerint hic: certè quando ſoluitur procuratori falſo tanquã procuratori, ſine dubio videtur donare: vt l. ſi nõ ſortem. §. qui filio. ff. de cõdi. indebi. & ff. pro emp. l. qui fundũ. §. ſeruus. verſi. ꝙ ſi ſciuerit. & ſic gl. in l. ſi ꝓcuratori falſo. dicit verũ, reprobata gl. quę eſt in l. diſpenſatorem. & ita ibi tenet Dy. Non obſt. quòd dicit Iaco. de Are. quia poteſt eſſe alia pręſumptio, &c. quia fateor, quando ſolueret̃ ſimpliciter vt Titio: ſed cũ ſoluit Titio vt procuratori, cũ ſciat ipſum nõ eſſe, nõ cadit
5 dicta pręſumptio. Modò intro glo. ¶ Oppo. † de condic. inde. l. creditoris. & l. ſi procuratori falſo. ff. condictio. ob cauſam. q̃ leges dicũt dari condictionem indebi. vel cõdictionem ob cauſam: & ſic videt̃, quòd dominiũ ſit translatũ in accipientem: quia nemo cõdicit rem ſuã, prӕterquã à fure: vt l. vlt. v ſufr. quẽadmo. ca. ergo &c. Malè dicit hęc lex quę dicit dari condictionẽ furtiuã, quę ſoli domino cõpetit: vt l. j. j. de cõdic. fur. Huiꝰ timore dixit Mar. ꝙ licet transferat̃ dominiũ, tñ nõ cõpetit condictio furtiua. Sed hoc eſt falſum: vt d. l. vlti. v ſufr. quemadmo. ca. & j. l. j. de condic. fur. Tamen doct. dicũt ꝙ Mar. antiquus gloſſator illđ nõ dixit, ſed [f] dixit ꝙ furtũ cõmittit̃: & ideo contra furem datur condictio furtiua, & omnis alia: quia omnis condictio contra furẽ degenerat: vt Inſtit. de actio. §. ſic itaq;. Et ſi ſic dixit, bene dixit, et dixit verũ. Gl. tñ videt̃ ꝓ ſolutiõe cõtrariorũ diſtinguere. Aliter dicit gl. aut ſolui ꝓcuratori falſo credẽs me liberatũ: qa credebã eũ ꝓcuratorẽ eſſe in rẽ ſuã: & ſic in eũ tranſtuli dñiũ: & tũc nõ habet locũ actio furti, nec cõdictio furtiua, ſed cõdictio indeb. vt s. de cõdi. indeb. l. creditoris. Aut nõ credebã eũ eſſe ꝓcuratorem in rem ſuam: & tũc aut ſoluit ſibi tanquã ſimplici nũcio, vt portet ad creditorẽ: tunc ſi non portat, cõmittit furtũ, & tenet̃ cõdictione furtiua, & furti: vt s. eo. l. ſi is cui. & l. falſus. § j. ff. eod. Aut nõ ſoluit tãquã ſimplici nũcio, ſed in eũ tranſtulit dominium, vt me faceret liberari: tunc nõ tenetur furti, ſed neq; cõdictione furtiua, ſed tenetur condictiõe ob cauſam, non ſecuta cauſa: vt d. l. ſi procuratori falſo. ij. reſpon. ff. de condict. ob cau. Vide gl. tuam. Iſta glo. bene dicit: ſed non ad propoſitũ. nam hæc lex non loquit̃ in ꝓcuratore in rem ſuã. Item ſecundũ membrũ diſtinctionis, loquitur in ſimplici nũcio: hæc lex loquitur in ꝓcuratore nõ vero. Itẽ tertiũ loquit̃ quãdo fecit quẽdam contractum nõ nominatũ, ſ. do vt facias me liberari. Videndũ eſt ergo quãdo ſoluit̃ ꝓcuratori falſo, vt ꝓcuratori cõſtituto ad recipiẽdã ſolutionẽ: iſto caſu loquit̃ ꝓpriè iſta l. & l. ſi ꝓcuratori falſo, quo caſu dico, ꝙ cõtra ꝓcuratorẽ falſum dat̃ actio furti, & cõdictio furtiua, & cõdi. ob cau. vt d. l. ſi ꝓcuratori falſo. quia oẽs cõdictiones degenerãt cõtra furẽ: vt Inſt. de actio. §. ſic itaq;. Vel ſi diceres hũc ꝓcu
[g] ratorẽ falſum, non habuiſſe animũ intercipiendi pecuniã, dabit̃ tantũ cõdictio ob cauſam. Nã ille, qui accepit vt ꝓcurator, tenet̃ ad duo alternatiuè: vel vt ſe ꝓcuratorẽ oſtendat, vel vt faciat dñm ratum habere. Si igit̃ neutrũ iſtarũ faciat, quaſi cã nõ [g] ſecuta: põt pecunia cõdici. Hic eſt caſus in d. l. ꝓcuratori falſo, & hoc eſt vtile ĩ caſu, in quo ego ignoro vtrũ ſit verꝰ ꝓcurator, vel falſus. nã nõ habeo neceſſe ꝓponere in libello, vtrũ ſit verus ꝓcurator, vel falſus, ſed dicã ſic: qa nõ docuiſti te ꝓcuratorẽ nec feciſti dñm ratum hr̃e: et ſic cã quare tibi ſolui, ceſſat, quare peto, &c. vt d. l. ſi ꝓcuratori falſo. ¶ Sed cõtra hoc opp. in ſimplicẽ ꝓcuratorẽ nõ trãsfert̃ dñiũ, vt l. ſi ego. ff. de neg. geſt. ergo nõ poteſt hr̃e locũ cõdic. ob cau. qa nemo cõdicit rẽ ſuã, vt dictũ eſt. Sol. dicas iſtã ſolutionẽ factã iſti ꝓcuratori eſſe recõciliatã cõſumptiõe: vt dicit̃ in mutuo debito. Vel dicas ꝙ cõdicit̃ poſſeſsio: vt l. ĩdebiti. §. ſed & ſi nũmi. de cõdi. inde. Vel dicas ꝓcuratorẽ habuiſſe animũ intercipiẽdi. nã cõtra eũ cõdictio oĩs degenerat. ¶ Vltĩo opp. ad idẽ. ff. de cõdi. ob cau. l. ſi ꝓcuratori falſo. & l. ſi vẽdidero. §. ſi Titius. de furtis. ¶ Sol. Ibi eſt ſecuta ratihabitio, q̃ extinguit actionẽ furti. & cõdictionẽ furtiuã: hic ſecus. Reaſſumamꝰ ergo qñ ſoluit̃ ꝓcuratori falſo, q nũquã habuit mãdatũ, aut eſt ſecuta ratihabitio aut fuit ſolutũ ab eo, qui ſciebat eũ falſum: aut ab ignorãte: aut ſoluit̃ tãquã ꝓcuratori in rẽ ſuã: aut tãquã ſimplici nũcio. aut ei dedit vt faciat liberari: aut ſoluit tãquã ſimplici ꝓcuratori. & hoc vltimo caſu dic vt s. proxi. dixi. Nõ habetis hic alia. Circa iſtam ptẽ opp. de l. cũ quis. § j. ff. de ſolu. So
4 lu. Ea † quæ dixi, habent locũ in procuratore funditus falſo, qui nũquã habuerit mandatum: ſed in l. cõtraria fuit mandatum reuocatum in eo, qui habuit mandatum. quo caſu diſtingue. Aut procurator habuit ab initio bonam fidẽ: & ſoluẽs liberat̃ in contineti. Aut habuit animum intercipiẽdi: & tunc

P. P. AV. P.

a ¶ Falſus procurator. Hãc legem repetit Ange. Itẽ qs dicat̃ falſus ꝓcurator, vide aliqua per Iaſo. in l. ſi ꝓcuratore falſo ĩ iiij. col. de condic. ob cãm.

b ¶ Manifeſti. Vide gl. in c. ex parte. de reſcri. Bal. in c. j. §. iniuria. in verſi. ſeu furtum. de pac. iur. fir. vł facere feſtum de iſto tex. quẽ dicit ſatis ꝓbare: qui dicit ꝙ falſus ꝓcu 1 rator non dicit̃ facere furtũ manifeſtũ.

c ¶ Falſus. Et quot modis dicat̃ falſus ꝓcurator, vide hic et no. Bal. in l. licet. circa prin. s. de ꝓcu. & ibi vide Alc. & vide Bar. in l. fin aũt. §. itẽ ſi fundũ. ff. de neg. geſt.

d ¶ Fur manifeſtus. qs dicat̃ fur manifeſtus, adde Bar. in l. ij. ff. eo. & Bal. hic in iiij. opp. adde ꝙ ſufficit ꝙ fuerit viſus, inſultatus, ſecundũ acclamationẽ. Probat̃ in l. ſi qs in ſeruitute. Itẽ ſufficit ꝙ ſolũ apprehẽdat̃: vt ibi. & in l. ij. cum ſeq. eo. tit.

e ¶ Opp. ſecundò vide ad hoc gl. in l. j. s. qđ met. cau. & in l. ſi cũ dotem. §. ſi poſt ſolutũ. ff. ſol. matri.

f ¶ Videtur donare. An ſoluens ſciẽter indebitũ videat̃ donare, vide qđ notat Bal. in l. ſi ꝑ ignorãtiã. s. de cõdic. inde. vult ergo hic bart. ꝙ ſoluẽs ſciẽter indebitũ nõ repetit. Vide Bal. in d. l. diſpenſatorẽ. & Bal. hic in ver. quartò quęrit̃. intellige qñ ad idẽ intẽdebat animꝰ recipiẽtis. alś non poſſet eſſe donatio. vt no Bar. in l. j. in j. col. ff. de donat. & Bal. hoc declarat in verſi. quartò q̃rit̃. in ij. col. ibi tñ doc. dicũt. Vide Bar. in l. quoniã. ff. de condi. fur.

g ¶ Vel ſi diceres hũc ꝓcuratorẽ. Bal. hic reprehendit Bar. in vj. opp. in princ. iij. col. ibi ergo nõ põt habere locũ cõditio, ſed Barto. in l. ſi ꝓcuratori falſo. in iiij. q. ff. de cõdi. inde. De hoc alle. gl. in terminis. Vide ibi ĩquãtũ ad hoc, vt ſciamus, Idẽ tenet Bal. in d. l. ſi ꝓcuratori falſo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tunc ſoluens non liberatur ipſo iure, ſed ope exceptionis: teneť tamen ce dere creditori actionem furti, & condictionem furtiuam, quã habet contra illum procuratorem, vt ibi patet. In iſto ergo procuratore, qui habuit mandatum, ſed fuit reuocatum, concurrunt quaſi omnia membra diſtinctionis, quam ego dixi ſ. in procuratore funditus falſo. Quantũ ad hoc, vt ſciamus vtrum ipſe teneatur condictiõe furtiua vel furti, debemus diſtinguere: Aut ſolutum eſt ei ſcienter, aut ignoranter: vt dixi in procuratore funditus falſo. Aut fuit ſolutũ tanquã procuratori in rem ſuam, aut non: iſtud membrum non cadit hic. Nam in procuratore in rem ſuam nõ cadit reuocatio: vt l. illam. j. de dona. Si poneremus reuocationem illam factam eſſe vtroq; ſciente, vel cõſentiẽte: omnia illa membra hic poſſunt adaptari per eaſdem leges, ſed quãtum ad hoc, vtrũ ſoluens liberetur à creditore vel non, eſt differẽtia: quia in procuratore funditus falſo ſoluẽs nullo mo

4 do liberatur: vt l. qui hominẽ. §. ſi nullo. ff. de ſol. In eo verò [a] ꝙ habuerit mãdatum, ſed eſt reuocatũ, adhibeť diſtinctio quæ poniť in d. l. cùm quis.

5 & ſ. dixi. ¶ Opp. ff. de fur. l. ſi vendidero. §. ſi Titius. Solut. † Omnia quæ dixi ſ. habent locũ, quãdo falſo ꝓcuratori ſoluiť debitum [b]: lex cõtraria

b loquiť quãdo ſolutũ eſt indebitũ. quo caſu debes notare differẽtias tres. Prima, quia qñ ſoluiť debitũ, ratihabitio ſequẽs tollit actionẽ furti, et cõdictionẽ furti: vt l. ſi procuratori falſo. ff. de cõdic. ob cauſ. Secus qñ ſoluiť indebitũ: vt d. §. ſi Titius. Secũda, qa qñ ſoluiť debitũ, ratihabitio ſequẽs parit debitori liberationẽ. Sed qñ ſoluiť indebitũ, ſequẽs ratihabitio parit cõdictionẽ indebiti debitori: vt d. §. ſi Titius. Et ex his duabus differẽtijs reſultat vnũ mirabile, ꝙ pro eadem re competit cõdictio furti, quę dať domino: & cõpetit cõdictio indebiti cõtra diuerſos. Huius ratio eſt, quia prima cõdictio fur. fuit nata cõtra ꝓcuratorẽ falſum cõtrectantẽ. quæ nõ tollit: licet per ſequentẽ ratihationem dominiũ à debitore auferať: quia hoc fit abſq; facto ſuo: vt l. & ideo. ff. de cõdic. fur. cõdictio verò indeb. dať cõtra illũ, ad cuius vtilitatẽ fuit facta ſolutio: cui per ratihabitionẽ quæſita eſt pecunia: vt d. §. ſi Titius. Tertia differẽtia eſt: quia in ĩdebito nõ diſtinguimus, vtrũ procurator ſit funditus falſus: an ab initio habuerit mãdatũ. Ratio: qa nunquã videť mandatũ, vt indebitum recipiať, niſi hoc eſſet expreſsè dictũ: vt l. ſi procu. de cõdic. inde. Et ſi hoc eſſet dictũ expreſsè, nõ poſſumus tractare de liberãdo ſoluẽtẽ, qñ indebitũ eſt qđ ſoluiť. ſi tractaremus de inducẽdo cõdic. indeb. vel de danda cõdi. fur. ſeu cõdi. ob cauſ. diſtinguemus per omnia, prout eſt diſtinctũ ſuprà, qñ ſoluiť debitũ, per eaſdem leges, præterquã in eo qđ ratihabitione cõdic. fur. nõ tolliť, nec etiã

6 act. furt. vt dictũ eſt ſ. ¶ † Quæro, circa iſtã materiã dixi ſ. aut quis ab initio cõſtituit procuratorẽ animo transferẽdi dominiũ, aut nõ: quid in du-

c bio? [c] Dicunt quidã, ꝙ in dubio videť eſſe animus transferẽdi dominiũ: vt l. dotis fructus. §. ſi. cũ l. ſeq. ff. de iure do. Cõtrariũ puto in dubio, per l. ſi ego. ff. de nego. geſt. Non obſtãt allegata in cõtrariũ: quia ibi procedebat titulus habilis, quare in eũ dñium transferať: ſed per eũ in dñm. Item quę

7 ro, † quia ſ. dixi, aut ꝓcurator habuit bonũ animũ ab initio, aut nõ: quid

d in dubio? [d] Rñ. hoc perpendemus eſſe ex geſtis poſtea poſt procuratorem: aut enim portauit ad dominũ ſtatim: ſed fortè eũ non potuit reperiri. aut domino portauit, & poſtea interuertit: tunc præſumiť ab initio bono animo feciſſe: aliàs præſumať aĩo malo: vt ſ. eo. l. ſi is cui. & ff. ad Maced. l. ſed

8 Iulia. §. proinde ſi acceperit. ¶ Quæro, † & reuoco in dubiũ pro perficienda hac lege. cui cõpetat actio fur. & condi. fur. in caſu l. noſtræ. Rñ. ꝓut loquiť in eo qui recepit depoſitũ propriè, ita ꝙ dominiũ nõ ſit trãslatũ ĩ depoſitariũ: tunc actio fur. & cõdic. furt. cõpetit deponẽti, nõ depoſitario, ſi nõ fuit in dolo, quia nõ interſit ſua. Itẽ ſi fuit in dolo, nõ haberet actionẽ ex improbitate ſua: vt dicit ſecunda glo. huius l. in procuratore verò, qui recepit debitũ, debemus aduertere, aut ſoluit ſibi vt nuncio: & dic vt habuiſtis no. in l. ſi is cui. ſ. eo. aut vt ꝓcuratori ſimplici, cùm in veritate nũquã fuit procurator: & tunc actio furti cõpetit, & cõdictio furt. debitori ſoluẽti: vt d. l. ſi vendidero. §. ſi Titius. ff. eo. Si verò fuit ꝓcurator, ſed reuocatus: tunc idem, ſi ab initio habuit malũ animum: ſed ab initio habuit bonũ animũ: ſtatim fuit quæſitum dominiũ pecuniæ creditori: & ſi ꝓcurator poſtea interuertit, ipſi creditori tenetur actione fur. vel cõdic. fur. vt

9 d. l. cùm quis. §. j. Ex iſto † caſu inſurgit vnũ mirabile, quod ꝑ falſum procuratorem acquiritur domino dominiũ. Huius ratio eſt fauor liberationis. Cum enim lex velit debitorem ſoluentem falſo procuratori liberari: per conſequens vult per illum falſum procuratorem quæri dñium pecuniæ dño: vt no. in l. ſi qs ſeruo. ff. de ſol. & l. cùm quis. §. j. eo. ti. licet gl. videatur dicere cõtrarium in l. acceptam. ſ. de vſuca. ſed non bene. ¶ Quid ſi

10 mandatum † non fuit reuocatum expreſsè: tamen procurator conditionẽ ſuam mutauit: quia eſt effectus quidam ribaldus, an per hoc videať mandatum tacitè reuocatũ? Doc. dicunt ꝙ ſic: vt l. ſi cùm Cornelius. ff. de ſol. & l. cùm quis. in prin. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 ☞ In delictis quæ trahi poſſunt de facili in exemplum, punitur factum, licet non ſit perfectum.

2 Cui non congruit diffinitio, nec diffinitum.

3 Caſus, in quo habet locum actio furti, non eſt factum furtum, nec res eſt furtiua.

4 Statuta quòd recipiant interpretationem extenſiuam paſsiuè ex identitate rationis.

5 Si per ſtatutum induceretur noua forma teſtandi, in eo habebit locũ lex

a ¶ In eo vero. Contra tenet Bar. in d. l. ſi procuratori falſo. in iiij. col. & ex his duabus: &c vide omnino Bar. in l. quoniam. ff. de condic. furt.

b ☞ Soluiť debitũ. Deficiunt hic pleraq; verba, quæ in Venetis codicibus hoc pacto legimus. Sol. oĩa quæ ſ. dixi. habẽt locũ qñ falſus ꝓcurator accepit debitũ ſinaũt indebitũ, tũc habes plures differẽtias. Prima qñ ſoluiť debitũ, ratihabitio ſequẽs tollit actionẽ furti. & condictionẽ furtiuã. l. ſi procuratori falſo. de condi. inde. ſecus qñ ſoluiť indebitũ. Item quia qñ ſoluit debitum, ſequẽs ratihabitio inducit liberationẽ, & tollit condictionẽ ob cãm natã debitori: ſed qñ indebitũ, ſequens ratihabitio parit debitori cõdictionẽ indebiti cõtra dominum ratũ habentẽ: vt d. §. ſi Titius. Et ex his &c. & nota hæc & aduerte. Alex. Loſæus. Auil.

c ¶ Quid in dubio. Adde Bar. in d. l. ſi procuratori falſo. ad fin.

Falci. Trebel. materia de acquirenda hęreditate et ſimilia.

e **SI quis ſeruo.** [e] In delictis

1 quæ † trahi poſſunt facilè in exemplum, punitur factum: licet non ſit perfectum. hoc dicit. Diuiditur. Primò poniť thema, & quæſtio. Secundò determinatio quęſtionis. Tertiò reſponſio ad quædam iura, quæ videbantur facere in contrariũ. Secũda ibi: nobis. Tertia ibi: licet enim. ¶ Nota ꝙ punitur affectus, licet non ſequatur effectus.

2 ¶ Nota hic, † quòd cui non cõgruit diffinitio, nec diffinitum. Vides enim quòd illud non eſt furtũ,

3 cui nõ cõgruit diffinitio furti. Tertiò no. † caſum, in quo habet locum actio furti: nec factum eſt furtum, nec eſt res furtiua. ¶ Opponi. de l. j. in fine. ff. quod quiſq; iur. Potes dicere, quòd iſtud eſt delictum atrox: & ſic non habet locum illud dictum. Non punitur affectus, &c. vt lege, ſi quis non dicam rapere. ſ. de epiſco. & cleri. aliàs videtur ſpeciale hic, propter rationem, quæ in fine legis po-

f nitur. ¶ Quæro, an id, quod dicitur [f] hic de ſeruo,

g habeat locum in filio. Gloſſ. dicit quòd ſic [g], in l. & non tantùm. §. primo. ff. de ſer. cor. Vide gl. hic

d ¶ Quid in dubio. Quomodo cognoſcatur an falſus procurator acceperit pecuniam à debitore bono animo, vel malò, adde Bart. in l. cùm quis. §. j. ff. de ſol. in v. col. ibi ex iſto caſu inſurgit vnum. Idem tenet Bart. in d. l. ſi procura. vide Bal. hic in vij. & viij. oppo.

e ¶ Si quis ſeruo. Quid ſi ſeruus perſuaſit alteri vt fugeret? vide hic Azo. in ſumma in l. qui ſeruo. ff. eodem titu. Adde Bald. de eo qui dedit cõſilium ad maleficium, quòd ſi eſt ſubſecutum, eius conſi. cclvj. iiij. li. & vide Pau de Caſtr. conſi. cxcij.

e ¶ Si quis ſeruo. Vide Ludo. Roma. in conſi. ccviij. pro extenſione de qua hic. Andre. Barba.

f ✠ P. P. A. V. P. ¶ Quod diciť. Adde circa intellectũ regulæ iſtius tex. ꝙ duo caſus æquiparantur à lege antiqua &c. & ea quæ ponũt mod. in §. ex maleficijs. in gl. in verbo, in iudiciũ iuſtitia. de act. vbi limitãt procedere ſolũ qñ in eadẽ materia erãt æqparati à iure antiquo: ſec⁹ ſi in diuerſa. Itẽ limita ꝓcedere vbi ĩ eadẽ, Ro. cõſi. ccxx. Itẽ circa intellectũ hui⁹ regulę, vide Ro. oĩno in cõſi. clxxix. in iij. & iiij. aſs clxxvij. Itẽ intellige eã procedere in materia etiã pœnali & odioſa. Sec⁹ in correctoria vide ſingulariter Ioan. de Ana. cõſi. ccvij. ad fi. In cõtrarium ꝙ imò procedat etiã in correctorijs & pœnalibus, vide Iaſ. in l. tranſigere. in v. col. C. de tranſact. Item duas limitationes & de regula vide Decium in c. translato. colum. ij. de conſtitu.

g ¶ Quod ſic. Et ſic facit iſta gloſſ. ꝙ in criminalibus procedatur de ſimilibus ad ſimilia. qđ dicas verùm eſſe quo ad ęqparata. ſiue loquamur in ſtatutis, ſiue in conſuetudinibus pœnalibus. text. ſt melior de iure ſecundũ Bal. in c. j. in §. porrò. quę fuit prima cauſa benefi. amit. Hoc dictum non habet locum ſecundùm eum, vbi duę pœnę imponuntur habito reſpectu ad priuilegium alicuius perſonę: quia tunc nulla poteſt fieri extenſio de ſimilibus perſonis ad ſimiles, de caſibus ad caſus. iſta eſt gol. ordin. ſin. Inſtitu. de actio. §. item miſta. quę incipit, ſi in iudicio. quam gloſſ. tenementi, ſecundùm Bal. & adde ſimilẽ in l. fi. in ver. aureos. de in ius vocan. Adde quę dixi poſt Bar. in l. iura iuncta l. non poſſunt. ff. de legib. & has extenſiones de ſimilibus ad ſimilia intelligas procedere, vbicunq; in ſtatuto, vel lege ineſt ratio ciuilis, vel naturalis. ſecundũ no. per Barto. in l. j. in princ. ff. vti poſ. & per gloſ. & docto. in l. j. eodem titu. & per eum in §. Cato. Ita videtur velle Bal. in d. §. porro. Adde quod refert Bal. in c. j. an maritus ſiue vxor in benefi. ꝙ quando hęres traheretur retro, ꝙ tunc trahitur de ſimilibus ad ſimilia, quam legem trahi retro non eſt ęquum. Allegat Ioan. Mo. in c. deteſtanda. de conceſ. pręben. lib. vj. Item adde ꝙ in pœna priuationis videtur ꝙ nõ poſsit ꝓcedi de ſimilibus ad ſimilia: quia illa nunquã ĩponiť, niſi lex hoc expreſsè dicat. in auť. de nõ eligẽ. ſe. nub. §. ſi autẽ nõ valuerint. no. Bal. in auť. ex teſtamẽto. ſ. de ſec. nup. Itẽ adde quod no. voluit Bal. in l. de his. ſ. eod. & in l. ſi fugitiui. ſ. de ſer. fugi. Et reperio quod Inno. in c. qualiter & qñ. de accu. in v. colũ. tenet expreſsè, ꝙ in pœnis criminalibus ꝓcedatur de ſimilibus ad ſimilia, & nihil allegat. Adde Bald. in l. illa in princip. j. de col. & quod not. gloſſ. in d. l. fin. de in ius voc. & quod no. Bald. in l. de his, ſ. eo. & quod dixi in l. Gallus. in §. & quid ſi tantùm. de libe. & poſt hu. Et quòd in criminalibus procedatur de ſimilibus ad ſimilia, vide Bald. in l. ſi quis non dicam rapere. in princip. de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

epi, & cle. & vide Bal. in l. ſi te. ſ. de inſa. & in l. trāſigere. in iiij. col. in fi. ſ.
de tranſac. Et an ex identitate rationis pœnalibus fiat extenſio: vide ali-
quid per Imo. in l. infamē. de publi. iudi. & per Bal. in l. j. j. de interdi. vbi
omnino vide. & hic, per Bal. Et quòd procedatur etiam in criminalibus,
tenet etiam Bal. in l. ij. in prin. quæ ſit longa cōſuetu. & in l. data opera. in
viij. col. Sed ī ſtatu
tis pœnalib⁹ exor-
bitantibus, nullo
modo fit extenſio. a
ſecundū Bal. in l. ſe
cunda. in ij colū. de
pa. qui fil. diſtra. Et
ſtatutum loquens
in furto locū habet
ex maioritate ratio
nis ī ſacrilegio. bal.
in l. ij. ſ. eodem. &
de materia per Ia-
co. de Bel. in l. ſi qs
non dicam. de epiſ.
& cle. per Imol. in
§. de viro, & ſecun
dum regulam, de
qua hic, videlicet
quòd lex noua ſu-
perueniens in vno
ex parificatis, de iu
re antiquo extēdit
ad illud parificatū.
limita nota, niſi tra
ctem⁹ de remedio,
aut actione conce-
denda. Glo. eſt ſin-
gu. in authenti. pre
ſbyteros. Adde q̃
dicit do. Abb. in c.
de multa. de præ-
ben. in gl. in ver. in
eadem eccleſia. ibi:
cōtrariū credo &c.
vbi ꝓbatur, quòd
vbi ſunt duo à iure
æquiparata, pœna
addita in vno, vide
tur addita in alio.
Tex. cum gl. in c. ſi
poſtquā. ī fi. de ele.
in vj. & no. ad ma-
teriam, ꝙ qñ ſunt
duo à iure cōi equi
parata, ꝙ ſtatutum
in vno, etiā contra
regulam iuris cōis,
habet locū in alio:
vt videt̃ velle gloſ.
in l. quod vero. ff.
de legi. & Bar. hic,
& in l. Marcellus.
in prin. ad Trebel.
quod eſt verū, quā
do æquiparatio eſt
reciproca: ſecus ſi eſſent tantū in vno, vt ſi lex, vel ſtatutū, dicat, ꝙ diſpo-
ſita in magnatibus, habeant locum in popularibus: quia non erit econuer
ſo. l. ij. j. cōia de lega. no. Bar. in l. j. de leg. j. Item eſt verum, niſi lex loquat̃
taxatiuè. Probatur in l. fi. vbi eſt facta exenſio ciuilis. Et vide in aut̃. quas
actiones. in cor. vnde ſumitur. de ſac. ſan. eccle. Et videtur de mente Cyn.
in d. aut̃. quas actiones. & ibi refert Bar. in ver. modo quæro. licet Bal. &
alij contra. & Bal. in d. l. fi. in j. q. Item fallit, niſi patiēs non eſſet in vtroq;
diſpoſitū l. j. §. lex. ff. ad l. falci. & ibi Bar. & vide ad Bar. hic omnino Bar.
in l. ſi conſtante. in iij. q. ſoluto matri. vbi videtur velle hoc verum, etiam
in diuerſa materia. Adde Bar. in d. l. non tantū. §. j. Et de huius, & illius le
gis intellectu vide Inſti. de act. §. duplum. circa prin. per modernos à con
trario ſenſu. Adde Roma. conſi. cccxcij. Et vide etiam tu Alex. de Imo. in
conſi. cxxxvij. col. fi. ver. corroboro. in j. volu.

a ✠ POMATES. ¶ Identitatem rationis. Quid in caſu fauorabili, aut
odioſo, an poſsit extendi ex identitate rationis: vide latè Roma. in repeti
tione aut̃. ſimiliter. in xxix. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas volūtates. in-
frà ad l. falci.

b ¶ Manifeſtiſsimi. Nota quod vulgariter dicitur. vide Bart. in l. ſciendum.
§. ſed & qui. ff. qui ſatiſda. cog.

in fi. Vides ergo ſecundū hanc l. noua & odioſa, &
cōtra regulas iuris cōis inducta, extendit̃ per idēti
4 tatem rōnis.[a] Et ſic facit ꝙ† ſtatuta recipiunt inter
pretationem extēſiuā, etiā ad id, cuius cōtrariū eſt
diſpoſitū à iure cōi. Sed cōtrariū dixi tibi in l. præ-
cipimus. in fi. j. de app. & in aut̃. quas actiones. cū
glo. ſ. de ſac. ſan. eccle. Sol. Dic ꝙ nō eſt noſtrū hāc
legē extendere ad filiū. Sed lex antiqua eſt illa, q̃
hanc legē extēdit. nā dicit l. & non tantū. §. j. ff. de
ſer. cor. quicqđ dicit̃ de ſeruo, habeat locū de filio.
Illa lex ergo eſt illa, quæ extēdit hāc: nō ergo iſta
ſe extendit, ſed extendit̃: & ſic interpretationē ex
tenſiuam recipit paſsiuè, non actiuè. ¶ Ex hoc di-
5 co, ſi† p ſtatutū induceret̃ noua teſtādi forma: an
haberet locum lex Fal. & Trebellianica, & mate-
ria de acqui. hære, & ſimilia in illo teſtamēto: certè
ſic. Nam tunc patitur ſtatutū interpretationē ex-
tēſiuā paſsiuè: quia lex ſe ad ſtatutum extēdit, nō
ſtatutum ad legem: vt l. j. §. j. ad l. fal. Dixi plenè in
l. oēs populi in materia interpretationis extēſiuæ.

SVMMARIVM.

1 ☞ Argumentum à contratio ſenſu, eſt ex inter-
pretatione.

2 Bonæ fidei poſſeſſor dicitur, qui cogitatione do-
mini poſſidet, putans ſe dominum.

3 Diſtingue tempora, & concordabis ſcripturas.

Apud antiquos. Eius ſer
ui gr̄a, pro quo qs pōt actione noxali conue-
niri, pro eius facto noxali agere nō pōt
illo tempore, ſed poſtea ſic: pro facto liberi homi-
nis, actio noxalis nō cōpetit. h. d. Tota iſta lex di-
uiditur in duas partes principales, Prima loquitur
de ſeruo. Secunda de libero homine bona fide poſ
ſeſſo. Secunda ibi: de eo aūt qui liber. Item hæc pri
ma ſubdiuiditur: quia primò ponit duas q̄ones. Se
cundò ponit amplificationē ad illas q̄ones cuiuſ-
dam regulæ iuris antiqui ſecundū antiquos. Ter-
tiò ponit amplificationem ſecundū ſe authorē hu
ius l. ex qua colligit̃ quæſtio, non ſolutio. Quarto
concludit ad propoſitū. Scđa ibi: cunq; generalis.
Tertia ibi: nos aūt. quarta ibi: ſi igitur. ¶ Nota ex
tex. iſto ibi: quidā ita per coniecturā, &c. cū gloſſ.
1 ſua, quod arg. † à contrario ſenſu eſt ex interpre-
tatiōe. quod multum no. ꝙ plenè dixi in l. omnes
populi. ff. de iuſti. & iure. Allegaui tibi hunc text.
& vide tex. ibi: poſſeſſor domini cogitatione, &c.
2 ¶ No. † ꝙ ille dicit̃ bonæ fidei poſſeſſor, qui domi
ni cogitatione poſſidet, putās ſe dñm. & hoc eſt in
ver. cū igit̃. tex. ibi: ipſe ea teneri nō poteſt. melius
formaret regulam ſcđm qđ ſ. formata eſt: & ſic di
3 rectè adaptaretur ad prædicta. ¶ No. † qđ vulga-
riter dicit̃. Diſtingue tempora, & cōcordabis ſcri-
pturas. Hic in §. nos autem. ibi: & ſic ex tempore.

c ✠ P. P. A. V. P. ¶ Idem ſi dubitat. Nota tamen ꝙ in contractibus
dubitans non æquiparatur ignoranti, ſecūdum Bal. in c. j. §. in perpetuū.
per quos fiat inueſt. Vide etiā tex. in materia, & ibi Bal. in c. vaſallus feu-
dum, ſi de feu. fuer. controuer. Item adde quòd dubitans, qui de facili po-
teſt certificari non excuſatur, licet ſit ſecus in errante. Vide Iaſ. in l. ſi per
errorem. in iij. col.
in ij. notabi. ff. de
iuriſdictio. omniū
iudicum. vbi ponit
rationem diuerſita
tis, & ibi etiam in
ij. colum. in j. am-
plia. ponit concor-
dan. ad regulā hic
poſitam. & latius
de iſta regul. quòd
dubitans & igno-
rans æquiparētur,
vide Iaſo. in l. diui
næ. in j. & ij. col. &
de condict. indebi.
in l. iij. §. genera. de
acquirenda poſſeſ.
aliqua ponit. Vide
quæ dicit Areti. in
l. ſi quis in domi-
no. ff. de teſta.

SVMMARIVM.

1 ☞ Titulus excuſat à fructibus percipiendis.

Nos autem. Vltimò dominus Cyn.
inducit hunc §. ad quæ-
1 ſtionem. Titulus † excuſat à fructib⁹ percipiēdis:
ideo ſi poſſeſſor pro parte temporis haberet titu-
lum, pro parte tenebitur de percipiendis, pro par-
te non. Sic dicit do. Cy. hic.

Manifeſtiſsimi.[b] Primò
ponit vnam regulā generalē. Secundò, deter-
minat tres quæſtiōes iuxta dictā regu-
lam. Secunda ibi: poſt principium, ſed quærebā-
tur, &c. ¶ Item, ſecūda ſicut determinat tres quæ-
ſtiones, ita habet tres partes. Secunda ibi: ſed cùm
in ſecunda. Tertia ibi: cùm autem in cōfinio. Re-
deo ad primam partem: & prima eſt facilis: ideo
non eget ſummario. ¶ Ad iſtam regulā examinā-
dam opponit gloſ. de l. is cui. & l. cum qui. in prin.
& l. qui vas. §. ſi ego. ff. eo. Huius timore glo. tua li
mitat iſtam regulam, vt habetis in ea. quam vide
Aduerte: iſtas limitationes poſſemus examinari,
ſed eſſet multùm longum. & dic vt plenè dixi in
l. itaq;. fullo. ff. eodem.

SVMMARIVM.

1 ☞ Simplicitas placet.
Simpliciter dicitur, quod eſt ſine diſtinctione.

2 Per electionem vnius iuris, quis non videtur alte-
ri renunciare.

Sed quærebatur. Si res cōmodata
ſubtrahit̃, eſt in
electione domini, vtrum agat contra furem, an cō
tra cōmodatarium: & vno electo, cōtra alium age
re nō poterit, ſi ſciens fuerit: ſecus ſi fuerit neſciēs,
vel dubitans. Hoc dicit vſq; ad §. ſed cùm in ſecū-
da. Diuiditur iſte §. in tres partes. Primò ponitur
thema, & antiquorum opinio. Secūdò determina
tio. Tertiò limitatio ſuæ determinationis. Secūda
ibi: tales. Tertia ibi: ſi autem neſciens. ¶ Nota ex
hac lege primò, quod dixi in ſummario. ¶ Secun-
1 dò no, † ſimplicitatem placere. Et ſimpliciter dicit̃
quod eſt ſine diſtinctiōe. quod no. facit ad quæſtio
nem quā dixi tibi in l. j. in. j. q. ff. de vulg. & pup. et
de verb. obl. l. inter ſtipulātē. §. j. ff. de ver. obli. ibi
ſimpliciter amittit. & de ver. obl. l. j. §. ſi qs ſimpli
citer. vbi gl. exponit ſimpliciter: id eſt, purè. Facit
ff. eo. pro ſoc. l. cōuenti, aliàs, coiri. facit j. de fideic.
2 l. eam quam. ¶ Nota etiā, & tene menti: † quia ali-
bi neſcio. Qui eligit vnū ius, nō videtur renūciare
alteri iuri, quod ignorat ſibi cōpetere: vt l. mater.
c de inof. teſt. idē ſi dubitat.[c] Caſus eſt hic ꝙ nō[d] vi
d det̃ renūciare alteri iuri, qđ dubitat ſibi compete-
re. ibi: ſi autē neſciēs, vł dubitās, &c. Et hoc neſcio
e alibi. & ideo tene mēti[e]. ¶ Ad legē noſtrā opp. de

d ✠ POMATES.
¶ Caſ⁹ eſt ꝙ nō. qui
eligit vnum ius, nō
videtur alteri renū
ciare qđ ſibi igno-
ranti, vel dubitan-
ti competit. Facit
glo. in l. j. in glo. fi.
in verbo, ceſſat. ff.
de condict. indeb.
Vide omnino in l.
in. §. fina. in iiij. col.
ff. de acquirē. poſ.
& in l. quandiu. in
princip. C. qui ad-
mitti. Facit gloſ. fi.
in l. prima. ī verbo,
ceſſat. ff. de condic.
indebi. & tex. in l.
ij. ff. quis ord. in bo
no. poſſeſſ. ſer. & ali
quid per Iaſon. in
l. cum quibus. ſ. de
iu. & fac. ignoran.
& vide ad iſtū tex.
Bal. in l. leges ſacra
tiſsimæ. ſuprà, de
legi. vbi vult p iſtū
text. quòd ita par-
catur dubitanti, ſi
cut ignoranti. quē
ſequitur Ioan. de
Ana. conſil. lxxij.
incip. viſis & con-
ſideratis quæ in facti narratiōe. in vltima col. Et pro hoc facit, quod vult
Decius poſt do. Chriſtopho. Caſtillo. ibi in l. prima. ſuprà de pac. in ſolu.
nec vas. infrà, de cap. & poſtl. reue. quam intelligunt, ꝙ ibi re vera mor-
tua matertera, ſi tamen erat penes contrahentes debitum. Et ſic volūt, &
ex illo dicto potes notare, quòd de dubio aliquando iudicamus vt de ſciē
te: quia ſicut ille, qui ſcit de vita alicuius, non poteſt ſuper eius hæreditate
paciſci: ita nec dubitans. & imo in dubio ita loquamur ſecundū ſubiectā
materiam. Et vide Bal. in l. fi. ſ. de condictio. indebi. & Bal. in c. j. §. perſo-
nam. in tit. per quos fiat inueſt. vbi limitat vt non habeat locum in dubi-
tante qualitatē perſonæ, cū qua cōtrahit: quia de eo iudicamus non vt de
ignorante. Et vide aliquid per Alexan. cōſi. xl. col. ij. volu. v. & vide text.
& ibi Bart. in l. j. j. de teſta. & Feli. in c. paſtoralis. colū. vij. ad fi. de except.
& Barto. conſi. lxxij. & conſi. lxxxviij. Feli. in c. ſi. co. vj. ad fi. de præſcrip.
& Barb. conſi. xvj. col. iij. volu. ij. & vnum verbum per do. Præp. Alex. in
c. non eſt. §. is itaq;. diſtin. vj. & in c. quo iure. col. iij. diſtin. viij. & Iaſ. latè
in l. quādiu. in prima & ij. co. j. qui admit.

e ¶ Quod tene mēti. Nota ꝙ eligens vnum ius, nō videt̃ renūciare alteri, de
quo ignorat, quod neſcio alibi. Et an ignorans, & dubitans æquiparen-
tur, vide qđ not. ſ. de cōdi. inde. l. fi. & not. Bal. ſic allegātem iſtū tex. in l.

l. vt

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

leges ſacratiſsimæ, & etiam dicit hic Cy. & Bal. ꝙ omittens opponere exceptionē ꝓpter dubitationem, poteſt eam opponere cū primum eſt de ipſa certificat⁹. & intelligit iſta Bal. hic, niſi potuiſſet ſe certificare, & noluiſſet. Et vide q͂d no. dicit Bal. in l.j. in iiij. colū. in fin. ſ. de fal. cauſa adiec. leg. Et addicta de igno rā te, vide Bart. in l.ij. in verbo, procedo. in gloſ. ff. ſi quis in ius vo. non ie.

✠ P. P A V. P.

a ¶Poſſeſsionē. Vide oīno moder. in §. ſed iſtę. in vij. co. Inſtit. de actio.

✠ POMATES.

b ¶Contra caſum d. l. Alex. in cōſil. cc. col. ij. vol. ij.

c ¶Afficit emptorē. & hoc etiam tenet Bal. ī effectu, & bene dicit, in d. l. inciuilem. Pro quo facit quod ipſe Bald. nota in l. ancillæ. ſ. eo. et l. cū qui. §. p̃tor. de Publicia. Adde do. Abb. in c. ſi diligenti. de pręſcri. & Pau. de Ca. in l. & ideo. §. fi. ꝑalle. ibi, tertiò quærit gl. Vide hic latius per Bald.

✠ POMATES.

d ¶Credo q͂d nō. Vide Alexā. cōſi. cxviij. in prima colū. vo. ij. & Barba. cōſ. xlij. col. iij. & trib⁹ ſeq. vol. ij. & Alex. l.j. in prin. vol. j. & ccxix. col. iij. vol. ij.

e ¶Qualiter operæ. & adde nota. p gl. et Bar. in l. iuriſiurā di. in fi. princ. ff. eo.

✠ POMATES.

f ¶Vltimā ptē. aliqd permittif cā. neceſsitatis q͂d aliàs nō pmitteretf. Adde Barba. in c. nulli. extra, de pigno. vbi ponit Roma. ſimilia vbi Alexan. a hic in apoſtil. ad Bart. Adde gloſ. in cle. ij. ad finem. de b regula. Adde ꝙ ꝓbat tex. ſcd̃m ītellectū Gul. in l. præſides. in fi. ff. ſi cert. pet. & ꝙ ibi no. do. c Alexā. quam legit d cum l. præcedenti. Adde text. in l. alienatiōis. ff. fa. erciſc.

l. vt omnes. §. ſi ſeruus. & l. itaq; fullo. §. fi. ff. eod.
Sol. Hic loquif in cōmodatario, qui nullū ius habet in re. Contrariū loquif in creditore, & vſufructuario, qui habuit ius in re: & ideo actio furti cōpetit tam dño ꝓ iure dñij, quā creditori, & vſufructuario ꝓ iure ſuo: vt l. cōtraria. ¶Cōtra hoc op. & vr̃ ꝙ idē in eo, q nō habet ius in re: vt in l. fullone, vt l. itaq; fullo. in prin. ff. e. & Inſt. de obl. q̃ ex delic. §. furti. Sol. Aliud in fullone, & ſarcinatore: aliud in cōmodatario. Ratio quia fullo & ſarcinator ineunt cōtractū ratione vtriuſq;, ideo ſimpliciter ſubuenitur commodatario ratione ſui tātūm.

SVMMARIVM.

1 ☞Cōmodatarius quòd exigat rem à fure, quomodo intelligatur. nume. 3.
2 Qui ſentit onus debet ſentire cōmodū, & ecōtra.
4 Pro poſſeſsione rei mobilis amiſſa, nullū interdictū poſſeſſoriū eſt ītroductū: ſed alia remedia ſic.
5 Si ad aliquē ꝑuenit poſſeſsio ſine vitio ei⁹ rei, quā ego tm̄ poſsidebā: an hēat locū remediū l. coloni.
6 Dñs in caſu huius l. an poterit agere cōtra furem.
7 Fur duplici damno non afficitur.

Sed cùm in ſecundam.

Breuiter dicit. Si cōmodatarius à fure rē & pœnā
1 exigit: non tenetur reddere eā dño. h. d ¶No. ꝙ†
cōmodatarius exigit rem à fure. q͂d qualiter ītelli
2 gatur dicā ſtatim. ¶Scd̃o not. † ꝙ qui ſentit onus
debet ſentire & cōmodum: & ecōtra. q͂d dic vt in
regula iuris, & per Dy. in c. qui ſentit. de regu. iur.
lib. vj. ¶Circa primum quęrif. & iſtud eſt notabi
3 le valde. ¶Quæro, qua† actione recuperabit com
modatarius rem à fure. Nam cōdictio furtiua ſoli
dño competit. l. j. ff. de condi. furt. ergo cōmodatario nō competit. Sol. Dicūt quidā ꝙ habuit cōdictionem incerti: vt l. & ideo. §. fina. ff. de condict. fur. Iſta nō eſt vera: quia illa loquif in creditore, qui habet ius hypothecæ in re: ideo glo. tua diſtinguit optimè quatuor caſus. Qñq; ſubtrahitur res dño: tūc ſine dubio competit ſibi condictio furtiua: vt l. j. ff. de cōdi. fur. Qñq; ſubtrahitur, ei q habet ius in re: & tūc competit ſibi condictio incerti vt l. & ideo in fi. ff. de cōdic. fur. Qñq; ſubtrahitur ab eo, cui nullū ius habet in re, ſed ſolùm bona fide poſſedit: tūc habet actionē triticariā ad poſſeſſionem: vt. l. j. in fi. cū. l. ſeq. de cōdic. tritica. Qñq; ſubtrahif ei q nullū ius habet ī re, nec ī poſſeſſiōe ſed detinet vt cōmodatari⁹, & depoſitari⁹. & ſimiles tunc eis daf actio in factū, vel officium iudicis. Ita tenet gl. in l. nō tm̄. in prin. de petit. hęre. & d. l. ideo. §. fin. de condic. furt. Subdit glo. hic, vel habebat condictionem ex l. ſi coloni. de agri. & cenſi. Iſtud non eſt verum. nam illa cōditio competit
4 tm̄ ei, qui poſsidebat, vt ibi patet. ¶†Contra iſtas
gl. videtur glo. in l. rem quæ nobis. ff. de aqui. poſ. vbi dicitur quòd pro poſſeſsione rei mobilis amiſſa, nullū eſt ꝓditum iudiciū poſſeſſorium: ſed intelligas nullū poſſeſſorium ſ. interdictū. Sed alia remedia de iure ciuili bene ſunt prodita, vt ſ. dixi. Vide gl. quā not. bene. gl. iſta loquitur quòd iſta remedia dātur cōtra eum, ad quem poſſeſsio per-
5 uenit cum vitio: quia ſubtraxit. ¶Sed quęro† qd
ſi ad aliquē ꝑuenit poſſeſsio ſine vitio ei⁹ rei, quā ego tantùm poſsidebam, vel detinebam. Gloſ. in l. inciuilē. ſ. eo. dicit ꝙ habet locum condictio ex d. l. ſi coloni. de agri. & cenſi. & iſta gl. videf dicere cōtra caſum l. ſi naūt. §. j. ff. de public. vbi argu. contra in eo, qui habuit titulū, & poſſeſsionem.[a] Dñs Inn. in c. ſæpe. de reſti. ſpolia. tenet idem q͂d gl. in l. inciuilem. allegat c. redintegrāda. iij. q. ij. Iſta omnia videntur contra caſum[b] dictæ. l. ſuſtinendo tñ gl. noſtrā, & Inno. poſſumus dicere ſic, ꝙ gl. loquitur in bonę fidei emptore. quem cōſtat emiſſe ab eo, q fuit malę fidei poſſeſſor, vt à fure. vnde mala fides authoris aliqualiter afficit emptorem[c] ab eo, vt in auf. malę fidei. j. de præſcript. longi tempo. aliàs ſi hoc nō conſtaret, credo ꝙ non[d] poſſet agi: vt d. l. ſiue aūt. §. j. de publ. ¶Quęrit gl.
6 qd† ſi dñs in huius l. caſu nō velit agere contra cōmodatariū ſed contra furem: an poterit. Glo. dicit
ꝙ ſic: vt ſ. proxi. §. Sed certè præcedēs §. loquitur ante furē exactū. Nā poſtquā exactus eſt ab vno, nō pōt iterū cōueniri, ſcd̃m Dy. in l. licet. §. fin. ff.
7 nau. cau. ſta. ¶Tertiò quærit† gloſ. poſito ꝙ cōtra
furē poſſet agere dñs: an fur duplici dāno afficiatur. Glo. non determinat. Tu dic ꝙ non, per dictā l. licet. §. fi. ¶Vltimò quærit. glo. cùm ſecus ſit in creditore, q tenef reddere pœnam: vt l. ſi pignore ſurrepto. ff. de pig. act. quare aliud in eo quā in cōmodatario, & ſimilibus. Dic vt in glo.

Cùm autem.

Si marito res cōmodata ſubtrahatur ab vxore. vxor ſi eligaf à domino furti conuenitur. Si eligatur maritus, maritus in factū ꝓpter res amotas tenef: nec poterit mulier eligi, ſi vir ſoluendo extiterit. h. d. ¶Oppo. ꝙ actio rerū amotarū non daf, conſtāte matrimonio: vt ſ. rerum amo. l. ij. Sol. expone, i. factum propter res amotas. ¶Oppo. ff. rerum amo. l. ante pe. Sol. Ibi ponitur caſus econuerſo ad iſtum: vt in glo. quam vide.

De operis libertorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Factum in tempore dicitur, quod fit per modicum ante, vel poſt ſine interuallo.
2 Operæ libertorum quomodo imponantur.
Pactum nudum non veſtitur manumiſsione: ſed cohærentia manumiſsionis.
3 Pactum nudum an veſtiaf iureiurādo: remiſsiuè.
4 Operæ à liberto qua actione petantur.
5 Neceſsitas non habet legem.

LEX I.

SI tempore.

Diuiditur in tres ptes. Primò loquif qñ operæ ſunt impoſitę. Secundò an poſsit peti pretiū futurarū oparū: hęc particula vr̃ ſibi cōtradicere. Tertiò, qñ operæ nō ſunt impoſitæ. Secūda ibi: ſolet aūt. Tertia ibi: cū & ſi operę. Bręuiter dicit, ꝙ operæ ꝓmiſſæ debēt p̃ſtari, nō pretiū earū, niſi ex cā neceſsitatis. h. d. ¶Circa primā ptē
quęrif, dicif hic, ſi tpe manumiſsionis. ¶Quæro,
1 †qñ dicif factum tpe manumiſsiōis. Dic vt in gl.
j. vt ſi in illo tēpore. vel modicū ante, vel modicū
poſt manumiſsionē & ſine interuallo fuerit actū
2 vide glo ¶Quęro, † qualiter operæ[e] imponantur
e liberto. Dicit gl. per ſtipulationē, vel iuſiuradū: et
eſt ſpāle ꝙ pactū iureiurādo veſtiaf. Vide gl. ij. in
prin. hic aduerte, & not. ꝙ pactū nudū nō veſtitur
manumiſsiōe, ſeu cohærētia manumiſsiōis. & eſt
3 ſpāle fauore libertatis. †No. ꝙ vulgariter pactum
nō veſtif iureiurādo, ſcd̃m gl. dic vt dixi in auf. ſa
4 crā. ſ. ſi aduer. vēd. ¶†Quæro ſcd̃o, qua actiōe pe
tunf opę. Dic breuiter, & hęc eſt veritas. Aut opę ſunt ꝓmiſſæ p ſtipulationē, aut iureiurādo. Prīo caſu, aut petunf opę: & agif actiōe ex ſtipulatu, ſiue ſint certę, ſiue īcertę. Aut deuenif ad ęſtimationē; & agif certi cōdictiōe ex ſtipulatu. Scd̃o caſu, qñ ſunt ꝓmiſſæ iureiurādo, agif in factū. Dic clarius vt hac gloſ. ¶Vltimò ad ſcd̃am partē: & iſta ſcd̃a pars vr̃ ſibi contraria, Nā primò dicit, ꝙ ſolet conueniri, vt aliqd def ꝓ opis: poſtea dicit ꝙ peti nō pōt. Huius timore gl. exponit iſtū tex. bñ quatuor modis. Vnūquēq; vide, ꝙ qlibet pōt ſuſtineri. Tñ illa eſt magis clara, vt dicam⁹, ſolet inter liberos, & patronos cōueniri, vt ꝓ opis p̃teritis aliqd pręſtef licet p̃tiū peti nō poſſet. ſubaudi remanēte ſaluo iure patronat⁹. ¶Opp. & vr̃, ꝙ in caſu inopiæ eū alere nō tenef: vt ff. de lib. agno. l. ſi qs
f à liberis, §. ſi qs à libertis liberto, Dic vt ī gl. ¶Ve
5 nio ad vltimā partē[f]. Ex hac† vltima parte, & pręce-
g dēte legaf iſta lex ꝙ neceſsitas nō habet legē[g]:
quia lex vult ꝙ libertus nō cogitur ad præſtationem pretij operarum. fallit in caſu neceſsitatis.

LEX II.

MAnumiſsionis.

Qui manu mittit ex neceſsitate, non habet p oīa iuriſpatronat⁹. h. d. ¶Opp. de l. Cāpa-

Item adde q͂d not. Bar. in l. j. in fi. C. d̃ naufra. li. x. & tex. in l. Diuis. ff. de pe. hæred. in verſi. ſed ꝓpterea. adde bar. in l. ſi is qui. §. ſi. ff. de pigno. & Bald. in l. iubem⁹. ī prin. C. de ſac. ſan. eccle. & text. in l. ij. C. de patri. q fil. diſtrax. & ꝙ Bar. in tractatu repræſal. in ij. q. dū allegat l. ꝓ hærede. §. quid ſi tm̄. ff. de acqui. hær. Et vi q͂d no. bar. & d. Alex. ī d. §. quid ſi tm̄. glo. in l. ij. ff. de offic. conſul. Adde tex. in l. ait prætor. §. dubitarem. ff. de his quæ in frau. credi. Adde quod no. Aret. ccxxix. mouet, ꝙ licet ſit peccatū accipere pecuniam ad vſurā: tñ ſi cauſa neceſsitatis accipiat, non peccat. Adde gl. in l. null⁹ verbo, vltionē. C. de iudi. Et adde ad ſupradictā regulā quam no. Iaſ. in l. j. in iij. col. ff. de officio eius. vide etiam Cæpo. in auf. ſed nouo iure. in lxxx. col. in fi. ſ. de ſer. fugit. Item adde rōnē diuerſitatis præmiſſæ poſitam per Feli. in c. cùm acceſſiſſent. de conſti. in ix. colū. vbi poſtea remittit.

✠ P. P A V. P.

g ¶Non habet legē. Vide de iſta regula ꝙ neceſsitas licitum faciat, q͂d aliàs non liceret, Pau. de Liaz. in v. q. inci. in Chriſti noīe in iiij. col. ī pri. & ī penul. col. ad med. & poſtea ad finē ipſi⁹ ī cōcluſiōe. Et vide Iaſ. in l. j. ī pri. in āpe. col. de of. ei⁹. Vide multa p Feli. in c. q̃relā. in pe. charta circa fi. & ſeq. de iureiur. & in c. ij. in vlti. col. de ſponſa.

& per Iaſ.in l.prin cipalibus. in ij. col. & iiij.fallen.ſi cert. pet. & quæ ſcribit idem Iaſ.in repetitione legis, admonēdi.in xxix.charta in vlti.col.de iureiur. Vide quæ dicit Barba. in ca.j.in j. notabi. extra, de a pignorib. vide latè Feli.in c. cùm acceſſerit. in ix.colū. de conſtitu.in reperto rio.in verbo, neceſſitas.

a ¶ Si quā. An ex ſola conuentione de precio operarum, perdatur ius patronatus: & an ius cōpetat: vide Bald. ꝙ ex ſola conuentione.

b ¶ Liberti. Adde no. Bart.in l. ſi non ſortem. §. libertus. ff.de condi. inde.

c ¶ Libertæ. Tu dic tamen ꝙ ſi iſta fuit manumiſſa ex cauſa fideicōmiſſi, poſſet te inuito diuertere.

d ¶ Multū intereſt. Ex qua no. beneſacit lex Imperator. de fideicō.lib. Adde Bart.in l.iura.ff. de iure patron. melior glo. & Bart. in l.eum qui.ff.de interd.& rele.

nus.ff.e.Sol.Fallit ibi.Ratio, quia ſpōte ꝓmiſit. Fallit etiam in alijs caſibus, vt hic in gl.¶ Opp.ff. de bo.lib.l.etiā.§.ſi quis numos.Sol.Nō habet ius patronatus, quantum ad ea, quæ dicuntur hac lege: ſed quantum ad ius ſuccedendi ſic.

LEX III.

QVinumis. Ei, q manumittit acceptis numis, non debentur operæ. hoc dicit in ſumma iſta lex.

SIquam. a Pretium operarum ꝓmiſſum pōt peti: tñ ex hoc exigēs ius patronatus amittit.h.d. In hac lege fuit q̄dā opi.inter Azo. & Hug. de porta Rauenate. & Hug. dicit ꝙ ex ſola conuentione de pretio, perdit ius patronatus. Azo dicebat ꝙ ex actione tantū: vt per hāc l. & ita cōiter tenetur.¶ Vltimò, in iſta materia diſtingue, vt diſtinguitur hic plenè per glo.

MAter tua. Eatenus, quatenus qs de neceſſitate manumittit, operas imponere non poteſt.h.d.

b LIberti. b Hęredibus extraneis, vel mariti, nō debentur operę. h.d.¶ Opp.s.de in ius vocā.l.ij.Solu. Ibi loquitur in operis, quę cōſiſtunt in nō faciēdo: vt in non vocando in ius, & ſimilia. Hic de his, quæ in faciendo conſiſtunt.

NEque patronis. Pro operis futuris non licet mercedem recipere: pro preteritis ſic. Item duo filij liberant à præſtatione operarum. hoc dicit.

SI tuis. Emptus proprijs numis, et manumiſſus, nō debet ſuo patrono operas, & ab eo nō reuocatur in ſeruitutem. hoc dicit.

c LIbertæ. c Vxor non debet vt liberta operas viro ſuo: ſed eo inuito nō pōt diuertere: tenetur tñ pręſtare operas viro ſuo, tāquā vxor, non tanquam liberta. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞ Qui non grauatur onere pecuniario, non pōt onere fideicommiſſi grauari.

2 Tps adiectū libertati, videtur repetitū ad limitandā præſtationem in conditione libertatis additam.

TItius. In toto Codice nō eſt lex quę incipit. Titius. niſi iſta: & legit duobus modis. Secundū vnā
1 lec. breuiter. h.d. Qui grauatur † onere pecuniario, nō pōt onere fideicōmiſſi grauari. h.d. ſecundū vnam lec.¶ No. quod dixi in ſummario. probatur in l plane. la.ij.§.fi.cum l.ſeq.ff.de leg.j.
2 Secundū aliam lec. breuiter hoc intendit. † Tēpus adiectum libertati, videtur repetitum ad limitandam pręſtationem in cōditione libertatis additā. hoc dicit. ſecundū aliam lecturam.

QVod ex liberta. Filij libertorum ſunt ingenui, & matrimonium liberat mulierē à pręſtatiōe opar ū.h.d.

QVi manumittūtur. Breuiter hoc dicit. Liberti poſsūt morari vbi volūt, nec poſſunt reuocari in ſeruitute, niſi ex cauſa īgratitudinis. hoc dicit. Nō habetis hic alia.

IN redhibitione. Qui alienum retinet libertum, tenetur ad reddendas operas. hoc dicit iſta lex in ſumma.

De bonis lib. & iure patro. Rubric.

SVMMARIVM.

1 ☞ Publicatis bonis, veniūt ea iura in fiſcū, quæ veniunt in extraneum hæredem.

LEX I.

d MVltum intreſt. d Datio pecuniæ, & pactum de manumittendo cū futuro domino, perimit cōtra tab.ſecus cū pręſenti. Itē fiſcus ſuccedit in ius patronatus.h.d.¶ Opp.de obſeq.à libe.l. Titius puerum.Sol. Hic loquitur qñ ſeruus fecit pactū cū domino: ibi dñs fecit pactū cū extraneo. ¶ Opp.ſecūdò de l.cū affirmes.de lib.cā.& ff.ſi lib.ing.eſſe di.l.ij.Sol. Nō cogitur dominus manumittere pręciſè, vt hic: ſed hortabitur, vt in cōtrario.¶ Itē opp. et videtur ꝙ ius libertorū non veniat ad fiſcū: vt ff. ad l.Iul.ma.l.corū.Solu. Ibi fuit condēnatus ex alijs capitulis l. Iul.ma. hic verò ex eo ꝙ aliqd cōtra prīcipē cōmiſit.¶ Oppo.de l.iij.ff.de interd.& releg. Sol. Illa eſt vera, qñ condēnatur ex alio crimine: tūc ea iura patronatus, quæ in extraneū hæredē trāſirent, tranſeunt in fiſcum. quæ verò ad extraneū hęredē non tranſirēt, nec ad fiſcū tranſeunt. Ita dicit gl. quā vide, & no. & tene menti, quæ eſt veriſ
1 ſima, quā tenēt doc.¶ Ex qua nota † ꝙ quādo bona publicantur, nō veniunt in fiſcum ea, quæ non veniunt in hęredē extraneū. quod no. perpetuò.

LEX II.

SI liberti. Si patronus patitur libertū cū ancilla principis habere cōſortiū, ius patronatus amittit.h.d.

LEX III.

SI quis. Qui remittit ius patronatus, omne ius perdit,
e pręter reuerentiā e, & ius reuocandi in ſeruitutem.¶ Oppo.ff.eo.l.Paulus.§. pñoni.So. Aliud eſt remittere ius patronatus: aliud eſt cōcedere liberā teſtamēti factionē. Item opp. de l.etiam.§.j.ff.eo.Sol. ibi cōcedebatur à principe libera teſtamenti factio: ſecus ſi à patrono, vt dictū eſt s.¶ Vltimò habemus hoc tractare ius patronatus, quod glo. ponit in hac vltima gloſ. quam vide per teipſum.

Si in fraudem patro. à liber. alienatio facta ſit. Rubrica.

LEX I.

SI in fraudem. Alienata in fraudem patroni, poſſunt per patronū reuocari, niſi ratum habuerit.h.d. Diuiditur ī tres partes. ¶ Primò dicit, quid poſsint reuocari per patronū. Secundò qua actione. Tertiò ponit vnam exceptionem, ſi patronus cōſenſerit. & ſecunda pars incipit in l.ij. tertia ibi: verū.¶ Opp. de peti.hær.l.quod ſi in diem.§.pe.Sol. Non cōceditur reuocatio per petitionē hæreditatis: vt d.l. qđ ſi in diē, ſed p Caluiſianā ſic: vt hic, & j.l. ꝓxi. Opp.ff.eo.l.j.§.j.Sol. Aut libertus alienat in vltima voluntate: aut inter viuos. Si in vltima volūtate, nō requiritur fraus: vt l. cōtraria ſi inter viuos, tūc requiritur ꝙ in fraudem ſit factū, vt hic.¶ Itē opp. & videtur ꝙ inter viuos nō requiratur fraus: tamē videtur obſtare quod habetur.ff.e.ti.l.ſi libertus, aliàs, ſi in vēditione. & l.ſeq.Sol. Quatenus in contractu ſerui facto à liberto continetur donatio, vbi ſufficit euentus, nec fraus requiritur; ſed in quantū cōtineret aliū cōtractum onerosum, requiritur fraus: vt hic. Ideo Cy. ponit vnam diſtinctionem valde lōgam: & fuit Iaco.de rauē. & ſummat totum titu. ff.ſi quid in fraud.patro.

SVMMARIVM.

1 ☞ Patronus ſuccedit liberto ab inteſtato, liberis non extantibus.

2 Frater liberti an excludat patronum ab inteſtato.

3 Pñonus accuſans libertū, qñ amittat ius ſuccedēdi.

4 Filij diuerſorū pñonorū qualiter ſuccedāt liberto.

5 Patronus licet ſit hæres liberti, tamen reuocat alienata per eum.

e ¶ Præter reuerentiā. Fortius dicas ꝙ iuri reuerentiali qs non pōt renunciare. l. alia.§. elegāter ff. ſolu. mat. & hic Bald. Et facit iſte tex. vtrū ſi eccleſia ſit exēpta, ſeu ſublata per epm, ꝙ nihilò minus ei ab ipſo diœceſano debet præſtari reuerētia: per caſum in c. paſtoralis. de do. in c. cùm venerabilis. de cenſi. Item faciunt prædicta pro priuilegio legis, ad egregias. de iureiuran. vt non poſsit ei renūciari. de quo per Cy. in l. nec honorē. s. de epiſco. & cler. Pro quo videtur tex. no. in c. ij. §. cæterū. de iureiurā. in vj. vbi moniales nō poſſunt renunciare illi priuilegio, videlicet ꝙ iudex debet mittere tabelliōes ad examinandū. Et dū dixi s. de eccle. adde text. in l. ſed ſi hac. §. patronū. in ver. ſed ſi, ff. de ī ius voc. & ibi per do. Bal. & Ang. in l. alia. §. eleganter. ff. ſo. ma. videtur tamen ꝙ iuri reuerētiali quis poſsit renunciare in ſpecie, per l. quāuis. ī ver. inuitus. ff. de in ius vocā. iuncta l. Męuia. C. eo. tit. & no. doc. in l. fi. e. tit. Et hoc ideo: quia in ipſo actu præſtandæ reuerētię, patronus cōſentiebat nō præſtari. Et idē eēt in caſu d. §. eleganter. in ipō actu exactionis vr cōſentire reuerentiam ſibi nō præſtari. Probatur in l. quod noīe. iuncta l. ſeq. de cōdi. inde.

POMATES.
e ¶ Præter reuerentiam. Per illū text. Alex. & Bal. hic, ꝙ ius reuerentiæ nunquā tollitur per exēptionē. de quo latè p Feli. in c. cū nō liceat. in j. col. de pręſcrip. Et in hoc eſt ſingularis iſte text. ſecundū Ro. in ſingu. ccccxciij.

Hæres

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

6 Hæres quando veniat contra factum defuncti.
7 Filius inſtitutus in legitima licet hęreditatē adiuerit:tamen poteſt alienata in fraudem reuocare.
8 Alienata in fraudem qualiter reuocentur.
Actiones reuocatorię ſunt quatuor.
9 Ratihabitio patroni ꝙ tollat iſtam actionem.
10 Iſte titu.an habeat locum in filio,in cuius fraudē pater alienauit.

LEX II.

DEfuncto. Not.hic,†ꝙ liberto ſuccedit ab īteſtato
1 pr̄onus.¶ Cōtra iſtud op.Inſt.de ſuc.
lib.in prin.Sol.ſcd̄m illā intelligiꝛ,ſ.
2 qn̄ nō extabāt liberti.¶ †Pro hui⁹declaratiōe q̄rit
gl.primò an frater liberti excludat patronū.Qui-
dā ꝙ ſic:vt inſti.de ſer.cog.circa prin. Io.cōtra. vt
ff.de ſuis & leg.l.in teſtato.in prin.l.liberto ſine li
beris.ff.de bo.lib. Itē q̄riꝛ an ꝑ accuſationē capita
lē factā de liberto ſuccedēdi ius ꝑdaꝛ. Diſtinguæ
3 †duos caſus.Aut qs accuſat libertū ꝓpriū, aut li-
bertū paternū,aut auitū.Primò caſu nō perdit ius
ſuccedēdi: vt l.ſi fili⁹.§.erit.de fideic.lib. Scd̄o ca-
ſu,qn̄ accuſaret paternū,vel auitū,ꝑdit ius pr̄ona
tus.Ita loquiꝛ l.q cū maior.de bon.lib.ꝑ totā l.ex
eo patet ꝙ firmi⁹ius q̄riꝛ à ſe,q̄ ab alio:vt d.§.erit.
4 ¶ Quæro,qualr̄ † filij patronorū ſuccedāt. Gl.tua
dicit,& bene:tu debes ſcire ꝙ illud qđ de iure Au
thē.dr̄,ꝙ filij fratris ſuccedut vna cum patruo,ha
bet locū in ſucceſsiōe ingenui nō in ſucceſsione li-
bertorū.nā fili⁹patroni p̄ferꝛ nepoti ex alio filio
patroni. Itē vnus patronus viuēs præferꝛ filio al-
terius patroni mortui. Vide gl.q̄ hoc dicit ſatis cla
5 rè.¶ †Secundò habes notare ex hac lege ꝙ licet pa
tronus ſit hæres liberti:tn̄ reuocat alienata ꝑ eum.
vide tex.¶ Cōtra hoc op.plus pōt hæres,q̄ defun
ctus.cōtra l.hæredē.de reg.iur. Dicit gl.hoc iō qa
æs alienū eſt:quaſi dicat defuncto nō debebaꝛ:ſed
hæredi debeꝛ.¶ Cōtra hoc opp.hæres nō pōt re-
uocare factū defuncti:vt j.de libe.cau.l.ſi ab eo. &
ſ.de rei ven.l.cùm à matre.& l.vēditrici.de re.ali.
a nō alie.Sol.glo.[a]hoc ſpeciale.[b] Vel magis dicitur
b debitū accipere,q̄ hæres eſſe titulo lucratiuo.Ita
6 dicit gloſ.Solue iſtud contrarium † clarius quam
glo.duobus modis. Primò ſic,ꝙ hæres non venit
cōtra factū defuncti,niſi factum in fraudem ipſius
hæredis. Vel aliter,& melius,hæres non venit cō
tra factū defuncti. Verum eſt in eo hærede qui ex
hæreditate dicitur lucrari:ſecus in eo cui hæredi-
tas eſt debita:al's delata.Hic eſt caſus in l. noſtra.
7 ¶ Et ex hoc † patet, [c] ꝙ filius inſtitutus in debito
c bonorū ſubſidio,licet hęreditatē adiuerit nō pro-
hibetur alienata reuocare,per querelam inofficio
ſæ donatiōis.vel inofficioſæ dotis.Tene mēti.De
quo dicam clarius.vbi glo.ſe extendit in hoc ſ.de
rei vendi.l.cùm à matre.& j.de iure delib.l.fin.§.
8 in computatione.¶ Tertio nota,quòd †hæc reuo
catio fit per actionem Caluiſianā.Contra,imò per
d Fauianam:vt ff.eodem.l.j.§.fin.Huius timore[d] di
cit glo.quòd debes ſcire quòd quatuor ſunt actio
nes reuocatoriæ.ſcilicet Caluiſiana, Pauliana, Fa
uiana,& in factū reuocatoria.qđ dic vt in glo.hic,
& inſti.de actionibus.§.item ſi quis in fraudem.et
ibi per Dy.Doct.verò vltramōtani dicunt ꝙ non
ſunt niſi duę reuocatorię:nā Caluiſiana, & Fauia
na eſt vna:vt d.l.j.in fi.ff.eo.tit.hic.Et ideo habet
duo noīa qa p̄tor,qui eam induxit,fuit binominis.
& ita q̄ daꝛ patrono Pauliana,& in factū, ſimili-
ter eſt vna eadē.Nam in factū vniuerſalr̄ diciꝛ oīs
actio deſcēdēs ex edicto p̄toris:vt l.fi.ff.de eo per
quē factū erit.Nā iſta cognominaꝛ in factū Paulia
na:qa p̄tor ille cognominat⁹ Paulus.Certè Io, in
arbore ſua tenuit ꝙ eſſent quatuor actiōes : & iō
fecit quatuor circulos,ſeu cellulas.& nos ita cōi-
9 ter tenemus.¶ Venio ad vltimā partē.†hic habes
ꝙ ratihabitio patroni tollit iſtā actionē. Cōtra ff.
eo.l.viu⁹.Sol.ibi donauit benemerēti:ideo nō pōt
reuocari:hic ſecus. ¶ Quæro,circa iſtā partē: diciꝛ
hic,ꝙ poteſt patronus poſt mortē liberti ratū ha-
bere.¶ Quæro,ꝙ ſi añ mortē ratū habeat,an poſ-
ſit? Et gl.arguit ꝓ & cōtra.finalr̄ determinat , qđ
idē ſiue antè,ſiue poſt:vt l.nō vr̄.ff.eo.¶ Vltimò
10 †quęrit [e] gl.an iſte titulus locū habeat in filio ? in
cuius fraudē pater alienat , vt priuet eū legitima.
Breuiter gl.tua determinat ſic.Aut loquiꝛ in filio
arrogato:& habet locū iſta materia:vt l.ſi.ff.eod.
Aut loqmur in filio legitimo:& tūc ſec⁹:vt l.non
vſq;.ff.ſi qs à pat.fue.manu.Ita dicit gl.& bn̄.Sed
cōtra hoc vr̄ caſus extra,de teſt.c.Raynuti⁹.ꝓpter
illā decretalē dicūt qdā,ꝙ hodie inuenta eſt noua
reuocatio:qa fili⁹reuocat alienata ꝑ patrē in frau-
dem.Solu.Ibi loquitur de quadam conſuetudine
ciuitatis Tuſcanæ.de iure communi dicit verū iſta
glo.quod nota.

1 ¶ Sol.gl.No.ꝙ fili⁹ hī legitimā titulo lucratiuo.Vide gl.ī l.emācipata.ſ.de iur.& facti ign.al's l.ij.& ibi Bar.& Bal. Vide ꝙ not.ī l.ſi qs legatū.§.ſi verò.ff.đ fal.& no.ī l.ī ſuis.de li.& poſth.& l.fi.j.đ cōdi.& l.j.j.de ipo.lu.deſcri.li.x.& ibi ad bar.multa not.ang.hic,ꝙ hoc cōſideratō ſi filio relinqꝛ legitima à pr̄e, & ab abauo,nō dēt hr̄e niſi vnā,ne duę cāæ lucratiuę incidāt in idē.Ita đt fuiſſe iudicatū Peruſ.A.B.

b ¶ Hoc ſpāle.An hr̄s poſsit veire cōtra factū defuncti, vide not.ī l.cū à mr̄e.C.de rei vē.& ī l.ſi creditoribus.j.de ſer.pig.da.ma.& quæ not.Bal.ibi vide in l.Luci⁹.ſo.ma.& in l.cū vir.de vſuſca.& hic etiā per Bal.

c ¶ Ex hoc patet.adđ Bal.ī l.j.de ïof.do.ī v.co.ī ver.ſcđa cōdu.vbi idē tenet gl.& docto.in l.ij.ſ.de inoffi.do.vide in l.filio.j.q̄ ī frau.cre.

d ¶ Hui⁹ timore.Qđ ſunt actiōes reuocatorię,adde bar.in l.hic factū.ff.q̄ ī fra.credi.& ibi tenet ꝙ ſūt tm̄ duę:licet alr̄ hic.& adde ꝙ inuenitur tex.q dicit.ꝙ Caluiſiana deꝛ creditori,licet gl.hic illud dicat,& Fauiana,& Caluiſiana nō vr̄ eē idē.ff.ſi qd in frau.pa.vbi ē copula,q̄ pōtꝛ iter diuerſa.Itē ē dare īterdictū fraudatoriū, de quo ꝓbaꝛ ī l.pupilli đbitor.ī pri.đ ſo.ibi:breuiter gl.tua. Vide plenè ꝑ mo.Inſti.de act.§.itē ſi qs ī frau.& latè per Bal.ī l.j.ī viij.col.ſ.de inof.do.& adde Abb.ī l.nō vſq;.ſed placet ꝙ ēptor ſi ꝑticipauit fraudē,poſſit cōtra eū agi đ dolo,vt refert hic bal.al's ſit vera opi.Bar.

e ¶ Vltimò q̄rit.Et facit text.ſcđm ang.ī l.lege Cor.ibi: nr̄æ bōa ī ciuitate relinquit.de vul.& pup.ergo fili⁹nō pōt cōq̄ri,ſi pr̄ alienat oīa bōa ſua.Nā pōt illa ꝓijcere ī mare.l.j.ſ.de ïof.do.l.cum à mr̄e.ſ.de rei vē.per gl.hic & ang.& viđ eūdē.& ibi mr̄ta addidi ī auꝛ.de hęr.& fal.poſt pri.Sed val de obſt.gl.ī §.ꝑmiū ī auꝛ.de hęr.& fal. Ange.hic đt illā gl.reprobari,ibi āt ſaluat.& facit tex.fin.& ꝑ illū tex.pōt ad concordiā reduci.c.cū ſcim⁹.đ reg.quē alr̄.bal.ī auꝛ.īgreſsi.C.de ſac.ſan.ęccle.And.Barb.

De obſequiis a libertis patrono præſtandis. Rubrica.

LEX I.

COntra patronū. Quæro vtrū hæc lex dicat verū, ſiue noīe ꝓprio,ſiue alieno libertus agat.Gl.vacillat in hoc.Breuiter iſta eſt veritas,ꝙ agat alieno noīe,pōt intelligi duobus modis. Vno modo nomine alieno,hoc eſt,ex facto, quod ex alterius
f perſona dependet : licet quis in iudicio agat [f] ſuo noīe:& ita ſumitur in l.furti.§.illud planè.ſ.de his qui notan.infa.Et iſto modo libertus non poteſt intentare famoſam actionem cōtra patronū:vt ſ.ſi tu.non ge.l.j.ff.de iniurijs.l.nō ſolum.§. quāq̄. Alio modo alieno nomine intelligiꝛ,q alieno nomine eſt in iudicio:vt ꝓcurator,vel curator,& ſimiles:& tunc pōt alieno noīe:vt l.quæſitū. ff. de in ius vocādo.¶ Quæro,hic dicitur,famoſam: qđ ſi tantùm de facto infamat,& nō de iure? Rñdeo, idem:vt l.honori.ff.eo.

f ¶ Iudicio agat. Vide Bar.in §.qui alieno.d.l.furti.

LEX II.

LIbertæ. Legitimè nupta liberta non prętat obſequium.hoc dicit.

LEX III.

ETiam. Dare pecuniam dño præſenti pro liberatione, iuſ. patronatus non perimit,h.d.

g SI manumiſſori. [g] Libertus nō debet contra patronū vim , vel audaciam inferre,vel eū in ius ſine venia vocare.h.d. Videbitis de hoc j.eo.l.iij.

g ¶ Si manumiſſori. Et no.ſcđm Ange.cōtra arrogātes, & maximè doc.quā de teſtaꝛ Ioā.And. in ꝓœ.vj.And.barb.

ETiam. Liberis patronorū damnatorum debetur obſequium,& eis competit ius reuocandi libertos in ſeruitutem.h.d.

LIbertos. Liberti debent obſequiū,& ſeruitiū patrono portabile,nō durum,& importabile.h.d.

NEque libertis. Priuignis & filijs patroni debeꝛ reuerētia: al's punitur libertus.h.d.

De libertis, & eorum liberis. Rub.

LEX I.

NOn eſt. Qui ex neceſsitate manumittit, ius reuocandi in ſeruitutem non habet. hoc dicit iſta lex.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quis pro leui offenſa in ſeruitutem reuocaꝛ.
2 Factum patris non nocet filijs antea natis.
3 Facilis deſcenſus auerni:ſed reuocare gradum,vel difficilius reſurgitur quàm cadatur.
4 Vaſallus committens feloniam,ꝙ non noceat filijs antea natis.

a ¶Si manumiſſus. Et facit gl. ad q. an of- a ſenſa facta p lib᷑ poſ ſit remitti ab vno a- lijs iuitis: & vid̄ gl. mag. i l. ſi qs hac. §. b quoties alleg.

✠ P. P A V. P. 1

b ¶In ſeruitutē. Iſta 2 lex loq̄r de remittē 3 te ī ſeruitutē. Quid c aūt ī remittēte ī ſer uitutē ex d̄bito ſuo an poſſit à dn̄o ma numitti, vide Ro. ſing. dccxiiij. incip. null᷑. Itē ad primū dictū vide Iaſ. ī l. j. §. poſt o pis. ī pe. co. ad fi. de o p. no. nūc.

POMATES.

c ¶Tertiò not. Vide ad hæc aliqd p Fel. ī c. ex lr̄is. co. viij. de coſti. & ibi Barb. in xxxvj. ad fi. & Ro. d coſi. cccclix. vbi ī ij. dub. p hāc l. d̄t ꝙ ci 4 uitas data aliqb᷑ q̄ ꝓpter ſupueniēte guerrā fuit extīcta. non reuiuiſcit licet iteratò ſuperueniat I amicitia.

d ¶Vltimò gl. īducit. Delictū p̄ris an no ceat filijs in feudis, plenè ī l. cū q. ff. de inter. & rele.

e ¶Aureorū. No. hic gl. ꝓ no. q̄ facit qd̄ licet ſcholaris ha- beatur pro ciue, hoc verū quo ad cōmo- da: ſecus quo ad in- cōmoda. no. in l. ij. §. ſi emācipat. ff. de contratab.

f ¶Vſq; ad tit. de leg. īcluſiuè ab iſta rub. q admit. ad bo. poſ. legi. Alexā. Paduæ Mccccl xix, iō q̄ hic ſolita ſunt ſcribi, vi de in ſuis ſcripturis & qōnib᷑. Adde ꝙ voluit Bal. ī rub. vl tra Alex. coſi. lxiij. iij. lib.

LEX II.

Si manumiſſus. [a]Pro leui iniuria in faciendo cōmiſſa, libertus reuocatur in ſeruitutē, q d̄ filijs poſtea naſcituris nocebit, & reuocatus in ſeruitutē[b] abſq; licentia principis ad libertatē produci nō poteſt. h. d. ¶No. hic † ꝙ quis pro leui offenſa reuocaꝛ in ſeruitutē. ¶† No. ꝙ factū patris nō nocet filijs antea natis. ¶† Tertio not.[c] ꝙ facilis eſt deſcenſus auerni, ſed reuocare gradū &c. Vel dic, difficilius reſurgitur q̄ cadaꝛ. De hoc ponit gl. verſum Vergilij. qd̄ dic vt in gl. ¶Opp. j. de lib. cau. l. ſola. Sol. Ibi loquitur de leui offenſa cōmiſſa in omittendo, ſed hic in faciendo. ¶Opp. ſecundò in auth. vt liberti de cætero. §. illud. Solu. Dicunt quidam, ꝙ illa authen. hodie corrigit iſtam legē. Gl. contra: quia ibi loquitur quando patronus remiſit ius patronatus. ¶Opponitur, & videtur, ꝙ delictū patris non nocet filijs: quia filij non ſequuntur conditionem patris, ſed matris: vt l. partum. s. de rei vend. Sol. Intellige ibi de filijs, qui naſcunꝛ ex ancilla ipſius patroni. Vel dic ꝙ erat talis conditionis ꝙ partus eū ſequebatur: vt vidiſtis s. de ſer. fug. l. vlti. ¶Vltimò glo. noſtra ſi. numerat caſus, per quos libertus reuocatur in ſeruitutem. Dic vt in gloſ. ¶Vltimò d gl. inducit[d] in ar. ꝙ ſi pater, † qui habet feudū, cō- 4 mittit feloniā, non noceat filijs antea natis. Vide gl. iſtā ſuper verbo, nati. & dic plenè vt ibi. & quæ dixi in l. cum ratio. de bon. damn. & in l. cum qui. ff. de interd. & releg.

SVMMARIVM.

1 ☞Actio ingratitudinis an ſit proprium nomen.

LEX III.

Liberi. Reuerētia debeꝛ hęredib᷑ extraneis, & offīm iudicis imploratur pro ingratitudine coercenda. h. d. ¶Quæro vtrū † actio ingratitudinis ſit proprium nomē actionis. Quidam dicunt ꝙ ſic. Glo. tua determinat cōtrariū: qa imò eſt officiū iudicis quo coerceꝛ ingratitudo liberti: ꝙ no. & ita dicit gl. hic, & s. ti. j. l. pe. & l. ſi manumiſſor. & ita cōiter tenetur. Io. ponit in arbore vnā cellulam, in qua poſuit ingratitudinis actionem: tamē, vt ipſe dicit, hanc quidam dicunt nō eſſe actionē: & illa eſt verior.

Libertinæ. Liberti & eorū liberi ꝓpter ingratitudinem reuocanꝛ in ſeruitutē. h. d. ¶Oppo. s. eo. de l. ij. Sol. propter delictum patris nō reuocanꝛ in ſeruitutē filij, ſed propter delictū eorū propriū ſic, vt hic. ¶Oppo. de l. hæres. ff. de obſe. Sol. Viuo liberto debent filij liberti reuerentiam patrono: ſecus eo mortuo, vt lege contraria.

De iure annulorum aureorū. & de natalibus reſtituendis. Rubrica.

LEX I.

Natales. Ciuitas non poteſt reſtituere natalibus. h. d.

LEX II.

e Aureorum. [e]Ius annulorū aureorū nō facit imaginariè nataliū reſtōnē, ſed verè. h. d. Vide in l. j. huius ti. ſuper ver. à nobis. quādo filius ſpurius legitimaꝛ, an debeant citari agnati, de hoc dicetur in l. nam ita diuus. ff. de adop. ibi glo.

f *Qui admitti[f] ad bo. poſ. poſſint, & intra quod tempus. Rubrica.*

¶Dictum eſt s. de bonis libertorum, in quibus cōpetit patrono bonorum poſſeſſio contra tabulas: eius occaſione præmittit generaliter de bonorum poſſeſſione: & iſta rubrica generalis eſt ad ſequētem. Videndū eſt ergo quid ſit bonorum poſ. Gl. tangit hic: ſed ego dicam ſuper nigro.

SVMMARIVM.

1 ☞Ratio quare in bonorū poſſeſſiōe delata filio non attenditur patria poteſtas, ſicut in aditione.

2 Filius hodie adit hæreditatē aduentitiā ſine iuſſu patris, etiam eo inuito & ignorante. & nu. 3.

Differentia qn̄ filius adit hæreditatē aduentitiam patre inuito, & qn̄ patre ignorante.

4 Filiusfa. hodie etiam patre inuito & ignorāte pōt petere bo. poſſeſſionem.

Idem in Trebellianica reſtitutione.

5 In petenda bonorū poſſeſſione ſufficit ſola agnitio coram iudice.

6 Bonorum poſſeſſio quotuplex, & quid ſit, & de qua loquitur hic titulus.

7 Filio agnoſcenti bo. poſſeſ. an de iure iſto Codicis quæratur aliquod emolumentum.

8 Querela inofficioſi competit filio, ſicut actio iniuriarum, & actio in factum, ſed emolumentum cōpetebat patri.

9 Geſtum non meo nomine poſſum habere ratum.

10 Ex lōgo tp̄e præſumiꝛ qd̄ ab initio volūtas patris interceſſerit, non tamen inducitur ratihabitio.

11 Ratihabitio pōt fieri extra tp̄s, qn̄ actus valet in perſona gerentis.

12 Vbi iudicis officium imploratur nō in forma iudicij, filius agit ſine patris conſenſu.

13 Repudiatio tacita filij ꝙ noceat patri.

LEX I.

g Bonorum poſſeſſio.[g] Iſta eſt difficilis & ſubtilis lex, & breuiter dicit. Filius ignorante patre pōt bonorū poſſeſ- h ſionē ſibi delatam[h] agnoſcere: & h patri ratū habenti cōmodum quæriꝛ & amittitur curſu tp̄is. h. d. Iſta lex pōt diuidi in tres partes, ſicut dixi in ſummario. & tria p̄mitte. De iure antiquo ſcd̄m l. xij. tab. nō veniebāt ad ſucceſſionem inuicē niſi agnati, & illi, īter quos nō erat ius agnatiōis, nō ſuccedebāt inuicē de iure ciuili: iō fili᷑ emācipat᷑ nō ſuccedebat p̄ri. Itē coiūcti p fœmineā li i neā nō ſuccedebāt inuicē: iō p̄tor, q ſem p mouebatur æqtati naturali, nō cōſiderato rigore iuris ciuilis, introduxit bo. poſ. p quā ſuccedebat fili᷑ emācipat᷑ p̄ri, & cognati inuicē inſpecta poti᷑ natura q̄ rigore iuris ciuilis: vt patet Inſtit. de bo. poſſeſ. Præmitto etiā aliud, ꝙ de iure antiquo qcqd fili᷑ q̄rebat, q̄rebat p̄ri: vt l. placet. de acq. hær. & l. j. §. j. ſi à pa. qs fu. ma. ¶His p̄miſſis venio ad caſum, in terminis, q clar᷑ eſt. In prima particula habes tria. Primò ꝙ filiofa. debeꝛ bo. poſſeſ. Secundò ꝙ ignorante patre pōt peti. Tertiò ꝙ debet peti. ¶Oppo. ad primum ꝙ filio nō deferꝛ bo. poſſeſſio: qa p̄r eū in ordine p̄cedit. vt Inſt. de le. agn. ſuc. §. j. Hui᷑ timore facta eſt prima gl. hui᷑ l. Aut tu intelligis de bo. poſ. ab inteſtato: & intelligas ꝙ deceſſit ali᷑ cōiūct᷑ filio p lineā maternā, vt mr̄ vel ali᷑: & ſic p̄r in gradu filiū nō p̄cedit. Si vis intelligere de bonorum poſſeſ. ex teſtō: tūc pōt intelligi in agnatis & 1 cognatis qūo vis. & vide gl. j. ¶† Vlteri᷑ opp. ad ſecundū ꝙ nō pōt peti patre ignorante: imò debeat p̄cedere iuſſus: vt l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acq. hær. Soluit gl. illud cōtrariū in fi. vl. gl. multū ſolēniter, multū notabiliter. Nā debes ſcire ꝙ hęreditatis aditio eſt de iure ciuili: ideo in ea multū attēditur patria poteſtas, quæ ſimiliter eſt de iure ciuili: vt l. nā ciuiū. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. & Inſti. de pat. po. §. j. ideo ibi iuſſus patris debet p̄cedere. Sed bonorū poſſeſſio eſt de iure p̄torio naturali ęquitate inducta: ideo patria poteſtas ibi nō attēdiꝛ: hęc eſt ſolu. vera, & vide gl. vlti. in fi. q̄ i hoc notabiliter[i] dicit. Contra hoc opp. reſtitutio, q̄ fit per Treb. eſt de iure ciuili: & tamē in ea non debet p̄cedere iuſſus: vt l. ſeruo inuito. in princ. ff. ad Trebel.

✠ P. P A V. P.

f ¶Qui admitti. Iſtā rub. repetit Bulga. vbi tāgit p̄ſes qōnes fūdamētales ī materia bonorū poſſeſſiōis p ſex pulchra dubia, vt ibi potes videre ī j. char. ī pe. co. q̄ ſint illa dubia: & ēt ī pri. tāgit qūo p̄tores potuerūt inducere bon. poſſeſ. cū non h̄ent p̄tātē legis cōdēdę. Item iſtā rub. & materiā bo. poſſeſſiōis latè attingit per qōnes, quas ſolēniter tetigit hic Bal. in repetitiōe huius rub.

g ¶Bonorum. Adde ꝙ p iſtā l. Io. And. ī addi. ad Spe. ī tit. de pac. & trāſac. refert Pil. tenuiſſe qd̄ qn̄ erat appellatū à ſnīa licet cōſtabat appellationē nō tenuiſſe qa p̄ceps appellationem ꝓhibuerat, tn̄ fuit trāſactū, poſtea p̄ceps appellationē ratificauit, ꝙ nō valeat trāſactio, ſi princeps ignorauit tranſactionem: alias ſecus.

h ¶Delatā. Add̄ qualiꝛ accipiaꝛ hoc verbū, delata. ī l. delata. de ver. ſig. & ī l. qui h̄rs. de acq. hær. per Bar. in l. is q putat. ī lec. noua. eo. tit.

i ¶Notabilr̄. Adde ꝙ Ang. & Ro. dicunt vt refert Alexā. ꝙ hęc gl. ē ſin. & vēit limitāda ſcd̄m bal. hic, niſi cōpareat & admittat aliqs cōtradictor: qa tūc ꝓcedit ī forma iudicij ꝙ reqrit pſonas tres, actorē, iudicē et reū iō tūc ē neceſſarius cōſenſus p̄ris. Et de hac glo. vlti. Spe. & Io. An. ī ti. de actore. §. j. ver. ſed qd ſi conuenit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Trebel.R̄nd.hæreditatis aditio eſt actus magis ſolēnis, quā reſtitutio fi-
deicommiſ.quia per hæreditatis aditionē acquirunt iura directa:per reſti
tutionem iura vtilia:vt ff.ad Trebel.j. ideo nō requirit tanta ſolennitas.
¶Contra hoc oppo.quod etiā in hęreditare nō requirat iuſſus patris:vt l.
cùm nō ſolū.§.j.j.de bon.quæ lib. Sol.Fateor ꝙ hodie eſt immutatū. Nā
filius pōt bonorū poſſeſionē agnoſcere patre inuito:vt l.contraria : ergo
1 multò magis eo ignorante:[a]vnde, † hodie nō requirit ꝙ iuſſus præcedat.
2 quod intellige verū in hæreditate aduētitia:ſed in ꝓfectitia remanēt iu-
ra antiqua immutata,vt p̄cedat iuſſus:vt no.in l.ſi.in prin.ff.qs or. in bo.
b poſ.ſer.¶ Aſſumatis[b] ergo tria verba ꝓ declaratione pręſentis materiæ:
aut loquimur in hæreditatis aditione:aut in bonorum poſſeſsione:aut in
Trebellianica reſtitutione. Primo caſu de iure antiquo non poterit filius
adire,niſi pręcedat iuſſus,vt l.ſi qs mihi bona.§.iuſſum. de acqui. hæred.
De iure nouo ſi quidem loquimur in hæreditate profectitia,vt puta filius
eſſet inſtitutus cōtēplatione patris,nihil eſt immutatū : vt not.in d.l.ſi.in
3 prin.ff.quis or.in bon.poſ.ſer.Sed † ſi in hæreditate aduētitia: tūc pōt fi-
lius patre inuito & ignorāte agnoſcere. quod patre inuito ꝓbat in d.l. cū
non ſolū.§.j.de bonis quę libe.ꝙ patre ignorāte,probat per rationes po-
ſitas in hac glo.ſuper verbo,ratā. In hoc tn̄ eſt differētia:quia quādo patre
inuito ſibi filio quęrit plenè.qn̄ patre ignorante : tūc patri poſtea ratū ha
benti quęrit vſusfructus.arg.hui⁹ l. Ita tenet hic gl.quæ loquit notabili-
ter,quā vide.Prædicta vera in filiofa.maiore, ita ꝙ habeat legitimā perſo
nam.ſed ſi eſſet filiusfa.minor,quid iuris ſit,dic vt d.l. cū nō ſolū.§.j.j. de
4 bo.quę libe.& l.ſi infanti.j.de iure delibe.¶ † Si verò loquimur in bono-
rum poſſeſsione,tūc de iure antiquo poterat peti patre ignorāte , vt hic:
tamen nō habet effectū niſi ratihabitio ſequeret:vt d.l.ſi.in prin.quis or.
in bo. poſ.ſer.ſed hodie omnē habebit effectū, etiā ratihabitione nō ſecu
ta:quia patre recuſante,& etiā inuito, filius poſſet agnoſcere:vt d.l.cùm
nō ſolū.§.finaūt.Si verò quęramus in Trebel.reſtitutiōe , dicas idē quod
dixi in bo.poſ.¶ Venio ad tertiū:dicitur hic & bonorum poſſeſsio debet
5 peti.Contra imò ſufficit coram iudice agnoſci,vt j.eo.l.ſi. Sol.† Fateor ꝙ
iſta l.in hoc hodie corrigit:quia ſufficit ſola agnitio corā iudice abſq; peti
tione vel iudicis decreto.¶ Item cōtra hoc opp. quia etiā de iure antiquo
iſta impetratio eſt ſublata:vt l.j.& ij.ſ̄.de formu. Solu. & modò aduertas,
6 quia modò declaro tibi gl.rubricæ:debes ſcire ꝙ tria ſunt.† Primū eſt bo
norum poſſeſsio,quę eſt facti: & iſta nobis acquirit per corporalē ap pre-
henſionem:vt l.iij.in prin.ff.de acqui.poſ.Et ſecundū , ſcilicet bonorum
poſſeſsio,quę eſt ius,de quo loquit hic titulus & ſequētes: & eſt iſta bo-
norum poſſeſsio ius proſequendi retinēdiq; patrimonij ſiue rei, quod cu-
iuſq; fuerit,cum is morit.& ita dicit gl.hoc probat in l.in bonorū.ff.e.&
eſt tertiū ſcilicet bonorū poſſeſſoria hæreditatis petitio, de qua loquit ti
tulus de poſ.hære.peti.& iſta diffinit ſicut aliæ actiones:quia actio eſt ius
proſequēdi:vt dicit Inſt.de actio.in prin.& differt iſta bonorū poſſeſſo-
ria hęreditatis petitio,à bonorū poſſeſsione:quia iſta eſt ius, ꝓpter quod
ꝓſequimur hęreditatē.Ita dicit gl.tua,& bene. Videte gl.rubricę,vt in-
telligatis præmitto aliud exemplū. Dominiū eſt ius propter quod datur
☞ nobis rei vendicatio:rei vendicatio aūt eſt ius,quò vēdicamus: ita & bo-
norū poſſeſſoria hæreditatis petitio iſta eſt ius,quo petim⁹ hęreditatē ſeu
bonorū poſſeſsionē defuncti. Et eſt aliud iudiciū petitoriū, vt dicit gl.de
quo nō curo, quia nō eſt noſtra materia. Et venio ad ſecundā partē:& in
hac ſecūda parte dicunt duo. Primò ꝙ quærit emolumentū principaliter
etiā patri:& ex hoc quod dicit,etiā innuit ꝙ tā patri quā filio. Item dicit
7 hic ꝙ pater pōt petitionē hęreditatis ratā habere. ¶ Opp.† ad quodlibet,
de iure iſto qcqd fili⁹ quærebat,quærebat patri:vt l.j.in prin.ſi qs à parē.
fuerit ma.& de acq.hęre.l.placet.Sed hic innuit ꝙ aliquod cōmodū rema
nebit filio:ergo malè. Quidā fatent cōtrariū:& ideo dicūt ꝙ hæc dictio,
etiā,nō ponit hic implicatiuè ꝙ filio quæreret.Richar.Malū.vt hic refert
Cy.tenet cōtrariū,ꝙ de iure antiquo in bonis maternis filio quęrebat ꝓ-
prietas,& patri vſusfructus:vt l.filius.ff.de inoff.teſta.Dominus Cy.hic
hoc reprehēdit:quia hoc fuit inductū per iura noua.j.de bo.ma.l.j.et per
totū. Aduertite dn̄i,parcat mihi do.Richar.& do.Cy.qui eū hic recitauit.
Iſta fuit opi.antiqua reprobata ꝑ gl.noſtrā ī l.is q hæres.§.ſi.ff.de acqui.
hære.& alle.l.filiusfa.ff.eo.ti.Ego allego vobis aliā legē, ſcilicet , ſi filius
meus.ff.ſi quis omiſ.cauſa teſta.nō ob.l.filius.ff.de inoffi.teſt.quia fateor
8 † ꝙ q̄rela cōpetat filio,ſicut actio iniuriarū: vt l.filiusfamiliàs. & actio in
factū.ff.de actio.& obl.ſed emolumētū querelæ & illarū actionū quęre-
bat patri in totū ſecūdū tēpora antiqua, hodie quo ad vſumfructū. vnde
prima ſol.eſt verior.¶ Vlterius opp.ad ſecundū:dicit hic ꝙ pater pōt ha-
9 bere ratū.Contra,† quod meo nomine nō eſt geſtū,ratū habere non poſ-
ſum:vt l.ſi pupilli.§.ſed ſi ego.ff.de neg.geſt.Sol. Nō poſſum habere ra-
tū tāquā geſtū noīe meo,ſed tāquā geſtū à filio: ſicut dixi tibi ſ̄. de fur.l.
j.& ꝑ Dy.in c.ratū.de reg.iur.li.vj.¶ Itē opp.dicit hic ꝙ pater pōt habere
ratū.ꝙ gl.intelligit etiā tacitè ꝑ curſum longi tēporis. Vide hic gl. ſuper
ver.ratā.dum allegat l.ſi filius.de peti.hæred.& l.q in aliena.§.j.de acqui.
hæred.¶ Cōtra hoc opp.ratihabitio debet fieri intra id tēpus,quo res pōt
c geri:vt l.bonorū[c].ff.rem ratā hab.& eſt expreſſum in terminis l.noſtræ,
10 vt l.ſi.in princ.ff.quis or.in bo.poſ.ſer. Huius timore † quidā, vt Iaco. &
Bal.reprehendūt iſtā gl.vel limitant eam,ſcilicet ꝙ iſta ratihabitio ſequit
intra tempus legitimū,ſ.intra annū vel centū dies.Docto.intelligūt eam
valde notabiliter. Nam longū tempus, de quo ſit mētio in legibus alleg.

in gl.nō inducitur ad inducēdū ratihabitionē , ſed
ad præſumēdū volūtatē ab initio interceſsiſſe: vt
in d.ll.p̄ſumit ergo ab initio patris volūtas affuiſ-
ſe,nō hodie,hoc eſt,in fine decēnij inducit ratiha-
bitio.qd̄ eſt notādū.& bene no. & tene mēti per-
petuo. Vel dic ſecūdū dn̄m Ia.But. ꝙ ratihabitio
debet fieri à tēpore,quo res debet fieri qn̄ ſit ad cō
11 firmandum actū qui factus eſt.Sed † in propoſito[d]
d actus iſte ab initio fuit validus: ratihabitio pr̄is ſo
lum ad hoc tendit,vt ſibi patri quęrat,nō vt actus
validet: & ſic pōt geri quocunq; tēpore.quod in-
tellige verū ſecūdū iura hodierna: ſed ſecūdū iura
antiqua iſtud dictū nō ꝓcederet:vt d.l.ſi.in princ. a
quis or.in bo.poſ.ſer. ¶ Venio ad tertiā partē:di-
citur hic,amittit tranſacto tempore. Cōtra,vt l.ſi.
in prin.qs or.in bo.poſ.ſer.Dicit gl.ꝙ hęc lex de-
bet intelligi ſecūdū illā,ꝙ admittit trāſacto tēpo-
re,in quo filius ſciuit & potuit patrē certiorare:vt
lege cōtraria,quod eſt verū ſecūdū iura antiqua,et
etiā ſecūdū noua in profectitijs,in quibus nihil eſt
immutatū. In aduentitijs verò hodie patris ſciētia
vel certioratio nō requirit: quia pōt filius perfectè b
petere abſq; patris cōſenſu. Ita dicit gl.vl.huius l.
quā vide. ¶ Cōtra hoc opp.bonorū poſſeſsio de-
bet peti vel agnoſci in iudicio : & fili⁹ nō habet le
gitimam perſonā ſtandi in iudicio ſine cōſenſu pa
tris:vt l.cùm nō ſolum.§.neceſsitate.de bo.quę li
be.ergo apparet ꝙ patre ignorante nō poteſt peti
etiā hodie.¶ Huius timore eſt facta etiā ſecūda gl.
huius l.& eodē modo poteſt opponi de l.j.in ſi. de c
anna.excep.quia impedito agere non currit præ-
ſcriptio:ſed filius nō poteſt petere patre ignoran-
12 te:ergo &c.Ponit gl. multas ſol. Iſta † eſt vera, &
e multum menti tenēda:[e]quia §.neceſsitate. habet
locum in his ,quæ fiunt in iudicio in forma iudi-
cij:ſed bonorum poſſeſsio non petitur vel agno-
ſcitur in iudicio in forma iudicij:vt l. ſeruus.ff. eo.
ergo conſenſus patris non requiritur. Vide iſtam
glo.& teneas eam menti: & non intelligas glo. ꝙ
quandoq; indiſtinctè iudicis officium intentatur,
filius poterit agere ſine conſenſu patris. quod vi-
detur innuere.Sed intelligo hoc verū,quādo non
in forma iudicij implorat officiū iudicis:vt d.l.ſer
uus.ff.e.Ita debetis intelligere hāc materiā.¶ Op d
po. factū filij non debet nocere patri : vt l.filius.ſ̄.
de pact.Sol. Ibi loquitur in quęſitis:hic in quęrē-
dis.¶ Vlterius oppo.de l.j.§. decretalis.ff. de ſuc.
edic.Sol. Hic loquitur in bonorū poſſeſsione edi-
ctali,quæ poteſt perdi:ibi in decretali, quæ nō po
teſt perdi tempore vel repudiatiōe. ¶ Sumus ex-
pediti de glo. Extra glo.oppo.breuiter de l.j.ff.de
bo.poſ.infan.& fu.de Solu.Scientia patris nō no-
cet filio,vt l.cōtraria: ſciētia filij nocet pr̄i, vt hic. e
¶ Contra hoc oppo.de l.ſeruus.in ſi.ff.eo.vbi ſciē
☞ tia patris attenditur.Sol. Scientia patris attēditur
quantum ad cōmodum filij,vt ibi not.non ad eius
incommodum. ¶ Vlterius opp.de l.is qui hæres.
§.ſi.& l.ſeq.ff.de acqui.hęredi.vbi repudiatio filij
non nocet patri. Ad idem j.de bon.quæ li.l. cùm
non ſolum.§.j.& §.ſeq.vbi repudiatio filij nō no-
cet patri : neq; patris repudiatio nocet filio. Pro-
pter quas leges dicebat Iaco. But.ꝙ iſta lex hodie
13 in hoc corrigit. Docto.† noſtri dicunt contrariū:
dicitur etiā de iure antiquo repudiatio filij expreſ
ſa non nocebat patri, vt d.l.is qui hæres.§.ſi.tamē
repudiatio tacita,quæ ex curſu tēporis inducitur,
bene nocet:vt hic,& d.l.fin.in prin.quis or.in bo.
poſ.ſer.Simile quòd quædam poſſunt fieri tacitè,
quæ non poſſunt fieri expreſsè. Habuiſtis in l.j.ſ̄.
de ſerui.fugi.& in l.longe.de diuer.& temp.præ-
ſcript.de ſer.vrb.prædi.l.ſed ſi inter . & in quali-
bet earum nota.

LEX II.

SI bonorum. Ad cognoſcē
dam bonorū poſſeſsionem,collateralibus ſtatuūtur
centum dies: deſcendentibus annus.
h.d.cum l.emancipata. quas ſimul legā. ¶ Oppo.
ad hanc l.d.l.emācipata.Solu. Ibi loquit in aſcen-
dentibus:hic in tranſuerſalibus.

P. P A V. P.
a ¶ Ignorante. Vide circa hoc Barba. in rubr.huius tituli,in xxij. chart.in j.col. & modern. hic, & quæ ſcripſi ad Bar. in ſimili in l.item ſi verberatū.ff.de rei vendicat.
b ¶ Aſſumatis. Et vide Barto. in conſil. cxxix.incip.quidā habuit vxorē,quādo pater tenuit dotem,vtrum præſcribatur filię. Andre. Barba.
c ¶ Bonorum. Adde ad materiā ratihabitiōis factæ ex interuallo, Fede.conſil.ccxxxviij. & ex dictis Bar. hic vide bonam limitationē ad d.l. bonorū . ff. rē rat. habe. & opi. Bart.hic tenēt.Cy. Sali. licet Bald.videat tenere cōtrariū hic in xiiij . col. verſi. ſed qd ſi fili⁹.
d ¶ Sed in propoſito. Adde tu ad hęc dicta Bartol. & vide Areti. in c. cauſam quæ.col.ſi. de iudi. Bal.in aut. hodie.j. de appel. & in c.vt circa.de elect.li.vj.
POMATES.
e ¶ Et multū menti tenēda. Vide Bart. conſil. iij. colū. xv. vol.ij. Vide etiam ad declarationē d. §. neceſsitate. Rotam in deciſ.nouis. vj.in tit.de iud.quā ſimpliciter ſequit Barba.in c.licet ex ſuſcepto. de ſo. cōpeten.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶L.j. Adde ꝙ cōmunis opi.eſt ꝙ bonorum poſſeſsio non agnita in hære
diate aſcendentium tranſmittatur ad liberos eius, cui delata erat bonorū
poſſeſsio, ſicut tranſmittitur facultas adeundi de iure ciuili, per d.l.j.quia
eadem eſt ratio vtroq; caſu: ideo debet eſſe idē ius. Hāc tamen cōmunem
opi.limita ſecūdū Bal.nō ꝓcedere in trāſmiſsione odioſa in bonorū poſ-
ſeſsione cōtra tab.
quia talis bonorū
poſſeſsio nō debet
dilatari, ſed arctari: a
quia publicè inter-
eſt, teſtamēta cōfir
mari. Alle.not.in l.
Gallus. de libe. &
poſthu.§.quid ſi is.
in gl.quæ icipit, a- b
liter. Et cum Bald.
trāſit Ful. & Alex.
cum quadam mo-
dificatione, de qua
hic per eum.

POMATES.

b ¶ Aliter intelligi
vt dicat. Vide Ale
xan.conſil.xx. col.
iiij.volu.j. & Soci.
cliij.col.iiij.ad finē.

c ¶Peritiores. Adde
& intellige ſecūdū
Bal.Pau.& Sali.nō
ſolùm ſit ſint in lo
co remoto, ſed etiā
in loco vicino: quia
quēadmodum va-
dunt ad nemus pro
lignis, & ad indul-
gentias, eo modo
debent ire pro con
ſilijs: quia non eſt
eis multum diffici-
le, attenta loci vi-
ciuitate per text. in
l.iiij.§.ſi tam vici-
num.ff.de dam.in- c
fe.& Ro.alle. text.
in l.diuus.ff.de tut. 1
& cura.da.ab his.et 2
quod no.Bald.in.l.
continuus, §. item
qui inſulā.de verb.
obl.addēdo. Anto.
de But. idē tenentē
l.c.ij.de cōſti. & idē
tenuit ipſe Ro.in l.
ſi duo.ff. de acquir.
hęred.vbi dicit hoc 1
dictū limitare, niſi
iſte, qui habet cō-
ſulere peritiores, lō
ge diſtaret à ciuita-
te, vel ꝓpter guer- 2
ras accedere nō poſ d
ſet. Pro hoc allegā-
do glo. ſin l.ſi duo.
ver. ſcire potuit. ſ.
allegat. Et illa glo. e
allega. bonum tex.
Sed hoc videntur
velle allegare doct.
dum ponderant vi
cinitatem & facili-
litatē eundi. Et ad-
uerte quod Bald.in
cōcluſione & Paul.
de Caſtr.in fin.vo-
luit qđ in his, quæ
cōcernunt formam 1
actus, vel rigorem f
iudiciorum, nō ex-
cuſatur ruſticus, vel g
alius propter iuris

EMancipata. Ad hāc l.op.j. de his qante aper.tab.l.j.[a] Dicūt qdam ꝙ illa lex nō habet locum in ſucceſsione de iure prætorio. & hoc videt̃ velle gl.tua, quā vide, & no. Alij dicūt ꝓpter generalitatē illi⁹ legis ꝙ habet locū in ſucceſsiōe de iure ciuili & de iure ꝑtorio: & hoc cōmuniter oēs tenēt: & tūc iſta gl.debebit aliter intelligi,[b] vt dicat licet de iure ꝑtorio nō ſit inductū vt bonorū poſſeſsio non trāſmittatur: tamen de iure ciuili: inducitur vt tranſmittat̃ hæreditas, & bonorū poſſeſsio ad ſuos, vt l.cōtraria. Et intelligas iſta verba aliàs quā in caſu iſtius l. Nam hic loquitur in filia decedēte poſt annum: quo caſu nec ipſe poſſet bonorum poſſeſsionem petere: meritò non tranſmittit ad ſuos. Sed prędicta procedunt filia decedente intra tempus agnoſcendi bonorum poſſeſsionem. quod nota.

INfantis. Bonorum poſſeſsio agnita pro infante trāſmittit̃ ad hęredes.h.d.¶Oppo.de l.j.§.furioſi.ff.de ſuc.edi. Quia cōcedūt ꝙ hic trāſmittit̃ hęreditas, ſ.ad illos ſucceſſores defuncti, nō ad ſucceſſores īfantis. Certè iſtud eſt cōtra caſum l.ij.§.ſed ſi infanti.ff.ad Tertul.qa trāſit ad ſucceſſores īfantis. Ad cōtrariū r̄ndeo ꝙ ibi loqtur in furioſo: hic ī infante. Et quæ ſit ratio diuerſitatis, dic vt in l.ſi infanti.j.de iure delibe.

QVandiu. Donec eſt loc⁹ ſucceſsioni ex teſtamēto, non eſt locus ſucceſsioni ab inteſtato, nec tempora currunt, h.d.

IVris ignorantia. In lucris iuris ignorātia nō prodeſt mulieri.h.d. Intellige hanc legem, ſi potuit
c conſulere peritiores,[c] vt dicit gloſſ.

SVMMARIVM.

1 ☞Bonorū poſſeſsio quærit̃ pupillo ꝑ tutorem.
2 Iudex quādo ſupplet defectum tutoris, debet in actis dici; ideo iudex ſciens.&c.

BOnorum. Tutor pōt agnoſcere bonorū poſſeſsionē pro pupillo, nō pupillus ſine tutore: niſi defectū tutoris iudex ſuppleat.h.d.¶ Opp.de l.potuit.j.de iu.delibe. Dicit gl ꝙ hic debet intelligi ſecūdùm illā, vt poſsit tutor ſine pupillo infante. Sed ſi eſt maior infante,
1 requiritur eius voluntas, vt ibi. Contrariū †tenet glo.in l.cōtraria.& l.impuberi.de tu.& cur.da.ab his.& illā tenet Dy. & Cy. & hic omnes eam tenēt: quia aliud in bonorum poſſeſsione, quæ indiſtinctè poteſt quæri per tutorem: aliud in hære
2 ditate: vt d.l.potuit. ¶ Vltimò †no.[d] hic tex.qui
d hic dicit, ſciens hoc competens iudex &c. Facit j. de iur.delib.l.ſi infanti.in fin. quod dixi tibi plenè in l.ſi curatorem.ſ.de in integ.reſtit. Et ſic memento, ꝙ cùm iudex ſupplet defectū tutoris, di
e cat in actis: ideo dicit iudex ſciens[e] &c.vbi dixi.

QVicunque. Hæc lex legit̃ tribus modis. Scđm primū modū dicit: Ignorātia facti impedit ne tēpus bonorū poſſeſsionis petēdæ currat.h.d.vel aliter. Nō obſtat, ſi bonorū poſſeſsio ſit petita iudice nō ſedēte ꝓtribunali, vel nō ſeruata iuris ſolennitate.h.d. Et ſcđm iſtā meli⁹ adaptat̃ lex ſequēs ponæ caſum ſecūdū vtrāque lec.ne habeam neceſſe bis legere literā.

SVMMARIVM.

1 ☞Bonorū poſſeſ.decretalē, an hodie ſit reperire?

f VT verborū.[f] Bonorū poſſeſſio nō debet peti, ſed ſufficit corā iudice[g] agnoſci: & tem
g pus currit ſecundo ſtatim, cùm primus excludi-

ignorantiam: vnde ſi per errorem iuris ſimiles perſonæ fecerint teſtamētum non ſeruata ſolennitate, erit nullū. Alleg.l.ſi.j.de teſta. Idem ſi non faceret ſuas probationes intra terminum à iudice vel ſtatuto præfixū. Et hoc etiam ſi eſſet in damno vitando. Tu adde etiam Roma.conſil. ccxxv.

c *P.PAV.P.* ¶ Peritiores. Circa hoc ꝙ teneat̃ quis cōſulere peritiores, aliàs nō excuſet̃, limita ſingulariter nō ꝓcedere in eo, qui facit actū coram iudice, & eo authorante, vide q̄ ſcripſi ad Bartol.in rubri.C. de iuris & facti ignorantia.

POMATES.

tur.h.d. Et iſte verſi.eo.adito.legitur duobus modis. Poſui tibi caſum ſecundū lec. magis notabilē.
1 Nota †ex iſto caſu, ꝙ hodie ſufficit bonorum poſſeſsio agnoſci coram iudice: ideo nō eſt hodie reperire poſſeſsionem decretalem: quia à iudice nō decernitur, ſed à patre agnoſcitur: poteſt tñ dici bonorū poſſeſsio iudicialis, quia in iudicio agnoſcitur. ¶ Vltimò no. verſi.eo adito.& lectu.ipius.

Quando nō petentium partes petentibus accreſcant, Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Bonorum poſſeſsio vnde liberi, quòd habet locum in bonis maternis.
2 Bonorum poſſeſsio vnde legitimi, habet locum in ſucceſsione matris.
3 Suus, licet nō excludatur tempore, excluditur tamen repudiatione facta inter ſuos.
4 Ius accreſcēdi inter eos, qui ſunt in primo gradu, excludit eos qui ſunt in ſequenti gradu: & nō patitur eos venire ad portionem deficientium.

LEX VNICA.

QVoties. Inter ſuccedētes de iure prętorio, eſt locus iuri accreſcēdi.h.d. Gloſ.j. laborat in poſitiōe caſus. Tu pone caſum, ſecūdùm vltimā poſitionē, quę verior eſt, & magis clara. ¶ Oportet vt recitem primā gl. quæ multū difficilis videtur iuuenibus, & doc.nō declarant eā. ¶ Et oppo. Ablatiui abſoluti reſoluūtur in conditionē: vt l.à teſtatore.de condi.& demōſt.& de vſu.l.euictis. Sed hic dicit̃. ceſſante legitima ſucceſsiōe. ergo reſoluit̃, ſi ceſſauerit legitima ſucceſsio. Innuit ergo à cōtrario ſenſu, ꝙ vbi eſt ſucceſsio legitima, nō eſt locus iuri accreſcēdi. qđ eſt cōtra l.j.§.his ita.j. de cad.tol. & ff. de ſuis & legi.l.ſi ex pluribus. Hui⁹ timore gl. ponit hic caſum quatuor modis. Primò quòd hic loquitur in pluribus liberis, qui veniūt ad ſucceſsionē matris, vel maternę lineæ. & vide primā poſitionem caſus in gl. quo caſu vno expulſo, vel excluſo cæ
f teri admittuntur: quod nō eſſet, ſi eſſet locus alteri ſucceſsioni legitimæ. Ratio, quia ipſe repudiaſſet de iure prætorio: & poſſet ipſemet de iure ciuili ſuccedere: & ſic alij excluderent̃: vt ff.de ſuc. edi.l.j. Sed domini videatis: illa lectu. nō eſt vera propter duo. Primò quia ipſemet nō pōt ſibi ſuccedere, quādo eſt aliquis, qui ſit in primo gradu, à quo tempore ipſe eſt excluſus. vnde donec eſt aliquis de liberis, qui ſit in primo gradu, à quo ipſe eſt excluſus, non pōt venire ipſe per edictū vnde legitimi: vt l.octaui.ff.vnde cog. Inſtitu.de hęre.
g quæ ab inteſt.§.admonēdi. Et ſi tu dicas, ego intelligo hoc ꝙ nō ſupererat alius eiuſdem gradus. Tu dices cōtra tex.qui dicit, pluribus liberis. &c. & hoc vult dicere gl.ibi: ita tñ, ſi cęteri eſſent, &c. Vide gl.& adde ibi: an remotioribus gradibus. ꝙ in caſu prę̨ſentis legis, nō pōt dici: quia dicit, pluribus liberis, &c. Et ſic innuit plures eſſe in eodē
h gradu. Item contra prædictam lec.oppo. hæc lex loquitur de bonorum poſſeſsiōe, vnde liberi. Sed
1 †vnde liberi, non datur in bonis maternis: vt l. quoties.j.de ſuis & legi.hæredi.ergo &c. R̄ndeo, dico quòd hic non dicitur de bonorū poſſeſsione, vnde liberi: ſed de bonorū poſſeſsiōe, quæ defertur liberis. Vnde intelligo hic de bon.poſſ. vnde cognati. Et ab iſta opinione bene dēfenditur iſta
h lectu. ¶ Item oppo.[h] contra iſtam lectu. nam †in
2 ſucceſsione matri, eſt locus ſucceſsioni legitimæ per Orficianum, & Tertullianum ſenatuſconſultum.& ita habet locū vnde legitimi, vt dicit gl.ſ. titu.j.l.j.in j.gl. ergo apparet, ꝙ nō ceſſat ſucceſsio legitima,

d ¶ Vltimò no. Iudicis pręſentia an ſufficiat, ſeu an firmet cōtractū aliàs inualidum, vel reſcindēdum, Barb.cōſi.liij. col.vij.in ij. volu.& ibidem col.lx.in fi. tangit ꝙ ꝑſentia iudicis nō informati nihil operatur.

e ¶ Sciens. Adde & not. ſecūdùm Pau. de Caſt. quando fit actus corā ſuperiore, qui de ſui natura fieri non poteſt, ſed ſuperior poteſt diſpenſare qđ ipſe debet expreſsè dicere ꝙ illud facit ex certa ſciētia, nō obſtante tali defectu. Alle.l.ſeru⁹.ff.eo. An aūt Papa cōferendo beneficium minori in præſentia ſua, & coram ſe, ſimpliciter videat̃ ipſum diſpenſare, vide Oldra. conſil. cccxxxix. cum tribus ſequē. vbi pulchrè examinat.

f ¶ Vt verborū. Adde tu & vide glo.in l.fin.ſ.de cura.furi. quæ intelligit l.iſtā habere locū in bonorum poſſeſ.contra tab. quàm gloſ. Bald.in l.j.ff.de iuriſd.om.iudic.allegat pro ſingulari.

P.PAV.P.

g ¶ Corā iudice. An aūt ſit neceſſe corā iudice hodie exprimere ex qua cauſa agnoſcat̃, vide Iaſ. in l.quandiu.col.ij. &.iij.ſ.eod.

h ¶ Item oppo. Et vide Ludo. Roma. in conſil.cxc.vbi alle. gloſ.ſing.hic, quòd ex narratione facti non inducitur iuris diſpoſitio. Allegauit Ioan.And.in c. dilecto.de prębē. Andre.Barba.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

legitima,vt hic tex.requirit.Sol.hic nolebat venire per vnde legitimi,nec tanquã legitimus:ſed per vnde cognati.Dicit glo.quã vide. Secundũ iſtã ſolu.hic ceſſat ſucceſsio legitima:quia ſic volunt.Sed ſi vellent ſuccedere tanquã legitimi,nõ eſſet locus iuri accreſcẽdi.Iſta ſol.fortè non eſt vera: quia ita renũciando ſucceſsioni legitimæ,renunciaret ſucceſsioni,quæ ei defertur de iure prętorio:vt videbitis in l.puberẽ.j.de iur.delib.& l.ſuũ. eo.tit.& quod vbi vobis dicã:tamen defendẽdo iſtã lect.ab iſta oppo.dicamus,ꝙ hic loquitur in ſucceſsione lineæ maternæ,nõ in ſucceſsiõe matris.Quia tamẽ iſta lectura nõ bene defenditur à prima oppoſitione:ideo eam dimittamus,vt veniamus ad ſecundã lect. Secundo modo legit̃ hæc lex,in filijs emãcipatis,qui veniũt ad ſucceſsionẽ per vnde liberi , in quibus non eſt locus ſucceſsioni legitimæ,ſecũdũ iſta tẽpora. Secus ſi eſſent ſui:quia inter eos nõ eſt locus iuri accreſcẽdi. Aſsignat glo.duas rationes. Prima,quia non poteſt excludi,cùm perpetuò duret aditio de iure ciuili. Item,qa inuiti accipiũt tanquã ſui.& vide gl. Iſta lect.nõ eſt vera in duo
3 bus.Primò,†quia licet filius ſuus non poſsit excludi tempore , poteſt tamen excludi poſtea repudiatione facta inter ſuos,& eſt locus iuri accreſcẽdi:vt l.j.§.ſi nemo.ff.ad ſenatuſc.Ter.Dicam in l.qui ſe patris.j. vnde liberi.Et ideo omiſſa iſta lect.gl.legit tertio modo:quia erat ſic hic de facto,quia legitima ſucceſsio ceſſabat,idẽ ſi nõ ceſſaret.vnde arg.à cõtrario ſenſu,quòd ſ.facit,nõ procedit.Hæc lect.nõ placet:nam imperator non reſpõdet ad interrogata:ſed facit vnã regulã proprio motu.Non eſt ergo hic dicendũ,ſic erat hic de facto:qa Imperator hic non interrogabat̃ ſuper facto.Legitur ergo quarto modo,vt dicamus,ceſſante legitima ſucceſsione,hoc eſt,reiecta legitima ſucceſsione.Illa eſt vera,& ſecundũ hãc
4 poſui tibi caſum:ex†quo habes,ꝙ ius accreſcendi inter eos , qui ſunt in gradu primo,excludit eos,qui ſunt in gradu ſequenti,& non patitur eos venire ad portionem deficientium.¶ Venio ad gl.ſeq.& gloſ.hæc intrat materiam iuris accreſcendi: & facit quaſdam quæſtio.quod dic vt in ea.& vide eam.Et de hac materia facio vnam magnam repetitionem in l.re coniuncti.ff.de lega.iij.

De bono. poſſeſ.ſecundùm tabu. Rubrica.

LEX I.

PEndente. Donec eſt dubiũ de viribus teſtamẽti,nõ eſt locus ſucceſsioni ab inteſtato.h.d.¶ Not.quod dixi in ſummario. Ad l.noſtrã opp.
1 de l.cùm falſum.[a]ff.de acqui.hære.Sol.Diſtinctio,quæ ponit̃ ibi,habet locũ in aditiõe hæreditatis, quæ cõſiſtit in ſolo animo adeuntis. Vnde ſufficit,adeũtẽ eſſe certũ vtrum teſtamentũ ſit falſum vel nõ:hic loquit̃ in bo.poſ.quæ debet peti à iudice,& ab eo decerni. Vnde eſt neceſſe,ꝙ etiã iudex certificet̃ de viribus teſtamenti.& vide gl.& poſtea dicam tibi aliqua.Iſtud quod glo.dicit,procedebat de iure antiquo,ſecundũ quod iudex habebat neceſſe decernere bo.poſ.Sed cùm hodie ſufficiat ſola agnitio ſine iudicis decreto, vt l.ſi.ſ.tit.j.puto idem in bo.poſ.quod in hæreditatis aditione.

SVMMARIVM.

1 ☞Quot teſtes requirantur ad probandum teſtamentum.
2 Modus probandi ſolennitatem teſtium,in teſtamento.

LEX II.

BOnorum. Ex teſtamẽto in ſcriptis petitur bonorum poſſeſsio ſecũdũ tabulas, ex nũcupatiuo petitur vtilis,vel bonorũ poſ. ſecundũ nuncupationẽ h.d.¶ Opp.& videt̃ ꝙ ſigna tantùm nõ ſufficiãt:imò requiratur ſubſcriptio:vt Inſti.de teſt.or.§.j.Sol.gl. fateor contrariũ. & hoc eſt
1 ꝙ hæc l.ſupplet̃ per illã.¶ Quærit gl.circa hanc l.†quot requirunt̃ teſtes ad probandũ teſtamẽtũ.Sol.Dicunt Mar.& Hu.duos teſtes ſufficere per regulã,quæ eſt in l.vbi numerus.ff.de teſt.& eſt ar.l.ſi.j.de fideic.& Inſt. de fideicõ.hære.§.ſi.Nec obſtãt leges,quæ dicũt ꝙ ſeptẽ teſtes requirant̃ ad teſtamentũ.Nam debes ſcire ſecundũ prædictos docto.ꝙ quãdoq; eſt contentio de voluntate,ſ.an teſtator ſic voluerit:& hoc debet ꝓbari per ſeptẽ teſtes. Aut eſt contentio de ſolennitate,hoc eſt,an ſeptẽ teſtes fuerunt:& tunc per duos põt probari.Ita dicunt ipſi.Glo.videtur reprobare iſtam opi.nam dicit glo.nõ poteſt eſſe cõtentio de ſolennitate,quin ſit de voluntate:cùm nõ poſſet dicere teſt's ꝙ ſeptẽ teſtes fuerunt in tali teſtamento,niſi etiã dicat de teſtamẽto,& tenore huius teſtamẽti. Certè dicit glo.hoc videt̃ impoſsibile quod poſsit eſſe quęſtio de ſolẽnitate,quin ſit de volũtate.Prædicti doct.reſpondent ad hoc,ꝙ hoc poteſt eſſe iſto modo,ꝙ legatarius petit legatũ,vel hæres hæreditatẽ ex teſtamẽto. aduerſarius cõfitetur teſtatorẽ ſic voluiſſe:negat tñ ſolenniter voluiſſe vel ſolẽnitatem:& ſic erit cõtentio de ſolennitate,nõ de voluntate : quia cõfeſſata. Gloſſ.iſtã rñſionẽ reprobat:qa licet hæres cõfiteatur ſic teſtatorẽ dixiſſe, vel voluiſſe,non tamen cõfitetur ꝙ hoc dixerit animo teſtãdi: vnde hoc non põt probari,niſi per ſeptẽ teſtes.Iſta reſponſio nõ placet : quia ex eo ꝙ hæredẽ inſtituit præſumit̃ ꝙ habuerit animũ teſtandi:vt j.de teſ.l.nõ codicillũ.Item quibuſcũq; verbis legauerit,conſtat ꝙ habuerit animũ legandi:vt l.omne verbũ.C.cõmunia de lega. ¶ Vnde cõſtat ꝙ iſta reprobatio,quã glo.facit,nõ eſt neceſſaria. Vnum tñ facit magis cõtra. Poteſt eſſe ꝙ de alia volũtate cõfitetur hæres,de alia dicit teſtis.Licet eñ hæres cõfiteatur teſtatorẽ dixiſſe ſic,& duo teſtes dicant hoc dictũ fuiſſe coram ſeptẽ teſtib⁹:fortè hoc fuit alia vice , & nõ fuit de a illo,de quo tũc hæres cõfitetur:& ideo ad hoc, vt iſta reprobatio cõcluderet, eſſet neceſſe ꝙ eſſet tãta coarctatio loci,& tẽporis, quòd dictũ teſtis, & cõfeſsio partis,de neceſsitate cõcluderet de eodẽ,
2 vel fieret†articulus hoc modo ꝙ ponatur , ꝙ talis vnũ tantùm fecit teſtamentũ. Itẽ cùm tale teſtamentum fecit,ſeptẽ teſtes interfuerũt : tũc de neceſsitate cõcludit̃ de eodẽ:vt extra,de fide inſtru. c.cùm Ioãnes.Et ſi hoc modo probaret̃ , credo ꝙ haberet plenũ effectum teſtamẽti. aliàs ſi p duos teſtes tãtùm,probaret̃ ipſum feciſſe teſtamentm: & de voluntate non conſtaret & de eius tenore: tunc eius probatio nihil releuaret:niſi quia impediret dari bonorum poſſeſsionẽ ab inteſtato , eo quòd facit dubium an teſtamẽtum ſit falſum vel non:& pendente iſto dubio nõ poteſt dari bonorum poſſeſ.vt ſ.l.proxi. Et ita debet intelligi gl. hic poſita:quam vide bene.& hoc not.quod perpetuò non obliuiſcaris.

b *De bon.poſ.cõtra tab.*[b] *quam prætor liberis pollicetur. Rubrica.*

¶Sup rubrica quęrit gl.quę eſt ratio ꝙ in ff.titu. de bono.poſſeſ.cõtra tabu.præcedit,& in C.titu. de bo.poſſeſ.ſecundũ tab.Glo.reſpõdet, Imperator eſt nobilis.vnde cõſiderauit dignitatem: ideo pręmiſit de bo.poſ.ſecundũ tab.quæ dignior eſt. Iuriſcõſulti ſunt ſcientifici : vnde cõſiderauerũt ordinem ſciẽtiæ:quia nõ poteſt perueniri ad ſecũdũ tab.donec eſt loc⁹ cõtra tabu. &c.dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 ☞Authẽti. ex cauſa quòd habet locum in præteritione paterna.
Item in præteritione filij emancipati.
2 Legata relicta à filio præterito,indiſtinctè debentur per titu.de le.præſtan.

LEX. I.

LIberi. Rupto teſtamento p cõtra tab.qbuſdã cõiunctis perſonis,tantũ legata debẽt̃.h.d.¶ Opp.de l.j. & l.iij. de le.prẹſtã.& l.virilis.§.ſi.e.ti. Sol.Hæc ſupplet̃ per illas: quia legata debentur liberis à parentibus,& quibuſdã alijs.Item opp.de lib.prẹte.aut̃.ex cauſa.Sol.Dicit gl.& no.hodie indiſtinctè debẽt̃ legata omnibus rupto teſtamẽto ex cauſa prẹteritionis.Vide
1 iſtã gl.& no.hãc gl.†quę tenet ꝙ aut̃.ex cauſa habeat locũ in prẹteritione paterna. Item ꝙ habeat locũ in prẹteritiõe filij emancipati, de quo loquit̃ hic titulus.quod qualiter ꝓcedat,dicã tibi. ¶ Itẽ oppo.j.de fideicõ.l.quidã.Dicit gl.ſol.vt ibi. Dic
2 breuiter.†Quędã ſunt legata,quæ ſunt relicta ab ipſo filio prẹterito:& iſta indiſtinctè nõ debẽtur: vt in cõtrario. Quædã ſunt relicta ab ĩſtituto:& hæc debent̃ per tit.de leg.præſtan.& ita loquitur hic.¶ Oppp.& videt̃ ꝙ omnibus debeant̃ legata: vt l.ſi duo.de leg.præſtã.Dñi,intrare iſtã materiã eſſet valde lõgũ:dic plenè vt dixi in l. filiũ.§.j. de leg.præſtan.l.is qui in poteſtate.§. ſed ſi ſcriptus.

SVMMARIVM.

1 ☞Bonorum poſſeſ.cõtra tabu.datur ei,qui non eſt inſtitutus,neq; exhæredatus.
2 Qui poteſt dicere teſtamentũ nullum,poteſt contra tabulare.
3 Bonorum poſſeſ.ſecundùm tabul.non concurrit cum bonorũ poſ.cõtra tabu.& nu.7.vbi quando.
4 Inſtitutus habet bonorum poſſeſ.contra tab.beneficio præteritionis.
5 Text.in l.illud.§.ad teſtamenta.ff. de cõtra tabu. habet locum in præteritione materna.
6 Teſtamentum in quo filius eſt præteritus, an interim ſit aliquod,donec dicatur nullum.& ſic. An quod nullum eſt.rumpi poſsit.

LEX II.

✻ POſthumo. Poſthum⁹ præteritus, põt dicere teſtm̃ nullũ,& venire p cõtra tab. h.d.hæc eſt difficilis lex, & notabilis.

a ¶Falſum. Adde ꝙ Bal.hic ponit qualiter ꝓbet̃ falſitas teſtamẽti, cũ habeant deponere ſuper negatiua,remouendo actũ à ſenſu,nõ ſenſum ab actu , dicendo ꝙ illa die & hora qua dicitur teſtamẽtum fuiſſe factũ in tali loco fuit factum: quia ibi fuerũt p̃ſentes,& non potuiſſet fieri qn ipſi vidiſſent, & audiuiſſent. Et vide ſecũdũ Paul.de Caſt. q̃ no.in c.tertiò loco.de ꝓba.& Bart. in l.j.de itin.actuꝗ priua.& ſecundùm Alex.gl.in aut̃.de hære.& fal.§.ſi verò abſint. in ver. vidiſſe.& ibi.no. Ange.& p Bart.cõſ.in cip.clariſsimo.doc.

✻ P.PAV.P.

b ¶Contra tabu. An & qñ bonorũ poſſeſsio cõtra tabulas reducat̃ ad cãm inteſtati,vide Cepol. cau.clxxxiij.

✻ Pro concordia aduerte ſi condito teſtamento pr̃ decedit,ꝙ vnum filiũ in ptãte p̃terit,& aliũ emãcipatum inſtituit,dicit Bar.ꝙ iſte emancipatus poteſt adire hæreditatem ex teſtõ de iure ciuili,in l.ſi duo.§.ꝓinde.ff.de le. p̃ſtan Contrarius allegat̃ in hac l.poſthumo. vbi do. Alex.in gl. ſi. Tu dic ꝙ Bart.l. neutro iſtorũ iuriũ loquit̃ in iſto caſu, de emãcipato : imò poti⁹ aliter:quia expreſsè dicit, quãdo ſunt in eodem gradu:ſed de iure antiquo non erat ſuus, & emãcipat⁹ in eodẽ gradu.Et ita potuit loqui Bar.in ſolu. cõtrarij in hac l. poſthumo. & hoc ſenſit etiã in d. l. ſi duo.§.proinde dũ dicit , ꝙ fuit inſtitutus vnus de venientib⁹ ab ĩteſtato ĩ d. §.ꝓinde.ergo non emancipatus,q erat incognitus de iure ciuili,in §.emãcipati.Inſtitu.de exhę. lib.& ĩ §.emãcipati.Inſti.de hęred.q̃ ab inteſta.defe.ſed ſu⁹ occupat primũ locum ſuitatis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

1 ¶ †Nota[a] ꝙ bo.poſ.cōtra tab.daſ ei,qui nō eſt in-
ſtitutꝰ,neq; exhæredatus.Si enim eſt inſtitutꝰ,nō
eſt dubiū ꝙ nō haberet cōtra tab.Itē ſi eſſet exhę
redatus,ſimiliter nō haberet, ſed veniret ꝑ q̃relā:
2 vt ff.eo.l.nō putauit.in pri.Secūdò†not.ꝙ ille, q̃
3 pōt dicere nullū,pōt venire ꝑ cōtra tabu.† Tertiò
no.ꝙ bo.poſ.ſecūdū tab.nō cōcurrit cū cōtra tab.
4 bo.poſ.¶ † Ad iſta opp.ꝑ ordinē,& videſ ꝙ inſti-
tutus habet cōtra tab.vt l.ſi poſt.§.fi.ff.e.Sol.Fa-
teor ꝙ habet cōtra tab.bñficio alteriꝰ prę̄teriti,nō
beneficio ſui. Ita debetis intelligere hoc. Secūdò
opp.& videſ ꝙ exhęredatꝰ habeat cōtra tab.vt l.
nō putauit.§.nō queuis.ff.eo.Sol.Ibi loqſ in ex-
5 hæredatiōe nō ritè facta.Itē opp.†& videſ ꝙ prę
teritus nō habeat cōtra tab. nō videſ obſtare l.il-
lud.§.ad teſtamēta.ff.eo.Sol. Ibi loquiſ in ꝓ̄teri-
b tione matris[b],quę habeſ ꝓ exhęredatione[c]:me-
c ritò nō habet cōtra tab. hic verò loquiſ in prę̄teri
tione paterna.Habes expeditū iſtū paſſum:venio
ad ſecundū.Hic diciſ ꝙ teſtamētū eſt nullū,et po
terit rumpi per cōtra tabu.Cōtra:quod nullū eſt,
rumpi non pōt:vt l.nā & ſi ſub cōditiōe. ver.poſt
defectū.ff.de iniu.teſta.Sol.Dicit gl.ꝙ teſtamētū
illud eſt nullū de iure ciuili: ſed de æquitate ꝓ̄to-
ria eſt aliq̃d :meritò eo iure petiſ reſcindi. Ita di-
6 cit gl.hic,quā vide.Innuit ergo iſta gol.†ꝙ teſta-
mētū,in quo filiꝰ eſt ꝓ̄teritus, interim eſt aliquod
de iure prę̄torio,donec dicaſ nullū.Idē videſ no-
tari in l.filio ꝓ̄terito.ff.de iniuſt.rup.teſt.&.ff.de
d teſt.l.j. & ego tetigi vobis in l.j. Docto.[d] noſtri
moderni dicūt ꝙ hoc eſt cōtra caſum l.j. in fi.ff. ſi
tab.te.nullę ex.quia teſtamētū eſt nullū omni iu
re,niſi approbeſ per filiū: quia tūc erit aliquod de
iure ꝓ̄torio:vt d.l.filio.de iniuſt.teſt. ¶ Qualiter
ergo reſpōdebimus ad contraria? Dicit Iac.de Ra.
ꝙ ꝑ bonorū poſ.cōtra tabu. rumpit illa ſpes quæ
erat:quia teſtamētū poterit cōfirmari ꝑ filiū. Iſta
eſt quędā truffa nam ſpes non pōt rumpi,nec pōt
tolli,nec habet effectū,donec illa ſpes deducaſ ad
effectū,vel ad actū:vt l.ſi ſub cōditione.ff.de ſol.
de noua.l.quoties. Quid ergo dicemus? Breuiter
dico,ꝙ filius præteritus petēdo cōtra tab. appro-
bat teſtamētū tāquā factū,nō vt ritè factū: meri-
tò quia de iure prætorio ſubſiſtit:de iure prę̄torio
rumpiſ.Simile videtis in eo, q̃ appellat à ſentētia
lata cōtra falſum ꝓcuratorē:vt l.iij.§.falſus.ff.rē
ra.ha.& habuiſtis no.ſ.de ꝓcu.l.licet.Facit quod
no.in l.Pōponius ſcribit.ff.de neg. geſt. & ideo ſi
filius antè dixiſſet teſtamētū nullū,vel petēdo cō
tra tab.ꝓteſtareſ ꝙ hoc nō facit animo approbā-
di teſtamentū,dico ꝙ bo.poſ.cōtra tab.nō proce-
deret per rationē factā:quia quod nullū eſt,rūpi
7 nō poteſt.¶ †Venio ad ſecūdū.Dicitur hic ꝙ con
tra tab.& ſecundū tab.nō cōcurrunt.Cōtra.ff.de
leg.præſtan.l.is qui in poteſtate.§.ſed ſi ſcriptus.
Soluit gl.& bene,ibi nō diciſ ꝙ petaſ ſecūdū tab.
ſed ꝙ aditur hæreditas de iure ciuili. Vnde aditio
hæreditatis & bo.poſ.cōtra tab.bene concurrūt.
Contra hoc opp.de l.ſed cū patrono.ff.de bono.
poſ.Sol.Dicunt quidā eodē modo,ꝙ ibi aditur de
iure ciuili. Vel verius dicit gl.aliud in bo.poſ.quę
datur patrono:quia illa cōcurrit cū ſecundū tabu.
aliud in ea,quæ datur liberis,vt hic.Et eſt ratio in
promptu,licet gl.nō ponat.nā bo.poſ.cōtra tabu.
quæ datur patrono,nō rumpit teſtamētū in totū,
ſed aufert legitimā ſolā debitā patrono:vt j.ti.j.l.
j.& quod ibi no.meritò bene cōcurrit cū bonorū
poſ.ſecūdū tab.ſed bo.poſ.cōtra tab.quę datur li
beris,rūpit teſtamentū pro toto:vnde nō pōt con
currere cum bonorū poſ.ſecūdū tab.Contra hoc
opp.de l.ſi duo.ff.de le.præſtan.vbi etiam ea,quæ
competit liberis,concurrit cū bo.poſ.ſecūdū tab.
Dicunt quidā, ꝙ ibi fuit adita hæreditas de iure ci
uili.Iſtud non videſ verū:nam cùm ibi filius ſuus
eſſet præteritus,licet approbauerit teſtamentum:
hęreditas nō poteſt adiri de iure ciuili,ſed de ę̄q-
tate prę̄toria:vt d.l.filio prę̄terito.ff.de iniu.teſt.
dicam j.vnde legitimi.l.fi.¶ Dicēdum eſt ergo,ꝙ
vbi filius inſtitutus,& prę̄teritꝰ ſunt in eodē gra
du,poſſunt cōcurrere contra tab. & ſecūdū tabu.
quia per cōtra tab.nō auferſ totū:& ſic eſt eadē ratio,quę in bo.poſ.cōtra tabu.quæ datur patrono. Ex prædictis ergo diſtingue per teipſum. Aut quæritur vtrū bo.poſ.cōtra tab.cōcurrat cum aditione de iure ciuili : aut cum bo.poſ.ſecundū tabu.& hoc ſecūdo caſu.aut quæritur de bon . poſſ. quæ datur patrono , aut de ea quæ datur liberis. Sed ſi quæris de ea,quæ datur liberis:tunc aut eiuſdem gradus,aut diuerſi:vt habes ex prædictis.

De bono.poſſeſ.contra tabu.liberti quæ patronis liberisq; eorum datur. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞Manumittens ex cauſa fideicommiſsi habet contra tabulas.
2 Patronus per bon.poſſeſ.contra tabu.aufert tantùm legitimam.
3 Contra teſtamentū nuncupatiuū datur bono.poſ.contra nuncupationē.

LEX I.

Licet ex cauſa. Patronus præteritus per contra tabu. aufert ſcripto legiti-
1 mam ſuā.h.d.¶ Nota ꝙ licet quis manumiſerit ex cauſa fideicommiſsi, nihilominus habet contra tab. ¶ Secūdò
2 nota†ꝙ per bo.poſ.cōtra tab.patronus aufert legitimam
3 tantùm. ¶ Tertiò nota†ꝙ contra teſtamentum nuncupatiuum datur bo.poſ.contra nuncupationem:ſicut econtra datur bono. poſſeſ.ſecundū nuncupationem:vt ſ.tit.ij.l.ij. ¶ Quęrit glo.in quibus caſibus patronus excludatur ab iſta bonorum poſſeſ.dic vt in gloſſa.

LEX II.

Patronus. Qui recipit mercedem pro operis,perdit contra tabu.hoc dicit.

Vnde liberi. *Rubrica.*

¶ Gloſ.continuat,dictum eſt ſ.de bono.poſſeſ.quæ ſunt contra tabu.ſequitur videre de bono.poſſeſ.ab inteſt.verum quia iſta eſt prior : ideo de ea præmittit Imperator.

LEX I.

Siauus. Filij emācipati ſuccedūt æqualiter p̄ri per vnde liberi.h.d. ¶ Opp.Inſtit.de bo.poſ. §.quos aūt.vbi dicit ꝙ prætor hæredes facere nō poteſt Sol.quod hic dicitur hęredes extitiſſe:intelligas bñficio prætoris ſecundū bono.po.qui vices hæredū ſuſtinent.

LEX II.

Ex teſtamento. Donec eſt locus ſucceſsiōi ex teſtamento,nō eſt locus ab inteſtato.Item donec eſt locus ſucceſsioni deſcendentium, nullus alius poteſt ſuccedere.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞Repudians hæreditatem patris, non poteſt habere hæreditatem aui, niſi de iure prætorio.
2 Lex iſta quòd habeat locum tam in filio emancipato , quàm in poteſtate
3 Quibus caſibus iſta lex procedere poteſt.
4 Succeſſorium edictum ſecundùm tempora codicis , non habet locum in agnatis:hodie ſic: & an lex corrigatur.nu.6.& 7.
5 Proximior vt ſuccedat,quo tempore requiratur quòd ſit proximior.
7 Succeſſorium edictum de iure ciuili non habet locum inter ſuos.
8 Secunda compilatio Codicis fuit facta poſt compilationē Inſtitutionū.
9 Qui eſt hæres per beneficium reſtitutionis in integrum,& ſic de iure prætorio,non deſinit eſſe hæres de iure ciuili.
10 Hæreditas patris non agnita,quòd tranſmittatur ad quencunq;.
11 Filius filij emancipati conceptus , & natus, poſt emancipationem , quòd non ſit agnatus auo.
12 Pater ſuccedit filio per vtilem vnde liberi,ſeu vnde parentes.
13 Edictis prætorum licet addere,vel detrahere ex mēte ipſius prætoris. vel ex identitate rationis.

LEX III.

e Qui ſe patris. [e]Rogo quod aduertatis ad iſtam l. q̃a lex iſta eſt ita difficilis ſicut alia, quæ ſit in toto C.& habet glo.valde difficilem:tū reddam vobis eam ſatis claram ſi attenditis.Breuiter dicit: Qui repudiat hæreditatem patris,non poteſt habere hęreditatē aui,niſi de iure prę̄torio.h.d.Duo habet in hac l.principaliter notare. Vnū quod dicit expreſ-
1 ſum,aliud quod innuit à cōtrario ſenſu.†Primò,ꝙ ille qui repudiat hæreditatem patris,nō poteſt habere hæreditatē aui,niſi de iure prætorio.Secūdò ex eo quod dicit,qui ſe patris negat hęredem, innuit ꝙ ſi vellet eſſe patris hæres,poſsit habere hęreditatē aui. Ad iſta duo vadunt omnes opi-
2 niones,quæ hic fiunt.Nota etiā † ꝙ hæc lex habet locū tam in filio emancipato,quā in filio in poteſtate : q̃d apparet ex eo ꝙ litera dicit , maximè emancipatus: & ſic innuit idem in ſuo.Hoc præmiſſo venio ad gloſſ.quæ multū difficilis , & intricata eſt:ideo more Canoniſtarum diuido vobis eam.Iſta prima glo.diuiditur in duas partes principales.Nam primò ponitur glo.Io.Secundò ponitur glo.Hug.Secunda ibi: Item ideo dicit maximè,alia ratione.Item prima pars ſubdiuiditur:quia primò format vnā oppo.Secundò examinat lect.huius l.Tertiò oppo.ad illud quod hęc lex dicit expreſsè. Quartò oppo.ad illud ꝙ hæc lex dicit à contrario ſenſu.

Secunda

☙ POMATES.
a ¶ Nota ꝙ bo.poſſ. Ad declarationem vide Bal.in l.ſi pater.in noua oppoſitione j.de inſti.& ſubſti.ſub cōdi.fa. quā refert, & ſequitur do.Iaſ.in l.emācipato.colū.viij.ſ. qui admit.
b ¶ Matris. Adde Angel.in l.j.j.de Car.edic.& Roma.hic Alexan.
☙ POMATES.
c ¶ Pro exheredatione. Videretur ergo à ceſſante ratione, gl.& Bart.ꝙ hodie debeſ,ꝙ contra teſtamentū minus cōtra tab.quā prę̄teritio m̄ris ſine cauſa nō habeaſ,ꝓ exhęredatione,iuxta gl. in §.exhæredatos. in auſ.de hæred.& fal.& iſtā opi.multi tenēt.Alex.verò hic,cōtra fundamēta,de quibus hic ꝑ eum.Cui addo ꝙ in §.ad teſtamēta.aſsignaſ alia ratio,quæ etiā militat hodie ꝙ matres ſuos non habēt hæredes: ſed prætor polliceſ bonorū poſſeſ.contra tabu.& vnde liberi filijs, qui ſint loco ſuorum, in iuribus vulgaribus : igitur &c. cū cōtra teſtamentum daſ cōtra tabu.licet Alex.hic teneat cōtrariū,qui ſibi eſt contrarius, & conſil.lxxxix.ij.volu.& vide Alex.in l.ī ſuis.ad fin.ff.de libe.& poſthu.
d ¶ Doct.noſtri. Addetu ꝙ glo. ſaluari pōt,q̃ñ in teſtamēto inſtituit venientes ab inteſtato : q̃a tūc nō eſt teſtamētum nullū ratione præteritionis: vt dicit Bart.in l.ſi duobus.§.ſi prius.ff.de contra tab. De cuius veritate vide Imol.in l.ſi filius q̃ in poteſtate.ff.de liber.& poſthu.
☙ F.PAV.P.
e ¶ Qui ſe patris. Iſtā legem repetit dominus Benedictus de Plumbino.Item repetit Ang.magiſt. Franc.de Peruſ.Itē repetit dominus Signorel.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Secunda ibi:ſi ergo penas.Tertia ibi:niſi in duobus.Quarta ibi:ſed in eo
quod dicit,negat Examinemus ergo prius ſecūdā particulā iſtius primæ
partis.Et primo†quæro,quibus caſibus pōt habere locū hæc lex.Pro cu-
ius euidentia habetis ponere quatuor combinationes .Quādoq; pater et
filius erāt emancipati:qn̄q; pater in poteſtate,& filius emācipatus: qn̄q;
econtra:qn̄q; vterq; in poteſtate.Primo caſu , qn̄ vterq; eſt emācipatus,
ſine dubio ꝓcedit iſta lex:quia null⁹ eorū pōt ſuccedere auo, niſi per bo.
poſ.de iure prætorio.Secundo caſu , qn̄ nepos: iſto caſu etiam ſine dubio
procedit iſta lex:quia iſte filius emancipatus,qui quo ad auum eſt nepos,
nō poſſet auo ſuccedere,niſi de iure prætorio. Tertio caſu qn̄ filius eſt in
poteſtate,& pater emācipatus: ſine dubio iſta lex nō procederet : quia cū
iſte filius,qui eſt nepos quo ad auum,ſit in poteſtate , & ſic ſuus ſuccede-
ret de iure ciuili:vt Inſtit.de hære.quali.& diffe.§.ſui. Quarto caſu , qn̄
vterq; eſt in poteſtate,tunc procedit iſta lex:quia iſte filius,q quo ad auū
eſt nepos,nō pōt admitti vt ſuus:quia eū præcedit pater:vt Inſtit.de hæ-
redum qua.& diffe.§.ſui. Et iſta ratio reddiꝛ in gl.Item alia ratiōe nō pōt
admitti vt agnat⁹:qa nō erat ꝓximior tēpore mortis:vt Inſti.de hꝫre.ab
inteſt.§.ita demū.quia pater eū præcedebat tēpore mortis. Item nō pōt
4 admitti ꝑ ſucceſſoriū edictū:†quia non habet locū ſecundū iſta tēpora in
agnatis:vt Inſti.de legit.agna.ſuc.§.placebat.Et iſtæ duæ ratiōes adduntꝛ
in gl Hug.vbi etiā repetiꝛ nō perfectè per Ioan.ſcilicet,pater tūc præce-
debat tempore mortis.vide gl.Nunc habemus examinatas iſtas lecturas.
¶Contra iſtā lectu.oppo.†ꝙ non requiraꝛ ꝙ quis ſit ꝓximior tempore,
5 quo defertur hæreditas:vt ff.de cōdi.inſti.l.fi.ff.eo.l.ſcripto. de ſuis & le
gi.l.j.§.ſciendū.Sol.Dicit gl.fallit in caſibus illarū legū.Ita dicit Io.& vi
de gl.per ordinē. Tu dic clarius:Quandoq; aliquis decedit nullo condito
teſtamento:& tunc requiꝛ ꝙ ſuccedens eſſet proximior tempore mortis:
vt d.§.ita demū.Inſti.de hære.ab inteſta. Quandoq; decedit cōdito teſta
mento:& tunc ſufficit ꝙ quis ſit proximior eo tempore,quo teſtamentū
deſtituiꝛ:vt l.fi.ff.de condi.inſti.¶Sed cōtra hoc oppo.ff.de ſuis & le.l.ij.
§.penul.Sol.gl.ibi intelligo teſtamētū fuiſſe conditū. ¶ Oppo. de l.item
prætor.§.j.eo.tit.Sol.ille,qui nō erat proximior tēpore mortis[a], non pōt
ſuccedere vt agnatus. Verum eſt,ſi proximior hꝫreditas fuerit delata:ſe-
cus ſi hæreditas delata nō eſſet:quia tūc ille admitteretꝛ,qui reperiꝛ ꝓxi-
mior tunc,cùm defertur hæreditas.Exemplū:deceſsit aliquis relicto ven
tre vxoris,& matre ipſius defuncti , & alio agnato vlteriori:decedit ma-
ter antequā partus ille naſcaꝛ,vel deficiat poſthumus. Certè ille, q tūc re
peritur proximior,ſuccedit:vt in l.contraria:quia matri, quæ erat proxi
mior,nūquā fuit delata hæreditas,propter ventrē,qui ſperabaꝛ. nō vētri
pōt dici delata:quia nō fuit in rerū natura.ſed lex noſtra & §.ita demum.
loquiꝛ quādo proximiori agnato defertur hæreditas:tunc enim non pōt
ſuccedere ille,qui eſt in vltimo gradu. Ita debetis ītelligere materiā iſtā.
Opp.†quia hodie ſucceſſorium edictū habet locū inter agnatos. Vnde
excluſo primo admittiꝛ ſequens:vt Inſti.de leg.agna.ſuc.§.placebat. Et
ſic in caſu legis noſtrꝫ prout loquimur,qn̄ vterq; fuit in poteſtate,ſi filius
nō ſuccedit patri ſuo nepos poterit eodē modo ſuo auo ſuccedere de iure
ciuili.Iaco.fateꝛ oppo. & dicit hodie eſſe correctam hāc legē per dictū §.
placebat Idem etiā dicitur in glo.Hug.ibi:ſed hodie,&c.¶ Contra iſtud
oppo.nam licet inter agnatos ſit locus edicto ſucceſſorio,inter ſuos non:
cum primus ſit hæres,velit nolit:non aūt poteſt hæreditas deferri ſequē-
7 ti.Sol.†Dicit Hug.etiā hodie īter ſuos eſt locus ſucceſſorio edicto: vt eis
detur beneficiū abſtinēdi:vt Inſti.de hære.quali. & dif.§.ſed & his. vide
gl.in fi.Concluditur ergo ſecundū Iaco.& Hug.ꝙ iſta lex hodie ſit corre
cta:& ꝙ iſte filius poſsit venire ad hꝫreditatē aui ſui de iure ciuili. Cōtra
hoc inſurgunt omnes noſtri doc.& primò Iaco.de Ra.Pet.Cy.Mar.Sili-
ma.Iaco.But.& omnes moderni,ꝙ inter ſuos nō eſt locus ſucceſſorio edi
cto iure ciuili.Licet enim per beneficiū prætoris eis detur beneficiū abſti
nendi:tamen de iure ciuili non poſſunt eſſe plures hæredes inſolidū:vt l.
hæreditate.§.fi.de ca.pec.& l.ſi vt certo.§.ſi duobus.ff.commo. ergo &c.
b Concluditur ergo[b] ꝙ cùm primus fuit ſuus hæres de iure ciuili patri ſuo,
nepos non pōt eſſe ille hæres de iure ciuili,ſed de iure prætorio:& ſic hꝫc
8 lex nō eſt hodie correcta.Præterea,dicūt ipſi†ꝙ nō eſt dubium ꝙ ſecun-
da cōpilatio Codicis fuit facta poſt cōpilationē Inſti.vt s.de emen.Iuſti.
Cod.§.fi.Ergo nō eſt dicendū ꝙ lex C.corrigatur per iura Inſt.Prꝫterea
dicebat Iaco.But.& eum ſequebātur omnes docto.Bononieñ.§.ſed his.
Inſtit.de hæred.qua.& dif.non diſpoſuit inducēdo ius nouū , ſed recitat
ius antiquū.Vnde nō eſt dicendū,ꝙ corrigat legē iſtam. Ego credo ꝙ gl.
noſtra dicat veritatē,& ꝙ illi dicant malè:quod oſtendo. Non eſt dubiū
9 †ꝙ ille,qui eſt hæres per beneficiū reſtitutionis in integrū , quod eſt de iu
re ꝑtorio,nō deſinit eſſe hæres de iure ciuili: vt l.& ſi ſine.§. ſed qđ Papi.
ff.de mino.ſed primo excluſo per reſtitutionē in integrū,ſequētes admit
tunꝛ de iure ciuili:vt ff.ad Tertul.l.j.§.ſi qs adita.Prꝫterea, nō eſt dubiū.
ꝙ donec eſt locus inſtituto,nō eſt loc⁹ ſubſtituto:vt l.quādiu.ff. de acqr.
hꝫred.Sed ego video ꝙ ſi inſtitutus abſtineat per reſtitutionē in integrū.
licet abſtinēs remaneat hæres de iure ciuili:admittiꝛ tn̄ ſubſtitutus vulga
riter de iure ciuili:vt d l.& ſine.§.ſed qđ Papi.ff.de minori. Præterea , de
hoc eſt caſus rotundus j.de legi.hære.l.defunctis.Nec videaꝛ tibi impoſ-
ſibile,ꝙ duo ſint hæredes in ſolidū de iure ciuili.Nā hoc vides alibi in hæ
rede, & fideicōmiſſario vniuerſali , qui habet iura hæreditaria in ſolidū,
vnà cū hærede per ſenatuſconſultū,qđ eſt de iure ciuili: & tn̄ apud hꝫre-
dem ſunt iura directa,apud fideicommiſſariū iura
vtilia:vtrunq; tamen de iure ciuili.Ita hic apud fi
lium erūt iura directa,apud ſequētē iura vtilia,de
iure tn̄ ciuili:vnde de iure ciuili dicitur ſuccedere.
Non obſt.quod dicit,ꝙ Codex fuit factus poſt cō
pilationem Inſti.Conceditur tn̄ ꝙ iſta l.eſt hodie
antiqua,aliàs iuris Codi. antiqui : ideo corrigiꝛ p
dictū §.placebat.qui fuit poſt legē iſtā factus.Ita
debes intelligere hāc materiā. Non obſt. quod di
citur ꝙ §.ſed & his.nō loquiꝛ diſponendo, ſed re
citando iura antiqua:quia fateor ꝙ lex iſta nō cor
rigitur p §.ſed & his.ſed p §. placebat. Ita debes
intelligere hāc materiā. Haberemus ergo hic vi-
dere qn̄ eſſet locus edicto ſucceſſorio.quod plenè
ſummabo j.titu.ij.ſuper rubrica,vbi glo.ſummat.
¶Oppo.ad ſecundū notabile, quod hic colligiꝛ à
cōtrario ſenſu.hic īnuit ꝙ ſi nō negaret ſe hꝫredē
patris,poſſet haberet hæreditatē aui.Contra quia
ſiue negaret ſe hꝫredē,ſiue nō,nil ad propoſitum.
quod probo. Aut enim filius agnouit hꝫreditatē
patris ſui:& ſic bona ſunt cōmiſta,& nō poſſet ha
bere nepos vnū pr̄imoniū,quin haberet totū : vt
l.ſed & ſi plures.§.filio.de vulga.& pupil . & j.de
iure deliberan.l.quidā elogio.& ibi not . Aut fili⁹
primus ſe abſtinuit : & tūc cùm ſint duæ hæredi-
tates,pōt vnam amplecti,& aliam repudiare, vel
amplecti vtranq;,nō eſt vis: vnde quod hic dicit,
ꝙ ſi negat ſe hꝫredē:nil ad ꝓpoſitū. Sol. ſecundū
a Ioan.ideo dicit,ſe negat hꝫredem:quia tūc nullo
caſu poteſt habere,niſi per bonorū poſſeſsionem.
Sed ſi concederet ſe eſſe hꝫredē patris ſui,ponitur
alius caſus,in quo de iure ciuili haberet:vt puta ſi
pater ei dimiſit hꝫreditatē aui: & ſic ad ipm nepo
tem trāſiret de iure ciuili,tanquā bona cōmiſta cū
hæreditate patris.& hoc licet ſit verū in ſe,tamen
eſt extra caſum huius l.quæ loquitur quādo filius
primus nō agnouit hꝫreditatē patris ſui. Ita vide
tur dicere Ioā.vide gl.tuam ibi:ſed in eo quod di
cit negat. Alij dicunt ꝙ iſtud argumentum, quod
hic fit,ſit à partib⁹ inſufficiēter enumeratis.Cùm
enim dicit, Aut filius adiuit hæreditatē patris ſui,
aut repudiauit :certè eſt dare tertiū,ſcilicet quādo
deceſsit deliberās.Quo caſu ſi iſte nepos vellet ad b
ire hære ditatē patris ſui, poſſet per ius deliberādi
ad eū trāſmiſſum agnoſcere hæreditatē aui de iu-
re ciuili.Sed ſi negat ſe hꝫredē patris ſui,nō poteſt
agnoſcere,niſi per bonorū poſſeſsionē.& hoc ve-
rum,qn̄ ille,qui eſt hꝫres patris ſui,ex iure delibe
rādi in eum trāſmiſſo,nollet adire.Si enim vellet,
excluderet iſtum nepotē:vt l. cum antiquiorib⁹.
j.de iure deliber. & per regulā quæ eſt ſecundùm
10 opi.quam teneo†ꝙ hæreditas patris non agnita-
tranſmittiꝛ ad quēcunq;:vt dicā in l.apud hoſtes.
j.de ſuis & legi.& l.ſi infanti.de iure delibe.¶Su c
mus expediti de prima gl.magna:venio ad ſecun
dam,quꝫ eſt multùm facilis,& format duas quꝫ-
11 ſtiones faciles multùm.Prima eſt,vtrū†filius filij
emancipati cōceptus & natus poſt emancipatio-
nem ſit agnatus auo ſuo.Gl.arguit pro & contra,
& finaliter determinat ꝙ non eſt agnatus.& vide
gl.Contrarias gl.habem⁹ff.vnde cognati.l.legiti
mis.& ff.de adop.l.quē filius. Iſtꝫ gl. dicūt cōtra
ar.Inſti.de legi.agna.ſuc.§.fi.Credo iſtā gl.verius
dicere.nā in d.§.fin.diciꝛ ꝙ perinde ſuccedit filio,
ac ſi iura agnationis nō eſſent ſublata. Concludiꝛ
c ergo ꝙ ſunt[c] ſublata , ſed remanet ius ſuccedendi
perinde,ac ſi ſtaret.Et hoc apparet ex titulo de fi-
du.tu. nō eñ illa appellatur legitima, ſed fiducia-
ria, ꝗ à legitima differt ſpecie.¶ Alia quꝫſtio for-
12 matur in gl.†quādo pater ſuccedit filio , quo iure
ſuccedat.Et recitat opi.Pla.quam reprobat. vide
glo.Concludit ergo ꝙ pater admittatur per vnde
legitimi:aliàs per vtilem ,vnde liberi,ſeu vnde pa
rentes.Doct.Vltramontani hoc reprobant,dicē-
tes ꝙ vnde liberi,vel etiam vnde parentes,nō po-
teſt habere locum in quꝫſtione propoſita.Primò,
quia nō licet addere.ſeu detrahere,ex edictis prꝫ-
toris:vt l.in cōuentionalibus.ff.de verbo.oblig.
Sed in edicto prætoris non ſit mentio de parenti-
bus:ergo &c. Præterea,dicūt ipſi ꝙ nō eſt dubiū,

P. P A V. P.
a ¶Tempore mortis.Sufficit tamē ꝙ aliquis ꝓbet ſe eſſe coniunctum alicuius , quia præſumiꝛ ꝓximior niſi alius probeꝛ proximior. Vide Com. conſil. xiij. incip.in quꝫſtione Franciſ.vide in Bertach. in verſ. hæreditas ab inteſtato.

b ¶Concluditur ergo. Adde tu & vide ad hoc quod dicit Pau. de Caſt. in l.ſi filius qui patri. ff. de vulg. & pup. poſt Barto.in l.j.§. quæritur.ff. de ſuis & legi.

POMATES.
c ¶Concluditur ergo quòd ſunt.Not. ꝙ licet iſte §.prima facie non videatur iſtud dicere , prout tenuit hic do.Lancelo.tamē iſtud ꝓbatur in ver. nihilò minus. & dixi etiā iſtud:ipſe verò negauit eſſe dubium.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ☙ *P. P A V. P.* ¶ Seu poſitio. Iſtud ꝓcedit in omni genere ꝓbatiõis, ſiue fiat p teſtes, ſiue p inſtrã, ſiue per cõfeſsionẽ partis, vt ſenſit hic Alex. ī vi. vol. & ꝓbaẽ in hac lege, & voluit Fel. ī c. cũ oẽs. ī xvij. col. verſ. tertia declaratio extra, de cõſtitu. & de teſtib⁹ loqtur tex. ī c. in pñtia de proba. vbi vide p Feli. quaſdã limitatiões ad hãc regulã, de inſtrumẽtis loquitur Bar. ī l. ſi ex cautiõe. ī j. co. verſ. tu aduerte. C. de fide inſtru. Alex. cõſil. vij. de confeſsione loqtur etiã Bar. in d. l. ſi ex cautiõe. Ioã. de Ana. conſil. xvij. ī ij. col. & vide Soci. in l. qritur. ad finẽ de reb. dub. Et Alex. cõſi. lij. incip. viſo themate illuſtriſsimi. in j. col. in iij. vol. & cõſil. xlij. in v. vol. & in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. oblig. in iij. q. Bar. in fine. Et ꝙ procedit iſta regula etiã in iſtrumẽtis, vide Roma. ſingu. dcclxviij. incip. ad inſtrumẽtũ. & ideo per hoc dicimus ꝙ indefinita nõ æqpolleat vniuerſali ĩ materia ꝓbationũ, vide quæ ſcripſi in l. ſi pluribus. de lega. ij. nec appellatione rei venit totũ, vide Soci. poſt Aret. ĩ l. quidã æſtimauerunt. in ij. notabi. ſi cert. pet. Areti. in l. ſerui electione. §. fi. in fi. de leg. j. Feli. in c. auditis. in xiiij. colũ. de reſcrip. Alex. cõſil. cx. in j. vol. ĩ vj. col. In cõtrarium facit qđ ſcripſi ad Bart. in l. ſi pluribus. de leg. ij. licet aliàs appellatiõe rei veniat totũ l. đ pupillo. §. qui nũcia. de oper. noui nũci. vbi Bar. & omnes & in l. legatum vxori. per illum textũ de leg. ij. & in l. ſi in rem. ff. de rei vendic. & in l. ſi quis cum totum de except. rei iudic. Bonus textus in l. Titia cũ teſtamẽto. §. Lucius. de leg. ij. Contrarium tamẽ tenuit Areti. quem vide omnino cõſil. cij. in ij. col. in ij. dubio. Et dixit vnum ſingulare verbum Bald. in l. ab hoſtibus. §. qui ſemper. in ij. col. ff. ex quib. cau. maior. per dictũ textum, dummodo poſsit aliquo modo verificari, nunquã intelligẽdum eſt taliter ꝙ concludit intentionẽ probantis. Nec etiã appellatione patris continetur certa & limitata portio. Alex. conſi. ccij. in ij. volu. & conſi. cccxlv. verſic. Non obſtat ꝙ inſtrumẽtũ. vt ſcripſi in d. l. ſi pluribus. Et vide de iſta materia ꝙ probatio debeat de neceſsitate cõcludere multas bonas deciſiões per Decium in repetitione cap. in pñtia. in iij. charta. de probatio. Limita tñ iſtam regulam ꝙ dubia probatio non releuat, non procedere qñ probaret & cõcluderet alter de duobus, quorũ vnumqđq; ſufficeret ad victoriã. Vide modern. in l. & ſi poſt tres. in iiij. colũ. ff. ſi quis cautio. vide latiſsimè pro ampliationibus & limitatiõibus huius, Iaſ. quaſi per totũ. Itẽ qd de eo quod dictum eſt ſ. an appellatione rei intelligat tota, vide Iaſ. in l. ait prætor. in princ. ff. de iureiur. & vnum caſum, in quo appellatiõe rei veniat ſolùm pars, ponit Pau. de Caſt. & refert Iaſ. ibi & Iaſ. in l. planè. §. ſi eadẽ. in penult. col. de leg. j. Item circa iſtud quod dictum eſt an appellatione rei cõtineat tota in dictis teſtium, vide omnino Socin. latè in l. ſi quis cũ totũ. in pri. ff. de except. rei iudi. in ij. notab. vſq; ad finẽ. vbi allegat Areti. de quo ſ. in lectura & in cõſilijs, & cõcludit ꝙ cõtineatur tota. Et aliqd p eũ in l. iij. in vlti. notab. de acqr. poſſeſ. An aũt appellatiõe partis cõtineat dimidia in teſtibus, vide Bald. ꝙ ſic, cõſi. liiij. in j. parte. Itẽ de eo qđ dictũ eſt ſ. ꝙ etiã probatio quę ſumitur ex propria confeſsione aduerſarij, nõ releuat. niſi cõcludat, vide Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres. in iij. q. Bar. circa finem. de verbo. obligatio.

ꝙ mater ſuccedat filio per vnde legitimi: vt ff. vnde legitimi. l. ij. ĩ fi. & l. ſeq. ſi pater ſuccederet filio per vnde liberi. ergo præferẽ matri: cùm illi, qui veniũt per vnde liberi, excludũt veniẽtes ab ĩteſtato per vnde legitimi: vt l. j. §. j. ff. ſi ta. teſta. nul.

13 exta. Puto glo. noſtram bene dicere. Et † quod dicitur, ꝙ non debet addi verbis prætoris; dico verũ, niſi ex mente prætoris, vel ex idẽtitate ratiõis: vt vidiſtis in l. j. j. de interdic. & ſ. de bonorũ poſſeſ. ſecũdùm tab. l. ij. & s. ti. j. l. j. vbi additur de bonorum poſſeſsiõe ſecũdùm nũcupationẽ. ita hic additur vnde parentes, quæ eſt vtilis vñ liberi. Probo ꝙ hoc ſit de mente prętoris: bonorũ poſſeſsio vnde liberi, datur illis, quib⁹ datur bonorũ poſſeſſio cõtra tabu. vt l. j. in prin. ff. de cõtra tabu. & l. j. §. j. ſi à parẽ. quis fue. manumiſ. ergo ei debet dari vnde parentes, ꝙ eſt idem quod vnde liberi. Non obſt. quod dicis, quòd ſecũdùm hoc pater præfertur matri: & credo ꝙ ſic de iure antiquo: licet hodie ſec⁹, per auẽ. defuncto. j. ad Tertul. Hoc dicit, ꝙ per bonorũ poſſeſsionẽ, &c. ¶ Quæro, quę eſt iſta bonorum poſſeſsio? Dicũt quidã, vnde liberi. Alij dicũt, vnde cognati. Tene primam partem. ¶ Vltimò eſt videndũ de filijs natis poſt mortem aui: de quib⁹ dicam j. de his, qui ante aper. tab. l. j.

Vnde legitimi, & unde cognati. Rubrica.

¶ Cõtinua vt in glo. Quęrit gl. ſuper rubrica, qui dicãtur legitimi. Certè omnes agnati, qui vocantur ad ſucceſsionem per legem xij. tabu. vt Inſtitu. de legi. agna. ſuc. §. j. Item omnes illi, qui vocantur ex aliqua lege, vel ſenatuſcõſulto: vt ff. eo. l. ij. licet eſſent cognati. Exemplum patet in matre, quæ per ſenatuſconſultum Orficianum ſuccedit.

LEX I.

Conſobrinorũ. Nati ex duabus ſororibus ſuccedunt inuicem, per bonorũ poſſeſsionem vnde cognati. h. d.

LEX II.

Cum propiorem. Iſta lex dicit idem, quod præcedens, quaſi ex conſobrino natis, qui ſuccedit per vnde cognati.

LEX III.

Nepotibus. Nepotes ſuccedũt auo materno de iure prætorio. hoc dicit.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe.
2 Poſsidẽs res hæreditarias quando videatur adire.
3 Articulus ſeu poſitio debet de neceſsitate concludere.

1 Non hoc. Tota die † allegatur iſta lex. Non probat hoc eſſe, quod ab hoc cõtingit abeſſe.
2 h. d. ¶ Opp. & videtur † ꝙ ille, qui poſſidet res hæreditarias, videatur hæreditatẽ adire: vt l. j. & l. ij. j. de repu. hære. Soluit. Prout hic loqtur in bonorum poſſeſsiõe, procedit clarè: quia in ea requiritur agnitio coram iudice: vt l. fi. ſ. q admi. ad bono. poſ. & ideo ſola rerum poſſeſsio nõ ſufficit. In hæreditate aũt dico ꝙ non ſufficit ſola poſſeſsio ad probãdum quem hæredem, vt appareat ꝙ ſibi hęreditas ſit delata. Si em̃ ſibi deferretur, per poſſeſsionem videretur adire: vt in contrario. Itẽ opp. quia eodem modo articulus, quem hic Imperator docet, non cõcludit. Nam poſito ꝙ qs apprehenderit hęreditatem, vel bonorum poſſeſsionẽ, non ſequitur: ergo hæres: quia fortè ſibi nõ deferebatur. Reſpondeo, quod hic dicit Imperator, ꝙ debet quæri, an apprehenderit hęreditatẽ, vel bonorum poſſeſsionem: intellige cũ oneribus pertinẽtibus ad hoc, ſcilicet vt quæratur, an ſibi delata fuerit. Vel aliter, ſi ſolùm hic poneretur, et probaretur ꝙ ipſe adiuit hæreditatem: poſſet conueniri tãquã hæreditatis poſſeſſor. Cõſtat em̃ quòd tanquam hæres poſsidet. Item poſſe agere ſecun
3 dum formam l. fi. ſ. de peti. hære. ¶ † Vltimò not. & bene tene menti hanc legẽ ꝙ articulus ſeu po
a ſitio [a] debet de neceſsitate concludere: aliàs non probat hoc eſſe, quod ad hoc contingit abeſſe: vt hic, & l. non nudis. & l. non epiſtolis. & l. neq; natales. ſ. de probatio.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Cognati hodie æqualiter ſuccedũt, ac ſi eſſent agnati.
2 Cognati ſunt adæquati agnatis, ꝙ omnes æqualiter ſuccedunt vſq; ad decimum gradum.
3 Bonorum poſſeſsiones ꝙ hodie nõ ſunt ſublatę.
4 Bonorum poſſeſsio ſecũdùm tabulas, quibus caſibus ſit neceſſaria.
5 Bonorum poſſeſsio contra tabu. hodie eſt neceſſaria, quando filius eſt ritæ præteritus.
6 Bonorum poſſeſsio vnde legitimi & vnde liberi, quòd hodie non ſit neceſſaria.
7 Bonorum poſſeſsio vnde cognati, hodie non eſt neceſſaria.
8 Bonorum poſſeſsio vnde vir & vxor, quòd hodie ſit neceſſaria.

Certum eſt. Si qs vellet in hac lege inſiſtere, ſtaret per tres dies, recitãdo omnes varias bonorũ poſſeſsiones. ¶ Nos recitabimus gl. & ſupplebim⁹ vbi deficit. Breuiter dicit: Cognati inuicẽ non ſuccedũt, niſi per bonorum poſſeſsionẽ: ad quam petendam nemo compellitur. h. d. ¶ Oppo. in auẽ. de hæred. ab inteſta.
1 §. nullam. † Solu. Hodie cognati ſuccedũt æqualiter perinde, ac ſi agnati eſſent. ¶ Quæritur, vſq;
2 † ad quem gradum ſuccedunt agnati, & cognati. Dicit gl. ꝙ agnati vſq; ad decimũ gradum: cognati vſq; ad ſeptimum. & vide gl. Sed hic dubitatur, cùm hodie exæquata ſint iura agnationis, & cognatiõis, vtrum agnati ſuccedãt vſq; ad ſeptimũ gradum tantùm, ſicut cognati: an econuerſo, cognati vſq; ad decimũ, ſicut agnati? Gloſ. determinat iſtam quæſtionem j. de ſuis & legiti. in auẽ. in ſucceſsiõe. & in corpore vnde ſumitur: videlicet, ꝙ ſuccedãt omnes ęqualiter vſq; decimum. Item quæritur, quot ſunt bonorum poſſeſsiões. Dic vt
3 in glo. quæ hoc dicit multũ clarè. ¶ † Quærit glo. noſtra, an iſtæ bonorum poſſeſsiones hodie ſint ſublatæ per iura noua? Et videtur ꝙ ſic: quia ſublata eſt hodie differentia emancipationis, patrię poteſtatis, agnationis, & cognationis, quæ erant cauſa quare introducebatur bonorũ poſſeſsio. Contrarium dicit glo. & bene. Conſtat enim ꝙ etiam hodie, ſi quis veniret per bonorum poſſeſsionẽ, poſſet: quia nulla eſt lege ꝓhibitũ: vnde iſta iura non ſunt correcta: quia quis poteſt vti eis voluntariè. An autem iſtæ bonorũ poſſeſsiões ſint neceſſariæ, iſta eſt alia q̃ſtio, in qua gl. tua tria dicit
4 per ordinem. Primò † de bonorũ poſſeſsione ſecundùm tabulas. In hoc nihil eſt innouatũ: nam neq; olim, neq; hodie fuit neceſſaria: quia inſtitutus poterat adire hęreditatem de iure ciuili ex teſtamento. Fallit in tribus caſibus, quibus olim, & hodie bonorum poſſeſsio erat neceſſaria, quos dic vt in gl. Doctores addũt quartũ in l. filio præterito. ff. de iniuſt. teſta. & l. poſthumus. verſic. idẽ & circa. eo. titu. quando filius prętęritus teſtamentũ cõfirmat, validatur de iure prętorio. Addunt quintum in l. cùm hæres. la j. ff. ad Trebel. vbi ꝓpter

fauorem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

fauorem nõ poteſt adiri hæreditas, ita ꝙ tribuat ius de iure ciuili: tamen
põt peti bonorum poſſeſsio. Addo tibi ſextum, quãdo teſtamentũ eſt fa
ctum ſub cõditione impoſsibili, quam reijcit prętor: vt l. facta. §. ſi dan-
da. ff. ad Treb. nota. per Iaco. de Aret. in l. cum in ſecundo. de inſtitu. teſta-
mento. Quædam tamen glo. quæ eſt in l. ſi duo. ff. de lega. pręſtan. videt̃
dicere quòd in caſu legis illius, filio præterito. de inſtitu. teſ. quando teſta-
mentum, in quo filius eſt pręteritus, cõfirmatur, poſsit adiri de iure ciui-
li. In quadã glo. paruula dum dicit, ſed adiuit, vel bonorũ poſſeſsionem
petijt. Sed illam gl. reprobaui vobis ibi. Itẽ eſt bonorũ poſſeſsio contra-
5 na: † illa erat olim neceſſaria filio emancipato. Iſta eſt hodie neceſſaria, ſi
ponimus præteritionẽ ritè factã, ſcilicet cum cauſam: vt videbitis in aut.
6 ex cauſa. j. de liberis præteri. ¶ † Eſt & alia bonorũ poſſeſsio vnde liberi,
& vnde legitimi. Vnde liberi, erat olim neceſſaria filijs emancipatis: ho
die nõ eſt neceſſaria: qa ſuccedunt de iure ciuili per bonorũ poſſeſsionem
vnde legitimi: nec olim nec hodie fuit neceſſaria ſecundũ gloſ. Doctores
moderni dicunt, ꝙ imò hodie aliquo caſu eſt neceſſaria vnde legitimi, &
vnde liberi: vt in caſu l. qui ſe patris. s. tit. j. Ita dicunt illi dicentes illã le-
7 gem non eſſe correctam. Sed illud reprobaui vobis. ¶ Eſt alia † bonorum
poſſeſsio vnde cognati. Iſta fuit olim neceſſaria, hodie nõ: quia ſublata
8 eſt differentia agnationis, & cognationis. ¶ † Item eſt bonorũ poſſeſsio
vnde vir & vxor: & iſta eſt neceſſaria olim, ſicut hodie: vt vnde vir &
vxor. l. j. Sunt etiam bonorum poſſeſsiones, quæ nõ tribuunt ius: & iſtæ
ſicut olim erant neceſſariæ, ita hodie: quia nihil eſt innouatum.

2 *De ſucceſſorio edicto.* *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Succeſſorium edictum, quando habeat locum in ſucceſsione ex teſta
mento.
Item quòd habeat locum in bonorum poſſeſsione contra tabulas.
2 Inter ſucceſſores ab inteſtato, quando ſit locus ſucceſſorio edicto.
3 Succeſſorium edictum propriè habet locum inter eos, qui ſuccedunt de
iure prætorio.
4 Succeſſorio edicto eſt locus, vt venientes ab inteſtato remotis venienti-
bus ex teſtamento ſuccedant.
5 Succeſſorium edictum in caſu l. ſi quis ita hęres. ff. de hęred. inſtit. habet
locum vt excluſis venientibus ab inteſtato ſit locus ex teſtamento.
6 Succeſſorium edictum fuit interdictum propter creditores.

¶ Continuatur gl. tua ſic. Quia in prædictis bonorum poſſeſsionibus eſt
locus ſucceſſorio edicto: ideo de eo dicit. Antequàm veniamus ad nigrũ
expediamus gloſ. quæ eſt poſita hic ſuper Rubri. & eius materiam etiam
credo ꝙ intelligas clarè iſtam materiã, per ea quę dixi vobis in l. qui ſe pa
1 tris. s. titu. ij. ¶ † Primò quęro, an in ſucceſsione ex teſtamento ſit locus
ſucceſſorio edicto? Reſpond. aut quęris in ſucceſsione ex teſtamẽto, quę
eſt ex teſtamento ſecundũ teſtamentũ & defuncti voluntatem: & nõ eſt
locus ſucceſsioni, niſi quatenus in eo teſtator diſpoſuit ſubſtituendo ſe-
cundùm materiã ſubſtitutionum tractatam vbiq;. Aut quęris de ſucceſ
ſione, quę eſt contra voluntatẽ defuncti: vt per querelã inofficioſi, & per
contra tabu. & in hoc ſunt opiniones. ff. de inoffi. teſta. l. pater filium. Ve
ritas eſt, ꝙ eſt locus ſucceſſorio edicto. vt l. ſi is qui. ff. de inoffic. teſt. & l.
pater filiũ, aliàs, ſi quis filium. s. illo & eo. titu. Idem in bonorum poſſeſ-
ſione cõtra tabu. vt l. iij. §. ſi emancipatus. de bonorũ poſſeſ. contra tabu.
2 & no. per Dy. in c. non debet aliquis. de reg. iur. lib. vj. ¶ Quęro † ſecun-
dò, vtrum inter ſucceſſores ab inteſtato ſit locus ſucceſſorio edicto? Et
hic aduerte. Quidam ſunt ſucceſſores de iure ciuili: quidam de iure p̃to-
rio: & illi qui de iure ciuili, quidam ſuccedunt per l. xij. tabu. vt agnati, &
ſui: & in iſtis nõ erat locus ſucceſſorio edicto de iure antiquo: vt s. tit. ij.
l. qui ſe patris. & l. j. §. ſciendum. ff. de ſuis & legiti. hodie ſecus: vt Inſti.
de leg. ag. ſuc. §. placebat. Quidã ſuccedebant per alias partes iuris, vt per
ſenatuſcõſultum: & inter eos erat locus ſucceſſorio edicto: vt l. j. §. ſi ne-
mo. ad Tertul. Si verò erant ſuccedentes de iure pretorio. Et hic aduerte,
aut primus erat excluſus repudiatione, vel morte: aut erat excluſus per
reſtitutionẽ in integrũ. Primo caſu eſt locus ſucceſſorio edicto de capite
in caput: quia excluſo gradu liberorum, remanent agnati: excluſo gradu
agnatorũ, vocantur cognati: excluſis cognatis, vocantur vir & vxor. Itẽ
eſt locus de gradu in gradum. Nam ſi plures ſunt cognati, omnes dicun-
tur eſſe in eodẽ capite: quia omnes cognati. Tamen ſi ſunt diuerſi gradus
excluſo eo, qui eſt in primo gradu, admittitur ille, qui eſt in ſecundo gra
du: vt ff. eod. l. j. §. quibus. Si verò primus eſt excluſus per reſtitutionem
in integrũ: tunc ſequẽs in gradu nõ poteſt admitti de iure pretorio: vt l.
fi. ff. eo. Sed de iure ciuili ſic: vt l. j. §. ſi quis adita. ff. ad Trebel. de re iudi. l.
3 & exhæredatum. Et aduerte: quia † vbi dixi ſuprà locum eſſe ſucceſſorio
edicto, non ſemper proprię locutus ſum: nam propriè tantùm locum ha-
bet inter eos, qui ſuccedũt de iure pretorio. Item inter eos, qui ſuccedũt
alio iure, bene eſt locus ſucceſsioni: hoc eſt, deficiente primo, vt deueniat̃
ad ſequentẽ: non tamen hoc dicitur eſſe ex edicto ſucceſſorio, ſed ex con
ſtitutione iuris ciuis: vt in l. ſuprà alleg. tamen cauſa maioris facilitatis to
4 tum appellaui ſucceſſoriũ edictum. ¶ Quæro vtrum ſit locus † ſucceſſo-
rio edicto in hoc, vt venietes ab inteſtato ſuccedant, remotis venientibus
ex teſtamento? Reſpon. ſic, dum tamen ſcias, ꝙ donec eſt aliqua ſpes ſuc-
ceſsionis ex teſtamento, nullo modo poteſt quis
venire ab inteſtato de iure ciuili. Probatur in l. a
quãdiu. ff. de acqui. hæred. de reg. iur. l. quãdiu. j.
cõmunia de ſucceſ. l. antequam. De iure pretorio,
idem. s. qui admit. ad bonorũ poſſeſsio. l. quãdiu.
5 & ff. ſi tab. teſt. nullæ exta. l. j. ¶ † Item quæro, an
ecõuerſo poterit eſſe locus ſucceſſorio edicto, vt
excluſis veniẽtibus ab inteſtato, ſit locus ex teſta
mento? Reſpõdeo, quod ſic in vno caſu tantùm:
6 vt l. ſi quis ita hęres. ff. de hęre. inſt. ¶ † Quęrit gl.
quare introductũ fuit ſucceſſorium edictum? Re
ſpõdeo, p̃pter creditores, ne nimium differatur:
an habeant quem poſsint conuenire, ſubuenitur
eis etiam dando bonis curatorem.

SVMMARIVM.

1 ☞ Patruus quis propriè dicatur.

LEX I.

SI mater. Excluſo primo, ſe
quentes in gradu,
vel in capite admittũtur ex ſucceſ-
ſorio edicto. h. d. ¶ Opp. hic innuit
ꝙ ſi mater petijſſet hæreditatem pa
trui. ꝙ eam obtinuiſſet, &c. ¶ Contra. ſuprà de cu
ra. furi. l. fi. §. penul. Sol. Dico ꝙ ſiue mater nõ pe-
tijt, ſiue petijt per tutorem, idem eſſet: vt lege con
traria. Secus ſi petijſſet per ſeipſam factam ſanæ
mentis. Ita debes intelligere. ¶ Item oppo. & vi- b
1 detur, ꝙ iſte non dicatur † patruus quo ad nepo-
tem ex ſorore: imò debet dici auunculus magnus
argu. ff. de gra. l. Iuriſconſultus. §. patrui. Hui9 ti-
more dicũt quidam, ꝙ hic patruus improprię po-
nitur. Alij dicũt, ꝙ propriè poteſt dici auunculus
magnus. Tene menti quam vis, quia non curo.
¶ Oppo. & videtur ꝙ poſt matrem primò vocen
tur alij agnati, quã iſte fili9 matris, qui eſt cognat9
vnde videt̃ obſtare ff. co. l. j. §. quibus. Inſtit. de
ſuc. quæ ab inteſta. §. admonendi. So. Dicit glo. in
tellige hic, ꝙ alij agnati non erant, ſed non placet
ſecũdum iſta tempora, ſecundùm quæ nõ erat lo-
cus ſucceſſorio edicto inter agnatos. Hodie eſſet
verum, per §. placebat. Inſtitu. de legi. agna. ſuc.
¶ Oppo. ff. co. l. j. §. furioſi. Solue vt in gloſſ.

SVMMARIVM.

1 ☞ Computatio graduum de iure ciuili attẽditur
in ſucceſſione: in matrimonijs ius Canonicum.
2 Caſus poſitio iſtius legis.
3 Vna bonorum poſſeſsio cõuertitur in aliam in fi
lijs, non autem extraneis.
4 Statutum faciens mentionem de gradibus, intelli
gitur ſecundùm ius ciuile, non Canonicum.

LEX II.

SI auiæ eorũ frater.
Aduerte, iſta lex cõſueuit videri iuueni-
bus difficilis, ſicut alia, quæ ſit in toto Codice: qa
cõputat grad9. & vide gl. j. quę ponit caſum. Bre-
uiter dicit: Si prim9 nõ agnouit bone. poſ. vel nõ
agnouit vt debuit, defertur ſequentibus. Secus ſi
1 debito modo agnouit. h. d. ¶ † Debes ſcire, ꝙ eſt
differẽtia inter ius noſtrũ, & ius Canonicũ: quia
nos incipimus computationem gradus ſemper à
ſtipite. Canoniſtæ nõ: vt ſi eſt pater & frater: quia
in iure noſtro in computatione graduum ſemper
incipim9 à ſtipite: vnde frater meus eſt mihi in ſe
cundo gradu: quia pater meus eſt mihi in primo
gradu. Fili9 meus mihi in ſecũdo, nepos in tertio,
& ſic de ſingulis: vt l. Iuriſcõſultus. §. grad9. ff. de
gra. cog. De iure Canonico duo fratres dicũtur in
primo gradu, & illud obſeruatur in matrimonijs:
in ſucceſsione computatio iuris ciuilis ſeruat̃. Ita
2 dicit c. ad ſedem. xxxv. q. v. ¶ Modò † aduerte ca-
ſum in terminis faciliter intelliges? Berta quædã
habuit filium: ex filio præmortuo nepotes. Item
fratrem ſuperſtitẽ habuit: ex alio fratre prę mor-
b tuo nepotem.[b] Decedit Berta, & poſtea nepotes
ex filio, & ſibi ſuccedit ex teſtamẽto frater Bertę.
quod poſtea reperit̃ falſum: vel decedit vel repu-
diat dictus frater. Dicit̃ hic, ꝙ bonorũ poſſeſsio,
quæ non fuit petita per fratrem, poterit peti per
iſtos nepotes, licet ſint in quinto gradu, & frater

✠ P. P. A V. P.

a ¶ De ſucceſſorio
edicto. An in iure
dicendi nullum ha
beat locũ ſucceſſo-
riũ edictũ, & quid
in querela, vide do.
Franc. cõſ. xlix. Itẽ
an in ſeruitutibus
habeat locum et in
querela, & ĩ bono-
rũ poſſeſsione con
tra tabulas, multa
alia vide latè per
Ang. de Periglis in
repetitiõe l. in ſuis.
in vij. charta. & plũ
ribus ſeq. de liber.
& poſthu. vbi etiã
habes an in iure pe
tendi ſupplementũ
legitimæ habeat lo
cum, & multa alia
in materia, etiã de
querela inofficioſæ
donationis.

b ¶ Nepotem. Adde
quòd glo. hic vult,
quòd filius fratris
dicatur nepos. Si-
milis eſt gloſſ. in l.
poſt emancipatio-
nẽ. de lega. iij. in gl.
ij. & multa iura al-
le. Fed. de Sen. cõſi.
xxxix. ꝙ dici poſ-
ſit nepos, tamen ex
proprio ſignificato
non eſt nepos. Et
ita concludit Bald.
hic, qui dicit ꝙ aut
fit mẽtio de nepoti
bus vnà cum filijs:
& intelligit̃ de ne-
pote ex filio. Aut
fit mentio de fratri
bus & nepotibus:
& intelligit̃ de ne-
potib9 ex fratribus.
Facit ſecũdũ Alex.
in c. ij. de feu. mar.
Aut p̃ ſe fit mẽtio
de nepote: & intel-
ligit̃ de nepote ex
filio. Et cũ hac de-
ci. Bal. trãſit Pau. de
Caſt. q̃ dicit ita con
ſuluiſſe Dy. maxi-
mè in pœnalibus.
q̃d limitat ipſe Pau.
niſi ex aliquo adiũ
cto p̃ſumptio eſſet
in contrarium: vt ſi
diceret, quòd frater
carnalis, & nepos
excluderet matrẽ:
quia tunc propter
verbũ fratrẽ, quòd
procedit, intellige-
retur de nepote ex
fratre: qa talia ſunt
ſubiecta, qualia prę
dicata demõſtrant.
arg. l. fin. §. cui dul-
cia. de vi. triti. o-
leo q̃ leg.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Vltimò. Adde ꝑ eundẽ Bart. conſil. ccxxiiij.incip. quæ ritur vtrum gradus per Paul. de Caſtr. conſi.cclvj.qui ſimiliter tranſit cum Iacob.But.

b ¶ Confirmeť. Adde ꝙ communis eſt opin.ſecũdũ Alex. ꝙ peti poſsit confirmatio poſſeſsionis. Pro quo dicit videndum Bart. in l. de pupillo.§. qui opus.ff. de ope.no. nun.& Bald.in c.ſi. de prohi.feud. alie. Cui inquantum dicit,ꝙ eſt dare quartum poſſeſſorium, ſ.cõfirmandę: adde Bal.cõſil.liiij.v.vol. & Bald. in addi. ad Spe. in tit. de teſta. Vide etiã ibi in §. ſequiť.verſic. quod ſi miſſus. Ioã. Aud. poſt Spec. qui ponunt an miſſus in poſſeſsionem, ſi cadat,debeat reſtitui: & an ſi hæres occupat ꝓpria authoritate bona hæreditaria poſsit petere ſe per iudicẽ cõfirmari. Inquantũ etiam Alexã. dicit ꝙ cõiter concluditur, ꝙ datio tenutæ nulla põt peti vt confirmeť. Dic ꝙ Pet. de Ancha.cõſil.ccxciiij.ꝙ ipſe allegat cclxxxj. conſuluit Contrarium. Idem conſuluit Ro.conſi.clviij. vbi allegat Pet.de Anchar.dicto conſil. idẽ conſuluit Bald. conſil. clxv.iij.lib.

c ¶ Intentare. Adde. an filius, qui eſt adeptus ſimpliciter bo. poſſeſ. Carbo. in hæreditate prĩs, poſsit poſsidere ſeu da patri conceſſa. quod Bald. concludit ꝙ ſic,in c.j.in ti. an agna.vel filius.

d ¶ Statuta. Adde qđ hic dicit Bal. quòd ſtãte ſtatuto quòd cõpromiſſum fiat inter affines,nõ includit virũ & vxorem:ſed cõtrarium tenet ipſe Bal. in l. affinitatis.j.cõmunia de ſuc. & idem tenet Pau. de Caſt. hic: quia idem iuris debet eſſe de eo q eſt principium affinitatis, quod eſt de affinib⁹.l. maritus.

fuerit in quarto.Do.Iaco.de Arc.legit iſtã legem aliter,& põderat multũ tex.qui dicit, ex teſtamẽto adiit hęreditatẽ.Dicit ipſe,ꝙ ſi petiiſſet ipſe per bonorũ poſſeſsionẽ ſecundũ tabu. ſufficeret ſibi qa illa bonorũ poſſeſsio ex teſtamẽto, cõuerteretur in bonorũ poſſeſsionẽ ab inteſtato: & tũc filij fratris,qui ſunt in quinto,nõ ſuccederẽt: quia fratri eſſet quęſita.Et hoc modo legit iſtã legẽ,quod in principio adiuit hęreditatẽ de iure ciuili ex teſtamento:quę aditio nõ poteſt cõuerti in bonorũ poſſeſsionẽ ab inteſtato : finis loquiť qñ agnouit bonorũ poſſeſsionẽ ex teſtamẽto:quę cõuertitur in bonorũ poſſeſsionẽ ab ĩteſtato. argu.ff.de leg.
3 pręſtan.l.nõnunquã.Non credo ꝙ† dicat verùm: quia ſolùm reperio hoc conſtitutũ in filijs, ꝙ vna bonorũ poſſeſsio in aliã cõuertatur: ſec⁹ in extraneis:vt l.ij.§.ſi ſub conditione.ff. de bo. poſ.ſecũ
a dùm tabu.§.ideo nota.¶ Vltimò[a] ſcias,ꝙ Iacob.
4 But.diſputauit vnã q.†an qñ ſtatutũ facit mentionem de gradibus, debeat fieri cõputatio de iure canonico, vel de iure ciuili. Et determinauit ipſe ꝙ de iure ciuili.Quod probatur:qa gradus eſt de iure ciuili.Dicitur enim gradus ad ſimilitudinẽ ſcalarum:vt d.l.Iuriſconſultus.§.gradus.ff. de gradi.co.De iure verò canonico non eſt propriè gradus,ſed eſt quidam ſaltus: quia ſaltat de fratre in fratrem omiſſo patre.Ita determinat ipſe.

De carboniano edicto. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Sicut non poſsidens poteſt petere ſe mitti in poſſeſsionem ex Carboniano : ita quando poſsidet, poteſt petere quòd bonorũ poſſeſsio ex Carboniano ſibi confirmetur.
2 Poſsidens poterit petere poſſeſsionem ſibi cõfirmari ex edicto diui Adriani.
3 Bonorum poſſeſsio Carboniana datur illi,cui datur contra tabulas.
4 Petens bonorũ poſſeſsionem Carbonianã quam ſatiſdationem præſtat.
5 Bonorum poſſeſsio Carboniana quòd non concurrat cum ordinaria.
6 Miſſus in poſſeſsionẽ ex Carboniano quã actionem intentare poſsit, & quando.

LEX I.

SI tibi ac filio. Hæc eſt peſtilentioſa lex, & habet duas lec. Et ſecundũ vtranq; lec.breuiter dicit: Si filio impuberi mouetur quæſtio ſtatus, & bonorũ ꝑ Carbo.debet quæſtio in pubertatis tẽpus differri: & ſatiſdatione præſtita,ſi nõ poſsidet poſſeſſor conſtitui: vel ſi poſsidet, eius poſſeſsio confirmari: ſi non ſatiſdat,debet poſſeſsio ad alios transferri.h.d.¶ Oppo.& videť ꝙ tex.ſibijpſi cõtradicat,dum dicit,filius tuus vendicat reſtitutionẽ. Nam in eo quod dicit,filius tuus vendicat:innuit ꝙ ipſe erat actor.In alio quod ſubdit,reſtitutionẽ poſtulari: innuit ꝙ ipſe erat reus,& alius ab eo reſtitutionẽ petebat. Huius timore ſunt in gl.duę lec. Vna,ꝙ hic filius impubes poſsidebat, & alij ab eo petebant hęreditatem:tũc expone tex.filius tuus vendicat,ſcilicet retinendo.quam lectu.multùm no.
1 Habes†enim ex ea ꝙ ſicut quis põt petere ſe mitti in poſſeſsionem ex Carbo. qñ non poſsidebat, ita ꝙ quando poſsidet, poſſet petere ꝙ ſibi talis
b poſſeſsio ex Carboniano confirmeť.[b] Et pro hoc facit ff.eo.l.iij.miſſum.& ibi dixi vobis,de contra
2 tabu.l.iij.§.ſi ſub ea.Et ſic† videtur etiã ꝙ ille,qui poſsidet,poterit petere poſſeſsionẽ cõfirmari ſibi ex edicto diui Adriani,oſtenſo teſtamẽto nõ abolito,nõ vitiato:vt l.ſi.j. de edicto diui Adria. tol. ¶ Alij verò legunt iſtam legem, ꝙ filius non poſſidebat,ſed petebat, & illi aduerſarij excipiebant illum eſſe ſeruum & ſpurium. Conſuluit Imperator ꝙ petat bonorũ poſſeſsionem Carbo.& tunc debet exponi text.dum dicit,vẽdicat:ſtat ꝓpriè. dum dicit reſtitutionẽ poſtulari:intellige retinẽdo & defendendo:& ſic ſtat impropriè. ¶ Oppo. ſ.de ordi.iudi.l.j.Solu. Ibi non expediebat pupillo cauſam ſtat⁹ deferri:hic ſic. Vel aliter dic vt ibi dicemus.¶ Oppo.de l.cùm ſine ff.eod.Solu.Hæc intelligitur ſecundùm illam:nã debes intelligere hic,quãdo filius nõ eſt inſtitutus,neq; exhęredatus,ſed præteritus. Inſtitutus enim habet ſecũdũ tab.exhæredatus habet quęrelã:præteritus verò habet Carb.poſſeſsionẽ bonorum.nã hæc eſt re-
3 gula:† Illi datur Carbo.bono.poſſeſsio,cui cõtra tabu.Probatur ff.eo.l.j.§.j.in prin.¶ Opp. ff.eo. l.j.§.& generaliter. & l.de bonis. Sol. Ibi loquiť in præteritione à matre,cui⁹ pręteritio habeť pro exhæredatione: & ideo quia eis nõ cõpeteret contra tabu.nõ competit Carbo.bonorum poſſeſsio. ¶ Oppo.ff.eo.l.iij.§.duæ.Sol.Fateor quòd debet ſummatim examinari, an expediat pupillo cauſam ſtatus differri vel nõ.Glo.format hic quaſdã quæſtiones.Primò quæro,diciť hic ꝙ ſatis debet
4 dari.¶ †Quæro,de quo ꝓſtať iſta ſatiſdatio?Glo. ponit duas opi.Prima eſt de reſtituendis bonis, ſi apparuerit eum poſſeſſorem iniuſtum. Alij dicũt de vtendo, fruendo, arbitrio boni viri. Pet.dicit, vnumquodq; capitulũ debere in ſatiſdatiõe comprehendi.quod ſatis placet. ¶ Quęro, vtrũ ſtatus quæſtio differatur quoad matrem? Gloſſ.dicit ꝙ non:vt ff.eo.l.j.§.ſi.Ratio, quia ipſi patrui nõ po
5 teſt obeſſe, videbitis in l.j.j. de falſis. ¶ †Quæro nunquid iſta bonorũ poſſeſsio concurrat cum ordinaria? Gloſſ.dicit ꝙ nõ:vt ff.eo.l.ſi impubes.in
6 fine.Dic vt in glo. ¶ †Quæro,nunquid miſſus in poſſeſsionem ex Carboniano, poſsit actionẽ intentare. Gl.hoc tãgit etiam in l. qui de inofficioſo.de inoffi.teſt.& ff.eo.l.penult. Iſta eſt veritas: Aut ipſe non ſatiſdedit: & tunc non poteſt inten
c tare[c] actionem. Aut ſatiſdedit: & tũc aut vult intentare directam,tanquàm hæres: & non poteſt. Aut vult intentare tanquàm bonorum poſſeſſor Carbo.& põt:vt ff.eo.l.penul. & l.iij.§. miſſum. & ille declarat iſtam materiam.

LEX. II.

CArbonianum. Bonorũ poſſeſsio Carboniana concediť probatis ſummariè his, quæ hac l.dicunť.h.d. ¶ Oppo. nam ſi hoc probaretur eſſe matrimoniũ indubitatum,& partus legitimus: iſte in petitiõe hæreditatis vinceret:ideo fruſtra.Carbonianũ ſibi ſubuenit.Solu. Intelligiť quòd in hac bono.poſſeſ.debet ꝓbari ſummariè,& ſemiplenè. In petitione hæreditatis debet probari verè. ¶ Quæro, intra quãtum tempus debeat peti iſta bono. poſ. Gl.dicit.intra annũ,ſicut aliæ: vt l.iij.§. miſſum. verſi.hæc autem poſſeſsio.ff.eo.

Vnde uir & uxor. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Stante ſtatuto quòd mulieres,vel minores nõ poſſunt cõtrahere ſine conſenſu duorum propinquorum cõſanguineorũ, affines ex parte viri vel vxoris non admittuntur.
2 Caſus in quibus vxor ſuccedit.

LEX VNICA.

MAritus. Nõ exiſtẽtibus agnatis, ſeu cognatis,cõiuges inuicem ſibi ſuccedunt,& fiſcum excludũt.h.d.
1 ¶ Nota.ex hac l. † quòd ꝑ ſtatu
d ta[d],quę dicũt quòd mulieres vľ minores non poſſunt contrahere ſine conſenſu duorum propinquorum,vel duorum conſanguineorum,& ſimilia verba:ꝙ affines ex parte vxoris, vel viri,non admittuntur. Vir enim & vxor non dicuntur inuicem propinqui, nec etiam alij affines. Vide text.ibi: ſeu propinquorum, &c. ¶ Oppo.j.ſi imperialis li.ſoci.l.j.lib.x.Solu.Spe
e ciale[e] eſt in illo ſocio, qui præcedit vxorẽ. ¶ Oppo.j.de hære.decur.l.j.Solu. Ibi ſunt quædã aliæ perſonæ,quæ excludunt fiſcum: tamen illæ perſonæ excludũtur ab vxore, viro. Ita dicit gl.hic. Contrarium dicit gl.in l.j.ff.eo.ſ.ꝙ illæ perſonę, de quibus

eum ibi not. de procur. & per rationẽ. Nam ꝓpter vnũquodq; tale, & illud magis:auť. multò magis,de epiſco. & cler. Dicunt etiã hic Sali.& Bal. ꝙ ſi ſtatutum diſponat, ꝙ vxor non poſsit teſtari ſine conſenſu viri,& vxor vellet inſtituere virũ: ꝙ nihilòminus poterit vir cõſentire: de quo hic latius ꝑ eos. Tu dic ꝙ Bald. conſuluit conſilio lxxvij.ij.volu. pro quo facit qđ conſuluit idẽ Bal.conſilio lxxij.incip. In Chriſti noĩe. hæc eſt copia & volu.ꝙ ſtante ſtatuto,mulier non poſsit teſtari ſine conſenſu aliorum,& vnus ex illis fuerit inſtitutus, ꝙ ꝑ hoc non vitiatur diſpoſitio: qa aliud eſt authoritas,aliud conſenſus, & poteſt conſentire vt faciat,nõ vt ſic faciat. Et per hoc etiã facit quod conſuluit Ro. cõſi. cccccxv. quòd pater authorari poſſit filio volenti ipſi patri donare cauſa mortis. & ibi vide pulchrè per eũ qualiter differãt authoritas & conſenſus. Idem cõſuluit Bal. conſil.lix.incip.In Chriſti noĩe factũ tale eſt.ij.vol. Qualiter autem intelligať ſtatutũ, ꝙ mulier nõ poſsit cõtrahere ſine conſenſu viri,& vir ſit abſẽs, vide eundem Bald. conſil. ccccxliiij.ij. vol.Si autẽ maritus inſtitutus ab vxore eã occidat, ſucceſſione priuatur,non ipſo iure,ſed ꝑ ſententiã, & applicať legitimis hæredib⁹ mulieris. Ita conſuluit Bald.conſi. ccxxiiij.j.volu.

e ¶ Spãle. Adde tu, ꝙ cõtrarium videť velle gl. ibi. Sed cũ iſta cõcordat gl. ĩ l. j.ff.eo.tit. Et ad materiã huius tituli vide Bal.in l.ſi.ſ.vnde legi.vbi ꝙ vir & vxor ad inuicẽ non ſuccedũt de iure ciuili,niſi in caſu auť. præterea. Et adde

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ hictitulus nō habet locū,qñ dos eſſet cōſtituta in feudo:nec etiā diſpoſitio auē.prȩterea.vr̄ tex.in c.j.de inueſti.quā Titiꝰ accepit à Sempronio. & tenēt ibi doc.cōiter,& dicūt etiā Iaco.de Aluaro.in c.j.an mari.ſucce.vxo.Et idē vr̄ dicēdū in emphyteuta arguēdo de feudo ad emphyteuſim, ar.ꝓcedit vt p Spe.in ti.de feu.§.qm̄.ver.xj.& ver.idē quoq; iuris.Bar.in l.vt iuriſiurādi.§.liberi.de ope.libe.& in l.quod dicitur.col.pe.verſi.induco ad q.& ibi p Alex.de verb.ob. Itē nō haberet locū qñ dos eſſet cōſtituta ī vſufructu,p prædicta, & quia finiē morte.§.finitur.Inſtit.de vſufru.

de quibus dicitur in tit.de hære.decur.excludunt vxorem.Iſta gloſſ.eſt verior.Caſus eſt in l.ſi quis
2 præsbyter.ſ.de epiſ.& cler.¶ †Quæro,vtrum ſint alij caſus in quibus vxor ſuccedat viro.Gloſ.dicit quòd ſic,j.de bo.mater.l.iij. Item eſt aliꝰ caſus in auē.vt lic.mat.& auiæ.§.qa verò.& vide auē.præterea.quæ inde ſumitur.

SVMMARIVM.

1 ☞Legatum factum ſimpliciter,quando videatur factum animo compenſandi.
2 Legatum factum per vxorem viro,quòd computatur in lucro debito viro,ex forma ſtatuti,vxore præmoriente.
3 Quis dicatur locuples vel pauper.remiſsiuè.
4 Diſpoſitio huius auē. habet locum aſcendentibus exiſtentibus.
5 Hæc auē.quomodo habeat locum collateralibus tantùm exiſtentibus.

PRæterea.[a] Nota & ſigna bñ finē huius auē. qui eſt valde notabilis,ibi:imputabiē legatū,&c.¶ Opp.ad iſtū ſi.extra glo.ſ.de rei vx.act.§.ſciēdū.Sol.
1 †Ibi loquiē,qñ erat debitum ex facto defuncti:tūc em̄ legatū factū ſimpliciter,nō vr̄ factū animo cōpēſandi : hic loquiē qñ debitū erat ex diſpoſitione legali,in quo imputatur legatū.ſimile videtis in legitima,quæ debetur filio,vel patrono,ſeu parēti:vt l.quoniā nouella.[b] ſ.de inoſ.teſ.
2 Et per hoc apparet,ꝙ†qñ vxor relinquit aliquid viro,cōputari[c] debet in illa portione, quamvir debet lucrari ex forma ſtatuti.[d] Caſus eſt hic,Pro hoc,ff.ſo.ma.l.ſi cùm dotem.§.ſi pater.& ibi Ia.de Are.& ibi dicit.
3 ¶ Quæro,†quis dicatur locuples,vel pauper.[e] Gl.dubitat.Dicit hoc examinādū eſſe officio iudicis.Alibi dicit hoc ꝓbari per vulgi opinionē:vt habuiſtis no.ſ.de iure dot. l.vbi adhuc.Aliter videē no.Inſti.de exc.tu.§.itē propter paupertatē.quod dic vt plenè examinaui ff.ſo.ma.l.ſi cōſtāte.in prin.in rep.quā feci de illa l.
4 ¶ Vlterius quęro,†quid ſi aſcēdētes ſuperſunt, & nō deſcēdētes.Gl.dicit idē quod de deſcēdentibus:quia eadē eſt ratio.
5 ¶ †Quæro , quid ſi nullus

a ¶ Præterea. An locū habeat,& procedat in viro,& muliere impoten. vbi Alb.ī l.ſed eſt quęſitū.ff.de li. & poſthu.poſt Dy. Et nū aquid etiā in terminis huiꝰ auē.ſit locus iuri accreſcēdi: vide Bal.in l.j.ſ.qñ nō pe.par. Et an ſi cōiunx pręmortuꝰ aliqd alienaſſet in fraudē pſonæ ſuppſtitis,illud poſsit reuocare,Corn.hic tenet ꝙ nō:qa non reperiē lege cautū, ꝑ tex.in l.nō vſque adeo.in rōne ſui.ff.ſi quis à paren.fue.maē.tñ quia in iſta materia,non procedit de ſimilibꝰ ad ſimilia.d.l.nō vſque adeo.ff.ſi quis à paren.fue.ma. Alium modū formādi iſtā auē. vide per Rapha.Cuma.conſil.cxxxj.& vide ad hęc iura etiam Panor.conſ.l.volu.ij.& Soci.cviij.

a ✠P.PAV.P.¶ Præterea.Circa materiā huius auē.qñ dicaē vxor inopia laborare, & qd ſi pater eſſet diues,& quo remedio debeat prouideri ne habeat locum iſta diſpoſitio,vide pulchrè omnino Com.conſilio cxxxj.inci.duo fratres.quaſi per totum.vbi etiam habes an poſsit maritus operari quòd ab aliquo dotetur ſalua conſcientia ad hoc vt excludatur ab iſto beneficio.notatur ibi.

b ✠POMATES. ¶ Quoniam nouella. Melius facit l.omnimodo.ibi poſita.C.eo.tit.Eſt tamē aduertendum ꝙ dum Bal.alleg.l.quoniam nouella.& ſentit ꝙ hæc auē.etiam procederet quoties relinquerent aliquid inter viuos.quod colligit hic Pet.& ſeq.Decius.

c ¶ Cōputari. Adde plenè de hoc per doc.in d.§.ſi pater.& per Bald.hic,& cōſi.lxiiij.ij.vo.vbi videē perſiſtere in opi.ꝙ nō cōpēſetur. dicit tamē cōmunis opinio eſt in contrarium.Et illo caſu,in quo conſuluit,dicit quòd iſta difficultas ceſſabat:quia expreſsè dictum fuerat,ꝙ compenſaret.

d ✠P.PAV.P.¶ Ex forma ſtatuti. Vide omnino pulchrū cōſiliū Cō.in cōſi.xlviij.inci.ſtatutū Florētię dictat vbi cōſuluit ꝙ ſtāte ſtatuto ꝙ maritus lucreē dotē nō extātibꝰ filijs primi matrimonij.Si verò ſint filij ipſiꝰ mariti ſuccedit ꝙ ꝑ hoc nō teneē gl.faciēs teſtamētū relinquere filijs ipſius mariti vltra legitimam:licet ſi nō eſſent filij mariti,in totū excluderet filios primi matrimonij:vide ibi ſubtiliter per eū. Adde etiā de materia huius ſtatuti quę ſcripſi in l. hac edictali.ſ.de ſecūdis nuptijs.vbi vide oīno & latè Iaſ.hic in v.col.& ſeq.It ēiſtā auē.& eius materiam do.Frā.de Pepis latè repetit.Itē de materia huis auē.vide latè Are.in trac. de teſ.in glo.in verbo,nolēs ab inteſtato decedere.in xj.col.& duab.ſeq.Item adde ꝙ iſta quarta,de qua in iſta auē.nō habet locū in feudalibꝰ,tex.eſt et ibi Bal.in c.j.§.ſi.de inueſti.de re alie.fac.Bal.in c.j.an mari.ſuc.vxori in benefi.Quid autē ſi vxor tꝑe mortis eſſet inops poſtea efficereē diues,an poſſet petere iſtam quartā:vide latè Deciū ꝙ ſic in conſil.xxiiij.Item de materia iſtius authē.& ꝙ procedat,etiā ſi vxor haberet dotem paternam, vide Barba.conſi.lxxiiij.volu.iij.in j.dubio.

e ¶ Pauper. Adde ꝑ eūdē Bar.in l.ſi cōſtāte.ff.ſol.mat.ꝑ Ang.& Bal.in l.ſi verò.§.qpro rei.ff.q ſatiſ.cog.ꝑ Canoniſtas in c.Odoardus.extra,de ſol. ꝑ Bal.in l.paupertas.de excu.tu.& in l.ad declinādū.de epiſ.& cle.not.in auē.de hęre.& fal.ī §.ſi verò abſint.in ver.ſubſtātia.Et alias remiſsiōes vide in d.l.ſi conſtāte.& ibi per Alex.etiam,cui adde Bal.conſi.cxcij.lib.iij.

ſupereſt aſcendens,vel deſcendens,ſed alij collaterales.Opi.ſunt in glo.Putarem dicendū ꝙ eo caſu
f vxor lucraretur[f] proprietatem quartæ portionis. Iſta em̄ lex videē velle,ꝙ iſta vxor nō habeat vl
g tra quartam portionem, ſi bene inſpiciatur.[g]

f ¶ Lucrareē. Adde ꝙ induxit iſtū tex. ibi circa mediū,dū dicit,alteriuſue matrimonij . Ex quo patet ꝙ liberi primi m̄rimonij,nō īpediūt lucrū ꝓuenīēs ex iſta auē.ad q.ſtatuti diſponentis,ꝙ vir lucreē dimidiā partē dotis vxoris pręmortuæ decedētis in matrimonio ſine liberis: & vxor ex hoc m̄rimonio ſi habeat liberos,habeat tñ ex primo tres vel quatuor. Bald.dicit ꝙ hęc auē. facit ꝙ maritus debeat lucrari dimidiū, nō ſecūdū diſpoſitionē legis, hac edictali. Paul. de Caſ.reprehēdit, dicēs ꝙ hæc auē.nihil facit: qa hic in nullo maritꝰ eſt melioris cōditiōis quā vnꝰ ex filijs:quia ſi ſunt tres,maritꝰ habebit quartā: ſi eſt vnꝰ ſimiliter,maritus habebit quartā:ille filiꝰ alias tres partes. Mulier tñ habēs filios ex prīo m̄rimonio, nō pōt dare dotem marito cū ſpe lucrādi vltra quam vnus ex filijs primi matrimonij ſit habiturꝰ:ꝑ l.hac edictali.de ſecū.nup.Et pro hoc vltimo vide quod Bald.dixit eius conſi.cxlvij.ij.lib.vbi dicit,ꝙ ſi ſecundò vir ſtipulatus fuerit dotem pro liberis ſuis,non valet ſtipulatio:quia in fraudem l.hac edictali.Et ita dicit fuiſſe obtentum à do.Fran.de Albe.do.Rich.de Salic.quanquam ipſe teneret partem contrariam tunc.Et vide ad dictum Bald.quod ipſe conſuluit in terminis eius,conſil.xiiij.inci.q.formatur per Iac.But.

De repudianda bonorum poſſeſſione. Rubrica.

LEX I.

EMancipatus. In repudiatiōe bo.poſ.nō reqriē præſentia aduocati.Fallit in fiſco,in quo requiriē præſentia aduocati.h.d.etiā in actibus extraiudicialibus: vt probat gloſſella huius legis relata ad tex.

LEX II.

FIlio. Pater nō poteſt repudiare bonorū poſſeſsionē filio delatā.h.d.

h *De collationibus.[h] Rubrica.*

¶ Quia ſuccedentes inuicem cōferunt quādocūq; bona:ideo ponitur titulus de collationibus.

LEX I.

EMancipatos. Inter ſuccedētes ex teſtō,nō eſt locus collatiōi:niſi aliud ſit à teſtatore expreſſum.h.d.¶ Opp.de l.ſiliꝰ emācipatus.ff.de col.do.Sol.Ibi ſucceſsit ab inteſtato ꝑ errorē:ideo eſt idem,ac ſi ex teſtamēto ſucceſsiſſet.¶ Opp.ff.de inoſ.teſt.l.nō mortis.ij.rū.Sol.Illa cōcordat,ſi bene inſpiciatur.¶ Opp.in auē.de trien.& ſemiſ.§.illud colla.iij.Sol.Per illam auē.de triente.corrigitur iſta lex vnde vide authen.ex teſtamēto.quę hic ponitur.

SVMMARIVM.

1 ☞Filius an teneatur conferre donationem ſibi factam per patrem.

g ¶ Inſpiciē. Adde ꝙ Bal.& Pau.de Caſt.dicūt,ꝙ hæc auē.habeat locū etiā ex teſtamēto,qñ maritꝰ feciſſet teſtamētū,& inſtituiſſet alios:& nihil reliqſſet ipſi vxori:qa vxor poterit petere quartā cōdi.ex hac l.quā defunctus ſibi auferre nō potuit.ar.in auē.presbyteros.C.de epi.& cle.Idem tenet Sali.ꝑ tex.hic in ver.ſuccedat.Idē tenet Ro.hic,& ī l.diuortio.ſo.ma. Pro quo alle.gl.in auē.de hęre.& fal.in §.ſi verò expreſsim.in ver.hr̄dē.dicebat hic Sali.ꝙ ſi tamē teſtator legauit vxori,cū hoc ꝙ plus petere nō poſſet,licet minus quarta,nō poterit agere.De quo latius hic per Alexā.

h ✠P.PAV.P.¶ De collationibus. Circa iſtā materiā collationis nota ꝙ obligatus cōferre,ita demū teneaē ſi fuit interpellatus,vide Alex.cōſi.cccclxxix.col.ij.Itē pro cautela ad euitādū collationē,vide ꝑ Cepo.cautela cciiij.Item nūquid dos,quā lucraē maritus,ex forma ſtatuti veniat in collatione,vide Ro.cōſi.ccccvj.& cccclxxj.Bart.in tract.de duob.fratri.ī ij.col.vbi multa ponit an ea quæ frater acqſiuit viuo patre,& quæ ei donata fuerūt ab extraneo vel à patre,cōferre teneaē.vide Bal.in tract.ſeq.in pe.& vlt.col.Nūquid autē lucrū ex officijs publicis habitū,ſit cōicādū,& quid de expēſa facta in vxore ducēda,vide Roma.cōſi.cccclxiij. Item an dos data filij,cōputetur nepoti in legitima in bonis aui materni,vide Pau.de Caſt.conſi.lxij.Alex.conſi.xxiiij.Pau.conſil.cxxiiij.in ij.col.& omnino eundē latè cōſi.ccl.& ſeq.vbi etiā ponit quid ſi teſtator illud expreſsè diſpoſuit,& ſi ponit ibi an ſi teſtator mandat aliquid conferre,quod non poſſet expreſsè conferre.Quid autem in iocalibus emptis per patrem nurui:an ſint conferenda per filios,vide Pau.conſil.clxxxiiij.ad finem.Item alia in materia vide ad Barto.in l.j.§.nec caſtrenſe.ff.de colla.bonorum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a POMATES. ¶Ex teſtamēto. Vide Soci.cõſ.xcj.col.ij.& ꝑ totũ. vbi in ſpecie tãgit quid iuris, quando donatio eſſet valida in vita patris.

a P. P A V. P. ¶Ex teſtamento. Circa materiam iſtius auẽ. an donatio facta filio emancipato ſit cõferenda, quando cõferendæ eſſent portiones inæquales, vide latè Decium conſi.lix.

Ex teſtamento.

[a] Hæc auẽ. per omnia cõtradicit.l.j.C.& corrigit. In hac auẽ. ponitur quædam opinio, vtrũ ſimplex donatio veniat conferenda. In gl. noſtra fuerunt opi. Do. Dy. poſtea diſputauit iſtam q.& Cy. eã recitat hic breuiter, omiſsis allegatiõibus: q̃ ſunt multę. Do. Dy. determinat ſic, & bñ.

1 Aut †donatio ſit ſimpliciter filio emãcipato: & illa cõfertur[b]: vt j.co.l.vt liberis.§.fi. Aut ſit filio in poteſtate: & iſta nõ cõfertur[c] regulariter, Ratio, quia iſta donatio non valet in vita: ſed aſſumit ſibi vim poſt mortem, & habetur vt legatum, vel fideicõmiſſum: vt l.in donationibus.j.ad le.fal.& l.donationes.s̃.de dona.inter vir.& vxo. ſed legata, & fideicõmiſſa, nõ cõferunẽ: vt j.e.l.à patre. ergo nec talis donatio. Fallit in caſibus. Primò quãdo emergit inæqualitas: vt l.pe.j.e. Secũdò, ſcilicet quãdo pater hoc expreſsit. argu.l.ſi quando.§.fi.s̃.de inoffi.teſt. Tertiò, quando dedit vt haberet in peculio: vt l.ſi donatione.j.co.& ita cõmuniter teneẽ.

LEX II.

Si pater.

[d] Dos promiſſa confertur liberatiõe, vel cautione, vel indennitate interpoſita.

SVMMARIVM.

1 An valeat pactum factum cum marito, ne liberi ex eo matrimonio ſuccedant.

LEX III.

Pactum.

[e] Pactum ꝙ filia dote cõtenta nõ ſuccedat, non valet: ſed ſuccedit, & cõfert dotẽ. h.d. ¶Quærit gl. vtrũ iſtud cõfirmetur iuramẽto. Quidã ꝙ ſic. Glo. cõtra. per l.nõ dubiũ.s̃.de legi. Veritas eſt ꝙ iuramẽto cõfirmatur[f]: vt in c.quãuis.§ extra, de pac.li.vj. quod plenè declaraui ibi ĩ l.fi.s̃.de pac.

1 ¶†Quęrit gl. vtrũ pactũ factũ ab vxore cũ marito, ne liberi ex ea nati ſuccedant, valeat? Glo. dicit ꝙ nõ. ꝑ l.trãſactione ma tris.s̃.de tranſac. licet cõtrariũ poſſet dici per l.imperialẽ.§, fi.de prohi.feu.alie.per Fede. Sed ibi de hoc nihil dicitur: ſed alibi habemus duos tex. Primus eſt de filijs natis ex matrimonio ad morganicã contracto.c.j.& ſi de feu.fuc.cõtrouer.§.filij. vbi expreſsè dicitur. ꝙ tale pactum de iure nõ valet: ſed vſus approbauit. Intellige, vſus Mediolanenſis: vt ibi dicitur. Vbi autem nõ eſſet talis, ſtarem iuri communi.ſ. ꝙ tale pactum non valeat.

Filiæ dotem.

[h] Filia cõfert dotẽ ꝓfectitiam, & aduẽtitiã ſuis: emãcipatis profectitiam tantũm. h.d. Iſta eſt no. lex & multũ aperit de iſta materia, & eſt clauis quaſi iſti⁹ materiæ. ¶Opp. hic innuiẽ ꝙ filia, quæ ſuccedit ꝑ cõtrata. nõ ſuccedit ab inteſt. Sol. Hic voluit notare differẽtiam: Aut filia ſuccedit nullo facto teſtamẽto. aut aliquo facto teſtamẽto, ſed rupto. ¶Opp. de l.ſi emancipati.j.co. Solu. Circa hoc eſt magnum dubiũ: vt ibi examinabo. ¶Quærit glo. quid ſi teſtamẽtum fuit pro parte ruptum, & pro parte validum. Reſpondet gl. ꝙ non eſt locus collationi: vt l.pater filium.ff.de colla.dotis.

SVMMARIVM.

1 Quando dos cõferatur, & qualiter conferatur.

Dotis.

[i] Dos data conſtante matrimonio, cõfertur minus accipiẽdo. h.d. ¶Opp. & videtur ꝙ dos conferatur liberãdo: vt s̃.eo.l.ij. vel re

1 ipſa cõferendo: vt s̃.l.proxi. Sol. †Aduerte, & rogo vt teneas tres caſus. Quandoq; dos eſt promiſſa, & non ſoluta: tunc confertur liberãdo, vel de indemnitate cauẽdo: vt s̃.eodem.l.ij. Quãdoque dos eſt promiſſa, & ſoluta, & à filia recuperata: & tunc confertur re ipſa ponendo dotem in medio[...] vt s̃.l.proxi. Quandoq; dos eſt ſoluta, & promiſſa; non recuperata, nec poteſt recuperari: quia matrimonium durat: tunc confert minus recipiẽdo, vt hic. Verum quia hodie eſt facta quædam conſtitutio, quę eſt de æqualitate dotis, & añ nuptias donationis.§.illud quoque. determinans iſtã l.& ideo videas authen. quod locum. quæ ponitur hic immediatè. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 Filia in dote aduentitia, ſine patris conſenſu agit.

2 Dos magna. vel parua, dicitur ſecundùm qualitatem perſonarum.

3 Vir qualiter dicatur ad inopiam vergere.

4 Si filius, cui pater dedit pecuniam pro emendis libris, illam cõſumpſit, debet illa ſibi in partem imputari.

Quod locum.

Opp. de l.cùm nõ ſolùm.§.neceſsitate.s̃.de bo.quæ lib. Specialis caſus eſt hic in hac auẽ, vbi filia poteſt agere ſine patris conſenſu, in tribus caſi

1 bus, qui in hac auẽ. notãtur. †Verum tamẽ gl. tua dubitat in vno caſu tantùm, videlicet quãdo dos eſt aduentitia. Tu dic hoc caſu, ꝙ patris cõſenſus non requiritur. Hoc tenet glo.ſol.ma.l.ij.§.quod ſi in patris. ¶Oppo. ꝙ actio dotis ſit communis patris & filiæ: vt d.l.ij.§.quod ſi in patris.ff.ſolu. mat. Sol. Fallit in caſibus, qui ponunẽ in hac lege.

2 ¶†Quærit gl. quæ dicatur dos magna, vel parua. Certè dicit gl. ſecũdùm qualitatem perſonarum argu.ff.de iure dot.l.ſiue generalis. ¶Quæro, dici

3 tur hic, viro ad inopiam vergente. ¶†Quęro quãdo dicatur vir vergere ad inopiam. Certè domini, verba tex. in corpore hoc non dicunt: ſed dicunt, viro inchoante male vti ſubſtãtia ſua. Et inter iſta verba eſt magna diuerſitas: vt l.ſi cõſtãte.in prin

4 cip.ff.ſolu.matrimo. ¶†Vltimò hæc authẽ. inducitur in argumẽ. ad quæſtionem: vt ſi pater dedit

k pecuniam filio[k] pro emendis libris, & ipſe luſit vel meretricatus eſt, vel, quod peius eſt, inglutinauit modò quæritur, nunquid iſta pecunia ſic conſumpta veniat in collationem,

l [l] vt ſibi in partem ſuam computetur? Iſte text. eſt in argu. quòd ſic: quia cùm poteſt imputari mulieri, quæ paſſa eſt dotem conſumi, computatur in partem ſuam: ergo quando poteſt imputari filio, qui illam pecuniam conſumpſit, videtur quòd ſibi computari debeat in collationem.

m

Ea demum.

[m] Filij emãcipati conferunt bona ſua deducto ære alieno. h.d.

Filiam.

Qui ex teſtamento ſuccedit, dotem non cõfert. h.d.& eſt correcta hæc lex per authẽ. ex teſtamento.s̃.co.titu.

SVMMARIVM.

1 Collatio quo iure fiat.

Si ſoror.

Si diuiſio eſt facta à partibus, vel à iudice, & collatio ſit omiſſa, vt conferatur iterum poteſt agi. h.d. ¶Ad illud, quod dicit de arbitro dato, oppo.ff.fami.ercif.l.cùm putarem. Sol. Dicunt quidam, ibi diuiſio fuit facta à iudice, hic ab arbitro compromiſſario, cuius ſentẽtiæ non paretur, niſi metu pœnę: ideo hic poteſt agi ad pœnam. Vel verius hic petendo collationem, non venit contra diuiſionem, & iſta videtur

1 vera. ¶†Quæro, quo iure ſit collatio? Tex. hic videtur dicere, iudicis officio. Vide text.& idem de coll.do.l.j.in prin. In contrariũ quòd fiat ꝑ denegationẽ actiõis: vt j.e.l.poſthumo.& l.filię. Veritas eſt, ꝙ vtroq; modo ſit collatio. Aut enim collatio petitur [...], qui poſsidet partem ſuã hæreditatis:

b ¶Illa cõfertur. Adde vltra ea quę hic adicũtur per Bar.& Bal.& Pau.de Ca.& alios, qui cõiter trãſeũt in hoc cum Bart. Old.conſi.cxxxviij. ĩci. thema tale eſt, Durandus.

c ¶Nõ cõfertur. Adde eundem Old. in terminis conſi.clj. incip. ſi quis verba donat.

POMATES.

d ¶Si pater. Ad iſtã legẽ & ſimiles, vide Bal. in l.filia legatorũ.in j.no.j.de leg. cũ quo tenuit ibi Fulg.& Decius, licet ibi cõtra Salice.

P. P A V. P.

e ¶Pactũ. Circa materiam huius legis ad validandum tale pactũ, vide Cepolam cautela cc.

POMATES.

f ¶Ex iuramẽto confirmatur. Vide pulchrè per Bart. cõſi.xxij.col.v.in j.vol.& vide Alex.conſil.xlij.col.iij.volu.j.& Capra.xxix.in iij.dubio.

g ¶C.quãuis. Adde Pau.de Caſt.conſi.clxxvij. ad intellectũ illius c.ſed melius ꝑ Pet.de Anc. cõſi.xxxvij. An autẽ filia renuntiãdo præiudicet nepotibus, & ſic filijs ſuis, vide hic per Paul. de Ca.& in l.qui ſuperſtitis.de acquir. poſ.& Oldr.conſi.xl.inci.breuiter.& Pau.de Caſt.conſi.cccxj. An autem ſi filia renũciauit patri, & frĩbus, ſi fratres morianẽ abſq; liberis, illa renunciatio noceat: vide Bald.conſil.cclxix.iij.volumine.

P. P A V. P.

h ¶Filiæ dotem. Nũ quid autẽ filius ſuccedens matri teneatur cõferre dotem datam à matre eius filiæ, vide Alex.cõſil.xxvj. in ij.colũ.

POMATES.

i ¶Dotis. Dos quẽadmodum conferatur: caſum potes addere: licet videatur ꝙ poſsit ſub primo cõprehendi. in l.j.§.ſi ſub conditione.ff.de colla.dotis.

k POMATES. ¶Pecuniã filio. Nunquid filius qui conſumpſit in malos vſus pecuniam, quã pater ſibi dedit pro emendis, &c. Vide ad hæc quæ ponit Alex. in l.ſi cùm dotem.§.ſi poſt ſolutum. in iij.col.ver, & faciunt prædicta: quia ſi pater in vita.ff.ſol.mat.

l ¶In collationẽ. Adde ꝙ cõtrariũ tenet Cy.& Pau.de Ca. q Pau. dicit, ꝙ etiã ſi nõ cõſumpſiſſet, nõ cõputaſſet per l.quę pater filio.ff. fa.er. ergo nec nũc: ſed ſolũ in hoc punitur, ꝙ pater iterũ ſibi dare non cogitur. ꝑ id quod not. in l.ſi cũ dotẽ.§.j. ff.ſolu.ma. Dotem tamẽ filia teneẽ cõferre, etiã ſi eſſet ꝑdita ſui culpa. Sed iudicio meo contra hoc facit, quod dictũ eſt in l.j.ff.ſol. mat per doc. ꝙ cauſa dotis, & ſtudij à pari procedunt. Si ergo hoc eſt, vt dos cõferatur: eodẽ modo venit conferendũ quod datur cauſa ſtudij. Pro hoc ꝙ cã dotis, et ſtudij parificanẽ: facit quod cõſuluit Ro.cõſi.cxlv. ꝙ ſicut ſocius omniũ bonorũ nõ põt filiã dotare de cõmuni ſine licẽtia ſocij.l.ſi ſocius pro filia iũcta gloſſe la ibi.ff.pro ſo. Ita ꝙ nec ſocius põt emere libros pro filio, nec facere impẽſas ſtudij, cũ onus ipm ſtudij filiale ſit, præter grãmaticã, ipſi patri volũtarium: vt no. per Bar.ff.de Carb.edi.l.de bo.§.nõ ſolũ. Pro quo dicit Ro. videri caſum in d.l.quæ pater. Et an pater poſſit cõpelli, vt filio ſtudere volenti expenſas impendat: & an libri ſint conferendi, ſi fuerint empti: vide Pau.de Caſt.cõſi.clxxxiiij.

POMATES.

m ¶Ea demum. Ad iſtam l.& ſimiles, vide Alexã. in auẽ. ex teſtamẽto. in ij.col.s̃.eo. allegando l.pe. iuncta gloſ.ff. eo. Eam amplia, vt procedat in quęſitis, in vita defuncti reuocabiliter: quia parificantur cum quæſitis poſt mortem, quę non conferuntur: & ibi ſequitur Decius.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ✠POMATES. ¶ Ad petēdū, niſi cōferat. Vide ad iſtū tex. Alc. cōſi. cx. col. ij. vol. iij. vbi dicit ꝙ q̄s nō tenet̃ conferre p̄ cū, niſi ab ipſo petatur.
b ✠POMATES. ¶ Peculium caſtrenſe. Vide Alex. conſi. cccclxxvj. inci. circa primā cōſultationē. Pau. de Ca. in cōſi. clxxxij. vide ad f. llē. Bar. in l. Caio. in prin. ff. de ali. & cib. leg. Bar. Vero. caute. clvj. quam reſtringit Bart. in l. ſacroſanctæ. & in l. cum lege Leonina. C. de epiſ. & cle. Alex. in l. j. in fi. ff. ſol. matr.
c ¶ Si merita præceſſerint. Adde quod gl. videt̃ velle ꝙ ſi merita præceſſerint licet in inſtrumēto nihil dicatur, ꝙ donatio valeat. Et cū hac glo. cōmuniter trāſeunt doct. Pro quo facit l. ſi verò nō remunerādi. §. idē Papinianus. ff. māda. Bal. tamē dicit ꝙ in dubio debet intelligi ꝙ potius donat filio ꝓpter effectū naturalē, quā propter merita. Et cum Bal. tenet Ro. hic. Tamē ſecūdum do. Alex. neceſſe eſt intelligere dictū Bal. quādo non apparebant merita præceſſiſſe. Pro quo dicto Bal. facit, quod cōſuluit Pau. de Ca. cōſi. cv. ꝙ ſi pater donat filio, & in inſtrumēto dicat ꝓpter merita, & etiā affectione ſanguinis, ꝙ iſta ratio præpōderat, & iſta attēditur. al le. tex. in l. tutor. §. q̄ tutoribus. ff. de excu. tut. Et ſic donatio non valebit. Et ꝙ neceſſe ſit merita apparere, tenuit Bal. cōſi. ccccvij. iij. volu. An autem donatio inter patrē & filium, firmetur iuramento, Bald. videtur velle ꝙ ſic. conſil. ccclx. iij. vol. de quo etiā per Pau. de Caſt. in dicto conſilio.

✠ P. PAV. P.
d ¶ De caſtr. pec. Vide quæ ibi addidi. Et de hac cōfeſſione, ꝙ qualia debēt eſſe merita, vide Alex. cōſil. lv. in ij. col. & ſeq. & cōſil. q. in iiij. col. ad fin. Vide Iaſ. hic latè, & in aut̃. vnde ſi parens, in vlti. col. de inof. teſt. vbi ponit etiam quid ſi pater ſpecificaret quæ & qualia eſſent merita, an crederet̃ ei: & qd ſi iuraſſet prout etiā ponit ī l. frater à fratre. in j. lectura. in vl. charta in j. col. de cōdic. inde. Vide Barb. latè cō ſi. xxviij. volu. iij. vbi etiam ponit quid ſi adeſſet iuramentum.
e ✠POMATES. ¶ Si donat, Tunc autem hoc impropriè hic loquitur Barto. dum actio communicando dicit, debuit dicere diuidendo.
f ¶ L. filiæ. Adde, iſte ītellectus eſt magis cōmunis, vt etiā tenet Frā. Tigri. hic, & Bald. in aut̃. ex teſtamēto. ſ. co. & Bart. ff. co. l. j. §. nec caſtrēſe. Bal. tamē, & Sali. in d. l. ſi liæ. voluit ꝙ quando pater emit noīe filij, licet nō tradat, dato ꝙ non videatur donaſſe inter viuos, tñ ſi non reuocat, neq; pœnitētiam oſtendat, ꝙ videtur voluiſſe filium illam rem habere poſt mortem: & ſic eo caſu nō dicitur donatio, ſed legatum: vt ibi in gl. & ſecūdum Sali. illa l. filiæ. eſt ſingularis ad hoc. Et idem tenet Imo. in l. continuus. §. fi. de verb. obli. cum modificatione, de qua ibi per eum: & an pater tradendo filio, videatur donare, vel cōcedere in peculiū, vide Bald. conſi. liij. lib. v.
g ¶ Peculium. Adde ꝙ idem tenet Ange. qui pro hoc allegat in arg. l. quod fructuarius. ff. de acqui. rerum do. & l. fi. de pecu. lega. & do. Alex. in l. cū pater. §. pr̄ pluribus. & ibi glo. j. & Bar. ff. de leg. ij. Et quia vbi poteſt capi alia coniectura, ceſſat præſumptio donationi. l. cùm de indebito. de probat. & hoc eſt vtile: q̄a ſi publicarētur bona patris, non confiſcaretur tale conceſſum in peculiū: vt eſt tex. ſingu. in l. iij. §. ſed vtrum. ver. ſed co. ff. de mino. Et hoc ītellige in filio in poteſtate, nō autē in emācipato, ſed Angel. in quo non cadit peculium: ideo videretur donatum. Et idem tenet Bal. in l. ij. j. communia de lega. & Sali. in l. filiæ. An autē libri

ditatis: tūc petitur officio iudicis, vt hic. Aut collatio petitur ab eo qui nō poſſidet: ſed petit partē ſuā hæreditatis: & tūc fiet denegādo ſibi actionē.
a Nō enim admittet̃ ad petēdū, [a] niſi cōferat. Ita videt̃ gl. j. co. l. poſthumo. & l. prætor. in prin. ff. co.

A Patre. Quæ in vltima volūtate relinquūtur, in collatione nō veniūt. h. d. Nota hāc regulā, ꝙ de iure legati, vel fideicōmiſſi, quæ relinquuntur ex teſtamento, non veniūt in collationem. Dicam vobis in l. ſi emancipati. j. co.

POſthumo. Poſthum⁹ præterit⁹, ſuccedēs cū fratribus, cōfert bona ſua, & nolēti cōferre denegātur actiones. h. d. ¶ No. ꝙ quis cogitur ad collationem, per denegationem actionis. Dixi vobis ſ. co. l. ſi ſoror. quod nota.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quis cogitur ad collationem per denegationē actionis.
2 Peculium profectitium quòd venit diuidendum.
3 Peculium caſtrenſe vel quaſi, quòd non veniat in collationem.
4 Libri empti pro filio per patrem, non veniunt in collationem.

FIliæ. Ei, qui nō cōfert dotem, denegātur actiōes: & filius oīa debet cōferre, excepto caſtrēſi, vel quaſi. h. d. ¶
1 †No. ꝙ ad collationē quis coerceetur per denegationē actiōis: vt ſ. l. proxi. dixi. & ſ. e. l. ſi ſoror. ¶
2 †Nota ſecūdò, ꝙ peculium profectitium venit diuidēdum. Et aduerte: quia tex. nō dixit, ꝙ veniat in collationē: quia illud cōfertur quod in bonis patris eſt: vt l. certū. ſ. fami. erc. ideo non pōt dici quòd veniat in collationem, ſed in diuiſione. ¶
3 †Nota tertiò, ꝙ peculiū caſtrēſe, [b] vel quaſi, non venit in collationem. Et ex hoc dicit Dy.
4 † quòd ſi pater emit filio libros, nō veniūt in collationem: quia videtur peculiū quaſi caſtrēſe. Ita dicit Dyn. in l. j. §. nec caſtrenſe. ff. co. Glo. tangit in l. filiæ. ſ. fami. erciſcun.

SVMMARIVM.

1 ☞ Pater donans filio ſimpliciter, in dubio an videatur donaſſe vt filio, an vt benemerito.
2 Aſſertio patris donātis filio, vt benemerito, quòd non probet meritum.
3 Confitens in inſtrumento aliquem mercatorem, vel artificem, an videatur probatum ipſum mercatorem vel artificem.
4 Datū filio per patrē, qualiter & quo caſu cōferat̃.

SI donatione. Quæſita poſt mortem, nō veniunt in collationē: & conceſſum in peculio, venit diuidendum. h. d. ¶ Oppo. ꝙ donata à patre filiæ in poteſtate, nō veniant in collationē: vt ſ. fami. erciſ. l. filiæ. dixi in aut̃. ex teſtamēto. ſ. co. Sol. Dicit gl. hic pater donauit cōcedenda in peculiū: in lege contraria, donauit conferens in ſupremū iudiciū, vel vt extraneo, vel vt benemerito. Vide gl. Iſta ſol. videtur contra tex. qui dicit, ꝙ donauit inter viuos. Sed gl. voluit dicere ꝙ donauit inter viuos: q̄ donatio non valet in vita, ſed confirmat̃ morte, tāquā ſupremum iudicium. Ita intelligit glo. hic conceſſit in peculiū. Contra iſtam ſolu. iterum opp. quando pater donauit filio, vt benemerito, ſtatim valet donatio: vt ſ. de inof. teſta. aut̃. vñ & ſi parens. ergo nō poteſt dici ꝙ habet vim ſupremi iudicij. Reſpondeo, ꝙ hæc gl. dicit veritatē ſecūdùm iura antiqua: ſed ſecūdùm iura noua, ſecundū quæ illud, quod quærit filius ex opera ſua, dicitur aduentitium: vt l. cū oportet: in prin. j. de bo. quæ libe. dicit verum gl. contraria. Nā ponamus filiū præſtitiſſe tot operas patri ſuo, ꝙ etiam ſi eſſet extraneus, meruiſſet iſtam donationem: tunc pater ſibi donādo vt extraneo, & bene merito, ſtatim valet donatio: quærit enim ex opera ſua: & ſic eſt aduētitiū. & nō ꝓfectitiū. ¶
1 †Sed quæro, quid in dubio, quādo pater donat filio ſimpliciter, vtrū videatur donare vt filio, aut benemerito? Dicit glo. notabiliter, debe-
c mus inſpicere, ſi præceſſerint merita, [c] quibus īteruenientibus nō eſſet donatio ſimplex, ſed facta ob merita: ita ſi nullum meritū præceſſerit, videt̃ ſim-
2 plex donatio: †etiam ſi pater dixerit in inſtrumēto, dono tibi vt extraneo propter merita illa. talis enim cōceſſio fidem nō faceret: vt l. caſtrenſe. & l.
d ſi fortè. de caſtren. pecu. [d] vide iſtam glo. Aduerte,
3 †iſtud facit ad multa, ſpecialiter qñ aliquis confitetur aliquid in inſtrumento: videlicet, dono tibi hanc pecuniam vt mercatori, artifici: vel tibi cōfitēti te artificem vel mercatorem: vt plenè dixi in d. l. ſi fortè. ¶ Cōtra prædicta opp. de l. ſi. de pecu. leg. & l. quod fructuarius. ff. de acqu. re. domi. vbi ſimplex donatio intelligitur vt habeat ī peculio.
4 Huius gratia †debes ſcire, ꝙ aut pater donat filio,
e aut ſimpliciter dat Si donat: [e] tunc aut hoc expreſſo, ꝙ habeat in peculiū: & non dicitur donatio, & venit cōmunicādum: vt hac l. in fi. Aut donat ſimpliciter: & tunc aut cōſtat ꝙ hoc facit ꝓpter præcedētia merita: & ſic donat vt extraneo: & de iure antiquo nō valebat ſtatim donatio, ſed morte cō-
f firmabatur: vt l. filiæ [f] ſ. fami. erciſ. & quod hac l. notatur hodie verò ſtatim valet. & no. ī aut̃. vnde & ſi parens. ſ. de inof. teſ. Aut cōſtat ꝙ donauit vt filio: & tunc non valet ſtatim, ſed morte cōfirmatur: vt l. donatiōes. ſ. de dona. inter virum & vxo. & ſ. de inoff. do. l. ij. & ideo non venit in collationem: vt dixi ſ. co. aut̃. ex teſtamēto. Aut dubitat̃: & tūc inſpiciēdum eſt, an præceſſerint merita vel non: vt dicit gl. Si vero pater dat ſimpliciter: hic eſt aduertēdum: Aut emit nomine filij, poſtea ſibi ſimpliciter dedit: & videtur donare: vt l. filiæ. ſ. fami. erciſ. & j. de caſ. pec. l. j. lib. xij. Aut ſimpliciter tradidit, nec præceſſit emptio nomine ſuo: & tūc
g in dubio præſumitur tradere, vt habeat in peculium [g]: vt d. l. quod fructuarius. de acqui. re. do. de pecu. lega. l. ſi. Fallit ſi aliqua cauſa præceſſit, propter quam pater tenetur donare: tunc præſumeretur donatio. arg. l. ſi verò non remunerādi. §. idem Papi. ff. man. & l. cùm quid. ff. ſi cer. pet. & dixi in l. j. §. ſed nec caſtrenſe. ff. eod. Quæro, vtrū quod hic dicit̃ de filio in poteſtate, habeat locū in emācipato? Quidam dicūt ꝙ ſic. Sed glo. dicit contrarium, per. l. vt liberis. §. fi. j. co. & ibi videbitis.

SI maritus. Ius petendi collationem, tranſit ad hæredes. hoc dicit. videbitis. l. illam. j. eodem.

NEc emancipati. Emācipati quæſita poſt mortem non conferunt. hoc dicit. ¶ Oppo. & videtur, ꝙ poſt quæſita veniāt in collationem: vt l. ij. §. id quoq;. ff. co. Solu. Quæruntur quædam poſt mortē patris, quæ retro trahi poſſunt: & hæc conferūtur. ſecus in his, quæ retro non trahuntur: vt. l. quæ legata. de regulis iuris. Videbitis in l. ſi vxor. j. de conditio. inſer.

FIliam. Codicilli non impediūt collationem cū fratribus. h. d. ¶ Oppo. de l. j. ſ. eod. Solu. Teſtamentū factum, bene impedit collationem, ſed non codicilli. Vidiſtis. ſ. eod. l. à patre.

SVMMARIVM.

1 ☞ Succedens per contra tabu. quando poſſit ex teſtamento ſuccedere.
2 Collatio, an habeat locum quando querela intentabatur. & nume. 6.
3 Emancipatus non poteſt habere peculium.

4 Emancipatus donationem ſibi factam conferre
tenetur.
5 Emancipatus cōfert dotem, vel donationem pro-
pter nuptias.
7 Donatio facta filio tempore emancipationis, dici
tur donatio ſimplex, & non ob cauſam.

VT liberis. Dos inter liberos in poteſtate, vel
emancipatos, ac donatio propter nu-
ptias venit in collatione: & emācipati
a conferunt[a] quæ ſunt ſibi in emācipatione collata.
h.d. Vſq; huc habuiſtis iura antiqua: abhinc in-
frà ſunt iura noua, & nouæ cōſtitutiones: vt vide
bitis ī l.ſi emācipati.j.e. & iſta eſt notabilis lex, &
incipit ponere aliqd nouitatis. Hic innuit ꝙ quan
do ſuccedit̃ p cōtra tab. hic ſucceſsit ab inteſtato.
1 ¶ Cōtra, & opp. de l. filię. ſ.e. Sol. † Gl. diſtinguit,
& bn̄, aut cōtra tab. petit ante aditā hæreditatē: &
tūc quis ſuccedit ab inteſtato. aut poſt aditā hęre
ditatē: & tūc ille de iure ciuili decedit teſtat⁹: vt l.
illud. ff. de cōtrata. & ibi dixi de hoc. ¶ Vlterius
opp. Inſti. de hęre. quæ ab inteſ. in prin. Solu. Fa-
teor, ꝙ & in alijs modis, quā hic ponant̃, efficit̃ qs
inteſtatus: & in oībus illis haberet locū iſta lex.
2 ¶ Itē opp. de l. pater filiū. ff. de colla. dot. Sol. † Di
cit gl. illa lex corrigitur p iſtā: qa de iure antiquo,
qn̄ q̄rela intentabatur, nō habebat locū collatio.
quod nō placet: ſed ibi ideo erat, quia teſtamentū
erat pro parte reſciſſum: hic verò in totū. & ideo
quia diuerſo iure ſuccedebatur, non habebat locū
collatio. Ita hic tenet Cy. vt ibi patet. ¶ Iē oppo.
ad finem noſtræ l. & nunc intro gl. magnam: dici
tur hic in fine, quòd donatio cōfertur. Cōtra: imò
videtur ꝙ non cōferatur, niſi in certis caſibus: vt l.
illud. §. fi. j. eod. Huius timore facta eſt gl. magna
hic poſita. Dicūt quidam, ꝙ ſolutio eſt bona quæ
hoc dicit, ꝙ tenore præcedētium legum, tollit̃ cō
trarium: quaſi dicat, eadem diſtinctio adhibet̃ in
emācipatis, quæ adhibet̃ in ſuis: vt diſtinguam⁹,
an datū fuerit, vt habeat in peculiū, an &c. Dixi ſ.
eo. l. ſi donatione. Iſta ſolutio nō eſt vera: quia pri
mò ad hoc vt cōcedatur in peculio, prius debet in
ſpici an ſit perſona, quæ poſsit habere peculiū: vt
ff. de iure codi. l. quidā reſcrūt. §. j. ver. eſſe eīn de-
3 bet. & l. iiij. ff. de teſta. Sed filius † emācipat⁹ nō po
teſt habere peculiū: vt ſ. de inof. teſta. l. fi. ergo illa
diſtinctio, aut donauit, vt habeat ī peculiū, vel nō
cadit in filio emācipato. & vide glo. ſuper verbo,
cōſequūtur. Secūda ratio nō placet: quia illud, qđ
datum eſt in peculiū profectitiū, non venit cōfe-
rendum: quia ſemper remanſit in cōmunione, ſed
venit diuidendū: vt vidiſtis ſ. eo. l. filiæ licet in ſa-
cris. Iſta lex loquitur de collatione: ergo &c. Vn
de alij dicūt, ꝙ verba hic poſita, pro tenore pręce-
dētium legum, intelligūtur vt diſtinguat̃, an hoc
fuerit factum, ſeu dictū tempore donatiōis: & tūc
conferatur, aut non: & ſecus niſi in caſu l. illud. §.
penul. j. eo. Glo. reprehēdit iſtas ſolutiones, & be
ne: quia illæ leges non ſunt pręcedentes, ſed ſunt
ſequentes: nec reperiuntur leges de iure antiquo,
quæ illud dicāt. Cæteri gloſſatores dicūt ꝙ illud,
quod dicit, pro tenore præcedentium legū: intel-
ligatur, hoc eſt, donata tempore emancipationis,
vel poſtea cōferuntur. Certè illud non reperitur
aliqua lege cautum: ergo iſta ſolutio nō eſt bona.
¶ Dicunt ergo alij, & hæc opinio ponitur in fine
glo. ꝙ l. fi. j. eo. loquitur in ſuis: hęc loquit̃ in emā
4 cipatis, † qui debent donationē ſibi factam cōfer-
re, ſecūdū tenorem præcedētium legum, quæ vo-
lunt ꝙ quæſita ab emācipatis cōferātur: vt ſ. eo. l.
ea demū. & iſta eſt veritas. An autē de hac lege ali
quid ſit immutatū, dicemus in lectione ſequēti, in
l. ſi emācipati. ¶ Opponit̃ ad hanc l. emācipati in-
uicē non cōferunt: vt j. eo. l. ſi emancipati. Sol. Di
5 co † ꝙ illud nouum inducitur per hanc l. ꝙ emanci
pati cōferāt dotē, vel donationē propter nuptias:
quod olim nō erat. Dicam bene tibi latius in d. l. ſi
emācipati. ¶ Habes vnum nouum, quod per hanc
6 legem inducitur: aliud † eſt nouum quādo intenta
tur querela. quod nō erat de iure antiquo: vt l. pa
ter filium. ff. de coll. do. Hoc non puto verū: vt ſ.
dixi in tertio cōtrario: quia in lege cōtraria teſta-
mētū nō fuit reciſum in totū, ſed p pte: hic in to-
tum. Habem⁹ aliud nouū, ſecūdū quoſdā, ꝙ olim
emācipatus omnia cōferebat: hic verò cōfert ſolū
dotem, & donationē ꝓpter nuptias, p hanc legē
quod nō eſt verū: quia de alijs hac lege nō ꝓhibe
tur. Dicam in d. l. ſi emancipati. ¶ Vlterius ſcias ꝙ
gloſſa hic dicit, ꝙ per aut. tantū à patre data quis
debet cōferre. Vtrum hoc ſit verum, ꝙ hodie emā
cipatus nō cōferat, niſi profectitia: dicā in l. ſi emā
cipati. præallegata. ¶ Vltimò eſt ſciēdum ꝙ domi
7 nus Nico. ma. vt effugiat iſta cōtraria, dicit ꝙ † do-
natio, quæ cōfertur in filium, tēpore emācipatio-
b nis non eſt ſimplex donatio, ſed ob cauſam.[b] ſicut
dos, & donatio ꝓpter nuptias. meritò ergo venit
in collationem. Contrariū loquitur in donatione
ſimplici. Doc. noſtri hoc nō tenēt: quia pater quā
do emancipat filium, ipſe eſt, qui amittit: quia per
dit ius patrię poteſtatis. Vnde ſi filio donat pater
propter emancipationem, non donat ob aliquam
c cauſam, ſed ſolùm ex ſua liberalitate:[c] vt l. cùm o-
portet. §. cùm autem. de bo. quæ libe. ideo tāquā
ſimplex donatio venit conferenda.

LIberos. Quocunque modo liberi ſui iuris efficiātur,
ad collationem tanquam emancipati
vocantur. h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Erubeſcimus cùm ſine lege loquimur.
2 Lex loquens in auunculo, non extenditur ad pa-
truos, amitas, vel materteras.
3 Quis confert nepotibus, prout confert fratri, vel
ſorori ſuæ.
4 Nepos cogitur conferre dotem, vel donationem
propter nuptias datas pro parte, vel matre ſua.
5 Modus faciendi collationem.
6 Nepos an teneatur conferre patruis dotem datā.
ſibi. remiſsiuè
7 Et an teneatur conferre dotem ſibi datam ab alio,
quam ab eo, de cuius ſucceſsione agitur, ꝙ non.

ILlam merito. Primò ponit du
biū quoddā, & inferit vnū caſum īdu
bitabilē. Secundò arguit ad quęſtionē
dubiā pro, & cōtra. Tertiò illā determinat. Secūda
ibi: ſuperſtitib⁹. Tertia ibi: talē igitur. & h.d. Ne-
potes ex filia cū patruis. & nepotib⁹ ex filio, vel fi-
lia vel auūculo, ſuccedūt cū diminutiōe tertię ptis,
& debēt cōferre dotē & donationē ꝓpter nuptias
eorū patri, vel matri cōceſſam. h.d. ¶ Iſtud quod
hic dicitur, ꝙ nepotes ſuccedūt cū diminutiōe ter
tiæ partis, corrigitur per aut. quę tertiæ. quā vide.
1 ¶ † Primò, nota modū argumētādi, ꝙ erubeſcim⁹
d aliqd dicere ſine lege:[d] vt videtis hic, & l. fi. vnde
vi. de triē. & ſemiſ. §. conſideremus. ¶ Secūdò no
2 ta aliū modum argumentandi, † ꝙ leges, quæ lo-
e quuntur in auunculis: nō extēduntur[e] ad patruos
amitas, vel materias. nō dico ꝙ iſte modus ſit ve-
3 rus ¶ † Tertiò nota ꝙ qs confert nepotibus. prout
4 cōfert fratri, vel ſorori ſuæ. ¶ † Quartò nota ꝙ ne
potes coguntur conferre dotem, vel donationem
propter nuptias datas pro patre, vel matre ſua.
5 ¶ † Vltimò nota modum faciendi collationem:
f quia omnia bona ſua debent communicari,[f] &
poſtea fieri diuiſio, vt hic expreſsè dicit tex. in fi. l.
ibi: vt commiſtis huiuſmodi. ¶ Oppo. & videtur
ꝙ nullum eſſet dubiū, ꝙ ita tenetur conferre fra-
tris filius. ſicut ipſe pater: vt ſ. eo. l. ſi maritus. Sol.
Ibi loquitur quando frater ipſe ſucceſsit: & ſic ha
buit ius petendi collationē: meritò hoc tranſmit-
tit ad hæredes ſuos. Hic loquitur. quādo pater pri
mò deceſsit, & nepos ipſe ex ſua perſona ſucceſ-
ſit. ¶ Opp. de l. vt liberis. ſ. eo. Sol. Ibi loquitur de
collatione facienda inter ſe, non à nepotibus pa-
truis. & ſimilib⁹. Poſtea ibi loquitur de dote data
pro ſe filio, vel nepote: hic loquitur de dote data
pro patre. vel matre iam defuncti. Venio ad quæ-
ſtiones, & hic formātur duæ queſtiōes multū dif-
6 ficiles. Primò † quæro: tu vides ꝙ nepos cogitur
conferre

traditi à patre filio ſtudēti, videantur donati, & an ſtatim valeat donatio irreuocabiliter, & an debeant conferri: vide Cy. & Ange. in l. filiæ. ſ. eod. per Bal. & Ray. hic per Bal. & in l. ſi filia. ff. fami. erciſ. & communiter tene opi. Bar. ī l. j. §. nec caſtrenſe. De quo etiam vide per Bal. conſi. ccxiiij. & per Paul. de Caſt. conſi. lxxxij.

✻ *P. P. A V. P.*

a ¶ Conferunt. Vide Com. conſi. xxviij. in princi.

b ¶ Ob cauſam. Adde ꝙ idē tenuit Oldra. conſi. cxxxviij. inci. thema tale eſt. Durandus. vbi dicit, attēdatur circa hoc ꝙ tota lex, vt liberis. loquitur etiā de donatiōe ob cauſam, & īter illa enumerat data emancipatis emancipationis tempore.

POMATES.

c ¶ Ex ſua liberalitate. Vide Alex. conſi. cxiiij. colū. vj. & ſeq. in ij. vol. & cōſi. xxj. in iij. col. vo. iij. & Raph. Cu. cōſi. xxviij. & Oldra. cōſi. cxxxviij. l. iiij. q. & Panor. conſil. cxvj. col. j. vol. ij. & Are. xvij. col. vij. & cij. in iiij. dubio. colū. vj. vol. iij. & cxij. in fi. eo. volu. iij.

✻ *P. P. A V. P.*

c ¶ Ex ſua liberalitate. Vide Aret. in l. vtrū. de verb. obli. in ij. co. In contrarium vide quæ dicit Barba. in conſil. xxviij. volu. iij. col. penul. Et habes ad Bar. in l. Aquilius. ff. de dona.

POMATES.

d ¶ Dicere ſine lege. Vide do. Præpoſi. Alex. in c. ſed illud. §. huic etiam. xlv. diſt. & quæ ſcripſi ad Bar. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iure. & do. Præpo. in c. lege. col. j. in ij. diſt. x. & Signo. cōſil. ij. & non ab re. tex. in c. inter corporalia. de tranſla. epiſ. & ibi: & quod nō eſt ſanctorū patrum, &c.

e ¶ Non extēduntur. Adde ꝙ Bal. hanc legē inducit ad quęſtionē ſtatuti diſponentis, ꝙ ſtantibus agnatis maſculis defuncti mater non ſuccedat. ꝙ ſi extāt agnati. & aliqui cognati, qui in gradu ſunt magis proximi quàm agnati, q de iure communi ſunt præferendi in ſucceſsione, ꝙ iſto caſu cognati non excluduntur: quia ſtatutū ſolùm excludit matrē, & nō alios agnatos: & mater hoc caſu nō extat. Et iſte eſt caſus omiſſus, & remanere debet ī diſpoſitione iuris cōmunis l. cōmodiſſimè & de lib. & poſthu. His & alijs rationibus reprehēditur Bart. q cōtrarium tenuit in l. ij. §. videndū. ad Tertul. Pau. d Caſ. has opin. hic reducit ad cōcordiā. per eum vide, & per Alexā. ſed quia melius ex iudicio cōſulentiū percipitur veritas: vide Bal. cōſ. clxiij. primò. vbi ſaluat opi. Bar. in d. l. ij. ff. ad Tertu. in vno caſu. īcip. ſtatuto ciuitatis Parmę vbi eſt ſtatutū. de quo ſ. Item vide eundem Bal. cōſi. lxxxv. eo. vol. & per eundem cōſi. xcvj. & conſil. cccxxij. iiij. lib. per Pau. d Ca. cōſ. cccl. ī fi. & cccxlvj. & p Ro. cōſil. xxxij. per Pe. de Anch. conſi. cccxxxv. in medio inci. ī Chriſti nomine ſi ab agnato. per Ang. conſi. cclxxj. & ſeq. & Ro. ad materiā cōſ. cccxxxix.

POMATES.

f ¶ Debēt cōmunicari Et vide Ale. cōſ. ſil. cxj. col. ij. vol. iij. vbi dicit. ꝙ ille videtur ſatis conferre ſuum, qui extendit illud in neceſsitatibus communibus cum eo, cū quo tenebatur cōferre.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

conferre dotem, vel donationem datam patri ſuo, vel matri: quid de dote
data ſibiipſi nepoti: an eam conferre teneatur? Glo. hic dicit, primò ꝙ de
iure antiquo nepotes cōferebant dotes ſibiipſis, non patruis, vel auuncu-
lis, vel mulieri: vt ff. de cōiun. cum emā. lib. eius. l. j. §. ſi ſit. Sed cùm ille ti
tulus ſit correctus, dicit glo. ꝙ hodie cōfert nepos patruis, per l. vt liberis.
ſ. eo. Contrarium videtur tenere glo. in l. j. §. ſi ſit nepos. ff. de colla. dotis.
Pro iſta glo. facit ff. eodem. l. ſi nepotes. Quid dicemus? Dicam in l. ſi emā
7 cipati. ¶ †Quæro, quid ſi iſtis nepotibus non dedit dotem auus, vel auia,
ſed dedit pater vel mater eorū: an iſta veniāt in collationē? Gl. in hoc du-
bitat. Vide gl. puto illā partē eſſe verā, ꝙ illam dotem nō tenetur cōferre
patruis: nam illud ęquidem debet conferre, quod proceſsit de bonis eius,
de cuius hæreditate agitur: vt l. vt liberis. §. j. ſ. eodem. Sed hic tractatur
de ſucceſsione aui: ſed dos proceſsit de bonis patris: ergo in collationem
non venit. ¶ Vltimò inducitur iſta lex in arg. ad quæſtionem de l. dos à
patre. ſ. ſolu. matri. quod dic vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

1 ☞Omnia, quæ computantur in quartam, veniunt in collationem.
2 Lucrum factum per filium cum pecunia patris, an veniat cōmunicādum.
3 Tria ſunt, quæ imputantur in quartam, ſcilicet dos, donatio propter nu-
ptias, & datum cauſa militiæ.

ILludſine. Primò ponit vnam regulam, quā appro-
bat. Secundò ponit vnam regulam, quam
improbat. Tertiò ſtatuit ſimplicē donationē nō venire in col
a lationē cauſæ æqualitatis ſeruandæ. [a]Secunda ibi: hęc autem.
1 Tertia ibi: ad hoc. Breuiter dicit. Omnia, †quæ computantur in quartā,
b veniunt in collationē[b]: ſed non econtra: & ſimplex donatio nō venit in
collationē, cauſa æqualitatis ſeruandæ. h. d. ¶ Opp. relicta in teſtamento
computantur in quartā: vt l. quoniā nouella. ſ. de inoffi. teſta. & tamē nō
veniunt in collationem: vt ſ. eo. l. à patre. Sol. Regula hic poſita habet lo
cum in datis inter viuos: ſecus in relictis in vltima voluntate: vt in j. glo.
¶ Oppo. de l. j. §. ſed an id. ff. eo. Sol. Dico ꝙ pecunia tota data pro emen
da militia, nō venit in collationē: ſed lucrū, quod ex ea poteſt percipi tē-
pore mortis, deducto labore perſonæ militātis. ¶ Oppo. de l. omnimodo.
§. fina. ff. de inoffi. teſta. Solu. Fallit in ſilentiariis, vt ibi dicitur. Vide glo.
quæ eſt hic, quam multū no. ad vnā quæſtionē cōtra Spec. & eſt in glo. ij.
2 Quęſtio †cōſueuit eſſe, [c]filius lucratur cū pecunia patris, an illud lucrum
c veniat cōmunicandum. Doc. & gl. dicunt ꝙ ſic: quia eſt profectitium: vt
j. de bo. quæ lib. l. cùm oportet. in prin. & Spec. in tit. de iudi. §. ſequitur.
ver. quid ſi alter. tenet idē recitādo opi. Iac. Bal. Breuiter dico ꝙ glo. & di
cta doc. debēt intelligi de lucro, quod fit ex pecunia patris, deducto labo-
d re perſonæ. Declaro, [d]communis vſus in hac terra ſe habet, ꝙ de eo, quod
quis lucratur cum pecunia alterius, medietas attribuatur propter laborem
perſonæ lucrātis: medietas attribuatur pecunię: vt videbitis ſ. pro ſocio.
l. j. Illud ergo, quod filius acquirit, quod attribuitur perſonæ labori. eſt ad-
uentitiū. Illud verò, quod acquiritur pecunię, ſit profectitiū. ¶ Oppo. in
aut. de trien. & ſemiſ. §. j. Sol. Fateor ꝙ hodie legitima eſt tertia, nō quar-
ta. ¶ Venio ad ſecundā partem: quæro quæ ſunt illa, quę veniunt in col
lationem, & nō computantur in quartā? Dicit gloſ. exemplū pone in do-
natione propter nuptias. Allegat l. quoniam nouella. ſ. de inoffi. teſt. il-
lud exemplum eſt cōtra illam legem. Ponit ergo exemplum in ſimpli-
ci donatione, quę quandoq; confertur: vt j. §. proxi. non autem compu-
tatur in quartam: vt fuit dictum. ſ. de inoffic. teſta. l. ſi quando. §. fin. Tria
3 †ergo ſunt illa, quæ computantur in quartam, ſcilicet dos, donatio pro-
pter nuptias, & datum cauſa militiæ: donatio ſimplex nō, ſed bene con-
fertur quandoque. Venio ad vltimam partem: quærit gloſſ. de vna quæ-
ſtione: de qua dic vt plenè in gloſſa.

SVMMARIVM.

1 ☞Emancipato an conferat profectitia.
2 Collatio eſt rei proprię in communi latio facta.
3 Quo iure fuit inducta collatio. vbi recitat ſeptem iura.
4 Emancipatus emancipato confert etiam profectitia.
5 Nepotes qualiter conferant inter ſe.
6 Nepotes qualiter conferant patruis, vel patrui nepotibus.
7 Emancipatus ſuo confert omnia præter caſtrenſia, & aduentitia.
8 Suus emancipato, quæ conferat.
9 Sui conferunt inter ſe.
10 Deſcēdens, ſuccedēs cum extraneo illi non confert, nec extranei inter ſe.
11 Differentia inter ſuos, & emancipatos, quo ad collationem, nec ad acqui-
ſitionem eſt ſublata, licet quo ad ſucceſsionem ſic.

SI emancipati. Emancipati inuicem non confe-
runt: ſed emancipati ſuis confe-
runt, ſi ab inteſtato ſuccedunt. h. d. Hæc lex eſt clauis totius
materiæ. Diuiditur in partes duas. Primò loquitur, quando
ſunt omnes emācipati. Secundò, quādo quidā ſunt in poteſtate, quidam
emācipati. Secunda ibi: ſi autē. Notabilia ſunt clariſsima, quę dixi in ſum
mario. ¶ His præmiſsis veniamus ad declarationem materię difficilis, &
1 intricatæ. Primò †opp. ſuus confert emancipato profectitia: vt l. filiæ do-
tem. ſ. eo. ergo multo magis emancipatus emancipato. hic dicitur contra-
rium. quare malè. ¶ Huius timore dicit gloſſ. fateor contrarium, & quod
hic dicitur, collatio ceſſat, ſcilicet in aduentitiis. nam profectitia inuicem
conferunt emancipati. Ita dicis glo. tua prima. &
videtur quòd fuerit opi. Azo. Cōtrarium huiꝰ di
cit glo. magna iſtius legis circa prin. ſcilicet quòd
etiam profectitia emancipati inuicem nō cōferūt.
Vide Fran. Accur. volens defendere gl. à contra-
rietate, addebat ad iſtam glo. vlti. dum dicit ſecū-
dùm Azo. dicebat ipſe, nos cōtra: vt ſ. no. quaſi di
cat prima glo. fuit opi. Accur. hic recitat opinio-
nem aliorum & hoc videtur tenere Cy. Iac. Butr.
tenebat opi. Azo. poſitam in hac glo. vlti. ſecūdū
iſta tempora, ſcilicet quòd emācipati profectitia
non conferant. Nec obſtat l. filię. quia emancipa-
tus confert ſuo omnia: vt hac lege. meritò ęquum
eſt, vt ſuus ſibi conferat profectitia: ſed emancipa
tus emancipato non confert: ergo nec alter eman
cipatus ſibi. Vnde illud, quod gl. tua dicit in prin
cipio, ſi ſuus confert emancipato: ergo multò ma-
gis emancipatus emancipato. Iſtud non ſequitur:
quia diuerſa eſt ratio, vt dixi: & mihi placet, vt j.
dicā. ¶ Opp. ſecundò de l. j. §. penul. ff. de coniun.
cum emanci. lib. eius. Glo. ſoluit tribus modis. Pri
mò quòd emancipatus confert emancipato, ſcili-
cet profectitia. Sed iſta eſt falſa, vt dixi &c. Secun
dò ſoluit quòd ibi nepos fuit emācipatus à ſuo pa
tre, non ab auo. Certè iſta non placet: quia quocū
q; iure non ſit in poteſtate, idem eſt: vt j. eo. libe-
ros. Soluit tertio modo, quòd ibi confert nepoti
emācipato, ex perſona patris ſui, qui fuerat in po-
teſtate: & hoc non placet: quia ibi nepos ſucceſsit
ex perſona ſua, non vt hæres patris ſui: vt habui-
ſtis no. in ſimili ſ. e. l. illam. ſuper verbo, nulla. Dic
ergo qđ ibi erāt duo nepotes: vnus emancipatus,
& alius in poteſtate. Confert ergo illi emancipa-
to, propter fratrē ſuum, qui erat in poteſtate: qa
ipſi ambo reprę ſentant vnum corpus: vt ff. eo. l. ſi
nepotes. Ita debes intelligere hanc materiā: & vi
de gl. tuam primam. ¶ Venio ad principiū gl. ma-
gnæ, & opp. ff. de cōtra tab. l. filium. §. videamus.
& §. & hoc. vbi emancipatus non confert ſuo. So
lu. Illud ideo, quia diuerſo iure ſuccedunt, vnus
de iure ciuili. alius de iure prętorio. Rationem tibi
dicā j. ¶ His pręmiſsis, venio ad tractandam mate
riam noſtrā. Primò quæro, quid ſit collatio. Secū
dò, quo iure ſit inducta collatio. Tertiò, īter quos
collatio ſit facienda, & de quibus rebus. Quartò,
quo iure petatur collatio. Quintò qualiter fiat col
2 latio. ¶ †Primò quæro, quid ſit collatio. Reſpon.
eſt rei propriæ in communi latio facta: vt proba-
tur ſ. l. proxi. & j. eodem. l. illam. in fin. & ff. eo. l. j.
in prin. Ideo dixi, rei propriæ: quia ſi eſſet res cō-
munis, non venit conferenda, ſed diuidenda: vt
j. eodem. l. filiæ. ¶ Secundò quæro, quo iure ſit in
ducta collatio. & hic aduerte. ¶ Circa hoc repe-
3 rio ſex, vel ſeptem iura. †Primò fuit edictum prę
toris poſitum in l. j. in prin. ff. eo. De quo fit men-
tio in hac lege, quod edictum habebat locum, quā
do ſuccedebatur per contra tabulas, vel ab inteſta
to, vt hic, & l. filię. ſ. eod. Item erat neceſſe, quòd
omnes eodem iure ſuccederent: vt l. filium. §. vi-
deamus. ff. de contra tab. Ratio huius erat: de iure
ciuili, filius in poteſtate admittebatur in totū, cū
emancipatus eſſet incognitus. Ius prætorium ad-
mittit filium emācipatum cum filio in poteſtate:
& ſic facit iniuriam ſuo. meritò prætor æquitate
motus, voluit quòd emancipatus ſuo conferat o-
mnia. Ex hac ratione ſequitur, quòd ſi emancipa-
tus nullam iniuriam faceret, non tenebatur cōfer
re: vt ſ. eo. l. j. §. pater filium. & §. toties. Secūda ra
tio eſt: quia de iure antiquo quicquid quærebat fi
lius, qui erat in poteſtate, quęrebat patri: vt l. j. in
princi. ff. ſi à pa. quis fue. manu. & l. placet. de ac-
quirenda hæredita. emācipatus quærebat ſibi. Ex
hoc ſequitur iſtud inconueniens, quòd filius emā
cipatus veniens ad ſucceſsionem cum fratre ſuo
in poteſtate retento habebat partem dę omni lu-
cro fratris ſui: quia erat patri quæſitum: filius in
poteſtate nil habebat de bonis emancipati: ideo
fuit æquum conferre. Et quod hoc ſit verum,
apparet: quia ea, quæ emancipatus lucratur, quæ
non quæſiſſet patri, ſi emancipatus non fuiſſet,

P. PAV. P.
a ¶ Seruandæ. Quod æqualitas ſit ſeruāda inter liberos, vide quæ dicit Soci. in l. ſi ita legatum. in prin. ff. de condi. & demonſtra.

P. PAV. P.
b ¶ Collationem. De hoc an ea omnia, quæ conferuntur, computentur in legitima, vide Com. in conſi. x. incip. in ciuitate Laudæ. in j. colū. & in vlti. & per Decium.

P. PAV. P.
c ¶ Conſueuit eſſe. Vide Roma. conſi. cccclxix.

d ¶ Declaro. Adde de hac quæſtio hic Pau. de Caſt. Ang. conſil. lxxxiij. inci. pater habens plures filios. per Roma. conſi. cccclxix. vbi plenè. Et quid de officiis datis filio contemplatione patris, an lucrū ſit communicandum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iſta nõ veniunt in collationem:vt l.j.§.ſed nec ca
ſtrenſe.ff.eo.& l.filiæ.ſ.eo.Item requirebatur,ꝙ
ſuccederẽt eodem iure:ſecus ſi diuerſo,vt dixi.Ra
tio huius eſt:quia qñ diuerſo iure ſuccedũt ęquali
ter,nõ faciũt iniuriã inuicẽ,nõ magis vnus alteri,
quã alter alteri.ideo ceſſat rõ collationis,quã pri
mo loco dixi:vt d.l.pater filiũ.§.videamus.de cõ
tra ta.Supuenit poſtea dñs Scęuola Iuriſcõſult⁹,
vidẽs ꝙ ex forma edicti requirebatur ꝙ eodẽ iure
ſuccederẽt,induxit ꝙ idẽ eſſet,ſiue ſuccedere poſ-
ſent eodẽ iure,ſiue ſuccederẽt diuerſo:vt l.ſi fili⁹.
ff.eo.Et iſtud eſt ſecũdũ ius,quod vocaꝉ æquitas
Scęuolę.Tertiũ ius fuit cõſtitutio Imperatoris di
ui Pij,de qua fit mẽtio.ff.de colla.do.l.j.in princ.
Nã de iure ciuili nõ cõferebat ſuus emãcipato.Rõ,
qa nihil ſuus habebat:oĩa enim patri q̃rebat.Im-
perator diuus Pius cõſiderauit ꝙ filia in ꝑtãte põt
habere aliqd,ſcilicet dotẽ:vt l.Põponi⁹ Philadel
phus.ff.fami.erc.ideo introduxit ꝙ iſtã dotẽ debe
ret cõferre:vt ff.de collat.do.l.j.& per omnes le-
ges hui⁹ tit.quę loquũtur de collatiõe dotis,vſq;
ad l.vt liberis.Superuenit poſtea dñs Imperator
Leo,qui fecit l.vt liberis.& cõſiderauit ꝙ filius in
poteſtate,põt habere aliquid aliud quã dotẽ,ſcili
cet donationẽ ꝓpter nuptias:quę de iure antiquo
erat incognita.Ideo introduxit ꝙ donatio ꝓpter
nuptias cõferatur vt dos:vt l.vt liberis.j.eo.Cõſi
derauit etiã ꝙ emãcipati inuicẽ nõ cõferebant:vt
hac lege:quia inuicẽ nõ faciebant iniuriã.Impera
tor mot⁹ maiori æquitate:quia poſſet eſſe,ꝙ vna
haberet maiorẽ dotẽ quã alia:vnus filius maiorẽ
donationẽ quã alius:vt omnia procederẽt ęquali
ter,ĩduxit ꝙ etiã emãcipati cõferãt dotẽ, & dona
tionẽ ꝓpter nuptias, profectitiã, & etiã ſimplicẽ
donationẽ:ᵃvt l.vt liberis.quod fecit vt in omni- a
bus eſſet æqualitas.ibi:hoc eẽt æquitatis,&c.Cõ
ſiderauit etiã Imperator ꝙ de iure ãtiquo nõ erat
ꝓuiſum,ꝙ deſcendẽtes ꝑ lineã fœmineã cõferrẽt
inuicẽ:iſtud ipſe eadẽ æquitate introduxit,vt do
tem,& donationẽ propter nuptias,profectitiã de
bonis eius,de cuius hæreditate agitur,cõferãt.Et
iſta cauſa induxit iſtud quartũ ius,ſcilicet cõſtitu-
tiõis in l.vt liberis.Habemus quartũ.Superuenit
dñs Imperator Iuſtinianus,& cõſiderauit ꝙ erat
ſtatutũ,ꝙ nepotes ĩuicẽ cõferrẽt:ſed nihil erat di
ctũ,quid iuris,qñ ſuccedebãt cũ patruis:ideo ſta-
tuit,ꝙ eo caſu patrui ſibi,& ipſi patruis cõferant:
vt l.illã.§.talẽ.Itẽ cõſiderauit ꝙ l.vt liberis.ꝓui
debat cõferendã dotem,vel donationẽ ipſi nepo-
ti,vel nepti datam:de dote verò,vel de donatiõe,
quæ data erat eius matri,vel patri,nihil dicebaꝉ:
ideo ipſe ſtatuit hãc cõferẽdam eſſe:vt d.l.illã.in
fi.Sextò ſuperuenit idem Iuſtinianus, & cõſidera
uit multũ bñ ꝙ ſicut olim caſtrẽſia nõ quærebã
tur patri,ideo nõ cõferebãtur:ita aduẽtitia nõ quę
runꝉ patri quo ad proprietatẽ:ideo ſtatuit vt ad-
uẽtitia nõ cõferantur:vt j.e.l.fi.Septimò ſuperue
nit idẽ Iuſtinianus ĩ auꝉ.ex teſtamẽto.& cõſidera
uit ꝙ de iure antiquo facto teſtamẽto,nõ eſt locus
collationi.Ratio,quia ſi teſtator voluiſſet,hoc di
xiſſet:vt ſ.e.l.j.ipſe verò conſiderauit, ꝙ teſtator
quare hoc nõ dixiſſet,eſt rõ:qa mortis cogitatiõe
turbatus,de oĩbus nõ meminit:vt j.qui teſta.face
re poſ.l.hac cõſultiſsima.§.at cũ humana.Ideo cõ
ſiderauit,ꝙ ſi teſtator de hoc cogitaſſet,collatio-
nẽ induxiſſet.Statuit ergo ꝙ ex teſtamento,& ab
inteſtato ſit loc⁹ collatiõi,niſi teſtator aliud dixiſ
ſet.Veniamus ergo ad gl.& quæro,ĩter quas par
tes,& de qbus rebus ſit locus collationi quod exa
minabo per multas qões,& tangã omnia mẽbra
4 glo.Primò† quæro ᵇ,vtrum emãcipati conferant
b emãcipatis.Glo.dicit ꝙ nõ cõferunt,etiã profecti
tia.Et vide gloſ.hoc eſt verũ ſecundũ iſta tẽpora.
Hodie vero emãcipati emãcipatis conferũt profe
ctitia:vt ſ.eo.l.vt liberis.aduentitia verò nõ:vt j.
5 eo.l.fi.& hoc tenẽt oẽs,&c.¶ †Secũdò quæro,qd
in his,q nõ ſunt ſui,neq; emãcipati,vt nepotes ex
filia.Dicit gl.idem quod in emãcipatis,vt inter ſe
nõ cõferant:vide gl.ibi:idẽ in his,&c.Iſta gl.dicit
verũ,de iure antiquo:hodie verò iſti cõferũt inter

POMATES.
a ¶Donationem.Et in iſta opinione ꝙ emancipati inuicẽ ſibi conferant donationem ſimplicem, eſt cõmunis: vt hic latè per Alexan.& moder.Peruſi.licet in pũcto iuris altera verior, vt hic refert, & ſequitur Decius. Itẽ aduerte quòd Bar. videtur ſentire,dũ allegat l.vt liberis. quòd illa procedat quoties quilibet filiorum habet dotem,vel donationẽ propter nuptias, vnus tamen maiorem:ſed certè generalitas illi⁹ legis & ratio ęqualitatis.de qua ibi, procedit etiam ſi vnus eam haberet, alter verò non.

POMATES.
b ¶Primò quæro. Aduerte tamen,ꝙ circa iſta iura Bart. non fecit mentionem de l.illud j.c. Et circa iſtam materiam collationis variam & ſubtilẽ, vide aliqua, quæ ego ſcripſi ad Barto. in l.pater filiũ. ff.de colla.dot.

ſe profectitia obuẽta de bonis eius,de cuius hære
ditate agiꝉ:vt ſ.eo.l.vt liberis.In hoc tñ differũt
ab emãcipatis:quia emãcipati cõferũt ſimplicem
donationẽ:iſti nõ cõferunt niſi in caſu,qñ emerge
ret inæqualitas:vt l.illã.§.fi.j.eo.Sed antequã ꝓ
cedã vlterius:quia hic dicemus,qñ nepotes cõfe-
c rũt inter ſe.Quæro,qualiterᶜ †nepotes cõferũt pa
6 truis vel patrui nepotib⁹?Rñdeo, ꝙ hic examina
bo tibi qõnẽ,quã dimiſi tibi inſolutã in l.illã.Pa-
trui nepotibus cõferũt,ſicut cõferrẽt patribus,ſeu
matribus nepotũ ſuorum.hoc eſt,fratrib⁹, ſiue ſo
rorib⁹ ſuis:vt d.l.illã.§.fi.Nepotes verò qualiter
patruis cõferant,dubitaꝉ.Et quod dico in patruis,
idẽ intellige in auũculis, amitis, & materteris,vt
ibi dixi in d.l.illã.in fin.Et aduerte:qa dubius eſt
iſte paſſus.Aut loquimur de dote,vel donatione
data patri,ver matri iſtorũ nepotũ:& ſine dubio
cõferũt:vt d.l.illã.in fi.Aut de dote,vel donatiõe
data ipſi nepoti,vel nepti:& tũc gl.dubitat:vt d.l.
illã.& merito:ideo dic,Aut eſt vnus nepos, vel c
vna neptis tãtũ ex eodẽ filio prędefuncto.& ſine
dubio nõ cõferũt patruis ſuis,vel nepotibus ſuis,
ex alio defuncto filio:vt l.j.§.ſi ſit nepos.ff.de col
la.dotis.Si verò ſunt plures nepotes:tũc ſi qdẽ oẽs
ſunt talis cõditionis,ꝙ poſſunt ad collationẽ cõ-
ſtringi:vt puta,qa oẽs emãcipati:tũc cõferũt pa-
truis ſuis perinde,ac ſi eſſet vn⁹:vt l.ſi nepotes.ff.
eo.ti.Si verò iſti nepotes erãt diuerſæ cõditionis,
vt puta vnus poterat cogi ad collationẽ,alius nõ:
exẽplũ,erat neptis dotata & nepos: tũc illa,quæ
nõ poteſt cogi ad collationẽ,nõ cõfert patruis,ſed
cõfert alij fratri ſuo:vt d.l.j.§.ſi ſit nepos.de colla.
dot.Ratio,quia iſta neptis dotata,patruis nullã fa
cit iniuriã:qm ipſo non ſuccedẽte,ſubeſt nepos,q
tantundem aufert.Ita etiã intelligã ff.de cõiũ.cũ
7 eman.libe.eius,l.j.§.ſi ſit filius.¶ †Procedo vltra
gl.& quęro vtrũ emãcipati cõferãt ſuis? Gl.dicit
ꝙ ſic:oĩa ſecundũ hanc legẽ,& ſ.e.l.ea demũ.& j.
eo.l.nec emãcipati.Iſta gl.dicit verũ,de iure anti-
quo:ſed hodie nõ cõferũt aduentitia,ſicut nec ca-
ſtrẽſia.Rõ,qa ſi in ꝑtãte remãſiſſent,hoc patri non
8 quęſiuiſſent:vt j.e.l.fi.& hoc tenẽt oẽs.¶ †Quę-
ro,vtrũ ſui emãcipatis cõferãt?Gl.dicit ꝙ ſui emã d
cipatis cõferũt,ſed nõ oĩa:qa nõ aduẽtitia,ſed ꝓ-
fectitia:vt ſ.eo.l.filię.ver.nec dubiũ.Sed hic ad-
uerte:qa ſuus põt habere ꝓfectitia diuerſimode.
Nã poteſt habere profectitia, dotẽ, & donationẽ
ꝓpter nuptias,vel datũ cauſa militiæ:& iſta ſine
dubio cõferũt:vt d.l.filię,& l.vt liberis.j.e.põt ha
bere ſimplicem donationẽ:de qua an cõferat, dic
in auꝉ.ex teſtamẽto.ſ.e.põt habere peculiũ profe
ctitiũ:& iſtud nõ cõferꝉ:quia cõmune eſt: ſed di-
uidiꝉ:vt j.eo.l.filiæ,Ita debes iſtã materiã ĩtelli-
9 gere.¶ †Quæro,vtrũ ſui cõferãt ſuis?Gl.dicit ꝙ
ſic:vt.ſ.e.l.filię.& eſt verũ,ꝙ cõferũt inter ſe ho-
die ſui,ſicut emãcipati:vt j,e,l.vt liberis,ſolũ pro
10 fectitia,nõ aduẽtitia:vt l.fi.j.eo.¶ †Quæro vtrũ
qñ aliqs de deſcẽdẽtibus ſuccedit cũ extraneo,an
ſit locus collatiõi.Glo.j.huius l,dicit ꝙ nõ,& be-
ne:vt ſ.cõmunia vtriuſq; iudi.l.fi.§.ſinaũt extra
nei.Vide gl.Eadẽ rõne plures extranei,alicui ſuc
cedẽtes.inuicẽ nõ conferũt: quia nulla lege cautũ
eſt.¶Quia ergo dixi ſ.ꝙ aliqua differẽtia eſt ĩter
emãcipatos,& ſuos.Ad iſtud opp.quia hodie ſub
lata eſt differẽtia emãcipatiõis,& patrię ꝑtãtis:vt
in auꝉ.de hęre.quę ab inteſ.§.nullã.Rñ.ſcđm gl.
11 †bñ:differentia eſt ſublata quãtũ ad ſucceſsionẽ,
d nõ quãtũ ad collationẽ,ᵈ & acqſitionẽ,& iſta ſiſta.
Ita dicit,& bñ:licet Hug.aliter dixerit. Et vide
iſtã gl.Opi.gl.eſt verior:qa quo ad ſucceſsionẽ ſo
lũ eſt ſublata differẽtia emãcipatiõis,& p̃rię pote
ſtatis.Fateor tñ, ꝙ modica differẽtia eſt ĩ nõ cõfe
rẽdi inter emãcipatũ,& ſuũ: ſed hoc nõ eſt ꝑ auꝉ.
ſed per l.vt liberis.j.eo.Solũ in hoc remanet diffe
rẽtia,in ſimplici donatione,vt vidiſtis ſ.c. auꝉ. ex
teſtamẽto.Quartò quęro,quo iure petatur colla
tio.Dic vt dixi ſ.l.ꝓx.¶Quintò quæro,qualiter
fiat collatio?Rñ.quãdoq; cõmunicãdo: vt l.illã.
§.fi.j.eo.Qñq; minus accipiendo:vt l.dotis.ſ.eo.
Quandoq; liberando, vel cauendo, vt ſ.eod.l.ij.
De teſta

POMATES.
c ¶Quæro qualiter. Vide Barto. in l.j.§.ſi ſit nepos.ff.de colla.do. & Pau.de Caſt.in l.illam.ſ.cod.qui aliter loquũtur, & melius vide etiam Barto.conſil.clxxxiij.

POMATES.
d ¶Collationem. Et vltra quatuor differentias inter filium & nepotẽ,& emancipatũ, poſitas hic per gl.adde quintam, quam ponit hic Pau.de Caſ.dũ allegat no.ĩ l.ſi fratris.j.de iure deliber. Sextam ponit Bal.per illum text. in l.cùm in adoptiuis.j.de adopt.Septimam collige ex tex.in l.cùm nõ ſolum.quaſi per totum.j.de bo.quæ libe. Octauam collige: quia donatio ſimplex facta emãcipato valet, præſente verò non l.ij.ſ.de inoff.donatio. Decimam, quia filius in poteſtate cẽſetur eadem perſona cum patre:emãcipatus verò non. Glo.eſt no.in l.ij.j.qui æta.lib.xj.Vndecima eſt,quæ ponitur in l.fi.ſ.de re pu.hære. quæ ſecũdùm magis communem opinionẽ habet locũ in emãcipato.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

❧ P. P A V. P.
a ¶De teſtamēto mi litis. Not. quòd teſtamentum militis habet clauſulā illā annexā, quod ſi nō valet iure cōi, valeat iure militari: vide do. Franc. conſi. vlti. in ij. col.

De teſtamento militis. a *Rubrica.*

¶Dicturus de teſtamētis præmittit de teſtamēto
militis, tanquā nobiliori: ſed in ff. poſtponit: qa
Imperator eſt miles, ideo præmiſit: ſed Iuriſcōſul
ti poſtpoſuerunt ideo, quia non ſunt milites &c.

LEX I.

FRater tuus. Inſtitutū à
milite, in bonis paganicis, & aliū
in bonis caſtrēſibus, nō eſt locus
iuri accreſcēdi. h. d. Nota finē hu
ius l. ¶ Opp. j. eo. l. pxi. Glo. ſol
uit pluribus modis. tene illā ſolutionē, ꝙ eo ipſo
probatur, ꝙ cōtrariū nō probatur. ¶ Oppo. de l. ſi
certarū. §. Iulia. in fi. ff. eo. Huius timore glo. quę
eſt hic, ponit quandam diſtinctionē, quam vide.

LEX II.

MIles. Inſtitutio facta in caſtrēſib⁹,
nō trahit ad ſe paganica. h. d.
¶Nota ꝙ miles poteſt decedere pro
parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.
¶ Nota etiam quod dixi in ſummario.

LEX III.

QVanquam. Inſtitutio facta à milite, in
certā partē hæreditatis, trahit ad alia
quæ ſunt eiuſdem hæreditatis. h. d.

SI Rufinus. Priuilegium militis, nō tollit le
gem, in cuius fauorem, propter imbe-
cillitatem conſilij, inducta eſt. h. d.

EX teſtamento. b Ex teſtamen
to militis, debentur legata, & fideicō
miſſa. h. d.

❧ POMATES.
b ¶Ex teſtamēto. Et an hodie iſta lex ſit b correcta, & per conſequens detrahatur Falcidia de teſtamēto militis, facto in inuētario: vide Alex, in l. j. §. hoc autē. in prin. ff. ad Trebel.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Vnū verbū, quādo refert ad plura, debet in-
telligi prout poteſt illa vniformiter determinare.
2 Subſtitutio comprehenſa in breuiloqua, vel com
pendioſa, non dicitur tacita.
3 Pupillaris tacita præſumpta, nō excludit matrē:
ſed tacita probata aliquibus coniecturis.
4 Subſtitutio compendioſa facta à milite, poſt aditā
hæreditatem, quòd non ſit fideicommiſſaria.
5 Intra quantū tēpus valeat ſubſtitutio, de qua hic.

IN teſtamento. Diuiditur in
duas ptes. Primò iſta lex ponit vnū di
ctū, de quo nō fuit quęſitū, inferēs ad
qōnē propoſitā. Secūdò reſpōdet quæſtioni pro-
poſitæ. Secūda ibi: ſed cum ex teſtamēto. Breuiter
hoc intēdit: Subſtitutio breuiloqua facta pſonis
imparibus, cōtinet vulgarē tātū: nec cōtinet ſub-
ſtitutionē, quā teſtator facere poterat ex priuile-
gio ſpāli, niſi de eius volūtate pbet. h. d. Nota pri
1 mò quod dixi in ſummario. ¶ †Nota ſecundò, ꝙ
qñ vnū verbū refertur ad vnū, vel plura, debet in
telligi prout poteſt illa vniformiter determinare:
vt j. de impu. & ali. ſub. l. hęreditatē, & l. quāuis. ff.
de vulga. & pup. ſubſt. l. iam hoc iure, ¶ His pmiſ
ſis, venio ad glo. & hic dicitur ꝙ tacita pupillaris
excludit matrē. Cōtra. de l. precib⁹. j. de impu. &
ali. ſubſt. Glo. ſoluit duobus modis. Primò, ꝙ hoc
probādum eſt, ſ. ꝙ teſtator hoc expreſsè ſenſerit:
2 vnde neceſſe eſt, ꝙ probetur expreſsè. Vel dic† ꝙ
ſubſtitutio cōprehenſa in breuiloqua, vel cōpen-
dioſa, nō dicitur tacita. Ita dicit gl. quod eſt verū,
cū eſt expreſſa generaliter: hoc eſt, ſub verbis ge-
neralib⁹, nō ſpecialibus: vt plenè dicā in l. pcib⁹.
3 tamē quantū ad † propoſitū dicas ꝙ tacita pupilla
ris præſumpta, nō excludit matrē: vt d. l. precib⁹.
& l. fi. j. de inſti. & ſubſt. Sed tacita pupillaris pro
bata aliquibus cōiecturis, bene excluderet matrē:
vt hic, in fi. quod eſt notādum. & no. in l. precib⁹.
in gl. ſuper verbo, omnimodo. ¶ Sequitur in glo.
ſed in quo erit priuilegiū militis, quæ gl. loquitur
obſcurè: quia contrariū formando de l. iam hoc iu
re. glo. ſi quat contrarium ſemel tantum, cūm duo
bus modis obſtet, & ad vtrāq; ponit ſol. ideo tu
explica. ¶ Opp. ſubſtitutio breuiloqua, ſeu reci-
proca, cōtinet vulgarē, & pupillarē, etiā ſi nihil p
betur: vt l. iam hoc iure. §. j. ff. de vulg. & pup. Sol
uit glo. ꝙ hoc ideo debet probare, quia erāt aliquę
pręſumptiones contrarię. Et hoc ſatis placet. erat
enim pręſumptio, ꝙ teſtator hoc voluerit pter
imparitatē perſonarū. Alij dicūt, ꝙ hoc probatur
eo ipſo, ꝙ nō probat cōtrariū. quod eſt cōtra legē
iſtā, i fi. tene igitur primā. ¶ Sed ad iſtud opp. imò
hic eſt paritas perſonarū: qa vtriq; poterat miles
ſubſtituere poſt aditā hæreditatē, vt hic apparet
ex tex. ergo vtriq; debet intelligi ſubſtitutus. Di
cūt quidā: fateor ꝙ vtriq; poterat miles ſubſtitue
re, ſed nō pupillariter. Iſtud nihil ad ppoſitū: qa
eadē rōne debet intelligi factam ſubſtitutionē cō-
pēdioſè: qa vtriq; poterat æqualiter fieri. Dic er-
go ꝙ iſta cōpēdioſa nō poteſt fieri, niſi ex priuile
gio ſpeciali militū: & iſta breuiloqua nō cōprehē
dit ea, q̄ ex priuilegio ſpeciali veniūt. Ita loquit
iſte tex. ¶ Opp. ſecūdò de l. iam hoc iure. ff. de vul
ga. & pu. nam hic videtur dicere, ꝙ probata volū
tate admitteret ex priuilegio militis. ¶ Cōtra: qa
idē eſſet in quolibet pagano, ꝙ admitteretur volū
tate probata: vt l. iam hoc iure. §. j. ff. de vul. & pu
pil. Sol. Dicit gl. volūtate nō pbata, nullū eſt pri
uilegiū militis, vt hic: ſed probata volūtate eſt pri
uilegiū militis in hoc, quia valet in milite iure di-
recto, niſi mater ſit in medio: vt l. precibus. de im-
pu. & ali. ſubſt. quod intellige vt ibi dicā. & dicā
4 incōtinēti in alia quęſtiōe. Dicit tñ Dy. † ꝙ ſubſti
tutio, quā fecit miles, poſt aditā hęreditatē, ſemp
eſt fideicōmiſſaria. Sed nō dicit verū, vt probatur
in l. cēturio. de vulg. & pup. ſubſt. Nam in fideicō
miſſis nō veniūt fructus interim percepti iudicio
teſtatoris: vt ff. ad Treb. l. in fideicōmiſſariam. no.
in l. iubemus. j. ad Treb. Secus in ſubſtitutione cō
pendioſa facta à milite: vt l. centurio. Ergo appa-
c ret ꝙ nō eſt fideicōmiſſaria, ſed directa. Malè c er-
5 go dicit Py. ¶ † Vlterius quęro intra quātū tēpus
valeat hæc ſubſtitutio? Gl. quærit, & nō ſoluit. vi
de eā. Pro eius declaratiōe dicas, aut nō conſtat ꝙ
miles voluerit ſubſtituere poſt aditā hæreditatē:
& finit adita hæreditate: vt hac lege. Aut conſtat
ꝙ ſubſtituere voluit poſt aditam hęreditatē: tunc
aut voluit ſubſtituere limitatè, vſq; ad tēpora pu-
bertatis: & in filio pupillo valeret iure pupillari:
in extraneo valeret iure compendioſæ: vt l. centu
rio, Quod intellige, niſi mater eſſet in medio, ſecū
dùm diſtinctionē quā ſtatim dicā. Si verò voluc-
rit ſubſtituere ſimpliciter, & indeterminatè, qñ-
cūq; deceſſerit & tūc ſi mater nō eſt in medio, ſem
per valeret iure directo: vt d. l. cēturio. Si verò ma
ter eſt in medio: tūc aut teſtator eſt vſus verbis di
rectis: & valet iure directo: vt d. l. cēturio. Si verò
eſt vſus verbis communibus: & tunc valet iure fi
deicommiſsi, poſt tempora pubertatis fauore ma
tris: vt l. precibus. j. de impu. & ali. ſubſti.

❧ POMATES.
c ¶Sed directa. Malè, Vide pro declaratione Alex. in l. centurio, in ix. col. ff. de vulg. & pup. ſuper text. in verſi. inuentis.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Verba enunciatiua emiſſa principaliter pro-
pter ſe, inducunt diſpoſitionem: emiſſa propter
aliud, non, niſi in teſtamento militis.

EX his verbis. Verba enū
ciatiua emiſ
ſa propter aliud in teſtamento militis,
inducunt diſpoſitionem: ſecus in teſta
mēto priuati. h. d. ¶ Opp. de l. tale pactū. in princ.
ff. de pac, Sol. Ibi verba enūciatiua ſunt emiſſa ad
liberandum: hic ad obligādum hęredem. Vel in-
tellige, vt dicam in ſequenti contrario. Item opp,
1 de l. ex hac ſcriptura. ff. de do. Sol. Ibi verba† enū
ciatiua ſunt emiſſa principaliter propter ſe: ideo
diſpoſitionem inducunt. Hic ſunt emiſſa propter
aliud: ideo non inducunt diſpoſitionem, niſi in te
ſtamento militis. Dic vt ibi plenè dixi,

CErti iuris. Miles facere poteſt
teſtamentum ad tē-
pus. hoc dicit.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Præteritio filij facta ſcienter à milite, habetur
pro exhæredatione.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Ignorabat. Adde ꝙ Bal. dicit ꝙ qñ pater filiũ pterijt, quẽ habere ignorabat, ꝙ hic filius nõ poſſet approbare teſtm̃ patris, propter volũtatẽ defuncti deficiẽtis: quia, ſi ſciuiſſet filiũ habere, alium nõ inſtituiſſet. & ſine volũtate defuncti nõ põt hr̃e inſtitutus hæreditatẽ: vt l. fi. ff. de hęre. inſt. quod dictũ Pau. de Caſ. dicit poſſe procedere, qñ inſtituiſſet extraneum deſperatus de filio, arg. l. ſi vnquã. de reuo. do. & in l. tale pactũ. §. fi. cum ibi not. de pact. quod eſt ſingulare, ſecundùm ipm, ad limita. l. filio pręterito. ff. de iniu. irri.

b ¶ Captatorias. Ad de quæ dicat vltra hæc ficta, per doct. vide Bal. cõſi. clxix. j. vol. & cxlviij. ij. vol. Ange. conſi. ccxx. inci. inter cętera. & Bart. cõſi. v. & ſeq. & p Bal. cõſi. j. iiij. vo. & refert Bal. conſi. clxix. ſ. alleg. quod Ia. But. tenet, ꝙ teſtator nõ poſsit dare poteſtatẽ executoribus, cõmutandi legata in alias pias cauſas. cõtrarium ipſe ibi tenet.

❧ P. P A V. P.

b ¶ Captatorias. An per ſtatutũ induci poſsit vt voluntas captatoria valeat, vide Areti. in l. ij. not. de vulg. & pupil. Item an ad pias cauſas valeat, vide Barba. in c. cùm. colum. viij. & ſeq. de teſta. Vide ad Barto. in l. j. C. de ſacroſanc. eccle. in pen. charta. Quod autẽ in contractibus, ſi quis ſtipuletur pro eo, quem nominabit, an valeat ſtipulatio nomine poſtea nominato in pſona ſtipulatoris, vide Soci. in l. vtrũ. §. cùm quidam. de reb. dub. colũ. iiij. Alexan. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. in princi. de verbo. oblig.

❧ POMATES.

c ¶ Non valet. Et an poſsit induci ſtatuto, vel conſuetudine, quòd valeat diſpoſitio captatoria: ponunt moderni in l. j. in princ. ff. de vulga. & pupil. in ij. colum.

2 Miles legando filiæ, & non inſtituendo, videtur exhæredare.

3 Aut. ex cauſa. ꝙ non habeat locum in præteritione facta de filio, quem quis non credebat viuere.

SIcut certi. Hæc eſt notabilis lex. Præteritio filij facta à milite, quem ſe habere ſciebat, habetur pro exhęredatiõe: ſecus ſi ignorabat.[a] h. d. cũ l. ſequẽ. ¶ Opp. pręteritio filij indiſtinctè rũpit teſtm̃: vt Inſti. de exhære. libe. in princ. ff. de iniuſt. teſt. l. j.
1 Sol. Fallit † in milite prętereũte ſciẽter, vbi pręteritio ꝑ exhęredatione habet. ¶ Opp. ad l. ſi cũ vel
2 in vtero. de l. pe. j. de fideicõ. Sol. eodẽ modo, † ſpeciale eſt in milite, vt legãdo filię, & nõ inſtituẽdo, videatur exhæredare: aliàs videret præterire: vt
3 ibi videbitis. ¶ † Vltimò iſtæ duæ leges faciũt ad opinionẽ, quã teneo in aut. ex cauſa. j. de li. pręte. ꝙ illa aut. nõ habet locũ, qñ facta eſt pręteritio de filio, quem quis non credebat viuere. ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 ☞ An valeat inſtitutio facta de pauperibus eligẽdis, per Priorem alicuius fraternitatis.

CAptatorias.[b] Captatoria inſtitutio nõ valet,[c] etiã ĩ teſtõ militis. h. d. Vide gl. ¶ Opp. de l. ille aũt. ff. de hæ. inſti. Sol. Ibi verba fuerũt collata in pręteritũ: hic ĩ futurũ. ¶ Opp. de l. ſi quis Semproniũ. ff. de hęre. inſti. & de cõdi. & demõ. l. nõnũquã. Sol. Ibi nõ cõfert in volũtatẽ alteri⁹ expreſſam, ſed in velatã. Iſta lex
1 inducitur ad quęſtionẽ. Aliquis † fecit teſtamẽtũ, & inſtituit pauperes Chriſti, eligẽdos p Priorẽ talis fraternitatis: an valeat teſtamẽtum. Et hic videtur caſus ꝙ nõ, quaſi ſit inſtitutio captatoria. Contrariũ determinat Dy. in l. captatoriæ. ff. de leg. j. Et hoc refert Cy. quia hic loquitur qñ ſubſtantia inſtitutionis cõfertur in volũtatẽ alterius: ibi verò cõfertur in arbitrio alterius ſola electio perſonæ. Iſtud probatur de fideicommiſ. lib. l. fideicõmiſſaria. la iij. in fi. & l. vtrum. §. j. de rebus dubijs.

INteſtamento.[d] In teſtamento militis ceſſat Falcidia: ſed poteſt fieri diminutio propter facultatum defectum. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Iudex condemnans notarium de falſo, poteſt ſibi reſeruare ius conficiendi inſtrumentum.

ET militibus. Militi dãnato poteſt reſeruari teſtamẽti factio, in caſtrẽſibus: & ei ab inteſtato ſuccedit fiſcus. h. d. ¶ Opp. de l. ſi quis in principio teſtamẽti. §. j. ff. de leg. iij. Sol. Hęc intelligit ſecundũ illã: quia põt facere teſtamẽtũ, ſi ſibi
1 eſt reſeruatũ. Et hoc facit † ad queſtionẽ, an iudex in ſnĩa qñ cõdẽnat notariũ de falſo, potuerit ſibi reſeruare[e] ius cõficiendi inſtrumenta: & certè poſſet cauſa cognita:[f] vt l. diuus. ff. de iniurijs.

SIà fratre. Ex teſtamento militis, licet non ſolenni, licitè capitur hæreditas. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Teſtes in teſtõ militis, qñ debeant eſſe rogati.
2 Miles ſi teſtat domi, teſtat ſecũdùm ius cõmune.
3 Statutum ꝙ in maleficijs remittatur omnis ſolennitas iuris ciuilis, quomodo intelligatur.

MIlites.[g] Milites in expeditione degẽtes, poſſunt facere teſtamẽta quomodo voluerint, nulla iuris ſolennitate ſeruata. h. d. ¶ Oppo. & videtur ꝙ ſaltẽ duo teſtes requirunt: vt l. Lucius.
1 ff. eo. Sol. Fateor ꝙ † duo teſtes requirũtur, q probent iſtam voluntatẽ: non tamen requirit, ꝙ fuerint rogati, & hoc quando teſtamentum eſt factũ in limine prælij: vt hic videtis. Si verò teſtamẽtum fieret in militia, non tanta neceſsitate rei coarctãte, requirũtur duo teſtes rogati:[h] vt l. diuus. ff. eo.
2 Si verò fieret domi, requireretur † obſeruantia iuris cõis: vt Inſti. eo. §. j. & ſ. eod. l. ex his. ¶ † Dicit
3 ſtatutum in multis ciuitatibus, ꝙ in maleficijs nõ obſtat, ſi fuerit omiſſa ſolennitas iuris ciuilis: quid importent iſta verba? Certè ꝙ omnis ſit omiſſa ſolennitas iuris ciuilis, & remaneat in iure gentiũ, ſecũdùm illud, ꝙ in ore duorũ vel trium ſtat omne verbum: vt dicit in Euang. Dominus. Hoc probatur hic. Vides ꝙ in teſtamento militis remittitur omnis ſolennitas iuris, tamen per duos teſtes debet probari. Dixi plenius, in l. j. ff. eo.

SCriniarios. Adſcripti in matricula militũ, ſi nõ ſunt milites, nõ gaudẽt priuilegio militari. h. d. ¶ Opp. ff. eo. l. fi. & de bo. poſ. ex teſta. mili. l. j. Sol. Ibi babet priuilegiũ teſtãdi in expeditione tantũ: hoc eſt, in ipſo actu bellãdi. aliàs nõ, vt hic. ¶ Vltimò nota ꝙ adſcriptus in matricula militum non gaudet priuilegio militari, niſi exerceat artem. De hoc habuiſtis ſ. de ſacroſan. eccle. l. qui ſub prætextu.

NEquidam.[i] Miles non militans. nõ gaudet priuilegio militari. h. d. Facit quod habuiſtis ſ. eo. l. j. ff. de teſta. mili. l. vltima.

LIcet.[k] Pupillus, licet ſit tribun⁹ militum, non poteſt facere teſtamentum. hoc dicit.

Qui teſtamenta facere poſſunt, vel non. Rubrica.

LEX I.

1 QVanquam.[l] † Qui habet bona cõia cũ alio, non prohibet facere teſtm̃. h. d. ¶ Opp. monachu: habet bona in communi, tamẽ nõ teſtat: vt in aut. ingreſsi. ſ. de ſacroſan. eccl. Reſpõ. Monach⁹ habet bona in cõmuni, quę cõmunio eſt omnibus vt vniuerſis:
2 hic verò eſt cõmunio plurib⁹ vt ſingulis. ¶ † Vltimò no. ex hac lege quod cõmune[m] eſt, meum eſt, quantum ad diſpoſitionem partis meæ. Dixi plenè in l. ſerui electione. §. j. ff. de leg. j.

LEX II.

SIs, qui. Ex eo ꝙ qs ſe interfecit, teſtamentum non irritat, ſi hoc metu futuræ pœnę nõ facit. h. d. In iſta materia glo. tua diſtinguit: & de bonis eorum qui mor. ſibi conſci. l. j. & vide gloſ. tuam.

d ❧ POMATES. ¶ In teſtamento. la ij. moderni Mediola. in rubr. ff. ad Trebel. in princi. ibi adde etiam quòd prædicta opinio notatur ex iſto tex. quòd in quibus ceſſat Falcidia. vide per eos.

e ¶ Reſeruare. Adde per Pau. de Caſ. hic, & Barto. conſi. incip. quæritur, & in dubium reuocatur vtrum Franciſcus.

f ❧ P. P A V. P. ¶ Cauſa cognita. Quæ ſint iuſtæ cauſę ponit Bart. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de ijs qui not. infa.

g ¶ Milites. Adde quòd Paulus de Caſtro, dicit Speculato. allegare hunc tex. in ti. de inſtru. cau. & fide. ibi: in clypeo, quòd literæ quæ reperiuntur ſculptę in iſtis lapidibus marmoreis, probant cõfinia. quod ipſe dicit ſingulare. Tu dic hoc verũ, cum tẽporis longinquitate: vt eſt gl. in c. cũ cauſam. de proba. & in c. ad audientiam. el ij. de præſcr. & in c. cũ olim. de cẽſi. xxiiij. q. ij. c. ſanè. Et ita tenet Bal. conſi. cccxlix. j. volu.

h ¶ Rogati. Adde ꝙ per hoc tenuit Ro. conſi. cccvj. ꝙ in teſtamento ad pias cauſas teſtes debẽt eſſe rogati: quia eodem modo in teſtamento militis, præter quã in cõflictu belli. Allegat Lapũ ita tenere alleg. xxx. q Lapus dicit eſſe tex. in c. relatũ. el ij. de teſta. ibi cõuocatis.

❧ P. P A V. P.

i ¶ Nequidam. Vide do. Franc. in conſil. xij. in princi.

❧ P. P A V. P.

k ¶ Licet. An autem poſsit eſſe notari⁹ vel miles, vide Bar. in l. j. C. de muner. & hono. non continuan. lib. x. Et an poſsit eſſe rex, miles, vel Imperator, vide addit. Alex. in l. etiã. C. de muner. patri. lib. x. Itẽ an princeps poſsit cũ pupillo diſpenſare, vt poſsit teſtari, vide Iaſ. ĩ l. reſcripta in ij. col. C. de pręcib. Impera. offerẽ. An autem poſsit diſpẽſare vt poſsit cõtrahere, vide Aretin. in l. mora. in princip. in ij. col. de acqui. hære.

k ¶ Licet. Adde quòd allegatur hæc lex per Io. And. in tit. de tutore. ꝙ ſi pupillus eſt Rex, nedum tẽpore pupillari regnum debet gubernari per tutores: ſed etiã poſt pupillarẽ ætatem per curatores. De quo pulchrè per Oldra. à quo Ioan. Andr. habuit conſilio lij. incipiente, quæſtio talis, an tutela Regis.

l ¶ In l. quanquam. vide Ludo. Roma. conſi. ccxix. vtrum non habens bona poſsit teſtari. And. Barba.

m ¶ Quod eſt commune eſt meum. Adde quòd Bal. dicit quòd ſi ſtatutum puniat in duplo plus vulnerantem aliquem in domo ſua: & aliquis vulnerauit aliquem, qui habebat domum communem cum alio, quòd habebit locum pœna ſtatuti: quia debet intelligi in domo ſua: ideſt, ſuæ habitationis. Si autem domus fuiſſet communis inter vulneratum, & vulnerantem, non haberet locum ſtatutum ratione æqualitatis. l. ſed & milites. §. quandoque autem. ff. de excuſatione tutorum. Hoc idem tenet Floren. de Bon. in l. Sabinus. ff. communi diui. Alber. de Roſa. in tracta. ſtatu. in j. parte queſtio. clxxxij. & Pau. de Caſtr. conſilio cccl j. & vide Felin. qui hoc reaſſumpſit in diſtin. j. c. ius naturale.

Senium

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Senium. Adde an filiusfamiliàs poſsit teſtari ad pias cauſas, plenè per Pau. de Ca. conſi. ccj. Et an filius conſentiente parte poſsit donare alteri filio, & ſic fratri, vide Old. cōſi. xxvj. Et filius donans rem patris conſentētis vxori ſuæ, cauſa mortis, qui pater promittit per ſtipulationem poſt mortē filij tradere vxori: an mortuo filio pater pœnitentia ductus poſsit reuocare, vide Pet. de Ancha. conſilio lxxvj.

SEnium.[a] Aetas, vel corporis infirmitas, quæ mētē nō alienat, teſtamenti factionē nō impedit. h. d. ¶ Opp. ad ſi. & videt̃ ꝙ filiusfa. pōt cōdere vltimā volūtatē: vt ſ. de do. cā mor. l. tā his. §. j. So. 1 †bene pōt cā mortis donare, non aūt teſtari, vel codicillari. Ratio propria eſt, quia donatio cauſa mortis magis accedit cōtractui, quā vltimę volūtati. & nota in l. ij. circa prin. de do. pręleg. Sed quę eſt ratio ꝙ non pōt teſtari[b]? Dicit glo. quia teſtamentifactio eſt publici iuris: donatio eſt iuris priuati. Iſta ratio videt̃ magis in contrariū. Nā in his quæ publici iuris ſunt, nō curat̃ patria poteſtas: vt l. nam ꝙ, in prin. ff. ad Tre. Sol. dicūt doc. in his q̃ publici iuris ſunt, in qb⁹ repreſentat̃ duplex pſona, nō curat̃ patria poteſtas, vt in cōtrario: vt puta, filius pōt eſſe iudex, pōt eſſe tutor: quia duplicē pſonā repſentat vnā vt priuat⁹: aliā vt iudex. vna vt Titi⁹: aliā vt tutor. Sed in factione teſtamēti non repreſentat̃ niſi vna pſona: iō pr̃ia ptās curat̃. Addit gloſ. aliā rōnē: qa vltima volūtas nō pōt ꝓcedere ex alieno arbitrio: vt l. captatorias. ſ. tit. j. ſed contractus ſic: vt l. fi. ſ. de cōtrah. emp. ſed donatio cā mortis accedit contractui, vt ſ. dixi. ergo &c.

SI frater. Minor xiiij. annis nō poteſt teſtari: ſecus ſi ſit maior. hoc dicit.

EVnuchis. Eunuchus poteſt cōdere vltimā volūtatem. h. d. Quæ eſt ratio dubitandi in hac lege. vide glo. Ratio dubitādi eſt, dicūt doc. qa eunuchus nō videt̃ homo perfectus: ideo videbatur ꝙ teſtm̃ facere nō poſſet. Hęc rō dubitādi nō placet mihi: qa īperfectio corpis nō īpedit teſtamēti factionē: vt l. q man⁹. ff. eo. Et ideo rō dubitādi vr̃ mihi ꝙ ſit iſta, vt ſ. ꝓxi. oſtēdi, ꝙ ętas eſt illa, q̃ eſt īpedimētū ad teſtādū: nec curat̃ vtrū ſit īpotēs vel nō. Hic colligit̃ aliud dubiū de eunucho, & ſit dubiū qn̄ impeditur propter inhabilitatē generādi.

SI quis. Teſtamētū, in quo Imperator inſtituit̃, poteſt mutari. h. d. licet ſecus fecerit cōmune Peruſinū.

CVm hære. In teſtō, cū Prīceps vel Auguſta inſtituitur, ius cōe ſeruat̃. h. d. Vel melius. Prīceps † & Auguſta ī teſtīs ius cōe ſeruāt actiuè & paſsiuè. h. d. ¶ Op. ff. de le. ij. l. quod prin. & l. ſi Auguſtę. Gl. dicit ꝙ hoc eſt verū, quo ad ſolennitatē teſtandi. Tu dic, vt ibi not.

HAc conſultiſsima.[c] Cæci poſſunt vltimā voluntatē cōdere, obſeruatis ſolennitatib⁹[d] hac lege expreſsis. h. d. Rogo ꝙ tu teneas menti iſtā legē, quia poteris habere multū de honore ex ea: quia ſępe hoīes excecant̃ propter infirmitatē vel alia accidentia, & faciunt teſtm̃ de iure cōi & illud teſtm̃ non valet: & ideo no. & tene mēti. ¶ 1 †Op. ꝙ iſtud videt̃ teſtm̃ in ſcriptis: quia ſignat̃ à teſtib⁹: vt l. hac cōſultiſsima. in prin. j. tit. j. Sol. Bene habet ſimilitudinē cū teſtō in ſcriptis, ex eo ꝙ ſignat̃: ſed eſt nūcupatiuū ideo, qa teſtes ſciūt ea, quę in teſtō ſunt, & ipſis teſtibus nūcupat̃. Op. j. ti. j. l. in teſtamētis. Sol. ſpeciale eſt in teſtō cæci. vt debeat fieri teſtib⁹ ita productis.[e] ¶ Vlteri⁹ op. Inſt. de le[e]. §. an hęredis. Sol. Spāle eſt in teſtō cęci, vt añ oīa debeat hæres ſcribi. Quæro hic de duab⁹ q̃onibus. primò dicit̃ hic, ꝙ debet exprimi nomē hęredis cum alijs indicijs. 2 Quęro † qd ſi ſit nomē ita ſingulare, ꝙ nō reperiat̃ alibi, vt Gallo preſſus, qui ſecūdū Cy. hic fuit bidell⁹. Azo. certè tūc nō eſt neceſſe, ꝙ alia noīa ponant̃: qa illud nomē ſufficit. ¶ Quæro, dicit̃ hic ꝙ notari⁹ habet̃ loco teſtis[f], quia debēt eſſe ſeptē teſtes, & notari⁹: & ſi nō pōt notari⁹ haberi adhibeatur octauus teſtis loco eius. ¶ 3 †Quæro, an hoc ſit verū in quolibet inſtrō? Gl. tāgit hic, & vr̃ ꝙ ſic p hāc l. & p l. Domitius Labeo. ff. de teſta. Finaliter gl. ponit quandā opi. Bul. gloſſatoris antiqui, qui fuit Piſan⁹, & dicit veritatē, & ſic diſtinguit: Qñque producit̃ ſcriptura, vt per ipſam ſcripturā probet̃, tāquā per inſtrumentū publicū: & tunc notarius nō habetur in numero teſtiū. Satis enim eſt ꝙ ipſe faciat ſcripturam eſſe publicam: vt in aut̃. de inſtru. cau. & fide. §. oportet. Quandoq; producitur ſcriptura, non vt probet, ſed vt probetur ſcriptura per teſtes: tunc notarius poterit examinari vna cum alijs teſtibus. Ita loquitur hic. ¶ Vltimò nota fi. huius legis pro arengis: quia poteris allegare iſtum tex. in conſi. ſicut iacet &c.

FVrioſum.[g] Furor impedit teſtamentū inchoari, & inchoatū pfici: & valet teſtm̃[h] factum tēpore, quo quis habet dilucida interualla. ¶ No. nihil videtur[i] feciſſe, qui partem indiuidui fecit.

DIſcretis.[k] Surdus. & mutus naturaliter nō teſtantur[l] ſecus ſi accidentaliter, & ſcribere ſciant: ſurdus tamen teſtatur, & mutus, ſi ſcribere ſcit. h. d.

NEmo.[m] Filiusfami. in aduētitijs nō poteſt teſtari. h. d. No. qd̄ dixi in ſummario. Facit quod not. ff. de teſta. l. qui in poteſtate. & ad Treb. l. j. §. in filij.

OMnes. Filiusfa. poteſt teſtari in caſtrenſi vel quaſi caſtrenſi: nec tale teſtamentum querelatur. h. d.

De teſtamentis[n]*, & quemadmodum teſtamenta ordinentur.* *Rubrica.*

P. P A V. P. b ¶Teſtari. Ad faciendum ꝙ filiusfamiliàs poſsit teſtari, vide Cepolam cautela cxxxiiij. eſt in charta xiiij. Et de materia an Galli & Britanni filijſfamiliàs poſsint teſtari? de Aduentijs, vide Bald. in capitulo j. §. ſi duo fratres. de duob. fratr. de benefic. inueſti. Iaſ. in l. ſi. j. eod. in pe. col. & in diſcurſu iſtius legis alia ponit in materia iſta. & alia etiam in iſta lege per eum vide. An autē poſſit filiusfamiliàs teſtari ad pias cauſas de bonis aduentitijs patre conſentiente, vide latiſsimè Barba. in q. ſua ante rub. extra, de teſta. in vij. charta & ſeq. & ibi etiam in xxxix. colū. & ſeq. ponit quid de Gallis & Britannis filijſfamiliàs an poſsint teſtari, & quid de filijs Iudæorum & multis alijs: poſtea in xl. colū. & ſeq. ponit quid de bonis aduentitijs, in quibus patri nō quæritur vſusfructus, an poſsit filiusfamiliàs teſtari de vſufructu patris, patre permittente.

P. P A V. P. c ¶Hac conſultiſsima. Iſta forma etiam ſeruanda eſt in teſtamēto inter liberos. Vide Com. conſi. cxij. & in l. hac conſultiſsima. §. ex imperfecto. j. titu. j. vbi ſcripſi.

d ¶Obſeruatis ſolennitatibus. Adde an hæc ſolennitas debeat obſeruari. qñ cæcus teſtat̃ inter liberos. Bal. Ang. Sal. & Pau. de Caſt. dicūt ꝙ nō: ſed ſecundū diſpoſitionē. §. ex imperfecto. quia qñ ſunt duæ leges diuerſæ, quarū vna eſt in vno ſpecialis, in alio gñalis: altera ecōuerſo, ꝙ illa debet attēdi quā magis viget ratione publicę vtilitatis. Ita voluit Bar. in extra ua. ad reprimendū. in ver. nō obſtāte. ꝓpeſi. An aūt idem ſit ad pias cauſas. Ang. dicit idem ſi faceret legata pijs venerabilibus locis: non autē perſonis pauperibus priuatis: quia propter egeſtatē ſolēt multoties ad delicta declinare. Alex. verò dicit ſe putare indiſtinctè, ꝙ poſsit iure cōi teſtari ad pias cauſas, per c. relatū. & c. cū eſſes. de teſta. latius hic per eā formam ſiue practicam teſtamenti cæci: vide per Spec. in titu. de inſtrumen. edi. §. j. verſi. id autem donare etiam poteſt cauſa mortis, abſque hac ſolēnitate: vt eſt concluſum in conſilijs Bal. iiij. volu. cclxxx. & ſequen.

e P. P A V. P. ¶ Inſtit. de lega. Vide Cepolam cautela ſua ciiij.

f ¶Loco teſtis. Adde quod in ſimili conſuluit Pet. de Ancha. conſil. clxxvij. & cccxxxiij. & in terminis, de quibus hic Bald. conſi. cccxlv. iij. volu per Alex. conſi. cliij. ij. libro.

g POMATES. ¶ Furioſum. ad iſtam l. vide Barb. conſi. lix. col. ij. volu. j. & Alex. cxlj. vol. j. & Ancha. qualiter probetur denunciatio, & ſimilia, & cui incumbat onus probandi, vide Soc. conſi. ſuo xlij.

g P. P A V. P. ¶ Furioſum. De materia hui⁹ legis, & qualiter probetur furor, vide in repertorio. in verbo, furor. latiſsimè Alex. conſi. cxlj. & cōſil. ccxxvij. & ſeq. & cōſi. liiij. vbi ponit differentiam quæ eſt inter furioſum & mente captum vide Aret. in l. j. §. ſi. in vlti. col. de ver. obli. Alexā. in l. ſi cū deeſt. §. ſi maritus. ſolu. mat. Item ꝙ actus factus à furioſo, licet probet̃ ipſum habuiſſe dilucida interualla, non valeat. niſi probetur ꝙ tempore actus eſſet in dilucido interuallo. Vide latè Iaſ. in l. patre furioſo. in ij. ff. de ijs qui ſunt ſui vel alie. iu. Quid autem ſi quis aſſerat vt quotidie ſit ipſum eſſe ſanæ mētis, & talia verba an aliquā fidem faciant: & quid econtra ſi aſſereret ipſum eſſe inſanæ mentis, vide Iaſ. in l. ſeniū. in j. & ij. col. ſ. eod. Alia multa in materia furioſi vide p Iaſ. hic. Itē de furioſo, Phrenetico & ebrio ꝙ non poſſunt teſtari, etiam ad pias cauſas, & qualiter probetur furor, vide Barba. in c ſi. de ſucceſ. ab inteſt. col. ix. & alia in xij. colū. & ſeq. Item de modis probandi aliquē mente captū, vide Decium conſil. lxxxvj. col. vj.

h POMATES. ¶ Et valet teſtamētum. Limita vt per Roma. in repe. aut̃. ſimiliter. in xvij. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas voluntates. j. ad l. Falci.

i POMATES. ¶ No. nihil videtur. Quòd furor ſuperueniens non impedit teſtamentum prius factum valere: facit in ſimili l. certi cōdictio. §. quoniā in ſi. ff. ſi cer. pe. vbi prodigus pōt conueniri ex contractu prius celebrato cum eo, ante bonorum interdictionem.

k ¶ Diſcretis. Adde Ang. conſi. cclvij. & ibi an teſtm̃ ſecundū factum à muto reuocet primum factum in ſana mente. notatur hic etiam, ꝙ qui nō poteſt teſtari, nō poteſt codicillari. quod inferunt doct. ad q. vſurarij, qui nō poteſt teſtari præter formam c. quāquā. de vſu. in vj. An poſsit donare cauſa mortis. dico breuiter ꝙ Bal. conſuluit ꝙ ſic. & ita refert conſuluiſſe noſtrum collegium Mediolañ. eius conſilio lxvj. j. volu.

l POMATES. ¶ Non teſtant̃. Vide ad iſtā l. per Felin. aliquid in c. in præſentia. col. xx. in ver. quartò quærit. de proba. An autem tales prohibeantur donare: & ſic contrahere, vide Alex. conſi. xij. col. j. vol. j.

m POMATES. ¶ Nemo. vide pleniſsimè Feli. Ro. in rep. aut̃. ſi Pr. in iij. col. xiij. ſpeciali inter piā cauſam, & vltimam voluntatē. C. ad leg. Falc.

n P. P A V. P. ¶ De teſtamentis. Circa iſtam materiam teſtamentorū vide pulchrā quæſtionē tactā per Ang. cōſ. ccciij. aliàs cccvj. inci. teſtator ſua propria manu ſcripſit eius teſtm̃ in aliquibus folijs, poſtea appa-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ret ea ſolia dediſſe cuidã notario, qui in fine appoſuit annos Dñi indictio
nem, & quibus pręſentibus, & locum & diē: tamē notarius poſtea morit̃,
nec apparet aliter eũ ſcripſiſſe in breuiariis ſuis hoc teſtm̄: an poſsit ſuſti-
neri. Itē de Chriſtiano faciente teſtm̄ apud Soldanũ vel alias gentes exte-
ras. quã ſolennitatē debeat ſeruare, vide Iaſ. in l. ius autē ciuile. in vlti. col.
ff. de iuſt. & iu.

SVMMARIVM.

1 ☞ Conditio teſtis inſpicitur quando examinat̃.
2 Teſtamentum in ſcriptis cōditũ, & manu publici
notarij ſcriptũ, facit fidem abſq; alia publicatiōe.
3 Teſtamentum nuncupatiuum, an poſsit reproba-
ri per ſcripturam. remiſsiuè.
4 Practica proponendi exceptionem contra teſtē,
iudicem, vel ſententiam.
5 Dubitatio viciniæ, an quis ſit ſeruus, vel liber, an
ſufficiat ad habilitandum teſtem.
6 Forma articulandi contra ponentem quem liberũ
vel bonæ conditionis, & famæ.
7 Excipiens contra teſtem, q ſit infamis, debet adde
re cauſam quare ſit infamis.

LEX I.

TEſtes. Iſta lex, iudicio meo eſt
multũm not. Et breuiter
hoc intendit. Communis error facit
ius. ad hoc allegatur. vel aliter: Debet
inſpici conditio teſtis putatiua, eo tēpore, quo ad-
hibetur teſtimoniũ, non poſt. h. d. ¶ Op. j. e. l. hac
conſultiſsima[a]. in prin. So. Fateor q teſtes debent
eſſe liberi verè, vel putatiuè. ¶ Opp. & nunc intro
gl. magnã†. Conditio teſtis debet inſpici tunc, cũ
examinatur. vnde licet tēpore teſtamenti iſte ha-
beretur vt liber, nũc verè ſcitur q eſt ſeruus: ergo
non pōt examinari: vt l. quoniã liberi. §. de teſti.
Huius timore eſt facta gl. mag. hic poſita. & fatet̃
gl. contrariũ, q iſte examinari non poterit. Et ſi di
cis, quomodo procedit hæc lex vt teſtamentũ ha-
beat aliquē effectũ? Gl. legit duobus modis princi
paliter. Et prius ſubdiuiditur in duas. Primò, q lo
quat̃ in teſtamēto nũcupatiuo, redacto in ſcriptu
ram, per tabellionē, qđ probat̃ per ipſum inſtru-
mentũ, abſq; aliqua teſtis examinatiōe. Vnde pro
bat̃ etiã q ſi teſtes erãt mortui infames, vel ſimiles
& ſic nō erat neceſſe, q iſte ſeruus examinet̃: quia
examinari nō pōt. Secũdo modo legit̃, de teſtamē
to nũcupatiuo, non redacto in ſcripturã: tñ cōfeſ-
ſato per aduerſariũ. Dicebat em̃, fateor inſtrumen
tũ ſic eſſe conditũ: tñ dico talem teſtē fuiſſe ſeruũ,
Certè etiã tũc valebit: quia nō eſt neceſſe q teſtes
examinentur. Tertio mō legit̃ in teſtō in ſcriptis.
Iſta lec. tertia nō videt̃ vera: quia teſtamētũ in ſcri
ptis nō probat donec veniãt teſtes corã iudice, &
ſua ſigilla, & ſuas recognoſcãt ſubſcriptiōes: vt l.
ſed ſi quis ex ſignatoribus. ff. quēadmo. teſt. ape.
Facit j. l. proxi. & qđ ibi dicã vobis. niſi diceremus
2 †teſtm̄ in ſcriptis conditũ, & manu publici nota-
rij ſcriptũ: tũc faceret fidē abſq; alia publicatione:
vt no. dicit gl. in l. ij. ff. quemad. teſt. ape poſt prin.
3 & vide gl. tuã†, An aũt nuncupatiuũ teſtm̄ poſ-
ſit de iure probari per ſcripturã, dicemus in l. fi. de
fideicom. ¶ Alij legũt iſtã legē aliter: & dicunt, q
iſte talis teſtis poterit etiã hodie examinari: ponē
do hic caſum, q tēpore iſto quo producebatur, ad
huc habebat̃ loco liberi, & eius ſeruitus non erat
detecta. ¶ Vel aliter poſſumus legere ſecundũ A-
zo. vt ipſe refert Inſti. de te. ord. circa fin. Summæ
huius ti. q etiã ſi eius ſeruitus eſt detecta, poterit
examinari, per hanc legē. Nam nō ob. ff. ad Carb.
l. iij. §. duæ cauſ. quia debes ſcire q oñq; cōditio ali
cuius mutatur ſua culpa, vt quia efficitur infamis
propter delictũ: & tũc nō poterit examinari. Aut
mutatur nō ſua culpa: vt in caſu huius legis, dete-
git̃ ſeruitus ſua abſq; aliquo ſuo facto: tũc iſto nō
obſtante examinari poterit etiã hodie: tunc enim
videt̃ examinatus, cũ fuerit adhibitus teſtis. Et in
hoc videtur velle ſtare Dyn. & Iac. de Are. in l. ad
teſtiũ. §. j. ff. eo. & ibi dixi vobis. ¶ Quæro, quid de
b infami excōicato[b] vel ſimili? Reſpon. idem, q de-
bet inſpici cuius conditionis tũc reputabatur, per
hanc legem. & no. ff. eo. l. j. aliàs l. cum lege. in fin.
c ¶ Vltimò not.[c] mirabilem legem ad practicam,
an ſufficiat q probet̃ à maiori parte teſtis reputatus liber? Spe. in ti. de te-
ſte. tenuit q ſic, in d. §. j. ver. quid ſi tantũ à maiori parte. ar. l. quod maior.
ff. ad munici. Idē tenet Ang. in l. ad teſtiũ. Pro quo facit gl. in l. iij. §. eiuſ-
dē. in ver. fama. dũ gl. dicit, maiorem partē. ff. de teſti. Idē tenet Ray. hic &
Ant. de But. in c. quid per nouale. de verb. ſignifica. Imol. tamen contra.
4 †Hic habetis formã proponēdi exceptionem con
tra teſtem, vel iudicem, vel cōtra ſñiam, vel dictũ
d teſtis. Non em̃[d] ſufficeret ſi exciperes: dico q talis
iudex erat excōicatus: tũc qñ tulit ſñiam, vel erat
infamis, vel excōicatus vel teſtis, cũ tulit teſtimo-
nium, erat infamis vel excōicatus. Sed debes ſcire
q tũc temporis ſic habebatur, & ſic reputabatur.
Hic eſt caſus hic. Et eodē modo debes facere poſi-
tionem. Nã ſi poſitio cōtineret tantũ veritatē, eſ-
ſet impertinēs. hic eſt caſus. Hic vide literã, & ple
nè inſpicias. & dixi tibi in l. ſi arbiter. j. de ſenten.
Item aduerte, q ſufficit probari q eo tēpore, quo
fuit adhibitus, ſic habebat & reputabat̃: nec requi
ritur q probet de tēpore anteriori vel priori de ne
ceſsitate: ſufficit tantũ q illo tēpore probet̃, & de
illo tēpore eſt neceſſe probare. Vide tex. ibi eo tē
pore. Item quia vides q tex. requirit, q in poſitio
ne ponatur de opinione quo tempore requiratur.
Itē dicit tex. à quibus debeat reputari. ſ. ab omni-
e bus[e]. & vide tex. ibi omniũ cōſenſu, &c. Quem in
telligas ab omnibus, qui veriſimiliter debent ſcire
vt puta à vicinis, & notis ſuis. Nam nō requiritur
q tota ciuitas ſic crederet: vt l. cũ quidam. §. quod
dicitur. & ibi no. in ſimili ff. de acqui. hære. Modò
habes articulum formatũ ab Imperatore melius,
quã à Speculatore, q debes dicere. q ſic habebat̃,
& reputabatur eo tempore ab omnibus ſciētibus,
& cognoſcentibus eum. ¶ Quæro vtrum ſit neceſ
ſarium, q aliquis ſit in quaſi poſſeſsione liberta-
tis? Hoc dico pro tanto, quia poteſt reputari, & ha
beri, vt liber, & tamen poſsidetur ab alio: vt ſi eſt
ſeruus fugitiuus: vt l. j. §. per ſeruum qui in fuga.
& l. iij. §. ſi ſeruus. de acqui. poſſeſ. & l. Barbarius.
ff. de offi. præto. Et hæc lex videtur tollere iſtud
dubium: quia non requiritur quaſi poſſeſsio liber
5 tatis: ſed q ſic habeat̃ ab omnibus. ¶ †Quæro, qđ
ſi homines de contra tab. de hoc dubitabant, vtrũ
eſſet ſeruus, vel liber, cùm non habebant eũ pro
ſeruo, neq; pro liberto? Reſpondeo: non ſuffice-
ret ad habilitandum eum ad teſtimonium. Et hic
eſt caſus in fi. ibi: nec quiſquam eis vſq; adhuc ſta
tus quæſtionem mouerit: quaſi dicat, ſi ſtatus eo-
rum iam eſſet reuocatus in dubium. non eſſet ido
6 neus teſtis. Et ideo habes † practicam ſolennem.
quando ex vna parte fit poſitio. q talis habebatur
& reputabatur ab omnibus cognoſcentibus eum
vt liber, vel homo bonæ opinionis, & famæ. Tu
ex aduerſo potes facere articulum cōtrarium duo
bus modis. Vno modo directè, q ipſe habebatur,
& reputabatur ſeruus. vel homo malæ conditio-
nis, & famæ. Vel potes dicere q de hoc erat dubiũ
inter homines cognoſcentes eum, an eſſet ſeruus
vel non: illud enim ſufficeret, vt hic videtis. Ad
f vnum[f] tamen aduerte[g], quia dixi tibi de † infame
g q non eſſet bona exceptio: dico q talis teſtis eſt
7 infamis vel habetur & reputatur infamis ab omni
bus cognoſcentibus eum. niſi addatur cauſa qua-
re: quia in iſtis exceptionibus, quæ continent cri
men, debet crimen exprimi: vt extra de teſtibus.
c. præſentium. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ Qualiter fiat publicatio teſtamenti: & an ſit
neceſſe q originale extendatur. nu. 2.

LEX II.

h PVblicati.[h] Teſtamento pu
blicato adhibet̃ fi
des, licet originale ſit perditum. h. d.
1 Quæro † qualiter fit iſta publicatio.
Vos debetis ſcire q quandoq; teſtamentum ape-
ritur, quandoque publicatur, quando aperitur, fit
ſecundùm ſolennitatem poſitam in l. ij. quemad.
teſta. aper. quando verò publicatur, debent citari
omnes teſtes, & pars cuius intereſt: & eorũ dicta
debet facere redigi iudex in publica documenta:
& tunc

P. PAV. P.

a ¶ Hac conſultiſsima. De hoc qualiter procedat, vide Alex. conſil. xxiiij. col. pe. ver. præterea non ſufficit. vo. ij. Vide etiam Bal. in c. j. an remoueri debeant teſtes, qui pares eſſe dieſierũt.

POMATES.

b ¶ Excōicato. Vide Fel. in c. veniens. el ij. in ver. in gl. fi. ibi aliàs. & ſeq. de teſt. & in c. ij. teſtimoniũ. col. v. in fin. & viij. ſeq. e. ti. Bar. cō ſi. xxix. col. xviij. in fi. & ſeq. volu. j.

c ¶ Vltimò not. Sed à cōtrariũ tenet hic Frã. de Rãp. & Io. de Imo. in l. ad teſtium. §. j. ff. e. Bal. hic. & Lud. idē tenēt hic Raph. & in d. l. ij. And. Barba. Adde tu Bar. ſentire hic expreſsè q infamis occultus admittitur quo ad actus iudiciales. Ita etiam Bal. hic, & in l. j. C. de ſum. tri. & fide catho. & Aret. in c. cũ non ab homine. col. xj. in fin. de iud. Et adde ad Bar. hic quę not. in l. iij. ff. ad le. Iul. repe. Et adde q ignorantia eſt iuſta cauſa faciendi inhabilem habilem etiam in officijs priuatis vtilitate. Ita Aret. in c. poſt ceſsionē. colũ. vj. de probat. poſt Bar. hic quem vide ponentē exēplum in teſte.

d ¶ Non enim ſufficeret. Adde q contrarium tenet Bal. ſufficiat opponere ſpecificè exceptionem q erat infamis ex tali cauſa, abſq; eo q dicatur, reputabatur per text. in c. pręſentiũ. §. teſtes. de teſti. in vj. idem tenet Ful. Rom. & Pau. de caſtr. Adde q contra Bart. hic videtur etiã tenere Ioã. An. Anto. de But. & Abba. in c. fi. extra, de inſti. dũ referunt queſtionē Albe. de Mantua.

e ¶ Ab oĩbus. Adde

f ¶ Ad vnũ. Et vide Lud. Ro. in conſil. ſuo cclxxvj. vbi allegauit iſte dictum Bar. allegauit c. pręſentium. §. teſtes. de teſti. lib. vj. Andre. Barba.

POMATES.

g ¶ Tamen aduerte. Vide omnino Iaſ. in l. turpia. aliàs, Titio teſtatore. in j. & vj. col. ff. de leg. j. & vide Ro. conſi. ccx. inci. in caſu propoſitæ conſultatiōis. Paul. de Caſt. conſ. xxvij. facit qđ vult Bal. in l. ſi quis teſtibus. ad fi. §. de teſti. de opponente exceptionem inimicitię q debet ſpeciem illius exprimere: al's non releuat. & qđ vult Bal. ĩ l. turpia. ff. de leg. j. dũ loquitur de diffamatione. Et multa alia poſſunt cumulari quæ traduntur de exceptione generali, & obſcura p doc. in l. turpia. in prin. & in locis ibi adductis per doc. & Panor. in c. ſolitæ. de teſti. ſpo. & Anto. de Butr. in c. ſuper hoc de renun. & vipe non ab re Felin. in c. fi. col. pe. de except. & Barto. in c. inſinuante. col. iij. de offic. deleg.

P. PAV. P.

h ¶ Publicati. Quæ ſolennitas requiratur in iſta publicatione vel ſimili, vide Felin. in c. Albericus, in princi. extra, de teſti,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

& tunc faciet fidē perpetuam.¹Ita loquitur hic,&
ſt.co.l.ſed ſi quis ex ſignatoribus.¶ Quæro,vtrū
2 †ſit neceſſe ꝙ originale oſtendatur. Hic videtur
caſus ꝙ ſic,niſi ꝓbetur ꝙ ſit amiſſum.& vide tex.
ibi:in caſu qui probatur intercidit &c.Breuiter,ſi
fuit publicatum parte citata,facit fidem perpe-
tuam:nec eſt neceſſe ꝙ oſtendatur originale. arg.
j.de re iudic.l.ſi.in ſi.niſi quis diceret quòd vellet
redarguere de falſo:tunc enim debet produci, vel
probari ꝙ ſit perditum,ſaltem per iuramentū : vt
l.ſi.ſ.de fide inſtru.

LEX III.

EX imperfecto. Notabilitas inſtituti non facit, vt ex teſtamento inutili capiatur hæreditas.h.d.

a SI in nomine. ᵃError in ꝓprio nomine
inſtitutionem non vitiat.h.d.ibi:pro-
prio nomine.ſ.alterius non loquētis:
quia tunc vitiat.l.ſi.j.de hære.inſti.

SVMMARIVM.

1 ☞Aſſeueratio alicuius, non facit eum filium,
qui non eſt.
2 Relictum filio vt filio,ſi non eſt filius non valet.
3 In dubio quis credere præſumitur,quod voce ex-
preſsit.

NEque profeſsio. Qđ relin
quiť vt filio,ſi filius nō reperitur, non
1 valet.h.d.Et ſic habes † hic duo. Pri-
b mum ꝙ aſſeueratio ᵇ alicuius non facit filium eum
2 qui nō eſt filius.Secundò no.†ꝙ relinquitur filio
vt filio,ſi non eſt filius,nō valet.¶ Ad primū opp.
de l.ſi.ff.de proba.Reſpōdeo,ibi non facit eum fi-
c lium,ſed facit præſumptionem ᶜ, ꝙ ſit filius, niſi
probetur contrarium.¶ Secundò oppo.ad ſecun-
dum contra.de hære.inſti.l.nemo.§.j.Sol.Hic lo-
quitur in errante.credebat enim eum filium, cum
non eſſet vel fratrem,cum non eſſet.Ibi enim lo-
3 quitur in ſciente.In dubio†præſumitur quis cre-
dere,quod voce expreſsit:vt l.Labeo.de ſupelle.
lega.& no.in d.l.nemo.§.j.de hęre.inſti.

SVMMARIVM.

1 ☞Verba enunciatiua non diſponunt, in preiudi
cium eius qui grauari non poteſt.

VErba. Verba enūciatiua nō inducūt diſpoſitionē in præ
iudicium eorū , quos teſtator grauare
non poteſt.h.d.Habuiſtis in l.j.ſ.arb.
1 tute.¶ Opp.de l.j.j.de fal.cau.adiec.Sol. †Verba
enunciatiua inducunt diſpoſitionem in præiudi-
cium hæredis,vel alterius,quē quis poteſt graua-
re,vt ibi no.ſecus in eo,quem grauare non poteſt,
vt hic.¶ Oppo.donatarium cauſa mortis pōt quis
grauare:vt d.l.ab eo.j.de fideicom . ergo iſta ver-
ba,in eorum præiudicium,operantur. Timore hu
ius hæc lex legitur duobus modis. Vno modo in
donatione inter viuos : & tunc propriè procedit
ſummarium quod vobis dedi. Alio modo in dona
tione cauſa mortis: & tunc talia verba non præiu
dicant veritati,quin donatio fuerit facta:ſed indu
cunt diſpoſitionem.Ita dicit glo.

SVMMARIVM.

1 ☞Error ſcribentis,ꝙ non vitiat teſtamentum.
2 Error notarij quomodo probatur.

d ERrore. ᵈError†ſcribentis nō vi-
1 tiat teſtm̄.h.d. ¶ Opp.ff.
de hære.inſti.l.j.§.ſi autem.Sol. Dicunt
quidam : ſecus eſſet,ſi diceret,ſcilicet hæres eſto,
e ſed ſolùm diceret,Titius ᵉ:Tu dic ꝙ lex contraria
loquitur,quando ipſe teſtator omiſit : hic loqui-
tur quando omiſit notarius.Et eodem modo po-
teſt reſponderi ad vltimam legem.ff.de iure codi-
2 cil.Sed†qualiter probabiť ᶠ hic error notarij? For-
f tè per duos teſtes ᵍ: & l.quoties.in princi.& §.j.ff.
g de hære.inſti.vel fortè ex his quæ præcedunt vel
ſequuntur.Circa quod vide l.not.& quod ibi no.
ff.de leg.ij.in l.cùm proponebatur.& in l.ſi libra
rius.de regu.iur.

a ¶Si in noīe. Et vide elegans conſiliū Barto.cxl.incipiē. Mar.Barontij.pro iſta l.vbi loquitur de errore nominis. And.Barb.

✠ *P.PAV.P.*

a ¶Si nomine.Quid aūt in teſtibus. vide Bal.in rub.quid ſit inueſti.

b ¶Aſſeueratio. Adde an proſit, vel noceat filio aſſeueratio patris vel matris,vide plenè per Bar.in l.j.§. Iulianus.ff.de lib.agno. & in l.filium.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur,per Cy. & Bald.in l.ſi vicinis. C.de nupt.& in c. Michael . de filijs præsby.& in c.per tuas.de ꝓba.& per Bar.in l.nō pōt.ff. de adop.per Bar.cō ſil.xij.volu.iiij.

✠ *P.PAV.P.*

c ¶Pręſumptionem. Vide Socin.latè in l.falſ.in prin.ff.de condi.& demon.

d ¶Errore. Et vide Lud.Ro.in cōſ.clxxviij.de errore teſtōris.Andr.Barb.

✠ *P.PAV.P.*

e ¶Diceret, Titius. Vide ad Bar.ī l.j.§.ſi.ff.de hære. inſti.

✠ *P.PAV.P.*

f ¶Probabitur. Vide Alexand.conſi. cxl.

g ¶Per duos teſtes. Adde quòd qn̄ agitur de probādo aliqđ extrinſecū teſtamēti ſufficit ꝓbare ꝑ duos teſtes, vt hic per Paul. de Ca.& clari⁹ ꝑ Old. conſil.ccxcvij.

h ¶Si nō ſpāli. Vide ꝓ hac l.Bar.in conſil.ccxliiij.inci. ſecūdum conſuetudinē Venetiarū. Andr. Barb.

h ¶Si nō ſpāli. Adde quod inducit hæc lex ad quæſtionē : an ꝑ ſtatutū,vel cōſuetudinem poſsit induci vt valeat teſtamētū corā duobus teſtibus. & do. Alex.dicit ꝙ magis cōis opin.eſt ꝙ ſic,ꝑ hūc text.& ꝑ l.ij.j. queadm. teſt. ape.Bal.tn̄ hic quē ſequiť Paul.de Ca. dicit, & nec per ſtatutū nec ꝑ cōſuetudinē pōt fieri quòd in teſtamētis ſuffi-

CAſus. Propter neceſsitatem iuris di
ſpoſitio ſuſpenditur ad tem-
pus non in totum tollitur.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Teſtes debent eſſe in conſpectu teſtatoris : &
non ſufficeret ſi cortina eſſet in medio.
2 Teſtamentum factum ſecundum formam ſtatuti
huius ciuitatis,valet vbiq;.

h SI non ſpeciali. ʰQuando fit teſtamētum,
teſtes debent eſſe in conſpectu teſtatoris
1 niſi ex priuilegio aliud ſit conceſſum.h.d. ¶ †No.
i ergo ꝙ teſtes debent ⁱ eſſe in conſpectu teſtatoris:
k & ſic non ſufficeret ſi eſſet cortina ᵏ in medio.De
hoc videtur tex.in.l.ij.§.idem Labeo.de aqua plu.
2 arcen.Ideo debes ſcire†ꝙ hic videtur caſus, ꝙ te-
ſtamentum factum in ciuitate iſta,ſecundùm for-
mam ſtatuti huius ciuitatis,tenet vbiq;. Tene mē
ti.dixi in l.cunctos populos.ſ.de ſum.tri.

SI teſtamentum. Teſtamen-
tum validum propter reſcriptū Princi
pis,non debet reſcindi.h.d.

NOn idcirco. Furtū teſtamenti non irritat te-
ſtamentum.h.d.breuiter iſta lex.

SVMMARIVM.

1 ☞Raſura,vel quaſſatio,quādo attendatur,& red
dat teſtamentum ſuſpectum.
2 Cancellatio fauore libertatis, & in relictis ad pias
cauſas,præſumitur inconſultè facta.
3 Practica,quando inſtrumentum eſt interlineatū,
vel raſum , vt notarius inſtrumentum conficiens
de hoc faciat mentionem.

l SI vnus. ˡDefectus ſolennitatis, facit teſtm̄ deficere. Raſura
verò,vel interlineatio facit vt perueniať
ad veritatis indaginē. h.d.in ſumma. ¶ Opp. licet
raſura ſit in vno loco.alia pars teſtamenti ſuſpecta
non redditur:vt l.ſi ex falſis.ſ. de tranſac. Sol.in-
telligas ꝙ hic erat raſura in aliquo loco ſuſpecto
circa annos Domini , vel hæredis inſtitutionem.
¶ Oppo.de l.fin.j.de edi.diui Adria.tollen.vbi te
ſtamentum raſum reſpuitur vel cancellatum.Sol.
1 †Et hic aduerte:quia aut agitur poſſeſſorio : & te
ſtamentum raſum & interlineatum reſpuitur, nec
peruenitur ad veritatis indaginē:vt l.contra.Aut
agitur petitorio : & tunc ſi quidem raſura non eſt
in loco ſuſpecto,non curatur:vt ſ.de tranſact. l.ſi
ex falſis.Si eſt in loco ſuſpecto,peruenitur ad ve-
ritatis inueſtigationem,vtrum factum fuerit con-
ſultè,vel non:vel volente teſtatore vel nō:vt hic.
2 ¶†Sed quæro,quid in dubio,apparet cancellatio,
ſed non apparet qualiter fuerit facta. Lex videtur
dicere ꝙ fauore libertatis in dubio præſumitur in
conſulte deletum : aliàs ſecus:vt l. proxi.§.fin.de
his quæ in teſtamen.delen. Et idem eadem ratiōe
in relictis ad pias cauſas.Et ita conſului hoc anno
in quodam teſtamento,in quo erāt relicta ad pias
cauſas: & in parte erat cancellatum.& in parte nō.
3 Propter tollendas autem†iſtas dubietates, intro-
duxit communis practica:vt facientes inſtrumen
ta,vel teſtamentum dicant, & quod ſuprà interli
neatum eſt in tali loco,& quod raſum eſt in tali lo
co,vel quod cancellatum eſt in tali loco,mea pro-
m pria manu ᵐ feci:vt l.j.de his quæ in teſt . delen.&
tene menti hoc.

TEſtandi. Nemo poteſt facere
ne leges in ſuo teſta-
mento locū habeāt.h.d. iſta bona lex.
De hoc dic vt in l.nemo pōt. ff. de le.j.

n NOn codicillum. ⁿ Ex anteriorib⁹ ꝓbať vltima volūtas. Vel ali-
ter q hæredē facit, vř velle teſtari.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Solennitas verborum in teſtamentis reijcitur.
2 Verbum,volo,eſt verbum directum.
3 Teſtamentum poteſt ſcribi in membranis, ſiue in
chartis de papyro,ſiue in tabulis.

ciat minor numerus quinq; teſtium vt l.ſi.j.co.ibi: minus aūt nullo modo concedimus:idē videť voluiſſe Old. conſi.ccxlviij.

✠ *P.PAV.P.*

i ¶ Teſtes debent. vide Cepol . cautela. ccl.

k ¶ Cortina. Adde non ſic in actibus inter viuos:qa non requiritur ꝙ videāt cōtrahētes , ſi vocē habēt eorū notam. Ita hic Pau. de caſ. videtur intelligere gl.in l.ij.§.idē Labeo.ff.de aqua plu. arcen. Fallit in quibuſdam caſibus no. per gl.in l.ſi. §.ſin. aūt.de iur.delib. in gl.ꝗ incipit, no.ar.

✠ POMATES.

l ¶Si vnus. Iſte tex. allegatur per doct. in l.nemo poteſt. ff.de lega.j.pro illa opi.ꝙ numerus ſeptē teſtiū ſit ſolennitas ſpālis, nō probatoria:& ibi allegatur per Moder. Mediolanē . in xx. col.& vide iſtam l. ſi vnus.per Alex ſ. conſi.cxxxiij.colū. viij.vol.iij.

m ¶Mea propria manu. Adde ꝙ Bal.limitat verū. cū illa atteſtatio eſt de corpore inſtrumenti: qa facta ante ſubſcriptionē notarij, vel appoſitionē ſigni,quia tūc habet diē & teſtes : ſec⁹ ſi poſt, vel in margine : qa caret die & teſtibus: & ipſe idē notarius potuiſſet facere ex interuallo & falſo: ideo nō ſtatur qđ dictū dicit Pau.de caſ.mēti tenendū.Idem voluit Io.An.in titu. de inſtru . edict . §. oſtenſo . in addi.inci.dicit Blandinus, & idē tenet Alex. hic in ſi . & clarius Pau.de caſt. conſil. xxxviij.in ſi.vbi refert Io.And.vbi ſ. & Bald.in l.noſtrā. & vide etiā Pet. de Anc. conſil . ccxiij. Bal.conſi.xj.ij. lib.

✠ POMATES.

n ¶Non codicillum. Iſtum text.allegauit Barto.in l.j.§.ſi quis ita.ff. de verb. obl.circa medium.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ❧ P. P A V. P. ¶ Quoniam. Circa deciſionem hui⁹ legis q balbuties poſsit teſtari, vide Alex. latè conſi. cccxl. Vide quæ habes ad Bar. in l. iubemus. j. cod.

b ¶ In l. non dubium. Adde Ludo. Ro. in conſi. ccxix. And. Barb.

c ❧ POMATES. ¶ Non nocet. Tamen in perſonis de vſura, & malitia ſuſpectis: quia tũc cautela adhibita magis de vſura ipſum redarguit. Ita Ancha. conſil. cclviij. incipien. in Chriſti nomine repetito in fi. conſilij. & vide ad iſtã regulã Cepol. conſil. xxij. colũ. fi. in fine.

d ¶ Inſinuatio. Adde qualiter fiat inſinuatio donationis. Old. cõſi. ccliiij. & quia dicitur, q hæc inſinuatio debet fieri corã iudice ſeculari, Quid ſi eo caſu quo eſt neceſſaria citatio partis, altera pars eſt clericus: quomodo poterit fieri coram iudice ſeculari, qui non poteſt clericũ citare? Bal. poſt multa cõcludit, q nõ poterit clericũ citare: quia nõ citat vt ipſe præciſè cõpareat. quo caſu non poſſet. Et ita debet intelligi contraria: ſed citat vt compareat ſi vult aliquid dicere in cõtrariũ: quo caſu ſi compareat aliquid dicturus in contrariũ dicitur potius actor quam reus: quia dicitur reus voluntarius poſtquã non cõpellitur cõparere. & ita dicit Paulum cõſuluiſſe Florentiæ licet nõ vidiſſet Bal. hic idem tenet Sali. vt refert Alex. in l. conſulta. j. co. & Ang. in l. j. §. hęc ſtipulatio. videtur idẽ voluiſſe ff. ſi cui plus quam per l. Falcidiam.

❧ POMATES.

e ¶ Omniũ. Nota q pro Principe & iudice pręſumitur, & vide aliqua in ſimili per Alex. conſil. lxiiij. col. ij. vol. iiij. & conſil. lxxxvj. in fi. vol. iiij. & aliquid ad iſtum tex. per Barba. conſi. j. colum. xj. volu. j. & vide etiam aliquid per Felin. in c. in cauſis. colum. ij. de re iudi. Extende iſtam leg. vt per Felin. in c. cum noſtra. in iiij. corollario. de reſcript.

f ¶ Coram iudice. Adde q Pau. de Caſt. vult hic, q teſtamẽtum factũ apud acta corã iudice ordinario, abſq; teſtibus, valeat: ſicut alia acta per iudicis præſentiam. l. in dona. j. de dona. Bal. autem vult q ſit ſpeciale in teſtamẽtis, q rèquirantur ad minus tres, per l. ſancimus. j. co. ſed Pau. dicit, q probatur contrarium, dum tex. ibi dicit non minus tribus. vel inter acta miniſtrauerit. & ſic loquendo alternatiuè vult, q acta habeant vim tot teſtium, quot requiruntur, & hoc dicit placere Rapha. adde, q donatio facta à principe, non eget inſinuatione, vt conſuluit Bal. conſi. clxvij. j. li. vbi refert Bar. ita conſuluiſſe in caſu domi. de vrſinis.

g ❧ P. P A V. P. ¶ Scrinio pectoris. Secus tamen præſumitur in ſtatutis vel conſuetudinibus de quo cum duabus limitationibus vide Iaſ. in l. ſcripturæ. in iij. col. C. ſi contra ius vel vti. pub.

h ¶ No. quartò. Vide tex. pro hoc dicto in c. cũ acceſsiſſent. de conſti. & ibi do. Abb. qui reducit ad concord. vide Bal. & Salice. in l. ſi vt proponis. ſ. de nupt. & ibi remiſi latè ad Bal. & vide Bald. in tit. de pace Conſtan. in prin. & ibi latè remiſi. & vide quæ dixi in d. c. cũ acceſsiſſent. Andre. Barb.

a QVoniã. [a] Verborũ † ſolẽnitas in
1 teſtamento reijcitur. h.d.
Præmitte ad euidentiã, quis eſt caſus re-
ctus & qs obliquus, vel reflexus, ſeu inflex⁹, ſecũ
2 dũ grãmaticos. Not. q † verbũ, volo, eſt verbũ di-
rectũ, licet Iac. de Are. dixerit contrariũ in l. Scæ-
3 uola. ff. ad trebel. No. vltimò † in quacunq; mate-
ria ſcribatur teſtamẽtum, ſiue in membranis, ſiue
in chartis de papyro, ſiue in tabulis non eſt curan-
dum: vt l. j. in prin. ff. de ſecun. tabulis.

SVMMARIVM.

1 ☞ Agnitio vnius legati, qualiter ĩtelligatur eſſe facta.

2 Agnitio vnius legati, an præiudicet in alijs legatis non agnitis

b NOndubium. [b] Dignitas honorati
nõ facit inutilem diſpoſitionẽ. & pro
batio hęredis cogit eũ ad legati præſta
tionẽ. h.d. ¶ Quæ eſt ratio primi dicti: dicit gloſ.
q videtur eſſe homo non ſanæ mentis, qui hære-
dem inſtituit Imperatorẽ. Vel aliter, & melius: ra
tio dubitandi eſt quia ſicut poteſt cõtrahi cũ iſtis
hominib⁹ in dignitate poſitis, vt ſ. de cõtracti. iu.
l. j. ita videbatur, q nõ poſſent hæredes inſtitui, nõ
curo. Dicitur hic in fi. q ſi hæres agnouit legatum
1 inualidũ, cogitur præſtare. ¶ Quæro qualiter † in
telligatur eſſe facta iſta agnitio. gloſ. dicit duobus
modis ſoluẽdo ſcilicet, vel ꝓmittẽdo. In eo quod
dicit, ſoluẽdo: dicit verũ in ſe, ſed nõ videtur con-
gruere huic legi: quæ dicit, implendi neceſsitatẽ
habet. Nam cũ iam ſoluendo impleuerit, liberatus
eſt ab omni neceſsitate, niſi dicas, q cogitur pro fu
turo tẽpore ĩ legatis annuis: vt l. j. j. de fideicõ. ſed
illud nõ habet locũ, niſi in legato alimẽtorũ. Tene
ergo illã, q agnouit promittẽdo: vt l. fi. j. ad l. fal.
2 ¶ Quæro vtrũ † agnitio vnius legati præiudicet in
alijs legatis nõ agnitis. Videt̃ q ſic: vt j. ad l. Falci.
aut̃. ſed cũ teſtator. Gl. determinat cõtrariũ, & ni-
hil allegat. Ad aut̃. reſpõdeo, q ibi teſtamentũ va
lebat: licet hæres eſſet nimis grauatus vide gl. vlti
mã. & aduer. ¶ Quãdoq; teſtamentũ, vel legatum
deficit, propter fauorẽ alicuius: Exẽplum filio prę
terito, teſtamẽtum eſt nullũ fauore filij, certè ipſe
filius poteſt approbare teſtamentũ, ſi vult: vt l. fi
lio præterito. ff. de iniuſto teſtamẽ. dixi vobis in l.
poſthumo. de bon. poſſeſ. cõtra tab. Itẽ, quãdo le-
gatum defalcatur per fal, iſtud eſt fauore hæredis,
q legatum vltra dodrantem non valeat. certè hæ
res, ſi vult poteſt approbare teſtamentum: vt in
aut̃. ſed cum teſtator. ita & vult dicere gl. dum di-
cit: q ibi loquitur &c. Et quandoque eſt teſtamen
tum nullum, propter defectum ſolennitatis: tunc
illud teſtamentum non approbatur, vt teſtamen-
tum: ſed bene poteſt hæres ſe obligare ad ſoluen-
dum, & teneri obligatione noua: non autem põt
teſtamentum approbare. hic eſt tex. & glo.

c TEſtamentum. Solemnitas omiſ
ſa, vitiat diſpoſitionem: & abũdãs cau
tela, non nocet. [c] h.d. ¶ No. q abũdans
cautela non nocet.

d TEſtamenta. Inſinuatio [d] facta coram non com-
petenti iudice, vitiat inſinuationem. h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Teſtamentum factum coram principe, probari poteſt per duos teſtes.
Item teſtamentum factum coram iudice.

2 Imperator habet oĩa iura in ſcrinio ſui pectoris.

3 Teſtamentum factum cum conſenſu Principis, ſine eius conſenſu reuocatur.
Statuta Spoletana cõfirmata per rectorem duca- i
tus, poſſunt ſine eius conſenſu reuocari.

4 Teſtamentum probatur eo ipſo eſſe nullum, q nõ detegitur aliud eſſe factum.

5 Teſtamentũ ſatis eſt, q producatur corã iudice cauſa inſinuandi: licet iudex aliquid non dicat.

e OMnium. [e] Teſtamentum factũ corã Principe, vel corã
alio iudice, poteſt probari cũ duobus teſti
bus. h.d. Primò ponit vnum dictum. Secundò il-
lud probat per argumentũ à minori. Tertiò remo
uet vnum dubium. Quartò remouet aliud dubiũ.
Quintò Imperator exhibet ſe omnibus. Sextò
ſtatuit per duos teſtes poſſe probari. Partes vide-
bitis legendo literam. Secunda ibi, ſicut ergo. Ter
1 tia ibi: nec ſane. Quarta ibi: omnibus cm̃. ¶ † Not.
q teſtamẽtum factum coram Principe poteſt pro
bari duobus teſtibus. ¶ Secundò no. idem in teſta
f mento facto coram iudice. [f] ¶ Tertiò nota † q Im
g perator habet omnia iura in ſcrinio pectoris [g] ſui.
g ¶ No. quartò [h] † q licet teſtamentum ſit factum de
h conſenſu principis, poteſt bene reuocari ſine eius
3 conſenſu. Quod facit ad quæſtio. vt ſtatuta quæ
ſunt in ducatu Spoletano cõfirmata per rectorem
i ducatus, poſsint ſine eius [i] conſenſu reuocari. De
hoc dixi plenè in l. omnes populi. de iuſti. & iur.
4 ¶ Vltimò no. † q probatur teſtamentum eſſe nul
lum eo ipſo, q detegitur aliud poſtea eſſe factũ. in
ver. cum hoc. ſuper ver. comprobetur. & vide glo.
in ver. comprobetur. quam tene menti. ¶ Opp. ſ.
eo. l. publicati. & ſ. l. proxi. So. Quicquid dicat gl.
hæc eſt veritas. Quandoq; loquitur de teſtamẽto
fiendo: & iſtud poteſt fieri coram Principe, & co- k
ram quolibet iudice. Quandoq; loquitur de teſta
mento iam facto inſinuando: & ita loquitur cõtra.
5 ¶ Item no. † tu Peruſine, ex hac l. in tertia particu
la, q ſufficit q teſtamentũ producatur coram iudi
ce cauſa inſinuãdi: licet iudex nihil dixerit. Et ita
videtur mihi q practicent hic aduocati, ex forma
cuiuſdam ſtatuti. ¶ Vltimò vide gl. ſuper ver. cõ-
pletum. & tene menti tu iuuenis.

NOlumus. Teſtamẽtum primũ
nõ rumpitur p aliud
minus ſolenne: licet in eo fuerit ſcriptus
Imperator, vel alia perſona in dignitate poſita.
hoc dicit.

k HAc conſultiſsima. [k]
Forma teſtamenti in ſcriptis traditur hac
lege. h.d. vſq; ad §. ex imperfecto. & aliter cõgruè

i ¶ Sine eius conſenſu. Adde q contrarium tenet Bal. hic, quia eadẽ ſolẽnitas requirit̃ in deſtructiõe. quę in cõſtructiõe ar. l. ſi vt proponis. ſ. de nupt. tñ cum opi. Bar. trãſit Ful. Sal. & Paul. de Caſ. qui p hoc alle. in fi. q voluit Io. An. in nouel. in c. j. de his quę f. à ma. pte ca. q ſi canonici iurãt ſeruare ſtatuta, intelligit̃ quouſque durabũt & poſſunt ſtatuta reuocare: nec ſunt periuri cum de natura ipſorum ſit q reuocari poſsint ſicut teſtamenta. Adde q ꝓ hoc etiã facit, quod ipſe Bal. conſuluit. conſ. c. iiij. li. q ſi ſit data certa forma in teſtando, q illa non requiritur in cancellando.

❧ P. P A V. P.

k ¶ Hac conſultiſsima. De materia huius teſtamẽti in ſcriptis ad prouidẽdũ ne ſi vnus teſtis moreretur ante teſtatorẽ, teſtm̃ annullatur, vide Cepol. cautela. cij. Item ad faciendũ q legata debeantur ex diſpoſitione facta coram duobus teſtibus, vide Cepolam cautela cxlij. Item in materia regulę q oĩno ſolẽnitas requiſita à iure faciat actum eſſe nullũ, vide Fe. in c. qm̃ frequẽter. in iij. col. ver. attẽde ad me. extra, vt lite nõ cõteſt. & in ſeq. co. notabiliter limitat. Itẽ an ſeptẽ teſtes requiſiti ſint de forma ſubſtantiali, vide Iaſ. in l. ij. in ij. col. de bon. poſ. ſecun. tab. Et ibi poſtea ponit duos caſus, in quibus ſufficiũt duo teſtes. Itẽ qñ requirit̃ aliqua ſolẽnitas in actu, ſi fiat ea omiſſa, ſit nullus, nec ſufficiat ſi poſtea interponatur ſecus ſi requirit̃ poſt actũ. Vide & declara vt per Iaſ. latè in l. vniuerſis. in pe. & vlt. col. C. de precib. Imper. offer. & ibi vide alia ad Bar. Itẽ regula, de qua hic q forma non ſeruata &c. limitatur non procedere quãdo forma omiſſa nõ eſſet magnæ importãtiæ, vide Iaſ. in l. vniuerſis. C. de precib. Imp. offer. vbi etiã ponunt exemplũ. faciunt ea, quæ de omiſsione leuis ſolennitatis habes ad Bar. in l. j. §. ſi. de ven. inſpic. Item q omiſsio ſolennitatis requiſitę à cõſuetudine ita dicit̃ ſicut ſi à iure vide Fel. in c. j. ĩ ij. no. de ſpõ.

summari

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſummari non pōt. ¶ Opp. quòd nō [a] requiratur q đ teſtes ſint rogati: [b] vt ſ. de teſt. milit. l. milites. Sol. Specialis caſus. eſt ibi. ¶ Opp. ꝗ non requirantur ſeptem teſtes: [c] vt ſ. eo. l. omnium. & j. eod. l. fina. Solu. regula eſt iſta: ſed fallit in caſibus, in quibus pauciores quandoq; ſufficiunt: quod dic vt in gl. ¶ Oppo. ad illud quod dicit, quod nullo actu contra. j. eod. l. cum antiquitas. Solu. Illa iſtam determinat.

SVMMARIVM.

1 ☞ Teſtamentum imperfectum ratione ſolennitatis, valet inter liberos.

2 Teſtamentum imperfectum ratione voluntatis, non valet etiam inter liberos.

3 Teſtamentum inter liberos probatur duobus teſtibus etiam fœminis.

Ex imperfecto. [d] Quod à modo ſequitur, eſt notabile: qa ſingulare eſt. Breuiter h.d.
1 Teſtamētū † imperfectū ratione ſolennitatis valet, quo ad liberos tātùm [e]. h.d. Teneas bene mēti hunc §. quòd imperfectū teſtm̄ inter filios valet. Facit de iur. deli. l. ſi ſuus. ¶ Opp. ff. de confir. tut. l. qui à patre. Solu. dicūt quidā hanc ſcripturā teſtamēti imperfecti eſſe codicillū, non teſtamentū. Truffa eſt glo. dicit, illa l. qui à patre. corrigitur per hāc l. & per l. inter oēs ſ. fami. erciſ. Idem videtur gl. in l. ij. ſ. de confir. tuto. Contrarium videtur tenere gl. ſ. de teſta. tutel. l. j. in gl. magna. & illa eſt vera, ꝗ illa lex non corrigatur. Nam tutor eſt extranea perſona: & priuilegium filiorum non debet redundare in pręiudicium tutorū vt l. impuberi. ff. de adminiſtra. tuto. ¶ Item oppo. de l. peto. §. mater. ff. de leg. ij. Solu. vera eſt illa, ꝗ ibi teſtamentum erat imperfectum in omnibus, præter quā quo ad dationem tutoris.

2 ¶ Quęro circa iſtū no. §. quid † ſi teſtm̄ alia ratione quā ex defectu ſolēnitatis eſſet imperfectū: vt puta, quia ante quā cōpleuerit, ſuperuenit furor, vel mors: vt ſ. ti. j. l. furioſum. Rñdeo: tūc nō valet [f] aliquo modo. Ita determinat glo. in l. ſi is qui teſtm̄. ff. eod. Si ergo teſtator nominaſſet hæredes filios ſuos, tamē antequā teſtamētum cōpleret ſuperuenit furor: certè tale teſtm̄ nō valebit: qa teſtamentū deficit ratione voluntatis [g] imperfectæ, non ra-

a ✠POMATES. ¶ Opp. ꝗ non. Vide per Ro. in repetitione auť. ſimiliter. in xj. ſpeciali piæ cauſæ inter vltimas voluntates. j. ad l. Falc. Bar. in l. ſciendum. in ij. q. ff. de verb. oblig.

b ¶ Rogati. Adde ꝗ in dubio omnes tenent cōiter quòd non præſumantur rogati. Et per hoc Bart. in l. diuus. ff. de teſta. mili. dicit ꝗ teſtis deponēs quod fuit præſens, quando talis fecit teſtamētum: & non dicat ꝗ fuit rogatus non probat: qa potuit eſſe fortuitus: de quo plenè per Alexan. conſi. xxxiij. iij. vo. & Bal. conſil. xliij. iiij. volu. & Pau. de Ca. conſi. cciiij.

✠POMATES.

c ¶ Septē teſtes. Adde idem eſſe ad ꝓbandum coniecturam voluntatis. gl. notab. in l. cum ꝓponebať. vbi multa per Alexā. ff. de leg. ij.

✠POMATES.

d ¶ Ex imperfecto. Addē vidēdū Alexand. conſi. cxxvj. aliàs xxj. in ij. colum. ad fi. volu. ij. & conſi. cxlvj. eod. volu. & conſi. cv. in ij. co. vol. iiij. & in iiij. col. in prin. & Panor. conſil. xj. col. ij. in l. ij. in ij. dubio, vol. j. & Fel. in c. in præſentia. col. ix. de prob. & Barb. cōſi. xix. col. vj. & ſeq. vol. j. & conſi. xxxij. col. ij. & ſeq. volu. eo. & Rom. conſi. clxxix. col. v. & ſeq. & Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. col. xvij. ff. ad Treb. Et circa hoc quæro an legata alijs relicta in teſtamēto, quod eſt validum inter liberos, ſint valida. Iſte text. facit quòd nō. In cōtrariū tamē facit quod conſuluit Alex. cōſi. ſuo xlj. col. ij. vol. j. & vide ad iſtum tex. etiam Ang. in l. milites. ſ. de teſt. mili. & Alex. cōſi. xc. colū. ij. vol. ij. & pulchrè, & latè Alex. etiam xcvj. volu. ij. Pau. de Caſt. conſi. dvj. vbi tangit hoc de legatis factis alijs in teſtamento, quod valet iure ſpecialitatis inter liberos, an valeant, & an ex tali teſtamento detur bon. poſ. ſecundū tabu. vide Alex. in l. j. circa finem. & in ij. col. & in j. col. ſ. de bon. poſ. ſecūdū tab. vbi videtur inclinare ꝗ ſic. & ibi eam tenet Corne. alleg. §. ſunt autem. Inſti. de bon. poſſeſ. vbi generaliter videť dari ſcđm tabu. omnibus iure ſcriptis: ergo &c. & mouetur alijs fundamentis, vt ibi per eum. Vide etiam quę ſcripſi ad Bart. in l. fideicommiſſa. §. quoties. in fi. ff. de leg. iij. Secundò aduerte tex. in l. j. iuncta gloſſ. ff. de bono. poſſeſ. ex teſta. mili. vbi ex teſtamento, licet imperfecto datur ſecūdū tab. ergo idem in caſu noſtro. Sed hic argumenta ceſſant, quoties filij non eſſent ſcripti, ſed nuncupati: quia eſt approbatum à iure ciuili: certè & ſuperueniens caſus debet extēdi ad caſum noſtrum, ex quo etiam forma huiuſmodi teſtamēti, & ſimilium, eſt approbata à iure ciuili, & tantū hic operatur numerꝰ teſtium requiſitus, quātum ibi ſeptem: ergo &c. Et ꝓ hoc videtur facere glo. in l. ſed cum patrono. §. ſi. in fine gloſſ. ff. de bonorum poſſeſ. An autem iſte tex. haberet locum in filio legitimato, vide Bald. in c. de cauſis. col. penulti. in fine. de offic. deleg. & vide Iaſ. in d. l. ij. colum. j. Et an habeat locum in filijs naturalibus tam in teſtamento patris, quàm matris, vide Arc. in §. item furioſi. colū. ij. & ſeq. Inſtit. eodem. & in l. qui teſtamento. ff. eodem. Et an iſte text. habeat locū quādo ꝑceſſiſſet aliud teſtamentum, maximè à cæco factum cum clauſula derogatoria, vide Soci. conſi. clxiij. col. iij.

d ✠P. P A V. P. ¶ Ex imperfecto. Iſte tex. procederet etiam in filijs legitimatis, vide Iaſ. in l. ij. de vulg. & pupil. Item ꝗ etiā ſi nō apparet de rogitu notarij, valeat, tenet Card. in conſi. cxxxiij. in ij. col. An autem in teſtamento impuberis ſufficeret teſtes fœminæ, vide Barb. in c. relatum. el. j. col. xxxj. de teſta. Item an diſpoſitio huius §. procedat in parte naturali, vide Bal. ſingulariter, decidentem ꝗ ſic in l. parētes. ff. de in ius vocā. quam fortè legit cum præcedenti. & Bal. in l. humanitas. C. de natu. lib. & Alex. hic, & Arc. de quo habes ad Bar. in l. ſi. C. famil. erciſ. de tutore dato in teſtamēto imperfecto, vide Alexā. cōſi. cxl. Quod etiam in teſtamento patris inter liberos requiratur titulus inſtitutionis, vide Alexan. conſi. ccccxlix. in pe. col. & declara hoc vt per Alex. conſi. clxviij. vol. v. col. ij. quē oīno vide. Item iſtū tex. dum loquitur de admiſſiōe extraneæ perſonæ, limita vt per Alex. conſi. cccccxciiij. in iiij. col. Itē no. ꝗ in ſubſtitutionibus admiſſio vnius perſonæ faciat vt ſubſtitutus nō excludatur, aliàs fuiſſet excluſus, vide do. Fran. in conſi. liij. in pe. col. Item in teſtamēto patris inter liberos ſint omiſſæ oēs ſolēnitates iuris ciuilis, & ſeruetur merum ius gentium, vide Roma. conſil. clxxix. in iij. & iiij. colum. & ibi etiam in v. col. dicit diſpoſitionē huiꝰ §. procedere in matre. Et qđ in patre adimente. Et in vj. colū. ſignanter dicit diſpoſitionē huius §. non procedere, niſi pater omnibus æqualiter prouideat, de quo per eundem conſi. ccclxxxv. Item illud, quod dicitur de admiſſione extraneæ perſonæ, limita niſi adeſſent quinq; teſtes, ꝗ ſufficerent ad probandum legatū vide ſingulariter Pau. de ca. cōſi. cxlvij. circa prin. Circa tamen illud, quod dicit Roma. ſ. ꝗ debeat diſpoſitio eſſe æqualis inter liberos: aliàs non procederet iſte §. Contrarium ſentit expreſſe Com. conſi. cxiij. in j. col. in ver. pro parte affirmatiua ibi: nec prorſus eſt eadē ratio, dum allegat iſtum §. ex imperfecto & ſi. ſ. fam. erciſ. vide moder. hic, & Decium conſi. cv. colū. vlti. vbi etiam ponit ꝗ iſta regula non procedat exiſtēte nullo teſtamēto ex pręteritiōe alicuius ſolennitatis. Et quòd iſte §. habeat locū in legitimato, vide Bald. in c. de cauſis. in penul. colum. extra, de offic. de lega. Item an teſtamentum inter liberos dicatur ad pias cauſas adeò vt gaudeat piæ cauſæ, vide do. Anto. diſputantē & concludentem ꝗ non niſi reſpectu legitimę conſi. xxv. in j. & ij. col. prope finem, quomodo intelligatur illud. Qui vult eccleſiam inſtituere, & filium exhæredare quærat alium pro conſilio quàm Auguſtinum. Et quantum ad legitimam ꝗ ſunt magis priuilegiati liberi quā pia cauſa, circa iſta vidè quæ habes poſt Bar. in l. ſi quis ad declinandā ad fi. ſ. de epiſ. & cler. Item ꝗ inter liberos non valeat teſtamentum nutu conditum, licet valeat ad pias cauſas, vide Iaſ. in l. licet. col. ij. C. de procura. Et ꝗ non valeat etiam inter liberos, niſi probetur voluntas ſeu ſcriptura, ſaltem per duos teſtes idoneos: & ꝗ non valeat, ſi ſcriptura non habeat diem, vide Panor. conſi. xcviij. vo. ij. vide latè Barb. conſi. lviij. vol. iiij. quomodo valeat teſtamentum imperfectum ratione ſolennitatis vel voluntatis inter liberos, & quid ſi non ſit lectum, vide ad Bart. in l. ſi is qui ff. de teſta. & in l. fideicommiſ. §. quoties de lega. iij. An aūt diſpoſitio huius §. & auť. ſeq. locum habeat, vbi eſſet inſtitutus filius ex filia, ſtante communi vſu loquendi, ꝗ appellatione liberorum vel filiorum non comprehendatur filius ex filia, vide Barb. ꝗ non conſi. lxxxviij. col. iij. & ſeq. vol. iiij.

e ✠P. P A V. P. ¶ Ad liberos tantùm. Iſta diſpoſitio non procedit in cæco teſtante non ſeruata ſolennitate, de qua in l. hac conſultiſſima. ſ. tit. j. Item non procedit vbi præceſſiſſet aliud teſtamentum inter liberos, vide Com. conſi. cxij. incip. & ſi teſtator.

f ✠P. P A V. P. ¶ Non valet. Quid aūt in pia cauſa, an valeat teſtm̄ imperfectū ratione voluntatis, vide Pau. cōſil. ccj. circa fi. & cōſil. ccclxvij. Et an diſpoſitio huius §. habeat locū in pia cauſa, vide Panor. conſil. xj. in vlt. col. & vide oīno in repetitione l. cū acutiſſimi in xlvij. col. C. de fideicom. Item ꝗ valeat teſtamentū inter liberos ſine recitatione cū tribus teſtibus, vide Pau. conſi. ccclxvij. & ccclj. in prin. Et ibi etiam ponit an in tali teſtamēto poſſit fieri ſubſtitutio pupillaris, an verò requirantur quinque teſtes, prout in §. ſi quis aūt. Et circa illud, qđ dixi de imperfectione ratione voluntatis in pia cauſa, vide Barb. in repet. l. cū acutiſſimi. in iiij. col.

g ¶ Ratione voluntatis. Adde quod facit ad quæſtio. ꝗ ſi teſtator ſcripſit in ſchedula totam voluntatē ſuam, in qua filios inſtituit, fortè in diſparibus partibus. Item extraneis fecit legata, deinde in capſam repoſuit ipſa non lecta, ꝗ valet: quia eſt perfecta ratione voluntatis, licet non ſolennitatis. Ita tenent Gul. de Cu. Bal. Sali. Bar. in l. is cui. ff. eo. & Bart. in l. fideicom. ff. de lega. iij. & eſt tex. quando eſt ſcripta manu teſtatoris, in auť. quod ſine. j. eo. & ibi Bal. & Pau. de Caſt. Quando autem eſſet ſcripta alia manu, quàm teſtatoris Bal. & Pau. vbi ſ. tenent contrarium. Dicit Alexan. poſſe ſaluari Bar. quando per duos teſtes poſſet probari, ꝗ eſſet ſcriptura teſtatoris. iunctis his quæ proximè ipſe eſt dicturus. Tu vide Bal. in terminis conſi. cccxvij. volu. ſequen. Barto. idem voluit Abbas conſil. clxviij. ij. libr. dummodo contineat diem, & nomen principis. Ita dicit tenere Bald. in d. auť. quod ſine. & vide quod Bal. conſi. lxx. iiij. libr. conſuluit, quòd ſi teſtator aſſerat inter liberos, ſe certo modo teſtatum, quòd illa verba probant teſtamentum: an autem hæc lex habeat locum in liberis naturalibus. Specu. tenuit ꝗ ſic: in titu. de inſtr. edit. §. compendioſe. verſi. quid ſi pater. argumē. l. naturali. de confirma. tuto. Idem tenet Pau. de Caſt. hic: quia ſatis rationabilis opi. & idem Pau. in l. ſi. ſ. fami. erc. Ro. cōſil. clxxix. Ange. dicit quòd omnes doct. Bono. no. conſuluerunt contrarium. Bald. tenet quòd in patre non habeat locum diſpoſitio huius legis, in matre ſic. niſi ſit illuſtris. Idem tenet Alexand. tamen vt refert Roma. in dicto

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

conſil.clxxix.Bal.in l.ſi qua illuſtris.j.ad Orfi.& in l.humanitatis.de natu.libe.& in l.fi.ſ.de confirma.tu.tenet ꝙ etiam habeat locum in liberis naturalibus ſimpliciter. An autem filius in minus ſolenni voluntate poſſit parentes inſtituere, Spec.ꝙ non,eo.§.ver.quid ſi filius. Et ꝙ teſtamentum imperfectū ratione volūtatis non valeat inter liberos,cōſuluit Abb. conſi.cv.ij.li. Vide tamen in quantum dictum fuit ſ.ꝙ hic §.habeat locum in liberis naturalibus quod voluit Spec. in titul.de ſta.mo. verſi.iij. An aūt valeat pupillaris ſubſtitutio in teſtamēto imperfecto,vide Pau.de Caſ.conſil. ccliij. & ibi tranſit cum Bart.in l.ij.ff. de vul.& pupil. An autē mutus teſtari poſsit pater inter filios: Ang.tenuit ꝙ non,ſi valet loqui: conſi.cclvij. An aūt teſtamentum primū ſolenne,in quo teſtator filiam vnā vniuerſalem hęredem inſtituit, & alteri fecit legatum, & in eo appoſuit clauſulam, quòd ſi ſecundum faceret, voluit nullius eſſe momenti: & ſecundò facit teſtamentum, in quo filias prædictas æqualiter inſtituit, & probatur per quinque teſtes ꝙ primū reuocauit ſit primū reuocatū. Rom.cōſuluit quòd ſic,conſi.ccclxxxvj.vbi de hac materia. & per Bal.conſi.cclxv.& cccxxij.ij.lib.& cōſi.xxij.& conſi.ccxliij.iij.vol. & conſ. lxx.& cxcviij.iiij.vol.per Old.conſi.cxix.per Alex.cōſil.clvj.ij.vol.& cōſil.cxxiij.j.volu.& cōſi.cxxv.ij.vol.& conſi.lxxvj.iiij.vo. per Paul.de Ca.cōſi.clxxxix.& ccliij. Adde etiā ſecundū Pau.de Caſt.cōſil.cciij.ꝙ ſi teſtator infirmitate grauatus,vocatis teſtibus, & notario,faciat ſcribere ſuam volūtatem,& de parte in partem notarius ſibi legat audientibus teſtibus vſq; ad hæredis inſtitutionem incluſiuè: & ſic ponat annum,menſem,diem,& actum,&c.& cum vellet relegere teſtator expirauit: & dicta ſcriptura non reperiatur in protocollis notarij, ꝙ per teſtes probari poterit.

tione ſolennitatis omiſſæ. ¶ †Quæro, iſtud teſtamētū imperfectū inter liberos qualiter debet probari. Rñ. duobus teſtibus, maribus vel fœminis[a], nō curo, ſufficit hoc probari. Et no.j.prox.aut. Facit.ſ.famil.ercif.l.fi.probat per rōnē. Cū eñ ſolennitas iuris ciuilis, quantum eſt inter liberos, ſit remota, remanet in priſtino iure gētiū, ſecūdū quod in ore duorum, vel trium ſtat omne verbū: nec diſtinguo marē à fœmina. Ita debetis ītelligere hāc materiam. Facit quod dixi de teſta.mili. l. milites.

SVMMARIVM.

☞ An probet inſtrumentum, in quo notarius poſuit x.pro decem, & c.pro centum.

QVod ſine.[b] Iſta aut. habet ſe ad §.[c] iſtum determinando ſeu corrigendo eum in teſtamento facto in ſcriptis. ¶ Quæro, qualiter ſe habet iſta aut. ad §. ex imperfecto. Quidā dicūt ꝙ iſtū §. corrigit ex toto. Gloſſatores noſtri dicūt ꝙ qñ teſtm̄ fit ſine ſcriptis, in nullo immutatur per hāc aut. Sed qñ in ſcriptis immutat: immutat enim in duobus: quia requiritur teſtatoris ſubſcriptio, & pōt legari extraneis. Quæro, quō iſta aut. ſe habet ad aut. ſi modo. ſ. fa. ercif. Gl. dicit & bene, ꝙ cū illa cōtinuat. ¶ †Quęro, qñ notarius facit aliqđ inſtrm̄, & in eo ponit ꝓ centū literam c. pro decē literā x. & ſimilia. hic quærit vtrū iſtud inſtrm̄ probet. Hic videt caſus ꝙ nō. Pro hoc etiā videt caſus in l. ſed cū patrono. §. fin. ff. de bo. poſſ. ¶ Ad idē facit in ſecūda cōſtitutione ſ. ante fi. vbi dicit ꝙ iſti libri debēt ſcribi ꝑ literā extēſiuā, nō ꝑ ſigna. In contrariū videt caſus in l. quoties. §. ij. ff. de hæredi. inſti. Breuiter iſta eſt veritas. Quædam ſunt notæ inuſitatæ, & incognitæ[d] & per iſtas inſtrumentū non probaret: vt d. l. ſed cū patrono. §. fi. ff. de bo. poſ. Exēplū videmus in notarijs, qui faciunt vnum ſignum, quod importat nomē ſuum: & hoc faciunt in vna litera alijs intermiſsis. Aliud exemplū in duabus literis ff. deſignatur digeſtum. Si verò eſt ſignum conſuetum: vt pro centum ponatur vnum c. & ſimilia, dico tunc ꝙ tale inſtrumentum probaret: vt d. l. quoties. §. ij. de hære. inſti. Fallit in caſu iſtius aut. Item fallit in libris iuris ciuilis, qui debent ſcribi per congeriem literarum, non per ſigna: licet hodie non ſeruetur: vt in dicta conſtitutione ſ. de emen. Iuſti. Co. &c.

HOc inter liberos.[e] Iſta aut. inducit per gl. in arg. ad reſcripta, ꝙ non valent, niſi in eis expreſsè dicatur, non obſtante. quod not. in l. fi. ſ.

a ✻ *P. PAV. P.* ¶ Fœminis. Quod autem debeant eſſe teſtes idonei, vide Alex. conſi. cccxl. ad finem.

b ✻ *P. PAV. P.* ¶ Quod ſine. Nunquid autem in iſta ſcriptura imperfecta, in qua pater teſtatur inter liberos, requiratur expreſsio anni, menſis, diei & loci, vide Curt. in ſolu. l. admonendi. in lxij. col. de iureiu. Et de materia huius aut. vide Alex. conſi. cxxvij. in iij. & iiij. col. latiſsimè conſi. ccccxliij. Et vide circa iſtam materiam latè Barba. conſil. lxxxviij. colum. iij. & ſeq.

c POMATES. ¶ Habet ſe ad §. In tex. ibi: & tempus & liberorum. Ad huiuſmodi autem declarationem vide Alex. in conſi. lxiiij. aliàs lxxvj. incip. ponderatis. in iij. vol. vbi allegat tex. in §. illud. in aut. quibus modis natu. effi. legi. Sed certè hic allegatur aliter intelligi tex. qui de ſolo tēpore facit mentionem. Ad iſtam aut. vide Alex. conſil. cxxiij. colum. ij. in primo volu.

d POMATES. ¶ Et incognitæ. Iſtud fallit in inſtrumento, ſeu teſtamento militis: quia licet ſit ſcriptum per ziphras inconſuetas: tamē valet, & tenet, dummodo intelligantur. Ita Ang. in l. Titius. vbi eſt text. ff. de teſta. mili. Glo. in l. ſed pro patrono. §. fi. de bonorū poſſeſ. Item in inſtrumento ad pias cauſas. Ita Ro. in repetitione aut. ſimiliter. cxvij. ſpeciali piæ cauſæ. j. ad l. Fal. Adde Alex. in conſi. clij. col. ij. i fi. in ij. vol. & Barba. in c. cum acceſſiſſent. colum. iiij. de conſtit. & Nico. c. cum tu. in ij. colū. in primo notabili. eo. titu.

ſi contra ius vel vti pub. & ibi plene per doc.

Per nuncupationem. Habuiſtis ſ. de teſtamento in ſcriptis, nunc proſequitur de teſtamento nuncupatiuo. Teſtamentum nūcupatiuum, debet fieri coram ſeptem teſtibus[f], voluntatem teſtatoris audientibus. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Teſtes deponentes de reuocatione teſtamenti, debent coram teſtatoris iudice deponere.

2 Teſtamentum ſecundū imperfectum ratione præteritionis. quando tollat primum: remiſsiuè.

3 Subſtitutio pupillaris directa facta in teſtamento de extraneis, ꝙ reuocatur in codicillis quādo ſunt ſubſtituti venientes ab inteſtato.

Si quis autem[g] Hic eſt no. §. Teſtamentum perfectum non tollit per ſubſequens[h] imperfectū, niſi in eo fuerint ſcripti venientes ab inteſtato, & quinque teſtes affuerint[i] h. d. ¶ Opp. ꝙ idē de iure antiquo: vt ff. de iniu. rup. & irri. teſt. l. ij. Sol. Illud ibi fuit additū à cōpoſitoribus noui iuris. ¶ Secundò opp. de l. eius militis. §. fi. de teſta. mili. Sol. Fateor ꝙ ſicut eſt hic, ꝙ teſtamentū perfectū tollit per imperfectū ita ſunt etiā quidam caſus olim, & etiā hodie: vt l. ſancimus. j. e. qđ dic vt in gl. ¶ Itē opp. de l. hæreditas. j. de his qui. vt indig. Sol. Ibi primum teſtamentū nō tollitur, licet hæredes reputentur indigni. ¶ Itē op. de l. cū quidam. ff. de his qui. vt indi. Sol. Dic vt ibi. ¶ Itē opp. de l. pe. §. fi. ff. de cōdi. inſti. Sol. Dic ꝙ ibi teſtator cogitauit in vanum. ¶ Quæro, dicūt hic, ꝙ quinque teſtium depoſitiones, &c. Quæro. nūquid ſufficiat ꝙ dicti teſtes deponant corā notario? ¶ †Gl. dicit ꝙ nō: ſed eſt neceſſe ꝙ examinentur coram iudice[k]. Dicit eñ tex. teſtibus, nō teſtimonijs, eſſe credendum: vt l. iij. §. idem diuus. ff. de teſti. vide gl. tuam no. & charam, quā no. perpetuò, ꝙ tene mēti. ¶ Circa iſtū §. quęro duo. Primò hic loquit quādo teſtm̄ eſt imperfectum ratione ſolennitatis. †Quid ſi eſt imperfectus ratione præteritiōis? Gl. videtur velle ꝙ tunc primum non tollatur per ſecundum: vt l. ſi filius qui in poteſtate. de liberis & poſth. In contrarium facit tex. in l. ſi duobus. §. ſi prius. ff. de contra tab. Dic vt ibi. ¶ Vltimò[l] ſcias, quòd per hanc legem defendendi ſemel vnā hæreditatē hoc modo: †Teſtator filium inſtituit in teſtamēto. & ei quoſdā extraneos pupillariter ſubſtituit: demum in codicillis illā ſubſtitutionē reuocauit, & ſubſtituit veniētes ab inteſtato: oēs ſapiētes dicebāt, ꝙ illa ſubſtitutio directa nō potuit reuocari in codicillis: ego

POMATES.

e ¶ Hoc inter liberos. De intellectu huius aut. Barba. in conſil. ij. col. ij. in j. vol. Itē vide Ale. in conſil. cxlvj. col. ij. & iij. in ij. volu. & in conſil. cv. in iiij. volu. in iiij. colū. & Bar. cōſi. ij. vo. j. co. iiij. vol. ij. Alexan. col. ij. vol. ij.

✻ *P. PAV. P.*

e ¶ Hoc inter liberos Circa iſtam authē. an procedat quando primum teſtamentum eſt nuncupatiuum, vide latè Barba. conſi. ij. in j. colum. & quaſi per totū in j. parte. Pro limitatione & declaratione huius authen. vide Alexan. conſil. dxciiij. in v. col. & ſeq. Item de materia huius aut. an procedat tam in prolatione particulari, quā totius, & an procedat in filijs qui reputantur extranei, & de quibuſdam alijs vide Ro. conſil. clxxix. in v. & vj. col.

POMATES.

f ¶ Fieri coram ſeptē teſtibus. An in hoc requiratur rogatio teſtium. Ro. in repeti. auth. ſimiliter in xj. ſpeciali piæ cauſę. in vltimis voluntatibus. C. ad l. Fal. Bar. conſil. xxxij. col. vj. in j. volu.

g ¶ Si quis autem. Ad intellectum huius §. vide Alex. conſi. cxlvj. in ij. vol. Rom. conſil. cccvj.

h ✻ *P. PAV. P.* ¶ Per ſubſequens. Niſi primum eſſet inter liberos: quia per ſecundum imperfectum non tollitur etiam ſi in eodem inſtituantur filij: vide Com. conſi. ſuo. cxij.

i ✻ *P. PAV. P.* ¶ Teſtes affuerint. An autem diſpoſitio huius §. ꝙ per ſecundum imperfectum tollatur primum, habeat locum, ſi ſecundum eſſet imperfectum ratione alterius defectus, quàm numeri teſtiū, puta rogitus notarij & teſtium, & ſimiles, vide Roma. conſi. cccvj. Nunquid autē ſecundum teſtamentum ad pias cauſas cum duobus teſtibus, tollat primū etiam ad pias cauſas ſolenne, vide pulchre conſi. ccclxvj. Nunquid autem ſecundum imperfectum, in quo ſunt inſtituti venientes ab inteſtato, tollat primum ſolenne, in quo ſit inſtituta pia cauſa, vide Panor. conſil. xj. in ij. colum. Et de materia huius §. vide etiam Io. conſil. clxxix. in v. & vj. co.

k ¶ Iudice. Quod limita vt hic per Alex.

l ¶ Vltimò. Adde ꝙ idem tenet Pau. de Ca. hic. Fulg. etiam dicit ꝙ contra Bar. non auderet iudicare: quia opinio Bar. fauet voluntati teſtatoris. Idē tenet Rapha. Cu. in l. j. & ij. de inuſt. teſtamen. & Fran. Tigri. hic Bald. & Salice in l. filijs. ſ. famil. ercifcun. tenent contrarium. latius hoc vide per Alexand.

l ✻ *P. PAV. P.* ¶ Vltimò. Vide Alex. conſi. cclxxxix. in ij. col.

dixi

a dixi contrarium[a]: quia quando in codicillis ſunt ſubſtituti venientes ab inteſtato hæreditas data extraneis in teſtamēto poteſt tolli. Caſus eſt hic. Et ſi reſponderes, hic loquitur quando voluit teſtari. quæſtio noſtra loquitur expreſsè quando voluit codicillari. Dico ꝙ nihil ad propoſitum: vt l. militis codicillis. in prin. ff. de teſta. mili.

b DIctantibus. [b]Dictantibus, & teſtibus poteſt in teſtamento relinqui. h.d.

COnſulta. Inſinuatio facta coram iudice incompetenti, vel coram rectore eccleſiarū eſt ipſo iure nulla. h.d.

AMbiguitates. Verborū ambiguitas, vel ordinis peruerſio, teſtamētum non vitiat. h.d. cum l. ſeq.

INteſtamentis. Teſtatoris prædictio, teſtibus facienda tollit̄ hac l. hoc dicit.

c SAncimus. [c]Hęc eſt notabilis lex, & ſingularis caſus. Teſtamentum perfectum nō tollitur per imperfectum, niſi cur-
d ſus decēnij ſubſequatur.[d] h.d. ¶Oppo. de bo. poſ. ſecundùm tab. l. pe. §. teſtamento. glo. ponit multas ſolu. Illa ſolu. eſt vera, quæ ponitur circa finē. ibi: vel loquitur ibi: cùm teſtator &c. ꝙ hæc loquitur quando teſtator venit ad actum verbi: illa quando teſtator venit ad actum facti.

e CVm antiquitas. [e]Modicum interuallum, ſeu actus contrarius ex neceſſitate naturæ interueniens teſtatori, vel teſtibus. teſtamentum non vitiat. h.d.

Cùm autem. Teſtator poſt teſtamētum, manu ꝓpria ſcriptum, hodie ſe ſubſcribere non tenetur. h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Nōpotēs articulatè loqui, eſt ſimilis mortuo.

a ⁂POMATES. ¶Ego dixi contrarium. Hoc ſequitur Alexā. conſi. cclvj. col. ij. vol. ij. & ſeq. & ibi etiam declarat iſtum tex.

b ⁂ *P. P A V. P.* ¶Dictantibus. Circa iſtā legem an habens cauſam generalem poſsit eſſe teſtis, vide do. Frā. cōſil. lxxxij. in pe. col. Et de materia per eūdem in l. qui teſtamēto. in princi. de teſta. Itē an rector vel canonicus poſsit ſcribere in fauorē eccleſiæ vide Mathe. nota. lxxxij. Item pro ſolutione ad l. omnibus. C. de teſtib. vide do. Nellum in tracta. de teſti. Et quid ſi omnibus teſtibus eſſet legatum, vide Soc. in l. ſi quis ita. in ij. nota. de reb. dub.

c ⁂POMATES. ¶Sancimus. Adde Alexan. conſi. ciiij. in ij. volu. Barb. Et de materia huius legis vide Alex. conſilio xxxj. in ij. dubio. vol. iij. & conſil. cv. in ij. col. vol. iiij. Panor. conſilio xj. in j. dubio. colū. iij. & iiij. volu. j. & Bar. conſi. xxxvj.

c ⁂ *P. P A V. P.* ¶Sancimus. Circa iſtam legem. quid ſi eſſet in ſecundo inſtituta pia cauſa, vide Alexā. conſil. dxciiij. in ij. col. vide etiam pro declaratione & limitatione hui⁹ legis Panor. omnino conſil. xj. col. j. Vide latè Barb. cōſi. lxxxix. vol. iiij. colum. j. & ſeq.

d ¶Subſequatur. Teſtamentū ergo primum tollitur per ſecundum, niſi in primo ſit clauſula derogatoria ſecundi: vt habetur plenè in l. ſi quis in princip. teſtamenti. de lega. iij. quia de illa clauſula eſt facienda mentio ſpecialis. quod Bald. quem cæteri ſequuntur, intelligit verum niſi ex aliquibus cōiecturis poteſt apparere quod voluit illud tollere, ſ. ſi interuenit iuſta cauſa: puta odium, vel inimicitia inter ipſum & inſtitutum. Item ſi iurauit ſecundū teſtm̄ valere, item ſi ipſum fecit apud acta: item ſi lapſum eſt decennium, & qualitercunq; aliter poſſet conſtare. Et iſta dicit Pau. notanda: quia alibi non reperiuntur. Adde tu ad hoc quæ ipſe Bald. cōſuit conſi. clxxviij. iiij. volu. vbi teſtator dixit in primo velle illud præualere omnibus, niſi in ſecundo eſſet ſcriptus pſalmus, miſerere, ſua manu: & deinde fecit aliud, & dixit illud velle præualere cuicunq; alio teſtamento, à quouis notario facto: ꝙ per iſta verba primum eſt ſublatum: quia non figura verborum, ſed ſenſus intellectualis teſtatoris eſt attendendus.

e ⁂POMATES. ¶Cùm antiquitas. Nec etiam verba iniurioſa inſerta in teſtamento non vitiarent. Ita ampliat Alexand. in l. iij. in princi. ff. de liberis & poſthumis.

f ¶In l. iubemus. in prin. Vide do. Pet. in c. ij. de conſti. Ad quod allegauit iſtam l. & vide quæ dixi. Et pro gl. iſta vide Lu. Ro. in conſi. cccij. qui conſuluit apud Delphinatum. And. Barba.

f ⁂ *P. P A V. P.* ¶Iubemus. Iſtud ꝙ non trahatur lex noua ad teſtamenta prius facta, limita ſingulariter vt per Feli. in c. fin. col. ij. ad finem. de conſti. Iaſ. hic.

g ⁂POMATES. Perpetuò tene menti. Vide Rom. conſi. cccv.

h ⁂ *P. P A V. P.* ¶Balbutiēdo. An iſte nō valēs articulatè loq virtute tn̄ pollens ſcribendi poſsit teſtari ad pias cauſas, vide Ang. Are. in tracta. teſtamentorū in ver. ſcimus. per dei gratiam. Quid autē ſi dicit̄ alicui, ſi vis me hæredem inſtituere, ſtringe mihi manum: vide Feli. in c. in præſentia. in xx. col. extra de proba. Barb. in re. pe. l. cū acutiſsimi. in xliij. col. & ſeq. de fidei. Itē an Balbutiēs & ſemineccis poſsit teſtari, vide latè Alc. in cōſi. c. Vide tex. in l. qm̄. §. c. q videt̄ velle cōtrariū eius quod notat hic Bar. Et vide quæ hic & ibi ſcribuntur per Iaſ. & alios. Item ꝙ cōſtitutus in extremis poſsit teſtari, donare, & adire, & alia facere, vide per Barba. in rub. C. qui admit. in xxj. charta. in iiij. col. & ſeq. Vide de conſtituto in articulo mortis, qui interrogatus an ita velit teſtari, reſpondet ſic: an valeat vide Soci. in l. j. §. ſi quis ita. in j. notab. de ver. ob. vide Barb. in c. cum tibi. in ij. colum. de teſta. poſtea in vj. col. & ſeq. ponit an valeat teſtamentum ſi dictum ſit, ſi vis me hæredem facere, ſtringe mihi manum: vel quid ſimile. & an ad pias cauſas ſaltem ſtatim valeat inſtitutio hęredis metu ſolo facti, vide etiam Barba. in conſi. xliij. volu. iij. vbi etiam ponit quid inter liberos & an poſsit metu reuocare primum teſtamentum, maximè, inter liberos. Item an cōſtitutus in extremis poſsit teſtari, i. in teſtem examinari. & an cū duobus teſtib⁹ poſſit codicillari, vide per Barb. in c. Raynutius. in j. colum. & ſeq. de teſta. vbi quædam alia de cōſtituto in extremis. Et vide cum latè in conſil. xliij. volu. iij. de eo, qui interrogatus reſpōdit quòd ſic, qui nō poterat articulatè loqui: & de conſtituto in extremis, qui poſsit prædicta & alia habere, vide Decium in c. ſi pro debilitate, colū. j. de offic. deleg.

Teſtamentū factum à balbutiente, qui antea erat expeditæ linguæ non valet.

2 Teſtamentum quando valeat in ea parte, in qua ſolennitas fuit obſeruata.

3 Si teſtator articulatè reſpondeat notario interroganti an velit Titium eſſe ſuum hæredem, ꝙ ſic, valet teſtamentum.

f IVbemus. [f]Teſtator debet ſua manu nomen hęredis ſcribere, vel cum voce propria teſtibus nunciare quod in teſtamentis per hanc legem cōdendis locū obtinet. h.d. ¶No.
g ex hac l. & perpetuò tene menti[g] † ꝙ ille, qui non
1 poteſt articulatè loqui, mortuo eſt ſimilis. & ideo
h cum teſtator loquitur balbutiendo[h], cum primò fuerit homo rectæ linguæ, ſi facit teſtamentū, nō valet. Et ſemel faciebam exceptionem ad impugnandum quoddam teſtamentum, quod erat factum ab eo, qui nō poterat articulatè loqui.[i] Ideo tene menti: quia eſt melius quā habeamus in hac lege. ¶Dicitur hic ꝙ in ea parte, in qua fuit ſolennitas obſeruata, valet teſtamentum, in alijs non, facit contra. ff. e. l. ſi is qui teſtamentū. Gl. ſe innol-
2 uit. † Veritas eſt iſta: quandoq; teſtamentū in aliqua parte deficit ratione voluntatis imperfectę: vt puta teſtator voluit nominare tres hæredes: incœpit, & nominauit vnū, poſtea aliū: antequā nominauit tertiū, expirauit: tūc teſtamentū nō valet in aliquo: vt §. ti. j. l. furioſum. Quandoq; voluntas perfecta fuit: quia teſtator fecit quicquid voluit, tamen in certa parte fuit omiſſa ſolēnitas: tūc teſtamentum valet in iſta parte, in qua fuit ſeruata ſolennitas: vt hic. ¶Item op. & videt̄, ꝙ vltima voluntas poſsit fieri nutu: vt ff. de lega. iij. l. nutu. Solu. Hic in inſtitutione: ibi in legatis. ¶Quærit
3 gl. † quid ſi notarius exprimat nomina hæredū[k],
k & teſtator reſpondeat, & dicat ſe velle eſſe hæredes, an valeat. Gl. videtur dicere ꝙ ſic: vide gloſſ. Doct. dicūt ꝙ iſta gl. dicit verùm in teſtatore, qui articulatè poteſt loqui, aliàs non, vt hac l. ¶Vltimò, quod hic dicitur de hac ſubſcriptione, corrigitur per hanc authenticam.

i ¶Articulatè. Adde quod Ang. dicit hoc etiam verùm inter liberos: quia licet ſit remiſſa ſolennitas teſtiū, vt in §. ex imperfecto. non tn̄ eſt remiſſa ſolennitas voluntatis teſtatoris, quę debet exprimi per ſcripturā, vel per loquelā clarā. All. l. in fraudem. §. j. cū ibi no. ff. de teſt. mil. In relictis aūt ad pias cauſas, dicit dn̄s Alexā. ꝙ magis cōis eſt opi. ꝙ nō habet locum hęc lex per gl. in c. cū tibi. per illum tex. ſecundùm vnum intellectū extra, de teſt. quam cōiter ſequuntur doc. & Bal. in l. ij. §. de ſacroſan. eccle. & Imo. in l. captatorias. §. de teſta. milita. tn̄ dicit ꝙ Bal. & Ang. hic & Pau. de Ca. in l. & in epiſtola. j. de fideic. tenent contrarium: in alijs ſtat firma concluſio gl. ꝙ ſufficiat teſtatorē reſpondere ad interrogationem notarij ſi articulatè loqui poteſt. Quod etiam ſequitur Bal. Ang. Sali. hic, & Fran. Tigri & Io. An. in ti. de teſt. §. j. ver. quid ſi is. Imol. & Ant. de But. in d. c. cum tibi. Ro. in. l. j. §. ſi quis. de ver. ob. & in conſi. cccvj. vbi dicit ꝙ ſingulariter hæc ſunt imitanda ſecundùm Io. An. in loco præalleg. niſi aliquis de teſtatoris voluntate informatus, vel prudenter meditans, quid illic agendum eſſet, fecerit ſcribi teſtamentum, vt ipſe voluerit. quo ſcripto notarius legit inſtitutionem hæredis, & teſtator reſpōdit ꝙ ſic. Tunc enim talis inſtitutio eſt inualida: quia iſte modus teſtandi non eſt inuentus à iure, & ſic ſuperſtitio improba illū eſt inuenire. de tranſla. præla. c. ij. in verſicu. & quod non eſt. Hoc idem tenuit Pau. de Ca. conſi. ccclxvj. & Bal. conſil. x. iiij. li. & contra opi. Alex. quod teſtm̄ ratione voluntatis imperfectæ non valeat inter liberos, nec ad pias cauſas, tenet Abb. conſi. cv. inci. caſus talis proponitur. vbi alleg. Pet. de Ancha. in c. ij. de teſt. dicere ꝙ ſi teſtator incœpit pauperes inſtituere, & ſuperuenit freneſis, ita quod teſtamentum non potuit perficere: ꝙ nullius momenti eſt teſtamentum. Eſt in ſecunda parte conſiliorum.

k ⁂ *P. P A V. P.* ¶Nomina hęredū. Vide Alc. cōſil. xij. poſt mediū. & conſil. lxxiij. in ij. col. & conſil. clxxxiij. in ij. col. & latè conſ. xl. vide omnino Roma. diſtinguentē cōſi. cccvj. circa finem. Vide omnino Pau. multipliciter loquentem conſi. cclviij. Vide etiam Ang. de Are. in tractatu teſtamentorum. in gl. in verbo, item reliquit Titio centum mete.

a ¶ Productæ. Melius dicas ex Veneto exemplari: & tũc ſiquidem tabulæ nunquam fuerunt in iudicio productę: & tunc bene dicit gl. Aut fuerunt productæ: & tunc idem quod in primo poteſt &c. Alex. Loſæus.

b ¶ Vltimò. Adde poſt Pau. de Caſt. Bal. & Alex. plenè Old. qui voto tuo ſatiſfaciet, circa hoc conſil. clxiiij. inci. circa materiam propoſitæ quæſtionis, & aliquid per Bal. conſi. c. iiij. vo.

c ¶ In l. & ab antiqs. Vide pro l. Bart. in conſil. ccxliiij. inci. ſecundum conſuetudinem Venetiarum. And. Barba.

℟ P. P A V. P.

c ¶ Et ab antiquis. Aduerte circa hanc legē q licet per eũ diſpenſetur de numero teſtium, non tamen diſpenſatur circa idoneitatem: ideo fœminæ non admittentur, vide Alex. cõſil. ccxij. in vj. col. & conſi. cccxx. in iij. col. Itē an in caſu huius legis teſtamentum ſit nũcupatiuũ, an in ſcriptis, vide Angel. Aret. in tract. teſta. in glo. in verbo, ſine teſtamentũ nuncupatiuũ. in iij. col. & ibi etiam in col. ſeq. multa alia ponit circa materiam huius legis.

d ¶ In comitatu. Adde ſecundũ Alexã. Bal. & Salic. ſequũtur Cyn. quia ratio finalis huius legis videtur fundata in inopia teſtiũ. & per tex. in verſi. ad Dei humanitatē. quaſi tex. videatur habuiſſe reſpectum ad ius diuinum: ſed reſpõdetur quòd verum eſt, quo ad ruſticos non quo ad alios & ſpeciale eſt ĩ eis: ergo in contrarium eſt ius commune. l. j. in fin. ff. ad muni. Et p hoc dicit Pau. de Caſtr. non poſſe procedere, quod in ea Math. dicebat q teſtamentum factum in carceribus tyranni quinq; teſtibus valebat. & Bal. ſimiliter, quod factũ tēpore peſtis valebat eo numero teſtiũ. qđ Ang. nõ tenet in d. l. cõficiũtur. p illũ tex. & dicit etiã Ang. in auт. de non alie. §. quod autē. peregrini euntes Romã pro iudulgentiis, ſi infirmantur in aliquo hoſpitio, vel aliquo caſtro. & ibi faciant teſtamēta cũ duobus teſtibus: cũ plures ibi nõ eſſent, valebũt eorũ teſtamenta, qa ſi milites in expeditione degentes poſſunt teſtari corã duobus teſtibus: quãtò magis illi, qui ſunt in expeditiõe ad ſalutē animę, & honorē Dei. Plus voluit ipſe Ang. in auт. oēs peregrini. j. cõia de ſucceſ. per illũ tex. in ver. liberam habeant poteſtatē q poſſunt teſtari, ſicut milites indiſtinctè nõ habita cõſideratione an plures haberi potuerint necne. Et cum Ang. tranſit Paul. de Ca. in l. nutritoribus. j. communia de ſucceſ. & Alex. hic. Cui adde quod Bal. conſil. cxxxiij. iiij. li. tenet q teſtamentum factum in rure coram quinq; teſtibus non valet. Quid aũt ſi ſit ſtatutum, q in villa faciat teſtamentum coram quatuor teſtibus, & presbytero, & quidã faciat teſtamentum ſecũdùm ius cõe an valeat: vide Bal. cõſi. cccclxxxj. iiij. vol.

℟ P. P A V. P.

e ¶ Qui deportãtur. Hanc legem repetit do. Benedictus de Plũbino. Item circa illud, qđ hic dicitur q deportati ſunt incapaces ſucceſsionis ex teſtamento, vide multa quę habes ad Bart. in l. ſi mãdauero. §. is cuius. ff. mandati. Circa deportatos & bãnitos, quomodo & in qbus ſunt incapaces. Item an ſint incapaces ſucceſsionis ipſo iure, an ſolũ in effectu, vide Are. in l. ſi ſeruus. in pe. col. de acqui. hæredi.

℟ P. P A V. P.

f ¶ Tertiò opp. Circa hanc materiam vide omnino Bart. conſ. cxvj. Itē circa illud quod dicitur, quãdo relinquitur incapaci, nõ venit ad fiſcum, ſed ad veniẽtes ab inteſtato, procedit vbi palam relinquitur. Secus ſi tacitè, ſecundùm Bar. in l. j. C. de delator. libr. x. Et ibi etiã an ſpurius dicatur indignus vel incapax, & q aliqñ relictũ non incapaci palã applicatur fiſco. Item quid de relicto mendicantibus, qui ſunt incapaces, cui applicet, vide do. Anto. conſil. xxxiij. incip. Ieſu Chriſti, &c. vt ſ. ſolenniter eſt conſultum poſt princi.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Si teſtator incidit ſigna teſtamēti, an teſtamentũ tollatur ipſo iure, vel ope exceptiõis remiſsiuè.
2 Si inconſulto ſunt inciſa ſigna teſtamenti, quãdo teſtamentum remanet validum, & ex eo hæreditas adiri poſsit, vel bonorum poſſeſsio peti.
3 Quando teſtamentum irritatur per inciſionē, cui hæreditas debeatur.

NOſtram Prouiſionē. Si ſigna ſunt inciſa teſtatore volēte, rũpitur teſtamentũ, aliàs remanet validũ. h. d. ¶ Op. nuda † volũtate
1 nõ tollitur teſtamētum: vt l. ſancimus. ſ. e. ſed hic dicitur cõtrariũ quia in ſcindēdo ſigno, tollit teſtamentũ: quare malè. Sol. quidã dicũt, q non tollitur ipſo iure, ſed ope exceptiõis: vt hic in prin. gl. Tu dic q hic peruenit ad actum facti: ibi peruenit ad actũ verbi. An aũt iſto caſu tollatur ipſo iure, vel ope exceptionis? dic vt d. l. j. ff. de his quæ in teſtamēto delē. & l. ad teſtiũ §. ſi ſigna. ff. eo. ¶ Opp.
2 dicũt hic, † q inciſis ſignis inconſulto, teſtm̃ remanet validũ: cõtra ff. de bonorũ poſſeſsione ſecundũ tabulas l. j. §. ſemel. & §. ſi linum Sol. dicit gl. fateor q nõ põt peti bono. poſſeſ. ſecundũ tab. vt in cõtrario. ſed bene põt adiri hæreditas de iure ciuili: vt hic. Tu dic, aut nomē hæredis non eſt deletũ & tũc põt adiri hæreditas: & peti bono. poſſ. de iure prætorio: vt hic & l. j. §. ſi linũ. ff. de bono. poſſ. ſecundũ tab. Aut nomē hæredis eſt deletũ: & tũc ſi quidē tabulę nunquã in iudicio fuerunt produ-
a ctę[a] idem: quia põt peti bono. poſ. ſecundũ tab. vt ☞ l. j. §. ſemel. ff. de bono. poſſ. ſecundũ tab. aliàs põt adire de iure ciuili: vt hic: nõ tamen põt peti ſecun-
b dùm tab. vt in contrario. ¶ Vltimò[b] quærit gloſ.
3 quãdo teſtamētum irritatur, † per inciſionem, cui debetur hæreditas. Gl. hic diſtinguit: aut teſtator incidit: vt decedat inteſtatus: aut quia reputauit hæredes indignos: aut dubitatur. Primo caſu, venit ad venientes ab inteſtato: ſecũdo, ad fiſcũ. tertio, idē. quia in dubio venit ad fiſcũ. ita dicit gloſſ. quã vide. Idem videtur tenere gl. in l. cãcellauerit. de his quæ in teſtamē. delē. quã gl. Dy. reprehendit, & oēs doct. illũ ſequũtur: quod in dubio nõ videatur reputare hęredes indignos. & ſic admittuntur venientes ab inteſtato. Eſt etiam alius caſus, quando teſtator incidit teſtamentũ, volens decedere cũ primo teſtamēto: quod dic vt l. qui ex liberis §. teſtamento. ff. de bono. poſ. ſecundùm tabu.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Iſta lex habet locum in teſtamento in ſcriptis, & in nuncupatiuo.
2 Ciuis teſtans in comitatu, an teſtetur coram quinque teſtibus?
3 Statutum q quilibet Peruſinus poſsit facere teſtamentum coram quinq; teſtibus non comprehendit forenſem.
4 Statutum, vel conſuetudo, q teſtamentum fiat coram minori numero ſeptem teſtium, an valeat: remiſsiuè.
5 Lex generalis, q tollat conſuetudines ſpeciales.

c ET ab antiquis. [c] Permiſſum eſt ruſticis facere teſtamentum corã quinque teſtibus, ſi plurium copiam habere nõ poſſunt. h. d. hæc bona lex. † ¶ Quæro: vtrũ
1 iſta lex habeat locum in teſtamento in ſcriptis, & nuncupatiuo? Gl. dicit, q ſic, & ita obſeruatur cõmuniter: licet gl. aliud videatur ſentire. in l. qui teſtamento. §. fin. ff. eo. ¶ Circa hanc legē † quæro, ſi
2 quidã ciuis fecit teſtamētũ, in comitatu vtrũ poſſit teſtari corã quinq; teſtibus. d. Cy. hic videt dicere, q ſic. Ia. de Areti. diſputauit quandam queſtionem, in qua determinauit contrarium: quia text. eſt in l. conficiuntur. §. j. de iure codicil. Hoc etiam probatur ex iſto tex. ſi bene aduertatur, hic non cõceditur priuilegium loco, ſed perſonis in loco, hoc
d eſt, ruſticis in comitatu[d]. Si enim non eſſent ruſtici non haberent priuilegium. Item ſi eſſent ruſtici, & non ſtarent in comitatu, non valeret teſtamentum. & vide tex. & iſtum tex. pondero multũ in l. cũctos populos. de ſum. tri. & fi. Et ideo ſi ſta-
3 tutum † diceret hic, q quilibet Peruſinus poſſet facere teſtamentũ coram quinq; teſtibus: & faceret hic forenſis teſtamentũ taliter nõ valeret: quia ſtatutum eũ non comprehendit. Secus ſi diceret, q quilibet poſſet hic facere teſtamētum corã quinq; teſtibus. De quo dic vt d. l. cunctos populos. ¶ Itē
4 hæc lex facit pro † ſtatutis, q teſtm̃ coram quinq; teſtibus, vel paucioribus valeat. Nam hic erat conſuetudo, quæ non valeret, niſi approbaretur per hanc legem: vt hic vides in text. Non poteſt ergo induci per conſuetudinē, vel legem, quod liceat teſtari coram pauciori numero teſtiũ, quã ſeptē. Iac. de Are. diſputauit contrarium, & determinauit in l. cũctos populos. & ad hanc l. reſpõdet Dic vt ibi.
5 ¶ Item facit hæc lex, † q hæc lex generalis tollat conſuetudines ſpeciales locorum. Nam leges pręcedentes, quæ dicebant teſtamenta fieri coram ſeptem teſtibus, tollebant conſuetudines ruſticorũ: niſi per hanc legem eſſent reſtituti. Ad idem l. iij. §. diuus. ff. de ſepul. viola. & dic vt ibi: & de hoc plenè in c. j. de conſti. lib. vj.

De hæredibus inſtit. & quæ perſonæ hæredes inſtitui non poſſunt, &c. Ru.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Si deportatus eſt inſtitutus hæres, hæreditas an veniat ad fiſcum, an verò ad venientes ab inteſtato? vbi q ad venientes ab inteſtato.
2 Deportatus habetur pro mortuo.
3 Bannitus noſtri tēporis, qñ poſsit hæres inſtitui.

LEX I.

e QVi deportãtur. [e] Deportati nõ poſſunt ex teſtamēto hęreditatē capere. h. d. No. quod dixi in ſummario. ¶ Oppo. q pegrini, & ignoti poſſunt inſtitui: vt j. eo. l. extraneũ. Huius timore dicit gl. q poteſt intelligi duobus modis: vno modo, q faciat ſimilitudinē quandã per contrarium. q. d. Deportati nõ poſſunt inſtitui tanquã peregrini: quia inſtitui poſſunt. & ſic dicit, q deportati nõ æquiparantur peregrinis. Vel aliter. qđ faciat ſimilitudinē directo: & tũc eſt addendũ, tanquã peregrini, ſcilicet mala peregrinatione. ¶ Opp. de l. ſi cognatis. ff. de reb. du. Gl. ſoluit optime: ibi loquit de cognatione ciuili, quæ ſublata fuit p emãcipationē: & ſic per minimã capitis diminutionē. hic loquitur qñ interuenit media capitis diminutio. ſ. de-
f portatio. ¶ Tertiò oppo.[f] † & videt q hæreditas
1 non veniat ad veniētes ab inteſtato, ſed veniat ad fiſcum: quia omnia quæ auferuntur ab indigno, applicantur fiſco: vt l. hæreditas. j. de his qui. vt indi. Glo. videtur fateri contrariũ: & vide gl. vlti. in fi. oēs doc. cõiter reprobant hanc gl. per l. ſi in metallum. ff. de his qui pro non ſcrip. de iur. fiſ. l. in metallum. Sed gl. videtur dicere aliud in condēnato in metallũ, qui perdit libertatem & ciuitatem: aliud in deportato q pdit ciuitatē tantùm. Certè dñi, iſta rñſio non eſt bona: nã hæreditas de iure ciuili eſt: vt lege obuenire. de ver. ſig. ſed deportatus perdit ciuitatē, & ea quę ſunt iuris ciuilis: ergo hæreditatē non capit. Et iſtam rationem tãgit gl. ſecunda, quam vide. Et hoc ſic infertur: Si hæres deportatus eſt incapax. ergo non poteſt ab eo auferri tanquã ab indigno: qa auferri dicit ab eo, q capit, licet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Item adde ꝙ ſi ſta-
tutũ inhabilitaret
ad ſuccedẽdum ali-
quem ipſo iure, qa
fiſcus non põt tunc
auferre tanquã ab
indigno, iuxta hic
notata, tale ſtatutũ
veniet ſtrictiſsimè
intelligendum, cũ
per ipſum excluda
tur fiſcus, licet ad-
mittantur venien-
tes ab iteſtato: ideo
ſi loqueretur de ho
micida, non cõpre-
hẽderet parricidã.
vide Io. de Ana. cõ
ſi. lxiij.

a ¶Deportati. Vide
Bal. poſt Guliel. de
Cu. in l. ſi qua. ff. de
his qui ſunt ſui vel
alie. iur. vbi limitãt
iſtam legem. And.
Barba.

b ¶Exbannito. Ad-
de Alex. cõſi. lxxv.
j. vo. p Bal. cõſ. xx-
iiij. ij. vol. & p Pau.
de Caſt. cõſi. xxxij.
& ibi an bona, quę
obueniunt banni-
to poſt publicaito-
nem bonorũ, ſunt
fiſci vel ſua & quid
de legitima.

c ¶Idẽ dico. Adde tu
Ange. in l. Gallus.
§. ille caſus. ff. de
lib. & poſth. tenen
tem ꝙ bannitus po
teſt ſuccedere ab in
teſtato de iure com
muni. & idem Bar.
in l. amiſsiõe. ff. de
capi. dimi. vbi vide
per eum & per Bal.
in l. Gallus. §. & qd
ſi tantum. & in l. ſi
qua. ff. de his q ſunt
ſui vel alie. iur. vi-
de Bal. in l. fin. C. ſi
pen. app. mors in-
terue. & hic. & Sa-
li. poſt eũ. & Imo.
in l. ex facto. §. ex
facto. ff. ad Trebel.

POMATES.

d ¶Sed cur. Iſtã opi.
ſecutus eſt idẽ Bar.
in l. ij. in ij. col. ff. ſo
lu. matrimo.

P. P A V. P.

e ¶Pater tuus. Circa
intellectum huius
regulæ, & an proce
dat, quando proce-
deret diſpoſitio cer
tæ partis, poſtea ſe-
queretur in reſiduo
&c. an tunc poſsit
cõprehendere totũ
& quid ſi non pro-
cederet ex toto di-
ſpoſitio certa, ſed
certiſsima, vide o-
mnino Comen. cõ-
ſil. cxiiij. inci. Anto
nius. in j. dubio. per

pit, licet nõ habeat, quantum ad effectum: vt l. ex
facto. §. ſi. de vulg. & pupil. & l. aliud eſt capere. ff.
de verb. ſig. Ergo eadẽ ratio eſt in deportato, quæ
2 eſt in damnato in metallũ. Præterea, †deportatus
habetur pro mortuo: vt l. j. §. pen. ff. de cõtra tab.
& l. ſi necẽ. §. ſi deportatus. de bon. lib. Sed ſi mor-
tuus eſt inſtitutus, hæreditas eſſet pro non ſcripta
vt l. j. §. ij. de cad. tol. ergo eodẽ modo hic. Et hoc
videtur tenere gl. Inſti. de lega. §. legari. vbi ponit
deportatũ inter non capaces. ¶ Contra prædicta
facit fortiter ff. de lega. iij. l. ſi deportati ſeruo. in
prin. vbi acquiritur fiſco, quod ſeruo deportati re
linquit. Sol. Aliud cùm relinquitur ſeruo deporta
ti, aliud cùm relinquitur domino deportato. Et ſi
tu dicas: Capacitas ſerui inſpicit ex perſona domi
ni: vt l. debitor. §. ſeruo alieno. ff. de leg. ij. Si ergo
deportatus non eſt capax: ergo eſt ſeruus eius: &
ſic nõ acquiritur fiſco. Solu. Dico quòd illa regula
non habet locum in ſeruo eius, qui eſt penitus in-
a capax: vt d. l. ſi deportati[a]. Sed haberet locum in
ſeruo eius, qui in quibuſdam eſt capax, & in qui-
buſdam non: vt lege contraria. ¶ Vltimò ſolet
3 †quæri, quid in exbannito[b], vtrũ poſsit hæres in
b ſtitui. Gl. Inſti. qui. mo. ius pat. poteſta. ſol. §. rele
gati. dicit ꝙ quando bona auferuntur exbannitis,
æquiparantur deportatis: ideo tanquam deporta-
ti inſtitui nõ poſſunt. Quidã doctor & aduocatus
Bononieñ. qui vocatus fuit do. Fede. de Scalis, di-
ſputauit contrariũ: & do. Cyn. hic aliqualiter tan-
git: tamen modicum vterq; dixit. Ego diſputaui
quãdam quæſtionẽ, quæ incipit, Statuto Lucanæ
ciuitatis. in qua tractaui materiã exbannitorũ. Et
breuiter determino ibi ꝙ exbanniti, qui poſſunt
impunè offendi, dicunt hoſtes ciuitatis: vt l. amiſ-
ſione. §. qui deficiunt. de capi. dimi. & perdunt ea,
quæ ſunt ciuitatis ſuæ. Sicut enim deportati per-
dunt ea, quæ ſunt ciuitatis Romanæ: item hoſtes
ciuitatis Romanæ perdunt iura omnia Romano-
rum: ita hoſtis ciuitatis particularis perdit ea, quæ
ſunt illius ciuitatis, & ea, quæ ſunt iuris cõmunis
retinet. Ita videtur velle Ia. de Are. in l. ex facto.
§. ex facto. ad Treb. Ex hoc concludo, ꝙ ſi teſta-
mentum fieret ſecundùm formam ſtatuti ciuitatis
vel ex ſpeciali priuilegio ciuitatis: vt s. tit. j. l. ſi nõ
ſpeciali. ꝙ exbannitus talis, ex tali teſtamento ca-
pere non poſſet: quia perdit ea, quæ ſunt illius ci-
c uitatis. Idem dico[c] de hæreditatibus, quæ deferun
tur ab inteſtato, ex forma ſtatuti illius ciuitatis.
Sed ſi teſtamẽtum eſt validum de iure communi,
vel hæreditas deferatur ab inteſtato de iure com-
muni, cùm ipſe retineat ea, quæ ſunt iuris commu
nis, poſſet capere: forſan tamen poſſet commune
d ſibi auferre, tanquam ab indigno: ſed cur[d] capere
non poſsit, cùm ſibi remaneant ea, quæ ſunt iuris
communis? Modò hic non habentur alia.

S V M M A R I V M.

1 ☞Formam inſtituẽdi ſpuriũ efficaciter hic vide.

LEX II.

e P Ater tuus.[e] Appellatio re
f ſidui[f] põt ad to
tum referri. h. d. Vide gloſ. ex eo quod
exẽplificauit de nato ex nefario coitu.
1 ¶ No. †ex hac l. formã teſtãdi, quando quis vellet
g inſtituere ſpuriũ[g] ſuũ, & eſſet certus ꝙ non deue-
niet ad fiſcum, ꝙ ſibi ſubſtituat aliquẽ pro ea par-
te, quam capere non poſſet. & hoc feci iam fieri in
quodam, qui habebat ſpurium ſuum legitimatũ
per quendam Comitem, qui dicebat ſe habere pri
uilegium: tamen quia legitimatio poſſet reuocari
in dubio conſului ꝙ eum inſtitueret, & ſubſtitue-
ret ſecundùm formam huius legis.

S V M M A R I V M.

1 ☞Effectus ſubſtitutionis vulgaris porrigitur ad
duos caſus, ſcilicet ſi hæres non erit, vel eſſe non
poterit.
2 Verba ſubſtitutionis pupillaris, ſi hæres non erit,
quomodo intelligantur.
3 Filio repudiante hæreditatem, pater adit, & præ-
fertur ſubſtituto.
4 Hæres, cui fuit tranſmiſſum ius deliberandi per
inſtitutum, qui non adiuit, præfertur ſubſtituto.
5 Hæreditas delata ſeruo, non quæritur domino,
niſi per ſeruum adeatur.
6 Hæreditas delata monacho, quæritur monaſterio
ſine facto monachi.
Poteſtas Abbatis in monachum æquiparatur pa-
triæ poteſtati.
7 Caſus in quo admittitur concurſus inſtituti, &
ſubſtituti.
8 Subſtitutus, repellitur etiam quãdo ſeruus coactè
adiuit.
9 Si liber eſt inſtitutus tanquam ſeruus, ſibi acquiri-
tur hæreditas.
10 Si filiusfa. eſt inſtitutus credens eum liberum, vel
monachus credens eum nõ monachum, cui acqui- f
ratur hæreditas: remiſsiuè.

LEX III.

C Vm proponas. Iſta eſt
g fortis lex. Breuiter dicit: Si teſtator in-
ſtituit ſeruũ cõmunẽ, credens eũ libe-
rum, ꝙ ei vulgariter ſubſtituit: ex teſtatoris volũ-
tate dominus admittit, vel totaliter repellitur. h.
h d. ¶ Not. ex hac lege[h] †ꝙ effectus ſubſtitutionis
1 vulgaris, porrigitur in duos caſus, ſcilicet ſi hæres
non erit, vel hæres eſſe non potuerit vide text. Et
h ex hoc quod dicit, non potuerit: apparet ꝙ quocũ
que modo veniat illa impotentia, locus eſt ſubſti-
tuto: ſiue non poſsit per incapacitatem hæredis:
vt s. l. proxima: ſiue per errorẽ defuncti, vt hic: ſi-
ue quocunq; modo ſubſtitutus admittetur. ¶ Itẽ
2 no. ꝙ †verba ſubſtitutionis vulgaris, ſi hæres non
i erit, prolata à teſtatore non errante intelligũtur
ſi hæres non erit, vel alium hæredem non fecerit:
vt hic, & l. ſi pater. ff. eo. & Inſtitu. de vulga. ſub-
ſti. §. ſi. ¶ Ex hoc ego infero ad quęſtiones multas
quotidianas in materia vulgaris ſubſtitutionis.
3 Prima, † cùm de iure hodierno filio repudiante[i]
i poteſt pater adire: vt l. cùm nõ ſolum. §. j. j. de bo.
quæ lib. vtrũ pręferatur pater, vel ſubſtitutus, ſi fi
lius habuit ſubſtitutum. Glo. tangit ibi. Ego dico
patrem pręferendum per regulam pręductam: qa
licet filius non ſit hęres, facit tamen alium hęredẽ
4 ergo ceſſat ſubſtitutio vulgaris. Eadem †ratione
dico, ꝙ licet inſtitutus non adiret, & deceſſerit, ſi
tamen tranſmiſiſſet ius deliberandi ad hæredem
ſuum, ꝙ hęres adiens ex virtute illius iuris delibe
randi pręfertur ſubſtituto. Licet enim hęres inſti
tutus non fuerit: tamen facit hęredem alium mini
ſterio ſuo tranſmittendo ius deliberandi: ergo ceſ
k ſat ſubſtitutio vulgaris. ¶ Not tertiò[k] † ꝙ ſi hęre-
5 ditas eſt delata ſeruo, nõ poteſt quæri domino, niſi
per ſeruũ adeatur. Vide tex. ibi: potuit enim, &c. k
Vide gloſſ. ſuper hoc verbo. ¶ Quid in monacho,
6 †cui defertur hæreditas: an poſsit quæri monaſte-
rio ſine facto monachi? Iſta quęſtio pẽdet ex hoc,
vtrum poteſtatem Abbatis in monachum æqui-
paremus poteſtati dominicę, vel poteſtati patriæ.
Nam pater poteſt adire filio nolente: vt d. l. cùm
non ſolum. §. j. ſed non dominus nolente ſeruo vt
hic. Quid dicemus? Dixi in l. j. de vulga. & pupil.
ſubſtitu. vbi tractaui materiam vulgaris ſubſtitu-
tionis. Et finaliter quantum eſt in propoſito, dico
ꝙ æquiparatur patrię poteſtati non dominicę. In
hæreditatibus enim monachus nõ habetur vt ſer-
uus, ſed vt liber homo. quod apparet: quia capit
vt ſuus, & vt agnatus, & propinquus: vt l. Deo
nobis. s. de epiſ. & cle. quæ iura legitimè non ca-
dunt in ſeruo. Cætera dic plenius vt dixi in l. j. de
vulga. & pupil. ¶ Hoc expedito venio ad appara-
tum noſtrum. ¶ Oppo. & videtur quòd teſtamen
tum iſtud non valeat: vt l. neq;. §. ſi ſeruum. de mi
li. teſta. Solu. Ibi erat ſeruus proprius, hic commu
nis. Vel aliter: nec hic, nec ibi valet teſtamentum
quo ad inſtitutionem ſerui. ¶ Oppo. ſecundò In-
ſtitu. eodem in prin. & j. titu. iij. l. pen. Solu. & ibi
teſtator ſciebat ipſum eſſe ſeruum: vnde inſtituen
do eum videtur ſibi relinquere libertatem: hic ve-
rò errabat. ¶ Vlterius opponi. de l. ſeruus alie-
nus. & l. ſi alienum ſeruum. ff. eodem. Sol. Diſtin-
gue plenè, vt no. ff. eo. tit. l. ſed & in cõditione. §. ſi

totum. Vbi etiam
quid ſi diſpoſitio p̃
cedens de certa por
tione non cõſeque
retur effectum. Et
vide de verſi. de re-
ſiduo. Alex. in l. itẽ
prohibemus. §. ſed
ſi. ff. de hære. inſtit.
in apoſtil. & Com.
in d. conſi. loquitur
de verbo, ſuper-
fluo. vide latè Iaſ.
hic.

f ¶Reſidui. Adde ꝙ
voluit Alexã. in l.
item ꝙ Sabinus. ff.
eodem.

g ¶Spurium. Adde
de modo inſtituen-
di ſpuriũ, vide Bal.
conſil. cxxxj. iij. vo
lu. & Roma. conſil.
cvj.

POMATES.

h ¶No. ex hac l. Ad-
de intellectum no-
uum ad iſtum tex.
vt per Bolog. in ſua
theorica. chart. iij.
volu. ij.

i ¶Filio repudiante.
Adde vtrum filio
repudiante vel mo
nacho, admittatur
pater vel monaſte-
rium, an ſubſtitu-
tus: vltra docto. in
l. j. Angel. conſilio
cxxxij. & cõſil. xc.
Bal. conſil. cccix. ij.
volu. Et ꝙ mona-
chus retineat iura
ſuitatis, voluit Pet.
de Ancha. conſil.
cccc. vbi dicit ꝙ fit
iniuria monacho
non renouando ſi-
bi emphyteuſim fi-
nitam.

POMATES.

k ¶Not. tertiò ꝙ ſi.
Vide Bart. in l. qui
liberos. §. hæc ver-
ba. ff. de vulga. qui
inducit illum §. cõ-
tra vnum quod di-
cunt. Iac. de Are. et
Pet. hic.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

P. PAV. P.
a ¶ Coactus adiuit. An ſicut ſeru⁹ pôt cogi, ita etiã filiuſfa miliâs, vide Arc. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. in iij. col. ff. de acqui. hęredi.

P. PAV. P.
b ¶ Si pater. Et idem eſſet, ſi qs inſtitue-ret aliquẽ vt filium adoptiuum vel legi timatũ, & re vera eſſet adoptiuus & legitimat⁹, ſed nul liter: quia nõ valet inſtitutio etiam ſi ſit doctor, qui cre-diderit legitimatio nem valere errore iuris ductus, vide notata per Iaſ. in l. tanquã. in viij. col. ad finẽ, & duabus ſequen. C. de fidei-com. & de filio ſpu rio inſtituto tãquã filio, vt ſit erronea, ſi natus fuit ex con iugata habitãte cũ marito, propter qđ præſumiť filius ma riti, iuxta notata in l. miles. §. defuncto C. de codicil. Vide Barb. conſi. lviij. de quo ibi habes ad Bart.

P. PAV. P.
c ¶ Collegium. Quid de fratellicijs ſiue ſeruitutibus, vide Pau. Conſi. clxxxj.
d ¶ Cùm moriatur. Adde quid ſi teſta-tor dixit, inſtituo mihi Titium vſq; ad decẽ annos, cum hoc ꝙ non poſsit eſſe hæres vlterius: an valeat inſtitutio Bal. & Salic. cõclu-dunt ꝙ valet inſti-tutio, & prohibi-tio vitiatur. arg. l. ſi quis ita hæres inſti tutus fuerit, exce-pto fundo. ff. de hę re. inſtit. Et per hęc reprehendunt Bar. qui tenuit contra-riũ. ff. eo. in d. l. hę-reditas. Et cũ Bald. tranſit Paul. de Ca. in l. iij. §. de teſta. mi li. de quo per eum etiã cõſi. ccij. vbi cõ ſuluit de eo q vxo-ren in vita ſua tan-tum inſtituit, nul-lo alio hærede inſti tuto.

POMATES.
e ¶ Quoties. Iſtã le-gem allegat Mat-the. notabili ſuo quarto, inci. no. ꝙ ſi teſtator. in verbo, ſecus fortè eſſet.

7 ſeruum. ¶ Vlterius opp. † inſti. de vulga. ſubſti. §. fi. Sol. gl. optimè. hic Imperator ponit duos caſus certos, quando de voluntate conſtat. In dubio loquitur lex contraria: quia hæreditas diuiditur inter dominum & ſubſtitutum: & ſic erit caſus mirabilis, in quo admittetur concurſus inſtituti, & ſubſtituti: vt ibi, & l. ſi pater. cum l. ſeq. ff. e. ¶ Vlterius opp. de l. fi. in prin. de vulga. & pupil. Solu. Ibi inſtitui ſeruum communem duorum ſciẽter.
8 ¶ Quærit gloſ. † quid ſi ſeruus coactus adiuit[a], an
a ſubſtitutus repellatur: & determinat ꝙ ſic & bene
9 vt l. j. §. j. ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. ¶ † Quærit glo. Inſtit. de vulg. & pup. ſubſtit. in fi. quid econuerſo ſi inſtituit eum tanquam ſeruũ, tamen in veritate erat liber. Gl. dicit ibi, ꝙ acquiritur ſibi libero: & verùm dicit, quicquid dicat Iac. de Areti. nam cũ hæreditas quæratur ſibi, ſi eſſet manumiſſus ante aditionem: vt l. ſi pater. ff. eodẽ ergo multòmagis
10 quæritur ſibi exiſtenti libero. ¶ † Quæro, quid in filio, ſi aliquis inſtituit filiumfa. credens eum liberum hominem: vel aliquis inſtituit monachum, credens eum non eſſe religioſum, vel monachum? Doct. tangunt hic, & non allegant glo. quæ tãgit eam: vt hic patet per Cy. Iſtam quæſtio. tangit gl. in l. ſi quis filiumfa. in princ. ff. de acqui. hære. Dic vt ibi per gl. & ibi plenè dixi.

SVMMARIVM.

1 Quod aufertur ab indigno abſq; eius delicto, non applicatur fiſco. & nu. 3.
2 Falſa demonſtratio quando vitiat diſpoſitionem.

SI pater. [b] Hæc l. & l. nec apud breuiter dicũt: Si inſtituitur vt coniunctus ille, qui non eſt, à teſtatore errante inſtitutus, non ca-
1 piet cum effectu. h. d. vel aliter: Quod † aufertur ab indigno, abſq; eius delicto, non applicatur fiſco. hoc dicit. Domini, l. ſi pater. & l. nec apud. in hoc differunt: quia in l. ſi pater. teſtator errauit errore facti: in l. nec apud. errauit errore iuris. Item l. ſi pater. loquitur de agnatione naturali: lex, nec apud. loquitur de agnatione ciuili. Item lex, ſi pater. loquitur quando errauit in deſcendentibus: lex, nec apud. quando erratur in tranſuerſalibus. ¶ Oppo.
2 † falſa demonſtratio non vitiat diſpoſitionem: vt l. demonſtratio. in prin. ff. de condi. & demõ. Sol. Fallit in demonſtratione, quæ continet coniũctionem, vel charitatẽ ſanguinis. In qua debet diſtingui: aut teſtator errauit, aut ſciuit, aut dubitatur: vt dixi in l. neq; profeſsio. ſ. ti. j. & idem in cognatione legali: vt hac l. nec apud. & no. in l. nemo. §.
3 j. ff. eo. ¶ † Vlterius quæritur: dicitur hic, in l. ſi pater. ꝙ aufertur hęreditas: quęro cui applicetur. Dicũt quidam, fiſco, per regulã generalem poſitã in l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffi. teſta. & in l. j. de iure fiſ. Contrariũ eſt veritas: vt l. nec apud. non obſtat regula cõtraria: quia quæ ab indigno auferuntur, applicantur fiſco verum eſt, ſi eſt indignus culpa ſui: ſed hic frater nõ erat indignus ſui culpa, ſed teſtatoris errore: ideo venit ad veniẽtes ab inteſtato. quod no. & tene menti perpetuò.

SVMMARIVM.

1 Quod iuris eſt de aliquo, idem eſt de eius principio.
2 Emptio facta vno nummo, qñ valeat. remiſsiuè.

NOn ideo minus. Appellatio affinitatis facta à teſtatore ſciente, inſtitutionem non vitiat. h. d. Vel ali-
1 ter: Quod iuris † eſt de aliquo, idem de eius princi
2 pio. h. d. Facit ad q. † Emo aliquid vno nummo, an ſit emptio? videtur ꝙ nõ: quia in emptione requiritur pecunia numerata: ſed in emptione vnius nũmi, nõ eſt pecunia numerata: ergo, &c. Facit hic ꝙ ſit emptio: quia vnus eſt principium numeri: ergo idem iudicatur de eo, ſicut de numero. De quo dic vt l. ſi quis ante. de acqui. poſ.

SI compenſandi. Inſtitutio facta animo compenſandi, excludit inſtitutum à petitione debiti. h. d.

NEc apud. De hac lege dic vt ſ. eodem, lege, ſi pater. & ibi legi eam.

c **COllegium.** [c] Collegiũ non approbatum, nõ pôt inſtitui. h. d. ¶ Quærit gloſ. quæ dicantur collegia approbata. Breuiter regula eſt, ꝙ nullum collegium eſt approbatum, niſi reperiatur approbatũ. quod dic vt in l. j. circa prin. qđ cuiuſq; vniuerſitatis nomi. Ego pleniſsimè dixi in l. fi. ff. de colle. illic.

EXtraneum. Hæc lex habet duas lect. contrarias, ſecundùm vnam lecturam. h. d. Inſtitutio facta ſub die incerto valet, & diei expectatur euentus. h. d. Illi, qui habẽt in litera, quis &c. ¶ Op. de l. hæreditas. ff. eo. Sol. Dicit gl. ꝙ hæc concordat cum illa: quia adiectio temporis remouetur. Alij, vt Azo. dicunt, ꝙ hæc lex contraria loquitur de die certa: hic de die incerta. arg. l. fi. ff. de conditio. inſti. & l. ſi ita. §. fi. de libe. & poſthu. ff. eo. l. in tempus. Et hoc videtur tenere Dy. in c. actus legitimi. de reg. iur. libr. vj. Tu concor. vtranq; lectu. Aut quis inſtituitur cũ ipſe
d inſtitutus moriatur[d]: & tunc inſtitutio habeť pro pura: quia certum eſt diem iſtum venturum viuo inſtituto: quoniam ipſe viuẽs morietur. Aut quis inſtituitur cũ morietur quidam extraneus: & tũc quia poſsibile eſſet illum extraneũ decedere poſt mortem hæredis inſtituti non expectatur euẽtus diei: quia poſsibile eſſet, hãc hæreditatẽ inſtituto non deferri. Et ita loquitur alia opinio: & huic bene adaptatur litera, cum quis: vt quidam habent. ¶ Op. de nouatio. l. ſi pupillus. §. qui ſub conditione. vbi conditio neceſſaria habetur pro pura: ſed neceſſe eſt, aliquem mori: ergo &c. Huius timore Pe. & Cy. hic referũt, & dicunt eſſe diſtinguendũ, an aliquis inſtituerit ſub conditione, ſi morietur: vel, cũ morietur: & primò caſu habeatur pro pura ſecundò non. Iſta diſtinctio inter ſi, & cũ, eſt falſiſſima. & contra caſum l. quibus diebus. §. quidam Titio. ff. de condi. & demon. l. quodcunq;. §. fi. de verb. oblig. Dic ergo, ꝙ lex contraria loquitur in contractibus: hic in vltimis voluntatibus. Ratio apparet Inſti. de verbo. obli. §. ex conditionali & quod no. j. de condi. inſer. l. ſi vxor. de regu. iur. l. quæ legata. oppo. ff. de condi. & demon. l. hæres meus. & quando di. le. ced. l. ſi cũ hęres. Sol. Aliud in legatis: aliud in hæreditate. Nam legatum recipit diem quem non recipit hæreditas.

NEque per ſe. Qui non poteſt per ſe ſuccedere, neque per ſeruum eius. h. d. Vel aliter, & magis generaliter: Qui non poteſt per ſe, neq; per alium. h. d. Materiam huius legis dic vt dixi in l. Labeo. §. j. ff. de vſuca. & per Dy. in c. quod alicui non licet. de reg. iur. lib. vj.

EXtraneum. Incognitus pôt inſtitui. h. d.

SVMMARIVM.

1 De verbo peruenire.

HAereditatis. Vrbs Romana, & aliæ ciuitates poſſunt capere relictũ in
1 vniuerſali & particulari. h. d. ¶ No. † ꝙ hæc dictio, perueni[illegible]e, refertur, ſiue perueniat iure directo, ſiue iure [illegible]d[illegible]icõmiſsi, ſiue titulo fideicommiſsi vniuerſali, vel ſingulari. Quod facit ad ea, quæ dicã in l. precibus. j. de impube. & alijs ſubſti.

SVMMARIVM.

1 Inſtitutus in re certa habeť loco legatarij quando alius reperiť vniuerſaliter, vel in quota inſtitutus.
2 Inſtitutus in re certa nullo dato cohærede, non eſt hæres, neque legatarius, ſed tertia ſpecies.

c **QVotiès.** [e] Inſtitutus in re certa habeť loco legatarij, quo ad hoc vt oneribus hæreditarijs non teneať, & actionibus hæredita
f rijs [f] vti nõ poſsit h. d. hæc no. lex. ¶ Op. de l. j. §. ſi ex fundo. ff. co. Veritas eſt, ꝙ inſtitutus in re certa habetur

P. PAV. P.
e ¶ Quoties. Vide ꝓ intelligentia oĩno Com. conſi. cviij. in cip. teſtator inſtituit. in j. & ij. colũ. vbi vult ꝙ ſi teſtator inſtituiſſet aliquẽ in dimidia bonorũ immobilium. Itẽ in bonis mobilibus & actiõibus. ꝙ per hoc iſte ſecũdus non erit vniuerſalis hæres, ſed ambo. habebit tamen iſte ſecundus iure prælegati mobilia & actiones. Item circa iſtam materiã vide pulchrum caſum per Roma. ſingulari clv. vbi allegat text. in l. pater. §. fin. ff. de lega. iij. Vide Roma. in cõſi. clxxix. in ij. & iij. col. & in v. Itẽ no. ꝙ reſpectu bonorũ extrinſecorũ quæ non ſunt in corpore hæreditatis, verbum hæres, verificetur in hærede ex re certa, ſecundùm Bald. in c. j. ad fin. prin. de ſucceſ. feu. Item quid ſi teſtator legat cẽtũ hæredibus Titij, an ad iſtud legatum veniant hæredes inſtituti in re certa vide Bald. in l. liberti. in vlt. col. C. de opor. liber. Alexan. in l. quędam. §. nihil. in ij. col. ff. de edendo. Item no. ꝙ quantũ ad detrahendum duas quartas non habetur in loco hęredis: & ſic ſolum detraheret legitimam, ſecundũ Bal. ſingulariter in l. filium quẽ habentẽ. in vij. col. C. famil. erciſc. Item an habeat beneficium iuris accreſcendi, vide Barba. latè in c. Raynutius. co. lxij. & ſeq. de teſta.

POMATES.
f ¶ Et actionibus hęreditarijs, Vide ad hęc Ro. cõſi. lxxxix. & vide Alex. cõſil. xxij. col. maxime ij. & ſeq. volumi. v. vbi ponit, an

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

appellatione hæreditatis intelligatur de vtili. & Ang.cōſi.lxiiij.in fi. vbi ponit,in quo habeatur loco hæredis,tollit̃ inſtitutio.& Bal.cōſi. cxxxiij. aliàs liij.vbi ponit quid in filio exhæredato cui pater poſtea aliquid relin quit iure inſtitutionis in ſecunda parte.vide etiam Barb.conſi.l.col.v.vo. iij.vbi ponit,an talis patiatur Falcidiam.

Ad hoc allegauit iſtum text.Guliel.in l.precibus.C.de impube. Andreas Barbatias.

c ✤POMATES. ¶Cùm in libris. Iſtam l.ſi.ponderat pro vna notabili deci. Alb.do.Iaſ.in l.j.in iij.col.in ver.adde pro ampliatione,quàm fecit in ij.lec.ff.de vulg.& pupil.

habetur loco legatarij,quando aliud reperitur vni uerſaliter , vel in quota inſtitutus : vt hic . ſecus ſi nullus alius inſtitutus ſit:qa tūc ex re certa inſtitu tus habebit totā hæreditatē:vt l.cōtraria. ¶ Item opp.ſ.de inoffi.teſt.aut̃.nouiſsima.& qđ ibi not. vbi filio debet relinqui certa res iure inſtitutionis nec habetur loco legatarij aliàs teſtamētū eſt nullum.Gl.hic ſignat cōtrariū,& nō ſoluit. quā gl.vi-
a de in l.ſi quis priore[a].ff.ad Treb.& dicit ꝙ ibi eſt ſpeciale odio querelæ. Quidam alij doc. vt Iac.de Rau.dicūt ecōuerſo ad gl.ꝙ inſtitutus in re certa, habetur loco hæredis in oībus:vt d. aut̃. nouiſsima.prẹterquā quo ad onera, & iura hæreditaria: vt hic.Certe dñi licet Cy.hic dicat,ꝙ hẹc fuit opi. dictorū doc.tñ iſtā opi.recitat gloſ.in l.ex facto.la grande.ff.eo.quæ opi.eſt omnino falſa : vt ſtatim dicā. Antequā reprobē,oportet nos videre effectū iſtarū opi.Si vera eſt opi.gl.ꝙ habetur loco legata rij, quo ad oīa , præterquā quo ad querelā: ſequit̃ hic ꝙ inſtitutio ex re certa , quæ trāſeat ad hæredes ſine aguitione,ſicut legatū. Itē patiet̃ Falcidiā, ſicut legatarius. Item nō habebit remedia l.ſi.j.de edi.diui Adria.tol. Item agnitione iſtius inſtituti ex re certa,non cōfirmaretur teſtamētum: quia in omnibus habetur loco legatarij,præterquam quo ad querelā.Si eſt vera opi.aliorū,ſequeret̃ ꝙ iſta in ſtitutio ex re certa nō trāſmitteret̃ ad hẹredes hẹre ditate nō agnita. Itē nō patiet̃ Falcidiā,& habebit locū regula.l.ſi.j.de edi.diui Adri.tol. & agnitione cōfirmaret̃ teſtamētū vt l.teſtamēto liber.ff.de manu.teſt.& ſic valerent omnia legata: & validaret ſubſtitutionem pupillarē : & operaret̃ multos alios effectus.Ego inuenio ꝙ inſtitutus ex re certa,patit̃ Falcidiā: vt l.quoties.ſ.fami.ercif. & l.ex facto.§.vnde ſcio.ver.& ſi fortè.ff.eo. ergo nō eſt verū dicere,ꝙ habeat̃ loco hæredis in oībus,præterquā ad ea,quẹ hic dicunt̃. Itē ego reperio,ꝙ hẹ rede repudiante accreſcit hẹreditas inſtituto in re certa:vt l.j.§.ſi ex fundo.ff.eo.ergo non eſt verū, quod dicit gl.quod habetur loco legatarij, quo ad
b omnia prẹterquam quo ad querelam quia habet[b] ius accreſcendi,vt hæres.Marti.fili.dicebat aliter: Aut loquimur in filio:& tūc inſtitutus in re certa, habet̃ loco hæredis:vt in contrario quod apparet: quia ſuccedit loco legitimẹ,quæ eſt tertia eius qđ quis habiturus eſſet. Aut in extraneo : & habetur loco legatarij : vt hic.Sed parcat mihi dñs Marti. ipſe non bene dixit. Legitima dicitur tertia eius, quod qs habiturus eſſet ab inteſtato,deducto ære alieno:vt l.Papinianus.§.quarta.de inoffic.teſta. ergo apparet quod iſta legitima non eſt hæreditas quia non continet debita & credita. Sicut dicimus in eo,cui legatur certa pars bonorū:vt l. non amplius.§.ſi.ff.de lega.j.& l.ſi quis ſeruum.§.ſi.ff.de leg.ij. Ergo nō eſt ratio:quia loco legitimæ ſucce-
1 dit,habet̃ loco hæredis. ¶ †Quid ergo? Dico ſic[c],
c & credo dicere veritatē : quia hæres inſtitutus ex re certa,nō eſt hæredes vniuerſalis,nec legatarius ſed eſt tertia ſpecies,ſcilicet hẹres ſingularis inſtitutus ex certa re:vt probatur in l.ex facto. ff.eod. & l.ſi alterius.ff.eo.ti. Tunc quæritur quæ eſt na-
2 tura iſtius hæredis ſingularis? Reſpon. † iſta inſtitutio ex re certa partim habet de natura inſtitutio nis vniuerſalis,& partim de natura legati: & illud quod habet de natura vniuerſalis inſtitutiōis,nun quam reſpicit ipſam rem ſeu quantitatem, in qua inſtitutio eſt facta,ſed extrinſecus habet enim ius accreſcendi cum inſtituto vniuerſali. Item exclu dit querelā,licet quo ad ipſas res ſemper eſt legatarius.Hoc vult iſta lex,quæ dicit ꝙ loco legatariorum ſunt. Hoc probatur in dicta l.ſi alterius.& l.ex facto.ff.eodem.vbi res relictas habuit, prout relictæ ſunt,tanquam eſſent relegatæ. Aliam hæ reditatem patiuntur æqualiter,rerum valore non inſpecto. Et hoc ſtatim ſequitur ꝙ patitur Falcidiam in rebus vt ſ.probatum eſt. ¶ Item tranſmit tit ad hæredes illas res: quia in eo ſapit naturam le gati ſingularis:non autem tranſmittitur ſine agni tione in eo illud ius accreſcendi,in quo ſapit natu
d ram inſtitutionis vniuerſalis[d]. Item confirmātur tabulæ pupillares. Et ex hoc ſequitur , ꝙ confirmatur teſtamentū hac agnitione:quia non poteſt teſtamentum deficere , quin cæteris repudiantibus ſibi accreſcat.

SVMMARIVM.

1 ☞Error in nomine proprio loquentis vitiat.
2 Hæres hæredis dicitur teſtatoris.
Qui in libello dicit ſe hæredem patris in ſolidum, licet ſit pro parte hæres patris,& pro parte hæres fratrum ſuorum,dicit rectè,& libellus procedit.
3 Subſtitutio vulgaris facta verbis affirmatiuis, dicitur vulgariter dubia,& valet.
4 Subſtitutio pupillaris facta extraneo , continet vulgarem.

e CVm in libris.[e] Si teſtator aliquem eſſe hæredem tertiæ perſonæ diſpoſuit valet,ſi teſtator illius tertij hæres fuerit,vel tertium hẹredem inſtituit.hoc dicit. ¶ No.
1 primò † determinationem omnium legum dicen-
f tium,ꝙ error in proprio nomine[f] non vitiat: vt l. ſi in nomine.ſ.tit.j.& l.ſi quis in fundi vocabulo. ff.de lega.j.quia intelligitur de errore in nomine proprio,ſcilicet alterius:non in ſuo loquentis. Se
2 cundò nota † illam regulam,qui hæredis eſt hẹres
g teſtatoris eſt hæres . quod facit ad quæſtionem[g]. quòd ſi aliquis eſt hæres patris ſui pro parte,& ex perſona fratrum ſuorum poſteą mortuorum pro
h alijs partibus : rectè dicit in libello[h] ſe patris ſui
i hæredem in ſolidum ſimpliciter: quia qui hære-
i dis[i] eſt hæres , teſtatoris eſt hæres. Facit ad hoc ff.de vulga.& pupilla.l.antepenulti.& quod not.
k ff.de petit.hæredi.l.ij.& iij. ¶ Nota tertiò[k],hic ca-
3 ſum , in quo † vulgaris ſit verbis affirmatiuis : vt Sempronius Plotij hæres eſto:& iſtam ſubſtitutionem gloſſ.appellat vulgarem dubiam:vt ff. de i
4 vulg.& pupil.l.verbis ciuilibus.in ſi. ¶ †No.quartò,quòd ſubſtitutio pupillaris facta extraneo,cōtinet vulgarem. Caſus eſt hic.nam hẹc verba,Sempronius Plotij hæres eſto:in pupillarem ſubſtitutionem ſonant , per quam ſucceditur ipſi pupillo inſtituto directò,non ipſi defuncto:vt Inſtitu. de i vulg.& pupil.

✤P.PAV.P.

a ¶ Si quis priore. Vide Barba . aliquid dicentē conſil. ij.in vj.col.in j.parte.

b ¶Quia habet. Et de prohibito plus petere,an poſsit habere ius accreſcendi, vide Bar.in conſil. incip. Nellus Falopi.in ſi. And.Barb.

✤POMATES.

c ¶ Quid ergo? dico ſic. Vide aliquid ad hæc p Pau. de Caſ. conſil. j . & Roma. cōſi.lxxxj.& cōſil. clxxix.col.ij. & v. Et an appellatione hæredis vel ſucceſſoris veniant hæredes particulares, vide Alexan. conſil. cxcij.vol.ij. & vide etiam Alex.conſil. liiij.colū.j. volu.iij. vbi ponit, an appellatione hẹredis cōfirmetur teſtamentum: & an mortuo ipſo,ſi poſtea cohæres vniuerſalis ſibi datus moriatur : & an aliquo modo ſit excluſus ab hẹreditate:an tranſmittat ad hẹredes ſuos ius ſibi competens in parte cohæredis vniuerſalis , & ſic ius accreſcendi.

d ¶ Inſtitutiōis vniuerſalis. Adde qđ hanc opi. tenēt hic Odofr. Cyn. Guli. de Cu.Fran. Tigri. Ang.Salic.Pau. de Caſt.Bart.& Bald. in d.l . ex facto.& Angel. & Imol.in dicto §.ſi ex fundo quia paria ſunt cohæredem à principio non fuiſſe inſtitutum, vel inſtitutum. & repudiare. l.ij.§.ſed ſi ſunt ſui. ff.ad Tertul. Et in terminis conſuluit Rom.conſi. lxxxj. Quid autem ſi teſtator inſtituit Titiū in fundo,iuſsitq; illum plus petere non poſſe,nec habere,nullo alio inſtituto:an poſsit prohibere ius accreſcendi:& talis prohibitio faciat deficere teſtamentū,& ſuccedant venientes ab inteſtato? Bar. in l.quoties.§.ſi duo.ff.eo.tenuit ꝙ ſic.Contrarium tenet Dyn.in l.ſi quis ita hæres inſtituatur excepto fundo.ff.eo.& ibi Bal.& Salic. Roma. in l.j. ſ.quando non pe.par. & per Bald.in repet.l.in ſuis.in vlti. char. de lib. & poſthum. Ange.in l.ſi quis priore.ff.ad Trebel.per Ang.& Paul.de Caſt. in l.ſi poſthu.in prin.ff.de lib.& poſthu.per Bar.conſi.incip.Matthẹ.Gratioli.Fedr.de Sen.conſi.cxxxj.Ange.conſi.cxliiij.Bal.cōſi.lxxxiij.v.lib. vbi pulchrè vide.

e ¶ Cùm in libris. Tu vide Bar.in conſi.incip.nullus.quod eſt xiiij.in ordine meo,ꝙ pupillaris expreſſa facta extraneo continet tacitam vulgarem.

✤P.PAV.P.

e ¶ Cū in libris. Circa regulam huius legis ꝙ error nominis teſtatoris an filij ſui vitiet teſtamētum , vide Roma. conſ.lxxix. in princip.

f ¶ Error in proprio nomine. Adde plenè per Roma . conſulentem in facto , ſuper materia huius legis,conſi.clxxix.

✤P.PAV.P.

g ¶ Ad quẹſtionem. Vide in ſimili Comen.conſi. xxiij.in cipi. viſo cōpromiſſo.in princip. Vide duas quẹſtiōes circa iſtam regulā per Aret.in l.ſi quis filium.§.ſi.ff. de acqui.hæredi.

✤P.PAV.P.

h ¶ In libello. An & quando appellatione hæredis veniat hæres hæredis vide Bertachi.in tracta. de gabellis , in ſecūda parte.in viij.col. Vide etiam Iaſ. in l.paterfamiliàs . de vulga.& pup. Item ꝙ ſi hæres hæredis ſuccedit hæredi ab inteſtato, ipſe autē hẹres ſucceſſerit ex teſtamento defuncto,an hæres hẹredis dicetur hæres teſtatoris ex teſtamento vel ab inteſtato:vide Bar.notabiliter in l. veluti.ff.de petit.hære. Item ꝙ illud quod dicit̃ de errore nominis filij, patris vel vxoris,vide Iaſ. in l.ſi quis in nomine. ff.de verbo.oblig.

¶ Qui hæredis. Ad de an appellatione hæredis veniat hæres hæredis, vltra poſita in l. Gallus. §.etiam ſi parente. Oldradus conſil. xxj.Angel . conſil. clxxxv. Petrus de Anchara.conſilio cxxij.& Bald.hic, qui dicit , quòd ſi teſtator mandauit hæredi ſub pœna quòd faciat monumentum : & hæres deceſſerit hæreditate non adita,tamen per ius deliberandi tranſmiſit hæreditatem ad hæredem ſuum : iuxta l . cùm antiquioribus . j . de iure deliberan.quòd iſte hæres hæredis non incidit in pœnam.allega. l. mulcta.in princip.ff.de condit.& demonſt.& dicit eſſe notabile . de quo clarius per Bartol.conſil.cxiiij. incip. Andreas Martini condidit teſtamentum.Et quòd procedit libellus,de quo hic per Bartol.voluit Ange.conſi.cclxvj.

k ¶ Not.tertiò. Adde quid ſi teſtator dicat,inſtituo mihi hæredem fratrem meum: & adijciat,ꝙ ſi is moriatur,inſtituo mihi hæredes eius filios , vide Bal.conſi.clj.j.lib.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a pupil.ſubſtit,[a] in princ.tamen hęc facta extraneo reſoluitur in vulgarē: licet quidã dicant contrariũ per §.extraneo. Inſtit.de pupil.ſubſtit.ſed de hac lege nõ faciunt mentionẽ.vbi eſt caſus.¶ Vltimò not.ꝙ quis hæredem extraneo facere nõ poteſt.

De inſtitutio. & ſubſtitutio. Rubri.

SVMMARIVM.

1 ☞Conditio miſta ſi deficiat, quãdo deficiat diſpoſitio. & nu.3.

2 Conditio poteſtatiua ſi deficit, quando habeatur pro impleta.

LEX I.

b CVm auuum.[b] Conditio miſta cõſiſtens ex facto inſtituti, & alterius debet impleri, vel ex facto alterius impediri vt inſtitutus poſsit adire.h.d.¶ Opp.j.[c] de c cad.tollen.l.j.§.ſin autem ſub conditione.Sol.Ibi loquitur in conditione caſuali, quæ quocunque modo deficiat, impedit diſpoſitionem: hic loquiẽ de conditione miſta. Et intelligatis miſta, ex poteſtate inſtituti, & alterius. Aliud eſſet, ſi eſſet miſta ex poteſtate inſtituti, & viribus fortunæ: vt not. ff.de cõdi. & demon.ſuper rubrica. Horũ eſt ratio licet Cyn.hic quærat, & nõ ſoluat. nam quãdo aliquis inſtituitur ſub conditione caſuali, teſtator ſolùm caſus euentũ reſpexit, & nullo modo factum inſtituti. ideo quocunq; modo cõditio deficiat diſpoſitionẽ impedit. Contra hoc opp.de l. quæ ſub cõditione.§.quoties.de cõdi.inſti. Sol. Ibi loquiẽ in cõditione poteſtatiua, quæ quocunq; modo deficiat, abſq; modo, ſeu facto inſtituti, vel alias onerati, nõ impedit diſpoſitionẽ. Ideo, quia cũ conditio ſit merè poteſtatiua, teſtator non reſpexit niſi factum inſtituti, quod per eum nõ ſtat, vt ibi patet. Et ſi tu dicas, Imo illa cõditio eſt miſta, ſi ſeruum manumiſerit: pendet enim ex poteſtate manumittentis, & manumiſsi. Dico, ꝙ non eſt verũ: quia manumittendus nõ põt libertatẽ recuſare: vt j.de manumiſ.teſta.l.fi. Pręterea, nec eſt veriſimi d le, quod recuſet, &c.¶ Oppo.tertio[d] de l.legatũ.j. de condi.infer. Iſtud eſt valde difficile contrariũ: & gl.ſoluit pluribus modis: quia quidam dicunt, hic erat aliàs relicturus: ibi non. Hæc eſt diuinatio. Alij dicunt ꝙ ibi fuit in mora: hic nõ. Diuinatio eſt. Tu dic, ꝙ hæc eſt vera, quam glo. ponit hic in fine. vlt.gloſſ. & hic in principio. Tu debes ſcire ꝙ conditio merè caſualis quocunq; modo deficiat diſpoſitio deficit: vt ſ. dixi. Conditio merè poteſtatiua, nullo modo vitiat diſpoſitionem, niſi quãdo ſtaret per factum ipſius inſtituti: vt modo dixi in præcedenti contrario. In conditione verò miſta, quæ pendet ex poteſtate inſtituti, & alterius, eligetur quædã media via inter prędicta: quia ſi quidem deficit facto alterius, non vitiatur diſpoſitio: vt hic, & l.in teſtamento.de condi. & demonſtra. ſed ſi deficiat caſu fortuito, vitiatur diſpoſitio: vt 1 dicta l.legatum. ¶ † Circa, id quod dicitur de conditione poteſtatiua, oppo.de l.inde Neratius.in prin.ff.ad legem Aquil.Sol. Ibi fuit impeditus facto alterius, & iniuſtè. Vnde contra eum cõpetit actio, per quam ſuccurritur inſtituto: & ideo non eſt neceſſe, ꝙ conditio habeatur pro impleta. Sed ſi per illam actionem non ſuccurretur inſtituto: vt puta, quia ille impeditus non eſſet ſoluendo: tunc conditio pro impleta habetur: l.fi.ff.de eo per quẽ factum erit. & l.Titio.§.fi.de condit. & demonſt. ¶ Contra iſtud iterum op.de l.ſi Titius. de condi. & demon. Glo.hic ſignat, & nõ ſoluit. Ecce ſolu, videte, ibi fuit impedita conditio poteſtatiua, fa- e cto tertij iuſtè[e]: ita ꝙ contra eum actio non poteſt dari: meritò habetur cõditio pro impleta. Et ideo circa iſtam conditionem poteſtatiuam, habes diſtinguere tria verba. Aut deficit caſu fortuito, aut facto alterius. Si caſu fortuito: tunc aut ille, in cuius poteſtate erat, fuit in mora, aut non. Si facto alterius, tunc aut ex eius poteſtate dependebat, aut alterius tertij. Et ſi ex alterius tertij: aut licitè, aut illicitè. Si licitè. aut erat ſoluendo, aut non: vt pa- 2 tet ex prædictis. ¶ Venio ad aliud, ſcilicet † ad conditionem miſtam, de qua loquitur lex noſtra. Et opp.ff.de leg.j.l.ſi fundum per fideicommiſſum. §.j.aliàs l.ſi Titio. vbi ſi deficit per caſum, nihilòminus diſpoſitio valet. Solu. Ibi erat modus mi- f ſtus[f]: hic conditio. ¶ Contra hoc oppo.de l.Titio. ver.ſed cùm ante nuptias.de cõdi. & demõ. Iſtud contrarium eſt valde difficile. Nam dicunt quidã, ꝙ ibi loquitur de modo, quando eſt cauſa finalis relicti. l.ſi fundum per fideicommiſſum.§.j. loquitur de modo, qui non eſt cauſa finalis. Iſta ſolutio tenetur per multos doctores. Ego dixi vobis aliter in d.l.verſi.ſed cùm ante nuptias. Nam dico ꝙ ibi eſt idẽ quod hic, ſi rectè tex.inſpiciatur. ¶ Oppo.de l.vter ex fratribus.de condit.inſti.Solu. Illa concordat cum iſta: quia ibi fuit impeditum matrimonium facto alterius, non caſu fortuito. ¶ Oppo.de l.cùm ita legatum.ff.de condi. & demonſt. Solu. Intellige hic, quando honeſtè poteſt nubere aliàs ſecus. ¶ Vltimò diſtingue plenè in iſta materia, vt habes hic p Cy. & Dyn.de reg.iur.in c.imputari.lib.vj. Ego plenè tractaui in l.in teſtamento.la ij.de condi. & demon.vbi gl.tractat ſicut hic.

SVMMARIVM.

1 ☞Libello precum ſtatur contra producentem.

2 Quando conditio non impletur, ſed pro impleta habetur, qua actione agatur.

3 Si facta eſt inſtitutio de monaſterio cum conditione, ſi recipiat talem in monachum valet inſtitutio & conditio reijcitur.

LEX II.

g COnditioni.[g] Si conditioni miſtæ non paretur facto inſtituti, inſtitutio locum habere non poteſt.hoc dicit. ¶ Ex iſta le- h ge[h] nota quòd ſtatur libello precum, contra producentem: ad idem de liberali cauſa.l.cùm precũ. 1 ¶ Circa hanc legem quæro † duo. Primò quando conditio non impletur, ſed quando pro impleta habetur, qua actione agatur. Hic videtur caſus, ꝙ agitur extraordinario auxilio, hoc eſt, iudicis officio: ſed quando eſſet impleta, ageretur ex teſta-

---

a ✤POMATES.¶ De pupillari ſubſti. Et iſtum textum ponderat ad quod not. Iaſ.in.l.j.in prin.in vij.col.ff.de vulg. & pupil.

b ✤*P. PAV. P.*¶ Cùm auum. Vide aliquid per Ant.de But.conſi. lvij.in ij.col.in prin. Item iſtam legem repetit do.Signor.de Homod. Itẽ vide Socin.in l.ſi Titius.ff.de condi. & demonſt.

✤POMATES.

c ¶ Opponi.j. Aduerte ꝙ videtur ꝙ iſta cõditio debet dici miſta ex poteſtate inſtituti, in viribus fortunæ: & ſic ꝙ differentia, quã facit hic Bart. ſit verbalis. Nam ſi conditio ſimpliciter depẽdet à facto tertij, quo ad honoratũ dicitur caſualis. igitur &c. niſi dicas quòd habuit reſpectum ad effectum qui repugnat, vide gl.in d. l.ſuus quoq;.§.puto generaliter. ff. de hæred.inſtit.

✤POMATES.

d ¶ Opp. tertiò. Aduerte ꝙ imò videtur ꝙ hæc ſolutio nõ diuinet, primò quidã not. quia licet in cõtrario eſſet cõiuncta perſona, tamen erat de tranſuerſalibus, in qua non prǽſumitur tãta affectio vt in deſcẽdentibus. quod fuit hic. Loquiẽ enim in auo materno. Secunda etiam licet diuinet ad cõtrarium not. ad textum noſtrũ: quia ſi hic in mora fuiſſet, conditio nõ haberetur pro impleta: tamen mihi videtur ꝙ conſtituat differentiã inter aſcendentes, & tranſuerſales: licet ſit maior præſumptio in vno quàm in alio non ſit ſtatutum, per ea quæ habentur in l. cũ rem alienã.j. de leg. Et credo quòd ibi valuiſſet legatum ratione coniunctiõis niſi ibi cõditio fuiſſet apposita fauore filij, quẽ veriſimiter amabat magis. Iſtã tamen gloſſam, vt pote no. vltra Alex. hic adducit Aret. ad iſtam gloſſam pro notabili allegat Aret.conſi.xciiij. ꝙ conditio miſta deficiens caſu fortuito, non facit deficere legatum ad pias cauſas, tanquam teſtamentum fauore animæ, quæ cunctis rebus eſt præferenda. l.ſancimus.ij.de ſacroſanc.eccle. & aliàs etiã eſſet relicturus. Pro qua opinione eſt tex.in l.cùm ita dat.ff.de condic. & demon. argumento à libertate ad piam cauſam prout valeat argumẽtum, vt per Bar.in l.ſi vnus.ſ.de teſta.

e ¶ Facto tertij iuſtè. Adde quod ex hoc infert Bal. ꝙ ſi teſtator inſtituit hęredem, ſi ædificauerit eccleſiam in domibus ſuis, & epiſcopus non vult dare licentiã ædificandi: nihilòminus hæreditas debetur inſtituto. Pro quo facit quod conſuluit Roma.conſil.cccclx. ꝙ ſi teſtator mandet hæredi, vt emat domũ intra annum pro conſtruendo hoſpitali, ſub pœna priuationis hæreditatis, ꝙ epiſcopo non cõſentiente non incurrit pœnã. alle.d.l.ſi Titius. Subdens tamen, ſi epiſcopus in alio loco per ſe electo concedere velit facultatem hoſpitalis conſtruendi, cogũtur hæredes hoc facere: quoniam cùm voluntas teſtatoris nõ poteſt prout vult, debet impleri prout poteſt: vt ff.de condi. & demon.l.in teſtamẽto. & melior eſt tex.ad propoſitum in authen.de eccleſi.tit.§.ſi quis ædificationem. & ita dicit tenere Bal. in l.j.C. de his quæ pœn.no.qui Bald. ſubdit ꝙ dicto caſu hæres nõ conſtruẽdo, non incidit in pœnam priuationis hæreditatis, vt ex teſtamento, eo quia cum diſpoſitio teſtatoris commutatur in aliũ modum, quàm ab eo expreſſum, ꝑpter aliquã cauſam, non intelligitur ea commutata vel alterata diſpoſitionis pœna adiecta repetitio. p caſum ſing.ĩ l.multa.de condi. & demon. Et hoc idem no.Bar.in d. l.in teſtamento.licet Ro. non alleget. Dicit etiam ibi Rom. ꝙ ſi eps nullũ aliũ locũ eligat, nec in electo dare velit licentiam conſtruendi, ꝙ debẽt hæredes, vt pię voluntati teſtatoris, prout poſsibile eſt pareant, locum illum emptum, vel emendum deputare ad pauperum receptionem: hoſpitaleq; ibi conſtruere, non tamen habens eccleſiæ formã, cũ hoc nõ poſſint etiam ſine epiſcopi licentia. Allegat ita determinare Inn.in c.ad hæc.de reli.domi.per text. in c.clericos. & c. vnicuiq; de conſe. diſ.j. Quid autem ſi aliquis donat bona ſua alicui, cum hac conditione, ꝙ conſtruat vnam eccleſiã in domibus præfati donatoris, in qua morari debeãt duodecim fratres minores: & ſi hoc fieri non poſſet de iure, nec de facto, illa clauſula habeatur pro nõ appoſita: an hæres debeat expectare ꝙ fratres habeant licentiam, vel debeatur æſtimatio: & quid iuris, vide Feder.conſi.clxxv. decidentem ꝙ donatio remanet pura.

f ✤*P. PAV. P.*¶ Modus miſtus. Sequitur Anto.de Butr. conſilio xlviij.poſt prin.

g ✤POMATES. ¶ Conditioni. Intra quantũ tempus debeat impleri conditio iſta, ſi nupſerit, vide tex. & ibi Bar.in l.ij.§.ad filiorum.j.quando & à qui.quarta pars debe.lib.x.quem refert, & ſequitur Alexã. reputans nota dignum in l.hæc conditio.in prin.in apoſt.j.ff.de condi. & demonſt. Vide etiam ad iſtam l.Bar.conſi.cxix.

h ✤POMATES. ¶ Ex iſta l. Vide Alex.conſil. cxviij.in ij.colũ.in ij. vol. & conſil.cxxxj.in ij.col.eodem volu. Oldra.conſil.ccxcij. in j.colum.

mento.

in fine. & Raph. Cu. cõſi. lxxiiij. & Alex. cõſi. liiij. in j. col. vol. iiij. Barb. cõſi. ij. col. xxviij. & ſeq. vol. ij. & cõſ. viij. col. xj. eod. vol. & Pan. conſi. lxxj. col. vij. vol. j. & conſi. lxxiij. co. volu. Barb. conſi. xij. col. iiij. volu. ij. & duabus ſequentibus col. Alex. in l. edita, in prin. ſ. de edendo. Vide bonũ textum in l. licet. ſ. de procur. Ro. conſi. xxiij. in j. dubio. & conſi. lix. col. vlt. in vlt. dubio & Alex. conſi. xiiij. col. ij. vol. v. Ang. Are. in §. ſimimus. colũ. ix. in prin. Inſti. de actio. Panor. conſi. xxxviij. col. ij. vol. ij. & conſi. vlti. col. ij. eodem. volu. Fel. in cap. cũ venerabilis. co. v. in fi. Barb. conſilio xviij. colũ. xv. & ij. ſeq. col. & colũ. xxj. volu. ij. & conſilio ccv. col. ij. volumi. ij. & conſil. xxxviij. col. xj. volumi. ij. & colũ. ſeq. & conſilio xlij. col. ij. eodem, & conſil. lix. col. xvij. vol. ij. & cõſil. lxx. col. vj. volu. ij. & Roma. conſi. xcj. in fine. & conſil. ccxxxv. col. penulti. ad finem. & conſil. cccxxix. in fi. Panor. in capi. examinata. colum. ij. in ij. notab. de iudic. & in c. fi. col. v. de confeſsis. Gemi. in c. fi. co. j. de iureiuran. in vj. & quæ ibi addit Anto. Aret. & Feli. in c. quũ contra. de probat. Bal. in l. j. j. de confeſ. & in l. ſi magnũ. C. qui accuſa. non poſſunt. Alexand. conſil. viij. colũ. iij. vol. ij. & conſil. lxj. volumi. iij. & Imo. conſil. cxxvij. colũ. fin. & Ana. lxxxj. in fin. & Alexand. conſi. lxxxiij. colũ. j. volu. j. & conſil. cxxxiij. colũ. ij. in fine eod. & Areti. xiij. in vlti. dubio. & Bal. in c. ex parte decani. de reſcri. col. ſi. & Areti. conſi. lxviij. col. iij. & Alex. lxxx. col. iij. vol. ij. vbi ponit quid in capitulante. & Alexan. conſi. clxij. volu. ij. & Felin. in c. ex parte b. de foro compet. & Alex. conſi. xix. col. ij. & conſi. cxcj. colum. ij. eod. volu. ibi loquitur in minore faciente poſitiones. vide etiam Alex. conſi. xvij. col. ij. vol. iij. vbi ponit, quid in reſpondente poſitionibus, & capitulis. & in l. Gallus. §. idem credendum. in fi. de liber. & poſthu. ff. & conſil. lxxj. colum. j. volu. ij. vbi loquitur in ponente per imperitiam, vel malitiam. & col. ij. & ibi etiam dicit, an libellus probet pro producente. & Alex. conſi. cxij. volu. v. vbi loquitur in excipiente. & Soci. xlj. col. pen. & fi. vbi declarat pulchrè hic hãc legem in hoc.

mento: vide iſtam gloſſam. Tu verò dic de hoc vt dicit tex. in l. ſi peculiũ. §. ii. eũ. de ſtatuliber. Ego pleniſsimè dixi in l. in teſtamento. in fi. de conditio. & demonſt. ¶ Quæro ſecundò † quid in matrimonio ſpirituali, vt ſi inſtituo monaſterium in hęredem, ſi recipiat talem in monachum, an valeat? Breuiter veritas eſt, ꝙ non valeat cõditio, imò reiicitur tanquam turpis, & inſtitutio remanet pura: quia inuitare monaſterium ad recipiẽdum aliquẽ ſub ſpe lucri, eſt ſimonia: vt extra, de ſimo. non ſatis. Nec obſtant illæ leges, quæ loquuntur in matrimonio carnali, in quo admittitur, vt ſub ſpe lucri aliquis inuitetur: vt l. Titio. §. j. [a] de condit. & demonſt. Et cùm hæc quęſtio occurriſſet de facto ſemel, ita fuit hic conſultum per do. Recuperium de ſancto Miniato & ita ſenſimus nos omnes. Facit ad hoc ff. de hæredib. inſtit. l. ille autem. [b] & q̃ ibi no. &c.

LEX III.

SI mater. Non refert quid ex equipollẽtibus fiat [c]. h. d. Vel aliter: Inſtitutio collata in vnum caſum, refertur ad alium ſibi ſimilem. h. d. Materiam huius l. tractant docto. & ego in l. Gallus. §. & quid ſi tãtum. ff. de liberis & poſthumis.

SVMMARIVM.

1 ☞ Filius non poteſt inſtitui ſub conditione caſuali, vel miſta, niſi in eius defectum exhęredetur.

2 Teſtamentum in quo filius eſt inſtitutus ſub conditione caſuali, valet: ſed conditio reiicitur.

Iſta iura hodie ſunt correcta.

3 Si poſthuma fuit inſtituta, ſi intrauerit monaſterium, ſi nata monaſterium non intrauit, teſtamentum eſt nullum.

4 Filius inſtitutus ſub conditione miſta, ſi non ſtet per eũ, quò minus impleatur: inſtitutio vitiatur.

5 Hęreditas ex teſtamento, in quo iure filius fuit inſtitutus ſub conditione caſuali, quo iure adeatur.

✠ **SI pater.** [d] Hæc eſt difficilis lex & habet materiam, in qua qui plus ſcit, plus dubitat. Breuiter dicit: Si filius inſtituitur ſub conditione, caſuali, vel miſta, non valet teſtamẽtum, niſi in eius defectum fuerit exhæredatus: & hæreditas poteſt adiri ab inteſtato. h. d. ¶ † Not. ꝙ filius non poteſt inſtitui ſub conditione caſuali, vel miſta, niſi in eius defectum exhæredetur. Ratio, quia non eſſet dare caſum, in quo reperiretur præteritus, nec inſtitutus, nec exhæredatus. ¶ Op. & modò intro gl. de l. ſuus quoq;. in prin. de hæredi. inſtituen. Sol. Sub conditione poteſtatiua poteſt inſtitui: vt ibi. & probatur ex ſequentibus §. illius l. ſed non ſub conditione caſuali: vt hic. ¶ Contra hoc oppo. & hic aduerte: quia eſt ſubtile: ego reperio in conditione poteſtatiua eandem rationẽ quę in caſuali: quia erit dare tempus, in quo filius reperiretur præteritus: vt ſi eſt inſtitutus ſub conditione poteſtatiua, quæ non poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu: nam illo tempore, hoc eſt, vltimo vitæ ſpiritu, reperiretur præteritus: ergo teſtamentum eſt nullum. Huius timore, dicunt quidam, quòd hoc debet intelligi de conditione poteſtatiua, quæ poteſt impleri vltimo vitæ ſpiritu: vt ſi dederis centum Titio. Iacob. de Rauen. reprehendit iſtos in l. ſi libertus. §. ſi libertinus. de bono. liber. & bene. Non obſtat ſi dicis, quòd in aliquo caſu reperiretur præteritus: quia imputet ſibi: quia hoc facto ſuo contingit. ¶ Opp. dicitur hic, & in defectum conditionis debet exhęredari: contra, exhæredatio debet fieri purè: vt l. iij. §. purè. de libe. & poſthum. Sol. Verum eſt, quòd debet exhæredari purè, non quando eſſet inſtitutus ſub conditione: nam tunc poteſt exhæredari ſub conditione contraria: vt hic. ¶ Item oppo. de l. ſub conditione. de bonorum poſſeſsio. contra tabu. Solut. Ibi loquitur in filio emancipato, hic in ſuo. Quæ eſt ratio? Do. Cyn. hic tangit, non tamen declarat. Ratio eſt: quia filius emancipatus præteritus non dicit teſtamentum nullum: ſed oportet quòd veniat per contra tabu. Sed cùm pendente conditione habeat ſecundùm tabulas, vt ff. de ſecund. tab. l. ij. §. ſi ſub conditione. meritò ſibi non competit contra tabulas. ¶ Vlterius

2 opp. de l. quoniam in prioribus. de inoffic. teſta. † vbi dicitur, quòd etiam grauamen reiicitur de inſtitutione filij, quantum ad legitimam: ergo videtur ꝙ hodie valeat teſtamentum: quia ſaltem in legitima videtur purè inſtitutus. Glo. hic tangit, nec firmat: ſed in l. ſuus quoq;. ff. de heredib. inſtit. tenet hoc expreſse, quòd iſtæ leges hodie corriguntur. Guliel. de Cun. in dicta l. quoniam in prioribus. dicit, quòd hoc non eſt verum: quia in d. l. quoniam in prioribus. loquitur in iſtis caſibus, in quibus aliquis vocatur ad querelam: & ſic filius ſtabat in dubio: quoniam litis euentus dubius eſt ideo eius fauore ſtatutum eſt, vt habeat legitimam ſine grauamine: ſed eo caſu quo teſtamentum eſt ipſo iure nullum, iura antiqua non mutantur: quia hic non eſſet fauor filij. Idem hic videtur tenere dominus Iacobus de Rauen. Idem tenebat dominus Rayner. Ego iam hic in concurſu lectionum, ſic recitando proceſsi ſecundùm opin. Modernorum [e]: poſtea cùm caſus hic occurreret de facto, volens melius [f], & ſubtilius videre, adhæſi opinio. gloſſ. quòd iſta iura ſint correcta.

✠ *P. P. A V. P.* ¶ Fiat. Vide Ang. conſi. lxxxvij. inci. in Dei nomine. ad finem.

✠ Pro concordia aduerte, quando ſub conditione caſuali, vel miſta, filius eſt inſtitutus & ſic non ſub conditione poteſtatiua, & in defectum conditionis, non reperitur exhæredatus: an debeat reiici conditio de inſtitutione in legitima. & Bar. in l. ſuus quoque. ff. de hæredib. inſtitu. videtur tenere negatiuam, quòd non reiiciatur: quia dicit teſtamentũ eſſe nullum. Et hæc fuit ſententia Rayn. de Forliu. qui fuit pręceptor Bartol. & communiter tenebatur ante Bartol. Affirmatiuam videtur tenere, ſcilicet quod ſit reiicienda in hac l. ſi pater. Et ex hoc Rayne. appellauit ipſum Bartolutium. Sed quo ad cõcordiam dic quòd non fuit ſibi cõtrarius; quia ſeipſum emendat in hac l. ſi pater. quò ſapientis eſt mutare conſilium in melius. l. manifeſtiſsimi. C. de furt. cum ſimi. Et hæc ſufficiant pro ſaluatione Barto.

✠ *P. P A V. P.* ¶ Si pater. Hanc legẽ repetit Fulg. & de materia vide Barto. conſi. xiij. & conſi. cxxxj.

1 ¶ L. Titio. §. j. Adde ꝙ ibi Bar. aliter loquitur. tãdẽ dicit ꝙ cautela eſt ꝙ relinquatur monaſterio pro alimentis illius monachandæ. nam tunc bene valet, per gl. in d. c. non ſatis, & hoc ibi ſequitur Pau. de Caſtr. ſed eum reprehendit de eo, quod dixit in conſil. incipiente do. Nuta Pauli. ꝙ ſi ſit legatum alicui, ſi ingrediatur monaſterium, ꝙ illa conditio reiicitur: quia inducit viduitatem, & perpetuam manſionẽ in certo loco: quia dicit Pau. quòd licet auferat carnalem viduitatem, non aufert ſpiritualem digniorem carnali: & vita actiua eſt altior quàm temporalis: nec reputatur contra Rempublicam: quia animæ ſunt præferendæ corporibus. l. ſancimus. C. de ſacroſan. eccl. tunc bene induceret perpetuam viduitatem, ſi teſtator diceret: nec nubat, nec monaſterium ingrediatur: & eo caſu conditio eſſet reiicienda: quia eſſet vita beſtialis, ſecundùm ipſum: latius ibi vide.

b ✠ POMATES. ¶ L. ille autem. Dum Bar. pro iſta opin. hic alle. l. ille autem. dic ꝙ illum tex. tenet ipſemet Bar. in l. Titio centum. §. j. ff. de condi. & demon. hic alleg. vt hic per do. Alex. pulchrè.

e ¶ Modernorum. Adde ꝙ ſic conſuluit conſil. xiij. inci. ex facto propoſito. & Ange. conſi. cxvij. inci. domina Catharina quondam Blaſij. Contrariã opin. ꝙ iura ſint correcta, tenuit etiam Imola in l. ſuus quoq;. de hæredi. inſtit. ſed melius in l. ſi. ff. de condi. inſtit. Salic. hic, Pau. de Caſt. qui dicit, ꝙ per opin. Bar. ſuſtentatur, & prouidetur filijs: & contraria operatur cõtrarium. Et hanc ſequitur Ange. conſil. xciiij. incip. Viuianus de Montepulciano.

f ✠ *P. P A V. P.* ¶ Volens melius. In iſtis verbis allegatur Bart. ꝙ magis credendum eſt doctori in conſcribendo, quàm in legẽdo: quia præſumitur ꝙ melius conſiderauerit. Adde quod dicit idem Bar. in conſil. incip. Lapus. dicens ꝙ illud, quod docuit ſuos ſcholares legendo, reducitur ad practicam conſulendo.

f ✠ POMATES. ¶ Volens melius. Et ꝙ qui melius conſiderat, aliquãdo conſilium mutat eſt elegans tex. in l. diui fratres. ff. de iurepatro. Et iſta opi. Bar. hic eſt communis, vt inquit Pet. & Decius. Et vide Alex. conſil. lvj. in iij. col. vol. iiij. Barba. in cõſi. xiiij. ij. dubio. & cõſi. cxcj. Quod licitum ſit mutare cõſiliũ in melius, vide Barba. cõſi. j. col. xxx. vol. j. & conſi. lviij. col. viij. eo. vol. & cõſi. lxij. col. xix. & cõſi. ſeq. col. vj. eo. vol. & col. viij. & Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres. col. v. in iij. q. ff. de verb. obl. Barb. cõſil.

& dico ꝙ caſus eſt expreſſus ſ. de inoffi. teſt. l. ſcimus. §. cùm autẽ ſi quis. Nam ibi loquitur quãdo filio relictum eſt, cùm hæres inſtitutus moritur. Conſtat enim ꝙ quando legatum, vel inſtitutio, confertur in tempus mortis hæredis, eſt conditionale, nec pendet ex filij poteſtate: & ſic de iure antiquo teſtamentũ eſſet nullum ipſo iure: & tamẽ cõditio illa reijcitur vſq; ad legitimã: vt ibi patet. Nec obſt. quod dicitur, ꝙ iſtud eſt introductũ fauore filij: quia fateor, ꝙ iſtud eſt in fauorem filij, & etiã hæredis inſtituti, & teſtatoris, vt eius diſpoſitio valeat: vt expreſſè dicitur in d. §. cũ aũt. ¶ Iuxta hoc formo quæſtionem de facto mihi occurrẽ-
3 tem. teſtator dixit ſic: † Inſtituo poſthumam, quę ex vxore mea naſcetur, ſi intrauerit monaſterium in ducentum: nata eſt poſthuma, nec intrauit monaſterium: quæritur an teſtamentum ſit ruptum, tanquam ſit præterita. Dixi ſic, iſta videtur inſtituta ſub cõditione, quæ non pendet ex eius poteſtate: & ideo an teſtametum ſit nullum, ſunt opi. quia gl. in l. ſuus quoq;. tenet ꝙ iſta iura ſunt hodie correcta per l. quoniam in prioribus. quod tamen in propoſito non examino: ſed dico hic ſimpliciter teſtamentum eſſe nullum. Aduerte, gloſ. quę dicit, ꝙ iſta lex eſt correcta, loquitur quando filius eſt inſtitutus ſub cõditiõe. Sed in lege noſtra dicta poſthuma non fuit inſtituta, neq; purè, neq; ſub cõditione: ergo teſtamentũ eſt nullum: nã teſtator inſtituit illã poſthumã, quæ naſceretur & monaſteriũ intrauerit. Iſta nõ eſt illa poſthuma: ergo nõ eſt inſtituta. Iſta ſunt verba tex. in l. commodiſsimè. de lib. & poſthu. licet Rayn. de Forli-
a uio[a] cõſuluerit contrariũ, & non intellexit illud, quod ego dixi. ¶ Quæro circa hanc legẽ, quid de nepotibus. Dic vt in gloſſ. aut filius præceſsit eos,
4 aut non. ¶ † Quæro, quando filius inſtituitur ſub conditiõe miſta: & ſtat per eum, non per caſum: an inſtitutio vitietur: Bulga. dicebat ꝙ nõ. Tu dic contra: vt in gl. & bene, quia ab initio non valet in-
5 ſtitutio. ¶ Vltimò quęro, hic dicitur † ꝙ poteſt hęreditatẽ adire, quo iure debet adire? Cyn. dicebat, ex teſtamento. gl. dicit ab inteſtato. & bene dicit. Subdit tamẽ gl. vnum verbum, &c. ꝙ ſi vellet adire ex teſtamento, poſſet quod nõ eſt verum: quia ſi vult adire ex teſtamento, oportet ꝙ teſtamentũ approbetur: & teſtamento approbato non valeret de iure ciuili. De iure prætorio ergo deberet petere ſecundùm tabulas, non adire hæreditatem. Præterea, aut pendet conditio: & non eſt dubium ꝙ hæreditas non poteſt adiri. Aut deficit: & idem quia eſt contra diſpoſitionem defuncti & ideo teneas ꝙ hic ſuccedat ab inteſtato.

b **REprehendenda.** [b] Inſtitutio facta ſub cõditione turpi, remanet pura, & valida, cõditione reiecta. h. d. Vel aliter: cõditio impoſsibilis de iure, ex inſtitutiõe reijcit᷑. Hic habes de cõditione impoſsibili, de qua feci tibi vnã repetitionẽ in l. j. de condi. inſer.

GEneraliter. Hæc eſt notabilis lex, & habet vnã tantũ, vel duas cõcordantias.
c Breuiter dicit: Fauore liberorum[c] diſiuncta poſita inter cõditionẽ, reſoluit᷑ in cõiunctã
d quod ad extraneos eſt extẽſum.[d] h. d. vſq; ad §. cũ aũt. cõcor. huic l. ff. de hære. inſti. l. Lucius. & facit
e ff. de re. dub. l. ſi is qui ducẽta. §. pe. ¶ Opp.[e] de l. ſi hæredi plures. de codi. inſti. Sol. Speciale eſt propter præſumptã volũtatẽ defuncti, quæ nõ verificatur in qualibet parte alternatiuæ: quid dicemus in alijs cõditionibus? Pone, teſtator dixit: ſi nauis ex Aſia venerit: aut Titius conſul fuerit: aut Imperator in Italiam venerit, talem ſubſtituo. Dico ꝙ vbicunq; inter iſtas cõditiones alternatiuas eſt illa, ſi deceſſerit ſine liberis: ꝙ aſſumitur pro con-
f iuncta:[f] quoniã apparet ꝙ teſtator liberos inſtitutos voluerit præferre ſubſtitutis: vt d. l. Lucius. ſecus ſi illa conditio nõ apponeret᷑. Vel aliter põt dici, ꝙ qñcunq; cũ diſiunctiua adijcitur dictio etiam, tũc habet vim cõiũctæ ſeu copulatiuæ, ſecũdũ Priſcianũ: & eſt caſus hic. Hoc non dico pro cõſtanti.

SVMMARIVM.

1 ☞ Subſtitutio facta poſteris poſt eorum mortem intelligitur ſi deceſſerint ſine liberis.
2 Filij naturales non legitimi ꝙ excludant ſubſtitutum.

g **CÙm autem.** [g] Subſtitutio facta liberis legitimis, vel natu-
h ralibus, poſt mortẽ eorũ, intelligit᷑,[h] ſi deceſſerint
1 ſine liberis legitimis. h. d. ¶ † No. primò ꝙ ſubſtitutio facta poſteris poſt eorũ mortem, intelligitur ſi deceſſerint ſine liberis. Et hac reſponſione Papiniani, propter occurrẽtia tempore mortalitatis, feci multas quæſtiones in l. auus. de cõdi. & demon. & dicã tibi fortè in l. cũ accutiſsimi. j. de fideicom. & inter cæteras facio vnã talem quæſtionem: Dicit teſtator, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, fi-
2 lijs maſculis. quid ſi deceſſerit cum filiabus fœminis. ¶ No. † ꝙ filij naturales, nõ legitimi, ſubſtitu-
i tum excludũt.[i] Op. de l. cũ pater. §. volo. & l. Lucius. §. fi. ff. de leg. ij. Sol. Ibi loquitur in filijs natis in ſeruitute: & ſic in figura matrimonij, qui ſubſtitutum non excludunt: aliàs ſecus, niſi de mente teſtatoris aliud appareat: quę mẽs ex dignitate perſonarum colligitur, & alijs indicijs: vt l. ex facto. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebel. vbi de hoc dixi ple-
k niſsimè: & feci de hoc multas quæſtiones.[k]

SVMMARIVM.

1 ☞ Conditio quando poſsit impleri poſt mortem & ante mortem teſtatoris.
2 Conditionem ſemel impletam eſſe, ꝙ ſufficiat, licet non duret.
Relictum alicui, ſi intrauerit monaſteriũ: an illud habere debeat, ſi intrauerit, ſed non perſeueret.

xviij. col. xxiiij. vol. ij. & conſi. xx. col. xvij. eo. vol. & conſi. xxij. col. vj. eo. vol. & cõſi. xxij. col. xij. eo. vol. & conſi. xxiij. col. iij. eo. vol. & cõſi. xxxvij. col. v. in fi. eo. vol. & cõſi. lv. col. iiij. eo. vol. & cõſi. lx. col. xij. vol. ij. & in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. col. xv. in fi. de conſti. & in c. examinata. col. xxiij. de iudic. & Alex. conſi. clxxxiij. col. ix. vol. ij. Vide etiam Barba. conſi. x. col. ij. volu. j. Limita tamen iſtud dictum Bart. vt non procedat qñ doctor eſſet ſibi contrarius tantùm vel conſulendo tantũ: quia tũc non debet audiri. l. j. vbi Bart. ſ. de furt. Limita tñ iſtud, vt non procedat inter diuerſas perſonas, & in diuerſis iudicijs: quia tunc admittitur cõtrarietas. l. Papinianus. §. ſed nec impuberis vbi gl. ſ. de inoff. teſt. per Cyn. in l. j. C. de fur. per dominos de Rota deciſio. viij. in titu. de teſta. & in antiquis. Adde etiã ꝙ doctor poteſt conſulere, licet nõ inueniat deciſionem in terminis: dũmodo inueniat rationem naturaliter ab ęquitate naturali, nõ abhorrentem: vt per Pau. de Caſtr. in l. clodius. ff. de acqui. ren. hære.

a ¶ Rayne. de Forl. Adde ꝙ Pau. de ca. dicit, ꝙ melius conſuluit ipſe Rayne.
P. PAV. P.

b ¶ Reprehendenda. Circa regulã huius legis ꝙ facto datur voluntas intelligi, vide Rom. alia iura allegantem conſi. xxviij.
P. PAV. P.

c ¶ Fauore liberorũ. Vide quę dicit Barba. conſil. xliij. vol. iiij. col. iiij. & ſeq.
POMATES.

d ¶ Eſt extenſum. Vide Alex. conſil. xxviij. col. iiij. vol. iij. vbi dicit hanc l. & ſimiles exorbitare à iure: & imò nõ deberet extendi. & conſi. xcij. col. ij. vol. iij. vbi declarat: & ibi etiam ponit quando eſſet ſubſtituta pia cauſa. & conſi. ſeq.

e ¶ Opp. Adde Bal. in l. j. in princ. ff. de iuſti. & iure. Andr. Barba.

f ¶ Pro coniuncta. Adde Old. conſi. clxxxvij. incip. de inſtit. & ſubſtit.

g ¶ Cùm aũt. Et an legitimatus à patre filio ſuo legitimè non citato, ſuccedat vnà cum legitimo & naturali, do. Pau. in cõſil. quod incipit, habẽs ſpurium filium naturalem, & legitimum, tenet ꝙ non. l. ex facto. de vulga. & pup. per Moder. in l. Gallus. ff. de lib. & poſthu. Et an appellatione filij veniant naturales. Et an appellatione nepotis veniat naturalis tantùm, vide Bar. in conſi. xxxviij. cauetur ſtatuto. & in conſi. xxxix. & eundem Bar. in conſi. lxxxiij. incip. in facti contingentia. And. Barb.

h POMATES. ¶ Intelligit᷑. Vide ad iſtũ tex. l. filiusfa. §. cum quis. & ibi quæ ſcripſi. ff. de leg. j. Et amplia iſtũ tex. vt procedat etiam ſi filius grauatus, eſſet ſimul inſtitutus cũ extraneo in quota: nam nõ ſubauditur iſta cõditio, ſi ſine liberis deceſſerit: vt per gl. hic, in verb. filius probatur: quia ratio in l. cũ accutiſsimi. & in l. cũ auus. militat etiã in caſu noſtro: & quãdo cum filio grauatus eſt extraneus: in iſtis terminis conſuluit Cuma. vt refert, & ſequitur do. Io. Bap. in l. in teſtamento. la j. j. de teſta. mili. licet ibi referat Petr. tenuiſſe oppoſitum per reg. l. quãuis. & l. hęreditatẽ. ſ. tit. j. Sed dic, ꝙ illa regula nõ procedat, quando eſt diuerſa ratio in vno de terminabilium: vt per docto. & maximè Alex. in l. iã hoc iure. ff. de vulg. & pupil. Pro opi. domi. Io. Bap. facit quod in ſimili vult Bar. in l. Titia cum teſtamento. §. Titia. in ij. co. ver. quęro. pone ꝙ. ff. de le. j. aliàs ij. An autem quod hic dicit᷑, habeat locũ tãtum in filio legitimato grauato. Quidã tenẽt ꝙ ſic: licet videat᷑ ꝙ in eo nõ militat ratio in d. l. cũ acutiſſimi. quia filius filij mei adoptiui, nõ dicitur mea poſteritas. Sed ſuper hoc conſidera: & maximè quando eſſet talis, q trãſierit in poteſtatẽ patris adoptãtis: etiã diſpoſitiò huius §. in quocunq; grauato deſcendente, etiam ſi eſſet vltra pronepotẽ propter rationem d. l. cũ acutiſsimi. maximè ibi vel in reſcriptis aliam poteſtatem. & nunquid diſpoſitio huius §. procedat, etiã ſi eſſet ſubſtituta eccleſia, vel alia pia cauſa, vide Feli. in c. in præſentia. col. j. de prob. & ibi in l. ſeq. colũ. ponit, an procedat, etiã ſi habeat filios tantùm naturales, vel ſpurios. Reliqua circa materiam huius §. vide per doc. hic, in d. l. cũ acutiſsimi. & in d. l. cùm auus. & in l. ex facto. §. ſi qs rogat[us]. ff. ad Treb.

i ¶ Excludũt. Adde qd ſi aliqs eſt inſtitutus: & ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalib[us], eſt ſibi datus ſubſtitutus, decedatque inſtitutus cũ filio legitimato: an excludatur ſubſtitutus? Cõiter tenetur ꝙ ſic, vt tenuit Io. An. poſt Ia. de Are. in addi. Spe. in ti. de ſuc. ab inte. §. fi. in fi. Alb. de Ro. & Bart. ſuo conſi. inci. viſo inſtrumento locati. Bart. in l. Gallus. §. ſeruus. ff. de libe. & poſth. Ant. de But. in c. per venerabilẽ. poſt mediũ. qui fi. ſint legit. Pet. de Ancha. cõſi. cxv. & cclxxix. & Pau. de Caſ. conſi. ccx. & ccxxij. Alex. cõſi. lvij. & xciiij. j. vo. Si tamen dictũ ſit ſine filijs, ex legitimo matrimonio procreatis: licet legitimati per ſubſequẽs matrimoniũ, non excludũt ſubſtitutũ. Ita conſuluit Bal. conſi. cccxc. ij. lib.

k ¶ Quæſtiones. Adde quod Pau. de Caſtr. & do. Alex. propter illa verba, quæ ſunt in tex. inteſtatus. & aut ſine teſtamento: multa dicunt, maximè do. Alex. tu veritatem collige ex Bal. cõſi. xxxiij. inci. in Chriſti nomine. de iu. communi. j. vo. & eo. vol. cõſil. xiiij. inci. in Chriſti nomine: quidam nomine Blaſius. & conſi. liij. eo. vol. incip. communis opi. & eo. vol. cõſil. lxxvij. & conſi. cccxvij. iij. vol. & conſi. cclxvj. iiij. vol. & conſi. lviij. j. volu. & iij. vol. conſil. ccxxxiiij. Pau. de Caſt. conſil. cclxxxviij. Ro. conſi. iij. & xxxij. alia cõſil. alle. d. Alex. per Ang. cõſi. xxvj. per Abb. cõſi. lxxv. j. vo.

Si quis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a SI quis hæredē.[a] Conditio caſua
lis,ſiue poteſtatiua,non facilè poteſt vi
uo teſtatore impleri.h.d.¶ Oppo.de l.
1 ij.ff.de condi.& demon.†Sol. Aut cōditio cōſiſtit
in dando:& debet impleri poſt mortē teſtatoris:
vt l.contraria. Aut conſiſtit in faciendo:& tūc aut
conditio eſt poteſtatiua,aut caſualis. Si poteſtati-
ua eſt facilis:tunc idem:vt l.contraria. Si difficilis
eſt:tunc ante mortem,vt hic.& idem in caſuali.&
2 vide gl.tuam. Et no.etiā ex hac l.†ꝙ ſufficit con-
b ditionem ſemel impletā eſſe[b],licet non duret. Et
c hoc facit ad q.[c]relictum fuit alicui ſub tali condi-
tione,ſi tale monaſterium intrauerit:ille intrauit,
poſtea exiuit:an debeat habere relictū? Hic vide-
tur caſus ꝙ ſic:ſicut in ea,quæ nupſit, & poſtea di
uertit. In contrariū videtur caſus ſ.eo.l.reprehen
denda.ſi bene inſpiciatur:vbi fuit relictum ſub cō
ditione,ſi diuerterit. Certè ſi rediret ad maritum
ſuum,non haberet legatum,niſi ideo quia cōditio
eſſet turpis. Et vide gl.l.reprehendenda. Ex eo ꝙ
,eo &c.innuit ꝙ ſi diuerſis eſſet nupta, & di-
dicit um non duraret,quod hæreditatem non ha
uorti. Modo relinquo eam ſub dubio[d].
d beret

SVMMARIVM.

1 ☞ Dictio ſecundùm,ꝙ non facit conditionem.
2 Si teſtator dicat, ſecundū conditiones infrà ſcriptas:& nullæ ſunt conditiones appoſitæ,voluntas tamen eſt perfecta.
3 Vicus,terra,vel caſtrum,habet proprios fines.
4 Quando quis occupat aliquod caſtrum, & accuſatur in accuſatiōe debet inſeri locus territorij ipſius caſtri,non particularis locus.
5 Conditio appoſita in quacunq; parte teſtamenti, reddit teſtamentum conditionale.

SI teſtamentum. Valet teſta-
mentū,licet teſtator non inſerat con-
ditiones,quas inſerere pollicitus eſt:&
in quacunq; parte teſtamenti conditio inſeratur,
redditur inſtitutio conditionalis.h.d.¶ Op.ff.de
hære.inſti.l.quoties.§.tantundem. Dicunt quidā
ꝙ ibi eſt dictum Marcelli, quod eſt malè dictum,
nō placet:quia debemus euitare correctionē. Alij
vt Io.dicunt,ꝙ ibi deſtinauerat, & morte præuen
tus non inſeruit:hic ſecus. Iſta ſolutio poſſet eſſe
bona in ſe,vt ſi ſic intelligatur ꝙ fuit morte pręuē
tus,antequam teſtamentum haberetur pro cōple
to:vt l.furioſum.ſ.titu.iij.& l.ſi is qui teſta.de te-
ſta. Alij dicunt,ꝙ hic dicit,ſecundū conditiones in
trà ſcriptas:ibi dixit,ſi conditionem, &c. quæ eſt
1 bona ſolutio.& no. Ex qua no.†ꝙ dictio,ſecūdū,
e non facit conditionē[e]:ſecus in dictione,ſi. De hoc
habemus caſum extra,de verb.ſigni.c. Abbate ſan
cti Siluani.circa medium. Ita videtur mihi ꝑincipiat.
Et de iſta dictione,ſecūdùm,dicam tibi aliud
alibi,hoc anno.& not. Vel dicas ꝙ non eſt hæres
ibi,vt voluit teſtator,ſcilicet ſub conditione:ſed
eſt hæres purè. Alij dicunt,ꝙ non eſt hæres purè:
ſed eſt hæres conditionalis,ſicut teſtator ſenſit, ſi
eius voluntas probetur:vnde hic voluntas,de qui
bus conditionibus ſenſerit non poteſt probari:ibi
ſecus Tu teneas quam vis de iſtis ſolutio,quia quę
2 libet poteſt eſſe bona.¶†Circa hanc legē volo te
facere notare tria. Primò ꝙ iſta verba ſecundùm
conditiones infrà ſcriptas:licet conditio nō ſit ad
ſcripta, non declarant voluntatem eſſe imperfe-
ctam:quia ſi eſſet imperfecta voluntas,teſtamen,
tum eſſet nullum:vt d.l.furioſum.ſ.ti.iij.& l.ſi is
3 qui teſtamentum.ff.de teſta.¶†Secundò no.ꝙ vi
cus,terra,ſeu caſtrū, habet proprios fines. Ex hoc
dico,ꝙ ſi factus eſt exercitus contra aliud caſtrum,
vel contra aliquam terram:vel facta eſt aliqua ca-
ualcatio per territorium,& illi, qui fecerunt accu
ſantur, quis locus confinabitur in accuſatione?
4 Vel pone,†aliquis occupauit vnā terram, de hoc
proceditur contra eum: quis locus confinabitur
contra eum in accuſatione,cum l.liberorum.ff.de
accuſat.dicat ꝙ debet poni locus, vbi maleficium
eſt factum? Reſpondeo, ꝙ debent poni confinia
territorij,quādo fit in ipſo caſtro,vel vico:vt hic.
Nec debet poni locus particularis:vt l.libellorū.
quod eſt verum,quando maleficiū reſpicit illū lo
f cū particulariter:ſecus[f] ſi totū locū reſpicit vniuer
ſaliter:vt l.de pupillo.§.qui nunciant.de ope.no.
5 nun. Dixi plene in l.libellorū.¶†Vlt.no.ex iſta
lege ꝙ in teſtamētis in quacunque parte conditio
adijciatur,totam diſpoſitionem reddit conditiona
lem:vt hic,in fi.& importat naturam illorum ver
borū,ſecundū cōditiones infrà ſcriptas.arg.l. Mo
deſtinus.ff.de ſol.hoc etiā facit natura vltimę vo-
luntatis:vt l.quibus diebus.§.quidā Titio.de cō-
di.& demō.licet ſecus eſſet quādoq; in cōtractib⁹:
vt no.in l.ij.circa fi.gl.magnæ,de in diē addic.

SVMMARIVM.

1 ☞ Tacita pupillaris cōprehenſa in expreſſa vulgari,non admittitur contra matrem.
2 Tacita vulgaris comprehenſa in expreſſa pupillari,admittitur contra matrem.
3 Vulgaris expreſſa in vnum caſum tantū continet pupillarem tacitā,niſi quando mater eſt in medio.
4 Vulgaris expreſſa in vnū caſum, porrigit̃ ad oēs alios caſus,ex quibus quis hæres non efficitur.
5 Vulgaris in caſum tacitum non admittitur contra matrem.

g CVm quidam.[g] Breuiter dicit ſecū
dùm cōmunē opi.iſta no.l. Tacita pu-
pillaris non admittit̃ cōtra matrē.h.d.
Secūdùm cōmunē opi.dicit̃ hic ꝙ tacita pupilla-
ris nō admittit̃ cōtra matrē. Contra.ff.de vulg.&
pup.l.Lucius. Dicūt quidā:hoc ideo,qa mater fuit
inſtituta. Hæc eſt falſa:vt l.precibus.j.ti.j. Alij di
1 cunt,†& hæc eſt melior,ꝙ hic loquit̃ in tacita pu
pillari,quæ cōtinet̃ in vulgari expreſſa:lex cōtra-
ria loquit̃ in pupillari,quę cōtinet̃ in breuiloqua.
Iſta eſt bona,vt videbitis in l.precibus.j.titu.j.&
2 ibi dicā.¶†Quærit glo.quid ecōuerſo,vtrū tacita
vulgaris,quæ cōtinetur in expreſſa pupillari, ad-
mittatur cōtra matrē? Gl.dicit ꝙ ſic:quia per eam
non ſucceditur pupillo:& optimè dicit:quam gl.
vide. Secundū iſtā lect.gl.ſume ex hac lege vnum
3 notabile,quod fortè neſcirē tibi alibi inuenire:ꝙ
vulgaris expreſſa in vnum caſum tantùm conti-
net tacitam pupilarē niſi qn̄ mater eſt in medio:vt
h hic declaro[h]. Vulgaris habet in genere in confuſo
vnū caſum tantùm,ſi hæres nō erit:hic caſus ſub-
diuidit̃ in plures,ſi hæres nō erit:qa noluit, vel qa
nō poſsit illud,quia nō poſsit,diuidit̃ in multos ca
ſus:vel nō poteſt,quia non naſcitur,vt hic vel nō
pōt,propter impotētiā iuris:vt ſ.tit.j.l.ij.vel pro-
pter errorē teſtatoris:vt l.cū ꝓponas.e.ti.vel pro
pter alios caſus, quos omitto hic,fuit facta: ergo
vulgaris in vnū caſum particularē tm̄,ſcilicet ſi nō
naſcetur.& tamen iſta continet tacitam pupillarē
ſecundū lect.gl.quā no. Licet iſtius gl.lect.ſit cōis
& vera in ſe,tamen non placet quantū eſt ad iſtā
l.nam,vt videbitur in dubio iſtius lect.dubitaue-
runt Vlpia.& Papinia.viri excellentiores, ſed de
ipſo dubio eſt caſus in l.precibus.j.titu.j. quæ lex
fuit antiqua ante iſtam: vnde nō eſt veriſimile,ꝙ
de caſu legis dubitauerint Vlpia. & Papi. Vnde
videtur gl.noſtra aliud dicere quā doct.noſtri lo-
quēdo intellexerūt, & ſecūdū iſtā lect.breuiter di
cit: Vulgaris expreſſa in vnū caſum porrigitur ad
aliū nō expreſſum niſi mater ſit in medio,quę fuit
cohæres data inſtitut.h.d.ſuper ver.deceſsit, poſt
aditā hęreditatē ſecūdū hāc lec.gl. Tu dic ante adi
tā hæreditatē ſecūdū hāc lec.ꝙ iſta lec.ſit vera,pro
bat̃:quia non eſt veriſimilè, ꝙ Papinianus dubita
uerit de caſu l.precibus j.ti.j. Itē pro hoc facit tex.
qui dicit,deceſsit:nec dicit,ante aditā hæreditatē,
vel poſt. Itē qui dicit luctuoſam hæreditatē: nec
dicit de hæreditate filij,vel primi teſtatoris. Item
pro hoc facit tex.qui dicit ſubſtitutionē quidem,
in huiuſmodi caſu,& ſic loquitur de vna ſubſtitu
tione,ſcilicet vulgari,quā in vno caſu admittit,ſci
licet cū nō naſcet̃ poſthumus: in alio reſpuit,ſ.cū
naſcet̃ & moriet̃. Si eñ intelligeret̃ de tacita pupil
lari,vt gl,dicit,tūc ſubſtitutionē vulgarē in omnē

✠ P.PAV.P. a ¶ Si quis hęredem. Vide in materia Ang.cōſil.clij.inci. Conradus Alber. in iiij.& v.col.

✠ P.PAV.P. b ¶ Impletā eſſe. Et ſufficit quādocūq; impleri, ſi non ſit determinatū certū tēpus. Vide Com. conſil.clxiiij. in iij. dubio. Vide in l.ij. ff.de cōditio.& de mon. Itē dū dicitur hic ꝙ ſufficit conditionē ſemel impletam fuiſſe, licet nō duret, vide no. Iaſo.hic,& vide oīno eundem in l.fin.in pe.col.de indic.viduita.vbi quædam no.ponit poſt Pau. de Caſt.

✠ POMATES. c ¶ Ad qſtio. Vtrum filij mortui excludāt ſubſtitutū ſtante diſpōne teſtatoris, ſi habuit liberos.vide latè Iaſ.in l.ſi ſubſtitutus.co. viij.& ſequen.ff.de vulg.& pu. Et vide etiā ad hoc Felin.in c.in præſentia.col. xliij.de proba. & Ang.cōſi.clix.& vide Alex.cōſil.xliij. colū.fin.volu.iij.& Ang.cōſil. xxxiij. vbi ponit pulchrū caſum à contrario, ꝙ relictum factum alicui, cum vidua erit:ei cui debet̃,licet poſtea nubat.

d ¶ Dubio. Adde ꝙ Pau.de Caſtr.dicit, nō eſſe dubitandū: nam aut non fecit profeſsionē: & nō videt̃ intraſſe:quia verba teſtatoris debent intelligi de ingreſſu, qui fit faciēdo profeſsionē: & tūc legatū fuit purificatū,& acquiſitum monaſterio: & licet poſtea de facto egrediat̃ profeſſio non irritatur:& ſic legatum remanet apud monaſteriū:quinimo etiam ſi ingrederet̃ aliud monaſterium licitè de licētia ſuperioris remaneret legatum penes primum monaſteriū.ar.ſ.de vſufru.l.inter anti quā.& hanc legem vide Bal.coſ.cccvij. iiij.vol. vbi conſuluit, an legatum ſi vidua remanſerit, requirat ꝑpetuā viduitatem & ꝙ bona ingreſsi remaneāt penes primū monaſteriū, tenuit Ang.cōſi.ccxxxv. qñ nō fuit obtenta licētia. Alle.Io.an. in c.j.de ſta.regu.in vj.& ad plenā charitatem huius l.vide eundē Ang.conſi.xxxiiij.cui ſe ſubſcripſit.d.Phil.de Curſiuis.& conſil. xlix.vbi ſoluit quęſtionem formatam hic,per Bar.

e ¶ Cōditionē. Adde qđ hic facit.ꝙ ſi aliquis conceſsit mihi rē aliquā in feudū, vel emphyteuſim, ſecūdū formam, & modū quibus antecessorib⁹ meis erat cōceſſum: licet nō appareat qbus modis, vel formis conceſſumerat eis,non vitiat̃ cōceſsio mihi facta: imò illud verbū ſecūdū,ponitur potius caſualiter & exponitur, ideſt,qa meis anteceſſoribus erat cōceſſum:vt eſt caſus in d.c. Abbate ſanè vt habet̃ per Guli. de Cu.& Bart.in l. eū q.§.Iulia.de cōſti.pec. Tangit̃ in l. admonēdi.de iureiur.& deciditur per Pau.de Caſ.hic:& cōſ.cccxxij.in cauſa decennali. Bald. conſi.cccxl.iiij.libr.

✠ POMATES. f ¶ Secus. Opp.contra tex.de l.ita ſtipulatus.in prin.ſecundū vnam lect. vt ibi per Bar.in ij. col.ff.de verb.obl. Solu.vt ibi per eū.

✠ POMATES. g ¶ Cùm quidā. Vide vnū nouū intellectū ad iſtū tex.ꝑ Bolog.in ſua theoric.charta xxx.al's l.col.j.& ſeq.& in iſta l.ponit caſum Bar.in l.j.in x.col. ff.de vulg.& pup. & ibi vide veriſsimum intellectum ad iſtam.l.per do. Iaſ.& vide Alexā. cōſi.j.col.ij.volu.j.

✠ POMATES. h ¶ Hic declaro. Idē etiā eſſe in fratre,ſecūdū Ang.in cōſil. cclvij.inci.ex ſerie teſtamēti.in verſ. tertiò hoc probat̃ not.conditionis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

caſum admitteret: pupillarẽ verò tacitam contra
matrẽ repelleret. & ſic loqueretur de diuerſis ſpe-
ciebus ſubſtitutionis, cuius contrariũ apertè dicit
text. loquitur enim de vna ſubſtitutionis ſpecie,
quæ certo caſu admittitur, certo caſu reſpuitur fa
uore matris. vide tex. ibi nos itaq; vſq; in fi. ¶ Ex
4 iſta lect. no. † ꝙ vulgaris expreſſa in vnum caſum
a porrigitur [a] ad omnes alios caſus, ex quibus quis
5 hæres nõ efficitur. ¶ Secũdò no. ꝙ † vulgaris in ca
ſum tacitũ, non admittitur contra matrem. ¶ Cõ
tra iſtud op. de gl. ſi. aſtius l. quæ dicit, ꝙ tacita vul
garis admittitur contra matrem. Reſpõ. fallit hic.
nam non admittitur contra matrem cohæredem
datam pupillo, per rationem poſitam in tex. ¶ Itẽ
contra iſtam lec. op. vulgaris ſubſtitutio habet lo
cum, ſi hæres nõ erit: ſed hic pupillus fuit hęres te
ſtatoris ſtatim, quando natus fuit, quia ſuus hęres
erat: ergo, &c. Reſpondeo, quando ſuus inſtitui-
tur cum extraneo, exiſtentia ſui hæredis non ope
ratur aliquid circa ea, quæ ex teſtamento depen-
dent: vt l. apud Iulia. §. idem Iulianus. & ibi per
Dyn. ff. ad Trebellia. Ita hic in propoſito, hic fuit
inſtitutus venter vnà cum matre, quæ eſt extra-
nea: ideo hic exiſtentia ſui hæredis, non poteſt ali
quid operari: quod autem hæreditas fuerit adita,
hic expreſsè non dicit. Tene menti.

De impub. & alijs ſubſtit. Rubric.

b ¶ Continuatio patet [b] per ſequen. quia dicto de in
ſtitu. in prim gradu: reſtat videre de inſtitu. in ſe-
cundo gradu.

SVMMARIVM.

1 ☞ Partes adiectæ in inſtitutione, intelliguntur re
petitæ in ſubſtitutione ſimplici.
2 Verba præteriti tẽporis nõ extendunt̃ ad futura.

LEX I.

CVm hæredes. Iſta
eſt
clara: partes adiectæ in inſtitu-
tione, in ſubſtitutione ſimplici
intelliguntur tacitè repetitæ. h.
1 d. † Vide, & tene menti, ꝙ par-
tes adiectæ in inſtitutione, intelliguntur repetitæ
in ſubſtitutione ſimplici: & hoc ex interpretatiõe
declaratiua: quia ſic teſtator ſenſit Ad idem de le.
j. l. ſi ſeruus pluriũ. §. ſi. ¶ Itẽ cõtra facit l. talis ſcri
ptura. §. ſi. eo. ti. vbi videtur, ꝙ ex interpretatione
2 extenſiua. † Solut. Illud ideo, quia hoc natura ver
bi præteriti temporis, non patiebatur vt extende
retur ad futura: ideo non poteſt dici ex interpreta
tione declaratiua: hic verò patitur natura verbo-
rum. ¶ Venio ad gl. noſtram, & op. de l. nonnun-
quam. ad Treb. Solu. Illud eſt verum, niſi ex prę-
ſumpta voluntate defuncti aliud appareat: quia in
ſubſtitutione eos nominauit nominibus proprijs
vel eos grauauit onere æquali.

SVMMARIVM.

1 ☞ Iſta verba vos inuicem ſubſtituo: non conti-
nent niſi directas tantùm, ſcilicet vulgarem, & pu
pillarem: niſi repugnaret diſparitas perſonarum.

LEX II.

HEreditatem. Subſtitu
tio breui
loqua facta perſonis imparibus, poteſt
porrigi ad eum caſum, in quo vtrique
c poteſt pariter ſubſtitui [c]. h. d. Hanc l. habuiſtis in
l. in teſtamento. š. de teſta. mili. vt tractaui tibi de
iſta materia. Sed vnũ volo, quod ſcias, ꝙ nunquã
1 propoſueram dicere, ꝙ † pridie iudicaui ſiue con-
ſului in quæſtione de facto. Nonne cuilibet extra
neo poteſt ſubſtitui poſt aditã hæreditatem per fi
deicommiſſum? Certè ſic. Igitur debet intelligi
dum dicit, vos inuicem ſubſtituo: ſcilicet ſi vnus
hæres non erit, alter ſit hæres: & quandocunque
hæres deceſſerit, vnus reſtituat alteri. Dico ꝙ illa
verba, inuicẽ ſubſtituo, nõ continent niſi directas
tantũ, ſcilicet vulgarẽ, & pupillarẽ, niſi repugna-
ret diſparitas perſonarũ, ad fideicõmiſſarium non
porrigitur: vt hic, & l. iam hoc iure. §. j. ff. eo. & ibi
per Dyn. ideo tene menti, quia conſului, vt dixi.

LEX III.

HAeres inſtituta. Qui
repu
diat ex teſtamento, facit locũ ſubſtitu
to vulgari, quæ excludit venientes ab
inteſtato. h. d. ¶ Verba, ſi hæres non erit, in pupil
lari ſubſtitutione comprehenſa, taliter debent in-
telligi, ſi hæres non erit ex teſtamento.

SVMMARIVM.

1 ☞ Subſtitutio vulgaris expreſſa quando nõ por-
rigatur ad tacitam pupillarem.
2 Subſtitutio vulgaris facta duobus ſimul & copula
tiuè, non habet locum in perſona vnius, niſi ha-
beat locum in perſona vtriuſq;.

d **QVamuis.** [d] Hæc eſt no. l. valde:
Subſtitutio vulgaris
porrigitur ad tacitã pupillarẽ, niſi teſta-
torẽ aliud voluiſſe probet̃, vel propter imparitatẽ
perſonę inſertę cũ pupillo, aliud pręſumatur. h. d.
¶ Op. ad prin. ff. e. l. iam hoc iure. in prin. Sol. Vul
1 garis expreſſa † porrigitur ad tacitã pupillarẽ, niſi
teſtator aliud expreſſerit: vt in l. cũ ex filio. §. filio
ff. eo. vel niſi aliud voluiſſe probet̃ vt hic in prin.
vel niſi aliud præſumat̃ voluiſſe: vt hic, in ſi. ¶ Se
e cundò no. [e] ex hac l. quod habeo pro ſingulare mul
tũ, & neſcio alibi ita clarè, nec fortè aliquo modo.
2 ¶ † No. ꝙ qñ ſubſtitutio vulgaris eſt facta duobus
ſimul, & copulatiuè, quod nõ habet locũ in perſo
na vnius, niſi habeat locum in perſona vtriuſq;. &
ideo in caſu huius l. ſi Firmianus hæres non eſſet,
ſed eſſet hæres Helia, vel econuerſo: ſubſtitutus
vulgariter non admitteret̃. Vide tex. & glo. ſuper
ver. in eũ. Tenet ergo iſta gl. manifeſtè, ꝙ in caſu
huius legis iſta ſubſtitutio nõ põt habere locũ, niſi
haberet locũ in perſona vtriuſq;. Sic etiã intellige
bat do. Iac. But. ¶ Ad iſtã lect. opp. de l. falſa. §. ſi.
de cõdi. & demõ. Gl. dicit hic fallit hęc regula: hoc
non eſt verum, & contra l. hæredes mei. §. cũ ita.
ff. ad Treb. de leg. ij. l. ſi. §. filiũ. & ad Trebel. l. Lu
cius. §. Caio. ff. de inin. teſt. l. pe. & l. pater filiã. §.
ſi. ff. ad l. Fal. So. Breuiter quãtũ ad propoſitũ dico
aliud in ſubſtitutione vulgari, vt hic: aliud in ſub-
ſtitutione pupillari vel fideicommiſſaria, vt in cõ
trario rationem huius dicam vobis in l. pe. j. eodẽ.

POſt aditam. Vulgares ſub-
ſtitutiones adi-
ta hæreditate expirant. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Ius accreſcendi ad hoc vt habeat locum, opor-
tet ꝙ teſtamamentum ſit iure factum.
2 Ius accreſcendi requirit ꝙ multi ſint inſtituti.
3 Subſtitutio quando impediat ius accreſcendi.
4 Ius accreſcẽdi operatur ꝙ accreſcit inuitis: & qñ.
5 An quis poſsit repudiare ius accreſcendi vno iure
& habere alio.

TEſtamento. Inter inſtitu
tos, & inuicẽ
ſubſtitutos, eſt locus iuri accreſcendi.
h. d. vel Breuius: Subſtitutio ius accre
1 ſcendi impedit. h. d. ¶ No. hic † ꝙ ad hoc ꝙ ius ac-
creſcendi locum habeat, oportet ꝙ teſtamentũ ſit
iure factũ: dicit enim tex. iure factũ: Quod intelli-
go ꝙ accreſcat ex virtute teſtamẽtariæ ſucceſsiõis
põt enim ab inteſtato, vel rupto teſtamẽto eſſe lo
cus iuri accreſcẽdi: vt l. j. š. qñ nõ per. par. peten. ac
2 cre. ¶ † No. ꝙ ad hoc ꝙ ſit loc9 iuri accreſcẽdi. opor
tet ꝙ multi ſint inſtituti: vt dixit tex. multis inſti
tutis, &c. Quod intelligo ꝙ ſit locus ex coniũctio
ne hominis: nam eſt etiã quædam legalis coniun-
ctio: vt qñ vnus inſtituit̃, & ex pſona eius deuenit̃
ad plures: vt ſi inſtituat̃ vnus ſeruus pluriũ dño-
rũ: tũc vtrũ inter illos dños ſit locus iuri accreſcẽ-
di: tunc dic vt l. & Proculo. ff. de leg. ij. & l. ſeruus
3 cõis ab extero. de acq. hære. ¶ † Not. ꝙ ſubſtitutio
nõ impedit ius accreſcendi. Dicit enim tex. inuicẽ
ſubſtitutis. Quod intelligo, inter eoſdẽ: nã teſtõr
ſubſtituẽdo eos inuicẽ noluit ius eorũ diminuere
ſed magis augere: & ſic ius accreſcendi nõ ſuſtulit.
Secus ſi extraneũ ſubſtituiſſet: nã ſubſtituẽdo ex-
traneũ, tollit inter hæredes ius accreſcẽdi: vt l. pe.
ff. de

a ¶ Porrigitur. Ad-
de tu ad Bar. hic. &
vide Alex. de Imo.
in conſil. iiij. col. vj.
circa finẽ. in ij. vol.
POMATES.

b ¶ Continuatio pa-
tet. Quæro qs me-
lius rubricauit an
Imperator hic, an
iuriſcõſultus in ſi.
ff. de vulg. & pup.
De hoc per Iaſo. in
rub. ff. de vulga. &
pup. in princi. in ij.
lec. vbi etiã ponit,
ꝙ differẽtia eſt in-
ter ſubſtitutionem
& repetitionẽ. Itẽ
cũ ſint quinq; ſub-
ſtitutiones, tamen
Iuriſcõſultus in ſi.
ff. non facit mẽtio-
nem niſi in duabus.
vide per eum.

c ¶ Pariter ſubſtitui.
Adde ꝙ hoc fallit,
niſi cũ ſubſtitutio-
ne breuiloqua eſſet
iuncta ſubſtitutio
compẽdioſa: vt qñ
teſtator dixit, quã
docunque alter ve
ſtrũ deceſſerit, vos
inuicem ſubſtituo:
nam tunc propter
illud verbum com
pendioſum, cõpre-
hendetur poſt adi-
tam hæreditatẽ fi-
deicom. ſubſtitutio
quæ in compendio
ſa continetur l. pre
cibus. in fin. & ca.
Ray. de teſta. Et ita
dicit Alexan. velle
Bar. in l. Lucius. in
antepe. & pen. q. ff.
de vulga. & pup. &
in repe. l. ſi arroga-
tor. ff. de adop. &
in l. centurio. ff. eo.
per Rayn. Nico. de
Neapo. & Bal. in l.
iam hoc iure. §. fin.
ff. eo.

d ¶ Quamuis. Vide
Bal. conſil. cciiij. &
ſequen.
P. PAV. P.

d ¶ Quamuis. Circa
materiam huius le
gis ꝙ vna determi-
natio reſpiciẽs plu
ra determinabilia,
&c. vide Alc. cõſil.
clxxxvj. poſt me-
diũ. Vide per nouiſ
ſimos in l. ſi ad litẽ.
in princi. in xij. col.
ff. ſol. ma. in l. in te
ſtamento. in vij. co.
C. de teſtam. milit.
Iaſ. in l. in teſtamẽ
to. in iiij. col. & vi-
de eũdẽ in l. contra
maiores. poſt princ.
de inoffic. teſt. vbi
etiã dicit ꝙ aliquã-
do ſecus. Et pro li-
mitatione, quã po-
nit Alexã. in d. l. in
teſtamento. & in l.
hoc iure. allegando
Benedictũ de Plũ-
bino in l. ſi ita ſcri-
ptũ. de manu. teſt.
vide Soci. in l. quo-
ties. in j. notab. de
cõdi. & demon. Itẽ
adde ꝙ vbi plures
determinatiões re-
ſpiciũt vnũ verbũ,
quęlibet per ſe de-
terminat, nec inter
ſe inuincẽ determi
nantur, vt declarat
Bal. per illũ tex. in
l. prætor. §. ſi qs ad
uentu. ff. vi bo. rap.

e ¶ Secundò not. Sed
aduerte diligenter,
ꝙ tranſmiſsio hæ-
reditatis nõ perue-
nerit ex teſtamen-
to, ſed ex legis pro
uiſione. Bar. met in
l. ſi fratris. C. de iu-
re delibe. l. ſi filius
hæres. de liberis &
poſth. & ſic in caſu
noſtro: vel quando
mater eſt præmor-
tua, filius vigore
ſuitatis deberet trãſ
mittere, etiã nõ adi
tã, ad quoſcunq; vt
in d. l. ſi fratris. Et
ſic ſubſtitutus debe
ret excludi datione
cohæredis extra-
nei. & ſic nullo mo
do procedit iſta lec.
Et ſi dicatur, ſubſti
tutio impedit ſuita
tem: certè non eſt
verum: quia tacita.
l. ſi pater. ff. de pri-
uil. cre. Et an clau-
ſula in fine poſita
referatur ad omnia
& ea determinet
æqualiter. vide Bar
to. in conſil. xxxiij.
And. Barba.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Nota quartò. Et an illa lex hic alleg. cum hæreditate. habeat locum in eo, qui eſt inſtitutus, & pupillo ſubſtitutus. allegatur Bar. ſibi cõtrarius in l. ſi. ff. de acqui. hære.

b ✠ POMATES. ¶ Oppo. No. ꝙ qñ ius accreſcendi ſimpliciter eſt de per ſe, abſq; ſubſtitutione in his, qui adierunt portionẽ ſuã, tunc neceſſe eſſet, ſi voluerit retinere ſuã, ꝙ etiam ipſis inuitis ſibi accreſcat portio eorum: qui voluerũt agnoſcere. Si verò eſt adiũctũ cũ ſubſtitutione, ex quo ſemel portionẽ ſuã agnouerũt: ſiue velint ſiue nolint, portio eorũ, q nõ adierũt, ipſis inuitis ſibi accreſcit. quod no.

✻ ¶ Pro cõcordia aduerte q; ſubſtitutio compendioſa facta à milite per verba directa, trahitur ad fideicõmiſſum poſt pupillarẽ ætatem, quando mater filij inſtituti eſt in medio. Iſta fuit opin. gl. iuncto text. in l. cẽturio. ff. de vulg. & pup. Azo ĩ Summa. Bar. Bal. in hac l. precibus. & doct. antiqui ſecuti ſunt hic opi. Contrariũ tenere allegaẽ Bar. in l. in teſtamento. C. de teſt. mili. Tu dic, iſta quæſtio ſolet in ſcholis diſputari: & plures intellectus dãtur ad hãc l. precibus. & cõplures poſſunt dari ſolutiones: ſed illa magis placet, quæ etiã eſt cõis, videlicet ꝙ aut talis ſubſtitutio fit per verba directa directiſſima: puta, ſi teſtator dicit, directò ſubſtituo: & tunc etiã ſi mater ſit in medio, nõ obliquatur: & tũc ꝓcedat ſcđa opi. Aut fit ꝑ verba directa nõ directiſſima: & ꝓcedat pria opi. Et hãc ſenſit Bald. dũ facit differentiã, an ſit facta ꝑ verba directa directò, ſeu directa ciuilia: & qa mens teſtatoris ꝑdominatur in omnibus. l. in conditionibus primũ. ff. de condi. & demon. cũ ſimi. Ideo attendenda ſunt verba ipſius.

✻ P. P A V. P.

c ¶ Precibus. Iſtã legẽ repetit dñs Baptiſta de Caccialu. de ſancto Seueri.

✻ P. P A V. P.

d ¶ Volũtas defun-

ff. de iniuſt. teſt. & hic eſt caſus illi⁹ legis difficilis.
Quod dixi plenè in l. re cõiũcti. de leg. iij. ¶ Nota
a quartò,[a] ꝙ accreſcit inuitis, &c. Cõtra hoc opp.[b]
b de l. cũ hæreditate. ff. de acqui. hær. † Glo. dicit, ꝙ
4 accreſcit inuitis. verũ eſt, ſi voluerint ſuã portionẽ retinere. Tu dic melius, ꝙ qñ eſt ius accreſcendi ſimpliciter, abſq; ſubſtitutione: tunc glo. dicit verùm. Sed qñ eſt ſubſtitutio, vnde portio alterius debet ad aliũ cohæredẽ ex diſpoſitione peruenire, accreſcit inuito, velit, nolit: poſtꝙ partẽ ſuã agnouit tũc habet locũ d. l. cũ hæreditate. & l. ſi tu ex parte. ff. de acq. hære. ¶ Circa hãc l. qro, vos videtis hic, ꝙ ius accreſcendi concurrit cum
5 iure ſubſtitutionis: quæro † vtrum poſsit repudiare vno iure, & habere alio? Gl. dicit hic ꝙ ſic. Idẽ no. in l. nec his. §. hæres. ff. de acq. hære. Cõtrariũ no. in l. ſi quis hæres. eo. tit. Tu dicas ꝙ poſtquam agnouit partem ſuam, alia portio inuito accreſcit ex ſubſtitutione. Si autem nõ agnouit, poteſt tamẽ primò partẽ ſibi ex ſubſtitutione delatam repudiare, & ex ſubſtitutione iure accreſcendi habere. Iſtud probatur in d. l. ſi tu ex parte. ff. de acquir. hæredi. ſi quis bene inſpexerit.

SI teſtamento. Per ſubſtitutionẽ pupillarem ſucceditur pupillo ex teſtamento, & venẽtes ab inteſtato excluduntur. h. d. quæ requiruntẽ ad pupillarẽ ſubſtitutionem ponit tex. & gl. in l. ij. ff. de vulg. & pupil.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Imperator malè quærẽti benignè reſpondet.
2 Vulgaris expreſſa expirat adita hæreditate.
3 Pupillaris expreſſa, excludit matrem in totum.
4 Compendioſa facta à milite intra tempus pubertatis, valet iure directo, poſtea obliquatur.
5 Tacita pupillaris continetur in expreſſa vulgari, ſed non habet effectum contra matrem, niſi volũtas defuncti probetur aliquibus coniecturis.
6 Pupillaris quæ continetur ſub compendioſa, vel breuiloqua: an ſit tacita vel expreſſa.
7 Mater excluditur per tacitam pupillarem, qñ frater impubes eſt impuberi ſubſtitutus. & nu. 13.
8 Quæ vtilitas reſultat matri, ꝙ compendioſa obliquetur ipſa exiſtente in medio.
9 Subſtitutio compendioſa facta à milite poſt aditam hæreditatẽ, eſt ſpecies ſubſtitutionis ab alijs diſtincta: facta à pagano eſt adiectio.
10 Compendioſa dicitur. quia fit ſub cõpendio verborum.
11 Effectus ſuſtitutionis compendioſæ, in milite, & in pagano.
12 Subſtitutio compendioſa facta per verbum commune, an ſit fideicommiſſaria vſq; in finem.
14 Talis ſubſtitutio erit directa, quando teſtator dixit, volo ꝙ omnia bona mea deueniant ad talem.
15 Si dixit, ad talẽ perueniant, & ꝙ ipſe accipere poſſit ſua authoritate.
16 Quando dixit, volo ꝙ ad talem bona mea perueniant libere.
17 Verbum, quod poteſt in pluribus tẽporibus verificari, in dubio intelligitur ſecũdum quod tempus attulerit.
18 Si teſtator dixit, ſi filius meus deceſſerit ſine liberis, talem ſubſtituo: quòd non valeat ſemper iure fideicommiſsi.
19 Subſtitutio facta ſub diſtinctione tẽporis, intra tẽpus pupillaris ætatis valebit iure directo, poſtea obliquatur.

✻ c **P**Recibus.[c] Diuiditur in partes duas. Primò ponit thema, & ponit quæſtionẽ. Secũdò ad quæſtionẽ rñdet ꝑ ordinẽ. Secũda ibi: nã nõ eſt incerti iuris. Breuiter h. d. Subſtitutio vulgaris expirat adita hæreditate, nec ꝑ

cti. Vide Bar. conſi. lj. Itẽ limita niſi eſſet facta ſubſtitutio ad pias cauſa vel pro exoneratione cõſcientiæ, vide Iaſo. hic, in vj. col. & in ſimili quæ habes ad Bar. in auẽ. ex cauſa. in iij. col. j. de lib. præte.

e ¶ Cõtra hoc opp. Adde Bar. in cõſi. incip. nullus. ꝙ eſt xiij. in ordine. vbi cõſuluit ꝙ pupillaris facta extraneo cõtinet tacitã vulgarẽ hic. & text. in fi. §. de hære. inſtit. Et ſi tacita vulgaris requirit aditionẽ, & illa ſubſtitutio facta per verbũ, qñcũq;, quæ eſt cõpendioſa, ſi cõtinet vulgarẽ: & illa verba qñcũq;, q̃ ĩportãt ſiue moriantur añ mortẽ teſtoris, ſiue poſt. vide quæ dixi ĩ cõſilio comitiſſæ Sclaphani, in regno Siciliæ, & vide Bar. in cõſi. inci. in q. ꝓpoſita. & vide eundem in cõſil. inci. Ang. in auẽ. in ordine eſt quintũ. Vide ibi oĩno, vbi alleg. gl. in c. ſi pater. de teſti. li. vj. cõtra gl. hui⁹ l. Bar. in cõſil. lxxiiij. incipi. vir quidã. Et vide Bar. in cõſi. xlij. ici. homo Accurſuli. Bar. in cõſi. cix. ĩci. Minorald⁹. vbi dicit, teſtator dixit, qñcũq; deceſſerit: dicit ꝙ intelligiẽ ſiue viuo teſtatore, ſiue mortuo. & hęc eſt cõpẽdioſa. Bar. in cõſi. cxlv. incipi. cæcus habens filiã. Et vide Ludo. Ro. in cõſil. cxxix. qũo allegauit Bart. hic. & vide conſi. cliij. inci. pupill⁹, cui extrane⁹ erat pupillariter ſubſtitut⁹. & vide Bar. in cõſi. inci. pr̃ filio impuberi. vbi loquiẽ de gl. iſta. vide ibi oĩno. & vide Lud. Ro. in conſil. cxxxij. & in cõſi. ccxxxvj. & vide Bart. in cõſil. cclxij. inci. Titius cõdidit teſtm̃. & vide Bar. in cõſi. cclxvij. inci. Thebalduti⁹. vbi egregiè tangit, qñ ſubſtituit pupillo per verba qñcũq;. quę ſubſtitutio ſit: & ſi deceſſerit viuo teſtatore. Bart. ĩ cõſi. cclxxv. inci. Vanuti⁹. & de verbis directis ĩ pupillari, & de verbo obueniat, viđ Bar. in cõſil. xxxij. inci. homo Accurſili. Andr. Barb.

f ¶ Quod eſt valde notandum. Adde aliam coniecturam ſcđm Ang. ſi teſta

tacitã pupillarẽ in ea cõtentã mrẽ excludiẽ: ſed ex ſubſtitutione pupillari, vel cõpendioſa facta à milite, ſubſtitutus in totũ iure directo intra tempora pubertatis admittitur: poſteà verò ſi mater in medio eſt, obliquatur. h. d. modò habes literã claram.
1 ¶ No. ex hac l. primò † ꝙ Imperator malè quęrẽti, benignè reſpõdet. Quod dic vt dixi in l. vt reſpon
2 ſum. §. de tranſ. ¶ Secũdò no. ꝙ † vulgaris expreſ-
3 ſa, expirat adita hæreditate. ¶ Tertiò no. † ꝙ pupillaris exp̃ſſa excludit matrẽ in totũ. ¶ Not. quartò
4 † ꝙ cõpendioſa facta à milite intra tẽpus pubertatis, valet iure directo, poſtea obliquaẽ. ¶ His præmiſsis venio ad apparatum. & videtur ꝙ in primo caſu, quando eſt facta ſubſtitutio vulgariter, ma-
5 ter repellaẽ: nam † expreſſa vulgaris, continet in ſe tacitã pupillarem: vt l. hæreditatẽ. §. eo. & l. iã hoc iure. ff. e. ſed pupillaris excludit matrẽ: vt hac l. & l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. ff. de inoffi. teſta. ergo, &c. Sol. Dicit gl. ꝙ illę leges cõtrarię loquuntur in pupillari expreſſa: nam tacita pupillaris contra matrẽ nõ admittitur. Ita tenet hic, & in l. fi. §. ti. j. & vbiq;. Tamen in hoc eſt varietas, vtrũ quando mater eſt in medio, in vulgari exp̃ſſa inſit tacita pupillaris. Nam alibi videtur dicere gloſ. & bene, contineri illam tacitã pupillarẽ: ſed nõ habere effectũ contra matrẽ. Alibi videtur dicere, ꝙ tacita pupillaris tunc nõ cõtinetur in expreſſa vulgari. Iſta variatio colligitur ex gloſſ. hic poſita, & §. tit. j. l. fi. & glo. in l. centurio. ff. eo. Veritas eſt, ꝙ continẽ in expreſſa vulgari, ſed nõ habet effectũ fauore matris: vt §. tit. j. l. fi. vbi caſus eſt. Nã ibi diciẽ, ꝙ ſi mater decedat antequã pupillus, ſubſtitutus admittitur, ex vigore tacitę pupillaris. Quod nõ eſſet verũ, ſi ab initio in ea non cõtineretur: qa qđ ab initio, &c. vt in reg. iuris, quę ab initio, &c. ¶ Contra hoc opp. de l. in teſtamẽto. in fi. §. de teſ. mili. Sol. tacita pupillaris nõ admittiẽ contra ma-
d trem: niſi volũtas defuncti[d] ꝓbetur coniecturis aliquibus. Ita tenet glo. no. vide eam ſuper verſi.
e omnimodo. ¶ Contra hoc oppo.[e] de hac ea. l. in fi. ¶ Opp. nã ſubſtitutio cõpendioſa habet in ſe tacitam pupillarẽ, & tamen matrẽ excludit: vt hac l. Idem in ſubſtitutione breuiloqua, quę cõtinet in ſe pupillarẽ: & tamẽ matrẽ excludit: vt l. Lucius.
6 ff. eo. Huius timore eſt vidẽdum hic. † vtrum iſta pupillaris, quæ cõtinetur ſub cõpẽdioſa, vel breuiloqua, ſit expreſſa. vel tacita. Gl. j. magna hic poſt princi. videẽ tenere ꝙ ſit tacita, vide eã alibi. In fi. gl. tenet ꝙ in cõpẽdioſa, & breuiloqua cõtineatur pupillaris exp̃ſſa. Vide eã. quę eſt verior. Dico ꝙ vtraq; põt eſſe vera diuerſis reſpectib⁹: nam quędam eſt tacita pupillaris, quæ nullo modo exprimitur, nec verbis gñalibus, nec ſpecialibus: vt illa quę continetur in vulgari expreſſa: nam verbum vulgaris, nullo modo ex virtute verborũ cõtinet pupillarẽ: ſed ſubintelligitur ex præſumpta volũtate defuncti: vt d. l. iam hoc iure. ꝙ. §. tit. j. l. fin. & ita matrẽ nõ excludit: vt hic, & §. tit. j. l. fi. Quędã eſt pupillaris tacita, expreſſa tamen verbis generalibus, vt ea, quæ cõtinẽtur in cõpendioſa, & breuiloqua. Nam ibi ſunt verba generalia, apta comprehẽdere in ſe pupillarẽ: & illã matrem excludit: vt hic, & d. l. Lucius. ff. eo. Põt ergo ſubſtitutio pupillaris cõtenta in cõpẽdioſa, & breuiloqua, vno reſpectu dici tacita, ſ. ſpecialiter. nõ em̃ fuerũt ſpecialiter verba pupillaris ſubſtitutiõis expreſſa: & iſta eade ſubſtitutio poteſt dici expreſſa, ſ. generaliter. Fuerunt enim expreſſa verba generalia apta pupillarẽ ſub generalitate cõprehẽdere. Et ita ſaluantur iſtę glo. Vel dic ad l. Lucius. ſecundũ iſtã gl. ꝙ ibi tacita pupillaris admittiẽ cõtra matrem, f ex præſumpta voluntate defuncti: quia frater pu
f pilli erat ſibi ſubſtitutus. quòd eſt valde no.[f] vide
7 iſtam gl. quæ eſt glo. vlti. Et nota ꝙ † quando fra-

tor ſubſtituiſſet vulgariter pauperes Chriſti, vel eccleſiā. nā etiā tunc ta
cita pupillaris excluderet matrē: qa veriſimile eſt teſtatorē plus dilexiſ-
ſe animā ſuā quā vxorē: quoniā prima charitas incipit à ſeipſo. l. præſes.
ſ. de ſerui. & ſequitur Pau. de Ca. hic aut adde per Bal. conſi. lxx. v. lib.

a ☙ POMATES. ¶ Vlterius opp. Aduerte ꝙ vltra multas ſolut. quæ
dantur ad l. centu-
rio. hic, & ibi eſt cō
ſiderandū, ꝙ vbi cō
pendioſa eſt facta
ad certū tps: & ſic
tempore limitato:
hic verò nō. Vnde
cogitabis de ratio-
ne diuerſitatis, cū
bonū ſit argumen-
tum de parte &c. &
l. quæ de tota. ff. de
rei vendi.

ter impubes eſt impuberi ſubſtitutus præſumen-
dum eſt ꝙ teſtator voluerit matrē excludi. Tene
menti iſtam glo. & ſimiles, ꝙ voluerit valere iure
a directo. ¶ Vlterius opp.[a] dicitur hic, ꝙ cōpendio-
ſa vltra tēpora pubertatis obliquatur. cōtra, imò vi
detur ꝙ omni tempore valeat iure directo in mi-
lite; vt ff. eo. l. cēturio. & ff. de teſta. mili. l. milites
etiam his. Sol. dicebat Pi. ꝙ miles impuberi non
pōt directò ſubſtituere, per hanc legē. quod eſt fal
ſum per leges alleg. in cōtrariū. Glo. dicit, ſpeciale
eſt fauore matris, quādo mater ſupereſt, vt dicta
compēdioſa poſt pubertatē obliquetur. modò ha
bes prin. gl. mag. Sed cōtra hoc oppo. qa nihil re-
fert. ſiue iure fideicōmiſsi, ſiue iure directo valeat
in teſtamēto militis: nā in teſtamēto militis, non
pōt detrahi Trebellianica: vt j. ad leg. Fal. l. in te-
ſtamēto. & ff. ad Trebel. l. j. §. deniq;. Vnde mihi
refert. an iure directo, vel iure fideicōmiſsi teneat.
Quidam dicunt, etiā in teſtamēto militis detrahi
Trebellianicā: vt l. j. §. in filij. ad Trebel. quod eſt
falſum: eo quia loquitur quo ad alia remedia Tre
bel. nō quo ad detractionē quartæ. Dicit ergo gl.
8 † ꝙ eſt cōmoditas matris in hoc, primò quia ſi re-
ſtituit iure fideicōmiſsi, apud ipſam matrē rema-
nent iura ſepulcrorū: vt l. quia perinde. ff. ad Tre
bel. Item bona filij nō veniūt in fideicōmiſſo: vt
l. cohæredi. §. cū filiæ. ff. eo. Certè in primo dicit
verū in hoc etiā ſecundo dicit verū, ſed nō differt
in hoc cōpendioſa directa à fideicōmiſſaria: quia
in cōpendioſa nō veniūt niſi bona teſtātis: vt ff. e.
l. centurio. Vnde dicit glo. ꝙ eſt vtilitas matris in
alio: qa in reſtitutione Trebellianicæ nō veniret
b legitima filij. Sed an ſit verū, dubito[b]. Nā in pri-
uato teſtāte, hoc verū eſt ſine dubio: ſed miles po
teſt grauare in legitima. qđ patet ideo: qa exhæ-
redatus nō pōt intētare querelā ſecūdū iſta tēpo
ra: vt l. fi. ſ. de ïoffi. teſt. in quo erit vtilitas matris,
vt valeat iure fideicōmiſsi. Rñ. ī hoc: quia in fidei
cōmiſſaria reſtitutione nō veniūt fructus perce-
pti iudicio teſtatoris: ſecus eſſet in cōpendioſa di
recta: vt d. l. cēturio. Itē ſi mater deberet aliqd per
cipere à filio naturaliter obligato, anteꝗ̄ reſtitua
tur fideicōmiſſum, poſſet illud retinere: vt l. Sti-
chū. §. aliqñ. ff. de ſolu. qđ ſecus eſſet, ſi ſubſtituti
iure directo venirēt. ¶ Sumus expediti de oīb⁹ gl.
excepto fi. magnæ gl. quæ tractat materiā cōpen-
dioſe: ꝓ qua materia declarāda quæro, q̄ eſt ſub-
ſtitutio cōpēdioſa. Secūdò quare dicatur cōpēdioſa.
9 Tertiò, quis ſit eius effect⁹. Rñ. cōpēdioſa † ſubſti
tutio qñq; eſt ſubſtōnis ſpecies diſtincta ab alijs
vt qñ fit à milite poſt aditā hæreditatē, & valet iu
re directo: vt l. centurio. ff. eo. Qñq; nō eſt ſubſtō
nis ſpecies: ſed eſt quædā adiectio: vt qñ fit à paga
c no.[c] Illa enim nihil valet iure pupillaris directæ
poſt pubertatē, & aditā hæreditatē, ſed iure fidei-
cōmiſsi, vt j. videbitis. Vnde tūc nō eſt ſubſtōnis
ſpēs p ſe, ſed adiectio quædā. Quare dicitur cōpē-
10 dioſa? † Dic quia fit ſub cōpēdio verborū, & con-
11 tinet tēpus, ſcilicet qñcūq; deceſſerit. ¶ † Quæro
quis ſit eius effect⁹? Rñ, ſi quidē fit à milite, & ma
ter nō ſit in medio, omni tpe valet iure directo: vt
l. centurio. ff. eo. & l. milites etiā his ff. de teſt. mi-
li. Si verò mater eſt ī medio infra pupillarē ætatē,
valet iure pupillari, poſtea iure fideicommiſsi: vt

hic niſi de volūtate defuncti aliud probetur, vt ſ.
de teſta. mil. l. in teſtamēto. in fi. Si verò hæc ſub-
ſtitutio eſt facta à pagano, vt fit regulariter ī quo
libet teſtamēto: tūc gl. diſtinguit tres caſus. Pri-
d mò, aut fit p verba directa:[d] vt qñcūq; deceſſerit,
talis ſit hæres: & tūc infra pupillarem ætatē valet
iure directo: poſtea totaliter expirat: vt l. verbis.
& l. in pupillari. ff. eo. Aut fit per verba merè obli
qua: vt, quandocunq; deceſſerit, tali reſtituatur
e hæreditas: & tūc omni tēpore valet[e] iure fideicō-
miſsi. Et iſtos caſus gl. ponit tanꝗ̄ indubitabiles:
& idē tenēt omnes noſtri doc. Ego ſuper hoc mo
ui infinita dubia, quæ nō recitarentur in vna die.
Quæ dic vt plenè dixi ī l. cēturio. ff. eo. & ibi mul
ta dixi, quæ per alios leuiter trāſeunt: & hoc ideo
ꝓpter multos caſus, quos me docuit mortalitas.
12 vide etiā glo. Si verò † fiat iſta ſubſtitutio p verbū
f cōmune,[f] vt eſt verbū, ſubſtituo: vt qñcūq; deceſ
ſerit, talē ſubſtituo: tu dic, vt glo. ego interpretor
ꝙ ſit fideicōmiſſaria, vt iſta ſubſtitutio intelligatur
eo modo, quo omni tempore valere potuit: & ſic
perinde ſit, ac ſi per mera verba obliqua fieret: vt l.
g quoties. ff. de reb. dub. Quia de iſto dubio[g] in hoc
doc. noſtri multa ſenſerūt: an hęc glo. verū dicat?
videtur ꝙ ſic. Nā qñ ſubſtitutio ſit parētibus pſo
nis, intelligitur eo modo quo pōt omnibus con-
gruere. vt l. hæreditatē. & l. ꝗ̄uis. ſ. eo. & l. in teſta
mēto. de teſta. mili. & l. iā hoc iure. ff. eo. ergo ita
in tempore, ſubſtitutio facta diuerſis, & imparib⁹
tēporibus intelligitur eo modo quo omni tēpore
pōt cōgruere: & ſic ſemper intelligitur fideicōmiſſa
h ria[h] Et ita tenet glo. hic, & ff. eo. l. cēturio. Azo in
Sum. huius tit. Odot. Iac. Bald. Mar. Sil. & Ber. de
teſta. c. Ray. And. de teſta. c. j. lib. vj. in gl. antiqua.
Cōtrariū videtur tenere gl. Inſtit. eo. §. qua rōne. in
gl. mag. videlicet ꝙ infra pupillarē ætatē valet iu
re directo, pōſt iure fideicōmiſsi. qđ ꝓbatur ſic: Sub
ſtitutio, q̄ variatur p tēpora, debet ītelligi ſecūdū va
rietatē tēporis: vt l. pretia rerū. §. nōnullā. ad lege
Falci. Pro hoc videtur caſus in l. pater Seuerinā. §. cō
ditionū verba. ff. de cōdi. & demon. & iſtā opi. te-
nēt multi docto. Secūda fuit opi. Ia. de Are. q di-
xit ſic: Aut iſta ſubſtō fuit facta ſimpliciter, ſi fili⁹
meus deceſſerit, &c. Nec ibi fuit appoſitū verbū
diſtributiuū, qñcunq;: & tunc vera ſit opi. glo. vt
valeat omni tēpore, tanꝗ̄ fideicōmiſſaria, qa eſt
vna: ergo pro toto tēpore debet vno, nō diuerſo
iure cēſeri: arg. l. eū qui ædes. ff. de vſuca. Sed ſi ap
poneretur verbū diſtributiuū, quādocūq;, tūc per-
inde eſt, ac ſi tēpora ſingulariter enumerarētur: vt
l. ſicut in annos. in prin. qui. mo. vſusfruc. amit. ſed
ſi tempora eſſent ſic ſingulariter enumerata, infra
pupillarem ætatē, valeret iure directo, poſtea iure
fideicōmiſsi: vt j. dicā. ergo &c. Et hāc opin. videtur
tenere Cyn. & ita dicit ſe conſuluiſſe. Quid dice-
mus? Domini in hoc inueni notulas multas. Et
dico ꝙ debem⁹ primò aduertere, an ex p̄ſumpta
volūtate defuncti poſsit apparere quid ſenſerit:
tunc enim ſtamus volūtati ſuæ, etiā cōtra matrē:
vt l. in teſtamēto. ſ. de teſta. milit. & habuiſtis no.
13 ſ. eadē l. in glo. ſuper verbo, omnimodo. ¶ † Quid
i enim ſi teſtator[i] ſubſtituit fratrem fratri? Certè
præſumptio eſt quòd voluerit matrē excludere:
14 vt not. hac l. in fi. vltimæ glo. mag. ¶ † Item, quid

b ¶ Sed an ſit verū, dubito. Adde qđ Ange. quem Paul. de Ca. refert, & dicit non eſſe dubitādum: quia verum eſt, quando expreſſe exhæredat: ſed qñ grauat de reſtituendo hæreditatem, nō cēſetur grauare in legitimam. Et hoc dicunt velle iſtam glo. argu. l. ſequens quæſtio ff. de leg. ij. Certè dicit Paul. videtur, ꝙ idem ſit in ſubſtitutione directa, cum per eam non ſuccedatur filio, ſed patri: ideo non poteſt dici prouiſio filij, ſed magis grauamen. & maius quā illud, quod reſultat ex fideicommiſſaria, cùm faciat ipſum deſinere eſſe hæredem ipſo iure: & ideo videtur quòd ſicut in fideicōmiſſaria etiā facta à milite non venit legitima filij: ita nec in directa: & ſic in directa remanebit filius hæres directus etiam hæres eius, & in reſiduo deſinet, & ſubſtitutus incipiet eſſe.

☙ POMATES.
c ¶ A pagano. Et hoc eſt verum conſiderato effectu: conſiderata verò fama verborū, ſub qua concipitur, poteſt dici ſpecies de p ſe.

☙ POMATES.
d ¶ Directa. De iſto caſu vide plenè per Alex. in l. centurio, col. xxix. & iij. ſeq. ff. de vulg. & pupil. & Bar. conſil. iij. & quæſtione ccxxxvj.

d ❧ *P. PAV. P.* Dire. De hoc prio caſu vide Pau. de Ca. cōſ. cxxxiij.

e ☙ POMATES. ¶ Omni tempore valet. Hoc tamen limita, vt per Bal. in l. proxi. penul. char. verſi. mirabile eſt dictum.

f ❧ *P. PAV. P.* Per verbū cōmune. Vide de iſto articulo pleniſsimè Bar. in l. ſi arrogata. in j. & vlti. col. ff. de adop. vbi plenius examinat quā hic vel alibi. Vide latè do. Fran. conſi. clv. vide Bar. cōſil. ccxxix. vide Pau. de Caſt. cōſil. cx. vbi ponit ꝙ ſi ſit ſtatutū ꝙ de iure nō ſuccedat: nū-
quid autē ſubſtitutio cōpendioſa facta pupillo de bonis teſtatoris tātum per verba cōia, matre ipſius teſtatoris & matre ipſius pupilli exiſtentib⁹. in medio, ſeu p tēpora pupillaris ætatis ſit directa vel obliqua, vide Paul. de Caſt. conſil. ccxlvj. Item de articulo an cōpendioſa facta à muliere per verbū cōmune fauore matris poſt pubertatem obliquetur, vide omnino Pau. cōſ. cccxxxix. in vlt. col. vbi tāgit pulchrè intellectū huius legis in hoc paſſu. Item vide in materia quando eſt facta à pagano matre extante in medio Anto. de Butr. conſi. liij. per totū. Item de cōpendioſa facta à pagano p verbū cōmune an omni tēpore ſit fideicōmiſſaria, vide Ange. latè diſputātem cōſil. cxviij. incip. hoc in teſtamēto petri. Et quādo mater eſt ī medio, ꝙ omni tēpore ſit fideicōmiſſaria, vide Io. de Ana. cōſi. lxxix. dicentē iſtā eſſe communem, & Bolog. ibid. in additio.

☙ POMATES.
g ¶ De iſto dubio. In quo dubio communis opi. eſt, ꝙ intra tēpora pubertatis, valet iure directo, etiam ſi mater ſit in medio: vt per Alex. in l. cēturio. ff. de vul. & pup. & cōſi. lxxij. in ij. vol. cōſi. xvij. in iij. vol. & conſil. xlv. in j. vol. & conſil. xij. in iij. vol. Paul. conſil. cxiij. & cōſ. ccxlvj. & ccxxxvij. & cōſ. cccliij. Barb. conſil. xlvj. ij. vol.

h ¶ Fideicōmiſſaria. Adde ꝙ ſubſtitutio facta impuberi, per verbū commune ſit omni tēpore fideicommiſſaria. voluit Bal. cōſil. ccl. inci. in cōcludēdo ſemper tenui cōmunē opi. quarto & eo. li. cōſil. ccl. inci. dicta ſubſtitutio. & conſil. ccclxxvj. inci. quidam nomine A. & cōſil. cxlij. in c. pater ſecit. iij. li. et ibi etiā ſi ſoror ſit in medio: & conſilio ccclxix. incip. p̄miſsis. ij. lib. vbi pulchrè, quando mater eſt in medio: & ibi non vult firmare pedes: quia fratres teſtatoris, & mater pupilli, concurrebant. Eandem opi. tenet Ange. conſil. xiij. & conſi. cxxv. vbi refert Bal. ita conſuluiſſe. Idem voluit Bar. conſi. liij. inci. Ange. Matthiæ. & conſil. ij. inci. homo Accurſuh. quod verò infra pupillarem ætatem valeat iure directo, poſtea iure fideicommiſsi, voluit Pau. de Caſt. etiā ſi mater ſit in medio. conſil. ccxlvj. & conſi. cx. & cōſi. ccc. Oldra. conſi. cxxv. Ro. idem videtur ſenſiſſe conſil. clxxxv. & Alex. conſi. xij. vbi vide quæ hic dicit eius libro ſecundo.

i ¶ Quid enim ſi teſtator. Vide pulchrum conſi. Bald. conſi. cclx. iij. lib. &

ſi teſtator

Bal.conſil.ccxvij.incip.quidã Pet.j.lib. & ibi vnum verbum, quid ſi frater fuit ſubſtitutus tanquã miniſter pauperum.

a ¶ Itẽ quid ſi. Adde Bald.conſi.cclxxviij.iiij.volu. & conſi.ccliij.j.volu. Ange.conſ.cxxv.Roma.conſi.cxxx.Bart.conſi.xv.incip.in Dei nomine pater habens.

※ *P. P A V. P.*

b ¶ Bona mea libere. Vide Comẽ.q hoc ſequiẽ in conſi.iij.incip.teſtator.Bar.inſtituit.circa mediũ.& idem in ver.pleno iure.ſecũdũ Ant.de But.conſi.liij.de quo ſuprà.

✤ POMATES.

b ¶ Bona mea liberè. Quid ĩportat iſtud verbum liberè, vide text. in cap. de multa.in verſi.libe rè.de præben.vbi Abb.not.in j.colũ. Adde Bal.in c.quæ in eccleſiarum.in j.col.in ver.liberum.de conſtitu. & ibi do.Anto.in iiij.notabili. Adde etiam tex.in c.j.in verbo, liberè.& vide Ioã.And.de reg.iur.in vj.& clarius Gemi nia. Adde tamẽ ꝙ in contrarium cõſuluit Rapha.Cu.in cõſi.cv.incip. Ant.ſed ꝙ opi.hęc, ꝙ liberè, exponatur id eſt propria authoritate, eſt teſt.in c.cum epiſcopus.per expoſitionẽ Arct. & Io.And.de offi.ordi.in v.not.gloſ.in c.j.in verbo, liberè.de teſtamẽ.in vj. Facit quod not.gl.in c.cum plures.in verbo liberè.de offic. deleg.in vj. & gloſſ. in Clemen. dudum.in verbo, liberè.de ſepul.alibi Cardi.in c.ad hæc.de relig.domi.facit quod notat glo.in expoſitio.ibi communiter approbata in c.lator.de homicid.ponit Alex.de iſta dictione in conſi.xij.incip.viſo themate,in j.& ij.volu.Barb.in c.j.de offic.& domi. Ant.de But.conſi.xij.in ij.col.in ij.vol.Facit quod not.Ang.in l.hæc ſi res.ff.de rei vendica.vbi inquit ꝙ ſi teſtator dixerit ꝙ legatarius non moleſtetur per hæredem in re legata, videtur data licentia capiendi propria authoritate: & de verbo, liberè, vide Modernos in l.j.in ij.colum.ſ.de ſacroſan.eccle.in iij.colum. & in v.q.principali.in princip.ibi, Alexand.in apoſtillis. Vide de verbo liberè, Iaſo.in l.centurio.in vij.col.ff.de vulga.& pupilla. De verbo autem plena poteſtas & libera, vide Felin.in c.audi tis de præſcrip.Barba.in c.præterea.de offi.deleg. Adde etiam ꝙ ſtatuẽtũ dans poteſtatem plenam vel liberam procedendi ſuper maleficijs, nõ poterit tamen ponere aliquem ad torturam, niſi præcedẽtibus indicijs. Vide Iaſ.in l.ſimiles.in fi.

c ※ *P. P A V. P.* ¶ Sine liberis. Vide quę ſcripſi in l.centurio.in iiij.colum.ad Bartol.& in l.in pupillari.ad finem.& in l.ij.in princi.de vulg.& pupilla.

d ¶ Reprehenditur. Adde vt per Bal.conſi.xlvj.& ccl.iij.vol.& conſ.ccj.in ij.vol.per Oldra.conſi.xcix.incipiẽ.factum tale, quidam teſtator.per Barto.conſ.xxij.incip.homo Accurſuli.per Bald.conſi.xlvj.& ccclv.iij.vol.& conſ.clxxxiij.& cxliij.lib.ij.vo.ij.& cõſ.cliij.j.vol.Pet.de Anch.conſi.xxvj.& Bal.conſi.cclv.iij.lib.

e ※ *P. P A V. P.* ¶ Lib.vj. De intellectu huius cap.ſi pater.vide do. Franci.conſi.clv.

※ ¶ Aduerte do.Alex.in hac l.humanitatis.alleg.Barto.ſibi contrarium: ſed pro ſaluatione Bartol.vide concordiam quam poſui ad l.ex facto.in princ.ff.de vulga.

f ※ *P. P A V. P.* ¶ Humanitatis. An iſta lex habeat locum in furioſo, vide Matheſ.notabi.clxxxj.in verſi.vltimò oppo.in verbo, ſolu.circa iſtã ſolutionẽ, vide do.Iaſo.in l.ex facto.col.xv.verſic.circa quæſtionem an teſtõr.de vulg.& pupilla.

a ſi[a] teſtator dixit, volo ꝙ ad talẽ veniãt omnia ſine aliqua diminutiõe: vel totã & integrã hęreditatẽ, vel ſimilia verba: tunc enim hoc non poteſt eſſe, niſi per ſubſtitutionẽ directã: ergo de directa intellexit. Not.de hoc in l.Iul.in princ.ff.de leg.iij.

15 ¶ † Quæro, qd ſi dixit ꝙ ad talẽ perueniant, & ꝙ ipſe poſsit accipere ſua authoritate? Certè ex hoc videẽ voluiſſe ꝙ valeret iure directo intra tẽpora pubertatis: vt l.Titia cũ teſtamẽto.§.j.de leg.ij.

16 Vel quid ſi dixit, volo ꝙ † ad talem perueniãt bo

b na mea libere[b]? Videẽ velle ꝙ capiat đ manu ſua nõ per alium.arg.ad hoc ff.de vi & vi ar ma.l.vim facit. Vel quid ſi ex præcedẽtibus, vel ſequẽtib⁹ aliud appareat: tũc eſſet recurrẽdum ad opi.ſtaremus enim illi: vt d.l.in teſtamẽto.in fi.ſ.de teſtamili. Sed ſi nihil apparet, ex quo de volũtate teſtatoris perpẽdi poſſet. tũc remanet dubiũ. In quo dico, aut mater eſt in medio: & tũc verbũ dubiũ debet interpretari in caſum magis fauorabilẽ pro matre: vt l.qui duos.§.j.& quod ibi no.ff.de reb.dub.& ſic omni tẽpore fideicõmiſſaria. Nec obſt. iſta lex, qa hic ſatis habet facere lex in milite, qui omni tẽpore põt ſubſtituere iure directo. Sed eã facit obliquare fauore matris, poſt tẽpora pubertatis. Si verò mater nõ eſt ĩ medio, nec aliqua perſona, contra quam nõ admittitur tacita pupillaris, quas perſonas plenè dixi in l.ij.ff.eod. tũc ego dico ꝙ iſta ſubſtitutio eſt vna: non dico pro toto tẽpore, ſed dico vna, ſecũdum quod caſus attulit. Nã ſi filius deceſſerit in pupillari ætate ĩterp̃tabimur ꝙ ſemper fuit pupillaris: ſed ſi fili⁹ deceſſerit poſt pupillarem ætatẽ, interpretabitur ꝙ ſemper fuit

17 fideicõmiſſaria. Probo: verbum, † quod poteſt in pluribus tẽporib⁹ verificari. in dubio debet ĩtelligi ſecũdum quod caſus attulerit: vt l.iij.in prin.ff.de adi.leg.& l.hęc conditio.§.ſi.cũ l.ſeq.de condi.& demonſt. Ita in propoſito: iſta verba, ſi filius me⁹ deceſſerit, ſunt apta referri ad filiũ decedẽtem in pupillari æta.& ad filium decedentem poſtea: & ideo ante aditam hæreditatẽ, vel etiã ante mortẽ defuncti, ſecundũ quod caſus attulit, ita referuntur: & ſecundũ hoc, ſi deceſſerit poſtea cõtinet fideicõmiſſariã: ſi deceſſerit ante aditã hæreditatẽ, continet vulgarẽ. Facit ad hoc de liber.& poſth.

18 l.Gallus.§.j. ita intelligo iſtã moteriã. ¶ † Quæro ergo ſi teſtator dixerit, ſi fili⁹ meus deceſſerit ſine

c liberis[c], talẽ ſubſtituo. Glo.hic videtur dicere, ꝙ per hæc verba videtur teſtator velle ꝙ ſemper va

d leat iure fideicõmiſ. Hæc gloſſ.reprehendiẽ[d] per

e c.ſi pater.de teſt.lib.vj.[e] ¶ † Quæro, ſi teſtator ſub

19 ſtituit ſub diſtinctione tẽporis: vt ſi filius meus deceſſerit in pupillari ętate, vel poſtea. Certè dicit gl.& infrà pupillarẽ ætatẽ valebit iure pupillari, poſtea vt fideicõmiſſaria: hoc aũt oẽs p̃bant: vt l.ſi frater.j.de fideicõ. ¶ Vl imò quia dixi ſuprà, diſtinguendo, an ſubſtitutio fiat verbis directis, an obliquis, an cõmunibus: eſſet videndũ quæ ſunt verba directa, & quæ obliqua, & quę cõmunia, & ſic eſſet videndũ de verbo, habeat, & de verbo, accreſcat, & de verbo, moriaẽ, & de verbo, ſuccedat: quæ plenè examinaui in l.centurio.ff.eodem.

SVMMARIVM.

1 ☞ Mentecaptis ſubſtituitur directò: & dicitur exemplaria.

2 Hæc ſubſtitutio fit ab vtroq; parente. &

3 Finitur cum peruenerit ad ſanam mentem, & liberos ſuſtulerit.nu.6.

4 Ille, cui fit hæc ſubſtitutio, debet ſaltẽ in legitima inſtitui.

5 Ratio quare mater ſubſtituit exemplariter, pupillariter non.

7 Ratio quare in ſubſtitutione exemplaria debet ſubſtitui vnus ex fratribus, vel filijs, & non in pupillari.

※ HVmanitatis.[f] Parẽtib⁹ vtriuſq; ſe

f xus permittitur[g] filijs mentecaptis,[h]

g h ſaltẽ in legitima inſtitutis, ſubſtituere quæ ſubſtitutio finietur, ſi ad ſanã mẽtẽ peruenerint: & ſi habet filios, vel fratres, alterũ ex eis debet ſubſtituere. h.d. Primò ponit dictũ, qualiter põt fieri ſubſtitutio exẽplaria. Scđò ponit qualiter finiẽ hæc ſubſtitutio. Tertiò ponit limitationem primi dicti. Secũda ibi: ita tamen. Tertia ibi: vel ſi filij. ¶ Aduerte: quia hæc eſt quædã cõſtitutio: & in tribus tantũ locis habemus de hac materia, hic, & Inſti.de pub.ſubſtit.§.qua ratiõe. & ff.

1 eo.l.ex facto. ¶ † No. ꝙ mẽte captis põt ſubſtitui directò, quæ ſubſtitutio diciẽ exemplaria ex eo ꝙ eſt inducta ad exẽplũ pupillaris: vt hic dicit text.

2 & inſtit.eo.§.qua ratiõe. ¶ † No. ſecundò ꝙ parẽtibus vtriuſq; ſexus licet hãc ſubſtitutionẽ facere.

3 ¶ † Tertiò no. ꝙ hęc ſubſtitutio finiẽ, cũ p̃uenerit

4 ad ſanã mẽtẽ. ¶ † Quartò no. ꝙ qñ ille, cui fit ſubſtitutio, habet filios, vel fratres: debet ex eis ſubſtitui. ¶ Not. ẽt ꝙ ad hoc vt fiat hæc ſubſtõ, requiriẽ ꝙ ille, cui fit, inſtitut⁹ ſit, ſaltẽ ĩ legitima. ¶ Et op

i po. p ordinẽ[i] ad primũ: & videẽ ꝙ hæc ſubſtõ nõ põt fieri abſq; reſcripto principis: vt l.ex facto.ff.e.ti. Sol. Fateor ꝙ de iure antiquo, hæc ſubſtõ nõ poterat fieri abſq; reſcripto principis, vt ibi: hodie põt fieri authoritate hui⁹ legis. & Inſti.eo.§.qua

✤ POMATES.

f ¶ Humanitatis. An iſta lex habeat locum in furioſo, vide Matheſi.nota.clxxviij.

✤ POMATES.

g ¶ Permittitur. Et cogita quid ſi eſſent filij ex diuerſis maritis, vel vxore, qui deberẽt ſubſtitui, an vtrinque coniuncti vel etiã alij, ſecundũ quod teſtatori videtur. Ex diſcurſu lectu. Bart. collige aduertens lector tres differentias inter exẽplariam. & pupillarem: tu verò aduerte quartã: quia pupillus adueniente pubertate, in totũ expirat exemplaria verò recedente furore ceſſat: vt hic in text. & Imo. iterum ſubueniẽte furore haberet locum: vt hic per docto. licet contra faciat text. in §.qua ratione.in verſicul.confirmãt. Inſtit. eod.titul.iure cognita: quia aliqua hincinde poteſt induci.

h ¶ Mentecaptis. Adde, quid ſi mutus, vel ſurdus, vel prodigus, cui bonis eſt interdictũ, Doc. vt refert Paul.de Ca.communiter dicunt idem eſſe. Ang.tamen cõtra, vt nec etiam furioſo poſsit ſubſtitui: qa lex loquẽs de mẽtecaptis, nõ extenditur ad furioſos: niſi per principem, vel habentem poteſtatẽ legis condendę: vt ſ.de nup.l.ſi furioſi.vbi dicit eſſe caſum.tamẽ dubitanter loquitur. Tu dic ꝙ opi.Pau.de Caſt.videtur conſuluiſſe Bal.conſi.ccij.j.lib.incip.quidã Pet.vbi oĩno vide ad hanc legem. Quid autem ſi mentecapto filio ſit relictũ minus legitima: an poſſit ei ſubſtitui pupillariter, Bar.in l.ex facto.ff.eo.tenet ꝙ ſic. & Ang.Sali.Paul.de Ca.hic: quia poterit petere ſupplemẽtũ legitimæ. & Imo.in c.Ray.dicit ꝙ opi.Barto.eſt magis cõis, & æquior: licet ipſe ibi contra, & in d.l.ex facto. & Raph.& Ang.& Io.Fab.in §.qua ratione.Inſtitu.eo. Sed quid ſi mater ſubſtituendo poſt mortẽ filiæ mentecaptæ, voluit ſua bona diſtribui & dari per ſuos fideicommiſſarios pro anima ipſius teſtatricis: an erit exemplaris, vel fideicommiſſaria, vide Pet.de Anch.conſ.viij.tenentem ꝙ ſit fideicommiſſaria.

i ✤ POMATES. ¶ Ordinẽ. Sunt qui dubitãt ad iſtã legẽ, nunquid ſi pater habet plures filios mentecaptos, ſit neceſſe, ſi vult vni ſubſtituere, ꝙ omnibus ſubſtituat: & dicit ipſe ꝙ iſte text. videtur probare ꝙ ſic ibi: vel eis quæſtio. Iſta verba ſunt poſita cũ aliquo myſterio: quia exemplaris ſubſtitutio eſt inducta ad exemplũ pupillaris: vt hic, & in §.qua ratione.Inſti.eo.ſed in pupillari teſtator põt, ſi habet plures filios, vni, vel quibus vult ſubſtituere.l.qui plures.ff.de vulg.& pupil.igitur &c.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ❧POMATES.¶Op.ad fi.l. Appellatiōe fratris intelligaṫ etiā ſoror. Et vltra adducta hic ꝑ doc. probat iſte teſt. hic, nec alia ꝓles deſcēdētiū. iūcta l.j.ff.de ver.ſig.& ibi tradiṫ. Sed certè videṫ ꝙ eadē rōne iducta ſit & pupillaris.§.qua rōne.Inſti.eo. Sed dicit ꝙ ille tex.ꝓbat ꝙ Imperator exēplo pupillaris fuit excitatꝰ: ſup quo cōſiderās pietate inductus, vt hic videṫ, illa introduxit: & ſic pietas fuit cauſa ꝓxima.

b ¶Ex fratribꝰ. Adde qđ Pau.de Caſ. dicit hic, ꝙ de hoc fuit magna cōtentio: qa cuidā mēte capto habēti ſororē fuit fctā ſubſtō: ſibi fuit ſubſtitutꝰ extraneꝰ. Nā dicebaṫ ꝙ illa erat ſubſtitutio exēplaris, & ꝑ illā excluderetur mr̄, ēt à legitima filij, ꝑ iſtū text. q parificat exēplariā pupillari: tn̄ dicit ipe ꝙ conſuluit cōtrariū: qa illa ſubſtitutio tāq̄ exēplaris nō poterat valere, ex eo quia ſoror nō fuerat ſubſtituta. Tenet ergo Pau. ꝙ mr̄ poſſet ꝑ ſubſtitutionē exēplarē ſubſtituere. Idē tenuit Bart. in l.ex facto.ff.e. Io. Fab. Inſt.e.§.qua rōne. Ang.hic & Imo.in c.Ray. Et de materia, an pupillaris ſit ſimilis exemplari, vide Ale. cōſi.xxviij.vol.ij.

c ¶Collectiui. Adde qđ Pau.de Ca. quęrit, qđ ſi frater ſupſtes nō poterat ſuccedere fratri ꝑmorienti ab inteſtato: qa erāt ex diuerſis matribꝰ, & extabat mater primi moriētis, q̄ ꝑferebaṫ fratri ex latere p̄r iſtā tū cōiuncti: vt j.ad Tertu. Soluit dicēs ꝙ cū ceſſat rō huiꝰ l. ſubſtitutꝰ ſtatim vocabiṫ ad hæredē primi moriētis: qa poſtq̄ ꝑ eiꝰ excluſionē nō faueretur fratri ſuperſtiti, nō debet induci excluſio prout etiā hic dicit not. Bald. ſcđm Nic. Mathe. in ſubſtitu, fideicōmiſſaria in pe. q. huius.l. Et hoc dicit tenere etiā Rapha.hic, & idē eſſe ſi quocūq; alio modo frater à ſucceſſione legitimæ fratris repelleret. Sed quid ſi in ſubſtitutione nō fuit appoſita dictio collectiua. ſed dixerit: ſi filij mei in pupillari ætate deceſſerint, talē ſubſtituo: & vnus pupillari ætate altero ſuperſtite: an ſubſtitutus ſtatim admitteret? Dicit Paul. videṫ ꝙ ſic.arg. huius legis à cōtrario ſenſu. Item per l. Lucius.§.Caio.ff.ad Trebel.& Bar. videṫ ſentire in d. hæredes mei. Bal. dicit ipſe, tenet hic cōtrariū: pro quo alleg.glo. ord. in d.l.ſi pater impuberis.ff.eo. quoniā hoc caſu etiā ſubeſt ratio, quæ ponitur in iſto text. Præterea etiā copulatiua requirit cōcurſum vtriuſq; copulati, ad verificationē ſui.l.ſi hæredi plures.de condi.inſti. quod eſt verū in primo moriēte: ſed ſi pupillus mortuus eſſet poſt pupillarē ætatē, & ſic expiraſſet ſubſtitutio pupillaris, quod ad eū in ꝑſonā ſecūdi moriētis, extaret cōditio: tūc qa nō extaret ꝑſona, q̄ ex ꝑ̄ſumpta mēte defuncti excludit ſubſtitutū, admitteret de ęqtate: & etiā de rigore ad hæreditatē vltimi moriētis. ſed ſi foret appoſita dictio collectiua, tūc nō de rigore, ſed æqtate: ꝑ d.§. cū ita. Sed quid ſi ſubſtitutꝰ eſt filius maior teſtatoris, duobꝰ fratribus impuberibus, & vnus moriaṫ in pupillari ætate: an ſolꝰ ſubſtitutus vocabiṫ ad hęreditatē illiꝰ, excluſo ſupſtite pupillo? Breuiter dicit Paul. ꝙ ambo vocabuntur ab inteſtato: quia nō eſt veriſimile, ꝙ teſtator fratrē impuberem voluerit excludere à parte hæreditatis illiꝰ ꝑ̄morientis. Pro hoc l.cum auus ff. de cōdi. & demō. Tu adde dū Bar. alle.d.§. Caio. volens ꝙ ſi ſit facta ſubſtitutio fideicōmiſſaria, ſine adiectione nōis collectiui, ꝙ nō eſt neceſſe ꝙ cōditio exiſtat in perſonā omniū. etiā ſi ſupſit ꝑſona, q̄ ex ꝑ̄ſumpta mēte teſtatoris excluderet ſubſtitutū: qđ ipſe cōtrariū tenet in l.qdā teſtamēto. ff.de vul. & pup.& in l.hæredes mei.§. cū ita. ad Trebe.& id qđ ī dictis locis dicit, ſeqtur Paul. Caſt.cōſi.ccxxxvj. vbi dicit, ꝙ licet aliàs dubitauerit: qa Bart. erat cōtrarius, ꝙ ſibi tutū non videtur recedere in conſulēdo ab opi. Bart. ibi. & qđ hic locutus eſt ꝑ inaduertētiā. ſed aduerte: qa idē Pau.conſ. cclv.inci.ſi contingit circa fi. trāſit cū Bart.hic, & dicit ꝙ Bart. in d.§.cū ita. malè loqtur: tamē de Bar. mētionē nō facit in d.l. quidam teſtamento. vnde eſt pręſumendum, quòd maturius cogitauerit in dicto conſilio ccxxxvj. licet prius in ordine. & vide ad materiā Bal. conſilio cccxc.j. volumi. & conſi.cxvij.& cxix. ij.volu, per Angel. conſil. lxxx. & cix. per Alexand. conſil.cxij.& ſeq.iij. volu.& melius conſil.cvij.iij.volu. per Paul.de Caſt.conſil. cclv.& per Abb.conſi.viij.ij.lib.& per Bald.conſil.lxxxij.v.lib.

d ❧P.P AV.P.¶In perſona cuiuſcūq;. In contrariū in hoc vide Pau.de Caſt. allegantem eundē Bar. in duobus locis conſi.ccxxxvj. in iij.col. ad finē, & in prin.ſeq.& ibi etiam ponit allegando præpoſitum ꝙ ſubſtitutus non admittetur, apud quem debet remanere portio deficiēcientis: & ſic an ſuperuiuēs intelligatur ipſe ſubſtitutus, vide etiām eundem Paul.conſi.cclvij. maximè in vlti.col.

ratione.¶ Secūdò opp. ꝙ nō licet matribꝰ ſubſti-
tuere: vt l.ſi mater.ff.eo.Sol. Fateor ꝙ nō pōt ſub
ſtituere pupillariter, vt ibi: ſed exēplariter ſic, vt
hic. Et ī hoc differt pupillaris ab exēplari. Rō eſt
5 ſcđm do.Guli.†qa ſubſtō exēplaris eſt ītroducta
ex quadā humanitate: vt hic dicit tex. ſed pupilla
ris eſt introducta ſcđm iuris rigorē: vt ff.e.l.ij.in
prin. q̄ humanitas habet locū ita in p̄re, ſicut ī ma
tre. Vel poſſum dicere ꝙ rō eſt: qa vbi maiꝰ peri-
culū īminet, ibi cautiꝰ eſt agendū: ſed in ſubſtōne
exēplaria eſt maiꝰ periculū ex ꝑte eiꝰ, cui fit ſub-
ſtitutio: qđ fortè nō ſperaṫ, ꝙ ad ſanos mores vn-
quā ꝑueniat. Sed ī pupillari eſt certū ꝙ finireṫ īpe
dimētū, adueniēte pubertate: ideo nō ꝑmittiṫ pa
rētibꝰ ita largè ſubſtituere. Itē ex ꝑte eorū, q ſub
ſtituunṫ, nō eſt ita magnū periculū: tn̄ā debet ſub
ſtitui deſcēdentes vł fratres: vt hic in fi. meritò ꝑ-
mittiṫ magis patri, & matri, ꝙ faciāt ſubſtitutio-
nē.¶ Opp.iij. diciṫ hic, ꝙ debēt eſſe inſtituti, ſaltē
in legitima. Op.de l.j.§.j.ff.eo. vbi pōt ſubſtitui
etiā filijs exhæredatis. Sol. Aliud in pupillari ſub
ſtitutiōe, vt ibi: aliud ī exēplaria, vt hic. q̄ pōt eſſe
rō? Certè nulla rō magis pōt aſſignari, q̄ quia ſic
placuit ſtatuēti. Vel dicas ꝙ illa ſubſtō permittiṫ
ex humanitate quadā, quæ ceſſat qn̄ quis exhęre
dat filiū: meritò tūc nō permittiṫ hęc exemplaria:
ſed illa permittiṫ ſcđm iuris rigorē. ¶ Opp. diciṫ
hic, ꝙ hæc cōſtitutio ceſſat cū ad ſanos mores per
uenerit: cōtra de l.ex facto.ī prin.ff.e.Sol. Fateor
6 †ꝙ hæc ſuppletur per illā, ſ. ꝙ ceſſat, cū talis ꝑſo-
a na liberos ſuſtulerit.¶ Opp.ad fi.l.[a] hic diciṫ ꝙ
b debet ſubſtitui ex fratribꝰ[b], vł filijs, ſi ſunt, Cōtra.
ff.e.l.ſed ſi plures.§.quos poſſum. vbi indiſtinctè
7 quilibet pōt ſubſtitui.†Sol. In hoc differt exēpla
ria à pupillari. Ratio vrgens nō poteſt reddi: ſed
daṫ perſuaſio illa, quā ſ. dixi, ꝙ hæc ꝓcedit ex hu
manitate, q̄ humanitas ceſſaret, niſi ſubſtitueret
vnū ex filijs, vł fratribꝰ: Illa verò pupillaris cōce-
diṫ ſcđm iuris rigorē.¶ Vltimò oppo. hic diciṫ ꝙ
pōt vnū ſubſtituere ex filijs: cōtra, ſi illos ꝓ̄ternt,
teſtamentū eſſet nullū: vt j.ti.ij.l.j.& l. maximū.
Sol, Huius timore dicit gl. cōcedo ꝙ debeat exhę
redari. Doc. cōiter tenēt cōtrariū: qa alij nō pn̄t cō
queri: per l.Papinianꝰ.§.ſed nec impuberis, ff. de
inoff.teſt. Hic nō habetis alia circa hāc l. Cy. hic
modicum in iſta materia dixit, Guli. multa. & ego
plenius in l.ex facto.ff.eo. Dic vt ibi dixit.

SVMMARIVM.

1 ☞ Dictio vterq;, eſt collectiua, vter & alter, diſ-
tributiua.
2 Subſtitutio qn̄ eſt facta per nomen collectiuum
ſub conditione, nō habet locū niſi cōditio ſubſti-
tutionis euenerit in perſona vtriuſq;.
3 Pluralitas reſpiciēs vnū finalē effectū, nō reſolui
tur in ſingularitates: ſecus qn̄ diuerſos effectus.

CVm quidā. Qn̄ duobꝰ impuberibus fit
ſubſtō cū adiectiōe nōis collectiui, ita
demū ſubſtōni locus eſt, ſi in vtraq; ꝑ
ſona cōditio ſubſtōnis verificaṫ. h.d. hęc l. cū l.ſeq,
& magis habēt difficilia cōtraria q̄ ſint in corpore
1 iuris.¶ †Op. ergo ꝙ vterq;, eſt dictio collectiua:
vter, & alter, ſunt dictiōes diſtributiuę: & verificā
tur in altero tātū: vt dixi in trac. iſtorū diſtributi-
uorū, in l.hoc articulo.de hære.inſti.¶ Scđò nota
2 ꝙ †ſubſtitutioni nō eſt locꝰ. niſi in vtriuſq; ꝑſona
cōditio ſubſtitutiōis euenerit.¶ Ad iſtud opp.de
iniuſt.te.l.pe. vbi vno decedēte ſtatim fuit vocatꝰ
ſubſtitutꝰ. Sol. Dicit glo. ibi fuit facta ſubſtitutio
ſeparatim & nōiatim: hic verò fuit facta cū adie-
c ctione nōis collectiui.[c] Iſta eſt vera. Alij dicūt, ꝙ
hic loquiṫ in filio: ibi in extraneo. Tene ꝓ̄cedētē.
Sic debet intelligi ff.ad l.Falci.l.pater filiā.§.fi.&
qđ ibi no.¶ Vlteriꝰ op.ff.ad Treb.l.hęredes mei.
§.cū ita. vbi fuit facta cū adiectiōe nominis colle-
ctiui: & tamē ſufficit ꝙ in ꝑſona vnius exiſtat cō
ditio. Sol. gl. vno modo hic, ꝙ hoc ſit ſpeciale in fi
lijs. Et nō placet, qa ibi etiā loqtur in filijs, & nepo
tibus. Vel dicit gl. ꝙ ibi deceſſit fideicōmiſſarius
cōditionalis, ante cōditionis euentū. Hoc nihil ad
propoſitū: quoniā ibi inſtituti nō erāt inuicē gra-
uati: vel ſi erāt grauati, nihil ad propoſitū. Nō em̄
quærimus de virtute ſubſtitutionis inuicē factæ:
ſed q̄rimus qualiter admittatur ille, q ſubſtitu-
tus eſt, cum adiectiōe huiꝰ nominis collectiui. In
hoc illa lex diſcordat ab iſta. Illa em̄ admittit eū,
ſi cōditio extiterit in ꝑſona vnius: hic eū repellit.
Soluit gl. alio modo, ꝙ hic deficit cōditio ī ꝑſona
primi morientis: ibi ecōuerſo extitit in ꝑſona ſe-
cūdi. Pro cuius declaratione debes ſcire ꝙ quādo
ſubſtitutio eſt facta cum adiectiōe nōis collectiui
vterq;, ſecundū rigorē verborū nō eſt locus ſub-
ſtitutioni, niſi conditio ſubſtitutionis extiterit in
ꝑſona vtriuſq;: vt hic, & ī l. cōtraria. Sed an aliud
debeat interpretari ſcđm volūtatē teſtatoris, eſt
aduertendū: qa quando cōditio extiterit in ꝑſona
vnius ſi qdē ſupereſt aliꝰ, q ex ꝑ̄ſumpta volūtate
defuncti, ſubſtitutū excludit, nō eſt locus ſubſti-
tutiōi. hic eſt caſus, quādo vnꝰ deceſſit in pupillari
ætate, ſuperuiuēte vno alio filio teſtatoris: & hoc
vult text. ſi bene inſpiciaṫ ibi: cogitaſſe enim pa-
trē, &c. Quandoq; extitit cōditio in ꝑſona vnius,
& nō ſupereſt alius, q ex ꝑ̄ſumpta volūtate defun
cti ſubſtitutū excludat. tūc admittiṫ ſubſtitutus:
vt l. cōtraria. magis ex mēte q̄ ex verborū ſignifi
catione: vide gl. in ſol. pe. aliàs fi. & hāc ſol. tenea-
tis. Ponit gl. aliā, ꝙ ibi in fideicōmiſſaria ſubſtitu
tione: hic in directa. Iſtā tāgit gl. in d.l.pater filiā.
§.fi.ff.ad le.Fal.& qdā habēt hic approbatam per
Dy. Breuiter quando ſubſtitutio eſt cū adiectiōe
nōis collectiui, nō eſt differētia inter directā, & fi
deicōmiſſariā: ſed illud nō habemꝰ aduertere qđ
dixi in proxi. ꝓ̄ce. ſo. Sed quādo ſubſtitutio fieret
ſimpliciter hoc modo: ſi filij mei deceſſerīt &c. nō
dico vterq;, vł oēs: tūc eſt differētia inter directā.
& fideicōmiſſariā. Nā directa nō habet locū, niſi in
vtriuſq; ꝑſona cōditio extiterit: vt ſ.eo.l.quāuis.
qa loqtur in directa vulgari fideicōmiſſaria: habe
d ret ergo locū in perſona cuiuſcūq;,[d] q pimò eue-
nerit: vt l.Luciꝰ.§.Caio.ff.ad Treb.& l.fi.§.filiū.
3 de le.ij. Ratio huius eſt †qa quādo pluralitas reſpi
cit vnū finalē effectū, nō reſoluitur in ſingularita-
tes vt d.l.quāuis.ſ.e. ſed ī ſubſtitutiōe vulgari īſpi
citur vnus finalis effectus, ſcilicet defuncti hære-
ditas: quoniā ꝑ vulgarē ſolū defuncto ſucceditur,
& à defuncto ſolū capitur. Sed quando plurali-

※ Pro concordia aduerte: ſi nomen collectiuū non fuit expreſſum per teſtatorē, qui duobus hæredibus inſtitutis, per fideicōmiſſum ipſis ſubſtituit Caium ſimpliciter, & ſic ſine expreſsiōe noīs collectiui, ſ. vterq;, vel oīs. &c. quærit̄ in altero decedēte, debeat̄ pro dimidia fideicōmiſſum ſubſtituto: an tunc demū vtroq; moriente. & Pau. de Caſt. in conſ. ccxxxvj. inci. dubitatio vertitur. col. iij. & ſeq. dicit ꝙ Bart. vnū tenet in hac l. cum quādā, quæ eſt l. pen. vl. ſ. affirmatiua ꝙ debeatur fideicōmiſſum altero viuēte, p l. Lucius. §. Caio. ff. ad Treb. Sed cōtrariū allegat tenere Bar. in l. hæredes mei. §. cū ita. ff. eod. tit. in l. quidā teſtamēto. ff. de vulg. & pupil. Sed pro ſol. 1 Paul. de Ca. in d. cōſil. dixit, ꝙ Bart. in 2 hac l. pen. per inad- 3 uertentiā, & in curſu lectiōis fuit hic locut⁹ & nō ex ꝓpoſito. Sed hoc nō a placet do. Anto. de Nicellis: ideo dic, ſecundū eū, ꝙ Bar. loquit̄ loquēdo in fideicōmiſſaria ſubſtitutiōe: q̄a in directa vulgari non 1 habet locū, niſi vtroq; defuncto: ſed 2 cōmuniter omnes b in locis prædictis dico in fideicōmiſſaria, ꝙ vera eſt opi. ꝙ debeatur fideicōmiſſum ſubſtituto, altero decedēte: vt d. §. Caio. niſi alia ſit mens teſtatoris: non enim voluit in 3 telligere Bart. in d. §. cū ita. ꝙ eo ipſo ꝙ eſt filius, excludat ſubſtitutū: niſi ſit alias cohęrēs cōiectura illa, tñ bene coadiuuat: & ī hoc ſi inſpiciatur Bart. nullibi ſibi contradicit.

※ P. P A V. P.

a ¶ Si quis duobus. Quid autē qñ plures vocant̄ cū alio tertio ſub noīe collectiuo an habeantur loco vnius, vide Ro. conſil. xcix. Vide pulchrā quæſtionē, quam ponit Soci. in l. vtrū. ad fi. princi. de reb. dub. de ſubſtitutione facta de quatuor fratribus noīatis, noīe proprio, ſubſtituēdo vnūquenq; pro c quarta parte, quomodo intelligatur.

tas reſpicit diuerſos effectus, reſoluitur in ſingularitates: vt l. falſa. §. fi. ff. de condi. & demon. hoc autē cōtingit in ſubſtitutione fideicōmiſſaria. nā in perſona cuiuſlibet hęredū, eſt fideicōmiſſum ſingulare per ſe, & à quolibet hærede capit̄ per ſe, nō à defuncto immediate: meritò in perſona cuiuſlibet cōtinetur, ſeu verificat̄: quia quilibet per ſe videtur eſſe grauatus: ideo in ſubſtitutione pupillari, quę reſpicit diuerſos effectus, ſicut fideicōmiſſaria: quia per eam ſucceditur pupillo, nō defuncto, eſt idem quod in fideicōmiſſaria, vt ſ. dixi. Et de hoc plenius dixi in d. l. hæredes mei. §. cùm ita. ad Trebellia. & ibi vide &c.

SVMMMARIVM.

1 ☞ Plures inſtituti, cū adiectione nominis diſtributiui, quilibet vocatur in virilem.

2 Pater & filius cenſentur vna perſona.

3 Dictio, quiſquis, eſt diſtributiua.

Martinus de Fano effectus fuit frater de ordine prædicatorum.

※ SI quis duobus.[a] Iſta eſt mirabilis lex. Breuiter dicit. Cū plurib⁹ īſtitutis, tertius ſubſtituat̄ cū adiectione noīs diſtributiui, vocat̄ quilibet in virilē: & ſi patri, & filio, ſimul īſtitutis tertius adiūgat̄ pater & filius loco vnius habent̄, & vnā portionē accipiunt. h. d. & habet difficilima contraria hæc lex. ¶ † No. ꝙ qñ plures inſtituunt̄ cū adiectione nominis diſtributiui, quilibet vocatur in virilē, ac ſi eſſent ſingulariter nominati. ¶ † No. ſcđò ꝙ pater & filius, cenſent̄ vna perſona[b]. modo ſicut hic ſunt duo dicta, ita iſta lex habet duas gl. difficiles. ¶ Cōtra l. noſtrā op. directo. ff. e. l. ſi pater. in princi. Sol. Dicūt quidā, ꝙ hæc corrigit illā: ſed euitāda eſt legū correctio. Alij dicūt. ꝙ hæc lex. loquit̄ in bonis paternis: illa in bonis filij. Hęc eſt truffa. Alij dicūt, ꝙ hic ideo habet virilē in ſubſtitutiōe: quia ad eaſdē partes fuerūt admiſsi ī ſubſtōne: vt j. eo. l. j. Iſta eſt quædā diuinatio. Tu dic ꝙ hic fuerūt inſtituti hæredes, cū adiectiōe noīs † diſtributiui, quiſquis: ibi ſecus. Iſtā ſol. tenēt oēs doc. Vltramon. & Citramon. Et audiui ſemel à quodam antiquo aduocato de Florentia, ꝙ ipſe interrogauit do. Mar. de Fano de iſto cōtrario, cum vidiſſet eū fratrē pręedicatorem: & dixit ſibi, ꝙ hæc dictio quiſquis ſoluebat iſtud cōtrariū. licet glo. non poneret. ¶ Oppo. ff. de vſufru. accre. l. ſi quis Titio. j. rñſo. Dicit gl. ſed expone ibi, Titio & hæredibus ſuis, ſ. Titij legatarij. Sed certè glo. vlt. in cōtrariū, tenet ꝙ ibi loquatur de hæredib⁹ teſtatoris, nō legatarij. Sol. gl. ergo, vt dixi in pręcedēti cōtrario, hoc contingit ꝓpter naturam iſtius diſtributiui, quiſquis, qđ inducit vt videat̄ quilibet ſingulariter noīatus: ibi ſecus. ¶ Cōtra hāc ſol. op. de l. Lucius. §. lucius. lib. j. ff. de leg. ij. vbi quilibet ī virilē vocat̄. Sol. Dicūt Vltramō. ibi nō fuit nomē diſtributiuū, licet fuit appoſitū relatiuū, quis vel qui. vt puta relinquo ſeruis, quos teſtamento manumiſi: vnde eſt perinde, ac ſi diſtributiuū fuiſſet appoſitum. Iſta ſol. eſt falſa per l. ſi pater. in prin. ff. e. vbi apponitur dictio quis: tñ non vocant̄ in virilem. nō enim ponitur ibi in aliqua illarū legū diſtributiuè, ſed magis relatiuè. Et ideo ſolue ad l. Lucius. ꝙ ibi ex præſumpta voluntate defuncti, propter rationem, quam hic ponit gl. quā Dy. ſequitur, & Bal. ita hic tenet. Sumus expediti de prima parte: venio ad ſecundā[c]. ¶ Opp. venio ad gl. fi. & vt eā ītelligas, ſcias ꝙ iſta gl. ſignat cōtrariū vnū, & vnā q. format ꝓmiſtim: & ideo erit tibi laborioſum, ſi nō intelligas, & legas eā, dico tibi. ¶ Opp. de l. ſi d quis[d] Titio. ij. rñ de vſufruc. accre. Sol. verbū vnà, hic poſitū tollit cōtrariū. Iſtā ſol. reprobat gl. per l. Titius fundi. & per l. liber homo. §. Titius. & l. interdū. j. rñ. de hære. inſtit. Vnde dicit gl. ibi. dicit Titio, & hæredib⁹ ſuis, ſcilicet defuncti. hic dicit, Titio & filijs, ſ. ipſius Titij. & iſta eſt vera ſol. Quod autē ſequit̄ in gl. intrat in quadā quæſtione vide & ſigna ibi: qualiter inter ſe. Modò intrat in quandā q. qualiter inter ſe diuidāt cōiūcti ibi: vel ibi: hic redit ad cōtrariū qđ primo fecerat. Se c quit̄ ibi: vel refert. redit ad q. quā ſ. fecerat, ſiue tetigerat. non enī hoc eſt de ſol. cōtrarij. Procedo ergo in recitatione gl. Gl. ſoluit alio modò, ꝙ hic dicit filijs, ibi hæredib⁹. qđ gl. reprehēdit per aut̄. de e iureiur. à mor. pręſ. nā ſicut pater, & fili⁹,[e] cenſentur vna perſona: & ita hæres & defunctus. Tene ergo præcedētē ſolutionē, ꝙ ibi loquit̄ de hæredibus teſtatorū: hic de filijs ipſius hæredis inſtituti, vel legatarij. ¶ Quæro ergo, & modò intro quæſtionē quā glo. format. Iſti hæredes ſimul cōiuncti qui vocantur in vnam portionē, qualiter diuidant illam portionē inter ſe? Dicit gl. ꝙ eam diuident pro hæreditaria portione: vt l. qui cūm plu d res. ff. eo. Vel verius eſt videndū, quādo Titi⁹ miſceretur cū pluribus hæredibus. Aut hæredes fuerunt nominati ſingulariter, aut nō. Si fuerūt nominati habebunt viriles: aliàs habebūt hæreditarias. Hic non ſunt alia.

b ※ P. P A V. P. ¶ Vna perſona. An autē in ſocietate pater & filius cenſeant̄ eadē in pſona, vide Ang. cōſ. cx. aliàs. cvj. inci. & Anto. Et ꝙ in multiplici alia materia, vide Fel. in c. afferte. extra, de præſump. circa primū. Iaſ. hic latè. Itē ꝙ vbi vn⁹ noīat̄ rōne maioris pręeminētiæ vel dignitatis, puta Titius & ſocij talis negotiationis & Caius promittit centū, Titius & ſocij capiuntur pro vno. Vide Deciū in c. paſtoralis. in prin. col. vlti. de reſcrip. vbi quædā alia. & vide quę dicit Feli. ibi. colū. pe. & fi. qñ plures vocentur ſub noīe collectiuo vel tāꝙ duo corpora.

※ P. P A V. P.

c ¶ Ad ſecundā. Circa iſtā ſecundā partē vide quæ dicit Are. in l. diſcretas. ad fi. de vulg. & pupilla. vbi etiā ponit an ꝓcederet in fratre ſubſtituto ſub noīe proprio cum alio. Item ſub noīe appellatiuo cōiunctim & inſtituto alio extraneo.

d ¶ Opp. de l. ſi quis. Et ſic facit ꝙ ſi cōdemnat̄ Poteſtas cū ancianis in centū, Poteſtas tenet̄ in qnquaginta, & in reſiduo anciani. Pro quo vide in l. planè. de leg. j. l. iudicib⁹. cōiuncta gl. in verbo, multæ. de app. & ſolet tāgi l. nō ambigitur. de legi. & hic, & l. ſi qs Titio. de vſufr. accre. & l. interdum. de hære. inſti. & vide de Bar. ī cōſ. lxxx. incip. factū tale eſt: prædictus mutus. Andre. Barb.

e ¶ Pater & fili⁹. Ad de ꝙ hoc facit ad q. ſtatuti cauentis ꝙ nullus habeat officium in ciuitate, niſi habeat æſtimū centū librarū. an ſi filius nō habeat æſtimum, & pater ſic ſufficiat, vt fili⁹ poſſit habere officium. Bal. conſueuit allegare gloſ. ſing. in l. ij. j. qui æta. lib. x. ꝙ libra & æſtimū patris ꝓdeſt filio, etiā ſeorſum habitanti à patre. Ita dicit ipſe in l. prætor. §. ſed ſi fili⁹. ff. de edē. de qua in lec. antiqua ff. de eden. De qua q. vide aliquid per Bald. & Ange. hic ad fi. per Bal. in c. filius. de cap. qui cu. ven. & in l. non plures. de ſac. ſanc. eccle. & ī l. ſciendum, qui ſatiſ. cog. Bar. in l. cùm ſcimus. C. de agri. & cenſi. lib. xj.

De neceſſarijs ſeruis hæredibus inſtituendis, uel ſubſtituendis. Rubri.

LEX I.

IS, qui. Breuiter dicit: Ille q non eſt ſoluendo, poteſt vnū ſeruum ſibi facere neceſſarium, niſi eſſet ſpecialiter obligatus. h. d.

LEX. II.

CVm ſerui. In inſtitutiōe, q enūciatiuè aliquē dicit eſſe liberū, videtur libertatē relinquere: ſecus in legato. h. d.

LEX III.

SI tutor. Tutor nō pōt ſeruos pupilli ſibi neceſſarios hęredes inſtituere. h. d.

CVm quidam. Seruus poteſt ab inſtituto libertatem conſequi, & pupillo neceſſarius hęres exiſtere. h. d.

QVidam. Si ſeru⁹ fuerit hæres inſtitutus in toto, vl in parte, ſine libertate, vel tutor datus, erit hæres tutor, vel liber. h. d. vſq; ad §. alio. ¶ Op. Inſti. de hære. inſti. §. ſeru⁹. Sol. Ibi alienauit ī vita: hic legauit ī vltima volūtate. ¶ Itē opp. ꝙ vltima ſcriptura debeat valere: & ſic cū legatū poſt inſtitutionē fuerit factū, præualet legatum: vt l. ſi quis eū, ff. de vulg. & pup. de leg. j. Sol. Speciale eſt hic. fauore inſtitutionis & libertatis.

f Alio. Aliàs, Illo. Si legatū[f] ſeruo, ſine libertate relinquitur, hæres præſtare nō cogitur: ſed ad præſtandū hortabitur. h. d. ¶ Opp. de l. ſeruus. j. de lega. Sol. Non valet legatū, vt hæres cogatur de neceſsitate præſtare: tamē de æquitate ſic vt hic. ¶ Opp. de l. ſeruos.

b ※ POMATES. ¶ Vna perſona. Vide Barb. conſ. x. col. iij. volu. ij. & col. v. & col. xj. & xx. col. vol. ij. vbi limitat etiam aliquid conſ. lxvj. colū. pe. in j. vol. Adde quod no. non ab re, Bart. in l. j. §. his qui. ff. de lega. iij. & Bart. conſ. x. col. x. vol. ij. in v. col. & vj. & Feli. in c. j. col. ij. de magiſt.

f ※ POMATES. ¶ Si legatum. Iſtud fallit in caſu naturali. l. Lucius. §. j. ff. de teſta. milita.

de ali.lega.Sol.Speciale eſt in legatis alimentorũ.
Quæ. Si ſeru⁹ à primo gradu legatur,& pu
pillo pupillariter ſubſtituať, ſi cõdi-
tio ſubſtitutionis extiterit, hæres erit, & liber: ſi
defecerit,legatum valebit.h.d.§.iſte.

Deciſione. Si ſeru⁹ purè inſti
tuatur,ſub cõditio
ne libertas datur:ſi quidẽ cõditio po-
teſtatiua defecerit,hæreditate,& liber
tate priuabitur:ſi caſualis libertatem cõſequitur,
& hęreditate priuabitur,ſi ſoluẽdo fuerit teſtator:
aliàs vtrãq; habebit.h.d. ¶ Op.de l.cũ ſeruus.ff.
de condi inſti.vbi cõditio appoſita in libertate,vi
detur in hæreditate repetita.Sol.Illud, quod hic
dicit purè inſtitui:intellige hoc expreſſo.Aliàs ſi
ſimpliciter videtur inſtitutio facta ſub conditiõe,
ſecundùm Richar.Malumbr.

De liberis præteritis, uel exhæredatis. Rubrica.

¶Gloſ.cõtinuat:quia in teſtamentis liberi exhæ
redãtur,vel pretereũtur:ideo de hoc dicit.Vel ali
ter:Dictum eſt de inſtitutione,vel ſubſtitutione:
verùm quia exhæredatio fit quandoq; à gradu in
ſtitutorum,quandoq; à gradu ſubſtitutorũ: ideo
de his ponit hic.

SVMMARIVM.

1 ☞ Exhæredatio debet fieri ab omni gradu , ad hoc vt ille gradus valeat.
2 Clauſula in fine poſita refertur ad omnia.
3 Clauſula in principio poſita,refertur ad omnia ſequentia.
4 Clauſula in medio poſita refertur ad omnia præcedentia,& ſequentia.
Quomodo dicitur poſita in medio.
5 Repetitio qualitatis,vel modificationis, quando intelligitur facta remiſsiuè.
6 Cõtra præſumptionem huius legis quãdo admittatur probatio in contrarium.
7 Teſtamentum an poſsit incipere, à ſecundo gradu,quando primus gradus eſt nullus ex cauſa præteritionis.

LEX I.

Vm poſt. Si exhære-
datio fiat
a ab oĩbus gradibus[a] tacitè, vel ex
preſsè,valet teſtamẽtũ.h.d.Vel
aliter:Clauſula in fine poſita,re
ferť ad oĩa p̃cedẽtia, ſi nõ eſt rõ
quare magis ad vnũ referať, q̃ ad aliud,h.d.¶ No.
1 †.ꝙ exhæredatio debet fieri ab oĩ gradu , ad hoc
vt valeat gradus ille.¶ Not.ſecũdò , quod dixi in
2 ſecũdo ſummario,ꝙ †clauſula in fine poſita, &c.
¶ Opp.ff.eo.l.iij.§.ante hæredis.Gl.huius timo-
re hic diſtinguit,& ponit totã diſtinctionẽ,quã fe
3 cit ibi tex.ideo dic vt in gl.¶ Ex qua no.†in prin.
b ſui,[b] ꝙ clauſula ĩ principio poſita,referť ad omnia
ſequẽtia:ſicut hic dicit tex.de clauſula in fine po
ſita,ꝙ refertur ad omnia præcedentia,ſi nõ poteſt
4 reddi ratio : quare magis,&c. ¶ Item ex †ſecũdo
c membro nota ꝙ clauſula in medio [c] poſita, referť
ad præcedẽtia,& ſequentia.quod intellige ſcd̃m
limitationem,quæ,ſequitur in gl.quando fit intra
gradũ,&c.¶ Nota ꝙ illud,quod dicitur, clauſula
poſita in medio,refertur ad omnia, debet intelligi
in medio,hoc eſt, inter diuerſa capitula.Sed ſi po-
nitur in medio vnius capituli,ad illud tantùm re-
fertur.quod perpetuò tene mẽti.Et iſta,que dico,
ſunt vera quando tractamus de repetitione vni⁹
clauſulę ſubſiſtẽtis per ſe,de qua loquitur.l.talis
5 ſcriptura.ff.de lega.j.†Sed ſi loquimur de repeti-
tione alicuius qualitatis,vel modificationis reſpi
ciẽtis aliud tunc an intelligatur facta repetitio,nõ
eſt noſtra materia hic,ſed eſt materia in l.quæ cõ-
di.ff.de condi.& demon.& de cõdi.inſti.l.cũ ſer-
uus.Inſti.de l.A qui.§.ex hoc tamen capite.& de
leg.iij.l.in repetendis.Dixi plenè vi bo.rap.l.præ
6 tor.§.eritꝗ.¶ Pro declaratione huius †gloſſ.ſunt
quærenda duo.Primò vtrum contra præſumptio
nem huius legis admittatur probatio in cõtrariũ.
Glo.hic in prin.dicit ꝙ nõ.Vnde iſta gl.cõmuni-
ter reprobatur ; quia imò poteſt probari cõtrariũ
vt l.iij.§.fi.ff.eo.& arg.§.de teſta.mili.l.in teſtamẽ
7 to,&c.¶ Quæro †ergo ſecundò,quid ſi prim⁹ gra-
dus eſt nullus ex cauſa præteritionis,vtrum teſta
mentum poſsit incipere à ſequenti gradu. Gl.hic
videtur dicere,ꝙ ſic. Tu verò diſtingue, an prim⁹
gradus rumpatur præteritione poſthumi,an verò
p̃teritione iam nati: vt no.in l.ij.in fi.ff.e.& ꝓba
tur in l.nã & ſi ſub conditione,ff. de iniuſt.rupto.

SVMMARIVM.

1 ☞ Qualiter intelligatur quòd nepos ſuccedit in locum patris.

LEX III.

Iauus. Nepos, qui per mortem
patris incipit tenere pri-
mũ locũ, ſi reperitur præteritus, rũpit
d teſtamẽtũ [d] per l.Velleia.h.d.¶ Opp.
de l.ſi quis poſthumos.§.j.ff.eod.Sol.Ibi deceſsit
filius inſtitutus poſt mortem aui, hic eo viuente.
¶ Opp.ſecundò,dicitur hic, ſine impedimẽto le-
gis Velleię.Contra,imò Velleius hic permittit ꝙ
nepos aui,qui tenet primum gradum,ſi reperiatur
præteritus,rumpet teſtamentum : vt l. Gallus. §.
nunc.ff.e.Huius timore ſunt hic in gl.noſtra mul
tę expoſitiones:& quęlibet eſt bona.Tu tene pri
mam : quia eſt magis clara,& eam tenent Vltra-
mõta,vt qđ dicit,ſine impedimẽto legis Velleię.
1 hoc eſt l.Velleia concedẽte.¶ Not.ex hac l.†vnũ,
ꝙ licet nepos ſuccedat in locum patris ſui,vt di-
cit hic tex.tamen ex pſona ſua ſuccedit,nõ ex per
ſona patris ſui.quod apparet : qa inſtitutio patris
ſibi prodeſt,vel nocet.ſed ſi inſpicitur inſtitutio,
vel exhæredatio facta de eo. Quod ergo dicit,ne-
pos ſuccedit in locũ patris intellige,hoc eſt,in gra
du: vt ſicut filius tenebat gradum primum,ita ho
die tenet nepos filio ſubducto,ex perſona ſua ta-
men ſuccedit.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quando ſenſus eſt clarus, nõ eſt recurrendũ ad interpretationem.
2 Præterire eſt de filio nullam mentionem facere.
3 Filius cui factum eſt legatum, dicitur præteritus.

LEX III.

Iquis. [e] Qui iubetur eſſe alien⁹
c à ſubſtantia defuncti ex-
1 hæredat⁹ videtur. h.d. ¶ †Nota quòd
quando ſenſus eſt clarus, non eſt re-

a ¶ Ab omnibus gradibus. Adde an exhęredat⁹ inter gradus inſtitutionis & ſubſtitutionis intelligať exhæredatus ab omni gradu,& an ipſius exhæredati ſuperexiſtẽtia faciat deficere fideicõmiſſum,ſi ſine filijs, &c.& an exhæredat⁹ certa cauſa expreſſa, quæ poſtea non redditur vera,faciat exhæredationẽ nullã cẽſeri,& an filius exhæredat⁹ veniat in generali nominatiõe filiorũ:& an nati ex filio exhęredato excludãt ſubſtitutum, vide Roma.conſil.cccc-xxxviij.

c✢POMATES.

b ¶ No.in princ.ſui. Licet omnes hic teneant, ꝙ clauſula ĩ prin.poſita facilius trahiť ad ſequẽtia, quæ clauſula in fine poſita referť ad præcedentia & per gl.in l.quiſqs.ff.de leg.iij.Sed cõtrariũ decidit text.in c.inquiſitiõi. extra, de appella.

c ¶ In medio poſita. Adde tu quid qñ poniť inter diuerſa capitula : quia tunc clauſula poſita in medio,nõ refertur ad oĩa. Text.eſt in c.inqſitioni.de appel.& dicit do. Alexan. de Imo.in cõſilio.xcv. col.pe.in v.volu.

d ¶ Rũpit teſtamẽtũ. Add qđ Bal.extra glo.quærit de difficili q.Si ſtatuto caueтur, ꝙ filia dotata nõ ſuccedat patri dotãti, quouſq; vł donec maſculus ſuperuixerit, & cõtingat patrẽ filium inſtituere, filiã verò dotatã p̃terire,& deinde moriať pater & ſucceſsiuè fili⁹ ſine liberis maſculis,an filia præterita poſsit tũc dicere teſtm̃ nullum? Bal. hic dicit ꝙ ſic. pòſt mortu⁹ eſt frater, & ſic filia cõſequať dimidia quã habitura fuiſſet ab inteſt.& hoc operãtur illa verba donec vel quouſq;.& iſtã opi.ſequiť Bar. in l.fina.ad Tertul. Bal. & Ang.in d.l. Gall⁹.Bal.& Imo. in l.ſi qs poſt. Hugo.Ang.& Imo.in l.ci qui ſoluẽdo. de hæredib.inſti. vbi dicit ꝙ ita cõſuluit collegiũ Boñ.cõſil. inci.proponiť.& Bal.conſ.ccix.inci.doc.mã.grad.ij.vol. & eod.vol.cõſ. cclxxvij.An aũt teſtm̃ retro fingať fuiſſe nullũ, vel ſolũ de pręſenti: maior pars videť inclinare ꝙ demũ tunc ſit nullũ:cùm filia reperit ſe præteritã:qa ſtatutũ põt quẽ facere hæredẽ ad tp̃s,& poſtea eũ deſinere eſſe hęredẽ.Et ita dicit Bal.cõſuluiſſe Frã.Tigri. & collegiũ Florẽtinũ,de qbus omnibus pulchrè p Pe.de Anch.conſi.ccxxj.inci.In Chriſti nomine hęc quæſtio vulgaris eſt p Abb.cõſi.xcij.lib.ij.vbi etiã dixit,ꝙ ſi ſtatutũ dicat ꝙ maſculo ſuperſtite fœmina non ſuccedat,nec audiatur agendo,vł excipiendo quod ipſo mortuo admittetur propter illa verba addita,nec audiatur agendo,vel excipiendo. latius ibi vide.& per Bal.conſi.xcix.lib.v.

e ✢ *P.P A V.P.* ¶ Si quis. Circa regulã huius legis ꝙ ſemp ſit attẽdenda voluntas teſtatoris,ſicut venator leporem.vide etiam ad iſtã regulam omnino Alex. cõſilio ccccxcj. in prin. & in v.col. & conſil.ccccxliij. in iij.colũ.Itẽ adde ꝙ nõ ſolùm habet locum in vltimis voluntatibus,ſed etiã in cõtractibus etiã ſtricti iuris l.fi.C. quæ res pig. oblig. poſ.l.ſi in venditione cum glo.pen.ff. communia prędio. Paul.de Ca.hic, bonus tex. in l.ita ſtipulatus, la grande cum glo. in verbo, ex ſententia. ff. de verb. oblga. Vide bonũ text. xxij.q. v.c.humanę. Alex. conſi.xxxiiij. in fi. in ij.vol. Limita tamen hoc quando teſtator non ſtetit in terminis meræ voluntatis,ſed proceſsit vltra diſponendo.Secus ſi ſtet in terminis ſolius volũtatis.Text.eſt & exemplum in l. quidam cũ filium de hæred.inſtit. & ibi Bald.& Imola. Secundò limita nõ procedere,quando verba nec propriè nec impropriè poſſunt deſeruire voluntati.Ita Bart.in l.in ambiguo. in ij. reſponſo.ff.de reb. dub.Alexã.conſil. ccccxxij.Aret.in l. Titio.in vlt. col.de verbo. oblig. Vide ad p̃dicta latè Iaſ. hic.Item vide circa iſtam legem quæ habes,in l.in conditionibus primũ locum. de condit. & demon. ad Bar.Itẽ nota ꝙ neceſſarius ſenſus ſcripturæ omni menti præualet vide Bald.in c.j. in ij.col.de controuer.inueſt.Item in omni materia quomodo ſit ſtandum verbis vel niti, vide doctrinã Abba. in c.ad audiẽtiam. Iem ꝙ non eſt recurrendum ad tex. pro intentione: quia verba probata inſpiciuntur, & ꝙ nullum eſt mentis maius teſtimonium q̃ inſpecta qualitate verborũ.Verba ſunt notanda Bal. hic ĩ.c.j.de cõtrou.inter me & do.de.por.fra.Vide omnino circa hoc quæ habes ad Bart.in l.Labeo,in princi.de ſupel.lega.Itẽ ꝙ nedum in vltimis voluntatibus,ſed etiam in contractibus: & ideo in alia materia potius attenditur mens q̃ verba. Vide multa per Iaſ.in l.iuris gentium.§. prætor ait.in ij.colũ.ff.de pactis.vbi dicit iſtud eſſe magis expeditum in

currendum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vltimis voluntatibus:de quibus vide quæ habes ad Bar. in d.l.in conditionibus.ff.de condi.& demon.Item de ratione,qa magis attendiť mens quã verba,vide per Bal.pulchrè in l.etiã in j.nota.C.de iure delibe.Et ibi etiam ponit declarationẽ ad regulã iſtam,vide eũ. Item ꝙ in vltimis voluntatibus præcipuè attendať voluntas teſtantis,vide Io.de Ana.conſil. iij.incip.viſo teſta mento.in ij.co.vbi etiã, ait omnia iura ad hoc reclamare. Itẽ ꝙ idẽ ſit in ſtatutis,magis attendať mens, vide Ange.conſi. cxlvij.inci.viſo themate & queſtio.circa med. & conſil. clxxxij. incip.inaduertẽtia. in vlt.col.& ad regulam,& ad prædicta vide Iaſ.hic. Itẽ ꝙ volũtas teſtatoris ſit ſeruanda etiã ſi actus redderetur nullus, vide Iaſ.in l.verbis ciuilibus. in vj.notab.de vulga.& pupil. Vide quæ habes ad Bar. in l.nõ aliter.de lega.ij. Aret.ĩ d.l.verbis ciuilibus. in iij. notabili.

POMATES.

a ¶ Non eſt recurrendum. Vide Barba. conſi.viij.colũ.xij. volu.j.& conſi.xx. col.vj.eo.vol.& cõſilio.xxvij.col.viij. eo.volu.& aliquid cõſi.xxx.& ſequẽ. eo.vol.& cõſi.xlij. col.ccv.eo.volu.& cõſi.lxiij.col.j.& v. vol.& conſi.x.col. ij.& iij.& vj.volu. ij.& cõſil.xxx.col. viij.eo.vol.& cõſil. j.col.j.eod.volu.& conſil.lxxvij.col.j. vo.ij.& cõſi.cxxx. eo.vol.& conſi.xj. colũ.ij.volu.iij.vbi multa adducũtur, & attẽditur mens. & xxj.col.ſi.volu. iij.& lv.col.j.& ſi. vol.iij.loquiť in teſtatore.& ibi declarat qualiter intelligatur hoc quod debet attendi mẽs teſtatoris.& conſilio xx.col.iij.vol.iij. vbi decidit ꝙ attenditur mens diſponentis,& qđ in dubio ſit interpretatio longa à fauorabilioribus,ſed in pœnalibus ſtricta.

b ¶ Non debet eſſe diuerſitas. Adde,& ſic fecit,ꝙ ſtatuta quæ excludunt fœminas à ſucceſsione,de iure cõmuni ſunt odioſa,& reſtringenda. Ita decidit Bar.per iſtã l.in l.cũctos populos.in vj.ſ.de ſum.trini.& fi. cath. & ibi per Bal.& Sali.& Cy.& Bal.in l.nõ ſine.de bo.quæ lib.per Bald.in l.ſancimus.ſ.de nup.& in l.lege.de leg.hære.& in l.certum.ſ.vnde legi. per Pet.de Ancha.in c.canonum ſtatuta.de conſti.maximè in verbo,igitur.Bal.tamen in l.ij.ſ.de in ius voc.dicit,ꝙ reſpectu maſculorũ ſunt fauorabilia,& reſpectu fœminarũ ſunt odioſa.vel ſimpliciter loquẽdo poſſunt dici fauorabilia:quia debet inſpici id,quod principaliter agitur,non id,quod in conſequentiam:& à primo fit denominatio, iuxta not.in l.ſi qs nec cauſam.ff.ſi cer.pe.& in l.qui excep.de cõdi.indebi.Ex parte ergo maſculorũ,quorũ fauore fit vt ſalua ſit agnatorũ dignitas:vt no. Cyn.in l.j.de adul.ex parte ipſorũ poteſt fieri extenſio, vt ſtatutũ excludens filiam propter filium,excludatur etiã propter neptẽ ex filio:ecõuerſo videtur ꝙ licet excludat filiam,nõ excludet neptem. quod videtur verum de nepte ex filio,quæ procedit ex radice nõ excluſa,ſed neptis,aut nepos ex filia,bene excluditur:quia nõ põt venire, niſi ex perſona excluſa.Et hoc dicit Paul. de Caſt.tenere omnes doc.Sed attenta ratione ſtatuti, ꝙ hæreditas remaneat in familia, videť etiã ſecundum ipſum ꝙ neptis ex filio excludatur,quia trãſitura in aliam agnationem. Tamen ſe remittit ad Bart.in d.l. liberorum. de qua materia vide per Ange.conſilio xiij.Paul.de Caſt. conſi.clxix. & cccxxxiij.

currendum[a] ad interpretationem. ¶ Oppo.ad hoc de l.ſi alij.ff.de vſufru.lega.Solu.Ibi non conſtabat de mente,hic ſic.¶ Opp.ſecundò de l.in ſumma.ff.de re iudica.Certè illa concordat cum iſta.
2 Quæro † quid eſt preterire.Dicit gloſſ.Præterire, eſt de filio nullã mentionem facere. Vide glo. Ex hac gl.videtur ꝙ ſi aliquis filio aliquid legauerit, ꝙ non videtur præteritus:qa de eo facta eſt mentio.Sed hoc eſt contra caſum in l.pen.j.de fideicõ. Et ideo ad iſtam glo.addebat Fran. Accur. Præterire eſt nullam mentionẽ facere de eo,ſcilicet inſtituendo,vel exhæredãdo. Fallit in milite,cuius ſilentium habetur pro exhæredatione: vt l.ſi cùm vel in vtero.ff.de teſta.mili.

SVMMARIVM.

1 ☞ Accuſatores naturæ non debemus eſſe.
2 Querela inofficioſi eſt auxilium ſubſidiarium.
3 Exhæredat⁹ magis eſt habẽdus odio,quã ꝑterit⁹.
4 Præteritus poteſt dicere teſtamẽtum nullum,vel venire per contra tabulas.

MAximum. Hæc eſt multũ difficilis lex iuuenibus.Breuiter dicit.Maſculi & fœminę æqualiter ex teſtamento, & ab inteſtato ſuccedũt:& debẽt noĩatim,& æqualiter exhęredari.Et eodem modo dicũt nullum,& petunt contra tabu.& idem in filijs,& in nepotibus, & in natis,& in naſcituris. h.d. Diuiditur in tres partes principales.Primò ponit quatuor vitia iuris antiqui.Secũdò,illa corrigit.Tertiò ponit quintum vitiũ,& illud corrigit.Secunda ibi: ſancimus itaq;.Tertia ibi:ſed qa & aliud.Item prima ſubdiuiditur.Nam primò ponit tria vitia.Secũdò ponit exemplum primi vitij.Tertiò ponit duas perſuaſiones ad oſtendendum quòd prædicta ſunt vitia. Quartò ponit quartũ vitiũ.Secũda ibi:& ſi præteritus.Tertia ibi:qui enim.Quarta ibi:cùm etiã.
1 ¶ Nota † ꝙ non debemus eſſe accuſatores naturæ.
2 ¶ No.ſecundò,† ꝙ querela inofficioſi teſtamenti eſt,auxilium ſubſidiariũ:quod habet locum, vbi
3 aliud non competit.¶ No.tertiò † ꝙ magis eſt habendus odio exhæredatus,quam pręterit⁹.¶ No.
4 quartò,† ꝙ præteritus poteſt dicere nullum,vel venire per cõtra tab.His pręmiſsis opp.ad primũ de l.fœminę.de regu.iur.& l.in multis.de ſtatu homi.Sol. Quantum ad ſuccedendi modum,nõ debet eſſe diuerſitas[b]:ſed quantum ad officia publica,ſic:vt in contrario,&c.Ad ſecundũ opp.& videtur ꝙ etiam hodie reperiať iſtud vitiũ,& exhæredat⁹ habeat plus,quã pręteritus. Nam ꝑteritus præſtat legata coniunctis perſonis per tit.de leg. pręſtan.exhæredatus euertit per querelam in totum.vnde legata coniunctis perſonis non pręſtat: vt l.Titia.de inoffi.teſta.Solu. dicit gloſſ. ꝙ iſtud vitium erat olim de iure antiquo:tamẽ hodie corrigitur per auť.ex cauſa.quod an ſit verũ,ibi dicã. Item opp.ꝙ etiam de iure Auť.illud idem vitium ſuperſit.Pone enim ꝙ pater meus me exhæredauit abſq; cauſa,& mihi dedit legatum.Certè teſtamentum euertitur quantum ad inſtitutionem:legata remanent firma.auť.ex cauſa.j.co. Et ſic habebit plus iſte exhæredatus, quàm ipſe inſtitutus:quia habebit legatum,vt in gloſſ. An hoc ſit verum,ponit opinio.Quòd non ſit verum,dicam tibi in auť.ex cauſa. Tene menti.

c NOn licet. [c]Iſta authẽ.ſumitur ex authen. vt cum de appel.cogno.Et quæ hic ſunt, dic vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

1 ☞ Hæc auť. venit ad legem Codicis corrigẽdo.
2 Diſpoſitio huius auť.an habeat locum in præteritione paterna.& nu.4.
3 Exhæredatio tripliciter aſſumi poteſt.
5 Circũſcriptio eſt deceptio facta ab aliquo ꝑ dolũ.
6 Legata an debeantur rupto teſtamento,ex cauſa præteritionis.
7 Hæc auť.ꝙ habeat locũ in præteritione poſthumi,qui non eſt propriè poſthumus.
8 Diſpoſitio huius auť.ꝙ habeat locum in præteritione filij emancipati:& ſic per eam corriguntur iura vetera.
9 Teſtamento reſciſſo ex cauſa exhæredationis, an legata debeantur per authen.iſtam.
10 Quid ſit exhæredare,& quid præterire.
11 Teſtamentum ex cauſa præteritionis,vel exhæredationis,quomodo irritetur.
12 Teſtamentum quomodo irritetur, quando deſcendentes ſunt præteriti,vel exhæredati.
13 Quando aſcendentes ſunt præteriti,vel exhęredati,quomodo teſtamentum irritetur.
14 Si collaterales ſunt in teſtamento præteriti, vel inſtituti,ꝙ teſtamentum irritatur per querelam.
15 Inſtitutio ĩ re certa:an remaneat valida teſtamẽto irritato ex cauſa ꝑteritiõis,vel exhæredatiõis.
16 Subſtitutio an conſeruetur per hanc auť.& quæ.
17 Teſtator ſi grauat hæredem,vt reſtituat hæreditatem,ſi deceſſerit ſine liberis: & teſtamentum irritetur ex cauſa præteritionis: & ſic hæreditas ad ipſum venit,quãdo teneatur illam reſtituere.
18 Quæ remaneat firma per hanc auť.rupto teſtamento in caſu huius auť.
19 Filius,qui rumpit teſtamentum, ex cauſa præteritionis,vel exhæredationis,ꝙ non habet legatum in teſtamento ſibi factum.
20 Legata in caſu huius auť.petunť ex teſtamento.
21 Teſtamentum in caſu huius auť.ꝙ comprehendatur in ſtatuto diſponente ꝙ teſtamenta exæquantur ſicut ſententia.
22 Si in teſtamento irritato fuit appoſita clauſula codicillaris,an legata debeãtur ab inteſtato, an per hanc authen.
22 Clãa codicillaris ꝙ operetur teſtõ rupto ꝑ q̃relã.
24 Clauſula codicillaris an habeat locum rupto teſtamento ex cauſa præteritionis.
25 Clauſula codicillaris,ꝙ operetur vt venientes ab inteſtato videantur grauati de reſtituendo hæreditatem inſtitutis.

d EX cauſa. [d]Multum eſt difficilis materia huius auť. Itẽ

P. PAV. P.

c ¶ Non licet. Vide aliqua circa iſtam auť. in Bertachi.in verbo, exhæredatio.vbi habes an vltra cauſas hic expꝛeſſas ſi repeꝛiatur alia ſimilis,poſsit exhæredari. Et quòd ſi filius faciat pœnitẽtiam de delicto, & quædam alia,& an habeat locum iſta auť.in pręteritione poſthumi,vide Io. de Ana.cõſ.xxviij. in pen.& vl.col. & Bolog.ibi in additionibus.

P. PAV. P.

d ¶ Ex cauſa. Hanc auť. repetunt dominus Benedictus de Plũbino. Itẽ an iſta auť. conſeruatiua legatorũ & aliorum relictorum in teſtamento, procedat quãdo teſtamẽtum rumpitur per querelam intentatam per fratrẽ turpi perſona inſtituta,vide Paul.de ca. cõſi.lxj. circa med. Nunquid autẽ habeat locũ conſeruatio iſtius auť.quando eſſent duo teſtamenta quorũ primum eſſet inualidum, ſecũdum validũ ex cauſa preteritionis vel exhæredationis,vide Ange.conſi.clxxxij.incip.Bertach.habens vnum.in v.col.Item ꝙ conſeruetur fideicommiſſum vniuerſale,vide in antepe.col.ad Bar. An autem iſta authen.debeat intelligi:vt legata conſeruentur,ita tamen ꝙ legatarij non plus habeant quàm filius præteritus,vide omnino quæ habes ad Bar.in l.ſalarium.ff.de leg.præſtan.

d POMATES. ¶ Ex cauſa. Authenticæ,vt dicit Bal.in prœmio feudo.in iij.col.referens in auť.caſſa.ſ.de ſacroſan. fuerunt poſitæ in iſto libro auť.Fede.iunioris,vt ſic poſsint ab Imperatore Romano comprobari,& ad deciſionem cauſarum adduci.licet alij alia in hoc ſentiant. Et adde ꝙ iſta auť.ſatis clarè procedit,quando eſſet factum ſolum vnum teſtamentum:ſed quid ſi ſint facta duo:quorum primum ſit validum, ſecundum non:ipſo ſecundo ſint relicta legata & fideicommiſſa, an ipſa conſeruentur,vide Ancha.conſi.cciij.incip.in prædicto themate.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶In filio prӕterito à patre. Adde ꝙ hanc tenet Old. conſil.clxxj.incip. thema tale eſt, Titius condidit teſtamentū. & cōſil.cxxxviij.inci.thema tale eſt, Durādus. Sed cōmunis opi.eſt in cōtrarium.tamen dicit Paul.de Ca.notandū eſſe, ꝙ in corpore vnde iſta aut.ſumitur, tria ſunt cōſideranda in effectu. Primum ꝙ ſi inſeratur cauſa ingratitudinis, teſtamentum habeat ſuam firmitatem, dummodo probetur: vt patet in §.ſiue igitur. ſecundū ꝙ ſi cauſa nō inſerat, vel non probet, teſtm̄ irritet, quo ad inſtitutionē. tertiū eſt ꝙ eo caſu quo irritet, cætera firma ꝑmaneāt. Si ergo quæritur, an habeat locū in ꝑteritione paterna, dicit ipſe Pau. dicendum eſt ꝙ aut quærimus quantū ad vltimum effectum, ſcilicet eo caſu, quo irritet, cetera firma remaneāt: & tunc tenēda eſt diſtinctio Bar. cum limitatione tamen, ꝙ eo caſu quo ignorabat ſe filium habere, an credebat ſe certum non habere. & tunc inſpiciatur quæ, & qualia legata ſint an magna, ita ꝙ veriſimile ſit patrem talia non feciſſe, ſi ſciuiſſet filium habere: & tunc habeat locum. opin. Bar. Aut ſunt talia, quæ veriſimiliter feciſſet: & tunc cōſeruabūtur per iſtā aut. Si verò dubitabat: & tunc ſecūdum Angel. ſimiliter valebunt omnia legata indiſtinctè: qa creditur etiam de caſu iſto cogitaſſe, & voluiſſe quòd etiam ſi viuat, legata debeantur. l. qui iure militari. ff. de teſt. mili. Si autem quæritur quantum ad primum effectum, ꝙ inſerta cauſa teſtamētum valeat, dic ꝙ non loquitur in præteritione paterna: quia inſertio cauſæ non facit vt præterit⁹ habeatur pro exhæredato: quoniā talis inſertio cauſæ congruit exhæredationi nō præteritioni. & ideo nō obſtant tali inſertioni, ſi præteritus ſit filius in poteſtate, teſtamentū erit nullū, tam de iure ciuili, q̄ prætorio: & poterit cōtratabulari, ſicut olim erat, eſt tñ verū, ꝙ ſi cauſa inſerta per hæredem probetur: talis filius excluditur à iure dicendi nullum, vel contra tab. ſicut excluderetur à querela, ſicut dicit ipſe Pau. in l. iij. ſ. eo. ſecundū Ange. quod notandū eſt, ex qua colligitur ꝙ iſta aut. & in corpore vnde ſumitur, habeat locū qñ eſt inſerta cauſa ſolùm in præteritione materna. & hoc dicit Pau. de Ca. tenuit opi. do. Rapha. q tenet iſtā aut. nō habere locū in præteritione paterna, dicēs ꝙ non minus putat hanc opinionē verā q̄ ꝙ Deus ſit in cœlis: ſuadendo tamen ꝙ opin. communis ſeruetur. Sed dicit ſalua pace do. Raph. nō conſiderauit perfectè. nam, vt ex verbis ſuis apparet, ipſe non habuit reſpectū, niſi ad illum primum effectū, dum ibi dicitur ꝙ ſi cauſa fuerit inſerta & probata, teſtamentum habeat ſuam firmitatem: ipſe autem dicit, ꝙ illud nō poteſt procedere in præteritione paterna: quia tunc nō poſſet habere ſuā firmitatem, propter inſertione cauſæ ingratitudinis: quia illa eſt impertinēs ad præteritionem: ſed ſecūdùm Ang. dicēdū eſt, ꝙ nemo poteſt habere ſuā firmitatem, ſi cauſa fuit inſerta, & probata: non ꝙ à principio teſtamenti ſit validū, imò eſt nullum, & perpetuò poteſt dici nullū: ſed quantū ad effectum, quia ſi probabitur, excludet ab intentione ſua, & à iure dicendi nullo: per illum §. ſiue igitur. ſed dicere ꝙ quo ad vltimum effectum, vt legata non conſeruentur, ꝙ non habeat locum in pręteritione paterna, eſt loq ſine intellectu. & ipſe non poteſt negare quin poſito ꝙ teſtamētum ſit nullum, & ꝙ filius obtineat. quod cauſa non ꝓbetur quin teneatur ad legata fideicommiſ. Dicit Paul. miror ꝙ tantum Rapha. in hoc deficit. Adde ꝙ Ange. conſil. lxxvj. dicit opin. quam tenui legendo, & nūc teneo ꝙ authē. ex cauſa. habeat locū in prętertione paterna filij iam nati. Caſus eſt in l. Thais. §. Splendophorus. ff. de fideicom. liber. conſilium incipit, in Dei nomine prēſuppoſita. & idem videtur voluiſſe conſil. clxxxiij.

tex. eſt breuis hic, ſed in corpore vnde ſumitur, ſatis eſt longus. Caſum in terminis pone ſub nube, vt litera iacet. Circa aut. hanc primò eſt videndū, quomodo ſe habet ad legem Codicis. Quidā di-
1 cunt † corrigendo: quia in lege Codicis dicebatur ꝙ filius exhæredatus non ſoluit legata, & fideicōmiſſa. quod corrigitur per iſtam aut. quod quibuſdam non placet, vt infrà dicam. Ego tamen puto hoc eſſe ſatis verū. Alij dicunt quod ſe habet determinando. nam in lege Codicis ſimpliciter dicebatur de exhæredacione, & præteritione: ſed hic addit quòd debet fieri exhæredatio, vel præteritio cum cauſa. quod colligitur ex illo verbo cùm dicit, ex cauſa. quod non placet: quia hoc, quod dicit de inſertione cauſæ, non eſt per iſtam aut. ſed per aut. non licet. ſ. proxi. poſitam. tene ergo primam. ¶Veniam⁹ ad contraria, & opp. videtur ꝙ ex cauſa præteritionis, rupto teſtamento non debeant legata: vt l. filio præterito. ff. de iniuſt. teſt.
2 Huius † timore ſunt hic opin. nam quidā dicunt, ꝙ lex cōtraria, & omnes ſimiles corriguntur per iſtam. Pro hac opin. facit primò hæc authen. quæ generaliter loquitur in corpore vnde ſumitur, in §. ſiue igitur. Similiter loquit generaliter, vbi loquitur de teſtamento facto à filio, qui præterijt, vel exhæredauit parentes. Hanc opi. tenet glo. in multis locis, ſcilicet in lege contraria, & in l. vxorem. ff. de manumiſ. teſta. in vlti. glo. in aut. vnde hæc ſumit. §. ſi tales. & ſ. de codicil. l. j. Præterea eadem videtur ratio in præteritione, quæ in exhæredatione. Nam ſicut teſtamentū ipſo iure annullatur per præteritionē: ita annullatur per exhæredationē, cauſa nō inſerta, ſecundùm omnes. Hoc etiam tenent omnes glo. quas infrà allegabo: quæ dicūt ꝙ hæc authen. habet locum in præteritione poſthumi, &c. Alij ſunt in cōtraria opi. qui dicunt quòd hæc authen. non habet locum in
a filio præterito à patre[a]. & tex. hic debet intelligi de præteritione materna, quę pro exhæredatione habetur. Ita tenet gl. in corpore vnde authē. hæc ſumitur. §. aliud quoq; capitulum. Et idem Azo in ſumma. Dy. etiā in diſtinctione magna, quā fecit in l. Gallus. de libe. & poſth. dicit iura antiqua in hoc per hanc authen. nō eſſe correcta. Ita videbatur tenere do. Iaco. But. ꝙ hæc opi. probatur in corpore vnde hæc ſumitur. §. ſi autem hæc obſeruata non fuerint. nullum exhæredatis liberis. Et de præteritis nullam fecit mentionē de iure, hoc eſt, quòd iura nō corriguntur, niſi quatenus exprimuntur in lege noua corrigēte: vt ſ. de app. l. l. præcipimus, in fin. Præterea, iſtud eſt ius nouū, quod videtur inductum in filij fauorem: ſed hic nullus eſt fauor filij, imò odium: quia tenetur ad legata, ad quæ aliàs non tenebat. ergo &c. Quod hoc ius ſit in fauorem filij, probatur in d. §. ſi autem hæc obſeruata non fuerunt. ibi: ne filij falſis
b accuſationibus, &c. Hoc etiā tenebat do. Petr.[b] do. Cy. erat in cōtraria opin. tamen non reſpondet ad rationes in contrariū, nec eas facit. ¶Quid dicemus? Dubium eſt propter opi. tantorum. Fi-
3 naliter † ego dico, ꝙ pro declaratione huius quæſtionis exhæredatio pōt tripliciter aſſumi. Vno modo ſtrictè, & ſic exhæredatio eſt ab hereditate exclusio expreſsè, & ſolēniter facta: & ſic loquit ti. iſte, prout de exhęredatione loquitur, ſcilicet ſi eſt facta nominatim: & in teſtamento interuenerūt omnia, quæ habuiſtis no. ſ. co. l. j. Alio modo aſſumitur exhæredatio largè: & tunc exhæredatio eſt ab hęreditate excluſio facta tacitè, vel expreſsè ſecūdùm teſtatoris volūtatē. Et iſto caſu hoc nomē exhæredatio, cōprehendit præteritionē facta à teſtatore ſciēte ſe filiū habere hoc ꝓbatur in l. ſi patron⁹ teſtamēto. in prin. ff. de bo. lib. & l. Paul⁹. §. fi. & l. ſi cū vel in vtero. & l. ſicut certi. ſ. de teſta. mili. Ille em̄ q dat hæreditatē ſuā alteri, & de filio nullā fecit mētionē, tacitè exhæredat eū. Et ſi tu diceres, leges cōtrariæ loquunt in milite, in quo eſt ſpeciale, ꝙ præteritio habet pro exhæredatione. cōcedo ꝙ ſpeciale eſt in hoc, ꝙ ꝑteritio militis valet tanquā exhæredatio: quia ſic voluit in pagano verò non valet. Tamen iſta fuit volūtas pagani, ꝙ illa præteritio habet pro exhæredatione, ſicut volūtas militis, tamē in milite valet, propter priuilegiū ſuum: in illo non vbique. Ergo pōt dici quòd exhæredatio ſit in vno valida, in alio inualida. Sicut dicimus in exhęredatione, q̄ fit ſine cauſa: nā exhęredatio eſt, ſed inualida. Tertio modo poteſt dici exhęredatio largiſsimè, ab hęreditate excluſio. & hęc comprehendit prętertionē factam à teſtatore ſciente, vel ignorante, ſe filium habere: quę prętertio pro exhęredatiōe eſt: vt l. ſi inſtituta. §. fi. cū l. ſeq. ff. de inoffi. teſta. Et ſi tu dicis, ibi ſpeciale eſt in matre cuius prętertio habetur pro exhęredatione valida. cōcedo quòd habetur pro exhęredatione valida, ita ꝙ opus eſt querela: ſed in alio ꝓ exhęredatione inualida tātùm: quia licet verba teſtamēti talē filium excludant: tamen voluntas teſtatoris non affuit: vt dicta l. ſi cū vel in vtero. ſ. de teſtamen. milita. Et ſic breuiter triplex eſt exhęredatio. Vna largiſsima, qñ ex verbis teſtamenti ad hęreditatē non admittitur: licet expreſsè nō excludatur, neq; tacitè. ſecūdū voluntatē. quādo largè aſſumitur: vt qñ non excluditur expreſsè ſecundùm verba, ſed tacitè ſecūdùm volūtatē. Quādoque ſumitur ſtrictè, & ꝓpriè exhęredatio, vt qñ expreſsè excluditur ſecūdùm verba, & ſecūdùm
4 voluntatē. ¶Nunc ad † quęſtionē propoſitā dico ꝙ hęc aut. habet locum in exhęredatione largo modo ſumpta: non dico largiſsimè. Et ſic diſtingue, aut fili⁹ eſt prętertit⁹ à teſtatore ſciēte: & habet locū hęc aut. qa teſtamentū rūpitur. quantū ad hęredis inſtitutionē, cętera firma manent. Aut eſt prętertitus à teſtatore ignorāte: & tūc iura antiqua remanēt incorrecta: qa teſtamentū nullo iu-
c re valebit[c] Et ꝙ hęc diſtinctio ſit vera primo ꝓbatur ex corpore vnde ſumit §. ſi autē. Nā ex eo quod dicit nullum exhęredatis liberis: intelligo exhęredationem largè, vt comprehēdat prętertionem à ſciēte factam. Et hoc probatur ex rōnibus, quę ſtatim in tex. annectuntur. Dicit enim, ne filij falſis accuſationibus condemnetur, &c. & iſta verba comprehēdunt filiū exhęredatum. vel prętertitum cum cauſa, licet nō vera à ſciēte. & ſ. ſequitur, vel aliquam circūſcriptionē in parētum
5 ſubſtātijs patiantur, &c. Circūſcriptio † enim eſt

P. P. A. V. P.

a ¶A patre. Sequitur Fulgo. Vide eum in cōſil. ciij. in ſubſcriptione in conſilijs Comenſis.

POMATES.

b ¶Tenebat domi. Petr. Et hęc tenet Oldr. conſilio cxxxviij. in primo dubio.

c POMATES. ¶Nullo iure valebit. Et iſta opi. Bar. hic eſt communis: vt per Alex. in conſi. xlj. incipiē. viſo tenore allegati, & producti teſtamenti. in ij. col. verſi. j. qui in primo vol. vbi dicit iſtam opinionem eſſe communem, vide etiam eundem in conſil. xlviij. in j. vol. & Bar. conſil. xiij. col. iiij. & ſeq. & lj. & conſil. cxlij. & cōſil. cc. & conſi. ccviij. & Barba. conſi. lx. vol. ij. Ro. conſil. cxxij. & conſil. clxxxj. & Cardi. conſil. xx. Ana. conſil. xxviij. col. ij. & ſeq. Areti. conſil. xxiiij. col. j. vbi limitat. & col. iij. in ſ. dubio & duabus ſeq. col. & Pau. de Ca. in l. ſicut certi. col. j. & ſeq. ſ. de teſta. milita. & ibi etiam Alex. in l. j. & Ang. & Barba.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ✤POMATES.¶Et videtur ꝙ fuit opin. Azo.Iſtam opinionem tenet Oldra.conſil.cxlix.&ibi eam limitat.

b ✤*P. PAV. P.*¶ Poſthumo. In filio poſthumo ignoranter præterito non conſeruantur legata, fallit niſi eſſent facta pro anima, vel pro exoneratione conſcientiæ, vide Iaſ.hic in vj.col. vide Barba.in repeti.l. cum acutiſsimi .in pen.char.in iiij.col. C.de fideicō. vide Iaſ. in l.precib⁹. in vj.col.ſ. de impub. vbi etiā dicit ꝙ tacita pupillaris excludit matrē, quando eſt ſubſtitutio facta ꝓ anima. Et ꝓ primo dicto, vide Fran.Aret.in cōſil. xxviij.in vl.col.& iiij.de lib.& poſth. An aūt requiratur quòd fuit pro reſtitutione vſurarum vel malè oblatorū ſufficiat ſimpliciter pro anima relinquere, pondera quæ dicit Iaſ. in d. l.precib⁹.in vj. col. & Io.de Ana.in d. cōſi.tenet idē vtroque caſu. Bar. autē in l.j.ſ.ij.q.v.q.principalis tenet legata ad pias cauſas nō cōſeruari preterito filio ignorāter: & ꝙ ſi relinquatur ſimpliciter pro anima, per hoc non cenſetur teſtator pro aliqua obligatiōe vel onere ſuo reliquiſſe.vide Barba.in c. dolus.in vlti.colū. de teſta . Scripſi ad Iaſ.hic.

b ¶Poſthumo. Adde ꝙ Old. cōſil. clviij.inci.ſup j.q.tenet, ꝙ hæc auť.non habeat locū in præteritiōe poſthumi. An autē legata debeantur poſthumo præterito, Ange.al leg.ꝓxi.cōſi.lxxv. dicit ꝙ aut præteritus eſt ſciēter: & legata debeanť. Aut ignoranter: & illa debeantur quæ veriſimiliter teſtator fuiſſet facturus, ſi poſthumum ſciuiſſet, per l.pe.ff.de iure codic.Bald.verò conſi.ccccxl.incip. in Chriſti nomine. dicit ꝙ aut teſtator in aliqua parte ſui teſtamēti fecit mētionem de filijs, & non reſtrinxit ſe per nomē propriū, & indiffinitiuè locutus eſt: & tunc habeat locum hæc auť. Aut in nulla parte teſtamenti fecit mentionem de filijs: & tunc non videtur cogitaſſe de his, præſertim ſi legata exhaurirēt hæreditatis vires: quia non eſt veriſimile quod teſtator contra naturalem charitatem voluerit grauare liberos: arg.l.Lucius.ff.de hære.inſti. Et in hoc vltimo videtur cū Ang.concordare: quia videtur velle, ꝙ ſi fecit aliqua legata quę nō exhaurirēt vires hæreditatis, ꝙ illa debeātur. Bar.autē in ſua opi.perſeuerauit cōſil.cciij.incip.factū tale eſt:cecus.& cōſil.ccx.incip.omne illud qđ aliàs cōſului,& auditores meos docui & cōſil.ccxxv.incipiē. Lap.& dixit Alex. ꝙ Bal. in l.ſi filio præterito.ſequitur opi. Bart.niſi legata eſſent facta ꝓ malè ablatis: quia illa præſtabuntur etiam ſi filius eſſet ignoranter præteritus: quia eſt veriſimile, ꝙ etiam ſi teſtator ſciuiſſet, idē feciſſet: cùm prima charitas incipiat à ſeipſo. l. præſes. de ſerui.& aqua.& aīa cunctis rebus eſt præponenda. l. ſancimus. C. de ſacroſanc.eccle. Tu verò dic ꝙ Ro.cōſ.cxxij. incip. circa prædicta, refert Bal.in l. Titius.ff.de libe.& poſth. ſaluare Bar. in caſu proximè relato: nō aūt ꝙ ipm ſequatur. & Ro.in d.cōſil.tenet ꝙ ſi teſtator in genere cogitauit de poſthumo, vt quia dixit, ſi non valet, vel valebit: ꝙ legata debeantur. Item dicit Alex.ꝙ Bald.dicit opin.Bart.verā, qn̄ teſtator nullū aliū filiū habuiſſet. ſed ſi alium filium habuiſſet, & inſtituiſſet, tunc ꝙ omnia legata debeantur: quia veriſimiliter poſtquam vnū grauat, alium grauaſſet, ſi habere ſciuiſſet.argumē.d.l.Titius.& hoc niſi nominatim reliquiſſet à filio inſtituto: quia tunc haberet locum text.in l.pe. de iure codicil. Tu etiam ad hoc vide Bald.conſilio cccc. xxj.ij.libro.& Ro. conſil. clxxxj. An autem poſthumo præterito tacente fratres poſsint declarare teſtamentū nullū, vide Ro. ꝙ ſic, conſil.xxiiij.

deceptio facta ab aliquo per dolum: vt l.j.ff.de in inte.reſt. & ibi no.ſed ille, q præterijt aliquē ſcienter dolosè, eū circūſcribit.ergo &c. Ex rationib⁹ ergo annexis apparet, ꝙ verbū exhæredationis, debet largè ſumi, vt comprehēdat præteritionē. Hoc etiā probatur in §.ſi tales igitur.& §.ſi autem hæc obſeruata nō fuerint.ibi loquitur generaliter, nec de exhæredatione, vel ꝑteritione facit mentionem. Hoc etiam probatur in §.& hæc quidem exhæredationis, vel præteritiōis pœna &c. & j.in ſequen.§.ſequitur.Sola eīm noſtræ ſerenitatis eſt intētio à parētibus, & liberis, iniuriā preteritionis, vel exhæredationis auferre. Apparet ergo ꝙ Imperator intellexit in præcedētibus tā de preteritione, ꝙ̃ de exheredatione. Ex ꝑdictis appa retrāſum ad ea, quæ in cōtrariū allegātur, videlicet ꝙ in corpore nō fit mentio de præteritione. Imo falſum eſt: quia fit mētio expreſsè in verſiculo, & hæc quidem. Item dum dicit, exhæredatis. intellexit largè, vt comprehendat præteritionem factā à ſciente: meritò iura antiqua corrigūtur. Nec obſt.quod iſti dicunt, ꝙ ius nouū inductum eſt in fauorē filiorū: quia fateor ꝙ fauor filij eſt in hoc, ꝙ in exhæredatione vel præteritione debet inſeri cauſa: ſed fauor teſtātis eſt ꝙ teſtamentū non irritetur in totū, ſed remaneat validū quo ad alia capitula. Probatur in corpore, in verſiculo, hoc aūt diſpoſuim⁹ vt & parētes, & filios, & teſtatores ab iniuria liberemus.& in eo.§.vnde.& cōſtat ad vtriuſq; partis volūtatem, vtilitatem, atq; cautelam hanc præſentē legem fuiſſe prolatā.&c. Ex quibus verbis apparet ꝙ non eſt factum ius iſtud in fauorē tātùm exhæredati, vel præteriti: ſed etiā in fauorē teſtantis. Et iſto modo intelligendo ſunt veræ omnes glo.quæ tenēt, ꝙ iura antiqua corriguntur per hanc auť. Sed ſi acciperes exhæredationem largiſsimè, vt cōprehenderet præteritionē factam ab ignorante: tunc in hac præteritione iura antiqua nō corriguntur. quia tex.in corpore, non intelligit niſi de pręteritione facta à ſciente, vt ſuprà dixi. Pręterea, hoc probo per rationē: Sicut hodie voluntatē defuncti prætereuntis filium lex tuetur quantū ad legata: ita olim tuebatur voluntatē militis prætereuntis filiam in totū: ſed in milite adhibetur illa diſtinctio, vel præterijt filium ſciēter, aut ignorāter: vt d.l.ſicut certi.cum ſi.ſ.de teſt.milita.ergo,&c. Et iſto caſu intelligo veram etiā opi.aliorum, qui dicunt iura antiqua nō corrigi.¶Secundò oppo.ad 6 l.&†videtur ꝙ legata non debeantur teſtamēto rupto ex cauſa præteritionis: vt j.ti.j.l.j.& de lega.ij.l.ſi quis teſtamēto.de fideicōmiſ.lib.l.ſi pater.in prin.cum ſi. Huius timore ſunt hic alię opi. dicunt quidam, ꝙ ille leges corrigūtur per iſtam. & hæc fuit olim opin.Pla.quæ probatur plurib⁹ rationibus. Primò, quia hæc auť.loquitur generaliter.ergo &c. Præterea, lex & iura allegata in cōtrariū loquuntur in poſthumo, cùm lex parificat poſthumū, & iam natū: vt l.maximum.in fin. Sed in iam nato præterito iura antiqua corriguntur. ergo &c. Præterea, ſicut olim quando teſtamentū rūpebatur per cōtra tabu.debebātur legata certis perſonis per edictum de leg.præſtan.ita hodie debentur legata vniuerſaliter per hanc auť.ſed in illo iure antiquo nō fiebat diſtinctio inter poſthumum & iam natum, vt l.j.in prin.ff. de cōtra tab. ergo nec de iſto iure. ¶Alij dicunt, & videtur ꝙ fuit opi. Azo.[a] quòd leges contrariæ nō corrigantur: ſed ille loquuntur in filio poſthumo[b]: iſta in filio iam nato. Iſta opinio fundebatur plurib⁹ rationibus. Primò, quia in corpore nō fit mētio de poſthumo: ergo &c. Præterea, quando filius iā natus eſt præteritus, teſtamētum ſtatim eſt irritum quantū ad inſtitutionē: & ſic legata nunquā habuerunt dependentiā ab ea. Sed quādo eſt præteritus poſthumus, tūc ab initio valuit teſtamentū, & legata ab eo depēdere cœperunt: meritò rupta inſtitutione vitiant legata: vt dicitur in ſimili, vt hic, de iniuſt.rup.& irri.teſt.l.nā & ſi.§.ſi.& not. de lib.& poſth.l.iij.§.ſi.Iac.de Are.& do. Cy.tenēt primā opi.ſ.ꝙ leges cōtrariæ, & ſimiles corriganť. Allegāt ꝙ ſit glo.de fideic.lib.l.generaliter. §.ex teſtamēto. Allego tibi plures alias gloſ.quæ in poſthumo loquunť.ff. de ca. & poſtli. reuer.l. bona.§.ſi.& de fideic.lib.l.ſi pater.ī prin.& de teſta.tu.l.j.de leg.ij.ſi qs teſtamēto.& j.de codicil.l. j. Audiui do.Ray.tenere cōtra iſtā opin. & ſic pluries conſuluiſſe. Audiui etiam do.Iaco.But.ſuper hac auť.tenentē contrarium, per iſtam rationem. hæc authen.loquitur quando præteritio fit à matre. Sed hāc opinio.ſ.proxi. reprobaui. Præterea, dicebat ipſe, ꝙ hic loquitur quando præteritio fit à matre ex cauſa.quod patet: qa tex.dicit, ex cauſa præteritionis, &c. ſed in poſthumo non cadit cauſa: vt l.ſi quis in ſuo.§.legis.ſ. de inoffic. teſta. Quid dicemus? Dico idem quod ſ. Aut præteritio poſthumi eſt facta ab eo, qui ſciebat ſe habere vxorē prægnantē: & eſt vera prima opi.quod iura antiqua ſint correcta, hoc probatur ex text.in corpore, vt ſ.dixi. Et licet ibi nulla mentio fiat de poſthumo: tamē loquitur generaliter de qualibet præteritione. Aut ꝑteritio eſt facta ab eo, q neſciebat vxorē eſſe prægnantē: & tunc nō corrigūtur: quia tex.in corpore de hoc nō loquitur. Hæc opi. probať in ſimili ſ.de teſt.mil.l.ſi cū vel in vtero.& l.qui iure.ff.de teſt.mili. Pręterea, hoc probo ꝑ rationē efficacē. Certū eſt ꝙ donatio inter viuos nititur maiori firmitate, quam legata: quia cōſenſu duorū fit.ergo &c.no.in l.j.ff.de pac. Itē non pōt reuocari ſine cauſa: vt j.de reuo.do.per totū. Sed donatio inter viuos propter ſuperueniētes filios, de quibus teſtator nō cogitauit, irritať.ergo multò magis irritantur legata: vt l.ſi vnꝗ̃. j.de re.do. Facit ad hoc ff.de pac.l.tale pactū.§.fin. Pręterea, hoc tenere eſſet contra voluntatem teſtatoris. Pone enim quòd teſtator non habens filios fecit magna legata fratribus conſanguineis: quod non eſt veriſimile eum feciſſe, ſi de liberis cogitaſſet: non enim prætuliſſet extraneos ſoboli ſuæ: vt l.cùm auus.de condi. & demon. & de fideic.l.cùm acu- c tiſsimi. Idē iuris eſt ſi aliquis filios habebat[c] tempore teſtamēti. Nam pręſumit lex, ꝙ ſi cogitaſſet plures filios habere, minora reliqſſet legata: vt l. is qui.in fi.ff.de iure codic.& ſic vno caſu eſt vera opi.Pla.& ſequaciū. Alio caſu eſt vera opi. Azo. & ſequaciū.¶Redeam⁹ ad quaſdā rōnes, quas feci pro Pla.inquantum concludunt cōtra Azo.& ſpecialiter ad illam, quā fecit de tit.de leg.præſtā. Nam dico, ꝙ ibi nulla eſt differētia inter poſthumum, & iam natū, ſiue ſciēter ſiue ignoranter teſtator pręterierit. Ratio, quia in vtroq; eſt eadem ratio. Quare autē prætor conſeruauit legata coniunctis perſonis. Certè, quia prætor rūpebat teſtamentū, quod de iure ciuili erat validū.& in hoc iniuriā faciebat legatarijs omnibus: ideo ex æquitate ſua reſeruauit legata cōiunctis perſonis: vt l.j. in prin.de leg.præſt.& iſta eſt ratio vniformis ad poſthumū, & iam natum, quoquo modo præteritum: ſed hic legata conſeruantur propter tuendā voluntatē defuncti, quæ volūtas defuncti ceſſat, qn̄ præteritus eſt ab ignorante.¶Nunc reſpōdeo ad iſtas rationes factas per Azo. contra Plac.non obſt.ꝙ legata cœperint depēdere ab inſtitutiōe: vt dicā j.in cōtrarijs, ſuper verbo, exhæredationis. Nec obſt.quod dicebat do.Iaco.But.ꝙ hic loquitur de præteritione, quę ſit ex cauſa: qa hoc falſum puto: quia imò loquitur indiſtinctè de omni præteritione, per quā præteritus circumſcribitur. c

✤POMATES. ¶ Filios habebat.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Iſtã opi. Bart.licet non reperiatur qui communem dicat, tenet Ioã. de Ana. conſil. xxviij.& vide ibi Lud.Bolo.in additio. Iſta verba poſita vide p Azo. Areti. conſil.xciij. vbi in iſta materia fecit pulchrum cõſilium.

vt dixi in præcedẽti cõtrario. Et quod tex.hic dicit,ex cauſa præteritionis,debet exponi,i.ex ipſa prçteritiõe:& ſic in trãſitiuè loquiť. Simile habuiſtis ſ.de cõdi.inde.in l.j. Vel dic ꝙ verba hic poſita ſunt Guarnerij.in corpore aliter iacẽt.¶ Sed cõtra iſtã opi.quã tenui,tã in præcedẽti cõtrario, ꝗ in iſto opp.de caſu l.vlti.ff.de hære.inſtit.vbi qñ præteritio eſt facta ab ignorãte, vitiať inſtitutio, & legata firma remanẽt. Sol.Ibi loquitur quãdo præteritus eſt aliquis,cuius præteritio teſtamentum nõ rumpebat: ſed inſtitutio rũpitur propter defectũ cauſæ,quam teſtator adeſſe putabat,quæ cauſa reſpiciebat inſtitutionẽ ſolã,nõ legata:meritò legata firma remanent:quia in eis nõ eſt defectus volũtatis defuncti:hic ſecus,vt ſ.dixi. ¶ Cõtra hoc etiã fortiter opp.de l.cũ mater.ff.de inoffi.teſt.vbi vř ꝙ debeat diſtingui totũ ecõtra ad illud,qđ ego dixi ſ. Aut præteritio eſt facta à ſciente:& ſic re,& cõſilio:& legata tũc nõ debeantur. Aut ab ignorante:& tunc debeanť. Ita vř tenere glo.ibi poſita, &c.Rñ.rõnes & opinio.gl.nõ ſunt veræ,per rõnes quas ſ.dixi. Vnde tene opi.Azo. ibi poſitã quod dictũ in prin.legis corrigať per id quod ſequiť. Et tũc facit pro opi.quã teneo,quod ſatis placet. Vel dic ſubtilius,qñ mater præterijt filiũ,quẽ nõ credebat ſe habere,& alios inſtituit: filius habet duplicem viã. Vno modo,quòd dicat teſtamentum nullum,ſeu inſtitutionem nullam, propter defectũ cauſæ: quia mater ideo inſtituit extraneum, quia putabat ſe filium non habere. quare erit falſa:& tũc vitiabitur inſtitutio,& remanẽt legata: vt d.l.cũ mater.in prin. & d.l.vlti. de hære.inſti. Aut vult irritare inſtitutionẽ tãꝗ præteritus,& venire per querelã olim,vel hodie, dicendo nullũ ipſo iure:& tũc legata totaliter nõ valebunt ſic loquiť finis dictæ.l.cũm mater.& id quod ſ.dixi vobis. ¶ Opp.de l.ij.ſ.eo.tit.& ff.de lib.& poſthu.l.Gallus.per totã l. Huius timore[a]

7 †poſſunt hic eſſe alię opi. Vna,ꝙ hęc auť.habeat locum in præteritione poſthumi, qui nõ eſt propriè poſthumus,ſed per l. Velleia.ſubducto eo,q tenebat primũ locum,ſequens incipit tenere locum primi.& gl.in l.j.ff.de teſta.tute.videť tenere,ꝙ in tali poſthumo locum habeat hæc auť. In contrariũ videtur.nam talis poſthumus non fuit per machinationẽ præteritus. Nam teſtator ideo eũ nõ inſtituit:quia alter eũ præcedebat:& ſic licitè fecit. Teneo glo. Ad contrariũ reſpondeo, ꝙ hæc machinatio videť. Sicut enim qui habet vxorẽ prægnantẽ,& ventrẽ nõ inſtituit:ita ille,q habet nepotẽ,& de eo nõ facit mentionẽ,ſcđm cõſiliũ.l.Velle.ſaltẽ re ipſa circumſcribit eũ. Huic opi.cõſonat volũtas defuncti.Si eñ filiũ ſuũ,qui erat in primo gradu,grauauit legatis[b]:multò magis eſt præſumendũ ꝙ grauaſſet nepotẽ:quia erat in vlteriori.¶ Opp.ſ.de bono.poſ.cõtra tabu.l.j. & de lega.præſtan.l.j.vbi teſtamento irritato per contra tab.ex cauſa præteritionis, legata nõ debentur,niſi certis perſonis: hic verò dicitur ꝙ o-

8 mnib⁹.Huius timore†ſunt hic opi. nã gl. in d.l.j. ſ.de bon.poſ.contra tab.tenet ꝙ illæ leges hodie corriguntur per iſtã,vt not.ff.de vſufru.l.ſi extraneo. Alibi videtur tenere glo.ꝙ hæc auť.non loquatur de præteritione filij emancipati:vt no.ff. de mino.l.ſi filius. Et ſecundũ hãc ſolue cõtraria, ꝙ ibi loquiť in filio emancipato:hic in ſuo,vel in eo q nõ eſt ſu⁹,nec emãcipat⁹:ſicut deſcendens ex linea materna.pro prima opi.facit.qa tũc videtur ſublata differẽtia emãcipationis,& patriæ ptãtis: qñ nullũ factũ eſt teſtm̃,vt no.ſ.de colla.l.ſi emãcipati.& in hac auť.& in l. Gallus.§.& qđ ſi tãtũ. Iac.de Are.licet ſit de illis qui tenẽt,ꝙ in filio pterito iura antiqua nõ ſint correcta,tamẽ in filio emancipato tenet ꝙ iura antiqua corrigãtur. Nã tex.in corpore in §.cauſas.ver.ſi quẽlibet de prędictis.loquitur de liberis,qui poſſunt ab inteſtato ſuccedere.ſed quantũ ad ſucceſsionẽ ab inteſtato,nulla eſt differẽtia inter emãcipatũ,& ſuũ: vt in auť.de hære.ab inte.§.ſi nullã.ergo &c.ꝓbat per rationẽ:quia hic eſt fauor filij emancipati,qui dicit ipſo iure nullũ, nec habet neceſſe ſub dubio litis pendentiæ intentare cõtra tab. Et iſtã opinionẽ puto veram[c], ſi ponimus præteritionẽ c factã[d] à patre ſciẽte.aliàs ſecus.¶ Opp.ff.de lega. iij.l.ij.Sol.ſecundũ Dy.& bene, ibi loquitur qñ legata relinquuntur ab ipſo præterito, à quo ab initio relinqui nõ poterãt: & ſic hæreditas deuenit ad eũ ex quodã caſu,non ex iudicio defuncti: vt l.ſed & ſic.§.j.ff.de leg.iij.hæc auť.loquiť in legatis relictis ab inſtituto,à quo ab initio poterãt d relinqui, quæ conſeruantur beneficio huius auť. Ex hoc habes ꝙ Dyn.hic videtur tenere, ꝙ hæc auť.habet locũ in præteritione filij ſui.quod dixi

9 ſ.& dic de hoc,vt dixi ſuprà. ¶ Sumus † expediti de cõtrarijs,circa verbũ præteritionis. Nũc veniamus ad verbũ exhæredationis,& videť qđ reſciſſo teſtamento per filiũ exhæredatum,cætera vitiantur:vt l.Papinian⁹.§.ſi ex cauſa.ff.de inoffic. teſtamẽ. Huius timore ſunt in hac materia multę opin. Nam Mar.dicebat, ꝙ contrariũ habet locũ ſecundũ illa tẽpora,ſecundũ quæ habet locũ qrela hodie verò nõ habet locũ querela. Cuius opi. reprobatur hic,in gl.& in l.j.ff.de inoffi.teſt. Ego dixi plenè in l.j.ff.de teſta.¶ Alij dicũt,ꝙ lex cõtraria corrigitur per iſtam auť.nam hodie ſi teſtamentũ rumpatur per querelã,vel alio modo filio exhæredato legata debentur,vt hic. Et hoc tenet glo.in lege cõtraria.& ff.de inoffi. teſta.l.nam & his.§.j.de teſt.tutel.l.iure noſtro.§.j.& de leg.ij.l. cũm filius.in prin.& in iſtis locis glo. tenet iſtam opi. Et differt hæc opinio ab opi. Mar. quia ſecundũ hanc habet locũ querela:ſed legata remanent firma.ſed ſecundũ Mar.nõ habebit locũ querela. Tertij dicũt,vt Azo in Summa, Aut teſtamentũ eſt nullũ ipſo iure,qđ eſt qñ cã non eſt inſerta in exhæredatione,vt j.dicam: & tũc habet locũ iſta auť. Aut cauſa fuit inſerta:& tũc quia oportet teſtamentũ irritari per querelã,ſecundũ cõem opi. legata,& cætera ſimiliter irritanť,& iura antiqua nõ corriguť. Iſta opi.probatur:quia qñ teſtamẽtum eſt nullũ, legata nõ habent dependentiã ab inſtitutione:ſed quãdo eſt aliquod, & irritatur, ſecus:vt dicitur in ſimili in l.nã & ſi ſub cõdi.§.fi. ff.de iniuſt.teſt.& l.iij.in fin.de lib.& poſth.& ibi nota. Iſta opin.placuit Hug.tamen diſplicuit ei⁹ ratio. Nã in eo quod dicit,qñ teſtamentũ eſt nullum legata valent,eſt cõtra l.is qui in poteſtate in princi.ff.de leg.præſtan. In eo verò quod dicit,ꝙ quando ab initio valuit, legata irritãtur propter dependentiã:eſt cõtra l.nam ſimiles.ff.de iniuſt. rup. Quidã volentes ſuſtinere rationem,multũ laborãt ad rñdẽdũ ad dictas leges. Tu dic breuiter[e] e ꝙ nõ obſt.l.is q in poteſtate,quia ibi loquiť ſecũdum tẽpora antiqua,ſecundũ quæ legata nõ poterant valere,niſi ex teſtamẽto adireť hæreditas:hodie ſecus in caſu huius auť. Non obſt.l.nã ſimiles. quia ibi valuit teſtamentum ab initio de iure ſpeciali. Vnde licet tollať nõ eſt tãtæ potentiæ,ꝙ ad ſe trahat acceſſoriũ. Vñ ratio Azo,adhuc remanet viua. Hug.tñ aſsignauit aliã rõnẽ:quia qñ teſtator inſeruit cauſam,delinquit in duobus,ſ.in exhęredando,& falſam cauſam inſerendo:ſed qñ cauſam nõ inſeruit,deliqt in vno tm̃:meritò mitius puniť,vt ſic quo ad inſtitutionẽ tm̃ irritetur teſtamentũ. Iſta ratio reprobatur per doct. Quid eñ ſi teſtator inſerit verã cauſam, ſed hęres eã nõ probauit? Certè in nullo delinquit: tñ ſecundũ opi.prędictã nõ valeret legatũ. Vnde alij,vt Iac. de Are.tenẽt opi.iſtã,p aliã rõnẽ,ſ. quia hic dicit text.irritũ &c. In corpore dicit,euacuato,&c. Et ſic intelligitur qñ eſt irritũ ipſo iure:& iſta opin. nõ placet. Nã verbũ irritũ,nõ eſt ĩ corpore, ſed in vno §.dicit,euacuato:in alio dicit,reſciſſo,& glo. intelligit ibi,euacuato,ſ.p ſententiã:& ſic agebať querela. Quod aũt dicit, euacuato teſtõ,&c.& ſic ſunt ablatiui abſoluti,& reſoluunť in cõditionẽ, ſ.ſi euacuabiť,ſ.per querelã: vt l. à teſtatore.ff.de cõdi.& demõ,ff.de vſu.l.euictis.& eodẽ modo in alio §.vbi dicit, reſciſſo teſtõ. Vnde alij tenentes hanc opi.dicũt ꝙ qñ teſtamentũ irritať p querelam,

☙POMATES. a

a ¶ Hui⁹ timore. Cõſiderata nunqd hoc ſit verũ,quod ſentit Barto.ꝙ nepos ſubintret in locũ patris, ex diſpoſitione Vellei.quod quidem clarè ſentit glo. in d.l. ij.hic alle. Sed hoc videť cõtra, in §.ſui.Inſtit.de hæred.quali.& diffe.

☙POMATES.

b ¶ Legatis. Ex iſto articulo collige ꝙ idem eſſet, ſi eſſet etiam ignoranter præteritus. & opi. Bar.hic eſt communis, vt inquit Por. & Imol. in d.l.filio præterito. qui ponderant Bar,hic eſſe contrariũ, dum dicit de exceptione poſſe fieri abſq; dolo.cõtrarium cuius ſ.in prima opin. in diffinitione ipſius exceptionis. Cogita.

c ¶ Puto verã. Adde ꝙ ita communiter tenetur,ne melioris conditionis ſit emãcipatus quàm ſuus.

☙POMATES.

d ¶ Factam. Cogita tamen, nunqd iſto caſu ſaltem deberetur coniunctis perſonis, de quibus in d.l.j.de leg.præſtã.

e ¶ Tu dic breuiter. Vide Ioã. de Imo. in conſil. ccxxviij. vtrum legatũ extendatur ad liberos, quos ignorabat, vide ibi: quia pulchrè loquitur. Andr.Barb.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lim,legata nō debentur quia irritatur iudiciũ,tanquã dementis:vt l.Ti-
tia.ff.de inoffi.teſta.¶ Et iſtã opi.vidi qñq; tenere do.Iac.Bu.dũ legeret
legẽ cōtrariã:& poſtea dũ legebat hanc auť.vidi eũ vacillare,& nil firma-
re.Sed iſta ratio nō placet.nã licet olim teſtamentũ irritareť per querelã,
quaſi colore demẽtię,vt l.colore.ff.de inoff.teſt.tñ hodie nō irritatur illo
colore:ſed irritatur teſtamentũ per querelã,quaſi cauſa inſerta nō fuerit
vera.Non em̃ pōt dici demẽs,qui filiũ ſuũ exhæredauit ex iuſta cauſa in-
ſerta.Sed pōt dici ꝙ cauſa nō ſit vera:& iſta rñſio colligiť ex dictis Iac.de
Are.in iſta materia circa aliũ paſſum.Vnde alij,vt Dy.ſunt in alia opin.
totũ ecōuerſo ad præcedentẽ.Dicit em̃, Aut cauſa legitima eſt inſerta:&
per hæredẽ nō approbata:& habet locũ hæc auť.vt licet teſtamentum ir-
riteť p querelã,legata firma maneãt.Aut cauſa nō eſt inſerta in exhære-
datiōe:& tũc irritať teſtm̃ in totũ:& ita dicebat ipſe,ꝙ colligiť ex corpo-
re vnde ſumiť hæc auť.Do.Cy.dicit hic,& audiui eũ dicentẽ,cũm legeret
iſtã auť.ꝙ plures ipſe reſpicit in corpore,& nũquã ſciuit colligere ex ali-
quo tex.illud quod dicit Dy. Videtur mihi tamen ꝙ Dy.hoc collegerit
ex tex.in corpore,ex altero de duobus locis.primò ex §.ſi autẽ hæc ob-
ſeruata nō fuerint.ibi:ne filij falſis accuſatiōibus,&c.Nã diciť eſſe falſa ac
cuſatio,qñ cauſa ingratitudinis inſeritur,quæ vera nō apparet. Vel poſ-
ſumus dicere,ꝙ ipſe collegit hoc ex §.ſi autẽ hæc obſeruata non fuerint.
alias in §.hęc aũt.ex fi.§.in ver.in aliquo aũt negotio,&c.vbi tex.hoc ex
preſsè videť dicere:ideo eũ vidi totũ.Hęc opi,Dy.nō placet.Nã licet vna
ſit ratio in corpore,ne falſis accuſationibus cōdẽnẽtur,&c. quę congruit
exhæredatis cũ cauſa.ſtatim annectiť ibi alia,vel aliquã circũſcriptionem
in parentũ ſubſtãtia liberi patiãtur,&c.Quæ ratio congruit exhęredatis
ſine cauſa,& etiã præteritis à ſciẽte,vt ſuprà dixi. ¶ Præterea, text.dicit
ſi autẽ hęc obſeruata nō fuerint:& ſic loquiť gñaliter.ſiue nō fuerit ob-
ſeruatũ illud,quod percepit de aſſertiōe cauſæ,ſiue nō fuerit obſeruatum
illud qđ percepit,ꝙ cauſa probareť per hęredẽ. Nō ob.tex.in ver.in ali-
quo aũt negotio,&c. Nã Imperator ideo ſic pronũciauit:qa reperit teſta
mentũ eſſe falſum dolo,& machinatione quorundã extraneorũ.& ſic nō
deficiebat,ex cauſa pręteritiōis,vel exhæredatiōis,ſed ex cauſa falſitatis.
& ibi tex.expreſsè dicit:dolo & machinatione quorundã cōpoſitã fuiſſe
cōperimus.Pręterea,poſito ꝙ tex.hoc expreſsè dixerit,illa fuit ꝓnũcia-
tio Principis antequã emanaret cōſtitutio,vnde hęc auť.ſumiť,quæ erat
iuſta tũc:hodie poſt hãc legem eſſet iniuſta.Teneo ergo opi.gl.ꝙ iura an
tiqua hodie ſunt correcta,vt in teſtamẽto reſciſſo per querelã,vel aliquo
quoquomodo ex cauſa exhęredationis legata,& fideicōmiſſa firma rema
nent.Hoc tenet gl.in multis locis quę ſ.dixi.¶ Expediti ſumus de con-
trarijs,circa verbũ exhæredationis.¶ Oppo.cōtra illud qđ diciť hic,cęte
ra firma manẽt.¶ Contra,ex teſtamẽto,ex quo nō aditur hęreditas, non
poſſunt deberi legata:vt l.ſi nemo.ff.de teſta.tute.& de regu.iur.l.ſi ne-
mo.Sol.Ibi loquitur quãdo teſtamẽtum vitiatur ex alia cã.quã ex cã ex-
hæredatiōis.vel ꝑteritionis.Ratio poteſt eſſe,qa qñ ex alia cauſa hęredi
tas nō aditur,ad alios peruenit hęreditas,pręter ſpem,& volũtatẽ defun
cti:ideo teſtator eos grauare nō cogitauit.Sed qñ irritať ex cauſa exhæ-
redatiōis,vel pręteritiōis,teſtator cogitauit grauare eum, quẽ exhęreda-
bat,vel pręteribat.in quãtũ poterat.Sicut em̃ eũ priuabat tota hęredita-
te,quę ſibi debebatur:ita pręſumit lex ꝙ multomagis voluerit eum eſſe
grauatum legatis:ideo legata cōfirmauit.¶ Oppo.ſ.de teſt.l.hac conſul-
tiſsima.§.ex impfecto.Sol.Ibi teſtm̃ erat ex alia ratione imperfectum,
videlicet ꝓpter defectum ſolẽnitatis:hic ex cã exhęredationis,vel pręe-
teritionis.¶ Expediti ſumus de cōtrarijs,veniamus ad quęſtiones.Primò
10 quæro:†hic dicitur ex cauſa præteritionis,vel exhæredationis.Quid eſt
exhęredare vel pręterire? Certè qđ ſit exhęredare,& qualiter poſſet in-
telligi,ſuprà dixi in primo cōtrarium. Pręterire verò quid ſit,de hoc eſt
opi.Nam Iac.de Are.dicit,ꝙ pręteritio eſt,nullã mẽtionẽ facere de filio.
& idẽ videť tenere glo.in l.iij.ſ.co.Ex hoc ſequiť,ꝙ ſi quis aliquẽ pręte-
rierit,cauſa ingratitudinis inſerta,vel ei aliqđ legauerit,ꝙ iſte diceret ex-
a hęredatus,nō pręterit⁹.Iſtud tenet Pet.& Cy.in d.l.iij.[a] Sed Mar.tenet
contrariũ,& dicit veritatẽ.Id enim probať ex tex.in l.maximũ.ibi:in in-
ſtitutione pręterijt &c.quaſi dicat.Ille præterit⁹ diciť,de quo in inſtitu-
tione nō eſt facta mentio.Pro hoc vř caſus j,de fideic.l.pe.& ff.de le.iij.l.
ij.Et hoc vult dicere tex.in corpore,prout nos accipimus pręteritionem,
pro ſpecie diſtincta in §.aliud quoq; capitulum. vbi diciť ꝙ exhæredare,
vel prӕterire,debet fieri cum cauſa.Et prædicta vera , prout nos accipi-
mus ꝑteritionẽ pro ſpecie diſtincta ab exhęredatiōe ſtricto modo ſum-
pta.Nam ſi tu acciperes exhæredationẽ largè,tunc talis præteritio vide-
reť exhæredatio,vt ſ.dixi in primo cōtrario,& probatur ſ.de teſt. milit.
11 l.ſi cum vel in vtero. ¶ †Quæro ſcđo,quomodo irritať teſtamentum ex
cauſa præteritionis,vel exhæredationis.In hoc fuit opi. quod qdã dicũt
hodie nō eſſe locũ querelæ.qđ hic non examino.Dixi in l.j.ff.de teſt.Te
nẽdo opi.glo.quòd hodie ſit locus querelæ: in quæſtione propoſita,dico
ſic.Quãdoq; quæritur de deſcẽdẽtib⁹ ꝑteritis,vel exhæredatis:quãdoq;
12 de aſcendentibus:qñque de collateralibus.¶ Circa primũ dic,† Aut fuit
exhæredatus,vel præteritus à patre,vel à linea paterna,auo paterno,&
ſimilib⁹ :aut à matre,vel à linea mřna.Si à pře,vel à linea přna:aut erat
in poteſtate:aut erat emancipat⁹:& tunc ſi in poteſtate,& fuit præterit⁹:
tũc eſt teſtamẽtũ nullũ ipſo iure.Pōt etiã petere cōtrata.vt l.maximum,
ſ.ꝓxi.& l.j.ſ.de bo.poſ.cōtratab.ſiue fuerit inſerta cã in ꝑteritione,ſiue
nō:& legata ꝑſtanť oībus,p hãc auť.qđ eſt verũ,
niſi cauſa præteritionis inſerta ꝓbata ab hærede
fuiſſet:qa tũc valet,nec rumpiť.Si verò fuit exhæ
redatus:tũc aut fuit inſerta cauſa legitima: & tũc
oportet eum venire per querelã.Et ſi cauſa proba
bitur per hæredẽ,omnino repellitur:vt in auť. de
hære.& fal.§.exhęredatos.Si verò nō ꝓbabitur:
tunc teſtamentũ reſcindetur quo ad inſtitutionẽ,
vt ſ.dixi.Si verò cauſa nō fuit inſerta: tũc pōt di-
cere nullum:vt in auť.vnde hęc ſumitur.§.aliud.
qa cauſæ incertio eſt de ſubſtantia:vt no.in l.j.ff.
a de teſt.& p doc.ſ.eo.l.j.& iiij.ff.e.Per querelã au
tẽ nō poſſet venire:qa nō habet locũ,vbi habet lo
cũ aliud remediũ,vt vidiſtis in l.maximũ vitium.
Per cōtratab.etiã puto ꝙ poſsit venire,licet ſit ex
hęredatus.qa nō eſt exhęredat⁹ ritè,vt l.nō puta-
b uit. §.nō quęuis.ff.de cōtrata. Si verò quęris [b] de
filio emãcipato:tunc aut fuit exhęredatus: & idẽ
quod in filio in poteſtate:quia aut fuit cum cauſa,
aut ſine,vt ſ.dixi. Si verò fuit pręteritus : & tunc
aut cum cauſa,aut ſine cauſa.Si ſine cauſa:tunc idẽ
quod in filio in poteſtate:quia poteſt dicere nul-
lum & venire per contratab.Aut fuit adiecta cau
ſa in præteritione:& tunc in hoc eſt differentia in
ter emancipatum & ſuum.nam ſuus dicit nullũ,
& poteſt venire per contra tab. emancipatus ve-
rò habet neceſſe venire per contra tabu.vt not.in
d.§.exhęredatos.ſ.in authẽ.de hęre. & fal.Secun
do caſu,quando præterito, vel exhæredatio ſit à
matre,vel a linea materna:tunc nulla differentia
eſt inter exhęredationẽ,& pręteritionẽ:cum pręe-
teritio ſit pro exhęredatione.Aut ergo eſt pręte-
ritus,vel exhęredatus cũ cauſa.& oportet eũ ve-
nire per querelã:vt inſtit.de exhęre.lib.§.mater.
Si verò ſine cauſa : tũc dicit nullum:quia cauſa eſt
de ſuſtantia exhęredationis,& pręteritionis,vt ſ.
dixi. Et pręedicta habent locum in filio iam na-
to.Nam in filio naſcituro non poteſt inſeri cauſa:
vt l.ſi quis in ſuo.§.legis.de inoffi.teſta. Ex præ-
dictis patet,ꝙ gl.quę eſt in §.aliud quoq; capitu-
lum.quę videtur illam legẽ intelligere ſolũ in ꝑ-
teritione materna,non dicit verum:quia habet lo
cũ etiã in pręteritione paterna,facta filio emanci
pato.Et hoc tenet Iaco.de Are.Quantũ ergo ad
modum rumpendi eſt differentia inter filiũ eman
cipatum,& ſuum:ſed quãtũ ad ꝑſtationẽ legato-
rum rupto teſtamẽto,nulla eſt differẽtia.Quę au
tem ſit ratio diuerſitatis in modo rumpẽdi inter
ſuum & emancipatũ, inter ꝑteritionem paternã
& maternam,dixi vobis in l.in ſuis.de lib.& poſt.
Sed cōtra ꝑdicta videť ſ.de inoffic. teſt.l.ſi mari-
tus.vbi ſuus pręteritus venit per querelam. Solu.
expone ibi, præteritus, id eſt exhęredatus:vt ibi
13 dicit glo.¶ †Circa ſecundũ,ſcilicet quando quæ- b
rimus de aſcẽdẽtibus pręteritis, vel exhęredatis,
Aut loquimur de matre,vř ei⁹ linea:aut de patre,
vel eius linea.Primo caſu,aut ꝑtereuntur:aut ex-
hęredantur ſine cauſa.& teſtamentum eſt nullũ:
qa deficit in ſubſtãtialib⁹,vt dixi ſ.Aut cũ cã: &
tũc ſiue exhęredenť, ſiue ꝑtereanť,idẽ eſt:qa ſem
per habẽt intẽtare q̃relam:qa eorum ꝑteritio ha-
betur pro exhęredatione:vt Inſti.de exhęre.lib.
§.mater.Licet ibi loquať in deſcẽdẽtibus præteri
tis:tñ idẽ eſt in aſcẽdẽtibus:vt ſ.de inoff.teſt.l.cũ
filiũ.& no.ff.de ĩoff.teſt.l.j.&c. ¶ Scđo caſu, qñ
quæris de patre,vel eius linea: tũc aut eſt ꝑterit⁹,
aut exhæredatus à filio emãcipato:tunc ſi ſine cã,
teſtm̃ eſt nullũ:qa defecit in ſubſtãtialib⁹,vt ſ.di
xi.Si cum cauſa,aut eſt præteritus:& habet con-
tra tab.vt ff.ſi quis à pa.fu.ma.l.j.Aut exhæreda-
tus:& habet querelã:vt ff.de inoff. teſt.l.j. & l.pa
ter filiũ.cũ ſi.Si verò loqueris de filio in poteſtate
cōſtituto:tũc aut teſtať extra caſtrenſe, vel quaſi
& teſtamẽtũ eſt ipſo iure nullũ:qa nō pōt teſtari:
vt l.pe.ſ.q teſt.fa.poſ.& l.qui in poteſtate.de te-
ſta.Si verò teſtať in caſtrẽſi vř quaſi, qđ pōt:tunc
gloſſ.variant.Nã qñq; dicunt, ꝙ tale teſtamẽtũ
nullo iudicio ſuppoſitũ eſt, nec poteſt irritari : vt
ſ.de inof.teſt.l.de inoffi. Alibi dicunt glo.ꝙ teſta
mentũ non rumpitur:ſed agitur ad legitimã con-

POMATES.
a ¶ Et Cyn.in l.iij. Iſta opi. probatur in l. ſi cum vel in vtero in fin.ſ.de teſtat.mili.

POMATES.
b ¶ Si verò quęris. Qñ pręteritio filij emancipati, hodie reddat teſtamentũ nullum, vide concor.p Alex.in cōſi. cxlij.col.ij.in j.volu. & in conſil. ciij. col.j.volu.iij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Et dicit nullũ. Adde vt hic per Alex. qui format quandã oppoſitionẽ. Sed quid ecõtra, an teſtator miles ſcienter filiũ prætericns quãdo teſtatur de caſtrenſibus, vel eum exhæredans faciat teſtamentũ ſubiacere q̃relæ. Cy. vt refert do. Alex. dicit ꝙ cõis opi. eſt ꝙ ſic. Tenet gl. in l.fi.ſ.de inoffi.teſta.& rubri.ff.ſi quis à pa.fu.ma.

✲ POMATES.

b ¶ Circa tertiũ. An autẽ iſto caſu deberẽtur legata rupto teſtamento per fratres ex diſpoſitiõe huius auť. Bar. videtur hic ſentire ꝙ ſi iunctis p̃cedentib⁹.& tenent hoc hic Cy. Bal.& Corne. Et facit ꝙ ſi debentur per filiũ, vt hic per oẽs, tantò magis p fratrẽ. Secũdò, quia ſemper vult ratio, q̃d eſt tm̃ iuſtũ pactũ.& cõſidera nũqd iſta auť. ſit correcta, vľ ſit limitatora iuris antiqui. cõtrarium tñ tenet hic Imol. ſed magis placet prima opinio.

c ¶ De fratre. Adde an hæc auť. locum habeat ſi frater per querelã inofficioſi reſcindat teſtm̃ fratris turpi pſona inſtituta, vt tũc legata cõſeruẽtur. Angel. in auť. vt cum de appel. ꝯcogno.§.fi. cõcludit ꝙ non: quia tex. in corpore nõ loquiť niſi de præteritiõe, vel ex hæredatiõe aſcẽdẽtiũ, vel deſcendentiũ: ergo in tranſuerſalib⁹ remanẽt incorrecta iura antiqua, volẽtia ꝙ reſciſſo teſtamento, quoad hæredes inſtituta legata non præſtentur. l.Papinianus.§.ſi ex cauſa.de inoffi.teſt.& l.filio præterito.& ex idẽtitate ratiõis vel maioritate, in correctorijs nõ fit extenſio ad aliũ caſum, iuxta no. in auth. quas actiões.ſ.de ſac.ſan.ec. Idẽ tenet do. Franc. de Rãp.& Imo. ĩ d.l.filio. Et cũ his trãſit Alex. Bal. verò in l.fratres.ſ.de inoff.teſt. tenet cõtra.& Sali. hic vide p eos quibus adde Paul. de Ca.cõſi.lxj. vbi refert vnũ dictum Gul. de Cu. de quo non fit mentio. & pòſt eum vide omnino Ang.conſi.cxxj.

dictiõe ex l.vt no.ſ.de epiſc.& cleri.auť.presbyteros.& l.cũ lege.c.tit.& ĩ auť.de ſan.epiſ.§.presbyteros. Alibi verò dicũt, ꝙ iura antiqua corrigantur in hoc, quod hodie teſtamentum filij ſuper caſtrẽſi, ſubiacet querelæ: vt no.ſ.de inof.teſt.l.fi.j. ad Tertul.auť.in teſtõ.ff.de inoffi.teſt.l.Papinianus.§.Papi.& ſi qs à pa.fu.ma.ſuper rub. Et hanc opi. tenet Iac. de Ra. q̃d mihi placet: qa tex.& in corpore huius auť. loquiť ĩ filioſa. in caſu quo põt teſtari: q̃d nõ eſt mihi in caſtrẽſi vel quaſi. Dic ergo, ꝙ aut filius in ptãte præterit, vľ exhæredat patrẽ, ſine cauſa: & teſtamentũ eſt nullũ: qa deficit in ſubſtãtialibus, vt dixi. Aut cũ cauſa: & tũc aut p̃terit, & ita dicit nullũ[a]. aut exhæredat, & habet querelã, vt ſ.dixi in filio præterito. & hoc quãtũ ad modũ rumpẽdi. Quãtũ autẽ ad præſtationẽ legatorũ, eſt idẽ in vno q̃d in alio: vt ꝓbať ex corpore vnde hoc ſumiť. ¶ Circa tertium[b] qñ q̃rimus
14 †de collateralibus: & tũc, aut de fratre[c], & ſorore, aut de vlteriorib⁹. Primo caſu, aut de vterinis: & tunc nullo modo admittũtur: vt l.fratres.ĩ princ.ſ.de inoff.teſt. Aut de cõſanguineis, vľ de vtrinq; cõiũctis: & tũc ſiue ſint præteriti, ſiue exhæredati, ſemper veniũt per querelã, duob⁹ cõcurrẽtibus ſcilicet ſi turpis pſona ſit inſtituta, & ceſſet cauſa ingratitudinis. quod dic vt dixi ĩ dicta l. fratres.
15 ¶ †Quæro, dicitur hic, irritũ eſt teſtamẽtum quo ad hæredis inſtitutionẽ. quid de inſtitutis[d] ex re certa, vtrũ remaneat valida, vľ vitietur? Rñ. quatenus inſtitutio ex re certa ſapit naturã inſtitutiõis vniuerſalis, ĩ eo quod habet ius accreſcẽdi vitiať: quaten⁹ ſapit naturã legatorũ, remanet firma. q̃d
16 dic vt dixi in l.quotieſ.ſ.de hære.inſti. ¶ †Quæro, quid de ſubſtitutiõe, an vitieť, vel remaneat firma? Per iſtã auť. dic aut loqueris de ſubſtitutiõe directa: & iſta põt eſſe duplex: qa qñq; per ſubſtitutionẽ ſucccediť defuncto, vt in vulgari. Et ita dico ꝙ irritať: quia ſi quis bene aduertit iſtã auť. & in corpore vnde ſumiť, intẽtio Imperatoris eſt irritare omnẽ actũ, p quẽ prohibeť ſucceſsio ab inteſtato: ſed ſubſtitutio vulgaris eſt huiuſmodi. ergo &c. Si verò quæris de ſubſtitutiõe[e], per quã nõ ſucccediť defuncto, ſed ei, cui facta eſt ſubſtitutio, vt in pupillari[f], & exẽplari: tenet gl. in d.l.j.§.fi.ff.de vulg.& pupil. q̃d illa cõſeruanť[g], nec irritanť p iſtã auť. Quã gl. puto verũ dicere, arg.ff.ad Treb.l.nã quod.§.ſi quis cõpulſus.& ff.de vulg.& pu.l.ij.§.planè licet Dy. dicat cõtra. Q̃d dic vt dixi plenè in d.l.j.de vulg.& pupi. Si verò loqueris de ſubſtitutiõe fideicõmiſſaria[h], & loquor de fideicõmiſſo vniuerſali: tũc dico ꝙ nõ irritať: ſed p hãc auť. cõfirmať, ſicut legata particularia. Hoc probať in corpore, vnde hęc auť. ſumiť. ibi: legata & fideicõmiſſa, &c. Pro hoc ff.ſi quis omiſ.cau.teſta.l.ſi ſeruũ.§.j.& glo. in l.ita tamẽ.§.quoties.ad Treb. vbi dixi de hoc. Per hãc eñ ſubſtitutionẽ, nõ impediť ſucceſsio ab inteſtato: ſuccedit eñ, li-
17 cet reſtituat. ¶ Sed circa hoc dubitať. Pone † ꝙ in ſubſtitutione rogatus eſt de reſtituẽdo, ſi deceſſerit ſine liberis, inſtitutione euacuata ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis: ita ꝙ tota hæreditas ptinet ad filiũ p̃teritũ, vel exhæredatũ, & onerať fideicõmiſſo, vt dixi, debebiťne dictũ fideicõmiſſum, [i]qñ ipſe fili⁹, ad quẽ deuenit hęreditas, deceſſerit ſine liberis: an verò qñ deceſſerit ille primò inſtitut⁹? Rñ. cũ talis cõditio[k] cohęreat pſonę ei⁹ q primò fuit inſtitutus: tũc fieret reſtitutio. cũ ille deceſſerit ſine liberis. arg. ĩ l.neceſſariò.§.fi.ď peri.& cõ.rei vẽ.& de iure do.l.cũ ĩ fundo.§.ꝙ ſi

d ¶ De inſtitutis ex re certa. do Alexã. dicit ꝙ communis opi. eſt illa, quã tenet Barto.

e ✲ POMATES. ¶ Quæris de ſubſtitutiõe. An per iſtam auť. conſeruetur ſubſtitutio pupillaris, vide Ro.conſi.cvj. aliàs lvj.col.vlt.& Alexã. xlvij.j.vol.col.ij.in fi. Ro.cõſi.xviij. adde etiam Bar. in l.j. in prin.& Alc.& Iaſ.ff.de vulga.& pupil. quid autem de ſubſtitutione exemplari, vide Ange, conſi.xcix.col.v.& vj.

f ✲ P.P A V.P. ¶ In pupillari. Quid autẽ de pupillari tacita, quæ cõtinetur in expreſſa vulgari, an cõſerueť in expreſſa auť. vide Fulgo. in quadã diſputatiõe. in iij. dubio.

mulier.& l.vſufructu.ſol.ma. Et eſt caſus expreſſus in l.peculiũ.§.ſi.ff.de lega.ij. licet ſit arg. cõtra in l.ſi vſusfruct⁹.ff.de vſufr. ſed de facili tibi bene apparebit ſol. ſi diligẽter aduertis. ¶ Quæro, di-
18 citur hic, †cætera nãq; firma pmanẽt. quid cõtinetur appellatione cæterorũ. Rñ ſubſtitutiones directæ, per quas nõ ſucccediť defuncto vt ſ.dixi. Itẽ fideicõmiſſum vniuerſale legata, & fideicõmiſſa particularia, libertates, & tutelę datiões, vt exp̃ſsè diciť in auť. vnde hęc ſumiť. Ex hoc apparet, ꝙ nõ eſt vera opi. Dy. quã ponit in l.j.ff.de vulg.& pupil. cùm dicit, ꝙ ea, quæ nõ poſſunt relinq, niſi in teſtamẽto, nõ remanent valida per iſtã auť. quod eſt falſum. Nã tutelæ datio debet fieri in teſtamẽto: vt l.j.de teſta.tute.& tamẽ remanet valida per iſtã auť. Itẽ ex hoc dico, ꝙ cõſtitutio executorum vltimæ volũtatis, remanet firma. Dico etiã ꝙ illud, quod eſt relictũ in vim modi, remanet firmũ, cùm vim legati obtineat: vt l.ſi.j.de his quæ ſub modo. Itẽ ea quæ relicta ſunt in vim cõditiõis, remanent in eodem ſtatu, in quo ante erãt, p iſtam auť. An aũt illud, quod cauſa [l]cõditionis implẽdæ debebat dari hæredi inſtituto, debeat dari filio p̃terito, vel exhæredato, ad quẽ trãsfertur hæreditas. Dic vt colligitur ex not. in l.is cui.ff.de condi.inde.& l.quod cõditionis.de dona.cau.mor.& l.
19 qui hæredi.§.j.de condi.& demon. Quæro † quid ſi aliquid erat legatũ filio pręterito, vel exhæredato, qui rũpit teſtamentũ, nunquid habebit legatũ. & ſuccedet cum alijs fratribus inſtitutis. Gl. mouet iſtud dubiũ in l.maximũ.ſ.proxi. do. Cy. poſuit ſup hac auť. Mar. Sil. diſputauit quæſtionẽ.& tenuit ꝙ tale legatum nõ debetur per iſtam auť. Hoc probat primò, quia nõ eſt veriſimile, ꝙ teſtator hoc voluerit. Præterea q iudiciũ defuncti impugnat indign⁹ eſt omni relicto facto in eo: vt ff.de inoffi.teſt.l.Papinian⁹.§.meminiſſe.& l.quæſitum.de acqui.hær.& l.poſt legatũ.ff.de his qui.vt indig. Præterea, aut primò exigit legatũ. & nõ põt poſtea teſtamẽtum impugnare: vt ſ.de inoffi.teſt.l.parẽtib⁹.& l.ſi.ĩ prin.ff.e. Aut petit poſtq̃ impugnauit, & nõ poteſt: quia indignus eſt eo, vt ſ.dixi. Præterea, abſurdũ eſſet, ꝙ exhæredat⁹, ſeu præteritus, haberet plus q̃ inſtitut⁹: vt dicitur in l.maximum.§.cũ enim. Nec obſt. iſta auť. quia verum eſt, ꝙ legata valent quantum ad extraneos, non tamen quãntum ad pręteritos, vel exhæredatos. Et ita de æquitate tenuit Mar. Sil. Cy. hic videtur tenere cõtrarium: & dicit quòd fuit opin. Hugo. per iſtã auť. nam iſta auť. facit valere legatum, & filius eſt capax legati, & alia concurrũt, ex quibus debet valere legatum, & deficiunt ea, quę vitiant. Non obſtat hic quòd filius eſt indign⁹ aliquid conſequi ex teſtamento: ſed hic nõ potuit iſta legata tanquam ex teſtamento, ſeu actiõe ex teſtamẽto conſequi, ſed condictione ex hac auť. Ita dicit ipſe. quod eſt falſum, vt j.dicam. Nõ obſtat ꝙ plus habet pręterit⁹, vel exhæredatus, &c. quia hęc abſurditas quandoq; toleratur: vt no. in d.l.maximum. Ego teneo opinio. Mar. Sil. per rationes ſuprà dictas, & maximè per illã: quia indignus eſt conſequi ex teſtamento, quod impugnabat. Cùm autem ex teſtamento agatur, vt j.dicã, pro hoc etiam videtur.ff.ſi qs omiſ.cau.teſtamẽ.l.ſi non ſolus.§.j. vbi legata quæ conſeruantur p tit, ſi quis omiſ.cau.teſtamen. non cõſeruantur ei qui nixus eſt teſtamentũ impugnare. Expreſsius videtur caſus ff.de leg.præſtã.l.filium.§.omnib⁹.
20 & iſtã opi. puto verã. ¶ †Quæro, qua actiõe pe-

g ✲ P.P A V.P. ¶ Conſeruanť. Sequtur Ant. de Bu.cõſil.xvij.añ mediũ.

h ✲ P.P A V.P. ¶ Fideicõmiſſaria. An autẽ debeatur fideicõmiſſum, antequã eueniat dies vel conditio vide Bar. in l.peculium.§.ſi.de lega.ij. Pau.cõſil.xix. in iij.col. Itẽ ꝙ conſeruẽtur fideicommiſſa per hanc auť. vide do. Anto.conſi.xv.ad fi. q ſequitur Bart. hic. Item de fideicommiſſo vniuerſali vide Ang.cõſi.xciij.incip. Pet. de vrbe. ad ſi. vbi etiã alia in materia. Itẽ de fideicõmiſſo vniuerſali, vide Ioã. de Ana.cõſ.ccviij. in vlt.col.& Bolo. poſtea in additio. vide Deciũ in conſi.lxxxv.col.ij.

i ¶ Fideicõmiſſum. Adde an fideicommiſſum vniuerſale cõſerueť p iſtã auť. iõ ꝙ filij ſuccedentes ab inteſtato rupto teſtõ, teneãtur fideicõmiſſum reſtituere. Cõis opi. eſt ꝙ ſic: vt p gl.& docto. in l.ita tñ.§.quoties.ff.ad treb.& gl. iũcto tex. in l.eã quã.j.de fideic. conſuluit Petr. de Anc.cõſi.cxliij. ĩci. p̃fatis noĩb⁹. Vide tñ Ang.cõſi.j. allegato clxxxiij. Et ꝙ fideicommiſſum vniuerſale cõſeruetur, tenuit Bal.cõſ.cix.iiij.vol. vbi dicit ꝙ ꝓ hoc eſt tex. ſingulr. not.& Iac. de Are. ĩ l.gñalr de fideic.li.§.ex teſtõ. tenuit ẽt Ro.cõſil.ſ.ꝓxi.alle.clxxxj.

k ✲ P.P A V.P. ¶ Talis cõditio. Vide do. Anto.conſi.ccv.col.vlt.ad ſi. dicit iſtud eẽ dubiũ.

l ¶ Cauſa conditionis implendæ. Salic. dicit ꝙ debet dari præteritio, à quo legatarius debet legatũ recipere. Pro hoc dicit eſſe text. apertum in l.is qui in poteſtate.§.j.de leg.præſtan.& idem tenet Imol. in d.l.filio præterito. per d.l.is qui. quam dicit ſingularem.

tantur

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tãtur legata ex iſto teſtamẽto rupto ex cauſa præ
teritionis, vel exhæredationis? Quidam dicũt, ex
a teſtamẽto: alij cõdictiõe[a] ex hac lege. Et iſta vt vi-
detis, fuit opi. Hug. & do. Cy. eã tenet. & glo. vlti.
hic tãgit. Quòd agaꝛ cõdictione ex hac lege, pro-
batur: quia quando id, quod per ſe eſt inutile, con
firmatur: agitur ex cõfirmante, non ex cõfirmato
vt ff. de iniuſ. teſt. l. poſthumus. §. fi. & ff. ad Tre-
bel. l. ſi quis priore. de hære. inſti. l. aſſe. cũ ſi. Et hoc
videbatur tenere Pe. Dy. & alij, vt Iaco. de Ra. di-
cunt ꝙ agitur ex teſtamento. hoc etiam tenebat
b Iac. But. & ego hoc puto[b] veriſsimum.[c] Pro hoc
c etiã videtur tex. in auꝛ. vnde hæc ſumitur: vbi di-
ciꝛ, tanquã nõ reſciſſum obtineat teſtamentũ. Ex
quo apertè vult, ꝙ teſtamentum ſit validum quo
ad legata, vt ſic nõ naſcatur actio ex l. propter te-
ſtamẽtum, ſed ex ipſo teſtamẽto lege corrobora-
to: vt l. obuenire. ff. de verb. ſigni. Simile videmus
in omnibus cõtractibus bonæ fidei, qui cõfirman
tur lege: vt l. legitima. ff. de pac. & tamẽ actio ori-
tur ex cõtractu, nõ tamẽ ex l. Pro hoc do tex. ex-
preſſum ff. de hæred. inſti. l. fin. Non obſtat quod
dictum eſt, ꝙ agitur ex confirmante, non ex con-
firmato: quia illę leges loquũtur quãdo cõfirma-
tum nõ poterat validari per ſe. Nam ſi quis nõ põt
decedere per ſe, duobus teſtamentis: ideo ſecundũ
teſtamentum non poteſt confirmare primum, vt
21 per ſe fiat validum ex ſecundo. ¶ † Et ex hoc colli
gitur determinatio quęſtionis. Dicit ſtatutum, ꝙ
teſtamẽta mandentur executioni, ſicut ſententiæ
diffinitiuæ. Modò petũtur legata, quæ remanent
firma, vigore hui⁹ auꝛ. Certè ſi illa peterenꝛ à præ
teritis cõdictione ex lege, nõ merenꝛ executionẽ:
ſecus ſi peterenꝛ actione ex teſtamento: quia tunc
merenꝛ executionẽ ex forma ſtatuti. Et ita deter-
minatum fuit per dominũ Thaddæum de Pepol.
Bononieñ. legum doctorem, qui in ſua iuuentute
d fuit valẽs homo in iure. ¶ Quęro, de clauſula[d] il-
la, ſi non valet iure teſtamenti de qua glo. quærit
hic. Et vt ſcitis de hoc, ego iam feci vnã repetitio-
nem in l. j. de iure codicil. Ideo breuiter tranſiens,
tangam ea quæ erũt neceſſaria ad expeditionem
22 gl. latius videbitis ibi. ¶ Quæro ergo, † quid ſi te-
ſtator dixit, ſi non valet iure teſtamẽti, valeat iure
codicillorum: an tunc petentur legata ex vigore
illorum verborum tanquã ab inteſtato: an petenꝛ
ex hac auꝛ. teſtamẽto rupto ex cauſa præteritionis
vel exhæredationis. Gl. hic nõ bene declarat, nec
do. Cy. Veritas eſt hęc. & not. ꝙ iſta verba, ſi non
valet iure teſtamẽti, intelliguntur: id eſt, quaten⁹
non valet iure teſtamenti, &c. probatur in l. Sti-
chum qui meus erit. ff. de leg. j. Cùm ergo illud va
leat quantum ad legata, quantũ ad inſtitutionem
non valeat: dico quòd quantum ad inſtitutionem
non valebit iure codicillorum: quãtum ad legata
23 remanent firma, per hanc auꝛ. ¶ Quæro, † vtrum
iſta clauſula, ſi non valet iure teſtamenti &c. ha-
beat locum rupto teſtamento per querelã. Gloſſ.
hic videtur dicere ꝙ non, per l. Titia. ff. de inoffic.
teſt. & de lega. iij. l. patronus. §. fi. quæ glo. dicit ve
rum, ſecundùm tempora antiqua, ſecundùm quæ
in querela rũpebat teſtamẽtũ, quæſito colore de-
mentiæ. Sed cũ hodie ille color nõ quæratur, vt ſ.
dixi, puto ꝙ illa clauſula operetur rupto teſtamen
24 to per querelam, &c. ¶ † Quæro. vtrũ illa clauſu-
la, ſi nõ valet iure teſtamẽti, habeat locũ rupto te-
ſtamẽto ex cauſa præteritionis. Gloſſ. hic videtur
tenere ꝙ nõ, ſed ſolùm habet locũ quando teſta-
mentum eſt nullum ex defectu ſolennitatis. & eſt
gloſſ. ſingu. hic: & eſt additio. quam gl. tenent o-
mnes docto. Sed videtur contra caſum l. ſi patro-
ni. §. fi. ff. ad Trebel. ſecundùm vnã lect. & l. ex ea
e ſcriptura. §. fi. ff. de teſta. Et hoc tenent oẽs doct.[e]
quando pręteritus eſt iam natus: ſed quando præ
teritus eſt poſthumus: tũc eſt neceſſe, ſcd̃m Dyn.
& alios, ꝙ dicatur, ſi nõ valet, vel valebit. Nã ſi di-
ceret, ſi non valet, tantùm: tunc rupto teſtamẽto
per natiuitatẽ poſthumi nullius eſſet effectus hęc
clauſula: quia certũ eſt, teſtamentũ valere, quũ te
ſtator moriꝛ, licet poſtea irritetꝛ: & ſic cõditio defi
ceret. ergo &c. vt l. ſi ita ſcripſiſſet. ff. de leg. ij. & l.
cũ ſtipulaꝛ. de ver. obl. ¶ Quid ſi diceret, ſi nõ va-
f let [f] iure codicillorũ &c. dic vt dixi in d. l. j. de iu-
25 re codic. ¶ † Quęro, an ex vigore iſtorũ verborũ,
ſi non valet &c. venientes ab inteſtato videantur
rogati ad reſtituendã hæreditatẽ hæredibus ſcri-
ptis. Gloſſ. hic videtur tenere ꝙ non. Contrariũ
eſt verũ: vt l. poſthumus. §. fi. de iniuſt. teſt. Cæte
ra hic, & alia infinita circa hanc clauſulam, dic vt
dixi in d. l. j. de iure codicil.

De poſthumis hæredibus inſtituendis, uel exhæredandis. Rubrica.

LEX I.

SI poſt. Natiuitate poſthumi
præteriti, teſtamentũ
rumpitur, & ex eo nihil debetur. h.
d. ¶ Opp. de authen. ex cauſa. ſ. tit.
j. vbi rupto teſtamento ex cauſa pręteritionis debentur legata. Sol. Quidã dicũt ꝙ hęc
corrigitur per illam. Alij dicunt ꝙ hic loquitur in
præteritione poſthumi: ibi in præteritione iam
g nati:[g] quod eſt valde fortè dubium. quod an ſit
verùm, dixi ibidem in auꝛ. ex cauſa.

SVMMARIVM.

1 ☞ Filius præteritus, tacẽdo ꝙ videatur approba
re teſtamentum.
2 Poſthumus præteritus, & quando iam natus, rum
pat teſtamentum.

LEX II.

VXoris. Abortiuus part⁹ teſta-
mentum nõ rumpit. ſe-
cus ſi naſcitur viuus, licet ſtatim deceſ
ſerit. h. d. Iſtud quod hic diciꝛ in prin.
de abortiuo, qualiter intelligaꝛ, videbitis in l. pro
xi. Ad iſtud autem, quod dicitur, ſi natus illico de
h cedat[h], teſtamentum rumpitur, nec confirmatur.
¶ Oppo. & videtur ꝙ teſtamentum confirmetur:
vt l. poſthumus. in prin. ff. de iniuſt. teſta. Sol. hęc
eſt veritas, quòd ibi poſthum⁹ fuit natus, & deceſ
ſit viuo teſtatore: vnde teſtamentum cõfirmatur
ex æquitate pretoria: & ex eo poterit peti bono-
rum poſſeſsio ſecundùm tab. hic verò eſt natus,
& deceſsit poſt mortem teſtatoris. Vnde nõ con-
firmatur neq; de iure ciuili, neq; de iure prætorio.
Ita debetis hoc intelligere. Vnde duæ ſolutio. q̃
ſunt hic in gloſſ. ſunt veræ ſimul iunctæ, vt vidi-
ſtis. & vide glo. Et ſic eſt vnus de caſibus, qui po-
nũtur in lege cõtraria, in quibus eſt neceſſaria bo
norũ poſ. ſecundũ tab. vt habuiſtis no. per gl. in l.
fi. ſ. vnde legi. & habuiſtis duos caſus. Aut decedit
viuo teſtatore: & confirmatur teſtamẽtum. Aut
poſt mortẽ: & tunc ſecus. ¶ Ad vtrũq; iſtorum
oppo. ꝙ ſi decedit viuo teſtatore, nõ confirmatur
teſtamentum: vt ff. eod. l. ſi filius qui in poteſtate.
Sol: Dicũt quidã illud ideo: quia præceſsit primũ
teſtamentum validum de iure ciuili. quod nõ pla
cet. Dic ergo ꝙ p̃cedens diſtinctio eſt vera in poſt
humo præterito. ſecus in filio iam nato præteri-
to, qui ſi decedat etiam viuo teſtatore, teſtamen-
tum non confirmatur: vt Inſtit. de exhære. lib. in
prin. Iſtam differẽtiam inter iam natum & poſt-
humum, tenet glo. in d. l. poſthum⁹. de iniuſt. teſt.
& l. ſi hæreditas. §. qui filiũ. de teſta. tute. & in l.
fi. §. pe. ff. de don. & in l. omnia. ff. de reg. iur. circa
fi. titu, licet contrariũ videaꝛ tenere gloſſ. & non
bene, in l. fi. de reg. Cato. niſi etiam intelligas, ſecũ
dũ quod ſtatim dicã. Cõtra iſtam diſtinctionem
videꝛ tex. in d. l. poſthumus. ver. idẽ &c. vbi tenet
idẽ in iam nato, quod in naſcituro, Sol. Dicũt qui
dam ꝙ ille §. idem &c. loquitur in caſu l. filio. eod.
tit. Et hoc videtur ibi ſentire gloſſ. Vltramonta-
i ni[i] dicunt, & melius, quod notandũ, ſi filius iam
natus præteritus decedit viuo teſtatore, aut in te
ſtamento illo erãt ſcripti veniẽtes ab inteſtato: &
tũc teſtamentũ cõfirmetur: vt ex eo poſsit peti ſe
cũdũ tab. de iure prætorio. Ita loquitur dict⁹ ver.
idem &c. Et ibi tex. hoc exprimit, ſi bene aduerta-

☙ P. P AV. P.
a ¶ Cõdictione. Magnã vtilitatẽ reſultantẽ ex hac inueſtigatione, vide per Ang. cõſi. clxxxij. incipi. Berta habẽs &c. in v. col.

☙ POMATES.
b ¶ Hoc puto. Etiam tenet Pet. de Anc. in conſil. cciij. in ij. dubio. vbi ponit pulchrè in materia huius auꝛ.

c ¶ Puto veriſsimũ. Adde ꝙ Alex. dicit etiã cõem concluſionẽ per tex. in d. §. ſiue igiꝛ. cũ ſequẽ. in ver. tanquã nõ reſciſſum. & per alias rõnes, de quibus hic per Bal. & Ang. cõſ. clxxxiij. ver. ſecundò reſtat igiꝛ. col. pe. & ſeq.

☙ P. P AV. P.
d ¶ Clauſula. Vide oĩno quæ habes ad Bar. ff. de iure codicillo.

☙ P. P AV. P.
e ¶ Oẽs docto. Sequitur Comẽ. conſilio ccxvj. incipiẽ. viſa copia. poſt prin. limitat tamẽ niſi ille qui eſſet inſtitutus elegiſſet viã teſtamẽti adeũdo: quia priuaꝛ via fideicommiſſi. l. fi. C. de codicil. vide ibi. Eſt tñ cõis ſnĩa contra Bar. In alio caſu vide Alexã. & Mod. hic, Alex. in conſi. ccxiiij. inci. diſcuſſis hæſitationibus in vi. col. Vide Ange. cõſil. cxij. incip. iſta quæſtio præſens habet duo pũcta. & in primo caſu cõtra glo. hic, vide etiã quæ habes ad Bart. in l. j. in v. q. ff. de iure codic.

☙ POMATES.
f ¶ Si non valet &c. Quid ſi ignoranter præterit pater, an habeat locũ clauſula codicillaris? Bar. tenet ꝙ non. Et ꝓ iſta opi. Bartol. hic Alexan. licet dicat hic cõem eſſe in cõtrariũ, tñ pro Bart. cõſuluit Aret. cõſi. ſuo vlt. ꝑ l. cũ acutiſsimi. de fideic. & l. cũ au⁹. ff. de cõdi. & demũ. Barba. in cõſi. lx. in ij. parte. Ange. in l. fin. ff. de iure codici. dicit ꝙ pro Barto. cõſuluit collegiũ Peru. Pau. in d. l. j. & ij. ſ. eod. & quodã cõſi. alle. per Alex.

g ¶ Iam nati. Adde Bald. cõſi. ccxxiiij. j. vol. & Pau. de Ca. cõſ. ccl. Sed de clauſula appoſita in teſtamẽto poſthumi præteriti, vide Bar. cõſi. cciij. incip. factũ tale eſt, cæcus. & conſ. ccx. inci. in Dei noĩe, oẽ quod aliàs cõſului, & auditores meos docui. & cõſi. ccxxxv. incip. Lap. Paul. de Ca. cõſi. lxviij. cum duob⁹ ſequẽtibus. per Bald. cõſ. xx. & cccxl. j. vol. ꝑ Ro. conſi. cxxij. vbi refert Bart. in conſil. inci. viſo teſtõ dñæ Luciæ. per Barba. cõſi. lxj. ij. vol. Angel. cõſi. x. & conſi. cviij. pleniſsimè.

☙ P. P AV. P.
h ¶ Illico decedat. Quis dicatur illico decedere, vide Bal. in c. j. §. j. in tit. Epiſcopũ vel Abbatẽ. Et an illico decedens habeaꝛ in cõſideratione ab excluſione alteri⁹, vel vt dicaꝛ impleta cõditio, vide quod dicit Barba. in c. j. co. xiij. de teſtamen.

i ¶ Vltramontani. Adde de materia iſta plenè ꝑ Alex. in l. poſthu. ſ. de cõtra tab. Sed quid ſi pater fecit donationẽ oĩm bonorũ, vel maioris partis, quia non habebat liberos poſtea ſuſcepit filios, qui mortui ſunt viuo ipſo donatore ian donatio recõualeſcat, q̃ fuerat reuocata, per l. ſi vnq̃. j. de reuoc. do. Bar. dicit ꝙ nõ quia nõ reperiꝛ iure cautũ, niſi in teſtamento, quod eſt magis fauorabile, q̃ cõtract⁹. l. in teſtamẽtis. de reg. iu. Et ſic debemus ſtare regl̃æ, q̃ d̃ ab initio. de re. iu. Bal. verò in l. j. ſ. de inoffi. do. dicit, ꝙ ſi ſciuit eũ mortuũ, & po-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tuit aliter diſponere,& nō diſpoſuit, recōualeſcat:quaſi videatur voluiſ-
ſe decedere cū eadē donatione. Si aūt ſciuit,ſed interim effectus furioſus,
& non potuit diſponere de iure,aut nō habuit tps. & ſic nō potuit diſpo-
nere de facto:& tūc procedit opi. Bart. & cū iſta opi. tranſit Pau.de Caſt.
hic. Tu dic,ꝙ Bal.cōſi.ccccxj.li.ij.tenet ſimpliciter ꝙ ſi poſthumus dece
dat viuo teſtatore,
ꝙ donatio irrita
non reconualeſcat,
& ad materiam hu
ius legis vide Bald.
cōſil.cix.iiij. vol.&
melius conſil.cccc-
vij.lib.ij.

a ¶Quod certatum.
Adde quod Paul.
de Ca. dicit, ꝙ licet
poſthumus naſca-
tur viuus, tñ certū
ſit,ipſum non poſ-
ſe viuere:puta quia
natus ſexto menſe,
nec tetigit de ſepti
mo, ꝙ ſi poſtea mo
riatur,ꝙ non rum-
pit, per l. ſeptimo
menſe. Nam paria
ſunt naſci viuum,
& viuere non poſ-
ſe. Et cùm q.de fa-
cto fuiſſet in ciuita
te dicit ꝙ contra-
rium allegatū fuit
dictum Ange. hic,
ꝙ imò rumperetur,
& dicit ſe non inue
niſſe. Verum eſt,ꝙ
Ange.hic nō dicit,
ſed in l. pe.de im-
pu. & alijs ſubſtit.
Idē voluit Bald.de
nato in octauo mē
ſe, qui ſimiliter vi-
uere non poteſt, vt
rumpat teſtamen-
tū : quia ſufficit ꝙ
viuat momēto, eiꝰ
conſil.cxiij. inci. ad
intelligendū. iij. vo
lu. & idem voluit
ipſe Bal. cōſil.cccc-
vij.in fi.vol.ij.

b ¶Cogitaſſet. Addē
quod Pet.de Anc.
conſilio ccxx. dicit
hūc textum facere
ad deciſionem q.in
qua conſuluit, ꝙ ſi
teſtator legauerit
vxori cētum,ſi nu-
bat intra certū tē-
pus, puta hinc ad
paſcha, & teſtator
tātū ſuperuiuat ꝙ
mulier nubere non
potuit, ꝙ debet ha
bere legatum :quia
ſi interrogatus fuiſſet teſtator de hoc caſu,ſimiliter reſpondiſſet.

c ¶Econtra. Adde ꝙ Salic.quærit,vt refert do. Alex. ꝙ ſi teſtator inſti-
tuit ventrem vxoris ſuæ,ſi maſculū pariat,& addat, ſi in pupillari ætate
deceſſerit,ſubſtituit Caium.ſi verò pareret filiā,& certum quid reliquit,
mortuo teſtatore vxor pregnans moriatur, & exſecto ventre puer maſ-
culus extrahaꝭ, q poſt aliquos menſes moritur,an ſubſtitutus admitteꝭ.
Breuiter decidit ꝙ ſic,ſecutus Bal.in quodā conſi.ſed nullus alleg.vbi ſit.
Ego inueni Bal.conſi.cvij.iij.vol.inc.In Chriſti nomine,verba teſtamen
ti,vbi dicit hæc formalia verba.falſum eſt dicere ꝙ illa peperit,quæ ante
partum deceſsit:vt ff.de verb.ſig.l.anniculus.§.falſum. In cōtrariū eſt ve
ritas,ꝙ peperiſſe diciꝭ,q̄ in puerperio deceſsit:vt ff.de ſta.ho.l. Arethuſa.
cū ſeq. Super hoc caſu dubitant aduocati Lucanæ ciuitatis. Ego aliàs cō
ſului,ꝙ dicta ſuſtitutio vēdicat ſibi locū,& conſiliū meū eſt ipſa veritas,
nō obſtantibus quibuſcūq; opi.cōtrarijs,quia friuolæ ſunt. Et cōſideran-
dum eſt,ꝙ qñ teſtator dixit,inſtituo vētrē, ille, qui eſt in ventre inſtitu
tus eſt, ſiue naſcaꝭ viua matre, ſiue ex vtero excidaꝭ. Nā cū teſtator dicit
ventrē,pfecta eſt oratio,& quicqd adiungiꝭ,quędā demōſtratio eſt, quę
nō habet vitiare:licet per aliū modū demonſtratū,rei demonſtratæ verā
notitiā habeamus. Iſte eſt caſus ff.de lib. & poſthu.l. Titius.§. Lucius. Se
cundò hoc probaꝭ:
qa interdū fit men
tio de patru reſpe-
ctu viri generantis,
interdum reſpectu
mulieris concipiē-
tis. Primo caſu ve-
riſsimū eſt dicere
ꝙ ex ſemine patris
ptꝰ ꝓductꝰ eſt: vñ
ſiue vxor decedat
in puerperio, ſiue
poſt,ptꝰ ille eo mō
deſcēdit à patre, tā
naturaliter, quàm
quo ad affectionē
paternam: vt ff.de
inoffi.teſt.l.poſt-
humus.& l. qđ di-
citur.eo.tit. Si verò
referaꝭ ad matrem,
tūc aut ipſa mater
profert ſermonem.
aut quidā tertiꝰ de
ipſo. Primo caſu di
citur peperiſſe, li-
cet exſecto ventre
puer viderit ſolem:
vt C.de inoffi.teſt.
l.iij. Et eſt ratio na
turalis : qa eadē eſt
affectio ſcđm natu
rā,& idē teſtādi cō
ſiliū & neceſsitas,
vt teſtamentū non
rūpaꝭ:vt hac l. Ter
tia ratio eſt, cū tra-
ctatur de cōmodo
poſthumi, & in eiꝰ
fauore habetur pro
iā nato, etiā dū eſt
in vtero quo ad cō
ſequēdū inſtitutio
nis effectū, maxi-
mè propter fauorē
teſtamēti: vt no.ff.
de lib. & poſth. l. ſi
à primò hærede. l.
Galius.§.inſtituēs.
& ſic iuris benigni
tate, primò ille fin-
gi ī natus ꝙ mater
deceſſerit. Hoc te-
net exp̄ſsè. Odofr.
in d. l. auunculus.
§.falſum.ſuper ver
bo,extractus. dicit
Odof.i.ſectꝰ,& ex
tractus de vētre. &
filiꝰ ꝓ iā nato hr:
vt ff.de inof. teſt.l.
poſthumꝰ. Odof.ī lec.ſua,quā ego habeo,& ſi expedit mittā,tñ mihi alle
gāti auꝭ.doc.debet credi. & cū ſimꝰ in filio, q hr ꝓ iā nato, manifeſtè cō-
cluditur ex hoc eū inſtitutū eſſe,& cōnexè ſequiꝭ ꝙ iſtitutio valeat. Nō
obſt.§.falſum.in tex.qa ille §.debet intelligi in extraneo,nō ī filio. Ver
bi gratia:q teſtator relinqueret matri,vł amico ſuo, ſub eadē cōditione,
ſed qñ inſtituit filiū,nō habet locū ille §.p̄terea.ibi teſtator nō diſpoſuit
circa vterū:hęc ſic,hęc eiuſdē Bal.verba formalia,& notāda maximè ī fi.

d POMATES. ¶Cū debitū. Et materiā huiꝰ legis, vide Pau.de Ca.
cōſi.cxx,cū præcedē,adde duas cautelas,qbus iudicaꝭ hæres ad adeundū,
vt per Cepol.in cautelis ſuis char.xxij.col.iiij.in fin. Iſte tex,eſt ſing.ſe-
cundū Matheſ.no,xxxv.incip.not.qđ & hæres in iiij.& vide Imo. cōſi.
viij.vide Alex.conſi.lxxj.in col.ij.vol.ij.& lxxxix.colū.j.eo.vol,& Soc.
cōſil.lxxxix.colū.iij.vbi etiā loquitur in recipien.creditū hæreditarium.

e P. P A V. P. ¶Qui ſoluit debitum. Vide Matheſ.not.xxxiij.

---

tur.aut erant inſtituti extranei:& tunc ſecus. Ita
loquitur Inſt.de exhę.lib.in prin. ¶Ad aliud mē
brum,quando filius decedit poſt mortē teſtato-
ris,& ſic ad caſum huius .l op.de l.filio præterito.
ff.de iniuſt.teſt.Sol. Ibi loquitur in iam nato:hic
in poſthumo præterito, Ita dicit gl.hoc nihil eſt
dicere:quia facilius confirmaꝭ,qñ præteritur poſt
humus.ꝙ qñ præteritur iam natus, vt dixi ſ. Vn
de dicit gl.hic de rigore,ibi de æquitate. Innuit er
go ꝙ hæc lex corrigatur per illā,cum æquitas ſcri
pta præferatur rigori:vt l.j.ſ.de leg.quod non eſt
verùm. Dico ergo,& ita tenent doct.noſtri Citra
montani,& hæc eſt veritas,ꝙ ibi loquitur in filio
præterito,qui vixit tāto tēpore,ꝙ habuit poteſta
tem approbādi, vel reprobandi teſtm̄ : vnde non
improbādo approbare videtur, vt ibi : hic loquiꝭ
in eo,qui ſtatim deceſsit.vt expreſsè dicit tex.vñ
in eo non poteſt cadere probatio : & iſta eſt veri-
1 tas. Supponit iſta ſolutio † ꝙ filius præteritus tacē
do approbat teſtm̄. Docto. Vltramon. tenēt con
trarium p l.j.in fi.ff.ſi quis omiſ.cau.te. & in hoc
reſidet d.Cy. Ia.nō examinabat. Ego teneo opi.
gloſ.noſtræ,& dico ꝙ tacēdo teſtm̄ approbet. &
dico ꝙ cùm teſtm̄ illud confirmetur de æquitate
prætoria,vt d.l.filio ꝙ ſi filius tacet p annū,& ſic
tanto tempore,quo excluderetur à bon.poſſ.quæ
competit de iure pretorio :videtur approbare te-
ſtamētum. Idē eſt in l.ſi impubes.§.fi.ff.ad Carb.
vbi eſt tex.rotundus,cum gl.nec poteſt aliter in-
telligi,vt ibi dixi vobis. ¶Ex his ergo debes di-
2 ſtinguere † per teipſum. Aut præteritus decedit
viuo teſtatore,aut eo mortuo, Si eo viuo: aut fuit
poſthumus præteritus,aut iam natus, & ſi iam na
tus,aut erant inſtituti venientes ab inteſtato,aut
alij. Secūdo caſu,qñ decedit teſtatore mortuo:aut
decedit ſtatim, ita ꝙ non habuit tps ad proban-
dum,vel ad probandum teſtm̄: aut ex interuallo.
Si ex interuallo: aut expreſsè approbauit,aut ta-
cuit: & ſi tacuit, aut poſt annum,aut poſt minus
tempus, vt ex prædictis patet. Tene menti hanc
materiam,quia eſt difficilis,& quotidiana.

SVMMARIVM.

1 Perfectè non natus efficitur Chriſtianus, ſi
aliquod membrum baptizetur.

LEX III.

a Quod certatum. [a] Si poſt
humus naſcitur viuus, licet poſtea ſta
tim decedat rūpit teſtm̄:ſecꝰ ſi naſciꝭ mortuꝰ. h.d.
¶No.tex.ibi:perfectè natus &c. Item quia dicit.
totus &c.quia nil aliud addit hęc lex,præceden-
1 ti. Et Canoniſtæ hoc † ponunt in tit.de baptiſ.&
dicunt quòd ſufficit quòd aliquod membrum ba
ptizetur,vt ſit Chriſtianus.

Quidam. Duas lec.habet. Bre
uiter dicit. Inſtitu-
1 tio facta de poſthumo in vnū caſum,
2 porrigiꝭ ad aliū,ad quē teſtator veriſi
b militer ꝓuidiſſet,ſi de eo cogitaſſet. [b] hoc dicit,ſe-
cundúm vnā lec.vel aliter: Verba ambigua inter
pretantur vt teſtamentū non rūpatur.h.d. ¶Op.
de l.cōmodiſsime.de lib.& poſthu. Sol.prima eſt,
ꝙ hic teſtator voluit eos eſſe hæredes, ſiue naſce-
rētur ī vita, ſiue poſt mortē ibi voluit eos eſſe hæ
redes in vnū caſum tantū. Sol. Placet,& hæc con-
iectura ſumitur ex eo,quod dixi vobis ponēdo ca
ſum ſi teſtator infirmus putans ſe non poſſe eua-
dere,protulit iſta verba. Alij dicunt ꝙ illa corrigi
c tur per iſtam. Alij dicunt econtra, [c] vt hic in glo.

De iure deliberandi, & de adeunda hæreditate, uel acquirenda. Rubrica.

¶Dictū eſt ſ.de teſtamentis, & de inſtitutioni-
bus,& ſubſtitutiōibus: verùm quia ex his acqui-
ritur hæreditas,& in acquiſitione hæreditatis p̄ce
dit deliberatio. Ideo primò præmittit in rubr.de
iure delibe.poſt deliberationē ſequitur aditio, vł
acquiſitio hæreditatis:ideo annectit ī rubrica de
adeūda,& acquirēda hæreditate. Qñq; ſequiꝭ re-
pudiatio hæreditatis: ideo in ſequēti titulo ponit
de repudiāda hæreditate. ¶Quærit glo.quare hic
dicit,de adeūda,& acquirenda hæreditate. Rñdet
gl.ꝙ hoc verbū acquirere,eſt magis generale : qa
pertinet ad ſuos,& ad extraneos.

LEX I.

Si à patre. Qui nō poteſt
eſſe hæres, ni
ſi de iure præterito,per actū ex-
traiudiciariū nō videtur hæredi-
tatem agnoſcere. h.d. ¶Opp.de
l. Iulianus.aliàs īcipit,ſi pupillus.
§.ſi ſeruū.ff.eo. Sol. Hic loquitur de filia emācipa
ta:ibi de filio in ptāte. Ratio huius eſt euidēs.nā
emancipata iſto tpe nō vocabaꝭ,niſi de iure præ
torio:& ideo p actū extraiudiciariū nō inducebaꝭ
agnitio:ſed filiꝰ in poteſtate venit de iure ciuili:
& ideo nuda volūtate hæres efficitur: vt j.e.l. po
tuit.& l.ſi auia. Vide hodie cùm per iura Authē
ticorū ſit oblata differētia emancipationis,& pa
triæ poteſtatis,& quilibet ſuccedat de iure ciuili:
p iſtū actū extraiudiciariū, de quo lex loquitur,
induceret additio. ¶Op.de l. Iuli.aliàs, ſi pupillꝰ.
§.fi.ff.e. Gl.dat duas ſol. Tu tene vltimā:qa ibi lo
quiꝭ de eo,qui prius abſtinuerat. Vel aliter ſcđm
Dy.ibi filius nō manumiſit ſeruū hæreditariū,ſed
propriū emptū de caſtrenſi peculio,quē manumit
tendo nō videtur ſe immiſcere:quia poteſt fieri ci
tra ius & nomē hęredis.

LEX II.

d Cum debitum. [d] Qui ali
quid fa-
cit vt hæres, videꝭ hæreditatē adire.h.
e d.vel aliter. Qui ſoluit debitū [e] hæredi
tariū,ſimpliciter videtur adire.h.d. ¶No.quòd đ
hoc ſemper interrogo ruſticos,&c.

SVMMARIVM.

1 Filius pōt hæreditatem adire, clauſis tabulis.
2 Exiſtentia ſui hæredis operaꝭ trāſmiſsionē hære
ditatis paternæ,etiam nō agnitæ,ad quoſcunque.

P. P A V. P.
a ¶ Si fratris. Hanc leg. repetit Frāc. de Arretio. Et repetit etiam do. Franc. de Plumbino.
b ¶ Opp. ij. vide Bar. in conſi. xcij. incip. homo Accurſuli. Andr. Barba.

P. P A V. P.
c ¶ Potuit. Quid aūt ſi tutor poſsidet bona ſine expreſſa aditione, vide Barba. conſil. v. vol. iij.
c ¶ Potuit. Vide Io. de Imo. in conſilio xcix. vbi conſuluit ꝙ tutor poteſt adire hęreditatem pro pupillo, antequā cōficiat inuentarium. And. Barba. Et tu pro intellectu huius l. vide glo. in l. pupillus. ff. de acq. hæred. quæ dicit ꝙ non ſolum habet locum, ſi pupillus eſt inſtitutus, ſed etiam ſeruus eius. Cōtrarium tamen dicit Imol. ibi eſſe de iure verius, & reputat notabile pro limitatione huiꝰ l.
d ¶ Pupillus poſsit. Adde tu, & vide do. Alexā. in l. bonorū. §. qui admit. ponentē quatuor pulchras limitationes. Et vide tex. in l. cum in vna. §. fin. ff. de app. & ibi glo. vbi pupillus poteſt adire cum authoritate curatoris.

LEX III.

Si fratris. [a] Hęc eſt ſubtilis lex: Filius in poteſtate hę
reditatem patris non agnitam tranſ-
mittit ad quoſcunq; : ſecus in emācipa
to. hoc dicit ſecūdum verā lec. ſecūdum lec. Gl. dicit ali-
ter. Hæreditas adita ꝑ filiū trāſmittiť: ſecus ſi non
fuit adita. hoc dicit ſecūdum lec. gl. licet nō bene. Di-
uiditur in partes duas. Prima loquiť in filio in po
teſtate. Secūda in filio emācipato. Vel ſecūdū gl.
prima loquitur hæreditate adita: ſecūda hæredita
te non adita. Secunda ibi: quod ſi cum iuris ſui.
¶ Oppo. ff. de iur. & fac. igno. l. j. §. fi. Sol. Speciale
1 † eſt in filio in poteſtate, qui etiam clauſis tabulis
poteſt adire, ſi eſt hæres ex parte ſecūdum iura anti-
qua. Hodie verò indiſtinctè eſt verū: vt j. de ca-
du. tol. §. cum igiť. & in §. in nouiſsimo. ¶ Oppo.
b ſecūdo [b] hæreditas nō adita nō trāſmittiť: vt l. j. §.
in nouiſsimo. de cadu. tol. & j. eo. l. quoniam. Sed hic in
prin. nō præſupponitur hæreditas adita. Huiꝰ ti-
more dicit glo. quòd ſpeciale eſt in filijs ſuis, qui
hæreditatem aſcendentium, trāſmittunt ad hære
des poſteriores. vide glo. Iſta ſolu. diſplicet. pro-
pter multa. Primo, quia præſupponit ꝙ iſte filius
decedēs habebat poſteros. quod eſt diuinare. Præ
terea, eſt falſum: quia ſi haberet poſteros, ſiue eſſet
emancipatus, ſiue non, iſte frater excluderetur, eo
ꝙ iſti poſteri ſuccederent auo ſuo fratre excluſo.
quod eſt contra finē noſtræ legis. Præterea, ſecun
dùm hoc, hæc ratio eſſet: quia poſteros habebat:
ſed hæc lec. expreſsè dicit. ꝙ hoc ideo eſt, quia erat
in poteſtate. nā ſiue haberet poſteros, ſiue non, di
ſtingue ſit in poteſtate ſuꝰ, vel nō, hæreditas aſcē
dentis tranſmitteretur: vt j. de his qui ante aper.
tab. l. j. Sol. glo. alio modo ꝙ hic in primo caſu hu-
ius l. adiuerat hæreditatē. quod eſt verū, dicit glo.
quā vide. Imò iſtud eſt oīno falſum: quia ſi poni-
mus hæreditatem aditam, nulla eſt differētia ſit
in poteſtate, ſiue emancipatus, quā hæc lex no. fa
2 cit. Eſt ergo hic ratio, quia erat de ſuis, † & exiſtē-
tia ſui hæredis operatur tranſmiſsionē hæredita
tis paternæ, etiā non agnitæ ad quoſcūq;. Hic eſt
caſus hic. licet glo. dicat cōtrarium in l. ſi infanti.
§. j. j. eo. & malè vt ibi dicā. ¶ Sed cōtra hoc opp.
quando quis habet cohæredē exiſtenti, & ſui hæ
redis nihil operatur: vt l. apud. §. idē Iulianus. ff.
ad Treb. ſed hic habebat cohæredē, cū dicat text.
ſiue ex aſſe ſiue ex parte. ergo &c. Sol. In his, quę
dependent ex teſtamēto exiſtētia ſui hæredis, nō
habet locum, quādo quis habet cohæredem ex-
traneum: vt l. contraria, & quod not. per Dyn.
ſed in his: quæ veniunt extra teſtamentum, vt eſt
tranſmittere hæreditatem, datio cohæredis non
impedit exiſtentiā ſui hæredis, & eius effectum.
hic eſt caſus in hac lege noſtra.

Filiofami. Sufficit matrē volente filio adire, vt
inducatur ſolennis aditio. h. d. ¶ Quæ
fuit ratio dubitādi in hac lege. Poteſt
eſſe duplex. Primò, quia in hæreditate quærenda
per filiū, debet pręcedere iuſſus, & ſequi aditio: quod
nō probaťin caſu huius l. ſed per hāc legē præſu-
mitur: & ideo dicit ſatisfactū videre: quaſi dicat,
pręſumiť ꝙ iuſſus pręceſſerat, & aditio ſit ſecuta:
vt l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acq. hære. & l.
ſi filius. ſ. de peti. hæredit. & l. qui in aliena. poſt
princ. ff. de acqui. hære. Vel potes dicere ꝙ ratio
dubitādi erat, quia hæreditas nō poteſt adiri per
filium: vt l. Paulus, aliàs, per procuratorē. ff. eo.
ergo videbatur ꝙ filiꝰ nō potuiſſet adire per pro-
curatorem. quod remouetur hac l. Nō obſt. l. Pau
lus. quia ibi loquitur in his, qui nunda voluntate
poſſunt adire: vnde conſtituendo procuratorem
ad adeundum, videntur adire. Sed filius ſecūdùm
iſta tempora non poteſt adire nuda voluntate:
niſi pręcedat iuſſus patris: ideo ad hoc poteſt con
ſtituere procuratorem, vt hic videbitis.

SVMMARIVM.

1 ☞ Voluntas pupilli requiritur, quādo tutor hæ
reditatē adijt: & quādo ſola voluntas abſq; actu.
2 Tutor ſolus adit pro infante.
Si tutor in inuentario bonorum infantis, aſſerat
ſe inueniſſe in bonis ius petendi hæreditatem, ex
hoc inducitur aditio.
3 Tutor ſolus pro pupillo quærit bonorum poſſ.
non tamen hæreditatem.
4 Pupillus infans poteſt adire tutore authore.
5 Gerere pro hærede idē eſt, quod gerere pro dño.
6 Pupillus ſolus adire non poteſt, nec cum autho-
ritate curatoris.

c Potuit. [c] Pupillus poteſt adire hęreditatē tutore autho
re: nō tutor ſolꝰ ſine pupillo. h. d. Vos
habetis hic tres glo. Arbitror ꝙ prima
glo. fuerit noua: quia continet de alijs quæ conti-
nentur in alijs antiquis: ideo recitabo primò glo.
antiquas &, quod poſtea plꝰ eſt, etiā nouas. ¶ Opp.
1 de l. pupillꝰ. ff. eo. Solu. † Fateor ꝙ volūtas pupil
li eſt neceſſaria, vt hic diciť, licet nō rectè intelli-
gat quo iure deferatur ſibi ex teſtamento, vel ab
inteſtato, vel quo alio iure. Nam defectus intelle
ctus ipſius ſuppletur ꝑ authoritatē tutoris. ¶ Itē
oppo. hic dicitur, actus & voluntas ſufficit. Con-
tra: imò ſola voluntas ſufficit: vt l. pro hærede. in
prin. ff. eo. Glo. dicit, & bene, ꝙ ſi quidē incipias à
primo, ſcilicet ab actu, eſt neceſſaria voluntas, &
actus. Si incipias à voluntate, actus nō requiritur.
Ita videtur tenere gl. in l. cōtraria. & iſtud tenēt
docto. Moder. & eſt veritas. Alij dicebant vtrūq;
requiri, quod huic gl. non placet: licet hoc videa-
2 tur innuere: vt l. mutuū. ff. eo. ¶ Oppo. † & videť,
quòd tutor ſolus poſsit adire. j. eodem. l. ſi infan-
ti. §. j. Sol. ibi loquitur in infante: & hæc eſt veri-
tas. & ideo hoc anno cùm deceſsiſſet quædam fi-
lia infans, & quærebatur vtrum agnouiſſet hære
ditatem maternā: ego feci videri inuentariū factū
à tutoribus infantis, in quo ipſi aſſerebant ſe inue
niſſe in bonis infantis ius petenti hæreditatē ma
ternā. Ego dixi quòd ex hoc inducebatur aditio
hæreditatis: quia tutor ſolus habet hoc poſſe pro
infante: ſecus ſi eſſet pupillus, vt hic vides. ¶ Op-
poni. ff. de bo. poſſeſ. l. ſi pupillo tutor. & l. tutor.
Solu. Dicit glo. hic, in vlti. gloſſ. & etiam in j. glo.
3 † noua, aliud in bonorum poſſeſsione, quā poteſt
quærere ſolus tutor: aliud in hęreditate, vt hic. &
iſtud eſt verum: licet glo. videatur dicere contra-
rium in l. bonorum. ſ. qui admit. ad bon. poſſeſ. &
ibi dixi vobis. ¶ Vlterius contra prædicta oppo.
ff. ad Treb. l. ſed nec ipſi. Sol. Aliud in Trebellia-
nica reſtitutione, quam in bono. poſ. ita dicit glo.
4 vlti. hic, & etiam glo. j. noua. ¶ Circa † legem no-
ſtram quærit gloſſ. primò quid ſi pupillus infans
adijt tutore authore, vtrū ſufficiat. Certè ſic. Ca-
ſus eſt in l. ſeruo inuito. §. ſi pupillo. ff. ad Trebel.
5 ſed quidam contra. ¶ Quærit glo. quid † eſt dictū,
gerere pro hærede. Reſpondeo, idem eſt quod ge
rere pro domino. nam hæres idem eſt dicere quod
dominus: vt inſtit. de hære. quali. & diffe. §. fina.
6 ¶ Quæro vtrū † pupillus poſsit [d] adire ſolus, ſine
d tutore, hæreditatem. Glo. dicit quòd non, & be-
ne: vt Inſtit. de authori. tuto. §. neq;. ¶ Quæro,
vtrum pupillus poſsit adire cum authoritate cu-
ratoris. Glo. dicit quòd non, & bene: vt l. cùm in
vna. §. tutor. ff. de appella. Secus in adulto: vt ſ. de
adminiſt. tuto. l. cùm quidam.

e Si auia. [e] Solo animo aditur hæ-
reditas, & ſufficit animū
ex voluntate oſtendi. hoc dicit. ¶ No.
ꝙ hæreditas poteſt adiri ſolo animo.
¶ Nota quòd ſufficit animum declaratum eſſe in
vltima voluntate. Et nota bene: quia millies feci
hoc fieri tempore mortalitatis.

f Quoniam. [f] Hæreditas extra
neorum nō adita,
non tranſmittitur. h. d. ¶ Nota quod
dixi in ſummario. ¶ Not. quod hic di-
cit, aliquid hæreditatis. ex quo potes colligere, ꝙ
hæres inſtitutꝰ ex re certa, illud ius hæreditatis,
quod eſt ī illa inſtitutiōe nō trāſmittit, niſi agno
uerit. quod dic vt dixi in l. quoties. ſ. de hære. inſti.

P. P A V. P.
e ¶ Si auia. Circa regulā huius legis ꝙ relinquens aliquid in vltima voluntate de hęreditate ſibi delata, dicať adire, vide oīno Ang. conſi. lxvj. incipiē. duo fuerūt fratres. vbi ponit an idē ſit ſi talis res legata eſſet communis. Et concludit ꝙ non.

POMATES.
f ¶ Quoniam regula iſtius text. fallit ſi fuerit impeditus adire. l. vētre. ff. de acqui. hęre. l. illud. §. fi. de bo. poſ. contra tab. & alias fallentias ponit Ang. in repet. l. qui ſe patris. C. vnde lib. & vide Alex. conſilio cxxj. col. iij. volu. j. & Capra. in ij. principali dubio. & Alexan. xxviij. ad fi. volu. ij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Licet. Adde quod Ioan. de Imol. in conſil. lxxx. de iſta præſcriptio- Andreas Barba.

a ¶Licet. Adde quod Bal. quærit, an ſi filia erat inſtituta à matre, & ſtetit per xxx. annos ante q̃ adiret, & ſic fuit excluſa ex teſtamento, an habebit alios xxx. annos ad adeundũ ab inteſtato. Et tenet quod ſic. & plus dicit qđ Bar. conſuluit, q filia ab inteſtato habebit xxx. annos ad adeundũ de iure ciuili ex capite liberorum, & alios xxx. annos ad adeundũ ex capite legitimorũ, argu. l. j. §. ſed videndũ. ff. de ſucc. edic. Et hoc idem voluit Ange. hic, & Paul. de Caſt. & Rapha. de Cu. in l. quãdiu. la j. ff. de acq. hære. & refert Bal. etiam ex prædictis, q ſi lapſus eſt prim⁹ annus filiæ, in hæreditate matris, ad deliberandum quẽ habet filia, tanquã de liberis, & decedat in ſecũdo anno hæreditate matris nõ adita, habebit ſecũdum annũ ad deliberandũ: vt de numero legitimorũ, intra quẽ ſecundũ annum trãſmittet ad quoſcũque hæredes adeundã per eos intra reliquam partem illius ſecũdi anni, iuxta l. cum antiquioribus. j. e. Et idẽ dicit in emãcipato: quia poſt primũ annũ, quem habet, vt vnus de capite liberorum ſi decedat in ſecũdo, tranſmittet ius deliberandi. quod reputat not. digniſsimum. Ad materiam huius l. vide Bal. conſil. xij. & ſequenti. iij. vol. & ad primam partem apoſtillæ Bart. conſi. ccxxviij. incip. quidam habuit vxorem. & Pau. de Caſt. conſi. cclxxx.

a LIcet. [a]Iuri adeundi hæreditatẽ, non præſcribitur longo tẽ
b pore[b]. h. d. In eo quod dicit, ignorantes. ſub. maximè. nam idem ſi ſciẽtes: vt l. ij. j. de præſcrip. longi temporis.

SI curatoris. Is, cui deſert hæreditas, eã poteſt adire: & ſi de aditione nõ conſtat, interrogabitur, & ad petendum
c tempus ad deliberandum[c] dabitur. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞ Hæres vltra vires hæreditarias non tenetur legatarijs.

Creditoribus tenetur inſolidum.

2 Spoliatus omnibus bonis ſuis, vel maiori parte, q poſsit conueniri de iure ciuili, antequàm reſtituatur: ſecus de iure Canonico.

d SI te bonis. [d]Inopia defuncti, vel iiuria tertij, nõ excuſat hæredẽ, quin creditoribus teneať. h. d. Et ſic opponebat duas exceptiones, ſcilicet q pater non erat ſoluendo: nec ipſe hæreditatẽ poſsidebat. ¶Ad primũ opponi. & videtur, q quis non teneatur vltra vires hæreditarias. vt l. j. §. ſi is qui quadringenta. ff. ad
1 Trebellia. & j. de leg. l. ſi vniuerſę. Sol. Fateor † q nõ tenetur legatarijs, ſed creditoribus tenetur in ſolidum, ſecundùm iſta tempora. quod intelligitur hodie verùm, niſi inuentarium fecerit: vt l. ſi.
e j. eo. ¶Ad ſecũdam opp.[e] ad id quod hic dicitur,
2 ad ſecũdã † exceptionẽ, de reſtit. ſpolia. c. j. lib. vj. vbi ſpoliatus omnibus bonis ſuis, vel maiori parte à nemine poteſt conueniri, donec reſtituatur.
f Sol. Aliud de iure Canonico[f], vt ibi: aliud de iure ciuili, vt hic. Neſcio tibi dicere plus. Tene menti: quia neſcio alibi quàm hic.

POenitente. Contradicẽte filio, pater non põt hæreditatẽ repudiare, vel ſeruos hæreditarios manumittere. hoc dicit.

g PVberem. [g]Hic eſt notabilis caſus. Qui agnoſcit bonorũ poſſeſsionẽ, videtur de iure ciuili adire, ſi põt. ¶Opp. & videtur, q liceat vno iure agnoſcere, altero repudiare: vt j. l. pxima. & l. is qui in poteſtate. ff. de leg. præſtan. & l. filio præterito. de iniuſto, rupto, irritoq; teſta. Solu. Concedo cõtrarium, q ſi aliquis primò repudiauit de iure ciuili, & poſtea agnoſcit de iure prætorio, non eſt hæres de iure ciuili.
h Idem ſi alio modo [h] de iure ciuili, non defertur hæreditas: ſed ſi ſibi defertur de iure ciuili, & de iure prætorio: agnoſcẽdo de iure prætorio, videtur adire de iure ciuili, vt hic. & tene menti.

SVum hæredẽ. Qui repudiauit de iure ꝓtorio, põt adire de iure ciuili. hoc dicit. ¶Opponi. de l. iij. ſ. de impube. & alijs ſubſtitu. Gloſſ. intelligit hanc legem, quando ſubſtitutum non habebat. Doct. noſtri communiter reprehẽdunt iſtam glo. Vltramont. dominus Iac. Balduin. & dominus Iacob. de Butri. dicunt quòd lex cõtraria loquitur quando repudiauit ex teſtamento, & vult venire ab inteſtato, quod non poteſt, donec eſt locus ſubſtituto. hic verò repudiauit vno iure ex teſtamento, & vult venire alio iure, etiam ex teſtamento: vnde cùm ſit inſtitutus, præcedit ſubſtitutum: vt l. quandiu. de acquir. hæred.

SI ſorori. Hæreditas põt q̃ri, licet bona non poſsi-
i deantur,[i] & poſtea poterũt à poſſeſſoribus vẽdicari. h. d. in ſumma hæc lex.

NOn eſt dubium. In acquirenda hæreditate, tẽpus aditionis inſpicitur. h. d. ¶Oppo. de l. ſi filius. ff. de verb. obliga. Solu. Aliud in ſtipulatione: aliud in legato, vel hæreditate. Probatur in l. quæ legata. de regu. iu. Rationẽ videbitis in l. ſi vxor. j. de condi. inſer. ¶Quęrit in glo. quid in ſeruo. Certè idem: vt inſtitu. de hæredi. inſti. §. ſeruus autem. facit ff. de ſtipu. ſeruo. l. ſi.

k NEc emere. [k]Nõ cogitur qs inuitus cõtrahere adeundo. h. d. ¶Nota ex hac lege tres regulas, vt in ea habes por dictẽ. q̃ regulæ fallunt, in caſibus qui hic notantur in gl.

b ꝯ POMATES. ¶Longo tempore. Adde quod hic communiter tenetur, q ius adeũdi hæreditatem, præſcribitur triginta annis. & latè per Feli. in c. de quarta. col. vj. in fi. de præſcrip. Bart. conſi. cxxv. Roma. cõſil. cxlix. Sed quid iuri immiſcẽdi? Iaſo. in l. ſi filius qui patri. in iij. notabili. ff. de vulgari. tenet cõtra communem. & Areti. cl. col. fi. & Alex. iiij. col. iij. vol. ij. & clxiij. col. ij. vol. ij. & lxxxvj. vol. ij. vbi dicit q ius accreſcendi præſcribitur triginta annis. Vide etiam Capram conſil. xl. col. iiij. vbi loquitur quando hæreditas ſpectabat alicui monaſterio. & vide Soci. conſil. lxxxj. in fi. & Bal. conſi. clxviij. in v. parte vbi loquitur, an habeat locum in legato hæc lex.

b ✻ *P. PAV. P.* ¶Longo tempore. Anno. xxx. Vide Comen. vltra ea quæ hic dicunť per doct. cõſi. xxix. incip. quidã Grotũnus. vbi dicit poſito q iuri adeundi vel immiſcendi nõ præſcriberetur xxx. annos præſcribitur rebus particularibus poſſeſsis longo tẽpore, puta x. vel xx. ann. licet hoc non bene formet. Et dicunt doct. hic in hoc non conſentire. Item adde q etiam tenendo q eſſet facultas & non ius iſtis poteſtas adeundi tamen præſcriberetur. Vide Ang. conſil. cclxxvij. incip. dominus Bernardinus. ad fi. col. Ex cuius verbis habes limitationem ad illam regulam, q facultas non præſcribitur. De quo etiam vide in l. cùm notiſſimi. ad Bart. C. de præſcrip. xxx. anno. Item q præſcribitur xxx. annis iuri adeũdi. vide remiſsiuè Feli. in c. de quarta. in vj. col. ver. ſed ſcias. ex. extra de præſcript. Vide latè Areti. in l. ij. ff. de acquirend. hæredi. & ibi etiam an filius excluſus à primo capite per triginta annos, habeat alios triginta annos ad adeundum tanquam agnatus. de quo per Iaſo. hic. & Alexã. conſil. lxxxviij. vol. ij. vbi etiam q excluſus à capite agnatorum per triginta annos, poteſt venire tãquã agnatus intra alios xxx. annos.

c ¶Tempus ad deliberandum. Adde quòd Paulus de Caſt. hic velle videtur q ſi ſtatuitur terminus extraneo, ad inſtantiam ſubſtituti, quòd non debet dari minus centum dierum. Et ita dicit procedere poſſe dictũ Bar. in l. prætor. ff. de iure deliberan. quia ſic continetur in edicto de bonorũ poſſeſsio. Et ſi erat de ſuis hæredibus, debet dari vnus, ſicut durat bono. poſſeſ. vnde lib. Si verò terminus ſtatuitur ad inſtãtiam creditorum, quod tempus ſemper eſt arbitrarium: quia per lapſum eius nõ perditur ius adeundi: ſed prouidetur creditorib⁹ eo modo, quo quãdo nullus contraheret. & hæc fuit opi. Bald. & Ange. quia dicit patere expreſsè in fine iſtius legis. in verbo, moderatũ. Nam ſi deberet dare tẽpus legale, non committeret iudici q moderaretur tẽpus. De prædictis vide Bald. ſ. de ſuc. edic. ſuper rubri. & Bart. in l. ſi qs inſtituať. de hæred. inſt.

d ¶Si te bonis. Adde quod inducitur per Bald. ad q. de debitoribus bãnitorum expulſorum, ſoluẽtibus communitati id, quod debebat ipſis, ſint liberati à bãnitis expulſis remiſsis, vide hic per Alexand. cui adde Bal. conſil. ccxciiij. ij. volu.

e ¶Ad ſecundã oppo. Tu põdera quo modo Bart. intelligit c. j. de reſti. ſpolia. libr. vj. quia ibi loquiť in cauſa criminali, vt ſpoliatus omnibus bonis à tertio, poſsit excludere accuſatorem. Sed à contrario ſenſu probatur, quòd in cauſa ciuili non poſsit excludere: ſed hic eſt cauſa ciuilis, & non excludit'. Iſte tex. concor. cum illo à contrario ſenſu. & hic Bar. malè intellexit illum tex. & miror q nullus ponderet. Sed pondera: quia fortè hic habebat alia bona, ibi non. vide c. olim. ij. ſ. de reſtitu. ſpolia. & ibi do. Abb. & alios, qui non allegant iſtum textum, vide quæ ibi remiſi. Andr. Barba.

f ꝯ POMATES. ¶Aliud de iure canonico. Hoc reprehendit Matheſ. not. cxciij. vide in hoc zen. in repet. c. primi. acur. in xiij. diffe. inter ius ciuile, & canonicum.

g ꝯ POMATES. ¶Puberem. Vide Oldradum conſil. cccccxliij. ad finem.

h ꝯ POMATES. ¶Sed ſi alio modo. Bartolus hic reprehendit. Vide Cepol. caute. xxvj. col. ij. & tenet opi. Bal. hic.

i ¶Poſsideantur. Adde an ſtante ſtatuto, quòd poſſeſsio defuncti continetur in hæreditate, & bona hæreditaria detinentur per tertium: poſſeſſio verò quæ eſt ius eſt penes hæredem ex forma ſtatuti: vtrum talis hæres interdictum adipiſcendæ poſſeſ. contra detentores habeat ex edicto j. de edic. diui Adria. vel interdicto quorum bonorum. Dicit Pau. de Caſtro, quòd non; quia non dicitur habere perfectè, quouſque etiam habeat detentionem corporalem. Et ita dicit determinare Cyn. ſecundùm Pet. in l. ea lege. ſ. de condictio. ob cauſam. Bene facit, quod habetur in ſimili in l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de captiuis. & Inſtitutio. de leg. §. ſed noſtra.

k ꝯ POMATES. ¶Nec emere. Nemo cogitur emere ſic, nec locare. l. inuito. ſ. locati. l. neque ab initio. ſ. de nupt. quibus probatur iſta regula fallit in caſu l. Iulianus. §. idem Celſus. ff. de actio. empt. & in l. penulti. §. fina. ſ. eodem titu. & §. non ſolùm. Inſtitu. de leg. not. per glo. in l. ſi. j. de fideicommiſ. liber. Item nemo cogitur vendere. l. inuitum. ff. de con-

Cretionum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

trahen.emp. Iſta regula fallit vt in caſibus ſ.alle.j.in l.ij.ſ.de patribus q ſi lios diſ.& in l.vnica.de cōmuni ſer.ma.in l.ſi quis ſepulcrū.ff.de religio.& in l.& ſi equo.de leg.j.§.fi. Inſti.de his q ſunt ſui vel alie.l.j.§.cura carnis. vbi Bar.ff.de offi.præfe.vrb.& per Bal.in l.j.ſ.de epiſ.aud.& in l.venditor.§.ſi cōſtat.ff.cōmu.pręd.& ibi Bar.& idē alibi per illū text.in l.j.ſ.de nundi.per Imol.& Ang.in l.Pomponius.aliàs incipit,ſi vim.in fi.de re iudi.& in l.ſi locus.§.fi.quēad.ſer.amit.& ī l.ij.ſ.de cōmu.re.ali.& in l.ſi fundū.cūſequen.ff.manda.vt per gloſſam in l.non enim.ff.rerum amotarū.vbi Dy.&Bar.licet Albericus ibi teneat contrariū.Sed melior eſt opinio Bar.itē in caſu l.in bello.§.ſi quis ſeruum ff.de cap.& in l.ſecūda.de nundi.Itē fallit in caſu p Dy.in l.certi cōdictio.§.fi.cum l.ſeq.ff.ſi certū pet.in re ęſtimata data ad vendendū.Adde Lud.Roma.ī l.ij.in prin.ff.ſol.mat.vbi enumerat quamplures caſus in quibus qs cogatur vendere: & ſic cōtrahere de ſuo.Alius eſt caſus in re communi cū Principe: qa Princeps poterit vendere, & ſic cōtrahere de ſuo.Alius eſt caſus in principe q poterit vēdere dādo tñ partē pretij.Feli.in c.q̄ in ecclesiarum.x.colum.de conſtit.Item fallit in caſu l.ij.in princip.ff.ſolut.matri.& ibi Iaco.in v.notabili.Fallit etiam in caſu l.ſi quis ſepulcrum.ff.de religio.&ſumpti.fune.Vide Felinū in c.j.de re iudi.

a ¶Si infanti. Adde Barto.in conſi.cccxxxv.inci.Vanutius.And.Bar.

✠ *P. P A V. P.*

a ¶Si infanti. Vide Comē. conſi.lxxx. vbi vult quòd ſi fuit delata hæreditas materna filio infanti & pater poſſederit præſumatur adiuiſſe pro filio: licet nō expreſſerit. Itē q iſta delatio quæ fit patri excludat ſubſtitutū vulgarē datū filio,vide Com.conſi.cxix.in prin.inci.Ioannes inſtituit Ioannē.Quòd autem beneficiū huius l.nō habeat locū in matre,vide Com.cōſi.cxix.in prin.inci.nobilis domine.circa med.& fi.Itē ſi pater vxorē matrē filij,eo relicto retineat dotē videaꝛ hæreditatē filij agnoſcere iuxta tenorē hui⁹ l.Et nunqd pater poſt mortē filij retinēdo dotē prædictā videaꝛ agnoſcere hæreditatem ipſius filij,vide Ang.cōſi.cccxiij.inci.an pater. Vide Are.cōſi.clxj.& ſeq.& ibi etiā ponit latè de materia huius l.Et an vxor trāſmittat bñficiū reſtōnis in integrū.circa aditionē hęreditatis.Itē quid ſi infans relinquit patrē matrē,& fratres,an ſol⁹ pꝛ admitteꝛ,an oēs,tangit hic Alex.vide Ang.cōſi.lxxx.inci.hęreditas materna.Itē an ſolus pater poſſit adire hęreditatē de linea infantis,& ita ſol⁹ poſſit eā repudiare,vide Iaſ.q nō,in l.pœnitēte.ſ.eo.Itē qd ſi pater adeat hr̄ditatē infantis tāquā eius tutor cū nō eſſet cuius quidē vigore tanquam frater adire poterat.vide Soc.in l.multū.in iij.co.in prin.de condi.& demon.Item quando tutor non adiuit hæreditatē delatā infanti,quomodo poſtea poſſit adire hæreditatem,vide Soci.in l.q duos.in ij.& iij.char.de re.dub.Item circa iſtam l.an in tali hæreditate ſuccedent mater & fratres ſimul cum patre,vide Deci.conſi.lxxxvij.col.ij.

Cretionum.

Hæreditas pōt adiri quolibet tēpore.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Infans dicitur minor ſeptennio.

2 Pater poteſt nomine infantis hæreditatem adire, debet dicere quòd hoc facit tāquam legitimus adminiſtrator.

3 Hæreditas non adita per infantem q tranſmittatur ad patrem.

4 Pater quando poſſit hæreditatem adire ſine filio, vel filius ſine patre.

5 Pater decedēs ante agnitam hæreditatem infantis illam non tranſmittit:quia capit vt hæres filij.

6 Ratio differentiæ,quare infanti per tutorem acquiritur hæreditas: non tamen furioſo per curatorem.

7 Qui poteſt adire,poteſt repudiare, ſcilicet q adijt nomine proprio,non nomine alieno.

8 Authoritas patris quando ſit ſufficiens ad obligādum filium.

9 Pater vel auus infantis emancipati,licet nō ſit eius legitimus adminiſtrator,poteſt tamen pro infante adire.

10 Hæreditas patris non adita tranſmittitur per filium in poteſtate ad quoſcunq;.

11 Si minor decedit hęreditate non adita,hæres eius poteſt petere reſtitutionem in integrum,ex eius perſona.

12 Scientia tutoris,quòd non inducat tranſmiſſionem iuris deliberādi,& adeundi hæreditatem minori delatam.

13 Iudex an ſuppleat defectum tutoris in aditione. remiſſiuè.

SI infanti.[a] Iſta eſt vna notabilis lex & eſt conſtitutio noua.Hęreditatem delatā infanti aſcendens per lineam maſculinā, poteſt adire:& ante aditam infante defuncto, ex proprio priuilegio ſibi quærere, aſcendente non exiſtente tutor poteſt pro infante adire,ſed ea nō adita non tranſmittitur in maiore infante, aſcendens dictum priuilegium non conſequitur,& tutoris defectum iudex ſupplet.h.d.iſta no.& ſingularis lex.Diuide primò loquiꝛ in infante conſtituto in poteſtate.Secundò in infante ſui iuris,habente tutorem non aſcendētem.Tertiò loquitur in habente aſcendentem.Quartò in pupillo maiore infante.Secunda ibi,parente verò.Tertia ibi,ea verò.Quarta ibi,ſin aūt ſeptem.¶ Ex prima parte
1 no.q † infans diciꝛ qs minor ſeptē annis. ¶ Secun
2 dò no.†quòd pater poteſt nomine infantis hęreditatem adire:& ſic ſis cautus quando pater infante viuente hæreditatem adit quòd dicat q hoc facit nomine infantis tāquā ei⁹ legitim⁹ adminiſtra
3 tor.¶ Tertiò nota†quando hæreditas non adita, per infantem tranſmittitur ad patrem:& iſto caſu quando infante mortuo,pater adit,nō debet dicere nomine infantis,ſed debet dicere quòd proprio nomine adit,& iure ſibi competenti per mediam perſonam infantis. Or expediamus primò iſtam
b particulam opponendo[b].& videtur quòd in pupillo maiore infante eſt idem quia pater adit pro eo,vt nota.infra eadem l.§.fin.Solu.in hoc differt pupillus ab infante:quia in infante nō eſt neceſſarius ipſius infantis conſenſus : in pupillo verò non poteſt adire pater ſolus.niſi pupillus cōſen
c tiat,[c]argumē.ſ.e.l.potuit.& infra eadem.l.§.fin.. ¶ Contra hoc oppo.infra de bonis quæ libe.l.fina.§.vbi autem pucrilis.vbi indiſtinctè permittitur patri pro puero adire hęreditatem. Solut.expone ibi puerum.id eſt infantem, ſecundùm gl. & bene. ¶ Contra hoc opponitur infra de bon. quę libel.l.fina.vbi apparet quòd nullus conſenſus pupilli requiratur:quia ſi eſſet maior eo viuēte pater poteſt adire,vt l.cùm nō ſolùm.§.primo
4 infra de bonis quæ liber.Solutio.& hic † aduerte. Quandoq; pater vult adire pro filio. Et iſto caſu non poteſt adire ſine conſenſu filij,ſi eſt maior infante,vt ſupra proximè dixi.Quandoq; vult adire pro ſe:& tunc ſi quidem filius adijt, & adhuc non eſt excluſus:non eſt dubium quòd pater nō poteſt: quia ipſi filio pater præiudicare non poteſt,vt infrà eodem l.renitente.& ſupra de repud. bono.poſſeſ.l.filio.& l.is qui hæres.§.fin.ff.eod. Si autem filius eſſet excluſus,ſi quidem repudiat, ſine dubio pater poteſt adire ſuo nomine,& per ſe pro iure ſibi quæſito.propter perſonam filij quantūcunq; repudiauerit ex diſpoſitione illius legis, cùm non ſolùm.§.primo.infra de bon.quæ liber. Sed ſi filius eſſet excluſus . mortuo filio infante poteſt pater adire,vt hic. In maiore infante quid iuris ſit,dicemus in dicta l.cùm non ſolùm.§.j.j. de bo.quæ libe. Vidiſtis ergo modo,an pater poſſit adire ſine filio,an verò filius ſine patre. Vidiſtis in l.prima.C.qui admit.ad bono.poſſeſ.¶ Secundò dicitur hic,quòd filio infante defuncto pater capit iure patrio tanquam infanti quæſita.Ex hoc innuit quòd non ſit opus noua aditione , ſed
5 pater occupet iure peculij . ¶ Sed contra : † quia infans habet hæredem. & omnis filiusfamil. hodie per authen.de hæredi.ab inteſta.poſitam j.ad Tertulia authen.defuncto.Glo.dicit,fateor quòd hodie pater capit ,vt hęres filij:& ſic in hoc corrigitur iſta lex.& vide glo.ſuper verbo.infanti quæſita.Iſtud eſt vtile ſcire:qa ſi pater caperet hic nō vt hæres.non eſſet apus aditione:& tunc etiā ipſe decedēs antequam agnoſceret,tranſmitteret. ſed ſi pater debet capere vt hęres infantis,opus eſt aditione: & ideo ipſe pater decedens antequàm agnoſcat nō trāſmittit.& caſus occurrit hoc anno
d de facto:& ſic tenuimus,& iudicauimus.[d] Sed cōtra hoc facit tex.huius l.j.eod.§.ea verò . vbi di-

b ¶ Opponendo, & videꝛ. Vide Io.de Imo.in conſi.xcix. vbi cōſuluit tutorē poſſe adire, añ cōfectionē inuctarij. Vide Bar.ī q.inci. ꝓpoſita. Bar.in cōſi.homo Accurſuli. quod eſt in ordine xcij.vide Bar.ī cōſi. cxxvj.inci.in quęſtiōe vertēte inter Seiam. de ciuitate Aretij.& vide Ludo.Ro.in conſi.lvj. inci . viſis narratis. vtrū hæreditas nō adita trāſmittaꝛ rōne ſuitatis dicit q ſic,ſecundū omnes excepto Bal . allegauit dicta in hac l. vide ibi . & vide Lud.Ro.ī cōſi.lxij. in tranſmiſſione , reſpectu ſuitatis. And.Barb.

✠ *P. P A V. P.*

c ¶ Pupillus conſentiat.Requiritur tamen eius cōſenſus p modū authoritatis,ſecūdū aliquos. Vide aret.conſilio clx.colū.v.

d ¶ Iudicauimus.Ad de quòd Baldus ita voluit conſil.lxiij. libro ſecundo. incipien . factum tale. vbi etiam quid ſi hæreditas matris ſit delata infanti, qui habet patrem qui non adiuit,habet q auum paternum,& maternum ijſque infans mortuus ſit,ſimiliter & pater nulla facta aditione, an hæreditas huius infantis pertinebit in totum, ad auum paternum vel maternum , an verò debeat diuidi inter ipſos. Bald.conſuluit diuidenda:quia cùm iure hęreditario defertur,pares in gradu debent æqualiter ſuccedere.& ita dicit tenuiſſe.hoc dicit eius conſi.lxij.libro ſecundo.Quid autem ſi hæreditas materna infanti delata ſit,qui habet patrem & auum paternum, qui auus ſuperueniens repudiet hæreditatem maternam,an ad illam admittentur ſequentes in gradu aui,an proximiores matris,vide Ang.conſi.lxxxvj.

d ✠ *P. P A V. P.* ¶ Et iudicauimus. Vide Comen.ad iſtam quæſtionem.& an requiratur aditio per patrem,& quid ſi non adiuit ſpecialiter iſtam,& filius habeat aliqua alia bona,quæ pater tenuit & poſſedit , an ſufficiat vt dicatur adiuiſſe.& ſic etiam iſtam quæſiuiſſe,vide eundem cōſil.cx.incip. domina Lucretia. per totum.& ibi etiam non ponit ,poſito quòd pater non adiuerit & moriatur , an tranſmittatur ad proximiores ipſius infantis,quaſi eſſet ſibi acquiſita vt dicit tex.hic.Et cōcludit q nō, licet habebit locū ius accreſcēdi.& ſi alius trac.inſti.ad ipſum infantē vel ad proximiorem ipſius qui inſtituit infantem.vide ibi per eum.

citur, ꝙ illud, quod dictum eſt hic in filio in poteſtate, habet locum in emancipato: quãdo quidem emancipatum conſtat de iure antiquo habere hæredem, & tamẽ capit iure patris, ſicut quando eſt in poteſtate. Suſtinendo glo. reſpondet tex. hic ſi bene inſpiciatur: quia dicit, iure patrio, quaſi iam infanti quęſita capere ius patrium ſecundùm iſta tẽpora in filio, q̃ i poteſtate erat, ꝙ occuparet iure peculij: vt l. ij. ff. de caſtren. pe. in filio emancipato erat, vt caperet tanquam heres, & ideo puto ꝙ in
9 emãcipato de iure antiquo erat neceſſaria aditio: hoc enim erat ius patrium, vt tanquam hæres caperet. Et idẽ dico hodie, de eo, q eſt in poteſtate, vt tanquã hæres eius hæreditatem capiat pater: vt ſ. dixi. ¶ Opponitur, quòd dies hæreditatis relictæ infanti, non cedit in infantili ętate: vt ff. de bono. poſſeſsio. infanti de la. lege prima. Sol. Dico quòd non dicitur quòd ceſſerit dies in præiudicium infantis, vt ibi: ſed in præiudicium ipſius patris ſic, vt ipſe poſsit agnoſcere & ſi non agnoſcit, ipſe excludatur, non infans. ¶ Item opp. quando hæreditas defertur ei, qui non habet intellectum, nõ poteſt ei quæri: vt l. fin. §. tali itaq; in fin. ſ. de cura. furio. Solutio. Aliud eſt in furioſo: aliud in infante. dicit glo. quam vide ibi: ſed qualiter, vt ſibi,
6 &c. † Quæ eſt ratio differentiæ inter infantem & furioſum. Nam per tutorem quæritur infanti: ſed per curatorem non quæritur furioſo. Docto. dicunt hic, quòd ratio eſt: quia magis fauetur infanti, quàm furioſo. nam infans reſtituitur: furioſus non. Iſtud eſt falſum: quia vterq; reſtituitur quando læditur: vt l. Marcellus. ff. de fideiuſſ. licet enim furioſus non reſtituatur vt minor: tamẽ reſtituetur ex clauſula generali, ſi qua mihi iuſta cauſa eſſe videbitur. Ita enim propter imbecillitatem conſilij, ipſe regitur per alium, ſicut infans. Quæ eſt ratio? Dico quòd tutor habet plus iuris in pupillum, quàm curator in furioſum. Nam tutela eſt ius ac poteſtas in capite libero &c. vt ff. de tute. l. prima, & ideo dicitur quòd tutor datur ꝑſonę principaliter, curator principaliter bonis: vt ſ. de nupt. l. in copulandis. Sed in hoc remanet dubium mihi. Nam ſecundùm hanc rationem pater poſſet adire pro filio furioſo: quia habet ius poteſtatis in perſona filij, & eſt eius legitimus adminiſtrator: quod fortè eſſet verum, quantum ad aditionẽ quæ fit quantum ad quærendum ipſi patri: ſed hoc non dicerem: quia hoc ſolùm reperitur in infante, cõtra regulas iuris communis: ergo non eſt extendendum: vt lege, quòd verò. ff. de legibus & l. ſi verò. §. de viro. ff. ſoluto matrimonio. ¶ Vlterius oppo. hic dicitur quòd pater poteſt adire infante ignorãte. Cõtra, pater nõ põt repudiare infante ignorãte: vt ſuprà, eo. l. renitente. ergo non poteſt adire eo ignorante: vt l. is poteſt,
7 ff. eodem. Solu. hic dicit gloſſ. † hic fallit illa regula, quæ dicit, is poteſt adire, qui poteſt repudiare. Tu dicas clarius quòd illa regula habet locum in his qui ſuo iure adeunt: & tunc procedit regula, is poteſt adire qui poteſt repudiare: ſed in eo, qui adiuit nomine alieno vt in caſu noſtro, regula non procedit: vt l. ait prætor. §. j. ff. de iure deliberandi. ¶ Item opp. patria poteſtas non eſt ſufficiens ad obligandum, vel liberandum filium: vt l. fina. §. j. ff. de verborum obligatio. & Inſtitu. de inuti. ſtipulatio. §. furioſus. Sed per aditionem filius obligatur creditoribus, quamuis hæreditas non ſit ſoluendo: vt lege ſi te. ſuprà, eodem ergo non poteſt filius adire patris authoritate. Sol. Dicit gloſſa hoc eſt magis commodum, quàm damnum. Vide glo. quaſi circa finem. Si iſta ſolutio eſſet vera: poſſet pupillus ſolus ſine tutore, & ſine patre acquirere: vt Inſtitu. de authori. tuto. circa principium. & l. obligari. circa principium. ff. de autho. tuto. hoc aũt eſt falſum: vt Inſtitu. de autho. tuto. §. neque. ſ. eodẽ. l. potuit. & j. eod. l. fi.
8 ergo iſta non eſt bona ſolutio. Solue † ergo quòd quædã ſunt per quæ filius merè obligatur: & tũc patris authoritas non eſt ſufficiens: vt in cõtrario, & ideo aduerte, in cauſis criminalibꝰ, in quibꝰ cõſtat quòd nihil põt quæri patri, pater nõ põt legitimè ꝓſtare authoritatẽ filio minori: quia eius authoritas non eſt ſufficiens ad obligandum, vt ſuprà. Idem conſtat in cauſis ſpiritualibus, in quibus patri nil poteſt quęri. de iudi. ca. fin. libro vj. circa finem. ſed erit neceſſe, quòd detur curator ad illam litem. ſuprà, de authori. pręſtan. l. clarum. Dicam in l. cùm non ſolũ. §. neceſsitate. de bonis quæ liberis. Quædam ſunt, in quibus patri poteſt quęri, vel eſt dubium: quia poteſt eſſe commodum, & incommodum, vt in hæreditate: & tunc poteſt eſſe legitimus adminiſtrator filij in poteſtate. & eius authoritate filius obligatur, vt hic. Et ita loquitur iſta glo. Facit infrà, de bonis mater. l. prima. de bonis, quæ libe. l. cùm oportet. & l. cùm
9 nõ ſolùm. & per † omnes illas leges. Vnum tamẽ ſpeciale & ſingulare eſt hic, quòd pro infante emancipato, quanquam pater vel auus non ſit legitimus adminiſtrator, niſi detur tutor: tamen authoritate huius l. j. verſic. ea verò. conſequitur cauſam legitimam adminiſtrationis, vt poſsit pro eo adire hæreditatem. quod eſt notandum. ¶ Opponitur infrà, ad Orfi. l. ij. Solutio, dicit glo. ibi, iam exceſſerat infantiam, quæ deceſsit. ¶ Sumus expediti de iſta prima parte: circa hanc partem formo tibi vnam quæſtionem de facto, quam habeo pro difficili. Hæreditas infantis ſecundùm iura hodierna defertur patri, & matri, & fratribus infantis: vt in authenti. defuncto. ĩfra ad Tertullianũ. Modò pone, deceſsit infans hęreditate non adita, ſuperſtite patre, & matre, & fratribus: pater iure patris authoritate huius legis vult capere totam hæreditatem illa non adita, & vult excludere matrem & filios: quia hęc lex ſolùm patri, & auo, & aſcendentibus per lineam maſculinam dat iſtud priuilegium. In contrarium dicunt mater & filij. Tu pater potes capere tanquàm quæſita iam infanti, ſed ſi hæreditas eſſet infanti quæſita per te: nos admitteremur vna tecum: ergo nos debemus habere partem. ſicut ſi iam eſſet infanti quęſita. Quid dicemus?
a Cogitabitis.[a] ¶ Venio ad ſecundã partem: dicitur hic ꝙ tutor poteſt adire pro infante. Contra. ff. de appel. l. cum in vna. §. tutor. Solu. ibi loquitur in curatore pupilli: hic loquitur in tutore pupilli, licet ſecus eſſet in curatore adulti, vt l. cùm quædam. ſ. de adminiſtra. tuto. ¶ Opponitur ſecundò, dicitur hic, quòd ſi infans decedit hæreditate nõ adita, non tranſmittat eam: & hoc habet locum in omni hæreditate. Contra ſ. de cura. furio. l. fina. §. tali, & in §. ſi autem perpetuus. & ſ. eod. l. iij. Huius timore dicunt quidam ꝙ iſta generalitas quæ dicit, omnes reſtringitur vt non comprehen
b dat hęreditatem paternam. Alij dicunt ꝙ hic[b] intelligitur de omni hæreditate: & in hoc videtur hic reſidere gloſſ. ſuper verbo, omnes hæreditates. Contrarium huius videtur determinare glo. j. eo. l. pe. vbi videtur teneꝛe ꝙ hęreditas patris non adita trãſmittitur. quid dicemus? De hoc ſunt opi. magnę contentionis. Do. Iac. de Bel. diſputauit q. de hoc quam ponit in
10 aut. de tri. & ſe. circa prin. ¶ † Omiſsis truffis: ego conſului[c] infinitis vici-
c bus, & in ciuitate iſta ſic iudicatur per omnes: & ſic fuit collegialiter in collegio iſto determinatũ: quòd hæreditas patris nõ adita, ĩdiſtinctè trãſmit
d tit[d] per filium in poteſtate. Hoc probatur in infinitis legibus, non violãdo tex. in d. l. fi. §. ſi autẽ perpetuus. de cur. fur. & ſ. eod. l. iij. & j. de ſuis & leg. l. apud hoſtes. & ff. de teſtam. l. ex militari. §. fin. cum l. ſe. de ſtip. ſer. l. liber homo. §. j. de iure fiſ. l. Lucius. de ca. pec. l. hęreditate. §. filius. de re. dub. l. q duos. §. cũ in bello. ad Tertul. l. j. §. ſi qs adita. ſcd̃m verã lect. Ego hoc probo per rationem, cui iudicio meo impoſsibile eſt reſpõderi de iure ciuili nõ eſt dubiũ ꝙ filius in poteſtate eſt hęres, velit, nolit, ſed per prętorem conceſſum eſt tibi beneficium abſtinendi in ſui fauorem, ne oneribus hęreditarijs teneatur inuitus, vt inſti. de hęre. quali. & dif. §. ſui. vbicũq; verò eſt fauor filij, ne exiſtentia ſui hęredis operetur aliquid: & tũc habet locum edictum prętoris de beneficio abſtinẽdi, ſed vbicunq; eſſet in cõmodum filij beneficium abſtinendi nihil operatur, ſed remanet ius ciuile & antiquũ in terminis ſuis. Ita dicit tex. ad literam in l. ſi filius qui patri. ff. de vul. & pup. Sed nullum eſt dubium quòd hęreditatem nõ aditam, hoc eſt ius adeundi hęreditatem non aditam tranſmittere eſt priuilegium, & cõmodum. Nam quibuſcunq; perſonis conceditur priuilegium &c. nullũ poteſt habere incõmodũ: quia hęres habet in poteſtate adire, vel nõ adire, vt l. ſi qs filiũ. §. j. ff. de acqui. hęre. Cõcluditur ergo quòd beneficium abſtinẽdi inductum à prætore, non impedit tranſmiſsionẽ hęreditatis, ſcilicet propter exiſtentiam ſui hęredis. Ad iſtud reſpondeo ꝙ contra hoc facit l. ij. §. ſi quis ex liberis. ff. ad Tertul. Sed tene ſecundam lec. ibi poſitã. & facit pro. & dic vt ibi. Non ob. iſta lex quę dicit omnes hæreditates: qa intelligitur de hæreditatibꝰ extraneorũ: in qbꝰ eſt neceſſaria aditio. Et hoc dicit tex. hic primò, ex eo qđ dicit deuolutas. Nã hæreditas patris nõ dicitur deuolui ad filiũ, ſed magis cõtinuari, vt l. nihil. j. pro hęred. Item ex eo qđ dicit agnatas. nam in hęreditate patris nõ requiritur agnitio de iure ciuili, loquitur ergo de hęreditate extraneorũ. Nõ ob. j. l. ꝓx. in prin. vt ibi dicemꝰ. Nõ obſt. j. de cadu. tol. §. in nouiſsimo. qa illa etiã loquitur de hęreditate extraneorũ. ¶ Vlteriꝰ opp. ad hũc §. & videtur qđ deuoluatur ad hęredes infantis, vt ſ. ea l. in prin. Sol. dicit gl. ibi ſpeciale in patre. Ratio ſpecialitatis; qa hęredes infantis poſſunt habere regreſſum contra hæredes tutorũ, ſed pater contra nullum. Glo. rationem iſtam reprobat: qa tex. hic loquitur etiã quãdo nullus eſt tutor. Dicit glo. ꝙ eſt ſpeciale in patre priuilegio patris. ¶ Vltimò aduerte ad iſtam partem: hæc lex prima facie videtur contra
11 duas opiniones quas teneo. † Vna eſt quòd ſi minor decedit[e] hæreditate
e nõ adita, hæres eius ex perſona minoris poteſt petere reſtitutionem in integrũ, ad adeũdũ hr̃ditatẽ, vt l. j. ſ. de reſt. mil. & ibi dixi tibi. ff. de acq. hę. l. Pantonius.

a ¶ Cogitabitis. Adde, vt hic per Paul. de Caſt. & latè per Alex. quibus adde quę poſui in præcedenti apoſtilla.

b ¶ Alij dicũt ꝙ hic. Vide Bar. in l. ventre. ff. de acqui. hæ. & ibi Io. de Imo. & Lu. & Ang. Saly. ĩ l. apud hoſtes. Bal. ĩ l. ij. C. ad orfi. & in l. j. C. de his q ante ap. tab. ſed dubium eſt, qđ ſi ſuper extat alter filiꝰ & mr̃, an ꝑteriti veniant, vide Bal. ĩ d. l. ij. & ĩ. d. l. j. & doct. ĩ d. l. vẽtre. And. Barba.

c ¶ Conſului. Adde de ĩfante ĩ quo eſt maius dubiũ, Bart. conſil. cclxxxij. ij. vo. & ibi an tranſmittat bñfi. reſt. in ĩte. & cõſ. cclxxvij. e. vo. ĩci. in Chriſti noĩe. pũctus cãæ talis eſt & ibi ẽt trãſmittat bñficium reſti. in inte. & conſi. ccxcvij. eo. volu. & cõ. xxj. vol. j. & cõſil. xcv. & ccx. co. j. vol. & cõ. cclxxxvij. & ccccxiij. eod. vol. & ibi an furioſus & mentecaptus tranſmittat beneficiũ reſtitutiõis per Ro. q tñ ſe intelligere nõ ſinit conſi. ccccxcv. ſed conſil. lviij. clarè tenet cõmunẽ opi. vide per eũdẽ pulchrum dictũ, ad hoc cõ. ccccxlij. & p Ang. cõſi. cclxj. & cclxxxvj. Pau. de Caſt. conſi. lxviij. pe. de Anch. cclxxxix. & conſilio. ccclxiij.

❧ P. P A V. P.

d ¶ Indiſtinctè tranſmittitur. Sequitur Com. conſi. cxv. in prin. Ant. de Bu. cõſi. lxvij. circa mediũ.

❧ P. P A V. P.

e ¶ Minor decedit. De iſta dicit Com. cõſ. cxix. poſt princi. ꝙ adhuc eſt dubiũ vide qđ ſcripſi in l. Pantonius. ff. de acquir. hære. vbi etiã Bart. & alij. Sed idẽ Cõ. cõ. cix. inci. nobilis dña. ĩ l. vl. col. expreſsè tenet contrariũ eius quod tenuit Bar.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

hic.& alibi.Et poſito ꝙ trãſierat hæres ex dictis ſuis.& ibi circa finẽ po-
nit duas limitationes,vide ibi per eũ & põdera:vide etiã latè de hoc Are.
cõſi.clxj.an & quãdo minor trãſmittat beneficium reſtitutionis in inte-
grum circa reſtitutionem hæreditatis.Iaſ.hic in vlt.col.Soc.in l.qui duos.
ff.de reb.dub.in prin.in ij.& iij.char. Are.in l.Pantonius.in v.co.& ſeq.de
acqui.hære.

l.Pãt.Sed hoc videt̃ cõtra iſtũ tex.q dicit oẽs hr̃di
tates ita debere intelligi,quaſi non eſſent delatæ.
Sed ſi non eſſent delatæ,non competeret reſtitu-
tio:ergo &c.Et hoc qđ reſtitutio nõ cõpetat:te-
a nuit do. Iac.de bel.circa fi.illius q̃onis[a] diſputatæ
quã ponit in corpore de trien.& ſe.Iac.de Are.te
nuit cõtra,& bene,vt eſt caſus in l.q duos.in prin.
ff.de reb.du.quæ lex nõ poteſt aliter intelligi.Nã
ibi frater hęreditatẽ fratris impoſsibile eſt,quòd
tranſmittat aliter quàm per reſtitutionem in inte
grũ s.eo.l.quoniam ſororem. Ad iſtã legẽ reſpon
deo,qđ hic dicit̃ quaſi ab initio nõ eſſent ad eum
delatæ:fateor de ſtricto iure:ſed petita reſtitutiõe
ex ęquitate dicti Prętoris.perinde erit ac ſi ab ini
tio adiuiſſet. Ad primũ tamẽ aduerte,ꝙ iſta reſti-
tutio,de qua loqmur,nõ dat̃ mero fauore mino-
ris ætatis.Nam in minori ætate non contingit lę-
ſio,ſed datur:quia contingit lęſio ꝓpter minorẽ
ætatem,& mortis caſum,vt dicta l.Pantonius.&
ſic eſt vt arbitror,partim ex titulo de minoribus:
partim ex clauſula generali,ſi qua mihi iuſta cauſa
eſſe videbitur.Et ideo ſi iſte hęres minoris poſſet
b habere aliud remediũ:[b] qa poſſet agere cõtra tuto
rem negligentẽ:vel ſi huic hęredi poſſet imputari
negligentia ꝙ curatorẽ illi minori tutorem nõ ha
benti nõ petierit:tũc nõ daretur reſtitutio ſibi:qa
non eſt iuſta cauſa,quare debeat dari,ſed perinde
ſi hęreditas tãquã delata nõ eſſet.Ita loquitur iſte
tex.& ita intelligat̃ opi.do.Iac.de bel.& ſi nulla
poteſt imputari negligentia:tunc competit ei re-
ſtitutio in integ.vt d.l.qui duos.de re.dub.Et hoc
caſu idem fit in minore quod in abſente.quod te-
nebat Iacob.de Areti.vt dixi.& domi.Oldra.ſe-
quendo eum,& do.Iac.de but.licet tranſiret mul
tùm ſub nube,& de hac lege mentionem nõ face
12 ret.Ego teneo† quòd ſcientia tutoris inducit tranſ
miſsionem iuris deliberandi,& adeundi hæredita
tem,vt j.l.proxi.dicam.quod videtur contra iſtũ
tex.dũ dicit ita intelligi quaſi ab initio non eſſent
delatæ,ſed reſpõde vt dicam j.l.ꝓxi.¶ Venio ad
tertiã partem,ſcilicet ad §.ea verò.Hũc §.nota,&
examina vt dixi in prima parte.¶ Venio ad quar
tam partem.& ad id qđ hic primò dicit̃ ꝙ poteſt
authorari filio pupillo,dic vt dixi s.eadẽ l.in prin
13 ci.Illud verò† qđ hic dicit̃ vltimò,ꝙ iudex ſup-
plet defectũ tutoris,dic vt plenè dixi in l.ſi curato
rẽ.s.de in inte.reſti.mino.& habuiſtis tactũ in l.
bonorum.s.qui admit.ad bono.poſſeſ.

✠ POMATES.
a ¶ Illi⁹ q̃onis.Iſtud tenuit Anch.conſi. cclxiij.de viribus aditionis.

✠ P. P A V. P.
b ¶ Aliud remediũ. Et ideo ſi ad eum trãſmitteret̃ ius deliberandi ex beneficio l.fi.in eo non haberẽt,vide Comẽ.cõſi.cxxix. circa fi.Et ſi hæres peteret aliud tẽpus labi, non poſſet ad iſtud redire.vide ibi per eũ.Soci.ĩ l.q duos. in prin.ĩ iiij.col.de reb.dub.ver.quinta difficultas.& oĩno cõſi.clxxvij.co. j.& ſeq.

c ¶ Cũ antiquiorib⁹. Vide Bar.ĩ cõ.lxij. inci.dña Cadea deceſsit.& vide Bar.ĩ conſi.lxxxj.inci.factum proponit ſub hac forma.& vide Bar.cõſi.cxxvj.ĩci. in q.vertente inter Seium de ciuitate Aretij,vbi tãgit,ſi tutor nõ cõficit inuẽtariũ.vide Bart.ĩ conſi.ccix.inci.qdã noĩe Raynutius.& vide Lu.Ro.in cõſi.cxxij.

✠ POMATES.
c ¶ Cũ antiquiorib⁹. an iſta lex ꝓcedat ĩ bo.poſ.vide Alex. in l.emancipata.s. qui admit.

✠ P. P A V. P.
c ¶ Cũ antiquiorib⁹. No.circa iſtã materiã ꝙ ad hoc vt aliquis poſsit acqrere hr̃ditatẽ.Itẽ ꝙ deceſſerit intra annũ à die à quo ſibi delata fuit,vide Alc. cõſi.cxxj.in iiij.col. Itẽ an aduerſus talẽ ignorantẽ det̃ reſtitutio in integrũ. vide Ale.cõſ.cccvj. ĩ j.col.Quid autẽ ſi ſtatutũ diceret ꝙ hr̃ditas delata,licet nõ adita trãſmittet̃,an intelligat̃ ĩ iſta l.vide Anto.de But.ꝙ non.de quo habes ad Bar.ĩ l.vnica.§. in nouiſsima.j.de cadu.tol.

✠ P. P A V. P.
d ¶ Filio minore.Vide etiã Com.ꝙ ſic,

S V M M A R I V M.

1 ☞ Filius deliberans decedens qđ tranſmittit hæreditatem patris ad quoſcunq;.
2 Ius adeundi quando finiatur anno:quomodo trãſmittitur.
3 Practica quomodo ſcribatur aditio ex virtute iuris deliberandi.
Ad inducendum ius deliberandi,ſufficit ſcientia patris pro filio,pupillis non habentibus tutorẽ,& tutoris pro pupillo.

CVm ãtiquioribus.[c] Sciẽs hæreditatem ſibi delatam,ius deli
berandi:& adeundi hęreditatẽ,intra annũ à tem
pore ſcientię,tranſmittit ad quoſcunq; hæredes.
h.d.Primò ponit quis dedit cauſam legis conden-
dæ.Secundò ponit ſuum ſtatutum.Tertiò illud
repilogat,& declarat.Secũda ibi:ideoq;:tertia ibi,
& ſi quidem.¶ Nota ex prima particula ꝙ de iure
1 antiquo filiusfami.deliberãs† paternam hęredita
tem tranſmittat ad poſteriores.¶ Contra videtur
ad illud quod determinaui s.l.proxi.& dixi quod
tranſmittit ad quoſ.unq;.Solu.Hic eſt dictio,&

cõſi.cxix.poſt pri.inci.Ioãnes inſtituit Ioãnẽ.Et ibi ẽt habes ꝙ iſta tranſ
miſsio impediat ſubſtitutũ vulgarẽ datũ defuncto añ aditionẽ mortuo.
Idẽ tenet Com.cõſ.cxxix.circa med.dicit ꝙ neutrã opi.firmat in hoc,ſed
tũc ꝙ ibi non impediebat.& ibi etiã circa prin.Itẽ de eo qđ dictum eſt de
ſciẽtia patris,an ꝓſit filio,& qđ ſi poſtea moriat̃ pr̃,vide Bar.cõ.cccxx.Itẽ
an ſufficiat ſcientia tutoris vt ꝓſit ĩfanti & pupillo.& de remedio ꝙ ſi ignorauit,vide Bar.cõſ. clxxiij.vide ẽt ĩ materia multa p Soci. in l.q̃ duos.in prin. de re.dub.& ibi in pe.col.in vij.q an ſi poſſunt,& trãſmittit in ſuũ hæredem ſi ipſe decedat ignorãs,& qđ iſta deciſio ꝓcedat ẽt vltra primũ hr̃dẽ,licet alleget Ang.velle ſolũ ꝙ ꝓcedat ĩ pria parte l.bonę.§.hoc ſermone.de verbo.ſigni.ſed Ange.hic hoc non dicit.

e ¶ Sufficiat. Adde an ſcientia tutoris vel pupilli,vel patris ſufficiat Bar.cõſi.ĩci. Peruſin⁹.nu. clxxviij.& cõſi.ccxxij.inci.dña Cęcilia.& vide Bal.ĩ l.ſi infantis.s.ꝓxi.qui tenet cõtrariũ ĩ patre pupilli,& tutore.Pau.de caſ.trãſit cũ Bart.& do.Ale.

quę eſt implicatiua,& ponit̃ pro etiã,ſed cũ hodie
ille color nõ quærat̃,vt s.dixi:puto ꝙ illa dictio
alĩs clauſula eſt ampliatiua:quaſi dicat,& ĩ ſuã po
ſteritatẽ,& in extraneos põt trãſmittere.Vel ali-
ter,licet Paulus cõcederet trãſmiſsionẽ in poſteri
tatẽ:nõ tñ negabat in extraneos.¶ Venio ad ſecũ
dã partẽ dicit̃ hic ex teſtõ,vel ab inteſtato,vel ali-
ter &c.Cõtra:quia impoſsibile eſt ꝙ deferat̃ alio
modo quàm ex teſtamento.vel ab inteſtato.Gl.
ſoluit vno modo:qa poſsibile eſt ꝙ aliquis deceſ-
ſit nec teſtatus,nec inteſtatus,vt ille qui non põt
facere teſtamentum.Tu dicas ꝙ illa verba,vel ali
ter reſpiciunt ſequentia,quaſi dicat,ſi teſtamentũ
fuerit ĩſinuatũ,vel ab inteſtato,vel aliter ei cogni
tum,ſcilicet quàm per inſinuationem teſtamenti.
2 ¶ Opp.& videt̃ † ꝙ ius adeundi non finiat̃ anno,
nec etiã decẽnio,vt s.eo.ti.j.l.licet.Pla.videt̃ velle
ꝙ hęc lex corrigat̃.Tu verò dicas clarius:aut lo-
quimur in ſuo hęrede.& ille perpetuò poteſt adi-
re:& tranſmittit ius adeundi in ſuos ſucceſſores:
vt hac l.in prin.& dixi s.l.proxi.Eodem modo di
co in infante,qui tranſmittit ad patrẽ ius adeũdi
perpetuò.Illud eñ ius patriũ nõ coarctat̃ anno,ſi
cut iſtud.Si loquimur in hęrede extraneo,ſi qdẽ
deceſsit ignorãs,ius adeũdi nõ trãſmittit,vt s.eo.
l.qm̃.& l.ſi infanti.§.j.Si deceſsit ſciẽs trãſmittit
ius deliberãdi intra annũ per hãc conſtitutionem:
vnde ſuper his ſis cautus:quando facies ſcribi adi
tionem ex virtute iſtius iuris deliberãdi,quod tu
narres.quomodo defunctus ſciuit talem hęredita
tem fore ſibi delatam:& meritò iſtud probat̃.alĩs
de facili ſuccũberes.Quomodo hoc ꝓbatur,dixi
in l.qui duos.in princi.de reb.dub.& ibi tractaui
iſtam materiam.Si verò non deceſsit,ſed ipſe vi-
uit,poteſt adire,vt l.licet s.e.Pla.ĩ his aliter dicit,
& malè.Contra hoc opp.& videtur quòd hæres
habeat quatuor menſes vltra defunctum,vt infrà
ſi penden.appella.mors inter l.fi.§.fi.Sol.ſecũdũ
quoſdam,ibi nõ loquitur de tempore,quod datur
ad deliberandum.& in hoc videtur reſidere gloſſ.
Alij dicunt ꝙ iſtud tempus ſuppletur per illam le
gem.& hoc tenẽt quidam docto.¶ Expeditis glo.
circa iſtam materiam eſſent tractãda infinita quæ
3 occurrerunt hic propter mortalitatem.Primò† an
ad inducendũ ius deliberandi ſufficiat ſcientia pa
d tris pro filio minore[d].Item an ſufficiat[e] ſcientia
e pupilli non habentis tutorem.Item an ſufficiat
ſcientia tutoris pro pupillo infante,vel maiore in
fante.Et breuiter in omnibus iſtis quęſtionib⁹ de
termino ꝙ ſit argumentum ad iſtud vltimum l.ſe
quitur.§.ſi pupilli.de vſucapio.& hoc tangit hic
Mar.Sil.Dixi multùm latè in dicta l.qui duos.&
puto quod eſt no.ꝙ ſufficiat ſcientia tutoris,etiã
qui inuentarium non fecit:& ei adminiſtratio de
creta nõ erat,vt dixi tibi in l.vlti.s.de tuto.& cur.
qui ſa.nõ de.¶ Sed contra hoc videt̃ s.l.proxi.§.j.
vbi dicit ita intelligi,quaſi ab initio non eſſet de-
lata:ergo non tranſmittit ius deliberãdi.Solutio.
Hic eſt veritas.& ita cõſuluimus hoc anno d.Frã.
& ego ꝙ l.ſi infanti.fuit facta per vnũ Imperato-
rẽ Theodoſiũ,antequã eſſet facta conſtitutio cũ
antiquioribus.Vnde de iſta lege non cogitabat:
quia nõ erat:hodie verò per legẽ iſtã eſt inducta
tranſmiſsio iuris deliberandi:& ſic per hãc in hoc
derogatur illi.Circa hanc materiam dic vt d.l.qui
duos.ff.de reb.dub.&c.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Quando plures portiones ex teſtamẽto vni⁹,alicui deferunt̃:an ſi vnam agnoſcat,cogatur aliàs agnoſcere.
2 Si alicui fiũt plura legata in teſtamento qñ poſsit vnum acceptare,& reliqua repudiare.

3 Qui adiuit hæreditatem paternam, quando cogatur accipere pupillarem.
4 Exiſtentia ſui hæredis ꝙ non operatur dato cohærede extraneo. ſecus quando habet fratrem.

QVidam. Inſtitutus pluribus vicibus ex diuerſis partibus, ſi vnam agnoſcat, cogitur vtranq; accipere: & qui agnoſcit inſtitutionem, cogitur agnoſcere ſubſtitutionem pupillarem. hoc dicit. Tres habet partes. Primò ponit vnam quæſtionem. Secundò ponit aliam. Tertiò determinat vtrãque. Secunda ibi, ſimiliq; modo. Tertia ibi, vtranque igitur. ¶ Notanda ſunt quæ in ſummario dixi. ¶ Venio ad gloſ. quæ eſt difficilis. & primo glo. inculcat duo contraria. Vnum de l. ſi tu ex parte. §. j. Aliud de l. quęſitum. eod. titu. de acquirend. hæredi. & ſolutionem eorum proſequitur permixtim, ex quo ſcholares inducuntur in dubietatem: ideo tu ſepara. ¶ Et oppo. primò ad primam partem huius l. de l. ſi tu ex parte. §. j. de acquiren. hæred. Gloſ. iſtud contrarium non ſoluit ſtatim, ſed infra in me-
1 dio gloſſ. hic loquitur quando plures portiones deferuntur † iure inſtitutionis: & ſic eodem gradu: ibi loquitur quando portiones plures deferuntur diuerſis gradibus, vt puta, vna iure inſtitutionis, alia iure ſubſtitutionis. Vide gl. ibi, ſi autem ex teſtamẽto vnius. Tu habes in hac ſol. duo mẽbra, aut plures portiones deferunť eodẽ gradu, aut diuerſis. ¶ Ad primum opp. de l. liber homo. §. Titius. l. ij. ff. de hære. inſti. & l. cũ hæres. §. j. ff. de acqui. hæredi. Reſpõdeo, quãdo plures portiones deferuntur eodem gradu, purè procedit iſta lex, & ſimiles, ſed quando vna deferť purè alia ſub conditione, ſi quidem in portione conditionali, non habet ſubſtitutũ, nec coniunctum, idem. ſed ſi habet ſubſtitutũ vel coniunctum: tunc ſecus, vt l. contraria. ¶ Item contra hoc oppo. de l. ſi ſolus. circa finem. ff. de acquiren. hęredita. Solu. Quando plures portiones deferuntur alicui in eodem gradu eſt videndum an deferatur vtraque per ſeipſum, an vna per ſe, alia per alium, vel vtraq; per alium. Primo caſu ꝓcedit quod ſupra dixi, quòd vna agnita ſtatim habetur alia. Secundo & tertio caſu eſt differẽtia: quia vna agnita habetur alia ſine noua aditione, vt dicta l. ſi ſolus. Ratio huius eſt: quia ſubeſt perſona filij, vel ſerui qui ante aditionem partis poteſt: effici ſui iuris: & ſic ſibiipſi acquirere põt: & ſic diuerſa alia aditione opus eſt. ¶ Contra iſtud opponitur dicens quòd vna aditio ſufficit quando eidem vtraq; defertur. Contra. in l. ij. ff. de acquirend. hæreditate. Solutio Aliud in repudiatione: quia vna portione repudiata, non videntur aliæ repudiatæ: imò non valet repudiatio partis. ſecus in aditione quæ eſt fauorabilior: quia trahit ad ſe oẽs alias partes: vt not. in d. l. & hoc apparet. ¶ Venio ad ſecundũ membrũ, qñ vna defertur iure inſtitutionis, alia iure ſubſtitutiõis. ¶ Opp. omnis ſubſtitutio eſt conditionalis inſtitutio, vt l. cohæredi. §. cohæres. de vulga. & pupil. & l. in rõne. §. ſi filio. ad l. fal. ergo illud qđ ſupra dictũ eſt qñ portio deferť purè, alia ſub cõditione. Dicendum eſt hic, ꝙ vna defertur iure inſtitutionis, & alia iure ſubſtitutionis. malè ergo fecit glo. quæ iſtam ſeparationem fecit. Solu. Iſta ſeparatio gl. habet locum qñ in vna parte quis eſt inſtitutus purè, & in alia ſub conditione, nullo dato ſubſtituto: ita ꝙ nõ ſubeſt perſona reſpectu cuius acquiſitio defertur, ſed quando deferatur vna iure inſtitutionis, alia iure ſubſtitutionis, ſubſtitutio præſupponit inſtitutum, cui poteſt primò quæri: & ideo eis reſpectu acquiſitionis defertur. Sed ſi ponis inſtitutũ illius partis iam defeciſſe: tunc adhuc eſt alia differentia. Nam ipſe ſubſtitutus ſuccedit in locum alterius, vt l. fina. §. de hære. inſti. Sicut ergo ille poterat repudiare, ita & iſte: quia quoties plura iura concurrunt in perſona vnius, perinde eſt ac ſi concurrerent in perſona diuerſorũ, vt l. tutorem. ff. de his quib. vt indig. Et ideo in inſtitutionibus pluribus, repudiatio partis non nocet, vt ſ. dixi: hic valet repudiatio ſubſtitutionis, ſi à repudiatione incipias: tamen ſi poſtea adit ex inſtitutione aliam partem repudiatam habebit iure accreſcendi, & econuerſo. ſed ſi inciperes ab aditione: tunc aditio traheret ad ſe totum. Ita probatur in d. l. ſi tu ex parte. in princi. & in fin. ¶ Reaſſume ergo iſtum primũ paſſum, & diſtingue ſic. Quando ex teſtamento vnius, plures portiones deferuntur: diſtingue. Aut omnes eodem gradu: aut vna iure inſtitutionis: alia iure ſubſtitutionis. Primo caſu, aut omnes purè, aut vna purè, alia ſub conditione. Si omnes purè: tunc aut omnes per ſe: & vna adita videť adita alia, vt hic, ſed vna repudiata, non videtur repudiata alia, neq; valet repudiatio, vt l. ij. ff. de acquiſ. hæredi. Aut omnes per alium: & tunc idem eadẽ ratione. Aut vna per ſe, alia per aliũ, vt puta filium vel ſeruũ: & tunc opus eſt noua aditione, ſi vnam agnouit. ff. de acqui. hære. l. ſi ſolus. Si verò vna purè, alia ſub conditione: tunc aut in partem conditionalem habet ſubſtitutum, aut coniunctũ, aut nullum. Si habet ſubſtitutũ, vna agnita nõ videť alia agnita, vt l. liber homo. §. Titius. & §. ſeq. ff. de hære. inſti. & l. cum hæres. §. j. ff. de acquir. hære. Sed ſi habet coniunctum: tunc idem in illa parte quæ poteſt accreſcere coniuncto, vt d. l. liber homo. §. Titius. Si nullum habet: tũc aut omnes deferuntur per ſe: & tunc vna agnita videtur agnita alia, vt dicta l. liber homo. §. Titius. Aut deferuntur omnes per alium, vel vna per ſe, alia per alium: & tunc agnita vna, nõ videtur agnita alia, ſine noua aditione, vt dicta l. ſi ſolus. in fi. ff. de acqui. hære. Secũdo caſu principali qñ vna deferť iure inſtitutiõis: alia iure ſubſtitutiõis: aut incipit à repudiatione: & põt vnã repudiare, & aliã adire: tñ per aditionẽ alteri⁹ habebit partẽ repudiatã iure accreſcẽdi. Sed ſi incipit ab aditione adeundo vnã partem: videtur agnoſcere aliam, vt l. ſi tu ex parte. in princip. & in fine. ff. de acquiren. hære. Modò habes expeditum iſtum paſſum. ¶ Item opponitur ad hanc primam partem de l. cum hęreditate. ff. de acqui. hære. Solu. Lex noſtra loquitur quando vni deferuntur plures portiones ex diſpoſitione defuncti: contraria loquitur qñ vna ex diſpoſitione defuncti, alia ex diſpoſitione legali per ius accreſcendi. Quo caſu eſt diſtinguendũ, aut ante aditionem propriæ partis defertur, alia per ius accreſcendi: & tũc qui adiuit vnam, cogiť adire aliã, vt l. ſi duo. ff. eo. & j. de cadu. tol. l. vnica. §. is ita. Aut poſt aditionem ſuę partis alia deficit, & tunc aut vna deficit de iure cõmuni: & habet locũ l. cũ hæreditate. §. allegata. Aut de ipſo iure ſpeciali, vt puta reſtitutionem in integrũ. & habet locũ l. ſi minor. ff. de acq. hære. Habes expeditũ iſtũ primũ paſſum. ¶ Itẽ proſequẽdo gl. ad iſtã primã partem opp. de l. iiij. & l. ſeq. ff. de leg. ij. Sol. Dicit gl. aliud in legatis: aliud in inſtitutio-
2 nibus in quib⁹ legatis † diſtingue breuiter. Aut ſunt plura legata re, & nomine, vt qñ leganť diuerſę res noĩatim. Aut ſunt plura legata re: vnum tñ nomine, vt qñ aliquid legatur ſub nomine collectiuo, vt puta grex, & ſimilia. Aut ſunt plura legata nomine: vnũ tñ re, vt qñ relinquuntur plura legata ſub cõtemplatione vnius oneris. Quę mẽbra ꝓſequere. vt l. ij. & l. neminẽ. & l. ſeq. ff. de leg. ij. & hęc tangit hic gl. ¶ Sumus expediti de prima parte iſtius l. Veniamus ad ſecũdã partẽ ꝗ recepit principiũ & finem
3 iſtius gl. & eſt multũ ſubtilis. ¶ Ad iſtã l. opp. † & videť ꝙ ſi hæc paterna agnoſcať: nõ tñ cogiť pupillarẽ accipere, vt l. quæſitũ. ff. de acq. hæ. Sol. dicũt quidã ſpeciale eſt in patre. quod nõ placet. Alij dicũt ꝙ hæc corrigit illas. Tu dic, vt dicit gl. ꝙ ſi quidẽ ſubſtitutus primò adiuit paternã, cogitur adire pupillarẽ. Si aũt nõ adiuit paternã, & vult adire pupillarẽ: ſi quidem pupillus abſtinuit ſe ab hęreditate paterna recuſando eã ab initio, põt ſubſtitutus habere pupillarẽ, ſi pupillus habeat cohęredẽ, cuius aditiõe cõfirmeť teſtamentũ: aliàs nõ. Ita dixit gl. Sed ſi pupillus nõ abſtinuit ſe, ſed ſe immiſcuit: nõ põt ſeparare paternã à pupillari, licet pupillus potuerit. qđ eſt no. ſecũdũ Io. & non allegat aliqd aliud. Ratio eſt: qa paterna & pupillaris, incipit eſſe vna hęreditas. Caſus eſt in l. ſed ſi plures. §. filio. ff. de vul. & pup. Subdit gl. ꝑdicta vera niſi hic ſubſtitutus ſit frater impuberis, hic enĩ & ſi pupillus abſtinuit. Alij habẽt in gl. licet nõ abſtinuit: ipſe tñ abſtinere potuit, vt d. l. quęſitũ. Vide gl. ꝓut iſta gl. dicit, & ſi pupillus nõ abſtinuit, ipſe tñ abſtinere potuit. intellige ꝑ in integrũ reſtitutionẽ ex pſona minoris, vt l. ſi filius ꝗ patri. ff. de vul. & pup. de acq. hęr. l. Iul. alias ſi pupillus. ſecundũ vnã lec. Si verò habes in gl. quod ſi pupillus abſtinuit: ipſe tñ abſtinere nõ potuit: tũc gl. eſt falſa: quia exiſtẽtia ſui hęredis confirmat tabulas pupillares, vt j. dicã. Et ideo vt tibi liqueat iſta materia, aſſume finẽ glo. & diſtingue qñ ex teſtamento vnius plures deferunť hæreditates, vt puta paterna, & pupillaris: an poſsit vnã habere & aliã repudiare? Diſtingue, aut pupillus cui facta eſt ſubſtitutio fuit inſtitutus, aut exhæredatus. Si fuit inſtitutus: aut agnouit paternã, aut abſtinuit. Si agnouit nõ poteſt ſubſtitutus habere pupillarem ſine paterna. Vna enim hæreditas cœpit eſſe, vt l. ſed & ſi plures. §. filio. ff. de vulg. & pup. Aut pupillus abſtinuit: & tũc aut cohæres: & idem ſubſtitutus ſibi datus eſt extrane⁹ aut frater ſuus. Si extraneus: tũc aut nõ habet cohæredẽ aliũ, cuius aditione confirmetur teſtamentũ, & non põt habere pupillarẽ ſine paterna, vt d. l. quę-
4 ſitũ. ff. de acqui. hęre. & l. ij. §. adeo. de vul. & pup. Ratio: † quia exiſtentia ſui hęredis nihil operatur, qñ habet cohęredẽ extraneũ, vt l. apud Iulianum. §. idem Iul. ff. ad Trebel. Si verò eſt ſubſtitutus frater ſuus: tunc poteſt habere pupillarem, repudiata paterna ab vtroq;, vt probatur per tex. in l. ſi filius qui patri. de vul. & pupil. & de acqui. hæredi. l. Iul. Ratio: quia exiſtentia ſui hæredis operatur qñ habet cohæredem fratrem ſuum, nõ extraneum vt dictis legibus. Si verò erat exhæredatus: tunc aut in paterno teſtamento fuit inſtitutus alter filius ſuus aut extraneus. Si filius ſuus põt abſtinere à paterna, & habere pupillarẽ. Nam licet abſtineat exiſtẽtia ſui hęredis, cõfirmat tabulas pupillares: ar. l. cũ quaſi. §. ſed & ſi quis. ff. de fideicõ. lib. licet iſte caſus nõ ſit omnino expeditus. dicit gl. tñ ego habeo ꝓ expedito: quia tex. eſt expreſſus in l. filius qui. ff. de acqui. hęre. Facit ff. ad Treb. l. ita tñ. §. ſi pater. & d. l. ſi filius qui patri. ff. de vulga. & pup. Si autẽ erat ſubſtitutus extraneus ſi non haberet cohęredem, cuius aditione teſtamentum confirmaretur, non poſſet habere pupillarem ſine paterna, vt d. l. quæſitum. ff. de acqui. hære. Vide glo. in fi. Hæc habet locũ ex teſtamẽto vnius &c. ¶ Quæro, quid ſi ex teſtamẽto diuerſorũ, diuerſę deferantur hæreditates. Certè tunc non eſt dubium ꝙ poſſunt adire vnã, & aliam repudiare, vt dicit gl. & plenè dixi in l. ſi. ff. de acqui. hære.

SVMMARIVM.

1 ☞ Seruus inſtitutus cum dubitatur, an ſit liber vel ſeruus, cogitur per iudicem adire.
2 Fines plebanatus quando probentur per inſtrumentum.
3 Quando in relicto facto filio ſit mentio patris quando videatur relictum patris contemplatione.

CVm aliquis. Cum aliquis inſtituitur hæres cum adiectione alicuius qualitatis quæ ſi vera eſſet alteri quęreretur hęreditas, illius contemplatione videtur eſſe inſtitutus. hoc dicit. ¶ Nota quod in ſummario di-
1 xi. ¶ † Nota quòd ſeruus cogitur per iudicem hæreditatem adire. Contra hoc oppo.

a ✠POMATES. ¶ Ad quęſtionē. Vide Panor.conſi.lxij.col.v.ad fin. vol.ij.& col.vij.& Barba.cõſi.vj.vo.ij.& cõſi.xviij.col.xxij.vo.ij.& Aret. xlij.& aliqd.xxxvij. Ale.xxiij.col.j.vo.v.& Fel.in c.cām.col.ij.de ꝓb.& Alex.cõſi.l.col.iij.vo.v.vbi declarat.& Soci.cclxvj.col.v.vbi & ipſe declarat.& p eūdē cõſi.clxvj.& clxxxvj.co.j.vbi etiā declarat.& lxxxix.colū.ij.vbi dicit ꝙ ad probandū confines antiquos, ſufficit ſemiplena probatio, & qđ admittantur teſtes de auditu.& ibi ēt ponit an probent̃ p famā & inſtrumēta antiqua. & vide Barb.cõſi l.xiiij. col.iiij.& ſeq. volu.iij. & xxxvij. co. vbi ponit quid iuris ſi talia verba eſſent geminata, &c.

b ¶Plebanatus. Adde qđ Pau.de caſt. hic ſup gl.arguit cõtra.dicit hic, ꝙ iſta vr̃ verior, & ſpāle in cõfinib⁹ q ꝓbantur p indicia: & ſic leuius quā alia, vt ĩ c.cū cām. extra de ꝓba. & no.p gl.in c.ſi papa.ſuper verbo probata. de priui.in vj.dicit tñ qđ Bal.hic vr̃ regrere ꝙ ſint plura inſtr̄a de hoc atteſtantia: qm̄ ex illis reſultat publica fama, q̄ ſufficit in antiqs ad ꝓbationē perfectam, vt no.ſ̃.de proba.l. ꝓprietatis.& ff.de neg.geſt.l.at q natura.§.cū me abſente.& per eundem Bal.l.cū ſuper verbis.de rei vē.ſ̃.Tu de hoc vide pulchrè per Bal.conſi. cccliij.iij.vol. & cõſi.ccclv.vbi dicit ꝙ literę ſculptę ĩ marmoribus probāt ſi ſunt iunctæ cū tpis longinqtate. alleg. gl.in d.c.cum cām. & in c.ad audientiā.el ij.de præſcri. &c.cū olim.de cē. & xxiiij.q.ij.ſanè.

hoc opp.de l.cū proponas.ſ̃.de hæred.inſti.vbi di
citur ꝙ ſeruus poteſt non adire.Sol.qcqd dicat gl.
veritas eſt hæc:ibi loquit̃ qñ inſtitut⁹ eſt ille quē
cõſtabat eſſe ſeruū.Tūc em̄ ſufficit poteſtas dñica
ad cogendū eū prout|pōt:hic qñ erat dubiū an eſ-
ſet ſeruus,vel liber,quo caſu de neceſsitate recurri
2 tur ad ptātē iudicialē,vt eū cogat.Ita loquit̃ hic.
a ¶Gl.inducit hāc legē in arg.†ad qõnē[a] vtrū fines
b plebanat⁹[b] ꝓbent̃ per inſtrumētū.Dicit̃ in inſtr̄o
actū in tali loco plebanatus in domo talis:vtrū ꝓ
bet̃ ex hoc illā domū eſſe in tali plebanatu. Certè
c p inſtrumēta inter alios cõfecta,[c]hoc nō ꝓbat̃:in
ter eoſdē ſic:arg.huius l.& l.optimā.j.de cõtrahē.
& cõmit.ſtip.Facit l.prædijs.§.Titio.ff.de leg.iij.
3 ¶†Vltimò Dy.inducit hac l.in arg.ꝙ quando re
d linquitur filiofami.ſi fit mentio patris,[d]videtur re
linqui contemplatione patris:& ſic fit ꝓfectitiū.
Ego dico contra dictum Dyn.procedere qñ fieret
mentio patris & patriæ poteſtatis.ita loquor hic.
Sed qñ fit mētio patris ſimpliciter:tunc videt̃ ad-
dere magis cauſa demõſtrationis,quā ꝙ eius intui
tu faciat,vt l.fi.ſ̃.de vſufr.Pręd icta latius dixi in
l.filio.de condi.& demon.

SVMMARIVM.

1 ☞Milites magis arma,quā leges habere debent.
2 Formidoloſi homines curant ea quæ nulla ſunt ſu
ſpicione digna.

SCimus.[e] Iſta lex tota diuidit̃
in quinq; partes. Pri-
mò ponit procemiū. Secūdò conſulit
hęredibus,& formā inuentarij ponit.
Tertiò ponit effectū inuētarij,& cõſulit creditori
bus.Quartò loqt̃ de eo q petit ad deliberādū tps.
Quintò & vltimò ponit ſuā concluſionē.Secūda
ibi,cū igit̃.Tertia ibi,& ſi præfatā.Quarta ibi,&
hęc qdē.Quinta ibi,circa finē notiſsimū.Iſta prīa
pars q̄ ponit procemiū nō eget ſummario.¶ No-
1 ta†ꝙ milites[f] magis arma quā leges hr̄e debēt.Et
f ex hoc qd dicit magis,nō excludit quin debeāt ſci
re leges q̄ cõſtringūt hominū vitā:& puniūt ma-
leficia,vt l.leges.ſ̃.de leg.& ſic ceſſat contrarium.
2 ¶†No.de hominibus formidoloſis q curāt ea quę
nulla ſunt ſuſpicione digna.Facit ff.ſi cui pl⁹ quā
per legem falci.l.iiij.j.in prin.& l.ſi quis ab alio.in
prin.ff.de re iudi.

SVMMARIVM.

1 ☞Hæreditas ex curſu triū menſiū dicitur repu-
diata ſi hæres dixit eam reſpuendam credo.
2 Tempus ad conficiendū inuentariū,an currat hę-
redi à die notitiæ vel aditæ hæreditatis.
3 Forma inuentarij.
4 Teſtes qñ debeant cognoſcere contrahentes.

c ✠P.PAV.P. ¶Alios cõfecta.Iſtud nō procedit qñ eſſent inſtrumenta de antiquo in alios confecta probent:& poſtea per totū diſcurſum illius.& quomodo probentur confinia:& quomodo probentur inſtrumenta inter alios quando de antiquo in alios cõfecta.vide Barb.cõſi.xiiij. vol.iij.col.iiij.& ſeq.

d ¶Mentio patris. Adde eūdem Bar.in l.ſi tibi decem.§.ſi pactus.ff.de pac. per And.de Iſer.in c.j.in prin.de ſucceſ.feu.

e ¶In l.ſcimus.In prin.Et vide Bar.in cõſi.inci.literas veſtrę magnificentiæ.vbi loquit̃ de inuētario.& eūdē Bar.in cõſi.cxlv.vbi ſingulariter loquitur de inuentario.& ibi etiam quærit,quid in muliere quæ tractat de dāno vitando qñ fit inuentariū minus ſolenniter:& vtrum valeat quo ad præſentes.De validitate inuentarij,vide Lu.Ro.in conſi.lxxxij.inci.circa id de quo quæritur.Et vide Lu.Ro.conſi.cclxxij.de eo qui nō poſuit omnia bona hæreditatis in inuentario.And.Barb.

f ✠P.PAV.P. ¶Quòd milites.Qualiter iſtud procedat,vide Alc.cõſi.ciij.in iij.col.& in quibus excuſetur iuris ignorantia,vide Ro.cõſi.lvj. vbi ponit quid in militibus noſtri temporis.

g ✠POMATES. ¶Vt ſit certus.Vide de materia Fel.in c.cū M.Fer-col.xviij.in fi.de cõſti.& Alc.cõſi.xl.vo.iij.col.pe.vbi ponit an teſtōr poſſit renunciare confectioni inuentarij.

h ¶Inuentariū.ADDE quod Alex.& Pau.de caſt.hic referunt Angel.in l.j.§.hæc ſtipulatio.ff.ad l.falci.dicere ꝙ ſi ſimpliciter, expreſsè vel tacitè hæres adit,& non proteſtetur de confectione inuētarij vel non dicit ꝙ ſit dubius de viribus hęreditarijs,ꝙ nō poterit poſtea cõficere inuentarium: quia ſpe certiſsima & ſine dubio videtur adiuiſſe per iſtum §.verſic.non indiget,iuncta expoſitione Cy. qui dicit, non indiget vt ſibi proſit. Qđ dictum reprehenditur,vt hic p Pau.de Caſt.de quo latius vide, quā p Alexan.eius conſi.ccxij.inci.In Chriſti nomine paſſus, de quo quæritur.

5 Inuentarium poteſt confici per procuratorem.

CÙm igitur. Sequitur ſecunda pars.
Certus de viribus hęre-
ditatis poteſt adire vel repudiare dubius vt ſit cer
g tus[g] ne dānum ſuſtineat,debet inuentariū[h] confi
h cere intra tēpora:& ea forma quæ traditur hac le
ge.hoc dicit.Dicitur hic in prin.ꝙ qui ſponte adi
uit,tenetur omnibus creditoribus.quaſi dicat,nō
legatarijs.cõtra.j.ea.l.§.ſi qs aūt temerario. Sol.
Dicūt quidā qđ hic deficit.ſupplet̃ per illā legem,
vel verius dicit gl.ibi loquit̃ quando deluſit legē
& creditores,in dilatione petēda:hic ſec⁹.Et hoc
eſt verū ſcđm iſtas leges:hodie verò etiam legata
rijs teneretur in ſolidū,vt j.ad l.Falci.authen.ſed
cùm teſtator.¶ Opponi.hic dicit,quòd intra tres
menſes debeat repudiare.contra.ſ̃.de inoffi.teſta
men.l.ſcimus.§.fina.Solu.ibi ſtatuitur temp⁹ ad
petitionem filij,volens agere quærela:hic ad peti
tionem creditoris. ¶Oppon.iij.j. ead.l.ſed quia
quidam.Solu.Hic hæres inſtitutus nō repudiauit
1 neq; adiuit,ſed indubitanter†dixit eam reſpuen-
dam credo.quæ verba cum concurſu trium mēſiū
inducunt repudiationem,vt hic.quod eſt not. Di
cam plenius in dicto.§.ſed quia quidam.¶ Oppo
nitur quartò hic dicitur quòd inuentarium incipi
i debet intra mēſem à die notitię.[i]Cõtra,imò à die
aditę hæreditatis,vt j.e.§.ſi verò poſt quā. Gloſ.
fatetur cõtrarium,& hoc ſupplet,& aditæ hæredi
tatis.& vide glo.Richar.Malū.videtur dicere con
trariū:quia tex.iſte ſimpliciter loquitur.Mihi vi-
k detur[k]ꝙ debemus ſic dicere.†Si quidē hęres ma-
2 litioſè protulit[l] aditionem hæreditatis,currat ſibi
l tempus etiam ante aditam hæreditatē. Si verò in
nulla mora,in nulla culpa:in nulla malitia eſt:tūc
currit ſibi tēpus poſt aditam hæreditatem. vt gl.
dicit.Licet enim textus dicat à die notitiæ:tamen
ſubaudi,& aditę hæreditatis. Tex.eſt not.ad hoc
in l.ſtatuliberos.§.ſi qs hæredi.ff.de ſta.li.Ibi eſt
valde ſingularis tex.ad hoc.¶ Item oppo.& vide
tur quòd imò inuentariū debeat inchoari ſtatim,
vt l.tutores.ſ̃.de adminiſt.tuto. Sol.ibi loquitur
in inuentario tutoris:hic in inuentario hęredis.
¶Oppo.dicitur hic,ſub præſentia tabellariorum
& ſic innuit,ꝙ plures ſint notarij.Contra,imò vi-
detur ꝙ vnus tantū ſit neceſſarius, vt not.in dicta
l.tutores.ſ̃.de admi.tuto.& j.ad l.Cor.de falſis.l.ſi
quis decurio.Solut.Expone ibi,tabellariorum,id
eſt tabellarij,vt dicit gl.licet aliquando ſint neceſ
ſarij duo notarij,vt ſtatim videbitis. Item oppo.
& videtur ꝙ illa ſolennitas exigatur in inuētario,
vt j.ad l.falc.authen.ſed cùm teſtator.Solu.Con-
cedo ꝙ per illā aut̃.aditur inuentario hæc ſolenni
tas,quòd loco abſentium adhibeantur tres teſtes
illius ciuitatis locupletes,& bonę opinionis.Erit

i ✠POMATES. ¶A die notitiæ. Adde quæ no.Barbat.in conſilio l. colum.iij. volumi.ij.Adde tamē multos caſus,in quibus ignorāti vel impedito non currit tēpus.& per Barba. conſil.viij.colum.iij.in j.vol.

k ¶Mihi videt̃. Adde quòd opi.Rich.Malū.tenet Specu.& Ioan.And.in ti.de inſtru.edict.§.fin.in verbo,ſecundùm Vber.& glo.in authen.ſed cùm teſtator.in ver.ſtatutum.j.ad legē Falcid.Salic.hic:quia inuentarium fieri poteſt citra aditionem hæreditatis,vt j.§.ſi autem aliquis.Item quia rationes quę mouerunt Iuſtinianū, hęc fuerunt,ne deficeret aditio,vt patet hic,& in d.§.ſi autem hoc.Sed ſi vera eſſet opi.glo.ſequeretur totum,contrarium.Tamen opi.huius glo. eſt magis cõmunis,& eam tenet Cyn.Ray.Iaco.But. Ange.Bald.in l.filiū quem habentem.famil.erciſ.& Bald.hic Paul.de Caſtr.approbat opi. Bar.hic, Ang.Fulg.idem faciunt & contra opi.Ioan.And.dicit Alexan. facere tex.hic,dum dicit,ſigno crucis,antea manu hære.præpoſito.& ſic tex.requirit ꝙ faciens inuētariū ſit iam hæres.l.pro hęrede.§.j.ver.hęres eſſe.ff.de acqui,hære.ergo antequā ſit hęres non currit tempus.Dicit tamen ꝙ in puncto iuris verior eſt opi.Rich.Mal.& ſequacium.& ſuo motiuo facilis eſt reſponſio.& primam opi.videtur ſequi Bald.conſilio cccxxxj.iij.volumine incipien.In chriſti nomine.quęritur an ſignum crucis.Roma.tamen ſequitur opinio.Barto.eius conſilio lxxxiiij.ibi dicens eſſe communem.

l ✠P.PAV.P. ¶Malitioſè protulit. Vide Roma.conſi.xxxiij.ſequitur Com.conſi.cxxviij.inci.vtrum inuentarium.& ideo fidei cõmiſſario datur tempus ante factam ſibi reſtitutionem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a POMATES. ¶Erit ergo forma inuentarij. De iſta forma vide Panor.conſil.lxxij.colū.iiij.ij.dubio.vol.ij.& aliquid ꝑ Bart.conſi.cxlix. vbi multa ponit in materia huius l.& quid ſi aliqui ex creditoribus, vel legatarijs eſſent, an poſſent corā iudice ſeculari citari, & qualiter, vide Iaſo.in l.teſtā.& l.oīum.ſ.de teſta. & Pau.de Caſt.cōſi.ccv.vbi ponit an teſtes debeāt ſe ſubſcribere. & aliquid per Bal.conſi.xvj. in.ij.parte. & Barba.in c.cū cauſam, col.iij. de offi.dele.

P.PAV.P.

a ¶Ergo for. Vide Ange.ponentē oēs formas inuentariorum. Itē vide per Mod.hic, circa iſta requiſita & ſingu. adde ꝙ ſi in confectione inuētarij nō obſeruarenē oīa requiſita ꝑ hāc l.ſed ſolū ſeruarentur ea quæ ſolent de conſuetudine apponi, ſuſtineretur inuētariū. Ita ſingl̄r Bal. in hac l.in ij.prin. Itē nota ꝙ in cōfectione inuētarij nō requiritur ſubſcriptio teſtium, vide Panor. conſi. ccv. Itē circa hanc materiam inuentarij adde & primò an proſit fidei com.& an ꝓſit circa obligationes hęreditarias, & quibus eſt trāſactū vel cōpromiſſum, vide Ang.cō.xxx. ij.inci. viſo laudo. vide ēt Ang.conſ. lxiiij. inci. quærit. ad fin. vbi dicit ꝙ circa grauatum reſtituere hæreditatē nō innuatet beneficium inuētarij qñ teſtator ꝓmiſit non contrauenire trāſactioni ſub certa pœna & iurauit, hæres autē cōtrauenit, an poſſit cōueniri ad pœnā vltra vires hæreditarias vide Ang.conſi.ccxxxvj.inci.teſtator tranſigit vide Barb.in c.j.in iiij.col.ad fi.de teſta. Quid autē ſit in adeunte hæreditatem, in qua ſint bona feudalia & allodiada, ſi adeat cū beneficio inuētarij, an ſatiſfacere debeat creditoribus de bonis feudalibus. vide Pract.pa.in forma libelli, quo agiē ad reuocationē feudi.in verſi.nec ſuperſtitibus.ī ij.col. Nunquid aūt nō cōficiēs inuentariū ꝑdat legitimam & Trebel.vide Alex.cō.cccclvij.vbi ēt nūqd nō cōficiēs inuētariū teneatur pſtare alimēta, relicta vltra vires patrimonij.vbi ſubijcit ſingl̄r verbū ꝙ ſi teſtator mandet legata nō pſtari vltra vires hr̄ditarias, ꝙ eo caſu hæres nō cōficiēs nō teneaē vltra vires. Itē ꝙ minori detur in integrū reſti.aduerſus nō cōfectionē inuētarij, vide Alex conſi.dcxiij.in iij.co. Et quoſdā caſ⁹, in qb⁹ nō nocet omiſsio inuētarij, vide per d.Frāc.cō.cxlviij. Itē cautelā ad excuſandū eū, qui nō cōfecit inuētariū, vide per Cep.cautela xix. Nūquid aūt inuētariū tutoris de reb⁹ pupillę ꝓſit in materia huius l.vide Cepo.caut.ccxlvj. Nūquid autē ꝑ nō cōfectionē inuētarij ꝑdaē trebel. vide Bar.cō.ij.& cō.l.& Pau.de Ca.conſi.xcij.vbi ēt ponit de legitima.& cōſi.clxiij.& cōſi.ccx.& de vtroq; vide Io.de Anna.cōſi.lxj. Nūquid aūt mulieri nō cōficiēti inuētariū ſuccurratur, & an legatarij ſint in ſpecie citādi, an in genere, & an ſufficiat denūciatio, Itē ſi ſine citatione. Item ſi aliqui fuerint citati, aliqui nō, an valeat quātū ad citatos, vide Bar.cō.cxlix. Quid aūt ſi filia, quæ debebat dotari à fratre, ei ſucceſsit, & ita cōfecit inuētariū, an poterit retrahere dotē, & an ius retinēdi cōpetere poſsit hæredibus eius, vide Pau.cōſi.cxiij. Itē an & qñ nō cōficiēs inuētarium poſsit deducere debitum proprium, vide Pau.conſi.clxiij.in j.colum.& conſil. ſeq. & conſi.ccxj. Item quòd in confectione inuentarij non requireretur ſubſcriptio teſtium, vide Pau.conſi.ccv. Nunquid aūt minor nō cōficiens poſsit conueniri vltra vires, vide Paulum conſilio ccx. Item an præficiat in legatis ad pias cauſas. & an credatur hæredibus dicentibus alia bona non fuiſſe in hæreditate quàm comprehenſa in inuentario. Item quid ſi in inuentario ſunt deſcripta bona mobilia, & eorum valor non ſit in ſcriptus, & quid ſi hæres nō obſtante inuentario ſoluerit aliqua legata integrè, an ſibi præiudicet in alijs, vide Paul.de his omnibus conſilio.ccxj. vide & in conſil.ſequen.vbi ponit ſi hęres adeat ſimpliciter hęreditatem, vel faciat actum per quem inducitur tacita aditio, vtrum videatur renunciaſſe beneficio inuentarij, ſi de ipſo non fuit ꝓteſtatum. Item adde quòd de iure canonico cōfectio inuētarij nō operatur quod hæres teneatur inſolidum, vide Barto. in tractatu differētiarum inter ius ciuile & Canonicum in penultima colum. Item quòd eccleſia non conficiens non teneatur vltra vires, vide Panormi.conſi.xxxiij. An eccleſia teneatur conficere, vide Barbat.in c.j. in vlti.charta de teſtamen. & in ca.de his. eodem titu.de quo infra. Item ꝙ ſi quis adeat hæreditatem ſine confectione inuentarij, & ipſe poſtea vendet hæreditatem alterij vel aliter ī aliū transferat. reſtituūtur ſibi actiōes ſuę vide Franc. conſil. cxlviij.vbi etiā ponit multos alios caſus, in quibus non nocet confectio inuentarij. Itē an bonorū poſſeſſor teneatur cōficere inuentarium ad hoc, ne teneaē vltra vires hęreditarias, vide Barba.latè in rubrica.C. qui admitti.in xxij. char.in j. ij.& iij.colum. Item an bona quæ non erant defuncti: puta commodata vel depoſita, an ſint ponēda in inuentario, vide Are.in l.ſi de eo.§.ſi fortè. in j.col.de acqui.poſ. Itē quid ſi eccleſia ſit inſtituta, & adeat nō confecto inuentario, an teneatur vltra vires, vide Barb.in c.de his.in iiij.col.ad fin. extra de teſta.vide infra.

3 ergo † formaa inuētarij hęredis hæc: vt ante oīa ſi-
gnum venerabilis crucis, fiat manu hæredis: citen
tur creditores, & legatarij, quòd veniāt tali die in
tali loco, ad videndum confectionem inuentarij:
vt habes hic, & in authen.ſed cū teſtator.& in cor
pore vnde ſumitur. quæ citatio fiat nominatim, ſi
ſint certi: aliàs ſufficit mittere proclamationem ꝑ
b ciuitatē, b ſcd̄m Richar.Mal.vt j.de remiſ.pig.l.ſi
eo tempore, quo facto adhibeatur vnus notarius,
qui inuentarium totum conficiat. & adhibeantur
c duos teſtes, c qui hęredē cognoſcāt. & ad cōfectio
nem inuētarij, vt hic. Adde ꝙ in eorum pręſentia
tres videanē vt poſsint deponi apud hæredē nul-
lius malignitatis conſcium. Item in ſubſcriptiōe
dictus hęres, vel pro eo ſcribēs, debet ponere qua
liter dolum: vel fraudem non commiſit in huiuſ-
modi cōfectiōe inuentarij. & inde inſpicere debet
formam huius inuentarij. Item adhibeantur tres
alij teſtes, eiuſdē ciuitatis locupletes, & bonę opi
nionis, loco creditorum, vel legatariorum abſen-
tium. & in eorum præſentia inuentarium conſcri
baē, pręmiſſo venerabili ſigno ſanctæ crucis ma-
nu hr̄dis: quo facto hęres ſe ſubſcribat ſcd̄m for-
mā huius l.ſi ſcit ſcribere: vel ſi neſcit, vel non po
teſt ſcribere, tūc adhibeat vnum alium notarium
ad hoc tm̄ ad ſubſcribendū pro ſe: qua ſubſcriptio
ne facta, ille notarius qui fuit adhibitus ad confe
ctionē toti⁹ inuētarij, illud publicabit. Hæc eſt for
d ma inuentarij, d in qua ſi quid deficeret, inuētariū
non valeret, preterquā ſi omitteretē ſignū ſanctę
crucis. Illa enim eſt leuis ſolēnitas, & minoris pręiudicij: quæ omiſſa nō vitiat: vt l.j.in fin.ff.de vē.
inſpi.& ita tenent omnes docto. ¶ Vlterius opp.
dicitur hic, quod teſtes debēt cognoſcere hæredē,
4 Cōtra † in auē.de teſti.§.& licet. Glo.dicit, ſpecia-
le eſt hic. Tu dicas clarius, aut aliquid debet ꝓba-
ri per teſtes in iudicio aut per inſtrumenta. Primo
caſu: aut teſtes adhibentur ad teſtificandū ſuper
contractu: & debent cognoſcere contrahentes,
Aut adhibentur ad teſtificandum ſuper aliquo fa
cto vt qđ Titi⁹ poſsideat, et ſufficit ꝙ cognoſcāt
eum, de cuius facto teſtificanē, licet aduerſariū nō
cognoſcāt. Ita not.in l.iij.§.j.ff.de teſti. Et puto ꝙ
ſufficiat ſi illos vel illū cognoſcāt ſecūdū nomē et
ꝓnomē, & pſonā, tpe quo teſtimoniū redit. licet
tpe quo cōtractus fuit celebrat⁹, nō cognoſcerūt
niſi pſonā: ar.ff.de publ.l.cū ſi exibuiſſent.§.ij.&
qđ not.ff.de teſti.l.iij.§.j.l.Iul.& l.ad teſtiū.circa
Prī.ff.de teſt. Si verò debet ꝓbari ꝑ inſtr̄a: tūc nō
eſt neceſſe ꝙ teſtes cognoſcant cōtrahētes, vt d.§.
& licet. Fallit in inuētario, & qñ inſtrumētū ſit in
ſcriptis, & ab īperitis literarū, vt gl.dicit hic. ¶ Vl
timò dicię ꝙ qñ res ſunt abſentes debet inuētariū
perfici intra annū. Quæro intra quātum tēpus de
f beat inchoari? Dic vt in gl. ¶ † Vltimò no.ꝙ īuen
tarium pōt cognoſci per procuratorem.

SVMMARIVM.

1 Qui fecit inuentariū non teneē vltra vires hęreditarias.
2 Emens ab hęrede vendente pro ſatiſfaciendis hæreditarijs creditoribus à quibus & quando poſsit moleſtari.
3 Quis eligat pro ſatiſfaciendo creditoribus hæreditarijs, vel vendere rem hęreditariam, vel ex rebus ſatiſfacere.
4 Hypothecaria quando competat, & qñ condictio indebiti.
5 Creditoribus prouideē cōtra legatarios.

e Etſi præfatam. e Hic incipit tertia pars ī qua poniē effectus inuētarij iā cōfecti, & ꝓuideē hęredibus & creditoribus. & breuiter dicit. Qui fecit inuētariū ſolēniter vltra vires hæreditarijs nō teneē, & Falcidia vtaē, & illis ſatiſfaciat q primò veniūt de pecunia, vel de reb⁹ hæreditarijs: qb⁹ deficiētib⁹, & creditorib⁹ cōtra legatarios, qb⁹ pri⁹ ſolutū eſt vl̄ cōtra creditores poſteriores in tpe opportunis remedijs ſuccurriē: cōtra ipm vero hęredē, vel ēptorē, ab eo regreſſus nō daē. h.d. vſq; ad §.in cōputatiōe. Hæc eſt notabilis pars multū. Diuidiē: qa pri

b POMATES. ¶Aliàs ſufficit mittere proclamationē per ciuitatē. Citatio generalis hoc caſu ſufficit, de quo per Barba.conſi.xxiij. col.iij.j. vo.& Barb.cōſi.cliij.inci.maritus fecit.in j.col. Adde qđ Bar.in l.ſi eo tēpore.j.de remiſ.pig.tenet cōtrariū eius qđ hic, & vult ſufficere citare creditores: & ſic illos quorū ſecūdariò intereſt ꝑ ꝓclama. Sed melius eſt hic loquutus Bar. vide per doc.in c.exhibita.de iudi.vbi nouiſsimi.

c ¶Duos teſtes. Adde quot teſtes & quales eſſe debeant, & quot tabelliones, & an ſint citandi creditores, & q̄uo, vide Bal.cōſi.xxxv.iiij.vol.& ibi etiā dicit ꝙ ſignum crucis nō eſt de ſubſtantia in cōfectione inuentarij, & idē per plura tenet cōſilio ꝓximè allegato ccxxxj.vbi alle.dictū Apoſtoli, quicquid facitis in nomine Chriſti facite: & tñ illa verba nō ſunt de ſubſtantia: quia ſufficit dicere, hæres eſto. Itē beneficiū inuētarij prodeſt Iudęis, & Saracenis: & tamē ipſi non faciunt ſignum crucis. Latius ibi vide, & etiam an citatio ſit de ſubſtātia inuentarij, & an ſit neceſſe quòd teſtis ſe ſubſcribat & cognoſcat teſtatorem, vide Paulum de Caſtr.conſil.ccvj. & ccxij.

d POMATES. ¶Hæc eſt forma inuētarij. Iſtum tex.alle.Bar. & vide per doc.in l.ſciendū.ſ.i col.fin.de ver.obl.vbi q̄rit an notarius pſumaē rogatus ad cōficiendū, ſi in inſtrumento nihil dicatur. Et per iſtum tex.dicit ꝙ non præſumitur.

e ¶In §.& ſi pręfatam. Vide Lu.Ro.in conſi.cix.de eo q fuit ſolitus, vt ſibi ſoluatur. And.Barb.

e P.PAV.P. ¶Et ſi pręfatā. Vide Com.conſi.cxviij.in prin. Et vtrū inuētariū de quo per Bar.& alios in l.in rōne.§.quod vulgo.ante fin. ff.ad l.fal.& iſta exceptio facti inuētarij ita ꝙ hæres no teneaē vſq; ad vires hęreditarias poteſt opponi etiam poſt ſententiam in executione, vide Are.in l.more.in prin.in j.col.ad fi.de acqui.hęre.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mò ꝓuidet hęredi.Secūdò ꝓuidet creditoribꝰ cō
tra legatarios.Tertiò prouidet creditoribus con-
tra creditores poſteriores in tēpore.Quartò recpi
logat quędā quę ſ.dixit prouidendo hæredibus.
Scđa ibi,licētia.Tertia ibi,ſinverò hæredes.Quar
1 ta ibi,cōtra ipm̄ tñ.¶ No.† ꝙ q fecit[a] inuentarium
a nō tenet vltra vires hęreditarias.¶ Ad iſtud opp.
ſ.eod.l.ſi te bonis.& l.quę dotis.ſol.mat.Sol.Il-
lud eſt hodie innouatum in hęrede conficiente in
uētariū legitimè.vt hic videbitis.¶ Opp.ſcđò.hic
dicit,hęres habet hęreditatem ſine damno.Cōtra
imò hęres patit dāna:qa periculū rerum hęredita-
riarū poſt aditam hęreditatē pertinet ad eū.vt l.in
rōne.l.a ij.in prin.ff.ad l.fal.Solu.dico ꝙ illa lex ſit
hodie correcta ꝑ iſtā in hęrede cōficiēte inuētariū
b qui oīno debet eſſe ſine dāno.[b] Ita debetis intelli
gere hic.¶ Op.tertiò dicit hic ꝙ debet ſatisfacere
c eis q primò veniūt.[c]Cōtra.ff.ad l.Fal.l.ī dolo.So.
Intellige hoc in hęrede ſatisfaciēte bona fide:qa
alios creditores potiores ignorabat:aſſeſſet in do
lo,ſi cautiōes nō exigeret,vt l.cōtraria.¶ Op.iiij.
dicit hic ꝙ licet ſatisfacere de pecunia,vel de rebꝰ.
Cōtra aliud ꝓ alio inuito creditore ſolui nō pōt,
vt l.ij.§.j.ff.ſi cer.pe.Sol.ſpāle eſt hic in hęrede cō
ficiēte inuētariū,vt hic vides.Tñ qa tex.hic loquit
alternatiuè,vel ex rebus,vel ex earū vēditiōe:poſ
ſet hic dubitari cuius ſit electio vēdere,vel ex rebꝰ
ſatisfacere.Ad cuius declarationē eſt ſciēdū ꝙ vos
habetis hic duo dicta.Primò ꝙ hęres debet habere
2 hr̄ditatē ſine dāno.Scđò † ꝙ ſi hęres vēdidit ēptor
nō pōt inqetari.Tñ hoc ſcđm debet intelligi cum
hęres vēdidit vt hr̄s,& ꝓ ſatisfaciēdis debitis &
legatis,vt hic in ver.ſinverò creditores.& in ver.
cōtra ipſum.Sed ſi vēdidit tāquā propriam ſimpli
citer:tunc emptores poſſunt moleſtari:arg.j.cre.
euic.pig.non de.l.j.Facit qđ habuiſtis in l.iij.ſ.de
pręd.mi.& l.ſi quis domum.§.j.ff.loca.Itē illud
qđ hic dicitur ꝙ emptores non poſſunt moleſta-
ri,eſt verum à creditoribus,vel legatarijs.ſed ſi
alius vellet euīcere iure dominij,iſtud hac lege nō
prohibetur.non enim poteſt factū hæredis pręiu
3 dicare ei q eſt dn̄s.¶ † His præmiſsis[d] in quæſtio.
d propoſita ſic dicas:Aut eſt certū rem fuiſſe in hę-
reditate,& fuiſſe in dominio defuncti aut nō.Pri
mo caſu,aut hęres reperit emptorē q velit emere
ab eo tāquā ab hærede pro ſatisfaciēdis legatis &
debitis abſq; aliqua obligatiōe propria de euictio
e ne:tunc cogitur vendere:[e]qa ex hoc nullū dānū
patit:& regula ſubeſt ꝙ aliud pro alio &c.Si verò
talē emptorē non reperit:& tūc pōt ſatisfacere de
rebus:nā vendēdo res poſſet incurrere dānū,vt ſ.
dixi,ſed hęc lex vult eū eſſe ſine dāno:ergo &c.Si
verò non cōſtat rē eſſe vel fuiſſe in dn̄io defuncti:
tunc nō cogit vendere:qa poſſet pati dānum per
obligationē de euictione,vt ſ.dixi:tene mēti.Ve
nio ad ver.licētia.Dicit hic ꝙ plus ſubuenit credi
toribꝰ quā legatarijs.Cōtra.ff.de trāſac.l.cū hi.§.
planè.Gl.nō ſoluit.Tu dic ꝙ hic in exigēdo plus
fauetur creditori:ibi in remittēdo plus fauet lega-
tarijs duplici fauore,ſcilicet vltimę voluntatis,&
alimētorū.¶ Itē oppo.dicitur hic quòd creditores
reuertuntur cōtra legatarios.Cōtra.ſ.de hęre.act.
l.fi.Dicit glo.ibi quando hæreditas eſt ſoluendo:
hic non.Præterea hoc caſu nō conueniuntur lega
tarij ea actione qua tenebatur defunctus:ſed alia
actione hic prodita,ſcilicet hypothecaria,& con-
dictione indebiti.Iuxta hoc poteſt dubitari:quia
hic ponūtur actiones duæ alternatiuè.Quęro qñ
4 competit hypothecaria,& † qñ cōdictio indebiti.
Rn̄d.hypothecaria habet locū qñ creditores habe
bāt hypothecam & res ſoluta legatarijs extabat:
cōdictio indebiti habet locū qñ nō erat res hypo-
thecata,vel res ſoluta nō extabat,ſed erat cōſum
pta:& eā legatarij in ſuā vtilitatē cōuerterent:cū
enī legata nō debeant,ſed vniuerſę facultates aſſu
munt,vt videbitis in l.ſi vniuerſæ.j.de legi.tamē
eſt ſolutum indebitè:ideo conuenitur cōdictione
indebiti.Nec eſt nouum ꝙ licet hęres ſoluat,alius
repetat,vt ff.de condictio.indebiti.l.nec nouum.
¶ Venio ad ver.ſinverò hæredes.Dicit hic ꝙ pri-
mi creditores agunt contra ſecundos:imò videtur
quòd debeant agere contra emptores,ſi res extat e
hypothecata:nam condictio ex lege,nō habet lo-
cum quando habet locum alia actio,vt l.j.ff.de cō
di.ex lege.Solu.Quidam fatebantur hic cōtrariū.
Sed hoc eſt cōtra iſtum textum in quo dicit quòd
contra emptores non poteſt agi:& ſic ceſſat con-
trarium:quia habet locum condictio ex lege:ideo
qa nō cōpetit iſta actio.¶ Opp.ſcđò de his quæ in
frau.cred.l.pupillus.in fi.Sol.quicquid gl.dicant
hanc legem debes intelligere in caſibus in quibus f
anterior creditor poteſt à creditore poſteriore ad
uocare,quod eſt qñ anterior habet hypothecam.
vel ſecundus fortè extorſit,vt dicitur in cōtrario.
¶ Quęro,dicitur hic,ꝙ habet hypothecariam,vel
condictionem indebiti ex lege:quęro igitur quā
do competit vna actio:& quando alia? Reſpond.
hypothecaria habet locum,quando res erat hypo
thecata,& data in ſolutū extabat.Cōdictio ex le-
ge habet locū,quando res erat data in ſolutum,&
nō extabat,vel non erat hypothecata:tamen reuo
cationi locus erat ſecundū ea quę dixi ſ.proximè. g
¶ Sed contra hoc opponi re perēpta in ſubſidium
cōpetit actio neg.geſt.vt l.mater.§.j.ſ.de rei vēd.
ergo nō eſt recurrendum ad condictionē ex lege.
Sol.ibi loquitur qñ venditur res mea:hic nō:quia
loquit qñ vendit res mihi obligata.qđ nō placet,
vt no.in l.j.ff.de diſt.pi.Dic ergo ꝙ l.mater.loqt
de actione neg.geſt.dāda cōtra ipm̄ q vēdidit:nō
tñ ꝓuidet cōtra eū cui facta eſt vēditio,vel in ſolu
tū datio:ideo neceſſaria eſt cōdictio ex lege,vt hic
videtis.¶ Venio ad ver.contra ipſum.Dicit hic ꝙ
creditores nō poſſunt venire cōtra ipſum hęredē,
vel emptores ab eo.¶ Quęro quis habeat proba-
re hęres vel emptor qñ iſtam exceptionē propo-
nit,ſiue opponit?Reſpon.hęres habet probare ſe
feciſſe inuentarium,& hęreditatem vendidiſſe ꝓ
ſatisfaciendis debitis & legatis:& creditoribus,&
legatarijs de illa pecunia ſoluiſſe.Hoc probatur in
tex.ſ.in §.ſinverò creditores.Hoc etiā probat in
iſto ver.cōtra ipſum tñ.Hoc aūt ꝙ pro ſoluendis
debitis vēdiderit,appet eo ipſo ꝙ debita vel lega-
ta poſtea ſunt ſoluta:ar.l.ſed Iul.§.& proinde.ff.
ad Mace.Itē hoc ꝙ dicta pecunia ſit ſoluta credi-
toribus & legatarijs,& ꝓbat eo ipſo ꝙ cōſtat ꝓ-
pter hoc rē venditā eſſe,& apparet debita vel lega
ta ſoluta.pręſumit enim ex illa pecunia,vt l.ſi vē
tri.§.fi.ff.de priui.cred.

SVMMARIVM.

1 ☞ Expenſæ funeris ante omnia deducuntur.
2 Expenſum in recollectione teſtamēti,& inſinua-
tione detrahitur vt æs alienum.
Legatarij quando teneantur conferre ad expen-
ſas factas per hæredem in recolligendo teſtamen-
tum.
3 Expenſæ factæ pro vendendis rebus hęreditarijs,
in ſatisfaciēdo creditoribus,in ſubhaſtationibus,
gabellis,proxenetis,an deducant tāquā ęs alienū
vel legatarij ad eas contribuant.
4 Quomodo probetur hæc expenſa.
Expenſa magna debet probari teſtibꝰ:parua ꝓ-
batur iuramento.
5 Pœna dupli in qua defunctus incurrerat erga illū
quem ſibi hæredem facit,an poſsit computari cō-
tra creditores.
6 Fundum venditum à patre an filius cuius erat a pa
tre hæres inſtitutus poſsit vendicare.
7 Si extraneus fuit inſtitutus hęres à defuncto qui
fundū extranei vendiderat,an poſsit ipſum fundū
ab emptore vendicare.
8 Stāte ſtatuto ꝙ quis non poſsit venire contra in-
ſtrumentum à ſe factum,nec hæres eius:quid ſi te
ſtator vendidit fundum illius quē poſtea fecit hæ
redem:quia adiuit & fecit inuentarium:nunquid
poterit tunc vendicare fundum.

f **In computatione.** [f]Hic eſt vna glo.quæ con
ſueuit reputari difficilis.Expenſa funeris teſtamē
ti,& inuentarij,& aliarū cauſarū neceſſariarū,&
g quod debet hęredi,[g]vt ęs alienū deducit.h.d.vſq;

☞ POMATES.

a ¶ Nota ꝙ qui fecit. Adde tñ cautelam excuſandi hæredē nō cōficiētē inuētariū p Cep.cau.inci. hæres ſi non fecit.

b ¶ Sine dāno. Adde quod hoc putat verū Pau.de ca.ſi ante aditā hr̄ditatē petierūt:qa nondū erat obligatꝰ legatarijs ī ſolidū.ſecꝰ ſi poſt:qa p aditionē cœpit eis ī ſolidū obligari ex quo vires hęreditatis patiebātur:ideo nō liberet ītuitu rerū,ſi legata cōſiſtebāt in quantitate.l.incendium ſ.ſi cer.pet.ſecus ſi in ſpecie.

c ¶ Primò veniunt. Hoc tñ limita vt refert Pau.de ca.ſecūdū Archi.xiiij.q.v.c.nō ſanè.nō hr̄e locū in hærede vſurarij q nō debet ſoluere primo veniētibꝰ,niſi recepta cautiōe de reſtituēdo:quia ſcit vel ſcire poteſt alios ſubeſſe:& ſi eſſet in dolo nō haberet locū bn̄ficiū huiꝰ §.& idē eſt ſecūdū ipm̄ Pau.ſi teſtator reliqſſet certā quātitatē ꝓ male ablatis.De quo vide l.fi.cōſ.ſui ccxj.& Ab.cō.lxxxiiij.ad hanc ij.opp. Barto.

d ¶ His pmiſsis. Adde bal.ī l.ſi pecunia ff.de le.ij.& ibi do.Io.de Imo.q dicit de facto ſe dixiſſe,ꝙ hr̄s tūc nō cogit exburſare pecuniā & qđ erit ī dote reſtituēda,ſi ī hæreditate nō ſunt niſi bona īmobilia:& mulier repetit dotē in pecunia quā dederat viro,p hoc qđ dr̄ hic cogit accipere res hr̄ditarias,ſi hęres cōficit inuentariū.iſta qō nūc pendet de facto in iſta ciuitate.And.Bar.

e ¶ Cogit vēdere. Vide etiā p Io.An.in ti.de inſtr.edi.§.fi.ſup ver.nūqd dicemus.ī addit.magna p Ang.in l.j.§.hęc ſtipulatio.ff.ſi cui plus quā p.l.fal.& ibi per Io.de Imol.

f ¶ In cōputatione. Vide Lu.Ro.cōſil.xviij.inci.viſa facti narratiōe.vbi cōſuluit ꝙ licet filiꝰ cō fecerit inuētariū:tñ vr̄ cōfirmaſſe couētionē factā p patrē immiſcēdo ſe hæreditati.And.Barba.

☙ P. PAV. P.

g ¶ Debet hr̄di. Ideo ſi eſſent obligata bona feudalia,quæ ad hęredē ptinent ex inueſtitura maiori,nō eſſet ī talibꝰ bonis ſatisfaciendū creditoribꝰ facto īuētario,vide Com.cō.clxiij.in iij.dub.Itē inquātū dicitur hic ꝙ habēda eſt ratio eius quod debebat hęredi p defunctū,adde ꝙ pōt hęres pro credito ſuo petere à iudice ſibi aſsignari aliquā rē de qua poſsit literè diſponere ſecundū Pau.poſt Bald.in l.debitori tuo.C.de pactis.& ibi vide Iaſ.in ij.col.Itē ad illud quod dixi ſ.de bonis feudalibꝰ qñ factū eſt inuētariū,vide Ale.conſi.xviij.in v.volu.in pe.co.& conſi.xix.in iij.col.eo.vol.

ad §.licentia.¶ Nota quòd expenſæ funeris ante
omnia deducunt̃.Simile habetis l.Papinianus.§.
2 quarta.ff.de inoffic.teſta.Secundò nota† quòd il-
lud quod expenditur in teſtamenti recollectio-
ne & inſinuatione,detrahitur vt æs alienũ,vt hic
quod not. Pro hoc habes determinatam quęſtio-
nem de qua ſæpe dubitatur: hæres qui recolligit
teſtamentum,vult quòd legatarij contribuant in
recollectione teſtamẽti.Certè hic habes textum,
ex quo colligitur quòd ſi quidem hęreditas eſt ſol
uendo debeat ſoluere totũ ipſe hæres ſicut æs alie
num.ſed ſi hæreditas non eſſet ſoluendo: tunc di
minuerẽtur legata propter iſtam expenſam, ſicut
propter aliud æs alienũ.quod perpetuò tene men
3 ti. ¶ Nota tertiò quòd illud † quod expenditur
propter alias neceſſarias cauſas[a] detrahit̃ vt æs alie
num: & propter hoc de facto pluries vidi vende-
re res hæreditarias pro ſatisfaciendis debitis,& le-
gatis:in hoc fit expenſa in ſubhaſtationibus, ſol-
uitur gabella pro iſta ſubhaſtatione:in venditione
permittuntur lites & pecunia quę promittitur al
liciendo emptores,vt plus promitterent,expen-
ditur in proxenetis & ſimilibus:hæc omnia de-
ducuntur vt æs alienum. Caſus eſt hic,& in l.j.in
fi.& l.iij.ff.ad l.fal.Et eadẽ rõne dico de his q̃ hæ-
res expendit,vt habeat inſtrumenta inſtitutionis
videlicet de eo quod ſoluit.Hęc eſt tota expẽſa in
cauſis neceſſarijs,vide tex.caſus eſt hic.¶ Quęro,
4 dicit̃ hic,ꝓbauerit: † quær̃ hoc debeat ꝓbare,gl.
valde notabiliter dicit quòd debet ꝓbare teſtib⁹,
vel forſan ſuo ſacramẽto.Vide gl.quam no.& ſi-
gna.Doc.alibi in ſimili dicũt ꝙ ſi quidem eſt ex-
pẽſa magna,hoc debet probare per teſtes, vel in-
ſtrumẽta.Expẽſas minutas debet probare ſuo ſa-
cramento:arg.l.ſi quis pro redemptione.de dona.
Item refert Cy.in l.id quod pauperibus.ſ.de epiſ.
& cleri.¶ Vltimò poſſumus dicere quòd ſi expẽ-
ſa facta eſt magna,fiet probatio eo modo quo ha-
buiſtis in ſimili.ſ.de ali.pu.pręſ.l.fi.Vel fortè etiã
iudex taxaret inſpecta qualitate cauſę,in qua ex-
pẽdit̃,vt dicit̃ in expẽſis lit.Modo habetis primũ.
5 ¶ Venio ad glo.magnam,† quæro quid ſi defun-
ctus Titio tenebat̃ de euictione in duplũ,& illum
Titiũ re euicta fecit hæredẽ,vtrũ cõtra creditores
computabitur duplum. Videtur ꝙ nõ,vt ff.ad le
gem Falci.l.cũ emptor.ſed fortè ibi nõ fecerat in-
uentarium.Dicit glo.& in hoc doct.reſident: cer
tè ibi ſine dubio inuentarium non fecit:quia inuẽ
tarij cõfectio ab hærede erat incognita,ſecundùm
illa tpa.Vnde puto ꝙ ſolùm ſimplum debeat cõ-
putare:nam verè per aditionẽ actio confunditur,
ſed fingitur non confuſa,ne hæres in damno mo-
retur.Non autem videtur pati damnum,ſi nõ con
ſequit̃ pænã quæ eſt lucrũ odioſum.Et pro hoc fa
cit ff.de euict.l.ſi ei.Vnde dicta l.cum emptor.nõ
6 eſt correcta.¶ † Itẽ quęro,quid ſi defunctus vẽdi
dit fundum filij ſui,& eũdem filium fecit hæredẽ
qui adiuit cũ beneficio inuentarij,vtrum iſte fili⁹
poterit iſtum fundum à patre venditum vẽdicare
ab emptore?Gl.in iſta q.hic,licet inordinatè ꝓce
dat,ſic diſtinguit. Aut hęreditas eſt ſoluendo:aut
non.Primo caſu aut filius fecit inuẽtariũ:aut non.
Si fecit inuẽtarium:aut habet debitum bonorum
ſubſidium tantũ:& tunc poterit ſuam rem vendi
care:qa illud debet habere ſine onere. Aut habet
vltra debitũ bonorũ ſubſidium:& tunc vendicãs
repellitur exceptione eatenus quatenus habet vl
tra debitum bonorũ ſubſidiũ facta computatiõe,
reſpectu quãtitatis:& nõ reſpectu quotæ.Et hoc
proſequit̃ glo.tua vſq; ibi.Item quid ſi eſt extra-
neus.ibi omitte & aſſume infra ibi,vbi vero nõ fe
cit. Si verò inuẽtariũ nõ fecit:tũc aut habet tantũ
bonorũ debitum ſubſidium,& in ſolidũ repellit̃,
vt hic in glo.ſecundùm vnam lec.Alij dicũt quòd
in nihilũ repellitur,vt hic in glo.ſecundùm aliam
lectu.quæ ſit verior,infra dicam.Si verò habet vl
tra debitum bonorum ſubſidium:tũc patitur ex-
ceptionẽ reſpectu quotę in qua eſt hr̃s,nõ reſpe-
ctu quãtitatis quę ſit vltra,dicit glo.Secũdò verò
caſu,qñ hęreditas nõ eſt ſoluẽdo,nõ eſt tractandũ
de debito bonorum ſubſidio:quia illud intelligi-
tur ære alieno deducto,vt l.papinianus.§.quarta.
j.de inoffic.teſta.Nec obſtat ff.de inoffic.teſta.l.
Papinianus.§.ſi quis impubes.quia ibi debet intel
ligi quando eſt ſoluendo hæreditas:& hoc caſu ſi
ne dubio ſi fecit inuentarium,totum fundum ven
dicat.Ita dicit glo.tua.¶ Contra iſtam gloſ.habes
aliam glo.ſ.de rei vendica.l.cum à matre.& illam
communiter tenent doct.Nam illud quod hic di-
citur,ꝙ quando habet legitimã,non repellit̃ exce
ptione:qa eã debet habere ſine grauamine:nõ eſt
verũ.Nã legitimã debet habere ſine grauamine,ſ.
legatorũ & fideicõ.Debita aũt & credita deducũt̃
ante,vt l.Papi.§.quarta.de inoff.teſt.Pręterea nõ
eſt dubiũ ꝙ legitima poteſt à filio euinci,licet poſ
ſit habere regreſſum cõtra alios hæredes,vt ſibi re
ficiãt,vt l.ſcimus.§.j.ff.de inoffi.teſt.Iac.tñ volẽs
ſuſtinere iſtam gl.dicit ſic,& optimè:ego intelli-
go iſtam gl.quãdo pater vẽdidit fundum filij.hoc
acto ꝙ de euictione non teneatur ad pretij reſtitu
tionem. Vel pone ꝙ donauit:& licet expreſſe gl.
dicat vendidit,verbũ vẽdidit,eſt generale. Vnde
emptor filium agentẽ nõ nitebat̃ repellere tãquã
creditor hęreditarius per illam regulam,quem de
euictione tenet actio &c.Sed nitebatur eum repel
lere per illam regulam.Ex qua perſona lucrũ ſen
tio &c.vt l.ex qua perſona.de reg.iur.& l.ſi cũ do
tem.§.ſi pater.ſol.matri.Et hoc ſatis placet mihi.
Si verò emptor haberet regreſſum de euictione:
tunc haberet locum gl.quæ eſt in l.cum à matre.
& opinio doctorum quæ eſt contra iſtam gloſſ.
¶ Modò venio ad illud membrum,quando filius
non fecit inuentarium,& habet debitum bonorũ
ſubſidium,ſecũdum vnã lec.in totũ repellitur ſecũdum
aliam in nihil.Dico quòd ſi poneremus emptorẽ
habere regreſſum de euictione,in totũ repelleret̃.
Si poneremus eum non habere regreſſum de eui-
ctione,in nihil repelleretur,non obſtãte quòd eſt
hęres defuncti.Iſtud probatur in l.j.& ij.ſi ĩ frau.
pa.Nõ enim videtur ſentire lucrum ille qui habet
b debitum ſuum tantùm,[b] vt ibi vidiſtis.Poſſemus
etiam iſtam glo.ſuſtinere alio modo,ꝙ hic loquit̃
quando filius eſt inſtitutus in debito bonorũ ſub-
ſidio,non ſub nomine quotę:tunc enim ſicut non
poteſt conueniri à creditoribus,vt l.quoties.ſ.de
hæred.inſti.ita non poſſet repelli illa exceptione.
Quem de euictione tenet actio &c.quare ipſe de
euictione teneat̃,vt no.in d.l.cũ à matre.Tñ non
eſt veriſimile gl.iſtam hoc caſu loquutam eſſe,cũ
de inuentarij confectione mentionẽ faciat:& etiã
propriè in hęredẽ particularẽ non cadit,cùm one
7 ra non ſubeat.¶ † Quærit gloſ.quid ſi eſt inſtitu-
tus hæres extraneus,cuius rem defunctus vendi-
derat.Dicit glo.quòd tunc etiam ſi faciat inuenta
rium,& habebat quartam tantùm debitã iure in-
ſtitutionis,repellitur exceptione pro ea quarta:qa
illa quarta poteſt dari cum onere:vt ff.ad Treb.l.
Lucius.§.maritus.& ad le.fal.l.ſi debitor.licet ſit
arg.cõtra.ff.de leg.ij.l.cũ pater.§. Titio. Dicit gl.
& non ſoluit.Sed certè ille §.cõcordat,ſi bñ inſpi
ciat̃.Vide glo.ibi,item quid ſi eſt &c.Iſta quęſtio
poteſt intelligi quãdo emptor habebat regreſſum
de euictione:tũc non eſt dubium quod dicitur in
hac gl.ſed ſi emptor non haberet regreſſum de eui
ctione,& hęres haberet quartam tantũ iure inſti-
tutiõis patietur exceptionem,etiam in ea quarta,
ita demum ſi teſtator hoc dixit.Et ita loquunt̃ le
ges alleg.in gl.aliàs ſecus.In eo verò quod habet
vltra quartam,non eſt dubium quòd exceptionẽ
8 patietur.¶ † Venio ad vltimã quæſtionem poſitã
in gl.pone quòd ſtatutum eſt in ciuitate,quòd ne
mo veniat contra inſtrumentum factum à ſe,nec
hęres eius:& teſtator obligauit fundum eius,quẽ
poſtea fecit hęredẽ qui adiuit & fecit inuentariũ:
nunqd poterit vendicare fundum à creditore.Gl.
dicit quòd ſic,vt hic,& infra §.proxi.Quidã doc.
putant verba ſtatuti eſſe interpretanda ſtrictè,ne
c quis indebitè dãnum patiat̃,[c] vt l.ij.ſ.de noxa.& l.
adigere.§.quãuis.ff.de iure pat.& de pub.l.Cęſar.
Sed hic ſi hęres q fecit inuẽtariũ de ſuo ꝓprio gra
uaretur,

cro.l.iij.cũ gl.& ibi Bar.ſ.de iur.& fac. ign.Nõ ob.qđ hr̃ ĩ d.l.ij.ſ.ſi qd in frau. pat.qa vt dicit Cy. & alij ibi poſt gloſ. qđ illud eſt ex eo ꝙ donatio facta fuerat à defuncto in fraudẽ hæredis. & alia rñſio data ibi p gl.eſſet cõtra d.l. cũ à matre.vt dicit Cy.in l.ij.& cũ hac opi.tranſit Alexan. ❧ P.P.A V.P.

a ¶ Cauſas. Adde qđ ſi hęres accepit pecuniã mutuo à mercatore:& poſtea in cõtinẽti mortu⁹ eſt & expẽſę de qbus hic repetunt̃ factę p hrẽdẽ,ſed nõ cõſtat ꝙ de pecunia mutuo accepta fecerit creditores petunt bona hr̃ditaria ſibi aſſignari:mercator petit deduci pecuniã quã mutuauit, dicẽs ꝙ ex illa factę fuerũt expẽſę,& ꝙ ipſe ſuccedit loco hr̃dis: ar.l.hmõi.q po.ĩ pi.ha.Creditores rñplicãt ꝙ nõ cõſtat. quærit̃ qđ iuris. Barto.vt hic refert Pau.de ca.in l.ſi vẽ tri.de pri.cre.dicit ꝙ qñ qs facit aliquã expẽſam ꝓ ſe,vel ſuis q̃ ptinebat ad ipm,ſi aliud nõ ꝓbet̃,pſumit̃ ꝙ fuerit facta de pecunia quã ille mutuo accepit l.fi.j.de pig. vbi dicit eẽ caſum ſingularẽ.ſec⁹ ſi illa expẽſa ad ſe nõ ptinebat.et ſic ille mercator deducere poterit ſicut poterat hæres.idẽ not.ipſe Barto.in l.Imperator.in fi.ff.de le.ij. qđ Pau.hic limitat verũ ſi tpſ et quãtitẽs patiunt̃,alſ nõ. per l.fin.ff.de exer.

b ¶ Debitũ ſuum tm̃. Cõtra hoc doc.hic volũt cõit̃.facit ꝙ etiã qñ emptor nõ erat habitur⁹ regreſſum de euictiõe repellat̃ filius ꝓ tota pte ꝓ qua eſt hr̃s: nõ aũt ſolũ quatenus vltra legitimã habeat. Dicit Alc. ꝓb.ĩ d.l.cũ à mr̃e. ĩ ver.ſciẽte.iũcta l. ſi fundũ ſciens.j.de euict. & hoc tenet Fulg.hic:& voluit Bal.ĩ d.l.cũ à mr̃e. et ipſe refert.ꝓ quo facit:qa ẽt ꝓ legitima debet obſtare filio exceptio fundata in regula tradita ĩ d.l.ex qua pſona. qa de legitima iudicat̃ regul'r vt de lu

c ¶ Dãnũ patiat̃.Vide Cur.ĩ l.ꝓperandũ.§.ſin autẽ alterutra.C.de iudic. & Alex.poſt alios ibi in illo articulo ꝙ ſi ſtatutũ dicat ꝙ victus victori cõdẽnetur ẽt in expẽſis,ꝓcedat ẽt ſi habeat iuſtã cãm litigãdi,vide ẽt in alio ſubtili caſu Com.cõ.cviij. ad fi.& cõſi.cxxvj. p totũ.maximè añ mediũ.inci.viſa copia.Itẽ ꝓ intelligẽtia & limitatiõe huius dicti,vide dñm Frã.conſi.cvj.in pe. col.& eũdẽ in cõſi. cxxxiij.ad fin.vide Iaſ.hic in vlt.colũ. iſtius §.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ✠ POMATES. ¶ Tota die practicamus. Facit quæ no. Barb. in conſilio xl. colum. pen. ij. volu.

b ¶ Licentia. Vide Ludo. Ro. in cõſil. lxxiiij. incip. in cauſa nobilis & an q̃s poſsit probare ſua intereſſe per iuramentũ, vide Ludo. Roma. in conſilio lxxx. incip. licet in re cõi. & vide Lud. Ro. in conſi. c. ſi admittiꝛ ad iurãdũ hęres debitoris Andre. Barbat.

✠ P. P A V. P.

b ¶ Licentia. Circa regulam huius §. ꝙ creditores pręferũtur legatarijs, limita vt ꝓcedat qñ hęreditas nõ eſt ſoluẽdo aſs ſecus. vt per pau. conſi. cclv. Itẽ circa modũ, quẽ hic ponit Bart. ad probandũ plura bona nõ extare, vide Angel. in addi. ad Bar. in l. quoties. C. de diſcuſſo. libr. x. vbi dicit iſtud procedere, etiã ſi contra me ſcriptura fereꝛ ꝙ patrimoniũ valeat, quia ꝓducenti ſcripturã puta de extimo patrimonij, incumbit ẽt onus ꝓbandi. In contrariũ tamẽ vide quæ habes per Alexã. hic in glo. in l. cũ de lege. de ꝓbaꝛ. reprobat Aret. in l. cũ il-le. in pen. col. ff. de verbo. obliga. vide oĩno Iaſ. hic, q plura allegat pro cõfirmatione dicti gloſ. tandẽ concludit vt Alex. hic. & glo. in l. cũ de lege quem Bar. in l. j. §. ſi vſuſfructus. ff. ad l. Fal. refert & Iaſ. hic. vide oĩno Alexan. in rubr. ff. de oper. no. nun. in antepenul. col. vbi ẽt tenet cõtra Bart. licet dicat ꝙ propter eius authoritatẽ ſit tenenda, tñ in puncto iuris ſibi nõ placeret Iaſo. quẽ ibi ſequiꝛ Bar. in illa deciſiõe, ſed ex alio fundamento quã ex. glo. in d. l. cũ de lege. ſequitur etiã alij Moder. ibi. vide Alexã. in l. ſi conſtante. in prin. in viij. co. ff. ſolu. matr. vbi nota. Itẽ vide Iaſ. in §. itẽ ſi quis in fraudẽ. in vij. char. in ij. col. Inſtit. de act. poſt Aret. ibi. vide etiã Roma. cõſi. cclxxvj. ad fi. quando eſt factũ inuentariũ. Item vnũ modum probandi facultates alicuius ſi per ſuſpectã ſcripturã liberorũ defuncti, vide per Aret. in l. Ariſt. in j. no. de acquir. hæred. vide circa glo. in d. l. cum de lege. Alex. in Rub. de oper. noui nunc. in vlt. char.

uaretur, pateretur dãnum indebitè, & cõtra hanc l. Ideo verba generalia ſtatuti, quæ dicũt, null⁹ veniat cõtra, &c. vel hæres eius. intelligo de hęrede eius, qui inuentariũ nõ fecit. Ita intelligit gl. iſta notabilis, quã vide. Et per hoc tota die practica-
a mus,[a] ſi ſtatutum dicit, ꝙ executio inſtrumẽti fiat contra hæredẽ, ſicut cõtra defunctum: intelligiꝛ, niſi hęres fecerit inuẽtariũ: vt hac gl. & per rationes prędictas. Tene menti, rogo te. Non prodeſt mihi exclamare, niſi teneas menti.

SVMMARIVM.

1 ☞ Qualiter probeꝛ, hæreditatẽ nõ eſſe ſoluẽdo.
2 Ad probandum ſecreta patrimonij, teſtes de domo ſunt idonei.
3 Hæres celans res hæreditarias, qualiter puniatur.
4 Negans rem fuiſſe in hæreditate, perdit.

b **Licentia danda.** [b] Creditores & legatarij poſsũt ꝓbare maiorẽ eſſe ſubſtãtiam hæreditatis, quàm in inuentario ſit conſcriptum: ad quod etiam de domo hęredis probatio aſſumitur. Et ſi hęres dolum fecerit, ad duplũ refundet. hoc dicit vſq; ad §. donec.
1 ¶ † Nota caſum[c], not. q̃o. ego volo proba-
c re hęreditatẽ nõ ſufficere ad debita: qualiter ꝓbabo, cùm iſta ſit negatiua mere? Gl. in l. cùm de lege. ff. de proba. dat modum probandi, vt dicat hæres, tantùm eſt in hęreditate: qui vult dicere, ꝙ in ea ſit plus, hoc probet. De hoc eſt caſus hic, hæres oſtendit inuentarium, dicẽs, hoc eſt in hæreditate legatarij: & creditores, ſi velint dicere plus eſſe in
d hæreditate, ipſi probent[d]: vt apertè dicit hic tex.
2 ¶ † Secundò nota quòd ad probandum ſecreta patrimonij, poſſunt aſſumi teſtes de domo aduerſarij vt hic. Ratio, q̃a bene per alios probari nõ põt. quod habuiſtis in l. j. §. de natu. libe. de repu. l. conſenſu. §. ſu p plagis. & de naufragijs. l. quoties. li. xj. ¶ Nota de purgationis mora, cõcordãtiæ ſunt
3 in gl. ¶ Vltimò not. † ꝙ hęres, qui celauit res hæreditarias, punitur, vt duplũ refundat. ¶ Contra hoc oppo. ꝙ ſolùm in hoc punitur, ꝙ in eis perdit Falcidiã: vt ff. ad l. Fal. l. beneficio. & l. Paulus. ad Trebel. Sol. Circa hoc debes notare tria iura. Primum, ius Digeſtorũ, quo contra admonentẽ ſtatuebatur pœna Falcidiæ tantùm perdendæ, vt in contrarijs. & ſi erat ſuus hæres, perdebat ius abſtinendi: vt l. ſi ſeruum. §. ſi q̃s ſuus. aliàs, amouiſſe. ff. de acqui. hęre. Secundũ, eſt ius Codicis, q̃d duplum refundat. Tertiũ, eſt ius Authẽticorũ, quo
e propter ſubtractionẽ vnius rei perdit[e] Falcidiam in totũ: vt in authen. de hære. & Falci. §. ſancim⁹ igitur. & ibi no. per gl. & per Iac. de Bel. licet Cy. videatur reprehẽdere illam gloſſam, ſcilicet ꝙ tãtùm in illa re perdat Falcidiam vt j. ad l. Falci. authẽ. ſed cùm teſtator. & ibi dicam vobis. Vltimò
4 ſcias, † ꝙ ſemel ante mortalitatẽ, & ſemel poſt eã, allegat aliquem habere aliquid plus quàm expẽdit, habet illud probare.

c ✠ POMATES. ¶ Nota caſum. Vide Alex. conſi. xxxiiij. volu. iij. & Roma. conſi. ccxxij. & conſi. cclxxvj. in fi. & Feli. in c. ad aures. colũ. ij. in ver. expreſsione. de reſcrip. & Alex. conſi. xlvij. col. iiij. vol. j. & lv. col. fi. eo. Ancha. in authen. de iureiuran. à moriente præſt. col. v. & Are. cxx. & Alex. in ſimili lxxxij. colum. fin. volu. ij. & cij. colum. iiij. volu. ij. & in l. cùm ex cauſa. quã legit cum l. tempus. ff. de re iudic. & aliquid per Bal. cõſil. ccccxiij. aliàs cccccxxiiij. in vlt. part. & vide no. Albe. et Feli. in c. ad aures. col. iij. de reſcrip. in verſicu. tertia concluſio. Alex. conſil. xlj. col. fi. vo. iij. vbi ponit ꝙ ille, qui vult probare ſe nõ inueniſſe merces pro onerãdo galeas, ſufficit ꝙ dicat ſe nõ inueniſſe, niſi tanti põderis, quod qui vult dicere contrarium, probet. & cxx. aliàs cxl. colum. ij. volu. iij. vbi dicit ꝙ qui

d ¶ Ipſi probent. Adde ꝙ idẽ voluit Bar. in l. ſi conſtante. ff. ſoluto matri. & in l. decem. de verbo. obl. in l. conficiunꝛ. §. codicilli. de iur. cod. ang. & Imol. in l. mutuum. de acquiren. hæredi. Iaco. But. in l. actor. tenuit contrarium: de quo hic, & in d. l. ſi conſtante. & per Alexand.

cùm q̃dã peteret reſtitutionẽ fideicõmiſsi: in ꝓſecutiõe cauſę, poſuit ꝙ tales & tales res fuerunt in bonis eius, qui fideicommiſ. reliquerat, & ſic ſubiacent reſtitutioni. aduerſarius negauit: fuit probatum contra eum: ipſe poſtea volebat deducere quartam Trebel. dicebatur quòd propter illã negationem ius detrahendi illam quartam Trebel. ſiue Falci. perdiderat. Primò per hunc tex. ibi: vel celauerit. & per text. in l. bñficio. ff. ad l. Falci. vbi dicitur, quando quis facit aliquid vt fideicommiſſum minuat: vel vt fidem euertat, in ea re perdit beneficium Falcidiæ. ſed negando rẽ fuiſſe in hæreditate, facit vt fideicommiſſum minuatur: ergo &c. Induco ad idem §. ſancimus igitur. in auꝛ. de hære. & falcid. Teneatis menti, ſi vultis.

SVMMARIVM.

1 ☞ Exceptio ꝙ quis eſt intra tempus conficiendi inuentariũ, impedit litis conteſtationem.
Item impedit executionem ſententię.
Executio inſtrumentorũ non fit cõtra hæredes intra tempus conficiendi inuentarium.
2 Hęres pendente tempore conficiendi inuentarij, poteſt alios conuenire.

f **Donec tamen.** [f] Intra tempus conficiendi inuentariũ nõ poteſt hæres à creditoribus, vel legatarijs conueniri, & contra eos interim tempora nõ currũt. h. d.
1 ¶ † Nota ꝙ hęc exceptio, quòd quis eſt intra tẽpus cõficiẽdi inuẽtarium, impedit litis cõteſtatio. vt apparet ex tex. ibi: ad iudicium vocare. Itẽ apparet ex hoc text. quòd exceptio impedit ſentire executionem. quod apparet ex eo quod dicit eos inquietare: quia ꝑ hoc tota die practicatur hic ꝙ executio inſtrumẽtorum nõ fit cõtra hęredes, in-
2 tra tempus cõficiendi inuentarium. ¶ † Iuxta hoc quęriꝛ: licet hæredes nõ poſsint cõueniri: an poſſint ipſi alios conuenire intra tempus. Videtur ꝙ non, per titu. quod quiſq; iur. ff. &c. Tamẽ in con-
g trarium videtur veritas:[g] quia ille titulus habet locum, quandò alicui conceditur priuilegium ad ſui poſtulationem: ſed priuilegium huius §. non eſt huiuſmodi: ergo &c.

SVMMARIVM.

1 ☞ Tempus conficiendi inuentarium, currit à die aditę hereditatis.
2 Pœna hæredis non conficientis inuentarium.
3 Incidens in legem, non gaudet beneficio legis.
4 Si hęres inuentarium non incœpit intra menſem ſed perfecit intra tempus gaudet commodo hui⁹ conſtitutionis.

Si vero poſtquàm. Qui inuentariũ ſolenniter non facit, creditoribus tenetur in ſoli-
h dum, & falcidiam non detrahit. [h] ¶ No. hoc quod dicit: ſi verò poſtquam adierit &c. Ex quo colli- reincipit.

e ¶ Perdit. Adde Roma. conſil. cclxxvj. circa fin. vbi etiam ꝙ hæres rogat⁹ reſtituere, ſi occultat res hęreditarias, priuatur cõmodo trebellianicæ. Bal. verò conſil. clxxix. videtur voluiſſe, q̃d priuetur beneficio totius inuẽtarij. vide etiã Abb. conſil. lxxij. lib. iiij.

✠ P. P A V. P.

f ¶ Donec tñ. Nunquid autẽ tempus cõficiendi inuentariũ currat à tpe ſententię, an à tempore aditæ hæreditatis, vide Com. cõſi. lxxv. ij. col. & ſeq. vbi ponit de eo, qui nõ poterat eſſe hæres, & geſsit ſe pro hęrede. ſine confectiõe inuentarij, & poſtea efficitur legitim⁹ hæres, & cõficit inuentariũ, an ſibi præiudicet: puta in patre filio inſtituto contemplatione patris.

g ¶ Veritas. Adde q̃d idẽ tenẽt Ang. Paul. de Caſtr. hic, & Alexan. & Pau. de Caſt. dicit in hoc §. eſſe caſum cõtra Bart. in l. naturaliter. ff. de vſucapioni. qui dicit, ꝙ de iure ciuili non reperitur ꝙ pręſcriptio inchoata dormiat. Et hoc etiam Iaco. Butr. quia imò in caſu huius §. præſcriptio. quæ viuẽte defuncto incœperat contra creditores, definit currere tempore confectionis inuentarij: & poſtea eo finito reincipit.

h ✠ P. P A V. P. ¶ Non detrahit. Imò hodie ſupplet de ſuo vt legata integra ſoluat. §. ſi nõ fecerit. in authen. de hęredi. & falc. & vide Com. conſi. xxx incip. ſtatuto cautũ in effectu. in ij. col. vbi ponit caſum ſingularẽ, in quo nõ confecto inuentario hodie æs alienũ diminuit legata. Vbi etiam ponit an hæres, qui nõ cõfecit inuẽtarium, præſumaꝛ ſubtraxiſſe bona, in tantũ ꝙ differaꝛ inuentariũ, in l. item. verſi. cum. vbi etiã ponit an pœna nõ conficientis inuentariũ habeat locũ, ſi primus hæres fecit: vide Com. conſi. xlv. in j. col. vbi ponit an per nõ confectionẽ inuentarij perdatur legitima, ſicut perdiꝛ falcidia, vbi etiã ponit q̃uo perditur Trebellianica, ſicut falcidia. Item quid ſi ſint plures hæredes nõ conficientes inuentarium, ꝙ inter ſe non poſsint hoc opponere, quia dolus cum dolo, vel culpa cum culpa compenſaꝛ & vide etiam ibi. Quid autem per non confectionem inuentarij an perdat quis illud quod habere debebat à defuncto vide Com. conſil. cxxv. incip. pręponitur per Bar. in ij. dub. Et ꝙ perdaꝛ Trebel. vide eundem conſil. cxlj. in princ. Item circa ea, quæ dicta ſunt ꝙ non conficiens inuentarium teneatur in ſolidũ creditoribus & legatarijs limita vt per Bal. in l. voluntatẽ. col. ij. verſic. quæro nunquid. Item quid

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſi conſtaret ex cõfectione creditori vel legatario, ꝙ res non ſufficiebant, an hæres non conficiens inuentariũ nihilominus teneaẽ inſolidũ, vide Soci. ꝙ ſic, in l.j.§.ſi quis.ad Treb. contra Bal. & alios vt per eum, qui etiã ponit an fideicommiſſarius vniuerſalis inſolidum teneatur non confecto iuuẽtario. Item an eccleſia vel fiſcus teneanẽ conficere inuentariũ, aliàs teneantur, vt hic. & an in foro cõſcientiæ non cõficientis teneatur, vide Barbat. in c.j. extra, de ſolu. col. pe. & vlti. De iſtis vide Aret. latè in Rubr. de acquir. hære. vbi etiã an hæres non conficiens inuentariũ teneatur vltra vires ad reſtitutionẽ ablatorũ, vel aliàs ex delicto debitoris, & quæ de patre vel monaſterio, in quem tranſeunt bona ex perſona filij vel monachi & q̃d ſi defunct9 habebat bñficiũ ne conueniretur, niſi inquantũ facere poſſit, & quædam alia vide ibi per eũ per diſcurſum, & per Soci. in l. debitori. C. de furt. an grauetur per fideicom. poſt tempus ſi adducit non confecto inuẽtario poſſit adducere ſibi debita & quid de dotibus maternis.

✤ POMATES.

a ¶ Tempus conficiendi. Quid autẽ ſit in hærede vſurarij: an ipſe propter non factum inuentarium teneatur in reſtituendis vſuris, vltra vires hæreditarias, vide de hoc Bal. cõſilio cclxxviij. in prima parte. Vide Cum. conſilio lxxiij. & aliq̃d per Feli. in cap. primo, colum. xij. de conſtitu. & in cap. quoniam. colum. xvj. verſi. fallit q̃n tò de probat. & in cap. quanto. in col. ſecunda, verſic. fallit primo, de præſcrip. Roma. conſi. cclxxvj. in decimo dubio. Anchara. in capi. canonum ſtatuta. col. xj. de conſtitu. & in cap. poſſeſſor malæfidei. col. vij. de regu. iuris. in vj. & col. viij. & ſeq. & in c. peccatum. col. xvij. eod. tit. & vide Feli. in cap. cùm contingat. col. iij. de offic. deleg. Areti. cxlviij. col. ij. in fin. & Ang. in l. in teſtamento. ſuprà, de teſta. mili. Cepo. caute. ſua. xxiij. Paul. de Caſt. conſi. clxiiij. in primo dubio. vbi ponit, an hæres non conficiens inuentarium, teneatur fideicommiſſario vltra vires hæreditarias, vide Roma. conſi. cclxxvj. in x. dubio.

b ✤ POMATES. ¶ Secundò nota pœnam. Nota tamen ꝙ iſtæ pœnæ nõ haberent locum contra hæredem vſurarij non conficientis inuentarium: quia non tenetur vltra vires hæreditarias. Ita Ancha. cõſi. cccxij. incip. prima facie videtur quòd ſic. & Feder. conſi. xxj. & ad iſtud no. Bar. hic vide Alexan. conſil. lxx. volu. iiij.

1 gitur † ꝙ tempus conficiendi[a] inuentarium, currit à die aditæ hæreditatis: dixi ſ. eadem l. §. j. ¶ † Secũ
2 dò no. pœnam[b] hæredis non conficientis inuentarium: quæ hodie eſt augmẽtata: nam legatarijs tenetur inſolidum: vt j. ad l. falci. authen. ſed cùm te-
3 ſtator. ¶ † Vltimò no. ꝙ ille, qui incidit in legem, non debet gaudere beneficio illius legis: concor-
4 dantiæ ſunt in glo. ¶ † Quæritur, quid ſi hęres inuẽtarium non incœpit intra primum menſem, tamen incœpit, & perfecit poſtea intra tres menſes: an habeat beneficium huius cõſtitutionis? Et quidam dicunt ꝙ non, per hunc text. ex eo ipſo ꝙ inuentarium ſecundùm formam præſentis conſtitutionis non fecerit: ſed iſte nõ fecit ſecundũ formã præſentis conſtitutionis: ergo, &c. Alij dicunt cõtra, per hunc text. ibi: & datum iam à nobis tẽpus ad inuentarij confectionẽ effluxerit: non eñ ſufficit ꝙ effluxerit datum ad inchoationem inuentarij, ſed ad perfectionẽ, & iſta videtuẽ magis æqua[c] opinio: probo, omiſsio modicæ ſolennitatis non ſubſtãtialis non vitiat: vt l. j. in fin. de ven. inſpic. Item: illa diciẽ modica ſolennitas[d] non ſubſtantialis, cuius omiſsio eſt modici, vel nullius pręiudicij ſed hæc eſt huiuſmodi: ergo &c.

Et hæc quidem. Hic incipit quarta pars principalis iſtius legis. ¶ Qui vult tẽps ad deliberãdũ à principe, cõſequitur annum ab alio iudice, nouem mẽſes ad plus: nec ſæpius cõceditur. h.d. ¶ Oppo. de l. cum antiquioribus. ſ. eo. Sol. ibi quidam dicunt, ꝙ hæc corrigit illam: vt videbitis in vltima gloſſ. præſentis legis. Tu verò dicas, ꝙ quando deliberatio non petitur, illa lex in nullo corrigiẽ. ſecus q̃n deliberatio petitur: q̃a per l. illã ſtatuebatur annus hodie verò iudex inferior à principe non põt dare vltra nouem menſes, per hunc §. ¶ Opponitur, & videtur ꝙ iſta deliberatio ſit ſæpius concedenda: vt l. j. §. ſi cui. vt legat. nomi. cauea. Solu. Illud quia teſtator ſic diſpoſuit. ¶ Opponi. tertiò de l. iij. ſ. de iure delibe. Solutio, quidam dicunt, ꝙ hæc corrigit illam. Vel dic: & iſta eſt vera, ꝙ intra tempus ſtatutum hoc §. poteſt tempus ſæpius concedi: ita tamen ꝙ vltra iſtud tempus non excedat: & ſic debet intelligi iſta lex, &c.

SVMMARIVM.

1 ☞ Tacens quando habeatur pro adeunte, vel repudiante.
2 Hæres quando teneatur vltra vires hæreditarias.
3 Tempus conficiendi inuentarij, currit à die aditæ hæreditatis.

Sinautem hoc aliquis. Qui petit tempus ad deliberãdum, licet inuentariũ cõfecerit & hæreditatẽ adierit, vel nõ repudiauerit, creditorib9 inſolidũ teneẽ: nec falcidiã detrahit, ſi repudiauerit res hæreditarias, perfectè reſtituet. h.d. vſq; ad §. notiſsimũ. ¶ † Dicit hic, ꝙ qui nõ adiuit, ſed
1 tacuit intra tẽps datũ ad deliberandũ, habetur pro adeunte: cõtra ff. de acqui. hære. l. quãdiu. Quidã dicũt ꝙ iſtud habet locũ q̃n in cõceſsiõe tẽpis hoc fuit adiectũ, vt tacẽs habeaẽ pro adeunte. Alij dicunt, ꝙ illa corrigitur per iſtã: & hoc teneẽ hic in glo. In l. cõtraria Gloſ. dicit ꝙ ſi eſt tẽps ſtatutũ ad petitionẽ creditoris: tunc tacens habeatur pro adeunte. Hic eſt caſus hic. Ratio, q̃a creditoris intereſt, vt habeat quem conueniat. Sed ſi tempus ſtatuitur ad petitionem ſubſtituti: tũc ſi tacet, habetur pro repudiãte: vt l. cõtraria. Ratio, quia ſubſtituti intereſt, vt habeaẽ hęres prius pro repudiãte, vt ipſe poſſit adire. Et hãc ſol. tenet Dyn. & etiã Cy. hic. quod puto verũ, & notabile. ¶ Sed cõtra hoc opp. ꝙ imò ꝑ curſum tẽpis trium mẽſium, habeaẽ ꝓ repudiãte: vt ſ. ea. l. §. j. So. quod hic diciẽ, habeaẽ ꝓ repudiãte: loquiẽ in hęrede, qui tacuit: ſed ſi aliquid dixit, puta, credo ꝙ mihi non expediat, vel ſimilia verba: tũc habeẽ ꝓ repudiãte, cũ curſu trium menſium, vt in cõtrario: & hãc materiam pleniſsimè expediui in l. ſi q̃s. ff. de iur. deli. Scd̃ò opp. de legat. l. ſi vniuerſæ. Sol. tria ſunt iu-
2 ra: † quædã ſunt iura antiqua, & ſecũdùm illa tenetur hæres creditoribus inſolidum: legata verò non debẽtur, niſi vſq; ad vires patrimonij: vt d. l. ſi vniuerſæ. Quoddã eſt ius Codicis: & ſecũdum hoc ſi nõ petijt tempus ad deliberandũ, & inuentarium confecit, non teneẽ creditoribus, nec legatarijs vltra vires hæreditatis: vt ſ. ead. l. §. & ſi præfatã. Si verò petijt tempus ad deliberãdum, & inuentarium fecit: tunc habent locum iura antiqua, vt creditorib9 teneatur inſolidũ, cõtra legatarios vtatur Falcidia: vt hic, in verſi. ſinaũt hoc aliquis. Si verò inuentariũ nõ fecerit, ſiue petierit tempus ad deliberandum, ſiue non, creditoribus teneẽ inſolidum. & cõtra legatarios nõ vtitur Falcidia, vt ſ. ea. l. §. ſin verò poſtquã. Et in verſic. quis autem temerario. tamen legatarijs non tenetur vltra vires hęreditarias: vt j. de leg. l. ſi vniuerſæ, cũ ſi Tertium eſt ius Authenticorum, quo iure ſi inuentarium nõ fecit, teneẽ creditorib9, & legatarijs inſo-
3 lidũ: vt j. ad l. Falc. auẽ. ſed cũ teſtator. ¶ † Quęrit gloſ. quãdo quis petit tempus ad deliberandum, vtrum tempus conceſſum ad confectionem inuẽtarij currat, elapſo tempore dato ad deliberandũ. quicquid glo. dicat, veritas eſt, ꝙ iſtud currit à die aditæ hæreditatis: vt ſ. §. ſin verò poſtquã. Vnde ſi intra tempus datum ad deliberãdum adiuit, intra illud tempus, quo adiuit, incipit currere, &c.

SVMMARIVM.

1 ☞ Lex iſta ꝙ non deroget l. cum antiquioribus.
2 Diſpoſitio huius legis in milite non cõficiente inuentarium, ꝙ non teneatur vltra vires hæreditarias, an corrigatur remiſsiuè.

Notiſsimum. Hęc eſt vltĩa pars in qua Imperator ponit vnã ſuã cõcluſionẽ: breuiter dicit. Hæc lex omnia quæ in alijs cõſtitutionibus cõtinebantur, cõplectitur & priuilegium militum in ſuo robore
1 remanet. h.d. ¶ † Quæro, vtrũ per hanc cõſtitutionem ſit derogatũ l. cum antiquioribus. ſ. eo. Veritas eſt, ꝙ nõ quando tempus ad deliberandũ non eſt expreſsè petitũ, vt dixi vobis ſuprà, in §. pro-
2 xi. & ꝓbaẽ j. de cad. tol. §. in nouiſsimo. ¶ † Quæro, vtrum quod hic dicitur, quòd priuilegiũ militis durat, hodie ſit correctum. Glo. videtur dicere quòd ſic, per authen. de hęre. & Falci. §. fin. Quod an ſit verũ, dicam vobis in authen. ſed cùm teſta-
tor. j. ad l. Falci. Iſtud eſt vtile ſcire propter eccle-
e ſiaſticas[e] perſonas: quia eccleſiaſticæ perſonæ debẽt habere priuilegium militis: vt l. ſacroſancta. ſ. de epiſ. & cler. & no. ĩ l. miles. in prin. ff. de re iu-
f di. & ſecundùm hoc, ſi eccleſia, vel preſbyter[f] adi-

c ¶ Magis ęqua. Adde ꝙ idem voluit Bald. conſilio cccxxiij. iiij. vol. & ibi etiam ponit quòd ſi hęres neſcit ſcribere, quòd ſufficiat generalis ſubſcriptio notarij ꝓ ipſo hęrede. Adde etiã quod Bal. conſilio clxj. libro primo. cõſuluit: ſi mos patriæ eſt non ſeruare laqueos legum, innouando hæredes per imprudentiam, ſcilicet non ſubſcribere inuentarium, & quòd nõ ſint teſtes adhibiti loco legatariorum, & creditorum, & ꝙ non fuerint nominatim citati, q̃d tamen non tenentur hęredes vltra vires hæreditarias, ſi aliàs ſine fraude fecerint inuẽtarium ſecundùm morem patriæ.

✤ *P. P A V. P.*

d ¶ Modica ſolennitas. Vide quæ habes ad Bar. in l. j. in fi. de ventre inſpic.

e ¶ Eccleſiaſticas. Adde Alex. hoc in effectu vult, ꝙ eccl̃ia non conficiens inuentarium non teneatur vltra vires: & quòd poſſit petere reſtitutionẽ in integrum quòd cõtrarium voluit Abbas conſilio xxxiiij. j. volumi. & ij. volu. conſilio lxxiiij. in fi. in quo cõſilio cõcludit etiam clericum teneri ad confectionem inuentarij: dicit tamẽ videri text. in c. eccleſia. vt lit. pen. & ibi probare Io. an. & Hoſ. ꝙ conſtitutiones legales generaliter diſponẽtes, licet pœnam adijciant, habeant locũ in foro canonico, etiam contra clericos, & eccleſias, ex quo cõtrarium nõ reperitur cautũ de iure Canonico: & pręſertim dicit hoc procedere, quando lex pœnalis poteſt ſe habere, quo ad eccleſiam, quo ad commodum & incommodum. & quòd leges loquentes de inuentario habeãt locum de iure Canonico. dicit eſſe text. in cap. Raynaldus. de teſta. tamen, vt dixi, dicit eſſe ſpeciale in eccleſia, vt non teneatur, eo quia hæreditas intelligitur delata eccleſiæ, inquantum non ſit oneroſa, ne indirectę alienentur bona ipſius. argu. authen. ſicut ſuprà de ſacro ſanc. eccle.

f ✤ *P. P A V. P.* ¶ Vel pręſbyter. Vide Barba. in c. j. de teſta. in vltima charta.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ✠ P. P A V. P. ¶ De repudianda. Circa iſtam materiã nota caſum in quo qui repudiat hæreditatem, nõ ſolùm priuatur hæreditate, verùm etiam omnibus bonis, quouſq; titulus ad eum deuolutis per inſtituẽtem fauore fiſci, vide Bart. per illum tex. in l. hæredes. C. de omni agro. deſer. libr. xj. & ibi etiam Alex. in addit. ponit an repudiata hæreditate, intelligatur tacitè repudiatum officiũ executionis vel econtra.

ret hæreditatẽ ſine beneficio inuentarij, nõ teneť vltra vires hæreditarias, ſicut miles: ideo eſt vidẽdum, an lex ſit correcta. Dicã tibi in auť. ſed cùm teſtator. ſi recordabor.

cõſi. clxxxvij. iij. vol. & oĩno vide Ange. cõſi. lxiij. inter cõſilia Bal. v. lib.
c ✠ P. P A V. P. ¶ Cauſa fecerit. Ad hoc faciunt not. per Alex. per illum tex. in l. qui iure familiaritatis. ff. de acquir. poſſeſ.
d ¶ Omnia. Adde ꝙ Ang. idem dicit, ſi ſolũ melior. alleg. text. in l. ſumma cum ratione. in prin. ff. de pecu. ſequiť Fulg. hoc idem no. Ang. in l. oẽs. §. Luci⁹. ff. de his quę in frau. cre. & melius probať ex not. per glo. & Bar. in l. nomen. §. j. de le. iij. & per Bald. in l. j. ſ. ſi quis in fraud. pa. & in l. ſi vnquã de reuoca. do. & in l. j. qui bon. ce. poſ. vbi concludunt, ꝙ per alienationem maioris partis bonorum, etiam particulariter factã, reſultat ſuſpicio in caſu quæ reſultaret per alienationem omnium bonorum. Et de iſtis fraudibus, vide per Bal. hic, & per Bar. in l. poſt cõtractum. de don. & per Bal. cõſi. cxxxiiij. iij. volu. vbi etiã dicit, ꝙ per venditionem omniũ bonorum, vel maioris partis, inducitur fraus.

b ¶ In domo patris. Adde ꝙ Odofr. & Bald. exẽplificauit in filio, qui tenebat domum obligatam pro dote matris. ꝙ Paul. de Caſt. ĩtelligit verum, ſi filius propria authoritate poterat accipere: vt quia eſſet data licentia apprehẽdendi in inſtrumẽto, iuxta l. iij. j. de pig. ſec⁹ ſi non poterat: quia tunc videtur tãquã hæres feciſſe, & vt creditor occupãdo propria authoritate deliquiſſet. d. l. q rõ. ff. de pig. acti. Sed qđ ſi ſit ſtatutum, ꝓut eſt Florẽtiæ, ꝙ ſi ille, cui delata eſt hæreditas etiam paterna, non aliqua bona tenuerit, etiã & alia cauſa, & nõ obſtante ꝙ aliam cauſam habeat, dicať adiuiſſe: dicit Paulus hic, ꝙ debet adire iudicẽ, & facere ſibi ꝑ iudicem aſſignari: nec tunc incidit in ſtatutũ: qa eſſet ſibi iniurioſum, ſi vellet hoc auxilium auferre: tñ ipſe Paul. in l. ſi ſeruum. in vltimis verbis. ff. de acqui. hæredi. dicit, ꝙ debet fieri repudiatio ad obuiandum fraudibus, & hoc facto poterit occupare bona hæreditaria: & non nocebit ſtatutum, quod etiã debet ĩtelligi, qñ etiam occuparet authoritate curiæ, ãtequã repudiaret expreſſè. & ibi dicit eſſe caſum expreſſum, & menti tenendũ. Ad hãc l. facit quod conſuluit Bal. ꝙ licet au⁹ alimentet nepotes, non tñ per hoc videatur adiuiſſe eorum hæreditatẽ maternã: eius cõ. ccccxxxiiij. volu. iiij. Et quando filius habitando domũ patris dicatur gerere ſe ꝓ hærede, vide Bald.

a *De repu.* [a] *uel abſtinẽ. hæredita. Rub.*

LEX I.

SI paterna. Filius, qui ſe abſtinuit, ſi in domo prĩs ex iuſta cauſa moratur, non videtur ſuã abſtẽtionem reuocare. h. d. ¶ Nota ꝙ habitando in domo patris [b], videť
b ſe gerere pro hẹrede: niſi probetur ꝙ ex alia cauſa
c fecerit. [c] ¶ Cõtra hoc opp. ſ. tit. j. l. j. Glo. dicit. hoc ſpeciale eſt in filio ſuo: ſecus in extraneo, ſeu filio emancipato. Iſtud non eſt verum ſic ſimpliciter. Nam ille actus, qui in extraneo inducit aditionẽ, ille actus in ſuo inducit immiſtionem: vt l. cũ bonis. ff. eo. Vnde poſſidere domum, eodem modo in ſuo, & in hẹrede extraneo inducit ꝓ hẹrede geſtionem. Non obſt. l. j. ſ. tit. j. quia ibi loquitur in emancipato, qui non poterat adire de iure ciuili: vnde per nullum actum extraiudiciarium poteſt induci agnitio bonorum poſſeſſionis: vt ibi dixi. ¶ Opp. poſtquã filius repudiauit, nullo mõ poteſt eſſe hẹres: vt l. ſicut. j. eod. Solu. Cõtrarium loquitur in extraneo: ſed filius ſuus poteſt ſuam abſtentionem reuocare: vt j. eo. l. fin. & iſtud eſt quod facit dubium in l. noſtra. ¶ Oppo. ad l. noſtrã. de l. ſi ſeruum. §. prẹtor. ff. eo. Sol. Ibi loquitur in filio. qui aliquid ſurripuit, ꝙ priuatur beneficio abſtinendi: ſecus ſi non ſurripuit.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Filius, qui ſe abſtinuit ab hæreditate paterna, ſi poſtea emit fundos paternos, quando videatur ſuam abſtentionem reuocare.
Mala fides filij bona paterna emẽtis, ex tribus cognoſcitur.
2 Filius, q primò emerat fundos paternos, ſi ſe poſtea immiſcuit hæreditati paternę, poteſt hypothecaria conueniri.

LEX II.

SI paterna. Qui poſt abſtentionẽ bona paterna bona fide emit, nõ videť ſuã abſtentionem reuocare. h. d. ¶ Oppo. ff. eod.
1 l. ſi is qui in bonis. So. Si † filius ſe abſtinuit ab hæreditate paterna, emendo poſtea res paternas bona fide, non vř ſuã abſtentionẽ reuocare, vt hic: ſecus ſi mala fide, vt ibi à contrario ſenſu colligitur. quæ mala fides præſumiť ex tribus. Primò ſi emit
d omnia [d] bona: vt d. l. ſi is q bonis. ff. eod. & l. oẽs. §. Lucius. ff. de his quæ in frau. cre. Item ſi emit per interpoſitã perſonã: vt ibi, & arg. ſ. de na. li. l. iij. Item ſi hoc factũ fuerit incõtinenti poſt abſtentionẽ: vt l. ſi vẽtri. §. ſi. ff. de priui. credi. Tene mẽ
2 ti: qa quotidiana ſunt iſta. ¶ Quęro † quid ſi immiſcuit ſe paternæ hẹreditati ille, qui fundos paternos antea cõparauerat à creditoribus. Glo. arguit pro & cõtra. finaliter determinat ꝙ poſſit hypothecaria cõueniri: qa in ꝓprio nulla fuit emptio: vt l. ſicut. §. illud. qui. mo. pign. vel hypo. ſol. Certè illa lex modicũ facit, niſi eã intelligas ſic ꝙ hæres qui adiuit, prẹſumiť retro fuiſſe dñs à tpe mortis: vt l. hæres quoq;. ff. eo. & l. ſi ex re. §. fin. de ſtipu. ſeruo. de regu. iur. l. omnia fere. Ergo apparet fictione harum legum, quod ipſe emit rem propriam: plenè dixi in d. l. ſi is qui bonis. ff. eo.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Qui dicit teſtamẽtum nullum, videtur adire.
2 Inutilis tranſactio non habet vim pacti.

LEX III.

SEruus hæres. Qui dicit teſtm̃ nullũ, vř adire: & inutilis trãſactio nõ ha
1 bet vim pacti. h. d. ¶ † No. duo, q̃ dixi in ſummario: Primò, ꝙ q dicit nullũ, videť adire. Concor. ſunt ff. de bon. poſ. l. cũ quidã. quod plenè dic, vt ibi dixi. ¶ Secũdo no. ꝙ trãſactio, q̃ non valet iure ſubſtitutiõis, nõ habet vim pacti. Vidi
2 ſtis ſ. de tranſactio. l. ſi cã cognita. ¶ † Oppo. de l. poſtquã liti. ſ. de pac. Gl. ponit hic plures ſol. Breuiter tex. ſoluit cõtrariũ: ibi renũciauit volẽs remittere & donare: hic verò voluit trãſigere: quæ trãſactio cũ nõ valeat, nõ habet vim pacti: vt d. l. ſi cauſa cognita. & quod ibi Cyn. no. ſ. de trãſact.

S V M M A R I V M.

1 ☞ Ratio differentiæ inter repudiationem, & cõfeſſionem.
2 Qui repudiauit, quando poſſit adire, vel nõ: regula cum fallentijs.
3 Repudiatio quando præiudicat repudianti.

e SIcut [e] maior. Sicut hæreditatẽ repudiatam nõ poteſt quis adire: ita nec aditã repudiare. h. d. Hæc ſubtilis lex pro-
1 pter hoc vtilis. ¶ † Quęro eſt rõ differentię inter repudiationem & cõfeſſionẽ. Gloſ. aſſignat plures ſolu. tene illam: quia confeſſio fit cõtra ſe confitẽtem: ideo ſibi prẹiudicat. Secus ſi fieret pro ſe: vt l. de ẹtate. §. j. de interroga. actio. Sed hẹc repudiatio, de qua loquitur hic, fit pro ſe repudiante:
2 ideo nõ ſibi prẹiudicat. Ita loquitur hic. ¶ † Hoc præmiſſo oppo, ad primam partem j. eo. l. ſi. Sol. hæc eſt regula, ꝙ q repudiauit, nõ põt adire. fallit in filio ſuo: vt j. eo. l. ſi. Item fallit fauore vniuerſalis fideicõmiſſi: vt l. nã quod. §. j. ff. ad Trebel. Item fallit ex ſpeciali priuilegio, per reſtitutionẽ in integrum: vt ſ. ſi min. ab hẹredi. abſti. l. j. & per totum. Item fallit in caſu l. cũ hẹreditate. ff. e. ha-
3 buiſtis no. ſ. titu. j. in l. quidam elogio. ¶ † Venio ad ſecũdam partem, & videtur ꝙ hæc repudiatio præiudicet repudiãti: vt l. poſtquam liti. ſ. de pac. Sol. Gl. fatetur cõtrariũ, ꝙ ei præiudicat, reſpectu eius, cum quo litigabat, cui renunciabat, vt in extraneo, vt in cõtrario: ſecus reſpectu aliorum creditorum. Vide gl. & eam Iacob. de Aret. reprehẽdit. Aliud enim eſt renunciare liti, vt l. cõtraria: aliud repudiare hẹreditatẽ, vt hic. Tu dicas eſſe aduertẽdum ad quid ſit hẹc repudiatio: nam ſi quidem ſit hæc repudiatio ad commodum repudiantis, puta ne conueniatur à creditoribus: interrogatus an eſſet hẹres, dixit nõ, imò repudio: tunc nõ prẹiudicat. Non enim voluit ſibi prẹiudicare, nec alijs ꝓdeſſe: vnde vim pacti nõ habet. Ita loquiť hic. quod apparet ex q. gl. quam ſuprà dixit. Sed ſi ipſe repudiat ad commodum aduerſarij: vt puta agebat petitione hæreditatis, & pendente iudicio dixit, renũcio huic hæreditati: certè videť pactũ, ſicut renũciare liti: vt d. l. poſtquã liti. et ita loquiť gl. hic poſita. Ratio, quia hoc facit ad cõmodũ aduerſarij: nam aduerſario prodeſt, & ſibi prẹiudicat. ¶ Item oppo. de l. ſi filius. ff. de interroga. actio. vbi confitẽdo ſe hæredẽ. ſibi præiudicat: licet prius repudiauerit. Sol. Ibi cõfeſſio fuit facta ad commodũ aduerſarij, ideo ſibi præiudicat quãtum ad aduerſariũ. hic verò fiebat repudiatio ad commodum ſui repudiãtis. Ita etiam debetis intelligere quod not. in l. vlti. ff. de interroga. actio.

PVpillorum. Pupillus ſine tutore repuliare non põt. hoc dicit. ¶ Opponi. l. cùm pupillus. j. rñ. ff. de condi. & demonſtra. Sol. Ibi loquitur de repudiatione tacita, hic de expreſſa.

✠ P. P A V. P.
e ¶ Sicut. de materia huius legis vide Cepol. cautel. ccxlix.
e ¶ Sicut. Adde qđ lex eſt bona, ſecundum Pau. de Caſtr. pro puellis quę maritantur à fratrib⁹, qui faciunt ſibi renunciare hæreditatem paternã in locis, in quibus fœminæ ſuccedunt, ſicut maſculi: nam ſi filia adiuerat, vel ſe immiſcuerat. Nam ſi poſtea dicit, repudio ad inſtantiã fratris: nihil valet repudiatio, & ea non obſtante poteſt partem ſuam à fratre auocarè: ſed ſi dicat renuncio, & dono tibi partẽ meam, & omne ius quod habeo in hæreditate paterna, bene tenet renunciatio. & hoc dicit mẽti tenẽdũ. Et idem voluit in l. ſi actione. ſ. de pac. & in l. pactum. ſ. de colľ. vbi dixit, ꝙ ſi ſunt plures fratres, & vnus renunciat alteri: ꝙ per illam renũciationem videtur adiuiſſe, & ſucceſſiuè donare: ar. l. illud. ff. đ acquir. hære. & idẽ voluit conſi. cccviij. incipi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

In Chriſti nomine, viſo puncto. ſed in hoc vltimo dicit Alexã. ꝙ Ioã. an-
ſentit cõtrarium in addi. ad Spe. in tit. de teſt. §. j. in addi. incip. Vbert⁹. &
idem ſentit Bald. in l. ſi defunct⁹. ſ. de ſuis & legi. per l. fuit quæſtionis. ff.
de acquiren. hęre. Tu de primo dicto Paul. de Caſtr. vide Bald. cõſil. xlvj.
iij. lib. inci. verba inſtitutionis.

perio? an verò ſufficiat, eſſe ſeruatos mores illius loci. Bar. in l. qui à latro
nibus. de teſta. dicit ꝙ teſtm̃ factũ in loco hoſtili Romani imperij, vt in-
ter Saracenos, nõ valeret, ſecundùm illas cõſuetudines niſi ſolẽnitas iuris
ciuilis perficeret. Sed Bal. dicit hic ſe cõſuluiſſe ſuper quodam teſtõ facto
inter Saracenos, dũmodo habeat illa, quæ ſunt de iure gentiũ, quod vbiq;

❧ P. P A V. P.

a ¶ Si qs. An iſta fa-
cultas reuocãdi trãſ
mittatur ad hære-
des, vide Alexã. in
l. ſi filius qui patri.
in pen. colum. ff. de
vulga. & pup. latè
Iaſ. ĩ l. qui ſe prĩs. ĩ
vj. char. C. vñ lib.
& hic Are. in l. vẽ-
tre. in vj. col. de ac-
quir. hær. quod ad
inducẽdũ hanc re-
uocationem abſtẽ-
ſiõis ſufficiat actus
qui fieri nõ poteſt
cõtra ius & nomen
hæredis, nõ aũt re-
quirit̃ expreſſa re-
uocatio. Vide Ale
xan. & Moder. in
l. j. ſ. de iure delib.
cõtra ang. & Paul.
de Caſt. Itẽ an poſt
terminũ põt reuo-
cari quãtũ ad legi-
timam. vide Alex.
in l. quia poterat.
col. pen. ad trebel.

b ¶ Teſtamẽtum. ad
de quod Paul. de
Ca. hic dicit qđ no
tarius rogatus de
teſtõ nuncupatiuo
poteſt cõpelli per
iudicẽ oſtẽdere te-
ſtamentũ illis q pe-
tunt: ſi eſt retinens
dũmõ iurent ꝙ pu-
tãt ſua intereſſe &
allegẽt aliquam iu
ſtam cãm: ita quod
non petunt aĩo ca-
lũniandi: vt j. eo. l.
iij. & dabitur eis p-
ticulæ copia perti-
nentis ad eos: vt d.
l. iij. & iiij. de fid. in
ſtru. & hoc qa pu-
tat habere locũ ſal
tem vtile remediũ
huius edicti, cùm
ſit eadem ratio.

c ¶ In ſpicitur locus
adde quod Bal. &
Ange. tangunt, an
in teſtamentis con
ditis extra Roma-
num imperium re-
quirãtur ſeptem te
ſtes, ꝓut requirũt
leges Romanorũ:
ſi teſtator erat ſub-
iectus Roma. im-

1 ☞ Hæreditas materna repudiata per filiũ. an poſ
ſit reuocari ſicut paterna.
2 Filius emancipatus, an habeat in repudiatione be
neficium ſicut ſuus.
3 An idem, ſit in hęreditate auita, quod eſt in pater
na. vbi quòd ſic.

a SI quis. [a]Suus hæres maior repu
dians, poteſt ſuam abſtẽ
ſionem reuocare intra triẽnium, ante
bona vẽdita: ſed minor. vel in vtili tẽ
pore cõſtitutus, poteſt etiã poſt trienniũ, & poſt
bona vendita. hoc dicit hæc notabilis, & ſingula
ris lex. ¶ Opp. de l. doli exceptio. verſi. diuerſum.
ff. de noua. Sol. Regula eſt, quòd de eo qđ quis fa
cit intra quadriẽnium, quod datur ad reſtitutio-
nem petẽdam non poteſt reſtitutio peti. fallit in
caſu hui⁹ l. qui caſus ſingularis eſt ſecũdùm. Dyn.
1 ¶ † Quæro hic dicit̃ de hæreditate paterna. quid
de materna? Gloſ. dicit, quòd ille, qui repudiauit,
põt reuocare intra annum: vt ff. ad Tertul. l. filij.
communiter tenemus contrarium: nam ibi loqui
tur quando non repudiauit: ſed dixit, nolo adire:
quę verba ſunt extenſiua: & inducũt repudiatio-
nem curſu anni. Secus ſi ſimpliciter repudiaret vt
2 vidiſtis ſ. de iuris & facti igno. l. ſecunda. ¶ † Item
quæro quid in filio emancipato. Gloſſa tua dicit
idem vt ff. de col. bon. l. nonnũquã. Veritas eſt in
contrariũ: vt l. iij. de iu. & facti igno. Non obſtat.
l. non nunquam. quia ibi nõ loquitur in repudia-
tiõe, ſed in eo q nolebat adire, vt ibi dixi. ¶ Quæ-
3 ro hic loquor de hæreditate paterna: † quæro qd
in hæreditate auita. Gloſſ. videtur dicere idem: vt
d. l. nonnunquam. de colla. bo. & ego idem teneo:
quia l. ſi quis. ff. de iur. deli. loquitur generaliter
in quolibet ſuo: vt ibi plenè dixi, & materiã hu-
ius legis explicaui tibi. ergo dic vt ibi.

Quemadmo. teſta. aper. Rubrica.

LEX I.

VT teſtamentũ. Teſtamentum [b] petitur aperiri,
per officiũ iudicis. hoc dicit. Ma-
teriam huius legis dic vt ibi di-
xi ſ. de eden. l. j.

SVMMARIVM.

1 ☞ Aliud eſt publicare, aliud aperire.
2 Quando teſtamentũ in ſcriptis aperitur, teſtes ad
hiberi debent ſi haberi poſſunt.
3 Teſtamẽtum in ſcriptis, quam fidem faciat, ſi te-
ſtes ſunt mortui, vel aliter haberi non poſſunt.
4 In ſolennitate teſtamentorum, inſpicitur locus in
quo actus ſit.

LEX. II.

TEſtamenti. Teſtamẽtum debet aperiri
ſecundùm conſuetudinẽ fori, vbi fit
apertio: & abſentibus teſtib⁹ fit cõrã
1 viris honeſtis. hoc dicit. † Ad euidẽtiã debes ſcire
qđ aliud eſt publicare de quo loquit̃ lex. publica-
ti. ſ. de teſta. aliud eſt aperire, de quo loquitur hic.
2 ¶ † Primò quæro hic vtrũ teſtes quando apertio
fit, debeant adhiberi: certè ſic ſi poſſunt haberi: vt
3 l. ſed ſi quis ex ſignatoribus. ff. eod. titu. ¶ † Quę-
ro qd ſi teſtes haberi nõ poſſunt, qa mortui ſunt.
Reſpondeo: iſtud nõ probat aliquid: quia eſt pri-
uata ſcriptura. vide glo. videbitis, vt aliàs dixi vo
bis, teſtamentum factum in ſcriptis antequam ve
niant teſtes. & cognoſcant ſua ſigilla & deponant
ſe interfuiſſe, eſt priuata ſcriptura: & nihil ꝓbat:
ſed poſtquã teſtes venerint, & fuerit facta publi-
catio ſcdm formã. l. publicati. ſ. de teſt. tunc ſemp

ꝓbat. Prædicta ſunt vera, ſi teſtamẽtũ eſt ſcriptũ
manu priuata: ſec⁹ ſi manu publica, licet ſit in ſcri
4 ptis: vt ff. e. l. tabularũ. ¶ † Vltimò nota ꝙ in ſolẽ
c nitate teſtamentorũ inſpicit̃ locus, [c] in quo fit ille
actus, de cuius ſolẽnitate quęrit̃. Dixi plenè in re
petitione l. cunctos populos. ſ. de ſum. tri. & ſi. ca.
Dixi etiam ſ. de teſta. in l. ſi non ſpeciali.

LEX III.

EIus quod. Facienda eſt co-
pia teſtamenti
eius partis, quæ pertinet ad petẽtem
ſine die & conſule. hoc dicit.

COdicillos. Codicilli petũtur
aperiri eodem mo
do, quo teſtamenta. hoc dicit.

d *De edicto diui [d] Adri. tollen. Rubr.*

¶ Poſt apertum teſtamentum, & aditam hæredi-
tatem, petit ſcriptus hæres ſe mitti in poſſeſsio-
nem: quod olim fiebat ex edicto diui Adriani, qđ
eſt ſublatum: ideo ponitur hic titu. de edict. diui
Adria. tol. & quemadmodum ſcriptus hæres in
poſſeſsionem mittatur.

LEX I.

CVm inter. Inſtitut⁹, mittẽdus
eſt in poſſeſsionẽ antequã ſubſti
tutus. h. d. vel aliter. In adipiſcẽ
c da poſſeſsione, inſtutus [e] ſubſti-
tuto præfertur. h. d. ¶ Oppo. in-
ſtitutus ſub conditione habet bonorũ poſſeſsio-
nem ſecũdùm tabu. ſed ſubſtitutus eſt ſub condi
tione inſtitutus: ergo debet habere bono. poſ. pro
batur in l. ij. §. ſi ſub cõditione. ff. de ſecun. tab. So
lutio: ibi loquitur in eo, qui eſt inſtitutus ſub con
ditione in primo gradu: vnde non eſt aliquis, qui
eum pręcedat. Facit ad hoc l. ſi quis inſtituatur. cir
ca prin. ff. de hære. inſti. ¶ Opp. de l. iij. §. fi. de lib.
& poſth. ibi ſubſtitutus inſtituto præfertur. Solu.
Dicit glo. ibi primus gradus inſtitutiõis erat nul-
lus præteritione: hic ſecus. ¶ Contra hãc ſolutio.
opp. quod vitium præteritionis, nõ impedit miſ
ſionem in poſſeſsionẽ: vt infrà, l. proxi. & ſic etiã
à primo gradu filius ſit pręteritus: tamẽ inſtitut⁹
in primo gradu deberet mitti in poſſeſsionem. Sò
lu. l. proxi. infrà loquit̃, & debet intelligi, niſi vi
tium præteritiõis appareat ex ipſo teſtamẽto: vt
ſtatim dicam j. proxi. & j. l. fina. ſed in caſu l. con-
trariæ, ex ipſo teſtamento apparebat, quod ex pri
mo gradu erat pręteritus: à ſecũdo filius erat ex-
hæredatus: vnde ipſo teſtamento fiebat mentio
filij: & ſic apparebat filiũ præteritum à primo gra
du. ¶ Vlterius opponi. Inſtitu. de vulga. ſubſtitu
tio. §. fina. vbi admittitur inſtitut⁹, & ſubſtitut⁹:
vt l. ſi paterfami. ff. de hęredib⁹ inſtituen. Sol. Ibi
eſt ſpecialis caſus, in quo admittitur cõcurſus in-
ſtituti, & ſubſtituti. Ratio ibi patet, & dixi in l. cũ
proponas. ſ. de hæredi. inſtituen. Præterea, ibi lo-
quitur in petitorio: hic in poſſeſſorio. ¶ Quærit
glo. quid in proprietate? Dicit glo. certè idẽ: quia
quando locus eſt inſtitutioni: non eſt locus ſub-
ſtitioni: vt l. quandiu. ff de acquirẽ. hære. ¶ Quid
in legato? Dic idem, vt habes in gloſſa tua.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quęſtiones requirentes altiorem indaginem,
an impediant hoc edictum,
2 Falſi exceptio, quòd non impediat iudicium poſ-
ſeſſorium.
3 Perſona litigantis in iudicio, quantũcunq; ſum-
mario, plenè legitimari debet.

Quamuis.

viget: quia ius gen
tium vbiq; eſt bo-
nũ, & æquũ. Et cũ
hoc trãſit. Paul. de
Ca. nec al. cõſ. ego ĩ
ueni vbi ipſe Bal. cõ
ſuluit ſup quodam
teſtõ facto in Da-
maſco à quodã an
chonitano cum ſex
teſtibus, vbi dicit
primò videri ꝙ te-
ſtamẽtũ valeat: de-
inde dicit Iacob. de
Are. & Oldr. dicũt
ꝙ aduena q à caſu
inter fideles teſtat̃,
debet ſecũdùm ius
Roma. teſtari, ſi de
imperio Roma. eſt.
Ideo hunc paſſum
dimitto, & dico qđ
vbi negat̃ teſtm̃ fa
ctũ, nõ ſufficiũt ſex
teſtes, nec quo ad
teſtm̃, nec quo ad
legata teſti, &c. la-
tius ibi vide, ſ. cõſil.
clxiij. iiij. lib. incip.
in Chriſti noĩe, in
Damaſco non ſer-
uat̃ ius Romanum.

❧ POMATES.

d ¶ De edicto. Adi-
ta hęreditate reſtat
vt hæres inſtitutus
mittatur in poſſeſ-
ſionem rerũ hære-
ditariarũ, & ſuper
tali miſsiõe tractat
edictum diui Adr.
tollẽ. Imperator tñ
non ponit hic, de
conſeruãdo ſed tol
lendo. dicebat, niſi
ſcript⁹ hęres poſtu
laſſet ſe mitti ĩ poſ
ſeſsionẽ, non aliter
fieri, niſi Reipubli-
cæ daretur viceſi-
ma pars hæredita-
tis: & multæ eſſent
interpretatiões, &
diſtinctiones, circa
dictũ factũ hodie,
ſublato edicto fit
miſsio in poſſeſsio
nẽ rerũ hæredita-
riarũ, ſub diſtĩctio-
ne tñ l. fi. eo. titu.

e ¶ Inſtitut⁹. Sed qd
ſi primò eſt ſcript⁹
ſubſtitut⁹ quã inſti
turus Specul. dicit,
nihilòminus hęre-
dem prius mitten-
dum in tit. de teſta.
§. fi. verſicu. quid ſi
primo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ❧ P. P A V. P. ¶Paratus incontinēti probare. Vide Ang.in cōſil. ccxxviij.in ij.dubio.

b ¶Altiorem. Quando exceptio dicatur requirere altiorem indaginem, & quæ poſsit probari incontinenti, & quæ nō, vide ꝑ Bar.in d.l. ſi is à quo. & in extrauag.ad reprimēdū.in verbo, ſummariè per Bal.in l.iij.ff. ad exhib.& in l.j.j.vt in poſſeſ.leg.in l.ſi ex falſis.ſ.de tranſact. & in l.fin.j.de ord. cogni.& Angel.in l.ille à quo.§. ſi de teſtō.ff. ad Trebel. per Cano. in c. veniens. de teſta. per do.Car.Flo.& Io. de Imola.in c.cùm in iure.de offici. de legati per Roma. conſi.ccxliij.

LEX II.

QVamuis. Hæc eſt notabilis lex. Vitium teſtamēti inuiſibile, ꝙ requirit altiorē indaginē, nō impedit ſcriptū hæredem mitti in poſſeſsionē.h.d.Cōtra l.noſtrā opp. Primò ad primū, de reg.iur.c. dolo facit.ff. de doli exce.l.dolo. Sed ſi teſtm̄ eſſet nullū ex cā præteritionis, ſcriptus heres deberet reſtituere iſta bona: ergo dolo facit, quia petit. Gl. optimè ſoluit hoc eſt

a verum, vbi filius ſit paratus incontinēti probare.[a]
1 Iſtæ enim †queſtiones, quæ requirunt altiorē[b] in
b daginē, non impediunt iſtud iudiciū poſſeſſoriū,
quādo agitur ſummatim: vt l.iij.§.ibidē.ff. ad exhiben.& l.ſi is à quo.in pri.ff.vt in poſſeſ.leg. Habuiſtis no.j.quo.bo.l.fi.& in l.cū quærebat, vnde vi.vbi etiam habuiſtis not.facit l.ille à quo.§.ſi de
2 teſtamēto.ad Trebel.¶ †Secundò oppo.ꝙ exceptio falſi, habeat impedire. vñ videt obſtare ſ. de ordi.iudi.l.pe.& fi.& l.diu⁹.§.fi.& l.ſeq.ff.de pe. hære.Solu. Ibi cùm agitur petitorio: hic qñ agit
c poſſeſſorio.[c] Vlterius oppo.de l.Pap.§.ſi filius.ff. de inoffi.teſt.vbi querela poteſt opponi in modū exceptionis. Solu. ibi quando agitur petitorio: hic quando agitur poſſeſſorio.¶ Vlterius oppo.de l. j.proxi. vbi etiam in poſſeſſorio poteſt opponi de vitio teſtamenti. Solu. Ibi loquit de vitio viſibili, quod apparet ex ipſo teſtamento: hic verò de vitio inuiſibili, quod requirit aliorē indaginem. ¶ Oppo.ſ. de pet.hære.l.liber. Solue eodē modo: ibi opponebatur de ſtatu defuncti, in iudicio peti
d torio: hic ī poſſeſſorio. ¶ Ad hoc[d] opp. de l.ſi res. j.de ordi.cog. Sol.& habes optimā gl.ibi dicebat ſeruus ille, cū quo agebatur: & ſic erat in iudicio. Vnde perſona, cum quo litigatur, ante omnia de
e bet legitimari[e]. Sed præſens lex loquitur quando
3 defunctus dicebatur ſeruus. †Ex hac ſolutiōe nota ꝙ in iudicio quātuncunq; ſummario, perſona,
f cum qua litigatur, debet plenè legitimari,[f] licet
g ipſa cauſa requirat ſummariā cognitionē.[g] quod tene menti.

c ¶Poſſeſſorio. Adde, hoc etiam procedit, quando quæſtio falſi eſſet mota ante aditā hæreditatem ſecundùm glo.in l. cū falſum. in fin.ff. de acquir. hæredita. quam ſibi appropriāt Barto. Ang. & Fulgo. hic volētes hoc eſſe ſpeciale in poſſeſſorio: vt iſtud non impediatur ꝓpter dictam quæſtionē falſi notarij añ aditionē: quoniam talis quæſtio requirit altiorē indaginem. & non debet impedire, vt hic: & dicit Pau.de Caſt.in d.l. cū falſum. ꝙ iſtud eſt ſingulare. Et ꝓ opi. Bar. & ſequacū dicit Alex. ꝙ glo. ſingula.in l. heres inſtitutus. de acqui.here. qui ſimiliter illud dicit, ꝙ illud quod dicit in tex. de except. per quam opponebat cōtra teſtamentū, ꝙ teſtator erat ſeruus, procedat etiā ſi de hoc dubium erat apud heredem à dicto tempore: quia licet talis dubietas impediat hæredem adire, quo ad hoc, vt poſsit effici dominus: vt d.l.hæres inſtitutus.in fin.tamē quantum ad petendum iſtam miſsionem non obſtante per illum text.& illam glo.ſequitur Bal.& Raph.Cu.ibi, qui Raph.hic dicit eſſe ſingulare, & mirabile, ꝙ inſtitut⁹ inducatur in poſſeſsionem, & prius efficiatur poſſeſſor quàm hæres. Et cum hac opi.tranſit Alex.licet Cyn.& Imo.in l.cùm falſum.velint ꝙ illud, quod dicit tex.hic cum gloſſ.ſolùm procedat quando mota eſt quæſtio falſi poſt aditam hæreditatem.

SVMMARIVM.

1 ☞Florentini quando habēt guerram, imponūt magnas gabellas.

LEX III.

h EDicto.[h] Iſta eſt ſingularis lex, & non eſt alibi. Edictū
i diui[i] Adri.cū ſua viceſima eſt ſublatū, & ſcriptus hæres ex ſola inſpectione teſtamēti mittit in poſſeſsionem, ſi nō apparet legitim⁹ cōtradictor: & ſi apparet, mittit cā cognita, & anguſtiæ tꝑis ſunt ſublatæ: niſi res legitimæ ſint præſcriptæ.h.d. Iſtā l.noſtrā hoc mō diuide. Primò, tollit edictū diui Adri.cū ſua viceſima. Secundò, ponit vnū edictū, quādo nō apparet legitim⁹ cōtradictor. Tertiò, ponit aliud, qñ aparet. Quartò, anguſtiæ temporis tollunt. Quintò, & vltimo ab iſto dicto exceptionē ponit. Secunda ibi: ſancimus. Tertia ibi: ſin autē aliqs. Quarta ibi: nullis anguſtijs. Quinta ibi: niſi tantū tēporis. Legā tex.ꝑ particulas. ¶ Ad euidentiā primæ partis, debes ſci
1 re †ꝙ ſicut hodie faciūt Florētini, & alij Italici qñ ſunt guerræ ipſi imponūt magnas gabellas. Ita fecit diu. Adri. qui ſtatuit, vt quādocūq; heres ſcriptus mitteret in poſſeſsionē, ſolueret viceſimam partem hæreditatis fiſco: quod idē eſt ac ſi diceret ſoluat xij.denarios pro libr.ꝑ illā gabellā erāt factæ multæ leges, forſan qualiter fiet æſtimatio, et
f ꝑ quos, & de pœnis fraudātiū, & ſimilia. Iſtud ergo edictū, iſta gabella & omnes leges pertinētes ad iſta, per hanc legē tolluntur.h.d. Primò vide literā, & no.& aduerte: quia iſta materia nō eſt alibi: ideo eſt aduertendum: ergo, &c.

SVMMARIVM.

1 ☞Ex qua præſcriptione cauſatur dominium directum, ex qua vtile, & ex qua paratur exceptio.
2 Defectus præteritionis filij, apparens ex teſtamēto, impedit miſsionem in poſſeſsionē ex hac lege.
3 Raſura, vel cancellatio in inſtrumēto, quando vitiet inſtrumentum.
4 Verba rationem materiæ impropriantur.
5 Quæ ſit differentia inter hāc legem & interdictū, quorum bonorum.
6 Differentia inter hanc l.& petitionē hereditatis.
7 Hæres quo iure petat ſe mitti in poſſeſsionem. Edictum diui Adriani in totum ſublatum.
8 Hec lex qñ habeat locum in inſtituto.in re certa.
9 Beneficium huius legis: quando habeat locum in fidei commiſſario vniuerſali.
10 Subſtituto directè, ſiue pupillariter, ſiue vulgariter, competit beneficium huius legis.
11 Heres hæredis ꝙ habeat beneficium huius legis.
12 Epiſcopus & executor teſtamenti, ꝙ habeat beneficium huius legis.
13 Iudex competens in remedio huius l.quis ſit.
14 In remedio huius l.an requiratur libellus.
15 Differētia inter tria remedia, quæ cōpetūt heredi.
16 Pars qñ citanda ſit in remedio huius legis.
17 Hec lex ꝙ habeat locum in teſtamento nuncupatiuo in ſcriptis redacto per notarium.
18 Beneficium huius l.ꝙ habeat locum in teſtamēto imperfecto, in illis caſibus, in quibus valet.
19 Diſpoſitio huius l.ꝙ habeat locū in omni ſucceſſione, ſiue de iure ciuili, ſiue prætorio.
Bonorum poſſeſſor, quòd contineatur appellatio

d ¶Ad hoc opp.facit Feſtū de iſto dicto d.Flo.ī l.iij.§.ſciēdū.ad exhi.& vide: ꝙ habet, & ibi dixi ī c.exhibita.de iud.c.j.de accu.& vide Io. de Imo in l.ſi quæramus.in prin.ff.de teſta.vbi non allegauit iſtā gl. Andr.Barb.

e ❧ P. P A V. P. ¶ Debet legitimari. Adde ꝙ debet à principio legitimari, nec ſufficeret legitimatio ſuperueniēs. vide Alex.cōſi.cccxiiij.in vlti.col. Et ad iſtud dictū vide do.Frāc.cōſil.lxiiij.ex viij.col.& quæ ſcripſi in Rub.de edē.in pri.maximè.in apoſt vide Bart.in l.nō oportet de le.ij.vide quæ ſcripſi in l.iudices.C.de iudic. vide Alexā. in l.à diuo pio.§.ſi ſuper rebus.in j.col.C.de re iudic. Item ꝙ iſtud ꝓcedat ſolū in ꝑſonis, ex quibus fraudat iudiciū, nō autē in alijs quæ incidenter veniunt in iudicio vide Bar.conſi.xviij. Item adde ꝙ à ſñia iudicis pronūciantis ſuper legitimatione perſonæ poteſt ſemper appellari.l.ait pretor.§.permittitur.ff.de mino.quē allegat. Ang.ī l.arbitrio.ff.qui ſatiſda.cogā.ſed vide Iaſ.in cōtrarium in d.l.arbitrio. vide ad iſtud dictum Barto.hic moder.in l.iudices C.de iudic.& vide Bal.qui ponit exēplū in filio, in l.ne quicquā.§.de plano.in vlti.quæſt.de offi.proconſul.& leg. Alex.conſil.ccj.incip, viſo proceſſu. Et quod in quocunq; iudicio, etiā extraordinario & improprio ſit ſemper legitimanda perſona, vide Bar.in rub.qui admit.in j col. Item ꝙ in omni iudicio, et criminali, prius ſit legitimanda perſona, vide Aretin.in c.j. de accuſat.in j. not.vbi etiam in ij. col. ad fi.& ſeq.an iſta exceptio inhabitationis perſone opponi poſsit poſt litem conteſtatam quando ante ꝓbabiliter ignorabatur & an proceſſus ſit nullus, ſi non opponatur.

f ¶Legitimari. Idem voluit Barto.in extrauagan.ad reprimendum.in verbo figura.in ij. colum. & Bal.in l.iij.§.ibidem. ff.ad exhi. & in l.nec quicquam. §.de plano. ff.de officio procu.

✠ POMATES.

g ¶Cognitionē. Adde no. Areti.in c.j. in princi. de accuſ. & Iaſ.poſt Barba. in rubric.ſ. qui admit.in prin.& non ab re in l.j. colum. iij.de teſtam. Vide etiam Barto.in extrauagan.ad reprimendum. in verbo ſummariè.et Bald. in l.iij.§.ibidem.ff. ad exiben. Feli.in c.veniens. le.ij. col. v. ad medium de teſtibus. ¶ Edicto. in princ. Et vide Bartol. in conſilio ccij.incip. quidam magiſter Ioannes inſtituit hæredem. Et pro intellectu huius l. vide Barto.in cōſi. incipit. Dyambra. porrexerint. & in conſilio, xxj.& in præallegato cōſilio incipien.in quæſtione vertente. vide an iudicium habitum cum clerico coram iudice ſeculari ſit nullum: an clericus non incedens in habitu clericali, condennatus à laico, non opponens in principali, ſi appellauit, an ſententia ſit nulla: vide Barto.in conſilio.xx.incipien.clericus non ſub nomine.an beneficium huius legis habeat fideicommiſſarius vtilis, Bartol.in conſil.xxj.incipien.miſſus in poſſeſsionem, & an indirectè admittatur diſtinctio.an habeat expreſſum errorem iuris vel non, vide ibi.& quando decretum eſt nullum, non eſt neceſſe ꝙ iudicium nullitatis intentetur, vt ibi.& ibi vide, ſi quis ingreditur poſſeſsionē alterius, vigore iniuſti decreti excuſetur.& vide Io.de imo. in conſil.cx.& vide Barto.in conſi.cj.incipien.in q.vertente in curia dñi Capitanei.& in conſi.miſſus in poſſeſsionem eſt.ccxxxix.& vide Lud. Roma.in conſi.ccxvij.vbi dicit, ꝙ immiſsio huius legis reuocatur ſine libello, vide ibi, & in conſi.ccxxij.& vide Barto.in conſi.ccxciij. incip.viſa quadam petitione Andre.Barba.

h ❧ P. P A V. P. ¶Edicto. Adde ad hanc l.repet.Bald.

i ✠ POMATES. ¶Edictum diui. Ad iſtam l. Vide Bar.cōſilio lv.co. xiiij.& duabus ſeq.volu.ij.& Imo.conſi.cv.& Bal.in c.ſciſcitatus.colum iij.de reſcrip.& cōſil.l.in vlti.parte. An autem iſta lex habeat locū in cauſa teſta, vide Ludo.Roma.conſi.xliij. Ad iſtam l.etiam vide Roma.cōſil. ccxxxv.in fi.col.j.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ne hæredis.
20 Contradictor legitimus in caſu huius l. quis ſit.
21 Remedium huius l. φ ſit adipiſcendæ poſſeſsiōis.
22 Fideicommiſſarius vniuerſalis quādo ſit legitim⁹ contradictor.
23 Quando apparent duo teſtamenta eadem die confecta, nec apparet de prioritate: remiſsiuè.
24 Miſsio in poſſeſsionem debet probari per inſtrumentum, non per teſtes.

Sinautem aliquis.

[a]Hic incipit tertia pars.† Ad cui⁹ euidētiā debetis ſcire, φ quædā eſt prǫſcri
ptio, quæ cauſatur ex vna parte tantū, vt puta fa-
uore prǫſcribētis, qui titulū habet, & bonā fidem:
vt vſucapio triēnij. Quędā ex alia parte tantùm:
vt puta odio negligentis: vt præſcriptio xxx. an.
quę currit tantùm ex negligentia nō petentis, in
qua nō requirit̃, nec titulus, nec bona fides poſsi-
dētis. currit enim ſolū ex negligētia non petentis.
Quædā eſt præſcriptio, quæ orit̃ ex vtraq; parte,
ſ. fauore poſsidētis, & negligentia nō petentis: vt
præſcriptio x. vel xx. an. Per primā quęrit̃ dñium
directum: vt l. traditionibus. de pact. Per ſecundā
nō quęrit̃ dñium directū, nec vtile, ſed paratur ei
exceptio: vt l. ſi quis emptionis. de præſcrip. xxx.
anno. Per tertiā quærit̃ dñium vtile: vt videbitis
no. j. de bo. ma. aut̃. niſi. no. per Dy. in c. poſſeſſor.
de regu. iur. lib. vj. & hoc colligitur ex tex. & glo.
¶ Quo præmiſſo, pone caſum ſic. Quid ſi contra
eū, q petit ſe mitti in poſſeſsionē authoritate hu-
ius legis, opponatur exceptio prǫſcriptionis? Rñ-
det Imperator: & dicit, φ ſiue ſit prǫſcriptio, quę
cauſat̃ ex vna parte, ſiue quę cauſat̃ ex vtraq;, ex-
ceptio admittit̃: vt patet ex tex. quem no. & tene
mēti. Notabilia collige p te. ¶ Venio ad cōtraria,
& pria ps nō habet: iō venio ad ſecūdā ptē & op.
φ ex vitio teſtī nō impediatur miſsio: vt ſ. l. ꝓxi.
Sol. Ibi loquit̃ de vitio inuiſibili prǫteritiōis, vel
ſimili: hic de viſibili, vt ſi eſſet abolitū, vel cācella
2 tum, & ſimilia: & ideo puto† φ ſi apparet prǫteri
tio ex ipſo teſtō: fortè quia de filio facit mentionē
in ipſo teſtō nō inſtituēdo, neq; exhęredādo: talis
defectus impediret miſsionem ex hac l. arg. de ſi-
3 deicōmiſ. l. pe. dixi ſ. l. j. ¶ †Contra hoc opp. videt̃
φ vitiū viſibile nō īpediat: vt l. ſi ex fal. ſ. de trāſa.
Sol. Intellige hoc, φ erat vitiū raſura, vel cācella-
b tio, [b]tñ loco ſuſpecto: vt puta circa an. Dñi vel cir
ca īſtitutionē hęredis. ſec⁹ ſi eſſet vitiū in loco nō
c ſuſpecto: [c]vt puta in aliquo legato: arg. l. cōtrarię.
Ita dicit gl. Itē ſecus ſi illa raſura eſſet bene corre
cta, ita φ oīno appareat de manu eiuſdē notarij: vt
hic dicit glo. ſup ver. prima figura. vel ſi notari⁹ in
ſua publicatiōe dixiſſet, φ ſuprà caſum vel cācel-
latum eſt, vel additū in tali loco, manu mea pro-
pria feci: vt probat̃ in l. j. ff. de his quæ in teſt. delē.
Vel ſi illa raſura, vel cancellatio ſic deberet ſtare,
vt ex p̄cedētibus, vel ſequētibus colligit̃: vt pro-
batur extra, de reli. do. c. cùm venerabilis. & in gl.
quæ hoc ponit ad literā. Si enim illud, quod defi-
cit, ex prǫcedentibus, & ſequētibus ſubintelligit̃,
vt infra. de fideicom. l. verbum, volo. no. ff. de leg.
ij. l. cū pater. §. cum imperfecta. multò magis illud
quod eſt aliqualiter vituperatū pōt coadiuuari: ar
gu. l. j. poſt prin. ſ. de rei vxo. act. Habetis expedi-
tas duas glo. videlicet glo. ſuper verbo, vitium. &
gl. ſuper ver. prima figura. ¶ Opp. dicit̃ hic, φ diſ-
poſitionibus teſtiū &c. Contra, teſtes debent exa
minari parte citata, & cauſa plene cognita: vt l. ſi
quādo. ſ. de teſ. & habuiſtis no. ſ. de teſ. l. hac con-
ſultiſsima. §. ſi qs aūt. Sol. Intellige hic de depoſi-
tionibus: hoc eſt ſolēnis numerus teſtiū appareat
ſubſcriptus in teſtō. Non eñ loquit̃ hic de teſtiū
examinatione fienda coram iudice: quia tūc habe
rent iura cōtraria locū. & habetis expeditū princi
pium gl. ſuper verbo, depoſitionibus. ¶ Itē oppo.
d dicitur hic, [d]earū rerū, quę teſtatoris mortis tēpo
re fuerunt. & ſic videt̃ φ hic quęrendū ſit de pro-
prietate defuncti: ſed cauſa ꝓprietatis reqrit ple-
nam cognitionem: vt l. iudices. ſ. de iudi. ergo non
debet fieri miſsio ex ſola inſpectione teſtamenti.
Sol. Dicit quidā, φ debet mitti in poſſeſsionē re-
rum, quę à defuncto poſsidebāt̃ tempore mortis
Et pro tāto hic dicitur fuerāt: quia poſſeſſor præ
ſumitur dñs. Hoc aūt an ſit verū, videbitis in l. ij.
ſ. de proba. Vnde tu expone hoc aliter: quæ teſta
toris mortis tēpore fuerūt, ſ. quo ad poſſeſsionē
4 vel detētationē. Sic ergo † iſta verba accipiūt̃ im
propriè, rōne materię ī qua prolata ſunt: ſic enim
fit in petitione hæreditatis: vt l. & non tantū. in
prin. ff. de peti. hęre. & ita tenet gl. hic habetis ex
peditam gloſ. ſuper verbo, fuerunt. ¶ Item oppo
ad iſtam partē: in iure noſtro nihil debet eſſe ſup
fluum: vt ſ. in prima conſtitutione. §. quibus. Sed
iſta lex eſt ſuperflua: quia habemus aliud iudiciū
poſſeſſorium, ſ. interdictū quorum bonorū. qua-
5 re malè. Huius timore † glo. hic ponit differētiam
inter hanc legem & illud interdictū: vt ex hoc ap
pareat hanc legem nō eſſe ſuperfluam. Prima dif
ferentia eſt ſecūdùm Oldra. qa hæc lex eſt gene-
ralis in omni ſucceſſore: ſed interdictū quorū bo
norum, ſolū in ſucceſſore, de iure prætorio. Hæc
non eſt bona differentia: quia illud interdictū cō
petit ſucceſſori de iure ciuili, vtile tñ: vt vidiſtis
in l. j. j. quorum bono. & no. ff. quorum bo. l. j. Itē
eſt alia differentia ſecūdùm quoſdā: quia illud in
terdictum eſt temporale: hoc eſt perpetuū. qđ gl.
reprobat: quia illud eſt rei pſecutoriū: ergo per-
petuum: vt l. in honorarijs. ff. de acti. & obl. Eſt &
alia differētia: qa illud non dat̃ niſi aduerſus eū, q
poſsidet pro hęredę, vel ꝓ poſſeſſore: hæc lex da
tur aduerſus omnes, etiā qui titulo poſsidēt: hæc
pōt eſſe bona differētia: vt infrà, videbitis. Adde,
φ beneficiū huius legis cōpetit, etiā nemine poſ-
ſidente: quod nō eſt in illo interdicto. Itē eſt alia
differentia ſecundùm glo. φ hic obtinet quis poſ
ſeſsionē: etiā ſi non doceat ſe hæredem, ex ſola te
ſtamēti oſtēſione: ibi verò oportet φ doceat ſe hæ
redem, licet ſummatim: vt dixi in l. j. quo. bo. Itē
eſt alia differētia ſecūdùm quoſdā: quia per hanc
non efficit̃ poſſeſſor: licet in poſſeſsionem mittat̃
p illud interdictū efficit poſſeſſor. Et hoc nō pla
cet gl. qa p vtrūq; poſſeſſor efficit̃. qđ apparet ex
iſto ver. ſinaūt aliqs cōtradictor. ibi & ei poſſeſsio
acquirit̃, qui potiora iura, &c. ¶ Opp. eodē modo
quia hec lex videt̃ ſuperflua per petitionē hæredi
6 tatis. Hui⁹ timore glo. †ponit differētiā īnter hāc
legē & petitionē hæreditatis: nā ī hac veniūt cor
porea tātū: in illa etiā incorporea. Itē illud petito
rium iſtud poſſeſſoriū. Modo habetis expeditum
finem gloſſ. magnæ. quæ eſt ſup verbo, legitimo.
¶ Venio ad tertiam particulā: ſed ad ver. ſinautē
aliquis. dicitur hic, φ quis venit ad contradicēdū
ei, qui miſſus eſt. Contra: poſtquā quis eſt miſſus
in poſſeſsionē, aut quis vult cōtradicere de facto:
& non pōt: vt l. addictos. j. de appel. aut de iure: &
ſimiliter nō pōt: qa cùm ſit iſta cauſa momētanę
poſſeſsionis, nō pōt appellari: vt j. ſi de momen.
poſ. fue. app. l. j. & caſ⁹ eſt in l. ſi. ff. de app. recipiē.
Huius timore tex. iſte legitur duob⁹ modis. Vno
modo, vt exponamus, miſſus eſt, i. mitti deſiderat
& ſic apparet contradictor ante miſsionem. Secū
do modo vt ſtet propriè: & tunc exponit̃, cōtra-
dicendum putauit: ſcilicet verbo, dolendo ſe, qua
re ille miſſus eſt, non φ iſta cōtradictio aliqd ope
retur. Vide glo. ſuper verbo, miſſus, qđ pōt eſſe
verū, ſi iſte fuit citatus. ſi enim citat⁹ nō eſſet: etiā
poſt miſsionē poſſet cōtradicere: vt j. dicam. Mo-
dò habes expeditum principium gloſ. illius ſuper
verbo, miſſus. ¶ Venio ad quartam partē, & illa
non habet contraria. vnde tranſeamus ad quintā.
Et opponi. contra. Petitio hæreditatis præſcribi-
tur ſpatio. xxx. āno, vt l. hereditatis. ſ. de peti. hæ
redita. Malè ergo hic dicit tex. qui dicit eā exclu
di ſpatio longi temporis. Solu. dicit gloſſ. quādo
ille, qui conuenitur petitione hæreditatis, nō poſ
ſidet titulo: tunc procedit lex contraria. ſed ſi poſ
ſidet titulo, petitio hæreditatis excedit ſuos termi
nos: quia cum eius natura ſit, vt non detur con-
tra titulo poſsidentem: & tunc datur cōtra poſsi-
dentem: iō excedit à nō ſuis terminis: quia cōtra
eam.

❦ P. P. A V. P. [a][1]
a ¶ Sinautem aliquis. An vt officiū hui⁹ l. habeat locū in eccleſia vel monaſterio nondū conſtructo ſed ad cōſtruēdum inſtituto hærede vel eius noīe antequā conſtruat̃ poſsit peti miſsio in poſſeſsionem ex hoc edicto, vid̃ Angel. ſimpl̃r conſil. cxxviij. ī j. dub. vbi pulchrè loquit̃. Itē φ iſtud bñficiū cōpetat etiā curatori dato bonis, nec antiquis, vide Alex. ī cōſi. iiij. in ij. vol. in ij. col. Item not. φ tñ operat̃ exiſtentia ſui hr̃dis, quātū ad hoc vt qs mitti debeat in poſſeſsionē quantū opat̃ bñficiū huius l. ex teſtō. nūqd aūt bñficiū hui⁹ l. habeat locū in feudis vide Bal. in c. j. in v. col. an agna. vel filius. Alex. hic in fi. Iaſ. & alij in ij. col. Itē φ ſtante ſtatuto φ poſſeſsio cōtinuaretur ī hęredē poſſit veniēti ab īteſtato mitti in poſſeſsionē ex hoc edicto vide quæ ſcripſi in l. cū hæredes. ff. de acquir. poſ. ad Bar. ibi ēt de præced. cū deciſiōib⁹ Bal. habes. Itē quid ſi aſſerat de inſtr̃a teſtamenti, quorū vnū eēt cācellatū aliud non, an habeat locū hoc edictū, vide Bal. conſi. xxiiij. in iiij. pte vbi ēt quid ſi protocollū eſſet cancellatum.
b ¶ Cācellatio. Adde videndū Bal. in terminis cōſil. xj. inci. punctus. ij. lib.

❦ P. P. A V. P.
c ¶ Nō ſuſpecto. Vi pe Iaſ. in l. Si vnus. ſ. de teſti. in ij. col.

❦ P. P. A V. P.
d ¶ Dicitur hic. An aūt ſufficeret ꝓbare aū mortem fuiſſe poſſeſſum p defunctum vide quæ dicit Aret. conſil. cij. col. iij. qui tñ loquitur in petitione hæreditatis in iſto autē remedio contrario contrariū videt̃ velle Bar. hic in co. vlti. vt ponit ipſe Aret. in l. pōponi⁹ §. acceſsiones. col. ij. ff. de acqui. poſſ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Officium iudicis. Adde qđ idē tenet Bal.hic i vj.q̃o.pri. & Paulus de caſtr. Sa. & Alex. & vide Spec.in titul. de teſt.§.ſequit.verſi. vltimo ſequit.cum duobus verſic. ſeq.

P. P A V. P.

b ¶Secūdò. An autē habeat locū in veniente ab inteſtato ſi ſtet ſtatutū quod poſſeſsio cōtinuet in hæredes ipſo iure, vide Com. ſententē ꝙ ſic, conſil. xliij.ad fin. Et ꝙ filius ſuus hæres ab inteſtato poſsit petere ſe mitti in poſſeſsionē ex officio, ſicut ſi eſſet in teſtō inſtitutus propter fraternitatem, vide Bal.in cōſi.j. & cōtro.inter maſcu.qđ ſi poſſeſsio vacat, iſta lex non habet locū in venientib⁹ ab inteſtato, vide Aret.hic.colū.viij.

b ¶Secundò quæro. Adde ꝙ cū deciſione Bal.dicit Pau.de Ca.trāſire doc. rōnib⁹,de quibus per Bar.ſed an fili⁹ inſtitutus in legitima habeat beneficium huius l. Bal. tenuit qđ ſic, ſicut habet vtilē actionē fa.erc. vt l.ij.§.ſi quarto. fa.erc. & vide Spe. & Io.And.in addi. in tit.de teſt.§.fi.et verſi. ſed nunqd is. Bal.cōſil.xxxiij.v. lib.& ibi.an poſsit cedi ſi ſemel poſſederit et fuerit intromiſſus ꝑ prætorē: quia inordinatè ꝓcedit, an habeat bñficium hui⁹ l.& qđ iſtud poſſeſſoriū ē, nō ſolū adipiſcēdæ ſed cōfirmandæ, & continuādæ multa pulchra ibi vide.

POMATES.

c ¶Tu verò dicas. Vide Ange.conſil.iiij. col.v.volu.ij.ibi in ſpecie tangit,qñ ſit reſtō ipſo iure: de quo j.ꝑ Bart.& vide Alex.cōſ.xl.volu.iij.& vide Aret. cōſil.xxxvij.col.fi.

d ¶Vniuerſali. Adde Bar.cōſi.inci.in curia capitanei. & in cōſi.inci.miſſus. & Ang.cōſ.cxxxvij. inci.in deci. &c. ꝑmitto ad euidentiā.

e ¶Quæritur. Adde eūdē Bar.cōſil.inci. viſa quadā petitione per ſer Cechū.

POMATES.

f ¶Quærit vtrū ſubſti. In fideicōmiſſa.non habeat locū bñficium hui⁹ l. vt ꝑ Bar.cōſi.xcj.alias ix. inci.in nomine Domini amen.

POMATES.

g ¶Subſtituto pupillariter. An bñficiū huius legis habeat locū in cā inteſtati. Vide eū.cōſil.xliij. ad iſtam l. & Rom. ccxxxv.colū.iij.Et an beneficiū huius legis habeat locū ī ſubſtituto vulgariter aut cōpendiosè aut fideicōmiſ. vid Bar.cōſil.v.inci.viſa quadam.

h ¶Rñdeo. Adde ꝙ Rap. Fulg.dicit ꝙ non probatur opi. Bart.in d.l.ij.& qđ putat debere probari, ſaltem de iuramēto calūniæ: vt in caſu l.pe.ſ.tit.j.qui caſ⁹ ſecundùm ipm̄ æqparat iſti.l. qſqs. j.quorū ap.nō reci. Alex.etiā dicit, ꝙ requiritur aliqualis probatio. Tu vide Bald.cōſil.xxvj.iij. lib. Sed qd ſi teſtōr poſſedit rē: quem hæres non poſſedit,an hæres hæredis poſsit petere ſe in illius poſſeſsionem mitti? Spec.ꝙ ſic, in tit.de teſte.§. fi.ver.pen.

i ¶Epō. vide etiam ꝑ Bal.in addi.Spec. in tit. de teſti.in fi. & in l. ſi qs ad declinandā.ſ. de epiſ. & cle. Quid aūt in filio inſtituto iuxta caſum l.iij.ſ. đ inoffic.teſt. Bal. ibi renet quòd ſic. Et ad Bartol. hic adde tu Alexan.de Imo.in cōſi.iiij.col.vij.ver. retenta.iiij.vol.

POMATES.

k ¶Sumus expediti. An autē iſta lex habeat locū in cā inteſtati, vide eū cōſi. xliiij.& Roma.cōſi.cccxxv.in iij.col.

eam præſcribit ſpatio longi tpis. Iſta eſt ſatis bona ſol.vel alias dicūt quidā, ibi loquit de directa petitione hæreditatis: hic de vtili. Iſta eſt eadē cū prima: quia ſemper cū petitio hæreditatis dat cōtra titulo poſsidētem, dat vtilis. Alij dicūt, ꝙ hic loqt de rei vendicatiōe quod nō placet: ideo tene primā. ¶Sumus expediti de contrarijs huius l. veniamus ad quæſtiões. & ex his declarabit iſta lex, & eſt vtilis materia multùm: & ꝑ q̃o. poterit apparere.

7 ¶†Quæro, quo iure petat miſsio in poſ. ꝑ hæredē? Glo.dicit. duplici iure pōt peti. Primò cōdictione ex l.iſta. Item ex edicto diui Adri. Illud enim nō eſt ſublatū, niſi in eo quod malè dicebat. Ita dicit gl.ij.huius l.quā vide. In eo qđ gl.tenet illud edictū nō eſſe ſublatū, reprehēdit ꝑ modernos. Primò ꝑ rubricā, q̃ dicit, de edi.di. Adri. tol. & glo.j.ſuꝑ rubrica hoc videt tenere. ſecūdo per iſtum tex.ibi: penitus quieſcēte. innuit in totum eſſe ſublatū. Itē ex eo qđ text.dicit ibi: et in alijs oīb⁹, quę circa repletionē, &c. Iſtud cōiter tenet, ꝙ ſit ſublatū iſtud edictū. Item in eo quod gl. innuit miſsionē fieri ꝑ cōdictionē ex l. Iſta videtur malè dicere: nā cōdictio ex l.eſt ꝑſonalis actio: & ſic præſupponit aliū obligatum. quod nō videtur poſſe dici hic, eo caſu quo nullus eſt cōtradictor: & ideo dicebat do.Iaco.But.ꝙ propriè condictio ex lege habet locum qñ eſt cōtradictor: aliàs non a eſſet condictio ex lege: ſed eſſet officiū[a] iudicis au

8 thoritate hui⁹ l.qđ ſatis placet. ¶†Secūdò[b] quæ

b ro, vtrū hęc l. habeat locū in hærede inſtituto ex re certa vt ipſe habeat beneficium huius l. Gl. tua hic in prin. dicit ꝙ non: quia habet loco legatarij niſi qñ alius nō ſit hęres īſtitut⁹ in teſtō: vt l. quoties.ſ.de hære.inſtituen. Iſtam glo.intelligo verā quādo alius hæres inſtitutus vniuerſaliter iā hæreditatem adiuit. Si verò adhuc nō adiuit: tūc qa illa hęredis inſtitutio ſapit naturā hęredis vniuerſalis, propter ſpem iuris accreſcēdi: vt dixi in d.l. quoties. Item quia nō eſt alius, de cuius manu capiat, ſatis putarē ꝙ authoritate huius legis poſſet

9 mitti in poſſeſsionem illius rei. ¶†Itē quærit gl. quid de fideicommiſſario vniuerſali: vtrū poſſet mitti in poſſeſsionem authoritate huius l. Gl. dicit ꝙ non, & nihil allegat. Pro hoc videtur caſus in l.fi.infrà.de codi. vbi videtur dici ꝙ ille, qui petit bonorum poſſeſ. ex hac lege, videt ſe aſſerere

c hæredem directo. Tu verò dicas[c] ſecundùm noſtros do. Aut reſtitutio nō eſt facta, neq; re, neq; verbo: & tūc nō habet bñficiū iſtius legis: qa non habet ius in bonis. Aut eſt facta reſtitutio ī re: & tunc non habet locum beneficium huius legis, vt conſtituatur poſſeſſor, quia iam eſt conſtitutus: ſed poſſet habere locum hoc beneficium, vt poſſeſſor cōfirmetur: vt lege j.ſ.ad Carbonia. & l.iij. §.miſſum. ad Carbonia. Aut eſt facta reſtitutio verbo tātùm: & tūc habet locū beneficiū hui⁹ legis ſaltem vtile, ex perſona hæredis: cùm ad ipm̄ fideicommiſ. tranſierint omnia iura & actiōes: vt l.j.circa prīci.ff.ad Trebel. Ita tenebat dñs. Mart. Syl.& do.Iac.Butr. Addo etiam, ꝙ quando nulla eſt facta reſtitutio in caſibus, in quibus tranſeunt iura, & actiōes, ſine reſtitutione: quos videbitis j. ad Trebel.l.pe.§.fi. competit beneficium huius legis fideicommiſſario vniuerſali, eadē rōne quā ſ. proxi.dixi. Ad vnum tamen aduerte, ꝙ in qbuſ

d dam caſib⁹ dixi fideicōmiſſario vniuerſali[d] beneficium huius legis competere: illud non habet ex ſola inſpectiōe teſtamenti. Licet enim primus hęres ex ſola ipſa teſtamēti inſpectiōe habeat: illud eſt ideo, quia ipſum teſtamentum ſit notoriū iudici ipſum ponendo in poſſeſsionē. quod non eſt in fideicommiſſario: & ideo habet oſtēdere ſibi factam reſtitutionē, vel aliquem de caſibus eſſe, in quo reſtitutio non ſit neceſſaria: vt dicā ſtatim in

10 proxi.quæſtione. ¶†Quæritur,[e] vtrum ſubſtitu

e to[f] pupillariter competat beneficium huius legis.

f Gl.dicit ꝙ ſic, in omni ſubſtituto directò, ſiue vulgariter, ſiue pupillariter: vt colligitur ſuprà, e.l.j. Dicit gl.hic aduerte, ꝙ hoc non conſequitur ſubſtitutus ex ſola teſtamēti oſtenſione. Ratio, quia per hoc nō ſit notorium ſiue liquidum iudici ſubſtitutum mittendum eſſe in poſſeſsionem: imò inſtitus præferri debebit: ergo ſubſtitutus vulgariter oſtendere debet teſtamētū, in quo ſubſtitut⁹ eſt, & repudiationem primi hæredis, vel aliquid aliud propter quod ſit excluſus primus hęres. Idē

g dico in ſubſtituto pupillariter.[g] Debet enī oſtendere teſtamentū, in quo eſt ſubſtitutus, & mortē impuberis & hæreditatem eſſe aditā ex teſtō paterno, ita ꝙ ſit locus ſubſtitutioni pupillari: aliàs non efficeretur notoriū iudici ipſum eſſe ponen

11 dum in poſſeſsionē. Et †idē dico ī hęrede hęredis, qui peteret ſe mitti in poſſeſsionē ex vigore iſti⁹ legis. Nam debet oſtendere primū teſtamentum: & ſe eſſe hæredem primi inſtituti: & primū inſtitutū adiuiſſe eo caſu, quo eſſet neceſſaria aditio ad tranſmiſsionē, ita ꝙ iudici liqueat ipſū eſſe ponendū in poſſeſsionem. Sed dicis tu: ergo eadem rōne ex ſola inſpectione teſtamēti nō liquet iudici, primū hæredē mittendū in poſſeſsionē: nā non apparet ex teſtō, teſtatorē eſſe defunctū. Reſpon

h deo:[h] qa eo ipſo ꝙ hæres habet teſtm̄, iſta eſt quędā pręſumptio ꝙ teſtōr ſit defunct⁹ nā nō daret viuo teſtatore: vt l.ij.§.ſi dubitet. quęad.teſt.ape. Quidā tñ etiam contra hoc obſeruāt: qui quęrūt probationē de morte defuncti, ſaltē ꝑ iuramētū

12 hæredis: puto tñ ꝙ non ſit neceſſe. ¶†Quæro, qd

i in epiſcopo,[i] qñ ſunt inſtituti pauperes: vtrū habeat locū bñficiū hui⁹ legis & idē quæro de executore vniuerſali teſtamēti, qñ ſunt inſtituti pauperes? Doc.tenēt ꝙ habēt beneficiū huius l.arg.l. ſi quis ad declinandā.ſ.de epiſc.& cler. ¶Habetis expeditā tertiā glo.venio ad ſequentē gl.dicit, cō

13 petenti iudici: †quæro qs ſit cōpetēs iudex? Dicit glo ꝙ cōpetēs iudex inſpicit circa duo. Primò circa iuriſdictionē: qa eſt neceſſe ꝙ ſit talis iudex. q habeat merū imperiū. nō enī pōt hoc expediri per magiſtratū municipalē: vt l.iubere cauere.de iur. om.iud. Itē inſpicit circa territoriū: quia oportet ꝙ ſit ille iudex, q habet in ſuo territorio: aliàs nō poſsit mittere ī poſſeſsionē ſed ꝓnūciare de mittendo, & ſcribere ad iudicē loci: vt ff.de bo.auth. iudi.poſ.l.cùm vnus.§.pe.de re iudic.l.à diuo Pio §.j. Primū dictū gl.quæ dicit ꝙ requiritur, ꝙ habeat merū imperiū, debet intelligi ſaltem miſtū: vt d.l.iubere cauere.pōt etiā eſſe ꝙ pōt exerceri ꝑ quēlibet magiſtratū, & etiā ꝑ iudicem delegatū vt puta, qñ ſuperuenit legitimus cōtradictor: tūc expeditur condictio ex lege iſta, vt ſ.dixi.& ſic ꝑ viam actionis: ſed ea, quæ iure actionis expediūt

i ſunt iuriſdictionis: vt no.in l.nec quicq̃.§.vbi decretū.ff.de offic.procō.ergo cōpetit cuilibet magiſtratui, & pōt delegari. Quando verò nullus eſt cōtradictor, & ſic expeditur ꝑ officiū iudicis: tūc eſt miſti imperij: vt dicit glo.qđ intelligo de executione: ſed cognitio fortè poſſet demādari: vt l. cognitio.ff.de offi.eius cui mā.eſt iuriſdi. ¶Circa ſecundū not. quod gl.dicit, ꝙ oportet ꝙ ſit eiuſdē territorij: aliàs pronūciat, & mittit literas de mittendo in poſſeſsionē: puto ſic dicēdū, ꝙ ſi quidem appareat legitim⁹ cōtradictor, cuius perſona ſubeſt illi iudici, qui pronunciat: tunc ratione ꝑſone poteſt ꝓnūciare, & executionē remittere ad iudicem loci. Ita dicit glo. Facit ſ.vbi in rē act.l.fina. Sed ſi nullus eſſet contradictor, nō video quō iu

k dex vnius territorij poſsit de rebus alterius territorij pronunciare. Non enim ratione perſonæ litigantis: qa nulla eſt perſona, contra quam petitio dirigatur. Itē nec ratione rei, in qua fienda eſt miſſio: quia nō eſt de ſuo territorio: & ideo erit neceſſe ꝙ pronuncietur per iudicem loci, in cuius terri

k torio res eſt. ¶Sumus expediti[k] de gl.quæ eſt ſuper verbo, competenti. Extra glo.proſequēdo or

14 dinem textus †quæro: dicitur hic, competēti iudici teſtamētum oſtenderit. vtrū ſit neceſſe ꝙ ſuper hoc detur libellus. Videtur ꝙ ſic: quia hic agitur condictione ex lege. ſed qua actione quis velit agere, eam pri⁹ edere debet: vt l.j ff.de eden. Doc. omnes cōiter tenēt contrariū. Non enim eſt iudicium ordinarium illud quod ex lege iſta deſcēdit:

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Satis placet. Adde hoc verum ſcđm Pet. Cy. Ang. Ful. Pau. de Caſt. nõ comparente legitimo contradictore: quia nõ eſt ꝑs cui detur, ſed vbi comparet contradictor, teneaꝛ offerre libellũ, iuxta auꝛ. offeratur. ſ. de litis cõteſta. & alleg. Cy. gl. in l. ij. §. dies. ff. quis ordo in bo. poſ. ſer. & Ful. dicit facere iſtum text. ibi: cõpetẽti iudicio. Et ita Alex. dicit tenere ẽt Inno. in c. j. de lib. ob. Spec. in titu. de li. cõcep. §. nunc dicendum. verſi. xxvij. quibus oĩbus etiã adde ꝙ idẽ tenet Bal. cõſil. xciiij. inci. licet filia. iij. lib. Et an ſit neceſſe iurare de calũnia. Ioã. an. poſt Specul. in addi. in titu. de teſta. §. fi. & ver. ſed nũquid refert. Mar. Silli. tenuiſſe idem. quod Spec. qđ ſic, etiam ſi non appareat legitimus contradictor.

b ¶ Citanda. Adde vt ꝑ Paul. de Caſt. & Alex. & qđ pulchrè conſuluit Bal. conſili. xxv. iij. lib. Adde, et vide Alex de Imol. in cõſil. v. col. j. in pricip. in. ij. volu.

P. P. A. V. P.

c ¶ Poſſet concedi. Ideo ſi poſſet debet reuocari de facto ſicut de facto fuit cõceſſa, ad qđ vide quę habes ad Bart. in l. iuſte poſſidere. ff. de acquir. poſ. aduerte tñ qa ꝑt ille cui conceſſa ẽ licẽtia non citato poſſeſſore qñ comparet poſſeſſor pętenſeã reuocari petere vt illa confirmetur vel de nouo concedatur probatio, quod etiã in caſu in quo de nouo concedi debeat vidꝫ alex. latè ĩ l. ſi finita in prin. ff. de dã. infect. in gl. in verbo liberetur poſt Ange. vide Iaſ. in l. ſi pacto quo pœnam. in penul col. C. de. pact. Alex. in l. j. ſ. de carbo. edict. vbi etiã habes maximè in l. ſi finita. ꝑ Alexan. an confirmari debeat illa prima licẽtia nulla, an verò de nouo concedi, & concludit ꝙ poteſt illa nulla cõfirmari, vide ibi per eum.

d ☞ Parte citata. Poſt hæc verba in Veneto exemplari addita, comperio iſta, parte citata, ſ. quãtũ ad hoc vt præiudicet poſſidẽti, bene tñ valet ꝓnunciatio, & immiſsio per nunciũ, quæ nulli præiudicet: vt l. meminerint. &c. Aduerte quoq; dum Bar. adducit j. ꝓximè Inno. de conceſ. pręben. c. licet epiſcop⁹. Venetum exemplar habet c. cũ nr̃is. Ego teneo Bar. voluiſſe alle. c. licet ep̃s. de prębẽ. ĩ vj. Alex. Loſęus.

imò petitur executio teſtamẽti, reſpectu cuiuſdã
notorij, ſiue cuiuſdã liquidi, qđ ſit iudici ex oſtẽ-
ſione teſtamenti, non vitiati. vt hic dicit tex. com
petenti iudici teſtamentum oſtenderit. Vnde cõ-
munis practica obſeruat, vt inſtrumentum teſta-
menti producatur & petat ſe mitti in poſſeſſio-
a nem. quod ſatis placet[a]. Vides ergo differẽtiam
15 inter tria† remedia, quæ competũt hęredi ſcripto
nam in hoc iudicio non datur libellus, & procedi
tur ſummariè. habet enim illud teſtamentũ quã-
tum ad hoc paratam executionem: vt videtis hic,
& ſ. l. proxi. In interdicto verò quorum bonorũ
eſt neceſſe quòd detur libellus, & lis cõteſtetur et,
fiant probatiões, licet ſummariæ: vt vidiſtis ĩ. l. j.
quorum bonorum. in petitione hereditatis datur
libellus proceditur ordinariè requiruntꝛ ꝓbatio-
nes plenæ: vt ſ. tetigi circa cõtraria, & clarius dixi
ĩ d. l. j. quo. bo. Et etiã q̃dã alia differentia neceſſa
ria: qa in iudicio iſto ſi teſtamentũ eſſet in aliqua
ſui parte vitiatum, cũ nõ poſsit veritas ꝓbari niſi
per eãdem ſcripturã vt ſ. dixi circa cõtraria: ſit cm̃
iſta miſsio ex notorio, qđ reſultat ex teſtamẽti in
ſpectione vt ſ. dixi. & ex iſto tex. apparet, ſed in
alijs iudicijs p̃dictis ſcilicet quorũ bo. & in pet. hę
reditatis, poſſet veritas adiuuari per aliàs ꝓbatio
16 nes extrĩſecas: vt vidiſtis ſ. de teſt. l. ſi vn⁹. ¶ † Itẽ
extra glo. quæro vtrũ cũ hęc miſsio petiꝛ, ſic citã
b da[b] pars: Reperitur vna additio Franc. accur. quæ
dicit ꝙ ſic, ſaltem gñalr̃: vt in auꝛ. ſi oẽs. ſ. ſi minor
ſe ab hęre. abſti. Ego puto ſic dicẽdũ: ſi quidẽ bo-
na à nemine poſsidentur tũc. non requiriꝛ citatio
partis: nam poſſet, etiã ſi vellet, ſua authoritate in
gredi: vt l. cum hæredes in princ. ff. de acqui. poſ.
Facit ad hoc optimè qđ no. per Innoc. de cõceſ. ꝑ
bẽ. c. ꝓpoſuit. Si verò res ab alio poſsidenꝛ: tũc ſi
c ue iuſtè, ſiue ĩiuſtè, nõ poſſet cõcedi,[c] hec licentia
d niſi ꝑte citata[d]: vt l. meminerint. j. vnde vi. & ſi ꝑ
vim. vꝉ alio modo. l. fin. Facit ad hoc, qđ no. ꝑ In
no. de cõceſ. ꝑben. c. licet ep̃s. tamẽ nõ bene recor
dor. ¶ Procedo vlterius, diciꝛ hic, teſtamentũ oſtẽ
17 derit: quęro vtrũ† habeat locũ beneficiũ huius. l.
e in teſtamẽto nũcupatiuo[e]. gl. rñ. ꝙ ſic, & bene, ſi il
lud teſtm̃ eſt redactũ in ſcriptis per notariũ: facit
enim fidẽ, vt habuiſtis no. in l. j. ſ. de teſta. Videbi
tis in l. vlt. j. de fideic. ſed ſi teſtamẽtũ nõ eſſet re-
dactum in ſcriptis: tunc non haberet locum iſtud
notorium, quod ſit iudici ex inſpectione ſcriptu-
ræ: de quo loquiꝛ lex iſta. Eſſet ergo neceſſe, qđ
priuatim teſtes examinarentur, & publicarentur
ſcđm formã l. publicati. ſ. de teſt. tũc illa ſcriptura
poſſet poſtea ꝓduci. & ex inſpectiõe ipſius fieret
18 notoriũ iudici, & haberet locũ iſta lex. ¶ † Quæ-
f ro qđ eſt in teſtõ impfecto[f] ꝙ in aliquibus caſibus
valet: vt l. hac cõſultiſsima. §. ex ĩperfecto. & §. ſi
qs aũt. ſ. de teſt. Rñ. ꝙ haberẽt locũ remedia hui⁹
l. & bñ. ſcđm gl. qa ꝓ perfecto habeꝛ in illis caſi-
19 b⁹. & non pro vitiato. ¶ † Quero qđ de teſtamẽto
qđ valet tãtũ de iure p̃torio. Videꝛ ꝙ nõ habeat
g locũ hęc lex.[g] Nam tex. dicit ex aſſe vel parte, hę
res inſtitut⁹: ſed ille nõ põt eſſe hęres, ſed bonorũ
poſſeſſor: ergo &c. Contrariũ videꝛ tenere gl. quã
ſ. recitaui circa cõtraria cũ aſsignat differẽtia inter
hanc legem, & interdictum quorum bonorũ di-
cit quòd hęc lex habet locum in omni ſucceſſore
de iure ciuili, & prætorio. & hoc puto verum, arg.
ad hoc ff. ad Treb. l. j. §. bonorũ. de cõdi. et demõ
l. in cõdi. §. ij. Non obſt. hęc lex: qa nõ dicitur hic,
ꝙ ad hoc vt habeat locũ iſta lex: oportet quòd ſit
hęres: ſed ſufficit ꝙ ſit hæres inſtitutus à teſtato
re: & non curatur, vtrum poſsit adire de iure ciui
li vel de iure prætorio. Præterea hęredis appella-
tione cõtinetur bono. poſſeſ. vt dictis legib⁹. &c,
¶ Procedo vlteri⁹: diciꝛ hic, nõ aũt legitimo mo-
20 do ab alio detineꝛ, † Quęro quis ſit ille legitim⁹
h contradictor[h] in hoc pendet tota veritas iſtius le-
gis. De hoc ſunt opi. in gl. noſtra. Nam Aldri. dice
bat ꝙ legitimus cõtradictor eſt ille, qui habet titu
lum, ſi tamẽ habet ſimilem titu. titulo petẽtis: vt
qa profert alius ſecundũ teſtm̃ ſolẽne. Et hoc pro
baꝛ ex litera ſequẽtis ver. ſi naũt aliqs cõtradictor.
ibi: q potiora ex legitimis modis iura oſtenderit,
&c. Azo verò dicit indiſtinctè legitimũ cõtradi-
ctorẽ eſſe, qcũq; habet titulum à defuncto, vel ab
alio, etiã ſi res poſsidebaꝛ tꝑe mortis defuncti, ab
ipſo defuncto. do. Ia. bu. dicebat opi. Azo. nõ eſſe
verã in eo q detinet rẽ: quã defunctus poſsidebat
tꝑe mortis: nã remediũ huius legis eſt quoddam
poſſeſſoriũ, quaſi recuperandæ poſſeſsionis, quã
defunctus habuit tempore mortis, qua ſpoliatus
eſt: ſed ſpoliat⁹ ante oĩa eſt reſtituendus: vt l. ſi qs
ad ſe fundũ. j. ad leg. Iul. de vi. & ſi ꝑ vim, vel alio
modo. l. ij. & l. momẽtaneę. j. vnde vi. Vñ nullius
tituli allegatio ſufficeret. Et ita dicebat ipſe, ꝙ te
nebãt aduocati Bonoñ. Hoc mihi non placet. Si
21 †em̃ dicam⁹ iſtud eſſe iudiciũ adipiſcẽdæ poſ. qđ
videꝛ verius, ſicut interdictum quorũ bonorũ: tũc
poteſt obijci exceptio dominij, vel alterius iuris: ſi
tamen quis paratus ſit probare incontinẽti, vt ha
buiſtis no. in l. j. j. quorũ bono. & ſ. l. ꝓxi. Si verò
dicamus, hoc eſſe interdictũ quaſi recuperãdę poſ
ſeſsionis, ſcilicet vacantis: tũc in tali iudicio poſ-
ſunt opponi exceptiones, quæ impediunt reſtitu
tionem, ſi aliquis eſt incontinenti paratus ꝓbare
vt habuſtis not. j. vnde vi. l. cum quærebaꝛ. Ergo
patet ꝙ illa regula ꝙ ſpoliat⁹ ante omnia eſt reſti
tuẽdus: nõ eſt vera in caſu hui⁹ l. vbi quis ſit para-
tus incontinẽti probare, &c. ¶ Quid ergo dicem⁹?
Aduerte duos caſus: Qñq; quis venit ad contradi
cendũ, antequã ſit data licẽtia de ingrediẽdo poſ.
Quãdoq; poſt datã licentiã ante ingreſſum. quã-
doq; poſt ingreſſum. primo caſu eſt aduertẽdum:
Aut quæris an quis ſit legitimus contradictor ad
impediendum executionẽ, & ſummariã cognitio
nem, quæ ſit ex oſtẽſione teſtamẽti, vigore huius
l. Aut quæris an ſit legitimus contradictor, nõ ad
impediendũ ſolũ iſtã ſummariam cognitionẽ, ſed
ad impediẽdum etiam effectũ eius, ſ. immiſsionẽ.
Primo caſu, aut ille, qui venit ad cõtradicẽdum,
non aſſerit ſe poſsidere: ſed dicit ſe prius immittẽ
dũ quã qui poſtulat: & tunc illa ſummaria cogni-
tio nõ impeditur, ſed ſummatim de iure vtriuſq;
cognoſcitur: & ille immittiꝛ, qui potiora iura ha-
bet: vt ſ. c. l. j. Aut cõparet aliquis, qui dicit ſe poſ
ſidere: ideo illũ, qui petit, immittendũ nõ eſſe: tũc
ſi quidem producit aliũ titulũ ſimilem titulo petẽ
tis: vt puta: aliud teſtamẽtũ, tunc iudex ſtatim ꝓ-
nunciabit non eſſe locum huic ſummariæ cogni-
tioni, ex virtute iſtius legis: ſed agendũ eſſe ordi-
i nario[i] iudicio, & illum debere obtinere, qui potio
ra iura habet, vel probauerit. Ita loquitur opi. Al
drici. Hic eſt caſus in hac l. in verſic. ſi naũt aliquis
contradictor &c. Vide literam ibi, in iudicio com
petenti &c. Non autem dicit in ſecundo. Si verò
allegat alium titulũ: tunc iſta ſummaria cognitio
non impediretur: ſed ſuꝑ ea de viribus iſtius titu-
li allegati cognoſceretur. Quẽ autẽ effectũ habet,
ſtatim dicam. Secũdo caſu, qñ quęritur, an aliquis
ſit legitimus contradictor, quantum ad impedien
dum miſsionẽ in poſ. & cognitionem ſummariã:
dico aut quis oſtendit titulum à defuncto, vel ab
hærede: & tũc ſine dubio impeditur miſsio: vt l.
j. j. quo. leg. & ff. quo. le. l. j. §. redigũtur. Aut alle
gat titulum: & idem habet poſſeſsionem ab alio,
quàm à defuncto: tũc ſiquidem habet poſſeſsio-
nem ante mortem defuncti, eſt legitimus cõtradi
ctor, vt hic: ibi earum rerũ, quæ teſtatoris mortis
tempore fuerunt, &c. Si verò allegat poſſeſsionẽ
k poſt mortem defuncti:[k] tunc ſi quidem ꝓbet poſ
ſeſsionem

e ¶ Nuncupatiuo. Nota adde ꝙ cum glo. tranſit Iac. But Bal. Ang. & Sali. Bal. & Iac. Bu. in l. fina. j. de fideicom. Spec. & Io. An. in addi. in tit. de teſte. §. fin. verſi. quid de nuncupatiuo: tñ vide Bal. conſil. ccvij. lib. j.

f ¶ Imperfecto. Adde quod Spe. idem tenet in tit. de teſt. §. fi. verſ. qđ ſi fili⁹. Io. And. ibi, in addi. dicit ꝙ Iac. Bal. dicebãt & cum pater teſtatur inter filios, ĩ actu de l. hac cõſultiſsima. ꝙ illa voluntas ſeruatur, nõ vt teſtm̃, ſed vt quædam diuiſio. l. fin. ſ. fami. erciſ. & ita tranſit.

P. P. A. V. P.

g ¶ Hæc lex. An remediũ huius l. habeat locũ in bonis poſ. vide latè barb. in ru. C. qui admitti. in penul. & vlti. charta.

P. P. A. V. P.

h ¶ Legitimus contradictor. Quis dicatur legitimus cõtradictor. & an eo ipſo quòd quis citatur dicatur legitimus contradictor, vide ĩ Bart. in verſ. contradictor. iiij. q̃ ibi habes vlti. multa pulchra.

i ¶ Ordinario iudicio. Adde Pe. de ancha. conſi. ccxcj. & ſeq. An aũt beneficium huius legis cõpetat ꝓ rebus incorporalibus & an cum filia hęres inſtituta à patre vaſallo in oĩbus bonis ſi petat ſe mitti in poſ. bo. ſeu. agnati ſint legitimi contradictores, vide Ioã. An. in addi. ad Spec. in tit. de te. §. fi. verſi. pe. in fina. addi. vbi refert Guli. de ſuza. hic.

POMATES.

k ¶ Defuncti. Vide Alex. cõſil. iiij. col. v. vo. ij. & xc. co. ſi. e. vol. & ad hæc ẽt

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

bal.in rub. de cau-
ſa poſ. & proprie-
col.ſi.vbi ponit,an
intentanti remediū
huius legis poſsit
opponi exceptio
dominij, maximè
ſtāte ſtatuto, quòd
confeſsio defuncti,
&c.& Alex.cj.col.
ſi.vol.v.vbi ponit,
an dicēs teſtamētū
nullum,vel falſum a
ſit legitimus cōtra-
dictor.

P.P A V.P.

a ¶Non ꝓbat illud.
&ideo videtur di-
cendū ꝙ non ſuffi-
ceret ꝓbare defun
ctum poſſediſſe in
vita ſua nec hic vi-
detur habere locū
regula l.ſi poſside-
tis.C.de probat.ita
ponderat Are.bar.
velle hic in l.pom-
ponius.§.acceſsio-
nes. de acqui.poſ.
col.ij.ad Bar.in iſta
l.ſi.col.ij.

POMATES.

b ¶Per ſcripturam.
Similiter cōmiſsio
data familiæ ipſius
iudicis,ſi ſit facien-
da aliqua executio
realis,ſeu perſona-
lis,nō valet, niſi ſit
in ſcriptis. Ita Bal.
in c.cum parati. de
appel. per tex.in l.
miſsi. C. de exact.
tribu.lib.x. & mul
ta alia notabi.circa
hos caſus, in quib⁹
requiriť ſcriptura,
poſuit Decius in l.
pactū, quod bona
fide. C. de pac. vbi
tangunt doc.& ple
nè Ro. ſing. ſuo vj.

P.P A V.P.

c ¶Si quis aliquem.
Circa hanc materiā
adde ꝙ ſi aliqs vo-
lebat me ſubſtitue
re hæredem, vel ali
quid mihi relinquè
re & tñ ꝓhibuiſti
teneris mihi ad oē
damnū & intereſſe
ita Pau. de caſtr. &
Alex. per illū tex.
ibi ī l.dedi.§.qñq;.
ff. de codi.ob cām.
doct. Ang.in l.iiij.
ff.de inoffi. teſt.de
qua nō meminit ēt
Cepo.cautel. lxiiij.
ſed allegat Ang.in
l.ſi.ff. de eo. & vo-
luit Ang.in d.l.iiij.
ꝙ etiā ſi bonis ver-
bis eū īduxiſſet ꝙ
teneť mihi ad qđ fa
cit gl.in c.quiſq;.lo
vlti.xij. quæſt.con
trariū tñ dicit Bar.
in l.Lucius.§.ſem-

ſeſsionē,vel titulū ſolum,non eſt legitim⁹ contra
dictor:quia per hoc nō excludiť ius agentis.Sed ſi
probaret poſſeſsionē & titulū, fortè probaret ſe
vel authorē ſuum fuiſſe dñm:tunc eſſet legitim⁹
cōtradictor,& impediret miſsio:quia in hoc iudi-
cio pōt opponi exceptio,dolo facis,vt ś.dixi,& l.
proxi.ś.no.tamē ab initio.nō eſt admittendus ad
probandum,niſi ſit paratus probare incontinenti
vt ś.dixi.Si verò ꝓbat titulū,& poſſeſsionē:vtrū
autem defunctus poſſederit tēpore mortis,vel nō
dubitatur:tunc non eſſet mittendus,non propter
cōtradictionē aduerſarij tantū: ſed quia hæres nō
probat illud[a],quod eſt cauſa ſuæ intētionis,ſcili-
cet defunctum poſsidere tempore mortis.quod re
quiriť à lege. ¶Quādoq; quis venit poſt iuſſum
de mittendo ante miſsionem : tūc ſi quidem ipſe
fuit citatus,hic eſt aduertendū.Si enim prim⁹ iuſ-
ſus fuit factus citata parte:tūc ſi ſuperuenit quidā
tertius non citatus,puta aliquis,qui dicit ſe hære
dē,& ſe potius mittendū,quā illū,pro quo ꝓnū-
ciatū eſt:dico ꝙ miſsio eſt retardāda : & de iurib⁹
iſtius cōtradictoris erit cognoſcēdū:vt l.ita tamē
§.quoties.ad Tre.& ibi dixi.Facit extrà.de teſta,
c.veniēs.& ibi per Inno.Quandoq; tpe primi iuſ
ſus nullus eſt citat⁹:& tūc idē multò magis,ꝙ au
diať ille cōtradictor ſuperueniens:ille verò,q fuit
citatus tpe primi iuſſus,ſi quidē cōparuit,& ei⁹ cō
tradictio fuit repulſa:nō eſt dubiū,ꝙ non pōt au
diri:cū nec poſsit appellari ī hoc iudicio momēta
neæ poſſeſsionis:ſed ſi ex ſua cōtumacia,talis licē
tia fuiſſet cōceſſa : tūc ipſe veniēs audireť refectis
expēſis,ſcđm formā auť.& qui iurat.j.de bo.auť.
iu.poſ.Quādoq; cōtradictor apparet poſt miſsio
nem iam factā.& hic aduerte. Quādoq; nō venit
directò ad cōtradicēdū primæ īmiſsioni : ſed ipſe
principaliter poſtulat ſe mitti, apportans ſuū te-
ſtamentū:tunc iſte primò miſſus audireť ſecūdū
contradictionem legitimā,ſecūdū ea,quæ ś.dicta
ſunt.Si verò venit directò petēs caſſari illā immiſ
ſionē iam factā:ſi quidē allegat ſe poſſediſſe,& ci-
tatum nō eſſe:ſtatim illa ſentētia pronūciabiť nul
la,tanquā poſſeſſore nō citato: vt l.meminerit.j.
vñ vi.& ſi per vim vel alio mō.l.ſi.Si verò nō alle
gat ſe poſſediſſe,vel dicit ſe poſſediſſe,tñ fuit cita
tus : tūc ſi quidē allegat aliquid,qđ eſt excluſiuū
beneficij iſtius cōſtitutiōis:vt quia dicit teſtamētū
cuius vigore facta eſt immiſsio,habuiſſe vitiū viſi
bile:vel dicit teſtatorē nō poſſediſſe tpe mortis:
tunc immiſsio irritabiť: vt l.j.§.hæc verba.ne vis
fiat ei.l.cū verò.§.ſubuentū.ff.de fideicō.lib.& l.
Fulcini⁹.§.qđ ſi in diē.q.ex cau.in poſ.ea.& ī hac
cōtradictiōe nō erit neceſſarius libellus, ſed ꝓce-
deť ſummariè iudicis officio,ſecundū formā l.à di
uo Pio.§.ſi ſuper reb⁹.ff.de re iud.Si verò nō alle-
garet aliquid,quod eſſet excluſiuum iuris agētis:
tunc nō fieret reuocatio.Sed ſi quidē ius haberet.
deberet recurri ad iudiciū petitoriū, & ordinariū.
Dices tu,qūo,ſi fuit citat⁹,& cōtumax, poſtea au
diť aliquo modo:nōne iſtud eſt cōtra l.ſi eo tpe.j.
de remiſ.pi. Rñ.ibi vterq; creditorū habebat ius,
ſed vnius ius erat potētius alio : hic vero vnus ius
habebat,alius nō: vñ per cōtumaciā non vŕ ei ius
22 conceſſum,qđ nō habet,&c.¶†Quæro,vtrū fi-
deicōmiſ. vniuerſalis ſit legitimus contradictor.
Glo.hic videť dicere ꝙ ſic.Tu dic breuiter.Aut ſi
deicōmiſſarius nō poſsidet,& nō eſt legitimus cō
tradictor:vt ff.ad Tre.l.filiā fratrib⁹. Aut poſsi-
det:& tūc aut eſt paratus de iure fideicōmiſsi pro
bare incōtinēti:& eſt legitim⁹ cōtradictor. Ita de
bet intelligi iſta gl.& ar.eius,quod no.ś.e.l.ꝓxi.
Aut nō eſt paratus incōtinenti probare:& tūc ſe-
cus:vt ś.l.proxi.& no.in d.l.filiam fratrib⁹.ff. ad
23 Trebel. ¶†Quęro,qd ſi cōparet ali⁹ cū alio teſtō
eodē die ſcripto,nec apparet de prioritate,vel po-
ſterioritate. Gl.format hic iſtā quęſtionē ſup ver
bo,miſſus,& clarius dicit ff.de bo.poſ.ſecundū ta
bu.l.j.§.j.per Roffre.i tit.de bo. poſ. ſecundū tab.
24 per Cy.Dic pleni⁹ vt dixi in d.§.j.¶Vltimò,†di
cit hic tex.& eā cum teſtificatione publicarū per-
ſonarum accipiat,&c.Ex quo nota ꝙ ille q poſsi-
det ex licētia iudicis,debet probare immiſsionem
per publicum inſtrumentū : nec videť ꝙ ſufficiat
ꝓbare per teſtes:vt hic dicit tex.ſicut cętera acta
b debēt probari per ſcripturam:[b]vt c. quoniā con-
tra.extra,đ ꝓbat.Vidiſtis ś.đ arb.l.nēi arbitris.

c *Si quis aliquem[c] teſtari prohibuerit, uel coegerit. Rubrica.*

¶Continua vt in glo.vel aliter. Dictum eſt.ś. de
acqui.hære. verùm quia quandoq; hæreditas ac-
quiſita aufertur ab hærede,vt ab indigno:ideo ſe
quitur videre de his quib.vt indig. Sed qa eſt cau
ſa ſpecialitatis quare quis reputatur indignus, ſci
licet ſi quis aliquem teſtari prohibuerit , vel coe-
gerit:ideo iſta præmittit.

SVMMARIVM.

1 Pœna prohibentis aliquem teſtari,extraordi-
naria eſt,arbitrio iudicis.
2 De qua actione ciuili intelligatur iſta lex.

LEX I.

Ciuili. Qui aliquē teſtari ꝓ-
hibuerit , vel coege-
rit,criminaliter puniť:& hęredi
tas ei vt ab īdigno au ferť.h.d.cū
1 l.ſeq. ¶Circa iſtā l.quæro† quæ
eſt pœna iſtius compellentis ali-
quem ad teſtandū.Gl.reſpōdet,& bene pœna ex
traordinaria arbitrio iudicis,cū pœna nō ſit limi-
tata:vt l.ſanctio legum.ff.de pœn. & qđ ibi not.
2 ¶Scđò q̄ro,circa iſtā legē,† q̄ eſt iſta actio ciuilis?
Reſpō.de duplici ciuili pōt intelligi. Primò de pe
titione hæreditatis,per quā hæreditas defertur in
fiſcum:vt videbitis j.tit.j.l.j.Item pōt intelligi de
actiōe,quę dať ad duplū ei, cui teſtator relinque-
d re volebat : de qua habes in auť.vt nulli iudi.[d].§.
& hoc puenit.& not.per doc.ś. arbi. tut.l. qcqd.

Eos qui. Opp.& videť ꝙ hęre
ditas non appliceť fi-
ſco.ff.eo.l.ij.§. fratris. Sol. qñq; aliqs
impedimētū pſtitit alicui,vt nō faciat
teſtm:tūc ſi quidē eſt proximior in gradu, qui ſuc
cedit ab inteſtato,auferť ab eo hæreditas,& appli
cať fiſco:vt hic.Si verò erat vlterior,& ali⁹ eū pręcedebat,nō applicať hęreditas fiſco:vt l.cōtraria.
Si verò cōpulit aliquē ad teſtādū,ſi quidē fecit ſe-
ipſum inſtitui:nō eſt dubiū, quin appliceť hęredi
tas fiſco:vt ś.l.proxi.& ff.e.l.j.& ff.de his qui.vt
indig.l.eū qui.§.fin.aliàs l. ſi ſcriptis.Sin aūt fecit
aliū inſtitui:tunc eſt quæſtio,vtrū ab alio aufera-
tur hæreditas,tanquā ab indigno.Hugo tenet hic
ꝙ nō.Glo.& ff.eo. ſuper Rubri. tenet contrariū:
& illam tenet ibi Dy. & hic Pet.& Cy.&c.

c Iudicium. Licet blāditijs[e]
prouocare teſtā-
tem, vt ſibi ꝓuideat.h.d. Vide plenè
gl.ibi:& de inoffi.teſt.l.nō eſt.Sed ibi
circa prohibita:hic circa permiſſa.ibi.l.ij.& iij.in
prin.ſed ibi cōſtāte matrimonio, ne aliter efficiať
pauperior:hic verò diſpō cōferť poſt mortē.ibi.ś.
de ſta.& imagi.l.j.ibi circa prohibita.Ibi l.capta-
torias.ſed hic nulla eſt deceptio.Non enim cōfert
ipſa vxor ſupremam voluntatem in arbitrium al-
terius:ſed ipſamet declarat,&c.

De his qui.ut indi.hæreditates auferuntur. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Hæreditas tunc auferť ab indigno,& applicať
fiſco,qñ quis eſt indignus propter ſuum delictū.
2 Quātū tp̄s debeat trāſire, vt vīdicta dicať omiſſa.
3 In maleficijs,quæ committūtur in non faciendo,
ſufficit ꝙ tantū tempus prætereat intra quod fa-
cere potuit,non ꝙ deſinat poſſe facere.
4 Diſpoſitio legalis magis æquiparatur vltimæ vo-
luntati,quam contractui.
5 Practica huius legis ad hoc vt non vindicās necē

ff

pronio.ff.de leg.ij.
vide qūo teneatur
ille qui ꝓhibet ali-
quē teſtari. Ant.de
But.conſi.lxxviij.
incip.inquātū Pau
lus.vbi cōcludit ꝙ
poſsit actiōe de do-
lo teneri ad intereſ
ſe ei cui nocuit vi-
de aliqua in mate-
ria ad Bart.ī rub.ff.
eo.tit.in l.ſi. An au
tem poſsit agi ad
pœnā de qua ī auť.
vt nulli iudic.§.pe-
nul.ponit Ant.de
But.in d.cōſil.vide
ad Bart. in l.j.j. eo.
Item in materia vi
de Barba.in c.ij.de
pecu.cler.qñ quis
inducit aliquē ad ſi
bi relinquendū qđ
alij erat relicturus.
vide etiam in mate
ria Iaſ.in l. dedi.§.
quanquā.ff. de cō-
dict.ob cauſam.

P.P A V.P.

d ¶Vt nulli. Iudic.
An iſta pœna ſolū
procedat in admi-
niſtratore ciuitatis
de quo loquiť tex.
in illo §. pen.an ve
rò in quolibet pro-
hibente, vide oīno
Iaſ. hic poſt prin.
concludentē ꝙ ha-
beat locum in quo-
libet ꝓhibente ſed
de hoc dubitat An
to.de But. & ſentit
contrarium conſil.
lxx.inci.inquātū.
e ¶Blanditijs.Adde
ꝙ Paul.de Ca. dicit
hanc legē procede-
re,niſi ꝓbareńť mi
næ prius factę per
maritū : quia tunc
licet poſtea p blan-
ditias īſtitueret ma
ritū: quia adhuc du
rat cā metus,cenſe-
retur fuiſſe coacta,
& haberent locum
quæ dicta ſunt ſu-
perius ī d.l.ſi. & in
l.j.§.quæ onerādæ
quarū rerū act.non
dať. & qđ no. Inn.
in c.tāta eſt vis ma-
trimonij.qui fi.ſint
legi. Tu dic, ꝙ in
terminis idem con-
ſuluit Bald.conſil.
ccxxiij.j.volu.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

P. PAV. P.

a ¶ Heredes. An iſta materia procedat a vbi occiſorem pœnituit, vide Panor. ī c. accuſaſti. extra de accuſ.

b ¶ Qui ſciuit. Adde qđ Pau. de Caſt. refert Gul. de Cu. dicere, per hunc text. ꝙ ſi vaſall⁹ cõmiſit feloniã, ꝓpter quã poſsit priuari feudo: vel clericus delictum, ꝓpter qđ beneficio venit priuãdus: licet habeãt ius in re quouſque ſint priuati, poſtquam tamen erant priuandi, tenentur reſtituere oẽs fructus, quos perceperũt à die feloniæ cõmiſſæ, vel quos percipere potuerunt, q extenſiuè ſint conſumpti, ſiue ſint effecti locupletiores, ſiue non. quid Pau. de Caſt. dicit ſingulariter notandum: quia meli⁹ alibi vix reperietur.

c ¶ Vindicta. Adde ꝙ ex glo. q̃ vult, ꝙ vindicta accipiatur ꝓ actu licito, accuſando in iudicio infert Pau. de Caſtro ad q. de eo, q recepit iniurias, & dicat famulo, ſi redeas domũ, niſi feceris vindictã: vel ipſemet dicat, ego faciã vindictam de illa iniuriæ & poſtea ille mortuus reperiaꝭ: ꝙ per hanc gl. nõ præſumatur occiſus: q̃a illa verba pñt intelligi de vindicta licita, ſecũdũm Gul. de Cug. ipſe verò dicit ꝙ iudex ex qualitate perſonæ, habebit exiſtimare. ar. l. famoſi §. j. ff. ad l. Iul. ma. Facit. l. j. ſi qs Impera. male. nõ ꝙ ex dictis verbis poſsit eũ cõdẽnare, ſed faciũt indiciũ ad torturã. tñ Bart. in l. ſi quis mihi bona. de acqui. hære. de eo q dixit famulo, vade &c. tenet ꝙ dñs teneaꝭ de homicidio mãdato. Itẽ tenuit Pau. de Ca. cõſil. cclx. qđ limitãt Ro. & Cu. niſi offenſa illata domino fuiſſet vna alapa, et non offenſa cũ ferro: quia verba do-

defuncti, priuetur hæreditate.

LEX I.

HAeredes. a Qui necem teſtatoris nõ vlciſciꝭ, hæreditatẽ cũ fructibus reſtituat: & ad vſuras teneꝭ à tẽpore motæ litis. h. d. Diuidiꝭ in duas ptes. Primò loquiꝭ de reb⁹ ex quib⁹ fructus percipiunꝭ naturaliter. Secundò loquiꝭ de rebus, ex quibus nõ percipiunꝭ, nec pñt percipi, niſi vſuræ, Secunda ibi: ex hęreditate auꝭ. hæc eſt difficilis lex, & habet gl. multũ inuolutã. totus titul⁹ eſt difficilis. ¶ Opp. hic diciꝭ ꝙ debet vlciſci mortẽ. Cõtra, vindicta nõ eſt permiſſa: vt l. ſciẽtiã. §. qui cũ aliter, ad l. Aqui. Sol. Intelligiꝭ hic de vindicta, quæ fit accuſando homicidas: vt l. j. š. de pci. Impe. offe. nõ aũt licet ſua authoritate occidere. ¶ Vlteri⁹ opp. diciꝭ hic ꝙ iſta hęreditas auferꝭ, & applicaꝭ fiſco. Cõtra. š. de hęre. inſti. l. ſi pater. & l. nec apud. Dicit glo. fallit ibi. Tu dic ꝙ nõ eſt ꝓpriè fallere: ſed eſt regula p ſe. Nã † qđ
1 auferꝭ ab ĩdigno, applicaꝭ fiſco, qñ qs eſt indign⁹, ꝓpter ſuũ delictũ: vt hic, & š. tit. j. l. ij. & p totum illum tit. & ff. e. & gl. tenet ꝙ qñ quis eſt indign⁹ abſq; ſuo delicto, nõ applicaꝭ fiſco: vt l. cõtraria. ¶ Item opp. j. đ leg. l. penul. Dicit gl. fallit ibi Tu dic ꝙ illa lex non facit exceptionem à regula: ſed facit aliam regulam per ſe, quæ eſt quãdo quis eſt indignus, & reſpicit offenſam certæ perſonæ: tũc quod aufertur ab indigno, applicabitur illi pſonæ, nõ fiſco: vt lege cõtraria. hic verò loquiꝭ quãdo certam perſonã nõ reſpicit. ¶ Vlterius oppo. ff. de petitio. hære. l. itẽ veniũt. §. cũ prædixi. Sol.
b Dicit gl. hic loquiꝭ in eo qui ſciuit, b & ſic eſt malæ fidei poſſeſſor: lex cõtraria loquitur in eo, qui ignorauit: quia cùm ſit bonæ fidei poſſeſſor nõ tenetur, niſi in quantũ locupletior fact⁹ eſt: vt in cõtrario. Iſta gl. dicit veritatem in genere, nõ autem referẽdo ad caſum huius legis: nã ille, qui ignorauit occiſores defuncti in aliquẽ eſſe occiſum, non teneꝭ: vt ff. ad Syl. l. iij. §. qđ ad cãm. & l. ſi ante. & j. eo. l. ſi ideo. ¶ Itẽ oppo. ad ſecundã partẽ, dicitur hic, quòd tenetur ad vſuras poſt motam litẽ. Cõtra imò vꝭ ꝙ à tẽpore moræ: vt l. item veniũt. §. petitã. ff. đ pet. hęr. Sol. vt ĩ gl. tene mẽti. ¶ Quæro dꝛ hic hęredes, quos nęcẽ teſtatoris inultã omiſiſſe cõſtiterit. ¶ Quęro, quãtũ † tẽpus debeat trãſ
2 ire vt dicatur omiſſa vindicta. c Dicũt quidã, tem
c pus eſt ſtatuẽdum à iudice. Simile in auꝭ. de hære. & fal. §. illud. & in auꝭ. hoc amplius. j. de fideicõmiſ. Alij dicũt, ꝙ ſufficit ꝙ tantũ tempus trãſiuerit, intra qđ potuerint occiſores accuſari, arg. ff. de verb. obli. l. ſi ita ſtipulat⁹. Vide iſtam gl. ij. & no-
3 ta † ꝙ ex maleficijs d negatiuis, ſeu quę cõmittunꝭ
d in nõ faciẽdo, non eſt neceſſe ꝙ quis deſinat poſſe facere, vt maleficium dicatur perfectum: ſed ſufficit quòd tranſeat tantũ tempus, ꝙ facere potuit:
4 vt hic, & dixi tibi anno. Et ſic † diſpoſitio legalis magis æquiparatur vltimæ voluntati, quã cõtra-
e ctui: e vt colligiꝭ ex hac gl. cõiuncta d. l. ſi ita ſtipulatus. Tene mẽti ppetuò, nõ recordor vbi dixi tibi anno. ¶ Sed quæro, poſtquã qs omiſit necẽ teſtatoris inultã, qũo auferꝭ ſibi hæreditas. Iſta glo. videꝭ velle, ꝙ de hoc accuſetur, vt puniaꝭ in amiſſione hæreditatis. Et dicit ꝙ iſta accuſatio põt fieri intra quinquẽniũ vt. l. in cognitiõe. ff. ad Sylla. & vide iſtam gl. in fi. Erit ergo cõcluſio libelli, vt innuit iſta glo. dico ꝙ omiſiſti inultam necem defuncti: quare peto te condẽnari in amiſsiõe hæreditatis. Iſtud nõ videtur de mẽte illius legis: imò videꝭ quòd hoc ſit iudiciũ ciuile. Iſta eſt veritas.
5 Erit † ergo practica hoc modo: quia cùm hęredes neglexerint accuſare occiſores: alius eos accuſauit coram pręſide prouinciæ: quibus occiſoribus condẽnatis de homicidio: illa ſentẽtia lata cõtra homicidas habebit effectum confiſcandorum bonorũ, contra hæredes negligentes intra quinquẽnium, vel perpetuò, vt d. l. in cognitiõe. ff. ad Syl. quo facto, debebit agi petitione hęreditatis cõtra hæredes, in qua habeꝭ ratio fructuum, & vſurarum: vt hic dicitur in text. & iſta cauſa agitabiꝭ corã procuratore Cæſaris, qui eſt iudex inter fiſcũ, & priuatum: vt l. j. š. vbi cauſę fiſ. & hoc videtur tenere glo. ij. hui⁹ l. & in gl. pe. & l. j. š. tit. j. vide gloſſam.

SVMMARIVM.

1 Factum defuncti, non retractatur ex perſona hæredis maioris.
2 Tutor accuſat nomine pupilli, & tenetur de calumnia, nu. 4. de euidenti. nu. 6.
3 Delictum tutoris nocet pupillo.
5 Syndic⁹ an accuſet nomine ſyndicario: remiſsiuè.
6 Accuſans teſtamentũ de falſo, & ſuccũbens, perdit ea, quæ ſibi per teſtatorem ſunt relicta.
7 Qui dicit teſtm̃ nullũ, vel non iure factum, ſi ſuccũbit, an perdit relictũ in teſtamento: remiſsiuè.

LEX II.

POlla. Factum defuncti maioris, non retractatur ex pſona hæredis minoris. Item, ſi tutor in accuſatione falſi ſuccũbat pupillũ hæreditatẽ perdere facit, & ipſe ei tenebiꝭ: & de calũnia punietur. h. d. Diuiditur in partes tres. Primò, ponit vnum dictũ, ex eo quod factũ fuit à defuncto maiore. Secũdò ponit aliud dictũ, de accuſatione inſtituta pro pupillo: qualiter ipſi pupillo præiudicet. Tertiò qualiter pręiudicet ipſi tutori. Scđa ibi: ſed ſi pupilli. Tertia ibi: & de calũnia tua. Iſta lex cõſueuit reputari à iuuenibus difficilis. ¶ No.
1 † primò, qđ dixi in ſummario. Secũdò no. ꝙ non
2 põt accuſare tutor, noĩe pupilli. ¶ Tertio † nota ꝙ qui in accuſatione ſuccumbit, priuabiꝭ eo quod
3 ſibi relictum eſt in teſtamẽto. ¶ Item nota † ꝙ de-
4 lictũ tutoris nocet pupillo. ¶ Item not. † ꝙ tutor accuſans, tenetur de calũnia. ¶ Opp. ad primũ dictum: nam licet pupillus ſuccedat maiori, priuile-
f gio f ſuo nõ priuatur: vt l. ſicut. §. ſed pupillari. de præſcri. xxx. an. Gl. hic nõ ſoluit. Tu dic ꝙ hic loquitur de iure iam firmato in pręteritũ: ibi loquiꝭ de præſcriptione firmãda in futurũ, ex negligentia hęredis nõ petẽtis: ideo inſpiciꝭ ei⁹ cõditio. Facit ad hoc de iure fiſ. l. fiſcus. ¶ Secũdò opp. & videꝭ ꝙ tutor nõ poſsit accuſare: vt l. ij. j. q accu. nõ poſ. Sol. Dicit gl. expone noĩe pupilli, i. ꝓpter pupillũ, vel ad eius vtilitatẽ: noĩe tñ ꝓprio. Idẽ no. in l. tutorẽ. ff. e. tit. vide gl. Ego ſemp dixi, & reperi, ꝙ erat dictũ do. Richar. Malũ. ꝙ tutor poterit accuſare, noĩe pupilli, tutorio noĩe: vt dicit te. hic, & in l. tutorẽ. ff. eo. Nõ obſtat l. ij. qui accu. nõ poſ. quia ibi nõ prohibet quẽ alieno noĩe accuſare: ſed prohibet quẽ alieno noĩe inſcribere ſe, ad pœnam talliõis: ſed debet quis ſe inſcribere noĩe ꝓprio. Nec eſt nouũ, ꝙ alterius nomine quis accuſet, & alteri⁹ noĩe ſe inſcribat: vt infrà, de ĩiur.
5 l. fi. & iſta eſt veritas. Et per hoc notand. † eſt quę-
g ſtio, an ſyndicus g poſsit accuſare ſyndicario noĩe, vel non. De quo videbitis in l. ij. qui accu. nõ poſ. ¶ Vlteri⁹ opp. & intro gl. mag. de l. tutore. ff. eo. Solu. nõ perditur, quod relictum eſt ipſi tutori, vt ibi: ſed quod relictũ eſt pupillo, vt hic. Sed cõtra hoc opp. factum tutoris non debet nocere pupillo: vt l. neq; interd. ff. de reg. iur. & l. meminerint j. vñ vi. Solu. vt no. in d. l. neq; . & in l. ſi dolo. ff. ſi quis omiſ. cau. teſt. ¶ Itẽ videtur ꝙ ætati pupillari parcaꝭ: vt l. poſt legatũ. §. ætati. ff. eo. Gl. videꝭ hic ponere quatuor ſolutiões: ſed in veritate non ſunt niſi duæ. Prima eſt, cõcedo ꝙ pupillus habet duo remedia, vel reſtitutionẽ in integrũ, ſi vult: vt lege cõtraria, vt agere cõtra tutorẽ ꝓ indẽnitate: vt hic, ar. š. ſi tutor vꝭ cura. interue. l. j. & l. etiã. Scđa ſol. eſt, ꝙ hic loqꝭ qñ põt habere regreſſum contra tutorẽ: ibi verò, qñ cõtra tutorẽ nõ poteſt habere regreſſum. Hoc aũt põt cõtingere tribus modis: vel ꝓpter defectum facultatũ, quia tutor non eſt ſoluẽdo: vel quia tutor fecit inſtigãte matre, & cõſanguineis, vel quia pupillus pdidit inſtrumẽta, propter quę poterat agere cõtra tutorẽ. Tamen gl. facit de iſtis tribus caſibus, de quolibet per ſe vnam ſol. tamẽ omnes iſti tres caſus comprehẽdunꝭ in vna ſol. tripartita: placet ſolu. ꝙ poteſt eligere pupillus, vel remedia iſtius legis vel illius.

mini debẽt intelligi de ſimili offenſa. argu. eorũ quæ no. in l. j. j. vnde vi. & vide ad hoc Bal. cõſil. lxxxij. volu. iij. Sed qd ſi mortaliter vulnerat⁹ à fratre, filios fratris vulnerantis inſtituat: an tenebũtur necẽ teſtatoris vindicare contra patrẽ vulnerãtẽ. Ioã. An. in addi. ad Spec. in ru. de ſuc. ab inteſt. decidit ꝙ nõ. alle. l. fili⁹. ff. de cõdi. inſtit.

P. PAV. P.

d ¶ Ex maleficijs. ex quo infert Angel. hic ꝙ pœna appoſita per ſtatutũ ſyndicis non denũciatibus maleficia coniunctim quã primũ potuerunt denunciare, & nõ denunciauerunt.

POMATES.

e ¶ Quam cõtractui. Vide etiam in hoc Alex. ĩ l. ſi ita ſtipulatus. ff. de ver. ob. & in l. ea demũ š. de colla. & Alexã. cõſil. xxx. in ij. col. in princ. vol. ij. Ro. cõſi. lxv. col. ij. Barba. conſi. lxvj. colũ. vij. vol. j. Ro. cõſil. cxxiij. & Barba. in c. cũ oẽs. colũ. vj. de cõſti. & in rub. col. fi. Are. in cõſi. xxij. co. iij. & lxxxix. Itẽ vide Bal. in c. inter cæteras. col. j. de reſcrip. vbi dicit ꝙ literæ gratiæ, æquiparantur tã vltimis volũtatib⁹, quã cõtractibus. Are. cõſ. xlv. col. ij. Feli. in c. j. col. viij. de ſponſa. ad fi. Aret. lxxxix. & Alex. clxxxiiij. col. ij. vol. ij.

f ¶ Priuilegio. Adde ꝙ gl. reprobat pau. de Ca. in quãtũ vult ꝙ Abb. ſuccedens laico in iure patronat⁹, nõ habeat niſi quatuor menſes ad præſentandũ, ꝓut habet laicus: quia imò vtetur priuilegio ſuo. & habebit ſex menſes, vt habeꝭ in c. j. de iur. patro. in vj.

g ¶ Syndicus. Adde an ſyndicus poſsit accuſare noĩe vniuerſitatis, Io. And. in titu. de actore. in addi. ad Specul. §. j. verſic. itẽ excipiꝭ. & ꝓcurator habẽs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

6 illius.¶ Vlterius †opp.dicitur hic ꝙ tutor de calumnia punietur:cōtra ff.
eō.tit.l.tutorē.Sol.Intellige,ꝙ puniť de calūnia euidēti,nō aliàs.¶ Item
opp.de prin.iſtius l.ad fi.Nam in prin.diciť contrarium, quòd non poteſt
retractare geſta per maiorē in fi.diciť contrariū,ibi:cum retractas ea, &c.
Sol.Glo.exponit retractas.i.iterū tractas.¶ Quæro,diciť hic,ꝙ perdit qs
partem pupilli: quæro,quid de parte Pollæ. Tex.innuit ꝙ nō. In cōtra-
rium facit ff.de bo.quæ libe.l.qui in ſeruitute.& de his qui.vt ind.l.poſt
7 legatū.§.ſi pater.& l.ſi filius.So.† Veritas eſt hæc:quādo quis accuſat te-
ſtamentū de falſo, & ſuccumbit:ea quæ per teſtatorem ſunt relicta in te-
ſtamento,perdit, & ideo ſi erat relictum filio, vel ſeruo eius, videbať ſibi
relictum in teſtō:quia ex diſpoſitione defuncti,ſibi debet acquirere:meri
tò illo priuať:vt in l.allegata in contrario.Sed hæc portio Pollæ,non de-
betur pupillo ex teſtamēto defuncti:ſed ex eo,ꝙ Polla pupillū fecit hæ-
redem,ar.pro hoc,quod habes in l.& etiā.ff.de inofficio.teſta. & ibi not.
8 ¶ Quæro,†quid ſi aliquis dixit teſtamentum nullum, vel non iure factū,
& ſuccumbit:an perdat relictum in teſtamento.Dic vt plenè in l.poſt le
gatum.in prin.ff.eo.titu.

LEX III.

SI ea quæſtio. Si ante habitam quęſtionē de ſeruis
tabulę ſunt apertę: & hęreditas adi
ta,auferť ab hęredibꝰ tāquā ab īdignis:niſi eſſent pupilli.h.d.
¶ Opp.de l.ſi quis in graui.§.non tantū.ff.ad Syl.& l.neceſſa-
rios.§.non aliàs.eo.tit.Sol.Iſtam intellige,ſecundùm illam:quia ſupple
hic aptæ ſunt tabulę, & hęreditas adita.¶ Opp.ꝙ ſufficiat apertura tātū:
vt l.lege Cor.§.fi.ff.eo.Sol.quātū ad pœnā cētū aureorū,ſufficit ſola ap-
tura:vt lege cōtraria:ſed quo ad amiſſionē hęreditatis reqritur apertura
& aditio:ita loquitur hic. ¶ Quæro,qualiter debeat haberi iſta quæſtio
de familia.Gl.q̄ eſt hic,dicit in domo,nō in iudicio. Vide gl. Iſtā gl.ſemꝑ
reprobaui:qa imò in iudicio cùm debeat eſſe publica q̄ſtio,vt ff.ad Syl.
l.j.in prin.Præterea ante aditā hæreditatē nō poteſt ſeruus torqueri à fu-
turo hærede:vt ff.ſi quis teſta.li.eſſe iuſ.l.j.§.quid tamē ſi ſub conditione
Vnde de neceſſitate debet haberi quæſtio in iudicio.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quando inſtituitur ſpurius,ad quem hæreditas perueniat.
2 Incapax quando non capit ex defectu teſtatoris,ad quem hæreditas per-
ueniat.
3 Quando hęres eſt incapax ob defectū ſui,ad quem perueniat hæreditas.
4 Si hæres eſt incapax ob defectum teſtamenti,ad quē deueniatꝫ hæreditas.

HAereditas. Iſta lex cōſueuit reputari difficilis. Bre
uiter dicit. Hæreditas non pōt dari in
codicillis:ſed ſi in ea hæredes reputanť indigni, hęreditas ap-
plicatur fiſco.h.d. Ad literā opp.& videtur ꝙ hęreditas poſſit
dari in codicillis:vt j.ti.j.l.ij.So.pōt dari per fidicōmiſſum,vt ibi:directò
nō vt hic.¶ Opp.ij.de l.pe.§.fi.de condi.inſti. Sol.Ibi in vanū cogitauit.
¶ Opp.iij.& videť ꝙ hæreditas poſſit trāsferri ad aliū:vt l.ex parte.ff.de
adimē.lega.Huius timore gl.quæ eſt hic,exponit iſtā literā tribꝰ modis.
Tu tene vltimā expoſitionē,quę dicit,nō videť ad aliū trāſlata:id eſt,nul
lo modo trāſlata.Nunc intro gl.magnā,& eſt vtilis, & difficilis: & oppo.
quod non applicať fiſco,ſed remaneat penes hæredes:vt l.ex parte.ff.de
adi.le.Sol.plures ſunt.Primò ꝙ hic expreſsè adimit:ibi tacitè. Iſta nō eſt
vera:quia etiā qñ adimit expreſsè,remanet apud eū:vt l.militis.§.vetera
nus.de teſta.mi.Dic ergo ꝙ hic adimit expreſsè, & eum dixit indignū.Et
ſecūdū hoc collige tres caſus. Aut adimit tacitè: & habet locū l.ex parte.
Aut adimit expreſsè, & tūc hæredē dixit indignū: & habet locū iſta lex.
Aut nō: & habet locū l.militis.§.veteranus.de teſt.milit. ¶ Opp.ff.ſi ta.
te.nul.exta.l.j.§.pe.vbi dicit deferri veniētibus ab inteſtato.So.dicit gl.
aut ille,q reputať indignꝰ,erat in primo gradu,aut nō.Iſta ſo.nō eſt vera,
neqꝫ bona:nam ſine dubio gradus inſtitutorius eſt prior gradus.vnde nō
cadit iſta diſtinctio,aut erat &c. Vnde dicit gl.diſtingue,aut mutauit vo-
luntatē circa omnes,aut circa vnū tantū: & etiā iſta eſt vna truffa.Tu dic,
ꝙ hic peruenit ad actū verbi,reputādo eos indignos:ibi peruenit ad actū
facti,incidēdo tabulas,vt decederet inteſtatus: & ita videť ſentire glo.tua
infrà,in diſtinctione quā ponit.¶ Itē opp.ſ.de teſt.l.hac conſultiſſima.
☞ §.pe.So.Ibi primò hęredes nō reputauit īdignos: ſed ad alios nō trāſtu-
lit.Itē opp.& modò intro diſtinctionē gl.& videť ꝙ nō veniat fiſcus:ſed
primò vocenť quidā cōiūcti:vt ſ.de ſecū.nup.l.j.§.pręterea.& §.omniū.
de inceſt.nup.l.ſi qs inceſti.de na.lib.l.j.in fi.So.Ibi loquiť qñ hęres inſti
tutus ab ipſo initio eſt indignus defectu teſtatoris:hic verò loquiť qñ ab
initio erat dignus,ſed poſtea ꝑ teſtatorē reputatꝰ eſt indignus. Vide iſtā
gl.in j.diſtinctione. Antequā veniamus vlterius.¶ Pro iſta declaratione
1 quæro †ſi teſtator īſtituat ſpuriū,qui omnino eſt nō capax:vt habuiſtis
in auť.licet.in fi.ſ.de nat.lib.& de inceſt.nup.auť.ex complexu.cui defe-
ratur hęreditas.Gl.hic videtur dicere,ꝙ primò quibuſdā perſonis,poſt-
ea fiſco.Et ita ſentit Azo in Summa,in tit.de natu.libe. Reperi ꝙ Rich.
a Malum.cōſuluit contrariū, & ego etiā cōſului[a] aliàs,ꝙ quando ille,q eſt
omnino incapax,inſtituitur hæres palam:hæreditas apud cohæredē re-
manet,vel apud veniētes ab inteſtato:vt l.non intelligiť.§.ſi quis palam.
ff.de iure fiſci.Hoc etiam notabiliter dicit gl.in l.Lucius.§.in teſtamēto.
ff.de le.j.Sed nullus ſpurius eſt capax portiōis, & proponiť ꝙ ſit inſtitu-
tus palam:ergo &c.Facit de iur.fiſci.l.in metallū.& de his quæ pro non
ſcrip.l.ſi in metallū, & quod vidiſtis in l.j.ſ.de hę
redi.inſtit.Facit l.ij.eo.titu.& quod ibi habuiſtis.
¶ Not.præterea, poſito ꝙ ſpurius dicať indignus,
tamē eſt indignus abſqꝫ ſuo delicto:vt l.legē.ſ.de
natu.libe.Sed iſtud, quod auferť ab īdigno abſqꝫ
ſuo delicto , remanet apud veniētes ab inteſtato,
vel cohęredes,ſi ſunt:vt l.ſi pater.& l.nec apud.ſ.
de hęre.inſti.no.in l.auferť.in prin.ff.de iur.fiſ.er
go &c.Nō obſt.l.j.de ſecū.nup. & de inceſt. nup.
l.ſi quis inceſti.& de nat.libe.l.j. qa in ſpecialibus
caſibus loquunť in natis ex coitu inceſtuoſo , vel
improbato,ratione dignitatis:vnde nō eſt exten-
dendum ad alios nō capaces:ſed ſtandū eſt regulis
præcedētibus.¶ Reintro gl.& ad iſtud dictū glo.
2 oppo.† ꝙ quando quis nō eſt capax , propter de-
fectū teſtatoris,videtur ꝙ pertineat ad fiſcū indi-
ſtinctè,prout vidiſtis in l.eius.§.j.ff.de teſt.Solu.
Tres caſus debes aduertere. Aut quādoqꝫ hæres
non pōt capere,propter teſtatoris defectū:aut eſt a
ideo,quia teſtator cū nullo poteſt facere teſtamen
tū: & tūc ſi qdē bona ſua nō ſunt publicata, eſt lo
cus veniētibꝰ ab inteſtato.vt l.j.§.j.& §.planè.ff.
de ſuis & legi.Si verò bōa ſua eſſent publicata ꝓ-
pter delictū,indiſtinctè ſuccederet fiſcus:vt l.eiꝰ
qui.§.j.ff.de teſta.Si verò cū quibuſdā poteſt face
re teſtamentū,cū quibuſdā nō,vt in eo,qui habet
filiū ſpuriū:cū eo non habet teſtamēti factionem:
cū aliis ſic.Regula eſt,ꝙ ſi relinquitur palā,debet
remanere apud cohęredes,vel veniētes ab inteſta
to. Fallit in qbuſdā caſibus.vt ſ.dixi. Modò ha-
betis expeditū prin.huius diſtinctionis, & fi.glo.
¶ Quæro ꝓ declaratiōe ſecūdi mēbri diſtinctio-
3 nis gl. † quādo hęres nō eſt capax ꝓpter defectū
ſui:vtrum applicetur fiſco,vel veniat ad veniētes
ab inteſtato.Gloſ.hic plenè nō declarat. Tu verò
dicas,aut inſtituitur hæres omnino nō capax: aut
inſtituitur capax,ſed eſt indignus. Primo caſu,lo
cus eſt veniētibus ab inteſtato:vt.l.j.ſ.de hęredi.
inſti.ſecūdum opi. veram l.ſi in metallū.ff.de his
quæ pro nō ſcrip.de iur.fiſc.l.in metallum. quod
debet intelligi,ſi fuit inſtitutꝰ palam,vt ſ.dixi. Si
verò inſtituatur hęres capax,tamē indignus:tunc
aut indignus eſt abſqꝫ ſui defectu, vel delicto : &
non eſt locus fiſco:vt l.ſi pater.& l.nec apud.ſ.de
hære.inſt.Aut eſt indignꝰ ſuo delicto: & tūc aut
illud delictū reſpicit īiuriā certè ꝑſonæ: & nō eſt
locus fiſco,ſed applicabitur illi perſonę:vt l.pe.j.
de leg.Aut nō reſpicit offenſam, ſeu iniuriam cer
tæ ꝑſonæ: & tunc regula eſt,ꝙ illud,quod auferť
ab indigno , applicatur fiſco : vt l. Papinianus .§.
meminiſſe.de inoffi.teſta.ſ.eo.titu.l.j. cum mul-
4 tis ſimilibus.¶ Quęro,pro declaratiōe †tertij mē-
bri diſtinctiōis gl. quid ſi hęres nō eſt capax pro-
pter defectū teſtamēti , cui applicabiť hæreditas?
Diſtingue,aut fuit defectus teſtamenti ab initio,
quia teſtator nō obſeruauit ſolēnitatem teſtamē
ti: & tunc veniūt veniētes ab inteſtato, vel q erāt
aliàs inſtituti,in alio teſtamento ſolēni:vt Inſtit.
de hære.q̄ ab inteſt. defe. in princip. & ff. de adi.
leg.l.ex parte. Aut teſtamētum deficit ex poſtfa-
cto , & tunc aut deficit propter caſum,aut ꝓpter
factum teſtatoris,circa ipſum teſtamentū.Si pro-
pter caſum,vt puta propter poſthumi natiuitatē,
vel quia dedit ſe ad arrogandū teſtatori,vel ſimi-
le:tunc ſine dubio veniunt veniētes ab inteſtato:
vt ſ.de poſthumis hære.inſtit.per totum.& ff.de
lib.& poſthu.per totum.& j.tit.j.l.j.Secūdo caſu
dico,aut teſtator peruenit ad actū verbi,faciendo
aliam voluntatē:aut ad actū facti cancellādo pri-
mū.Si teſtator peruenit ad actū verbi:tūc ſi quidē
in alia volūtate valida,de iure cōi , vel de iure ſpe
ciali:venit ad illos,quibus in ſecūda volūtate reli
quit:vt l.hac cōſultiſſima.§.ſi quis aūt.ſ.de teſta.
Si aūt in alia voluntate inualida : tunc aut hære-
des reputauit indignos, & eſt locus fiſco:caſus eſt
hic.aut eos non reputauit indignos : & tunc aut
poſtea ſuperuixit per decennium: & eſt locus ve-
nientibus ab inteſtato , cùm primum teſtamentū
irritetur vt l.ſancimus.de teſta. Aut nō ſuperui-
xit per decenniū : & tūc remanet apud primos in

mandatū ad accu-
ſandū , non pōt ac-
cuſare, niſi in māda
to ſit tempus & lo
cus cōmiſſi delicti,
vt conſuluit Rom.
conſi.xl.

a ¶ Ego cōſului. Ad-
de Bart. in cōſ.īcip.
Dominicus. & cō-
ſil.inci.thema tale,
legatū factū eſt. &
Bal. & Io. de Imo.
in l.iij.ff.de teſt.per
Bart.in l.ſi pater.ſ.
de hęre.inſti. ſi filiꝰ
autē occidit patrē ,
dicit Cy. ꝙ hæredi-
tas non ibit ad ve-
niētes ab inteſtato,
ſed ad fiſcum.& di-
cit eſſe caſum in l.
cū ideo.§.fin.ff.de
bo.dā.Adde l.ſoro
rē.j.eo.& tex. not.
in l. Luciꝰ.ff.de iu.
fiſc. vbi etiā ꝓbať
ꝙ nedum occidens
ꝓhibeť cū effectu
ſuccedere occiſo ,
ſed etiā hæredi eiꝰ.
De his etiā vid᷑ per
Bal.ī l.codicillis.§.
matre. ff. de leg. ij.
vide Bal.cōſi.ccxx-
iij.in fi.j.volu. An-
autē ſubſtitutus ali
cui ī cauſam mortis
admittať,ſi interfi-
ciat illum , cui fuit
ſubſtitutus:et ſi nō
quis ſuccedat, vide
Bal.cōſi.l.iiij.volu.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Gl.dicit. Adde ꝙ Cy.vt refert & ſequiť do. Alex. ſimpľr dicit ꝙ hodie
priuaretur hęres,ſcđm formā auť.hoc ampli⁹. Iac.But. probat vltimam
ſolu.gl.per quam dicit limitari ad qđ hř in d.auť.hoc amplius.ſ. ꝙ hæres
nō implēs voluntatē defuncti priuatur hæreditate ſolum,quādo volun-
tas cōcernebat cōmodū pecuniariū.aliàs ſecus, vt hic. Idem tenet Raph.
putans notandum
pro limi.d.auť.

b ¶ Minores. Adde
quod Cy. & Oldr.
tenēt cōtra gl. quia
priuilegiū eſt ętati
conceſſum: ergo vl
tra durare non de-
bet.l.ſi tutor Rei-
pu.in princip.ff. de
tut.& ratio. diſtra.
&.l. non ſolum .§.
ſi libertus.ff. de ex
cu. tu.l. Titia Seio.
§. vſuras. de lega.
ij. Itē qa duo viden
tur eē ꝑcepta. Vnū
quod hřs vendicet
necem defuncti.ſe-
cundū ꝙ vendicet
āteq̄uā adeat. Licet
ergo minor excu-
ſetur à ſecundò, nō
excuſať à primo: ar
gu.l. Celſus.§.j. de
ar. & ca. cū dilecti.
de do.& cōtu. Non
obſt.§.illud. alleg.
in gloſ. qa rňdet,ꝙ
ibi nō loquiť in pri
uilegio certæ ætati
cōceſſo: tamē. Bal.
Ange.Sal.et Ful.te
nēt cū gl. quā Pau.
de Ca. īducit ad q̄o
nē de mřē, quę tpe
mortis mariti erat
mīor: quo caſu ex-
cuſať, ſi non petiit
tutorem filijs: vt ſ.
ſi aduer.deli.l.ij.an
facta maior excu-
ſetur, ſi adhuc filij
ſunt īpuberes.gloſ.
hic ꝑſtat arg.ꝙ ex-
cuſetur. Ipſe dicit
ꝙ contrariū tenuit
Old.quē credit di-
cere veritatē: tamē
Bal.in auť. ſi capti-
ui.tenet ꝙ imò ex-
cuſeť p iſtā gloſ. &
ita dicit ſe cōſuluiſ-
ſe & Specul. idem
determinaſſe in tit.
ſi reſti. in inte.§.ij.
ver. ſed quid ſi ipſa
mater. & ita tranſit
do. Alex. Tu adde
Ro. ī terminis cōſu
lētē cōſi. cclxxxix.
inci. in Chriſti. no-
mine, viſis thema-
tis narrati<. vbi all.
Specu. & Bald. vbi
ſ.& gl.hic.& aliam
gloſ.in l.j.ſ. in qui.
cau.in inte. reſtitu.
non eſt neceſſaria.
& Bal.conſi.cxj. in
ci.in Chriſti noīe,mř,iiij.libr.qa vbi lex nō cauet, ꝙ excuſatio debeat eē
tpalis, & priuilegiū debet eſſe perpetuū.alleg.§.illud.in auť. de dig.ad di
ctum Spe.idem tenet Pet.de Ancha.conſilio cccccxij. Ange.conſil.xvij.

c ¶ Principales, & mādatores. Adde quod Bal.Sali.& Paul.de Caſtr.dicūt
ꝙ ſi ſyndic⁹ teneť ex forma ſtatuti denūciare delinq̄ntes ſub pœna, et plu
res cōmiſerunt delictū: ſyndicus omiſit vnum de delinquētibus denūcia-
re, tenetur ad pœnam perinde, ac ſi nullum denunciaſſet. Adde etiā Bal.
in l.ſi cum exhibuiſſent.§.fin.ff.de pub.& l.fin.ff.ad l.Corn.de ſica.& in
l.ordinarij.ſ.de rei vend.

d ¶ Si ideo. Et vide eundē Bar.in l.j.§.occiſorū.ad Sylla.& in cōſi.xlj.incip.
Nucerini.& in l. di
uus.de cu.reo. & in
l.ī delictis.ff. de no
xa. & Bald.hic, &
Bar.in l.j.§.ſi in vil
la.ff.ad Syll. & nūc
cōſulo Brixię.An-
dreas.Barb.

ſtitutos, vt l.mili.§.veteranus.de teſt.mili. Scđo
caſu, quando peruenit ad actum facti, gloſ.tangit
hic plenius & in l.noſtram.ſ.de teſta.Dic vt ple-
nè dixi in l.fi.ff.de his qui.vt indig.

S V M M Æ R I V M.

1 ☞ Quando quis non implet voluntatem defun-
cti circa funus, quomodo cogatur.

NOn oportet. Qui expenſas funeris nō fa-
cit quas iniunxit teſtator non remoueť
vt indignus, hoc dicit. ¶ Quæro circa l. noſtram.
Primò vtrū hoc ſit verum, ſiue teſtator iniunxe-
rit licitè ſiue illicitè. Gl.tua determinat ꝙ ſic, vtro
q; caſu: & ſic hæc nō eſt iuſta cā quare vt indigno
auferať hæreditas alicui. ¶ Sed quæro qñ qs non
vult implere volūtatē defuncti circa funus: qua-
1 liter cogať. † Glo.dicit, & bene ꝙ per cohæredes ſi
ſint plures: vel authoritate pontificali: vt l. hære-
ditas.ff.de pet.hære.Itē prædicta vera, niſi teſta-
tor hoc expreſsiſſet: vt ſi hoc hęres non obſerua-
uerit, caderet à relicto, vt j.de fideicom.l.finali.

S V M M Æ R I V M.

1 ☞ Qui accuſauit, quando teneatur cauſam ap-
pellationis proſequi.
2 Appellans quando ponat cauſam in appellatio-
ne: remiſsiuè.
3 Pricipales, & mādatores, poſſunt ſimul accuſari.

MInoribus. Crimē inultę ne-
cis, non obeſt mi-
noribus. Itē qui accuſauit, debet cau-
ſam appellatiōis ꝓſequi.h.d. ¶ Ad le
gem noſtram, vltima glo.oppo.de l.propter vene
a ni.§.fi.ff.ad Syllania.Gl.dicit [a] ibi excuſatur pro-
pter inopiam.argumentum.ff.manda.l.ſi ꝓcura-
tor.§.ſi ignorantes. Iſta ſolutio continet diuina-
1 tionē. Dicas ergo ſic, † qñq; ille qui accuſauit, ob-
tinuit: & reus qui ſuccubuit, appellauit: tunc te-
netur appellationem proſequi: niſi ſit minor. hic
eſt caſus. Ideò quia præſumiť quòd habeat bonā
cauſam: ſcilicet, quòd ſententia ſit iuſta. Quādo-
q; ille, qui accuſauit, ſuccubuit: & tūc nō tenetur
appellare: nec appellationem proſequi: & ita lo-
quitur lex contraria. Ratio: quia ſententia pręſu-
mitur iuſta. argumento eius quod nota. in.l. hæ-
2 rennius.§.caia.ff.de euict. ¶ † Quærit glo.vtrū il
le qui appellauit, debeat cauſam appellationis po
nere in appellatione: & hic tex.facit quòd ſic. Tu
dic de hoc plenè: vt.ff. de appellationi.l.j. & lege
ſeq. quod hodie de iure canonico eſt expeditum.
vt extra de app.c.cordi.lib.vj. Quæro, quid ſi tē-
b pore quo accuſauerūt, erant minores: [b] tempore
verò appellatiōis ſunt maiores. Dicit.gl.qđ inſpi
3 ciť initiū: vt l.iij.§. Seio.ff. de mino. ¶ Vltimò †
c facit iſte tex.in ar.ꝙ principales, & mandatores, [c]
poſſunt ſimul accuſari. De hoc videbitis in l.j.j.ſi
reus, vel accu.mor.fu.& ff.de adul.l.nihil.

S V M M Æ R I V M.

☞ Syndici nō teneť denūciare maleficia occulta.

SI ideo. [d] Si occiſores non repe-
riunť, non puniunť hæ-
redes non accuſantes. h.d. Iſta lex eſt
1 ar.ad queſtionē, † imò quaſi caſus pro
ſyndico comitatus, q teneť denūciare malefacto-
res, vt eo caſu quo reperiri, ſeu denūciari nō poſ-
ſunt quia maleficiū eſt occultū vt furtum, & ſimi
e lia, nō puniť, ſi non denūciauit. [e] De hoc dixi ple-
nius in l.diuus.decu.reo. Facit ad hoc l. annus.ff.
de calū.& l.ſemper.§.annus.ff. quod vi aut clam.

f ALia cauſa. [f] Humanum eſt
peccare, ſed dia-
bolicū perſeuerare. h.d. ¶ Oppo.de l.
poſt legatū. in princi.ff. de his qui. vt
indi.Sol. Aliud eſt dicere teſtamētū falſum: aliud e
irritum. ¶ Opp.ij.de l.Lucius.la.ij,§.Sempronia.
ff.de lega.ij.Solue vt in gloſſa.

CVm fratrem. Si defun-
ctus occi-
ſus eſt clā, pōt hæreditas adiri, & poſt
eā aditā vindicari.h.d. ¶ Oppo. de l.ſi
ea q̄o.ſ.e.Sol. Diſtinguit glo. & bñ, Aut teſtator
fuit mortu⁹ à familia: & debet ante aditā hęredi-
tatē haberi q̄ſtio de ea: vt l.cōtraria. Si ab alio tūc
ſtatim pōt adire, & poſtea vindicari, ſi fuit mor-
tu⁹ clā. ſi verò palā, primò debet vindicari: vt l. ꝓ
pter veneni.& l.j.§.occiſorum.ff.ad Sylla. Et iſta
eſt vera opi. Azo tñ nō diſtinguit clā, vel palam,
quādo ab extraneo quis dicebatur occiſus: imò di
cebat quòd poterat antè adiri, & poſtea vindicare
quæ opi.eſt contra caſum l.minoribus.in fi.ſ. eo.
Alij verò dicūt, ꝙ quādo à familia fuit occiſus, de
bet primò haberi qō de familia, quam hæreditas
adeatur, licet accuſatio poſsit differri: ſed certè ac-
cuſatio nō differtur: vt l.neceſſarios.§.j.ff.eo. Te-
ne ergo diſtinctionē gl. ¶ Vltimò quæro, quid ꝓ
uidet ſenatuſconſultum Syllanianū. Dic vt in gl.
quæ recitat tex.in l.j.ff.eo.ad Syllan.

S V M M Æ R I V M.

1 ☞ Syndicus præuentus non tenetur denunciare.
2 Si hæres inſtitutus poſt mortem defuncti concu-
buit cum eius vxore, aufertur ab eo hæreditas tan
quam ab indigno.

g SOrorem. [g] Nō imputať hę
redi, q nō accuſa-
uit, ſi ab alio fuit pręuētus.h.d. ¶ Op
po.ff.ad Tertu.l.ij.§.ſi mater.& §.cō
feſtim.de iure fiſci.l.edicto.§.cū ante.Sol. Intelli-
ge hoc, quando vxor non fuit in mora accuſandi,
ſed fuit præuenta. Per hoc habes defenſionē pro
1 ſyndico † comitatus, qui tenetur denunciare male
ficia: nam ſi à principali offenſo, vel ab alio fuerit
præuentus, qui accuſauit: nō imputeť ſibi, ſi nō ac
2 cuſauit. Hic habes tex. ¶ Vltimò hic habes † vnā
h glo.& no.& ſæpe venit de facto. Tenet hic gl. [h] ꝙ
ſi inſtitutus hæres, poſt mortem defuncti concu-
i buit [i] cum vxore defuncti: aufertur hæreditas ab
eo, tanquam ab indigno. Vide glo. De hoc videbi
tis j.de fideicom.l.fideicommiſſum.

S V M M Æ R I V M.

1 ☞ Dilatio legalis, nemini debet eſſe damnoſa.

CVm Syllanianum.
k [k] † Dilatio legalis, nemini debet eſſe
1 dānoſa.h.d. ¶ Nota primò, quod dixi
in ſummario. Facit quod habuiſtis ī l.fi.§.donec.
ſ.de iur.delib.& l.ij.§.legatis.ff.de iudi. ¶ Secūdò
nota caſum, ī quo ex ancilla naſciť liber. ¶ Tertiò
nota caſum, in quo ſibi ſeruus acquirit. ¶ Quartò
nota caſum, in quo ſeruus habet hæredem: nā iſta
ſunt ſpecialia in hac cōſtitutione. ¶ Vltimò gl.fi.
in fi.ſignat vnū cōtrariū, & nō ſoluit, quā vide ibi
furtim.§.& ſi nō tota. Sed hic in ſtatutis ciuilis ſa-
piētiæ: ibi in delictis, in quibus ſufficit, ſi volūtas

e ✻ *P. P Æ V. P.*
¶ Si nō denūciauit,
licet hoc caſu nō te
neať denūciare ma-
leficiū cōmiſſum,
ſecundū Angel.hic
dicētē ſæpius ſe ita
practicaſſe Peruſij.

✠ POMATES.
f ¶ Alia cauſa. Vide
Bal.in.ij. col. ī ver.
ſed pone.vbi ponit
dictū de illo q con-
fiteť referēdo ſe ad
inſtřm: poſtea repe
ritur nō ſolēne, an
præiudiceť ſibi. Et
concludit ꝙ ſic. qđ
idē Bal. vř voluiſſe
oppoſitū prima fa-
cie p illū tex.in l.ij.
ſ.de erro. aduo. qđ
dictum magnifacit
Alex.cōſil.viij.col.
vj.vo.iij.tñ ꝓ con-
cordia vide pleniſ-
ſimè Ro.conſil.cc-
xciiij. incip. oīpo-
tentis dei poſtula-
to ſuffragio, & con
feſsio.

✠ POMATES.
g ¶ Sororem. An au-
tem iſta lex & ſimi-
les habeant locum
in volūtate tacita,
vide Aret. cōſi.clv.
colum.iiij

✠ POMATES.
h ¶ Tenet hic gloſſ.
Hanc gloſſ.appro-
bat in l.fi.ff.eod.
i ¶ Concubuit cum
vxore. Adde quod
Pau.de Ca.dicit, ꝙ
gloſſ. optimè facit,
qđ ſi vidua cōmit-
tat ſtuprum duran-
te viduitate debet
perdere dotē, quia
dicitur eſſe in prio-
ri matrimonio, vt
colligitur j. de bo.
ma.l.fi.ibi dum di-
cit, in priori matri-
monio. quod di-
ctum Alexand.nō
placet, vt hic per
eum. tamen ipſe
Paulus licet hic nō
dicat, ita conſuluit
conſil.cxxj.

k ✻ *P. P Æ V. P.* ¶ Cùm Syllanianum. Circa regulā hic poſitā quòd
non diciť aliqd perfectum, donec aliquid ſupereſt ad agendum, vide mul
ta quæ cumulat Felin.in capitu.eam te.in v.colum.extra, de reſcripti. Fa
ciunt ea quæ habes in lege, contractus.ad Bartol.C.de fide inſtrumento-
rum.

deducat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

deduc at ad aliquē actū: licet non perficiatur, &c.

SVMMARIVM.

1 ☞ Qui ſtant in eodē loco, in quo poſſunt clamorem exaudire, dicuntur ſub eodem tecto.
2 Impuberes cæduntur ferula, ad inquirendum, nō ad puniendum.
3 Impubes in maleficijs examinatus facit indiciū.
4 Vicini dicuntur quo adusq; vox exaudiri poteſt: & remiſsiuè.
5 Si ex forma ſtatuti pœna duplicaẽ in delictis cōmiſsis poſt ſonū cāpanæ, & cōmittaẽ delictum in iure, vbi cāpana nō auditur: quid iuris. remiſsiuè.

✿ P. P A V. P.
a ¶ De codicillis. An & quādo rumpanẽ rupto teſtamēto, vide Alexā. cōſi. ciiij. Itē φ tutius ſit aliqd relinquere p codicillos quā per teſtamentū vide Cel. cautela. cj. & clxxx. Itē qđ ſit differentia inter codicillos expreſsè factos & clauſulā codicillarē quæ fit per illa verba ſi nō valet iure teſtamēti & vid bar. conſili. ccxxiij.

1 TAlis. Sub † eodē tecto dicūtur, q ſtant in eo loco, in quo poſſunt clamorē dñi exaudire. h. d. ¶ Op. de l. j. §. impubes. ff. ad Sylla. Solu. Hic loquiẽ de ſeruis maioribus: ibi de minorib⁹, & im
2 puberibus, qui † impuberes ſolēt ferula cædi, ad inquirendū, non ad puniendū. vide gl. tuā, quā not.
3 ¶ † Not. qđ licet impuberes non ſint idonei teſtes in maleficijs: vt l. in teſtimoniū. ff. de teſti. hoc eſt verū ad plenā ꝓbationē, ſed ad indiciū bene poſſunt examinari. Et ſic nota quòd dictum impuberis eſt ſufficiēs indicium. ¶ Nota quid eſt dictum
4 ſub eodē tecto: facit ad q. † qui dicanẽ vicini, et illi dicuntur vicini, quo adusq; vox poteſt andiri. De hoc dixi plenè in l. ſi tertius. de aqua plu. arc. et ibi ſcripſi & eſt tractat⁹ valde lōgus: quia iſta dictio, vicini, accipitur diuerſimode: qa aliter accipiunẽ vicini in ciuitate, aliter in rure. Itē aliter vna ciuitas eſt vicina alteri, &c. ¶ Item facit ad quęſtionē
5 † de campana, φ ſi ſtatutū dicat, poſt primā pulſationem campanæ, pœnæ duplicenẽ. quid ſi maleficium cōmittiẽ in comitatu, in tali loco, ad quē ſonus cāpanæ non protendiẽ: quid iuris. Iſtam quæſtionem diſputauit do. Iaco. but. & eam dixi in l. j. §. eodem autem tecto. ff. ad Syllan.

a *De codicillis.*[a] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Auẽ. ex cauſa. φ habeat locum in præteritiōe poſthumi, & paterna, remiſsiuè.
2 Voluntas inualida coram quinq; teſtibus confirmatur, voluntas obſcura coram duobus teſtibus declaratur.

b ¶ Hæreditatem. Et vide Bar. in cōſi. ccxxiiij. inci. factū eſt tale, ſub ānis. & vide Lud. Ro. in cōſi. clxxviij. an poſsit reuocari hæreditas ī codicillis & đ nullitate codicillorū. Andr. Barb.

LEX I.

RVpto. Poſthumi agnatiōe rumpiẽ teſtamentū, & codicilli teſtō cōfirmati: & q teſtm̄ ruptū corā qnq; teſtibus cōfirmat, facit de iure codicillorū valere. h. d. ¶ Opp. de l. ſi qs cū teſtm̄ nullū. ij. rñ. ff. eod. & l. q graui. & l. ab inteſtato. So. Qñq; quis facit codicillos, q non dependet ex teſtamēto: quod eſt qñ nullū factū eſt teſtamentū: tunc poſthumi natiuitate nō rūpuntur, vt in cōtrario. Quandoq; quis facit codicillos pertinētes ad teſtamētū, quod eſt qñcunq; teſtm̄ eſt factum, ſiue præcedat: ſiue ſequaẽ: tunc rupto teſtō rumpunẽ codicilli. Ita loquiẽ hæc lec. & l. ſi quis cū teſtm̄ nullū. ff. co. ¶ Opp. ij. & videẽ φ rupto teſtō debeanẽ legata: vt in auẽ. ex cauſa. ſ. de li. & poſth. Sol. Dicit gl. hodie corrigiẽ iſta lex: qa quo ad legata remanet firmū teſtamentū, & codi-
1 cilli. Vide glo. tenet ergo † iſta gl. φ auẽ. ex. cauſa. habet locū in præteritione poſthumi. & in præteritiōe paterna. quod qualiter intelligaẽ, dixi ī auẽ. ex cauſa. Item opponi. & videtur φ teſtamētum nō poſsit cōfirmari corā quinq; teſtib⁹: imò requirunẽ ſeptē, vt l. hac cōſultiſsima. §. j. ſ. de teſt. Sol. Dicit gl. hic debeẽ vt ex codicillis, nō vt ex teſtō. ¶ Cōtra iſtud dictū gloſſ. opp. duobus modis. Ad cōfirmādū primū teſtm̄ requirunẽ quinq; teſtes, dicit gl. idē tenet in l. qui ex liberis. §. teſtō. ff. de bono. poſ. ſecūdū tabu. Cōtrariū dicit alibi, φ ſuf
2 ficiant duo: vt l. hęredes palā. §. j. ver. qđ vero qs. in verbo, poſſe. de teſt. † Sol. Qñq; quis vult cōfirmare voluntatē inualidā: tūc requirunẽ quinq; teſtes: vt hic, & no. in d. §. teſtō. Qñq; qs vult volūtatē obſcurā validā tm̄ declarare: tūc ſufficiūt duo teſtes. Ita ītelligaẽ ī d. ver. qđ veró qs et ibi p Dy. quod tene mēti perpetuò. ¶ Secundò opp. ad hāc gl. dicit iſta gl. φ agiẽ ex volūtate cōfirmata, tanquā ex codillis. Cōtra, videẽ in d. l. q ex libe. §. teſtō. videlicet φ agaẽ ex volūtate cōfirmata, vt ex teſtō. Solu. Qñq; teſtm̄ primū fuit ruptū, propter defectū ſuperuenientē in perſona teſtatoris: quo defectu ceſſante cōfirmaẽ primū: tunc agiẽ ex voluntate cōfirmata, de iure prætorio: vt l. cōtraria. c
Qñq; teſtm̄ rumpiẽ propter alium caſum ſuperuenientē extrinſecū, vt ꝓpter natiuitatē poſthumi: tūc ſi impedimentū, durat, quia poſthumus viuit, nō pōt confirmari vt teſtamentū, ſed ageẽ ex hac voluntate confirmata, vt ex codicillis: vt hic. Sed ſi impedimētū ceſſaret: qa viuo teſtatore poſthum⁹ decederet, cōfirmareẽ ipō iure, abſq; cōfirmatione expreſſa: vt l. poſthum⁹. in prin. ff. de iniuſt. teſta. Dixi tibi in l. ij. ſ. de poſthu. hære. inſti.

c ¶ Dari neq; adimi. Adde φ Alex. q̄rit an inſtitutio facta de re certa in teſtō, in quo alius eſt vniuerſaliter inſtitut⁹, poſsit in codicillis adimi. Rñ. ſecundū Bal. ī l. oīmodo. in prin. iij. q. ſ. de inoffi. teſt. φ ſic ſi extraneus erat inſtitutus in re certa: ſecus ſi filius. & dicit notādum diligēter. Sed quid ſi fuit filius inſtitutus hæres vniuerſalis: & filia excluſa à ſtatuto in re certa inſtituta: an poterit pater in codicillis inſtitutionē factā filiæ de re certa reuocare, & confirmare teſtm̄, quo ad reliqua. vr̃ dicēdum φ ſic, ſecundū Alex. quia filia excluſa à ſtatuto habeẽ pro extranea: quia præterita non rūpit teſtm̄: vt hẽ in l. maximū vitiū. ſ. de libe. præte. & extranea inſtitutio in re certa pōt reuocari inſtitutio in codicillis, vt ipſe dicit: & tñ conſuluit Ro. cōſil. clxxix. in c. amplifſimè doct. φ inſtitutio rei certæ, filiæ excluſæ p ſtatutū non poſsit in codicillis adimi. Et hoc nota: quia ferè vbiq; doct. tenēt, φ filia excluſa à ſtatuto habeẽ pro extranea.

LEX. II.

b HAereditatem.[b] Hęreditas nō
c pōt dari, neq; adimi[c] in codicillis directò: ſed per fideicommiſſum ſic. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Si reperiūtur codicilli, eodem die confecti, & neſcitur de prioritate, & in vno dicatur, lego fundum: in alio, non lego: legatum propter incertitudinem non debetur.
2 Si in vno legaẽ fundus Titio: in alio Sempronio legatur: debetur ambobus.

LEX III.

CVm proponas. Per ſequētes codicillos nō derogabatur ꝓcedētib⁹, niſi quatenus inuicē ſunt cōtrarij. h. d. ¶ Not. qđ dixi tibi in ſummario, per ſequētes codicillos, &c. ¶ Opp. de l. quęrebaẽ de teſt. mil. So. Aliud ī teſtamētis: q per ſcđm tollitur primū in diſtinctè: aliud in codicillis: vt hic. Rō eſt, ꝓpter hęredis īſtitutionē, quę eſt diſpoſitio vniuerſalis.
1 Quæritur qd † ſi reperianẽ duo codicilli. in quorū vno dicaẽ, fundū lego. in alio, fundū nō lego: nec reperitur quis prior, vel poſterior. Dicit gl. φ propter incertitudinē non debeẽ. ar. l. ſi fuerit. de reb.
2 du. & bene dicit. Quęrit gl. † qd ſi in primo codicillo fundus legaẽ Titio: in ſcđo legaẽ Sēpronio. Domini, certè iſti codicilli nō ſunt cōtrarij, ſed diuerſi: ideo nō tolliẽ vnus codicillus per alium, ſed ambo admittunẽ, & faciūt ſibi partes per concurſum: vt dicit glo. & bene. Tene menti.

NOn idcirco. Mater pōt facere codicillos abſente filio. h. d. In multis ciuitatibus tñ ſunt ſtatuta in contrariū, ſcilicet φ mulieres non poſſunt teſtari, ſine præſentia coniunctorum.

SVMMARIVM.

1 ☞ Qualiter quis probetur non ſanæ mentis, & quis hoc probare debeat, & qualiter ſint formādi articuli, ad probandum furorem.

d ¶ Sanæ mētis. Adde quō ꝓbetur qđ qs nō ſit ſanæ mentis, vltra loca vulgaria, vide Pe. de Ancha. cōſi. v. & alex. conſi. clx. j. volu.

NEc codicillos. In negatiua qualitatis naturæ, verè ei, q negat, incūbit on⁹ ꝓbādi. h. d. iſta l. ¶ Opp. φ negatiua nō poſsit ꝓbari: vt l. actor. & ſ. de ꝓba. ſed affirmāti incūbit ꝓbatio: vt l. ij. ff. de proba. Sol. Hoc ideo, quia iſta negatio habeẽ pro affirmatione: tm̄ enim eſt dicere, ipſum nō eſſe ſanę mentis, quantū eſt dicere, ipm̄ eſſe furioſum. Iſta eſt vna truffa: ideo nō curo, vtrū in oratione ſit negatio, vel nō: ſed ſolū vtrū oratio ſignificet priuationē, vẽ poſitionē: illa quę ſignificat priuationē, eſt negatiua: illa quę ſignificat poſitionē, eſt affirmatiua: vt l. ſi. & ibi no. ff. de doli excep. ꝓbaẽ in l. inter ſtipulantem. in prin. de ver. obli. Dicēdum eſt ergo, quòd ideò neganti incumbit probatio: quia pro aduerſa parte eſt præſumptio naturæ, ſcilicet
d φ quis ſit ſanæ mentis.[d] Probatur autem † φ quis
1 nō ſit ſanæ mentis, ex ſermonibus, & actibus, & ſimilibus, vt l. quidam in ſuo. ff. de condi. inſti. &

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de tu. & cu. da. ab his l. his q. §. fi. Et hoc anno feci articulos ad ꝓbandū aliquē eſſe furioſum, et feci, vt dixi vobis ſ. de bo. poſ. ſecundū tab. l. ij. ſcilicet ꝙ teſtes dicerent, ꝙ ipſe fecerit tantū ſemel iſtum actum teſtādi: & ꝙ tunc non erat in recta, & ſana mēte: ſed dicebat, &c. quia poſtea faciliter probatur. & hoc ſic feci: quia teſtes vt plurimum de die non recordantur, & ſic non probarent: quia poſſet eſſe, quòd aliud teſtamentum feciſſet.

Siue in initio. Codicilli poſſunt teſtamento confirmari, ante & poſt. hoc dicit.

a **Si idem[a] codicilli.** Diuerſitas nominum, & cōtractuū, inducit diuerſitatem effectus. h. d. ¶ Nota rationem, quare in codicillis non poteſt inſtitui hęres, & in teſtamento ſic. Aliam meliorē reddit Iuriſconſultus in l. quod per manus. ff. co. ¶ Oppo. diuerſitas vocabulorū non inducit diuerſitatē effectus, vt vidiſtis: vt ſ. de teſt. l. teſtamentū. Glo. dicit, diuerſitas nominū, & diuerſitas cōtractuū, bene habet inducere diuerſitatem in effectu: ſecus in diuerſitate nominum tantùm.

✠ P. P A V. P.
a ¶ Si idē. Circa hoc an codicilli in effectu ſint idem ꝙ teſtamentū vide pulchram queſt. tactā per Angel. conſil. ccc. aliàs. cccij. inci. Ludouicus.

SVMMARIVM.

1 ☞ Poſſeſſoriū quomodo præiudiſſet petitorio.
2 Si in teſtamento eſt clauſula, ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum: an habeat locum iſta lex.
3 Clauſula, ſi valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum: reſoluitur in diſiunctiuam.
4 Clauſula, ſi non valeat iure teſtamenti, valeat iure codicillorum: an operetur quòd vna via electa, ad aliam poſſit redire.
5 Legatum ex codicillis petitur actione vtili ex teſtamento.
6 Rogati teſtes dicuntur, qui fuerunt adhibiti.
7 Fœmina poteſt eſſe teſtis in codicillis.

✠ P. P A V. P.
b ¶ Si qs. Circa materiam huiꝰ l. & an mulier excuſet̃ vide oīno Roma. cōſi. cxxv.

b **Si quis[b] agere** Iſta eſt bona lex, et ſingularis: Nō pōt qs ex eadē ſcriptura petere hæreditatem, vt ex teſtamento, & vt ex codicillis. & iſtæ viæ electiōe tolluntur: niſi ſit de cōiunctis perſonis: & teſtamentū imperfectum non habet vim codicillorū, niſi ſit dictū: & in omni vltima voluntate excepto teſtamēto ſufficiunt quinq; teſtes. h. d. Diuidit̃. Primò ponit dictum. Secundò, illud declarat. Tertiò, ponit aliud dictum. Quartò, ponit exceptionē à primo dicto. Quintò, ponit vnū dictū generale ad oēs vltimas voluntates. Secūda ibi: tantū eñ. Tertia ibi: illud quoq;. Quarta ibi: ſi qs verò. Quinta ibi, in omni autem. ¶ Modò venio ad apparatum. in prin. habes quòd qui eligit petere hæreditatē[c] directò, nō
c poteſt aſpirare ad petitionē fideicōmiſſi: cōtra, qñ eſt diuerſa cauſa agendi, vna actio nō tollitur per aliam: vt l. & an eadem. in princ. & §. actiōes. ff. de excep. rei iudi. Solutio. Nō obſtat exceptio rei iudi. hic: ſed exceptio contrarietatis. vide glo. ſuper verbo, cupiēs. ¶ Ad iſtud oppo. fortiter extra gl. de l. Aurelius. §. fi. de lib. lega. vbi etiā nō obſtat, ſi aliquis ſit ſibi contrarius in iudicijs diuerſis. Sol. & iſtud teneas pro fundamento omnium dicēdorum infrà: hoc ideo, quia hic nitit̃ tā cōtrarijs modis ex eadem ſcriptura, vel ex eodē facto: ibi erat ſibi cōtrarius in diuerſis iudicijs habentibus originem ex diuerſis fontibus. ¶ Oppo. ſ. de inoffic. teſta. l. eum qui, glo. reſpōdeti, bi quolibet modo impugnabat teſtamētū: hic vtroq; modo dicebat valere. Quę eſt ratio huius? Ratio eſt, qa ibi cauſę propter quas teſtamentū impugnatur, veniūt ex teſtamento, & habent originem ex diuerſis principijs: hic verò ex eodē facto, nititur tamē cōtrarijs modis. ¶ Vlterius opponitur, dicit̃ hic in ſecūda particula, ꝙ cogit̃ eligere vnam. Cōtra ff. quo. lega. l. j. §. quia aūt. Sol. plures ponunt̃ hic in gl. & plures aliæ ponuntur in l. quod in hæredem. §. eligere. de tributo. Illa eſt vera, ꝙ ibi qs erat incertꝰ facto aduerſarij: hic ſecus. ¶ Opp. de peti. hære. l. hæreditas. Solue eodē modo quo dixi ſ. ibi petit

✠ P. P A V P.
c ¶ Petere hæreditatem. Circa principium huius l. an habeat locū in legato cum loquit̃ de hæreditate, vid̃ Com. conſil. xciiij. & ibi etiā an procedat in iure quæſito ſiue inquirendo dū ponit̃ quædā limitatio ad iſtā l. vt p Alex. hic in vlt. col. ꝙ nō ꝓcedat in iure quæſito ſiue inquirēdo, itē dū ponit̃ quędā limitatio hic ad iſtā l. vt per Alexā. hic in vlt. col. quòd nō procedat qñ volens agnoſcere eſt incertus, an ex teſtō, an ab inteſtato experiatur, vid̃ Iaſ. in l. controuerſiæ. colū. iiij. ad fin. & princ. ſeq. ff. de tranſac. ꝙ reprobat eam.

ex teſtamento: poſtea petit ab inteſtato: & ſic nō nititur cōtrarijs modis ex eodē actu, ſeu eadē ſcriptura: hic petit primò directò, & poſtea per obliquum ex eadē ſcriptura: ſed ſi peteret̃ ex diuerſa ſcriptura, tūc poteſt optimè, argu. legis cōtrariæ. Sed cōtra prædictam ſolu. facit ff. de excep. rei iudi. l. ſi mater. in prin. & l. ex ſextāte. Sol. Ibi loqt̃ quādo petijt hæreditatem ſimpliciter, nō exprimēdo ex teſtamēto, vel ab inteſtato: vnde totum ius ſuū videt̃ in iudiciū deduxiſſe: q̃d ſ. diximus, d
loquitur quādo expreſſit cauſam quare petebat. ¶ Oppo. de peti. hęred. l. legitimā. Solue eodē modo hic ideo, quia nititur tā cōtrarijs modis ex eadem ſcriptura. ¶ Vlterius opp. dicitur hic, ꝙ qui petijt poſſeſſionem, præiudicat ſibi, ſi poſtea vult petere iure fideicōmiſſi. Cōtra poſſeſſorium non præiudicat: vt l. & an eadē. §. fi. ff. de excep. rei iu-
1 di. hic dicit̃ contrariū. Solu. Poſſeſſorium † nō pręiudicat petitorio, ratione exceptiōis rei iudicatæ: ſed ratiōe electionis ſic. Nam cùm iſtud poſſeſſorium ſit præambulum petitionis, quæ fit iure directò: nam fideicōmiſſarius non pōt iure ſuo petere bonorū poſſeſſionē, vt l. fi. ſ. de edi. di. Adri. tol. iō præiudicat iuri electionis. ita loquitur hic. Quod no. quia proponendo præparatorium alicuius, videor illud eligere, cuius eſt præparatoriū, ſeu pręambulum. De hoc tamē vidiſtis tactū ſ. de repu. hæred. l. ſuus hæres. plenius in l. cùm quidā. ff. de bo. poſ. ¶ Venio ad quartam particulā: ille, cui relinquitur debitum, non poteſt onere fideicōmiſſi grauari: vt l. iij. §. ſi rē. ff. de lega. iij. Si ergo iſta hæreditas eſt debita pſonis hic enumeratis: ergo nō poſſunt onere fideicōmiſſi grauari. Hoc autē eſt falſum: quia poſſent grauari in eo, quod eſt vltra debitum bonorum ſubſidium: vt ſ. de inoffi. teſt. l. quoniam in prioribus. Sol. hic intellige debitū impropriè. Simile habuiſtis not. in l. iij. ſ. de iur. & fac. igno. ¶ Venio ad q. Iſta lex loquitur quando teſtator dixit valere iure teſtamēti, & codicillo-
2 rū. Quærit̃. † qd ſi dixit, ſi nō valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorū: an erit tūc locus huic legi? Videtur ꝙ non: quia iſto caſu non pōt valere, niſi vno iure tantū: ergo nō habet locū electio, de qua loquit̃ lex: qa electio cadit inter plura: vt l. cùm illud aut illud. ff. quā. dies leg. ced. Gl. tua determinat cōtrarium, ꝙ ſit locus iſti legi: & hoc tenet gl. huius l. in gl. ſuper ver. præcluſiſſe. in fi. & vide glo. ¶ Pro declaratiōe iſtius legis, debetis ſcire differentiam, quæ eſt inter iſtas duas clauſulas. e
3 † primò, quādo copulatiuè ponit̃, ꝙ valet iure teſtamēti, & iure codicillorū. illa videt̃ cōtinere repugnantiā: qa eſt impoſſibile, ꝙ valeat iure directo, & iure fideicōmiſſi: vt hic vidiſtis: & ita oratio copulatiua reſoluit̃ in diſiūctiuam: vt l. ſi Titio fundus. de vſufr. leg. valet ergo iure teſtamēti, vel iure codicillorū, & eſt electio hęredis īſtituti quā viā eliget: vt l. recuſare. §. Titius. ff. ad Trebel. vñ ſi eligit vnā, nullo modo ad aliā pōt redire ita lo-
4 quit̃ hic. ¶ Secunda verò † clauſula quæ dicit, ſi nō valet iure teſtamēti, valeat iure codicillorum: facit vno iure tantū valere, nec eſt in electione hęredis inſtituti, ſed in poteſtate iuris: quia ſi pōt valere iure teſtamēti, nō valet iure codicillorū. Iſto caſu ſi qs elegit viam cōpetentē, nō eſt dubiū ꝙ non pōt trāſire ad viā incōpetentē: ſed ſi eligit viā incōpetentē, ſeu ius incompetēs. poſſet redire ad ius ſibi cōpetens, nō ipſo iure, per hāc l. cū iſtis glo. ſed f
d per viā reſtitutionis in integrū, [d]ex cauſa iuſti erroris: arg. ad hoc ff. de inofficio. teſta. l. mater. & l.
5 eū q. ſ. eo. tit. Ita debetis intelligere hic. ¶ † Quæro, qñ quis petit legatū ex codicillis: qua actione petat. Rñ. ꝙ petit vtili actione ex teſtamēto. Vlti-
6 mò venio ad fi. huius l. Ex iſto fi. † no. qui dicūtur
e teſtes rogati, [e]& q nō. Illi q ad hoc adhibiti ſunt. dicunt̃ rogati. quod apparet: quia illi dicunt̃ nō ro-
7 gati qui ſunt fortuiti, & trāſeuntes. ¶ Quæro † circa iſtā partē, an fœmina poſſit eſſe teſtis in codicil-
f lis[f]. gl. hic no. determinat ꝙ ſic: quia nō reperitur iure prohibitum. Vide gl. quā not. & tene menti. ¶ Vltimò, de iſta clauſula, & ſi nō valet iure teſtamenti,

d ¶ Reſtitutionis in integrum. Adde ꝙ Bal. Iac. bu. & ang. hic volunt, ꝙ ſi fuit error ꝓbabilis facti, non requirebat̃ reſtō: vt d. l. mater. Si aūt fuit error iuris: tūc dicit Ange. ꝙ habet locum lex iſta cōtra Bart. etiā tenet Ful. dicit etiā Alex. cōtra Bar. facere tex. hic, in ver. nup. qui videt̃ voluiſſe ꝙ fiat præiudiciū ſcientibꝰ, tolerātibus in iure: qa facit differentiā inter illos. q tractant de lucro, & illos q de dāno: inter quos bene eſt differentia quo ad errorē iuris l. j. & l. error facti. & l. iuris. ff. de iu. & fa. igno. Et cū iſta lex ſpecialiter non loquat̃ de errāte in facto, videt̃ ſecūdū ipſum dicendū hāc legē eſſe intelligendam ſecundū regulam poſitā in d. l. error. Paul. de Ca. tñ hic, & in l. Clodiꝰ. de acq. hære. tranſit cum Barto.

✠ P O M A T E S.
e ¶ Teſtes rogati. Ex quo infert̃ vnū q̃d ſi teſtator dixerit ī præſentia horū qnq; teſtiū nō rogatorū, volo relinquere Titio decē, q̃d tale verbū non induceret diſpoſitionē: ex quo eñ nō ſunt rogati teſtes, nō cenſet̃ deliberatè feciſſe codicillos: q̃d requiritur ad hoc, vt verbū inducat diſpoſitionē ſecus eſſet in teſtō, in quo teſtes rogantur.
f ¶ In codicillis. Adde quod idē tenuit Bal. cōſil. cclxxxiij. iiij. volu.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

menti, &c. tangitur in auꝫ. ex cauſa.ſ.de libe. & poſthu. & feci vnam tantum lectionē de hac clauſula in l.j.ff.eo.&c.

De legatis. *Rubrica.*

¶Continua vt in gl.quia in teſtamentis, & codicillis, legata relinquuntur: ideo de his dicit.

SVMMARIVM.

☞Dictiones quoad, quandiu, donec, & dum, quòd faciant conditionem.

Conditio iſta, quoad ſteterit in domo, an fauore hæredum, vel fauore legatarij, dicatur appoſita.

LEX I.

QVamuis. Breuiter dicit. Conditio miſta deficiēs ꝑ caſum, non facit relictū alimentorū deficere.h.d. ¶ Opp. & videꝫ ꝙ legata nō debeanꝫ: vt l.Scio.in prin.de an.le. Sol. Dicit gl. diſtingue, cuiꝰ cōtēplatione iſta legata ſunt relicta. Aut cōtēplatione legatariorum: & habet locū iſta lex ſine dubio. Aut contēplatione hæredū: & tunc habet locū lex cōtraria. Aut dubitatur: & habet locū etiā hæc lex: quia in dubio legatariorū contēplatiōe videnꝫ relicta. Ita dicit gl. optimè hucuſq;. ¶ Cōtra hoc op.q̄ñ cōditio miſta deficit per caſum, legatū non debeꝫ: vt l.legatū.j. de condi.inſer. Glo.ſoluit duobus modis: aſſumo ſecundā ſol.ibi loquiꝫ in cōditione: hic in modo. Vide gl. ¶ No.ex iſta glo. ꝙ dictio † quoad, & dictio quādiu, & donec, & dū, & ſimiles, nō faciunt cōditionē ſecundū iſtā ſol. Iſtud nō eſt verū: quia iſtę dictiones faciūt cōditionē. caſus eſt in l.pater Seuerinā.§.fideicōmiſſa.de cōdi.& demō.no.in l. iiij.in gl.mag.de ſer. Et ſic iſta ſol.nō eſt vera. Pro hoc facit tex.in l.pe.ff.de exc.tu. Dixi plenè in l. j.ff.de cōdi.& demon. Gl.ergo ſoluit alio modo, ꝙ hic ſit ſpeciale fauore alimētorū. Dy.extra, de regu.iur.c.imputari.nō tenet gl.imò idē dicit eſſe in quolibet alio legato. Et ideo diſtinguit ipſe. Aut cōditio miſta apponiꝫ fauore legatariorū, aut fauore hæredū, aut dubitaꝫ. & hoc dictū in omni legato. Pe.verò, hic diſtinguit aliter, aut eſt cōditio ſucceſſiua, aut momentanea. Si ſucceſſiua, loquiꝫ hęc lex. ſi momētanea, loquiꝫ l.legatū. Quicqd dicat Pet. & Dy. gl. dicit verū: † nam dictū Dy. non ꝓcedit. Nunquā eñ eſt reperire, ꝙ iſta cōditio fauore legatariorū apponaꝫ, ſed ſemꝑ fauore[a] hęredis: qa facilius eſt præſtare hæredi alimēta in domo ſua, quā p̄ſtare extra domū: vt l.iiij.ī fi.de ali. & cib.leg.l.ij.in fi.cū l.ſeq.ff.de in diē addic. Hoc etiā apparet: quia teſtator grauat hæredē per iſta verba, ad reſtituēdos, ſeu recipiēdos legatarios, in domo ſua: quia hoc ponit in cōditione: vt l.ſi quis ſub cōditiōe.ff.ſi qs omiſ.cā te. Vnde parcat mihi Dy. illa diſt. Aut cōditio, apponiꝫ fauore legatariorū, aut hęredū: nō eſt vera: ſed illa diſtinctio, quā gl. facit: aut legatū eſt fauore legatariorū, aut hęredum: iſta eſt vera, vt vidiſtis in pręcedēti cōtrario. Præterea qđ Dy. nec Pe. dicāt verū, hoc ꝓbo per caſum l.q cōcubinā.§.vxori.de leg.iij.vbi ſi iſtud legatū per hęc verba, nō eſſet factū in cauſa alimētorū nō debereꝫ. Vera eſt ergo ſol.gl.qđ ſpāle eſt fauore alimētorū. Dixi in l.illis libertis.ff.de cōd. & demon. Dic vt ibi.

LEX II.

QVamuis. Vēditio hæreditatis, hæredē nō libe rat: licet cōtra emptorē regreſſum habeat.h.d. iſta lex.

LEX III.

QVi poſt. Per cōſtitutionē pignoris rei legatæ nō extinguitur legatū.h.d. ¶ Oppo.de l. fideicōmiſſa.§.ſi rē.ff.de leg.iij.So. Diſtinctio illius legis ꝓcedit in alienatione[b] hic loquiꝫ in pignore. ¶ Contra hoc opp.de dona. inter vir. & vx.l.cum hic ſtatus.l.ſi maritus. & ſ.de do. inter vir. & vxo.l.ſi maritus. So.aliud in donatiōe facta inter cōiuges, quæ cùm ſit contra ius cōmune, facilius irritatur.

SEruis. Quādo legatū eſt nullū, miſta cōſideratione legātis, & legatarij, regula catoniana impedit confirmari illud impedimento ceſſante.h.d. ¶ Opp.de l.quidā.§.j.de neceſ.ſer.hęr.inſti. Solue vt ibi. ¶ Item opp. ꝙ per hoc videatur ſeruo relicta libertas: vt l.ex his.ſ.de teſt.mili So. Fallit in milite, qui in legato facto ſeruo enūciatiuè appellauit eū liberū. ¶ Itē opp.de l.ſeruo legato.ff.de leg.j.Sol. Intellige illud verū, niſi ſeruus alijs legareꝫ, vel manumittereꝫ. ¶ Vlterius oppo. de l.nō intelligiꝫ.§.diuus.aliàs, quando aūt.ff.de iur.fiſ. & de leg.præſtā.l.interuenit.So. Dicit gl. hic, ꝙ hoc ideo quia impedimentum ceſſauit poſt mortē ſecus ſi impedimentū ceſſauit in vita. quod nō placet, per regulam Catonianā: vt l.j.ff.de re. Ca. & l.cætera.circa prin.de leg.j. Nam regu. Catoniana habet locum, quando legatum eſt nullū miſta conſideratione legantis & legatarij. Quod intellige vt dixi d.l.j.de regula Catoniana.

NOn eſt dubium.[c] Si legatarius rem legatā capit[d] cū vitio, perdit legatum.h.d. ¶ Opp.de l.j.§.rediguntur.ff.quo.leg. Solu. Quidā intelligunt hic in hærede ſubtrahente, qui perdit Fal. & Trellianicam. Idem dic, vt dixi in l.ſcimus.§.illo.ſ.de iu.deli. Alij intelligunt in legatario ſubtrahente: & tunc obſtante contraria. Sed intelligunt, quando accepit rem vacantem, & ſic ſine vitio: hic quādo accepit rem iam ab hærede poſſeſſam.

SI legata. Subſtitutio facta in legato, extinguiꝫ ꝑ agnitionem primi. hoc dicit.

SI Fortidianum. Cōiuncti re, ſibi partes faciūt ꝑ concurſum. hoc primo, & error ſentētiæ nō nocet ſi cōſtet de errore.h.d. ¶ Opp. Inſti.de adi.leg. §.trāſferri. Sol. Quādo res vni legata legaꝫ alteri. aut teſtator habuit animū adimēdi à primo: & loquiꝫ l.cōtraria. aut non habuit: & tunc faciūt partes per cōcurſum. Ita loquiꝫ hic. Aut dubitaꝫ: & tunc Dy. dicit, aut ſcđm legatū fit cōmemoratione primi, & videtur adimere: vt l.ſicut.de adi.leg. aut non: & tunc ſecus, vt hic, cū ſimi. Et iſta diſtinctio videtur approbari ſecundū eū, in l.non ad ea. de condi. & demon. Ego tamen tenui iſtud in repetitione l.re coniuncti.ff.de leg.iij. & dixi in d.l. ſicut.de adi. & tranſſe.leg. ¶ Item oppo. & videꝫ, ꝙ cuilibet debeatur inſolidum: vt l.ſi pluribus ff. de leg.j. Sol. Illud eſt verum, quando teſtator hoc expreſſit: vt ibi dixi, in textu.

SVMMARIVM.

1 ☞Conditio impoſſibilis, in contractibus vitiat diſpoſitionem: in vltimis voluntatibus vitiatur.

ABadminiſtratiōe.[e] Cōditio impoſſibilis de iure legatum non vitiat.h.d. Vidiſtis ſimile in l.reprehendenda.de inſti. & ſubſti. ¶ Oppo.de l.ſi militē.ſ.de condic.ob cau. Solu. Gloſſ.ponit † plura verba: illa verba, ibi loquitur in contractibus, in quibus conditio impoſſibilis vitiat diſpoſitionē: & ſic facit locum condictioni ob cauſam, quaſi cauſa ceſſante: hic verò in vltimis voluntatibus, in quibus conditio impoſſibilis vitiatur: & non vitiat: vt ff. de condi.inſti.l.j.

SI in fraudem. Cautio hæreditate euicta legata reddi, committitur ſi controuerſia mouetur. Sed cautio reddi quod vltra legem Falcidiam accipitur, interponitur, etiam ſi controuerſia non mouetur. hoc dicit. Iſta lex loquitur de duplici cautione, vt vides. quod nota.

a ¶Fauore hæredis. poſt Alexan. vide Bal. cōſi.cccc xxx-iiij.in fi.ij.li. Ang. cōſi.cl. Abb.conſi. lxxviij.ij.li. Pe. de Anc.cōſil.clxxxv. & ccxxviij.

b ¶In alienatiōe. Ad de ſcđm Dy. ī l.Stichūq me[9]rit.ī pri. de leg.j.ꝙ ſicut inducit reuocatio legati ꝑ alienationē à teſtatore ſpōte factā: ita īducit reuocatio donatiōis cā mortis, q̄ legatis cōparatur.l.Marcellꝰ.§.j. ff.de do.cā mor.ꝙ dictū Bal.ī d.l. Stichū.dicit miru: & illud ſeqꝫ Ro.cōſi. ccxxix.qui ꝑ hoc dicit caſum ī l.marcellus.§.Paulus.de do.cauſa mor.

❀P.P A V.P.

c ¶Nō eſt dubiū.ſecꝰ tñ ē ī hērde īſtituto ſub cōditiōe ſi ꝓpria authoritate apphēdat vt dicit bal. ī l.iter oēs.ff.q ſati. cog. & ſequiꝫ Iaſ. ibi & Ang. Itē nō videꝫ ꝓcedere vbi detractio falcidiæ ꝓhibita eſſet: vt ꝑ Com.cōſi.vj.in vlti.dubio. vbi habes ad Bar.in l.j.ff.quorum leg. in l. titia. §.lucius.ff.de lega. ij.alias limitatiōes vide per Iaſ.hic, aduerte tñ ꝙ nō loqtur quoad pœnam huius l.ſed quoad interdictū quorū lega. & in caſu ſuo erat facta apprehēſio ante aditam hæreditatē vel apprehenſam poſſeſſionē, vt in caſu conſilij apparet, & idem eſt in fideicōmiſſo vniuerſali tex.in l. Pau.la.j.vbi Bart. Alexā. & alij.ff.ad trebel.de quo vide Soci.conſi.xxxiij. col.vlt.vide in materia c.ij.in fin.vbi etiā an habeat locū in pręiudiciū eccleſiæ ſi p̄latꝰ apphēderet ꝓpria authoritate legatum.

d ¶ Legatam capit. Sed qđ de fideicōmiſſario generali, an poſſit propria authoritate ſibi ſoluere. Ioan. Andre. ꝙ ſic, in §.cōpēdioſe. in ver. ſed pone qđ finita l. & vide Old.conſi.cvij.

e ¶ Ab adminiſtratione. Adde in fi.l. vbi ēt cū vellet donotare, ꝙ nō nocet nolle ei, q non poſſet velle. Ex quo Ia.But.infert.ad q. ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ ſi quis declinauerit iuriſdictionē Poteſtatis, ſit extra ꝓtectionē cōis. & ſi clericus declinet, non erit extra ꝓtectionē cōis: quia ſi voluiſſet, non potuiſſet: vt c.ſi diligenti.de foro cōpe. d. Alexā.dicit, ꝙ Iac. But.ī auꝫ.ſtatuimꝰ. plenius tangit iſtā q. ibi dicens, quòd clericus debet comparere, & dicere, domine ego libenter cōſentirem litigare corā vobis: ſed qa Decretalis ꝓhibet non poſſum. Allegat in argu. iſtum tex. & l.cùm filius. §.nō iure.de leg.ij. Sed Bal. cōtradicit ibi, cum quo tranſit Pau.de caſt. & vult ꝙ eo ipſo quòd ſe allegat clericū, dicatur declinare, vnde dicit ipſe, cautela eſt, quod compareat in habitu, & tonſura: quia tunc non excipit, licet habitus tunc eundem demōſtret eſſe clericum.c.ſi iudex laicus.de ſentē.excom. Vel eſt alia cautela, ꝙ epiſcopus cum repetat à iudice ſeculari. Nā hoc non eſt declinare: quia non eſt in poteſtate clerici facere, quòd epiſcopus eum repetat, vel non repetat ſed eſt in arbitrio ſuperioris.d.c.ſi iudex. Et idem dicit domi. Alexan.vel Bal.hic, & in l.filiū ff.de his qui ſunt ſui vel alieni.iur. Sed contra hāc cautelam cōſuluit Angel. eius conſilio xlvij.incip.ſtatuto ciuitatis Florentiæ.vbi dicit quòd

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ex quo vtitur bñficio literarũ epi, videt̃ declinare, & ſi nolebat declinare, debebat contradicere literis epi. & ex illo conſi. põt colligi deciſio huius q. ſtatutum enim eſt Florẽtie, ꝙ declinantibus iuriſdictionẽ cõis Florentiæ pſe, vel paliũ, non reddatur ius. Captus fuit quidam preſbyter pro exceſſu, eps ſentiens miſit literas inhibitorias Poteſtati quatenus dictum preſbyterum relaxaret. Ptãs relaxauit: deinde dictus p̃ſbyter fecit quendam debitorẽ carcerari, ille debitor dicebat p̃ſbyterũ nõ audiendum: quia declinauerat iuriſdictionẽ cõis Flo. ipſe excipiebat ꝙ eps ipſum repetĳt. Conſuluit Angel. preſbyterũ nõ audiendũ, et illum debitorẽ relaxãdum. voluit ergo Ange. ꝙ ſiue ſit clericus, ſiue laicus, ligetur ſtatuto: et ſic cõcordare videtur cum Iac. But. in aut. ſtatuimus. cũ quo concordat Salic. & idẽ videtur velle Alexan. hic licet Angel. hîc nõ alleget. & an legatari⁹ perdat legatũ, cùm tutelam filĳ non aſſumit, vide Ang. conſil. clxvj.

a ¶ Cùm rem alienã. adde Lud. ro. in cõſil. ccxxxĳ. Andre. Barba.

POMATES.

a ¶ Cũ rem alienam. Limita vt per Ro. ſingu. clv. item latè vt per eundem in repet. authen. ſimiliter. in. x. ſpeciali pię cauſę & vltimarum voluntatum. §. ad legem falcidiam. & pro declaratione huius leg. vide Pau. de Ca. in l. ſi à ſubſtituto. §. primo. ff. de lega. j. Panormi. conſilio xlv. in primo dubio. vo. ſecũdo. Roma. cõſili. ccxxxvj. col. ſecunda. & Bo. log. in additionib⁹ ad tertium conſilium. Anaſt. arguit tertiò in ſecundò prĩcipali dubio, & quarto, in tertio dubio, primi dubĳ principalis. & Ro. ſing. dccxxxiĳ. & qualiter. probetur. quòd teſtator ſciuerat eſſe alienam, vide Alexand. conſil. xix. columna penulti. volu. ſecundo.

a P. PAV. P. ¶ Cùm rem alienã. Limita iſtã reg. ꝙ hæres teneat̃ ſaltem ad ęſtimationem qñ legatur ſcienter res aliena vt nõ procedat qñ quis legaret rẽ quã põt ſperare futurã ſuã ex caſu mortis alteri⁹, vid̃. Ro. ſin. dcclxxiiĳ. ĩci. lex. an aũt. iſta l. ꝓcedat ĩ legãte rẽ feudalẽ quã legare nõ põt, vid̃ pract. pa. ĩ forma lib. quo agit̃ ad reuocationẽ feudi ĩ ver. nec ſup ſtitib⁹ ĩ v. co. & ad hoc vid̃ ꝗ habes ad l. vxor. ad Bar. j. e. Itẽ ꝙ valeat legatũ rei alienę factũ eccle. ſiue ſciẽte ſiue ignorãte fiat vide Ro. cõſ. ccxxxv. in iĳ. col. quid autem ſi fiat legatum rei alienæ vide Barto. in tract. differ. inter ius ciuile & canoni. in xj. colum. Barba. late in capite. filius, de teſta. Itẽ ꝙ illud quod hic dicit̃ de cõiuncta perſona habeat locũ in eccleſia dicit Bal. in addi. ad cõſi. iĳ. Ioãn. de Ana. & ibi etiã quod in dubio teſtator præſumitur ſcire quod habeat in patrimonio ſuo. Item limita iſtã reg. nõ procedere quãdo quis legaret rem alienã quam ipſe legãs bona fide poſſidebat & prætẽdebat: quia cõpleta poſtea præſcriptio per hæredem debetur legatario indiſtinctè nec iſto caſu ſeruatur diſtinctio huius le. vide Ang. Pau. & Iaſo. poſt eos in l. vĳ. §. fi. prope fi. ff. de eo per quem factum erit.

SVMMARIVM.

1 Legatum rei alienæ valet.
Res legata aliena poteſt peti.
2 Legatum rei alienę factum coniunctę perſonę debetur.
3 Si teſtator legat talem fundũ, debetur totus, etiã ſi ſit communis.
4 Practica huius legis.
5 Hæres quando teneatur legatarĳs de euictione.
6 Coniũcta pſona ꝗ dicat̃, ſtatur iudicis arbitrio.

CVm rem alienã. ᵃ Legatũ rei alienæ valet, ſi fiat à ſciente, vel cõ
1 iunctæ pſonæ. hoc dicit. ¶ No. † ꝙ valet legatum rei alienæ. ¶ No. quòd ipſa res legata peti poteſt quãquã aliena: & ſic videtur iſte text.
2 ꝙ iſta res poſſit peti. ¶ Scd̃o no. † ꝙ legatũ rei alienæ factũ cõiunctę pſonę, debet̃. Ad primum op. ꝙ ſine vlla diſtinctiõe valeat legatũ rei alienæ: vt l. vnũ ex familia. §. ſi rem ff. de leg. ĳ. Sol. Ibi legauit rem alienã ſcilicet hęredis inſtituti: hic legauit rẽ alienam ſimpliciter ſcilicet cuiuſdam extranei. ¶ Item opp. de l. ſerui electione. §. fin. ff. de leg. j. Sol. Ibi teſtator legauit rem communẽ: vnde ĩ dubio videt̃ relinquere partẽ ſuam quã habebat: hic
3 rem alienã ſimpliciter prędicta † vera in dubio. Secus ſi dixiſſet totũ fundum. qa etiã ſi eſſet cõis cũ alio totus debetur: vt l. Iul. in princi. ff. de leg. iĳ.
b ¶ Vlterius opp. de l. ſi domus ᵇ. §. fi. ff. de leg. j. So. Ibi teſtator habebat ius in re. vnde illud videt̃ legare. Idẽ ſi non habebat ſed, habere crebebat: vt j. eo. l. vxor & ibi vidiſtis. ¶ Vlteri⁹ opp. dicit̃ hic ꝙ res peti põt. Contra. imò videt̃ ꝙ hæres teneat̃
4 redimere, & dare: & ſic † libellus debet cõcludere peto ꝙ hęres condẽnetur, vt redimat, et det: vt l. nõ dubium. §. fi. ff. de le. iĳ. Gl. videt̃ hic tenere ꝙ petatur hoc modo, ꝙ cogat̃ redimere, vel pręſtare ꝙ ſi nõ põt p̃ſtare æſtimationẽ. qđ ſatis põt ſuſtineri. Sed qñ ipſe legatari⁹ redemiſſet & ſic rem haberet. qđ ſit in petitione, variat gl. Inſtit. de le. §. ſi res, dicit vnũ. in l. plane. §. qđ ſi rem. de leg. j. dicit aliud. Dic vt ibi dixi. ¶ Oppo. ff. ad Trebel. l. quidam. §. ſi quis filium. & de fideicõ. lib. l. Paul⁹ rñdit. Sol. Ibi ſpeciale fauore libertatis. ¶ Itẽ op. de l. cùm pater. §. euic. ff. de leg. ĳ. Glo. dicit. Spãle eſt, ne creſcat inuidia inter fratres, Doc. Vltramõ. & Citramõ. dicunt ꝙ ibi ſit ſpeciale inter cohæredes: nõ curo ſi ſint fratres, vel nõ: maximè quãdo teſtator legauit rem, quã poſſidebat, vt ibi patet.
5 ¶ Itẽ opp. † & videtur ꝙ hæres teneat̃ de euictione indiſtinctè. vt l. ſi domus. §. j. de le. j. Sol. Ibi loquitur, quãdo teſtator legauit rem ĩ genere: quia tunc tenet̃ hæres eã facere accipientis: vt l. ſi à ſubſtituto. §. hęres. de leg. j. hic qñ legauit rẽ in ſpecie An autẽ teneat̃ ibi de euictiõe, diſtĩgue vt plenè dicit̃ per glo. in d. l. ſi domus. §. j. ff. de leg. j. ¶ Item opp. de l. ſi is q. de eui. Solu. Ibi loquit̃ qñ teſtator legauit rem alienã. quã nõ poſſidebat: ibi legauit rem, quã poſſidebat. An autẽ de euictiõe teneat̃,
6 dic vt d. l. ſi dom⁹. §. j. ¶ † Quæro ꝗ dicat̃ cõiũcta pſona. Vltramõ. dicũt ſcd̃m formã l. octaui. ff. vñ cog. & ſecũdũ ea quæ habuiſtis no. in l. vlti. ſ. vñ legi. Glo. dicit aliter, & melius, iudicio meo, quòd
c in hoc ſtatur arbitrio iudicis. ᶜ Quod magis placet: quia tex. non requirit ſolùm quod ſit coniuncta pſona: ſed quòd ſit talis, cui teſtator reliquiſſet, ſi ſciuiſſet: vt hic videtis.

FIlia. Si pater primò legauit, & poſtea dotauit, legatũ extinguit̃. h. d. ¶ Opp. & vr̃ ꝙ legatũ duliceat̃: vt l. qnquaginta. ff. de proba. Rñ. ad iſtud breuiter hæc eſt veritas: Quãdo teſtator legauit b primò ſpeciẽ filiæ, poſtea dedit ĩ dotẽ: ſine dubio extinguit̃ legatũ. Ita põt loqui. Hic verò legauit quãtitatẽ, ſi qdẽ exp̃ſſit caſum, quia dixit ꝓ dote, tũc dotãdo eã extinguit̃ legatũ: vt l. Luci⁹. §. ĩpuberẽ. de leg. ĳ. Si aũt relinq̃t quãtitatẽ ſimpliciter tũc dotãdo eã poſtea, ſimplex legatũ nõ extĩguitur: vt d. l. quinquaginta. ¶ Opp. de l. cũ pater. ff. de iure do. Sol. hæc lex loquit̃, qñ primò pater legat, poſtea dotat eam. Cõtrariũ loquit̃, qñ primò dotat, & poſtea legat. Illo caſu quid iuris ſit, dic plenè vt l. huiuſmodi. §. cùm pater. ff. de leg. j.

P. PAV. P.

b ¶ L. Si domus. vide Com. cõſ. xxix. per cuius verba limitatur iſta lex inquãtum loquit̃ de legato facto cõiunctę perſonæ, ꝙ etiã ſi credebat teſtator rem eſſe ſuam debeatur vt non procedat quando ex aliqua certa cauſa putabat eſſe ſuã, quæ cauſa erat erronea, quod etiam voluit Bar. in d. l. ſi domus §. j. circa fi. ff de lega. j.

CVm reſponſo. Hæres, q hæreditatẽ repudiat, integrũ prælegatũ cõſequitur. h. d. Materiã huius l. vide in l. qui filiabus. §. ſi in l. filio. ff. de lega. j.

d PRoprias. ᵈ Quod meũ eſt, nõ poteſt, amplius fieri meũ. h. d. Intellige purè, vel vbi teſtator non haberet aliquod ius in re.

MOnumenta. Res religioſæ nõ pñt relinq, ſed ius, quod habet quis in eis. hoc dicit.

SI vniuerſæ. Mal da chi non ha. h. d. la campana de ſan Pedro. hodie antequã factum eſſet inuentariũ, debentur: vt vidiſtis in aut. ſed cum teſta. j. ad l. Falcid.

POMATES.

c ¶ In hoc ſtatur arbitrio iudicis. Adde multos caſus, in quibus ſtatur arbitrio iudicis, p Bar. conſi. xxĳ. colũ. ĳ. volu. ĳ.

DAtum. Sicut poteſt legari, ita poteſt adimi. h. d. An autem legatũ extinguatur per adẽptionem ipſo iure, vel ope exceptionis, gl. dicit hic bene: & ideo dic vt in ea.

P. PAV. P.

d ¶ Proprias. vid̃ Roma. conſi. cccviĳ. in princi.

e EX legato. ᵉ Ex legato nominis nõ trãſeũt directę: ſed vtiles actiones cõpetunt. h. d. ¶ Nota ꝙ dicit, vtilibus ſuo noĩe: quia directę intẽtant̃ noĩe alieno. Dixi tibi in l. q ſtipẽdia. ſ. de ꝓcu. & ſic ex libello põt colligi, vtrũ itẽtent̃ directę, an vtiles. ¶ Vltimò no. hic ſex caſus
f in quib⁹ trãſeunt vtiles, ſine ceſſione ᶠ quam gl. vi
g de & ſigna. ᵍ Videbitis in l. j. ſ. de act. & oblig.

h NOn tantũ. ʰ Breuitas temporis, quo matrimonium durat, nõ impedit maritũ capere ab vxore.

P. PAV. P.

e ¶ Ex legato. ad qd autem hæres tali legatario, vide Roma conſil. ccxxix. col. fi. & quòd teneatur tradere inſtrumenta crediti. vide ad Bar. in l. inſtrumenta. j. de fideicom. l. ſi nomen ff. de hęred. vel act vendi.

SVMMARIVM.

1 Legans fundum ephyteuticum, legare videtur ius, quod habet, nõ quod hęres teneatur illũ redimere, ſi emphyteuſis finiebatur.

POMATES.

f ¶ Sine ceſſiõe. Nota tamẽ, quòd ſi legaretur ſolùm modo vſuſfructus nominum, quòd tunc non tranſiret vtilis actio ſine ceſſione. Et iſte tex. procedit ſolùmmodo, quando legantur nomina debitorum pleno iure. Ita Ancharanus conſilio. ccclxix. incipiente, dubium principale eſt. & vide aliquid per Ancharanum conſilio tertio. & ibi quærit, an legatarius, de quo hic, vel vniuerſalis, id eſt, cui debentur legata, ſiue omnia nomina debitorum, vt ille, cui legatus eſt vſuſfructus omnium bonorum, poſſit agere contra debitores ſibi legatos, abſque illa ceſſione hæredis.

g ¶ Et ſigna. Adde Bal. conſi. ccclĳ.

h POMATES. ¶ Non tantùm. Vide bonum tex. & ibi Pau. de Ca. in l. cùm fuerit. ff. de condi. & demonſtra.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a **VXor.** [a]Qui legat res,in quibus habet ius,qđ morte finit, videt voluiſſe illud ius legaſſe,vt vltra hęres nõ te
neat.h.d.Per hanc gl.dixi poſt mortalitatẽ:†quidã reliqt ali
1 b cui fundũ[b],quẽ habebat,in emphyteuſim,& illa emphyteuſis finiebat morte teſtãtis:dicebat legatari⁹ hęredi,redime fundũ,& da mihi
c q teſtator legauit mihi rẽ alienã.Certè nõ bene[c] dicebat. Caſus eſt hic,& in l.quod in rerum.§.j.ff.de leg.j.& l.Sticho.ff.de vſufr. lega.

IN legatis. Non eſt curandum quibus verbis exprimãtur legata.h.d.

d **IN annalibus.** [d]Appellatio hæredum, in dubio intelligitur de omnibus hæredibus in perpetuum.h.d.De iſta materia facio alibi longam filatariam,al's filateriam:vtrum appellatione hæredum,intelligatur de filijs tantùm,vel de primis hæredibus,vel de omnibus hæredibus.Dixi in l.Gallus.ſ.de libe.& poſthu.

SVMMARIVM.

1 ☞Omne totum diuiſione legali,diuiditur in duodecim partes.

CVm quæſtio. Quãdo vni relinquit totũ,alteri pars:illud,quod ſecũdò relinquitur,videt à primo ademptũ.h.d. Ad euidentiã hui⁹ glo.debetis ſcire,q †omne totũ diuiſione legali,diuidit in xij.vncias, quæ habet nomina diſtincta:vt in §.hæreditas.Inſti.de hære.inſt.ipſum aũt totum vocatur as,ſeu pondus,vt,ibi patet. Item ſcias, q qñ tranſitur ad dipondium,q diuiditur hæreditas in plures vncias;:quia diuiditur in xxiiij.quandoq; tranſitur ad tripondiũ:& ſic de ſingulis. Hoc præmiſſo, debes ſcire q iſta glo.immiſcet tria contraria:ſed ſolu.non rectè veniunt ad oĩa tria.nã oppo.de l.Marcellus.& l.qui quadringenta.ad Treb.Solu. Vna illarũ cõcordat cum iſta,& alia diſcordat. Gloſ.j.videtur ſoluere,q ibi primo relinquit minus,ſecundo plus:hic ecõuerſo,quæ ſolutio nõ eſt vera:quia ibi primo reliquit totã hęreditatẽ,ſecũdo reliquit quãtitatem. Dicẽdũ eſt ergo q hic primo reliqt totũ,ſecũdo partẽ per quotas,ſeu per noĩa quotitatis:ibi vero primo totũ,ſecũdo partẽ per noĩa quãtitatis, & differentiæ.ratio eſt.quia ſi primo relinquo totũ,ſecũdo dimidiã vel tertiã,in hoc cadit error.ſcio enim quantũ adimit à primo. ſed qñ relinquo primo hæreditatẽ,ſecũdo relinquo cẽtum,vel ducenta,in hoc põt eſſe error:qñ fortè credebã hæreditatẽ eſſe maiorẽ,nõ relictur⁹ tñ,ſi ſciuiſſem minorẽ:ar.l.in fraudẽ.ff.qui & à quib.¶ Opp.ij.de l.ſi ita.§.quidã.de hęre.inſti.de lib.& poſth.l.ſi ita.in prin.Ex iſta glo.nõ colligitur recta ſol. ad illas leges. Vera ſolu.eſt.hic euenit caſus à teſtatore expreſſus : ideo decidit,ſecundũ qđ ipſe expreſſerit:vt hic dicit Imperator. In illis verò legib⁹,euenit caſus à teſtatore nõ cogitat⁹.nam ipſe ꝓuidet in caſum,qñ naſcatur maſculus tñ. Item qñ naſceretur fœmina tñ. Euenit q nat⁹ eſt vterq;:ideo recurrit ad aliã interpretationẽ volũtatis. Itẽ opp.de l.interdũ.§.ſed & ſi exceſſerit.ff.de hære.inſti.ad illud cõtrariũ vadit ſo.gloſ. Aut cõſtat q teſtõr noluit trãſire ad dipõdiũ:ſed voluit q illud, qđ ſecundo relinquebat,adimeret à primo:& nõ eſt dubiũ : ar.l.qui nõ militabat.§.fi.de hære.inſti.vt puta,ſi dixerit,relinquo Titio fundum,& de eo relinquo Seio dimidiã:vel inſtituo titiũ in xij.vncias,de quib⁹ relinquo Seio ſex:in his eũ inſtituo.Quãdoq; cõſtat,q voluit tranſire ad dipõdiũ:vt puta,Titiũ ĩſtituo in xij.vncias,Semproniũ ĩſtituo in alijs ſex. Nam ex eo qđ dicit,in alijs,cõſtat q voluit adimere à primo:tũc fit diuiſio hæreditatis in xviij.vncias,de quib⁹ habebit primus xij.alius vj.vt d. l.interdũ.ff.de hære.inſti.Quandoq; dubitatur vtrũ voluerit trãſire ad dipondium vel non:tũc diſtinguo. Aut primo legauit totũ,ſecũdo legauit partem:& tunc videtur à primo ademptum,quod datur ſecũdo.hic eſt caſus.Si verò contulit primo partẽ,ſecũdo cõtulit totũ:tũc præſumetur q voluit trãſire ad dipondiũ.arg.d.l.interdũ.& l.qui quadraginta.& l.Marcellus.ff.ad Treb.& Inſti.de hære.inſti.§.videamus. Ratio huius eſt:qa qñ primo relinquitur totũ,ſecũdo pars,poteſt pars adimi de toto ſed qñ primo relinquit pars,ſecũdo relinquitur totũ, non poteſt totum adimi de parte:nam præſumendũ eſt q voluerit tranſire ad dipondium, & illud eſt veritas.¶ Contra iſtud opp.cum tota hæreditas diuidatur in xij.vncias, non poteſt facere teſtator quod xij.ſint xviij.vel xxiiij.hoc enim non ſtat in facto ſuo:ergo &c.vt l.verum.ff.de reg.iur. Glo.ſoluit optimè:licet ſe Cy.multum inuoluat in intellectu huius gl.dico q teſtator põt facere maiorẽ numerũ vnciarũ:nõ tñ poteſt facere maiorẽ quantitatẽ hæreditatis,quã ſit.quaſi dicat,qñ teſtator facit plures vncias, erũt vnciæ minores in quantitate,licet plures in numero. Exemplum pone, in hæreditate ſunt xxiiij.ſolidi.ſi eã diuidis in xij.vncias,quælibet vncia erunt duo ſolidi.Si hęreditatẽ diuidis in xxiiij.quælibet vncia erit vnus ſolidus,vnde numerus vnciarũ erit maior,ſed vnciæ minores. Ita dicit glo.tua optimè. ¶ Quæro.nos diximus quando vni relinquitur totum, & alteri pars: ſed quid ſi vni relinquit partem , & alteri partem, vel vni totum,& alteri totũ? Reſpõ.vt colligitur ex tex.in d.l.interdum. de hęre.inſtit.& ſ.eo.l.ſi Fortidianũ.in princ.& de leg.j.l.ſi plures.Modò expeditum habemus primum.¶ Vltimò quęrit gl.quid ſi primo relinquit totum,ſecundo relinquit dimidiũ,tertio ſextantem:an iſta pars,quæ relinquitur tertio,videatur adempta primo,an ſecundo,an vtriq;.Et hoc probabilius eſt,dicit gl.quæ non allegat aliquid.arg.pro hoc ſ.de impu.& alijs ſubſti.l.j.& hanc glo.aſſumpſit Accur. quaſi de verbo ad verbũ,

a ☞ POMATES.¶ Vxor. Vide §.j.ff.de le.j.ibi Alex. Are.& Mod.& vide Alex.ibi limitat iſtud in cõſi.inci.viſo themate.in Spe.in vlti.col.vo.ij.Aret.cõſi.clv.vbi ponit rationẽ huius tex.& conſi.ſeq.col.iij.

b ☞ *P. PAV. P.* ¶ Alicui fundum. Vide Alex.cõſi.xxx.in vj.col.& latius in materia eundẽ cõſi.xc.in ij.vol.col.vj.& duab⁹ ſeq.vſq; ad fi.vide etiã aliquid in l.alimẽta.ad Bar.ſ.c.

de ſumma Azo.ſ.de hære.inſti.

SVMMARIVM.

1 ☞Si relicta eſt omnibus fratribus cappa,& Priori biblia:an prior habebit etiam cappã:remiſsiuè.

Sed & aliam. Plures nominatiões,de eodem vniformiter factæ,non faciunt eũ vocari ad pluralitatem portionum.h.d.¶ Oppo.de l.iiij.ff.de ſtipu.ſer.vbi pluries nominatus,plus capit.Quidã dicũt q illa corrigitur per iſtam,quod nõ placet:quia euitãda eſt legũ correctio:vt l.j.de inoffi.do.Alij diſtinguũt, aut eſt expreſſum propriũ nomẽ alicuius,aut appellatiuum,quod glo.nõ placet:quia ibi fuit expſſum propriũ nomẽ.Alij dicũt,q illa in contractibus:hęc in vltima voluntate.hoc nõ placet:arg.j.tit.j.l.cũ quidam.in fi.Alij dicunt q ibi voluit ſeruus expreſsè.Certè iſtud eſt diuinare.Tu tene ergo ſecundã ſol.quę hic ponitur,ſi rectè intelligatur.nam hic fuit pluries nominatus vniformiter: vt patet ex tex.ibi fuit pluries nominatus difformiter:primò ſub nomine appellatiuo,ſecũdò ſub nomine proprio:vt puta promittis dominis meis & Titio.& hoc fortè voluit dicere ſecũda ſol.hic poſita.Et hanc ſolu.tenent doct.noſtri moderni, Iaco.de Are.& etiã do.Old.& facit ad quęſtionẽ
1 de eo qui reliquit † omnibus fratribus cappam,& Priori bibliã:vtrum Prior debeat habere cappam, ex vigore primæ nominationis.De hoc dic vt d.l.quarta.& in l.Titia.§.qui Marco.ff.de annu.leg.& habes hęc per Cyn.¶ Vlterius oppo.de pecu.leg.l.dñs.§.dñs. Solu.ibi eſt manifeſta teſtatoris voluntas,hic dubia.

CVm quidã. A ſubſtituto impuberis, vel exhæredati,nõ poteſt legatum,vel fideicommiſſum relinqui.h.d.¶ Oppo. q à filio exhæredato,cui relinquit, vel legatũ eſt relictum,poteſt legari:vt l.cohæredi.§.cum filiæ.de vulga.& pupil.ſi poteſt legari ab iſto : ergo ab eius hærede.l.v.quę incipit,ſi fuerit.§.j.ff.de lega.iij.Solu.ſpeciale eſt hic,in ſubſtituto exhæredati: nec poteſt bene reddi ratio ſpecialitatis.

e **SI legatarius.** [e]Quãdo cauſa quare quis eſt indignus, reſpicit fauorem certæ perſonæ, quod aufertur ab indigno , applicabitur illi perſonæ. hoc dicit. ¶ Oppo.j.de l.ſi in fraudem.ſ.eod.Solu.Ibi de laude non conſtabat:præterea poterat pœnitere vſq; ad ſententiã: vt l.alia.ſuprà de his quib.vt indig. Vlterius oppo.de l.ab adminiſtratione.ſuprà eodem.Sol.Ibi fallit in milite:quia tutor nõ poterat eſſe.¶ Opp. de l.Neſenni⁹.ff.de excu.tu.Sol.Fallit ibi.Ratio:
f qa al's teſtator erat relictur⁹.Tñ ego reperio[f] quòd do.Ia.de bel.in aut.de hære.& fal.§.his omnibus. tenet q hodie etiã ſi al's relicturus erat ille,qui cõtẽnit implere illud,qđ teſtator iuſsit, ꝑdit omne commodũ ſibi relictũ in teſtamento. & loquitur expreſsè de caſu huius l.¶ Oppo.de l.cùm filius.§.nõ iure.ff.de leg.ij.Sol.Ibi fallit ideo,quia tutor eſſe non poterat.

g **ILlud quod.** [g]Proprietas poteſt relinq ad tempus,vt poſt tẽpus redeat ad hæredẽ.h.d.¶ Opp.legatũ non põt finiri tẽpore:vt l.obligationũ fere.§.placet.de ac.& obliga.ff.de leg.j.l.nemo poteſt.Dicit gl.q ibi relinquebatur quãtitas annua:hic certa res.Dic q hic poſt tempus,finitur ope exceptiõis,non ipſo iure & ſic concordat cum cõtrario.Tu dic q iſta eſt veritas,q in legato ſubeſt prima obligatio perſonalis:& iſta tempore nõ finitur ipſo iure,ſed ope

c ¶ Non bene. Adde q idẽ tenuit Bart. Bal.& Pau.de Caſ. ĩ l.qđ ĩ rerũ.alle.& Gul.de Cug.in l.ſi dña eſt.de vſufr.& Bal.in l.habitatio.eo.tit.Bal.& Ang.in l.dotalem.ff.de teſt.mili.Bal.in c.j.§.donare.in ti.qualiter olim feudũ.& Inno.in c.paſtoralis.de do.licet in l.qđ in rerũ.tenuerit contrariũ,& ibi etiã Rapha.Cu.vide ibi per nouiſsimos.

☞ POMATES.

d ¶ In annalibus. De iſta materia vide bar.cõſ.lxij.& ſeq.& Feli.ꝑ totũ,in j.vo.Ale.cõſil.xxxiij.colũ.ij.volu.ij.& cõſil.clxxxviij.col.pe.eo.vo.vbi loqt in emphyteuſi eccleſiaſtica conceſſa pro ſe,& hæredibus.& conſil.xxxvj.vol.iij.vbi loqt in eo,qui ſubſtituit hæredes tertij. & xliij.vol.iij.vbi loquit in eo,cui aliqd cõcedit, vel relinquit ſibi & hæredibus ſuis ex ſe deſcendentibus.

e ¶ Si legatarius. Vide qđ pulchrè dicit Lu Ro.in conſi.ccxxxij.vbi ſingulariter loquitur,qñ tutor amittat legatũ. Allegauit Iaco.de Bel.& Bar.& refert antiquos ibi. Andr.Barba.

f ¶ Ego reperio. Ad de q idẽ conſulendo tenuit Ro.cõſi.ccvij. & ccxxxv. Quid aũt ſi fiat legatũ tutori teſtamẽtario, q ſit coniunctus & creditor teſtatoris, vide pulchrè per Bal.conſi.cclviij.iiij.lib.

☞ *P. PAV. P.*

g ¶ Illud quod. Vide aliquid ꝑ Com.conſi.xxxiiij.añ fi.vide qđ dicit Bart.in l.titia.§.fi.col.j.de legat.ij.quid ſi hæres prius reperiretur mortuus eo tempore.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Prædijs.limita leg.iſtā,niſi in legato eſſet ſignum vniuerſale,ſecūdum Bar.in l.generali.§.vxori.ff.de vſuf.leg.Alex.

b ¶Fundo.Quæritur enim vtrum.Not.differentiam inter &,& cum adde Bart.in l.titiæ textores.§.j.de lega.iij.

c ¶Quæro quando fundus &c.An alienato fundo tranſeant inſtrumenta. Quid autem ſi publicatur domus,an veniāt ſuppellectilia,quæ ibi ſunt ad vſum domus, vide Bal.in l.cum ancillis.in ij.colum.de ince.nupt.& adde quæ habentur in l.ſi quando.& ibi Bart.de bo.va.lib.x.vbi quid ſi vendo,vel lego rem cū integro ſtatu: quid importet.& Bald.ponit hic.& adde iſtis Barto.in l.ij.de fun.inſtru.& quid ſi vendo fundum cū iuribus ſuis,an videantur vendita ea quæ ſunt de natura rei venditæ.an ea quæ per accidens ibi ſunt.ita voluit Innoc.in c.ex literis.de iure pat.alleg.l.ſi mercedem.de act.empti.& l.fundi.in princip.eodem titu.quæ verba allegat Bald.in rubri.s.de contrahenda empti.in viij.colūna.& reputat elegantia verba Bald.in l.à procuratore.C.manda.& ſi vendo caſtrum cū ſuis pertinentijs, vide in lege ſecunda.ff.de verborum ſigni. ADDE,an legato campo, videat legata domus quæ eſt in campo,Bald.conſil.ccxxviij.iij.volumi.& vendito caſtro,vel villa cū pertinentijs, quid venditum intelligatur vide pulchrè per eundem conſil.cccxlvj.j.volumine incipiente,villa vel caſtrum.& vide etiam de venditione facta per Regem Calabriæ de terra ſancti Lucidi,cum omnibus angarijs, perangarijs, paſſagijs,bancho iuſtitiæ,piſcationibus,& quibuſcunque iuribus,an veniant iura exituræ pontelantiæ.per Ro.conſi.cclxx.

d ¶Sancimus.Vide aliquid per Bar.in l.v.ff.de verbo.oblig.Alex.

d ✠ *P.P A V.P.* ¶Sancimus.Quid autem iuris quando fit mentio de cautione ſufficienti,vide Alex.conſi.ccccxxiiij.in v.col.vbi dicit ꝙ intelligitur cū fideiuſſoribus niſi proferatur in tali materia in qua non eſſet neceſſaria cautio cū fideiuſſoribus vt ibi per eū.quę autem hypotheca nō dicaṫ idonea cautio,vide Pau.de Caſt.conſi.cclxxxvij.quis autē propriè dicaṫ ſeruus & quomodo intelligaṫ ꝓmiſſio de aſſeuerādo vide Frā.conſi.clx.in xj.col.quis autem dicatur idoneus fideiuſſor vide Ro.conſil.lxij.Item quid importet ꝓmiſſio faciendi aliquem ſecurū,vide Iaſ.poſt Bal.& Alex.in l.j.in prin.ff.qui ſatiſd.cog.vbi ēt quid importet verbum ſatiſfacere.Item an in caſibus in quibus teneṫ quis præſtare fideiuſſorem ſi ipſe ſit militū idone⁹ facultatib⁹ releueṫ ab iſta neceſſitate p̄ſtādi fideiuſſorem Alex.fuit ſibi contrarius in lecturis & conſilijs ſuis,vide Iaſonem in l.j.in tertia & iiij.columna.ff.qui ſatiſdare cogantur.& in lege,diuortio.§.interdum.ff.ſoluto matrimonio.concludentem quòd tunc releuatur.& reſpondet ad fundamenta eorum qui tenent cōtrarium.dicit tamen ꝙ eſt cauendum iſto caſu de hypotheca bonorum.& ibi etiam ſuper gloſ.in verbo datis fideiuſſoribus poſt alios,ponit an qui tenetur ſatiſdare liberetur dando pignus.Item in materia ponit multa Iaſ.hic,& vide multa etiā per Feli.in c.ad noſtrā.in ij.& iij.col.de iureiur.quomodo verbum cautio,intelligatur de nuda promiſſione.& de verbo facere ſecurum,de quo s.vide latè Bart.quomodo intelligaṫ rubr.extra.de ſag.& ibi etiā ꝙ cautio non debet eſſe nuda à voluntate obligatorum bonorum.

e ¶Oppo.ff.de colla.Adde Bart.in l.diuortio.§.interdum.ſol.matrimo.ibi ſequendo Petrū,videtur tenere ꝙ verbum,cautio,prolatum à lege ciuili,non intelligiṫ de nuda promiſſione.l.in omnib⁹.ff.de iudic.& in l.ſi creditori.ff.de priuile.credito.Cuius contrarium tenent hic glo.Bar.Ange.hoc idem.Sed tu dic,ſecundū Imol.in d.§.interdum.ꝙ opinio, de qua hic,eſt verior.Fallit ſecundùm eum,niſi lex vltra procedat.l.ſi conſtāte.§.quoties.ſecundū vnam lectu.ff.ſol.matr.Secundò fallit,ſi dicatur cauſa cognita cauēdum.d.l.in omnib⁹.& ſi hoc iudici videbiṫ:vt ibi,ſecundū vnū intellectum: qui tamen alium potius facit pro eo.Tertiò fallit,ſi proferatur cū adiuncto: vt ſufficienter,vel idoneè.l.ſi debitori.cum ibi notatis.de iudicijs.& l.ſi mandato Titij.§.fin.ff.manda.Et aduerte,ſecundùm eum,ꝙ licet proferatur de nuda, quando profertur à lege ciuili:tamen tenebitur cum pœna promittere:quia eſt ſibi facile:vt no.glo.ſingu.reputata.ſecundū Ang.in l.ij.§.ſi dubitetur.de iudi.& no.Bar.in l.ſi.de prętio.ſtipu.& Imo.in l.ſi prius.de ope.noui nuncia.circa finem tenebitur etiā ſub hypotheca,vel obligatione bonorū promittere:cum ſimiliter ſit facile,per ea,quæ habentur in l.filio.ff.vt lega.no.ca.Et ex hoc patet,ꝙ vbi fit mentio de cautione idonea,non ſufficit tantū hypotheca,niſi dentur fideiuſſores,vel pignora actualiter:licet glo.ſentiat contrarium,in l.ſi mandato Titij.§.fin.& malè.& vide Barto.in l.prætoriæ.ff.de ſtipu la.ſeruo.ad finem.Quid autem ſi dicatur,rectè caueatur.Dic quòd nō intelligitur de nuda.l.j.§.iubet.ff.de colla.bonorum.& ibi Bart.& communiter intelligitur quòd ſit ſpeciale in cautione prętoria.Et dum dixi ſuprà,in verbo,idoneę:vide tex.no.in l.ergo.§.adijcitur.de fideicommiſ.liber.& in l.j.§.penulti.quo leg.Sed adde quòd pro opinione Petr.in d.§.interdum.videlicet ꝙ verbum,cautio,prolatū à lege ciuili,intelligatur de non nuda.videtur tex.in l.hęredes.§.cautū.de verb.ſigni.licet contra ibi teneat glo.Quid aūt ſi dicatur,caueaṫ mediocriter.Text.in l.filio.præallega.videtur dicere,ꝙ ſufficit cautio cū hypotheca bonorū,quod nō credo:quia imò requiriṫ pignus,vel fideiuſſor,ſicut in cautiōe ſufficienti vel competenti dictū eſt,cum mediocris nihil aliud ſit dicere,niſi ſufficienter & competenter.Et hoc videtur tenere Bart.in d.l.prætoriæ.vbi dixit ri.&

De uerbo.& re.ſignifica. Rubrica.

LEX I.

a Prediis. [a]Legato fundi inſtructi non cedunt ea quę ibi ſunt ad tp̄s:ſed quę ſunt cā ꝑpetui vſus.h.d.¶Opp.de l.j.§.ſi defunctus.ff.de reb.co.Sol.ibi erat præſumptio tacitæ volūtatis:cui non ſtatur in pręiudicium pupilli:hic verò ſtatur in pręiudiciū legatarij,vel hæredis.¶Vlterius op.de l.ſi ita.§.domo.de fundo inſtruct.quidam diſtinguunt,quòd aut fructus colligūtur ex illo fundo,aut aliūde.Iſtud nihil eſt dictū.Tu verò dic,vt glo.h.d.in ſecunda ſol.

SVMMARIVM.

1 ☞Legatum factum de fundo inſtructo,de fundo & inſtrumento.& de fundo cum inſtrumēto, in quo differant inter ſe.

2 Fūdo vēdito,qn̄ dicanṫ vendita inſtrumēta fundi.

3 Fundo locato,veniunt inſtrumenta.

LEX II.

Fundo. Legato fundi inſtructi, cedūt inſtrumenta fundi,& inſtrumēta patriſfamias.h.d.Gl.hic format vnam quæſtionem,quā in veritate non bene declarat.¶Quęriṫ enim,vtrū [b]

b inter iſta tria legata † ſit differentia.lego fundū inſtructū:& lego fundū & inſtrumēta:& lego fundum cū inſtrumento.& gl.hic nihil boni dicit.melius declaratur in l.ſi cui fundum.ff.de fun.inſtru.& ibi pleniſſimè dixi.¶Hic breuiter dico,& aſſumo primò,duo indubitabilia īter hęc duo legata, fundum & inſtrumentū:& fundū cū inſtrumēto:eſt duplex differētia.Primò, in plenitudine acceſſionis: quia quando lego fundum & inſtrumentum:cedit legato inſtrumentum fundi,& inſtrumentum patriſfa.Sed quando lego fundum cum inſtrumento:cedit inſtrumentum fundi tantùm, non patriſfa.Iſtud probatur in l.quæſitum.§.ſed ſi fundus.& §.ſeq.de fund.inſtru.¶Secundò, eſt differentia,in mō durationis.Nā qn̄ lego fundū, & inſtrumentum,alienato fundo p teſtatorem remanet legatum inſtrumenti.ſed qn̄ lego fundū cū inſtrumēto,alienato fundo,extinguitur legatum inſtrumēti:vt l.ſi cui fundū.ff.de fun.inſt.Ratio, quia dictio &,cōiungit principaliter:& dictio cū, coniungit acceſſoriè:vt l.j.& ij.& iij.ff.de pec.leg.¶Videamus de tertio modo legandi:lego fundū inſtructū,vel ſicut inſtructus eſt,cui ęquiparetur.Text.in d.l.ſi cui fundū.videtur ꝙ æquipareṫ illi legato fundum, & inſtrumētū.In cōtrariū videṫ tex.Inſti.de lega.§.ſi quis ancillas.Gl.in dictis legibus variant in ſolu.dictorū cōtrariorū.Finaliter Azo dicit,& hæc eſt veritas,ꝙ quantū ad plenitudinē acceſſionis æquiparatur illi legato,fundū & inſtrumentū:quia cedit inſtrumentū fundi,& patriſfami.ſed in modo durationis,quantū ad inſtrumentū patriſfami.æquiparantur illi legato.i.lego fundū & inſtrumētū:vt d.l.ſi cui fundū.ff.de fun.inſtru.Ratio,quia inſtrumētū patriſfa.nō eſt propriè acceſſio fundi:quantū ad inſtrumentū fundi æquiparatur illi legato,fundū cū inſtrumento:qa inſtrumentū fundi propriè accedit fundo:vt d.§.ſi qs ancillas.Dixi plenè in d.l.ſi cui fundū.¶Quę

c ro,[c]quando fundus ſimpliciter venditur,† vtrum

2 cedant inſtrumenta fundi.Glo.hic videtur dicere ꝙ ſic.Vide glo.circa mediū.Tamen poſſes intelligere iſtam glo.ꝙ fundi inſtrumentū ſequiṫ alienationē fundi:hoc eſt,alienato fundo,ſicut extinguitur legatum fundi,ita extinguitur legatum inſtrumenti.Et hic eſt bonus intellectus,vt probatur in lege,quā glo.allegat.Item pōt intelligi ſuperficialiter,vt iacet:vt alienato fundo videanṫ inſtrumēta alienata:& tūc eſſet falſum:vt l.fundi.in prin.ff.de act.emp.& de fun.inſtru.l.ij.§.dotes.Tamen in ciuitate iſta,eſt iſta conſuetudo in vinea:qa vendita vinea,cedunt ea,quæ ſunt inſtrumēta vineę:q̄d de iure cōi non eſt.Item hoc eſt verū in venditione ꝓprietatis:ſed ſi venditur vſusfructus fundi,cedūt inſtrumēta fundi:vt l.ſed & ſi quid.§.ꝓprietatis.& ibi no.ff.de vſufru.Itē † ſecus,qn̄ fun

3 dus locatur:quia fundo locato cedūt inſtrumēta di:vt ff.locati.ſed addes.§.illud.

SVMMARIVM.

1 ☞Verbum,cautio,prolatum à lege ciuili,intelligitur de nuda:à prætore cum fideiuſſore.

LEX III.

d Sancimus. [d]Verbum cautionis, prolatū à teſtatore,vel à lege,intelligiṫ de nuda: niſi aliter ſit expreſſum.hoc dicit.Glo.j.huius legis intelligit eam duobus modis, in verbis prolatis à lege:aut à teſtatore. vide gloſſ.¶Oppo.de l.ſi mandato Titij.§.fin.ff.man.Solu.Ibi eſt verbum,idonea.hic verò dixit de cautio

e ne ſimpliciter.¶Opp.ff.de coll.[e]bono.l.j.§.caue-

ꝙ cautio cũ hypotheca dicitur nuda:ergo non mediocris:nec text.in dicta l.filio.recte intuenti hoc probat.Quid aũt ſi dicatur caueat,vel ſatiſdet?dic ꝙ intelligitur caueat,ſi nõ eſt perſona ſuſpecta.ſatiſdet,ſi eſt perſona ſuſpecta.Hic tex.eſt no.iuncta glo.in verbo,cũ res.ff.de pet.hær.& in l.penul.Adde gloſ.iuncto tex.in l.ij.§.ſi dubitetur.de iudic.quod not. Quibus oĩbus adde glo.magiſtra.in c.ſi.de pign.Quid in cautione ſtatuta a ria,vide Barto.in l.ſtipulationũ.in ſi.in prin.ff.de verb.obl.quę eſt quinta. Et adde ad prædicta quod not.pulchrè Bart.& quod ibi no.in l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offic.præſi.& in l.j.circa fin.ff.qui ſatiſda.cogan. Quid autẽ ſi promitto te facere tutum,& ſecurum:vide Barto.& quod ibi no.ff.de præto.ſtip.l.fin. Adde ad ea,quæ in hac lege tangit Bar.& doct.& quod dixi s̄.in prin.adde no.Bar.in l.ſi prius.in iij.q.de oper.noui nũcia.& ibi vult ꝙ verbũ cautio,prolatum à lege ciuili,intelligatur de nuda.& ibi vult qđ s̄.dixi,per d.l.filio.videlicet,ꝙ obligatus ad cauendum nudè,debet obligare bona ſua. Sed Imo.ibi dicit,ꝙ ſi illa l.filio.bene põderetur,videtur facere in oppoſitum:quia videtur aliqd ſpecialitatis inducere in patre,vel dño.Et videtur innuere triplicẽ ſpeciem cautionis,nudam,ſufficientem,& mediocrem:& videtur illã appellare mediocrẽ.Adde ꝙ ſufficiens cautio,appellatur tam pignoratitia,quã iuratoria,& fideiuſſoria,ſecundũ Inn.in c.ex trãſmiſſa.de reſti.ſpo.Quid aũt ſi ſtatutũ facit mẽtionẽ de cautione idonea?dic ꝙ intelligitur arbitrio iudicis,ſecundũ Bal.in l.vniuerſa.in ij.col.de preci.Impe.offe.Quid in cautiõe cõpetenti?Dic cum fideiuſſore.l.ſi debitori.& ibi Bal.de iudi.& Bal.in l.pen.in v.col.de excep.rei iudi.Et de iſta materia vide plenè per docto.in l.j.ff.qui ſatiſda.cog.& ibi dixi.& per Bald.in l.j.s̄.de procura.Quid ſi promittit ad ſenſum ſapientis,vel cũ ſolenni cautela? Bal.in l.executorem.in vj.col.de execu.rei iudi.& quod not.dixit de ver.idoneę,adde tex.iuncta glo.in ver.idonea.in l.quãuis.ff.de pig.actio.

ADDE Old.conſi.lxix.inci.nomine cautionis regulariter ſola promiſſio intelligitur,vbi dicit,ꝙ dum Papa ſemel eſſet in conſiſtorio,& fuiſſet oppoſitum de l.quicunq;.de omni agro deſer.quòd cum dicitur idonea cautione,ſufficit hypotheca:vt ibi dicit Papam reſpondiſſe.quod iſta lex non faciebat:quia ibi eſt ſpeciale.& ibi dicit obligatis fundis idoneæ cautum.nõ tamen dicit,ꝙ idonea cautio ſit obligare fundos.Facit l.quicũq;.de fun.pa.ibi vide ad apoſtillam:& quid de ſufficienti cautione,& quid de competenti:& an ſtante ſtatuto,quòd inter affines fiat compromiſſum,recepta ſecuritate,debeat intelligi cum fideiuſſore,vel pignore:vide Bal.conſi.cxlviij.v.lib.

a ☙POMATES.¶In dubio de nuda.Limita iſtud,vt per Alexand.in ſi.in l.ſtipulationum.la j.ff.de ver.oblig.& vide Feli.in c.ad noſtram.col.ij.de iureiur.

b ☙POMATES.¶Quam in vltimis voluntatibus.Limita,vt p Romanum in ſingula.cccc.

c ¶Suggeſtioni.Vide Bar.in l.pronunciatio.ff.e.& in l.tutelas.ff.de capi.dimi.Conſulo contra Bar.in illis de ptholomęis.And.Barba.

rit.& s̄.de procur.l.j.Sol.Aut † verbum cautionis, profertur à lege ciuili,& intelligit̃ in dubio de nuda:[a] vt hic.Aut profertur à iure prætorio:& intelligitur cum fideiuſſore,vt in contrariò:vt l.prętoriæ.la vlti.ff.de præto.ſtip.

SVMMARIVM.

1 ☞Diſiunctiua,quando ponitur pro coniuncta.
2 Dictio ſeu,videtur ampliatiua.
3 L.proinde.§.ſi.cũ l.ſeq.ꝙ corrigant̃ per iſtũ text.

CVm quidam. Diſiunctiua poſita inter ꝑſonas honoratas,reſoluitur in coniunctã:ſed poſita inter res,ſtat in ꝓpria ſignificatiõe,tã in cõtractib⁹,quam in vltimis[b] volũtatib⁹.h.d.tota iſta lex.Diuidit̃ in ptes quatuor.Primò ponit q.& opi.ãtiquorũ.Secũdò determinat q.Tertiò ponit dictũ,qñ diſiũcta ponit̃ inter res,Quartò hãc legẽ extẽdit.Secũda ibi:melius.Tertia ibi:ſi autẽ.Quarta ibi:ꝙ etiã in cõtractibus.¶Oppo.de l.ſi ex toto.§.j.de leg.j.Sol. 1 Ibi † alternatiua cadit inter perſonas grauatas:hic inter perſonas honoratas.¶Contra primã partẽ huius ſolu.oppo.de tex.huius l.vbi non cadit inter perſonas grauatas,ſed inter tutores:& tamen reſoluitur in coniunctam.Sol.Speciale eſt fauore pupillorũ in officio tutelę.¶Cõtra ſecundã partẽ ſol.oppo.de l.cũ pater.§.pe.ff.de leg.ij.vbi etiã inter ꝑſonas honoratas,diſiũctiua ſtat ꝓpriè.Sol.Ibi loquit̃ inter ꝑſonas,inter quas ordinata affectio cadit.¶Item oppo.ad hanc partẽ de l.ſi Titio aut Seio.ff.de leg.ij.Solu.Ibi teſtator dixit plus.Dixit enim,vtri hæres vellet.&c.¶Vlteri⁹ opp.ad ſecundam partem legis,quando ponitur inter res,ꝙ reſoluitur in coniunctam:vt l.Quintus.ĩ ſi.de aur.& argen.leg.Gloſſ.dicit,ꝙ ibi eſt ſpeciale.Alij dicunt,ꝙ ibi eſt alternatiua legis,non hominis.Iſtud tenent doc.hic.ego ibi aliter dixi.¶Oppo.ad idem de l.ſi quis ita.in ſi.de aur.& argen.le. 2 Solu.Ibi ſpeciale in dictiõe,† ſeu,quæ videtur ampliatiua:vt ibi dicit text.& tracto huius alternatiuę materiã pleniſsimè,vltra quã Cyn.tractauerat hic,in l.ſi is qui ducenta.§.vtrum.de rebus dubijs.¶Venio ad vltimam partem legis.dicitur hic,idẽ 3 in contractibus.† Contra.ff.de ſtipu.ſeruo.l.proinde.§.ſi.cum l.ſeq.Gloſ.hic videtur velle,quod hic dicitur,idem in contractibus:ſcilicet quod s̄.dictum eſt de alternatiua poſita inter res,non de alternatiua poſita inter perſonas.Alij,vt Pet.dicũt,quod iſta corrigit illas:& hoc cõſueui tenere.¶Opp.ad hoc de l.fundus.ff.de contrahen.emp.Sol.Ibi non erant ambo contrahentes præſentes,ſed vnus tantũ.¶Oppo.de l.eum qui ita.§.qui ſibi.ff.de verbo.obl.Solu.Ibi cum vno tantùm cõtrahebat.Prędicta ſunt vera,quando cõtrahebat cum vtroq;.

SVMMARIVM.

1 ☞An baſtardi dicantur de domo nobilium.
Domus appellatione qui veniant.
2 Mulier popularis nupta in domo nobilis,dicitur nobilis,etiam ea effecta vidua.
3 Si popularis accipit in vxorem nobilem,non efficitur nobilis.
4 Statutũ,ꝙ minor nõ poſsit contrahere ſine cõſenſu duorũ propinquorũ:affines,id eſt,conſanguinei vxoris dicuntur propinqui.
Gener,& nur⁹,& alij affines,nõ dicunt̃ ꝓpinqui.
5 Familiæ appellatio,qñ referatur ad rem,& quando ad perſonas.

c SVggeſtioni.[c] Relictum familiæ,debet̃ gradatim perſonis,q̃ appellatiõe familię cõtinent̃:licet qnq; nomen familię porrigat̃ ad res.h.d.¶Opp.de l.cũ ita.§.ſi.aſs eſt ſub l.oĩa.§.ſi.de le.ij.Sol.Ibi erãt certæ pſonę ſpecialiter numeratę:hic ſecus.¶Opp.ff.de lega.ij.l.peto.§.fratre.& l.cũ pr̃.§.pe.co.ti.Sol.Iſta debet d intelligi ſecũdũ illas,vt iſti propinqui vocentur[d] 1 gradatim.¶Iſta lex facit ad † qõnẽ:[e] Statuta ſunt e per Tuſciam,ꝙ illi qui ſunt de domo nobiliũ,pu- f niantur maiori pœna.Modò quærit̃,vtrum[f] ba- g ſtardi[g] ſint de domo nobilium:& vt intelligatur queſtio,appellatio dom⁹ ponitur qñq; ꝓ familia:vt ff.ad Sylla.l.j.ĩ prin.dicit tex.ibi:cũ aliter nulla domus põt eſſe tuta,&c.Exponit Iaco.de Rauen.nulla domus.i.nulla familia.Pro hoc vidiſtis s̄.ne li.po.l.j.Ibi:potẽtiorũ domorum opibus,&c.ſed appellatiõe familię,cõtinent̃ oẽs ꝓpinqui,vt hic:ergo baſtardi cõtinentur appellatione familię:qa ſunt ꝓpinqui.In cõtrariũ v r̃:qa appellatione familiæ continẽtur oẽs,qui ſunt de eadẽ agnatione:vt l.ꝓnũciatio.§.familiæ.de verb.ſig.ſed baſtardi nõ habẽt agnationẽ:vt Inſti.de ſucceſ.cog.§.vulgo.Ergo apparet ꝙ nõ ſint de familia,ſiue de domo.Et iſtud videt̃ veri⁹ ſecundũ ꝓpriã ſignificationẽ iſtius dictionis familię,nõ obſtãte hac lege:qa hic largè accipit̃ ex pſumpta voluntate defuncti:& ideo ſi cõis modus loquẽdi eſſet,ꝙ appellatiõe dom⁹ cõtinent̃ etiã baſtardi:ſicut mihi v r̃,ꝙ ſit in ciuitate iſta,& in alijs ciuitatibus Tuſcię:tũc ſ ne dubio baſtardi continẽtur.argu.ad hoc l.cum delanionis.§.aſinam.de fun.inſtru.& l.librorum.§.quod tamen Caſsius.de lega.iij.Alibi tamẽ,vt in ciuitate Piſarum,vidi verba ſtatuti aliter compoſita.dicebant eñ,ꝙ ſi quis eſſet de nobili patri-

c ¶Suggeſtiõi.Quid ſi dixerit aliquis,relinquo liberis alienis.Ang.in conſil.xxxviij.cũ duobus ſequẽ.videtur idem dicere.

☙POMATES.

d ¶Vocentur.Interpretatione ergo legali ſemper interpretatur,vt teſtator ſenſiſſe intelligatur de eo,qui eſt ſibi maiori affectione coniunctus.Ad quod vide Roma.cõſil.ccccviij.& multa quæ poſui ad Barto.in l.ſi cognatis.in vlti.col.inverſi.quęro quo ordine.ff.de reb.dubijs.

☙P.PAV.P.

e ¶Facit ad queſtionem.vide de hoc & alijs ad Bart.in l.pronunciatis.§.familia.ff.de verbo.ſignifica.

f ¶Modò quæritur vtrũ.An baſtardi continẽantur appellatione familiæ vel domus?Et vide docto.in l.generaliter.§.ſi.de inſti.& ſubſti.Barto.in l.tutelas.de capi.di.Bar.in l.pronunciatio.de verbo.ſignifi.Et an ad eos tranſeat nobilitas,vide Bart.in l.j.C.de dig.lib.xij.circa vj.colũ.Aliquid p Flo.in l.qui teſtamentũ.in fin.ff.de proba.& idẽ Ang.in conſil.ccxj.Sed an vxor veniat appellatiõe familiæ,eſt bonus text.ꝙ ſic in l.quicunq;.& ibi Bart.C.de re mili.lib.xij.& in rub.in aut̃.de reſti.fideicom.Et an baſtardi poſsint portare inſignia,& arma domus,vide Bar.in l.filiũ.de his,q ſunt ſui.vide Bal.in l.liberali.de ſuis & legiti.Adde ꝙ baſtardus eſt infamis,Azo.in ſi.de infa.Bal.in l.bonę fidei.C.de iureiu.& vide Bal.in præalleg.l.generaliter.Et ad materiã vide Spe.in tit.de loca.§.nunc aũt.& Bal.in aut̃.ſi quas ruinas.de ſac.ſan.eccle.Et an baſtardus contineatur appellatione filij,ad hoc vt puniatur pœna.l.quiſquis.ad l.Iul.maieſta.& ibi plenè vide Bal.& vide Bar.in l.ij.de verb.ſigni.ff.& bal.in d.l.generaliter.& vide glo.in c.j.de bap.in clemen.Adde an baſtardus ſit de familia,& an poſsit portare arma domus,Ang.in cõſi.xxx.& xcj.& per Petr.de Ancha.conſi.cccxc.Item adde ad materiam legitimationis baſtardorum,quod dicit Pau.de Caſtr.in l.pactum.C.de colla.Pro quo facit Ang.in § ſi ab vno.s̄.de legi.hære.Et ad materiam,vide omnino bal.in præalle.l.generaliter.& moder.in l.ij.de in ius voc.Et vtrũ ſi ſtatuto cauetur,ꝙ capiens filium rebellem cõſequatur certũ præmium,vtrum capiens ſpurium conſequatur,vide bar.in l.item in poteſtate.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.in princ.

g ☙POMATES.¶Vtrum baſtardi.Quid autem ſi ſint legitimati:vide Alexan.conſil.ij.maximè in v.colum.& volu.iij.& per eundem in l.ex facto.§.ſi quis rogatus.col.xx.& ſeq.ff.ad Trebel.Anna.conſi.xlvj.in iij.charta.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Propinqui : affines. Qui dicantur ꝓpinqui, vide etiã ĩ l.j.C.vnde vir. & vxor. Qui dicantur coniũcti, vide in l. cui eorum. §.affinitatis. & ibi Bart.ff. de poſt. Et ſcias ꝙ vxor eſt cõiũcta ꝑſona.l.fi.§.fi.& ibi Bald.ſ.de fur. Dixi in l.cũ alienã.ſ. de leg. An aũt ſol.ma. dicãtur adhuc affines, vide l.cui eorũ.§.j.& qđ ibi nota.de poſtu.& glo. not.in l.ſed hoc ita ff.de re iudica.& ꝙ vxor dicaꝛ cõiũcta tenet Bald.in l.fin. circa med. iij.col.j. de indi.vidui.& vide in verbo, progenie, qui dicantur affines. Adde an ſtante ſtatuto, ꝙ inter affines fiat cõpromiſſum, ſi ſoluto matrimo. mulier litiget cum affinibus viri, teneaꝛ ad compromiſſum. Paul. de Caſt.con.lxviij. vbi de ſtatuto Veronæ.

✼ P. P A V. P.

b ¶Si omiſſa. Circa materiam huius ti. vide omnino Frã. conſi.clx.in penultima col.

c ¶De eo ꝑ quẽ fac. erit. Adde ꝙ ſi ille text.bene ponderetur, nõ facit ad hoc ꝓpoſitum. Nã ibi ille cõtra quẽ agiꝛ ĩ ſubſidium, nõ fuerat in dolo, ſed agebatur in ſubſidium cõtra illum ad quẽ lucrũ peruenit ex dolo alterius.

✼ P. P A V. P.

d ¶Inſtituti. Et ideo ſi aliquis inſtituaꝛ qui fuit capax ex teſtamento poterit ab inteſtato ſuccedere ꝑ iſtũ tex.dicit Com.cõſ.lxxx. iiij.qui loquitur de forenſi.

monio. &c. Iſto caſu non dubitarem baſtardum
contineri verbis ſtatuti. Nam appellatio famil.in-
telligitur pro agnatione, quod eſt nomẽ iuris ciui-
lis: quæ agnatio nõ cadit in baſtardũ: vt dixi. Sed
cùm dico de nobili patrimonio: hic ſignificaꝛ na-
tura.q.d.natus ex patre nobili. Nam patris & ma-
tris noĩa ſunt ſignificatiua naturæ: vt dicit tex.in
l.tutelas.ff.de capi.dimi.ſed ſecũdũ naturã, ita ba-
ſtardus eſt filius, & eius pater eſt pater, ſicut legiti
mus: cũ iure naturali oẽs ſunt legitimi: vt ĩ auꝛ.q.
mo.na.effi.legi.§.liceat.ver.bella verò. ¶Quęro,
2 popularis † mulier nupta in domo nobilis vtrum
dicatur nobilis. Videtur indubitanter ꝙ ſic: vt l.
fœminę.ff.de ſenat. Sed quid ſi effecta eſt vidua.
Hic videꝛ caſus, ꝙ idẽ. Nã de iure communi, mor-
tuo viro, adhuc dicitur de familia.ibi ſi matrimo-
nium morte, &c. pro hoc videtur tex.in l.filij.§.vi
3 dua.ad munic. ¶†Tertiò dubitatur, an popularis
accipiens in vxorẽ nobilem, videatur nobilis ſiue
de domo nobilium: hic videtur text. ꝙ ſic: quia ſi
gener accepit filiam alicuius, videtur de familia il
lius. Ita videtur hic. Sed, vt dixi, non eſt verum de
propria ſignificatione: vt d.l.pronunciatio.§.fa-
miliæ.de ver.ſigni. Non obſtat hæc lex: quia hoc
4 eſt ex pręſumpta mente defuncti. ¶Itẽ facit † iſta
lex ad ſtatuta, q̃ dicũt ꝙ minor nõ poſsit cõtrahe-
re ſine licẽtia duorũ propinquorum: vtrũ dicanꝛ
a propinqui affines:[a] hoc eſt conſanguinei vxoris,
hic eſt text. ꝙ nõ.ibi: nõ ſolũ propinquos. ſed his
deficiẽtibus &c. Apparet ergo, quòd gener & nu
rus, & alij affines, non dicuntur propinqui, vt vi-
5 diſtis.ſ.vnde vir & vxor.l.j. ¶†Vltimò eſt vidẽ-
dum quomodo cognoſcatur, vtrum appellatio fa
milię referatur ad perſonas, an referatur ad res. Re
ſpondeo ꝙ qñ profertur à teſtatore: aut diſpoſi-
tio ſit familię, aut de familia. ſi ſit familię, refertur
ad ꝑſonas: vt hic ĩ prima parte. ſi de familia referꝛ
ad res: vt hic, in ſecunda parte. vt l.nam quod.§.ſi.
cum l.ſeq.ad trebel. ita etiam colligitur in d.l.pro
nunciatio.de ver.ſi. Prędictorũ ratio eſt: quia de fa
milia, prout refertur ad perſonas, non poteſt teſta
tor diſponere. nam cum liberæ perſonæ ſint: non
poſſunt relinqui alteri. ſed ſi appellatio familię ꝓ
fertur à lege, quæ poteſt non ſolùm diſponere fa
milię, ſed etiam de familia: tunc eſſet neceſſe ꝙ re
curramus ad antecedentia, & ſequẽtia: & ſic intel
ligemus qualiter lex intellexit vt l.ſi ſeruꝰ pluriũ.
§.fin.ff.de leg.j. & debemus accipere intellectum
qui eſſet ſine vitio: vt l.ambiguo.ff.de reb.dub.&
de regu.iur.l.quoties.

b *Si omiſſa[b] ſit cauſa teſtamenti. Rub.*

¶Cõtinua vt in gl. & ĩ quibꝰ caſibus habeat locũ
edictũ, ſi quis omiſſa cauſa teſtamẽti: dic vt in gl.
nõ eſt verũ: quia edictũ, ſi qs omiſ.cau. teſta.nõ eſt
inductũ, niſi ſolùm qñ qs omittit ex teſtõ, & adit
ab inteſtato. Illud aũt qđ eſt ĩtroductũ, qñ vadit
ad ſubſtitutũ, vel vadit ad legitimũ, nõ eſt per edi
ctũ ſi quis omiſ.cau.teſta. ſed eſt per cõſtitutiones
Principum, vt apparet ex legibus hic allegatis. &
hoc eſt vtile ſcire propter formationẽ libelli, &c.

S V M M A R I V M.

1 ☞Repudians in caſu huius l. qui non accepit pe-
cuniam, num teneatur in ſubſidium: ibi quærit.

SI in fraudem. Si in-
ſtitutꝰ
dimittit hęreditatem, vt vadat ad
ſubſtitutũ, legata debenꝛ à ſubſti
tuto: & ſi pecuniã, ob hoc inſtitu-
tus accepit etiam ipſe teneꝛ.h.d.
¶Opp.q ñ aliquis dat ſubſtitutum vulgariter vi-
detur inſtituto permittere, ꝙ repudiet: vt l.Cor-
nelius ff.de hær.inſti.not.in l.Pap.§.quarta.ff.de
inof.teſta. Si ergo permittitur repudiare, ex volũ-
tate defuncti: non incidit in hoc edictum vt l.qui
autem.in prin.ff.co.So.concedo quòd teſtator vi
deꝛ hoc permittere ꝙ fiat bona fide: nõ autẽ ꝙ fiat
in fraudẽ legatorũ.ar.l.j.§.deniq;.ff.de aqua plu.
ar. ¶Op.ij.& videꝛ, qđ indiſtinctè relicta ab inſti
tuto, debeanꝛ à ſubſtituto, etiã ſi nulla ſit fraus: vt
l.licet.de leg.j. Dicit gl.& bene, intellige ꝙ hic te-
ſtator noluit, ꝙ eſſent repetita à ſubſtituto.& di-
cit bene, intelligo teſtatorẽ noluiſſe hoc, qñ ab in
ſtituto nominatim reliquit: vt l.ſi plures.de legat.
iij.& l.j.§.id qđ ex ſubſtitutiõe.ad l.fal. ¶Quęrit
1 glo.in primo caſu huius legis † qñ inſtitutꝰ repu-
diauit, nec accepit pecuniã: vtrũ etiã ipſe in ſubſi-
diũ teneaꝛ? Finaliter glo.determinat ꝙ nõ: & hoc
cõmuniter tenẽt doc. Do. Ia. But. ſic ſimpliciter re
citando contrariũ tenuit. Nã cũ ipſe repudiãs par-
ticipauerit fraudẽ, debet in ſubſidiũ teneri: vt l.ſi.
c in prin.de eo per quẽ fact.erit.[c] Sed hoc nõ placet:
quia hic loquitur de acquirẽdo, ſed dolus commiſ
ſus in nõ acquirẽdo, nõ facit in ſubſidiũ quẽ tene-
ri: vt l.q aũt.in prin.ff.q̃ in fraud.cred. teneas ergo
gl.tuã. ¶Venio ad ſecũdã partẽ, & oppo. de l.ſi à
ſubſtituto.ff.eo.Sol. Dic plenè, vt hic in vlti.glo.
¶Vltimò hic diſtinguiꝛ. & Cyn.hic refert diſtin-
ctionẽ magnã, quã Dy.ponit ff.eo.tit.iõ vide Cy.
hic, vel Dy.ibi tñ iſta diſtinctio eget ſuppletione
in multis: & in alio anno incœpi, & non perfeci.

CVm qui. Si omittiꝛ ex teſta-
mento, vt adeaꝛ ab
inteſtato, legata & libertates debenꝛ:
ſed ſi ex teſtamẽto non põt adiri ex de
d fectu teſtamẽti, vel hæredis ĩſtituti:[d] tũc ſecꝰ.h.d.

SI Proculiana. Etiã ſi lega-
ta debeantur
ex hoc edicto, eſt locus Falcidiæ.h.d.

De indicta viduitate, & lege Iulia Miſcella tollenda. Rubrica.

LEX I.

LEgatũ. Indictio viduita-
tis in ꝑſona tertij
nõ reprobaꝛ.h.d. Habes hoc in l.
mulieri & Titio.ff.de condit.&
demõ. ¶Opp.de l.[a] auia.§.Titio.
ff.de cõdi.& demon.l.hęres.ff.e.
Sol.in prima legatũ erat peruẽtũ ad mulierem: in
ſecũda erat legatũ relictũ cuidã cõiunctę perſonæ
mulieris, in cuius fauorẽ præſumebaꝛ mulierẽ de
ſiſtere à matrimonio: ideo conditio ſpernitur.

S V M M A R I V M.

1 ☞Lex Iulia Miſcella quid indicebat.
2 Conditio indicens viduitatem ſpernitur.
3 Mulier præſumitur habere animum procreando-
rum liberorum.
4 Via malitijs non debet aperiri.
5 Cautio Mutiana, ſolũ in caſu huius l. eſt ſublata.

LEX II.

AMbiguitates. Conditio
q̃ viduita
tẽ indicit, ſperniꝛ: & lex Iulia Miſcel-
la, & cautio, & iuramentũ, qđ per eam
indiciꝛ, eſt ſublatũ.h.d. Debetis ſcire, ꝙ de iure an
tiquo Digeſtorũ & Codicis, cõis cõditio, quę indi
cit viduitatẽ, ſperniꝛ: & legatũ capiꝛ tanquã purũ.
1 Poſt illud ius Digeſtorũ ſupuenit † Iuliꝰ Miſcel-
lus, qui fecit legẽ circa hoc, per quã ſtatuit ꝙ mu-
lier, cui ſic relinquiꝛ, qñ accepit legatũ, intra annũ
debet iurare de nõ nubẽdo: vt hic tangiꝛ per gloſ.
2 & pleniꝰ ꝑ Azo.in ſumma. ¶Nota † ꝙ ſpernitur
c cõditio, q̃ viduitatẽ indicit.[c] ¶†Nota ꝙ in dubio
3 pręſumiꝛ mulierẽ habere animũ ꝓcreãdorũ libe-
4 rorum. ¶Nota† ꝙ non debet aperiri via malitijs.
¶Pro declaratiõe legis, q̃riꝛ qd indicebat lex Iul.
Miſcella. dic vt dixi ſ.ad euidentiã: vt tãgiꝛ hic ꝑ
glo.& clarius ꝑ Azo.in Sum.huius tit. ¶Quęro,
quid indicebat cautio Mutiana. Quia dñi, ille tra-
ctatus de cautione Mutiana, eſt ſatis lõgus: habe-
tis in l.Mutianę.de cõdi.& demõ.& glo.hic tãgit:
5 dic vt in ea, q̃ bene dicit. ¶Quæro, † vtrum cautio
Mutiana in omnibus ſit ſublata per hanc legem.
Glo.hic dicit, & bene, ꝙ nõ, niſi in caſu huiꝰ legis.

S V M M A R I V M.

1 ☞Correctio legum nõ inducitur ex idẽtitate ra
tionis, niſi quatenus in lege ſit expreſſum.

Cui relictum

✼ P. P A V. P.

c ¶Viduitatẽ indicit. Limita iſtã reg. non ꝓcedere qñ in caſu quo nuberet eſſet relictum legatũ alij perſonæ magis priuilegiatæ. tex.eſt ſing.in l.titio vſusfructus.§. ſerui.ff.de condi.& demon. vbi Barto. poſt Guil. de Cuneo, infert idẽ eſſe qñ eſſet relictũ legatũ alicui eccleſiæ vel piæ cauſę quod bene probaꝛ in illo tex. arguendo à libertate ad piã cauſam, vt per Bart.& alios in l.ſi vnus.ſ. de teſta. de hoc etiã vide Franciſ.conſi. lxvij. in iij.colũ. & ibi etiã dicit ꝙ conditio tẽporalis põt apponi. vide Iaſo. hoc tit.in l.j.in vlt. col. quid autẽ ſi fiat legatũ alicui cum hoc ꝙ intret religionẽ, an talis conditio rejciaꝛ, vide Bar.conſil.clxxvij. contra quem tenet Pau.de Caſt.in authen. niſi rogati. in vltimis verbis. C. ad Treb. Sequitur Deci. in repet.c.in præſentia. in ix. char. verſicu.& qñ ſuperius dicta extra.de probat. vbi alia allegat & ſeqꝛ Paul. de Caſt. vide Iaſo.in auꝛ.cũ relictum.in iij.colũ. in iſto titul. vide ad Bart.in l.Titio centum.§. Titio cẽtũ. ff.de cõditio.& demonſtra.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

1 ¶Cui relictum. Vide Bar.in conſi.cxxxviij.quomodo allegauit hanc authen.inci.lator præſentis ſchedulæ. Andr.Barba.

1 ¶Cui relictum.Quid autem ſi relinquitur mulieri ſub conditione, ſi monaſterium ingrediatur: an dicatur indicere viduitatem, & ſpernatur: Bar. ꝙ ſic, in cōſi.inci.dña Miniata. & Bal.hic ad iſtā auť.in ſec.nup.an relictū indicens viduitatē teneat: vide Bar.in a l.j.verſic.ſed pone, prior.de ſecū.nup. & not.hic ꝙ qñ qs non pōt cauere, ſtatur iuratoriæ cautioni. Vide gloſ.& Barto.& doct.in l.vſuſ.ṡ.de vſufru.& ibi dixi.& qđ dixi ī.tit.ij.l.ſancimus. & adde, ꝙ ſi qs nō pōt dare fideiuſſo- 1 rem, excuſať a tutela.l.ſi quis inter.§.Imperator.de exc.tu.& l.fi.in fi.ff.de ſuſ.tu.ſecūdū Bal. in l.j.in fin.ṡ.quod cum eo.& per con- 1 ſequens tunc non ſufficit iuratoria cautio. Addē vi- 2 de qđ not. Bald.in l.fin.ṡ.quod cū eo. & habes poſt Bar- b tol.in l.frater.ṡ. de excu.tut. Adde qđ hic dicitur, in prima parte apoſtillę, ꝙ illud per Pau.de 1 Caſtr. reprobatur c in l.Titio centum. in princip. quia illa non indicit ſpiritualem viduitatē, licet auferat carnalem: quia vita contemplatiua altior eſt, quàm tempora d lis.nec reputať cōtra Rempu. qa aīæ 2 ſunt pferendę cor- e porib⁹.l.ſancimus. de ſacroſan.eccle.& do. Alex.in apoſtil.in d.l.Titio.dicit Bononiæ fuiſſe iudicatum contra Bar.in caſu d.conſilij incip.d.Miniata.

Cvi relictum.[a] Iſta auť. corrigit leges antiquas in aliquibus. ¶Oppo.cōditio, quæ viduitatem inducit, ſpernitur: vt l.ij.huius titu.& ff.de condi.& demonſt.l.cum ita.& l.hoc modo. Sol.Dico ꝙ iſta auť.corrigit iſtas leges in nuptijs ſecundis.nō in primis nuptijs: hoc eſt, in virgine, vel in ea, quę nūquā habuit virū. Illa lex immutata reperiť: ideo ei ſtandū eſt ſecūdū opi.Io.quam Azo in ſum.huius tit.aſſerit firmiter eſſe verā: licet Guar.dixit contrariū.& hoc tenent doc.etiam poſt mortalitatē.ita cōſului. Vide gl.tuā in fi.Et ꝙ iſta opi.Io.ſit verior probať: qa legū† correctio nō induciť per idētitatē rōnis, niſi quatenus in lege ſit expreſſum: vt l.pręcipimus.in fi.de app.Dixi in auť.quas actiones.ṡ.de ſac.ſan.eccl.ſed ī auť. noſtra ſolum exprimitur de ſecun.nu.ergo &c.vt dicam j.l.proxima.

SVMMARIVM.

1 ☞Lex corrigens in vno ex correlatiuis, intelligitur corrigere in alio.

2 Emptor, & venditor, ſunt correlatiua.

Statutum puniens vendentem frumentum extra plateam, comprehendit ementem.

LEX III.

LEgem Iuliam.[b] Conditio, q̄ viduitatē indicit, ſicut in fœminis ſpernitur, ita in maſculis: ſecus ſi relictū in tēpus viduitatis conferať, nō vt in ea permaneat.h.d.¶No.ex hoc prin.† ꝙ ſi lex corrigiť in vno de correlatiuis, intelligiť[c] eſſe correcta ī alio, licet nō ęxprimať.cōtra hoc videť j.de app.l.pręcipimus. in fi.& qđ dixi ṡ.auť.pxi.in fi.Solu.Lex nō corrigitur, niſi in expreſsis: vt ī cōtrario.Fallit in correlatiuis, vt hic.Nā marit⁹ & vxor ſunt correlatiua. Sicut ergo lex corrigiť in vxore, ita in marito. Vide ī ſimili, emptor & vēditor ſunt correlatiua: pone ꝙ emptor liberat vēditorē: certè ſtatim intelligiť liberat⁹ ipſe emptor à vēditore: & econtra[d]. Hic eſt caſus in l.cū emptor.ff.de reſcin.vē.& l.fi. ff.de acce.†Per hoc ſemel dixi in q.de facto:[e] dicebat ſtatutū Piſarū, ꝙ nulli liceat vēdere frumētū, niſi in platea, ſub certa pœna: de emptore nihil dicebať: q̄ro vtrū puniať emptor.[f] Ego dico in iſtis correlatiuis qđ ſtatuiť in vno, videť ſtatutū ī alio: vt hic, & in alijs legib⁹ ṡ.alle.Pro hoc facit j.de cupreſ.l.j.lib.xj.vbi videť caſus.Prædicta vera, niſi diuerſa ſit ratio emptionis, & venditionis: argu.ṡ. de reſcin.ven.l.fi.& quod ibi videbitis.

f

SVMMARIVM.

1 ☞Si relinquunť vxori centum, quādiu in domo teſtatoris manſerit, & ad ſecunda vota nō tranſierit, an videatur indicta viduitas.

2 Mulier, quæ nupſit, diciť caſtè, & honeſtè viuere.

g SEd quia apud.[g] Summa ui cū pręcedentibus. Circa legē noſtrā† quęrit gl.qd de

1 eo qđ quotidie relinquiť mulierib⁹, videlicet quādiu in domo mea remāſerit, & ad ſecunda vota nō trāſierit: an p hāc cōditionē videať īdici viduitas? Glo.nō rñdet. Vide gl.fi.in fi.Et aduerte, dicunt doc.ꝙ per hęc verba nō indiciť viduitas: imò dictū legatū pro pręſenti tpe eſt purū, pro ſequēti cōditionale: vt donec erit vidua, capiat ſine ſatiſdatiōe: cū deſierit eſſe vidua, deſinet capere: vt ff. de an.le.l.filię.Facit de cōd.& demō.l.pater Seuerinā.§.fi. Ad vnum tñ aduertas, ne decipiaris. Gl. hic formādo q.ponit verba conditiōis ſic: Quādiu in domo mea caſtè, & honeſtè vixerit. Certè illa,

2 †quę accepit virū, diciť viuere caſtè, & honeſtè:[h]

h vt l.mulier.§.cū pponereť.ff.ad Treb. Vñ conſiliū eſt, ꝙ addať in verbis teſtamenti illud, & ꝙ ad ſcđa vota nō trāſierit: alˢ p hęc verba mulier non īpedireť trāſire ad ſcđa vota, & capere relictū, &c.

De his quæ pœnæ nomine, in teſtamento, uel codicillis relinquuntur. Rub.

SVMMARIVM.

1 ☞Pœna adiecta legato, ſi excedit debitum modum vſurarum, reducitur ad legitimum.

2 Legatū ſub cōditiōe īpoſsibili, & turpi, qñ valeat?

3 Anguſtia temporis ſubducitur de contractib⁹ bonę fidei, & de vltimis voluntatibus.

b ¶Legem Iuliā.¶No.ꝙ in correlatiuis, vno correcto, corrigiť & reliquū. Vide tñ de hoc Pet.de Anch.in c.canonum ſtatuta.in x.char.ver.vlteri⁹ quæro vtrū iſta correctio.& ibi refert Bal.hic, quē ſequitur. Vide tñ no. per glo.Bar.& Bal.in auť.qui ſemel.j.quomodo & qñ iud.Et in correlatiuis, quid ſit prius, an actiuū vel paſsiuū: vide Bal.in rub.ṡ.de reb.cre. Et ad materiā correlatiuorū vide vnū ꝙ dixit Bar.in l.ij.ff.qđ met.cā.vbi dicam poſt eū.& vide dictū Bar.ī l.liberorū.§.notāter.ff.de his q no.īfa.& adde vnū, qđ dicit Bar.in l.multū intereſt.de ver.obl. Adde ꝙ in correlatiuis diſpoſitum in vno, diſpoſitū intelligitur in alio. Bal.cōſil.xiiij.ij.lib.

c ✠POMATES.¶Intelligiť.Etiā circa illud no.de correlatiuis, vide copioſi⁹ q̄ alibi Feli.ī pœ.Decr.ī ix.col.cū trib⁹ ſeq.Et ꝙ diſpoſitū ī vno correlatiuorū nō ſit diſpoſitū in alio, facit id, qđ no.doc.in l.ij.§.fin.& ibi d.Iaſ.ī v.no.ī l.ele.ff.ſo.ma.rñde vt ibi p eū: q aſsignat rōnē diuerſitatis.

d ✠POMATES.¶Ecōtra.Hic vide Ancha.in c.canonū ſtatuta.colū. xviij.de cōſti.& Panor.ibi addita in c.j.de locato.colū.ij.& Caprā conſi.j. col.j.& iiij.& Fel.in c.fi.de iud.Iaſ.in l.ij.in iij.no.ff.de in ius voc.Barb.in c.cęterū.col.pe.de iudi.Ro.coſi.cclxvj.Bal.cōſ.vj.in v.parte.Bart.in l.ff. & ꝙ ibi addidi, de accep.Are.cōſi.lvij.col.ij.Panor.in c.ex multa.col.ij.in ver.vlt.quęro.de voto.Are.cōſi.lij.col.ij.Ana.in c.de iudi.col.ij.& Iaſ.l. qui ſe patris.col.xvij.ad fi.ṡ.q admit.& col.pe.& in l.ſi emācipati.col.j.j. de colľ.Feli.in c.debitores.col.pe.de iureiur.Are.in l.ſi filiū.§.patri.col. iiij.de vul.Iaſ.in rub.ff.de acqui.poſ.Bal.nouellus in tract.de dote in vj. parte.in ij.priuilegio.charta viij.col.iij.

e ¶Et per hoc ſemel dixi in q.de facto.Itē no.q.iſtā, & adde Bar.in l.fi.de acceſ.& l.j.de cupreſ.lib.xj.& no.in l.cùm venerit.ff.de pac.

¶In cōtrariū facit, qđ no.Bart.in l.inuit⁹.§.j.de reg.iur.& vide quod ibi dixi.& adde no.per Bald.in rub.j.de re.iur.& adde tex.ibi, Bar.in l.ſi ab eo.j.de le.hęre.& facit, an ſi ſtatutū excludat ſororem à ſucceſsione fratrum, an idem erit econtra: Bald.ꝙ non in l.lege.in fi.j.de le.hære.& vide de materia Bald.in rub.ṡ.de reb.cre.

f ✠P.PAV.P.¶Puniatur emptor.Panor.in c.j.in j.co.extra.loca. tenuit expreſsè cōtrariū, ꝙ in pœnalibus nō fiat extenſio & correlatiuis ad aliud, vide Iaſ.hic qui format cōtrariā ſententiā & latè tangit hanc materiam correlatiuorum per tres principales cōcluſiōes, vide eū & vide latè de materia Feli. in pœmio greg.in j.colū.circa fi.cum duab⁹ ſeq.& ꝙ ēt in pœnalibus habeat locū hæc reg. vide & declara vt per Iaſ.in l.j.C.de in ius voc.Item ad reg.& quatuor limitatiōes, vide Feli.in c.fin.extra de Iudic.

f ¶Quęro, vtrū puniať emptor.Nota q.iſtam, & adde Bart.in l.fi.de acce.& etiā vide q̄ dixi in ſuperiori apoſtil.& dicit do.Domi.in c.j.de temp.ordi.ꝙ eo ipſo ꝙ lex facit exemptū monaſteriū à vendendo, facit exemptum emptorē ab emendo.Item vide glo.in c.j.de cōfeſ.in vj.ꝙ pœna impoſita actori, videtur etiam impoſita reo, & econtra: qd ſi ſtatutū cōpelleret aliquem emere, an cōpellat vendere? Dicit Bal.ꝙ nō, in l.j.j.de commu.ſeruo manu.

g ¶Sed quia apud.Hanc legē pro ſingulari allegat Lud.in authen.ſimiliter.j.ad leg.Falcid.quòd quando vna lex corrigit aliam, debet fieri ſpecialis mentio de lege, quam corrigit.Ibi gloſſ.non reſpondet, adde quòd contrarium videtur velle gloſſ.in l.cùm tale.de conditio.& demonſtratio.& iſta eſt verior.& vide Iaco.de Bel.in §.quia verò.in fi.authen.de nupt.& Bal.hic in princip.in l.cum filius.§.qui Mutianam. de lega.ij.Ibi ad vnum tamen aduerte no.quòd mulier tranſiens ad ſecunda vota, dicitur caſtè viuere, & honeſtè.Adde Bart.in authen.hoc locum. ſi ſecundò nupſ.mu.Vide tamen Bald.contra.& Imol.in l.cum filius.§. qui Mutianam.de leg.ij.& Bal.in l.Deo nobis.in iij.columna, de epiſco.& cleri.& ibi, an dicatur vidua viuere, quæ ingreditur monaſterium: & quid habeat facere hæc mulier? Vide Bald.in dicta l.decreto.ṡ.de infa.& hic adde Bald.in l.j.in iij.colum.ṡ.de raptu virg.& ibi generaliter ponit, quomodo ſumatur pudicitia, per Baldum hic, in j.colum.& ad materiam adde dictum Bald.in l.voluntatis.C.de fideicom.& vide repertorium in verbo, caſtiſsima.

ADDE quòd nec legatum amittit mulier ſecundò nubens, ſi teſtator dixerit, donec in hoſpitio meo vixerit, & virum ſecundum ducat in hoſpitio primi: vt conſuluit Oldr.conſi.ccxiij.

h ✠POMATES.¶Dicitur viuere caſtè, & honeſtè.Iſtud conſilium Bartoli hic reprehendit Paulus de Caſtro, in lege eum qui probabilem.C.de epiſcopis & clericis: quia maritus non præſumitur cogitare de tali caſtitate, cùm dicat lex quòd eius anima triſtatur per ſecundas nuptias: ſed intellexit de caſtitate viduali. Vide etiam Felinum ex iſto conſilio Barto.hoc in principio declaratur ſuper gloſſ.prima in tertia columna.ibi.& Imol.& in Grego.in princip.ſecundæ columnæ. Vide pulchra verba Bald.in lege Deo nobis.in tertia columna prope finem.de epiſcopis & clericis.Et quota lex ſit caſtitas, vide Nicolaum de lyra Matthæi xiij.in gloſ.in ver.& dabatur.Barba.conſi.vj.columna vij. volumine j.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

4 Præceptum interdictum, vel improbatum legibus, quod dicatur.

LEX I.

SVperuacuam.[a] Quod pœnę nomine relinquitur valet: niſi turpis vel impoſsibilis diſpō p̄cedat[b]. h.d. ¶ Oppo.ff.de cōdi.& de.l.mulcta.in princi.& ff.eo.l.j. ſol.dicit gl.hæc corrigit illas. Iſta ſol.nō eſt bona quia etiā de iure antiquo, poterat relinqui nomine pœnę, & valebat: vt l.j.§.itē ſi ita.ff.ad leg.fal.& l.j.ff.de penu le.& l.ſi pœnā.qn̄ di.lega.ce.& l.iij.§.fi.de annu.le. ¶ Propter hoc debetis diſtiguere tria iura. Nā primū fuit ius Digeſtorum, p̄ quod valebat relictū noīe pœnę. vt d.l.niſi præcederet diſpō turpis: vt l.j.ff.eo.vel qn̄ nihil poterat grauato īputari: vt l.mulcta.ff.de cōd.& demō. ¶ Secūdū ius fuit, per quod fuit ſtatutum indiſtinctè, q̄ nō valeret relictū nomine pœnę. ¶ Fuit tertiū ius, ſcilicet huius legis, per qđ illud ius mediū tollitur, & ad primū redit̃. & eſt hodie idē, qđ de iure
1 antiquo Digeſtorū. ¶ Circa iſtā ptē † quęro dicit̃ hic, q̄ valet relictū noīe pœnę. qđ ſi pœna excedat legitimū modū vſurarū: an reducetur ad legitimum modū: ſicut dicimus in contractibus, vt l.Iul.§.idem Papi.ff.de act.ēpt.& ſ.de vſur.l.cum allegas[c]? Rn̄.ſic vt d.l.ij.§.fin.& de an.lega. ¶ Venio ad ſecūdā partē: dicitur hic, quòd vitiatur reli-
2 ctum, qn̄ pręcedit iuſſus turpis vel impoſsibilis †. ¶ Contra: inſti.de hære.inſti.§.impoſsibilis.ff.de cō.& demō.l.obtinuit.ſ.de inſti.& ſubſti.l.repręhēdēda. Dicūt qdā, q̄ hęc intelligit̃ ſecūdum illas, vt valeat, reiecta cōditione. Certè iſtud eſt contra iſtū tex. q̄ dicit, ſine vllo dāno &c. nā ſi relictū pręſtat̃, hęres erit ī dāno. vnde glo.ſol.diſtinguendo: aut conditio impoſsibilis apponitur in perſona grauati: & nō valet relictū, vt hic. aut in p̄ſona honorati: & valet relictum, vt in cōtrario. Iſtā opi.tenet gl.ff.de cōdi.& demō.ſuper rub.& l.obtinuit.eo.ti. Iſtud nō placet: qa eſt cōtra dictā.l.obtinuit q̄ ſimpliciter dicit turpes cōditiones eſſe remouēdas. ¶ Quę eſt ergo vera ſolu.[d] dicunt vltramontani, & bene: licet ſit dictū glo.alibi.quod hic nō fuit appoſita cōditio impoſsibilis: imò cōditio neceſſaria. Cū em̄ p̄cedat diſpoſitio turpis, vel impoſſibilis: vt puta, iubeo q̄ patrē tuū occidas. Iſtud ē turpe, & īpoſsibile de iure. Sequit̃, & ſi nō occidas des titio cētū. Iſta cōditio, & ſi nō occidas, eſt neceſſaria: qa contraria eſt impoſsibilis: vt l.in illa.circa fi.ff.de ver.obli. Et iſtā ſol.tangit gl.in l.j.ff.de cōdi.inſt.vbi pleniſsimè tractaui iſtā materiā impoſsibilitatis. Sed cōtra hoc oppo.ſi præcedit cōditio neceſſaria: ergo ſtatim debet̃, & purè: vt d.l.in illa.in fi.de verb.obli.& l.ſi pupillus.§.q̄ ſub conditiōe.ff.de noua.So.ibi loquit̃, qn̄ nō præcedit diſpoſitio turpis. hic verò quando præcedit diſpoſitio turpis. Facit ad hoc ff.de ver.obliga.l.ſi homo mortuus.cōiuncta l.in illa.in princ.eod tit. ¶ Opp.gl.de l.ſi mihi & tibi.§.ſi quis.de leg.j.vbi etiā p̄ceptū impoſsibile valet. Dicit gl.ibi nō erat impoſsibile: quia teſtator poterat ſuperuiuere, & eo viuēte ſerui poterāt p̄uenire Romā. Iſta nō eſt bona ſo.qa eſt cōtra regulā Catonia. ideo dic. † q̄
3 ſicut anguſtiæ tēporis ſubducunt̃ de cōtractibus bonæ fidei, vt l.inſulā.§.j.ff.loc.ita ſubducunt̃ de vltimis volūtatibus, q̄ habēt inſtar bonę fidei: vt vidiſtis l.in minorū.ſ.in qui.cau.in integ.reſti.nō
4 eſt neceſ. ¶ Quęro circa iſtā † partē, q̄đ eſt præceptū legibus interdictū, vel improbatū. Glo.dicit, qn̄ teſtator reliquit legatū non capaci, vel præcepit ſepeliri cum veſtibus. Vide glo. Iſtud vltimū probatur in l.ſeruo alieno.§.fi.ff.de leg.j.

De fideicommiſsis. *Rubrica.*

LEX I.

SIprobaueris.[e] Iſta eſt ſingularis lex, & ſatis notabilis: fortè nō eſt alibi. Breuiter dicit: Pręſtatio triennalis[f] facit vt alimēta etiam in futurum debeantur ex inutili voluntate. h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Legatum annuum ſolutum in præſenti, quando obliget ad ſoluendum in futurum.

2 Agi de præſenti quando poſsit pro tempore futuro, & quomodo. remiſsiuè.

LEX II.

ET ſi inutiliter. Ex inutili volūtate, legatū à ſciēte ſolutū, nō pōt r̄peti. h.d. Iſtā legē lege cū p̄cedēti: qa iuicē ſibi cōtradicunt. & l.j.eſt notabiliſsima. & p̄petuò tenēda mēti. ¶ Opp.de hac l.ij.ad primā. nam ſibi pręiudicat, ſi p̄ſtitit per triēniū, vt ibi: ſed hic p̄iu-

a ¶ Superuacuā. Adde Barto.& docto.in l.j.de condi.& demon.& in l.teſtamento.la j.eo.titu.& in l.hæredibus. Vide omnino Bar.in l.paterfamilias.ff.de condi.inſtitu.

b ✠ P. PAV. P. ¶ Diſpoſitio p̄cedat. Vide eum pro limitatione, & quod dicit Pau.conſi.ccxxxiij.in j.& ij.col. q̄ ſi p̄hibitus ſit filius ſub pœna priuationis hæreditatis licet non valeat prohibitio quantū ad legatum ſi tn̄ alienaret priuaret̃ hęreditate vt p̄ eum de quo hēs ad Bart.in l.qm̄ in priorib⁹.C.de īoſ.teſta. Item an ignorāti currat tempus poſitū in priuatione hæreditatis à rectore, & nō currat niſi ab addita hæreditate, & an requiratur interpellatio. Vide Bart.in aut̃.hoc amplius j.de fi.īnſtru.& de interpellatione vide in repert.in ver.interpellato.& in verſi.conditio.

c ¶ L.cū alle. Et adde ad materiā d.l.cū alle.& l.Iul.de ac.ēp.

d ¶ Quę eſt ergo vera ſol. Adde, q̄ iſta pœna adiecta conditioni prædictæ. nocere nō debet.l.ſi homo mortu⁹.de verb.obl.qn̄ impoſſibile, vel turpe erat in prima diſpoſitione, q̄ occidens patrem, &c. & adde Bar.in d.l.ſi homo.& doc.in c.fin.de condi.appo.

✠ P. PAV. P.

e ¶ Si p̄baueris. Circa hanc l. q̄ debitū annuum poteſt de p̄ſenti iudici ī iudiciū, Vide Alex.cōſil.xcv.in ij.col. Itē quòd iſta lex loquens in alimentis habeat locū in dote debita ex vltima voluntate, vide Bar.in quęſtio.vj.per eum diſputata incip.mulier habens amplum matrimonium.in penul.col.vide in materia quę dicit Iaſ.in l.ſi certis annis.in j.& ij.col.C.de pact.& hic etiā latè aduerte tamen quòd ſi quis peteret ſolum pro vno anno & obtineret: quia reus nil in iudice opponeret ſi poſtea reuerſus eum conueniat ex alijs annis, poterit opponere contra inſtrumentum non obſtante ſententia lata pro primo anno. vide Ange.in §.in his.ad fi.& in aut̃.de inſtru.cau.& fid.col.vj. Are.in l.iſta ſtipulatio.col.pe.de ver.obli.vbi dubitat an idē ſit in ſtipulatione annua.

f ¶ Triennalis. Item operatur illa triēnalis præſtatio aliam pręſumptionē, quam habes in caſu ſingulari, l.quicunq;.j.de apo.pu.lib.x. Et ad gloſ.& tex.iſtum adde Bar.in l.ſi id.in prin.ff.de iuriſ.om.iud. Adde q̄ iſta eſt ſingularis lex de cuius materia vide Bart.in l.proxi.& no.ſignat Bal.in l.aduerſus.C.de vſuris. Et ſic iſtud triennium operatur in caſu fauorabili, ad inducendum liberationem: vt ibi, iuncta glo. Et limita hāc l.pluribus modis: vt per Ang.in repe.l.ſi certis annis.ſ.de pact.& ibi dixi. Et hanc l.extendit Barto.& ibi vide Et hoc, quod dicitur in l.putat Bart.in l.ſi certis. annis.& in l.cūm de in rem verſo.ff.de vſu.procedere etiam in legato dotis, & in legato ad refectionem vię, & in alijs ſimilibus fauorabilibus: vt ibi per eum.& idem tenet Bal.in dicta l.ſi certis annis.& cum Bart.tranſit Angelus & Fulgoſius in dicta lege, ſi certis. Et idem tenet Bartolus in quadam diſputatione incipiente, mulier. Antonius de Butrio in repeti.c.peruenit.in ſeptima columna de cenſi.& Ioannes de Imola in lege ſi verò.in §.de viro.in xij.columna ff.ſoluto matrimonio & Fulgoſius in dicta lege, cūm de in rem verſo.& Matheſilanus de Mat.in ſuo tractatu extenſionum. Et ſubdit Angelus in repetitione legis.ſi certis quòd idem erit in legato facto pro redemptione captiuorum, vel pijs locis, cūm hæc tanquam pia diſpoſitio ſit fauorabilis. allegat l.ſi quis pro redemptione ſ.de dona.& l.ſi quis ad declinandam.ſ.de epiſc.& cle. Pietatis enim cauſa mouit hic legiſlatorem ad ita ſtatuendum: ex quo dicit Ange.ſe nouiſsimè inferre, q̄ hæc lex non habeat locum in legato alimentorum relicto diuiti: quia tūc ceſſat ratio pietatis: vt not.glo.in l.illud.in ver.aliā cauſam.ſ.de ſacroſan.eccle.& declarat Barto.optimè in repe.l.j.in ij.quæſtio.ſecundæ partis principalis.eod.titu. Non obſtat l.cum hi.§.nihil.ff.de tranſac.vbi non poteſt tranſigi inconſulto prætore ſuper legato alimentorum relicto pauperi, vel etiam diuiti: quia tamen dixit Ange. q̄ illud eſt extenſione Iuriſconſulti, in caſu illo, quæ non reperitur in caſu iſto. Hanc tamen limitationem reprehendit Alexā.de Imo.in d.l.ſi certis annis. Hanc tamen Flor.in d.l.cum de in rem verſo.ſimpliciter ponit illam limitationem, & alias duas, quas infrà recitabo, & eas approbat, licet nullam de Angel. faciat mentionem. Secundò limitat Ange.hanc legem non habere locum, quando teſtamentum eſſet inutile eo, quia teſtator non erat habilis ad teſtandum: quia tunc lex reſiſtit teſtandi potentiæ: & ſic ex eo teſtamento non oritur naturalis, nec ciuilis obligatio.l.non dubiū.ſ.de legi.& l.cūm lex.& ibi notatur p̄ Bar.ff.de fideiuſſorib. Quā limitationē intellige verā, qn̄ teſtator erat inhabilis ex defectu iuriſgentiū: ſecus ſi à iure ciuili tantū: quia tunc bene oritur naturalis, cū naturalis ſit inuēta de iure naturali ſeu gētiū.l.cū amplius.in fi.de re.iu. Et hoc verificat̃ ex no.per Bar.in repe.l.j.in ij.quęſtione principali. quā expedit per v.q.ſ.de ſac.ſan.eccl.vbi cōcludit, q̄ relicta ad pias cauſas debentur, licet teſtator eſſet inhabilis ex defectu ſurgēte à iure ciuili tantū.& ibi ponit qui ſunt iſti defectus. Tertiò limitat Ang.in prędicto loco hanc legem nō habere locū, vbi teſtamentū eſſet inutile, propter imperfectionem voluntatis, eo quia volūtas imperfecta, nō eſt voluntas.l.ſi is cui.& ibi no.ff.de teſt.& ideo debet intelligi hęc lex imperfecta, ratione ſolennitatis deficientis: quo caſu oritur naturalis obligatio: vt no.gloſ.in l.ſi poſt diuiſionem.cū ſi.ſ.de iuris & facti igno. Dic quòd illud p̄endet ab illo, an teſtamentum imperfectum ratione voluntatis valeat ad pias cauſas, vel inter liberos: de quo, &c. ¶ Item aduerte ad illud, quod dixi in principio quòd licet communiter extēdat̃ hęc lex ad legatū dotis, & refectionis vię: tamē ſecundū Sali.in d.l.ſi certis annis, ſuprà de pac.illud non videtur verum: quia ea, quę fiunt contra ius commune, nō debēt extēdi.l.ius ſingulare.& l.quod verò.ff.de leg.& pręſertim cū non ſit ratio in dote: quia legatū alimentorū dicitur pium. Text.eſt optimus in l.Mela.poſt prin.ibi: pietatis intuitu.ff.de ali.& ciba.lega.not. Bartol.in l.alio.circa ij.colum.eodem

dicat

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tiulo. Itē ſuper eo
non poteſt tranſigi
prętore inconſul-
to.l.cū hi.§.in his.
ff.de tranſac. quod
non reperitur in
dote. Et per mul-
tas alias rōnes, de
quibus ibi per eū.
Tamen tene opin.
Bart.quæ eſt cōis.
Primò,qa dici po-
teſt,ꝙ cauſa dotis
ſit cauſa pia.l.cum
his.§.ſi mulier.ff.
de condi.indebi.&
not.Bart.per illum
text.in l.ſi ego. in
prin.ff.de iure do-
tium.& Bal.in re-
peti.l.j.in vij.colū.
de ſacroſanct.eccl.
& in l.ſicut. de act.
& oblig.in l.man-
datū.ſ.mandati. &
æquiparatur cauſæ
alimentorū:vt col
ligitur ex not. per
glo.in l.ob æs.ſ.de
prædijs mino . &
not. Bart.in l.ſi.ff.
de his qui.vt indi.
cum ſimi.& ꝓbant
iura allegata p Bar.
in d.l.ſi certis an-
nis.Et rńſionem ad
alia q̄ dicit & obij-
cit Salice. vide per
Alexā.de Imol.in
d.l.ſi certis annis.
in ver.præterea e-
go video in liber-
tatibus.Nota ꝙ li-
bertates ſunt ita fa
uorabiles,ſicut ali-
menta : vt probat
text. in ca . cauſam
matrimonij. de of-
fic.deleg.Adde la-
tius videndum per
Alexandr. in d.l.ſi
certis annis.& quæ
ibi poſui.

dicat,ſi prȩſtitit ſtatim.Huius timore hȩc l.ij.legi
tur hic,in ij.glo.duobus modis.Primò,quòd in l.
j.ille,qui ſoluit,fuit ignorans:hic fuit ſciens.Hȩc
nō eſt vera,vt j.videbitis.Alij dicunt ꝙ in l.j.& ij.
fuit ſolutū à ſciēte.q̄ ſolutio ſtatim prȩiudicat,in
eo qđ ſoluitur:in eo vero qđ eſt ſoluendū,nō prȩ
iudicat,niſi fauore alimentorū,qñ prȩceſsit prȩſta
tio p triēniū:vt l.j.& iſta eſt vera opi.quā tenent
oēs doct.ſecundū hoc l.j.intelligiť,qñ ſolutio eſt
facta à ſciēte.Idē intelligit gl.l.ij.in ſol.vltimi cō-
trarij.in alijs variat,vt ſtatim dicam.¶ Veniamus
1 † ergo ad glo.l.j.& oppo.à diuiſione. Nā aut hæc
volūtas fuit ſolennis:& tūc ſine dubio ſtatim pōt
peti:nec curať de p̄ſtatione triēnali. Aut iſta volū
tas fuit inutilis:& tūc aut ſolutio fuit facta à ſciē-
te,& ſtatim p̄iudicat,nō ſpectata ſolutiōe triēnij:
vt j.l.proxima. Aut ignorauit:& tūc etiā ſi infini
tis vicibus ſoluiſſet,in futurum non prȩiudicaret:
vt l.obligationum fere.§.placet.de actio.& obli.
& ſic videtur,ꝙ iſta lex nullo caſu locum habeat.
Solu.Dicit glo.ꝙ hic nō agnouit ſcienter:ſed eſt
ſpeciale,vt ſoluendo tanto tēpore videatur agno-
uiſſe.& ſic intelligitur iſta gl.in eo qui ſoluit igno
ranter.quod eſt contra illud,quod tenet hȩc eadē
glo.in fi.& j.l.proxi. Prȩterea,ego video in liber
tatib⁹,q̄ ſunt ita fauorabiles ſicut alimenta,ꝙ prȩ
ſtatio per errorem nō prȩiudicat:vt l.cū teſtamen
tum.ſ.de iur.& fac.igno.ergo nec in alimētis.Vñ
alij ſoluunt,ꝙ hic fuit voluntas ſolēnis:& qđ hic
diciť de prȩſtatiōe triēnij,ſubaudi,maximè.Iſtud
nō eſt verū:qa ſecūdū hoc lex nō eſſet facta in ca-
ſu dubij.Dic ergo ꝙ iſta eſt veritas,ꝙ hæc ſolutio
fuit facta à ſciēte,q̄ p̄iudicat ſtatim ī eo qđ ſoluiť:
ſed in eo,qđ eſt ſoluendū in futurū,nō p̄iudicat,ni
ſi p̄cedat p̄ſtatio triēnij:& eſt ſpeciale fauore vlti-
mȩ volūtatis, & alimentorū,vt ſtatim dicā.¶ Itē
opp.ſ.de vſur.l.creditor.Sol.Ibi loquitur in con-
tractibus,vbi prȩſtatio triēnalis nō prȩiudicat:hic
fallit fauore vltimȩ volūtatis, & alimentorū.Itē
a opp.ff.ad l.Fal.[a] l.qđ de bonis.§.ij. Gloſ.dicit ꝙ
ibi nō ſoluit tribus annis. Tu dic ꝙ hic eſt ſpeciale
in alimentis:ibi loquitur in alio relicto,quā alimē
torum.¶ Item opp.ſ.de pac.l.ſi certis annis.Sol.
Dicit gl.ꝙ ibi conſtabat pactum nudum interceſ-
ſiſſe,& ſic diſpoſitionem eſſe etiam inualidā:hic
autem erat dubium,vtrum voluntas fuerit ſolen-
nis,vel non. Vnde in dubio præſumitur ſolennis.
Vide ergo iſtam gl.quȩ intelligit hanc legem qñ
erat dubiū,vtrum volūtas fuerit ſolennis aut nō.
& ſic glo.in ſeipſa variat iſtam legē tribus modis.
Vna,ꝙ intelligatur in neſciēte: alia, ꝙ intelligať
in dubitante:alia,ꝙ intelligatur in ſciēte.Iſta ſol.
non placet:quia neſciens , & dubitans pari paſſu
ambulant:vt l.ſi.ſ.de cōdi.indebi.& l.manifeſtiſ-
ſimi.§.ſin autem.ſ.de furt.Solue ergo ꝙ hic eſt ſpe
ciale fauore alimentorum,& vltimȩ volūtatis:&
lex contraria loquitur in contractibus,nō in vlti-
mis voluntatibus.& hȩc eſt vera.¶ Item opp.&
videtur ꝙ maius tēpus requiratur,ſcilicet decē an-
norum:vt l.cū de in rem verſo.ff.de vſur.Sol.Hic
conſtabat,voluntatē eſſe inutilē:tñ ꝓpter prȩſta
tionē triēnij validatur,vt in futurū præſtetur : ibi
erat dubiū,an titulus p̄ceſsit:ad cuius probationē
inducebatur prȩſtatio lōgi tpis.¶ Ad l.j.opp.vlti
mo modo: diciť hic ꝙ agiť vt in futurū præſteniť.
b Contra, iudiciū non pōt eſſe in futurū:[b] vt l.non
quēadmodum.ff.de iudi.& de vſu.l.j.§.j.Sol.Hic
pro futuro agitur ex iure p̄ſenti:ibi ex iure de fu-
turo.Vide gl.Iſtud dictū nō videtur ꝓcedere in
obligationibus ex teſtamēto:ſed ī obligationib⁹,
quæ ex cōtractu procedūt.nā ſtipulatio annua v-
na eſt ꝓ toto tēpore,& ſtatim naſciť actio,& obli
gatio:vt l.ſi Stichū.§.ſtipulatio.de verb.oblig.&
l.ſenatus.§.fina.de do.cau.mor.Vnde meritò po
teſt dici,ꝙ ibi agiť ex iure de prȩſenti:ſed in obli-
gationib⁹ ānuis,vel mēſtruis ex teſtamēto,quot
ſunt tempora,tot ſunt obligatiōes:vt d.l.ſenat⁹.
ſ.de dona.cau.mor.& l.cū in annos.de annu.leg.
Vnde non poteſt dici,ꝙ pro futuro tēpore agatur
ex iure de prȩſenti,cū de præſenti nullum ſit ius

de tempore futuro.Suſtinendo glo.poſſum dice-
re ꝙ in hac lege non agitur ex teſtamēto,ſed agiť
ex neg.geſt.hoc eſt,ex vltima illa voluntate inu
tili,cum præſtatione triennij oritur quȩdam obli
gatio:& agitur condictione ex hac lege.Vñ ma-
gis videtur ex cōtractu quā ex teſtamēto.Vel ali-
ter,& puto melius,ꝙ illud,qđ gl.dicit hic,ꝙ agiť
ex iure de præſenti,hoc eſt,occaſione iuris de præ
ſenti,agitur etiam pro futuro tempore:ideo ne co
gatur ſingulis annis,vel ſingulis menſibus agere
de iure ſuo:arg.l.malè agitur.j.de præſcript.xxx.
annorum.& hoc plus placet.Ratio,quia iſta præ-
ſtatio triēnij,licet inducat vt magis ſit cautum:nō
tñ inducit vt plus debeatur,quā primitus debeba a
tur:arg.l.Titius rogatus.ff.ad Trebel.Sed primi-
tus naturaliter debebantur alimenta,pro primo
tēpore purè,pro ſecundo tēpore ſub conditione,
ex hac inutili voluntate:nūc ꝓpter prȩſtationem
debebitur ciuiliter eodē modo.Fateor tñ,vt arbi-
tror,ꝙ hic ſit agendū cōdictiōe ex iſta lege:arg.l. b
2 ſi peculiū.§.j.de ſtatulib.Qualiter aūt pro futuro
tēpore poſsit agi,dixi tibi in l.j.j.de ſenten.quæ
ſine certa quan.De hoc ibi dixi hoc anno : & ibi
tex.& glo.tangit.Dixi etiā aliàs de dam.infec.l.ſi
finita.§.ſi.cum l.ſeq.Tamen ſingulariter not.iſtū
tex.in obligationibus annuis,& mēſtruis:qa pōt
quis petere vt aduerſarius condemnetur ad prȩſtā
dum de prȩſenti,& vt prȩſtet in futurum.Expedi
ta l.j.ſuper l.ij.gl.facit vnam quæſtionem, vtrum
ei,qui ſoluit vnum,præiudicetur in alijs.Glo.de-
terminat ꝙ non.& dic vt in ea habes.

SVMMARIVM.

1 ☞ Fideicommiſſum vniuerſale tranſmittitur ad
hæredem ante reſtitutionem.

2 Fideicommiſſum vniuerſale an tranſmittatur fi-
deicommiſſario defuncto ante aditam hæredi-
tatem, ſicut tranſmittuntur legata particularia.
quòd ſic.

LEX III.

CVm ſecundùm. Fi-
dei-
cōmiſſum vniuerſale tranſmittitur ad
hȩredes ante reſtitutionē:& ſi debitor
creditori ſuccedit,extinguuntur actiones.h.d.Vi
1 de ergo,& nota † qđ dixi tibi ī ſummario ꝙ fidei-
cōmiſſum &c.Simile videbitis j.eo.l.ſi in pſona.
& l.apud Iul.§.vtrū ad Treb.& l.cogi.§.idē Me-
tianus.eo.tit.licet gl.tua dicat cōtrariū,& male,in
l.à teſtatore.de condi.& demon.& l.cum filio.de
leg.j.& ibi reprobatur per Dyn.¶ Quæro,an iſta
puella poterat cogere iſtos hȩredes adire hæredi-
tatem.Glo.quȩ eſt hic,diſtinguit:Aut teſtator re
linquit libertatem & hæreditatē,per fideicōmiſ-
ſum ſeruo hȩredis,aut ſeruo teſtatoris.Et ſi ſeruo
teſtatoris:aut ab omnibus relinquitur libertas &
hȩreditas,aut ab alio libertas,& ab alio hȩreditas.
Adde ibi:& ſibi reſtituere,&c.hic iunge finē iſti⁹
glo.ibi:ſecus tñ ſi ab vno,&c.¶ Quȩrit glo. ſecun
dò,quid ſi teſtator vnū inſtituit ex dodrante, aliū
ex quadrante:ipſi tñ ſunt hæredes puellæ æquali
ter.Certè iſto caſu,dicit glo.iſtæ,qui fuit inſtitut⁹
in maiori parte,cogeť reſtituere tertiā partem ſuæ
partis:vt in glo.Iſtud qđ gl.dicit,pōt procedere,
ſi ponimus iſtā puellā fuiſſe ſeruā hȩredū ꝓ æqua
li portione:& ideo cū ad eos ȩqualiter pertineat
iuſpatronatus,ȩqualiter ſuccedūt.Sed ſi ponimus
ipſam fuiſſe ſeruā teſtatoris,tunc ad hȩredes perti
nuit illa ſerua pro hæreditaria portiōe,hoc eſt,ad
vnū ꝓ nouē partib⁹,ad ſecūdū ꝓ tribus, & eaſdē
partes videť habere in iure patronatus.vñ nō ſuc-
cedit ȩqualiter,ſed reſpectu portionū dñicarū,&
iuriſpatronatus:argu.Inſti.pro ſoc.§.illud.Et ita
dicebat Ia.Bu.& ſic reprobat hanc glo.¶ Quȩro,
2 licet fideicōmiſſum † vniuerſale trāſmittať ad hȩ-
redes añ reſtitutionē:vtrū tranſmittať fideicōmiſ
ſario defuncto añ aditā hȩreditatē,ſicut tranſmit
tunť legata particularia.Gl.vř tenere ꝙ nō,in l.q-
dā.ff.ad Treb.Ego tñ cōſueui tenere cōtrariū.qđ
plenè examīabo ī l.cū filio.ff.de le.j.vbi vide &c.

a ¶ Opp.ff.ad legem
Falci.Bald.in d.l.ſi
certis annis. videť
dicere ꝙ expediať
officio iudicis. dic
vt ibi.

b ¶ In futurum. An
quis poſsit agere
pro futuro ex iure
prȩſenti,ad hoc vi-
de Bar.in l.vbi au-
tem.§. pen. de ver.
oblig.& quod no-
tat Bart.per illum
textū in l.libertos
quos.in fin.§.j.de
alimen.legatis. &
probat textus , &
ibi not.Barto. in l.
malè agiť.de præ-
ſcriptio.xxx.an-
norum.& quæ no.
Bart.in l.pecuniæ.
ff.de alimen.lega.
per Imo.in l.ſi ſti-
pulatus.§.cū ſtipu-
lamur.de ver.obli.
per Cyn.& alios in
l.prima.ad finē.ſ.
eod.& Bar.& Bal.
hic,& ī l.j.j.de ſen-
ten.quæ ſine certa
quanti.& Ange.in
repetitione l.j.ſ.de
iure dot.Barto.ex-
preſsè tenet,ꝙ aga-
tur condictione ex
hac lege.vide quæ
ibi dicam.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Voluntas. Circa hanc l. vide oĩno Bar. in l. pater. §. j. de leg. iij.

a ✠ P. P. A V. P. ¶ Volũtas. Quod ſit interpretãda defuncti volũtas ex bono & æquo, & ꝙ vbi verba ſunt clara ſtandum ſit verbis, vide Soci. in l. in his. ff. de condi. & demonſt.

b ¶ Videtur ꝓhibita donatio. Adde meliorẽ text. in l. ſtatuliberi à cęteris. de ſtatuli. licet aliꝰ videaꝰ obſtare in l. pr̃. §. quindecim. de leg. iij. vbi vẽdere, donare: & quod dicit, intelligas verũ, qñ inhibeꝰ contractus reſpectu ꝑtij redimendi ex re: quia tunc prohibitio cõtractus vẽditionis, nõ impedit donationẽ. eſt tex. no. in l. fi. j. de prę. cur. lib. x. & ad prędicta adde tex. not. in c. j. §. donare. qualiter feu. olim pot. alie. iuncto prin. illius c. & vide quæ no. in l. fi. ꝟ. de iure emphy. & Bal. hic. adde pulchram limitationem, ſcd̃m Pau. de Caſt. hic ad id qđ dicit, ꝙ ꝓhibitus alienare, non dicitꝰ ꝓhibitus alienare rem, quã emit à cohærede: quia hoc dicit eſſe verũ cum prohibitio facta eſt pſonaliter, ſcilicet vt nullus alienet ptẽ ſuã. ſed ſi prohibitio eſſet ne alienetur fundꝰ extra familiã, & ſic ad rem: tũc licet vnus emat ab alio, illã ptẽ, quã emit vẽdere tñ nõ põt. & ita aſs de facto cõſultus dicit reſpõdiſſe. Adde etiã ꝙ p iſtã l. dicit Bal. quẽ ſeqtur Pau. de Ca. ꝙ ſi ſint pl'es feudatarij eiuſdem rei qđ vnꝰ põt ptẽ ſuã alteri vẽdere, & donare, ſine cõſenſu dñi: qñ feudũ eſt antiquũ, & inuicẽ ſuccedũt in eo, vt eſt caſus in c. j. de alie. feu. pa. in ver. ſi ſe. ſecꝰ in feudo nouo pluribꝰ cõceſſo ĩ quo vnus alteri ſuccedit. Itẽ facit ſecũdũ Bal. qđ eps qui prohibetur vendere bona menſæ ſuæ, poſſit tamẽ donare capitulo cathedralis eccleſię: quia faciunt vnum corpus. De quo eſt glo. in cle. ſi vna. de reb. ecc. non ali. Et quo ad primum Pau. de Ca. vide Bal. cõſi. cclxxx. ij. lib. quo verò ad ſecundum de feudatarijs, vide eundem Bald. conſi. xvj. iij. lib. & quod voluit idem Bal. conſi. xxvj. v. lib.

c ¶ Vltimò gl. Quid ſi teſtator mandat hęredi, ꝙ res nõ exeat manus ſuas, qd importent, vide Bar. in l. manumiſ. de iuſti. & in. Tene menti quia faciet tibi honorem. Circa hoc adde Barto. in l. peto. §. fratre. & de leg. ij. & Imo. in l. filius. §. diui. in iij. col. de leg. j.

d ¶ L. Sceuola adde no. p Bar. in d. l. Scæuola. & hic adde quæ no. Bar. in l. ſtipulatio iſta §. in ſtipulationibus. de ver. ob. & in l. ſi qs à filio. §. j. de le. j.

SVMMARIVM.

1 ☞ Prohibitio alienationis extra familiam, nõ cõprehendit alienationem factam in familia.

2 Prohibita venditione, dicitur prohibita donatio.

VOluntas. [a] Prohibitio † alienatiõis extra familiã, nõ impedit alienationẽ quæ fit ĩ familia. h. d. † No. primo qđ dixi in ſummario. ¶ No. ſecũdò illud, † ꝙ ꝓhibita venditiõe, vr̃ ꝓhibita donatio. [b] quod appꝫ hic. & ideò donatio nõ eſt prohibita: quia fit ſorori: ſecꝰ ſi fieret extra familiã, vt hic vides in tex. & glo. vr̃ dicere expreſsè. j. de vſuſca. pro emp. l. ij. ¶ Quęrit glo. vtrũ iſta ſoror cui hęc portio ẽ donata, poterit illã extra familiam vẽdere. & videtur tenere ꝙ ſic. ar. l. pater. §. quĩdecim. ff. de lega. iij. ſed fortè illa lex non facit: nã ibi fuit facta prohibitio ſimpliciter. ſed hic qlibet fuit prohibitus, ne vẽderet partem ſuam, dic vt ibi. ¶ Vltimò glo. [c] format vnum arg. cõtra. & nõ ſoluit. de l. cũ hi. §. ſed ſi pluribus. ſed ibi ratio prohibitionis habet locum etiam in alienatione quæ fit inter eos: hic ſecus &c.

SI frater. Pupillaris directa, adueniente pubertate exſpirat: ſecꝰ in fideicommiſſaria ſimpliciter facta vel cũ temporis diſtinctione. h. d. Vide quandã gl. quæ eſt hic, quæ tollit quoddã magnũ dubiũ, vide gl. pe. ¶ Et vt intelligas melius, op. qñ pupillaris ſubſtõ valet iure fideicõmiſſi: illđ fideicõmiſſum expirat adueniẽte pubertate: vt l. ſi fundũ p fideicõ. als ſi titio, §. fi. cũ l. ſeq. ff. de le. j. & ibi đ Dy. & ad Tre. l. Sceuola. [d] & ibi p Dy. Sol. huiꝰ timore, dicit gl. ꝙ hic fuit cõfirmata pupillaris ſubſtitutio p hæc verba, quãdocũq; deceſſerit: ſecꝰ ſi teſtator ſimpliciter dixiſſet: dictam ſubſtitutionẽ volo valere iure fidei cõmiſsi, arg. l. contrariæ.

PRædia. Si res obligata legeꝰ à ſciẽte, vel cõiunctæ pſonę, hæres eã luere cogiꝰ, vel pretium ſolueret, ſi à creditore alienetur. h. d. ¶ Op. de l. ſi res obligata. ff. de le. j. Sol. qđ hic deficit p illã ſuppleꝰ, ſcilicet ꝙ etiã in alio caſu hæres cogaꝰ luere: videlicet, qñ legatario luẽte, apud aliũ nihil remaneret. ¶ Vltimò aduerte ad vnũ, quod ego dico: quod nec reperio aliũ dicere: & credo dicere veritatem. Ego intelligo iſtam l. & ſimiles, q̃ loquuntur de re obligata, quando res eſt obligata pro debito alterius quã teſtatoris: vel hęredis eiꝰ. Nam ſi res eſſet obligata pro debito teſtatoris, vel hęredis eius, abſq; diſtinctione aliqua, hęres luere cogitur. Nam ad legatarium creditor puenire nõ põt p hypothecariam actionẽ, niſi prius debitore principali exiſtẽte in mora: vt l. debitores. j. de pigno. vnde nõ cuincereñ à legatario: niſi ex culpa eius, ſcilicet hæredis. hoc videtur gl. velle nõ cauillando eã in l. qui ſolidum §. fi. ff. de leg. ij. dixi tibi in l. ſi res. de leg. j. no. ibi: quia habeo iſtam limitationem pro notabili.

VOluntatis. [e] Seipſam ſumma gl. op. à diuiſiõe. dic vt in ea. & plenius per Dy. in c. inſpicimus. de reg. iu. lib. vj.

e ¶ Voluntatis. Adde Bar. in l. ſtipulatio iſta. §. in ſtipulationibus. de verb. oblig. & in l. ſi quis à filio. §. j. de leg. j.

f ¶ Ab eo. Hęc lex ꝓcedit nõ tantũ in eo, qui directò percepit à teſtatore fructuũ cõmodũ: ſed etiã ſi per obliquũ l. cũ filio. cũ ibi plenè no. per Bar. & doc. de leg. j. Itẽ an habeat locũ in executore vltimæ volũtatis, qui nihil percepit à teſtatore. l. ſi qs in prin. de le. iij. Dic vt habes ex no. per Bar. ĩ l. Firmio. cũ remiſſionibus ibi. ff. qñ di. leg. ce. Et no. ꝙ honoratus commodo non pecuniario non poteſt grauari l. Titius. ſecundùm vnã lec. & ibi doc. ꝟ. de ope. liber. & l. ij. de leg. j. & Bart. in l. ſi mulier. §. fin. de legat. iij. & not. Bar. ad hanc l. vide Bar. ĩ l. alio. in prin. de ali. & ciba. leg.

✠ P. P. A V. P. ¶ Ab eo. Vide Alex. conſi. cccxxvij. & an propter hoc ꝙ teſtator aliquem grauet videatur ei relinquere illud in quo eũ grauat. vide Alex. conſi. ccclxj. in iiij. col. & cõſil. cccccxliiij. in vij. col. an aũt iſta reg. procedat ſi iſte non honoratꝰ eſſet pręſens & nõ contradiceret, vide Bar. cõſi. cciij. Item limita multipliciter reg. huius l. vt p Alex. in l. cũ filio. de lega. j. & ibi vide Socy. in j. & ij. col. Itẽ niſi eſſet relictum ab honorato & nõ honorato coniunctim quia debet in totũ ab honorato, vide Iaſ. in l. ſi duobus. §. hæres. in j. no. de lega. j.

g ¶ Quoties. Vide Bart. in l. j. ꝟ. de pactis.

h ¶ Poſt mortem. In materia huius legis adde not. caſum in l. vxorẽ. §. Seia. de lega. iij.

i ¶ Dic ergo. Adde hic plenè not. per Imo. poſt Barto. in l. ſtipulatio iſta. §. inter cętera. de ver. obli. Et idem quod tenet hic Bart. tenet ipſemet in l. cũ pater. §. à filia. de lega. ij. hic alle. per Bar. quod eſt dictum valde notabile. Aduerte tñ, ꝙ contrarium poteſt dici duobus modis. Nã licet ante mortem reſtituatur, non tñ ſit contra voluntatem teſtatoris, vt hic in tex. ibi: defuncti iudicio. Præterea, iſtud tempus erat appoſitum in fauorem hæredis, cui optimè renunciari poteſt. Cogita. Dicit tamen ꝙ iſte text. non obſtat: quia loquitur quando fuit rogatus certæ perſonę reſtituere: ſecus ſi incertæ. Et vide hic per Bald. maximè in penul. colum. & per Ange. & Imo. in l. filiusfa. §. diui. de le. j. Bald. & Ange. hic tenent contra Bart. ibi, vt habeat vim cuiuſdã donationis. Vide Bal. in addi. Spe. de inſtr. edi. in xviij. colum. verſi. merus executor. Adde ꝙ Pau. de Caſtr. hic dicit hanc

ff. de

QVi fideicommiſſariam. Seruo proprio põt relinqui legatũ, ſi ei relinquitur libertas. h. d.

f **A**B eo. [f] Quem non honoro, non onero. h. d. iſta lex.

VErbum. Si in oratiõe deficiat verbũ, ſubintelligiꝰ verbum, per qđ diſpoſitio valeat. h. d. Hoc aũt verbũ nolo, ideo nõ ſubintelligitur in hac lege: qa per hoc diſpoſitio vitiareꝰ.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quando pręceptum de non alienando dicatur nudum.

g **Q**Voties. [g] Alienatio à teſtatore prohibita, põt fieri cõſenſu omniũ, quorũ fauorẽ reſpicit ꝓhibitio. h. d. hęc notabilis lex. ¶ Oppo. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. Sol. Ibi præceptũ fuit nudũ, hic nõ: ſed cõtinet cauſam tacitã vel expreſſam. Ita dicit gl. Huius † cauſa videndũ eſt qñ dicatur ꝑceptũ nudũ. Rñ. qñ ꝓhibitio alienatiõis fit fauore prohibitorũ, tũc pręceptũ diciꝰ nudũ: niſi expreſsè dicat, ꝙ alienatione facta deueniat in talem: vt l. Titio. in prin. de cõdi. & demõ. & l. pr̃. in prin. de leg. iij. & d. l. filiusfa. §. diui. eo. tit. Si verò ꝓhibitio fit fauore aliorũ quã perſonę ꝓhibitæ: vt cũ volo domũ nõ alienari extra conſortes: tũc nõ videꝰ præceptũ nudũ: ſed illæ perſonę, quorũ fauore fit ꝓhibitio, poterũt reuocare alienationẽ factã. Ita debet intelligi hęc glo. dum dicit tacitã, vel expreſſam. arg. l. ſeruo legato. §. j. ff. de leg. j. & l. fideicommiſſa. §. interdum. ff. de leg. iij.

SVMMARIVM.

1 ☞ Fideicommiſſum relictum ad diẽ incertum, ꝙ ante diem reſtitui poteſt. & nu. 3. & 5.

2 Executores rogati poſt mortẽ hęredis diſtribuere bona inter pauperes, ꝙ non poterunt hærede viuente, pauperes eligere.

4 Hęres reſtituẽs ante diẽ, qñ poſſit à creditoribus conueniri, ſicut donans, vel vendens.

6 Reſtitutio fideicommiſsi facta exiſtenti in poteſtate, quæritur ei, in cuius poteſtate eſt.

h **P**Oſt mortem. [h] Iſta eſt pulchra l. Fideicõmiſſum relictũ ad diẽ incertã, põt ante diẽ reſtitui. h. d. ¶ † Opp. de l. cũ pater. §. hęreditatẽ. de leg. ij. Glo. ſoluit duobus modis: tñ prima ſolu. adaptatur ad prin. §. ſecũdi. ad fi. Dic ergo [i] ꝙ non cogitur reſtituere ante diẽ: vt in §. hæreditatem. ſed poteſt ſi vult, vt hic. Itẽ hoc eſt verum, quando eſt rogatus reſtituere certę perſonę: ſecus ſi incertę: vt puta illi perſonæ, quã eliget: vt d. l. cũ pater. §. à filia. Ratio huius eſt: qa fortè tempore mortis eligeret alium, quã mõ: ideo intereſt aliorum, vt nõ reſtituat: vel fortè tempore mortis, alij, qui modo ſuperſunt, nõ ſupererũt.

2 ¶ Per hoc dixi hoc † anno pluries, de facto teſtator iſtituit hæredẽ, & voluit bona ſua poſt mortẽ hęredis, diſtribui inter pauperes eligendos p ſuos fideicõmiſſarios: vtrũ iſti fideicommiſſarij executores poſſunt pauperes ante mortem hæredis eligere? Certè non. Caſus eſt in d. l. cũ pater. §. à filia.

ff.de leg.ij.vbi eſt text.& gl.quod perpetuò tene mẽti.¶ Ad idem opp.ff.
3 ad Treb.l.ſed & ſi ante.vbi ante diẽ nõ põt reſtitui.Soluit gl.†ibi ĩſtitut⁹
2 purè erat rogatus reſtituere ſub cõdõne[a] caſuali,hic ſub cõditione,ꝗ erat
omnino extitura.Vide iſtã gl.Iſtud,quod dicit gl.hic,ꝙ cõditio eſſet o-
mnino extitura,nõ eſſet verũ ſi ponerem⁹ hæredem rogatũ reſtituere,cũ
moreretur fideicommiſſarius.Sed ſi ponimus hæredẽ rogatum reſtituere
poſt mortẽ ſuã hæredi,vt tex.ſonat,cũ iſta cõditio nõ eſſet omnino exti
tura,qa põt fideicõmiſſarius decedere ante hæredẽ: ideo ſic nũꝗ̃ veniret
dies fideicõmiſsi:vt l.ſi cũ hæres.ff.qñ di.leg.ce. Et hoc tenet gl.tua j.hic
poſita.Solue ergo,& hæc veritas eſt,ad hoc vt facta reſtõne trãſeant actio
nes per Treb.ita ꝙ hęres nõ poſsit cõueniri:oportet ꝙ fiat reſtõ,ſecundũ
quod teſtator voluit.Sed ſi reſtituit ante diẽ,vel cõditionis euẽtũ nõ reſti
tuit,vt teſtator voluit: ideo actiones per Trebellianicã nõ tranſeunt:vt
hic eſt caſus:& in l.ſed & ſi ante.ff.ad Treb. Sed bene põt fieri reſtõ vt ha
4 beat vim cuiuſdã donatiõis.& hic eſt caſus in l.nr̃a.Vñ†fateor,ꝙ hic hæ
res,qui reſtituit añ tp̃s,poterit cõueniri à creditorib⁹,ſicut alius vẽdẽs,vł
donãs hæreditatẽ teſtatore nõ diſponẽte:vt l.ij.§.de hær.vẽ.& l.hæredita
5 tem.ff.de dona.& iſtud eſt verũ.¶ Sed†contra p̃dicta iterum opp.extra
gl.vr̃ etiam ꝙ ſi certæ perſonæ debeat fieri reſtõ,nullo mõ poſsit fieri añ
diẽ:vt l.filiusfa.§.diuus Seuerus.ff.de leg.j.Sol.Illud,quod hic dicitur,ha
bet locũ qñ quis eſt rogatus reſtituere certæ perſonæ vni tantũ:tunc oĩs
reſtitutio interim facta,valet iure donationis,vt dixi:& aduenĩẽte condi
tione cõfirmatur per Treb.& tranſeunt actiones.Sed qñ reſtõ debet fieri
pluribus,licet pſonis certis,reſtituẽs nõ liberatur:quia poterat eſſe ꝙ tp̃e
exiſtentis cõdõnis,ex illis pluribus nõ ſuperit niſi vn⁹,cui dẽat fieri reſtõ
6 in ſolidũ:nec reperitur facta,niſi pro parte:vt in d.§.diuus.Itẽ hoc,†qđ
dicitur hic,habet locũ,qñ reſtõ fit vni certæ perſonæ ſui iuris.Nã ſi fieret
perſonæ,quæ eſſet in poteſtate alterius,vt puta,ſeruo,filio,monacho:ſta
tim quæritur ei,in cuius ptãte eſt:& poſsibile eſt ꝙ tp̃e exiſtẽtis cõdõis,
ille reperiretur ſui iuris:vñ deberet hodie fieri ſibi reſtitutio.Cùm igitur
ipſe non habeat,nec poteſt confirmari per Treb.ideo reſtituens non eſt li
beratus.Hoc etiam probatur in d.§.diuus Seuerus.Tene menti,rogo te.

QVoties. Relicta legata à gradu ſecundò non debẽtur,ſi illis gradibus locus non eſt.h.d.

SVMMARIVM.

1 Caſus,in quibus ſi hæreditas non adeatur ex teſtamento,legata non valeant.
2 In teſtamentis quando ſunt relicta ad pias cauſas,an requiratur aditio hę reditatis,vt legata debeantur.
3 Hæreditate non adita ex delicto hæredis,an legata debeantur.
4 Hæres hæredis qñ cogatur adire,ſi hæres potuit adire,& non adiuit.
5 Si eſt inſtitutus hæres,qui non eſt capax,& rogatus reſtituere,an cogatur adire.
6 Si capax inſtitutus nõ cogitur adire,& reſtituere:an ille,apud quem remanet hæreditas,remanet cum onere iſtius fideicommiſsi.
7 Quæ dicantur verba directa,& quæ obliqua.
8 Verbum ſimpliciter,quomodo accipiatur.remiſsiuè.

b EAm,quam.[b]Hæc lex reputatur ſecunda difficilior
legum Codicis.Sed nõ eſt verũ,vt vobis
j.patebit.Lex iſta habet duas lecturas,& diuidiť in partes tres.
Primo rñdet quærenti.Secundò rñdet tacitæ obiectioni.Tertiò ſuã rñſio
nem adaptat ad q.propoſitã.& hoc ſecundùm vnam lectur.Secunda ibi:
tunc enim.Tertia ibi:quod reſcripſimus.Dñi,hæc lex habet duplicẽ lect.
Vna eſt lectu.antiquorum,quæ ponitur in prima glo.quæ ponit caſum.
Secũda eſt lect.Azo.ꝗ ponitur in gloſſ.iij.quæ eſt ſuper ver.ſimpliciter.
Vtraq; lect.eſt vera in ſe.Glo.ſimul proſequitur vtranq;.Ego proſequar
primò lectu.antiquorũ.ſecũdò lect.Azo.ꝗ eſt verior.¶ Quantũ ad text.
legis noſtræ,permitte ad euidẽtiã,quod eſt arg.ad vtranq; lect.ꝙ qñ teſta
tor erat in coniunctiõe perſonæ,vt puta,quia filiũ putat,vel fratrẽ illum,
q nõ eſt,ſiue eſſet in cõuẽtione naturali,ſiue ciuili,nõ valet inſtõ:vt habui
ſtis in l.pr̃.& l.nec apud.§.de hære.inſti.¶ Hoc præmiſſo ſecundũ lectu.
antiquorũ.breuiter hoc intẽdit:Legata & fideicõmiſſa ab ĩteſtato repeti
ta,debẽtur ab inſtituto,ſi adiuit:alias à veniẽtibus ab inteſtato.hoc dicit
ſcđm lect.Pla.caſum in terminis ponit gl.j.Secũdùm iſtã lect.nõ habetis
notare aliud,niſi ſecũdùm quod dixi in ſummario.¶ Op.de l.veritas.&
l.ex teſtõ.j.eo.Sol.iſtud cõtingit:quia fideicõmiſſum eſt repetitũ ab inte
ſtato:ſecus ſi nõ eſſet repetitũ,vt in cõtrario.Et ꝙ hoc ſit verũ,probatur
ex tex.iſto ibi:tũc eñ locũ habet.Dñi,iſta lect.eſt veriſsima in ſe.vt l.ex
teſtõ.j.e.& l.fi.j.de codi.l.j.ff.eo.cũ multis ſi.Vñ per hãc l.nõ habem⁹ ali
qd noui,ſecũdũ iſtã lect.nec fuiſſet cõſulendus Princeps,cũ de hoc multi
caſus eẽt,tã de iure ffорũ,ꝙ̃ de iure Codicis.Prætereà iſta lect.nõ cõgruit
huic lr̃æ.Dicit eñ tex.cũ ſimpliciter añ ꝙ̃ xij.ætatis annũ,&c.¶ No.ꝙ di
cit ffdeicõmiſſum relictũ eſt ſimplr̃:ſed ſecundũ lect.antiquorũ eẽt reli-
ctũ dupliciter,hoc eſt ĩ duplici caſu:ab inſtituto,ſi adeatur hæreditas à ve
nientibus ab inteſtato,ſi nõ adeatur:& ſic diceretur dupliciter:vt l.j.ff.de
vul.& pup.& ſic nõ cõgruũt huic lect.& tex.huius l.in ij.parte nõ ꝓbat,
ꝙ fideicõmiſſum fuerit repetitũ ab inteſtato:ſed alium intellectũ habet,
vt j.dicã.Pone ergo caſum ſecundũ lect.Azo.verã,ſecundũ quã breuiter
hoc intendit.Qñ hęreditas nõ põt adiri ex teſtõ ꝓpter errorẽ defuncti in
cõiunctiõe pſonæ,legata & fideicõmiſſa ſimpliciter relicta,debẽtur à ve
nientibus ab inteſtato.h.d.ſecũdũ lect.Azo.no. a
nec eſt alibi,& eſt ſingularis,& eſt veriſsima,vt j.
dicã in terminis.¶ Nota quod dixi in ſummario.
¶ Ad iſtã lect.op.de l.ſi veritas.& l.ex teſtõ.j.e.
Sol.Hic loquitur qñ hæreditas non põt adiri ex
teſtõ,propter errorẽ defuncti in cõiunctione per b
ſonæ.Sec⁹ ſi ĩ alio caſu nõ fuerit adita hæreditas:
vt in contrario,ſecũdùm lect.Azo.quæ ponitur
ĩ iij.gl.ſuper verbo,ſimpliciter.quã vide.Sed ꝗ̃ro
de ratione huius lect.doc.dicũt.Rõ eſt,quia ſi de
functus voluit legata deberi ab inſtituto,quẽ pl⁹
diligebat:multò magis debentur à veniẽtibus ab
inteſtato,quos minus diligebat:arg.ad hoc ff.de
cõdi.& demõ.l.Publius.§.fi.Iſtud nõ placet:quia c
ſecũdum hoc vbicũq; nõ adiretur ex teſtõ,debe
rentur legata à veniẽtibus ab inteſtato,eadẽ rõne.
quod eſt cõtra l.ij.§.ſi quis omiſ.cau.teſt.cũ infi-
nitis ſimilibus.Rõ igitur vera,ſecũdùm quod pu-
to eſt hæc:nã ab eo,ad quem hæreditas vadit caſu
nõ debẽtur legata,neq; fideicõmiſſa:vt l.ſi fuerit.
§.fi.ff.đ le.ij.Credo ꝙ ſit lex quinta in ti.ſed de-
bentur legata ab eo,ad quem vadit hæreditas ex
diſpoſitione defuncti,vt ibi dicit.Modò qñ teſta
tor errat in cõiunctione perſonę:quia putat filiũ
eum,q non eſt:hæreditas aufertur ab eo,& trãſit
ad venientes ab inteſtato,ex præſumpta volũtate
defuncti:quia lex p̃ſumit ꝙ teſtator voluerit po
tius habere veniẽtes ab inteſtato,ꝙ̃ ille inſtitut⁹:
vt §.de hære.inſti.l.ſi pater.& l.nec apud.meritò
ab eis debenť legata & fideicõmiſſa.Sed qñ teſtm̃
aliàs deficit,quia hæres nõ vult adire,vel nõ põt
hæreditas vadit ad venientes ab inteſtato,ex quo
dam caſu:meritò ab eis nõ debentur legata,nec fi
deicõmiſſa.& ita loquitur regula gñalis,ꝗ dicit:ſi
ex teſtõ nõ adeatur,relicta nõ debere.Et hoc cla-
rè dicit tex.huius legis dũ dicit ibi:tũc enim,&c.
In quo tex.patet vtrumq; membrum:& per hoc
patet ꝙ iſte text.non facit pro lect.antiquorũ.Et
quòd hęc lectura ſit vera,probatur p tex.in ſimi-
li ff.de hær.inſtit.l.fi.¶ Op.de l.fi.§.de codi.& ff.
1 de leg.ſecundo.l.codicil.§.fi.Sol.Dicit gl.†.quòd
illa regula,ſi ex teſtamẽto non adeatur hęreditas,
legata nõ valere,fallit in xiij.caſibus,quos gl.po-
nit per ordinem:& nos videamus eos.Primus ca-
ſus eſt iſtius legis,ſecundùm lect.Azo.Rationem
modo vidiſtis.Secundus,quando legata fuerũt re
petita à veniẽtibus ab inteſtato:vt in cõtrarijs mo
dò ſignatis,& hac l.ſecundùm lect.antiquorum.
Tertius caſus eſt,quando omittitur ex teſtamẽto
in fraudẽ:vt §.ſi qs omiſſa cã teſt.per totũ.& ff.e.
tit.per totũ.Quartus caſus eſt,cã p̃teritionis:vel d
exhæredatiõis:vt in auť.ex cã.de lib.& poſth.ibi
videbitis.Quintus eſt in legatis,quæ debẽť exce
ptuatis perſonis:petita bonorũ poſſeſsione cõtra
c tabu.per tit.de leg.præſtan.Sextus[c] per caſum in
l.cùm pr̃.§.filius.ff.de lega.ij.Sed poſſum⁹ dicere,
ꝙ hic caſus eſt idẽ cũ ſecũdo caſu §.poſito. Nam
propter iurñ,vidẽtur rogari veniẽtes ab ĩteſtato.
Septimus,qñ teſtator cãcellauit tantũ inſtõnẽ:vt
l.proxi.ff.de his ꝗ in teſta.delen.quod intellige,
qñ cancellauit hęredes reputãdo indignos:vt ha
buiſtis no.in l.noſtrã.§.de teſt.& l.hęreditas.§.de
his qui.vt indi.Octauus,in caſu legis vltimę.ff.de
hęre.inſt.& habet illa lex eãdẽ rõnẽ,ꝙ̃ iſta,ſi bñ
inſpiciatur.Nonus caſus eſt.fauor libertatis:vt l.
Antoni⁹.ff.de fideicõ.liber.& Inſti.de eo cuibo.
lib.cau.addic.§.j.& p totã illã cõſtõnẽ. Decim⁹.
fauore pietatis:vt ff.de fideicõ.li.l.ĩ teſtõ.Et eadẽ
rõne poſſumus addere ad gl.caſum l.j.§.eod.vt ibi
d vidiſtis.Vndecimus[d] qñ hęreditas auferťur ab in
digno,& applicatur fiſco.Sed certè poſſum⁹ dice-
re,ꝙ hęc hereditas adiť,vł ab ipſo indigno,cui au
ferť:vel à fiſco,cui ſuccedit in loco eius.Duodeci-
m⁹ eſt ff.ſi qs ali.te ꝓhi.l.j.§.ſed ſi legatũ.& iſte

q.Bar.accidiſſe Paduæ:tñ nihil decidit.Tu vide Bal.cõſ.ccccl vj.vo.ij.& cõ
ſi.xxv.iij.li.& melius p Pe.de Anc.cõſ.cciij.q apertè tenet cõtra Bar.qa
hoc ſit fauore animæ teſtatoris,nõ pauperũ,& quãtò citi⁹ fit,tãto meli⁹
Ro.dicit,ꝙ ipſe tenet cõtra Bar.eius conſ.cclij.tñ ibi ſtat cum Bar.Abb.
conſi.xj.ij.lib.ſentit idem,quod Pet.de Anch.& dicit eſſe caſum in l.cùm
ꝓponas.§.đ pactis.

¶ Sub conditione. Adde videndum. Vide Bal.conſilio liiij.j.lib.

P. P A V. P.

¶ Eam,quam. Circa materiã huius l. vide oĩno Barb.in repe.c.Raynaldus.extra,de teſtam̃.in lx.chart.cũ tribus ſeq.vbi ponit xxj.limit.

¶ Sext⁹. Adde Bar.in l.ſi quis in principio teſt.de le.iij.in fi.vbi p illũ tex.in §.fili⁹.multa pulchra dixit.Et pro intellectu illius §.vide ꝗ dixit Bar.in l.ij.j.cõmu.de leg.Et ad id,quod hic dixit Bart.adde eũ in l.ſi qs pro eo.ff.de fideiuſ.in verſi.ſeptẽ.& not.Bar.in l.oẽs populi.in iij.q.in prin.ĩ ver.ſed an iuramentũ.vbi omnino vide.& p illũ tex.dicit Bald.in l.verbis ciuilib⁹.de vulga.& pup.ꝙ diſpoſitio iuramenti quæ nõ valet iure directo,valet iure obliquo:licet aliàs regulariter ſecus.l.centurio.& l.verbis ciuilibus.ff.de vulg.& pup.& idẽ Bal.in d.l.ſi iure.j.de teſta.manumiſ.& Bald.hic.in v.col.de illo tex.vide etiam Bar.in l.j.§.ſi quis ita.de verbo.obli.& ibi per moder.

¶ Vndecim⁹. Adde videndum Old.conſil.xxxix.incho thema.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Tertiuſdecimus. a
caſus. Et vltra hos
xiij. Bart. hic addit
aliũ caſum, ſcilicet
ſi teſtator hoc exp̃ſ
sè ꝓuidit in teſtõ. b
De quo per Bal. in
l. j. in pe. col. C. ſi qs
omiſ. cauſ. teſta. &
ſic perinde, ac ſi eſ
ſent repetita ab in
teſtato: quo caſu 2
debeť, vt ſ. in ſecũ- c
do caſu, in tñ ꝙ re
quiritur aditio. no.
ff. de here. inſti. in l.
qui filio. §. ſeruus.
b ¶ Ego addo alium
caſum. Idem dixit d
Bar. in auť. ſed cùm
teſtator. in prin. &
ibi dixi ad l. falc. &
Bal. in l. nemo põt.
de le. j. & in l. j. C. đ
ſac. ſanc. ecc. in iiij.
q. v. q. principalis.
ibi adde aliũ. Vide
de hoc Bar. in l. j. ſ.
eod. in pen. charta.
P. P A V. P.
c ¶ Ad pias cãs. Vi-
de Ro. conſil. cccc-
xxvj. in prin. & cõ
ſi. ccccxciij.
d ¶ Põt induci. Ad-
de ꝙ idẽ tenet Bar. 3
l. j. ſ. de ſa. ſan. ec. in
lect. ordinaria. ſed ĩ
eius repetitione te
net contra. in iiij. q.
v. q. prin. Sed tenẽ
dũ eſt, quod tenet
Bar. hic: qa hoc cõi
ter non impugnať.
Dixi latè poſt Bar
to. in d. l. j. ĩ repe. &
ꝑ Bal. hic in ij col.
& no. ęqparari cau
ſam libertatis, & le
gatorũ ad piã cau.
ſam. Cõtra hoc tñ
indiſtinctè vř text.
in d. j. in prin. ſ. ſi qs 4
omiſ. cau. teſt. Ad- e
de quę poſui in d.
l. j. de ſacroſan. ecc.
poſt Alex.
e ¶ Inſtitutus. Vide
in l. non iuſtã. j. ad
Treb. vbi vř caſus
cõtra iſtã diſtĩctio-
nẽ, & ibi Bart. non
tñ eſt cõtra: qa ibi
deceſsit hæres, &
poſt iuſſum tranſ-
miſit ius deliberan-
di: ſecus ſi deceſsiť
ſet añ iuſſum: quia
tũc non tranſmiſit
ius deliberandi.
P. P A V. P.
f ¶ Quæro quartò.
Vide vnũ caſum
per d. Ant. conſil.
xxiij. in vlt. col. in
prin. ꝙ ſi quis lega
tarius ſit incapax
legati, oẽ onus in-
uẽtarij eſt ſibi ſol-
uendũ per hæredẽ

vř quaſi idẽ cũ pręcedẽti. Tertiuſdecimus caſus[a]
eſt in hac l. ſed certè iſtũ caſum ſuprà numeraui-
mus pro primo. Addit Odof. tres alios caſus. Pri-
mus ſ. de epiſ. & cle. auť. ſi capti. Secũd9 ſ. de epi.
aud. auť. liberi furioſi. Tertius, de hære. auť. idẽ de
neſtorianis. Ego addo aliũ caſum[b] nota. & menti
tenendum, qñ teſtator vetuit detrahere Falcidiã,
& propter hoc hæredes omiſerunt adire hęredita
tem, hæreditas vadit ad perſonas enumeratas. j. e.
auť. hoc amplius. & de hæ. & fal. §. ſi verò expreſ-
ſum. Adde alium caſum l. ij. ſ. e. Poſſumus ſecun-
dùm † quoſdã addere tertiũ, ſcilicet in legatis ad
pias cauſas[c]. Ita tenet Spe. ĩ ti. de teſta. §. j. ver. po
ne ꝙ nullus. quod ꝓbo. Qñ vetuit teſtator detra
hi Falc. legata debentur, hæreditate etiam non adi
ta, vt modo dixi. Sed ĩ legatis ad pias cauſas, ineſt
tacita illa clauſula, ne detrahať Falcidia: vt in auť.
ſimiliter. & ibi not. j. ad leg. Falcidiam. ergo &c.
Pro hoc etiam põt induci[d] ſ. de ſac. ſanct. eccle. l.
j. vbi dicitur, liber ſit ſtylus, & licit9 quaſi dicat, Iu
dicium ad pias cauſas ſit liberũ ab alijs iuris ſolẽni
tatibus. & ſic nõ requiritur hæreditatis aditio. Tu
tius tamen putarem, ꝙ ſicut libertatũ ſeruandarũ
cauſa fit bonorum aditio, ꝑ ti. Inſti. de eo, cui bo.
libe. cau. & per l. vltimam. j. de manu. teſt. & ff. de
fideicom. lib. l. iiij. ita hic cã conſeruãdorũ legato-
rum ad pias cãs fiat bonorũ aditio, qñ nemo repe-
ritur qui velit adire, quod eſt notandũ. ¶ Opp. ꝙ
error in qualitate perſonæ inſtitutionẽ nõ vitiet:
vt l. cùm proponas. ſ. de hære. inſti. Sol. Hic errať
in coniunctione perſonæ: ibi errabatur in aliqua
qualitate, videlicet vtrum ſit ſeruus vel nõ: inter
quos errores magna eſt differẽtia. l. iuſto, in prin.
ff. de vſuca. ¶ Opp. ad Treb. l. cogi. §. hi, qui in ſo
lidum. Iſtud contrariũ venit examinandũ j. in q̃-
ſtionibus. ideo omitto hic. ¶ † Venio ad quæſtio.
& primò quæro. hic loquitur qñ hæreditas nõ po
tuit adiri, propter errorẽ in coniunctione pſonæ:
quid ſi nõ potuit adiri propter alium caſum, vt pu
ta propter delictũ hæredis? Glo. hic dicit, ꝙ idẽ in
gl. q̃ eſt ſuper ver. hæreditas. vide glo. illud quod
gl. dicit, qñ nõ poteſt adiri delicto hæredis, intelli
gat tali delicto, quo hæreditas auferať tãꝗ ab in-
digno: vt innuunt hic leges allega. in gloſ. Secus ſi
propter delictũ auferatur hæreditas, tãꝗ à nõ ca-
pace: vt l. ſi in metallũ. ff. de his qui pro non ſcrip.
hab. & de iure fiſc. l. in metallũ. ¶ Quęro ſecundò
quare hic nõ valuit adoptio iſtius filię. Gl. hic ſup
ver. adoptata, ponit triplicẽ caſum: vel propter de
fectũ ipſius filiæ adoptatæ, quia erat liberta alie-
na, vel propter defectum iudicis corã quo: vel pro
pter defectum iſtius adoptantis, qa erat fœmina.
Vide gl. ſuper ver. adoptata. ¶ † Quæro tertiò, qñ
hæres inſtitutus[e] potuit adire, ſi ipſe nõ adiuit, an
hęres eius poſsit cogi ad adeundum. Glo. determi
nat quòd poſsit cogi. ſi ad eũ trãſmiſſum fuit ius
deliberãdi per l. cum antiquioribus. ſ. de iure deli
be. aliàs ſecus, Nec obſtat ff. ad Tre. l. nam quod.
§. j. quia ibi fuit excluſus repudiatione. Vñ adhuc
eſt perſona, quæ poteſt cogi: ſecus in eo q exclu-
ditur morte. Tu verò lati9 dic, aut loquimur in ca
ſibus, in quibus hæreditas nõ adita tranſmittitur,
qui ponuntur in l. ventre. ff. de acqui. hære. & tũc
non eſt dubium, quin poſsit cogi hæres, ſicut pote
rat defunctus: vt l. hæredẽ. ff. de reg. iur. & ad Tre
bel. l. poſtulãte, in prin. Aut loquimur in alijs caſi
bus: & tunc aut defunctus fuit iuſſus adire, non ta
men adiuit, & hæres eius poterit cogi. l. non iuſtã.
j. ad Trebel, aut non fuit iuſſus, nec adiuit: & tũc
aut tranſiuit ius deliberandi ad hæredẽ: & põt co
gi adire, vt hic in gl. Eodem modo puto, ſi ad hære
dem tranſiret ius petendi reſtitutionẽ in integrũ
ad adeundam hæreditatem: quia deberet cogi illã
intẽtare, vt ſic adeat. arg. ad hoc in l. Pantoni9. de
acqui. hære. & l. j. ſ. de in integ. reſti. cõiuncta l. cũ
plures. §. meſſem. ff. loca. & l. ij. §. idẽ Labeo. ff. ne
quid in loco publico. vbi quis cogitur agere pro-
pter alium. Si verò ius deliberandi, vel petendi re-
ſtitutionem in integrum non trãſiret: tũc non co
gitur adire, imò fideicõmiſſum extinguitur: vt l.

ille à quo. §. ſi de teſtõ. ff. ad Trebel. niſi in caſib9,
in quibus valent legata, & fideicõmiſſa etiam ſi g
5 nõ adeať hæreditas, vt ſ. dixi. ¶ † Quæro quartò[f],
f quid ſi inſtitutus[g] & de reſtituẽdo rogatus, nõ eſt
g capax, & ſic non poteſt adire? Gl. hic facit tres ra-
tiones pro, & tres contra: finaliter determinat, ꝙ
non cogitur adire. & reſpondet ad cõtraria. Alij
diſtinguunt inter fideicommiſſum vniuerſale &
ſingulare: & hæc diſtinctio non eſt bona: quia idẽ
in vtroq;: quia relictũ à non capace non valet: vt
no. in l. codicil. in princ. ff. de leg. ij. & videbitis j.
de cadu. tollen. l. j. §. in primo. Diſtinguo ergo iſtã
materiam ſic. Aut ille à quo fideicõmiſſum relin-
quitur, eſt capax, ſed ab eo aufertur, tanquã ab in-
digno: & tũc cogitur adire, & reſtituere: vt l. Mar
cellus. §. fi. ff. ad Trebel. Aut nõ eſt capax: & tunc h
aut pro parte, & tunc idem: quia cogitur adire, &
reſtituere: vt l. cogi. §. hi qui ſolidum. ff. ad Treb.
Aut non eſt capax in totum: & tunc fideicommiſ
ſum dicitur pro nõ ſcripto: nec cogitur adire, nec
reſtituere: vt l. ſi in metallum. ff. de his qui ꝓ nõ
ſcrip. habentur ad legem Corneliam de fal. l. fili9.
6 §. fina. Sed hic inſurgit dubium: licet † ipſe non co
gatur adire & reſtituere: an ille, apud quem rema
net hæreditas, remanet cum onere iſti9 fideicom-
miſsi. Dic ſic. Aut ipſe nõ eſt capax propter deli-
ctum ſuum fideicommiſſum circa iſtud teſtamen i
tum, & remanet cum onere ſuo: vt l. ſi. ff. de his q
pro non ſcrip. haben. & dicta l. filius. §. fina. ad le-
gem Corneliam de falſis. & ff. ſi quis ali. teſt. pro
hi. l. prima. §. ſed ſi legatum. Si verò nõ eſt capax
propter errorem defuncti, idem: vt hac lege. Si ve-
rò non eſt capax propter delictum ſuum commiſ i
ſum circa aliud: tũc nõ cogitur adire, nec reſtitue
re, & à nemine debetur: vt l. ſi in metallum. de his
q pro non ſcript. de iure fiſci. l. in metallũ. Quòd
tamen intellige de hęreditatibus, ſecũdùm quod
dicã infrà de cadu. tollẽ. l. prima. §. his ita. & dixi
de conditio. & demõſtra. l. quæ cõditio. Item il-
lud, quod dixi in caſu huius legis, quando hæredi
tas non poteſt adiri propter errorem defuncti cir
ca cõditionem perſonæ, quod legata, & fideicom
miſſa debentur: intellige de legatis, & fideicõmiſ
ſis ſimpliciter relictis: vt dicit textus in princip. le
gis: quaſi dicat, ſi nominatim à perſona inſtituti:
nam ſi nominatim eſſet relictum, non debereť: ar
gumẽ. de legatis iij. l. j. §. fi. & de leg. ij. l. Celſus. §.
fi. ad leg. Falcid. l. j. §. id, quod ex ſubſtitutione. &
7 ff. de leg. iij. l. ſi plures. §. † Quæro vlterius, pro de-
claratiõe huius legis quæ dicantur verba directa,
& quæ dicantur verba obliqua. Gl. videtur decla-
rare hic ſatis bene. Verba directa dicũtur, quãdo
diriguntur ad certam perſonã inſtituti ſeu ſubſti
tuti: vt ipſe de manu ſua capiat. Verba obliqua,
ſeu p̃caria dicuntur, quæ diriguntur ad aliũ: vt ſic
ille, cui relinquiť, capiat de manu alteri9. Hoc vide
tur velle gl. hic ſuper verbo, directis. Vide tex. &
gl. Plenè de hoc dixi in l. centurio. ff. de vul. & pu
8 pil. ¶ † Vltimò poſſet hic dici, de ſignificatione hu
ius verbi ſimpliciter. dixi in l. manifeſtiſsimi. in
prin. ſ. de fur. ibi: ſimplicior ſententia placuit.

h QVamuis. [h] Qui vult antece
dẽs vult cõſequẽs,
ſine quo cõſequẽs nullius eſt effect9.
hoc dicit. ¶ Not. quod dixi in ſumma
rio. Facit ff. de ſerui. ruſti. prædi. l. item ſic. §. q ha
bet. & §. fin. ¶ Quæro, an pater rogatus de emãci-
pãdo poſsit cogi emãcipare? Dic vt in gloſſ. & me
lius in l. cogi. §. ſi pater. ff. ad Trebellia.

SVMMARIVM.

1 ☞ Si intẽtio alicuius eſt ipſo iure fundata, poteſt
tamen illud clarius probare per teſtes, vel inſtrũ.

i CVmvirum. [i] In fideicõ-
miſſo verbis
generalibus relicto veniũt prælegata.
hoc dicit. ¶ Opp. ff. de leg. ij. l. vnum
ex familia. §. fi. & l. ſeq. Sol. Ibi loquitur in dona-
tionibus:

vt per eum ibi.
¶ Quid ſi inſtitu-
tus. An hæres non
capax poſsit cogi-
adire hæreditatem,
& fideicõmiſſario
reſtituere, vide Bal
dum in l. ab eo. in
pe. co. ſ. eo. & vide
in l. in tp̃s. ij. col. ff.
de hæ. inſti. ꝑ Ang.
Imol. & doct. in l.
hi qui in ſolidum.
hic alleg.
P. P A V. P.
¶ Quãuis. Incẽptũ
ſolet ponderari gl.
in iſta l. ꝙ vbi vni-
ca rõ põt aſsignari
habeať expreſſa, vi
de q̃ habes ad Bar.
in l. Lucius. §. pluri
bus. ff. ad Trebel.
quẽ exclamat Ro.
ſing. clxxij.
P. P A V. P.
¶ Cum virũ. Limi
ta vt per Bart. in l.
Lucius. §. pluribus.
ff. ad Trebel. quem
exclamat Ro. ſin-
gul. ccccccclxxij.
¶ Cũ virũ. Limita
legẽ iſtã, ꝙ veniũt
p̃legata, niſi præle-
gata ꝓhibita ſint
alienari, l. Luci9. §.
pluribus. ad Treb.
Ego dico ꝙ ibi nõ
eſt rõ, qa ꝓhibenť
alienari: ſed qa reci
pit legata illi9 fun-
di ſolũ ꝓpter ꝓhi
bitionẽ alienatio-
nis factam: vt ibi
patet. Adde an p̃le-
gatum veniat in fi-
deicõmiſſũ vniuer
ſalẽ Bald. cõſi. cccc.
liiij. iiij. lib. Old. cõ-
ſi. xij. incip. thema-
tale.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Epiſtola. Adde qđ Pau. de Ca. dicit hic & inſtõ inter liberos, nec in piã cauſam, põt nutu fieri, per id quod no. gl. in l. in fraudẽ. §. j. de teſt. mil. vbi etiã miles in hoc non eſt priuilegiatus, & quodã modo ad paria procedũt.

b ¶Inſtrumenta. Nam intereſt hæredis, apud quem debeat eſſe inſtrumẽtum. Adde Bal. in l. ſi prædiorum. j. ad leg. Falcid.

✻ *P. P A V. P.*

c ¶Periculum euictionis. Iſta tamen deciſio non procedit in legato nominis debitoris quia originalia inſtrumenta ſunt tradenda, ſecundùm Bal. hic quem ſequitur ſingulr̃ Pau. & Cõ. hic. Sed declara vt per Iaſo. & Alexã. in l. ſeruum. §. cum qui chirographũ. de legatis primo. vt habes ad Barto. in l. ſi nomen. ff. de hære. vel act. vẽdi.

d ¶Ex hac glo. Adde Barto. in l. prætor. §. j. ff. de eden. niſi tamen de intereſſe creditoris appareret: vt qa ſub pœna erat obligatus liberare. & vide Barto. & Bald. in l. ſi plures. ſ. de fide inſtru. & Barto. in l. controuerſia. ff. de tranſact. Adde ſecundùm Pau. de Caſt. quòd hæc gloſſ. facit ꝙ ſi teſtator legauerit liberationem debitori ſuo, ꝙ inſtrumentum debiti ſit tradendum debitori. allegat l. diſſolutę. ſ. de condict. ex lege.

e ¶Fideicommiſſum. Qualiter probetur voluntas mutata, vide de hoc plenè per Bartolum in l. hæredes palam. §. ſi quis poſt. ff. de teſt. & ibi per Pau. de Caſt. qui dicit ꝙ iſta opinio quam ponit hic, eſt verior, quàm illa, quę ponitur in d. §. ſi quis poſt.

✻ ¶Pro concordia aduerte quòd Pau. de Caſtr. allegat in l. hæredes palam. §. quis poſt. ff. de teſta. Bart. ibi velle quòd inimicitiæ debent probari per quinque teſtes. Contrarius allegatur per ipſum Paul. hic in l. fideicommiſſum. vbi vult quod poſsint etiam probari per duos teſtes. Solutionem dat ipſe Pau. vt loquatur Bart. in d. §. ſi quis poſt. quando agitur de reuocando legatum expreſsè propter ipſas inimicitias, & ſic circa vltimas voluntates, iuxta no. in l. cùm proponitur. ff. de leg. ij. Secus in diſpoſitionibus inter viuos, vbi regulariter ſufficiunt duo. l. vbi numerus. ff. de teſtib. cum ſimili.

f ¶Notabilis q. Adde Bar. in l. j. ff. de his q. vt indig. Quid aũt ſi nõ adulterauit, ſed eã duxit in vxorẽ? Bal. ꝙ nõ, in auẽ. ex teſtõ. in prin. j. col. de ſec. nup. Adde Pau. de Ca. ꝙ iſta gl. facit ꝙ ſicut mulier debet perdere dotem propter adulteriũ, ita propter ſtuprũ. & ita conſuluit Ange. conſil. cxx.

g ¶Cùm acutiſsimi. Adde Bar. in cõſil. lxxxiij. inci. facti contingentia. & in conſi. cxxvj. inci. proponitur quòd Ioã. Feſtut ij. And. Barba.

g ¶Cùm acutiſsimi. Hunc tex. ſingulariter limita per l. qui filiũ. §. Sabinꝰ. ff. ad Treb. vbi vide. Adde quod Pau. de Ca. dicit Bal. tenere in hac lege ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ maſculo extãte, fœmina nõ ſuccedat: qa maſculus legitimatus fœminã excludit: & eo modo filiꝰ legitimatus excludet ſubſtitutũ. Cuiꝰ cõtrariũ ipſe dicit eſſe verius, in vtraq; quæſtione: qa verba teſtatoris vel ſtatuti loquentis de filio maſculo, debent intelligi in potiori ſignificatu, de illo, qui eſt legitimus, & naturalis ex origine, non ex accidenti: vt l. fina. ſ. de his, qui veniã æta. impe. Quid autem ſi pater inſtituit filium, & poſt mortem ei ſubſtituit nepotem, moriaturq; filius relicto illo nepote, & alijs filijs, & ſic nepotibus auo: an nepos ſolus habebit omnia bona? Dicit Pau. de Ca. ꝙ ſi tẽpore teſtamenti habebat alios nepotes, vel non habebat, tamẽ habebat vxorẽ fertilem, & aptam gñare liberos: & tunc ſolꝰ habebit omnia bona. Aut non habebat, nec veriſimiliter habere ſperabat: & tunc ſi alij naſcanẽ, videẽ ceſſare voluntas teſtatoris, & noluiſſe ꝙ ille ſolꝰ habeat, & ideo deficit fideicõmiſſum. arg. l. tale pactum. §. fi. de pact. & pro primo dicto Pau. quãdo teſtator ſit grauatus habere filios, habeat locum diſpoſitio huiꝰ legis. vide Roma. conſil. cclix. & ad hãc legẽ vide Pau. de Ca. conſi. cclv. Pet. de Ancha. cõſi. xlv. Et an diſpoſitio huius legis habeat locum cùm vxor eſt inſtituta, & grauata reſtituere poſt mortem, vide Bald. conſil. lj. v. lib.

g ✻ *P. P A V. P.* ¶Cùm acutiſsimi. Hanc l. repetit latiſsimè Barb. Item pro limitatione huius l. vide pulchrum conſilium Raph. Cum. conſil. ij. in j. dub. in ij. colum. circa med. vbi concludit tranſuerſales ex linea maſculina excludere deſcendentes ex linea fœminina qñ teſtator ſubſtituit filio, & dixit quòd ſibi deberẽt ſuccedere ex hæreditate linea maſculina, quando non ſolùm intelligitur de linea maſculina deſcendentium, ſed etiã trãſuerſali deſcendentiũ ex linea fœmina. vide ibi not. per eum. Item pro limitatione huius l. vide Alex. conſil. xxxviij. in ij. colũ. Item quòd non procedat in tranſuerſalibus, vide Alex. conſi. cccxxviij. in viij.

tiõibus: hic loquitur in legatis. Diſtingue ergo, vt in gl. & plenìſsimè dic vt in l. Marcellus. §. quidã. ff. ad Treb. ¶

1 †Vltimò nota ex hac lege vnum, ꝙ licet intentio alicuius ſit ipſo iure fundata, ſi tamẽ illud vult clarius probare per teſtes, vel inſtrumẽta, debet admitti ad hoc faciendum. Caſus eſt hic: nam præceptiones veniũt in fideicommiſſum: tamen ipſe admittitur ad probandum.

SI creditoris. Ex legato liberatiõis, paratur exceptio reo, ante liberationem factam. h. d.

CVm neceſsitatem. Teſtator poteſt remittere onus reddẽdę rationis. h. d. Quid importat relictũ de rationibus nõ reddendis, eſt longa quęſtio. Dixi, & feci vnã lectionẽ in l. Aurelio. §. Caiꝰ đ li. le.

CLari & aperti. Poſterior voluntas valet. hoc dicit.

ETiam. Quod relinquiẽ ab adminiſtratore, videẽ relictum ab eo, cuius bona adminiſtrãtur. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞Fideicõmiſſum vniuerſale, ante reſtitutionem, quòd tranſmittatur ad hæredem, etiam non attinentem defuncto.

SI in perſona. Fideicõmiſſum trãſmittitur ad hæredẽ, etiam non attinentẽ defuncto, ante reſtitutionem: & ſi creditor debitori ſuccedit, à poſſeſſore hęreditatis hęreditatẽ debet vendicare, non debitum petere. h. d. ¶

1 No. illud, †quod dixi tibi in l. iij. ſ. eo. ꝙ fideicommiſſum vniuerſale ante reſtitutionẽ trãſmittitur ad hęredem, etiam nõ attinentem defuncto: vt colligitur hic, in eo quod dicit iſtum filium natum poſt mortem teſtatoris.

a **ET in epiſtola.** [a] Fideicõmiſſum relinqui poteſt, quolibet volũtatis iudicio, legitimis teſtibus approbato. h. d. Hæreditas autem nõ poteſt relinqui nutu: vt ſ. de teſta. l. iubemus.

SI veritas. Ex voluntate non ſolenni, hæres non cogitur, niſi ſoluẽdo vel promittendo, poſtea ſe adſtrinxerit. h. d. Fallit in caſu l. vltimæ. j. eo. & dic vt ibi. Fallit etiam in caſu l. j. ſ. eo.

SVMMARIVM.

1 ☞Inſtrumenta rei legatæ, ꝙ remanere debeant penes hæredem.

2 Inſtrumẽtum quietationis & liberationis, debet remanere penes debitorem.

b **INſtrumenta.** [b] Hęres nõ debet legatario pſtare inſtr̃a rei legatæ: ſed debet cauere de exhibẽdo, cũ opus fuerit. h. d. ¶Not. hũc caſum

1 bñ. Cõtra hãc l. opp. & vr̃ †ꝙ inſtr̃a dñi eſſe apud eũ ad quẽ ptinẽt: vt l. ſi qs ex argẽtarijs. §. ptinere ff. de edẽ. ſed iſta inſtr̃a pertinẽt ad legatariũ: ergo debẽt eſſe apud eũ. Huius timore dixit Pla. ꝙ hic iſta prædia erãt legata pro parte, nõ in totũ: ideo debẽt eſſe apud hæredẽ ꝓ ſua parte. Vide gl. Idẽ vr̃ tenere Spe. de inſtr. edi. §. nũc verò. ver. ſed q̃ritur an hæres. Doct. tenẽt cõtrariũ, per l. Titiꝰ hæres. de act. emp. Nam ĩtereſt hæredis ꝙ inſtr̃a ſint apud eum. Nã ſi eſt de caſibus, in quibus hæres de euictione tenetur: nõ eſt dubiũ ꝙ ad eũ pertinẽt,

c ꝓpter periculũ euictionis. [c] Si autẽ nõ eſt de illis caſibus ſaltem intereſt hęredis, vt inſtrumẽta ſint apud eũ, vt ex illis poſsit ꝓbare ꝙ defunctus illũ fundũ credidit eſſe ſuũ. & ſic de euictione nõ tenetur: vt l. cùm rẽ alienã. ſ. de leg. ¶Opp. de libe. cau. l. ſicut datam. Quidã dicũt ſpeciale vel verius, ibi loquitur in inſtrumẽto manumiſsionis. Vide

d iſtam glo. ¶Nota arg. ex hac gl. [d] ꝙ inſtrumentũ

2 quietationis, & †liberationis, videtur eſſe in totũ liberati debitoris. vnde notarius non deberet id reſtituere creditori. Et dico ꝙ eſt arg. ad illud.

HAeredum. Poteſt quis legare rem hęredis, vt propriam hoc dicit in ſumma.

EX repudiatione. Repudiatione perditur legatum: & repudiatio patris non nocet filio. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞Ex ſola pœnitentia teſtatoris, legatum reuocatur: & quomodo probetur pœnitentia.

2 Si legatarius aliquid cõmiſit, quod ſi teſtator ſciuiſſet nõ legaſſet, quando repellatur exceptione.

e ✻ **FIdeicõmiſſum.** [e] Ex ſola

1 †teſtatoris pnĩa, reuocaẽ legatũ. h. d. ¶Quæro quaẽr debet ꝓbari iſta pœnitẽtia. Rñ. Aut tu vis ꝓbare pœnitẽtiã exp̃ſsè: vt ſic vltima volũtas tollaẽ p aliã volũtatẽ: & eſt neceſſe, ꝙ ꝓbetur per ſolẽnẽ numerũ teſtiũ: vt l. hęredes palã. §. j. ff. de teſt. Si ergo velles probare aliquos actꝰ, ex quibꝰ p̃ſumaẽ: vt puta, qa interuenit inimicitia, ſufficeret probatio p teſtes duos. argu. l. iij. §. fi. & l. ſeq. ff. de adi. leg. ¶Quærit gl. &

f eſt no. q. [f] quid ſi legatariꝰ cõmiſit aliqd, ꝙ ſi teſta

2 tor ſciuiſſet, †ſibi nõ legaſſet, tñ ignorauit: vt qa vxorẽ eius adulterauit: an legatariꝰ repellaẽ exceptione? Hæc gl. videẽ dicere ꝙ ſic. Vide gl. Si nos ponimꝰ legatariũ hoc cõmiſiſſe viuo teſtatore: tũc hæc gl. ꝓcedit ſine ſcrupulo. Sed ſi ponimꝰ eũ hoc cõmiſiſſe poſt mortẽ teſtatoris: tũc habet magis dubiũ: qa non põt dici ꝙ teſtator reuocauit tacitè, cũ eã nõ fuerit cõmiſſa eo viuo: & ideo tũc puto dicendũ ꝙ legatũ tunc nõ extinguiẽ: ſed à legatario auferẽ, tanꝗ indigno: vt habuiſtis no. in l. ſororẽ. ſ. de his qui. vt ĩdig. Et ꝙ ex delicto cõmiſſo, poſt mortẽ teſtatoris, quis efficiatur indignus, habetis in l. j. ſ. de ſecũ. nup. & ſ. de his quib. vt indig. l. j.

EX teſtamento. Ex inutili teſtamẽto non debentur legata, niſi ſint repetita ab inteſtato. h. d. Vide gloſſam.

g **CVm acutiſsimi.** [g] Deſcẽdẽtes rogati reſtituere poſt mortẽ, intelliguntur ſi deceſſerĩt ſine liberis. h. d. Rñſum. Papiniani hã

col. Item quòd procedat in legato particulari vide d.Franci.conſi.clvj.in vj.col. Item quæ ſit ratio huius l.vide d.Franci.conſilio vlti.in j.col. Item quòd non procedat vbi teſtator ſciret inſtitutum filios habere, & illi ſimpliciter ſubſtituere vide Roma.conſi.clxx.vide omnino Com.in l.generali.§.cùm autē.ſ.de inſti. Item qñ teſtator haberet filias & faceret talē ſubſtitutionē filio inſtituto non verificaretur conditio ſi inſtitutus haberet filiam fœminã. vide Paul. conſilio cclix. Item ꝙ iſta tacita cõditio intelligatur etiam in donatione cã mortis. Itē an iſta diſpoſitio procederet, qñ filij poſtea ſuſpecti remanerent diuites, vide Felin.in ca. eccleſia ſanctæ Mariæ.in xxxix. col. extra de cõſti. Item an iſta cõditio ſubintelligatur quãdo grauatus relinqueret filios qui ex diſpoſitione ſtatuti excluderentur ab honorato, vide Socyn.in l.hęredes mei.§. cùm ita. ad Treb.in pe.& vlti. col. & ibi etiã in v. col. an autē habeat locum hęc ſubſtitutio in ſubſtitutione pupillari, quid aũt ſi pater filio inſtituto ſubſtituat ei poſt mortē nepotis ex eo tunc nato demũ naſcantur alij, an deficiat ſubſtitutio. vide hic nota. Pau.de Ca.col.vlt. quid ſi eſſet ſubſtituta pia cã, an intelligaẽ cõditio ſi ſine liberis. Petr.de Ancha. cõſuluit ꝙ nõ, conſil. xlvj. & iſtã opin.ſequi videtur Iaſ. in l. generaliter.§. cùm autē.ſ. de Inſti.poſt Barb. in repeti. huius l. Cõtrarium voluit Bal.& Paul. hic, & iſtam opinionem tenet Socyn. in l. cùm auus.col. xxj. & ſeq.de conditio. & demonſtr.Com. hic. Felin. in ca. in præſentia. in prin. de probat.vbi eum breuiter tangit.

a ¶Quæſtionem. Et ſecundùm iſtam lectu. determinãtur omnes leges Mundi, diſponentes ꝙ nemo poteſt facere quòd leges in ſuo teſtamento non ſeruentur, quòd vbi voluntas non eſt ſolennis, ex ea nihil debetur, etiam ſi ſit relictum ad pias cauſas: cùm ſaltem tunc requiratur præſentia duorum teſtium: vt ſ. eod. l. ſi veritas. & l. ex teſtamento.l.nemo poteſt. de lega.j. limita ſecundò ff. de teſt.l. codicil.§.fin.de lega.ij.quòd omnia prædicta vendicant ſibi locum, niſi teſtator noluerit diſponere ſolenniter, ſed ſuam intentionem puram ponere in voluntate hæredis: quia tunc hæres obligatur hac voluntate non ſolenni. quod eſt nota.dignum. Et allego hanc legem pro ſingulari, ꝙ de iure ciuili non dicitur decedere inteſtatus, qui vltimam ſuam voluntatem committit in alterius diſpoſitionem expreſſam. Non credo eſſe alibi nec doct. aduerterunt ſecundùm vnam lectu.& ideo malè dicunt ad capi. cum tibi. quod ſecus eſt de iure canonico, vt hic. And. Barb.

a ¶Quæſtionē. Nota iſtam legem ſi.& vide no. per Bar.in l.nemo.in princ.de leg.j. qui dat alium intellectum ad legem iſtã. & ibi per Imo.& adde Bart. in l.poſt legatum. in princip.ff.de his quib. vt indign. in ver. item oppo. de hoc ibi: ſecũda ibi: cùm ipſe. Et pro intellectu iſtarum lect.ſumas concluſionem, aut hęres à principio cõfitetur relictũ, ſed vult ſe tueri ex inutili voluntate: & põt, & tenetur fideicõmiſſarius ſeu legatariꝰ probare ſolennitatem volũtatis. Aut à principio negat eſſe relictũ, demũ delato ſibi iuramēto iurat, & confitetur ſibi relictũ eſſe: ſed vult ſe tueri ex inutili voluntate: & non poteſt in odium negãtis. Hæc habentur ex gloſſ. hic in verb. ſubire. in vlti. ſolu. & Inſti.eo.§. fi. quando teſtator noluit ſolēniter teſtari, ſed ponitur in fide hæredis: tunc nullo caſu poteſt hæres ſe tueri ex inutili voluntate: cùm teſtator noluerit ſolēniter teſtari. Ad hanc lectu. glo. vide Paul. de Caſt. hic.

b ¶Sed practica. Nota practicam huius legis, not. ad quam vide quod not. Barto. alias Bal. in l. ex hac ſtipulatione. in vltima columna. et quod ibi dicitur. ff. de donatio. Et ad hoc vide quod no. Bald. in l. actor. in princi.ſ.de probat. Et hanc materiam huius legis diffusè examinat Iaco. de Bel. hic.

bemus in l.cùm auus.de conditio.& demonſtr.&
ibi dixi multa circa illud reſponſum.

SVMMARIVM.

1 ☞Legata, & fideicommiſſa à præterito nõ conſeruantur per auť.ex cauſa.
2 Si filius non eſt inſtitutus, licet ſit facta mentio de eo in teſtamento, tamen dicitur præteritus.

QVidam. A præterito nõ põt
legata, vel fideicom
miſſa, relinqui.h.d. ¶ Quæro, vtrũ ſit
1 †correcta p auť.ex cã. Rñdeo, non. nã
legata remanent firma, ſ. relicta ab inſtituto: ſed
relicta à pterito, nullo mõ valent: vt hic, & l.ij.ff.
2 de le.ij.¶ Vltimò no.† ꝙ licet teſtator faciat mē
tionē de filio tñ dr̃ prætermiſꝰ ex eo, ꝙ nõ eſt inſti-
tutus, vel, exhæredatꝰ. Dixi tibi ſ.de lib.pte.l.ij.

SVMMARIVM.

1 ☞Ex voluntate minus ſolenni, quando debeantur legata & fideicõmiſſa.
2 Quomodo practicabitur hæc lex.
3 Hæres tenetur ad legata ciuiliter, & naturaliter, quando teſtator de ſua fide confidit.
4 Teſtamentum nuncupatiuum probatur per inſtrumentum.
5 Si teſtator dixit, lego ea omnia, quæ continentur in ſchedula, quam reliqui apud guardianum fratrum minorum: an legata debeantur.

a QVæſtionem. [a] Iſta eſt ſin
gularis lex,
nec habet niſi vnã cõcor. Inſti.de fidei
deicõ.hęre.§.fi. Diuidiẽ in partes tres.
Primò ponit dictũ. Secũdò rñſionē. Tertiò rñdet
tacitè obiectioni. Secũda ibi: cũ ipſe. Tertia ibi: cũ
em̃. Iſte tex. habet duas lec.& ꝗlibet eſt bona. Et
nota ſecũdũ primã breuiter dicit, Qui primò ne-
gauit relictũ, nõ põt poſtea cõfiteri relictũ eſſe, &
ſe tueri ex minꝰ vtili volũtate.h.d.primò. Secũdũ
aliã lect. breuiter dicit, Qñ teſtator noluit ſolēni-
ter teſtari, ſed in fide hæredis ponere, hęres debet
1 iurare nõ eſſe relictũ, vel ſoluere.h.d. ¶ Nota † ꝙ
ex volũtate minꝰ ſolēni debent legata, vel fidei-
cõmiſſa. ¶ Opp.ſ.e.l.ſi veritas.& l.ex teſtõ. Solu.
Multæ dantur ſol. inter alias ponuntur duæ, qua-
rum quælibet põt eſſe vera. Prima eſt Ioã. ꝙ hoc
fit in odiũ hæredis, primò negãtis. Et iſtã tenet gl.
hic, & ſ.eo.l.ſi veritas, & Inſtit.eo.§.fi. qđ videẽ
probari ibi per tex. Pro hoc etiã facit text. iſtius l.
in fi. ibi: cùm & in leges, &c. quaſi dicat, hoc ſtatui
tur in pœnã hæredis negãtis: ſicut olim in eũ pœ-
2 nã ſtatuit cũ volũtatē teſtõris nõ implet. ¶ † Sed
b practica[b] iſtiꝰ legis erit hæc, ꝙ primò hæres inter-
rogabitur, ſi teſtator reliquit fideicõmiſſum, vel
legatũ. & ſi quidē ipſe negauerit: tunc iterũ defer
tur ſibi ſacramētũ. & ſi quidē ipſe iurauerit nõ eſſe
relictũ, vel ſe nõ audiuiſſe relictũ eſſe, erit ſecurꝰ,
& liber. Si verò noluerit iurare: tũc fideicõmiſſa-
rius dabit libellũ, & aget cõdictione ex lege iſta.
In quo libello narrabit ſic. Dico ꝙ talis hæres
interrogatꝰ negauit, & ꝙ delato ſibi ſacramēto p-
ſtare recuſauit: quare peto eũ cõdemnari, &c. Et
iſta eſt vna lect.no.& ſolēnis. ¶ Alij verò nõ exi-
gunt illud ꝙ hæres ab initio negauerit: ſed dicũt
ꝙ hæc lex loquiẽ qñ teſtator noluit ſoleniter te-
ſtari: ſed voluit ponere ĩ fide hæredis. Et iſtud vi-
detur pbari p tex. Inſtit. eo.§.fi.& hãc lect. licet
gl. hic nõ firmet eã, approbat Franci. Accur. Mar.
Sil.& alij Moderni doct. Secundùm hãc ergo erit
practica iſtiꝰ legis hæc, ꝙ ab initio, nulla negatiõe
præcedēte, fideicõmiſſarius deferat hæredi iurm̃,
ſi teſtator in fide ſua poſuit ꝙ daret ſibi tantũ, no
lens ſolēniter teſtari. Si quidē hæres iurauerit, erit
ſecurus: ſed ſi recuſauerit, tunc agetur cõtra eũ cõ
dictione ex lege iſta, & cõdictione ex dicto §.fi.
3 Inſtit, codem. ¶ † Nota multũ iſtam lectu. quòd
qñ teſtator noluit ſolēniter teſtari, ſed cõfidit de
fide hæredis, hæres tenetur ad præſtationē illius
legati ciuiliter, & naturaľr, vt vides hic. Inter iſtas
duas lect, eſt differētia: quia in prima hæres cogiẽ
in pœnã ſuã: & ſic in imponēda rõne legis falcid.
alijs legatarijs hoc nõ imputaretur.l.cũ pater.§.
j.ff.ad l.Falci. Sed in ſecũdo nõ eſt ĩ pœnã: & ideo
debet in cõputatione falcidiæ alijs legatarijs impu
tari. Aliæ ſolutio, ſunt truffæ. ¶ Venio ad ſecũdã
partē, & opp. ꝙ nemo poſſit eſſe teſtis in cã pro-
pria, nec iudex: vt ſ.de teſti.l.omnibus.& ne quis
in ſua cauſa.l.j. Solu. Hic impropriè dicitur iudex
& teſtis. ¶ Venio ad tertiã partē, & primò aſſumo
finē noſtræ legis, & opp. ꝙ quis nõ priuetẽ tota hæ
reditate: vt l.ſi qs in ſuo.ff.de inoffi.teſt. Sol. Mul
tæ ſolutiones dãtur in hac gl. Illa eſt vera ꝙ ibi lo
quitur in caſu ſpeciali, in quo habet locum pœna
certa ibi ſtatuta: hic loquitur vniuerſaliter. Quæ-
ro, quæ ſint iſtæ leges antiquę ꝗ priuant illũ, ꝗ nõ
implet voluntatē defuncti omni lucro? Certè ne-
ſcio iſtas leges de iure antiquo, niſi de lucro ob
hoc relicto. Si em̃ aliqd relinquiẽ alicui, vt gerat
tutelã, vel aliud ſimile faciat: ſi illud nõ facit, per-
dit lucrũ: vt vidiſtis ſ.de lega.l.penulti. Probatur
in l. Neſenniꝰ.ff.de excu.tut.cũ l.ſeq.& de lega.j.
l.etiam ſi partis.cũ ſimi. Hodie verò hoc eſt aliter
declaratũ per auť: hoc amplius. quã ſtatim videbi-
4 tis. ¶ Quærit glo.de vna quæſtione ſubtili, † vtrũ
c teſtm̃ nuncupatiuũ[c] poſſit probari p inſtrumētũ?
Et opi. ſunt inter Io.& Azo. Breuiter opi. Io. eſt
à conſuetudine approbata, ꝙ nuncupatiuũ teſtm̃
probetur p inſtrumētũ. Dyn. dicit, ꝙ etiã de iure
opi. Ioã. eſt vera. qđ ſatis põt ſuſtineri argu.l.fi.&
auť. ibi poſitæ ſ. ſi cer. pet. Facit ad hoc qđ habui-
5 ſtis in l.j.ſ.de teſt. ¶ † Vltimo hæc lex ſecundùm
d ſecundã lect. quam ſ. poſui, facit in arg.[d] ad quæ-
ſtionem illã, de eo, qui iuſſit præſtare omnia illa,
quæ cõtinentur in ſchedula, quam reliquit apud
guardianũ fratrum minorum: cùm enim nolue-
rit ſolenniter teſtari, videtur velle, ꝙ illa debean-
tur. Iſtam q. diſputauit do. Iac.de Bel. Ego tetigi
in l.ſi ita ſcripſero.ff.de condi.& demon.& tan-
gitur in l.hæredes palam, de teſta.in fin.&c.

SVMMARIVM.

1 ☞Voluntas ſi eſt certa, non curatur de ordine.
2 Tempus, quod habet hæres ad implendam voluntatem defuncti, quando incipiat currere.
3 Hæres monitus à iudice implere volũtatē defuncti, qua pœna puniatur, & quæ monitio requiraẽ.
4 Exhæredatus ꝙ non admittitur ad hæreditatem defuncti cum alijs quando hæres priuatur hæreditate ob non impletam defuncti voluntatem.
5 Hæreditas in caſu huius auť. ꝙ remaneat apud hęredē, qñ hæredes, in quos peruenire debebat, ob non impletam voluntatē defuncti illam nolunt.
6 Hæres non implens volũtatem teſtatoris ꝙ non incidit in pœnam huius conſtitutionis, quando ſpecialis executor eſt datus.
Et ibi quid, quando executor deſijt: quia vel renunciauit, vel eſt mortuus.

c ¶Teſtamentum nuncupatiuum. Vide not. in l. hæredes palam.ff.de teſtamen. per Baldum poſt Bartol. in l.j. in ix. quæſtio.ſ. de teſtamen. vbi idem tenent.

d ¶Facit in argumen. Et vide Bart. in authētica quod ſine.ſ. de teſtamen. & Bartolum in l.ſi ita ſcripſero. de conditio.& demonſtratio, & ibi vide Imolam.

a ¶Hoc ampli⁹. Et pro iſta auṫ. vide Bar. in cōſi. cxxxvij. inci. ſtatuto cōis. & in cōſi. cclxvj. inci. teſtator poſt inſtōnē dixit. Si prædicta nō obſeruentur, priueṫ hæres hæreditate. Mō hęres tenuit bona hęreditatis, & añquã obſeruaret, eſt mortu⁹: an ſit priuat⁹ hęreditate? Decidit ꝙ ſic, & vadit ad cohæredes, vel īſtitutos. vide ibi. & vide eūdē Bar. in cōſi. inci. teſtōr fecit certa legata. ccxxv. vbi pulchrè loquitur. & vide eūdē in cōſi. xxxij. incipiē. ſtatuto cōis Gualdi. pro iſta auṫ. & an accuſetur hęres ꝓpter executores datos ī teſtō? vř ibi. Andr. Barb.

a ¶Hoc amplius. In materia huius auṫ. quaṙr puniaṫ hæres, q̄ nō adimpleuit volūtatē defuncti, vide quod not. xj. q. j. Silueſter. & c. ſi hęredes. de teſt. & de voto. c. licet. Itē limita auṫ. iſtã, niſi ꝓceptū teſtōris pecuniariū nō eſſet nullū, reſpiciens cōmodum alterius. l. non oportet. & ibi gl. ſ. de his quib. vt indig. Vide tñ hic Bar. cū glo. trāſiuit ibi But. niſi reſpiceret fortè intereſſe aīæ teſtōris. c. licet. de vo. & auṫ. licet. de epiſ. & cle. Et de materia hui⁹ auṫ. vide p Bar. ī cōſi. ſtatuto cōis Gualdi. et ibi colligit, an requiratur monitio, vel iuſſus, & q̄ ſit dřia inter iſta. Et vide Ange. in corpore. & Pau. de ca. ī cōſi. clxiij. Adde Bart. cōſi. inci. ſtatuto caſtri & plebis, & Bal. cōſil. cccxxxvj. iij. vol. Et ibi an requiraṫ monitio, & an ſi hęres veniat priuãdus hęreditate, an hæreditas debeat applicari inſtitutis in re certa, cū hoc ꝙ pl⁹ petere poſsint: an verò ad illos, in quorū fauorē eſt appoſita pœna: & vide etiã per Abb. ad hanc auṫ. cōſi. xlij. lib. & per Ro. cōſi. ccccix. Ang. cōſi. clxviij. p Abb. cōſi. lviij. j. lib. vbi dicit ꝙ annus datus ad exequendum, non currit niſi negligentibus. & ad hanc auṫ. vide quod pulchrè conſuluit Ang. conſi. clxix.

a ✻ *P. P. A V. P.* ¶Hoc amplius. Limita regu. hic poſitam, ꝙ hæres nō implens volūtatē defuncti priuatur hæreditate vt ſolum procedat qñ eſt preſſus facere aliquid quod concernit commodū pecuniariū alicuius, aliàs ſecus. glo. eſt ſing. in l. non oportet, ſ. de his quib. vt indig. quæ tñ limita vt ibi p Paul. & Moder. hic. ex verbis, quorū habes etiã aliã limitationē. vide Moder. hic qui limitãt, & qñ hæreditas eſt lucroſa: ſec⁹ ſi dãnoſa. Itē de materia & an applicetur talis hęreditas, vide d. Frã. cōſi. lxvij. in iij. col. vbi etiam ponit an & qñ ille qui venit cōtra voluntatem defuncti, non ſolùm priuetur parte ſua ſibi relicta, ſed etiam fideicōmiſſo relicto in parte alterius, qui ſimiliter contrauenit voluntati defuncti, & ibi etiam in fi. dicit quòd non requiritur monitio epiſcopi per ſuas conſtitutiones ſynodales mouerent exequutores qui exequerentur vltimas voluntates. & de prædictis & an & qñ interpellatio, vide Bar. conſi. xxviij. Item an pupillus & ignorãs excuſentur ab hac pœna priuationis etiã qñ teſtator expreſsè priuauit in teſtō, vide Pau. de Ca. conſi. xx. vbi etiã ponit an & qñ lapſus termini expreſsi in teſtō cōſtituat grauatū in mora, & de effectu huius monitionis: & an & qñ ſup ea reqratur pronunciatio, & multa alia de materia vide Pau. de Ca. cōſi. iiij. in pen. & vlt. col. & conſi. lix. ad fi. vbi dicit ꝙ annus non currit niſi negligētibus. Ideo ſi aliquis ex aliqua iuſta cauſa impeditus non exequatur, non incurrit has pœnas. Itē ꝙ ignoranti non currat tēpus. & quid ſi quis ſit iuſſus aliquid facere intra certum terminū à die mortis, ſubintelligatur aditę hęreditatis, vide Ro. cōſi. ccccix. in j. dub. Itē circa illud quod dictū eſt ſuprà, an ſufficiat monitio generalis epī ad incurrēdã pœnã huius auṫ. vide latè Barb. in c. nos quidē. in ix. col. & ſeq. extra, de teſt. vbi etiã alia de materia, & aliqua ibi in vlt. col. & de monitiōe vide eūdē in c. tua nobis. prope fi. e. ti. Itē ꝙ quilibet poſsit petere vt legata pia executioni mãdenṫ vide Barb. ī c. ſi hæres. de teſt. & poſtea an & qñ iudex eccl'iaſticus poſsit ſe ītromittere de legatis non pijs & multa alia in materia, & per eundē in c. tua nobis. co. x. & ſeq. eo. ti. & ad illud de monitione generali an ſufficiat, vide quod dicit Com. conſi. xij. in ij. dub. vt habes ad Bar. in l. alio. de alimen. & cib. leg. circa fin. a poſt. Item circa materiã huius authen. quomodo requiritur monitio, & qd ſi tp̄s faciēdi expſſum à teſtatore, & multa alia vide per Barba. latè cōſilio xxxij. in ij. vo. Itē ꝙ tēpus poſsit prorogari ex cauſa & quædam alia vide per Abb. conſil. xl. col. vlt. de quo infrà. Itē vide de materia omnino Barba. conſil. xxxvij. aliàs cxxxij. de quo vide Ro. j. ici. ſtatuto cōis gene. vbi inter cætera ponit ſi ſtatutū dicat ꝙ lapſus anni habeatur ꝓ interpel. quoad incurrendas pœnas hui⁹ auṫ. nec ob monitionē nihilominus hæres nō incurrat pœnã, niſi anno elapſo, pōt primū vt per eum & ibi etiã ꝙ ſi ſint deputati executores an hæres eximiṫ. & ꝙ debet ſeruari negatiua, ſ. nō impletã volūtatē defuncti per allegãtē, & quædã alia vt per eū, & pœna huius auṫ. etiam locū habet in legatario ſi facta monitione nō obſeruat voluntatē. vide Alex. in l. ſed legatarius. ad fin. C. de leg. Adde Bar. in l. poſt legatū. §. j. de his quib. vt indig. & circa illud cōſi. Bar. cxxxvij. vide omnino Ro. cōſil. cxxviij. col. iij. & ſeq. Item ꝙ vbi tēpus eſt præfixū à teſtatore cū priuatione, nō requiratur alia monitio, nec etiã reſtituatur in integrum minor vel eccleſia, vide Barb. cōſi. xxxij. vo. iij.

b ¶Secundò opp. Ad intellectū horū vide hic Bal. latè proſequentē, & vide Moder. Inſti. de act. §. ex maleficijs. circa fi. & vtrum ſufficiat vna monitio, vide glo. in corpore, de hære. & fal. §. ſi quis autē non implens quæ incipit ſcilicet, ſemel &c. quã alleg. Bal. in l. qui crimen. in viij. q. j. qui accu. poſ. & quod pro negligentia, de qua hic, in auṫ. hac non perdatur legitima. & iſta not. gloſſ. hic, & doct. in c. ſi hæredes. extra de teſt. & glo. in ver. expedit. Adde quod de hoc eſt glo. no. in l. ea ſola. ff. de reg. iu. quam alleg. Bald. in l. eam. ſ. cod. in vij. colū. Item adde, ꝙ iſte hæres negligens non deſinit eſſe hæres, ſi hoc eſſet ſibi damnoſum, ſcilicet habere hæreditatem. Ita not. voluit Pet. de Ancha. in c. intelleximus. de iudi. Facit l. ſi quis in ſolidum. ff. de hære. inſti. & ibi hoc expreſsè Bar. & Imol.

c ¶Extra gl. Add ꝙ dictū Bar. dicit Bal. eē verū, qñ hr̄es nihil facere poterat ſine executore: vt qa ꝓceptū erat īcertū declarãdū p executorē: puta ꝙ diſtribuereṫ īter paupes arbitrio executoris. Sin aūt erat īcertū, poterat hæres exeq, & executorē ꝓuenire. l. ſi libert⁹ ſub cōditione. §. j. de bo. lib. puniretur pœna huius auṫ. ſecūdum ipm Bal. quē Pau. de Caſt. ſequitur.

d ¶Ex lege iſta. Adde Bar. in l. hoc iure. in fin. ff. de verb. obli. & vide latè Bar. in l. in illa. ff. de ver. oblig.

e ✻ *P. P. A V. P.* ¶Iſtam negatiuam. Contrarium tenet Bald. conſil. xciij. in iij. vol. ſed ad Bar. tenet Pau. de Ca. conſi. xx. ad fi. & doct. hic

7 Quis probat voluntatem defuncti nō impletam,
& quomodo probatur hoc.
8 Agens cōdictione ex hac lege, debet primò præſtare cautionem de implenda voluntate defuncti.
9 Si hæredes diuidentes inter ſe, renūciant omni iuri, quod alter habet, vel habere poſsit in parte alterius: vtrum ſi vnus ex hæredibus eſt negligēs, alter, cui defertur, repellatur: quod non.

a HOc amplius.[a] Iſta ē no. auṫ. valde:
ideo bñ nota eã. Opp. diciṫ hic ꝙ ſubſtitut⁹ admittiṫ. Cōtra ſ. de ĩpu. & alijs
ſubſti. l. poſt aditã. So. Hic nō admittiṫ ſubſtitut⁹
ex vi ſubſtōnis: ſed admittiṫ ex vi iſti⁹ cōſtōnis cō
b dictiōe ex hac lege. ¶Scdo op.[b] ꝙ de ordine nō cu
1 reṫ: vt l. nec em̄. ff. de ſol. Sol. †Qñ volūtas diſponētis eſt certa: nō curam⁹ de ordine, ſed qñ eſt dubia. Ita loquiṫ hic. ¶Primò q̄ro, qdē hoc dictū, iudiciū defuncti nō rep̄ſentatū. Dic vt in gl. ¶Quę
2 ro † ſecūdò, qñ incipiat currere tp̄s poſitū in hac cōſtitutione. Glo. dicit, & etiã tex. à die monitionis factę p iudicē: vt hic, & ī corpe vñ ſumiṫ. & iſtud
3 vř verū. ¶Cōtra hoc opp. & vř † ꝙ monit⁹ à iudice negligēs, puniaṫ. Pœna dupli, nō in amiſsione toti⁹ hęreditatis: vt Inſt. de act. §. itē miſta. de obl. quę ex quaſi cōtractu na. §. fi. Itē vř ꝙ nō ſufficiat vna monitio, ſed requiranṫ duę: vt in auṫ. de eccl. ti. §. ſi qs aūt. & auṫ. licet. poſita ſuper l. nulli. ſ. de epi. & cle. Sol. Aduerte, rogo te, aut loquuntur in relictis ad nō pias cãs: & loquiṫ hęc auṫ. Aut in relictis ad pias cãs: & tūc aduerte. Aut qs vult vti negatiōe ſola, ī qua hr̄es ſtetit vſq; ad ſn̄iam: tūc hęres puniẽṫ ſolū pœna dupli: vt Inſt. de act. §. item miſta, de obli. q̄ ex quaſi cōtractu naſ. §. fi. Aut qs vult vti cōtra hæredē ex negligētia tantum, nō ex negatiōe: tunc aut negligētia cōmittiṫ minori tpe quã ſit annus: & reqriṫ trina monitio: vt d. auṫ. licet. & in corpe vñ ſumiṫ. Aut fuit negligens per annū: & tunc ſufficit vna monitio. Caſus eſt iſtius auṫ. poſſet ēt cōtra hęredē exerceri remediū vt interdicaṫ ſibi adminiſtratio bonorū hęreditatis: vt in c. ſi hęredes. extra, de teſt. ¶Quæro, diciṫ hic ꝙ nō pdit bonorū ſubſidiū: qd in eo, q omiſit inuētariū? Gl. tua dicit, idē dicem⁹ in auṫ. ſed cū teſtōr. j.
4 ad l. Fal. ¶Quęrit gl. hic, qd † de exhęredato, vtrū admittaṫ īter veniētes ab īteſtato? Dic ꝙ nō: vt in gl. Itē an admittaṫ vt extrane⁹? Gl. vř ꝙ ſic, Doc. cōiter tenēt ꝙ nō nec etiã vt extrane⁹ poſsit admitti, rōne cōtrarietatis: qa teſtōr voluit ipm hęreditate eē priuatū. Hr̄e ergo hæreditatē, & priua
5 ri hr̄editate, iſta ſunt cōtraria. ¶Expeditis † gl. circa iſtã auṫ. q̄ro, qd ſi pſonæ iſtæ, ad quas deferṫ hęreditas, nolūt eã: an remaneat hr̄editas apud hæredes? Gl. vř dicere ꝙ ſic: qa hoc cōſtitutū eſt in pœnã hæredis. Vñ nō pōt hoc allegare in ſui fauorē. Ita no. ī corpe vñ ſumiṫ hæc auṫ. de le. j. l. ſi ſeruus pluriū. §. j. & ita tenet Odof. & hr̄ de hære. inſti. l.
c ſi qs ſolidū. Extra[c] gl. † q̄ro quid ſi teſtator dedit
6 ſpãlē executorē ad ea, q̄ in teſtō reliqt, vtrū hęres nō iplēs incidat ī pœnã hui⁹ cōſtōnis. Dico ꝙ nō. tex. eſt expſſus ī l. multa. ī prin. de cōdi. & demō. Et ꝓ hoc facit: qa teſtator dãdo ſpãlē executorē, videṫ voluiſſe ꝙ de hoc hæres ſe nō intromittat: vt in auṫ. de eccl. ti. §. ſi quis autē. p̄dicta vera, niſi hæres fuerit monit⁹ à iudice, poſtq̄ prim⁹ executor deſijt eſſe executor, renūciatione, vel morte, vel alio mō: tūc em̄ perinde eſt, acſi dat⁹ nō fuiſſet.
7 arg. ꝓ hoc j. ti. j. l. fi. §. ſed ſi qs. ¶ † Quæro, qs habet ꝓbare iudiciū non eſſe ipletū, vtrū ille, q agit
d cōtra hæredē negligētē cōdictiōe ex lege iſta[d], an vero ipſi⁹ ītētio ſit ipſo iure fundata. & ille cōtra quē agiṫ, debet ꝓbare ſe ipleuiſſe. & breuiter ille,
e q agit, debet ꝓbare iſtã negatiuã[e]: vt no. Inn. ī ſimili, extra, de accu. c. ſuper his. & p Cy. ī l. ij. ſ. de iure emphy. Probabiṫ aūt iſta negatiua per exploratores, qui interrogabūt hos, quib⁹ erat relictū. vel iudex mittet aliquos ad explorãdū, an eis ſit ſolutū, vel nō: q explorabit ab eis, q veriſimiliter ſcire debēt: vt l. hoc iure. de ver. obli. & ibi hūc paſſum de ꝓbatione iſti⁹ negatiuæ plenè examinaui. ¶Itē menētote, † cùm agetis cōdictiōe ex
8 hac auṫ. ꝙ ille, q agit, debet primò p̄ſtare cautionē de implendis his, q̄ teſtator iuſsit: aliàs nō poſſet obtinere: vt hic, & in corpore vnde ſumiṫ, vbi clarius eſt. ¶Vltimò † quæro, hæredes diuiſerūt hæ
9 reditatē, & renunciauit alter alteri, omni iuri, qd habet, vel habere poſsit, in parte alterius: vtrū ſi vnus ex hæredib⁹ eſt negligēs, poſtea ſecūdū formã iſtius auṫ. alter, cui defertur: an repellatur ex vigore pacti, vel renunciationis. Dico ꝙ non: quia

iſta renunciatio nõ referẽ ad illud, qđ quis poſtea amittit culpa ſua, & negligẽtia: vt l.dãni.§.j.ff.de dam.infect.& in l.qui Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.obli.& ibi plenè dixi in iſta materia: & iſta omnia habui ſemel de facto, ſuper iſta authẽtica.

Cõmunia de legatis, & fideicõmiſsis, & de in rem miſsione tollenda. Rub.

¶Continuatio ponitur in gl. quia dictum eſt ſ. de lega. & fideicom. ſingulariter: verum quia hodie legatarij, & fideicõmiſſarij ſunt æqualiter æquati: ideo ponitur hic tit.

SVMMARIVM.

1 Pro legatis & fideicommiſsis competunt tres actiones, ſi natura rei legatæ hoc patitur.
2 Legatarius particularis quando detrahat Falcidiam, quòd non eſt ex perſona ſua.
3 Ille, cui aliquid commodi affertur, quando poſsit onere fideicommiſsi grauari.
4 Res hæredis quando ſint obligatæ pro legatis.

LEX I.

a Cum hi. [a] Reiectis legandi varietatibus pro legato competũt tres actiones, [b] ſ. perſonalis in rem, & hypothecaria, in rebus tãtùm, quæ à teſtatore ad grauatum perueniunt. h.d.

Diuidiẽ in partes quinq;. Primò ponit procemiũ. Secũdò ponit ſtatutũ. Tertiò ponit rõnẽ ſui ſtatuti. Quartò ſuum extendit ſtatutũ ad certas perſonas, à quibus relinquitur. Quinto reſtringit circa res, in quibus hypotheca conceditur. Secunda ibi: omnibus verò. Tertia ibi: cùm enim. Quarta ibi: & hoc diſpoſuimus. Quinta ibi: in omnibus autẽ. ¶Ad euidẽtiam debetis ſcire, primò q̃ antiquitus erat quædã dr̃ia in modo legãdi: aut em̃ relinquebatur per ſinẽdi modũ, aut p alios modos, vt hic dr̃ in ſecũda gl. Itẽ debetis ſcire, q̃ antiquitus pro legato nõ cõpetebat rei vẽdicatio. Pro legato em̃ primò fiebat miſsio in rẽ, hoc eſt, in rei poſſeſsionẽ. Hoc præmiſſo ſatis patet caſus in prin. prima pars nõ habet contraria. ¶Veniamus ad ſecundũ, opp. & videtur q̃ omnia legata nõ ſunt exæquata. Nam legata ad pias cauſas differunt ab alijs: vt Inſti. de act. §. itẽ miſta. & de obl. quę ex quaſi cõtra. §. ſi. Sol. Hic ponit gñã ſingulorũ, nõ ſingula generũ, quaſi dicat, omnia genera legatorũ, ſiue per vendicationẽ, ſiue per ſinendi modũ, ſiue alijs generibus legatorũ, exæquata ſunt: nõ autẽ æquiparat omnia legata ſingularia. nã quædã differũt inter ſe, vt ſ. vidiſtis. ¶Item opp. quia per fideicõmiſſum non cõpetit vendicatio, niſi facta reſtitutione: vt l. facta, in prin. ff. ad Treb. ſed p legatis competit incõtinenti adita hæreditate: vt l. ſi tibi homò, §. cũ ſeruus. ff. de leg. j. malè ergo dicit hic. Soluit gl. q̃ hic æquiparãtur legata, & fideicõmiſſa particularia, nõ legata particularia, & fideicommiſſa vniuerſalia. Ita dicit glo. Tamẽ dic breuius duobus modis, vno modo exæquata ſunt legata fideicõmiſsis particularib9, & pecuniarijs: & ceſſabunt omnia cõtraria, ſecundùm Dy. Nã ideo dico, particularib9: vt excludã fideicõmiſſum vniuerſale. Itẽ ideo dico, pecuniarijs: vt excludã legata libertatis: vt videbitis no. j. l. pxi. Alio mõ dicas, exæquata ſunt legata fideicõmiſsis, in quib9 circuit9 erat inutilis: in quib9 verò circuitus erat vtilis, adhuc dr̃ia durat. Erat aũt vtilis in fideicõmiſſo vniuerſali: qa hęres põt retinere quartã: meritò recta via nõ trãſit in fideicõmiſſariũ. Itẽ in libertatibus ppter ius patronat9, qđ eſt remanſurũ penes manumittentẽ. ¶Opp. de l. cùm rẽ alienã. ſ. de le. Sol. qđ hic dr̃, q̃ cõpetit actio in rẽ: intellige cũ res legata erat teſtatoris: ſecus ſi erat aliena: vt plenè j. l. proxi. in ſi. ¶Opp. de l. j. §. ſi debitori. [c] ff. vt in poſſ. lega. Sol. Spãle eſt in legato liberationis, in quo nõ habet locũ actio in rẽ, nec hypothecaria. Ratio eſt, qa iure quodãmõ fit executio. Nã legatario incõtinenti cõpetit exceptio: vt ſ. tit. j. l. ſi creditoris. Vel dicas breuius, [d] vt tollas
1 multa cõtraria. †Pro legatis, & fideicõmiſsis, cõpetunt tres actiones, ſi natura rei legatæ hoc patiatur: ſecus ſi natura rei legatæ repugnet. Ita debetis intelligere iſtã materiã: & ppter hoc dico, q̃ qñ eſt legatũ q̃titatis, vel generis, nõ põt cõpetere rei vẽdicatio: quia nõ eſt res certa quæ vẽdicetur. Idẽ, qñ legatur res alienata, vel legaẽ certũ factũ: vt l. fideicõmiſſa. §. fin. ff. de leg. iij. & eodẽ mõ qñ legaẽ liberatio. Nã rei legatæ repugnat: qa cõpetat rei vẽdicatio: quia nõ habet ampli9 quod quærat pro ſua cautela. ¶Item oppo. pro eadẽ re nõ põt cõpetere perſonalis, & in rẽ: [e] vt Inſtit. de actio. §. ſic itaq;. Sol. gl. Inſti. eo. §. noſtra aũt. dicit q̃ ſi eligitur perſonalis, nõ habet locum actio in rem: ſi eligitur in rẽ, nõ habet locũ perſonalis: & ſic pro eadẽ re, vtraq; nõ competit ſimul. Alij, vt do. Alber. de Salinis, qui fuit quidã doctor Vltramont. qui fecit quaſdã ſuas diſtinctiones, dicebat quòd non competit pro eadem re perſonalis, & in rem, quãdo quis habet dominiũ de iure cõi: ſed quãdo quis habet dominiũ, ſeu vẽdicationem ex ſpeciali priuilegio, ſicut eſt in legatis, in quib9 dominiũ tranſit recta via ſine poſſeſsione: tũc rei vendicatio actionẽ perſonalẽ de iure cõmuni non tollit: vt l. in bello. §. ſi qs ſeruũ. de capti. & poſtlimi. reuer. Facit j. de condi. q̃ ſub modo. l. quoties. Oppo. res ſua nemini põt eſſe obligata: [f] vt l. neq; pig. ff. de reg. iur. Sed hic conceditur actio in rem, & hypothecaria, quæ præſupponit q̃ res propria ſibiipſi ſit obligata. Soluit gl. optimè, q̃ actio in rẽ competit pro re legata: actio hypothecaria cõpetit pro alijs rebus teſtatoris, quæ ad grauatũ perueniunt, & ſic nõ pro eadẽ re. ¶Procedo vlterius:
2 dicitur hic, † q̃ non poteſt onere fideicommiſsi grauari ille, ad quẽ aliquid lucri nõ affertur. Contra: quia legatarius cogitur aliquid reſtituere, ſ. legata, etiã nulla deducta Falcidia: vt l. lex Falcidia. §. nunc;. ff. ad l. Falci. Et ſic apparet q̃ apud eũ nõ remanet aliquod lucrum. Huius timore glo. recitat opi. Mar. & aliorũ doct. vtrũ legatarius particularis detrahit Falcidiã: hoc non intendo examinare hic, quia eſſet multũ longum. Dic vt in d. l. lex Falcidia. §. nunc;. & l. j. §. antepe. ff. ad Treb. veritas eſt breuiter, q̃ legatarius particularis nũq; ex perſona ſua deducit. Nec obſtat iſte tex. nã eſt neceſſe, q̃ aliqs habeat lucrũ ab initio: nec eſt neceſſe, q̃ apud eũ remaneat, vt poſsit grauari. ¶Cõtra hoc opp. de l. planè, la ij. §. ſi. ff. de leg. j. Sol. Il-
3 le, cui † aliquid relinquiẽ, poteſt onere fideicõmiſſi grauari: eſt verũ, ſi ei relinquatur commodum pecuniariũ: aliàs ſecus. Vnde ei, ad quẽ ius patronatus peruenit ex diſpoſitione defuncti, non põt onus imponi: quia nõ peruenit commodum pecuniarium. Item in alio caſu l. iij. §. ſi rem. ff. de le. iij. vbi legatum affert commodũ, non tamen tale, q̃ ex hoc poſsit grauari. Item illud quod hic dicitur, q̃ eſt neceſſe q̃ habeat aliquod lucrũ ille, q poteſt grauari: intelligatis q̃ habeat ex diſpoſitione defuncti vel in modũ diſpoſitionis: vt l. ab eo. ſ. ti. j. & hic. vel in modum cõditionis: vt l. quidam. §. ſi. ff. de leg. j. Fallit in caſu l. cùm quidã. ſ. de leg. in ſubſtituto exhæredati. Secus ſi ad aliquẽ peruenit commodũ defuncti caſu fortuito: vt l. v. §. j. ff. de leg. ij. Dixi in l. eam quã. ſ. tit. j. ¶Opp. ad ſi. noſtræ legis, & videẽ q̃ noſtra hypothecaria cõpetat in ſolidũ diuerſis cõtra quẽlibet hæredum: vt j. ſi vnus ex pluribus hære. l. ij. Solu. Specialis caſus [g] eſt hic. Simile in l. ſi. j. de debi. ciui. li.
4 xj. ¶Opp. vltimò † & videẽ q̃ etiã res hæredis [h] ſint obligatæ: vt j. vt in poſ. leg. l. certa eſt forma. Sol. Glo. fatetur contrariũ, q̃ poſt ſex menſes bona hæredis ſint obligata. Vide glo. Tu dic q̃ hinc ad mille annos, bona hæredis nõ erunt obligata, obligatione tacita pro legatis, quæ inducuntur per legem iſtam: ſed bene fateor q̃ poſt ſex menſes poteſt in rebus hæredis fieri immiſsio: & ſic obligatæ erunt pignore prætorio.

SVMMARIVM.

1 Verbum, mando, non eſt præceptiuum: verbum, iubeo, ſic.

Verba

a ¶Cùm hi. Adde q̃ poteſt peti legatũ ſub conditione relictum ex cauſa, ſecũdùm Spe. de act. & peti. §. ſequitur. ver. illud no. dignũ. cum ſeq. vbi ponit eam de iſtis actionibus, & formam libellorum in titu. de teſta. §. j. in prin. & aliquid p Bald. hic. & poteſt etiam interdum implorari iudicis officium, vt hic per Bal. in ij. co. & per Bart. in l. j. ff. de lega. j. ibi tu dic breuiter. Vide Bar. in l. traditionibus. ſ. de pact.

P. PAV. P.

b ¶Tres actiones. Circa iſtam materiam vide Alex. cõſil. iiij. in ij. vol. Ita nota q̃ hypotheca ſpecialis data per teſtatorem non derogat hypothecæ generali datæ per hanc l. ſecundũ Ro. ſing. cccccxix. incip. legatari9 & ibi allegat tex. ſing. in l. creditorib9. ff. de ſeparat. q̃ etiam de iure ff orum legatarij habeant hypothecam in bonis teſtatoris.

c ¶Si debitori. Adde q̃ Cy. hic cõtra gl. tenet. ſed d. Ioã. in l. j. de leg. j. tenet gl. & vide glo. in l. proxi. in ver. in rẽ actiones. & eã not.

d ¶Breuius. Adde Bar. in l. j. ff. de le. j.

e ¶Et ĩ rẽ. An actio ex teſtõ concurrat cũ rei vẽdicatione. Bar. in l. nemo rem ſuã. ff. de ver. oblig. & Imo. tenet contrariũ in l. j. de leg. j. in Specu. in tit. de act. & peti. §. ſequi. ver. illud verò not. dignum & cõſe. Et nota q̃ iſta actio in rem, videtur vtilis, vt eſt glo. in l. ſi. in verbo, etiã in rem. ſ. de ſacr. ſan. eccle. Et adde not. p Bar. in l. j. in vlti. col. ff. de dona. & Bald. in l. ea lege. in j. q.

f ¶Obligata. Adde Bar. in l. ſi. ſ. de ſac. ſan. eccl. ſed contrarium videtur tenere in l. j. in fin. ff. de lega. j. & vide Bald. in d. l. fin.

P. PAV. P.

g ¶Specialis caſus. Vide Areti. in l. ij. §. ex his. de ver. ob. in l. iij. C. de nego. geſt. regulariter autẽ contra vide Bar. in l. apochis. ĩ prin. ff. de iure fiſ. allegat text. in l. creditores. ff. de diſtrac. pign.

P. PAV. P.

h ¶Res hæredis. Vide etiam Com. conſil. lviij. & idẽ etiã in bonis hæredum tutoris vt ibi per eum ad Barto. in l. properandũ. §. fin. ſ. de iudic. etiam ſi defunctus bona hę redũ obligaſſet vt habes ad Bart. in ſi. j̃. qui pot. in pign. habe. etiã habes ad Bar. in l. obligatio. gñali. ff. de pigno.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Quòd verbum. Vide Bart.in l.ſerui.ff.de leg.j.
✻ P. P Æ V. P.
b ¶Verbum mãdo. Vide Alex.ĩ l.moræ.in pen.col.ff.de iur.om.iud. Iaſ.hic, gl.& Bart.ĩ l.ſæpe. ff.de offi. p̃ſi.gl.ĩ c. cũ aliq̃b⁹ in ver.cõcedim⁹ facultatẽ.de reſcript.in vj.& vide oĩno q̃ addidi ad Bartol.in d.l.ſæpe. ff.de offi.præſid.
c ¶Iur̃o defuncti.Nota hic intellectũ l. cũ pr̃.§.fili⁹ matrẽ. de le.ij.Sed Bart.in d.§.fili⁹ mr̃em. tenet q̃ habet locum tã in iur̃o hæredis, q̃ teſtõris:& ſic eſt ſibi cõtrari⁹:& illũ tex.allegat Bal.ĩ l. j.s̃.cõmo.quod iuramentum habet vim caſus ex p̃ſsi.
d ¶Opp.de l.cũ verò.Adde Bart.in l. legatorũ.ĩ prin. de le.ij.ĩ ver. q̃ro priõ ſi teſtõr.Nota hanc gl. q̃ reprobat̃ per Bar.cui⁹ opi.verio rẽ credo.& contra iſtã gl.ẽẽt alia gl.ĩ l.p diuerſas.ĩ verbo ſeu res.s̃.mãd.& illudẽt ſequit̃ Bart. in vlt.col.& Bal.in l.hæredũ.s̃.de fidei cõ.p Bal.in l.j.ĩ vj. co.s̃.e.& ſunt gl.alię.quas hic allegat Bar.ĩ cõtrariũ ff.de ſer.l.pa.no.&c.Et in q̃tũ dicit gl.hic, q̃ ſi legat̃ à legatario eadẽ res ſibi legata ſc̃do legatario an primo legatario immediatè cõpetit ſibi rei vendicatio, vide p Bal.in l.j. s̃. co.verſ. q̃ro ſi à legatario circa vlti. col.& ſequit̃ Butr. hic, q̃ ẽt reprobat glo.reprobatã per Bal.Adde q̃ Bald. cõſi.cclxxvij.iij. li.in fi.antepe.col. dicit q̃dã gl. q̃ eſt ĩ l.ij.C.cõia d̃ leg.dicit q̃ teſtator legãdo rẽ hæredis,trãſfert dñiũ.quaſi hærede adeũdo hæreditatẽ videat̃ ĩ hoc cõſentire,& ratificare.Et pro hoc argu.optimũ ff.qb. mo.pig.vel hypo. ſol.l.ſicut.§. ven.
✻ P. P Æ V. P.
e ¶Si duobus. Circa iſtud,an & q̃n poſſit decidi ſorte, vi-

2 Verba directa & obliqua,ſumũtur in iure tribus modis.
3 Differentia fideicommiſſariæ,& directæ libertatis,quòd hodie etiam durat.
4 Quando legatur res hæredis,vel legatarij,nõ cõpetit actio in rem.
5 Ad legatum relictum in codicillis,competit vtilis ex teſtamento.
6 Legatum vniuerſale,vel quando legantur omnia bona,vel maior pars bonorũ, an æquiparetur fideicommiſſo vniuerſali, remiſsiuè.

LEX. II.

OMne verbum. Verborũ reiecta varietate exęquata ſunt legata, & fideicõmiſſa, adeò q̃ ſunt effecta quaſi ſynonyma. h.d.
1 ¶†No.q̃ verbũ,[a]mãdo,[b]nõ eſt verbũ p̃ceptiuũ:
a & ſic habes q̃ eſt longa differentia inter iubeo,&
b mãdo:vt hic patet.& gl.ponit in l.ſæpe.de offi.p̃ſi.vbi dicitur,quòd mandatum eſt gratuitũ. ſecus in verbo,iubeo.¶Opp.quòd adhuc remanet dr̃ia inter verba directa,& obliqua:vt s̃.tit.j.l.eã quã. & l.cohæredi.§.cũ filię.de vul.& pup.Sol.Debes
2 ſcire† q̃ verba directa,& obliqua ſumuntur in iure noſtro tribus modis.Primò,dicuntur verba directa illa,quæ ſunt pręceptiua:non directa, verba precatiua:vt hac l.in prin.Et iſta differẽtia eſt hodie ſublata:vt hic.Q̃nq; dicũtur verba directa,ea, q̃ ponunt̃ in nominatiuo caſu: obliqua, q̃ in alijs caſibus:vt vidiſtis ĩ l.q̃n indignũ.s̃.de teſt.Tertiò mõ dicuntur verba directa,q̃n ſonant vt quis capiat de manu ſua:nõ directa,vt quis capiat de manu alterius.Et iſta dr̃ia in relictis vniuerſalib⁹ adhuc hodie durat:vt d.l.eam quã.& l.cohęredi.§. cùm filiæ.& pleniſsimè dixi ĩ l.cẽturio.de vul.& pup.& tetigi s̃.de impu.in l.precibus.In legatis verò p̃ticularib⁹ eſt relicta iſta dr̃ia,vt hic.Quo ad id tñ poſſemus dicere,q̃ adhuc hodie durat,ſ.quo ad modũ nãciſcẽdi poſſeſsionẽ:vt l.Titia cũ teſtõ. §.j.ff.de leg.ij.ſecũdũ tertiã lect.ibi poſitã. ¶Oppo.q̃ adhuc ſit dr̃ia,vtrũ legata relinquãt per iuramentũ,vel nõ:vt l.cùm pater.§.filius.de leg.ij.
c So.Quicq̃d gl.dicat,ibi loq̃tur de iur̃o defuncti,[c] quod adhuc hodie dr̃iam importat.Facit quod vidiſtis s̃.de proba.aut̃.quod obtinet.hic loquitur, q̃n teſtator iuſsit hæredẽ iurare:de cuius hæredis iur̃o dic vt plenè in l.quę ſub conditione.de cõdi. inſti.¶Vlterius op.& videtur, q̃ etiam iſta dr̃ia ſit hodie ſublata de iure antiquo:vt l.j.ff.de leg.j. Variæ ſol.dãtur ibi.tene illam,q̃ ibi loquitur ſecundùm mediã iuris prudentiam:hic fit mẽtio de iure antiquo, ante tẽpora Digeſtorũ. ¶Oppo.de
d l.cum verò.[d]§.apparet.ff.de fidei.li.Glo. quæ eſt
3 hic in ſol.iſtius cõtrarij.videt̃ variare.† Nã primò vr̃ dicere,q̃n libertatibus ſit ſublata illa dr̃ia libertatis directæ,& fideicõmiſſariæ:poſtea dicit cõtrariũ. Veritas eſt,q̃ nõ eſt ſublata.¶Nec obſtat iſta lex:quia exæquata ſunt legata fideicõmiſsis, ĩ q-
4 bus circuit⁹ erat inutilis:vt dixi s̃.l.prox.¶†Quęro primò,quid ſi teſtator legauit rem hæredis,vel legatarij:an cõpetat actio in rem Glo.hic tenet q̃ ſic. Vide iſtam gl.q̃ eſt ſingularis.Contrarias glo. habemus in multis locis ff.de ſerui.l. Papinianus. de leg.j.l.ſi hæredis ſeru⁹.ad l.Falc.l.hæreditatũ. §.fi.& illæ cõtrariæ ſunt veræ,& iſtæ reprobãtur ab omnibus.Facit l.ſi quis inquit.§.j.ff.de leg.j.&
5 l.ſi tibi homo.§.cũ fundus.de le.j.¶Quæro,†q̃n legatũ eſt relictum in codicillis,quæ actio cõpetat.Quidã dicebant officium iudicis. Gl. determinat,& bene,quòd competat vtilis ex teſtamento.
6 ¶†Vltimò,eſſet vidẽdum in hac materia,vtrũ legatum vniuerſale,q̃n legãtur omnia bona,vel maior pars bonorum,ęquiparetur ficeicõmiſſo vniuerſali.De hoc dic vt l.ſtatuliberũ.§.fi.cũ l.ſeq. ff.de leg.ij.& l.mulier.§.fi.ff.ad Treb.

SVMMARIVM.

1 ☞Incertitudo:ſeu varietas inter plures quando ſorte dirimatur.

LEX III.

e SI duobus. [e]Incertitudo, ſeu varietas inter plures,quæ incommodum ipſorum agentium reſpicit,ſorte dirimit̃.h.d. Vide-
f tis hic q̃ iſta contentio ſorte dirimitur. [f]¶Cõtra j.de don.l.ſancim⁹.§.ſi autẽ in hm̃oi. Sol.Fateor q̃ hic loquitur,q̃n omnes habebãt æquale ius.Secus ſi vni eſſet relicta pars maior, ſeu portio,quã alteri.¶Op.& videtur,q̃ alter dirimitur: vt l.huiuſmodi.§.fi.ff.de leg.j.& Inſt.de ſatiſd.tuto. §.
1 ſi autẽ.Solu.†Quandoq; actores plures diſcordant inuicem in p̃iudicium rei: & tunc non dirimitur ſorte:ſed prætorẽ cogũtur concordare ad petitionem rei.Q̃n q̃ concordant in præiudicium eorũ proprium: & tunc habet locum materia noſtra.Nam ſi quidem põt apparere ex iuris diſpoſitione qualiter hæc cõtẽtio dirimatur:vt quia vni plus relinquitur q̃ alteri:tũc illo mõ debebit dirimi:vt l.ſancim⁹.§.ſi aũt ĩ hm̃oi.j.de do.Et ſi nõ apparet,& tũc,aut neuter actorum petit q̃ dirimatur ſorte:& nõ dirimetur,ſed inuicẽ ſe impediũt: vt ff.quib.mo.vſusfr.amit.l.ij.§.fi.Si autem alter eorum petit:tunc ſorte dirimatur,vt hic.

SVMMARIVM.

1 ☞In legatis receditur à perſona:ſecus in cõtractibus.
2 Electio,q̃n eſt commiſſa in tertium,ſi tertius non elegit,quãdo transfertur ad arbitrium boni viri.
3 Ius eligendi,competens alicui,q̃n perdatur anno.

Sed & ſi quis. Hic eſt bonus & ſingularis caſus.Si relinquit̃ res eligenda per tertiũ,illo nõ eligẽte,vl̃ negligẽte
g per annũ,trãsfertur electio in legatariũ,[g]dũmodo
1 eligat rẽ mediocrẽ.¶Not.†q̃ in legatis recedit̃ à perſona:ſecus in contractibus : vt s̃.de contrahẽ. emp.l.fi.quod plenè dixi in l. ſi quis arbitratu.de
2 ver.obl.¶†Opp.& videtur q̃ electio transferat̃ in arbitriũ boni viri,non in ipſum legatariũ:vt l.j. ff.de leg.ij.Sol.Hic loquitur q̃n relinquit̃ electio rei certæ.cõſiſtẽtis in ſpecie.In cõtrario loquitur, q̃n relinquit̃ q̃titas æſtimãda per alium.vñ declaratio quantitatis nõ cõſiſtẽtis in ſpecie, remanet in arbitrio boni viri.¶Itẽ opp. & videtur q̃ ille,
3 †qui habet ius eligendi,non perdat illud per curſum anni:vt l.cùm quidã.ff.de leg.ij.Sol.Q̃n q̃ cõmittitur electio alicuius p̃ſonę, ſeu aliquarũ p̃ſonarũ,quibus legatur: & tũc nõ p̃ditur ius illud p curſum anni,ſed perditur,cũ ille talis fuerit ſuper hoc p lit.cõteſt.interpellandus:vt l.contraria.Et ideo dixi pluries,q̃n relinquitur aliquibus pauperibus eligendis per talem : tunc illud ius eligendi
h non perditur.anno [h]Si verò perſona legatarij eſt certa,ſed alicui committitur electio rei: tũc illud ius eligendi permittitur anno.Tene menti.
i Sed quia. [i]Legata & fideicõmiſſa pura, vel in diem certã relicta,nõ poſſunt alienari vel obligari.h.d.¶Opp.de l.Titius. ff.ad Treb.de pet.hær.l.ſed & ſi lege.§.quod aũt. Gl.dicit,illæ ſunt veteres leges,quę permittebãt alienationem,quę per hanc legẽ ſunt correctę.In q̃tũ innuit gl.dictas leges corrigi,malè dicit:quia ibi loquitur,q̃n quis erat rogat⁹ reſtituere q̃cq̃d ſupererit ex hęreditate:quo caſu erat olim p̃hibita alienatio.Hoc verò hodie eſt limitatũ:vt ĩ aut̃. contra,cũ rogatus.j.ad Treb.ſed hæc lex loquitur,q̃n q̃s erat rogatus reſtituere quicq̃d p̃uenit. Expone ergo tex.iſtius legis ſecundũ veterẽ diſpoſitionẽ &c.quaſi dicat,quia etiã veteres diſpoſitiones alienationẽ p̃hibebant.¶Opp.ff.ad Tre. l.Marcell⁹.§.res quæ.Sol.dãtur plures.Illa eſt vera,q̃ põt alienare de rebus,q̃ ſubiacent reſtitutioni vſq; ad Trebellianicam.¶Op.de l.ſi hæres inſtitutus.§.ſi hæres.ff.ad Treb.Sol.Fateor q̃ in rebus alienatis nõ eſt neceſſaria reſtõ:vt videbitis j. proxi.§.tñ alienatio nõ tenuit,vt hac l.¶Oppo. ad Treb.l.quidam.§.ſi q̃s filium.Sol.iſta eſt vera.

de latè Fel.in c.capitulũ.in pe.& vlt. col.extra de p̃ba. vide tex.quẽ ponit Ang.& alij ibi in l. à diuo pio.§.ſed & illud in princ.ff.de re iud.Itẽ in materia ſortis,& an poſſit appellari à diuiſione facta p ſortes vl̃ petire ſtõ in integrũ, vide Philip.de Peru.in rubr.extra de appe.col.iij.
f ¶Sorte dirimitur. Q d̃ remediũ vertatur inter ſil̃ diſcordes.& adde q̃ vbi eẽt timor, ne venirẽt ad arma,vr̃ q̃ iudex poſsit cõpellere ad cõcordiã.Aduertas tñ q̃ tũc aliq̃d dirimit̃ ſorte,cũ incertũ eſt de iure: ſec⁹ ſi ſit ĩcertũ de fc̃tõ.Iſta eſt gl.elegãs ĩ l.j.ĩ ver.p̃hibebit.j.vti.poſ.q̃d eſt valde no.& no. Imo.ĩ l.hm̃oi.in fi. de le.j.& in l.in tribus.ff.de iudic.Dic tñ vt p Archi.xxviij.q.j.circa princ. & p̃dicta ẽt ponit Bart.in l.ſi duob⁹.ĩ iiij.co.ff.vti.poſ.& Bald.in l.iubemus. in colũ.iiij.de ſacroſan.eccl.an electio Papæ poſsit cõmitti ſortib⁹. Bald.hic q̃ non.Et de ſorte adde hic Bart. in l. meminim⁹.j.q̃n & q̃b.quarta p̃s deb, & de materia vide Bart.in l. duobus. de leg.j.
g ¶In legatariũ.Nota tñ q̃ ſi duo p̃nt eligere,& vnus negligit,vl̃ latitat,ali⁹ poterit eligere.l.ſi legatario.& ibi Barto.ff.de fideicõ.li. & nota hunc §.nõ hr̃e locũ in p̃ſonarũ electione,ſed rerũ tm̃.Bal.not.in l. fi.s̃.de cõtrahẽ.em. vr̃ velle q̃ duret donec partes ab eo velint recedere,p aut̃.ſi tñ.j.de temp. appel.
h ¶Perdit̃ anno.Adde Bart.in l.execu. j.de execu.rei iud. & Bal.in l.captatorias in vlt.col.s̃.de teſta.mili.
i ¶Sed quia. Adde ad materiam huius §.Bar.ĩ l.quidam. §.fi.ff.ad Trebel.

a ✠ *P. P. A V. P.* ¶ Sinautem. Circa materiam hui⁹ §. ꝙ res ſubiacēs fideicommiſſo nō poſsit alienari, quid ſi teſtator inſtituat fideicommiſſum & alium, an videatur intellexiſſe in alijs bonis nō aūt in ſubiacentibus, quaſi ſubiacentia voluerint eſſe fideicōmiſſarij, an in parte quaſi ſibi debita. vide Io. de Anna. ꝙ non, conſi. xxx. incip. viſo teſtō per totum, an aūt ſubſtitutus pupillaris poſsit reuocare alienata ꝑ pupillū & tutorem, ſi caſus ſubſtit. poſtea euenit ſit inſtitutio aut alienatio ſi cum cā, aut ſine. vide Iaſ. in l. ſi arrogator. in xj. colū. ff. de adopt. vide eundē in l. inter oēs. in ij. colū. ff. qui ſatiſda. cog. vbi dicit ſecus eſſe in vulgari & ſi fideicōmiſſaria ſubſtit. vide eundem in l. ſi à ſubſtituto. in prin. de leg. j. Itē ꝙ in iſtis nō ſit neceſſaria aliqua reſtitutio realis vel verbalis, vide Ioan. de Anna. cōſil. xiij. an autē ſi fideicommiſſarius eſſet pręſens alienatiōi, & nō cōtradiceret ſibi ꝑiudicaret vide Iaſ. in l. cùm proponas. C. de pact. Item limita regu. huius §. non procedere in cōdict. poteſta. ſecundùm Imo. in l. qui hæredi. §. ſi ps de cōdi. & demon. vbi vide Socy. in l. fin. & in l. Marcellus. §. res quę. in iij. colū. ad Trebel. & ibi etiā quid ſi ſubiaceat rest. per ſubſtitutionem pupillarem & multa alia in materia alienationis rei prohibitę alienari vł exp̄ſſè, vel quia ſubiaceāt reſtitutioni. Itē quid ſi res ſit prohibita alienari, an ille cuius fauore eſt prohibita alienari, poſsit propria authoritate apprehēdere. vide Iaſ. in §. diui. colum. vj. de legatis primo. & ibi ad Bart. quid autem ſi ille qui alienauit eſſet ſoluendo, an poſsit agi contra poſſeſſorem bonorum, vide Ang. in authen. de reſtit. col. viij. prope fi. Item dum dicitur quod nō preſcribitur res taliter alienata, limita vt per Iaſo. in auť. res quę. j. eod. in prin. vbi etiam alias limitationes. vide Com. in materia huius §. conſilio lxxvj. vbi loquitur etiam de hypotheca, an autē agatur rei vendica. vel petitione hæred. vide Ang. conſi. cclxij.

b ¶ Dicit ſtatutum. De contractu, nullo non ſoluitur gabella: idē tenet Bar. in l. nō dubium. ſ. de legi. in prin. & in l. ij. in fi. ſ. de eunu. vbi eſt tex. & p Bald. hic, in §. pe. & Bart. in §. ſi teſtator. alle. hic, & Ange. in l. Marcellus. §. res quæ. ad Trebel.

c ¶ Item oppono extra gloſſ. Nota quòd fictio non trahitur retro, & licet gl. hic dicat quòd trahitur retro, etiam quo ad fructus, communiter reprobatur: quia illi fructus ſpectant ad hæredem: vt hic plenè dicunt doct. & glo. ſing. in l. emptor. de rei vendi. in l. in fundo. eodem tit. in ij. colū. poſt Barto. & vide hic in l. penult. & Bal. & Imo. in l. in inſulam. ff. ſol. matr. Vnum tenementi. quòd iſta bona ſubiecta reſtitutioni, in aliquem euentum, poſſunt capi per creditorem ex primo decreto, & etiam ex ſecundo: & ita poſsit dari fraus & cautela. Ad omnia iſta iura textus eſt nota. in l. peto. §. prædium. ff. de legatis ſecundo. & ibi hoc Barto. & Bald. & Imo. Item hanc regulam quòd ſubiecta reſtitutioni ſub euentu cōditionis, nō poſſunt interim alienari: hoc eſt verum, ſi talis cōditio erat caſualis: ſecus ſi poteſtatiua: quia tunc imputatur non implenti: & interim alienatio válet. Iſta eſt no. limitatio, quam fortè nō reperies alibi in l. qui hæredi. §. ſi pars. cum gloſſa. in verbo, vſucapta. de condi. & demon. & ibi hoc multū not. Imol. in dicto §. prædium. Item text. iſtum limita vt poſt Imol. in l. cùm pater. dixi in l. cùm pater. §. liberis. de legatis ij. Adde ſecundùm Pau. de Caſtro aliam vtilitatem, quæ reſultat ex iſto §. dum irritat alienationem quæ eſt nūc. Nam non ſolùm conditione pendente ceſſat vſucapio, vel præſcriptio: quia adhuc fideicommiſſarius agere nō poteſt: & nō valenti de iure, nulla currit præſcriptio. l. j. in fi. de anna. except. ſed etiam poſtquam conditio extiterit, non poterit emptor incipere vſucapere, vel pręſcribere longo tempore: quia in tali præſcriptione requiritur titul⁹. l. nullo. ſ. de rei vendica. & hic fingitur nunquam interueniſſe titulus. Et ita debet intelligi iſte text. ſecūdū ip̄m licet poterit īcipere p̄ſcriptio longiſsimi temporis. Dicit etiā aduertendum ad vnum, in quo ipſe cōſuluit, quod licet verū ſit, quod illa res non poſſet præſcribi: quando eſt facta per perſonam prohibitam alienare, & per ip̄m grauatum de reſtituendo. Quod tamen alius extrane⁹ qui non continetur ſub prohibitione, qui fortè rētenebat vt ſuam, poteſt alienare, & alienatio tenebit: & ſic ex cauſa tribueretur titulus ad præſcribendum contra illum, qui agere poſſet: & ſic poſt euentum conditionis, vel quando fideicōmiſſum eſſet purum, vel in diem certum. Allegat Bald. in l. ij. infrà de vſuca. pro empt. & dicit fuiſſe dictum Petr. & Cyn. in l. finali. in vj. oppo. ſ. in quibus cauſis in integrum reſtit.

hæc lex loquitur, q̄n ſeruus ſubiacet reſtitutioni nominatim, & alienatur: lex contraria loquiť, q̄n ſubiacet reſtitutioni ſub vniuerſitate, nō nominatim: & alienatur per vltimam voluntatem, nō inter viuos. Vnde fauore vltimæ volūtatis, valet alienatio: vt ibi, arg. l. ab eo. j. de ſeruo pig. dato manu. Et hunc articulū examinaui plenè, vt ibi not. & de manu. l. ſeruum qui. ſecundùm Iac. de Aret.

SVMMARIVM.

1 ☞ Statutum, ꝙ ſi quis alienauerit rē, & gabellam non ſoluerit, eam perdat: quando habeat locum.

2 Res ſubiecta reſtitutioni, poteſt alienari ab hærede ignorante.

3 Conditio in legatis, quando trahatur retro, cōditione adueniente.

4 Fideicōmiſſarius vniuerſalis, quo caſu habeat rei vendicationem, etiam reſtitutione non facta.

Sinautem. a Res quæ ſubiacēt reſtitutioni, ſub cōditione, vel die incerta, p̄nt alienari & obligari interim: ſed adueniēte cōdōne fingiť factū retro nullū. h. d. vſq; ad §. emptor. ¶ Op. de l. ſeruo legato. §. j. ff. de leg. j. Gl. dicit, fateor ꝙ īterim valet alienatio: ſed fingitur nulla cōdōne adueniente. ¶ Cōtra hoc opp. vř ꝙ nō valeat: vt in auť. res q̄. & in corpe vñ ſumiť. Ita tenet gl. hic, & ī l. plerūq;. ff. de reg. iu. circa fi. & l. ſeruo legato. §. j. ff. đ le. j. ¶ Cōtra, ſcilicet ꝙ iura antiqua non ſint correcta, hoc tenet gl. in l. cū. př. §. libertis. ff. de leg. ij. & in corpe vñ ſumiť hæc auť. de reſti. & ea q̄ pa. §. quāobrē. & iſtā vltimam approbant oēs doct. ſ. Dy. Pe. & oēs alij. iſtud eſt

b vtile ad q. dicit ſtatutū[b], ꝙ ſi qs alienauerit rē, † &

1 nō ſoluerit gabellā, ꝑdat eā: qd ſi eſt alienata res, quæ ſubiacet reſtitutioni. Si diceremꝰ ꝙ interim nō valet alienatio, non eſt locus pœnæ ſtatuti: vt l. ea quidem. ſ. ſi manci. ita fuc. alie. Si verò dicim⁹ interim valere, eſt loc⁹ pœnę: quia interim fuit facta alienatio. ¶ Itē op. de l. fi. §. fi. ff. de le. ij. Sol. † Il

2 le caſus eſt ſingularis, & multū notādus: quia res quę ſubiacet reſtitutioni, nō poteſt alienari: verū eſt ab hęrede ſciente: ſed ſi ab hærede ignorāte, ſe

c cus, vt ibi. Item oppono extra gl.[c] dicitur ꝙ fingitur retro nulla vēditio. † Cōtra in legatis, adueniē

3 te cōditione fictio non trahitur retro: vt l. j. §. j. ff. ad Syllania. Sol. Verum eſt, ꝙ retro non trahitur, quantum ad dominium, & ad cōmoda rei legatę, vt ibi: ſed quantum ad reſcindendā venditionem

4 ſic: vt hic. ¶ Op. dicitur hic, † ꝙ ille, cui debet reſtitui, pōt rem alienatam vendicare. Contra, fideicōmiſſarius vniuerſalis nō habet vendicationē, niſi facta ſit reſtitutio: vt l. facta. ff. ad Tre. Sol. Fateor cōtrariū regulariter: ſed in rebus alienatis, nō eſt reſtitutio neceſſaria: & ſic eſt hic caſus ſpecialis: vt gl. dicit, & bn. Videbitis no. j. ad Tre. l. pe. §. fi.

SVMMARIVM.

1 ☞ Dos, & donatio propter nuptias, dicitur congrua ſecundùm qualitatem perſonarum.

2 Res, quę ſubiacent reſtōni, p̄nt alienari, & obligari, tā pro dote, quā aliquis dat, q̄ etiā pro dote, q̄ exigitur in caſu reſtitutionis. vide tñ nu. 4.

3 An iſtud habeat locū, q̄n quis conſtituit dotē pro ſeip̄o, vel pro perſona, pro qua hoc facere tenetur: an etiam q̄n conſtituitur pro alijs. & nu. 4.

4 Mater tenetur alere filios, q̄n pater eſſet inops, & ipſa eſſet diues.

5 Pater poteſt dotare filiam in teſtamento, in rebus prohibitis alienari.

6 Filia ſi eſt maritata, ſed non dotata. an pater teneatur eam dotare.

7 Pater pōt alienare de rebus, quę ſubiacent reſtitutioni pro filia, quam vult ponere in monaſterio.

8 Filia ſi tempore mortis patris dotem à viro recuperauit, an veniat in reſtitutionem fideicōmiſsi,

9 Sumptus alimentorum an poſsint fieri de rebus, quæ ſubiacent reſtitutioni.

10 Quid in redemptione filij capti à latronibus.

11 Quid pro redemptione vitæ vel membri filij, qui propter delictum eſt condemnandus

d RES quæ[d] ſubiacent. Iſta auť. venit ad legē. C. determinādo eā, in caſu. Nā cū ſimpľr ꝓhibeť alie- non eſt neceſ.

d ¶ Res quæ ſubiacent. Not. quòd hęc auť. habet locū in dote reſtituenda: ſed quid ſi vir conſumpſit tantū de bonis, quod ſufficit ad legitimam & Trebellianicā: an vxor poterit recuperare dotem in iſtis bonis ſubiectis reſtitutioni? Do. Pau. dicit hic, ꝙ ſic: & ita vidit cōſuli, & iudicari: quia illa conſumptio viri non debet præiudicare vxori. Item, quia iſta authē. etiā emanauit in fauorem mulierum. & vide Ludo. Roma. in conſi. ccxxix. & in cōſi. cclxiij. vbi conſuluit, ſi alimenta & dos æquiparātur in caſu iſto. Andr. Barba.

d ¶ Res quæ ſubiacent. Vide Alex. in l. qui Romæ. §. cohæredes. de verbo. obligat. An autem hæres rē ſubiectam reſtitutioni, poſsit ſibi eligere in quartam. Dic quòd non: quia debet eligi arbitrio iudicis, ſecūdùm Bal. in l. iubemus. ad Treb. & in l. ſi pater. in antepe. col. de inſti. & ſubſt. & in l. non amplius. de leg. j. & in l. filium quem habentē. in xin. col. ſ. fa. erci. di xi in l. Marcellus. §. res quæ ad Trebel. Nota tñ ꝙ iſta auť. nō procedit in re prohibita alienari per cōtractū: quia talis res nō poterit dari in dotē ſecūdùm gl. & Bal. in l. nulla. in fi. ſ. de iur. do. Facit quod dixi ſ. in alia apoſtil. & de materia huius apoſtillæ, vide per Ange. in l. fi. ſ. de dot. promiſ. Adde etiā quod ſing. dixit Bar. in c. j. §. donare. qualiter feu. olim alie. pote. vbi dicit, ꝙ iſta auť. non habet locū in re feudali, vel in alia, quæ de ſui natura nō poſsit alienari, vt emphyteuſis, &c. Et adde Bal. in c. j. in princip. de prohi. feu. alie. per Feder. & q̄uis feudum non poſsit dari, vel promitti in dotem, per mulierem pro alia: vt d. §. donare, pro ſe tamen poteſt: vt in c. à Sempronio. de inueſt. quam Titius de re alien. fecit. & in ca. j. an maritus ſuccedat vxori. & ibi Bal.

¶ Prædictis adde etiam tex. in c. j. de eo qui ſibi & hęredi. ſuis. & vide ī c. nuper. de dona. inter virū & vxo. Sed contra domi. Bart. in dicto §. donare. tenet ipſe Bal. & Sali. in l. nulla. ſ. de iure do. & vide Pau. de Caſt. in cōſil. clxij. incip. viſa facti narratione. & Ange. in l. fi. C. de do. promiſ. gloſſ. & Bald. in dicta l. nulla. quòd res prohibita alienari per contractum non poteſt dari in dotem. & idem in re expreſſa prohibita alienari, ſecundùm

natio, &

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Pau.de Caſt.cõſi.xlij.incip.qa per ſupra ſcriptum.Et ad hãc aut.vide vnã limitationẽ per Bar.in l.ſi locus.ff.de reli.& ſump.fune. Adde quòd etiã Ro.conſuluit,ꝙ res reſtitu.ſubiecta, ſicut poteſt alienari pro dote: ita & pro alimentis,eius conſi.cclxvij.quę plenè vide ad hãc apoſtillam conſil. cccclviij.cum Barto.vult,ꝙ filia nupta non poſsit petere dotem in bonis reſtit.ſubiectis. Adde quòd Baldus & Ange.tenent con trarium: & etiam Pau.de Caſt.qui di cit ſe contra Barto. conſuluiſſe, etiam ſi dotata eſſet, non congruo; tempore donatiõis:ſi tñ ſtatutũ diceret,ꝙ ſtaret cõtenta dote paterna, ſi nõ eſſet cõ gruè dotata,ſufficeret,ſcd̃m Bart. qui etiã dicit quòd mulier grauata reſtituere,ſi congruè,et ſcd̃m qualitatem perſonæ, non poteſt nubere,poterit bona dare in dotẽ. Et ꝙ maritus de omnibus lucrabitur partem, vel totum ex forma ſtatuti ſicut ſi nõ eſſet reſti tutiõi ſubiecta: qa ceſſat prohibitio hoc caſu: quod ꝓbatur:quia ſi maritus non lucraretur pertineret dos ad hæredes mulieris non autem rediret ad fidei.vt eſt caſus ſcd̃m Pau.de Caſt. ſing.in l.mulier.§. cũ proponeret.ff. ad Treb. Adde etiã ꝙ idẽ cõſuluit Bal.cõſi.lxxij.ij.vol.ſed ibi dicit,ꝙ nõ exiſtẽtib9 liberis,vel lucro ſtatuti,quòd dos redit in fideicõmiſ.qa ceſſante cauſa.&c.& idem voluit conſil.ccxxxiij.ij.volu.& ccciij.eo. volumi. dicit etiam Pau.de Caſt.ꝙ ſi grauatus recipiat dotem vxoris,& cõſumat tm̃,quãtum eſt detrahendum vigore fideicommiſ.ꝙ hoc non nocet mulieri,quin pro reſti.dotis ſint alia bona hypothecata. Et ita dicit fuiſſe cõſultum per multos docto.& inueni ipſum ita conſuluiſſe eius conſil.x.& cxx.tamen Roma.conſil.ccxxxij.aliter ſenſiſſe videt. & quòd res prohibita alienari,poſsit pro alimentis alienari,voluit idem Baldus conſilio cccxxv.iij.lib.

natio & obligatio hoc caſu permittitur.Circa iſtã
1 authen.†quæriт primò,quæ dicatur dos,& dona-
tio propter nuptias.Congrua rñſio eſt,ſecundum
qualitatẽ perſonarũ:vt dicit hic tex.melius in cor
pore vnde ſumitꝛ.probatꝛ in l.quæro.ff.de iur.dot.
2 ¶†Quæro,an hæc lex loquatur in dote quam ali-
quis dat:an in dote,quã aliqs recipit,q̃ poſtea exi
gitur,cùm erit caſus reſtitutiõis.Gl.dicit,& hanc
intellige hoc in vtroq; caſu tam in dote conſtituẽ
3 da,quã in dote reſtituẽda. ¶Quæro†vtrũ iſta lex
habeat locũ quãdo quis conſtituit dotẽ ꝓ ſeipſo:
aut ẽt quãdo cõſtituit ꝓ alijs. Rñ. Qñq; qs conſti
tuit,vel dotẽ recepit ꝓ pſona,ꝓ qua hoc facere te
netur vt pater pro filia. Tenetꝛ eñ eam dotare: vt
l.fi.§.de do.ꝓmiſ.& de ritu nup.l.qui liberos.Itẽ
pater pro filio tenetꝛ dotem recipere, & poſſet ad
hoc cogi:vt no.per Dy.in l.ſi cum dotem.§.tranſ
grediamur.ſolu.mat.& iſto caſu licet alienare, &
obligare res,quæ ſubiacent reſtitutioni:vt hic, &
l.mulier.§.cùm proponeretur.ff.ad Trebel.& l.à
filia.in princ.Quandoq; conſtituit dotem ꝓ per-
ſonis,pro quibus non tenetur: vt mater pro filia.
Non enim eſt officium maternum dotare filias,vt
dixi §.& iſto modo licet alienare res, quæ ſubia-
cent reſtitutioni.Ita tenet gloſſ.in l.à filia.in prin
cip.ad trebel.& Pet.tenet hic.Puto tamen, quòd
ſi pater inops eſſet,nec haberet vnde dotaret filiã,
a quòd tũc eſſet offm̃ maternũ[a] dotare filiã:ſicut di-
4 cimus in alimentis,†quòd mater tenetꝛ alere filios
qñ pater eſſet inops.& ipſa eſſet diues: vt l.ſi qs à
liberis,quaſi ꝑ totã l.ff.de li.ag.& habuiſtis tracta
tũ ĩ l.alimẽta.§.de ne.ge.& iſto caſu crederẽ ꝙ ma
ter poſſet alienare res,q̃ ſubiacent reſtitutioni.Et
eodem modo dico in fratre,in caſu quo frater co-
geretꝛ de iure dotare ſororẽ:eo caſu poſſet res,quæ
ſubiacẽt reſtitutiõi.alienare. Qñ aũt frater cogatꝛ,

habuiſtis tractum in l.nõ omni.§.de admi.tu.& in
l.cũ plures.§.pe.§.de admi.tu.Illud tamen,quod
hic dicitur,quòd poſſunt alienari res,q̃ ſubiacent
reſtitutioni in iſtis caſib9:nõ habet locum, niſi in
b liberis,qui ſunt grauati[b] à parentibus:non eñ ꝑ-
mittitur alijs,vt vidiſtis in hoc text.& in corpore
5 vnde ſumitur.¶†Quæro ſimiliter extra gl.[c] quid
c ſi pater nõ dotauit filiam,quando viueret,ſed do-
tauit eã in teſtamento:an poſſit hoc facere de re-
bus,quæ ſubiacent reſtitutiõi.Iſtum paſſum non
tangunt ſcriptores hic de facto tenuit ꝙ ſic.Nã in
eo quod ipſe habet neceſſe pro conſtitutione do-
tis dare,nunc̃ videtur fuiſſe in fideicommiſſo:vt
l.mulier.§.cùm proponeretꝛ.ff.ad Tre.Vnde vi-
detur quòd ſi ipſe nõ dotaſſet,poſſet deduci per fi
lias,vnde ſe dotẽt:ſicut deducitur legitima debita
lege naturæ:vt ĩ tex.aut.hui9.Præterea ſatis dici
põt alienatio,aſsignatio,quæ fit ĩ teſtamẽto: vt §.
de ſecun.nup.l.ſi quis prioris.§.certum eſſe.& ibi
6 videtur caſus.¶†Quæro,[d] quid ſi pater habet fi-
d liam maritatã,non tamen dotatam:an poſſit eam
dotare.Videtur quòd ſic: quia pater eſt obligat9
dotare filiam,ſecundũ gloſſ. quę eſt in l.obliga-
mur.§.lege.ff.de actio.& obl.Contrarium eſt ve
ritas.Nam pater non eſt obligatus dotare filiam,
ſed ad illud faciendum cõpellitur iudicis officio:
vt d.l.qui liberos.ff.de ritu nup. Et ſic, ſicut non
poteſt cogi alimentare filiũ,ſi habet vnde ſe alat:
ita non cogitur dotare filiam nuptam,quę iam nu
pta eſt:vt l.ſi qs à liberis.§.ij.de lib.agno. De hoc
tangitur per Guid.in l.cùm is.§.ij.de cõdi.indebi.
7 ¶†Quæro,an pro filia,[e] quam pater vult ponere
e in monaſterio,poſſet alienare de rebus,quę ſubia
cent reſtitutioni.Certè puto quòd ſic:quia introi
tus monaſterij eſt fauorabilior dote, vt apparet
in aut.de ſan.epiſ.§.ſed & hoc ꝑſenti. & ad Tre.

iſta aut.loquẽs de prohibitione tacita habeat locũ in expreſſa, vide Pau. conſi.xiij.Item quid ſi grauatus habuit tantum legitimã vel in proprio matrimonio fuerit ſufficiẽs ad reſtitutionem dotis ſine cautione,an procedat iſta diſpoſitio.Vide Rom.conſi.ccxxxij.vbi etiam ponit quid ſi tot fructus percepit quòd potuerũt ſufficere ad reſtitutionem dotis.item an iſta prouiſio facta fauore dotis,intelligatur etiam facta fauore alimẽtorũ, vide Ro. conſil.cclxvij. Item dum dicitur ĩ iſta materia quòd alienatio interim valet donec euenerit cõditio,limita nõ procedere qñ alienatio eẽt expreſſè prohibita ſecundùm Bald.in c.j.de prohi.feu.alie.per loth. an autem pro redemptione perſonæ poſsit qs vẽdicare bona ſubiecta reſtitut.fideicommiſ. vide Bartolum in l.quemadmodum. in ſecũda. colum. C. de agric.& cenſit.lib. xj.vide Bartol. in iſta aut.ad fin.& q̃ habes ibi. Item ꝙ prius ſit danda dos de legitima & Trebel.poteſt detrahi, quæ ſi non ſufficiant poterunt capi bona ſubiecta fideicom.& quid ſi fructus cœpiſſet & conſumpſiſſet, vide Alexand. in l.mulier.§.cùm proponeretur.col.ij.ff.ad Treb.poſt Ang.& Imo.ibi & Pau.hic.Item quid ſi ſimul concurrant fideicom.ſubſtit.& prohibitio alienationis, an facta alienatione ſtatim poſsit reuocari.& quid ſi prius moriatꝛ qui fuit inſtitutus,an hæredes ſui poſsint reuocare vide Paul.de Caſtro conſi.xij.Item quid ſi tẽpore conſtitutionis dotis grauatus haberet tantum in legitima & Trebellia.& quid ſi conſumpſiſſet poſtea vel ante.vide Paul.de Caſt. conſi.xiij.& ſeq.vbi ponit etiam an ꝓ reſtitutione dotis vxoris talia bona ſint obligata vide etiam eundem conſ.cxxx. Item neptis cui auus reliquit dotem,an poſsit detrahi legitima ex perſona patris de bonis q̃ pater erat obligatus reſtituere,vide Pau.conſilio ccxxv.in princip.quid autem ſi pater prohibuit ſua bona alienari ꝑ filios vſque ad triginta annos, & ſi contrafecerint quòd dimidia iſtorum bonorum perueniat ad Titium, quem ibi dicto caſu ſubſtituit.quid iuris ſi filij intra dictum tempus contra voluntatem teſtatoris alienauerint vſque ad legitimam,aliqui partẽ propriam aliqui partem prædeceſſorum ſuorum,vide Pau.conſil.cxxiij. & in caſu huius authen. an valeat alienatio ſcienter facta per hæredem. vide Bertach.in tract.de gabel.in ij.parte viij.partis prin.in xiiij.colũ.& ibi etiam ſingulariter in ſeq.col.quòd cauſa remunerationis poteſt alienari rei ſubiectæ reſtitutioni.

a ✠ P.P.A.V.P. ¶Res quę. Vide Com.conſilio lvj.qui loquitur de filia grauata,quia ſi legitima non ſufficit pro dote congrua poteſt dari de bonis ſubiacentibus reſti.& hanc authenti.repetit Iaſ.vide Com.conſil. xiij.inci.Titius inſtituit.circa fi.& cum nulla interim currit præſcriptio vt iſto tex.& ibi per eum,extende tñ exhibitionẽ huius authẽticæ nedũ in exhibitione expreſſa ſed etiam in tacita.Ita Pau.de Caſt.conſi.xiij.allegat notata in l.cùm pater.§.libertis.in gl.allegat poſtea l.ſeruo legato. in prin.de leg.j.& circa illud quod dicitur hic de dote vide Alexã.conſil. lvj.& an ꝓcedat in repetitione dotis habita poſt prohibitionẽ vide Alexan.conſi.cccclvij.Ioã.de Ana.conſi.lxj.in ij.dub.limita deciſionẽ hic poſitam niſi res eſſet peritura.vide per Alex.in l.pro hærede.in fi.princi. ff.de acqui.hære.vide in materia Alex.conſi.cxxv.ad fin. Item vide caſum ſingu.in materia huius authen.per Romanum ſing.cxxv.incipien. ego habui caſum mirabilem.vbi ponit quid ſi maritus dedit fideiuſſorem pro dote reſtituenda ſecundùm formam alicuius ſtatuti,an iſta datio fideiuſſoris in caſu dotis reſtituẽdæ facit ceſſare beneficium huius authenti.Item quòd debeat ſolui dos potius de bonis fideiuſſoris, quàm de bonis ſubiectis fideicõmiſſo.vide Paulum conſilio de quo infrà.Item quãdo talis alienatio fieret ignorãte fideicommiſ.valeret,& ſolùm pretium veniret in reſtitutione,vide Alexandrum conſil.iij.in ij.columna in iij. volumine & conſilio cccxxvij.ad finem. vide omnino Paulum de Caſtro conſilio x.& omnino conſilio xvij.in ſeptima columna. Item limita hanc materiam in prohibitione facta in vltima voluntate. ſecus ſi inter viuos.vide Alexandrum conſi.ccxlvj.in antepenult.columna. Item quòd ſi in tempore datæ dotis maritus fuiſſet ſoluendo & dediſſet fideiuſſores,& nonnulla alia,vide per Paulum de Caſtro conſil.cxxx. & an

a ¶Officium maternum. Mater tenetur dotare filiã,ſi pater ſit inops. Ad de latius Cy.& ibi aliquid per Bar.in l.mater.§.de iure dot.& Bal.hic ſequitur:ſed Ange.contra in l.à filia.in prin.ff.ad Treb.& in l.fin.§.de dotis promiſſ.

b ✠ P.P.A.V.P. ¶Grauati. Vide de hoc Franciſ.conſilio xxxvij. columna iiij.

c ¶Extra gl. Add̃ Bar.ĩ l.à filia.ĩ prin.ff.ad Tre.& l.q̃ſitũ.ff.de priui.cred.

d ¶Quæro quid ſi pater. Idem dicit Bald.in l.obligamur.§.j.ff.de actio.& obli.contrarium tenet ibi Ang.vide quæ ibi notaui ad Bar. Et quid ſi pater ſponte illam dotauit de bonis ſubiectis reſtitutioni,poſtq̃ eſt maritata,an poſſit.Videtur quòd ſic: ex quo ſponte fecit.Et põdera:quia Bart. loquitur in eo caſu,quo filia eſt maritata:nõ loquitur eo caſu,quo pater illam maritauit.And.Barb.

e ¶Quæro an pro filia. Facit quod not. Bart.in l.fin.in ij.colum.§.de dot. promiſ.& idem Bal.hic intellige qñ monaſteriũ nõ haberet redit9 ſufficiẽtes ad alimenta:aliàs ſecus: & eſſet ſimonia.c.nõ ſatis.cum gloſ.de ſimo.per doct.in l.Titio centum.§.j.de condi.& demon.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a P.PAV.P. ¶ Vtrum ſumptus. Vide Ro.conſi.cclxvĳ. de quo habes š.in apoſtilla magna.vide per Alex.& Moder. hic.

b ¶ Determinat. Cui adde no.per Ange.in l.Marcellus.§.res quę.ad Trebellia.& quod not.gloſſ.in auť.contra.in verſi.gloſſ.vltima quęrit &c.& ſuper text.in verſi.captiuo.

¶ In auť. res quæ. Quæro, vtrum qñ pupillo eſt fctā ſubſtitutio pupillaris, an res ſubiectæ reſtitutioni, eo caſu poſsint alienari ꝑ pupillum. Angel. in l. Marcellus. §. res quæ, tenet quòd ſic quando ſubſtitutio pupillaris fit teſtamentum pupilli.l.ĳ.ff.de vulgar. & pupilla. Sed quando teſtōr facit teſtamentum filio pupillo, non videtur adimere ſibi alienam poteſtatē ipſo filio viuente: ergo &c. Sed ī hoc Bal. melius loquitur in l.nec ei.§.eorum.de adop. ſcilicet quòd ſubſtitutus pupillo nō poterit reuocare alienata per impuberem, ſi alienata fuerint iuſta cauſa. l.j.§. ſed nonnullos. ibi: vel ſubtilius.ff. de tute.& ratio.'diſtra. & Ludo. in l. Marcellus. §. quidam. ad Trebel. & iſta opinio magis mihi placet, per dictum textū.l.j. Ad iſtam q. poteſt pōderari textus in l.ĳ.§.ſed quia nr̄a. in ver.ſubſtitutioni Et de hoc etiam videtur text.in l.ſi à ſubſtituto. ī principi. de legat.j.& l. qui filium. in fine. vbi pupillus educa.debe.

auť.niſi &c.Redeo ad gl.†qd ſi tēpore mortis pa-
tris,filia.q̃ dederat dotem,à viro recuperauit : an
veniat ī reſtitutionē fideicōmiſsi.Gl.dicit,rñdeo
nō,ſecundū Hug.nil allegat. Probatur. ff.ad leg.
Falci.l.pater filiā.in princ.& ad Trebel.l.mulier.
§.cùm proponeretur.& l.à filia.ff.e.in prin.& ita
tenent Mar.Sil.Iac.Cy.& quaſi oēs. Veruntamē
dicit Iac.de Bel.in corpore vnde ſumiť iſta auť.ꝙ
ſi dos illa eſſet recuperata per patrem viuentē, ꝙ
veniret in reſtitutionē.quod non placet,donec fi
lia viuit:quia pater cogitur ei reſeruare:vt in auť.
9 ſed cꝗuis.š.de rei vxo.act.¶ †Quærit gl.vtrū ſum
a ptus [a] alimentorū poſsint fieri de rebus,quę ſub-
iacent reſtitutioni,ſi aliunde non habet.Gl.dicit
ꝙ nō hoc caſu.ſecus ſi eſſet rogatus reſtituere qc-
quid ſupererat:vt in auť.cōtra cùm rogatus. j.ad
Tre.Doct.communiter dicunt contrarium,quòd
pro alimentis poſsit fieri alienatio,ſicut pro dote.
Et hoc mihi placet:nā ſicut eſt officium paternū
dotare,ita eſt paternū alere. Pro hoc vidiſtis glo.
b q̃ quaſi hoc determinat [b] in l.ob æs.de præd.mi.
10 quę eſt notāda ad hoc.†Et idem puto,qñ fili⁹ ca-
c pereť à latronibus,ꝙ poſſent pro eo redimēdo [c] a-
11 lienari bona,quę ſubiacēt reſtitutioni.† Sed quid
d ſi propter delictum [d] ipſe ſit condemnatus:an pro
redimendo ſibi vitā,vel membrum,poſſunt alie-
nari res,q̃ ſubiacent reſtitutioni.Iſtud eſt dubiū:
qa ſua culpa incidit in hoc delictū.ideo cogitabis.

e **Emptor.** [e] Emptor rei, q̃ ſubiacet reſtitutiōi ſcienter, re euicta habet actionem ad pretium,nō ad duplum, etiā ſi fuerit ſtipulat⁹.h.d.¶ Not.qđ dixi in ſummario.¶ Op. j.de euict.l.ſi fundum ſciens.& cōia vtriuſꝗ iu.l. ſi fratres. vbi qui ſciens ſtipulatur, habet actionē de euictione:hic ſecus. Itē ibi ſi ſciēs ſtipulatur habet actionem prout ſtipulatus eſt, hic dicitur contrarium.Sol.Speciale eſt hic. Iſta eſt bona ſolu.& vera. Aliĳ dicunt,ꝙ hic quis ſciebat rem ſubiacere reſtitutioni,nō aūt ſciebat alienam:ibi loquiť qñ quis ſciebat alienam. Et iſtam ſol.tenēt quidā. & gl.videtur tenere hic:ſed nō eſt vera:quia š.fit mētio de eo quod ſubiacebat reſtitutioni purè: vt in §.ſed quia noſtra. quo caſu non conſtat rem eſſe alienam.Dic ergo ꝙ hic eſt ſpeciale, &c.

De falſa cauſa adiecta legata, vel fidei commiſſo. Rubrica.

¶ Quia in legatis,quandoꝗ modus,quādoꝗ demōſtratio,quādoꝗ cauſa adĳcitur:ideo hic in ſequenti tit.ponitur.Quid autē ſit, gl.tangit de his in rubrica de condi.& demon.& ego de quolibet iſtorum feci vnam repetitionem:vide ibi per me.

SVMMARIVM.

1 ☞ Confeſsio facta in teſtamento, parte abſente, an probet ſolutionem.
2 Qualiter excipiet debitor,contra quem agitur.
3 An iſta confeſsio pręiudicet intra triginta dies.
4 Falſa cauſa quando vitiet legatum.

LEX I.

f **Verba.** [f] Verba enūciatiua principaliter [1] ꝓpter ſe emiſſa diſpoſitionē īducūt,niſi ꝓbeť teſtatorē erraſſe.h.d.hęc lex,& l.ſi dotē,j.c.¶ Op.& videtur,qđ verba enūciatiua, diſpoſitionē nō īducat in teſtō pagani:vt l.ex his.š.de teſta.mi.Hui⁹ timore gl.j.hui⁹ legis dicit,quòd hic
fuerūt verba diſpoſitiua,ſcilicet: & ideo exigi no
lo. Vide gl.primam.Certè ſecundùm hoc nullū
eſt dubiū. Tu dicas,quòd hic fuerunt verba enun
ciatiua:qa teſtator dixit ſibi ſolutum eſſe.Quo ca
ſu nō obſtat lex contraria:quia ibi verba enuncia
tiua fuerūt emiſſa propter aliud:hic principaliter
1 ꝓpter ſe.¶ Opp.ĳ.& videtur † quòd cōfeſsio fa-
g cta in teſtamento,non probet ſolutionem: [g] quia
fuit facta abſente parte. ergo &c.vt certum.§.ſi
quis abſente.ff.de confeſsis.& de interro.actio.l.
finali.Gl.hic vix videtur fateri cōtrarium. Dicas
quòd huius alternatiuæ ſecunda pars eſt vera,ſcili
cet quòd iſta verba inducūt fideicōmiſſum, non
quòd probent ſolutum.Hoc dicit ſecunda gloſſ.
huius legis quam vide per l.ſi donationibus. j. de
donatio.& l.Lucius.§.quiſquis.de legatis ſecūdo.
quod mihi placet:licet quidam aliter dicāt,vt di-
2 cam in l.generaliter.de non numera. pecu. †Vnū
tamen nolo omittere,arbitror quòd debitor, con
tra quē agitur,poſsit ſic alternatiuè excipere:di-
co quòd dicta pecunia fuit ſoluta, ſecūdùm quod
teſtator dixit in teſtamento:vel ſi ſoluta nō eſſet,
videtur mihi relicta liberatio. arg.iſtarum duarū
legum quod tene mēti.Facit ad hoc ff.de excep.l.
nemo.& quod ibi no.ſecus eſſet in agēte: vt l. Au
3 relius.§.ſi.de lib.leg.¶ †Vlterius opp.& intro gl.
magnam,& videtur quòd iſta cōfeſsio non præiu
dicet intra xxx.dies:vt l.in contractibus. §.ſup.
š.de non nume.pec.Sol.Illud habet locum in cō-
h tractibus,non in vltimis voluntatibus. [h] ¶ Itē op
po.de l.Titia.§.Caius.ff.de leg.ĳ.Gl.variat in ſo-
lu.huius contrarĳ.Illa eſt vera, quòd vbi res non
erāt penes vxorem,ſed eſſent in ei⁹ poteſtate. vñ
ibi verba enunciatiua non inducunt diſpoſitionē
vltra illud, quod natura verborum prolatorū ſi-
gnific, vt ibi dixi.Materiam de iſtis verbis enun-
ciatiuis dixi in l.ex hac ſcriptura.ff.de do.¶ Vlti-
mò oppo.ad finem huius legis. Iſtud contrarium
nō tāgitur per noſtros doctores maiores,nec mo-
4 dernos: de quo miror.¶ †Dicitur hic quòd falſa
cauſa nō vitiat legatū,niſi teſtator errauerit:Con
trà nō debemus inſpicere,ſi errauerit,vel non:ſed
ſi aliàs eſſet legaturus, vel nō:vt l.cum tale. §.fal
ſam.de condi.& demō.Breuiter dicas ſic.Quædā
eſt cauſa,q̃ inhæret legato: quia ex ea illud quod
venit ī diſpoſitione,ſequitur de neceſsitate: vt ſi
dico mihi ſolutū eſſe:de neceſsitate ſequiť,ſi hoc
eſt verū:ergo non petatur.tunc ex ſolo errore vi
tiatur diſpoſitio. Caſus eſt hic.Quædam eſt cau-
ſa,quæ nō inhæret legato,vt quando ex neceſsita
te diſpoſitio non ſequitur ex cauſa. Verbi gratia:
quia mihi ſeruiuiſti, ideo lego tibi centū. Vel qa
mihi tale quid feciſti,ideo lego tibi centum.nō ſe
quitur de neceſsitate: quia licet hoc feceris,debeā
i tibi aliquid dare: [i] & ideo tunc ſi cauſa eſt falſa,nō
curatur de errore teſtatoris: ſed an aliàs legatur⁹
fuiſſet,vel non:vt in contrario.

LEX II.

Etiam ſi. Falſa demonſtratio quę nō perimit ſubſtantiam rei legatę,legatū non vitiat. hoc dicit.¶ Opp.de l.ſi ſic.§.j.ff.de lega.j.de lib.leg.l.legaui.Gl.tua diſtinguit hic.Aut teſtator locutus eſt in prima perſona:vt lego decem,quæ debeo:& procedit iſta lex.Aut locutus eſt in ſecūda,vel tertia perſona:vt lego tibi quod debes:aut,lego tibi,quod Titi⁹ debet:& tūc legatū vitiať.Ita loquūtur cōtraria.& gl.dicit verū. tamen hoc non inducit prima,ſecunda,vel tertia

P.PAV.P.
c ¶ Redimendo. Vide Alexan. latè in l. cꝗuis.in ĳ.colum. ff.ſolu.mat. in conſil.xxiĳ.in fin.& in l.Marcellus. §. res quæ.ad Trebellia. Bart. in l. quemadmodum. C.de agri. & cenſi.lib.xj.

d ¶ Sed quid ſi propter delictum. Hāc q. reliquit do. Bartol. indeciſam. Sed vide dominū Baldum decidentem quòd non in auť, contra cum rogatus. Ad Trebellia. Et adde, quòd in filio videtur ꝙ poſſit ſe redimere captiuum ex ſuo delicto: quia id veriſimiliter pater cōceſſiſſet:arg.l.iſti quidem.ff.quod met.cau.Facit l.Lucius.§.Lucius.de libe. & poſth.vbi id ſeruādum eſt, quod teſtator veriſimiliter diſpoſuiſſet. Et adde Ange.& Imo.in l.Marcellus.§.res que.vbi tractatur de pręiudicio tertĳ, non debet ex ſuo delicto ſe redimere. Facit tex.lxxxvj.diſtin.nō ſatis: Sed ī contrarium facit glo.xĳ.q.ĳ.ſacro. cum ſuis iuribus allegatis in ca vbi res eccleſiæ pñt alienari pro redēptione captiuorū ex ſuo delicto. Et adde quę ſcripſi ad Bartol.in l. Stichus. de pec. leg.in l.quamuis.ſol. ma. & ibi alle.text.pro hac opi.& ibi ſcripſi. Adde qđ Bald. conſ.clxxvj.ĳ. vo. etiam dicit, quòd filius ob maleficiū, vel debita ſua culpa contracta, non pōt res ſubiectas reſtōni alienare, niſi vſꝗ ad legitimā. Idem vult Paul.de Caſt. hic. Si aūt pr̄ dixit in teſtō quòd poſſet ꝓpter ſuas neceſsitates alienare:& ſemel alienauerit prodigaliter, ꝙ ſi iuſta neceſsitas ſupueniat, non impediť denuò vēdere, ibi vide incipit, qd importet.

P.PAV.P.
e ¶ Emptor. Vide oīno circa iſtum.§. Com. cōſil. xxxiĳ. vbi ponit an iſte §. ꝓcedat in re ſubiacēte reſtōni de præſenti, & dicit eſſe cōem ſñiam contra Bar. hic ī fi. Itē ponit an iſte §. locum hēat ſi ille cui dēat fieri reſtō ſuccedat ei q emit, an talis hęres quaſi emēs ſemel poſsit repetere ꝓtiū & ꝗdā alia in materia, vide Cō. latè cōſi.xx. vo.ĳ. vbi etiam an firmeť iurō pactū, in terminis huius §.

¶ Emptor. Adde no.per Bar.in l.qui Romæ.§.fin. in xj. & xĳ.q. de ver. ob.

f ¶ Verba teſtamenti. De materia hui⁹ legis.& vide l. verba.š.de teſt.

g ¶ Solutionem. Ad hoc vide quod notat Bartolus in l.ex hac ſcriptura. in principio. ff.de do. vt not.gl. hic, quæ eſt ſingula. vt dixi poſt Bartolūm in l.ſi ex cautione. š. de non numera. pecu.& ſequitur Bal. hic.

P.PAV.P.
h ¶ Voluntatibus. De hoc vide Alexand.in conſi.xlv. in tertia columna.

i ¶ Dare. Adde Bar.in l.demonſtratio.§.j.de condi.& demon.

perſona

persona: ſed inducit illud qđ dixi in ſummario. Si ergo relinquo tibi decē, quæ debeo: ſiue notarius ſcribat in prima, vel ſecunda, vel tertia perſona, nõ curo: tunc falſa demõſtratio nõ vitiat. Ratio quia legatur certū, & ſicipſa quãtitas. Vtrum ergo ſit debita, vel nõ debita ipſa quãtitas per hoc ſubſtãtia nõ alteratur. ¶ Sed quãdo teſtator legat tibi quod ei debes: quocunq; modo notarius ſcribat non curo: tunc falſa demonſtratio legatū vitiat: quia tũc nõ legat quantitatē, ſed liberationē: liberatio autē nõ poteſt reperiri, ſi debitū non eſt. ergo falſa demonſtratio vitiat ſubſtantiam rei legatæ: meritò legatum nõ valet. Idem, quando teſtator legat centū, quæ Seius ſibi debet, nõ legat quantitatē, ſed legat actionem. Si ergo actio non reperitur, non valet legatum: quia relinquit illud quod non eſt in rerū natura. Quando autem non exprimeretur certa quantitas, tunc non eſſet dubium quod: talis demonſtratio falſa vitiaret legatum. Et de hoc dixi plenè in d. l. ſi ſic. §. j. de lega. j. & l. legaui. de lib. leg.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quando dos eſt legata, an ille qui tenetur reſtituere poſsit expenſas deducere.

LEX III.

a SI non deſignata. ᵃFalſa demonſtratio, quãtitate nõ expreſſa, vitiat diſpoſitionē: ſecus quantitate expreſſa. h. d. ¶ Oppo. & videtur ꝙ legatū nõ valet, quando debitor legat creditori. ff. de leg. j. l. ſi creditori meo. Sol. Hic valet propter repræſentationē: quia cū deberet reſtitui annua, bima, trima die olim, hodie poſt annū: ꝓpter legatū amodo debebitur incõtinēti. Itē opp. de lega. j. §. ſed & ſi dotē. de dote præle. Sol. vt in gl. ¶ Opp. ff. de leg. præſt.
1 l. virilis. §. ſi quid vxori. Sol. vt in glo. ¶ †Quærit glo. vtrū quãdo dos eſt legata, ille, q eã reſtituere tenetur poſsit facere deductionē impenſarū. Glo. hic diſtinguit quis protulit verba, an maritus, an extraneus, vt l. Mæuio. §. à me. ff. de leg. ij. Breuiter non eſt bona diſtinctio: quia idem eſt in marito, & extraneo. Sed eſt diſtinguendum an quis legauerit dotem ſimpliciter: & intelligitur deductis expenſis: an quis legauerit quicquid ad eum peruenit: & tunc intelligitur ſine deductione impenſarum: vt dicto §. à me.

SI dotem. Hanc legem tibi legi ſ. eodem tit. l. j. Dic vt ibi dixi.

REfert. Iſta lex dicit idē, qđ lex ſi nõ deſignata. ſed in modico differt. & hoc breuiter dicit: Falſa demonſtratio, quantitate non expreſſa, vitiat legatum: ſecus ſi quantitas exprimatur expreſsè vel per relationem ad aliud inſtrumentum.

De his, quæ ſub modo lega. uel fideicom. relinquuntur. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞ Modus, & cõditio ſecūdū quid æquiparãtur.
2 Condictio qualiter differat à modo.

LEX I.

b IN legatis. ᵇMod⁹ & cõditio æquiparant̃ ſecūdùm qđ. h. d. ¶ Op. & vr̃ ꝙ mod⁹ & cõdõ nõ æqparant̃: vt l. ſi tibi. ff. de leg. iij. & l. ſi fundū ꝑ fideicõmiſſum. §. j. ff.
1 de le. j. Dicit gl. †mod⁹ & cõdõ æquiparant̃ ſecundùm quid: qa ſicut in cõdõne ea deficiēte legatū quis nõ capit: ita ĩ modo eo deficiēte qs legato pri-
2 uat̃. ¶ †Quæro, nũquid differt ᶜcõdõ à mõ. Dicit
c glo. cõditio fit ꝑ ſi, cã ꝑ quia, modus fit ꝑ vt: vide glo. Iſtud quod glo. dicit, vt plurimū eſt verū, ſed nõ ſemp: vt plene dixi in repetitione l. j. de cõdi. & demõ. & ibi de cõditione tantùm: de modo dico plenè in l. quibus diebus. §. ſi. eo. ti. De cauſa dico plenè in l. demonſtratio. §. j. eo. tit. de demonſtratione dico plenè ea. l. in principio. quod nota.

LEX II.

d EX his. ᵈHæc eſt bona & nota. lex. & breuiter dicit: Illud, qđ in vim modi relinquit̃, põt peti: & vltra q̃ honoretur, non põt grauari. h. d. ¶ Opp. ꝙ etiã ſecūdùm veteres leges naſcebat̃ actio: vt l. fideicõmiſſum. in prin. de leg. j. & l. Imperator. ĩ prin. de leg. ij. Solu. Qñq; ſimpliciter relinquit̃ legatū, ſeu fideicõmiſſum: & certū eſt, ꝙ in omni tēpore naſcebatur actio: qñq; relinquebat̃ in vim conditionis: vt lego fundū, ſi decē dederis Titio: tunc nec olim, nec hodie naſcebatur actio: vt l. ſi qs ſub conditione. ſi quis om. ſ. cau. teſta. Qñq; relinquitur in vim modi: & tunc olim nõ naſcebat̃ actio, niſi in libertate: hodie ſic, ꝑ hãc legē quod plenè dic vt clarius dixi in d. l. quibus dieb⁹. §. ſi. de cõdi. & demon. ¶ Opp. ad hanc l. de ver. vt etiam. vbi innuitur ꝙ relictum in vim conditionis poſsit peti: ſed expone ſiue, pro &, vt dicit glo. in ſua ſecunda diſtinctione: & ſic non obſtat.

De conditionibus inſertis, tã legatis, quàm fideicõ. & libertatibus. Rub.

LEX I.

CVm teſtatorē. Nõ videt̃ ſine liberis deceſsiſſe, qui vnicū nepotē reliquit ex filia. h. d. ¶ Quæro, quid ſi aliquis decedit cum filio, quem nõ inſti-
e tuit hæredem, an videatur cum liberis ᵉdeceſsiſſe. Glo. hic in prima glo. dicit ꝙ ſic: quam vide per l. filiusfa. §. cùm quis. ff. de leg. j. Dic vt ibi.

LEX II.

CVm patrē. Argumētū à contrario ſenſu non põt ſumi, qñ reſultat prau⁹ ĩtellect⁹. h. d.

LEX III.

SI ea. Si conditio miſta deficit facto eius, cui relinquitur, non debetur legatum. h. d.

LEgatū. Si conditio miſta deficit per caſum, nõ debetur relictū. h. d. ¶ Opp. de l. j. ſ. de inſt. & ſubſti. Solu. Ibi conditio deficit facto alterius: hic caſu. & dic plenè vt ibi.

SVMMARIVM.

1 ☞ Filia nupta eſt in poteſtate patris & mariti quo ad illa, quæ ſunt neceſſaria marito.

¶ Si non deſignata. Et no. gl. ſi. dū ſoluit l. virilis. quia ex ea dixit hic Angel. ſub dubio fortè, ꝙ cū legata debent̃ aliquo iure ſpeciali nõ intelligit̃ de legato facto ſub falſa demonſtratione: vt hic dicit glo. ex quo dubitatiue tñ dicebat, ꝙ aut̃. ex cauſa. nõ cõfirmat legata facta ſub falſa demonſtratione. quod an ſit verū, vide Floria. hic & Moder. & Cy. tenet id quod dixi ſ. per iſtam gl. Bald. aliter ſoluit contrarium. Iacob. But. hic etiam ſequitur gloſſ. Vide Barto. in l. is qui in poteſtate. §. ei qui. de leg. præſtan.

✠ *P. P A V. P.*

a ¶ Si non. Limita vt per Alexan. conſil. xlv. in iij. col.

b ¶ In legatis. Ex his, quę hic dicunt̃, collige aliud eſſe cõditionem, aliud eſſe modum: & ſic aliud eſt, eſſe tale: aliud, haberi pro tali. l. ſi autem. la ij. §. j. de adulte. & ibi vide Bartol. nota. hic. Adde ꝙ conditio. & mod⁹ æquiparantur in contractibus innominatis. l. periculi. de nau. fœno. ſecūdū Bald. in l. petens. in xij. co. & in xvij. ſ. de pact. Et vide de materia iſta inter modū & cõditionem Bald. in l. cum nemo. j. de acqui. poſſ.

c ¶ Differt. Vide Barto. in l. qui abſenti. §. fina. ff. de dona. alias de ſent.

d ¶ Ex his. Vide nota. per Imol. in lege huiuſmodi. in prin. de lega. j.

e ¶ Liberis. Adde qđ ſi aliquis dicit, ſi deceſſerit ſine liberis maſculis: an nepos ex filia continebitur. Videtur quòd ſic: quia de liberis, vt hic. Item maſculus, vt in v ſib. feud. in tit. de his, qui ſibi & hæredi. ſuis maſcu. & fœmi. Contrariū voluit Spec. in titu. de emptio. §. nũc verò aliqua. verſicu. cxlvj. propter illud verbum, maſculis, Paul. de Caſt. dicit. quòd in cõceſsione feudi & emphyteuſis, tenēda eſt ſententia Specu. in terminis autē huius legis tenēda ſit prima ſentētia, ꝙ comprehendatur nepos ex fœmina. Quid autem ſi fiat conceſsio feudi, vel emphyteuſis, pro ſe, & ſuis deſcendentibus vſq; in tertiam generationem & ille decedat cū nepote, vel nepte ex filia. an dicatur ex ſua generatione. Paul. de Ca. dicit ſe conſuluiſſe ꝙ ſic: quia ita tenet Spec. in ti. de emphy. §. nunc verò aliqua. ver. clv. ſeu viij. & per tex. in verbo, ſuſceperat. per quem dicit Bald. ſi teſtator diceret, ſi deceſſerit ſine liberis ex ſuo corpore deſcendentibus, quòd non comprehendetur nepos ex filia: quia auus dicitur ipſum ſuſcipere ex filia: ſicut inſtrumentum facit domum, nihilò minus eſt faber. Latius hic vide per ipſum Paul. aliquas rationes eorum, qui contrarium conſuluerunt. Quid autem ſi teſtator inſtituit filium hæredem vniuerſalem. & fœminam in re certa, filio autē ſubſtituerit locū pium, ſi deceſſerit ſine liberis, filius deceſſit cum nepte ex filia: an pius locus admittetur: an verò filia propria teſtatoris? Paulus de Caſtro dicit, quòd collegium Florentinum, & aduocati Romanæ curiæ cõſuluerunt pro pio loco. & Romę etiã. Bono. vero & Peruſini cõſuluerunt pro alia parte: ideo facta fuit trãſactio. Et in ſecunda parte videtur reſidere ipſe Paulus: quia dicit, quòd poſtea fuit requiſitus, & noluit conſulere. Pro qua parte facit quod cõſuluit Baldus ſuper quodam teſtamento, in quo teſtator inſtituerat ſibi hæredem fratrem, & filias proprias inſtituerat in certa quantitate, eaſque ſubſtituerat fratri, ſi decederet ſine liberis maſculis: ille deceſsit relicto nepote ex filia filiæ: ſimiliter teſtatores deceſſerunt relictis nepotibus ex earum filijs vel filiabus: quærebatur, an nepos ex filia fratris teſtatoris excluderet nepotes ex filiab⁹ proprijs teſtatoris? Conſuluit Baldus quòd non excluderet: qa nullus prudens teſtator filios ex fœmina fratris præponeret filijs & filiabus ꝓprijs: vt ipſe conſuluit conſilio ccxxxviij. primo libro. Et hoc etiam meli⁹ facit pro ſententia Specula. primò relata. Sed Paulus contra. & facit etiam quod ad ſupra dicta conſuluit Rom. conſilio cxlviij. quòd ſi teſtator inſtituit filium, & ſi decederet ſine filijs ex proprio corpore natis, & etiam eius filijs ſubſtituit hoſpitale. quod ſi decedat filius cum nepote ex filia, quòd hoſpitale non admittetur: & quando appellatione liberorum veniant nepotes ex fœmina, vide Bald. conſilio ducēteſimodecimoſexto, in fine primi volumi. & quòd appellatione filiorum ex corpore natorum, veniant filij ex fœmina, voluit Baldus conſilio. xlix. quarto libro.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

SI vxor. [a] Quo ad acquiſitionē
legati, inſpicitř tps quo
dies legati cedit.h.d. ¶ †Nota ꝙ licet
aliqua ſit vxor alteri⁹, tñ dicitř in ptāte
patris: eſt tñ in poteſtate mariti, quo ad illa, quæ
ſunt neceſſaria viro: vt gl.hic dicit, & Inſt.ad Ter
tul.§.j.in fi.prin.qđ no. Opp.de l.filius. de verb.
obli.Sol. Aliud in cōtractib⁹: aliud in vltimis vo-
luntatibus. Ratione ponit gl.quā vide & not.be-
ne.Sed aliter dicam in d.l.ſi filius.de verb.oblig.

SVMMARIVM.

1 ☞Quæ ſit conditio diuidua, & quæ indiuidua:
& quodmodis aſſumatur.
2 Conditio indiuidua relata ad plures, quando di-
uidi poſsit.
3 Conditio indiuidua adiecta pluribus, quando de-
beat per omnes impleri.
4 Implementum vnius, quādo proſit nō implenti.
b SI plures. [b] Pluralitas geminat
ſingularitates, & im-
plementū cōditionis prodeſt implen-
ti, & non alijs.h.d. Ad euidentiam ſcias
1 † ꝙ quędā eſt cōditio diuidua, quę cōſiſtit in dādo
quātitatē: & de iſta nō loquitř iſta lex. Eſt quædā
alia cōdō indiuidua, & de iſta loquitur hic. Tn cō
ditio iſta indiuidua pōt aſſumi duplici modo. Pri-
mò cōdō indiuidua, quę pōt eſſe vna & cōis omni
bus: exēplū, ſi feceritis domū, lego cētū. Quędam
cōdō eſt indiuidua, quę eſt ꝓprię in pſona cuiuſli
bet: vt ſi aſcēderitis Capitoliū. iſta eſt indiuidua:
qa nō pōt fieri ꝓ pte: ſed eſt pprię in pſona cuiuſ
q;: qa ali⁹ eſt aſcēſus tu⁹, ali⁹ aſcēſus me⁹. & de iſtis
duab⁹ pōt ītelligi hæc lex. Et Cy. hic recitat repe
titionē Pe. q̄ eſt multū ſubtilis, vtilis & pulchra.
Opp. de.l.ſi qs legata.§.fi.de cōdi.& de.Sol. Hic
loquitř in cōdōne īdiuidua: ibi in ea q̄ eſt diuidua.
2 In † qua dic, aut ab initio appōitř ī pſonis pluriū:
& pōt diuidi. vt l.cōtraria. Aut apponitř in pſona
vni⁹, licet ex poſt facto deueniatř ad pl'es: & nō pt
diuidi: vt l.cui fund⁹.§.fi.ff.de cōdi.& de. Fallit qñ
legatū ſcinditur: qa tūc ſcinditur cōdō: vt l. Plau-
ti⁹.de cōdi.& demō. Fallit qñ ex poſt facto cœpit
eſſe impoſsibile impleri totā: vt l.pe.circa prin. ff.
3 de cōdi.& de. ¶ † Circa cōdōnē indiuiduā adiectā
pluribus, q̄ro primò, an dēat p oēs īpleri. Breuiter
dic, aut cōſtat de mēte teſtatoris qđ ſenſerit: & ſta
m⁹ certo. In dubio pſona vni⁹ nō habet impedire
alium implentem: vt l.ſi ita fuerit.de manu.teſt.
4 ¶ † Quæro ſecūdò, vtrū ſi vn⁹ adimpleat, ꝓſit alteri
nō īplēti. Dic aut cōſtat de mēte teſtatoris: & ſta
mus certo. aut nō & in dubio videtur velle ꝙ ꝓ-
ſit tantū implēti: vt hic, & d.l.ſi ita fuerit.de ma-
nu.teſta. Vide glo.j.in fi.dic ibi diuidua, & ſepa-
ratim cēſetur in pſona cuiuſlibet: ipſa tñ de ſe eſt
indiuidua. & de hoc tamē poteſt intelligi iſta lex.

SVMMARIVM.

1 ☞Conditio de dando, ſi deficiat per caſum, qñ
habeatur pro impleta.
2 Conditio de dādo pecuniā, vel aliā rē, dicitř miſta.
3 Si creditor eſt in mora recipiendi, quando poſsit
iterum petere.

c CVm quidam. [c] Cōditio in
dādo liberta
tē adiecta, ſi caſu, vel facto ei⁹, cui debeat
dari, deficiat, ꝓ impleta hř. ſecus ſi facto ſerui. ſer
uus tñ ad dādū remanet obligat⁹, qñ caſu deficit.
1 h.d. ¶ † In primo dicto habetis ꝙ ſi illa conditio
deficit, q̄ deficit p caſum, hř ꝓ impleta. cōtra.ſ.e.
l.legatū. Gl. hic vř dicere, ꝙ ſpeciale eſt hic in li-
bertate. & vide gl. ſup verbo hæredē. & vide etiā
gl. q̄ incipit. aliud eſt in cōtractib⁹. q̄ vř idē dice-
re, & hęc eſt ſpecialitas in hoc. qa cōdō miſta regu
lariter deficiēs p caſum, facit diſpoſitionē defice-
re: vt l.in teſtō.de cōdi.& de.& l.legatū.ſ.e. Doc.
Vltramō. dicūt, ꝙ hoc nō eſt verū: nec eſt cōditio
miſta, ſed poteſtatiua tm̄; nā cū cōſiſtat in dādo,
lex habet ꝓ certo ꝙ ille, cui debet dari, recipiet:
vñ debet dici ptātiua: & iō ſi deficit p caſum, de-
bet haberi pro impleta: vt l.q̄ ſub cōdōne.§.quo-
ties.ff.de cōdi. īſti. & habuiſtis no. ī l.j.ſ. de inſti.
& ſubſti.ſub cōdi.fact. Sed gl. dicit meli⁹, ꝗ̄ dixe
2 rint ipſi †: quia cōdō in dādo pecuniā, vel aliā rē, di
citur miſta. Caſus eſt in l. cum ita datur. de cōdi.
& demon. Secus in cōdōne de dando libertatē: vt
d.§.quoties. ¶ Opp. ſecūdò, dicitur hic in vltima
parte legis: ꝙ ſeruus remanet obligat⁹ datus hære
di. Contra.ſ.an ſeru⁹ ex ſuo facto.l.j. Sol. cā liber
tatis pōt ſeru⁹ obligari dño: vt l.ꝓmiſſæ.ſ.an ſer-
uus ex ſuo facto. Sed cōtra hoc inſtatř, illud, quod
eſt in cōdōne, nō eſt in obligatione: vt l. ſi qs ſub
cōditione.ff.ſi quis omiſ.cau.teſt. habuiſtis not.ſ.
ti.j.l.fi. Sol. Specialis caſus ē hic, vt illud, qđ eſt in
cōditione, ſit in obligatione. Rō, quia cum ſeruus
☞ cōſequitř libertatē fauore ſpāli cōtra regulas iuris
cōis, in hoc grauatř, vt teneatř cōditionē implere, cō
tra regulas iuris cōis. ¶ Itē opp. ad hoc, caſus for-
tuitus liberat debitorē ſpeciei: vt l.cōtract⁹.ff.de
de reg.iu.& l.ſi vt certo.§.nūc videndū.ff.cōmo.
hic in fi. dicitř contrariū. Sol. ſiř caſus ſpecialis eſt,
hac eadē rōne qua ſ. ¶ Vlterius oppo. dicit hic, ꝙ
qñ ſtetit per hæredē, ipſe nō poterit de cætero pe
d tere. Cōtra.ff.de ſta.lib.l.ſi peculiū. [d] ī prin. Sol. Il
la lex nihil ad propoſitū: quia ibi loquitř qñ dādū
erat altero, nō hæredi impedienti. ¶ Item oppo. ad
3 hoc, † & iſtud eſt magis no. ſi creditor eſt in mora
recipiēdi vna vice, nihilòmin⁹ pōt iterū petere: vt
l.qui decē. ī prin.ff.de ſol.& l.ſi debitor. Sol. dicūt
quidā, aliud in cōtractib⁹, vt ibi: aliud in vltimis
voluntatib⁹, vt hic. & hoc tenebat Io. Alij dicūt,
ꝙ imò ibi & hic: quia hæres, q ſemel recuſauit, ite
rū poterit petere, niſi res ſit amiſſa. & ī hoc videtř
reſidere gl. tua. Iſtud cōiter reprobatř per noſtros
doct. & bn. Nā debes ſcire, ꝙ qñ aliqd eſt in obli-
gatione, tūc ſi creditor eſt in mora recipiendi, non
extinguitur obligatio propter hoc: & ideo volēs,
iterū petere poteſt, niſi res ſit amiſſa, vt in cōtra-
rio: ſiue ponamus debitū ex cōtractu, ſiue ex vlti-
ma volūtate, nō curo. Qñq; aliqd nō eſt ī obliga
tione: ſed in cōdōne: tūc offerendo ei, cui dari de-
bet, ſtatim eſt īpleta cōditio. Vñ nūꝗ̄ ille cui de-
bebat dari, poterit de cætero petere. hic eſt caſus
hic. Rō quia deficit actio, & obligatio. Sed an per
viā exceptiōis poſsit illud cōſequi, eſt aduertēdū:
nā, vt dixi, cōditio habetř ꝓ impleta, ſi ſtat p eū, q
e nō vult recipe. Aut ergo ꝓ impleta [e] habita cōdi-
tiōe diſpoſitio trahit ſecū executionē, quo ad ius
& quo ad factū, ita ꝙ nō expectatur aliqua execu
tio alia hominis, vt in libertate: & tūc etiā p exce
ptionē non pōt ſibi ſoluere. hic eſt caſus hic. Sed ſi
diſpoſitio egeret alicuius hominis executione? pu
ta teſtator legauit mihi librū, ſi darē decē: licet hę
rede nolēte recipere, & cōditione habita ꝓ imple
ta fiat executio p ius qa trāſit in me dñiū libri: tñ
adhuc eſt neceſſaria executio hoīs, ſ. ꝙ mihi tra-
dat: & tūc fortè ope exceptionis pōt hæres cōſeq
illud, qđ ſemel repudiauit: & hoc caſu pōt dicere
verū iſta glo. arg. d.l.q decē.de ſolu. Iſtud qđ ego
f dixi videtř cōtra iſtū text. [f] nā hic, qđ relinquitř in
vim conditionis, eſt in obligatione, vt dixi. Rñd.
in obligatione ex vno caſu tātum, ſcilicet quādo
ſeruus fuit impeditus caſu fortuito: aliàs non.

g *De uſu. & fru.* [g] *leg. uel fideicō. Ru.*

LEX I.

LEgatorum. In lega
tis, & fi
deicōmiſsis, tenetř hæres de vſu
ris, & fructib⁹ à tpe moræ, ſi iu-
ſtā cām nō habuit litigādi.h.d.e.
ti. ¶ Opp. de leg.ij.l.ſi qs ſeruo.
& l.Titia Seio.§.vſuras. Sol. Intellige hic à tēpo-
re litis conteſt. nō quando mora præceſſerat: quia a
tunc tenetur à tempore moræ: vt in gloſſa.

LEX II.

ADuerſus. Teneatis mēti hāc le-
gē & modū faciendi
iſtas æſtimationes, & iſtas calculationes:
qa qnq; eligūtř arbitri ad hoc faciendū à partib⁹,
vt l.hac edictali.§.his illđ de ſecū.nup.& ibi dixi
vobis.

a ¶ Si vxor. Nota ꝙ filia nupta, remanet in ptāte patris: & vide gl. in l.ſicut patronus. de oper. liber. quæ dixit, ꝙ vxor mortuo viro debet alimētari in domo viri: & ibi operari debet. qđ not. Vide Bal. in c. j. an mari. ſuc. vxo. in bene. inuc. vbi dicit ꝙ licet de iure Longobardorum vxor ſit in poteſtate viri: tñ ſecus eſt de iure Romanorū niſi ad debitū carnis: vt hic no. & notatur Inſti. ad Tertul. in princ. & ſ. de ſer. fug. l. fi. & vide Bar. in l.j.§.fin. per illum tex. ff. de iniur. & Bal. in l.ſi inuita. de nup. & vide Bart. & Imol. in l.rei iudi.§.fin. cum l.ſeq. ff. ſol. mat. & vide text. not. in l. pe. aliàs fi. ff. de his quib. vt indig. vbi videtur eſſe etiā in ptāte ſoceri quo ad reuerentiam.

❧ *P. P A V. P.*

b ¶ Si plures. Circa iſtam materiā vide omnino Bart. conſil. clxxxviij.

c ¶ Cum quidā. Circa no. hic per Bart. adde Bar. in l. in teſtamē. la x. ff. de cōdi. & demō. & Bal. hic. & in l.j.ſ. de inſti. & ſubſti. ſub cōdi. fact.

d ¶ Si peculium. Ad intellectū huius legis vide Barto. in l. cui fundū. ff. de cōdi. & demon. & qđ not. in l. pater.§.fi. co. tit. & per Cy. in l. ſi plures. in vlti. col. & ibi Bald. circa vlti. col. & Bald. poſt Bar. in l. acceptam. in v. & vj. q. de vſu. & hic adde Bald. in l.j. ad fi. de inſti. & ſubſtit.

❧ *P. P A V. P.*

e ¶ Pro impleta. Caſus eſt in l. ſi hæres cui. ff. ad leg. falc. ſecundum Ro. ex clamantē ſing. ccccc. xxxiij. ubi eſt magna quæſtio.

f ¶ Iſtum tex. Incōtrarium l. ſi hæres cui. circa fi. ti. & ibi p Imo. ff. ad l. Falc.

❧ *P. P A V. P.*

g ¶ De vſur. & fruct. Vide in hac materia Franc. in conſil. clvj. in ix. col.

a ¶ In legatis. De intellectu huius tex. vide Bar. in l. ſeruo legato. ff. de lega. j. & ibi per Imo. contra Bart. per iſtum tex. & gl. in l. Herēnius. ff. de vſur. ☞

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Iuxta hic not. per Barto. adde quæ not. in l. ſi quis bonorum. de lega. j. per Barto. latè in l. in fideicõmiſſa. ad Trebel. & vide Bal. in l. fina. §. ſed quia. ſ. communia de lega. & Barto. in l. grege. ff. de lega. j. & Angel. in d. l. ſi quis bonorum. tenet opi. Cyn. hic, quòd adita hæreditate, fructus rei teſtatoris debeantur: niſi hæres legata ignorans fructus conſumpſerit. Allegat hic no. per Cy. & an iſta materia procedat in fructibus ſeminatis à teſtatore, vide Bal. & Imol. in fin. l. ſi quis bonorum.

b ¶Si ex ſenatuſ. Via de Bar. in l. ſed & ſi poſſeſ. ff. de iureiu.

c ¶Hæreditatẽ. an & quando æs alienum abſtulit patrimonium extinguatur fideicõmiſſum vniuerſale, Ro. in l. Marcel. in prin. ff. e. dicit ꝙ per iſtã gl. eſt caſus in l. ſi hæres ab eo. ff. eod.

d ¶Non iuſtam. An ſemper præferatur fideicõmiſſari⁹ ſubſtituto, vide Barto. & doc. in l. ij. de vulg. & pup. ſubſti. in iij. q. in prin. & in verbo, dubitatur.

✠P. P. A V. P.

e ¶Ex diſpoſitione 1 defuncti. An ille q tẽpore mortis non eſt proximior ſed b poſt mortẽ deferẽ dicaẽ venire ex voluntate defuncti, vide q̃ ſcripſi ad Bar. 1 in l. ſi quis cũ nullũ. ff. de iure codicil.

f ¶Iubemus. An dũ in hac lege dicitur fratrem non reſtituere fructus, nec in quartam computare, aduerte per caſum in l. in fidei- 1 commiſſi. §. cùm Pollidius. de vſu. 2 iuncta l. quod his. de leg. iij. & q̃ no. Barto. & Imo. in l. cùm filio. circa fin. Iaco. de Aret. de lega. j. & hanc legem limita nota ſecundùm glo. in c. Ray. ſuper verſicu. lite conteſta. de teſta. An autem iſti fructus computentur in legitimam vide not. in l. Papinian⁹ §. vnde. ff. de inoſficioſo teſtamẽto, quid iſto caſu in re 1 licto cauſa conditionis implendæ, vide Bartol. in l. filium. ſ. famil. ercif. 2 in lectura Azo. & ibi Bald. in iij. co- c lumna & an idem ſit in parentib⁹ primi gradus: dic ꝙ nõ: vt in l. filiusfa.

vobis. Qñq; eligunẽ à iudice vt videtis hic: & tũc debet dari terminus partib⁹. Facit ff. ſi cui pluſꝗ per leg. fal. l. j. §. cũ igiẽ. Ad iſtũ modũ examinãdi facit de iure do. impe. l. ſi. circa fin. De dando iſto arbitro ad calculationem facit l. Labeo. §. j. de ſtatuliber. Facit etiam ſ. de fid. inſtr. l. cõparationes.

IN legatis. [a] Oppo. de l. grege. de leg. j. & de lega. ij. l. peculiũ. Sol. Ibi loquitũ in legato vniuerſali, in quo fructus, qui augent gregem ſeu aliud vniuerſale legatũ, cedũt legato à tẽpore teſtamẽti hic loquitur in legatis particularibus. ¶Oppo. ſecũdò ꝙ fructus pertineãt ad legatariũ à tẽpore mortis, ſeu aditæ hæreditatis: vt l. herenius. ff. de vſur. Glo. hic dicit, ꝙ iſta lex debet intelligi qñ legauit teſtator rẽ alienã ſecus ſi rem propriã. Tunc eñ cũ ſtatim trãſeat dominiũ in legatariũ, ſtatim hæres tenebitur de fructib⁹. Vide gl. Iſtud dictũ nõ videtur verũ per hũc tex. q dicit ſiue in rẽ, ſiue in perſonã agaẽ. Si enim eſſet legata res aliena, nõ poſſet agi in rẽ: vt dixi ĩ l. j. & ij. ſ. cõia de leg. ergo loquitur quãdo legauit rem propriã. Dicunt ergo Vltramon. ꝙ ad fructus perceptos, tenetur hæres à tẽpore aditæ hæreditatis: vt d. l. herẽni⁹. de pcipiendis verò à tempore moræ. Ita loquitur hic.

Ad ſenatuſconſul. Trebellia. Rub.

SVMMARIVM.

☞Qua actione repetat ſolutum creditoribus ille, qui hæreditatem reſtituit.

LEX I.

SI ex ſenatuſcõſ. [b] Qui hæreditatẽ reſtituit, repetit q̃ creditoribus ſoluit. hoc dicit. ¶† Quærit gl. qua actione poſſit repeti. & gloſſ. videtur dicere actione negotiorũ geſtorũ. Vide gl. Doc. hoc nõ videnẽ ſequi niſi quãdo hæres ſoluiſſet poſt reſtitutionem. Nam ſi ante factam reſtitutionẽ: tunc non geſsit negotium fideicommiſſarij ſed ſuum proprium. ideo deberet repetere per actionem in factum: vt l. prętor. in prin. ff. de bo. auẽ. iudi. poſ.

SVMMARIVM.

☞Hæres an poſsit cogi ad ſoluẽda legata, ſi portio fideicommiſſarij non ſufficit.

Hæres an teneatur reſtituere, quãdo æs alienum abſorbet totam hæreditatem.

LEX II.

ADeum. Onera hereditatis inter hæredem, & fideicõmiſſarium diuiduntur pro rata. h. d. ¶Oppo. & videtur ꝙ hæres nõ debet ſuſtinere onera legatorum: imò quartã ſuam debet habere ſine aliquo onere: vt ff. eo. l. j. §. penul. Solu. Intellige quòd hic reſtituit rem, vt puta dimidiam hæreditatis. Vnde apud hæredem remãſit vltra quartam. & hæc poteſt eſſe ſatis bona: & de neceſsitate oportet ſic intelligi, vt dicã j. Si verò dicas quòd quartã tm̃ retinuerit hæres: tunc dicas quòd apud hæredem remanerent onera debitorum, pro tota portione non legatorum: tamen tex. non poteſt intelligi ſic: quia expreſsè dicit de oneribus legatorum. ¶†Quæro vtrũ hæres poſſit cogi ad ſoluendũ legata, ſi portio fideicõmiſſaria non ſufficit. Gloſſ. hic videtur dicere quòd ſic. quod intellige dum tamen apud hæredem remaneat quarta integra, ſine onere. ¶†Item quærit glo. quid ſi tantum eſt æs alienũ, quod totam hæreditatem [c] abſorbet. Gloſſa dicit ꝙ tunc nihilominus valet fideicommiſſum vniuerſale, licet hæres poſſet conueniri inſolidum. Hoc aduertite, vos debetis ſcire quòd legata, & fideicõmiſſa particularia, ſi æs alienum abſorbet totã hæreditatem, extinguuntur: vt ſ. de legat. l. ſi vniuerſale. Fideicõmiſſum verò vniuerſale an extinguatur. gl. videtur hic dicere ꝙ nõ. Tex. tñ vr̃ cõtrarium dicere in l. ſucceſſores. j. ti. j. Poſſum⁹ dicere, ꝙ ſiquidẽ hæredis intereſt illã hæreditatẽ quantũcunq; nõ ſoluendo non reſtituere, vt puta, quia ipſemet hæres erat creditor, vel ſoluerat creditoribus: tunc non cogatur ad reſtitutionem: vt d. l. ſucceſſores. aliàs ſecus. Ita intelligitur iſta gloſſa.

LEX III.

SI per fideicõmiſſũ. Fideicõmiſſum Reipu. delictũ à venientibus ab inteſtato, minuitur per Trebellianũ. h. d.

d NOn iuſtam. [d] Iſta eſt bona lex. et habeo ego iſtã l. pro ſingulari: & neſcio huic legi dare cõcordantiã. & h. d. Hærede rogato decedente ante aditam hæreditatem poſt iuſſum, fideicõmiſſum poteſt peti tanꝗ ab eo adita fuiſſet hæreditas. h. d. ¶Opp. ꝙ iſte fideicommiſſarius nõ poterit cogere auiã adire: quia ſua non intererat. Nam eodẽ modo poterat petere à ſubſtituto, queadmodum ab ea: vt hic in fi. dicitur. Rñd. imò intererat ſua: quia fortè ſubſtitutus erat grauatus debitis. Itẽ ſubſtitutus poterat legitimẽ retinere ex pſona ſua quartã. quod nõ poſſet inſtitutus: vt hic in fi. dicitur. ¶Opp. ille, qui habet ſubſtitutũ vulgarem poteſt repudiare ex præſumpta volũtate teſtantis: vt l. quia aũt ff. ſi quis omiſ. cau. teſta. Sol. Hic repudiauit in fraudẽ: vt vidiſtis in l. j. ſ. ſi quis omiſ. cau. teſt. ¶Itẽ op. dicitẽ hic, ꝙ relicta ab inſtituto vidẽtur tacitẽ repetita à ſubſtituto: cõtra. ff. de leg. ij. l. Celſus. §. pe. Sol. Ibi hæreditas fuit pro non ſcripta. q̃d dic vt dicã j. de cadu. tol. §. his ita. ¶Itẽ opp. ff. de leg. iij. l. j. §. ſi. Solu. Ibi hæreditas venit ad alios venientes ab inteſtato, nõ ex diſpo-

e ſitione defuncti [e]. ¶Itẽ opp. & videẽ ꝙ hic ſubſtitutus põt adhuc retinere quartã ex ſua perſona: quia ipſe nõ fuit coactus. Glo. ſoluit, ꝙ coactio facta de inſtituto, nocet huic ſubſtituto. Cõtra hoc opp. qñ inſtitutus decedit ante aditã hæreditatẽ, fideicommiſſum non poteſt deberi ab eo: vt l. ille à quo. §. ſi de teſtõ. ff. eo. Si igitur non debetur ab eo: ergo eius perſona non nocet ſubſtituto. Rñd. ꝙ illud, quod dicitur, ꝙ hærede decedente ante aditam hæreditatem fideicommiſſum extinguitur, eſt verum ante hæreditatẽ, & ante iuſſum de adeundo. ſecus ſi poſt iuſſum, licet ante aditã hæreditatẽ, vt hic. & dixi ibi in l. eam quam. ſ. de fideicõ. in illa q. quando hæres hæredis poſsit cogi.

ET ſine. Etiã ab inteſtato põt relinqui fideicõmiſſum: & loc⁹ eſt deductioni quartæ. h. d. ¶Quærit gl. qua actione cogatur quis reſtituere. Breuiter iſta eſt veritas. Per officiũ iudicis cogitur quis adire, per actionem ex teſtamẽto reſtituere. Ita tenet glo. hic, & ff. eo. l. ſi legatus. in prin. & l. poſtulãte.

f IVbemus. [f] Iſta eſt no. l. valde, & ſingularis: volo eã legere p particulas. Breuiter dicit: Quando filij rogãtur pro hæreditate reſtituẽda fratribus, vel eorũ filijs, fructus non computantur in quartã Trebellianicam: ſed eam debent habere de defuncti ſubſtantia. h. d.

In ſupradictis. Inter fratres, & ĩter patrem, & filium, ceſſat ſatiſdatio de fideicommiſſo præſtando adueniente conditione, niſi teſtator iuſſerit, vel parens ad ſecunda vota migrauerit. h. d.

Sinautem. Is non videtur ſine liberis deceſsiſſe, qui vnicũ filium, vel nepotem relinquit.

ff. ad l. Falci. & ibi doct. & hæc lex procedit etiã ſi filiusfa. fuit in mora reſtituẽdi, ſecũ. glo. no. & ibi Imo. in l. in fideicõmiſſariã. in prin. ff. eo. vide ibi in c. Ray. in gl. in ver. à tẽpore lit. cõte. & ad iſtã l. vide Imo. ĩ l. ſcribit. ff. e. Bal. in l. baliſta. Bar. in l. in fideicõmiſſariã. & in l. ſi patronu. aliàs in l. poſtulante Sticho §. j. ff. eo. Adde dum hic dicitur: ꝙ qñ filij ſunt rogati reſtituere hæreditatem filijs, non computantur fructus. quod Paul. de caſt. dicit idem puto, & multò forti⁹ qñ extraneus. nã ſi aduerſus proprios liberos habent hoc priuilegiũ; multò magis debẽt hr̃e aduerſus extraneos: & dicit mirari q̃d doctõ. hoc nõ tãganẽ ſed hoc ſuũ dictũ non vr̃ pcedere, p ea, q̃ cõſuluit Abb. cõſ. lxxxviij. li. j. ꝙ licet fili⁹ rogat⁹ reſtituere filijs nõ p̃ſtet ſatiſdationem, tñ ſi ſit rogat⁹ reſtituere patruo, debeat ſatiſdare: cũ cõtrariũ videbatur dicendũ ex maioritate rõnis: quia extraneus erit magis ingrat⁹: & ibi refert, q̃d hoc motiuum fecit vacillare Cyn. hic. & ꝙ rñdet ꝙ lex nõ debet extẽdi vltra pſonas nominatas, pro qua opi. ipſe Abb. allegat duas gl. vnã in l. j. ff. vt leg. noĩe. in verbo, ſemp. aliam in l. filio. eo. ti. Scias etiã ꝙ illud, q̃d dicitur, ꝙ filius rogat⁹ de reſtituendo ſub cõditione, detrahit duas quartas: illud eſt verũ: niſi filio d̃ legitima ſit prouiſum p patrẽ. Ita dicit Bal. intelligẽda eſſe iura de hoc loquentia, eius conſi. cxxxviij. lib. j.

✠P. P. A V. P.

f ¶Iubemus. De intellectu huius legis & an hodie ſit correcta, vide omnino Com. conſil. xxv. in penulti. col. vbi plura dicit. & quòd iſte textus non habeat locum in legitima, & quòd etiã ſit correcta, vide pulchrè Com. conſil. lij. incip. ad primũ quæſitũ. in prima & ſecunda col. Item quod fructus percepti per filium ante aditã hæreditatem computentur in Trebel. vide Paul. hic in l. in fideicommiſſaria. ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Treb.col.iij.vbi etiam aliam limitationem ponit. Itē dum dicitur hic ꝙ fructus non cōputentur in Treb.in liberis primi gradus, limitat nō procedere qn̄ fuiſſet in mora reſtituēdi, ſecundum Sali.Pau.Bal.& Alex.in l.in fideicommiſſaria.col.ij.ad Treb.gl.ordi.in c. Raynutius.in verbo cōteſtata.de teſt.ad fi.quid autem eſſet in fructibus perceptis per hæredes filij grauati an̄ moram & litem cōteſtatam, ſine tamen neglig ētia fideicōmiſſarij, quo caſu regulariter computantur in Treb.vt not.in d.l.in fideicommiſſaria.videtur, ꝙ non cōputentur, quia hæres detrahit Trebel.ex perſona filij. ideo eod. iure vti debet in contrarium facit quod notat Hoſti. Abb.& Anto, de But.in d.c. Rainutius.ſuper gl. præallega.dum dicit ꝙ ibi fructus non fuerunt percepti per filium, ſed per hæredes ſuos, & ſic voluit quòd etiam ſi verum eſſet quòd filius non computaret fructus perceptos poſt morā hæres tamen computabit. & ſic non procedit argu.de fructibus perceptis per filiū, ad perceptos per hæredes. & iſtud ſequitur etiam Alex.in d.l.in fideicommiſſaria.etiā per hoc bene facit quod dicit Salic. hic dum dicit ꝙ ideo filius cōputat fructus perceptos poſt morā quia iſto caſu nō loquitur iſta lex quæ non poteſt extendi vt hic in fine dicitur, quia ſolùm nō loquitur iſta lex in fructibus perceptis ab hæredibus.ſed aduerte quia regulariter nō computantur in Treb.fructus percepti ante moram, etiam circunſcripta negligentia fideicom.vt per Cy.& Saly.hic.& Alex. in d.l.fideicom.col.v.ideo ceſſat difficultas & hoc ſatis probatur in d.c. Raynutius.iuncta glo.præallega.& quæ ſuper ea notantur.

a ✠ P. P. A. V. P. ¶Illud. An diſpoſitio huius §.ꝓcedat ſolùm qn̄ vnus filius eſt grauatus alteri filio reſtituere, an etiā ſit grauatus extraneo, vide Roma.conſi.ccxxxij.Alex.in §.cùm auus.de quo infrà.& in l.fideicommiſſaria.colū.ij.ad Trebel. Item quòd non procedat vbi filius detrahit duas quartas vide Pau.conſi.xcij.ad fin.in l.ſcimus.in prin.C.de inoffi.teſt.in contrarium vide Alexand.in l.quod de bonis.§.cùm auus. ff.ad leg.Falci.an verò iſti fructus cōputentur in dotem ſuccedentem loco legitimæ.vide Pau.conſi.cxiiij.Item quòd illud quod dicitur in liberis primi gradus nō procedat in parentibus primi gradus,vide Barb.in repet.l.cùm acutiſsimi.in xix.col.de fideicom.ſed in xxvij.col.poſtea cōtradicit.Itē de materia huius l.an hodie teſtator poſsit prohibere Treb. in filijs primi gradus,vide omnino Alex.in l. Marcellus,in princi.in vij. col.& quæ ibi ſcribūt nouiſsimi.ff.ad Treb.vide Picum latè in l.in quartam,in pe.& vlt.col.ad leg.Falci.vide Alex.conſi.lix.vol.v.col.j.an locū habeat iſta lex ſolùm quando filius detrahit vnā quartā,an verò ſi duas, & etiam an ſit correcta. Vide Alexan.in l.quod de bonis.§. cū fideicom, ad leg.Falci.& etiam ꝙ non poſsit prohiberi in filijs primi gradus tenet Anto.de monteſer.in l.nemo poteſt.in iiij.charta.de leg.j.& in c.Raynutius.in pen.& vlt.col.de teſta.pro opinione contraria vide Roma.ſingu. cxciij.incip.eſt dubiū.vbi allegat Bald.& reprobat dictum illius hic,ſed pro opinione Bal.hic vide Dec.cōſi.xviij.in iiij.dub.& pro ea vide Iaſo. in d.l.marcellus.& pro qua etiā ipſe cōſuluit in cauſa d.Philip.de Petr.& opinionē Bal.ſequitur Alex.in conſi.v.vol.iij.prope fi. Sed idem Alex. conſilio lxxvij.col.ij.vol.j.dubitat & ibi concludit.nota aliud ꝙ vbi verba grauaminis ſunt ſimpliciter probata poſt mortem filij contenti grauati hæredes ſui,ideo tunc valet prohibitio Treb.ſi aliquis ex liberis ei ſuccedat,cùm reperiatur facta liberis vlterioris gradus vt ibi nota per eum. ſed in contrariū facit quod notant Bar.Pau.& alij in l.ſi fundū per fideicom.§.fi.de leg.j.& in l.ex tribus.C.de inoffi.teſt.vbi cōcludunt ꝙ poſt libertatem hæredes filij non poſſunt grauari in legitima ſicut non poſsit filius,ergo idem dicitur in Trebel.vbi in ea filius nō poſſet grauari vt hic notatur & tollitur ratio Alex.in dicto conſi.xlij.verum eſt quòd hæredes filij in genere poſſunt grauari, ſed nō in plus quàm poſſet ipſe filius etiā de principali articulo,an poſsit prohiberi in liberis primi grad⁹ vide quę habes ad Bar.in auť.ſed cùm teſtator.j.ad leg.falci.aduerte tn̄ ꝙ fundamentum tenentium & non poſsit prohiberi ſtat in hoc quia lex noua generaliter loquens non trahitur ad caſus, qui à lege antiqua erāt ſpecialiter priuilegiati in illa materia.vt per Barba.in d.c.Raynuti⁹.& alios moder.ſed iſtud fundamentū in iſto ca.Raynutius tollitur per limitationem quā ponit Alex.ad illā reg. conſi.ccclxix. ad finem. & l. ſciendū.col.ij.ad fi. ff. qui ſatiſda. cog. poſt Imo.& ſequitur etiā Iaſ.ibi dum limitat nō procedere qn̄ apparet de mēte l. nō velle corrigere iura antiqua vt p eū, & ſimiliter ex alia limitatione ibi poſita dū dicit non habere locum vbi in l.noua derogaretur legibus antiqs generaliter vel ſpecialiter diſponētibus quod dicitur eſſe in materia iſta per tex.cum glo.in §.fin.in auť.de hære.& falcid. dum dicitur ibi quòd ea quæ dicta ſunt ibi procedunt in omni vltima voluntate, & gl. intelligit etiā ſi fiat inter filios iuxta §. ex imperfecto.& ſimiliter dicitur ibi quòd habet locum in omni perſona & alia gl. ibi intelligit etiam ſimiliter in alijs in quib⁹ de iure antiquo erat aliquid ſpeciale vt potes ponere particulariter ibi in glo.& tex. Item iſta lex non ponit aliquid ſpeciale in prohibitione Trebel.in filijs, quia hoc regulare erat ibi in omni hærede,ſed ſolùm ponit ſpecialitatem in computatione fructuum in Treb.de qua non quæritur in iſta difficultate ideo dictum fundamentū nō videtur facere ad caſum iſtum & ceſſante fundamēto videtur ſolidior opinio cōtraria propter generalitatē l.nouæ idē cogita bñ.

b ¶Illud,videtur.Illud opp.Bar.in l.in quartam.ff.ad l.Falci.

c ¶Ciuilis.Nota inter patrē & filium poſſe cadere obligationem ciuilem in aduentitijs:licet Barto.in l.cū filio.de legatis j.in vno verbo dicit contra, allegando l.frater à fratre. & ideo Imol.ibi dicit, quòd vbi dubitat vtrum opinio Barto.hic,extra iſtam cauſam ſit vera,quod aliter non decidit,ſed opin.Barto.non videtur obſtare d.l.frater.quia loquitur de iure Digeſtorum.illa lex,quo iure etiam aduentitia quærebantur patri Bald. aliter not.in l.frater à fratre.

d ¶Finem. Vide Bartol.in l.filiusfa.ff.de leg. Falcid.& Barto. in l.quod de bonis.eo.tit.

e ¶Niſi rogati. Adde Bar.in l.ſi ita.§.is cui.de leg.ij.& Bar.hic, & Bal.in l. Deo nobis.circa princi.de epi.& cleri.Et qn̄ habeatur loco hæredis,vide Bal.in auť.ingreſsi.C.de ſacroſan.ecc.& ad Bar.hic vide Ang.in diſput. ſua incip.nobilis quidam genere.in iiij.dubio.& de eo quod habetur loco filij,tamen non habetur loco filij ex ſuo corpore deſcendentis:vt tenet Hoſt,& Ioā.And.in c.Raynaldus.de teſta.& Bal.in d.l.Deo nobis. & vide in l.Lucius,la.ij.& ibi vide Imo.ff.de hære.inſtit. Vide poſt Barto.aliud in l.liberorum.de verbo.ſigni.vide Bald.in l.filium.ff.de his qui ſunt ſui,vel alieni iur,& Ange.in l.cùm acutiſsimi.š.de fideicom.& vide Ange.in conſi.lxxviij.incip.in Dei nomine.tamen hæc q.ſubtilis eſt.vide Bald.in auť.ſi qua mulier.C.de epiſ.& cle.in vj.col.& in l.ij.C.de iure aure,annu.& in l.Deo nobis.de epi.& cle.in auť.hodie. C.de repu.& in c.in p̄ñtia.& Moder.in repe.l.cùm acutiſsimi.C.de fideicom.& ad hanc auť.vide Bal.in conſi.incip.hac quæſtione, contrariæ ſunt opi.limitat vt per Bal.& Imo.in l.hoc demon.& per eam in l.ſi ita quis.§.is cui. de leg. ij.plenè per Ange.in diſputatione inci.nobilis.

f ✠ P. P. A. V. P. ¶Loco filij. Vide oĩno q̄ habes ad Bart.in auť.ſi qua mulier.in j.col.C.de ſac.ſan.ec.& ibi in l.j.ff.de his quę pœnæ noĩe.

g ¶Monaſterium. An monaſteriū habeatur loco filij,hic vide plenè.Item habetur loco hęredis,quod intellige ſecundùm aliquos hic,ſi ſuccedit in vniuerſum,ſecus ſi ſuccedit ſpecialiter in res particulares, per tex.in l.ſi peculium ſeruo.ff.de pecu.leg.quod no.glo.in l.ſi peculium.§.j.ff.eo.ti. Et hoc qualiter intelligatur,vide Bar.in auť.ſi qua mulier.š.de ſacr.ſan. eccl.Et an monaſteriū excludat ſubſtitutū,ſi dictū ſit,ſi ſine liberis legitimis & naturalibus deceſſerit,vide. Adde an monaſteriū habeať loco hęredum,Bar.conſi.j.inci.Parmenſis quidā.per Barba.plenè cōſil.lx.lib.ij. eſt vera

SVMMARIVM.

1 ☞Obligatio ciuilis,quòd hodie cadat inter patrem & filium.

2 In liberis primi gradus, fructus non computantur in quartam.

a Illud. [a]Quæ ſuprà dicta ſunt vltra caſus in hac lege expreſſos,nō extēdunť.h.d.
b ¶ Opp.& vr̄,[b] ꝙ fructus cōputantur in quartam
vt l.Papinian⁹.§.ſi cōditioni.ver. vnde ſi quis.ff.
de inoffi.teſt.Plures ſol.danť.dicit gl. ꝙ ibi teſtator certū tp̄s appoſuit:hic ſecus.& iſtā cōiter glo.
noſtri ibi tenēt, & vbiq;:tn̄ in veritate lex cōtraria loquitur in debito iure nature: non in quarta
Trebellianica.Dicam hoc in l.ſcimus.§. repletionē.de inoffi.teſta.Opp.ij.de l.in fideicō.ff.eo. Solu.qualiter fructus cōputātur in quartā, hic gl.diſtinguit aliqualiter,plenius tn̄ in cōtrario: & dic
vt ibi.¶ Itē opp.& vr̄ ꝙ qn̄ pater cogať reſtituere filio,nō ſit locus detractioni quartæ:vt l.cū filio.de leg.j.So.Hic loquiť qn̄ pater inſtituitur,&
de reſtituēdo filio rogať.ibi loquiť qn̄ inſtituitur
ipſe filius:& pater,cui quæritur,rogatur de reſtituēdo ſibi.¶ Venio ad ſecundā partē.dicitur hic,
ꝙ in caſu cauet pater filio. Cōtra inter patrē & filiū non cadit obligatio:vt Inſti.de inuti.ſtipu.§.
1 itē inutilis.Sol.Dicit gl.ꝙ hic eſt ſpeciale.Tu †dic
ꝙ hic loquitur in aduētitijs, in quibus inter patrē
c & filiū hodie cadit obligatio ciuilis.[c]Hic eſt caſus
hic,& l.pactum.š.de pact.conuen. Dixi in l.ſi qs
pro eo.§.j.ff.de fideiuſſ.no.in l.frater à fratre.de
condi.indebi. Et ſic nota tu iuuenis ꝙ inter patrē
& filium cadit obligatio ciuilis,per hūc tex.¶ Itē
opp.ad fi.noſtræ legis, & videtur ꝙ etiam nepotes non cōputent ſibi fructus in quartam legitimæ:vt l.quod de bonis.§.quod auus.ff.ad l.Falci.
d Sol.vt in glo.Not.ergo hunc finem[d], ꝙ ſolùm in
2 liberis †primi gradus eſt, ꝙ fructus non computantur in quartam. in alijs ſecus. quod perpetuò
tene menti:quia faciet tibi magnum honorem.

SVMMARIVM.

1 ☞Monaſterium habetur loco filij.

c Niſi rogati. [e]Iſta auť.venit ad determinationem
legis Codicis,& dicit iſta auť.ꝙ mona
f ſteriū hr̄ loco filij[f] Tu iuuenis nota ꝙ
1 †monaſteriū habeť loco filij:idē in corpore vnde
ſumiť.& extra de ꝓba.c.in p̄ſentia.¶ Quæro,quę
eſt rō huius auť.Gloſ. videtur dicere ꝙ monaſte-
g rium[g] habeť loco filij:videte dñi,nulla eſt in mūdo,vel decretalis,q̄ hoc dicat. Nā decretalis,in p̄ñtia.dicit ꝙ habetur loco hęredis,nō ꝙ loco filij habeatur.Ratio eſt ſecūdùm Richar. Mal.& iſta eſt
vera conditio nuptiarū vel liberorū:voluit lex,ꝙ
nō eſſet impedimentū vitæ cōtēplatiuæ:vt eius timore quis nō omitteret ingredi religionē:& ideo
iſta cōditio reſpuiť in ingrediēte monaſteriū,niſi
eſſet rogatus reſtituere alteri monaſterio:& iſta

a ¶Quæro qd. Et vide Bar. in conſi. in- a cip. Parmenſis filium inſtituit. vbi tenet ꝙ monaſterium ſuccedit in locum liberorũ, ſi teſtator dixerit ſine b liberis ex ſe natis. vbi omnino vide. Andr. Barb.

✻ P. P A V. P.
b ¶Cõtra rogat⁹. Vide qđ dicit Imol. circa iſtã auẽ. nam pẽt ſi hodie taliter grauatus alienaret in fraudẽ fideicom. non valeret vſq; ad dodrantẽ, in cõtrarium pondera. Bar. ĩ l. imperator. §. fi. col. ij. & Alex. latè in d. l. ſi titius, colũ. pen. quid autem ſi alienatio fieret in teſtamẽto nõ inter viuos Bart. hic tenet ꝙ tale relictum nõ venit in fideicõ. vide ĩ cõtrariũ Cõ. hic ad fin. pro opiniõe Bal. vide Alexã. in l. à filio ad fi. ff. ad treb. & aliqd per eũ in l. ſi titius. co. titu. ad fi. vbi videtur tenere cõtra Bal. vide ẽt q̃ dicit Alex. cõſil. xxxvj. vo. ij. col. pe. vbi dicit quòd tres ptes põt alienare ẽt dilapidando & ꝙ vbi haberent facultatẽ alienãdi à teſtatore ẽt in totũ nõ haberet locũ iſta reſeruatio quartæ. vt p eum.

c ¶Caſib⁹. Adde his trib⁹ alium caſum, videlicet ĩ fideicõ. ad pias cãs eſt text. mirabilis ſecundũ Bar. in l. fi. in verb. vẽdicari. ſ. de ſacro ſan. eccle. & ponit Bal. hic cum cõcor.

✻ P. P A V. P.
c ¶Trib⁹ caſib⁹. Viđ Soc. ĩ l. j. §. ſed quoties ĩ j. col. ad fi. ad trebe. ĩ pri. Itẽ đ iſtis caſibus vide in l. j. ĩ §. ſed quoties. ad trebe. vbi etiam ponit Moder.

eſt vera ratio, quã text. ponit in corpore, de ſanct.
epiſc. §. ſed & hoc præſenti. ¶ Quæro, qd ſi[a] dixerit, ſi deceſſerit ſine liberis ex ſe natis. Iſtam quæſtionem tangit Dy. in l. ſi ita quis. §. j. ff. de lega. ij. & ibi dixi. ¶ Quærit glo. quid ſi cappellam ſecularem intrat: vel quid ſi inſtituit monaſteriũ & non intrat: dic vt in glo. & bene.

Contra rogatus. [b] A P̃s. Contra cum rogat⁹. Habes in lege Codicis qñ rogat⁹ reſtituit dodrãtẽ & retinuit quartã. hic econtra: quia poteſt retinere dodrãtẽ, & reſtituere quartã: ideo dicit cõtra rogat⁹. ¶ Oppo. primò de l. iubemus. Sol. Dicũt quidã illã corrigi per iſtam. Breuiter in nullo corrigiẽ: nec in eo qđ dicit de reſtitutione quartæ: ſed ibi fuit rogat⁹ reſtituere hæreditatẽ ſimpliciter: hic verò illud ꝙ ſupererat. Item nec in eo qđ ibi diciẽ de cautione: nã hic debet intelligi qñ erat rogatus reſtituere tã alteri quã deſcẽdenti, vel fratri. ¶ Opp. ff. ad Tre. l. Titius rogatus. & l. ſed & ſi lege. §. qđ aũt. de pe. hære. Sol. Omnes ille leges debẽt determinari per iſtã auẽ. ꝙ nõ põt hodie diminuere, niſi ſecũdũm modũ hic traditũ, &c. ¶ Opp. & videẽ ꝙ iſtæ q petit cautionem, ſit ſolicitus de hęreditate viuentis. Contra. l. ij. §. interdum. de vulga. & pupilla. Sol. dico ꝙ hic eſt ſolicitus de hæreditate mortui hoc eſt, illius, qui fideicõmiſſum reliquit iſta eſt vera. ¶ Quæro quid ſi hæres habet tm̃, qđ põt aliunde dare dotẽ, & donationem propter nuptias: vtrum poterit diminuere quartã. Dic vt in glo. & in auẽ. res quæ. ſ. cõia de leg. vnde qñ nihil diminuiẽ ſtaẽ iuri antiquo. ¶ Vlti. no. iſtũ ſi. de eo qđ expendiẽ in redemptionem captiuorum, vel in alimentis. Dixi vobis ſ. communia de leg. auẽ. res quæ.

SVMMARIVM.

1 ☞Reſtitutio fideicommiſsi quando fieri poſsit ſoli tutori, & ſimplici procuratori.
2 Procurator in rem ſuã, non poteſt conſtitui ad recipiendum fideicommiſſum.

Sancimus. Tutori infantis vel abſentis, & curatoris furioſi rectè fit hæreditatis reſtitutio: & ipſi alteri rectè reſtituũt ſine cautioe. h. d. ¶ Opp. de l. ſi mulier. §. ex aſſe. ff.
1 de iu. do. Sol. †Soli tutori põt fieri reſtitutio in caſib⁹ hic poſitis, ẽt cuilibet ſimplici ꝓcuratori vt l. reſtituta. in prin. ff. eo. Non aũt ꝓcuratori in rem ſuã vt dicit §. ex aſſe. vide iſtã gl. qa ille §. ex aſſe.
2 nõ eſt alibi. ¶ †No. ꝙ ꝓcurator in rẽ ſua non põt cõſtitui ad recipiẽdã reſtitutionẽ fideic. ꝙ no. Ita tenet gl. hic: & ita dicit gl. ĩ l. reſtituta. circa prĩ. ff. eo. Itẽ l. quãuis. & l. ſeq. & l. q ita. §. j. ff. e. & ĩ multis alijs locis tene mẽti. ¶ Op. ff. e. l. ſeruo ĩuito. §. ſi pupillo. Sol. Fateor, ꝙ etiã infanti cũ authoritate tutoris põt reſtitui hæreditas. ¶ Opp. de l. reſtituta. §. pupillus. ff. e. Sol. ibi erat præſens, hic erat abſens. ¶ Vlterius op. dicitur hic ꝙ tutor & curator ſolus põt reſtituere alteri. cõtra. ff. eo. l. j. § . fuit quæſitum. Solu. tutor poteſt reſtituere alteri, non autem ſibijpſi: vt legibus contrarijs.

SVMMARIVM.

1 ☞Iudex in contumacem diffinitiuè pronunciat quando petitur aliquid, quod non poteſt eſſe conſultũ per miſsionẽ ex primo vel ſecundo decreto.
2 Practica huius legis.
3 Decedere ſine hærede dicitur, qui ſtatim, cùm moritur, non habet hæredem.
4 Quæ differentia ſit inter hæredem, & primum fideicommiſſarium.
5 Rõ differẽtiæ ĩter primũ fideicõmiſſariũ & hr̃dẽ.
6 Caſus, in qbus actiones trãſeunt ſine reſtitutione.
7 Fideicommiſſarius in caſibus, in quibus actiones tranſeunt ſine reſtitutione, habet remedium l. fi. C. de edic. diui Adriani tol.

Cum autem. Per trebel. tranſeunt actiones in fideicom.
c ſine reſtitutiõe, in trib⁹ caſibus[c] hic expreſsis. h. d. Primus caſus eſt in eo, qui ſe cõtumaciter abſentanit. Contra lit. non conteſt. non põt ferri diffinitiua: vt l. fi. §. illud. j. de tempo. app. Dicunt quidã, ꝙ hic eſt caſus ſpecialis, in quo perueniẽ ad diffinitiuam ſententiam: & hoc ſentit gl. quæ eſt ſup verbo illo, per cõtumaciam. ſecũdum iſtũ modũ legẽdi, habes hic caſum, ꝙ illa opi. quã dixi ſ. ſi mi
1 nor ſe ab hæred. abſti. auẽ. ſi omnes. †quòd quãdo petitur aliquid, ad quod non poteſt eſſe conſultũ per miſsionem ex primo, vel ſecundo decreto, vt puta liberationẽ, vel ceſsionẽ actiõis, vel caſſationẽ inſtr̃i, & ſimilia tũc iudex in contumacem debet diffinitiuè pronunciare: hic videẽ caſus ſecundũm iſtã lect. quod an ſit verum, dixi plenius in l. ſi finita. §. Iulianus. de dan. infect. & eſt vnus mo
d dus practicãdi[d] hanc legem in iſto caſu. Vel aliter ſecũdùm gl. & melius dico, ꝙ nõ aufertur diffini-
2 tiua in caſu hui⁹ legis, ſed iud. x†facit redigi in actis qualiter, & pro quo, & ad cuius petitionẽ ille eſt vocatus: & ſecundũ hoc abſq; aliqua pronunciatione trãſibunt vtiles actiones authoritate huius l. & iſte eſt ſecundus intellectus. vide gloſ. Iſta practica eſt melior. Tamen, vt nõ decipiaris, oportet te inſpicere tex. in quo dicitur, ꝙ de dolo malo ſe contumaciter celauerit: vñ ſis cautus, ꝙ ipſe citetur perſonaliter, vl̃ ꝙ appareat in actis quomodo citatio ad eius notitiam peruenit: ita quòd iudex poſsit pronunciari ipſum latitare, vel dolo malo ſe occultare: non tamen ſufficeret, ſi iudex pronũciaret ſimpliciter contumacem, ſed debet eſſe verus cõtumax. ¶ Venio ad ſecundum caſum. Vlterius, ſecundus caſus eſt, quando quis reſtituendo
e rogatus deceſsit ſine hærede. [e] Cõtra, videtur ꝙ nõ poſsit eſſe quin ſaltem fiſcus ſuccedat: vt l. j. ſ. vñ vir & vxor. & j. de bo. vacã. l. j. libro x. & l. j. ff. de iur. fiſ. Sol. Dicit gl. hic, ꝙ hic fiſc⁹ nolebat hęreditatem: & ſecundũ hoc eſſet neceſſe ꝙ cõſtaret, ꝙ omnes propinqui, & etiam fiſcus iſtã hæreditatẽ repudiãt. & iſta eſt practica multùm certa: ſed eſt
3 dura. Vnde alij dicũt, & hoc dicit gl. †ꝙ ille diciẽ
f decedere ſine hærede, q ſtatim, cùm moritur, [f] nõ habet hæredẽ. Vide iſtam gl. no. ſuper verbo, nullo hærede. quod puto verum: puto tñ ꝙ ad hoc ꝙ debeat aliqua diſcuſsio fieri, vt fiat ſaltem aliqua proclamatio, ſi eſt aliquis, q velit eſſe hæres talis: arg. j. de remiſ. pi. l. ſi eo tpe. tũc nemine cõparen-
g te[g] tranſeũt actiões ipſo iure authoritate huius legis. ¶ Venio ad tertium caſum: terti⁹ caſus eſt, qñ primus fideicommiſſarius eſt rogatus de reſtituẽdo. ¶ Opp. ꝙ tũc ſit neceſſaria reſtitutio: vt l. j. §. de illo. ff. e. Gl. hic, & ibi ponit multas ſolu. Quidã dicũt, ꝙ hic loquitur quando primus fideicõmiſſarius fuit in mora: ibi ſecus. Iſtam reprehẽdit gl. quia ſecundũ hoc nõ eſſet dr̃ia inter primum fideicõmiſſariũ, & hæredẽ. quod vult hæc lex, & ſu
4 ſtinet iſtã, & dicit ꝙ †dr̃ia eſt ĩter hęredẽ, & fideicõmiſſariũ primũ: qa ĩ hærede nõ ſufficit ſimplex mora: ſed debet latitare dolo. in primo verò fideicõmiſſario ſufficit ſimplex mora. Alij dicunt, ꝙ hęc lex corrigit illã. & iſta placet magis. Modò ha
5 betis cõtraria ꝑticularia hui⁹ legis. Sed dices tu† q̃ eſt rõ differẽtiæ inter hæredẽ, & primũ fideicommiſſariũ? Gl. dicit: Primus fideicõmiſſarius ſolùm habet vtiles, quas trãsfert p reſtitutionẽ: ſed hæres habet directas: ideo in fideicõmiſſario primo nõ eſt neceſſarius ille circuit⁹. Iſtud nihil ad ꝓpoſitũ: quia etiã hæres vtiles trãsfert. Alij dicũt ꝙ iõ eſt: quia hæres põt reſtituere quartã, nõ primus fideicõmiſſarius. Sed certè hoc, quod de primo fideicõmiſſario dicitur ſimpliciter nõ eſt verum: quia ſaltem in caſibus retinet, q not. in l. j. §. inde Neratius. ff. eo. Tu dicas, ꝙ ratio põt eſſe. ꝙ etiam reſtitutio poſtq̃ eſt facta ſemel, & ſic actiones cœperũt tranſire de vno in alium, magis de facili tranſeunt: vt l. pater. §. quindecim. de leg. ij. & qa reſtitutio facta primo per hæredem, prodeſt ſecundo: vt videatur hæres reſtituiſſe ſibi primo pro ſe, & pro ſecundo, cùm caſus ſecundi fideicõmiſsi aduenerit. arg. l. j. §. de illo. ff. eo. & l. cogi. §. Metia-
6 nus. ff. eo. ¶ Quæro, †vtrum ſint alij caſus, in qb⁹ tranſeunt actiones ſine reſtitutione. Gl. ponit aliquos, primò quãdo rogatus de reſtituẽdo alienat:

d ¶Practicandi. Nota iſtã practicã. & no. Bart. in l. ſi finita. §. Iulia. in vij. colũ. de dam. infec. & nota iſtã gl. pro ſingu. in ij. lectu. quia facit ad q. poſitam in l. ſtipula. §. hic aũt. ff. de oper. no. nunc. per Moder. Inſtit. de actio. §. ſi quis & vide Bald. in auẽ. ſed hodie. de act. & oblig.

e ¶Hęrede. Not. hic qñ qs dicatur decedere ſine hærede. & adde, quod ille nõ dicitur decedere ſine hærede, vel ſucceſſore, cui fiſcus ſuccedit: vt l. habere licere. de eu. vbi eſt tex. aureus, quẽ perpetuò nota licet Ang. in l. ergo. ff. de fideicõ. lib. cõtrariã partẽ ſecutus ſit & malè: & vide tex. cum gl. ſing. in l. ex facto. §. fin. ff. ad Trebel. & dicit Bal. ꝙ vniuerſitas, & cĩtas, quæ non põt habere hæredẽ ſecundũ eũ in l. generaliter. in princi. de re. decre. Et de iſta practica, qñ cõſtet bona defuncti vacare vide nota. Bart. in l. ſi bona. ſ. de bon. autho. iud. poſ.

✻ P. P A V. P.
f ¶Cùm moritur. vide Io. de Anna. cõſi. x. in prin.

✻ P. P A V. P.
g ¶Nemine comparente. Vide Areti. conſi. xxxvij. in vlti. colum.

tunc enim in rebus alienatis non eſt neceſſaria re
ſtitutio: vt habuiſtis in l.fi.§.ſin autē ſub cōditio-
ne.ſ.cōia de leg. Item eſt alius caſus ff.co.l.j.§.ſed
& quoties. Itē eſt alius caſus ſecūdùm quoſdā. ff.
c.l.ita tñ.§.ſi pater. Sed certè ibi fit reſtitutio,ſibñ
7 inſpiciatur.¶ †Vltimò not.ꝙ in omnibus iſtis ca
ſibus,in quibus actiones tranſeunt ſine reſtitutio
ne:indubitanter puto, ꝙ fideicōmiſſarius habet
remediū l.fi.ſ.de edic.di.Adria.tol.vt ibi dixi. Te
ne menti iſta,quia ſunt bona.

a QVidam. [a] Legata & fideicōſ-
ſa relicta ſimpliciter,
in dubio à fideicōmiſſario ſunt pſtanda.
Opp.ff.c.l.cogi.§.inde ꝗrit.Sol. Ibi iuſsit reſtitui
deductis legatis.¶ Itē op.de l. Marcellus.in prin.
ff.c.Sol. ibi reliqt legata ab hærede nominatim:
hic ſimpliciter. Dic vt ibi. ¶ Opp.iij.de l.ij.ſ.eod.
Solu. Ibi fuit rogatus reſtituere partem: hic totū.

Ad legem Falcidiam. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Quod per legem Falcidiam defalcatur, eſt na
turaliter debitum.

LEX I.

SCiredebes. Si Falcidia
nō detrahi-
tur,donatio nō videtur: imò iuſſus
impletur. Hic eſt caſus, & videtur
per gl.noſtram,& eam allegaui in l.
cùm quis.ſ.de iur.& fac.igno. Ex hac lege colligi
b tur [b] ſecundùm vltimam rationem dubitationis
1 poſitam in gl.†ꝙ illud,quod per falcidiā defalcaꝛ.
eſt naturaliter debitum:ſi enim nullo iure debere
tur ſolutio,eſſet donatio:ſed ſi naturaliter debea-
tur ſolutio,nō eſt donatio: vt l.hoc iure.§.pe.ff.đ
dona.& l.donari.de regu.iur.& l.cui⁹ per errorē.
ff.eodem titulo.

LEX II.

FAlcidiæ. Falcidia reſecat oīa
legata ꝑ rata.h.d.
Gl.quærit ī hac lege vtrū Falcidia poſ
ſit detrahi de vna re.& diſputat hic: &
Cy.etiā.& etiā dico in l.in quartā.ff.e.tit.& fortè
dicemus in l.filium quem habentem.ſ.fa.ercis.

LEX III.

ETiam. Etiā quādo hæreditas
aufertur ab indigno, lo
cus eſt Falcidiæ.h.d.

ET in legatis. Cōtra princi-
pem eſt locus
Falcidiæ.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Falcidia an detrahatur de mortis cā capione.

SImortis. De mortis cauſa do
natione detrahitur
Falcidia.h.d.Hoc eſt clarum.ꝙ de mor
tis cauſa donatione detrahitur Falci-
c dia.[c]Sed quid† de mortis cā capione,vtrū detrahi
1 tur falcidia? Gl.dicit melius ꝙ̄ alibi in l.q ꝓtio.ff.
de do.cau.mor.& ibi ego plenè dixi,etiā dixi mul
tum plenè in l.j.§.item ſi ita.ad l.Falc.& ibi recita
ui etiam opi.Moder.cōtra gl.& Dy.finaliter hoc
teneas tu iuuenis,ꝙ de mortis cauſa capione pro-
ficiſcente ab hærede,de voluntate defuncti detra
hitur Falcidia: vt j.eo.l.pe.Secus ſi abſq; volūtate
defuncti procedit: vt d.l.qui pretio,de don.cauſa
mor. Tu vide in d.l.j.§.item ſi finita.

IN imponenda. In ra-
tione
legis Falcidię æs alienū deducitur,etiā
quod hæredi debetur.h.d.

d INteſtamēto. [d] In te-
ſtamen-
to militis,ceſſat Falcidia,nō aūt ceſſat
deductio æris alieni.h.d. Et op.ff.ad
Treb.l.j.§.hoc aūt.vbi in teſtō multis habet locū
Trebellianica.Sol.gl.& bñ,quo ad remediū dedu
cendi quartā non habet locum in teſtō militis: vt
hic,cum ſi.ſed quò ad alia remedia ſic,vt ibi.Quæ
aūt ſunt remedia.Trebellianicæ,glo.melius hic di
cit,ꝙ̄ alibi: & vide gl.quam tene menti.& no.di-
xi tibi ī l.nō iuſtam,ſ.tit.j.¶ Quæro, vtrū ſint alij
e caſus,[e]in quib⁹ Falcidia ceſſat,ꝙ̄ in teſtamēto mi
litis.gl.hic enumerat. Vide & nota. Sequitur auꝛ.
ſed cùm teſtator.quam legam in fine.

IRritum. Grauat⁹ de reſtituē
do, impēdiꝛ teſtari,
licet fideicōmiſſum,vt æs alienum,ve-
niat deducendum.h.d.

ERror. Indebitum per Falcidiā
ſolutū per facti errorem,
repetitur:ſecus ſi ſcienter,vel ab erran
te in iure,ſoluitur

SVMMARIVM.

1 ☞ Filius purè de reſtituendo grauatus detrahit
vnam quartam: ſi autem ſub conditione,detrahit
duas.

f QVanquam. [f] Frater graua
tus de reſtituē
do,quod pōt detrahere per Trebe.ad
1 ſuos hęredes trāſmitit.h.d.¶†Quæ
ro vtrū ſint detrahendæ duę quartę: hoc eſt,legi
tima debita iure naturæ,& Trebellianica.Gl.di-
ſputat hic,& ff.de ioſ.teſt.l.Papinian⁹.§.meminiſ
ſe.ī fi.in auꝛ.de hære.& fal.§.ſi qs aūt nō implēs.
Hodie habem⁹ caſum ī decre.in c.Raynuti⁹ & ī c.
Raynaldus.extra,de teſta.& hoc eſt verū.& con-
g ſuetudo obſeruat,[g]ꝙ poſſent duę detrahi,& c.il-
la loquūtur qñ qs eſt rogat⁹ de reſtituēdo ſub cō
ditiōe,ſi deceſſerit ſine liberis,vꝛ alia: nā tūc legiti
mā habet ab initio Trebellianicā detrahit,cū reſti
tutiōi eſt loc⁹.Sed qñ rogareꝛ de reſtituēdo purè:
h tūc eſt ſtādū iuri cōi,[h] hoc eſt,iuri nr̄o,ſcđm quod
in veritate nō detrahitur niſi vna quarta: vt l.j.§.
pe.ſi cui pl⁹ ꝙ̄ ꝑ l.fal.Præterea,in legitima cōpu-
tatur qcqd ꝑuenit ad aliquē đ bonis defuncti: vt
l.qm̄ nouella.ſ.de inof.teſt.Ergo ſi detraheꝛ pri-
mò trebellianica,illud,quod habet iure Trebellia
nicæ,cōputaꝛ ī legitima,vt ibi.Iſtud aūt,quod pu
rè rogatur ſæpe accidit,propter clauſulā appoſitā
ī teſtō,ſi nō valet iure teſtamēti,valet iure codicil-
lorū: tūc eñ ſi ex alia cā teſtm̄ eſt nullū,vidētur ro
gati venientes ab inteſtato de reſtituendo purè:
ideo filius,ſeu filia non detrahit niſi legitimam.

SIvt allegas. Si teſtator ꝑ Fal
cidia ſpecies relin
quit,ſunt ſpecies examinandæ: & quod
ad Falcidiam deficit,eſt hæredi ſupplendum.h.d.

i INdonationibus. [i] In
dona
tionibus,quæ morte confirmantur,loc⁹
eſt Falcidiæ.h.d.

SIea. Glo.tua prima hic ponit caſum,
& nihil aliud facit. Relictū pro
libertate,vſq; ad ſerui pretium,nō defal-
catur,ſed in reſiduo: & qui relictū agnouit,ſeruū
ſuum cogitur manumittere.h.d.

LIcet. Per ſucceſsionem extinguitur
actio pro hæreditaria portiōe,
tamē in ratione legis Falcidiæ,vt æs alie-
num deducitur.h.d.iſta lex leuiſsima.

SI prædiorum. De inſtru
mentis ꝑ-
diorum Falcidia nō detrahitur.vel ali-
ter. De chartis relictis Falcidia non de
trahitur.h.d.

SVcceſſores. Quod relinqui-
tur vltra vires
patrimonij,non valet.h.d.

A Cohæredibus. De le-
gatis re
lictis ī certo cohæredi,detrahitur Fal-
cidia.hoc dicit.

SI quis quadringē
torū fortè. De mortis cā capiōe,quæ
ꝓficiꝛ ab hęrede reſtōre diſponēte,đ
trahiꝛ falcidia.h.d.hęc ſingłaris lex. Circa legē no
ſtram

---

a ¶Quidam. Et vide Lu. Ro.in cōſil.cc-lxxij. Andr. Barba.

b ¶Colligitur. Vide quod no.in l.cū qs.ſ.de iu.& fact.ign. Alexand.

c ¶Falcidia. An de mortis cauſa capione detrahatur Falcidia,vide omnino in l.pe.j.eod.

d ¶In teſtō. Hæc lex eſt hodie correcta.

✱ *P. P A V. P.*

d ¶In teſtō. Authenticā ſimiliter poſitam ſuper iſta l. repetit latè Roma.

e ¶Aliñ caſus. Et inquātū hic dicit gl. de legato dotis detrahi falcidiā,eſt cōtra glo.in l.talis.ff. de iure do. Pro illa facit: quia legatum dotis æquiparatur legato ad pias cauſas: ſed de legato ad pias cauſas,&c.auꝛ. ſimiliter j.eod.tex. eſt bon⁹ in l.is cui. ff.de condi.& demon.aliàs de cond. inde. Hoc tamē verū eſt qñ dos conſtituiꝛ pauperi perſonæ,& imò in oībus non ęquiparatur. De quo vide l.cum dotē.alleg.in glo.& per Bal.in l.iij.j.de falſ.cauſ.& vide in l.cū dotem.& in l.vſufr.ff.eo.

f ¶Quanquā. Et ad iſtū text.qprobat quòd ius defalcādi tranſit ad hęredes, vide & adde ſimile in l.j.j.quo.leg.

f ¶Quanquā. Vide Lu.Ro.in conſi.cc-lxxij.& in cōſi.ccc-ix. vbi loquitur de duabus quartis detrahēdis. And. Bar.

✱ *P. P A V. P.*

g ¶Et conſuetudo obſeruat. Vide Alexā.clxxxv.ad finem.Franc.conſil. clx.in antepen.co. Ro.conſi.ccvj.

h ¶Cōmuni. Adde Bart.in l.j.§.interdū.ff.ſi cui plus ꝙ̄ ꝑ l.fal. Sed,quid in aſcēdētibus: quia c.Rayn.loquiꝛ in deſcēdētibus. Bal.dubitat ī l.ſi à milite, §.pater.ff.de teſta.mili.& hic adde in l.iubemus,in prin. per illum tex.ſ.tit.j.& latius in ij.col. per Oldr.in conſil. clviij.incip.factum tale.& Ang.in cōſil.cxxviij.& Old. in conſi.cxv.& hic vide Bart.in l.Papinianus.§.meminiſſe de inoffic.teſta. & Bal.in l.filiæ.in fi.ſ.fa.erc.vbi vult, ꝙ filius poſsit detrahere vnā quartam,& alterā,quatenus in ea plus eſſet. Idem vbi eſſet rogatus ſub cōditione poteſtatiua: & per eūdē pleniſſimè in l.filium.in xij.col.& xiij.ſ.fa.ercis.& ibi dicit,ꝙ ſicut inſtitutus ī re certa licet grauat⁹ ſub cōdōne,nō detrahit duas quartas: & ꝗ̄ debet,ſi eſt grauatus ſub hac cōditione,ſi teſtamentum nō valet, vel non valebit iure teſtamenti,valeat iure codicillorū. Et vide Bald.in d.l. Papinianus.§. meminiſſe.vꝛ extēdere id,qđ diciꝛ in Trebel.ad omnen quartā ꝗ̄ accipitur iure inſtōnis.& ſic ad l.falc.adde qūo fili⁹ detrahat duas quattas,Bal.conſi. cx.j.vol. Old.cōſi. ccv.Pe.de Anc.cōſi.xxv.ī eo vol.qđ d.Alex.indeciſum reliquit,an aſcendentes poſsint detrahere duas quartas: dicas tu quod Ro.cōſuiluit aſcendentes duas quartas detrahere poſſe,ei⁹ cōſ.ccxxxix.

i ¶In donationib⁹. Pro hac l. vide Lu.Ro.in cōſil. lxxiij. an detrahaꝛ Falcidia.& in cōſil.lxxvj.an de donatione cā mortis poſſit detrahi falcidia: incipit totum fundamentum. Andr. Barba.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Cum certũ. Vide Bal. hic per iſtũ tex. infert ad no. q. q̃ñ promittit maritus reſtituere integrã dotẽ, an poſsit retinere partẽ, quæ ſibi defertur ex forma ſtatuti: qualiter hęc lex intelligaꝛ, vide Bar. in l. q̃d noïe. ff. de cõd. inde. & ad ſuprà dicta q. Bal. vide gl. & ibi Ang. in auꝛ. de hæred. & fal. §. ſi verò expreſsim. & quæ dixi in l. ſi patronus. ff. de don. Bar. in l. cẽturio.

ſtram venirent querẽda duo, vel tria. Primò, vtrũ iſte hæres poſſet adire hæreditatem, antequã iſtã cõditionẽ pro ſolido impleat. Tex. hic videtur dicere ꝙ ſic, ibi: ſancimus hæredẽ ſi adierit. Pe. dicit contrariũ: nam cõditiones debent ante omnia impleri in forma ſpecificata, ſecũdùm iuſſum teſtatoris: vt l. qui hęredi. in prin. de cõd. & dem. & l. mulier. §. j. de cõdi. inſti. Nec obſtat iſte tex. q a gl. exponit, adierit. i. adire voluerit. Contrariũ huius tenet gl. in l. huiuſmodi. in princ. de lega. j. vbi videꝛ dicere ꝙ poſt aditã hæreditatẽ, ſiue poſt aditionẽ, iſta cõditio adimpleaꝛ: ſed hoc nõ placet, ꝑ tex. hic, ibi: pri⁹ eo dato, vel retẽto, &c. Dic ergo ꝙ hoc videtur de mẽte gl. hic, ꝙ ſiquidẽ illud, quod debet dari cauſa cõditionis implendæ, nõ excedit dodrãtem, ante oĩa debet dari, vt ibi: prius eo dato, &c. Si verò excedit dodrantẽ: tunc illud in quo excludit, nõ licet dari, ſed per hęredẽ retineri: vt in tex. ibi: vel retẽto, &c. Nec eſt verũ quod dicit Pet. q a imò debet primò totã cõditionẽ implere, & poſtea reſiduũ repetere: quod eſt cõtra iſtũ tex. ibi: retento. Præterea, ſicut legata reſecanꝛ per Falcidiã ipſo iure: ita iſtud relictum in vim cõditiõis in eo quod excedit Falcidiã reſecaꝛ ipſo iure, &c. ¶Secũdò eſt quærendum, an de mortis cauſa capione detrahaꝛ Falcidia: tetigi in l. ſi mortis. ſ. eo. & plenè in l. j. §. itẽ ſi ita. ff. eo. tit. ¶Tertiò eſſet quærẽdum, an illud, quod datur hæredi cauſa cõditionis implendæ computetur in Falcidia. Glo. tangit hic & pleniſsimè ff. eo. l. in quartam.

Cum certum.

a Paria ſũt promittere, & dare. h. d. ¶Nota, vbi eſt eadem ratio, ibi eſt idem ius.

SUMMARIUM.

1 ☞ Teſtator quòd poſsit Falcidiam prohibere.
2 Portionem debitam patrono, teſtator prohibere non poteſt.
3 Trebellianicam prohibere poteſt teſtator, ne detrahatur.
4 Per legẽ antiquam poſſumus extẽdere legẽ nouã.
5 Teſtator quando præſumatur ſcire vires ſui patrimonij, vel ignorare.
6 Clauſula apponenda in teſtamẽto, quando teſtator prohibet Falcidiam.
7 Solutum indebitè per Falcidiã, quando repetatur.
8 Falcidia non detrahitur inuentario non confecto, & integra legata præſtantur.
9 In cõfectione inuentarij citanꝛ etiam creditores.
10 Si hæres in cõfectione inuentarij non adhibuit teſtes, loco creditorum abſentium, an inuentarium ſit nullum, quo ad abſentes, & præſentes.
Et ſic an inuentarium præiudicet non citatis.
11 Legitima quòd non perdatur per non confectionem inuentarij.
12 Trebellianica quòd non perdatur per non confectionem inuentarij.
13 Eccleſia hæres inſtituta non conficiens inuentarium, an incidat in pœnas ſtatutas, contra non facientem inuentarium.
14 Inuentarium factum ab hærede an proſit fideicõmiſſario. remiſsiuè.

✠ P. P A V. P.
a ¶Cum certum. Vide de hac reg. Feli. in ca. veniens. in ij. col. extra de teſtib.
✠ Pro concordia aduerte, ꝙ doc. quærunt in pluribus locis in iure, an ignorantia in rebus ſuis præſumaꝛ. & Bart. tam ĩ l. ij. quàm in l. quiſquis. C. de reſcin. ven. tenuit ꝙ ſic. Contrarium tamen tenere allegaꝛ in hac auꝛ. ſed cùm teſtator. verſi. quęro, diciꝛ hic. volens hanc regulã ſolùm procedere in vltimis voluntatibus, nõ in actibus inter viuos. Et hoc ſenſerũt nouiſsimi in §. itẽ ſi quis in fraudẽ. Inſti. de act. Tu dic indiſtinctè, Barto. non ſibi cõtradicit, ſi videaꝛ cõcordia ſua in ſua diſtinctione in hac auꝛ. quam ſubijcit poſt ſpecialitatẽ prædictã: q a ſunt bona nobis de proximo obueniẽtia: & præſumitur ignorãtia, vel maximè ſi ſunt mobilia: & iſta loquatur in d. l. quiſquis. & in d. l. ij. Si autẽ ſunt bona noſtra de antiquo, & maximè immobilia: & tunc præſumatur ſcientia.
✠ P. P A V. P.
b ¶Sed cũ teſtator. Adde circa iſtã prohibitionem Falcidiæ quod requiritur ꝙ expreſsè prohibeãtur, vt ꝑ Ange. in §. ſi verò expreſſum. in auꝛ. de hær. & falc. adeo ꝙ nõ intelligereꝛ prohibita ſi teſtator iuberet ſolui legata omni exceptiõe remota, vide Com. cõſil. cxxx. inci. magiſter Ioãnes ad fi.

Item circa iſtam materiam detractionis Falcidiæ, vide Fran. conſi. xij. vbi ponit an in teſtamento militis donabatur. & quid de relicto facto filijs, & quid de legato facto matri pauperculæ. & quid quando eſt dictum relinquo omnia mea bona, nunquid autẽ de donatione cauſa mortis & de alijs donationibus quæ firmãtur morte detrahi debeat Falcidia. vide Roma. cõſi. lxxv. quid autẽ ſi teſtator inſtituit aliquẽ in vſufructu, & grauetur poſt mortem reſtituere hæreditatem, an poterit detrahere Treb. vide Roma. conſi. ccvj. Item nota quòd ſi extraneus ſit inſtitutus vt ſit cuſtos nomine filij filius ipſe dicitur inſtitutus, & ideo non detrahitur Treb. ſecundùm Bald. in c. j. in iij. col. in tit. an agna. vel fil. rep. hæred. poſ. quid autem ſi teſtator inſtitutus pluribus inuicem ſubſtituit vltimo loco & deficientibus de domo ſua ſubſtituat piam cauſam, an eueniente caſu primæ ſubſtit. poſsit detrahi Trebel. vide Alex. cõſ. ccclxxxvij. ad fi. Item ꝙ ille qui negat fideicõ. vel legatũ, vel negat aliquã rem ſubiectã eſſe fideicõmiſſo, vel aliter quærit ſubuertere fideicõ. priuatur iure detrahendi Falci. vel Treb. vide notata Bar. in l. reſcripta. in prin. ff. de his quib. vt indig.

Sed cùm teſtator.

b Primò ponit quãdo Falcidia ceſſat propter defuncti prohibitionẽ. Secũdò ponit pœnam propter hæredis ceſſationem. Tertiò dicit Falcidiam ceſſare propter ſolidi legati præſtationẽ. Quartò addit ſolennitatẽ teſtiũ ad inuẽtarij confectionem. Quintò limitat tẽpus ſtatutũ inſtãtiæ. Secũda ibi: & ſi hæres. Tertia ibi: itẽ ſi hæres quidã. Quarta ibi: hæc quoq;. quinta ibi: nulla
1 aũt. ¶Expediamus primã partẽ: & videꝛ† ꝙ teſtator nõ poſsit prohibere Falcidiam: vt ff. eo. l. quod de bonis. §. j. ij. & fin. Sol. Aliud olim, aliud hodie: & ſic illa iura corriguntꝛ. Iſtud eſt certũ: ſed vnũ fecit me iam dubitare, ſ. ratio d. l. quod de bonis §. j. quæ dicit ꝙ ideo teſtator non põt prohibere, quia eſt contra publicã vtilitatẽ: ſi illa ratio eſſet vera, videtur ꝙ adhuc hodie non poſsit prohibere. Do
c mini, pro certo iſta noſtra iura moralia^c varianꝛ ex parte, ſecũdũ morũ varietatẽ. l. q̃d de bonis. fuit facta tẽpore quo erãt pagani, nec vita in alio ſeculo ſperabaꝛ: ſed aliud cogitabãt, nec aſpiciebãt merita animæ: & ideo cogitauerũt, ꝙ ſi hæres nõ lucraretur ex aditione hæreditatis, omitteret hęreditatẽ: & ſic teſtm̃ remaneret nullũ. q̃d eſſet cõtra publicã vtilitatẽ: vt l. vel negare. ff. quemadmo. teſt. ape. poſtea tẽpore huius auꝛ. Romanũ imperium erat Chriſtianum, & Imperator Iuſtinianus fuit Chriſtianus: & ſic ipſe cõſiderabat aliud ſeculũ, &
d ſalutẽ, & merita animę: vnde cogitauit^d ꝙ licet hęres nõ lucraretur aliquid comodi pecuniarij: tamẽ ex eo ſolo ꝙ facit iſtum piũ actum, ꝙ adimplet voluntatem defuncti, habet meritum apud Deũ: & propter lucrũ iſtius meriti, cogitauit ꝙ nõ omitteret aditionẽ hæreditatis. Præterea Imperator ſta-
e tuit^e ꝙ in caſu iſto, quãdo teſtator prohibuit detrahi Falcidiã, ſi hæres repudiat hæreditatẽ, nihilominus teſtamentũ remanet validũ, & vadit ad perſonas enumeratas in auꝛ. hoc amplius. ſ. de fideicõmiſ. vt expreſsè dicit tex. in auꝛ. de hæred. & Fal. §. ſi verò expreſsim. & ideo hodie hæc prohibitio non eſt contra publicã vtilitatẽ: quia nõ tendit ad interitũ teſtamenti. quod tene menti: & iſte fuit vnus de caſibus. quem addidi vobis ad gl. in l. eam quam. ſ. de fideicommiſſ. ꝙ valent legata, & debẽtur ex teſtamento, ex quo non aditur hæreditas. ¶Opp. de inoſ. teſta. l. quoniam in prioribus. & l. ſcimus. Sol. Ibi loquiꝛ in debita iure naturæ, quæ
f nõ põt prohiberi: ^f hic in Falcidia debita iure inſti-
2 tutionis. Et hoc† etiam verum apparet: quia etiã portionẽ debitam patrono nõ poſsit teſtator prohibere: vt in auꝛ. de hære. & Fal. §. pe. ¶Oppo. de l. ſi vt allegas. ſ. eo. Inſtit. de fideicom. hære. §. ſed quia dicit glo. hic ibi loquitur in Trebellia. hic in
3 Falcidia. quaſi dicat, †teſtator^g non poteſt prohi-
g bere Trebel. idem no. in d. l. ſi vt allegas. ſ. eo. Contrarium tenet glo. in authẽ. eadem, vnde ſumitur. & Inſti. de fideicom. hære. §. ſed quia. do. Iaco. de Bel. in authen. eadem, tenet iſtas glo. quia non eſt noſtrum legẽ extẽdere. Præterea non inducitur legis correctio, niſi in eo quod eſt in l. corrigente ex
h preſſum. l. præcipimus. in fi. j. de appel. Ego dixi^h

c ¶Iura moralia. Adde Bar. poſt gl. in l. pactum inter hęredem. ff. de pact. & Bar. in l. nemo põt. in j. col. de leg. j.
d ¶Vnde cogitauit. Iſtud fuit nouum ſingu. dictũ Iac. de Bel. in auꝛ. de hęre. & Falci. §. hinc nobis. & q̃rit ibi Bal. nũquid iſto caſu, ſicut legatũ tenet, teneat etiã fideicom. vniuerſale: & dicit ꝙ nõ: cùm ſit in poteſtate fideicõmiſſarij cogere hæredẽ adire.
e ¶Statuit. Et vide quod dixi in l. eam quã. in verſicu. ego addo alium caſum, &c. Et addit Bal. in l. filium xv. col.
f ¶Prohiberi. Adde Bar. & doct. in l. nemo põt. in j. col. de leg. j. vbi tenent cõtrarium per Bar. d. l. Marcellus. hic alle. Sed quid ſi altera quarta, quæ debetur alicui ratiõe conſuetudinis, vel ſtatuti, an poſsit ꝓhiberi per teſtatorem? Bald. in l. fi. in xvij. col. in verſi. de materia quæritur. ſ. fa. erciſcũ. alle. c. Raynutius. de teſt. & ibi per Bald. de quæſtio. gl. hic.
✠ P. P A V. P.
g ¶Teſtator. Vide Bar. conſi. vj.
✠ P. P A V. P.
h ¶Ego dixi. Ad apoſtil. Alex. ibi poſitã, vide etiã Com. conſi. xxv. incipiẽ. Frãciſcus inſtituit. in pe. col. & in alijs cõſi. & in l. Marcellus, vbi etiã Bar. ad Trebel. in prin. vide Bar. conſil. vj. & Ro. ſingu. dccxciij. incipien. eſt dubiũ vbi dicit ꝙ iſta dubitatio ceſſat in filio qui habet duas quartas, poſito ꝙ in alijs ſit dubium retento tamen ꝙ poſsit prohiberi ſtet ſolẽne dubium in dicẽdo grauo te reſtituere totam hęreditatem videatur prohibere Trebel. vide Alex. conſi. v. in vlti. col. in iij. dub. Roma. conſil. lxxvj. vbi etiam ponit quid ſi dixit pleno iure & vide omnino eundem conſi. lxxix. & ccxxxix. & ibi dicitur communem opinionem ꝙ poſsit teſtator prohibere Trebel. vt non procedat in filio. de quo vide Alexand. exclamantem conſilio lxvij. in ij. colum. & ſequen. Quid autem ſi teſtator dixit reſtituas integram hæreditatem, an videatur prohibere Trebel. vide Angel. in addit. ad Bartol. in l. ij. & quomodo & quando quart. pars deb. lib. x. Alexan. in l. centurio. in xxxvij. colum. de vulg. & pupil. & latius Aret in. quid autem ſi iuſsit ſolui. legata omni exceptione remota.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vide Com.conſi.cxxx.de quo habes ſ.in alia apoſtil.parua.Item per quæ verba dicatur prohibita Falcid.vel Treb.vide ſignanter Paul.conſil.cl.& hic vbi etiam ponit an poſsit prohiberi in donatione cauſa mortis, itẽ per quæ verba videantur prohibita, & quid de verbo totam, vide Pau. conſi. clxiiij.in ij.col. Item de eo ꝙ dictum eſt quando teſtator dixit totam hæreditatem vel ſimilia verba, an videatur prohibita, vide Aret.in l.centurio. in v.char.de vulga. & pupil.iiij.col.faciunt quæ habes in reper. in verbo dicto. circa dictionẽ integrè vel integraliter. quæ vide omnino.

P. P A V. P.

a ¶Vtrum præſumatur. Vide omnino contra hoc Aret.in cõſil.xlvij.in ij.col.

b ¶Teſtator. Et generaliter an teſtator præſumatur ignorare vires patrimonij ſui, vide per Bal. in l.ij.in ij. queſtio. ſ.de reſcin.vẽdi. & per Ia.de Bel. in d. l.quiſquis.

c ¶In ciuitatibus. Adde tu ad Barto. hic do. Alexan.in conſi.iij.col.ix. in principio.in ij. volumine.

d ¶Præiudicat. Sed quid in legato annuo quod ſolutum eſt per vnum, aut duos annos, & non plures: an ſibi præiudicet in alijs præſtationibus annuis eidem fiendis, vide ſingulariter Bal.diſtinguentem in l. non dubium. C.de teſta.

e ¶Venio ad quartam. Sed an hoc ſit verum vide omnino Barto.in l.in ratione.§. quod vulgo.ff.eo.& ſingulariter Bal.in l. filiũ. in xviij.col.ſ.fami. erciſcun.

f ¶Et bene. Et idem tenuit Bal.in l.ſi omnes. C.ſi vt ſe ab hære.abſti.& Imo. in c. quoniam frequenter.in fi. prin. vt lit. non conteſt. & Bald.hic, & in l. fin.in j.colum.ſ.de iur.deli.& per Ange.in l.4.§.hęc ſtipulatio.ff.ſi cui pluſquàm per legem Falcidiam per Ludoui.ĩ l.j. §.penul. de verbo.oblig.per Barto.in conſil.incipien.maritus fecit.

ſemper cõtrariũ, ꝙ etiã Treb.poſſet prohiberi. Et
4 ſi dicas,†nõ eſt noſtrũ legẽ extẽdere. cõcedo: ſed
lex antiqua bene põt extendere legẽ nouã: vt habuiſtis l.ſi quis ſeruo.de fur.Clarius no.in l.ſed & poſteriores.ff.de leg.Sed legẽ habemus, quę dicit, ꝙ in quibuſcunque teſtamẽtis ceſſat Falcidia, in illis ceſſat Trebellianica: vt in teſtamẽto militis, & ſi qui ſunt alij: vt l.Marcellus.circa prin.verſic.qđ aũt.ff.ad Treb.ergo &c.¶Quæro, dicit hic, ſed cũ
5 teſtator hoc expreſsit, &c.nõ ignarus, &c. † qd in
a dubio vtrũ præſumat[a] ſcire teſtator vires ſui patrimonij, an ignorare? Gl.dicit, ꝙ præſumit ſcire: vt ſ.de reſcin.vẽ.l.quiſquis.licet ſit arg. cõtra Inſtit.qui manu.nõ poſ.§.in fraudẽ.vide primã glo. Circa hoc dicas: Aut loquimur in actibus morien
b tiũ, & generaliter teſtator[b] præſumit ignorare vires ſui patrimonij: vt ĩ auť.ea.§.ſi verò.ver.nõ aũt. & Inſti.qui manu.nõ poſ.§.in fraudẽ.& arg.ſ.qui teſ.fa.poſ.l.hac cõſultiſsima.§.at cũ humana. Aut in actibus viuẽtiũ: & tũc aut iſte habet bona, q̃ ad eũ de nouo peruenerũt: & præſumit ignorare vires: vt ſ.de hære.vẽ.l.qui nondũ. Aut peruenerunt ab antiquo: & tũc aut erãt bona immobilia & pręſumit ſcire: vt l. quiſquis.ſ.de reſcin.vẽ. Aut erãt mobilia: & tũc ſi quidẽ erant pręſentia, præſumit ſcire ſed abſentia præſumit ignorare: vt l.in fraudẽ.ff.qui & à q.Prædicta, q̃ dixi ꝙ in actibus moriẽtiũ præſumit ignorare: intelligo, niſi ex aliqua qualitate aliqd pręſumat: vt puta ſi detrahi vetuit Falcidiã ex hoc præſumit ſciẽs, vt hac auť. cũ glo.
6 ſua.†tũ cõſiliũ eſt, ꝙ in teſtamẽto iſta verba ponãtur qñ teſtator vetuit detrahi.Falci. ſciẽs vires ſui
c patrimonij, & nõ ignorãs. Itẽ in ciuitatibus[c] iſtis, in quibus fit cataſtrũ debet qs aſsignare oĩa bona ſua mobilia, & immobilia: & de his ſoluunt collectæ. Ego in his pręſumerẽ ſciẽtiã: nõ em̃ eſſet tolerabilis ignorãtia facti, in ſuo proprio, quod ita ſępè rediret.¶Venio ad ſecundã particulã, quæ nõ habet cõtraria: ideo trãſeo ad tertiã.¶Op.ſ.de fideic.l.ij.vbi nõ præiudicat, niſi in ſolutis. Sol. Ibi legata erãt inutilia, ex alia cã, quã p falcidiã.¶Op-
7 po.de l.error.j.e.Sol. Diſtingue,† qñ legatum eſt indebitũ per Falci.ſi quidẽ hæres ſoluit ignorãter
d ignorãtia facti, in nullo præiudicat,[d] quia etiã ſolutũ repetit: vt d.l.error.Si verò ſoluit ſciẽs indebitũ ignorãtia iuris, nocet in eo quod ſoluit, & nõ in alijs: vt d.l.error.Si verò ſoluit ſciẽs ius & factũ præiudicat in eo & in alijs, vt hic: ſed ſi eſſet indebitũ per aliã cãm quã per Falcidiã, ſolutio facta in vno, nõ præiudicat in alijs: vt l.fi.ſ.ne vxor p ma. & habuiſtis no.ſ.de teſt.l.nõ dubiũ.¶Oppo.de l. quod de bonis.§.nõ idcirco.ff.eo.Sol. Illa corrigitur per iſtã.¶Opp.de l.ſi ex pluribus.e.ti.Sol. Ibi nullũ legatũ fuit integrè ſolutũ in ſecũda parte illius legis, in prima parte p iſtã corrigit.¶Venio
e ad quartã[e] partẽ in qua no.multũ quod dixi illã ſolẽnitatẽ iſtorũ teſtiũ.qui adhibent loco abſentiũ.
8 ¶†Itẽ no. ꝙ inuẽtario nõ cõfecto, nõ põt detrahi Falcidia: ſed præſtant ſolida legata, etiã ſi excedãt ſubſtãtiã.¶Op.de l.ſucceſſores.j.eo.tit.& de leg. l.ſi vniuerſæ.& ff.ad Treb.l.j.§. pe. Solu. Iura antiqua in hoc corriguntur. Huius ratio eſt: quia qñ hæres non facit inuẽtarium, præſumitur ꝙ res hæreditarias ſubtraxerit: & ſic hæreditas eſſet ſoluẽdo, vt probatur ex text.in auť.eod. vnde ſumitur. ¶Quæro circa iſtam partem de pluribus: primò
9 hic dicitur†quòd deberent citari legatarij quid de
f creditoribus? Gl.dicit idem, & bene.[f] dic vt in glo.

g ¶Quæro, vtrum per non confectionem. Adde Bald.in l.fi.§.penul.ff.de iur.deliberan.& in l.filium.in penul.col.C.famil.erciſ. Ange. in auť. hoc amplius.C.de fideicom.Sali.contra.in l.fi.§.j.de iure delib. & vide Ioan. de Imo.in l.j.ff.ſi cui plus. And.Barba.

g ¶Confectionem. Adde Bal.in l.cùm à matre.in v.col.ſ.de rei vend.& in l.j.de bo.aut ho.iud.poſ.& in l.j.in fi.vbi per gl.ſ.de iur.delib.& Iac. But. in d.auť.hoc amplius.& ibi etiam ponit quid refert, & plenè per Paul.de Caſt.in conſi.cx.& Specu.& Io.And.in titu.de inſtru.edit.§.fin.verſicu. quid de ſuo.

10 ¶†Sed quæro, ecce ꝙ hæres nõ adhibuit teſtes loco abſentiũ, de quibus dicitur hic, inuẽtarium eſt nullũ, an ſit nullũ quo ad omnes etiã pręſentes an tantũ quo ad alios etiã abſentes, in quorum locũ debuerunt adhiberi teſtes? & tex.hic videtur ſonare, ꝙ ſit nullũ in totũ. Contra videtur in l. de vnoquoq;.in prin.ff.de reg.iur.& l.Fulcinius.§.quod ſi aduerſus.ff.quib.ex cau.in poſ.eatur. & in l.nõ idcirco.de iud.& ſic fortè debet intelligi iſte text.
11 ſalua meliori deliberatione.¶†Quęro vtrum per
g nõ cõfectionẽ[g] inuẽtarij perdat debitũ iure naturę Dicit gl.ꝙ nõ in auť.hoc amplius.ſ.de fidei. quod puto verũ per tex.in corpore eo.§.pen. vbi dicit, ꝙ debita patrono nõ perdũtur.Diceres tu quid releuat hoc cũ ipſe debeat pręſtare ſolida legata, etiã de ſuo proprio, vt hic dicitur.Rñ.dicunt doc.hic. Rich.Malumb.& etiã Cyn.ꝙ legitima diminuet legata: & iſta legata ſic diminuta per legitimam præſtabuntur ſolida, etiam ſi excedunt vires patri
12 monij.Ita intelligunt iſtã auť.¶†Quæro, an per
h non confectionem inuentarij, perdatur Trebel.[h] Iſta queſtio nõ mouetur à noſtris gl.ſed à Moder.doc.ſic.do.Cy.videtur hic tenere ꝙ perdatur.do. Iac.de Bel.videtur tenere contrariũ, principaliter per illam rationẽ: non eſt noſtrũ legem extẽdere. Ego aliàs de facto dixi pluries, ꝙ Trebellianica nõ perdatur propter nõ confectionem inuentarij. Ratio, quia non debet induci correctio legum: niſi in caſu legis corrigentis: vt j.de app.l.pręcipimus.in fi.ſed hoc non reperitur expreſſum.dices tu: imò videtur expreſſum in d.l.Marcellus.§.quod autẽ. in eo quod dicit, in omni teſtamento, in quo ceſſat Falcidia ceſſat Trebellianica, vt in teſtamento militis.& ſi qui ſunt alij.Reſpõ.illa lex loquitur, qñ Falcidia ceſſat ratione ipſius teſtamenti: ſed in caſu noſtro, non ceſſat propter teſtamentũ, ſed propter delictũ hæredis poſtea cõmiſſum, in nõ conficiendo inuentariũ: & nos nõ habemus regulã dicẽtem, in quibus caſibus hæres perdat Falcidiã, propter delictũ perdat Trebellianicã: ergo nõ eſt noſtrum legẽ extẽdere: & ita obſeruatur cõmuniter.
13 ¶†Quæro circa iſtã partẽ quid ſi eccleſia[i] vel ali-
i quod hoſpitale inſtituitur hæres: an patiatur pœnas ſtatutas cõtra non facientẽ inuẽtariũ.Tex.videtur ꝙ ſic, in auť.eadẽ.§.fin.vbi dicit, iſtas pœnas habere locũ, ſiue ſit inſtitutus Imperator, ſiue perſona aliqua poſita in clericatu, ſiue pupillus: licet pupillus poſsit petere reſtitutionẽ. In cõtrariũ facit de iure fiſ.l.j.§.an bona.l.nõ poſſunt.vbi fiſcus non põt teneri nec creditoribus, nec legatarijs, vltra vires patrimonij.neſcio quid dicã, dubito mo-
14 do.Cogitabis.¶†Quæro, circa iſtã partem, vtrũ inuẽtariũ factũ ab hærede proſit fideicõmiſſario: & vtrũ fideicõmiſſarius teneatur facere inuẽtariũ & vtrũ inuentariũ factũ à pupillo, proſit ſubſtituto ſuo: dic plenè vt dixi in l.in rõne.§.quod vulg. ff.eo.¶Opp.& videt inſtãtia litis debeat eſſe triẽniũ: vt l.properandum.ff.de iudi.Sol. Specialis caſus eſt hic.qđ no.& tene mẽti iſta: qa vtilia ſunt.

SVMMARIVM.

1 ☞Relictum pro anima, dicitur ad pias cauſas.
2 In legatis ad pias cauſas, ceſſat Falcidia: & eſt onus hæredis, & legatariorum.
3 De fideicommiſſo vniuerſali non detrahitur Trebellianica.
4 Legata ad pias cauſas, ꝙ diminuantur propter diminutionem patrimonij.
5 Legata ad pias cauſas, minuuntur propter debi-

P. P A V. P.

g ¶Confectionem. Sequitur Ioan. de Ana. conſilio xlij. in fine.

h ¶Perdatur Treb. Communis opi.omniũ eſt, quòd per non confectionem inuentarij Trebel. non perdatur.Contrariũ cõſuluit Bar. in conſil.quod incipit, Nicol. Mat. & hoc idem tenet Ludo.in auť. ſimiliter. j.eo.allegat text.in auť.de hære.& Fal. §.ſi verò non fecerint.ibi: & fideicõmiſſa.quod perpetuò not. & ita vide de facto ſeruari: & pauci habent illud conſilium optimè facit: ſed reperio eund.Bartolum cõſuluiſſe in alio conſi.inci. Quæſitũ eſt an hæres, qui omiſit inuentarium. ꝙ non perdatur Trebel.Dixi poſt Imola.in l.j. §. hæc ſtipulatio. ſi cui plus quàm per legẽ fal. Adde an per non confectionem inuẽtarij perdatur Trebel.quod Bal.pulchrè examinat, cõſil.xxvij.ij.lib.& dicit, ꝙ de iuris rigore perdat, nõ de æquitate canonica, de qua vide etiam per eundem conſil. clxxxix.iij.lib.Oldra.conſil.cxxxiiij. Pau.de Caſt.conſi. cc.& Roma.conſil. cclxxvj.

i ¶Quid ſi eccleſia. Vide Bart.in l.j.ſ. de ſac.ſanc.eccle.& in l.fin.§.fina.j.de iure delibe.vbi hoc firmatur, licet hic dubitauerit.& vide Moder.in c.j.de ſolutio.& in rubri.ff. de acqui.hæredita. & vide Imol.in l.j. §.hęc ſtipulatio.ff. ſi cui plus quàm p l.Falcid.& Bartol. etiam in auť.de hęre.& falci.tenet primam partem in fi. adde Abba. conſil. xxxiiij.j.lib.& lxxiiij.ij.libro.tenuit ſpeciale eſſe in eccleſia, ꝙ non incurrat pœnas ſtatutas contra non conficientes inuentarium: quia eſſet indirectè alienare bona eccleſiæ.Clericos autem dixit ſubijcere pœnis illis: quia illæ pœnæ habent locum de iure Canonico, vt dicit ipſe per c. Raynaldus.de teſta.

tum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Similiter. Nota ad hāc authēticam, ſimiliter. & ſi relinquiť vni centū ad pias cauſas pro anima: nō tamē detrahiť falcidia: ſi tamē relinquiť ei, puta æquus, de illo detrahiť tm̄ quod ſufficeret ad vtrūq;. l. ſi ſeruus. cum ſeq. & ibi no. Ang. & Imo. ff. eo. & in l. ſi poſt miſsionē. eo. ti. Et hāc auť. ſimiliter limitaui, ſi locus pius eſſet inſtitutus: quia à legatis pijs detrahiť Falcidia, ſecūdū Ang. ſed ſi nō ſingulariter. ī §. ſed hoc præſenti. in ſi. in auť. de ſan. epiſ. faciūt nota. per doctores in auť. quas actiones. C. de ſacroſan. eccl. Itē limita ſingulariter, vt per Ange. in l. decē. de fideicom. li. Et ad illud quod dixi ſecūdùm Ange. in §. ſed hoc præſenti. Adde Ab. in c. in præſentia. de proba. adde an ſi teſtator legat ad pias cauſas, & alias pſonas, pl⁹ quā habeat in patrimonio: debeat ſolū fieri detractio de alijs, non de factis ad pias cauſas. vide Oldr. cōſi. cxj. vbi dicit, quòd de omnibus.

P. PAV. P.

a Similiter. Circa has duas auť. quas Barto. ſolēniter legit. Adde primò circa auť. ſed in ea ꝙ procedat etiā in Trebe. ſecūdū Bal. hic. Itē procedit in ꝓhibitione exp̄ſſa ſecus in tacita, quæ fit per grauamē de reſtituēdo ſecūdū Ro. cōſil. ccvj. ī pe. colū. quē reprobat Alex. hic in apoſt. ad Bal. vide etiā de materia do. Franci. cōſi. xviij. Itē ſecūdùm Ro. vbi ſ. nō procedit in filijs de quo vide Alex. in l. marcell⁹. in prin. ad Treb. in vij. col. & ibi per nouiſsimos. nunquid autē iſta verba reſpiciāt legitimā, & quid in Trebellia. vide do. Fran. cōſi. xix. iſta auť. videtur ſingulariter limitāda vt nō procedat quando ille qui vellet detrahere eſſet de familia. Ita probatur in ſimili ex his quę ſcripſit Iaſ. in præl ud. feud. in viij. colum. in princ. Circa verò authē. Similiter. an de relicto ad pias cauſas Trebel. detrahať, vide Ro. cōſi. cccxxix. Pau. de Caſt. cōſi. lix. vide in materia Alexā. cōſi. x ij. ad fi. in iij. volu. Frāc. conſ. lxvij. col. pe. vbi fortius dixit iſtud vidi procedere in eo ꝙ immediatè relinquitur pauperibus. Item an & quādo relictum nō mediatè, ſed immediatè peruentū eſt in piam cauſam impediat detractionem Treb. vide Roma. conſi. cvj. circa ſi. Item quid etiam ſi relinquatur alicui hoſpitali nō pio loco, ꝙ tamē non detrahitur Treb. nec Fal. vide Pau. conſil. ccxcix. Item an de legato facto à filio patri vel extra tanquam ſit pium poſsit detrahi Falc. vel Treb. vide Areti. conſi. xij. colū. ij. vide Crem. ſin. ix. Item an pia cauſa aduerſus piam cauſam detrahat Trebel. vel Falcid. vide Barto. in §. ſed hoc præſenti. in auť. de ſanc. epiſc. Item ꝙ quando in priuilegium alicuius perſonæ impeditur detractio quartæ tale priuilegiū non perdit ſi illa perſona ſit grauata alteri reſtituere. vide Ro. ſingu. cccccxj. nūquid autē de legato malè ablatorum incertorum poſsit detrahi Treb. vide Barb. in trac. de gabel. in v. parte viij. partis principalis circa ſi. Item an eccleſia aduerſus aliam eccleſiam gaudeat priuilegio iſto. vide latè Barba. ꝙ ſic. in conſi. xv. vol. iij.

b ¶Quæro vtrū. Vide Ludo. Roma. in conſi. cciiij. ſi ceſſat Trebellianica, vide omnino. Andr. Barba.

c ¶De fideicom. vniuerſali. Vide omnino Ang. in d. l. marcellus. verſic. quod autem.

P. PAV. P.

d ¶De caducis tollēdis. Circa iſtam materiam, quid ſit nō ſcriptū quid caducum, & quid quaſi caducum & de ratione in omnibus, vide Cepo. cautel. ſua. lxxj.

e ¶Si autem. Sed iure Digeſtorum ante l. Papi. quo tempore cedat dies legati, vide Bart. poſt gl. in l. eum qui. de condi. & demon.

tum iure naturæ.

Similiter. a Opp. ff. eo. l. j. §. ad municipium. Dicūt quidam, ꝙ ibi fuit relictum ꝓ anima, nō autem fuit relictum ad pias cauſas: quia pia cauſa eſt, quādo relinquitur ad fabricam eccleſię, vel ad pontem vel ad aliquid aliud ſimile.

1 Breuiter, †quicquid relinquitur pro anima, diciť ad pias cauſas: vt no. in l. ſi quis Titio. ff. de lega. ij. Vnde vera ſol. eſt quòd hæc lex corrigit iura antiqua.

2 ¶†Quæro in iſtis legatis ad pias cauſas ceſſat Falc. an hoc pertineat ad onus hęredum, vel ad onus aliorum. Vide glo. in l. ex aſſe. ff. eo. & in l. ſi in teſtamento. Tu dic ꝙ onerat hæredes, & legatarios: quia iſta legata debent ante omnia detrahi vt æs alienum. l. ſed ſi non ſeruus. & l. æris alieni. ff. eo. & ſic ex hoc hæres habebit minorē quartā, & alij legatarij habebūt min⁹ de legato. ¶Quæro, vtrum[b] de fideicōmiſſo vniuerſali[c] relicto †ad pias cauſas detrahatur Trebellianica.

3 Iſtam q. format Spe. in tit. de inſtru. edi. §. cōpēdioſè. ver. ſed cū deductio. & eā format gl. de teſt. c. ſi pater. lib. vj. Quicquid gl. dicat, ego pluries cōſului ꝙ ceſſat Trebellianica per regulam poſitam in d. l. Marcellus. ver. quod autem. ad Treb. vbi hoc not. & ego ibi examinaui. ¶Quæro, legata minuuntur quandoq; propter defectum patrimonij, vt ſi teſtator legauit plus quā habebat. Itē minuunť quādoq; per Falcidiam vt l. in quartam. §. j. ff. e.

4 ¶†Quęro, an legata ad pias cauſas recipiant diminutionem propter defectum patrimonij, ſicut alia legata. & videtur ꝙ non: quia detrahitur vt æs alienum. vt ſ. dixi. Contrarium puto, ſicut dicimus in teſtamento militis, in quo licet eſſet Falcidia tamē diminuitur propter patrimonij defectum: quæ diminutio fit æqualiter in teſtamento militis, etiam nō militātis: vt dicit tex. expreſsè in l. ſi poſt miſſionem. ff. e. Nec ob. quod dicitur. ꝙ detrahitur vt æs alienum: intelligo quo ad qd. ſ. quo ad computationem Falcidiæ, nō quo ad alia. Quod apparet ex eo, quia talia relicta ad pias cauſas minuuntur propter debitum iure naturæ. Videbitis no. in l. ſi quis ad declinandam. ſ. de epiſ. & cler.

De caducis tollendis[d]. Rubrica.

¶Gl. continuat: quia legata, & fideicōmiſſa, multis modis efficiebanť caduca, & inualida, ſeu perdita. Imperator tollit multos caſus, in quib⁹ fiebāt caduca, & ideo ponit de caducis tollendis.

LEX VNICA.

ET nomen. Primò, ponit ſuū ꝓœmium. Secūdò illud exequiť. Secūda ibi: & cum lex Papi. In iſto ſuo ꝓœmio Imperator primò ponit cauſam, quare fuerunt introducta iſta caduca. Secūdo ponit vnam rationem iniquitatis eius: qa d. l. erat odioſa. Tertiò ponit aliam rationē iniquitatis: qa erant contra voluntatem defuncti. Secunda ibi: & quemadmodum. Tertia ibi: ſed & ipſi. In iſto principio non habetis alia.

SVMMARIVM.

1 Dies legati, quando cedat quo ad tranſmiſsionem.
2 Quando dies legati cedat quo ad obligationem.
3 Dies legati quando cedat quo ad tranſlationem dominij.

Et cùm lex. Hæreditas poteſt adiri à morte teſtatoris: dies legati, & fideicōmiſſi purè, vel in diem certū relicti, à die mortis cedit quo ad tranſmiſsionem, ſublata iniquitate legis Papiæ. hoc dicit. Primò ponit iniquitatē legis Papiæ. Secundò illam corrigit. Secūda ibi: primum hoc corrigentes. ¶Oppo. j. eo. tit. §. ſi autem[e] ſub conditione. Solu. Hic loquitur in legatis relictis purè, vel in diem certum: ibi in legatis relictis ſub conditione. ¶Opp. j. eodem titu. §. in nouiſsimo. Solu. fallit in caſibus ibi poſitis. Oppo. de l. hæres meus. ff. de conditio. & demonſtra. Sol. licet ibi dies incerta ſit: tamen quia omnino extitura in vita legatarij, habeť pro pura. ¶Oppo. de l. ſi dies. §. fina. ff. quando di. leg. ced. Solu. Ibi erat conditio tacita, quæ non habet ſuſpendere legatum. ¶Venio ad gloſ. ſuper verbo, cedere: quæ eſt difficilis, & ſeipſam malè explicat. ¶Op. & videtur, quòd dies legati non cedat, niſi ab adita hæreditate: vt l. ſi tibi homo. §. cùm ſeruus. ff. de lega. j. & l. & eleganter. §. item ſi ſeruum. ff. de dolo. Gl. quæ eſt hic, dicit quòd iſtud, quod hic dicitur, quòd dies cedit à tempore mortis eſt verum quo ad tranſmiſsionem: non quo ad inducendam obligationem, vel transferendum dominium: vide gloſſ. ſi dicit hoc. ¶Oppo. de l. eum qui Calendis. ff. de verbo. oblig. Solu. Dicit glo. aliud in contractibus: aliud in vltimis voluntatibus. Sed certè hoc non eſt verum ſimpliciter: quia quo ad obligationem, idem eſt in contractibus, quod in vltimis voluntatibus, vt ſtatim dicam. ¶Tria ſunt ergo hic examinanda.

1 Primò, †quando cedat dies legati, quo ad tranſmiſsionem: & in hoc non eſt dubium, ſiquidem legatum eſt purum, vel in diem certum, cedit à tempore mortis, vt hic. Fallit in caſibus, qui ponuntur j. eo. §. in nouiſsimo. Si verò legat, eſt conditionale, vel ſub die incerta, cedit ad euentum conditionis, vel die incertæ: vt j. §. ſi autem ſub conditione. Fallit, quandò dies eſt incerta omnino extitura, viuente legatario: vt l. hæres b meus. j. reſpō. ff. de condi. & demon. Item fallit in conditione, quæ tacitè ineſt: vt l. ſi dies. §. ſi. quando dies leg. & l. conditiones extrinſecus. ff. de condi. & demon, & l. iij. ff. de lega. j. ¶Secundò eſt vi-

2 dendum, †quando cedat dies legati quo ad obligationem. Reſpon. ante aditam hæreditatem nō poteſt cedere quo ad obligationem: quia non eſt perſona, quæ obligetur. Item obligatio illa oritur ex quodam quaſi contractu, qui contrahitur aditione: vt Inſtitu. de obligat. quæ ex quaſi contractu. §. hæres. & l. ex maleficijs. §. hæres. de actio. & obliga. & l. apud Iul. in fin. quib. ex cau. in poſ. ea. d vnde ante celebratum iſtum quaſi contractum, nō poteſt dici obligatio: poſt aditam verò hæreditatē ſi quidem legatum eſt purum, ſtatim contrahitur obligatio: quia hæres obligatur. Si verò legatum eſt in diem certum: & tunc idem regulariter, quia ſtatim naſcitur actio, licet obſtet exceptio. l. j. in ſi. ff. quando dies vſuſfru. leg. ce. Fallit in vſufru. vt ibi dicitur: & ſic quo ad obligationem eſt idem in contractibus quod in legatis: vide gloſ. hic, in hoc e non bene dicit. Si verò legatum eſt ſub conditione, vel die incerta: tūc cedit quo ad obligationem adueniente conditione: vt l. cedere diem. de verb. ſigni. etiam ſi conditio ſit tacita: vt no. in l. itē quia ff. de pac.

3 ¶Tertiò eſt †videndum, quando cedat dies legati quo ad tranſlationem dominij. Reſpō. ſiquidem legatum eſt purum cedit ab adita hæreditate verè: à tempore mortis fictè: vt. l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus. de leg. j. & l. à Titio in fin. ff. de fur. & ibi no. Si verò eſt relictum in diem: tunc nō transfertur dominium niſi die adueniēte vt l. Sempronius attalus. de vſufru. leg. & l. ſi ſerui. vſufru. quemadmo. ca. Si verò eſt relictum ſub conditione, non eſt dubium ꝙ non cedit, niſi conditione adueniente: vt l. ſi. §. ſi autem ſub conditione. ſ. tō. mu. de legat.

a **Et cum triplici.** [a]Legata aut ſunt pro non ſcriptis, aut quaſi caduca, aut verè caduca.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Legatum pro non ſcripto, quando accreſcat coniuncto.

b **In primo.** [b]Hic incipit exponere primũ: & breuiter dicit: Pro nõ ſcriptis vadunt ad ſubſtitutũ, vel coniunctũ, vel remanent apud eum, à quo relinquuntur ſine aliquo onere.h.d.¶Op.de l.ſi quis eum.ff.de cond. & demon.Sol.Ibi legatũ primũ valebat:ſed onus ei iniunctũ erat inutile.¶Opp.ff.de le.ij.l.codicil. in prin.Solue eodem modo.¶Op.de l.ſi duobus. §.fi.ff.de leg.j.Plures ſunt ſol.Illa eſt vera: qa ibi perſona eius,cui relinquitur,licet in rerum natura nõ eſſet,tñ ſperabatur eſſe:hic nõ erat,nec eſſe ſperabatur.¶Op.ff.de leg.j.l.plane,§.ſi coniunctim.

1 Gl.quæ eſt hic,dicit †ꝙ regula eſt,ꝙ pro non ſcriptũ accreſcit cõiuncto. Fallit in quibuſdã caſibus, in quibus nõ accreſcit cõiuncto. Gl.ponit hic tres caſus,quos vide Dy.in d.l.plane.§.ſi coniunctim. ponit vnam ſuã diſtinctionẽ per vnũ modum. Diſtinguit enim:aut legatũ eſt inutile ratione perſonæ legantis,aut legatarij, aut miſta conſideratiõe vtriuſq;,&c.quæ diſtinctio infert vali[d]itatem caſuũ,nõ rationẽ eorũ: & ideo ſic ex ea nil vtilitatis poteſtis perpẽdere.Tu ergo dicas ſic: Quãdo legatũ eſt omnino pro nõ ſcripto,coniuncto accreſcit, ita loquiť hic:ſed quãdo legatum eſt aliquo reſpectu validũ tunc nõ accreſcit coniuncto.ita loquũtur omnia contraria.Primò, quãdo teſtator legat Titio,& ſeruo ſuo:nam legatum ſerui licet mero iure nõ teneat,tenet tñ de quadam æquitate: quia nõ debet eſſe hæres ita impius,quin det.Ita loquitur.l.pe.§.de neceſ.ſer.hære.inſti.Itẽ ſecundus caſus.qñ teſtator legat mihi & Titio ſeruũ meũ:legatum meum nõ eſt inualidum quia ſaltẽ ego habeo ius retentionis in parte mea. Tertius caſus eſt, qñ legat mihi,& nõ capaci,non eſt omnino inualidũ: quia debes intelligere in tali incapace,à quo auſeratur tanquã ab indigno,& applicetur fiſco.alias dictũ glo.non procedit.Planè dixi in d.l.planè.§. coniũctim.¶Op.j.eo.§.his ita.&.ff.de leg.j.l.ciuitatibus.§.Lucius.Solue vt dicam d.§.&c.

c **Pro ſecundo verò.** [c]Quaſi caduca vadũt ad ſubſtitutũ,vel cõiunctum, vel remanent apud

d eum,à quo ſunt relicta cũ onere ſuo.[d]h.d.¶Opp. ff.de adi.lega.l.filio.§.matri.Dicũt quidam,ꝙ illa corrigiť. Alij dicũt ꝙ ibi mater fuit eiecta,vt nuda miniſtra:qđ eſſet cõtra illũ tex.licet gl. ſic videatur tenere vbiq;.Dicit Pet.ꝙ ibi,ideo quia deficit ibi legatũ ex volũtate teſtatoris:hęc lex loquitur ꝙ deficit caſu,¶Itẽ opp.&videť,ꝙ ſubſtitutus nõ admittatur;vt ff.de capti.l.quod ſi filius. Sol. Ibi loquiť in pupillari ſubſtitutione,quæ nõ põt habere locũ in filio decedẽte in vita patris:nam cùm pupillaris ſubſtitutio ſit teſtamẽtum filij, oportet ꝙ filius ſit talis cõditionis,ꝙ poſsit teſtari,niſi im-

e pediret propter ætatẽ.ſed ſi decedit in poteſtate,[e] eſt ibi aliud impedimẽtum:meritò nõ poteſt habere locum in decedẽte in vita patris:hic loquitur in ſubſtitutione vulgari.¶Op.&videtur ꝙ nõ ſit de nouo inuentũ:quia erat de iure antiquo: vt l.ſi Titio & Mæuio.§.Iulia.ff.de leg.ij.Breuiter,quic

f quid gl.dicat[f],dic ꝙ hoc fuit inuentum de iure antiquo Digeſtorũ:poſtea erat correctum per l.Papi.hodie verò per hanc conſtitutionem reditur ad ius antiquum Digeſtorum.¶Op.de hære.inſtit.l. ſub conditione.Dicit gl.ibi loquitur in conditione caſuali,quæ nõ dicitur onus.Tu dic clarius, ibi loquitur in conditione,cuius exiſtentia non habebat alteri inferre cõmodum:hic verò erat talis cõditio,quæ alteri commodum inferebat:meritò intelligitur repetita.¶Op.de l.Celſus.§.pe.& fi. de leg.ij.Solue vt dicam j.eo.§.his ita.¶Vltimò quęrit gl.quid ſi legatũ tenet,ſed non tenet onus ſibi annexum?Dic plenè vt l.codicil.in prin.ff.de leg. ij.vbi glo.ibi ego plenè dixi.

SVMMARIVM.

1 ☞Legata in quibus caſibus tranſmittantur hæreditate non adita.

2 Quare in caſibus hic expreſsis non cedat dies legati,niſi ab adita hæreditate.

3 Quid in ſeruitutibus realibus.

g **In nouiſsimo.** [g]Legatũ purè,vel in diem certũ,cedit à tẽpore mortis quo ad trãſmiſsionẽ,exceptis caſibus

h hic expreſsis:hæreditas verò nõ adita[h] nõ trãſmit-

1 titur.h.d.¶ †Op.ff.ad Syl.l.ſi qs in graui. §.elegãter.Sol.Fallit in caſu illo, in quo hæreditate non adita tranſmittitur:& in alijs,qui not.in l.ventre.

2 ff.de acqui.hære.Quæro,†quæ eſt ratio,ꝙ in caſibus hic expreſsis nõ cedit dies,niſi ab adita hæreditate. Ratio eſt,quia quando legatario non expedit ꝙ cedat dies à tẽpore mortis,nõ cedit. Hoc aũt contingit in iſtis tribus caſibus:nã libertas nõ põt trãſmitti ad hæredẽ:& ideo non põt dici, ꝙ cedat dies quo ad tranſmiſsionẽ. Item,quãdo relinquitur aliquid ſeruo,nõ expedit ſibi ꝙ cedat dies legati à tẽpore mortis : quia cũ reperiret ipſum ſeruũ acquireret domino ſuo,& ſic ipſi hæreditati, quæ interim eſt domini:meritò expectatur hæreditatis aditio:quia tũc erit liber, vel alterius. Item in vſufructu:quia vſuſfructus nõ tranſmittiť:meritò non dicitur ꝙ cedat dies eius quo ad trãſmiſsionẽ. Ex quo apparet ſolu.cuiuſdam q. quã facit gl.

3 ¶ †Quid in ſeruitutibus realibus?Gl.videť dicere ꝙ cedit dies ſicut in vſufructu,quod eſt falſum:qa ceſſat illa ratio,quæ eſt in vſufructu. Facit ad hoc ff.de ſer.l.ſi fundũ. Vide circa hoc quod no.in l.j. & ij.ff.qñ dies lega.ced.vbi glo.dicit idẽ quod hic.

i **Si autem aliquid.** [i]Legata relicta ſub cõditione,vel in diem incertũ,cedunt à die aduenietis conditionis,vel diei incertæ,& ſi efficiũtur caduca vadũt ad ſubſtitutũ,vel ſubſtitutos,vel cõiũctos, vel remanent apud eos à quibus relictũ eſt,ſi ſunt hæredes pro hæreditaria portione:ſi ſunt alij, pro virili cũ onere ſuo.h.d.¶Oppo:de l. hæres meus. in prin,ff.de cõdi.& demõ.& l.ſi cũ hæres. ff. quãdo dies leg.ce.Sol.Breuiter,quod hic dicitur de cõditione,intelligo niſi ſit talis cõditionis, quæ inſit tacitè:vt l.iij.de leg.j.& l.cõditiones extrinſecus. de cõdi.& demõ.vel niſi ſit omnino extitura in vita legatarij:vt in legibus cõtrarijs. ¶Opp.ff.de acqui.hære.l.qui patri.Sol.Ille eſt mirabilis caſus, & ſingulariſsimus ibi.Ratio:qa ius ſubſtitutionis erat vnitũ cũ iure accreſcẽdi, vt ibi plenè dicitur.

k **Ne autem hoc.** [k]Quod dictũ eſt, ꝙ legata tranſeũt,

---

a ✠P.P.A V.P.¶Et cum triplici. Circa declarationem iſtorum omnium quid ſit pro non ſcripto,quid caducum, & quid quaſi caducum, vide Cepo.caute.lxxj.de quo ſcripſi in rub.

b ¶In primo,Hũc §.notanter limita per tex.in l.fi.& ibi no.Bart.ff.de his quæ pro non ſcrip.haben.

c ¶Pro ſecũdo.Limita iſtum text. in eo quod dicit, ꝙ ſubſtitutus præfertur coniuncto per caſum l.quãuis.§.de impu.& l. quidã teſtamẽto.de vulg.& pup.vide Bart.in l. j.in prin.in vlti.q. ver.item quæro.ff. de vulg.& pup.

c ¶Pro ſecundo. Et de iure accreſcendi vide Lud.Ro.in cõſi.lxxix.inci. quod reliqua hæreditas. Andr.Barba.

✠P.P.A V.P.

d ¶Cum onere ſuo. Vide latè Socin. in l.quæ conditio. ff. de condi. & demõ, in iiij. col. & pluribus ſequen,

e ¶Decedit in poteſtate. Adde Bar. in l.ſi duobus.in prin. de leg.j. & gloſſ. & doct.in l.fi.in verſ, dabiť.ff.ſi pars hære.per,

f ¶Dicat. Hic Bar.tenet cõtra.in l.ſi ſub conditione. & in l, quæ conditio.ff.de condi.& demon.vide hic Cy.& j.eo.l. vbi autem.

g ¶In nouiſsimo.De iſta dictione nouiſſime.vide Barto.in rubri.ff.de no.ope, nuncia.

g ¶In nouiſsimo,adde Bart.in conſi.clix.incip.proponiť ꝙ domina Cuciarella,& vide Lud,Ro. in conſil.ccxxij.de legato non agnito tranſmiſſo : vtrum legatum debeatur à ſubſtituto ſi relinquitur ab hærede: & vide eundem Ludo,Ro.cõſi.cxxxij. Andr. Barba.

✠P.P.A V.P.

g ¶In nouiſsimo. An autem iſta regula ꝙ hæreditas nõ adita non tranſmittatur habeat locum in monacho, ita ꝙ ſi non adeat eccleſia priueť,vide Ange,cõſil,xxvj.inci. in dei nomine ſuper primo puncto.in iiij.dub,& de hac tranſmiſsione hæreditatis,vide Alex.cõſi.cccclij.nunquid autem fideicom. quod debebatur ex clauſula codicillari rupto teſtamento tranſmittatur non aditum:vide Barto.conſi.xij.& in conſi.ſeq.circa fi.vbi ponit quid de fideicommiſ. Item plures caſus in quibus tranſmittatur hæreditas non adita, vide per Barto,& alios in l.ventre.ff.de acquiren.hæred.Item quid ſi ſtatutum diceret ꝙ quælibet hæreditas delata tranſmittatur non adita, quæ intelligatur,& an opus ſit ꝙ ipſe ſciat ſibi delatam,& quãdo delata dicatur ſi fortè erat relicta ſub conditione,quæ in rerũ natura ſub conditione erat purificata,ſed inſtitutus ignorabat vide Anto.de But.conſi.lxxix.vbi cõcludit ꝙ ſufficit eſſe delatam licet hæres ignoraret,& multa alia vt per eum. Item de materia & de pluribus rationibus an hæreditas nõ adita nõ trãſmittatur, vide Iaſ. in l.emancipata.in v.&vj.col. vbi per diſcurſum multa alia ponit de materia trãſmiſsiõis hęreditatis vľbo.poſ.&c.C.qui admit.

h ¶Nõ adita.Et quæ ſit ratio,vide Bald. in l.ſi auia.§.de iure delib.& Salice.in l. apud hoſtes.§.de ſuis & legi.quod limita vt per Barto. no.in l.ij.in fi.ff.de vulga.& pupil.

✠P.P.A V.P.

i ¶Si autem. Circa iſtam materiam ꝙ legata ſub conditione non tranſmittãtur,ſi ante parificatam conditionem moriatur legatari9 limita ſignãter procedere quando eſſet conditio momẽtãnea, ſecus ſi eſſet ſucceſsiua puta ſi habitauerit cum tali vſquequo,vel matrimonium contraxerit, vel mortuus fuerit. ꝙ ſi legatarius ceperit habitare licet poſtea moriatur ante tempus limitatum in conditione habeat legatum integrum, vide Io.de Ana.conſi.viij.inci.viſo puncto vt eundem nota conſil.lxxv.in ij. col.Item quòd vbi conſtat de voluntate teſtatoris expreſſa vel tacita conditione tranſmittatur.& econtra, niſi de voluntate conſtat, vide Soci.in l. iiij.in j.col. de lega. j.& ibi etiam quòd legatum de ſe nõ efficitur conditionale, vbi apparet de mente.& de eo qđ dictum eſt quando conſtat de mente conditionale tranſmittitur:vide Soci. in l.hęredes mei.§. cùm ita.in iiij.colũ. ad Trebel.

i ¶Si autẽ aliquid. Quãdo legatũ ſub cõditione tranſmittatur,vide Bal,in l.j.in ij.col.§.vt ac.ab hære.& contra hæred. Ad intellectum iſtius tex, vide Bar.in l.quandiu.la iij.ff.de acqui. hæredita.

i ¶Si autem, Vide Bar.in conſi.clix.inci.proponitur ꝙ domina Cuciarella.& in conſi,clxx.inci.Rich.condidit teſta.Andre.Barba.

k ¶Ne hoc autem. Vide eum in l.ſi deceſſerit.qui ſatiſ.cog.quando aliquid videatur commiſſum conſcientiæ alicuius,præſumitur ex qualitate facti

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vel remanent cum onere ſuo, intelligitur de onere
quod conſiſtit in dando, vel faciendo, id quod po-
teſt per alium explicari: ſecus ſi conſiſtat in facto,
a quod certæ perſonæ cohæret.[a]

SVMMARIVM.

1 ☞Legatum pro non ſcriptum, non tranſit cum onere.
2 Ius accreſcendi habet locum, etiam ſi ille cui accreſcit, ſit defunctus.
3 Portio vnius ex hæredibus deficiens, quare accreſcat cohæredibus inuitis: & quòd aliud ſit in legatis. & numero 1.
4 Coniuncti verbis, dicuntur illi, qui vna & eadem oratione ponuntur.
5 Diſiuncti verbis, dicuntur illi, qui ponuntur in diuerſis orationibus.
6 Quando copula cadit inter duas orationes, nõ inducit coniunctionẽ verbalem.

His ita. Iſta eſt bona materia. Portio vni⁹ ex hæredibus deficiẽs: cohęredib⁹
inuitis, accreſcit pro hęreditaria portiõe, ſi omnes
ſunt cõiuncti vel diſiuncti: cõiunctis primo, poſt-
ea diſiunctis accreſcit cum onere ſuo. h.d. ¶ Nota
iſtũ tex. ibi: hoc ita tam variæ &c. qui dicãtur con
iuncti verbis, & qui diſiũcti, de quo facio magnũ
feſtũ in l. re cõiuncti. de leg. iij. Dicitur hic, ꝙ por-
tio hæreditatis, quocũq; modo deficiens, vadit ad
1 cohęredes cũ onere. Contra† pro nõ ſcripta[b] non
b trãſeunt cum onere: vt s. eo. §. in primo. Sol. Dicit
gl. aliud in legatis, vt ibi: aliud ĩ hęreditate: vt hic.
Ratio, quia legatũ pro nõ ſcriptũ ab initio eſt nul
lum, cùm nõ ſit perſona, in qua fundet, neq; verè,
neq; fictè: ac hęreditas habet perſonã repręſenta-
tã: vt l. nouatio. ff. de noua. & l. hæres quãdoq;. de
acqui. hęre. & l. ſi ex re. §. fi. de ſtipu. ſer. & l. omnis
hæreditas. & l. omnia ferè. de reg. iur. ¶ Sed cõtra
hoc op. ff. de leg. ij. l. Celſus. §. pe. & fi. glo. videtur
dicere, ꝙ hic corrigit. Tu dic, ꝙ ibi hæreditas fuit
pro nõ ſcripta: tamẽ legata erãt relicta ab hęrede,
cuius portio deficit nõiatim: meritò quia tunc eſt
eadẽ ratio, quę in legato non accreſcit cum onere.
& iſtũ paſſum glo. examinat, & ibi plenè dixi in l.
quæ cõditio. in prin. ff. de cõdi. & demõ. ¶ Oppo.
c de l. j. §. fi. de le. iij[c]. Sol. Ibi vadit hæreditas ad aliũ
veniẽtem ab inteſt..to, præter ſpem defuncti: hic
verò vadit ad cohæredes ſuccedẽtes ex diſpoſitio
2 ne defuncti. ¶ Secũdò habes hic, † ꝙ ius accreſcẽdi
habet locũ, etiã ſi ille, cui accreſcit ſit defunct⁹. Si-
mile de cõdi. & demõ. l. hæc ſcriptura. §. fi. & ff. de
ſuis & legi. hære. l. ſi ex pluribus. Inſtit. ad Orfi. §.
fi. ¶ Cõtra iſtud op. ff. de vul. & pup. l. ſed & ſi plu
res. in princi. & s. ea. l. §. in nouiſsimo. vbi dicit, ꝙ
hæreditas nõ adita nõ trãſmittit, ſiue ſit ĩſtitutio
ſiue ſubſtitutio. Sol. Aliud in iure accreſcendi, vt
hic, & ſimilib⁹: aliud in iure inſtõnis, vel ſubſtitu
tionis. Ratio, qa ius accreſcẽdi in omnibus, pręter-
quã in vſufructu, dicitur ineſſe portioni, nõ perſo
næ: vt l. Titio. §. j. de vſufructu. & l. & an eadẽ. §.
j. & ibi no. de exce. rei iud. meritò trãſit portio hæ
reditatis: vt l. ſi totã. ff. de acq. hęre. Ius verò inſti
tutionis, & ſubſtitutiõis ineſt perſonæ: meritò añ
3 aditionem nõ trãſmittitur. ¶ † Tertiò habes hic ꝙ
d accreſcit inuitis.[d] Cõtra. j. proxi. §. Solu. Aliud in
legatis: aliud in hęreditatib⁹. Ratio patet: nam nõ
poteſt qs decedere ꝓ parte teſtatus, & pro parte
inteſtatus: vt l. ius noſtrũ. ff. de regu. iur. quod nõ
accidit in legatis, etiã nemine volẽte legatũ: cùm
ſint hæredes, apud quos remanet. Et iſtũ paſſum,
vtrũ hæreditas accreſcat inutilis; dic vt dixi s. de
iure deli. l. quidã eulogio. in illa q. qñ vna portio
deferat à teſtatore: alia ex legis diſpoſitiõe. ¶ Ad
vltimũ dictũ oppo. & habetur hic, ꝙ primò vocã-
tur cõiũcti, quã diſiũcti. Cõtra. ff. de hære. inſti. l.
item quod Sabin⁹. §. j. Iſtud eſt difficile cõtrariũ.
Breuiter iſta eſt vera ſo. ꝙ ibi omnes ſunt diſiũcti,
4 & nullus eſt ibi cõiunctus. ¶ † Vltimò, rogo te, &
teneas mẽti iſtas duas regulas, quæ ponunt hic in
verſi. hoc ita tam variè. ꝙ illi dicunt cõiuncti ver-
5 bis, qui in vna & eadem oratione ponũtur: illi † di
e cuntur diſiuncti verbis,[e] qui ponuntur in diuerſis
6 oratiõibus: quia alibi nõ habet ita clarè. † Ex hoc
dico ego, ꝙ quãdo copula cadit inter duas oratio-
nes, non inducit coniunctionem verbalem Text.
eſt in l. ſicut in annos. §. j. ff. qui. mo. vſusfru. amit.

SVMMARIVM.

1 ☞Coniuncti re, dicuntur illi, quibus ex expreſſa diſpoſitione teſtatoris, tota res aſsignatur.
2 Legatarij ſunt cõiuncti verbis, & diſiuncti re, tũc portio vnius deficiens, remanet apud alios, ſine onere per ius accreſcendi.
3 Quando plures ſunt coniuncti verbis tantũ: tunc eſt locus iuri accreſcendi cum onere. & nu. 1.
4 Quando plures ſunt re coniuncti tantùm: tũc eſt locus iuri non decreſcendi ſine onere.
5 Si ſunt coniuncti re, & verbis: an creſcat, ſeu non decreſcat cum onere vel ſine onere.

f Vbi autem. [f]In legatis portio deficiens accreſcit cõiunctis
cum onere ſuo: ſed ſi legatarij ſunt diſiũcti verbis,
& coniuncti re, & omnes acceptant, ſibi partes fa-
ciunt per cõcurſum: niſi teſtator aliud expreſsè diſ
poſuit: & ſi vnius portio deficit, apud alios rema
net per ius nõ decreſcẽdi, ſine onere. h.d. ¶ Ex iſto
1 §. no. ſingularites iſtud, ꝙ † illi dicuntur re coniun
cti, quibus expreſſa diſpoſitiõe teſtatoris tota res
aſsignat cuilibet. Vide tex. quia ſermo teſtatoris,
&c. Similę habetis in l. idẽ Neratius. de vſufru. ac-
creſcẽ. ¶ Op. ad iſtud prin. & videt ꝙ nõ accreſcit
cum onere: vt s. eo. §. j. Sol. Ibi in pro nõ ſcriptis:
2 hic in caducis, vel quaſi. ¶ † Oppo. j. eo. verſi. ſin au
tem ad deficiẽtis. quem modo legi. Sol. ibi loquit
in coniunctis verbis, & diſiunctis re: qui cùm ve-
niant per ius non decreſcendi, remanet apud eos
ſine onere. ¶ Oppo. dicitur hic, volentibus: contra
s. proxi. §. Sol. Aliud in hæredibus: aliud in legata
g rijs. ¶ Venio ad §. ſin autẽ[g] ad deficientis: & oppo.
s. eo. §. pro ſecũdo. & §. in nouiſsimo. Solue vt mo
do dixi: hic veniunt per ius nõ decreſcendi: ibi per
ius accreſcendi. ¶ Circa hanc legem formo q. nos
3 habemus † quando plures ſunt coniuncti verbis
tantùm: tunc eſt locus iuri accreſcẽdi cum onere.
4 Item † quãdo plures ſunt re coniuncti tãtum: tũc
eſt locus iuri non decreſcendi ſine onere. ¶ Quæ-
5 ro, † quid ſi ſunt coniuncti re, & verbis: vtrum ac-
creſcat, ſeu non decreſcat cũ onere vel ſine onere.
Gl. hic dicit, cum onere. Vide eã ſuper verbo, non
ſentiat. in fi. Pet. de Bel. per ti. dicit cõtrariũ. Cùm
enim ſint coniuncti re & verbis, ex eo ꝙ ſunt con
iuncti re, veniunt per ius non decreſcendi: appa-
ret ꝙ debet remanere ſine onere, dicit ipſe. Glo. te
net contrarium: & ego, vt videtur mihi, teneo gl.
noſtram in l. re coniuncti. de leg. iij.

Quæ autem. Quæ dicta ſunt de hęreditatibus, quæ auferuntur ab indignis, intacta permanent. h.d.

Cùm autem. Hæreditas non adita non tranſmittitur: ſed vadit ad cohæredes, vel ad venientes ab inteſtato vel ad fiſcum.

SVMMARIVM.

1 ☞In donatione cauſa mortis, habet locum ius accreſcendi.
2 Quæ proſunt omnibus, debent præferri vtilitatibus priuatorum.

h Hæc autem omnia. [h]Hac lege ſtatuta locum habent in teſtamentis, codicillis, & donatiõe
1 cauſa mortis. h.d. ¶ No. ex iſto tex. † ꝙ in donatio
ne cauſa mortis habet locum ius accreſcendi: quia
formaui quæſtionem de hoc, quãdo repetij l. re cõ
iuncti. de lega. iij. & eam dimiſi indeciſam, ſed hic
2 habes tex. ¶ Vltimò no. † quæ proſunt omnibus,
debent præferri vtilitatibus priuatorũ: vt in auť.
res quæ. s. comm unia de leg. &c.

De his, qui ante apertas tabulas. Ru.

SVMMARIVM.

1 ☞Filius, vel alius in poteſtate decedens, hæreditatem ſui parentis non aditam, & ignorans, tranſmittit ad quoſcunque.

& perſonæ: vt eſt tex. licet in alijs terminis ꝗ hic. q tex. videt melior de iure, in c. fin. vbi hoc declarat per glo. & doct. de offic. dele. Plus dicit hic Imo. ꝙ ſi Papa in literis delegatorijs dixit, & in hoc tuã cõſciẽtiã oneramus, ꝙ videtur electa induſtria perſonæ text. eſt vbi no. d. Card. in cle. j. de iureiurã. Facit l. ꝓbatorias. j. de diuer. offi. lib. xij. & l. per hanc. j. de ero. mili. lib. xij. Sed vide gloſſ. in l. eos. ĩ princ. j. de ap. quæ intelligit tex. iſtũ, qui dicit, prima ſentẽtia habet locũ, ſicut fuerit lata per delegatũ vid tex. in l. vel ſingulos. ff. de teſt. in verſic. proprio chirographo. cũ gl. quæ videt dicere cõtrariũ. Itẽ ſi requirit ꝙ aliqs interſit, & requirit præſentia in aliquo actu, nõ poteſt vices ſuas alteri cõmittere: vt dicit Bal. in c. quãuis. de offi. deleg. & ibi aliquid p Moder. & Bal. in l. j. ĩ fi. C. q admit. Adde quãdo teſtator commiſit, ꝙ ſtetur cõſcientiæ alicuius quid importet, Ro. cõſi. cclix. per Angel. conſil. xciij.

✠ P. P A V. P.

a ¶Perſonę cohęret. Vide in materia legatorũ ꝙ quãdo teſtator appoſuit aliquod onus alicui, quòd cenſeat onus cohærere perſonæ, nec tranſit ad ſucceſſorem, vide Anto. de But. cõſil. xlviij. ĩci. abſq; diffuſione allegationũ.

b ¶Contra pro non ſcripta. Et eſt differẽtia ĩter §. iſtum, & §. in primo. s. c. quia hæreditas iacens repſentat perſonam defuncti. & ſic ſi hæres inſtitutus eſt mortuus, hęreditas manet iacẽs quia tenetur ad omnia onera ad quæ tenebat defunct⁹, cũ ipſum repręſentet. vnde ad quemcũque tranſit cum onere, legatũ verò defunctũ in aliquo nõ repręſentat. Et ita vult hic ſentire Bal. & melius in l. re cõiuncti. de lega. iij. vbi dicit hanc rationem eſſe nouam nec tactam ab aliquo alibi.

c ¶De lega. iij. Vide Bar. in l. ſi duobus. §. j. de lega. j. & iſta lex Celſus. hic allegata facit magnã limitationem ad ea, quæ dicũtur in d. l. ſi quis à filio. ĩ prin. de lega. j. vbi relicta ab inſtituto cẽſent relicta à ſubſtituto. Illud eſt verũ niſi nominatim ab hęrede fuerint legata: vt puta à te Titio lego: quo caſu ita videntur relicta ſolum, ſi ille ſit hęres. d. l. celſus. vid Bar. in l. non iuſtam. ad Tre. s. adde Bart. in terminis in l. Titia la iij. de lega. ij. & in §. j. & ibi per gl. Inſti. ad l. Falci.

d ¶Accreſcit inuitis. Ad iſtũ §. vide Barto. in l. j. s. quando non pe. par. & vide Cyn. melius loquẽtem. & Bal. in proxi. §. in prin.

e ¶Diſiuncti verbis. Vide hic per Bald. in §. prox. per Bar.

f ¶Vbi autem. Vide Bar. in cõ. clxxj. inci. pro examinanda veritate pro §. vbi autem. ſi habet locum ius accreſcẽdi in fideicommiſſo. Andr. Barba.

✠ P. P A V. P.

g ¶§. ſin autem. Circa iſtum §. dum dicitur in eo, & allegat quod ſi teſtator idem voluiſſet in vno ꝙ in alio vtiq; expreſsiſſet. vide Alexã. cõſi. clv. vo. ij. col. vlti. & conſi. cij. vo. iij. ad fi.

h ¶Hæc autem oĩa. Et vide Bart. in l. ſi mihi & Titio. de verb. obli. & Bald. in l. j. in fi. s. quãdo non pe. par. & Bar. in l. cũ hi. in prin. ff. de tranſact.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ✱ *P. P A V. P.* ¶ Per hanc. Beneficium huius l. habet locū etiam ſi tractetur de hæreditate non adita per deſcendentem tranſmittenda in nepotes, vide Rom. conſi. cccxlij. ad fi. quid autem ſi ſtatutum diceret quòd exiſtentibus maſculis fœmina non ſuccedat, an filius iſto caſu tranſmitteret totam hæreditatem non aditā ad filiā ſuam fœminam, an verò tranſmitteret quæ ſibi de iure cōmuni ſpectant. vbi verò non eſſet tale ſtatutum quaſi in ea ſola ſit ſuus hæres, non in portione fœminæ quæ ei aufertur in maſculum, vide omnino & latè Iaſo. in l. ſi arrogator. in viij. & ix. col. ff. de adop. An autem ex beneficio huius l. transmittatur bonorum poſ. non agnita, vide Iaſo. latè in l. emancipata. in penul. & antepe. col. C. qui admitti.

2 Deſcendentes, qui non ſunt in poteſtate, hæreditatem aſcendentium non agnitam tranſmittunt ad deſcendentes, non ad extraneos.

3 Hæreditas non adita, an etiam tranſmittatur ad aſcendentes.

4 Fideicommiſſum conditionale relictum ab aſcendentibus non tranſmittitur ad deſcendentes, fideicommiſſario defuncto conditione pendente.

5 An iſta lex habeat locum, ſiue iſti deſcēdentes fuerint nati in vita illius de cuius hæreditate agitur, ſiue poſtea.

LEX VNICA.

PEr hanc. [a]Hæreditas aſcendentiū nō adita, tranſmittitur ad deſcēdentes, niſi repudiata ſit. Idē in legato non agnito. h. d. Diuiditur in tres partes. Primò ponit vnum ſtatutum, quod cōtinet ius ſpeciale. Secūdò ponit aliud, quod continet ius commune. Tertiò ponit rationem. Secunda ibi: quod ſcilicet. Tertia ibi: ſi quidem. Hæc eſt ſingularis conſtitutio, & noua. ¶ Oppo. ſ. de iur. delib. l. iij. Dicunt quidam, quòd hic loquitur de filio, qui erat in poteſtate: ibi de emancipato. hoc eſt falſum per iſtum text. qui loquitur de matre, & auia. Dicas ergo quòd hoc eſt ſpeciale in deſcendentibus, vt hæreditas aſcendētiū non adita tranſmittatur ad deſcendentes. Contra hoc opponitur, quia deſcendentes tranſmittūt hæreditatem ad quoſcunq;: vt l. hæreditate. §. filius. de caſtrenſi. pecu. Dixi plenè ſ. de iure delibe. l. ſi infanti. Solut.
1 †Filius vel alius in poteſtate decedens, hæreditatem ſui parentis non aditam, & ignorans tranſmittit ad quoſcunq;: vt dixi in l. ſi infanti. & hoc operatur exiſtentia ſui hæredis: vt videbitis j. titu. iij. l. apud hoſtes.
2 † Deſcendendes verò, qui non ſunt in poteſtate, hæreditatem aſcēdentium non agnitam tranſmittunt ad deſcēdentes, non ad extraneos. Hic eſt caſus ſingularis illi. verò, qui non ſunt de deſcendentibus, hæreditatem non aditam nō tranſmittunt regulariter: vt in d. §. in nouiſſimo. ſ. titu. j. Item, qui ſunt de deſcendentibus, & non in poteſtate, ſi non habent deſcendentes ex ſe hæreditatem non aditam non tranſmittunt, ſecundùm regulam in d. §. in nouiſſimo. Ita debetis iſtā materiam intelligere. ¶
3 †Cōtra prædicta opponitur, [b]& videtur, quòd etiam ad aſcendentes hæreditas non adita trāſmittatur: vt j. titu. iij. l. apud hoſtes. Gloſſa quæ eſt hic, hoc fatetur, & malè: quia contra caſum l. ij. §. ſi quis ex liberis. ff. ad Tertul. Non obſtat l. apud hoſtes j. titu. iij. qui ibi loquitur de ſuis, qui tranſmittunt ad omnes. ¶ Quærit gloſſ. [c]quid ſi iſti deſcendentes, non ſunt inſtituti hæredes ab illis, quibus fuit delata hæreditas non agnita. Dicit gloſſ. non admittuntur, argumen. ad hoc de coniū. cum eman. lib. l. j. §. ij. Item quærit, quid ſi hæreditas non fuit delata ex teſtamento, ſed ab inteſtato. Gloſſa dicit idem: quia eadem eſt ratio. Hoc tenent omnes.
4 ¶ Quęritur †circa hanc legem, [d]vtrum fideicommiſſum conditionale [e]relictum ab aſcendentibus tranſmittatur ad deſcendentes, fideicommiſſario defuncto, conditione pendente. Certè gloſſ. tua determinat quòd non, & bene. dic, vt in gloſſ.
5 ¶ Quæro, †vtrum iſta lex habeat locum [f]ſiue iſti deſcendentes fuerint nati in vita illius, de cuius hæreditate agitur, ſiue poſtea. Dyn. tenet quod ſic, & Cy. hic ponit eam: & facit de ea magnum feſtum: quia dicit, quòd ipſe habuit eā de facto. Et [g]allegat dictū Dy. in l. Gallus. in magna diſtinctione, & ponit ipſe hic, & in l. qui ſe patris. ſ. vnde libe. & l. ſi quis filium. ſ. de inoffi. teſt. & gl. ordinaria hoc videtur velle, referendo illam gl. ad illum tex. ſ. de fideicommiſ. l. ſi in perſona, &c.

a ¶ Per hanc. Vide Bar. in conſi. clij. incip. proponitur domina Cuciarella. And. Barba.

a ¶ Per hanc. Vide Bart. in l. ſi auia. per totā l. ſ. de iure do. ſed vtrum iſta lex habeat locū in trāſmiſſione bo. poſſ. de iure prætorio, gl. & Bar. in l. emācipata. ſ. qui admit. dicūt ꝙ ſic. ſed Bal. ibi dicit, ꝙ fallit in bonorū poſ. contra tab. & ibi poſt Bal. dixi quid in iure dicendi teſtamētum nullum, de quo per Imol. in l. filio præterito. in antepen. charta.

✱ *P. P A V. P.*

b ¶ Contra prædicta opp. Vide in l. ij. j. ad orficianum.

b ¶ Contra prędicta opponit. Vide hic Cōpo. & Ni. Mat. quem refert Bal. in l. cum antiquioribus. circa penulti. vel vlti. colum. de iure delibe.

c ¶ Quærit gloſ. Vide Bart. in l. j. ff. de lega. j.

✱ *P. P A V. P.*

d ¶ Circa hanc legē. Sequitur domi. Iaſo. in l. cum filijfamil. col. iij. in fin. ff. de lega. j.

e ¶ Fideicommiſſum conditionale. Vide gloſſ. & doc. in l. is cui. ff. de act. & oblig. Adde ꝙ gl. ſequutus eſt Bald. conſilio ccccix. ij. volumi. & eod. volu. conſil. ccccxxx.

f ¶ Habeat locum. Vide text. not. in l. Titius. ff. de ſuis & legi. & text. in l. Paulus. §. penulti. & ibi gloſ. ff. de bo. lib. & hoc ſequitur Bal. in d. l. is qui filium. Vide quod no. Barto. in l. fin. in ver. quæro quid ſi filia. ad Trebel. & Bald. in l. qui ſe patris. ad finem. & quod no. Barto. in l. item prætor. ff. de ſuis & legi. & Bal. in d. l. ſi in perſonam. Bar. in d. l. ſi quis à filio. de iniuſto teſta. & ibi Angel. & Cyn. in l. fin. j. ad Orſi. & ibi vide gloſſ. & Barto. aliàs in l. ſi quis filium. ſ. de inof. teſta. & per Barto. in l. ſi cui. in princi. ff. de legatis j.

g ¶ Naſcitur. Et ſi legatarius moritur vxore prægnante, valet legatum nato poſthumo. ff. eodem. l. is cui.

g ¶ Naſcitur. Adde ꝙ Pau. de Caſ. quęrit quid ſi grauo hęredem de reſtituendo, ſi liberos nō habuerit: ipſe autem habuit, & mortui ſunt eo viuente: an habebit locum ſubſtitutio. Videtur ꝙ non, per iſtum tex. quia verùm eſt dicere ipſum liberos habuiſſe. Contrariū dicit ipſe: quia illud eſt in caſu huius legis. cùm habuerint liberos: qa ſtatim purificata eſt conditio: aliud eſt grauare ſub conditione negatiua, ſi non habuerit: quia debet intelligi tempore mortis, ſiue ſi cut ſi dixiſſet, ſi deceſſerit ſine liberis: quo caſu non ſufficeret habuiſſe ſi tēpore mortis liberos non habebat. l. ex facto. §. penul. ff. ad Trebel. Si tamen teſtator dixerit, ſi filios non procreauerit, vel ei nō naſcantur, & nati ſint: & mortui viuente ipſo grauato, & ſubſtituto, euaneſcit ſubſtitutio. Et ita conſuluit Bal. conſil. ccxxiij. ij. volu. vbi ex eius verbis poteſt colligi confirmatio huius dicti Pau. de Caſtro.

Quando dies legati, uel fideicommiſſi cedit. Rubrica.

LEX I.

SI competenti. Dies annui legati, etiam quo ad exactionem cedit in principio cuiuſlibet anni. hoc dicit. ¶ Oppo. de l. qui hoc anno. ff. de verb. obliga. Sol. Ibi debebat anno, vnde erat annua præſtatio: hic debebatur ſingulis annis. ¶ Oppo. de l. lecta. ff. ſi cer. peta. Solu. Ibi dies fuit adiecta cauſa differendæ ſolutionis, hic verò cauſa multiplicandæ obligationis. Pleniſſimè dixi in l. qui hoc anno. de verbo. obliga.

LEX II.

AGrum. Subſtitutio facta, ꝙ deueniat in ſuperuiuentes, non habet locum in perſona vltimi ſuperuiuentis. h. d.

LEX III.

SI Pontionilla. Dies legati relicti in tempore certæ ætatis, cedit adueniente ætate.

CVm vxori. Dies relicti in tempore liberorum, cedit ſtatim cùm filius naſcit[g]. hoc dicit.

EX his verbis. Cum tempus certæ ætatis adijcitur preſtationi legati, legatum conditionale non facit, & legatarius deſcendens tranſmittit: expectabitur tamen dies. hoc hicit. ¶ Opponi. de lega. primo. l. ſi cui legetur. in princip. Solu. Ibi dies fuit appoſita legato, hic præſtationi[h]: vt dicta l. ſi cui. de leg. primo. & ibi plenè dixi: & Cy. ponit hic vnam diſtinctionem Iaco. de Arena. quam ponit hic, & de manu. teſt. l. ſi ita. & illa diſtinctio deficit in multis: ſed ſupple vt dixi in dicta l. ſi cui.

SI fideicōmiſſum. Legatum à legatario ignorante ab inteſtato relictum, tranſmittitur. h. d.

✱ *P. P A V. P.*

h ¶ Hic præſtationi. Sequitur Cō. cōſil. cxxvij. vide omnino eundem conſil. clxiiij. in iij. dub. vbi ponit ꝙ quando aliquid adijcitur executioni, ſuſpenditur exequutio, ſecus ſi verba expreſſè non ſuſpendant exequutionem, ſed inducant neceſſitatem ſolum aliquid faciendi: vide ibi exemplum per eū, vide per Bart. in l. j. in iij. colum. verſic. tertia eſt differentia. ff. de condi. & demonſtr. quid iuris quando conditio adijcitur diſpoſitioni, & quid quando exequutioni, & quando per diſtinctionem cum, & quid in vltimis voluntatibus, & quid in contractibus, vide no. Pau. de Caſt. in l. quibus diebus. §. quidam titio. ff. de condi. & de. vbi verò loquitur & aſſignat rationē differentiæ inter cōtractus & vltimas volūtates, vide etiā oīno Bar. in d. §. quidā titio. qui etiā aliter loquit[ur]

Vt in poſſeſſionem legatorum. Rubrica.

LEX I.

QVoniam. Cùm petitur ſatiſdatio, debet adhiberi ſummaria cognitio.

a ¶Ipſis. Vide Bar. in conſi. cxlix. inci. literas mag. veſtræ. quomodo alleg. iſtam legem. Andr. Barba.

b ¶Si poſtquam. No. hic caſum, ꝙ pignus prætorium per dominum aliena ri poteſt. Ad idem eſt text. quem ibi not. doct. ſecundum vnam lect. in l. ſi quis miſſum. §. fi. ff. de dam. infec.

c ¶Cū Archimedorā. Vide in materia l. iter omnes. & ibi a doc. ff. qui ſatiſ. cogā. Sed vtrū hodie hęres cogaꝛ cauere fideicōmiſſario de fideicōmiſſo præſtādo iure nouiſſimo. Auꝛ. vide gloſ. & doc. omnes in l. cūm tale. §. j. ff. de cōdi. & demō. Adde, & ītellige ſecūdūm Pau. de Ca. ꝙ Archimedora non erat filia teſtatoris: aſs cū habuiſſet reſtituere fratrib⁹, nō potuiſſet compelli ad pſtādam cautionem: vt ſ. ad Treb. l. iubemus.

d ¶Qui legati. Adde quod Pau. de Caſt. dicit. ꝙ p hanc legē patet ꝙ ſi ſtatutum dicat, ꝙ habens inſtrumētum poſſit petere executionē realiter & perſonaliter ad ſui volūtatē: ꝙ ſi creditor fecerit ſe mitti in poſ. bo. debitorū, & debitor non ſoluit, ꝙ poteſt facere perſonaliter ipſum detineri, & econuerſo: quia per electionē vnius viæ nō præiudicauit ſibi in alia. alle. l. j. §. qd ergo. de vē. inſpic. & qđ not. Barto. in l. cōſentaneo. j. quomodo & qñ iu. Archi. in rub. de eo q mit. in poſ. cauſa rei ſer. li. vj. & l. iter. §. creditor. cū ibi not. de fideiuſſ. Aliqui tn̄ tenēt cōtrariū per l. reſcriptū. ¶. fin. de diſ. pi. & l. quę ſpeciali. j. co. ti. & l. fideiuſſores magiſtratuū. §. pro Aurelio. ff. de fideiuſ. Tu dic ꝙ primam partem tennit Ro. conſi. cxxxij.

e ¶Scire debetis. De hac materia vide Bart. in l. pactū inter hęredem. ff. de pact. & in l. nemo poteſt. de leg. j. circa prin. & per Bar. in l. j. ſ. de vſufru.

❋ P. P A V. P.

e ¶Scire debetis. Vide Alex. cō ſi. cccc. xxv. inci. in iiij. colū. Pau. conſi. cxcj.

LEX II.

Ipſis.[a] Cautionem de legato præſtādo, poteſt teſtator remittere. h. d. Quærit gl. vtrū teſtator poſſit remittere hypothecā. & dicit quòd ſic: arg. huius l. & bene. Dic vt in gloſ.

LEX III.

b Si poſtquam.[b] Quando cōcurrit pignus prætorium, & conuentionale, qui prior eſt in tempore, potior eſt in iure. h. d.

c Cum Archimedoram.[c] Ante euentum dici incertę, non poteſt fideicōmiſſum peti: ſed cautio de eo præſtando. h. d.

d Qui legati.[d] Miſsio in poſſeſſionē cauſa legatorum, ſolū pignus cōſtituit, & actionē ex teſtamēto impedit. h. d. in ſumma.

SVMMARIVM.

1 ☞Sentētia lata contra poſſeſſorem in rei vendicatione mādatur executioni contra alium poſſeſſorem, quando primus dolo deſijt poſsidere.

Certa eſt forma. Legati cā, poteſt fieri miſsio in res hæreditarias, quas hæres poſsidet, vel dolo deſijt poſsidere, & in res proprias poſt ſex menſes. h. d. ¶ Nouum eſt † quod di1citur, & not. in l. Dicunt doct. per iſtam l. & ſimiles, licet nō allegēt iſtā, ꝙ ſi eſt lata ſnīa in rei vendicatiōe cōtra poſſeſſorem, fit executio cōtra aliū poſſeſſorem, quādo primus poſſeſſor dolo deſijt poſsidere: vt hic, & l. is cui §. qui in poſſeſsionem legatorū. & l. ſi legatorū. ff. eo. Ita refert Cy. in l. j. ſ. de ali. iu. mu. cau. fac. in vij. q. per l. j. ff. ſi mu. ventris nomi. in poſſ. miſſa fue. & eadē poſ. do. ma. ad alium tranſini. eſſe di. Dico ibi plenè in §. neceſſario. & in repetitione l. creditores. j. de pig.

e Scire debetis.[e] Cautio legatorū poteſt remitti per teſtatorem, nō cautio fructuaria. h. d.

Contra eos. Adminiſtratores Reipub. poterunt conueniri, ſi ſatiſdationem de legato præſtando non exegerunt. h. d.

De ſuis & legitimis. Rubrica.

¶Dictum eſt ſuprà de ſucceſsiōib⁹ ex teſtamēto: ſequiꝛ videre de ſucceſsiōibus ab inteſtato verùm qa primus gradus eſt liberorum: ideo ponit de ſuis & legitimis: verū qa in nepotib⁹ ex filia ſeruantur quædam ſpecialia: meritò annectitur, & ex filia nepotibus &c.

LEX I.

Si fratri. Succedenti de iure ciuili non eſt limitatum tempus centum dierum.

LEX II.

Nepotes. Nepotes ſuccedunt auo in ſtirpes, non in capita. h. d.

LEX III.

Vt inteſtato. Nepos ex filio defuncto, ſuccedit æqualiter auo cū ſuperſtite filio. h. d.

Inteſtato. Filius etiam poſthumus, pręfertur ſorori. hoc dicit.

Si te parens. Filius adoptiu⁹ ſuccedit cum filijs naturalibus, & legitimis. hoc dicit. & hoc videbitis in l. cùm in adoptiuis. j. de adoptioni.

in prin. vbi etiam ponit de remiſsione inuentarij.

f ¶ Ex libera. Ad hanc legem vide no. Inſti. de gra. §. illud. aſſās eſt in rub de ſer. cog. in prin. Adde ꝙ Pau. de Ca. refert hoc Cy. cōſuluiſſe per l. Paulus. de ſtat. ho. ꝙ licet ſuper matrimonio à principio inualido, fortè ratione conſanguinitatis. Papa diſpenſet, ꝙ filij prius concepti, licet poſtea nati, non efficiuntur legitimi. Et cū hac deciſione trāſit ipſe de cuius deciſionis veritate, & in fortioribus terminis, vide Pe. de Anc. cōſi. cccc x. inci. viſo & diligēter inſpecto.

g ¶ Apud hoſtes. Iſtā legē limitat Bal. in l. qui ſe patris. ſ. vn de lib. in iiij. colum. quod an ſit verum, ibi vide Alex. & Sali. & vide etiā Bal. in l. qui ſe patris. in x. co. & vide etiā de materia ſ. in l. ſi. de acqui. hære.

❋ P. P A V. P.

h ¶ Operatur tranſmiſsionē. Iſtam regu. ꝙ vigore ſuitatis trāſmittaꝛ hæreditas adita ad quoſcunq; limita niſi filius haberet filium qui non vellet ſibi ſuccedere ſed auo ſuo & alius extraneus ſuccederet filio, quia in hęreditate aui non adita per filiū præferreꝛ nepos, vide Iaſo. in l. patris. in penult. char. in ij. col. C. vñ liberi. & latius de materia & plurib⁹ ſeq. vide eūdem in l. ſi infanti. ī viij. co. cū ſeq. ſ. de iure delibe. vbi etiā ponit an vigore ſuitatis etiam tranſmittaꝛ ius dicendi nullum teſtamentum.

i ¶ Si defunctus. Ad intellectum huius tex. adde in auꝛ. de triē. & ſemiſ. §. nequeillo. Et ex iſto tex. poſſet probari ꝙ exhæredatio poſſit fieri ab inteſtato cōtra l. filium. ¶. ſed cum exhæredatio. ff. de contratabu. licet glo. hic intelligat aliter.

❋ P. P A V. P.

k ¶ In ſucceſsione. Vide Com. conſil. cxxij. inci. qualiter. circa med. & conſi. lxxxviij. circa fi. & ideo etiam in eo requiritur aditio ſicut in extraneo, vt ibi per eum.

f Ex libera.[f] Conceptus ex patre ſeruo eſt ſpurius. & ei non ſucceditur. h. d. iſta lex.

Filium. Libertus pōt habere filium in poteſtate: & eum poteſt habere ſuum hæredem. h. d.

g Apud hoſtes.[g] Hæc eſt bona lex. In primo anno, quo legi Codicem, tractaui materiam ſuitatis, quam tractaui poſtea plenius in l. ſi filius qui patri. de vulga. & pupil.

h Exiſtentia ſui hæredis, operatur trāſmiſsionem[h] hæreditatis non agnitæ, etiā in filio ignorāte. h. d. De hoc dic vt dixi in l. ſi infanti. ſ. de iure delibe. Ratio huius eſt, vt dicit hic tex. qa eſt ſua materia.

i Si defunctus.[i] Nepotes ex filia ſuccedūt cum diminutione certæ partis, ſiue ab inteſtato, ſiue contra teſtamentum veniant. h. d. Eſt hodie hæc lex correcta, vt habuiſtis ſ. de col. auꝛ. quæ tertiæ partis.

Vbi auiarum. In ſucceſsione fœminarū, emācipatio non attenditur. h. d.

Si mater. Deſcendētes excludunt aſcēdentes. h. d. iſte tex. Iure ipſo ſuccedūt: non intelligatis ipſo iure, ꝙ non ſit opus aditione: quia hoc nō eſt verum in hæreditate materna. Videbitis j. ti. ij. l. ij. & ff. ad Tertul. l. ij. §. ſi quis ex liberis. Sed intelligatis ipſo iure, ſi volūt: ſicut dicimus in compenſatione. quæ fit ipſo iure: ſcilicet ſi opponatur ab homine vt no. in l. ſi cōſtat. ſ. de cōpenſa. & l. ſi quid à fideiuſſore. ff. de compenſa.

Quoties. Deſcēdentes, licet nō habeant vnde liberi, cœteros agnatos in toto excludunt. h. d. Ad euidentiam ſcias ꝙ cùm tractaꝛ de ſucceſsione fœminarum, non habet locum bonorū poſſeſsio cōtra tabulas nec bonorū poſſeſsio vnde liberi: vt l. illud. ¶. ad teſta. ff. de cōtra tab. & ff. ſi tab. te. nul. extāt. l. j. §. rectè. & §. liberos. Hic habemus vnam auꝛ. cui ſtamus potius, quàm toti iſti titulo.

SVMMARIVM.

1 ☞Filiusfa. hodie in aduentitijs habet hæredem, & quid in dote profectitia. remiſsiuè.

2 Edictum de coniungendis cum emancipato liberis, an ſit correctum.

3 Cognati vſq; ad decimum gradum admittuntur.

4 Dominus an ſuccedat cognato ſerui ſui.

k In ſucceſsione.[k] Nota ꝙ ho1die † filiusfami. habet hæredem. Certè hoc erat etiā de iure Codicis: vt videbitis j. de bo. quæ lib. l. iij. in prin. qđ eſt verū in aduētitijs. In profectitijs nō reperitur hodie immutatum: vt no. in auꝛ. vnde hæc ſumitur: tamē an hoc ſit verū ſimpliciter: & ſic an filiafa. poſsit habere hæredē in dote profectitia: plenè dixi in l. poſt dotē. ff. ſol. matri. ¶ Quęro, quid eſt hoc dictum, ſola naturali cauſa inſpecta. Quidam dicūt ꝙ remouet adoptiuos. Alij dicunt, & iſtud eſt verū, ꝙ remouet diſtinctionem emancipationis, & patriæ pote2ſtatis. ¶ Iuxta hoc † quęritur, an edictum de cōiungen. cum emanci. li. ſit hodie ſublatū? Glo. quæ eſt hic, dicit ꝙ ſic. Docto. Vltramon. dicunt contrarium. Videtur mihi ꝙ ego tenuerim vobis glo. ff. de coniungen. cū emancipa. libe. l. j. circa princi. in 3gloſſ. magna. ¶ Quæro, † vſque ad quem gradum admittatur cognatio. Reſpondet gl. & bene, vſq; ad decimum, cùm exæquati ſint cognati agnatis.

a ¶ Quærit glo.[a] vtrum † dominus ſuccedat cogna
4 to ſerui ſui. Dic vt in glo. & bene, quòd non: quia nullo iure reperitur cautum.

Ad ſenatuſconſultum Tertullia. Ru.

¶ Vidiſtis qualiter ſuccedant deſcēdētes aſcēdētibus, reſtat videre qualiter ſuccedant aſcendentes deſcēdentibus: verùm quia hoc fuit introductum per Tertullianum: ideo de hoc ponit gloſſa.

LEX I.

LIcet. Mater ſuccedit filio, etiam infanti. hoc dicit.

LEX II.

IN ſucceſsione. In ſucceſsione liberorum, pater præfertur matri. h.d. Iſta lex eſt hodie correcta per authent. defuncto. poſitam. j. eo. l. fi.

LEX III.

b MAtres. [b]In ſucceſsione filij puberis nō obſtat matri exceptio nō petiti tutoris. h.d. hæc bona lex. ¶ No. ergo hic caſus in quibus mater non petens tutorem excuſatur. quos caſus ponit gl. quam vide. Domini, hoc quod hic dicit gl.
c quod mater excuſatur, [c]ſi pupillus habet aliū tutorem, puta legitimū, procedit ſecundū tempora huius legis: vt in l. ij. ff. de his qui pe. tuto. ſecundū quæ tēpora mater nō poterat eſſe tutrix: & ideo
d ſuccedebat tutela legitima: ſed cùm mater hodie[d] ſi vult, præferatur omnibus tutoribꝰ legitimis, & datiuis, vt in authen. matri & auiæ, non poteſt dici quòd mater excuſetur propter legitimum. non eſt enim legitimus, niſi ipſa priꝰ declararet ſe nolle. Tex. eſt, qui hoc dicit in l. ij. §. ſi mater. ff. e. Tene menti bene, rogo te.

SI qua mulier. Hæc lex modicum valet. Si mulier intra tēpora luctꝰ ad ſecūda vota tranſiuerit, eſt infamis: & ſi reſtituatur, filijs nō ſuccedit, quouſq; alius ſupererit. hoc d. Iſte pœnę hodie ſunt correctæ per ius Canonicum: vt dixi vobis in l. ij. ſ. de ſecun. nup.

e MAter. [e]Mater, quæ ad ſecunda vota nō trāſiuit, eorū. quæ
f per filij mortē q̄ſiuit, ſiue acquiſierit, ſi fuerint [f]paterna, vſumfructū: ſi aduētitia, retinet plenū ius. h.d. ¶ Opp. in auᵗ. de non eligen. ſecundò nuben. §. cū igitur. Sol. Illa auth. corrigit iſtam l. ſed poſtea illa auᵗ. corrigitur per auᵗ. de nup, §. hinc nobis. vbi reditur ad diſtinctionem huius l. Ita dicit glo. quod intellige verū. in his, quæ matri obueniunt ab inteſtato: in his verò, quæ obueniunt ex teſtamento, non reditur ad diſtinctionem huius. l. imo iſta lex remanet correcta: vt in auᵗ. ex teſtamento. ſ. de ſecun. nup. quā autenticam tenere debes in iſta materia.

g OMnem. [g]Mater, q̄ aſſumpta filij tutela ad ſecunda vota tranſierit, antequā aliū tutorē dari fecerit, & rōnem reddiderit, ab omni
h filij ſucceſsiōe excluditur[h]. h.d. ¶ Quęrit gl. vtrū iſta lex habeat locū, ſi mater eſt tutrix in teſtamēto. Tene opi. Ioan. q̄ ſic: vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

1 ☞ Per mortem filij non extinguitur vſusfruc. cōpetens patri.

SI quis. Iſta lex eſt hodie correcta, niſi in vno caſu tātū: & ideo neſcio qd dicat: habet tres partes. Primò, qñ decedēs reliqt matrē, & fratrē. Scđo qñ deceſsit ſuperſtitie patre, & matre & fratribus pluribꝰ. Tertiò loquiᵗ qñ qs deceſsit ſuperſtite patre & matre, & fratribus: & erat emācipatus. Quartò loqtur qñ deceſsit ſuperſtite pr̄e & matre: & erat in ptāte. Secūda ibi: ita tñ. Tertia ibi: ſinaūt defuncta. Quarta ibi: ſin verò defuncta
1 & hoc tibi ſufficiat pro ſummario. ¶ Nota hic, † p mortē filij nō extinguitur vſusfructus cōpetēs patri. q̄ hodie nō eſt correctū, licet oīa, quę hac leg. dicūtur ſint correcta. Habetis hic tres authēticas.

a ¶ In ſucceſsione. Quærit gl. Vide in ſimili Barto. in l. j. ff. de leg. j. & glo. & Bart. in l. fi. ſ. vnde cog.

b ¶ Matres. Vide Io. An. in addi. Spe. in tit. de tu. verſi. an matri. & Imo. in c. ex parte. de app. Bal. hic, & in l. precibus. verſ. quid ſi mater. ſ. de impu. & alijs ſubſtit. & ibi vide plures q. in hac materia per Bald. in v. vj. & vij. col. & vide Bald. in l. ſancimus. de admi. tuto.

☙ *P. PAV. P.*

b ¶ Matres. Iſta materia de matre non petēte tutorem nō habet locum, ſi intra annum moriatur pupillus. Item eſt articulandum & probādum hoc q̄ non petierit, vide Com. cōſi. cxv. poſt prin. incip. domina Catharina qd aūt ſi mater eſſet minor, tamē eſſiceretur maior ante annū & nō petierit vide Iaſ. in l. minoribus. ad fi. C. de his quib. vt indig.

c ¶ Mater excuſaᵗ. Et qd in matre tutrice tranſeunte ad ſecūda vota, an etiā per hoc excuſetur: vide Bal. in auᵗ. ijſdē. in ij. col. ſ. de ſecū. nup. & vide in d. l. ij. §. qd ſi pater. ff. ad Tert. & ad gl. hic bene facit text. in l. cùm mater. & ibi Bal. ſ. qui pe. tu. & his adde Bart. in l. ij. ff. qui pe. tuto.

d ¶ Mater hodie. Vide omnino Lud. in rub. ſ. vnde lib. vbi pulchrè probat q̄d etiam vbi tractatur de ſucceſsione fœminarum, cōpetit bonorum poſſeſsio vnde liberi. Adde Pet. de Ancha. cōſi. iiij. Bal. cōſi. ccclxvij. lib. ij. Et an ſi mater fuit negligens, priuetur auia, vide etiam Pet. de Anch. conſi. ccij.

e ¶ Mater. Vide pro intellectu huius legis, mater. Bar. dicit hic q̄ eſt correcta per d. auᵗ. ex teſtamento. & iſtud dicit eſſe verius hic Bal. Sed hic Ange. dicit eam non eſſe correctam. & alleg. §. hic nos. in auᵗ. de nup. & idem voluit in d. auᵗ. ex teſtamento. ſed pendet nunc de facto. Pater inſtituit duos filios ſibi hæredes, & natum ex alio filio defuncto, & ſubſtituit ſibi matrem, deceſsit iſte filius relicta ipſa matre, quæ poſt ſecundo contraxit relictis ipſis patruis: modo d. §. hic nos, dicit q̄ proprietas remanet penes fratres ipſius filij defuncti: ſtat dubitatio quid in iſtis patruis, vtrum ſit idem accuſare quęſiui: & vtrum ſit idem dicendū. Et videtur q̄ ſic: quia cō currāt duo in odiū matris tranſeuntis ad ſecunda vota: ipſa lucratur bona venientia ex ſubſtantia patris. concurrit aliud: quia iſta bona relicta ſunt ab auo paterno illorū patruorum: & iſta mater contra voluntatem ipſius aui lucratur dicta bona. & licet d. §. hic nos. loquaᵗ in fratribus fuit facti frequentia, idem erit ſi ſunt patrui. arg. l. tale pactū. §. j. ff. de pac. & maximè ſi iſte auus cogitauit dictam mulierem non tranſituram ad ſecunda vota: vt ſingulariter dixit Bal. hic, & iſta pars eſt æquior, ne bona tranſeant in extraneos. Andre. Barba.

e ¶ Mater. Sed iſta lex habeat in locum in patre, vide gl. Bart. & doc. in l. fi. ſ. de ſecū. nup. Adde an habeant locū in patre, quæ poſui in d. l. fœminæ.

f ☙ *P. PAV. P.* ¶ Si fuerint. Vide Ioā. Dama. cōſi. lxxiij. in iiij. dub. vbi dicit iſtud procedere quando extarent ſorores vel fratres defuncti, in tract. ſucceſ. ab inteſta. in v. & vj. char. ver. Item omnia prædicta, & vide eundem conſi. xciij. in iiij. dub.

g ☙ *P. PAV. P.* ¶ Omnem. Circa materiam huius. l. vide Com. conſi. xciij. vbi vult quòd quando mater tranſit ad ſecunda vota, & petit tutorem dari filio, iudex debet dare illum quem mater petit, & ſic locus eſt dationi, etiam ſi adeſſent legitimi, qui etiam non ſunt de neceſsitate citand & talis poteſt dari etiam ſine inquiſitione, & ibi etiam quòd ſi mater non redderet rationes, priuſquam tranſeat ad ſecunda vota iuxta formam huius legis. per hoc vitiatur datio tutoris, vide in authen. ſacramenta. quando mul. offi. tutel. fung. poteſt. per Bart. & alios cui ſit locus datiuo, & an debeat de neceſsitate, quando mater petijt. Item iſta lex procedat etiam de iure canonico, ſecundùm Panormi. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. in v. colum. circa fi. extra de conſtit. limita not. per Paul. conſi. cclxiij. in vlti. colum. quando verò habuiſſet penes ſe aliqua reſtituenda, an autem quemadmodum ſi mulier tutrix ſecundo nubat nō petito tutore priuatur ſucceſſione vt hic, & patitur alias pœnas de quibus infrà. §. ſi autem tutelam. in authen. de nupt. & in auᵗ. eiſdē. ſ. de ſecund. nup. Item ſit ſi ſtuprum cōmittatur, videᵗ quòd ſic. & quòd communiter ſtuprū incurrat omnes. C. de reuoc. dona. Abb. not. in c. vxoratus. extra, de cōuer. coniug. not. Angel. & Mod. in. l. cū quædam puella. ff. de iuriſdi. omnium iudicum, in princip. Eeli. in c. paſtoralis. in iiij. columna de iudic. & per hoc videtur deciſio Barto poſt glo. in authent. ſacramenta. in princip. C. quando mulier tute. offic. vbi ſicut ſecundo nubens perdit tutelam, ita etiam ſi ſtuprum committat, vide Ange. Aretin. in §. actionum. in vj. charta. inſtit. de acti. & idem Abb. in c. vxoratus. & alij in d. anthen. ſacramenta. & idem Bald. in conſilio. ccxcix. in iij. parte. in contrarium eſt gloſ. in d. §. fin. in authen. de nupt. tamen aduerte quòd quantum ad hoc, vt deſinat eſſe tutrix videtur procedere deciſio Iaco. de Butr. & ſeq. quòd ſit eadem ratio, ſcilicet quia illa eſt ſuſpecta quando committitur ſtuprum in tutela filij, ſicut ſi ſecundo nuberet, vt declarant Bar. & alij in auᵗ. matri & auiæ. C. quando mul. tute. Sed quātum ad alias pœnas præſertim vt priuetur ſucceſsione filij videtur militare fundamentum glo. in d. §. fi. ſed quia nulla lege cauetur, ideo priuatio iudicij non poteſt. §. cùm igitur. in authē. de non eligendo ſecūdo nub. pro quo vide Alex. & Iaſ. in l. fideicom. C. de fideicom. contra Pau. de Caſt. nec militat eadem ratio, quæ in ſecundo nubente quòd talis potuerit prouideri facere filio vel tutori vt dicit text. in d. §. ſi autem tutelam. quod ſtuprum committens non debuit allegare turpitudinem ſuam & potuit pudori ſuo parcere. l. quæritur. ff. mandat. non detegendo ſtuprum quod detegere oportuiſſet ſi voluiſſet & propter illud prouidere debet tutor filio. videtur tamen quòd mater excludatur propter ſtuprum etiam ſi non fuiſſet tutrix vt decidit Iacob. de Butri. quem ſequi videtur Barto. in l. iij. argumen. à contra. §. cùm igitur. in fi. in authen. de non elig. ſecundo nub. ſed iſtud non puto verum quia in contrarium eſt lex. vbi not. Angel. in. §. primo. in authen. quibus mod. na. effi. legi. vbi etiam ſi eſſet meretrix ſuccedit quocūque iure proximitatis, licet practi. Papi. in form. libel. quando petitur hæreditas ab inteſtato ſequatur ſimpliciter dictum Iaco. de Bellaperti. de quo. ſ. ſed in contrarium ſtringit. & ratio Barto. allegata vbi ſ. contra opinionem Iacobi de Bellapertica. Sed opinionem primam tenet Ludoui. Bolo. in additione ad Matheſi. in tract. ſucceſ. ab inteſta. in ij. chart. in ij. articu. princi. qui tamen nō loquitur in matre tutrice, ſed generaliter excludatur, prout excluderetur, ſi ſecundas nuptias contraxiſſet. eandem opinionem tenet Barba. conſi. xj. volu. iij. in j. dub.

h ¶ Excluditur. Et alias pœnas ſubit mater in iſto caſu, quæ ponuntur in authenti. eiſdem. de ſecundis nuptijs. & ibi vide Baldum in materia huius legis.

Et cum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Tu dicis. Vide Bar. in rubri. ff. ſi quis à pa. fue. manu.
b P. P A V. P. ¶Sunt hodie correctæ. Vide in auẽ. ſucceſsione. ſ. de ſuis & legiti.
c ¶Defuncto. Adde intelligendum hanc auẽ. ſecundũ Pau. de Caſt. de patre naturali & legitimo, vt cõcurrat in ſucceſ. filij cum matre: ſed ſi pater

ET cum. Iſta l. corrigit legẽ Codicis, quæ dicebat, ꝙ cũ ſororibus defuncti mater habebat dimidiam, aliàs exceptionem.

INteſtamẽto. Iſta lex non venit ad legẽ Codicis corrigẽdo, ſed magis addendo. Et aduerte, & forma caſum ſic, vt adaptes ad tex. Video ꝙ pater ſuccedit filio ab inteſtato: ſed vtrũ poſsit pater venire contra teſtamẽtũ filij. ad hoc rñdet Imperator ibi, in teſtamẽto quoq; &c. ¶Op. aut tu dicis[a] filiũ fuiſſe teſtatũ de aduẽtitio: & nõ valet: vt ſ. qui teſta. fa. poſ. l. pe. Aut de caſtrẽſi, vel quaſi: & tũc tale teſtamentum nõ ſubiacet retractationi: vt l. fi. ſ. de inoffi. teſta. Solu. Prout loquitur de filio emancipato, põt ſtare: ſed prout loquitur hic de filio in poteſtate, dicas ꝙ leges antiquæ ſunt hodie correctæ.[b] Ita tenet gl. hic: & quia ſunt gl. contrariæ dicam tibi plenè in auẽ. ex cauſa. de lib. præte.

SVMMARIVM.

1 ☞ Auus in ſucceſsiõe excludit fratrem defuncti.

DEfuncto. [c]Hęc auẽ. magis practicaẽ, quã alia. Gl. quærit: dicitur hic, vocanẽ cum aſcendentibus in gradu proximis: †vtrũ frater defuncti excludat auum defuncti? Quidam dicunt ꝙ ſic, per hunc tex. qui dicit, in gradu proximis. Alij dicunt cõtra: quia proximus eſt ille, quẽ nemo præcedit. hæc eſt opi. Ioã. quæ cõiter teneẽ.

Ad ſenatuſcon. Orficianum Rubri.

LEX I.

SI inteſtatæ. Filij excludunt patrem, & fratres. h. d.

LEX II.

NOn pro. Hæreditas aſcendentis, in cuius ptãte qs non eſt, nõ adita nõ trãſmittiẽ, etiã ad deſcẽdẽtes. h. d. Et iſta lex loquiẽ magis clarè quã poſsit, niſi quod gl. deſtruit eã. ¶Op. & videẽ ꝙ hæreditas nõ adita penitus trãſmittaẽ: vt l. j. ſ. de his qui ante aper. tab. Sol. Fateor ꝙ trãſmittiẽ ad poſteros. ſed hic nõ erat poſteritas: meritò nõ põt trãſmitti. Iſta eſt prima ſolu.[d] quæ ponitur in gl. & eſt veritas. Alij dicũt ꝙ hæc corrigit illam, quæ eſt prior. Alij dicũt, ꝙ ibi loquitur de hęreditate obueniẽte ex teſtamẽto: hic ab inteſtato. Iſta eſt falſa: vt ibi dixi vobis. Alij dicũt ꝙ hic filij defuncti repudiauerũt. Iſtã tenet hic gl. in fi. Nam prima ſol. ei nõ placet: qa ita fit trãſmiſsio ſecũdũ gl. ad aſcẽdentes, ſicut ad deſcẽdẽtes: ſicut hic erat pater, qui erat de aſcẽdentibus: ergo &c. vt l. apud hoſtes ſ. de ſu. & leg. Iſta gl. nõ placet mihi: qa eſt cõtra iſtũ tex. qui vult ꝙ propter hæreditatẽ non aditã excludanẽ illi: & de repudiatione nulla fit mẽtio. Nõ obſtat l. apud hoſtes. quia ibi loquiẽ in filia ſua, quę trãſmittit hęreditatẽ nõ aditã: hic verò loquiẽ in filijs, quibus deferẽ hæreditas matris, quam conſtat non habere ſuos hæredes. ¶Op. de de l. cùm antiquioribus. ſ. de iure deliber. Solu. Fateor ꝙ hic tranſmitteret ius deliberandi, ſi ſciuiſſet. ¶Oppo. j. de bon. quę libe. l. cùm non ſolùm.

eſt adoptiuus, præfertur matri: vt l. ij. §. obijciẽ. ff. eo. Itẽ intellige in ſucceſſione hæreditaria, ſed in feudali, vel emphyteutica non ſuccedunt parẽtes, ſed deſcendentes: vt in c. j. de gra. ſuc. in feud.

P. P A V. P.
c ¶Defuncto. No. ꝙ in caſibus in quibꝰ fratres ſuccedunt vna cum parentibus vel filijs nũquã partiũ attingentiũ eos, acquiritur vſuſfructus parentibus in quorũ ſunt poteſtate, vide Ange. Aret. in trac. teſta. in gl. in verbo volens inteſtatus decedere in v. col. & idẽ eſt vbi relinquitur ſimul patri & filio, vide eundem in d. tracta. in verbo, itẽ relinquitur Seio filio Gaij decẽ libras boñ. vide quæ habes in auẽ. excipiẽ. j. de bonis quæ lib. ad Bart. Item circa illud quod vult Iaco. But. hic, ꝙ materno non præferatur auiæ paternæ, vide in contrarium Io. Dama. conſi. lxxiij. & latè Barba. conſ. l. volu. iiij. vbi etiã de auo paterno & ibi etiam ponit de interpretatione cuiuſdam ſtatuti.
d ¶Prima ſolu. Vide Bar. in l. ſi matre. ſ. de ſuis & legi.
e ¶Si qua. Nec ex teſtamento, nec ab inteſtato not. probaẽ in c. fi. de clã. deſpõ. & c. cùm haberet. de eo qui dux. in vxo. quam pol. & ibi zabar. hoc dicentẽ. & per Bart. Andr. Barba.
P. P A V. P.
e ¶Si qua illuſtris. Iſtam l. repetit latè do. Ioã. Bapti. Cacialup. & ibi latiſsimè tangit materiam ſpuriorum & naturalium & eorum ſucceſsionem, & qui dicuntur ſpurij & qui naturales, & multa alia in materia naturalium, vide omnino ibi per eũ, & perquire in tabula directæ repet. vbi habes per ordinem materiam poſitam per eum in iſta l. vbi etiam latè ponit quomodo puniatur communitas inter omnes perſonas. Item quid de natura ex damnato coitu & inceſtuoſis vtrũ ſuccedat, vide Io. de Dama. conſil. xcv.
f P. P A V. P. ¶Ex coitu reprobato. Vide Paul. de Caſt. conſil. cccxxvij. in iiij. col. vide Soci. in l. gallus. §. quid ſi is. in penul. col. de libe. & poſthu. vbi ponit pulchram quæſt. de qua vide latiſsimè eundem conſil. cxlviij. vide no. Alex. cõſi. clxxiiij. vol. v. vbi etiã dicit ꝙ nati ex eo qui tenebat duas concubinas, vel ex concubina alterius, non dicatur ex damnato coitu, cuius cõtrarium hic vult Cacialup. de Matheſ. in tract. ſucceſ. ab inteſta. & idẽ videtur ſequi Ange. Aret. in §. nouiſsimè. ad fi. inſti. de atil. adde domi. Nicol. de Vbal. in tract. ſuc. ab inteſt. in v. col.

§. j. Solue vt ibi dicam, &c.

LEX III.

QVoties. Filij excludunt patrem & matrẽ. hoc dicit. breuiter.

MAtri. Matri ſuccedit filius per Orficianum. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Spurij qualiter ſuccedunt matri.

SI qua illuſtris. [e]Illuſtri mulieri non ſuccedit filius ſpurius, extantibus legitimis ſecus ſi ex coitu cõcubinario filiũ habuerit. h. d. ¶Quæro, †vtrũ filij ſpurij ſuccedant matri? Ad hoc reſpondet gl. tua no. quã tene mẽti: qa ſẽmp remittiẽ ad eã. Quidã ſunt ſpurij, qui habẽt patrẽ incertum, vt natus vulgo ex coitu meretricario: q coitus nõ eſt dãnatus: iſti ſuccedũt æqualiter cũ legitimis: vt Inſti. de ſuc. cog. §. vulgo. Fallit in matre illuſtri: vt hic. Facit Inſti. eo. §. nouiſsimè. Si verò eſt ſpuriꝰ natus ex coitu reprobato[f], vt adulterino, vel inceſtuoſo: tunc iſti tales nõ ſuccedunt, neq; patri, neq; matri: vt in auẽ. qui. mod. na. effi. ſui. §. fi. Nati verò ex cõcubinario coitu, ſuccedunt matri cum legitimis, vt hic: patri verò non ſuccedunt niſi ſecundùm formam poſitam in auẽ. licet. ſ. de natu. lib.

QVidam. Nati ex ancilla moram paſſa in libertate ſunt ingenui: & tã matri, quã filijs, ſuccedũt. h. d. ¶Glo. quærit hic vnã q. vtrũ nepotes cõcepti poſt mortẽ auiæ poſsint ſuccedere auiæ? Et determinat ꝙ nõ: qđ intelligo verũ ex perſona ſua: ex perſona patris, vel matris ſic vt per tit. de his qui ante aper. tab. Dic vt ibi.

g *De legitimis hæredibus. Rubri.*

LEX I.

IN ſucceſsione. Fratres, & ſorores ad ſucceſsionem pariter admittuntur.

LEX II.

SI eius. In hæreditate quærenda, tẽpus aditionis inſpicitur. h. d.

LEX III.

COnſanguinitatis. Frater & ſoror excludunt fratris filios prius mortui, tam de iure ciuili, quàm de iure prætorio. h. d. Iſta lex eſt hodie correcta per authẽ. ceſſante. quę ſequitur.

SVMMARIVM.

1 ☞ Filij diuerſorum fratrum qualiter ſuccedant.

h CEſſante. [h]Quęritur hic, vtrum 1 filij† diuerſorũ fratrũ ſuccedãt in ſtirpes, vel in capita. Azo dicebat quòd in capita. Domi. Accurſi. ꝙ in ſtirpes:[i] & fuit vna de opi. ſuis, in qua conſuluit. Credo do. Accurſi. dicere veritatem: probatur in auẽ. eodem. vnde hæc ſumitur, verſicu. illud qui præcedit §. ſi verò. vbi dicitur, ꝙ etiam quando ſunt ſoli ſine patruis, ſuccedunt in locum patris eorum. Ego iſtum punctum examinaui multum clarè, & latè in l. poſt cõſanguineos. §. j. ff. eo.

P. P A V. P.
g ¶De legitimis hęred. Statutũ faciẽs mentionem de legitimis hæredibus quomodo intelligatur, vide Alexã. cõſil. cxcviij. incip. viſo proceſſu. co. ij.
h ¶Ceſſante. Vide Bar. in cõſil. lxxxj. incip. factũ proponiẽ ſub tali forma, vide eundẽ in cõſil. lxxxvj. vbi de filio fratris non eſt dubium, dicit per iſtã auẽ. ſed de nepote videtur ſecus. ideo dicit ꝙ amita ſuccedit, vide ibi. & Ludo. Roma. in conſi. xviij. incip. viſa facti narratione. & vide eundem Ludo. Ro. in cõſil. cxciiij. de auunculo, quomodo ſuccedat cũ nepotibus defunctæ perſonæ. And. Barba.
h ¶Ceſſante. Et no. in hac auẽ. ſublatã eſſe differẽtiã agnationis, & cognationis: qđ eſt verũ in modo ſuccedẽdi ab inteſtato, non quoadmodũ rumpendi teſtamentũ. l. fratres. & ibi hoc Bal. poſt Odo. ſ. de inoffic. teſta. & illud ꝙ diciẽ hic, ꝙ filij ſuccedant ex perſona patris, & dicas quãtum ad gradũ, quo ad alia, non. Ita dicit Bar. in l. j. §. ſi tibi. de col. do. Adde ꝙ idem quod accurſius, cõſuluit Bald. cõſi. lxxij. ij. vol. & conſil. cccxcviij. & ibi quid de bonis feudalibus, & quomodo ſuccedãt, & quomodo patruelis. j. volumi.
P. P A V. P.
i ¶Quòd in ſtirpes. Vide Alex. conſil. cccccxliiij. in iij. col. & Alexand. hic in apoſt. dum dicit ꝙ eſt ſublata differentia agnatiõis, & cognitiõis limita vt ſcripſi ad Bar. in auẽ. de hære. quæ ab inteſta. in prin. in j. col. Itẽ ꝙ licet ſit ſublata talis differentia tñ ſtatutũ loquens de agnatione, non haberet locum in emancipato, vel nato ex eo, vide Aret. conſi. xiij. verſi. filios ſororis licet iura cognationis, vide Iaſ. in repeti. l. omnes populi. ad fi. ff. de iuſtit. & iure. Item non habet locum in ciuiliter coniunctis puta in agnatione vel adoptione, ſecundũ Areti. in tracta. teſtimonij. in ver. volẽs inteſtatus decedere. col. xj. Item habet locum in ſucceſsione ab inteſtato. ſecus ex teſtamento, vide Bar. in authen. de hęred. quæ ab inteſta. in iiij. not. in prin.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

dē.& ſuper hoc habui conſulere,[a] ideo ſcripſi multum latè.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quis præferatur in ſucceſsione regni, an filius primò genitus an ſecundò genitus, & ſic patruus.

POſt fratres. [b] Ex iſta auṫ. habes, ꝙ filij ſuccedunt in locum patris ſui tantum, quādo tractaṫ de ſucceſsiōe patrui, vel aui: vt in auṫ. in ſucceſsione. ſ. de ſuis & legi. ſi tractatur de ſucceſsione aliorū, [c] ſecus: vt in auṫ. poſt fratres. † Ex hoc pōt dici [d] ad quæſtio. quæ fuit inter Regē Vngariç & Regem Robertum: Rex vngariæ fuit filius Caroli Martelli, qui erat primogenitus: Rex Robertus fuit ſequens poſt eū: quærebatur vtrum regnum deberetur filio primogenito vel Regi Roberto, qui nunc videbatur primò genitus legitimè. Et certè cū regnum Apuliç [e] ſit feudum eccleſiæ Romanæ, non habetur iure ſucceſſionis: ſed ex conceſsione dominica: vt in titul. de ſucceſ. feu. c. j. Ideo cū nunc tractetur de ſucceſsione aui, vel patrui: [f] ille nepos non aſſumit locū patris ſui: vt hac auṫ. meritò debitum fuit Regi Roberto. Iſtam rationem ego feci, quam non faciunt alij doct. per iſtum modum: nec tangunt eam.

SI autem. Paria ſunt, nō eſſe, vel non eſſe legitimè. h.d. iſta lex.

AD inteſtati. Agnati præferuntur cognatis. h.d. Eſt correcta hæc l. quia ſublata eſt differentia agnationis, & cognationis, vt habuiſtis. in auṫ. ceſſante. ſ. eo.

DEfunctis. [g] Hic eſt caſus, iudicio meo cui non poteſt reſponderi pro opi. glo. quæ eſt in l. qui ſe patris. ſ. vnde lib. vbi ſuis repudiantibus, ſequens in gradu non poteſt ſuccedere de iure ciuili. h.d.

PAtruo. Iſta lex idem dicit. Patruus vel agnatus, prę fertur materteræ cognatæ. h.d. Correcta eſt hæc lex.

SThis de quorum. Decedentibus apud hoſtes ſuccediṫ p leg. Cor. h.d.

IN ſucceſsione. Soror vel agnata, præfertur auiæ maternæ. h.d. & eſt correcta iſta lex.

SVMMARIVM.

1 ☞ An tutor ſtatim ſit petendus, vel ſufficiat, ꝙ intra annum.

SCiant. [h] Iſta eſt bona lex, & menti tenēda. Qui tutorem pupillo intra annum nō petit, excluditur ab

---

a ❀ *P. P A V. P.* ¶ Habui conſulere. Vide ad iſtam authenti. Alex. conſil. v. in fi. volu. iij. Dec. conſil. j. & conſil. lxxix. verſic. Secundò principaliter Bar. in l. cum ita. §. in fideicommiſſo. ff. de lega. ij.

b ¶ Poſt fratres. Vide quod dixi poſt Bal. in authen. ceſſante. ſ. eo. & ibi per Cy. in fi. & Bal. in l. ij. ſ. eo. & vide Bar. in l. j. §. ſed ſi quis. de ſuis & legi. Et ſemper tene menti ꝙ in iſtis regibus, & dignitatib⁹, ſemper ſeruanda eſt cōſuetudo. Text. eſt not. in c. fin. de alie. feud. quem ita no. & alleg. Bal. in c. j. de feud. mar. in hac q. ita concludunt in c. de nat. ſuc. feu. in q. quæ incipit, quæ rit gl. nunquid nepos. & in c. j. §. pręterea de prohi. feu. alie. p Fed. in ij. colū. & in c. j. de ſucceſ. feu. & in c. j. de eo qui ſibi & hęre. ſuis. & Archi. xxiij. q. j. c. ſi. & Imo. & do. Dñicus in ca. grandi. de ſupplen. negli. pręla. & Pau. de caſ. in cōſilio qḋ incipit, in Chriſti nomine videtur clarum dictum minorem debere præferri dictis maſculis. Et vide Bal. in auṫ. ceſſante. ſ. e. & in l. quoties. ſ. de ſuis & legi. & per Pau. de Caſt. in l. ſi poſt. ff. de acqui. hære. & adde Cyn. & Bal. in l. imperialis. ſ. de nup. & ibi Cynus tenet pro nepote. & Bald. in l. iij. ſ. de ſuis & legi.

c ❀ *P. P A V. P.* ¶ Succeſsione aliorum. Et ideo vide Com. conſil. cvj. incipien. mulier inſtituit. per totum, vbi vult ꝙ vocētur ad aliquod fideicō. per teſtatorem iſto modo, ꝙ mortuo filio ſine liberis hærede inſtituto filiæ fœminæ ſuccedatur, vel eorū filij. ꝙ ſi mortuo filio ſuperſit vna filia præmortuæ ꝙ ſola filia admittitur, excluſis filijs alterius, nec in tali fideicom. habet locum reg. ꝙ ſi filius ſuccedat in locum patris vel matris, de qua vide in §. cū filius. de hære. quæ ab inteſt. defer. in Inſtit. vbi etiā poſui an procedant ſi nō ſunt filij ex filio, vel nepotes vel inferiores ex eo & an ſuccedāt in locum ipſius filij. Item circa iſtam materiam quid ſi filia ſit excluſa, an nepos ex ea admittatur cū patruo, vide Alex. cōſi. lxxv. in penulti. & vlti. col. Item de materia quando veniēt filij fratrum, vide Alex. conſil. lxxxviij. vide etiam de materia Alexan. conſi. v. ad fi. volu. iij. & cōſil. cxxiij. maximè in ij. col. & ꝙ in ſucceſsione fienda ex diſpoſitione hominis non veniant, vide Alex. cōſi. cccxlvij. in ij. colum. vide etiam de materia Alex. conſil. cccxciij. etiam ꝙ filij qui ſuccedunt in locum patris, dicuntur ſuccedere ex propria perſona, vide Alex. conſi. cccxciij. in pe. col. vide do. Fran. conſi. clxiij. in ij. col. & in vij. vbi declarat. Item ꝙ tunc filius ſolum ſuccedat in locum patris, quando ſuccedit cum fratribus defuncti, aliàs non. vide Io. de dama. cōſi. liiij. ad fi. Ro. cōſi. cxcvj. Pau. conſi. cccxlj. nunquid aūt pronepotes admittantur cū patruis, vide Pau. conſil. cccxlij. Ange. in §. reliquum. in auṫ. de hære. quæ ab inteſt. ꝙ non. Item ꝙ nō attendatur vtrū quis ſit vtrinq; coniunctus, vel ex vno latere tātum niſi qñ tractatur de ſucceſsione fratris vel patrui, vide Pau. cōſi. ccclxij. & Alexā. cōſi. clxvj. vol. v. Item quomodo procedat regu. ꝙ filius ſuccedat in locū patris, & an idem ſit in materia feudalis vide in Bertach. in verſicul. nepos. in ij. col. Iaſ. in l. ij. in ij. col. C. de ſucceſ. vbi vide omnino.

d ❀ *P. P A V. P.* ¶ Poteſt dici. Circa iſtum articulum adde ꝙ opinio Bar. hic ꝙ adijciatur patruus tenet ad hoc And. de Iſer. in c. j. de eo qui ſibi & hære. Io. de Imol. & Domi. de ſanc. Gemi. in c. grandi. de ſupplen. negli. prælat. in vj. Rapha. Cuma. in l. cū ita. §. fi. de lega. ij. contrariū tenet Ioan. And. in addit. Spe. in tit. de feud. ſuper rub. per rationes quæ ante fuerunt Old. conſi. xciiij. inci. eleganter. vide Pet. de Ancha. cōſi. lxxviij. inci. dicta facti narratio. & in c. licet extra de voto. Pau. de Caſt. cōſi. clxj. incip. in præſenti cauſa. & ita hic refert ſe conſuluiſſe Panor. cōſi. lxxxvj. incip. in præſenti quæſt. vide latiſsimè Bal. in l. cū antiquioribus. C. de iure deliber. vbi poſt multa concludit, ſoluat apolo. vide etiam Alex. in l. is pōt. in j. & ij. col. de acqui. hære. & ibi Aret. in ij. col. Bald. Cyn. in l. ſi viua matre. C. de bonis ma. vide Alex. cōſi. cxxiij. vbi etiā loquitur in alia materia ſucceſsionis, ꝙ ius primo genituræ nō tranſmittit, vide Alex. de hoc arti. cōſ. cccxciij. & latiſsimè Franc. conſi. clxiij. Item circa iſtam materiā primogenituræ, vide multa quæ addidi in Bertachi. in verſicul. primogenitus. vbi etiam habes de iſto artic. de quo vide hic Alex. in quadā ſua diſputatione incip. ſigiſmundus. in iij. dub. & circa iſtam materiam ſuccedēdi in regno, vide etiam aliquid per Bertach. in verſi. regnum. & quod adidi, & de quæſtione Bar. hic, vide Iaſ. in l. maximum vitium. in iij. no. C. de liber. præter. vbi multa refert ad partes, & non decidit.

e ¶ Apuliæ. Regnum Apuliæ eſt feudum Romanæ eccleſiæ, vide Bar. in l. is pōt. de acqui. hęredi. in illo articul. ꝙ ius ſuccedendi liberorū dicitur ſeparatum à iure filiationis. & per Bald. in l. cū antiquioribus. ſ. de iure deliberād. Sed in qbuſdā lectu. nō habeṫ & Bal. in l. liberti libertæq;. ſ. de oper. libe. & videtur inclinare in partē nepotis. Et etiam pro iſta pte refert Paul. de Caſtro, ſe conſuluiſſe. & adde Cyn. ſecundùm Richar. Malum. in l. ſi viua matre. & ibi Bald. C. de bo. ma. & adde quod no. Bal. in l. is qui in poteſtate. C. de in ius voc. & quod no. Bar. in l. ij. §. videndum. ff. ad Tertul. & Cy. in l. j. j. quę ſit long. cō ſue. & in d. l. maximum vitium. & ibi latè per do. Paulum, & Bart. in l. liberorum. ff. de verbo. ſignifi. Adde Bal. in c. j. per illum tex. de fil. na. ex lib. ven. ad mor. contra Bal. in l. iij. ſ. de ſuis & legi. Bal. in l. ex hoc iure. in vj. q. ff. de iuſti. & iure, Bal. in l. j. j. quando non peten. par. in xiij. col. Pet. de Ancha. in c. licet. de voto. & in conſilijs, conſi. cclxix. Bal. in l. tutela. ff. de legi. tute. Old. cōſi. ccxxiij. Adde Bal. conſi. cxliij. j. vol. vbi ſimiliter tractat an ſuccedat filius primò genitus, vel ſecundò genitus, in Marchionatu, Ducatu, & in alijs dignitatibus: & Pet. de Ancha. conſil. xxj. incip. in Chriſti nomine dicta facti narratio. illud quod alleg. do. Alex. in meo eſt cccxlj. Vide etiam Old. conſil. xciiij. & no. ſecundū Iac. de Bel. in corpore vnde ſumitur iſta auṫ. quam Pau. de Caſt. hic refert, & ſequitur, dicit illum text. & hunc, ꝙ pluralitas vinculorū, de qua loquitur auṫ. ceſſante. non attendiṫ vltra fratres, & filios fratrū: quia tex. in vlteriores nō conſiderat, niſi propinquitatem gradus, & illa pluralitas facit quē eſſe in propinquiori gradu: & ideo ſi quis deceſſerit ſine aſcendentibus, & deſcēdentibus, & ſine fratribus, & filijs fratrum, ſuperſtitæ vno patruo, vtrinq; coniuncto, & altero patruo parente coniuncto tantum: vtrinq; cōiunctus non excludit alterum non vtrinq; coniunctū, ſed cōcurrunt. quod Pau. dicit perpetuò menti tenendū. Idē voluit Bar. in l. poſt conſanguineos. §. hæreditas. ff. de ſuis & legi.

f ❀ *P. P A V. P.* ¶ Aui vel patrui. Vide Io. de Dama. conſi. lxxxix. in vlti. col. in contrarium vide Bar. in l. ij. §. j. ff. de ſuis & legi.

g ¶ Defunctis. Et vide Bar. in conſi. cxxvij. incip. in quæſtione vertente inter Seium de ciuitate Arni. Andre. Barba.

g ❀ *P. P A V. P.* ¶ Defunctis. Varios intellectus ad iſtum text. ponit Gonza. in repet. l. qui ſe patris. col. xxvij. in prin. C. vnde libe.

h ¶ Sciant. Iſtam legem mirabiliter limita per Spe. in tit. de tut. §. nondum. in ver. quid ſi mater ſuſcepit tutelam. Vbi dicit ꝙ ſi mater aſſumpta tutela ſui filij tranſit ad ſecundas nuptias, & ſic priuata eſt tutela, & ſucceſsiōe, & dominio. Item cū effecta vidua velit iſtam tutelam reaſſumere, ꝙ poteſt hoc facere, ſi res eſt integra, quaſi pupillo non ſit prouiſum de tutore: aliàs autem ſecus, per tex. in l. ſi. de repu. hæred. Idem dico, ſi ſtetit per annum ꝙ non petijt tutorem. Et dixi in auṫ. matri & auiæ. & Bal. in auṫ. ſacramentum. quando mul. tute. offi. fun. poteſt. Item ſingulariter limita, niſi alleget ſe nō petijſſe tutorem, eo quia filius habet multa debita, & noluit petere tutorem, vt filius remaneret indefenſus: & ſic non poſſet condemnari, & contra eum nō agi, ſeu aliquid fieri tanquā indefenſum, ꝙ excuſatur mater, nec perdit ſucceſsionem filij ſui: vt eſt caſus multùm ſingularis in l. ij. §. tractari. ff. ad Tertul. quod no. perpetuò. Adde quid ſi nubit intra annum, tñ antequā carnaliter copuletur, petat tutorē: an priueṫ ſucceſsione filij, vide Bal. cōſi. cclxvj. lib. iiij. Ad materiā, vide Bal. conſi. lviij. lxx. & cciij. ſecūdo volu. An aūt pœna nō petiti tutoris tranſeat de gradu in gradū, vide per Bal. cōſi. xc. ij. vol. per Pau. de Caſt. hic, per Bar. in q. inci. habēs filiū adultū, per Pet. de Ancha. cōſi. cclj. & Ange. cōſil. xxxvij. & per Pet. de Ancha. cōſi. ciiij. vbi de limitatiōe vltima hic poſita per Alex.

h ❀ *P. P A V. P.* ¶ Sciant. Pro intelligentia omnino vide ſing. deci-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ſionem Bar.in l.interdũ.ff.de iudic.& in l.ij.§.cõfeſtim.ff.ad Tertul. vbi vltra dicit requiri nomen dies, vide aliam deciſionem per Alex.in.l.ſi deceſſerit.in fi.ff.qui ſatiſd.cog.vide aliam in.l.ſciẽdum.§.poſſeſſor.el.ij.ff. qui ſatiſd.cog.per eund.vide Rom. ſing.cvj. vide etiã Rom. ſing.ccxxiiij. incip.tu habes.vbi ponit quid ſi mater tempore mortis teſtatoris ſit minor,deinde efficiaẽ maior, an excuſeẽ p.l.ij.ſupra ſi aduer. delic. Item vide de materia huius.l.pleniſsimè Bar.in.l.ij. ff.qui pet.tut. Bal. in.l.precibus.C. de impub.vide ſingu. Ang. cõſil.xxxvij. vbi limitat iſtam.l. procedere in illis q ad ſucceſsionẽ pupilli inteſtati vocãtur,tamẽ quia propter imbecilitatẽ ꝑpetuã,vt quia mulieres. in alijs autẽ dicit ĩpoſsibile eſſe hanc.l.loqui, quod bene nota.vide tamen in hoc in contrariũ eundẽ Ang. conſil. cij. incip. in Dei noĩe. Iſta quæſtio habet duo pũcta ad fi.vbi allegat Bart. hoc expreſsè dicentem in .l. nepotibus.C.qui petant tutores. vide Romanum conſil. ccvij. vide etiam omnino Angelum conſilio. cxj. incipiẽ.auia pro nepte vbi etiã ponit quid in ſubſtitutione.de quo etiã vide Roma.cõſi.ccvij. quid aũt ſi mater ſit perempta, quia alius aſſumpſerit tutelã? dic ꝙ mater nõ excluditur ſecundùm Angel. conſil.clix. incip. an legatarius circa fi.vide practi. Papin.in forma libelli in quo agitur ad reddendum rationẽ tutelæ in verſic.in ſuo vlti. ad fi. j.col. vbi dicit pœnam huius.l. procedere etiam de iure canonico. Item extende iſtam diſpoſitionem etiã procedere, ſi mater eẽt expreſsè ſubſtituta filio in teſtamento paterno.text.eſt expreſſus in.§.ſi autem tutelam.in authen.de nupt. Quid autem ſit in auia paterna vel materna, vide Barto.conſil.xvij. nunquid autem procedant in matre non petente curatorem ventri,& vtrum procedat quando ſunt legitimi tutores,vide Barto. conſil.xxj.circa fin.in conſil.xxix.quid autem ſi mater non petat,an auia & alij teneantur petere,ad quos non pertinet prima cauſa ſucceſsionis, vide Bart.conſil.xxvj. nunquid autem mater nõ petens incurrat infamiam,vel aliam pœnã.vide Roma cõſil.clxxxv.& quid ſi filius moriatur intra annum,vide Ioan. de Dama.conſil.xlv.& vide Roma.conſil.ccvij. & latius in conſil.ccxxj. vbi ponit de ſubſtituto. quid autem ſi mulier tempore mortis ſit minor, & effecta maior non petat, an priuetur ſucceſsione, vide Roma. conſil. cclxxix.de quo etiam habes.ſ.in princi.apo. quid autem ſi pupillus moriatur intra annum, ſed tamen non ſuperſit tantum tempus ꝙ potuiſſet mater petere tutorem,vide Paul.de Caſt.conſil.lxv.vbi etiam ponit ſi ſit mater vel auia,an annus currat in ambabus petendi tutorem, & nunquid mater & alij habeant integrũ annum,an verò teneantur petere intra quinquaginta dies ſi non ſunt impediti,vide latè Pau.conſi.cclxxiiij.& latius conſil.cclxxvj. An autem onus probandi incumbat dicenti matrem vel auiam fuiſſe negligentes vel temporis probare diligentiam,vide Ioan. de Dama.de quo ſcripſi ad Barto.in auẽ. matri & auiæ. C. quando mul.tutel. offic. Item ꝙ etiam auia priuetur ſicut mater ſi non petijt etiam ſi mater erat viua, vide Ioan. de Dama.conſi.cj. Itẽ quòd nõ priuentur ſubſtit. fideicõmiſ. cũ per hoc nõ ſuccedant filio, vide Ioan.de Dama.conſi. cij.Bartol.in d.quęſtio.vlti.in prin. ſolutio. Item quod etiã ſi priuetur pater, quando mater erat in eius poteſtate & fuit negligẽs, vide Bart.in l.quid ergo.§.j.ff. de infa. ¶ Richar. Malum. Idem tenet Bar.in dicto §. confeſtim. Sed Barto. eſt contrarius in l.ij. q pe. tu.vbi facit differentiam inter matrẽ, & alios.vide Imo. in c.ex parte.de appellatio.

eius ſucceſſione iure inteſtati, vel ſubſtitutionis pupillaris.h.d. Et aduerte:quia tota die occurrit

1 de facto.¶ †Oppo.quòd nõ detur ad tutorem petendum tempus,ſed cõfeſtim debet peti:vt.l.ij.§. confeſtim.ff.ad Tertul.Solu.Dicũt quidam ꝙ illa lex loquitur in matre:hic in alijs.Hoc non placet: quia tex.hic dicit, Tutorem enim ſecũdùm legem non petierit intra annum.vnde modo petẽdi à iu-

a re antiquo nõ recedetur. Vnde Rich.Malũ.[a]dicebat, ꝙ eſt petẽdus cõfeſtim:hoc eſt,quatenus commode poteſt,dum tamẽ nõ tranſcẽdat annum:vt d.§.cõfeſtim.In dubio autẽ dicebam intelligi eos negligẽtes,intra quinquaginta dies:ſicut dicimus in tẽpore ꝓponẽdæ excuſationis:vt.l.ſcire oportet.§.j.ff.de excu.tu.¶ Opp.diciturhic,iure ſubſtitutionis.Contra.ff.qui pe.tut.l.fi.§.ſi verò maritus.Dicit gl.ibi loquiẽ in fideicõmiſſario ſingulari:hic in ſubſtituto vniuerſali.Tu dic ꝙ hic loquiẽ in ſubſtitutione directa,per quã pupillo ſucceditur:meritò ea priuatur.Ibi loquiẽ in ſubſtitutione fideicõmiſſaria,per quam ſucceditur defuncto, & tanquã de bonis defuncti capiẽ,cõtra quem fideicõmiſſarius non deliquit,ideo ea non priuatur.

SI ab eo. Si ius agnationis reſeruatur emancipato, videtur reſeruatum emãcipatis, & cæteris agnatis. hoc dicit. Facit hæc lex ad illud,quod dixi.ſ.in.l.vlti.de indicta viduitate.ꝙ diſpoſitio facta in vno de correlatiuis,videtur facta in alio.

SVMMARIVM.

1 ☞Lex quando fieri debeat de raró contingentibus.

2 Ioan. Baptiſta natus fuit miraculoſè ſecundùm naturam.

SI maior. Natus ex quinquagenaria, eſt legitimus, & ſuccedit.h.d.¶ Oppo.de his quæ raró contingunt,nõ debet fieri lex: vt.l.

1 nam ad ea.ff.de legi.Glo.non ſoluit.Breuiter† dicunt doc.Quædam cõtingunt raró,naturaliter tamẽ:& de his debet fieri lex,vt hic.Quædam contingunt raró & miraculoſè, ſupernaturaliter, vt ꝙ mortuus reſuſcitaẽ:& de his nõ debet fieri lex. Cõtra:ſecũdùm hoc ſequereẽ ꝙ beatus Io.Baptiſta nõ fuit natus miraculoſè.Theologi dicũt con-

2 trarium.Breuiter† Ioã. Baptiſta ſecũdùm naturã miraculoſè natus eſt,vt dicit Euangeliũ Iucæ.j.c. Erat enim Helizabet ſterilis,&proceſſerat in diebus ſuis:vnde in ea erat duplex impedimentum: quia erat ſterilis, & proceſsit in diebus ſuis. hæc autem proceſsit in diebus ſuis:non tamen erat ſterilis: & ideo naturaliter poteſt contingere.

SVMMARIVM.

1 ☞Statuta in muliere contrahente ſecundas nuptias,habent locum in viro contrahente ſecundas nuptias.

Vterini præferuntur in rebus maternis.

Conſanguinei in paternis.

In aliunde quæſitis,æqualiter ſuccedunt.

b DE emancipatis. [b]Hæc lex eſt correcta,niſi in vno,quod eſt hic ſingulare,nec eſt correcta.Emancipatis contracta fiducia,ſuccedunt fratres in proprietate, & pater in vſufructu fratres vterini in bonis quęſitis à matre,præferuntur fratribus cõſanguineis. h.d. Prima pars huius legis corrigiẽ per auẽ.defuncto. Secunda remanet incorrecta.¶ No.iſtum tex.ibi: ſiue priorem thorum ſeruauit,ſiue ad ſecundas nuptias migrauit. Facit quod pœnæ quæ notantur

1 †in caſibus,qui ponuntur in l.fœminæ. de ſecun. nupt.non habeant locũ in patre,ſecundas nuptias contrahente.tamen contrarium eſt verũ, vt ibi di-

c xi:& allegaui tibi hunc tex.ibi.¶ No.ex iſto tex.[c] ꝙ in rebus maternis præferuntur vterini:in rebus paternis præferuntur conſanguinei:in rebus aliũde quæſitis ſuccedunt æqualiter.Hoc non eſt hodie correctũ.Ita habuiſtis no.ſ.cod.auẽ. poſt fratres.& j.ti.j.auẽ.itaq;.ibi plenè per glo. & plenius in corpore de conſang.& vte.fra.§.quęſtio igitur. ver.fi.col.vj.& etiam §.fin.

d LEge xii.tabula. [d]Fœminæ iure agnationis ſuccedũt,ſicut maſculi,ſublato iure,quod contrarium inducebat.

e Itẽ filij ſororis[e]cõſanguineę,vel vterinę,ius legitimũ agnatiõis hui⁹legis authoritate nãciſcunẽ.h.d. a

SVMMARIVM.

1 ☞Filius emancipatus ſuccedit ad ſimilitudinem ſuorum.

2 Nepos ex filio emancipato neceſſariò inſtitui nõ debet.

3 Succeſſorium edictum,quòd habeat locum inter agnatos.

MEminimus. Lex pręcedẽs hic cõfirmaẽ, & filij emancipati tanquã ſui ſuccedũt b inuicem:& pater,& frater, & ſorores vterini,iura agnationis legitima nanciſcunẽ, & inter agnatos eſt locus ſucceſſorio edicto quod locũ

1 habet etiã in tutelis.h.d.iſta lex.¶ Not.†ex hac lege ꝙ filius emancipatus ſuccedit ad ſimilitudinem

2 ſuorum,de iure ciuili.Ex quo†no.ꝙ nõ eſt neceſſe,ꝙ nepos ex filio emancipato inſtituatur: quia filius tanquã ſuus præcedit. Dixi plenè in l. Gallus.§.& quid ſi tantũ.ff.de libe. & poſth. ¶ Vlti-

3 mò no.†ꝙ inter agnatos eſt locus ſucceſſorio edicto:vt habes Inſti.de leg.agna.ſuc.§.placebat.

Communia de ſucceſsionibus. Rubri.

LEX I.

SCire. Ad ſucceſsionem fratris emancipati, alius emãcipa- c tus,& in poteſtate retentus, pariter admittuntur.h.d.iſta lex.

LEX II.

SI pater. Qui eſt hęres hęredis, po d teſt hęreditatem primi defuncti vendicare.h.d.iſta lex.

¶ De emancipatis. Nota ſingulariter, & vide in authent. itaque. & per hanc legem limita §.reliquum.in authenti. de hæred.ab inteſt. Nec mirum: quia iura noua debẽt limitari, & diſtingui, per iura vetera:vt l.non eſt nouum.& l.ſeq.de legi.& authen. offeratur.de litis conteſtatio. ¶ Iſto text. Adde no.per Bart. in l.ij. in §.legitima. ff.de ſuis & legiti. ¶ Lege xij. tabula. Et facit ad quæſtionem de qua dixi in l.j.poſt Barto.ff.ad Tertul. Adde quod Bal.hic dicit ſi ſtatutum loquitur de agnatis,in materia ſucceſsionis nõ debemus ipſum extendere ad filium ſororis germanę, vel vterinæ:licet per iſtam l.æquiparentur agnatis:quia propterea nõ dicuntur agnati:licet dicamus,ꝙ ſtatutum debeat intelligi ſecundùm ius cõmune:vt no.ſ.de iur.delib.§.in computatione.illud debet intelligi de iure communi,ordinariè diſponente:nõ autem extraordinariè,vt hic:quia iſta lex extra ordinem ſtatuit,ꝙ perſonæ,quæ non ſunt agnatæ, ſed cognatæ habeant iura agnationis.

e ※ *P. P A V. P.* ¶ Filij ſororis.Si ſuccedant tanquàm agnati ex diſpoſitione huius l.tamen dicitur impropriè agnatus,ideo nõ comprehenderetur in ſtatuto,ꝙ agnati vſq; ad quartum gradum præferantur cognatis. Ita practi.Papi.in for.libel.quo agitur petitione hæredit.ab inteſta.in vlti.col.vbi allegat duas authoritates.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Omnes peregrini. Idem tenet Angel. in l. ij. §. legatis. vbi etiam dicit gl. ff. de iudi. Andre. Barba.

a ¶ Omnes peregrini. Nota ibi: liberam habeant facultatem, ſecundùm Ange. quem refert Pau. de caſt. ꝙ peregrini poſſunt teſtari cum duobus teſtibus: ſicut milites propter liberam facultatem eis datam. ꝙ intelligit Paul. de Caſtr. ſi ibi moriãtur. Si autem alibi, dicit ipſe ceſſare cãm priuilegij.

✲ P. P A V. P.

b ¶ Itaq;. Ad regu. huius auẽ. ꝙ duo vincula magis ligant quã vnũ adde c. j. de treug. & pac. c. & ſi Chriſtus. de iureiur. text. ſingu. in c. ij. de præbend. in vj. vbi cõſuetudo cõcurrẽs, cũ iure cõi non diſſoluit illud vinculum nec ius ex cõſuetudine proditum per quẽ tex. confundit glo. Ioã. And. in c. j. de cõſuet. in vj. in ver. facti poſt med. & illum tex. contra illam glo. ponit Gemi. in d. c. ij. de p̄b. in vj. tenẽtes cõtra prædictã gl. cũ faciunt mentionẽ de illo tex. nec etiã docto. in d. c. j. de conſtit. in vj. faciũt etiã c. cõceſsis. de teſt. c. veniſſent. de inſtitu. c. venerabilem. de elec. vbi concurrens cõſuetudo cũ iure cõi, fortificat ius cõe, vide etiam pro regu. quæ dicit Iaſ. in l. cohæredi. §. qui diſcretas. in ij. no. de vulg. & pupil. & in l. filiuſfamil. §. diui. in iiij. & v. col. de leg. j. Item quomodo & quando in ſucceſsione conſideretur pluralitas vinculorum, vide Alexã. conſil. clxvj. volu. v.

c ¶ Suprà tit. j. Hoc ſequitur Franc. de Curte in l. quęſitũ. quæ eſt l. iij. & male, in tracta. de ſuc. ab inteſta. addens ꝙ idem eſt in bonis quæſitis à matre, quibus præfertur vterinus, vt eſt caſus ſing. in l. de emãcipat. ſ. titu. j. hic alleg. & ibi per Bart. Quid in duobus paternis, quorũ vnus eſt vtrinq; coniunctus, alter non quis præfertur? Vide in l. poſt conſanguineos. §. legitima. ff. de ſuis & legiti.

LEX III.

Vitrico. Vitricus, & priuignus, ſibi inuicem non ſuccedunt hoc dicit.

Seruus. Seruus non poteſt habere ſucceſſorem. Fallit in caſibus hic poſitis in glo. h. d.

Amitæ. Priuignus nõ poteſt ſuccedere nouercæ per ſe, ſed per mediam perſonam filij, qui priuigni ſit frater. h. d.

Auunculo. Hæc eſt bona lex, nec eſt correcta. Auunculus præfertur conſobrino. h. d.

Affinitatis. Inter affines nulla eſt ſucceſsio. h. d. Fallit in viro, & in vxore: ſed ipſi nõ ſunt affines, ſed principium affinitatis: vt ſ. vnde vir & vxor. l. j.

Antequàm. Quandiu eſt ſpes ſucceſsionis ex teſtamento, non habet locum ſucceſsio ab inteſtato. h. d.

Nutritoribus. Glo. quædam ſingularis, que eſt in l. quo tutela. ff. de regu. iur. dicit ꝙ omnibus deficientibus, vltimò ſuccedit ille, qui fuit tutor pupilli. Illa gl. non probatur: imò credo ꝙ ſit contra hanc legem, & rationem: quia ſi iſte, qui nutriuit pupillum, ratione huius nutrimenti non poteſt vendicare ſucceſsionem: & multò minus ille qui adminiſtrauit tantũ patrimonium eius.

Sancimus. In bonis maternis frater ſuccedit fratri patre excluſo, vſufructu ei integrè reſeruato. h. d. & eſt correcta iſta lex per auẽ. defuncto. ſ. ad Tertul. quia pater ſuccedit vna cum fratribus. Habemus hic duas auẽ. vna incipit, omnes peregrini: & fuit facta per Romanos, licet ipſi teneant contrarium, & maximè anno Iubileo: & fuit conſtitutio Federici.

SVMMARIVM.

1 ☞ Peregrini non poſſunt capi pro repræſalijs.

Omnes peregrini.[a] per hoc ꝙ dicit peregrini, & aduenæ, liberè hoſpitentur vbi voluerint: dicitur † ꝙ peregrini, qui vadunt in peregrinatione, nõ poſſunt capi pro repræſalijs: quia vult Imperator, ꝙ liberè hoſpitentur, vbi velint. quaſi dicat, nullus poteſt eis inferre moleſtias. & ideo in ſignum peregrinationis, portant ſcarſellam, & burdonem.

SVMMARIVM.

1 ☞ Duæ rationes vincunt vnam.

2 Parentes ex linea paterna, præferuntur in bonis paternis: in maternis parentes ex linea materna.

3 Filij ex diuerſis matrimonijs ſuccedunt in lucro habito ex illo matrimonio.

b Itaquè.[b] Nota ꝙ duæ ratiões † vincunt vnam: & tota die allegatur in auẽ. de cõſan. & vtefra. vnde hæc ſumitur. Gl. quę eſt hic, diſtinguit, & addit ad iſtã diſtinctionẽ l. de emancipatis. ſ. ti. j.[c] ¶ Vltimò do. Dyn. facit vnam ſuã diſtinctionẽ in materia de ſuc. ab inteſta. quã do. Cy. refert hic de verbo ad verbũ. & illa diſtinctio in aliquibus deficit, ſpecialiter in vno, ſ. qñ veniũt ad ſucceſsionẽ fratres vterini & fratres conſanguinei, in bonis maternis præferunẽ vterini: & in bonis paternis præferunẽ cõſanguinei: ita † qñ veniũt ad ſucceſsionẽ parẽtes: parẽtes ex parte matris pręferunẽ[d] in bonis quęſitis ex materna linea: parẽtes ex parte patris, præferunẽ in bonis quęſitis ex latere patris:[e] vt j. titu. j. l. iij. qui caſus ſingularis eſt.

3 Itẽ deficit diſtinctio Dyn. in alio, † qñ parẽtes trãſeunt ad ſecũda vota: & habẽt filios ex diuerſis matrimonijs: quia tũc filij pręferunẽ in lucris, habitis ex illo matrimonio: vt vidiſtis. ſ. de ſecun. nupt. l. cùm alijs. Deficit etiã in quibuſdam alijs, & credidi eam ſupplere: ſed non potui ſcribere.

d ✲ P. P A V. P. ¶ Matris præferuntur. Vide omnino Com. latè reprobantem iſtam opinionem Bar. in conſi. cxxij. per totum. Vide ad Bar. in l. iij. j. de bonis quæ liber. vide Bar. in conſil. xvij.

e ¶ Latere patris. Et ſequitur Bar. in conſilio, in cauſa nauis. Adde Bar. in l. poſt dotem. in fi. ff. ſol. mat. & ſcripſi poſt Bar. d. l. iij. Adde Roma. conſil. xl. & dicit Paul. de Caſt. ſe conſuluiſſe ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ frater ex latere patris præferatur vterino: & frater defunctus habeat bona quęſita à iure cõmuni, communia inter ipſum & vterinum, quod in his bonis frater ex latere patris tantum non excludet vterinum: quia reſultat magna iniquitas & ſufficit ꝙ ſtatutum præferat fratrem conſanguinei, vt ipſe ſolus ſuccedat in bonis aliũde quęſitis, abſq; eo quòd extendat vires ad bona materna, latius hic vide per ipſum.

De bonis maternis, & materni generis. Rubrica.

¶ Continua vt in glo. duobus modis, dictum eſt ſ. de iure quod habemus in bonis mortuorum &c. vt habes in glo.

SVMMARIVM.

1 ☞ Pater poteſt conſtituere procuratorem in bonis filij, etiam ante litem conteſtatam.

2 Quando pater agit, vel conuenitur nomine filij, in cuius perſona formabitur libellus.

3 Pater litigans tanquàm adminiſtrator filij, facit expenſas litis de fructibus.

4 Maritus exigens dotem, vel debitores dotales, ſi expendit, tales expenſæ minuunt dotem.

LEX I.

f Res quæ.[f] No. eſt lex iſta. In rebus maternis filio cõpetit proprietas: patri vſuſfructus, cũ plena adminiſtratione, excepta alienatiõe. h. d. Diuiditur. Primò ponit, quod ius habeat pater: & quod filius in bonis maternis. Secundo, ponit cui competat adminiſtratio. Tertiò, interdicit alienationẽ. Secũda ibi: parentes aũt. Tertia ibi ita vt. ¶ Opp. quicquid quærit filius quærit patri: vt ff. de acqui. hęre. l. placet. & ſi à pa. quis fue. ma. l. j. in prin. inſti. per quas perſo. no. acqui. in princ. So. illud eſt ius antiquũ: iſtud eſt nouũ, ſecundùm quod in bonis maternis patri nõ quęritur proprietas: fuerũt tamen quidã qui dixerunt hoc etiã fuiſſe de iure antiquo per. l. filius. in prin. ff. de inoffi. teſta. quorũ opi. reprobatur in l. is qui hæres. §. fi. ff. de acqui. hęre. dixi vobis. & ibi Cyn. refert in l. j. ſ. qui admit. ad bon. poſ. licet nõ alleget iſtã glo. in l. is qui hæres. ¶ Opp. ij. ſ. de procu. l. neq;. dicit

1 glo. fateor, ꝙ pater † nõ poteſt cõſtituere procuratorem, in bonis filij: niſi poſt li. conteſta. ſicut tutor. vide gl. ij. quã not. Iſta gl. reprobaẽ per omnes doct. imò pater põt cõſtituere procuratorem ante lit. conteſta. ſicut dicimus in epiſcopo, vt no. in l. j.

g in prin. ff. de procu. habet eñ plus iuris[g] pater, quã tutor: quia habet vſumfructũ. ¶ Ego reperi, ꝙ do. And. de piſis ſemel cõſuluit iſtã. q. & determinauit cõtra iſtã gl. & bñ. iudicio meo,[h] tribus rationibus, quas ſumebat ex iſto tex. Primò, ex eo qđ dicit per ſe, vel per procuratorẽ poſſe petere: nam iſtud petere, ſeu poſcere, fit in ipſa cõteſtatione, vt l. amplius. ff. rẽ ra. ha. Si ergo nõ poſſet dare procuratorẽ, niſi poſt li. cõte. nõ poſſet poſcere per procuratorẽ, qđ eſt cõtra iſtũ tex. Secũdò in iſto text. qui dicit. & omnia agere, tãquã ſolidũ perfectũq; dominiũ haberet &c. Nam nõ eſt dubium ꝙ ſi perfectum haberet dominiũ ꝙ poſſet cõſtituere ante li. conte. Tertiò, hoc probat ex eo quod dicit, perſonã gerat legitimã: vñ authoritate huius le. eſt legitimus adminiſtrator etiã ante li. cõte. & iſtud puto verũ. ¶ Oppo. & videẽ, ꝙ nõ poſsit exercere actionẽ, q nõ põt alienare: vt l. ait prætor. §. eſt eñ ff. de iur. deli. Gl. nõ ſoluit, ſed regula quæ poſita eſt in l. cõtraria. loquitur in eo q agit nomine ſuo: ſed in eo qui agit nomine alieno, non procedit: & ita loquiẽ hic. ¶ Vlterius op. hic Imperator docet mẽtiri cõtra. l. ij. in fi. ff. de indi. vidu. Sol. Fallit hic ita videẽ velle gl. tua. nã ſi pater vult vẽdere rẽ filij debet mẽtiri, & dicere ipſam eſſe propriã. Iſte intellectus nõ placet noſtris docto. imò aliud vult dicere tex. hic. q. d. pater ſi ipſe vẽdit eã tãquã ꝓpriã

tenebitur

f ¶ Res quæ. Ad materiã huius l. vide q̃ nota. in l. fin. §. j. de verbo. obli. vbi apparet, in quibus pater vt legitimus adminiſtrator poſsit: & adde quod in tantum dicitur pater legitim' adminiſtrator filij in aduentitijs, ꝙ poterit in illis filio præiudicare: vt voluit gl. no. & ibi docto. in l. de re. ff. de tranſa. & alibi etiam dixit gl. multum not. in l. ſi legati. ff. de pig. ꝙ in talibus ex cõtractu patris acquiriẽ vtilis filio: quod not. mater autem non eſt legitima adminiſtratrix bonorum. Text. eſt not. in l. filiæ. ff. de ſo. Adde an pater poſſit filio præiudicare in bonis, in quibus ipſe habet vſumfructum? Bald. conſil. cclxxx. iij. volumi.

g ¶ Plus iuris. Pater habet plus iuris in bonis filij, quã tutor in bonis pupilli: ideo poteſt ante litem conteſtatam procuratorem conſtituere. Et idem tenet Bald. hic. Imo. hoc dictum limitat quoties pater agit

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

conſenſu filij maioris, infante conſentiente: ita dicit de procu.ca.accedens & ſic ſaluabitur iſta gl. Poteſt etiam dici ſecundùm Bal. ꝙ iſta glo. eſt vera, qñ pater agit nomine filij, non cõi: vt puta, quia pater poſsidet naturaliter filius ciuiliter, & cadit à ciuili, & pater recuperat: & hoc quia in iudicio nõ venit ventilandum nomine patris. Et vide Bal. in l.j. & ij. cum l. ſeq. ff. de procura. ſecundùm Spe. in ti. de procu. §.j. verſ. ſi quando. & etiã Iac. de Are. tangitur hic, etiam per Cyn. & Guliel. allegat Pau. in l. omnes. de epiſ. & clcri. Spe. in loco præalle. videtur diſſenſiſſe ꝙ ſuper vſufructu loquatur opin. Bar. hic, ſuper proprietate loquatur opi. glo. & Ray. de For. vt refert Bald. in l. fin. §. vbi aũt. j. ti. j. tenet dictũ Inno. ſecundùm Bal. hic. & ibi Ang. hic tenet contra Inno. ſecũdũ Imo. in l. fi. ff. de ver. obli. tenet pro Inn. & pro eo dicit eſſe caſum in d. §. vbi autem. Pro opi. Bart. & ſequaciũ, facit id quod dicimus in prelato in hoc videtur æquiparari: vt no. Bart. in l. neq͂. ſ. de procura. & quod ibi dixi. Et poſſet dici ad dictum. §. vbi aũt. vt ibi not. per gl. & docto. Item quòd poſsit conſtituere procuratorem ante litis conteſtationẽ Fateor tñ ꝙ poſtea requireretur in agẽdo cõſenſus filij. §. vbi autem. & aliquid per moder. in §. actionum inſtit. de actio. Et iſtã gl. dicit eſſe falſam Bal. in l.j. de tut. & cura. bo. dan. & an requiratur conſenſus filij Bald. hic in iij. col. tenet ꝙ non. Sed an pater tãquã legitimus adminiſtrator bonorum filiorum minoris, poſsit interponere authoritatem, vt diuidat bona communia, vide Bal. in l. generaliter. in vlti. col. ſ. de ſecun. nupt. Sed an in alienatione rerum filij, quam facit pater requiratur decretum iudicis, vide l. iij. & ibi Bal. ſ. de prædi. mino. Sed an filius cum cõſenſu patris vendere poſsit, vide no. in l. fi. §. filij autem. j. ti. j. Imò videtur ꝙ ſolus pater vendere poſsit. in ver. ſi pater. in §. vbi autem. & vide Ang. in conſi. clxxviij. Item, pater poteſt alienare pro vtilitate filij. Glo. eſt not. & ibi Bal. in l. quicunq;. j. ti. j. & an pater bona aduentitia filij & filiæ, poſsit filius viuo patre vendicare, vide Bal. in l. fi. j. titu. j. Et an ſi pater alienauit res filij, poſsit filius viuo patre vendicare, vide Bal. in l. fi. §. in computatione. ſ. de iure deliberan. Et quod dixi, an requiratur decretum iudicis, vide quæ ſcripſi in l. fi. §. vbi autem. j. eo. Bal. in alleg. ſ. conſil. cclxxx. iij. vol. laudat ꝙ decretum iudicis interueniat, no. etiã Pau. de Caſt. ex hac l. dum dicit, nullam præſcriptionem. iuncta glo. ꝙ ſi ſtatutum dicat nulla poſsit opponi præſcriptio, ꝙ debet intelligi de preſcriptione minoris temporis, quàm xxx. annorum. allegat tex. in vſib. feu. in tit. de lege Corradi. §. præterea. & de prohi. feu. alie. per Fede. poſt principium. Et adde quod Ioan. And. in additione Spe. vbi ſ. refert Odof. Iac. de Are. Pet. Cy. Dyn. & Guliel. de Suza. quos ipſe ſequitur, ꝙ etiam ſuper proprietate, pater ante litem conteſta. poteſt procu. conſtituere.

tenebitur de euictione, cũ debeat in cauſa euictionis docere rẽ fuiſſe propriã. ¶ Op. ff. de euict. l. illud. Sol. quis nõ cogitur dare fideiuſſorẽ de euict. fallit hic, quaſi immineat euictio in limine contractus: vt l. ſi poſt. j. de euic. Ita dicit gl. Doc. reprobant iſtã glo. Nam cùm filius eſt in poteſtate, non põt agere: vt l.j. in fi. de an. exce. ergo nõ põt imminere euictio. Aliud ergo vult dicere iſte text. ſ. ꝙ pater in cauſa euictionis tenebitur docere rem eſſe propriã. Itẽ ab ipſo initio põt emptor conuenire cũ eo ꝙ ſibi det fideiuſſorẽ de euictione. ¶ Circa le-

a gem[a] noſtrã quærit, quando pater agit, vel conuenitur nomine filij, in cuius perſona formabitur li-

2 bellus. † Gl. arguit pro & cõtra. allegat optimã l. vt habes in ea, quã vide. Breuiter iſta eſt veritas: ſi quidẽ filius eſt infans, in perſonã patris debet cõcipi libellus, adminiſtratorio tñ nomine filij, vt hic dicit in tex. Si eſt maior infante, & abſens, idẽ. ſi verò eſt præſens. põt fieri quomodocunq; vult, vel vt formetur libellus in perſonã filij, cũ authoritate patris: vel in perſonã patris adminiſtratorio nomine filij: vt d. l. j. §. ſufficit. ff. de admi. tut. & aut. cauſa. de epiſ. & cleri. Cõis practica obſeruat, qñ agitur cõtra filiũfa. & cõtra patrẽ, & ſimiles, ꝙ ponatur vtraq; perſona: ago contra talem filium, & contra patrem eius adminiſtratorem legitimum. ¶ Quæro, quis iurabit de calumnia? dic vt in gloſ.

3 ¶ Vltimò, no. † & teneas menti iſtum text. ꝙ pa-

b ter debet facere expẽſas[b] litis de fructibus. ibi, & ſumptus ex fructib⁹ impigrè facere &c. Simile habetis. j. ti. j. l. cũ nõ ſolũ. §. vbi aũt in vnũ volũtas.

4 ¶ Et hoc facit † ad quæſtionẽ, vtrùm maritus qui exigit debitores dotales, teneatur facere expenſas de ſuo proprio, ſeu de fructibus dotis: vt illæ expẽſæ minuant dotem: & hic videtur caſus, ꝙ de fructibus dotis. Iſtam. q. tangit gl. in l. j. §. j. ff. de impen. in re. do. fac. Spe. ponit eam in tit. de do. inter vir. & vxo. poſt diuor. reſt. §. fi. ver. illud etiã. Finaliter, videtur mihi, ꝙ teneat, ꝙ ſit idẽ in marito ꝙ in patre. Ego determinaui contrarium in d. l. j. Primò, quia expenſæ neceſſariæ minuunt dotem: vt l. quod dicit. ff. de impen. Præterea, expenſæ quæ fiunt in exigendo, omnino faciunt videri tãto minus eſſe in nomine: vt ſ. man. l. per diuerſas. & ibi no. in vlti. gl. magna. nec obſtat quod dicit de patre. nam maritus habet fructus dotis propter onera matrimonij, pater habet fructus iſtorum bonorum ex cauſa lucratiua, nõ propter onera filiorũ.

SVMMARIVM.

1 ☞ Præſcriptione an acquiratur dominium?

c NIſi tricẽnale. [c] Quæritur in

1 aut. iſta, an per † preſcriptionẽ aliquis efficiat dominus[d]

d ☞ ✤ P. P A V. P. ¶ Iudicio meo. Debet tamen interuenire cõſenſu filij, aliàs non valeret ſecundùm Roma. conſil. cclxj. in iij. col.

a ¶ Circa legem noſtram. Fallit niſi pater eſſet diſsipator. De quo vide Bar. in l. ij. §. quod ſi in patris. ff. ſol. matri. & in l. fi. j. de ſen. & in l. Imperator. ff. ad Trebellia. & quod ibi dixi. & in l. generaliter. in fi. prin. & ibi Bal. ſ. de ſecũd. nupt. Adde qualiter ſit formandus libellus cũ pater agit, vel conuenitur nomine filij. Spec. in tit. de libel. concep. §. iam tunc. circa princip.

b ¶ Expenſas. Adde tex. in l. fi. §. vbi autem in vnũ. j. titu. j. Quid in alijs expenſis, vide Bal. omnino in authen. excipitur. j. tit. j. in verſic. ſi. vide ad hunc tex. in veritate quę habes per Bart. in l. Imperator. ff. ad Trebel. vbi habetur an per iſtam vẽditionẽ perdat pater vſumfructum aliarum rerum maternarum. Aliqui ponunt in l. ſi conſtante. in ix. quæſtio. ij. quęſtio. princip. ſolut. matri. & in l. fin. §. ne autem j. de bonis quæ liberis.

✤ P. P A V. P.

c ¶ Niſi tricennale. Not. tamen ꝙ licet ex præſcript. non acquiratur poſſeſſio, vide omnino in materia Alex. in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dã. infect. Felin. latiſsimè de quo ſcripſi ad Bart. in l. pen. j. de præſcri. xxx. anno. volu. iiij.

d ¶ Efficiatur dominus. Vide Bar. expreſsè in l. fi. ſ. quibus ex cauſa ma. & Bald. & alios poſt gloſſ. l. traditionibus. ſ. de pac. Imo. in c. fi. de præſcrip. in ij. colum. & per Bal. hic, & Sali. plenè in dicta. l. traditionibus. per Ioan. An. in regula, poſſeſſor. in mercu. per gl. & docto. in l. vſuſca. de vſucapio. Et idem hic dicitur, ꝙ per præſcriptionem longi temporis acquiritur vtile dominium tamen limita, niſi quis præſcriberet ex forma ſtatuti: quoniam vt ſtatutum aliquid operetur, acquiritur directum dominium, ſecundùm Bartolum ſingulariter in l. ij. ff. de vſucap. Item limita, niſi præſcriberet iudicis authoritate, ſecundùm Bal. in l. poſſeſsio. §. fina. de bonis autho. iudic. poſſ. Et ita intelligatur l. ſi finita. §. Iulianus. & quod not. Bart. in l. prætor. ff. de damno infecto. Item limita, ſecundùm aliquos, niſi preſcriberetur cõtra ſcientem: quoniam ſcientia, & præſentia, inducũt conſenſum, & conſenſus directum dominium. quod tamen non confirmo. Item limita, niſi quis præſcripſiſſet tanto tempore, cuius in contrarium memoria non exiſteret. Textus eſt ſingula. in l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quotidia. & æſti. vbi longinquitas temporis habet vim conſtituti: & conſtitutum habet vim conſenſus, & conſenſus inducit directum dominium. Facit in ſimili c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verbo. ſignificatio. & vide Bal. & docto. in l. traditionibus. C. de pact. & Ludo. & Bal. in l. in poſſeſſionem. j. de bo. autho. iudi. poſ.

e ¶ In priori matrimonio. Qui ad ſecũda vota nõ trãſit, dicit ſtare in primo matri. & idẽ poſt Bar. ĩ l. diuortio. poſt prin. ff. ſo. ma. ĩ l. vnica. §. exactio.

Glo. hic diſtinguit, aut loquimur de præſcriptiõe triũ annorũ: & efficit qs dominus. Aut de præſcriptiõe. xxx. vel. xl. annorũ: & efficit dñs, ſi habeat bonã fidẽ: aliàs nõ. Aut de præſcriptiõe longi tẽporis: & tũc acquiritur dominium vtile. Idẽ tenet Dyn. in c. ij. de regu. iur. lib. vj. vbi optimè declarat iſtã gl. Pe. videtur dicere, ꝙ per qualencunq;, ſeu per quamlibet præſcriptionem, acquiratur dominiũ directum & eſt vna de nouitatibus ſuis contra cõmunẽ opi. propter plures rationes, quas hic refert Cyn. quas non curo referre: quia de facili reſpondetur. Pro opi. noſtra videtur caſus in l. j. §. fi. de aqua plu. arcen. & Dy. inducit illam ad hoc.

LEX II.

QVicquid. Quæ ſuprà, dicta ſunt proximè ĩ bonis maternis, locũ habent in bonis materni generis. h. d. ¶ Hic dicitur, defuncto eo. quæritur hic de quo loquitur, an de patre: an de filio. Placẽ. dicebat de filio: & ſic morte filij, dicebat extingui vſumfructũ patris. Glo. determinat contrarium, & ꝙ hic dicitur, mortuo eo. ſ. patre. Nam morte filij, non extinguitur. allegat glo. ſ. ad Tertu. l. fi. in aut. de her. ab inteſta. circa prin. & ſ. tit. j. l. fi. adde. j. ti. j. l. iij. & iiij. quod nota.

LEX III.

SIuiua. In bonis maternis: filijs emancipatis delatis, pater ſuccedit in vſufructu, ſi ſunt in poteſtate, in totũ. Idem in nepotibus. h. d. tota lex iſta no. & ſingularis. Tene menti.

OMnem. Per tranſitum ad ſecũda vota, nõ perdit pater vſumfructum in bonis filij quæſitum h. d. No. tex. ꝙ ille, qui non tranſit ad ſecunda vota, dicitur ſtare in priori matrimo-

e nio. [e] De hoc etiam no. gl. in l. j. §. exactio. ſ. de rei vxo. actio. &c.

De bonis quæ liberis. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Aduentitium eſt, quod lucratur filiuſfa. ex dote, vel donatione propter nuptias, ex forma ſtatuti: & ſic non venit fratribus conferendum.

LEX I.

CVm venerãdæ. Sicut bona materna, ita lucra nuptialia filijs, quo ad proprietatẽ patri quo ad vſumfructum quęrunt. h. d. ¶ Op. j. l. ꝓxi. Sol. Ibi loquit in lucris nup. q̃ à patre ꝓceſſerũt, vt ſtatim

ſ.de rei vxo.act.imò iniurianṫ conſanguinei viri defuncti,ſi vidua cōmittit ſtuprum,ſicut ſi cōmitteret adulteriū.l.ſi mulier.&ibi Bart.j.de adult.limita vt hic per Bar.niſi mulier luxurioſè viuat:quia tūc nō gaudet priuilegio prioris matrimonij. Tex.eſt,quē ibi ponderat Bald.ad hoc in l.his ſolis.j.de reuo.do. Vide Alex.in l.cùm quædam puella.ff.de iuriſdi.om.iudi. Adde ꝙ Paul.de Caſt.conſuluit, ꝙ vidua cōmittens ſtuprum perdit dotē,quemadmodū ſi eſſet in matrimonio.eius cōſil.cxx.

a ¶ Data eſt dos,Per iſtam.l. dos quam filius lucraṫ à ſtatuto diciṫ aduentitia. Idē no. Bal. in auṫ. ex teſtamento. in vij.col.ſ.de colla.

b ¶ Conſtitutionis. Et adde l.fi.ſ.cōia vtriuſq; iudic.quātū ad verſi.nullius.poſitum hic.

¶ Quod ſcitis.vtrū ſecundū iſta iura filiuſfa.habeat hærede?de qua per Bar.in l.poſt dotē.in iij.q.ff.ſol.ma.& Bar.in l.pater qui.ff de caſtren.pecu.

✱ P. P. A V. P.

c ¶ Quod ſcitis. Quomodo iſtud procedat de iure C.& qd addaṫ de iure auṫ.vide Comē.vt ſcripſi in auṫ.in ſucceſſione.C.de ſuis & legit.

d ¶ Sinautē. Et vide qđ ſing.p iſtū tex.dicit Bart. in l.poſt dotem.in fi.ff.ſolu.matr.vide p Bal.in authē.defuncto.ad Tert. & Cy.hic declarauit.Adde melius p no.cōſi.xl.& vide Bal.cōſil.cxij.

✱ P. P. A V. P.

d ¶ Sinaūt.Iſtū intel.reprobat Comē.vt ſcripſi in auṫ.Itaq;.ſ.tit.j.vide ad intellectū huius §.Ro.cōſi.xl.vide do.Pe.Philip.Cor.qui tenet contra Bar.Alex.in l.poſt dotē.prope fi.ff.ſol.ma.nō firmat,ſed ipſe in conſi.c l.vo.ij.co.ij.dicit iſtū eſſe magis cōmunē intellectū & in d.l.poſt dotem.per totū.circa veritatē iſtius opinionis cōtra Bar.vide Com.conſi.cclxvj,pro opinione Bar.vide Anchar.conſil.cccxlix.vide Cap.in tracta.dotis.in iij.par.quæſt.vbi decidit,ſed refert verba Alex.in d.l.poſt dotē.ad fi.eo.tit.declarat tamen & reſtringit opinionē Bar.vt per Pau.in auṫ.poſt fratres.la j.ſ.de legit.hæred.vt non procedat niſi in caſibus à iure expreſſis.

e ¶ Quæcunq;.Gl.in hac l.malè intellexit iſtum text.& eam reprehendit Bar.in l.poſt dotem.ff.ſolu.matri.in iij.q.

e ✱ P. P. A V. P. ¶ Quæcunque.Intellige vt per Iaſ.in l.ij.§.quod ſi patris.col.viij.ff.ſolu.mat.qui intellectus fuit Cor.in auṫ.quod locū.C.de colla.vt refert Lancil.Deci.conſil.clxj.col.iij.

1 dicā.¶ Vltimò per iſtā legem ego dico,ꝙ†portio,
quā lucraṫ filiuſfa.ex dote vel donatione propter
nuptias,ex forma ſtatuti ciuitatis illud eſt aduētitiū:& ꝑ cōſequēs nō venit fratribus cōferēdū : vt
ſ.ti.j.l.ij.in fi.& ſ.de colla.l.fi.nō obſtāte eo qđ dicit Dy.in l.ſi cū dotē.§.trāſgrediamur.ff.ſolu.ma.
& ibi dixi,nō obſtāte eo qđ dixit Cy.in l.j.ſ.fa.er.
& dixi vobis in l.dotē.ff.de caſtrē.pe. vbi text.&
a gl.tāgūt. ¶ Quæro.filiofa.data eſt dos, [a]quæritur
vtrū conſtante matrimonio,patri quæraṫ vſufructus.dixi vobis in l.cōtra nurū.§.j.ff.re.amot. vbi
gl.tangit.Et de hac q.nihil reperies in hoc titulo.

LEX II.

b COnſtitutionis. [b]Lucra nuptialia,ex bonis patris profecta,pleno iure quis cogitur filijs reſeruare : vt in auṫ.ſed quāuis.ſ.de rei vxo.actio.

SVMMARIVM.

1 ☞Quod ſecundū iura C.filiuſfa.habet hęredem.

LEX III.

c QVod ſcitis. [c]Hæc lex habet duas partes & ſecunda pars eſt multū ſingularis nec ſcio alibi:& breuiter dicit Filio decedente ſuccedunt liberi:nec poteſt pater bona eius occupare iure peculij.h.d.Tene menti hanc l.
1 †quia ſecundùm iura Codicis filiuſfa.habet hæredem:vt vidiſtis in l.fi.ad Ter.& ſ.titu.j.l.ij.&c.

SVMMARIVM.

1 ☞In ſucceſſione morientis,pater præfertur auo.
2 Pactum de lucrando dotem viro præcedente,ſicut non valet,ita eodem modo nec pactum de lucrāda donatiōe āte nuptias pręde cedēte muliere.

d Sinautem. [b]Breuiter dicit,ſecūdū vnā lect.quā glo. videṫ ponere: Nepote decedēte,in bonis quęſitis à matre,vel linea materna auus maternus pręfertur paterno.h.d.Iſte eſt ſingularis caſus,de quo nec gloſ. facit ibi mentionē.¶ Not.iſtū caſum, quia neſcio cū alibi, nec ſcio in textu nec in gl.nec p aliquos doct.dixi tibi ſ.ti.ij.auṫ.itaq;.Alij legūt iſtū §.alio modo:&
1 ſecūdū eos hoc intendit.† In ſucceſſione morientis,pater pręferṫ auo.h.d.Idē habetis in auṫ.defuncto.ſ.ad Ter.ſecūdū iſtā le.ſic forma caſum.Quod vir filiuſfa.dedit vxori donationē ꝓpter nuptias pacto appoſito ꝙ ſiue prædecederet ipſa,ſiue prædecederet vir,lucrareṫ partē ipſius donatiōis deceſſit ipſa:& ſic lucrata eſt:quæriṫ qs præferaṫ in ſucceſſiōe.Et diciṫ ꝙ pater aliter non poſſet hic poni
2 tenendo iſtā lect.¶ Sed cōtra hoc op.† ꝙ pactū de lucrādo dotē, viro prædecedēte nō valet:vt ff.de pac.dota.l.j.& ij.ergo nec pactū de lucrāda donatione ante nuptias prædecedēte muliere, cū inter eos debeat eſſe æqualitas:vt ſ.de pac.cōuē. aut in æqualitas.Huius timore tene primā lec.quæ videtur rōnabilis fundata ratione.l.de emancipatis.in fi.ſ.de le.hære.Si velles tenere ſecundam,dicas ꝙ in hoc eſt inæqualitas per hāc l.nō tñ bene ꝓbaṫ.

e QVæcunque. [e]In bonis,q̃ patri nō quærunṫ moriēs trāſmittit primò ad filios ſcđò ad fratres:tertiò ad parētes. h.d.

f ✱ P. P. A V. P. ¶ Cum oportet.Circa iſtam l. ꝙ pater poteſt in iſtis aduentitijs propria authoritate apprehēdere & poſſidere, & ſi nepos vel filius reſiſteret,poteſt pater propria authoritate ipſum coercere,& ſi non poſſet poteſt adire iudicē qui ipſum coercebit,vide Com.conſil. lxxxviij.in verſi.ad tertiū,& circa iſtam materiā de lucro mercatorum aduocatorū notariorū & ſimiliū pſonarū quæ diciṫ aduentitia vel caſtrētia vel quaſi, vide quæ ſcripſi in l.fi.ſ.de inof. teſta. Peru. inc.licet.§.j.de ſepul.in vj. Itē ꝙ vſusfructus acquiratur patri & antequam apprehēdat, vide Anto.cōſi.vij.circa finem.

NOn ſine ratione. Appellatione vxoris continetur ſponſa,ex interpretatione extenſiua.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Profectitium quid ſit, & qualiter intelligatur ex ſubſtantia patris proficiſci,& nu.2.& 6.
2 Aduentitium eſt quod quis quærit ex laboribus.& induſtria & quid ſit aduentitium.vide nu.6.
3 Filius,ſi ex pecunia patris fecit vſuras,vel aliā mercantiam,an hoc dicatur profectitium.
4 Filius ſi iuit in Franciam pro mercantia cum pecunia patris, & eius occaſione captauit beniuolentiam Regis:qui aliqua ſibi donauit, hoc non erit profectitium.
5 Filius,an præſumatur diues ex bonis patris, vel aliunde.
6 Peculium caſtrenſe quid ſit.

f CVm oportet. [f]In aduentitijs quęri
g tur filio proprietas,patri vſufructus[g] exceptis caſtrēſibus.h.d.vſq; ad.§.nō autem.¶ Oppo.ff.de acqui.hęre.l.placet.& ff.ſi à pr̄e qs fue.ma.l.j.Sol.illud de iure antiquo: aliud de iure iſto nouo,in quo paulatim inceptum eſt à bonis maternis:finaliter deuentū eſt ad omnia aduētitia,ne patri quærāṫ:vt hic videbitis.¶ Venio
h ad q.& intro glo.magnā[h] hic poſitā,quę eſt valde
1 no.dicitur hic,ꝙ in profectitijs nihil mutatur.† Et profectitia dicūtur,quæ ex ſubſtantia patris proficiſcuntur.vide text.ibi,nō ex ſubſtantia eius in cuius poteſtate &c.¶ Quæro ergo,qualiter intelli-
i gaṫ ex ſubſtātia[i] proficiſci?glo.dicit.quòd hic accipitur dictio,ex largè:vt cōprehēdat omne quod occaſione patris aduenit:vt l.aditio.ff.de acquirē.hære.de vulg.& pupil.& l.ſed ſi plures.§.in arrogato.Et ſic hæc dictio exponitur largè. Alibi accipitur ex ſubſtātia ſtrictè:vt l.ſancimus.§.repletionem.ſ.de inofficio.teſta.De ſignificatiōe propria iſtius dictionis,ex tetigi vobis in.l.non dubium.ſ.
k de leg. Iuxta illud formo.q. [k]Pone, quòd pater dedit filio fundum,vt inde ſe aleret:ipſe ex fructibus fundi lucratus eſt:an iſtud dicetur profectitiū? gloſſ.dicit quòd ſic:quia dicitur ex re patris &c. ff.ad Treb.l.baliſta.de vſuris & fruct.lega.l.in fideicommiſſi.§.nonnunquā.vide gl.ibi.Itē,ſi pater.¶ Ego intelligo iſtam gloſ.in fundo qui datur colono.Nā ſi filius ipſe ſuis manibus coleret, pars quam ipſe lucraretur ex fructibus:vt ex opera ſua
2 eſſet aduentitium:†quoniam illud quod quis quęrit ex laboribus,eſt aduentitium : vt hic dicitur in tex.Prętereà,iſtam leg.intelligo de illo quod filiꝰ acquirit de fructibus ſimpliciter. Si enim de fructibus illis quandam negotiationem fecit : & ex hoc lucratus eſt,tūc eſſet lucratus ex ſua induſtria nec diceretur profectitium:vt l.iij.in princip.ff.ad
3 l.falci.ita hic intelligo.¶ † Quęro,ſi pater dedit filio pecuniam,& ipſe filius inde fecit vſuras,an hic dicatur profectitium.glo.hic videtur dicere,quòd ſic,quā vide ibi.Sed quid iſtud quod glo.de vſuris dicit ſi procederet ſecundùm iura iſta, ſecundùm quæ iura,vſura eſt permiſſa:ſed ſecūdùm iura ho
l dierna,[l] ſecundùm quæ vſura eſt prohibita, nihil

g ¶ Patri vſufructꝰ, Quid ſi pr̄ eſt Abbas,vel epiſcopus, an filius acquirat per l. vſumfructū, vide Bal. ꝙ ſic in l.fi.§.j.in princ.j.eo.

h ¶ Gloſ.mag.Quod dicaṫ profectitium, adde Bal.in l.filiæ.ſ.de col. & Bart.in d.§.in arrogato.

i ¶ Quæro ergo qualiter. Pōdera bene dictū Bart. hic, qui dicit ꝙ §.repletionē.in verſi.ex ſubſtantia patris.intelligitur propriè: vnde nō veniant ea, q̃ filius acquirit occaſione patris.Et fuit allega.in cauſa illorum de Rangonibus,& cōſului ego ꝓ illis. Et ad iſtud dictum Bar.dixi ꝙ idem Bart.tenet cōtra in l.in quadam.ad l.fal.& in conſi.Giſbertus.& adduxit Angel.in d.l.in quartam.vbi dicit ſe pluries cōſuluiſſe. & ponderauit tex.in d.§.repletionem.in verſicu.aduentitia coniuncto verſi. autem. quod eſt aduerſatiuum: vnde excludit profectitia per id quod voluit Bar.in l.hoc amplius.ff.de damno infect.allegaui iſtam glo.& nota de dictione,&c. Vide quæ notaui in d.§.repletionem.& vide domi.Abbatem.in conſi.cxxx.ꝓ dicto Bartol.hic Andre.Barbat.

k ¶ Formo quæſtionem.Vide Baldum.in l.certum.in vltima colum.ſ.famili.erciſcun.

l ¶ Hodierna.Vide Bar.in l.quòd ſeruus.de acqui.poſ.& Cy.& Bal.hic.& vide Bal.in l.j.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.vide Ioan.Andre.in addi.Specu.in ti.de actio.§.j.ſuper verſi.aduentitium.& Bal.hic,& Pau.de Caſtro.in l.iij.§.j.ff.quòd quiſq; iur.adde Ang.conſi.ccvij.in fi.& vide Bald.vbi ſ.qui tenet ꝙ dominiū pecuniæ vſurariæ tranſeat in patrem: quia ſoluens vſuras à ſe abdicat dominium & filio quæri non poteſt : ergo patri q̃riṫ Ioā.An.vbi ſ.& Ang.cōcordāt cū opi.Bar.& Ioā.An.clariꝰ in addi quæritur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ad Spec.in ti.de iudi.§.ſequiť.verſi.quid ſi alter filiorum.vbi refert Cynũ ita tenere in l.per ſeruum.de acqui.re.do.quia cũ tale lucrum ſit reſtituendum, non quæritur patri.

a ✻ *P. P A V. P.* ¶ Ex delicto. Vide de hoc & quibuſdam alijs Ant. conſi.xxxiij.ante med. Vide Aret.in l.quod ſeruus.in vlt.col.de acq.poſ. & ibi etiã quid de acquiſitis in ludo.

b ¶ Faciẽs mercantiã. Adde omnino qđ no. Bart.in l.ſi tibi decẽ.§.ſi pactus.ff. de pact. & in auth. vñ ſi parẽs.ſ. de inoff. teſta. & vide Bal.in l.certũ.in fi. ſ.fami.ercifcũ.& in tracta.duorum fratrum.Bart. in l.ſed ſi plures.§.in arrogato.de vulg.& pupil.in verſic.quæro quid in dubio.vide per Spe.in ti. de ac. §.j.verſic.quid ſi de peculio quaſi. et ad de Bal.in l. ij. C.de patr.po.& latè Bal. in auť. ex teſtamento.in vij.colũ.ſ. de colla.& ibi etiã cui incumbit probare. & Bald. in l. iubemus.§.j.ſ.ad Trebel.& ibi etiã dicit ꝙ confeſsio patris in hoc nihil operať.

c ¶ Quęro quid iuris. Adde vt pulchrè p Abb.conſil.xxxv. incip.in Dei nomine.circa primũ dubium.ij.lib.

✻ *P. P A V. P.*

c ¶ Quid iuris. In hac quæſt. de filio vide oĩno. Alexan. conſ.xxiij.in prin. & conſi.cclxxxv. & cccccxx. in pen. col.& ꝙ præſumatur ex armis patris, vide Anto. conſil. ix.in ij. dub. in iij. col.& in l.circa argumenta ſecundi dub.& de iſtis.ꝙ præſumatur acquiſiuiſſe de terris alicuius, vide per Barba.in c.ad noſtram.in pen. colũ.extra de empt.& vend.& de elect.eund.in c.cum in officij.in iij.colũ.& ſeq. de teſta.& vbi infrà.

a quærif patri: qa de his q̃ acquirunť ex delicto[a] per filiũ nihil.acquiriť patri: vt l.qđ ſeruus.ff. de acq. poſ.ff.pro ſocio.l.qđ aũt ex furto. Niſi poneres filiũ feciſſe vſuras iuſſu patris: tũc enim cũ vterq; teneať ad reſtitutionẽ, quæriť patri ſemp: tñ dico de ducto eo qđ ipſi filio debeť pro operis: & idẽ dico in alia mercantia, quã filius feciſſet de pecunia patris. Nã lucrũ, qđ attribuitur pecuniæ: eſſet ꝓfectitiũ, vt vidiſtis in l.illã.ſ.de colla.vbi feci te notare.

4 ¶ †Quero, qd ſi fili⁹ faciẽs mercãtiã[b] iuit in Frãciã pro mercantia cũ pecunia patris, & eius occaſione captauit beniuolentiã Regis, q ſibi donauit quædam: an hoc erit profectitiũ? Spe.in ti.de iud. in materia de iudicijs vniuerſalibus.§.ſequiť.verſ. quid ſi iſti.vbi tractat iſtã materiã, videť tenere ꝙ ſit profectitiũ. Credo ꝙ dicat ipſe contra caſum l. ſociũ qui in eo.§.fi.ff.pro ſocio.

5 ¶ Quæro† qd iuris[c]: reperitur filius diues: vnde habuit: vtrũ pręſumať ex bonis patris, vel aliũde. Gl. dicit ꝙ ex qualitate ꝑſonarũ præſumiť: aut filius erat induſtrioſus, vel artifex, vel nõ. vide gl. licet ſecus ſit in vxore. Cõtra determinationẽ gl. videť ſ.arbi.tute. l. ſi defunctus. Breuiter dicas ſic vt ſoleo dicere alias, Quandoq; ſi pręſumeremus aliquẽ lucratũ eſſe aliquid ex bonis alterius, induceret præſumptionẽ delicti: tũc illud nõ debemus pręſumere. hic eſt caſus in l.ſi defunctus.ſ.arb.tu. Nã ſi illud, quod habet tutor, pręſumereť ex bonis pupilli, videtur ꝙ dolo ſubtraxerit pupillo. Quandoq; ſi præſumať ꝙ quis ſit lucratus ex bonis alterius, effugitur preſumptio delicti: tunc iſtud debemus præſumere. exẽplũ in vxore[d] ſ.de dona.inter virum & vxo.l. etiã.& ff.eo.Quintus Mutius. Qñq; pręſumiť ꝙ ſi quis ſit lucratus ex bonis alterius, nõ induciť præſumptio delicti, neq; effugiť: vt in filio ſi filius habet de bonis patris, nõ mirũ eſt: nec eſt mirandum etiã ſi aliunde habet: tũc recurrimus ad cõiecturas quæ ponunť hic, & in auť.licẽtiã.ſ.de epiſc.& cle. vbi diciť de ꝓlato, vt in hac l.in prin. ¶ Quęrit gl.

6 †qd dicať peculiũ ꝓfectitiũ, qd aduẽtitiũ.& qđ hoc ſ.dictũ eſt. Sed qđ eſt caſt.pecu.vel quaſi.dic vt in gl.quã vide & no.maximè de eo qđ dicit de quaſi caſtrẽ.pec.de quo videbitis in l.fi.de inof. teſta.ſ.

S V M M A R I V M.

1 ☞Conditio vt patri non acquiratur vſuſfructus, non poteſt adijci in legitima.

d ✻ *P. P A V. P.* ¶ In vxore. De vxore vide multa quæ habes ad Bar.in l.quintus.ff.de donat.inter vir.& vxor.quid aũt in officio reipub. & prælato, vide Bar.in l.facultas.ad fi.C.de iure fiſci.lib.x.Barb.late in c. j.de pecul.cleric.& in c.j.in ij.no.extra de teſta.vbi etiã de vxore, filio famil.& alijs ſimilibus, & de clerico vide Io.de dama.conſil. lxxxvij. Barb. in d.c.j.de teſta.& conſi.xxxix.col.iij.vbi etiam de alijs ſimilibus.

e ¶ Excipitur. Vide text.cum gloſſ.in lege ſi vſuſfruct.§.ſi ita. ff. de vſufruct.lega.

e ✻ *P. P A V. P.* ¶ Excipitur. Noc habet etiã vſumfruct.quãdo ſuccedit pater cũ filio.in penul.col.de legat.j.vbi vult ꝙ requiratur expreſſa prohibitio teſtatoris ſed eum reprehendit ibi Soci.quem vide. Itẽ in quantum glo.in auť. Item hæreditas.ſequen, concludit ꝙ quando pater inſtituitur cum filio, non habet pater vſumfructum in parte filij adde ꝙ eam reprobant latè Sali.& Pau.de Caſt.hic.Bart.conſil.cxviij.in iij.colum.vide etiam gloſſ.in §.igitur.in verſic.vſumfruct.inſti.per quas perſo. & ibi. Areti.in tract.teſta.in glo.in verſicu. Item reliquit ſeio filio gaij lib.xj.ad quod vide etiam quæ ſcripſi ad Bart.in authen. defuncto.ſ.ad tertu.vide Anto.Roſel.in arbore conſang.in lxxxij.col.& quid autem in clerico, ſi acquirat aduentitia, an vſuſfructus acquiratur patri, vide omnino Barba. in c.tua nos.in ij.colum.de teſta.vbi loquitur etiam in clerico priuil. tonſuræ: & concludit ꝙ non acquiritur vſuſfructus patri: & multa refert vt per eum.

f ¶ Quærit gloſſ. Et ideo ſi filius paciſcitur ne à patre petatur, patri nihil acquiritur. Tex.eſt ſecundùm vnum intellectum glo.in l.filiuſſa.de donatio.aliàs, de dam.infecto.

g ¶ Conditionem adijcere. Vtrum poſsit imponi legitimæ grauamen hoc, videlicet ꝙ patri non acquiratur vſuſfructus, Bal.tenet contra.in l.filium ſ.famil.erciſcun.in fi.& adde Bar.in tracta.duo.fra.in verſi.ſeptimò quę- & Ange.in corpore, ſequitur opi. gl. & ibi Bal. etiam in l.filijs matrem. ad fin.ſi bene ponderetur, videtur velle contra Bar.

h ¶ Quæro quid. Vide Bartol.in conſilio ccj.incip. quidã donauit aliquam rẽ monacho. Et vide pro hoc dicto do. Abbatem in c.ij.de ſtatu monac. ſequitur Angel.hic Bal. in c.clerici. de iudi. Andre.Barba.

i ¶ Expreſsè dicit. Adde quòd vbi filio ceditur actio cõtra patrem, pater non acquirit vſumfructum, ſecũdùm Bald.in l.iubemus. §.j.ſ.ad Trebellia. Adde de q. monachi, Abb.in c. monachi.extra, de ſtatu monac.vbi limitat hic dicta. & ibi quid ſi Abbas noluit conſentire, an efficiatur caducũ legatũ.& tenet ꝙ ſic.

k ¶ Item. Et ſentit Bartol. quòd licet pater ingrediatur religionem, tamen propter hoc poteſt petere bona, tanquàm pater ſit mortuus, & ſic videtur velle quòd non poteſt petere legitimam: & idem tenuit in authenti. ſi qua mulier. ad finem ſ.de ſacroſanctis eccleſijs. Contrarium tenet ibi Bald. vide quæ dixi in c.cùm ſcimus.de regu.vide Bartol.in l.j.§.idem reſcripſerunt.ff. de libe.agnoſcend.vbi allegauit Specul.vide omnino. & vide Bal.in authen. nouo iure.C.de adulter. vbi dat eandem doctrinam nulla facta mentione de Bartol. & vide quæ dixi in c. in præſentia.de probat. Andreas Barbatia.

2 In relicto facto monacho, an poſsit adijci conditio, vt non quæratur monaſterio.

e EXcipitur.[e] ¶ Vos vidiſtis, ꝙ pater habet vſumfru.in omnibus bonis quæſitis, exceptis duobus caſibus qui ponuntur in

f tex.& alijs poſitis hic in auť.excipiť. ¶ Quęrit gl.[f] in auť.vt lic.ma.& auiæ.in prin.vñde hic ſumitur

1 †an iſta conditio poſsit adijci in legitima? & videť dicere ꝙ ſic. Veritas eſt in contrariũ, vt probať ex tex.vnde ſumiť: & etiã ex rõne poſita in tex. cùm enim mater, vel auus maternus habeat filio iſtã legitimã relinquere de neceſsitate, nõ põt ſibi iſtam

g conditionẽ adijcere[g]: vt no.patet in tex. ¶ Quæro

2 †quid[h] ſi relinquatur monacho ſub cõditiõe hac:

h vt nõ quæratur monaſterio. Iſtud videtur, ꝙ cõtineat impoſsibile, & repugnantiã. Nam monachus non poteſt habere aliquid: ſed totũ eſt monaſterij vt in auť.ingreſsi.ſ.de ſacroſan.eccle.vñde ſi dicitur, ꝙ ſit monachi, & nõ quæratur monaſterio, eſt quædã contradictio: & quædã in ſeipſa perplexitas, quæ habet vitiare legatum, & contractum: vt l.ſi Titius de condi.inſti.& l.vbi repugnãtia.ff.de reg.iu. Puto aũt iſta verba ſic debere intelligi: reliuquo monacho ſub conditione, ne quęratur monaſterio: hoc eſt, ꝙ monaſterium patiatur illud habere eo modo, quo poteſt conniuentibus oculis: vt l.iiij.in prin.ff.de manu.& ſic nihil quærať monaſterio, ſ.facti. Facit ad hoc.ff.ad Trebel.l.Luci⁹. §.tres hæredes.& qđ ibi no. ¶ Sed quid ſi expreſ-

i ſè dicit[i], ꝙ nihil iuris quæratur monaſterio? reſpõdeo eodem modo, nihil iuris, ſ.afferens vtilitatem ſibi: ſed vt patiatur monachum illud ius exequi.

k ITem hæreditas.[k] hic ponitur alia exceptio: hoc fortè melius ſtaret in fi.præcedentis leg.

S V M M A R I V M.

1 ☞Pater ingrediẽs monaſteriũ, an retineat vſumfructum in bonis filij.& nu.2.

2 Patria poteſtas, quando perimitur abſq; facto patris, tunc non extinguiť vſuſfructus in bonis filij.

3 Decẽ caſus in quibus nõ quęriť patri vſuſfructus.

l IDem eſt.[l] Circa hanc legẽ primò †quæriť[m], an pater ingrediẽs monaſteriũ.retineat vſumfructum.

k ¶ Hæreditas. No.ꝙ de portione, in qua ſuccedit frater fratri cum aſcendente, non acquiritur vſuſfructus patri: & adde glo.& ibi Flo. in auť.defuncto.per iſtum tex.

k ✻ *P. P A V. P.* ¶ Item hæreditas. Circa iſtam auť. vide pulchrum caſum per Areti.conſi.lxxiij.in iij.col.

l ✻ *P. P A V. P.* ¶ Idem eſt. An autem morte filij finiatur vſuſfructus, & quid ſi pater tranſeat ad ſecunda vota, vide Franciſ.conſil.lxxij.in princip.

m ¶ Primò quæritur. Idem ad hanc quæſtionem adde quòd Cyn. in l.cùm filio.de lega.j.dum ibi tenetur ſecundùm opi.& maximè Angel.quòd filius inſtituitur hæres ab extraneo, eſt hæres nomine, & tamen emolumentum hæreditatis acquiritur patri l.placet.cum ſi.de acquirend. hære. dicit Cyn.iſtud facit ad quæſtio.de vſufructuario ingreſſo monaſterium, vt vſuſfructus non extinguatur, licet monachus nihil poſsit habere proprium, cap.ad monaſterium.de ſta.regul.authenti.ingreſsi.ſ.de ſacroſanctis eccleſijs.quia non eſt alibi, quòd monachus retineat vſumfructum, cùm commodum tranſeat ad monaſterium. Ita tenet glo.hic.de quo per docto.in authenti.ingreſsi.& in cap.in præſentia.de probatio.nec plus dicunt docto.in dicta l.cùm filio.& Barto.in dicta authenti.ingreſsi.in fin. & Specula. in titul. de ſtatu monacho. in verſicul. quintò quæritur.& verſicu.xlvij.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ☙ *P. P. A. V. P.* ¶ Ingrediatur monaſterium. Vide Alexan. conſil. cclxxxij. in ij. col.

b ☙ *P. P. A. V. P.* ¶ Patria poteſtas. Vide Alexan. conſil. cclxxxij. in princip.

c ¶ Iſtam gl. Et circa pe. caſum hic no. in gl. vide quod no. Imo. in l. poſſeſ-
ſiones. §. j. ff. de ac-
quirend. poſſeſſ. &
adde gloſ. in aut̃. vt
lic. mat. & auię. Ad
de alium caſum ſe-
cundùm Bal. ſi pa-
ter fuit bānitus de
ciuitate vt rebellis,
& filio obueniat hę
reditas durante re-
bellione ꝙ pater re
ſtitutus non recu-
perabit vſumfru-
ctum quia illū non
perdidit, cùm tem-
pore rebellionis nō
haberet & per reſti
tutionē non recu-
peret quæ nō perdi
dit: poſt reſtitutio-
nem tamē habebit
vſumfructum. de
quo eius conſi. ccc-
xxxix. lib. iiij.

fructum in bonis filij? Gl. dicit, Aut pater ingredi
tur monaſteriū, nō vt efficiatur monachus, ſed ibi
fortè ponitur in pœnam propter adulterium com
miſſum: vt in aut̃. ſed nouo iure. j. de adulte. tunc
retinet vſumfructū in omnibus rebus, præterquā
in his quæ quæruntur filio, qñ matrimoniū diſſol
a uitur vt hac aut̃. Si verò ingrediatur monaſteriū [a]
vt monachus efficiatur: tunc videtur ꝙ extingua
tur vſuſfructus, quia habetur pro mortuo: vt ſ. de
epiſ. & cle. l. Deo nobis. in fi. ſed nō quo ad come-
dendum. Dicit gl. ideo determinat ꝙ vſuſfructus
non finitur. Certè in vſufructu debito ſimpliciter
procedit iſta glo. quia pōt eſſe vſufructuarius ſer-
uus: eodem modo monachus: vt l. vſuſfructus. de
ſtip. ſer. & l. fi. ſ. de vſufructu. Sed in vſufructu de-
bito ratione patriæ poteſtatis, eſt dubium: nā per
ingreſſum monaſterij liberatur filius à patria po-
teſtate: vt no. in l. ſi ex cauſa. §. nunc vidēdum. ff.
de mino. Ratio patet. Nam cū ipſe efficiatur alte-
rius poteſtatis, non pōt aliū habere in poteſtate: vt
2 ff. de adulte. l. ſic eueniet. Inſti. de pa. po. §. fi. †Sed
qñ patria ptās perimitur abſq; facto patris, tūc eſt
certū ꝙ vſuſfructus nō extinguitur: vt habuiſtis
plenè no. ſ. ti. j. l. ij. Qñ verò vſuſfructus extingui
tur facto patris: tunc ipſe debet habere medietatē
vſuſfructus, & medietatem perdit: vt j. eo. §. cum
b aūt. Sed qñ pater monachatur, perdit̃ patria ptās[b]
facto ſuo: ergo videtur ꝙ perditur dimidia vſuſ-
3 fructus. ¶ Vltimò †quærit gl. quot ſunt caſus, in
quibus patri nō querit̃ vſuſfructus. Et gl. enume-
c rat decē & vide & no. totā iſtam gl [c] & ſigna eam.

SVMMARIVM.

1 ☞ Filius poteſt corrigere patrem in iure.
2 Adminiſtratio an poſsit interdici patri diſsipanti bona filij?
3 Pater, qui eſt talis conditionis, ꝙ ei adminiſtratio bonorum filij interdicitur in vita; ꝙ ei non poterit pupillariter ſubſtituere.

Non autem. Adminiſtratio paterna
eſt libera ab hypotheca
ab onere reddendæ rationis ab omni contradictio
ne: & alienatio eſt ei tantummodo interdicta: &
de eo, quod quærit de fructibus, poteſt tanquā de
d proprio diſponere. h. d. ¶ Oppo. j. eod.[d] l. fi. §. fin.
autē æs alienū. Solu. Ibi loquitur de mala admini
ſtratione culpabili, vel aliter, vt dicā ibi. ¶ Itē op-
po. j. ea. l. §. fi. So. Filius non habet hypothecā pro
mala adminiſtratione culpabili, vt hic: ſed ſi pater
res filij nō redderet, ſecus, vt in cōtrario. ¶ Opp. &
1 videt̃ †que filius poſsit corrigere patrē: vt ff. de cō
di. ob cau. l. iij. §. ſi quis quaſi. So. Filius corrigit pa-
trem in iure, vt ibi: non in adminiſtratione vt hic.
e ¶ Contra hoc opp. j. de ſen. paſsis.[e] l. fi. & iſtud eſt
bonum contrarium: & vide gl. ſuper verbo, patria
2 poteſtas. in fi. vbi gl. dicit, fallit ibi. †Tu dic, vbicū
que pater diſsipat bona filij: ſi quidem filio ad ipſa
bona poſſet dari regreſſus, quia vendit res immo-
biles, quę non conſumuntur: tunc filius nō poteſt
reprehendere patrē. Ita loquitur hic. Si verò diſsi
paret res mobiles, quæ non poſſunt apparere, vt
pater ſoluendo nō eſſet, & eſſet homo malę vitę:
tūc poteſt ei adminiſtratio interdici: vt d. l. fi. j. de
ſen. paſ. facit ff. ad Trebel. l. Imperator. Et per hoc
f dico[f] in materia ſubſtitutionis pupillaris, ꝙ pater,
3 †qui eſt talis conditionis, ꝙ ei adminiſtratio bo-
norum filij interdicitur in vita, ꝙ ei nō poterit pu-
pillariter ſubſtituere eadem ratione vt ſicut nō po
teſt de rebus diſponere in vita, ita nec in morte.
¶ Quærit gl. vtrum interitu rei extinguatur vſuſ
fructus patris: Dic vt in gloſſa.

g Si autem. [g] Si pater patitur filiū tene-
re, & vſumfructum percipe
re de rebus, quibus ipſi patri quæritur vſuſfructus
h ei videtur fructus donare[h] h. d. gl. Tex. hic nō ape
rit, an teneat remiſsio, vel iſta diutina donatio:
ſed dicit ꝙ morte cōfirmet̃, nec gl. declarat. Quid
dicemus? breuiter puto ꝙ teneat remiſsio iſta diu-
tina, hoc eſt, quatenus patris volūtas viuentis du-
rat. arg. l. ex anno. ff. de do. inter vi. & vxo. & ideo
poſtea dicit̃ morte cōfirmari ꝙ̄o, poſtea reuocari.

SVMMARIVM.

1 ☞ Pater emancipans filiū debet à filio præmiari.
Donatio facta filio in præmium emancipationis, eſt ſimplex donatio.

i Cùm autem. [i] Si pater emancipauit
filium, in præmiū emā
cipationis ſibi retinet dimidiam vſuſfructus: niſi
1 aliud ſit expreſſum. h. d. ¶ No. †ꝙ pater, qui eman
cipauit filiū, debet à filio præmiari: & ideo verba,
quæ opponuntur quotidie in emancipatiōe: quia
pater donat, filio in præmio emancipationis, po-
nuntur impropriè: quia illa eſt ſimplex donatio,
vt dixi in l. vt liberis. in fi. ſ. de colla.

Sed cùm. Pro rebus filij in quibus pater
eſt legitimus adminiſtrator,
habet filius hypothecam à tempore adminiſtratio
nis inchoatę. h. d. ¶ Opp. ſ. eo. §. non autem. Solu.
Dic vt ibi. Vel dic ꝙ hic loquitur in mala admini
ſtratione doloſa: ibi in culpabili: &c.

CVm multa. In reb⁹, quas Imperator,
vel Auguſtus donat filiofami. patri
vſuſfructus nō quæritur. h. d. iſta lex.

SVMMARIVM.

1 ☞ Filius in aduentitijs adit hęreditatē, patre ignorante, & etiam inuito.
2 Filio hæreditatem repudiante, cui datus fuit ſubſtitutus, patre ſuperexiſtente, pater ad hæreditatem admittitur, excluſo ſubſtituto.
3 Si filius morit̃ antequā adeat, pater nō pōt adire.
4 Quod hic dicitur, habet locum etiam ſi filio deferatur hæreditas ab inteſtato.

CVm non ſolùm. Si hære
ditatem
vel alias res, quę filio deferunt̃, filius adi-
k re non vult, pater pōt ea pleno iure acquirere.[k] &c.

d ¶ Oppo. j. eo. l. fin. Pater nō tenet̃ reddere adminiſtrationē, vide Bal. in l. ſi ſuperſtite. ſ. de do. & Bal. in l. vſufructu. & quod dixi in l. Imperator. ad trebel. in l. filię. in vlt. col. ſ. famil. ercif. & ibi etiā quid in matre: & de vtroq; vide gl. & tex. & Bar. in l. ſi qs prioris. §. illo. de ſecūdis nu. & Bal. in l. Gallus. §. inſtituens. in j. colū. & in l. licet. j. ad l. fal. Et an teneat̃ pater facere inuentariū, vide Cyn. hic tenentē ꝙ non. & Bald. idē tenet hic. Et quid ſi pater eſt tutor filij, an teneat̃ reddere rationē, vide Bal. j. ea. l. §. fin. & ibi etiam quid in matre.

e ¶ Oppo. j. de ſen. paſ. Adde Bar. in l. ſi conſtāte. in ix. q. ij. q. prin. ſo. mat. vide tū Bal. hic. Add̃ Bal. cōſi. lxxv. li. v.

f ¶ Hoc dico. Vide Bal. in aut̃. excipitur. ſ. eo.

g ☙ *P. P. A. V. P.* ¶ Si autem. Quod iſtud non procedat in profectitijs & rebus patris. vide Panor. conſi. xij. col. pen.

h ¶ Donare. Nota caſum, in quo valet donatio inter patrem & filium, abſq; confirmatione mortis. qui tex. eſt ſingu. ſecundùm Bal. hic. & vide Bart. in l. fi. ff. de condi. inde. & quod no. Bar. in l. ij. in princ. ff. de dona. & in l. j. & ij. ſ. de inofficio. dona. poſt glo. ibi & videtur tex. in c. ij. de alie. feu. paterni. rectè inducendo, vt poſt Bal. in aut̃. ex teſtamento. in vij. col. de colla. verſi. nouum &c. vide Bal. in §. proxi. Adde quid dicendum ſi pater filio donanti rem, in qua pater habebat vſumfructum, conſenſit: an videatur remittere vſumfructum, & an illum poſsit remittere in præiudicium creditorum: & an valeat donatio talis facta ſocero ipſius patris, vide Pet. de Ancha. conſi. cvj.

i ¶ Cùm autem. Nota quod Guli. de Cug. limitat hūc. §. ſi coactus propter delictum emancipauit, non habet dimidiam. argu. l. ſi lenones. ſ. de epiſc. audientia. Andre. Barba.

i ¶ Cùm autem. Contra hoc vide tex. in l. j. in fi. ſ. de inoffi. teſta. alias offi. præto. & adde Ange. & Imo. in l. vtrum. ff. de verbo. obli.

i ☙ *P. P. A. V. P.* ¶ Cùm autem. Iſtud procedit ſi pater emancipat filium ſponte, ſecus ſi cogat̃, quia malè & contra pietatē tractat filium, vide Com. cōſ. lxxxij. in cip. caſus talis eſt.

k ☙ *P. P. A. V. P.* ¶ Acquirere. An autem iſtud habeat locū in hæreditate profecta cū loquatur ſolum hic text. in aduentitia, vide Com. conſil. lxxiij. in j. colū. & ad reg. de aduent. vide aliquid per Com. cōſ. lxxxviij. ante fi. & iſta lex ꝓcedit etiā in filia maritata, qa ſi mortuo marito relicto filio moriatur poſtea filius & eius hæreditas deferatur matri quæ habet patrem, ſi repudiat hæreditatem ſi lij pater, poteſt tamen adire beneficio hui⁹ l. vide Cō. cōſil. cxv. licet filia maritata videatur eſſe in poteſtate mariti, ſed illd̃ eſt quo ad debitum carnis & opera, item inquantum dicit̃ hic quod patre nolente ſe intromittere poteſt filius adire, & ei decerni curator. adde ꝙ debet iſtud conſtare euidenter, quia in dubio prę ſumit ꝙ pater vellet adminiſtrare, vide Anto. cōſ. xviij. poſt prin. An autē pater poſſit adire, filio in extremis exiſtēte, qñ filius nō expræſsiſſet voluntatē ſuam an vellet ipſam hęreditatem adire, vide Bar. in rubri. qui admit. in xxj. char. in iiij. colum & duabus ſeq. An autem hodie ex quo pater poteſt inuito filio adire, & econtra filius inuito patre, poterit eorum iuſſu adire. ponit ibidem Barb. & ponit gl. Bar. & Moder. in l. j. ſ. qui admit. vbi vide. & vide ibi Iaſ. in vij. & viij. col. qui tenet opinionē Ange. contra omnes alios, item in illud quod dicitur hic patrem poſſe adire inuito filio locum habeat in abbate vel prælato inuito monacho inſtituto. vide latè Iaſ. in l. cum proponas. in antepe. col. C. de hęredi. inſti. concluditur ꝙ ſic. Item an illud quod hic dicitur in hæreditate habeat locum in contractibus, ſi contractus fieret nomine filij, qui non vellet eum acceptare, vide Are. in l. qui in aliena. in prin. ff. de acqui. hæredi. in j. colum.

k ¶ Acquirere. Nota quòd iſta lex habet locum in contractibus, ſecundùm gloſſ. not. hic, quod facit, ꝙ ſi per ſtipulationem quæſita eſt actio filio pro conſequenda donatione, & ipſe filius nolit eam acceptare, acquiritur patri actio. quòd eſt notandum, licet videatur quòd talis actio ex ſtipulatu debeat reuerti ad ſtipulantem, renuente filio per legem abſentiæ: & quia ſtipulatio perſonam extraneam non comprehendit. l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. de verbo. obliga. & l. ſi pro te. aliàs, pro te. ſ. de dot. promiſ.

econtra:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quinimo iſta lex eſt correctoria:ideo fortè non debet extendi de vltimis voluntatibus ad cōtractus:& vide gl.hic,in verbo,cōtractu.& text. j. e.ad fi. Adde Bar.in l.cū proponas.ſ.de hære.inſtitu.& ibi Flo.ſequitur opinio.Bar.hic,& ibi vide Bal.Et pro iſta opinio.bene facit text.j. ea.l.§.ſimili quoq; modo.in ver.quaſi ab initio inſtitut⁹. & ibi pōderat Bart.Sed an pater poſsit repudiare hæreditatē ſine filio delatā filio cōtemplatione pr̄is vide gl.ꝙ nō,in l. is qui hęres.§.ne filius.ff.de acqrend. hæredi.ſed Bal.ibi dubitat.Et adde ꝙ iſta lex in princip. non habet locum ad pias cauſas,ſecūdū Bal.in l.j.in xij. col.in ver.ſup vno ſ. de ſacroſanctis eccleſijs.

¶Quęro ponc.Ad
a de quod Angel.vt refert Paul.de Caſtro in l.ij.de hære. inſtit.in hac quęſtione tenet cōtra Barto.dicens ꝙ hic textus loquiẽ qñ inſtitut⁹ adeundo, facit aliū hæredē: tunc eſt verum qđ excludit ſubſtitutum.Sed in q̄ſtione iſta repudiat,& non facit patrem hæredem per ſuam repudiationē : ſed aperit viam, cùm pater veniat ex diſpoſitione l.ſubſtitutus.nō ex diſpoſitione teſtantis,debet fieri ꝙ ꝓuiſio hominis tollat prouiſionem legis, & etiam potentior in his,quæ homo poteſt:vt in l.fi.ſ.de pactis conuentis. vbi ſubſtitutus pręfertur coniuncto,qui venit per ius accreſcēdi,ex diſpoſitione legis in.l.iij.§.ſi duo in fi.de bono.poſ.ſecundū tab.Et credit dominus Pau.ꝙ iſta opinio ſit de iure verior,vt notatur,licet communis opinio ſit in contrarium,à qua non eſt recedendum.dicit tamen conſuetudo,& per Imo.in l.ſi pater.de hæredi.inſtitu.& hic plenè per Iaco.de Belui.in diſputatione ſua,qui etiam tenet contra opinio.Bar.p Bar.in l. iij.ſuprà,de hæredi.inſtitu.Et certè verior videtur opinio Iaco.de Belui. & Ang.per prędicta,& per allegata per Iac.de Belui.hic licet vtraq; opi. videtur ſuſtentabilis:quia filius facto ſuo,ita dicitur facto ſuo facere patrem hæredem iuris diſpoſitione ſicut quando hæres inſtitutus decedit, & tranſmittitur ius deliberandi,quo caſu ſecundū communem opinionem excludetur ſubſtitutus,vt in dicta.l.ij.

b ¶Tenebat contrarium.Credo tamen patrem poſſe adire beneficio iuris deliberandi,per filium in vnum tranſmiſſo.Nam per iſtud ius deliberādi excluditur ſubſtitutus vulgaris:vt tenet Bar.in l.cum proponas.ſ.de hæredi.inſtitu.Et adde quod no.Bal.in l.j.j.qui admit.in viij.op.& allegat in l.ſi infanti.circa pe.col.& Bal.in l.j.de vulg.& pupilla.in q.iiij.principali.& Bal.in l.ij.ſuprà,ad Orphi.& Imol.in l.ſi is qui hæres.§.neque filius.de acquiren.hære.& hic latè per Iac.de Bel.in ſua diſputatione,& per Cyn.in d.l.j.j.ad Orphi.Adde vt per Old.conſi.xxxiij.inci.quidam accepit vxorem.

c ✠ *P. P. A. V. P.* ¶Neceſsitate.Vide etiam pro limitatio.huius §.Ange.de Aret.inſti.de tutor.in princi.in gl.j.& in §.in perſonā.inſti.de act. Item circa materiam iſtam adde primò an iſta exceptio,tu non potes eſſe in iudicio ſine conſenſu patris,poteſt opponi ante litem conteſt.an verò poteſt ſemper opponi.vide Alex.in l.ſed ſi de ſua.circa fi.ff.de acquir. hæredit.nota tamen ꝙ licet filius non poſsit eſſe in iudicio ſine cōſenſu patris,poſset tamen impetrare reſcriptum,& obtinere iudicem relegatū ſine conſenſu patris,dummodo poſtea in agendo præſtetur conſenſus, ponit ad hoc tex.quem ibi notat Abb.ad illud propoſitum ſimile in c. cauſam quæ.in ij.col.extra de iu.& de iſta materia maximè in exequutionis requiriẽ conſenſus patris,& de pluribus alijs maximè ſi filiusfamil. ſit minor,vide Alex.conſi.ccj.in prin.& an ſeparatus à patre poſsit eſſe in iudicio ſine patre,vide Bal.in l.ij.§.quod obſeruari.in iiij.col.C.de iura.cal.in l.j.in iiij.col.ad macedo.Item nota quod in caſibus in quibus minor poteſt ſtare in iudicio ſine conſenſu,& authoritate tutoris vel curatoris,in illis poteſt filiusfa.ſine patre.gl.ſing.in c.fi.na.in ver.regulariter. de iudic.in vj. nunquid autem cōſenſus patris præſtito filio in aliquo inſtrumento opereẽ vt filius poſsit patri obligare, vide Bal.pulchrè in l.j. C.quod cū eo.Itē an requiritur conſenſus patris in his in quibus patri nō quæritur vſusfructus,vide Franciſ. cōſi.lxxij.in vj.co. Item ꝙ etiā ī ſummarijs requiratur tenet Bal.in l.nec quicq̄.§.de plano. circa fi.ff.de offic. proconſil.& lega. Item an ipſe filius poſsit dicere iudiciū nullum tāquā agitatum ſine patre,vide Pau.cōſil. liiij. Itē ſi filiusfa. in inſtrumento dicit ſe patremfamil. an per hoc reddatur obligatio efficax ſine conſenſu patris, vide Paul. conſ.clxxiiij.Item adde ꝙ ſi filius agitatum iudiciū cū filiofa.ſine cōſenſu patris eſt ipſo iure nullū, nec fideiuſſores qui ſe obligant aliquo modo tenentur etiam ad expenſas,vide Ant.conſi.xviij. poſt prin.& ibi loquitur etiam ſi per errorem fuiſſet decretus curator illi filiofa.quia omnia ſunt nullius momēti.Item ꝙ filiusfa.poſsit implorare officium iudic.ſine licentia patris,& qualiter iſtud intelligatur,vide Iaſ.in l.nec quicquā.§.vbi decretum.in antepe.col.ff.de offi.proconſul.& leg.in l.j.C.qui admit.in iij.col.Item an ſufficiat in fine iudicij allegare quem filiumfa.vbi iudicium reddatur nullū,licet aliter non probetur ꝙ ſit filiusfa.quaſi eius pater præſumaẽ adhuc viuere,vide Cepol.cautel.cxliiij.Aret.latè in l.ſed ſi de ſua.col. iiij.de acqui.hæred.Item an vbi proceditur ſummariè & ſine figura iudicij requiratur.Bal.in §.de plano.de quo ſ.tenet ꝙ ſic,ſed contrarium ſentit ipſe in l.iij.§.ſed vtrum.de minor.vide Natam in d.l.ſæpe.in §.fin.in antepe.char.in v.quęſt.prin.ad fi.Item ꝙ de dote aduentitia filiusfa.poſſit eſſe in iudicio ſine conſenſu patris & idem in his in quibus non requiritur vſusfru.patri,vide Iaſ.in l.ij.§.ꝙ ſi in patris.in iiij.col.ff.ſol.matri. Item ꝙ in peculio profectitio poſsit filiusfa.eſſe in iudicio ſine conſenſu patris,vide Bar.in c.ꝙ quibuſdam.in j.col.de fide inſtr.Item ꝙ in materia dotis filiusfa.poſsit eſſe in iudicio ſine conſenſu patris,vide Barb. in conſi.xlvj.in ij.parte col.xij.

c ¶Neceſsitate.In materia huius §.dicas iſtum §.non habere locum,quādo filius habito conſenſu patris in iudicio,fuerit demum condemnatus: & actio in factum intentatur contra eū pro exequenda ſententia.quo caſu nullus erit neceſſarius conſenſus in hoc iudicio.Secundo glo.eſt de hoc multum no.in l.iij.§.ſed vtrum.in gl.olim.aliàs in gl.nō fraternale. ff.de mino.& ibi dixi.Item limita,niſi iure extraordinario ageretur,ſecundū gl.l.j.& ibi Barto.ſ.qui admit.Facit l.ſi filius.ſi cer.pet.Item limita,in omnibus caſibus,in quibus minor poteſt eſſe in iudicio,ſine cōſenſu patris,ſecundū Specu.in titu.de actore.§.j.ver.ſed nunquid in caſib⁹. de quibus in c.fi.de iudi.in vj.vide gl.ibi in verbo ,regulariter.Et de materia huius §.vide Iaco.de Bel.in ſua diſputatione.in ſummario ibi:cōſentire.& non ſufficit in hoc caſu præſentia cū taciturnitate,ſcđm Ioā. And.in c.fi.de iudi.in vj.Adde ꝙ Bal.quẽ ſequitur Pau.de caſt.dicit,ꝙ pro opi.glo.& Alex.& antiquorū eſt caſus in.d.c.fi.de iudi.Nam ibi datur regula quod filiusfa.non poteſt eſſe in iudicio ſine cōſenſu patris.&

econtra:ſi pater recuſet,filius ſibi pleno iure acq
1 rit.h.d.¶Opp.&†videtur ꝙ filius nō poſsit adi-
re ſine iuſſu patris:vt l.ſi qs.§.iuſſum.ff.de acq.
hære.Sol.In aduentitijs iura antiqua ſunt hodie
correcta.Nam filius poteſt adire patre contradicē
te:vt hic,& etiā patre ignorante,vt habuiſtis no
in l.j.qui admit.ad bo.poſ.¶Opp.dicitur hic,idē
in contractibus.Contra:qa in contractibus pa-
ter obligatur per filium inuitus:vt ſi qs filium.§.
etiam.ff.de pecu.Solu.obligatur inuitus de pecu-
lio,vt ibi:non in inſolidū,vt hic,nec vt legitim⁹
adminiſtrator.Ita debes hoc ītelligere.¶Itē op.
quia ſolū in ſex caſibus filiofamil.competunt a-
ctiones:vt l.filiusfami.& l.in factū.ff.de actio.&
obli.Sol.Iſtud eſt hodie additum ab iſto nouo iu
a re.¶Quæro,pone^a ꝙ filio inſtituto dat⁹†eſt ſub-
2 ſtitutus vulgaris:filius,recuſat hæreditatē,qs prę
feratur:an pater authoritate huius legis,an ſub-
ſtitutus?Gl.dicit præferendum eſſe patrē:qa cen
ſetur vna perſona cū filio:vide glo.ſuper verbo,
recuſante filio.Ego tracto iſtam materiā in ma-
teria ſubſtitutionis vulgaris,in.l.j.ff.de vul.& pu
pilla.& teneo idẽ quod gl.dicit hic.Nam effectus
ſubſtitutionis vulgaris eſt,ꝙ ſi inſtitutus hæres
nō erit,vel alium miniſterio ſuo hæredē nō fece-
rit,admittatur ſubſtitus:vt l.ſi paterfa.ff.de hære.
inſti.ſed hic filius,licet non ſit hæres,tñ ex per-
ſona ſua facit patrem hæredē:ergo ſubſtitut⁹ re-
pellitur.Præterea de hoc videẽ caſus in §.ſiſiq;
modo.j.ea.l.vbi dicitur:perinde eſt,ac ſi ipſe pa-
3 ter eſſet ab initio ſubſtitutus.¶Quæro ſecūdo,†
quid ſi filius moritur antequā adeat,vtrum pater
poſsit adire?Quidā ꝙ ſic,ſicut hic diciẽ de filiore
b cuſante:licet Richar.Malū.tenebat cōtrariū^b:qa
quando filius moritur,tunc non ſubeſt perſona,
quando poſsit repræſentare pater:ſicut dicimus
in ſimili.Aliud eſt hæredē repudiare hæreditatē,
quo caſu poteſt compelli per fideicommiſſariū:
vt l.nā quod.§.j.ff.ad Treb.Aliud eſt mori hęre
dē,ante aditā hæreditatē:vt.l.ille à quo.§.ſi de te
ſtamēto.co.ti.Ego idē dico eſſe.Pro hoc eſt caſus
in l.ſi infanti.ſ.de iure delibe.vbi per filiū moriē-
tem ante aditam hęreditatē,non queritur patri
hęreditas,niſi fuerit filius infans:vt ſ.ad Orfi.l.ij.
4 ¶Quæro,†an illud,quod hic dicitur,habeat lo-
cum ſi filio deferatur hæreditas ab inteſtato.Gl.
dicit ꝙ ſic,& bene.Item an illud,quod hic diciẽ
in filio,habeat locum in ſeruo.Gl.dicit quòd nō
vt l.cum proponas.ſ.de hære.inſtit.Item an hæc
lex habeat locum in querela.Dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 ☞Pater cogitur filio litiganti conſentire,& iudicium ſine eius voluntate eſt nullum.
2 Conſenſus patris,an requiratur in omni iudicio.
3 Patri nolenti conſentire,quomodo imponatur neceſsitas.
4 Si pater noluit conſentire,& iudex ꝓcedit in cauſa,quando valeat iudicium.
5 Filius ſi agit vt procurator,conſenſus patris non requiritur.
6 Eilius tutor agit ſine patris conſenſu.
7 Præceptum in confeſſum factum filiofa.ſine patris conſenſu an valeat.
8 Ex ſententia interlocutoria continente aliquid dari,vel fieri,oritur actio in factum.
9 Filius an poſsit eſſe coram arbitrio,ſine patris cōſenſu.
Filiusfami.pōt cōpromittere ſine patris cōſenſu.
10 Conſenſus patris requiritur ab initio.
11 Si pater ab initio non conſenſit,ſed poſtea,an iudicium conualidetur.
12 Filius in caſu caſtrenſis peculij,vel quaſi agit ſine patris conſenſu.
13 Filius in publicis criminibus:ꝙ poſsit eſſe in iudicio ſine patris conſenſu.
14 Filius agēs cōtra patrē,agit ſine eius conſenſu.
15 Pater pōt cōſentire filio ꝑ epiſtolā,vel ꝑ nūciū.

c **Neceſsitate.** ^c Hic eſt notabilis §.& etiam ſingularis,ſcđm lect.quam reputo verā, breuiter h.d.In reb⁹,in

illa regula genera
lis non pôt intelli
gi,niſi in caſibus,in
quibus ipſe filius
agit, & agere pôt: 1
quia ſibi competit
exercitiũ actiõis.
Et ſic qñ pater nõ
habet vſumfruct.
qualitercunq; non
habeat, ſiue quia a
nolit,ſiue quia nõ
poſsit:quia ſi habe
ret,exercitiũ actio
nis cõpeteret pa- b
tri,nõ ſibi:vt j.eo.
§.vbi aũt & poſt-
ea ab illa reglã ex-
cipit caſum.ſ.ĩ cau
ſis beneficialibus,
de quib⁹ pater nõ
habet ſe intromit
tere:qa non habet
vſumfructum. Et 2
ratio eſt,quia talia
cẽſentur potius ca
ſtrẽſia,vel quaſi,&
illis dicitur milita
re deo, nec reqrit
cõſenſus patris in
alijs non beneficia
libus,quæ non re-
putantur caſtrẽſia,
& in quibus filius
non militat,poſito
ꝙ pater nõ habeat
vſumfructum,nec
ſit legitimus admi
niſtrator,ſaltẽ de-
bet interuenire ad
interrogandũ eius
perſonã, per illud
c.fi.et dicit Pau.de
Caſt.ſe verè puta-
re quòd hęc fuerit
mẽs Imperatoris.
de quo vide ꝑ eũ,
eius conſi.lv.
a ¶Ad ſecũdũ oppo.
Vide Bar.in l.j.ſ.
qui admit. Doc.in
l.q aliena, de acq,
hære.
b ¶Gloſ.dicit aliud.
Vide Inſt.de acti,
§.actionem aũt de
pecu.alias eſt §.a-
ctiones aũt.de pe,
per Bar.in l.ne qc
q̃.Vide Bal.ĩ auc,
quod locũ,in j.col,
de colla.Et in ma-
teria huius §.ſcias
ꝙ vbicunq; filius
conſtituitur cura-
tor alicuius adulti,
& huic cõſtitutiõi
pater prædicti cu-
ratoris cõſenſit,&
tunc ſine conſenſu
patris poterit di-
ct⁹ fili⁹ agere. Iſta
eſt gl.multũ ſing.
in l.Titius Lucius
Caiũ.ſ.ď admi, tu,
in gloſſ.ij. ſecundũ
Bal.no.in hac l.fi.
quod tene menti
perpetuo.Item li-
mita hunc §.proce

quibus patri non quæritur vſusfructus,qa non
vult cogitur pater filio in iudicio cõſentire.Hoc
dicit ſecundũ lectu.quã intendo tenere. Vel ali
ter ſecundũ lect.communem.Filius non poteſt
eſſe in iudicio,ſine conſenſu patris.h.d.¶Not.†
ꝙ pater tenetur filio cõſentire in iudicio.¶Not.
ꝙ iudicium ſine patris voluntate eſt nullũ.¶Ad
primum oppo.quando quis compellitur litigare,
non valet iudicium:vt l.ij.in princi.ff.de iudic.
Sol.Pater hic non cogitur litigare,ſed cogit̃ liti-
ganti conſentire.Ad ſcdm oppo.[a] & vr̃ ꝙ filius
poſsit agere ſine conſenſu patris:vt ſ.de collat.
authen.ꝙ locũ.Sol.ibi eſt caſus ſpecialis.¶Opp.
ff.de mino.l.deniq;.§.ſed vtrũ.vbi fit executio
filiofami.ſine conſenſu patris.Gl.dicit[b] aliud in
actione in factum,quæ dat̃ pro executiõe:aliud
in actione principali.Ratio,quia cũ pater primò
conſentit,& poſtea videtur conſentire in execu
tione.certè nec ibi,nec in aliqua lege Digeſtorũ
reperitur ꝙ pater teneatur filio conſentire.vnde
poterimus ſoluere,vt ſoluam inferiora cõtraria.
¶Oppo.ff.de noxa.l.ſi noxali.& ſequen.& In-
ſti.de noxa.§.fi.Sol.Gloſſatores noſtri commu-
niter dicunt.†ꝙ in omni iudicio requiritur pa-
tris conſenſus.& ſic illa iura corriguntur ꝑ iſta.
Et eſt ratio,quã glo.ponit hic,circa principium:
qa filiusfa.non videt̃ integer homo:& ideo req-
ritur patris conſenſus,ad eum integrandũ.Qui-
dam alius gloſſator antiquus,qui vocatus eſt do-
minus Otto,intelligit iſtam legem aliter,& eius
lect.ponitur in glo.mag.in fi.& dicit ꝙ hæc lex
non dicit quod in omni iudicio requiratur patris
conſenſus:ſed dicit hic,quòd in rebus,in quibus
patri non quæritur vſusfructus, quia non vult
poteſt aduerſarius dicere filio agenti,vel defen-
denti,volo ꝙ pater tuus conſentiat iudicio in ſi-
gnum repudiationis:ne poſsit poſtea venire, &
dicere iudicium nullũ:quia ſibi cõpetat vſusfru-
ctus,& exercitium,cũ de repudiatiõe in iudio nõ
conſtet:& dicit Imperator quòd cogetur pater
in hoc filio conſentire,in ſignum huius repudia-
tionis.Hic eſt verus caſus huius legis:& proba-
tur primò ex continuatione tex.vt potes videre
apertè,& ſecundũ hoc iura antiqua remanent in
correcta.Probo,de iure antiquo poterat agere fi-
lius ſine conſenſu patris,vt d.l.ſi noxali. & In-
ſtit.de noxali.§.fi.de iudi.l.omnem.& l.tam ex
cõtractib⁹.& ſic de iure antiquo erat integer ho
mo filiusfami.ſed per iura Codicis perſona filij
non eſt diminuta,nec ius eius,imò aucta:qa ſibi
quæritur proprietas, quæ olim non quærebat̃.
Vñ non eſt dicendũ ꝙ hodie non ſit integer hõ,
cũ olim eſſet.Per hanc rationem tenebat Iacob.
Butr.opin.Otto.quam tenebat Iacob.de Aret.
do.Rich.Mal.& dominus Cyn.eam vident̃ tene
re.& ego puto eſſe veram.Probo primò per §.ſe-
quẽtem,vbi quando filius eſt minor,& patri nõ
quæritur vſusfructus,datur filio curator, q pôt
actionem exercere.Vide text.in §.ſin autẽ in ſe-
cunda.Sed ſi eſſet verũ ꝙ filiusfa.non eſſet inte-
ger homo,requireretur conſenſus curatoris,qui
ſuppleret defectum ætatis.Item conſenſus pr̃is,
vt redintegraretur perſona filij diminuta per pa-
triã poteſtatem,requireretur,Sed hoc eſt falſum:
quia conſenſus ſolius curatoris ſufficit,Ratio,qa
quando datus eſt curator hæreditatis illius filij,
conſtat de patris repudiatione:ideo nõ eſt neceſ
ſarius eius conſenſus in ſignum iſtis repudiatio-
nis.Pro hoc eſt tex.in authẽ.vt li.mat.& auię,in
princ.vbi in rebus,in quibus patri non quæritur
vſusfruct⁹,qa non pôt,filius maior habet omni-
modã adminiſtrationẽ:ergo non requirit̃ patris
conſenſus in omni iudicio,ſed ſolũ in iſto,vt pa-
tri non quæratur,quia non vult,requiritur con-
ſenſus in ſignum repudiationis.Pro hoc eſt tex.
in auth.vt lice.matri.& auiæ.pro hoc etiã eſt ca-
ſus extra,de iudi.c.j.lib.vj.vbi in caſibus in qbus
nõ q̃ritur patri vſusfructus,quia non pôt,nõ req
ritur patris cõſenſus:& ſic puto opin, Otto,eſſe
veram & veriſsimam.Dic ergo,aut loquimur de
iure antiquo,aut hodierno.Primò caſu aut loqui
mur in caſibus,in quibus actiones per filium quę
runtur patri pleno iure:tunc non poteſt filius a-
gere ſine cõſenſu patris,q nõ habet actionem:vt
l.ſi pupilli.§.videamus.de neg.geſt.Poſſet tamẽ
agere tanquã cõiuncta perſona patris:vt l.ſed &
hæ.in prin.ff.de procu.Aut loquimur in caſibus,
in quibus actiones remanent apud filiũ,ſed exer
citium patri competit:tunc aut pater eſt præſens
& non poteſt filius ſine conſenſu patris.Aut eſt
abſens:& tunc ſecus:vt l.ſi longius.ff.de iudi.&
l.ſi vnus.§.ſi filio.ff.de mino.Aut loquimur in
caſibus in quibus actiones remanent apud filium
pleno iure:& tunc patris conſenſus non requira
tur:vt l.miles.§.j.ff.de caſtren.pecu.& hoc in agẽ
do:ſed defendere pôt filius ſine conſenſu patris
indiſtinctè:vt l.ij.§.ſed vtrũ.de mino.& l.oẽm.
& l.tam ex contractib⁹.de iudi.& d.l.ſi noxali.
& l.ſeq.ff.de noxa.Si vero loquit̃ de iure hodier
no:tũc aut loquimur de profectitijs:& iura anti-
qua non ſunt immutata:vt l.cũ oportet.in princ.
ſ.eo.Aut loquimur in aduentitijs:& tunc aut pa
tri quæritur vſusfructus:& fili⁹ nullo modo pôt
agere nec defendere:qa ſibi non competit admi-
niſtratio,ſed patri:vt ſ.ti.j.l.j.& j.eo.l.vbi autẽ.
& §.filij.Aut patri non quærit̃ vſusfruct⁹ tunc
aut quia non vult:& requiritur patris conſenſus
in ſignum repudiationis,vt hic.Sed ſi de repudia
tione alias non conſtaret in iudicio,vt quia eſſet
datus tutor,vel curator:propter patris repudia-
tionem non requiritur patris cõſenſus:vt j.§.ꝓ-
xi.Si verò patri non quæritur vſusfructus, quia
non poteſt ſibi quæri:tunc patris conſenſus non
requiritur,vt j.§.proxi.& in authen.vt li.ma.&
auiæ.in prin.& extra,de iudic.c.fin.libro.vj.Hoc
etiam apparet in caſtrenſibus,vel quaſi,in quib⁹
c patri[c] non poteſt quæri vſusfructus,nec eius con
ſenſus requiritur:vt l.j.§.j.ff.de caſtren.pec.& ſ.
de epiſ.& cleri.l.ſacroſanctæ.Idem in alijs iudi-
cijs,quæ agitantur ſuper rebus,in quibus nullus
cadit vſusfructus:vt d.l.ſi noxali.ff.de noxali.&
in alijs caſibus,in quibus ipſe filius conueniretur.
Ita debes intelligere hanc materiam.¶His opiñ.
3 expeditis,veniamus ad gloſ.noſtras.Primò† q̃ro,
qualiter imponeretur iſta neceſsitas patri.Dicit
gloſſ.pignoribus captis,& mulcta indicta,& alijs
remedijs prætorijs:vt l.j.§.quid ergo.de vent.in-
ſpi.in contrarium facit Inſti.de acquiſi.per arro.
§.fi.Sol.ibi pater non cogitur defendere,ſed bene
cogitur filio conſentire.ita loquitur hic.Quæro
4 †ſecundò,quid ſi pater interpellatus non conſen-
tit,& iudex procedit in cauſa:an valeat iudiciũ.
Videtur quòd ſic,quaſi ſufficiat interpellatio ſu-
per hoc:vt l.j.§.exegit.vt in poſſeſ.leg.In cõtra-
rium videtur,quòd non ſufficiat:quia debet cogi
cum effectu conſentire:vt.l.j.§.fin.ff.ꝙ quiſque
iur.Gl.non determinat.Dicunt quidam ꝙ debet
cogi cum effectu conſentire.Nam interpellatio
bene ſufficit ad conſtituendum quẽ in mora,non
ad inducendum conſenſum:mihi videtur ꝙ de-
beamus ſic dicere:Aut filius agit,aut cõuenit̃.Pri
mo caſu requiritur conſenſus verus:nec ſufficit,
patrẽ ſuper hoc interpellari.Nam cũ ipſe pater ſit
legitimus adminiſtrator,vel ſaltẽ de hoc dubite-
tur,niſi filius legitimet ſuam perſonã,nõ debeat
audiri:cũ ante omnia debeamus inquirere de per
ſona:vt.l.ſi quęramus.ff.de teſta.Sed ſi pater eſſet
vilis perſona:tunc non putarem interpellationẽ
ſufficere:vt l.ſi cũ dotem.§.eo autem tempore ff.
ſol.mat,Idem ſi ipſe eſſet abſens tanta abſentia,
ꝙ haberi nõ poſsit:arg.l.ſi longius.ff.de iud.Sed
ſi filius conuenitur,tunc puto interpellationẽ fa-
ctam patri ſufficere:ſiue dicamus Patris conſen-
ſum requiri ad perficiendum perſonam filij,ſecũ-
dũ opini.glo.ar.d.§.eo autem tempore.ſiue dica-
mus eius conſenſum requiri in ſignum repudia-
tionis:nam non veniendo videtur repudiare:vt
l.ſi eo tẽpore.j.de remiſsi.pigno.¶Quæro tertiò,
5 †quid ſi filiusfa.agit vt procurator,an requiratur
patris conſenſus?Glo.videtur dicere ꝙ ſic:& ſe-
cundum

dere in peculiari-
bus,quando eſt cõ
ceſſa ipſi filio admi
niſtratio ꝑ patrẽ.
Iſta no.dixit ang.
in l.filiusfam.ff.de
dã.infec.facit in ar.
c.qui generaliter.
de procur.in vj.Itẽ
alias dixi,ꝙ iſte §.
limitatur non pro
cedere in filiofami.
xxv.annorum.qui
ĩ iudicio fuiſſet, &
proceſſus,& ſentẽ
tiam conſecut⁹ eſ-
ſet in fauorẽ eius:
quoniã non redde
retur proceſſus,vel
ſententia nulla ꝓ
pter defectũ cõſen
ſus patris: quia in
hoc ſunt priuile-
giati minores, vt
conſenſus,vel au-
thoritas,que alias
eis erat neceſſaria,
non requiratur in
his,quæ ſunt fauo
rabilia eis:vt nota.
Cy.Sali.Ful.ĩ l.nõ
eo minus.ſ.de pro
cu.glo.in l.j.q legi.
perſo.Et hãc limi-
tationem in ſpecie
ab aliquo ſcriptam
nõ inuenio, & eſt
de mẽte Spe.in tit.
de actore.§.j.verſi.
ſed nunqd in caſi-
bus,in quibus mi-
nor & c.iuncta de-
ciſ.Cy.præalle.Ad
de dictũ do.Alex.
dicit ꝙ hanc limi-
tationẽ ab alio ſcri
ptam non inuenit.
quod idem voluit
Pe.de Anch.cõſil.
lxxij.pro quo fa-
cit quod conſuluit
Ro.conſil.ccccliij.
qđ ſtãte ſtatuto,ꝙ
minor non poſsit
contrahere,niſi ſer
uata certa ſolenni
tate:ꝙ ſi tamen cõ
trahit in eius vtili-
tatem, contractus
valet,& tenet.
P.P A V.P.
c ¶In quibus patri.
Contrarium ĩ hoc
tenet Bar.in tract,
differ.inter ius ci-
uile & cano.in pe.
colum.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Tenent contra. Filiusfa. poteſt agere vt procurator alterius, ſine cõſenſu patris. In cõtrariũ facit tex. in l. quæſitũ. & ibi per Bal. & doct. de hoc ff. de in ius voc. & ideo eſt deciſio in c. qui generaliter. in ij. rñſo. de ꝓcur. in vj. ꝙ non requiratur conſenſus patris, & quod no. glo. in l. lis nulla. ff. de iud. in ſimili, ibi dũ dicit. niſi hoc faciat alieno, &c. Adde ꝙ hodie eſt approbatum in c. qui generaliter. §. j. de procu. lib. vj.

cundũ hoc eſſet correcta l. filiusf. §. ipſe quoq;. ff.
a de procur. Sed omnes doct. tenent cõtra[a] iſtã glo. & eſt hodie caſus extra, de ꝓcu. c. qui generaliter.
6 §. j. lib. vj. ¶Quęro †an filiusfa. tutor poſsit agere ſine cõſenſu patris. Gl. determinat ꝙ ſic, & bene.
7 ¶Quæro †quid ſi[b] pręceptum eſt factum filiofa.
b tanquã in cõfeſſum ſine cõſenſu patris: an valeat. Glo. diſtinguit. Aut fuit præceptum in cõfeſſum ante lit. conteſt. & valet. aut poſt lit. conteſt. & nõ valet: quia dicitur ſentẽtia. Tu verò ſic dicas. Aut quis vult agere cõtra filiumfa. ex cõfeſsione ſola: & tũc põt: qa illa cõfeſsio magis eſt cõtract⁹, quã iudicium, ſecundũ Azo. quia etiam minor, qui nõ põt eſſe in iudicio, obligatur cõfitendo: vt l. certũ. §. minorem. ff. de confeſ. & filiusfa. cõtrahẽdo habet legitimam perſonam, quantum eſt in ſui præiudicium: vt l. fi. §. j. ff. de verborum obligatio. & l. omnẽ. & l. tam ex cõtractibus. ff. de iudi. Si alius vult agere ex præcepto ſibi filio facto: tunc ſi quidem tenemus opi. glo. ꝙ ipſe filius non ſit integra perſona: certè nõ poſsit agi contra eum: quia non habet legitimã perſonã. Si tenemus opi. quam tenui, ꝙ cõſenſus requiratur in ſignũ repudiationis debemus diſtinguere cauſam ſuper qua proceſsit
8 cõſenſus: vt ſ. dixi. ¶No. tamẽ †ex iſta gl. ꝙ ex ſen-
c tẽtia interlocutoria,[c] quæ cõtinet aliquid dari vel fieri, oritur actio in factũ: vt plenè dixi in l. à diuo Pio. circa prin. ff. de re iudi. & vide iſtã gl. ¶Quę-
9 ro, †an corã arbitro poſsit eſſe filius ſine patris cõſenſu. Glo. dicit ꝙ ſic, per l. iij. §. ſed ſi fili⁹. ff. de pe. Tu dicas, Aut queris an filius ipſe poſsit compromittere. & certè põt: quia cõpromiſſum, eſt cõtractus. Ita intelligatur gl. Aut quęris an acta per eũ valeãt, ita ꝙ ſortiantur effectum, ac ſi eſſent facta coram iudice, vt l. cùm antea. ſ. de ar. & tũc tenendo opi. gl. ꝙ filius nõ eſt integer homo, non valent acta p eũ, ſicut nec corã iudice: vt l. j. ff. de arbi. ſed ſi teneamus opi. quã tenui eſt diſtinguendum ſuper qua cauſa fiat cõpromiſſum, vt ſ. dixi. ¶Quæ-
10 ro, †quo tẽpore requiraẽ cõſenſus patris[d]. Certè
d videẽ ꝙ ab initio: vt l. momẽtaneę. ſ. qui leg. per-
11 ſo. ¶Quæro, †quid ſi ab initio[e] pater non conſen-
e ſit, ſed cõſenſit poſtea, an iudicium validetur. Gl. dicit hic ꝙ nõ, vt habes in ea. Breuiter ſi tenemus opi. gl. ꝙ ratio huius §. eſt, ꝙ filiusfami. nõ ſit integer homo: gl. dicit verum. Nam ſi negocium peccat in alio, quã in cõſenſu, per ſequẽtẽ ratihabitionem nõ confirmatur retro: vt l. obſeruare in fi. ff. de offi. proconſu. & le. & no. per Dy. in c. ratihabitionem, extra de reg. iur. lib. vj. per Cy. in l. fi. ſ. ad Mace. Si teneamus opi. quã tenui: dico ꝙ quotieſcunq;, & quãdocunq; de patris repudiatione cõ-
12 ſtet, ſatis eſt. ¶Quæro, †quid ſi filiusf. agit in cauſa caſtrenſis peculij, vel quaſi, an poſsit ſine patris conſenſu. Gl. dicit ꝙ non. & ſic ſunt correcta iura
f antiqua. Cõtrariũ tenui[f] vobis: & ita tenẽt cõiter doct. vt l. miles. §. j. de caſtrẽ. pecu. & eſt caſus ho-
13 die in d. c. fi. de iudi. ¶Quæro, an in †actionib⁹ publicorum criminum, filius poſsit eſſe ſine cõſenſu patris in iudicio. Gl. videtur dicere ꝙ nõ: & ſic ſunt correcta iura antiqua. Cõtrariũ tenẽt omnes doct. in l. poſt. §. j. ff. de his qui vt indig. Maximè eñ, cùm hæc ſit cauſa, in qua pater, nec habet nec habere põt vſumfructũ: ſed ea quæ dixi ſ. ¶Quę-
14 ro, †quid ſi filius agit cõtra patrem: an requiratur patris conſenſus. Gl. dicit quòd non. dic vt in ea.

b ¶Quæro quid ſi. Et quid ſi ſentẽtia eſt lata contra filiũ an poſsit exequi contra patrem, Vide Lud. Ro. conſil. clij. And. Barb.

c ¶Sentẽtia interlocutoria. Et per Barto. in l. iij. §. ij. idem ſcribit. ff. de pecu.

d ¶Cõſenſus patris. Vid gl. Bar. & do. & Bald. in l. ſi quis mihi. §. iuſſum. de acqui. hære. & vide Bal. in l. j. in iij. op. ſ. qui admit. vbi dicit, ꝙ non requiriẽ in præparatorijs iudiciorum cõſenſus patris, ſed in lit. cõteſta. & cũ glo. hic concordat Bald. in l. ſi cũ dotẽ. §. ſi pater. ff. ſol. ma. & ibi requiriẽ conſenſus alieni agenti, vide quod reqratur in lit. cõteſt. l. ſi cũ dotem. §. eo aũt tempore. ſol. mat. & ibi doc. maximè Paul. de Caſtr. quem omnino vide. Quando autẽ debeat apponi, vide Bart. in l. licet. C. de procu. & ibi dixi.

✠ P. P A V. P.

e ¶Ab initio. Vide Alex. in l. ſi cũ dotem. §. eo autẽ tempore. ff. ſolu. ma. facit deciſio Inno. in c. cũ conſuetudine. extra de conſuetudine. Ang. in l. fundum. ff. de ſeruitu. ruſt. prædi. & Bal. hic ſequitur Fran. Aret. conſi. xiij. vide Pau. latè conſil. liij. vbi etiam ponit an ſufficiat conſenſus pſtitus ante litem cõteſtatam. Item an ratihabitio patris validet iudicium, vide Ant. cõſil. xviij. Item de eo dictum eſt de licentia generali, vide etiam Are. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. in vlt. col. de acqui. hæredi.

f ¶Contrarium tenui. Vide hic per Ia. de Bel. in diſputatione per Bar. in l. inter liberos. §. j. de adul. per Dy. & Imo. in l. ille à quo. §. filius. cum ſequen. ff. ad Treb. Iac. de Are. Bar. & Bal. Ang. & Sali. hic tenent contra glo. & etiam Iaco. Butri. Sed Cyn. hic tenet gloſſ. adde Specu. in titu. de actio. §. j. verſi. item cùm agit. & ibi Ioan. Andr. qui refert alios ita tenere per d. l. miles.

g ¶Ab initio. Et pro hoc facit, quod no. Bal. in. l. j. ſ. de ſacroſan. eccl. in repe. in viij. col. vbi dicit ſufficere generalẽ licentiam datã filio per patrẽ, ꝙ teſteẽ ad pias cãs, ad hoc quod no. Bal. in l. ij. §. quod obſeruari. in. iij. col. de iura. calum. & Bal. hic, Bal. in §. proxi. Sed an iſte conſenſus pſtitus in cauſa principali, trahatur ad cãm appellationis, Vide Cy. & Bald. & Sal. in l. inuitus. ſ. de procur. Adde an pater, qui in iudicio ſatiſdedit, videatur pro filio cõſenſiſſe. Io. andre. in addi. ad Spec. in tit. de act. §. j. verſi. ſed quid ſi præſente patre litem conteſtatus eſt.

¶Sumus expediti de tota gl. quæro, ſi requiritur patris cõſenſus: an requiratur in quolibet actu,
g an ſufficiat ab initio[g] cõſentire ei, vt agat vel defendat. Puto ſufficere, ſi ab initio cõſentiat. Idẽ videẽ hic velle gl. in ſolutiõe cõtrarij. l. denique.
15 §. ſed vtrum. de minor, ¶Quæro †quando pater
h conſentit filio, an poſsit conſentire per epiſtolã[h] vel per nunciũ. Videtur ꝙ nõ, ſicut dicimus in timore: vt l. obligari. §. tutor. ff. de autho. tu. Contrarium puto verũ, arg. l. honores. circa fin. ff. de decurio. Nec obſtat quod dicitur de tutore: qa aliud eſt authoritas, aliud cõſenſus. Nam conſen-
i ſus põt adhiberi p epiſtolã: ſecus in authoritate,[i] vt dixi in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. ff. de acqui. hære. qđ no. per gl. & Imol. plenè in c. dudũ de re. eccle. non alie. li. vj. Multa alia eſſent q̃renda circa materiã iſtius §. quę ponit. Spe. latè in ti. de actore. §. j. verſic. item excipitur ꝙ eſt filius. & ſeq. Tamẽ ex his, quæ ſuprà dixi, apparet ſolutio omnium, & apparet in quibus bene dixit, & in quibus male. Licet tenuerim vobis in hoc §. opi. Otto. q̃ ſine dubio verior eſt, & de iure: tñ cõſulo ꝙ in iſtis opi. non ponatis vos: ſed adhibeatis patris cõſenſum, qñ poteſtis: qa ſatis tuti⁹ eſt &c.

SVMMARIVM.

1 ☞Filiofami. minori datur curator, ratione hæreditatis, non perſonæ.

2 Libellus, in quo quis dicit ſibi eſſe ius agendi, eũdi ad talẽ fundũ, per talẽ fundũ, quòd procedat.

k **Si autem.** [k]Si filius minor diſcordat à patre, idẽ iuris eſt ꝙ ſuprà: tamen cum filius ſibi quærit ꝓ curatorẽ ſibi
1 datum adminiſtrabit. h. d. ¶ †No. ꝙ quãdo filiusfa. eſt minor, non datur curator perſonæ, ſed hæreditati, ſeu bonis, vt hic vides. gl. ſuper verbo, hæredati. vide quæſtionẽ de facto quã habui: ponamus ꝙ dicat inſtrumentum curæ filij fami. curia dedit curatorẽ tali filio ad adminiſtrandum bona talis hæreditatis ſibi obuenientis: an valeat talis datio. Videtur ꝙ nõ, vt hic puto contrariũ: nam hic tex. videtur excludere ꝙ non detur curator perſonæ: vt per hoc excludatur patria poteſtas: ſed ex forma illi⁹ inſtrumẽti curatorij hoc comprehẽdit: ergo &c. Præterea, vide in ſimili, lex dicit ꝙ ſeruitutes ſunt iura prædiorum. & dicitur alibi, ſententia prædio datur: vt l. q aliena.
2 §. fi. ff. de neg. geſt. Sed pone †ꝙ dominus dicit in libello, vel iudex in ſententia, ſibi ius eſſe eundi, agendi, ad talem fundũ per talẽ fundũ: videtur quod non procedat libellus: nam non eſt ius ſibi, ſed prędio. Tamen lex dicit contrarium: vt l. iiij. in princi. ſi ſer. vend. ergo &c. Idem in propoſito
l dicamus[l].

m **Similiquè modo.** [m]Etiã in caſtrẽſib⁹, qđ filius recuſat, patri quæritur. h. d. hic nou⁹ caſus. No. quod dixi in ſummario. Ex quo dicũt doct. econuerſo, ſi filius eſt inſtitutus ex cã profectitia, contemplatione patris, & patre recuſante q̃ritur filio. ¶No. ſecundũ iſtũ text. quaſi ipſe pater ab initio &c. ad id quod dixi ſ. e. l. §. j. &c.

SVMMARIVM.

1 ☞An quando pater agit, debeat ſatiſdare iudicatum ſolui.

n **Vbi autem.** [n]Vbi filius volũtate patris adit, ſibi proprietas quamur in compromiſſo neceſſario ex forma ſtatuti ſecus dicit in tutore. l. ſi plures. & ibi dixi. Et illud dictũ Axo. refert Bal. in l. præſes. ſ. de tranſact. & per iſtum tex. decidetur facti q. ꝙ ſi qs eſt obligatus ad quinquaginta annua: habẽs duo milia in bonis, inſtituit vxorẽ in vſufructu omniũ bonorum, & Titiũ hæredem vniuerſalem, non debet ante oĩa deduci de hæreditate quãtũ valet actio ad quinquaginta, ſed ſalua debet remanere tota proprietas duorum milliũ, & de fructibus ſoluendum eſt

✠ P. P A V. P.

h ¶Per epiſtolam. vide Alexã. in l. ſi cũ dotem. §. ſi patri. in ij. co. ff. ſolu. matri. & in l. ſi qs mihi bona. §. iuſſum. in princ. ff. de acqui. hære.

✠ P. P A V. P.

i ¶Secus in authoritate. Quòd ſit differentia inter authoritatem & conſenſum in patre quando pręſtat filio maiori vel minori, vide Aret. conſi. clx. in iij. col.

k ¶Si autẽ. De materia huius. §. vide plenè Spe. in tit. de actore. §. j. ver. ſed & filius. ver. in pmiſsis. & verſi. ſed nunquid.

✠ P. P A V. P.

l ¶Dicamus. Idem ſequitur & refert Ang. Are. inſti. de tute. in prin. ĩ gl. j.

m ¶Similiq; modo. Vide Imol. in l. ſi qs mihi. §. iuſſum de acquiren. hære. Cy. & Bal. ſ. ea. l. in prin. & Cy. hic, & Lud. Ro. in l. is qui hęres. §. fi. eo. titu.

n ¶Vbi autem. Sed de vno quæro, an ex his, et de alijs caſibus, quibus pater alienat bona filij, q fili⁹ eſt minor, ſed in tali alienatione requiratur decretũ iudicis. & Azo in Summa huius titu li, tenet ꝙ non. & doct. in l. de rebus. ff. de trãſac. vbi etiã dicũt ꝙ pater põt etiã ſuper relictis compromittere, ſuper rebus aduentitijs filiorum: ſi lo-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

quæritur, patri vſusfruct9 cū plena adminiſtratione,[a] excepta alienatiōe: & niſi ī caſib9 neceſſarijs hac lege expreſsis. h.d. ¶ Opp. & videtur, ꝙ fili9 poſsit agere ſine cōſenſu pr̄is: vt in aut. quod locū. ſ. de colla. Sol. Spālis caſus ē ibi.
1 ¶ Quæro † qñ pater agit, vtrū debeat ſatiſdare iudicatū ſolui, & rem ratam haberi. Glo. diſtinguit, aut hoc facit vt legitimus adminiſtrator: & non tenetur cauere vt l. fi. §. defenſionē, de admi. tut. Aut hoc facit vt extraneus: & cogitur ſatiſdare vt l. ſi filius. q ſatiſdare cog. vbi gl. h.d. Idē videtur tenere Dy. in ca. ratum, de reg. iur. lib. vj. Cōtra hoc facit. ff. ſoluto matr. l. ij. §. volūtate. Ideo dūs Iac. But. diſtinguebat tres caſus. Aut agit pater vt legitimus adminiſtrator: aut hoc facit vt extraneus: & dic vt in iſta gl. Aut agit nomine ꝓprio, nō vt legitimus adminiſtrator, ſed requiritur conſenſus filij, propter cōmunionem actionis: & tunc cogitur cauere de rato: vt d. §. voluntatem. ¶ Sed contra hoc oppo. de iſto tex. qui dicit, adhibeatur etiam filiorū cōſenſus. ergo apparet quòd debet caueri de rato ꝓ eo aliàs nō eſt tutum aduerſæ parti, ſicut in d. §. voluntatē. Solu. quod hic dicitur, adhibeatur filiorū conſenſus. do. Iaco. de Belui. dicit, ſcilicet tacitus. quod ſatis placet. Nam eo ipſo quòd filius ab initio conſentit patri adeūti, videtur cōſentire ei ꝙ ſemper actionem moueat, & defendat tanquam ſi perfectè eſſet domin9: vt l. j. ſ. tit. j. Preterea, nō animaduerto, ꝙ iſta cautio de rato poſſet cōmitti[b]. Nam aut filius non habet ratum: & pater tenetur ipſe tanquam filio repudiāte: & ſic iudicium eſt validum, vt in ſua perſona. Aut filius veniens habet ratum: & tunc non poteſt committi. Alia, quæ ſunt in hoc. §. ſunt clara.

Filiis autem. [c]Filijs nō pñt de aduētitijs abſq; pr̄is voluntate diſponere in contractu,[d] nec in vltima volūtate. h.d. Gl. mouet hic aliquas queſtiones ſatis faciles. ¶ Vltimò glo. ſignat contrariū, & nō ſoluit. Vide gl. ſuper verbo, dominiū. in fi. gl. Sed hic loquitur, qñ alienatio erat prohibita propter alium ibi, ꝓpter ſeipſum, vt patet in d. l. ſi pign9.
1 ¶ Quæro, licet filius nō poſsit alienare, an poſsit ſuā perſonam obligare[e] obligatione perſonali. Text. & gl. videntur velle ꝙ ſic, in l. & hæredi. §. filia. & §. ſeq. ff. de pac. dic vt ibi.

Vbi autem. Hæreditatem infanti delatam poteſt pater pro infante adire, vel repudiare reſtitutione in integrum filio reſeruata: & ſemel reſtitutus, iterum non reſtituetur. hoc dicit.

In ſeruis. [f]In his quæ momento ꝑmanſura ſunt penes filiū, patri nō quæritur vſusfructus, h.d.

De hæreditatibus decurionum, nauicu-lariorum, &c. *Rubrica.*

LEX I.

Si quis nauicula.[g] Hæreditas eorum, qui in hac rubrica nominantur, ſi ſucceſſores ab inteſtato non habent, quæritur illis qui ſunt de eorum collegio. h.d. totus iſte titu. Hoc, quod dicit de decurionibus, nota quod qñ decedit aliquis de conciliarijs ſine hærede ab inteſtato, non ſuccedit fiſcus: ſed ordo conſiliariorū de illo conſilio.

Incipit liber ſeptimus.

De uindicta libertate. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Decretum interpoſitum ex falſa cauſa, fauore libertatis non reſcinditur.

LEX I.

Eorum qui. Vno modo legit, in decretis interpoſitis, ex cauſa falſa in iure: vera tamen in facto alio modo legitur econtra: & ſecūdū vtranq; lect. breuiter hoc
1 videtur dicere: Decretū † ex falſa cauſa interpoſitū fauore libertatis[h] non reſcindiī. h.d. ſecundū

ante omnia debitum annuum, & de reliquis vxor percipiet vſum fructum. & ita etiam ſequitur Mat. in vij. not. & vide not. Bart. in l. cùm alimenta. ff. de ali. lega.

a ✠ P. P. A. V. P. ¶ Adminiſtratiōe. Quid aūt ſi pater faciat aliquas impenſas in talibus rebus, an filius teneatur, an verò cēſeatur pater donare, vide Bar. in tracta. de duob. fratri. in vlti. col.

b ¶ Committi. An pater agēs pro filio caueat de rato? Et aduerte, quòd in hoc vltimo caſu, in quo Barto. videtur dicere, ꝙ ſi agit nomine ꝓprio, tenetur cauere, niſi hoc inducat cōio actionis, vt in dote. Ad de ꝙ hoc nō videtur poſſe procedere in terminis iſtius legis, & ſimilium: qa impoſsibile eſt ꝙ agat nomine proprio. Nam ille ſolus poteſt actionē nomine ꝓprio mouere, qui poteſt alienare, & non alius l. ait prætor. §. eſt enim ff. de iure delibe. ſed pater non poteſt alienare. l. j. ſ. de bo. mat. igitur &c. Sed hoc videī ſenſiſſe Bart. in d. l. j. ſ. tit. j. & ideò hoc ſimili modo poſſet intelligi, quādo pater eſſet reus: quia quilibet pōt defendere etiā inuitū l. j. ff. de ſol. ſed in agēdo nō video. Et ita videtur intelligi ꝙ notat Bart. in d. l. ſi filius. qui ſatiſd. cogā. vel niſi ītelligas res in caſu d. §. voluntatem. propter communionē actionis. ꝙ hic videtur velle Bar. & plenè per iſtū tex. dicit hic notāter Ang. ꝙ in aduētitijs nihil pōt facere pater ſine cōſenſu filij. qđ intelligit, niſi fortè eſſet infans: ꝑ ea, q̄ dixi ſ. tit. j. l. j. & eſt tex. hic. & adde Bar. in l. j. in ij. col. tit. j. ergo &c. Et aduerte ne hæc apoſtilla te decipiat: quia non eſt regula illa, ꝙ qui nō poteſt alienare, nō poſsit agere: ſed loquitur in ſuo caſu ſ. cū hæres deliberatam adeat hæreditatem, non poteſt alienare rem hæreditariā, nec eam in iudicium deducere. Dicendū eſt ergo generaliter, ꝙ quicūq; habet de cōſuetudine, vel ex cōſtitutione, vel ab ipſo, vel alio iudice ordinario adminiſtrationē is pōt agere & cōueniri ſine cōſenſu alteri9: vt ff. qđ cuiuſq; vniuerſi. nomine l. fi. & vij. q. j. quia ſunt. Et, vt meis detur audacia ſcriptis, hæc ſunī verba Spe. in ti. de acto. §. fi. ver. quid de clericis. vbi ſpecificè de patre mētionē facit, & dicit ꝙ pōt actionē mouere per ſe. data opi. Alex. pro vera, ſequeretur ꝙ ſacerdotes capellarū, qui non poſſent alienare, non poſſent agere ſine conſenſu epiſcopi: cuius contrariū eſt verum: vt per Spe. vbi ſ.

c ¶ Filijs aūt. Vide Bar. ī l. ij. ff. ſolu. ma. An filio poſsit ſolui ſine patre in caſibus, in quibus patri nō acquiritur vſusfruct9. & adde Bal. in l. qui aliena. §. vno ff. de neg. geſt. & in l. j. in prin. ſi ſer. ven. Adde qđ Dyn. conſi. xxj. refert Io. And. in addi. ad Spe. in ti. de ceſ. ac. §. j. ver. ſed nūquid minor. dicit ꝙ ſi filius actionem quæſitam ex ſuo contractu, ſine conſenſu patris cedat, patre poſtea ratificante, ꝙ valet ceſsio: licet principio non valeret: quia cedere eſt alienare, & alienare non poteſt, vt hoc. §. & ratificare à principio, & ex poſt facto ſunt paria, cum confirmet etiam à iure prohibito: vt l. fi. C. ad Mace. & l. ſed Iulianus. §. pe. ff. eo. & quia pater facta per filium confirmat non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè, vt ff. de acquir. hære. l. qui aliena. ſecundo & tertio reſponſo.

d ✠ P. P. A. V. P. ¶ Diſponere in contractu. Circa iſtam materiā in quantū glo. hic format quæſt. an talis alienatio firmetur iuramēto, aduerte quia Bal. Ang. Socy. & Pau. de ca. in l. & hæredi. §. filiusfa. ff. de pac. & ibi vide Cur. & alios moder. faciunt quæ dixit Pau. conſi. cccxcvj. & iſta videtur vera ſententia licet aliqui ſenſerint contrarium. vide in d. §. filius fami. & procederet etiā iſta pars, ſi ſtaret ſtatutum ꝙ filiusfa. ſeparatus à patre poſſet ex quolibet contractu ſe obligare tanquā paterfa. quia deberet intelligi de contractu valido. ſcđm Bal. in l. j. C. de euic. & ita aliàs cōſuluit Cur. & qđ etiam fideiuſſores dati in tali alienatione nō teneanī. Item ꝙ iſta alienatio non reconualeſcit mortuo patre ſecundùm bal. hic Pau. de caſt. conſil. cxxv. & aliàs cxxvij. Item cum filiuſfa. poſsit talia aduētitia donare cauſa mortis ſine cōſenſu ſuperioris, vide Roma. conſil. dxij. Itē de materia, & an filiusfa. poſsit donare ex iuſta cā vide Pau. conſilio cxxvij. Item an lata ſententia contra filium poſsit fieri exequutio in bonis aduētitijs, vide Roma. conſi. cliiij. quid autē ſi pater conſentiat filio donanti cauſa mortis rem pleno iure, in qua ipſe habeat vſumfruc. an videatur renūciare & illa extinguaī, ac ſi iā fuiſſet alicui creditori delegata & in ea ſit miſſus creditor authoritate iudicis pro vtendo vſufruct. quouſq; eſſet ſibi ſatisfactū vid mirabilr̄ Ant. de But. ī cōſil. viij. per totum. Item ꝙ quando filius diſponeret in vtilitatem ſuam & patris valeret, vide Bal. in l. quecūque. ſ. e. & per gl. ibi. Iaſon in. l. iuſiurandum quod ex conuentione. §. pupullus. in fine de iureiurando. & de eo quod dictum eſt. ſ. de patre conſentiente, an videatur renunciare vſuifructui. vide Ancha. conſilio cxvj. in j. dubio aduerte tamen quòd ſi filiusfamiliàs debite contraheret, poſſet fieri executio in talibus bonis aduentitijs, etiam in præiudicium vſusfructus, cum ſit data adminiſtratio talium bonorum filio per patrem, vel in proprietate tantum ſi non conceſsit adminiſtrationem, vt per Alexā. poſt Bart. in l. ſi finita. §. fi. ſi de vectigalibus. in penultima charta, de damno infecto.

e ¶ Obligare. An filius poſsit ſuam perſonam obligare obligatione perſonali: & ſenſit Bar. in l. fi. §. j. de verborum obligationibus. Adde tu text. in l. fi. § fi. ſ. cōmunia de lega. & Alex. in conſil. xviij. col. ij. in princi. in ij. volumine.

f ✠ P. P. A. V. P. ¶ In ſeruis. Vide in ſimili quæ habes ad bar. in l. qui ſic. ff. de ſol. vide Iaſ. in. l. quoniam contra. circa fi. C. de teſta. & quæ ipſe ponit in l, non tantum. C. de lega. prope fi. vide etiam ibi alia in cōtrariū & ibi in fi. quid dicatur momentum. Item an & quando ius momētaneū habeatur in conſideratione, vide Bal. in ca. j. in ij. col. extra de cauſa poſ. & proprie.

g ¶ Si quis nauicula. Si decedit aliquis de conſiliarijs ſine hærede. Et facit ad no. in l. j. ſ. vnde vir & vxor. & per Mat. in tractatu ſucceſsionis ab inteſtato. in vlti. arti. princi. Item adde quod dicit Bal. in ij. l. repetita. in fine. ſ. de conſti. pec. quod ſi decedit mercator de vniuerſitate ſine herede, alij ſuccedunt ſibi in bonis, quæ habet ibi, non in alijs. & allega. tex. in argumen. optimum in l. diuus, ff. de iure fiſci. Et quid de nobilibus qui habēt homines ſuos decedentes ab inteſtato, an eis ſuccedāt. Baldus hic notat quòd ſic.

h Libertatis. In qua rubrica nihil dicit: ideo ſequitur alia, videlicet.

vtranque

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Adita. Vtrum ad confirmationem codicillorum requiratur aditio hę reditatis: vide Bar.in l.ſi is qui in teſtamento.de fideicom.
b ¶Reliquorum. Vide Bar.in l.ſi is cui in libertate.de cōdi.indebi.
c ¶Præuenit. Vtrum hæres poſsit præuenire executorē, vide ꝙ no.Bart. in l.ſi ſeruus.& ſ.eodem.& etiam poteſt præuenire epiſcopum, ſecundū vtranque lecturam.

De teſtamentaria manumiſsione. Rub.

SVMMARIVM.

1 ☞Ad confirmationem codicillorum, an requiratur quòd ſit adita hæreditas.
2 Vtrum appellatione reliquorum, contineatur liber rationum.

LEX II.

1 EX teſtamento. Quæro, †vtrum ad cōfirmationem codicillorū, requiratur ꝙ ſit hæreditas adita[a]. Textus eſt in l.ſi.in prin.j.eo.& eſt tex.in l.iiij.ff.de fideicommiſ.li.¶†Quæro vtrū appellatione reliquorū[b] contineatur liber rationum. Tex.eſt in.l.ſi ita fuerit.§.quæſtio.de fideicō.lib.

De fideicommiſ. libertatibus. Rubr.

LEX VI.

DEberi. Hæc eſt bona lex, qđ ſi diſcordāt in ꝑtio? Certè iudicis officiū debet īteruenire in cōcordia. Caſus eſt in.l.alieno.§.ſi.de fideicommiſ.lib.& de communi ſer.manu.l.j.circa prin.

SVMMARIVM.

1 ☞Quid importet verbum placuerit.

CVm proponas. Op. & videtur quod iſtud relictum libertatis ſit captatorium: vt l.nonnunquam.de conditio.& demonſtratio. Solutio hic confertur in voluntatem hæredis.ibi in voluntatem extranei.¶Item opp.quòd videtur quòd in volūtatē hæredis nō poſsit cōferri: vt l.ſenat⁹ §.legatū.de leg.j.Sol.ibi fuit collatū in liberā voluntatē hæredis, ſi voluerit: hic nō in liberā volūtatē, †licet fuit dictū, ſi placuerit: nam intelligiŧ arbitrio boni viri. Caſus eſt in l.Thais.§.ſorore.de fideicō.li.q eſt no.ad hoc. Facit pro ſtatutis: cōſueuit dari libertas certis hominibus faciendi qc qđ placuerit.ibi eſt tex.no.de alijs verbis, putauerit.& ſimile habetis in.l.ſi ſic.ff.de leg.j.

SVMMARIVM.

1 ☞An executor habeat actionem, cum hæres prę uenit ſoluendo legata ad pias cauſas.

CVm quidam. † Quæro quid ſi hæres ꝑuenit[c] in ſoluēdo legata ad pias cauſas, an executor habeat actionem. Tex.eſt no.[d] in l.ſi libertus ſub conditione.§.j.de bo.lib.& ibi Dy.tangit.

De latina libertate tollenda. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Ex lege correcta poteſt argumentum ſumi, ſi ſit in corpore iuris incluſa: alias non.

LEX vnica.

CVm dedititii. No.gl.ſuper verbo, imaginem. quæ dicit † ꝙ ex lege correcta poteſt argu.ſumi, ſi ſit incorpore iuris incluſa, nō alias: vt gl.in l.j.in prin.de coniun.cum eman.li.eius.& in cap. authoritate.de conceſ.præb.lib.vj.

De communi ſeruo manumiſ. Rubri.

SVMMARIVM.

1 ☞Regula, vt quis non cogatur inuitus vendere, in quibus caſibus fallit.
2 Regula, vt quis non cogatur inuitus emere, quibus caſibus fallit.

LEX I.

1 IN communes. No.bene regulā l.nec emere†.ſ.de iur.deli.ꝙ qs nō cogaŧ emere, nec vēdere. Iſta regula fallit hic fauore libertatis. Siſi rōne fallit in l.ij.in ſi.de pa.q ſi.diſtra. Itē fauore vltimæ voluntatis: vt l.ſi equo.ſecūdū vnū caſum.ff.de leg.j. Fallit etiā in odium dn̄i atrocitantis ſeruum: vt Inſti.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.§.ſi. Itē fallit in odium mētientis: vt ff.de acti.emp.l.Iulia.§.ſi Titius. Itē fallit etiā in l.quāuis.ff.de pig.act.ſed impropriè: nā fallit, qa creditor ibi nō cogiŧ vendere, ſed oſtēdere pignus debitori, qui vult illud
2 vendere.†Alia verò regula, vt quis non cogatur inuitus emere, fallit in caſibus ſpecialibus. Primò in l.Iulianus.§.idē Celſus.ff.de actio.em.& l.cōmuni diuidundo.§.ſi.ff.cōi di.& in l.cū in fundo.§.ſi fundus.de iu.do. Et in iſtis caſibus eſt rō fallēdi, ne quis inuitus in communione viuat: contra l.ſi non ſortē.§.ſi cētū.ff.de cōdi.inde.& l.fund⁹ ille.cum gl.ſua.ff.de contrahen.emp. Fallit etiam fauore vltimæ voluntatis, in d.l.& ſi equo ſecundū aliū intellectū. Fallit fauore eccleſiæ in auŧ.de alie.emphy.§.ſi verò.ſcđm ꝑdictū. Itē fallit fauore fiſci: vt l.cotē ferro.j.ff.de pub.iud.quod nota.

De ſeruis Reipub. manumittendis. Ru.

SVMMARIVM.

1 ☞In creatione ſyndici vniuerſitatis, ꝙ debeat interuenire authoritas ſuperioris.

LEX I.

1 SI ita. Lego hanc legem & l.ij.de decur.in.l.nulli.ff.ꝙ cu.vni.no.¶No.†ꝙ in creatione ſyndici vniuerſitatis, debet interuenire authoritas ſuperioris. Aliter dixi de hoc in.l.actor.ff.rem ra.ha.

De vſucapio. pro empt. uel pro tranſacto. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Res, quæ nō pn̄t ex diſpoſitione legis alienari, vel ex diſpoſitione defuncti, nō pn̄t vſucapi.
2 Venditione prohibita per teſtatorē, videtur prohibita donatio.

LEX II.

e
1 SI contra. [e]Nota ex hac lege†ꝙ res, q̄ nō poſſunt ex diſpoſitione legis alienari, vł ex diſpōne defuncti, non poſſunt vſucapi.¶No.etiā primā gl.huius.l.quā allegauit,
2 †quod prohibita venditione per teſtatorē, videtur prohibita donatio. Ita tenet gl.hic Ita videŧ tenere tex.in l.voluntas.de fideicom.vt ibi dixi.

VEnditioni. Hic nota primò, quod probo nō reprobo. Secūdò nota ꝙ vſuſcapio abſorbet dominium.h.d.

SI patrem. Nota ex iſto fine, ꝙ res vi poſſeſſa, nō poteſt vſucapi, donec in poteſtate domini reuertatur.h.d. Hoc tamē quod dicit, domini, intelligo, id eſt eius qui eſt expulſus: vt probatur.ff.de preca.l.certè.§.pe.

CVm ſit. Iſtā legē intelligo, qđ res eſt furtiua, ſecundū ius creditoris: & iſto reſpectu nō pt vſu

Bal.in l.nulli.ī iij.colū.de epiſco.& cleri.per ſpe.in tit.de inſtrumē.edi.§.nunc verò.verſicu.denuo. Adde quod Bald.conſuluit, ꝙ hæres pōt præuenire executorē ei⁹ cōſi.cxviij.ij.volu.
d ¶No. Dicit gl.ꝙ ex l.correctoria pōt argumētum ſumi, plenè per Barto.& ibi dixi.ff.ad Syll.l.ſi quis.
e ¶Si contra. Vide quod habes in l.voluntas.ſ.de fideicō.vide quæ dixi in l.vbi lex.ff.de vſuc.& ibi Barto.& hic no.i.l.filiuſfa.§.diui.de lega.j.& vide hic, an appellatiōe vēditionis, veniat omnis contractus: adde Bald.in.c.j.de cōtrouer.inter do.& emp.vbi vide.& adde quod habeŧ in l.vniuerſos.j.ne rei do.vel tem.& ī l.ſtatuliberi à cæteris.de ſtatuli.& gl.no.in ſi.C.de prædi.curia.libro.x.& no.Bal.in l.j.in fin.de alie.fund.quod notatur in l.fin.& quod ibi dixi.ſ.de re, alie.non alie.& in.l.j.C.ſi aduerſus tranſ.& in l.alienationis.de ver.ſigni.& quæ not.Bar.in l.filiuſfa.§.diui.de legat.j.& ibi Imol. cōſuluit Bal.in cōſi.incipi.in Chriſti nomine, quidā habuit vxorē do.Io.ꝙ ſi ſtatutum vetat mulierē, vel minorem alienare, vel modo aliquo vendere, ſeu obligare, non habet locū in reſtitutione ſeu libertate.C.de prædi.cur.li.x.l.ſi.quo caſu ſtabimus iuri cōmuni. Nec plus ibi dicit Bal. Tu adde ad hoc quę dixi poſt Bart.in l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pac. Et an prohibita alienatione, ſit prohibita pignoratio, vide ī l.quorū.ff.de pig.Abb.Sic.in c.j.de his quę ſiunt à præla.ſine cōſen.ca.dicit not.ꝙ verbum, venditio, non comprehendit in ſe donationem neque permutationem: per Bar.in l.ſi.C.de prædi.cur.lib.x.contra l.ſtatulib.& in l.voluntas.de fideicom.concludit ꝙ vbi ſit commemoratio pretij, verificatuŧ tantum in venditione vulgariter, & ſtrictè ſumpta: vt l.ſi.de præd.curia. Sed vbi nō ſit mētio pretij, tunc capitur largo modo, niſi in materia odioſa. Sed propter cōmunem vſum loquendi, qui regulariter attenditur, & cōtra propriam vocabuli ſignificationem.l.libellorū.§.quod tamen Caſſius.& l.Labeo.de ſupel.lega.c.ex literis.de ſpō.capietur verbū, vēditio, pro ſpecie diſtincta ab alijs contractibus, vt capitur ibi, & ī d.c. Et iſtis adde Baldū hic, & quod poſt eū ſcripſi.ad hoc qđ not.Bal.in l.j.in ij.col.ſ.de rerum permu. Adde circa principiū apoſtolicę, dū alle.Bal.quod pro illa parte facit, qđ conſuluit Ro.cōſi.cclxxx.&.cccxc.iiij.quòd ſtante ſtatuto quòd mulier non poſsit alienare ſine conſenſu duorum propinquorū, qđ nihilominus poterit gestare maritū de fructibus bonorum paraphernaliū. Et adde quod Bal.cōſilio ccc.xlv.ꝙ l.ij.huius tit.ij.ꝙ præceptum factum filijs minorib⁹ ne diuidant, non eſt nudum: ideo non valet diuiſio ſi contra fiat.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Nihil.Iſte tex.eſt ſingu.ſecundũ Bal.& adde ſimilem in.l.ij.§.ſi.
a c✻P.P Æ V.P.¶Nihil.Vide Alex.in.l.ſi filius qui patri.in vltima.
col.ff.de vulg.& pupil.& in l.q ſe patris.in iiij.col.C.vnde lib.Iaſ.in l.j.
in x.col.in prin.C.qui admit.
b ¶Ad hæredẽ.Vtrũ mala fides authoris noceat ſucceſſori:tu vide Bar.
in l.cum hæres,& quæ ibi dixi ff.de diuer.& temp.præſcript.
in vj.col.de vſuca.& vide Bal.hic,& quod ibi dixi.Vide Bal.in l.pen.in
xj.col.de excu.rei iudi.
i ¶Scire.Per Bar.in l.cum ſolus.& in l.Celſus.de vſucap.Ita intellige ſi
poſsidens pro parte ſua adimplenit contractum,alias ſecus.Ita nota.di-
xit Bal.in l.ſuper longi.in pe.col.de præſcri.longi temp.

c ¶Et bona fide.Et de iſta bona fide, quomodo intelligatur,vide Bart.in l.indebiti.§.ſed ſi nũmi.ff.de condit.inde.Vide Bar.in l.ſi de eo.§.j.ff.de acqui.poſ.

d ¶Mala fides.Et ſic videtur q glo.in l.item ſi res.de alie.iud.mu.cau.fa.per quam ſolet limitari aut.malæ fidei.non procedat iure canonum,vt hic in gl.vide Inſtitu.de acti.in §.ſed iſtæ.

✻P.P Æ V.P.

e ¶De iure canonico.Aduerte tamen quòd licet de iure canonico mala fides ſuperueniens interrumpat præſcriptionem,ſecus eſt ſi ſupueniat dubietas vide Alerã.& Areti.in l.iij.§.genera.ff.de acqr.poſſeſ.

f ¶Per liberam.Nota iſtum tex.qui videtur requirere factum eius cui per præſcriptionem acquiritur.De quo ĩ c.accedens.in gloſ.de præben.qđ no.Io.and.in ti.de teſte.§.nũc videndũ.verſi.ad hoc opponit.& quæ ſit rõ, quod vſucapiendi conditio hæc non acquiritur ignorãti,vide Rap.& Oldra.in l.j.§.per ꝓcuratorem.ff.eo.& per Imo.in l.poſſeſsio.§.ſi.ff.eodẽ.

g ¶Minus.Et de hac l.minus.vide quæ habentur in l.iij.ĩ prin.ff.de acquirẽ.poſ.

h ¶Tradita.Quo ad probandãdũ traditionem poſſeſsionis,ſufficit ꝓbari me poſsidere,ſciẽte venditore.Addẽ Bal.in l.indicias.§.de rei vend.vbi idẽ poſt Iaco.de Are.Secus ſi ab eo non habuiſſet titulum, per no.Bal.in.l.ſolennibus.de rei vẽdi.p Bar.in l.celſus

capi.Sed ſi extraneus ſurripuiſſet,eſſet furtiua,etiam reſpectu domini.Ita probatur.ff.pro ſocio.
l.ſi.& de vſucap.l.ſequitur.§.ſi rem.

Ex cauſa.Intellige ſecundũ veram opinionẽ de eo,quod datur ex cauſa tranſactiõis,
non de eo quod ex cauſa tranſactionis:retinet:tunc in eo nõ transfertur dñium,nec
vſucapiendi conditio:vt l.ſi pro fundo ſ.de trãſact.quod tamen intellige,vt perfectè dixi ff.e.l.j.

De uſucapione pro donato. Rubrica.

LEX III.

Irritam.De iſta materia vide plenè in l.Celſus,ff.de vſucap.

De uſucap.pro dote. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞Maritus eſt dominus rei dotalis.
2 Maritus poſsidet rem dotalem.

LEX VNICA.

1 Res.Ex hac lege apparet †q maritus eſt dominus rei
dotalis:quia ſi in eum transferret dominium,nec vſucapiendi
conditio ſecundum regulam poſitam in clauibus.ff.de contra.
hen.emp.& l.Pomponius.§.ſi iuſſu.cũ ſua glo.de
2 acqui.poſ.Item apparet,†q maritus poſsidet rẽ
dotalẽ.Si enim nõ poſsideret,nõ vſucaperet.Pro
batur in l.Pomponius.§.ſi in dote.de acqui.poſ.

De uſucapione pro hærede. Rubri.

LEX II.

a Nihil.[a]In ſuis hæredibꝰ ceſſat vſucapio ꝓ hærede.h.d.tex.&gl.Rationẽ ponit
gl.& no.gl.ibi:itẽ hoc dicunt quidam &c.In hoc vtrũ exiſtẽtia
ſui hæredis operetur aliquid,qñ
habuit hæredẽ.Dy,tãgit in l.apud iulianũ.§.idem
Iulianus.ff.ad Treb.in l.ij.ſ.de iu.deli.plenius in
l.ſi filiꝰ qui patri.de vulg.& pup.¶Quærit gl.an
b mala fides defuncti trãſeat ad heredem.[b]Dy.de
hoc plenè in c.poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.Ego tetigi vobis,&gl.tangit in l.Pomponius.§.cũ quis,
de acqui,poſſeſ.

Communia de uſucapionibus. Rubri.

SVMMARIVM.

1 ☞Colonus an poſsideat.

LEX I.

1 Qui ex cõducto.Gl.ĩtrat materiã hic,†vtrũ colonus poſsidea .Et cõſtat q
nõ ſed nũqd admittatur poſſeſ
ſio,ſi colonus deijciatur,videbitis in l.ſi.j.de acqui.poſ.

LEX II.

Iampridem.Res fiſcales non poſſunt vſucapi.h.d.

Si mala.Mala fides authoris,nocet ſucceſſori vniuerſali.h.d.

De uſucapione transformanda. Rub.

SVMMARIVM

1 ☞Ad præſcriptionem,& q requirantur titulꝰ,
& bona fides,& poſſeſsio continuata,& quod idẽ
ſit in vſucapione.
2 Mala fides ſuperueniens non interrumpit præſcriptionem:ſecus de iure Canonico.

LEX VNICA.

Cum noſtri.Reiectis aliorũ tẽporũ curriculis,vel circulis,res
mobilis vſucapiebat triennio,a
c poſsidente titulo,& bona fide:[c]
nec ſupueniẽs mala fides eã interrũpit:& ſublata eſt differentia rerũ italicarũ,
1 & ꝓuincialiũ.h.d.Tene mẽti.Qđ †ad pſcriptionẽ reqrunt titulꝰ,& bona fides,& poſſeſsio cõti-
2 nuata idẽ in vſucapione.¶Itẽ no.q†mala fides[d]
d ſuperueniens non interrumpit præſcriptionem.
e Secus de iure Canonico[e]vt in c.ij.de re.iu.lib.vj.

De acquiren.& retinenda poſ. Ru.

LEX I.

f Per liberam.[f]Per liberam perſonam quærit poſſeſsio ignoranti:vſucapiẽdi cõditio demũ
ſcienti.h.d.Gl.tua tractat quãdã materiã,& eſſent duæ materiæ.Primò,qualiter debet hoc intelligi:an vtroq;
gerẽte in animo.ab altero tñ,an q̃ratur dño.Habuiſtis tex.in l.ſi.ſ.ſi quis alteri,vel ſibi.& probatur in l.qui mihi donatũ.ff.de dona.¶Scđo gl.intrat hic materiã,qñ poſſeſsio q̃dã habet multũ
facti,& parũ iuris,q̃dã multũ iuris,& parũ facti,
&c.q plenè examino ĩ l.ſi is q ꝓ ẽptore.ff.de vſu.

SVMMARIVM.

1 ☞Poſsidens ſciente venditore,præſumitur qđ ei fuerit poſſeſsio tradita.
2 Si præcedit titulus,& poſtea ſequatur poſſeſsio: in dubio pſumit poſsidere ex titulo præcedẽti.
3 Teſtis interrogatus de poſſeſsione,rectè aſsignat rationem ſui dicti per hæc verba,dico Titiũ poſ ſidere:quia vidi eum locare,fructus recolligere, & alia,vt dominus facere.
4 Traditio poſſeſsiõis,an poſsit probari per inſtrumentum.

g Minus.[g]Hæc eſt bõa lex.In his, ad quæ quis tenetur,patientia habetur ꝓ cõſenſu.h.d.¶Op.
de l.qui vas.§.vetare,ff.de fur.vbi in dubio quis præſumit contradicere.Sol.Hoc eſt
verũ,niſi in his,q̃ qs tenetur facere,hic eſt caſus
1 hic.¶No.ergo q†qui poſsidet ſciente vẽditore,
h præſumitur q ei fuerit poſſeſsio tradita,[h]vt hic
Et iſtud,q tex.dicit,diu,denotat facti accidentiam,non iuris miniſterium,ſecundũ glo,& bene:hodie tamen in inſtrumento venditionis ponunt illa verba,quam rem conſtituit ſe ſuo nomine poſsidere.Item quia dedit ei licẽtiã appre-
i hendendi,&c.Item debes ſcire[i]q†ſi præcedit ti-
2 tulus,& poſtea ſequatur poſſeſsio,in dubio pſumitur poſsidere ex titulo præcedenti:vt no.in l,
quidam,ff.de rei ven.¶Nota illa verba quæ dicit tex.omniaquè vt dominum geſsiſſe.Et ex
3 hoc habes ,q†teſtis interrogatus de poſſeſsiõe,
rectè aſsignat rationẽ ſui dicti,per hæc verba.Di
k co Titiũ poſsidere:quia vidi eum locare,[k]fructꝰ
recolligere,& alia,vt dominus facere ſolet.ar.huius l.facit ff.de ſol.l.Titia.Plꝰ dicit gl.noſtra hic:
quia etiã ſi nõ ſit dominus,in dubio iſti actꝰ pſu-
l muntur fieri tanquã à domino.[l]¶†Quærit hic,
4 vtrum poſſeſsio tradita poſsit probari per inſtrumẽtũ,Hic tex.facit quòd ſic,dũ dicit:licet cũ
inſtrumento,&c.Tu dic quod traditio poſſeſsionis ciuilis bene poteſt approbari per inſtrumentũ
Dũ dicit,conſtituit ſe ſuo nomine poſsidere:ſed
traditio poſſeſsiõis naturalis,ſeu corpalis ita demum

k ¶Eum locare.Nota pro teſte,& hãc regula ĩtellige,vt per Bartol.in l.qui vniuerſas.§.q colonum.de acq.poſ.& quod no.voluit Bar.in l.ad probationẽ.ſ.locati.& ad probandũ dominium,dixi,ſaltem remiſsiuè,in l.rem quæ nobis.poſt Bar.ff.de acq.poſ.& viđ no.Inſti.de acti.§.ſic itaq;.& dixit Bal.in l.indicia.ſ.de rei ven.q non tñ per perceptionem fructuũ probatur poſſeſsio ſed etiam probãdo quòd ego iui per locum poſſeſsiõis agendo aliquid.l.poſtulatio.§.hoc quoq;.de ver.obli.Item dicit Bal.pro gl.ibi quòd ſi probo q feci ſeminare,arare,& colore,quòd probata eſt poſſeſsio in l.ſi qs ſ.fin.reg.licet non probetur de recollectiõe fructuum.Dixit tamen Bal.in l.poſt ſentẽtiã.in ij.col.ſ.de ſentẽ.quod p ne in poſſeſsionem,non ꝓbat poſſeſsio:ſed per recollectionẽ fructuũ.Adde qualiter probetur poſſeſsio,Bald.conſil.lxxiij.& conſi.ccclxxvij.& Qualiter antiqua poſſeſsio probat conſi.cccc.xlij.Et qualiter receptio pẽſionis ꝓbet poſſeſsionem conſil.cclxxx.omnia.iij.vo.

c✻P.P Æ V.P.

l ¶A non domino.Vide Alex.cõſil.cxxxvj.in ij.col.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Poſſeſsio. Et adde quæ habes in l. creditorē. j. de pig. & in l. ſi ex ſtipula. ff. eo.

b ¶Donatarum. Per hoc dicit Lud. in l. j. in prin. de verbo. obl. ꝙ in iocalibus infans poteſt ſtipulari, ſi fari pōt, ex quo circa ea habet affectionē. Et vide Bar. in l. quāuis. §. infans. ff. eo. tit.

✻ P. P. A V. P.

c ¶Cūm nemo. Adde, quod de iure canonico mutans ſibi cām poſſeſsionis priuatur iure ſuo. vide Bartol. in tract. differentiarū inter ius ciuile & cano. in xvj. col.

d ¶Vitia. De hoc vide qđ habes poſt Bar. in l. cū hęc res. de diuer. & tē. præſcri. Canoniſtas omnes in c. vigilāti. in c. fi. de pręſcrip. vbi vide, & adde Imol. in l. ſi qua. §. tūc alias. & §. ſeq. ff. de vſuſcap.

e ¶Ex libris. Adhāc legem vide omnino Guil. de Cu. in l. licet. ſ. eo.

✻ P. P. A V. P.

e ¶Ex libris. An autem & quādo præſcriptio cōtingens ex fratre coloni noceat domino, vide Roma. conſil. cccclxxvij. ad fi.

f ¶Tranſeunt. Nota limitationem ad id, qđ dicit, quòd vitium litigioſi durat perempta inſtātia: & eſt ſententia gloſſ. hic. Et adde quòd licet duret vitium litigioſi, quo ad quædā perempta inſtantia: tamē res poteſt alienari, vt hic, & no. bar. in l. fin. j. de litigio. & ibi vide melius per Ang. in §. j. in fin. adde Bar. in l. cūm mota. ſ. de tranſactio.

✻ P. A V P. P.

g ¶Malæ fidei. Vide Aret. in §. iſte. in ij. col. Inſtit. de actio. ponentē decem ſeu duodecim limitationes, & Areti. in cōſi. liiij. vbi vult qđ iſta diſpoſitio non habeat locum in debitore q hypothecauit alteri rem ſuā & poſt-

mum pōt probari per inſtrumentū, ſi inſtrumentum eſſet cōfectū in cōſpectu fundi. Ita poſſet intelligi l. prædia. ff. eo. & ibi dixi poſt Ia. de Are. & doc. hic tāgūt. Ex illis ergo verbis inſtrumēti, quę

a dicūt, vendidit, tradidit: non probatur poſſeſsio.[a] tradita: niſi in conſpectu fundi tūc eſſent prolata illa verba. Vide do. Ia. de Are. in d. l. prędia. quod eſt notādum, ꝙ per illa verba, tradidit, vēdidit: videtur cōcedere authoritatē, ſeu licentiam accipiēdi poſſeſsionem ſua authoritate: vt d. l. prędia.

b DOnatarum. [b]Infanti quæritur poſſeſsio rei ſibi traditæ. h. d. ¶Opp. de l. j. §. adipiſcimur. in ſi. ff. e. Multæ ſol. dātur finaliter Dy. dicit. Quædā ſunt res in quibus infantis cadit affectio, vt in aliquo iocali: & tunc ei quæritur poſſeſsio, vt hic. Quædā ſunt, in quibus non cadit eius affectio: & tunc ſtatur contrario.

LIcet. Poſſeſsio nudo animo non quęritur: ſed nudo animo retinetur: & qui ad poſſeſsionē non accedit metu perſonæ, poſſeſsionem nō perdit. h. d. ¶Circa legem noſtram eſſet videndū, quid ſit poſſeſsio, & quotuplex, & qualiter acquiratur, & qualiter perdatur, & quid ſit poſſeſsionis effectus. Iſta omnia examinantur ff. e. l. j. in prin. in illis gl. mag. Qui volunt repetere, trahunt hic: & ibi ego dixi plenè.

SVMMARIVM.

1 ☞ An emēs à colono, qui rem tradat, pręſcribat.

c CVm nemo. [c]Nemo pōt ſibi cauſam poſſeſsiōis mutare, nulla cauſa ſuperueniēte legitima. h. d. Hæc lex legitur in gl. noſtra duobus modis, vel trib9. Primò ꝙ colonus meus rē meā alteri vēdidit. quod nō placet: qa per hoc dñs priuaretur poſſeſsiōe: vt l. pegre. §. quibus. eo. ti. Secūdò modo legit̃, ꝙ ſibi primò voluit poſſidere, poſtea alteri vēdidit, & tradidit. Iſta lec. laborat eodē morbo cū pcedēti. Alij dicūt ꝙ hic colonus emit ab eo, quem ſciebat nō dñm terrę, licet habeat titulū, non tamē habet poſſeſsionē. nō em̄ pōt mutare cauſam poſſeſsiōis ſuæ. Hic eſt verus caſus, & no. in hac l. Circa iſtā legē primò eſt quęrendū, quot modis mutetur cauſa poſſeſsiōis. Dic

1 vt in gl. ¶Secundò †quęritur, quid ſi aliquis emit à colono, & colon9 ſibi tradidit: vtrū iſte talis emptor poterit pſcribere? Et determinat gl. tua ꝙ ſic per l. nō ſolū. §. qđ vulgò. ff. de vſuca. Difficultas hui9 qōnis pēdet ex hoc, qa ab vno habet titulū, vt à colono: ab alio habet poſſeſsionē, vt à dño. & tex. in l. eū qui. §. pe. ff. de publi. videt̃ reqrere ꝙ qs habeat titulū & poſſeſsionē, ab eo. Gl. tāgit ff. de vſuſc. l. cū ſol9. & ibi pfectiſsimè examinaui.

SI nulla. Qui occupat poſſeſsionem ſine cauſa, tenetur eam reſtituere. h. d.

IMproba. Poſſeſsio vitioſa nō prodeſt ad vſuſcapionem. h. d.

PEr procuratorem. Hanc legem habuiſtis ſ. e. l. j. Dic vt ibi.

NEc ex vera. Iuſtus titulus & improba poſſeſsio ad vſucapionem non ſufficiunt; vt l. ſi ex ſtipulatione. ff. eo.

NEmo. Poſſeſsio nō pdeſt ad vſucapionem. h. d.

d VItia. [d]Vitia realia trāſeūt ad quēlibet ſucceſſorē. h. d. Hoc eſt verū in vitijs realib9, & quaſi realib9: vitia verò pſonalia, vt eſt mala fides, trāſeūt cū vniuerſali ſucceſſore, nō ad ſingularē. Videbitis j. ti. j. l. j. de iure tamē canonico vr̃ aliud: vt not. per Dy. in c. poſſeſſor. de reg. iur. lib. vj.

e EX libris. [e]Iſta eſt vna de conſtitutionibus, quas Roff. commendat. ¶Oppo. de l. iij. §. quod ſi ſeruus. ff. e. & l. peregrè. §. qui bus. eo. ti. Sol. Quator ſunt caſus. Primus, quādo ſeruus, vel colonus deijcitur. Secundus, qñ ſeru9, vel colonus vēdidit, & tradidit: Et iſtis caſib9 dominus poſſeſsione priuatur, vt legibus contrarijs. Quandoque ſeruus vel colonus derelinquit poſſeſsionem, vel perdit: & iſtis caſibus non priuatur dominus poſſeſſione. Ita loquitur hic, &c.

De longi tēporis præſcriptione. Ru.

SVMMARIVM.

1 ☞ Vitium litigioſi purgatur tranſactione facta ſuper re, ſeu ſuper cauſa: ſecus ſi ſuper inſtantia.

LEX I.

CVm poſt. Perēpta inſtantia, remanet vitiū litigioſi, qđ ad ſingularē ſucceſſorē nō trāſit, q adminiculo authoris non vtit̃. h. d.

f ¶Opp. vitia trāſeūt [f]ad ſucceſſores: vt ſ. tit. j. l. vitia. Sol. Ibi de vitijs realibus: vt no. in d. l. vitia. ¶Opp. ſ. de pac. l. poſtquā liti. So. & eſt no. Si quidē inſtātia perit triēnio, vel cōſenſu partiū, q̃ renunciauerunt tantū inſtātiæ durat vitiū litigioſi, vt hic: ſec9 ſi renūciauerūt liti. Hic eſt caſus in d. l. poſtquā liti. qa tūc res deſinit eſſe litigioſa. Ita tenet iſta gl. quā vid̃, & ſigna. ¶No.

1 ergo †ꝙ per tranſactionem ſuper re, ſeu ſup cauſa, purgatur vitiū litigioſi: ſecus ſi tm̄ fiat ſup inſtantia. Facit ad hoc quod habuiſtis no. ſ. de iudi. in l. properandū. §. & ſi quidem. & quod habuiſtis no. j. de fur. & lit. expen. l. ij. Oppo. de aut̃. vt ſpon. largi. §. rurſus. vbi videtur ꝙ vitium perſonale nocet ſingulari ſucceſſori. Sol. Fateor quod in hoc eſt illud immutarū, p d. §. ideo vide aut̃.

g MAlæ fidei. [g]Hic eſt caſus, in quo ad præſcriptionē longi tpis requiritur ſcientia eius, cōtra quē pſcribit̃: quod eſt contra regulam j. eo. l. fi. Cætera dic vt ibi in glo.

SVMMARIVM.

1 ☞ An exceptio pręſcriptionis impediat litis ingreſſum.

EMptor. Hęc eſt bōa lex. Exceptio præſcriptiōis poteſt opponi in initio, ſed poſt litem conteſtatā probari. h. d. Hic videt̃ ca-

1 ſus, †quòd exceptio præſcriptionis [h]nō impedit

h litē cōteſtari. In contrariū dicunt doct. quia præſcriptio eſt inuenta, vt ſit litium finis. ff. p ſuo, l. fi. ergo impedit lit. cōteſt. vt ſ. de trāſact. l. fratris. & ibi tetigi. & ff. de verbo. ſig. l. trāſacta finita. & per Gul. in l. eleganter. §. ſi quis poſt. ff. de condi. indebi. Non obſtat hæc lex, quia non apponebatur ad impediendum proceſſum, ſed ad inſtātiam cauſæ. Poſtulabat enim ſe abſolui à petitione, nō ab inſtantia. h. d. text.

NEc bona. Memento qñ facis articulos ſup probanda præſcriptione, ꝙ cōcludant tēpus præſcriptionis, ante litis conteſtationē vt hic dicit tex. & dixi plenè de hoc de vſucapio, l. Celſus. & per doct. hic.

i SVper. [i]Illud, qđ dicit glo. noſtra, verū eſt. Bona fides probatur eo ipſo, quòd non probatur contrarium: ſed poſſeſsio debet probari. Qualiter autem probabitur poſſeſsio continuata, doc. dicunt, hoc probatur ex præſumptionibus: nā ſi poſſederam iam ſunt xx. anni, & poſſideo hodie: præſumor medio tempore poſſediſſe: quia poſſeſsio ſolo animo retinetur. Dixi plenè in d. l. Celſus. de vſucapio. & ibi per doctores.

k CVm in longi. [k]Præſentes dicūtur, qui ſunt de eadem prouincia: & debet inſpici vbi partes habent domicilium, non vbi res eſt ſita. Item ad præſcriptionem, ſcientia eius, contra

ea alteri eam vendit ſcienti & dolo ſè vide per cum. & circa iſtā materiā vid̃ bar. poſt Ale. in l. pōponius. §. cū quis. ī vj. col. & tribus ſeq. ff. de acq. poſ. vbi ponit octo limitatiōes ad hāc aut̃. & in x. col. vbi ponit an procedat de iure canonico. vide Alexā. in l. rē quę nobis. in v. co. ad fi. de acqui. poſ. Item ꝙ iſta aut̃. nō habeat locū in rebus mobilibus, vide Alex. conſi. cclxxvij. circa fin. in materia Fel. ī c. ſi diligenti. in v. col. de præſcri. Itē aliqua in materia huius aut̃. vide per Aret. in l. ancilla. C. de iur. in ij. col.

g ¶Malæ fidei. Et p iſta aut̃. vid̃ bar. in conſi. clxxxv. inci. quidā nomine Titius vendidit. vtrū quis poſsit vti tempore ſui authoris in præſcriptione. And. Barb.

g ¶Malæ fidei. Ad intellectū huius authen. vide Bal. in l. ancillæ. ſ. communia de ſuc. & Cano. in c. ſi diligēti. de pręſcrip. & bar. in l. Pomponius. in prin. de acqui. poſ. vbi vide Alex. Ad de huic aut̃. quinq; limitationes, quæ hic dat Pau. de Ca. & quę pulchrè voluit Oldra. conſil. xix. Et an præſcriptio liberet cōſciētiā, vide Bal. conſi. ccxxix. cū duobus ſeq. iij. vol.

h ¶Exceptio pſcriptionis. An exceptio præſcriptiōis impediat litis ingreſſum, & vide q̃ dixi poſt Bar. ī l. fi. ff. pro ſuo. & vide Bar. in l. non ſolū. §. morte. in ij. col. de ope. no. nun. & hic adde Bar. ī l. fi. ſ. allegata.

✻ P. P. A V. P.

i ¶Super. An autem in præſcriptiōe incorporalium, præſummatur bonorū poſſeſsio, vide practicam Pap. in forma libel. in act. conſeſ. col. pen.

k ¶Cū in lōgi. Vide

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Alexan.in l.cum filius.§.in hac.in ij.col.de verb.obl.

a ※P.PAV.P.¶ Contra quē præſcribitur.verum eſt quantum ad hoc vt mero iure currat præſcriptio ſed ignoranti datur reſtitutio in integ.ſuper quo vide omnino quæ habes ad Bar.in l.j.§.ſi quis autem propter inundationem.ff. de itine.actuq; pri.vbi vide. Item iſtam l.repetit Bal.in qua plura tāgit de materia præſcript.Itē quando iſtud quod hic dicit ꝙ cōtra ignorātem currat preſcriptio,vide Fel.in c.vigilāti.in ij.& iij.col.extra.de præſcrip.& multa quę addidi ad Bar.in l.j.§.ſi quis autem propter inundationē.de iti.actuq;pri.& adde circa illud quod dicit gl.in iſta l.ſi.ꝙ ciuitates lombardiæ habent ius ad inſtar prouincię vt tenet etiā Cy.& ſalyc.hic.adde Bal.post glo.ibi in c.j.in tit.hic finitur lex corradi.Bal.in c.j.§.ad hæc.de pace iu.fir.in aut.& omnino.in iiij.col.C.ne vxor pro mar.Item in quātū in iſta l.ſi.tāgit de præſcriptione vſusfruct⁹,ponit latè in l.iij.§.ex contrario.de acquirē.poſ.vbi vide Aret.in xij.col.qui dicit ꝙ requiritur titulus in præſcriptione vſusfruct⁹,licet ſecus ſit in alijs ſeruitutib⁹ prædialibus.Itē in quātum dicitur ꝙ decē annis inter præſentes & xx.inter abſentes,adde ꝙ fundans ſe in pręſcriptione decem annorū,debet probare poſſeſsionem cum illa qualitate inter pręſentes,aliàs ſuccumbit.Vide Alex.omnino conſi.xcij.in v.volu.ad fi.& omnino in conſi.cxviij.in iij.col.contrarium tenet Bal.& Ang.in l.emptor.ſ.eo.vide omnino in repet.in ver.pręſcriptio.

quem præſcribitur,[a] non requiritur,h.d.hæc lex quæ eſt multū notabilis,& ſingularis.¶ No.gl.[b] ſuper verbo.i.in vna prouincia,in prouincijs verò,quæ adhuc reguntur hodie per præſidem,habet locum adhuc hæc lex.In locis verò,in quibus ciuitas habet ſua regimina,habet locū quod dicit hic no.gl.quā vide & ſigna.Ibi eodem obſeruando,quātum ad tempus,non quantum ad ſubſtantiam:vt ſ.de ſeruitu.l.ij.

In quibus cauſis ceſſat longi temporis præſcriptio. Rubrica.

LEX II.

IN ſeruorum.[c] Vide gl.ſuper verbo,cū.Hāc gl.intellige.ſi legitur cauſaliter:tūc innuit ꝙ in rebus mobilibus non poteſt habere locū præſcriptio longi tēporis:quia habet locū vſuſcapio.Si legitur temporaliter cū,pro quando:tunc dicit ꝙ non habet locū vſucapio,ſed habet locū præſcriptio:& tunc ſecundū iſtam regulam non negatur quin res mobilis poſsit præſcribi longo tempore:tamen non eſt neceſſe poſt vſucapionem:vt hic vidiſtis de ſer.fugi.l.j.

LEX III.

VNus.Hanc legē intellige quādo poſsidebat totū fundū,tamen nō habebat titulum,niſi īmediate:nam ſi titulū,& bonam fidem haberet in totum,pręſcriberet totum:& per conſequēs repelleretur communi diuidundo,non præſcriptione,ſed exceptione dominij.

HAereditatem.[d] Quę ſit rō,quare petitio hæreditatis non datur contra titulo poſsidentē,dixi ſ.de peti,hęre.l.hęreditatis.Gl.hic ponit illam rationem,

Quibus non obijcitur longi temporis præſcriptio. Rubrica.

b ¶ Not.gl.Et ad gl.quę eſt hic,vide no.verba Bar.in l.infamē.in finalib⁹ verbis.ff.de pub.iu.& Bar.in l.ij.§.fi.circa fi.ff.de metrop.lib.x.& Ioan.de Imo.in l.ſi hęres.§.vicis.de leg.j.ꝙ ibi ſcripſi.& dū dicit hic,de præſcriptione quòd currit contra ignorantem:fallit in pręſcriptione annali.quę non currit contra probabiliter ignorantem l.cū ſex.de ędi.edi.& qa vbicunque lex notat culpam,annus non currit,niſi à die ſcientię:vt no.in nouella,in c.ſeruorum.de ſer.or.dixit Bal.in c.fi.de proxi.feud.ali.& vide Bar.in l.j.§.ſi quis propter.de iti.actuq; priuato.Adde not.in l.fi.ff.ſi quis teſta.lib.eſſe iuſſus fue.& plenè Bal.in l.j.in x.col.C.qui admit.Et hoc limita notabiliter per tex.& ibi Bar.in l.j.§.ſi quis propter.de iti.actuque priua.Adde an pręſcriptio currat ignoranti,Bald.conſi.cccclv.iiij.volu.& conſi.xij.ij.volu.

c ※P.PAV.P.¶ In ſeruorum.Circa l.j.huius tit.vide Are.in l.ſi de eo.§.ſeruum.de acqui.poſ.

d ¶ Hęreditatem.Ad hanc l.adde Ang.in fi.& ibi vide gl.ff.de leg.vbi tenet ꝙ petitio hęreditatis quo ad rem mobilem tollatur triennio,quo ad rem immobilem tollatur longo tempore.

e ※P.PAV.P.¶ Diuturnum.Vide Bal.conſi.clxxxviij.volum.ij.ſed Bar.in l.cum notiſsimi.in fi.prin.j.de pręſcrip.trigin.anno.vbi videtur velle contrarium vide ibi.Item adde pro extenſione Commen.cōſil.liiij.incip.Leonardus circa med.vbi vult ꝙ iſta præſcriptio contra hypothecam habeat locum etiam ſi ſtatutum dicat ꝙ poſit creditor petere rē ſibi hypothecatā à quocūque poſſeſſore.perinde acſi alienata non eſſet,& ſine aliqua excuſatione principali,& ſic tale ſtatutum ad hoc tribuit actionem perſonalem.vbi vide per eum vſque ad fi.& pondera Cremē.de quo infrà in contrarium,& vide ſingularem cautel.ad finiendum ꝙ non currit iſta decennalis præſcriptio contra creditorem,quam ponit Cremē.ſing.lxij.Item quod hodie attenta diſpoſitione iuris nouiſsimi,ſecundū quē non poteſt agi contra ternos poſſeſſores,niſi prius excuſſa principali authen.hoc ſi debitor.de pigno.vide Alex.conſi.lviij.in j.vol.circa iſtud vide Moder.bono.in repet.l.ſi is qui pro emptore.in pe.char.in iij.col.in prin.

LEX I.

TEmpus.Iſte totus titulus ponit quaſdā perſonas,quæ iuuantur pſcriptione decem vel xx.an.propter abſentiam,vel aliam cauſam,vt ſunt minores,milites,medici,qui ſtant in prælio ad curandas plagas,& ſimiles.& hæc ſufficiant modò.

Si aduerſus creditorem. Rubrica.

LEX I.

DIuturnum.[e] Cōtra hypothecā pręſcribit longo tpe quolibet poſsidente:excepto à debitore cū eius hærede.h.d.cum l.ſe.¶ Quærit gl.quæ eſt ratio,ꝙ vſuſcapio triennij non impedit hypothecā.l.iuſto.§.non mutat.ff.de vſuſc.de pigno.l.vſuſcapio.Rationem dic vt in gl.quæ eſt notabilis.

De quadriennii præſcriptione. Ru.

LEX I.

NOtum eſt.In quibus rebus fiſco denūciatis habet locū pſcriptio quatuor annorū.h.d.

LEX II.

OMnes.[f] Qui emit à fiſco aliquā rem,tanquā fiſci,nō poteſt pro ea re conueniri:ſed cōueniēdus eſt fiſcus intra quadriennium,nō poſtea.

LEX III.

BEne à zenone.Quod ſupra proxime ſtatutū eſt in ijs,qui emerūt à fiſco,habet etiā locū in his,qui emunt,vel alio titulo receperūt ab Auguſta,vel prīcipe,vel eorū procuratoribus[g].h.d.Arguit ꝙ reſcripta

f ※P.PAV.P.¶ Omnes.Idem ſi qs emat à vicario generali principis vide Commen.cōſil.cliij.ad fi.incip.ad primum reſponſum quòd ſic.

g ※P.PAV.P.¶ Vel principe vel eorum procuratoribus.Circa iſtam l.vide Feli.ponentem v.limit.in c.eccleſiarum.in xiiij.col.extra de reſcri.Iaſon.in aut.quas actiones.C.de ſacroſan.eccl.Barba.cōſi.xxvij.vol.iiij.Item an iſta l.habeat locū in re eccleſiæ,vide Cano.in c.j.extra.de reb.eccle.non alie.vide Roma.ſing.cccccxl.inci.lex bene à zenone.vide Bart.in tacta.dif.inter ius ciuile & cano.in xij.col.Barb.ī d.conſi.xxviij.Item an iſta l.habeat locum in vicarijs papæ,vide Roma.cōſil.cccx.faciūt quæ habes in berta.in verſi.locum tenēs.ſeu ī verſi.vicari⁹.Itē quod in dubio princeps pręſumatur rem putare ſuā eſſe,vide Roma.cōſil.cccx.ad fin.Itē ꝙ iſta lex nō habeat locū in reb⁹ dotalibus,tenet Bal.in conſi.cccxxij.& ccclix.in ij.vol.incip.quemadmodum imperator.ad quod vide nouiſsimos in l.j.in ij.no.ff.ſol.ma.Item adde pro reſtitutione quòd requiritur ꝙ princeps aliquid tradat domino in cōpenſationē rei ſuæ,vide Ang.conſi.cxxxix.incip.viſis omnibus ſtatutis.in iiij.col.vbi ita reſtringit iſtam l..allegat aliquas defenſiones vt per eū,quę tñ nō videntur bene probare eius deciſionem,Imò bene vide & conſidera.vide etiā pro limitatione Roma.cōſi.ccxcviij.vbi dicit ꝙ non procedit in principe vel donante duobus.faciunt quę habes per moder.in l.quoties.C.de rei ven.vt voluit Bal.in pace conſti.in verſi.detrimētū.& in ca.j.§.ad hęc.de pace iura.fir.in iij.col.Item ꝙ requiritur ꝙ princeps poſsideat tempore alienationis,ſecundū Cy.in l.omnes.in addit.huius tit.Bald.in l.ij.C.de hæ.vel act.ven.in l.ij.C.de cōmuni rer.alie.& ibi etiā Angel.poſt Pet.niſi princeps alienaret etiā de plenitudine poteſtatis ſecundū Bal.in d.l.ij.C.de communi rer.alie.circa med.adde ꝙ iſta diſpoſitio huius.l.procedit etiam in ciuitate obtinente vim principis,ſecundū Rom.conſi.cccx.in prin.& in fi.& ſing.dccliij.inci.anno.pręterito dedi tibi.in l.bene à zenone.Item aduerte ꝙ iſta diſpoſitio non videtur procedere,quando princeps donaſſet alicui primo,propter benemerita,ſecundùm Pau.de caſt.in conſi.lv.incip.caſus eſt iſte.Federicus de ſenis in cōſi.vij.ꝙ tñ nō videt procedere vbi eſſet clauſula cōceſſa ex certa ſciētia,& de plenitudine poteſtatis etiā plena facti narratiōe,& hoc p notata p Ale.conſi.cccclj.incip.in cauſa quę vertitur.in pen.col.Item aduerte ꝙ requiritur traditio ad hoc vt procedat iſta diſpoſitio,ſecundū Bal.in c.j.§.j.in ij.col.de noua for.fidel.de quo tamen vide no.ad Bar.in l.cęſar.ff.de publica.Item vide aliquid de materia p Bar.in c.ij.de rebus eccle.non alie.vbi ponit an habeat locum de iure canonico in rebus donatis eccleſię,& an procedat de ſuprema poteſtate principis.Item quando habeat locū in duce mediolani donante eccleſię,& an procedat in ſupprema poteſtate principis,vide Roma.ſig.xxxj.incip.lex bene à zenone.Item in iſta materia aduerte ad gl.in l.j.C.ſi aduer.fiſ.quę ſolet allegari vt non procedat iſta lex in rebus minorū,ſed illa gl.hoc non dicit licet in alio cōſti-

principis

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ruat differentiam inter res minorum & maiorũ,ideo vide ibi Bal.& Mo-
der.& melius Cy.Itẽ an procedat ſi donatur res eccleſiaſtica vel ecõtra ſi
donatur eccleſię,vide Iaſ.in authẽ.quas actiões.in ij.col.C.de ſacroſan.
eccle.Itẽ an procedat in rebus eccleſię,& quid in inferioribus ab Impera
tore,& quędã alia.circa iſtam l.vide per Barb.conſil.xxvij.vol.iiij.Itẽ ꝙ
nõ procederet iſta
lex quando prin-
ceps ex aliqua iuſta
cauſa moueret ad
dandum vel ad alie
nandum,ſecũdum
Cy.in addit.in hac
l.& in l. omnes pręſiden. ad quod ad-
uerte,quia in prin-
cipe videtur ſem-
per pręſumi iuſta
cauſa &c.Itẽ ꝙ pro
cedat in duce me-
diolani,vide Bald.
conſil.cclix.in iij.
parte poſt prin.vi-
detur ſemper pro-
cedi iuſta cauſa &c.
Item ꝙ non proce-
dat in principe ſciẽ
te rem eſſe alienã, a
vide Abb.in c.ij.ad
fin.extra,de rebus
eccleſi. non alie. & 1
an pręiudicium do-
tis ꝑcedat hęc lex
tãgit Bal.in d.cõſi. b
cclix.vide Iaſ.in l.
j.in ij.not.ff.ſolut.
mat. & in d.conſil.
dicit etiã Bal.quod
habet locũ in pro-
curatore Cęſaris a- 1
lienante.

❊ *P.P A V.P.*

a ¶De ꝑſcript.xxx. c
vt xl. anno. Plura d
in materia pręſcri-
ptionum habes per
Bal.de Vbal.q re-
petit l.ſi filia.ſ. de
præſcript.lõg.tẽp.
& ibi habes ad Bar.
habes etiam multa
per Alex.in quadã
ſua diſputatiõe in-
cipiẽ.ſigiſmundus.
l.nj.& ij.dub.latiſſi
mè tangit an merũ
imperiũ poſſit præ
ſcribi,& an ciuita- 1
tes Italiæ potue-
rũt præſcribere me 2
rum imperium & 3
circa materiam ꝑ-
ſcriptiõis maximè 4
circa iura interpo-
ſita,de quib9 iurib9 5
maximè in vſufru-
ctu,vide q̃ ſcripſi e
in l.ſi.C.de ꝑſcrip.
long.temp.ad Bar.
circa fin. apoſtillæ
magnæ.

b ¶Cùm aſſeueras.
Et quo vendicaſ,
vide eũ in l.à diuo 1
Pio.§.in venditio-
ne.de re iudi.

c ¶Cõtra,qa.Et no-
ta q̃d ſequitur,res
fuit ſubhaſtata:er-
go iuſto ꝑtio vendi 2
ta.contrariũ tenuit

principis nõ valeãt añ coronationẽ. Vide de hoc
hic per Cy.& Spe.ti.de reſcrip,pręſen.§.rõne aũt
cauſę.ver.item quod obtentum. Sed hoc non eſt
noſtrũ diſputare:ſed quod Imperator velit dici.

Ne rei dominicæ uel temporum uendi catio,temporis exceptione ſubmoueatur. Rubrica.

LEX II.

VNiuerſas. Ego dico ꝙ hic eſt caſus
expreſſus cõtra gl.in l.fi.de iure
emphy.quę dicit ꝙ pręďium em
phyteuticum,licet nõ poſſit ven
di,poſſit donari.Quę glo.poſito
ꝙ alias eſſet vera:tamen in re emphyteutica eccle
ſię cõmuniter non eſt vera: quia nullo titulo põt
alienari,vt hic videmus.& hic nullus tangit.

De præſcrip.xxx.uel xl.ann.[a] *Rubr.*

SVMMARIVM.

1 ☞Quot requirantur,vt valeat venditio propter
tributa.

LEX I.

CVm aſſeueras.[b]
Res vendita,propter tributa nõ
ſoluta,nõ obſeruatis omnib9 ſo-
lennitatibus,vendicaſ,niſi xxx.
anno.pręſcrip.interuenerit.h.d.
¶Quęro,†quot ſunt neceſſaria,vt valeat vendi-
tio propter tributa nõ ſoluta.Dicit gl.quinta quã
vide,& ſigna. Solùm ergo hic videſ,ꝙ retracteſ
vẽditio:quia facta eſt vili pretio. Contra,quia[c] ſi
res eſt ſubhaſtata[d],vt hic,videtur pręſupponi ꝙ
non,pro vili pretio:quia fuit vẽdita pro eo quòd
reperiri põt:ſed non ſequiſ,ſubhaſtata eſt:ergo iu
ſto pretio vendita:vt vidiſtis caſum in re mobili,
in l.ſi quos ſ.de reſcin.ven.¶ Itẽ opp.ille,q emit
à fiſco,eſt ſecurus:vt ſ.tit.ij.l.ij.& l.bene. Sol.Il-
lud eſt verum in fiſco vendẽte rem, vt propriam:
hic vendidit vt alienatam.Item op.de l.iij.ſuprà,
quod metus cauſa.vbi oportet quòd ille,qui ven-
dicat,reſtituat pretium.Sol.Ibi pretium fuit con
uerſum in eius vtilitatem:hic nõ:& eodem modo
ſoluit contrarium.j.ſi vend.pig.l.j.& l.emptor.ff.
de rei vendi.& l.vtere.ſuprà,de prędi.mi.

SVMMARIVM.

1 ☞Feudatarius,vel emphyteuta,licet proprio no
mine poſſideant,tamen cõtemplatione alterius.
2 Poſſidens pręcariò quando poſſideat.
3 Colonus ſi per xxx.annos nõ ſoluit penſionem,
non pręſcribit.
4 Colonus licet non pręſcribat rem,pręſcribit ta-
men actionem perſonalem.
5 Debitum annuum vna pręſcriptione peti po-
teſt,pro pręſenti,& pro futuro.

MAlè agitur.[e] Qui pro alio poſſidet,nul-
lo tempore præſcribit.h.d.¶Cõtra l.
noſtrã quæriſ:dicit hæc præcariò poſ-
ſidentibus.de quibus intelligitur.dicit gl.ego in-
telligo largè de omni eo qui poſſidet nomine alie
no,vt puta colonum,emphyteutã,feudatarium,
& ſimiles.Dices †tu hoc nõ eſt verum in emphy-
teuta,& feudatario,qui poſſidẽt nomine proprio
naturaliter tantùm.Solu.Fateor,ꝙ licet nomine
proprio poſſideant,contemplatione tamen alte-
rius poſſident:quia ſemper alium in dominũ re-
cognoſcunt.Quæro,quid in eo qui precario pro-
priè accepto poſſidet?Gl.diſtinguit,†aut recipit
precario,vt detineat,vel naturaliter tãtùm poſſi-

Ange.in l.ſciendum.ff.de verbo.ob.licet non alleget Bar.Andr.Barba.
d ¶Quæro,ſubhaſta. Hoc idem voluit Imo.in l.pretia rerum.ff.ad leg.Fal
ci.Lud.in l.ſi quis cũ aliter.ff.de ver.ob.licet Ange.hic in l.pretia.& in l.
ſciendum.de verbo.ob.aliter dixerit.Et vide ad materiam Bal.in conſil.
quod incipit,quæritur quo daliter debeat æſtimari.

deat,& idẽ:aut vt poſſideat naturaliter & ciuiliſ:
& tunc præſcribit.Docto.noſtri dicũt cõtra iſtã
gl.Nam licet ꝑcario poſſidens,vtroq; iure poſſi-
deat:tamẽ ſemper dominũ recognoſcit,vt nõ ꝑ-
ſcribaſ:ſicut dicim9 in emphyteuticario colono.
Pręterea talis recognitio interrũperet ꝑſcriptio-
nem iã cœptam:vt j.eo.l.cũ notiſſimi.§.pe.mul-
tò magis inchoari eã impedit ab initio:& tunc di
3 co†ꝙ ſi colonus per xxx.an.nullã penſionẽ ſol-
ueret,non ꝑſcriberet.licet Mar.antiquus gloſſa-
tor dixerit cõtrariũ.Hoc tenet hic gloſ.pe.q̃d eſt
eſt verũ,niſi colonus interuerterit poſſeſſionẽ,nõ f
admittẽdo dominũ venientẽ,& incœpit ſibi poſ
dere:tunc enim qa nõ recognoſcit dñm,iſta præ
ſcriptio incipit currere.& hoc ſentit gl.vlti.hui9
f legis.¶ Quæro,licet colonus[f] nõ ꝑſcribat rẽ,†an
4 præſcribat actionẽ perſonalẽ,ne ab eo poſſit peti g
penſio,ſeu merces.Certè gl.dicit ꝙ ſic xxx.ann.
à die qua peti potuit,quod puto verum,vt infra
l.proxi.¶ Vltimò nota iſtum tex.quia nõ eſt cõ-
ueniens,vt quis cogatur ſuper iure ſuo ſingulis
anis publicè proteſtari.& ſic facit ꝙ in debito an-
5 nuo,vna petitiõe poteſt peti,vt pro præſenti.†&
pro futuro tempore condemnetur:vt vidiſtis.ſ.
de fideicom.l.j.vbi fecit te notare.

SVMMARIVM.

1 ☞Officium iudicis tollitur ſpatio xxx.annorũ
ſicut actio.& nu.3.
2 Præſcriptio quotuplex ſit.
3 Poſſidens bona fide,reſpectu dominij,ſed in ma-
la fide,quia credit rem obligatam:an dicatur bo- h
nefidei,vel malefidei.remiſſiuè.
4 Hæc præſcriptio currit contra adultum,& con-
tra abſentem,licet reſtituatur.
5 Præſcriptio xxx.annorum an requirat poſſeſſio
nem reſpectu præſcribentis.

g SIcut.[g] Omnes actiones,quę mi
nori tpe non tolluntſ xxx.
ann.tolluntſ:quę ꝑſcriptio tẽpore pu-
pillaris ætatis,ceſſat & dormit.h.d.i
hæc lex.Vide glo.ſuper verbo,perſecutione.Ex
1 qua nota†ꝙ officiũ iudicis tollitur ſpatio xxx.an
h norũ,ſicut actio.[h] ¶Opp.& videſ[i] ꝙ per miſſio
i nem ęxecutoris,[k]actio non perpetuetur:vt ff.de
k eo per quẽ fac,erit.l.fin.in prin.& ff.ex quib.cau.
maio.l.ait prætor.in fi.cũ l.ſeq.Sol.Gl.dicit hic,
aliud de iure antiquo,aliud de iure hodierno.Alij
ſoluunt alio modo.nec ibi gl.ſoluit bene iſtud cõ
trarium.Iac.de Are.ſoluit optimè.& etiã do.Iac.
2 Butr.¶†Quędã præſcriptio eſt odioſa,quæ cur- k
rit ſolùm ex negligentia nõ petentis,nullo atten
to fauore præſcribentis:nã præſcribit,ſiue ſit bo-
næ fidei,ſiue ſit malæ fidei:& iſta interrũpitur per
ſolam executoris miſſionẽ:vt hic,& l.cùm notiſ-
ſimi.in principio j.eod.Ratio,quia cùm ſola ne-
gligentia currat;ceſſante negligẽtia,debet ceſſa-
re præſcriptio:iſta autem negligentia ceſſat per
ſolam executoris miſſionẽ:ergo &c.Quædã eſt
præſcriptio merè fauorabilis,vt præſcriptio trien
nij,quæ currit fauore poſſidẽtis propter titulum,
& bonam fidem:& iſta non interrumpitur per ci
tationem,nec per litis conteſt.niſi in effectu:vt l.
ſi poſt acceptũ.de rei vendi.Ratio,quia litis con-
teſtatio nõ tollit fauorẽ rei.Ita loquitur l.ſi poſt
acceptum.ff.de rei vendi.Quædã eſt præſcriptio
miſta:quia currit tã fauore poſſidẽtis,quàm odio
negligentis:vt pręſcriptio x.vel xx.annorum.
& in iſta eligitur quędam media via:vt non in-
terrumpatur per ſolam executoris miſſionem,
ſed per lit.conteſt.Ita loquuntur iura allegata in
contrarium hic per glo.& l.more.ſ.de rei vendi.
& ff.pro empt.l.ij.§.fin.¶Quęro,quę ſunt actio
l nes[l] in rem,& quę in perſonam,& quę ſunt vni-
uerſales,& quę ſpeciales,dic vt in gloſſ.¶Quęro,l

e ¶Malè agitur.Et
an ẽphyteuta,feu-
datarius,& ſimiles
poſſideãt,vide gl.
& Bart.in l.iij.§.ex
cõtrario.de acqui.
poſ.& an ꝑſcribãt,
vide Bart.in l.com-
perit.j.c.Adde an
emphyteuta poſſi
deat.Bal.cõſi.cxlij.
ij.lib.
¶Quæro.Licet co
lonus præſcribat
ſolutionẽ mercedis
adde quod no.bar.
in l.cõperit.j.cod.
¶Sicut in rem. Et
licet regulariter a-
ctio ꝑſonalis duret
ſpatio xxx.an.l.j.
ſ.de cõſti.pe.tñ fal
lit in actiõe ꝑſona
li ſcripta in rẽ.Iſta
eſt gl.& ibi Bar.in
l.j.ſ.ꝙ met.cauſa,
Quid in prodigo,
an ei currat pręſcri
ptio,vide Io.And.
in addi.Spe.ſuper
ru.vbi dicit ꝙ nõ.
h ¶Sicut actio.Quòd
intelligo officio iu
dicis.q̃d cõpetit ꝓ
aliquo ꝑterito,ſec9
ſi pro aliquo futu-
ro.Ita limitat Bar.
in l.prætor.§.hoc
interdictum ff. de
noui ope.nun.
¶Opp.& videtur.
Vide per gloſſ.&
Imo.in c.j.de libe.
ob.& dixi in l.cum
notiſſimi.in princ.
j.eod.Et ad hanc l.
ſicut.vide quod ha-
bes per moder.in
ru.ff.de in ius voc.

❊ *P.P A V.P.*

¶Miſſionem exe-
cutoris.Vide poſt
Bar.in l.ex edicto.
ff.de eo per quem
fac.erit.vbi etiam
habes an interru-
ptio contra princi-
palẽ,operetur etiã
contra fideiuſſorẽ.
Quod autem hodie
quælibet præſcri-
ptio interrumpa-
tur per ſolam inter
pellationem,vide
ad Barto.in l.ij.§.ſi
rem alienam.ff.pro
empto.vbi etiam
habes quid ſi cita-
tio eſſet nulla.

❊ *P.P A V.P.*

¶Quę ſunt actiões.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Actiones autem perſonales in reſcripto tolluntur eo tempore quo actiones mere reales. vide Commen. conſil. liiij. & quæ ſcripſi in l. omnes.

a ¶ Certè ſic. Hic ergo habes, q officiū iudicis præſcribit xxx. annis. hoc fallit in officio iudicis, quod datur ad reſtituendū fructus: quoniā ſpatio trium annorum illi præſcribitur officio. Hæc eſt gl. ſingularis in l. ſequitur. §. fructus. ff. de vſucap. & adde q quodcunq; verba dirigūtur ad iudicem, ſemper oritur officium iudicis. Gl. eſt multùm ſingul. in l. ſi ſoror. ſ. de colla. in l. ſi res obligata. in fin. de lega. j. Quærela tamē, quæ intētatur, vt not. glo. & Bart. in l. poſthumus. §. ſi quis ex his. ff. de inofficio. teſt. in fine. Item iuri inquirendi: licet fiat per officium iudicis nō preſcribitur eo modo quo regulariter preſcribitur officio iudicis: vt no. dixit Bar. in l. quærela. j. de fal. & not. gl. ibi limitat hanc regulam, quòd officio iudicis præſcribatur xxx. an. Singulariter limita vt per Bar. in l. prætor. §. fi. de oper. no. nun. videlicet quòd ſibi non præſcribatur, quando non habet cauſam de iure prætorio; ſed ex iure quod ſemper iſtat, vt eſt videre in nūciatione noui operis fienda, per emptorem, & ſimiles. quod tene menti. Adde etiā caſum, in quo anno præſcribitur, vt ſi volo petere cataſtrum emendari: quia in eo fui læſus. Ita dixit not. Bar. in l. forma. ff. de cenſ. per l. qui ſe grauatos. de cenſi. lib. xj. Item videtur quòd finiatur anno, à die tamen ſcientiæ, & taciturnitatis, in caſu quando cōſanguineus vult reuocare feudū alienatū à cōſanguineo, per tex. no. in c. Titius. ſi de feud. fue. controuer. Et idem per hoc videtur dicendum in vicino volēte reuocare rem alienatam in vicinum remotiorē, ex forma iuris, vel ſtatuti. & idem in emphyteuſi vel re eccleſiaſtica incidēte in commiſſum, q ea finita per generationem extinctam, poſsint vt deſcendentes petere eam ſibi confirmari, intra annū tantū. Et ita intelligitur qđ dixit Bart. in l. j. §. ſumitur. ff. de aqua quoti. & æſti. & in l. j. in fine. ff. de priuile. credi. & videtur velle Bar. in d. l. prætor. §. fi. de oper. noui nuncia. Adde, q qñ officium iudicis præſcribitur ſpatio decem dierum, quando ſuccedit in loco appellationis vt in caſu legis, arbitrio, ſecundū vnam lect. ff. qui ſatiſda. cogā. & ibi voluerunt aliquid: licet ſecūdùm opinionem iſtā ibi relatam in princ. per glo. Bal. videtur quòd non preſcribatur ſpatio decem dierum, prout in appellationib9: imò videtur diuerſificare, de quo ibi per doct. ad quod bene facit, quod not. dicit Angel. & ibi per docto. in l. j. §. ſi quis tutor. ff. quādo appel. ſit. & dicit Bar. in l. quod iuſsit. ff. de re iudi. & intra quantum tempus poſsit interlocutoria reuocari. & hanc glo. allegat pro ſingulari Bal. in l. etiam intra. de executio. rei iudic. Quanto tempore præſcribatur iuri dicendi ſententiā nullam, vide Bal. hic, & latius in l. data opera. in xxv. col. Adde inquantum domi. Alex. hic in apoſtilla dicit, quòd in caſu, in quo conſanguineus vult reuocare feudum à conſanguineo alienato, quòd taciturnitas vnius anni ei præſcribit: quod hic Baldus non videtur ſimpliciter fateri: ſed eſſe conſiderandum, an agnati veniant ex ſucceſsione vel ne. Ita dicit ipſe eius cōſilio cxvj. in fine. primo vol. & quòd officium iudicis præſcribatur ſpatio triginta annorum, tenuit Baldus conſil. cccxv. ſecundo volumi.

3 †an iudicis officiū præſcribatur? Certè ſic, [a] vt hic
a patet in tex. dū dicit perſecutione, Dic vt in d. l. licet. j. de exceptio. ¶ Quero, aliquis poſsidet bona fide reſpectu, dominij, quia putat ſe dominū: ſed mala fide reſpectu creditoris: quia putat rem obligatā: an iſtæ dicaſ bonæ fidei, aut malæ fidei, Glo. dubitat hic. Tex. eſt ff, q po. in pig. hab. l. qui balneū. §. fin. Dixi vobis in l. ſi quis fundū. in fi. ff. de acquir. poſ. vbi etiā iſtud tangiſ. ¶ Quæro, dř hic,
4 †quòd hæc præſcriptio currit cōtra adultū, & contra abſentē: an reſtituātur? Glo. tenet quòd ſic, & bene, per titu. ſ. ſi aduer. vſucap. ¶ Quærit gloſſa, qui ſunt iſti caſus, in quibus hæc præſcriptio locū
5 non habet, Dic vt in gl. ¶ Quæro, an †ad iſtā præſcriptionē xxx. an. requiratur poſſeſsio ex parte poſsidētis? Glo. dicit quòd ſic. Et ſi tu dicis, quomodo ergo debitor nō præſcribit cōtra actionem perſonalē, cùm nihil poſsideat? dicit gl. imò quaſi poſsidet. Hoc dicit gl. hic ſuper verbo, vel ius. Or domini, ad præſcribendū rē, vel aliquod ius requiritur poſſeſsio, vel quaſi: quia ſine poſſeſsione prǫſcriptio nō ꝓcedit: vt l. ſine poſſeſsione. ff. de vſuſcap. not. in c. ſine poſſeſsione. de reg. iur. lib. vj. ſed ad præſcribendā liberationem ab aliquo iure, vel ab aliqua actione, non requiritur aliqua poſſeſsio vel quaſi: ſed ſufficit ſolummodo negligētia non petentis: vt l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap.

SVMMARIVM.

1 ☞ Exceptio præſcriptionis xxx. vel xl. annorum impedit conteſtationem. & nu. 3.
2 Obligatio hodie tollitur tempore.

b OMnes. [b] † Omnes actiones, q̃ xxx. an. ſpatio, vel minori nō tolluntur xl. an. ſpatio tolluntur. h. d. Hic vř expreſſus caſus, † q exce-
1 ptio pſcriptionis triginta, vel quadraginta annorum impedit lit. conteſt. ibi: nullum, ius priuatum vel publicū, &c. quòd extinctū eſt moueaſ: & ſic impedit moueri in iudicio litē, & ſuper eo agitur & ſic innuit tex. ſ. eo. l. proxi. in fi. ibi: nulli mouēdi. Item per hāc legem dicunt Vltramon. † q ho-
2 die obligatio tollitur tempore: licet olim ſecus: vt l. obligationū fere. §. placet. ff. de act. & obliga. & hic colligiſ ex iſta lege ibi: ſit liber, & ex præſentis ſaluberrimæ legis pleniſsima munitione ſecutus. Pro hoc ſuprà l. proxi. circa princi. ibi: viuēdi vlterius non habeant facultatem. quod dic vt plenè dixi in l. ſi. ff. rē ra. hab. Cetera dic vt in gl. &c.

b ¶ Omnes. Adde tamen, quòd actio, quæ oritur ex varijs figuris cauſarum, tollatur longo tempore. Idem in actionibus realibus, & in rem ſcriptis. Idem in actione perſonali iuncta reali. l. ij. & ibi hoc Bald. quod metus cauſa.

b ✠ *P. PAV. P.* ¶ Omnes. Circa hoc quòd actio perſonalis in reſcripto tollatur intra decem vel viginti ann. ſicut mere realis, & rationē vide per Coni. in conſil. liiij. incipiē. Leonardus Merzarius. officio autē iudicis præſcribitur xxx. ann. vel biennio res tempore vitæ. Iaſon. in l. prętor. §. ſi aliquando in penult. & vltima colū. de oper. noui nuncia.

1 PRæſcriptione. † Curiales nō præſcribunt libertatem quadraginta annis.

SVMMARIVM.

1 ☞ An emphyteuta præſcribat tam liberationem penſionis, quàm ius emphyteuticum.

c COmperit. [c] † Præſtatio tri-
1 buti, quæ fit in recognitionē vniuerſalis dominij, tēpore nō tollitur. h. d. Eſt argumen. quòd contra præſtationem decimarum non poſſet præ-
d ſcribi. [d] ¶ Quærit glo. an idem ſit in emphyteuta.
2 † Dicit glo. q ſic: vt j. eo. l. cùm notiſsimi. in fine. Iſtā quæſtio poteſt intelligi duobus modis. Vno modo, an emphyteuta non ſoluendo penſionem liberationē præſcribat: & tunc ſi gl. diceret quòd non, malè diceret: quia omnis actio, & omnis petitio tollitur tanto tempore: vt ſ. eo. l. ſicut. Nec obſtat hæc lex: quia loquitur de præſcriptione, quæ fit in recognitionē vniuerſalis dominij. Itē poſſet intelligi hęc quæſtio, an idē ſit in emphyteuta, ſoluente penſionē: vt non præſcribat dominiū. Hoc modo glo. diceret verū. Itē poſſet intelligi, an idē ſit in emphyteuta, ſcilicet in ſoluendo canonē per xxx. annos, vel xl. præſcribat ius emphyteuticū, licet ab initio iura emphyteutica nō fuerūt ei conceſſa: & tunc diceret verū: ſicut hac lege permittitur præſcribere dominiū ſalua præſtatione tributi: ita emphyteuta pōt præſcribere ius emphyteuticum, ſalua canonis præſtatione. Hoc not. ſ. de iure emphyteu. l. ij. in fine magnæ gloſſæ.

c ✠ *P. PAV. P.* ¶ Comperit. Quomodo iſta l. intelligatur, vide Alexā. conſil. xxx. vol. v. colum. ij. ad finem Peruſ. in c. ad audiētiam. in vlt. colum. de præſcriptio. vbi etiam per Feli.

d ¶ Non poſſet præſcribi. Sicut nō præſcribitur in tribu. vide caſum in capi. cùm non liceat. de præſcript. & xvj. q. iij. clerici per gloſſ. & Innocen. §. res fiſci. Inſti. de vſucap. & glo. in l. penulti. de fundis limitro. libr. xj. Et an emphyteuta præſcribat, vide in l. malè. & quod ibi dixi poſt eum. ſ. eodem & Bald. in l. cùm notiſsimi. §. fin. j. eod. & vide Bald. in l. neq;. ſ. de vſufruct. & Barto. in l. iij. §. ex contrario. ff. de acquirē. poſſeſ. in j. col. Adde poſt apoſtillam an emphyteuta ſoluendo canonem pro re, quæ non erat emphyteutica, ſibi præiudicet: vide Bald. conſi. xx. ij. volu. & ibi etiam an talis emphyteuſis præſcripta ſit realis ſicut pactum, & quam naturam habeat, & an poſsidens bona emphyteutica vt in ſpatio quinquaginta annorum præſcribatur: vide eundem Bal. conſi. cccxl. ij. volu.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quando præſcriptio interrumpitur per citationem, an actio perpetuetur in xl. annis. & nu. 2.
3 Creditor poſsidet pignus, præterquàm quo ad præſcriptionem.
4 An iuri offerendi poſsit præſcribi.

e CVm notiſsimi. [e] Hæc reputa-
1 tur bona lex: † Actioni hypothecariæ ab extraneo poſſeſſore xxx. an. pſcribit, niſi fuerit iterrupta à debitore, vel ei9 hřde xl.

e ¶ Cùm notiſsimi. Pro intellectu huius legis facit vnū dictum in clemē. ij. vt lite pendente. vbi dicitur q per citationē inducitur litis pendentia. Sed ibi quærunt docto. nunquid etiam citatio inducat pendentiam, licet nuncius citans nō fecerit relationem iudici. Et concludunt q nō. Et hoc dicebat eſſe ſingulariſsimum dictū Pet. de Ancha. per quod arguebat illud, quod hic dicitur, interrumpi præſcriptionem per nunciū, eſt verum, ſi de citatione fit relatio iudici, & redigatur in ſcriptis. Et iſtud dictū dicebat ſe audiuiſſe à domino Baldo, qui allegat Guliel. hoc tenuiſſe. & dicit Bald. in quodam repertorio ſuper Innocen. quòd præſcriptiones, quæ ſunt merè odioſæ interrumpuntur per ſolam citationem. l. ſicut. ſ. codē, niſi citatio ſecum non poterit trahere ſuum effectum; vt quia circunducatur propter contumaciā actoris: tunc enim eſt imperfecta citatio: quia non conſtat ex ſuis partibus, ſed eſt in cauſa caduci. Allegat Gulielmū in d. l. ſicut. & facit quod not. in l. pater. ſuprà, ne de ſtatu defunct. & in authentica offeratur ſ. de litis conteſtatione. & idem Bal. in l. fin. de eo per quem fac. erit. & in l. & poſt edictum de iudic. Sed an propter exceptionem obiectam perpetuetur actio: vide Barto. in l. omnes. de regulis iuris. Et de hac q. de qua hic, vide Angel. in l. ſicut. in princip. ſ. eodem & in penult. colum. & vide quæ hic poſt Bal. circa interruptionem, quæ fit per litis cōteſtationem. Item caſum adde, in quo quælibet interruptio, etiam extraiudicialiter perpetuat actionem: puta ſi tempus ſit appoſitum cauſa limitandæ obligationis, & ex hoc conuenit pro tanto. Ita dicit Paulus

anno.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de Caſt. in l. cum qui ita. §. qui ita de verb. obli. per textum in l. ſi māda-
to. §. ille. ff. manda. Adde huic apoſtillæ Barto. conſi. clxvij. j. vol. inci. in
Chriſti nomine proponitur. vbi videtur velle quòd ſola citatio nō ſuffi-
ciat ad interrumpendum præſcriptionem licet appareat de relatione, niſi
ſtatutum diceret, quòd relationi nuncij ſtetur: tunc licet nō appareat de
commiſsione iudi-
cis: quia præſumiť
pro officiali, dicit
citationem interrū
pere præſcrip. licet
etiam eſſet genera-
lis, & indiſcreta. Et
an ex legato debiti
interrūpatur præ-
ſcriptio, vide Bald. a
conſi. cxxv. iij. vol. 2
a ¶Quærit gl. quan-
do pręſcriptio. Vi-
de Barto. & moder
nos in l. edicto. ff.
de eo per quem fa-
ctum erit.
b ¶Statuto cauetur.
per decēnium &c.
An ſi per ſolā cita-
tionē perpetuetur?
an illud ſtatutum
valeat, vide Bart. in b
l. ſequitur. §. ſi viā.
ff. de vſu. & de hac
quæſtione per Bal.
in q. ſtatuto caueť
q fenerator. in fin.
&c. & per Bar. in l.
is qui reipu. circa fi.
ff. quib. ex cau. ma.
& facit l. ſi is qui p 3
empt. cum ibi not. c
per Bart. ff. de vſu-
capio. & idē tenet 4
quod hic Barto. in d
l. fin. in princ. de eo
per quem fac. erit
& Ang. & Imol. in
l. ſi ſeruum. §. ſequi e
tur. de verbo. obli-
ga. & Salyce. in l. ſi.
j. eod. Adde an ſtā-
te prædicto ſtatu-
to, ſi contra aliquē
de reſtituendo gra-
uatum eccleſiæ ſit
præſcriptum vigo-
re talis ſtatuti an ec 1
cleſiæ erit præiudi-
cium, vide Petr. de
Anch. conſil. cclix. f
c ¶Quæro vtrum.
Vtrū creditor poſ-
ſideat pignus, Adde per glo. & doct. in l. ſciendū. §. creditor. ff. qui ſatiſd.
cog. Et videtur, q ſi loquamur reſpectu ipſius pignoris, creditor poſsidet
ciuiliter, & naturaliter. quod patet: quia ei competit, ſeruiana, ſeu hypo-
thecaria: quæ poſſeſsionem auocat in l. cùm venditor. de euictio. ſecus ſi
reſpectu dominij. l. ſi vendidero. §. cùm autem. de furtis. & l. ſi mulier. §.
in poſſeſsione. quod met. cau. ſed repræſentat imaginē debitoris, vt hic.
& vide Bald. pro hoc vide l. j. & ij. ſ. ſi aduerſus creditorem.
d ¶Quæro, vtrum iuri offerendi. An iuri offerendi, vel facultati, præſcribi
poſsit? quod facit an iuri adeundi, &c. ſic cùm ſit quædam facultas ſecun
dùm quoſdam, vt Sali. & Bal. in l. pignori. ff. de vſucap. Et adde q quādo
in pignoribus eſt appoſitum pactum legis commiſſoriæ: tunc odio credi-
toris iuri offerendi nō præſcribitur. Ita ſingulariter no. tex. & Bal. in eo.
j. de feu dato in vicem l. commiſſoriæ. licet aliqui, vt ipſe refert, apponant
illum tex. aliter, qui dicunt q præſcribitur iuri offerendi xxx. annis, ſi
creditor eſt in poſſeſsione. Sed ſi debitor eſt in poſſeſsione, & cōueniatur
hypothecaria, iuri offerēdi nunq̄ præſcribitur. l. pure. §. ſi. ff. de doli ex-
cep. Alij dicunt aliter, vt ibi, etiam per Bald. dicit etiam Inno. in c. nō eſt
conſue. in vj. q illa, quæ ſunt in mera voluntate non ſunt præſcriptibi-
lia. dic vt ibi per eum. Faciūt ad hæc, quæ no. gl. in l. j. aliàs ſi. de anna. ex-
ceptio. vbi arbitrio nō præſcribitur, ſecundū Bal. in l. petens. in iiij. col. ſ.
de pac. vbi etiā dicit, q ſtipulationi nō liquidæ vnq̄ præſcribiť. Ad quæ-

an. à ſecundo verò creditore, viuo debitore ſimili
ter xl. annis. Idē eo mortuo, ſi ei⁹ adminiculo vta
tur: aliàs xxx. Idē in iure offerendi. h. d. vſq; ad §.
illud. Dicitur hic in fi. q̄ præſcriptio per ſolā con-
uentionem interrūpitur. Cōtra: imò etiā per exe
cutoris miſsionē: vt ſ. eo. l. ſicut. Solu. Hoc verbū,
ſolā, excludit lit. cōteſtationē, nō executoris miſ-
ſionē. & dicit bene, &c. ¶Quærit glo. qn̄ præſcri
ptio a †interrumpitur per citationē, vtrum actio
perpetueť in xl. annis: an debeat inchoari de no-
uo prima præſcriptio? Gl. hic dicit diligēter aduer
tendū, quia p ſolā lit. cōte. actio ppetuať in lōgi⁹
tēpus: vt j. eo. l. fi. nō per citationē. quod eſt notā-
dū: licet gl. de hoc dubitauerit ſ. eo. l. ſicut. in fi. gl.
quæ eſt ſup verbo, per executorē. & iſtud qđ glo.
dicit, eſt verum ex parte actoris, ſed ex parte rei,
eo caſu quo exceptio eſt tēporalis, exceptio ppe-
tuať p ſolā cōuētionē: vt l. ſi in intra. ſ. de non nu.
pecu. & hanc gl. tenuit dn̄s Richar. Malū. in qua-
dā q̄ſtiōe, quā diſputauit. Et facit ad q̄onē, q̄ fuit
in ciuitate iſta, anteq̄ veni huc. Statuto hic caueť,
q qui nō petīt debitū per decēniū, b nō audiať vl
terius. Modo quidā petīt debitū p ſolā citationē:
& exinde ſunt elapſi decē anni: an ſufficiat? Cer-
tè nō ſufficit creditori: quia illa citatio interrūpit
præſcriptionem primam, nō autem perpetuat. &
vide glo. ſuper verbo, ſolā conuentionē. quā nota
& tene menti. ¶Quærit gl. quomodo poteſt du-
rare actio hypothecaria, cùm pſonalis extinguať
xxx. annis. Dic vt ĩ l. ĩtelligere. de lui. pig. ¶Quę
ro, †vtrū c creditor poſsideat pign⁹. Gl. hic diſpu-
tat. Veritas eſt, q poſsidet præter quàm quo ad
præſcriptionem: vt l. ſerui nomine. ff. de vſucap.
¶Quæro, †vtrū iuri offerendi d poſsit præſcribi.
Tex. eſt hic q ſic. Glo. vř hic tenere contrariū. &
glo. in l. ſi rē. §. omnis. de pig. act. Doct. noſtri cō-
muniter dicūt, q eſt quoddā ius offerēdi, qđ com
petit per modum iuris: vt puta ſecundus creditor
habet ius offerēdi, e & cōfirmandi ſibi pignus: hoc
tollitur ſpatio xxx. vel xl. annorū: vt hic. Quod-
dam eſt ius offerēdi, quod competit per modum
cuiuſdam facultatis. Verbi gratia: debitor poteſt,
quandocunq; vult, offerre debitum creditori, &
pignus reluere. Iſta facultas nunq̄ poteſt præ-
ſcribi? ſicut nec alia facultas eundi per viam publi
cam: quia licet per mille annos non iueris, ſemper
poteris ire: vt ff. de via publi. l. viam publicam.

Illud autem. † In obligationibus in diem, vel ſub conditio-
ne incipit currere tempus adueniente die, vel con-
ditione f, & p poſſeſsionē rei obligatæ. p ſecundā
cautionē, vel debiti agnitionē, fit interruptio p̄-
ſcriptionis. hoc dicit. ¶Glo. hic quærit, quot ſunt
modi, & de effectu interruptionis, de qua feci tibi
vnam petitionem in l. naturaliter. ff. de vſucap.
& ibi vide. & nota hanc gloſſam.

SVMMARIVM.

1 ☞In obligationibus annuis, vel mēſtruis, à quo
tempore incipiat præſcriptio currere. & nu. 2.

g **In his etiam.** g In obligationibus an-
nuis, vel menſtruis, non
initiū obligationis, ſed initiū tēporis, in quo obli
1 gatio ceſſat, inſpicitur. h. d. ¶Quæro, † & reuoco
in dubiū, in obligationibus iſtis annuis, vel men-
ſtruis, à quo tēpore incipiat currere præſcriptio.
In hoc ſunt tres vel quatuor opiniones: vna eſt
q à die ceſſationis incipiat currere pro illo anno,
in quo eſt ceſſatū: in ſecūdo, pro ſecūdo: in tertio,
pro tertio, & ſic de ſingulis: & ſic quot ſunt præ-
ſtationes, tot ſunt tēpora: quia ab initio, quo cœ-
pit ceſſare, incipit currere pro toto tēpore, & ſic
pro ſequētib⁹ annis. Tertij diſtinguūt: & iſta eſt
opinio Io. & gl. etiā, q iſta opinio ſecūda ſit vera
in ſtipulatione: cùm ſtipulatio annua ſit vna pro
toto tēpore, in legatis verò ſit vera præcedēs opi-
nio: qa quot ſunt anni, tot ſunt legata. Doct. Vl-
tramon. reprehendunt hanc opi. Nā licet ſtipula-
tio annua ſit vna: tamen cōſtat q pro ſequētibus
annis eſt in diem: ergo ante diem nō currit præ-
ſcriptio pro annis ſequētibus: vt ſ. eadē l. §. illud.
h Ego volens h ſuſtinere opinio. glo. noſtram dico
quòd licet pro annis ſequentibus obligatio ſit in
diem: tamen quia pro eo quod eſt de præſenti, po
teſt agi etiam de futuro: vt l. j. ſ. de fideicōmiſ. &
dixi ſ. eo. l. malè agitur. in fi. quod currit præſcri-
ptio pro toto tempore: ſicut pro toto tempore po
teſt agere. Nec obſtat §. illud. quia ibi loquiť de
obligatione in diem, quòd nō poterit ſtatim agi:
in legatis verò dico idem quod glo. quia cùm ante
diem non ſit nata actio, non poteſt tolli. Sed ſi po
neres ante diem natam actionem, ſed executio-
nem eſſe dilatam, vt ſ. quando di. le. ce. l. ex his. &
ff. quando dies leg. ce. l. ſi cum præfinitione. tunc
dico idem in legatis, quod in ſtipulationibus. &
ita poteſt intelligi hic.

i **Nulla ſcilicet danda.** i
Emphyteuta, vel colonus, nullo tempore præ-
ſcribit. hoc dicit.
Idem dicit. l. malè agitur. ſ. eodem.

k **SI quis.** k† Per præſcriptionē lon
gi tēporis quæriť ius ven-
dicandi: idē per præſcriptionē longiſ-
ſimi tpis bona fide factā: ſed malæfi-

ſtionem Bar. hic vide per Moder. in §. actionum. Inſtitu. de actio. Adde
huic apoſtillæ Bal. conſi. xiij. j. volu.
d ✠ *P. P A V. P.* ¶Offerēdi. Vide Ang. cōſi. lv. inci. Gulielmus. vi
de quoddā conſiliū Franciſ. poſt conſi. Ang. incip. diligenter. & conſi. ſe-
quens Bar. inci. In Chriſti ſaluatoris noſtri nomine. vide Berta. in verſi.
præſcriptio. quo-
modo in iiij. col. vi-
de Bald. in cap. j. de
feud. da. in vi. l. cō-
miſſo. & in c. fin. ad
fi. eo. tit. & in c. j. §.
porro qualiter o-
lim feud. alia vide
pro limitatione re-
gulæ, quòd faculta
ti nunquā præſcri-
bitur Ang. in d. cō-
ſil. de quo habes ad
Bar. in l. licet C. de
iure delib. Item an
facultati ſeu iuri de
clarādi aliquid præ
ſcribatur, vide Iaſ.
in l. petens. in iiij.
col. C. de pact. vide
quomodo facultati
ſeu iuri declarandi
aliquid præſcriba-
tur, vide Iaſ. in l. pe
tēs. C. de pact. Are.
in l. ij. & iij. de acq.
hęred. Fel. omnino
in c. cū acceſsiſſent
col. xij. de conſtit.
vide q iuri offeren
di nō præſcribatur
de quo per Bartol.
hic & in l. pignori
ff. de vſuca. vbi aſsi
gnat pulchram ra-
tionem, vide etiam
Aret. in §. actionū.
in viij. char. Inſtit.
de act. vide Pet. Al
uarot. ĩ repe. §. ſi pa
cto. & in l. reſcri-
ptum. de pact. in ij.
char. Item an iuri
offerēdi vel implē-
di cōditionē pote-
ſtatiuam præſcriba
tur, vide Areti. in l.
quādiu, vltima. col.
vij. de acq. hæredi,
& dum ſuprà dici-
tur de iure offerēdi
in pacto de retro-
uendendo, de quo
loquitur Angel. in
conſil. lv. etiam vide quæ habes ad Bart. in l. j. ff. de vſucap.
e ✠ *P. P A V. P.* ¶Habet ius. Vide de hoc ad Bar. ĩ l. j. ſ. ſi aduer. cred.
f ✠ *P. P A V. P.* ¶Vel conditione. Vide Aret. in l. quandiu vlti.
col. vj. in fi. & ſeq. de acquir. hæred.
g ¶In his etiā promiſsionib⁹. Vide quod not. Bar. in l. ſicut in annos. qui.
mod. vſufr. amit. latius in l. de pupillo. §. ſi plurib⁹. poſt gl. ibi, de ope. no.
nū. & qđ not. Bal. in c. ſi inter pares. §. j. de lege cō. vide per Spec. in tit. de
loca. §. nunc aliqua. ver. cxlj. & Ange. in l. ſi Stichū. §. ſtipulatio. de verb.
oblig. vbi limitat iſta procedere, niſi in promiſsione annua eſt adiectum
diſtributiuum: quia tunc ſunt plures. Et in legati limita notabiliter per
Bal. in l. j. ad fi. in ver. modò quæro. j. de ſent. quæ ſine cert. quant.
h ✠ *P. P A V. P.* ¶Ego volens. Vide Alex. latè in l. de pupillo. §.
de pluribus. de ope. no. nun. & alios poſt Bar. ibi vide Fel. in c. auditis. col.
vj. de præſcrip. poſt Abb. ibi col. fin. vide Barb. latè conſil. ix. vol. iij. in j.
dub. vbi loquiť in ſtatuto inducēte præſcriptionē per decē annos vel vi-
ginti, & in ſecūdò dubio ponit an per ſolutionē factā alicui annis præce-
dētibus ſit perpetua actio iſta vt talis præſcriptio locū habere nō poſsit.
i ¶Nulla, ſ. dāda. Adde l. neq;. & ibi Bal. ſ. de vſufr. & Bar. ĩ l. cōpetit. ſ. eo.
k ¶Si quis. Hoc procedit in violento. non in clandeſtino. Caſus eſt ſing. in
l. ſi de eo. §. ſi. ff. de acqui. poſſ. And. Barb.
k ✠ *P. P A V. P.* ¶Si quis. An requiratur decretum vel vtile dn̄ium,

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vide latiſsimè Fel.in Rub.extra,de præſcrip.in vlt.char.vide etiā quę habes ad Bar.in l.fi.§.de præſcrip.long.temp.& in auē.niſi tricennale.de bonis mater.Item quod dominium acquiratur.vide Iaſ.in l.traditionibus.in ij.col.C.de pact.& in l.iiij.§.iiij.in x.col.de verb.obliga.& ibi etiā an beat locum contra hæredem.

2 dei poſſeſſor ſolam exceptionem acquirit. †Item
violentus inuaſor non poteſt referre quæſtionem
dominij.hoc dicit vſque ad §.ſed & ſi qs. ¶ Nota
iſtum ver.ſed hæc cōtra.ſuper verbo,ille quia ne-
ſcio alibi, & ſingularis eſt. Tene menti hanc legē:
quia tota iſta lex eſt ſingularis,& notabilis: & di-
ſtingue vt tex.dicit.

a Sed & ſi quis. [a]†In reali ille, contra
1 quem eſt facta miſsio
ex primo decrero,eam recuperat intra annū: poſt
annum non auditur,niſi de proprietate.h.d.

1 SAepe. †Per litis conteſtationem
actio in xl.annis perpetua-
tur.hoc dicit.

De annali exceptione. Rubri.

1 Si præſcriptio fuerit interrupta per inundatio-
nē:ceſſante inūdatione bonæfidei poſſeſſor præ-
ſcribens non reſtituitur in integrum,& nu.2.
3 Actio communi diuidundo,& fami.erci. naſcitur
ex quaſi contractu.
4 An actionibus communi diuidundo,& fami.erci
ſcundæ præſcribatur.
5 Quando naſcatur actio pro ſocio.
6 Pignoratitia actio.
7 Depoſiti actio.

LEX I.

b SVper annali. [b]†Ex
1 ceptione annali ſublata omnes perſo-
nales actiones triginta annorum
ſpatio tolluntur, niſi ſuper his lis
fuerit conteſtata: hypothecaria verò quadragin-
c ta ann.& illi,qui non pōt agere,[c]nō currit pręſcri
d ptio.[d]h.d.Dicitur hic,quòd omnes actiones per-
ſonales tolluntur xxx.an.excepta hypothecaria:
cōtra §.ti.j.l.omnes.Solutio.Fateor ꝙ ſunt aliqui
caſus in quibus præſcriptio xl.an.habeat locum,
vt in l.cōtraria.& quod not.in duabus legibus ſe-
e quētibus ad illam.¶ Circa hāc legem[e] format glo.
2 multas quæſtiones. † quæro, quid ſi bonæfidei
poſſeſſor præſcribens perdidit poſſeſsionem per
inundationem: & ſic fuerit interrupta p̄ſcriptio:
an in integrum reſtituatur inundatione ceſſante.
Glo.determinat quod nō,& bene: quia nō debet
quis reſtitui ad lucrum faciendum, cum aliena ia-
ctura:vt l.ſciēdum.ff.ex quibus cauſis ma.de fur-
tis.l.ſi is qui.Vnde quod dicitur finis iſtius gloſſ.
quæ dicit,ſed arguitur contra &c. Illud eſt verū.
3 ¶ †Quæro,vnde naſcatur actio communi diuidū
f do[f]& familiæ erciſcun.Mar.dicebat quòd ex vo-
luntate.Gloſſa quòd ex quaſi cōtractu.iſta eſt ve-
4 ra. ¶ Quæro, † vtrum illis actionibus p̄ſcribatur.[g]
g Mar.dicit,ꝙ demū ei præſcribitur,qui non poſsi-

a ¶Sed & ſi qs. Hoc verum niſi primò latitauit, ſecūdum glo.mirabilem cōiunctam cum l. ſi priuſquā. de oper. no.nū.vbi alia ſingularis limitatio datur ad hūc §.quod non audiatur intra annum ad reuocationem cautionis, ſi emiſsiōis ex primo decreto,quę eſt modici præiudicij. And.Barb.

a ¶Sed & ſi quis.De ītellectu huius ſingularis verſic. vide quæ no.Barto.in l.ſciendū.in prin.ff.ſol.ma.&Inn.in c.ad aures.de p̄ſcrip.& Bald.in l.ſi quis ad ſe.in ij.not.j.ad l.Iul.de vi.vide q̄d dixi in l.fi.in prin.ff.de eo ꝑ quē fac.erit.& Bal.ī l.ij.in ver.xiij.quæro. de ſerui.& aqua.& in l.vis eius.C.de proba.& Alex.in l.naturaliter.§.nihil cōmune.de acq. poſſ.

b ¶ Super annali. Qualiter intelligatur hæc regu.& nō volenti agere,nō currit præſcriptio, vide notabiliter Bar.in l.Senatus.de of.præſi.& Bal.in l.in rebus.in iij.col.de iur.dotium.

P. P A V. P.

c ¶ Poteſt agere. vide quæ habes poſt Bar. & Alexā.in l.ſenatuſcōſulto, ff.de offi.præſi. & ad Bart.vbi habes, q̄d ſi quis impeditus facto ſuo.

d ¶Non currit præſcriptio. Intellige eſt impedimētum iuris: ſecus ſi facti, quia tunc currit præſcriptio.Ita dicit Bal.in l.j.in xxij.opp.in vj.col.§.q admit alleg.iura,quæ vide per eum in xxiij.& xxiiij.op. Et primam limitationem ſequitur Bar.in l.j.§.ſi quis autem.ff.de itine.actuque priu.

e ¶ Circa hanc l.& an quis reſtituatur propter impedimentum facti, vide Bal.& Ang.in l.ſicut.in vltima col.& quod ibi dixi §.e.& Bal.in l.reb⁹.in iij.col.§.de iure dotium.

f ¶Naſcatur actio communi diui.Vide quod no.in l.ſi non ſortem.§.ſi cētum.ff.de condi.inde.Et adde ſimilem glo.in l.fi.§.communi diuidun.& Bal.in l.fi.§.finium regū.tenet idem quod Bart.hic,& vide per moder.in §.quædam.Inſt.de act.& Io.And.in additio.Spec.in tit.de iudi.in quarta parte.in §.ſequitur.in additione,quæ incipit,in §.ad hæc,&c.

g P. P A V. P.¶ Actionibus præſcribatur. Adde tamen quòd in caſu in quo præſcribitur xxx.anno.iſtud fallit in feudis.vide Rom.ſing.cccccclxxxviij.incip.actione communi diuid.

h ¶Vt perfectius.Vide ad Iſtam,quæ habentur per doctores & Barto.in l.de pupillo.§.ſi quis ipſi.ff.de oper.noui nunc.& in l.non ſolùm.§.morte.in ij.col.eo.titu.Et hanc legem limita per gloſſ.ſingu.& ibi Barto.in l.

det.Glo.videtur dicere cōtra.& ſic,ſi ego ſteti in
communione tecum per xxx.annos,non potero
agere cōtra te,vt diuidamus,ſecundū gl.Doct.mo
der.ſunt in cōtraria opinione.Nam donec ſtamus
in cōmunione, & inſimul poſsidemus, vnus aliū
cognoſcat in ſocium:& ſic ceſſat præſcriptio:vt §.
tit.proxi.l.cūm notiſsimi.§.ſed & ſi quis.Præter
ea,actio communi diuidundo,& familiæ erciſcū.
competit etiam ratione doli:vel culpæ:ſed nō eſt
dubium,ꝙ eā die,qua tu non vis diuidere,cōmit-
tis dolum: ergo eadem die naſcetur iſta actio:&
ei non eſſet præſcriptum.& iſtud doctores com-
5 muniter tenent.¶ Quęro,†quādo naſcatur actio
pro ſocio, Glo. ponit hic. Dic vt l.corruptionē.§.
6 de vſufru.& §.pro ſoc.l.tandiu. ¶ Quæro, † quid
de pignoratitia actione. Dic vt in l.ſi rē. §.omnis
7 ff.de pignoratitia actione. ¶ Quæro,† quid de a-
ctio.depoſit.dic vt l. ſi ſtipulatus ſum mihi.§.j.ff.
de ſo.& ibi plenè per me.

LEX II.

h VT perfectius. [h]Si poſſeſ-
ſor præſcri
bens eſt abſens,vel furioſus,vel infans
vel in poteſtate poſitus,poteſt ei fieri
interruptio præſcriptionis per denūciationem fa-
ctam pręſidi,vel epiſcopo,h.d. Aduerte:quia hęc
tota lex loquit̄ in reali.¶ Oppo. vſucapio triēnij,
& præſciptio longi tēporis, nō interrūpitur, niſi
per litis conteſt.vt l.ſi poſt acceptū.ff.de rei ven-
dica.Sol.Corrigitur in quatuor caſib⁹ hic expreſ
ſis:in alijs remanēt iura antiqua īcorrecta.¶ Quę
ritur,an per hanc legē tollatur beneficiū reſtitu-
tionis,quod in iſtis quatuor caſib⁹ cōpetit.Dic vt
in glo.quæ dicit ꝙ nō.Idē not.in l.Iulianus aliàs
incipit,non ſolùm.ff.ex quibus cauſis maio.

SVMMARIVM.

1 Libellus procedit,ſi exprimatur quantitas,li-
cet non exprimatur cauſa.
2 Libellus procedit, licet non exprimatur quanti-
tas,neq; cauſa:ſi tamen ſimpliciter dicam aduer-
ſarium mihi obnoxium.
3 Libellum generaliter producens in perſonali,vi-
detur omne ius ſuum in iudicio deduxiſſe.
4 Petitio generalis ſufficit ad interrumpendū præ-
ſcriptionem in omnibus,quæ ſub illa generalita-
te comprehenduntur.
5 Faciens aliquem citari generaliter, hoc modo vt
veniat ei reſponſurus de iure non interrūpit præ-
ſcriptionem.

LEX III.

1 SI ex multis. Hæc eſt ſingu
laris lex.†Ci-
tatio facta,ſeu libell⁹ oblatus,ſup vna
ſumma,vel ſup obligatiōe,nō expreſ
ſa cā,vel ſumma,ſufficit ad interrūpēdū oēm præ
i ſcriptionē,q̄ ſub illi⁹ petitionis ḡnalitate[i] pōt cō-

cum hæredi.ff.ad Treb.& Bal.& Ang.hic,in prin.

i ¶ Generalitate. Adde tamē,ꝙ non procedit libellus generalis productus corā aliquo,cui attributa eſt iuriſdictio,ī certo & determinato caſu:quia non procedit libellus coram eo productus,niſi in eo fiat ſpecificata mentio de illa qualitate iuriſdictionis.Et ita conſuluit Ange.in conſilio data eſt ſententia.& tenet Ioā. And.in ca. cūm ſit generale.de foro cōpet.& dixit Bald.in l. edita.in xxiiij.colum.& libellus generalis cōcludit iudici, dummodo probationes ſint ſpecificæ. Et adde in materia q̄ dixi ff. de rei vendicatio.l.j.§.armenta.& etiam executio inſtrumenti generaliter petita valet,vt hic,ſecūdùm Baldum in l.age cū Geminiano.ſuprà, de tranſactio. & quod dicitur,libellum defectiuum nō procedere, vbi opponatur, intellige lite non conteſta. ſecundùm Baldum in lege exceptionem.in quarta columna ſuprà de ꝓbationibus. Et iſta lex non procedit in criminalibus,ſecundùm Baldum in lege prima ī duodecima columna. de confeſ. & vide not. per Iacob. de Belui.in diſputatione, quam ponit in lege finali.j. de requi.reis.& de hac l. not. in l.edita.circa princi.§. de edend.in vj.colum.& habetur in capitu.ij.de lib.ob.Vide Bald. in l. per hanc. C.de tempo. appel. l. cūm quidam.vbi eſt poſt eum, de fideicom. lib. Sed quid ſi libellus eſt incertus, per relationem ad aliud,vt puta,petijt quod ſibi debetur ex teſtamēto:an debeat admitti. Paulus de Caſt.quòd non,ſi eſt oppoſitum.Ita dicit ipſe in l.v.§.ſi iudex.ff.de re iudic.Sed quid ſi dico,peto omnes res meas,quas poſsides:vide Barto.in l.rei appellatione.ff.de verbo.ſignifica.& Paulum de Caſt.in d.§.ſi iudex.vbi dicit illud,quòd libellus incertus,non valet, ſi opponatur:eſt verū in re principaliter petita:ſecus in acceſſorijs: vt puta, peto domum cum maſſaritijs,vel fundum cum fructibus. Allegat Bart.in l.iij.§.armamenta.de rei vendi.& ibi per eum.& vide Cyn.& Bal.C.de ſecun.nupt.l.j.ſeu auē.ibi poſita.& ibi quærunt,nunquid procedit libellus,peto caſtrum cum ſuis pertinentijs.Item valet iſte libellus,dico te eſſe meū conſanguineum.licet non exprimam gradum conſanguinitatis.Eſt tex.in c.ſeries.de teſt.dicit tamen Spe.in tit.de lib.cōcep.§.fi.ver.caueat.ꝙ ſi quis opponit non eſſe procedēdum in cauſa,quia libellus eſt obſcurus,ꝙ tunc iudex debet libellū rejcere.Probatur in c.fi.de lib.ob.Et iſtud ibi voluit Ant.de But.ſecus ſi petitur declarari:quia tūc poteſt ſup tali libello procedi:& eſt declarandus,& ita intelligit ipſe.Et vtrū libellus incertus procedat,quando incertitudo pendet à tertio per alterū,vide in l. vbi aūt nō apparet.§.an illud.de verb.obl.Ad primū dictum vide Alex.in l.j.ff.de prehendi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

eden. An iudex officio ſuo poſsit petere ſibi declarari, vide poſt Bar.in l. iiij.§.hoc autem.ff.de damno infecto. Et hanc limita non habere locum in criminalibus:nam & ſi non opponatur, non valet.l.libellorū. in princ. iuncto ver.quod ſi libelli.& ibi Bar.ff.de accu.& Alex.in l.j.ff.de eden. Item valet reſcriptū incertū, in noīe rei:vt voluit Io. And.in addi. Spe. in titu. de cita. §.j. ver.quid ſi ego. Et in citatorio debet poſt exprimi. vide Moder.in c.conſuluit. de offi. deleg. & iſtum tex.qui loquitur in actiōe generali, quòd non procedat ad exceptionem, vide Bar. in l.prima. §. Labeo.ff. de flu. Adde de libello generali Bal.conſil.liiij. iiij.vol. De incerta rōne rei, & quantitatis, & quando à iudice ſit lacerandus, vide etiā Bald. con.cxj.j.volu.

P. PAV. P.

a ¶Exprimatur quātitas. Extende iſtā reg. ꝙ procedit libellus incertus parte non opponente vt procedat etiam ſi libellus non excludatur de iure cō muni vel municipali, ſed ſolum aliquo iure ſpeciali. Ita Panor.in ca. ex parte. v.in ij.col.extra de foro compet. Item duos caſus in quibus non procedit libellus generalis, etiam parte nō opponente, vide per Alex.conſil.dxxj. in iij.col. an autem in exequutiuis, & in quibus proceditur ſine figura iudicij procedat libellus incertus, ſeu petitio ſeu præceptū. vide omnino quæ habes addita in Bertachi.verſic.clauſula reſcriptorum, & in verſi. ſine figura iudicij. vbi multa habes. Item multos caſus in quibus procedit libellus generalis, & de reg. huius.l.vide Iaſ.in l.j.in prin.in j.& ij.col.ff.de eden. Item quòd poſsit iudex etiam parte nō petente cogere actorem declarare libellum ſuum, & ſimiliter reū declarare exceptiones, vide Iaſ.in l.age.in iiij.no.C.de trāſact. Item ꝙ ſi opponatur partē non poſſe ſequi ſentētiam ſuam, licet declararetur, ſecus ſi petat declarari, vide Soci.in l.edita.& Iaſ.ibi in ij.not. vide ad reg.etiā pro limitatione Dec.in c.Dilecte.colū.vlt.de iudic.vide latè Fel.in c.ij.in ij.co.& ſeq.de libel.oblat.vbi etiā quid in criminalibus.

b ¶Incertus. An libellus incertus procedat, vide Barto.in l.edita.in tertia col.ſ.de edendo.& ibi Bar.in primo genere cumulationis.vide Barto.& ibi glo.in l.prima.in prin.in iij.col.de ope.noui nuncia.

c ¶Quærit glo. An autem libellus ſit nullus, licet generalis : vide glo.not. ibi:debebit.in l.ſi rem.ff.de rei vendica.& ibi hoc tenet Ia. Butrig.videlicet, ꝙ ſit nullus.& ibi vide Ang.& reſpon.huic legi: quia huic loquitur de libello captatorio, ad interrumpendam præſcri.ſed contra:eſt verùm quod tenet Specu.in tit.de iuriſdi.omnium iudicum.§.deſeruit.ver.quid ſi libellus eſt de elect.& in c.dilectus.de ordi.cog. Innocē.in c.j.de libel. oblatione. Andreas Barbatias.

d ¶Non ſemper. Vide cum Barto.in l.quod iuſsit.in tertia col.de re iudica. Vnū dixit ſingulariter Bald.in l. Gallus.in princip.de libe.& poſthu. & ibi lex, vel ſtatutū procedit dādo formā, vel regulā, importat neceſsitatem per illum textū:vnde facit ad ſtatuta diſponentia, ꝙ poteſtas poſsit inquirere de maleficijs:quod tenetur hic facere, aliàs puniatur:quod non videtur verū:vt l.nō quicqd.ff.de iudi.& ibi expreſsè Ange.videt̄ tenere contrariū:nō obſt.tex quia ibi nō induci͛ per illū tex.ſed per alias leges.

P. PAV. P.

¶Nō ſemper. Iſta lex vnū dicit ſingulariter, ſed contrarium dicit Barto.in cōſil.vij.incip.viſo cōpromiſſo in iiij. col.& refert Bald. ibi dicere cōtrariū, & ita ipſe tenet, & vide ibi in viij. col. in ſubſcriptiōe ſul. vbi vult vnū ſingulare pro limitatione in l.nō quicqd. & in hac l. ꝙ qn̄ aliquid cōmittitur poteſtati iudicis vel arbitri quia aliàs tenebatur facere. illa verba inducunt vt intelligat̄ remiſſa neceſsitas, ſi alias talia verba nihil operarent̄. vide ibi ꝑ eū vide etiā eūdē Cō.in conſi.lxviij. incipiē.in præſenti quæſt. ante fin. vbi ſing. vult allegādo etiā Bal.in d.l. Gallus. ꝙ qn̄ iudex ex poteſtate ſibi attributa à lege vel à principe non arctatur, tamē negari nō poteſt ipſum errare, ſi mentem ſtatuti diligēter nō obſeruaretur, ſuppoſita enim poteſtate, ſequitur neceſsitas dicendi &c. vt ibi per eum nota. & vide eundē cōſi. cxlviij.incip. venerabilis vir.ī ij. dub. vbi allegat etiā Bal. in d. l. Gallus.quia qn̄ lex, vel ſtatutū aliquid inducit pro forma, inducit̄ etiā neceſsitas, ſi vtatur verſic. poſt tamen. poſtea arguit in cōtrarium in illo caſu.vide per eum. Item ꝙ verbū: poſt relatū ad iudicē importat neceſsitatē, vide Iaſ.in l.ad egregias.in ij.col.ff.de iureiu.& ꝑ eundē in l.Gall⁹.in prin.in v.col.de libe.& poſth.vbi etiā qd in alia materia.

e ¶Quod dicit. Adde Bal.in l.ſi neceſſarias.§.ſi annua.de pig.actio.

f ¶Quædā alia. Vide Bar.in l.prima in prin.ff.de iuriſdi.om.iudic. Poſſet etiā cōpelli iudex propter finē inſtātiæ ferre ſententiā, ſecūdùm Bart.in extrauagā.ad reprimēdā.in verbo, ꝓcedat̄.allegat hic not. Facit qđ habetur in l. Seius & Augerius.ad legē Fal. & quod ibi dixi. Et ad id qđ ſ. dixi adde Bald. in l. quid ergo.§.pœna grauior.ff.de infamibus. & vide Bal.hic in ij.col.& in aut.ei qui.in penul.col.de temp.appel.

g ¶Compulſio cauſatiua. Vide Bal.in l.mancipia.ſ.de ſer.fugi.& in l.fin. ff.de va.& extraor.cogni.& ibi dixi in l.quod iuſsit.ſ.de re iud.vide Ioā. And.in additio.Specu.in tit.de diſputa.& allega.§.fi.& vide Bald.in ca. primo.§.iudices.de pace iura.firman.& hic, & in l.mancipia.C.de ſer.fugi.& vide Bart.in l.fina.ſ.de magiſt. conue.& Bar.ff. de Fal.l.Paulus.& Bal.in l.iubemus.ſ.de teſta.& in l.qui accuſare.de eden.& Inno.in c.ſuper eo.quod met.cau.

h ¶Solere. Et dicit Cyn.in l.ij.ſ.de reb.credi.ꝙ ſi quis bis, vel ter, blaſphemauit, non dicitur cōſuetudinariè blaſphemare. Facit quod habetur in l. capitalium.§.famoſos.ff.de pœnis.

---

prehendi.h.d.notabilis, & ſingularis lex. ¶Not.
2 †ꝙ procedit libell⁹ ſi exprimat̄ qualitas, licet non
exprimatur cauſa. ¶Secūdò no. ꝓcedere libellū,
a licet nō exprimatur quantitas,[a] neq; cauſa:ſi tamē
ſimpliciter dicam aduerſarium mihi obnoxium.
3 ¶Tertiò not. †ꝙ qui in ꝑſonali libellū generaliter produxit, videtur omne ius ſuū in iudicio deduxiſſe. Hodie multū clarè eſt declaratū per tex.
c.abbate ſane.de re iu.li.vj. Vltimò no.†ꝙ gn̄alis
4 petitio ſufficit ad interrūpēdū ꝑſcriptionē in oībus, q̃ ſub illa gn̄alitate cōprehēdunt̄. ¶Oppo. ꝙ
b talis libellus incertus [b] nō debet admitti:quia per eū nō redditur certus aduerſarius, an velit cedere, vel cōtendere. Sol. Fateor ꝙ nō debet procedere, donec declaretur:tn̄ quātū ad interrūpendā præ-
c ſcriptionē ſufficit, vt hac lege. ¶Quærit gl.[c] quid ſi quātitates eſſent diuerſæ:vt puta.ex vna cā decem, ex alia xx.& ex alia xxx. &c. tūc dic vt ī gl.
5 ¶Quero, †pone aliquis fecit aliquē citari gn̄aliter vt veniret ei reſponſurus de iure:vtrum ſufficiat hoc ad interrumpendam præſcriptionem. Puto ꝙ non : quia neceſſe eſt ꝙ dicat quantitatem ſibi debitam:vel eum dicat ſibi obligatum. Vnde de hoc ſaltem debet eſſe certus reus, vtrum agatur perſonali, vel in rem, vel vtrum agatur de quantitate, vel de ſpecie:vt ex hac lege colligitur.

Quomodo & quando iudex ſententiam proferre debeat. Rubrica.

¶Hæc rubrica cōtinuat̄ per gl. vel aliter. Quædā ſunt ſolēnitates, quæ præcedūt ſententiā quædā requirūtur in ipſo actu ſentētiæ:quædā ſequūtur poſt ſententiā. De primo loquit̄ iſte tit. De ſecundo.j.tit.proxi. De tertio.j.de excep.rei iudicatæ.

SVMMARIVM.

1 ☞Negatio prępoſita ſigno vniuerſali, facit æquipollere contradictorio ſuo.& nu.2.

3 Iudex an & quando cogatur pronunciare contra abſentem.& nu.5.& 6.

4 Subſcriptio principis probat, quando redacta eſt in corpore iuris, aliàs ſecus.

5 Iudex malè iudicans facit litem ſuam.

7 Verbum, ſolere, in quot vicibus verificetur, & an inducat neceſsitatem, & nu.8.

LEX I.

d 1 NOn ſemper.[d] †Quicquid iudicis poteſtati cōmittit̄, neceſsitati nō ſubijcit̄.h.d.vel aliter. Verbū ſolere in his, q̃ habēt rationē difformē, nō inducit neceſsitatē. h.d. Diuide:quia primò ponit ſolutionē quęſtionis tacitè intellectæ. Secundò ponit vnde oriebat̄ dubium quæſtionis. Tertiò ei reſpondet, vel illud ſoluit. Secunda ibi:propter ſubſcriptionē. Tertia ibi:id enim. ¶Nota quod dixi in ſummario. concor.l.nō quicquid.ff.de iudi. ¶Secūdò nota ꝙ verbū, ſolere, nō importat neceſsitatē. ¶Tertiò nota
e quod dicit,[e] nō ſemp. cōiūcto cū glo. † ꝙ negatio
2 ꝑpoſiti ſigno vniuerſali, facit æqpollere cōtradictorio ſuo. Simile habes in l.legitimos.§.an ergo. ff.de leg.tut.& l.ī bello.§.j. de ca.& poſtli. reuer.
3 ¶Venio ad cōtraria, & opp.†ꝙ iudex cogat̄ pronūciare cōtra abſentē:vt ſ.de iud.l.ꝓperandū.§. ſin autē ex geſtis. Sol. Dicit gl. hæc lex pōt intelligi in reo abſente:& tūc illud qđ dr̄, nō ſemp, ponit̄ caſualiter, nō tēporaliter. quaſi dicat, aliquo caſu coget̄:puta ſi cōtra reū abſentē liquet de cā:ſec⁹ ſi nō liquet:vt hic, & l.cōtraria. Pōt etiā ītelligi in actore abſente:& tunc nō ſemp, ponit̄ caſualiter, vel tpaliter. Caſualiter eo mō quo ſupra:cōpellit̄ enim qn̄ de cā liquet cōtra abſentē : & ſecus ſi nō liqt. Tēporaliter, qa cōpellit̄ ſolū iuxta finē triennij & nō an̄, vt l.ꝓperādū.§.j.ſ.de iud.& ibi not. ¶Opp.de l.abſentē.ff.de pœ. Sol. gl. hic loquit̄ in ciuilib⁹:ibi ī criminalib⁹, ī qb⁹ diſtinguit̄, an pœna ſit maior relegatiōe, vel infra:vt ibi, & l.ſeruū
4 quoq;.§.publice.ff.de ꝓcu. ¶Opp.tertio† & vr̄ ꝙ ſubſcriptio principis non ꝓbet:vt ſ.de leg.l.ij. & iij. Solu. Hic loquit̄ qn̄ redacta eſt ſuſcriptio in corpe iuris:qa tūc ꝓbat:aliàs ſec⁹. Extra gl.recitabat do. Ia. But.gl.l.ſæpe.de offi.ꝑſi.ſed cā omit
f to. ¶Venio ad q̃da alia[f]:dr̄ hic† ꝙ iudex qn̄q; cō
5 pellitur iudicare. q̃ro ꝑ quē cōpellet̄ iudicare? Rn̄de. quædā eſt cōpulſio ꝓpriæ verecūdiæ. eſt enim ſibi verecūdia ſi nō facit qđ debet:& de hoc loqtur l.Quintus.ff.manda.& l. pecuniæ.ff. de ali.& cib.leg. Quædā eſt cōpulſio vera, q̃ afficit ꝑſonā: & ſic dico ꝙ cōpellit̄ ꝑ ſuperiorē impoſita pœna, ſi neglexerit. De hoc hētis rub.ſpecialē:vt in aut̄. vt dif.iud.§.j.in prin. Quædā eſt alia cōpulſio cau
g ſatiua:[g] ſi em̄ iudex nō iudicat, tenet̄ parti ad in-
6 tereſſe.† Non dico ꝙ faciat litē ſuā:qa illud habet locū ī iudice malè iudicāte, nō in negligēte. Itē loquitur Inſtit.de oblig.q̃ ex quaſi delic.naſ.ī prin. & l.ex maleficijs.§.ſi iudex.de actio.& oblig.& de varijs & extraord.cog.l.vlt.& de iudi.l.ſi fili⁹. Sed cōtra negligētē ꝓdita ſunt remedia.in caſib⁹ ſpālib⁹, vt videbitis vnū in l.mācipia. de ſer.fugi. alia in l.ſi qn̄ ſupra, de teſtib.& l. properandū.§. ſin autem vtraq;.ſ.de iudic.de magiſtra.conue.& per totum tit.de dam.infe.l.iiij.§.in eum. ¶Quæ-
7 ro†ſecundò, dicitur hic ſolere. quot vicibus indu-
h catur iſtud ſolere,[h] nunquam fui bene clarus de iſto verbo: de verbo conſuetum eſt, vel vſita-

P. P AV. P.

a ¶ Mela, vide ibi per Alex. ī apoſtil. & quod etiam addi a di ibi.

b ¶ Neceſsitatē. Ad de ea quæ not. Bar. in l. creditores. in j. col. j. de pig. in rep. Vide Bal. in ca. j. de milite vaſ. qui contu. eſt vbi dicit, nō habere locū in feudis. Andr. Barb.

c ¶ Monitio. De monitione iudicis, quę habet vim peremptorij, quod no. vide etiam quod notaī in c. ſi poſt præſtitum. de confeſ. et de iſto etiā eſt glo. cōmuniter approbata in ca. cōſuluit. de offi. delega. licet non alleget iſtum text. idem dicit hic Bal. eſſe ſi nuncius citat partem præſente iudice apud acta mādato ipſius iudicis, ipſa parte citata pręſente, quod habet vim peremptorij, ſecundū id quod no. in d. c. cōſuluit. in l. ſi procurator. ff. de ver. obl. & quod ibi not. & adde quod ibi not. Bald. in ca. j. de mil. vaſ. qui contu. eſt. ſup ver. terminat. & dicit Inno. in ca. tua nos. de coh. cle. & mulie. ꝙ monitio iudicis, qua monet ꝙ ſatiſfaciat, nō habetur pro citatione. Dic vt ibi per eum latè, & not. ꝙ non ſolū iudex poterit citare, ſed etiā notarius, ſecūdùm Bal. & Ang. in l. vt perfectius. in vlti. colū. de an. except. Bart. in l. ſi finita. §. Iulian⁹. ff. de dā. in fec. Adde ꝙ citatio peremptoria requiritur in tribus caſibus, vel quatuor, ſecūdū Pau. de Caſt. cūm peruenitur ad diffinitiuā. l. peremptorium ff. de iudi. Item cum ad interlocutoriam ab obſeruatione iudicij, vt l. properandum. §. & ſi quidem. §. de iudi. Item cū ad miſsionem ex primo, vel ſecundo decreto: vt l. pęſenti. §. de his qui ad eccle. confug. in alijs autē actibus nō requiritur peremptoria.

tum eſt, determinatur in l. de quib⁹. ff. de legib. & j. quæ ſit lōga cōſuetudo. Sed iſtud, ſolitū eſt, vel ſolere, eſt nomen vniuerſale, qđ verificatur ex vno actu tantùm. Tex. eſt in l. Mela[a]. §. j. de ali. & cib. lega. quod tene menti. ¶ Quæro, & reuoco in dubiū †vtrū verbū, ſolere, prolatū à lege, inducat neceſsitatem, [b]vel nō. Breuiter, qñq; verbū ſolet, ſi induceret neceſsitatē à lege, incideremus in cōtrarietatem: & tunc exponitur ſolet, id eſt poteſt: vt l. & poſt edictum. ff. de iudi. Si verò in cōtrarietatem nō incideremus: & tūc aut illud, cui adijcitur, habet rationē vniformē in quolibet ſui caſu: & inducit neceſsitatem: vt not. ff. de ali. & ci. le. l. iij. & l. ij. §. merito. ne quid in loco publi. Si verò habet difformē: tunc exponitur, ſolet, id eſt, poteſt. Hic eſt caſus hic: nam in quolibet caſu abſentiæ, non eſt eadem ratio, vt ex prædictis apparet.

SVMMARIVM.

Monitio facta à iudice habet vim peremptorij licet non exprimatur. nu. 5.

Sententia non valet, niſi peremptorium, vel per peremptorio æquipollens præcedat. & nu. 1. 2. 4.

Quando fiunt tres citationes, quæ habēt vim peremptorij, non eſt neceſſe ꝙ in vltima dicatur, & peremptoriè.

Monitus à iudice ſi nō venit, eſt verè contumax, nec auditur appellans.

Dilationes quæ dicantur peremptoriæ.

Vna citatio tantum, non habet vim peremptorij, niſi dicatur, & peremptoriè, vel æquipollens.

Peremptorium debet dari ad petitionem partis.

LEX II.

Ceſſante. †Valet ſentētia, licet peremptoriū nō præcedat. ſi tñ pręcedat alia monitio, tantūdem importat. h. d. hæc lex ſecūdum communem lect. ¶ In gl. noſtra legitur iſta lex quatuor modis. Primò ſecundū vltimā lectu. quæ eſt veriſsima: nec ſcio eā alibi. & quod dicit admoniti, ſcilicet à iudice, ſecundùm vltimā lect. magis no. ¶ †No. ꝙ monitio[c] facta à iudice habet vim peremptorij, licet nō exprimatur. Facit optimè extra, de offi. deleg. c. cōſuluit. ¶ Venio ad apparatum. opp. †ſententia non valet, niſi præcedat peremptorium: vt ff. de iudi. l. ad peremptoriū. cū l. ſeq. hic dicitur cōtrariū: quare male. Huius timore ſunt hic in gl. quatuor lect. Vna ꝙ non pceſsit peremptorium, per edictum poſitum in albo ſed fuit ei citatio peremptoria miſſa per nūcium. Iſta eſt bona ſolutio. ¶ Secunda. ꝙ non fuit per edictū peremptoriū: †ſed fuerūt factæ tres monitiones quæ habent vim peremptorij: & iſta eſt bona. Ex qua habes ꝙ quando fiunt tres citationes, nō eſt neceſſe ꝙ in vltima dicatur, & pereptoriè. ¶ Tertia, ꝙ nō fuit propoſitum peremptorium, hoc eſt tres citationes, vna poſt aliā, ſed vna pro omnibus. & iſta etiā eſt bona: vt ff. de iudi. l. nōnunquā. ¶ Quarta & vltima eſt illa, quā poſui, ꝙ nō præceſsit peremptoriū per modum peremptorij, vel citationis: †ſed monit⁹ fuit à iudice, ꝙ habet vim peremptorij. Et dicit glo. quod plus eſt, ſi nō venit, eſt verè cōtumax, nec auditur appellās: vt ff. ex qui. cau. in poſſeſsio. ea. l. Fulcini⁹. §. ſi. vide gl. ¶ Duo nota ex iſta lege. No. vnū, ꝙ in monitione quæ fit à iudice, nō eſt neceſſe ꝙ in actis deſcribatur, & peremptoriè. Contra de l. ſi. ff. de feri. Sol. †Quædā ſunt dilationes, quæ dantur ad probandum: & ibi omnis dilatio eſt pereptoria: [d]vt l. contraria, etiā ſi nō dicatur. Quædam eſt dilatio, quæ datur ad allegandū: & iſta nō eſt peremptoria, niſi dicatur: vt §. de iudi. aut. iubemus. Quædā eſt dilatio expectatoria ad veniendū. & hic aduerte: ſi quidē iſta dilatio datur à iudice, ſemper intelligitur peremptoria, etiā ſi non dicatur: vt hic ſecundū vlt. lect. Si verò datur per nunciū, vel per epiſtolā, vel per edictū: tunc ſi qdē ſunt tres monitiones, & habet vim peremptorij, etiā ſi nō dicatur: vt j. eo. l. tres. & hoc ſecundū vnā lect. †Si verò præcedit vna citatio tantū: nō habet vim pereptorij, niſi dicatur, & peremptoriè, vel æquipollens: [e] vt hic, in iſta glo, & ff. de iudi. l. ad peremptoriū. cum l. ſeq. Aequipollens autem dictio eſt, vt ſi dicat iudex: cito te hac vna citatione pro omnibus: vt l. nunnunquā. ff. de iudi. & hoc ſecundū vnam lectu. vel ſi iudex dicit in citatione: Aliàs procedam cōtra te ad ſententiam: vel ſimilia verba, ex quibus pars certificatur ꝙ iudex non expectabit eum: vt probatur ex text. in l. ad peremptorium. cum l. ſeq. Sis ergo cautus, ꝙ in citationibus apponatur, peremptoriè, quando expedit. †Itē aduerte quod non obliuiſcaris ꝙ iſtud peremptorium detur ad petitionem partis: aliàs non valet [f] vt probat tex. in dicta l. ad peremptorium. & ideo mementote, ꝙ ſcribatur, talis iudex ad petitionem talis.

SVMMARIVM.

1 Qui non appellat intra decem dies, videtur conſentire ſententiæ.

2 Sententia lata contra eum, qui eſt citatus ad domum, valet, licet ad eius notitiam nō peruenerit.

3 Abſens, contra quem fuit pronunciatū, qñ reſtituatur ad appellandū, & quādo ad totā cauſam.

4 An ex ſententia condemnatoria oriatur obligatio naturalis.

5 Qui non appellat, ficte conſentit.

LEX III.

Ab eo. Hæc lex eſt aliquantulum difficilis. Non pōt infirmare ſententiā, qui cōgruo iure nō vtit. hoc dicit. hæc lex. ¶ †Not. ꝙ qui nō appellat intra decem dies, videtur conſentire ſententiæ. ¶ Not. etiā †ꝙ ſentētia lata cōtra eum, qui eſt citatus ad domum, valet, licet ad eius notitiā nō peruenerit: vt colligitur ex hac l. & dicā in ſolutione contrariorū. In hac lege habetis dictionē querelam. [g]Querela poteſt intelligi tribus modis. Vno modo per modū nullitatis: vt dicendo ſententiam nullā: & iſto modo non pōt intelligi hic: quia ſentētia nulla, taciturnitate nō cōfirmatur: vt ff. de appel. l. ſi expreſsim. Itē pōt intelligi de querela, quæ proponitur per modū reſtitutionis in integrū. Itē, de querela, quæ opponitur p modū appellationis: & iſtos duos intellect⁹ inſequūtur duæ iſtæ gl. Primus nō pcedit ſine difficultate: ſecundus eſt clarus. ¶ Opp. ſentētia cōtra non citatum nō valet: vt j. eo. l. ea quæ. ff. de re iudica. l. de vnoquoq;. Sol. intellige ꝙ hic fuit citatus, ſcilicet ad domum, & nō fuit inuentus, Ita intelligit hic tex. ¶ Secundò opp. contra abſentem ante lit. conteſt. nō poteſt pronunciari diffinitiuè: vt l. fi. §. illud. j. de tēp. appel. Solu. Intellige ꝙ hic ſe abſentauit poſt lit. conteſt. Ita intelligit prima glo. & bene: & iſtæ opp. factæ vnaquāq; lec. reſpiciūt. Sed illæ, quæ fient reſpiciēt illam lect. prout loquitur de querela, quæ proponitur p modū reſtitutionis in integrū. Idem opp. abſens nullo modo reſtituitur: vt ff. quando appellā. ſit. l. j. §. fina. †Sol. Ibi loquitur in abſente, qui fuit defenſus p procuratorē: & tunc ſi pcurator nō appellauerit nullo modo reſtituit: hic loquit in abſente ex cā probabili, qui nullo modo fuit defenſus. Et intellige qui nō reliquit procuratorem, vel reliquit, & non defendit vnde de iure cōmuni pōt appellare, niſi defendat. Poſſet intelligi in abſente ex cauſa probabili, & neceſſaria, qui ad totā cām reſtituit. Iſta lec. nō videtur bona: quia abſenti ad petedū reſtitutionē currit tēpus finita abſentia, nō à tpe ſcietiæ: vt l. ſi. §. de tēp. in integ. reſt. Sed hic loquitur de tpe, qđ currit à tpe ſcietiæ, vt ibi: cognouiſtis &c. & ſic de tpe, qđ currit à tpe ſcietiæ: ergo nō eſt tēpus reſtitutionis in integrum: quia illud currit à tēpore abſentię. Sed ſuſtinēdo iſtam lect. debemus dicere, cū primū cognouiſtis, ſcilicet & in reuerſione fuiſtis. Melior ergo eſt alia lectu. vt hic loquat de querela, quæ proponit p modū appellationis. Et ſecūdùm hoc opp. abſens ex cauſa volūtaria, & pbabili, nō pōt appellare, niſi reſtituatur: vt l. ſi. ff. de in inte. reſti. ergo ſibi nō currit tempus ad appellandū à die notitiæ. Sol. Intelligitur hic de abſente ex cauſa voluntaria, qui pōt appellare ſuo iure ſtatim cùm ſcit. vel intellige de abſente

rium: imò vnica citatio ſufficit, vt in dilatione data ad probādum, & alios actus. Ita Imol. in ca. ad petitionem. de accu. Item adde ſecundùm Paul. ꝙ Bal. dicit in proceſ. ſu qui fit corā Principe non eſt neceſſaria citatio. quod Sali. reprobat. Ad de quod melius locutus eſt ipſe Bald. conſil. cclvj. j. volu. Et de virtute peremptorij, & quomodo differat ab edicto, vide Oldr. conſil. iij.

d ¶ Peremptoria. Vtrum omnis dilatio ſit pereptoria, adde Bar. & ibi eſt tex. in l. j. §. de dilatio. & qđ dixi poſt Lud. in l. ſi finita. §. Iulianus. in addi.

e ¶ Vel æquipollēs. Sed quid ſi dicat, aliàs procedemus quantū de iure poterimus: an habeat vim peremptorij? vide Bald. in rub. j. commi. vel epiſtolas. Et in ſimili adde Bal. in l. nō ignorat. in ſi. §. de fruct. & lit. expen.

f ¶ Non valet. Not. Bart. in l. Iulianus. in prin. ſui. & ſequitur Pet. de Ancha. in c. j. de foro cōpe. & vide Bar. in aut. qui ſemel. j. eod. in princip.

Pro ſaluādo Bar. in hac l. ab eo. & in quo videatur contrariari, vide cōcor. poſitam ad l. cum quis. C. de iur. & fact. igno.

g ¶ Quærelā. Quot modis dicatur quærela, vide quæ habes in l. ſi arbitrio. ff. qui ſatiſda. cogā. vbi habes quæſtionem de ſtatuto dicēte, quòd querelæ bannitorum non audiantur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Obligatio naturalis. An ex ſententia oriatur naturalis obligatio,adde Barto.& glo.in l.ij.ff.de iureiur.& Barto.in l.j.in viij.colum.ff.de condi. indeb.& in l.cum quis.ſ.de iur.& fact. ignoran. Sed contrarium ipſe tenet in l. Iulianus verum debitorem. in x. colum.& ibi dixi ff.de condi. indebiti.& cum opi.Barto.tenet Bal.hic.

✠ P. P A V. P.

b ¶Conſentit. Vide Areti. in l.j.C. de poſtul.

c ¶Si vt proponis. Vide q̃ dicit Bart. in l.properandum. ſ.de iudicijs. per iſtum tex.poſt Cy. & Oldra.

✠ P. P A V. P.

d ¶Iudicis delegati. Iſtud procedit etiā in delegato principis,licet Angel.tenuerit contrarium, vide Alex.in Rub. ff.de offic.eius cui mandata eſt iur.in j.& ij.colũ. & quæ ſcripſi in l.ſi expreſſum.de appella. ad Barto.

✠ P. P A V. P.

e ¶Ad primũ. Adde ad hoc quòd iudex delegatus non poſſit amplius iudicare,nec ſuam ſententiam dicere nullā, ſed nec quidẽ alius ordinarius admitti põt ſuper illa cauſa quādo princeps delegauit,ſed habere debet recurſum ad principem vt alij deleget,ſecundùm Bal.hic in verſicu.quæro papa.vide quæ ſcripſi in Bertachi.in verſic. delegatus à principe.ad fin. vbi vide quæ ſcripſi de appel.vbi habes limitationem ad hoc, & alia in iſta materia.

e ¶Ad primum oppo.Idem Barto.arguit ex iſto text.in l.quod iuſsit.ff.de re iudica. Solue vt ibi.

f ¶Quòd ſententia. Vide Bar.in l.ſi expreſsim. ff. de appel.in j.col.

g ¶Extinguit. Ho limita eſſe verum niſi delegat⁹ ſit ad vniuerſitatem cauſarum, ſecundùm Ang.in l.iudex poſtquàm.ff.de re iudi.& do. Ant.& Imo.in c.qualiter. extra,de accu.& idem Bal.hic.licet Imol. videatur tenere contrarium in d.l.ſi iudex.& ibi vide ad hanc materiam. Alex.

h ¶Ex hac reſponſione collige ꝙ ſententia lata à delegato, quantumcũq; nulla finitur officium iudicis delegati:niſi tulerint eam cõtra formā mandati delegatarij:quia tunc nõ dicitur functus officio ſuo. Ita voluit Oldra.& Iac.de Are.ſecũdùm Ang.in l.iudex.ff.de re iudi.& ibi hoc etiam tenuit Imol.& idẽ tenet Sali.hoc idẽ voluit Ia.Butri.Cy.& Sali.in l.ſi accuſatoribus.j.de accuſa.& Cy.& Ia.Butr.& Bal.& Ang.hic,& Bal.in l. arbiter.ff.de arbi.& Imo.in l.ſi expreſsim.ff.de appel.& Pau.de Caſt.in l.cùm quærebat̃.ff.de re iudic.licet Ioã.Cal.in c.qualiter.extra,de accuſ. & Pet.de Ancha.in clemen.j.extra, de re iudic.& Imol.in c.in literis.de offi.delega.contrarium tenent,& minus bene. Adde an per ſententiam nullam delegatus ſit functus officio ſuo,Bal.conſil.cccv.lib.vj.

i ¶Ordinarius.Sed in eo caſu quo ordinarius malè iudicauit, puta abſoluendo,poterit iterũ iudicare condẽnando.Tex.eſt not.ꝙ ſic,ſecundùm Bal.ibi, in l.ſi.j.de ſentẽ.quæ ſine cer. quan. & de materia iſta per docto. in ca.j.de re iudi.& ibi per do.Abbā.in vlti.char.per Bald. in addi.Spec.in tit. de ſentẽ.prola.in j.col.plenè per Imo. in c.in literis.de offic.deleg. Sed vtrũ ſi delegatus nulliter iudicat, an interim poſsit ſibi cõmitti. Gloſſ. & ibi Bald.in l.j.j.tit.j.tenet quòd non. Vnde not. Angel. & Imol.in d.l.ſi expreſsim.de appella.

k ¶ Ex quo habes. Adde Bartolum in l.ſi expreſsim.ff.de appella. & conſil. xxvj.And. Barba.

k ¶ Ex quo habes. In cauſa nullitatis, etiā tota cauſa deuoluitur ad ſuperiorẽ:ſecus in cauſa appellationis.& dicit hic Barto.ꝙ nullus alibi dixit vnũ verbum, in dicta l. ſi expreſsim. circa finem.& in l.j.circa finem j.quādo prouo.non eſt neceſſ. & vide no.do.Anto.in ca.dilecti. in vij.col.de appel.& ibi ſequitur hic domi. Abba. & not. Abb.in c.cùm Ioānes eremit..in fin. de fide inſtrumen. & limita vt per Petrum de Ancha.& Imo.in c.cùm dilecti.de empti.& venditio. in prin. Hoc dictum etiam reaſſumit Imo.in l.iudex poſtquam. in vj.colũ.de re iudicata.& hanc limitationem,quam ponit Imo. in dicto c.cùm dilecti. ſenſit etiam Baldus in l. ij.in xiiij.quæſtione j. de reſcindenda venditione. vide Modernos in dicta l.iudex poſtquam.

l ¶Iudicare ex eiſdem. Vide Bald.in d.l.edita.in vj.& vij.quæſtio.qui ſequitur hæc dicta Petr.de Ancha.in clemen.j.de re iudic.& adde Specul. in tit.de ſent.§.iuxta.verſic.ſi cauſa.& vide Bald.in l.j.j.de ſent.ex breuicu.reci.ibi:quid ſi perempta erat inſtantia. Et vide quæ not.in l.ſi expreſsim.ff.de appella.

m ¶De re iudic.Per Bar.& Specu.& Ioan.Andr.in tit.de ſenten.§.iuxta. verſicu.ſed ſi cauſa.doc.poſt gloſſ.in c.ad probandum.extra,de iudi.do. Anto. & Imol.in c.in literis.de offic. delegat.quod ibi omnino vide ad limitationem dictorum hic per Bartol.& vide in l.iudex poſtquam.ff. de re iudicata.

absente ex cauſa probabili,qui non potuit relin-
quere procuratorẽ : aliàs ſi potuiſſet relinquere,
& nõ relinquiſſet,haberet neceſſe petere reſtitu-
tionẽ vt plenè no.in d.l.ſi.de in inte.reſt.¶ Extra
4 gl.p doc.inducit in arg.†vtrũ ex ſentẽtia cõdẽna
a toria oriatur obligatio naturalis.[a] Et dicũt quidā
ꝙ ſic,per iſtũ tex.quia qui nõ appellat à ſentẽtia,
b conſentit [b]:vt hic, & l.cùm antea.ſ.de arbit.ſed
ex conſenſu oritur naturalis:vt l.j.ff.de pact.ergo
&c.Sol.dicebat do.Iac.But.ꝙ quādo quis appel-
lare non poteſt,oritur obligatio naturalis:vt hic.
Sed ſi appellat ſemel,& bis,& ſuccũbit,nõ poteſt
plus appellare:tunc nõ oritur naturalis,quia ta-
cet inuitus.Ita dicebat in l.Iulian⁹. de cõdi.inde-
bi.Dominus Cy.in l.cũ quis ſ.de iuris & fact.ign.
ibi alle.hãc l.Ego credo ꝙ ex ſentẽtia nunꝙ̃ oria
tur obligatio naturalis vera. Probo,ſentẽtia non
tollit naturalem obligationẽ:vt l. Iulianus.ff.de
condi.inde.ergo eam nõ inducit:quia facilius tol
litur,quàm inducatur:vt l.ſi vnus §. pactus ne pe
5 teret.ff.de pact.†Ad illud,quod dicitur ꝙ qui nõ
appellat, videtur conſentire : reſpond.& dico ꝙ
qui non appellat,videtur conſentire fictè,nõ ta-
men conſentit verè.quod apparet ex eo,quia non
ſponte facit : non enim commodè quis appellare
poteſt,& appellationẽ ꝓſequi iuſtā. Iuſta eſt enĩ
cauſa,qua quis nõ appellauerit propter vexatio-
nem iudiciorum,ſeu quia quis vexationẽ iudicio
rum timet. Hic eſt tex.in l.itẽ ſi res.in ſi.de ali.iu-
di.mutan.cauſa fa. Vnde præſumẽdum eſt,quòd
non appellauerit propter vexationem iudiciorũ.
Facit ad hoc ſ.de his quib.vt indig.l.minoribus.

SVMMARIVM.

1 ☞Sententia lata die feriata eſt nulla.& nu.2.
3 Sententia nulla extinguit iuriſdictionem iudicis delegati:& an idem in ordinario.
4 Cauſa nullitatis deuoluit totam cauſam ad iudicem ſuperiorem,vt poſsit ſententiam reformare: ſicut cauſa appellationis.
5 Iudex,cui cauſa committitur de nouo, an debeat iudicare ex eiſdem actis.
6 An debeat pronunciari prima ſententia nulla, vel ſaltem de eius nullitate cognoſci anteꝗ̃ ſententietur ſuper caſu principali.

c SI vt proponis.[c] Hæc eſt not.l.Bre
1 uiter dicit:†Sentẽtia nulla iudicis de-
d legati[d] iuriſdictionẽ extinguit & cau-
2 ſa poterit alteri delegari.h.d.¶†Not.ꝙ ſententia
lata die feriata,eſt nulla.¶No.ſecũdò ꝙ ſentẽtia
nulla extinguit iuriſdictionem iudicis delegati.
e ¶ Ad primũ opp.[e] de l.j.ff.de fer.Sol.Intellige ꝙ
hic fuit dies feriata,ob honorẽ dei,vel ob neceſsi-
tatem hominum,cùm pars nõ fuiſſet præſens : ibi
vtraq; pars conſenſit.¶ Oppo.ꝙ ipſe primus iu-
dex debeat iudicare,qa ſentẽtia fuit nulla:& ideo
debet haberi perinde, ac ſi lata nõ eſſet:vt l.quo-
f ties.ff.qui ſatiſd.cog.Sol.Fateor quòd ſententia[f]
eſt nulla.quantũ ad partẽ:ſed quātũ ad extinguẽ
dum iuriſdictionẽ iudicis,eſt aliqua.¶ Cõtra hoc
oppo.ꝙ ipſe idẽ iudex debet cognoſcere,& iterũ
ſententiare:vt j.eo.l.ſi præſes.& j.tit.ij.l.j.in fin.
3 †Sol.glo.Sentẽtia nulla extinguit[g] iuriſdictionẽ
g iudicis delegati,vt hic:nõ ordinarij,vt in cõtrarijs
legibus.¶ Ad primũ,quod dixi de iudice delega-
to,oppo.de l.quid tñ.circa prin.ff.de arbi. Reſpõ
h deo,hic iudex erat pfectè funct⁹[h] officio ſuo:qa
iudicauerat ſuper toto,qđ erat ei permiſſum:vn-
de eius iuriſdictio extinguit̃:in cõtrarijs erat ſun
ctus non perfectè officio ſuo:quia nõ iudicauerat
ſuper toto:idcirco põt iudicare.¶ Ad aliud quod
glo.dicit de iudice ordinario,oppoñit, & videtur
ꝙ debeat adiri iudex maior,non ipſe iudex ordi-
i narius:[i] vt l.abſentem.j.de accuſatio.Gl.in l.iiij.
j.de accu.dicit,ꝙ põt adiri ipſe idẽ iudex,vel ſupe-
rior. Iac.de Aret.hic,& in l.iudex.ff.de re iudi.&
Cyn.hic refert,dicit,Aut ſentẽtia eſt nulla ꝓpter
iniquitatẽ iudicis : & debet adiri ſuperior:vt d.l.
abſentẽ. Aut eſt nulla aliàs : & tũc ipſe idẽ iudex
debet adiri:vt legibus allegatis.Do.Iaco.dicebat
indiſtinctè verũ,ꝙ iudex ſuperior põt adiri : vt l.
Carmelia Pia.ff.de iure patro.& l.quædā mulier.
famil.erciſ.Sed tũc opp.dicebat ipſe,nõne regula k
eſt,ꝙ vbi acceptũ eſt ſemel iudiciũ,ibi finẽ accipe
re debet:vt l.vbi acceptũ.de iudi. Quomodo ergo
cùm lis fuerit cœpta corā vno iudice ordinario,fa
ciet tranſitũ ad maiorẽ iudicẽ? Ideo dicebat ipſe,
ſi volo ire ad ſuperiorem vt pronũcietur ſentẽtia k
nulla:tũc poſſem.Ita loquit̃ qđ ſ.dixi.Sed ſi vel-
lem,ꝙ pronunciet̃ ſentẽtia nulla,& iterũ iudicet̃:
debeo facere corā eodẽ iudice: vt d.l.ſi præſes.cũ
ſimi. Quæ verba qñq; mihi placuerunt:modò cũ
diligẽter inſpexerim,nõ videt̃ mihi fortè verũ:&
puto ꝙ indiſtinctè poſsit adiri ſuperior,vt pronũ
ciet ſñiam nullā, & iterũ iudicet.Hoc ꝓbat tex.
in d.l.abſentẽ.j.de accu.q̃ dicit,ꝙ ſentẽtiā refor-
mabit.Hoc probat tex.in l.j.§.j.ff.q̃ ſen.ſine app.
k re. Ex quo habes,[k] ꝙ † ſicut cā appellationis de-
4 uoluit totā cauſam ad iudicẽ ſuperiorẽ,ita ꝙ po-
teſt primā ſentẽtiam reformare etiā ex cauſa no-
ua:vt l.j.in princ.ff.de appel.& ff.quod cum eo.l.
fina.j.de tempo.appella.l.per hãc. ita etiam cauſa
nullitatis deuoluet totam cauſam ad iudicem ſu-
periorem,vt poſsit ſententiā reformare.quod ſen
tit Inno.in c.cùm cõtingat.extra,de offic.deleg.
quod no.& tene mẽti : qa nunquā audiuiſti à me
5 tale verbum.¶ †Quæro,vtrũ iudex,cui de nouo
l cauſa cõmittitur, debeat iudicare ex eiſdẽ actis[l].
Glo.dicit hic ꝙ ſic:vt l.ſi expreſsim.de appel.Cõ
m trarium no.in l.cũ quærebatur.de re iudi.[m] Ve-
ritas eſt iſta:Quandoq; defectus,ex quo ſentẽtia
eſt nulla reſpicit vniformiter acta,ſicut ſñiam.ver
bi gratia:Si litigatũ eſt cũ minore nõ habẽte cura-
torẽ:certè tunc oĩa acta debẽt reintegrari.Ita po-
teſt intelligi d.l. cùm quærebatur. cum ſua gloſſ.
Quādoq; cauſa nullitatis reſpicit ſolùm ſenten-
tiam,vt hic : quia die feriata fuit ſentẽtia lata:tũc
iudicabitur ex eiſdẽ actis:vt hac glo.qđ no.in l.ſi
expreſsim. Quādoq; eſt talis defectus,qui reſpi-
cit ſententiā,& partẽ actorũ.verbi gratia.Deceſ-
ſit reus poſt lit.cõteſt.& ꝓceſſum eſt cõtra mor-
tuũ vſq; ad ſententiā:certè ſententia eſt nulla,&
omnia acta à die,qua mortuus eſt:vt l.pe.& ſi.ff.
quæ ſentẽ.ſine appel.re.Et ideo acta,q̃ ſunt nul-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Cauſa principali. Vide Bar. in l. cũ quærebatur. ff. de re iud. & Ia. But. in l. ſi accuſatoribus. j. de accuſ. & Sali. in l. ſi præſes. j. eo. & Bald. in l. j. de ſenten. ex breuic. reci. & Bal. in l. ſi aduerſus. ſ. ſi aduerſus rem iudicatam.

b ¶ Si vt proponis. Vide ad materiã huius legis & intellectum Rapha. in l. iudex poſtquam. de re iudi. & ibi do. Ange.

c ¶ Inſeri locus. Et adde quod no. Bar. in l. j. j. de ſentẽ. ex breuic. recit. & hic adde gl. pe. iuncto tex. & no. extra, de reſcrip. Bal. & Ange. in l. vt perfect⁹. in pe. colũ. ſ. de anna. excep. Sed quid de iudicibus, q non habent determinatum locum, ſed vbi inueniunt malefactorem ſuſpendũt. Dicit tamen Innocẽ. quòd ſi per principem eſt eis determinatus locus, non poſſunt eum mutare. ſubde, niſi de partium volũtate. Vide Inno. in c. cũ contingat. de fo. cõpe. & vide glo. no. de hæreti. in vj. in ca. cùm per hoc. Et quid de arbitris iuris, qui ſuccedunt in iuriſdictione iudicis ordinarij vtrũ debeant ſedere pro tribunali in audientia illius iudicis: dic ꝙ non: ſed poſſunt ibi eligere locum ſicut alij arbitri. Adde glo. no. j. de ſen. in l. cõſentaneum. & aliam glo. no. in materia. in l. ij. j. de ſentẽ. quæ ſine cer. quanti. & vide etiã text. in l. ſi qs duas. de execu. tuto. Bald. in ca. j. §. præterea. de prohi. feu. alie. na. per Fede. ibi latius per eũdem, & habetur in l. pe. de iuſti. & iure. Bald. hic & glo. in l. cùm ſententia. j. de ſenten. Et ibi quid de cõſenſu partiũ adde an arbiter poſſit prorogare compromiſſum in alio loco, vbi factũ eſt, Bal. conſil. ccxviij. lib. j.

d ¶ Si præſes. Nota quod per iſtũ text. & per l. ij. vt intra certum tempus. dicit Bar. in l. properandũ. §. illo. quod licet inſtãtia ſit perempta: tñ officium iudicis durat, vt poſſit partem, per quam hoc contingit, in expenſis cõdemnare. & not. & idem tenet in dicta l. ij. & Bald. in hoc dixit ſingulare verbum, in materia appellationis: de quo vide quod ſcripſi poſt Barto. in l. j. j. quando prouoca. non eſt neceſſe. & hanc legem limita, & declara vt per Bald. in l. noſtr. m. in iiij. colum. ſ. de teſt.

e ❧ P. P A V. P. ¶ Poteſt ferri. De hoc vide Barb. in conſi. xxxj. volu. iij. in j. dub.

la, debent reſcribi, ſeu recẽſeri. Ita poteſt intelligi
dicta l. cùm querebatur. queritur alias, vtrũ acta
facta in vno iudicio, probent in alio. dicemus in l.
6 is apud. ſ. de edẽ. ¶ Quæro † vtrũ antequã ſenten-
a tiet ſuper cauſa principali,[a] ſecundò debeat pro-
nunciari prima ſententia nulla, vel ſaltem de nul-
litate cognoſci. Videt ꝙ nõ, vt ſ. eo. l. ij. & j. tit. iij.
l. ſi. In contrarium videtur d. l. cùm quærebatur.
de re iudi. hic aduerte. Quandoq; nullitas ſenten
tiæ apparet manifeſtè, nullo probato extrinſecus,
Exemplum: quia lata die dominico, vt hic: vel qa
lata præſente procuratore, & cõdẽnatus eſt domi
nus: vt j. tit. ij. l. j. vel quia in ſententia nõ apparet
quota, vel quantitas: & tunc iudex poterit de no-
uo iudicare, ſine alia cognitione: quia notũ eſt ſibi,
ex dicta ſententia, vt dictis legibus. ¶ Quandoq;
nullitas ſentẽtiæ non apparet ex ipſa, niſi probe-
tur extrinſecus, vt ſi eſſet lata cõtra minorem, vel
mortuum, quod nõ apparet ex ſententia lata: vel
ſi contra infirmum, aut laborantem morbo ſonti
co: vt l. quæſitum. de re iudic. tunc debet præcede
re cognito de nullitate, antequam ſentietur iterũ.
probo primò per tex. in dicta l. cũ quærebatur. de
iudi. Secũdò probo per rationem. Iudici debet li-
quere de cauſa, antequã proferat ſententiam: vt j.
tit. j. l. ij. Si qs hoc excipiat, nõ liquet ſibi: ergo iſta
cognitio de neceſſitate debet præcedere. Pro hoc
etiam facit j. eodem. l. ſi præſes. & quod ibi videbi
tis. Dixi & debet p̃cedere cognitio: ſed an debeat
præcedere ſententia ſuper nullitate? Reſpondeo:
modus procedendi poteſt eſſe duplex. Primo, ꝙ
petat ſentẽtiam principaliter pronunciari nullam
eſſe: tunc ſuper hoc debet primo pronunciari eſſe,
vel nõ: vt l. de qua re. ff. de iudicijs. Si verò hoc nõ
peto principaliter, ſed peto principaliter ſentẽtiã
ferri de nouo: quia prima fuit nulla: tũc cognoſci-
tur incidẽter: & ſuper hoc incidenti non eſt neceſ
ſe ꝙ pronuncietur nulla: vt lege prima. de ordine
cognitio. De materia nullitatis dicam plenè in l. j.
infra. quando prouoca. non eſt neceſſe.

SVMMARIVM.

1 ☞ An in citatione debeat inſeri locus.

b SI vt proponis. [b] Mutatio loci,
excuſat quẽ à cõtumacia, ex qua reddi
tur ſentẽtia nulla. h. d. Dicitur hic per
obreptione: quæro cui fit obreptio. Duæ ſunt opi
niones. Vna, ꝙ obreptio fit iudici: ſecundũ iſtam
poſui caſum, & iſta eſt vera. Alia, ꝙ obreptio fue
rit facta parti: qa actor iuit ad reũ, & dixit, &c. &
propter mẽdacium pars inde iuit ad locum: vnde
ſententia eſt nulla. Alleg. gl. l. arbiter. in fi. de arb.
De iſta ſecunda lect. nõ placet: quia mendacium
dictum à parte parti, non facit proceſſum nullum
licet pariat exceptionẽ: vt l. j. §. ſi reus. ff. de eo per
quem factum erit. Sed mẽdacium dictum à parte
iudici, facit nullum proceſſum cõtumacis. Hic eſt
caſus. quod no. in l. ſi prętor. §. Marcellus. ff. de iu
di. Non obſtat l. arbiter. in fi. de arbi. quia ibi lo-
quitur in arbitrio quod totum à partis voluntate
dependet: ſecus in iudicio: arg. pro hoc in l. j. §. fin.
1 ff. de præt. ſtipu. & ibi dixi. ¶ Quæro, † an in cita-
c tione debeat inſeri locus. [c] Reſpon. quidam eſt iu-
dex ordinarius, qui habet locum maiorum depu-
tatũ ad reddendum ius: tunc non debet inſeri lo-
cus, ſed de illo intelligitur vt l. penulti. de iuſtitia
& iure. Quidã ſunt iudices. qui nõ habent locum
maiorum: quales ſunt iudices delegati: tunc ſi qui-
dem ab initio deputatus eſt locus in citatione non
debet inſeri locus: quia de illo intelligitur. Caſus
eſt hic. & ideo practica eſt, vt quando tibi delega-
tur quæſtio vel aſſumeris arbiter, primò debes aſ
ſumere locum, & deputare locum determinatum
& tunc omnes citationes intelliguntur relatæ ad
locum. Ita intelligitur tex. hic. Si verò locus non f
eſſet deputatus: & tũc aut loq̃ris de loco vniuer-
ſali ciuitatis: & ille nõ debet inſeri: quia ibi intel-
ligitur, vbi cõpromiſſum eſt factum, vel in quem
facta eſt delegatio: vt l. nõ diſtinguemus. §. ſi arbi
ter. de arbi. locus verò particularis ciuitatis debet
inſeri. ar. l. ita ſtipulatus. in prin. ff. de verb. oblig.

SVMMARIVM.

1 ☞ Contra minores indefenſos non poteſt ferri
ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudicij, per
quam pronunciatur appellationem deſertam.

d SI præſes. [d] Breuiter dicit: Sen
tentia nulla non im
pedit ordinarium iterũ ſuper eodem
cognoſcere. h. d. Ad euidentiam præ-
mitte tu iuuenis, ꝙ quãdo aliquis eſt tutor, vel cu
rator, & impeditur adminiſtrare aliqua de cauſa:
ſibi datur coadiutor, vel cõſtituitur actor. l. decre.
ff. de adminiſtra. tut. & l. ſolet. ff. de tute. & Inſti.
de cura. §. ſi. & habes ti. ſpecialẽ. ſ. in quib. cau. tu.
hab. ¶ Not. ex hac l. primò quod dixi tibi in ſum-
mario. ¶ Not. ſecũdò tex. qui dicit, repetitus no-
tionem ſuã exhibe. cùm enim conſtat de nullita-
te ſententiæ ex ipſa ſententia: quia in ea nõ appa-
ret, minores non habere curatores, apparet ꝙ iu-
dex debet cognoſcere, vt dixi in l. ſi vt ꝓponis. ſ.
eo. Et hoc modo poteſt intelligi hæc lex, põt etiã
intelligi ꝙ cognoſcatur de principalibus. ¶ Not.
1 † ꝙ ſentẽtia abſolutoria ab obſeruatione iudicij,
per quam pronunciatur appellationem eſſe deſer
e tam, nõ poteſt ferri [e] contra minores indefenſos: [f]
f vt no. in l. cũ & minores. ſ. ſi aduer. rem iudi. illud
eſt verũ in interlocutoria, per quã peruenit ad pri
mum, vel ad ſecundũ decretũ: ſecus in alia interlo
cutoria vt hac l. quæ hoc probat duobus modis.
Nam ſententia abſolutoria ab obſeruatione iudi g
cij eſt interlocutoria, ſecundũ vnũ modũ intelli-
gẽdi: vt gl. tãgit in l. Titia. de accuſa. & ibi pleniſ
ſimè dixi. Itẽ hoc probat tex. ex generalitate: qa
dicit quicquid eo tẽpore, &c. & ſic ex generalita-
g te patet. ¶ Opponitur ꝙ iſte idẽ iudex [g] non poſ-
ſit cognoſcere: vt ſ. eo. l. ſi vt proponis. Sol. Ibi in
delegato: hic ĩ ordinario: vt ibi plenè dixi. ¶ Quæ
ro, quomodo contingit hoc, ꝙ iſti adulti nõ ha-
beant curatorem. Dicit glo. pluribus modis: vel
quia nunq̃ minori fuerunt dati: vel quia mortui.
Dices tu: Si nunq̃ fuerunt dati, qñ fuit datus co-
adiutor vel actor? Reſpon. Coadiutor ſeu actor
fuerũt dati tutoribus, & tutela finita eſt. Hoc mo
do oportet intelligi, ſi dicas ꝙ curatores nunq̃
fuerunt dati. ¶ Quæro, vtrum actor poſſit proſe-
qui poſt cauſam appellationis, ſi vult. Glo. dicit
ꝙ non, per l. ſi actor. j. de appella. & ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 ☞ Sententia lata pro abſente non legitimè cita-
to, non valet. & nu. 2.
3 Cõtumacia ficta eius, qui ad domũ citatus nõ ve-
nit, ſufficit vt ſentẽtia lata contra abſentẽ valeat.
4 Sententia lata contra abſentem infirmum, legiti-
mè citatum, quem iudex ſciebat febricitare, eſt
ipſo iure nulla.

1 EAquæ. † Sententia lata cõtra
abſentẽ, non ſolẽniter
citatum, eſt nulla. h. d. ¶ Circa hãc l.
2 quærũtur tria. Primò † quid ſi eſt lata
pro abſente. Glo. dicit idẽ notabiliter, ꝙ nõ valet:
h vt l. furioſo [h]. ff. de re iud. & vide gl. no. ibidẽ not. h
in l. quæſitum. ff. de re iudic. Contra hoc videtur.
ff. de iudi. l. & poſt edictum. circa prin. ſ. de iud. l.
properandũ. §. ſin autẽ reus. Reſpõdeo, pro abſen
te nõ legitimè citato nõ valet. vt iſta gl. & proba-
tur in l. furioſo. Sed pro abſente legitimè tamen
citato

lu. iij. in j. dub.

f ¶ Minores indefenſos. An ſententia lata contra minores indefenſos valeat, vide Bart. in l. contra pupillum. ff. de re iudic. & ibi doct. ſi iudex pronunciat appellationem eſſe deſertam, an ſit interlocutoria, vide do. Lud. in rub. de re iudi. poſt Bal. hic, & Bal. in l. ij. ſ. de epiſ. audi. & ibi an ab ea poſſit appellari? Et not. hic ꝙ ſententia lata contra minores indefenſos non valet. Fallit in cauſa, per quam pronunciatur, quem mittendum in poſſeſſionem. Itẽ valet ſententia diffinitiua in cauſa appellationis contra minores indefenſos. not. in l. alienam. ſ. de procu. Adde an ſentẽtia lata contra minores ĩdefenſos ſit nulla, Angel. conſil. cclv.

g ¶ Idem iudex. Adde ꝙ in caſu huius legis, etiam delegatus poſſit cognoſcere ſup cauſa principali: quia ſententia lata ab obſeruatione iudicij vel ratione peremptæ inſtantiæ, non expirat iuriſdictionem etiam delegati quo minus poſſit ſuper negocio principali cognoſcere. Ita voluit Spe. in ti. de of. iu. §. deſeruit. verſi. quid ſi proponens. & Angel. & Imol. Pau. de Caſt. ĩ l. iudex. ff. de re iud. & Bal. in l. j. j. ſi à non compe. iudic. in ij. col. Ioã. And. in c. examinata. de iudi. & ibi per do. Ant. in vl. col. & Innoc. in ca. conſuluit in princ. de of. dele. & Paul. de Leaza. in cle. j. de re iudic. & do. de Rota in conclu. lxvj.

h ¶ Furioſo. Vide ibi dicta: & circa prin. huius legis adde, ꝙ ſi ſtatutus eſſet termin⁹, in quo debet ferri ſentẽtia,

nō requirit̃ citatio, vt dicit Bal. in auť. ei q. C. de tēp. app. & in c. j. §. ſaucius. quotē. mil. qđ ſequitur Pau. de Ca. in l. admonēdi. de iureiuran. Bn̄ facit qđ dicit Bal. in l. admonendi. vbi dicit ꝙ terminus pręfixus dicit̃ pemptorius: an ſnīa lata ꝓ abſente vel febricitāte valeat, vide Bar. in l. & poſt. ff. de re iud. Bal. etiā tenet, ꝙ etiā ſi nō eſt legitimè citatus nō valeat. Qn̄ aūt qs eſt præſens, nō requirit̃ peremptoriū, ſecundùm Bal. in l. j. in fi. ſ. eo. adde auť. ſioēs. & ibi ꝑ Bal. ſ. ſi vt ſe ab hære. abſti. Ang. aūt in l. j. ſ. de lon. tēp. præſcript. tenet ꝙ ſnīa interlocutoria lata in fauorē abſentis, etiam nō citati, teneat qđ not. alleg. Inn. in c. audi. de ꝑcu. Et ꝙ valet ſnīa lata ꝓ abſente non citato, tenet Bal. in l. ſi accuſatoribus. in pe. colū. de accu. vide Bart. & Ang. in l. properandū. §. ſin aūt reus. fallit in ſummarijs iudicijs, ſecūdum Bar. in extrauag. ad reprimēdū. in ver. figura. in fi. adde do. Anto. in c. cauſam. de iudi. gl. ī d. §. ſin autē, in verb. contradicturi. & ī §. ſin autem alterutra. in ver. vtar, tenent cōtrariū eius, qđ hic notat gl. q̄tū opi. ꝓcedere poſsit in criminalibus: quia etiā in accuſatore abſente, poſsit pro eo non citato ferri ſententia. l. quāuis indubitati. infrà de adul. Ita no. Ange. in d. §. ſin aūt reus. & Bal. in l. ſi accuſatoribus. de accuſ. Itē limita cōmunē opi. ꝑ Ang. & Imo. in l. de vno. in prin. ff. de re iudi. vide Cy. & Ia. But. in d. §. ſin autem reus. in iiij. q. & ibi Salic. in vlti. col. & gloſ. hic vltimo not. Fed. de Se. in cōſi. lxxx. & Oldr. in §. hoc aūt iudiciū. de decur. in fi. Adde quæ requirantur ad hoc,

citato, bene valet: quia rei abſentia repletur per Dei præſentiā: vt ſ. de iud. l. properādum. §. ſin autem. ¶ Item contra hoc facit: quia ꝙ quis citetur eſt in eius fauorem. ergo non debet retorqueri in eius læſionem: vt l. non eo minus. de procura. & l. quod fauore. de legi. Reſpon. iſtud non eſt inuentum principaliter in fauorē abſentis: ſed ad rigorem iuris conſeruandum, qui rigor eſt: vt per act⁹ ciuiles alteri per alterum non quæratur, niſi ſit ꝑſens. Cùm igitur non fuerit præſens, ꝓ eo id ſibi non quæritur. Facit ad hoc l. quæſitum. de re iudica. ff. dicam infrà tit. ij. l. j. & tene menti iſtam glo.
3 ¶ † Quæro ſecundò, quæ contumacia requiratur ad hoc vt valeat ſentētia: an vera cōtumacia, quādo inuentus fuit, & non venit, an ficta quando nō fuit inuentus. Hic quæ dicatur vera contumacia: & quæ ficta, examinat gloſ. latius in l. fi. de in integ. reſtit. & l. ex conſenſu. §. fin. de appel. Doctoponunt in l. properandū. §. ſin autem reus. ſ. de iudi. & ibi dico.
4 ¶ † Quæro tertiò, quid ſi abſens erat infirmus, fuit tamen legitimè citatus Gloſſ. dicit quòd tunc ſentētia eſt ipſo iure nulla. Illud intellige verum, quando iudex ſciebat abſentem febricitare: ſed ſi ignoraret, valeret tūc ſentētia: vt no. in l. quæſitū. de re iudi. idem in qualibet abſentia neceſſaria[a]: vt dicam vobis in l. penul. infrà eod.

SVMMARIVM.

1 ☞ Abſenti citato debent ſtatui tempora ad veniendum, decem dierum, pro quolibet termino. & num. 4.
2 Citationes poſſunt fieri per literas. ibi & nu. 9.
3 In peremptorio fit cōminatio, vt ſi citatus peremptoriè nō veniat, procedetur contra eum ad vlteriora ſecundùm partis petitionem.
4 Iudex ſucceſſor poteſt expedire, quod nō eſt expeditum per primum iudicem: ibi. & nu. 11.
5 Lite nō conteſtata non poteſt ferri ſentētia diffinitiua, niſi in caſu l. fi. §. illud. j. de tem. app.
6 Citationes, & peremptorium, eo modo quo hic dicitur etiam lite non cōteſtata procedere debēt, qn̄ peruenitur ad interlocutoriam, hoc eſt, ad primum, vel ſecundum decretum. & nu. 5.
7 Vel ad interlocutoriam, quæ quaſi exhaurit vires totius negotij.
8 In interlocutorijs non ponderoſis, non debet præcedere peremptorium.
10 Citandus amplius nō eſt, qui ſemel citatus dixit, nolo venire.
12 Delegatus non poteſt realiter citare capiendo perſonam.
13 Iudex, exceptis duobus caſibus hic poſitis, quādo vult poteſt quem facere capi perſonaliter: ſed nō poteſt cogi à parte, niſi prius reus in contumacia conſtituatur ſolenniter.
14 Actore præſente, quomodo procedatur contra reum abſentem.
15 Reo reuerſo qualiter ſuccurratur.
16 Citatus ad vnum actum, non poteſt per ſuam cōtumaciam in alijs grauari.
17 Actor ſi elegit mitti, & miſſus eſt in poſſeſsionē bonorum rei, contumaciter abſentis: ſibi non præiudicat, quin poſsit facere reum perſonaliter capi.
18 Ad hoc, vt quis dicatur contumaciter abeſſe, requiruntur primò tres citationes, vel vna æquipollēs illis, vt in hac lege & quòd altera pars ſe pręſentet in termino, & licentiatus recedat.

CONſentaneū. Iſta lex ē difficilis inuenibus in text. & in gloſſ. & materia eſt quotidiana, & vtilis. Breuiter hoc intendit ſecundùm vnam lectu. Reus conuentus reali abſens poſt litem conteſtatam debet in cōtumaciā ſolenniter conſtitui: & tunc contra eum poterit alterum de tribus remedijs exerceri, vel perſonæ captio, vel poſſeſsionis tranſlatio, vel ſentētiæ diffinitiuæ prolatio. hoc dicit. ¶ Diuiditur in tres partes. Primò, quādo & qualiter debet in cōtumacia cōſtitui. Secūdò per quē. Tertiò quid ſit iudicis officiū cōtra abſentē. Secūda ibi: vel quod ſucceſſum. Tertia ibi: ac quoties citatus. ¶ Itē debetis ſcire ꝙ iſta lex intelligit̃ per quoſdā in conuēto, actione reali cōtumace poſt litem cōteſt. & iſtam teneo: quidam intelligunt in cōuento reali, vel perſonali. Quidā intelligūt in abſente ante litē conteſtatā vel poſt. Quidam alij intelligunt in reo abſente, ſiue in actore. Iſta lectu. tangam primam ꝓſequar. & aduerte caſum in terminis. Egi cōtra aliquē reali. lite cōteſtata ille ſe abſentauit: iudex poſt eius abſentiā ſemper tenuit me in verbis. quęro à vobis, dn̄e Imperator, qualiter iudex a debet procedere. Reſpondet Imperator, cōſentaneū iuris fuit, hoc eſt, cōueniēs iuri: vt ei abſenti ſtatuantur tempora ad veniendum, & reſpondēdum ſolēniter, qđ fit expreſsè eo citato tribus literis, vel vno perēptorio pro omnibus, in quo ponatur quod veniat & ſciat quòd ſi in eadē cōtumacia perſeuerauerit iudex, procedet cōtra eū ſcđm b allegata, & petitiones præſentis. h. d. Prima pars inſtat, quærens ille maledicus iudex, vel mortuus eſt, vel receſsit: vt puto poterit ne hoc facere ſucceſſor ſuus. Reſpōdet Imperator, ꝙ vł ipſe, vł ſucceſſor ſuus hoc facere curabit, ſi hoc nō eſt factū. Sequitur à quo ter citat⁹ inſtat quærens, ſi erit re⁹ iſte in contumacia, qualiter prouidebitur mihi cōtra eum. Reſpondet Imperator, Iudex officium ſuum contra talem contumacem exercebit, quod eſt vt faciat alterum de tribus: vel quod mittat familiam, & faciat eū perſonaliter venire: vł qđ rei petitæ poſſeſsionem: quā reus habebat trāsferat in authorē, & efficiatur de poſſeſſore petitor: vel iudex examinet omnia acta & ꝓferat diffinitiuā
1 ſententiam. hoc dicit. ¶ No. † quòd debēt abſenti ſtatui tempora ad veniēdum decem dierum pro quolibet termino: vt hic tex. cum gloſſ. & de iud.
2 l. nonnunq̄. ¶ Nota † ꝙ quis citatur per literas.
3 ¶ Nota † quòd in peremptorio fit comminatio:[b]
b vt ſi non veniat procedet̃ cōtra eum ad vlteriora, ſecundùm partis petitionem. ¶ No. quod non eſt expeditum per primum iudicem, poteſt expediri
4 per ſucceſſorē. ¶ No † vltimò tria remedia, contra contumacem. ¶ Veniamus ad gl. opp. & videtur, quod dilatio ſit xxx. dierum: vt in auť. q ſemel. j. eodem. Gl. dicit, ꝙ iura antiqua in hoc corriguntur. qđ an ſit verum dicam tibi. ¶ Oppo. ſecundò. in fi. dicit ꝙ poteſt perueniri ad diffinitiuam ſen-
5 tentiam. Contra, † lite non conteſtata non poteſt ferri diffinitiua ſententia: vt l. fina. §. illud. de tempo. appel. ſed hic nō dicitur, quòd fuerit cōteſtata ergo, &c. Sol. dicit gl. ꝙ hic intelligitur poſt litem conteſta. Alij dicunt, ꝙ hic ante lit. conteſt. loquitur quæſtio. & quod in fine dicit̃, loquitur de ſententia interlocutoria, propter quā peruenit̃ ad primū, vel ad ſecūdū decretum. Gl. tenet primū: fatetur tamen quod ante litem cōteſt. debet fieri citatio: eodem modo quo hic dicitur fieri poſt litē conteſtatā & vide gloſſ. examinabimus incontinenti. & eſt ſecunda glo. quam notabitis. Pro examinanda iſta glo. habemus videre duo. Primò, an hæc lex poſſet intelligi in abſente ante litis cōteſtationē. Reſpōdeo, nō. Nā ante litē conteſtatam in reali fit miſsio: tamē reus abſens auditur intra annum de poſſeſsione, vt l. ſi quis emptionis, §. penul. ſ. de præſcrip. xxx. ann. Sed hic dicitur, quòd transfert̃ poſſeſsio: & fit de poſſeſſore petitor, & ſic nunq̄ auditur, niſi de ꝓprietate, ex quo apparet, quòd ante litem conteſtatam non loquitur. ¶ Scđò eſt videre, an ante litem conteſtatam debeāt præcedere citationes, & peremptoriū eo modo quo hic dicitur. Gl. hic tenet quòd ſic. Domin⁹ Iac. But. dicebat ꝙ hoc non reperitur lege cautū. Omnes em̄ leges, quę loquuntur de peremptorio, loquuntur quādo quis vult peruenire ad diffinitiuam ſententiam, nō quando ad interlocutoriam primi vel ſecundi decreti: vt patet ex omnibus legibus huius titu. & l. ad peremptorium. de iud. & l. cōtumacia, de re iud. Mihi videt̃ ꝙ gl. dicat veri-
c tatem.[c] Pro hoc habemus tex. in l. præſenti, §. ſed ſi hoc faceret. de his, q ad eccle. cōfu. Hoc tenet gl. in l. ſi finita. §. Iulianus. de dā. infec. in glo. magna. hoc etiam obſeruat conſuetudo, & omnes tenēt.

vt ſententia ferri poſsit cōtra abſentē, tanq̄ contra cōtumacem. Ang. cōſi. viij. & qualiter ſnīa lata cōtra abſentem poſsit retractari, per eundē conſil. dxxvj.

¶ Abſentia neceſſaria. Vide Bald. in l. ij. in fin. in j. q. j. de cuſt. reo. & Barto. in extrauag. ad reprimendum. ī verbo neglexerit, &c.

¶ Cōminatio. Adde in l. peremptorio. ff. de iud. & no. gl. & doc. in c. cauſam quæ. extra, de reſcript. vide tamē Bar. in l. ſi finita. §. Iul. de dā. infec. in vij. col. in verbo. q̄ro vtrū poſtq̄ eſt cōtumax pemptoriè. & aliqđ etiā in iij. col. & Bar. j. ca. l. in penul. col. vbi tenet contrariū eius, qđ ipſe ponit in §. Iul. & idē in qualibet citatione nō ꝑemptoria, quæ fit qn̄ ꝓcedit̃ ad ſententiā cōtra abſentē, ſcđm gl. & Bar. in l. ſi apparitor. C. de appari. libr. xij. ſed Bald. hic in iiij. col. vł tenere contrariū. cogita, & plures formas pēptorij vide ꝑ gloſ. in c. cōſtitut⁹. de ſentē. excom. in ſexto. in verbo, vna pro omnibus.

¶ Dicat veritatem. Vides ergo quod in iſtis requirit̃ ꝑemptoriū, ſ. in diffinitiua miſsiōe in poſſeſsionē, etiam ex primo decreto: & ſententia ab obſeruatione iudicij: ſed ad alia merita cauſæ, quælibet citatio dicit̃ perēptoria: vt hic ꝑ Bar. hic tenet Aegid. & poſt eum Io. And. in c. conſuluit. de of. dele. & ſec. Io. And. in c. ad petitionem. de accu. &

Barto.in §.Iul. & in extrauagan.ad reprimendū.in verſi.ſuper dicto crimine.& Ang.in l.j.§.ſtipulatio.ff.ſi cui plus q̄ per l.fal.Sed Spe. in titu. de dila.§.videndum.poſt prin.in ver.termini.dicit quòd nō meminit ſe legiſſe, p citatio ad merita dicat̃ peremptoria ad alios actus paris,vel vilioris præiudicij,illis qui ſupra primo ſunt expreſsi.vt puta in ſententia. de citatio.bono.l.j. ff.de requiren.reis. vel in ſentētia,qua pronunciat iudex ſe iudicem incompetentem,vel libellum eſſe ineptum eadem ratione. Et vide Spec.in titulo de citatiōe.§. viſo. verſ.dicunt, prout videt̃ referre Bart. in d.§.Iulianus. in pri.iij.co. Sed q̄ in ſententia annotationis bonorum requirat̃ peremptoriū,tenet Inn. in c. ad petitionem.de accuſa.qđ ſatis hic videtur ſequi Bart. & refert do.Ioā. in d.§.Iulianus.& ibi omnino vide eum quando duo iudices requirūt tertiū, an requiratur tertia requiſitio: vide Bal.ī l.fi.ff. de fer in cle.j. de except. quod ſequitur Inno.in ca.conſuluit. de offic. delega, & Balđ.in l.tres denū ciationes. ſ. codē. & Bal.in l.properandum,§.ſiquidē. limita p Bar.ī aut̃. qui ſemel. Sed in quātum Barto. hic eam tenet etiam in qualibet interlocutoria grauis præiudicij,do.Ioā.And. in d.§.Iulianus videtur tenere cōtrariū. Tu vide Bald. in l.cos. j.de app. vbi tenet idem in ſentētia ſuper deſertiōe,& videtur velle Bart. hic dum dicit aliæ ſimiles, p l. præſes. Et de abſolutoria ab obſeruatione iudicij, quòd requiratur peremptorium, tenet Bald.per illum text.in l.properandum, §.& ſi quidem.Et iſtis adde Bald.not.in l.tres.j.cod. Et prædictis adde Bald.j.commi.vel epiſtolas.in rubrica. & quæ dicta ſunt in l.ſi opus,de ope.no.nunciatio.& per Bald.in additio.Specu.in tit. de ſenten.in xviij. colum.In cauſis autem ſummarijs non requiritur peremptorium ad audiendum ſententiam.Ita dicit Abbas in c.cum olim.de teſti.de quo vide tex.& glo.in clemen.ſæpe.de verb.ſignifi.in verbo:peremptoriè,& quod nota.in c.conſuluit.de offic.deleg.

6 ¶ Aduerte tamen,& notabis q̄ † hanc gloſ.intelli
go quādo fit citatio vt perueniatur ad diffinitiuā,
vel ad interlocutoriam,hoc eſt,ad primum,vel ad
a ſecundum decretum. Sed quando quis citaretur[a]
ad aliquam interlocutoriam,ſuper aliquo incidē-
7 ti,vel emergēti,eſt aduertendum,† q̄ ſi quidē illa
interlocutoria quaſi exhaurit vires toti⁹ negotij:
vt quia erat proferenda ſententia abſolutoria ab
obſeruatione iudicij,vel alia ſimili: puto quòd debeat
præcedere peremptoriū:arg.ſ.c.l. ſi pſes. &
8 l.Titia.ff.de accu.† In his autē interlocutorijs[b] nō
b ita ponderoſis, vel quando quis citaretur ad aliquem
actum,vt ad videndum iurare teſtes,vel publicationem
teſtium:tūc nō debet præcedere peremptoriū.Sufficit eīm quòd fuit requiſitus: vt ſ.
de teſt.l.ſi quando.argu.ad hoc j.tit.j.aut̃.niſi breuiores.ff.de
accu.l. leuia. & ita cōmunis practica
obſeruat.quod tene mēti perpetuò. ¶ Oppo.ad
9 aliud † qđ dicitur,quòd citatio fit literis, cōtra in
aut̃.de lit.§.omnem.& ſ.de iudi.l.ſancimus.in fi.
Reſpondeo, quædam eſt citatio verbalis,quæ fit
per nūcium,vel per epiſtolam vel per ſeipſum iudicē
admonētem.& iſta poteſt fieri à quolibet iu
c dice ordinario, vel delegato[c], vt hic. Quædam eſt
citatio verbalis,quæ fit per edictum propoſitū in
albo: & iſta nō poteſt fieri per delegatum:quia album
non habet. Ita loquit̃ cōtraria. Citatio verò
realis non poteſt fieri,niſi per ordinarium: vt in
aut̃.de exhi.re.§.ſi etiā verò qdā. Tangā j. & hoc
modo loquitur hic, & hoc modo habetis aliā gl.
10 ſup ver,literis.¶ Vlterius op.† dicit̃ hic,qđ debeat
ter citari:cōtra,qa ſufficit ſemel. vt l.Fulcini⁹.
§.fi.ff.q.ex cau.ī poſ.ca.Solu, Ibi dicit expreſsè,
d nolo venire vñ ampli⁹ nō debet citari.[d] hic nihil
dixit.Et vide gl.ſup ver,cōtumacia.¶ Op.ad ſecū
11 dā partē,† dicit̃ hic,vel q̄ ſucceſſor ei⁹ facere curabit.
Cōtra.imò ſucceſſor debet nouū edictū ꝓpo
nere.& etiā nouā citationē facere:vt ff.de re iud.
l.edictū.Sol.Iſta debet intelligi ſcđm illam, qa ſi
primus pfecit oīa edicta,ſucceſſor dabit nouā citationē.
aliàs ipſe pficiat primas citatiōes. & vide
gl.¶ Sequit̃ tertia pars:dicit̃ hic quòd coget̃ pſonaliter
venire,Cōtra in aut̃.de exhi reis.§.ſi verò
12 etiam qdā.Sol.† Ibi loquit̃ in delegato,q nō poteſt
realiter citare,capiēdo pſonā:hic loquit̃ in ordinario.
¶ Cōtra hoc oppo.de l.j.& aut̃.ibi poſita.ſ.de
offi.diuer. iud,ff.de ī ius voc.l.pleriq;.de reg. iur.
13 l.nemo.de domo.Sol.† Dicit glo.regulariter ordinarius
pōt capere pſonam quādo vult. Fallit ra-
e tione perſonæ,vt ſi eſt mulier,[e] quæ nō poteſt capi
pſonaliter:vt d.l.ij. de offi.ciuili.iud.& aut̃.ibi
f poſita.Itē ratiōe loci:vt ſi eſt ī domo[f]:vt ī alijs legibus
ſ,allegatis in cōtrariū.Idē no.in d.l.pleriq;.
& ſic innuit iſta gl,quòd iudex poteſt ſemp quē
facere capi perſonaliter,niſi in duobus caſibus hic
poſitis.¶ Iſtud videtur cōtra iſtū tex. in quo dicitur,
quòd debet prius in cōtumacia cōſtitui: & tūc
g poteſt perſonaliter capi.[g] Solu. Hic loquitur,ſi de
vrbanitate velit,quod tene mēti ꝑpetuò. Iſta eſt
veritas,quòd ſemp qñ iudex vult,poteſt quē facere
capi perſonaliter:ſed nō poteſt cogi à parte,niſi
prius reus in contumacia conſtituatur ſolenniter
Hic eſt caſus in hac l.& ideo ſi pars petit à iudice e
familiā,& iudex denegat, ꝓpter hoc nō poteſt iudex
tēpore ſyndicat⁹ cōueniri de hoc:qa licet poſſet
tñ nō cogebat̃.ſed poſt q̄ pars eſt cōtumax,vt
hic dicit̃,tūc ſi iudex denegaret familiā: tūc poſſet
cōqueri pars tēpore ſyndicat⁹: qa cogit̃ tūc:quod
no.Alias aūt qñ poſſet quē facere capi pſonaliter
dixi ff.ad l.Iul.pec.l.ſacrilegij.& ibi plenè dixi:
& etiā qñ qs poſsit facere detineri. Vlterius opp. f
dicit̃ hic quod ſcđm remediū eſt trāsferre poſſeſſionem,
cui reus incumbit in actorē. Contra:ſi eſt
abſens,& non inuenitur,quō poſſeſsioni incūbit.
¶ Huius timore glo.exponit duobus modis.Primò
incūbit animo,qa retinet̃ animo:vel incumbit
per familiā ſuā.& vide gl. Poſſemus etiam dicere
q̄ incūbebat poſſeſsioni corpore ſuo:& qđ hic dicit̃
q̄ eſt abſens,& cōtumax:intellige à iudice:tñ
in poſ.reperiebat̃.¶ Venio ad gloſſ.mag.& opp.
dicit̃ hic,q̄ hic loqt̃ reo abſente.actore præſente.
tex.vr̃ cōtra,ī eo qđ dicit,auditis defenſiōib⁹ tuis:
ex eo qđ dicit,defenſionib⁹.īnuit q̄ re⁹ erat præſens.
Sol.tenēdo lec.quā teneo,expone defenſionibus,
j.ītētionibus.Ponunt̃ eīm iſta,qñq; vnū ꝓ
alio:vt l.j.ſ.de iuris & fac.igno. Alij timore huius
cōtrarij dicūt,q̄ hęc lex noſtra ponit tres caſus:vt
loquat̃ qñ agit̃ reali, ꝓut dicit poſſeſsionē trāsferri.
Itē loquit̃ qñ agit perſonali, in eo quod dicit auditis
defenſionib⁹.Itē prima duo remedia habēt
locū ante lit.cōteſt.Tertiū poſt lit.cōte.Itē prima
duo remedia loquūt̃ reo abſente.Tertiū in actore
abſente: & iō ponit̃ hic bene hęc aut̃.q ſemel.q̄
loqt̃ in actore abſente. Dñi,licet iſtæ lect.poſsint
eſſe veræ in ſe:tñ ad iſtā l.nō adaptāt̃.Nā hic continuat
vnū reſpōſum Principis factū vni ſup vna
q̄ſtiōe:& ideo oīa iſta remedia debēt adaptari ad
vnā & eandē cām.De alia īterrogabit̃ Princeps,
& iō poſui caſum in cōuento reali, actore abſente
poſt lit.cōteſt.¶ Procedo vlterius in gloſſ.dicitur
hic q̄ fit de poſſeſſore petitor. Cōtra: imò vr̃ qđ
audiat̃ de poſſeſsione intra annū: vt l.ſi qs. §.pe.
de præſcrip.xxx.an. Huius timore gl. ponit vnā
ſuā diſtinctionē,& diſtinguit tres caſus. Aut re⁹
abeſt poſt lit.cōte.aut ante lit.cōte.vel.quaſi:aut
nō eſt lis cōteſt.vel quaſi:vt patet ī gl.quā ſigna,&
no.¶ Circa primū membrum habem⁹ aduertere
h duo:quando eſt abſens poſt lit.cōteſt.[h] Primò,

& Imo.in d. §. Iulian⁹.Et adde Bald. & Angel. & alios ſequen.Barto.opinio.in l. tres.j.codē. & etiam Imo. in l.ex conſenſu §. cum qui. de appel.

¶ Mulier. Mulier non poteſt citari. Limita vt per Bar. & ibi dixi in aut̃. ma.& auiæ.ſ.quando.mu.tu.offi.fun. poteſt.

¶ In domo. Sed Imo.videtur tenere cōtrarium in dicta.l.à diuo Pio.§. in venditione.de re iudica.& idem not. Inſtit. de actio. in antepen. & etiam hic Bald. tenet contra ipſum, per iſtū text.quod etiam videtur ſequi Ludouic.in l.iij.§. prætor de dam.infect. licet, vt ipſe refert ibi domi. Franciſcus de Rampo. tenuerit opin. Baldi allegando dictum §.prætor.à contrario ſenſu. Sed opi. Bald. fortè eſt verior,quam etiam tenuit Iacob. Butri. vt ipſe refert hic. Adde Bald.in l.j.ſ. de iuris & fac. ign. & facit ad nota.per Bartol.in l. à diuo Pio.§.in venditione.de re iudi. dixit Bal.in l.pleriq;. ff. de ī ius vocā. quod ante capturam debet citari perſonaliter in ciuili: ſicut videmus quod requiritur immiſsio in poſſeſsionem, quod eſt minus in criminali, requiritur ſecundùm eum arbitrio iudicis, in authen.vt nulli iudic.§.ſi quis verò comprehenſorum.Facit quod notat Innocē.in cap.verum eſt,de ſenten.excom.& vide Bald.hic in prima quæſtione.& adde Bald.in l.ſi quis curialis.ſuprà de epiſco.& cle.in princip,& in l.quod euitādi. ad finem,ſuprà de condi.ob turpem cauſ.& ipſe Barto,idem tenet,cū l.ea.ſ.eod.aliàs eſt §.Labeo.ff.ad legem Iuliā & dicit Pau.de Caſt.in d.l.pleriq; in fin.q̄ iudex non debet per capturam cogere ad comparendum perſonaliter,niſi ex cauſa,per l.fi.cum ibi not. ſ.de procura.

Auto.in c.fi.de eo qui mittitur in poſ. cau.rei ſeruandæ. & Specu. in tit. de citatione.§.viſo.in verſic.item poteſt teſtari. & in verſicu.ſit ergo peremptorium.Sed Petrus,& Cy.in aut̃.qui ſemel.infrà eodem.& Io.And. in additio. Specu.in titu. de procu.in §.j.tenuit contrarium.& Ang.in l. ad peremptorium.ff.de iud.& do. Anto.ī cap.cōſuluit.de officio delega.

a ¶ Quis citaretur. Adde Bart.in l.ſi finita.§.Iulia,& quod ibi dixi.de dam. infect.

b ¶ Interlocutorijs. Nota an in interlocutoria requiratur peremptorium, & vide Inno.in c.ad petitionem.de accu, & vide qđ dixi poſt Bart.in l.ſi opus.de ope no nun.

c ¶ Vel delegato. An delegatus poſsit citare,adde Bartol. in l. pleriq; poſt glo.ibi,cum ſequen,ff.de in ius voc. & ad reprimendam. in verſi.per edictum.& vide in aut̃.qui ſemel.

d ¶ Citari. Adde quod idem voluit Barto.in l.fi.ff.de in integrum reſtitutio.& Spec.in tit.de leg.§.j.Inno.& Hoſtien.in c.ad petitionem.de acu, & Barto.in l.ſi finita.§.Iulianus.in iij.columna.de damno infect, & do.

f ¶ ADDE qualiter iudex poſsit facere capere debitorem:& quādo creditor propria authoritate capere poſsit debitorē, Bal.cōſ.xij.lib.j.& quæ requirantur ad hoc vt quis dicatur legitimè carceratus,per eundem codē lib.conſi.xj.& conſi.xlix.eo.lib.

g ✤ *P. P A V. P.* ¶ Capi perſonaliter. Contra iſtud conſuluit Com. latè conſi.clvij.incip.in cauſa benedicti.in j.& ij.col.

h ¶ Poſt litem conteſtatam. Et ſic nota ex iſto textu,quòd poteſt perueniri ad primū decretum lite conteſtata. Et hoc firmat gloſſa in l. properandum.§.ſin autem reus.ſ.de iudicijs,in verbo,abſente.& Bartol.in l.ſi finita.§. iulianus.ff.de damno infecto.in verſic.quæro,dixi quòd regulari-

qualiter

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ter. & vide concordantias per Alexan. inductas in §. ſi autem reus.
a ¶ Tertium modũ. Ex his nota ꝙ in actionibus realibus habet locũ ſecun-
dum decretũ. Ad quod vide Bal. in l. ij. ff. ſi ex noxa. cau. aga. & in auẽ. ei
qui. de bon. autho. iud. poſ. & vide Ang. ĩ l. à quo. ff. de dam. infec. licet in
contrarium videatur glo. in l. iij. §. genera. ff. de acquir. poſ.

in apoſtil. in l. nemo carcerem. C. de exacto. Iaſ. in l. j. in prin. in pe. & vl-
ti. col. ff. ſi quis ius dic. vbi allegat alias concordãtias ad doct. Barto. hic. &
vide Iaſ. in l. j. in prin. in pe. col. ff. ſi quis ius dic. & vide eundẽ limitantem
in ead. l. j. §. j. in primo not. Item vide eundem in l. nulli. in ij. fal. C. de iu-
dic. vbi etiã ponit an poſsit corã diuerſis iudicibus ĩ exequutiuis agi. vide
etiam in ij. reperto. in verſicul. exequu
tio.

qualiter ſuccurratur præſenti, cõtra abſentem. Se
cundò, qualiter ſuccurratur abſenti reo, cõtra præ
14 ſentem. ¶ Venio, & aſſumo † ꝙ reus cõuetus rea-
li eſt abſens: iſto caſu præſenti cõtra eum ſunt ꝑ-
dita tria remedia alternatiuẽ, quæ ponũtur in hac
lege. Abſenti autẽ reuerſo, ſiquidẽ actor elegerit
primũ modũ, quia fecit eũ capi perſonaliter, rema
manẽt integra omnia ſua iura: quia eſt purgata cõ
tumacia: tamen expenſas reficere debet, vt l. ſanci
mus. de iudi. ſi actor eligit ſecundũ modũ, ſcilicet
de tranſlatione poſſeſsionis, reus non audieẽ, niſi
de proprietate: vt hic. & l. ij. vbi in rẽ actio. & gl.
dicit hic, eſt verum, niſi ſit interpoſitũ ſecundum
decretum, per quod ſtatuaẽ reo abſenti certũ tem
pus, intra quod de proprietate doceat: qa tũc ela-
pſo tempore nullo modo auditur: vt l. à quo fun-
dus de dã. infect. ſi verò actor eligit tertiũ modũ,[a]
ſcilicet ꝙ pronũcietur. & pronũciatum eſt cõtra
abſentẽ tũc eo reuerſo per appellationẽ, ſuccurriẽ
per reſtitutionem in integrum, ſecundũ glo. quæ
hic eſt, & ĩ l. fi. ff. de in integ. reſti. ſi verò reus erat
cõuẽtus perſonali: tunc etiam actor habet tria re
media. Primò ꝙ capiatur perſonaliter per hanc le
gẽ: & erit per omnia idẽ quod in reali, ſi actor iſtũ
modũ elegerit. Item habet ſecundũ remediũ, ſci-
licet quòd mittaẽ in poſſeſsionẽ bonorũ ex pri-
mo decreto: vt ſ. de iudi. l. properãdũ. §. ſi autẽ. &
illud nõ eſt illud remediũ, de quo poniẽ hic: quia
fit de poſſeſſore petitor: in caſu verò, quem pono
non efficitur poſſeſſor immiſſus: & reus reuerſus
ſemper auditur refectis expẽſis, & recuperat poſ-
ſeſsionẽ: vt in auẽ. ei qui. de bo. auth. iudi. poſ. Itẽ
habet tertiũ remediũ, ꝙ proferaẽ diffinitiua ſen-
tentia, ſi liquet de cauſa: vt d. l. properãdũ. & hic,
15 in fi. ¶ † Reo aũt reuerſo, qualiter ſuccurratur eſt
aduertẽdum. ſi quidẽ reuerſus vult petere ꝙ ſibi
ſuccurraẽ cõtra ipſam ſentẽtiam, nõ poteſt, niſi p
appellationem, vel reſtitutionem: vt not. in d. l. fi.
de in integr. reſti. Si verò vult petere ꝙ ſibi ſuccur
ratur cõtra miſsionem factam ex vigore ſentẽtię,
hic eſt aduertendum: ſi quidem ſentẽtia lata eſt cõ
demnatoria in quãtitate, & pro quãtitate fuit fa-
cta miſsio ĩ poſſeſsionẽ: & tũc ſemper auditur ad
ad recuperãdum poſſeſsionẽ ante interpoſitum ſe
cundũ decretũ: vt in d. auẽ. ei q. Ita dicebat d. Ia-
co. But. Ad quod aduerte. Eſt tamẽ differẽtia: qa
quãdo miſſus eſt ante ſentẽtiã, veniẽs paratus de-
fendere recuperat poſſeſsionẽ. Ideo enim erat fa-
cta miſsio, quia nõ defendebat: vt d. auẽ. ei q. Sed
quãdo miſsio fit poſt ſentẽtiã, nõ recuperat poſ-
ſeſsionẽ, niſi ſoluat. Ideo eñ facta eſt miſsio, quia
nõ ſoluit. Hic eſt text. not. nec eſt alibi: vt l. ſi pe-
b cuniæ[b] in fi. ff. vt in poſ. leg. quod perpetuò tene
mẽti. ſi verò lata eſſet ſentẽtia cõdẽnatoria ſuper
aliqua ſpecie, ſi miſsio eſſet facta in alio, ꝙ in ipſa
ſpecie, idẽ quod ſ. Si verò miſsio eſſet fctã in ipſa
ſpecie: tũc ipſe nõ poſſet recuperare poſſeſsionẽ,
vel proprietatẽ, niſi faceret reſcindi ſentẽtiam per
appellationẽ, vel reſtitutionẽ, ſecundũ formam l.
fi. de in integ. reſti. ¶ Secundus verò caſus eſt hic
quãdo reus eſt abſens, lite quaſi cõteſtata in cau-
ſa. Dicam de hoc plenè in l. ij. ſ. vbi in rẽ act. Ter-
tius caſus eſt, quãdo fuit abſens ante litem conte-
ſtatã vel quaſi. & iſta eſt ꝓpriè materia primi, vel
ſecundi decreti, quam Cy. ponit in l. cùm propo-
nas de bo. autho. iud. poſsi. & ego latiſsimè tracta
ui in l. ſi finita. §. Iulianus. de dam. infec. Venio ad
c quædam extra gl. ¶ Opp. vno[c] modo extra gloſſ.

16 & quero duas q. Opp. † ſic, Citatus ad vnum actũ,
d nõ poteſt grauari[d] in alijs, per ſuam cõtumaciã: vt
l. aut qui aliter. in prin. & §. j. & §. ſeq. quod vi aut
clam. Facit ſ. e. l. ſi vt ꝓponis. la ij. Sed hic in per-
emptorio fuit dictũ, vt veniat: & ſi nõ venit, iudex
audiet allegationes præſentis. Vnde videẽ, ꝙ cõ-
tra abſentẽ nõ poteſt procedi ad aliquid, niſi vt au
dianẽ allegationes partis: ſed infrà diciẽ ꝙ ad iſtã
tiam iſtius fiducialiter ꝓcediẽ, ſecundùm iſta tria
remedia hic poſita: ergo &c. Sol. Dico, qđ hic di-
citur allegationes: intellige petitiones, ſeu poſitio
nes, & allegationes omnes, quæ hoc vocabulo cõ
prehenduntẽ: & hoc de iure cõmuni. Sed cõmunis
conſuetudo iudiciorũ ſe habet, quod hoc vocabu-
e lum allegationũ,[e] intelligaẽ tantũ de allegationib⁹
iuris, ideo hodie peremptoriũ debet aliter propo
f ni:[f] vt dicat, ꝙ ſi non veniat, procedeẽ contra eum
ad ſentẽtiã, iuſtitia intercedẽte, vel procedetur ad
vlteriora iuſtitia mediãte, &c. ¶ Quęro, hic ponũ
tur tria remedia, in qbus erit electiõe eligere. ¶ Re
g ſpondeo, in electione præſentis actoris[g]: vt l. qđ
in hæredẽ. §. eligere. de trib. & l. ij. §. ſi quis. de eo
quod cer. loc. Hoc etiã apparet ex l. ad perempto
riũ. ff. de iudi. quæ dicit, vt primò quis petat: ergo
debet præcedere partis petitio. ¶ Quæro ſecũdò,
17 † ſi aliquis vnã ex iſtis vijs elegit: vtrũ per hoc præ
h iudicetur ſibi, qn poſsit redire[h] ad alias. Verbi gra
tia: Fuit in actorẽ trãſlata poſſeſsio: nunc vult fa-
cere reum capi perſonaliter: poteritne. Tex. videẽ
i velle ꝙ ſic,[i] in l. j. §. quid ergo. de vẽ. inſpi. Facit l.
nemo carcerẽ. j. de exact. tribu. lib. x. & quod no.
dixit Archid. extra, de eo qui mit. in poſſeſ. cauſa
k rei ſeruã. c. j. lib. vj. ¶ Quæro[k] tertiò, dicitur hic, à
quo tẽpore citatus, ſi cõtumaciter pręſentiã ſui fa
18 cere neglexerit. † quæro, qd requiritur ad hoc, vt
l dicatur quis cõtumaciter[l] abeſſe? Reſpõde, requi-
rũtur primò tres citationes, vel vna pro omnib⁹,
vt hic. Secũdò requiriẽ vt pars, ſcilicet actor, præ
ſentet ſe in termino. Nã ſi actor ſe non præſenta-
ret, & re⁹ ſe nõ præſentaret, nõ eſſet cõtumax: vt
l. ij. in fi. ſi quis in ius voc. & l. arbiter, calẽdis. ſ. de
arbi. & de iud. l. properandũ. §. j. ibi: parte inſtãte.
m & eius abſentiã incuſante[m] &c. Et ideo eſt practi
ca: Talis cõtra talem, q ſe in termino pręſentauit,
& eius cõtumaciã accuſauit. Item requiriẽ aliud,
ꝙ illicẽtiatus nõ recedat: & ideo ponitur in practi
n ca, & licẽtiatus receſsit[n]: hoc ideo: ſi enim me præ
ſentarẽ, & nõ ſtarem per totam horã, quam habet
reus ad veniẽdum: & tũc nõ videẽ veniſſe, qui nõ
ſtetit. vñ debet ſtare tota hora. vt ĩnuit l. & poſt
edictũ. ff. đ iud. nec ſufficit venire, & recedere ſta
o tim: vt tex. innuit in l. quæſitũ. ff.[o] de re iud. & In
no. plenè dixi in c. calumniam. de pœ. extra quod
not. & tene menti toto tempore vitæ tuæ.

SVMMARIVM.

1 ☞ Contra cõtumacem debet procedi ad petitio-
nem præſentis. & nu. 2.
3 Quandocunq; poteſt perueniri ad diffinitiuã con
tra abſentem, tũc poteſt iudex ſupplere de facto,
& perquirere veritatem inducendo teſtes, & alias
probationes.
4 Contumax reuerſus non auditur, niſi refectis ex-
penſis.
5 Contumax in primis dilationibus, licet veniat in
tra terminum vltimæ dilationis, tenetur tamẽ ex
penſas reficere.
6 An quis poſsit emendare, & mutare libellũ, ante
litem conteſtatam. & nu. 5.

b ¶ Si pecuniæ. Et ibi
vide Bart. & idem
tenet Bart. in l. pro
perandũ. §. ſi autẽ
reus. ſ. de iudi. & l.
ſi finita. §. Iulianus.
in vj. col. de dã. in-
fec. vbi vide. Quã
ſententiã limita vt
per Angel. & Mo-
der. in l. ſi finita. §.
item videamus. ff.
de dam. infec.
c ¶ Opp. vno. Et no
ta hic ꝙ contuma-
cia in vno articulo
non nocet in alio.
Idẽ tenet Bar. in l. a
ſi prius. in j. oppe.
ſecundæ partis. de
op. no. nũ. De quo
eſt gloſſ. not. in c. j.
de do. & contu. in
vj. Et facit qđ not.
gl. in d. c. eo. tit. Io.
And. in c. eccleſia.
el. ij. de elec. Quod
limita ſecũdũ An-
gel. niſi citatio ſit
gñalis. l. q. ante. de
verb. obli. vbi vide
Andr. Barba.
d ¶ Grauari. Ad hoc
bene facit, qđ dixi
poſt Barto. in l. de
vnoquoq;. de re iu-
di. Tu vide no. Bar
to. ĩ l. ſtatuliberos.
§. ſanus. de ſtatuli-
be. & q̃ dixi in d. l.
aut qui aliter. & qđ
not. Bart. in l. ſi pri⁹
in prin. ſecũdæ par
tis. de op. no. nun.
e ¶ Allegationum.
Quid contineaẽ in
ver. allegationibus.
tene mẽti ad hoc,
quod not. do. Ant.
in ca. paſtoralis. de
cã poſ. & propriè.
Angel. in auẽ. iube
mus. ſ. de iud.
f ¶ Aliter proponi.
Vide Bart. ſ. in ea.
l. in j. col. & Bart. in
l. Iulianus. Sed con
tra hoc quod hic di
cit, ſed hic loquiẽ
Bart. qñ erat trina
citatio in vno ver-
bo, & peremptoria.
g ¶ Pręſentis acto-
ris. & iſtis addđ Bal.
in l. ij. in prin. in ij.
col. ff. ſi quis ius di
cẽ. non obtẽpe. &
ibi vide p Bart. &
omnes doct. in fi.
❧ P. P A V. P.

i ¶ Velle ꝙ ſic. No-
ta bene & adde qđ
dixi ĩ l. hęres. §. pe.
ff. de fideiuſ. & no.
Bald. in l. ignorare.
ſ. de teſt. mili. dixit
tamẽ Bal. in l. ſi cre
ditor. ff. ſi cer. peta.
ꝙ hæres pignori
nõ põt impetrare
capturã: ſed fortè
nõ procedit in per-
emptorio ſentẽtię.
Itẽ fortè hæc intel
ligenda ſunt, qñ ꝓ
cediẽ cõtra cõtuma
cem: vt voluit Bal.
in l. ſancim⁹. in iij.
col. ff. de iudi. & iõ
dicit Bal. in l. j. in vl
ti. col. poſt gloſ. de
ꝓhi. ſeq. quod cõ-
tra cõtumacẽ quis
nõ põt vti miſsiõe
in poſſeſsionẽ, &
ſequeſtrationẽ. &
vtrobiq;, vide Bal.
in auẽ. q̃ ſupplica-
tio ſ. de præci. Im-
per. offe. vide Bald.
in l. qui legati. C. vt
in poſ. leg. & Ang.
in l. nemo carcerẽ.
de exact. trib. lib.
x. adde quod cre-
ditor, licet elegerit
vnã viã, tamẽ poſ-
ſit debitorem face-
re detineri. Roma.
conſi. cxxxiiij.
k ¶ Quero tertiò. Ad
de Ioã. de Lig. in c.
ij. de dol. & contu.
& Io. And. ibi, vbi
allegat Bar. hic. An
dre. Barba.
l ¶ Contumaciter.
Quid requiraẽ ad
hoc, vt quis dicaẽ
cõtumax: adde Bar
tol. & ibi dixi in l.
qui ante Calẽdas.
ff. de verb. obli. &
in l. ſi finita. §. Iulia
nus. in ij. colũ. vbi
optimè.
❧ P. P A V. P.
m ¶ Abſentiã incu-
ſante. Circa hoc an
neceſſariũ ſit ꝙ ac
cuſetur cõtumacia
non cõparens. vi-
de Iaſ. in l. properã
dum. §. j. in v. not.
C. de iudic.
❧ P. P A V. P.
n ¶ Licentiatus receſ
ſit vide Deci. in c. j. in v. notabi. extra de iudic.

h ¶ Poſsit redire. Idẽ tenet hic Bald. in l. qui legati. ꝑ illũ text. C. vt in poſſ.
leg. & in auẽ. quæ ſupplicatio. C. de præci. impe. offer. meli⁹ in l. qui reſti-
tuere. C. de rei vẽd. vbi limita niſi pignora eſſent data in ſolutũ, vide Ale
xan. in l. ſi finita. Iulianus. in xxxv. col. ff. de dã. infec. ĩ l. j. §. j. circa fi. ff. ſi
quis ius dic: nõ obtemp. & cõſ. dcxix. in ij. col. ad fi. vide Ang. & Alexãd.

o ¶ Quæſitũ. ff. de re iud. & ad hoc vide ibi dicta. Adde ꝓ hoc dicto Bar. qđ
voluit Pet. de Anch. cõſ. xcvj. ꝙ ſtãte ſtatuto, ꝙ reo nõ cõparẽte intra ter
minũ habeaẽ ꝓ cõtumace & ex bãnito quo ad miſsionẽ in poſ. & captu-
ra. quod ſi actor nõ accuſauerit cõtumaciã, ꝙ nõ habebit pro contumace.

a ¶Qui ſemel. Hæc auꝭ. allegaꝭ, ꝙ iudex debet iudicare ex veriſimilib⁹: ple
nè p Pet. de Anch. in cōſi. cccxviij. qđ incipit, ī cā. ꝗ vertiꝭ. Et de materia
huius auꝭ. vide plenè in c. ꝓut. de do. & cōtu. & aliqua p Inn. in c.j. circa
fi. vt lit. nō cōte. Et ad hāc auꝭ. vide Bar. in l. ſi pri⁹. ī iij. opp. tertiæ partis.
de op. no. nū. Dicā ſtatim. Hāc auꝭ. limita inquātū neceſsitatē imponit, ꝙ
fiat ꝓſecutio pa-
ctore ſuper libello
porrecto: qa ꝓce-
dit, qñ actor eſt cō-
tumax: vt patet in
d.l. ſi pri⁹. & ibi hoc
voluit Bart. ī vj. op
po. tertiæ partis. &
clari⁹ Imo. Itē limi
ta auꝭ. p id qđ hꝛ in
ca. paſtoralis. de cā
poſ. & ꝓpri. & ibi
p Io. Aud. & Inn.
qa fallit in caſu il-
lius c. qñ qs vult p
authoritatē iudicis
ſuſpendere petito
riū primo inchoa-
tū, & vult tranſire
ad poſſeſſoriū. qđ
limita ſcdm Imo.
in d.l. ſi prius. & vi
de Bart. in l.ij. ff. de
ꝟbo. ſtipu. & ibi vi-
de Imol. in pe. col.
& Spe. in tit. de pet.
& poſ. §.j. ver. pōt
ēt agi petitorio. &
Bal. in l.ij. ſ. de falſ.
cau. & Bar. & Imo.
in l. ſi qs ſtipulatus.
in prin. de ver. obl.
& vnū not. ad intel
lectū hui⁹ auꝭ. ꝙ qñ
daꝭ reo termin⁹ ad
deliberādū, quali-
ter debet cōparere,
vide oīno Bar. ī l.j.
in prin. ff. de eden.
✠ P. P A V. P.
b ¶Reo ſuccurrat. vi
de ꝗ ſcripſi in l. nō
ignorat. j. de fruct.
& lit. expen. Itē ali
quas limitatiōes ad
iſtā auꝭ. vide p Ale
xan. in l. ſi prius. in
xiiij. col. ī fi. in prin
ci. ſeq. ff. de op. no.
nunci. & in l. edita
C. de edē. in vj. col.
Feli. in c.ij. de libel.
obla. col. xj. Itē an
diſpoſitio hui⁹ auꝭ.
ꝓcedat de iure ca-
no. vide Rom. cōſ.
cccc x. incip. auꝭ. qui
ſemel. & inquantū
diciꝭ in iſta auꝭ. Li-
mita & declara vt
p Arc. cōſ. cx. in v.
col. ad fin. in princ.
ſeq. Itē ad declara-
tionē huius auꝭ. in-
quātū. vult ꝙ vno
porrecto libello de
beat in eo pſeuera
ri, nō aūt in alijs da
ri. vide Paul. conſi.
xvij. in iij. colū. Itē
an excōicatus poſ-
ſit practicare diſ-
poſitionē hui⁹ auꝭ.
vide Feli. in c. cūm
inter priorem in vj.

6 Agere nemo cogitur ante porrectionē libelli: ſed poſt porrectionem cogitur, niſi renunciet.
7 Citatio per edicta fieri non poteſt, niſi ab ordinario, & delegato principis.
8 Actori abſenti poſt litē conteſtatam, & liquidato negotio, debet ſtatuti tempus decem dierū ꝓ ſingula dilatione, & dari annus anteꝙ perueniaꝭ ad diffinitiuam. & nu. 13.
9 Sed negotio liquidato dantur dilationes triginta dierum, prout in hac authen.
10 An lite non conteſtata poſsit perueniri ad diffinitiuam contra actorem abſentem.
11 Lis cœpta, & lis conteſtata eſt idem.
12 Quid facere debeat actor, qui iudicem delegatum impetrauit.
13 Practica contra actorem contumacem.
14 Dilationes triginta dierum, de quibus in hac authenti. non poſſunt de iure abbreuiari, ſed de conſuetudine.
15 Abſens poteſt citari per nuncium, vel per literas perſonaliter, vel ad eius domum.
16 Differentia inter manifeſtum, & notorium
17 Actore abſente hæc auꝭ. tria iura de antiquo immutat.
18 Reo abſente, non eſt aliquid immutatum.
19 Reus præſens non poteſt cogi litem cōteſtari: ſed peruenitur ad miſsionē in poſſeſsionē, ex primo decreto: & quādo poſsit pro motu iudicis puniri.
20 Actor in caſu huius auꝭ. in fi. cadit ab inſtantia omni actione: nō ipſo iure, ſed per ſententiam.
21 Quod tunc non requiratur nouus libellus: ſed ex officio iudicis deſeruiente primæ actioni propoſitæ hoc fiet.

a QVi ſemel.[a] Dictū eſt in lege
Codicis de reo cō
tumace: eſt videndum de actore cōtu
b mace, qualiter reo ſuccurrat[b] cōtra eū:
1 ideo poſita eſt hic hæc auꝭ. Et diuide eam ſic: †Pri
mò ponit quid debeat facere actor. Secūdò quali
ter cōſtituatur actor in contumacia. Tertiò p quē
iudicē. Quartò quo caſu. Quintò quod ſit officiū
iudicis, actore cōſtituto in cōtumacia. Secūda ibi:
qui ſi cauſ.m. Tertia ibi: quæ citatio. Quarta ibi:
qđ & locū. Quinta ibi: ꝙ ſi vocatus. Iſta quinta
particula ſubdiuidiꝭ ī tres partes. Primò ꝙ ſit offi
cium iudicis, actore nullo modo veniēte. Secūdò
quid ſit officiū iudicis actore veniēte. Tertiò qd
ſit officium iudicis actore veniēte admiſſo, & poſt
ea deſiſtere. Secūda ibi: ſed nec. Tertia ibi: his quo
2 que. Et iſta diuiſio ſufficit ꝓ ſummario. ¶ †Nota
c ꝙ quandoq; procediꝭ contra contumacē,[c] debet
fieri ad petitionē præſentis: vt hic, ibi reo poſtulā
te. Simile in l. properādū. §.j. ſ. de iud. & l. ad per-
3 emptoriū. ff. eo. tit. ¶Secūdò nota † quādocunq;
poteſt perueniri ad diffinitiuā, cōtra aliquē abſen
tem: tunc iudex pōt ſupplere de facto, & perqui-
rere veritatem inducēdo teſtes, & alias probatio-
nes. Tex. eſt hic, ibi: & perquiſita veritate &c. Pro
hoc facit quod videbitis j. de appel. l. ampliorē. §.
j. ſecundū verū intellectum. & ibi dicam. Nota ter
4 tiò, ꝙ †cōtumax reuerſus nō auditur, niſi refectis
d expenſis:[d] vt hic, & l. ſancimus. ſ. de iudi. ¶ Et ad-
uerte ad vnum quod eſt hic not. ꝙ licet omnes di
lationes nō ſint elapſæ: ſed fortè venit ītra termi-
num vltimæ dilationis: tamen tenetur expenſas
e reficere:[e] quia fuit cōtumax in alijs primis dilatio
nibus. Tex. eſt hic rotūdus. Nā venit intra termi-
num, qui eſt vltima dilatio. Tenetur eñ reficere
expenſas factas antè: aliàs non audiatur: vt hic pa
tet in tex. ¶ Opp. ad primū, & videtur ꝙ quis poſ
ſit mutare libellū, vſq; ad litis cōteſt. vt l. edita. ſ.
de edē. hic diciꝭ cōtrariū: quare male. Glo. dicit, p
iſtā auꝭ. derogatur in hoc illi legi: cumulatio tamē
permittiꝭ hodie, ſicut olim. Et vide glo. ſuper ver
bo, ad fi. Odofr. dicit cōtrarium. Pro huius decla-
5 ratione ſcias † ꝙ ſi aliquis vult emendare libellū,[f]
f addēdo, vel detrahendo aliquā quātitatē, ex qua
non mutatur actio: hoc erit licitum omni iure: vt d
l. in delictis. §. ſi detracta ff. de noxali. & d. l. edita.
ꝓut dicit emēdare. Quādoq; vult quis actionem
mutare, hoc eſt, renūciare primæ actioni ꝓpoſitę,
& proponere aliam: & iſtud etiā poteſt omni iu- e
re: vt l. edita. prout dicit mutare. & ſ. de pac. l. poſt
6 ꝙ liti † Quādoq; quis vult differre[g], nec ꝓſequi,
g nec renūciare: & iſtud nō poteſt, per iſtam auꝭ. in
l. edita. nihil immutatur, ſecūdū eū, & bene, & te
net Old. hic, & do. Iaco. de Arc. & Iac. But. & oēs
¶ Opp. ſecūdò ſ. vt nemo innuit. l.j. Sol. Nō cogi
tur quis agere ante porrectionē libelli: ſed poſt li
bellū porrectū cogiꝭ, niſi renūciet: vt hic. & hoc
dicit gloſ. ¶ Venio ad ſecundā particulā. hic diciꝭ
7 ꝙ vocetur tribus edictis † Contra, videtur ꝙ per
h edicta[h] non poſsit citari. vt l. ſancimus. ſ. de iudi.
Sol. Ordinarius poteſt citare per edicta: hoc po-
teſt etiā delegatus Principis: vt in hac auꝭ. alius au
tem delegatus hoc non poteſt: vt lege cōtria. Et
hoc ſentit gl. & bene, quę eſt ſup verbo, delegat⁹.
Fateor tamen, ꝙ hodie proponere iſta edicta non
eſt ſic in vſu: ſed magis eſt in vſu citatio, quæ fit p
literas, vel per nuncium, vt audiuiſtis in l. conſen-
taneum. & hoc ſentit hic glo. ſuper verbo, tribus.
¶ Oppo. in eadem gloſ. vbi eſt ſemel ſcriptū, ibi
non poteſt iterum ſcribi: ſicut vbi ſedeo, tu nō po
tes ſedere: vt l. ſi vt certo. §. ſi duobus vehiculum.
ff. commo. Quomodo ergo in eodem dealbato de
ſcribitur, vt innuit hæc auꝭ. Reſpondet gloſ. vꝭ ꝙ
prima ſcriptura deſtruatur, vꝭ dealbatorium erat f
ita magnum, ꝙ poterāt deſcribi tria edicta citato
ria. Hodie autem quando iſta edicta proponunꝭ,
affigitur aliqua ſcriptura in aliqua columna, vꝭ in
i muro. & vide glo. ¶ Oppo. dicitur hic,[i] ꝙ per in-
terualla triginta dierū. Cōtra, imo decē dierū: vt g
l. cōſentaneum. ſ. eo. & ſ. de iud. l. properandū. §.
j. dicit gloſ. quod illæ leges in hoc corriguntꝭ p iſtā
auꝭ. ꝙ hodie ſtatuūtur maiores dilationes. Alij, vt
Odo. dicunt ꝙ illæ leges loquuntur in reo contu-
mace, hæc in actore. quod gl. non placet: quia nō
debet eſſe melior conditio actoris, ꝙ rei: vt l. nō
debet. ff. de reg. iur. vide gl. do. Iac. But. tenet opi.
Odo. per rationes ſuas, Primò ꝙ nō mutatur, &c.
vt l. præcipimus. in fi. j. de appel. Secundò ex idē-
titate ratiōis nunꝙ iducitur legum correctio: vt h
not. in auꝭ. quas actiones. ſ. de ſacroſan. eccl. pro-
batur in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. matr. Præterea,
non eſt eadem ratio in reo, quæ eſt in actore. Nā
contra actorem peruenitur ad diffinitiuam ſentē
tiam lite nō cōteſtata: meritò ſibi dantur maiores
dilationes: ſed contra reum nō proceditur ad diffi
nitiuam, niſi lite cōteſtata, ideo dātur minores di-
latiōes. Et iſtud mihi placet, licet multi tenuerint
opi. Ioan. Sed cōtra hoc videtur d. l. properandū.
§. & ſi quidem. vbi etiam authore abſente, ſtatuiꝭ
tempus decem dierum. Sol. Actore abſente poſt
litem cōteſtatam, & liquidato negotio, habēt lo- i
8 cum dilationes poſitę in l. properandū. † Sed acto
re abſente, negotio non liquidato, ad hoc vt liqui
detur eo abſente, debēt dari dilatiōes, quæ in hac
9 auꝭ. ponunꝭ, vt hic vides. Procedo vlterius: † dici-
tur ꝙ hoc locum habet, & ſi lis cœpta non ſit. Cō
tra: lite nō cōteſtata non peruenitur ad diffiniti-
uam: vt l. fin. §. illud. de tempo. appel. ſed hic diciꝭ
cōtrarium. Huius timore dicebant quidā, vt Bul-
ga. quod hic dicitur. ꝙ locū habeat, ſcilicet talis ci-
tandi modus: licet ad diffinitiuam nō poſsit pue-
niri, niſi lis eſſet conteſtata. Omnes alij noſtri gl.
& etiam Moder. doct. dicunt cōtrariū: quia hoc
in odium actoris, etiam lite nō conteſtata, perue-
nitur

col. extra de except. & in pen. col. ad fi. Item nō procedit iſta reg. quando
reus eſſet cōuentus. vide Alex. in l. quamuis. in ij. col. ff. de eden. vide & li
mita reg. huius auꝭ. per Fel. in c.ij. col. xlvj. & ſeq. de libel. obla.
c ¶Cōtumacem. Adde Bar. & Bal. in d. l. ꝓperādū. §.j. & hic adde Bart. no.
in l.ij. j. de ſen. ex breui. reci. & in l. ſi finita. §. Iulian⁹. ī ij. col. & tex. & ibi
Bart. in auꝭ. ei q. cū
auꝭ. item ſi appella-
tionē. de tēp. app.
& Bart. in l.j. in fin.
ſ. eod.
d ¶Expenſis. Adde
Bar. ī l. cōtumacia.
ff. de re iudi. & qđ
ibi dixi.
e ¶Expenſas refice-
re. Adde ꝙ idē Bar.
in l. ſancimus. ſ. de
iudi. & in l. cōtuma
cia. ff. de re iudi. &
in l.j. §. is vꝭ. ff. ſi qs
ius dic. & in l. qañ
calēdas. ff. de verb.
obl. & Spe. in tit. de
cita. §. viſo. ver. qd
ſi tres. & Ang. in l.
ij. C. de ann. exce.
& do. Ant. poſt In
no. in c. ſi litibus. de
do. & cōtu. & vide
Imo. in l. ſi finita. §.
ſi plures. ff. de dā.
infec. & in l. q ante
calēdas. ff. de verb.
obli. Adde limitan
dū Bart. & p Ang.
ī l. debitores. C. de
pigno. quē etiā ſe-
quitur Imo. in c. ij.
extra, de accu. in fi.
f ¶Emendare, libel-
lū. Vide de emen-
datiōe libelli in d.
l. edita. in ij. & iij.
col. latius.
g ¶Differre. Spec. in
tit. de peti. & poſ.
§.j. ver. poteſt etiā
agi petitorio. Et
Bal. in l. ij. ſ. de fal.
cauſ. dicunt ꝙ iſta
auꝭ. procedit in cō-
tumace in nō pro-
ſequendo. & vide
quæ dixi ſuprà.
h ¶Edicta. Qui poſ-
ſunt citari p edicta
vide glo. & Bart. in
l. pleriq;. cum ſeq.
ff. de in ius voc. Et
an reaꝭ citari poſ-
ſit vide Bart. in l. ij.
ff. de iuriſdi. om. iu
di. & Bar. in d. l. ple
riq;. Adde qđ ha-
bes in l. contuma-
cia. ff. de re iudi.
i ¶Diciꝭ hic. Vtrū
auꝭ. corrigat, vt reo
dentur dilatiōes tri
ginta dierum, vide
Bar. in l. conſenta-
neū. in iij. col. & in
pen. & quod not.
Bart. in l. inter accu
ſatorē. de publi. iu-
di. & glo. in l. ad p-
emptoriū. & vide
Sali. in l. properan-
dum. §. ſi autē re⁹.
in prin. & ibi Cyn.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in j.q.
a ¶ Diffinitiuam. Li-
te nō cōteſtata, ꝑ-
uenitur ad diffiniti
uam cōtra actorē,
non cōtra reū. Ad-
de glo. in l. quia ab
ſente. & ibi doct. ſ.
de procu. dixi poſt
Bart. in rub. ſ. de in
ius voc. & aſsignat
Bart. in l. naturali-
ter. §. nihil commu-
ne. multas ratiões,
de acqui. poſ. & vi-
de Bart. ſ. de lit. cō-
teſta.
b ¶ Reſcriptū præ-
ſentare. Et hæc præ
ſentatio reſcripti,
habet vim produ-
ctionis libelli, ſecū
dū Innoc. in c. du-
dū. & tex. hic, & ſ.
de dila. l. iij. aliàs l.
ij. Et adde inquātū
Bart. dicit in copia
reſcripti: q̄a Inno.
in c. q̄m cōtra. de ꝓ
ba. dixit ꝙ de lega-
to pōt ꝓbari p ſi-
gillū delegātis. Et
ecco q̄d dixit hic
Bart. adde omnino
ipſum in l. ij. ſ. ſi q̄s
in ius voc. non ier.
Adde q̄d Paul. de
Ca. dicit audiuiſſe
ſemel dnm̄ Paulū
fratrē do. Bald. alle
gare iſtū text. ꝙ ex
quo iudex in cita-
torio appoſuit co-
piam reſcripti, non
eſt amplius clauſus
terminus parti ad
dicendum contra.

c ¶ Libello. Quid ſi
reus fuit cōtumax
in tota cā, an poſt-
ea in ſententia de-
beat citari? Dic ꝙ
ſic, ſecūdū Inno. in
c. cūm olim. in fi. de
teſti. not. gl. in c. ij.
de dol. & cōtu. lib.
vj. & videt̄ glo. etiā
in aut. iubemus. in
verbo, expectet̄. ſ.
de iudi. Et vide pul
chrè Innoc. in c. ad
petitionē. de accu-
ſa. Siquis autem à

a nitur ad diffinitiuā.[a] ſecus in reo contumace. Ita
10 loquitur lex contraria. Et † notes hic vnum, quod
idem eſt dicere, lis cœpta eſt: & ꝙ lis eſt cōteſtata.
& ideo in quibuſdā partibus dicitur, ꝙ lis eſt cœ-
pta per negationē &c. vt fit Piſis. & probatur per
iſtam aut. ¶ Procedo vlterius, & venio ad quintā
partem: dicitur hic, aliud enim ſpatiū indulgetur.
& ſic innuit ꝙ alium annū habet. quod eſt contra
iſtam aut. quia primò non habuit niſi tres mēſes.
Glo. dicit ꝙ hic nō implicat, vt & alibi: vt in l. nō
ſolùm. §. quæritur. ff. de procu. ¶ Item opp. & vi-
detur ꝙ non debeat dari annus, ſed decē dies: vt in
aut. quod fieri. ſ. de dila. Sol. plures dantur in glo.
Vna ibi: in odium eius, qui impetrauit reſcriptum
ad iudicem extraordinarium. Hæc non eſt bona:
quia hoc licitè fuit impetratum ad iudicem extra
ordinariū. Alia eſt vera, ibi volebat abſolui ab ob-
ſeruatiōe iudicij: hic diffinitiuè. & hæc vera. ¶ Itē
oppo. dicitur hic, quod auditis & refectis expēſis.
contra. imò debet ſatiſdare: vt in aut. ei q iurat. j.
de bo. auth. iudi. poſsid. Solu. Hæc lex ſupplet
p illam: quia debet reficere expēſas, & ſatiſdare:
vt ibi dicitur. ¶ Expeditis cōtrarijs venio ad quæ
12 ſtiones. Primò quæro, † quid debet facere actor,
qui impetrauit iudicē delegatum? Reſpondeo, de
b bet reſcriptum p̄ſentare[b] iudici, vt hic: & ſtatim
præſentationem facere debet ītra annū: vt extra,
de reſcrip. c. plerunq;. tunc iudex debet citare reū,
& etiam in citatione debet ei mittere copiam re-
ſcripti: vt hic patet in principio, ibi: & per eū ad-
uerſario cognitis. Et per hoc dicunt Canoniſtæ ꝙ
ſi reus poſtea veniens peteret copiā reſcripti, non
debet habere: quia eam habuit in citatione: vt ex-
tra, de dila. c. ij. vbi per Inno. &c. ¶ Vlteri⁹, venio
13 ad ſecundam partem: † quæro, quæ eſt practica a-
ctore contumace. Et hic aduerte: reus veniēs quā
doq; eſt contentus ſolùm ꝙ caſſetur citatio facta
de eo ſcilicet peremptorium factū de eo: hoc obti
nebit indubitāter ſine alia citatiōe, ſeu ſine aliqua
cognitione, eo ipſo, quòd actor nō reperitur in die
termini. Hic eſt tex. in l. & poſt edictum. §. j. ff. de
iudi. Sed per iſtam caſſationem non plenè conſul
tum eſt reo: quia actor veniens refectis expenſis,
poſſet facere iterum citari ſum ſuper eodem libel
c lo:[c] vt l. ſancimus. ſ. de iud. & ideo quandoq; reus
petit plus, ſcilicet quòd abſoluatur ab inſtātia: &
iſtud nō poteſt fieri, niſi actor iterū citetur intra
talem terminum: aliàs reus nō abſolueretur ab in
ſtantia iudicij. Ita dicit Inn. in c. conſuluit, extra,
de offi. deleg. quod eſt verum: quia abſolutoria ab
obſeruatione iudicij non bebet fieri, niſi præcedē
tibus citationibus. argu. l. ſi præſes. ſ. eod. Hoctū
intelligo ſecūdùm communem vſum curiarum.
d Sed ſi actor promiſiſſet[d] exercere litem, ſecūdùm
formam illius aut. offeratur. ſ. de lit. cōteſt. tūc nō
eſſet opus noua citatione: quia ſufficeret expecta
re eum actorem per decē dies: quibus elapſis, re⁹
abſolueretur ab inſtātia iudicij: vt d. aut. quod fie
ri ſ. de dila. Sed quia per hoc nō eſt plenè conſul-
tum reo, quia poteſt actor de nouo dare libellum,
& incipere nouam inſtantiam: ideo reus quādoq;
petit plus, ſcilicet quàm pronuncietur diffinitiuè
tūc habemus practicare iſtā aut. iſto caſu debent
præcedere tres dilationes, & poſtea debet dari an
nus ſecūdùm formam huius aut. elapſo anno nō
debet plus citari actor, ſed iudex debet veritatem
perquirere: vt hic dicitur. Iſtud autem quomodo
faciet, dic ꝙ faciet requirendo amicos, & notos rei
abſentis. quod hodie practicatur per proclama ge
nerale, videlicet quòd quicunq; vult aliquid dice
re vel allegare pro tali. & cætera: vt l. hæc autē. §.
j. ff. ex quib. cau. in poſ. ea. Facit l. ſi eo tempore. j.
de remiſ. pign. Et ſi iudex poterit liquidare nego-
tium, quod inueniat actorē habere iuſtitiā, vel nō
habere, pronunciat diffinitiuè, ſecundū quod in
ueniet: aliàs abſoluet ab obſeruatiōe iudicij, ſecū-
dùm formam l. properandum. §. & ſi quidē. Hæc
14 habētur in glo. magna. ¶ † Quæro, an iſtæ dilatio
nes poſsint abbreuiare? Iac. de Are. de hoc poſuit
vnam ſuam diſtinctionem ſ. de dilat. l. j. & ibi eā

refert Cy. quam poſuit idem Iac. in l. ij. ff. de reiu.
di. & ibi plenè dixi. Quantum ad propoſitum di-
co quòd gloſ. dicit verum, ꝙ minui non poteſt de
iure: quia tex. in corpore dicit, non minus triginta
dierū. quod intellige cauſa cognita: vt l. ij. ff. de re
iudi. Ad cauſæ autē cognitionem puto ſufficere
e illud, quod dicitur in gloſſ. ſcilicet ꝙ conſuetudo[e]
hoc obſeruet, quòd minuat iſtas dilatiōes. Debet
enim obſeruari cōſuetudo prout eſt in foro: vt ff.
de teſt. l. iij. in fi. ¶ Vlterius oppo. dicitur hic, ꝙ de
15 bet citari per edictū, non per præconem: † an poſ-
ſit citari per nunciū vel per literas? Puto quòd ſic:
quia ceſſat ratio, quæ ponitur in hac aut. Nuncius
enim, & literæ deſtinantur ad perſonam ꝓpriam.
vel eius domum. Sed præco hoc clamādo dicit in
platea, vel in alijs publicis locis: & ita de facili nō
venit ad eius notitiam. Et iſtud cōſuetudo obſer
uāt, vt gl. videtur innuere. ¶ Et ex hoc nota vnū,
16 quòd poteſt hic colligi † differentiam[f] inter mani-
f feſtum, & notorium, quæ tangitur per glo. in l. ci-
ues. j. de appel. Nam notorium propriè tranſit il-
lud, quod habeat cauſam manētem: vt edictū pro
poſitum ſtat ibi, vt omnes tranſeuntes poſsit il-
lud legere: vt hic, & l. ſed & ſi pupillus. §. proſcri-
bere. ff. de inſtito. Manifeſtū poteſt dici, quod ha
bet cauſam tranſeuntem, licet fiat coram multitu
dine gētiū: vt puta præconium. Et ita colligebat
domi. Iaco. But. ex hac authen. Ego autem dicam
17 in l. ciues. vbi gloſ. tangit de hoc. ¶ † Quæro: iſta d
authentica quid immutat de iure antiquo? Reſpō
deo, actore abſente reperim⁹ tria iura. ¶ Primū,
ius Digeſtorum, ſecundū quod per abſentiam a-
ctoris non contrahebatur eremodicium: nec po-
terat perueniri ad diffinitiuā ſententiam, etiā eo
abſente poſt lit. cōteſt. vt l. & poſt edictum. ff. de
iudi. Hoc fuit immutatum per l. properandū. per e
quam eo abſente poſt lit. conteſta. cōtrahitur ere
modicium: & poteſt perueniri ad diffinitiuā ſen-
tentiam, ſi negotium eo tempore fuerit liquidatū:
vt l. properandum. §. & ſi quidem. ſed per illam le
gem nihil diſponebatur actore abſente ante litē
conteſtatam. Itē eo abſente poſt litem conteſta-
tam, ſi negotium non erat liquidatum, illa lex nō
permittebat liquidari actore abſente. ideo ſuper- f
uenit illud ius tertium iſtius aut. Secundū, quod
actore abſente, ante litem cōteſtatam, ſiue poſt,
negotio non liquidato, permittitur liquidatio eo
abſente: & contrahitur eremodicium, vt peruenia
tur ad diffinitiuam ſentētiā: vt hic habetis. ¶ Pro
18 cedo vlterius, & quæro, † nunq̄d reo abſente ante
litem conteſtatam, per iſtam auth. ſi aliquid im-
mutatum? Mart. dicebat quòd ſic. Omnes noſtri
doctores & alij doctores Moder. tenent contra-
g rium, quòd in reo nihil eſt immutatum,[g] ſicut ap
paret per l. conſentaneum. quæ per iſtam authen. g
in nullo corrigitur: ſed additur, q̄a illa loquebat̄ in
19 reo abſente: hic in actore abſente. ¶ † Quæro, q̄d
ſi reus eſt præſens, & non vult cōteſtari litem an
h poterit compelli?[h] Gloſ. dicit quòd non: ſed per-
uenitur ad miſsionem in poſſeſsionem ex primo
decreto. Vide iſtam glo. magnam poſt mediū ibi.
& idem dico, ſi reus eſt præſens, &c. Quod nota
valde bene: quia iam feci verecundiam aduocatis
multis iuuenibus. Et ideo ſi iudex præcipit parti
bus, quod cōteſtētur litem, anteꝗ̄ recedant: ſi re⁹
recedat, poterit contra eum interponere primum
decretum, ſine alia citatione: quia eo ipſo apparet
quòd non deſcendit. velut in gl. & tex. nota in l.
quoties. §. prætor. de noxa. & l. nemo. ff. de regu.
iur. Tene menti perpetuò. Dices tu: quare ſunt ne
ceſſaria tot remedia: nōne ſufficit remedium illi⁹
titu. ſi quis ius dicen. nō obtempe. quia iudex po-
teſt mulctare reum. Reſpōdeo. fateor quòd iudex
poteſt hoc facere, vt gl. hic ſubdit: tamen illud re-
medium non tangit negotium, de quo agitur. Si h
enim mille florenos ſolueret ille ꝓ mulcta, tamē
actor nō haberet ſuum: ideo ſunt prodita iſta alia
remedia, vt actor ad ſuum perueniat. ¶ Venio ad
vltimam partē: dicitur hic in fine, poſt edictorū
trium & anni vnius obſeruationē, &c. ¶ Quæro,

principio cauſæ ſit
citatus ad totū ꝓ-
ceſſum, poſtea fera-
tur interlocutoria,
q̄ aliàs requirit cita
tionē: iſto caſu nō
debet citari, ſecun-
dū Inno. in c. con-
ſuluit. de offi. dele.
Et p̄dictis adde gl.
not. in l. fi. de in in-
teg. reſt. & q̄d no.
Bart. in l. iij. in ij. co
lum. ff. de appel. re
ci. & p dictū Inno.
ī c. cōſuluit. & hoc
ſequit̄ Bal. hic, & in
l. ſtatuliber. §. Sti-
chus. de ſtatulib. &
p Bar. in extrauag.
ad reprimendā. in
verbo, dicto crimi-
ne. & hic adde Bar.
in l. non ignorat.
de fruc. & lit. expē.
& in l. certa rōne.
& p Bal. j. q̄n pro-
uo. non eſt neceſ.
d ¶ Promiſiſſet. No
ta ſingularē tex. in
quo fer. ſnīa abſo-
lutoria, abſq; cita-
tione: & ſequit̄ do.
Ant. in c. cām q̄. de
dolo & contu.
e ¶ Conſuetudo. De
conſuetudine dila-
tiōes expectatoriæ
diminuuntur: adde
Bal. & Ang. in l. vt
pfectius. in iij. col.
de anna. except. &
hic latius in iij. col.
f ¶ Colligi differen-
tia. Pro declaratio-
ne huius articu. vi-
de hic Bald. omni-
no in fin. iij. colū. in
verbo, adde dicit
Butr. &c. differētiā
īter notoriū & ma-
nifeſtū: quā etiam
ponit in l. ſi verò.
§. j. ff. qui ſatiſ. cog.
g ¶ Immutatum. Per
hāc aut. nihil indu
citur ī reo: nec cor-
rigit̄ l. cōſentaneū.
Vide q̄ dixi poſt
Sali. in l. ꝓperādū.
§. j. ad fi. ſ. de iudic.

h ¶ Poterit cōpelli.
An quis poſsit cō-
pelli litē cōteſtari?
& adde q̄ dixi poſt
Bart. in l. j. ſ. de lit.
cōteſt. Bar. in l. Iu-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lianus.in v.col.& no.Cy.in l.j.& ibi Bar.ſ.de lit.conteſt. Tenet ergo iſta ſingularis gloſ.quæ non eſt alibi,ꝙ non poteſt quis compelli præciſe ad conteſtandum litem:ſed ratione contumaciæ poſsit aliquis mulctari. Et per hoc videtur ꝙ errant iudices,qui mandant partibus quòd non diſcedant de palatio anteꝗ̃ lis conteſtetur. Et hoc etiam videtur fuiſſe de mẽte Bart. Sed contra hoc facit: quia iudicium redditur in inuitũ. Reſponde vt per Imo.in d.§.Iulianus, & in c.ſi. in fi.de lit.conteſt.Et vide Bal.hic, ad fi. & d.Io. And.in c. except. de reg. iur. in mercuria.& Bal. in c.ſi vaſallus,ſi de feu. defun.fuc. contro. dicit vaſallum præciſe cõpelli ad conteſtationem litis.Et vide aliquid per Modern. poſt Bal.in c. præterea. de offi. deleg. Adde ꝙ Pau.de Caſt. in cõſil. ccxij.incip. 1
in Chriſti nomine amen. in cauſa,quę 2
vertiť in curia domini Poteſtatis. vi 3
delicet ꝙ quis poſſit præciſe cõpelli: 1
adde text. in l.j.§. b
quid ergo. de ven. inſpi. Adde quod conſi.Pau.de Caſt. in limita. noua eſt ccxiiij. & d. Alex. ſe ali:no vellere induit,dũ addit tex. in l.j.de ven. inſpi. quia in dicto conſil.Paul.de Caſt.dicit Bart.dixiſſe contra caſum illius §.quid ergo. Opi. tamen Bar.tenet Ioan. And.in addi.Spe.tit.de lit.conteſt.§.j.ver,& nota in addi,incip.an iudex præciſe.

a ❀ *P. P Æ V. P.*¶Tres, Dum diciť hic ꝙ poteſt fieri vna ꝓ omnibus.vide Fel.in c.conſuluit.in v.col.de offi.deleg.

b ¶Peremptorij. Ad materiam huius legis, videlicet quæ habeant vim ꝑemptorij,vide Bart.& docto,& quæ ibi dixi in l.ſi finita. §. Iulianus. de dam.infec.in penul.charta.Quibus adde quod not.Inno. ſingulariter in c.ad petitionem.de accuſ.quòd vbicunq; aliquis fuit citatus perſonaliter. ſiue reſpondit,non veniam:ſiue nihil reſpõdit:illa dicitur citatio peremptoria.quod dictum videntur ſequi domini de Rota,& Franciſ.de Rampon.hic,qui dicit ſe ita conſuluiſſe.Sed iſtud dictum communiter ſolet reprobari in eo,qui nihil reſpondit,ꝑ iſtum text.& in l.contumacia. §.j.de re iud.& c.conſuluit.de offi.deleg.& patet ex nota.per Barto.in d.§.Iulianus.& per Ioan.And.in addit. Specu.in tit.de contu.§.j.ſuper verſic. & nota.In eo verò,qui dicit nuncio ſe nolle venire:communiter tenetur dictum Innoc.quòd ille amplius non eſt citandus pro illo actu:ꝙ nõ habet vim peremptorij.Et cum Innocẽ.tenet gloſſ.xxxiij.q.iij. de illicita. & l.ex conſenſu.§.ſi.ff.de appel.& l.fin.ff.de reſtitu.in integ.& glo.Poſt hoc reperio d.Ioã.in d.§.Iulianus.dicentem quòd pro dicto Inn.in prima parte facit argu.in l.continuus.§.cùm ita. ff.de verbo.obli.videlicet quòd inuentus perſonaliter, non debeat amplius citari. Et hoc ibi refert tenuiſſe recolendæ memoriæ Franciſ.de Ramponi,ſed dicit ꝙ communiter tenetur contra. & bene,ſecundũ eum, quando citatus nihil dixit,vel dixit ſe venturum: vt patet per gl.& doct.in l.fin.Et eſt ratio,ſecundùm eum:quia in dubio nõ debemus præſumere in deteriorem partem,ſed in benigniorem.Cum ergo poſsit eſſe,ꝙ ille nõ venit:quia etiam ſciebat ſe vlterius debere citari:& ſic vlterius habere aliam citationem,nõ debet dici ꝙ dicatur feciſſe eo animo,quia nullo modo velit comparere:imò quia potius ſciebat ius ſuum ſaluum vbiq; durare: arg.l.ſicut.§.non autem.& l.ſi debitor.§.j.qui pot.in pign.habe. & per conſequens cùm alia coniectura poſsit capi,non debet capi coniectura contumaciæ:arg.l.ſi cùm aurum.& ibi not.ff.de ſol.Et ita circa hoc tranſit domi.Ioan.& vide ad ſuprà dicta Moder.in l. ex conſenſu.§. fin.de appel. Adde etiam differẽtiã eſſe inter citationem hominis, & legis.Primò,quia nunquam citatio hominis arctat citatum ad diffinitiuam audiendam:niſi ſpecialiter de ea ſententia in citatione fiat mẽtio:in c.conſuluit.de offi.deleg.de iudi.l.ad peremptorium.& ibi Barto.eſt text.in clemen.ſæpe.in verbo,ad id.§.fin.de verbo. ſign.& ibi not.& ideo citatio ad audiendum iudicis voluntatem, & cætera,cum verbo peremptorio,non valet ad hoc vt ferri poſsit diffinitiua.& hoc etiam tenent domini de Rota in concluſione xxxiij. Sed citatio legis peremptoriæ non ſufficit ad omnia acta vſq; ad diffinitiuã incluſiue. Probať in c.ſæpe.de appella. & ibi per do. Anto.in c.j.de elec. in vj.iuncto eo quod ibi nota. per Ioan. And. in nouella. in verbo,procedat.& in ca.cordi. de app. in vj. iuncto eo qđ ibi habetur per Innoc.in fin. apparatus. ¶Item ſecundò differt citatio hominis & legis: quia prima, vel ſecunda citatio iudicis, cum hac comminatione, quòd ſi non comparuerit, procedetur quantum de iure poterit: nec habet vim peremptoriæ citationis, ita ꝙ ſufficiat ad miſsionem in poſſeſsionem ex primo decreto. Barto.in d.§. Iulianus. & Specul.in §. viſo. verſic.quæritur an clauſula de citatione. Sed citatio iuris cum tali comminatione habet vim peremptorij, licet in citatiõe nõ dicatur, & peremptoriè,vel æquipollens: vt probatur in d.c.cordi,iuncto eo quod not.per Innoc,in fin.in c,j.de elect.in vj.Sed hoc non videtur: quia mitius agitur cum lege,quã cum homine.l.Celſus.de arbi.Sed hoc dico,quia citatio legis fit ſolùm in certis caſibus ſpecialibus ex magna cauſa,& cum magna deliberatione.quod no.facit quod dicit Angel. & doct.in l.ex conſenſu. §.cum qui.ff.de app.Et an quodlibet tempus ſtatutum à iure,habeat vim peremptorij,vide in d.cap.ſæpe.& in d.c.accedens.vt lit.non conteſt.vbi dicitur ꝙ ſic.& Bartol.no.in authẽ.iubemus.ſ.de iudi.Facit quod dicit in l.magnam.de contrahen.& commit.ſtipu.Et hoc not.gloſ.in Clemen.j. de dol.& cont.& vnum dixit Ioan. And.in nouella.in d.c. de cætero. de re iudi.ꝙ citatio generalis nominatorum,nõ nominatorum,&c.Sequitur Bald,in c.j.de mili.vaſal.qui contu.eſt. quod not. Item ad prædicta vide do. Anto.in c.quoniam frequenter.in §.quia verò.vt lit.non conteſt.Et dum allegaui ſ.in clementi.ſæpe.in verbo, ad id adde quòd idem voluit Ludo.in ſuis not.cccxxvj.Allegat pro hoc l.aut qui aliter.§.ſi quis.quod vi aut clam.& dictam deciſionem Rotæ præallegatam cclv.& facit tex. in c.cùm olim.de teſti.in verbo,ad audiendam ſententiã.& in c.ij.de dol. & contu.lib.j.& do,Anto,in c.ſæpe,de appel.& do. Dominic.in c.cũ cõtumacia.de hæreti,in vj,

ADDE quòd citatus,qui dixit ſe nolle venire,non eſt amplius citãdus. Oldra.conſi.lxj.incip.hic de duobus.

c ¶Dixit nolo venire. Vide quod ſcripſi circa hunc articulum.ſ.eo.& in l. conſentaneum.in fi.ij.col.

d ¶Credatur relationi nuncij.Nota, ꝙ creditur relationi nuncij.probať in l.j.§.cura carnis.ſ.de offi.præſe.vrb.

ADDE an credatur relationi nuncij,Roma, conſi.cccxcvij.& Paul.de Caſt.conſi,cclxxv.

e ¶Cùm non, Vide quæ dixi in l.& qui data opera.ff.ex quib9 cau. maio. Nam dico quòd id,quod dicitur,& ibi in l,vniuerſi. C,de leg.lib.xj.ſecũdùm vnam lecturam,videlicet quòd abſens cauſa Reipublicæ ex affectata cauſa,non gaudet priuilegio conceſſo ambaſiatoribus,& alijs abſentibus:tamen ſcio.quòd ille,qui abeſt cauſa Reipublicæ in officijs per viam valoris,præſumitur affectaſſe cauſam abſentię.Tex.eſt ſingularis ĩ l.ſpadonem.§.fina.ff.de excuſa.tuto.Idem tenuit Bartol.in l.fin.de in integ. reſtitu.& Bald.hic,in fin,& dominus Anton. in cap. querelam,extra,de procurato,

f ¶Conſilium. Vide Barto.in l.quæſitum.ff.de re iudi.& in extrauagan. De ſenten,

vtrum proponantur noua edicta,& nouæ dilationes. In gloſ.ſunt opi.Odofr.tenet illam, ꝙ proponantur noua edicta, & nouæ dilationes:& ſic iſto
20 caſu habebit duos annos,& ſex menſes.¶†Vltimò quæro;dicitur hic.ab inſtantia cadet actor.an hoc fiat ipſo iure,vel per ſententiam.doct.tenent ꝙ per ſentẽtiam:quia dicit,cadat in futuro,nõ in præterito,vel præſenti.Facit quod nota.in l.iubemus,ij.§.ſane l.œconomus.de ſacroſan.eccle.vbi
21 tãgã,Dixi plenè ff,de iur.fiſ.l.imperator.¶†Quæro,vtrũ ad hoc vt pronuncietur ipſum perdere actionem,requiratur nouus libellus,& noua inſtãtia.Puto ꝙ nõ;ſed ex officio iudicis, deſeruiente primæ actioni propoſitæ hoc fiet:arg. l.ædiles.§. item ſciendum.de ædili.edi.quod not.in l.ſi.ff.de rei vẽdi. & quod not.de triẽ.& ſemiſ. §.illud quoque.vnde ſumitur auť. item poſſeſſor. j.q pot. in pig.habe.& ibi dicam.

SVMMARIVM.

☞Poſt tres denunciationes, quæ habent vim ꝑemptorij: an debeat etiam ſequi peremptorium.
Si reus in vna denũciatione dixit,nolo venire,nõ citabitur vlterius ad ſententiam.
Quòd de hoc credatur relationi nuncij.

TRes. [a]†Tres denunciationes habent vim peremptorij[b].hoc dicit.¶Oppo.& videtur ꝙ poſt tres denũciationes debet ſequi peremptorium:vt l.ad peremptorium.cum l.ſequẽ,ff,de iudic.Gl.ibi dicit,quòd iudex poteſt hoc facere:nõ tamen habet hoc neceſſe,Sed iſtud communiter obſeruatur,& iſtud teneatis. Alij dicunt ꝙ hic loquitur quando citatus fuit inuentus.Si autẽ non eſſet inuẽtus;tũc debet vltimum peremptorium proponi:vt lege contraria.quod diuinare eſt.

2 ¶†Quæro,quid ſi reus inuentus dixit,nolo venic re.[c]Reſpon.non citabitur vlterius:vt l.Fulcinius. §.fin.quib.ex cau.in poſſeſ.ea. Ita tenet hic gl.&
3 ſ.l.proxi.& l.ſi.ff.de in integ.reſtitu.†Et puto,ꝙ
d de hoc credatur [d]relationi nuncij.Contra hoc tamen facit ſ.de iudi.l.iudices. & auť. iubemus.Gl. nõ ſoluit:ſed dic quòd ibi citatus nõ dixit ſe nolle venire,&c.

SVMMARIVM.

2 ☞Sententia lata contra eum,quem iudex ſciebat abeſſe cauſa neceſſaria, eſt ipſo iure nulla.

e
1 CVm non. [e]†Sentẽtia lata cõtra abſentẽ ex cauſa probabili, & neceſſaria, nõ debet ei nocere.hoc dicit.¶Oppon.& videtur quòd ibi noceat ipſo iure,ſed reſtituatur:vt l.fin. ff.de in integ.reſti.Solu.Glo.fatetur contrarium.
2 †Tu dic,ſi iudex ignorauit abſentiam neceſſariã verum dicit gl. Sed ſi iudex ſciebat abſentiã ſuam ſentẽtia eſſet ipſo iure nulla:ſicut dicimus de ſententia lata contra infirmum: vt not.gl.ſ.eod.l.ea quę.& l.quæſitum.ff.de re iudi.Et ideo eſt conſi
f lium,vt vadat ad iudicem aliquis, & ei notificet iſtam iuſtam cauſam abſentię:quam iudex debet audire,& ſententiam retardare: vt l.pen.§. ad crimen.ff.de publ.iudi.& ille eſt excuſatus.De quo facit mentionem gloſ.in l.ſeruum quoq;.§.publicè.ff.de procur.&c.

CVm præſentibus. Hęc lex dicit idem,quod l.ab eo.ſ.eo.
1 †Nõ poteſt venire contra ſententiam qui de procuratore legitimo tempore non conqueritur.hoc dicit.Examinaui hanc legem,& dixi ſ,eod.l.ab eo.ergo &c.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad reprimēdum.in verſi.neglexerit.& vide Imo.in l.inter accuſatorē in ſi.de publi.iudi.& vide Bart.& Ang.in l.ij.ff.ſi quis cautioni.& vide do. Anto.in c.querelam.de procu.

a ✻ *P.P.A V.P.* ¶ Arbitri. No.tū ꝙ oportet notarius in pſentia iudicis tanꝗ miniſter ſuus legere ſententiam,& dicere lecta fuit per iudicē. ar.l.ſi ꝓcu.pſentis. de ver.obli.& ita obſeruat cōſuetudo ſecūdū Bal.& adde ꝙ iſtud etiam ꝓcedit in ſnīa principis gl.in auť.ī medio,& in c.iuſsio. non fieri.in ver.de claratione. Itē aduerte ꝙ ſuper incidenti poteſt ferri ſnīa per aliū puta notariū.vide Alexan.& Moder.in l.hac cōſultiſsma. ſ.qui teſta.facere poſ.Ioan.de Dama.cōſ.xliij.ī iiij. col.Item in eo qđ dixi ſ.de principe, videtur in cōtrariū glo.& ibi Panor.in c.cū nos.extra de his quæ fi.à pl.ſine cōſenſu capi.Item ꝙ iſta reg.nō ꝓcedat de iure cano.in cauſa matrimonij, vide Bart.in tra.differē.inter ius ciuil.& cano.in vj.col. Item ꝙ hæc ſolēnitas de cōſenſu partium pōt remitti, dixit Bal.in l.quoties.C.de priuil.ſchol.li.xj.vide ēt in materia Ang.cōſi.cclxxxiiij.in iiij. colū.vbi ponit de eo qui dixit pronūcio pro vt in conſilio cōtinetur,an valeat.ſequiť Iaſ.in l.nec quicꝗ.§.vbi decretū in xiij.col. in prin.ff.de offi.ꝓcon.& ibi in præcedenti ponit latè de ſnīa interloquutoria an debeat proferri in ſcriptis.de quo vide ad Bar.in l.ij.ſ.e.ti.vbi ponit ēt aliqua ī materia diffinitionis,ꝙ debeat ꝓferri in ſcriptis niſi aľr conſentiāt ptes,ꝙ aūt ſnīa & laudū arbitrato. proferri poſsit ſine ſcriptis,ſecus tū in ſnīa arbitri viđ Iaſ. in l.morte.in ij.no. C.đ trāſ.an đ iure ſnīa poſsit legi per aliū, dūmodo iudex dicat ita pronuncio,vide Felin. in c.ſuper quæſtionum.in princip.de offic.delega.in vltim.colum.an autē ſententia poſsit proferri in ſermone vulgari an verò in latino,vide Ioan.de Imol.in l.j.§.fina.ad finem.ff.de verborum obligationibus. Item quòd ſi notarius legat ſententiam & iudex ſolùm dicat,ita pronūciam⁹ an valeat,vide Barb.latè in conſi.xlviij.in iiij.col.in ij.dub.

De ſenten.ex breui.recitan. Rubric.

¶ Continua vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

1 ☞ Non ſufficit ſententiam edi in ſcriptis:ſed debet recitari in ſcriptis.

2 Sententia nulla non impedit quin ſententietur.

3 Sententia lata à iudice non ſedente,& in qua non dicitur,ſedente:non valet.

4 Iudex timens partes,& qui non habet locum maiorum deputatum,& ab initio certum locum non determinauit,nec ei determinať:pōt ſecundò pro tribunali ſuper curru,vel equo pronunciare.

5 Iudex ſi propter aliquam infirmitatē ſedere non poteſt:ſedeat prout poteſt,& pronunciet.

LEX I.

a ARbitri. [a]Sententia debet ſcribi, & in ſcriptis [b]recitari,& per iudicem pro
b ferri:niſi ſit de maiorib⁹,qui poterit proferre ꝑ aliū:ſi aliter fiat ſentētia eſt ipſo iure nulla.h.d.
1 totus ti.¶ †No.qđ nō ſufficit ſententiā edi in ſcri
c ptis:ſed debet recitari in ſcriptis.¶ No.ſcđò[c] ꝙ †
2 ſententia nulla non impedit quin ſentētieť.Vide plenè in l.ſi vt ꝓponis.& l.præſes.ſ.tit.j.¶ Modò aduerte hic pro declaratione tex.hic dicitur, arbitri.quæro de quo iudice loquatur.Gl.dat tres reſponſiōes.Vna quod dicit arbitri,i.iudicis ordinarij.Simile in l.quiſquis.ſ.de poſtu.Et ſecūdū hāc vides caſum quòd quando ſnīa iudicis ordinarij eſt nulla,poteſt adiri ſuperior vt iterum pronuncietur.& vide glo.dixi in l.ſi vt ꝓponis.ſ.tit.j.& ibi plenè.Secundò poteſt intelligi de iudice delegato:tunc hęc l.procedit ſine ſcrupulo:vt d.l.ſi vt proponis.ſ.tit.j.Tertiò poteſt ītelligi de arbitro compromiſſario:& ſcđm hoc,fruſtra dicit omiſſa ꝓuocationis mora:qa etiam ſi teneret ſentētia,nō poſſet appellari ab arbitro.vt ſ.de arbi.l.j.¶ Op. de l.quiſquis.in fi.ſ.de poſtu.& in auť.vt ab illu.
3 & q ſu.eos ſunt.§.j.†vbi reqrit ꝙ iudex debet ſedere:aľs non valet.Sol.Dicit glo.ꝙ hæc l.ſuppletur per illas:quia iudex debet ſedere.Alij dicūt,ꝙ iudex debet ſedere in cognoſcendo,nō in pronūciando.Et in hāc opi.videť inclinare Pe.Cōmuniter tenetur cōtrarium,ſ.ꝙ debeat ſedere etiam in pronunciādo.Nam quieſcendo,& ſedēdo,homo fiat prudēs.&c.Item,quia hoc pertinet ad iudicis honorem:vt l.quiſquis.ſ.de poſtu.& ſ.vbi ſenat. vel cla.l.fi.& ideo ſis cautus,quando proferť ſnīa ꝙ facias ſcribi,iudice pro tribunali ſedente.Si em̄ nō diciť,ſedente,non valet:vt l.à procedēte.ſ.de
4 dila.& hac gl.qđ tene mēti.¶ †Quæro,quid ſi iu
d dex timens partes aſcendit currū,vel equū,[d]& ibi ſedens pro tribunali pronunciat:an valeat?Gl.dicit ꝙ ſic:ſuper verbo,recitauit & illud dictū intelligo verū ī iudice,qui nō habet locū maiorū deputatū.quē debet tenere:aliàs illū debet ſeruare:vt l.pen.de iuſti.& iure.Item intelligo in iudice,qui ab initio certum locum non determinauit ad hoc,nec ei determinať:nam aliàs deberet illum ſerua
5 re:vt l.ſi vt ꝓponis.la.ij.ſ.ti.j.¶ †Quæro,qđ ſi iudex propter aliquam infirmitatem nō poteſt ſedere.Reſpōd.ſedeat prout poteſt.Ita no.Io.Andr. in c.fi.de re iudica.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 ☞ Non debet quis eſſe ſubitus in reſpondendo, pronunciando,vel dicendo.

An iudex poſsit ſententiam emendare,aut interpretari?ibi.& nu.4.

2 Maiores iudices poſſunt ꝑ alios ſentētias recitare.

3 Sententia,in qua libelli tenor nō inſeritur,nō vitiatur.

5 Interlocutoria etiam ſine ſcriptis valet.

6 Si interlocutoria requirit cauſæ cognitionē,debet fieri iudice pro tribunali ſedente.

LEX II.

e HAc lege.[e]Summaui eā tibi ī præcedēti lege. Et primò ponit,qualiter ſententia debet ꝓferri.Scđò ea lata prohibet eā corrigi.Tertiò à prædicto dicto excipit maiores iudi
1 ces.Secūda ibi:ſed nec.Tertia ibi:exceptis.¶ †Nota ꝙ quis non debet eſſe ſubditus in reſpondēdo, ꝓnūciando,vel dicēdo.¶ Nota ſecundo, ꝙ ſentētiam latam,ſiue datā,nō licet corrigere.¶ Tertiò
2 nota †ꝙ maiores iudices poſſunt per alios ſenten tias recitare.¶ Oppo.ad primum, & videtur ꝙ de c beat dari ſentētia ſubitò:vt l.j.ff.de dā.infec.Sol. Dicit glo.ibi eſt ſpeciale.Tu dic ꝙ nec ſentētia datur ſubitò,ſed acceleratur cognitio.¶ Circa iſtam primam partē quęro,quid eſt dictum hoc,ex libello partibus legerēt.Glo.dicit ꝓpter duo.Primò quia hæc tabellio ſcribit in libello ſuo.Secūdò,qa libellus datus in cauſa ponitur in ſentētia.Dicūt enim iudices:talis cognitor,&c.viſo infrà ſcripto
3 libello.cuius tenor talis eſt,&c.¶ †Quod libellus d inſeratur in ſentētia,licet obſeruetur cōmuniter: tū ſi omittatur,vt puto,nō vitiatur ſentētia.Nam hic nō loquitur de libello dato à partibus:ſed de libello ipſius ſentētiæ.Item debes ſcire ꝙ ꝓpter iſtud,ꝙ ſententia debet ferri ſup eo quod petitū eſt in libello:vt l.vt fundus.cōmu.diuid.& l.Pōponius ſcribit in negotijs.in fi.ff.de neg.geſt.Dicimus ꝙ in cauſis ſummarijs,vbi nō eſt neceſſaria libelli oblatio,quælibet petitio debet ꝓcedere:vt hodie habemus expreſſum in c.ſepæ contingit.de verb.ſign.in cle.Sciatis etiam ꝙ ſi non apparet ex actis,ꝙ iudex primò ſententiā ſibi ſcripſerit,& eā emendauerit:ſi tamē apparet ꝙ in ſcriptis eſt lata ſufficit.hoc enim approbat cōſuetudo.Et iſta verba,ꝗ hic ſunt,ꝙ iudex debeat ſibi antè formare: eſt magis conſiliū datum iudici,ꝗ ſit pręceptum. quod verò ſeqtur,ꝙ ipſe debeat legere : iſtud eſt præceptū.& ita obſeruatur.¶ Venio ad ſecūdam
f partem[f],dicitur hic ꝙ nō poteſt corrigere.contra ff.de re iudi.l.actorū.Sol.Verum eſt ꝙ poteſt corrigere quo ad latinitatem,& verba,nō quo ad ſubſtātiam:ita loqtur hic.¶ Oppo.de l.ab executore,ff.de appel.Solue vt in glo.¶ Item opp.de l.illicitas.§.fi.ff.de offic.præſi.Dicit gl.fallit in mulcta.Tu dic ꝙ ſentētia ibi nō mutatur,ſed mulcta remittiť à præſide authoritate legis,ſicut quilibet e homo poſſet remittere quantitatē,in qua quis ſibi eſſet obligatus.& hoc fortè voluit ſentire gloſ. ¶ Oppo.de l.Paulus.ff.de re iudi.Solue vt in glo. ¶ Item opp.de l.diuus.ff.de in integ.reſti.Sol.Dicit gl.fallit ibi.Veritas eſt,ꝙ ibi nō fallit:nō enim corrigit iudex ex officio ſuo,ſed petita reſtitutio
g ne in integrū.Et ideo ꝓ declaratiōe⁹ iſtorū debes
4 ſcire:†Aut iudex vult ſuā ſentētiā emēdare,aut interpretari.Si emēdare,aut circa verba tantū: & poteſt:vt l.actorū.ff.de re iudi.Aut circa ſubſtātiam,vt puta addendo,vel detrahēdo:& tunc aut f circa acceſſoria : & pōt eadē die addere:vt l.Pau-

b ¶ In ſcriptis.Et fallit hæc lex in ſnīa lata ſup re matrimoniali,in qua non requiriť ſcriptura:ſed ſufficiūt teſtes,ſecūdū Inn.in c.Albericus.de teſti. Idē in ſnīa ſup incidēti,vel emergēti ſecūdū Bal.in l.ſi defendere de auth. tut.Et de primo vide Abb.in c.dilectus.Sed an cōſenſu partiū poſsit ferri ſnīa ſine ſcriptura.Bar.ꝙ ſic poſt gl.in l.quot.de priui.ſcho.lib.xj.Et adde auť.gñaliter.in fi.de epiſ.& cle.& qđ ibi Bald & vide aliquos caſus ꝑ Abba.ī c.j.de lib.obla. in qbus non debet ſnīa in ſcriptis recitari.& intelligit dū dicit, ꝙ ſnīa debet in ſcriptis recitari: nō tū reqriť ꝙ illa ſcriptura ſit publica.Et ita dicit Ioā. And.vt refert & ſequiť Abb.ibi vide c.Aalbeneric⁹.de teſt. Et ſi ſit ſnīa principis, debet in ſcriptis recitari.Text. eſt & ibi glo.in auť. vt in medio litis.

c ¶ Nota ſecūdò.qđ in ſnīa lata ſup notorio:viđ Io.And. ī c.ex parte.de verbo.ſig.& do.Ant. in ca.pe.de cohab. cle.& muli.& Bal. etiā in l.pſbyteri.ī iij.col.de epi.& cle.

d ¶ Vel equū.An iudex poſsit ſup equo ſedere ꝓ tribunali,& ſimilib⁹.Et his adde oīno ꝗ dixi poſt Bart.in l.de pupillo.§.ſi qs ipſi pretori.ī xvj.ꝗo de op.no.nūc.Sed qđ ſi nō ſedet ſuper tribunali,ſed itinerat. vide Spec.ī titu.de fer.ad fi.Et not.in c.fi.de re iudi.li.vj. Adde Spec.in tit. de ſent.prola.§.iuxta verſi.hæc ſunt in argum̄.vbi dicit Ianuæ fuiſſe ſentētiatū ſup equo.Et determinare videť ꝙ ſedere debeat iudex.& idē Io.An. ibi,in addi.ſed ſtās ſuper equo dicitur baiulari.

e ¶ Hac lege. Adde quod dicit no.ī l.is q.ff.de teſta.ꝙ ſi in actorū camera reperiť ſnīa nec ſunt ibi verba iſta,l.lecta,& publicata.ꝙ nō valet. Ad idem qđ ipſe not.hic,ī l.j.in iij.colum.

c ✻ *P.P.A V.P.*

f ¶ Secūdam partem. Vide Alex.conſil. ix in prin.vol.j.

g ¶ Pro declaratione.Quando iudex poſsit emendare vel interpretari ſententiam iam latā,vide in l.dicere.de arbi.vide etiam ad hoc Bal.in l.error. in vlti.col.de iur.& fac.ignor.in l.quia arbiter.ff.de arbit.& in l.j.j.ſentē. reſcin.nō poſ.& vide tex.in c.qualiter el.j.de accuſ.& ibi glo.vide Ange. & Imol.in l.iudex.de re iudi.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a lus.ff.de re iudi. Aut circa alia: & tūc regula [a] eſt φ
nō poteſt, vt hic: niſi per viam reſtitutionis in inte
grū: vt ff. de in integ. reſti. l. diuus. & per totū illū
tit. & ſ. ſi aduer. rē iudi. per totū. Item p viā ſup
plicationis: vt in auť. quæ ſupplicatio. ſ. de præci.
Impe. offe. & ſ. tit. ij. l. j. Item per viā ꝑpoſitæ ex
ceptionis, in caſibus in q̄bus, exceptiōes poſſunt
operari poſt ſentētiā: vt no. plenè in l. j. ſ. de iur. &
fac igno. Si verò q̄ris, an poſsit interpretari. diſtin
gue, aut eſt iudex, qui habet merū imperiū: & po
teſt. aliàs nō: vt l. ab executore. ff. de app. ¶ Venio
ad tertiam partē, diciť hic, exceptis tam viris, &c.
¶ Quęro, à quo fiet hęc exceptio. Dicūt quidā à
proximo. quaſi dicat, iſti maiores iudices poſſunt
iſtā ſuā ſentētiā corrigere. Hoc non eſt verū. non
enim permittiť niſi principi: vt l. j. §. de qua. de po
ſtul. & l. j. in fi. ff. de q̄ſtio. Dicendū eſt ergo, φ hic
intelligiť quod fiat exceptio à primo dicto, φ nō
legant per ſe, ſed per ſuos miniſtros. hic loquiť de
5 ſentētia diffinitiua. ¶ †Quæro, qd in ſentētia in
b terlocutoria, [b] debet ne recitari ī ſcriptis? Breuiter
puto φ nō. nam ſolū in diffinitiua eſt poſitus iſte
ordo: in alijs ergo remanet regula, φ tātū valet, ſi
fiat ſine ſcriptis, quātū in ſcriptis: vt ſ. de pac. l. pa
ctum. An aūt iudex debeat ſedere ꝓ tribunali, qn̄
6 interlocutoria fertur, eſt diſtinguēdū: Aut †illa in
terlocutoria req̄rit cauſæ cognitionē: & debet fie
ri iudice ſedēte ꝓ tribunali: aliàs nō: vt l. à proce
dente. ſ. de dila. & ff. quis ord. in bo. poſ. ſer. l. ij. §.
dies. & not. per Dyn. in l. quod iuſsit. ff. de re iud.

SVMMARIVM.

1 ☞ Sententia debet ferri, & recitari in ſcriptis.
Sententia nulla, non habet nomen, neq; effectum
ſententiæ.
2 Interlocutoria, quæ non requirit cauſæ cognitio-
nem, poteſt ferri per alium iudicem.
3 An laici illiterati poſsint eſſe iudices.
4 Si in ſentētia non dicatur, in his ſcriptis: an præſu
matur in ſcriptis lata.
5 Sententia in qua non apparet aliquod verbum, ex
quo colligatur quòd fuerit lecta, eſt nulla.
6 Promulgare, eſt ſentētialiter legere, ex ſcripti re-
citatione.

LEX III.

STatutis. Summaui in p̄cedē-
ti. Primò recitat le-
1 gē p̄cedētē. Secundò illi addit. ¶ †No
ta φ ſentētia debet ferri, & in ſcriptis
c recitari. [c] ¶ Secundò no. φ qn̄ ſententia eſt nulla,
nō habet nomē, neq; effectū ſentētiæ. Et ideo di
cūt aduocati, cōtra talē ſententiā, ſi ſententia dici
poteſt: quod tamē negať, vel cōtra tale inſtrumē-
2 tum, ſi inſtrumentū dici pōt. ¶ † Circa hāc legem
quærit gl. vtrū ſententia interlocutoria poſsit fer
d ri per aliū [d]. Glo. dicit φ ſic: vt l. diem. in prin. ff. de
arbi. & l. ſed & ſi interpellatur. §. j. e. tit. Quod in
tellige quādo ſentētia nō requirit cauſæ cognitio
nē: aliàs ſecus: vt no. in l. nec quicq̄. §. vbi decre-
tum. de offi. procō. & leg. & l. omnia quæcūq;. ff.
3 de reg. iur. ¶ Secundò quærit gl. † vtrū laici illite-
e rati [e] poſsint eſſe iudices. Videtur φ non: cùm enim
ipſi habeāt ferre ſententiā ex ſcripti recitatione, ſi
neſciunt literas, nō poterunt legere, nec iudicare.
Glo. determinat cōtrariū: vt videmus tota die, φ
Poteſtates terrarum ſunt milites illiterati. & hoc
verū eſt in his, qui videnť eſſe de maioribus iudici-
bus, qui recitant per alios: vt l. proxi. in fi. Præter-
ea, ciuitas eligēdo talem illiteratum, videtur velle
φ per aliū legat: vt l. quidā conſulebat. ff. de re iu
f di. Et propter prædicta dicebā [f] ſemel in ciuitate
iſta, in ſententia erat ſcriptū, data lata ſentētia, p
dictum iudicem iuſtitiæ, & lecta per me notariū,
de mādato dicti iudicis, &c. an valeat? Dico φ ſic.
Nā iudex iuſtitiæ huius ciuitatis, iudex eſt appel-
lationis, & à Poteſtate appellať ad eum: ergo ipſe
eſt ſuperior Poteſtate, ſed Poteſtas habeť vt de
maioribus iudicibus: vt hic, ī gl. ergo &c. ¶ Sed q̄-
4 ro. † quid in ſententia non dicatur, in his ſcriptis:
an p̄ſumatur in ſcriptis lata. Spec. ponit iſtā quæ-
ſtionem in tit. de ſentē. §. iuxta. ver. nō valet. ibi
diſtinguit, an prolata eſt ſententia in prima pſo-
5 na, an in tertia? & dic vt ibi. ¶ † Quęro, qd nō di-
g citur, lecta: [g] ſed diciť ſolùm, data fuit dicta ſentē-
tia per dictum iudicem. Breuiter puto φ niſi appa
reat aliquod verbum, ex quo colligatur φ ſenten
tia fuit lecta, erit nulla: vt ſ. eo. l. j. & aliàs vidi quā
dam ſentētiam, vbi nō erat appoſitum nomen, le-
cta: ſed erat ibi dictum ſentētialiter promulgata.
6 †Promulgare enim, eſt ſentētialiter legere ex ſcri
pti recitatione: vt hic videtis. Vnde verba ſic pro
lata hoc importāt: vt in l. ſciendum. de verb. obli.
& ibi pleniſsimè ſcripſi.

SVMMARIVM.

1 ☞ Cauſæ dicuntur breuiores arbitrio iudicis.
2 Proceſſus in caſu huius auť. poteſt fieri ſine ſcri-
ptis. & nume. 3.
3 Et in qualibet graui cauſa, excepto libello, & ſen
tentia proceditur ſine ſcriptis: licet poſtea in ſcri-
ptis redigatur.
4 Proceſſus quando fit ſine ſcriptis, creditur ſimpli
ci informationi iudicis.

1 NIſi breuiores. †Primò q̄
ro q̄ ſunt
h iſtæ cauſæ breuiores [h]. Gl. ponit mul-
tas opin. Illa eſt vera, φ inſpecta quali
tate perſonarū, hoc cōmittatur arbitrio iudicis: ar
gum. ad hoc in l. ſed & ſi ſuſceperit. §. ij. ff. de iudi.
i ¶ Quæro, dicitur hic [i], & maximè vilium. qd eſt
hoc dictum. Quidam exponunt, viliū: ſcilicet per
ſonarū. Alij vilium, ſcilicet rerū. Alij, vilium ſcili-
cet cauſarum. Tene quā vis. ¶ Quęro vtrum ſint
aliæ cauſæ, in quibus debeat procedi, & cognoſci
ſine ſcripto. Glo. dicit φ ſic: vt in auť. vt iudi. ſine
quoquo ſuffra. §. neceſsitatem. colla. ij. Tu adde ca
2 ſum in l. leuia. ff. de accuſ. & quod ibi no. ¶ †Quæ
ro, hic dicitur φ ſententia debet ferri ſine ſcriptis,
qd de proceſſu. Tex. videtur dicere idē, φ ſine ꝓ-
ceſſu. ſcripto cognoſcatur: vt ī d. §. neceſsitatē &
in auť. vt cle. apud propr. epiſ. §. j. Quod poteſt in
telligi duobus modis. Vno modo ſine ſcripto, hoc
eſt, φ nō detur libellus in ſcriptis, ſecundū quod
aliàs requiritur: vt ī authē. offeratur. de lit. cōteſt.
tn̄ bene redigatur ī ſcriptis per notarium. Sed hic
3 intellectus non placet: † quia excepto libello, &
ſententia, in qualibet graui cauſa proceditur ſine
ſcriptis, licet poſtea in ſcriptis redigať: vt in c. quo
niam contra. extra, de proba. & l. ſcire oportet. §.
oportet. ff. de excuſ. tut. Et ideo intelligo ſine ſcri
4 pti, φ inde nulla fiat ſcriptura † Crediť ergo ſim-
plici informationi iudicis, etiā inſpectis cauſis bre
k uioribus. Nec eſt mirū [k]: quia aliàs creditur ſoli re
lationi nuncij, ſecūdū ea, quæ not. in l. quidā. j. de
accuſa. & l. magis puto. §. nō tātū. de reb. eo. mul-
tò magis credetur ipſi iudici, in iſtis leuioribus. &c.

a ¶Regula eſt. Limita ſingulariter hoc eſſe verum, niſi pro quo lata eſt ſententia, confiteatur ſententiam: eſſe iniquam quia tunc ipſemet iudex poterit ipſam retractare: vt voluit Innoc. in c. quia pleriq;. de immu. eccl. & Bal. in auť. ad hæc. de vſu. Item limita niſi poſt ſententiā, quæ in rem iudicatam trāſiuit, admiſſæ eſſent probationes, in contrariū parte non opponente: quia tūc idē iudex poterit ſentētiā retractare. Ita voluit Innoc. in c. cùm dilecti. de reſcript. in ca. cū Bertoldus. de re iud. & in ca. fraternitatis. de frigi. & malefic. Item limita, niſi in ſentētia excōmunicationis: vt in c. ſacro. extra, de ſent. excō. Adde quādo iudex poſsit ſuam ſentētiā corrigere, Specu. & Io. And. in addi. in ti. de ſentētia. §. qualiť. verſic. hoc quoq;.

P. PAV. P. S

b ¶Sententia interlocutoria. Circa iſtud an in ſentētia interlocutoria requiratur deſcripti recitatio, vide Iaſo. in l. nec quicquā. §. vbi decretum. in xj. & xij. col. de offic. procōſu. vbi ponit qd de ſentētia cōdēnationis expēſarū an requiratur vt ferať in ſcriptis vt dicit Alexā. hic in apoſtil. quod tamen limitat qn̄ fit condemnatio expenſarū iudicis officio. ſec⁹ ſi principaliter peterentur iure actionis, vt ibi per eum. quē vide, & de interlocutoria φ nō ſit neceſſario fiēda in ſcriptis, vide Io. de Dama. cōſil. xc. iij. in iiij. col.

b ¶ Interlocutoria. Vide Barto. in l. ne quicq̄. §. vbi decretū. & ibi dixi ff. de offi. procō. & vide Bal. in l. terminato. j. de fruc. & lit. expen. & vide Bald. & Ang. in l. patris & filij. ff. de vulga. & pup. & vide glo. ſingu. in c. fi. in ver. inanes. de elec. lib. vj. & vide Bald. ſ. l. proxi. & vide Bar. in l. iij. ff. de appel. recip. & vide plenè Bal. in l. j. in ij. col. ſ. eo. & vide Imo. in d. l. patris & filij. vbi dicit φ ſi cōdemnatoria expenſarū nō requirit ſcripturā in qua etiā non requiritur iudicē ſedere pro tribunali. & ponit Bart. hic etiā in fin. in taxatione expenſarū. idem ſecundū Bal. in l. iij. in ij. col. de fruc. & li. expē. Vide aliquid per do. Alex. in l. iuſtè. ff. de acqui. poſ. & vide in l. fi. C. de priuile. ſcho. lib. xij. & vide quæ habes in l. Paulus. ff. de re iudi.

c ¶ Scriptis recitari. Idem tenet in l. j. ff. de iudi.

d ¶Per alium. Et vide hic an poſsit committi alteri, vt legat ſentētiam vide Bal. ſ. eo. in l. j. ad fin. & in interlocutoria, vide Bart. & Bald. hic.

e ¶ Illiterati. Vtrū illiterati poſsint eſſe iudices & poteſtates, adde quia eſt tex. & ibi Bart. in l. ex parte. j. de decur. lib. x. & p notariū poſsint pronūciare: adde Bar. in l. j. §. j. de poſtu. & per Cy. in l. certi iuris. ſ. de iudi. & ibi glo. & vide gl. auť. de iud. §. j. & aliqd p Ang. & Imol. in l. quidā cōſulebāt. ff. de re iudic. adde Spec. tit. de iudi. de leg. §. excipiť. verſ. itē φ eſt illiteratus.

f ¶ Dicebā. vide Iaco. But. & dictū ei⁹ refert Bald. in l. hac cōſultiſsima. & ibi vide do. Alexā.

g ¶ Nō dicitur lecta. Quid ſi nō diciť lecta: ſed ſolùm data fuit, vel ſentētia liberis promulgata. Idē dicit Bart. in d. l. ſciēdū. ī fi. de verbo. oblig. vide etiā Bal. in l. j. in. ij. col. ſ. eod. & Bal. in l. ſi is q. ff. de teſta. per Spec. in d. §. iuxta. verſi. nō valet. gloſ. in c. fi. in prin. ī verbo, iniuſtā. de regu. iur. ī vj. & vide Bal. in l. fideicōmiſ. §. j. de leg. iij. & doct. in c. fina. de re iudi. & Ang. in repe. l. ſciēdum, in fi. de verb. oblig.

h ¶ Breuiores. Secundū Bal. in l. ij. in ij. col. ſ. de peda. iud. Intellige de cauſis à cētū aureis infrà. vide Bart. in l. diu⁹. ff. de bo. dam. Et fama ī iſtis cauſis habet vim plenæ ꝓbationis: vt p Bar. & habes poſt eū. in l. de minore. §. tormēta. in vlt. col. ff. de q̄ſtio. & ad hāc auť. adde not. dictū Matheſi. in ſuis nota primo & ſecundo. & Bal. in l. Imperiū. ff. de iuriſdi. om. iud. poſt Bart. in l. iubemus. §. ſane. in fi. ſ. de ſacroſanc. eccle.

i ¶ Diciť hic. Adde qđ not. glo. magna in §. ſancim⁹. ī auť. de exhib. re. & no. gloſ. ī cap. fi. de reg. iur. ī vj. adde quod not. Bart. in l. mediterraneæ. C. de anno. & trib. lib. x. & quod not. gl. & docto. in c. appellationibus. extra, de appella.

k ¶ Nec eſt mirū. Et adde φ hoc dictū refert Bal. in cōſi. incip. citatio cum ſit facti iuſti. Et p hoc vide quæ dixit Bal. in l. iubemus. ſ. de ſac. ſan. eccl. adde φ đ partiū cōſenſu ſentētia pōt ferri ſine ſcriptis: vt voluit Io. And. poſt Spe. in tit. de ſenten. §. iuxta. verſi. nō valet etiā quod alleg. Gui. de Suza. ita tenere per l. iudicem. ff. commu. diui. & l. fin. j. de tempo. appel. hæc not.

a hæc not. pro compromiſsis[a], quæ fiunt, in quibus datur poteſtas redigendi, ſeu cognoſcendi in ſcriptis, vel ſine ſcriptis: quia per hoc videntur partes
b velle, quòd eius ſimplici informationi[b], & relationi credatur. quod tene menti perpetuò.

De ſententiis, & interlocutionibus omnium iudicum. *Rubrica.*

¶Continua vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

2 ☞Sententia nulla debet iteratò cognoſci, & an ex eiſdem actis. & nu. 3.
4 Procurator ſi fuit ſemper in iudicio, verba ſententiæ debent referri ad eum, ſi tenor ſententiæ patitur. & quid ſi non ſemper fuit in iudicio.
5 Si dominus litem conteſtatus ſit, poſtea iudicium agitat per procuratorem: an ipſe debeat cōdemnari, vel procurator.
6 Litigium ſi agitatum ſit per procuratorem, & dominus eſt præſens, tempore ſententiæ, in quē debeant proferri verba ſententiæ.
7 Si dominus pręſens, ſentētię tempore, vult vti iure inſtantię vtili ſibi competenti ipſo iure, poterit in eum ferri ſententia. & nu. 10.
8 Quid ſi dominus tempore ſentētiæ mittit nouum procuratorem.
9 Si lis eſt agitata per procuratorem, & tēpore ſententiæ non fuit citatus procurator, ſed dominus, qui fuit contumax, ſententia non valet.
11 Si lis agitata eſt per procuratorem actoris, debet reus condemnari ipſi procuratori ad dandum, & ſoluendum domino, & non procuratori.
12 Quid in defenſore rei: an ipſe condemnetur.
13 Iudicium ſi agitatum eſt per tutorem pupilli, vel ſyndicum eccleſiæ, debent verba ſententiæ referri ad ipſum pupillum, & eccleſiam.

LEX I.

c NOn videtur.[c] Hæc eſt bona lex & ſingularis valde. breuiter dicit.
1 †Sn̄ia, ĩ qua nō cōdēnatur ꝓcurator, ſed dominus, qui in iudicio non interfuit, eſt ipſo iure nulla. hoc dicit. ¶
2 †No. primò ꝙ ſi ſentētia eſt nulla, debet iteratò cognoſci. Secundò nota ꝙ debet condēnari procurator, qui litigauit, nō dominus. ¶ Ad primum opp.
3 †dicitur hic, ꝙ re integra debet cognoſci. Contra, imò ex eiſdem actis: vt ſ. titu. ij. l. ſi vt proponis. la j. Sol. Fateor. & intellige vt ibi dixi. ¶ Ad ſecundum opp. j. de iniu. l. fi. Sol. Ibi tenor ſentētiæ non patitur, vt verba referant ad procuratorē: & ideo referunt ad dominū, licet abſentem: vt not. in l. nihil. ſ. de procura. & bene. ¶ Ex p̄dictis ſumas aliquos caſus indubitabiles
4 †ſi tenor ſententiæ non patitur, verba nō referūtur ad procuratorē: ſi tenor ſentētiæ patitur, & ꝓcurator fuit ſemper in iudicio, verba ſentētiæ debent referri ad eū, vt hic: aliàs ſententia eſt nulla. Si autem nō ſemper fuit in iudicio, verba ſententiæ debent referri ad dominū: & hoc etiā non eſt dubium. Sed ſi in iudicio partim fuit dominus, & partim procurator, tunc eſt dubium. ¶ Pro cuius
d declaratione[d] quæro,
5 †quid ſi dominus cōteſtatus eſt litem per ſe, poſtea iudicium agitat per procuratorem: vtrū ipſe, vel procurator debeat cōdēnari. Et videtur ꝙ domin⁹: vt l. furti. §. ſi quis alieno. ff. de his q notā. infa. & hac lege à cōtrario ſenſu. Bul. & Ioā. cōtra: quia ſiue dominus fuit cōteſtatus litem, nō debet cōdemnari procurator, qui eſt pręſens tēpore ſentētiæ. Et allegat ff. de neg. geſt. l. liberto. §. ſi. & l. licet. §. ſi plures. ſ. e. ff. de procu. & l. nihil. ſ. eo. Et iſtæ allegationes ſunt hic in gl. Allegatur etiā ff. de procu. l. ſi quis cū procuratorio. in prin. & l. qui ꝓprio. in prin. e. tit. & in qualibet earum not. Nō obſtat l. furti. §. ſi qs alieno. quia ibi ſubaudi maximè. Nō obſtat hæc lex: qa hic notatur facti accidētia, ꝙ dominus nunq̄ fuit in iudicio. Vł expone, nō fuit ĩ iudicio: ſcilicet aliquādo. Subdit glo. ꝙ de cōſuetudine vterq; condemnatur, vt opi. omniū ſeruat. Sed de iure cōmuni teneo opi. Io. & Bul. quæ eſt vera, ſicut De⁹ eſt ĩ cœlis. & oſtēdo ratione. Regula generalis eſt, ꝙ quæcūq; gerimus, niſi in noſtra perſona initiū ſumāt, etiā inutilem actū efficiunt: vt l. quæcūq;. ff. de act. & oblig. & ideo in cōtractibus, ſi procurator eſt præſens, & tu promittis domino, nō procuratori p̄ſenti, contractus eſt null⁹: vt not. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis inſulā. ff. de ver. obl. & de ſtipu. ſer. l. j. Tex. eſt in l. cum qui. §. Iolian⁹. iij. de cō
e ſti. pecu. Ita in propoſito[e], cùm iſte quaſi contractus, qui celebratur p ſentētiam: vt l. iij. §. idē ſcribit. ff. de pecul. & ibi not. Ideo ſi agatur p ipſum procuratorē, requiritur ꝙ in eius perſona initium ſumat: aliàs act⁹ eſt ĩutilis. & iſta eſt veritas. ¶ Modò intelligatis hanc legem. & propter hoc dico in quolibet actu, qui celebratur in ipſo iudicio, idem dicendū eſt. Nam ſi fiat litis conteſta. in qua lit. cōteſt. etiam quaſi contrahitur, vt not. in l. ij. §. ſi. de præto. ſtipu. verba litis cōteſtatiōis debēt referri ad perſonas ipſorum conteſtantiū litē. & ſic in quolibet alio actu: & hoc eſt fundamētū iſti⁹ ma
6 teriæ. ¶ Modò procedo, quid ecōuerſo: †pone ꝙ
f litigium eſt agitatū[f] per procuratorē, tamē dñs eſt

a ¶Pro cōpromiſsis. Et iſtud dictū Bar. alleg. pro not. Lud. in ſuo no. lxij. not. mirabile dictū ꝙ qñ datur poteſtas arbitratori procedēdi in ſcriptis, & ſine: ſtatur eius ſimplici relationi de geſtis corā eo: & ſic poterit eſſe teſtis. Et de hoc dicto facit magnū feſtū do. Ant. in c. cū ad ſedem. de reſtit. ſpol. & in c. quintauallis. quod tene menti. Sed an iſta poteſtas dari poſſit arbitris. Vide Bar. in aut. offerat. in fi. ſ. de lit. cōteſ. Sed aduerte: qa cōtra illud notabile dictū Barto. tenuit hic Lud. in l. ſciendū. de verb. obliga. & dixit Bal. in l. ſi. in v. col. ſ. de cōtrahē. emp. ꝙ arbitrator nō tenet ꝓnunciare ĩ ſcriptis. Cōtra iſtud dictū Bar. tenet Ange. hic: qa propter hæc daretur modus, ꝙ quis nunquam obtineret in cauſa reductionis. ¶ Itē quia vbi acta requirunt ſcripturam, nō poſſunt ꝓbari per teſtes, niſi probent acta facta & deperdita: in c. cū olim. de priuile. in ca. Albericus. de teſti. & cōtra. Bart. tenet do. Ant. in c. Quintauallis. circa vj. chartā. de iureiurā. & Lud. in l. ſciēdum. in pen. chart, de verb. obl. & Ange. ibi in repeti. ſequitur dictū Bart. hic. vide Alexā. in d. l. ſciēdū. & vide Pet. de Anch. in c. cū à nobis. de teſt. vbi dicit do. Anto. & Abb. in c. ex literis. de probat. & Imo. in c. j. de iudi. Adde an acta præſumantur intereſſiſſe, Paul. de Caſt. conſi. liij. & an per teſtes probari poſſint, conſi. ij.

✻P. P A V. P.

b ¶Simplici informationi. Adde circa iſtam defenſionem Barto. quod credatur arbitratori, ſequitur Com. in conſi. vij. in iiij. colum. incipien. viſo cōpromiſſo. & ideo ſi dicat in laudo quòd partes ſæpe & ſæpius audiuerunt ex deciſione negotij ſibi creditur, & ibi poſtea in eadem colum. ad finem. & in princip. ſequen. dicit aliud notabile, quòd etiam poſito ꝙ nō credatur arbitratori, tamen opus eſt ꝙ opponatur hoc per pactum reductionis aliàs incūbit, & ibi in vlti. col. habes ꝙ credatur per do. Flor. de ſancto Gemi. in ſubſcriptione ſua. Quòd tamē credat arbitratori intellige quātum ad ea quæ exiguntur, quantū ad modū procedendi ad ſolēnitatem, ſecus quantū ad continentiam meriti & inſtantiam cauſæ quia nō credit ſibi, nec præſumit niſi appareat puta ſi dicat, viſis teſtibus & habitis informationibus & tali re &c. Vide Com. conſi. l. incip. ſtante ſtatuto ciuitatis Vincentiæ. in vlt. col. poſt med. circa prin. Anto. de But. conſil. xxiiij. in iiij. colū. & de hoc an & quando credatur arbitratori, vide in l. ne in arbitris. ſ. de arbi. vbi etiam ſcripſi de veritate iſtius ſingularis deciſionis, Barto. hic, an credatur ſimplici dicto arbitratoris &c. vide not. Feli. in c. quoniam contra falſam. in j. & ij. col. extra, de proba. poſt Abb. ibi, qui dicit ꝙ cōmuniter non tenetur iſtud dictum & ponit vnam ſaluationē ad ipſum vt ibi per eum, quem vide omn no & ibi etiam in princi. ponit ꝙ in cauſis breuibus, de quibus hic nō requiritur ſolennitas, & quæ dicuntur cauſæ breuiores & leues vt per eum ibi, quem vide poſtea in vj. colum. ſuper gloſ. Secundò dicit quòd in iſtis cauſis requiritur ſaltē qualis qualis fides actorum, & ꝙ relinquitur arbitrio iudicis quæ dicantur cauſæ breuiores. Vide quæ dicit Barb. in c. ſi. in ij. col. de dona. Felin. in c. j. in iij. colū. de libel. obla. & vide Auto. conſi. cccxxj. qui ſequitur ſimpliciter dictum Barto. hic, ideo vide ibi circa medium. & vide ad Bartol. in §. arbitrorum. in ij. charta. Item iſtud quod dicitur hic ꝙ iudici, intellige in actis ordinarijs. ſecus in probatorijs vide Franci. conſi. clxiiij. in viij. colū. vide Feli. in c. j. col. iij. de lib. obla. vbi etiā dicit ꝙ in iſtis iudex, notarius, poteſt eſſe rogatus de actis coram ſe.

c ¶ Nō videtur. De materia vide Alexā. in l. j. ff. de re iudi. & in l. j. ff. de verbo. oblig.

c ¶ Non videt. vide Bart. in cōſ. cxlvij. ĩcip. procurator in iudicio litigauit vbi diſputat d' caſu huius l. j. & vide ꝙ latè loquitur. Andr. Barb.

✻P. P A V. P.

c ¶ Non videt. Circa materiam huius legis adde primò ꝙ iſta regu. non procedit de iure canonico: quia non conſiderat iſtam ſubtilem differentiā, an condemnetur dominus vel procurator ſecundùm meram veritatem & effectū ipſum tex. eſt in ca. querelam. de elec. vbi latè Panor. vide Ange. cōſil. xcij. ĩcip. in Dei nomine procurator litigauit. ſecūdò adde quòd iſta lex non procedit etiam in foro ciuili, quando proceditur ſine figura iudicij ſecundùm Ioā. de Imol. in d. c. ſepæ. de verbo. ſignifi. quod exclamat Roma. ſingu. xxj. incip. quòd lex prima. C. de ſentē. vide quæ dicit Alexand. in l. furioſo. colum. penul. ff. de re iudi. Quid autem in iudicio vniuerſali vel in tutore, vide Paul. conſi. cccxx. An autem in ſententia abſolutoria debeat proferri particularis perſona, vide Roma. concludentem quòd ſic. ſingu. cccciiij. incip. tex. in l. j.

d ¶Declaratione. Sed ſi in iudicio partim fuit dominus & partim fuit procurator: tunc eſt dubium. Vide Baldum & Salice. in l. procurator. Adde quod Ioannes Andre. in additionib. ad Specula. in titulo, de ſententia. §. qualiter. verſicul. porrò. dicit tutius eſſe ſententiam concipi in perſonam vtriuſque.

e ¶In propoſito. Item fallit hic in ſummarijs. & not. Barto. in extrauagāti, ad reprimendum. in verbo, figura iudicij. ad fi. Sed vtrum iſta lex procedat de iure canonico: dic quòd non: vt legitur & not. in c. quærelam. de elect. & quod dixit glo. in cap. cùm cauſam. de dol. & contu. & not. Bart. in l. ſtipulatio iſta. §. penul. de verb. oblig.

f ¶Agitatum. Si iudicium eſt agitatum per procuratorem, & dominus eſt præſens tempore ſententiæ, vide Bartolum in lege, ſi furioſo. ff. de re iudicata.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

præſens tempore ſententiæ:in quē debent profer
ri verba ſentētiæ. Videtur ꝙ in dominū.vt hic vi-
detur ſentire gl.reſpōdendo ad hanc legē,in ſecū
da reſponſione. In cōtrarium facit l.procuratori
bus.ſ.de procu.& ff.de procur.l.mutari.vbi dicit
glo.ꝙ dominus ſuperueniēs omnia ex integro de
bet agere,vt in eū transferatur iudiciū.ad idem ff.
de procu.l.in cauſæ.§.ſi ex parte. vbi dicit gloſ.ꝙ
procurator debet cedere domino ius inſtātiæ, vt
ipſe poſsit litigare. ¶ Breuiter, pro huius declara-
tione debetis ſcire ꝙ ad hoc vt ſentētia valeat re-
quiratur,ꝙ verba ſententię referātur ad eum,qui
tunc eſt præſens:vt ſ.dixi. Item reqritur ꝙ ille,in
quem fertur ſentētia habeat ius inſtantiæ:aliàs re
periretur ſententia lata ſine inſtātia,q̃ eſſet ipſo
iure nulla:vt l.prolatā.j.e. ¶ Hoc præmiſſo ſcias,
ꝙ dominus ſuperueniēs quādoq; vult habere ius
directum inſtantiæ nomine ſuo:& tūc oportet,ꝙ
omnia de nouo fiant,ſcd̄m glo.quæ eſt in d.l.mu-
tari.ꝙ fiat vnico actu dicēdo ſic, do libellū prout
dedit procurator,litem cōteſtor,vt fecit ipſe, & ſi
milia.& ſic vnico actu omnia repetent̃. Quādoq;
dominus directū ius inſtātiæ vult habere ex pſo-
na procuratoris:& tūc oportet ꝙ fiat ceſsio,ſecū-
dùm quod not.in d.l.in cauſæ.ff.de procu.§.ſi ex
7 parte. †Quandoq; dominus vult vti iure inſtātiæ
vtili ſibi cōpetenti ipſo iure. Nam ſcias,ꝙ omniū
quæ in iudicio agitātur,quærit̃ domino vtilis ſine
ceſsione:vt l.in cauſæ.in fin.de ꝓcu.& in l. in o-
mnibus de præto.ſtipu. Facit optimè ad prædicta
quod not.in l.iij.§.ſi ex conuentione.vlt.gl. ff.de
re iudi.tūc ſi dominus vult ex vigore iſtius vtilis
inſtātiæ,poterit ī eum ferri ſentētia,& valebit. &
ſic verba ſentētiæ in eius perſona debebunt ꝓfer
ri,per rationes prædictas. Nō obſtat l.procurato-
ribus.ſ.de procu.quia fateor,ꝙ iuito ꝓcuratore,
nō poteſt dominus aſſumere iudiciū:ſed eo volē-
te & tacēte,ſic:vt l.quæ omnia.in prin.& ibi not.
ff.de procu. Item nō obſtat mutatio,quæ ſit de di
recto,iure inſtātiæ ad vtilē.l.quāq̃.§. Iulian⁹. de
a aqua plu.arcē.& quod ibi not.[a] per Dy. Iuxta præ
b dicta[b] quæro †retēto eo themate, procurator ꝓ-
8 ſecutus eſt litē,dominus tempore ſententiæ mittit
nouū procuratorē.Certè idem in ipſo procurato-
re nouo,quod dixi in ipſo dn̄o per eaſdē ratiōes:
qa ille erit in iudicio ꝓcuratorio nomine dn̄i,pro
illo iure vtili inſtātiæ quod cōpetit domino. ¶ Itē
9 q̃ro,retēto †eodē themate[c]: lis eſt agitata ꝑ pro-
c curatorē tpe ſentētiæ fuit citatus dn̄s ad audien-
dam ſentētiā,nō ꝓcurator & dn̄s fuit cōtumax:
an valeat ſnīa? Videt̃ ꝙ ſic:quia cōtumax ꝓ præ-
ſenti habet̃:vt l.ꝓperādū.§.ſin autē reus.ſ.de iu-
di.Sed in p̄ſentē valeret,vt dixi: ergo &c. Contra
riū in cōſulēdo determinat dn̄s Lābertin⁹ de Rā-
ponibus,antiquus aduocat⁹ Boñ.& egregius do-
ctor,per l.ꝓcuratoribus.ſ.de ꝓcur. Hoc oſtēdo
ꝑ rationē,qn̄ qs mittit ꝓcuratorē ab initio, videt̃
dicere ꝙ ipſe nō vult litigare ꝑ ſe:vt l.j.circa fi.ff.
de procu. Itē qs nō pōt cogi perſonaliter venire:
vt l.fi.ſ.de procu. Dn̄s igit̃,qui ab initio miſit pro
curatorē,videt̃ dixiſſe ꝙ nō vult litigare ꝑ ſe: er-
go nō debet citari ipſe,imò ꝓcurator:ſed ꝓcura-
tor,qui erat dn̄s litis,nō fuit citat⁹. Apparet ergo
ꝙ talis citatio nō fecit dn̄m contumacem : meritò
10 ſentētia in eū lata,eſt ipſo iure nulla. †Quod igit̃
dixi,ꝙ ſentētia pōt ferri in dominū p̄ſentē,ex vi
gore vtilis īſtātiæ:eſt verū,ſi ipſe vult vti illo iure
vtilis inſtātiæ:nō eñ pōt cōpelli, vt eſt dictū. Et
ideo in quæſtiōe p̄cedenti oportet intelligi, ꝙ do
minus erat ibi præſens ad ſententiā audiēdā:aliàs
eſſet neceſſe ꝙ ex alijs actis colligat̃,ꝓ ipſe vteba
tur illa inſtātia:aliàs ſimplex p̄ſentia nō ſufficere-
d ret,ꝑ ea,q̃ ſunt dicta ſ.[d] ¶ Venio ad illud[e] qd̄ di-
e ctū eſt ſ.in glo.vt omniū ſeruet̃ opi.vterq; con-
demnet̃:vtrū hoc ſit bn̄ dictū. Dn̄s Rayn. dicit ꝙ
nō:imò ex hoc omnino deſtruit̃ opi. quia per hoc
tollit̃ reo beneficiū l. furti. §.ſi qs alieno. ff.de his
qui not.infa.vbi dicit̃ ꝙ qui cōdēnat̃ ꝑ procura-
torē,nō eſt infamis. Hic igit̃ infamaretur domin⁹,
quanq̃ litigauerit per procuratorē. Et in hoc re-
f ſidet do.Cy.Pro eis induco[f] æquiparando ſenten
tiam ad cōtractū:ſi aliquis ſtipularet̃ Titio abſen
ti,& ſibi valeret ſtipulatio ꝓ parte,& ꝓ pte nō:
vt l.ſi mihi & Titio.de verb.obl.ergo qn̄ procura
tor cōdēnatur,& dn̄s,valet pro parte præſente, &
ꝓ parte abſente nō. Cōſuetudo obſeruat opi. gl.
& ego eā ſuſtineo de iure,& dico ꝙ verba iſta de-
bent ſic intelligi,qn̄ procurator eſt p̄ſens,cōdēno
procuratorē & dominū,hoc eſt,procuratorē & do
minū in perſona procuratoris. Pro hoc intellectu
facit l.aduerſus.& l.ſi duo. ff.de arbi. & ꝑ hoc ceſ
11 ſant obiectiones factæ in contrariū. ¶ †Quæro.qd
ſit ecōtra in procuratore actoris:procurator acto-
ris eſt in iudicio,reus condēnatur,in cuius perſonā
debent referri verba condemnationis. Reſpon.in
perſonā procuratoris:quia reus debet condemna- g
ri ipſi procuratori: vt l. licet.§.ſi plures.ff.de pro
cura.& l.accipiētis.de aut ho.tut.& hoc ꝑ rationē
prædictam:quæcūq; gerimus &c. Aduerte ꝙ hoc,
quod dico,eſt verū in verbis condemnatorijs:ver
ba autē executoria debent referri ad dominū,nō
ad procuratorē,verbi gratia:Cōdemno Titiū tali
procuratori actoris ad dandū,& ſoluendū cētum,
petita ipſi domino,nō procuratori:niſi haberet ad
g hoc ſpeciale mandatū:vt l.hoc iure.[g] ff.de ſol.& l.
ſed ſi tantum.ff.de pac. Et idem dico in coniuncta
perſona,quæ agit pro coniuncta:quia verba con- h
demnatoria referūtur ad ipſum:verba exceptoria
cōdēnationis debent referri ad dominum:quoniā
ipſa cōiuncta perſona nō poteſt ſolutionem reci-
pere:vt l.iij.§.j.iudi.ſol.& l.vero ꝓcuratori.de ſo
lu.& l.iij.ff.ſol.mat. Ex hoc habes qualiter tu ꝓ
curator actoris,formes libellū : quia debes pete-
re cōdēnari reū tibi procuratorio nomine, ad dan
dum,& ſoluēdū domino,non tibi:niſi de hoc ha-
12 beas ſpeciale mandatū. ¶ †Quæro quid in defen-
h ſore[h] rei. Breuiter, quidam eſt defenſor,qui venit
ad allegandū cauſas abſentiæ:ille non codemna-
tur:vt l.liberto.in fi.ff.de neg.geſt. Quidā defen- i
ſor venit ad plenā defenſionem: & tunc aut venit
ad defendendū animo nouādi:& tunc ſine dubio
ille cōdēnatur:vt l.delegare. de noua. & de nego.
geſt.l.ſoluēdo.de ſol.l.ſolutionē. Quandoq; ve-
rò venit non animo nouādi: & tunc ſiquidem do
mino præſente,& patiente,videtur habere māda
tum:vt l.qui patitur.ff.mād.& ideo eſt idē quod
ſuprà dixi in procuratore,ſi dominus eſt ignorās,
ita ꝙ non eſt mandatū tacitū,vel expreſſum:tunc
cōdemnat̃ ipſe defenſor,& in eum fiet executio:
vt l.Plautius,ff,de procu,& cōdēnatur ipſe defen
ſor nomine Titij. Ita no. Inn.in c.cauſam. qui fil, k
13 ſint legi. ¶ †Quæro,quid in tutore,& curatore,&
ſimilibus? Breuiter expedio. Nos dicim⁹ ꝙ verba
cōtractus celebrati, debēt referri ad pupillū. l.cū,
i §.ſi actori.[i] de conſti.pecu. Ex hoc concludo,ꝙ ſi
verba ſententię referantur ad ipſum pupillū,licet
iudiciū agitetur per ipſum tutorē,ꝙ valet eadē ra
k tione,& per hoc idē dico etiam in ſyndico[k] eccle-
ſiæ,ꝙ ſi verba ſentētiæ referantur ad ipſam eccle-
ſiam,licet litigiū agitetur per procuratorem,ꝙ va
leat:& hoc de iure ciuili:nec in hoc eſt diſcordia
inter ius canonicū,& ciuile,ꝑ rationē prædictam,
quod plenè examinaui ī l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis
inſulam.aliàs ſi ſtipuletur.ff.de verbo.obli.

SVMMARIVM.

2 ☞ Si iudex eſt excōicatus,vel infamis, & reputa
batur contrarium,eius ſententia valet.& num. 2.
3 In defectibus non publicè notis,ex quibus dete-
gitur aliquem non eſſe iudicem, ſufficit eum eſſe
in quaſi poſſeſſione illius iuriſdictionis,vt ſenten
tia valeat.
4 Exceptio cōtra iudicem,qualiter debeat formari.

LEX II.

SI arbiter. Iſta lex habet du-
as lecturas. Secūdū
1 primam hoc dicit:† Communis error
excuſat.ſecundùm ſecundam hoc di-
cit:Caſus ſuperueniēs in perſonam iudicis,ſentē-
tiam non extinguit.hoc dicit. ¶ Oppo.& videtur
ꝙ ex hac

a ¶ Ibi no.vide omni
no Bar.in l.ſi ꝓcu-
ratori præſentis.ff.
de verb.oblig.
b ¶ Iuxta prædicta.
vide Bar.in l.liber-
to.ff.de nego.geſt.
& in l.furti.§.ſi qs
alieno.ff.de his qui
not.infa.& in l.qui
ꝓprio.& in l.ſi qs
cum procuratore.
ff.de procur.
c ¶ Themate. Quid
ſi agitatū fuit iudi-
cium cū ꝓcurato-
re:poſtea citat̃ do-
minus ad ſententiā
audiendā,an valeat
talis ſentētia hanc
q.tetigit idē Barto.
ff.de re iudi.l.furio.
& hāc legē limita,
vt per Bald.in l.ni-
hil.C.de procu. vi-
de qd̄ not. Bart. in
l.mutari.in fi.ff.de
procur. & qd̄ dixi
in l.meminerint.j.
vn̄ vi.& adde Bar.
in l. ſtipulatio iſta.
§.ſi ſtipuler.de ver
bo.obli.& vide gl.
& Bar.in d.l. nihil.
& not.Bar.in l.mu
tari. ff. de procura.
adde Pe. de Anch.
conſi.cxcj.
d ¶ Dicta ſ. Vnde ꝓ
intellectu huius le
gis,vide Barto.in l.
furi.ff.de re iudi.&
Bal. hic omnino in
iij.colum.
e ¶ Venio ad illud.
Hāc legē limita nō
procedere in crimi-
nalib⁹:caſus eſt no
ta in l.f.j. de iniur.
Sed de illius intelle
ctu, vide Bartol.in
prin.huius legis. &
quid in criminali-
bus & in dictis,vid̄
Bald.hic in penul.
f ¶ Induco. & illud
quod tenet glo.te-
net etiā gl.in l. que
relam.in glo.iij.de
elec. ſecundùm qd̄
vterq; debeat con-
demnari.

¶ L. hoc iure. Ad-
de ꝙ vnus caſus eſt
ſpecialis,in quo ꝓ
curator pōt agere
iudicati: vt eſt tex.
& ibi Bartol.in l.a-
ctor. ff. de procur.
& vide Ludo. in l.
iiij. in prin. ff.de re
iudic. vt ibi habes
clarè per Moder.
¶ In defenſore rei.
Quādo quis venit
vt defenſor ſine mā
dato, quis debeat
cōdēnari:adde Bar-
to.in l.liber.in fi.ff.
de neg.geſt. Adde
an valeat ſententia
lata cōtra ſyndicū,
qui litē cōteſtatus
nō eſt. Paul.de Ca.
conſil.cccxviij.
¶ Si actori. Adde
ꝙ d.§.ſi actori.nō
videt̃ bene ꝓbare
hāc opi. qa ille tex.
loquit̃ in ſtipulādo
ꝓ pupillo,vel adul
to. Sed melior eſt,
ſecundùm Bal. hic
text.in l.ſi ideo.§.
j.ff.de euict,q̃ text.
eſt ſingu.ſecūdum
Bald.hic.
¶ Syndico, Vtrum
verba ſentētiæ refe
rant̃ in perſonā tu-
torū,curatoris, &
ſyndici eccleſiæ. &
vide in d.l.ſtipula-
tio.§.penul. & ibi
Ange. & cōmuni-
ter docto,tenēt cō-
tra Bart. & vide q̃
dixi poſt Imol. in
l.ex cōtractu. ff.de
re iudi. & d. §.pen.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ ex hac electiõe effectus ſit liber: vt l. Barbari⁹.
ff. de offi. præto. Sol. Ibi propter publicā vtilitatē
quia multa geſsit, & multa fecit: hic ſolū vnā ſen-
2 tētiā dedit. ¶ Iuxta hanc legē † quęro, quid in iudi
ce excõmunicato. an eius ſententia valeat? Rñ. de-
bemus diſtinguere, vt ex hac lege colligiẽ. Aut pu
a blicè reputabaẽ[a] non excõicatus: aut erat excõica-
tus publice. Primo caſu valet ſnīa. Secundo caſu
non: vt extra, de re iudi. c. ad probādum. Et idem
poſſemus quærere in iudice infami, an eius ſentē-
tia valeat. Et diſtingue aut erat publicè īfamis, aut
habebaẽ ab omnibus hominibus bonę famę. Pri-
mo caſu nō valet: ſecūdo ſic, per hāc legē. Et quod
no. per glo. ff. de teſta. l. cum lege. in fi. extra de re
3 ſcrip. c. ſciſcitatus. ¶ † Et idē in aliis defectibus, ex
quibus detegitur aliquem non eſſe iudicē, ſufficit
quē eſſe in quaſi poſſeſsione illius iuriſdictionis,
& illū defectū nō eſſe publicè notū: vt hac l. cū l.
4 ſ. alle. † Et ex his apprehēde, [b] qualiter debeat for
b mari exceptio contra iudicē: non enim ſufficit di-
cere, dico te non eſſe iudicē meum: ſed debeo adij
cere, & te nō eſſe in poſſeſsione iuriſdictionis: vel
te ab omnibus reputari non iudicem: vt hac lege
probatur. & de teſta. l. j. & quod ibi notatur.

LEX. III.

1 PRæſes. † Sentētia, quæ non con
c tinet[c] abſolutionē, vel
condēnationē, vel ęquipollens eſt ipſo
iure nulla. h. d. ¶ Opp. de l. in ſumma.
ff. de re iudi. & de arbi. l. quid tamē. §. j. Sol. Ibi cō
tinebaẽ æquipollēs ad cōdēnationē, vel abſolutio
nem. ¶ Oppo. de l. cos. j. de appel. Sol. Ibi eodem
modo cōtineẽ æquipollēs. Nam cùm iudex con-
firmat primā ſententiā, ſi primus cōdemnauit, vi-
detur dānare. ſi primus abſoluit, videtur abſolue-
d re. Et per hoc vidi in ciuitate iſta[d] quandā ſenten-
tiā huius tenoris, talē reum abſoluimus, victū vi-
ctori in expēſis: ſed ibi nō fuit adiectum condēna
mus, Certè illa ſnīa eſt nulla, quātū ad cōdēnatio-
nem expenſarū, per hanc legē. In contrarium fa-
e cit[e] ſ. de fideicō. l. verbum, volo. Sed aliud in vlti-
mis voluntatibus, quæ fiunt à teſtatorib⁹, mortis
cogitatione turbatis: vt l. hac cōſultiſsima. qui te
ſta. face. poſ. Sed ſententia debet ferri deliberatè,
& ſcribi, & emēdari: vt ſ. ti. j. l. ij. ideo nō ſubaudiẽ
verbū ibi, cōdēnam⁹: niſi pceſsiſſet ſnīa cōdēnato
ria hoc modo, reum condemnamus, & victum vi-
ctori in expenſis: tunc condemnatio valeret. Nec
eſt neceſſe quòd verbū ſubintelligaẽ: ſed omnia
iſta veniunt ad determinationem iſtius verbi con
demnamus, quod præceſsit. arg. pro hoc. ff. de pu
blica. l. j. circa prin. & l. j. ad leg. Iul. de vi.

SVMMARIVM.

2 ☞ Ordo vnius cauſæ, ſi ad aliam cauſam peruerta
tur, non reddit ſentētiam nullam: & quid in ordi
ne vnius cauſæ ad ſeipſam. & nu. 3.
4 Subſtātialis ordo iudicij ſi omittiẽ, vitiat id quod
agitur.
5 Quæ ſint de ordine ſubſtantiali iudicij.
6 Citatio non eſt de ſolennitate ſubſtantiali iudicij.
7 Cauſæ cognitio fit partibus præſentibus, vel ab-
ſentibus. per contumaciam.
8 Sententia lata ſine cauſæ cognitione, eſt ipſo iure
nulla. & nu. 10.
9 Sententia ſi eſt lata parte præſente, vel contumaci
ter abſente, prẹſumitur lata cauſa cognita: niſi ex
temporis breuitate aliud præſumatur.

f PRolatam. [f] † Sētētia lata cō
1 tra ordinem iudi-
ciariū eſt nulla. hoc dicit. Et pone exē
plum: ſi fuit omiſſa litis cōteſtatio, vel
omiſſus libellus: & ſic ſentētia eſt nulla. Modo ad
2 uertatis. opp. j. de appel. l. j. Huius timore † debe-
tis ſcire ꝙ quidam eſt ordo vnius cauſæ ad aliam
cauſam: & iſte ſi peruertatur, nō reddit ſententiā
nullam: vt lege cōtraria. Ad hoc ſ. cõmu. diui. l. ij.
& l. ſi mācipium. §. j. ff. de euic. Et ideo ex hoc ha
bes ꝙ ſi prius eſſet conuentus fideiuſſor, ꝗ̄ princi
palis, vel prius poſſeſſor, quàm debitor principa-
lis. nec de hoc eſſet oppoſita exceptio, teneret ſen
tentia: quia peruertitur ordo vnius cauſæ ad aliā,
3 non vnius cauſæ ad ſeipſam. † Quidam alius ordo
eſt vni⁹ cauſæ ad ſeipſam: & hic eſt multiplex: nā
g quidam eſt ordo ſententiæ: & iſte ſi peruertitur, [g]
reddit ſententiam nullā, vt ſ. tit. j. l. ij. Idem ſi per
uertatur ſubſtantia ſententiæ: quia nō cōtinet ab
ſolutionem, vel cōdemnationē: vt ſ. l. proxi. Et de
iſtis nō poteſt poni exemplū in hac lege. Et ideo
h gloſ.[h] in princi. ſui reprehendit opi. quorundā: &
bene. Quidā eſt ordo inſtātiæ ad ſententiam, ſeu
formā iudicij: tunc loquitur lex noſtra: & ideo po
nunt exemplum, ꝙ omiſſa fuit litis cōteſtatio. qui
ordo peruerſus ſententiam reddit ipſo iure nullā.
¶ Quæro, pro huius declaratione, quis eſt ordo iu-
diciorum. Glo. tua ponit hic multa, quam vide: &
vtrum bene dicat, ſtatim dicā: ibi ſolennitas omiſ
ſa, in ipſa ſententia, non in iudicio. Pro glo. huius
4 declaratione, debetis ſcire † ꝙ ordo ſubſtātialis[i] ſi
i omittiẽ, vitiaẽ id, quod agiẽ: ſecus in ordine, qui nō
eſt de ſubſtātia: vt l. j. circa ſi. de ven. inſpi. C. de te
5 ſta. l. præpoſteri. ¶ Modò videndū eſt, † an omnia, f
k quæ ponuntur in gl. ſint de ordine ſubſtantiali. [k]
Specu. in ſecunda parte ſui libri, in princ. & Hoſt.
in Summ. de re iud. videtur dicere quòd non ſint
omnia illa ſubſtantialia, ſed de ſubſtātia eſt libel-
li oblatio, litis cōteſtatio: & iuramētū de calūnia,
citatio: & poſtea quòd ſentētia feratur in ſcriptis
congruo loco, ſeruatis ſolēnitatibus poſitis ſ. tit.
j. Sed hic examinatio, & publicatio, nō ſunt de or
dine ſubſtātiali: licet hic gl. aliter dicat. Quid dice

a ¶ Reputabatur. An valeat ſententia iudicis infamis & excõmunicati: ad-
de quòd Bar. in l. quidā conſulebāt. de re iudi. allegādo iſtā legē, videẽ for
tius dicere ꝙ valet ſententia, & ꝙ iſtud de infamia, intelligitur de delega-
to, non in ordinario: vt per doc. in c. cū ſuper. de offi. dele. Vide glo. xiij.
q. j. in ſum. & in q. viij. videnẽ dicere ꝙ iſtę ſentētiæ latæ ab excõicato va
leant, donec dete-
gatur īfamia: pòſt
nō. Vide tex. in ca.
ad pbandū. de re
iudi. An ver publi-
ce. Et cū opi. Bart.
hic videtur trāſire
Io. And. & do.: An
to. & Abb. in c. fra
ternitatis. de teſt.

b ¶ Apprehēde. Ad-
de Bart. ī l. j. ſ. de te
ſtib. & dic ꝙ exce-
ptio hic poſita non
eſſet congrua, niſi
deponereẽ cā qua-
re eſt īfamis: vt ex-
tra, de teſti. pręſen
tiū. in vj. & ꝙ not.
Bar. in l. iij. ff. de te-
ſti. & in l. ad teſtiū.
§. quod dictum. ff.
de teſta.

c ¶ Cōtinet. Imò hic
nō obſt. dicimus ꝙ
valet ſententia lata
ſimpliciter ſup fa-
cto ſeu ſimpliciter
facti declaratoria
aliter nō continēs
cōdēno vel abſol-
uo: & hoc in crimi-
nalib⁹ criminaliter
intētatis. l. j. §. j. ff.
ad Turpil. Idē etiā
in criminalib⁹ ciui-
liter intētatis. l. vi-
ro. & ibi Bar. ff. ſo-
lu. mat. Idē eſſet in
actione pſonali ex
contractu. l. qd tñ.
§. j. ff. de arbi. & l. ſi
ptor. in princ. ff. de
iudi. Idē in reali. l.
& ex diuerſo. §. j. d
rei vend. l. Pompo
nius. §. ſed & is qui.
ff. de pcura. ꝗ nota
ad intellectū hu⁹
legis. Qñ autē ſnīa
ſuſtētetur, ſi nō eſt
verbū cōdēno, vel
abſoluo: vide Bal.
hic, & dixi in l. in
ſumma. ff. de re iu-
di. Adde ſecūdùm
Io. And. in addi. ad
Spec. in tit. de ſen. §. qualiter. ver. quid ſi iudex. ꝙ valeat ſententia, ſi iu-
dex dicat, pnuntio prout talis iudex pronūtiauit in tali cauſa. De eo qui
dixit, pronuntio ſecundum conſilium ſapientis: vide Ang. conſi. ccxxix.

d ¶ Ciuitate iſta. Vide Imo. no. in l. iudex poſtquā. de re iudi. & vide Bald.
in l. error. ſ. de iur. & fac. ignor.

e ¶ In contrarium facit. Adde ꝙ idem tenet Bald. & Ang. in l. j. in ſi. ff. de
hęre. inſti Bart. ibi tenet contrarium. & vide Ludu. in l. j. ff. de re iudi. &
bald. hic, & per Moder. in §. curare. Inſtit. de actio. & per Imo. in l. iudex.
in iij. colum. de re iudic.

f ✠ *P. PAV. P.* ¶ Prolatam. Circa iſtam materiā adde primò ꝙ nō
eſſet bona cōſequentia. iſtud nō eſt expreſſum in l. prolatā. ergo nō eſt
de ſubſtantia iudicij. vide Rom. conſi. clxxvj. in pen. col. vbi etiā ponit an
concluſio ſit de ſubſtantia, an autē publicatio teſtiū ſit de ſubſtātialibus,
vide Bar. in tracta. de iudic. in vlt. col. d. Nellū in tracta. in vj. char. Vide
ꝗ habes in rep. in verbo ſentētia, in vlt. char. in ij. col. Quid autē ſi iudex
pferat ſentētiā parte teſtiū publicata ex pte nō. vide Bal. in c. j. §. j. de cō
trouuer. inueſti. Itē de materia. an publicatio teſtū ſit de ſubſtātia iudicij,
vide latè Feli. in c. cū I. & A. extra de re iudi. & vide etiā Bal. de publi. in
c. j. in iij. col. ſi de inueſt. inter domi. & vaſa. lis orta. Item in quibus caſib⁹
requiratur, litis cōteſtatio, & in quibus nō, vide latè Bart. in tract. de ga-
bel. in ix. parte ix. col. & ſeq. Item adde ꝙ peremptoriū non eſt de ſubſtā
tia quādo partes ſunt præſentes, ſecundū Bald. in l. j. j. qūo & quādo iud.
& in auẽ. ſi omnes. C. ſi vt ſe ab hære. abſti. Item no. ꝙ iure cognoſcere or
dine nō ſeruato, eſt
ius alterius auferre
vt dicit Bald. in c. j.
§. iniuria. in iij. col.
de pace iur. fir. An
autē iſta requiſita
requirātur in ſentē
tia arbitri. vide An
ge. cōſi. ccxv. incip.
teſtator quidam. in
iij. colū. Item nota,
ꝙ iſta ꝗ requiruñ
de ſolennitate iudi
cij nō requiruntur
qñ cauſa vertiẽ co-
ram iùdice ſeu offi
ciali ignorante le-
ges ſeu ius. Vide
Bal. in auẽ. niſi bre
uiores. ſ. de ſentē.
ex breuic. recit. &
circa iſtā materiam
qñ agitur cōtra p-
latum tutorum vel
curatorū tanꝗ̄ di-
lapidatorem bono
rum eccleſię pupil-
li vel adulti poſsit
pcedi ad receptio-
nem teſtiū lite non
cōteſtata, & etiam
ad diffinitiuā ſentē
tiam. vide Roma.
ſingu. ccccxj. Item
in notariis obſer-
uandus eſt ordo iu
diciarius & qñ. vi-
de Egid. de quo ha
bes in Bertachi. in
verſ. notoriū. Item
ꝙ ſicut omiſsio or-
dinis iudiciarij vi-
tiat in ordinariis. vi
de Felin. in c. eccle-
ſia ſanctæ Mariæ. ſ
v. not. de conſtitu.
¶ Prolatā. De hoc
etiam dicit Bart. in
auẽ. hoc ſi debitor.
j. de pig. Fallit niſi
iſte ordo eſſet dat⁹
à principe. Ita ſin-
gulariter dicit hic
Bald. in ij. col. quia
tūc omnino ſerua-
ri debet. Et an ſen-
tentia nō viſis actis
ſit nulla, vide Bald. in l. ij. C. de eden. & vide in l. j. ff. de fer. per Alexand.

g ¶ Et iſte ſi peruertitur. De peruerſione hac vide etiā quæ not. ſcripſi poſt
Bart. in auẽ. ſi quis. ſ. de teſti. & not. Bart. in l. ſi quæramus. ff. de teſti.

h ¶ Et ideo glo. Vide Bart. in l. properandum. in prin. C. de iudi. Adde ta-
men, ꝙ in cauſa liberali, & monachali non eſt neceſſaria lit. conteſt. Tex.
eſt, & ibi Bald. in l. iuſta. ſ. de libe. cau.

i ¶ Ordo ſubſtantialis, ſi omittitur, vitiat proceſſum: aliàs hoc nō eſt verū
in ordinario. Si enim certus ordo datus ſit, debet ad vnguem ſeruari, licet
nō ſit ſubſtantialis, ſecundùm Inno. in c. ex tenore. in glo. j. circa prin. de
appel. & eſt gl. not. in d. c. j. de iure pat. & eſt text. in l. certe. j. quando pro
uo. & ibi per doct. per Bald. in l. præſcriptione. C. ſi cōtra ius vel vti. publ.
Dixi in l. vniuerſa. & Bald. hic. Adde an ordo vitiet proceſſum, Bal. conſ.
ccxxxviij. iiij. volu. Et adde quod voluit Specu. in titu. de petit. & poſſ.
§. j. ver. quid ſi primo, vbi tenet ꝙ licet lata ſit prima ſentētia ſuper pprie
tate, ꝙ nō per hoc eſt, quin valeat. Et hoc clarius ſequitur Abb. in l. cùm
dilectus. extra de cauſa poſſeſ. & proprieta.

k ✠ *P. PAV. P.* ¶ De ordine ſubſtātiali. An publicatio teſtiū omiſ-
ſa reddat pceſſum nullū, vide Fel. latè ī c. cū I. & A. extra de re iud. Alc.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in l.diuus.col.j.ff.de re iudic.ꝙ nō etiam ſi ſit petita publicatio teſtiū, vide Barba.conſil.lxxxiij.in iiij.vol.in ij.colū.

a ¶De ſubſtantia. Vide notata per Bald.de vindi.lib.

b ¶Remoueremus.nota quòd omiſsio publicationis proceſſus, & teſtium non vitiat proceſſum. Quod limita ſecundū glo.in c.fin.de hæreti. in vj. in verbo, iudicia-

mus? Dico quòd illud dicitur eſſe de ſubſtātia[a] illius rei, quo ceſſante res eſſe nō poteſt: vt l.pacta. ff.de contrahē.emp.vbi dicit̃ ꝙ res & p̃ciū ſunt de ſubſtātia emptiōis. Nā emptio ſine his eſſe nō poteſt: & euictio eſt de naturalibus emptiōis: alia aūt dicuntur accidētalia. Modò ad propoſitum, ſi remoueremus[b] examinationē teſtiū, vel publicationē: ſnia eſt, & eſſe pōt. Nā nō eſt de neceſsitate ꝙ probetur per teſtes: quia multa poſſunt ꝓbari per confeſsionē, & inſtrumenta, quæ ſufficiunt ad ſententiam. Et ideo ſi teſtibus non ſcriptis, vel nō publicatis, eſt ſnīa lata: tūc dicit̃ lata cōtra ius litigatorum non contra ſubſtantialem ordinē iudiciorum. Idem tenebat do. Iac. Bu. & idē dico in iuramēto calumniæ, cùm ipſum poſsit omitti: vt l.ij.§.ſed qa veremur.de iura ca. & extra, de iura. calum.c.j.lib.vj.meritò non eſt de ordine ſubſtātiali: quicquid gl. & dicti doct. dicāt: & ideo puto qđ ſi pri⁹ iuret̃ de calūnia poſtea cōteſtet̃ lis, non erit ſentētia nulla: cū eñ nullo modo eſſet iuratū

6 teneret ſentētia: vt dictis iuribus. ¶Quæro†, vtrū

c citatio[c] ſit de ſolennitate ſubſtātiali. Prædicti doćto. dicunt quòd ſic: vt dixi ſ. & credo quòd habeāt bonum intellectum. Vos autē dicatis aliter: de ſubſtantiali ſolēnitate iudiciorum eſt cauſæ co

7 gnitio. Nam ſentēt ia lata ſine cauſæ cognitiōe, eſt

d nulla: vt j.eo.l.ex ſtipulatione. & cōmi. vel epiſto.

e l.fi. †Cauſæ autem cognitio[d] dicit̃ fieri,[e] quando

niſi fuerit petitum a quod videtur tenere Innocen.in c.cū I. & A. extra de re iudi.qđ no. & adde quod Bal. in c.j. ſi de inuc.inter do. & vaſal.lis oria.cōcludendo dicit, ꝙ publicatio teſtium omiſſa, non reddit iudicium nullum, ſecundū glo.ſed tamen ſentit contra hic. Nam ſine illis teſtibus ſententia lata eſt aliqua: & maximè abſolutoria. & l.cū putarem. fami. erciſ. & l.co tempore, de pecu. & l.ſi non ſortem §.hæredi. & qđ ibi glo.de condi. inde. & vid̃ Bal. in præalleg. loco concludentē, ꝙ vna pars poteſt cogere aliā ad cōcludēdū in cā & multa allegat, & inter cætera alle. Inno.in c.paſtoralis, de cauſ. poſ. & alia iura, quæ ibi vide per eum latè, & maximè quia eſt de ordine iudiciario, in c.quoniam contra.de proba, & latè vide per do. Ant.in c.paſtoralis. Et de dicta publicatione adde ea, quæ dixi in l.j.§fi.de præto.ſtipu.vide tamen ad prædicta glo. & Barto.in l.ſolam.ſ.de teſti. & vide Barto.ad reprimendā.in verbo, figura iudicij. & ibi etiā de concluſione in cauſa. & per doct.in d.c.cùm I. & A. & per Imo.in l.diuus.ff.de re iudi.in iij.colū. & an publicatio teſtium ſit de ſubſtantia. & vide gloſſ.in l.ſolam,ſ.de teſti. & ibi Bart. & Bald, in l.geſta.j,de re iudi. & quod not. Barto,in aut. at qui ſemel.ſ.de proba.verſi.circa tertium. Et de iſtis publicationibus vide quod not. Inno.in c. Albericus, de teſti. & vide quæ dixi poſt Bart.in l.j. ff.de in ius vocan. & not, Inno, in c.j.de iudi. & Abb.in c.cùm dilectus.de fide inſtru. Adde, ꝙ omiſsio publicationis teſtium, non vitiat ſententiam: maximè ſi apertè non fuerit petitum, conſuluit Petr.de Ancha.conſi.lij. incip.omiſsio publicationis.

c ✠ P. P A V. P. ¶Vtrū citatio.add̃ aliđ ſubſtātiale videlicet dilatio ad deliberādū: vel, cedere vel contendere. quæ ſi non datur petenti iudicium, iudicium erit nullum. gl. not. in c.vxor felicis. in vij.quæſt. & in clem, ſæpe. in ver.neceſſario. & melius in ver. litiſcōteſtatio. de verb.ſig.

d ✠ P. P A V. P. ¶Cauſæ autem cognitio. Adde Bar.in l. cū iudex. Com.conſi.l.inci.ſtante ſtatuto ciuitatis Florētiæ, in iij.dub.vbi dicit idē eſſe in arbitro, & arbitratore. quāuis habeant pleniſsimam poteſtatem. in dubio tamen p̃ſumitur interueniſſe cauſæ cognitio in arbitratore ſecundùm eum ſentit gl. ſecus tamen eſt in iudice per rationem quam ibi aſsignat, quicquid dicat non diſcedas à Bart, & quòd probationes non ſunt de ſubſtātia, licet ſine eis reddatur ſententia iniqua, vide Com, conſil, cij. in v,dubio. & quòd idem ſit in arbitratore, vt propter breuitatem temporis reddatur laudū nullū, tenet Lanfr, in tract. de arbi, in vj.char.ad fi.ver, xxij. Item in quinto, an ſentētia ſit nulla qñ nō præceſsit cauſæ cognitio vide latiſsimè Fel. in c.eccleſia ſanctę mariæ. in vj.colū.cum viij.ſeq, extra de conſti.vbi latiſsimè ponit de materia ei⁹ qđ fit ſine cauſæ cognitione. Item ꝙ qñ fertur ſententia ſine cauſæ cognitione, vel non admiſsis probationibus ſit nulla, vel ſaltem retractanda, vide Anto, conſi, xxvij. ꝓpe fi. Itē de ſnīa lata nō viſis actis vide Iaſ.poſt alios in l. ſi is apud quem.in iiij.col.ad fi, & ſequen. C.de in ius voc. & in l.iudices.C.de iudic. vbi etiā loquitur quando tam pro breui tempore &c. & vide in c.ſi pro deliberato.in v.col, de offi.delega.vbi idem dicit in conſilio præſtito ab antiquo, præcipitantur contra limitationes vt ibi, vide per eum. & adde ꝙ ſi iudex in ſentētia atteſtaretur ſe ſummariè cognouiſſe etiam vitiaretur ſententia, cum requiratur plena cognitio, vt per Bartolum in extrauaganti, ad reprimendum.in verſiculo, ſummario, ad finem. & quòd non ſit in laudo, vide Barba, conſi, xxxviiij, vol, iiij. in vlt, col.

e ¶Dicitur fieri. An præſes debeat citari adde quæ dixi in l.j.ff.de in ius vocan. & dixit Bald.in cap.j.de mili.vaſal.qui contu. eſt, quòd ſi præſens, & inſtructus, & aliàs comparuit, non eſt citādus: aſs pōt declarare mādatū, quod fit ſibi ex prouiſione. Allegat Ioan. And.in nouel.in c.j.de iudi. Et ad Bart. hic adde eum in l.cùm iudex.j.co. & Bal.in l.cùm fratrē. in fi. de his quib.vt indig. Et adde in rub.ſ.de in ius voc. Adde ꝙ præſentes ſen. ſententiæ ſint citandæ laudat Io. And.in addi.ad Spec.in tit. de ſententia.§.vt autem.ver & nota.

fit partibus præſentibus, vel partibus contumacibus, & abſentibus: vt ff.de min.l.in cauſæ.§.cauſa cognita. Et ideo ſi partes ſemper eſſent ſponte p̃ſentes, nō requireret̃ citatio. Et illud, quod dicti doct. dicunt, ꝙ citatio eſt de neceſsitate. eſt verū, ad hoc vt parte abſente cōſtituat̃ ipſa in cōtumacia: vt l.cōſentaneū. & aut. q ſemel.ſ.qūo & qñ iu.

8 ¶Quæro iuxta prædicta† reperit̃ libellus lite conteſtata iuramētū de calūnia, citatio ad ſentētiā, & ſententia lata. Opponit̃ ꝙ ſentētia eſt nulla ipſo iure, quia nō præceſsit cauſę cognitio: an ſit iuſta iſta oppoſitio? Videt̃ ꝙ ſic, ex p̃dictis: quia cauſæ cognitio nō apparet: quia non apparet datus terminus ad probandū, nulla data dilatio ad iurium

9 productionem & nō ſit cognitū de cauſa. †Cōtra-

f rium puto.[f] ſufficit eum, ſententiam eſſe latā præſente parte, vel contumaciter abſente: vt dicat̃ factum cauſa cognita: aliàs cauſæ cognitio p̃ſumet̃

10 ex hoc. vt d.l.in cauſæ.§.cauſa cognita. †Prędicta vera, niſi ex breuitate tēporis aliud p̃ſumat̃. Quid enim ſi ſtatim poſt li.conteſt.intra modicos dies. iudex dedit diffinitiuā ſententētiā? Certè ex hac breuitate temporis pōt prę ſumi ꝙ iudex non fuit

g inſtructus:[g] & tunc puto iſtā ſentētiā nullā, tanꝙ

h latā ſubito[h], & ſine cauſæ cognitiōe: vt ſ.tit.j.l.ij.

11 †& terminari deberet ſcđm cauſæ cognitionē: vt j.e.l.ex ſtipulatiōe. & d.l.fi.cōmi.vel epiſt. ꝓ hoc

i plenè[i] extra, de reſt.ī integ.c.cū ex lr̄is.circa med.

f ¶Contrarium puto. In fi. ver. & verſi.ſeq. & ſic de ſubſtantia iudicij non ſunt probationes: vt eſt tex. in l. poſthumus.§.ſi quis ex his. ff.de inoffi.teſta. & in l.cum putarē.fami.erciſ.quę iura ad hoc alleg. Bal.in l.ſi & minores. C.ſi aduer.rem iudi. & in l.ij.in ij. col. C. de edē.not. docto. in c.eccleſia ſanctæ Mariæ. & de conſti. & reprobata in gl.in cōtrariū. & vide Abb. in c.afferte.de præſump. & Bald.in l. iudices.ſ.de iudic. An citatio ſit de ſolennitate iudicij, & in cuius fauorē ſit inducta citatio: vide Bart.in l.ea q̃. C.quomo. & quādo iud.

g ¶Inſtructus. Nota, ex breuitate temporis, prę ſumitur non interueniſſe cauſæ cognitio. Iſtud dictum ſequitur dominus Anto. & Moder.in d.c. ij.de re iud. & in c.poſt electionem.de conceſ.præben. & in c. veſtra. poſt poſt medium.de cohabi.cle. & muli. & in c.eccleſia ſanctę Mariæ.de cōſt. per Pet.de Ancha, in cap.j.de re iud.in vj. & vide aliqua pulchra dicta in ſimili in c.ſi pro debilitate.in x.col.de offi.deleg, pe Moder, in l.eum qui. ff.de iuriſdic.omn.iudi. vnde omnino Bald, in conſil.incip.dominationibus magnificis, & illuſtribus.circa fin. Adde Bald.conſi, ccccii ij.j.volu. incip.longum thema.vbi dicit, quòd ſententia lata breui tempore in conſeſſum etiam, nullis dilationibus præcedentibus, tenet Pet.de Anchara. conſi.cclvj. & de ſententia lata breui ſpatio, vide Paul.de Caſtr.conſilio cxcviij.

h ✠ P. P A V. P. ¶Latam ſubito. Vide Alexand.multa ad hoc allegantem conſil.ccclxj.in iij.colum. Item vide Iaſon. in l.properandum. §.primo.in ix.notabili.vbi limitat non procedere in actis probatorijs & iudiciarijs.

i ¶Pro hoc plenè. Pro hoc etiam facit, quod not. Bal.in l.captatorias.ſ. de teſta.mili.quòd ſi executor teſtatoris, vel legis, feſtinanter exequatur, detrahetur. Ideo dicit Ioā. And.in c.ſi pro debilitate.de offi.deleg. quod ſi conſultor repentè conſultat, conſiliū eſt nullum ipſo iure. Limita tamen, niſi prædicta fierent in confeſſum: quoniam tunc nullæ ſunt partes iudicis: vt not.in l.proinde.ad legem Aquil.ij.q.j.nos in quenquam. His adde quod glo.in cap.eccleſia ſanctæ Mariæ.in gloſ.fina, de conſtitu. dicit, quod ſententia lata nō præcedente probatione eſt nulla. quam ibi tenet domi. Anto. Et ſi feratur per iudicem non viſis actis, per ca.cùm Bertoldus.de re iud, vel non expreſsè ſit denegata defenſio. Facit ij.q.j. primates. Idem dicit, ſi rejciatur exceptio peremptoria, non ſubſiſtēte præſumptione contra opponentem: vel ſi ſubſiſtat, offeratur probatio incontinēti: per not.in c.poſt electionem. & per Inno. de conceſ.præben. Sed aliàs videtur tenere contra dictum gloſ. quod extra prædictos caſus ſentētia ſine probatione teneat: & imputet ſibi pars, quæ non appellauit: & quia etiam probatio non videtur de ſubſtantialibus iudicij pro hoc facit, quòd actore non probante ferri debet diffinitiua. l, qui accuſare, ſ. de edend. & quòd not, in cap.cauſam. & in ca.prout de dolo & contu. & in cap, vt noſtrum, vt eccle, benefi. Sed dom. Ioan. And.in d.cap.eccleſia ſanctæ Mariæ, tenet quòd etiam in prædictis caſibus, in quibus tenet dom. Ant. eſſe ſententiam nullam, niſi præcedente probatione, quòd ſit falſum, per not. per Bart, hic. Et reſpondit ad primum caſum, in quo alleg.c.cùm Bertoldus, quia ibi non dicitur ſententia nulla, ſed inepta. Item ad ſecundum caſum, in d.c, primates. ibi dicitur, ſententiā iniuſtā. Et pro hoc etiam, quia iudex poteſt interdū denegare iuſtitiā, ſeu audientiam. l.ſed & ſi per prætorem.§.ſed & ſi dum decreto, ff, ex qui, cau.ma. Et ideo nō videtur ꝙ ex illo reddatur ſentētia nulla; ſed potius videtur imputādū parti, quia non appellauit. Vide Ang, in l, iudices, de iudi. & per hoc etiam patet, reſponſum ad vltimum caſum, quando expreſsè apparet quòd non viſis actis

Quæſtio

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

SVMMARIVM.

2 ☞Queſtio priuatorũ ſi dependeat à cauſa fiſcali procurator Cæſaris eſt iudex.

a Cum eorum. [a]†Valet ſententia lata
1 ſub mõ,niſi per appellationẽ reſcidaꝛ. h.d.¶ Opp.ſnĩa nõ debet ferri ſub cõditione:vt l.j.§.biduũ.ff.qñ app.ſit.Gloſſ.ſoluit. Hic fuit data ſub modo,vel cauſa:ibi ſub cõditione.¶ Quęro,vtrum iſte iudex bene pronunciauerit?Gl.dicit ꝙ ſic:quia ſic debuit facere. Vide gl. ſuper ver.præſtarent.ſi eſt verũ dictũ gl.hęc ſententia non poſſet reſcindi per appellationẽ,vt hic text.videꝛ innuere.& ſecundũ hoc iſta lex nullũ habet dubiũ.Pro huius ſolu.debes ſcire ꝙ hęc lex
2 põt habere duplicem lect.Prima † ꝙ quæſtio fuit inter duos priuatos.Nam ꝓcurator Cæſaris, primò cõdẽnauit fideiuſſorẽ fiſco,in prima inſtãtia. Secũdò ꝙ cùm ipſe fideiuſſor peteret, ꝙ pignora debitoris ſibi traderenꝛ ab ipſo creditore,ipſe procurator hoc pronũciauerit.Et ſi tu opponis, quomodo ꝓcurator fiſci erit iudex inter duos priuatos:imò debet eſſe præſes ꝓuincię:vt l.ij.§.ſi aduer.ſi.Rñdeo,ſi quæſtio priuatorum dependeret à cauſa fiſcali,ꝓcurator Cæſaris eſt iudex:vt l.cũ vendente.§.vbi cau.fiſca.ſcđm hoc hæc lex nõ haberet dubitationem.Secũdo modo poteſt intelligi,ꝙ quęſtio erat inter fiſcũ & priuatũ hoc modo petebat fiſcus à fideiuſſore quãtitatem:fideiuſſor dicebat,ſum paratus ſoluere, ſi pignora mihi tradanꝛ:iudex ꝓnũciat ſibi pignora tradẽda,& fiſco indẽnitatem pręſtet.Iſta ſentẽtia eſt lata cõtra ius litigatoris:nam procurator ecõuerſo debuit pronunciare,ſcilicet condẽnare fideiuſſorem fiſco,& iubere quòd ſibi tradanꝛ pignora.vnde poſſet ſententia per appellationẽ reſcindi,quę non reſcinditur,ſi non fuit appellatum. ¶Sed ad iſtud oppon. quomodo ſententia lata inter fiſcũ,& fideiuſſorẽ, pręiudicat illi debitori,cuius erant pignora? Rñdeo:iſta pignora à fiſco poſſidebantur,vel ille debitor erat pręſens,arg.l.ſæpe.de re iudi.

SVMMARIVM.

2 ☞Officiales,an debeant eſſe pręſentes,quando profertur ſententia,ſeruanda eſt loci cõſuetudo. & numero 4.
3 Acta cauſæ debent ſcribi per officiales.
Officialis,qui ĩcipit ſcribere cauſam ab initio,debet ſcribere vſque ad finem.

b Cum in ſententiam. [b]
1 †Snĩa,quæ nõ eſt lata in loco maiorũ, nec præſentibus officialibus, eſt ipſo iure nulla.h.d.¶ Not.ꝙ non valet ſententia, quæ
c eſt lata in alio loco,[c]quã in loco maiorũ,quod dic vt dixi in l.ſi vt proponis.la ij.§.titu.j.l.j.¶ Quæ-
2 ro,†an officiales debeant eſſe præſentes, quando profertur ſententia?Gloſſ.quæ eſt hic,dicit quòd non.Dicebat domi.Iac.But.fortè quòd officiales de iure debẽt eſſe pręſentes:non dico omnes, ſed
3 quòd notarij,qui ſcribunt in cauſis.†Nam acta debent ſcribi per officiales:vt colligitur ĩ l.præcipimus.j.de appel.Sed officialis, qui incipit ſcribere cauſam ab initio,debet ſcribere vſq; ad finẽ:vt ꝓ
4 batur ex l.j.& ij.§.de ſportu.Ergo apparet,†ꝙ officialis debet eſſe præſens,ſcilicet qui ſcribat ĩ cauſa.Certè licet hoc ſit verũ de iure:tamẽ in hoc puto ſeruandum conſuetudinem loci:quia in quibuſdam locis eſt notarius, qui ſcribit quem iudex legia:& ille erit præſens.alibi obſeruatur aliter:vñ puto obſeruandam conſuetudinem loci. Et tene menti iſta.

SVMMARIVM.

2 ☞Non omnis vox iudicis eſt ſententia.
3 Sententia lata non præcedente cauſæ cognitiõe, eſt nulla.

1 Ex ſtipulatione. †Verba iudicis prolata cauſæ cognitione nõ p̃cedente,nõ habent vim ſententiæ. h.d.
2 ¶ †Nota ꝙ non omnis vox iudicis eſt ſententia.
3 ¶†No.ſecũdò ꝙ ſentẽtia lata nõ præcedẽte cauſæ cognitione,eſt nulla.¶ Circa iſtud opp. ſentẽtia lata partibus præſentib9,videtur lata cauſa cognita:vt l.in cauſæ.§.cauſa cognita.ff.de mino.& dixi §.eo.l.prolatum.ſed hic fuit huiuſmodi:ergo &c.Sol. Ideo ſuper hoc,hic nõ pręſumitur cauſæ cognitio: quia ſuper hoc non præceſsit petitio. Non enim petebatur à præſide per libellũ, vt faceret eos paciſci.Item fortè ex breuitate temporis colligitur hic, ꝙ nõ præceſsit cauſæ cognitio, vt dixi §.eod.l.prolatam.

SVMMARIVM.

2 ☞Emptor,ſicut debet denunciare vẽditori litẽ eſſe motam:ita ille,qui recipit rem in ſolutum.
3 Re in ſolutũ data,& euicta,an agatur vtili ex empto:an verò durat actio prima ad debitum.

1 Libera. †Sententia, per quam res euincitur,non reſcinditur niſi appellatione:ſed ei,qui perdit, cõ
2 tra ſuũ authorẽ ſuccurriꝛ.h.d.¶ †Nota ꝙ ſicut emptor debet denunciare vẽditori litẽ
d eſſe motam:ita ille,qui recipit rẽ in ſolutũ[d].quod
3 tene mẽti:quia alibi nõ habes ita expreſsè.¶ †Nota ſecundò ꝙ re data in ſolutũ, & euicta, durat actio prima ad debitum.¶ Contra hoc oppo.inc.
b videtur agẽdum vtili ex empto : quia in ſolutum datio ſimilis eſt emptioni: vt l.eleganter.in prin. de pigno.act.& l.iij.ff.pro empt.Sol. duobus modis.Primò hic fuit actum,vt à priori obligatione non recedatur,niſi res pſectè fuerit creditoris.& vide iſtã ſol.No.iſta ſol.eſt vera in ſe,licet diuinationem contineat : quã nota,pluries dedi cõſiliũ per iſtam gloſſ.& nota ſimilem in l.ſi quis aliam.
e ff.de ſol.dixit crediter[e],quando rem accepit in ſolutum:ego nolo perdere ius meum,ſi res euinceretꝛ.Ideo dixi apponere illud pactũ,quòd alio modo non vis recedere ab actione tua,niſi res ſit tua irreuocabiliter. quod nota.Dat gloſſ. aliam ſolutio.Iſta vera eſt,& veriſsima,quòd hic fuit data in

pronũciaſſet:qa tunc poteſt dici,quòd ab in experto, & non præcedente deliberatione debita,prout debuit,iuxta l.j.& ij.§.de ſentẽ. ex breuic. reci.ſatis tunc dicitur apparere eam latam ſine cauſæ cognitione: & tunc eſſet nulla.Et poſſumus exponere tunc verbum,irritandum,id eſt,irritũ nunciandũ.d.c.cũ Bertoldus.ſicut qñq; fit,vt patet ex his quæ habentur in c.auditis.de ele. in l.j.in ver. ĩfirmãte.ff.de ferijs,ſecũdũ do.Io.in d.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. Et ad not.per Bar.& hic vide do. Anto.in ca.veſtra. in xviij. col.de coha.cle.& mulie. & in d.c.poſt electionẽ.de conceſ.præben.& Inn.in c.ad audiẽtiam. de app. & doc.in c.ij.de re iudic.& Bal.in l.cũ & minores.§.ſi aduer.rem iudic.& in l.pen.§.de tẽpo.in integ.reſtit.& in l. ij.§.de iudi.& in l. properãdũ.§.& ſi quidẽ.in lect.& in ſua addi.§.de iudi. & in l.cum nõ oĩs. §.de dila.& in l.ij. in ij.colũ. de eden. & Bal.hic in j.col. & ad Bar. hic adde gloſſ.in l.ſed ſi per prætorem.§.quoties.ff.ex qui. cauſis ma.& not.Cyn. argu. illius tex. ibi Bal.in proœ.Digeſtorũ §.in ſecundò verò anno.in fi. & eſt text.no.in c.cũ ex literis.de in inte.reſti.Facit xxx. q.vlti.iudicantẽ.& l.diſt. ponderet. & vide no.in c.fin.de elect.in vj.Et cum Bar.trãſit hic Ant. de Bu.in c.iuramẽtum.vbi vide de iureiurã. Idem tenet Pet.de Anch.in c. cũ æterni. de re iudi.in vj. & per do. Anto.& Imol.vbi vide in d.c.eccleſia ſanctę Marię,& in c.cũm ex literis. & ſequitur Anto. de But.ĩ c.veſtra.poſt mediũ. vide Imol. in d.c.poſt electionem.& Ange.in l. iudices. §. de iudi. vbi dicit,quòd ſententia eſt iniqua.Pro hoc facit tex.in l.ſi finita.§.non autem.aliàs §.notãdum.ff.de dam.infec.Et iſta faciunt ad id quod ſingulariter dicit Cyn.& Saly.in l.j.§.ſi aduer.do.De quo per Moder.Inſti.de act.§.tripli.Item ad hoc bene facit,quod no.Inno.in c.j.in fi.& no. Ang.in l.ij.§.ſed ſi dubitetur.per illum tex.ff.de iudi.& Bar.in l.ex ſtipulatione.j.eo.& hic hac lege,quòd quædã eſt ſententia diffinitiua:quędam interlocutoria: & quędam pręceptiua.& quælibet iſtarum requirit iuris ordinem:quæ ſi fuærint latę omiſſo ordine,dic vt not.glo.ij.q.j.in prin.quod autem nullus. Et de materia huius l.j.dicit Hoſtien.in Summa,de ſenten.& re iudic.§. qualiter ꝓferri debeat.verſi.vel potes diſtinguere,ꝙ ordo iudicialis ſubſtantialis eſt,quod partes citentur,quòd libellus offeratur, quod lis cõteſtetur,iurent de calumnia,ꝙ ſententia ſit abſolutoria,vel condẽnatoria. lata cõgruo loco,& tempore,à competenti iudice,ſedente, in ſcriptis, & gratis:ritè id eſt,nõ expreſsè contra iura pronunciet,aliàs ſentẽtia eſt nulla. Ordo verò iudiciarius,& iudicialis videꝛ cõſiſtere in his, q̃ aguntꝛ inter iuramentũ calũniæ,& ſentẽtiã,ſcilicet ꝙ fiant rñſiones,etiã & poſitiones teſtiũ & inſtrumẽtorũ ꝓductiones, publicatiões,renũciationes,cõcluſiones,& allegatiões.Et ſi qs iudex nõ ſeruauerit hæc,mero iure,vꝛ ſentẽtia tenere potius contra litigantis ius,q̃ cõtra ius cõe. Nã ſi nihil eſt ꝓbatũ,vel ſemiplene, iudex, ex quo lis eſt cõteſtata, & iuratũ de calũnia, condẽnare põt: ſed appellãdũ eſt.j. qñ ꝓuo.non eſt neceſ. l.ij.in fi. Nã & nõ appellare facit ius ĩter partes. Et ſubdit Hoſti.quòd miſtũ,ſiue anomalũ, põt dici id qđ diciꝛ,ꝙ in p̃ſentia partium ꝓcedaꝛ. q̃ not. Et de dicto Hoſtie. facit mẽtionẽ Bart. hic. An datio dilatiõis ſit de ſolẽnitate,vide Bald. ꝙ nõ,in l. petẽdæ. C.de tempo.in integ. reſtit.

a ¶ Cum eorum. Ex hac lege dicit Butr. ꝙ ſi fideiuſſor capitur pro debito,poterit per eundẽ iudicẽ facere capere reũ principalem:licet alias non eſſet ſu9 iudex. qđ Bal. limitat hic eſſe verũ in fideiuſſore iudicij: ſecus aũt in fideiuſſore cõtract9: q fortè minus bene loquiꝛ ꝓpter l.cũ vẽdente.§.vbi cau. fiſc. niſi ſaluãdo eã, dicas ibi eſſe ſpãle in eo, qui fideiuſsit ibi apud fiſcum.

b ¶ Cũ ſi iam. Vide in hac pte C.de ꝓxi.ſac.ſcri.Faciunt not. in l.diu9.§.itẽ Senatus.de fal.Dixit tñ Bal.in l.ſi lõgius.p illũ tex. ꝙ ſi notarius diu abſuturus eſſet,& periculũ eſſet ,in mora põt alius ſubrogari. Et no.Bal.in l.q̃dã.ĩ §.nihil.de e dẽ. & ad Bar.hic, adde Bald. in l.ij.qũo & qñ iud. & in l.geſta.& adde quod not. Inno.in c.quoniã. de proba.tenet, ꝙ acta valeant: licet non ſint ſcripta à notario: ſi cõprobatur de conſenſu partis, vꝛ proteſtatione, vel alio modo, & quod dicit de officio, dicit Guid.de Suza.in l.ij. C.de eden,quòd priuata perſona poteſt facere acta,&c.

c ¶ Alio loco. Hoc limita eſſe verũ, ſecundùm Bal. hic not.niſi de cõſenſu partium,talis iudex ferat ſententiam in alio loco:quia tunc vigore prorogationis talis ſententia valebit:dumtamen locus ſit honeſtus:quæ tamẽ prorogatio non habet locum,niſi in actibus iudicij:in cęteris verò ſecus: vt hic per Bald.not.

d ¶ In ſolutum. Nota ꝙ accipiens rem in ſolutum, debet ita denũciare litẽ fore motam, ſicut emptor.quod alibi habes. Vide Bart.in l.litis æſtimatio.§.pro empto.

e ¶ Creditor. Vide plenè Bart.in l.ſi quis aliam.aliàs,ſi alienã.ff.de ſol.&c.

a ¶Momentaneæ.Per.Moder.in rub.ff.de re iudi.
b Quòd fuerit.Quæ interlocutoria poſsit reuocari, adde Bald.in l. dicere. ff.de arbi.& vide Bal.ī l.ſi ꝑſes.ſ.qūo & qñ iud.& adde dictū Bart.in l.j. ſ.de ꝑto.ſti.& vid̄ Bar.ī l.terminato.ī ver.quoties ī gl.j.de fru.& li.exp.
c ¶Nulli.vide Allexād.in l.j.ff.de iuriſ.om.iud.

P. P A V. P.
d ¶Cùm iudex. An autē & qñ ſnīa lata ſub conditione valeat, vide Feli.in c.cū ad cōſultationē.in princi. extra de re iudic. & quæ habes ad Bart.in l.j.§.biduū.ff.qñ apel.ſit,ſecus autem eſt in laudo arbitratoris: quia proferri pōt ſub cōditione tex.eſt in c.quinta uallis.& ibi Abb. in iiij.not.extra de iureiur.de quo etiā vid̄ Car.cōſ.xxix.in pe.colū.in prin. & in fi.præced.Itē ꝙ pōt iudex ī ſnīa reſeruare ius condemnato caſu quo appareat de iure ſuo in futurum per aliquod inſtrumētum, vide Doc.cōſil.xlij.in vlti.dub.
e ¶Snīam. Iſtud tñ an iuramētum poſſit ꝑſtari poſt ſententiam, vide Bar.in l. generaliter. in princip. & in l.admonendi.ad fin.ff.de iureiur.& ibi plenè per Lud.
f ¶Sub conditione. Vide eundem in l. aīt prætor.§.j.ff.de re iudi.

P. P A V. P.
g ¶Actor probauerit. Vide Alex.cōſilio cccxl. in vlti.col.vide Feli.in ca.qđ ad cōſultationē extra de re iu.vide no.Ant.cō.l. vt ēt ꝑſupponit quod poſsit iudex app.ꝓnunciare ſnīam nullam & ſi ſit aliqua iniuſta.
h ¶Scđò.Cū ver.ſe.cōtrariū videlicet hæc ſnīa,ſcilicet cōdēno ſi actor ꝓbauerit,tenet, & voluit Spe.ī tit.đ ſen.ꝓla.aſs, đ exe.ſen.§.iuxta.ver.ſed ēt & ī §.ſpecies.ver.qđ ſi iudex.vbi Io.An.ī add.& hic allе.tex.ī c.cū veniſſent.de iſti.& voluit Ang.ī l.iudex.ff.de re iu.Bal.in l.nō dubiū.C.de legi.Et ꝙ valeat ſententia ſub cōditione intrinſeca,vide nota.exemplum per

ſolutū ſpecies pro ſpecie:ideo emptio eſſe nō poteſt. In cōtrario fuit data in ſolutum pro pecunia res.& vide hanc ſolu.nota.¶Sed contra hoc oppo.extra glo.quòd etiam vbi datur res pro pecunia,durat actio prima vt l.qui res.in prin.ff.de ſolu.Solue vt ibi plenè tractaui iſtam materiā in l.ſi quis alienam.ff.de ſolu.

SVMMARIVM.

1 ☞Sententia lata in cauſa momentaneæ poſſeſſionis,eſt diffinitiua.
2 Interlocutoria per quam cauſa principalis nō deciditur,poteſt reuocari :ſecus ſi tota cauſa per eā deciditur.

POſt ſententiam. Glo.ponit caſum in terminis,& breuiter hoc d.†
1 Snīa diffinitiua nō pōt retractari:ſecꝰ in interlocutoria.h.d.Primò ponit dictum.Secūdò reſpondet duabus obiectionibus.Secunda ibi: nā oppoſitiones duæ ſunt in tex.& ſoluunt̄, vt vidiſtis.ideo non inſiſto.¶†Quæro vtrū ſententia
2 lata ī cauſa momētaneæ[a] poſſeſsionis ſit lata diffinitiuè,an īter locutoriè.Reſpondeo: diffinitiua
a eſt:vt hic tāgit gl.& l.j.ſi de mo.poſ.ſu.ap.¶Quęro quare dicitur hic plerunq̨.Dicit glo. hoc dicit propter iudicium momētaneæ poſſeſsiōis.qđ nō placet:qa tūc eſt diffinitiua,vt ſuprà dixi.vel aliter videtur dicere gl.Quędā eſt ſentētia īterlocutoria.quæ nullā cauſam decidit:vt ſi datur alicui dilatio,ſi teſtes publicātur,& ſimili.Quædā ſunt interlocutoriæ, per quas aliqua cauſa deciditur, vt puta aliqua emergens.Exemplum.Actor producit vnum teſtem:reus dicit nō eſſe admittēdū: vel reus petit dilationem: dicit actor eam nō eſſe dādā:tūc interlocutoria,quæ ſuper hoc fertur decidit illam cauſam: hoc eſt,illam incidētem, ſeu emergētem poſitionem.Ita videtur velle gl.vltima l.hic poſita.Videte,nō concedo quòd fuerit
b de mēte literæ:ſed credo ꝙ fuerit [b].& iſta eſt ve-
3 ritas,ſicut Deus eſt.¶†Sentētia interlocutoria per quam cauſa principalis nō deciditur,illa poteſt reuocari ſed interlocutoria,per quam cauſa ipſa tota deciditur,nō poteſt reuocari: ſicut nec ipſa diffinitiua.hic eſt tex.Hoc etiam probatur in l.dicere.ff.de arbi.& plenè dixi ī l.quod iuſsit de re iu. & ideo ſentētia iudicis,per quam abſoluit aliquē ab obſeruatiōe indicis, vel pronūciat nō eſſe procedēdum,vel ſe nō eſſe iudicem iſtam non poteſt reuocare:quia perimit cauſam principalem,cuius eſt lis. Sed ſi perimeret quandam cauſam incidētem,ſeu emergentem, optime poſſet reuocari: qa adhuc durat iudicis officiū in illa cauſa: vt d.l.dicere.& de præto.ſtip.l.j.in fi.

c NVlli. [c]No.ꝙ qui nō habet merum, vel miſtum imperiū non poteſt aliquem relegare.

SVMMARIVM.

1 ☞Sentētia poteſt ferri ſub cōditiōe intrinſeca, quæ tangit ipſum negotium.
2 Sentētia,per quam iudex cōdēnat reum actori,ſi probauerit intētionē ſuam:an valeat. & nume.5.
3 Sententia lata ſub cōditione extrinſeca,& continet in ſe certū,valet, niſi reſcindatur per appellationem.
4 Ad ſententiam ſufficit partem fuiſſe præſentē,vt dicatur factum cauſa cognita.
5 Si iudex dixerit ſi viceris ſentētiam pro te dabo: valet ſententia:ſed eſt interlocutoria.
6

d CVm iudex. [d]†Sētētia quæ nō cōtinet abſolutionē cōdemnationē,vel æquipollens,eſt ipſo iure nulla.h.d.¶Opp.ſ.
1 de re.cre.l.generaliter.§.j.Sol. dicit gl. iſta l.corrigitur per illā legem.vel aliter,ſi iuramētū eſt ꝑ-

Inn.in c.G.ꝑpetuus.de fi.inſtr.& reaſſumpſit Bald.in l.ij.ſ.vt lit.pēd.& vtrū valeat iſta ſentētia, cōdēno ad cētū: quæ ſi nō ſolueris intra tempus, mādo ꝙ patiaris tale pœnā.Bal.tenet ꝙ ſic in l.iij.in pe.colū.ſ.de inſa.Dixi in l.j.in fi.ff.ſi quis ius dic.nō obtēpe. Adde q̄ not. Imo.in l.iudex maximè.in pe.colū.ff.de re iudi.Et cū dicto Barto.hic, ꝙ nō valeat ſentētia ſub cōditiōe ſi ꝓbaueris, &c. tranſit Pau.de Ca.in l.cōtinuus.in princ.de verb.obli.& Imo.in q Romæ.§.augerius.de ver.obli.licet Ang.ibi contra.& Imo.& adde ad materiā quæ habes poſt Bar.ī principi.ff.de fru.& li.ex pē.& adde ad Barto.hic,qđ habes ꝑ Moderd.ī l.ait prætor.§.ſi iudex.ff.de re iudi. Adde īquātum Alex.dicit,ꝙ Io.And.alleg.tex.in ca.cū veniſſent.dic verū. ſed Ioā.And.ibi dicit,ꝙ nō facit : qa loquit̄ de īterlocutoria, & tali.q̄ nō cōtinet dari vel fieri.& de apoſtil.vide per ipſum cōſi.lxxiij.ī fi.iiij.lib.ꝙ nō valeat ſententia, ſi reus fuerit abſolutus, ſaluo ꝙ ſi actor ꝓbauerit, tūc ſit cōdēnatus: tenuit Bal.eius cōſi.cccIxxv.iij.li.& Io.And.ī loco præalleg.dicit ꝙ tutiꝰ eſt differre ſnīam: & an valeat ſentētia lata ſub cōditione vide Pau.de ca.cōſ.xv.& Abb.cōſil.lxxiij.lib.j.Sed qđ ſi iudex abſoluit reum, ſi iuret ſe nō debere,vide Io.And.ī addi.ad Specul.ī dict.§.iuxta ver.ſed ecce iudex & inquātū Alex.tāgit an valeat ſententia,niſi tale qđ feceris, incurras ī talē pœnā.adde.Specu.in tit.de ſen.ꝓla.§.j.verſ.ſed nūquid iudex.
i ¶Rñ verū eſt. Ad de ꝙ idem tenuit Bart.ī l.j.§.biduū.qñ app.ſit.& Sali.hic.& Cy.in l.non dubiū.ſ.de legi.& Angel.ī l.à diuo Pio.§.in vēditiōe.ff.de re iudi.cōtrariū tenuit hic Bald.& Pet.& Bato.ī l.nō dubium.ſ.de legi.& Bald.in addi.Spe.ī titu.de ſent.prola.in ij.col.
k ¶Latinos. Sed an ſententia.inter vul

e ſtitum,ſtatim poſt diffinitiuā ſententiā[e] valet:vt lex cōtraria.Secus ſi ex īteruallo ſit ꝑſtitū, vt hic. Dñi,mēs iſtiꝰ legis fuit dicere,ꝙ ſnīa ſit nulla : qa nō cōtinet abſolutionem,vel condēnationem:nō ideo quia iuramentum præcedat ſententiā, vel ſequatur.Iſtud tamē quantum ad hoc de iuramēto debes ſcire,aut præcedit ſentētia interlocutoria, per quam iudex mandat iurari & poſtea ſequitur iuramētum,vt valeat:vt l.generaliter.ſ.de iureiu. Aut præcedit diffinitiua ſententia: & tūc aut iudex nihil declarat,quid ſuccedat ſecuto iuramēto: & ſentētia nō valet vt hic.Aut declarat hoc:& tūc aut iuramentum ſequitur ſtatim poſt,& valet:vt d.l.generaliter.§.j.ex interuallo nō valet: vt hic, ſecūdū gl.hic poſitā,& bene.¶Item opp.ſenten-
f tia nō debet ferri ſub cōditione[f]:vt l.j.§.biduum.
2 quando appel.ſit.Sol.†Sententia non debet ferri ſub conditione extrinſeca:ſed ſub cōditione intrinſeca,quæ tāgit ipſum negotium, bene poteſt ferri,vt hic.& vide gl.not.quam mēti tenebis: & not.bene.¶Contra hoc opp.de l.à diuo Pio.§.in vēditione.de re iudi.vbi profertur ſentētia ſub cōditiōe,vt primò capiant̄ mobilia:ſi mobilia nō appareant,deueniat̄ ad immobilia.ergo &c.Gl.poſuit hic multas ſol.inter alias ponit vnā, ꝙ iſta eſt conditio de præſenti,quæ nō ſuſpendit:vt l.cum ad ꝑſens.ff.ſi cer.pet.Induco arg.ad quæſtionē, Iudex dicit ſic:condemno reum,ſi actor probaue-
g rit [g] intētionē ſuam: ſi non probauit, abſoluo reū. valet ne iſta ſentētia?Certè valet:quia cōditio eſt de pręſenti:vt d.l.à diuo pio.Item tāgit negotiū,
h de quo agitur:vt in hac gloſſ.¶Secundò [h] quæro,
3 †pronūciat iudex, condemno reum actori,ſi probauerit intentionē ſuam.valet ne iſta ſentētia? videtur ꝙ ſic:quia tangit negotium, de quo agit̄:vt hic.In cōtrarium videtur,ꝙ iſta conditio non venit verificāda ſtatim poſt ſentētiā: quod requirit̄ in hac lege,ſecūdùm gloſ. Dices ꝙ hoc nō eſt ve-
4 rum.†nam ſentētia lata ſub conditione, valet niſi reſcindatur per appellationē.Reſpō.verum eſt,[i]
i quando ſententia cōtinet in ſe certum,& eſt cōdi-
5 tio extrīſeca:vt ſi nauis ex Aſia venerit†Sed ſi cōtineret quādam conditionem intrinſecam,nō valeret,niſi impleatur ſtatim poſt ſentētiam,vt ſ.dixi.& gl.hic tenet.Itē ex hac lege patet.ꝙ ad ſententiam ſufficit partem fuiſſe præſentē vt dicatur factum cauſa cognita,vt apparet.& hoc quia primò iudex fert.ſentētiam per iuramentum:poſtea
6 liquidatur,an ſit debitū.¶†Vltimò quæro,quid ſi iudex dixerit per verba futuri temporis: ſi viceris,ſentētiam pro te dabo,vel aduerſarium tibi cōdemnabo,an valeat?Gl.hic videtur īnuere ꝙ ſic, quam vide in eo quod dict abſoluam.videtis,iſta ſentētia eſt interlocutoria.nō diffinitiua:quia verba prolata de futuro.diſpoſitionem nō inducunt: vt l.Titia cū teſtamento.in princi.de leg.ij.& l.ſi quis ſtipulatus fuerit Stichū, aut Pamphilū.vtrū ipſe volet,ff.de verbo.oblig.

SVMMARIVM.

1 ☞Sententia inter vulgares debet ferri in vulgari:tamen ſeruandus eſt mos iudiciorum.

IVdices. Nō eget ſummario.Debes ītelli-
k gere gl.Latinā inter Latinos:[k]Græcā inter Græcos,ita ꝙ ītelligat̄.¶Sed q̄-
1 ro,†an inter Græcos debeat ferri ſentētia ī vulgari.Videt̄ ꝙ ſic:quia debet proferri verbis intelligibilibus:vt hic,in gl.Facit ad hoc in l.decreta.de re iudi.Puto tñ ꝑdictis ſeruandum morem iudiciorum:argu.ff.de teſti.l.iij.circa fi.

SVMMARIVM.

1 ☞Non debemus ſequi conſilium Imperatorum ſi videtur nobis quòd non ſit bene latum.

Sententia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

gares debeat ꝓfer- ri vulgariter: adde docto.in l.j.§.fi.de ver.obl.&Bar.in l. de certa.ff.de re iu.

a ¶ Nō exēplis. Intel lige, niſi ſint exempla principis approbata. Text. eſt not. quem Abb. in c. afferte. de pręſum. & adde glo. xxx. diſt c. ſi. & vide Abb. in d. ca. afferte. q dicit ꝙ exemplis veteris teſtamēti rectè iudicam⁹: maximè ſi ſint diuina. alleg. c. qualiter & qn̄. el ij. de accuſ. & ij. q. j. domin⁹ oīpotens. Adde qđ no. Bald. ī l. j. j. qn̄ ꝓuo. nō ē neceſ. & no. Mod. ī l. ſi expſsim. ff. de app. in ij. charta.

b ¶ Op. ad fi. Not. ꝙ iudicari oportet ſecūdū ſnīam diffinitiuā Principis: ſec⁹ ī alio actu pricipis. Vide Bal. & doct. in l. ij. ſ. de leg. Bar. & Innoc. in l. apud Iulia. §. vtrū. ff. ad Trebel. plenè in c. in cauſis. de re iudi.

c ¶ Op. de l. minimè. Vide Bald. in l. j. in iij. col. in ver. extra q̄ro. j. qn̄ ꝓuoc. nō eſt neceſ. & gloſ. & Bal. in rub. quæ ſit lon. conſue.

d ¶ Non poſsit. Vide in l. eſt receptū. & ibi Ang. ff. đ iuriſ. om. iud.

※ P. P A V. P.

e ¶ Et conſequenter. Circa iſtā materiā inquantum dicit̄ in ea ꝙ coram iudice delegato habet locum recōuentio, an ille q īpetrauit poſſit renūciare, vide Alex. latè ī l. iij. circa ſin. ff. ꝙ qſq; iur.

2 Sententia diffinitiua an faciat ius.

1 NEmo iudex. †Non exemplis,[a] ſed legibus eſt iudicandum. h. d. Diuidit̄ in duas partes. Primò loquit̄ de exemplis Imperatorū. Secundò de exemplis aliorum iudicum. Secunda ibi nec cognitionales. ¶ †No. ꝙ non debemus ſequi cōſilium Imperatorum, ſi videtur nobis quòd nō ſit bene latum. & hoc eſt cōtra eos qui iudicāt ſecūdum dicta noſtrarū glo. Vnde nō eſt mirum, ſi recedatur à dictis glo. ſi veritas eſt in contrariū, aut ratio, vel lex. ¶ Opp. de l. ij. ſ. de legib. & ſ. titu. ij. l. j. vbi reſcriptis Imperatorum eſt credēdum. Sol. Ibi erant inſerta in corpore iuris: hic nō. ¶ Opp. ſecūdò & videtur quòd hic tex. habeat ſuperfluum. Nam primò dicit ſententias eminentiſsimorum præfectorum. In ſecundo, in fin. repetit illud idem: ſed in iſto Codice nō debet eſſe ſuperfluū: vt in prima cōſtitutione ſ. §. quib⁹. Sol. Primò loquitur in ſentētijs Principis latis ad conſultationē præfectorum prætorio. Secundò loquitur in ſentētijs ipſorum præfectorum. ¶ Itē opp. & videtur, quòd ſit iudicādum exemplis: vt ff. de poſtu. l. j. §. caſum. ver. nūquid ergo & magiſtrat⁹. Gl. nō ſoluit. Dic quòd ibi nō inducunt̄ exēpla, vt exemplis iudicet̄: ſed vt ex eis veritas cōprobetur.

b ¶ Oppon. ad fi. [b] huius legis & videtur †quòd ſententia diffinitiua faciat ius: vt ſ. de legi. l. fi. Sol. Hic eſt ſentētia diffinitiua Principis: hic in fine alteri⁹ iudicis. & princ. huius legis loquitur de reſponſo, ſeu cōſultatione Principis: nō de diffinitiua ſentētia. ¶ Opp. de l. minimè.[c] & l. ſi de interpretatiōe. ff. de legi. Sol. Ibi iudicatur ex conſuetudine inducta per exempla, non exemplis ipſis.

SVMMARIVM.

1 ☞ Iudex nō poteſt pronunciare de eo, quod non eſt petitum.

CVm Papinianus. In cauſa reconuentionis non habet locum exceptio iudicis incompetentis. hoc dicit. Primò ponit dictum Papiniani. Secundò illud extendit. Tertiò rationem annectit. Secunda ibi: huiuſmodi ſentētiam. Tertia ibi: cuius enim in agēdo. ¶ Not. quod dixi in ſummario. ¶ Not. ſecundò regulam poſitā in fine ibi: cuius enim in agendo. ¶ Opp. & videtur, †ꝙ iudex non poſsit[d] pronūciare de eo, quod non eſt petitum: vt l. ædiles. §. item ſciendū. ff. de ædili. edi. Sol. Fateor contrarium: & intellige hic, quod reus petebat. ¶ Quæro, in quo augetur dictum Papinia. reſpondet gl. Papi. permittebat recōuētionem ex eadem cauſa tātùm: vt tutelæ vel nego. geſt. ſed Iuſtinianus hic permittit recōuentionem ex alia cauſa: prǫterea rationem annectit. Examinem⁹, primò dicit gl. ꝙ Papinianus ſolùm in eodem negotio permittebat recōuētionem: ſed contra. ff. de iuriſ. om. iudi. l. idē cum eo. §. quod ſi mutuæ. de iudi. l. ij. §. ſed & ſi agant. & l. ſi non cogitur. vbi etiam in alia cauſa permittebatur reconuētio de iure antiquo. Sol. poſſumus dicere, quòd ibi fuerūt alij Iuriſconſulti, à quibus fuit inuentū vt in alio negotio fiat recōuētio: non à Papi. veri⁹ quod etiam & Papi. permittebat recōuentionē in alio negotio. arg. dictarū legū. ſed in quo addit Iuſti. & extēdit dictum Pap. reſpōdet gl. in eo quod dicit, nulla opponēda exceptione. In cōtrariū facit hic tex. in fi. qui dicit in eodem negotio: & ſic videtur, ꝙ in eodem negotio permiſit Iuſti. & ſolùm rationē addit quod nō placet: qa vt dixi per iura antiqua, erat recōuentio permiſſa in alijs caſibus. Nec obſtat tex. qui dicit hic in eodem negotio: quia idem negotium dicitur, ex quo ſunt eędē partes: & idem iudex ſcđm quòd gl. tua no. hic dicit: quid ergo Iuſtinianus addidit Papiniano? Reſpondeo, iure antiquo permittebatur reconuētio, coram iudice reconuenti in totum vel in partem declaro. Conuenio te corā iudice, qui habet cognitionem cauſarum vſque ad cētum libras nō vltra. Tu coram eodem potes me recōuenire ad ducentum: quia in cētum erat meus iudex: vt d. l. ſi idē. §. quod ſi tuæ. & ſic erat iudex recōuēti, in partē, non in totum. Verbi gratia: ego, qui ſum legatus, cōuenio te Romę: tu potes me ibi recōuenire: ideo quia es meus iudex: licet ego haberē exceptionē propter priuilegium legationis. Sed quando erat iudex penit⁹ nō ſuus: hoc nō reperitur permiſſum de iure antiquo, vt poſsit recōueniri in alio negotio. Iſtud addit hic Iuſtinia. vt corā iudice penit⁹ nō ſuo poſsit recōueniri: dum dicit, nulla opponēda exceptione. Ita debetis intelligere hanc materiam. ¶ Oppo. & videt̄, quòd iſtud ſtatutum non fuerit neceſſarium: quia poteſt reus obijcere compenſationem: vt Inſti. de actio. §. j. in bonæ fidei. & ſ. de compēſa. l. fi. Sol. Hoc eſt verum: quando hinc inde debebatur quātitas: ſed etiā tūc eſt vtile habere plura remedia. per viā actionis: iſta eſt recōuētio: & per viam exceptionis: & iſta eſt compenſatio. ¶ Vltimò eſſet videndū quomodo aut̄. & conſequenter habeat ſe ad hāc legem quod dicam ſuper ea: licet gl. vlt. hoc tangat

SVMMARIVM.

1 ☞ Conuentio, & reconuentio, quando fiunt ſuper eodem negotio, vel ſuper eadem re, debent fieri coram eodem iudice.
2 Quid ſi fiunt ſuper diuerſis rebus, vel cauſis.
3 Actor contra reum reconuenientem, nō pōt opponere exceptionem declinatoriam iudicij, Et quid ſi actor ex natura cauſæ, ad alium iudicē de neceſsitate iuiſſet.
4 Quæ ſit natura conuentionis, & recōuētionis. & nume. 2.
5 Reus nō pōt recōuenire actorem de cauſa præiudiciali: de qua aliàs: ideo iudex cognoſcere non poſſet, etiā vtraq; parte volēte: ſecus ſi partib⁹ volentibus, alias poſſet. nu. 6.
7 Actor an poſsit reconueniri de cauſa criminali.
8 Actor reconuentus non poteſt reum per modum reconuentionis reconuenire.
9 Actor in cauſa recōuentionis priuilegio cauſæ poteſt recuſare iudicē: nō priuilegio ꝙ eximat perſonam actoris ab illa iuriſdictione.
10 Accuſans criminaliter quod interim nō poſsit reconueniri. & nu. 7.
11 Prædicta in cauſa conuentionis, & reconuētionis, habent locum tam in iudice ordinario, quàm delegato.
12 Iudex ordinarius, licet recuſari nō poſsit: petitur tamen quòd alius ei aſſocietur.
13 In cauſis ſummarijs, locus eſt recōuētioni: licet eadem ſententia terminari non poſsint.
14 Quādo agitur officio iudicis, habet etiam locum reconuentio.
15 Quid in cauſa appellationis.
16 Reus ſi conuenit actorem coram alio iudice, contra formam huius aut̄. & ſic delegatus, ꝓceſſus eſt ipſo iure nullus.
17 Si coram iudice ordinario, proceſſus eſt aliquis, niſi opponatur.
18 Vtroq; tamen caſu, ſiue proceſſus eſt nullus, ſiue quando opponitur exceptio, reus cōdemnatur in expenſis.
19 Clericus agens contra laicum, coram iudice laico, poteſt reconueniri,
20 Coram arbitris, non eſt locus reconuentioni.
21 Et an idē ſit ī delegato, de cōſenſu vtriuſq; partis.

e ET conſequenter.[e] Iſta aut̄. ſumit̄ in corpore de executoribus: & de his q cōueniunt̄, & recōueniūtur. §. fi. coll. vij. Et diuidit̄ ī tres partes. Nam primo ſicut ꝑ legē Codicis auferr̄ actori exceptio declinatoria iudicis ſi recōueniat̄: ita ꝑ hāc aut̄. cōfert̄ actori priuilegiū, ne poſsit corā alio iudice interim conueniri à reo. Scđò ꝑmittit reo, ab initio recuſare iudicē. Tertiò dicit qđ de iuris, qn̄ non vult recuſare, nec recōuenire corā eo. et iſtud ſit ꝑ declaratiōe tex. Scđa ibi: q ſi diſplicea. Tertia ibi: alioquin. Caſum in terminis pone per te: notabilia ſunt clara. ¶ Pro declaratione huius materiæ,

in l. iij. in princ. per illū tex. ff. qđ qſq; iur. vide oīno ib Alex. & qđ ſi conuentio non tenuit aliqua de cauſa: an quis poſsit reconueniri. Gloſſ. quod non, in c. j. de reſcr. in vj. Ad materiam huius aut̄. vide aliquas remiſsiones. quas habes in l. ſi idem cum eodem. §. quod ſi mutuæ. ff. de iuriſdict. om. iud. Aliqua in materia cōuentionis, & reconuentionis, vide per Bald. in c. j. de controuer. feu. in pares termi. & vide Bald. in cap. j. §. præterea. vlti. de prohi. feud. alie. ꝑ Fed. vbi quæſiuit, an coram paribus habeat locum recōuentio ſuper re nō feudali: vbi vide omnino. Et ad intellectū huius aut̄. vide c. diſpēdia. de reſcri. lib. vj. & no. in cap. fi. eod titu. in antiquis. & in c. ij. de mutu. pet. Et ad intellectum huius materiæ vide not. ꝑ Bal. in l. edita. in xxxiiij. col. in ver. vndecimò quæritur an poſsit cumulari &c. quādo reus poſsit ſuper exceptione reconuenire actorem, & contra eum petitionē porrigere. Et nota quòd recōuētio eſt ſpecies exceptionis: & recompenſatio eſt ſpecies reconuentionis: vt no. Bal. in l. ſi conſtat. in vlti. colū. de cōpen. & vide eum in l. eius. eo. ti. vide tū in l. in rebus. §. fi. & ibi Bart. ff. cōmo. & in quo differat exceptio compenſationis à recōuētione. Dicit Bal. in l. cum Papinianus in fi. ſ. eo. quòd compenſatio deducitur per modum exceptionis, reconuentio per modū actionis. Et ꝙ compenſatio ſit ſpecies reconuentionis, eſt gloſſ. in l. neque. ſuprà de compen. not. Bald. in l. j. ſ. de arb. & Bald. hic. & in l. vel Papia. aliqui habent in l. nemo. ver. q̄ro nūqd

e ¶ Et conſequenter. Iſtam aut̄. extēdit Gul. habere locū, ſi ſolū reſcriptū impetratū eſt, vt quis poſsit cōueniri coram iudice aliquo, puta delegato. Nā tunc etiā antequā conueniatur impetrans poterit recōueniri. Ita dicit ipſe

eſt videndum quomodo habeat ſe iſta aut.ad iu-
ra antiqua.& doct.noſtri minus perfectè tradide
1 runt.†Sciendũ eſt igit̃,ꝙ qñ cõuentio, & recõuẽ-
tio fiunt ſuper eodẽ negotio,vel ſuper eadẽ re,tũc
oĩ iure eſt idẽ:qa corã eodẽ debet fieri : nec debet
cauſa cõtinẽtię diuidi:vt ff.ex qb.cau.ad eũ.iuea.
2 l.j.ſ.de iud.l.nulli.†Qñꝙ cõuẽtio,& recõuẽtio fit
ſup diuerſis reb⁹,vel cauſis:& tũc aut actor cõue
nit reũ corã iudice ipſius actoris in certa quãtita-
te:& tũc idẽ omni iure: qa reus poterit recõueni-
re actorẽ corã eo iudice, de illa quãtitate vel ma-
iori:nõ aũt põt corã alio:vt l.ſi idem cũ eodem.§.
qđ ſi mutuę.ff.de iu.om.iud.Qñꝙ actor cõuenit
reũ corã iudice ipſi⁹ actoris,aĩs rei,quẽ tñ re⁹ põt
aliquo priuilegio declinare:tunc idẽ eſt omni iure
qa apud eũdẽ põt fieri recõuẽtio:vt l.ij.§.ſed & ſi
agãt.& l.q nõ cogit̃.ff.de iudi.Qñꝙ actor cõuenit
reũ corã iudice penit⁹ non ſuo, ſed ipſius actoris:
tũc de iure antiquo non pmittebat̃ reconuentio:
ſed p legẽ Codicis,p l.cũ Papi.pmittebat̃ reo recõ
uenire volẽti:nõ aũt imponebat̃ ei neceſsitas nec
ꝓhibebat̃ ire ad aliũ iudicũ.Hodie p iura Authẽ-
ticorum imponit̃ ipſi reo neceſsitas vt corã eodẽ
iudice recõueniat,ſi velit agere lite pẽdẽ.vt hic vi-
des.¶Secundò quæro quæ eſt ratio iſtarũ conſti-
tutionũ.Rñ.vna eſt ratio pro reo contra actorem,
3 ꝗ ponit̃ ĩ l.cũ Papi. † vt actor cõtra reum recon-
uenientẽ nõ poſsit opponere exceptionẽ declina-
toriã iudicij:qa ipſe actor eũ in agẽdo eligit : ergo
nõ debet dedignari habere eũ iudicẽ contra ſe: vt
manifeſtè dicit text.l.cũ Papi.Eſt ergo hoc cõtra
a actorẽ:ᵃ qa ipſe iudicẽ eligit. Vbi ergo ipſe actor
nõ elegiſſet ſed de neceſsitate ad aliũ iudicẽ iuiſſet:
tunc ceſſaret iſta opi.Idẽ ſi de voluntate vtriuſq;
partis vt j.dicã.quã rationem no.bene,& põdera.
ſolùm enim actori tollit exceptionẽ,ꝙ nõ ſit cõ-
petens iudex ipſius agẽtis : & vult ꝙ ipſius acto-
ris perſona ipſum iudicẽ non dedignet̃. Sed ſi na-
tura cauſæ,ſuper qua recõuenitur,dedignaret̃ ta-
lẽ habere iudicẽ:hæc exceptio p tex.non tolleret̃,
vt j.dicã.Secũda ratio eſt cõtra reũ recõuenientẽ,p
actore recõuẽto,videlicet ne re⁹ poſsit trahere a-
ctorẽ ad alia iudicia:& ſic eum perturbare,ne co-
ram primo iudice agat,& litẽ proſequat̃. Hanc ra
tionẽ ponit tex.in l.ſi idẽ §.qđ ſi mutuæ.ff.de iu-
riſdi.om.iud.& in corpore vnde ſumitur hæc aut.
Iſtæ ſunt rationes finales huius materiæ recõuen-
4 tionis,& cõuentionis.¶Tertiò eſt videndũ,†quę
ſit natura cõuẽtionis,& recõuẽtionis.Ad hoc rñd.
natura ei⁹ eſt,vt qui prior appellat,prior agat. Et
ſic prius reſpondebit libello actoris,ꝙ̃ libello rei
in cauſa reconuẽtionis,& eodẽ modo lis prius cõ
teſtabit̃. Et idẽ in quolibet actu ſimili cõprobat̃:
hoc eſt eodẽ tẽpore facto vno actu,ſtatim deuenit̃
ad aliũ.Item dictæ cauſæ eadẽ ſententia termina
b bũtur.ᵇ hoc eſt,primò vna ſentẽtia,& ſtatim alia:
vt ff.quæ ſen.ſine app.re.l.j.§.fi.ſ.de cõpẽ.l.neq;.
ſ.rerũ amo.l.j.not.ff.de iud.l.qui prior.notat̃ etiã
in hac aut.tex.eſt extra,de mu.pet.c.j.de ord.cog.
c.cũ dilectus.Huius ratio eſt,fauor rei,ne prius cõ
dẽnetur actori,quã actor ſibi:vt l.neq;.ſ.de com-
pẽ.& l.j.ſ.rerum amo.Huic ergo fauori poſſet ipſe
reus renunciare expreſsè,vel etiã tacitè.qđ appa-
ret:qa ſi iſte ordo nõ fuerit obſeruatus,nõ eſt ſnĩa
nulla,ſed venit annullãda p appellationẽ:vt d.l.j.
in fi.quæ ſen.ſine app.re. Nõ tñ poſſet reus face-
re quin priuilegiũ,qđ habet actor:q habet vt qui
prior appellat,prior agat:illud pderet in cã recon
uentionis.per l.qui prior.ff.de iu.Põt enim re⁹ ꝑ-
iudicare priuilegio ſuo,non priuilegio partis ad-
uerſæ,vt j.videbitis.¶His præmiſsis pro funda-
mento,& ſubſtantia totius materiæ veniamus ad
quæſtiones,quę tãgunt̃ hic per gl.& doct.¶Pri-
5 mò † q̃ro,ᶜ vtrũ reus poſsit recõuenire actorem de
c cauſa ꝑiudiciali:de qua aliàs idẽ iudex cognoſce-
re nõ poſſet.vt l.ij.ĩ fi.ſ.de pœ.iud.Gl.dicit ꝙ ſic:

exceptio.ſ.cod. Et an coram iudice, cuius iuriſdictio prorogata eſt, habeat locum reconuentio: vide gloſſ.& Bartol.in l.eſt receptum.l.fi.ff.de iuriſdi.om.iud.alleg.Bald.in l.nam poſtea.§.ſi autem.ff.de iureiurãd.& quod compenſatio ſit ſpecies reconuentionis, ponit Bald. in l. ſi cùm dies.§.ſed ſi fortè.de arbi.& dicunt docto.in cap.ij.de mu.peti.quòd ſi impetrauit iudicem, cum hac qualitate quòd cognoſcat ſummariè de plano: quod ego poſſum recõueniri eo modo. Vide gloſſ. in cle.ſæpe.de verbo.ſig.& idẽ ſi aliquis impetrauerit iudicem appellatione remota: quia eo modo poteſt reconueniri, vt eſt tex.in c.ij.de mutu.peti. ¶Quid ſi pœnitet,quem cõueniſſe aliquẽ coram iudice & deſiſtat à lite,an locum habeat hæc aut.vide Cy.hic, in pen.q.& Ioan.And.in addi.Specu.in titu.de recõuẽ.§.fina.in fine.cum concordantijs quas habes per Alexand.in l.iiij.in fin.princi.ff.quod quiſ.ꝓ iur.& ibi vide.Sed dubitatio eſt ſi per viam reconuentionis aliquis conueniri poſsit qui aliàs nõ poſsit:an poſsit ab omnibus conueniri an à conuento: vide gloſſam in l.ij.§.ſed ſi agant.ff.de iud.tenet quòd ab oĩbus,per l.qui nõ cogit̃.eod.titu.& per ſuam rationẽ, hanc opi.ſequit̃ Inno.in c.fin.de fo.compe.alia fuit opi.Guli.in dicto §.ſed ſi agãt,quã ſequitur Cy.Ia.Bu.& Dy.ꝙ ſolũ fiat recõuentio à conuento p tex.in §.reuerẽdiſsimi.alle.in gl.p̃dicta.Pro eis bene facit in l.Fulcinius.in §.ꝙ ſi aduerſus.ff.ex q.cau.in poſ.ea.Sed Ang.in d.§.ſed ſi agant, tenet primã opi.glo.& Inn.p l.non diſtinguemus.§.ſi qs,& ibi expreſsè gl.de arb.niſi talis recõuẽtio fuerit corã arbitro:vt not.ibi gl.Non obſtat ſcđm eũ.d.§.reuerendiſsimi.qa reſpondeo vt dicit gl.in d.§.ſed ſi agant, ¶Itẽ no.ob.d.§.qđ ſi aduerſus,qa ibi tractat̃ de conſeruãdo iure cõi : ſed ĩ caſu noſtro loquimur ĩ priuilegio cõceſſo cõtra ius cõe,& ĩ caſu d.§.ſed ſi agãt iõ p abuſum tale priuilegiũ perdit̃ ĩ totũ.& ad hanc ſol.vide Bart.in l.fi.ff.de cõſtit.prin.& adde qđ Iac.de Are.in d.§.ſed ſi agant,dicebat ꝙ ꝓ opi.Iac.Butr.faciebat:quia pœna nõ debet excedere delictum.l.reſcriptum.ff.de his qui.vt indig.& facit l.loci corpus.§.competit.ff.ſi ſerui.vẽd.Sed pro opi.gloſſ.Innoc.facit l.iij.§.illud.ff.quod quiſq; iur.nec plus dicit.Adde quod cõtra opi.gloſ.& Innocen.Angel.& ſic pro opin.Ia.Bu.& ſequaciũ,videt̃ ꝙ certè cõſiderãd⁹ ſi tex.iũcta gl.ĩ ver.experit̃.& ibi no.in l.ſi qs.§.hæc pœna.ff.qđ qſ.iuris.De quo no.gl.in d.§.illud.eo.tit.& hic,non bene video reſponſum:cogita.& hæc opi.Iac.Butr.eſt æquor & fortè verior.Et ad materiã q̃rit̃,aliqs imperauit iudicẽ,ſuper recõuentione : poſtea impetrationi renũciauit:vtrũ renũciatio talis ſufficiat ad faciendum ceſſare reconuentionem coram eodem iudice. Eſt text.in l.iij.in princip.vbi ſufficiat impetraſſe,licet nõ vtatur.ff.quod quiſq; iuris videtur facere quod non poſsit reconueniri. Ad quod probandum iuncto dicto tex.facit l.ſi quis poſthumos.§.j.& quod ibi per Bart.ff.de lib.& poſthu.Raphael.in dicta l.iij.tenet cõtrarium,quòd non poſsit reconueniri:& dicit non eſſe dicendum à verbis loquentibus de reconuentione: ibi autem eſt conuentio, non autem reconuentio.igitur &c.Et dicit quod non obſtat ille textus:quia loquitur in reſcripto iniquitatis,& iniuſtitiæ.& ſic in caſu ſpeciali,ratione cuius habet locum reconuentio.Quæſtio autem noſtra loquitur in reſcripto iuſtitiæ.quæ ergo opi.ſit verior: ibi vide per docto.Et do.Floria.in d.l.iij.& latius & melius in l.arbitrũ.famil.erciſcun.videtur approbare primam opi.vt veriorem,maximè quãdo talis impetratio fuerit contra iuris formam facta:tunc ſi fuerit appoſita illa clauſula,quæ ſolet apponi:ſcilicet,nõ obſtante, &c.Sed vbi fit impetratio ſecundùm formam iuris,tunc ſi vera opi.Ray.ſecundũ.Angel.in d.l.iij.& ipſum vide & vide gl.in d.c.ij.& Imo.hic,& do.Inno.in d.c.ex conqueſtione.de reſtitu.ſpo.& vide Bal.in l.iij.§.j.& quæ not.do.Anto.in c.j.de reſcrip.in vj.in noua l.Itẽ ad materiam not.ſecundùm Cy.in aut.habita.quòd ſi cõuenio ſcholarẽ corã rectore,ex neceſsitate:ego non poſſum ibi recõueniri. Quod ſequit̃ do.Io.in c.j.ad fi.de mu.peti. Quid autem quando artifex conuenitur ſub ſuo maſſario per alium, qui non eſt de ſua forte. Et dixit do.Io.in d.ca.j.ſecus eſſe: imò arguit etiam cõtra dictũ Cyn.de quo ẽt vide Bal.in d.aut.habita in xiiij.col.in verſi.quæro.vbi hoc limita, niſi recõuentio fieret ex eodem negotio,ita quòd ventilatio ſit connexa,per l.j.de qui.re.ad eund.iudicẽ eatur.quo caſu,dicit etiam clericus poterit coram laico reconueniri. Et alleg.ibi Bald.qa talis actor ſponte non elegit iudicem ſecularem: ſed non trahitur ex neceſsitate quæ non eſt generalis.Et vide quod not.Bald.in l.cum Papinia.in fin.ſ.cod.vtrum petitio in cauſa reconuentionis habeat vim exceptionis in principali, vide no.Bal.in l.viro.in fi.ff.ſol.mat.& ibi Paul.de Caſt.

a ¶Contra actorem.No.an reus habeat neceſſe recõuenire actorem coram eodem iudice.Et vide Bal.in l.cum Papi.in ij.col. Aliqui habent in l.nemo ſuprà eod.& limita per Barto.in proxi.col.& quod dixi in fine dictæ col.tenet tamen proceſſus in ordinario,ſi non apponatur.nota iſta j.co.in vlt.col.

b ¶Terminabuntur.Adde quod dicit Bal.in l.viro.ſolu.matri.quòd quando cauſa conuentionis,& recõuentionis,ſemper vniuntur in caſu d.l.viro.ſecundum intellectum Iaco.de Are.& Bar.ibi,tunc recõuẽtio habet vim exceptionis:& eſt neceſſe ſimul pronunciari ſuper vtraq;.ſec⁹ ſi nõ vniunt̃,ſed ſunt ſeparatæ itaꝙ ex vna non inducatur exceptio in alia:nã tunc ſcđm eũ nõ eſt neceſſe,ꝙ vna ſententia dirimat̃.De quo p Imo.in l.j.in fi.quæ ſen.ſine app.reſcin.Et adde,ꝙ licet debitũ tuum ſit liquidum, nõ tñ procedet̃ incõtinẽti ad exactionẽ,ſi recõuenio te:ſed debet expectari finis vtriuſq; cauſæ,per ſnĩam.qđ eſt verũ ſi de facili,& citò reconuentio põt liqdari:aliàs ſecus, ſcđm Bald.no.in l.neq;.ſ.de cõpẽ.& tenet Inn.in c.ij.de ord.cog.in gl.viciſsim. Ad quod etiam vide quod not.Bal.in fi.j.qui.ad li.procla.non li.Adde quod not. Bartol.in l.naturaliter.§.nihil commune,in vlti.q.de acquir.poſ.& Bal.in l.cum Papi.in ij.colum.ſ.eodem.

c ✻ *P. P A V. P.* ¶Primò quæro. Circa iſtam materiam reconuentionis nota primò ꝙ reconuentio non habet locum in cauſa quæ deſiderat celeritatem:vt per Roma.ſing.dcccxv.incip.reconuentio.Item ꝙ recõuẽtio nõ habeat locũ corã arbitris iuris vide Spe.tit.de recuſat.§.effect⁹ ver.ſed nunquid corã iſtis.Rom.ſing.dcccxvij.incip.reconuentio.Item ſi per ſtatutum ſint deputati aliqui iudices qui habeant recognoſcere de cauſis pauperum agentium,an ſi pauperes agant in ipſos iudices poſſunt recõueniri,vide Bald.in c.j.in ij.col.de controuer.feud.& ibi etiam ꝙ nullus iniuriatus agens de iniuria vel de furto vel de alio malo poteſt recõueniri coram alio nõ ſuo iudice. Nunquid autẽ coram paribus curiæ habeat locum reconuẽtio in materia feud.vide Bal.in c.j.in §.fi.in ij.col.de prohib.feud.alie.p fed.& ibi etiam ponit iudex ꝙ eſt recõuentio ꝗdã ꝑiudicialis & oſtentatiua ꝗdã ſecũdaria & ſimplex vt ibi p eũ.Itẽ ꝙ recõuentio habeat locum coram iudice ꝓrogato, vel cui maior vel æqualis ſe ſubmiſit & ꝙ non coram arbitro : & de actione diuerſitatis & pro limitatione

vt ſ.de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vt ſ.de iudi.l.quoties.Vide gl.ſuper ver.eundem.
Innoc.Hoſti.& Ber.& alij Moder.extra, de mu.
petit.c.j.tenent cōtrariū.Idē Spec.in tit.de cōuen.
& recōuen.& dicūt ꝙ recōuentio nunquā poteſt
fieri in cauſa, de qua aliàs iudex cognoſcere non
poteſt.Et ſic conuentus corā iudice laico de cauſa
pecuniaria,non poſſet reconuenire actorē in cauſa
ſpirituali. Allegat extra,qui fi.ſint legi.c.lator.de
ordi.cogni.c.tuā.cum ſimi. Ad l.quoties.reſpon-
det Spec. ꝙ iudex incidenter cognoſcit:non autē
de hoc pronunciat.Pro gl.noſtra videtur caſus.ff.
de iuriſ.om.iud.l.ſi idē.§.quod ſi mutuæ.vbi po-
teſt recōueniri actor in maiori ſumma,quàm aliàs
ſit iudicis iuriſdictio.Item videtur pro hoc tex.in
cor.vnde hæc ſumitur:quia ibi lex eum cōpeten-
tem facit iudicem,in vtraq; cauſa. Quid dicemus?
Reſpōdeo.Quandoq; reus recōuenit actorē ſuper
eodē,de quo iudex non poterat alias cognoſcere,
niſi partibus volētibus prorogare iuriſdictionem:
tunc reconuentio poteſt fieri: vt d.§.quod ſi mu-
tuæ.& l.ij.§.ſed & ſi agāt.de iudi. Ratio,quia per
electionem actor ſibi præiudicat:debet igitur pati
eum eſſe iudicē cōtra ſe,vt dicit tex.in lege Codi-
6 cis.Sed hoc caſu pati poteſt:ergo,&c. †Si verò re-
conuenitur actor ſuper re,vel cauſa,de qua iudex
nō poſſet cognoſcere,etiā vtraq; parte volēte:tūc
nō eſt locus recōuentioni.Et ita loquitur opi.Ca-
noniſtarū,quę eſt vera.Nam tūc ceſſat ratio cōuē
tionis,& reconuentionis.Vult enim lex,ꝙ actor
patiatur ipſum eſſe iudicē contra ſe.Sed hic licet
actor patiatur,nō patitur natura cauſæ:& ſic ceſ-
ſat ratio poſita in l.cùm Papinianus. & ſ.dixi.&
per hoc in quæſtione propoſita,de cauſa præiudi-
ciali,ſtatim nō poterit fieri recōuentio corā iudice
pedaneo:quia priuilegiū cauſæ eſt,vt cognoſca᷑
à maioribus iudicibus:nō priuilegiū ꝑſonæ.text.
vide᷑ in l.nō diſtinguemꝰ.§.de liberali.ff.de arbi.
Non obſt.tex.in corpore vnde ſumi᷑ iſta au᷑.vbi
facit eū iudicē vtriuſq; cauſę.qđ intelligo,ſcilicet
remouēdo exceptionē,ꝙ nō ſit iudex actoris.Se-
cus ſi natura cauſæ nō patia᷑,ſecūdū qđ dicit l.cū
Papinianus.nō enim eſt veriſimile ꝙ ex illo ver-
bo Princeps voluiſſet,ꝙ propter naturā recōuen-
tionis iudices cognoſcerēt de cauſis maximis.hæc
enim eſſet res magni ꝓiudicij.Poſſent enim par-
tes inuicē cōponere,& habere ſup cauſa ſtatꝰ,vel
monachatus,vel matrimonij,vnū iudicē minimū,
qui ſentētiaret ſecundū eorū volūtatē.quod eſſet
abſurdū:vt d.§.de liberali.Pręterea,natura cōuē-
tionis.& recōuentionis eſt,vt ſimul tractentur,&
eodē tpe finiātur.Si intelligeres de actione ꝓiudi-
ciali,per quā impedire᷑ exercitiū aliarū actionum
interim,vt in q̄ſtione ſeruitutis,& libertatis,vt l.
ordinata.ff.de lib.cau.nō poſſet habere locū recō-
uentio:quia ſimul tractari nō poſſunt.Iſtius au᷑.
7 ratio melius j.declarabi᷑.¶Secūdò quæro,† vtrū
poſſit actor recōueniri de cauſa criminali.[a] Dicit
gl.ꝙ ſic,eadē ratiōe,qua ſ.dixit de ꝓiudiciali.vide
gl.ſup ver.eūdē.Pro declaratione iſtius q.eſt vi-
dendū,qa aut actor accuſauit criminaliter:& tunc
an reus poſſit ipſum reaccuſare:eſt materia l.is q
reus.de pu.iudi.& j.qui accu.nō poſ.l.negāda. Ad
vnū tamē aduerte:qa tota illa materia loqui᷑,qñ
quis accuſatorē reaccuſaret corā iudice ſuo:ſed ſi
per modū recōuētionis vellet accuſatorē ſuū accu-
ſare corā iudice nō ſuo,hoc nō poſſet. Ratio,quia
actor illū iudicē nō elegit,nec ſpōte iuit ad eū,imò
quadā neceſſitate,ſcilicet ꝓpter maleficiū,vel in-
iuriā ſibi factā:vt l.ij.§.ſed & ſi agāt.ff.de iud.Vn
de nō eſt cōueniens vt malignitas aduerſarij mei,
ꝓpter quā cogor eū accuſare,faciat vt ego poſſim
recuſari corā iudice nō cōpetenti:vt d.§.ſed & ſi
agāt.Quę ratio ceſſat in eo q agit cōtra aliquē ex
aliquo cōtractu celebrato ab ipſo agēte,vel ipſius
facto:ſic eo caſu quo accuſat,ceſſat ratio l.cū Pa-
pinianus.qa ipſe accuſator iudicē nō elegit ſpōte.
Si verò agat actione ciuili.deſcendente ex aliquo
maleficio,vel facto cōuēti,abſq; ſciētia,vel cōſen-
ſu accuſatoris:tūc idem,eadē rōne:vt d.§.ſed & ſi
agāt.Quę dicta ſunt tam in ciuili,quàm in crimi-
nali,intelligo qñ actor conueniret,reū corā iudice
ordinario.Si enim cōtra eū iudicē delegatū impe-
traret:tūc crederē ꝙ poſſet fieri recōuētio,ꝑ hanc
au᷑.& in cor.vnde ſumi᷑.& qa ſubeſt ratio,quia
ipſe eū elegit:& ceſſat ratio impedimenti,de qua
loqui᷑ §.ſed & ſi agāt.Si verò agit actor actione ci
uili deſcendēte ex ſuo facto,vel contractu:tunc ſi
reus vult eū recōuenire ciuiliter:ſiue actio deſcen-
dat ex crimine,ſiue non:pōt indiſtinctè,per iſtas
leges.Sed ſi ꝑ modū recōuentionis velit eū crimi-
naliter accuſare:tūc ſi iudex ille,corā quo fit cōuē
tio,aliàs de illa cauſa criminali cognoſcere nō poſ
ſet,non fiat recōuētio:qa hoc eſt priuilegiū cauſæ
nō ꝑſonæ.Et hoc nō poſſet fieri etiā vtraq; parte
volēte:vt l.nō diſtinguemꝰ.§.Iulianus.ff.de arbi.
Sed ſi iudex poſſit cognoſcere de illa cauſa crimi-
nali:tūc vide᷑ ꝙ poſſet fieri recōuētio:ſicut poſſet
fieri prorogatio,per l.j.ſ.vbi de cri.agi opor.Hoc
etiā vide᷑ tenere Inn.tamē in hoc eſt aduertēdū.
Nā cauſa criminalis habet iſtud priuilegiū,vt ea c
pendēte ſuꝑſedeatur in qualibet ciuili:vt l.fi.ſ.de
ord. cogn.Modò ſi qdē ille,qui reaccuſat ꝑ modū
recōuentionis,vult vti hoc priuilegio,ꝙ interim
ſuꝑ ciuili prīo ꝓpoſita ſuꝑſedea᷑,nō poſſet cōue
nire:qa hoc nō pati᷑ natura cōuētionis,& recōuē-
tionis,q̄ eſt vt ſimul ꝓceda᷑,& ſimul terminetur.
Et qa ꝑ hoc ꝓiudicaret actori,cuiꝰ eſt priuilegiū:
vt qa prior appellauit,primò agat.Hoc tamē caſu
nō puto reū cōuentū impediri,quin actorē accu-
ſet corā iudice cōpetēte alio:nec impediretur per
exceptionē,q̄ introduci᷑ ꝑ au᷑.hanc.Nā hæc au᷑.
aufert reo ſuos iudices ideo,qa dat ſibi alium,ſcili-
cet hūc in caſu recōuētionis.Eo ergo caſu,quo nō
pōt recōuenire,vel nō pōt ſine priuilegio,& ꝓiudi
cio ſui iuris,vel ſuæ cauſæ:tūc non aufert iſta au᷑.
iudices ſuos:vt hic manifeſtè colligi᷑ ex tex.& in
corpore q vult ꝙ reus tunc debeat ſuꝑſedere:nec
agat corā alio,quin ei liceat agere corā eodē:aliàs
ſecꝰ,vt ꝓba᷑ ff.eū qui app.in ꝓuin.debe.defen.l.
b pe.& j.dicā.¶Quęrit gl.[b] qđ † ſi actor recōuētus d
8 velit reū ꝑ modū recōuētionis recōuenire?Glo.di
cit ꝙ non pōt:vt in ea habes.Idē tenēt oēs Legi-
9 ſtæ & Canoni.¶Quęro,vtrū† liceat actori in cau
ſa recōuētionis recuſare iudicē,corā quo recōueni
tur?Quidā dicūt ꝙ ſic.Et ita intelligunt iſtā au᷑.
gl.noſtri:ſed oēs doc.dicūt cōtrariū:qa poſtquàm
actor ſemel elegit eū,nō pōt eū recuſare:vt in l.cū
Papinianꝰ.& in au᷑.offera᷑.ſ.de lit.cōte.Quā in-
tellige,ꝙ actor nō pōt eū recuſare priuilegio ali-
quo,qđ eximat ꝑſonā actoris ab illa iuriſdictiōe:
ſed priuilegio cauſæ bene pōt recuſare recōuētio-
c nē.Verbi gratia:Ille,q agit de ſpoliatione[c],& pe
tit reſtitutionē,ſi recōuenia᷑,pōt opponere,ꝙ nō
pōt recōueniri donec reſtitua᷑:vt l.ſi qs ad ſe fun-
dum.j.ad l.Iul.de vi.& extra,de ord.cog.c.cū dile
ctus.& c.ſuꝑ ſpoliatiōe.Idē in cauſa depoſiti.l.j.ſ.
10 depo.Idē in cauſa criminali:† quia accuſans crimi
naliter nō pōt interim recōueniri:vt l.fi.ſ.de ord.
cog.In iſtis priuilegijs cauſæ excludi᷑ recōuētio. e
11 ¶Procedo vlteriꝰ ſcđm ordinē gl.Quæro,† vtrū
d iſta au᷑.habeat locū[d] in iudice ordinario,& dele-
gato?Et dicūt qdā,ꝙ ſolū loqui᷑ ī delegato:quia
hic loqui᷑ de recuſatiōe:& ordinarius recuſari nō
poteſt.Sed oēs gl.& doc.dicunt ꝙ habet locū tam
in iudice ordinario,quā in delegato:& licet iudex
ordinarius recuſari non poſſit,peti᷑ tamē ꝙ alius
ei aſſocietur:vt in au᷑.ſi verò contigerit.ſ.de iudi.
¶Quęrit gl.qūo iſtæ cauſæ tractabūtur ſimul,&
eadē ſententia terminabuntur.Dic vt dixi ſ.circa
prin.& j.declarabo clarius.¶Sed iuxta hoc quæ-
12 ro,† quādo debet fieri iſta recōuētio.In hoc ſunt
e opi.[e] in gl.Quidā doc.dicūt ꝙ ab initio incōtinē-
ti,vt innuit tex.in iſta au᷑.& in corpore vnde ſu-
mitur.Alij dicūt,ꝙ pōt reconueniri qñcunq; vſq;
ad ſentētiā,vt dicimus in denūciatione,q̄ fit vēdi-
tori.Et iſtud vltimū tenet Bar.de mu.petit.c.j.&
dicit ꝙ eſt caſus extra,de reſcri.in c.diſpēdia.li.vj.
Idē vide᷑ tenere Inn. Hoſt.autē vide᷑ tenere con
trariū.Dicerē ſic:Ratio recōuentionis,q̄ facit pro
reo cōtra actorē,eſt:qa actor illū elegit iudicem in

eius quod dicitur
de arbitris, vide Ia
ſonē, in l.eſt rece-
ptum.in gl.fi.ff.de
iuriſd.om.iudi.Itē
an ſi princeps vidiſ
ſet iudicem alicui
ſ motu proprio, an
tūc poſſit fieri re-
conuentio coram
eo,vide Iaſ.ꝑ illū
tex.ponderantē ꝙ
non in l.ſi quis ini-
quum.prope fi.ff.
quod qſq; iur. Itē
ꝙ cauſa reconuen-
tionis eadē inſtan-
tia terminari de-
beat,qua cauſa cō-
uentionis & eiſdē
priuilegijs & pro-
rogatiuis gaudeat,
Vide Ioan.de Da-
ma.conſil.xciij.in
vj.col.& ibi etiā ꝑ
Bolog.in addit.in
ij.col.quòd ſi cleri-
cus conueniat laicū
corā iudice ſecula-
ri,poterit coram eo
idem ipſe cleri cus
reconueniri, vide
Aret.in c.ſi clerici.
in vij.col.extra, de
iudic. & ibi latè
Deciū, in iiij.char.
Itē quādo qs petit
imponi perpetuū
ſilentiū alicui ſuper
aliqua re,ꝙ proce-
datur ſolùm ſuper
reconuentione, vi-
de Are.in c.in prę-
ſentia.in iij.col.de
proba.& ibi etiam
Feli.in ij.col.Item
vide in materia re-
conuentionis latè
Maria.Soci.in ti.de
mut.peti.vbi corā
quo,& inter quos,
& de quibus cau-
ſis locū habeat, &
multa alia.Item an
procedat reconuen
tio coram arbitro
vel arbitratore, & a
qūo, vide Barba.
conſil.iij.volu.iiij.
in vlti.char.

a ¶Criminali.Et hic per Bald.duo verba quæ indiſtinctè tenet.& Bald.in l.j.in princi.qui accu.per Bar.Imo.& in l.is qui reus.ff.de publi.iud.

b ¶Quęrit glo.Nota ꝙ actor conuentus non poteſt reconueniri:ſed quid ſi actor īpetrauit iudicē delegatū ſuꝑ fundo,reus recōuenit ipſum ſuper domo:quo caſu vult etiā actor corā eodem iudice reconuenire ſuꝑ vinea:an audia᷑?Et text.videtur ꝙ non.& ibi ita tenet Gul.in l.j.ff.quod qſq; iur.& Spec.in titu.de repu.§.fin.ver.nūquid poſſim.& quod not.Imol.in au᷑.habita.Et hoc modo vide᷑ mihi ꝙ ſit intelligendus tex.in d.l.fi.& ne.gl.hic, & expreſſè Spec.in titu.de reconuen.§.nunc dicamus.ver.fin.

c ¶Spoliatione.In interdicto ſpoliatorio, & in cauſa depoſiti,nō habet locū recōuētio:cōtrariū videtur not.Bart.in l.naturaliter.§.nihil commune.in penulti.q.ff.de acq.poſ.iuncto eo quod dicit text.in l.j.vltra mediū.j.quo.bo.& in l.ij.§.fin.ſ.vbi in rem acti.Adde ꝙ primā opi.tenet Spe.in tit.de reconuen.§.nunc videamus.in prin.

d ¶Habeat locū.An iſta au᷑.habeat locum in ordinario, & in delegato:licet Bal.in l.cū Papinianus in ij.colū.aliqui habent in l.nemo.ſ.eo.in verſicu.quæro vtrū ꝑ ius antiquū vide᷑ velle ꝙ ſolum habeat locum in delegato.Adde tamen quòd ſi talis delegatus fuiſſet datus de non conſenſu, non locū habet iſta au᷑.ſecūdùm Bart.hic,ad fin.

e ¶Sunt opi.Et cum opin.Hoſti.contra Bar.& Inno.tenet gloſ.Ioan.And.in cle.ſæpe.de verbo.ſigni.in ver.exordio.ſecundùm Io.And.in addit.Spe.in tit.de reconuen.verſi.quādo fit reconuentio.non habet locum priuilegium prorogationis iuriſdictionis, cōtra Bart.hic:ſed do.Anto.& Imol.in c.j.de mu.petit.tenent opin.Bart.hic:licet Io.Calde.teneat opin.Ioan.Andr.& vide Bal.hic,in v.col.

a ¶ Habet locum. Sed quid ſi reus confitetur delictum, an poſsit reconue-
nire actorem: vide Bal. in l. j. in fi. C. qui ad li. procla. non lic.

b ¶ Summarijs. Sed ꝙ nõ ſit locus reconuentioni, tenet Bal. in l. j. §. vbi cau.
ſta. vbi idẽ dicit, qñ vna cauſa eſſet preparatoria alterius. qđ nota. Adde
gl. in cle. ſępe. de ver. ſig. & plenè ꝑ do. Ant. & Inno, in c. j. de mu. peti. &
Bald. in l. naturali-
ter. §. nihil cõc. in
pe. q. de acq. poſ. & a
ibi per Imo. & qđ
not. Bal. in l. ſi ſine.
§. ad Trebel.

✱ Pro cõcordia ad-
uerte: in reconuen
tione debet ꝓcedi
ſecũdũ formam cõ-
uentionis, & vna
ſentẽtia terminari,
qñ agiẗ petitorio,
& reconueniẗ poſ-
ſeſſorio, vel ecõtra
pro eadẽ re: intelli-
ge in illis caſibus
vbi in poſſeſſorijs
reqriẗ lit. cõteſt. ha-
betur per Bart. in l.
naturaliter. §. nihil
cõc. ff. de acqu. poſ.
Cõtrariũ tñ alleg.
in hac auẗ. & conſe-
quenter iuncto eo,
qđ voluit ipſe bar.
in l. j. C. quo. bo. &
in l. fin. C. vbi in rẽ
act. vbi voluit ꝙ
oĩa iudicia poſſeſ-
ſoria ſint ſumma-
ria, & in extrauag.
ad reprimendũ. in
verbo, ſummariè.
Tu dic, Bar. nõ ne-
gat in dictis ſuis,
in hac auẗ. ſi bene
videaẗ, tenet affir-
matiuã tã in j. col.
ver. ſciẽdũ eſt igiẗ.
quã in pen. col. ver.
iuxta hoc q̃ro. Et
ſic nõ mereẗ argui
de contrarietate.

agẽdo, habeat illum in defendendo, dicit text. Sed
iſta ratio habet locũ[a] quãdocũq; pendẽte iudicio:
ergo quãdocũq; pendente iudicio poſſum ipſum
recõuenire. Sed huic obſtat natura conuentionis,
& recõuentionis, quę eſt vt ſ. dixi, vt ſimul tracte
tur, & eadẽ ſentẽtia termineẗ. Quomodo ergo poſ
ſunt ſimul tractari, & terminari, cũ lis prima iam
ſit prope finẽ & iſta incipit? Rñdeo vt ſ. dixi, ſcili-
cet ꝙ iſtud quod ſimul tractatur, eſt in fauorẽ rei
cõuenientis. Aut igiẗ vult reus recõuenire cũ ſuo
priuilegio, vt ſimul tracteẗ, & ſimul terminẽtur:
& hoc nõ põt niſi ab initio: vt hac auẗ. & in corpo
re vnde ſumitur. Sed ſi eũ vult recõuenire, & non
vti priuilegio: tũc poterit, nec eſt qđ repugnet. Di
cereẗ tñ fortè tunc magis cauſa conuentionis, quã
recõuentionis. Et ideo Inn. in d. c. diſpendia. dicit
ꝙ quãdocũq; pendẽte iudicio primo, agitur cõtra
actorẽ per modũ cõuentionis & recõuentionis: &
tũc dicatur conuentio ſimplex, qñ omittiẗ natura
recõuẽtionis, quę eſt vt ſimul terminẽtur. Sed ꝓ
tãto ego appello iſtã recõuentionẽ, quia aliàs iſte
non eſſet cõpetens iudex, niſi propter reconuen-
13 tionẽ. ¶ Iuxta hoc quęro, † nũquid in cauſis ſum-
b marijs[b] ſit locus recõuentioni. Tex. videẗ ꝙ ſic, in
l. ſed hę. §. non ſolùm. ff. de procu. vbi diciẗ, ꝙ etiã
in cauſa dãni infecti, habet locũ reconuentio. Et
conſtat, ꝙ cauſa damni infecti; ſit ſummaria: vt l. j.
ff. de dam. infec. Innoc. contra. & idẽ tenet Pet. &
✱ alle. l. j. §. vbi cau. ſta. Pręterea eſt ratio: quia cauſa
recõuentionis debeat ſimul tractari & terminari.
Sed ſi vna eſſet ordinaria, alia ſummaria, hoc fieri
non poſſet. ergo dico quòd in ſummarijs habet
locũ recõuentio. Quid enim ſi recõueniatur alia
ſummaria? Certè non eſt dubiũ, ſicut dicemus de
conuento ſuper ſpoliatione, qui poteſt reconueni
ri ſuper alia ſpoliatione, vt dixi in l. ſi quis ad ſe
fundũ. j. ad l. Iul. de vi. Pręterea, tũc non eſt impe-
dimentũ naturæ reconuentionis: quia vtraq; po-
teſt ſimul tractari, & terminari. Sed ſi cauſa recõ-
uentionis eſſet ordinaria, & prima ſummaria: tũc
idem dico ꝙ habet locũ reconuentio, ſi reus vult
illud priuilegiũ remittere: nec curat ꝙ eadẽ ſentẽ-
tia termineẗ, vt ſ. proxi. dixi. probaẗ in d. legibus,
quę dicũt ꝙ in cauſa dãni infecti, locus eſt recon-
14 uẽtioni. ¶ † Quęro, nũquid quãdo agitur officio
iudicis, ſit locus recõuentioni. Text. eſt ꝙ ſic, in l.
15 j. in fi. ff. de var. & extraor. cog. ¶ † Quęro, nunqđ
c in cauſa appellationis[c] ſit locus recõuentioni? Spe
cul. tractat iſtã q. & c. Cy. ponit eam in l. per hanc
j. de temp. app. Breuiter omiſsis verbis corũ, veri-
tas eſt iſta: ꝙ quando ille, qui appellauit, appellat
de neceſsitate propter iniuriam, quam arbitratur
ſibi factã à iudice: & ſic ipſe ſua ſponte iudicẽ non
elegit: non poteſt corã iudice appellationis recon
ueniri: ſed debet in prouĩcia ſua apud ſuum ordi
narium iudicẽ conueniri, vt ff. eum qui ap. in pro-
pin. defen. d. l. j. & l. ij. §. ei quoq;. ff. de iu. Ex quo
patet, ꝙ iſta auẗ. ſolũ impedit reũ agere corã alio
iudice, quãdo dat ſibi iudicẽ in cauſa reconuentio-
16 nis: aliàs ceſſat iſta exceptio. ¶ † Quæro, quid ſi
reus cõuenit actorem corã alio iudice, contra for-
mam huius auẗ. Reſpondeo, ſi quidem corã iudice
17 delegato, proceſſus eſt ipſo iure nullus. † Si coram
iudice ordinario proceſſus eſt aliqs, niſi opponaẗ:
18 vt d. c. diſpẽdia. de reſcri. lib. vj. † Vtrobiq; tamen
ſiue proceſſus eſt nullus, ſiue quãdo opponitur ex
ceptio, reus vocãs actorem corã alio iudice condẽ-
natur in expenſis: vt d. c. diſpendia. & quia te-
mere eum vocauit, & c l. eum qui temere. ff. de iu.
19 ¶ † Quæro, vtrũ clericus agẽs[d] contra laicũ, coram
d iudice laico poſsit reconueniri. Glo. in c. at ſi cleri-
ci. extra, de iudi. tenet ꝙ ſic. Quidã doct. iuris ciui-
lis, vt Pet. & Iac. But. tenẽt ꝙ nõ: quia hoc nõ po-
teſt fieri per modũ prorogationis in c. ſi diligenti.
extra, de fo. compe. & ſ. de epiſ. & cler. auẗ. ſtatui-
mus. Breuiter puto cõtrariũ, ſcilicet ꝙ poſsit recõ
ueniri. Nec ob. ꝙ nõ põt fieri prorogatio: quia fa-
teor, ſcilicet ab homine: ſed à lege hoc fit, vt om-
ne priuilegiũ, ꝑ qđ ꝑſona ſubduciẗ, iuriſdictionẽ
tollat in cauſa recõuẽtionis: vt l. cùm Papinianus.
& in corpore vnde ſumitur hęc auẗ. Nec obſt. ſi di
cas, ille eſt fauor totius cleri: quia fateor, eodẽ mo
do priuilegiũ, ne legati cõueniãtur. eſt fauore pu-
blicæ vtilitatis: & tamẽ ceſſat in cauſa recõuentio
20 nis: vt d. §. ſed & ſi agãt. ¶ † Quęro, vtrũ corã arbi
e tris[e] ſit locus recõuentioni. Text. eſt ꝙ non, extra
de arbit. c. cùm dilectus. quod eſt verũ: quia tunc
ceſſat ratio l. cùm Papinia. Non enim actor illum

c ¶ Appellationis. Sed qđ ſi appelleẗ in cauſa conuentionis primæ: an poſsit iudex procedere in cauſa reconuentionis? Dic ſecundũ Inn. ꝙ ſic: in c. cum nobis. de elec. & vtrũ in cauſa appellationis habet locum reconuentio? Cy. videtur tenere ꝙ non, in d. l. per hãc. in vj. q. Idem Inno. in c. j. de mu. peti. Pro hoc text. in l. ad cognitionẽ. ff. ex quib. cau. in poſ. ea. Sed Spec. in tit. de conuen. & recon. §. nũc dicamus. Sed nunquid corã iudice reſtringit hoc dictũ in appellatione ab interlocutoria: ſecus in appellatione à diffinitiua. Sed tamẽ non reſpondet ad tex. in l. ij. §. legatis. ver. ei quoq;. ff. de iudi. qui probat indiſtinctè opi. primã. Sed Ang. in d. §. legatis. dat aliã limitationẽ ad hoc, & veram: nam debet, ſecũdũ eũ, limitari niſi appellatio exerceẗ in domicilio appellationis: qa tũc ceſſat ratio d. §. legatis. qđ no. vide Bal. in d. l. ꝑ hãc. in vlt. col. & vide glo. in l. ſed ſi reſtituaẗ. ff. de iudi. & Bal. in l. & ſine. ſ. ad Treb.

d ¶ Clericus agens. Et hæc eſt communis quòd clericus poſsit reconueniri: & tenet etiam gl. in c. j. de mu. peti. Sed aliqui, quos ſequitur do. Anto. in d. c. tenent contrariũ: & cum communi ibi tranſit do. Io. facit etiam quod ſingula. notat Imo. in l. ſi eum hominẽ. de fideiuſ. vbi inſtantia tranſit in clericũ, etiam corã ſeculari: vno tamen caſu poſſet clericũ conueniri indiſtinctè, quoties reconuentio fieret ex eodem negotio, & ventilato eſſet cõnexa, ſecũdùm Bal. in auẗ. habita. in xiij. col. in ver. quæritur. Alij ibi inducũt arg. contra opi. Barto. ſic: Reconuentio procedit virtute conuentionis: fundatur enim ſuper electione facta à iudice, vt patet in c. cuius in agendo. ſed prorogatio non poteſt fieri de ſpecie ad ſpeciem penitus diuerſam, ſicut eſt iuriſdictio clerici, & laici: vt patet xcvj. diſt. & l. ij. §. j. ff. de iudic. ergo talis reconuentio fieri non poteſt. Confirmatur iſta ratio ab ipſis: & quod non poſſet fieri expreſsè, non poteſt fieri tacitè: vt l. non intelligitur. §. fin. ff. de iure fiſci. Sed aliquis clericus non poteſt expreſsè prorogare iuriſdictionẽ in laicũ: ergo nec tacitè. Sed huic rationi reſpondet Ioan. Calde. & alij, ꝙ iſta ratio non concludit: quia ſequeretur ex iſta ratione vltima, ꝙ ſicut clericus non poteſt expreſsè conſentire in iudicem eccleſiaſticum non ſuum: vt c. ſignificaſti. de for. compe. ita non poſſit reconueniri coram iudice non eccleſiaſtico. Hoc argu. eſt contra c. j. & ij. & ibi not. de mu. peti. Sed ab hac impugnatione defendit do. Anto. dictam ſuã opi. dicens ꝙ illa prorogatio ſit ſecũdùm naturam iuris: & tunc aliquid permittitur fieri tacitè, & in conſequentiam, quod non permittitur fieri expreſsè: vt patet in d. c. dilecti. de fo. competẽ. Vnde dicit Bald. not. in l. nulli. C. de iudi. ꝙ in conuentione cognoſcit iudex in incidenti ad cauſam principalẽ, & contra naturam ipſius, nec principaliter, & expreſsè, nec tacitè: ſed in conſequentiam poteſt iuriſdictio in alterum prorogari: vt patet in capi. tuam. de ord. cogn. & in ca. lator. qui filij ſint legiti. Hoc autem eſt contra materiam iuriſdictionis eccleſiaſticæ, ꝙ clericus ſubſit ſeculari iudici, vel ꝙ iudex ſecularis habeat talem iuriſdictionẽ: maximè per rationem, quæ redditur xcvj. diſtinc. in c. deniq;. ergo nec tacitè in conſequentiam poteſt iſta iuriſdictio prorogari. Tunc autem contra iſtã rationẽ, quæ eſt difficilis, dicas quòd aſſumptum eſt falſum: qa licet ſubiectum, in quo eſt iuriſdictio, verbi gratia: clericus nil prorſus ꝑtinet ad iuriſdictionem, ſeu iudicẽ temporalẽ: cùm tamẽ ipſe dicatur eſſe tẽporalis, & ſecũdùm naturã ſuã non eſt bonum ſimile de cauſa ſpirituali, in qua habilitas ratione perſonæ, non faceret actũ propriè cõtra naturã faciẽtis, ſicut inhabilitas materiæ, vt patet in l. is qui duos. in fi. & quod ibi Bar. ff. de lib. leg. & licet clericus non ſit de iuriſdictione iudicis ſecularis: tamen propter hoc ratione ſubiecti, non debet dici ꝙ prorogatio, quæ fit in iudicẽ ſecularẽ fit contra naturã iuriſdictionis, ſed contra priuilegiũ perſonæ, quæ nullo modo pertinet ad laicum. Sed per Bart. adducas nouã rationẽ: nam actor & reus ſunt perſonæ connexæ: vnde quod ſtatuitur in vno, maximè vbi ratio eſt expreſſa in lege, extenditur ad alterũ. l. ſi. C. de fru. & li. expẽ. & tex. in auẗ. de execu. §. j. cogit reum inuitũ agere coram eodem iudice: ne propter diuerſitatem tribunalis lites implicentur, & non poſsint finiri: & hoc circumſcripto omni cõſenſu actoris, in perſona ipſius, habet locũ ratio prædicta: & cogitur in ius reſpondere: Cũ ergo lex generaliter dicat, ꝙ agens tenetur reſpondere recõuenienti: ergo, & c. Adde quid iuris ſi clericus accuſat laicũ corã iudice laico, & accuſatus ipſum clericũ corã epõ, ꝙ falſo fuit accuſatus per clericũ: an epũs poterit inhibere iudici ſeculari ne interim ꝓcedat. Vide Fede. de Sen. conſil. cxiij. Et ꝙ clericus poterit reconueniri coram laico, videtur tenere Spe. in tit. de cõuen. & recõ. §. j. ver. ſed quid ſi laicus.

e ¶ Coram arbitris. Sed de iure ciuili habet locũ reconuentio. l. non diſtinguemus. §. item ſi quis. in fi. iuncta gloſſ. in l. ſi de meis. ff. de arbi. & ſicut non habet locũ reconuentio, ita nec exceptio recõuentionis. Secus coram iudice delegato: vt per Bal. in l. neq;. j. de compen. & in l. j. ſ. de arbi. adde Bald. in l. ſi cum dies. §. quod ſi forte. ff. de arbit. vbi dicit ꝙ ſicut non habet locum reconuentio, ita nec exceptio reconuentionis: aliàs compenſationis. Adde ꝙ hæc apoſtilla eſt falſa: nec credo eã fuiſſe Alex. nam Bart. in l. non diſtinguemus. §. item ſi quis idem tenet quod hic, & idem tenet Spec. in tit. de recon. §. j. in princ. reprobãs opi. aliquorũ tenentium quòd coram arbitro electo ad omnes controuerſias, ſit locus reconuentioni.

arbitrum

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

arbitrũ elegit magis quã re⁹:imò vterq; ſimul.Et
2 ideo† puto,ꝙ ſi aliquis eſſet delegatus de cõſenſu
vtriuſq; partis,corã illo delegato non eſſet locus
recõuentioni eadẽ ratione,qua de arbitro ſ.dixi.

SVMMARIVM.

1 Ante litem conteſtatam poteſt in aliquibus
caſibus appellari:& qui ſint iſti caſus.& nu.2.
3 Recuſatio iudicis poteſt fieri quãdoq; poſt litem
conteſtatam,ſi noua cauſa superuenit.
4 Nemo,niſi Princeps,poteſt committere cauſam,
remota appellatione à diffinitiua:ſed bene ab in-
terlocutoria.
5 Appellatio & recuſatio iudicis,quando ſimul po-
nuntur:hinc appellatione remota ante litem con
teſtatam etiam recuſatio remoueri videtur.
6 Si in literis delegationis remoueatur ſolùm appel
latio,non intelligatur remota recuſatio.

CVm ſolitũ. Iſta eſt ſingularis lex,nec ſcio
1 eſſe eam alibi.Breuiter dicit:† Quãdo
2 duo vocabula[a] veniunt ad determina-
tionẽ eiuſdẽ verbi,debẽt intelligi vt vniformiter
õperẽtur.h.d.Primò Impator repetit illud,ſuper
quo dubitaẽ.Secũdò quorũdam ponit opi.Tertiò
dat conſiliũ.Secũda ibi:quidã putabãt.Tertia ibi:
caueãt.¶Nota qđ dixi ĩ ſummario.Idẽ habes in
l.in teſtamento.ſ.de teſta.mili.& de impu.& ali.
ſubſt.l.hæreditatẽ.& l.quãuis.& de vulg.& pu.l.
iam hoc iure.Diciẽ hic,caueat itaq;.¶Quęro,qua
diſtinctione debẽt vti iudices?Glo.dicit,ꝙ debet
verbũ appellationis accõmodari poſt ſententiã,&
verbũ refutationis,ſeu recuſationis ante lit.cõte.
Vide glo.ſup ver.ſine certa.Vult ergo gl.ad hoc
vt iſta clauſula aliqd operetur,ꝙ opponaẽ eo tẽpo
re,quo inducat aliqd cõtra ius cõmune:ſed de iure
cõmuni poſt ſententiã poteſt appellari:ergo poſt
ſentẽtiã remoueatur appellatio ante lit.conte.põt
recuſari ante lit.cõte.remoueaẽ recuſatio.iſta opi.
non eſt vera:quia nullus iudex præter principem
poteſt appellationẽ poſt ſententiã remouere:vt l.
j.§.fi.ff.à qui.appel.non li.Do.Rich.Malũ intelli
git totũ ecõtra,vt iudices remoueãt appellationẽ
ante ſentẽtiã,& recuſationẽ poſt lit.conte. Et eſt
hęc diſtinctio:quã tenere debẽt iudices,ſecũdùm
eũ,vt hic:& hoc placet.¶Sed contra hoc opp.ex-
preſsio eius,qđ tacitè ineſt,nihil operatur:vt j.de
fideiuſ.l.non rectè.& ff.de leg.j.l.iij.ſed iſtud eſt
etiã tacitè,de iure cõi,ergo &c.Solu.Dicit Richa.
fateor cõtrariũ ꝙ nihil operaẽ:ſed fit cauſa dubita
tionis tollẽdæ:vt l.q mutuã.ff.man.& l.quę dubi
tationis.ff.de reg.iu.Hoc nõ placet:qa vanũ eſſet
2 cõſiliũ Principis hic.† & ideo dico ꝙ ante ſenten-
tiã & etiã ante lit.conte.qñq; põt appellari:vt pu
ta ſi iudex pnũciauerit ſe eſſe,vel nõ eſſe iudicẽ:
vt not.in auẽ.habita.ne fi.pro pa.& in caſu l.arbi-
tror.ff.qui ſatiſd.cog.& de mino.l.intra vtile.Itẽ
3 †recuſatio põt fieri qñq; poſt lit.cõte.ſi noua cau
ſa ſupuenit:vt l.nõ diſtinguemus.§.cũ qdã.ff.de
arb.Vnde cum iudex remouet appellationẽ ante
ſentẽtiã,iſta remotio operaẽ illis caſib⁹,in quibus
poterat appellari:& cũ remouet recuſationẽ poſt
lit.cõte.operabiẽ ſecundùm qđ dicemus de ordi-
nario:vt ſ.de iud.auẽ.ſi verò cõtigerit.Et ſecũdũ
4 hoc ſic opp.nemo† põt cõmittere cauſam appella-
tione remota,niſi Princeps:vt l.j.§.fi.à qui.appel.
non li.Rñ.verũ eſt remota appellatione à diffini-
tiua:ſed bñ põt remoueri appellatio ab interlocu
toria.Et hic eſt caſus no.hic:& hoc ſentit glo.tua
5 in fi.multũ no.quam vide.¶Secũdò quæro,†qñ
iſta verba ſimul ponunẽ,qualiter intelliganẽ,put
in prin.l.pręſupponitur.In hoc ſunt opin.Quidã
dicũt ꝙ ante lit.cõteſt.nõ poterit recuſari. Et qđ
hic diciẽ in tex.ꝙ minimè vetitũ eſt,ſcilicet à lege
& hoc tenuit Io.Alij dicũt contra.& dicũt ꝙ di-
ctis verbis nõ obſtãtibus poterit recuſari, p hunc
tex.dũ dicit,quod minimè vetitũ,&c.Ego teneo
opi.Io.per rationẽ quã dixi in ſummario: ſcilicet
qñ duo vocabula veniũt ad determinationẽ vni⁹
verbi,debẽt intelligi vt vniformiter operenẽ.Si-
cut ergo appellatio eſt remota ante lit.conteſt.vt
6 dixi:ita eodẽ modo recuſatio.¶†Quæro,qd ſi in
b literis[b] delegationis remoueẽ ſolũ appellatio:an
ex hoc videatur remota recuſatio?Gl.hic tenet ꝙ
ſic.Alleg.extra,de app.c.ſup eo.In cõtrariũ facit
j.ne lic.in vna ea.cau.l.j.in fi.Glo.ſol.Ibi loqẽ qñ
remouetur à iure:hic qñ ab homine.¶Contrariũ
huius determinat gl.in d.l.j.§.fi.ff.à qui appel.nõ
li.Et illã opi.ſequuntur cõmuniter doc.qa quãdo
ſunt duo iura ſeparata,remoto vno,nõ ſeqẽ remo
tio alterius:vt l.ſi domus.ff.de ſer.vrba.prædio.

✻P.PAV.P.
a ¶Duo vocabula. Vide Iaſ.in l.contra maiores. poſt princi.ff.de inoffic.teſtamen.

✻P.PAV.P.
b ¶Quid ſi in literis.Nota ꝙ imo remota appellatione nõ intelligitur remota nullitas,quia ſunt diuerſa.Vide Comen.conſi.xvij.& an remota appellatione & contradict.dicaẽ ſublata nullitas, vide Comen.conſil. lx. incip. in Chriſti nomine.vbi etiam ponit an intelligatur remota reductio in laudo & ꝙ etiam ſi remoueretur appellatio, nihilominus querelæ ſupplicatio poſsit dici de nullitate,vide Practic.Pap.in forma exe.ſentẽtiæ diffi. in iij.col.Itẽ quòd remota appellatione non cenſetur remota appellatio ratione euidentiſſimę iniquitatis & ꝙ non videatur remota nullitas,vide Abb.conſi.lv.in ij.partẽ,in ij.co.Item ꝙ remota appel.nõ cenſetur remota q̃rela vẽ ſupplicatio, vide Barb.in c.j.de offi.deleg.in iij.co.Iaſ.in auẽ.quę ſupplicatio de p̃ci.imper.offer.Item remota appel.vel q̃rela,non cẽſetur remota nullitas & q̃dam alia, vide per Are.conſi. lxxv.in pen.col. & in c.dilecto.in ix.quæſt.de appel. Item an ſtatutum remouẽs appel.in aliqua cauſa,an cenſeatur ſolùm à diffinitiua nõ ab interlocutoria vel grauamine, vide Paul. ꝙ ſic, in c.paſtoralis.in princi.in vj.quęſt.de appel.Item an remota appellatione dicatur remota q̃rela apud eundem iudicem, vide Alex.in l.fi.col.xj.ſ.de edicto diui Adria.tol. poſt Paul. de Caſt. ibi.

De ſententijs, quæ ſine certa quantitate prolatæ ſunt. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Ius merè de futuro,nõ põt deduci in iudiciũ.
2 Si ius eſt de pręſenti habẽs dependentiã de futu-
ro,venit in iudicio qñ actori nihil põt imputari.
3 Quid ſi ius eſt de præſenti propter ĩtereſſe,quod
ſperatur de futuro.
4 Quid ſi aliqđ ius de pñti ſperaẽ recedere ĩ futuro.

LEX I.

CVm iudicẽ. Valet ſñia de
futuro ſi dependeat à iure,qđ eſt
de pñti.h.d.ſecũdũ vl.lec.hic po
ſitã in gl.q̃ eſt vera.¶Opp.& vi-
c deẽ,ꝙ curſus futuri tẽporis[c] non
ſpectat ad iudicẽ:vt ff.de vſur.l.j.§.j.Hui⁹ timo-
re ſunt in glo.quinq; lec.quatuor primę tẽdũt ad
hoc,vt oſtẽdãt iudicẽ pronũciaſſe de vſuris p̃teri-
tis.¶Vltĩa ad hoc tẽdit,vt ſi iudex pnũciauerit
de futuris.Primę quatuor lec.nõ habẽt dubitatio
nẽ:ideo non pſequor eas.vide gl.¶Ad qntã lec.
quã poſui vobis obſtat fortiter l.j.§.j.ff.de vſuris.
Rñ.Qñq; nihil eſt,qđ poſsit imputari creditori:
vt puta,repeto ſortẽ,& facio quãtũ poſſum in ea
exigẽda:tũc tract⁹ futuri tpis,in quo currũt vſu-
ræ,& ĩuito actore,ſpectat ad iudicẽ:vt hic.Qñq;
eſt aliqd qđ põt imputari creditori:vt puta,nõ cu
rat ſortẽ habere,ſed vult ꝙ debitor condẽneẽ ſibi
de futuro ad vſuras:& hoc non ſpectat ad iudicẽ,
vt l.cõtraria.¶Opp.de l.nõ quẽadmodũ.ff.de iu.
Sol.Ea,q̃ ſũt merè de futuro,nõ ſpectãt ad iudicẽ,
vt l.cõtraria:ſed ea,q̃ ſunt de futuro,& habẽt de-
pẽdẽtiã à iure de p̃ſenti.& ſic loqẽ hic.Nã ſors pe-
tebaẽ de p̃ſenti:& ab iſto debito ſortis habẽt de-
pendẽtiã vſurę:& hoc ſpectat ad iudicẽ.& ita lo-
quitur hęc lex.¶Cõtra hoc opp.de l.in lege.Aq-
lia,ſi deletũ.ff.ad leg.Aqui.Hui⁹ timore debes ſci
1 re breuiter,† ꝙ qñq; eſt ius merè de futuro:& hoc
non põt deduci in iudiciũ:vt d.l.non quẽadmo-
2 dũ.†Quãdoq; eſt ius de p̃ſenti,qđ habet depẽdẽ
tiã de futuro:& tũc diſtingue vt dixi:Aut poteſt
actori aliqd imputari:& nõ venit in iudicio:vt l.
j.§.j.ff.de vſur.Aut nihil põt ei imputari:& venit
in iudicio:vt hic,& l.j.de fideic.& l.malè agiẽ.de
3 præſcrip.xxx.an.†Quãdoq; eſt ius de præſenti,
pter intereſſe,qđ ſperatur de futuro:& tũc aut
illud intereſſe ſperatur pter culpã:& loqtur l.ĩ
lege Aquilia,ſi deletũ.ff.ad le.Aquil.Aut pter
dolũ:& loqtur l.locũ.§.condẽnatio.de tab.exhi.
4 †Quãdoque eſt aliquod ius de pręſenti,quod ſpe
ratur recedere in futuro:& iſto caſu loquitur l.ſi
ſeruus.in prin.de condi.ſur.Iſtam materiam teti-
gi in d.l.locum.§.condemnatio. plenius in l.ſi fi-
nita.§.fi.cum l.ſeq.ff.de dam.infec.

c ¶Futuri temporis. Quando tractus futuri temporis ſpectet ad iudicem,vide not.per Bart.& doc.in l.vbi autem §.qui ſortem.ff.de ver.ob.Quid ĩ fructibus futuris,vide Baldum ĩ l.j.ſi ſec.nupt.mu.

SVMMARIVM.

1 Quãdo proponitur actio vniuerſalis,vel gene
ralis:tunc procedit petitio incerta,& ſententia in-
certa,ſed in executione certificatur. & nu.2.
3 In obligatione alternatiua,ſi electio eſt credito-
ris,debet dari libellus cert⁹,& ſentẽtia certa ſeq.
4 In ſimplici obligatione,quando procedat petitio
incerta,& ſentẽtia certa,& qñ etiã ſentẽtia ĩcerta.
5 Sententia incerta habebit executionem paratam,
facta liquidatione.
6 Et quomodo fiat liquidatio etiam in inſtrumen-
tis non liquidis,quæ merentur executionem.&
nume.5.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

LEX. II.

c* Qvanquã[a] pecuniæ.
†Vbi petitꝛ incertum, valet ſentẽtia.
b h.d. Vides ergo ꝙ ſententia incerta[b]
valet.¶ Contrarium vides in l.proxi.& l.ſi.Solu.
gl.Quãdoq; petitur incertũ: & tũc valet ſentẽtia
incerta,vt hic.Sed ſi petitur certũ : & tunc debet
ferri ſentẽtia certa,per ſe, vel ꝑ relationẽ ad acta:
vt l.ſeq.¶ Cõtra iſtud oppo.Inſt.de act.§.curare.
c Huius timore gloſ.intrat hanc materiã veterem[c].
2 Quãdoq; † proponitꝛ actio vniuerſalis,vt petitio
hæreditatis.Quandoq; actio gñalis,vt petitio tu-
telę,vel neg.geſt.& in iſtis ꝓcedit petitio ĩcerta,
& ſentẽtia incerta:ſed in executione certificatur.
Ita tenet hic glo.mag.& plenius in l.j.in gl.mag.
ff.de eden.& plenè per Inno.in c.conquerente.in
gl.pe.de offi.ord.Quãdoq; ꝓponitꝛ actio ſingula-
ris:& iſta ꝓpriè eſt materia noſtra:& tũc aut obli
gatio erat alternatiua,aut ſimplex.Si eſt alterna-
tiua,ꝓcedit libellus,& petitio alternatiua & in-
certa,vt d.§.curare.& de verb.obli.l.cũ qui certa-
rum.in ſi.Quod intellige,qñ erat electio debito-
3 ris.†Si enim eſſet electio creditoris:cum ſit in eius
poteſtate,debet dare libellũ certũ:& ſententia ſe-
quitur certa:vt l.vbi.§.qui illud aut illud.de verb.
4 obli.†Quãdoque obligatio eſt ſimplex.Et hic ad-
uerte:aliqñ in libello nõ põt declarari certa quãti
tas,ſed põt declarari in ſentẽtia : vt cũ petitur in-
d tereſſe[d],quod intereſſe ſtat in æſtimatione iudi-
cis,vt j.tit.j.l.j.tũc ꝓcedit libellus incertus,ſecũ-
dum verã opi.& tũc ſentẽtia erit certa,ſecundum
verã opi.no.per gl.in l.certi cõdictio.in prin.ff.ſi
cer.pet.dicã j.tit.j.l.j.Qñque nõ põt declarari nec
in petitione,nec in ſentẽtia:& tũc ꝓcedit libellus
incertus,& ſentẽtia incerta.Hic eſt caſus in l.no-
e ſtra.Nam debes hic intelligere[e] ꝙ aliqs ꝓmiſerat
indẽnitatẽ:& iã fiſcus incurrerat aliquod damnũ,
& maius dãnũ poterat incurrere in futuro : vnde
cũ nõ poſſit certificari id,qđ dependet ex futuro,
iudex pronũciabit de indẽnitate ſup futuro tpe:
& hic ꝓ pterito cõdẽnabitꝛ:vt ſ.l.ꝓxima.¶ Sed
5 quęro,†qs eſt effectus iſtius ſentẽtię incertæ?Rñ.
ꝙ habebit paratã executionẽ facta liquidatione,
quæ fiet hoc modo:qa actor petet ſentẽtiã execu-
tioni mãdari,in qua talis eſt cõdẽnatus ad idẽnita
tem præſtandã.Ad probandũ ꝙ ſit dãnificatus,fa
ciet incõtinẽti articulos : nec eſt neceſſaria libelli
oblatio,nec lit.cõteſta.& ſic ꝓcedetur ſummariè
ſecũdùm formã l.à diuo Pio.§.ſi ſup rebus. de re
iud.Sicut dicimus in ſimili,in ſentẽtia lata in iudi
cio vniuerſali,in qua eſt cõdẽnatus ad reſtituẽdũ
hęreditatẽ ſimpliciter:quid aũt ſit in hæreditate,
in executione declarabitꝛ.Et nota clarè gl.in d.l.j.
6 de eden.† Et iſta eſt practica hodie[f] in partibus
f iſtis,ꝙ inſtrumenta, quæ ſunt guarentigionata,
vel cõfeſsionata,merẽtur executionẽ,ſicut ſenten
tia diffinitiua.Si ergo eſt aliquod inſtrumẽtũ nõ
liquidũ,peto executionẽ ſummarij,& facio arti-
culos ad probãdũ id,ſecũdùm ea,quę dicta ſunt ſ.

S V M M A R I V M.

1 ☞Sentẽtia quãdo fertur per relationẽ ad aliqua
acta,valet,ſi in illis continetur certa quãtitas;non
diſtinguendo quæ ſint illa acta.& nu.2.
3 Sententia ſimpliciter prolata:vt,condemno te ad
id,quod debes:valet ſi certa quantitas reperiatur
in actis probatorijs.

LEX III.

g Hæc ſententia.[g] † Sen-
1 tẽtia, ꝗ
nõ cõtinet certũ per ſe,vel ꝑ relationẽ
ad aliud,eſt ipſo iure nulla.h.d.¶ No-
h ta iſtũ[h] ſi.huius legis ꝓ declaratione gloſſarũ hic
poſitarũ.¶ Quęro in quibus actis debeat cõtine-
ri certa quãtitas,vt ſentẽtia valeat.dicit gl.in atte
ſtationibus,vel cõfeſsionibus.In contrariũ videtꝛ
ꝙ ſufficiat cõtineri in libello:vt l.quid tamen.de
arbit.& de re iudi.l.ait prætor.§.j.Solu.breuiter
2 †quãdoq; ſententia fertur per relationẽ ad aliqua
acta:tunc valet ſentẽtia,ſi in illis actis:ad quæ ſen
tentia refertur,cõtinetur certa quantitas,non ha-
bita diſtinctione,quę ſint illa acta,vt l.contraria.
3 †Quãdoq; ſententia profertur ſimpliciter,ſcilicet
condemno te ad id quod debes: tunc eſt neceſſe
quòd certa quãtitas reperiatur in actis probato-
rijs:vt in dictis teſtium,cõfeſsionibus,vel inſtru-
mentis:nec ſufficeret cõtineri in actis aſſertorijs,
vt in libello,& petitionibus.ita loquitur hic gloſ.

S V M M A R I V M.

1 ☞Etiã in dote nõ valet ſentẽtia incerta.& nu.4.
2 Poteſt ferri alia ſententia,etiã antequam pronun-
cietur de nullitate primæ.
3 Qui non appellat,confirmat ſententiam.

1 Hæc ſententia.[i] Senten
tia nul-
la,rõne incertitudinis,nõ impedit aliã
1 ferri ſententiã.h.d.¶ † Nota ꝙ etiã in
2 dote nõ valet ſentẽtia incerta.¶ †Secundò nota ꝙ
põt ferri alia ſentẽtia etiã antequã pronuncietꝛ de
nullitate primæ:vt hic,in ſi.Et de hoc dixi in l.ſi
3 vt ꝓponis.ſ.quomodo & quãdo iud.¶ †Tertiò
nota ꝙ qui nõ appellat,cõfirmat ſentẽtiã:vidiſtis
in l.ab eo.ſ.quomodo & quãdo iu.¶ Nota quod h
dixi:qa alibi nõ reperies:ideo tene menti.¶ Opp.
k cõtra.hoc iudiciũ de dote[k] eſt iudicium vniuerſa-
le,ſicut in petitione hęreditatis,& ſimilia. Ita pro
batur in l.quod dicitꝛ.in prin.ff.de impẽ.ergo pro-
cedit libellus incertus,& ſentẽtia incerta, ſicut in
petitiõe hæreditatis.Et ita determinaui vobis ſol.
mat.ſup rub.Hic videtꝛ caſus in cõtrariũ.Sol.Hic
4 fuit ſentẽtia omnino incerta.† Nam pronũciauit
iudex,qđ bona fide accepiſti,ſolue.ſi enim pronũ-
ciaſſet hoc modo,cõdemno te ad reſtitutionẽ do-
tis,quia cõſtat eam te habuiſſe:licet non declaretꝛ
quãtitas,vꝉ qualis eſſet dos,valeret ſentẽtia, ſicut
in petitione hæreditatis.Et quod hoc ſit verũ,vi-
detur velle hic tex.in eo quod dicit, ꝙ petitio in-
certa procedit ſup dote.Et ita intelligo hãc legẽ.

De ſenten. quæ pro eo, quod intereſt, proferuntur. *Rubrica.*

¶ Continua rub.ad pręcedentẽ hoc modo:ſuprà
dictum eſt de ſententijs,quæ ſine certa quantitate
proferũtur.verùm quia ſuper intereſſe profertur
qñq; ſentẽtia incerta:ideo ſubijcitꝛ rubrica de ſen-
tentijs,quæ pro eo,quod intereſt.Iſta cõtinuatio
nõ eſt vera:quia ſup intereſſe debet proferri ſen-
tentia certa:vt Inſtit.de act.§.curare.& dicemus
j.in ꝓceſſu materię.Debet ergo aliter cõtinuari,
& ſic dictum eſt ſ.de ſentẽtijs in genere,& in ſpe-
cie de ſententijs,quæ ſine certa quãtitate:verùm
quia in ferendis ſententijs ſuper intereſſe,conſue-
uerunt oriri plura dubia:ideo ponitur hic rub.de
ſententijs,quę pro eo,quod intereſt,proferuntur.

S V M M A R I V M.

1 ☞Intereſſe ſingulare in caſibus,qui habent cer-
tam quantitatem, vel naturam, non poteſt exce-
dere duplum communis, vel intereſſe conuenti,
vbi non reperitur commune.& nu.6.7.& 20.
3 Qui ſint iſti caſus certi,& qui incerti.
4 Contractus illi dicuntur certi,qui habent certam
quantitatẽ,vel naturã reſpectu ſui vel adiuncti.
5 Incerti dicuntur,qui non habent certam quanti-
tatem,vel naturam reſpectu ſui vel adiuncti.
8 Intereſſe quid ſit:vide plures opiniones,& diui-
ſiones.
9 Intereſſe ſtrictè ſumptum,prout in materia huius
legis,& ſecũdùm Bart.eſt æſtimatio alicuius vti-
litatis non habitæ propter alicuius factum iniu-
ſtum,vel ceſſationem iniuſtam.
10 Intereſſe eſt triplex,ſcilicet ſingulare,commune,
& conuentum.& nu.11.
12 Intereſſe ſingulare quãdo ſit affectionis tantùm,
& quando ſit affectionis continentis vtilitatem.
13 Intereſſe intrinſecum debet dici illud , quod eſt
ipſa res,ſeu eius æſtimatio:& illud,quod eſt im-
mediatè ex ipſa re.
14 Ea verò,quæ veniunt occaſione rei,non ex ipſa
re,debent dici extrinſecum.
15 Intereſſe intrinſecum, hoc eſt ipſius rei æſtima-
tio,ſemper venit in iudicio.

Quid

c* P. P. A V. P.

a ¶Quanquam. vide quæ habes ad Bartol. in l.j.in fine.ff. de legat.ij.& in l. proinde.ff.ad legẽ Aquil.

c* Pro ſaluatiõe Bar. in hac l.ij.& in quo videatur inuolutꝰ vitio contradictionis, vide cõcordiã, quam poſui in l.j. ff.de eden.

b ¶Sententia incerta. Quando valeat ſentẽtia,& libellus incertus, vide etiã Innoc.in c. fina.in gl.in ver.omni.de exceſ. prælat. vide Innocẽ. in c.iij. de lib.obl.

c ¶ Veterem. Idem tenet in l.ait ꝑtor. §.j.ff.de re iudi.

d ¶Intereſſe. Iudex debet in ſententijs taxare ĩtereſſe. Adde l.cũ propria. & ibi Bal.ſ.ſi qs al. vꝉ ſibi.vbi idem dicit in fructibus.

e ¶ Intelligere. In his,& in vniuerſalibus vide etiã no. Bald.in l.filium.in xvij.co.4.verſ. alterius quęritur.ſ.fa. erciſc.ꝑ gl.& doct. in §.4.de re iudi. & Inn.in c.ſi.& Bal. in l.iij.in ij.col. de re iudi.& Innoc.in c.ſi.de exceſ.pręla. Et adde, ꝙ valeat cõdẽnatio expẽſarũ,etiã incerta,ſine reſeruatione taxationis , ſecundùm Bart.in l.terminato.verſic.venio ad quartũ.j. de fruct. & lit.expen. & ibi per Bart.qui tenet hoc eſſe verum in omnibus acceſſorijs : & idem dicit in arbitro, & arbitratore.

f ¶Practica hodie. Vide Bart.in l.j.ff. de eden.

c* *P. P. A V. P.*

g ¶Hæc ſententia. Quod ſentẽtia incerta non valebit, niſi certificetur per relationẽ ad aliud, Vide Com.conſil. vij.in v.col.& ſeq. & ibi in vj.col.non dicit ꝙ vbi ſententia eſt incerta ſuper eo de quo principaliter nõ diſputatur non vitiatꝛ. Vide per eũ,& ſubtiliter loquitꝛ & ibi etiã ponit ꝙ recipit declarationem partis etiã quo ad ipſos expꝛeſsè ſe non refert . & vide Comen.conſi.xxiij. in princ. Itẽ vide etiã ꝙ ſentẽtia incerta quæ nõ declaratur per relationem ad acta nõ valet,licet ſecus ſit ſi declaretur ex certificatione niſi in certis caſibus quos ad Bart. habes in l.Paulus. la j.ff. de re iudi.& qñ incertitudo vitiet ſententiã, vide Feli.in c.cum venerabilis. colũ. xvij. extra,de excep.

h ¶ Nota iſtũ. Idem quod hic dicitur,ꝙ ſentẽtia lata ꝑ verba obſcura , debet declarari per verba probatoria , etiã ſi ad alia nõ fiat relatio expreſsè,debet intelligi,qñ ſententia eſſet nulla propter obſcuritatem: niſi declaretꝛ ꝑ ipſa acta ꝓbatoria.Sed vbi ſentẽtia põt in ſe valere verba eiꝰ tunc debent ſtrictè intelligi ꝑ acta ꝓbatoria. Eſt tex.in l.j.j.ſi plu.vna ſen. & l.Paulus.la ij.ff. de re iudi.qđ tene mẽti. & vide Bart. in l.ait prætor.§.j. de re iud. & quod not.Barto.in l.j.j.ſi plures vna ſen . Et an incertitudo temporis vitiet: vt puta ſi iudex dicit:relego te ad tempus. & nõ dicit quantũ tempus.Tex.eſt ꝙ nõ,in l.ſi ſine ꝑfinito tẽpore.ff.de pœnis.vbi vide qũo intelligatꝛ ad tempus. Et aduerte:qa ille tex.loquitur in criminalibus. adde ꝙ Bal.conſil.xxxiiij. dixit in l.ſine præfinito. eſſe vnicũ in iure , & facere ꝙ ſi iudex ſimpliciter bãniat aliquem, ꝙ intelligatꝛ bannitus vſq; ad decẽnium.

i ¶Hęc ſentẽtia.Nota ex iſto tex.ſecũdum Bald.ꝙ iudex poteſt in ſua diffinitiua eſſe ſibi contrariꝰ,ſi prima ſentẽtia ꝑ eũ lata erat nulla:qđ eſt notandum ſecundũ eum.

k ¶Iudiciũ de dote. Procedit libellus generalis in dote:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vide Bart. etiam in l. j. de edẽ. poſt glo. & vide ſ. eod. l. iiij. & Bald. hic tenet cõtra Bart. quando res particularis eſt data in dotem.

16 Quid ſi intereſſe eſt ex ipſa re, vt fructus & partꝰ.

17 Intereſſe extrinſecũ quando agitur propter non factum: ſi ſequitur rem penes quẽcunq; vadat, habetur ratio eius in iudicio.

18 Quid ſi non ſequitur rem penes quẽcunq; vadat.

19 Intereſſe extrinſecum, quando agitur propter malefactum ſcienter, venit in iudicio. & quid ſi ignoranter.

21 Pœna legalis non poteſt excedere quadruplum. & quid in pœna conuentionali.

22 In intereſſe habetur ratio lucri, quod contingit circa ipſam rem: vt frumentum modo valet, &c.

23 Et idem in lucro, quod venit extra rem, quando percipitur ſine alterius iniuria, & ſequatur rem penes quemcunq; vadat.

24 Si verò non ſequitur rem penes quemcunq; vadat, & in eo lucro natura rei plus operatur quàm hominis induſtria, eius ratio habetur.

25 Et ſi in eo lucro vt plurimum operatur induſtria, & ille, cui debebatur, non conſueuit mercari, non habetur ratio iſtius lucri.

26 Illud, quod dicitur, ꝙ intereſſe non poteſt excedere duplum, habet etiam locum in maleficijs.

27 Intereſſe vſq; ad quam quãtitatẽ poſsit aſcẽdere.

28 Qualiter intereſſe in iudicium deducatur.

29 Intereſſe conuentum probatur per inſtrumenta, vel per teſtes.

30 Intereſſe cõmune probatur per teſtes, qui dicunt quòd res cõmuniter tantum valet, & ꝙ cõmuniter cuiuſq; intereſt tantum dictam rem habere.

31 Articulus pretij & intereſſe communis temporis præteriti, nõ debet referri ad vnũ diem, vel duos: ſed ad quàm plures in loco publico & conſueto.

32 Intereſſe ſingulare qualiter probetur.

33 Quomodo formetur articulus ſuper intereſſe ſingulari.

✠ *P. P. A. V. P.*

a ¶Cùm pro eo. Circa materiam intereſſe mercatoris ꝙ iuſte petatur & ſtatutum poſsit illud eſtimare, vide Comen. cõſil. cxxxix. incip. Laicus circa fin. Itẽ nota quòd intereſſe lucri ceſſantis debet iudex ęſtimare ex ſuo officio, ſecundũ Bar. in l. j. C. de collleg. illici. lib. xj. ad qđ vide Iaſ. in l. iij. §. fin. in ij. colũ. ff. de eo quod certo loc. vbi etiã dicit ꝙ tale intereſſe probatur per coniecturas & veriſimilitudines.

b ¶Materiam. Et de materia huiꝰ legis vide Inno. in c. ſacro. de ſen. excom. & hoc ſtatim alle. Barto. in ij. colũ. in verſi. exẽplum, dediſti mihi damnũ. ibi ad rationẽ Iac. de Are. tunc cõcludit, an in contractu emptionis & vẽditionis veniat factũ? per Bar. in l. ſtipulationes nõ diuidũtur xxij. colum. de verb. obli. & in l. j. in pen. colũ. de act. empt. & in l. certi condictio. in princ. ſi cert. peta. & vide not. per Bald. hic in xij. col.

LEX VNICA.

Cum pro eo. [a]Domini, hæc lex eſt vna de difficilioribus totius Codicis, & habet materiã [b] profundiſsimã, & lõgiſsimã. Diuiditur in partes quinq;. Primò ponit prooemiũ ſuũ. Secundò ponit ſtatutũ ſuũ. Tertiò illud probat, remouẽdo abſurdũ. Quartò illud probat à ſimili. Quintò ponit duo alia dicta generalia ad alia præcedẽtia. Secũda ibi: ſancimus itaq;. Tertia ibi: nedum. Quarta ibi: cum ſcimus. Quinta ibi: & hoc nõ ſolũ. Breuiter hoc intendit:

1 †Prolixitates antiquæ circa intereſſe ceſſant per hãc legẽ: & in caſibus certis venit intereſſe ſingulare vſq; ad duplum intereſſe cõis: in caſibus verò incertis venit ĩ totũ qđ intereſt, & habetur ratio lucri, & damni. h. d. tota lex. ¶Venio ad caſum in terminis: & aduertãt iuuenes: qa hæc lex in princ. videť facilis: ſed poſtea videť difficilis, & expediri nõ poſſe hoc mane: expediã hoc ſero totã legẽ: ideo incipio ꝑ particulas. ¶Et primò opp. ꝙ infinitas tolleretur de do. excep. l. pure. §. ſi. Solu. Ibi loquiť ſeu tractať de obligatiõe tollẽda, quo caſu tolleratur infinitas: hic verò de obligatione inducenda. Iſtud brocardũ recitat hic Cy. & Dyn. in l. qui bona. §. fin. ff. de dam. infec. & ibi ego plenius examinaui: ideo hic nõ inſiſto.

2 ¶†Venio ad ſecũdam partẽ, & ex ea habes notare ꝙ in caſibus, qui habẽt certã quantitatẽ, vel naturã, intereſſe nõ poteſt excedere duplũ. In caſibus vero incertis, pręſtatur totũ intereſſe.

3 ¶†Venio ad cõtraria. antequàm faciã aliqua, videamus qui ſunt caſus certi, & qui incerti. Glo. dicit: Dicũtur certi ſecundũm quod ponũtur in l. certũ. ff. ſi cer. pet. vt puta ſi eſt in obligatione certa quãtitas vel certa ſpecies: qñ certa quãtitas, dicitur habere certã quantitatẽ: qñ certa ſpecies, dicitur habere certã naturã. Iſtud nõ videtur verũ gl. noſtræ. Nam appellatione certæ quantitatis, cõtineť certa ſpecies: vt l. quiſquis. ff. de leg. iij. & l. cùm ſtipulamur. de verb. oblig. ideo glo. intelligit aliter: vt illi caſus dicãtur continere certã quantitatẽ, in quibus venit certa quantitas, vel certa ſpecies. Vbi verò promittitur aliquid in genere, vt homo, vel equus: tunc dicatur habere certã naturã. Et hoc eſt quod tex. dicit, certã quantitatẽ vel naturã, vt hic. Et vide gl. no. in ver. certã quãtitatẽ vel naturã. Incerti verò caſus ſunt, dicit gl. qñ in obligatione venit factũ, vel non factum, quæ ſunt incerta: vt ff. de verb. obli. l. vbi autẽ. §. qui id quod. & ita dicit gl. in verbo, in alijs autem caſibus. Ita etiã dicit Inn. in tit. de ſen. excõ. in c. ſacro. vbi tractat materiã de intereſſe. Dy. idem tenet quod iſta gl. in c. mora. de reg. iur. lib. vj. Quidam, vt do. Frã. Acc. cùm ſemel fuerit aduocatus [c] pro rege Angliæ in ſtudio Toloſano, repetijt iſtã legẽ, & recitauit: & tenuit opi. patris ſui, prout iacet do. Iaco. de Rau. qui erat ibi magnus doctor, in forma diſcipuli ſurrexit cõtra eum, & opp. ſic. Iſtud dictũ gl. videtur cõtra tex. huius legis. Nam tex. dicit ꝙ contractus emptionis, & venditionis, habent certã quãtitatẽ, vel naturã. Sed in actione empti venit factum: vt l. ex empto. in prin. de act. emp. & l. ſi ſtipulatus. de vſuris ergo falſum eſt dicere, ꝙ obligatio facti dicatur incerta cõtra hanc legẽ. Et iſtud retulit Pet. de Bel. perti. dũ in anno Iubileo veniret Romã ad indulgentiã, tanquam peregrinus, & Bono. repetijt iſtam legẽ. Do. Cy. etiã refert hic. vnde Iaco. de Raue. in expoſitione iſtorũ verborũ recedit ab opi. gl. & dicit ꝙ illi dicuntur caſus certi, qui habẽt intereſſe cõmune: vt ſcribere mihi librũ, facere mihi domũ, & ſimilia. Et illi dicũtur caſus incerti, qui nõ habẽt intereſſe cõmune, vel cõmunẽ æſtimationem: vt ire pro me Romã. Nam tantũ põt mea intereſſe, ita ꝙ nõ alterius: ſed liber iſte, apud quẽcũq; eſſet, valeret tantum. Pe. de Bel. perti. nõ ſtat in eius opi. quia dicit ꝙ loquiť ſine lege. Præterea ego reprobo ꝙ ipſe non dicit verũ aliter. nam poſsibile eſt ꝙ in cõtractu locationis, & cõductionis, ex parte cõducẽtis, nõ reperiať æſtimatio cõis. Verbi gratia: conduco operas tuas, vt vadas pro me Romã pro centũ: licet ex parte eius, qui locat operas, ſit certũ, quod debet habere centũ: ſi iſtud intereſſe habet certam quãtitatẽ ex parte cõducentis, nõ eſt certũ: qa fortè alterius nihil intereſt. vnde non reperiť ęſtimatio cõis: & ſic iſte cõtractus eſſet incertus ſecundũ eũ. quod eſt cõtra iſtũ tex. quare Pet. de Bel. perti. exponit iſta verba, vt dicamus ſic: Illi contractus dicunť habere quãtitatẽ certã, vel naturã, in qbus hincinde oriť obligatio: & ſic cõtrahẽtes obligant ꝓpter mutuã relationẽ: vt in emptiõe, vẽditione, & in alijs cõtractibꝰ. Cõtractus incerti dicũtur, in quibus cõtrahẽtes obligant abſq; mutua relatione: vt ꝓmitto tibi ꝑ ſtipulationẽ ire Romã: licet iſte ꝓpriè nõ dicať cõtractus, vt l. Labeo. §. cõtractũ. de ver. ſig. & ideo Imperator nõ repetit in cõtractibus: ſed dicit, in alijs autẽ caſibus, &c. qa ille ꝓpriè nõ eſt cõtractus. Sed iſta opi. Pet. nõ videť vera. qd enim ſi ex vtraq; parte promittať mutuè, vt puta, ꝓmitto pro tę ire Romã: & tũc tu ꝓmittis pro me ire Pariſios? hic obligãtur cõtrahentes propter mutuã relationẽ: tamẽ certũ eſt ꝙ iſte cõtractꝰ ex vtraq; parte cõtinet incertũ. Iac. de Are. reprehẽdit gl. noſtrã ꝑ aliã rationẽ in prin. vbi dicit, ꝙ certa natura cõtineť, qñ promittiť homo in genere. quõ põt hęc eſſe vera, cũ hic tracteť de ſingulari intereſſe, qđ nõ põt excedere duplũ intereſſe cõis: in hoĩe debito in genere, intereſſe ſingulare nõ põt cadere: qa nõ eſt res ad quã habeã affectionẽ? Nam dicit Iac. de Are. in eo qđ dicit gl. in cõtractibꝰ incertis, ſto cũ ea. Cum ergo diciť certã quantitatẽ, vel naturã, dicit ipſe: intelligo vt dicamus certã quãtitatẽ, ſcilicet facto hoĩs. vt domus, fundꝰ, & ſimilia: vt l. quod in rerũ. §. ij. ff. de leg. j. Certã naturã. vt qñ debeť aliqua ſpẽs ꝗ habet certitudinẽ à natura: vt homo, & ęquus, & ſimilia, ꝗ habẽt certã ſpeciẽ. Certè ab iſta obiectione poteſt defendi gl. noſtra. Nã qñ debeť homo in genere, videť deberi homo mediocris: vt ff. de leg. j. l. legato generaliter. Nam nõ eſt aliquod imaginatũ, in quo cadat affectio. Pręterea, ĩtereſſe ſingulare nõ eſt affectionis tantũ, ſed vtilitatis, vt j. dicã. Vnde in hoĩe debito in genere nõ ſoluto, nõ põt cadere intereſſe ſingulare, hoc eſt, aliqua vtilitas ſingula

c ¶Fuerit aduocatus. Hic locus non habet ſenſum: quare crederem legendum, Fuerit euocatus pro legendo. vel, vt aliqui antiqui codices habẽt, fuerit aduocatus pro rege Angliæ, videq; totam hanc repeti. ingenti cura reſtitutam. Alexã. Loſæus.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ris deficiēs,vt videbitis j.¶ Alia fuit opi.do.Ni-
colai de Ma.qui dicit ſic:Illi dicūtur caſus certi,
qñ ab initio nō venit in obligatione intereſſe:ſed
ex poſtfacto venit in obligatione,vel condemna
tione,propter morā,vel propter aliud:vt apparet
in omnibus contractibus,vt hic.Vbi verò inter-
eſſe ab initio debetur.exēplum in delictis:dediſti
mihi damnū:ſtatim teneris mihi ad intereſſe.Vel
intuliſti mihi iniuriā,vel vim,& ſimilia:tunc illi
caſus dicuntur cōtinere incertū,& ſunt incerti:vt
dicebat ipſa.Iſta ſua opi.nō eſt vera:nā duplū nō
pōt dici,vbi nō reperiť ſimplū:vt l.in teſtamēto.
ff.de cōdi.& demō.l.quidā.§.ſi tibi.ff.de leg.j.ſed
vbi debetur factū,nō eſt illud ſimplex certū.ergo
duplū nō pōt eſſe certū.Do.Iac.Bu.tenebat opi.
Pe.do.Cy.tenet opi.gl.noſtrę.Ad ratione Iac.de
Rau.rñdet ſic:In cōtractu emptionis,& vēditio-
nis,venit factū.dicit ipſe,verū eſt:ſed non eſt me-
rū.eſt enim tale factū,qđ vno momento expediť,
ſcilicet tradere.Gl,in l.noſtra loquitur de factis,
quę habēt cauſam ſucceſsiuā:vt ire ꝓ me Romā,
& ſimilia.¶ Iſta ſolutio,poſito ꝙ cōcludat in con
tractu emptionis,& vēditionis:tamē in cōtractu
locatiōis & cōductionis nō concludit.Nam in eo,
qui locaſſet operas ſuas,ille debet factū,qđ habet
cauſam ſucceſsiuā.Itē ille,q locauit fundū,debet
factū,ſcilicet patiētiā,id eſt pati:ſcilicet vti frui:vt
l.ex cōducto.ff.loca.& ſic habet cauſam ſucceſsi-
uam.¶ Quid dicemus?Dico ꝙ in contractu em-
ptionis,& vēditionis,defendendo gl.noſtrā aliter
quā Cy.& ſic dicit Iac.de Rau.in cōtractu emptio
nis & vēditionis venit factū.Dico ꝙ non eſt verū
ſimpliciter.Nam vēditor teneť ad tradēdū,& ad
faciendū emptorē dñm:& ſic eſt datio,ſi ipſe eſt
dñs.Si nō eſt dñs,debet trāſferre vſucapiēdi con-
ditionē:vt l.in cōuentionalib⁹.in fi.ff.de ver.obl.
ibi:cauſam bonorū,&c.Et hoc etiā videť tenere
gl.mag.in l.certi cōdictio.in prin.ff.ſi cer.pet.vbi
dicit,ꝙ in vēditione,& emptione,nō eſt factū me
rū.tamē iſta defenſio non ſufficit ad euadendū de
cōtractu emptionis,locatiōis,& cōductionis,vbi
a venit merū factū.¶ Et ideo ego dico ſic[a],glo.no-
ſtra dicit verū,cōiuncta tamē opi.Pet.hoc modo:
4 †Illi cōtractus dicunť certi,q habēt certā quātita
tem,vel naturā reſpectu ſui,vel reſpectu adiūcti:
& alij dicūtur incerti,q nō habēt certā quantitatē,
vel naturā reſpectu ſui,vel reſpectu adiūcti.De-
claro iſtud:Reſpectu ſui,cōtinet certā quantitatē
vel naturā:vt in exēplo gl.qñ ꝓmittiť certa quā-
titas,vel certa ſpecies,in genere,vel in ſpecie reſpe
ctu adiūcti,vt in cōtractibus reſpectiuis,vel corre
latiuis.Verbi gratia:in locatione & cōductione,
in emptione & vēditione:licet enim factū,quod
venit in cōtractu,ſit incertū:tamē pretiū ſeu mer
ces eſt certa:& ideo tantū vidētur illud factū con
trahentes æſtimare:vnde ratione adiūcti,dicunť
5 cōtinere certū.† Incerti dicūtur,q nō habēt certā
quantitatē,vel naturā,reſpectu ſui,vel adiūcti:vt
qñ ꝓmittiť ſimpliciter factū:vt ire ꝓ me Romā.
Vel etiā ſi promittať ſimpliciter ex vtraq; parte:
vt,promittis pro me ire Romā,ego promitto pro
te ire Pariſios:qa nullū eſt adiunctū,cuius reſpe-
ctu certificenť:& ideo iſti cōtractus dicunť incer-
ti.Modò habes expeditū iſtū textum.¶ Vlterius
quęro pro declaratione tex.diciť hic,dupli quāti-
6 tatē minimè excedere,&c.¶ †Quęro,qđ eſt iſtud
ſimplū,cuius non pōt excedere duplū?Gl.j.hic di
cit,ꝙ hic debet intelligi duplum,ſcilicet intereſſe
cōis:& vide gl.j.hic:ſed alibi in gl.ſup ver.dupli.
gl.ponit opi.Quidā,vt Pla.dicūt,ꝙ non pōt exce-
dere duplū pretij cōuenti.Alij dicūt,nō pōt exce-
dere duplū pretij cōis,vt dictum eſt.Finaliter gl.
determinat ꝙ nō pōt excedere,nec vnū,nec aliud,
neq; duplū pretij cōuenti,neq; cōis.Et vide gl.vt
intelligas quid iſta glo.dicat,dicas ꝙ loquitur in
diuerſis caſibus.Nam vbi reperiť intereſſe cōmu-
ne,nō pōt excedere duplū huius cōis intereſſe:de
intereſſe cōuento nō curať eo caſu:quia illud pōt
excedere.Sed vbi non reperireť intereſſe cōe,ſed
cōuentū:tunc nō poſſet excedere duplū intereſſe
cōuēti.Et ita debet intelligi iſta gl.aliàs diceret malè,vt in cōtrarijs dicā.
¶ His expeditis veniam⁹ ad aliqua cōtraria ꝓ declaratione legis:poſtea
intrabimus materiā.¶ Opp.diciť hic ꝙ in caſib⁹,qui habent certam quan
titatē,venit intereſſe.Contra,imò nunquàm ſuccedit obligatio ad inter-
eſſe:ſed ſemp ipſa quantitas,vel ſpecies debita debet peti:vt l.ſi ſeruū.§.
fi.de ver.obl.& l.vbi autē.§.fi.eo.tit.Illud tangiť in gl.ſup ver.cōtracti-
bus.circa fi.Dicit ꝙ glo.debet intelligi,qñ in obligatione eſt rem tradi:
ſecus in cōtractib⁹ rem dari.quo caſu nō ſuccedit obligatio ad intereſſe:
ſed in contractibus,ſcilicet innominatis,ſic,Reaſſumā j.tamē quantū ad
propoſitū dico etiā,vbi eſt rem dari in obligatione,venit intereſſe non iu
re actionis,vel obligationis,ſed officio iudicis:vt l.vinum.ff.ſi cer.pet.&
l.in hac.de tritica.Tangā j.in illa q.qualiter intereſſe in iudiciū deduca-
tur.¶ Secūdò opp.& hic aduerte,& iſtæ opp.quas formabo,tanguntur in
glo.ſuper ver.dupli.poſt prin.¶ Opp.igitur de l.ratio aliàs,datio.§.ſi per
vēditorē.de act.emp.vbi qs teneť quāti plurimi res fuerit.Duæ ſol.dan-
tur hic in gl.Prima ꝙ ibi ſubaudiať,dū tamē excedat duplū.Alij dicūt,ꝙ
ibi loquitur de intereſſe communi,quod totū eſt ſimplū:& ideo pōt exce
dere pretiū rei in multum:& iſta eſt vera.Ex qua ſolutione illud habes
7 quod dixi tibi in ij.q.† ꝙ intereſſe ſingulare nō poteſt excedere duplum
intereſſe cōuenti:ſed qñ nō reperitur cōmune intereſſe,ſed cōuentū tan-
tum.nam ipſum cōmune intereſſe,poteſt excedere intereſſe conuentum.
b ¶ Opp.tertiò[b] de l.Iulianus.in prin.ff.de act.emp.Dicunt quidā,ꝙ ibi lo
quitur de intereſſe extra rem:quia pōt excedere duplum:hic loquitur de
intereſſe circa rem.Iſtud non placet gl.noſtræ.ſi eſt intereſſe circa rē,non
poteſt excedere:multò minus extra rem:quia tardius venit,& in minori
c quantitate.& ideo gl.[c] ſoluit eodē modo quo præcedens contrarium:qa
ibi loquiť de cōmuni intereſſe,licet extra rem,quod totū eſt ſimplum.&
ideo pretiū poteſt excedere in multā quantitatē.& vide gl.ſup ver.dupli,
ibi:Itē in eo,&c.Dices tu,quō in caſu l.Iulianus.loquitur de cōmuni in-
tereſſe:imò in ſingulari.pone exēplū:Emi à te tignum vitioſum,& poſui
in domū:domus propter vitiū tigni cecidit:Certè agā cōtra te ad totū in-
tereſſe meum domus deſtructę,qđ excedit pretiū tigni vēditi in multam
quantitatē.Illud eſt intereſſe ſingulare:quia alius,qui non emiſſet tignū,
non fuiſſet paſſus:vel ſi emiſſet,non habebat domū iſtam,vel fuiſſet vſus
ad aliū vſum.& ſic videtur ꝙ ibi loquitur de intereſſe ſingulari.Reſpon-
deo,glo.noſtra videtur hic intelligere ītereſſe ſingulare illud,quod venit
propter aliquā qualitatē inhærentē perſonę,tanquam ad aliā tranſire nō
poſſet.Verbi gratia:habui librū,in quo habui memoriā meam,& poſui
additiones de manu mea,& audiui in illo libro:propter hoc liber iſte eſt
mihi carior ſingulari æſtimatione,quæ non poſſet tranſire ad alium:non
enim mea memoria pōt eſſe alterius:& ſtudiū meū factum in hoc libro,
nō poſſet eſſe alterius:vt l.j.§.ne autē.ſ.de cad.toll.& de duo.re.l.nemo
eſt qui neſciat.Sed illud qđ pōt ad aliū trāſire,diciť intereſſe cōmune,vt
in exēplo propoſito.Si enim domus,in qua illud tignū appoſui,non erat
mea:illud idē dānū potuiſſet eſſe alterius:& ille alius,qui habuiſſet,fuiſ-
ſet paſſus idē dānū:ideo quia eſt trāſibile,diciť cōmune intereſſe,& non
d ſingulare.¶ Vlterius opp.ad illud qđ dixi,ꝙ venit intereſſe extra rem[d].
Contra de l.ſi ſterilis.§.cū per venditorem.ff.de act.emp.Solu.aut inter-
eſſe petiť ꝓpter maleficiū:& venit intereſſe extra rem,vt dictū eſt ſ.qñ
tradidiſti mihi tignū vitioſum.Aut propter nō factū:& tunc nō venit in
tereſſe extra rem:vt d.§.cū per vēditorē.¶ Itē opp.dixiſ.ꝙ nō debet ex-
cedere duplum,ſcilicet intereſſe cōis:pōt tamē excedere duplum,ſcilicet
intereſſe cōuenti.contra in l.cū fundus vti optimus.ff.de euic.Sol.Dice-
bat Pla.ꝙ ibi intereſſe cōe erat minus,quā intereſſe conuentum.vel me-
lius ſecūdùm gl.non agitur actione ex empto ad intereſſe:ſed agiť de eui.
ctione ex ſtipulatione duplæ,quæ referť ad duplū pretij conuenti,vt ibi.
¶ Itē opp.de l.Titius[e].§.fi.cū l.ſeq.de act.emp.vbi dicitur ꝙ intereſſe nō
e pōt excedere duplū pretij conuenti.Sol.Dicūt quidā,ꝙ illa lex corrigitur
p l.ſeq.ꝗ inci.idēq; & Iulianus.qđ placet mihi,qñ traditio facta eſt à ſciē
te:ſed qñ eſt facta ab ignorāte,non corrigiť:vt d.l.idēq; & Iulianus.§.in
oībus.Dicēdū eſt ergo,ꝙ illa lex eo caſu cōtinet vnū caſum ſingularē,&
mirabilē:vt j.dicā in diſtinctione.¶ Sumus expediti de prima parte circa
cōtraria:modo venio ad q.& intro iſtā materiā,quā expedio ꝑ quinq;.q.
vt j.patebit.Primo ꝗro,qd ſit intereſſe.Secūdò,qualiter intereſſe diuida
tur.Tertiò,vſq; ad quā quātitatē poſsit intereſſe aſcēdere.Quartò,quali
ter intereſſe in iudicium deducatur.Quintò & vltimò qualiter intereſſe
8 probetur.¶ † Ad primū qd ſit intereſſe.Gl.dicit ꝙ intereſſe ſingulare,rei
pretiū eſt ſecđm quoſdā.Non eſt bona diffinitio:qa nō cōprehēdit niſi in-
tereſſe ſingulare.Vnde gl.dicit,intereſſe,dānū eſt emergēs.& lucrum ceſ
ſans,ex eo,ꝙ aliqd fieri ceſſať,& vide Inn.in d.c.ſacro.de ſen.excom.vt ſ.
dixi.Sed iſtā etiam diffinitionē ponit gl.in verbo,poſsibile.Iac.de Rau.
inſurgit contra iſtā diffinitionē ſic:Tu dicis ꝙ intereſſe eſt dānū:ergo qui
petit intereſſe,petit dānū:ego dabo dānū quātū voles.ꝑterea dū gl.dicit,
ex eo qđ fieri ceſſať,malè dicit:qa venit intereſſe qñq; ex eo qđ fit,qđ fie
ri nō debet.Vnde Iac.de Raue.ipſe diffinit al ter:& ſic dicendū eſt ꝙ in-
tereſſe ſecundùm Iac.de Rau.eſt ęſtimatio dāni emergētis & lucri ceſſan
tis ex eo,ꝙ nō fit,qđ fieri debet:vel fit,qđ fieri nō debet:vel non dať,qđ
dari debet:vel datur,qđ dari non debet.Iſta eſt diffinitio ſua.Doc.noſtri
cōiter dicūt ꝙ diffinitio eſt bona.& Iac.de Rau.bene dicit.tamen etiā gl.
bene ſentit:& reprehēſio Iac.eſt verbalis magis quā effectualis.Quod enim
glos.

a ¶ Dico ſic.Oppo.
Barto.in præmiſsis
ad iſtum tex.Quid
tamen de hoc ſen-
ſit Bald.vide per
ipſum.in ij.& iij.
colum.

b ¶ Opp.tertiò.Vi-
de Bald.hic in vij.
colū.in ver.quarto
oppo.

c ¶ Gloſ.ſolu.Inter-
eſſe ſingulare non
poteſt excedere du
plū cōuenti,inter-
eſſe cōuentū,inter
eſſe cōuenti:& vi-
de in princi.huius
colū.& j.proxi.in
ver.item opp.dixi
etiā latius j.ead.l.
in xj.colū.in iij.q.
princi.& per Bald.
hic,in iij.colum.in
ver.quæro vtrum
iſta ratio,&c.cum
verſi.ſeq.intereſſe
non tantùm intra
rem,ſed extra rem,
non poteſt excede-
re duplum.& vide
in ꝓxi.col.& Bal.
hic in vij.colum.in
ver.oppo.& vide
Bal.hic in vij.colū.
in verſi.quanto.

d ¶ Extra rem.An
veniat in conſidera
tione intereſſe ex-
tra rem,vide latius
per iſtum j.ead.l.in
vij.col.& ix.Et an
iſto caſu quando
res malè traditur,
intereſſe poſsit ex-
cedere triplū,vide
Bald.in vij.colū.&
in vj.opp.

e ¶ Lege,Titius.Vi-
de j.in viij.colū.&
aliter videtur illum
textum intellige-
re Bald.hic in viij.
colū.in verſi.ſextò
oppo.

gloſ.dicit.Intereſſe eſt dãnũ emergẽs:ita locuta eſt ſcd'm cõem vſum, &
modũ loquẽdi.Dicũt em̃ hoĩes,emẽda,vel reſtitue dãnũ meũ: & intelli-
gitur de æſtimatiõe dãni.Itẽ ex eo qđ gl.dicit,ꝙ fieri ceſſat: cõprehẽdit
etiã illũ,q facit qđ facere nõ debet:qa faciẽdo qđ nõ debet, ceſſ t facere
qđ debet.Et ita tenet Cy.opi.gl.nr̃æ declaratã p Iac.de Ra.Et ita tenet
Iac.But.mihi videt̃,ꝙ nullus tetigit qd ſit intereſſe.Pro hui⁹ ergo decla-
ratiõe debes ſcire,ꝙ ipſi dicũt,ĩtereſſe eſt æſtimatio,&c.cõtra ego repe-
rio quoddã ĩtereſſe ĩæſtimabile:vt ff.ſo.ma.l.j.& ibi not.p gl.& l.nõ eſt
ſingularis.de reg.iur.& l.libertas.Vnde iſta diffinitio nõ cõgruit cuilibet
parti ſui diffiniti.Prętérea,ipſi dicũt ꝙ ĩtereſſe eſt æſtimatio dãni emer-
gẽtis & lucri ceſſantis.Ego reperio totũ ecõuerſo,ꝙ dãnũ ceſſans,& lu-
crũ emergẽs,dicit̃ intereſſe.Exẽplũ,hoſtis,vel ali⁹ mihi dat dãnũ in fun-
do meo:& ĩtereſt mea dãnũ nõ fuiſſe datũ:eſt intereſſe:vt Inſti. de his q
ſunt ſui vel alie.iur.§.fin.l.ij.ff.eo.tit.& legatũ tibi relictũ dicit̃ ĩtereſſe:
quia intereſt tua habere:vt l.ſi creditori.ff.de lega.j.& l.ſi fideiuſ.& ff.de
leg.ij.ſi cui fundo.Pro hui⁹ declaratiõe ſcias,ꝙ eſt quoddã intereſſe in ge-
nere generaliſsimo,qđ diuidit̃ in ſuas ſpecies,vel in gñe ſubalterno. In
gñe gñaliſsimo intereſſe eſt iuſta alicui⁹ vtilitas.& hoc ꝓbãt oẽs leges ſ.
alle.contra doc.& gl.& iſtud intereſſe ſubdiuidit̃:nã quoddã eſt ĩtereſſe
inæſtimabile:quoddã æſtimabile.Inæſtimabile intereſſe,eſt alicui⁹ iu-
ſta vtilitas ĩęſtimabilis:vt ff.de his q deie.vel ef.l.j.§.ſed cũ liber.ſo.ma.
l.j.de reg.iu.l.nõ eſt ſingularis.in fi.& l.libertas.Intereſſe etiã æſtimabile
ſubdiuidit̃.Nã quoddã eſt nõ petibile,& quoddã eſt ęſtimabile petibile.
Intereſſe nõ petibile ęſtimabile diffinit̃ ſic.Eſt iuſta alicui⁹ vtilitas æſti-
mabilis nõ petibilis,habita vel nõ habita,ſine alicui⁹ facto iniuſto,vel ceſ
ſatiõe iniuſta.Quare dixi alicui⁹ vtilitas iuſta?qa ſi habes iniuſtã,nõ dicit̃
ꝓpriè continere alicuius intereſſe:vt l.itaq; fullo.ff.de furt.Quare dixi
æſtimabilis?Ad differẽtiã intereſſe inęſtimabilis:de quo dixi ſ.Nõ peti-
bilis,dixi ad differẽtiã petibilis,de quo j.dicã.Habita,dixi,vt cõprehẽdã
oẽs illos caſus,in quib⁹ aliqs habet aliquod ęſtimabile,quod hr̃e ſua in-
tereſt.Vel nõ habita,dixi p l.Proculus.ff.de dã.infe.vbi obſcurant̃ lumi
na domus,vel auffert̃ aqua putei mei:& ſic dãnificor,& perdo qđ mea in-
tereſt habere:tamẽ hoc petere nõ poſſum:qa ꝓuenit mihi abſq; alicuius
facto,vel ceſſatione iniuſta:ideo nõ eſt intereſſe petibile.& de iſtis nõ lo
quit̃ materia iſta.Eſt quoddã aliud intereſſe ęſtimabile:& iſtud põt acci-
pi duob⁹ modis.Vno modo large:& tũc eſt iuſta alicui⁹ vtilitas petibi-
lis,æſtimabilis,nõ habitũ ꝓpter alicuius factũ iniuſtũ,vel ceſſationẽ iniu
ſtã.Iſta diffinitio oĩa cõprehẽdit,vt euidenter patet.Hic tamẽ aduerte:qa
aliqñ ſumit̃ intereſſe large:vt ſi peto qñcunq; rẽ mihi debitã:peto inter-
eſſe meũ.Nam dicit lex ꝙ ſtipulationes ſunt factę,vt qſq; ſtipulet̃ qđ ſua
intereſt:vt l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver.obl.& Inſti.de inuti.ſtip.§.al
teri.& de ver.obl.§.vlt.Vnde ſi ſtipulor librũ,ſtipulor qđ mea intereſt,
vt eſt ille liber:ille ergo liber eſt intereſſe meũ largo modo.Itẽ ſi ſtipulor
factũ,iſtud factũ eſt intereſſe meũ:& hoc modo hic nõ ſumit̃.Secũdo mo-
do ſumit̃ illud ĩtereſſe ſtrictè,& ꝓpriè in nr̃a materia.& illud ſic diffinit̃:
9 †Intereſſe eſt ęſtimatio alicui⁹ vtilitatis nõ habitę,ꝓpter alicuius factũ
iniuſtũ,vel ceſſationẽ iniuſtã.Ideo dico ęſtimatio,vt differat à pręcedẽti
intereſſe,qđ reſpicit ipſam rẽ debitã,ſeu factũ debitũ.Nã de ĩtereſſe,ꝓut
in quãtitate deducit̃,loquit̃ iſta tota materia.Iſtud eſt vtile ſcire ad diffi-
nitionẽ.Ideo dixi,ęſtimatio vtilitatis nõ habitę:vt cõprehẽdã dãnũ emer
10 gens,& lucrũ ceſſans.His ergo viſis,venio ad ſecundã q.† & q̃ro quotu-
a plex[a] ſit ĩtereſſe.Gl.tua dicit,ꝙ triplex eſt,ſcilicet ſingulare,cõe,& conuẽ
tũ.Et appellat ſingulare intereſſe ſingulare pretiũ rei.Cõe intereſſe,cõe
pretiũ rei.Cõuẽtũ,p̃tiũ cõuẽtũ circa rẽ ex partiũ cõuẽtiõe.& hoc tenet gl.
alia ſup verbo.dupli.Idẽ tñ gl.ff.de act.emp.l.j. circa prin.& fundat ſe p
illũ tex.do.Iac.de Rau.tenet contrarium,ꝙ non ſit niſi vnicũ intereſſe:&
iſtud etiã tenebat do.Iac.de But.& do.Dy.diſputauit iſtã q.ſolẽniter,&
poſuit cũ multis ſolẽnib⁹ rationib⁹ illã diſputationẽ in c.mora.de reg.iu.
li.vj.Qđ ſit vnicũ ĩtereſſe tm̃,ꝓbat primò ex hac lege,excedẽs,& exceſ-
ſum,nõ ſunt idẽ:ſed ĩtereſſe nõ põt excedere duplũ ęſtimatiõis cõis.ergo
æſtimatio cõis nõ eſt ĩtereſſe,vt hic.Inducit̃ eodem modo de act.emp.l.j.
Dy.tenet cõtra gl.in vno,qđ dicit̃ p gl.ꝙ pretiũ rei cõe,eſt cõe intereſſe:
p̃tiũ cõuẽtũ eſt cõuẽtũ ĩtereſſe:ſingulare ĩtereſſe,eſt qđ ſingul'r intereſt.
b Sed falſum dicit Dy.Nã p̃tiũ rei[b] nõ eſt intereſſe.hoc ꝓbat̃ in l.hęc ver-
ba quãti eã rẽ.ff.de ver.ſig.& l.j.§.cõſiderãdum.de tut.& ra.diſtr.& ff.de
fur.l.in furti actiõe.Sed Dy.dicit & triplex eſt ĩtereſſe.nã intereſſe ęſtima
tum ſingul'r,eſt ſingulare ĩtereſſe.vt l.libert⁹ q.circa fi.de bo.li.Intereſſe
ęſtimatũ cõiter,eſt cõe ĩtereſſe:vt l.j.de act.emp.Intereſſe ęſtimatũ cõuẽ-
tiõe partiũ,vt qñ partes cõueniũt in certa quãtitate ꝓ intereſſe,eſt cõuẽ-
tũ intereſſe:vt l.fi.de p̃to.ſtip.& l.ꝓcurator ad exhib.§.fi.rẽ ra.ha.Ita di
cit Dy.Iac.Bu.vt dixi,tenebat opi.Vltramõ.ꝙ vnicũ ſit ĩtereſſe.Nã in-
tereſſe ſemp refert̃ ad pſonã actoris:vt de act.emp.l.j.ibi: emptoris rem
habere ĩtereſt,nõ vẽditoris.& ſic de ſingulari intereſſe loquitur.& de reg.
iur.l.quaten⁹.ibi:cuiuſq;,&c.¶ Nota ibi:cuiuſq;.nã in pſona cuiuſq; eſt
ſingulare intereſſe.& illud qđ dixit Dy.ꝙ qñ ꝓmittit̃ certa quãtitas pro
intereſſe,eſt ĩtereſſe cõuẽtũ:nõ eſt verũ.ꝓbo reducẽdo in practicã:ꝓmi-
ſiſti pro intereſſe cẽtũ:ſi petã illa cẽtũ,qa mea intereſt,ſuccũbã: quia illud
inſtr̃m ꝓmiſsiõis nõ ꝓbat ꝙ mea ĩtereſſit:ſed qđ ꝓ ĩtereſſe ꝓmiſſum eſt:
vt l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver.ob.Inſti.de inuti.ſtipu.§.alteri.vbi dicit̃
ꝙ qñ ꝓmittit̃ certa quãtitas,nõ inſpicitur an intereſſit.vñ quãtitas ꝓmiſſa
ꝓ intereſſe,nõ eſt intereſſe,ſed ꝓmiſſa pro inter-
eſſe.Ego dico ꝙ do.Dy.dicit veritatem & putã,ſi
bene intellexiſtis diſtinctionẽ,quã ſ.dixi quoddã
eſt intereſſe largo modo ſumptũ,qđ cõprehendit
illud qđ debet̃:& hoc modo nõ loqtur noſtra ma-
teria,nec dictũ Dy.Aliud eſt ĩtereſſe,hoc eſt ęſti-
matio eius qđ intereſt:& hoc modo hic ſumit̃ in-
tereſſe ꝓ ęſtimatiõe eius qđ ĩtereſt gñaliter ſumẽ
11 do.¶ †Nũc ad ꝓpoſitũ,illud qđ intereſt,põt ęſti
mari ſingulariter,& eſt ſingulare intereſſe:& põt
ęſtimari cõmuniter,& eſt cõmune intereſſe.Et de a
hoc eſt caſus l.ſ.de ac.empt.rectè intelligẽdo.dicit
tex.ſi res vẽdita nõ tradat̃ ad id qđ intereſt,agi po
teſt.Sed dicet aliqs:ergo petet̃ ipſa res:qa ipſa res
eſt illud qđ intereſt.Rñdet ibi Iuriſc.hic eſt quãti
emptoris rẽ habere intereſt ſingulariter,qđ exce-
dit qñq; p̃tiũ cõe,quanti res valet:pretiũ cõuẽtũ
vel quãti res empta eſt.Nũc ad rationes do.Iac.de
Raue.dicit ipſe,ĩtereſſe ſemp refert̃ ad pſonã acto
ris.Cõcedo:ſed pſona põt cõſiderari cõiter,tãquã
qlibet,& põt cõſiderari ſingulariter ꝓpter aliquã
ſingularẽ qualitatẽ inhærẽtẽ ſibi:tũc ſi conſidere-
tur cõmuniter,erit intereſſe cõmune:vel ſingula-
re,ſi ſingulariter.Ad illud,qđ dicit̃ de pecunia in
§.alteri.vbi pecunia ꝓmiſſa ꝓ intereſſe nõ eſt in-
tereſſe:dico ꝙ pecunia ꝓmiſſa ꝓ intereſſe,nõ eſt
intereſſe gñaliter ſumptũ:qa eſt aliqd diſtĩs ab eo
qđ erat promiſſum:ſed eſt ęſtimatio illi⁹ ĩtereſſe
ꝓut hic ſumit̃ in materia nr̃a:ideo ſi illã quãtitatẽ
tãquã intereſſe peterẽ,ego vincerẽ.¶ Vidim⁹ ſ.ꝙ
triplex erat intereſſe,ſ.ſingulare,cõe,& cõuentũ. b
12 ¶ †Iuxta hoc q̃ro,vtrũ intereſſe ſingulare ſit affe
ctionis,vel vtilitatis.Et videt̃ ꝙ affectionis tãtũ:
vt l.libert⁹.in fi.de bo.lib.In cõtrariũ,ꝙ ſit vtilita
tis,ſeu affectiõis,cõtinẽtis vtilitatẽ:vt l.videam⁹.
§.j.de in lit.iur.Et iõ circa hoc dicas:ſi q̃ris de in-
tereſſe affectiõis,& nõ vtilitatis:aut q̃ris,vtrũ ex
eo cõdẽnatio augeat̃:& dic ꝙ nõ:vt l.ſi ſeruũ.ff.ad
l.Aql.& l.p̃tia rerũ.ad le.Fal.Aut q̃ris,vtrũ actio
det̃,q̃ aliàs nõ daret̃:& tũc ĩ cõtractib⁹ bonę fidei
dat̃:vt l.cũ ſeru⁹.ff.mã.In cõtractib⁹ verò ſtricti
iuris,regula eſt ꝙ non dat̃:vt l.fideiuſſores.ff.de
pac.& ibi no.in quadã gl.Fallit,ſi minor ętas ĩter-
ueniat:vt l.ſi in ẽpt.ff.de mino.Si verò q̃ris de in-
tereſſe affectiõis,qđ cõtinet vtilitatẽ:& tũc actio
dat̃,& cõdẽnatio auget̃:vt l.videam⁹.ff.de in lit.
iur.& hac lege,p totã.Debet ergo hęc lex ĩtelligi c
de ĩtereſſe ſingl'ari,ꝙ cõtinet vtilitatẽ pecuniariã.
¶ Itẽ q̃ro iuxta p̃dicta,vtrũ ĩtereſſe diuidat̃ in in-
trinſecũ & extrinſecũ,ſeu intra rem & extra rẽ:&
certũ eſt ꝙ ſic:vt l.ſi ſterilis.§.cũ p vẽditorẽ.de ac.
emp.& gl.in multis partib⁹ hoc dicit: & maximè
13 hic in gl.ſup ver.dupli.Circa hoc eſt vidẽdũ,†qd
c ſit intereſſe intra rẽ & extra rẽ.[c] Vltramõ.dicũt ꝙ
illud dicit̃ eẽ intra rẽ,qđ ſeqtur rẽ penes quẽcũq;
vadat.Et ideo ſi ſeru⁹ eſt hęres inſtitut⁹,tota hęre
ditas videt̃ intereſſe intrinſecũ:vt l.vẽditor.ff.de
eui.& l.inde Neratius.in prin.ad l.Aql.Sed ſi non
ſeqtur rẽ penes quẽcũq; vadat,vt ĩ tigno vitioſo,
cui⁹ errore domus emptoris perijt:& tũc dicet̃ in-
tereſſe extrinſecũ:vt l.Iul.ĩ prin.de act.emp.Idẽ
in lucro,qđ aliqs facit tãquã mercator:vt d.l.ſi ſte
rilis.§.cũ p vẽditorẽ.de act.emp.Sed dñi,illud in-
tereſſe de ſeruo hr̃de ĩſtituto,p gl.vocat̃ extra rẽ,
ſeu extrinſecũ:vt ff.de euic.l.vẽditor.& hic in gl.
ſup ver.dupli.Dico ꝙ gl.noſtrę meli⁹ loquãtur.
Cui⁹ gratia debetis ſcire:ſicut dicimus in dictiõe
ex,q̃ denotat cauſam ꝓximã:dictio verò ꝓpter,
& dictio ob,cãm remotã:vt l.nõ dubiũ.ſ.de legi.
& l.j.ſ.ſi ſer.exte.& l.eo tempore.circa fi.ff.de pe
cu.ita in propoſito.Intrinſecũ ĩtereſſe,debet dici
illud,qđ eſt ipſa res,ſeu eius ęſtimatio:ꝓut acci-
pit̃ in hoc ti.Itẽ illud,qđ eſt immediatè ex ipſa re:
14 vt fruct⁹,& partus,& ſimilia.Ea verò † q̃ veniunt
occaſiõe rei,nõ ex ipſa re,debẽt dici extrinſecũ,ad
ſimilitudinẽ eius,qđ dixi in dictione ob,& de di-
ctiõe ꝓpter:& ideo verũ dicit gl.ꝙ hęreditas,ex
qua ſeruus eſt hęres inſtitut⁹,eſt ĩtereſſe extrinſe-
cũ:qa nõ ex ea re,ſed occaſiõe rei cõtingit.Nec eſt
verũ qđ dicũt Vltramõ.ꝙ ideo dicat̃ extrinſecũ:

a ¶ Et quęro quotu-
plex. Quotuplex
eſt intereſſe,cõclu-
dit ſequendo opin.
Dy.triplex,ſ.ſingu
lare,cõmune,& cõ-
uentum. Quomo-
do autem intelliga
tur intereſſe ſingu-
lare ab intereſſe cõ
muni, vide Bald.ſ.
ea.l.in fi.iij.col.Et
quotuplex ſit in-
tereſſe,vide hoc in
princ.p Bal.& Bal.
in l.traditio.in iiij.
q.ſ.de act.empt.&
ibi de quo intereſ-
ſe intelligatur,ſi in
libello peto inter-
eſſe.

b ¶ Pretium rei.Bal.
hic in j.col.ſaluãdo
gloſ.dicit ꝙ largo
modo dicitur inter
eſſe,per eundem in
l.j ſ.de his q à non
do.Item an expẽſę
dicantur pretium,
vide Bar.& ibi ſcri
pſi in l.quidam.§.
quibus.de condi.&
demonſt.in §.qui-
dam ita.& Bald.in
l. terminato j. de
fruct.& lit.expen.

c ¶ Extra rem.Nota
quomodo cogno-
ſcatur intereſſe in-
tra rem ab intereſſe
extra rẽ,ſeu intrin-
ſecum ab extrinſe-
co. & Bald. hic in
xvij.col.in ver.ter-
tiò oppo. & in xj.
col.& ibi ponit qd
differt intereſſe in-
trinſecum à quali-
tate intrinſeca.Po-
nit etiã ibi in verſi.
quæro igitur nun-
quid quod dicatur
intereſſe extrinſe-
cũ.qđ not.& vide.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quia ſequiť rē, penes quēcūq; vadat. Nā ſeruitutes
ſequunť rē, penes quēcūq; vadāt, tñ nō dicūtur in
bonis: vt l.j.ff.de vſufru.leg.l.rē in bonis.de acqr.
re.do.¶ Hoc pręmiſſo, vidēdū eſt vtrū debeat ha-
a beri ratio in iudicio hui⁹ intereſſe extrinſeci[a]. Gl.
quā modo legi tibi, dicit duo verba tm̄: Aut agit
ꝓpter nō factū, aut ꝓpter malefactū: vt vidiſtis.
Doct. hoc minus pfectè examināt. & eſt in eo vi-
15 dere paſſus valde difficilis.† Ideo dic, quoddā eſt
intereſſe intrinſecū, hoc eſt ipſi⁹ rei æſtimatio: &
iſta ſemp venit: vt l.ratio.§.ſi p venditorē.de act.
16 emp.& l.vinū.ſi cer.pe.& l.in hac.de trit.†Quod
dā eſt intereſſe ex ipſa re: vt fruct⁹, & part⁹: & de
hoc dic vt l.ſi ſtipulat⁹.& l.videam⁹.p totā.l.ff.de
vſur.& in l.ſi filius.§.j.de ver.obli.vbi dixi.& l.ſi
17 fundū certo die.eod.tit.¶ †Quoddā eſt[b] intereſſe
b extrinſecū: & in hoc dic, aut agiť ꝓpter nō factū[c],
c aut ꝓpter malefactū. Primo caſu, aut eſt tale īter-
eſſe, qđ ſequiť rē penes quēcūq; vadat: & ei⁹ habe
tur ratio: vt l.pe.ſ.de his qb.vt indi.& facit d.l.vē
ditor.ff.de eui.& l.inde Nerati⁹.§.j.ff.ad l. Aqui.
18 † Aut nō ſequiť rem.penes quēcūq; vadat: & tūc
aut petiť talis res, ī qua nō pōt cadere affectio, ſeu
intereſſe intrinſecū: vt in pecunia, in qua nō cadit
affectio: & tūc venit intereſſe extrinſecū: vt l.nū-
mis.de in lit.iur.& l.ij.aliàs iij.§.fin.de eo qđ cer.
lo.l.ſi pœnā.de verb.obli.l.liber homo.§.fi.eo.ti.
Aut petiť res, in qua pōt cadere intereſſe intrinſe-
cū: & tūc nō habet ratio intereſſe extrinſeci: vt d.
l.ſi ſterilis.§.cū p vēditorē.de act.emp.qđ tamen
ītellige ſecūdū diſtinctionē, quā j.ponā in vltima
19 parte, an in intereſſe habeať ratio lucri, vel nō.†Si
verò agiť ꝓpter malefactū: & tūc aut fuit malefa
ctū ſciēter, aut ignorāter. Si ſciēter, venit intereſſe
extrinſecū: vt l.Iulianus.circa prin.& l.idēq;.§.ī
oib⁹.de act.emp. Si verò ignorāter: & tūc agiť cō-
tra aliquē, qa res eſt euicta: & iſto caſu venit īter-
eſſe extrinſecū, nō tamē in totū, ſed vſq; ad duplū
ꝑtij couēti: vt l. Titi⁹.in fi.& l.ſeq.de act.empt.&
eſt ſingularis caſus. Aut igiť ꝓpter aliud dānū, ex
ipſa re emergēs: & tūc aut loqmur in cōtractibus,
ex quorū natura cōſueuit trāſferri dñiū, vel vſuca
piēdi cōditio: & tūc nō venit īntereſſe cōtra ignorā
tē: ſed agiť quāto minoris: vt l.Iul.in prin.de act.
emp.& ibi gl.dicit, fallit ī vaſe vitioſo vēdito: ſed
in l.teneť.§.ſed ſi vas.eod.ti.dicit ꝙ debet ſeruari
eadē diſtinctio. Et illā tenebat do.Iac.Bu.Si verò
loqmur in cōtractib⁹, ex quorū natura nō trāſferť
d dñiū[d]: & tūc aut ille cōtract⁹ celebrať gr̄a vtriuſ-
q;, vt locatio: & tūc ſi tradať res inaīata, diſtinguiť,
Aut res eſt, cui⁹ cōditionē qs nō poterat ꝓbabiľr
ignorare, vt cōditionē vaſis: & teneť etiā ignorās
ad īntereſſe extrinſecū. Aut ꝓbabiľr poterat igno
rare: & tūc ſecus: vt l.ſed addes.§.j.ff.loca. Aut lo-
cať res aīata, vt puta ſeru⁹: & nō teneť ad intereſſe
extrīſecū, niſi fuerit ſciēs: vt l.cū ī plures.§.ſeruū.
ff.loca. Ratio eſt in prōptu: qa rei aīatæ vitiū pōt
ꝓbabiľr ignorari magis, quā alteri⁹ rei. Si verò cō
tract⁹ celebrať gr̄a alteri⁹ tātū, ſ.gr̄a recipiētis, vt
in cōmodato: tūc ſi tradat rē inaīatā, nō teneť niſi
fuerit ſciēs: vt l.in rebus.§.itē q ſciens.ff.cōmo. Si
verò tradať res animata, ignorās teneť eatenus, vt
dānū emēdet, vel ſeruū ꝓ noxa dimittat: vt l.pe.
ff.cōmo. Si verò cōtrahiť gr̄a dātis tm̄: vt in depo-
ſito, & in mādato: & tunc in depoſito dico teneri
dātē, ſiue fuerit ſciēs: ſiue ignorās ad iſtud īntereſſe
e extrīſecū[e]: vt l.ſi ſeru⁹.§.qđ verò.ff.de fur. In mā
dato verò diſtingue: vt l.inter cauſas.§.ſi cū ſeru⁹.
ff.man. Iuxta prędicta q̃ro, vtrū iſtud intereſſe di
cať ſingulare, vel cōe. circa hoc dic vt dixi ſ.circa
cōtraria.¶ Sum⁹ expediti de iſta ſecūda parte ve-
20 nio ad tertiā particulā. Ex qua nota † intereſſe nō
pōt aſcēdere in infinitū. Cōtra de ī lit.iur.l.videa-
mus.§.j.vbi diciť, ꝙ in infinitū iurať. Sol. Fateor
ꝙ in infinitū iurať, ſed iudex taxat ita ꝙ duplū nō
excedat p hāc legē.¶ Venio ad quartā particulā,
ex qua no. ꝙ pœnę ſunt in iure limitatæ. Contra
Inſtit.de inuti.ſtipu.§.alteri.& l.ſtipulatio iſta.§.
alteri.de ver.obl. Sol. Huius timore eſt hęc poſita
gl.in ver.ꝓferūtur, q̃ ponit opi. Finaľr gl.diſtin-
21 guit, ꝙ † pœna legalis nō poteſt excludere quadru
plū. Pœna verò couētionalis aut poniť per verba
multiplicatiua: vt duplū triplū, quadruplū, & ſimi
lia: & idē. Aut per noīa ſimplicia: & tūc etiā in tm̄
pōt aſcēdere, īquātū cōtrahētes voluerūt. vide gl.
q̃ hoc dicit & eſt clara. Vltramō. reprobāt iſtā gl.
q̃ facit differētiā, vtrū pœna apponať p noīa mul-
tiplicatiua, aut per noīa ſimplicia: qa dicunt, ꝙ eſt
imponere legē verbis. Ego dico ſic breuiter. Aut
iſta noīa, duplū, triplū, & ſimilia, referunť ad certā f
& taxatā quātitatē: & tūc pōt aſcēdere pœna, in-
quātū voluerint cōtrahētes: qa eadē eſt ratio, ſicut
qñ ꝓferť per nomīa ſimplicia: tm̄ enim eſt dicere
ſub pœna mille, quātū ſi dicerē ſub pœna qntupli g
cū ducēta ſint ꝓmiſſa. Si verò iſta verba referunť
ad quātitatē incertā: ſub pœna dupli, vel quadru-
pli, eius qđ res plus valuerit, vel ſub pœna dupli,
vel quadrupli: tūc intereſſe: non poteſt excedere
quadruplū, ſcđm quod gl. dicit: imò fortè qđ plus
eſt, nō pōt excedere duplū. arg. huius legis: qa for
tè multū vltra aſcēderet, quā ſenſerint cōtrahen-
f tes. ar. hui⁹ l.[f] ibi: ne dū in infinitū, &c. Hunc arti-
culū pleni⁹ examinaui in l.ſtipulatio iſta.§.alteri.
de verb.obl.¶ Venio ad vltimā partē: diciť hic, ꝙ
g in intereſſe habeť ratio lucri[g]. cōtra l.ſi ſterilis.§.
cū per vēditorē.ff.de act.emp. Gl. dicit. ꝙ olim nō
habebať ratio lucri, niſi in qbuſdā caſibus ſpeciali
bus, q hic p gl. enumeranť. Vltramō. reprehēdūt
iſtā gl. per tex. ibi: qa ex eo veteres, ꝙ intereſt ſta
tuerunt quaſi dicat, ꝙ antiqt⁹ in intereſſe habebať
ratio lucri. Sed gl. poterat reſpōdere: iſtud olim in
quibuſdā caſib⁹: hodie gñaliter. Doc. noſtri tenēt
cōiter circa hoc, ꝙ p hāc legē non ſit immutatū de
iure antiquo. Ideo Cy. poſuit olim dictum Pet. in
iſta materia, ſcđm qđ ipſe inuenit. Poſtea ſupue-
nit Gul. de Cug. q de hoc poſuit vnā diſtinctionē
in l.ij.aliàs iij.in fi.ff.de eo qđ cer.lo. poſtea illam
addidit Cy. de verbo ad verbū, licet de eo mētio-
nē non faciat. Iac. de Are. etiā circa hoc poſuit vnā
ſuā diſtinctionē. Ego autē viſis oīb⁹ in iſta mate-
22 ria, dico ſic. †Quoddā eſt lucrū, ꝙ contingit circa
ipſam rē: vt modo valet corbes frumēti decē, hinc
ad quinq; mēſes valebit xx. & iſtud lucrū de iure
antiquo & de iure hodierno, ſemp venit æſtima-
tione intereſſe: vt l.vinū.ff.ſi cer.pe.& l.in hac.de
trit.& d.l.ratio.§.ſi p vēditorē.de act.emp. Quod
dā eſt lucrū cōtingēs ex re ipſa: vt part⁹ & fruct⁹:
& de hoc nō ptinet ad noſtrā materiā. Dic vt l.ſi
ſtipulat⁹.& l.videamus. de vſu.& l.ſi filius.§.j.&
23 qđ ibi no.ff.de ver.obl. Quoddā † eſt lucrū qđ ve
nit ex re: & tūc qñq; illud lucrū venit cū alterius
iniuria: vt lucrū vſurarū vel vſucapionis: & nō ha
beť ratio hui⁹, nec de iure antiquo, nec de iure ho-
dierno: vt l.ſi is qui rē.§.fi.ff.de fur.& l.ſi qs vxo-
ri.§.pe.eo.tit.& ibi no. Aut nō pcipiť cū alterius
iniuria? & tunc aut illud lucrū comitať rem penes
quēcūq; vadat: & habeť ratio eius tā de iure anti-
quo, quā de iure nouo, ſiue ſit iudiciū bonæ fidei,
ſiue ſit iudiciū ſtricti iuris: vt d.l.vēditor. de euic.
& l.ſi qs vxori.§.pe.de fur.& l.inde Neratius.in
24 prin.ad l.Aql.& l.pe.de his qb.vt indi.†Quoddā
eſt lucrū, qđ nō ſequiť rem penes quēcūq; vadat:
vt lucrū quod percipiť ex mercātia, vel ex alterius
hominis induſtria. Et hic aduerte. nā quoddā eſt
lucrū, in quo natura rei plus operať, quā hominis
induſtria: vt in lucro, qđ percipiť ex fundo, ſi co-
latur: & eius ratio habeť: vt l.ſi fundus.§.j.ff.loca.
25 & l.ſi in lege.§.colon⁹.eo.ti.†Quoddā eſt lucrū,
in quo induſtria vt plurimū opať: tunc qñꝙ illud
lucrū eſt incertū: qa ille, cui debebať, nō cōſueuit
mercari: & tūc nō habeť ratio iſti⁹ lucri: vt l.ſi ſte-
rilis.§.cū p vēditorē.de act.emp. Si verò cōſueuit h
mercari: & ex eo ꝙ ex alia ſua pecunia conſueuit
mercari, apparet quaſi pro certo, ꝙ ex ea lucratus
fuiſſet: tūc habeť ratio lucri ei⁹: vt d.l.ij.aliàs iij.in
fi.de eo qđ cer.loco.& ſic videť ꝙ iura antiqua ab
26 iſto iure in aliquo nō diſcordāt.¶ †Quæro iuxta
ꝑdicta, vtrū illud, qđ hac lege diciť ꝙ intereſſe nō
h poteſt excedere duplū, habeat locū in maleficijs[h].
Glo. hic tenet ꝙ ſic. Vna eſt gl. paruula, ſuper ver.
caſibus.

a ¶ Extrinſeci. Vtrū debeat haberi ratio in iudicio intereſſe extrinſeci: adde quod not. ea. l. in iiij. col. & per Bar. hic, in x. col.

b ¶ Quoddā eſt. Ex his quę hic Bar. dicit, colligūt quidā moderni de prato duo valde not. qđ l. liber homo. §. fi. hic alleg. nō habet locū in ſpecie debita, ſed ſolùm in quātitate. Secūdò pro l. ij. §. fi. de eo. quod totus ille titulus nō habet locum, quando certa ſpecies eſſet certo loco reddenda: ſed ſolum quādo quātitas. & ſic intereſſe ratiōe loci, non habet locum in intereſſe extrinſeco in ſpecie: ſed ſolùm in quantitate. quod not. Andr. Barb.

c ¶ Nō factum. Adde l. nūmis. de in lit. iur. & hic adde Bart. in l. ſi pœna. de verb. obli. & no. etiam Bal. in l. cùm allegas. in pen. col. ſ. de vſuris. Vide Bald. hic, in ij. col. in verſi. q̃ro quare gloſ. & Barto. in l. Iulianus. in princi. ij. col. de act. empt.

d ¶ Transfertur dominium. Vide plenè Bart. in l. rebus. §. itē qui. ff. cōmo.

P. P A V. P.

e ¶ Intereſſe extrinſecum. Et ꝙ nō habeať ratio talis intereſſe extrinſeci, niſi in pecunia, non in frumento, vino, & ſimilibus, vide Iaſ. in l. nūmis col. j. ad fin. de in litem iur. & per hæc deciditur quæſtio de eo qui erat debitor alicuius in corbes centū frumenti certo die, & quia non ſoluit, creditor eo recidit de iure emphyt. quia non potuit eos ſoluere domino vt tenebatur, non poteſt tale intereſſe peti.

f ¶ Arg. huius l. vide glo. & Bart. in l. ſtipulatio iſta. ff. de verb. oblig.

g ¶ Lucri. Vtrum in intereſſe habeatur ratio lucri, vide qđ not. Bald. in l. fina. in princip. ſ. de fur. & per Barto. hic in v. col. verſi. ſequiť. glo. ſuper ver. veteres. Bart. in l. minimis. de in lit. iur. & hoc etiam Bald. in xij. oppo. adde qđ Petr. de Anchar. in cle. j. de vſu. §. ſane. refert ꝙ Ludo. ibi quærit, ſi quis tenetur mihi dare centū in termino, & nō ſoluat: an damnū emergēs poſſim petere ratione moræ? Et dicit ꝙ ſic: non aut lucrum ceſſans. Subdit etiā do. Petr. ꝙ imò etiam credit de lucro ceſſante, ſi talis erat mercator, q cum pecunijs conſueuit negotiari: aliàs ſecus, ſi perſona eſſet talis, quæ retinuiſſet in arca. alle. not. per Cy. in authēt. ad hęc. ſ. de vſur. Tu vide not. hic, & quando habeātur rationes lucri ceſſantis adeo quod agi poſſit: vide per Barto. in l. ſi cōſtāte. §. quoties. ff. ſolu. mat. & vide caſum not. in l. ſocium qui in eo. j. pro ſo. q fortè non eſt alibi, ſecundùm Imo. in l. inſulam. §. vſuras. ff. ſol. ma. Ioan. Cal. in repet. c. nauiganti. in iij. col. de vſur. Et adde hic quæ habes in l. iij. §. Labeo. de acquir. poſ. & vide l. ſi is. §. fin. vbi hæres. ff. de vſur. adde vt p Rom. conſi. cj.

h ¶ In maleficijs. Vtrū in criminalibus, & maleficijs, īntereſſe poſſit excedere duplū, facit quod no. Bald. hic, in vlti. col. in verſi. reſtat quærere.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

caſibus.in prin.l. Alia gl.dicit idē ſuper verbo cō-
tractib⁹.circa mediū. ¶ Cōtra iſtud videt̄ l.inficiā
do.§.j.ff.de fur.propter quā legē aliqui recedunt
ab iſta gl. Tu dic iſtā gl.bene dicere, per gn̄alitatē
iſtius literæ. Non ob.l.inficiādo.§.j.ff.de fur.quia
ibi nō petit̄ intereſſe:ſed petitur pœna, quæ eſt vt
ipſum intereſſe, etiā extra rē duplicet̄:& etiā ſi eſt
ſingulare, dū tn̄ vtilitatē cōtineat: vt l.in furti. in
prin.& q̄d ibi no.de fur. ¶ Nūc venio ad tertiam
27 q.principalē, † & q̄ro vſq; ad quā quātitatē[a] inter
a eſſe pōt aſcēdere. Iſtā q.tāgit gl.hic ſuper ver.du-
pli. Tn verò dicas latius, aut q̄ris de intereſſe con-
uento:& venit inquantū eſt conuentū: vt l.fin.de
præto.ſtipu.& de verb.ob.l.ſtipulatio iſta.§.alte
ri. Aut quæris de cōi:& tunc regulariter totū ve-
nit:vt l.Iul.in prin.ff.de act.emp. Fallit in caſu ſin
gulari:vt l.Titius.in fi.cū l.ſeq.eo.tit.vbi non po
teſt venire vltra duplū pretij conuēti. Aut quæris
de intereſſe ſingulari:& tūc aut illud, q̄d debetur
cōtinet certā quātitatē, vel naturā reſpectu ſui vel
adiuncti, & non aſcēdit vltra duplū intereſſe cōis
vel intereſſe couēti, intelligēdo in diuerſis caſib⁹:
vt dixi ſ.circa prin.ſecundæ partis. Aut nō conti
net certā quātitatē, vel naturā, reſpectu ſui, nec re
ſpectu adiūcti:& venit intātū inquantū illud fue
rit:vt in verbo, in alijs. ¶ Quero circa hoc, quę eſt
b ratio differētiæ:[b] Gl.tāgit hic, ſup ver.damnū.&
ponit duas rōnes. Prima eſt:quia in cōtractibus, q
habēt certā quātitatē, vel naturā, facili⁹ pōt appa-
rere ſimplū, quā in cōtractib⁹, q cōtinēt incertū.&
iſta ratio placet. Alia ratio ponitur:quia facili⁹ eſt
alicui facere, quā dare:& ideo plus grauat̄.ar.l.hæ
operæ.de ope.li. Vide gl.ſup ver.dānū. Iſta rō ſe
cūda reprobatur p doc.quia nō ꝓcedit niſi in ho
minib⁹ auaris, q facili⁹ ſuſtinerēt oēm laborē quā
darēt aliquid de pecunia. Nā de iure cōi, & de na-
tura, facilius eſt dare:qa oīs labor corpalis quan-
tūcunq; paruus, maior eſt aliqua datione pecunia
ria.ar.l.in ſeruorū.in fin.ff.de pœnis. ¶ Venio ad
28 quartā q.principalē, ſ. † qualiter intereſſe in iudi
ciū deducatur. Cy.tāgit hic, & ī multis errat. Ad-
uerte ergo, & primò eſt vidēdū, an deducat̄ in iu-
c diciū per viā actionis, an p officiū iudicis[c]? Et per
hoc apparebit declarata gl.tua quæ ponit̄ hic, ſup
ver.cōtractib⁹.circa fi. Et q̄dā gl.dicūt, ꝙ p offi-
ciū iudicis:vt l.ſi quis ab alio.in fi.ff.de re iud.& l.
cū ſtipulat⁹ ſim.§.fi.ff.de ver.ob. Dy.reprobat il-
lā gl.in l.ſtipulationes nō diuidūtur.ff.de ver.ob.
& extra, de re.iu.li.vj.in c.mora. Ideo gl. hic vide
tur dicere: Aut in obligatiōe eſt fieri:& intereſſe
venit iure actionis: vt l.ſtipulationes non diuidū
tur.§.Celſus.de ver.ob.l.ſi qs ſtipulat⁹ ſit Stichū.
§.fi.& l.quoties p aliū.e.ti.& l.fi.ff.ſi qs in ius vo.
nō ierit. Aut in obligatiōe venit dari:& tūc ſi qdē
in cōtractib⁹ noīatis, intereſſe venit offō iudicis:
vt l.ꝓmiſſor.de cōſti.pe.l.vinū.ſi cer.pe.& l.ſi ſer
uum.in fi.de ver.ob. Si ex cōtractibus innomina-
tis tūc venit intereſſe p viā actionis: vt hic in gl.
p l.j.§.fi.ff.de re.pmu. Aſsignat Cy.rōnē: qa ſicut
illi cōtract⁹ innoīati, nō ſunt faciles in obligatiōe
cōtrahēda:quia requirit̄ ꝙ impleātur ab aliqua p-
tiū:nec implentur ſolo cōſenſu, & ita de facili nō
cōtrahitur obligatio:ita nec de facili ſuſtinet̄. Pet.
cōtra, vt refert Cy.ſ.de re.pmu.l.cū precibus. Sed
veritas eſt illud, q̄d dicit Cy.probatur in.l.natura
lis.§.j.ff.de præſcri.ver. ¶ Sed cōtra prędicta opp.
d ꝙ etiā in obligatione dādi[d] ex cōtractib⁹ noīatis,
ſuccedit obligatio ad intereſſe: vt l.liber homo.
in fi.ff.de ver.ob.gl.ī.l.Iul.in mag.gl.de act.emp.
dicit, Aut quis ſtipulatur dari ſibi:& nō ſuccedit
obligatio ad intereſſe. Aut ſtipulatur alteri:& ſuc
cedit obligatio ad intereſſe. Pet.aliter dicit, cuius
opi.recitaui in d.l.liber homo.ī fi.ff.de ver.ob. Et
Cy.ibi refert in illa q.circa fin.de intereſſe intrin-
ſeco, & extrinſeco. Ego dico ꝙ gl.tua dicit verita
tem cuius occaſione debes videre rationem. Quæ
eſt ratio, ꝙ in obligatione facti ſuccedit obliga-
tio ad intereſſe, in obligatione dādi nō. Dico tibi
ſtipulationes ſunt inuentæ:vt vnuſquiſq; ſtipule
tur ſibi, pro eo quod ſua intereſt modo in obli-
gatione dādi, ſi ꝓmitto equū, intereſt tua habere
equū ſimpliciter, quātū valet:& ideo illud ſine du
bio eſt in obligatione. ſed ſi promiſi tibi aliqd fa
cere, fortè nō intereſt tua, quātū illud factū valeat
aut cōſtaret:& ideo nō potes me pręcisè cōpellere
ad factū:quia ſic cōpelleres me vltra quā intereſ-
ſet tua: ideo ſuccedit obligatio ad intereſſe: qua-
re dādo tibi intereſſe liberor. Nūc ad ꝓpoſitū, ſi
ego reperio obligationē dādi talē, in qua ſit eadē
ratio quæ in facto: ſuccedit ibi obligatio ad inter-
eſſe, ſicut in obligatione faciēdi. Exēplū, vt ſi ſti- e
pulat⁹ ſum alij dari: nō intereſt mea fortè in totū:
forte, qa nō ſum debitor illius, niſi in modica quā
titate: ideo ſuccedit obligatio ad intereſſe: vt l.li-
ber homo.in fi. Itē ſi ſtipulat⁹ ſum mutuari, & nō
mutuetur. Nam licet mutuare ſit dare: qa mutuū
eſt.quod de meo fit tuum: vt l.ij.§.appellata.ff.ſi
cer.pe.nō tamē intereſt mea ſimpliciter, & in totū
ideo ſuccedit obligatio ad intereſſe: vt l. ſi pœnā.
de ver.obl. Et circa iſta dic plenè: vt dixi in l.ſtipu
latiōes nō diuidūtur de ver.obl. ¶ Veniam⁹ ad cō
traria ſecūdę partis. Iuxta p̄dicta eſt vidēdū, quā
do ſuccedit obligatio ad intereſſe, an ſuccedat ſta
tim poſt morā, an expectet̄ interitus rei. Dic vt in
d.l.ſtipulatiōes nō diuidūtur.in v.& vj.q. Itē eēt
vidēdū vtrū ſuccedat obligatio ad intereſſe, ita ꝙ
prima tollat̄, aliàs duret vtraq;. Et ſi duret, vtrū al f
ternatiuè, vel copulatiuè. vel qūo? Dic vt d. l. ſti-
pulatiōes nō diuidūtur.de ver.obl.in vij.q. Itē eſ-
ſet vidēdū, vtrū qs pręcisè poſſit cōpelli ad factū.
Iſtā q.tāgit hic gloſ.ſup ver.in alijs.& malè loqt̄.
Dic vt d.l.ſtipulatiōes nō diuidūtur.in viij. q. Itē
eſſet, vidēdū, qualiter ſup intereſſe formet̄ libell⁹. g
Iſtā q.ponit glo.ff.act.empt.l.j.in prin.& ibi po-
nit gl.triplicē formā libelli.& hoc ponit etiā in l.
ij.§.itē ſi in facto.de ver.obl. Ego pleniſsimè exa-
minaui in l.ſtipulatiōes nō diuidūt̄.in ix.q. ¶ Mo
do reſtat videre, de v.& vlt.q.ſ.qualiter eſt intereſ
e ſe ꝓbet̄[e]? Circa ꝙ breuiter dic, † quoddā eſt inter-
29 eſſe couētū:& iſtud ꝓbat̄ p inſtr̄a, vel p teſtes: vt
30 l.fi.de p̄to.ſtip. † Quoddā eſt intereſſe cōmune:&
iſtud ꝓbat̄ p teſtes, q dicūt ꝙ res cōmuniter tm̄ va
let:& ꝙ cōmuniter cuiuſq; intereſt, tm̄ dictā rē ha
bere: vt l.ij.ſ.de reſcin.vē.& ꝙ ibi no. Aduerte tn̄
ad duo, poſito ꝙ nō faceres niſi articulū de cōmu- h
ni valore rei, p hoc nō ꝓbares ītereſſe directò, ſed
ꝓbares rei valorē ſeu p̄tiū: nā p̄tiū rei nō eſt ītereſ
ſe, vt dixi. Tamē ex hoc ſeqt̄ ꝓbatio ītereſſe, qa ſi
res cōmuniter valet: ergo cuiuſq; cōmuniter tā in
31 tereſt eā habere. † Itē aduerte ad vnū:& videt̄ ꝙ ſi
f vis ꝓbare p̄tiū, vel ītereſſe tpis p̄teriti, [f] nō debes
te referre ad vnū diē, vel duos dies, ſed ad quā plu i
res. Et ideo ſi faceres articulū, ꝙ frumētum valuit
iſto anno, die primo Ianuarij tm̄: nō eſt ꝓbata in-
tētio. Nō em̄ debet ꝓbari ex momēto. ſed debes
ponere ī articulo, & ante, & poſt p plures dies, vel
g āte tātū.[g] Iſta ꝓbāt̄ ī l.p̄tia rerū.§.nōnūquā.aliàs
§.nōnullā.ff.ad l.Falc.& ibi pleniſsimè. Itē aduer
te, ꝙ ī articulo ponas etiā de loco publico, vbi ta-
lia cōſueuerūt vēdi: vt plenè dixi in d.l. p̄tia rerū.
32 in prin.& ī fi. ¶ † Eſt etiā certū ītereſſe ſingulare.
Et hic eſt aduertēdū ꝙ qdā ſunt caſus, ī qb⁹ iurat̄
ī litē, vt ī actiōib⁹ arbitrarijs, & in bōę fidei cōtra
dolosū:& tūc ꝓbat̄ p iuramētū ī litē: vt l.ī.actio
nib⁹.de ī lit iur.cōtra nō doloſum: dic vt dicā.j.in
h alijs. Quādoq; ſunt actiōes[h] neq; arbitrarię, neq;
bōę fidei:& tūc qn̄q; venit̄ ad petitionē ītereſſe, ꝓ
pter cōceptā iudicis authoritatē:& idē: qa ꝓbat̄
ītereſſe p iuramētū: vt ff.ne qs eū, q ī ius voc.l.pe.
§.j.& l.q reſtituere ī fi.de rei vē. Quādoq; verò de
uenit̄ ad ītereſſe ex alia iuſta cauſa: et tūc cōtra do
loſum ꝓbat̄ p iuramētū: vt l.ſemp.§.in hoc inter
dicto.ff.ꝙ vi aut clā.& l.ſi qn̄.j.vn̄ vi. Si verò agit̄
cōtra nō doloſum: tūc oportet ꝙ intereſſe verè ꝓ
i bet̄, vt hac l. Sed qualiter[i] ꝓbat̄.gl. q̄ eſt hic, hoc
nos docet in gl.ſup ver.ſubtilitatē.& vide glo.iſtā
Gl.vult ꝙ dictū teſtis referatur ad hoīes, q eſſent
eiuſdē cōditiōis, cui⁹ eſt ille, q petit ītereſſe:& ſic.
ſunt cōteſtes.& optimè dicit glo. Et habemus ꝓ
ea rationē nota.in l.cōtinuus.§.cū ita de ver.obli.

a ¶ Quam quantitatem. Vſq; ad quā quātitatē intereſſe poſſit aſcēdere, adde quod not. iſtud ſ.in ea.l.in iij.colū. ad hoc vide Bald. hic, in iiij.col. & vide in verſic. quid ſi promitto. & verſi. quæro ſi centum.

b ¶ Ratio differentiæ. Rationem differentiæ quare intereſſe non poſſit aſcendere duplum. in glò.ibi: continē-tibus certā quātitatem, vel ſcientiam. de quibus hic in text. in j.& ij.col. ſed in contractibus continentibus certam quantitatem, & naturam, poteſt excedere.

c ¶ Officium iudicis. An intereſſe petatur per actionem, vel officium iudicis, adde quod no. Bar. in l.ſtipulationes non diuiduntur.in x.& xj. opp.de ver.obli.& vide omnino in. l. j.ff.de act.empt.& quæ ibi Bar.& docto.in iiij.col.

d ¶ Obligatione dādi. An in obligatione dandi ſuccedat obligatio ad intereſſe per Bart. in l.ſtipulationes nō diuiduntur in xj.& xij.opp.cum ſeq.de verb.obl.per Bald. hic, in iiij.colū. in ver.ſecundo quæritur.& in viij.colū. ver.ſed oppo.

e ¶ Probetur. Vide Bal. hic in v. colū. ver.quæro quomodo probetur intereſſe.cū ſeq. Et adde in hac materia, ꝙ aliud eſt intereſſe, quod etiam contra non doloſum probatur per iuramētum: vt no. Bar. in l.j.in princ. in v. q.ff.quē ad.te.ape. vide quod ibi ſcripſi.& per Bart.hic, in ix.col.

f ¶ Temporis præteriti. Ad probandum valorem frumēti in præteritū, adde Bart.in l.ij.ſ. de reſcin.ven.

g ¶ Vel ante tātum. Hęc verba in omnibus exemplaribus, quæ vidi tam ſcriptis, quam impreſſis habentur. Quæ tamen meo iudicio ex Bart. in legibus, quæ hic adducuntur, abradi debent. Alexan. Loſeus.

h ¶ Actiones. Qualiter autem ꝓbetur lucrum ceſſans, vide Bald. hic in x. colū. in ver. ſextò quæritur qualiter probetur, &c.

i ¶ Sed qualiter. Nota de intereſſe ſingulari probādo per teſtes, adde Bart.in l.nemo.ī fi.de duo.re.& vide quod no.poſt Bar.in l.in hac.ff.de dā.infect.& dicit hic Bal. in x.col.quòd reddere debet teſtis cauſam, etiam non interrogatus. Facit quod no.Bar.in d.§.cū ita.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Idētitatem. Adde Bar. in l. ij. in vlt. col. ſ. de reſcin. ven. & ſequitur hic etiam Bald. in v. col. in ver. quæro qualiter probetur ſingulare intereſſe. Vide tamen eundem Bal. in x. col. in vj. q. in ver. pone.

b ¶Ad duo. Et tenet Bar. hic, quod licet intereſſe ſit probatum per vnum teſtem: non poterit deferri iuramentum.

Sed ſi qlibet teſtis interrogatus, qūo ſcis? Rñ. qa tantū mea intereſſet, ſi eſſem illius cōditionis: tūc qlibet teſtis eſſet ſingularis in dicto ſuo, & qlibet deponeret de ſeipſo. Debet ergo deponere in genere, de quolibet homine, qui eſſet illius conditionis, cuius ipſe eſt. Iac. tamen de Are. videtur dicere, ꝙ ſi qlibet teſtis deponeret de ſeipſo, proba-
a tus eſſet articulus: nam ꝓpter identitatem[a] artis, videt̃ deponere de eodem: ar. l. nemo eſt qui neſciat. de duo. re. Sed certè hoc nō placet mihi: quia illa lex, q̃ dicit, ꝙ idētitas artis facit videri idem factum, non habet locū, niſi qñ inter cōtrahentes ſic eſt actū: alias etiā eiuſdē hoīs factū, quātūcunque ſimile, nō videt̃ idē: vt l. ſi nō fortē. §. libertus. ff.
33 de cōdi. inde. †Ideo aduerte, ī iſta materia ad duo[b]
b qñ formas articulum de intereſſe ſingulari: tūc referas te ad vtilitatem, non ad actionem tantum, hoc modo ꝙ conſiderata qualitate tui actoris, tibi vtile eſt hr̄e dictū librū plus ꝙ̄ hr̄e centū. Nō em̄
c ꝓcederet[c] articulus, qui diceret ꝙ nollet carere dicto libro ꝓ centū: qa illud cōcludit in affectione, nō in vtilitate. Et iſtud intereſſe ſingulare ad hoc vt deducat̃ in cōdēnationē debet continere vtilitatē, vt ſ. dixi. Item aduerte, qñ tu facis articulum ſup intereſſe ſingulari, ꝙ tu facias articulū de intereſſe cōi, vt ſic liqueat iudici ꝙ intereſſe ſingulare qđ petis, non excedit duplum intereſſe cōis: vt
d hac l. ¶Vltimò debes ſcire,[d] ꝙ etiam ſi de intereſſe nil eſſet probatum directo: ſed tamen ex aliquibus coniecturis, ex officio ſuo iudex perpenderet illud intereſſe: poſſet in iſto intereſſe facere cōdēnationē. Hoc tenet Cy. & hoc ꝓbat̃ hic in text. in ver. in aliꝭ aūt caſibus. Hoc probat̃ j. de fruc. & lit. exp. l. nō ignoret. & in fin. expreſsiſsimè in l. ſemper. §. in hoc interdicto. ff. quod vi aut clam.

Si à non competenti iudice iudicatum eſſe dicatur. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

2 ☞Sententia lata à iudice, non ſuper eo quod eſt ſibi cōmiſſum, ſed ſuper alio quod pertinet ad cauſam, incidenter valet.

¶Si verò res eſt prorſus extranea: tunc iudex non poteſt recognoſcere, niſi per modum recōuentionis, vel prorogatæ iuriſdictionis.

LEX I.

IVdex.[e] Cōtinua rubr. qa qñq; ſnīa eſt nulla ꝓpt̄ defectū iudicis incōpetētis: ideo de hoc hic ponit. Dñi, totus iſte titul⁹ iſtud intēdit. †Sen-
1 tētia à nō ſuo iudice lata, eſt ipſo iure nulla. h. d. ¶Opp. de l. ædiles. §. itē ſciēdū. de ædil. edic. & ſ. de ordi. iudi. l. j. de iudi. l. quoties.
2 Hui⁹ timore gl. dicit hic, † qñ iudex iudicat ſuper alio quā ſup eo, qđ eſt ſibi cōmiſſum, eſt aduertēdū: qa qñq; illud ptinet ad cām cōmiſſam incidēter, vel per modū antecedētis, vel per modum conſequentis: & tunc iudex de iſtis pōt pronunciare, vt contraria: & hoc eſt, quod vult hic text. dicere ibi, quā ꝙ ad eā rem pertinet: ſufficiat em̄, vt per-
3 tineat ad rē ſibi cōmiſſam. †Si verò eſt res prorſus extranea: tūc iudex non poteſt cognoſcere, niſi in duobus caſibus per modū recōuentionis. vt l. cum Papinianus. aut. & cōſequenter. ſ. tit. iij. Itē p modū prorogatæ iuriſdictionis. vt l. ij. §. ſed ſi iudex. ſ. de iudi. & l. de qua re §. j.

SVMMARIVM.

1 ☞Delegatus ſuper proprietate, nō poteſt cognoſcere ſuper poſſeſsione: niſi aliter de proprietate pronunciare non poſſet.

LEX II.

SI militaris. Sub præcedenti ſummario conti-
1 netur: & reuoco in dubiū. †An iudex delegat⁹ ſub ꝓprietate poſſet cognoſcere ſup poſſeſsione. Inter gl. noſtros fuit cōtentio. Finaliter glo. determinat, & bene. dic vt in glo. not.

SVMMARIVM.

1 ☞Litigantes corā non ſuo iudice credant ipſum eſſe ſuū iudicē, prorogatio iuriſditionis impedit̃.
2 Confeſsio facta corā non ſuo iudice an valeat.
3 Excommunicatus ab aliquo iudice ſi appellauit, an deſinat eſſe excommunicatus?

ET in priuatorum.[f] Sub eodē ſummario cōtinet̃. ¶ †Opp.
1 litigādo corā nō ſuo iudice, vr̄ ꝓrogari iuriſdictio: vt l. ij. circa prin. ff. de iudi. ergo valet ſnīa. So. Intellige ꝙ hic litigabāt credētes ipſum eē ſuū iudicē: & ſic error īpedit ꝓrogationē,
2 vt d. l. ij. ¶Quæro † qđ in cōfeſsione facta[g] coram
g nō ſuo iudice: an valeat? De hoc habem⁹ tex. in c. at ſi clerici. extra, de iudi. & dicit ꝙ nō glo. inducit
3 hāc l. in arg. ad qōnē, † ꝙ ille, q eſt excōicat⁹ ab aliquo iudice, & appellauit, deſinit eē excōicat⁹, qa ꝑ appellationē deſinit eſſe ſu⁹ iudex ſnīa ergo eū
h nō adſtrigit: vt l. j. in fi. ad tur. Nec ob. ꝙ dicit gl.[h] qđ qdā dicūt, ꝙ ſnīa excōicatiōis trahit ſecū executionē, & ideo nō pōt appellari: qa etiā ſnīa vltimi ſupplicij trahit ſecū executionē: & tñ pōt appellari & extinguit̃ effectus ſnīæ, ſcilicet quo ad ſtatū: vt l. q vltimo. ff. de pœ. Et ff. de iniuſ. teſt. l. ſi qs filio exhęredato. § irritum. de teſ. l. j. Iſta gl.
i dicit cōtra caſum. c. paſtoralis.[i] extra de app. Non ob. ꝙ dicit gl. de ſnīa vltimi ſupplicij. q̃ trahit ſecū executionē: ſicut ſnīa excōicatiōis: qa natura eorum eſt diuerſa: qa ſnīa excōicatiōis nō eſt perpetua, ſed dicit̃ cōditionalis, ſeu medicinalis: donec quis purget cōtumaciam, vel emendet offenſam: vt in c. cū medicinalis. de ſen. excō. lib. vj. Sed ſententia vltimi ſupplicij eſt perpetua: & mortalis: ideo facilius permittitur appellatio.

De pœna iudicis, qui malè iudicauit. Ru.

¶Continua vt in gl. Sicut rubrica habet duas partes: ita in tex. ponunt̃ duæ leges. De ſcđa parte rubricæ loquit̃ l. j. & l. ij. loquit̃ de prima parte rubricæ: ſed aut̃. nouo iure. loquit̃ de vtraque: ideo legimus eam in fine.

SVMMARIVM.

1 ☞Aduerſario principali, pōt dari pecunia: vt patiat̃ cōtra ſe ferri ſnīam, ſi litiget per calumniam.
3 Reus corrūpens iudicem, vel procuratorem actoris, amittit cauſam, ſicut econtra in actore.
4 Qñ eā amittat ipſo iure & p ſnīam. & nu. 6.
5 Sentētia lata à iudice pecunia corrupto, nō valet: ſi verò precibus valet.
7 Qualiter ſuccurratur ei, cuius aduocatus vel procurator eſt corruptus.
8 Quæ erit practica, quando aduerſarius non principalis vel iudex fuit corruptus.
9 Si corrūpēs deceſsit an̄ latā ſnīam, nō trāſibit hęc pœna in hæredes.

LEX I.

k COnſtitit.[k] Hæc eſt lex ſubtilis et vtilis. Breuiter dicit. †Qui cor-
1 rumpit iudicem,[l] vel aduerſa-
l rium non principalem, perdit actionem. hoc dicit. ¶Nota l

c ¶Procederet. Contrariū videtur ſentire Bar. in l. nemo eſt qui neſciat. ff. de duobus reis.

d ¶Scire. ¶Nota ꝙ licet non probetur directò: tamen iudex ex officio poteſt condemnare: quod bene nota & ſic not. ꝙ vbi difficilis eſt probatio ſufficit per coniecturas. Et ita allegat Bal. in authen. quas actiōes. C. de ſacroſan. eccleſ. & Imol. & dicit Bal. in l. ſi quis in hoc gen⁹. de epi. & cle. ꝙ tortura facta in camera, ꝓbatur p indicia & cōiecturas. Imò alibi videtur dicere Bald. ꝙ vbi eſt magna difficultas probationis, ſtatur iuramento: maximè ſi eſt parui præiudicij ſecundùm eum in l. qui accuſare. đ edē. Et ad dictū Barto. bene facit l. ſi id qđ ex Pāphila. §. fi. de leg. ij. & ibi Barto. & idem Bald. in l. traditio. ſ. de actio. empt. vbi vide. & ibi dixi etiā ꝙ probatur intereſſe per coniecturas vt no. Bald. in d. l. ſemper; ꝑ Bal. hic in x. col. in ver. ſextò qualiter. vide tamen qđ dicit Bald. hic, in e fin. in vltimis verbis. & dixit Bal. in l. fi. ad fin. de fruct. & lit. expen. ꝙ intereſſe etiam fructuum, probat̃ per coniecturas prædictas. Adde per Federi. in conſi. cxix. adde not. per Bart. per illum text. in l. nō ignoret. de fruct. & lit. expen. & tex. & Barto. in l. ſi traditio. ſ. de acti. empt. & Bald. ibi aliter loquitur. Ad de quod per vnum teſtē de viſu, & plures de aditu probatur met⁹, ſeu īpreſſio. ſecundū Bal. cōſil. xlix. iiij. lib.

e ¶Iudex. Limita totum iſtum titulum, niſi eſſet captus ſuſpectus de fuga. Ita dicit Alex. vbi vide in l. cui iuriſditio. de iur. om. iu. Adde ſcđm Pau. de Ca. ꝙ ſi delegat̃ cā appellatiōis cenſet̃ delegata cā nullitatis ſnīæ: vt dicit no. Arch. in c. j. de capel. mo. lib. vj. ſup verbo, partiū. nō ſic ecōuerſo. Et prędicta habent locū in ſnīa diffinitiua. Sed ſi appellat̃ ab interlocutoria, & cōmittat̃ alicui cā appellationis nō cēſet̃ commiſſum negotiū principale: niſi dicatur expreſſè. & ita dicit ſe vidiſſe ſeruari in Romana curia.

f ¶Et in priuatorū. Inn. in c. per inquiſitionē. de elec. limitat ꝙ tenetur illi ſtare, niſi probet errorē. Ioan. And. limitat, iuriſdictio illius iudicis erat talis, quæ nō poterat prorogari: aliàs ſecus in ti. de cōt. §. ſequitur. verſic. quinto credo de iſta confeſſiōe. Andr. Barba.

g ¶Confeſsione facta. Probatur in l. diuus. de cuſt. reo.

h ¶Dicit gloſſ. Vide Bar. in l. cū ſtipulatus ſim mihi à Proculo. de verb. obli. latius per Bartol. in l. qui vltimo de pœnis & hic adde ca. ſi cui. de ſenten. excom. in vj.

i ¶Paſtoralis. Et ibi per Innocē. & Io. Andr. in c. prætereà. eo titu.

k ¶Conſtitit. Adde Bal. poſt Bartol. in l. j. C. de Iuſt. Cod. confir. quòd valet ſententia lata contra verum intellectū legis vel ſtatuti: & pei⁹ obſcuritatē, vel varietatē. & qñ ſunt opiniones hincinde, vide Bald. in l. mancipa. C. de ſeruis fugi. & in l. ꝑcib⁹. in xiiij. col. C. de impub. vbi dicit, ꝙ non audet recedere ab vſita. docto. quia illos ſequit̃ poſt terga colligendo ſpicas. Et an opi. doct excuſet iudicem, vide Bald. in c. j. §. iudices. de pac. iura. fir. Et quòd mens conſulentis nō debet attendi, vide Fede. in cōſil. ccxxix. inc. Quod plus ſit ſeruanda opinio doctorum antiquorū, quam modernorū. vide ca. de quibus. xx. diſt. & ibi not. ꝙ eſt verum niſi dicta Modernorū videant̃ magis rōnabilia. xix. diſtī. ita Ant. & vide qđ ibi dicit do. Abb. poſt do. Anto. in ca. tua. de vſu. & in ca. j. de cōſi. And. Barb.

l ¶Iudicē. Sed vtrum iſta lex puniēs corrumpentem habeat locum in corrupto pretio ſed etiam procedit ꝙ not. ſecundum Bald. in l. proxi. & quid ſi corrumpat notarium actorum, dic idem ſecundùm Bald. in l. fi. j. eod.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Et fiſcalis. Not. ꝙ differt Reſpu. à fiſco. vide Bal. in l. fi. & Iac. But. & Sali. in l. properandũ. de iudi. & vide Bar. in rubri. j. de iure fiſc. lib. x. in prin. & ibi ſcripſi poſt eum ſ. qui dro ſua iuriſdi. l. j. & Bal. hic ĩ l. fi. & ꝙ no. Cyn. in l. j.

b ¶Vlterius opp. An in ciuilibus liceat corrũpere aduerſarium, vt patiatur cõtra ſe ferri ſententiam: adde Bar. in l. j. §. ſed & conſtitutio. ff. de calum.

ꝙ corrũpit iudicẽ vel aduerſariũ nõ principalẽ, a-
mittit cauſam. ¶ Opp. ꝙ idem ſit cauſa publica, et
a fiſcalisª. ergo hoc eſt ſuperfluum contra. §. quibꝰ.
in prima conſtitutione huius libri. Huius timore
exponit gl. publica ciuitatis alicuiꝰ. Iſta expoſi-
tio videtur contra l. cum qui vectigal. de ver. ſig.
vbi publica dicit᷑ propriè ciuitatis Romanę. dic ꝙ
hic publica ponit᷑ impropriè. Vel dicũt quidã, pu
blica ciuitatis Romanè, q̃ differt à fiſcali, poſtquã
fuit trãslata poteſtas in principẽ. Aliud eſt Reſpu
blica Romanorũ, ſ. illiꝰ ciuitatis: aliud eſt res fiſca
lis, ſ. totiꝰ Imperij: vel hic ponit᷑ publica, i. crimina
b| lis: tene quã vis. ¶ Vlteriꝰ opp.ᵇ† & videt᷑ ꝙ licet
2 dare aduerſario meo pecuniã: vt l. fratris. ſ. de trãſ
act. Duæ ſunt opi. in gl. Vna, ꝙ ibi loquit᷑ de ad-
uerſario principali: hic verò nõ loquit᷑ de aduerſa
rio principali, ſed de procuratore, vel aduocato,
quẽ nõ licet corrũpere: ibi dabat᷑ aduerſario prin-
cipali. & iſta eſt veriſsima. Alia ponit᷑ ĩ fine vt di-
ſtinguamus: Aut dat᷑ aduerſario, vt à lite recedat,
& deſiſtat: & licet, vt in cõtrario. Aut vt patiatur
ſe ſuccũbere: & non licet, vt hic: & vide gloſſ. Eſt
ne vera iſta ſolu. Azo in titu. de collu. detegẽ. te-
net ꝙ regulariter licet corrũpere aduerſariũ prin-
cipalem. fallit in cauſa libertatis: vt in illo titulo,
& tit. ad l. viſceſ. Item fallit in cauſis popularibꝰ:
vt l. cũ qui. §. in popularibus. de iureiuran. Itẽ fal-
lit in cauſis ſpiritualibus: vt extra, in tit. de collu.
dete. in alijs caſibus licet aduerſarium corrumpe-
re, vt patiatur contra ſe ferri ſententiã: imò debet
iudex ferre ſententiã, ſecundũ qđ partes volunt.
Tex. eſt in l. ſi conuenerit. ff. de re iudi. & prædi-
cta vera in ciuilibꝰ, in criminalibꝰ. j. tangã. ¶ Re-
deo ad ordinẽ & gl. oppo. ꝙ aduerſario principali
non licet dare, vt l. in ſumma. ff. de condi. inde. So
lu. Illud, quod dixi, eſt verũ ſecũdũ gl. niſi aduer-
ſarius litiget per calũniã: quia tũc ſibi nõ licet da-
re. & vide gl. iſta ſol. & contrariũ nihil ad hanc le-
gem. Nam ſi quidẽ quærit᷑ vtrũ aduerſario liceat
dare, ita ꝙ dans incidat in pœnã iſtiꝰ legis vel nõ:
iſta lex nihil ad factum: quia & ſi aduerſarius liti
get per calũniã, ego poſſum ſibi dare, nec habeor
pro cõuicto. Sed ſi quæratur quo ad effectũ repe-
titionis, vtrũ poſsit datũ repeti vel non: loquitur
l. in ſumma. & ideo nihil ad propoſitũ. ¶ Opp. de
l. trãſigere. ſ. de trãſac. Solu. gl. ibi loquit᷑ in cauſis
criminalibus, in quibus an dãs habeat᷑ pro conui-
cto: dic vt ibi dicemus: quia nũc nõ eſt noſtra ma-
3 teria. Et modò habetis expeditã primã gl. ¶ †Ve
nio ad aliã gl. difficilẽ, & quęro: hęc lex loquit᷑ in
actore corrũpẽte iudicẽ, vel procuratorẽ rei: quid
c in reo corrumpenteᶜ iudicẽ vel procuratorẽ acto-
ris? Gl. dicit idẽ: quia eadẽ eſt ratio: licet quidã cõ-
tra. Et vide gl. cõtrariã. Gl. habetis in l. & elegan-
ter. §. pe. ff. de dolo. do. Iaco. Butr. me audiẽte qñ
legebat iſtam legẽ tenebat iſtã gl. dũ legebat illã
legẽ tenebat illã glo. Ego dico, ꝙ iſta gl. eſt vera:
& illa eſt falſa. Ratio eſt tex. in l. eius qui delato-
rẽ. ff. de iure fiſ. Et ſi dicis, ibi loquitur in cauſa fi-
ſcali: fateor, quia idẽ eſt in fiſcali qđ in priuata: vt
hic in tex. l. ſenatus. eo. ti. Item pro hoc eſt tex. in
l. ij. in fi. ff. de cõdi. ob tur. cau. vbi ſimpliciter dicit᷑
quicũq; dederit pecuniã iudici amittat litẽ: nec di
4 ſtinguit, an ſit actor vel reus. ¶ †Secundò quæro,
dicit hic, amittat actionẽ: quæro, an perdat ipſo iu
re, vel per ſententiã. Dicit gl. qñ pecunia eſt data
iudici, amittit actionẽ ipõ iure, per l. venales. j. qñ
prouo. non eſt neceſ. qñ eſt data aduerſario, dubi-
tatur, vt j. dicã. Iſta gl. dicit contra caſum l. in d. l.
eius qui delatorẽ. ff. de iure fiſ. & ſ. de iura. calum.
aut᷑. principales. in fi. Item dicit cõtra rationẽ, qñ
lex loquit᷑ ꝑ verba futuri temporis, amittat actio
nem, perdat cauſam, priuetur iure ſuo, & ſimilia:
ſemper intelligetur per ſentẽtiam. Dixi vobis in
aut᷑. qui ſemel. in fi. quo. & quando iudex. Tangit
gl. in l. iubemus. §. œconomus. de ſacroſan. eccle.
& dixi in l. Imperator. de iure fiſci. hic tex. loquit᷑
in verbo futuri temporis, ſ. amittat actionem: er-
go &c. Non obſtat l. venales. quam gloſ. alleg. ibi
enim quæritur de viribus ſententię, an valeat vel

c ¶Reo corrumpente. De pœna rei hic corrumpentis iudicem, vel procuratorem aduerſarij vide Bar. in l. & generaliter. & in l. j. §. ſed & conſtitutio. ff. de calum. & plenè per Imol. in l. diuꝰ. ff. de re iudica.

non: hic verò quæritur de viribus totius cauſæ. &
ita tota diſtinctio, quæ hic ponit᷑ in gloſ. non fa-
cit aliquid ad quæſtionem propoſitam. Quæro er
5 go: †quia gl. hic tangit an ſententia eſt lata ꝑ cor-
ruptelam an valeat vel non. Gloſ. reſpõdet multũ
bene. Aut iudex eſt corruptus pecunia: & nõ va-
let: vt l. venalis. aut precibꝰ: & valet: vt l. ſeruo in
uito. §. cũ prætor. ad Treb. Si verò eſt corruptus
procurator, vel aduocatus: tũc an ſentẽtia valeat:
gl. hic ſe non firmat in l. j. de admo. diuer. iudic. di
ſtinguit idẽ qđ in iudice: aut corruptus pecunia,
6 aut precibꝰ: vt ibi dicemus, ¶ †Quęro, qñ dat᷑ pe-
cunia procuratori, an quis amittat actionẽ ipſo iu
d reᵈ, vel per ſententiã. Reſpõdeo idẽ, qđ qñ datur
iudici, vt hic in tex. & d. l. eius qui delatorẽ. de iu-
7 re fiſci. ¶ †Quęro, qualiterᵉ ſuccurrit᷑ ei, cuius ad-
e uocatus, vel procurator eſt corruptus. Gloſ. hic di
ſtinguit, & bene: aut eſt corruptus ꝓcurator rei,
ita ꝙ paſſus eſt ſe vinci: & tunc habet doli excep-
tionem, ſi cõueniat᷑ iudicati: & habet regreſſum
cõtra procuratorẽ. Si verò eſt procurator actoris,
qui eſt corruptus, & paſſus eſt aduerſariũ abſolui
tũc actor poteſt agere actione prima. Et ſi exci-
piantur de ſententia, replicabitur de corruptione:
habeat etiã exceptionem de dolo propter expen-
ſas: vt l. & elegãter. §. pen. ff. de dolo. & ibi poſui
plenius, & proprius iſtã materiã quã hic. & vlte-
8 rius dixi, ꝙ actionem amittat ꝑ ſniã. ¶ †Quæ-
ro, quę erit practica huiꝰ legis? Rñ. poteſt eſſe du-
plex. Vno modo per modum exceptionis: quia ſi
actor agit actione iudicati, vel petit executionem
ſententię: reus poterit excipere de corruptela: &
tũc ſecuta hac ſñia, ꝙ actor eſt corruptor: tunc ſta
tim ſequit᷑ pœna à lege impoſita, ꝙ amittit actio-
nẽ: vt l. j. §. j. ad Turpil. hic eſt tex. in d. l. eius qui
delatorem. iudex tamẽ ſuper crimine pronũciat:
vt ibi dixi. Secundus modus eſt per modũ actio-
nis. & hic eſt duplex. Vno modo ꝙ ego principa
liter petã pronunciari, ꝙ ipſe actionẽ amittat, eo
ꝙ corrupit aduerſarium vel iudicem. Secũdò mo-
do in actore, in cuius perniciẽ iudex vel aduoca-
tus erat corruptus. Nã agat prima actione ſua: &
ad probandum, ꝙ reus debeat haberi pro cõuicto
faciat probationem de corruptela. Ita debetis in-
9 telligere hanc materiam. ¶ †Quęro, quid ſi corrũ
pens deceſsit ante latam ſententiam: vtrum hæc
pœna tranſibit ad hæredes. Tex. eſt no. quòd nõ,
in d. l. eius qui delatorem. ff. de iu. fiſ.

d ¶Ipſo iure. Vtrum corrũpẽs iudicem, vel ꝓcuratorẽ, perdat cauſam ipſo iure, vel per ſententiam, adde Bart. in l. is qui delatorem. in princ. & in l. j. §. ſed & conſtitutio. ff. de calũ. & Imol. plenius in l. diuus de re iudi.

e ¶Quęro qualiter. Adde not. ĩ l. j. ſ. de aduo. diuer. iudi.

SVMMARIVM.

1 ☞Quantum ad pœnam iudicis, non fit diſtin-
ctio, an ſit corruptus pecunia, vel precibus.
2 Si iudex malè iudicat propter dolũ, tenet᷑ in totũ.
3 Si propter imperitiam, tenebitur quantum reli-
gioni iudicantis videbitur.
4 Si iudicauit expreſsè contra cauſam legis diffici-
lis, & obſcuræ, punietur minus.
5 Si facilis & apertæ, punietur plus.
6 Si errauit in eo, in quo ſunt opiniones ita fortes,
quod quandoq; ſeruatur vna, & quandoq; alia:
tunc iudex excuſatur.

LEX II.

f DE eo qui pretio.ᶠ Hęc lex lo
quitur de prima parte rubricę. ¶ Op-
po. de l. ſeruo inuito. §. cũ prætor. ff. ad
Treb. & qđ tibi dixi ſ. l. proxi. quia differẽtia eſt,
vtrũ pretio vel precibꝰ aliquis corrũpat᷑: ſed hic di
1 citur, ꝙ idem eſt: quare malè. †Sol. breuiter quan
tũ ad hoc vt ſentẽtia valeat bene diſtinguit, vtrũ
ſit corruptꝰ pecunia, vel precibus. quãtũ verò ad
pœnã iudicis, non habetur diſtinctio, vtrũ ſit cor-
ruptus pretio, vel precibꝰ: ſed quãtũ ad pœnã par
tis, an diſtinguat᷑ vtrũ ſit corruptꝰ pretio, vel pre-
cibus: & dico ꝙ ſic, nã q corrũpit iudicẽ precibus,
nõ reperit᷑ ꝙ actionẽ amittat: imò cõtra. l. furti. §.
pactus. ff. de his qui no. infa. ¶ Itẽ oppo. & videt᷑,
ꝙ iudex aliter puniat᷑: vt ff. ad le. Iul. repetũ. ꝑ to
tũ. Huius timore dicit gl. ꝙ cõtra iudicẽ corruptũ
darẽtur plura remedia, quę ponunt᷑ hic, & l. j. ff. de
g calũ. ¶ Op. & videtᵍ ꝙ iudex, q malę iudicauit, te-

f ¶De eo qui pretio. Et adde ꝙ error ex cauſa probabili, facit ꝙ iudex non tenet᷑ in aliquo parti leſæ. gl. eſt no. x. q. iij. temerarium.

g ¶ Opp. & videtur. Et not. ꝙ ſi iudex interponat decretũ actui, ipſo iure nullo, nõ facit litẽ ſuã, ſecundũ Bal. in l. j. de tut. & ra. diſt. vide tamẽ quod not. Bal. in l. exigẽdi. in iij. col. de procu.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Religioni iudicantis.Hoc eſt verum,niſi illius ſententię facta eſſet executio:quo caſu tenebitur etiam in toto intereſſe, & in tota æſtimatione litis,per id quod no.Bald.in l.obſeruare.§.proficiſci.in xxj.qõ.quod dixi in l.j.ff.de appel.poſuit & Bald.in l.pe.in vlti.colũ.ſ.de pac.quando iudex teneatur,ſi eius ſententia eſt nulla.& vide j. & ibi ita no.& vide Bal. & Bartol. ſi iudex exceptionẽ admittat debitè, vel indebitè pronunciat ſed iudicem competentem : an teneatur ad intereſſe totius cauſæ. Prædictis adde quod dicit Bart.in conſi.incip. in quæſtione præſenti conſiderandum. & per interlocutoriam ipſo iure nullam , dicitur pars grauari, ſaltem de facto : & per appellationem ab ea cauſa deuoluitur ad ſuperiorẽ. alleg.Innoc.& Io. Andr.in c.dilecto. de appel. & dixi ſ. quando ſententia eſt nulla. vide Bal. in l.ſi vt proponis. in iiij.colũ. quo. & qñ iudex. Et adde hic, quòd vbi ſunt opin.non eſt recedendum ab opin. glo.ſaltem in conſulendo,& in indicãdo.Et ob hoc dicit Bal.in l.j.de vulgari & pupilla, & ibi Imol.ſe ſæpius conſuluiſſe pro gl. & not. Iaco.Butr. in l.j.ſ.qui pro ſua iuriſdictio. & Bal. hic in l.fin.& quod not.Cy.in l.j.C.de act.& obli.in j.oppo.in fin.& Angel. in l.ij.ff.de accuſa. & Bartol.in conſi. incip. Andreolus. & Ioan.And.in c. j.extra , de conſtit. & Innocẽ.in c.ne innitaris.eod.titu. Et dicit Bal.in l.ij. in princ.ſ.de ſentẽ. q̃ ſine cert.quãtita. quòd in dubijs ordinaria opinio eſt tenenda. Et de materia vide per do. Abba.in ca.j.in ij.charta.de re iud.Et adde Bald.in c.j.§.iudices.de pa.iur.fir. Multa ponit in hac materia, vbi vide: & adde ꝙ in dubijs cõis opinio eſt ſequenda niſi notoriè malè dicat,vel rationabiliter conuinci poſsit.quod iudex bonus acutiſsimi ingenij æſtimabit,ſecundũ Ioã.An.in c.j.de cõſti.per c.capellanus.de feri,& ibi ad hoc Abba.Moder.alleg.l.j.C.de vete.iu.enu.& qđ no.Inno.in c.cũ ſpeciali.de app.quam partẽ tenere debet iudex, quando ſunt opin.hincinde : quod dicit Bartol , in l.quod Nerua.ff.depoſiti.in viij.col.& adde Barto.in l.cum prolatis.ff.de re iud.& latius per Barto.in quæſtione ſua iudex per imperitiã. Adde ad hoc qđ not.dixit Bart.quòd ſententia lata inter opiniones dubias,valet: & per appellationẽ reſcinditur,ſi contrariã cõſcientiã iudex appellationis habeat.Ita dicit no.Bar.in l.iij.§.hoc autem iudicium.in vlti.ver.ff.de dam.infect. Bene facit l.ſi.& ibi gl.Bar.& Bal.ff.quod cũ eo.& adde qđ not.dicit in l.cũ prolatis.poſt Inno.in c.innitaris.de conſtit.& not.Moder.in l.ſi expreſsim.de appel. in fin.ij.char.Adde quæ no.Moder.& do.Abb.in.c.j.de re iudi.dicit Ioã. And.in c.capellanus.de ferijs.per tex.tamẽ tenet ibi glo.ꝙ ille,q facit cõtra legis præceptũ,in cuius intellectu ſunt opi.non peccat,imò excuſatur ab omni culpa.quod not,& hic adde Bald.in l.mancipia.ſ.de ſer.fugi. Et id quod dixi ſ.quòd ſententia lata inter opi.dubias tenet. Dic quòd etiã tenet , etiam ſi poſt conſtitutionem fuerit declaratum talem opinionem malam eſſe.Ita dicit Bald.in l.fina.ff.de iuſti. & iur. Et dum dixi opinio. ſequendam,allego primò illud Catonis, Iudicium populi nunquam contempſeris vnus.l.j.ff.de officio quæſt.in ver.ſi crebrior.apud veteres opinio eſt. & l.j.ff.de na. & l.athletas.§.j.ff.de his qui not.infa.c.in charitatis.xxvj.diſ.c.de quibus.xx.diſ.c.quidam.de pœniten.& remiſ.& Innoc.in c.ne innitaris.de conſtit.gloſſ.in c.j.de poſtula.prę la.in vj.Bald.in l.obſeruare.§.proficiſci.ff.de offic.procon.& in d.l.athletas.& Ange.in l.cùm prolatis.ff.de re iudi. Et in dubio eſt tenenda opin. per quam omne euitatur peccatum, clemen.exiui.de verbo.ſigni.c.iuuenis.de ſponſa.c.vnico.de ſeruti.Et dum ſ. dictum eſt,quòd tenẽda eſt opinio gl. Adde quod de accu.dixit Bartol.in l.j.ff.de concuſ.& ibi dixi poſt eum.& vide de communi opinione in conſil.lij.& char.ccclxvj.&etiam de limitatione communis opinio quando non ſit tenenda,vide in conſilio collegij Papi. Et adde qđ licet licet Bart.in l.ambiguo.ff.de reb.dub.ꝙ quando vna lex habeat plures lectu.non licet ſumere argu.ab ea,niſi ab alia lege vel opinione firmetur.tamen dixit Barto.in prima conſtitu.Codic.&c.in ver.item oppo.dicitur hic,cæteras.quòd iudex ſententiando ſecundùm opi.non dicitur cõtinere expreſſum iuris errorem.vide per eum.

netur inquantũ religioni iudicantis videbiť,non
in tota æſtimatiõe litis,vt Inſt.de obli.q̃ ex quaſi
delic.in prin.& l.ex maleficijs.§. ſi iudex. de act.
2 & obl.& l.ſi.ff.de var.& extraor.cog.†Sol.Qñq;
iudex iudicat malè,propter dolũ:tunc teneť in to
3 tũ:vt hac l.& l.ſi filiusfa.ff.de iudi.† Qñq; iudex
iudicat malè,ꝑpter imperitiã:& tũc tenebiť quã
a tũ religioni iudicãtis[a] videbiť:vt in cõtrario. Iſta
4 aũt imperitia poteſt eſſe duob⁹ modis.†Vno mo
do,ſi iudicat expreſsè cõtra caſum legis. & in hoc
caſu diſtingue,aut errauit ĩ l.difficili, & obſcura:
& mitius punieť: aut in facili:& aperta:& punieť
plus:vt no.Inſti.de obli.q̃ ex quaſi delic.in prin.
5 †Qñq; errauit in eo,in quo fuerunt opi.qa elegit
malam opi.& tũc qñq; inter omnes opi.eſt vna,
b q̃ ab omnibus cõmuniter approbatur[b] & cõmu-
niter obſeruať:& tunc ſi elegit aliã opi.non bonã
punietur eodem modo quo dictum ſ. quia mini-
mè ſunt immutãda,&c.vt l.minimè.ff.de legi. &
l.ſi de interpretatione.ff.eo.tit.Si verò ſunt opin.
ita fortes ꝙ quandoq; obſeruatur vna,& qñq; ſer
uatur alia,vt in materia, qua eſt materia compen
dioſæ facta per verbum cõmune: tunc iudicẽ pu-
tarem excuſandum , quia errauit errore ꝓbabili:
imò propter opi.lex dicitur incerta : vt habuiſtis
nota.in prima conſti.C.§.quibus. Et pro hoc tũc
facit quod no.in l.j.ſ.de iu.& fac.igno.¶ Vltimò
quærit gl.an iſtud , quod datum eſt iudici, poſsit
repeti:dicam ſtatim ſuper iſta auť.quæ ſequitur.

SVMMARIVM.

1 In delictis non eſt locus pœnitentiæ, niſi ſint occulta:vt facilius manifeſtentur.

2 Periurium non poteſt argui , niſi iuramentũ fuerit neceſſarium.

3 Qui dedit pecuniã iudici vt iudicaret pro ſe vel vt eum ſecundùm iuſtitiam expediret,non poteſt eã de iure nouo repetere.

4 Quid ſi quis promiſit ſeruare iudicem indemnem tempore ſyndicatus, & non dedit, nec promiſit pecuniam.

c NOuo iure.[c] Diuidiť in duas
partes principa-
les. In prima loquitur , qñ aliquis ar-
guit iudicem de corruptela,& probat
Secundò qñ arguit , & non probat. Secunda ibi:
ſed ſi datũ.Prima ſubdiuiditur in duas partes : qa
primò dat modũ arguẽdi. Secundò, punit corru-
ptum.Secunda ibi:ſed qui accepit. Secunda pars
ſubdiuiditur in tres partes.Primò,ponit qualiter
puniatur ille,qui nõ ꝓbauit.Secũdò qualiter pu-
niať ille, q ſacramentũ purgationis ſubire noluit.
Tertiò , permittit partes poſt ſacramentũ de no-
uo cõueniri.Partes videbitis in litera.Secũda ibi:
Sed ſi perſona. Tertia ibi:ſed ſi quis litigantium.

1 ¶Primò opp.† ꝙ in delictis nõ ſit locus pœnitẽ-
tiæ:vt de fur.l.qui ea mente.Sol.Fallit in caſu hu
ius auť.vt iſta delicta ita occulta manifeſtẽtur fa-
cilius.¶ Item oppo.dicitur hic, confiſcatis bonis.
contra de bo.dam.auť. bona damnatorum. & in
auť.vnde ſumitur.vnde dicit glo.fallit hic.Tu dic
ꝙ ibi loquitur in his,qui poſt ſententiam moriũ-
tur:hic in alijs qui ſuperuiuunt poſt ſententiã:vt
j.dicã.& dixi in l.j.j.de bo.dam.¶ Item opp. dici
tur hic, ꝙ ille,qui probare non potuit,punitur cõ
tra.ff.ad Turpil.l.j.§.j.Solue vt in glo.¶ Vltimò
2 glo.oppo.& videtur† ꝙ periurium non poſsit ar-
gui:vt l.j.ſ.de reb.cre.Solu.hic fallit in iſto iura-
mento neceſſario.Simile in l.admonendi.ff. de iu
3 reiur.¶ Vltimò quæro,† vtrum pecunia data iu-
d dici poſsit repeti[d]. Hoc examinat gl.in l.ij.in ſi.
ff.de condi.ob turp.cau. Tu dic tria verba , ſi lo-
queris de iure antiquo aut quis dedit pecuniam
iudici,vt iudicaret pro ſe:& non poteſt repetere:
quia etiã ex parte ſua verſatur turpitudo : vt l.ij.
Si pecuniam dedit iudici,vt eum ſecundùm iuſti-
tiam expediret:tunc turpitudo verſatur ex parte
iudicis:ſed ex parte dantis,non: meritò repeti po
teſt:vt l.pe.ff.de condi.ob tur.cau. Sed ſi quæris
de nouo iure:tunc nullo caſu habet iudici dare:vt
in auť.vt litigantes iurent.circa prin.tunc non li-
e ceret repetere:[e]quia etiam ex parte ſua verſať tur
4 pitudo.¶ Hic dicitur.dedit,vel promiſit.†quęro,
quid ſi non dedi vel promiſi pecuniam : ſed pro-
f miſi eum ſeruare indemnem [f]tempore ſyndica-
tus?Cogita tu de Digeſto nouo:quia hoc anno di
xi & fortè in l.ſi qs vxori.§. ſi fugitiuũ.ff.de fur.
dixi:in l.ſi à reo.§. illud qđ vulgò.ff.de fideiuſ.

Sententiam reſcindi non poſſe. Rub.

SVMMARIVM.

1 ☞Nemo poteſt proprio motu ſententiam ſuam reuocare,niſi ſit interlocutoria.

LEX I.

g NEque ſuam.[g]†Sen-
1 tẽtia, ꝑ
quã reſcindiť propria , vel præ-
deceſſoris, eſt ipſo iure nulla.h.
d.¶ Opp.ſuprà,ſi aduer.rem iu-
di.per totũ de preci. Impe.offe.
2 auť.quæ ſupplicatio.Dic† ꝙ qñq; quis vult reuo-
care ſententiam proprio motu:& tunc nõ poteſt.
Et ita loquitur hic: niſi ſit ſententia interlocuto-
ria:vt l.poſt ſententiam.ſuprà,de ſenten.& ff. de
re iudi.l.quod iuſsit.Sed ſi vult omnia reuocare,
remedijs proditis à iure, poteſt. Sunt autem illa re
media,in integrum reſtitutio,ſupplicatio , & ap-
pellatio,& nullitas ,'& exceptionis obiectio. Et
vide gloſ.quæ hic ponit notab.

b ❀ *P. P A V. P.* ¶Communiter approbatur.Qualiter iſtud procedat vide omnino multa quæ habes addita in Bertach. in ver. commune.

c ¶ Nouo iure.Vide Bar.in l.tranſactio.C.de tranſactio.& per illũ textũ. dicit Barto.in l.iij.§.fina.ff.de condi.ob turpẽ cauſam.& in l.non omnes. §.fin.ff.de re iudi.& quod poteſt fieri ſtatutum valet,quòd pœna remittatur conſocijs.

d ¶Poſsit repeti.Et quid in teſtamento,vide Barto.no.in l.j.in princ.ff.de ſal.adde glo.in l.ij.ſ.eod.

e ❀ *P. P A V P.* ¶ Non liceret repetere. In contrarium vide Iaſ.in l.j.in ij.colũ.ff.de condict. ob turp.cau. vbi etiam ponit de eo quod dicit Barto.in fine de promiſsione conſtet iudæum iudicem.

f ¶Seruare indemnẽ.Tene mẽti ſingulariter dictũ,ꝙ iudex põt petere ſibi cauere,de indẽnitate,ꝑpter ſyndicatũ. vide Bal.in l.j.ſ. de cõdi.ob turp. cau.& ibi habes poſt Bar.remiſsiuè.ff.de condictio.ob turpem.cau.in l.j.

g ¶Neq; ſuã.Iſtum titulũ limita,ſecundũ Inno.in c.ſacro.de ſen.excõ. & dixi poſt Barto.in l.quod iuſsit.ff.de re iudica. Et limita quòd ſententia, quæ eſt lata ex priuilegiatis probationibus, nunquam tranſit in rem iudica. Ita dicit Angel. hic alleg. Innocen.in c.tua nos.de cohabitatio.

Exceptio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cleric.& mulie. Idē ſi lata ex præſumptione l. ſi qs adul. ij. infrà, de adulter. Romanus ponderat eſſe caſum in l. admonendi. in iij. col. ff. de iureiuran. & ibi vide. Idem ſi ſit talis, quæ ſi ſeruaretur, verteretur in periculum animæ. Glo. eſt ſingu. in c. inter monaſterium. de re iudi. & Roma. vbi ſ.

a ¶ Reſcinditur. An ſententia poſsit reſcindi, vide in l. qđ iuſsit. ff. de iudi. in prin. & in l. eleganter. §. ſi poſt. de cōdi indebi.

b ¶ Secundò oppo. An exceptio peremptoria poſsit opponi poſt ſententiam, vide Bart. & ibi dixi in l. ſi duo. §. ſiquis iurauerit. de iureiuran. vide Specu. in tit. de exceptio. & replica. §. dicto. verſic. poſt ſentētiam. cum ſequenti. & ad hunc poteſt opponi de l. ſi quæramus. ff. de teſti. vbi vide not. Et quando debet opponi exceptio peremptoria, ibi vide. & not. verbum per Barto. in l. præſcriptio. j. de exceptio. Adde Pet. de Anchara. conſil. vj. vbi de exceptione inuentarij. & Paul. de Caſt. cōſil. clxiij.

c ¶ Oppoſui exceptionē. Vide Bart. in ſimili, per iſtum tex. in l. properandum. in princi. ſ. de iudi. & adde Barto. in l. officium. de rei vendicatio.

d *P. P A V. P.* ¶ Impetrata. An autem ſi lata ſententia quæ trāſiuit in rem iudicatam petatur remiſsio, & princeps concedat ſine tamen clauſula non obſtante, an valeat præſuppoſitio, quòd in ſuppoſitione ſit ſignificatū principi eam tranſiuiſſe in rem iudicatam, video omnino quæ ſcripſi ad Barto. in l. idem Vlpianus. §. fin. ff. de excuſat. tut.

S V M M A R I V M.

1 Exceptio peremptoria poteſt opponi vſq; ad ſententiam. & nume. 3.

2 Si omittatur, nō propter hoc ſentētia eſt nulla, niſi reſcindatur per appellationē, vel reſtitutionē.

3 Si oppoſui exceptionem, & in ea ſuccubui: an illud idem poſsim pòſt in iudicio deducere, per modum actionis.

LEX II.

PEremptorias. †Exceptio peremptoria ſi nō admittitur, ſentētia nō reſcinditur: [a]niſi reſtitutiōis, vel appellationis remedio. hoc dicit iſta l. ¶ †Nota ꝙ exceptio peremptoria poteſt opponi vſq; ad ſentētiā. ¶ No. ꝙ †ſi omittatur, propter hoc ſentētia nō eſt nulla, niſi reſcindatur per appellationē, vel reſtitutionē. Not. quod dixi in ſummario. ¶ Oppo. de l. ſi. j. de excep. de l. Pomponius. §. rati. ff. de procu. Sol. Aliud in exceptione dilatoria, vt ibi: aliud in peremptoria, vt hic. quod dic vt plenè dicam in l. exceptionem. ſ. de proba. ¶ Secūdò oppo. [b]& videtur ꝙ poſt didicita teſtificata nō poſsit opponi exceptio: vt in authē. at qui ſemel. ſ. de teſti. Glo. fatetur: & hoc eſt verū in exceptione, quæ probatur in inſtrumento: ſed ſi deberet probare per teſtes, non admitteret̃ poſt didicita teſtificata. vide glo. Hæc glo. non dicit verùm: quia exceptio ſiue debeat probari per teſtes, ſiue per inſtrumēta, poteſt opponi poſt didicita teſtificata. Nec obſtat aut̃. at q ſemel. qa verū eſt, ꝙ poſt didicita teſtificata non admittūtur teſtes ſuper eiſdem articulis, ſed in alijs ſic: quia non eſt ibi timor ſubornationis: vt dicam ibi. & l. per hanc j. de temp. appella. ¶ †Quæro, quid ſi oppoſui exceptionem,[c] & in ea ſuccubui: an illud idem poſsim poſt in iudicio deducere, per modum actionis gloſ. & Cy. tagunt hic: ergo dixi plenius in l. q Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. oblig.

LEX. III.

IMpetrata. [d]Nota quod per reſcripta nō poſſunt reſcindi ſententiæ iā latæ. Simile habetis in l. cauſas. ſ. de tranſac. Et per hoc dico, ꝙ eſt notandum, ꝙ quādo fiunt ſtatuta in ciuitate, & poſtea additur in fin. quod habet locum in præteritis, & præſentibus. & futuris: illud non extenditur ad ea, quæ per ſententiam ſunt determinata, per hanc l. & per ſimiles. Plenè dixi in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur.

De fructibus, & litium expenſis. Rubrica.

¶ Continua vt in gloſſa.

S V M M A R I V M.

1 Colonus, qui pro fundo ei locato promiſit reddere medietatem, non deducit expenſas.

LEX I.

HOc fructuū. Not. ꝙ fructus intelliguntur deductis expēſis. †Quid dicā? Aliquis locauit fundū colono, [e]& ille promiſit reddere medietatem fructuū: an colonus ante omnia deducat expenſas? Hic videtur caſus ꝙ ſic. Cōtrarium eſt veritas. Nam hoc videtur actum, vt illam medietatē fructuum habeat pro opere, & labore ſuo: vt l. cùm duobus. §. ſi in coeunda. ff. pro ſoc. & tangit̃ hic per Iac. de Aret. & in l. in fructus. ff. de rei ven.

S V M M A R I V M.

2 Hęres vniuerſalis ſuccedit ī mala fide defūcti.

3 Lite conteſtata, ſi perēpta eſt prima inſtantia, & initietur de nouo iudicium, poſſeſſor habet̃ tanquam in mala fide, etiā in nouo iudicio. & nu. 4.

4 Inſtātia perempta, q effectus durēt, & qui pereāt?

5 Per litis conteſtationem an quis efficiatur malę fidei quo ad omnia.

LEX II.

LItigator. Hæc eſt no. lex breuiter dicit: †Poſt litem conte. poſſeſſor tenetur de fructibus perceptis, & percipiēdis. Idem in hærede eius. h. d. Not. ex hac l. ꝙ dixi tibi in ſummario. ¶ Secūdò no. † ꝙ hæres vniuerſalis ſuccedit in malam fidē defuncti. Habes in l. cū hæres. de diuer. & tem. præſcrip. & not. ſ. de pręſcrip. lō. temp. l. j. ¶ Opp. de l. fructus. ff. de rei vē. Sol. Ibi loquit̃ in eo qui ſemper fuit malæ fidei: hic in eo, quia ab initio fuit bonæ fidei. vnde poſt conteſtationem efficitur malæ fidei. ¶ Secundò opp. dicit̃ hic tenet̃ de fructibus quos ipſe percipere potuiſſet Contra imò de fructibus quos percipere potuiſſet actor: vt l. ſi nauis. de rei ven. Hui⁹ timore gl. exponit, hic ꝑcipere potuiſſet, ſ. actor[f] vt concordet cū contrario. Prout habes in litera, potuiſſes: procedit hæc gl. Sed ſi habes in tex, potuiſſet: de neceſsitate intelligitur de reo: nec gl. poſſet ꝓcedere. quid dicemus? Breuiter poſſumus dicere, ꝙ qñq; aliquis eſt malę fidei poſſeſſor vère: et tūc loquitur l. ſi nauis. Qñq; eſt poſſeſſor malę fidei fictè, per lit. conteſt. tūc loquitur hæc lex. quod ſatis placet. Facit ad prædicta l. domū, ſ. de rei. ven. Mihi videt̃ ꝙ debeat inſpici, qđ potuiſſet percipere reus ſed ibi dicam. ¶ Item oppo. de l. in fideicō. in prin. ff. de vſur. Sol. dicit gl. fateor ꝙ intra quadrimeſtre tēpus nō tenetur de fructib⁹: & ſic concordat cū contrario. vide gl. Hoc, qđ dicit de quadrimeſtri tēpore, non habet locū in actione reali, de qua loquitur iſta lex, tunc enim habet[g] tempus officio iudicis: vt Inſti. de offi. iud. in princ. not. j. tit. ij. l. ſi. Et ideo illud quod gl. dicit, excepto tempore quadrimeſtri: intelligas, excepto eo tpe, qđ ei dat̃ officio iudicis poſt ſn̄iam. Ita debetis hoc intelligere. ¶ Opp. ꝙ per conteſtationem non efficitur malæ fidei: vt l. ſi poſt acceptū. ff. de rei vend. Sol. quātū ad fructus reſtituendos, efficitur malæ fidei, vt hic. quātū ad vſuras, & alia nō efficitur[g] malæ fidei ſine diſtinctione, quā dicam vobis incontinēti, vna queſtione præmiſſa. ¶ Quæro igit̃ prius, & hic aduerte multū †: lite cōteſt. perēpta eſt inſtātia prima, pòſt demū de nouo iudicat̃ ſup eadem re: vtrum habeatur tāquā malæ fidei poſſeſſor in nouo iudicio? Gloſſ. dicit ꝙ non. & vidē gl. valde no. & ſing. & eſt prima. Breuiter pro iſta gl. facit. ff. iud. ſol. l. cū lite mortua. ¶ In cōtrariū facit l. fiſcus in q. ff. de iur. fiſ. ſecundū vnā lec. ſecundū aliā non facit. Item contra iſtā gl. facit qđ alibi determinat̃, ꝙ perempta inſtantia adhuc durat[h] vitium litigioſi[i] inductū per conteſtationem. Idē no. glo. in l. properandum. de iudi. §. ſiquidē. in gl. ſuper ver. iudici. Idem tenet Inno. extra de teſti. c. cauſam quæ. & iſtam partem ego puto veram. ¶ †Pro huius declaratione debetis ſcire, qđ cōteſtationis quidā ſunt [k]effectus iam conſummati, & perfecti. Quidam ſunt conſummandi in futurum. Effectus perfecti quidam ſunt, qui reſpiciunt ipſam cauſam: quidam reſpiciunt inſtantiā. Cauſam reſpiciūt, vt puta ꝙ efficiatur malę fidei[l], & ſic tenetur de fructibus: quòd res ſit litigioſa, ꝙ præſcriptio ſit interrupta: & tūc etiam perempta inſtantia duret effectus iam cōſummatus, per iura. ſ. alle. & ſ. de præſcr. xxx. an. l. cū notiſsimi. per totam legē: maximè in §. ſed & ſi quis. & in l. ſi. eo. ti. Nā in alia cā, vel inter alias pſonas illa cōteſtatio ſeu effectū nō produceret: vt d. l. dū notiſſimi. §. ſed & ſi qs. & eſt caſus in d. l. fiſcus. in q. de iur. fiſ. & ſecundū verā lec. quā ibi tenui. qđ ꝓbatur ratione: quia ſicut ſn̄ia diffinitiua nō habet effectū, ſi agat̃ ex alia cā, vel inter alias perſonas: & ita cōteſtatio facta ex vna cā vel ex vna perſona: vt l. cū q̄ritur. ff. de exe. rei iud. Quidam ſunt effectus, qui reſpiciunt inſtantiam, vt nō petant̃ cautiones poſt conte. ꝙ non concedatur dilatio, cū ſi. vt l. Pomponi⁹. §. rati. ff. de procura. & de proba. l. exceptio. Et iſti effectus per conſequentiā conſummati, iam extingunt̃ perempta inſtantia: vt l. hos accuſare. §. hoc bn̄ficio. ff. de accu. Nec ob. ſ. de ꝑcu. l. ita demū. qa ibi nō fuit pempta īſtātia:

e ¶ Colono. De colono adde Bart. & Bal. in l. fructibus. ff. ſol. ma. & Specu. idem ſequitur in ti tu. đ lo. §. poſtquā. ver. quid ſi tibi locaui. alle. Bald. in d. l. fructus. in fin. & adde Bald. in l. ſi in adeunda. in tepor. antiquis. & in l. ſi à domino. §. ſi. de peti. hęre. et Cy. in l. j. ſ. pro ſoc. in fi. & quod ibi Bal. in iij. q. & Innocē. in c. tua nos. đ deci.

f ¶ Scilicet actor. In hac materia vide Bartol. pleniſsimè in repetitione l. ex diuerſo. de rei ven. & Bartol. in l. apud Iul. §. fructus. de leg. j. cū cōcordan.

g ¶ Non efficitur. Omnia tamen iſta limita, & ītellige vt not. dixit Bartol. in l. cum mota. j. de tranſact.

h *P. P A V. P.* ¶ Inſtantia adhuc durat. Vide Arc. in l. ij. ff. de duo. reis. Iaſ. in l. ij. col. pe. C. de eden. declara vt per Alexā. in d. l. ij. col. viij. & per. Barto. in l. ſi. j. de litig.

i ¶ Vitium litigioſi. Intellige tamen vt not. per gloſſ. & Bar. in l. j. ſ. de pręſcrip. lon. temp.

k Quidam ſunt. Vide Bartol. in l. ij. & ibi not. ſ. de eden. & limita hæc dicta, vt per Barto. in l. cùm mota. ſ. de tranſact.

l *P. P A V. P.* ¶ Efficiatur malæ fidei. ſequit̃ Areti. in conſil. cix. col. ij. circa ſi.

ſed fuit iudicatū,& appellatū,vt ibi patet. Quidā
ſunt effectus cōſummandi in futurū,vt ex vigore
cōteſtationis perueniaƭ ad diffinitiuā. Iſti effectus
perimunƭ perempta inſtantia: vt l.cū lite.ff.iudi.
5 ſol.¶†Quęro,vtrū[a] per cōteſtationē qs efficiatur
a malæ fidei quo ad omnia. Diſtingue, Aut quæris
quo ad fructus,aut quo ad periculū interitus, aut
quo ad vſucapionem,vel præſcriptionem. Primò
caſu,aut quo ad fructus faciendos ſuos: & non vi-
detur malæ fidei: quia eodē modo facit ſuos poſt
lit.conteſt.ſicut prius,vt l.qui ſcit.§.j.& fi.de vſu.
& de acqui.re.do.l.quæſitum. Aut quo ad hoc,an
teneatur ad reſtitutionē fructuū: & eodem modo
teneƭ poſt lit.cōt.ac ſi fuiſſet ab initio malę fidei:
vt hic,cum ſi.habita in percipiendis illa diſtinctio
ne,an potuerit percipere reus vel actor,vt ſ.dixi.
Secūdo caſu,de periculo interitus: dic aut habuit
iuſtā cauſam litigandi,vel nō.dic vt l.illud.de pe
ti.hæred.& de rei ven.l.item ſi verberatum.§.fin.
cū l.ſeq.vbi no. Tertio caſu,ſ.de vſucapiōe,& prę
ſcriptione,dic ꝙ pręſcriptionem longi temporis
interrumpit: vt l.nore.ſ.de rei vend. Vſucapionē
verò triennij interrumpit quo ad effectum,non
ipſo iure: vt l.ſi poſt acceptum.de rei vendi.

SVMMARIVM.

1 ☞Reſeruatio expenſarum fit in ſnīa,ſi iudex cō
demnet in expenſis,licet non taxet quantitatem,
2 Vel pnūciat poſſe peti expēſas in futurū & nu.3.
4 Iudex ſi de aliquo caſu non cognouit, pōt de illo
non pronunciare.& nu.3.
5 Poſt ſententiam interlocutoriam,quæ totam li-
tem dirimit,non durat petitio expenſarum.
6 Iudex ſi dicat,cōdemnamus in expenſis, reſerua-
ta nobis taxatione, poterit eius ſucceſſor taxare.
7 Si talis declaratio reſeruaƭ iudici,vt priuatæ perſo
næ non poterit eius ſucceſſor taxare.& nu.6.
8 Delegatus,qui poteſt exequi ſententiam,poteſt
in ſententia ſibi reſeruare taxationem expenſarū.
9 Et mortuo legato,poterit delegans taxare.

LEX III.

* TErminato.[b] †Poſt diffini
b tiuam ſentētiā
1 nō eſt de expenſis tractandū: niſi iu-
dex hoc in ſnīa reſeruauerit.h.d. Pri-
mò ponit dictū. Secundò exceptionē. Tertiò ratio
nem. Partes patent in litera. ¶Not.quod dixi in
ſummario. ¶Opp.j.qn̄ pꝛuo.nō eſt neceſ.l.ſi.di-
cit gloſſ.dico ꝙ nō pōt peti per actionē,vt hic: ſed
officio iudicis ſic,vt in cōtrario. Iſta eſt falſa per l.
iiij.ſ.depoſiti.quia officium iudicis nō durat poſt
ſententiā. Vel dic ꝙ ibi negotiū non erat finitum:
quia erat appellatū: & etiam hæc vera. ¶Opp.de
l.Paulus.ff.de re iu.Sol.hæc intelligitur ſecundū
illam: quia poteſt pronūciare eodem die de ſum-
ptibus,vt ibi: non pōſt,vt hic. ¶Oppo.de l.quod
in diem.§.ſi rationem.ff.de cōpen.Rn̄.poteſt ori-
ri poſt ſententiam noua lis,quæ non attinet pri-
mæ: vt in cōtrario hic verò prohibeƭ oriri ex na-
c tura primę litis. ¶Venio ad quęſtiones[c] † quęro
2 qualiter fiat iſta reſeruatio.gl.ponit duos modos.
Primus modus eſt, ꝙ cōdēnet in expēſis, licet nō
taxet quantitatē. Secūdò, ꝙ pronūciet poſſe peti
expēſas in futurū. Primꝰ, ꝙ cōdēnet in expēſis, li
cet quātitatē nō taxet, eſt indubitabilis. Nā cū ex
penſæ certæ in iudicio non ſunt petitæ, pōt ferri
ſnīa incerta in expēſis: vt ſ.de ſen.ꝗ ſine cer.quan
ti.l.ij.& licet iudex non reſeruauerit ſibi taxatio-
nē, poſtea pōt taxare, vt ibi dixi. cōis tn̄ practica
d eſt[d] ꝙ reſeruet ſibi taxationē. ¶†Secūdus modus
3 eſt,qn̄ nō cōdēnat, ſed reſeruat petitionē expenſa
rū,eſt dubitabilis. Pro gl.iſta facit l. Modeſtinus.
quā allegat. Facit etiā l.idē Labeo.§.j.ff.fami.er-
e ciſ.& qđ ibi no.in gl.parua[e]. In cōtrariū facit: qa
iudicis officiū poſt ſnīam extinguiƭ: vt l.iiij.ſ.de-
po.ergo nō pōt ſibi reſeruare petitionē,cūm nul-
la ſuperſit actio. Præterea iudex nō pōt ſnīare p
f parte,[f] & p parte nō: vt in l.in hoc iudicio.fa.erc.
Sed hic pro parte ſnīa ſup ſumptibꝰ, non diffinit
negotiū ergo &c. Iſtā opi.tenet do.Cy.& Inn.in
c.finē litibꝰ.extra,de do.& contu. Debet ergo ſe-
cundum eum in expenſis cōdēnare,& ſeruare ſibi
taxationē. Sed ſi reſeruet ſibi petitionē,vel cōde-
mnationē,hoc nō valet ſcđm eū. Ego puto ꝙ gl.
dicat veritatē. Primò p tex.huius legis vbi eſt ca-
ſus ibi: niſi iudex. Pręterea. hoc eſſe verū appare-
bit in reſpōdēdo ad cōtraria. Nō obſt.qđ.diciƭ,iu
dicis officium nō durat lata ſnīa: qa illud, qđ erat
in officio poſt iudicis pronunciationem, incipit
poſſe peti iure actionis. Text. eſt in l.ſi finita.§.
4 elegāter de dā.inſe.& hic eſt caſꝰ ī hac l.†Nō ob.
ꝙ iudex pro parte pronūciat, & pro parte nō: qa
illud eſt verū,qn̄ iudex cognouit de oībus,debet
pronūciare de oībus: ſed ſi de aliquo caſu non co-
gnouit,pōt de illo nō pnūciare: vt l.licet.ſ.đ iu.
ita hic plenè nō cognouit de expēſis. Fateor tn̄ ꝙ
prima practica eſt cōior, & ſeruetis eā. ¶Quæro
5 extra gl.vtrū †poſt ſentētiā interlocutoriā duret
g petitio[g] expēſarū. Rn̄deo,ſi poſt illā ſperatur diffi
nitiua, & ſic durat officium iudicis, ſup illa re vel
cauſa: ſemp poterit de expēſis pronūciare: & non
eſt dubiū. Sed ſi eſſet talis interlocutoria,quæ diri
meret totā litē: eſſet idem qđ in diffinitiua: vt l.
poſt ſnīam.ſ.de ſen.& interlocu. de hoc vide per
6 Inn.in c.ſæpe.extra,de appel.¶Quæro†quid[h] ſi
h iudex dicat cōdēnamꝰ in expēſis reſeruata nobis
taxatione. Quæro,an poterit taxare ſucceſſor eiꝰ.
Dico ꝙ ſic.arg.ff.de iud.l.pponebaƭ. Sed contra
hoc facit ff.de rei vē.l.idē Pōpo.ſcribit,§.frumē-
tū.ī fi.vbi dicit, ꝙ đclaratio volūtaria nō trāſit ad
heredē: vt l.inter ſtipulātē.§.ſi Stichum.& ꝙ ibi
no.de verb.obl.Sol. Hęc declaratio reſeruatur iu
i dici,nō vt priuatæ perſonæ: ideo reſeruatur[i] ſcili-
cet,quia idē iudex,& eadē dignitas: vt l.propone
7 batur† Ibi verò nō vt iudici, ſed vt priuatæ pſo-

a ¶Quæro vtrū. Et vide bonam glo.in d.l.qui ſi.§.fi.ff.de vſur.per Barto. in l.ex diuerſo.in vlt.col.ff.de rei ven.vbi plenè quo ad fructus.

* Pro concordia aduerte,ius declarandi ſententiam obſcurā,non tranſit ad ſucceſſorem in officio Bar.& Alex.in l.inter ſtipulantem.§.ſi Stichum.ff.de verbo.obliga.allegatur Ang.in l.ex facto.ff.de vulg.& pup.Berta. in ſuo repertorio alleg.Barto.tenere contrarium in hac l.terminato. & in l.ab executore.ff. de appel.alle.Bald. in l.fina.ff.de leg. Ang.in d.§.ſi Stichum.vbi Ioan.de Imo.& Rapha.& do.Alexan.cōcordant opi.& Andr.& Imol.in d.l.ab executore.vt prima opin.procedat in interpretatione ſententiæ latæ ex mera voluntate iudicis: vt ſi condemnat in amputatione manus: quia non poteſt declarare ſucceſſor,de qua manu ſenſit iudex quo caſu debet intelligi de manu minus vtili. Alia autē opi.procedit qn̄ declaratio eſt fienda ex actis.

b ¶Terminato. Vidē de Barto.in l.nam poſtea.in §.ſi dānetur.ff.de iureiurā.& Bar.in l.properandū.§.ſin autem.ſ.de iudi.& limita not.per Ange.& Imol.in l.Paulus.la ij.in.j.col.ff.de re iudi. Vide Bart.ad illum tex.in l.j.§.fina.ff.ſi quis ius dicēti non obtē. Et de quibus expenſis,iſta lex intelligaƭ,vide Bar.in l.j.§.fina.prope fi.ff.de alie.iudi.mu.cā.fac.poſt gloſſ.vide in l.j.ſ.ſi quis ius dicen.non obtem.& vide gloſſ.& Bart.in l.properandum §.fi.de iudi.

b ¶Terminato. Et vide doct.in c.j.de plus peti.vbi dixi ad limitationē huius legis ſi ſtatutum dixit quod victus condemnetur victori in expenſis, ꝙ poterit peti condemnatio expenſarum poſt latam ſententiā ſuper principali condemnatione ſtatuti, vide Bar.in l.iij.§.ſi rem.de leg.iij. Ange.in auƭ.de exhib.re.in prin.& vide plenè do.Abb.in c.j.de ſequeſt.pro eo ꝙ hic dicit Bar, Andr.Barba.

c ¶Venio ad qōnes. Adde ꝙ licet expēſæ,ꝗ debenƭ rōne victoriæ, nō pn̄t peti lite finita,vt hic: quia debenƭ iudicis officio: ſecꝰ tn̄ in his ꝗ debentur rōne cōtumaciæ: qa illæ petunƭ actiōe in factū. Ita tenēt doc.per ea ꝗ habentur ibi in l.j.§.fi.ff.ſi qs ius dicen. Facit quod no.in l.iij.§.ſi rem.de le.iij.vbi idem in expenſis conuentionalibus.& ſtatutarijs.

d ¶Practica eſt. Et de reſeruatione taxationis expenſarum,vide Barto.in l.ab executore.in prin.de app̄.& per do.Ant.ī c.j.de ſeq.poſ.& fruct.& vide Bal.hic in prin.& idē quod hic in primo modo,expreſsè tenet Inn.in c.fi.de do.& cōtu.& Bal.in addi.Spe.in ti.de ſen.in xiij.col.& Ang.in l.ſi homo.ff.de re iudi.& quę dixi poſt Imo.in l.Paulus.la j.ff.de re iud.

e ¶In gloſſ.parua. Quæ voluit tenere,ſi iudex ſnīam dicat,pronuncio ſic. ſaluo eo qđ j.dicam. Itē dicit Spe.& Io.And.in tit.de ſenten.§.ſpecies ver.quid ſi iudex percepit, ꝙ tenet ſententia, condēno te in centum, niſi intra decē dies probaueris te ſoluiſſe: licet tutius ſit expectare, per c.ſub orta.de re iudic.per hoc qđ no.dixit Bar.in l.qd tn̄.§.idē ſi arbiter.& quę dixi poſt Bart.in l.ille à quo.§.ſi de teſtamēto.ad Treb.& in l.ait prætor.§.ſi iudex.ff. de re iud. Et ad prædictā ꝗo.Spe.& Io.An. optimæ facit quod notat gl.& ibi Bartol. in l. obligationū fere.§.conditio.ff.de act.& obliga. Idē ad not.p Bart. in l.iudex poſtquā. prope fin.de re iud.& quæ no.in §.curare.Inſtitu.de act.in fin.& quid in reſeruatione pœnæ, vide qđ not.in auƭ.interdicimus p bal.ad fin.ſ.de epiſcop.& cle.& hic per eū quid in reſeruatione fructuum? Ad de an valeat ſententia lata ſub conditiōe.Pau.de Ca.cōſil.xv.Bal.cōſi.cc.lxxv.lib.iij. Abba.conſ.lxxiij.lib.j.

f ¶Sententiare pro parte. Ego puto qđ gloſſ.contra.tenet ipſemet Barto.in l.Paulus.la j.ff.de re iudic.& Bal.in auƭ.generaliter.in vj.colū.& hic in princip.in fructibus limitat tn̄,niſi non liqueret. Adde Inn.in c.fi.de do.& contu.Et vide Bald.in l.iij.ſ.de ſen.quæ ſine cer.quanti.& hic in iiij.colū.Adde an iudex poſsit addere,vel mutare ſententiā,reſpectu expenſarū. Roma.conſi.ccclxj.& Pe.de Anch.conſil.clxxxij. Et an iudex poſsit ſibi aliquam reſeruationem facere: vide Paul.de Ca.conſil.cclxxvij. Et an poſsit ſibi reſeruare declarōnē,ſeu interpretationē ſuę ſnīę: vide eū ī cōſ.cccxviij.

g ¶Duret petitio. Adde Bar.in l.ſancimꝰ.ſ.de iud. Et not.ꝙ licet iudex in interlocutoria nō cōdēnet: tn̄ ſemp pōt ante diffinitiuā ſnīam.& vide ꝙ dicit Bart.in alia q.in l.ſi pignore.in fi.in prin.l.ſi.de pig.ac.& ad hoc qđ no.Abb.in c.ex parte.in fi.extra,de reſcr.& Bal.in l.j.in fin.ff.ſi quis ius di.non ob.bene facit quod not.voluit Cy.in l.properandum.circa fi.ſ.de iudic.& cum Bart.hic poſt Innoc.concor.Spe.de excep.§.viſo,ver.aliud quoq;.& per Archi.ij.q.j.certū.& latius per doc.in l.eum quem temere.de iud.Et cū Inn.trāſit Bal.in l.properādū.§.ſinaūt alterutra.ſ.de iud.& ibi vide no.an in expēſis interlocutoriè habeatur rō nūquid habeat iuſtā cauſam vel non,etiam de expenſis interlocutorię,& de condemnatione, vide Bar.& Bal.in l.ſancimus.ſ.de iud.

h ¶Quæro quid. Iſtud dictum eſt contra Hoſtien.& Ioan.Andr.in c.nouit.de officio lega.& Abbas ibi allegauit hoc contra eos. Andreas. Barba.

i ¶Ideo reſeruatur. Vide Bart.in d.l.ab executore.& Ange.& Imol.in l.inter ſtipulantem.§.j.de verb.obl.

pæ:nec

næ:nec diſtinguæ, vtrũ reſeruauerit expreſſo ꝓ-
prio nomine,vel nõ expreſſo,vel vtrum præcedat
propriũ nomẽ, vel ſequat̃:quia l.ſi cõis ſeruus. de
ſtip.ſer.loquit̃, qñ diſpoſitio præcedit ſup aliqua
re,ſup qua poteſt haberi reſpectus ad perſonã, &
ad officiũ.Sed ſi non põt haberi reſpectus, niſi ad
officiũ tm̃:tũc illa diſtĩctio nõ habet locũ:vt l.cũ
8 poſt.§.j.de admini.tuto.¶ †Quæro,iudex delega
tus reſeruauit ſibi taxationẽ,vtrũ poſſit reſerua-
re.Item an eo mortuo, poſſit taxare delegãs. Ad
primum dico,ꝙ quidã eſt delegatus,qui põt exe-
qui ſententiam: & ille põt ſibi reſeruare taxatio-
nem,cũ hoc veniant in executione : vt dixi ſ.in l.
ĳ.quæ ſenten. ſine certa quantita. Sed ſi ei nõ cõ-
petit executio,non valet reſeruatio: & ſic illa ver
ba debent intelligi reſeruata ſibi taxatione ,hoc
eſt,iuriſdictioni ſuæ.Sua enim iuriſdictio eſt vna
& eadẽ cũ iuriſdictiõe delegantis:vt l.j.§.qui mã
datã.ff.de offi.eius cui man.eſt iuriſdi. & ideo de-
legãs poterit taxare poſtea. Sed ſi delegatus taxa
a ret,illa taxatio nihil valeret:cũ taxatio expẽſarũ[a]
cõpetat ei,ad quẽ cõpetit executio de iure cõmu-
ni. Qñ delegat⁹ poſſit exequi,& qñ nõ: no.in l.à
9 diuo Pio.in prin.in gloſſ.mag.†Circa illud an eo
mortuo delegãs poſſit taxare? Iſtã quæſtionem
diſputauit do. Iac.de But. tñ ex prædictis credo,
ꝙ habeat modicum dubium. Nam eadem eſt iu-
riſdictio delegãtis & delegati:vt ſ.dixi , & no.in
l.vbi cœptum.ff.de iudi.Facit ſ.de iudi.authẽ.ad
hæc.Preterea,vt dixi,poſito ꝙ nulla eſſet facta re
ſeruatio, ad eum competit.

SVMMARIVM.

1 ☞Proponẽs aliquam exceptionẽ,vel replicatio-
nem dilatoriam,vt differatur iudiciũ, debet con-
dẽnari in expẽſis,& damnis,quæ probãtur iudici.
3 In his verò q̃ nõ probantur iudici , vt in expenſis
factis in hoſpitio,vel aduocatis, ſeu notarĳs : iu-
dex ex officio ſuo condemnat,cõſiderata quanti-
tate poſtulatorum,& temporis prolixitate. 2.
4 In cã criminali victus victori cõdẽnat̃ in expenſis.
5 Succumbens in interlocutoria condemnatur vi-
ctori in expenſis.
6 Actor contumax,qñ condemnatur in expẽſis, an
debeat citari ad audiẽdũ ſententiam expẽſarum.

b NOn ignoret. [b] Breuiter
1 dicit†:con-
tra actorẽ nõ ꝓſequentẽ,vel differen-
tem,vel perdentẽ.profert̃ ſnĩa calũniæ
dãnorũ,& expẽſarũ.h.d.¶ Not.quod habuiſti in
ſummario,quædã alia notabilia colligã proſequẽ
do.¶ Oppo.ſ.de dila.aut̃.quod fieri.Sol. Iſta de-
c bet intelligi ſecundũ illam.¶ Opp.& videt̃[c] ꝙ il-
le,qui nõ probat,eo ipſo videat̃ calũniari:vt l.j.§.
j.ff.ad Turpil.Solu. Hoc debet intelligi, ꝓut ibi
no.¶ Pro declaratione tex.quæro,quid vult dice
re hic, conſiderata quantitate poſtulatorũ,vel me
2 dio tẽporis interuallo† Rñdeo:nã quædã ſunt ex
penſæ quędã ſunt dãna,quæ probant̃ iudici:& in
3 illis ſine dubio iudex cõdẽnat.†Quædã ſunt quæ
d non probant̃ iudici[d], vt de qualibet minima ex-
penſa,quã faciebat in hoſpitio ille,q litigabat,nõ
poterat docere.Itẽ de qualibet pecunia,quam dat
aduocatis,vel notarĳs : tamẽ iudex ex officio ſuo
conſiderata quãtitate poſtulatorũ, poterit conſi-
derare quantitatẽ , quãtũ potuit expẽdere in ad-
e uocatis.¶ Itẽ cõſiderata prolixitate[e] tẽporis, po-
terit cõſiderare quãtum potuerit expẽdere in ex-
penſis:& tũc tm̃ condemnabit. Et vide text. qui
dicit,& tene mẽti:quia notabilis caſus eſt multũ,
& perpetuò no.¶ Cũ dñs Iac.But.diſputauit vnã
4 quæſtionẽ,†vtrũ in cauſa criminali[f] victus victo-
f ri condemnetur in expenſis:determinauit ꝙ non.
Inter alia inducebat hanc legẽ pro caſu,vbi in cri-
minali condẽnatur quis de calũnia:non autẽ con-
demnatur quis ad expenſas.& vide tex.qui dicit.
Ego iſtam ſuam determinationẽ nõ teneo: vt ple
ne dixi ad Turpil.l.j.§.j. Et eſt caſus in contrariũ
j.l.proxi.ſecundũ vnam lectu. Non ob. hæc lex:
quia licet dicat cõdẽnari de calũnia: non tñ dene-
5 gat condẽnationem expenſarũ.¶ †Quæro quan-
g do[g] aliquis interlocutoria[h] ſuccũbit : vtrũ debeat
h condemnari in expenſis. Videtur ꝙ non:quia vi
ctus victori condẽnat̃ in expenſis:vt l.properan-
dum.§.ſi quid.de iud.quæ loquitur de vltima vi-
ctoria,quæ fit poſt diffinitiuam ſententiam.Con
trarium dico.Caſus eſt hic,ꝙ ſi aliquis eſt pręſens
& opponat vnam exceptionẽ , per quam lis diffe
ratur:ſi in illa exceptione ſuccũbit,condemnat̃ in
expẽſis.Caſus eſt hic. ¶ Vltimò quæro,quãdo a-
6 ctor contumax condẽnat̃ in expenſis:vtrum†de-
i beat[i] citari ad audiendam ſententiam expenſarũ.
Ego tetigi de hoc in ſimili,in aut̃.qui ſemel.quo-
modo & qñ iud.Doc.breuiter tenent ſic, Aut pri
ma citatio,in qua qs cõſtituit̃ in cõtumacia, ema-
nauit ſimpliciter,vt veniat ad defendendũ: & tũc
debet iterũ citari: quia illa prima citatio non ha-
buit ſuũ effectũ,niſi ad illud,ad qđ fuit citat⁹: vt
l.aut qui aliter.ff.quod vi aut clam. Sed ſi in cita-
tione fuit dictũ,aliàs procedetur ad vlteriora:tũc
nõ eſt neceſſe ꝙ citetur plus,poſt quã eſt admoni-
tus.Tex.eſt in l.conſentaneum, ſecũdũ illum mo
dum legendi.quẽ tibi dixi ſ.quomodo & qñ iud.
De hoc per Inn.in c.finẽ litibus.de dolo & cõtu-
ma.& hoc etiã Spe.tenet in tractatu de expenſis.

SVMMARIVM.

1 ☞Reſtituto minore ĩ itegrũ,reſtituit̃ aduerſari⁹.
3 Priuilegium reſpiciens litis ordinationem conceſ- i
ſum vni,tranſit ad aduerſarium.& nume.2.
4 Quid ſi reſpiciat litis deciſionem.
5 Hęres,qui ex priuilegio non poteſt intra tempo-
ra confectionis inuentarĳ conueniri à creditori-
bus,an poſſit alios conuenire.
6 In crĩalib⁹,victus victori condemnat̃ in expẽſis.
7 Aduocatus, qui vicit in cauſa propria : an poſſit
petere ſalarium,quod habuiſſet in ſimili cauſa.

k CVm quidam. [k] Secundũ
primã lec.
1 breuiter.h.d.† Priuilegiũ cõceſſum ſu
per litis expenſis,porrigit̃ ad aduerſa-
riũ,ꝓpter æqualitatẽ ſeruandã in iudicĳs.h.d.ſe-
cudũ ſecũdã lec.hoc intẽdit:vict⁹ victori cõdẽnat̃
in expẽſis,quas fecit nõ in his,q̃ ex priuilegio re-
mittũt̃.h.d.hęc ſingl̃aris l.nec habet cõtrariũ,ſecũ k
dũ primã le.cõcordat j.de ꝓx.ſa.ſcri.l.in ſacris.li.
xĳ.¶ Circa hoc oppo.qa ex hoc ſequitur ꝙ labor
iudiciorũ non remunerabitur quod eſt iniquum.

a ¶Taxatio expenſarum. An autem arbitri poſsint reſeruare ſibi taxationem expenſarum,vide glo.ſing.in l.quia arbiter.ff.de arbi.

b ¶Non ignoret. Vide quod per iſtum tex.dicit ſingulariter. Cyn. in l.j.ſ. poſt prin.vt quæ deſunt aduo.

b ✠ P.PAV.P. ¶Non ignoret. Contra actorem nõ proſequẽtem ad debita inſtantia prouidet etiam ſtatutũ habes in xviĳ. ſtatuto vbi etiam diſponitur qđ condemnatur in dãnis intereſſe & expenſis reo fatigato, & ꝙ de iure communi deberet producere aliquod inſtrumentum vel aliquas exceptiones teneatur in expenſis,vide Iaſ.in l. ꝓperandum.§. ſin autem alterutra. in vj.colũ.ver.ſecũdò quæro.C. de iudic. loquentem de productione inſtrumẽti. de qua loquitur etiam Bal. in c.excep.in prin.de except. de non opponẽte exceptionem loquitur text. in d. c.excep.& ibi Abba.& alĳ vide quæ dicit Fel. ibi ĩ prin. de clerico differente opponere excep. clericatus.

c ¶Et videtur Et vide Bart. in l. edita. in vlti.colũ.ſ.de eden.& vide Bartol. in l.properandum. §.& ſi quidem .ſ. de iudi.

d ¶Probantur iudici. Adde q̃ no. Bar. poſt gloſſ. in l.j. §. fi.circa fi. ff. ſi quis ius dicẽ. & clarius in l.j. de aliena. iu. mu. cauſa fac. & in eũ quẽ temere .ff. de iudic. & ad hoc quod not. Barto.in l.j.in fi.ſ. de ſen. q̃ pro eo qđ intereſt. in l. cum ſeruus. de ver.ob. cum cõcor. Et de materia expẽſarum vide gloſ. ĳ.q.j.in princ.& ad de Bar. in l.ab executore. in vlti. ver. princ.ff.de appella.

e ¶Prolixitate. Per Fed.in cõſil. cxviĳ. incip. nulli dubiũ. per Bartol. in l.j.§. fina. circa fin. ff. ſi quis ius dicen.non obtem.

f ¶Criminali. Et vide Ang.in l.ſi vacantia.in vlt.q. de bo.vac. Et ſcias qđ condemnatus in contumacia in cauſa criminali nõ tenetur parti ad intereſſe,ex tali ſententia.l.cunctos populos.poſt medium.

g ✠ P.PAV.P. ¶Quæro qñ.vide omnino Fel. in c.ad audientiam. in pe.char.ver.cogitabam.extra , de reſcript. vbi per ſex notabilia dicta comprobat iſtã deciſionẽ,ꝙ vbi aliquis in aliquo articulo ſuccumbit,debet ſtatim in expenſis condẽnari,nõ expectata ſnĩa diffinitiua,etiam minor ſi non allegauerit: vt p Bar.hic.vide Bal.in l.ſancimus.in iiĳ.opp.C. de feudis.& ibi Iaſ.circa fi.& idẽ Iaſ.in l.properãdũ.§. ſin autẽ alterutra. in vĳ.colũ.vj.quæſt.C.de iudic.& vide etiam quod dicit ibi in vĳ. quæſt. vide Fel.in c.ĳ.col.vlti.de libel.obla.

h ¶Interlocutoria. Vtrũ q ſuccũbit in interlocutoria , debeat condẽnari in expẽſis,vide Bar.& Bal.in l.ſciẽdũ.ff.de re iud.& q̃ dixi ſ.e.l.terminato. & in l.q in alteri⁹.ff.de reg.iur. p do.Ant. in c.ſi. in iĳ.col. vel in v.de do. & cõtu . & Salic.in l.properãdũ.§.ſin autẽ alterutra. An qñ actor cõtumax cõdẽnat̃ in expẽſis debeat citari ad audiendũ ſnĩam expẽſarum , vide ꝙ dixi in l.ſancim⁹.ſ.de iudi. & ibi p Cyn . in xĳ.q.& c.Quid autem de alia mulcta, vide Bart.no.in l.j. circa fi. ff. ſi quis in ius vo.nõ ie. & in l. j.in fin.prin.ff.ſi qs ius dicẽ. nõ obtẽp. & pulchrè p Bart.ĩ l. iiĳ.§.ſi ad diẽ . ff. de re mili . & facit qđ not.Io. An.ĩ c. qm̃.§.porro.ſuper prin.magnæ glo.vt lit.nõ cõteſt.In pœna aũt excõicationis dicit ꝙ põt fieri cõtra cõtumacẽ, ex antiqua contumacia,ſine noua citatiõe. Text. & ibi p doc.in c.j. de iud. & dixi ante poſt Bart.ĩ d.§.ſi ad diẽ. per Inno.in c.ſi calũniã. de pœ. p Io. An.in c.finẽ litib⁹. de dolo & cõtu. & Bal.ſ.l. ꝓx. & tex. in c.cõſtitut⁹. et ĩ l. querelã.de ꝓcu. & vide ad hoc quę habes poſt Barto.in l. ſtatuliberos.§. Stichus annua . ff. de ſtatulibe.

i ¶Vtrũ debeat. vide Cy.& Bald.in l. ſancim⁹.ſ.de iudic. vbi tenet ꝙ non.& vide do. Ant.in c.j. de iudi. vbi tenet ꝙ ſic. vide quod not. in c.q̃relã.& c.cõſtitutus. de ꝓcu.vide do. Abba. in d. c.j. de iudic. ibi allegauit Bart. hic. Io. de Imo.reducit ad cõcordiã. vide ibi oĩno. Andr.Barba.

k ¶Cum qdã. & iſtæ tex.ibi, qm̃ non eſt ibi ſeruandum,& c. qualiter ſeruãda facit ad not.q.de qua dixi poſt Bar.in l.ſi de meis,in prin.ff.de arb.& adde l.die ſabbati. & qđ ibi Bar.& doct.ſ.de iudę.c.ĳ.de mutu.peti.& facit ad no. Bal.in l.ea quidem.de accu.xvj.col.in ver.itẽ q̃ro,dicit ſtatutũ.Itẽ ſecundũ vnã lec.facit ad quæſtionem,de qua per Bal.& Cy.in l.neq;.& ſeq.ſ.de hære.inſti. & de materia huius l.vide Barto.& Bal.in l.properandum.§.j.ſ.de iudi.

k ✠ P.PAV.P. ¶Cũ qdã.Regulã hui⁹ l. ꝙ æqualitas ſit ſeruãda in iudicĳs,limita vt ꝓcedat quo ad pſonã actoris & rei , ſecus in teſtibus & glo.& Io.Andr.in cle.j.verſi. in contrariũ.de teſti.de quo vide Felin. in c.In noſtra.in iĳ.col.extra.de teſti. Itẽ amplia vt non ſolũ ꝓcedat in iudicibus,ſed etiã in arbitratorib⁹ vide Pau.de Caſtr.cõſi.ccxxvj.in ĳ.colũ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Gl,dicit, fateor ꝙ eſt iniquũ ꝙ non remuneraretur labor iudiciorũ, tñ maior iniquitas eſſet facere contrariũ: & ideo de duobus malis eligitur minus malũ: vt l.quoties.de reg.iur. ¶ Itẽ opp.Inſt. de iure natu.gen.& ci.§.quod principi vbi priuilegiũ non egredif̃ perſonã. Tres ſo.danf̃ in glo.& quælibet mala. ¶ Prima, ꝙ hic priuilegiũ fuit conceſſum ad partis poſtulationẽ. in contrario ſecus. Iſta eſt contra hanc legem, quæ loquif̃ de priuilegio conceſſo per legem, quod conſtat non eſſe ad poſtulationem partis. ¶ Secunda eſt, ꝙ non egreditur perſonam, vt in cõtrarijs: niſi ad aduerſariũ, vt hic. Iſta ſolu.eſt falſa, per l.iij.§.hæc pœna.ff. quod quiſq; iu. vbi trãſit ad quãlibet perſonã, nedũ ad aduerſariũ. ¶ Tertia ſol.eſt, ꝙ priuilegium non tranſit ad aliũ: verũ eſt in præiudicium eius, cui conceditur: ſed in pręiudiciũ alterius: vt puta, iudicis, vel notarij quibus debebãt ſolui iſtę ſportulæ ſic, vt hic. Iſta ſolutio eſt cõtra l. petendæ, in fi.de tẽp.in integ.reſti. vbi tranſit ad aduerſarium meum in præiudiciũ eius, cui cõcedif̃: & ſic nulla eſt bona. Quid dicemus? Solue ergo ꝙ contraria loquuntur in priuilegijs, quæ reſpiciunt litis deciſionẽ: hic verò litis ordinationẽ vel eius executionẽ, do. Cy. reprobat iſtam ſol. per l. ſi iudex circũuẽto.ff.de minori.& ſ̃.de repu. q̃ fiunt in iudic. in
2 integ.reſti.l.j.& ij.& ſi aduer.tranſa.l.j.& ij. † vbi
a priuilegium datũ[a] minori, circa litis deciſionẽ datur aduerſario: quia reſtituto minore, reſtituif̃ aduerſarius. Sed puto hanc ſolutionẽ eſſe verã. Ad hoc reſpondeo, ꝙ ibi loquitur, quando verba priuilegij hoc ſonãt, & hoc volũt, vt trãſeat ad aduerſariũ, Cũ enim concedam tibi reſtitutionẽ in integrũ, reſtitutio nihil aliud eſt quã in priſtinũ ſtatũ repoſitio: vt l.qđ ſi minor.§. reſtitutio. de mino.
b meritò[b] tranſit ad aduerſariũ: quia verba hoc vo-
3 lunt. Reamuſſo ergo breuiter, † Si quæris an priuilegiũ vni conceſſum, tranſeat ad aliũ: dicas ſic, Aut priuilegiũ reſpicit litis ordinationẽ ſeu executionẽ: & tranſit ad aduerſariũ: vt hic, & l.peten
4 dæ.de tẽp.in inte.reſt. † Aut reſpicit litis deciſionẽ: & tunc aut verba reſcripti hoc ſonant, ꝙ ad aliũ tranſeat: & tũc ad aliũ trãſibit: vt in l.j.& l.ij.ſ̃. ſi aduer.tranſact.& l.j.ſ̃.de repu. quæ fiunt in iudi.in integ.reſtit.& l. quod ſi minor.§. reſtitutio, ff.de mino.& hac.l.in fine. prout loquif̃ qñ eſt expreſſum. Si verò verba hoc non ſonãt: tũc aut priuilegiũ cõturbat ius iniquũ: & tunc diſtingue: aut priuilegiũ fuit cõceſſum abſq; poſtulatiõe: & ad aliũ nõ tranſibit: vt l.iij.in princ.ff.qđ quiſq; iur, Aut ad poſtulationẽ ei⁹: & tũc aut tu quęris vtrũ
c tranſeat ad aliũ in eadem cauſa[c]: & non tranſibit niſi ad aduerſariũ, vt d.l. quod quiſq; iur. Aut in alia cã: & ẽt trãſibit ad aliũ.d.l.iij.§. hęc pœna. Si verò nõ cõtinet ius iniquũ: tũc nõ trãſit ad alium nec egredif̃ perſonã: vt dicto §. quod principi. vt lege, iij.§.hæc pœna quod quiſq; iur. Et hoc fa-
5 cit ad quęſtionẽ, † Cõceſſum eſt priuilegiũ hære-
d di, vt intra tẽpora inuẽtarij confectionis[d] nõ conueniaf̃ à creditorib⁹ an ipſe poſsit alios cõuenire. hæc lex eſt in ar. qđ nõ. Dicemus in l.ſcimus.§. illo.de iure deli. Tñ, vt iſta cõtraria ceſſent, gl.legit iſtã legẽ ſecũdo modo, ſecundũ quã poſuit caſum q eſt multũ notabilis. & vide gl. Iſta lex eſt notabilis. ¶ Primò, ſecũdũ hãc eſt caſ⁹ cõtra Iac. Butr.
6 ꝙ † in criminalib⁹ victus victori cõdẽnef̃ in expẽſis, quas fecit: quia tex. loquif̃ de criminali, et ciuili. de quo tetigi ſ̃.l.prox.&c. Itẽ facit ad aliã quæ-
7 ſtionẽ, † Aduocatus[e] habuit cauſam propriã, & vi
e cit: reus eſt condẽnatus in expẽſis: vtrũ debeat cõputare in expẽſis ſalariũ ſuũ ꝓpriũ. qđ habuiſſet in ſimili cauſa? Iſte tex. facit ꝙ nõ: Dic vt dixi in l.ſtipulatus es.ff.de fideiuſſo. Itẽ facit ad q. quòd
f ſi habui aduocatũ[f], vel notariũ gratis: ꝙ iſtas expenſas nõ poſſum recuperare ab aduerſario meo. De his dic vt ponit Specu.in titu.de expenſis.

De re iudicata. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Sententia propriè dicitur res iudicans.
2 Illud, quod eſt determinatum in ſententia, & ille effectus, dicitur res iudicata.

¶ Dictũ eſt.ſ̃.de ſententijs: ſequif̃ videre qñ dicaf̃ res iudicata & de ei⁹ autoritate. Ita dicit gloſ. Pro
1 declaratione huius rubricæ † habemus videre in
g quib⁹ ſententia differat[g] à re iudicata. Canoniſtæ dicũt, ꝙ res iudicata dicif̃, poſtquã trãſiuit tempus datum ad appellandum: antè dicitur ſentẽtia. Gl. tangit ff.eo.l.j.& l.litigatoribus.j.de appel. Veri
2 tas eſt iſta: ſententia dicif̃ res iudicãs propriè. † illud autẽ, qđ eſt determinatũ in ſentẽtia, et effect⁹ ille, dicif̃ res iudicata: ideo ponif̃ hic rubrica de re iudi. qa dictũ eſt ſ̃.de ſentẽtia, & modis ſententiãdi: hic de effectu ipſi⁹ ſentẽtię, qui cõtinetur in ea.

LEX. I.

1 REbus. † Contra ſententiã poteſt opponi exceptio, qđ petis intus habes. h.d. ¶ Not. quod dixi in ſummario. Quęrit gl. quid ſi antè ſoluiſſes. & poſt ſolutionẽ res ꝑuenit ad dominum. Gloſſa reſpondit, & bene dicit: hic eſt caſus in l.in commodato.§.finali.ff.cõmoda. Habes de hoc per Dy.in c. poſſeſſor. in q.v. de regu. iuris. libro vj. gloſſa tua tãgit ſatis bene in l.ſi fullo.ff.de condi.ſine cauſa.

SVMMARIVM.

1 ☞ Si in vno capitulo ſententiæ eſt expreſſus error valet ſententia in alijs capitulis.
2 Si verò ſententia continet vnum capitulum tantũm: tunc in totum eſt nulla.

LEX II.

h REs iudicatæ. [h] Oppo.de l.j.§.j.ff.q̃ ſentẽ.ſine appel.re. Sol. Ibi loquif̃ qñ fuit error in ſententia: hic non. ¶ Sed
1 tunc quæro, quando † eſt expreſſus error: an valeat ſententia in eo, in quo nõ eſt erratũ. Et gloſſ. videtur hic dicere ꝙ ſic, ar.j. de dona.l. ſancimus. Pro hac gl. facit: qa ſententia poteſt valere in vno capitulo, & in alio non valere: vt l.Carmelia Pia. de iure pa.& l.quædam mulier.fami.erciſ. ¶ Contrarium huius glo. habemus in l.fin.ff.de iuriſdic. om.iudi. Pro illa glo. facit j.qñ prouo.non eſt neceſ.l.certa. Quid dicemus? Veritas eſt iſta: Qñq; ſententia continet plura capitula: & tũc poteſt in vno capitulo valere, & in alio nõ valere: vt l.quedã mulier.& l. Carmelia Pia. & hoc modo poteſt
2 intelligi hæc gl. † Aut continet vnũ capitulũ tm̃: & tũc in totũ eſt nulla: quia nõ poteſt valere pro parte: vt d.l.certa.j. quando prouo.non eſt neceſ. & l.in hoc iudicio.fami.erciſ. Ita intelligitur glo. l.fi.ff.de iuriſ.om.iud. Nõ obſtat l.ſancimus. quã glo. hic allegat: nam loquitur in his, quæ diuidua ſunt: ſed ſententia licet contineat quantitatem diuiduam, ipſa tamen in ſe dicitur indiuiſa: vt in l. in hoc iudicio.famil.erciſcun.

LEX III.

i
1 SI pecuniam. [i] † Etiã ſi ſententia continet pœnam, ſtandum eſt ei: niſi appelletur. hoc dicit.

k SVb ſpecie. [k] Opp.de l. Imperatores.ff.eod. Dicit gloſ. fallit in Republica & in eccleſia, & in pupillo: vt in glo.habes. ¶ Opp.de l.admo-
l nendi.[l] de iureiuran. Sol. Fallit ibi qñ ſñĩa eſt lata prætextu iuramẽti delati ſeu qđ debet fieri in defectũ ꝓbationũ. Facit ad hoc qđ habuiſtis in auf. nouo iure.in fi.ſ̃.de pœ.iu.q ma, iu. & tene menti hanc ſo. licet glo. ponit aliam, quæ non eſt vera.

m AD ſolutionem. [m] † Qui petit dilationem ad ſoluendum, videtur approbare ſententiam. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞ Acta quæ fiunt coram iudice publicè, & palam, dicuntur publica.
2 Acta, q̃ fiũt in occulto, & ſecreto, nõ faciunt fidẽ, niſi facta publicatione per pronũciationẽ iudicis.

Dicta

a ¶ Priuilegium datum. Vtrum priuilegium conceſſum vni ex legatorib⁹, tranſeat ad aliũ: & quid ſi ille, cui conceſſum eſt à lege, nollet eo vti: & dic idẽ, vt per bal.in l. ij.§.in quibus, de conſue.rec.feu. & vide Dy. in regula, in iudicijs non eſt. de regu. iur. in vj. &c.

b ¶ Merito. Vide Bar.in die ſabba.ſ̃ de iudæ.& in l.fin §. donec.ſ̃. de iure delibe.& vide Bal. in c.ſacramentum §.in quibus, de cõſue.re.feud. vide Dyn.in regula, qđ ob gratiam. de regu.iur.lib.vj.

c ¶ Eadẽ cauſa. Contrariũ no.doc. in c. ij.de mu.pe. de quo per gloſſ. etiam ibi ſed certè ibi non loquif̃ in deciſorijs.

d ¶ Inuentarij confectiõis. Vide Barto.in l.fin.§.donec ſ̃. de iure delibe. & text. & ibi Bart.in l.die ſabbati.ſ̃.de Iudæ.

e ¶ Aduocat⁹. Vtrũ aduocatus in cauſa propria recuperet ſalarium ſuæ aduocationis, per Bald. in addi. Spec.in titu.de ſen.prola.in xv.colum.

f ¶ Aduocatum. Vide Gul. in l.ſi verò non remunerandi. in fi.ff.mand.

g ¶ Differat. quomodo differt ſententia à re iudicata, vide Bart.in l.j.ff.eo.

h ¶ Res iudicatæ. An poſsit ſententia ꝓ parte valere, & pro parte non valere, ſ. in qua eſt erratũ: adde Bar.in l.j.ſ̃. ſi aduer.rem iudic.& in l. j. ſi tutor vel curator.& Bald.in l.j.ſ̃.de erro.calcu. vbi vide Alexand. Adde Specu.& Io. And.in addi.in tit. de ſenten.§. iuxta, ver. item eſt nulla ratione quãtitatis. Fede.de Senis conſil.cxxviij.

i ¶ Si pecuniã. Hanc l.cũ gloſ. intellige, qđ per iſtos actus videtur appellationi renunciatum eſt verum ſi iudex, à quo, iſtos caſus acceptauit: aliàs ſec⁹ gloſſ. eſt perpetuo menti tenenda: & ibi do. Anto. in c. gratum.de offi.de. leg. quod not. nec obliuiſcaris, rogo.

✠ P. P A V. P.

k ¶ Sub ſpecie. Not. tamen ꝙ licet ſententia non poſsit retractari per inſtrumenta nouiter reperta, poterit tñ peti reſtitutio ex clauſula generali aduerſus eam. vide Alexan. in conſil. lxxxiiij. in ij. colũ. & conſil.cccexxxvj.in ij.col. & conſil. lxix.no iiij.volumi.iij.

l ¶ Admonendi. Intellige, niſi per confeſsionem partis. quia tunc probatur contra ſententiam. Ita videtur tenere & ſentire Innoc.in cap.quia pleriſq;.de immunita.eccleſi.

✠ P. P A V P.

m ¶ Ad ſolutionem. Pro declaratiõe & limitatione huius l.vide Alexand.in l. iiij.§. ſi quis condemnatus. ff. de re iudic. & nunquid etiam in hoc renũciaretur nullitati. vide Alexã. in d.l. iiij.§. condemnatus. in v.col. verſi. tertiò limita.ff. de re iud. Item de materia huius l. vide latè Fel. in c. quod ad cõſultationem. in v.& vj.colũ.extra.de re iudic. Peruſ.in c.ſolicitudinem.col.v.verſicu. ſed pro declaratio. de appel.

m ¶ Ad ſolutionem. Limita iſtam legẽ per Imol. in l.iiij. §. ſi quis condẽnatus.ff. de re iudic. quæ tamen limitatio eſt contra gloſ. hic: & contra dñm Ange. & magis cõmuniter omnes in c. quod ad conſultationem. per illũ tex. de re iudic. De quo vide not. per doct.in c.ſignificauerunt.de teſti. & in capitu.ſollicitudinem. & quod ibi Innocen.de appella. & do. Ant.in c. quærenti. de offici.deleg. & domi. de Rota, deciſio-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ne cccIxxj.& circa iſtam legẽ adde ꝙ ſi quis videẽ renũciare appellationi,per talem petitionẽ dilationis ad ſoluendũ:ſed an iſtud ſit verum ꝙ videatur per talem actum renunciare appellationi etiam interponendę, & nondum interpoſitæ. Tenet hic ꝙ ſic,ſcd̃m Inn.in ca.ſolicitudinem. de appel.& in ca.quod ad cõſultationẽ.de re iudica.& in ca.ſignificauerunt.de teſta.& ibi Ioã.Andr.tenet ꝙ ſolum habeat locũ in appellatione interpoſita. Sed contrarium tenuit do. Pet.in l.cũ ex ca. ff.de appella.Item intellige hanc legẽ ſi hæc dilatio petita fuiſſet ex certa ſcientia:ſecus ſi p errorem:vt l.ſed ſi quis.cum ibi nota. ff.ſi qs cau.Et idẽ in ſimilibus caſibꝰ ſecundũ Bal.& Salicetum hic: & ad de quæ dixi poſt Bar.in l.ſi quis ſeparatim in fi.ff.de appella.Item limita hanc legem,quãdo terminus ad ſoluendũ fuiſſet petitus poſt appellationem interpoſitam: ſecꝰ ſi intra decem dies appellãdi: qa tunc poterit bene appellari,ſecundũ Innocen.in d.c.ꝙ ad cõſultationem. Quod dictum nota.eſt ſecundũ dominum Anto.in c. gratum ad fi.de officio delegati. & notat Imola.in l. iiij.§.ſi quis condemnatus ff.de re iudicata. Et an per oblationem cautionis de ſtando iuri, videaẽ appellationi renũciatum: dic quod non,in capi. cum veniſſent.de eo qui mit.in poſſeſsio.cauſa rei ſeruã.& vide aliquos caſus cumulatos p do.Ant.in.d.c.gratum.per quos quis videtur appellationi renunciare & per Innocen.in d. §.ſi quis condemnatus.Et per gl.hic facit:quia vbicũque facio aliquid, quod eſt incompatibile cum actu ſequenti vel præcedenti videor renunciare illi actui,qui ſe non compatitur cum primo.c.de mulcta,de præbẽdis.Bene facit quod not. Bartolus in lege naturaliter.§.nihil commune. & vide ibi in ij.colum.ff.de acquirenda poſſeſsione.Sed hic iſte terminus ſolu.non ſe compatitur cum appellatione,vel iure appellandi:ergo videor illi renunciare.& vide Hoſtien.in capitu.ſignificauerunt.de teſ. qui dicit,quòd ſi pendente appellatione intra tempus decem dierum,iudex dat mihi terminum: & ego accepto,quòd videor renunciare facultati appellandi:& ſic concordat.De quo ſe remittit Abbas ad not.per Ioãnem Andre.in capitu.fina.de re iudica.in ſexto.& adde domi.de Rota deciſio.xlvij. Adde,& limita,ſcd̃m Innocen.vt refert Paulus de Caſtro hic,non habere etiam locum in eo,qui obtemperat ſententiæ excõmunicationis latæ poſt appellationem;quia non cenſetur appellatiõi renũciaſſe,ſed cenſetur feciſſe ex ſcrupulo conſcientiæ & ad cautelã magis, quã animo renunciandi. Vide quod habetur p Ioan. And.in ca.ſignificauerunt.de teſti.de illo qui intra terminũ appellãdi à grauamine recepit aliquem terminum à iudice,ad aliquid aliud faciendũ.an videatur acquieuiſſe.vide etiam quod nota.in c.gratum.de offic.delega.per Moder. An ſoluens videatur ſententiam approbare vide Ang.cõſi.cccxiiij.

a ¶ Sunt acta. Vide Bar.in l.ij.ſ.de eden.& not.Bal.in l.in bonæ fidei.ver. dubitatur,de exemplo.de re.cred.& adde gl.& Bar.in l.ſolam.de teſti.& Bar.& quæ ibi dixi ſ.de ſen.l.prolatam.

b ¶ Legendi.Sed Bar.videtur tenere,ꝙ à quocunq; iudice poſsint publicari,vt ipſe no.in l.ij.ff.iudi.ſol.& illud eſt tenendũ ſecundũ Imol.in c.cauſam.de teſti.ne probandi facultas anguſtetur.l.quoniam.ſ.de hære.

4 Dicta teſtiũ nõ publicata corã iudice,q eos examinauit,poterunt publicari ab eius ſucceſſore,non ab alio.

5 Acta ſcripta à notario coram iudice licet nõ ſint publicata per notarium,faciunt fidem coram eodem iudice.

6 Coram alio iudice non faciunt fidem,niſi habeant ſubſtitutionẽ:vel teſtimonium alicuiꝰ officialis poſiti ad acta publica cuſtodienda.

7 Publicatio actorum debet fieri parte præſente, vel legitimè citata.

8 In actis ſcriptis per notarium in curia,non requiritur præſentia teſtium.

1 GEſta. †Acta publica faciunt fidẽ,etiam mortuo iudice. h.d. ¶ Pro declaratione huius legis quæro quomodo iſta acta publiceẽ ſeu in publica documenta redigãtur:quod idem eſt. In glo.duæ ſunt opiniones contrariæ.Eſt & tertia quæ eas reducit ad diſtinctionẽ. Hic aduerte quia eſt effectus vnius opinionis,ꝙ acta dicanẽ publica eo ipſo,quod ſunt ſcripta à tabellione,coram iudice.& vide gl.in prin.Alij dicunt ꝙ ita demum dicũtur publica,ſi iudex mãdat ipſa eſſe publica,dicendo ſic:viſis omnibus dictis actis,pronunciamus ipſa eſſe publica:vel mandat notario, vt publicet.& vide gl.j.¶ Tertia opinio eſt,ꝙ eo ipſo ꝙ ſcripta ſunt à notatio,nõ facta illa noua publicatione per ſententiam in iudicio,faciunt fidẽ corã eodẽ iudice,vel eius ſucceſſore:vt in prima opi.poſita in gl.non coram alio:vt in ſecũda opi. & ſic reducuntur ad concordiam.¶ Pro huiꝰ de-
2 claratione debes ſcire†ꝙ quædam ſunt acta,[a] q̃
a fiunt coram iudice publicè,& palã:& iſta nõ requirunt nouam publicationẽ.ſufficit enĩ ꝙ ſint ſcripta per notarium ad hoc deputatũ.Itẽ loquiẽ prima opi.hic poſita.Probatur in c.quoniã cõtra falſam.extra.de ꝓba.& ſ.de do.l.in do.¶ †Quædã
3 ſunt acta,q̃ fiunt in occulto,& ĩ ſecretò vt examinationes teſtium, quæ in ſecretò recipiuntur à iudice.& à notario ſcribunẽ.& iſta nõ faciunt fidẽ niſi facta publicatione p pnunciationẽ iudicis.Ita loquitur hic,ſcd̃m ſcd̃am lec.facit ſ.de ꝓbat.auẽ.at qui ſemel.& qđ no.per Innoc.extra, de teſt.c.Albericus.& in ca.cõſtitutꝰ.& ita obſeruat conſuetudo.Modo habes vnum modũ legen
b di,[b] puto tamen,quod†ſi dicta teſtium non ſunt
4 publicata coram iudice,qui examinauit eos,poterũt publicari ab eius ſucceſſore,nõ aũt ab alio:vt ſ.in iiij. opinio.gl.& extra de teſti.in c.cõſtitutꝰ. Et hoc,prout tu intelligis hic publicationem de illa iudicis pronunciatione de qua.ſ.dixi poſſet etiã intelligi de publicatione,hoc eſt,de ſubſcriptione notarij,quando ſuũ ſignũ apponit:& ſcri-
c bit ſe publicaſſe:ſi illo mõ intelligimus,[c] proce-
5 dit tertia lec.hic poſita in gl.Nam†acta facta corã iudice,licet nõ ſint publicata p notariũ,faciũt
6 fidem corã eo,corã quo facta ſunt:†corã alio nõ facerent fidem,niſi haberẽt ſubſcriptionẽ,vel teſtimoniũ alicuius officialiũ.qui poſitꝰ eſt ad acta publica cuſtodiẽda:vt ſ.de fide inſtr.auẽ.ad hęc. & omnia iſta procedũt,prout loqtur de actis factis in iudicio.poſſet etiã intelligi hæc lex,prout loquitur de actis factis extra iudiciũ publicandis in iudicio:vt videtur ſentire gl.dum allegat l.publicati.ſ.de teſ.tunc qualiter fiat illa publicatio, nõ dico hic:ſed dicam in d.l.publicati.& dicã in l.ij.ff.quemadmodũ teſt.ape.Inn.extra,de teſti.
7 in d.c.Albericꝰ.¶ †Quæro de duobus.Primò qñ
d fit publicatio,vtrum requiraẽ partis præſentia.[d] Gl.hic videtur dicere,parte præſente,vel legitimè citata:vt l.ſi qñ ſ.de teſti.& l.nam ita diuus.
8 ff.de adop.¶ Item quærit gl.†vtrum in actis ſcriptis per notariũ in curia requiratur præſentia te
e ſtiũ.Dicit gl.& bene ꝙ nõ:[e] vt l.in dona.j.de do.

c ¶ Intelligimꝰ. Adde tamen ꝙ in caſu fidem faciunt atteſtationes,etiam ſine publicatiõe.De quo vide Barto.in auẽ.ſi quis ab aliquo.ſ.de teſt.

d ¶ Partis præſentia. In publicatione teſtium,requiriẽ pręſentia partis: vide gl.in l.ſolam.ſ.de teſta.& Bald.in l.ſi quando.in ij.colũ. hic allega.& Bald. hic,in j.col.

e ¶ Quod non. Sed gl.in.l.ſolã.ſ.de teſti.vult,ꝙ in publicatione teſtiũ corã iudice,requiratur præſentia aliquorum teſtium. Sequtur Bal.in.d.l.iuriſiurandi.in fin.ſ.de teſti.& Bald.hic in ij.col.& vide Ab. in c.coram.de teſt.

f *De executione rei iudicatæ.*[f] *Rubri.*

¶ Continuatio patet de ſe vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

2 ☞ Exceptio nullitatis poteſt opponi poſt ſentẽtiam.

3 Præceptum iudicis cum clauſula,ſi ſenſeris te grauatũ,compareas &c.eſt nullum:& ꝙ habeat vim cuiuſdam citationis.

4 Libellus,in quo petitur cogi,& compelli,nõ ꝓcedit,niſi etiam petatur ad prædicta condemnari.

LEX I.

1 ☞ NImis. †Exceptio nullitatis põt oppõi in executione.h.d.vel aliter:†Nõ eſt
2 inchoandũ ab executione.h.d. No.ꝙ exceptio nullitatis[g] po-
g teſt opponi poſt ſnĩam. Simile in l.ſi cum nulla,ff.de re iudi.& ibi dixi.¶ No.
h ſecundò[h] ꝙ nõ eſt inchoandum ab executione. Simile in d.l.ſi cum nulla.ff.de re iud.& j.cõmi.
3 vel epiſtol.per totum.†Sed facit contra literas, quę fiunt ſæpe in iſtis curijs Romanæ eccleſię,in terris Marchiæ,& Ducatus,in quibus prius pręcipit ſoluere antequã ſententia detur: tñ addunt

P. P A V. P.

f ¶ De execu.rei iudic.De puplici modo quomodo peti põt executio ſentẽtiæ vide Bart.in l. pen.de aut ho.tut. vide Alex.in apoſtil.

g ¶ Exceptio nullitatis. Vide eum in l.iiij.§.condemnatum.de re iudic.an exceptio nullitatis ĩpediat executionẽ ſententiæ? Itẽ nota ꝙ ſi peto plures res,& vnus cõfiteẽ aliquas & negat aliquas.ꝙ de cõfeſsis ſtatim debet fieri executio. Bal. in l.fi.C.qui ad li. procla.non licet.

h *P. P A V. P.* ¶ Not.ſecundo.Circa iſtam regu.ꝙ ab executiõe ſeu præcepto executiuo non ſit regulariter inchoandum,quatuor limitationes vide ad eã per Iaſ.latè in l.ne quicquã.§.vbi decretũ.in l.ij.iij.& iiij.co.ff.de offi.procõ. Alex.latè in l.de pupillo.§.meminiſſe.de ope.no.nũc.vide Pan.in c.ij.in xij.col.extra de litis conteſt.Item nota ꝙ vbi proceditur ſine figura iudicij procedente conditione ſuper petitiõe quali quali porrecta,põt iudex omiſſa ſnĩa ĩcipere ad executionẽ.vide ſing. Bal.in extrauag.ad reprimendũ.in verſi.ſine figura.ad fi.ſequiẽ Natã in d.c.ſæpe.in pe.char.in xxj.quæſtio.de ver.ſigni.referens ita tenere alios relatos per eum.Fel.in c.ſane ad fi.de offic.deleg.Item ꝓ declaratiõe & limitatiõe reg.vide Fel.in ca.ij.ad fi.de offi.deleg.Item ad reg.vide Alc. conſi.xlij.in j.col.in iiij.vol.vbi vult eam etiam procedere ſi habent cõmiſsiões,diceret illico,conſequaẽ ius ſuũ.per l.ſi quis.vbi bar.de poſsi. ſed aduerte quia Bar,in d.l.ſi quis,quæ eſt l.fi.vult cõtrariũ in ſcd̃o dicto,in primo dicto videtur dicere vt dicit Alex.Itẽ aduerte quòd ipſe Alex.dicit contra limitationem quam dixi ſupra allegãdo Bar.in verbo ſine figura ĩ ij.col.& vult lex idem eſſe in cauſis ſummarijs,ſi in petitiõe incipiatur ab executione:quia petat actor cogi & cõpelli.Item an ſi qs actor petat ſimpliciter cogi aduerſariũ,poſsit ſuſtineri petitio,vide Fel. in c.examinata,in pe.col.extra de iudi.tenẽtẽ ꝙ ſic,poſt Anto.de Butr. & Bal.per eum relatos,& eſt etiã deciſio Panor.in c.olim.in iij.col.p illum tex.extra de cẽſib.vide Alex.in.l.ſi nulla.ff.de re iud.in rub.C.qui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

admit.& eſt cõis iſta opi.cõtra Bar.hic ſecundũ dec.in c.ij.col.ij.de offic. deleg. Item ꝙ vbi proceditur ſine figura iudicij,& ꝙ vbi eſt clauſula ius & iuſtitiam miniſtrari,nõ noceat incipere ab executione vide Aret.in l.ij.§.prius.in ij.col.ad fi.de vulg.& pu.etiã qñ eſt clauſula.s.vide,Alexã. poſt Imol.in l.cũ nullã.ff.de re iudica.vbi etiã alia.Itẽ ꝙ etiam ſi cõuentũ ſit inter ptes vt procedat executiuè non poſsit,vide Alex.ĩ l.alia.§.eleganter.in iij.colũ.ff.ſolu.ma.vbi reſpondet ad eã quę no.in l.iij.j.de pig.& ad idẽ vide Cur.in tract.ſeq.quęſt.xxj.Moder.Bon.in l.nemo põt,de lega.j.vide quę dicit Fel.in c.qm.ſecus eſſe in arbitro & arbitratore.

a ¶ Grauatum.Nota de clauſula,ſi ſenſeris te grauatũ,&c.per Moder.latè Inſti.de acti.in §.curare.in fi.Adde ꝙ Bald.no.per illum tex.in l.defendẽte.ff.de autho.tut.tenet ꝙ poſsit in appellatione,& præcepto de ſoluẽdo,ſimpliciter facto:& hoc in exequendo ſentẽtiã latam.

b ¶ Formãt libellũ. Vide Bal.in ſimili in l.ſi pacto,s.de pac.& ibi not.vide Inſti.de acti.§.primo.ſed do.Ant.in c.examinata.dicit ꝙ talis libellus ſuſtinet: qa tacitè intelligitur condẽnari,ex quo aliàs nõ põt peti cogi.l.cogi.de petitio.hę.ꝙ etiã ibi videt ſequi Imo.Adde Bar.in l.ſi cũ nulla.de re iu.& ibi dixit Bal.in l.conuenticula.C.de epiſ.& cle.& Bal.in j.cõſt.Cod.§.quib⁹.& in l.dita.& hic,& in auẽ.dos data.in fine.de dona.ante nupt.Et de clauſ.,peto cogi,vide in ad.Spec.in titul.de ſen.vide Bal.in j.cõſt.Codi.in iij.col.in verſi.vlterius nota.

c ¶ Executionẽ. Sententia habet executionẽ paratã quo intelligat.& in hac materia adde text.no.& q̃d ibi Bart.ſecundũ vnã lec.& in l.tale pactũ.§.q prouocauit.ff.de pact.& q̃d ibi no.Bar.ĩ l.ij.ff,iud.ſol.

d ¶ Quando imploratur. Adde quòd not.Bal.in l.j.in ij.col.quando fiſ.vel priua.

e ¶ Stipendia.clericorum.Præbendæ clericorum nõ poſſunt adiudicari in ſolutum:vide l.commodis.ff.de re iudi.Sed contra hanc l.eſt caſus in l.ꝑ hanc.C.de eroga.mili.lib.xij.ſed intellige illam ſecundũ iſtam.

f ¶ Eligere pauperes.Adde Bal.in l.captatorias.s.de teſta.mil.

vnum verbum,ſ.ſi ſenſeris te grauatum,[a] compareas coram nobis.Vnde illæ literæ habẽt vim cuiuſdã citationis,& præceptũ,ꝙ ita continet,eſt nullum.Et iſtam formã citandi tangit gl.in l.de pupillo.§.meminiſſe.de no.ope,nun.ff.& ibi dixi.

4 †Itẽ nota contra eos,qui formant libellum,[b] & concludunt aliquem cogi,& cõpelli ad ſoluẽdum.nam iſte libellus non procedit.Antequam enim cogatur,debet cõdẽnari:& ideo libellus debet concludere,peto eum condemnari ad dandũ,& ſoluendum,& cogi,& cõpelli.Nam ſi peteres tñ cogi,& cõpelli,& nõ peteres cõdemnari iſtud non procederet.Puto etiam ꝙ ſi quis in libello vteretur iſtis verbis,peto eum cogi & cõpelli,& ad prædicta condemnari:credo ꝙ libellus ſuſtineretur,non obſtante præpoſteratione.arg.ff.de hęre.inſti.l.talem.& l.nec enim.de ſol.

SVMMARIVM.

2 ☞Stipulatio nouans ſententiam,non habet paratam executionem.

3 Pro executione ſñiæ,cõpetit officium iudicis.

LEX II.

1 SI cauſam. †Sententia habet paratam executionem,niſi ſit nouata.h.d.

2 ¶ †No.ꝙ ſtipulatio nouans ſñiam,non habet paratam executionem[c].Nota ꝙ ſententia habet paratam executionem.

3 ¶ †Quæro,quid eſt illud ꝙ habet paratam executionem;vtrum ſit actio iudicati,quæ deſcendit ex ſententia,an ſit officium iudicis,quod competit pro executione?Glo.in l.minor.xxv.an.cui fideicommiſſum,ff.de mino.videtur tenere ꝙ ſic.Idẽ in l.qui de inofficioſo.ff.de inoffi.teſt.In contrarium videtur l.j.in pri.ff.de eden.ibi:qua quis actione agere vult,eã pri⁹ edere debet.& de peti.hære.l.itẽ veniunt.§.idem rectè.vbi gloſ.tangit vnde deberet dari libellus,ſi intentaretur actio iudicati.Sed quando imploratur[d] officium iudicis:tunc nõ eſt neceſſarius libellus,nec ordo iudiciarius:vt l.qui reſtituere.de rei ven.ita loquitur hic,& ita dicit Spec.in tit.de execu.rei iudi.

LEX III.

ORdo rei. Si non reperiaẽ emptor pignoris,dabiẽ creditori inſolutum.h.d.An autẽ iſta datio debeat inſolutum fieri pro toto debito,an ſecundum rei valorem?Glo.hic tãgit,& plenius in l.à diuo Pio.§.ſi pignora,ff.de re iudi.vt ibi Barto.

STipendia. Simile habes in l.commodis.ff.de re iudi.Quæro,an idem ſit in præbendis clericorum.[e] Gl.dicit ꝙ ſic,nõ allegat aliquid.Dic de hoc vt extra,de fideiuſ.c.ij.& tertio.

ETiam nomen. De nomĩe debitoris dic vt l.à diuo Pio,§.ſic quoq;de re iudi.& s.quando fiſ.vel priua.l.j.& ij.& iij.

SI vt proponis. Pronunciatio executoris,non infirmat ſñiam hoc dicit.¶ Opp.s.ſi contra ius vel vtili,pu.l.& ſi nõ cognitio,vbi dicit tex.ſi non cognitio,ſed executio mandetur,oportet inquirere de veritate precum.&c.Et ſic videtur,ꝙ de omni negotio poteſt cognoſci.Breuiter de intellectu illius litere,& ſi nõ cognitio.tãgit gl.in d.l.à diuo Pio,in princi.gl.magnæ.de re jud.Et vide de hoc extra de offi.& po.iud.delega.c.ſignifica.& melius in c.paſtoralis.§.qa verò.vbi habes,an iudex datus ad exequendũ poſsit de viribus ſñiæ pronunciare.

SVMMARIVM.

2 ☞Quando non poteſt fieri executio in re,fit in æſtimatione.

1 SI longis. †Mortua ſpecie debita,fit executio in æſtimatione.h.d.

2 ¶ †No.ꝙ quãdo nõ poteſt fieri executio in re,fit executio in æſtimatione,&c.

SVMMARIVM.

1 ☞Si executores vltimarum voluntatũ ceſſant in executione per annum:tunc executio ex conſtitione epiſcopi deuoluitur ad epiſcopum.

2 Si teſtator relinquit centum danda illis pauperibus,quos elegerit titius,quem fecerit executorẽ ſuũ:& titius ceſſauit per annum,poterit poſt annum eos cogere.

EXecutorem. Ego allegaui iſtam legẽ ſemel in vna qõne valde difficili.

1 Dicit cõſtitutio epi,ꝙ †ſi executores vltimarũ voluntatũ ceſſant in executione per

2 annũ:executio deuoluiẽ ad epm.†Cõtingit,ꝙ teſtator relinquit centum danda pauperibus,quos elegerit Titius,quem fecerit ſuum executorem:titius ceſſauit per annum:quæritur,an poſt annũ

f poſsit eligere pauperes[f] Videtur ꝙ non,per conſtitutionẽ.Ego dicebam,ꝙ aliud eſt officiũ exequendi:aliud eſt officium eligendi pauperes.Officium exequendi bene aufertur ei poſt annum:electio verò non:qa nõ eſt de executiõe:qa alius eſt iudicans,alius eſt exequẽs,vt hic dicit tex.clarè.¶ Quæro,an ſit de iure cõmuni ei interdictũ poſt annum?Videtur caſus s.cõmunia de lega.l.fi.§.ſed & ſi quis.Contrarium tamẽ determinat tex.in l.cũ quidam,de leg.ij.vbi facultas eligendi perſonas non perimitur,donec quis nõ ſit conſtitutus in mora,per conteſtationem.& de hac q.eſt ibi textus.

SVMMARIVM

2 ☞Quando agitur ad pecuniam,datur condemnato quadrimeſtre tempus ad ſoluendum.

3 Illud quadrimeſtre tempus non abbreuiatur per iudicem,niſi cauſa cognita.

4 Idem quando agitur ad ſpeciem actione merè ꝑſonali.& nu.5.

5 Si ad ſpeciem agitur actione reali,condem natus habet tempus ad ſoluendũ arbitrio iudicis,& numero,4.

6 Idem quando agitur perſonali in rem ſcripta.

7 Idem in actione quod metus cauſa.

8 Quid ſi agatur actione miſta vt petitione hæreditatis.

9 Venditio pignoris intra quantum tempus fiat.

1 ☞ EOs,quos. †Poſt lapſum tẽporis,quod datur iudicatis,debent capi pignora,& diſtrahi,h.d.¶ Oppo.& videtur,ꝙ confeſſus debeat condemnari:vt j.de confeſ.l.j,Sol,Dicit gl.quod dicit condemnari,referas ad coniunctam perſonam.Dicam in,d.l.j.Circa iſtam legem quæruntur duo,quæ expediuntur in gloſſ.

2 ¶ †Quæro primo,quantum tempus habeat condemnatus ad ſoluendum.Secundò,quanto tẽpo

g re debeat differri venditio[g] pignoris.Gl.quæ eſt hic,mirabiliter loquitur.Circa primũ dic,aut agitur ad pecuniam,aut ad ſpeciem.Ad pecuniã,habet quadrimeſtre tempus:vt j.titu.j.l.ij,niſi ꝑ iu

3 dicem cauſa cognita abbreuietur.†non enim poteſt,niſi cauſa cognita:vt l.ij.ff,de re iudic.& lege

4 iiij.§.ſi quis cõdemnatus.†Si verò agitur ad ſpeciem;tũc aut agitur actione reali,aut perſonali,ſi reali,

☞ Aduerte j.q̃d not.Iaſ.in §.omniũ.Inſtit.de actio.arguit Bar.in contrarietate in hac l.j.de execu rei iudi.Sed pro ſaluando Bar.ex in quo videatur contrarietas,vide cõcordiam quam poſui ad l.& ex diuerſo.§.j.ff.de rei vendic.

☞ ¶ Pro concordia. Aduerte in continẽti debet fieri executio,ſicut in actione reali,in actione pſonali in rem ſcripta,vt eſt actio q̃d me.cã.Ita Bar.alle.in hac lege fi.Contrarius tñ inuenitur in l.ſi cũ exceptiõe verſic.quod ſi homo.ff.quod metus cauſa.Tu dic,Bart.in d.verſic.quod ſi homo,loquitur in actione merè pſonali.Prima autem opi.loquiẽ de pſonali in rẽ ſcripta.& hanc ſol.voluit de directo ipſe Bar.in hac l.fin.ideo rectè ponderari debent verba ipſius Bart.

¶ Differri vẽditio. Quantum tempus habeat condemnatus ad ſoluendũ,ad de quod habeẽ j.titu.j.l.ij.& quod ibi dixi,vt per Bald.hic in vlti.col.quæ ponit etiã ꝙ in criminalibus & in obligato ad faciendũ.Spec.in tit.de dila.§.j.in verſi.executore.glo.& Innoc.in c.quęrẽti.de of.deleg.Cyn.in l.j.s.de dila.in verſi.ix.quid ſi quis fideiuſ ſit in cauſa criminali pro Titio,& condemnatus ſoluit in continenti:quia in criminalib⁹ nõ habet locum quadrimeſtre,poſtea agit cõtra Titiũ,& obtinuit,an Titius habeat quadrimeſtre vide Bald.in addi.Spe.in ti.de ſentẽ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶De officio iudi.Sed contrarium tenuit glo.in l.ij.ſ.de fru.& lit.expen. de quo ibi vide Barto.

b ¶Quidam docto.Et no.ꝙ ſi tempore executionis reus condemnatur in aliquo vltra id,quod venit in prima ſentētia,pro illa habet nouā dilationem,quæ datur iudicatis.Vide Bar.in l.ſi cum exceptiōe.§.quatenus.ff. quod met.cauſa.ꝙ nota.

c ¶Scripta.Contrarium tenet Bart.in l.ſi cū excepti.§.ꝙ ſi homo.Vide Bal. in l.facultas.j.de iur.fiſci.

d ¶In glo.Et ad limitationem hic dictorum,vide ꝙ habes in l.debitoribus.de re iudi.

e ¶Venditio.Vide Bal.in l.ordo.ſ.eo.& ibi dixi.& hic adde Bald.in addi. Spec.in tit.de ſent. in ix.col.

f ¶Eos qui.No.iſtū tex.dum dicitur ꝙ datur quadrimeſtre,limitat Bal.in l.qñ nōnulli.j.de appel.quem ſequit̃ Roma.in l.j.§.qui præſens.de verbo. obli.& ibi vide Alex.Iſta iura dicentia ꝙ datur quadrimeſtre,fallunt in agētibus actiōe in rem.glo.eſt ſing.in l.in fideicommiſsi. in glo.ij.in fi.ff.de vſur.& latè dixi in l.debitoribus.poſt Bar.ff.de re iud.Et ad id quod dixi,vide no.Inn.ī c.quęrenti.de offic.dele. vbi omnino vide. Ad materiā huius quadrimeſtris temporis,ponit etiam plenè gloſ.Bart.& docto.in.l.fi.ſ.tit. proximo.

g ¶Fruſtratoriè.Per hoc Bald.multum not.in l.ij.ſ.titul.j. dicit,ꝙ ſi in ſententia apponitur terminus,& interim appelletur,ꝙ non currit terminus appellanti,licet deſiſtat, niſi appareat fruſtratoriè appellatum,& in mora. vide eum notabiliter.

h ¶Tu dic.Vide Bal. hic,qui dicit ꝙ talis vſura poteſt peti etiam hodie,& de iure diuino.Ad. de Bart.& Ioan.de Imol.in l.ſi inſulā. §.vſuras.ſol.matr. And.Barb.

P.P A V. P.

i ¶Si fuerit appellatum fruſtratoriè.vide Alex.cōſil.xcv. in iiij.vol.in j.col.& conſi.xciij.eod.vol.in ij.col.& conſi.ccccxxviij.vbi etiam habes de oppoſit.Item nota ꝙ iſtud quadrimeſtre nō dat̃ niſi prę-ſtita ſatiſdatiōe.vide Fran.conſi.cxxxij.& de materia quadrimeſtris,& an & qñ cōpetat,vide Fel.in c.quod ad cōſultationem.in viij.colū.extra de re iudi.& ibi etiam in l.ſeq.col.ponit an iudex poſsit arctare vel prorogare,& vide quatuor limitationes ad prædictam reg. de quadrimeſtri,ꝑ Iaſ.in l.ſi arrogator.in vlti.co.ff.de adopt.& ibi etiam in præcedenti ponit quid ſi iudex iſtđ quadrimeſtre ſtatutū ſtatuerit, an diceretur terminus & dilatio legalis,an vero iudicialis,& effectus eſt magnus vt ibi per eū.Item ſex fall̃. vide ꝑ Fel.in c.q̄rēti.in j.col.extra.de of.đle.An aūt hoc quadrimeſtre habeat locū qñ agit̃ ad aliquā ſpem,vide Are.ī l.cōtinu⁹. §.illud.in iiij.col. & ſeq.de ver.obli.

k ¶Oppon.de l.cum quidam.An ꝑ ſententiam fiat nouatio,vide in l.j.de iudi.

l ¶Fieri executio. An ſententia executioni mandetur contra fideiuſſorē ſine nouo proceſſu.etiā omnia iſta intellige,niſi ſnīa feratur cōtra principalem contumacem ex ficta cōfeſſione:quia non nocet fideiuſſori,per no.per Bar.in lege cum fili⁹.de verb. obliga.

m ¶Item inducebā. vide glo.in l.fideiuſſor.ff.de re iud.

reali,habet tempus arbitrio iudicis:vt inſti.de of-
a fic.[a]iudi.in prin.Si perſonali,habet quadrimeſtre
tempus:vt l.in fideicōmiſsi.in princ.ff.de vſur.&
quod me.cau.l.ſi cum exce.§.quod ſi homo. Hoc
dicit prin.glo.iuncto fine ibi:hoc in ſimplici per-
ſonali,&c.Contrarium huius videtur notari in d.
b §.quod ſi homo.Vnde quidā doc.[b]dicebāt ꝙ vbi
cunq; agitur ad ſpeciē,pōt fieri executio incōtinē
ti.Sed hoc eſt contra l.in fideicōmiſsi.in princi.de
5 vſur.Et ideo,quādo†agit̃ ad ſpeciem, dic aut agit̃
actione reali,& tene quod dictum eſt ſ.per gloſſ.
Aut agitur merè perſonali:& habet quadrimeſtre
6 tempus:vt d.l.in fideicōmiſsi.† Aut agitur perſo-
nali ſcripta in rem,vt actione ad exhibendū,quę
c eſt perſonalis in rem ſcripta:[c]vt l.de eo.in fin.me-
lius in l.iij.§.eſt autem perſonalis.ff.ad exhibēdū.
tunc idem quod in reali:vt Inſti.de offic.iudi.§.j.
7 †Et idem dico in actione quod metus cauſa.nā &
ipſa eſt in rem ſcripta:vt l.metū.§.ſi.ff.quod me.
cau.tunc habet tempus officio iudicis,ſicut in rea-
li:vt d.l.ſi cum exceptionē.§.quod ſi homo.& qđ
d ibi no.in gl.[d]meli⁹ quā hic.†Si verò agitur actiōe
8 miſta,vt in petitione hæreditatis:tunc prout in ea
venit vendicatio rerū,ſapit naturā realium:ꝓut
in ea veniunt perſonales præſtationes,ſapit natu-
ram perſonalium:vt l.hæreditatis.ſ.de peti.hęre.
9 ¶†Quæro,intra quantū tempus pignoris fit ven-
e ditio[e].Glo.dicit ꝙ ſtatim poſt quadrimeſtre tem-
pus.Et vide glo.quando pignus prętorium vendi
tur ex diffinitiua,poſt lapſum quatuor mēſiū de-
bent expectari duo alij menſes:vt l.debitorib⁹.ff.
de re iud.quæ clarè dicit ꝙ dantur duo mēſes poſt
lapſum primi termini:licet gl.dicat eam corrigi.j.
tit.j.l.ij.ſed non eſt verum,vt ibi dicam. Quando
verò vēditio fit ex interlocutoria,dicam in l.cum
proponas.de bo.autho.iud.poſ.

De uſuris rei iudicatæ. *Rubri.*

¶Glo.tua continuat:& ideo continua vt habes in ea:dictum eſt ſ.de excep.rei iudic.ſequitur videre de pœna imponenda moroſo,qui non ſoluit.Pœna enim ſibi imponit̃:qa tenetur ad vſuras rei iudicatæ:ideo ponitur hic iſte titulus.

LEX I.

IS,qui bona. Breuiter dicit:qui
1 †non paret ſententiæ intra tem
pus tenetur ad vſuras cēteſimas.
h.d.iſta lex breuiſsima.

LEX II.

EOs,qui. [f]†Condēnatus ad ſoluē-
1 dum,habet quatuor mē-
ſes,à die ſentētiæ primæ,ſi non fuerit ap
pellatum:vel à die cōfirmationis,ſi fuerit appella
tum h.d.¶Opponi.de l.debitoribus.ff.de re iud.
Sol.Illa corrigitur per iſtam.Dicit gl.hoc nō pla-
cet vt dixi ſ.tit.j.l.fi.Nam quoddam eſt tempus,
quod datur ad ſoluendum condemnato:& de iſto
loquitur hic.Quoddam eſt datum ad vendendum
pignora capta poſt primam dilationem:& de illo
loquitur lex contraria.¶Oppo.ff.de app.l.nego-
tiorum.de vſur.l.tutor.Dicit glo.ibi loquit̃ quā-
g do fruſtratoriè[g]appellauit.Tu dic[h]& ibi loquitur
h de vſuris primæ actionis,quæ vſuræ currunt pen
dente iudicio primo,nec extinguuntur per ſentē-
tiam,à qua eſt appellatum.Fateor tamen,ꝙ illud
i quod gl.dicit,ꝙ ſi fuerit appellatū fruſtratoriè[i],
ꝙ currunt vſuræ centeſimæ lapſis quatuor menſi
bus à die primę ſnīæ:& ītellige fruſtratoriæ:qñ
euidēter calūniosè appellauit per dictā regulam.

S V M M A R I V M.

2 ☞Illud,à quo remouetur genus,& quælibet ei⁹
ſpecies.
3 Sententia nouat primam actionem,& interrum
pit curſum vſurarum.
4 Nouatio tribus modis ſumitur.& qui ſint.
5 Exceptio cōpetens principali,porrigitur ad fide-
iuſſorem contra principalem,niſi perſonæ cohæ-
reat.& nu.1.& 6.
6 Sententia lata contra principalem,mandatur exe
cutioni contra fideiuſſorem.
7 Fideiuſſor iudicatum ſolui,qui exactus eſt pro
domino,habet executionem paratam contra do-
minum.

LEX III.

SAncimus. Bona lex eſt:
breuiter dicit:
1 Quadrimeſtri†tempore elapſo,cur-
runt vſuræ legitimæ ſortis tantum
& nō vſurarū,& dilatio,quæ datur reo,prodeſt fi-
deiuſſori.h.d.Diuiditur in duas partes principa-
les.In prima dicit vſuras currere ſuper ſorte tm̄
In ſecunda dilationē porrigit ad fideiuſſorē.Secū
da ibi:& cū antiquitas.Itē prima ſubdiuidit̃:quia
primò ponit dictū.Secundo probat ꝑ rationē à re
motione generis.Tertiò ꝑ rōnē à remotione ab
ſurdi.Quartò ꝑ rōnem à maiori.Quintò ꝑ ratio-
nem à nouatione.Partes videbitis in tex.Secūda
ibi:cū eñ.Tertia ibi:ſi eñ ſine.Quarta ibi:ſi eñ
ex iudicati.Quinta ibi:ſi enim nouat̃.¶Nota ex
prima particula,ꝙ currūt vſuræ ſortis tm̄,nō vſu
2 rarū.¶†Secūdò nota illud,à quo remouet̃ gen⁹,
& quælibet eius ſpecies.¶Tertiò nota ex quinta
3 particula,ſ.ꝙ†ſnīa nouat primā actionē,& īter-
rumpit curſum vſurarū.Venio ad primū dictū.
k ¶Oppon.de l.cū quidā[k].§.in tacito.ff.de vſuris.
Solue vt in gl.¶Vlterius oppo.dicitur hic ꝙ per
ſnīam nouat̃ prima actio.¶Cōtra.ff.de pig.l.gre
ge.§.etiā.Veritas eſt,quā ponit Cy.in l.aliā.ff.de
4 noua.& gl.& Cy.tangūt ſ.de iud.l.j.†ꝙ nouatio
aſſumit̃ tribus modis.Vno modo,primæ actiōis
in ſecundū trāsfuſio.& de iſta loquit̃ ff.de noua.
l.j.Secundò modo accipit̃ nouatio,hoc eſt,nouæ
qualitatis additio.& iſta fit ꝑ li.conte.vt l.aliam.
ff.de noua.ſit eñ actio prima,perpetua,& tranſi-
toria ī hęredes:ſed nō erit noua.Tertiò modo ac-
cipit̃ nouatio,hoc eſt,nouę formę adiectio:& iſta
fit per ſnīam.nā adijcit̃ noua actio ꝑ ſnīam.Item
impedit primas vſuras ꝑ centeſimas:nō tñ ꝙ pri-
ma actio tollat̃.Ita loquit̃ hic.¶Venio ad ſecūdā
5 partē ex qua nota duo.¶Primò,†ꝙ exceptio cō-
petens principali,porrigit̃ ad fideiuſſorē.¶Secū-
6 dò nota†ꝙ ſnīa lata cōtra principalē,mandat̃ exe
cutioni cōtra fideiuſſorem.¶Ad primū op.ff.de
excep.l.excep.Sol.Quod hic dicit̃,Fallit in exce
ptionibus cohærentibus perſonæ:vt l.contraria.
¶Ad ſecundū op.& videt̃ ꝙ contra fideiuſſorem
l non poſsit fieri executio,[l]cōtra quē nulla præceſ
ſit inſtantia,nec ſnīa:vt j.q.res iudi.nō no.ꝑ totū
tit.& ſ.tit.j.l.j.ff.de pig.l.grege.§.ſi cū defenſore.
Sol.Odof.intelligit iſta in fideiuſſore de iudica-
to ſoluēdo:licet gl.loquatur ſimpliciter.Leges
cōtrariæ loquuntur in fideiuſſore cōtractus,licet
gl.pc.loquatur hic ſimpliciter.Iſta materia,vtrū
executio fiat contra fideiuſſorem,eſt valde lon-
ga.quam pleniſsimè tractaui in l.j.& in rub.ff.iu.
ſolui.Tamen quātum ad propoſitū docto.dicūt:
Aut loquimur in fideiuſſore cōtractus:& loquū
tur cōtraria.Aut loqmur in fideiuſſore iudicatū
ſolui:& loquitur hic.Et ꝙ iſte tex.loquat̃ de exe
cutione,quæ fiebat in fideiuſſorē:patet ex eo ꝙ
m dicit ſtatim,vt ibi dixi.Itē inducebam[m]hanc l.ad
7 aliud,ſ.†ꝙ fideiuſſor iudicatū ſolui,qui exactus
eſt ꝓ dño,habet executionē paratā contra dñm,
nec habet neceſſe contra eū dare libellū in actiōe
mādati,nec ꝓcedere ordinatè:vt hoc tex.ibi:ſta

tim pecunias,&c.Plenè vide in l.j.iud.ſol.Gul.tā
git hoc in.l.ij.§.fi.cum.l.ſeq.ff.qui ſatiſda.cogan.

Si plures una ſententia condemnati ſunt. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Libellus,in quo conueniuntur plures ſimul, &
quilibet inſolidum,procedit ſi adijcitur ꝙ vna
ſolutio ſufficiat.
2 Illud,quod dicitur,quod debet pronunciari ſu-
per toto,intelligitur ſuper toto quod petitur:li-
cet in ſententia omitteretur aliqua qualitas.

LEX I.

1 SInō ſinguli. † Plures ſim
pliciter cōdemnati, intelliguntur
in partes æquales: niſi aliud ſit
expreſſum. h. d. totus iſte titu-
lus. ¶Not. quod dixi in ſummario. Oppon.aut
tu dicis ꝙ libellus ſic præceſsit[1], quia petebantur
cētū ſimpliciter ab omnibus:& tūc nō verum: qa
ſnīa debet conformari libello:vt in l.vt fundus.
cōi di.& ideo nullū dubiū habet lex:qa ſic pete-
2 batur.† Aut tu dicis,ꝙ dabaẽ libellus inſolidū cō
a tra plures:& tunc vr̃ ꝙ libellus nō procedat:[a] &
ꝑ cōſequēs nec ſnīa:vt ſ.de fideiuſ.tut.l.j.vbi di
citur expreſsè ꝙ nō ꝓcedit libellus,qn̄ cōueniūt
fideiuſſores & tutores pupilli inſolidū.Sed poſi-
to ꝙ procedat libellus,adhuc vr̃ ꝙ nō valeat ſen-
tentia:quia pro parte tantū iudicauit,& ꝓ parte
non:nā cum petebat à quolibet inſolidū,cōdēna
uit quēlibet pro parte:ergo ſnīa eſt nulla:vt not.
ſ.ſi aduer.rē iudi.l.j.Dico ꝙ pōt intelligi duob⁹
modis hæc lex.¶Vno modo,ꝙ petebā ſimpl̃r cē
tum:& dubiū facit in lege:quia vbi obligatio prę
cedit inſolidū:ita & petitio & ſnīa videbanẽ in-
ſolidū debere intelligi,qđ hac l.remouetur.Secū
b do modo[b] pōt intelligi,quod cōueniebā plures ſi
mul,& quemlibet inſolidū,hoc adiecto,ꝙ vna ſo
lutio ſufficiat.Iſte libell⁹ procedit vt j.de duob.
re.auẽ.hoc ita.& l.in executione.§.inſolidū.ff.de
verſi.ob.Habes in gl.not.quæ dicit in l.ſi mādato
Titij.§.Paulus rūdit.ff.mand.& tūc dubiū facit
c hic:quia videbaẽ ꝙ verba ſnīæ[c] deberent intelli-
gi ſecundū verba petitionis.qđ hic remoueẽ.Nā
verba ſnīæ debent intelligi ſecundū ſe,& ſecun-
dū quod ipſa importaut,nō ꝑ relationē ab libel-
lum:niſi ad libellū expreſſe ſe referant:vt vidiſtis
in l.fi.ſ.de ſen.quæ ſine cer.quāti.Non obſtat l.j.
de fideiuſ.tut.quia fateor ꝙ nō poſſunt cōueniri
inſolidum ſi exiganẽ.Ita loquiẽ ibi.Ita ſentit ibi
gl.paruula.Sed ſi adijciẽ in petitione,ꝙ vnius ſo-
lutio ſufficiat:bene procedit,vt dictum eſt.ſ. Nō
obſtat ꝙ pro parte pronunciatur,& pro parte nō
d qa imò ꝓnunciauit ſuper toto[d] in eo qđ eſt peti
tum,licet illā qualitatē an inſolidū,vel pro parte,
3 omiſerit.quod nota† qa illud,ꝙ dicitur, ꝙ debet
pronunciari ſuper toto:intelligatis ſup toto qđ
petitur.nec vitiatur ſnīa,ſi omittereẽ pronuncia-
tio ſuper aliqua qualitate. quod tenene menti,
e ¶His præmiſsis[e] venio ad glo.Opp.& videtur ꝙ
ſnīa proſit cōdēnato,contra l.euidēter.ff.de ex-
cep.rei iud.Dicit gl.hic videtur condemnatus in
parte,& in parte abſolutus.Iſta eſt falſa,vt no.in
l.j.ſ.ſi aduer.rem iud.Vel dic,ꝙ non prodeſt ei:
quia adhuc prima actio durat inſolidū:ideo ſen-
tentia nō tenet,niſi pro parte,ſi eſt vera.

LEX II.

QVoties. Opp.ſi vnus ex pluribus ap.l.j.Solutio,
Vnius appellatio prodeſt alijs,vt ibi
no.tamē non nocet vni, niſi alter nō
ſit ſoluendo,

Quibus res iudicata non nocet. Rub.

SVMMARIVM.

2 ☞Frater admittitur ad defenſionem rei fratris
ſine mandato,
3 Sententia lata contra eum,præiudicat eidem fra- i
tri,ſi non vult habere ratum.
4 Quòd tunc frater,qui litigauit,teneatur ex cau-
tione de rato;ſi eam interpoſuit.

LEX I.

1
f SIneque.†[f] Breuiter dicit totus iſte ti
tulus.Res iudicata contra vnū, k
non nocet alijs ſiue ſit coniūcta
perſona,ſiue nō,ſiue in cauſa ci-
uili,ſiue in criminali:ſiue ſit in
2 eadē cā.ſiue in ſimili.h.d.totus iſte tit.¶† Oppo.
g ꝙ frater[g] eſt pſona,q̃ admittiẽ ſine mādato:vt l.
ſed & hæ.ff.de procu.†Sol.Ex hoc nō ſeqr̃,ꝙ ſen
tentia lata contra eum præiudicet,ſi nō vult hoc
4 ratum habere.Fateor tn̄,ꝙ † ipſe frater,qui liti-
gauit teneaẽ ex cautione de rato,ſi eā īterpoſuit.

LEX II.

h REs inter alios.[h] Oppo.de l.Papinianus.§.ſi.de inoffi.teſt.Gl.q̃ eſt hic, di-
cit,quod eſt regula,quæ fallit in caſibus,quos gl.
ponit hic:quos vide.Do.Cy.omnes caſus ſpecia-
les inducit per modum cuiuſdam diſtinctionis
valde longæ,quam omitto pro modo;licet iſta di
ſtinctio egeret multis ſuppletionibus.

Comminationes, epiſtolas, programmata. Rubrica.

¶Iſta rubrica ponit ſummarium totius tituli:cō
tinua vt in gl.

LEX VNICA.

1 IVdex. Nota† ꝙ mandatum de mittendo
aliquem in poſſeſsionem, non
præcedente cauſæ cognitione,
i non valet,[i] vt hic:quod no.Di-
ce mus in.l.meminerint. j. vnde
vi.quod tene mēti Hic nō ſunt alia.

k *Si ex falſis[k] teſtimoniis.& inſtrumentis iudicatum ſit. Rubrica.* l

LEX I.

1 SI tabulas.[l] Hic tot⁹ ti. Breuiẽ hoc m
intēdit:Sententia prætextu fal
ſorū inſtrumentorū lata,reſcin
ditur tribus cōcurrentibus, ſeu
cōuenientibus:ſi falſo ſunt ꝓ-
ducta,& de falſo non ſit cognitū,& propter illa n
falſa ſit iudicatū.qđ ꝓdeſt ad tria.ſ.ad ſnīam re-
ſcindendā,ad executionē impediendā,& ad ſolu
tū repetendū.h.d.totus tit.Poſtea examinabim⁹
m inde l.ad l.¶Opp.ſ.[m] de fi.inſt.l.vlt.Sol.Ibi fuit
de falſo cognitū in primo iudicio:hic nō.Si ergo
in primo iudicio eſt cognitū de falſo,nō nocet in
alio:qđ intellige ſi ad eundem finem quæratur
de falſo,in eodem iudicio,iuxta ea,quæ notantur
per Cy.in l.peremptorias.ſ.ſen.reſcin.non poſ.
Habemus in l.q Romæ.§.duo fratres.ff.de verb.
ob.Item oppo.Inſti.qui ma.non poſ.§.ſemel.So
lut.ibi exponit cauſa falſa,id eſt,non vera.

SVMMARIVM.

1 ☞Sententia lata prætextu falſorum inſtrumen
torum,& ſic reſcindenda,non firmatur per ap-
pellationem.
2 Probato falſo,ſententia reſcinditur per reſtitu-
tionem in integrum.& quando id fallat.

LEX II.

ET qui. Quæro.diciẽ hic,& qui nō prouocauerunt.Quæro qd
1 †ſi appellaſſet,an ſnīa firmareẽ? Videẽ ꝙ
ſic.ff.rem ra.ha.l.cum minor.§.falſus.Cōtrarium
eſt verū,per l.expreſsim.ff.de appel.Nō obſtat
§.falſus.qui ibi ſnīa ſolum deficiebat propter de
fectum cōſenſus:hic vero propter falſitatē inſtru
2 mētorū.¶†Quæro,ꝓbato falſo,qualiter ſnīa re
ſcindaẽ.gl.hic dicit ꝑ reſtitutionē in ītegrū:vt l.
diuus.de re iudi.Fallit in caſu ſ.ſi ex fal.alleg.l.j.
n Hoc,ꝙ gl.dicit,[n] eſt verū,qn̄ ſnīa ꝓpter falſa in-
ſtrumenta,

a ¶Non procedat. Hic adde quæ habes in l.Paulus. la ij.ff.de re iudic.

b ¶Secundò modo. per Bar.latius.l.iij.§.j.ff.de duo.reis.

c ¶Verba ſnīæ. Vide Bar.ī l.j.ſ.de er ro.cal.& Bart.in l. Paulus.la.ij.ff.đ re iudic.verba ſenten tię debent intelligi ſecundū ſequētia. vide tn̄ Bal.in l.fi. ſ.cōmuni diui.

P. P A V. P.

c ¶Verba ſnīæ. Vide quæ habes ī bertach. in verſic.ſnīa interpreta.& adde ꝙ ſi iudex condemnet aliquẽ ſnīa ī telligiẽ ſine die vl̃ cōditione:licet inſtrumentū vigore cuius præferẽ ſnīa cōtineat diem vel conditionem.vide Aret.in l.j.C.ſi ad. liber.& ibi etiā vide Sali.aliter diſtinguentē vide ad doctrinā Bart.hic eūdem,in l.Paulus la ij.ff.de re iud.vide Alex.in l.miles.§. decē.eod.tit.de re iudi.iſta tn̄ reg.nō procedit in ſnīa ad iudicatoria iuris regalis,quia intelligitur pro rata dn̄i cōpetentis.l.iiij.§.ſi alter ff.fini.regūd. vbi Bal.& Florenno.& Aret.in l.ſi ſeparāti.§.quoties ff.de acquiren.poſ. Ioannes de Imol. & alios in princi.

d ¶Super toto.Facit quod not.Bal.in l. pe.in ij.col.de ſen. quæ ſine cert.quāti.& expreſsè bal. in l.ij.in ij.colū.de re iudica.

e ¶His præmiſsis. De intelligētia huius legis vide doct. in l.repetita,& qđ ibi Bar.de fide inſtru.& vide Alex. in l.j.C.de iudi.

f ¶Si neque. Vide Barto.in l.neq; ff. de cri.expil.hære.

g ¶Oppon.ꝙ frater. Idē tenet Bart.ī l. ſępe.ī ij.& ff.de re iudi.& vide in l.ij. in fi,ſ.de eden.

h ¶Res inter alios. Per Innoc.in cap. quāuis,de re iudi,

i ¶Non valet.Idem de mādato de diſcutiendo de poſſeſ ſiōe,ſecūdū Bal.q dicit hanc eſſe ſingularem.

P. P A V. P.

k ¶Si ex falſis.Not. ꝙ licet teſtes producti in cauſa probarenẽ falſi, nō tn̄ retractaretur ſnīa, niſi conſtaret qđ iudex mot⁹ fuiſſet per illos, & qualiter iſtud procedat vide Fel.in c.inter cætera.in iij. colū. extra de re iudica. vide latius de materia qūo poſt ſententiam poſſit opponi exceptio falſitatis. & quid debeat probari, vide Felinum in c.licet cauſam.ī xv.col.& plurib⁹ ſeq. extra de probat. Item an ſufficiat ꝓbare teſtem fuiſſe corruptum,vide Feli.in c.ſicut.in vlt.colū. extra de teſti. Itē ꝙ pendente cognitione talis falſitatis obſeruari debet ſententia,vide Feli.in c.acceptamus. in iij.colū.extra de fid.inſtru.

l ¶Si tabulas. Adde Bar.in l.diu⁹.ff. de re iudica.

m ¶Opp.ſ.idem dicit in l.diuus.ff.de re iudi.adde Bald. in d.l.vl.in vj.col. & per hoc in l.ij.cū ibi not.j.de falſis.

n ¶Glo.dicit. Adde Bar.in l.nā poſtea. §.ſi minor.ff.de iureiurā. & hic adde Bal.j.c.in l.fina.in vij.col.& Bar.in d. §.marcell⁹.& in l. j.ſ.de aduo.di.iud. ADDE quid iuris ſi teſtis corruptus dixerit verū Inno.in c.ſicut.de teſti.c.cum dile.de dona.dicit ꝙ ſnīa nō tenet:ſed in ca.cū cauſam.de proba.tenet cōtra.Adde gl.in l.j.§.j.ff.de fal.cui cōiunge gl. in l.damus.C.de fal.ponit quid iuris in dicto caſu. Andreas Barba.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶In cōtrariū. An vt ſnīa reſcīdaṫ ſufficit probare, teſtes falſum dixiſſe: an reqraṫ ēt quod ꝓbeṫ, eos fuiſſe corruptos, p Bal. in l. fi. in j. co. j. c. Adde Spe. & Io. an. in ti. de ſenten. §. quaſr ver. item oppon. & an tūc ſnīa retractetur vide in verſicu. ſequentibus. Et an ſi poſt terminū teſtes nō poſſunt reprobari an iudex poſsit inqrere, vide Bar. cōſi. xcix.

b ¶Oppo. ꝙ qui. & ſcripſi poſt Imo. in d. l. j. de re iudi.

c ¶Exceptio. An iſta exceptio falſi impediat executionē vide ēt bald. in l. ij. cū ibi not. j. de fal. & Bal. ī addi. Spec. de exec. ſen. in iiij. col.

d ¶Exceptiones. q̄ exceptiones poſſunt opp. in executione ſnīæ, vide eū in l. iiij. §. cōdēnatum. de re iu. & vide eū in l. diuus. e. ti. infi.

e ¶Practicam. Nota hanc practicam cōtra executionē ſententiæ.

f ¶Confeſſos. Et de confeſsione erronea. vide Barto. in con. cxxij. incipiē. in cauſa Io. Patrochij. Andre. Barb.

f ¶Cōfeſſos. De differentia inter hunc tit. & ti. de interro. actio. vide Bartol. in rub. ff. eo. Et an cōfeſsio vnius noceat alij, vide bart. in l. ij. ſ. de eden. & doct. Quæ differentia ſit inter confeſſum, & conuictū, vide docto. & maximè Abba. in c. at ſi clerici. de iudi. & ſtatutū faciens mētionē de confeſſo, intelligitur de ſpōte confeſſo. Ita dicit Bal. ī l. ij. j. quo. ap. vbi dicit, quod eſſet verùm in materia exorbitante: & ſtatutum faciēs mentionem de confeſſo, ſimiliter intelligitur de vero nō de ficto. Ita notat dominus Ant. & alij, in c. at ſi clerici. đ iud. & bene facit tex. in l. quoniam. & quod ibi

ſtrumenta, eſt lata cōtra præſentē. Sed ſi eſſet lata contra abſentem, eſſet ipſo iure nulla: vt l. ſi prætor. §. marcellus. ſ. de iudi. & ibi no. Iſtam materiam plenè examinaui in d. l. diuus. ff. de re iudi.

SVMMARIVM.

1 ☞Non ſufficit probare, teſtes dixiſſe falſum & illis atteſtationibus iudicē motū, vt ſnīa reſcindatur: ſi quis in poſitionibus, vel in libello dixit, teſtes falſum dixiſſe pecunia corruptos.

2 Quando committens falſitatem in iudicio perdat cauſam.

LEX III.

FAlſam. Circa iſtam legem eſt examinandū vnum, de quo eſt opi. 1 † vtrū ſufficiat ꝓbare teſtes dixiſſe falſum & illis atteſtationibus iudicē motū, ad hoc vt reſcindaṫ ſnīa. Hic a videtur ꝙ ſic. In contrarium[a] videtur, ꝙ debeāt ꝓbari duo: ſcilicet, ꝙ dixit falſum. & ꝙ corruptus pecunia: vt l. diuus. ff. de re iudi. alias non reſcindatur ſnīa. & hoc tenuit Pla. Gl. videṫ tenere cōtrarium, ꝙ nō requiratur ꝙ iudex ſit corruptus pecunia: qa idē eſt iuris in teſtibus, & in inſtrumētis: ſed in inſtrumentis nō adhibeṫ illa diſtinctio an ſit corrupt⁹, vel non: ergo &c. Veritas eſt iſta. qñ aliquis ſe adſtringit in poſitionibus ſuis, vel in libello: qa dicit teſtes falſum dixiſſe corruptos pecunia. Certè ſi ad hoc ſe adſtringit debet vtrunq; probare, alias non. Secus ſi ad hoc ſe nō aſtringit. Iſtud probatur extra, de proba. c. licet. Et ibi vide de hoc p Bar. & Inn. Ego plenins in d. l. diuus. 2 ¶†Oppo. ꝙ qui[b] falſitatem cōmittit in iudicio, b perdit cauſam: vt ſ. de pœni. iudi. qui ma. iudic. l. j. & ff. de iure fiſ. l. in fraudē. §. neque inſtrumenta. Sed hic dicitur. ꝙ cā reſtauratur in priſtinum ſtatum. ergo male. Breuiter, qñq; quis cōmittit falſitatem circa acta iudiciaria falſificando & fraudando: & tunc perdit cauſam: vt d. l. in fraudem. Quādoq; committit falſitatē corrumpendo aduerſarium vel iudicem: & tunc perdit cauſam: vt ſupra de pœ. iud. qui ma. iu. Quandoque committit fraudem circa teſtes, vel inſtrumenta, & tunc nō perdit cauſam. Ita loquitur totus iſte titulus.

SVMMARIVM.

1 ☞Exceptiones oppoſitæ poſt ſnīam contra actionē primā, & aliæ, quæ poſſunt incontinenti probari, impediunt executionem ſententiæ.

2 Practica formandi exceptionem, contra executionem ſententiæ.

IVdicati. Vides hic, ꝙ iſta exceptio[c] impedit c executionem. Contra. ſ. de ordi. co. l. fi. Sol. Breuiter, 1 † quædā exceptiōes[d] d opponuntur poſt ſnīam, non contra ſnīam, ſed cōtra actionem primā: & iſtæ impediunt executionē, vt l. j. ſ. de iur. & fac. ign. & ibi dicā iſtud. Quædā exceptiones opponūṫ poſt ſnīam: cōtra ipſam ſnīam, nō cōtra actionē primā. & hic aduerte. aut de illa exceptiōe liquet nullo alio ꝓbato extrinſecus: vt qa fuit ꝓlata nulla p̄cedēte inſtātia, vel fuit cōdēnatus domin⁹: vbi deberet condemnari procurator, & ſimilia: tunc etiam impeditur executio: vt l. j. ſ. de execu. rei iudi. & l. ſi cū nulla. ff. de re iudi. Si vero requiritur alia probatio extrinſecus: tunc aut iſta probatio requirit altiorem indaginem: & tunc nō impedit executionē, vt l. fin. ſ. de ord. cog. & j. de fal. l. ij. & extra. de in integr. reſt. c. auditis. aliàs ca. ſuſcitata. Si verò illa exceptio poſsit probari incōtinenti, tunc impediretur executio. & hic eſt caſus in l. noſtra: nā hic loqtur qñ iā in alio iudicio inſtr̄a erāt ꝓdita falſa ita ꝙ de falſitate ꝓbatio, erat ꝓ aperta, & manifeſta. & vide tex. q dicit, ꝙ iſta diſtictio ſit vera. ꝓbatur p ratione. Nā vos ſcitis. ꝙ in executione ſnīe adhibeṫ cognitio ſummaria: vt l. à diuo Pio. §. ſi ſup rebus. ff. de re iudi. Sed in ſummarijs cognitionibus admittunṫ exceptiones, q̄ poſſunt ꝓbari incontinenti, nō iſta, q̄ requirunt indaginem: vt l. iij. §. ibidē. ad exhi. & ad Trebelli. l. ille à quo. §. ſi 2 de teſtamento. & l. † à quo. in prin. vt in poſ. lega.

e ex hoc habes practicam[e] qñ formas exceptionē contra executionem ſententiæ: quia debes dicere, quam paratus ſum incōtinenti probare. quod ſi non poſſet probare incontinenti, iudex poſſet eam reſpuere. quod no. & tene menti.

De confeſsis. Rubrica.

¶Continua vt in gl. Dictum eſt ſ. de vere condēnatis. ſequitur videre de quaſi condemnatis, qui dicantur confeſsi. ¶Quærit gl. quomodo differt hic titulus, à titulo de interrogatorijs actionib⁹. Dicit gl. ꝙ hic titulus habet locū poſt lit. conteſta. ille titul. de interrogatorijs actionibus ante li. conteſt. Et vide gl. de hoc not. de interrog. actio. ſuper rub. de procu. l. non ſolum. in prin. Veritas eſt iſta, ꝙ hic titulus habet locum ante lit. conteſ. & poſt: quia etiam nullo præcedente libello, vel litis conteſt, fiunt confeſsiones, vt j. videbitis. & differt ab illo: quia ibi de interrog. actio. q̄ fiunt in iudicio, ad litis ordinationem, hic de his quæ fiunt ad litis deciſionem, dixi ff. eo. ſuper rubrica.

SVMMARIVM.

2 ☞A confeſsione ſua facta in iudicio non poteſt quis recedere.

3 Confeſsio facta in iudicio habet executionem paratam. & nu. 7. & 8. & 9.

4 Quando dicatur confeſsio in iure. & nu. 7.

5 Quæ pertinent ad iuriſdictionem voluntariā iudicis: poſſunt in quolibet loco expediri.

6 Quid in his, quæ pertinent ad iuriſdictionem cōtentioſam.

7 Confeſsio facta in iudicio proſequendo: an proſit confitenti.

8 Confeſsio incerta facta in iudicio meretur executionem in caſibus, in quibus valeat ſnīa incerta.

9 Confeſsio facta in iudicio, ſuper eo, quod ius, vel natura reſpuit, non valet. & nu. 8.

10 Poſitioni iuris. non tenetur quis reſpōdere ibi. & in cauſa capitali cōfeſsio ſpontanea præiudicat.

11 In criminalibus, quando quis habetur pro iudicato. per cōfeſsionē, debet ſequi ſnīa diffinitiua.

12 Idem in cauſa ciuili, quando confeſsio emanauit poſt litem conteſtatam.

13 Confeſsio facta in iudicio, in quibus æquiparetur ſententiæ. & nu. 8.
Confeſsio adulti tenet ſed reſtituitur.

14 Confeſsio tutoris, quando præiudicet pupillo.

15 Confeſsio facta in iudicio, debet poni in actis.

16 Quòd confeſsio valeat ſine interrogatione.

17 Ad tales reſponſiones compellitur aduerſari⁹ officio iudicis.

18 Confeſsio facta coram iudice, an mandetur executioni per alium.

19 Si fiat coram iudice incompetenti, executionem non meretur.

20 Si fiat corā arbitro, ita p̄iudicat ſicut corā iudice.

LEX VNICA.

f COnfeſſos. [f]Hæc ē notabilis lex, h & habet notabilē gloſ. Breuiter 1 hoc intēdit: † Cōfeſſus in iure, habeṫ pro cōdēnato: & cōtra eū pōt fieri executio. h. d. Iſte tex. habet duas partes, vt patet in ſumma, No. ꝙ confeſſus in iure habetur ꝓ condēnato. Simile in l. j. 2 ff. e. ¶No. ꝙ à cōfeſsione ſua qs nō pōt recedere. ꝙ dicam in l. error. de iur. & fac. igno. & dixi ff. e. 3 l. ij. ¶† Tertiò no. ꝙ cōfeſsio habet executionem paratā. Ita dicit hic tex. & l. poſt rem. ff. de re iudi. & l. debitoribus. e. ti. ꝙ no. & tene mēti. Et propter hoc in ciuitate iſta, inſtrumenta cōfeſsionata[g] mandanṫ executioni, ſicut ſnīæ diffinitiuæ:[h] g h qa p ſtatutū ſi ſit cōfeſsio facta corā notario, videatur facta corā iudice: in Tuſcia vocanṫ inſtrumēta guarētigionata. qđ no. Venio ad gl. ſiue eſt magna. Vides ꝙ gl. ponit regulā, & multas limitationes ad eā. Ego pro declaratione glo. formabo pro qualibet limitatione vnam oppoſitionē. ¶Opp. ꝙ confeſsio non præiudicet: vt l. ſi ex cautione. & l. ex contractibus. ſ. de non nume. pecu.

Bald. ff. de his qui no. infa. vbi dicit, ꝙ bannitus, q ex forma ſtatuti habetur pro cōfeſſo, nō efficiṫ infamis. Et vide ꝙ ſingulariter tradidit Gul. in Specu. de confeſ. §. nūc videndū. cū cōcord. quas habes p Alex. in l. ij. §. pen. de eden. vbi dixit ꝙ quāuis confeſsio facta in vno iudicio, faciat probationē in alio: nunquā tamen hoc eſt verū ſi ſit facta per procuratorē: recipit tamen dictum ſtatutum interpretationem paſsiuam, vt habetur poſt Bart. in l. ij. j. quo. appe. Quando autem ſtatutum habens aliquem pro cōfeſſo, debes intelligere de confeſsione iudiciali, & ſolenni, ſecundū Bald. in l. quoniā. in prin. cōmenti. ff. de his qui no. infa. quod dixi tenendum. & ſcias ꝙ ille, qui cōfiteṫ videtur ꝓmittere dare, Bar. in l. ex facto. de hære. inſtit. vide poſt Bar. in l. Pub. §. fi. ff. depo.

g ¶Inſtrumenta cōfeſsionata. Quę eſt rō ꝙ hodie inſtrumentū cōfeſsionatum habet executionē paratam de iure cōi, vide Bald. in l. j. ſ. de exec. rei iud. in j. colum. per Paul. de Eleaza. in cōmento c. ex parte. de confeſ. circa pe. col. & ibi etiam aliquid per dñm Ant. Adde Pau. đ ca. con. lxxiij.

P. P. AV. P.

h ¶Sententiæ diffinitiuæ. vide Bar. ī l. cum huius. in fin. princ. ff. de bo. au. iud. poſ.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

vbi dicitur quod intra biennium poteſt obijcere
exceptionē nō nu.pecu.licet fuerit confeſſus.Hu
ius timore dicit gl.ꝙ hic debet intelligi cōfeſſus.
ſ.in iudicio.Nā ibi loquitur de confeſsiōe extra
iudicium,ꝗ nō prodeſt ad obligandū,ſed ad libe
randū,dicit gl.Sed de hac cōfeſsione extra iudi-
ciū.nihil dicā hic.ſed materia eius eſt in.l.genera
liter.de nō nu.pe.& ibi dicā.Tetigi in l.nō ſolum
§.ſi liberationis verba.de lib.leg.iuxta hoc eſt vi
4 dendū,†qn̄ dicat̄ fieri cōfeſsio in iure.ᵃGl.hic di
a cit,in iure,vbicunque ſit iudex:vt ff.de interrog.
actio.l.voluit.§.& ait.In cōtrarium vr̄,ꝙ iudex
debeat ſeruare locū maiorū:vt l.cum ſniam.ſ.de
ſenten.& l.pe.§.fi.ff.de iuſtit.& iur.Propter qđ
5 dic,&†quædā ſunt,ꝗ pertinet ad iuriſdictionem
voluntariā.& iſta pnt expediri in quolibet loco:
vt l.ij.ff.de offi.procon.& le.& ſic ſeruat̄ in emā-
6 cipationibus,& ſimilib⁹ caſibus.†Quædā ptinēt
ad iuriſditionē cōtētioſam:& tūc ſi qdē debent
expediri ſummariè,& de plāno,pnt expediri in
quolibet loco:vt l.nec quicquā.§.de plano.ff.de
offi.procon.& l.ij.§.dies.quis ordo in bono.poſ.
b ſer.& ibi gl.¶Quędā vero reqrūt plenariā[b] cau-
ſę cognitionē:tūc ſi quidē quod agit̄ pertinet ad li
tis ordinationē,poteſt expediri in quolibet loco:
vt d.l.voluit.§.ꝙ ait.de īterro.actio.Si ptinet ad
litis deciſionē,debet ſeruari loc⁹ maiorū:vt d.l.cū
ſentētiam.ſ.de ſentē.cū ſimi.ſeruata diſtinctiōe,
quā dixi in l.ſi vt ꝓponis.la ij.quo,& qn iudex.
7 & l.j.de ſentē.ex breui.reci.†Iſtæ ergo cōfeſsio-
nes quæ pertinēt ad litis deciſionē,debēt fieri in
loco maiorū.Fallit ex cā: qa ꝓpter qualitatē per-
ſonæ pōt mitti ad eam,vt rndeat.ff.de iureiurā.l.
ad egregias.¶Modo habetis primū.Op.de l.ęta-
te.§.j.ff.de interro.act.& ſ.de ꝓbatio.l.exēplo.
Dicit gl.intellige hoc,qn̄ cōfeſſus eſt contra ſe:
ſecus ſi pro ſe,vt in contrarijs.Hoc ꝙ cōfeſsio fa
cta pro ſe nō ꝓſit:fallit in caſibus qu ꝓpter de-
lictum aduerſarij:vt l.ſi qn.j.vnī vi.¶Itē quando
defertur iuramētum in litē,in caſibus,ꝗ ponunt̄
in l.in actionib⁹.ſ.de in litē iuran.¶Item vbi de-
fertur iuramentum in defectum probationis:vt
l.admonendi.ff.de iureiur.& l.in bonefidei.ſ.de
iureiuran.¶Circa prædicta eſt videndū,qd ſi cō-
feſsio cōtineat aliqd cōtra ſe & aliqd pro ſe vtrū
in eis quæ ſunt cōtra ſe ſtet,& in alijs nō.Iſtum
paſſum examinaui ibi in l.Aurelius.§.idem quę
ſijt.ff.de libe.leg.gl.tangit in l.ſi quidē.j.de exce.
& ibi dicemus.¶Op.tertiò de l.certū.ff.e.Soluit
8 gl.†ꝙ hoc debet intelligi,qn certū confeſſus eſt:
alias ſi incertū,cogit̄ ad certificandū,vt in cōtra-
rio.Ego intelligo & in omnib⁹ caſib⁹ in qbus va
leat ſnīa incerta,vt l.ij.ſ.de ſent.ꝗ ſine certa quāti
ta.in illis valet confeſsio incerta:quia æquiparan
tur cōfeſsio,& ſnīa.vt hic videtis:& eo modo me
retur executionē confeſsio incerta,ſicut ſnīa in-
certa:& in executione declarabitur.Quid enim
ſi eſſes confeſſus te eſſe hæredē Titij,& me poſsi-
dere hęreditatē,quare nō valet iſta cōfeſsio,vel
me geſsiſſe negotia tua,per decem annos,& ſimi.
¶Vlterius oppo.de l.confeſsionibus.& l.ſi is ff.
9 de interro.actio.Soluit gl.†ꝙ hic debet intelligi
ꝙ ſit cōfeſſus id quod ius,vel natura,non reſpuit:
alias non valeret.vt in contrario.¶Ex qua gl.no
ta,ꝙ poſitionibus iuris non tenetur quis rñdere:
quia in eo reſpōſio nihil releuat.Si enim ego re-
ſponderem cōtra ius,nihil valeret:& ſecundū ius
nō releuat ponentē.No.de hoc in l.ij.ff.e.& ibi di
xi.& eſt tex.in l.ornamentorū.ff.de auro & arg.
leg.¶Opp.ff.ad legē Aquil.l.inde Neratius.§.fi.
cum l.ſequē.& l.qui Stichum.ff.eodem.Huius ti
more,limitatur iſta regula,ꝙ hoc debet intelligi
de eo,qui cōfitetur de eo,cuius nomine cum alio
poſſet eſſe actum.Nā ſi ego eſſem cōfeſſus,me oc
cidiſſe hominem viuentem,non valeret:quia hu
ius nomine non poteſt eſſe actio cum alio.Sed
ſi eſſem confeſſus me occidiſſe Titium,quē occi-
dit Seius,ego tenerer:quia huius nomine cū alio
poſſet eſſe actio.¶Opp.ff.de quæſtio.l.j.§.diu⁹.
& §.ſi quis vltro.Huius timore dicit gl.quod ibi
debet intelligi confeſſus in cauſa pecuniaria:nā
in cauſa capitali cōfeſsio ſimplex nō præiudicat,
10 niſi perſeueret.Ita vult gl.†hic.Videte domini,
quod hic dicit gl.ꝙ in criminali non ſtatur con-
feſsioni ſtatim:eſſet verum ſi cōfeſsio eſſet extor
ta metu tormentorum,vt in contrario.Nā ſi cō-
feſsio eſſet ſpontanea,ſtatim ei ſtaretur:vt j.de
pœnis.l.cū reis.& tangitur per gl.vbi dixi.ff.de
cuſto.reorum.l.j.& ibi vide.Veruntamē licet cō
feſsioni eius ſtetur,non tamen pro iudicato habe
bitur,niſi requatur ſnīa,vt ſtatim videbitis j.dū
loquar in criminalibus.¶Opp.dicitur hic,pro iu
c dicato habebitur.ᶜ& ſic innuit ꝙ non debet fer-
ri alia ſententia.contra.ff.eodem.l.certum.§.fin.
& l.iulia.Gl.ꝗ eſt hic.dicit optimè,quam menti
11 tenebitis.†Quandoque quis confitetur in crimi
nalibus:& tunc ſine dubio debet ſequi ſententia
diffinitiua.aliàs nō habetur pro iudicato,vel con
12 demnato:vt l.ſi cōfeſſus.ff.de cuſto.reo.†Aut in
cauſa ciuili,& tunc aut cōfeſsio emanauit ante li-
tis conteſta.quia nullo dato libello:& tunc habe
tur pro condemnato.Et ita loqtur hic.Aut poſt
lit.conteſta.tunc debet ſequi ſententia,vt in l.cō
traria.Itē dicit gl.tua hic,& bene.¶Contra hoc
videtur l.ſi debitor.de iudi.Sol.illud præceptum
quod ibi fit,non eſt ſententia diffinitiua:ſed ma
gis ad executionem pertinet,quā ad condēnatio
nem.¶Opp.& videtur,quòd confeſſus non ha-
beatur pro condemnato:vt ff.eod.vt l.certum.§.
ſed an.Sol.Intellige quando confeſſus erat ma-
ior.ſecus ſi minor:vt infrà.Et hoc intellige in mi
13 nore,ſcilicet in pupillo:†Nam confeſsio adulti
tenet,ſed reſtitueretur:vt d.l.certum.§.minorē.
Et eſt hic vnus de caſibus,in quo differt ſentētia
à confeſsione:quia ſnīa lata contra minorem in-
defenſum,eſt ipſo iure nulla:ſecus in confeſsio-
ne maioris.Rationem aſsignat Dyn.quia ſenten
tia fertur in inuitum:confeſsio in violentū.Cir-
ca hoc tamen quidā ſunt in cōtraria opi.vt Mar.
Syl.Cyn.refert hic opi.Dy.& in l.clarum.de au-
thori.præſtan.& dixi in d.§.ſed an.¶Oppo.ite-
rum de ipſo §.ſed an.Sol.Ibi loquitur in confeſ-
14 ſione tutoris:hic in cōfeſsiōe principalis.†Iſtud
habet magnum dubium,quando confeſsio tuto-
ris,& curatoris,præiudicet dno.¶Breuiter do-
cto.videntur incidere in hanc ſententiam.Si qui
dem confeſsio iſta emanauit per modum volun-
riæ iuriſdictionis:quia iuit coram iudice tutor,
curator vel procurator,& ſponte confeſſus eſt:
tunc non pręiudicat domino:vt in §.ſed an.Aut
per modū contentioſæ iuriſdictionis:qa habe-
bat neceſſe reſpondere poſitionibus,vel interro-
gationibus:tunc talis cōfeſsio pręiudicat dño:vt
l.non ſolum.in princi.ff.de procurato.Ita debet
intelligi l.j.dixi latius in dicto §.ſed ad.glo.dicit
latè.¶Opponi.de l.j.§.diuus.& §.ſi quod vltro.
de quæſtio.Sol.Intellige quod hic fuit confeſſus
ſponte:ſecus ſi coactæ,vt in contrario.¶Itē op-
poni.de l.error.de iur.& fac.igno,& l.nō fatetur.
ff.eo.Sol.Dicit gl.hic quandò confeſſus fuit ſciē
ter,ſecus ſi per errorem:vt in contrario,dicit glo.
¶Ad hoc opponi.quia error facti non poteſt re-
uocari poſt ſententiam:vt d.l.error.ſi confeſſus
habetur pro iudicato incontinenti:ergo videtur
quod talis confeſsio reuocari non poſsit.Solue vt
dicam in d.l.error.¶Opponi.de l.certum.§.ſi qs
abſente.ff.eodem.Sol.intellige hic de confeſsiōe
facta in iudicio parte præſente,alias non valeret.
15 †Ideo ſis memor facere poni ſemper confeſsionē
in actis.Idem habes in l.fina.de interrogatoria
actio.¶Opp.ſ.de lib.cau.l.interrogatam.& l.pa-
rentes.Solu.Intellige ibi qn̄ cōfeſsio fit circa id
circa quod quis non pōt ſibi præiudicare.¶Op-
poni.de l.ij.ff.de his quæ in frau.cred.Dicit glo.
ꝙ regula eſt vera,niſi fiat in fraudem.Certè iſta
limitatio non eſt neceſſaria:quia etiam tūc valet:
ſed reuocatur per Paulianam,vel Caluiſianam a-
ctionem.¶Vltimò gl.ponit quoſdam verſus,qui
omnia prædicta comprehendunt.¶Quærit glo.
16 †vtrum confeſsio valeat ſine interrogatione,

Dic vt

a ¶Confeſsio in iure.Et qd fiat corā notario,vide gloſ. in l.iubemus.ſ.de lib.cau.& qđ not. Bar.in.l.poſſeſsio.§.& ſi poſ.ff.de acquir.poſſeſsio.Sed quid ſi eſt facta corā arbitro? Petrus et Cy.hic cōcludūt ꝙ non dicatur facta in iudicio.Sed tu vide Bart.j.e.l.in fi.qui videtur tenere cōtrarium,ꝑ Paul.de Eleaza.in c.ex parte.de confeſ.

b ¶Plenariam.Tu melius per Bart.in l.iiij.§.hoc autem.in iij.& v.oppo.de dam.infecto,

c ¶Habebitur.An cōfeſſus habeatur pro cōdēnato,per Barto.in l.j.ff.eod.Idem tenet Inno.in c.quęrenti.de offi.deleg.ſ.ꝙ in criminalibus licet qs confiteatur,nō mādatur executioni,niſi feratur ſententia.Allega.l.ſi confeſſus.hic allega.& ij.q.j.c.nos in quenquā.& c.ſicut.Sec⁹ in ciuili:vbi videt̄ velle ibi,dum dicit currit etiam confeſsio a die confeſsionis.ff.de confeſ.l.certum.Et dicit Inn.in c.qualiter.el.ij.de accuſa.ꝙ ſi aliquis confitetur crimen in iudicio,ſine alio proceſſu,fertur ſententia diffinitiua,quātuncūque pœna grauior imponi poſsit.Allegat ſ.ad l.Aquil.l.proinde.de cōſti.c.ij.& ij.ꝗo.j.c.j.et ij.& vide gl.in ca.nos in quēquā.Ad materiam huius ad de Bartol.ſ.proxi.& an cōfeſſus poſſit appellare,vide poſt Bart.in l.ij.j.quo.ap.non recip.Adde an cōfeſſus habeatur pro condemnato:& quid ſi metu tormentorum,Petr.de Ancha.conſi.xxiij.

a ¶ Quærit gl. Vide Bar. in l. diuus. de cuſt. reo. per Pau. de Eleaza. in c. ex parte. extra, eod.

b ¶ Vtrum confeſsio. Vtrū confeſsio facta corā iudice mandeť executioni per alium. Idem tenet Inn. in c. per inquiſitionem. de elec. & Io. And. in tit. de confeſ. §. ſequitur. verſic. quinto non valet. in addi. Idem tenet do. Feder. de Scalis diſputādo, & concludit, ꝙ vbicunq; iuriſdictio iudicis incompetentis, non poteſt ꝓrogari per cōfitentem, ibi confeſsio facta eſt nulla. Sed vbi iuriſdictio ſua pōt prorogari, confeſsio facta tenet. Quod dictum ſequiť Ang. in l. j. ff. de confeſ. Dicit tñ Innocē. in d. c. ꝙ cōfeſsio clerici facta coram iudice ſeculari nō valet, vt poſsit condemnari: tñ clericus tractus coram iudice incōpetenti, poterit cōpelli ad confitendum. quod qa prius fuit cōfeſſus. Hoc etiā ſequitur Ang. in d. l. j. & ibi ponit, qd talis confitens mortuus eſt. Alleg. Inn. in c. fi. de ſucceſ. ab inteſt. Et iſtis adde ſingularem glo. in l. qd ergo. §. ex cōpromiſſo. de infa. quam ad hoc alleg. Ang. & Imo. in l. infamen. ff. de publi. iud. & dicit Lap. ad literam in c. docet. de immu. eccle. ꝙ valet confeſsio facta in loco ꝓhibito alle. quod ſcribit Archi. xxx. q. vlt. iudicantem. & Bu. de procur. c. auditis. quod eſt verum, ſi ſit coram iudice nō prohibito, ſecūdùm no. par Inn. in d. c. per inquiſitionem. aliàs ſecus. d. c. at ſi cleri. de iudi. Et ſecūdùm hoc tenet, ꝙ valet cōfeſsio à ſubdito facta corā ſuo iudice, licet extra territorium, quāuis proceſſus aliàs non valeret. d. c. decet. & adde Bar. & quæ ibi dixi, ff. de cuſto. reorū. Et de cōfeſſione facta in ciuili, an ꝑiudicet in criminali, vide Bar. in l. ij. ff. vi bo. rapt. Adde Bal. in conſi. aliquis cōfitetur coram iudice, dic ꝙ confeſsio facta coram incompetenti iudice valet, non quo ad condemnationem, ſed vt cogatur perſeuerare. Allegat nouum dictum Inno. in c. cum ſuper. de confeſsis. & in c. per inquiſitionē. de elec. Pro quo alleg. Bal. in l. capite quinto. & ibi glo. de adulte. licet dicat in contrarium. dicto c. at ſi clerici. tamē tenet dictum Innocen. Adde an confeſsio facta in iudicio nullo, abſente parte valeat? Bal. conſi. cxlix. iij. libro. Et an confeſsio facta ſuper inepta inquiſitione valeat, vide pulchrè Ange. conſi. clxxvij. Vnum tamē ſcias, quòd vbi ex confeſsione alicuius mortui ante condemnationem, agi non poteſt contra eius hæredem: quòd hoc non habet locum in famoſo latrone: quia licet moriatur ante cōdemnationem: poteſt agi contra eius hæredes. Voluit Ioan. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de accuſa. in iij. parte. §. j. verſic. quid ſi latro.

Dic vt in ea. Caſus eſt in l. ſi ſine. de interro. actio.
17 ¶ † Quærit gl.[a] quo iure poſsit compelli reſpon-
a dere. Glo. dicit officio iudicis, & bene. Et de hoc dicemus in l. ij. §. qđ obſeruari. de iura. calū. & vide glo. & legibus quas glo. allegat. ¶ Circa hoc quod
18 diciť hic, ꝙ cōfeſsio mereť executionem: † quæro vtrū cōfeſsio facta corā iudice mandeť executioni per aliū. Breuiter idē quod in ſnīa dico: vt l. à diuo
19 Pio. §. j. ff. de re iud. & ibi de hoc. ¶ Quæro, † vtrū
b confeſsio[b] facta coram iudice incompetenti, mereatur executionem. Reſpō. ꝙ non, ſicut nec ſententia: vt ſ. ſi à non compe. iud. per totū. & extra,
20 de iudi. ca. at ſi clerici. ¶ Quæro, † an cōfeſsio facta corā arbitro præiudicet, ſicut facta coram iudice. Pet. de Bel. perti. tenet ꝙ nō: quia ſentētia arbitri nō habet vim ſnīæ: vt l. j. ſ. de arbi. ergo nec cōfeſſio. Contrarium hodie puto. Cùm enim hodie eſt data vis ſententiæ arbitri, qñ eſt emologata. Item omnibus actis factis coram eo creditur: vt l. cùm antea. ſ. de arbi. ergo & confeſsioni.

c *Res inter alios acta*[c]. *Rubrica.*

d LEX I.

INter alios. [d] Nō eget ſummario: qa rubr. ſummat totum tit. Iſtum tex. habuiſtis ſuprà, q. res iudi. non nocet. Differt tamen hic titulus ab illo quia ille loquitur de ſententia tantum: hic de omnibus actis.

☞ ¶ Quæro an ſententia. Vide do. Anto. & ibi dixi poſt alios in c. præſentata. de teſt. Andr. Barba.

c ✣ *P. P Æ V. P.* ¶ Res inter alios acta. Limita iſtam reg. non procedere in ſnīa declaratoria, ius ſcilicet alicui cōpetere. vide Rom. conſi. ccc. xlvij. ad fi. Item ꝙ ſnīa inter alios lata probet inter omnes ꝙ ſic fuit lata. vide Pau. conſi. ccclxxx. in princi. Item ꝙ ſnīa lata inter alios ſufficiat in poſſeſſorio ad colonū, vide Feli. in c. quāuis. & Iaſ. limitātē reg. pluribus modis in l. j. in vlt. col. C. de edē. Itē ꝙ teſtes recepti inter alios ſi ſunt mortui, ſemiplenam ꝓbationem faciunt inter alios. vide Iaſ. in l. admonēdi. in vj. char. in iiij. col. de iureiur. in lectura, & in repe. in xxv. char. in j col. vide aliqua in materia per Soci. in l. modeſtinus. ff. de execu. rei iud. vide dec. conſi. xliij. in vj. rubri. ad fin. Item quō ſnīa prẹiudicet tertio, qñ ipſe fuit citatus, vide Alex. in l. ſæpe. in iij. col. ff. de re iud. & in vij. col. & ſeq. quando ſententia alteri præiudicet.

d ¶ Inter alios. Vide limitationem per Inno. in c. quamuis. de re iudica. & in l. ſæpe. per doct. ff. eodem tit. vbi ſatis dixi. Glo. in l. ij. ſ. de eden. dubitauit an acta facta in vno iudicio valeant in alio, & contra eaſdem perſonas, & contra diuerſas. Et concludit quo ad qualequale præiudicium faciunt fidem in alio, non ad plenam probationem. Et ꝙ qualequale prẹiudicium fiat, eſt caſus in l. ſi duo patroni. in principio. ff. de iureiurādo. maximè ſi perſona in hoc ſecundo iudicio interueniens, fuit in primo. Idem ſi ſit ratio connexitatis perſonarum, vt in l. res hẹreditarias. ff. de cri. expi. hære. Pone ergo regulam in actis: & dic quòd res inter alios acta, alijs nō prodeſt, neque nocet. & l. prima. ſuprà qui. res iudi. nō nocet in iſto titulo. Quem tamen intelligo in actis, poſt quæ nulla eſt ſecuta ſnīa, quæ regulat ius diſpoſitum: ſiue actio, ex actis tñ non oriatur, vt eſt gl. in l. & ſi poſſeſſori. §. penultimo. ff. de iureiurando. præterquā in confeſsione in iuramento: vt de confeſsione eſt tex. in l. proinde. §. primo. ff. ad legem Aquil. & de iuramento in toto titulo de iureiurando. Vnde non bene fuit locutus Innocent. in dicto capitu. cauſam quæ de teſtibus. dū voluit quod quando noceat ſententia, noceant acta: quia intelligo in actis, de quibus ſuprà aut non æquiparando acta ipſi ſententię, ſed referendo ſingula ſingulis: quā limita non habere locum in l. ſæpe. de re iudica. vbi prior creditor, patiēs debitorem experiri, perdit iura ſua ex actis factis per poſteriorem. ſecundò limita, niſi ſententia faciat ius. l. ingenuum. ff. de ſtatu hominū quatuor interueniētibus. Primò quòd ſit legitimus defenſor: & hoc ab initio. l. cū non iuſta. ff. de colluſio. detegen. ſecundò in proceſſu, quod cūm defendat. l. qui repudiantis. in fine. ff. de inofficio. teſtamē. Tertiò in ſentētijs, quæ ferant verbis affirmatiuis. l. diui fratres. ff. de liber. cau. Quarto poſt ſententiam, quòd non appareat colluſio. Quintò limita in caſibus, in quibus quis debet cauſam ab eo, pro quo ſententia lata fuit: quia ſententia talis prodeſt. l. hæredes. §. idem ſcribit. ff. familiæ erciſcun. & vide in lege ſi ſuperatus. ff. de pigno. Sextò limita, ſi tractamus ꝙ ſnīa noceat illi qui ex tranſuerſo in iudicio comparuit pro intereſſe ſuo: vt lege à diuo pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudica. in l. ſi ſuſpecta. ff. de inofficio. teſtamen. Septimò fallit in caſu gl. in lege ſecunda. §. hæc pœna. ff. quod quiſque iur. vbi quæ impetrauit ius iniquum contra vnum, patietur retorcutionē ab omnibus. Octauò limita: in materia feudali, in qua ex facto, vaſalli, dūmodo fraudem non committit, prẹiudicatur domino ſcienti, vel ignorāti: vt in capitu. j. §. vaſallus. vltimo. ſi de feu. fue. controuer. inter do. & agna. Sed & hoc fallit in caſu l. ij. ſuprà de pact. Nonò fallit in caſu, quem ponit Cyn. in l. deſiderium. ſuprà depoſiti. vbi inſtrumentum inter Titium & Stichum probat, etiam contra Mar. Fallit Decimò, in proceſſu facto contra reum principalem: nam ex iſto aperitur via contra fideiuſſorem. in §. primo. & in §. ſed neque. in auť. de fideiuſſo. l. ſancimus. §. penu. ſuprà ad Trebellia. in gl. Debitum autem principale debet probare contra fideiuſſorem. Aliter enim potuiſſet fideiuſſor cōdēnari: niſi fuiſſet fideiuſſor iudicij. l. ſi. j. ſi aduer. rem iudi. vel niſi in parte cōdemnato in filio, in quem patrem ſit executio in peculio: vt l. ſi cōdēnatus. ff. de noxa. l. ſi filio. ff. ſolu. matri. latè per Dyn. & Barto. in l. cū filius. de verb. obli. Vndecimò fallit in caſibus, in quibus acta ſunt facta cū procuratore & procurator ex aliqua iuſta cauſa remotus eſt à iudicio: nā iſta acta fidem faciunt contra dominum. l. in cauſæ. §. ſi ex parte. de procurato. Quod ſingulariter limito, niſi remotus eſſet procurator ab inſtantia ratione ſuſpicionis: quia tunc oporteret omnia de nouo actitari. l. quæ omnia. de procurato. Duodecimò fallit, vbi inquiſitus confitetur furtum: nam ex hac confeſsione tenetur etiam parti, cuius intereſt. dicit Innocen. in capi. cum oporteat, de cauſa. Bald. in l. ij. C. de eden. & vide Aug. ff. de iuridic. omnium iudi. in l. imperium. Tertiodecimò fallit in caſu, in quo reſultat confeſsio vera contra defunctum. Nam iſta nocet hæredi, per caſum ſingularem. ff. de iure fiſci. l. eius qui delatorem. & per Bar. & pœ̄ in l. manifeſtè. ſ. de iureiurando. & ſingulariter limita habere locum in ficta cōfeſſione reſultante in vita confitentis. Si autē reſultaret ficta confeſsio cōtra eum, qui ſe ipſum interfecit: & ficta cōfeſsio nocet hæredi. l. ij. & ibi per Bar. qui teſta. fa. poſ. & vide Bal. in l. j. j. ne ex delic. defunc. Item fallit in caſibus, in quibus prima cauſa, & acta inde facta, habent ſe ad ſecundā cauſam, & ſecunda acta: & quando abſolutoria lata in prima parit exceptionem rei iudicatæ in alia: & indicia ſunt eiuſdem naturæ. ſ. quia ciuilia omnia præiudicabitur. l. fundi. & l. fundum. ff. de excep. ſecus vbi cauſæ ſunt diuerſi generis, puta vna ciuilis, & alia criminalis: fallit in caſibus quos ponit Bar. in d. l. ij. de edendo.

De relationibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

2 ☞ Iudex poſt confeſsionē conſilio ſapientis ex forma ſtatuti, parte petente factam, ſi ante habitum conſilium pronunciet, ſnīa tenet, licet poſsit per appellationem reſcindi.
3 Sapiens, cui committitur cauſa cōſulenda, nō poteſt recipere nouas probationes.
4 Cauſa quando committitur conſilio ſapientis, debet formari punctus de conſenſu partium: & hoc debet apud acta apparere.
5 Sententia continens litis conteſtationem & alia acta, ſi lata eſt partibus præſentibus, & non reclamantibus, probat acta ſic præceſsiſſe.
6 Iudex quando facit aliquid parte præſente, cui diſplicet, debet contradicere; & facere poni in actis, parte præſente, & contradicente.
7 A relatione iudicis non appellatur: ſed eſt cōtradictio quædam.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Si quis. Quo caſu licet contradicat, & licet nõ appellet, non ſufficit no. Inn. in ca. quod ad conſultationem. in verbo, incipit, de re iudi.

b ¶Officium iudicis. Vide quod ſcripſi in l. apertiſsimi ſ. de iudi.

c ¶Poſitam. Adde Bar. in l. j. ff. nil nouari. & vide quæ no. ĩ l. quia poterat: Ad Trebellia. & in l. ad principem. ff. de appel. & aduerte inquantũ hic dicitur, ꝙ iudex ſerẽs ſententiã, poſt quam cã eſt cõmiſſa conſilio ſapiẽtis, valet, per id quod not. Barto. in l. j. §. ſi plures. ff. de exerci. Et ĩ materia huius l. vide tex. not. & Bar. in l. ex illo. ĩ. de appel. & Bart. in l. j. de appel. vbi quid in iudice, an poſsit recipere nouas probationes? Adde quod dictũ Barto. hic dicentis ꝙ ſententia lata pẽdente commiſsiõe conſilij valet, limitatur, niſi ſtatutum diceret ꝙ iudex deberet ſequi conſilium, ſecundũ Bal. cõſilio cliij. tertio volumi. q allegat Bartol, ita voluiſſe in l. ſi cõuenerit. ff. de re iudica. & vide in dicto cõſilio, quid ſi conſultor intra certũ terminũ debet dare conſilium, & tamẽ nõ facit, ſed elapſo termino mittit iudici, & iudex pronunciat, an valeat ſententia? intellige etiã dictum Barto. vt hic per Pau. de Caſtro.

d ¶Punctus. Quando partes diſſentiunt in puncto, ꝙ faciendũ eſt, vide in lege iuſiurandũ & ad pecunias. §. ſi de qualitate. ff. de iureiu. & in l. in vẽditione. §. ſi. de bo. autho. iudi. poſ. & Bart. in l. j. ſ. de vẽ. inſpi.

❧ P. P A V. P.

e ¶Partibus præſentibus. vide Franci. cõſi. lxviij. in ij. co.

LEX I.

Si quis. [a]Iſte ti. eſt ſatis bonus, & habet q̃dã bo. Gl. cõtinuat vt habes in ead. diuidit. Primo ponit quale ſit officiũ iudicis [b]facta relatione. Secũdò quale ſit officiũ iudicis in ipſa relatione facienda. Scda ibi: ſed nec ad nos. Breuiter hoc intendit: †Facta relatione, debet officium iudicis cõquieſcere: aliàs appellabit. Itẽ relatio debet fieri plenè: & examinatiõe eius facta cũ partibus. h. d. no. hunc caſum. ¶Secundò not. gl. poſitã[c] ſup verbo, ſniam. †Dicit ſtatutũ ꝙ iudex debet cõmittere cãm cõſilio ſapientis, parte petente: quid ſi poſt cõmiſsionem factam, an habitũ cõſiliũ, vult iudex ꝓnunciare? Rñdeo, ſnĩa tenet, licet poſsit per appellationẽ reſcindi. Caſ⁹ eſt hic, ſecundũ intellectũ huius l. ꝙ perpetuo tenementi. ¶†No. ex hac l. ꝙ ſapiẽs, cui cã cõmittitur cõſulenda, nõ põt recipere nouas ꝓbationes: nã ei debet mitti cã plenè inſtructa, q̃ alia iteratione nõ egeat. Hic eſt caſus ĩ. l. cũ à nobis. ſ. de dila. ¶†No. qñ cõmittitur cã cõſilio ſapiẽtis, & formatur punctus, [d]debet hoc fieri de cõſenſu partium: & hoc debet apparere apud acta. Sed ſi partes diſcordãt in puncto, videbitis ĩ. l. proxi. ¶Vlteri⁹ nota ad id, ꝙ ego dixi pluries, ꝙ †qñ in ſnĩa cõtinet lit. cõte. receptis cõfeſsionib⁹ partiũ, facta publicatione teſtiũ, & iuramẽto de calũnia, & ſnĩa: ſi quidẽ ſnĩa eſt lata partibus præſentibus, [e]& nõ reclamãtibus: dico ꝙ ſnĩa iſta ꝓbat acta ſic præceſsiſſe. Hic eſt tex. niſi pars cõtradicat: qa ſi diſplicet ſibi, debet cõtradicere. alias cõſentire videtur, vt hic, & de hoc vide Cy. in aut. ſi qs in aliquo ſ. de edẽ. & ꝙ relatio fiat ita ſummariè narrando, videbitis ĩ. eo. l. ſi. De hoc per Inn. extra de offi. delega. c. cũ in iure. & per eundẽ in c. qm̃ cõtra falſam. de proba. & no. in c. cũ Ioãnes [f]extra, de fid. inſtr. & p Cyn. de nõ nu. pe. l. ſi ex cautione. & l. cum aliquis. de iur. deli. & l. prædijs. ff. de lega. ij. & c. cũ olim. extra, de cen. Dixi de hoc de re iudi. l. acta. in prin. tãgit p Cy. in aut. ſi quis in aliquo ſ. de eden. & melius in l. emãcipatione. de fid. inſtru. Dixi de hoc ff. de re iudi. l. acta. in princip. ¶†Vltimò no. [g]ꝙ †qñ iudex facit aliquid parte præſente[h], cui diſplicet, debet contradicere. Ideo facias poni in actis, parte, preſente & contradicente, aliàs innuit hic, ꝙ videat̃ conſentire. qđ perpetuo tene menti. Attñ in ſententijs cauſarũ diffinitiuis, & interlocutorijs, vbi appellationi locut⁹ eſt, nõ videtur cõſentire, niſi taceat per decẽ dies, vel alium actũ exprimat: vt l. Labeo. ſ. qũo & qñ iu. & ſ. de re iu. l. ad ſolutio. ¶Venio ad apparatũ. opp. ꝙ relatio nõ poſsit fieri: vt ſ. de peda. iudi. l. placet. Dicit gl. ꝙ ibi loquitur in iudice delegato: hic in ordinario. tu dic, ꝙ ibi erat certe de iure: hic non. Et circa iſtam materiam, an relatio permittatur ei: diſtingue, vt hic in gl. j. clara. ¶†Quæro, vtrũ à relatione[i] poſsit appellari? Gl. hic videtur dicere ꝙ ſic: & iſtæ fruſtratoriæ dicunt̃ appellationes. Alij dicunt cõtra, ꝙ nõ eſt appellatio, ſed cõtradictio q̃dã. Et iſtã tenet docto. Do. Iaco. de Are. & alij, no. in l. j. §. quæſitũ. ff. de appella.

ꝙ limita vt p eun. ibi in pe. col. vide latè Bar. conſi. xcvj. vide Spec. in tit. de ſnĩa. ad ſi. vide Cano. in c. in præſentia. extra de renũcia. qd aũt de ſententia lata à probatiſsimis viris vide Rom. conſi. cccxxxiij. ad fin. Item quot requirantur ad hoc vt acta præſumantur. vide Paul. de caſt. con. ij. Item quod vbi ſnĩa eſt lata inter præſentes, preſumatur iudex habuiſſe iuriſdict. vide Panor. conſi. lj. in j. col. & ibi etiã in pen. col. quãdo dicat̃ factum antiquum quantũ ad impugnandũ ſententiã de nullitate vel reſpectu ordinis, & quod qñ antiquitas non releuat vbi defectus expreſſe probatur ad quod vide q̃ habes ad Bar. in l. de vno quoq;. ff. de re iudic, & pro prædicta ſingul ri limitatione ꝙ in ſententia de antiquo præſumantur oĩa acta ſolenniter niſi ꝓbetur defectus, vide Pau. conſi. l. in iij. col. Fran. de Aret. conſi. lxij. ad ſi. Bar. in l. is qui. j. de appella. vide Cepol. cautel. cxlviij. vide etiã qũo & qñ præſumatur citatio, & quid in ſnĩa ab antiquo, & quid poſt lapſa ipſa tempora data ad appel. q̃ habes Bar. in l. furioſo. & in l. de vnoquoque. ff. de re iudi. & quæ dicitur ſententia de antiquo vide Iaſ. in l. cum aliquis. C. de iure delib. vbi generaliter ponit qñ aliquid dicatur de antiquo. Ange. Aret. in l. ſi. qñ appel. ſit in pen. co. Itẽ ꝙ poſt biennĩũ præſumatur pro ea, vide Cal. in c. j. in iiij. col. de mil. vaſal. qui contu. eſt. Item quod ſi ſententia eſt lata præſentibus partibus pro ea præſumatur vt dicit hic Bar. vide Ant. conſil. xxxij. Item circa illud quod dictũ eſt de ſententia de antiquo, vida omnino Barb. cõſil. xviij. in j. parte in vij. & viij. col. Item quomodo credatur iudici dicẽti viſis actis, & quid ſi partes eſſent præſentes, & plura alia, vide per Fel. in c. quoniam contra falſam. iiij. char. verſic. quinta concluſio.

LEX II.

Super delictis. [k]†Quando ps cõtradicit pũcto formato, iudex debet ei dare terminum ad allegandũ quicquid vult, cõtra illum punctum: & ſi iudex pronunciauerit nõ obſtantibus allegationibus partis, & habendũ eſt conſilium ſuper hoc puncto p inde, ac ſi pars conſentiret: vel ergo pars debet cõſentire, vel iudex ſuper hoc pronunciare. & vide tex. qui dicit, quod no. pro practicis.

SVMMARIVM.

1 ☞Relatio iudicis debet continere breuiter totã ſeriem actorum, poſtea mittantur acta.

LEX III.

Si quando. [l]Adde ibi: rõ. i, rõnabilis metus: qa in iure dubitat. Ibi: aut neceſsitas. qa ſibi erat commiſſa cauſæ cognitio, ſine ſnĩa. gl. tua intelligit iſtã legẽ ꝙ debet mitti copia actorũ, & etiã originalia. †Tu intellige ꝙ relatio debet continere breuiter totã ſeriẽ actorũ, poſtea mittantur facta. facit ad hoc l. vlt. ſ. de preci. impe offer.

De appella. & conſulta. Rub.

LEX I.

Prius. Breuiter dicit †Quãdo peruertit̃ ordo[m] vni⁹ cauſæ ad aliã: ſnĩam tenet: licet poſs it p appellationem reſcindi. h. d. ¶Op. quia imò videtur ꝙ ſnĩa ſit ipſo iure nulla: vt l. prolatam. ſ. de ſenten. Sol. hic peruertitur ordo vnius cauſæ ad aliam: ibi vnius cauſæ ad ſeipſam. quod dic vt ibi. & huius legis caſum ponit gl. quatuor modis. Tene tertiam lectu.

LEX II.

Nouum. †A ſententia lata ſecundũ cõſiliũ Principis, poteſt appellari. h. d. Hoc qualiter intelligat̃, gl. examinat hic. Ego examino plenius in l. j. §. quæſitũ. ff. de appel. Breuiter dicas: aut pars nõ conſentit relationi: & põt appellari: vt ſ. eo. titu. l. j. Aut conſentit relationi: & tũc aut vult appellare, quaſi malè Impator cõ

f ¶C. cum Ioãnes. Et vide Barto. in l. fin. ff. quando app. ſit.

g ¶Vltimò nota. Quid operetur practica, parte præſente non contradicẽte, limita vt p Bartolum in lege Põponius §. rati. de ꝓcuratoribus. adde l. ne in arbitris. & ibi in fine Bald. de arbi. poſt Bartolũ. Et vide Barto. in l. ſi ſeparatim. ff. de appellationi. & ꝙ ibi dixi. Adde quãdo præſumitur ꝓ proceſſu & ſententia. Ioan. Andr. in additio. ad Specul. in titu. de ſententia. §. ſi. ver. in ſumma. & ſententia lata præſentibus partibus, & nõ contradicentibus, præſumitur lata à iudice habẽte iuriſdictionem ſecũdum Angel. conſil. cxcviij. Et an relatores debeant iurare: & an eorum reationi ſit ſtandum, vide Baldum conſi. ccccxxviij. iij. lib.

❧ P. P A V. P.

h ¶Parte præſente. Vide multa per Iaſo. in repe. l. admonendi. in iij. char. in ſecũda & tertia col. de iureiuran.

i ¶A relatione. Vide quæ dicit Bartol. in lege j. §. primo. de appella. Baldus. in l. ſi. in ſi. j. eodem.

k ¶Super delictis. Vide Bar. in authen. ſi quis in aliquo. ſ. de eden. Et quãdo. & quibus caſibus poſsit referre cauſam ad ſuperiorem, ſecundum naturam huius tituli. vide nota. per Petr. & Baldus in lege ex legato. ſ. de legato. ſupra de legatis. & quod nota. gloſſa. & ibi Bal. in lege. iudices. ſ. de iudi.

l ¶Si quando. Vide quæ no. Bart. in l. acta. ff. de re iudi.

m ¶Peruertitur ordo. Quando ordo peruertitur, an turbetur iudicium, vide quod nota ſupra communi diuid. & quod nota. Bartol. in l. edita. ſ. de eden. in quæſtione, an ſi nõ apponatur de cumulatione prohibita, &c. & licet hac lege dicatur quod peruerſio ordinis poſſeſſorij ad petitorium, nõ reddit proceſſum nullum, ſed iniuſtum: iſtud eſt verum, niſi talis ordo ſit transfuſus in formam mendacij hominis: nam tunc vitiat proceſſum. capitulo cum dilecti ad finem. iuncta gloſſa in verbo, iuris ordo. Et hoc vult dominus. Anto. & ſequuntur doctores ibi poſt eum. & tenet hic Bal. per iſtam legem. Et hoc no. allegat Bartolum in lege ſin. ff. ſi certum petatur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Appellatione. Et vide quod hic dicit Bald. per iſtum tex. ꝙ nil poteſt nouari, donec declaretur, an appellatio ſit admittenda, ſicut appellatione pendente. Adde l. conſtitutiones. & ibi doct. ff. eo.

b ¶Nuncij. Adde caſum in c. ſignificante. de pig. ita alle. Bar. in l. cũ filiꝰ. §. in hac. ff. de verb. obli. & in l. j. §. ſi ꝓcurator. & §. tutoris. ff. de manumiſ.

c ¶Terminũ. Iſtud eſt verum quod poteſt ſtatuere terminum ſi iudex appellationis deſert. Si autem refert non poteſt proficere, & ſi proficit, nulliter agit. Dictũ eſt ſingulare Inno. in c. ſi. de accuſa. & ita ſeruat curia. Spec. in tit. de ap. in ij. parte. in forma quæ incipit remittendo. ver. ſanctiſsimo. tenet contrarium: nõ tamen alleg. Inn. & tenet Dominicus de ap. in vj. c. j. Sed quid ſi iudex à quo defert ap. & ſtatuit terminum ad ſe præſentandum coram iudice ad quem, & iudex ad quẽ ſtatuat alium intra quem faceret ſibi fidem qualiter ſe præſentabit corã iudice ad quem quid ſi intra ſecundũ terminum non fiat fides de pͤſentatiõe: an videaſ appellatio deſerta? Bal. hic tangit, & dixit ꝙ non poterit tñ tali caſu iudex à quo, ſtatim poſt terminum ſentẽtiam executioni mandare, non obſtãte pendẽtia appellationis: adeo ꝙ illa executio nõ reuocaſ per tit. nil no. app. pen. Dictum fuit Fede. de Se. cõſi. xxviij. refert d. Ant. in ca. ex inſinuatione. Puto tamen ꝙ ſi ipſe iudex à quo diſtulerit lapſo termino exequi, pars tamen non obſtãte lapſu termini poterit fidẽ facere de introductione appellationis, & poterit impedire executionẽ, per no. per Bal. in l. ſi quis inſtituaſ. de hære. inſti. Et circa id quod hic dicit Bart. de iudice ſtatuente terminũ appellatori, vt compareat corã iudice ad quem: & etiã dum ſubdit de iudice ſeculari. & Bar. in l. ij. ff. de reg. iur. Adde Ang. in l. ij. §. ſed ſi dubiteſ. ff. de iudi. & per hoc not. habes cautelã, ſi appellatur à ſentẽtia tua, ꝙ ita de facili poteris facere ꝙ appellatio remaneat deſerta. Alia eſt ꝙ apoſtolos petitos nõ tradas incontinenti, licet reſpõdeas te traditurũ die penultima termini iuridici, hora puta xij. tunc ſi appellans dicta hora nõ comparet pro apoſtolis eſt deſerta (l. c. ꝗuis. de ap. & Bal. in l. iudicibus. j. e. Item ꝙ præfigat appellãti terminum, intra quẽ habeat ſe præſentare iudici ad quẽ, apoſtolos delatories, vel refutatorios obtinuit ꝙ ſi nõ fecerit, appellatio eſt deſerta text. eſt hic not. iuncta gl. ſi tñ iudex à quo ſtatuiſſet appellanti ſimpliciter terminum: puta menſem integrum, & terminum ad inchoandum: tñ non ſufficit intra terminum accipere iter, ſed oportet ꝙ ſe præſentet iudici ad quẽ appellauit. ca. cum ſit romana. & ibi not. extra eo. per d. Ant. in ca. ex inſinuatione. extra eo. quod ſit officiũ iudicis ad quẽ appellat, vide in Spe. de ſen. §. nunc tractemus. verſi. ſi iudice autẽ. cum ver. ſeq. & in tit. de ap. §. de offic. ver. j. & verſi. debes ſententiam. & adde Bart. hic, & Bal. in l. appellat. in vlt. col. ſ. eo. & in l. ij. ff. de re iud. Et ad prædicta vide plenè d. Abb. in ca. pſonas. extra eo. Adde vt plenè per ipſum Alex. in d. c. perſonas. & Oldrad. conſi. ij.

P. P A V. P.

d ¶Terminum parti. Vide omnino circa hoc Feli. in ca. cũ ſit romana. ĩ j. & ij. co. extra de appel.

e ¶Inquantũ. Idem tenet Bar. in l. ij. ff. de re iud. & ibi vide Imol. & Angel. & Paul. de ca. in l. Titia. ſol. mat.

P. P A V. P.

f ¶Item not. Vide Feli. in c. cum Ioannes. in vj. col. ad fin. cũ ſequẽ. extra de ſi de inſtrumen.

ſaluerit, & non poteſt, vt l. j. quis & à quo. Aut quia dicit ſe habere aliquid de nouo, qđ intendit probare: & poteſt, vt l. eos. ſ. eo. & l. per hãc. j. ti. j.

LEX III.

a Appellatione. [a]† Appellatione inter-
1 poſita, iudicis officiũ conquieſcit. h. d. ¶ Oppo. de l. Imperator. §. fin. ff. eod. Solu. Quod hic dicitur, fallit in caſibus qui ponuntur in gl. quam vide, quia clara eſt.

SVMMARIVM.

1 ☞Cùm quis nominatur ad officium publicum authoritate & vtilitate nominatio valet, & poteſt appellari.

SI adſcribatũ. Opp. ff. quã. app. ſit. l. j. §. ſolent. Solu. breuiter.
1 † Qñq; quis nominatur ad officia publica authoritate, & vtilitate: & tunc ſi nominatio eſt facta ſecundũ ordinẽ debet appellari, vt hic: aliàs nominatio eſſet ipſo iure nulla, vt j. eo. l. nominationes. & ff. eo. l. ſi conſtat. Sed ſi nominaſ ad officiũ publicũ authoritate tantũ, ſed vtilitate priuatũ, vt tutela: & tũc debet ſe prius excuſare, & à ſententia reprobatoria excuſationis debet appellare, vt lege contraria.

SVMMARIVM.

2 ☞Caſus emergens in perſona nuncij, excuſat dominum mittentem.
3 Iudex à quo appellatur debet ſtatuere terminũ appellanti intra quem compareat coram iudice appellationis, vel intra quem iter arripiat.
4 Quòd non poſsit ei ſtatuere terminum ad proſequendam appellationem.
5 Terminus datꝰ à iudice ſuper eo quod ſpectat ad iuriſdictionem alterius non valet.
6 Minor ſi non eſt proſecutus appellationẽ coram quo debet petere reſtitutionem in integrum.

PRæſes. Breuiter dicit:
1 † Si appellatio non fuit producta in termino, abſq; culpa appellãtis appellãti ſuccurritur. h. d. hæc no. lex. ¶ Ex lege iſta habetis primò notare ſecundũ glo.
2 † ꝙ caſus emergens in perſona nũcij, [b]excuſat do-
b minũ mittentẽ. Simile habetis in l. cũ matribꝰ. ſ. qui petant tut. & tene menti. ¶ Sed cõtra hoc op. de l. ſi procuratorẽ. §. ſi tutores. ff. man. Sol. ibi in perſona nuncij non contingit caſus: imò ex culpa ſua hoc accidit: videtur enim dñs ipſe negligere quando negligit nuncius eius, hic verò fuit caſus fortuitus. Et aduerte ad vnum verbum ꝙ ad hoc ꝙ iſte caſus non noceat, oportet ꝙ probetur ꝙ iſti nuncio ſucceſsit taliter ꝙ cõparuiſſet in termino, niſi fuiſſet propter caſum: aliàs caſus non excuſaret eum. Habetis no. ff. de re iudi. l. pen. ¶ Quæro ſecũdo de quo tempore loquitur hic in iſta lege. Quidã dicũt ꝙ loquitur de tempore xxx. dierũ quod datur ad petendũ apoſtolos, vt j. eo. l. iudicibus. Alij dicũt ꝙ hic loquitur de tẽpore qđ datur parti ad cõparẽdũ corã iudice appellatiõis: & iſta
3 eſt vera. † Debes enĩ ſcire ꝙ iudex à quo appellaſ,
c debet ſtatuere terminũ [c]appellãti intra quẽ cõpareat coram iudice appellationis, vt lege cõtraria. vel intra quẽ iter arripiat. extra eo. c. pſonas. & c.
4 ſeq. & c. oblati. † nõ autẽ poſſet ſtatuere ad proſequendã appellationem, vt probatur in d. c. perſonas. & c. ſequẽ. quod probatur per rõnẽ quã ſtatim dicam. ¶ Pone ergo ꝙ qñ proponitur aliqua exceptio corã iudice ſeculari quæ debet remitti ad epiſcopum: iudex corã quo opponitur, ſtatuit termi-
d num parti, [d]ad cõparendũ corã epiſcopo, & ad habendum probatam illã exceptionẽ intra decem dies, valet ne talis cõſtitutio termini? Certè inquã
e tum [e]ſtatuit terminum ad comparendum coram eo valet, vt hic, & dictis iuribus. Inquantum ſtatuit terminum ad exhibendum probatam exceptionem non valet: quia ſtatuit id quod pertinet
5 ad alterius iuriſdictionẽ. † Et ſicut diſpoſitio de re quæ confcrẽ pro tẽpore quo res nõ erat in bonis diſponẽtis non valet, vt l. Stichus ſeruus meus. de manu. teſt. ita terminꝰ datus ſup eo qđ ſpectat ad iuriſdictionẽ alterius nõ valet. Cũ igitur probatio debeat fieri corã epiſcopo, ad eũ ſpectat dare terminũ ad probãdũ, & limitare tẽpus intra qđ fiat probatio: ſicut eſt dictũ ſ. de termino ad proſequẽ
6 dã appellationẽ. quod tenebitis mẽti. ¶ † Vltimò Iaco. de Aret. inducit iſtã legẽ ad q̃ſtionẽ. Minor eſt læſus in eo in quo eſt proſecutꝰ appellationẽ: corã quo debet petere in integrũ reſtitutionẽ, an corã iudice ad quẽ, an corã iudice à quo? Si quidem minor appellauit, & non eſt proſecutus: iſta læſio cõtingit corã iudice ad quẽ, corã quo debet proſequutio fieri: ideo ipſe reſtituet. Caſus eſt in hac lege. Sed ſi minor non appellaſſet & vellet reſtitui ad appellandũ: tunc iſta læſio cõtingit corã iudice à quo. quia corã eo deberet appellari: ideo coram ipſo reſtitutionẽ in integrum petet. Ego puto ꝙ etiam corã ſuperiore poſsit peti reſtitutio hoc caſu, vt ſ. ſi ſæpius in integrũ reſti. poſtu. l. j. vbi ille tex. videtur hoc directo probare. Teneatis mẽti.

SVMMARIVM.

2 ☞Modus ſententiandi in cauſa appellationis. & nume. 7.
3 Sententia lata in quibus caſibus primus iudex etiam cognoſcat.
4 Si ab interlocutoria appellatur non poteſt etiam Papa ſeu princeps validè remittere cauſam ad iudicem à quo, niſi diceret non obſtante tali lege.
5 Si apellans ab interlocutoria, an illa ſuccubuerit: tunc cognitio cauſæ principalis remittitur ad iudicem à quo.
6 Iudex à quo ſi ſucceſsit in locum iudicis ad quem fuit appellatum, ipſe non debet cognoſcere, ſed eam cognoſcendam delegare.
7 Iudex appellationis, licet non habeat neceſſe addere in ſententia: & ideo condemno vel abſoluo. tamen poteſt addere.
8 Si appellatio eſt deſerta, debet pronunciare appellationem fuiſſe deſertam: & ſic abſoluere ab obſeruatione iudicij.
9 Si actor in cauſa appellationis probauit illud qđ non potuit probare in prima cauſa: poteſt pronunciare primam ſententiam iniuſtam, reſpectu iuris partis, licet nulla fuerit iniquitas iudicis.
10 Si prima ſententia confirmatur expreſſe, agitur ex ſecunda confirmatione. & nu. 11.
11 Si tacitè vt per lapſum temporis agitur ex prima.
12 Iudex appellationis mãdabit executioni ſententiam appellationis.

EOs qui. Hæc lex habet quinq; vel ſex partes. & p particulas legam. Prima pars breuiter di-
1 cit: † Iudex ad quẽ appellatur, debet de cauſa cognoſcere & iudicare: non aũt eũ ad primum iudicem remittere. h. d. ¶ Not. quod dixi in
2 ſummario. † Item no. [f]modũ ſententiãdi in cauſa
f appellationis. ¶ Opp. ſ. de iudi. auſ. ad hæc. Solut. Ibi iudex delegatus remittit ad delegantem: nõ autem iudex ad quem remittit ad iudicem à quo. ¶ Itẽ opponitur & videtur ꝙ ipſe iudex qui iudicauit, debet de cauſa appellationis cognoſcere, vt l. præfecti ff. de minor. Solut. Ibi loquitur in cauſa reſtitutiõis in integrũ, hic in cauſa appellationis. Ratio: quia in cauſa appellationis pars cõqueritur de iniqtate ſententiæ, vt l. j. in prin. ff. eo. in cã reſtitutionis in integrũ de ſua facilitate cõqueritur.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Per papā. Vtrū. papa poſsit cām appellatiōis ab interlocutoria latā cō-
mittere iudici à quo. & vide hic ꝙ dixi poſt Bal. & tenet Bal. hoc idē ī dif
finitiua: ī interlocutoria verò poſſet ali⁹ ꝙ̃ etiā princeps eidē cōmittere.
b ¶ Iudex inferior. Adde Bar. in l. iij. in fi. de app. reci.
c ¶ Aduertaẽ. Vide Bal. adde Bar. in l. j. §. pe. ff. co. in ver. q̃ro qđ ſi cōpro-
miſi. & p Bald. hic.

in l. ea lege. §. fi. ꝙ deſerta appellatiōe cōdēnatio expēſarū ſpectat ad iudi
cē ad quē. & adde ꝙ iudex q ꝓnūciauit appellationē eſſe deſertā, nō ha-
bet ꝓnūciare ſup pria ſnīa, videlicet bñ iudicatū, ſecūdū Bal. ī l. añ, in fi. ſ.
quo. ap. Et hic adde Bal. in l. furti. in prin. in ver. venio ad tertiū. ff. de inſa.
f ¶Adde an ſit neceſſe appellare ſuper deſertiōe appellationis, antequam
mādetur executio-
ni Bald. coſil. l. li. v.

d ¶Quæro & intro
glo. Et vide Bar. in
l. j. §. libelli. ff. eo. &
in l. cum apud. ff. iu
di. ſol. vbi tenet cō-
trariū, quod dicit
an iudex debet ad-
dere verbū: abſol-
uo vel condemno,
vide Hoſti. & Ioā.
And. & ibi plenè di
xi in c. Ray. de teſt.
And. Barb.
d ¶Et intro glo. Ad-
de quod not. Bal. p
illum tex. in l. cum
apud. iudic. ſol. Et
ad iſtud facit: quia
ſemp ſentētia ſup
cauſa appellationis
neceſſariò referẽ ad
primā ſnīam, vt no.
Bar. in l. j. ſ. de erro-
re cal. & adde qđ
dicit Bar. ſ. in auẽ. ſi
quis. de epiſ. aud. &
ad cōfirmationem
ſentētiæ non debet
ſibi vendicare locū,
niſi veritas ꝓbeẽ,
vt hic. & adde per
Mo. in l. ſi expreſ-
ſim. in xv. charta.
& dixit Bart. in d. l.
ſi expreſsim. ꝙ nō
ſemp videor ꝓnū-
ciare appellationē
iuſtā infirmare pri-
mā ſnīam. Adde vt
pulchrè p Io. And.
in addi. ad Specu. in
ti. de ſen. §. vt autē
ver. an iudice. vbi re
fert quatuor opin.
✻ P. P A V. P.
e ¶Tenēt doctores.
vide Feli. in c. cū Io
annes. in vij. col. de
fi. inſtr. Alex. ī l. in
ſnīa. ff. de re iud. cir
ca fi. Feli. in c. cū cā.
col. j. de re iudi.
f ¶Cōcurrerūt. Sed
qđ ſi poſt bieniū et
ſic decurſis fatalib⁹
à die appellatiōis ī
troductę appet ſen
tētia lata cōtra pri-
mā: nunqđ pria mā
dabitur executiōi.
Hoſt. ꝙ nō, ī c. rela-
ta. extra e. ſed Inn.
ibi tenet ꝙ ſic. & ſe
quiẽ Bal. in c. ſtatui
mus. quo tēpo. mil.
& gl. alle. Bal. ī l. ij.
C. vt lit. pē. ꝙ p de-
ſertionē appellatio
nis ipſo iure tranſit
ſnīa ī re iudicatā. &
ad id qđ dicit Bal.
vide eū in l. fi. ī vlt.
col. ſ. ſen. reſcin. nō
poſ. dicit tñ no. bal.

¶Oppo. de l. ſi præſes. ſ. quomodo & qñ iudex.
Solu. ibi loquitur de nullitate: hic verò de iniqta-
3 te ſententiæ per appellationem. †Et ſic videtis ꝙ
habet tres caſus: quia quādoq; quis de iniquitate
ſententiæ cōqueritur per appellationem: & tunc
primus iudex nō cognoſcet, vt hic. Quādoq; con-
queritur de nullitate ſentētiæ: tunc dic vt l. ſi præ
ſes, & l. ſi vt ꝓponis. ſ. quomodo & quādo iudex.
Quandoq; cōqueritur de ſui facilitate: & tūc ipſe
idem iudex cognoſcit, vt l. ꝑfecti. de min. ¶Quæ-
4 ro, hic loquitur qñ appellaẽ à diffinitiua: †quid ſi
ab interlocutoria appellatur, vtrū poſsit remitti
cauſa ad iudicem à quo? Gloſſ. quæ eſt hic, dicit ꝙ
a poſsit fieri p Papā[a] vel per Principem: tum quia
hoc facit de certa ſcientia: tum quia hæc lex nō lo
quitur niſi de appellatiōe à diffinitiua: & vide gl.
Alij dicunt ꝙ etiam ſi Papa vel Imperator face-
ret, non valeret, niſi diceret non obſtante tali le-
ge. arg. extra de reſcri. c. dilectus filius. el ij. quod
placet ſatis per ea quæ dixi vobis ſ. ſi cōtra ius vel
vtili. public. l. fin. Et ſecundū hoc cōcluditur ma-
nifeſtè, quòd de iure noſtro etiam in illis caſibus
in quib⁹ poteſt appellari ab interlocutoria: iudex
b inferior[b] à principe nō poteſt illā cauſam remitte-
re ad iudicem primum. Quod intellige verū, ſcili-
cet ꝙ cognitio illius cauſæ appellationis non po-
5 teſt remitti ad iudicem à quo. †Sed ſi pars appel-
lans ab interlocutoria ſuccubuerit in illa: tunc co
gnitio cauſæ principalis remittitur ad illum iudi-
cem à quo fuit appellatū, vt extra eo. ca. vt debi-
tus. & eodem ti. c. cùm appellatio. &c. nō ſolū. lib.
c vj. Et colligiẽ ſi bñ aduertaẽ[c] de iure noſtro ex l.
6 intra vtile. ff. de min. ¶ †Secūdò q̃ro qđ ſi iudex à
quo fuit appellatum, ſucceſsit in locum iudicis ad
quem fuit appellatū? Certè ipſe nō debet cogno-
ſcere, ſed eam cognoſcendā delegare, vt l. prætor.
ff. de iuriſdi. omnium iudic. ſ. de offic. acceſſo. l. fi.
d Ita dicit glo. & bene. ¶Quæro, & intro glo.[d] ma-
7 gnam †vtrum iudex ad quem appellatur tempo-
re quo fertur ſententia, debeat addere in ſentētia:
& ideo condēno vel abſoluo. Quidā dicūt ꝙ ſic:
arg. l. qui ex liberis. §. teſtamento. de bonorū poſſ.
ſecundū tab. ff. de pact. l. tale pactum. §. qui prouo
cauit. Alij dicūt ꝙ nil debet addi. Ita tenet gl. hic,
l. chirographis. §. j. de admi. tuto. Alij dicūt ꝙ aut
iudex pronunciauit confirmando ſententiam pri
mam: & tunc non eſt neceſſe ꝙ aliquid addatur.
Aut pronunciauit cōtra primā ſententiā: & tunc
ſi quidē prima ſentētia fuit cōdemnatoria: & ipſe
pronūciauit eam eſſe iniuſtā, ſatis eſt. Si verò fuit
abſolutoria, & eam pronunciat eſſe iniuſtā, debet
addere: & ideo cōdemno reum. aliàs iſta ſentētia
non contineret abſolutionē, vel condemnationē:
& nō valeret, vt ſ. de ſen. l. præſes. Iſtam opi. ponit
gl. in l. Offidius. ff. de leg. iij. Quid dicem⁹? Com-
e muniter tenēt doct.[e] ꝙ etiā ſi nihil addatur, ſentē-
tia valet: quia ſufficit ꝙ in ea ſit verbū condēno,
vel abſoluo, vel æquipollēs, vt d. l. pręſes. ſ. de ſen.
& l. j. ff. de re iudi. & l. in ſumma. eo. tit. Vnde quā
do ſententiā abſolutoriam pronunciat iniuſtam,
idem eſt ac ſi pronunciaret reū condēnandū eſſe,
& eum cōdēnaret. Declarat enim ipſum debitorē
eſſe, vt l. ſi prætor. in prin. ff. de iudi. & l. quæro. in
prin. ff. de edil. edi. & ſ. ex quib. cauſ. infa. irrog. l.
ſi te expilaſſe. & l. in rōne. §. cùm quidā. ad l. falc.
Iſtas leges allegāt docto. Pro hoc facit optimè, ſ.
de iureiu. l. generaliter. §. iudex. & l. qui Romæ. §.
penul. de verbo. obl. & d. l. Offidius. ff. de leg. iij.
Pro hoc vr̃ caſus hic, ibi: cū ſuper omni cauſa &c.
Ex eo eñ qđ dicit omni: apparet ꝙ quæcūq; ſen-
tentia ꝓceſſerit, ſufficit iudicem appellationis ꝓ
nunciare primā ſnīam iuſtā vel iniuſtā. ¶Quæro
an iudex appellationis poſsit addere in ſentētia:
& ideo condēno vel abſoluo. Rñ. ſic. Tex. eſt ex-
preſſus in l. cū apud Semproniū. ff. iud. ſol. & l. cre
ditor. §. j. de ſol. Et hoc etiā eſt quod glo. tua dicit
8 cōſultius tñ fecerit &c. ¶ †Quæro quid ſi tpe ap g
f pellationis[f] cōcurrerūt, ita ꝙ appellatio eſt deſer-
g ta,[g] an iudex appellationis habeat ꝓnūciare. Gl.
dicit ꝙ nō, imò eſt perinde ac ſi nō fuerit appella- h
tum. Videte: gl. dicit verū ꝙ nō eſt pronūciandū
diffinitiuè, ſ. abſoluo vel cōdemno, ſed debet pro
nunciare appellationē fuiſſe deſertā: & ſic abſol-
uere ab obſeruatione iudicij. Tex. habuiſtis ſ. qūo
9 & qñ iudex. l. ſi præſes. ¶ †Quæro qđ ſi actor in
h prima cauſa nō probauit:[h] & ſic contra eum bene
fuit iudicatum. In cauſa appellationis probauit,
qualiter ſnīam feret iudex. Nō eñ pōt dicere pri- i
mā ſnīam iniuſtā: imò fuit iuſta. Rñdeo, imò pōt
pronunciare primam ſententiam iniuſtam reſpe-
ctu iuris partis: licet nulla fuerit iniqtas iudicis.
10 ¶ †Quæro quid ſi iudex appellationis cōfirmat[i]
i primā ſententiā: ex qua orietur actio, an ex cōfir
mante vel ex cōfirmata? Dicunt quidā ꝙ ex pri-
ma: quia iudex ſecūdus nō iudicat, ſed primā con-
firmat: arg. ff. de verb. ſig. l. lege obuenire. Vñ no
ta diſtinctionē, an prima ſnīa cōfirmeẽ expreſſe:
11 & tunc agatur ex ſecūda. †vel tacitè p lapſum tē-
poris: & tunc agatur ex prima. Ita dicit gl. tua. &
alleg. leges ſuas: & iſta glo. dicit optimè. Nam qñ
confirmatur per lapſum temporis, videtur nō ap-
pellatū, vt l. fi. in fi. de tēp. ap. Sed qñ confirmatur
per ſententiam: tunc debet agi ex cōfirmante: nō
k ex confirmato.[k] quod probo ſic: Quandocunq; k
illud quod confirmatur, non poteſt confirmari vt
ipſum: agitur ex confirmante: non ex confirma-
to, vt ff. ad Treb. l. ſi quis priore. Inſti. quib. mod.
te. infir. §. ſed & ſi quis priore. vbi primū teſtamē l
tum non poteſt cōfirmari per ſecundū: quia quis
non poteſt decedere cū duobus teſtamētis. ita in
propoſito, & eodē modo ferri nō poſſunt duę ſen
tētiæ diffinitiuæ, vt qñ prouoc. nō eſt neceſ. l. j. me
ritò ageẽ ex ſecunda cōfirmāte, nō ex cōfirmata.
Diſtinctionem pleniorē vtrum agatur ex confir-
mato vel ex confirmante, dicemus ff. de pact. l. le
gitima. aliàs vlti. & in l. tale pactū. §. q ꝓuocauit.
12 ¶ †Quæro, quis mandabit[l] ſententiam appella-
l tionis executioni, an iudex appellationis confir- m
mans, an iudex primus. Reſpond. iudex appella-
tionis, vt in gl. l. ꝓcipimus. verſi. in his aūt omni-
bus. & ver. officijs. & ibi dicā vobis plenius j. eo.

Si quid autem. In cauſa appellationis nō probatū
m probabo, nō allegatū allegabo[m]. h. d. Secūdò hoc
videtur ꝙ poſt didicita teſtificata poſſunt fieri ꝓ
bationes contra authen. qui ſemel. ſ. de proba. So
lu. dicunt quidam hanc legem in hoc corrigi. Alij
dicunt aliter, quod plenè examinabo in l. per hāc.
n j. tit. proxi. Scias tamen[n] vnum. quòd hæc lex nō
habet locum quando appellatur ab interlocuto-
ria: quia tunc debet probari ex eiſdem actis, vt in
c. appellanti. de appel. in cle.

Si quis autem. Qui teſtes facit ad n
iudicem euocari, eis
debet expenſas facere. h. d. De hoc videbitis in l.
ſi quando. ſ. de teſtib.

SVMMARIVM.

2 ☞Iudex non debet dare originalia acta, ſed eo-
rum exempla.
Actis exemplatis authoritate iudicis, coram quo
facta ſunt, debet dari fides.
3 Productio actorum & inſtrumentorum, poteſt
fieri coram notarijs banchi.

1 **Super his.** †In cauſis capitalib⁹ qui ido o
neos fideiuſſores nō dat pen-
o dente appellatione detinetur in carcere.[o] hoc di-
cit. ¶Nota quòd in cauſis capitalibus: quia non
poteſt

✻ P. P A V. P.
¶Et deſerta. Vide
Alexā. conſil. ciij.
vol. v. in prin.
¶Nō probauit. Vi
de Bal. in l. j. ī prin.
j. eo. & latè per Mo
der. in l. j. ff. de re iu
dic. & ibi Lud. & l.
in ſumma. eo. tit. &
Bald. hic, & eſt glo.
hic.
¶Confirmat. An
agatur ex ſentētia
confirmante, an ex
cōfirmata: & gene-
raliter an agatur ex
confirmāte, vel cō-
firmato, vide plenè
Bal. in l. ex placito.
ſ. de rer. permu. Et
adhoc no. adde Bar
to. & doct. in l. j. ff.
de re iu. Adde qđ
Bar. dicit in l. j. in §.
fin. in princ. ad Tur
pil.
✻ P. P A V. P.
¶ Non ex confir-
mato. Vide Alex.
in l. ſi quis priore. in
pe. col. ff. ad Treb.
¶Quis mandabit.
Vide Bar. in l. à di-
uo pio. in iiij. col. &
ibi doc. de re iud. &
Cyn. hic adde Spe.
& Ioan. An. in ad-
di. ī ti. de execu. ſen
ten. §. nunc dicen-
dum. ver. ſed pone
ꝙ iudex.
¶Allegabo. Intel-
ligas ī his quæ fiūt
poſt litem conteſta
tam ſicut in his quę
ante vide Bart. in l.
ita demum. ſ. de ꝓ-
cu. Et intellige iſtā
legem quando ha-
buit iuſtam cauſam
ignorantiæ. ſecus ſi
fuit in culpa, & nō
oppoſuit Anto. de
But. in c. ad audien
tiā. de reſcr. allegat
Io. And.
¶Scias tamen. Vi-
de Bar. in l. iij. ff. de
app. reci. & in l. per
hanc. in prin. j. ti. j.
& Bar. in l. ſocieta-
tem. §. arbitrorum,
&c. in ver. quæro
vtrum arbitramen
tum poſsit detegi.
ff. pro ſocio.
✻ P. P A V. P.
¶In carcere. Et ſi
nō eſſet, debet po-
ni pendente appel-
latione, vide Ioan.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de Dama.conſi.j.in prin.dicens nō adiri fideiuſſores etiam ſi tractaretur
ſolùm de pœna perpetui carceris.in alijs autē corporibus non eſt dubiū,
vt hic.& vide poſtea latius Bolo.in vij.addi.& ibi etiam ponit remiſsiuè
quando appellatur ab interlocutoria ſuper captura carceris,& qñ debeat
detineri per iudicem ad quem vel à quo qui etiam ibi dicit quòd ſi extaret consuetudo ꝙ
poſsit interuenire
per iudicē ad quem
vel à quo, & quid
ſi extaret conſuetu
do ꝙ poſsit inter-
uenire fideiuſſor,
etiam vbi eſſet po-
nēda pœna mortis
& deberet relaxari
& ibi etiam ꝙ ille
qui ſemel aufugit
de carcere nunquā
venit relaxandus
datis etiam fideiuſ-
ſoribus licet aliàs
veniſſet eis datis.
a ¶Cum gl. Et adde
ad hoc gloſſ.not.in
ca.cum cauſam.in
gloſſ.j.de probat.
& not.Ang.in aut.
ſi quis in aliquo.
vbi dicit ꝙ archi-
ui publici fidē fa-
ciunt ad hæc: quia
acta ex archiuis pu
blicis notorium in-
ducunt, ſecundùm
Innocen. in ca. ex
inſinuatione. de ap
pella. & Bald. in l.
ij.ſ. quomodo &
quando iudex. &
quod not.ipſe in l.
geſta.ſ.de re iudic.
b ¶Fieri corā nota-
rijs.Bar.in l.ſi fini-
ta.§.Iulianus.& in
dicta aut.quæ ſup-
plicatio. ſed Bald.
in dicta lege ij.ſ.de
eden.& in aut.quæ ſupplicatio.videtur tenere cōtra.per l.inſtar.j.de iure fiſ.lib.x.& quod not.in c.qm̄.de proba.vbi Hoſtie.dicit ſcripturā factam à notario,non habere vires niſi ſit producta coram iudice. Ita:quia probatio eſt fienda iudici,non notario.l.iubemus.de lib. cauſi.cum ſi.ad de glo.in l.hac conſultiſsima.§.penult.ſ.de teſta. Angel.in dicto §.Iulianus.tenet contra Bartol.ſed Imol.ibi dicit,ꝙ relatio termini ſeruatur de conſuetudine,quòd fit notario.& in hoc ſit vera opi.Bartol.& tenet Bal. in l.præcipimus.j.de appel.vbi Barto.Sed productio inſtrumentorum fit contra iudicem.Fortè tamen ſecundùm eum poteſt ſaluari dictum Bartoli ſi productio eſſet facta ab aduerſario,aduerſa parte præſente & conſentiente:aliàs fortè non ſufficeret productionē notario fieri.Facit quod nota.in Spec.de inſtrumen.edit.§.reſtat.circa principiū. Et ſimiliter forte ſufficeret producere acta primæ cauſæ,coram notario iudicis appellationis:ex quo aliàs ſunt actitata inter partes: & quia nō facerent fidem, niſi vocata fuiſſet pars in exhibitione actorum,iuxta l.j.& ij.ſ.de rela.Et ſic poſſet intelligi iſte tex.de quo vide latius ibi per eum,poſt Angel.Et adde Barto.in l.ij.circa fin.j.de iur.fiſ.lib.x.Facit ad hoc quod not. Bart. in l.multùm de condi. & demon. & adde quod dicit Bald.in l.antea.§. ſin autem.per illum text.ſ.de arbit.quòd ſufficit conditionem notificari iudici,vel parti.quod not.& adde Bal.in l.iij.in prin.ff.de iureiur.& cum opi.hac tenet Bal.in l.præcipimus.j.c.& ibi etiam Bar.in §.ij.Sed contra Bar.hic videtur tenere Bal.in l.ſi ea.in ſecūdo no.j.qui accu.per text.qui videt̄ hoc ꝓbare bene in l.Sempronia.ff.de fur.& idē tex.& qđ ibi Bart. & Bal.in l.ſi quis ſe.j.de accu.& vide ꝑ Bal.in l.hac cōſultiſsima.§.ſi quis aūt.de teſti.in fi.Bal.tñ hic in fi.trāſit cū Bar.cōcor.ꝙ productio teſtiū,& probationū, quæ nec pōt fieri nec cauſa cognita ex parte citata.l.iudices. C.de fi.inſtr.l.ſi qñ.C.de teſti.non poſſunt produci notario per allega. pro iſta parte:ſed relatio nunc ij & alia,quæ non requirunt cauſæ cognitionem ſit per allegata in contrarium, Vide Alex.in l.ij.ſ.de eden.

c ¶Hodie. An iudex poſsit iſtud tempus ſcilicet decem dierum datorum ad appellādum abbreuiare vide eum in l.ij.ff.de re iudica.& ibi docto.an poſsit reuocari,& intra quantum tempus,vide eum.& docto.in l.quamtis.ff.eodem.Intellige legem,hodie.quando appello ab actu momentaneo.ſecus ſi ab actu ſucceſsiuo,vide Bart.in l.inficiando.de furt.ff. Et an iſtud tempus poſsit conſenſu partium prorogari,Barto.hic quòd non.& in authen.ei qui.ſ.de tempo.app. & Paul.de Leaza. & alij in clementi. quandiu.extra eo.& ſequitur Ro.& Pau.de Caſtr.in l.ij.ff.de re iudi.vide poſt Barto.in aut.ei qui.j.tit.j.

pōt haberi idoneus fideiuſſor, quis detinetur in
carcere.Et intellige hoc ꝙ detinet̄ in carcere ad pe
titionē iudicis ad quē eſt appellatū. Quod appa-
ret: qa cā appellatiōis in iſtis cauſis capitalibꝰ nō
pōt agitari per aliū: vt ff.an per aliū cau.ap.re.l.j.
¶Item apparet ex eo, quòd iudex appellationis
debet mādare ſnīam executioni,vt dixi in princ.
a iſtiꝰ legis.¶Itē no.ex hac l.cū gl.[a] ſua,ꝗ eſt ſuper
2 verbo,& exēpla.†ꝙ originalia acta nō debet da-
re iudex,ſed debet dare exēpla. Ex quo no.ꝙ a-
ctis exēplatis,debet dari fides,dū tñ ſint exēpla-
ta authoritate iudicis,corā quo facta ſunt:& eis fi
dē ſua authoritate imponat. Facit ſ.de fide inſtr.
aut.ad hæc.¶Item not.ex hac l.cum glo.quæ eſt
3 ſuper verbo, ſcrinia. †ꝙ productio actorum,&
b inſtrumentorum poteſt fieri[b] coram notarijs ban
chi.Facit quod habuiſtis ſ.de precib.Imper.offe.
aut.quæ ſupplicatio.j.tit.j.aut.ſi appellatione.

1 Ne autē temere. †Qui fruſtratoriè appella-
uit,extra ordinē punietur.h.d.iſta lex.¶Quæro,
quam pœnam ſuſtinebit.Dic vt in glo.Barto.

SVMMARIVM.

2 ☞Appellatio illo die,& iudice ſedente pro tri-
bunali,poteſt interponi viua voce.
3 Poſt autem nō appellatur,niſi in ſcriptis,& quid
in interlocutoria.

1 Si autem in iudicio. Breuiter dicit:†ad
appellandū in propria cauſa dat̄ biduū,in aliena
triduū datur.h.d.¶Not.ꝙ tēpus appellādi in pro
pria cauſa,eſt biduū:in alia triduū:licet hodie cor-
2 rigatur:vt ſtatim dicā.Itē no.ꝙ† appel. debet in-
terponi in ſcriptis.quod apparet ex iſto text. qui
dicit appellatorios libellos.¶Oppo.cōtra hoc.ff.
eo.l.j.§.fi.& l.ſeq.Sol.Ibi permittitur ꝙ appellet
viua voce, illo die, iudice ſedente pro tribunali.
3 †poſt autem non licet appellare, niſi in ſcriptis.
Ab interlocutoria autem ſemper debet appellari
in ſcriptis:vt in c.j.extra eod.tit.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 ☞Abſens condemnatus qui non eſt verè contu
max poteſt appellare,& tempus appellandi currit
à tempore ſcientiæ.

c Hodie. [c]Hęc aut.corrigitur.Op
po.ff.qñ ap.ſit.l.j.§.dies.
Dicit glo.ꝙ ibi dicitur à tempore ſen-
tentiæ:ſubaudi,& à tempore ſcientię.
1 †Vnde abſens condemnatus qui non eſt verè cō-
tumax poteſt appellare:& tempus appellādi cur-
rit à tempore ſcientiæ,vt hic, & dixi in l.ab eo.ſ.
quomodo & quando iudex.

SVMMARIVM.

2 ☞Si pars non petit apoſtolos intra tempus debi
tum appellatio habetur pro deſerta.

1 Apoſtolos. †Iudex debet dare apo-
d ſtolos,etiam non petēti,[d]
& cautio de rato, de exequenda appellatione,non
2 interponitur.h.d.†Hoc eſt verum ꝙ apoſtoli de-
bent dari à iudice,etiam parte nō petente: tamen
ſi pars non peteret intra tempus debitum,appel-
latio haberetur pro deſerta, vt ff. de lib. dimiſ.l.j.
& j.eo.l.iudicibus.& ibi videbitis.

SVMMARIVM.

2 ☞Qui non appellat,videtur conſentire.
3 Qui appellat debet probare ſe iuſtè appellaſſe.
4 Quis probabit de inſtantia primæ cauſæ.
5 Appellatione interpoſita omnia manent in eo ſta
tu in quo erant ante latam ſententiam.

e Hi qui ad ciuilia. [e] Breuiter
1 dicit:†Electi ad munera publica authoritate vel
vtilitate,debēt appellare:& ſuā appellationē iu-
ſtā oſtēdere:aľs videnť cōſentire.h.d.¶Not.ꝙ ab
f iſtis electionibꝰ[f] ad officia debet appellari. Vidi-
ſtis ſ.e.l.ſi ad ſcribatū. ¶†Secūdo not.ꝙ qui non
2 appellat vr̄ conſenitre.Simile quomodo & qñ iu-
3 dex.l.Labeo.ſ.de poſtulado.l.j.¶†Tertiò not.ꝙ
ille qui appellat debet ꝓbare ſe iuſtè appellaſſe,

☙P. PAV. P.

c ¶Hodie.De materia decendij dati ad appel.vide latè Felinū in c. ad cōſultationem.in vlt.charta.extra de re iudi. vide aliquid de materia in authenti.ei ꝗ appellat. j.de tēp, appel.ad Bartol.in princ.Item ꝙ tempus appella. currat de momēto ad momentum, & idē de tempore compromiſsi,vide Bald.in l.fi.§.ſecūdo ad fi. C.commu.de leg. quomodo autē fiat iſta computatio de momento ad momentū,vide omnino Io.de Dama.cōſil.xciij.in penulti.& vlti.col. Item ꝙ licet de voluntate currat de momento ad momentum: tamen ſecus eſt in anno dato ad proſequendū: iura dicunt in annum à die interpoſitæ appellationis,quæ dictio à excludit illā diem.ſecus in decēdio dato ad appellationem: quia iura dicunt quòd currit à recitatione ſententiæ, vt eſt text. in corpore, vide Innocen.in cap.quod ad conſultationem. de re iudica. Pro qua diuerſitate vide omnino not. Abba.in cap.ſuper eo.el ſecundò. colum.iij.de appellat.& ſequitur ibi Peruſ.contra iſtam diuerſitatem videtur in terminis noſtris text. in l.ſecunda. §. biduum.ff.quando appel. ſit.vbi dicit eſſe appellandum intra biduum à die ſententiæ:& tamen intelligitur de momento ad momentum, ſecundùm gloſſ.in §.dies.& ibi Angel.Arti.ponit verum eſſe quod Angel.de Peruſ.in dicto §.biduum. & in dicto §.dies.tenuit quòd de iure Digeſtorum non currat tempus appellationis de momento ad momentum, per illum textum.ſecus in decendio dato de iure nouo:quia iura aliter loquuntur,vt ſ.dixi.Sed Ang. Aretin.in dicto §.biduum.& in dicto §.dies.illum reprehendit poſt Rapha.Cuma.ſed opinio Ange.Areti.videtur verior,& Alexan.in dicta l. prima.ſ.ſi quis cautio.reprobat Barto.in dicto §.ſexaginta,& à veritate illius dicti pendet veritas prædictæ opinionis:& aliàs non eſſet data ratio diuerſitatis inter tempus interponēdæ appellationis,& tempus proſequendi,& generaliter malè diceret gloſſ.in dicta l.ſicut de appellatione.quæ tamen approbatur vt dixi,& per iſta infero quòd in terminis decreti de ordine cauſæ ciuilis, ſecundùm ꝙ debet appellari intra quatuor dies non currit tempus de momento ad momentū ex quo dicitur in ipſo decreto à die latæ ſententiæ.

d ¶Non petēti.Sed videtur ꝙ hodie apoſtoli debeant peti,in cle. quamuis. de appel.& dixit Io.And.in nouel.in c.j.de appel.in vj. ſecundùm Hoſt. ꝙ iudex admittens appellationem debet dare apoſtolos etiam non petenti,vt hic,non admittens non debet dare, niſi petantur. Et an per dationem apoſtolorum ſimpliciter videatur iudex appellationi deferre,vide Bal.not.in l.iij.j.eo.in j.col.

e ¶Hi qui.Vide Old.in conſil.xviij.vbi decidit per iſtam legem ꝙ ſi epiſcopus reprobat aliquem ne admittatur ad beneficium,non dicitur ſentētia diffinitiua,ſed eſt certum reprobatorium. Allegauit hanc legem.& limita in c.conſtitutis.in glo.de appel.Andre.Barba.

e ¶Hi qui ad ciuilia.Et ad hanc legem vide quæ dixi poſt Bar.in l.Imperatores.ff.de dona.& per Inno.in c.j.de his quæ fi.à maio.parte cap.

f ¶Electionibus.Vide Bar.in d.l.ab eo.& in l.ij.ff.de iureiur.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Debet probare. Cui incumbat onus probandi, in cauſa appellationis, vide Barto.in l.fi.ff.ſi tut.vel cur.appel.& glo.& Bart.in l.j.ſi aduer.credi. & Innocen.in c.bonæ.el j.in gloſſ.j.in verbo, præſumitur.de electio. Et ſcias ꝙ ſemper appellans videtur ſuſtinere quaſi actor vices. in c.ſignificauerunt.& ibi nota.de exceptio.& in c.conſtitutus. verſicu.inſuper.de electio.& not.in l. de pupillo.§.ſi ꝓcurator.ff.de oper. noui nuncia. Vide gloſſ.in ca. in præſentia.de renun. & in c.quoniã cõtra. in verbo, præſuma tur. & domi., Ant. a poſt gloſ.in c.cum ſpeciali.§.j. de appella.& quid ibi in appellãte ab interlocuroria? & hic ad b de Bal.in l.per hãc ad fi.de tempo.appella. Adde tamen ꝙ ſi in arbitrarijs appellatur, incũbit onus ꝓbandi appellãti, vt colligit ex no.per Inno.in ca.ad petitionẽ. & ibi docto.de accuſ. ad quem ſe remittit Bar.in l.ij.in iij. colũ.de re iudic.& not.domi. Abb.in c.quod ad cõſultationem.de re iudic. Adde quid ſi appellatũ ſit, nec ex c actis apparet, ꝙ iudex appellatiõi detulerit, quid præſumendũ ſi notarius d atteſtet. vide Pe.de Anch. cõſi. ccxxv.

P. P A V. P.

b ¶Sine dubio. Vide Cano.in c.in præſentia.de renũ.Specu.in tit.de ſententia.ad fi.

P. P A V P.

c ¶Probat defectus. Vide quę habes ad Bar.ĩ l.de vno quoq;.ff.de re iudi.ꝙ licet in ſñia de antiquo p̃ſumatur citatio, ſi tñ ex inſpectione actorũ apparet cõtrariũ, tollitur illa præſumptio, & ſeruatur deciſio Pau.de Caſtr. conſil.l.iij.colũ. & vide Frã.cõſil. lxij. ad fi. & q̃ habes ad Bar.in l.j.ſ.de rela. vide Feli. in ca.qm̃ cõtra. ĩ v.char.verſic.limita vno modo.

d ¶Quæris. Adde Bald.in l.proxi.& Ioã.An.in c.quoniam cõtra.de proba.ſuper glo.fi.

vt hic in fi. ¶Opp.j.eo.l.nominationes. Sol. vt in gl.qa ibi noĩatio peccauit in forma: hic nõ. ¶Op. ſc̃do in auẽ.de defen.ciui.§.interim. Sol. vt in glo. Itẽ opp.de l.j.§.ſolẽt.aꝭs ſi qs tutor.ff.qñ app.ſit. Sol. Hic loquiẽ in munere publico authoritate, & vtilitate, ibi loquiẽ in eo qđ eſt publicũ authoritate tantũ, vt tutela, & cura. ¶Reuoco in dubiũ quis debet ꝓbare[a] in cã appellatiõis. Hic inter glo. noſtros fuit diſſentio. Tu verò breuiẽ dicas ſic. Qñq; quæriẽ qs debet ꝓbare ſe iuſtè appellaſſe, hoc eſt appellationẽ ritę interpoſitã eſſe congruo loco, & tẽpore, & apoſtolos petitos eſſe, & ſimilia: & tunc ſine dubio[b] ille q appellat debet ꝓbare, vt l.litigatorib⁹.& l.qm̃.j.e.& ſ.e.in l.eos.in prin.& §.pe.

4 ¶†Qñq; q̃riẽ qs debet ꝓbare de inſtãtia cauſæ: & tũc aut altera pars tantũ ꝓſequiẽ appellationẽ alio exiſtẽte cõtumace: & ille debet ꝓbare iuſtitiã ꝓ ſe, q ꝓſequiẽ appellationẽ & vult ſñiam, vt in auẽ.de his q̃ igre.ad ap.§.illud quoq;.& l.amplio rẽ.j.e.ti. ¶Qñq; vtraq; pars ꝓſequiẽ. Et hic aduerte: q̃dã eſt ꝓbatio quæ fit per modũ abnegatiõis, verbi gratia, dico latã ſñiam me nõ citato, nõ p̃cedẽte cauſæ cognitiõe. hoc volo ꝓbare p inſpectionem actorum: qa in eis nõ cõtinetur citatio, neq; termin⁹ ad ꝓbandum, & ſic arg.l.fi.ſ.de re.credi. Et iſto modo ei q appellat incũbit ꝓbatio: iudex eñ habet inſpicere acta. Et ſic no. ꝙ licet p̃ſumatur ꝓ rectitudine ꝓceſſus nõ apparẽtibus actis in ſcriptis: ſi tamẽ appareant acta, & reperiaẽ ibi aliquod ſolenne defeciſſe: tũc ex actis probatur defectus[c] ſolẽnitatis cõtra illã præſumptionem quæ erat ꝓ actis: & de hoc habetur extra in ca.j.de lit. conteſt.& ꝑ his quæ no. Io. And.in c.cũm ad ſedẽ.de reſt.ſpo.& in c.qm̃ cõtra.de ꝓb.j.e.l.ne cauſas.& ſ.de eden.l.is apud quem. Si verò quęris[d] de ꝓbatione quæ fit directo per teſtes & inſtrumenta: tũc ille habet ꝓbare in cauſa appellationis, qui habebat ꝓbare in prima, vt hac l.& ſ.eo.l.eos.§.j. & j.tit.j.l.p hãc.

5 ¶†Nã interpoſita appellatiõe oĩa manẽt in eo ſtatu, in quo erãt ante latã ſentẽtiam, vt ſ.eo.l.appellatione.aliàs iij.

e 1 SI contra. [e] Breuiter dicit: †Si appellatio debito modo non eſt proſecuta pendente appellatione ſententia executioni mandatur. h.d. Not. quòd niſi quis oſtendat proſecutam appellationem debito tempore, ſententia à primo iudice poteſt mandari executioni.

1 DOminus. Breuiẽ dicit: †Domin⁹ põt ꝓſequi appellationẽ à ꝓcuratore interpoſitã. h.d. An ipſe procurator poſsit cauſam appellationis proſequi, videbitis plenè in l.inuitus.ſ.de procu.vbi eſt materia.

S V M M A R I V M.

2 ☞Actor datus ad litem non poteſt proſequi cauſam appellationis in eadem lite interpoſitam. Et quid ſi velit proſequi.nu.5.

3 Actor cõſtituitur à tutore, ſeu curatore, iudice authorizante. & nu.1.

4 Vel à iudice curatore poſtulante.

f 1 SI actor. [f] Breuiter dicit † Appellationem interpoſitam ab actore curatoris: curator exequitur, vel minor factus legitimus. hoc dicit. hæc bona lex. ¶Nota quòd actor datur à curatore. ¶Secundò nota † ꝙ actor datus ad litẽ nõ poteſt proſequi cauſam appellationis interpoſitã in eadẽ lite & eodẽ modo in procuratore. Quod dic vt dicemus plenè de procu.l.inuitus.

h ¶Oppo.ad primũ, & videtur ꝙ actor deẽ à iudice, non à curatore, vt inſti.de cur.§.fi.& ff.de his qui no. infa.l.furti.§. mandati. Glo. fatetur contrariũ, & quod hic diciẽ à curatore.i.à iudice poſtulante curatore, & vide glo. quod no. perpetuò propter formã qua conſtituitur actor.

3 Tamẽ quicquid gl.dicat † veritas eſt ꝙ duplex eſt forma cõſtituẽdi actorẽ. Vna ꝙ cõſtituaẽ à tutore ſeu curatore iudice authorizante: ita loquiẽ hic, & ff. de tuto.l.ſolẽt.& l.neq;.ſ.de procu.

4 †Alia forma eſt ꝙ cõſtituatur à iudice curatore poſtulãte: & ita loquitur Inſtit.de cura.in fin.cũ ſi. Effectũ aũt iſtarũ formarũ, & materiã de iſto actore, dic plenè in l.actor.ff.rẽ ra.ha.& habemus rubricã ſpecialẽ ſ.de tut.& cu.ad li.dã.l.j.qđ not.in glo.noſtra. Has formas tetigi ſ.de procu.l. neq;.

5 g ¶†Quæro vtrũ actor ſ poſsit cãm appellationis proſequi ſi velit? Glo.dicit ꝙ poteſt, non vt actor, ſed vt quilibet extraneus: & vide glo. vlti. Iſta glo. dicit veritatẽ, ſed ad eius intellectũ aduerte: aut hic minor ſuſtinebat partes rei: & procedit ſine dubio: quia qlibet eſt idoneus defenſor, ſine mãdato cũ ſatiſdatione, vt ff.de ꝓcu.l.minor. Sed ſi ſuſtinebat iſte minor partes actoris, oportet ꝙ intelligamus ꝙ iſte actor erat cõiuncta pſona quę poterat admitti ſine mãdato: aliàs non ꝓcederet. Et ſecundũ hoc habes hic ſolutionem illius quæſtionis. de qua dubitari conſueuit, an pro minore admittatur coniuncta perſona ad agendum. videtur enim ꝙ non: cum ipſe minor non ſit legitima perſona: ergo nec ille qui agit nomine eius, cũ non ſit legitimus adminiſtrator. Gloſſ. tamen videtur tenere contra hoc in l.tutor qui poſt. circa princi. de admi.tut.& ibi gloſſella. Iac.de Aret.& Cyn. tangunt in l.exigendis.ſ.de procu.& ibi dicam.

S V M M A R I V M.

2 ☞Differentia inter manifeſtum & notorium.

1 h CIues. †Quæ manifeſta ſunt probatione nõ indigent.[h] h.d. ¶Opponitur de l.nominatiões.j.eo. Solu. Ibi non tenuit electio. ¶Oppo. de l.veteranus.j.quando prouoca.non eſt neceſ. Solut. Ibi ſpeciale. ¶Opponitur de l.ea quidem. j.de accuſa.ibi aduertatis: quia eſt notabile. Dicit glo. ꝙ eſt differẽtia inter manifeſtum, & notoriũ.

2 †Nam ea quæ ſunt notoria probatione nõ indigent, vt lege cõtraria. Et quæ ſunt manifeſta, indigent probatione, vt hic. & vide glo. quam tenementi, & nota. Ad prædicta facit quod not.in l.ſi verò pro condemnato.§.qui pro rei.ff.qui ſatiſda. cog. i tamẽ ego[i] pro declaratione quæro quæ differentia ſit inter notorium & manifeſtum. De hoc in Spec.de noto.crimi.§.j.& §.iam de manifeſto. Alij Canoniſtæ ponũt extra de cohabi.clerico.& mul.c.veſtra. Doc. Cy. aliqd tãgit in d.l.ea quidẽ. de accu. k do. Iac. Bu. dicebat breuiter,[k] & hoc ſufficit vobis, ꝙ differẽtia inter notoriũ & manifeſtũ, colligitur ex his quæ dicuẽ in auẽ.qui ſemel. quõ & qn iud. Nam ea quæ nunq̃ habuerũt actũ permanentem nõ, poſſunt trãſire in notoriũ, vt puta, vox præconis. Ea verò q̃ habuerũt actũ pmanentem, vt edicta in albo ꝓpoſita trãſeũt in notoriũ: & ꝙ in platea ſit for⁹ & ſimilia. Sed qđ ſit p̃conizatũ, nõ trãſit in notoriũ. In modo aũt ꝓbãdi differũt hæc. nã in notorio non eſt neceſſe ꝙ probeẽ

An autem pro minore admittatur coniuncta perſona ad agendum, vide per Ioan. poſt Spe. in tit. de coniuncta perſona. §.j.ver.itẽ is pro quo agit.

h ¶Indigent. Notoria probatione non indigent: debẽt tñ allegari, vt not. gl. in cle. appellãti. de appel. & dixi poſt Bar.in l.j.j.vt quæ deſunt aduo. & voluit not. Bart.in l.j. ff.de excep. in vlti. colũ.& Imo.& do. Anto.in c.ij. vt lit. non cõteſt.& qd ſit manifeſtũ & notorium. adde Bar.in l. hæredes palam. in princip. ff. de teſt. & d.§. qui pro rei. & vide auẽ. qui ſemel. Adde tñ ſi exceptio eſt notoria iudicij, nũq̃ eſt neceſſe vt opponaẽ, ſed æquitate ſuadẽte, iudex poteſt abſoluere ex ſuo officio.l.fina.ff.de iud. not.gl.in l. vbi pactum.ſ.de tranſac. & ſ.de iudic.l.properandum.§.ſin. autem. Si tamen iudex non vult, non arctaẽ. Aliàs ſi non eſſet notoriũ vt iudici debet opponi, vt l.ij.in princip.ſi quis cautio.vbi eſt text. Facit l.j.ſ.vt quæ deſunt aduoc. ſecundũ Angel. in d.l.j.ff.de excep. dicit Bald.in l.j.in iij. colum.ſ.quomodo & quando iudex. ꝙ notorium non requirit oppoſitionẽ, ſed allegationem. Poteſt tamẽ in notorijs ipſe iudex ſupplere, vt notat Bald.in l.ea quidẽ. in xiiij.col.j.de accu.& in l.j.in fin.ſ. qui & aduer.quos. Adde tamen quòd in notorijs requiritur citatio partis.ij. q.j. Deus omnipotens. vt habes poſt Barto.in l.j.§.nunciatio. in apoſtil.q̃ incipit, quæ gloſſ. vult &c. de operis no.nuncia. & poſt Bald.in l.emptorẽ. ff.de act.emp. Adde vt per Old.conſil.xviij.

e ¶Si contra. Adde quod Ang. conſuluit eius conſi.cxxx.

f ¶Si actor. Et adde cautelam quam dat Anto, de But.in c.dilecti.el.ij.de reſcrip.vbi dicit ꝙ ſi lapſus eſt terminus decem dierum à die latæ interlocutoriæ, quòd tu habes petere eã reuocare, ſi iudex nõ reuocat appellare ab hoc grauamine: quę cautela videtur eſſe cõtra mentẽ Bar.in l.j.C.ſen.reſcin.non poſ.

g ¶Actor. Et de actore adde tex.not.in l.itẽ eorũ.§.ſi ita.ff.quod cuiuſq; vni.no. Adde an actor poſsit ad vnam litem dari ab vniuerſitate & à tutore, vel curatore, plenè Io. And.in tit.de actore.§.illico.ver.actor ergo.

i ¶Tamen ego. Vide do. Ant.in contra.in c.in noſtra.in xxxvj.colum.in princip.de coha.cle. And. Barb.

k ¶Dicebat breuiter. Adde l.ab accu.§.nunciatores.ff.ad Turp.& ibi habes poſt eum.& Bar.in l.de minore.§.tormenta.in ij.col.ff.de quæſtio.

notorium

a ☙ P. P A V. P. ¶ Minimè. Vide ad Bar. in l. eos. §. ſup his. ſ. e. tit.
b ¶ Conſilio ſapiētis. Qñ cā eſt cōmiſſa cōſilio ſapiētis, iudex nō admittit nouas ꝓbationes, vide ꝑ Mod. & poſt Bar. in l. ad principē. ff. eo. & Bart. in l. in offerēdis. j. eo. idē in grauamine ſecūdū Bar. in l. ꝑ hāc. in prin. j. ti. j.
b ☙ P. P A V. P. ¶ Conſilio ſapientis. Vide Bar. in l. j. §. quæſitū. ſ. de appel.
c ¶ Viua voce. Vide Bar. in l. inuit⁹. ſ. de ꝓcu. Sed quid ſi qs appellauit viua voce, pòſt appellauit in ſcriptis: ꝗ appellatio teneat? vide Bar. in l. cū procur. §. ſi dñs. ff. de oper. no. nū. qui tenet ꝙ pria tenet. De quo vide ibi per eum, & quæ dixi. Secunda fuit Ange. ibi contraria ꝙ ſecūda teneat, & non prima, dūmodo vtraq; fuerit facta intra tēpus appellandi. Mouet̄: quia re integra licitum fuerit recedere à prima, & per ſecundā intelligitur receſſum à prima. alle. l. ſi quis libellos. ſ. eo. & hæc dr̄ vera, qñ vna ſola ſentētia emanauit, ſed iudex primò tulit interlocutoriam à qua ego appello: & ſic per eā fui exēptus à iuriſdictiōe ſua, ſed demū fert ſententiā diſtinitiuam, nō propter ea intelligor renūciaſſe appellationi ab interlocutoria alle. not. per Io. an. poſt Inno. in c. dilecto. ad fi. De hac, & pro hac opin. Angel. & poſſet allegari ſecūdūm Imo. ibi, quod not. Barto. in d. §. ſi domin⁹. in ver. ſed an perſonā appellātē. Et adde ꝙ hāc opi. tenet d. Anto. in c. dilecto. de ap. Alia fuit opi. Abb. antiqui cū quo trāſit Io. an. in c. bonę. de ap. & ſequuntur do. de Rota in ſuis antiquis deciſionibus. deci. cccclxiij. ꝙ vtraq; appellatio teneat, & eſſet in poteſtate partis quā proſequi vellet. Et hæc opi. ſecūdūm Inno. in foro Canonico fortè ſeruatur in practica ꝓpter opi. doc. cano. & deciſiōes Rotæ. in foro aūt ciuili nō libēter deſcedūt aſſeſſores à Bar. tñ de iure etiā fortè verior eſt opi. Bar. per rōnē ſuā, & vide nota. in c. bonæ. xxj. q. ij. c. Lotharius. & per do. Io. in d. §. ſi dominus. & ibi ſcripſi poſt Bar. & vide gl. in cle. ſi ante. de app. & hæc vera qñcūq; appellationes interponuntur ex interuallo. ſecus ſi eodem tempore: quia tunc appellatio non eſſet niſi vna per not. per glo. & ibi dixi in l. ſi conuenerit. ff. de pig. act. Et ita vr̄ trāſire Imo. Adde tñ ꝙ cū opi. Io. And. & ſequaciū vr̄ tranſire Bal. in c. j. quo tēp. mil. & in l. appellatiōes. j. eo. Et vide oīno Ludo. in d. l. ſi dñs. & in d. l. ſi qs libellos. & vide quæ dixi poſt Bar. in d. l. ſi dñs. maximè ad fi. adde Pau. de ca. cōſi. xxv. q tenet opi. Bar. in d. l. cū procurator. & vide Bald. conſil. cviij. v. lib.
d ¶ Qm̄. Ad intellectum huius l. vide Bar. in l. j. ff. de lib. dimiſ. & Bart. in l. eos. §. ſuper eo. tit.
e ¶ Poteſt proſequi. Not. appellationē eſſe deferendā. limita in caſibus no. per glo. in aut. de iudi. in §. noſtros. & intellige vt per Inn. in ca. paſtoralis. de offi. dele. & vide j. quo. appel. l. j. vide omnino in l. ſciendū. de appel. recip.
f ☙ P. P A V. P. ¶ Licet epiſcopus. Adde ſimile ꝙ ſi in actis authoritas epi non ſufficeret, authoritas vicarij illo abſente, Ang. in l. adoptio. nō iure facta. ff. de adopt. ſic & licet eps extra dioceſim poſsit inſtituere poteſtatē, c. patron⁹. nō iſtud poſsit vicarius. Bal. in l. ij. ff. de off. proconſul.
g ¶ Sui vicarij. Si verò non poſsit appellari à ſententia Poteſtatis pōt tamen appellari à ſententia ſui vicarij. Ad de quod not. Bart. in l. j. ff. q & à quib. & ibi dixi.

notoriū eſſe. In manifeſto debeo probare ipſum
factum, quod dico manifeſtum, vt hic. Bar.

MInimè. [a] † Condēnatus in ciuili, non debet in carcere
detineri. ſecus in criminali, ſi fideiuſſores nō habeat. h. d. ¶ Pro euidētia debes ſcire ꝙ in cauſis ciuilibus ſeu pecuniarijs, condēnatus nō pōt detineri in carcerib⁹ pro debito. j. qui bo. ce. poſ. l. j. No. tex. facit etiā iſtud principiū contra rectores terrarū qui faciunt appellantibus iniuriam ex eo quia appellāt. Videbitis in l. & in maioribus. j. eo. & qđ ibi no. nota hanc legem.

SVMMARIVM.

2 ☞ Poſtquàm cauſa eſt commiſſa conſilio ſapientis, iudex nō debet admittere nouas probationes.
1 **EX illo tempore.** † Lite pē-
dente per appellationē vel cōſultationē nō debet aliquid innouari; etiā ex reſcripto Principis. h. d. Habes hic nouum caſum. Secundū lectu. gloſſ. lex poſſet intelligi etiā alio modo, & magis notabiliter: & breuiter dicit ſecūdūm iſtā. Lite pendēte per appellationē vel cōſultationē, non debet iudex admittere inſtrumenta. vel alia quæ corā eo producentur, ſed iudici appellationis, vel cōſultori, acta prima remittet. h. d.
2 Et ſecundū hoc habes notare, ꝙ poſtq̄ † cauſa eſt
b cōmiſſa conſilio ſapientis, [b] iudex non debet admittere nouas probationes. quod tenebis menti perpetuò. Sed quæro, quid ſi amiſerit & proceſſerit, valebit ne? Vidiſtis ſ. ti. j. l. j. & dic vt ibi.

SVMMARIVM.

2 ☞ Res iudicata dicitur intra decē dies. intra quos poteſt appellari in his in quibus fit executio ipſo iure ſine facto hominis. & nu. 4. & 5.
3 Donec iudex ſedet pro tribunali, poteſt appellari viua voce.
4 Differentia inter ſententiam & rem iudicatam.
1 **LItigatoribus.** † Statim lata ſententia po-
c teſt viua voce [c] appellari. h. d. Nota iſtum
2 tex. † & ſic innuit ꝙ res iudicata dicitur intra decē
3 dies, intra quos poteſt appellari. h. d. ¶ † Opp. dicitur hic illico. Contra, imò videt̄ ꝙ poſsit appellari viua voce, donec iudex ſedet pro tribunali, licet ad act⁹ extraneos diuerterit, vt ff. de in inte. reſti. l. diuus. Solu. ſecundū opi. Hug. ꝗ cōiter tenet̄, iſta lex ſuppletur per contrarium, vt hic dicitur ibi, illico, ſ. iudice ſedēte pro tribunali & hoc tenet gl. in l. ij. ff. eodē. ¶ Quæro, an dicatur res iudicata intra illos decem dies, qui dantur ad appellandum. Hic videtur quòd ſic. Idem videtur velle gl. ff. de re iudic. l. j. Canoniſtæ vidētur dicere contrarium extra de re iudic. c. quod ad conſultationē. dicitur enim ſententiam trāſire in rem iudicatam, quādo appellari non poteſt. Pro hoc videtur text. in l. ſi fundus. §. ſi plures. ff. de pig. Ego dixi vobis ſ. de
4 re iudi. ſuper rub. † Differētia eſt inter ſententiā & rem iudicatā: nam ſententia dicitur ille actus ſententiādi. Res iudicata dicitur effectus ſenten-
5 tiæ, vt in toto tit. de re iudi. † Si ergo quæratur, an ſententia habeat effectū intra decē dies, qui dantur ad appellandū. Reſpondetur breuiter. Quædā eſt executio quæ fit à iure, ſine facto hoīs, vt ꝙ cōdēnatus furti ſit infamis, & ſimilia: & tunc habet effectū incōtinenti, vt l. furti. in prin. ff. de his qui. not. infa. ff. de pœ. l. qđ ad ſtatū. & l. qui vltimo. & ff. de iniuſt. teſt. ſi quis filio exhæredato. §. irritū. Quædā ſunt ꝗ requirunt executionē hoīs: & quo ad illa nō dr̄ res iudicata: qa interim exe-
cutioni mandari non poteſt, vt ff. nil no. app. pen. l. j & ibi not.

1 **NE cauſas.** † Breuiter dicit. Quæ retractationi nō ſubiacent diligēter ſunt agēda: & iudex qui cōſultori omnia acta non miſerit infamatur. h. d.
1 **HOs etiam.** † Breuiter dicit: A legato principis poteſt appellari. h. d.
1 **SI apud.** † Breuiter dicit: A prætore appellatur ad præfectum. hoc dicit.

SVMMARIVM.

2 ☞ Qui non petit apoſtolos tempore debito, vel d
cos non præſentat iudici ad quem videtur appellationem deferere.
Item ſi non veniat ad proſequendam appellationem.
3 Quæ dicantur refutatoriæ preces. e
d **QVoniam.** [d] † Breuiter dicit.
1 Si appellatio ē deſerta propter apoſtolos nō petitos, vel nō præſentatos, vel ꝓpter ꝓſecutio-
2 nē omiſſam, ſnīa executioni mandat̄. h. d. ¶ † No. ꝙ qui nō petit apoſtolos debito tēpore, vel eos nō præſentat iudici ad quē videtur appellationē deſerere: idem ſi non venit ad proſequendam appellationem tempore debito &c. Vidiſtis ſ. eo. l. prę-
3 ſes. Dicitur hic, refutatorię preces &c. ¶ † Quęro, quæ dicuntur refutatoriæ preces. Quidā dicunt ꝙ intelligitur de ipſis apoſtolis. Alij dicunt ꝙ intelligitur de libello qui datur ſuper proſecutione f
appellationis. Alij intelligunt de ipſa appellatione. Tene quam vis: quia non curo.

SVMMARIVM.

2 ☞ Licet epiſcopus eſſet priuilegiatus, vt à ſententia ſua non appelletur: tamen poteſt appellari à ſententia ſui vicarij.
3 Idem in poteſtate & Capitaneo, ſi ex forma ſtatuti ab eius ſententia non poſsit appellari.
4 Pœna fruſtratoriè appellantis.
1 **A Proconſulibus.** † A quolibet iudice excepto præfecto prætorio pōt appellari: & ſi appellatio non
e recipitur, appellans poteſt proſequi, [e] ac ſi recepta fuiſſet: ſi ſuccubuit puniatur: ſi obtinuerit, iudex g
2 mulctabitur. h. d. iſta no. lex. ¶ † Not. ꝙ licet epi-
f ſcopus [f] eſſet priuilegiatus, ꝙ à ſua ſententia non appelletur: tamen pōt appelari à ſententia ſui vi-
g carij. [g] Et vide tex. ibi: & his qui vice præfectorū
3 &c. Et vide gl. † Idē dico in Poteſtate & Capitaneo, ſi diceretur in ſtatuto ꝙ à ſententia eius non poſsit appellari: tñ à ſententia eius vicarij poſsit appellari. ¶ Opp. ff. à qui. appel. nō licet. l. j. Solu. Licet verū ſit ꝙ à quolibet iudice poſsit appellari: tñ fallit in caſib⁹ q ponunt̄ in hac glo. quā vide & no. ¶ Oppo. & vr̄ ꝙ ille q fruſtratoriè appellauit, puniat̄ alia pœna, vt ſ. eo. l. eos. §. ne temere. Solu.
4 † Qñq; qs appellauit fruſtratoriè, & appellatio nō recipit̄: & tūc habet locū pœna hui⁹ legis. Qñque qs fruſtratoriè appellat, & appellatio recipit̄: & habet locū l. eos. §. ne temere. Qñq; qs appellat ab executione ſentētiæ: & tunc habet locū pœna quæ ponit̄ in l. ab executione. j. quo. ap. non reci.
1 **ET in maioribus.** † A ſententia lata in qualibet ſumma, & in quacunq; cauſa, poteſt appellari. h. d.

SVMMARIVM.

2 ☞ Appellatio quandò interponitur à diffinitiua iudex debet ei deferre.
3 Officiales ꝙ debeāt reſiſtere rectori, quando malè facit: ſic & ſubditus prælato.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Ipſe punit̃. No.ꝙ tãtũ punit̃ principalis rector quantũ oẽs alij quos ſecum habet: & hoc verùm niſi officiales reſiſtant prætori. De hoc per Bal. in l.pe.ś.de procu.per ea quę habentur in c.j.de his quæ fi.à maio.par.ca. & vide Bart.latè in trac.repræſa.in vj.q.& quæ dixi in l.j.j.quo. app.non reci.in fi.& Bar.in aut̃.ſed omnino.in vij.col.ś.ne vxor pro marito.

✱ P. P A V. P.

b ¶A diffinitiua. Ad de ꝙ idem eſt ſi ab interlocutoria. vide Ro.conſi.ccccj. circa prin.

✱ P. P A V. P.

c ¶Officiales. Vide alex. in cõſi.j.in iij. col.in iij. volu.Iaſ. in l.j.ad ſi.ff.de offic. aſſeſ. vbi dicit opus eſſet vt aſſeſſores proteſtent̃ ꝙ ipſi nõ cõſentiant, nec ſatis eſſet ĩ actis nõ apparere ꝙ ipſi conſenſerint.

d ¶Mulctabunt̃. Et dicit Io.an.ĩ c.j.de ap. in vj. ĩ nouel.ꝙ iſta mulcta fuerit arbitraria,cũ nõ ſit determinata à iure,& vide ś.e.l.qm̃ iudices.& hic in l.à procõſulib⁹.ś.e. & ꝑ Arc.ij.q.vj.deci. ſup gl.ſi.tex. & ibi Bart.in l. Iul.ff.ad le.Iul.de vi pub.

✱ P. P A V. P.

e ¶Cũ poſt.Vide ẽt Barb.dicẽtẽ ꝙ licet iſtud dicat̃ eẽ nouũ dictũ Pe.de anc.tñ eſt ẽt dictũ aliorũ.

f ¶In pr̃ia litigãtiũ. Et ꝑ hãc l.dicit Pe. de anc.ĩ c. nõnulli. de reſc.ꝙ licet ordinari⁹ poſſit reddere ius in qlibet pte ſuæ dioceſis. c.cum eps.de offi.or.li.vj. tñ ſi de cã nimis parua vellet cognoſcere ĩ loco nimis remoto à litigatoribus, pñt petere ptes, vt cã cõmittat̃ in loco magis ꝓpinquo eis ad hoc vt laborib⁹, & expẽſis pcat̃. Et ꝑ hũc no.tex.& ij. q.vj.ad hæc.& ꝑ d. c.nõnulli. Et iſtud dicit eẽ nouũ dictũ, & equũ. & idẽ ipſe voluit in c. canonũ ſtatuta. & ĩ c.fine litib⁹.de do. & cõtu. & Bar.ĩ l. mediterraneę.j. de anno.& tri.li.x.& ĩ l.ij.ĩ iij. co.de re iu. & audiui qd̃ Pe.de anc.in diſtincte dicit iudicẽ debere cõmittere cãm,ſiue ſit magna ſiue pua,et fuit originale dictũ Inno.ĩ c.ſanè.de fo.cõpe.& ibi reꝑhẽdit̃. Adde ẽt Pe.de anc, in c.cũ te cõſulẽte.de off.dele.& in c.j.de offi.iud.& in c.cũ cãm.de teſti.

g ¶Pœnitere. Vide Bar.in l.inuit⁹.de ꝓc.ś.in ver.ad hãc lec.ibi,ſed inq̃tũ iſta appellatio. Sic ergo qñ appellãtis ĩtereſt, nõ admittit̃ renũciatio appellatiõis:idẽ ĩ alio caſu qñ appellationẽ nõ detulit ſi cõſenſit appellare. Ita vr̃ limitare hãc l. Inn.in c.ex pte.extra de reſcr.& ibi vide modũ per quẽ qs vr̃ renũciare appellationi. & ibi not.gl.ij.& dixi ĩ l. ſi ſepatim. ff.e. qd̃ dixi,& qñ etiã poſſit renũciare appellatiõi, vide ĩ l.fi.§. ſi autẽ. j.tit.j.& in aut̃.ei qui. eo.tit.& not.Bal.in l.edita.ĩ xiiij.col.in ver.op. ſextò.ś.de eden. & not.ꝙ põt renũciari iudicio appellatiõis, extra aũt nõ, niſi per pactũ ſecundũ Bal.not.in l.j.ś. de pa. & iſtis adde Bal.in l.poſt q̃ liti. in vj.col.ś.de pac.q alt̃.iſtud dictũ Innot.in c.ex parte.el j.de reſcr.& ibi etiã vide Bal.an qs poſſit renunciare proteſtationi ſuæ inuito aduerſario : & ibi de multis ſimilibus.& no.ꝙ appellationi in cauſa criminali quis nõ põt renũciare l. nõ tm̃. & ibi doc.ff.e. No. Bal.in l.fi.ff.de nego.geſt.ſed Bar.vr̃ tenere cõtrariũ in l. qui vltimo. in fi.ff. de pœ. & qd̃ in ciuili nõ poſſit renũciare inuito appellato,cui ex appellatione ius eſt quæſitum. tenet Petr.de anc.in cle.j. de cau. poſ.& ꝓprie.& ad Bar.vide Bal.in l.ꝓ hanc in fi. j. tit.j.& Angel.in l.j. ff.à q. ap.nõ li. An aũt poſſit renũciare appellationi, in ꝑiudiciũ aliorũ qui iuri poſſunt adhærere,vide Bart.in l.j. ad fi. j.ſi vnus ex pluribus. & de materia per d.Ant.in ca.interpoſita.§.ille deniq̃.de appel.& circa vlti.ver.hic adde tex. in l.j.§.ſi rẽ.& ibi Bar.ff. de pœ.& quod ibi Bal.in l.ſi inſulam.in vj.q.de ver.oblig. Adde an recuſans iudicem poſt appellationẽ videatur renunciare appellationi, Oldra.conſi.ccciij.

✱ P. P A V. P.

h ¶In duobus. Vide Panor.in c.ex parte.in j.col.extra de reſcrip.

1 QVoniam. †Si iudex appel-
lationẽ à diffiniti
a ua nõ recipit, ipſe punitur[a] tẽpore ſui
ſyndicatus,& eius officialis.hoc dicit.
2 ¶†Not.ꝙ qñ appellatio ĩterponit̃ à diffinitiua:[b]
b iudex debet ei deferre:& iam practicaui. ¶†No.
3 ꝙ officiales[c] debẽt reſiſtere rectori qñ malè facit:
c ſicut & ſubditus prælato. Glo. ſignat quædã arg.
contraria.& vide eam ibi.l.ſi quis id quod.§.doli.
Sol. Non punitur illo ædicto:quia requirit dolũ,
ſed aliàs mulctabitur.ar.vi bo.rap.l.ij.§.hac actio
ne.& de pœnis.l.abſentem.in fi.Sed hæc conſti-
tutio non requirit dolũ. Sed contra. de ſanc epiſ.
§.j.Solu. bene debet eligi doctus, ita ꝙ non de-
beat doceri, vt ibi, ſed ſi eligitur indoctus vel aliàs
malè doctus, poteſt ſibi reſiſti. vt hic ſequitur in
glo. vt in l.quãquàm. Solu. vt nota. per gloſſ. in l.
non videtur.§.qui iuſſu.de regu.iu.& per Dy.in
c.quod quis.extra de reg.iur.lib.vj.

1 IVdicibus. †Iudices debẽt appellationẽ re
cipere,& apoſtolos tradere:aliàs mul-
d ctabuntur.[d] hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞Appellari poteſt ab iniquitate iudicis ex eo ꝙ
nimis magnam mulctam impoſuit.

ETin mulctis. Opp. de l. ſi qua pœ-
1 na.ff.de ver.ſign.Sol.†Aut quis vult
appellare ab iniqtate iudicis: qa ni-
mis magnã mulctã impoſuit, & põt, vt lege iſta.
Aut ab iniqtate ſñiæ,& non põt, vt lege cõtraria.
e CVm poſt. [e] † Breuitas cau-
1 ſæ,& itineris lon
ginquitas, facit vt iudex appellatiõis
f cauſam in patria litigantiũ [f] delegare
cogatur.h.d.No.hãc legẽ: qa notabilis valde, nec
minus vtilis.

NOminationes. Breuiter di-
1 cit: † Ab electione inualida non eſt
neceſſe appellare.hoc dicit.

SVMMARIVM.

2 ☞Appellans non poteſt pœnitere inquantum
illa appellatio facit pro aduerſario.
3 Appellatio interpoſita facit pro appellato, in eo
quod poteſt ea vti vt reſcindatur ſententia ſi in
aliquo eum læſit.
4 Et pro appellato etiam facit, quòd eo inuito ap-
pellans ab interlocutoria non poſſit reuerti ad iu-
dicem primum.

1 SI quis libellos. †Qui ap pellat po
teſt pœnitere.h.d.Duob⁹ modis intel
ligit gl. hanc legẽ. Primò qñ vult pœ-
nitere ſe totaliter appellaſſe. Secũdò qñ vult pœ
g nitere[g] ſe à tali iudice appellaſſe,& vult ad alium
reuerti, quælibet lectu.eſt bona. ¶ Ad hãc lect.op
po.extra eo.c.j.lib.vj.Sol. Appellans poteſt pœ-
nitere inquantũ appellatio facit pro ſe. ita loquit̃
2 hic.†Sed inquantũ iſta appellatio facit pro aduer
ſario, iſta pœnitentia nõ admittit̃. Hic eſt caſus in
3 cõtrario.& j.quãdo prouo.nõ eſt neceſ.l.fi.† Ap-
h pellatio aũt facit ꝓ aduerſa parte in duobus.[h] Pri
mò: qa ille cõtra quẽ appellatio eſt ĩterpoſita, põt
ea appellatione vti, vt reſcindat̃ ſentẽtia, ſi in ali-
quo eũ læſit, vt j.eo.l.ampliorẽ.in prin.& d.l.fi.j.
4 qñ prouo.nõ eſt neceſ.† Item prodeſt in alio qñ
appellatur ab interlocutoria, requiritur ꝙ totum
ad iudicem deuoluatur ad quem eſt appellatum:
& ſic renunciando appellationi appellans non
poſſet reuerti ad iudicem primum inuito aduer-
ſario, vt d.c.j.extra eo.tit.li.vj. ¶ Vltimò Gul.de
Cug.inducit ad q.ſi emphyteuta vendit rẽ inſcio
dño:& eã reemit, vtrũ incidat in l.fi.ś.de iure em-
phy. Breuiter dicit̃ hic. Videte quẽdã text.in l.ſe-
quitur.§.idẽ Labeo.de vſucap.& dic vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

2 ☞Cauſæ capitales debent diligẽtius examinari.
1 ADdictos. †Dãnatos ad mor tem nemo poteſt
vi eximere, ſed ꝓ eis permittit̃ appel-
lare ad iudicem competentem.hoc di-
cit. Iſtam legem habes de verbo ad verbũ in l.ad
dictos.ś.de epiſ.aud.& per hãc l.& ꝑ l.nõ tantũ.
ff.eo.tenent quidam ꝙ poteſt mãdari executioni
intra decem dies ſentẽtia capitalis. quod apparet
quia iſti ad iuſtitiam ducebantur intra tẽpora ap
pellandi. Gloſſ. tenet contrarium in l.qui vltimò.
ff.de pœnis. Item in ciuilibus hoc tenet expreſsè
in l.j.in princi.nil no.ap.pen. Sed in ciuilibus non
põt mãdari executioni intra decẽ dies. multò ma-
gis in criminalibus, vbi cauſæ diligẽtius ſunt exa
minandæ, vt hic.& hoc tenet Spe.in ti.de execu.
ſenten. Non obſtant iſtæ leges: quia vel eſt dicen
dum, ꝙ iudex faciebat malè faciendo executionẽ
ita repentè. Vel eſt dicendum ꝙ hic renunciaue-
rat appellationi, quæ renunciatio non nocet quo
ad extraneos, vt d.l.non tantum. De quo dic vt
2 dixi in d.l.q vltimo.ff.de pœnis. † Itẽ not.ꝙ cau
ſæ capitales debẽt diligẽti⁹ examinari quàm aliæ.
SIquis. Breuiter dicit ſecũdum lecturam quã intẽdo te
1 nere. † Ab iniqua ſentẽtia poteſt ap-
pellari. Item propter iniuriã facti po-
teſt appellari,& in totã iudicis iuriſdictio recuſa-
ri.hoc dicit ſecundùm lect. Pla. quæ eſt magis no-
tabilis. Inquantum hæc lex dicit ꝙ ab iniurioſa
ſententia poteſt appellari, non habet dubitatio-
nem. Inquãtum dicit ꝙ ab iniuria facti poteſt ap-
pellari. Oppo. iniuria illata vel tortura habita nõ
poteſt appellatione tolli. vt l.verum.ff.de re iudi.
& l.in bello.§. factæ. de cap.& poſtli. reuer. Fru-
ſtra ergo interponitur appellatio quæ interpoſi-
ta non releuat. Huius timore dicebat Io. lec. Pla.
non eſſe veram:& ideo legebat iſtam l.alio modo
vt primò dicat ꝙ licitum eſt appellari à ſententia.
& ſubdit ꝙ appellatur ab iniuria ſibi illata, & fa-
cta in executione, vt j.quo.appel.nõ reci.l.ab exe
cutione. Certè opi. Ioã.eſt vera in ſe:tñ non con-
gruit bene literæ: ideo Pla. defendit opi.ſuam ſic:
Fateor ꝙ verbera & contumeliæ, non poſſunt tol
li per appellationẽ, nec interponitur appellatio,
vt verbera tollantur; ſed per iſtam iniuriam tota
iuriſdictio deuoluitur ad iudicem appellationis.
Et iſta eius lect.eſt vera. probatur per l.j.ś.ſi qua
prædi.po. Et iſtam tenet Gul.de Cugn. in l.arbi-
tro.ff.qui ſatiſ.cog. Tene ergo menti hanc lectu.
& vide glo.tuam notabilem.

SVMMARIVM.

2 ☞Si iudex denegat dare copiam actorũ, poteſt
lite pendente adiri ſuperior.
3 Si quis petit reſcindi ſententiam vel inſtrumen-
tum,& aduerſarius non vult exhibere: iudex de-
bet pronunciare ꝙ ſi aliquo tẽpore appareat ſen-
tentia vel inſtrumentum non poſſit eo vti.

SI appellationem.
1 †Si appellatio non recipitur, vel apo-
ſtoli nõ dãtur ad interponẽdã quæri-
moniam

1 ¶Vicarij. A ſententia vicarij non appellatur ad eum conſtituentẽ. facit. c. cũ ſit Roma. de appel. & in l. à procõſulibus. & ibi Bal. ſ. eo. Adde Cyn. & ibi Bal. in l. fi. & in auẽ. ſi quis. de epiſc. audi. Et Adde, ꝙ ſi alicui ſingulariter competit ex cõſuetudine iuriſdictio in vno loco, ille dicitur iudex magis principalis quàm ſuperior. ſecundũ Bal. ita referentẽ Archid. in c. j. §. ad hæc. de pact. iu. fir. i ver. quæro, quo iuriſdictio ſit in territorio. & in eo. vbi omnino vide & not. multum Io. mo. in ca. ſi epiſcopus. de offi. ord. & vide omnino, q̃ dixi in l. iudicium ſoluitur. ff. de iudi. Alexan.

b ¶Quod ſi à duce auditores. Aſſeſſores, & auditores debent habere iuriſdictionẽ ordinariam. qđ not. Adde Bar. in l. j. in fi. ff. de offi. aſſeſ. & vide Bald. hic. quid autẽ in vicegerẽte, vide tex. not. & ibi Bar. in l. ij. ſ. de offi. eius qui vic. al. Et dic, quod vicarius poteſt ſuã ſentẽtiam exequi, dum habeat ordinariam: vt not. de offic. vica. c. licet. in vj. & docto. in ca. ſi quis. de foro comp. & eſt ordinarius ſecundùm glo. no. in c. Romana. in verbo, generaliter. extra, eod. in vj. facit ad not. per Canoniſtas in c. pe. de offic. vic. & dicit Bald. in auẽ. ſed omnino. in v. colum. ne vxor pro marit. quod vicari⁹ poteſt omnes cauſas meri imperij expedire, excepta cauſa ſanguinis.

P. P A V. P.

c ¶Summi pontificis. vide Feli. Rubr. de offic. deleg. in ij. col. Bal. in l. ſi. ſ. vbi ſena. vel da.

d ¶Secundò not. Vide doct. in locis hic allegat. Sed quid de cauſa criminali? Dicunt quidam in auẽ. ſi quis litigantium. quòd iudex à quo: quia reus debet retineri in eius cuſtodia per l. eos. §. ſuper his. de appellat. ſed in contrarium eſt caſus in l. addictos. in fin. ſ. eod. qui probat expreſsè, quod iudex ad quem. Andre. Barba.

moniã: de hoc ſecundũ diuerſitatẽ iudicũ, diuerſa tẽpora ſtatuũtur. h. d. ¶Opp. j. tit. j. auẽ. ei qui appellat. Sol. hic nõ loquitur de tẽpore exercẽdæ appel. ſed de tẽpore exponendæ quærimoniæ: quia apoſtoli nõ danẽ, & exẽpla nõ exhibẽtur: & ſic accuſare iudicem, vt puniatur, ſecundũ ea, quæ ponuntur in l. quoniam iudices. & l. iudicibus. ſ. eod. poteſt fieri demũ intra tẽpora limitata. ¶Quæro, dicitur hic, ad conueniendum aduerſarium: quis
2 eſt aduerſarius? Dicit glo. †quòd iudex, qui denegat dare copiam actorũ, quo caſu lite pẽdẽte põt adiri ſuperior: vt ſ. vt lite pendẽ. l. ij. Inno. de fide
3 inſtru. c. G. perpetuus. ponit iſtam practicã. ¶†Si aliquis petit reſcindi ſententiam, vel aliquod inſtrumentum, quod aduerſarius habeat: & aduerſarius non vult exhibere ſibi ſtatuto termino à iudice. quod iudex poteſt pronunciare, quòd ſi quo tempore illud inſtrumentũ, vel alia appareat ſententia, non poſsit illo vti: & vide ibi Innoc. & de hoc vide. ſ. de eden. l. is apud quem.

S V M M A R I V M.

1 ☞Appellatur ad delegantem, à delegati ſententia. & nume. 2.
2 Sententia vicarij lata, appellatur ad eũ. quẽ appellaretur, ſi ipſe principalis ordinarius iudicaſſet.

PRæcipimus. Hæc eſt lex ſatis faſtidioſa: quia non eſt in vſu. Breuiter dicit.
1 †Si app. ad principem à ſententia ſpectabilium: cognoſcit præfectus, & quæſtor. & ſi à ſentẽtia clariſsimorum, præfectus tantũ, & à delegato: appellatur ad delegantẽ. Et ſi princeps delegauerit, nõ illuſtri: & à tali delegato appelletur, cognoſcit præfectus & quæſtor. Si verò ab illuſtri ſententia appelletur, per conſultationẽ principis, determinabitur in quo ſententiæ tẽpus inſpicitur, & idẽ ſi illuſtris non illuſtri adiungantur, h. d. ¶Diuiditur in partes & per partes legã. ¶Primò loquitur qñ appellatur à ſentẽtia ſpectabiliũ, vſq; ibi: quod ſi à duce. quã primo legã. ¶Ex hoc habes notare primò quod dixi in ſummario. Secũ
2 dò not. †ꝙ licet à ſentẽtia delegati appelletur ad delegantẽ vt j. videbitis: tamen à ſententia vica-
a rij non appellatur ad eũ, cuius eſt vicarius: ſed ad eum, ad quẽ appellaretur ſi ipſe principalis ordinarius iudicaſſet. hic eſt tex. hic, & glo. ponit prout dicit, vicarijs eorũ. & hoc modo poſſet intelligi illa lex difficilis. ff. quis & à quo appel. l. j. §. j. Decretiſtæ habent hodie caſum extra, de appel. c. Romana. lib. vj. & de conſue. c. nõ putamus. li. vj. quod tene menti perpetuo quia eſt notandum.

S V M M A R I V M.

1 ☞Auditores principis, & ſummi pontificis, dicuntur habere iuriſdictionem ordinariam.
2 Idem de acceſſore Poteſtatis, & capitanei, ſecũdũ ſtatuta terrarum, licet de iure cõmuni aliud eſſet.

Quod ſi à duce. Hic loquitur qñ appellatur à ſententia clariſsimorum iudicum: quales ſunt præſides prouinciarum, & duces. ¶Nota quod hic di-
1 citur de iure ordinario. Ex quo not. quòd †iſti au-
b ditores[b] principis, & ſummi pontificis[c], dicuntur
2 habere iuriſdictionem ordinariam. †Idem de aſ-
c ſeſſore Poteſtatis, & capitanei, ſecũdũ ſtatuta terrarum: licet de iure cõmuni in aſſeſſoribus aliud eſſet: vt habes in tit. de aſſeſſo. C. & ff. Bar.

S V M M A R I V M.

1 ☞Productio iurium poteſt fieri coram notarijs, qui ſcribunt in cauſa.
2 Ipſi autem notarij debent dare copiam partibus.

In his autem. Hic diſponit qui debẽt ſcribere in iſtis cauſis.
1 ¶Nota ex iſto §. quòd †productio iurium poteſt fieri coram notarijs, qui ſcribunt in cauſa, vt dixi ſ. eo. l. eos. & auẽ. quæ ſupplicatio. de preci. Impe.
2 offer. ¶†Not. ꝙ ipſi notarij debent dare copiam partibus.

e ¶Mandat executioni. Quis mandat ſententiam executioni, an iudex principalis cauſæ, an appellationis, vide eum in l. à diuo pio. in iij. col. de re iudi. adde Bar. in d. §. qui prouocauit. & ibi plenè Bal. in repe. maximè per Cano. in c. paſtoralis. de offi. dele. & Bal. in d. auẽ. ſi quis litigantium. in fi. & facit quod not. in d. l. à diuo pio. in §. ſententiam. & ibi doct. & adde Bald. in l. ij. ſ. de vſu. rei iudi. & in l. contra. ſ. e. Quid in cauſa criminali, vide Bal. ĩ l. addictos. ſ. e. vide auẽ. ſi quis litigantium. Et de materia per gl. Inn. doc. in c. paſtoralis. de offi. dele. §. præterea. per Bald. latè in d. §. qui prouocauit. & ibi etiã quid in criminali. Et dicunt do. de Rot. in ſuis deci. cvij. ꝙ iudex datus in appellatione, elapſis fatalibus poteſt primã ſententiam confirmare. Et dicũt hoc tenere Inno. in c. j. de conceſ. præb. vt innuit. qđ eſt not. ſi eſt verum, vide Bal. ſ. ea. l.

P. P A V. P.

f ¶Cauetur ſtatuto. Vide Feli. in c. qm̃ abbas. in iij. col. de offi. deleg. in ij. col. Bal. in l. fi. ſ. vbi ſena. vel clari.

g ¶Doctor. Notabilis quæſtio facti de cauſa commiſſa nõ doctori qui conſuluit factus doctor: & adde not. hic, qđ tempus debeat inſpici, vide Bald. in l. generaliter. in v. colum. de epiſ. & cle. de cauſa committẽda canonico, qui poſt commiſsionẽ renũciat canonicatui, an poſsit procedere? Et vide quod not. Bal. hic. & Bal. in l. humanitatis. in v. & vj. col. ſ. de impub. in ver. vlti. oppo.

S V M M A R I V M.

2 ☞Quis mandat executioni ſententiam à qua eſt appellatum.

1 **Officiis.** †No. ex iſto ver. duo notabilia ꝙ qñ hę eadẽ cã cognoſcũt duo iudices ꝙ mandare debeat ſententiam executio-
d ni qui eorum eſt maior. ¶Secundò not. ꝙ[d] iudex ad quem appellatur ſententiam mandat execu-
e tioni[e], non iudex primus. Hic eſt text. hic. Cy. tangit hoc in l. eos. ſ. eo. Glo. & Gul. tangunt in l.
2 tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. ¶†Breuiter quandoq; ſententia prima cõfirmatur: quia appellatio eſt deſerta propter curſum temporis: & tunc iudex primus mandat ſententiam executioni, vt ſ. eod. l. ſi contra maiorem. & l. quoniam nonnulli. & j. tit. j. l. fi. §. pen. ¶Quandoq; ſententia confirmatur per ſententiam iudicis: & tunc iudex appellationis exequitur. Hic eſt caſus hic in authen. ſi quis litigantium. ſ. de epiſc. audiẽ. & de iud. l. fi. hoc tenent omnes doct. Quandoq; ſentẽtia confirmatur per conſenſum partium: & tunc iudex appellationis exequitur, vt d. l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ſecũdũ Gul. de Cug. Glo. & Iaco. Butri. dicebant ſe non videre rationem quare iudex primus non debeat exequi ſententiam qñ cõſenſu partium ab appellatione receditur, ſicut quando per curſum fatalium appellatio confirmatur: arg. ſ. eo. l. ſi quis libellos. Non obſt. §. q prouocauit: quia intelligitur ibi quando fuit appellatum à delegato ad delegantem: quo caſu etiam ſi appellatum non eſſet delegatus ſententiam executioni mandaret, vt de re iudi. l. à diuo pio. & ibi not. & hæc ſatis placet. ¶Ad vnum tamen aduerte, quia quandoq; iudex appellationis licet ſit maior in iuriſdictione: tamen quãdoq; eſt minor in potentia, ſicut vides hic in ciuitate iſta, iudex iuſtitiæ eſt minor in ciuitate iſta, quàm ſit poteſtas & capitaneus: & tamen ſententia mandabitur executioni ꝑ officiales primi iudicis ad requiſitionẽ iudicis appellationis, vt ſ. de epi. aud. l. epiſcopale.

Hæc ſi. Hic loquitur quando à legato appellatur.

Huic ſaluberrimæ. Hic loquitur qñ Imperator cauſam delegauit non illuſtri.

S V M M A R I V M.

1 ☞Si doctori occaſione ſalarij conſilij debet dari aureus pro centenario, non doctori verò florenus Rhenenſis: & ſi cauſa commiſſa ſit non doctori qui conſuluit factus doctor, an debeat habere aureum vel florenum? vide infra.

Sanè ſi illuſtrium. Suprà dictũ eſt de ſpectabilibus & clariſsimis: hic loquiẽ qñ à ſentẽtia illuſtrium appellatur. ¶Nota hunc tex. valde ibi, licet ante &c. Fuit diſputata ſemel quædã quæ-
1 ſtio Bononiæ. †Cauetur ſtatuto,[f] ꝙ ſalariũ cõſul-
f torũ ꝙ ſi ſit doctor[g] ꝙ habeat xij. denarios pro li-
g bra ſi non ſit doctor, habeat octo denarios ꝑ libra. Cõtingit ꝙ cauſa fuit cõmiſſa nõ doctori, qui conſuluit factus doctor. Quæro, quale ſalariũ debeat habere. Et videtur ꝙ debeat inſpici tempus cõſilij, vt hic. Breuiter aduerte ad me. Dic adiectiuum quod regitur à verbo, ſignificat ſecundũ tẽpus verbi, vt l. in delictis, §. ſi detracta. ff. de noxa. & de teſta. mili. l. Titius. In propoſito dico diligẽter inſpiciẽda verba ſtatuti. Aut eñ dicunẽ ſi doctor cõſuluerit, ſit eius ſalariũ tãtũ: tũc quia iſtud ſubſtantiuũ doctor, regitur ab illo verbo conſuluerit, ſufficit ꝙ de tpe cõſilij ſit doctor: hic eſt caſus hic. Si verò ſtatutum dicit, ſi cauſa conſulenda

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ☙ *P. P A V. P.* ¶ Coniunctus eſt maiori. Vide omnino in iſta materia quæ habes ad Bar. in l. ſolent. in iij. col. ff. de ali. & ciba. leg. vbi etiã Bar. tangit.

b ¶ Hoc dico. Adde Bal. in l. Gallus. §. ille caſus. de libe. & poſthu. cõtrariũ tenuit Bar. in l. ſolent. ff. de alimen. lega. Sed iſtud hic eſt verum: quia magis dignũ trahit ad ſe minus dignum, vt hic, & in c. quod in dubijs. de conſe. eccl. vel alta. Quid ſi qñ conueniatur collegiũ licitum in quo ſunt clerici & laici: vide Barto. in l. ij. ff. de col. il. Sed qđ ſi duo ſunt clerici, vnus clericus, alter laicus, & diſcordant: an eps vel clericus eliget tertium. Dicit Guido de Su. ꝙ alter ipſorũ ſufficit. Alẽ. de excu. tuto. in l. iuriſ ꝑitos. Ita dicit ipſe in l. prouidendum. §. de poſthu. Ita dicit ipſe Car. in c. Ioãnes, de teſt. ꝙ ſi clericus & laicus ſunt cõſtituti executores teſtamenti, iudex eorũ erit iudex eccleſiaſtic⁹. Itẽ vide Barto. in l. j. §. ſi quis in appellatione. ff. de appell. Et ad materiã qđ operetur miſtura, vide tex. l. ſi impubes: §. ſi pupillus. & in l. de bonis. circa princi. ff. ad Carb. Facit l. querit. co. ti. facit tex. in c. per tuas, đ arbi. Facit gl. in l. ꝗ dotis. in ver. expẽſas. ſol. matr. quam Imol. reputat ſing. ibi facit caſus not. & ibi gl. in l. ſi. C. đ munc. & hon. non cõtinua. lib. xij. Facit quod dicit Bar. in l. ſi emancipati. §. de colla. de duobus nepotib⁹, quorum vnus &c. Facit quod dixit Bald. in c. j. quib. mod. feu. amit. facit quod dixit idem Ang. in l. Imperator. ff. de ſta. ho. Facit qđ dixit idem Ang. in l. ſi quis ex argentarijs. ff. de edend. & Ludo. Ro. conſilio ccl. vbi dixit quòd teſti reprobato, & vili adhibebiẗ plena fides ꝓpter adiunctionem alterius boni, & fide digni. Facit quod dixit Ludo. Roma. in l. arbitro. ff. qui ſatiſda. cog. Facit quod dixit Inno. in c. j. de reſcrip. & Inno. in c. ſi. Et vide quod voluit domi. Abb. in q. ſua incip. Gandulphus. in xvij. col. & do. Ma. de Matha. in no. ccxlvij. do. Petr. de Ancha. in repe. c. ea quæ. de regu. iur. in vj. & in prima parte q. principalis. facit quod ibidem dixit Petr. de Anch. in xvij. col. vbi dicit de vniuerſitate ſcholariũ, vbi ſint permiſti clerici. allegat Bart. in l. j. §. de colle. illici. & Bald. in authen. habita. C. ne fil. pro pat. facit quod dixit Bald. in l. præcipimus. in hoc ti. Facit quod dixit domi. Cardina. in dicto c. cum Ioannes. de teſtamẽ. Facit quod dixit Barto. in l. ſi is qui duos. de libe. lega. & Bald. in l. j. j. pro ſoc. & vide in rubri. de ſucceſſo. edi. per Mod. qui ponunt multos caſus. & facit quod dicit Bar. in l. cũ ſenatus. ff. de reb. du. Adde qđ dictũ teſtis vilis ſuppleaẗ per aliũ. Bal. conſi. cxxxvij. iij. lib.

cõmittaẗ doctori ſit eius ſalarium tñ: tunc qa dictio doctori, regitur ab illo verbo cõmittaẗ: tunc debet eſſe doctor tẽpore cõmiſsiõis: qa ſignificat ſecundùm tempus verbi, vt ſ. in legib⁹ alle. Si verò verba eſſent ambigua: tunc interpretatur pro eis in benigniorem partem vt habeant tanquã doctor. ar. huius l. & l. iij. §. Scio. ff. de mino.

SVMMARIVM.

2 ☞ Si tibi eſt obligatus cleric⁹, & laicus tali cauſa quæ debet coram iudice laico examinari: tũc occaſione clerici laicus coram epiſcopo conuenietur.

Eodem obſeruãdo.

Not. hũc §. ex quo nota ꝙ † qui coniunctus eſt maiori[a] in indiuiduis gaudet priuilegio maiorũ. Facit ad hoc. ff. quẽad. ſer. admit. l. ſi cões. † Et ꝓ hoc dico[b] ꝙ ſi tibi eſſet obligatus clericus, & laicus tali cauſa, quæ debet coram iudice laico examinari: occaſione clerici laicus coram epiſcopo conueniretur.

SVMMARIVM.

☞ Ex identitate rationis nunquam induciẗ correctio legis.

Quicquid.

† No. ꝙ nõ mutaẗ quare ſtare ꝓhibeẗ, vt hic, & l. ſancimus. de teſta. Aduerte: qa hic dicit tex. ꝙ nõ mutaẗ ſpãliter; & ſic reqriẗ ꝙ ſpãliter & ſpecifice muteẗ, añquã dicaẗ, hoc vr̃ correctũ. Scđm † hoc vr̃ caſus expreſſus ei⁹ ꝙ dixi in auẗ. quas actiones. ſ. de ſac. ſan. eccl. vbi dixi qđ ex idẽtitate rõnis nunquã induciẗ correctio legis, vt dixi in l. ſi verò. §. de viro. ſol. mat. quod perpetuo tene menti.

EO caſu.

Hic diciẗ qñ appellaẗ à ſnĩa lata ſup ſtatu curialiũ, magiſter militum debet eſſe iudex. Et hoc ſit tibi pro ſummario.

SVMMARIVM.

☞ Quando iudex cõmittit cauſam conſulendam, eſt in arbitrio ſuo ponere in puncto opinionẽ ſuã vel non.

Conſultor quando examinat acta cauſæ cõmiſſæ non eſt neceſſaria præſentia partis aduerſæ.

IVbemus.

† Quando princeps ſup aliqua cauſa cõſuliẗ ab ei⁹ cõſiliarijs partibus pñtib⁹ vel abſentib⁹ cã examinaẗ, nec ab eorũ cõſultationib⁹ appellaẗ. h. d. ¶ No. duo ex hac lege. Primò † ꝙ eſt ĩ arbitrio iudicis, qñ cãm cõſulendam committit ponere in pũcto opi. ſuam, vel non. ¶ † Secũdò no. ꝙ qñ conſultor examinat acta cauſæ cõmiſſæ, nõ eſt neceſſaria ꝑſentia partis aduerſæ. Siue ergo pars fuerit citata, ſiue nõ, nihil ad propoſitum: ſiue ſit præſens ſiue non.

SVMMARIVM.

☞ Cùm q̃riẗ quanta ſit quantitas, inſpiciẗ tenor ſnĩæ: nõ aũt eius effectus, nec illud qđ põt exigi.

Quando duo iudices ordinarij diſcordant, debent eligere tertium: & quid ſi proferant ſententias diſſonantes.

Quando cauſa examinatur in conſiſtorio principis, dantur nouæ dilationes, niſi examinentur per modum conſultationis.

IN offerẽdis.

[c]Breuiẗ dicit. † In cãis q̃ ſunt vſq; ad decẽ libras auri, ſolùm vn⁹ iudex cognoſcit in cãis q̃ ſunt vſq; ad xx. lib. principiũ nõ mutaẗ. In cãis[d] q̃ ſunt vltra xx. lib. totũ auditorium Principis expectaẗ & ad appellationẽ introducendã eſt biennũ cõſtitutũ: & nouæ probationes recipiunẗ. h. d. ¶ † Nota hic ꝙ quãta ſit quantitas inſpiciẗ ſecundũ tenorẽ ſententiæ[e] à qua appellatur. hoc facit, imò determinat ad ſtatuta huius ciuitatis & aliarum. dicit ſtatutum quòd qui habet inſtrumẽtum à decem libr. ſupra debeat inſinuare. modò aliquis habet c inſtrumentum centum lib. non inſinuat: opponitur ſibi quod nõ valet. Reſpõdet ipſe, licet inſtrumentum ſit de centũ lib. fortè in patrimonio debitoris nõ ſunt decẽ: & ſic in effectu nõ eſt centũ librarũ, vt l. nã his. ff. de dolo. Certè per hãc legẽ rñdetur ꝙ debemus tenorẽ inſtrumẽti[f] inſpicere: non autem effectum exactionis[g]. Hoc etiã facit ad ſtatutũ quod dicit quòd ſoluatur decimũ, ſeu ſoluentur capita ſolidorũ ſex denariorũ pro libra: quòd in æſtimatione inſpicitur tenor inſtrumenti, ſeu tenor libelli, nõ inſpecto effectu. Hoc eſt verũ quando illud quod petitur eſt certũ, ſed quando æſtimatio eſſet incerta: dicã ſtatim j. eo. l. ſi. in fi. ¶ † Secundò nota quòd quãdo duo iudices ordinarij diſcordant, debent eligere tertium, vt hic, ſed ſi proferrent ſentẽtias diſſonãtes, quid iuris ſit habes in l. inter pares. ff. de re iudi. ¶ † Vltimò nota quòd quãdo cauſa examinatur in conſiſtorio Principis, dantur nouæ dilationes, vt hic in fin. quod eſt verùm ſi examinatur per modum appellationis. ſecus ſi per modum conſultationis, vt de dilatio. l. cùm à nobis. Ita debet intelligi qđ glo. no. ſ. eo. l. ne cauſas. ¶ Opp. & videtur ꝙ alia tempora ſtatuantur, vt j. tit. j. l. ij. & iij. Solut. Hic loquitur de tempore appellationis introducendæ ſeu intimandæ: ibi loquitur de temporibus ſtatutis ad alia, vt ibi dicemus.

SVMMARIVM.

2 ☞ Si rex iudicat vt dux vel comes appellatur ad ſuperiorem. ſibi in ducatu vel comitatu.

3 Epiſcopus vel clericus habens iuriſdictionem à principe, ſi iudicat vigore illius iuriſdictionis: an ab eo appelletur ad principem, & non ad papam.

SI quando.

[h]† Si appellatur à duce, ſiue ſit illuſtris, ſiue ſpectabilis ſolùm magiſter officiorũ cognoſcit. & in hoc corrigit l. præcipimus. h. d. ¶ † Not. hanc legẽ[i] ex qua no. ꝙ ſi rex iudicat vt dux vel vt comes, appellatur ad ſuperiorem ſibi in ducatu vel comitatu nõ inſpecta regia dignitate: & videtur hic tex. illius quæſtionis. Si aliquis † epiſcopus vel ali⁹ clericus habeat feudum vel iuriſdictionem à principe, & iudicat vigore illius iuriſdictionis: ꝙ ab eo appellatur ad principẽ, nõ ad papã. Hic eſt caſus. Et hoc etiã tenent Canoniſtæ in c. j. de feud. Glo. dicit aliter in c. ſi. extra de delic. puer. & vide in c. Roma, extra de appel. libr. vj. in ver. debet. & hic eſt caſus. Et ex hoc video ꝙ qñ cõmittuntur vni plures prouinciæ: in eo qđ iudicat vt rector vnius prouinciæ appellaẗ ſuperior illi⁹ prouinciæ: & eodem modo in alia prouincia. Quòd intellige verũ quãdo vnus gerit duorũ officiũ. ſecus ſi vnũ officiũ vniretur alteri: aliàs confunderet in altero: qa tunc illud qđ extinguiẗ non debet inſpici. Et ita habes tex. ĩ auẗ. vt iud. ſine quo. ſuf. §. illud. & C. de metrop. Bery. l. j. & ibi no. & extra ne ſede va.

¶ In offerẽdis. Vide Ale. in l. cũ quędam puella. ff. de iuriſd. om. iud.

d ¶ In cauſis. Adde Bar. in l. qui tabulas. circa prin. ff. de fur. in ver. oppo. ꝙ non valet ibi: non autem effectũ exactionis. Hoc etiam facit ad ſtatutũ. Et ſic nota ꝙ ſi debentur centũ pro libra cõſultori inſpicitur qđ petiẗ, nõ qđ exigi põt ꝑ inopiã. qđ tene menti. & facit tex. in auẗ. de litig. §. ad excludendas. & no. Bart. per iſtũ tex. in l. pe. §. ſi. ff. de iu. om. iudi. licet litigans ſit pauperior petitore, vt hic. quod eſt not. Tu videas per te Iaco. de Bel. hic.

☙ *P. P A V. P.*

e ¶ Tenorẽ ſentẽtiæ. Sed quid ſi ſnĩa cõtineat aliquod factum & nõ quantitatẽ ꝙ debeat aſcẽdi. vide in l. amplio rem. §. fin. & quod ibi ſcripſi poſt Alexan. j. eo.

☙ *P. P A V. P.*

f ¶ Tenorem inſtrumẽti. Vide Mathe. not. cxlv.

☙ *P. P A V. P.*

g ¶ Effectũ exactionis. Adde circa iſta ſtatuta & multa ſimilia Iaſ. in §. tripli. in j. no. Inſti. de act. vbi de multis alijs ponit, & refert idẽ d. Iaſ. ĩ §. actionũ ĩ vj. char. in gl. in ver. cõi diui. & tex. in l. ampliorẽ. j. eo. & quæ vbicũq; dicit Bar. ad ꝓbandũ ꝙ debeam⁹ metiri ius ex pſona & petitione actoris.

h ¶ Si quando. Quid ſi rex vel dux vel comes iudicat, an appellabitur ab eius ſententia tanquàm lata à rege vel à comite. & idem quod tenet hic Bar. in l. j. §. j. in fi. ff. eod.

i ¶ Nota hanc legem. Quod ab eo appellatur ad principem. & idem Bar. in d. l. j. §. ij. ad fi. ff. de apppel. in vlt. q. in fi. & vide Barb. in l. ſi cum venerit. §. nulla. de pig. actione.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Ampliorẽ.Hic eſt caſus in princ.huius legis multũm ſingularis, quòd ſi aliquis eſt cõdẽnatus in qnq;,&in alĳs qnq; abſolut⁹:ſi iſte talis appellat ꝙ iudex appellatiõis põt in alĳs qnq; cõdẽnare,in quibus fuit abſolutus in ipſius appellãtis prẹiudiciũ.qđ tene mẽti ꝑpetuò.& Hoc dicit Bal. hic in prin.ad quod benefacit qđ notat Inno.in c.inter monaſteriũ. de re iu.& refert Bald.in l.fi.qñ ꝓuo.nõ eſt neceſ.& ibi Bar. in l.fi.et clari⁹ ibi Bal. ad fi. qui ad hoc allega.iſtũ text. Adde qđ Io.and.in addi. ad Spec. in titu. de app.§.in qbus.verſi.qd ſi victus dicit Guid.de Suza.hic, q̃rere an bñficiũ huius l.cõpetat appellato,qñ appellatem pœniteat & ab appellatione recedit. ibi cã breuitatis te remitto.

✱P. P A V. P.

a ¶Ampliorẽ.Quid aũt ſi lapſum eſt tẽpus ap.ꝓſe. an ap. poſsit proſequi vide no. Abb.in.c.ex parte.el ĳ.col.ĳ.extra de præſcrip.Itẽ limita ſin. vt p alb. hic, niſi appellãs accepiſſet ſñiam quãtum facit pro ſe, & inquantũ eſt cõtra ſe appellaret licet ꝓut ſolet cõiter fieri vide pre eum.Itẽ de materia huius l. vide late Fel.in c.ſignificauerũt.in iiĳ. col.extra de excep. vbi ponit etiam de prædicta limitatione, vide Bartol. in conſi.cl. vide etiam omnino phili. in c. ſi duobus. in j.ĳ.iĳ. & iiĳ.col. extra de app.Barb.in c.Raynutius. colũ. xliĳ. de teſta.

b ¶Sed cum ſcimus. tota die vides. Hãc quæſtionem decidit Barto. in l.ſi id in principio. ff. de iur. omnium iudic. & vide tu Barto.in l.in offerendis.in j. q.j.eod. quid contra, vide quæ dixi poſt Barto. in l.j.§. j.ff.de iur.omnium iudic. Quid autem ſi quæſtio eſt ſuper intereſſe aliquo qđ à principio eſt ineſtimale quis cognoſcet, & not. Barto. hic, & dicit Barto. in l. iiĳ.§.prætor. in fin. de dam. infect.& ibi Ludoui. in fin.

c ¶Euidentia. Vide Bartol. in auť.ei q. & in authẽ.ſed lis. j.codem.

c.j.& iſta ſunt notabilia ad multa: & tene menti: quia quotidie hæc fiunt.

SVMMARIVM.

2 ☞Iudex poteſt pro parte abſente ſupplere de facto.

1 AMpliorem. †[a] Appellatione poteſt exercere tam appellans quam appellatus.hoc dicit.¶Nota qđ dixi in ſummario.

2 ¶†Nota etiam ꝙ pro parte abſente iudex poteſt ſupplere de facto.ibi:adimplere,&c. Et vide gl.quam nota & tene menti.Ego dico quòd in cauſa appellationis non eſt ſpeciale imò eſt regula:vbicunq; contra abſentem poteſt perueniri ad diffinitiuam ſententiam,iudex pro eo poteſt ſupplere de facto.Hic eſt tex.& ſ̃.quomo.& quando iud.auť.qui ſemel ibi perquiſita veritate.

In refutatoriis. Gaudent breuitate moderni. h.d. Habuiſtis ſ̃.de precibus Imper.offeren.l.fina.

SVMMARIVM.

2 ☞Aeſtimatio facta in principio litis pro ſoluenda decima non facit fidem in proceſſu.

1 Sed cùm ſcimus. Breuiter dicit †Si tempore ſententiæ ſumma reperiatur maior quam prima facie videbatur,non impeditur iudex ſuper toto pronunciare.hoc dicit notabiliſsimus §.quem bene not.

b Tota die vides,[b] ꝙ in ciuitatibus ſunt iudices,qui poſſunt de cauſis cognoſcere vſq; ad certas ſummas:ꝙ ſi illa cauſa prima facie non videatur excedere iuriſditionem iudicis:ſi poſtea reperiatur maior,poteſt ſuper toto pronunciare:& ſic videtur ꝙ ille iudex poſsit tunc cognoſcere de illa ſumma?licet tempore ſententiæ in proceſſu, & poſt,appareat maior ſumma,& non poſſet cognoſcere,quod nihilominus poteſt cognoſcere. Caſum habes hic not.

2 ¶†Secundò not.caſum ex hac lege ꝙ licet in prin.litis æſtimatores ad æſtimandum quantitatem litis propter ſoluendam decimam,ꝙ illa æſtimatio non facit fidem in proceſſu:ſed debet examinari veritas.Caſus eſt hic. qđ perpetuo tene menti.

De temporibus appella. Rubrica.

LEX I.

SIquis. Breuiter dicit:tempus exercendæ appellationis interpoſitum à nominatione ad munera eſt duorum menſium à tempore ſcientiæ.h.d. ¶Opp.ſ̃.tit.j.auť. hodie. Dicunt quidam ꝙ hic eſt ſpeciale.quod non videtur verum:vt.l.j.§.quod in ſententĳs.ff. quando appel.ſit.Dicas ergo quòd hic loquitur de tempore appellationis exercendæ:ibi de tempore appellationis interponendæ.¶Sed contra hoc opp. quia ad exercendam appellationem ſtatuitur maius tempus:vt j.eo.l.fi.§.illud.Sol.ſpeciale eſt in hoc caſu,vt ita modicum tempus ſtatuatur ad appellationem exercendam.

SVMMARIVM.

1 ☞Quando parti datur dilatio octo dierum ad aliquid faciẽdum,tunc ſi in vltima die illud facit,nõ eſt neceſſaria citatio aduerſarĳ.

2 Priuilegium quãdo impetratur à principe in his, quę cauſæ cognitionem non requirunt,vel partẽ modicè lædunt,non debet pars citari.

3 Si dies termini cadit in diem feriatam:quando debeamus inſpicere præcedentem diem non feriatam.

4 Quando vnus ſolus litigat,iudex poteſt ſupplere de facto pro parte.

d ¶L.qui ante.Et in l.itẽ illa.de cõſti.pecu.Bald.in l.ſi.q admi.& Lud.ibi.

e ¶Citeť pars. An qñ impetratur à principe,requirať ſcientia partis,faciũt no.in l.fi.ſ̃.de le.Et iſta videť tenere expreſsè Bal.in l.fi.vlti.col.ſ̃.de fur. & hic expreſsè in l.fi.qui.res iu.& vide Paul.de Caſt.in cõſi.ĳ. & Bart. in l.Gallus.§.& qd ſi tantũ.& Inn.in c.ex parte nr̃a.& in l.cũ olim.de verbo.ſign. & vide in l.ſi quis conſortiũ. de fab.lib.x. Et intellige niſi ſit de plenitudine poteſtatis Principis,tollitur citatio,ſecundũ Hoſt.& alios in c.nõſtra.de procu. & vide ſiper viam gratiæ doc. in c.inter.& dicit Old.in cõſi.ccxxĳ.circa fi. ꝙ qñ per reſcriptũ cõfirmať ꝙ de iure non tenuit: ſed qñ iuri cõi congruit, nõ debet citari. Ita dicit in p̃fato cõſil. in prin. alle.ꝓ pte nepotis.verſic.ſinẽ ſententiæ. Primò allegat ꝙ qñ priuilegiũ impetratur à principe,eſt neceſſe ꝙ parsciteť. Vide per Cano. in. c. cũ olim. de re iudi. & in cap.veſtra. de procu.& in c.inter quatuor. de ma. & obe.& per Bar.ĩ l. adop.de adopt. per bal.ĩ l.fi.in vlt.col. C.de fru.& lit. expẽ.vt d.l.fi. qui.res iudi.nõ no.p Imo. in.c.cum dilecta.de cõfir.vti. vel inuti.

f ¶Feriatam. Quando dies termini cadit in diem feriatã, vide Bart. & doct. in l.j. §.nunciatio. de oper.no.nun. & ibi latè de hoc per doc.& Imo.ibi dixi. Adde Bal.in.l.j. ſ̃.de dila. & in l.fi. j. de fer. & in l.eos. §.ſinaũt.in iiĳ. col. de app.ibi etiã quid ſi die termini fuit impeditus. Et vide Bal.hic, quid ſi vltima dies inſtantiæ eſt feriata . Et iſta procedunt in dilatiõe iudiciali.Quid autem in legali vel ſtatutaria, vide bartol.in. l. ſi pater. j. quãdo prouo. & cũ Bar.hic tráſit Imo. in c. cupientes. §. quod ſi per viginti.de elec.in.vj. per Bal.in l.ĳ.ff.ſi quis in ius vo. adde Ioã. Andr. in addi. ad Specu. in ti.de fer. §.j.ver.pe. vbi dicit ꝙ ſi iuriſdictio delegati finit in die feriata , ꝙ illa die

5 Si iudex ſtatuit terminum vnius menſis, de quot diebus intelligatur.

LEX II.

1 TEmpora. †Breuiter dicit: Si appellatur ab ordinario, ad appellatiõis proſecutionem inchoandã primum fatale eſt ſex mẽſium,& dantur alia tria vnius mẽſis pro quolibet: & à principe põt intra tres mẽſes reparatio peſtulari:nec partis citatio requiriť.Si appellatur à delegato,eadẽ ſunt fatalia reparatiõe accepta:ſed ſi appellatur à delegato illuſtris vel ſpectabilis,primũ fatale eſt duorũ menſiũ:cætera non mutanť.Et ſi vltima dies cadit in feriatam,pręcedẽs inſpicitur: & fatalibus elapſis pro nõ appellante habeť. h.d. hæc l.ad quam aduerte.Pro cuius declaratione &

c euidentia[c] ſcias ꝙ quoddã eſt tempus appellatiõis interponẽdę,de quo loquiť l.eos.in fi.& auť. hodie.ſ̃.ti.j.Quoddã eſt tempus appellationis introducendæ ſeu producendę:de illo loquitur.l.in offerendis.ſ̃.ti.j.Quoddã eſt tempus inchoãdi proceſſum ſuper appellatione:& de illo loquitur hęc lex,& l.cũ anterioribus.j.eo.vſq; ad §.in his.licet gl.aliter intelligat.Quoddam eſt tempus appellationis exercendæ & finiendæ:de hoc loquitur in d.l.cũ anterioribus.§.illud. Alia tempora declarabo ſuper auť.

2 ¶†Primò nota ꝙ qñ datur dilatio parti octo dierũ ad aliquid faciendũ , ſi illud vult facere vltima die termini, non debet facere citari aduerſariũ: quia vltima dies termini eſt nota aduerſario.Sed ſi vellet facere intra terminum, non poſſet,niſi faceret partem citari:quia qua die compareat intra terminum,debet eſſe notum parti:vt probatur hac lege,& dixi vobis,de verb. oblig.l.

d qui ante.[d] licet hæc lex quantum ad appellationẽ recipiat mutationem:vt j.eo.l.cũ anterioribus.§.j.

3 ¶†Secundò not.ꝙ quando à principe impetrať

e priuilegium,nõ eſt neceſſe ꝙ citetur pars.[e] quod eſt verum in his,quę partẽ non lædunt,vel lędũt f modice ſeu cauſę cognitionẽ nõ requirũt: vt l.ĳ. §.merito.& §.ſi quis à principe. ff.ne quid in lo. pu.de preci.Imper.offe.l.quoties. & ita loquitur hic.In his verò,quę cauſæ cognitionẽ requirunt, vel partẽ læderent multũ debet citari pars:vt l.ĳ. de nata.reſtitu.& de adopt.l.nam ita diuus.¶Nota ex §.illud.

4 f † ꝙ qñ dies termini cadit in diem feriatam[f] debemus inſpicere pręcedentem diẽ non feriatam.De hoc tangitur per Specu.in ti.de cita. §.j.ver.itẽ excipitur ꝙ citatio.& de dilat.§.j.verſic.ſed pone iudex.Nec tamen iudicio meo illum paſſum vſquequaq; perfectè declarat. Poſſemus tñ breuiter ſic dicere.Quãdoq; ſtatuitur alicui terminus in quo aliquid faciat.Q ñq; ſtatuitur terminus intra quẽ aliquid faciat.Si ſtatuitur terminus, in quo,ſi illa dies cadat in feriatã diẽ, poteſt pars ſe præſentare:non vt procedat,ſed vt ſequẽti die non feriata procedat:vt in c.veniens.extra,de accu.Sed ſi vellet,põt cõparere:ſi quidẽ compareret ad impediendum proceſſum fiendum cõtra eum ratione contumaciæ:tunc poteſt:ſed ad impediendum officium iam conſummatum propter contumaciam non poteſt:vt in.c.cũ dilecti.extra,de dolo & contu.& d.c.veniẽs.Si verò ſtatuitur terminus,intra quem veniat, tunc ſi cadit in diẽ feriatã ferĳs ſolẽnibus,inſpicitur pręcedens dies non feriata , vt hic. Sed ſi cadit in ferias repentinas , ſibi ſubueniť: vt.l.ſed & ſi per pręrorẽ. §.ſi ferię.qui. ex cau.maio.Diceres tu: hęc lex non loquitur de termino,intra quem:imò de termino,in quo:qm̃ vltima dies termini eſt fatalis:vt l.cum anterioribus.§.j.j.eod.Reſpondeo,concedo ꝙ vltima dies termini eſt fatalis,quantum ad hoc vt poſsit procedere parte non citata:ſed ſi vult facere citari partem,tunc poteſt intra tempus fatale. Ita loquitur

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

poterit ſententiare,ſi non fuit in culpa.& vide Feder.conſil.lxxv. officij. Adde de hoc vt per Pet.de Anch.conſil.xcviij.

a ¶ Vltimo. Allegauit iſtud do. Ab.i.c.ij.de fer.& vide q̃ ibi dixi. An.Bar.

b ¶ Illud.Non conteſtata. Vtrũ in cauſa appellationis requiratur litis conteſtatio: & adde ꝙ Inno.videtur tenere ꝙ nõ,in c.Raynaldus. de teſta.in gloſ.in ver. conte. & adde Barto.in l. ij.alias iij.ff.de appel.Quid in appellatione ab interlocutoria. Sed quid ſi vna pars ſit p̃ſens, & alia ſimiliter ſit preſens,licet ſit cõtumax in non parẽdo iuſſui iudicis iubentis litem conteſtari. Dic ꝙ ſimiliter non requiriaur litem conteſtari:qa tunc haberi debet pro contumace: vt in c.cũ olim.extra, de teſtib.& ibi not. per do. Ant. & vide in c.per tuas.de app.& cũ Bart. hic concordat Bal.in.l. ab eo.§.quo & qñ iu.& Bernar.in ca. per venerabilẽ.qui fi.ſint legi. Dicit tamen Bal.in l.j.§.ne lic.tert. prouoca.ꝙ ſi partes de concordia proceſſerunt lite non conteſtata, valet proceſſus. Et hic adde Bal.in.l.ſi ita. de materia. in prin.§.de procu. & latè in auth. hoc ſacramentũ hodie.§. de iura.cal. vbi oĩno vide.& Bald.in auth.q ſemel. in pri. in iij.col.C.quo.& quan.iud. Adde an in cauſa appellationis procedatur lite non cõteſtata, Old. conſi.xij.

c ¶ Proſequẽdæ. Et an per ſolam libelli oblationem abſq; citatione dicat̃ quis proſequi appellationem, vide in conſil.Barto. in conſil. cliij.alias cxlvij.

d ¶ Sinautem. Adde quod pulchrè dicit Bal.in l.tale pactũ. §.qui prouocauit. de pac. And.Barb.

e ¶ Sinautem partes. Renunciari. De materia vide aliquid ꝑ Bart.& do.in ſimili in l.j.§.de pact.& adde quod not.do. Anto.in.c.ab excõmunicato. de reſcrip. ſecundùm aliquos vult, ꝙ poſtquã appellatio eſt præſentata ſuperiori,non poſſunt partes illi renunciare: quod Imo. non cre

5 hic:ita poteſt loqui j.l.proxi.¶ † Vltimò nota ꝙ
quando vnus ſolus litigat, iudex poteſt ſupplere
de facto pro parte. Vidiſtis ſ.tit.j.l.ampliorem.in
princ. Vltimò poteſt induci hæc lex ad quæſtio.
6 † iudex ſtatuit terminum vnius menſis: de quot
diebus intelligitur. Hęc lex facit ꝙ intelligitur de
xxxj.diebus Do. Ioã. An.mouet iſtam quæſtionẽ
in c.quã ſit.extra.de electio.li.vj.Et dicit ꝙ intel
ligitur de tot diebus, quot dies habet ille menſis,
in quo terminus datur:vt quot dies deficiunt ex
illo mẽſe,tot ſuppleantur ex alio menſe : dixi de
verbo.ſigni.l.cùm biſſextus. Alia ponentur in l.
ſi.huius tit.vbi melius cadent.

SVMMARIVM.

2 ☞ Per curſum omnium fatalium nõ datur reparatio,etiam ex iuſta cauſa impedimenti.
3 Statutum ſi dicit ꝙ Poteſtas debet aliquid facere in principio ſui officij,qualiter intelligatur principium.

LEX III.

NEmo arbitretur.

Iſta lex habet duas partes ſecundùm
1 verum intellectum. † Primò prohibet prorogare tempus initiandi proceſſum ſuper appellatiõe vltra tempus ſtatutum ſ.l.proxima. Secundo dicit tempus appellationis introducendæ ſeu producendæ non debere ſpectari vſq; ad finem. Et ſic primò loquitur de tempore initiandi proceſſum. Secundò loquitur de tempore appellationis producendæ ſeu intimandæ. Secunda
2 ibi:ita vt.¶ † Nota ex iſto principio ꝙ per curſum omnium fatalium non datur reparatio, etiã ex iuſta cauſa impedimenti:vnde etiam per reſtitutionem in integrum non ſubuenitur.quod patet ex eo quod tex.dicit,neq; ſub prætextu quodam altero. Contra quod videtur quod notatur in auth.ei qui appellat.Sed dic vt ibi dicã.¶ Oppo. ad vltimum reſponſum: & videtur ꝙ ſufficiat venire in vltima die termini:vt j.eo.l.fin.§.& cum antea.Dicit glo.ꝙ iſte verſi. continet conſilium, non preceptum.Et dicit verum glo.ſi hæc lex intelligeretur in tempore conſtituto ad initiandum proceſſum ſuper appellatione.Sed veritas eſt ꝙ loquitur de tempore conſtituto ad appellationem intimandam ſeu producẽdam:& ideo debet produci ante medium illius termini conſtituti : vt ſ. titu.j.l.in offerendis.& j.eo.l.fi.§. in his.Et ita te
3 nebat Ia.Bu.& Ia.de Arc.¶ † Vltimò[a] facit hic
a tex.ad q.Dicit ſtatutũ ꝙ Poteſtas debet aliquid facere in principio ſui officij:qualiter intelligitur principiũ: Hæc lex pręſtat argu.ꝙ intelligitur in principio,hoc eſt,ante medium ſui officij:vt totũ illud ante medium,dicatur in principio:argu.pro hoc in glo.no.ff.ſi quis ius dic.non obtẽ.l.j. in gl. mag.Dic plenè in l.iij.ff.de fur.

CVm anterioribus.

Lex prima ſ.eodem.per hanc legem corrigitur? & ſecundùm diuerſitatem locorum,tempora primi fatalis mutantur.hoc dicit.iſtud principium in ſummario.

Et cùm antea.

Lex ij.ſ.eo. corrigitur hic: & vltimus dies termini ſolùm, non intelligitur eſſe fatalis, ſed quatuor dies ante vltimũ,& quinq; dies poſt intelliguntur eſſe fatales.h.d.

In his.

Super tota hac lege habuiſtis de tempore cõceſſo ad initiandum proceſſum ſuper appellatione: hic loquitur de tempore conceſſo ad appellationem producendã,ſeu intimandam iudici.& corrigitur in aliquo l.in offerẽdis.ſ.tit.j.& hęc ſufficiant tibi pro ſummario.

dit.Vnde ſi ambæ partes conſentiant,argu.huius text. & hoc ſaltem in cauſa prophana,ſecundum eum,fortè dictum Ant.poſſet tolerari in cauſa beneficiali,in qua non poſſent in præiudicium ſuperioris.arg.eius qđ habetur in c.cum nobis olim.de elect.& in c.bonæ.de poſtul. prælato.in clemen.quamuis.de electio.& in l.ſi quis libellos.de appel.

SVMMARIVM.

2 ☞ In cauſa appellationis interponitur exordiũ, etiam vna parte abſente,quod fit per citationem.
3 In cauſa appellationis proceditur lite non conteſtata,ſi pars eſt abſens.
4 Tempus proſequendæ appellationis,hodie currit à tempore interpoſitæ appellationis.

Illud.

Quandoq; ſtatuitur terminus ad appellationem producendam , vt vidi-
1 ſtis ſ.proxi.§.† Quandoq; appellatione producta ſtatuitur terminus ad proceſſum initiandum: vt hac.l.j.in principio.& §.j.Quandoq; proceſſu initiato ſtatuitur terminus ad exercendam appellationem , & complendum proceſſum ſuper appellatione: & de hoc loquitur hic §. & ſufficit
2 tibi pro ſummario.¶ † Nota ex hoc §.& in cauſa appellationis,interponitur exordium,etiam in vna parte abſente : quod fit per citationem partis. Vide glo.quæ eſt hic ſuper verbo , exordiũ. Videtur ergo ꝙ citatio ſit initium in cauſa appel
3 lationis.Dixi ſ.de in ius voc.ſuper rubri.¶ † Not. ſecundò,ꝙ in cauſa appellationis proceditur lite
b non conteſt.[b] quod eſt verum parte abſente : vt hic.ſed parte præſente in cauſa appellationis debet lis conteſtari:quia hoc caſu non loquitur hic. Et videtur mihi ꝙ ſic,in ca.interpoſita.in fin.extra,de app.& eſt text.in l.j.ne li.in vna eademq;
4 cau.ter.prouo.& ibi per doct.¶ † Vltimò nota ꝙ
c per hanc legem videtur ꝙ tempus proſequendæ[c] appellationis,currat à tempore inchoati proceſſus ſuper appellatione,non à tempore interpoſitæ appellationis:licet de hoc ſint duæ opi.in glo. ſecundùm iſta tempora:tamen hodie non eſt dubium,ꝙ currit à tempore interpoſitæ appellationis: vt in auth.ei qui appellat.ſ.eod. quam ſtatim legam.& in c.ſicut.de appel.in cle.& quod ibi in glo.plene no.per Ioan.And.¶ Vltimò dicit hic glo.ꝙ aliud eſt in cauſa excuſationis tutoris, quã in cauſa appellationis. Nam in cauſa appellationis ſtatim elapſo termino eſt perinde , ac ſi prouocatum non eſſet : in cauſa excuſationis ſecus , vbi ſequit̃ iuſſus iudicis:vt l.ſi is qui.de excu.tut. & ita dicit gl.Contrarium eſt veritas:vt.ff.de admi.tu.l.quidam decedens.§.fi.& l.ſeq.& ſ.de periculo.tut.l.ſi tutor petitus.

d
Sinautem partes.

[d] Hic eſt no-
1 ta caſus.† Po-
e teſt per pactum futuræ appellationi renunciari[e]. hoc dicit.¶ Not.quòd dixi in ſummario. Facit,l. j.§.j.ff.a qui app.nõ li.& hoc eſt verum: quia poſſunt tempora mutari,& prorogari:ante iſta tempora non poſſent:vt ſ.de iudi.l.properandum.§. & ſi quidam &c.

SVMMARIVM.

1 ☞ Tempus appellationis exercendæ,& etiã inchoandi proceſſum, hodie eſt annus , & ex cauſa biennium.
2 Appellatione deſerta per curſum tẽporis , prima ſententia remanet firma,& ex ea oritur actio.
3 Quãdo biennium,& ſic ſecundus terminus eſt datus ex iuſta cauſa ad appellationem exercendã,& in eo extinguat impedimentum: dabitur aliud tẽpus impetrata reſtitutione,prout ibi.
4 Appellatus ſi faciat citari aduerſariũ,poteſt proſequi cauſam,etiam ante finem biennij.& nu.7.
5 Contra contumacem nunquam proceditur,altera parte non inſtante.
6 Poſt primum annum non confirmatur ſententia, niſi biennium ſit elapſum.

f
EI qui appellat.

[f] Iſta authentica rectè legitur ſuper hac lege vlti.loquitur enim de tempore exercẽdę appellationis:

❀ P. P A V. P.

e ¶ Renunciari. Secus in reductione ad arbitrium boni viri , & quæ ſit ratio differentiæ, vide Anto. conſilio. xxiiij.in iiij. colum. poſt princip. vide etiam Ioan. de dama. conſilio l. vbi etiam ponit de reductione.

❀ P. P A V. P.

f ¶ Ei qui appellat. Nota limitationẽ ad illud quod dicitur in hac authen. ꝙ tempus decẽ dierum datum ad appel.non currit niſi a tempore ſententiæ,fallit in litigante per procuratorẽ qui fuit verus contumax , quia currit tempus decem dierum à die ſententiæ.Ita do. Ant. & cæteri in c.j. extra, de lite nõ conteſt. & latè de materia decẽdij tractat Feli. de quo habes ad Barto.in auth.hodie ſ.de appel.

f ¶ Ei qui appellat. Iſta authentica canonizata eſt ij.q.v. Quæro , an lapſo iſto biennio appellationis poſsit proſequi iſtam appellationem. Videtur ꝙ non : quia in iudicijs,pares eſſe debent actor & reus. l. fina. cum ſi. ſ. de fruct.& lit. expen. Dic tamen,aut appellans nõ fuit appellationem proſecutus : & tunc etiam appellatus dicto tempore decurſo appellationem proſequi non poterit , etiam ſi appellans conſentiat. Hic eſt caſus in clemen.ſi appellationem.de appellatio. Aut appellans eſt proſecutus appellationem coram iudice,ad quem, licet ad finem non duxerit : & tunc perempta inſtãtia,poterit appellatus inuito appellãte proſequi appellationẽ. Ita habes tex. menti tenendum , ſecundùm intel-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lectum glo.ſed in c.ex parte.de reſcri.quam ſequitur ibi Ioã.And.& do.
Anto.in c.ſæpe.de appel.Do.de Ro.& Fede.in multis locis inuenies. &
vide Bar.j.proxi.de hoc per gloſſ.in l.ſi appellationem.de appel. & vide-
tur tex.in capitu.ex parte.de reſcrip.& dixit Imo.no.in c.ex parte.Not.
quòd impetrans ſuper cauſa appellationis,dicitur eam proſequi: & ſic fa
cit pro eo, quod ſi
quis p̃ſentat pro-
ceſſum iudici appel
latiõis, dicat̃ cœpiſ
ſe proſequi quod
not.eſt propter ſta
tuta quæ exigunt
cœptã ꝓſequutio-
nem.& facit c.dile
ctus.el ij.de reſcri.
ſecundùm eum &
dixi ſ.poſt Barto.
in rubri.de in ius
voc.& facit tex. &
ꝙ ibi Bar.ſ.ea.l.§.
illud.& ad intelle-
ctũ hui⁹ aut̃. Quæ-
ro,video quòd per
deſertionem appel
lationis,vel cauſæ,
prima ſentẽtia mã-
datur executioni:
& videtur differẽs
renuntiare lit.con-
teſta.& inſtantiæ:
vt not.gloſſ. in l.
properandum. §.
ſi.in ver. vigore.ſ.
de iudi.& no. Bart.
in l.poſtquã liti.in
princip. j.de pact.
ſed vtrum perdat
poſſeſsionem talis
differens,vel renũ-
ciãs,glo.eſt mul-
tùm no.& ſingu.ꝙ non.in l.ſciendum.§.ſi fundus.ſ.qui ſatiſd.cog.ſecũ-
dùm Bald.& Ange.ibi,licet Barto.ibi contra eum videatur improbare.
¶ Sed dubitatur vtrum tempus ſtatutum ad proſequendum in cauſa diſ-
finitiua per hanc aut̃.habeat locum in hac interlocutoria.dic ꝙ ſic.tex.eſt
menti tenendus,ſecundũ multos in c.cum ſit Romana.de appe.Et aliqui
allegant cle.ſicut.de ap.Iſtud dicit do.Anto.in c.ex ratione,extrà eod.in
prin.& ad materiam huius authẽ. & ad materiam quam not.Moder.in l.
ſi expreſsim.in gl.præſcri.& circa iſtam aut̃.dicit Imo.in c.ex ratione.&
poſt eum Ioan. Andr.quòd ſi quis appellat, non ſolùm habet neceſſe
intra annum cauſam appellationis proſequi: imò habet neceſſe intra an-
num ipſum finire:niſi impediatur aliquo iuſto impedimento: quod tri-
pliciter euenire poteſt.¶ Primò ex parte iudicis,qui non poteſt, vel non
vult in cauſa procedere.Bald.in aut̃.ſi appel.infrà eodem. ¶ Secundò ex
parte aduerſarij,qui opponit multas exceptiões,vel petit,& obtinet mul
tas dilationes.vel quia infirmus,nõ poteſt venire ad cauſam:nec in graui
cauſa tenetur mittere procuratorem.capit.quærelam de procuratoribus.
¶ Tertiò ex parte ipſius appellantis impeditur propter ipſius inopiam,
vel impotentiam:vt propter ipſius infirmitatem,& alium caſum fortui-
tum:& ſubdit quod poſtquàm appellationem cœpit proſequi,ſi per vnũ
diem tantùm fuerit impeditus quominus intra annum ſuper cauſam ap-
pellationis poſsit ferri ſententia,totus annus ipſo iure ſine beneficio re-
ſtitutionis indulgetur. Ad hoc vltimum quod no. Barto.in l.ſi ita ſtipu-
latus.la ij.in fine,de verborum obligationibus.& per Bal.hic & ad hanc
authen.facit clemen.ſicut.de appella.Et quanto tempore debeat eſſe im
peditus de primo anno,vt habeat ſecundum,vide Barto.in authen.Item
j.eod.& per docto.latè in capitu.ex ratione.extrà eodem. Et ibi,quid ſi
in aliquo fuit negligens in primo anno.Et an tempus appellationis poſ-
ſit prorogari,vide quæ ſcripſi poſt Bartol.in l.properandum.ſ.de iudi-
cijs. Quibus adde quod Bald.de pace conſtan.in verbo conſenſu.dicit
not.quod poteſt prorogari tẽpus appellationis. Ad quod facit.C.de tem
poribus appel.l.vltima ſecundùm Odofre.etiam ſi in cauſa appellatiõis
ventiletur priuilegium,vel ſpeciale ſtatutum principis:vt in dicto titulo
de pace conſtan.quòd eſt notan.ſecundùm Bal.ibi.Et cõmuniter dicitur
quòd tale tempus poteſt ſuſpendi per cõpromiſſum,vel aliter:de conſen
ſu partium,vt hic,& in authen.ſi tamen.j.eod.& quod ibi ſcripſi.& vide
in c.oblatæ.de appellatio.& clarius Ioan.And.in addi.Specu.in titu.de
appel.§.nunc breuiter.Bal.in aut̃.hodie.ſ.de app.& hic,& per cle.appel.
tenet ꝙ tẽpus interponẽdũ nõ poſsit per partes ꝓrogari:ſed per ſtatutũ
vel cõſuetudinẽ.gl.ſin.ſcd̃m eũ in l.ij.ſ.ſi cõtra ius,vel vti.pu.tp̃s aũt ꝓ-
ſequẽdi,bene põt per partes ꝓrogari,ſcd̃m eum in d.l.ſi.j.co.vide Bart.
in l.iij.ff.de iudi.in viij.col.C.ſi contra ius vel vti.publi.qđ per conſuetu-
dinẽ,& ſtatutũ poteſt tempus appellandi prorogari. quod raro inuenies
alibi,ſecundũ ipſum. Ibi etiã dicit,ꝙ poteſt modificari iſtud tẽpus : adde
Io.And.in Spec.de iud.deleg.§.reſtat.ver.ſed nunquid.Et de hoc qñ per
conſenſum cõmunem poſsit tẽpus appellationis prorogari, etiã ſtatuta-
riũ,vide do. Anto.
in c.ex ratione.de
appel.& Bald.hic,
in aut̃.ei qui Bart.
in l.cum anteriori-
bus.§.ſi.ſ.eo.& ibi
tex.ibi etiã Bal. &
text.clemẽ.ſicut ap
pellationẽ. de ap-
pel.adde dũ ſ.dici-
tur ꝙ ſi per vnam
diẽ fuerit impedi-
tus, ꝙ totus annus
reſtituetur. Ange.
conſi.ccciiij.vbi di-
cit,ꝙ etiã ſi per ho-
ram fuerit impedi-
tus : quia fortè iu-
dex ſedere debe-
bat laturus ſenten-
tiã ꝓpter tale im-
pedimentũ incui-
tabile , eſt neceſſe
intrare ſecundum
annum. Et de hac
materia vide pul-
chrè Oldra. conſil.
lx.& clvij.Paul. de
Caſt.conſil.xxj.&
conſi.xxij.& quod
voluit Ro. conſil.
ccxv.

✠ P . P A V . P. ¶ Ex iuſta cauſa.
Circa materiã hu-
ius impedimenti probandam, & quale impedimentũ requiritur ad ex-
cuſandum,vide Alex.conſi.cccc xxxix.in vlti.col.vide Pau.conſi.xxj.&
conſi.xxvij.circa ſi.Item an probatione iſtius impedimenti deferatur iu-
ramentum in ſupplementum.vide Roma.ꝙ non,ſingu.ccx.incip.tu ſcis.
ꝙ datur annus. Vide etiam circa materiam impedimenti quæ habes ad
Bart.in l.ſenatuſconſulto.de offic.præſid.vbi etiam habes an requiratur
proteſtatio. Item alia in materia appel.quomodo dicatur deſerta, & ex
quibus cauſis ſuccurratur,vide quæ habes in Bertach. in verſic.appella-
tio deſerta.& ibi etiã quis poſsit de cauſa deſertionis cognoſcere, & qũo
& quando,& ibi in princ.habet remiſsionem ad Fel.de hoc vlti. Item de
impedimento facto iudicis quomodo ſuccurratur,vide ad Barto. in aut̃.
Item j.cod.Item quale impedimentum requiratur,& an poſsit deferri iu
ramentum ad ipſum probandum & de proteſtatione quæ fieri debet, vi-
de Ioan.de dama.conſil.j.in vij.& ij.col.cum addit.Bald.& Ioan.de da-
ma.ibi declarat quomodo procedat dictum Spec.qui dicebat ꝙ ſufficie-
bat iuramentum ad probandum impedimentum in cauſa appellationis.
Item vide omnino Alex.conſil.clxiiij.in pen.& vlt.col.in ij.vol.Peruſ.
latè in c.ex ratione.extra de appel.in ij.col.& ſeq.& in vij. & viij. ponit
de impedimento ex facto iudicis,& per diſcurſum de omnibus alijs im-
pedimentis,etiam in d.iij.col.latè ponit,an probari poſsit impedimentũ
per iuramentum,& de prædictis omnibus vide etiam Card.& Alex.Ibi-
dem etiam vide Alexã.de proteſtatione fienda in tali impedimento, &
ꝙ pluries fieri debeat in conſil.xxix.in j.parte.in ij.col.& habes ad Bart.
in l.Titia.§.vſuras.de legat.ij.Peruſ.in d.c.ex ratione. vbi tenet ꝙ opus
eſt pluries proteſtari,& ꝙ ex neceſsitate requiritur proteſtatio,an ſit ne-
ceſſe ꝙ adeatur ſuperior vt cogat iudicem.vide ibi Peruſ.in xij.col. verſi.
ſed vlterius aduerte.& pondera in hoc vlt. Alex.conſi.lxxij.in iij.vol.in
vlti.col.Itẽ quomõ in impedito currat tẽpus in cauſa appel.vide Feli. in
c.venerabilis.in ij.& iij.col.de iudic.& ibi etiã an requiratur proteſtatio
de impedimento. Item qñ reſtitutio datur ſolũ ad tantũ tempus,quantũ
fuit impedimentũ,an ceſſante impedimẽto debeat peti reſtitutio in tan-
tum tẽpus,vide Aret.in §.rurſus.in iiij.col.Inſtit.de actio.Itẽ ꝙ in cauſa
appel.licet ex impedimento iudicis non currat dies impedimenti vel ab-
ſentiæ maximè ſi ſunt vtiles,ꝙ tñ requiratur ꝓteſtatio partis,in illis die-
bus facta iudici,vide Alex.cõſil.cxiij.vol.v.col.ij.an autẽ in impedimen
to ex facto iudicis currat tempus in cauſa appel.vide Alex.ꝙ non in pri-
mo Fatal.ſecus in ſecundo conſil.lxxj.vol.v.col.vlti.
b ✠ P . P A V . P.¶ Contra hoc oppo. An ſufficiat appel.incipere
in termino & proſequi poſt terminum,vide ſiguanter Panor.in c.ex par-
te.poſt med.extra de reſcrip.

lationis: & diuiditur in tres partes.Primò,qñ cõ-
paret appellans tñ,vel vtraq; pars. Secundò, qñ
comparet appellatus tantùm. Tertiò,qñ neuter.
ſcd̃a ibi:appellatione ceſſante.Tertia ibi: neutro.
1 ¶ †No.ꝙ hodie tempus appellationis exercendæ
& etiam inchoãdi ꝓceſſum,eſt annus, & ex cau-
2 ſa biennium.¶ Secundò not.†ꝙ appellatione de-
ſerta per curſum temporis:prima ſententia rema-
net firma,& ex ea oritur actio,vt dixi in l.eos.ſ.ti.
j.& habes hoc in prima pte.& per partes expedia
mus.¶ Opp.& videur ꝙ alia tempora dentur : vt
ſ.eo.l.ij.& l.fin.in prin.& §.j.Sol. Veritas eſt iſta
ꝙ tempora,quæ olim dabantur ad appellationem
producendam,de qua loquitur l.in offerẽdis.ſ.tit.
j.& l.cum anteriorib⁹.§.in his.& etiã tẽpora quæ
dabãtur ad proceſſum initiandum,ſuper appella-
tiõe de quo loquit̃ l.ij.& l.fi.in prin.& §.j.& ij.in
hoc tit.Iſta tempora ſunt correcta per hanc aut̃.
datur hodie annus,& ex cauſa biennium ad appel
lationem producẽdam,ad inchoãdum proceſſum
ſuper ea,& etiã ad finiẽdum:vt hac aut̃.Sed in hoc
hodie nõ eſt quæſtio,ꝙ tempus appellationis ex-
ercẽdæ de quo loquitur hæc aut̃.incipit currere à
tẽpore appellatiõis interpoſitæ: licet de hoc olim
eſſet dubium:vt j.eo.l.ſi.§.illud.& ibi no.in glo.
3 ¶ Quæro,circa iſtam partem,†quid ſi intra bien-
a nium impediatur ex iuſta cauſa[a]. Gl.dicit ꝙ dabi-
tur ſibi aliud tempus, impetrata reſtitutione, ex
clauſula generali poſita in l.j.ff.ex qui.cau.maior.
& vide glo.Contra iſtã determinationẽ videtur l.
nemo.ſ.eo.vbi poſt curſum fataliũ,ex nulla cau-
ſa poteſt concedi aliud tempus.Puto glo.bene di-
cere. Videbitis ſtatim text.in aut̃.ſi appellatione.

Reſpon.ad l.nemo.qñq; ſecũdus terminus datur
alicui, ad purgandum morã adhibitam in primo,
abſq; alia cauſa,ſolũ ex miſeratione legis:& tunc
impedimentũ contingens in illo ſecundo termi-
no nõ eſt cauſa reſtitutionis.Hic eſt caſus in l.ne-
mo.hic eſt tex.no.in l.ſancimus.circa ſi.j.de fide-
iuſſo.vbi caſus contingens intra tempus,quo po-
teſt mora purgari,nõ prodeſt debitori. Quãdoq;
ſecũdus terminus datur ex iuſta cauſa:tũc impedi
mentũ in ſecundo contingens,eſt cauſa reſtitutio
nis.Ita loquitur iſta gl.& aut̃.ſi appellatione.j.e.
& hoc facit ad queſt.ſæpe occurrentem in hac ci-
uitate.Dicit ſtatutũ, ꝙ qui habet inſtrumentũ te
ſtamẽti,vel codicillorũ,debeat illud inſinuare in-
tra primos ſex menſes anni,incipiendo in calen-
dis Ianuarij.qđ ſi factũ nõ fuerit,poſsit peti caſſa
tio. ſaluo ꝙ ſi non fuerit petita quolibet anno,in-
tra dictos ſex menſes poſsit peti inſinuatio. Mo-
dò cõtingit ꝙ in ſecundo ſemeſtri fuit impeditus
aliquis inſinuare propter defectum iudicis : vtrũ
illud tẽpus debeat ſibi reſtitui. Videtur ꝙ nõ. vñ
ſecũdus terminus datur ſibi abſq; aliqua cauſa er-
go &c.vt ſ.dictũ eſt.In contrarium facit:quia ali
qua cauſa videt̃ hic eſſe negligentia eius,qui caſſa
ri nõ petit.& de hoc cogitabitis ſtudiosè.¶ Ve-
4 mo ad ſecũdã partẽ.† Ex qua nota ꝙ appellatiõe
ceſſante põt appellatus venire, ſolũ vltimo mẽſe
biennij,& proſequi cauſam ſuã.¶ Contra hoc op
b po[b].& videt̃,ꝙ poſsit venire incõtinẽti:vt ſ.qũo
& qñ in aut̃.qui ſemel.& ſ.eo.l.ſi. §.illud. Huius
timore quidã dicũt,ꝙ cõtraria ſunt vera.& iſtud,
qđ hic dicitur de mẽſe,nõ ponitur taxatiuè,qua-
ſi inferiori tp̃e nõ liceat cõparere.Non obſtat aut̃.a

a ¶ Non confirmatur. Per lapſum primi anni non confirmatur prima ſententia. Adde Bar. in l. j. in fi. ff. nil no. & Bal. in l. eos. in ij. col. in prin. ſ. tit. j. quoſdam Canoniſtas in c. ex ratione. extra eo.

b ¶ Si tamen. Vide quæ ſcripſi in l. fi. §. ſed & ſi quis. ſ. cōia de lega.

b ✠ *P. P. A. V. P.* ¶ Si tamen. Quid autē ſi pendēte lite in cauſa principali vel appel. ille pro quo lata erat ſententia faciat ſimpliciter cōpromiſſum, an dicatur eo ipſo renunciare ſententię latę adeo ꝙ non poſsit amplius ad eam redire ita ꝙ expreſsè ſit renunciatum liti & ſententiæ, videtur dicendum ꝙ non, niſi expreſsè eſſet renunciatum vt dicit Alexan. & Paul. de Caſtr. in l. cognita. C. de tranſact. Bald. in l. ſi diuerſa. & ibi Iaſ. circa fin. C. eo. titu. de eo qui compromittit poſt rem iudicatam. Imo videretur ꝙ poſſet redire ad primā litem, & eo ipſo quòd rediret ſolueretur compromiſſum: iuxta l. ſi quis rem. ff. de arbit. In contrarium tamē vide Bal. in l. eos. §. apoſtolos. circa fi. ſ. de appel. & Alex. hic in apoſtil. intelligendo tamen in arbitratore, vt ibi ſcripſi ad Bar. & ratio diuerſitatis eſt clara, qa ſi ſit compromiſſum in arbitratorem, eſt quædā trāſactio, q̄ nihil aliud eſt propriè quam tranſitus à lite l. j. de trāſact. Ideo ſicut ſi fuiſſet facta tranſactio obſtaret exceptio redeunti ad litem & ad actionem, ita ergo eodem modo facto compromiſſo in arbitratorem. In arbitro autem ſecus eſt, vt potes conſiderare ad no. in d. l. ſi cauſa cognita. Aduerte tamen ꝙ talis renunciatio etiam ſi expreſsè eſſet facta nō operatur aliquid niſi arbitratore arbitrante, eo aūt nō arbitrante quaſi differretur conditio ſub qua fuit facta, & nihil præiudicat, ſecundū Bal. in l. ſi diuerſa. C. de tranſact. vide Alex. ſuper hoc cōſil. xxij. in prin. & cōſi. ccccxxx. ad fi. Fel. in c. cū olim. ad fi. extra, de præſcrip. Item de materia huius auť. ꝙ per compromiſſum inſtantia cauſæ appel. intellige ſi ſit compromiſſum actualiter factum, ſecus ſi ſolū partes obtuliſſent ſe paratas facere, nūdum tñ actualiter fecerunt, vide Alex. conſil. ccccxxxix. in ij. colū. ad fi. & ſeq. & conſil. lxxj. vol. v. & vide omnino latius de materia iſtius authen. Peruſ. in c. ex ratione. in iij. col. & ſeq. extra, de appel. vbi Feli. vide etiam Matheſ. not. xxij.

c ¶ Prorogari tēpus. Qñ per pactū cōtrahentiū poſsit prorogari inſtantia cauſæ appellatiōis, adde quæ dixi in d. l. ꝑperādū. & quæ no. doc. in c. venerabilis. de iud. & do. Ioā. in l. Seius ad l. Falc. dixit, ꝙ de iure Canonico nō ſolū per cōpromiſſum, vt hic: ſed etiā per pactum poſsit prorogari. in Cle. quādiu. de appel. & qđ dictū eſt ſ. ꝓxi. auť. vbi ſcripſi. & no. Bald. in d. l. ꝑperandū. in ij. col. & ibi Bart. Quid aūt ſi lata ſententia & appellatione interpoſita, victus cōpromiſit de cauſa principali, non de cauſa appellationis, an currat tēpus: Vide no. Bal. ꝙ nō, in l. eos. §. apoſtolos. in fi. ſ. de app. Quid aūt ſi pēdente cōpromiſſo appellationis, vult ſoluere pœnā cōpromiſsi, & reuerti ad appellationē: vel ſimiliter lato laudo. Dic ꝙ pōt, ſecūdū gl. in cle. quādiu. & Bal. in d. §. apoſtolos. & hoc qđ intelligiť in arbitro, ſecus in arbitratore. Et qñ partes poſsint prorogari tēpus appellationis, vide Cyn. in auť. ei qui. ad fi. ſ. eo. & Bal. in l. Centurio. ad fin. ſ. de vul. & pu. & in auť. hodie. cū ſi. ſ. de appel. ſcripſi poſt Mod. in d. l. ij. in iij. char. de teſt. tu.

d ✠ *P. P. A. V. P.* ¶ Cōpromiſſum ſic. Vide omnino de veritate iſtius Alex. in l. ꝑperandū. in pri. in iiij. co. C. de iudi. Matheſ. not. xxij. de quo. ſ. in princ. de inſtantia autē cauſæ principalis an poſsit ꝓrogari, & quid ſi ſit lata ſententia de conſenſu partiū tēpus nō currere, vide ad Bar. in l. properandū. in princi. C. de iudi. Item ſicut poteſt inſtantia cauſæ appel. ſuſpēdi, ita pōt prorogari, vide Feli. ꝙ ſic, in c. de ratione. extra, de appel. poſt prin. ibi etiam ꝙ opus ꝙ taliter prorogās vel ſuſpendens habeat ſpeciale mādatum. Itē ꝙ inſtantia cauſæ princ. etiam prorogari vel ſuſpendi poſſit per compromiſſum tenet Barba. in c. de cauſis. in j. col. de offi. deleg.

e ¶ Itē ſi appellatione. Vide Bar. in l. j. ff. de libe. dimiſ. Et adde ꝙ tēpus fatale nō currit impedito, propter inimicitias capitales, ſaluo niſi potuerit per iudicē impetrare tolli impedimentum: qđ qñq; fieri pōt, iuxta no. in l. denūciatio. ſ. de his qui ad eccle. confu. Et ita tenet Bald. & poſt eum Imo. arg. iſtius tex. in l. qbus dieb⁹. in prin. ff. de cōdi. & demon.

qui ſemel. quia aliud eſt tēpus in cauſa principali, aliud in cauſa appellationis. Et ita pertrāſiuit Inno. in c. ex ratione. circa fi. extra, eo. tit. Mihi videtur, ſalua meliori deliberatiōe, ꝙ debeamus ſic dicere. Aut appellatus vult venire ad proſequendā appellationē, nō requiſito reo, niſi fortè in curia, ad quā eſt appellatū: & tunc non pōt, niſi circa finē biēnij, cū menſis ſupereſt. Ita loquitur hic. Aut vult venire ad proſequendā appellationē: & vult reū moneri perſonaliter, vel ad domū ſuam, vt veniat ad procedendū in cauſa: & optimè pōt: vt ſ. eo. l. ſi. §. illud. ¶ Venio ad fi. ex quo nota ꝙ neu-
5 tra parte cōparēte, rata remanet ſentētia. † Ex quo habes ꝙ cōtra aliquē cōtumacē nunquā procediť altera parte nō inſtante: vt l. properandum. §. & ſi quidē. ſ. de iudi. l. ad peremptoriū. ff. eo. & ſ. qūo
6 & qñ iud. auť. qui ſemel. ¶ Secūdò nota † ꝙ poſt
a primū annū lapſum non confirmatur[a] ſententia: niſi bienniū ſit elapſum, ibi: poſt ſecundum fata-
7 lē, &c. ¶ Vltimò ſcias † ꝙ illud, qđ dixi, ꝙ appellatus poteſt venire ſolùm ad proſequendā appellationem citato aduerſario: lex non intelligit, niſi ei denunciauerit, vel ei ſtatuerit tempus ſecūdùm formam c. ſæpe. extra, eo. tit.

SVMMARIVM.

2 ☞ Biennium datum ad appellationē exercendā, incipit currere à die appellationis interpoſitæ.
3 Tempus appellationis proſequendæ, poteſt prorogari per compromiſſum.

b SI tamē. [b]Breuiter dicit: † Nō
1 currit tempus ei, qui ſemper litigat, etiā corā arbitro. h. d. Nota qđ hic dicit, cauſæ appellatiōis
2 motæ, vel nō motæ. † Ex quo apparet manifeſtè, ꝙ bienniū incipit currere à die appellationis interpoſitæ, nō à die inchoati proceſſus: dixi ſuprà
3 in ꝓxima auť. ¶ Nota ſecundò † ꝙ tēpus, quo qs coram arbitro litigat, ſubduciť de medio. Et ſic videtur ꝙ per pactū cōtrahentiū, poſsit prorogari
c tēpus[c] appellationis: qđ eſt contra illud qđ no. in l. properandum. §. & ſi quidē. ſ. de iudic. & dixi in l. vlt. §. fi. ſ. eo. Solut. Illud eſt verum, ꝙ nō poteſt prorogari nuda cōuentione: ſed per compromiſ-
d ſum ſic.[d] Et ratio eſt, quia ſemper litigant, vt glo. hic dicit. ¶ Vltimò nota illū exceſſum in loquendo ibi: & ſi decies, millies, &c.

SVMMARIVM.

2 ☞ Ille, cui conceditur bienniū ad appellationem exercendam, debet eſſe impeditus tanto tempore, quo ſi litem appellatiōis fuiſſet proſecutus, nō potuiſſet finire.
3 Tempus appellationis ꝓſequēdę curriť, licet ſtet per iudicem: ſed datur reſtitutio, prout ibi.
4 Si terti⁹ impediuit, curriť tp̄s: ſed agitur cōtra eū de dolo, ſi eſt ſoluendo: aliàs datur reſtitutio.

e TĒ ſi appellatione.[e] Aliàs, Si appellatione. Iſta auť. videť ma-
1 feſte contra auť. ei qui appellat. ſ. eo. † vbi dicitur & dať annus, & ex cā biēniū: hic verò diciť ꝙ cōparere ſufficiat in vltima die dilatiōis: & ſic abſq; alia cā videť ꝙ habeat bienniū. Videte, iſta authē. pōt intelligi duob⁹ modis. Vno mō ꝙ intelligamus in nouiſsima induciarū die, & intra dilationē nouiſsimę datā p auť. ei q appellat. Vel dicā in nouiſsima induciarū die, id eſt, in nouiſsimo mēſe illius biēnij in appellato: vt in auť. ei qui appellat. quę ponit in appellatore primi anni. Et ſecundū
2 hoc apparebit ſoluta iſta q̄ſtio. † Diciť in auť. ei q appellat. ꝙ dať annus, & ex cā bienniū. quāto tpe
f debet eſſe impedit⁹[f] in primo anno, ad hoc vt habeat biēniū: Rñdeo, & dicūt doc. ꝙ debet eſſe impeditus tāto tpe, ꝙ ſi litē appellationis fuiſſet ꝓſecutus illo tpe, nō potuiſſet finiri: ſecus ſi in minori tpe: arg. l. ſi cū exceptione. §. qđ ſi homo. ff. qđ me. cau. & patet p caſum. l. q cōmeatus. ff. de re mili. & pręſumit lex ꝙ iſta cā potuerit intra mēſem expediri, & finiri. vñ ſufficit ꝙ p mēſem fuerit in prima cā impedit⁹. arg. auť. ei q appellat. Et ſi dicis, qūo pōt hoc fieri: nōne fortè inducerētur nouæ ꝓbationes ab vtraq; parte, vel teſtes reprobabūtur: Dicit Inn. ꝙ iſtæ cauſæ nō extēdūtur: vt dic. c. ex rōne. extra, e. ti. qđ tene mēti. ¶ Opp.
3 & † videť quòd licet ſtet per iudicē,[g] tamē tēpus
g currat, ſed datur reſtitutio: vt l. ſed & ſi per prętorē. §. ait prætor. qui. ex cau. ma. Sol. Fateor ꝙ ſibi
h currat etiā tēpus,[h] ſed reſtituitur. Sed aduerte[i] ꝙ
i hæc reſtitutio dabiť nullo dato libello: ſed incidēter dicit iudex, quia talis fuit impeditus facto noſtro, ideo eū præſentē, & petētē ad tale tēpus reſtituimus. Probať extra, de offi. iudi. c. vlti. ¶ Oppo.
k ad hoc de l. properādū.[k] §. fi. ſ. de iudi. Sol. Ibi loquitur de tēpore primę inſtātiæ, aduerſus curſum cuius quis nō reſtituiť. Ratio, quia ibi licet pereat inſtantia, nō perit ius partis: ſed in tēpore appellationis perit inſtātia, & ius partis: meritò reſtituiť.
4 ¶ † Vltimò quærit gl. quid ſi fuit impeditus per tertiū. Dic vt in glo. & hic per Azo. in ſumma.

f ¶ Eſſe impeditus. Quanto tempore debet eſſe impeditus de primo anno, vt habeat ſecundum, vide quod dixi j. in auť. ei qui. in apoſtilla magna. vide ibi Bald. & Ange. & doct. in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te. de verb. oblig. Vide glo. in c. ſi electio. de elect. in vj.

f ✠ *P. P. A. V. P.* ¶ Impeditus. Vide Ang. conſi. clxxxvj. incip. in præſuppoſita quæſtione.

g ¶ Stet per iudicem. Secundū gl. in auť. de app. §. an hęc. & in l. j. & ibi per doct. ff. quando app. ſit. videtur tenere ꝙ non ſit opus reſtitutione: imò ipſo iure tempora nō currunt. contra glo. hic, quā videtur ſequi Barto. & malè. Et adde quod habetur per glo. & doct. in l. arbitro. §. cuius dolo. ff. de do. & quod dixi in l. fi. in prin. ſ. de temp. in inte. reſt. & Bart. in l. ij. §. dies. quādo app. ſit. Quid in tempore inſtantiæ principalis, dicit Bald. in d. l. properandum. §. ſin autem. C. de iud. & hic adde Cano. in c. ex ratiōe. de app. & contra Bart. tenet hic Bal. in d. auť. at qui ſemel. in fi. de prob. ꝙ ſi ſtat per iudicem, ꝙ teſtes non recipiantur, tunc debet ſuppleri dilatio. Et de hac materia plenè per do. Ant. in c. ex ratione. de appel. & p Imo. in l. fi. in iij. colum. ff. de re iudi. & per dom. Anto. in c. j. de iudi.

h ✠ *P. P. A. V. P.* ¶ Currat etiam tempus. Vide Alexan. conſi. ccccxxxix. Pau. de Caſt. conſi. xxij. in ij. colum. Anto. de But. conſi. xliiij. circa fi. vide ſuprà eod. Authē. ei qui.

i ¶ Sed aduerte. Limita vt per Barto. in l. ita demum, ſuprà, de procur. vbi Alexan.

k ¶ Properandum. Vide glo. & Bal. in l. properandum. §. ſiue autē vtraq;. & vide ibi apoſtil.

Tempus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶De tēporibus. Not. hic de temporibus omnibus appellatiōis vide Bar. in l.j.ff.de lib.dimiſ. Bar.in l.ij.ſ.eod.& auť.ei qui.ſ.eo.in prin.

b ¶Per hanc. Iſta l.nō habet locum in appellatione ab interlocutoria, ſecū dū Bal.in addi.Spe.facit cle.fi.de app.& cle.j.de re iud.in verſi.ſentētias. Bart.videtur ſentire contrarium in l.eius qui.ff.de appel.reci. Et ad intellectum vide Ludo. in l.admonendi. in iiij.charta.& quod ibi dixi.ff.de iureiurā. & adde quod not. Bal.in l.generaliter.§.j.de reb.credi.& nota bene quod dicit Bald.in l.inuitus.in vl.col.ſ.de procu.quòd licet ius commune, vel ſtatutum dicat, ꝙ in cauſa nullitatis, vel appel. non poſsint recipi nouæ ꝓbatiōes: iſtud intelligitur, niſi de nouo emergāt ipſe dicit cōſuluiſſe: qđ reputat valde not. & not. ꝙ iſta l.habet locum tā in cauſa nullitatis, ſicut app. vt not. Bal.in l.j.j.quā. prouo. in pe.col.in ver.iuxta prędicta quęro. Itē adde ꝙ in cauſa appel.deduci acceſſoria pñt, quę nō fuerunt deducta, ſecundum glo.in d.§.de illo.in auť.de his q ingrediūtur ad ap. in ver.occur.& vĩ text.in l.ampliorē. in ver.ĩ refutatoriis de app. Et ad intellec.hui⁹, vide Inn.& in d.c.cōſti.el ij.de app.& vide ad hāc l.Bal. in l.ita demū.C.de ꝓc.limita fin.iſtā l.p gl.in c.ad audientiam.de reſcri. habere locū tantū in ꝓbationibus, quas nō potuit primo ꝓducere. ſecus ſi primo potuiſſet ꝓducere & ibi ſummè no. illā glo. Ant.de Bu.bñfacit gl.fin.in c.paſtoralis.de exce.& vide Ang.de are.in l.admonēdi de iureiur.

✻ P. P. A. V. P.

b ¶Limita reg.hui⁹ l.vt procedat ſolū in petitione coram primo iudice: ſecus ſi ius petens. vide Fel.in c.ſignificauerunt.in iij.co.ad fin.extra de appel. Item limita ſolūm procedere in his in quibus pars non fuit negligens in prima inſtantia, ſed fortè nō produxit ratione ignorantiæ vel iuſti impedimenti. Ita Ant.in c.ad audientiam.el.ij.extra de reſcri.& imo non procederet in his quæ pars malitioſè diſtituliſſet ſecundū Panor.in c.j.extra, de excep. Io. And.& Hoſti. in c.cùm inter.extra, de excep. ſuper quibus dictis vide Feli. omnino concludentem cōtrarium in c.ad audientiā.el ij.in ver.omiſſum.extra, de reſcr.& in c.inter monaſteriū.in vij.col.extra, de re iud.ver.nō deductis. Item limita vt nō procedat in his quæ opponūtur ante litē conteſtatā l.ita demū.& ibi nota.C.de procu.facit qđ dicit Bal.per illū tex.in l.is qui ſe obtulit.in fi.ff.de rei vē.vide Alex.cōſi.xxxiiij.in iiij.vol.& ꝙ etiā iſta reg. procedat in tortura omiſſa in cauſa principali, & poſſit etiā peti in cauſa app.vide Io.de dama.cōſil.j.ad fin.cū addi.Bald.in fi. Itē nō habet locū in appellatione ab executione, vel in alia interlocutoria.vide Ioan.de dama, conſil.xxvj.in pe.col.vide text.in d.c.appellādi.de appel. Itē in materia prædictæ reg.vide latè Fel.in c.cū Ioannes.in viij.col.& duab⁹ ſeq.de fide inſtru.vbi ampliat & limitat multipliciter. Itē an iſta exceptio procedat in exceptione relationis. vide & limita vt per Iaſo.in l.ita demū.C.de procu.in pe.col. Item an exceptio malitioſæ omiſſa in cauſa principali poſsit opponi in cauſa app.vide Socy.in l.is q.ff.de exce. Item ꝙ vbi exceptio malitioſè nō fuit oppoſita in cauſa principali, non poſsit opponi in cauſa app.vide Barba.conſil.xxxv.vol.iij. Item ꝙ in cauſa app.non poſsint opponi niſi cauſæ tendentes ad impugnandam ſentētiam nō aliæ. licet potuiſſent opponi ante ſententiā, puta exceptio compenſationis.vide Feli.in c.ſuborta.col.ij.de re iudic.allegat Bald.hic.& idem tenet Sal.hic, col.vlti.

SVMMARIVM.

2 ☞Tempus appellationis interponendæ, hodie eſt x.dierum.

3 Tempus petendorum & concedendorum apoſtolorum, eſt triginta dierum.

4 Tempus proponendæ quærelæ, de iudice qui appellationem non recepit & apoſtolos non dat.

5 Tempus comparendi coram iudice ad quem, & ad præſentandum apoſtolos & acta primæ cauſę.

6 Tempus inchoandi proceſſum ſuper appellatiōe.

7 Tempus appellationis exercendæ & finiendæ.

SEd lis, quæ. No.† ꝙ in cauſis quæ dicunt examinari.etiam in conſiſtorio principis non currit tempus.quod eſt verum, ſi fuerit notum principi: vt hic in glo. tua dicitur.

a ¶Vltimò, videamus de temporibus[a] iſtis quæ dantur in cauſa appellationis.circa quod eſt

2 ſciendum ꝙ multa ſunt tempora †. Quoddam eſt tempus appellationis faciendæ, ſeu interponendæ, & illud erat olim biduum, vel triduum: hodie decendium vt ſ.titu.j.l.eos.& auť.hodie.

3 † Item, erat tempus petendorum & concedendorum apoſtolorum: & illud erat.xxx.dierum.& illud hodie non eſt immutatum.ſ.tit.j.l.eos.circa

4 fin.& ff.de li.dimiſ.l.j.† Item erat aliud tempus proponendæ querelæ de iudice qui appellationem non recipit, & apoſtolos non dat, vt ſ.tit.j.l.

5 ſi appellationem.† Item eſt aliud tempus, quod datur ad comparēdum coram iudice ad quem appellatur, & ad preſentandum apoſtolos, & acta primæ cauſæ. Et iſtud tempus erat olim duobus modis. Quādoq; ſtatuebatur tempus arbitrio iudicis ſ.ti.j.l.præſes prouinciæ: & ibi no.& in iſtis temporibus, nihil eſt hodie immutatum. Quandoq; ſtatuebatur tempus à l.ad inducendum appellationem: vt l.in offerendis.ſ.tit.j.& ſ.eo.l.fi.

6 §.in his.† Item eſt tempus inchoandi proceſſum

7 ſuper appellatione: vt vidiſtis in l.ij.& fi.ſ.e.† Itē eſt tempus appellationis exercendæ, & finiendæ: de quo vidiſtis in l.fi.§.illud. Iſta tempora hodie ſunt mutata, etiam ad iſta datur annus hodie: & ex cauſa biennium, vt in auť.ei qui. Quandoq; dātur maiora tempora ex cauſa: vt in authen.ſi tamen.& in auť.item ſi appellatione. Sed in cauſa quæ debet examinari in conſiſtorio principis, tēpus non currit: vt hac authen.

SVMMRIVM.

2 ☞Appellatione, pendēte, nil debet innouari per iudicem à quo eſt appellatum. Et in cauſa appellationis ab interlocutoria, iudicatur ex primis actis numero.3.

4 Capitulum nouum dicitur quod actionem vel exceptionem propoſitam nō reſpicit, nec coadiuuat.

5 Cauſa appellationis mota, non poſſunt teſtes produci ſuper eiſdem capitulis, ſuper quibus iam fuerunt recepti: Et ſuper nouis articulis reſpicientibus actionem primam, produci poſſunt. nume.6. Et ibi cur poſt aperturam teſtium non admittatur probatio.nu.5.

b PEr hanc.[b] Iſta eſt notabilis l.valde. Et diuiditur in tres partes. Primò permittit non propoſitum proponi. Secundò nō probatum probari. Tertiò rationem aſsignat. Secunda ibi: ſed & ſi qua. Tertia ibi: quo exercita

1 tis. ¶ Breuiter, dicit † in cauſa appellationis: licet vtriq; parti non propoſitum proponere: & non probatum probare, ſi actionem antiquam reſpi-

2 ciat: aliàs ſecus. hoc dicit. ¶ Oppo.& videtur † ꝙ poſt appellationem nil innouetur: vt ſ.tit.j.l.appellatione.ff.nil no.app.penden.l.j. Gl.dicit, fallit hic. Tu dic ꝙ nil debet innouari appellatione pendente: ſcilicet per iudicem, à quo eſt appellatum: ſed per iudicem, ad quem appellatum eſt, ni

3 hil prohibet. ¶ † Secundò opp.extra, eo.c.appellanti.in Cle.Sol. Ibi loquitur, quando quis appellat ab interlocutoria, quo caſu debet iudicari ex primis actis: hic quando appellatur à diffinitiua. Ratio, quia quādo appellat ab interlocutoria, nō appellat tantùm ab iniquitate ſententiæ, quantū à grauamine ſibi illato per iudicem. Et ideo dicit Decretalis, ꝙ in cauſa appellationis ab interlocutoria debet inſeri iuſta cauſa grauaminis &c. de app.c.j.lib.vj. Sed iudex non potuit grauare partem, niſi ex primis actis: meritò nouæ probationes non admittuntur. Ideo dicerem ꝙ per ſtatuta terrarum, in quibus quandoq; conſtituūtur ali

c qui officiales, qui vocantur exgrauatores,[c] ꝙ tales officiales non poſſunt nouas probationes recipere? quia non ſunt poſiti niſi ad tollendum grauamen. reſpectu iudicis loquor, vt habuiſtis ſ.tit.j.l.eos. ¶ Opp.tertiò extra, de teſt.c.fraternitatis. vbi dicitur totum contrarium huius l.quod ſuper nouo capitulo poſſunt admitti nouæ probationes, non ſuper antiquo. Dicūt quidam, vt hic tangitur in prima glo.magna, in fi.ꝙ aliud eſt de iu-

d re Cano.[d] aliud de iure ciuili. Vel dic, ꝙ ibi appellat nouum capitulum, nouam aſſertionem, quæ tamen reſpiciat actionem propoſitam.& ſic concordat cum iſta. Hoc ſatis placet, vt j.dicam. ¶ Venio ad quæſtiōes, & quæro primò, hic dicit, quod

4 non ad nouum ca.&c. Pro declaratione l.† quæro

e quod dicatur nouū capitulum[e] & quod antiquū. In hoc ſunt multæ opi. Nam quidam nouum capitulum, & antiquum recipiunt ex tempore, quidam ex re, quidam ex cauſa. Ex tempore quia nouum capitulum dicit, ius nouiter acquiſitum: antiquum, ius quod competit tempore primæ cauſæ. Et addunt iſti ꝙ illud ius nouiter acquiſitum, in cauſa prima poterat proponi, in ſecunda non. qđ gl.non placet.& vide gl. Iſta opi.meritò non placet gl. Nam ſi ius acquiritur de nouo, ex cauſa de præterito: & tunc poteſt deduci in primo iudicio: & eadem ratione in cauſa appellationis, vt habetur in l.ædiles.§.item ſciendum.ff.de ædil.edi.& l.ſi rem.in fi.ff.de pig.act.& l.ſi mandauero.la pi cola.ff.manda. Si verò oritur ex cauſa noua: tunc non poteſt deduci in iudicio primo, nec in iudicio appellationis: vt.l.non poteſt.ſ.de iudic.& ideo iſta lec.quæ permittit iſtud nouum capitulū produci in cauſa appellationis, non eſt in cauſa prima: non bene facit. Poteſt tamen hæc lectura aliter intelligi, vt illud qđ dicit, ſed ante poteſt, &c. nō intelligatur ante, hoc eſt, in primo iudicio: ſed intelligatur ante, ſcilicet ius quæſitum. quaſi dicat, ius ante quæſitum poteſt in cauſa appellationis produci: ius poſtea quæſitum, non. Et iſto modo poteſt ſuſtineri iſta lectura, vt infrà dicam. Alij intelligunt nouum capitulū, & antiquū ex re: vt puta in primo iudicio petebā bouem, in cauſa ap-

c ¶ Exgrauatores. Exgrauatores non pñt recipere nouas probationes. Facit quod habetur in d.l.ex illo.ſ.ti.j.

✻ P. P. A. V. P.

d ¶ De iure canonico. Vide omnino Ange.cōſil.cxlviij.incip.in quæſtione vertente.in ij.colū.& de veritate vide omnino quæ habes ad Bart.in auť.qui ſemel.C.de proba.in vlti.col.

e ¶ Nouum capitulum. Quod dicatur nouum capitulum, & quod antiquū per Spec.de teſte.§.ſatis vtiliter.ver.illud autem not.doc.in c.fraternitatis.de teſtib.& Bar.in auť.qui ſemel.de proba.in pe.col.j.ver.quæro vtrū teſtes ſuper eo quod non dixerunt.& dicitur nouum capitulum dummodo addatur aliqua qualitas primo capitulo. Tex.& ibi doct.in c.cū olim. cauſam.vlt.de reſcrip.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Cumulatio. An ſi
cã appellatiõis poſ-
ſit fieri cumulatio,
vide Bal. in l. ſi qs li
bellos. s̄. tit. j. in eo
qđ dicit l. edita. s̄.
de edẽ. habere locũ
in cauſa appellatio
nis. & limita per eũ
vt ibi. & vide Imo.
in c. ij. de libel. obla.
Adde vt per Ro.
conſi. cclxxx.
b ¶ Iacob. de Are. Et
not. hic p no. q. do.
Bart. in l. Iulianus.
in fi. ibi: ſed quid ſi
condẽnatus. de cõ-
di. & demon. quam
indeciſam reliquit.
✠ P. P A V. P.
c ¶ Ex antiquis capi-
tulis. Qũo aliquid
dicať dependere ex
alio, Vide Are. per
illũ tex. in l. ſi qs hę
res. in pri. in ij. vol.
ff. de acquir. hæred.
d ¶ Nouæ probatio-
nes. Vtrũ in cauſa
appellatiõis poſſint
pduci noui teſtes,
& ſi repetãtur poſ-
ſint iterum iurare.
Tex. eſt no. ꝙ ſic, in
d. c. fraternitatis. in
fi. extra, de teſti. &
qđ no. gl. in c. fin. s̄.
de teſti. Facit l. q bo
na. §. ſi qs ſtipulatu
rus. cũ ibi not. ff. de
dã. infe. & vide quę
dixi in j. repe. ff. de
quæſtio. ſed Bal. in
auť. hoc ſacramẽtũ.
s̄. de iura. calũ. tenet
ꝙ non requirať nouũ
iuramẽtũ, nec noua
citatio. cõtra tenet
in l. fi. vlti. col. s̄. de
teſt. & hic primam
gl. in vlti. col. & qñ
fiũt nouę probatio
nes, quæ ſit forma
ſentẽtię in cauſa ap
pellatiõis, vide per
Spe. in titu. de ſen.
diff. & inter locuto
ria. §. nũc tranſea-
mus. verſi. quia ta-
lis. & vide qđ not.
Bal. in l. ij. in j. co. s̄.
de eden. & Bal. in l.
eos. in prin. s̄. titu. j.
Abb. in c. fraterni-
tatis de teſti. ꝙ ſi te
ſtis producať ſuper
talibus actis, quæ
poterãt ſub primis
comprehendi, tunc
non vitiať: aliàs ſe-
cus. Bal. in l. hære-
des palã. §. ſed ſi no
tã, in fi. colligit ibi
arg. ad teſtes, quan-
do repetũtur vt de-
clarent non debe-
re iurare.
e ¶ Tenet ibi gloſſ.
Hoc limitant aliq.

pellationis volo petere equũ. Vel ex parte rei pri
mò excipiebat de boue, nunc excipit de equo: &
iſtud dicatur nouũ capitulũ, quaſi de re noua. Sed
ſi ſuper eadem re volo ius meũ fundare ex nouis
probationibus, poſſum. Et iſtam lecturam tenet
hic gl. quæ lect. an ſit vera, dicam j. Alij dicunt no
uum capitulum ex cauſa, & in cauſa appellationis
poſſum producere nouas probationes, quæ tẽdũt
ad probandum illam cauſam, quæ in primo iudi-
cio fuit deducta. Secus ſi cauſa variaretur: qa tunc
diceretur nouum capitulum: vt ſi primò dicebam
furtum, nunc dico violentiam. Hoc non placet gl.
Cùm enim reſpiciat eandem rem, videtur pertine
re ad capitulum antiquum. Ita dicit glo. & tenet
opi. ſecundam. Hoc non videtur verum. nam ſe-
cundũ veram opi. quã tenent omnes de iure no-
uo, & etiã de iure antiquo, poſt lit. conteſt. non li-
cet actionẽ mutare: vt l. edita actio. s̄. de eden. &
auť. qui ſemel. s̄. quo. & quan. iud. Sed ſecundùm
iſtam opi. induceretur mutatio actionis: ergo &c.
Sed ſuſtinẽdo gl. poſſemus dicere, ſicut in primo
a iudicio admitteretur cumulatio,[a] vt no. in d. l. edi
ta actio. ita eadem ratione in cauſa appellationis.
Ad quod reſpõdeo, ꝙ quãdo ſit cumulatio diuer-
ſarum actionũ, oportet ꝙ fiat per nouũ libellũ: &
ſic erit noua inſtantia: vt no. in l. non eſt nouum.
de actio. emp. Et ſic licet fortè iſte nouus libellus
poſſit dari coram iudice appellationis: tamẽ hoc
nõ pertinet ad cõfirmandã, vel infirmandam ſen-
tentiam primã, ſed ad nouã ſententiã conſequen-
dam. vnde iſta opi. nõ videtur vſquequaq; vera.
b ¶ Alij, vt Iac. de Are.[b] dicunt ꝙ illud videtur no
uum capitulũ, quãdo ſentẽtia lata ſuper primo, ſu
per eo, quod de nouo proponitur, non parit exce
ptionem rei iudicatæ. Sed ſi pareret exceptionem
rei iudicatæ, dicitur ex nouo capitulo pẽdere. l. &
an eandẽ. §. actiones. ff. de excep. rei iud. Et eſt ra
tio, dicit ipſe, ꝙ quando ſentẽtia prima parit exce
ptionẽ rei iudicatæ in eo quod ſecũdo proponiť,
lex ſubuenit appellãti: quia ſibi parat præiudiciũ
quod non eſt neceſſe, quãdo rei iudicatæ exceptio
non paratur. Ita dicit Iac. licet iſtud dictum ſit ſa
tis rationabile, tamẽ nõ eſt verũ: quia ego reperio
ꝙ in iudicio cauſæ principalis, noua cauſa poteſt
allegari, in qua ſentẽtia lata non parat prǫiudiciũ.
Hoc probo per l. ſi rem. §. fi. ff. de pign. act. coiun-
cta l. ſi mater. §. eod. de exce. rei iud. ¶ Quid ergo
dicemus: Breuiter ex parte actoris omnis articu-
lus, & omnis actio, vel intẽtio, q̃ caſum vel actio-
nem propoſitã reſpicit, vel coadiuuat, dicitur pen
c dere ex antiquis capitulis[c] & illis coniunctis, ad-
mittentur illæ nouę probationes. Si verò actionẽ
propoſitam nõ reſpicit, nec coadiuuat: tũc dicitur
nouum capitulum. Idem dico ex parte rei: omnis
exceptio, quæ actionem propoſitam reſpicit, dici
tur pendere ex veteribus: ſi actionem non reſpi-
cit, dicam nouum capitulum. Et ſecundũ modum
iſtum poſſunt intelligi omnes opi. quæ ſunt hic.
Probatur iſta opin. in l. vlti. ff. quod cum eo. & in
l. Aemilius. ff. de mino. vbi ſentẽtia prima in cau-
ſa appellationis poteſt confirmari, ex nouis alle-
gationibus, & nouis probationibus. ¶ Secũdò eſt
5 videndum: † hic dicitur ꝙ in cauſa appellationis
poſſunt fieri nouę probationes. Quęro vtrũ iſtæ
d nouæ probatiões[d] poſſint fieri per teſtes. Et vide
tur ꝙ ſic: vt hic, & l. eos. §. j. s̄. tit. j. In contrarium
videtur in auť. de teſti. §. quoniam verò. vbi dici-
tur, ꝙ poſt didicita teſtificata non poſſunt de no-
uo produci teſtes. Quidam dicũt, ꝙ iſtę leges cor-
riguntur per illam auť. & ſic nõ poſſet ibi fieri pro
batio per teſtes. Alij dicunt ꝙ illa auť. loquitur in
cauſa principali: ſed in cauſa appellatiõis poſſunt
de nouo teſtes recipi, etiam ſuper eiſdem capitu-
e lis. Et iſtud tenet ibi gl.[e] & iſtud Vltramõ. etiam
tenent. Iſtud communiter tenent docto. noſtri.
Nec obſtat. §. quoniam verò. Nam debetis ſcire,
ꝙ duplex eſt ratio, quare poſt aperturam teſtium
non admittatur probatio. Primò timore ſuborna
tionis. Secundò propter idẽtitatem inſtantiæ. Nã
in alia inſtantia poſſunt recipi: vt l. vlti. s̄. de teſti.
Sed cauſa appellationis eſt alia inſtantia à prima:
vt l. ita demum. & ibi not. s̄. de procu. ergo &c. Vi
detis domini, tex. iuris canonici dicit directò con
trarium in c. fraternitatis. extra, de teſtib. & ideo
ſtarẽ illi decretali, vt dicamus ſic. Aut teſtes pro-
ducũtur ſuper eiſdem capitulis, ſuper quibus iam
fuerunt recepti: & non poſſunt recipi: quia ſub-
eſt timor ſubornationis, ſicut in cauſa prima. Aut
6 † quis vult recipere ſuper nouis articulis reſpicien
tibus actionem primam: & tunc poteſt. Ita loqui
tur hic, & l. eos. §. j. s̄. tit. j. & in l. in offerendis. in
fi. Non obſtat quod dicit, & eſt alia inſtantia: quia
fateor ꝙ in alia inſtantia poſſunt recipi volente
parte. Ita loquitur lex vlti. s̄. de teſti. non autem
ea inuita. & ſic loquitur quæſtio noſtra. Vel ali-
ter, ibi loquitur, quando teſtes fuerunt examina-
ti coram arbitro: hic quãdo fuerunt examinati co
ram iudice. Quo caſu illa lex non habet locum, &
tetigi in l. geſta. s̄. de re iudi. Non obſtat quod po
teſt dici ꝙ ad alium finem producuntur in prima
cauſa, ad alium in ſecunda. Nam in prima produ-
cuntur, vt quis condemnetur, vel vt quis abſolua
tur. In ſecunda producuntur, vt ſententia confir-
metur, vel infirmetur. ergo &c. vt in c. veniẽs. ex-
tra, de teſt. Nam reſpondeo, ꝙ iſtud confirmare,
vel infirmare, eſt æquipollens illi condemnare,
vel abſoluere: vt dixi s̄. tit. j. l. eos. ergo ad eũdem
finem producentur. Poſſemus hic quærere, an in
cauſa appellationis ſit locus reconuentioni. Dicã
in auť. & conſequenter. de ſen. & interlocu.

f

Quando prouo. nõ[f] eſt neceſſe. Rubri.

¶ Continua vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

2 ☞ Si ex diuerſis inſtantijs ſequuntur diuerſæ ſen
tentiæ, valet vltima.
3 Sententia lata contra iuſiurandum valet.
4 Si feratur ſecunda ſententia etiam concordans cũ
prima, à qua non fuit appellatum, non valet.
5 Si pars, quæ ſcit ſentententiam eſſe latam pro ſe.
petit iterum iudicari, & iudicatur contra ſe: nõ va
let ſecunda ſententia.
6 Si egi contra Titium, & ſuccubui, poſtea agit p-
curator meus, & obtinuit, quæ ſententia valeat.
7 Appellans à ſententia nulla ex defectus conſen-
ſus eam confirmat.
8 An procedat talis libellus, dico ſententiam nul-
lam, & ſi qua eſt, appello.
9 An iudex appellationis pronunciando malè ap-
pellatum, confirmet ſententiam nullam.
10 Non poteſt iterum quæri de nullitate, cum ſemel
eſt ſuper ea iudicatum, & quæſitum.
11 Si in cauſa appellationis nõ fuit dictũ, neq; quæſi
tum de nullitate: poterit de nullitate poſtea dici.
12 De nullitate ſentẽtię poteſt quęri duobus modis,
ſcilicet per exceptionẽ, & principalem petitionẽ.
13 Succumbens in exceptione nullitatis, non prohi-
betur poſtea ordinariè agere de nullitate per viã
principãlis petitionis.
14 Quando principaliter petitur ſententia pronun-
ciari nulla, agitur officio iudicis.
15 De nullitate debet agi coram eodem iudice, qui
iudicauit: & quando coram ſuperiore.
16 Si datur libellus ſuper nullitate, nec probat ille, q
agit, poteſt iudex nullitatis confirmare ſententiã.
17 Et nouas probationes, & allegationes audire.
18 Et omnia intentata prætextu illius ſententiæ re-
uocare.
19 Succumbens in vna cauſa nullitatis, non poteſt
poſtea aliam proſequi, quando ſententia fuit di-
cta ſimpliciter.
20 Victor poteſt principaliter agendo petere ſentẽ-
tiam confirmari.
21 Sententiam latam poteſt iudex cõfirmare, quãdo
in prima ſententia non eſſet expreſſus error.

g LEX I.

LAtam ſentẽtiam.[g]
Breuiter dicit: Sententia contra ſen-
tentiam

retuli poſt Bart. in
auth. qui ſemel. in
iij. col. s̄. de probat.
ſecũdũ Iac. de Bel.
& Bald. in c. j. qđ ſit
inueſtitura & vide
Bar. & in auť. qui ſe
mel. in prin. &c.
✠ P. P A V. P.
f ¶ Quando prouoca
re. Adde circa iſtã
rub. quòd licet quã
do ſentẽtia eſt nul-
la nõ ſit neceſſe ap-
pellari, vt per totũ
iſtũ tit. poteſt tamẽ
appellari à ſenten-
tia nulla, & talis ap
pel. eſt nullius vtili
tatis vt plus opera-
retur, ſi ille contra
quem eſt lata velit
ſe tueri quando cõ-
ueniuntur ex ſen-
tẽtia dicẽdo eã nul
lã. vide Com. cõſil.
xliiij. inci. ab arbi-
trali ſñĩa. in ij. col.
g ¶ Latam ſententiã.
vide do. Abb. in c.
inter monaſteriũ.
vbi tenet opi. Bart.
licet do. Anto. con-
tra. Vide quæ dixi
pridie in cõſulẽdo
in quadã cauſa Se-
nis. Andr. Barba.
✠ P. P A V. P.
g ¶ Latã ſentẽtiam.
Circa materiã hui⁹
l. vide Alex. conſil.
xxxiij. incipi. viſo
themate. ad fi. & an
iſta reg. procedat ſi-
ue in eadẽ inſtantia
ſiue in diuerſa, vide
Franc. conſi. lxxiij.
in ij. & iij. col. Fel. in
c. inter monaſteriũ.
in vij. col. & pluri-
bus ſeq. vſq; ad fin.
extra, de re iudi. &
aduerte ꝙ ſunt ibi
tres colũnæ ſcriptę
per errorem. Itẽ de
iſta materia qũo &
qñ ſentẽtia contra
ſentẽtiã ſit nulla, vi
de Ant. cõſil. xxvij.
inci. in dei nomine
amẽ. viſis præſenti
bus. in j. col. ante fi.
& ſeq. an autẽ ſen-
tentia contra nota-
riũ ſit ipſo iure nul
la, viđ omnino Fel.
in c. quoniã contra
falſam. in xij. col. de
proba. & in c. inter
cæteras. in ij. char.
verſic. ſexta decla-
ratio. de re iud. Pe-
ruſ. in repet. c. dile-
cto. de app. vide in
eius tabula in q. lij.
quid autem ſi eſſet
notoriè iniuſta, vi-
de omnino Feli. in
c. inter cæteras. in
pe. & vlti. colũ. vbi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tū refert Peru.in d.c.dilc.in lv.q.tenere cōtrariū ei⁹ ꝙ dicit eſſe Imol.bñ
aduerte & vide latè Pau.de liaz.in v.q.inci.in xp̄i noīe.an ſnīa reddatur
nulla qñ notoriè cōſtat de ei⁹ iniqtate & iniuſtitia.vide Cur.cōſil.lix.in
ix.col.Barb.cōſi.j.in ij.vol.in ij.col.Fel.in c.qm̄ cōtra falſam.in iij.char.
ver.fallit ſecūdò.extra de probatio. & qñ eſt notoriè iniqua, an ſit nulla
&ꝙ ſecus ſit qñ eſt
manifeſtè iniuſta,
vide Bart.ī c.ſi qñ.
de offi. delega.in j.
col.quid autem de
ſnīa lata ex cā falſa
an ſit nulla, vide la
tè Alex.in l.qui ro
mę.§.duo fratres ī
x.col. & viij. char.
de ver.oblig.in l.ſi
is ad quē.de acqui.
hęre.Fel.in c.inter
cæteras.in ij.colū.
ver.ſecūda conclu.
extra de re iu.Bar-
ba. conſil.xxxviij.
vol.iiij.colū.penul.
qui loquitur in lau
do.Item ꝙ reg. hu
ius l.ꝓcedat ēt ſi đ
conſenſu partiū fe-
ratur ſecunda ſnīa,
vide Iaſ.in l.ſi di-
uerſa.in vlt.col.C.
de tranſ.Item vide
in materia ꝙ ſnīa
contra ſentētiā nō
valeat,& quia ſec⁹
ſi cōtra iuramētum
vľ trāſactionē. Iaſ.
in l.nā & poſtea.§.
ſi dāneſ. ī vl.col.ff.
de iureiur.& ibi ad
finē limitat reg.nō
procedere qñ ſunt
lapſi xxx.āni à tē-
pore primę ſnīę añ
ſecūdam,& de ſnīa
lata per tales teſtes
ꝓbatū fuit.ſi nō ꝓ
bauit an ſit nulla.
vide Aret.in l.ſi is
ad quē.in vlt.char.
an aūt,ſnīa lata cō-
tra tenorē īſtrī ſu ꝑ
quo fundaſ ſit nľla
ī c.īter cæteras.ex-
tra de re iud.Itē de
materia an ſnīa cō-
tra ſnīam ſit nulla
in diuerſa ſubſtātia
vide ēt latè Barba.
cōſi.v.vol.iiij.in v.
col.&ſeq.Itē an id
ꝙ dictū ſit ex alijs
cāis &c.vide Barb.
cōſil.xxxiij.vol.iij.

a ¶Nulla.Et ſi ſit lata
ex cōſenſu ꝑtiū ſe-
cūda ſnīa,ſecundū
gl.& ibi Bar.in l.ſi
diuerſa.ſ.de trāſac.
& ibi vide ꝑ Bal.qđ
in arbitro, & arbi-
tratore & qđ not.
Bart.in l.acta.ff.de
re iudi.Itē iſtā legē
intellige ſecūdum
Baldum nota. hic
quando in prima
ſententia fuit appo
ta exceptio rei iu-
dicatæ, & proba-

1 tentiam lata, † eſt ipſo iure nulla[a] & appellare
a non eſt neceſſe. hoc dicit. Primò,quæro exem-
plum huius legis.Gloſ.ponit in rei vendicatione,
vt quia primò fuit iudicatum rem nō eſſe meam:
ſecundo rem meam eſſe.& vide gloſſam & doct.
Moder.reprobant iſtam gloſſ.Nam ſententiæ te-
nent,ſi poſſunt coadiuuari aliqua ſub diuiſione vt
in §.quibus.ſ.in prima conſtitutione.Sed iſtæ ſen
tentiæ poſſunt coadiuuari hoc modo:quia res tē-
pore primæ ſententiæ non erat mea: tempore ſe-
cundæ ſententiæ erat mea:& ſic non eſſent cōtra-
riæ ſententiæ. Iſta opi.non placet. Nam ſecundū
quod ego intelligo,hæc lex debet intelligi:quan-
do ex eadē inſtantia ſequuntur duæ ſentētiæ con
trariæ:tunc non valet ſentētia vltima.& ita loqui
tur hic,& ideo in rei vendicatione optimè proce-
2 dit exemplum glo.propoſitum.†Sed ſi ex diuer-
ſis inſtantijs ſequerentur diuerſæ ſententiæ opti-
mè valeret vltima:vt d.l.duobus.de exceptio.rei
iud.& habuiſtis no.ſi plu.vna ſententia.l.j.¶Vl-
terius quæro quæ eſt ratio quòd ſecunda ſenten-
tia non valet.Dicit quidam quòd prima ſnīa facit
ius:ergo ſecunda ſentētia videtur lata contra ius.
Iſta eſt falſa ſecundùm gl.quia non eſt expreſſus
error in ſnīa.Præterea extra gl.ſententia lata con
tra ius nō redactū in corpore iuris,non eſt ipſo iu-
re nulla:vt l.cū prolatis.ff.de re iud.ſed illa prima
ſnīa nō erat redacta in corpore iuris:ergo &c. Di
cunt ergo alij,quòd iſta eſt ratio, vt ſit litium fi-
nis.& in hoc reſident gloſſ.noſtri.Certè non pla-
cet:quia eadem ratione ſententia lata contra iura-
mentum nō valeret:quod eſt falſum:vt j.dicam.
Et eadem ratione ſentētia lata contra tranſactio-
nem non valeret:quod eſt falſum:vt l.elegāter.§.
ſi quis poſt.ff.de cōdictio.indebi.cùm iuſiurandū.
& tranſactio fuit introducta vt ſit litium finis, ſi-
cut ſentētia:vt l.j.ff.de iureiur. & ſ.de tranſactio.
nibus.l.fratres.Quæ eſt ergo ratio? Dico ſic.Lata
ſententia iudex functus eſt officio ſuo:vt de re iu
dica.l.iudex.& ſ.de ſenten.l.poſt ſententiam.Itē
lata prima ſententia, perempta eſt prima inſtan-
tia:vt l. Græcè.§.poſt litem.ff.de fideiuſſo.& l.
cùm apud.ff.iudica.ſolui.& ſ.de procura.l.inui-
tus. Vnde ſi fertur noua ſententia,apparet quòd
fertur ſine inſtantia non præcedente libello non
præcedente conteſtatione neque aliquo actu.
ergo &c.vt ſuprà de ſenten.l.prolatam.Sed ſi re-
nouaretur noua inſtantia,valeret ſententia,vt di-
ctum eſt ſuprà.¶His præmiſsis oppo.ff.quæ ſen
tent.ſine appella.reſcind.l.j.in princip.Solu. Ibi
3 erat dubium,an eſſet iudicatum:hic non. ¶†Se-
cundò oppon.de l.nam poſtea.§.damnetur.ff. de
iureiurand.Gloſ.dicit,aliud in iureiurando, aliud
in ſententia.¶Sed quæ eſt ratio? Dic quòd ratio
eſt, quòd iuriſiurandum ordinatur ad ſenten-
tiam,neque perimit inſtantiam. Poteſt enim iu-
dex condemnare ad illud quod eſt iuratum:& ſic
adhuc inſtantia durat. Meritò ſi iudicat contra
iuſiurandum,valebit ſententia:ſed ſententia non
ordinatur ad ſententiam:ſed inſtantiam perimit,
& illi inſtantiæ finem imponit.Ita debet intelli-
4 gi hic.¶Quærit gloſſ.†quid ſi ſecunda ſententia
b concordat cum prima. Gloſſ.[b] videtur hic tenere
quòd valeat ſecunda. & vide gloſſa. Docto.te-
nent contrarium, quod etiam teneo per ratio-
nem quam dixi ſuprà quia remanet ſecunda ſen-
tentia lata ſine inſtantia. Præterea ſicut tranſa-
ctio facta poſt ſententiam non valet, vt l.ele-
ganter.§.ſi poſt rem.ff.de condic.indebi.eadem
ratione ſententia. Facit ad idem l.ſiquis ante.ff.
de acquiren.poſſeſ.Facit quod dicimus,ꝙ quis nō
poteſt decedere cum duobus teſtamentis:eadem
ratione eadem lis,& idem dubium nō pōt habere
duas ſententias,quæ imponerēt finē.Illa tamē eſt

tutiſsima ratio:quia inſtātia eſt perempta. Et per
illam rationem mihi non placet diſtinctio Gul.
An prima ſententia ſit condemnatoria, vel abſo-
5 lutoria:quia eſt eadem ratio.¶†Quæro, quid ſi
pars,quæ ſcit ſententiam eſſe latam pro ſe, petit
iterum iudicari,& iudicatur contra ſe: an valeat
gl.in c.inter monaſterium.extra,de re iudi. vide-
tur tenere ꝙ valeat,& imputet ſibi qui hoc petit.
Contrarium puto.Nam non poteſt conſenſu par
tium iuris ſolennitas tolli,ꝙ non detur libellus,
non conteſtetur lis,vel ſimilia: vt vidiſtis in aut.
offeratur.de lit.conteſt.Sed vt dixi,iſta ſententia
reperitur data,inſtantia nō precedente.ergo &c.
c ¶Quæro,ecce[c] ego† egi contra Titium & ſuccu-
6 bui:poſtea agit procurator meus,& obtinuit,quę
ſententia valet:Reſpondeo,ex prędictis apparet,
ſi quidem procurator egit intentādo,aliàs inchoā
do nouam inſtantiam valet ſecūda ſententia etiā
prima:ſed ſi egit ſuper prima inſtantia, erit ſecun
da ſententia ipſo iure nulla:quia inſtantia perem
pta eſt,vt dixi ſ.¶Venio ad aliam materiam,quę
tractatur hic ad explicandum gl.ſunt formandæ
7 tres quæſtiones.¶†Prima,vtrum ille,qui appel-
lat à ſententia nulla,eam confirmet.Secūdo,vtrū
procedat talis libellus,dico ſentētiam nullam, &
ſi qua eſt,appello.Tertia, an iudex pronuncians
malè appellatum,videatur confirmare primā ſen
tentiam nullam.Et hæc omnia tractat hic gl.quā
d vide. Circa primam[d] partem,eſt clara reſponſio.
Aut enim ſententia eſt nulla,ex defectu conſen-
ſus:& per appellationem confirmatur:vt l.iij.§.j.
ff.rem rat.ha. Aut eſt nulla per alium defectū: &
per aliam appellationem non confirmatur: vt l.ſi
e expreſsim.ff.de app.¶Circa ſecundam,[e]†an va-
8 leat talis appellatio:dico ſententiam nullam, &,
ſi qua eſt,appello.reperio Inno.variantem:nam
in c.dilecto.extra de app.dubitat in c.conſtitutus.
de in integ.reſt.hoc aſſerit pro cōſtanti,quod ꝓ-
cedit iſte libellus: & quod ſuper vtroq; tā ſuper
nullitate quā ſuper iniquitate admittentur pro-
batiōes ſimul & ſemel.Nec obſtat,ſi dicis, imo de
bet eligere:vt l.quod in hæredem.§.eligere.ff.de
tribu.& ſ.de fur.l.j.Ratio:quia illud eſt verū quā
do actor eſt certus.Sed ibi actor eſt incertus: ne-
ſcit enim qualiter ſuper nullitate probabit. Iſta
ſua opi.videtur mihi cōtra caſum ſ.de inoffi.teſt.
l.contta maiores.vbi donec pendet iudicium nul
f litatis,nō poteſt agi querela[f] inofficioſi:& hoc ra-
tione cōtrarietatis.Quid ergo dicemus: Breuiter
dico ſic:Aut quis dicit ſentētiā in vno capitulo iu
ſtā:& in alio iniquā: & poteſt: vt l.Carmelia.de
iure pat.& fami.erci.l.quędā mulier.Aut ſuꝑ eo-
dē capitulo dicit nullā,& ſi qua eſt,appellat: & di
co ꝙ etiā tunc talis libellus procedit. Caſus eſt in
d.c.cōſtitutus.extra,de in integ.reſti.& probatur
in d.l.contra maiores.intelligendo vt j.dicā. An
autē ſimul & ſemel poſsit vtranq; cauſam proſe-
g qui[g] & dare probationes ſuper vtraq;: Dicēdum
eſt quòd ſi quidem cauſa nullitatis,& cauſa appel
lationis,veniūt ex diuerſis fontibus:verbi gratia,
dico ſententiam nullam ex defectu ſolennitatis,
vel ex defectu iudicis, vel litigantis.Et eam dico
iniquam reſpectu tenoris ſententiæ: tūc in proſe
cutione non poſſum mihi contrarius eſſe.Quid
enim repugnat,reum fore minorē, & ego probo
de iure meo:Et ita poteſt intelligi opinio Innoc.
quam communis conſuetudo obſeruat.Sed ſi cau
ſa appellatiōis,& nullitatis, procedūt ex eiſdem
fontibus, ita quòd haberem neceſſe mihi contra
riari in proceſſu:tunc debet procedi ſuper nullita
te primò,& in appellatione tempus nō curret, vt
dicam in l.contra maiores.ſ.de inoffic.teſta.Nam
ibi proſequendo quærelam,non poſſum mitti in
poſſeſsionem hæreditatis aditę?& ſic teſtamentū

ta valet de prima ſententia:aliàs ſecunda ſententia teneret.quod not.Itē
prædicta fallunt in interlocutoria:quæ licet aliàs non poſsit corrigi: ta-
men ex conſenſu partium,vt no.Bal.in d.l.ſi diuerſa.Et adde Bald.in l.ſi
poſt ſententiam.ſ.de ſen.& ibi quid in arbitro: & quod conſenſu partiū
in hoc non operetur,tenet in l.j.ad fi.ſ.ſenten.reſcind.non poſ.& multos
alios caſus, in qui-
bus valet ſententia
contra ſententiam,
ponit do.Ant.in c.
inter monaſteriū.
de re iud.& per Lu.
in d.l.admonendi.
Et an poſsint ferri
duæ ſententiæ ex
eadē inſtantia, vel
ex diuerſis, vide
qđ dixi poſt Bart.
in d.l.duobus. &
quod ſcripſi poſt
Saly.in l.ſi cauſa.ſ.
de trāſ.adde Paul.
de Caſt.conſi.xvij.
in iij.colum.

c✱ P. P. A V. P.

b ¶Cum prima gloſ.
Vide Are.in l.cum
qui duobus.in j.co.
de acqui.hære.

c ¶Quæro ecce. Si
ille, pro quo eſt la-
ta ſententia, petit
pro ſe iterum iudi-
cari, & contra ip-
ſum fertur ſenten-
tia,an valeat? bene
facit text.in l.am-
pliorem.in prin. &
quod ibi dixi poſt
Bar.ſ.titu.j.& vide
qđ no. Bar.ī l.poſt
ſententiā.in j.colū.
de ſen. adde vt per
Fede.conſil.ccxliij.

d ¶Circa primam.
Vtrū ille, q appel-
lat à ſentētia, nulla
illam confirmet,in
l.ſi expreſsim. de
oībus iſtis. & Bal.
in l.ſi diuerſa. in ij.
colū.de tranſact.&
hic in ij.col.

e ¶Circa ſecundam.
An valeat libellus,
ſi dico ſententiam
nullā, & ſi qua eſt,
appello: per Bald.
in l.j. C.de furt. &
vide Bart.in l.cum
&,C.ſi aduerſus rē
iudic. adde Oldra.
conſi.xij.

f ¶Agi querela. Ad
de Bar.in l.penulti.
in fi.j.ſi aduer. rem
iudi. & quod poſ-
ſit iudex appellatio
nis reformare ſen-
tētiam,vide in l.cū
apud. & quod ibi
dixi,iud.ſol.

g ¶Proſequi. Vtrū
cauſa appellationis
& nullitatis poſ-
ſint ſimul & ſemel
proſequi, vide ſ.
proximo.& Barto.
in l.ſi expreſsim.
adde Bald. conſil.
cc.lxx.iiij.lib.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Circa tertiũ. An hoc expreſſe facere poterit, vide iſtum a in fin.l.& hic adde Bald.in ij.colũ. adde Ioan. And. poſt Specu.in addi.in §. vt autem verſi. vbi autem.vbi dicit Iaco. de Arc. dixiſſe iudicem appellationis debere ſic pronunciare? dico ſententiam nullam & appellationem ex abundanti interpoſitam.& ita etiã dicit do.noſter Cy.in l.cos.ſ.de app.

b ¶ Nec obſtat. Adde cle.j. de iudi. & vide mod.in l.ſi expreſsim. & potiſsimè, in viij.char. cũ præcedenti.& cum Barto.hic ſequitur Petr. de anchar. in dicta cle.j. & Bald. in l.j.ſ.ne lic.tertio prouo.

c ¶ Datur libell⁹. Et iuxta hic not. per Barto.adde ꝙ ſi coram iudice appellationis petitũ eſt primam ſententiã infirmari, ſi eam reperit confirmandam, poterit cõfirmare: etiam hoc non petito.& ecõtra ſi petitum fuit eam confirmari, & reperit̃ infirmanda, poteſt infirmari: vt no.In no.c.cũ contingat. de offi.deleg. & eſt caſus in c.oblatæ. de app.& quod no. Bar.in l.cum aliud. in prin.iudi. ſol. cũ Cyn.& Bart. in l.ſi expreſsim. in fi.de appel.Fallit in caſu, quẽ ſcripſi poſt Bar,j.co.in l.fin.& vide ibi.

d ¶ Itẽ puto. Vtrum nullitate pendente poſsit innouari aliquid, ad hoc quod no.Bal.in l.appellatione.in fi.ſ.de appel.& Bart. in l.iij. §.ſi ſeruus.ff.de acquir.poſ. Adde tamẽ ꝙ nullitate pẽdente, & etiã reſtitutione in integrũ præſumitur ꝑ ſentẽtia: licet ſecus pẽdẽte appellatione: ſecundùm Spec. de proba.§.ij.ver. negatiua.cum ſeq.ſequitur Imo. Anto. de Butri.in c. quoniam contra.& adde no.per Ange. & Imo.in l.iiij.§.con-

eſſet validum: vnde eſſem mihi contrarius.Cõſue
tudo hoc obſeruat: & iſtud teneatis. ¶ Circa ter-
tium,[a] † an iudex appellationis pronũciando ma-
9 le appellatum cõfirmat ſentẽtiã nullam gl.diſtin-
guit, an iudex inſeruit cauſam, quare pronũciauit
malè appellatũ: q̃a ſentẽtia nulla: & nõ cõfirmat
eã.Secus ſi ſimpliciter, vt hic habetis.Cõtrariã gl.
habemus in l.ſi expreſsim.ff.de appel. Dyn.dicit
quandoq; ſic: Aut ille, qui appellauit, ſciebat ſen
tentiam nullam: & confirmabitur: vt hic.Secus ſi
ignorabat, vt habetis hic in gl.contraria. Et hanc
opi.tangit Spe.in ti.de ſen.§.iuxta.Sed hæc opi.
non eſt vera.Nam conſenſus partis non poteſt va
lidare ſententiã, vt valeat ſententia: bene tamen
poſſet facere ꝙ valeret vt pactũ: vt l.ij.ſ.commu.
vtri.iud.Simile dicemus in teſtamentis: vt l. non
dubiũ.ſ.de teſta.licet gl.videtur aliud notare in
l.j.ſ.qui pro ſua iuriſdi.ſed malè, vt ibi dicam.Fa-
cit quod no.in l.ſi diuerſas.ſ.de trãſac. Vel aliter
dicit Dy. Aut in appellatione fuit deductũ de nul
litate: & videt̃ cõfirmare. Ita loquitur hic gl.aliàs
ſecus: vt in glo.cõtraria. Et ſecũdũ hoc malè dixit
iſta glo.in eo q̃d dicit, maximẹ ſi appellatur, &c.
Iſta opi.nõ videtur vera, quia cauſa appellatiõis
venit cauſa nullitatis, etiã ſi nõ dicatur: vt d.l.quẹ
dam mulier.fami.erci.l.Carmelia Pia.de iure pa-
tro. Vnde alij ſe referũt ad ꝓceſſum, Aut quis eſt
ꝓſecutus cauſam nullitatis: aut nõ.Breuiter vide
tur mihi dicẽdũ, quãdo ſententia prima eſt nulla
ipſo iure, ex ẽſſo errore in ſentẽtia: & tũc iudex
appellatiõis nõ poteſt cõfirmare quia eſſet idem
error in ſecũda ſentẽtia, qui erat in prima: vt l.j.§.
j.ff.quæ ſen.ſine app.reſcin.& dixi vobis de erro
re calculi.l.j.Si verò erat nulla, alia cauſa: & tũc ſi
quidẽ iudex dicat ſimpliciter appellationẽ nõ te-
nere, & pronũciauit malè appellatũ eſſe, nec adij-
ciat, bene appellatũ, ſeu ritè, ſeu iuſtè iudicatum:
tũc prima ſententia nullo modo videt̃ cõfirmari:
quia eius verba hoc nõ ſonãt: & verba ſentẽtiẹ de
bẽt ſtrictè intelligi, prout iacẽt: vt l.j.ſ.ſi plu.vna
ſen.& de li.cau.l.diui.& l.ſi à te.de exce.rei iudi.
& ſic iſta gl.dicit malè ſimpliciter.Sed ſi adijceret
iudex in ſentẽtia, pronũcio bene iudicatũ & malè
appellatũ: tũc bene videt̃ cõfirmare ſentẽtiã, vt l.
10 cos.ſ.de appel.† Sed an antequã ille, qui appella-
uit, prohibeatur poſtea dicere de nullitate: R̃nd.ſi
quidẽ dicit, dico ſentẽtiã nullã: & ſi qua eſt appel
lo: prout ibi dicit̃ in glo.vel cauſam nullitatis ex-
preſsè ꝓſecutus eſt: tũc iterũ de nullitate q̃ri nõ
poterit: cũ ſemel ſit iudicatũ, & quẹſitũ, vt l.ij.ſ.ſi
11 ex fal.inſtru.& de ſi.inſtr.l.ſi.† Sed ſi de hoc non
fuiſſet dictũ, neq; poſitũ, poterit de nullitate poſt
ea dicere: arg.l.eum q.ſ.de inoff.teſt. Et habes de
b hoc hodie caſum in c.j.de re iu.in cle.Nec obſtat[b]
ſi dicas, in appellatione venit nullitas, & ſi nõ ex-
primat̃: quia dico ꝙ venit incidẽter: & ea, quẹ in-
cidenter veniunt in vno iudicio, ſi plene non exa-
minatur, non nocẽt in alio: vt l.à diuo Pio.§.ſi ſu
per rebus.ff.de re iu.& l.ſed ſi ante.ff.de excep.&
no.in l.pe.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.Et iſta
ſufficiunt circa nullitates, quæ veniunt in appella
tionibus.¶ Vidẽdũ eſt, quãdo de nullitate agitur
principaliter.& eſt vidẽdum qualiter practicatur
hæc lex quomodo, & qua forma dicebat iſtã ſen-
12 tẽtiã nullã.† R̃ndeo, de nullitate ſentẽtiẹ põt quẹ
ri duobus modis. Vno modo per modũ exceptio-
nis oppoſitẹ cõtra executionẽ: & iſte modus vide
batur intentatus hic, q̃d apparet ex reſponſione
Principis, dum dicit, cuius rei ꝓbationẽ, ſi prom-
ptam habetis. Nã, vt dixi vobis in l.fin,ſ.ſi ex fal.
inſtru.exceptio nullitatis tunc impedit executio
nem, quando quis eſt paratus probare incontinẽ-
ti.Ideo dixit hic Imperator, ſi promptã &c.qua-
ſi dicat, iſta exceptio executionẽ non impediret.
13 ¶ † Sed in iſta exceptione, ſi reus ſuccumberet nõ
prohiberetur poſtea ordinariè agere de nullitate:
& eodẽ modo dico, ſi actor ſuccumberet, non pro
hiberetur poſtea agere extraordinariẹ, & petere
ſententiam cõfirmari: vt l.à diuo Pio.§.ſi ſuper re
bus.ff.de re iudic.Secundo modo de nullitate co-
gnoſcitur, dato libello principaliter ſuper hoc.Et
iſtos duos modos ſcilicet exceptionem, & princi
palem petitionẽ, ponit gl.ff.quæ ſenten. ſine ap-
pella.reſcin.l.j.circa prin, & ſecundùm hoc poſ-
14 ſet intelligi hæc lex.¶ † Quẹro ergo, quo iure agi
tur, quando principaliter petitur ſententia pronũ
ciari nulla. Inno.videtur dicere quòd officio iudi
cis.extra, de officio iudicis.c.vltimo.videtut pro-
bare ff.de ferijs.l.ij.§.j.& j.c.l.ſi pater tuus.& hac
lege ſecundũ iſtam lect.¶ Quæro ſecundò, corã
15 † quo iudice debeat agi de nullitate.Dic ꝙ coram
ipſo, qui iudicauit, vel coram ſuperiore, ſecũdũ ea
quæ dixi ſ.quomo.& quan.iud.l.ſi vt proponis.
16 ¶ † Quæro, quid ſi datur libellus[c] ſuper nullita-
c te: nec probat ille qui agit, vtrum iudex poſsit cõ-
firmare ſententiam, vel debeat ſimpliciter con-
uentum abſoluere ab illa petitione. Inn.in c.cùm
contingat.extra, de offi.deleg.in gl.magna.dicit,
quòd non poteſt confirmare ſententiam. Ego di-
co quòd poteſt confirmare ſententiam, etiam ex
17 noua cauſa, † & poteſt nouas probationes, & no- e
uas allegationes audire: ſicut in cauſa appellatio-
nis. Hic eſt tex.ſi rectè inſpiciat̃ in l.j.§.j.quẹ ſen.
18 ſine appel.reſcin.† Item puto[d] ꝙ ſicut iudex ap-
d pellationis omnia intentata pendente appellatio- f
ne ex ſuo officio reducit in priſtinum ſtatum: vt
l.chyrographis.§.j.ff.de admini.tuto.& ff.nil no.
e app.pen.per totum. Ita iudex nullitatis[e] poteſt
omnia intentata prætextu illius ſententiæ reuo-
care: vt l.abſentem.j.de accu. Facit ad hoc extra
de procur.c.ex inſinuatione.& quod ibi not.per g
19 Innoc.¶ † Quæro, vtrum ſi proſecutus eſt vnam
cauſam nullitatis, & ſuccubuit: vtrũ poſsit poſt-
ea proſequi aliam. Quidam dicunt ꝙ ſic: vt ſ.c.ex
inſinuatione. Mihi videtur dicendum, quòd cau-
ſa nullitatis eſt finis cauſæ motæ ſuper actione
reali. Nam ſicut dominium alterius rei non poteſt
eſſe meũ ex pluribus cauſis, diuerſis temporibus
concurrentibus: vt l.iij.§.ex pluribus.de acquir.
poſſ. Ita ſententia non poteſt eſſe nulla, ex pluri-
bus cauſis concurrentibus diuerſis temporibus:
quia quod eſt nullum, ex poſtfacto poſtea valida
ri non poteſt: vt.ff.de iniu,rup.& irri.teſt.l.nam
& ſi.ver.poſt defectum.& ideo ſi quidem ſenten
tia fuit dicta ſimpliciter nulla, nec fuit expreſſa
cauſa: licet tantùm cauſam eſt proſecutus, præiu-
dicatur ſibi in omnibus.Secus ſi cauſam vnam tan
tùm expreſsit in libello: vt dicimus in reali: vt l.
ſi mater.§.j.& l.ſi an eandem.§.acti.de excep.rei
20 iudi.¶ Quæro, vtrum † ſi quidem condemnatus
poteſt dicere ſententiã nullam principaliter agen
do: ita victor poſſet principaliter agendo petere
ſententiam confirmari.Doct.decretorum dicunt
quod ſic: & habent de hoc rubricam de confirma.
vti.vel inutili. quæ ſtatim ſequitur poſt titul.de
appella.& dicunt quòd ſicut victus appellat: ita
victor poteſt petere ſententiam confirmari. Sa-
tis hoc puto æquum, vt victor petat ſententiam
confirmari, & victo contra victorem perpetuum
ſilentium imponi. Pro hoc videtur expreſſum vt
lit.penden.l.fina.aliàs ſequeretur iniquum. Nam
ſi in exceptione quando petebatur executio, reus
obtinuerit: actor nullum haberet remedium: &
ſic ſummaria cognitio ſibi præiudicaret, contra le
f gem à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus[f].ff.de re iudica.
21 Sed tunc eſt videndum, † vtrum ſententiam nul-
lam iudex poſſet confirmare. Reſpon.vt ſ.dixi.ſi
quidem in prima ſententia non eſſet expreſſus
error, iudex poſſet confirmare eam: & haberet
vim ex ſecunda ſententia, non ex prima. De
hoc per Decretiſtas in capit.primo extra, de con-
firma. vti.vel inutili. ¶ De inſtrumentis autem
venditionum, & alijs extraiudicialibus, qualiter
petatur caſſatio, dic vt l.ſi ſub conditione. de in
diem addictio.

LEX II.

SI cùm inter. Breuiter dicit. Sẽtẽtia lata cõ-
g tra ius cõſtitutiõis, eſt ipſo iure nulla[g]: ſe
cus ſi cõtra ius litigatoris.h.d.¶ Opp.de re iu.l.cũ
prolatis.

demnatus.de re iudica. & ibi ſcripſi poſt Imol. & vide in l. iudex poſtquã ff.de re iudica. adde qualiter intelligat̃ nil nouari. &c. Federi.de Sen.conſilio.ccxxiij. Et an actu appellatione pendente, illa deſerta confirmetur, per Oldra. conſil. ccxv. Et an qui nõ eſt proſecutus appellationem poſsit redire ad nullitatem, vide Ang.conſil.cclxvj.

✠ P. P. A V. P.

e ¶ Iudex nullitatis. Vide Alexan.conſilio ij. volumi. iij. ad fin.

f ¶ Si ſuper rebus. Et vide quẹ ibi habet ad hoc dictum ibi: ſed tunc eſt videndum. vide eum in l.j.ff. de re iudi.

g ¶ Iure nulla. Limita hoc non habere locum in iudice delegato: quia ſi fert ſententiam contra ius partis: non valet ipſo iure. Dictum eſt Hoſtiẽ. in c.fina.de præbend. Item limita ſecundùm Bar.in l.diem proferre.§.ſtari. de arbitr. de quo vide poſt Bartol. in l.ſi ſocietatem. §.arbitrorum. ff. pro ſocio. Item limita ſi pars in libello concluderet: ſi concluderet ſibi iuſtitiam miniſtrari, & ſentẽtia ſit lata pro eo libellante, qui non habet ius: quia non videtur valere tanquam non conformis libello. quod an ſit verùm, vide per Bald. in l. fina.circa finem. ff. de iuſti.& iure.vide quod habes per Moder.in c.j.de officio. delega. in v. colũ. Item fallit ſi eſt lata contra notorium: quia tunc eſt nulla ipſo iure. Ita dicit Abb. in c. ſuper.de offic.delega. & vide ibi per Moder. & Bald. in l. ciues. ſ.de appel. in princ. vide quod dixi in l.cùm prolatis poſt Bart. hic allegata.& no. Bartol. in l.j.ſ.de erro. calcu. quibus adde quòd ſententia lata expreſſo

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

iuris errore,nō tenet,vt hic:& hoc vtrū,ſi ille error pōt oculis legi.Secꝰ ſi
ex mente apparet error expreſſus.Ita ſingula.dicit Inno.in c.j.de offic.
dele.Scđò fallit,ſi fuit lata cōtra extrauagantē,ſcđm Bar.in d.l.cùm ꝓla-
tis.& Io.Mo.in reg.ignorātia.Itē eſt verū,ſi ſit expreſsio iuris ſpecialiter
ſcripti:aliàs ſecus,per id qđ no.voluit Inn.in c.cū ſpeciali.in prin.ij.co.de
appel.& qđ not.in
d.l.cū ꝓlatis.Item
fallit ſi eſt expreſ-
ſio iuris nō faciētis
ad cām.Ita volunt
doct.in c.per tuas.
de ſen.excom. Sed
gl.videꝛ tenere con
trariū ī c.ſacro.co.
tit.in glo.iij.Itē fal
lit ſi ſnīa ſit lata ex
pluribus cauſis, &
in vna tantùm ſit
expreſſus error iu-
ris ſcđm do.Anto.
in c.per tuas. qui
fil.ſint legi.Ad qđ
gl.no.& qđ ibi no.
in l.ſi quis ad exhi.
ff.de except.rei iu-
dica.& prędicta ra-
tio no.p doct.in c.
ab excōicato.de re- 1
ſcrip.Item propter
magnā varietatē,et
obſcuritatem valet a
ſententia contra le 1
gem,ſecundū Bart.
in procemio de no- b
uo Codi.compo.in
prin.Addđ quæ no.
Bald.in l.error. in
vlti.col.ſ.de iur. &
fac.igno.vbi etiam
voluit, ꝙ ſi ſit ex-
preſſus error con-
ſilij ſapientis impe- c
riti non valet ſnīa, 1
etiam ex conſenſu
partiū:& dum alle
gaui Inn.in c.cum 1
ſpeciali. Addđ Imo.
in d.l.cùm ꝓlatis. 1
& quod poſt eum
ſcripſi:& quod di-
xi ſ.de iure dubio:
vide domi. Anto.
in c.j.de conſtitu.
Et ad prædicta o-
mnia vide domi.
Ant.in c.ab excōi-
cato.de reſcript. &
in d.c.j.de re iudi-
ca.& ibi per Abb. 2
de omnibus iſtis. 3
Item fallit ſi ſit ex
preſsio erroris iu- 4
ris conſuetudina-
rij: vt per Cyn.& 1
Baldum hic. Et ad
prædicta vide per
Abb.in c.inter cę- d
teras. de re iudica.
& vide per Mo- 2
der.in l.ſi expreſ-
ſim. in tribus pri-
mis chartis.ff.de appellationibus.& Imol.in lege,cùm prolatis.& Barto.
ibi.& vide gloſſ.j.l.ij.de appella.in gloſſ.magna in fin.quæ declarat nota.
quando dicatur error expreſſus:quia ſufficit quòd ſit error iuris,inſpecta
regula iuris:licet non inſpectis caſibus ſpecialibus.Et dum dixi ſenten-
tiam latam inter opiniones dubias tenere: dicas quòd eſt verum niſi
per conſtitutionem fuerit poſtea declaratum,talem opinionem eſſe ma-
lam.Et cuius opinioni debet eſſe iudex,vide ſuprà de pœna iudicis. le-
ge,de eo.

a ¶Certa ratione.Et ſic videtur hic caſus pro gloſſ.in cle.ij.de iure patro.

prolatis.Dicūt quidam quòd tex.debet intelligi,
ſi iudex putabat ſe cōtra ius iudicare:aliàs ſecꝰ.Vꝛ
dic vt dicit glo.quòd ibi non fuit expreſſus error.
Iſta eſt bona ſolu.ad l.præſes.ff.de re iudica.Ad l.
cùm prolatis.ſunt aliæ duę ſolu.valde not.hic ſen
tentia lata fuit manifeſtè contra ius:ibi licet con-
tra ius fuit lata nō tamē manifeſtè:qa ibi erāt opi.
Ita videtur ibi intelligere gloſ.& hic tex.videtur
innuere.Vel aliter:hic contra ius,incertum in cor
pore iuris:ibi contra ius in corpore iuris non reda
ctum.Tene quam vis.¶Opp. de l.Seiæ egreſſæ.
ff.de tuto.& cura.da.ab his.Dicit gl.fallit ibi:vn
de ibi loquitur in decreto ipſius ꝑtoris:hic in ſen-
tentia.Circa illud decretū dixi plenè in l.is cui bo
nis.de verb.obl.& ibi doc.tangunt.

LEX III.

SI vt proponis. Cauſa præiudicialis impedit electionem ad munera.h.d.

CVm magiſtratus. †non valet ſnīa pluriū delegatorum,niſi omnes ſententient.h.d.De iſta materia,vide plenè in l.pomponius ſcribit,ſi vni.ff.de re iud.&c.

CErta ratione. a†Impoſitio mulctæ vltra quā iudex poſsit,eſt ipo iure nulla b h.d.¶Quęro an annulleꝛ tota ſententia an verò in ea parte,in qua modum exceſsit. Dic vt dixi in l.rei iud.ſ.de re iud.

CVm non eo. Iſtam legem habuiſtis in l.ſi vt proponis.quomodo & quando iud.Breuiter dicit.Sententia,quę nō fuit lata in termino peremptorio,eſt ipſo iure nulla.

VEnales. c†Sentētię latę ꝑtio ſunt ipſo iure nullæ.ſecus ſi eſſent latæ gratia.h.d.

SVMMARIVM.

☞Per officium iudicis,quod eſt ipſo iure nullū tollitur,quantum de facto proceſsit.

SI pater. Breuiter dicit:†Defectus ætatis,facit nominationem ad munera ipſo iure nullā.& vide gl.& text.ꝙ per officium iudicis,quod eſt ipſo iure nullū.tolliꝛ,quantum de facto proceſsit.quod not.

VEteranis. Breuiter dicit.Veteranus ſi eligitur ad munera,nō tenet electio:nec eſt appellare neceſſe.h.d.

SVMMARIVM.

☞A taxatione expenſarū non poteſt appellari.
Victo non appellāte,poteſt victor appellare pro ſumptibus.
Iudex qui omiſit condemnationem expenſarum petitam,tenetur parti.

OMnem. Breuiter dicit:†Si victꝰ appellationē ꝓſeqꝛ,victor nō pōt appellare,ꝓpter condēnationē expēſarū d omiſsā,ſed iudex p eo iudicare debebat:idē ſi nō ꝓſequiꝛ.h.d.¶No.qđ dixi ī ſummario.¶Scđò no.ꝙ hic videtur caſus†ꝙ à taxatione expenſarū non poſsit appellari ibi,vel minus quā

vbi diciꝛ,ſi eſt datus modus procedendi,licet per ſtatutū non annulletur
aliter fiat:tamen proceſſus eſt ipſo iure nullus,ſi modus egrediatur.Facit
in proxima.Et adde quòd ſententia lata per probationem à iure impro-
batam eſt ipſo iure nulla:vt in c.ij.de purga.vul.per Io.And.in c.quoniā
contra.de proba.quod facit pro ſtatutis improbantibus cęteras probatio

oportuerit,iuſſa eſt.Canoniſtæ tangūt iſtā qōnē: b
neſcio quid dicunt.hic videꝛ caſus.¶Circa princi-
3 pium quæro,†quid ſi victus non appellauit,an vi
ctor poſsit appellare pro ſumptibus.Quidam di-
cunt quòd nō:& dicunt ꝙ hic eſt caſus in hac l.ij.
reſponſo.& ſic hāc legē intelligunt ꝙ in primo ca
ſu victus appellauit.In ſecundo nō:& poniꝛ hæc
lec.in glo.paruula,ſuper verbo,introducēdę.Iſta
lec.videꝛ fuiſſe Hug.& tangitur in glo.præceden c
ti:quæ per noſtros doc.non tenetur:imò videtur
quòd tunc hic victor poſsit appellare: quia nullū
aliud remedium ſibi remaneret,quo ſibi ſuccurraꝛ
in ſumptibus:vt l.terminato.de fruc.& li.expen.
4 Pro hoc videꝛ caſus ſ.de vſu.l.in bonę fidei.¶†Se
cundò quæro,an iudex,qui condemnationē expē
ſarum omiſit,teneatur parti.Gl.hic tenet ꝙ ſic,in
gl.parua ſuper ver.cōfiteatur.Hoc intellige verū,
ſi fuit petita condēnatio expenſarū:aliàs ſecus:vt
l.iij.§.hoc autē iudicium.ff.de dam.infe.& ibi de
hoc dixi:& ibi per Dy.¶Tertiò quęro,in quo dif
ferat primū reſpōſum à ſecundo rnſo.Rn̄deo,tres
ſunt lec.Prima,quia in primo caſu victus appella-
uit, & proſequitur: in ſecundo caſu appellauit
& non proſequitur, & hanc vobis poſui. Secun-
dò quod in primo caſu appellauit:in ſecundo nō.
iſtam vobis reprobaui.Tertia lect.eſt noſtrorum
doc.ſatis notabilis,videlicet ꝙ in prīo caſu victor d
volebat appellare:quia omiſit iudex condēnatio-
nem expēſarū.In ſecūdo volebat appellare:quia
omiſit cōdēnare reum in vna ex rebus petitis,vel
in vno articulo:cū petitio plures articulos cōtine-
ret.Et reſpondeꝛ ꝙ nō pōt:imò iudex ſuper toto
cognoſcet.& ita intelligunt hic doctores.

Quorū appellatiōes nō recipiūtur. Rub.

¶Continua vt in glo.

SVMMARIVM.

2 ☞Verus contumax dicitur,qui perſonaliter citatus non venit in caſu huius legis.
3 Iudex ſi cauſa non cognita,& partibus nō citatis,& ſic incontinenti,reſpuat appellationem,nō poteſt appellari.

LEX I.

1 EIus qui. † Verus contumax non appellat.h.d.¶Opp.de l.ab eo.ſ.quō
& qn̄ iud.& l.& poſt.§.fi.ff. de
2 iud.Sol. Hic loquiꝛ in vero cōtumace:ibi in ficto. †Et diciꝛ verꝰ
cōtumax ſecundū iſtā glo.qui perſonaliter citatꝰ
non venit.De hoc nota.in l.ex cōſenſu.in fi.ff.de
app.& l.fi.ff.de in inte.reſti.plenè per Cy.in l.pro
perandū.§.ſin aūt.ſ.de iudi.Oppo.de l.creditor.§.
iuſſus.ff.de ap.So.Ibi fuit cōtumax in nō reſtituē
do:hic in nō veniendo,quę ſola cōtumacia puniꝛ,
vt appellare nō poſsit.Et per hoc dicit glo.ꝙ con
tumax in nō iurādo de calūnia pōt appellare. Idē
vidiſtis notatū in l.ij.§.ſin autē reus.ſ.de iur.cal.&
in d.l.creditor.§.iuſſus.¶Oppo.diciꝛ hic, ſumma
e tim e negotio perſcrutato,imò videꝛ ꝙ debeat ple
nè cognoſci:vt ſ.de iud.l.iudices.& l.ꝓperandū.
§.j.co.ti.Gl.ſoluit tribus modis.primo quòd ſum
matim ideo dicitur,quia vna pars eſt abſens.Vn-

nes.And.Barb.
¶Nulla. Vide Bar
to.in l.fi.de iuriſdi.
om.iu.Et ꝙ nō va-
leat in ea parte,fir-
mat Bal.in l.ſi iuſ.
ſi aduer.rem iudic.
& vide eū in cōtra-
riū in l.ij.ſ.de ſper.
¶Venales. Et ibi
idē per illum text.
no.Bar.in l.ſed ſi p
prætorē.§.ait præ-
tor.ff.ex q.cau.ma.
& quod ſententiæ
latæ dolo iudicis ſi
ne pretio non ſint
nullæ ipſo iure,vi-
detur tex.in l.ij.ff.
quod q́ſq; iur.Sed
ibi ponderat Ang.
vt refert Alex.hāc
legem.vide gloſ.&
Bar.in l.j.ſ.de pœ.
iudi.qui malè iudi.
& in l.ij.eo.titu.vbi
vide.
¶Expenſarū. An
à taxatione expen
ſarum poſsit appel
lari, vide text.in l.
ab executore.ī prī.
ff.de appel.De ma-
teria huius le.vide
Specu.in tit.de ap-
pel.§.in quibus au-
tem caſibus.in ver.
li et victus.cū duo
bus,ver.ſeq. Et an
ſi quis appellauit,à
ſorte tātum,videa-
tur appellaſſe ab
expenſis, vide per
Moder.in l.cùm in
vna.de appella.Sed
ad hanc legē quæ-
ro,pone iudex con
dēnauit reū in ſor-
te,& in expēſis ab-
ſoluit,& reus acqe
uit ſententiæ: ſed
actor appellauit à
ſentētia expenſarū
nūquid in cauſa ap
pellationis reꝰ po-
terit cōqueri de ini
quitate ſentētię ſor
tis.Gui.đ Suza.hic
tenet ꝙ non: quia
principale nō reci-
pit fomentū à ſuc-
ceſſorio.l.nuda. de
contrah. & cōmit.
ſtipu.quod limita:
ar. eorū quæ hic di
cunꝛ in l.ſi expreſ-
ſim.Et idem ſi actor appellauit ab vno capitulo:nam non pōt reus appel-
lans proſequi in articulo appellationis.Ad hoc c.cordi. & c.cùm ſit Ro-
mana.de appe.in vj.ideo vterq; appellet.c.Raynutius.& c.Raynaldus.de
teſt.Pet.de Ancha.in c.j.de cau.poſ.& propric.vbi etiam videtur text.&
vide Cy.& Bar.in l.ſi quis libellos.ſ.de ap.& in l.ampliorem.eo.ti.cōtra
prædicta tenet do.Anto.in c.cùm Ioan.de fide inſtru.Adde qđ no.Ioā.
And.in addi.ad Spec.vbi ſ.dicit opi.Guid.de Suza.probari in ca.vno.de
conſe.eccle.vel alta.lib.vj.

e ¶Summatim.Nota quòd modis dicaꝛ cognoſci ſummariè: & ad intelle-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ctum iſtorum, & iſtius legis hic vide per Mod. in l. ex conſenſu. §. cū qui.
circa prin. de app. & adde, & vide q̄d no. Bar. ad reprimē. ī ver. ſummariè.
a ¶ Non appellat. Et dicit Bald. in l. de ſtatu. j. alle. ꝙ in dubio iudex debet
deferre appellatiōi. idē in iudicio debet iudex admittere articulos circa ꝓ-
bationem, ſecundū Hoſtien. in c. per tuas. de teſti. Idem Bal. in l. properan
dum. §. ſinaūt reus.
b ¶ Reſpuere. Iudex
non pōt reſpuere
appellationem, niſi
parte citata, & cau-
ſa aperta. aliàs pōt
appellari. q̄d not.
Bene facit q̄d not.
Bal. in l. de ſtatu. ff.
ne de ſta. de. & vi-
de ſ. & oīno Bar. in
l. ſciendum. de ap-
pel. reci. vbi contra-
rium. & vide quod
notanter dixit bal.
in l. addictos. ſ. de
epiſc. aud. & Inno.
in c. ſi q̄ū. de offic.
deleg. vbi ponit ca-
ſum, ꝙ licet reſiſte-
re iudici. De quo
per Bal. in l. j. in xj.
colū. ſ. vnde vi. per
glo. in c. ſine culpa.
de re. iur. in vj. etiā
in l. facultas. & in l.
ꝓhibitū. j. de iure
fiſ. li. x. & l. q̄m. C.
de app. poſt glo. in
l. vt vim. ff. de iuſti.
& iure.
c ¶ Obſeruare. In
hac l. obſeruare. di
cit pulchrum Bal.
in materia an ve-
rus contumax ap-
pellat: de qua in l.
ex conſenſu. ff. de
appel. vbi vide, ſed
iure Canonico di-
cit ꝙ confeſſus tan
tùm poteſt appel-
lare. in c. cū ſpecia-
le. §. porro. de ap-
pel. c. cū ſit Roma-
na. eo. ti. lib. vj. Se-
cus ſi eſt conuictus
ante ſentētiā, & cō
feſſus poſt: q͂a tunc
nō denegat̄ appel-
latio. glo. eſt not. in
l. nō tantū. ff. de ap
pella. Et iſta eſt ca-
nonizata. ij. q̄ō. v.
ſunt quorūdam. &
vide in l. qui ſentē-
tiam. j. de pœ. per
Spec. de materia in
d. tit. de cōfeſ. §. po-
ſtremo. ver. ſed nū-
quid. & in tit de appel. §. ij. ver. & an confeſſus ſponte poſſit appellare. Di
cit Bal. quòd eſt factum. vide per eum in l. j. ſ. de lit. conteſta. & in l. ſi de-
bitori. de iudi. & in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de mino. aliàs Bald. in
repertorio. Innocen. dicit quòd appellatur à proceſſu facto in confeſſum
& quòd poteſt probari error in cauſa appellationis, in verſic. appellatio.
in verſicu. appellatur à multis. & vide no. per Barto. in l. non tantùm. de
appel. & latè per Ange. in repe. l. §. iuſſus. de appel. & vide Baldum not.
in l. j. ſ. ne ex delic. defun. in vj. col. Item iſtam legem limita per gloſſam
no. & ibi dixi in l. non tantum. ff. de appel. & latè per Ange. in repetitio.
l. fina. §. iuſſus. de appella. Et vide per Bald. no. in rubri. ſ. ne ex delic. de-
functo. in viij. col. Item iſtā lege limita per glo. no. in l. non tantùm. ff. de
appel. & ibi dixi. Et quando confeſſus appellet, & quomodo, vide §. iſtū
de appel. vt dixi. & Bald. hoc in l. j. in v. col. ſ. de confeſ. Sed an valeat ſta-
tutum, quòd cōtumax ex ſola contumacia non conteſtando aliter de cri
mine poſſit condemnari ad mortem? dicit Specu. quòd ſic, in titu. de fide-

de reſpectu abſentis dicitur ſummatim: reſpectu
præſentis cognoſcit̄ plenè. Secundū iſtum modū
loquendi, intellige gl. quę eſt in l. Fulcinius. §. j. q.
ex cau. in poſ. ea. vbi dicit, ꝙ ad venditionem ꝓce
dit̄ negotio ſummatim cognito. Intellige ſumma
tim reſpectu abſentis: q͂a reſpectu eius ſemp dicit̄
ſummatim: ſed reſpectu p̄ſentis ſemp cognoſcit̄
plenè: vt videbitis in l. fi. j. de bo. autho. iudi. poſ.
¶ Secundo modo ſoluit gl. ꝙ hic erat cauſa, in qua
ſufficiebat ſummaria cognitio: & vide gloſ. Et ex
hoc habes ꝙ in actionibus, in quibus ſufficit ſum
a maria cognitio, verus contumax non appellat [a].
¶ Tertio modo ſoluit̄, ꝙ debeat cognoſci plena-
riè, vt in cōtrarijs. Nec obſtat hic tex. q͂a illud ad-
uerbium ſummatim, reſpicit ſequētia. quaſi dicat,
an appellatio recipi debeat vel non, debet cogno-
ſci ſummatim: ſed ſup negotio principali ſumma
tim non cognoſcet̄. Iſta lec. non placet gl. quia an
appellatio ſit recipienda, plenè debet examinari.
3 Et vide gl. Ex hoc no. rogo, te. ꝙ † iudex nō debet
b reſpuere [b] appellationē, niſi cauſa cognita: & ſic de
bet fieri partibus citatis, cōuocatis: vt l. in cauſę. §.
cauſa cognita. ff. de mino. Et propter hoc ſi iudex
reſpuat appellationem, incōtinēti ab iſta reiectio
ne poſſet appellari.

SVMMARIVM.

2 ☞ Maleficium poteſt probari per inſtrumenta.
3 Confeſsio facta metu tormentorum nocet, ſi in ea
perſeueretur.

LEX II.

c
1 Obſeruare. [c] Breuit̄ dicit. † Ad
hoc vt qs non poſ
ſit appellare, requirit̄ ꝙ ſit cōuictus, &
ſponte confeſſus, ſi quod eorū defece-
rit, appellatio admittit̄. hoc dicit. Nota ꝙ hic videt̄
2 eſſe caſus, ꝙ † maleficiū pōt probari per inſtrumen
ta. Iſtam q. diſputauit Iac. de Aret. quā Cy. ponit
in l. ſciāt. ſ. de ꝓb. Dixi vobis hoc āno in l. in ſena
tus. in prin. ad Tur. ¶ Op. de l. cōſtōnes. ff. de app.
& j. de rapt. vir. l. j. Sol. Fallit in caſibus, in quibus
condēnatus nullo modo appellat: qui ponunt̄ in
illis legibus. ¶ Item opp. de l. non tantū. ff. de ap-
pel. & ſ. de epiſ. audi. l. addictos. Sol. Ibi nō fuit cō
feſſus: vel fuit confeſſus poſt ſententiā: vel ibi nō
fuit cōuictus. ¶ Itē op. de leg. j. §. diuus. ff. de quę-
3 ſtioni. Sol. † Confeſsio facta metu tormentorū nō
nocet, niſi in ea perſeueret. Ia debetis hoc intelli-
gere. ¶ Quæro, vtrum hæc lex habeat locū in alijs
caſibus, quā in his, qui enumerant̄ hic. Quidā di-
cunt quòd non: quia cùm iſta lex ſit odioſa, & ſic
reſtringenda. glo. hic videtur tenere contrarium.
& l. creditor. §. iuſſus. de app. & l. nō tantùm. eo-
dem titu. Et iſtam partem credo veram, per l. abſti
nendum. j. eodem titu. & ibi videbitis. ¶ Sed quę-
d ro, [d] ad quid poteſt appellare confeſſus. Reſpon-
deo, quòd poterit reuocare confeſsionem in cau-
ſa appellationis, ſi non reuocauit in prima: vt lege
ſecunda. de erro. aduo. & not. in l. creditor. §. iuſ-
ſus. de appella.

iuſ. Idem dicit Ioan. And. in nouel. in ca. veritatis. in fi. de dolo & contu-
ma. & ſequitur Bald. in c. j. §. iniuria. verſic. ſeu furtum. de pac. iur. fir. & vi
de Bal. in c. j. ad finem. qui ſuc. tene. Et dixi in l. abſentem. de pœ. & vide
Bald. in l. j. C. quomodo, & quando iudex. per Ludo. in l. lex Cornelia. ad
Syllan. & Bal. in aut. ſed nouo iure. ſ. de ſeruis fug. Facit l. ſi ſeruus. ſ. de his
qui ad eccle. confu.
Idem tenet Spe. &
Io. an. in §. ſequit̄.
alleg. gloſſ. in l. lo-
corum. j. de omni
agro deſer. & etiā
firmat quòd valeat
dominus Nel. de
ſancto Geminia. in
ſuo opere bannito
rum: & quod notat
Bald. in l. ij. C. de
aſſer. tol. & in lege
omnes populi. &
per Bald. in rubri.
commo. in fi. Et ha
bet locum iſta lex
etiam ſi aliquis ex
forma ſtatuti ha-
beatur pro confeſ-
ſo. Ita dicit Bald. in
l. omnes populi. in
xiiij. colum. ff. de iu
ſti. & iure. Quid ſi
ſtatuto cauetur, ꝙ
cōtumax in reſpon
dendo poſitioni-
bus habeatur pro
confeſſo, & conui-
cto: an tunc pote-
rit appellari. Vide
Imol. in l. ſi inſulā.
in xvj. col. in verſi.
quid autem ſi ſtatu
to cauetur. j. de ver
bo. obli.
d ¶ Sed quæro. Di-
cit Bal. no. in l. fi. ſ.
de proba. quòd in
criminali ſi quis ſit
ex vehementibus
indicijs tortus, &
confiteatur, & non
appellat. Sec⁹ ſi ex
aliquibus indicijs
non grauibus fuit
tortus, & confeſſus
fuit. quod nota be-
ne pro damnatio-
ne ex pręſumptio-
ne iuris, & de iure
non poteſt appel-
lari. Ita dicit nota.
Bal. per illum tex.
in l. ſi qui adulte-
rij. j. de adult.
e ¶ Nulli officialiū.
Et adde quòd iſtā
legem allegat gloſ.
in l. ne diu. C. de
pœnis. Et an officialis committens furtum in officio poſſit conueniri of-
ficio durante, vide Bal. in l. iij. §. eodem modo. ff. nau. cau. Bene facit l. da-
tur. ff. ad leg. iul. repetun. Et vide quod no. in aut̄. vt iudi. ſine quoquo ſu
fragio. §. neceſsitatem. ibi no, quid in eo qui nō committit in officio, nec
officij contemplatione: dicit hic Gul. quòd non poteſt de eo ſyndicari: ſe-
quitur Bal. per illum tex. C. vbi de ratiocinijs agi opor. quod habetur in l.
fi. ff. nau. caupo.
f ¶ Præſumitur. Refert, & ſequitur Petrus de Ancharano in capitulo Ro-
mana. §. contrahentes. de foro competenti. in vj. Reperio quòd Specu-
la. tenet contrarium in titulo de compe. iudi. ad §. ſequitur. verſicu. nota
allega.
g ¶ Abſtinendum. Vide do. Abb. in conſi. xxxj. And. Barba.
h ¶ Relaxari. Si appellatur à captura, captus non relaxatur, ſed penes quem
iudicem debet retineri talis carceratus, vide in l. j. & quod ibi dixi. ff. de cu
ſto. reo.

LEX III.

e
Nulli officialiū. [e] † Offi-
cialis ali
cuius iudicis, à ſententia cōtra eū data
de delicto commiſſo in officio per eun
dem iudicem, ab illo iudice nō appellat. ſecus ſi in
alia cauſa fuit vict⁹. hoc dicit. Hic fuit quæſtio, eſt
ne verùm indiſtinctè ꝙ officialis cōdēnatus à ſyn-
dico non appellat: quidam dicunt ꝙ ſic, per hunc
tex. Ego reperio iſtam legem limitatam, primò ꝙ
hic loquit̄ quādo eſt condemnatus criminaliter de
delicto commiſſo in officio: & ita ſentit hic gl. Se-
cundò in eo, quod hic dicit̄, proprij iudicis, ꝙ iſta
lex non habet locum, niſi quādo nūcius, vel nota
rius, vel aſſeſſor cōdemnat̄ ab illo iudice, cui⁹ erat
f officialis. nō enim præſumit̄ [f] ꝙ iudex ferat contra
eū iniquā ſententiam, niſi clarè reperiſſet delictū.
Iſta fuit opi. Placē. quam Azo ponit hic ī ſumma
ſua. & gl. iuris Canonici intelligūt ita hāc l. ij. q. vj.
c. ei qui. §. nulli quoq;. vbi eſt canonizata iſta lex.
g
1 Abſtinendum. [g] † Debi-
tor publi-
cus victus nō appellat. h. d. ¶ Quæro,
quid velit dicere, dū dicit hic, publici
aut priuati. Dicūt quidā, priuati, ſcilicet patrimo-
nij Imperatoris. quidam alij dicūt, priuati, ſcilicet
cuiuſlibet. Sed tūc iſta lex videretur cōtra regulā
in l. & in maioribus. ſ. de app. Sed intellige hic cō-
feſſos, i. cōiunctos. & ſic non poterit appellare: vt
dixi in l. obſeruare. ſ. eo.

SVMMARIVM.

2 ☞ Ab interlocutoria, quæ fertur poſt diffinitiuā
ſententiam appellatur.
3 Si à captura perſonæ appellatur, debet captus pen
dente appellatione detineri.
4 Qualiter excedatur modus in exequendo.
5 Exceptio quando poteſt opponi poſt ſentētiam,
poteſt etiam opponi poſt quadrimeſtre tempus.
6 Appellari poteſt ab eo, qui malè interpretat⁹ fuit
ſuam ſententiam.

1 Ab executione. † Ab exe
cutiōe nō
poteſt appellari, niſi excedatur mod⁹
in exequēdo: & tūc res mobiles, & fru
ctus rei mobilis ſequeſtrantur: & perperam appel
lans punit̄. h. d. ¶ Op. ſ. de appel. l. & in maiorib⁹.
Sol. Dicit glo. ab executione facti nō pōt appella-
ri. Ita eſt caſus hic. Sed ſi iudex pronūciaret ſentē-
tiā exequēdam vel nō: de hoc poſſet appellari. Ita
loquit̄ lex contraria, & vide gl. j. Idem no. in l. ab
2 executore. ff. de app. Ex quo no. † quòd ab īterlo-
cutoria, quæ fert̄ poſt diffinitiuam ſentētiam, ap-
pellatur. ¶ Oppo. ſ. de prohi. ſeque. pec. l. j. Solu.
Hoc eſt ſpeciale. Item op. ſ. de app. l. appellatiōe.
3 Solue vt in glo. quā no. bene. Ex quo no. † ꝙ ſi ali
quis capitur ꝑpter debitū, & ab ipſa captura ap- e
h pellatur, non debet ſtatim relaxari [h]: ſed pendēte
appellatione, debet detineri: ſicut dicimus hic de

alia

alia re mobili, quę debet poni in ſequeſtrũ. ¶ Op-
a po. contra prędicta[a] de l. Imperatores. ff. de appel
la. Sol. Ibi timebatur de dilapidatione fructuum:
aliàs ſecus. ¶ Opp. ad fi. & videt quòd alia pœna
puniatur: vt ſ. de appel. l. eos. §. ne temere. & l. iu-
dicibus. eo. ti. Reſponde vt ibi dixi in d. l. iudicib⁹.
4 ¶ †Quæro, qualiter excedatur modus in exequẽ-
do. Glo. dicit quòd põt eſſe reſpectu rei, in qua fit
executio: reſpectu quãtitatis, pro qua fit: reſpectu
tẽporis, in quo fit: reſpectu cauſæ: quia erat exce-
ptio, quæ poterat opponi in exceptione: vt patet
5 ex glo. Et no. ex hac glo. vnum, † quòd in caſibus,
b in quib⁹ dixi poſſe exceptionẽ [b] opponi poſt ſen
tentiam, vt ſ. de iuris & facti igno. l. j. poteſt oppo
ni etiam poſt quadrimeſtre tempus. Ita tenet hic
glo. & mirabiliter ſuper ver. excedat. circa mediũ.
6 ¶ †Quæro, an ab eo, q malè interpretatus fuit ſuã
ſententiam, poſsit appellari. Dic vt in gl. & caſus
eſt in l. ab executore. ff. eod. Dicitur hic, ſi appellat
ab articulo. ¶ Quæro, quid appellat hic articulus.
Plures ſunt opi. inter alias eſt vna, & illã tene mẽ-
ti, quòd articulum appellãt interlocutoriã. Vnde
appellãs ab interlocutoria, perperã ſuccumbens,
punietur pœna huius legis &c.

1 QVisquis. †Ne teſtamẽtũ aperiat, vel ſcriptus hęres in poſſeſsionẽ mittatur, appellari non poteſt. h. d.

SVMMARIVM.

2 ☞ A quibus ſententijs interlocutorijs poſsit appellari.

c ANte. [c] †Ab interlocutoria appel
1 lari nõ poteſt. h. d. ¶ Opp.
✻ ff. de appel. reci. l. ij. qui ſatiſd. cog. l. ar
bitro. ſ. de app. l. ſi quis prouocatione.
ff. de mino. l. intra vtile, ꝓpter quas leges dicũt q
dã, ꝙ regula eſt ꝙ põt appellari ab interlocutoria.
Fallit hoc in iſtis iudicibus, qui hic nominant. Gl.
noſtra tenet cõtrariũ: & ad dictas leges reſpõdet.
d Tu autẽ vt omnia cõplectaris, [d] dicas ſic. † Aut in
2 terlocutoria ꝓfertur poſt diffinitiuã ſententiã: &
põt appellari: vt habuiſtis no. ſ. eo. ĩ l. ab executio
ne. Aut profertur ante: & tunc aut nulla alia diffi
nitiua ſperatur: & põt appellari: vt l. ait prętor. §.
permittit. ff. de mino. Aut ſperatur alia diffiniti-
ua: & tũc aut grauamẽ illatũ ab interlocutoria nõ
põt reparari per appellationẽ à diffinitiua: & põt
appellari: vt l. ij. ff. de app. reci. & qui ſatiſd. cog. l.
arbitro. Aut põt reparari: & tũc aut eſt talis inter
locutoria, quæ perimit totum negotiũ: & poterit
appellari: vt l. intra vtile. ff. de mino. Aut totũ ne-
e gotium[e] non perimit: & appellari non poterit: vt
hic, & l. ij. de epiſ. audi.

1 ET publicarum. †Public⁹ debitor, manifeſtè conuictus, non appellat. hoc dicit.

Si pendente appellatione mors interuenerit. Rubrica.

1 ¶ Continua vt in gloſſa.

LEX I.

1 ETiam poſt. Breuiter dicit: †Inſtãtia cauſę appellationis, ad hęredem tranſit. h. d. ¶ Opp. j. l. proxi. & l. iij. Sol. Ibi fuit appellatũ in cauſa criminali: hic in ciuili. De iſta materia qualiter inſtantia tranſeat ad hæredem, vel alium ſucceſſorem, dixi vobis plenè, in l. ſi eum hominem. ff. de fideiuſ.

LEX II.

1 EIus qui. Secundùm lec. magis notabilẽ breuiter dicit. † Ab annotatione põt appellari: & appellatiõe pendẽte morte rei, pœna extinguitur. h. d. ¶ Opp. j. l. proxi. Sol. quandoq; ab ipſa annotatione appellatur: & tũc habet locũ iſta lex. quandoq; appellatur à ſententia lata ſup crimine principali: & ita habet locũ j. l. proxima. ¶ Quæro, qualiter fiebat iſta annotatio. Dic vt habes in gloſſa.

a ¶ Opp. contra pręd.icta. Pœna appellantis fruſtra per Bal. aliàs Bar. in l. à proconſulibus. ſ. de appella.

b ¶ Exceptionem. Exceptio, quæ poteſt apponi poſt ſententiam, põt etiam opponi poſt quadrimeſtre, non tamen poſt executionem factam. in l. j. ff. de iu. & fac. ign. à contrario ſenſu. & ibi Bal. & Bald. hic glo. vide.

✻ ¶ Pro concordia. Aduerte, ſententia interlocutoria, quę decidit quaſi totã cauſam de iure ciuili, patitur appellationem: licet tale grauamẽ poſsit reparari per appellationẽ à diffinitiua. Ita Bar. in hac l. añ contrarium allegat velle ĩ l. ij. ff. de ap. re. & in l. intra vtile. ff. de mino. Sol. vt p Bar. in d. l. intra. & ibi eſt ſpãle propter illã interlocutoriã, quæ dat ſuper ætate, & facit ius quo ad omnes etiam in alijs cauſis. Vel ſolue ſecundum not. diſtinctionem, de qua in hac l. ante.

c ¶ Ante. Iſtum tex. alleg. Bal. no. in l. ij. in vlti. col. quando ſi. vel priua. quòd à ſentẽtia lata ſuper executione nõ poteſt appellari Bart. videtur tenere contrarium in l. à diuo ff. de re iudi.

d ¶ Cõplectaris. His verbis ipſe vtit ĩ l. quod iuſsit. in iij. col. ff. de re iudic.

e ¶ Totum negotiũ. Contrarium tenet Bar. in l. j. circa prĩ. ff. de appel. & in d. l. intra vtile.

LEX III.

1 SI is qui. † Ademptio expreſſa bonorũ, morte appellãtis nõ perimit: ſecus in tacita. hoc dicit. ¶ Circa hanc legẽ formo vnã qõ. quid ſi in crimine, ĩ quo venit tacita bonorũ ademptio iudex expreſſerit adẽptionẽ bonorũ. Doc. Vltramõtani tangũt iſtã quęſtionẽ, & dicunt ꝙ tũc expreſsio nihil operat: vt l. iij. ff. de leg. j. Eandẽ quæſtionẽ poſtea diſputauit do. Bartholucius de Pratis: non recordor quid determinauit: tamen cõtra iſtam determinationem videtur caſus in hac l. ĩ fi. ibi: ſola capitis pœna, &c. ¶ Non ponitur ergo hic in fi. quando reus erat damnatus de crimine capitali, & bona non adempta: quo caſu non erat dubiũ tacitè ſequi ademptionẽ bonorũ: vt l. j. in fi. ſ. de bo. dã. & de bon. præſcri. l. ij. Ad idẽ ff. e. l. j. vbi dicit de dãnato in mellũ, ſeu deportato. Breuiter dicerẽ ſic. Quandoq; ademptio bonorũ exprimit p eũ modũ, per quẽ ineſt: vt puta, acceſſoriè, condemno eũ ad mortem, cum ademptione bonorũ:
& tunc expreſsio nihil operatur: vt ff. de leg. j. l. iij. f
& j. de fideiuſ. l. non rectè. Quãdoq; exprimit per alium modum: vt puta, principaliter: videlicet, cõdemnamus eum ad mortem, & bona adimimus: tũc expreſsio operat. Hic eſt caſus hic. & l. j. ff. eo.

1 SI pater. Breuiter dicit. †Cauſa appellatiõis ſuper muneribus perſonalibus, morte finit. hoc dicit. Si verò fieret quæſtio Abbatiæ vel epiſcopatus, finitur morte Epiſcopi vel Abbatis. tene menti.

f QVamuis. [f] †Mortua ancilla, durat cauſa ꝓpter peculium. hoc dicit. Simile habes in l. vtiq;. de rei vendi. Dic vt ibi.

g SI vnus. [g] Singularis lex, & habet duas partes. & hoc
1 dicit. † Vltra id tẽpus, quod datur appellanti, hæres eius habet quatuor mẽſes. h. d. prĩa particula, quæ eſt clariſsima. Secũda legitur duobus modis. Vno modo ſecundùm gl.
h Alio modo ſecundũ doct. magis no. ſecundũ glo.
breuiter dicit. Dicti quatuor mẽſes elapſo tempore, quod hæredibus datur ad deliberandũ, non currunt. hoc dicit ſecundũ aliquos, vel aliter, & breuiter. Hæres vltra tempus datum ad deliberandum per l. cũ antiquioribus. habet quatuor mẽſes. hoc
i dicit. ſecundũ doct. Prima lect. videtur eſſe magis amica literæ: tamen tene menti ſecundam.

h *De his, qui propter metum[h] iudicis non appellauerunt. Rubrica.*

LEX I.

1 SI contra. †Prẽſumptio iuſti timoris, ceſſat ĩ curia principis. h. d. Simile in l. non eſt veriſimile. ff. quod met. cau.

LEX II.

1 HIs qui. †Qui omittit appella-
i tionẽ[i] abſq; iuſto timore, acqeſcit ſententię, qui verò iuſtè timuit, proteſtatione de hoc tempore legitimè facta: ac ſi appellaſſet auditur. h. d. ¶ Nota ergo de virtute huius ꝓteſtationis: quia facit haberi perinde ac ſi appellaſſet. Simile habetis in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi. de no. ope. nun. æqualiter iuſtus metus probetur, ibi plenè dixi, quãdo repetiui illum §.

Si vnus ex pluribus appellauerit. Ru.

SVMMARIVM.

2 ☞ Quando fiat articulus, quòd inſtrumentũ, ſuper quo fuit facta condemnatio, de quo fit mẽtio

f ¶ Quãuis. Per iſtũ tex. dicit. ſed in cõſil. xj. quod in vſurarium põt inquiri ad reſtitutionẽ vſurarum poſt mortẽ, adde in vſuris, an poſsit procedi per inquiſitionẽ, Bald. conſi. lxvj.

g ¶ Si vnus. Iſtud dictum nõ videt verum, per l. fi. §. ſed quia quidã. ſ. de iu. delibe. de quo per Ange. & Imo. in l. vẽtre. de acqui. hęre. licet Bal. idẽ teneat hic. & vide p Bar. in d. l. cùm antiquioribus.

h ¶ De his qui propter metũ &c. Ad declarationẽ huius tit. vide Bart. in l. ſi qui ſeparatim. de app. And. Barb.

i ¶ Appellationem. Vtrum in caſu huius legis debeat fieri appellatio coram iudice ad quẽ: licet de iudice à quo timeat. Mihi videtur ꝙ ſic, per tex. in l. j. §. ſi quis ipſius. ff. qũ app. ſit per tex. in c. ſi. de appel.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Si iudici. Et de materia huius legis vide Bar. in prin. in l. à ſententia. ff. de appel. Et ratio huius legis eſſe poteſt: quia cùm appellatio reducat rem in eum ſtatum, in quo erat, litis cōteſtatio ſaltem requirit. qđ eſt qd indiuiduum. & imò vnius appellatio prodeſt alijs, per ea quæ dixit Bart. in l. ij. ff. de conſor. eiuſdem lit. Et adde no. in c. ſi vna ſententia. de appel. Et ad

in ſentētia: & inſtrumentum, quod hodie producitur, ſit vnum & idem.
3 Si fines, ſeu poſſeſsiones finium varietur, fiat articulus quòd poſſeſsio, quę hodie eſt poſita intra tales fines, & poſſeſsio, quę erat olim poſita inter tales fines, eſt vna & eadem. & nu. 1.
4 Idem in perſonis.

LEX I.

a SI iudici. †[a] Cauſę cōitas, & defenſiōis paritas, facit vt ſentētia in cauſa appellatiōis data pro vno alijs ꝓſit. hoc dicit. Tene menti iſtam legē ad practicam, quam habui aliàs.
2 † Producitur vnum inſtrumentū, [b] ſup quo iam
b fuit facta condemnatio: ego poſſum ibi facere articulum, quòd inſtrumētum illud, de quo fit mētio in ſnīa, & inſtrumētum, quod hodie producitur,
3 eſt vnū & idē. Et vide tex. ſimilē, qn̄ † variāt fines ſeu poſſeſsiones finium ex curſu temporis: certè fiet talis articulus, ꝙ poſſeſsio, quę hodie eſt poſita intra tales fines: & poſſeſsio, q̄ erat olim poſita inter tales fines, eſt vna & eadē. qd repugnet? certè neſcio. Et ideo ad hoc vt cōcludas, [c] facias poſi-
c tiōes tuas tales, quales dixi tibi †. & idem fit de p-
4 ſona. Quādoq; cōcluditur quòd aliquis eſt homicida. & tu vis eum defendere, quia ille occiſus erat exbānitus. Et quādoq; eſt variatio in nomine inter bānum & inquiſitionē: facias poſitionē, quòd ille, qui vocatur in inquiſitione, & ille, qui vocat⁹ erat in banno, erat vna & eadē perſona. quod nota quia quotidie practicatur.

LEX II.

SI in vna. Vides ergo † ꝙ licet appellatio facta ab vno proſit alteri: tamē reſtitutio facta vni, non prodeſt alteri: quia datur fauore minoris ętatis.

Si de momentanea poſſeſsione fuerit appellatum. Rubrica.

SVMMARIVM.

2 ☞Poſſeſsio dicitur momentanea, quia mometo eſt permanſura penes hæredem.
3 Quòd iſta lex habeat locum etiam in poſſeſſorio recuperandæ, & adipiſcendæ poſſeſsionis.
4 Sententia lata ſuper poſſeſſorio, eſt diffinitiua.
5 Sicut prohibita eſt appellatio in poſſeſſorio, an eodem modo ſit prohibita, in integrum reſtitutio.

LEX VNICA.

CVm de poſſeſ.[d] † A ſentētia lata ſuper poſſeſsiōe
1 nō pōt appellari, cā ꝓprietatis īte gra remanente. h.d. ¶Querit gl. qd vult dicere de poſſeſsiōe & ei⁹
e mometo. De quo dic vt in gl. ¶Querit[e] ſecundò,
2 quare † dicitur momētanea. De quo dic vt ī gl. & illa eſt vera: qa mometo eſt permāſura penes poſſidentē. ¶His præmiſsis op. ſ. de appel. l. j. So. Ibi appellaт rōne ordinis omiſsi: hic verò appellaт rōne ſententię latę ſuper poſſeſsione. ¶Opp. ij. de l. & maiorib⁹. ſ. de app. Sol. Speciale eſt hic. ¶Opp. tertiò de l. ſi quis in tantā. ī. vnde vi. Sol. Vbi poſſeſſorium habet in ſe cauſam proprietatis: meritò
3 poteſt appellari. ¶Quæro primò, † vtrum hęc lex

materiam huius legis plenè per Bald. in l. ſi q ſeparatim. §. ſi. ff. de appel.
b ¶Vnū inſtrumentum. Adde Bart. in l. demonſtratio. in ſi. prin. de condi. & demon.
c ¶Vt cōcludas. Bene facit qđ notat Bar. in l. inter ſtipulantem. §. j. in ſi. de verb. obli.
d ¶Cùm de poſſeſſione. Ad iſtum tit. vide not. in l. j. ſ. de bo. poſ. ſecundùm tabulas. in princip. Sed de iure Canonico videtur quòd in caſu huius legis poſsit appellari. c. ex cōquęſtione. de reſti. ſpolia. & in c. ſignificauerunt. de teſtibus. & per Bal. hic. Et ad ītellectū huius tit. vide oīno Bart. in l. ſi. §. j. per illum tex. ff. de colla. & no. ita moder. in l. fin. §. iuſſus. ff. de appel. vbi oīno vide. qualiter, qūo, & quando hæc lex procedat. circa fin. Vtrū autem in hypothecaria poſsit appellari, quæ auocat ſolam poſſeſsionem, dicat tamē ꝙ ſic. Ita ſingulariter voluit Bar. in l. j. de ſolu. & in l. j. j. cod. ti. Et de hac lege latiſs imèper Bart. in l. ij. de app. re. Adde an à poſſeſſorio momentaneo poſſit appellari, Bald. conſi. cccxxvj. ij. li. & conſil. lxxxiiij. j. lib. per Abb. conſi. lv. ij. li. Et an appellatio poſsit interponi à mero poſſeſſorio, & miſto: & qđ dicatur merum & miſtum, per Bald. conſil. cclxxx. iiij. lib. & conſi. cxxvj. eo. lib. & cōſil. cccxxiiij. cum ſeq.
d ¶Cùm de poſſeſſiōe. Ad intellectū hui⁹ legis vide bar. in l. ij. de appel. reci. Et an habeat locum de iure Canonico, vide in cle. j. de ſequeſt. poſ. & fruc. & in c. ij. de reſcrip. gloſ. & alios in c. cùm ad ſedē. de reſti. ſpo. & in c. ſignificauerūt. de teſta. ij. q. vj. §. ſunt quorum. Inno. in c. pe. de ope. no. nū. Spe. in ti. de appel. §. vj. cum ſeq. vbi per Io. An. & limita hanc legē non habere locum in hypothecaria, ſecundùm Bar. in l. j. de Salui. interdi. licet ſolam poſſeſsionem auocet. l. ſi cū venditor. ff. de euict. Et conſului pridie in ciuitate Lucana ſuper iſta l. j. videlicet lata fuerat ſentētia in caſu l. ſi. ff. de rei ven. & quidem iniuſtè: quia ille, q primò negauit, añquā aduerſarius grauaretur onere probandi, reuocauit ſuam primam negationem, & confeſſus eſt ſe poſsidere: fuit dubium, vtrum potuit appellare: conſului ꝙ ſic, primò per elegantē doctrinā Bar. in l. ij. C. de epi. audi. & quod hic dicit Bal. qn̄ euidenter eſt īiuſta: & qđ no. hic Saly. vid̄ ibi in d. conſil. Andre. Barba.

habeat locum in omni poſſeſſorio, an tantū retinendæ. Quidā dicebāt ꝙ nō habeat locum, niſi in poſſeſſorio retinēdæ. Veritas eſt ꝙ habeat locum in poſſeſſorio recuperādæ, & adipiſcendæ poſſeſſionis: vt ſ. quorū appel. non recipiū. l. quiſquis. & hac l. in ſi. ibi: poſſeſsiōis reformatiōe &c. Ex quo
f tex. apparet [f] ſecundū expoſitionem gl. ꝙ hęc lex e habet locum, etiā cùm de adipiſcenda, vel recupe-
4 randa poſſeſsiōe agitur. ¶ † Quæro, vtrū ſentētia lata ſuper poſſeſſorio, ſit diffinitiua, vel interlocutoria. Quidam dicebant eam interlocutoriā. quod eſt falſum. Nam cùm in alia lis debeat cōteſtari & procedi ordine iudiciario: ex ea ſequitur ſentētia diffinitiua: vt l. incerti. j. de interdic. & Inſti. de interdic. §. retinendæ. Et hoc tenet glo. tua hic, & in
g l. quod iuſsit. de re iudica. ¶Vltimò quærit glo.[g]
5 † an ſicut prohibita eſt appellatio in poſſeſſorio, eodem modo ſit ꝓhibita in integrum reſtitutio. Gloſſ. arguit pro & contra multum clare. Dic vt in ea.

Ne liceat in una eademq́; cauſa tertio prouocare. Rubrica.

¶Rubrica ponit ſummariū tex. Sed vt latius cōprehendas legem eius, dic ꝙ hoc intendit.

SVMMARIVM.

2 ☞Supplicatio eſt prohibita in illis caſibus, in quibus prohibita eſt appellatio.
3 In cauſa appellationis quando vtraq; pars eſt præſens, debet lis conteſtari.
4 Victor poteſt iudicem delegatum impetrare ante diem appellāti præfixum à lege.
5 Qualiter intelligatur quòd non liceat tertiò prouocare.

LEX VNICA.

h SI quis. [h] † Qui in duab⁹ ap-
1 pellationibus ſuccūbit, nō poterit tertiò ꝓuocare, vł ſupplicare: & recuſatio iudicis in nūero appellationū nō cōputaт.
i h.d. ¶Habetis hic notare duo [i].
2 Primò, † ꝙ in illis caſibus, in qbus ꝓhibita eſt ap-
3 pellatio, & ſupplicatio. ¶Secūdò no. † ꝙ in cauſa appellationis, qn̄ vtraq; pars eſt præſens, debet lis cōteſtari: vt innuit hic tex. ibi: ante litem cōte. Et ita ītelligūt doc. hic. & allegaui tibi extra, de app. c. interpoſita. ibi per gl. ¶Opp. de l. in offerēdis. ſ. de app. & in auт. de app. §. illud. Sol. Ibi ſunt caſus ſpeciales, in quibus nō licet niſi ſemel tm̄ appellare: qnq; etiā nullo modo licet: vt vidiſtis ſ. quo. app. non reci. per totū Opp. ſecūdò, ꝙ in cauſa appellatiōis nō reqraт cōteſtatio: vt l. ſi. §. illud. de tēpo. app. Sol. Illud verū eſt, qn̄ vna pars eſt abſens:
4 ſec⁹ ſi vtraq; pars eſt p̄ſens: vt hic. Vlteri⁹ op. † & vr̄ ꝙ hic iudex nō poſsit recuſari. Aut eīn īpetrauit eū vict⁹: & recuſari nō pōt. Aut impetrauit eū victor. & nō valet impetratio. Iſta diſtictio ꝓbaт de lit. cōte. auт. offeratur. & extra, de appel. c. ſępe. Reſpondet gl. ꝙ hic victor impetrauit. Nec ob. c. ſæpe. quia ibi iuit ad impetrandū ante tp̄s ſtatutū ab hōie: hic añ tp̄s à lege. ¶Vltimò quęro, quali-
k ter ītelligaт[k] ꝙ non liceat tertiò ꝓuocare: ſcilicet ei, q in cā appellationis ſuccubuit: ſed poſſet eſſe ꝙ ſuper diuerſis cauſis ab eiſdē partib⁹ interponerēт quatuor appellatiōes. Verbi gratia: actor ī prima obtinuit: reus appellauit, & obtinuit ī cā app.

e ¶Quærit ſecūdo. Vtrū aūt in interdicto ad exhibendū poſsit appellari, Bar. in diſcurſu, in l. fin. §. iuſſus. ff. de app. quòd non. & inter hæc dicta, ſi quis condēnatus de poſſeſsione, ſecus ſi intereſſe propter poſſeſsionem. ita dicit ibi.
f ¶Apparet. De hoc latius per Bal. in l. poſt ſentētiam. vbi Bar. ſ. de ſen. & vide Lud. in rubri. de re iud. & Bal. hic in pe. col.
g ¶Quærit gloſ. Et cōſuluit ꝓ ea Bart. in cōſi. Bar. de Tuder. Dicit tn̄ Bal. in l. in cauſæ. ff. de mino. ꝙ ſi contra inſtrumentū non poterit opponi aliqua exceptio, non poterit poſtulari reſtitutio: quid ſi ſtatutum dicat, ꝙ minor e xviij. ann. poſsit contrahere: an poſſit petere reſtitutionem. Vide hic, & Bal. in auт. ſi captiui. de epiſ. & cle. & quod no. Bald. in l. exigēdi. in vlt. col. ſ. de ꝓcu. & Bal. in l. ſi. ſ. qui leg. perſonam. Et circa id qđ in ſi. quærit Bar. vide hic Guil. de ſuz. Adde an minor habilitatus per ſtatutum poſsit petere reſtitutionē in integrum, vide Bar. cōſil. j.
h ¶Si quis. Ad materiam huius tit. vide Bar. in l. à ſentētia. in prin. in verſi. quæro quid ſi primus eſt. de app. De materia huius legis no. in c. dilecto. de app. ij. q. vj. omnes epiſcopi.
i ¶Notare duo. Adde ꝙ licet nō liceat in vna cauſa tertiò prouocare: tamē poſt duas ſententias, minor pōt petere in integrū reſt. Ita Bar. ī l. minor aūt magiſtratus. §. j. in prin. ff. de min.
k ¶Intelligatur. Qualiter intelligitur non licere tertio prouocare, vide eum in l. quod iuſsit. in iij. colum. ff. de re iudi. & vide quæ dixi in l. iiij. §. condemnatum. de re iudi.

ſecundò

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Cedere. Ad materiam huius tituli adde de authoritate Bald. quod habes recitatum in l. ſiid quod. in articulo de illo, qui nõ poteſt ſoluere propter inopiam de iuriſdic.om.iudi.
✱P. P A V. P.
b ¶Qui bonis. An fur poſsit cedere bonis, vide Abba. in c.referente. not. v. extra de delict. puero.
c ¶Inſtitu.de actio. Adde Bar.in l.qui bonis.ff.eo.& Bal. hic,in prin.
d ¶Vera. Vide tñ ſingu.Bal.in rubrica.
e ¶Perueniri. Qñ ſiẽ da ẽ ĩcarceratio, vide Bal.hic & in l.ij. ad fi.ξ.de iu.& fac. ign. Quid tñ ſi facta fuit, tenet vt ꝑ Bar. in d.§.in ven. & vide Bald.ξ.in l. ordo.in vlti.col.de exe.re iudi. vbi tenet idẽ ꝙ Bart.hic. Cõtrariũ tenet do. Io.in d.§.ĩvẽditione. Adde quod no. Bar.& doc.ĩ l.alia. §.j.ſol.mat.
f ¶Indicare. Quæro an cedens bonis debeat indicare bona ſua, ꝑ Bart.in l.pe. ff.eod.
g ¶Si pr̃. Vide Io.de Imo.in d.l.ſi cõtendat. vbi vr̃ tenere cõtra: non tñ facit mẽtionẽ d iſto tex. ego dixi de hoc latè in c.ſi nãut.de reſcrip.vbi hoc tenet do. Ant.& alij Moder.vide Lu.Ro.in cõſi.ccxlj.vbi allegauit iſtam. Andr. Barba.

ſecundò appellauit actor, & iterum obtinuit. Tertiò appellauit reus & iterum obtinuit. Quartò appellauit actor & iterum obtinuit: & tunc reus amplius appellare non poſſet: quia habet primã ſententiam, & duas appellationes contra ſe, ideo non licet àmodo prouocare.

Qui bonis cedere[a] poſſunt. *Rubr.*

¶Continua vt in glo.

S V M M A R I V M.

2 ☞Cedens bonis non poteſt poſtea de pòſt quæſitis conueniri, niſi inquantum facere poteſt.
3 Ceſsio bonorum poteſt fieri ante ſententiam.
4 Ad carcerationem perſonæ, non poteſt perueniri niſi excuſsis prius omnibus bonis.
5 Pro debito quis ſeruus alterius effici non poteſt.

LEX I.

b Qui bonis.[b] †Ceſsio bonorũ nõ
1 liberat debitorẽ, ſed facit ne poſ
ſit detrudi in carcerem.h.d.dicit
hic, ꝙ debitor nõ liberat̃ per ceſ
c ſionem. Contra Inſti.de act.[c]§.
fi.Sol.nõ liberat̃ ipſo iure, vt hic ſed ope exceptio
nis, vt ibi.vide gloſſam. Alibi gloſſa tenet quod
liberetur ipſo iure à ciuili remanente naturali, vt
d lege, vbicunq;.ff.de fideiuſſoribus. Hęc eſt vera[d],
quicqd dicat ibi Dy.probatur per tex.j.titu.j.l.iij.
2 ¶Opp.†ꝙ in alio ꝓſit ceſsio bonorum: ſcilicet ne
conueniatur poſtea de poſt quæſitis, niſi inquan-
tum facere poteſt: vt j.eod.l.iij.& l.is qui bonis.
ff.eod.Sol.Fateor contrarium: & quod hic deficit
3 ſupplet̃ ꝑ illas leges. ¶†Opp.tertiò & videtur ꝙ
ceſsio poſsit fieri ante ſniãm: vt l.pe.ff.eo.Sol.Fa
teor cõtrarium: & hic ita debet intelligi iſte text.
4 ¶†Vlterius opp.& videt̃ quòd ad carcerationem
e perſonæ nõ poſsit perueniri[e], niſi excuſsis omni-
bus rebus, & iuribus & debitoribus: vt l.à diuo
Pio.§.in venditione.ff.de re iudi.Sol.Fateor con-
trarium: & qñ dicit̃ hic, ꝙ põt carcerari. intelligo
excuſsis prius omnibus bonis. Et ita tenet gl.ex-
preſsè.ff.de ſuſpe.tut.l.iij.§.tutores qui. ¶Op.de
l.ob æs.ξ.de act.& obli.Sol.glo.& bene, fateor ꝙ
5 †pro debito quis ſeruus alterius effici non poteſt:
ſed ille q ponit̃ ĩ carcere, nõ efficit̃ ſeru⁹ q; ſoluẽdo
liberat̃, & ẽt cedẽdo bonis, vt hic vides, licet ꝑ ſta-
tuta Tuſcię accidat cõtrariũ. ¶Vlteri⁹ q̃ro, an ille
f qui cedit bonis, debeat indicare[f] bona ſua. Cogita.

LEX II.

1 Si quantitatem. †Qui põt ſol
uere creditoribus, poteſt bonorũ ceſ
ſionem reuocare.h.d.

1 Propter. †Propter onera ciui-
lia bonorum ceſsio non
admittitur.h.d.in ſumma.

S V M M A R I V M.

2 ☞Si tut⁹ ſum ĩ exceptiõe cõtra creditorẽ poſſem
implorare offm̃ iudicis, vt ſibi imponatur ſilẽtiũ.

1 Si pater. †[g]Propter debitum con-
g tractum in ciuili officio,
admittitur ceſsio, quæ in bonis filij cedẽ
2 tis non pręiudicat.h.d. †Ego ſum tutus exceptiõe
cõtra te, volo impetrare à iudice, ꝙ creditori impo
nat̃ ſilẽtiũ ſuꝑ illo debito in quo ſum tutus exce-
ptione vt l. Aure.§.cẽſũ.de li.le.& l.ſi cõtẽdat.de
fideiuſ.& eſt tex.hic, ꝙ poſſum implorare officiũ
iudicis, ne fiat mihi moleſtia, vel inquietatio: &
ſic imponatur ſibi ſilentium quod no.bene.

1 Legis Iuliæ. †Facta ceſsiõe bo
norũ non poſſunt
creditores bona propria authoritate te-
nere iure dñi: ſecus ſi data fuerunt in ſolutũ.h.d.

S V M M A R I V M.

2 ☞An filiofami.cõdemnato poſsit fieri executiò,
durante patria poteſtate.& nu.1.

1 Cum & filii. †Filiusfa. ſiue ha-
beat caſtrenſe pe-
culiũ ſiue nõ, põt cedere bonis. hoc dicit.

2 Nos habemus duas gl.quę dicũt†ꝙ filiofami.con
h demnato, non põt fieri executio[h] durante patria
ptãte: ſed poſtea differt̃. Ita no.ĩ l.iij.§.ſed vtrum.
de mino.& l.quod ſi minor.§.ſeru⁹.co.ti. Illę gl.
ſunt cõtra iſtum tex.quia ſiue filiuſfa.habeat, ſiue
non põt fieri executio: quia põt cedere bonis, ſeu
poni in carcerẽ, vt hic eſt caſus. Secundò habemus
glo.quæ videt̃ velle ꝙ in peculio profectitio non
poſsit fieri executio. Ita no. Inſti.de noxal.§.fi.&
l.& ſi condemnatus.de noxali.& ita ſentit hic gl.
contrariũ tenet gloſ.in l.ſi filio.l.aij.ff.ſo.ma.Sol.
Veritas eſt iſta: Aut filius eſt cõdẽnatus, & defen
ſus, ita ꝙ in iudicio quaſi cõtraxit: & tũc põt fieri
executio in peculio. Ita loquit̃ gl.in l.ſi filio. Pro-
bat̃ in l.iij.§.idẽ ſcribit.de pecu. Aut fuit condẽna
tus, vt cõtumax: & tũc ſecus. Ita loquit̃ hęc gl.&
aliæ ξ.alle. De hoc dixi plenius in oĩbus iſtis legi-
bus.& l.ſi dubitet.§.filius.de fideiuſ.

S V M M A R I V M.

2 ☞An debitor poſsit cedere bonis, ſi creditores
volunt ſibi dare inducias quinquennales.

i Cum ſolito.[i]†An detur di
1 latio vel admit
tat̃ ceſsio, ſtat̃ maiori parti creditorũ,
inſpecto cumulo debiti, vel numero
perſonarum. ꝓ ſi vtriuſq; eſt paritas, ſi ĩa benignior
2 mittit̃.h.d.¶ †Quęro, vtrũ debitor[k] poſsit cedere
k bonis ſi vult, non obſtante ꝙ creditores volũt cõ-
cedere dilationẽ quinquẽnalẽ. Hic tex.vr̃ ꝙ nõ,
dũ dicit in principio ꝙ electio datur creditoribus.
Azo hic videt̃ tenere in Summa, ꝙ iſta electio dat̃
creditoribus ab ipſo debitore ſi vult, nõ aliter: &
etiã tenebat Frã. Accur.ξ.eo.l.legis.in prin. Nã le-
gis beneficio ſtatutum eſt, ꝙ admitteretur ceſsio
bonorum: & ſic beneficium eſt ampliandum.

De bonis autho.iudi.poſsid. *Rub.*

¶Continua vt in gloſſa.

LEX I.

In bonis. Hic eſt nota-
bilis caſ⁹. Bre
1 uiter dicit. †Qui debẽt habere le
gata à defuncto hærede, pręferũ
tur legatarijs ab eo.h.d. Opp.ad
legẽ Falc.aut̃.ſed cũ teſtator. vbi
hęres tenetur ad vniuerſa legata. Sol. Illud hodie
eſt verum, ſi inuentarium fecit: vt ibi.

LEX II.

Est iuriſdictionis.
1 †Creditores defuncti etiam impetrãt
ſeparationem bonorum, ſi fidem hęre
dis non ſunt ſecuti.h.d.

S V M M A R I V M.

2 ☞Qui cedit bonis tutus eſt exceptione.
3 Exceptio ceſsionis bonorum impedit litis conte-
ſtationem.

LEX III.

1 Ex contractu. †qui cedit
bonis ex an
te geſto, nõ põt cõueniri, niſi de eo, q́d
poſtea ſuperlucratus eſt, deducto ne
2 egeat.h.d.¶ Ex hac lege no.duo. Primò ꝙ†q cę-
dit bonis, tutus eſt exceptiõe: vt vidiſtis ξ.ti.l.j.&
ſic malè dicit gl.ĩ l.vbicũq;.ff.de fideiuſ.q̃ dicit, ꝙ
tollit̃ ciuilis, & remanet naturalis. ¶Secũdò no.ꝙ
3 hic tex.videt̃ innuere† ꝙ exceptio ceſsiõis bono-
l rum impediat[l] litis cõteſt. quod apparet eo quod
dicit, cõtra iuris rationem cõuenies: & ex eo quod
dicit, an tunc demũ iterato poſsis deſiderare cõuẽ-
tionem quaſi dicat, ante, non poteſt conuenire: &
ſic actum conuentionis impedit. De quo dixi in l.
iiij.ff.eo.alio anno quando legi.

1 In ciuile. †Non debet cogi vnus
ex creditoribus bona
ſuſcipere, & alijs ſatiſfacere. hoc dicit.

S V M M A R I V M.

1 ☞Quomodo dicantur bona defuncti vacare.

h ¶Executio in peculio. An ſententia lata cõtra filiũ, exequatur in peculio profectitio, vide in l.ſi finita. in §.fi.de vecti.per Bar.ff.de dam.infec. ſed bal. hic indiſtinctè videt̃ tenere iſtam gl.
i ¶Cũ ſolito. Vide Bart.in l.iiij.§.Cato.in vlt.q.de ver. oblig.tex.& ibi gl. Barto.
k ¶Vtrum debitor. Idem tenet Salyc. hic, ſed Bald.aliter dicit.& addĩ gl.hic. Et ad iſtam legẽ vide Ang.& Imo.in l.alia.§.elegãter.ſolu.ma. Adde Rom. pulchrè conſi.cccxxxix. & ibi quid ſi per negligẽtiam deducta eſt electio ad debitorem.
l ¶Impediat. Et ꝓ hoc eſt caſus vnicus ſed Ange. in l. itẽ ſi vnus.in princ. ff.de arb.de quo vide quæ ſcripſi poſt Bar.in l.vir bonus. ff.iud.ſol. & Ang. hic.& Io. lati⁹ bar. in l.pen. per illum text. qui bo. cede. poſ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

3 Quando peruenitur ad ſecundū decretū in bonis
defuncti nõ habentis hęredē, datur curator bonis.
1 SI bona. †Si mortuus nõ habet
hæredem creditores in
poſſeſsionē mittuntur. h.d. Hic dicit: ſi
2 bona defuncti vacare cõſtiterit. †quo-
modo conſtabit bona defuncti vacare? Reſponde
debēt, requiri hi, q ſucceſſuri erāt: vt l.j. de ſuc. edi.
de cura. bo. dan. l.j. & l. ſi diu. quib. ex cau. in poſ.
ea. Et debent reqri nominatim hi, quibus ꝓxima
cauſa ſucceſsionis cõtingit: vt l.j. §. pe. ff. de vent.
inſpi. & debet eis ſtatui terminus ad adeundā, vel
repudiandam hęreditatē, non minus centū dierū:
vt l.j. & l. ſeq. ff. de iure delib. & tunc ſi nullꝰ appa
ret, videt᷑ cõſtare quòd bona vacent. Ita videtur di
cere gl. noſtra ad Trebellia. l. ſancimus. §.j. Sed an
a fiſcus debeat requiri[a]: hæc lex ſi bene aduertat᷑, vi
detur velle ꝙ non. dicit em̄, & hęc à fiſco nõ agno
ſcant᷑. Et ſic nõ apparet ꝙ fiſcus teneat᷑ ꝓbare fiſco
ꝙ conſtet: ſed ſufficit ꝙ non agnoſcat. Iſta proce-
3 dunt quantū ad primum decretum. † Ad ſecundū
autem decretum in bonis defuncti, qualiter pote-
rit perueniri, cùm non latitet. Reſpondeo, dabitur
curator bonis, qui vendet pro ſatiſfaciendis credi-
toribus: vt de curato. bo. dan. l.j. & l. fi. de priuileg.
cre. & l. ab hoſtibus. in prin. qui. ex cau. ma.

SVMMARIVM.

2 ☞Petitio iſta, peto mihi bona dari in ſolutum,
non procedit.

1 PRo debito. †Creditores hy-
pothecarij pręferuntur chirographarijs: nec poſſunt
bona vendicare, ſed poſſeſsionē & ven
2 ditionē debēt impetrare. h.d. †No. hanc legē nota
bilē, ꝙ iſta petitio, peto mihi bona dari in ſolutū,
non procedit. Item nota quod dixi in ſummario.

1 SI vxor tua. †Pro ea parte,
qua creditor ſuc
cedit debitori, extinguitur actio: ꝓ re
ſiduo poſſunt hæredes conueniri. h.d.

IN poſſeſsionem.
1 †Miſſus in poſſeſsionem ex primo de
creto, nunquam præſcribit. hoc dicit.

SVMMARIVM.

2 ☞Qualiter perueniatur ad primum decretum.
3 Quòd debeat procedere peremptorium, antequā
ad primum decretum perueniatur.
4 Antequam interponatur, ſufficit probatio debiti
per iuramentum.
5 Sed ad ſecundum decretum, requiritur probatio
per teſtes vel inſtrumenta.
6 Antequam perueniatur ad ſecundum decretum,
debet tranſire tempus arbitrio iudicis.
7 Ad interponendum decretum, ille eſt iudex com-
petens, qui habet merum, vel miſtum imperium.
8 Hodie fit miſsio per menſuram debiti declarati.

1 CVm proponas. †Con-
tra debitorē latitātē, procedit᷑ ad miſsionem
in poſſeſsionē, poſtea ad venditionem.
2 hoc dicit. ¶ Primò quæro, † qualiter perueniat᷑ ad
b primū decretum[b]. Dicit glo. hic, quòd detur libel
lus contra debitorē. & vide gl. ij. Iſtud quod dicit᷑,
detur libellus, practicat᷑ duobus modis. Vno mo-
do, ꝙ detur libellus ſup actione principali: & reus
citetur, vt veniat reſponſurus: & eo exiſtente con
tumace, datur poſſeſsio ex primo decreto. Secun-
do modo practicat᷑, ꝙ reus citatur, ꝙ veniat reſpõ-
ſurus de iure tali: & eo exiſtente cõtumace, tūc de
tur libellus, in quo narret᷑, ꝙ cū reus ſæpius fuerit
citatus, & extitit cõtumax, petat᷑ interponi primū
decretū. Et iſtam practicam ponit Specu. Tu ſerua
3 fori cõſuetudinem. ¶ Secundò quæro, †quot cita-
tiões debēt præcedere añquā perueniat᷑ ad primū
decretū. Rñ. debet citari peremptoriè: vt l. ad perē
ptoriū. ff. de iudic. Ita tenet gl. in l. ſi finita. §. Iul.
de dam. infec. ¶ Tertiò quęro, dicit᷑ hic, eum debi-
4 torē tuū eſſe conſtat: † qualiter debeat conſtare iu
c dici[c] de debito, añquā interponat᷑ primū decretū.
Gl. hoc dicit ſummatim habita cognitione. Vide
tur ꝙ quidā intelligunt per iuramentū calūnię. &
no. gl. ī aut᷑. de exhi. & īntrodu. reis. §. ſuſcepto. Ve
ritas eſt, ꝙ quantū ad primū decretū credo ꝙ ſuffi
ciat probatio debiti per iuramentū, cū faciat mo-
dicū præiudiciū. Ita loquitur d. gl. ar. l. theſaurus.
5 ff. ad exhi. † Quantū verò ad ſecūdum decretum,
requirit᷑ probatio per teſtes, vel inſtrumēta, vt vi-
debitis j. l. proxi. ideo poteſt dici tunc ſummatim,
quia fit parte abſente: & ita loquit᷑ gl. ī l. Fulciniꝰ.
§.j. ff. eo. ¶ Quęro, dicit᷑ hic, tpe aūt tranſacto per-
6 uenit᷑ ad ſecundū decretū. †Quæro quantū tēpus
d debet tranſire, antequā pueniatur[d] ad ſecundū de-
cretum. Gl. ponit opi. finaliter dicit ꝙ arbitrio iu-
dicis obſeruabit᷑: & iſtud obſeruat᷑ cõmuniter, quā
7 do tempora nõ ſunt per ſtatuta limitata. ¶ †Quæ
ro, quis eſt iudex competens ad interponendū de-
cretū? Reſpõdeo, ille, qui habet merum, vel miſtū
imperium: vt l. iubere cauere. de iuriſd. om. iud. de
8 damno infecto. l. iiij. §. duas. ¶ †Quæro, quorum
bonorum fit miſsio. Glo. dicit, in omnibus bonis:
hodie per menſuram debiti declarati: quam ſta-
tim vide.

SVMMARIVM.

1 ☞Iudex ordinarius ſolus, habet poteſtatem citā
di re ipſa: hoc eſt facere capi perſonaliter.
2 Miſsione facta nõ recuperat reus poſſeſsionē, niſi
refectis expenſis, & præſtita ſatiſdatione.
3 Miſsio hodie fit ſecundū menſuram debiti decla-
rati, examinato prius ſummatim negotio.
4 Reus veniens ſemper auditur, antequam ſit inter-
poſitum ſecundum decretum.

c ET qui iurat. [e]Iſta auth. eſt
poſita hic, vt
determinet, & corrigat ī aliquo leges
1 antiquas. ¶ Nota hic, † ꝙ iudex ordi-
narius ſolꝰ, habet poteſtatē citādi re ipſa: hoc eſt,
2 facere capi ꝑſonaliter. ¶ Secundò nota† ꝙ qs non
f recuperat poſſeſsionē[f], niſi refectis expēſis, & prę
3 ſtita ſatiſdatione. Tertiò nota ꝙ † ſecūdùm iſtam
aut᷑. fit miſsio ſecūdū menſurā debiti declarati. Di
citur hic, examinato negotio. qualiter examinat᷑.
Gl. dicit, ſummatim. quod intellige vt dixi ſ. l. ꝓ-
xima. ¶ Quæro vtrū fiat miſsio ꝓ quantitate de-
biti declarati, & nõ vltra. Glo. hic dicit, & bene, ꝙ
etiā pro maiori quātitate fit miſsio, habita cõſide-
ratione expenſarū factarum, & fiendarū. ideo tex.
4 dicit declarati debiti. ¶ †Quæro intra quantū tē-
pus iſte veniens debet audiri. Breuiter, quicqd di-
cat glo. dico ꝙ ſemper auditur antequam ſit inter-
poſitum ſecundum decretum: vt l. ſi finita. §. non
autem. de dam. infec.

SVMMARIVM.

1 ☞Si ſunt plures creditores, an vno miſſo in poſ-
ſeſsionem, cæteri miſsi intelligantur. & nu. 2.

1 CVm apud. Hęc eſt notabi-
lis lex: †Si vnꝰ
ex creditoribus mittat᷑ in poſſeſsionē
ex primo decreto, eius miſsio prodeſt
oībꝰ creditoribus, alijs prę ſentibꝰ, intra biēniū ve
niētibus, & debitū oſtendētibus, & expenſas pro
rata reficiētibus. h.d. ¶ Nota ꝙ poſſeſsio data vni,
prodeſt cæteris, ita ꝙ alij nouo decreto opus non
habent: ſed poſſunt vti primo oſtenſo debito, &
2 expenſis refectis: qđ eſt notādū. ¶ †Opp. de l.j. &
ij. j. qui po. in pigno. hab. Gl. hic tangit, & eſt mate
ria multū difficilis. Glo. & doctores diſtinguūt in
ter pignus prætoriū, & cõuentionale. In pignore
conuentionali procedit regula, qui prior eſt tēpore,
potior eſt in iure. In pignore prætorio diſtinguit᷑:
aut ſunt eiuſdem tituli, aut diuerſorum titulorū.
Et no. in l. ſi finita. §. ſi plures. de damno infect. &
l. cùm vnus. ff. eodem. & ff. qui po. in pigno. habe.
l. ſi & iure. per Dy. in c. qui prior. de regulis iu. lib.
ſexto. Ego conſueui aliter dicere. Nam in credito-
ribus hoc eſt, quod vno immiſſo, ſtatim alij vider-
tur immiſsi: vt l. qui autem. §. ſciendum. ff. de his
quæ in frau. credi. Cum igitur omnes eodem tēpo
re videntur immiſsi, non eſt mirum, ſi nõ habet lo
cum regula, qui prior eſt tempore: quia nullus eſt
prior

a ¶ Debeat requiri. Nota ex iſtis dari primū decretū contra hæreditatē iacētem: ſecundū verò decretū nõ dat᷑, niſi dato curatore bonis. Adde Bar. in l. ſi quis inſtituat᷑. in fi. de hære. inſtit. & in l. ſi diu. qbus ex cau. in poſ. ea.

b ¶ Ad primū decretum. Qualiter perueniatur ad primū decretū cõtra debitorē: vide in l. ſi finita. §. Iulianus. de dam. infec.

c ¶ Conſtare iudici. Per Bar. in d. l. Fulcinius. §. ij. per Bar. in l. ij. vbi ī rē actio. ſ. per do. Ant. in c. qm̄. §. ꝙ ſi ſemper. & §. ſinautē, vt lit. non cõteſt. idē Bal. in l. iij. ſ. de procur. adde Bal. in c. contingit. in xiiij. col. & de do. & contu.

d ¶ Perueniatur. Intra quātum tps perueniat᷑ ad ſcdm decretum, vide Bart. poſt tex. & glo. ibi in verbo, mox. & ī l. à diuo Pio. §. in vēditione. de re iudi. & Bal. in l. ordo. de execu. rei iudica. ver. quæro nunqd. & Bal. hic poſt Iac. But. tenet idem qđ Bar. hic. adde Bart. in l. ſi finita. §. iulianus. in xj. colū. de dam. infec.

e ¶ Et qui iurat. Ad limitationem huiꝰ aut᷑. vide Bar. in l.j. ff. ex quibus cau. in poſ. ea.

f ¶ Recuperat poſſeſsionē. vide Bart. in l. properandū. §. ſinaūt reus. ſ. de iudi. & in quibus bonis debet fieri miſſio, an in re petita, vel cõo: vide quod no. Bal. poſt gl. in l. iij. in fi. ſ. de procu. & qđ legitur in c. qm̄ frequenter. vt lit. nõ conte. & gl. no. ī l. Fulcinius. §. item videamꝰ. quibus ex cau. in poſ. ea. Et limita vt per Alexā. in j. col. in l. de die. §. tutor. qui ſatiſ. cogā. Et quid in minore reuocante tenutā, vide bar. in l. ſi finita. §. fi. cū l. ſeq. de dam. infec.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

prior altero.Sed ſi eſſet dare prioritatem,& poſterioritatē:qui prior eſſet
tempore,potior eſſet in iure:vt l.ſi & iure.ff.qui potiores in pignore ha-
beantur.Pleniſsimè dixi in l.cùm vnus.de bonis autho. iudi.poſsi.Fortè
dicam vobis in titu.qui potior.in pigno.habean.¶ Quæro,an hæc lex ha
beat locum hodie,quando ſit mentio pro menſura debiti declarati.Gloſ.
hic in quadam ſolu.videtur tenere ꝙ non,ſuper verbo,cōmoditatis.¶ Cō
trarium videtur per gl.ff.eo.l.cùm vnus.& illa verior:quid enim ſi bona
non eſſent tot,quot ſufficerent primo creditori?Dic vt plenè dicetur.

SVMMARIVM.

2 ☞De pecunia redacta ex venditione facta ex ſecundo decreto,debet cre
ditoribus ſatiſfieri,abſq; alio proceſſu facta fide de debito.
3 Ad ſecundū decretum requiritur probatio per teſtes,vel inſtrumenta.

a
1 Si autem. [a]Breuiter dicit.† Si miſſus ex primo decreto ad vē-
ditionem peruenerit,debet primò ſibi ſatiſfieri,&
reſiduum deponere,vt creditoribus poſtea veniētibus,& debitum oſten-
2 dentibus ſatiſfiat.h.d.¶ Nota† ꝙ de pecunia redacta ex venditione facta
ex ſecundo decreto,debet creditoribus ſatiſfieri abſq; alio proceſſu,facta
fide de debito:& in hoc prodeſt ſibi primū,& ſecundū decretū interpoſi-
3 tum ad petitionē aliorū creditorum.¶ Secundò nota † ad ſecundū decre-
tum requiritur plena probatio per teſtes,vel inſtrumēta,vt probatur hic,
in hoc tex.dum dicit,debiti cautionem oſtendat:vt ſ.proxi.dū dicit,cer-
tum faciat,&c.

1 Vt autem. † Vt ceſſet fraus, debet de depoſito & venditione
fieri ſcriptura cū ſolennitate hac lege expreſſa.hoc
dicit.Hoc quod dicitur de iſto modo,hodie non ſeruatur.

De priuilegio fiſci. Rubrica.

SVMMARIVM.

2 ☞Petens reuocari tenutam,de aliquibus bonis per alium poſſeſsis,quæ
aſſerit eſſe ſua,debet illud probare.

LEX I.

1 BOna. †Mulier in reb⁹ ꝓpriis eſt potior fiſco[b],cre-
b ditore etiā niſi ex cauſa principali.h.d.¶ Op-
po.de l.ſatis.j.in quib.cau.pig.ta.cōtra.Sol. Aliud in re-
2 bus dotalib⁹ mulieris:aliud in propriis.¶ †Vltimò no.
dicit gl.ꝙ ille qui petit reuocari tenutā de aliquibus bo-
nis,quæ aſſerit eſſe ſua,debet illud probare:& vide glo.
ſi.quā perpetuò tene menti.Iſtud eſt verum,quādo iſtæ res poſsidebant̃
ab eo,in cuius bonis facta eſt miſsio.Secus ſi poſsiderent̃ ab eo,qui petit
reuocari illud.Ita no.in l.ob maritorum,ne vxor pro marito.& l.à diuo
Pio.§.ſi ſuper rebus.ff.de re iudi.& ibi dixi.

LEX II.

1 QVamuis. † Mulier in dote, & fiſcus, paribus paſsibus
ambulant:vt qui prior eſt tempore,potior ſit
in iure.

LEX II.

1 SI cùm pecuniam. †Fiſcus præfertur omnibus
creditoribus, hypothecā nō
habentibus.hoc dicit.¶ Nota quod dixi in ſummario.

1 SI debitor. † Obligatio,& priuilegium fiſci,non extē
ditur ad bona debitoris ante vendita . hoc
dicit.¶ Nota quod dixi in ſummario.quod intelligitur verū,
niſi eſſent ante vendita in fraudem:vt j.de iure fiſci.l.j.lib.x.

1 PEcunia. †Fiſcus poteſt reuocare pecuniam,aliī credito
ri ſolutam,ſine vſuris.Pe.dicit qualiter pecu-
nia vni creditori ſoluta reuocetur: habes plenè in l.pupill⁹.ff.
de his quæ in frau.credi.& l.ſi non expedierit.§.j.de bo.auth.
iud.poſ.l.deferre de iure fiſci.

1 CVm patrem. †Fiſcus alienata reuocat per ſuum de
bitorem , cauſa dotis conſtituendæ,
hoc dicit.

1 SI in te. †Priuilegium fiſci,poteſt transferri per ceſsionē.
h.d.¶ Sed quero,que eſt ratio quòd priuilegium
pupilli non transferatur per ceſsionem:vt l.ſi ex pluribus.de
admini.tuto.& priuilegium fiſci ſic.Dicam j.l.proxima.

De priuilegiis dotis. Rubrica.

¶ Continua rubricā vt in gl.¶ Querit glo.circa rubricam,ſicut dos habet
priuilegia multa:quædam inter perſonales actiones:quædam inter hypo
thecarias,de quo priuilegio loquatur hic.Glo.dicit ꝙ loquitur de priuile
gio,quod habet inter perſonales actiones:de alio verò quod habet inter
hypothecarias loquitur j.qui po.in pigno.habe.l.aſsiduis.

SVMMARIVM.

2 ☞Priuilegium quod datur ratione perſonæ,tranſit ad ſuos hæredes de-
ſcendentes,non extraneos.& nu.1.
3 In realib⁹ actionib⁹ hypothecariis pręferẽ ille creditor,qui eſt prior tpe.
4 In tacita tamen hypothecaria præfertur dos.
Quid de priuilegiis perſonalibus,& quòd ęſtimentur ex cauſa,nō ex tpe.
5 Priuilegium dotis an competat ipſi actioni de do-
te,an mulieri.
6 An poſsit transferri per ceſsionem dotis.& nu.8
7 Priuilegium pupilli in actione tutelæ ad hęredes
proprios ipſius pupilli non tranſit.

LEX VNICA.

1 SCire debes. †Priuilegium q̄d
datur rōne perſonæ ad hæredes
2 nō trāſit.Ad hoc allegaẽ.¶ †Op-
po.j.qui po.in pig.ha.l.aſsiduis.
§.except.& l.etiam.in principio.
ſoluto matrimonio.Solu.glo.non tranſit ad hære
des extraneos,vt hic.ſecus ſi ad ſuos,vt ī cōtrario:
& intelliguntur ſui,hoc eſt,deſcēdētes ex ſe,quo
niam mulier ſuum hęredem non pōt habere ideo,
quia non habet in poteſtate filiū.Modo gl.intrat
hic materiā valde magnā,in qua nō inſiſto plenè:
3 quia tenerē vos nimis.†¶ Quæro primò,quid in
realibus actionibus:hoc eſt,in hypothecariis,quis
creditor pręferatur.Gl.dicit hic,ibi eſt regula,qui
4 prior eſt tēpore,potior eſt iure:†tamē fallit in taci
ta hypothecaria,cui pręferẽ dos:vt d.l.aſsiduis.q
po.in pig.ha.Quæro ſecundò,quid de priuilegiis
perſonalibus.Gl.dicit,ꝙ priuilegia pſonalia ęſti-
manẽ ex cauſa,nō ex tēpore.De hoc hic per gl.&
ff.de priuil.cred.l.priuilegia.& ibi per gloſ.& per
5 Dy.de reg.iur.c.qui prior.lib.vj.¶ †Quęro igiẽ,[c]
c vtrum priuilegium dotis competat ipſi actioni de
dote,an mulieri.Et quòd competat ipſi actioni,
ſeu ipſi doti,facit iſta rub.quæ dicit,de priuilegio
dotis:non dicit,de priuilegio mulieris.Idē videẽ
ſ.de rei vxo.act.l.j.§.& vt plenius ibi:ita & in hu-
iuſmodi actiōe damus,&c.Pro hoc facit ff.ſo.ma.
l.j.in prin.vbi dicit,dotis cauſa præcipua eſt,nō di
cit aliqd de muliere.In cōtrariū videẽ tex.etiā hu
ius legis ibi:quo mulieres vtunẽ.ff.de priuil.cre.l.
dabimus.Inſti.de actio.§.fuerat.Iſtę leges videnẽ
velle ꝙ iſtud priuilegiū cōpetat ipſi mulieri , non
actioni.Breuiter,vt cōſueui dicere latius ff.ſo.ma.
l.j.& dic breuiter:Dos habet multa priuilegia:in
ter cætera habet duo priuilegia,quæ danẽ ipſi mu
lieri.Vnū eſt priuilegiū perſonale,vt pręfertur in
perſonalibus.Ita loquiẽ hic,& l.dabim⁹.de priui.
cre.Aliud priuilegiū eſt.ꝙ pręferaẽ in hypotheca c
riis habētibus tacitā:& iſtud ſimiliter daẽ ipſi mu-
lieri:vt l.aſsiduis.qui.po.ī pig.ha.& in d.§.fuerat.
Et iſta priuilegia cū denẽ perſonę,ad hęredes non
tranſeūt.Et iſta loquiẽ hic.Habet alia priuilegia,
ꝙ habeat hypothecā,nō dico priuilegiatā,ſed dico
hypothecā ſimpliciter:& iſtud datur ipſi actioni:
vt l.j.§.& vt plenius.de rei vxo.act.Et iſtud priui
legiū trāſit ad quęcūq; actio trāſit.Itē habet priui
6 legia,alia q̄ nō curo examīare hic.¶ †Quęro,vtrū
d priuilegiū dotis poſsit trāſferri[d] per ceſsionē do- d
tis.Videẽ ꝙ non:quia non ſunt tranſmiſsibilia ad
hæredes,non ſunt ceſsibilia:vt l.ex plurib⁹.de ad
mi.tu.Sed priuilegiū dotis non tranſit ad hęredes,
vt hic:ergo nec ad ceſsionariū.In contrariū facit:
qa mulier & fiſc⁹ parib⁹ paſsibus ambulāt:vt ſ.ti.
j.l.ii.ſed priuilegiū fiſci trāſferẽ per ceſsionē:vt ſ.
ti.j.l.ſi.ergo &c.Breuiter quicqd Cy.ibi dicat,an
tequā veniā ad ſolutionē qōnis oportet vos ſcire,
7 primò†,vtrū priuilegiū pupilli in actione tutelę
trāſeat ad hęredes.gl.ī l.dabim⁹.§.j.de priui.cre. e
& ī d.l.ex plurib⁹.ff.de admi.tu.tenet ꝙ trāſit ad
hęredes ſuos,nō ad extraneos,ſicut priuilegiū do-
tis.quos rep̄hēdit Ia.de Are.p l.nō ſolū.§.ſi puel
læ.de rit.nup.Pręterea,ꝓbo alia rōne.Priuilegiū
e dotis trāſit ad hr̄des[e] ſuos,ſ.eiuſdē mr̄imonii,ſecū
dū verā opi.vt l.aſsiduis.§.excep.j.q po.ī pig.ha.
& ibi dicā.Si ergo eēnt hr̄des ſui,ſ.creditoris tm̄,
& nō debitoris,ad eos nō trāſiret priuilegiū.meri
tò ergo priuilegiū pupilli in actione tutelæ ad hæ
redes proprios ipſius pupilli non debet tranſire.
8 ¶ †Hoc præmiſſo,pro ſolutione qōnis primò di-
co ſic:ꝙ quædā ſunt priuilegia,quę nō trāſeūt ad
ſuos hęredes,neq; ad extraneos:& illa nō pn̄t ce-
di:vt d.l.ex pluribus.Quędā ſunt priuilegia,quæ
trāſeūt ad hęredē ſuū,& nō ad extraneū:& tūc ſi

a ¶ Si autē.Ex iſto
§.not.ꝙ corporalis
tenuta poteſt cedi.
q̄d no.& eſt hic in
ſi.d.l.ī ver.ceſsiōis.
b ¶ Potior fiſco.vtrū
mulier , eſt potior
fiſco dic ꝙ ſic,ſi lo-
quimur in dote cō-
ſtāte matrimonio,
cū non ſit dn̄a,nec
poſſeſsionē habeat
nec pōt impedire
mulier publicatio-
nē bonorū,et quā-
tū ad dotē.l.ſi mari
to.ī prin.ff.ſol.ma.
& tunc cū hodie ſit
domina dotis ipſa
mulier,p l.in reb⁹.
ſ.de iur.do.ipſa po
terit impedire pu-
blicationē bonorū
Alleg.no.in l.ſi.de
bon.va.lib.x.& q̄d
habeẽ in l.ob mari-
torū.ſ.ne vxor ꝓ
ma.& in l.ſi qs poſt
hac.j.de bo.ꝓſcri.
& q̄d nota.& legiẽ
hic.Ita videẽ velle
Ang.& do.Io.ī d.
l.ſi marito.& vide
q̄d no.Bar.in l.j.ff.
ſol.matr.in vno tn̄
eſt potior mulier:
puta ſi reperireẽ in-
ſtrumentū fiſci, &
mulieris:præſumiẽ
prius factū inſtr̄m
mulieris,ſecūdūm
Bal.in d.l.dotis.ſ.
de iure do.
c ¶ Quæro igitur.Et
adde ꝙ habet priui
legiū dotis,nec pro
debito viri vl̄ vxo-
ris,poſsit in eā fieri
executio : vt notat
Bar.ī l.à diuo Pio.
§.exequātur.de re
iudi.& Bal.in l.ob
maritorū.in ſi.
d ¶ Transferri.Vtrū
priuilegium dotis
trāſferatur p ceſsio
nem,vide Barto.&
Imo.in l.poſt do-
tē.circa ſi.ff.ſol.ma
tri.qui aliter ſentit
quā hic:etiā plenè
ī iiij.co.& vide latè
Bar.in l.j.ſol.ma.
e ¶ Ad hæredes.Pri-
uilegiū dotis trāſit
ad hæredes filios
eiuſdem matrimo-
nii,vide Bar.Bald.
Ang.& oēs in l.et
in prin.ff.ſol.mat.
& doc.in l.ſi cū ꝓ-
curatore.de re iud.
& etiā tenet ibi bar
to.in ea.l.in princi.
& Bal.in iiij.col.in
rubr.Bar.& Bal.in
d.l.aſsiduis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quidē ceſsio fiat ex voluntate, tūc tale priuilegiū non tranſit. arg. de hoc in l. peto. §. prædium. ff. de leg. ij. Et qđ dicimus in operis libertorū, quę non poſſunt cedi ex volūtate, ſed ex neceſsitate ſic: vt l. patronus qui operas & l. ſi libertus artē. de ope. lib. no. in l. ſi nō ſortē. §. libertꝰ. de cōdi. inde. ff. eſſet quęrēdū nūqd ecōtra: vtrū oīa, quæ ſunt trāſmiſsibilia ad hęredē, ſint ceſsibilia. Dic vt dixi in l. ſi ſtipulatus fuerim, in prin. de verb. obli.

De reuocandis his, quæ in fraudem creditorum. Rubrica.

¶ Cōtinua vt in glo. & colligitur continuatio clarius. j. ea. l. ignoti. & ibi videbitis.

SVMMARIVM.

2 ☞ Ad actiones reuocatorias peruenitur demùm, bonis principalis excuſsis.

LEX I.

Si hæres. Breuiter dicit ſecundū cōem modum legendi.

1 † Ad eū, in quē res in fraudem ſunt alienatæ, perueniꝭ demū bonis principalis excuſſis. h. d.

2 Nota † ꝙ ad actiōes reuocatorias pueniꝭ demū, bonis principalis excuſsis. ¶ Cōtra hoc opp. & videꝭ ꝙ diſcuſsio nō ſit neceſſaria, niſi cū agitur hypothecaria cōtra extraneos poſſeſſores: vt j. de pig. auꝭ. hoc ſi debitor. Gl. dicit ꝙ hic fit diſcuſsio ex volūtate, nō ex neceſsitate, qñ fraus fit ex ꝓpoſito: ſed ſi re ipſa: tūc ex neceſsitate fit diſcuſsio. Non alle. aliquid. & vide gl. Doc. Vltramō. reprehēdūt iſtam gl. & dicūt ꝙ de iure ātiquo qñ agebaꝭ reuocatoria ſemp ꝓcedere

a debebat diſcuſsio:[a] vt hic, & j. eo. l. ignoti. & l. ait prętor. §. j. ff. eo. Pro declaratiōe huius dico, & hęc lex debet intelligi duobꝰ modis. Primò ꝙ hic creditores hæreditarij fuerūt ſecuti fidē hæredis, vel aliàs nolūt impetrare bonorū ſeparationē, ſed volūt agere reuocatoria: & tūc procedit tex. iſte planè: & eſt vera opi. Vltramō. ¶ Secūdo mō pōt intelligi, ꝙ vbi creditores hæreditarij volunt facere reuocationē per edictū de ſeparationibus: nō ſecuta, aliàs ſecuta forma illiꝰ ti. de his quę in frau. cre. & tūc nō eſt neceſſaria diſcuſsio: vt l. j. ī prin. & §. j. ff. de ſepara. & l. ſi creditores. eo. ti. In caſu tñ nō eſſet diſcuſsio neceſſaria: vt l. pe. ff. de ſepa. & iſto modo intelligendo poſſet procedere gl. noſtra.

LEX II.

Si ſucceſsione. Breuiter dicit

1 †. Ea', q̄ ſunt data in dotem, ſi nō ſunt obligata, neq; in fraudem data, à creditoribus nō reuocanꝭ. h. d. ¶ Nota hanc legem, quam intellige vt optimè declarat tex. in l. fi. §. j. ff. eo.

LEX III.

1 Si paterna. † Filius nō hæres, ꝓ debitis patris cōueniri non poteſt. hoc dicit iſta lex. quod no.

b Filios. [b] Hæres nō auditur allegādo turpitudinem defuncti hoc dicit. Opp. ꝙ etiā ipſemet, q alienauit, poſsit reuocare: quia fictitia, & imaginaria, vēditio nō eſt venditio: vt l. ēptor. de aqua plu. arcen. & de re. iu. l. imaginaria. & §. plꝰ valere ꝙ agiꝭ. per totum tit. Sol. Quādoq; quis dicit alienationē non eſſe veram, ſed fictitiam, & imaginariā, et iſtud pōt optimè allegari: vt lege cōtraria Quādoq; quis cōfiteꝭ alienationē eſſe verā, ſed factam in fraudem alterius: & tūc ipſe qui fecit; vel

c hæres eius, hoc allegare nō poteſt[c]: vt eſt tex. hic.

SVMMARIVM.

2 ☞ Quando agitur actione reuocatoria cōtra mulierem, in bonis in dotem datis in fraudem creditorum non requiritur ſcientia fraudis.

1 Ignoti. † Bonis principalis excuſsis, reuocaꝭ à poſſeſſoribꝰ, titulo oneroſo ſi fraudē participauerīt. Si titulo lucratiuo, fraudis participatio non requiriꝭ. hoc dicit. & hæc lex eſt ſummariū totiꝰ tit. ¶ Quęrit

2 glo. hic, † vtrū ad reuocandū data in dotē ſciētia requiraꝭ. Et rñdet gl. ꝙ non: quia eſt titulus oneroſus: vt l. ex promiſsione. de act. & obli. Certè hic debes intelligere ꝙ eſt titulus oneroſus viro: vir enim habeꝭ dotem pro oneribus matrimonij ſupportandis: vt l. pro oneribus. ſ. de iure dot. ſed mulieri dicitur titulus lucratiuus: vt l. fi. ſ. de iure dot. Textus probat optimè in l. fi. §. j. ff. eo. hic non ſunt alia.

Si actu. Iſta lex legiꝭ duobus modis. Secūdū primā lec. & verā breuiter hoc intendit.

1 † Cōtra debitorē, qui in fraudē creditoris eſt liberatus, daꝭ reuocatoria in quantum facere poteſt, quæ cum actione prima eiuſdē ſit naturæ. h. d. ſecundùm verum intellectū. ¶ Opp. & videꝭ ꝙ iſte liberatus debeat cōueniri inſolidū: quia ad eum in totum peruenit liberatio: vt l. quęrebatur. ff. ad l. fal. Solu. Intellige hoc, quòd hic debitor tenebaꝭ ab ipſo initio ea actione, quæ erat huius naturæ. Et eodem modo dic de eo quod hic dicit, intra annum: quia actio prima erat annalis: aliàs de eo, quod ad eū peruenit, cōueniretꝭ perpetuò. Alio modo legitur, ꝙ hoc nō nocet fraudatori, ſed agitur contra ipſum debitorē liberatū. Sed iſta lec. nō placet mihi: nā ipſe, qui in fraudē alios liberauit, nō habet beneficiū ceſsionis bonorum: imò pœnas carceris patitur: vt l. vlti. §. fi. ff. eo. ſecundū verum intellectū. & no. per Cy. Inſti. de actio. §. item ſi quis in fraudem.

Finis li. ſeptimi. Sequitur Octauus.

De interdictis. Rubrica.

¶ Continua vt in gloſſa.

SVMMARIVM.

2 ☞ Ne radices arboris officiant, poteſt agi vtili actione deſcendēte ex edicto de arboribus cædendis.

3 Quando quis poſsit deſtruere illud, quod requieſcit vel protēdit in ſuo.

LEX I.

1 Cum proponas. † Interdicta ne rami ar-

d borum[d] noceant per idētitatem rationis extenduntur, ne earum radices officiant, hoc dicit iſta notabilis lex. ¶ Opp. gloſ. & videtur ꝙ iſta arbor debeat euelli conditione l. fi. ff. fi. regū. Solu. Intellige ꝙ hæc arbor erat plantata ſecundùm legē, & non contra illam legem. ¶ Tunc opp. qđ legitimè factum eſt, pœnam non mereꝭ: vt l. Gracchus. j. de adul. Solu. Fateor ꝙ ipſa plantatio, quæ fuit facta legitimè, non punitur: ſed ſi radices excreſcant, & noceāt fundamētis: illud

2 eſt, quod iudicis officium ad ęquitatem redigit, per hanc legē. ¶ † Quęro, qua actione hoc fiat. Hic ſunt plures opi. in glo. illa eſt vera, quòd poteſt agi vtili actione, deſcendente ex edicto de arboribus cędentis extenſo ad radices propter identitatem rationis, per hanc legem. ¶ Extra gloſſ. op-

e po.[e] & videtur ꝙ non ſit neceſſe ꝙ agatur iſto interdicto:

3 † imò quis ſua authoritate poteſt deſtruere illud, quod requieſcit in ſuo: vt l. ſi vitem. §. ſi ad ianuam. ff. quod vi aut clam. & l. quemadmodum. §. ſi protectū. ad l. Aquiliam. Breuiter, quandoq; quis aliquid immittit in ſuo à ſe poſſeſſo, tamen contra ius mihi debitum: tūc habeo neceſſe recurrere ad interdictū quod vi aut clam, aut de oper. no. nun. Quandoq; quis ędificat in ſuo, & protendit in meo à me poſſeſſo. ſi quidem in meo non requieſcit, recurrēdum eſt ad interdicta. Ita loquitur ti. ff. de arb. cæden. & d. §. ſi protectū. Si verò in meo requieſcit, ſi quidem hoc euenit naturaliter, vt in radicibus: recurrendum eſt ad illud vtile interdictum. Ita loquitur hic. Si verò

f euenit[f] opere manu facto, tunc non habet quis neceſſe recurrere ad iudicem: ſed poteſt ſua authoritate deſtruere: vt d. §. ſi protectum. & d. l. ſi vitem. §. ſi ad ianuam: vt no. in d. l. de pupillo. §. meminiſſe. de ope. no. nun.

LEX II.

1 Præſes. † Iudex contra eum, qui non eſt de ſuo foro, cognitionem non habet. hoc dicit. De hoc dic vt dixi ſi à non compe. iudi. l. j.

SVMMARIVM.

2 ☞ Ratio contrarietatis facit, vt iudicia petitorij, & poſſeſſorij, ſimul non admittantur.

3 Ratio ordinis facit vt poſſeſſorium præferatur.

4 Quot ſunt actiones, quæ competunt pro retinenda poſſeſsione. Regulæ interdictorum.

LEX III.

1 Incerti. † Si petitorium, & poſſeſſorium, ſimul intententur, debet cauſa poſſeſsionis prius terminari, vt petitorij quæſtio ordinetur. hoc dicit. Primò ponit dictū. Secundò eius declarationem. Tertiò rationem. Quartò reſpondet ad tacitam obiectionem. Secunda ibi: competentibus. Tertia ibi: vt ex hoc. Quarta ibi: interdicta autem. ¶ Oppo. de l. cùm fundum. §. fin. ff. de vi & vi. arma. vbi ſimul & ſemel agitatur quæſtio poſſeſsionis & proprietatis. Huius timore ſunt tres opinio. in hac materia. Vna eſt Ioan. Azo. & Hu. Alia eſt Mar. & gloſſ. Tertia eſt Pet. de Bella perti. Primi dicunt fatendo,

a ¶ Diſcuſsio. In reuocatoria requirebaꝭ excuſsio olim, & hodie, vide Bal. in l. j. ſ. ſi in fraudē patroni.

b ¶ Filios. Et ad iſtā legem vide Bar. in l. j. ſ. ſi in fraudem pa.

c ¶ Allegare nō pōt. Et qñ quis poſsit allegare turpitudinem eius, cuius eſt hæres: adde Bar. in l. iuſiurandū. §. procurator. in iij. co. ff. de iureiur. vbi etiā ponit quo ad hanc legem. Adde quæ ibi poſui poſt Bar. & Alexan.

d ¶ Rami arborum. In hac materia vide quæ dixi in l. j. ff. de arbo. cæ. poſt Barto.

e ¶ Extra gloſ. Vide Bar. in l. j. §. nunciatio. ff. de ope. noui nuncia.

f ¶ Euenit. Adde Bar. in d. l. j. §. nunciatio. & in l. j. in prin. & qđ ibi dixi ff. de arb. cæ. & Cy. & Bal. hic.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tendo.ꝙ nullum poſſeſſoriū concurrat cū petitorio. Nec obſtat lex contraria: quia ibi fuit renūciatū petitorio. ¶ Sed hoc eſt cōtra tex. illum, qui dicit, pendente. Alij dicunt, ſuſtinentes eandē opi. ꝙ pendente petitorio poteſt intentari poſſeſſoriū: ſed nō econtra. Iſta nō habet rationē. Prima iſtarum opi. videtur cōtra l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acquir. poſ. Ipſi reſpōdent ad illā legē multis modis, de quibus ponunt̃ hic duo. Primò, ꝙ ibi incœperat agere petitorio, ignorās ſe poſsidere. Iſta eſt diuinatio: vel dicunt, ꝙ ibi fuerat victus ſuper poſſeſſorio: & iſta eſt diuinatio. Vnde Mar. quē ſequitur gl. & iſta eſt veritas, dicit, ꝙ poſſeſſoriū retinendæ, nō currit cum petitorio. ita loquit̃ hic. Ratio, quia eſſet ſibi cōtrarius: qui enim vēdicat rem, dicit aduerſariū poſsidere: qui verò agit interdicto retinendæ, aſſerit ſe poſsidere: & ſic eſſet ſibi cōtrarius: idcirco nō pōt ſimul intentare vtrunq;: vt hic, & l. ordinarij. ſ. de rei ven. in l. ſi de vi. ff. de iud. Et ſi occurreret, ꝙ iſta duo iudicia proponerent̃ diuerſis reſpectibus, ita ꝙ nō eſſet contrarietas, valde bene cōcurrerent. Verbi gratia: ago contra te rei vēdicatione, & dico te tenere vel poſsidere naturaliter tantum: demùm ago interdicto vti poſsidetis: quia cùm poſsideam ciuiliter, certè bene poſſum: qa nō eſt cōtrarietas: vt d. §. nihil cōmune. Iſta tenet glo. in l. clam poſsidere. §. qui ad nundinas. eo. tit. & hoc videt̃ approbatū hodie extra, de cauſa poſſ. & proprie. c. paſtoralis. ¶ Sed cōtra hoc oppo. ſecundùm iſtos, petitoriū, & poſſeſſoriū, non cōcurrunt ratione cōtrarietatis:
2 ſed tex. hic dicit. † ꝙ hoc eſt ratione ordinis: hoc etiā dicit in d. l. ordinarij. Sol. Ratio cōtrarietatis facit, vt iſta duo iudicia ſimul nō admittant̃, vt dictum eſt.
3 † Ratio ordinis facit, vt poſſeſſoriū præferat̃. Ita loquit̃ hic: & iſta eſt vera. Tertia fuit opinio Pet. ꝙ omne poſſeſſoriū concurrat cū petitorio: nec aliqua lex dicit cōtrariū: & ſi quā repies, nō erit lex. vt refert Cy. quando ciui. ac. crimi. pręiu. Nam nō dicit ꝙ hoc ſit ex neceſsitate, ſed ex volūtate: ſi enim vellet in ſe aſſumere onus probādi, poſſet agere petitorio & poſſeſſorio. Sed hic ideo agitur poſſeſſorio: quia non vult in ſe ſuſcipere onus probandi in petitorio. Si enim vellet, nulla lege reperitur contrariū. Sed certè, ego reperio ꝙ non poſsint concurrere in caſibus obſtantibus, omnibus regulis impedientibus cumulationem. Primò ego reperio ꝙ petitoriū & poſſeſſorium electione tolluntur: vt l. fin. ſ. de codi. Idem reperio ꝙ petitorium & poſſeſſorium quandoq; ſunt contraria: vt dixi ſ. ſecundùm gl. & actiones cōtrariæ nō poſſunt ſimul proponi. Item reperio, ꝙ abſolutoria nata in vno, quandoq; parit exceptionē rei iudicatæ in alio: vt l. ij. §. quidam. ff. eo. & per Dy. in regula, qui ad agēdum. de reg. iur. lib. vj. vnde cōcurſus nō admittitur: & ideo tene opi. glo. ¶ Opp. de l. j. §. interdictum aūt. ff. vti poſsi. Reſpond. poſsidenti nō datur aliqua
4 actio. verùm eſt niſi illud interdictū. ¶ † Quæro, quot ſunt actiones, quę competunt pro retinenda poſſeſsione. Dic vt in glo. ¶ Quæro, in quibus caſibus habet locum hæc lex. iſtud examinatur in duabus glo. primis poſitis in hac lege. quod ego examinabo plenè in d. l. naturaliter. §. nihil cōmune. per tres combinationes, quas ibi facio: & dic vt ibi. ¶ Quærit glo. quid ſi ago petitorio tantum, an poſsim cogi ꝙ agam poſſeſſorio? Dic vt in glo. ¶ Quærit glo. vtrum abſolutoria lata in petitorio, pariat exceptionem rei iudicatę in poſſeſſorio? Gl. hic dicit multum bene. ¶ Quęro, an hoc ſit ſemper verum. Dy. examinat in d. c. qui ad agendum. licet in mul-
5 tis deficiat. Sed dic, vt plenè dixi in d. §. nihil cōmune. ¶ † Vltimò ponit glo. regulas interdictorum. vide eas.

1 **SI quis.** † Ab initio debet actor ſuas actiones proponere. h. d. Hęc lex allegat̃ quòd quis debet in libello actionē exprimere. De hoc dicam in l. edita actio. ſ. de edē. & per glo. ff. de eden. l. j. circa prin.

Quorum bonorum. *Rubrica.*

¶ Dictum eſt ſ. de interdictis in genere: ſequitur videre in ſpecie: ideo primò ponit de interdicto quorum bonorum: quod eſt vniuerſale, & adipiſcendæ poſſeſsionis. ¶ Quæro, quare dicatur quorum bonorum? Glo. ad hoc reſpondet, & bene. ¶ Quærit gl. in quo differt hoc interdictum à petitione hæreditatis: & in quo cōueniunt? Dicam ſtatim in l. j. quia gl. plenè hic non tradit.

SVMMARIVM.

2 ☞ Probatio filiationis probatur præſumptiuè, ſecundùm formam l. filium. de qua ibi.
3 Si filius eſt in quaſi poſſeſsione filiationis, nō habet neceſſe probare ſe filium: ſed aduerſarius debet probare contrarium.
4 Bonorum poſſeſsio poteſt dari nemine petente, parte non citata, & cauſa ſummariè cognita.
5 In bonorum poſſeſsione contra tabu. non ſunt plenæ probationes.
6 Neq; in ĩterdicto quorū bonorū: ſed in petitiōe hæreditatis ſic. & nu. 10.
7 Interdictum quorum bonorum, in quo differat à petitione hæreditatis. & nu. 8. vſque ad fi. legis.
8 Interdictum quorum bonorum, eſt ſtricti iuris.
9 In hoc interdicto petit quis ſe conſtitui poſſeſſorem.
11 Quod detur ad corporalia tantùm.
12 Et datur ſolum pro rebus, quas defunctus poſsidebat.
13 A ſententia lata in iſto interdicto non appellatur.
14 Interdictum quorum bonorum eſt generale.
15 Quod detur contra eum, qui titulo non poſsidet.

LEX I.

HAereditatem.
1 † Qui habet bonorum poſſeſsionem, non poſsidet: ideo pro adipiſcenda poſſeſsione debet iſtud interdictū proponere, & de ſuo iure docere. h. d. ¶ Op. hic innuitur ꝙ hoc interdictum datur ad hæreditatem. Sed contra, hæreditas eſt ius incorporale: & hoc interdictū nō dat̃ ad incorporalia: vt l. ij. ff. eo. Exponit gl. hæreditatē, i. poſſeſsionē. rerum hæreditariarum. ¶ Op. ſecundò, & videtur ꝙ filius præteritus rumpat teſtamētū ipſo iure: vt l. Gallus. & l. fi. ff. de liber. & poſthu. Solu. Ibi loquitur in filio ſuo præterito: hic in emancipato. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ quis debet pro-
2 bare ſe filium. † Contra. probatio filiationis eſt impoſsibilis: vt l. Lucius. ff. de condi. & demon. Sol. Dico, ꝙ eſt impoſsibile probari verè: ſed probatur præſumptiuè, ſecundū formam l. filium. ff. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Audiui tamen do. Iac. dicentem, ꝙ erat caſus, in quo filiatio poſſet verè probari: vt puta, vir & vxor fuerūt incarcerati, & recluſi per annum, & duo ſteterunt ad cuſtodiam: nam illi poterūt teſtificari de veritate, ꝙ filius ibi natus, eſt filius illius viri: qa alius nō intrauit, nec ingredi potuiſſet, quin ipſi vidiſſent. qđ ſatis pla-
3 cet. ¶ † Item oppo. & videtur, ꝙ quis filius præſumatur: & non habet neceſſe ſe probari filium: ſed aduerſarius debet probare contrariū: vt l. non nudis. & l. nō epiſtolis. & quod ibi no. ſ. de proba. Solu. Hic filius nō erat in quaſi poſſeſsiōe filiationis: aliàs præſumeret̃ filius, vt in cōtrarijs. Et ideo cauti aduocati faciunt duos articulos. In vno dicunt ipſum eſſe filiū: in alio ꝙ eſt in poſſeſsione filiationis, ꝙ ſic habebatur, ſic reputabat̃, ſic tractabatur: ſic eſt vnū de proprietate. Aliud eſt de quaſi poſſeſsione: vt l. j. §. ij. ff. de quæſtio. ¶ Oppo. acta fa-
a cta [a] in vno iudicio, faciunt fidē in alio, inter eaſdē perſonas: vt no. in l. is apud quē. ſ. de eden. Sed iſte in primo iudicio, qñ petit bonorū poſſeſsionē contra tabu. probauit ſe filiū: ergo in hoc ſecundo nō habet probare neceſſe. Solu. Quidam dicunt ꝙ in hoc ſecundo iudicio probat ſe tunc probaſſe. Glo. dicit, ꝙ imò habet neceſſe probare plenè: nec obſtat quod probauit in primo: quia illa probatio nō fuit facta in figura iudicij, lite cū alio cōteſtata, ſed cā nō plenè cognita: vt l. ſeruus. de bo. poſſ. & de leg. præſtā. l. filiū. §. ſi quis. vide gl. Iſta gl. videtur contra l. iij. §. ſi cauſa cognita. ff. de bo. poſ. vbi dicitur ꝙ bono. poſſeſ. datur cauſa cognita: ergo parte citata. & l. in cauſę. §. cauſa cognita. ff. de mino. Solu. Quidam hoc fatent̃: & iſtud videt̃ tenere Rofr. in ti. de bo. poſ. & in ti. de bono. poſ. contra tabu.
4 Eius opi. † ego nō teneo, per l. ſeruus. ff. de bo. poſ. vbi dicit̃ quod bo. poſ. pōt dari nemine petente ergo multo magis parte nō citata. Non obſtat quod dicitur, dat̃ cauſa cognita: quia intelligo cauſę cognitionē fieri ad informationē iudicis: vt plenè dixi in d. §. cauſa cognita. vbi plenè examinaui. Sed cū hodie non ſit neceſſe quod bo. poſſeſ. petatur, ſed agnoſcatur: vt l. fi. ſ. qui admit. ad bo. poſ. do. Iac. But. dicebat ꝙ triplex eſt actus. Primus enim eſt agnitio bo. poſſeſ. cōtra tabu. ſecundū formam d. l. fi. & per hunc, teſtamentū nō rumpitur: ſed cō-
5 ſequitur quis ius rumpendi. † Secundus actus, eſt ius, quod petatur per cōtra tabu. teſtamentū rūpi, dato libello, lite cōteſtata, ſicut in querela: vt l. filio. §. j. ff. de inoffic. teſta. & ſ. de col. l. vt liberis. tñ in hoc iudicio nō fiēt plenæ probationes: nō quia
b fieri ſperantur [b] in interdicto quorum bonorum, vel in petitione hæreditatis. ita loquitur hæc lex. ¶ Tertius actus eſt, interdictū, ſeu iudiciū quorū bonorū vel petitio hęreditatis. & de hoc loquitur hic. Dico, hoc non placet: † quia in interdicto quorum bonorū, plenæ probationes nō requiruntur, imò fit cognitio ſummaria: vt hic nota. in glo. ij. & j. dicam. Dico ergo quod per ſolā agnitionem factam corā iudice, rumpit̃ teſtamentū ſi agnoſcens habeat ius rumpēdi. quod examinabitur poſtea in

a ¶ Acta facta. An ante agnitionē bonorum poſſeſsiōis requiratur citatio partis: & an per ſolam agnitionem bonorum contra tab. ſi teſtamētum rumpatur? Bal. in rubri. qui admit. in iiij. q. & Barto. in d. §. ſi cauſa cognita. & in l. illud in prin. ff. de contra tabu.

b ¶ Fieri ſperantur. Adde Bal. in l. fi. in pe. col. ſ. vnde legitimi. & vbi non reperitur ſpeciale interdictum adipiſcēdo, datur remediū. de quo per Cy. in l. ſi nulla. ſ. de acquiren. poſſ. vbi omnino. vide.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

interdicto quorũ bonorũ ſummariè,& in peti.hę-
redi.plenariè: & ita loquiẽ hic. Habes de hoc text.
expreſſum s.de cur.furi.l.fi.§.ij.¶ Opp. ſententia
lata ſuper filiatiõe facit ius vt l.j.§.fi.de libe.agno.
& ff.de ſtatu homi.l.ingenuũ.cùm ergo in primo
iudicio fuerit pronunciatũ ſuper filiatione : ergo
&c.Sol.Dicit gl.ꝙ in primo iudicio nõ fuerit pro
nunciatũ ſuper filiatione. Vel dic melius ꝙ illę le-
ges loquunẽ qñ eſt pronunciatũ lite agitata, à con
tradictore legitimo, aliàs nõ facit ius: vt l.cũ nõ iu
ſto.ff.de collu.detegen.ſed hic in primo iudicio cõ
7 tradictor nõ fuit.ergo &c.¶ †Quæro, in quo dif-
a ferat[a] hoc interdictũ à petitione hæreditaris. Gl.
hoc tangit ſuper rubri.ſed non plenè. Tu dic ple-
nius ꝙ differant in origine. Nam petitio hæredi-
tatis, eſt ciuilis inducta à Senatu: vt l.vlti.s.de pe-
ti.hæred.& l.itẽ veniunt.§.præter hæc.ff.eo.tit.
Iſtud interdictũ eſt de iure prætorio: vt l.j.ff.e.Et
ex hoc ſequitur alia differentia : quia hæreditatis
petitio directa datur hæredi de iure ciuili. Vtilis
datur hæredi de iure prætorio. In interdicto econ
uerſo: quia directũ datur hæredi, de iure prætorio
vtile datur hæredi de iure ciuili. Item differunt in
natura. Nam petitio hæreditatis eſt bonę fidei: vt
Inſtitu.de actio.§.actionum.& s.de petitio.hęre.
8 l.fi.†Iſtud interdictum eſt ſtricti iuris. Item diffe
runt in modo proponendi. Nam petitio hæredit.
quis petit ſe pronunciari hæredem: vt l.licet.ff.de
9 peti.hæred.† In hoc iudicio, ſeu interdicto, quis ſe
petit poſſeſſorẽ conſtitui, vel poſſeſsionẽ ſibi tra-
10 di: vt hic, & l.j.ff.eo.† Item differunt in modo pro
nunciandi: nam in hoc interdicto fit ſummaria co
b gnitio.[b] Ita tenet gloſſ.hic, in prin.quam vide. Et
iſtud eſt maioris vtilitatis, quã ſit in hoc interdi-
cto: nã in peti.hæred.requiruntur probationes ve
ræ, & liquidæ: in iſto interdicto ſufficerent proba
tiones nõ ita claræ: quia ſemiplenæ vel præſum-
ptiuæ cõcluderent. Et eſt ratio quia cùm iſta cauſa
ſit modici præiudicij, quia venit retractãda in peti
torio: meritò admittitur ſummaria cognitio, & ſe-
miplena probatio.arg.l.iij.§.ibidem. ff. ad exhib.
Facit ad hoc quod videbitis j.tit.ij.l.momentarię.
c Sed cõtra[c] hoc videẽ quod hic dicitur in gl.mag.ibi
tu dic ꝙ plenè, & non probat. Et ſic videtur velle
ꝙ requiratur plena probatio. In hac ergo eadem
lege videtur glo.ſibi contradicere: nam in ſecunda
gl.dicit ſummatim: hic dicit plenè. Intellige illud
quod hic dicitur plenè, nõ ꝙ requiratur plena pro
batio omnino, ſicut in petitione hæreditatis : ſed
ideo hoc dicit, vt oſtendat probationes factas, cũ
agnouit bono.poſſeſ.nõ ſufficere. Pro cuius decla-
ratione potes dicere tria verba: ſcilicet ꝙ quędam
eſt probatio legis, debilis, nec plena: vt illa, quę ſit
parte abſente, nec citata, nec in figura iudicij: & il-
la ſit cũ petebaẽ bo.poſ.olim corã iudice: licet ho-
die ſufficiat agnitio tantũ. Quædã eſt alia proba-
tio ſummaria: & fit parte citata, & lite conteſtata:
& iſta fit in hoc interdicto, quæ põt dici plena re-
ſpectu illius, quæ fit parte nõ citata. Ita loquiẽ gl.
mag.hic. Quædã eſt alia probatio plenior, vt quæ
fit parte citata, & probationibus ad liquidum ex-
quiſitis: & iſtud fit in petitione hęreditatis. Itẽ dif
ferũt in effectu: quia petitio hæreditatis datur ad
11 corporalia, & ad incorporalia: †interdictum verò
ad corporalia tantùm: vt l.ij.ff.eo. Item differunt
ſecundũ quoſdam: quia petitio hæreditatis datur
pro omnibus rebus, quas defunctus etiã nõ poſsi-
debat ſeu detinebat: vt l.& non tantũ.in princ.ff.
12 de peti.hæredi.†Sed hoc interdictum non datur,
niſi pro rebus, quas defunctus poſsidebat : vt j.l.
proxi. quod nõ placet per tex.in l.j.in prin.ff.eod.
in eo quod dicit de bonis quæ important etiã res,
quas quis nõ poſsidebat.vt l.ij.§.hac actione.ff.vi
13 bo.rap.& no.in l.rẽ in bonis.de acqui.re.do.†Itẽ
differunt: quia à ſentẽtia lata in petitione hæredi-
tatis appellatur: in iſto interdicto non appellatur:
quia eſt quodã modo quæſtio momentaneæ poſ-
14 ſeſsionis.¶ †Quæro, in quo concordant? Reſpon-
deo, in duobus modis. Primò, quia vtrunq; eſt ge-
15 nerale.† Item quia vtrunq; datur contra eum qui
titulo non poſsidet: ſi tamen nihil eſt vſucaptum
vel præſcriptum: quæ verba qualiter intelligan-
tur, dic vt no.in l.j.§.j.ff.eo.

LEX II.

SI ex edicto. Qui habet bo-
norũ poſſeſsionem, debet intẽtare hoc interdictum,
vt conſtituatur poſſeſſor.h.d. Per hãc
legem dicunt quidam, ꝙ interdictum illud nõ ha
bet locum: niſi pro rebus quas poſsidebat defun-
ctus: ſed aliter eſt veritas. vt dixi s.l.proxima.

SVMMARIVM.

2 ☞ In doli exceptione habet locum iſta regula, do
lo facis, quia petis quod reſtituturus es : ſi aliquis
eſt paratus illam incontinenti probare.

LEX III.

1 COnſtat. Hęc eſt notabilis lex.
† Exceptio dominij, quæ requirit altiorẽ indaginẽ, nõ ob-
ſtat agenti interdicto adipiſcendę poſ-
ſeſsiõis: ſed ei debet ꝑ iudicẽ reſeruari.h.d.¶ Opp. c
d de regula[d], dolo facis.ff.de doli except. & de regu.
iur.in vj.c.dolo. Dicunt quidam, ꝙ illa regula non
habet locum in poſ. Ita no.gl.in l.j.j.tit.j.& ibi di
2 cam.hic gl.dicit melius †ꝙ in doli exceptione ha-
bet locum illa exceptio, dolo facis ſi aliquis eſt pa d
ratus incontinenti probare, ſecus ſi illa exceptio
requirit altiorem indaginem: quia tũc reſeruatur.
Ita loquitur hic: & hoc probat tex.hic manifeſtè:
vt omnibus fruſtrationibus, &c.quaſi dicat, reie-
ctis omnibus, quæ dilationem inducerent, & fru-
ſtratoriam. Ideo no.bene hanc legem. Pro hoc fa-
cit quod not.ff.de iudi.l.ſi de vi. & s.de edict.diui
Adria.tol.l.fi. Facit l.ſi is, à quo.in principio.vt in
poſ.leg.& quod dicam in l.j.j.tit.proximo.

Quorum legatorum Rubrica.

¶ Dictum eſt s.de interdicto adipiſcendæ poſſeſ-
ſionis, quod eſt generale: ſequitur de alio interdi-
cto adipiſcendæ poſſeſsionis, quod eſt ſingulare:
& denominatur à principio interdicti, ſcilicet quo
rum legatorum.

SVMMARIVM.

2 ☞ Hæredis aſſenſus ante aditam hęreditatẽ non
impedit interdictum, quorum legatorum.
3 Legatarius ſi accipiat ſua authoritate poſſeſsionẽ
rei legatæ vacantem, non amittit ius ſuum.
4 Regula, dolo facis &c.non habet locum in interdi
cto recuperandæ poſſeſsionis.
5 Quid in interdicto adipiſcendæ poſſeſsionis, & in
interdicto retinendæ.

LEX VNICA.

1 HAeredi. †Hęres contra
legatariũ poſsidentem habet hoc interdictũ, vt
ſibi poſſeſsionẽ reſtituat, vt poſ-
ſit Falcidiã retinere.h.d.¶ Opp.
& videtur ꝙ hoc interdictũ com
petat etiam ſuccedentibus ab inteſtato: vt ff.quan
do di leg.ced.l.fi.& l.j.§.ad eos. ad legem Falcid.
Solu.fateor, & quod hic deficit ſuppletur per illã.
2 ¶ †Opponi.hic innuitur, quòd hæredis conſenſus
impedit hoc interdictum. Contra.ff.eo.l.j.§.quod
ait. Solut. Fateor quòd hæredis conſenſus, poſt
aditam hæreditatem impedit. ſecus ſi ante : vt in
contrario. ¶ Opponi.de l.j.§.ſi quis ex morte.ff.
eod.Solu. Aliud in donatione cauſa mortis, quàm
in legatis, & fideicõmiſsis. Ratio ibi patet. ¶ Op-
3 ponitur, & videtur †quòd legatarius accipiendo
poſſeſsionem ſua authoritate, amiſit ius ſuum : vt
s.de lega.l.non dubium. Solut. Si legatarius acce-
pit poſſeſsionẽ ſua authoritate: poſt eam apprehẽ
ſam per hæredem, perdit ius ſuum : vt in contra-
rio. Secus ſi acceperit eam vacantem. Ita loquitur
hic. ¶ Opponi.non eſt dubium quòd lex Falcidia
reſecat legata in totum: vt l.j.in prin.ff.ad leg.Fal
cid. Malè ergo facit hæres, qui vult reuocare totã
poſſeſsionem, vt retineat partem : reuocat enim
quod

a ¶ Differat. Aduerte ꝙ iſtud interdictum ſit adipiſcendæ, non datur hęredi, qui ſemel poſsidet res hæreditarias: & dixit tex.in inſtitu.de interdic. in §. adipiſcendæ. & no.glo.in c.ij. de cõfeſ.in vj. quod debet intelligi quando poſsidet poſt aditam hæreditatẽ: ſecus ſi ante : tunc enim ipſe non poſſidet vt hæres, ſed vt alius : quia non debet ſibi hoc nocere.arg.in l. delictis. de noxa.& idem in remedio l.j.C.de edic.diui Adria. tol. Et ad hoc vide Inſtitu.de act.§.actionum.circa fi.& hoc eſt dictum Math. notabi.lxxiiij.

b ¶ Summaria cognitio. No.ꝙ in iudicijs poſſeſſorijs, & vbi agitur de leui præiudicio, ĩ cauſis ſummarijs, ſufficit ſemiplena probatio per famam, vel per vnũ teſtem. Adde Bar. in l.ij.§.fi.s. vbi in rem actio.& in l.de minore.§.tormenta.de quæſtio.in q̃ſtione de effectu famæ, licet ipſemet in l.admonendi.in vlt.charta.& in extrauagan.ad reprimendum.in verbo, ſummariè. videaẽ aliter dicere. Vide quod habetur in c. præterea.de ſponſ. in c.ſuper eo.de eo qui cogno. conſan. vxo.ſuæ. & vtrum in iudicijs poſſeſſorijs procedatur ordinariè, vide Bal.in l. j.in prin.j.de ſer.in verſi.in tex.ibi.more ſolito. & vide Bart.in extrauagã. ad reprimẽdum in verbo ſummariè. Et quod no.do.Io. in c.j.in ij.col. de li. conteſt. & Bart.in §.nihil cõmune.in xvij.col. Et hic adde Bar.in l.j.ff.e.& dixit Bal.in l.præſcriptione. in xiij. colũ.s. ſi contra ius vel vti.publi.ꝙ licet regulariter requiratur probatio plena, tamẽ vbi cõcurrit fauor probãtis, & modicũ prę iudicium ſufficit iuramentum. l. iij.§. duæ.ad Carboni. Item bene nota ꝙ iſtud interdictum eſt vtile : vt notat Barto.in l.fin.s. de edicto diui Adria. dum ponit differẽtias inter remediũ illius legis & hoc interdictum.

c ¶ Sed contra. Vide quod habetur in l. ij.C.vbi in rẽ actio. quia alleg.Bar.contrarius in hoc.

d ¶ Oppo.de regula. vbi hic gloſſ. dicit melius. Nota ꝙ in interdicto adipiſcẽdæ poſſeſsionis, admittitur exceptio dominij, ſi incontinenti vult probare & idem Bar.hic.& vide in d.l. ſi idem. hic alleg.in gloſ.& Imo.in d.l.ſi ſocer. §.Lucius.ff.ſo.matrimonio.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Exceptio. An in poſſeſſorijs habeat locum exceptio, dolo facis: adde Bal. poſt glo. in l. j. in prin. ff. eo.

b ¶Rectè. Quid in foro conſcientiæ, vide gl. in l. vt vim. de iuſti. & iu. Inn. in c. ſi vero. el j. de ſen. excom. an liceat clericis. gl. xxiij. q. j. in fi. & quod no. in c. cùm voluntate. de ſent. excom.

c ¶Se defendere. Nota ꝙ quando poſsidenti ꝓ poſſeſsione licitũ ſit vim vi repellere. & vide quod j. ꝓxi. ſequitur. & Bald. hic in prin. adde ꝙ ſi, ſola pars poſſeſsiõis eſt occupata, inuaſa ratione reſidui ſemꝑ poſſum totũ recuperare: vt no. Bald. in l. data opera. in vlt. col. j. q accuſ. & ibi etiã quid ſi naturalis tãtũ eſt inuaſa. & quod proximè ſequitur.

4 quod reſtituturus eſt: & ſic obſtat †exceptio[a], do-
a lo facis. Gloſſ. dicit ꝙ illa regula non habet locum
in poſſeſſorijs. Idem tenet glo. in l. ſi quis condu-
ctionis. ſ. loca. & ff. de vi & vi arma. l. j. §. qui aũt à
me. Dic quòd in interdicto recuperandæ poſſeſ-
ſionis, non habet locũ regula, dolo facis: quia ſpo-
liatus ante omnia debet reſtitui: vt l. ſi quis ad ſe
fundum. j. ad l. Iul. de vi. not. in l. j. in princip. ff.
5 de vi & vi arma. †In interdicto verò adipiſcendæ
poſſeſsionis, eſt diſtinguẽdum: aut ille, qui oppo-
nit, eſt paratus probare incontinenti: aut non. Ha
buiſtis ſ. proxi. & ibi dixi. In interdicto verò reti
nendæ: dic vt l. ſi de fundo. §. fin. de acquir. poſſeſ.
& plenius in l. naturaliter. §. nihil cõmune. eodem
titu. & ibi per me.

Vnde vi. *Rubrica.*

¶Dictum eſt ſ. de interdicto adipiſcendę poſſeſ-
ſionis: ſequitur videre de interdicto recuperãdæ.

SVMMARIVM.

2 Vnicuiq; licet ſe defendere, non ſolum perſo-
nam, ſed etiam res. & nu. 7.
3 Iniuſtè poſsidens quòd eum, qui vim incontinen
ti infert, non poteſt vi repellere. & nu. 1.
4 Si precariò poſsidens denegat rem reſtituere, po-
teſt ſtatim per vim repelli.
5 Si quis clàm occupauit poſſeſsionem vacantem,
non licet ſibi vim inferri.
6 Si verò non vacantem occupauit, poteſt dominus
reuerſus vim inferre.
7 In quo conſiſtat moderamen, inculpatæ tutelę. &
numero 9.
8 Si ab aliqua perſonali iniuria aliter euadere non
poſſum, niſi ſolùm à morte per fugã, poſſum tunc
reſiſtendo alium occidere.
10 Quando dicatur percuſsio facta ad defenſionem,
& quando ad vindictam.
11 Si quis me expulit, & ego eum expuli ex interual
lo: tunc dolus cum dolo non compenſatur.
12 Propter plura maleficia commiſſa in vna rixa, po-
teſt fieri vna inquiſitio de omnibus, & vna denun
tiatio quaſi vnum factum reputetur.
13 Recuperans poſſeſsionem ſuam incontinenti, per
vim ab eo qui vim intulit, non punitur.

LEX I.

c* RECTÈ. [b]†Pro defendendis
b rebus, licet vim vi re
1 pellere cum moderamine incul-
patæ tutelæ. h. d. ¶Not. ꝙ licet
2 vim vi repellere. ¶No. ꝙ † licet
c vnicuique ſe defendere[c], non ſo
lum perſonam, ſed etiam res: vt ff. ad leg. Aquil. l.
ſcientiam. §. qui cùm aliter. ¶Oppo. quòd etiam
poſsidẽti nõ, rectè, licet vim vi repellere: vt l. j. §.
qui autem me. ff. eod. titu. Gloſſ. hic ponit multas
ſolutiones, quarum quædam ſunt veræ: & pro ea-
rum declaratiõe dic. Aut quis poſsidet iuſtè quo
ad omnes: & ſine dubio licet vim vi repellere quo
3 ad defenſionem: vt hic, & ff. eo. l. j. §. vim vi. †Aut
poſsidet iniuſtè quo ad eũ, qui vim infert: & tunc
aut infertur incontinenti: & non licet reſiſtere: vt
l. iij. §. cùm igitur. ff. eo. Aut ex interuallo: & licet
reſiſtere: vt l. j. qui autem à me. ff. eo. Aut vis infer
tur ab alio, à quo iniuſtè non poſsidet: & tunc in-
diſtinctè licet reſiſtere: vt l. j. in fine. ff. vti poſ. & l.
ſequen. eo. titu. Ex hoc habes expeditam primam
gloſſ. excepto vno verbo, quod tibi recitabo per
quæſtiones. ¶Opp. de l. ſcientiam. §. qui cum ali-
ter. ad leg. Aquil. Solu. Licet vim repellere ad de-
fenſionem, vt hic: non ad vindictam, vt in contra-
4 rio. ¶†His præmiſsis venio ad quæſtiões: & quę
ro, vtrum ille, qui poſsidet, vi, clam, vel precariò,
d poſsit vim vi repellere.[d] Gloſ. quæ hic eſt, videtur
dicere ꝙ non. Et vide gl. j. alibi tenet iſtud expreſ-
sè, ꝙ qui poſsidet vi, clam, vel precariò, poſsit vim
vi repellere, vt l. j. §. interdictũ aũt. ff. vti poſſ. In-
ſti. de interdi. §. retinendæ. quas gl. Dy. reprehen-
dit: quia nulla lege reperitur cautũ. Et ita hic per-
tranſit Cy. Mihi videtur ꝙ in eo, qui poſsidet pre-
e cariò, [e]non eſt dubium: nã eo ipſo ꝙ mihi denegat
reſtituere, videtur me ſpoliare: & ideo poſſum eũ
ſtatim repellere: vt l. cùm fundum. ff. eo. & l. j. §. ſi
ue aũt. ff. eo. & quod ibi no. & l. clam poſsidere. §.
qui ad nundinas. & l. ſeq. de acqui. poſ. & hoc etiã
5 dicti docto. ſentiũt. Sed † in eo qui poſsidet clàm,
eſt aduertendum. Quandoq; quis occupauit poſ-
ſeſsionem clàm vacantem: tunc non licet ſibi vim
inferri: & ſic poſſet reſiſtere: vt l. ſequitur. §. item
6 ſi occupaueris. ff. de vſucapionibus. † Quandoq;
quis occupauit poſſeſsionem non vacantem clàm
tunc quandoq; per occupationem priuat dominũ
naturali tantum: tunc dominus reuerſus, ſi nõ ad-
mittatur, poteſt inferre vim: nec licet ſibi reſiſtere.
Ratio, quia qui eũ non admittit, videtur tunc ſibi
facere vim in ciuili: vt d. §. qui ad nundinas. & l.
ſeq. Ita intelligo gl. in §. interdictum. & in §. reti-
nendæ. Quandoq; per occupationem clandeſtinã
f quis occupat poſſeſsionẽ naturalẽ & ciuilẽ, quod
contingit in fure[f], qui accepit rem mobilẽ: & tunc
licet inferre ſibi violentiã: & poteſt ab eo res auſer
ri: nec licet ſibi reſiſtere. Hic eſt caſus in l. iij. ff. de
fur. & l. itaq;. ff. ad leg. Aquil. ¶Venio ad glo. ma
gnam. videtur hic ꝙ licet vim vi repellere cũ mo-
7 deramine inculpatæ tutelæ. †Quæro, in quo con-
ſiſtat illud moderamen. Gl. hic dicit, circa tria. Pri
mo circa modũ. Secundò circa tempus. Tertiò cir-
ca cauſam. Primo modo, ſi infertur vis cum armis,
g debet reſiſtere cum armis. Subdit tamen gloſ. in fi.
multum notabiliter, ꝙ ſi inferẽs erat ita fortis[g], ꝙ
plus poterat cum pugno quã ego cum enſe: tũc li-
cet me etiã cum enſe tueri: vt l. j. §. vim vi. ff. eo. &
l. vt vim. de iuſti. & iu. Ego circa hoc breuiter do
regulã, quam ponit tex. in l. ſciẽtiã. §. qui cum ali-
ter. ff. ad leg. Aquil. vt dicatur tũc fieri cũ modera
mine, quãdo aliter ſe tueri nõ poterat. Et intelli-
go aliter ſe tueri, ſ. ab iniuria. Hoc probo ſic: Pro
defenſione rerum, mihi licet hominem occidere, ſi
aliter mihi res ſalua eſſe non poteſt: vt l. itaq;. ff.
ad leg. Aquil. & ad leg. Corne. de ſica. l. furem. Sed
omnis iniuria corporalis maior eſt quauis reali: vt
l. in ſeruorũ in fi. de pœ. Si igitur ab iniuria corpo-
h rali me aliter defendere nõ poſſum, niſi occidã:[h] li
cet occidere. Et eodẽ modo ſi me aliter defendere
8 nõ poſſum, niſi percutiã: licet percutere. ¶†Et ex
hoc determino quæſtionẽ, quã hic formãt doct. Si
ego potui euadere fugiendo, & nolui, ſed volui re
ſiſtere: an liceat? Et videtur ꝙ non: quia poteram
me tueri aliter, ſcilicet fugiendo. Doctores hic di-
ſtinguunt: Aut eſt perſona cui fuga eſt verecũdia,
aut non. Mihi videtur indiſtinctè dicendũ, quem
non debere fugere. nam aliquem fugatum eſſe,
eſt iniuria: vt l. item apud. §. j. ff. de iniur. ergo pro
pulſanda iſta iniuria licet reſiſtere. Et ex his habes
quomodo deponere debent teſtes, quando volũt
i probare aliquẽ feciſſe ad ſui defenſionẽ.[i] Nõ enim

c* Pro concordia aduerte: perſona vilis inſultata ab aliquo habens facultatem fugiẽdi, & nõ aufugiat, & ſe defendendo occidat inſultatorem, nõ punitur. Barto. hic in hac l. j. Sed alleg. contradicere in l. vt vim. ff. de iuſti. & iure. Tu dic, licet videat̃ cõtrarius, tñ non eſt, eo qa in d. l. vt vim. ſe refert ad not. per eum in hac l. j. Vel vt vim. diſtinguit in eo, qui timet verecundiã: vt ille nõ puniat̃. ita intelligitur hic. Si autẽ non timet, procedat ꝙ dicit in d. l. vt vim. Præterea in d. l. vt vim. non loquit̃ de ꝑſona vili. Panor. ita ſenſit in c. olim. de reſtitu. ſpol. Sed opin. illam ꝙ indiſtinctè non teneat̃ fugere, tenet dom. Iaſo. in d. l. vt vim. quam probat multis authoritatibus, & bene.

d ¶Repellere. Vtrũ qui poſsidet clàm, vel precario, poſſit vim vi repellere, per Bar. in l. j. §. interdictũ. hic allegata. & de poſsidẽte vi, vide Barto. ſ. ea. l. in princ. Et an liceat clãdeſtinum poſſeſſorem ex interuallo repellere, vide Bar. & Bal. in l. ſi quis ad ſe fundum ad leg. Iul. de vi. Sed quid ſi detinet non clàm, ſed ab alio: an poſsit expelli à poſſeſsione, vide Bal. in l. ij. §. ſi neceſſarius. ſi vẽ. nomine. & vide omnino poſt glo. & doct. in c. ſignificaſti. in ij. quinterno. in l. fi. de homi. el grande. per Modernos.

e ¶Precario. Vide Bald. in diſputatione ſua, quæ incipit, accuſatus de vi turbatiua. in iij. col. & Bal. in l. ſi quis ad ſe fundum. in verſi. opp. quartò. j. ad l. Iuliam de vi. & vide Ang. in l. à diuo Pio. §. ſi poſt edictum. ff. de re iu di. & Ro. in l. clam. §. qui ad nundinas. de acquiren. poſſeſ.

f ¶Contingit in fure. Quæ res furtiua poteſt à fure auferri: adde l. ſi quis in ſeruitute. ff. de fur. & ibi vide per gl. & Bar. & gl. no. in l. ſi quis intentione. in gl. mag. j. eo. alleg. glo. primã q̃ñ licet ſine iud. ſe vindi. & dictũ gloſ. ibi ſequitur Bal. in l. ſi quis in tantam. in vij. colum. & etiam Barto.

g ¶Ita fortis. Adde Bald. in l. furẽ. ff. de ſica. & in l. vt vim. vbi ponit cautelam quòd dicat ꝙ clamauit.

h ¶Niſi occidã. Contrarium tenet Bar. in l. vt vim. ff. de iuſtit. & iur. Sed cum opi. Bar. tenet Gemi. & Pet. de Ancha. in cle. j. de homi. cùm periculum ſit in fugiendo, propter caſuram & timorem. & ibi vide glo. & gl. in c. ſuſcepimus. de homi. & Bald. hic alleg. in fi. & Bald. in l. j. in iij. co. ſ. de ædil. acti. ꝑ docto. in c. olim. el j. de reſtitu. ſpol. & Bald. in c. Raynutius. Adde pulchrũ conſilium Bal. vbi ponit quando quis teneatur fugere: & quando quid dicatur fieri incontinẽti, conſil. ccxj. iiij. li. & per eundem conſil. ccccxxx. j. volu. in quibus conſilijs videbis claritatem iſtarum apoſtil. in hac materia.

i ¶Defenſionẽ. Quid ſi accuſatus de homicidio dicat ꝙ ad ſui defenſionem occidit, & ita probat per teſtes: an videatur ſufficiens excuſatio? Dic ꝙ nõ: ſed requiritur ꝙ dicat, ad neceſſariam ſui defenſionem: aliàs non probat. Dictum eſt ſingulare Bal. in l. j. ſ. de confeſ. Hoc allegat Ludo. not. xxix. Et vide quod in hac materia pulchrè, & notabiliter conſuluit Bal. in conſil. quod incipit, Maſsiolus. Habeo conſilium Bartol. quod incipit, quidam Maſſiolus. in l. fin. in vlti. charta. qui iſtam quæſtionem ponit. Vide etiam plenè quod ſequitur Bal. in l. ſolam. in pe. col. de teſt. videlicet ꝙ ſi teſtis dicat quòd fecit ad ſui defenſionem: probat, ſi non fuit interrogatus de cauſa ſcientiæ. Et de hoc videtur tex. in c. j. §. ſi quis vero. & c. de pa. tenen. & vide omnino Bald. in l. ſolam. de teſti. ſ. in penult. colum. & in l. ſi quando.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

eo ti.gl.& Petr.de Anch.in cle.j.de homi.per Bal.& Flori.in d.l.ſcientiã. & l.quemadmodum.§.ſi nauis.ad l.Aquil.Et ibi Bal.& facit l.ſcientiam. §.qui cùm aliter.eo.tit.

a ¶ Incontinenti.Quando dicatur incontinenti,per Bald.circa prin.qui idẽ videtur tenere.Cy.& Bal.in l.cùm antiquitas.ſ.de teſt.dicit ꝙ antequã ad actus extraneos diuertat, per doctores in c.olim.el j.de reſti.ſpo.

b ¶ Percutiatur. An quis debeat expectare vt percutiaŧ, per doct.in c.olim. el j.de reſtitu.ſpoli. vbi de hac materia: Et idem no. in l.iij. §.q armati.hic alle. & eſt text. in l.iij.ſ. qñ lice.ſine iudi. ſe vindi.& in l. multas. de libe. cau. & quæ ibi ſcribũtur. & Bal.hic.

c ¶ Secũdum dubiũ. Qñ dicaŧ fieri ad defenſam, & quando ad vindictam, vide Bal.in l.iij. per illũ tex.j.de ſica.

d ¶ Tertiũ moderamen.vide Bar.in d. §.tabernarius. glo. in c.ſignificaſti.de homici. & Salyce. in l.ij.j.de ſica.

e ¶ Doctrina. Adde, quod dicit Bald. in c.j.in princi. de paenen.quòd offenſor non præſumitur defenſor, niſi probet text.eſt ibi. Subdit tñ, ꝙ q excedit modum in defendendo ſe, puniŧ de exceſſu: & ſic mitius. Alle. Io. And. in nouella.c.ſignificaſti.de pœni. & remiſ. Et ſic videŧ inferri, ex hoc dicto ꝙ ſi defendo me: & habeo aliã facultatem vulnerandi offendentem me: tamen vltra vulnus quod ſibi intuli, ſi eũ etiã occidi: nõ debeo puniri de occiſo, ſed mitiꝰ. Et hoc clarè determinat Io. And. in addi.ad Spe.in rubr.de homi.& ibi refert Vbertũ de Bobio hãc q.diſputaſſe, & tenuiſſe, ꝙ nõ teneaŧ per l. Gracchus. j. de adul.& c. olim.

habẽt neceſſariò dicere, ꝙ ille nõ potuit aliter euadere mortẽ, niſi occidẽdo: ſed ſufficit ꝙ dicãt, ꝙ ab aliqua perſonali iniuria aliter euadere nõ poterat.
9 †Secũdò, cõſiſtit illud moderamen circa tẽpus, ſ. ꝙ fiat incontinenti: vt l.iij.§.cũ igitur.ff.eo. ¶ Circa hoc eſt ſciẽdũ ꝙ qñq; fit iniuria circa res: & tũc in-
a continẽti[a] dicitur, etiã intra tres dies, vt d.§.cũ igitur.& ibi no.Si verò iniuria inferaŧ perſonæ: tunc debet fieri incõtinenti in ipſo actu, ſeu crimine flagranti: vt l.ſi ex plagis.§.tabernarius.ff.ad l.Aquiliã.& ff.ſi qua.pau.fe.di.l.j.§.cũ arietes. Circa hoc inſurgunt dubia.Primò, an quis debeat expectare
b ꝙ primò percutiaŧ.[b] quod videtur: vt d.§.tabernarius.Gl.tua determinat cõtrariũ: quia ſufficit terror armorũ: vt l.iij.§.qui armati.ff.eo.Iſtud eſt verũ, dũ tñ præcedant ſigna, & actus manifeſti, ꝙ ille intẽdebat offendere: & iſte aliter ſe defendere nõ
c poterat.Secũdum dubiũ[c] eſt, quid ſi poſtquã quis eſt percuſſus, & incontinenti percuſſit percuſſorẽ ſuũ.De hoc dicã ſtatim in ſequẽti quæſtiõe. ¶ Ter-
d tiũ moderamen,[d] dicit gl.cõſiſtit circa cauſam: hoc eſt, ꝙ fiat ad defenſionẽ, nõ ad vindictã: vt dicta l.
10 ſcientiã.§.qui cùm aliter. † Videndũ eſt ergo, qñ videaŧ fieri defenſio, & qñ vindicta. Ioã.antiquus gloſſator dicebat, ꝙ qñ fit incõtinenti, ſemper dicitur fieri ad defenſionẽ: vt d.l.ſi ex plagis.§.tabernarius.& ibi gl.videtur declinare in iſtam ſententiam.Glo.hic videŧ dicere cõtrarium, ſ. ꝙ ex qualitate perſonarum, & factorum debet præſumi an ad vindictam, vel ad defenſionem, vt glo.dicit clare.Et ſecundùm gl.ex hoc dico, ꝙ ſi aliquis te percuſſerit, & tu poſt receptã percuſſionem inſequeris eum: hoc videtur fieri per vindictam.Secus ſi inſtaret & te vellet vlterius percutere: ita ex factorũ qualitate præſumitur: & nõ poteſt dari certa do-
e ctrina.[e] Reſtat quæſt.quæ hic formatur in fi.gloſ.
11 †Quæro quid ſi me expuliſti: & ego te expuli ex interuallo: an dolus cũ dolo compenſetur? Gl.tua dicit, ꝙ nõ: ſecus quando fit incontinenti. vide eã.
12 ¶ †Ex iſta gloſ.no.iſtud verbum, ꝙ quando illico violentia infertur: quaſi vnum factum reputatur. & ex hoc apparet, ꝙ ſi plura maleficia committantur inter aliquos in vna rixa, ꝙ contra ambos poteſt fieri vna inquiſitio, & vna denunciatio, de omnibus delictis, quaſi vnum factum reputetur: licet de omnibus puniaŧ: vt ff.de iniurijs l. prætor. §.ſi mihi plures.& l.libellorũ.§.quod ſi libelli.ff. de accuſa.& quod ibi no.ad Turpil.l.j.§.ſi plura. Itẽ ex hac gl.aduerte: quia cùm ſecunda violentia fit ex interuallo: ſecunda dicitur confirmare primam violentiam.quod dic, vt dicemus in d.l.ſi qs
13 ad ſe fundum. j. ad l.Iul.de vi. ¶ †Quando verò fit incontinenti, non dicitur dolus cũ dolo compẽſari: quia ille qui reſiſtit, & poſſeſſionem ſuam incontinenti recuperauit: facit l. permittente. & ſic non committit dolum: & ſolus primus venit puniendus.Facit quod videbitis.j.de except.l.licet.

LEX II.

VI pulſos. Hoc interdictum eſt annale, & non datur cõtra hẽredes: niſi quatenus ad eos peruenit.h.d. ¶ Opp.de l.j.in fi.ff.eo.Sol.

el primo.de reſtit.ſpo.& pro opi.Io.an.& ad prædicta videtur tex.expreſſus.in l.ſi adulterium cum inceſtu.§.Imperator.de adul. quẽ tene menti. Adde Lud.in l.cum mulier.in xxviij.col.ff.ſol.ma.& in ſingu. ſuo quarto.& ſic punitur arbitrio iudicantis.& idem videtur dixiſſe Bal.in c.j.§.ſi quis verò.de pa.iura.fir.in l.ſi.el j.vide tamen omnino Bald.in l.j.quæ ſit longa conſue.j.& ꝙ Bart.in l.iij.§.ſi.de ali.le. ¶ Et ad prædicta facit quod no.Bar.in l.diuus.maximè circa fi de ſica.& hanc q.format etiã Bal.in repe.huius l.in ix.q.alleg.d.l.ſi adulterium.Et adde hic, quod dixi ſtatim in fi.huius legis poſt Bar.ſecundùm Pet.de Anch.& quòd quis puniatur de exceſſu pœna mortis, eſt tex.& ibi Bal.in l.j.j.de emen.ſer.& vide Bal.in l.vt vim.& gl.in c.ſignificaſti.el ij.de homi.& Salycet.in l.ij.j.de ſica.Inn.

in c.ſi verò.el j.de ſenten.excom.& Bal.& Flo.in d.l.ſcientiã.Pet.de Ancha.in Cle.j.de homi.poſt gl.ibi: & dicit ꝙ probata aggreſſura, & inſultu ſi inſultatus incõtinenti percutit, ſemper non præſumitur ad defenſionẽ. Ita no.in c.ſignificaſti.de homi.& in d.§.tabernarius.& Cy. hic ſecũdùm eum dicit, ꝙ inſpicienda eſt conditio perſonarum & inſultantis inſultanti, vt modo ad defenſionem, modo ad vltionem præſumere debeamus.Et hoc tenet Bald.hic ſecundùm eum.& glo.in d.cle.j.idem ſenſit ibi: per circũſtantias. Vbi autẽ de circunſtãtijs nõ apparet, probatio inſultu cum armis, maximè ſecuta percuſſione poſt inſultũ, quicquid incontinẽti durante rixa inſultatus egit percutiendo aggreſſorem, prẹſumitur ad defenſionem. & ſic credit intellexiſſe gloſſatorem. & qđ no.xiij.q.j. in ſumma.Quid iuris ſi qs moderamen excedat, non ex propoſito? Dicit ꝙ nõ tenetur. Secus ergo ſi ex propoſito & tũc credo ꝙ non teneatur, niſi de exceſſu: vt eſt caſus no.in c.olim.de reſtit. ſpo. Petr.de Ancha. Et de hoc vltimo exceſſu, adde quod dixi poſt Bartolũ. ſ. in hac lege. Item adde Bar. hic, Inn. in c.olim.in gl. inuoluit.de reſti.ſpolia.& in iſta materia vide Bar.in conſil. Vanucius. Bal. in l.j.ſ.qñ licet ſine iudi.ſe vindi.Et ad primũ dictũ vide Bal.in l.j. j. de ſica. & ibi tex.in l.quacunq;.§.j.ad l.aql. & c.ſi pſodiens.ibi gl.in ver.legibus ſecularibus.de homi. & gloſſ.xxij.q.j.in ſum.& Bar.& Bal. in l.ſi ex plagis.§.j. ad leg.Aquil. & d. l.quacunq;.& Bal. in l. multis.de lib. cau.& in l. vt vim. de iuſt.& iu. Adde ad hoc qđ no.dixit Bar.in l.vt vim. in fi.verbis.

De eo quod peruenit, datur perpetuò: de eo, quod non peruenit, datur intra annum. ¶ Op.de l.licet. j.de excep.Solu.Ibi excipiẽdo: hic agendo. ¶ Op. ſ.ne ex delict.defun.l.j.Solu.Ibi lis erat conteſtata cum defuncto: hic non.

LEX III.

AVthoritatẽ. Per reſcriptũ principis violẽta poſſeſſio nõ cõfirmaŧ. h.d. Extra glo.op.illud, quod modicè lædit aduerſariũ, rectè põt impetrari: vt l.quoties de preci.Impe.offe.Sed hic per reſcriptũ ſolũ auferebatur interdictũ, quod eſt momentaneæ poſſeſſionis: & ſic modicum lædit: vt ſ.ſi de mo.poſ.fue. ap.l.j.ergo poteſt concedi. Sol. Illud eſt in odium violenti.Et tene menti iſtam legem: quia ſi aliqs occupat aliquam terram, vel poſſeſſionẽ per vim, & facit ſibi poſtea à ſuo ſuperiore concedi: nõ pro-
f deſt[f] ſibi, quin ſpoliatus ſit reſtituendus: & fortè conceſſio non valet.quod vidi iam: vt C.de fund. pat.l.ij.vel de fund. rei priua.non recordor vbi.

SVMMARIVM.

2 ☞ Si res intereat eo modo penes inuaſorem, quo eſſet interitura penes poſſeſſorẽ, tenetur inuaſor de interitu.

SI de poſſeſſione. Expel-
1 lens †aliũ de poſſeſſione, poteſt accuſari criminaliter, & conueniri ciuiliter hoc interdicto: & teneŧ de fructibus perceptis &
2 percipiẽdis.h.d. ¶ †Gl.hic quærit[g], quid ſi res in-
g tereat eo modo penes inuaſorẽ, quo eſſet interitura penes poſſeſſorẽ, quid releuet. Gl.rñdet ꝙ tenetur de interitu: vt ff.e.l.pe.& l.ſi vi à me. & ſ. qđ me.cau.l.j.& ff.e.l.j.§.rectiſſimè. ¶ Sed cõtra hoc facit ff.qđ me.cau.l.ſi cũ exceptiõe. §. ꝙ ſi homo. Sol. Ibi ideo, quia tenebaŧ ad triplũ ideo releuabitur, vt nõ teneaŧ de interitu. ¶ Itẽ cõtra hoc op.de l.j.§.qui aũt.ff.eo.vbi diciŧ ꝙ prædo non tenetur, niſi ad id quod haberet poſſeſſor: ſed ſubaudi ibi: & ad aliquid plus: vt glo.mirabiliter dicit.

INuaſor. Hic eſt aduertendum, hucuſq; tractauit Imperator materiam interdicti vnde vi. In l.ac lege ſeq.ponunŧ aliquæ cõſtitutiones contra violentos: nec pertinẽt ad interdictũ vnde vi, ſed habent materiã ſeparatã: & ſunt cõſtitutiões multũ notabiles, vtiles, & ſingulares: ideo aduerte bene, ꝙ hẹc lex legiŧ duobus modis: & ſecundũ verã lec.breuiter h.d.Qui inuadit rẽ poſſeſſam ab alio, prædictarũ legũ pœna puniŧ: qui inuadit poſſeſſionẽ vacantẽ, ad eius reſtitutionẽ ex hac cõſtitutione tenetur.h.d.gl.mag.quæ eſt hic, fuit additio & libri antiqui nõ debẽt eã habere. ¶ Op.à diuiſione, ꝙ iure veteri hẹc lex nõ procedat: quia cõtra inuaſorẽ nulla pœna erat ſtatuta ꝑ interdictũ: & ſi qua erat, nõ erat legitima, ſed de iure prẹtorio. Itẽ finis nõ ꝓcedit: qa patiŧ pœnã, q occupat poſſeſſionẽ vacãtẽ: vt j.e.l.ſi. Huius timore hẹc lex legitur tribus modis principaliter. Primò, ꝙ tota loquaŧ de iure antiquo: & ſecundũ hoc in fi.ageŧ ad poſſeſſionẽ rei vẽ. Alij dicũt ꝙ tota loquaŧ de iure

¶ An ſi poteras fugere, & non fugiſti, vtrum tenearis? Et diſtinguit aliud in Piſano, ꝙ non teneatur, ſi non fugit: quia timet verecundiam: aliud in Florentino qui eſt vilis, & non timet verecundiam: quia ipſe tenetur. Et hanc opi.refert tenuiſſe Cy.hic. Adde vt per Bal.conſilijs proximè alleg.

f ¶ Non prodeſt. No. ꝙ tenens aliquam terram per vim, licet eam poſtea impetret à ſuperiore, non tenet.quod no.contra magnum Guida.& idẽ Bal. hic facit in l.j.j.de fun.li.lib.xj.& l.ij.j.de ſun.pat.Vide tamẽ Sali.& Flo. in l.vniuerſis.ſ.de præcib.Impe.offe.& Bal.in l.j.in prin.j.de Carbo.edi. & Inn.in rubri.de verb.obli.in penul.col.

g ¶ Glo.hic quærit.Quid veniat in hoc interdicto, adde ꝙ etiam iſta cauſa poſſeſſionis eſt priuilegiata, etiam in hac reſtitutione damnorũ.Text.eſt

nouo

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſingularis ſecundùm Ioan. And. in l. ſi quis ad ſe. j. ad leg. Iuliam de vi. & ibi Bar. in princip.

a ¶Meminerint. Vide Bart. in conſil. incip. miſſus in poſſeſsionem. & vide do. Pet. in conſil. cxvij. videlicet ꝙ poſſeſſor nõ põt ſua poſſeſsione priuari per iudicẽ: etiam ſi ſit citatus per generale proclama, per l. ſi. C. commi. vel epiſc. vt ingrediens authorita te iudicis incidit in pœnã huius conſtitutiõis: debuit enĩ poſſeſſor inqri, & citari: argu. l. j. ff. de vent. inſpic. Adde Inno. pro iſta lege in c. cùm nomini, de cõceſ. præbẽ. & pro materia huius legis vide Barto. in cõſi. incip. in q. vertente, coram capitaneo.

a ¶Meminerint. Ad intellectũ huius legis, vide Imol. in l. à diuo. §. in ven. in pe. col. de re iudic.

❋Pro concordia aduerte, qñ violentiã fecit tutor aĩo colludendi, vẽdicat ſibi locũ iſta lex, meminerint. ſecũdùm Bar. hic cõtrari⁹ tñ allegaẽ in l. j. §. ſi qs ꝓcurator. ff. ſi quis ius di. nõ obtemp. Sol. ſecũdũ ipſum Bart. ſi bene videaẽ concorditer dicit vbiq; vnũ, & idẽ: ſed plus & clarius loquiẽ in hac l. meminerint. nam verum dicit in d. §. ſi qs procurator. Sed qñ tutor colludat cũ aduerſario, ꝑiudicat pupillo: quia etiã aduerſarius eſt in dolo, & ex dolo ſuo nõ debet cõmodum reportare. Et ita dicit ipſe Bart. hic, in l. meminerint. dum oppo. & ſoluit ſecũdũ Roſ. quia colludiũ fuit factũ inter ſeipm, nõ cum aduerſario. Sic ergo clarè ſolue. Aut colluſio fuit facta cũ aduerſario, & per prædicta nõ fiet pręiudiciũ: nec habet locum diſpoſitio huius legis: & ita procedãt dicta in d. §. ſi procurator. Aut dicta colluſio fuit facta cũ ipſo tutore ſolùm, & procedant dicta in hac l. meminerint.

b ¶Vera in ſe. Sed princeps reſcribat talem eſſe mittẽdũ in poſſeſsionem, tñ non debet propria authoritate ingredi: fortius hic Bal. in prin. & adde. l. j. ſi per vim, vel alio modo. & quæ ibi notatur, vide Bar. in l. à diuo. §. in venditione. ff. de re iudi.

c ¶Sua authoritate. Si iudex dicit in ſentẽtia ꝙ liceat actori ingredi poſſeſsionem propria authoritate: an abſq; alia citatione poſsit facere actor: hic per Bar. poſt gl. j. l. proxi. in ij. parte. & Bar. poſt gl. in d. l. in fi. in verſi. ſed pone, &c.

d ¶Pocuratore. Et ꝙ citatio poſsit incipere à procuratore, vide tex. ꝙ ibi Bal. in l. cùm clericis. ſ. de epiſ. & cler. & ꝙ no. Bar. e. tit. in auẽ. item nulla cõitas. Pau. de Elea. in cle. cauſam. de elec. per illũ dicit primò citandum dominum ſi reperitur in prouincia: aliàs citetur procurator, ſi dimiſit, quem dimittere teneẽ maxime poſt citationẽ de his qui matr. accuſ. poſ. c. j. de procu. c. j. Pet. de Anchar. ibi ſequiẽ opi. Bar. ſingu.

e ¶ Quòd ſufficiat. Adde ꝙ idẽ voluit Bal. Ang. & Sali. in l. cũ q. ſ. de procur. & Bar. in l. ſolẽt. ad finẽ. ff. de ali. leg. & in l. quãuis. in vlti. col. ff. de dã. infect. & Bal. in l. itẽ ait. in prin. ff. ex qb. cauſ. ma. & Pet. de Ancha. in d. l. cauſam. de elect. & do. Anto. in c. cauſam. de do. & contu. licet Paul. de Elea. in d. cle. cãm. dicat hoc eſſe verũ, ſi dominus fuit abſens: aliẽ ſecus. & idẽ ſequiẽ ibi d. Car. & Fulg. in d. l. cũ qui. & Hoſtiẽ. in d. c. cauſam. de do. & contu. & Bal. in l. j. verſi. ſed qũo. ſ. de ſen. & vide omnino Alexã. in d. l. cũ qui. & vide Angel. in auẽ. de hære. & fal. §. hinc nobis. & Imol. in l. ſi finita. §. Iulianus ff. de dam. infect.

f ¶Quæro diciẽ. Ad de Bart. in l. ſolent. ff. de ali. & ci. leg. & vide tex. & Bald. in l. j. ſ. de iur. & fac. ignorã. & Nicol. de Neap. in l. defendẽte. ff. de autho. tut. & quæ plenè notaui ad Bal. in l. ſi cauſam. ſ. de ex. rei iudi. & ad Bart. in l. à diuo Pio. §. in venditore. de re iudic. Andre. Barba.

nouo principiũ, ſecũdũ l. ſi quis in tantã. finis ſecũ
dùm legẽ cũ querebaẽ. j. eo. & q đ ibi diciẽ de pœ-
na, eſt ideo, qa actor hoc petebat: ſed hic actor nul
lam pœnam petebat. Tertia lec. eſt, & iſtã tene: qa
eſt magis notabilis quã principiũ, loquiẽ ſcđm iu-
ra antiqua: finis eſt cõſtitutio noua. Nam cõdictio
ne ex lege iſta, inuaſor poſſeſsionis vacantis cogiẽ
ad reſtitutionẽ. Dices tu, ad quid eſt bona hęc cõ-
ſtitutio? videtur ꝙ ad nihil. Nam iſta cõſtitutio cõ
petit domino, propter eius incuriã vel errorẽ, qñ
loca vacabãt. Vnde habet probare ſe dominũ ne-
ceſſariò, & poſſeſsionẽ vacantẽ ab eo. Iſtud enim
ſufficeret in rei vendicatione: quia probãdo ſe do
minũ obtineret? Reſpõdeo, in hoc poſſeſſorio ꝓ-
ceditur magis ſummariè: nec requiruntẽ probatio-
nes ita liquidę, ſicut in rei vẽdicatiõe, vt dixi ſ. tit.
ij. l. j. & j. eo. l. proxi. & l. momẽtaneæ. Item videẽ
ꝙ hæc cõſtitutio ſit inutilis, per l. vlt. j. eo. Reſpõ-
deo illa loquitur qñ quis dolosè occupauit poſſeſ
ſionem vacantem: hic quando non dolosè: & iſte
eſt verus, & ſanus intellectus iſtius cõſtitutionis.

SVMMARIVM.

2 ☞Qui authoritate ſuperioris temere impetrata poſſeſsionẽ inuadit, debet omni ſuo iure priuari.

3 Si iudex non iuſtè iudicauit, & iuris ordine nõ ſeruato, qui illam poſſeſsionem ingreditur, punitur hac conſtitutione.

4 Quod iudex legitimè facit, videtur facere pars.

5 Citatio quantum ad primum decretum, poteſt incipere à procuratore.

6 Executio quando fit in eadem re, de qua eſt iudicatum, non requiritur citatio partis.

7 Si quis ingreditur poſſeſsionẽ ſua authoritate, ex iuſta permiſsione iudicis, nõ incidit in conſtitutionem huius legis.

8 Si per executionem iniuſtam ei traderetur, quomodo ſuccurratur expulſo.

9 Forma libelli cõtra eum, qui authoritate ſuperioris temere impetrata poſſeſsionem intrauit.

10 Delictum tutoris, vel curatoris ab initio delinquẽtis, nocet pupillo.

11 Quæ ſit forma libelli, quando tutor, vel curator, deliquit, prout in hac lege.

12 In poſſeſſorijs recuperandis, non habet locum exceptio dominij.

13 Condictio ex hac lege quando ſit perſonalis, & quando in rem ſcriptam.

1 a MEminerint. †[a]Si authoritate reſcripti iniuſti, vel iniuſtę ſentẽtię, quis poſſeſſionem ingrediẽ ſuo iure priuaẽ: & delictũ adminiſtratoris nõ nocet minori: ſed ipſe punitur: & ſpoliatus iniuſtè authoritate iudicis ante omnia eſt reſtituẽdus. h. d. ¶Diuidiẽ in duas partes. Primò qñ quis ſuo iure inuaſit. Secũdò qñ adminiſtrauit nomine alterius. Secunda ibi: ſi autẽ.

2 ¶Ex prima parte no. †ꝙ qui authoritate ſuperioris temere impetrata poſſeſsionem inuadit, debet
omni ſuo iure priuari. Alia notabilia colligũtur in
proſecutione materiæ, licet glo. nõ bene tetigerit.
Sed dominus Roſ. cõmentauit, & gloſſauit omnes
cõſtitutiones cõtra violẽtos: vt habetis per eũ, &
bene. ¶Opp. ad iſtud principiũ, dicit cõueniẽdos
dominos locorũ eſſe, &c. Si erat dominus, ad quid
poterat ipſe cõueniri? Videẽ ꝙ ad nihil: quia ipſe
poſſet à quolibet alio vendicare: vt l. in rem. de rei
ven. ergo multò magis detinere. Huius timore ex
ponit gl. dominos. ſ. putatiuos. Vẽ dic dominos. i.
poſſeſſores, præſumunẽ enim domini ex eo ꝙ poſ
ſident ſecũdũ Pla. Vel dic poterat cõueniri hypo-
thecaria, vel publiciana, in realibus, vel ꝑſonalib⁹
actionibus nõ curo. ¶His præmiſsis quæro, quid
cõtinebat iſtud reſcriptum vel ſentẽtia, de quo hic
fit mentio. Tres opi. ſunt in gl. Prima, ꝙ contine-
batur aliquid pertinẽs ad litis ordinationẽ. Secun-
da, ꝙ cõtinebaẽ aliquid pertinẽs ad litis deciſionẽ.
Tertia, ꝙ cõtinebaẽ aliquid pertinẽs ad litis execu
tionem. Ad primũ dico, ꝙ reſcriptũ cõtinebat li-
tis delegationẽ iudici: vt quia cõmittebaẽ alicui iu
dici, vt de eo cognoſceret: vel citabatur pars, vt ad
iudiciũ veniret. Vide gloſſ. ſuper verbo, vulgato.
Hoc non placet: quia cũ tale reſcriptũ, ſeu ſnĩa, de
occupatione poſſeſsiõis nihil dicat: iſta iniuria nõ
oriebaẽ ex eis, ſed ex malitia occupantis. & ſic iſto
caſu hæc lex nõ videtur loqui: ſed habet locũ con-
ſtitutio ſequẽs. ¶Secũdò diciẽ, ꝙ cõtinebat aliquid
pertinẽs ad litis deciſionẽ: vt puta, dicebatur in re-
ſcripto illi eſſe poſſeſsionẽ reſtituẽdã, vel illũ ha-
bere iuſtã cauſam. vide gl. Iſtã ſecũdã lect. videtur
velle tenere gl. j. hic poſita in poſitione caſus. Hoc
idem tenet in l. miles. §. iudicati. ff. de re iud. Sed li
b cet iſta lect, poſsit eſſe vera in ſe: [b]non tamen pu-
to ꝙ ſit neceſſaria: nam licet qs habeat ius, ſi ingre
ditur authoritate ſua punitur per edictũ diui Mar
ci: vt l. extat. quod met. cau. Vnde iſta conſtitutio
nõ fuiſſet neceſſaria. Eſt ergo tertius modus legen
di, ꝙ hic cõtinebaẽ in ſnĩa, ꝙ liceret ei ingredi poſ-
c ſeſsionẽ ſua authoritate: [c]tamen hoc facere nõ de-
bet parte nõ citata: aliàs hoc cõſtitutiõe teneẽ. Hic
eſt vera lect. quæ colligiẽ ex eo quod j. ſequitur in
glo. quid ſi iudex, vel imperator, &c. ¶Sed contra
hanc lect. op. Iuſtè poſsidet, qui authore prætore
poſsidet: vt l. iuſtè. de acqui. poſ. Reſpon. Illud eſt
verũ, qñ iudex iuſtè interponit authoritatẽ ſuam
parte citata negotio legitimè diſcuſſo. & ita debet
3 intelligi opi. Hug. hic poſita. †Si aũt iuſtè nõ iudi-
cauit, & iuris ordine nõ ſeruato, qui illã poſſeſsio-
nẽ ingrediẽ: puniẽ hac cõſtitutiõe. Ita no. in l. pro-
xi. in gl. mag. in quæſtionibus, quæ fiũt ſuꝑ tẽpo-
re. & iſta eſt vera, quã omnes tenẽt. facit ad hoc ſ.
cõmi. vel epi. l. ſi. & antepe. ¶Op. pars põt cõcede
re licẽtiã ingrediẽdi ſua authoritate: vt j. de pign.
4 l. iij. †Sed quod facit iudex videẽ facere pars vt l. ſi
ob cãm. j. de euic. & l. j. ſi in cãm iudi. & de pig. act.
l. elegãter. in prin. ergo &c. Solu. quod facit iudex
videẽ facere pars: verũ eſt, ſi facit legitimè: ſed hic
non fecit legitimè: quia fecit parte nõ citata: ergo
&c. vt ſ. cõmi. vel epi. l. ſi. & antepe. ¶Quæro, di-
ciẽ hic, dominos locorũ eſſe cõueniendos: & ſi nõ
reperiunt procuratorẽ, & actorẽ eſſe cõueniẽdos,
aliàs quærẽdos. Vtrũ hoc ſit verũ indiſtinctè, vi-
delicet ꝙ primò dominus debet citari, & in ſubſi-
5 diũ procurator. †An verò citatio poſsit à procura
d tore[d]incipere: tex. videtur dicere ꝙ ſic: vt l. j. circa
prin. ff. de lib. agno. In cõtrariũ videẽ ſ. de procu.
l. cũ qui res. & ibi tangiẽ per doct. tutior eſt practi
ca, ꝙ citatio incipiat à domino: vt hic vides. Gloſ.
hoc no. in c. cãm quæ. extra, de dolo & cõtu. tñ pu
e to ꝙ ſufficiat [e]ſi citatio incipiat à procuratore, quã
tũ ad primũ decretũ: quãtũ verò ad ſecũdũ decre-
tũ, q đ affert præiudiciũ, nõ ſufficeret. Caſus eſt in
l. hoc amplius. §. ſi. & l. ſeq. ff. de dã. infect. ¶Quę-
f ro, diciẽ[f]hic, actores &c. de quo actore loquiẽ. Qui
dã intelligũt hic in ꝑſona, quę cõſtituebat actorẽ,
vt in vniuerſitate, vel tutore, vel curatore, q actorẽ
relinquãt. alij intelligũt in actore, vel caſtaldio-
ne. tene quã vis, nõ curo: quia vtraq; eſt bona. Pro
cedo vlterius: diciẽ hic, ad inſinuãdas ſnĩas. quęro,
quid eſt hoc dicere. gl. hic dicit in poſitione caſus,
ꝙ iſti procuratores, & actores, requiruntur in hoc
vt notificẽt domino. Roſ. dat huic legi aliã lectu-
mirabilẽ, & notabilẽ: dicit ꝙ qñ ſententia inſinua
tur, hoc eſt, corã iudice produciẽ, & petiẽ mandari
executiõi: debet citari pars, dominus, vel procura
tor eius: aliàs ſi fieret executio parte nõ citata inci
deret in hãc cõſtitutionẽ. Ita dicit ipſe quod eſt no
tandũ. Cy. in l. ab executione. ſ. quo. appel. non re
ci. diciẽ idẽ quod in executione debet pars requiri.

Inn.cõtra.de app.c.ex ratione.vbi dicit,ꝙ in exe-
cutione nõ eſt citanda pars. Ego hoc pono multũ
latè in l.à diuo Pio.§.in vẽditione.ff. de re iud. Et
6 †veritas eſt iſta:quia ſi executio fit in alio, quã in
eo,de quo eſt iudicatũ:quia quis eſt cõdẽnatus in
pecunia,& pro pecunia capiũtur res aliæ : vel pro
vna re,quæ fortè nõ reperiť capiaťalia:tũc cogni-
tio debet ibi adhiberi ſecundũ formã l.à diuo Pio.
§.in vẽditiõe.ff.de re iud. meritò pars citabiť.ſed
ſi fiet executio in illa eadẽ re de qua ſñia lata eſt:
tũc nõ requiriť ꝙ citeť pars.ita intelligo dictũ In-
7 no.qa non põt lędi.†Hoc ꝑmiſſo[a],qñ qs ingrediť
a poſſeſsionẽ ſuã authoritate & permiſsione iudicis
exequẽtis.Si quidẽ hoc faciebat licitè : qa pars nõ
debebat requiri,nõ incidit in hãc cõſtitutionẽ : vt
8 l.iuſtè.de acq.poſſ. †Sed ſi iudex faciebat iniuſtè:
tunc incidit in hãc cõſtitutionẽ,ſecundũ lect.Roſ.
notabilẽ: & hoc eſt verũ,ſi authoritate ſua ingredi
tur.ſed ſi per executorẽ ſibi tradereť nõ haberet lo
cũ hæc cõſtitutio,ſed deberet huic expulſo ſuccur
ri per appellationẽ,ſecũdũ formã l. ab executiõe.
9 ſ.quo.appel.nõ reci. ¶ †Vltimò quæro qualiter
formabiť libellus in hoc prin.Reſpõdeo ,tu debes
narrare quomodo ille authoritate reſcripti,vťſen
tẽtiæ impetratæ temere intrauit poſſeſsionẽ tuã,
te nõ citato,vel requiſito,vel ꝓcuratore tuo:qua-
re petit eũ priuari omni iure qđ habebat in illa re
ſeu pro illa re.nõ eñ eſt priuatus ipſo iure,ſed de-
b bet priuari ꝑ ſñiam.¶ Venio ad ſecũdã partẽ[b] hu-
10 ius l.& op.†ꝙ delictũ tutoris,vťcuratoris noceat
minori:vt l.Polla.ſ.de his qui.vt indig.Sol.hic ab
ipſo initio deliquit:vnde nomine pupilli non põt
dici eſſe factũ:quia delictũ nõ venit in adminiſtra
tione:vt l.ſi ꝓcurator.ff.de cõdi.indebi.ibi aũt ab
initio agebat legitimè: & ſic nomine pupilli factũ
diciť:quod tñ plenius dic vt ibi dicã.¶ Op.dicitur
hic,ſin aũt habito plerunque colludio,&c.Innuit
ergo ꝙ tutor,vel curator colludẽdo cũ altera par-
te poſſeſsionẽ inuaſit.& ſic alia pars dolũ partici-
pauit:ergo de dolo nõ põt cõqueri,nec habere cõ-
dictionẽ ex hac lege:vt ſ.de trãſact.l.cũ donatiõis
aliàs l.trãſactiõe finita.Huius timore dicit Roſ.ꝙ
hic fuit habitũ colludiũ inter ſeipſum,nõ cũ aduer
ſario.Puto ꝙ ipſe bene ſentiat.Nam hic tex. dicit
ſin aũt habito plerũq; colludio &c.No.quod dicit
plerunq;.q.d.quãdoq; fit colludiũ nõ interueniẽ-
c te parte.Ex hoc ego dico[c] ꝙ ad eſſe iſtius cõſtitu-
tiõis nõ requiriť ꝙ probeť ꝙ tutor, vel curator cũ
aduerſario colluſerit.Sed hoc timẽs Imꝑator hãc
cõſtitutionẽ facit.Et hoc etiã ſentit gl.hic, ꝗ dicit
11 idẽ ſi bona fide,ſecũdùm Pil.¶ †Quæro,qualiter
formabiť libellus in ſecũda parte huius legis. Re-
ſpondeo,vna eſt accuſatio criminalis cõtra tutorẽ
vel curatorẽ hoc faciẽtẽ: & iſta põt cõpetere pupil
lo,in cuius læſionẽ hoc factũ diceť.Itẽ poſſet cõpe
tere ſpoliato,q ex hoc diciť læſus. Alia eſt actio ci
uilis,ſ.cõdictio ex l.iſta,quæ datur cõtra ipſum pu
12 pillũ,ad quẽ peruenit poſſeſsio,vt poſſeſsionẽ re-
ſtituat.¶ †Circa hoc quæro vtrũ cõtra agentẽ cõ-
dictione ex hac lege ad poſſeſsionẽ poſsit opponi
exceptio dominij.Reſpõdet ꝙ nõ poſsit,per regu-
lam generalẽ,ꝙ in poſſeſsiõis recuperãdæ nõ ha-
bet locũ exceptio dominij:quia ſpoliatus ante oĩa
eſt reſtituẽdus:vt l.ſi qs ad ſe fundũ.j.ad leg. Iul.
de vi.& l.j.circa prin.& ibi no.ff.e.Secũdò,ꝑ text.
huius legis vbi diciť,illico qdẽ poſſeſsio ei , à quo
eſt ablata,reddať.Ex eo quod dicit,illico, apparet
ꝙ quæſtio dominij,vel exceptio,dolo facis,nõ ha-
bet locũ.Etiã hoc ſentit gl.quæ eſt ſup verbo,red
datur.In eo quod dicit,ſaluo iure pupilli in vẽdi-
13 cando : ergo illud ius debet reſeruari. ¶ †Quæro,
vtrũ cõdictio ex hac lege ſit perſonalis, vel in rem
ſcripta.Reſpondeo,inquantũ condictio ex hac le-
ge datur ad pœnam,hoc eſt,ꝙ quis ſuo iure priue-
tur,vel tutor puniatur,eſt perſonalis ſine dubio.
In quantũ datur ad recuperandum poſſeſsionem,
videť ꝙ ſit ſcripta in rem.Quod apparet : quia da-
tur cõtra pupillum,ad quem peruenit poſſeſsio fa
cto tutoris: licet nõ dicatur hoc facere tutorio no
mine. Pro hoc facit regula , quæ eſt ꝙ interdicta
omnia ſunt in rem ſcripta:vt l.ij.§.pe.ff.de inter-
dic.hoc autem relinquitur ſub dubio.

SVMMARIVM.

2 ☞ Audacia in bona parte poſita laudatur,& per-
mittitur:in mala parte damnatur.
3 Qualiter maſculinũ cõcipiat fœmininũ. & nu. 4.
4 Fœmina,quę poſſeſsionẽ rei alienæ inuaſit,puniť
conſtitutione huius legis.ſi verò rei ſuæ, an poſsit
prętendere ignorãtiã iſtius iuris ibi.& nu.6.& 16.
5 Idem in hermaphrodito.
6 Idem in milite & ruſtico.
7 Idem in adulto & pupillo:niſi ſit proximus infan
tiæ,& delinquat committendo.
8 Nec talis minor reſtituitur,ſi dolo inuaſit.
9 An pater onus inuadens teneatur liberto hac con
ſtitutione.
10 Filius & libertus qui inuadunt , tenentur patri &
patrono conſtitutione huius legis.
11 An dominus teneatur cõſtitutione huius legis de
facto ſerui,vel pater de facto filij.
12 Quando alienatio rei eſt prohibita fauore perſonę
alienantis:tunc nõ eſt prohibita propter delictũ.
13 Furioſus,& mente captus inuaſor,non teneť con-
ſtitutione huius legis.
14 Quid de adulto.
15 Si Abbas,prælatus,tutor , vel monachus inuaſit.
non tenetur eccleſia,nec collegium,neq; pupillus,
niſi factum fuerit communicato conſilio.
16 Si credens me poſsidere inuaſi poſſeſsionem alte-
rius,non teneor hac conſtitutione.
Quid ſi te reuertentem ad tuam poſſeſsionem nõ
admiſi.
17 Magiſtratus inuaſor non tenetur,niſi fecerit tan-
quàm priuatus.
18 Conſtitutio huius legis habet etiã locum in rebus
mobilibus.
19 An habeat locum in iuribus incorporalibus in vſu
fructuario,emphyteuta,& ſimilibus.
20 Si inuado rem,quã alij cõmodaui, vel apud alium
depoſui,non teneor,niſi interuerſa erat poſſeſsio.
21 Si furi furanti rem meam abſtulerim.non teneor,
niſi iam ad locum deſtinatum peruenerit.
22 Si occupaui equũ tuum,quem poſsidebas, teneor
conſtitutione huius legis.
23 Si vnus habet poſſeſsionem,alter detentationem
& alius proprietatem,dabitur condictio ex iſta le-
ge poſsidenti tantùm.
24 Si inuaſi rem,vt habeam pro pignore,vel in ſolu-
tum,habet locum iſta lex,niſi lege,vel pacto per-
mittente inuaſi.
25 Debitor auferens rem creditori eam poſsidenti te
netur hac conſtitutione.
26 Quo tempore habeat locum conſtitutio huius le
gis,& an etiam poſt ſententiam.
27 Poſſeſſor clandeſtinus tenetur hac conſtitutione.
28 Inuaſor qui incidit in pœnam huius legis,perdit
dominium rei per ſententiam.
29 Quòd acquiratur ſpoliato.
30 Forma libelli contra inuaſorẽ poſſeſsionis rei ſuæ
apud alium conſtitutæ.
31 Inuaſor rei alienæ eam reſtituit , & in æſtimatiõe
proprietatis eius rei condemnatur.
32 Si eſt expulſus fructuarius tantùm vel proprieta-
rius tantùm,quid æſtimabitur.
33 Si inuado rem communem mihi alteri ſocio poſsi
denti,quomodo teneatur.
34 Si deijcio eum,qui poſsidet vſumfructum meum,
perdo ius vſuſtructus,& deiecto applicatur.

d SIquis[d] in tantã. Hæc eſt lex mul
1 tùm famoſa:†Qui poſſeſsionẽ rei ſuæ
apud aliũ cõſtitutæ inuaſerit,eam reſti
e tuet[e],& dominio priuabiť.Si verò rẽ alienã inua-
ſit,eã reſtituit,& in æſtimatiõe cõdemnatur. h.d.
¶ Gl.diuidit hãc legẽ in quinq; partes.Tu verò di
uidas in duas partes principales. Prima loquiť qñ
quis inuaſit poſſeſsionẽ rei ſuæ.Secũda qñ inuaſit
poſſeſsionẽ rei alienę.Secũda ibi:ſi verò alienarũ.
Itẽ prima ſubdiuidiť.Primò loquiť de perſona in
uadẽte.Secũdò de re inuaſa.Tertiò de tẽpore inua
ſionis.

a ¶Hoc præmiſſo.
Adde quæ no.Bar.
in l.j.ſi per vim vel
alio modo. & quæ
not.doct.in l.iuſtè.
de acqui.poſ.& vi-
de ſ.etiã in ij. lect.
ſed cõtra hãc l. j. in
hoc facit c. ad peti-
tionẽ.de acc. ſed Sa
li.hic ſaluãdo gl.ali
ter loquiť. & vide
mod.Inſtit. de act.
in §.quadrupli.an-
tepen.char. ad hoc
lege Iulia.

b ¶Secundã partem.
Vltra iſta,& ꝗ no.
Bar.in l.j.§.ſi ꝓcu.
circa fi.ff.ſi quis ius
di.nõ obtẽp. Adde
quod dixit.Spec.in
fi.de cõt.§.fi.in fin.
ꝙ licet minor non
cõpareat purgando
cõtumaciã ſui ad-
miniſtratoris:tamẽ
non poterit ex illa
cõtumacia ei indici
vel pro debito ca-
pi.Ad quod l. neq;
impuberes. & qđ
ibi docto. maximè
per Angel.ff.de in
ius vocan.
¶ Itẽ expenſę quę
imponuntur rõne
contumaciæ veræ
ceſſabũt:tũc in per
ſona minoris , niſi
eſſet doli capax.qn
poſsit mulctari:ſed
veniret reſtituẽdus
vt no.in Spe.& no.
in d.l. neq; . ſed ex
cõtumacia ipſius tu
toris,& amicorũ &
cognatorũ, de qui-
bus fit mentio in l.
hoc aũt §. & quod
no.in l.apud Iul.ff.
ex qui.cau. in poſ.
ea.& in l. ſi minor.
ff.de bo. author.iu.
poſ.poſsit perueni-
ri ad miſsionem in
poſſeſsionẽ ex pri-
mo decreto, in bo-
nis minoris. ad qđ
vide quod notant
moder.Inſt.de act.
§.fi.& Angel.l.ne-
mo carcerem. adde
Bal.conſi.liiij.ij. vo
lu. Abb.cõſi.xxix.
& xlviij.ij.lib.

c ¶ Ego dico Cõtra
videť tenere Bal.in
l.j.§.ſi ꝓcurator.ff.
ſi quis ius dic. non
obtempe.

P. P A V. P.

d ¶Si quis.Limita vt
per Feli. in c.nihil.
col.ij.extra de prę-
ſcript.

e ¶ Eã reſtituet. Con
cordat cap.placuit.
vj.q.vj. ſed Inn.in
c.olim.de reſt. ſpo.
limitat ſing.videli-
cet qñ qs nõ põt ha
bere rem ſuam fur-
to ſubtractã,vel vi:
quia tũc põt illã vel
equiualentem pro-
pria authoritate ac-
cipere. Pro quo eſt
gloſ.ſingul.in c.ius
gentium.ij.di.Facit
quod no.Ioã.an.in
c.olim.de do. & cõ
tu.gl.in l.nullus. ſ.
de iud. niſi ex illo
fortè orietur ſcãda-
lum, ſecundũ Inn.
in d.c.olim. ex quo
infertur , ꝙ ſtatutũ
loquens de furto,
non habebit locũ
in tali furto. Facit
in ſimili quod cõſu
luit Ray.cuidã ſcho
lari, qui luſerat li-
brũ in domo alte-
rius,vt alium allice
ret ad ludendum:
& librũ ſubtrahere
fecit,accuſatus fuit
de furto : dicit illũ
nõ teneri furto,per
tex.fi.in l.j.§.j.ver.
furtũ factũ domi,
ff.de aleato.ſed hęc
lex non habet locũ
de iure Canonico
ſecũdũ Bal.in ꝓœ.
feud.& doct. in c.j.
de do.& cõtu. ma-
ximè Iaco.Butr.ad
qđ benefacit c.ſuã.
de pœn.& no. Bar.
in d.§.Cato. de ver
obli.& ibi.ꝑ Alex.
cũ cõcor.in iiij. limi
tatione.Item fallit
qñ per metũ cõpu-
li debitorẽ meũ cõ-
demnatũ per iudi-
cẽ ſoluere: nec inci
do in pœnã l. extat
quo caſu text.ſing.
& ibi dicit Alber.
ff.quod met.cau.in
l.fi.§.fi.licet gl. ibi
dicat ꝙ tenetur pœ
na edicti diui Mar-
ci : tñ illã reprobat
Old.cũ fecerit iudi
ce permittente. Et
ad materiam huius
l.vide no.per Inn.
in c.cũ dilectus. de
ordine cog. & hãc
legem limita , niſi
ex præſumptione
aliqua licentia quis
ingreſſus fuerit poſ
ſeſsionem , tan-
quàm ſuã, ſecundũ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſionis.Quartò de pœna inuadētis,ſecūdm gl.& be-
ne.Partes patēt per gl.Notabilia ſunt ſatis clara.
2 ¶ †Oppo.hic damnať audacia. Contra,imò videť
ꝙ audacia permittať & laudeť:vt l.Gallus.§.vidē
dum.de libe.& poſth.Sol.Q̄ñq; audacia poniť in
bōa parte,vt qñ fit ſup bono.ita loquiť ibi.Q̄ñq;
poniť in mala pte,vt qñ fit ſup delicto.ita loquiť
hic.¶ Oppo.diciť hic,furoris audaciā.& ſic innuiť
ꝙ furor puniť.Cōtra l.diuus.ff.de offi.præſi.& l.
infans.ad leg.Cor.de ſica.Sol.Expone hic furoris,
id eſt temeritatis.Nō em̄ erat ita furioſus,ꝙ intel-
lectu careret:ſed erat furioſus.i.ſupbus,& furibū
a dus in malo.¶ Oppon.diciť hic apud,fiſcum[a],vel
apud homines.cōtra illud,diciť apud me qđ à me
teneť:vt l.penes.ff.de verb.ſing.Sed rē immobilē
nō diciť qs poſſe tenere ꝓpriè:quia nō pōt teneri
manibus.ergo videť ꝙ iſta lex nō habet locū in re
bus īmobilib⁹,qđ eſt cōtra caſum Inſt.vi bo.rap.
§.pe.vbi habem⁹ iſtā legē magis clarā quā hic.So.
ꝙ hic diciť apud,intellige vel penes:& ſic rē mo-
bilē,vel īmobilē cōprehēdit. Poniť ergo hic apud
largè,& impropriè.¶ Oppo.diciť hic,ꝙ qs priuať
dñio.Cōtra.ff.vti poſ.l.ſi duo.§.fi.qđ met.cau.l.
ſi mulier.§.q poſſeſsionē.Solu.Q̄ñq; qs cōmittit
violētiā expulſiuā,ſeu ablatiuā:& tūc habet locū
pœna huius legis.Q̄ñq; qs cōmittit violētiā com
pulſiuā:& tūc habet locū pœna quę eſt ex edicto,
ꝙ met.cau.vt l.ſi mulier.§.q poſſeſsionē.ff.quod
met.cau.Q̄ñq; q̄s cōmittit violētiā turbatiuā:tūc
habet locū l.ſi duo.in fi.ff.vti poſ.qa cum illud ſit
min⁹ delictū,nō puniť niſi circa poſſeſsionē.¶ Su-
mus expediti de oībus gl.paruis & de prin.gloſſ.
magnæ.¶ Op.de l.qui vas.in prin.ff.de fur.& iſta
oppoſitio fit in gl.magna in fi.ſecūdę partis.Glo.
dat hic,& ibi,plures ſol.Veritas eſt iſta:ille: q au-
b fert rē,[b]priuať omni iure ꝙ habet in re. Ita loquiť
hic:nō aūt perdit actionē furti, quæ dabiť ad du-
plū,vel quadruplū.Illa em̄ nō dať ad rē,neq; pro
re,ſed ad pœnā.Ita loquiť lex cōtraria.Modò ha-
betis expedita oīa contraria in l.noſtra.¶ Venia-
mus ad q.& gl.tua diuidit ſeipſam:& ideo nō eſt
neceſſe ꝙ diuidať alio modo.& ſecūdū qđ fuit di
uiſus tex.iſta gl.quęrit primò de pſona,ſecūdò de
reb⁹:ideo primò quęro de pſonis. Diciť hic,ſi qs.
Quæro,qd de fœmina,an teneať hac cōſtitutiōe.
Gl.dicit ꝙ ſic.de verb.ſig.l.j.an maſculinū genus
cōcipiat fœmininū.Dy.& Iac.de Are.ponūt in l.
j.ff.de verb.ſig.do.Cy.ponit in l.quicūq;.ſ.de ſer.
3 fug.& ideo nō curo hic multū inſiſtere.†Sed dicā.
ſolū quātū ad præſens expedit,ꝙ ſi quidē tracta-
mus de fauore maſculinū cōcipit fœmininū:vt l.
ſi qs ita.ff.de teſta.tu.Si tractamus de odio:aut ꝓ
fertur ab hoīe:& non concipit fœmininū:vt l.j.§
quare.de ven.in poſ.mit.Si ꝓferť à lege:& tūc aut
odiū eſt rationabile:& cōprehēdit fœmininū.Ita
loquiť hic,& l.ſi qs id quod.de iuriſ.om.iudi.facit
de neg.geſt.l.iij.Si verò tractamus de odio irratio
nabili,vt ꝙ qs ex facto alterius puniať:tūc ſec⁹:vt
ſ.ad leg.Iul.maie.l.qſquis.§.ad filias.Et iſta ſunt
vera,qñ ꝓferunť in materia indifferenti,quæ cō
gruit maſculino,& fœminino.Nā ſi cōgruit ma-
ſculino tm̄,nō eſt dubiū ꝙ nō cōtineť mulier:vt in
officio tutelę,ꝓcuratoris iudicādi,& ſimilia:vt l.
fœminę.de reg.iur.Prędicta vera,niſi aliud de mē
te proferentis appareat.Iſta ſunt multū notabilia.
4 †Sed dubitať qualiter maſculinū cōcipiat fœmini
nū:vtrū hoc ſit ex ꝓpria ſignificatiōe,vel ex īter-
pretatiōe extēſiua.gl.in l.j.de verb.ſig.dicit,ꝙ eſt
ex interpretatiōe extenſiua.Ita etiā Dy.ibidē.&
Cy.in d.l.qcūq;.Idē dicebat do.Iac.But.hic.Ego
aūt dico ſic.Nos habemus quędam nomina merè
maſculina:exemplū,vt laborator,fructuari⁹:tūc
maſculinū ꝓlatū eo caſu nō cōcipit fœmininū ex
extēſiōe:vt l.ꝓnunciatio.in princ.de verb.ſigni.
in eo quod dicit,porrigiť. quaſi dicat extēdiť per
nos.Q̄ñq; habemus quoddā nomē cōe,vt homo:
tunc ſine dubio cōprehendit maſculinū & fœmi-
ninū ex ꝓpria ſignificatiōe:vt l.hominis.de ver.
ſigni.Habemus quædā q̄ ſunt ſigna,vt quis.quiſ-
quis,qcquid,quicūque,& ſimilia:iſta ſigna de ſe
nihil importāt,niſi rōne adiuncti. Aut ergo iſtud
ſignū proferť cū adiuncto maſculino,aut cū adiun
cto nomine cōi,aut ſimpliciter.Si cū adiūcto maſ-
culino:eſt idē qđ dixi de maſculino,vt porrigatur
ad fœmininū ex interꝑtatiōe.Si cū adiūcto nomi-
ne cōi,ex ꝓpria ſignificatiōe cōplectiť maſculinū
& fœmininū.Iſtud probať in l.quiſquis.de verb.
ſig.Q̄ñq; ꝓferť ſimpliciter:vt fuit in caſu legis no
ſtræ,ſi qs in tātā.& tūc in dubio recipit determina
tionē à nomine cōi:vt cū dico,ſi qs,ſ. homo.& ſic
de propria ſignificatiōe:vt l.j.de verb.ſig.in eo qđ
dicit cōplectitur,qđ ſignificat ꝙ natura vocabuli
hoc cōprehēdatur nō extēſione.Ita dicit tex.clarè
5 in l.ſi qs id qđ.de iuriſd.om.iud.¶ †Quęro,qd de
hermaphrodito?Dico,amodo nō eſt quęſtio:quia
ſiue incaleſcat in ſexu maſculino,ſiue in ſexu fœ-
6 minino cōprehēdiť hac leg.¶ †Quæro,quid de mi
c litæ[c],& ruſtico?Dicit gl.ꝙ hac lege tenentur nec
poſſunt prætēdere ignorātiā:qa inuadere eſt con-
tra ius naturale:vt l.venia.ſ.de in ius voc. Ita di-
cit gl.& Roſ.& do.Iaſ.ſequēdo eā dicit,ꝙ inuade
re poſſeſsionē rei alienæ,eſt cōtra ius naturale , &
ꝓcedit gl.nrā:ſed inuadere poſ.rei ſuę,& credere
ſibi hoc licere,nō eſt cōtra ius.qđ apparet:qa non
puniebať añ legē iſtā:vt Inſti.vi bo.rap.§.pen.&
ſic milites,& ruſtici,q pñt ius ignorare,ꝓbatis p̄-
ſumptiōibus,ex qb⁹ iſta iura ignorātia p̄ſumereť,
excuſanť,vel excuſari deberēt ab hac cōſtitutiōe.
7 & idē ī muliere.¶ †Quæro,qd de pupillo[d] & adul
d to?Gl.dicit,ſi quidē eſt proximus infantiæ,nō te-
neť:qa talis ętas qđ videt ignorat:vt l.j.in prin.de
fal.mo.poſtea verò teneť:vt l.impuberem.de fur.
nec reſtituiť:vt l.ſi ex cā.§.nūc videndū.de mino.
Ita dicit gl.Roſ.hic,& etiā Ia.de Are.& etiā Iac.
But.intelligūt iſtā gl.dicere verū in delicto,quod
cōmittiť cōmittēdo ſeu faciēdo. Si verò delictum
cōmittiť omittēdo,ſeu negligēdo tūc minor xviij.
annis excuſať:vt in auť.ſi captiui.ſ.de epiſ.& cle.
8 qđ eſt notādū.†Itē qđ gl.hic dicit,ꝙ minor nō re
ſtituiť:intellige qñ inuaſit dolo,ſed qñ inuaſit cre-
dēs ſibi licere:tūc haberet reſtitutionē in integrū:
9 vt l.j.ſ.ſi aduer.delic.¶ †Quæro,an patron⁹ inua
dens teneať liberto hac cōſtitutiōe.Dicit gl.ꝙ nō:
quia infamat ſaltē de facto.Tu dic,aut agiť contra
eū,quaſi dolo occupauerit & verùm dicit glo.aut
quaſi occupauerit culpa,credēs ſibi licere:tūc cùm
nulla infamia cōtineať de iure,nec de facto, dabiť
10 cōtra patrē & patronū.¶ †Quęro,qd ecōuerſo an
patri & patrono deť cōtra filiū & libertū.Gl.ꝙ ſic
& bene.ff.de fur.l.ſi qs vxori.§.ſed ſi fili⁹.¶ Quę
11 ro,†an dominus teneať de facto ſerui,vel pater de
facto filij.Gl.dicit ꝙ dñs teneť tm̄ noxaliter,pater
de peculio,non in eo qđ ad eū peruenit. In eo qđ
hic diciť,ꝙ pater hic teneť de peculio,an ſit verùm
etiā de peculio aduētitio?Iac.de Are.dicit hic,ꝙ ſi
filius inuaſerit rē ſuā aduentitij peculij,ꝙ priuatur
proprietate.Nec obſt.l.cū nō ſolū.§.filijs.ſ.de bo.
quæ libe.vbi videť ꝙ filius nō pōt alienare:qa hic
nō alienat filius,ſed lex.ar.ad hoc in l.iij.in fi.cum
l.ſeq.ff.de re.eorū.Ego fui tātę audacię,ꝙ cōſului
12 cōtrariū in q.de facto.†Debes enim ſcire,ꝙ q̄ñq;
alienatio ꝓhibeť fauore perſonæ alienātis:& tūc
alienatio quæ fit delinquēdo,nō eſt prohibita.Ra
tio:quia ꝓpter ſuū delictū perdit fauorē ſeu priui
legiū ſuū.& ita loquiť qđ ſ.dixi,de minore delin-
quente qui hac cōſtitutiōe puniť:quia eius fauore
alienatio eſt prohibita nō fauore alteri⁹.Quādoq;
alienatio prohibita eſt in fauorē alterius : tūc etiā
delinquēdo qs nō alienat.Hoc ꝓbat in muliere,q̄
nō pōt alienare dotē,cū etiā hoc ſpectet ad fauorē
tertij:tūc etiā delinquēdo,dos nō publicať, niſi in
aliquibus caſibus:vt l.quinq;.ff.de bo.dā. hic etiā
caſus eſt in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.de dā.in-
fect.& ibi dixi pleniſsimè,& in l.Statius.§.fi.ff.de
13 iure fiſc.¶ †Quæro,qd de furioſo,& de mente ca
14 pto.Dic vt in gloſſ.¶ †Quæro,quid de prodigo[e].
e Hæc eſt notabilis.q.quā neſcio alibi gl.hic dicit,
ꝙ videť nō teneri.vide gl. Eam reprobant omnes
doc.cōmuniter.Primò reprobāt eā dominus Frā.
Accur.Ia.But.Iac.de Are.& Cy.& omnes.Nam

Bal.ī auť.licētia.in
ij.col.& hic p gl.in
auth.habita. Et an
habeat locū ī reb⁹
eccleſiaſticis:p glo.
& doct.ī c.j.de do.
& cōtu.& formā li
belli vide in Spe.đ
reſti.ſpol.§.j.verſ.
quātū eſt &c.& ſ.
per Bar.in hac l.ad
tex.ibi:ante euētū
iudicis.ſubdit Inn.
maximè ſi poſt ſen
tentiā:vt hic,& di-
xit glo.ſup verbo,
euētū.& vide Bar.
j.in iij.pte.vñ dicit
ꝙ ſi venditor occu-
pauit ſibi rē p ſentē
tiā adiudicatā,pri-
uať iure ſuo: & idē
in oī ſnīa.In incor
poralibus verò vbi
nil corporalis attin
giť,vt electio,& iu
riſdictio,& ſimilia
ſtatim lata ſentētia
actor pōt ingredi
poſſeſsionē,ſecun
dū Inn.in c.cū no-
ſtris.de cōceſ.p̄bē.
ꝙ aſſumpſit Bal.in
l.traditionib⁹.ſ.de
pac.& ī l.j.ī fi.cōia
vtriuſq; iudi.& ī l.
quoties.ſ.de rei vē.
Sed an hæc lex ha-
beat locū cōtra ex-
pulſorē,q incōtinē
ti fuit expulſus,vi-
de in l.poſſeſsionē
ff.de vi & vi ar.& ī
l.ſi qs ad ſe ſ fundū.
ſ.ad le.Iul.đ vi.Itē
hāc legē limita ī ca
ſu hui⁹ legis,ſi con-
ſtiterit.ſ.fin.reg.&
ibi no.glo.hic ma-
gna. Itē limita vbi
qs impetraſſet con
tra debētē : ſecus ſi
cōtra nō debētē:qa
punitur in quadru
plū:& cadit à iure
ſuo,auť.& oī not.
& ibi glo.& Bal.ſ.
ne vxor pro mari.
vbi in fin.dicit ꝙ à
pœna priuatiōis ex
cuſat error,p gl. in
auť.habita. adde ꝙ
hęc lex habet locū
in occupante ſeruū
ſuū q ſe pro libero
gerebat.ſecundùm
Guid.de Suza.hic,
quē ſeqť & refert
Ioan.And.in add.
ad Spe.in tit.de re-
ſti.ſpo.§.j.ver.qui
tū.Et an habeat lo
cum in muliere,co
lono , depoſitario,
& ſeqſtro,vide per
Io.And.in d.addi.
a ¶ Apud fiſcum.De
dictione apud , &
penes,adde etiā gl.
& Bar.de dictione
penes,in l.j.in prin
ci.de libe.exhi.
b ¶ Aufert rem.Qui
aufert rē , priuatur
oī iure , ꝙ habet in
re , vide Bart.in l.ſi
quis.in pen.col. C.
ad leg.Iul.de vi.
c ¶ Quæro qd de mi
lite.Bar.putat non
habere locū hāc le-
gem.fortè pōt dici
verū , niſi ruſticus
eſſet ſagax:vt ſunt
ruſtici Bononię . l.
athletæ.§.de ruſti-
cis.ff.de excuſ.tut.
Idē in milite , ſi eſt
doctor , vel ſi fuit
ſcholaris in iure,iu
xta no.per Bar.ī l.
j.ſ.de iure. & fact.
igno.& fortè indi-
ſtinctè pōt dici ꝙ
tenetur : qa debuit
cōſulere peritiores,
iuxta no. p Bal.ī l.
iuris ignorātia.ſ.q
admit. And. Barb.
c ¶ De milite.An er-
ror iuris excuſet mi
litē & ruſticum ab
hac pœna:ī fi. hui⁹
col.vide poſt gl.ad-
de gl.in l.regula.in
prin.ff.de iu.& fac.
igno.& p hoc vř di
ci poſſe in fœmina.
cuius cōtrariū tñ di
ctū eſt ſ. Et ad iſta
vide Bal.in q.accu-
ſatus de vi turbati-
ua.in xxiij. colū.&
quę ſcripſi poſt Lu
do.in l.iuſtè . ff. de
acquiren.poſſeſ.
d ¶ Quæro, quid de
pupillo. Vide qđ
notať in l.excipiūť.
ff.ad Syl . & Bald.
hic.tñ glo. in c.j.de
do.& cōtu.tenet in
diſtinctè ꝙ hęc lex
nō habet locū ī mi-
nore.d.Io.ibi trāſit
opi.Bar.inter Legi
ſtas.& gl.ibi.&etiā
dic,ꝙ non habet lo
cum in eccleſiaſti-
cis.And.Barba.
d ¶ De pupillo. An
pupillus & adultus
excuſenť à delicto
iſto : & adde quod
not.Bart.in l.is cui
bonis.de verb.obl.
Sed ꝙ minores re-
ſtituātur aduerſus
hāc pœnā & etiā ec
cleſia,tenet gl.ī c.j.
de do.& cōtu.quæ
incipit , argumētū.
& qđ no.Bal.ī l.ac
cuſat⁹ de vi turbati
ua.ī v.q.cūſequēti.
& Roma.in l.iuſtè.
de acqui.poſ.& ibi
poſt eum ſcripſi.
e ¶ De prodigo. An
prodig⁹ obligeť ex

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

delicto. Et tangit Bar.in l.ſi curatorẽ habens. Alex.

a ¶ Abbate.in eo qđ dicit de Abbate, & niſi ratum habuerit, vt no.gl.in c.cũ dilecti.de ord.cog. in iij. gl. tangit etiã in l.iubemus.ſ̃.de ſacroſan.eccl.in vlti.gl.& ibi Bar.

b ¶ Credens.ad hoc vide glo. & quę dicta ſunt in princi.ſ̃. poſt Bar. & gloſ.& Bar.in l.ſequit̃ §.ſi fundũ.ff.de vſufca. Et quod dixi ſ̃. in princ.huius l. & an hæc l. habeat locũ ſi tu me expuliſti: & ego te incõtinẽti expuli:an tu & ego incidamus in hanc pœnam, vide gl.in l.ſi quis ad ſe fundum.& ibi Bart.in vlti.col.C.ad l.Iul. de vi.

c ¶ De magiſtratu. Circa iſtam partem quęro, vtrũ habeat locum in rebus eccleſiaſticis, vel minorum, & vide quę ſ̃.dixi.in princ.huius legis.

d ¶ Superficiarius, & ſimiles. Quidam in feudo. vide Bald.in l.pen.ſ̃.ſi à non cõpe.iudi.

e ¶ Extraneus abſtulit. Vide Bart.in l. iij.§.Nerua.ff.de acquiren.poſſ. & ibi docto.

f ¶ Prædicta vera. Vide in l.cùm creditor.ff.de fur.

g ¶ Ante aduentum. Et vnũ ſcias, ꝙ ſi qs auſert mihi rẽ meã, & alteri dat, poteſt abſq; partis citatione reuocari. ſecundũ Inno.in c.quærelam.de elec. dicit Spe.contra in ti. de primo decreto. §. reſtat.ver. quid.ad quod vide, quæ dixi poſt Bart.in l.de vno quoque. de re iudi.

prodigus æquiparatur pupillo, & adulto:vt l.ſi curator.ſ̃.de in inte.reſti.expreſsius in l.certi cõdictio.§.idẽ quęri.ff.ſi cer.pe.ſicut ergo pupillus, & adultus delinqẽndo alienãt;ita ipſe prodigus. Cũ enim ſit interdicta alienatio ſibi fauore ei⁹.de hoc
15 dixi in l.is cui bonis.de ver.obli. ¶ †Quæro, quid
a de Abbate,ᵃ prælato, tutore, monacho, & ſimi.gl. dicit nõ teneri eccleſiã, vel collegiũ:niſi factũ fuerit cõmunicato conſilio:vt habetis in ea. In eo, ꝙ dicit de monacho:dic idẽ qđ dixi ſ̃.de ſeruo. In eo ꝙ dicit de Abbate, & tutore faciẽte ſine cõſilio capituli, vel pupilli, dicit verũ. In eo quod dicit, ꝙ factum eſt cõmunicato cõſilio omniũ. Intramus in aliã quæſtionẽ, Vtrũ vniuerſitas poſsit delinquere, & ſi delinquat, qualiter puniatur. Doct.hic, aliquid ponũt. Ego pleniſsimè in l.aut facta §.fin.ff.
16 de pœnis. ¶ †Quæro, qđ ſi credensᵇ me poſsidere,
b inuaſi poſſeſsionẽ alterius.gl.dicit, ꝙ non teneor: quia neminẽ ſua poſſeſsione priuare volui:vt habes in ea. ¶ Sciendũ eſt ergo circa hoc, ꝙ ad hoc vt hæc cõſtitutio locum habeat, requiritur ꝙ quis inuadat poſſeſsionẽ: & habeat animũ inuadẽdi poſſeſsionẽ alterius, vtrũ autem credat ſibi licere, ſiue ſciat ſibi nõ licere, tenet̃.dic vt inſti.e.§.pe. ¶ Quæro, quid ſi reuertentem te ad tuam poſſeſsionẽ nõ admiſi. ¶ Item, quid ſi poſtquã fui ingreſſus, tu ſu
17 ſpicatus fuiſti te poſſe repelli?dic vt in gl. ¶ †Quę
c ro, quid de magiſtratu,ᶜ qui ingreditur poſſeſsionem alterius.gl.dicit ꝙ nõ tenetur, niſi fecerit vltra officiũ, tanquã priuatus:tñ ſi alius hoc facit authoritate magiſtratus, habuiſtis ſ̃.l.proxi.& j.dicam. ¶ Sumus expediti de prima parte gloſ.venio
18 ad ſecundã minus difficilẽ ſuper rebus. ¶ †Quæro, an habeat locum in rebus immobilibus. tex.di
19 cit ꝙ ſic, inſti.vi bono.rapt.§.pe. ¶ †Quęro, an habeãt locũ in iuribus incorporalibus. Hic aduerte. quædam ſunt iura incorporalia, propter quę non poſsidetur res in qua habetur illud ius: ſed dicitur haberi quaſi poſſeſsio illius iuris:tunc cũ iſtæ vere poſsideantur, nõ põt habere locum directa condictio ex hac conſtitutione:vt l.quoties.ff. de ſerui. Quædam ſunt iura, propter quæ poſsidetur ipſa res in qua habetur illud ius. Exemplum in vſufructu:nam vſufructuarius naturaliter poſsidet:em-
d phyteuta, ſuperficiarius & ſimiles,ᵈ poſsident fundum in quo habent iſta iura:tunc ſi poſſeſsio inuadatur, non eſt dubium, ꝙ habeat locum hæc conſtitutio directa, ſeu pœna eius. & vide gl.quæ hoc valde notabiliter dicit. ¶ Quæro, quando iſti qui habẽt iſta iura in re, inuadunt poſſeſsionem, vtrũ puniãtur tanquam domini inuadentes:an tanquã
20 non domini?dic vt in gl. ¶ †Quærit gl.quid ſi inuado rem, quam alij commodaui, vel apud aliũ de-
21 poſui?dic vt in gl. ¶ †Quid ſi furi furanti rẽ meam abſtulerim, an tenear?dic vt in gl. ¶ Quærit gloſſ.
e pone, ꝙ extraneusᵉ abſtulit alicui rem, quam ſibi commodaueram vel depoſueram?dic vt in gloſſa.
22 ¶ †Quærit gl.quid ſi equum tuum quem dimiſiſti in paſcuis, ego occupaui? Breuiter, aut poſsidebas: & teneor hac conſtitutione. aut poſſeſsio illius equi erat vacans. & habet locum condictio ex
23 l.vltima j.eodem. ¶ †Quærit gl.quid ſi vnus habet poſſeſsionem, alter detentionẽ, alter proprietatem, cui dabitur cõdictio ex lege iſta?Certè poſ-
24 ſidenti tantum:vt hic dicitur. ¶ †Quæro, quid ſi inuaſor non habet ius in re, ſed erat ſibi debita res: an ei dabitur condictio?glo.dicit ꝙ ſic, etiam licet
f habeat locum edictum diui Marci. Prædictaᶠ vera niſi inuaſerit lege, vel pacto permittente. & vide
25 gloſſam. ¶ Quærit gloſſa, †quid ſi debitor remanſerat creditori?Certè tenetur hac conſtitutione, ſi creditor poſsidebat rem. Sumus expediti de ſecunda parte veniamus ad tertiam partem de tempore.
g ¶ Quæro, dicitur hic ante aduentumᵍ iudicialis ar
26 bitrij. ¶ †Quæro, quando habet locum hæc conſtitutio. breuiter, propter multa tene menti hoc. Iſta lex habet locum, ſiue aliquis inuaſit antequã eſſet lis mota:ſiue poſt eam motam lite pendente: ſiue etiam ea finita, dum tamẽ iniuſtè inuadat. Circa quod gloſſa, dicit tria verba notabilia multum.

Quandoq; nulla pręcedit ſententia, ꝙ liceat inuadere: & habet locũ iſta lex ſine dubio. Quandoq; præcedit ſentẽtia, ꝙ inuadere liceat:tũc ſi quidem ſententia fuit iuſtè lata, & rectè, nulla conſtitutio punĩs locũ habet. Si verò nulla pręceſsit ſentẽtia rectè lata tũc habet locũ cõſtitutio l.meminerint. ſ̃.eo.& iſta eſt veriſsima opi.quã dixi ſuper l.me-
27 minerint. ¶ †Quæro, an hæc lex locũ habeat in poſſeſſore clãdeſtino. Gl.dicit ꝙ ſic: & dic vt in ea. ¶ Sumus expediti de tertia parte gloſſ. venio ad
28 quartã. †Dicitur hic, dominiũ rei amittat. Quęro an ipſo iure, vel per ſentẽtiã. Breuiter per ſentẽtiã quod apparet: qa dicit, amittat, non dicit amittit, vel amiſerit: & ſic nõ vtit̃ verbo præſentis, vel pręteriti tẽporis. Ita loquit̃ hic. Quod dic vt dixi in l. iubemus.§.ſanè.ver.æconomus.ſ̃.de ſac.ſan.ecc. Et no.gl.& doctrinã quã ponit, & ibi dixi pleniſ-
29 ſimè in l.Imperator.de iur.fiſ. ¶ †Extra gl.quęro cui acquirat̃, Glo.hic innuit ꝙ ſpoliato, Idẽ tenet Rog.& oẽs. Pro quo facit l.fi.ff.de lit.& qđ no.in d.l.iubemus.§.ſanè.facit etiã ad hoc ſ̃.de legatis.l.
30 pe. †¶ Et ex hoc habes qualiter debes formare li-
h bellũʰ in hac prima parte huius legis. Nã debes petere vt condẽnet̃, & ꝙ tibi poſſeſsionẽ reſtituat, &
31 ꝙ dominio ſuo priuet̃ & tibi adiudicet̃. ¶ †Quęro dicitur hic, ꝙ inuaſor rei alienæ cõdemnat̃, vt reſtituat poſſeſsionẽ, & in æſtimatiõe. ¶ Quæro, quid æſtimabit̃, vtrũ poſſeſsio, an proprietas? Gl.dicit
32 ꝙ proprietas. ¶ †Quæro, quid ſi eſt expulſus fructuarius tantũ, vel proprietarius tantũ, qđ æſtimabit̃?Gl.diſtinguit: Aut ego expuli vnũ, credẽs totum ius habere: & teneor in totũ:quia expellẽdo vnũ, videor expellere vtrũq;. Aut habui ſolũ animum expellẽdi vnũ tantũ: & tãtũ illũ videor expellere, & illi tantùm teneor. Et ſic ex gl. habes ꝙ expulſo vſufructuario tantũ, nõ videat̃ expelli pꝛoprietarius: & ecõuerſo. Cõtrariã gl.habetis. ff.vſufru.quẽadmo.ca.l.j.in fi.& de vi & vi ar.l.iij. §.vti frui.& illę gl.ſunt veræ. Non obſt.l.iij.§.qđ ſi ſeruus.ff.de acqui.poſ.& alię, quæ hic allegant̃ in gl. quia ibi loquit̃, qñ expellit̃ colonus:tũc eñ certũ eſt, ꝙ videt̃ expulſus dominus: qa colonus poſsidebat pro dño, & eius cõtẽplatiõe:vt l.peregrè.§. quibus.de acqr.poſ.ſed vſuſfructuarius habet ſuã naturalẽ cõtẽplatiõe ſui, non cõtẽplatiõe domini: & dominus habet ciuilẽ ſui cõtemplatione tantũ: ideo vno expulſo nõ videt̃ alter expelli. domino aũt expulſo nõ eſt dubiũ, ꝙ nõ videt̃ expelli colonus, vel vſufructuarius:vt d.§.quibus. Ex his concluditur, ꝙ ſi expellat̃ dominus tantũ, vel vſufructuarius tantũ, ipſi ſoli cõpetit condictio ex hac le-
33 ge, nõ alteri. ¶ †Quęro, quid ſi inuadã rẽ cõmunẽⁱ
i mihi, & alteri. Dic vt in gl. ¶ †Quærit glo. quid ſi
34 aliquis poſsidet vſumfructũ meũ & ego eũ deijciã debeone perdere ius vſuſfructus: & cui applicabitur, an domino proprietatis, an expulſo? Gl.dicit, ꝙ domino proprietatis applicabit̃ vſuſfructus: expulſo, æſtimatio dabit̃. Tu dic ꝙ domino proprietatis nihil applicabit̃:quia aduerſus eũ nõ eſt delictum commiſſum. Et ſi dicis, qualiter hic priuatur iure ſuo, cùm nõ poſsit trãſferri in alium niſi in dominum proprietatis? Reſpondeo, fiet ſecundũ formam l.vſuſfructus.ff.ſol.ma. Cætera dic vt in gl.

SVMMARIVM.

1 ☞ Contra violentos proceditur ſummatim, & non obſtante aliqua exceptione, & ſine libello.

MOmentaneæ. Aliàs, Momentariæ. tu debes ſcire, ꝙ præcedẽtes cõſtitutiões, & ſequẽtes, excepta hac lege & ſeq. tractãt de modis agendi cõtra violentos: & de modis puniendi eos. hæc lex tractat de modo procedendi: lex verò ſequens de modo probãdi. Hæc cõſtitutio legitur in prin. duobus modis. Primo modo, ꝙ loquatur qñ cõtra poſſeſſorẽ tantũ cõmiſſa eſt violẽtia: ſecũdò ꝙ loquat̃ in quolibet interdicto. ſecũdum primũ
1 h.d. †Violẽtia cõmiſſa cõtra poſſeſſorẽ nõ ſemper punit̃ accuſatus lege Iul.de vi publica, vel priuata ſed qñq; ciuiliter agit̃ p interdictũ, in quo ꝓcedit̃ ſummariè, & ſine inſcriptiõe & ſpoliatus ante oĩa eſt reſti-

h ¶ Libellum. De libello in interdicto vnde vi, qualiter libellus formetur ex ſententia, vide qđ no.Bald.in l.pe.de ſen.quæ ſi cer.quã. & in §. quadrupli. Inſtit. de interdic. & per Specu.in tit. de reſtitu.ſpolia.§. j.& Bal.hic in prin.

i ¶ Rem communẽ. Adde per doct.in l.ſi quis poſthac.j. de bo.præſcript.& per Ludo.in l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.de dã.infect. Ad hoc vide no.q. Bald.in l.antiquitas.ſ̃.de vſufruc.dixi poſt Bartol.in l. Statius.§.Cornelio.ff.de iure fiſc.ꝑ Bal.hic in viij.col. & Bald.in l.j.ſ̃.de oper.liber.per Ange.& Imol.in l.eorum.de dam.infec.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Si quãdo. Hãc legẽ limita no. vt per Lud. in d. l. admonẽdi. de iureiu. in vij. char. Et vtrum iſta lex locum habeat in damno dato pro furto: ſatiſfacit hæc lex ꝙ ſic. Ad hoc etiã l. damni. la ij. ff. de dam. infec. & ibi not. & ibi per Lud. & Bal. tenuit in l. nauta. §. ſi. per illũ tex. nau. cau. In cõtrariũ tenet Bar. in l. ſi res. s̃. de ordi. cogni. & Inn. in c. ſi. adde quæ ſuper hac lege ſtatim ſcripſi. Item hæc lex non habet locum, vbi criminaliter agitur: vt notanter voluit Bart. in l. ſi. ff. de in litem iu. vide tamẽ quod ſcripſi. Itẽ habet locũ quod ageretur contra denudantẽ: ſecus ſi cõtra tertiũ vt no. Bar. videtur velle per illũ text. in l. j. quãdo ex facto tutoris. & ſatis ſentit Bar. hic, ſaltẽ in ratione ſui dicti, in vlti. q. quæ incipit, quæro, dicit ſtatutum: & quod notant docto. in l. j. s̃. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt. ¶ Item habet locũ quando damnũ eſt datum dolo: ſecus ſi culpa eſt lata per id quod not. gl. per Bar. hic, in d. verſic. quæro ſtatutum. & d. l. ſemper. Et per hoc no. ꝙ ſi damnũ eſſet datũ in omittẽdo, non ſtatur iuramento damnũ paſſi. adde ad hoc qđ habetur in l. argentarius. §. cũm autem. ff. de eden. hęc lex non haberet locũ, per no. per Bar. hic, in verſ. & quia maius delictum eſt in committendo, quã in omittẽdo, ſecundũ no. in l. ſi mora. ſol. ma. Facit quod legitur, & notatur in l. diuus. ad Syll. Et licet hic dicatur, ꝙ ſtetur iuramẽto damnũ paſſi: dubium eſt, an poſsit per iuramentũ probari cõtrarium per reum. de quo per Angel. in l. qui bona. §. qui dãni & de dã. infec. & ad prædicta vide no. per Lu. in l. dãnum. quæ eſt l. iij. de dã. infec. Itẽ procedit hæc lex ſecundũ aliquos, quando iurãs eſſet pſona honeſta. ar. l. nõ omnes. §. a barbaris. de re mili. & Lu. in l. damni. Item adde, ꝙ creditur perſonæ dignæ, abſq; iuramẽto, vt epiſcopo, in caſu huius, l. abſq; iuramẽto, ſecundum Inno. in c. nuper. de ſen. excõ. c. j. xj. q. j. & ibi gl. ¶ Huic ſubdo quæſtionẽ no. dñs territorij promiſit quibuſdam mercatoribus, in ſuo territorio deprædatis, ſoluere omnẽ quãtitatem, quæ probabitur deberi ab ipſis robatoribus, ſub pœna dupli: probatur ꝙ robaria fuit facta de cæteris rebus, ſed eorũ æſtimatio nõ probatur aliter quã per iuramentum: & tñ ſecuta eſt condẽnatio cõtra dominũ in pœnã in cẽtũ, quã condemnationẽ dñs nõ ſoluit: quærit an dñs teneatur. Et Bal. in l. j. §. cõuenticula. de pa. iur. fir. arguit pro & cõtra: finaliter decidit ꝙ nõ: quia de pœna nil fuit cogitatũ, nec iudicatũ. ff. de cõdi. inde. l. ſi. §. ſi. & per alia multa, de quibus ibi. vide per eũ notabiliter Bart. in l. ſolet. ad ſi. de ali. & cib. leg. & videt ꝙ hæc lex nõ procederet, ꝙ ſi aliqs lucrũ perdiderit: qa varia ſunt. l. Proculus. de dã. infec. Pro hoc quod not. Bar. & doc. in l. nõ amplius. §. j. de leg. j. ¶ Itẽ hãc legẽ intellige, ſecundùm doc. habita cõſideratione ad qualitatẽ, & cõditionẽ perſonæ ſpoliatæ iurãtis: vt ſi robatus ſit ruſticus, nõ eſt credẽdũ ꝙ habuerit libros in domo. Itẽ ad intellectũ & limitationẽ huius legis vide not. Bal. in l. eos. ad ſi. ff. nau. cau. ſta. Itẽ limita, niſi iudex audiret ipſum velle deierare: quo caſu nõ iurabit, ſecundùm Bal. in l. j. C. ſi aduer. li. ¶ Itẽ habet locũ hæc lex in furto præſumpto, vt patet ex notatis per Ang. in l. ſi quis. Adde ꝙ licet iſta lex propriè loquaf in violẽtia expulſiua, & ablatiua, tñ doct. extẽdũt ad turbatiuã, & aliũ caſum ſecũdũ doct. Imò dixit Bal. alibi, ꝙ habet locũ in furto, in l. hac edictali. §. iniuriã. verſi. furtũ. de pa. iura. fir. facit etiã quod ipſe no. in d. §. cõuẽticula. & gl. iij. q. iiij. in fin. videtur extẽdere iſtã legẽ ad oẽs violentias. de quo vide ibi. & vide quod s̃. dixi. & adde Inn. & Io. An. in d. c. ſi. quod me. cauſa. & gl. fin. in c. dilecti. de fo. cõpe. & quod no. Bald. in l. qui accuſare. s̃. de edẽ. & in l. j. s̃. quod met. cau. Et poſſet in hac l. quæri, quid ſi lex. vel ſtatutũ diſponũt debere credi, de damno dato, vſq; ad certam ſummam iuramento creditoris: vtrum iudex poſsit ſequi non iuramẽtum, ſi inueſtigando apparet id, quod iuratum eſt non eſſe verum. Et Iac. de Are. per illũ tex. in l. qui bona. §. qui dãni. dicit ꝙ hoc iudex põt. Et videntur velle Cy. & doct. hic. Si autem ſtatutum diceret credẽdum eſſe relationi ſaltuarij, iudex nil aliud inueſtigabit, ſecũdũ Ang. in d. §. qui dãni. Fatetur tamen, ꝙ damnum patiens ex tali inueſtigatione ſaltuarij poterit reuocare contractum, ſi eius relationem falſam docuerit. alleg. no. per Iac. Butri. in l. j. j. ſi aduer. lib. Et pro do. Iaco. de Aret. facit quod no. Iaco. But. & Bal. in l. j. s̃. de re iudi. vbi. dicit, ꝙ ſi ſtatutũ dicat: ſtetur dicto officialis, eſt verũ: niſi probetur contarium. Facit ꝙ no. Ioã. And. poſt Inn. in c. quia propter. §. illđ. de elec. vbi dicit ꝙ licet impedimentum periurantis probari poſſit, probatio tamen in contrarium admittitur. & quod iudex poteſt poſtea perquirere, an ſit verum. Itẽ pro hoc facit quod notat Bar. in l. ſi cui. §. iiſdem. de accuſa. & quod ibi dixi poſt Barto. vbi allegaui c. ij. in ver. affectata. de tẽpo. ordi. libr. vj. ¶ Item pro eo facit quod no. Bald. in l. contra negantem. ad l. Aquil. & Bal. in d. l. j. ſi aduer. li. & quod no. Bal. in l. ſi tutor. s̃. de peri. tu. licet Bald. in locis præallegatis videatur tenere cõtrarium: arg. l. j. s̃. de reb. cred. & argu. l. ſi. de in lit. iur. De qua materia etiam per Angel. in l. qui reſtituere. de rei vẽdi. latiſsimè. reliqua per Imo. in di. §. qui damni. & ibi videtur firmare, quod regulariter impeditur duobus caſibus, ſ. in caſu quem ponit Iacob. de Are. & in caſu, quem ponit Ang, ꝙ pars ſemper poſsit probare contrarium. Fallit tamen aliquo caſu, de quo ibi per eum. Tamen videtur limitãdum, niſi ſtatutũ haberet iuramentũ pro plenaria probatiõe. quo caſu probatio in contrarium non admittitur. ſecundùm gloſ. no. in cle. j. de proba. ¶ Item ſimiliter, niſi ſtatutum vellet omnimodo fidẽ iuramento adhiberi, ſecundũ gl. no. in cle. j. de fo. cõpe. Aliàs aũt procedat id. quod tenet do. Io. Pro quo optimè facit l. magis puto. §. ne paſsim. de re. eccl. vbi ſemper etiã iudex inquiret de veritate. Si aũt dicat ſtatutum, ꝙ ſtetur conſcientiæ alicuius: an admittatur probatio in cõtrariũ, videt caſus ꝙ ſic, in cauſa nimis præiudiciali. in clemen. j. de iure patro. Secus ſi non ſit nimis præiudicialis. eſt glo. in c. ſtatutum. §. aſſeſſorem. de reſcrip. in vj. quas glo. ita videtur intelligere Bal. in l. j. s̃. de iureiu. & in l. nemo. s̃. de furt.

¶ Item iſta faciunt ad illud, quod dixi poſt Bar. in l. ſi is à quo. ff. vt in poſ. leg. Et circa id quod dixi s̃. de cõſcientia, vide not. Inſti. de act. §. ſed iſtæ. Adde quod Bal. in c. j. in prin. ſi de inueſti. lis oriaf. dicit ibi in tex. in verſi. credatur. tamen põt reprobari: vt per But. in l. j. ff. de re iudi. & ideo facit ſecũdùm eũ ad ſtatutũ, ꝙ credaf iuramẽto alicuius. Poterit tamen quæri de periurio, niſi ſtatutũ figat pedẽ, & nolit vltra inquiri. Alleg. no. p mod. in d. l. j. ſi aduer. li. & vide l. ſemel. & quod ibi per doc. j. de re mili. libr. xij. & gl. no. & quod ibi habetur in l. ſi. de in lit. iuram. Sed adde Salice. in l. ea quidem. j. de accu. & Bal. in l. ait prætor. in prin. ff. de iureiu. & quod not. Bar. in l. contra negantem. ad ſin. ad l. Aquil. vbi per aſpectum iudicis põt probari contrarium. Et iſtis adde no. per Bald. in l. j. s̃. de reb. cred. & dicit Bal. in rub. s̃. de proba. in j. col. quod ſecundùm rei euidentiam poteſt probari in contrarium: & prædictis adde Bal. in l. j. s̃. de peri. tut. & Angel. in l. qui vaſal. in prin. ff. de fur. & Bald. in l. diuus. ff. de teſtamen. mili. Adde Abb. in c. propoſuiſti. per illum tex. de proba. iuncta glo. & dicit ſimpliciter ꝙ omnis diſpoſitio, qua cauetur ſtare iuramento alterius, intelligitur niſi probetur contrarium. & no. ꝙ. Papa non poteſt facere ꝙ ſtetur dicto partis cõtra aduerſarium. iij. q. viij. c. indicas. Et ſi ſtatutum dicit, ꝙ in cauſis damnorum datorum, ſtetur iuramento: & ſi aliquid incidit in cauſa, determinetur per iuramentum. Bal. in l. j. s̃. de reb. cred. & debet intelligi ꝙ ſtetur iuramento, vbi non poteſt aliter probari: & ſic in ſubſidium. glo. in c. ſtatutum. de reſcri. lib. vj. §. j.

eſt reſtituẽdus. h. d. ¶ Op. & videtur ꝙ cauſa poſſeſsionis nõ ſit momẽtanea, quia aufert dñium: vt s̃. l. proxi. Solu. Quãdo agitur condictione ex lege precedẽti, nõ eſt iudicium momẽtaneæ poſſeſsionis, imò proprietatis. Sed hic loquitur quando agitur interdicto vnde vi. ¶ Sed nũc opp. extra glo. ſi magnum eſt cõmodum poſsidẽdi: vt Inſtit. de interdi. §. retinendæ. ergo &c? Reſpõdeo, quod dicif momẽtaneæ, intelligas aptitudine: quia poſſeſsio eſt apta modico tempore apud poſsidẽtem eſſe, ſi moueretur quæſtio de proprietate ab eo, qui haberet ius: licet actu qñq; multo tẽpore duret. ¶ Op. ad id quod dicit text. non ſemper pertinet ad vim publicã, vel priuatã. Nam omnis vis, aut fit cũ armis, aut ſine armis: & ſic aut eſt publica, aut eſt priuata. ergo ſemper pertinet ad vim publicã, vel priuatam. Gl. huius timore dicit, ꝙ nõ ſemper pertinet ad vim publicã, ſ. quia quãdoq; ad priuatã. Itẽ nõ ſemper pertinet ad priuatã: qa quãdoq; ad publicã. Iſtud dicit gl. j. ibi in ſi. Vel aliter expone, illud quod dicif, momẽtaneæ poſſeſsionis, ſ. vñ vi. & qđ ſequif, nõ ſemp ad vim publicã vel priuatã pertinet. expone, i. nõ ſemper expedif p accuſationẽ criminalẽ: vt l. Iul. de vi pub. vel priua. Sed qñq; expedif ciuiliter, per interdictũ: & tũc exponif mox, i. ſine inſcriptiõe. & iſta lec. tangif in ſeq. q. & hoc videf ſentire Roſ. & hoc ponebat expreſſe do. Iac. But. qđ placet. Secũdo mõ legif: & ſecũdũ iſtã lec. breuiter dicit: Cauſa momẽtaneæ poſſeſsiõis, nõ ſemp habet originẽ à vi: & ſemper debeat agitari mox, i. ſine inſcriptiõe. h. d. & ibi interdictũ in gñe, accipe pro interdicto adipiſcẽdæ, vel recuperãdę poſſeſsiõis. ibi, vel priuatã, qa qñq; habet locũ vbi nulla cõmiſſa eſt vis: vt in interdicto

2 adipiſcẽdę, vel retinẽdæ poſſeſsiõis. ¶ † Modò ſecundũ vtrãq; lec. quæro, qd eſt hoc dictũ, mox audiri. Certè prout intelligif primo modo in interdicto recuperandæ poſſeſ. intelligif mox, hoc eſt, nõ obſtante aliqua exceptiõe: qa ſpoliatus añ oĩa eſt reſtituẽdus. Itẽ procedif ſummatim. Prout intelligif ſecũdo modo in interdicto adipiſcẽdę vel retinendæ poſſeſsiõis intelligif mox, i. ſummatim: qa nõ admittif aliqua exceptio quæ requirat altiorẽ indaginẽ: vt dixi vobis plenè s̃. quorũ bo. l. j. & vide gl. & ad idem facit s̃. eo. l. meminerint. in eo qđ dicit illico. ¶ Quæro, quid eſt hoc dictũ ſine inſcriptione. Certè põt intelligi ſine libello: quia ſecundùm iura antiqua libellus non requirebatur. Vel poteſt ſine inſcriptione, id eſt, quo ad pœnam talionis, ſe non habet neceſſe inſcribere.

SVMMARIVM.

2 ☞Practica in modo iurandi de æſtimatione rei contra violentos.

3 Statutũ ſi diſponit, ꝙ vicinia teneatur ad res furatas ſcholari declarandas ſacramẽto ſcholaris probabitur furtum per familiares, & ſocios. & nu. 5.

4 Statutũ ſi diſponit ꝙ villa, in qua fuit aliquis derobatus, teneatur emendare, probata derobatione: ſtetur de æſtimatione rerũ iuramẽto derobati.

a SI quando. ᵃSupra in l. proxima, habuiſtis de modo & ordine procedendi. hic habes de modo & ordine probandi, & breui-

1 ter h. d. † Difficultas probationis, & odium delinquẽtis, facit vt admittatur probatio, per iuramẽtũ actoris. h. d. Simile habes extra quod met. cau. c. ſi. ¶ Opp. iuramẽtum in litem nõ habet locum, niſi in actiõibus arbitrarijs, & bonæ fidei: vt l. in actionibus. de in lit. iu. ergo hic non habet locum. Solu. Ibi loquif de iuramẽto in litẽ, quod eſt affectiõis:

hic loquiť de iuraměto veritatis. Ita ſentit gl. ibi,
& bene, qđ apparet ex iſto tex. cũ dicit, æſtimatio
2 nẽ rerũ, quas perdidit, &c. † Ex hoc habes colligere practicã in modo iurãdi. Nõ enim debet quis iu-
rare, ꝙ pro tãto noluit perdidiſſe illas res, ſed de-
bet iurare tantũ in veritate eſſe ęſtimationẽ rerũ:
& ſic iudex debet deferre, &c. ¶ Op. & videť ꝙ hic
poſt latã ſentẽtiã ſuper violẽtia agitur ad æſtima-
tionẽ dãni: vt innuit principiũ text. dũ dicit, ſi qñ
&c. Item in eo quod dicit, deinde. & ſic eſt cõtra l.
iiij. ſ. depoſiti. So. duobus modis, vel dicas ꝙ hic to
tũ veniebat in vno iudicio: quia petebať per inter
dictũ vnde vi, reſtitutio poſſeſsiõis, & rerũ perdi-
tarũ, ſecũdũ formã l. j. in prin. ff. vnde vi. & tũc qđ
hic dicit, inde &c. denotat quẽdã ordinẽ inter prin
cipale, & acceſſoriũ. quaſi dicat, principaliter age-
bať de vi, ſecũdariò de rebus. & hoc modo cõcor-
dabit cũ cõtrario. Secundò põt intelligi: q̃a primò
fuit actũ cõdictiõe ex hac l. ſi qs in tãtã. vel inter-
dicto vñ vi. & de rebus alijs immobilibus perditis,
nihil fuit dictũ certè ſi poſtea agebať nouo iudicio
vi bo. rap. vel cõdictiõe furtiua, vel cõdictiõe certi
vel ſine cã fiat probatio, ſecundũ qđ hic diciť. Nec
obſtat l. iiij. ſ. depoſiti. quia ibi nõ cõpetebat actio,
ſed debebat peti iudicis officio mercenario. ¶ Op.
ſecundò ꝙ hęc lex nõ poſsit procedere. Aut enim
qs petebat res: & nõ põt fieri cõdẽnatio in ęſtima-
tiõe: vt l. fi. ſ. de fideicõ. liber. & l. vt fundus. cõi di-
ui. Aut qs petebat æſtimationẽ: & tũc petebat id,
ad quod actio nõ cõpetebat: vt l. ſi ſeruũ. §. fin. de
ver. obl. vnde debebat ſequi abſolutio. do. Roſ. ꝓ
ſoluẽdo iſtud cõtrariũ inuoluit ſe multũ. Ego bre
uiter dico, ꝙ hæc lex procedit quolibet modo. Nã
ſi peto rẽ, põt fieri cõdẽnatio in æſtimatione, ſi res
nõ reperitur: vt l. Iul. ff. de cõfeſ. no. in l. fi. ff. quæ
ſen. ſine ap. reſcin. Itẽ dico, ꝙ põt peti æſtimatio, ſi
res iſtæ ablatæ, ſunt perẽptæ, vel nõ apparẽt. Nec
obſtat l. ſi ſeruũ. §. fi. de verb. obli. quia ibi erat in
obligatiõe rẽ dari: hic erat in obligatiõe rẽ reſtitui:
in qua re perẽpta põt peti æſtimatio: vt l. in re fur
tiua. ff. de cõdi. fur. Poteſt etiã cõdici res: vt l. j. ſ. ꝙ
me. cã. & ibi dicã. Iſtũ paſſum examinaui plenè in
l. ſtipulationes nõ diuiduntť. ff. de verb. obli. puto
etiã, ꝙ poſsit dari libellus alternatiuè hoc mõ, pe-
to ipſum cõdẽnari ad rẽ, vel ſi res non appareat, ad
eius æſtimationẽ. arg. eius quod no. de act. emp. l.
j. in prin. gl. magnæ. & l. ij. §. itẽ ſi in facto. de verb.
obli. & dixi in d. l. ſtipulatiões nõ diuiduntť. ¶ Itẽ
opp. actor debet probare intentionẽ ſuã, nec ei de
ferť iuramentũ, niſi qñ ſemiplenè probauit: vt l. in
bonæ fidei. ſ. de iureiu. & ff. de iureiu. l. admonẽdi.
Sol. Dicit gl. hic, & bene, Speciale eſt hic in odium
delinquẽtis, propter difficultatẽ probationis. Ex
hoc quod dicit ſpeciale in odium delinquẽtis, ap-
paret manifeſtè, ꝙ prius debet de delicto cõſtare.
Ita firmat Bar. in c. dilecti. in gl. fi. extra, de fo. cõ-
pe. vbi vide, ſ. ꝙ vis fuerit facta: tũc de æſtimatiõe
defertur iuramentũ. Ita loquiť hic. quod apparet
ex prin. dum dicit, ſi vis fuerit patefacta. Ex hoc ap
3 paret arg. † ſtatutũ Bononiẽſe dicit, ꝙ ſi factũ fue-
rit ſcholari furtũ, ꝙ vicina teneatur ad res ſibi ab-
latas, declarandas ſacramẽto ſcholaris. Certè opor
tet prius conſtare furtũ factũ eſſe: deinde deuenia-
tur ad ſacramentũ ſcholaris. Hic eſt text. pro hoc
tex. ff. quod me. cau. l. ſi cũ exceptiõe. §. in hac. ex-
tra quod me. cau. c. fi. Sed qualiter probabitur fur-
4 tũ factũ, dicã ſtatim in ſeq. q. ¶ † Quęro, dicit ſta-
a tutũ[a] in ciuitate iſta, ꝙ ſi aliquis fuerit derobat⁹ in
comitatu, villa, vel caſtro, ꝙ villa, vel caſtrum, in
quo fit delictũ, teneať emendare. De modo probã
di, ſtatutũ nihil diſponit. vnde derobatus venit ad
curiã, & probat ſe derobatũ per teſtes: an de quan
titate, & æſtimatione rerũ, ſtetur iuramento eius?
Gl. in d. l. in actiõibus. de in lit. iurã. & in l. in bone
fidei. ſ. de iureiu. videtur velle ꝙ ſic in eo quod di-
cit, ꝙ ratio huius legis eſt propter difficultatẽ pro
bationum: quæ difficultas habet locũ etiã in caſu
propoſito. Gl. hic videtur cõtrariũ dicere in eo qđ
dicit, ꝙ ratio eſt difficultas probationis & odium
deliquẽtis, & vide gl. ſuper verbo, manifeſtet. Sed
hic villa, vel cõe, nõ cõueniť ex ſuo delicto, vel dolo: ſed ex quaſi delicto:
vt l. ex maleſi. §. is quoq;. de act. & ob. Ergo cõtra eã non defertur iuramẽ
tum. Pro hoc videť tex. in l. j. ff. q̃ñ ex facto tuto. & idem ibi tenet Dy. idẽ
Iac. Bu. & Cy. & oẽs doc. Qualiter ergo tũc probabitur quãtitas, & æſti-
matio rerũ ablatarũ? Certè doct. dicũt, & oẽs cõcordant, ꝙ probabitur eo
modo, quo poterit, per familiã & ſocios ſuos: quia aliter nõ admitterẽtur
arg. ſ. de repu. l. cõſenſu. & l. de ſubmerſis. & l. quoties. de naufra. li. xj. Itẽ
probať per alias cõiecturas: quia viſus eſt deponere in hoſpitio in valiſia,
ſeu fardello, tot res aſſumere tantã pecuniã, & ſimilia & iſtæ probationes
iudicis arbitrio relinquunť: arg. l. iij. §. idẽ diuus. ff. de teſti. & habitis iſtis
præſumptionibus, in defectũ probationũ, poterit deferri iuramentũ, per
l. in bonæ fidei. & per l. admonendi. ff. de iureiu. nõ ex vigore huius legis.
5 † Eodẽ modo dico de eo, quod ſ. dixi de furto qualiter probatur furtum[b]
b ſcholaris? certè per familiares, & ſocios, qui de nocte ſentierunt furem, &
qui viderunt res tales in domo: & poſtea non reperiunt, & inuenerũt mu
rum fractum, vel oſtium ruptum, & alia ſimilia.

SVMMARIVM.

2 ☞ Qualiter debet formari petitio in caſu huius legis.
3 In iſto iudicio debet actor probare ſe rem locaſſe, vel precariò conceſsiſſe
& reum contumacem fuiſſe in reſtituendo.
4 An reus poſsit opponere exceptionem dominij. & nu. 1.
5 Contra hęredes conductoris, ſcientes rem conductam, datur cõdictio ex
iſta lege.

1 NOnabre. Breuiter dicit: † Qui poſſeſsionẽ alieno no
mine tenent, ſi in ea reſtituẽda vſq; ad ſen-
tentiam fuerũt negligẽtes, & contumaces ad reſtitutionẽ eius
& ad æſtimationẽ, condictione ex hac lege cõdemnabuntur.
h. d. Similem conſtitutionẽ habetis in l. cõductores. ſ. locati. ¶ Circa hanc
legẽ quæro, dicitur hic, ſi aliquã cauſam habẽt, quare nõ reſtituãt. ¶ Quę-
ro, quę poſsit eſſe cauſa iuſta nõ reſtituendi. Dicunt quidam, fortè quia cõ
ductor erat dominus: & iſtã opi. probãt per hunc tex. qui dicit. poſſeſsio-
nẽ rerũ ſuarũ, &c. Gl. dicit cõtra: per l. ſi quis cõductionis. ſ. loca. vbi cõdu-
ctor nõ põt referre quæſtionem dominij. Certè gl. dicit verũ, ſi ageretť con
dictione ex lege illa. Sed ſi ageretť actione locati: tũc nõ dicit verũ: vt l. qui
rem. ſ. loca. & l. qui rẽ. ff. depo. Dat ergo gl. alias cauſas, ſi tẽpus conductio
nis nõ erat finitũ vel fecerat expenſas vtiles, & neceſſarias: vt l. colonus. &
l. cũ fundũ. de vi & vi ar. l. pe. ff. loca. ¶ Quæro, in quãtũ tẽpus debet quis
eſſe in cõtumacia: vt teneať condictiõe ex lege iſta. Dicũt quidam vſq; ad
lit. cõte. Alij dicũt vſq; ad ſentẽtiã. Hæc vera. probatur ex fine l. ibi: vbiq;
ad diffinitiuã ſententiã. ¶ Sed tũc quæro, qualiter practicatur iſta lex. Nã
ante ſentẽtiã non põt agi ad pœnã huius legis quia nõ eſt cõmiſſa poſt ſen
tentiã. agit fruſtra: quia ſemel eſt iudicatũ. Quida dicunt ꝙ proponitur cõ
dictio ex l. ſi quis cõductio. ſ. loca. vel agitur actione locati, ſi ille fuit cõtu-
max vſq; ad ſentẽtiã: tunc iudex officio ſuo cõdemnabit in æſtimatione.
Secundũ opinionẽ Io. hoc probať ex duabus gl. quas vide, vna ſuper verſ.
ordine. alia ſuper verſ. recuperantibus. Iſta lec. nõ placet: quia ex hac lect.
oritur cõdictio: vt l. j. ff. de cõdi. ex l. & ſic per ſe eſt principalis actio, & nõ
venit in officio iudicis mercenario: vt l. nõ põt. ff. de iudi. Vnde alij dicũt,
ꝙ fiat duplex proceſſus. In vno petať reſtitutio rerũ: in alio petatur ęſti-
matio. Et hęc opi. tãgitur ſ. loca. l. cõductores. Sicut dicimus in actiõibus
arbitrarijs: vt l. ſi cũ exceptione. §. in hac. ff. quod met. cau. Iſta ſentẽtia, li
cet poſsit eſſe vera in ſe: tñ non placet mihi, vt illud quod poſſet fieri per
vnũ iudiciũ, deducať in duo iudicia: vt l. dñs teſtamẽto. ff. de condic. inde.
Prætera. hęc lex videtur velle cõtrariũ dum dicit, examinatione vera. &
vide gl. ſuper verbo, ordine. in fi. & not. hãc practicã &c. Ibi cauſa vna cũ
2 ipſa re: & ſic videť ꝙ totũ ſimul expediť. ¶ † Quæ ergo erit practica[c]? Gl.
c ponit hic, & ſ. loca. l. cõductores. Dicit gl. ꝙ proponeť cõditionaliter hoc
modo: peto talem mihi condemnari ad reſtitutionem rei: & ſi fuerit con-
tumax vſq; ad ſententiam, peto eum condemnari ad æſtimationem ipſius
rei, cum ipſa re. Et vide gl. ſuper verſi. ordine. in fi. Et no. hanc practicam
valde ſing. Similem practicam ponit gl. in l. j. in prin. de act. emp. & l. ij. §.
itẽ ſi in facto. de verb. obli. & eodẽ modo dicit Gul. de Cug. ꝙ poſsit dicta
ri libellus in arbitrarijs actionibus: & fertur vna tantum ſententia: vt ipſe
no. in l. ſi cum exceptione. §. hęc aũt actio. ff. quod met. cau. Hoc prodeſt
ad multa, & maximè, dicit ſtatutũ in ciuitate noſtra, ꝙ qui prouocauerit
ad diuiſionẽ, & alius negauerit, cadat à iure ſuo. Certè hoc debet conditio
naliter in libello proponi: & ſic venit in vna ſententia. Viſo qualiter de-
3 bet formari petitio, † videamus quid debeat probari in iſto iudicio. Reſpõ
deo, ꝙ quis debet probare ſe rem locaſſe, vel cõceſsiſſe precariò, & reũ cõ-
tumacem fuiſſe in reſtituendo vſq; ad ſententiã: nec habet neceſſe proba-
re ſe eſſe dominũ: quia eo ipſo ꝙ locauit, pręſumiť dominus, ſicut ille qui
poſsidet, pręſumitur dominus: vt j. de agri. & cẽſi. l. litibus. & l. quidam in
4 ſuo. in fi. & quod ibi no. ff. de cõdi. inſti. & l. ij. & iiij. ſ. de prob. ¶ † Quęro,
d an reus poſsit opponere[d] exceptionẽ dominij. Ego dixi vobis. ſ. Aut intẽ
tatur condictio l. ſi quis cõductionis. aut intentatur actio locati, vt ſ. dixi.
5 † Quęro, vtrũ cõdictio ex iſta lege, detur cõtra cõductoris hęredes. Text.
habes ꝙ ſic, in d. l. ſi quis cõductionis. ſ. loca. Tamẽ ad vnũ aduerte: quia il-
lud eſt verũ, ſi hęres ſciuerit rem conductã: ſi enim ignorauit, nõ tenetur
condictione ex hac lege quoniã iuſtam habet cauſam ignorantię: vt l. qui
in alterius. de reg. iur. ff. ſi habet iuſtam cauſam, ergo &c. Vt hic dicit tex.

cum

a ¶ Dicit ſtatutum. Vid quod no. Bal. in l. j. ſ. de re. cre. Et pro hoc vide gl. in l. ſemper. §. hoc interdicto. quod vi aut clã. & quod no. doct. in l. j. ſ. de ſen. quæ pro eo quod intereſt. & no. Bar. in d. §. hoc interdictum. ſequitur Bal. hic, & Ioã. And. in d. c. j. de rapto.
¶ Item hãc legem limita, quo ad probationẽ dãni. ſecus quo ad fundandam iuriſdictionem iudicis, ſecundũ Bal. in l. præſcriptione. in x. col. ſi cõtra ius vel vti. in l. j. ſ. de rebus cre. Io. And. in c. j. de fo. competẽ. in vj.

b ¶ Probatur furtũ. Adde Bar. in l. ſi qs ex argẽtarijs. §. pe. ff. de eden. & Spec. in ti. de fur. ad fin.

c ¶ Erit practica. No. ſing. practicã libellum procedere conditionaliter. Bene facit quod no. Bar. in l. ſi conſtante. §. quoties. ff. ſol. ma. in fi. & quod ibi dixi. Adde Bald. in l. quod tẽpore. in iij. colũ. ſ. de teſt. mili. quæ no. ad materiã condemnatiõis. & no. Bart. in l. qui de inofficioſo teſta. & per Bald. hic, & hic per Bal. adde Bart. in l. ſi cum. §. hæc actio. ff. qđ me. cau.

d ¶ Poſsit opponere. No. ꝗ eo ꝙ quis locat, pręſumiť dominus. Bene facit vltra hic alle. in l. Titia. ff. de ſolu. & qđ ibi no. & no. in l. ad probationẽ. ſ. loca.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cum nulla ſibimet,&c. ¶ Vltimò quæro, in quo differt hæc conſtitutio ab alijs. Dic vt in glo.

SVMMARIVM.

2 ☞ Quod ſuum non eſt, debet quis præſumere eſſe alienum.
3 Poſſeſsione ciuili animo retenta: ſi naturalis perdatur, an pro naturali occupata habeat locum condictio ex hac lege.
4 Contra occupantem poſſeſsionem rei alienæ vacantem, nō habet locum interdictum vnde vi.
5 Nec interdictum quod vi aut clam.
6 Neque condictio l. ſi quis in tantam.
7 Nec etiam actio vi bonorum raptorum. & quare.
8 Res immobilis vacans occupata, quæ tamen antea fuit per dominum poſſeſſa, efficitur vitioſa.
9 Inuaſor rei alienæ vacantis, credens iuſtis rationibus rem eſſe ſuam, non tenetur hac conſtitutione.
10 Inuaſor ſi occupat poſſeſsionē rei hæreditariæ ante aditam hęreditatem, non tenetur condictione ex hac lege.
11 In condictione ex iſta lege poteſt opponi exceptio dominij: & dębet incontinenti probari.
12 Si ab eo qui vacantem intrauit, cœpit vacare poſſeſsio, & alius ingreditur, reſtituetur ei, à quo ſecundò vacauit.
13 Si tunc primus, & ſecundus poſſeſſor, ſimul venirent, pręfertur qui docet de dominio.
14 Qui poſſeſsionem rei alienæ vacantem occupauit, & poſtea eam perdidit tenetur condictione ex hac lege.
15 Condictio ex hac lege ad hoc vt habeat locum, requiritur dolus verus, vel præſumptus.
16 Mala fides inuaſoris talis rei alienæ vacantis quæ præſumitur, per hāc legem non poteſt opponi: niſi à veteri domino, vel veteri poſſeſſore.
17 Nec poteſt allegari niſi intra xxx. annos.
18 Si ingreſſus poſſeſsionem talis rei alienæ vaçantem alteri vendat, quanto tempore præſcribatur.

a CVm querebatur. [a]Hæc eſt not. lex breuiter
1 dicit: † Qui occupat poſſeſsionem rei alienæ vacantem, ad eam reſtituendam cōdictione ex hac lege tenetur, quæ xxx. annis finitur. h. d. Primò ponit quæſtionē & rationē dubitationis. Secūdò ponit determinationē. Tertiò reſpōdet ad rationem, quæ poſſet fieri cōtra. Quartò ſuam determinationē probat per ſimile. Quintò ponit vnā limitationem. Secūda ibi: nos. Tertia ibi: ridiculum. Quarta ibi: cū talis. Quinta ibi: his videlicet. ¶ No.
2 primò quod dicitur in ſummario. ¶ † No. ſecundò quod ſuū non eſt, debet quis præſumere eſſe alienū: alia verò ſunc clara. ¶ Ad hāc legē opp. & videtur ꝙ ſit ſuperflua, per l. inuaſor. ſ. eo. Sol. Dicūt quidam, ꝙ iſta tota loquitur de iure antiquo, vt ibi dixi. Tu dic ꝙ l. inuaſor. in fi. eſt cōſtitutio noua, cōtra eum, qui occupauit poſſeſsionē vacantem. & differt ab iſta in duobus. Primò, quia ibi nulla imponebatur pœna: hic ſicut ibi dicā. Item ibi loquiť de inuaſore ſine dolo: hic de eo, qui inuadit doloſè, vt ibi dicā. ¶ Venio ad primū, recito gl. magnam per tres q. Et primò quæro, quæ di
b catur poſſeſsio vacua. [b]Secūdò quęro, qualiter perdatur poſſeſsio alicuius ignoranter. Tertiò quæro, vtrum ſit aliqua differētia inter poſſeſsionem vacuam, & vacantē: quæ omnia dic vt in glo. ¶ Antequā intrē alias gloſſ.
3 † quęro, quid ſi poſſeſsio ciuilis retineatur animo, naturalis perdatur: vtrū pro naturali occupata habeat locū condictio ex hac lege. Videtur ꝙ non. Nam gl. hic intelligit vacuā, quæ neq; corpore, neq; animo retinetur: ſed iſta retinetur ſaltē animo. ergo &c. Sol. Si nos teneremus opi. Azo. ꝙ vna tantùm ſit poſſeſsio, tūc cōdictio ex hac lege nō haberet locum, ꝙ illa retinetur animo. Si teneremus opi. Io. & verā, ꝙ poſſeſsiones ſunt plures: tūc haberet locū cōdictio ex lege iſta: quia licet ciuilis retineatur animo naturalis nullo modo retinebatur: & ideo pro naturali occupata competeret iſta cōſtitutio. Et iſta ſunt multū vtilia: quia ſi nō crederes te poſſe probare habuiſſe poſſeſsionem tēpore expulſionis, vel ingreſſus illius, intētabis condictionem ex hac lege, in qua ſufficeret te probare antè poſſediſſe: li-
4 cet tūc nō poſsideas. ¶ Quæro, & nūc intro gl. ſecūdam. † quare non habet locum interdictū vnde vi: an in caſu huius legis gl. dicit ꝙ illud requi
5 rit violentiā fieri perſonæ: vt l. j. §. interdictū. ff. eo. ¶ † Quæro, quare non competit interdictum, quod vi aut clam. Dicit gl. quia nihil fuit factū, vel
6 ædificatū in ſolo, ſed inuaſit. ¶ † Quæro, quare nō habet locum condictio
7 l. ſi quis in tantā. Certè quia requirit vim fieri perſonæ. ¶ † Quæro, quare non habet locum actio vi bonorum raptorū. Dicit gl. eadem ratione quia vim requirit fieri perſonæ: & quia nō eſt res mobilis. & vide gl. iij. Innuit ergo gl. iſta hanc legem nō habere locum ſi inuadatur poſſeſsio rei mobilis. Roff. tenet cōtra: quia rei mobilis poſſeſsio poteſt eſſe vacans, ſicut immobilis: vt l. ſi rem mobilem. de acqui. poſ. Item, quia hæc lex, dicit generaliter poſſeſsionē rerū, vel alienas res: & appellatio rei cōtinet etiā mobiles: vt l. j. §. ſi cer. pet. & l. rei appellatione. de verb. ſigni. Hoc etiā tenebat Iaco. But. & hoc etiam placet, per tex. in fi. qui adducit ſimilitudinem fur
8 ti. ¶ † Quæro, vtrum ſi aliquis occupauit poſſeſsionem vacantem, res effi-
c ciatur vitioſa, ita ꝙ dicatur [c]furtiua, vel vi poſſeſſa. Glo. dicit ꝙ nō: & vide glo. ſuper verb. prædonem. Huius contrarium dicit glo. in d. §. quod aūt. Inſti. de vſuca. & l. ſequitur. §. item ſi occupaueris. ff. de vſuc. Doc. communiter ſequuntur iſtam gl. Mihi videtur ſic dicēdum. Vos videtis ꝙ hæc lex æquiparat prouiſionem huius legis ad actionem furti: quæro modò, vtrum res vacans occupata efficiatur furtiua. Leges volunt iſtud: quia ſi quidem à domino nūquā fuit poſſeſſa vt quia erat hæreditaria, non committatur furtum: vt l. hæreditariæ. ff. de fur. Si verò à domino iam fuerit poſſeſſa: tamen tempore occupationis nō poſsidebatur: habet locum actio furti vt l. falſus. §. ſi iactum. ff. de fur. & l. qua ratione. §. fi. ff. de acqui. re. do. ita in propoſito dico, ſi res immobilis fuit occupata, quæ tñ antea fuit poſſeſſa per dominum, efficietur vitioſa, vitio quaſi violētiæ, per l. iſtam, ſecus ſi à domino nūquā fuerit poſſeſſa. Ita intelligo legem iſtam. ¶ Quæro, dicitur hic generali iuriſdictione ea teneri, &c. quę eſt iſta generalis iuriſdictio. Dicūt quidam ꝙ teneť pœna poſita in l. ſi quis in tantā. ſ. eo. Ita intelligit Roff. & ita format hic libellum. Alij dicunt ꝙ habet locum pœna poſita in l. inuaſor. ſ. eo. Certè ibi nulla eſt pœna contra poſſeſsionis vacantis inuaſorem. Alij dicunt ꝙ hic loquitur de pœna, quæ erat ſtatuta per interdictum vnde vi: de qua loquitur ſ. e. l. iij. vt teneatur de fructibus, & omni cauſa. Et iſtā a
tenebat do. Ia. Butri. per hunc tex. in duobus. Primò in eo quod dicit generali interdictione teneri: quę pro reſtituenda poſſeſsione quaſi dicat ad aliā pœnam, quæ imponebatur pro amiſsiōe iuris ſui: vel de æſtimatione, per l. ſi quis in tantam. ad illā non teneatur. Item in eo quod dicit, veteribus legibus quaſi dicat, non loquimur de pœna, quę im b
ponitur per nouas conſtitutiones, ſed per veteres
9 leges. ¶ † Quero quid ſi iſte inuaſor credebat [d]poſ
d ſeſsionem eſſe ſuam. Gloſ. dicit ꝙ tunc non tenetur hac conſtitutione: quia requirit dolum. Pro cuius euidentia debes ſcire quatuor caſus. Quandoque aliquis ſcit poſſeſsionem vacātem eſſe alienam, & ſcit cuius eſt: & tunc habet locum hęc cōſtitutio ſine dubio. Quandoque ſcit poſſeſsionem eſſe alienam, & ignorat cuius ſit: & idem: quia habet locum hæc conſtitutio. Quandoq; credit rem eſſe ſuam: & tunc ſiquidem mouetur iniuſtis rationibus, lex iſta præſumit dolum, vti apparet ibi, dū dicit: ridiculū etenim eſt dicere. & ſic tenebiť hac conſtitutione, in qua ſufficit dolus præſumptus. c
Sin autem credebat eſſe ſuam iuſtis rationibus, tamen non erat ſua, non habet locum hęc cōſtitutio ſed tenebitur cōſtitutione l. inuaſor. in fi. ſ. e. ſ. ſo-
10 lum ad reſtitutionē poſſeſsionis. ¶ † Quæro, vtrū
e iſta lex [e]habeat locum in poſſeſsione hæreditaria occupata. Gl. dicit ꝙ nō, quaſi illa in nullius bonis eſt vt de re. diui. l. j. §. j. Et hæc cōſtitutio reqrit ꝙ ſit res aliena: vt patet in prin. dum dicit, vacuā poſſeſsionem abſentiū. & ibi: alienas res, &c. Contra no. Inſti. de vſuca. §. quod autem. communiter tenetur. Ita videtur mihi dicendum, ꝙ ſi quidē poſſeſsio rei hæreditariæ fuit occupata poſt aditam d
hæreditatem, & ſic dominium iam erat quaſi quęſitum hæredi: vt l. cùm hæredes. de acquir. poſſeſ. habet condictionem ex lege iſta: quia occupatur poſſeſsio vacans rei alienæ. Sed ſi occuparetur an- e
te aditam hæreditatem: nō haberet locū hæc lex.
f Dices tu [f]: nonne poſtea aditione ſecuta, fingitur retro fuiſſe dominus: vt l. hæres quoq;. ff. de acqr. hære. & l. ſi ex re. in fi. de ſtipu. ſer. Ergo ſemper videtur occupata res aliena. Reſpondeo ꝙ fingitur eſſe dominus retro: hoc eſt, per fictionem. & ſic in f
hac lege nō ſufficit. l. iiij. §. hęc verba. ff. de neg. ge.
11 ¶ † Quæro, quid ſi res erat ſua propria. ſed vacans ab alio, vtrū habet locum hæc cōſtitutio. Gl. dicit, ꝙ nō habeat locū: quia res nō eſt aliena. Quod eſt verū, ſi eſt paratus probare de dominio incōtinēti. aliàs ſecus. Vide gl. ſuper verſi. per ignorantiam. Innuit iſta gl. qñ quis intētat condictionē ex lege iſta, debet probare rem eſſe ſuā. quod innuitur in tex. dum dicit, alienas res vel poſ. &c. Et in principio dū dicit poſ. abſentiū. quod eſt verū, cū iſta probatio fit præſumptiuè, eo ipſo ꝙ probat ſe ante poſſediſſe: vt hic innuit tex. dum dicit, alienas res vel poſ. &c. Et in prin. dum dicit poſ. abſentiū &c. Itē

a ¶ Cùm quærebať. Ad hanc l. vide no. Gul. de Suza. in l. ſicut. in pe. col. de acquirē. poſ. & plenè per do. Anto. in c. ſæpe. de reſti. ſpo.

b ¶ Poſſeſsio vacua. Qualiter probetur poſſeſsionem vacātem eſſe, vide Ange. in l. ſi vacā. de bonis vacan. adde ſecundū Io. And. in addi. ad Spec. in tit. de reſ. ſpo. ver. octauū. ꝙ poſſeſsio vacans videtur poſſeſſio hæreditatis vacantis, vacua autem quę animo detineť.

c ¶ Ita ꝙ dicatur. Verius videtur quod no. Bart. in d. §. itē ſi occupaueris per id quod dicimus in clandeſtina poſſeſſione, quę non eſt vitioſa licet ab alio naturaliter fuerit poſſeſſa. l. furtum. §. fundi. ff. de vſuſca. cum l. ſeq.

d ¶ Credebat. Adde glo. Bar. & doct. in l. ſi quis in tantam. ſ. eod.

e ¶ Iſta lex. In quo differat iſta lex à l. inuaſor. ſ. eo. adde Bart. in l. improba. ſ. de acquir. poſſ. & in prin. huius legis.

f ¶ Dices tu. Vide remediū quod ponit Cy. in l. ſi nulla. ſ. de acqui. poſſ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a habes ex iſta gl.[a] ꝙ contra conditionē ex lege iſta
pōt opponi exceptio dominij, ſi eſt paratus proba-
re incontinenti. Contra hoc videtur. Nam iſta cō-
dictio eſt recuperādæ poſſeſsionis, & eſt introdu-
cta ad ſimilitudinem interdicti vnde vi. ſed in illo
interdicto nō pōt opponi exceptio dñi: vt ſ.eo.l.
momentanæ. & ſ.ti.j.l.j. ergo nec hic. Solu. Fateor
ꝙ eſt introducta ad ſimilitudinē interdicti vnde
vi, cōtra eū, qui occupauit res alienas. Tamē hic pri
mò debet cōſtare, ꝙ ſit aliena: meritò pōt reus pro
bare eſſe ſuā, vt ex hoc cōcludat nō eſſe alienā. vel
poſſemus dicere ſuſtinēdo iſtā gl. ꝙ nō habet ſimi-
litudinē cū interdicto vnde vi, per omnia. Nā iſta
habeť ad inſtar adipiſcendæ poſſeſsionis, quā ipſe
ſua culpa perdiderat, non per ingreſſum huius rei.
12 ¶ †Quærit glo. quid ſi ab eo, qui primò vacuā, ſeu
vacantē poſſeſsionē ingreſſus eſt: poſtea de nouo
vacare cœpit, & alius ingreditur: vtrū per iſtū no-
uū ingredientē debeat reſtitui poſſeſsio primo, an
ſecūdo. Gl. dicit ꝙ ſecūdo, p l. cū à te. ff. eo. & l.j.§.
13 qui aūt me. quod certè eſt verū, †niſi ſimul & ſe-
mel venirēt primus, & ſecūdus, cōtra hunc poſſeſ
ſorem tertiū: tūc ille pręfert, qui doceret de domi-
14 nio. arg. l. bona fides. ff. depoſiti. ¶ †Quærit gl. qd
ſi ille, qui occupauit vacātem poſſeſsionē, eā poſt-
ea perdidit, an teneať cōdictiōe ex hac lege. Certè
credo ꝙ ſic, ſiue ipſe habeat actionē cōtra aliū, ſiue
15 nō. ar. l.j.§. rectiſsimè. ff. e. ¶ †Quærit gl. vtrū ad
hoc ꝙ habeat locū cōdictio ex hac lege requirať do-
lus. gl. dicit ꝙ ſic, vt patet ex hac lege, dū dicit, oēs
aūt ſcire, &c. Ex eo ꝙ exēplificat de furto, quod in
telligo verū de dolo vero, vel præſumpto, vt ſ. di-
xi. Sed quātū ad cōſtitutionē l. inuaſor. ſ. eo. dolus
non requiriť. ¶ Sed cōtra prędicta op. vno. modo,
& hic aduerte: dixi ꝙ hæc lex præſumit dolum in
ingrediente poſſeſsionē vacantē. nōne hoc eſt cō-
tra l. pe. de euic. vbi bona fides præſumiť, niſi pro-
betur mala: vt l. ſi fundum. ſ. de rei ven. Dico ꝙ in
quolibet poſſeſſore cū titulo præſumitur bona fi-
des, niſi probetur cōtrarium, vt in cōtrario. Sed in
poſſeſſore ſine titulo præſumiť mala fides. Ita lo-
16 quitur hic †quæ præſumptio malæ fidei[b] non pōt
b opponi, niſi à veteri dño, vel à veteri poſſeſſore,
per hanc l. Vnde alius nō poſſet hoc dicere, tu poſ
17 ſides mala fide: vt ex hac lege colligitur. † Itē iſta
c allegatio[c] malæ fidei præſumpta per hanc legem
nō pōt allegari, niſi intra xxx. an. vt hac lege, in fi.
Illud enim qđ hæc lex præſumit ab initio ingre-
diētē poſſeſsionē vacantē eſſe malæ fidei tollitur
d per curſum xxx. an.[d] ex tūc enim præſumereť re-
tro bonæ fidei ipſum poſſeſſorem fuiſſe: & ceſſat
hæc lex, & omnis eius præſumptio. Ita intelligo
18 l. iſtā. ¶ Vltimò gl. iſta quęrit, quid† ſi talis ingreſ
ſus poſſeſsionem vendiderat alteri, quanto tēpore
præſcribit. Gl. dicit x. vel xx. an. quia poſsidet tit.
hodie verò aliter ſecundùm auť. malæ fidei. ſ. de
præſcri. xxx. an. in iſta lege nō ſunt pro nunc alia.

a ¶ Ex iſta gl. Adde Bar. in l.j. ſ. quorū leg. Sed cōtra prædicta iſtud dictum Bart. eſt valde ſingulare. & vide ſimile & pulchrius dictum Inn. in c.ij. de in integ. reſt. & do. Abb. in c. ſi diligenti. de præſcri. & ibi tranſit cum iſto dicto. Ego autē limito iſtud dictū procedere in mala fide p̄ſumpta. & hoc probat iſte text. Et videtur ſentire hoc Bar. Ita cōſulo nūc apud Rhegiū. vide quæ remiſi in l. Celſus. ff. de vſuſca. ad Bar. & ibi Lu. Roma. Tu pondera. c. iij. de præſcri. ſi hic colligi poſsit. Viđ quæ ibi dixi. & vide do. Ant. in c. cōſultationibus. de iure pa. vbi refert illud dictum Innoc. & ſequitur Andr. Barba.

b ¶ Pręſumptio malæ fidei. Imol. in l. Celſus. de vſuſc. & in c. fi. de præſcrip. Sali. hic ſimpliciter in hoc dicto, & in ſeq. dicit idē quod Bar.

c ¶ Allegatio. Vide Ludo. in l. Celſus. ff. de vſuc. Pro iſto dicto Barto. hic eſt dictum Inno. in c. ij. de in inte. reſ. vbi dicit ꝙ ſi quis dicat ius eligendi ſpectare ad ſe, ſuccumbit: quia cōtra eum eſt ius cōmune: & ſic præſumitur in mala fide niſi per diuturnitatem temporis probaret illud ius ſibi competere: quia tunc diuturnitas temporis purgat illam malam fidem. De quo dicto facit feſtū do. Anto. in c. conſultationibus. & ibi Abb. de iure patro. & c. ſi diligēti. de præſcri. Vide etiam quæ dicit Anto. in c. pen. de dona. vbi in ſimili quærit, an contrahens cū eo qui pōt reſtitui, habeat tit. præſcribendæ. vide ibi per Imolam & alios modernio.

Si per uim uel alio modo. Rubrica.

¶ Rubrica iſta ſecundū glo. incipit tractare quædā
circa interdictū retinendę poſſeſsionis. & hoc in-
nuit gl. rub. dum dicit, turbata ſit poſſeſsio. quod
pertinet ad interdictū retinendę poſ. ſed l.j. videť
reſpicere interdictū recuperādæ poſſeſsionis pri-
ma facie, niſi aliter exponas, vt ibi videbitis. Po-
tes ergo dicere ſic, ꝙ totus titulus loquať de violē
tia turbatiua: & ita exponas l.j. & ij. Poteſt etiam
exponere ꝙ prima lex loquatur de violētia expul
ſiua: ſecunda de violentia turbatiua: & tunc expo
nas rubri. ſi per vim vel alio modo, ſcilicet ablata
ſit poſſeſsio vel alio modo abſentis turbata ſit poſ
ſeſsio. & ſic l.j. loquitur de prima parte rubricæ:
lex ſecunda loquitur de ſecunda parte rubricæ.

SVMMARIVM.

2 ☞ In cauſa momentaneæ poſſeſsionis admittitur quis, ſine mandato etiam ſeruus. & nu. 1.
3 Agenti interdicto recuperandæ poſſeſsionis, non obſtat exceptio dominij, ſed reſeruatur.
4 Creditor abſens, qui cadit à poſſeſsione, habet beneficium huius legis.
5 Seruus in caſibus iſtius legis iurat de calumnia.
6 De defendendo non debet cauere.
7 Sed de rato ſic.
8 Quid de pupillo.
9 Si illi, qui in caſibus iſtius legis agunt ſine mandato amiſerunt, non præiudicant domino, fideiuſſores tamen dari tenentur.
10 Quòd tales perſonæ non poſsint intentare condictionem l. ſi quis in tantam.
11 Agenti interdicto retinendę poſſeſsionis nō obiicitur exceptio dominij.
Libellus in caſibus iſtius legis debet formari nomine abſentium.

LEX I.

1 IVdices. †Abſens ſpolia
tus ante omnia
eſt reſtituēdus, & ad hāc cauſam
omnis admittitur, etiā ſi non ha-
bet mādatū: & ſi fuerit ſeruus, &
abſens, reuerſus audieť curſu tē-
poris nō obſtāte, & cauſa proprietatis ordinarie a-
gitabiť. h.d. ibi: abſentiū. ſ. agentium pro abſenti-
bus. Et ita exponebat Frāc. Accur. in tex. ibi: abla
ta eſt. id eſt, poſſeſsione reſtituta in priſtinū ſtatū.
2 In tex. ibi: litigiū de proprietate. ¶ †No. ꝙ in cau-
ſa momētaneæ poſſeſsiōis admittiť quis ſine man
dato. ¶ No. ꝙ admittitur ſeruus. Not. ex iſto fi. ꝙ
3 †agenti interdicto recuperandæ poſſeſsionis non
e obſtat[e] exceptio dominij. Ita vides hic in fi. ſed de
bet poſtea reſeruari & ſic ſpoliatus ante omnia eſt
reſtituēdus. ¶ Op. de l. ſi pupilli. §. videamus. de ne
go. geſt. Solut. Speciale eſt in cauſa momentaneæ
poſſeſsiōis. ¶ Op. & videť ꝙ ſeruus in iudicio eſſe
nō poſsit: vt l. ſeruus. C. de iudi. Solu. Speciale eſt
hic. Gl. quærit hic, de his, qui ſunt expulſi de poſ-
ſeſsione. quæro quid de alijs, qui non ſunt expul-
ſi, vtrum pro abſente admittantur. Gl. dicit ꝙ ſic.
f & bene: licet in princi.[f] l. loquatur generaliter. ar.
4 l. regula. §. & licet. ff. de iur. & fac. igno. ¶ †Quæ-
ro, vtrum creditor qui cadit à poſſeſsione, habeat
beneficiū huius legis. Reſpondeo ꝙ ſic, habet etiā
5 beneficiū l. vlti. de præto. pig. ¶ †Quæro, an iſtis
caſibus ſeruus iuret de calumnia. Reſpondeo, ſic:
quia cùm admittitur ad agendum: ergo &c. ¶ Sed
6 quæro, †an debeat cauere de defendendo. Glo. di-
cit ꝙ nō, per hanc l. in fi. ibi: ſeruato, &c. ¶ Quęro,
7 an †debeat cauere de rato. Gl. noſtra dicit ꝙ ſic: vt
in cōiuncta perſona dicimus: vt l. ſed & hę. de pro
8 cur. & hoc omnes tenent. ¶ †Quæro, quid de pu-
pillo. Gl. dicit ꝙ idem & bene per l. momētaneæ.
9 ſ. qui leg. perſo. ¶ Quæro quid† ſi iſti amiſerunt:
vtrū pręiudicēt domino. Gl. & bene, dicit ꝙ nō in
hoc caſu, tamen fideiuſſores tenentur. ¶ Quæro,
10 †vtrū iſtæ perſonæ[g] poſsint intētare condictionē
g ex l. ſi quis in tantā. ſ. ti. j. Reſpō. non: quia illa ha-
bet cauſam proprietatis. Prædicta omnia proce-
dūt, prout hic intelligitur de iudicio retinēdæ poſ
ſeſsionis, vt videtur velle gl. ſuper rub. & tūc tex.
in prin. l. qui dicit, cuiuſlibet rei poſſeſsione priua
ti ſunt: intelligas rei poſſeſsiōe. i. cōmodo poſsidē
di: quia propter turbationē nō pōt colligere fru-
ctus. Vel aliter dicas ꝙ ſunt priuati poſſeſsione, ſ.
naturali tm̄, & remanet ciuilis, quæ turbať per de-
tētionē naturaliter, vt dicā ſtatim j. tit. j. Et ſic ex-
11 ponas totā iſtā legē. †Et ſecundū hanc legē habes
h hic caſum,[h] ꝙ agēti interdicto retinēdæ poſſeſsio
nis nō obijciť exceptio dñi, cōtra id qđ no. Dy. in
c. qui ad agēdū. de regu. iu. li. vj. dixi in l. ſi de eo. in
fi. de acq. poſ. l. naturaliter. §. nihil. e. ti. ¶ Quæro,
i vtrū[i] ex iſta lege introducať noua l. cōdictio. Rñ. ꝙ
nō, ſed per hāc legē legitimanť perſonæ agētiū. vt
poſsint abſentiū nomine expediri actiōib⁹ abſen
tibus, cōpetētibus: & ſic apparet ꝙ debebit forma
ri libellus noīe abſentiū. & hoc ſentit hic gl. ſuper
verſi. perſonas, & innuit totus tex. ſi bñ aduertať.

LEX II.

k NEc imperiale.[k] Nec ex re-
ſcripto prin-
cipis, nec ex iudicis ſentia, debet quis al-
terius poſſeſsionem parte non citata turbare. h.d.
Quæro,

d ¶ Triginta annorū. Nota quòd propter curſum xxx. an. quis præſumať retro bonæ fidei, vide Bar. in l. ſuper lōgi. de præſcri. lon. temp. Imol. in c. fi. de præſcrip. impugnat Bartol. hic & Imo. in l. Celſus. de vſuſca. Idem dicit quod Sali. Dices ſecus, ſi cōſtet de mala fide. & ita dicit velle Bart. hic. Bal. videtur tenere contra. Adde Raph. in l. ſequitur. §. ſi vnā. in fi. ff. de vſuſcap.

e ¶ Non obſt. Vide Barto. in l. ij. in fi. ſ. quod me. cau.

f ¶ In prin. Vide eū in l. à diuo. §. ſi ſuper. de re iudi,

g ¶ Iſtę perſonę. Adde gloſ. & doct. oēs in l. fi. ſ. q leg. pſo.

h ¶ Hic caſum. An agēti interdicto vti poſsidetis obſtet exceptio dominij, adde eū, & ibi docto. in l. ſi de eo. §. fi. ff. de acqui. poſſ. & in l. naturaliter §. nihil. eo. tit.

i ¶ Quæro vtrum. Vide Bartol. in l.j. xx. q. de oper. noui nuncia.

k ¶ Nec imperiale. Sed ad banc l. vide quod no. Imo. in l. cùm diui. de priui. poſt princi. in gloſ. portauerunt. vbi allegat hāc l. & Bart. in l. fin. de edi. diui Adria. tol. in verſi. extra glo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

¶Quæro, quid cõtinebat iſtud reſcriptum Principis, vel ſentẽtia iudicis.
Gl. reſpondet tribus modis. & bene. tene quã vis. Vel continebat aliquid
cõpetẽs ad litis ordinationẽ, vel ad litis deciſionẽ, vel ad litis executionem
nõ curo, vt dixi vobis. ſ. titu. j. l. meminerint. ¶ Quęro, in quo differt hæc
a lex[a] ab illa l. meminerint. Breuiter hæc eſt veritas: licet doc. nõ ponãt, per
illã prouidetur ſpoliato indebitè iudicis authoritate, vt poſſeſsio ſibi reſti
tuaẽ, per hãc legẽ prouideẽ ei, qui nõ eſt ſpoliatus poſſeſsiõe ſed turbatur
in poſſeſsiõe ſua authoritate reſcripti, vel iudicis indebitè tñ: vt hoc ei nõ
obſit in iudicio retinẽdæ poſſeſsionis. quod tene mẽti. Hic non ſunt alia.

Vti poſsidetis. *Rubrica.*

¶Circa hanc rub. quæro, in quo differt interdictum vti poſsidetis, ab in-
terdicto vtrobi. Gloſ. j. huius legis hoc tangit, dicens ꝙ illud competit pro
rebus mobilibus, hoc pro rebus immobilibus. & annectit rationem: quia
mobilia propriè non poſsidentur. quod tene menti, propter ſtatuta terra
rum, quæ loquuntur de inuaſoribus, tamen conſueui tenere contrarium
in l. j. in princi. de acqui. poſ. vbi Dy. tangit.

LEX VNICA.

VTi poſsidetis. Hæc lex ſolebat ſcholari-
bus eſſe multũ terribilis. &
ſecundũ lec. gloſ. hæc lex diuiditur in duas partes. Prima
ponit de natura interdicti vti poſsidetis. Secunda ponit
de officio iudicis in cauſa proprietatis. Secũda ibi: ac ſa-
1 tiſdationis. & ſecundũ hanc breuiter dicit: †Si plures iu-
ſtè poſsident, per hoc interdictũ prohibẽtur inuicẽ vim inferre: & in cauſa
proprietatis, qui nõ ſatiſdat, poſſeſsione rei priuatur. h. d. ſecundũ gl. Vel
dic, ſecundũ lec. Iac. de Are. ꝙ primò loquiẽ de natura interdicti vti poſsi
detis. Secũdò loquiẽ de officio iudicis in interdicto vti poſsidetis. Secunda
2 ibi: ac ſatiſdationis. ſecũdũ quã lect. breuiter hoc intendit: †Si plures iu-
ſtè poſsidẽt, pro hoc interdicto prohibenẽ publicè vim inferre, & de hoc
cogunt ſatiſdare: aliàs poſſeſsione priuanẽ, donec de proprietate cogno-
ſcatur. h. d. ¶Venio ad caſum in terminis ſecũdũ gl. forma caſum in vno
interrogãte Imperatorẽ hoc modo: Ego ſum proprietarius & poſsideo ci
uiliter fundũ, alius eſt fructuarius, & poſsidet naturaliter: ipſe turbat me
in ciuili mea: quæro quo remedio mihi ſuccurraẽ, ſeu cõſulaẽ cõtra eũ. Rñ
det Imperator, rector prouinciæ prohibet vim fieri, quò minus poſsidea-
tis fundũ, ſicuti enim poſsidetis alter ab altero, nõ vi, nõ clã, non precario.
quaſi dicat, tu poſsides naturaliter. h. d. ille ciuiliter, ſecundũ veram lectu.

SVMMARIVM.

2 ☞In rebus incorporalibus habet locum interdictum vti poſsidetis vtile
non directum.
3 Interdicto vti poſsidetis requiriẽ, ꝙ quis poſsideat tẽpore litis cõteſtatæ.
4 Interdictũ vti poſsidetis, quomodo mihi cõpetat contra eũ qui poſsidet.
5 Et quomodo contra eum qui clam poſsidet.
6 Et quomodo contra eum, qui precariò poſsidet.
Si tu ingreſſus es clam poſſeſsionem Titij abſentis, & ego poſtea eam in-
gredior clam, non acquiro naturalem.
7 In interdicto vti poſsidetis, qualiter debeat formari libellus.
8 Et qualiter formabitur ſententia.
9 Si aliquis habet in fundo vſumfructũ, & alius vſum, an vterq; poſsideat.
10 Feudatarius, qui facit alium feudatarium, non poſsidet.
11 Qualiter retineatur naturalis poſſeſsio.
12 Si ego poſsideo naturaliter, tu ciuiliter, & tertius ingrediẽ: qs poſsideat.

1 Ac ſatiſdationis. Pone hic caſum, ſecũdũ glo. †Ego ago
cõtra eum, qui me turbabat, rei vẽdica
tione, ipſe nõ vult ſatiſdare de iudicato ſoluendo, quod erit officiũ iudicis
cõtra eum? Rñdet Imperator, iubebit rector prouinciæ ſatiſdare de iudi-
cato ſoluẽdo: vel ſi nõ vult ſatiſdare, trãſfert poſſeſsionẽ in actorẽ, vel fiet
de poſſeſſore petitor, vt ſic de proprietate cognoſcatur. h. d. ſecundũ Ia. de
Are. In prima parte nõ mutaẽ caſus. In ſecũda ſic, in qua pone hoc modo
ſecundũ eũ: Domine Imperator, vos dicitis ꝙ rector prouinciæ vim fieri
prohibebit, per interdictũ vti poſsidetis: ille aduerſarius meus eſt ita ma-
ledictus homo, ꝙ etiã poſt ſñiam me turbauit: quod orgo erit officiũ iudi
cis in hoc interdicto, vt nõ me turbet decreto? Rñdet Imperator, rector fa
ciet de hoc præſtari ſatiſdationẽ, ſ. nõ turbãdo in futuro: & ſi nolit ſatiſ-
dare, auſertur ſibi poſſeſsio: & ideo transferẽ ad te: & ſic fiet de poſſeſſore
petitor: & hoc modo cognoſcetur de proprietate. h. d. ſecundùm Iaco. de
Are. & melius quàm gl. & magis no. licet hæc lectura, ſit magis bona in il
lo vltimo verſ. & licet in ſe ſit vera: tñ hodie corrigiẽ: vt gl. dicit. & ibi di-
cam. Teneas ergo lec. Iac. de Are. quã ipſe probat. arg. harũ legũ & l. egi. ſ.
ſi ſerui. vẽd. Ego do tibi caſum ff. de iti. actuq; pri. l. ij. §. in hoc interdicto
de aqua quoti. & æſti. l. pe. ¶Expedito tex. veniam ad apparatum noſtrũ,
quẽ breuiter expediã, & bene. ¶ Opp. tu poſuiſti caſum in vno interrogã-
b te, contra loquitur Imperator in plurali, [b] vti poſsidetis ſic & ex. Ergo vi-
detur ꝙ fuerint plures interrogantes. Huius timore hæc lex legitur tri-
bus modis. Vno modo, ꝙ vnus interrogabat: tamen quia in interrogatio
ne fiebat mentio de duobus: ideo Imperator dirigit ſermonem ad duos.
Exemplum in proprietario, & fructuario, vt ſ. dixi. Alij dicũt eodem mo-
do, tamen variant exemplum: & ponunt in duo-
bus poſsidentibus pro parte, tamen eodem genere
poſsidendi: & etiam iſta lec. poſſet eſſe vera, & bo
na. Tertij dicũt ꝙ hic loquitur in plurali vni tãtũ,
& loquitur ei: & facit cauſa honoris. Hoc nõ pla-
cet: ideo ꝙ Imperator ſummo pontifici loquitur
in ſingulari, vt in epiſtola, inter claras: & in epiſto
la, victor. de ſum. tri. & fid. catho. Præterea, vos vi
detis ꝙ mos Romanorũ adhuc eſt hodie loqui etiã
cardinalibus in ſingulari, ſ. tu. Alij volẽtes hoc ꝙ
vni tantũ reſpondeat: dicunt ꝙ hæc verba, vti poſ
ſidetis, ponunẽ materialiter quaſi dicat, rector pro
uinciæ vim fieri prohibebit, vti poſsidetis. i. per in
terdictũ vti poſsidetis. Sed hæc nõ eſt vera, per il-
lud quod j. dicitur in tex. nec precariò poſsidetis.
quod verbum non ponitur materialiter. Teneas a
ergo primam vel ſecundam: & expoſitiones, quæ
fiunt in gl. optimè adaptantur ad illam. ¶Expedi
ta prima gl. venio ad ſecundã gl. dicitur hic in tex.
fundum. imò videtur ꝙ nõ habeat locum, niſi pro
ædibus: vt ff. eo. l. j. in prin. Solu. quod ibi dixit, in b
ædibus: dixit cauſa exempli. ¶ Opp. de l. j. §. j. ff. e.
Sol. Speciale eſt hic in cloaca: ꝙ pro illa non cõpe-
tat interdictũ: quia propoſitũ eſt interdictum ſpe
ciale de cloacis. ¶Venio ad recitandã iſtã materiã
2 per quæſtiones. ¶ †Quæro, an hoc interdictũ ha-
c habeat locũ[c] pro rebus incorporalibus. Gloſ. dicit
ꝙ ſic, vtile, nõ directũ: vt l. ſicuti. §. Ariſto. ſ. ſi ſer.
vend. Ratio, quia non poſsidentur propriè: vt l. c
ſeruus. §. incorporales. de acqui. re. do. Ita dicit gl.
hic, & bene. quod tamẽ latius examinaui in l. j. in
prin. ff. eo. vbi examinaui pro quibus rebus cõpe-
3 tat hoc interdictũ. vide hanc glo. ¶ †Quæro, diciẽ
hic, vti poſsidetis, &c. Quæro, quo tempore requi
d ratur, [d] ꝙ quis poſsidat in hoc interdicto. Gl. dicit d
ꝙ tempore lit. cõteſ. vt Inſti. de interdic. §. hodie.
& vide gl. ¶ Modò venio ad gl. mag. dicitur hic, cũ
ab altero nec vi, nec clam, nec precariò poſsidetis.
quæro exempla iſtorum. do. Azo multum labora-
uit in ponendo iſta exempla hic. & gl. hic ponit. &
do. Inn. dicit, neſcio breuiter quare Azo tantũ la- e
borauit, quia vi poſsidet à me, qui vi me expulit:
clã poſsidet à me, qui clam poſſeſsionem meã in-
greditur: precariò poſsidet à me, qui à me preca-
riò rogauit. Parcat mihi do. Inn. Ipſe nõ inſpexit
intelectũ Azo. quia do. Azo habuit de neceſsita-
te laborare. nam interdictum vti poſsidetis datur
poſsidenti: vt l. j. §. hoc interdictũ. ff. eo. Sed ſi ali-
e quis poſsideat [e] à me clàm, vi, vel precariò, ſecun-
dùm exempla Inn. ego non poſsideo: igitur ego
agendo non poſſum vincere in hoc interdicto: qa
non poſsideo. ideo Azo iuit quærendo exempla,
vt alius poſsideat à me vi, clã, vel precariò, & ego
poſsideam vt poſsim in hoc interdicto obtinere.
ideo ſunt factæ iſtæ gl. Sed ad vnũ aduerte, ꝙ iſtæ
gl. quæ hic ponuntur, non reſpiciunt tex. directè:
ſed reſpiciunt materiam. Nam tex. loquitur de iu-
ſtitia actoris, ꝙ actor ipſe poſsideat non vi, nõ clã,
non precariò ab aduerſario. Et reſpiciendo tex. o-
ptimè procedũt exempla Inn. quia ad hoc vt poſ-
ſeſſor obtineat agendo hoc interdicto, eſt neceſſe
ꝙ ipſe nõ poſsideat à me vi, clam, vel precariò ab
aduerſario. Si enim ipſe poſsideat à me vi, clã, vel
precariò, & ego moleſtarem eum, & turbarem in
illa poſſeſsione, ipſe contra me non poſſet vince-
re in hoc interdicto. quod eſt mirabile. Licet enim
quis me vi, clam, vel precariò, expulit de fundo:
ego non poſſum eum expellere ex interuallo: poſ
ſum tamen inquietare & turbare eum in poſſeſ-
ſione, & ipſe non poterit contra me vincere inter-
dicto vti poſsidetis: quia à me poſsidet vi, clam,
vel precariò. & vide gl. ſuper verſi. præcariò. quæ
videtur hoc velle: & hoc etiam videtur velle glo.
in l. j. in ſi. cum l. ſeq. ff. eod. & ibi dixi, ſecundũ do.
Azo. & iſtæ gl. reſpiciunt iuſtitiam, vel iniuſtitiã,
ex parte rei: quia ponit pro cõſtanti ꝙ actor poſsi
deat iuſtè, reus iniuſtè ab aduerſario. Quęro, quo-
modo iſtud poſsit procedere: tractant iſtæ tres gl.
4 ¶ †Quęro ergo, quomodo poſsit hoc eſſe ꝙ aduer
ſarius poſsideat à me vi, clã, vel precariò, & ꝙ con

a ¶Differt hæc lex.
Videquod legitur
& no. in l. j. in prin.
ſi mulier vẽtris no-
mine.
b ¶In plurali. Impe
rator ſcribit ſum-
mo ponti. in ſingu-
lari. ad quod ſolen-
nis gloſ. quam alle.
hic Bal. quam vide
in l. j. in princ. de ſu
perficie.
c ¶Habeat locũ. Et
adde Bal. hic, in iiij.
col. & adde qđ ha-
betur per gloſſ. &
Bar. in l. j. in princi.
ff. eodem.
d ¶Requiratur. Ad-
de Bart. in l. j. §. fin.
ff. eod. quod ſi pro-
bet ſe ante poſſe-
diſſe, vide Bal. hic,
in vlti. col.
e ¶Poſsideat. Et no.
mirabile: quia licet
non poſſum expul
ſorem meum ex in-
teruallo expellere:
tamen impunè poſ
ſum eum turbare.
quod bene not. &
no. Bart. in di. l. j. §.
fi. ff. eo. & quod ibi
dixi. & Bal. dicit in
iiij. colum. ſequitur
etiam hic.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

petat mihi interdictũ:nã ſi ipſe poſſidet, ego non
poſſideo. Huius timore dicit Azo,[a] Dico ꝙ aduer
ſarius meus non poſſidet, ſed turbat me in poſſeſ-
ſione mea vi: quia in hoc interdicto nõ requirit ꝙ
quis ſe aſſerat poſſidere, ſufficit quod me turbet:
vt l. ſi duo. §. ſi vicinus. ff. eod. Secundò verò ponit
exẽplũ de vi. qđ eſt multũ ſubtile, in eo, qui ingre
ditur tanquã fructuarius, proteſtans ꝙ animũ ha-
beat poſſidendi naturaliter. de quo dic vt in gl. Et
aduerte ad me, hoc eſt mirabile in caſu iſto, ꝙ inter
dicto vti poſſidetis, licet ſit interdictum retinẽdæ
b poſſeſſionis, tamen habet vim interdicti[b] recupe-
randæ poſſeſſionis. Non enim potes à turbatione
deſiſtere, niſi mihi reſtituas naturalem, quã abſtu-
liſti: quia per retentionẽ illius naturalis turbas me
in mea ciuili: vt l. clam poſſidere. §. qui ad nundi-
nas. ff. de acqui. poſ. & l. naturaliter. §. nihil cõmu-
ne. eo. ti. Gl. ponit hic tibi vnum aliud exẽplũ, &
vide. iſtud exẽplũ nõ videt̃ bonũ: quia ex quo nõ
ſuſpicor me poſſe repelli, nõ amiſi poſſeſſionem:
& ſic nõ habemus quod quæris, ꝙ aduerſarius poſ
ſideat à me vi. Alij dicunt, ꝙ duo poſſunt inſolidũ
poſſidere. & ſecundũ hoc exẽplũ eſt clarum. Cer-
tè iſtud exẽplum nõ eſt bonũ: quia duo inſolidum
nõ poſſunt inuicem poſſidere, eodẽ genere poſſi-
dendi: vt l. iij. §. ex cõtrario. de acqui. poſſ. ideo nõ
5 inſiſto. ¶ † Venio ad aliã gl. quæ ponit exẽplũ de
clã, q̃uo põt quis clã poſſidere à me. Certè exẽplũ
eſt clarũ, ſ. iui ad nũdinas: & tu ingrederis poſſeſ-
ſionẽ meã clã, me abſente: tu acquiris naturalẽ: vt
l. clã poſſidere. §. qui ad nundinas. de acq. poſ. Alij
dicũt, ꝙ turbat me clã, licet nõ poſſideat. & iſtud
exẽplũ in ſe procedit: ſed primũ exẽplũ eſt verũ.
¶ Sed cõtra hoc op. Si clã ingrederis poſſeſſionẽ,
voco te ad iudiciũ, tu venis: certẽ tu deſinis poſſi-
dere: qa nõ es in fundo, nec in eius cõſpectu. ergo
&c. Huius timore dicũt quidã ꝙ interdictũ debet
reddi in fundo. Tu dic ꝙ ille, q̃ habet naturalẽ tm̃
vadẽs ad iudiciũ eã retinet: vt l. iij. §. vnde vi. de vi
& vi ar. & no. in l. j. in gl. mag. de ac. poſ. ¶ Quæro,
circa hoc, ſi tu ingreſſus es clã poſſeſſionẽ meã ab-
ſentis, & ego eã poſtea ingredior clã, an naturalem
acquiro? Gl. dicit ꝙ nõ, & bñ: quia retinet̃ natura-
lis animo tm̃. Sed quæro an occaſiõe illius natura
lis cõpetat interdictũ vñ vi. Gl. dicit ꝙ nõ: & be-
ne: quia ab initio nõ eſt nata, nec poſtea naſcitur.
6 ¶ † Venio ad gl. ſuꝑ ver. prçcario. q̃uo põt eſſe ꝙ
quis poſſideat precario à me, & cõpetat hoc inter-
dictũ. Gl. ſuꝑ hoc ponit exẽplũ clarè: quia cõceſſi
precario alicui, vt poſſideret naturaliter tm̃ ſi eñ
cõceſſiſſem vtrãq;, tũc nõ cõpeteret mihi hoc in-
terdictũ. ¶ Reſtat modo qualiter ſnĩa in hoc inter
dicto debeat formari: verũ qa ſnĩa depẽdet à libel
lo ideo prius vidẽdũ eſt qualiter ſit formãdus libel
lus: quia hoc venit in examinatiõe ſecũdæ partis:
ideo venio ad ſecũdã partẽ, ad quã ſecũdũ lec. glo.
c op. q̃ poſſidet immobilia, nõ cogit̃ ſatiſdare:[c] vt l.
ſciendũ. ff. qui ſatiſ. cog. ſed hic poſſidet immobi-
lia, ergo &c. Gl. dicit, ꝙ hic loquit̃ de ſatiſdatione
iudicatũ ſolui, lex cõtraria loquit̃ de ſatiſdatiõe de
iudicio ſiſti. Certè dñi, iſta lec. nõ eſt vera in ſe. Nã
ſi ille poſſidet immobilia, nõ ſatiſdat vbi poſſidet
alia, quã ea, ꝓ q̃bus cõuenit̃: vt l. de dic. §. qdã. ff. q
ſatiſ. cog. licet gl. videat̃ aliter tenere, in d. l. ſciẽdũ.
in prin. Præterea, hic erat dubiũ, an poſſideret, vñ
etiam de ſatiſdatiõe de iudicio ſiſti poſſet intelligi
hic, ſed prout intelligit̃ de ſatiſdatiõe iudicatũ. ſol
ui. ¶ Op. Inſti. de ſatiſ. §. ſed hodie. dicit gl. fateor
ꝙ hodie corrigit̃ finis, qa hodie nemo ſuo noĩe cõ
uẽtus cogit̃ ſatiſdare iudicatũ ſolui. Licet hoc ſit
verũ in ſe, tñ lec. Iac. de Are. magis placet: qa ma-
gis vtilis, & ſecũdũ illã hęc lex remanet ĩcorrecta.
7 † Ex qua lec. habes qualiter debeat formari libel-
d lus[d] in hoc interdicto. Nã tu debes petere ꝙ te non
moleſtet, & ꝙ à turbatione, & à moleſtatiõe deſi-
ſtat, & ꝙ nõ caueat de nõ moleſtando te in futurũ:
& ꝙ præſtet intereſſe moleſtatiõis ꝑteritæ. Prima
duo probant̃ hac lege, & in legibus allegatis. ad ꝓ
bãdũ hĩc lec. Ia. de Are. vltimũ de intereſſe ꝓbat̃
8 in l. ſi duo. §. fi. ff. e. ¶ † Hoc pręmiſſo veniamus ad
e ſentẽtiã, qualiter formabit̃ ſnĩa[e] in hoc interdicto.
Glo. q̃ incipit, ſed qualiter formabit ſnĩam, iudex
multũ ſe inuoluit. Hic aduerte, qñq; cõſtat actorẽ
tantũ poſſidere iuſtè, reũ nullo mõ, vel iniuſtè, ab
aduerſario ipſe debet obtinere, & reus debet cõdẽ
nari ad omnia q̃ ſ. dixi debere contineri in libello.
Quãdoq; cõſtat actorẽ poſſidere iniuſtè ab aduer-
ſario: tũc re⁹ abſoluet̃ ſimpliciter: nõ eñ põt actor
vincere in hoc iudicio, neq; reus põt vincere, vt a-
ctor in aliquo cõdẽnet̃: quia nõ poſſidet, vt ſ. dixi
tangit̃ in gl. prçce. Qñq; cõſtat reũ tm̃ poſſidere:
& tũc ſi quidẽ iniuſtè ab aduerſario, actor ſuccum-
bit, qa nõ poſſidet reus: tñ in nullo cõdẽnabit̃, qa
f iniuſtè nõ poſſidet[f] ab actore. Si verò reus poſſi-
det iuſtè, vel iniuſtè, nõ ab aduerſario: tũc ipſe ab-
ſoluet̃, & actor cõdẽnabit̃ ſibi ad illa tria, quæ dixi
debere cõtineri in petitiõe, etiã ſi nõ ſit petitũ per
reũ, Rõ: qa iſtud iudiciũ eſt duplex, quilibet eſt a-
ctor, & reus: vt d. l. ſi defunctus. in fi. ff. de ꝓcu. &
l. ſed cũ ambo. ff. de iud. Et hoc videt̃ velle gl. tua
prçcedẽs, in vlti. q. quã format ibi. & vide eã. Non
obſtat de iureiu. l. ſed & ſi poſſeſſori. in princ. quia
illud eſt iudiciũ ſimplex, iſtud duplex. Ita tenebat
Frãc. Accur. & bñ: licet quidã Vltramõ. dicãt con
tra. Qñq; cõſtat vtrunq; poſſidere: tũc ſiquidem
poſſidẽt iuſtè, vt puta vnus eſt proprietarius, alius
fructuarius, vel vſuarius, vel emphyteuta, vel fru-
ctuarius: iudex pronũciabit vtrũq; eſſe potiorẽ in
poſſeſſione ſua: & ꝙ de hoc caueatur, & intereſſe
moleſtatiõis præteritæ præſtet̃: vt hac l. in prin. &
l. ſi duo. in princip. ff. eod. ſi vnus poſſidet iuſtè, &
alter iniuſtè, non ab aduerſario. Si verò vnus poſ-
ſidet iuſtè, alter iniuſtè ab aduerſario: ille, qui iniu
ſtè poſſidet, condẽnabitur ad ea, quæ dixi ſ. in li-
bello debere cõtineri. Et prædicta vera, qñ cõſtat
vtrũq; poſſidere diuerſo genere poſſidẽdi, vt vn⁹
ciuiliter, & alter naturaliter, vt dixi. Si verò vter-
que ꝓbauit ſe poſſidere eodẽ genere poſſidendi,
eſt aduertẽdũ: Aut vnus probat de antiquiori poſ
ſeſſione quã alius: & ille vincit: quia poſſeſſio al-
terius prçſumit̃ vitioſa. Tex. eſt in c. licet. extra, de
proba. Si verò vterq; probat de eodẽ tẽpore: tunc
ſiquidẽ vna pars habeat idoneiores teſtes, illa vin-
cit: vt l. ob carmẽ. §. fi. ff. de teſtib. Sed ſi probatio-
nes eſſent hincinde æquales: tũc dicit Ia. de Are. ſi
quidẽ vnus probat de titulo, alius nõ, ille præfert̃
g qui de titulo ꝓbat. arg. in l. j.[g] & l. vlti. de edi. diui
Adri. tol. & d. c. licet. extra, de proba. & iſto caſu
ſolo reperio ꝙ allegatio dñij prodeſt in interdicto
vti poſſidetis: aliàs ſecus, vt vidiſtis ſ. tit. j. l. j. Si ve
rò neuter probat de tit. vel vterq; probat: de hoc
ſunt opi. hic in gl. Quidã dicũt ꝙ iudex habet pro
nũciare, vti poſſidetis, ita poſſideatis. Quã opi. gl.
reprobat: qa hæc ſentẽtia eſt incerta. De hoc tãgit
gl. in l. ait prætor. §. j. de re iudi. Alij dicũt ꝙ iudex
debet abſtinere à iudicãdo: ſed debet ſequeſtrare
poſſeſſionem, ne partes veniãt ad arma, & rixas.
Ego cõſueui dicere, ꝙ primò iudex debet pronun-
ciare vtrũq; eſſe poſſeſſorẽ pro parte dimidia, pro
indiuiſo. Nã cũ vterq; pariter, ſiue æqualiter poſ-
ſideat, faciẽt ibi partes per cõcurſum: vt l. ſi finita.
§. cũ aũt. de dã. infec. ſicut etiã dicimus in cõiũctis:
vt l. re cõiũcti. de leg. iij. Reſtat hic vt examinemus
9 vltimã partẽ gl. hic poſitã. ¶ † Quæro primò, ali-
quis habet in fundo vſumfructũ, alius habet vſum
quæro vtrũ vterq; poſſideat. Videt̃ & nõ: quia cũ
fructuarius habeat naturalẽ: ergo vſuarius eã ha-
bere nõ põt: vt l. iij. §. ex cõtrario. de acqui. poſ. In
contrarium videtur, ꝙ ſicut vſuarius habet hoc in
terdictũ: vt l. fi. ff. eod. ergo vſufructuarius poſſi-
det. Gloſſ. fatetur quòd vterque poſſidet, ſed non
in ſolidum: ſed quilibet pro parte. & vide gloſſ.
Iſtud, quod glo. dicit, non in ſolidum, ſed pro par
te: nõ placet mihi. Nam pars incerta ratione loci,
& ratione quotæ, nõ põt poſſidere: vt l. iij. §. incer
tã. de acq. poſ. & l. locus. e. ti. & l. emptor. de vſuc.
pro emp. ſed pars vſuarij eſt incerta rõne loci: quia
omnis pars pro indiuiſa eſt incerta rõne loci: vt l.
Mæuius. §. duobus. ff. de leg. ij. Item rõne quotæ
pars vſuarij eſt incerta: vt l. vſus pars. de vſu &
habi.

a ¶ Dicit Azo. Adde a gloſſ. & Bart. in l. ſi duo. in prin. ff. eod.

b ¶ Habet vim interdicti. Adde Bar. ĩ l. j. §. interdictum in iij. co. ff. eo. & Bal. in vj. co. Adde Bar. in l. clam poſſidere §. qui ad nundinas. in fi. ff. de acqr. poſ.

c ¶ Satiſdare. Qui poſſidet immobilia, & qualiter intelligatur ꝙ poſſidẽs immobilia non teneatur ſatiſdare: adde Bart. in l. ſciẽdũ. in prin. Bald. hic in fi. dicit, non decido eo caſu: quia glo. in d. §. quidam. nõ videtur hoc tenere. ſed imò gl. in l. Iulianus. in fi. eo. titu. expreſſè contrariũ tenet.

d ¶ Formari libellus. Libellus vti poſſidetis, vide in Spec. de cau. poſ. §. ꝑmitto. verſi. & ſcias. & Bar. in l. j. §. interdictum. ff. eo.

e ¶ Formabitur ſententia. Qualiter formetur ſententia vti poſſid. adde Bar. in l. ſi duo. ff. eo. & aliquas formas huius ſententię, vide Bal. in l. j. ſ. de ſenten. q̃ ſin. cert. quã. ſed in hoc interdicto vti poſſidetis, an interponatur primum decretum, vide Cy. hic circa fin. & not. Bart. in l. ſi prius. in vlt. q. de oper. noui nun. Et Bal. in aut. ei qui. de bo. auth. iud. poſ.

f ¶ Quia iniuſtè non poſſidet. In hoc eſt gloſſ. ſing. ſecundũ Bal. in l. cùm Papinianus. ſ. de ſent. & facit ad ea quæ dixi poſt Bar. in l. ij. §. ſi publico. ff. de adulter. & in l. ſi à te. §. j. ff. de excep. rei iu. hic per Bal. in pen. colum.

g ¶ Arg. in l. j. Sic no. quod in caſu huius interdicti admittũtur articuli, & probationes, de dominio: pro quo omnino vide Bart. in l. ſi de eo. §. fi. de acqui. poſ. Et de articulis in hoc interdicto vide Inn. de renũ. in c. ſuꝑ. & quod not. Bart. in l. ordinarij. de rei vendi. & ibi dicit Bal. in v. colũ. id quod Bar. hic, vide licet ꝙ in hoc interdicto admittit̃ probatio proprietatis. & Bal. hic in fi. nota.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

habi.Nam pro vſu meo plus volui vno tempore,quàm alio : ideo dico ꝙ vterq; poſsidet inſolidũ naturaliter,diuerſo tamen iure:vnde illud,quod
10 gl.hic ſubdit,vel non eodem iure,&c.iſtud eſt verum.¶ †Quęrit gl.quid ſi feudatarius facit alium feudatarium,vtrum iſte feudatarius primus poſ ſideat.Gl.dicit ꝙ non,ſed poſsidet dominus,& tertius feudatarius tãtùm
11 naturaliter:& vide gl.¶ †Quærit gl.qualiter retineatur naturalis poſſeſ- ſio.Gl.dicit,donec quis eſt in fundo,vel in conſpectu.Plenius dic vt ff. de
12 acqui.poſſ.l.j.in gl.mag.& dic vt ibi.¶ †Vltimò quærit glo.ᵃQuid ſi ego
a poſsideo naturaliter,& tu ciuiliter,tertius ingreditur:quis poſsideat.Dicit glo.ꝙ tertius poſsidet,quando vſufructuarius deponit animum poſsidendi.Ego verò,qui cõſueui tenere ꝙ triplex eſt poſſeſsio,dico ꝙ iſte tertius poſsidet,etiam antequàm iſte vſufructuarius deponat animum poſſidendi:vt dixi in d.l.j.de acqui.poſſ.& l.clàm poſsidere.§.qui ad nundinas.eo.titu.&c.

De tabulis exhibendis. *Rubrica.*

¶Dictum eſt ſ.de interdictis adipiſcendæ,recuperandæ,& retinendę poſſeſsionis.Sunt quædam alia interdicta exhibitoria:ideo de his ponit.Ita potes continuare iſtam rubricam.

SVMMARIVM.

2 ☞Legatarius poteſt petere hoc interdicto ſibi exhiberi illam particulam teſtamenti,quæ pro ſe facit.

3 Viuo pupillo non poſſunt peti tabulæ teſtamenti pupilli.

LEX VNICA.

1 SI in poteſtate. †Poſt mortem pupilli, tabulæ pupillares poſtulant̃ ex-
2 hiberi,hoc interdicto.h.d.¶ †Opp.& videt̃ ꝙ legatarijs detur hoc interdictũ:vt l.iij.§.ſolent.ff.eo. Sol. Concedo iſtud quod dicit gl.vnde hic ſubaudi maximè.Tu dic
b aut quis vult petere ꝙ exhibeantur totæ tabulæ,ᵇ& totum teſtamentum,& hec non poteſt facere niſi hęres ita loquitur hic.Sed ſi vult petere ſibi exhiberi illã particulã,quæ pro ſe facit:tũc poteſt quilibet legatarius:vt ff.de edẽ.l.argẽtarius.§.j.¶ Op.& videtur ꝙ debeat agi ex edicto,quemad.teſta.ape.ff.quemad.teſta.ape.l.j.in prin.Huius timore gl.intrat in illam materiam,quæ ſit differẽtia inter hoc interdictum,& illud edictum,& actionem ad exhibendum:& vide gl.tuam,quæ eſt cla-
3 ra.¶Quærit glo.†vtrum viuo pupillo poſsint peti tabulæ teſtamẽti pupilli.Tex.hic innuit ꝙ nõ,& eſt verũ.arg.l.ij.§.planè.aliàs , interdum.ff. de vulg.& pupil.¶Quęro,ego peto mihi exhiberi tabulas pupillares:opponitur mihi ꝙ ille,qui fecit illas ſubſtitutiones,non habebat filios in poteſtate:an iſta exceptio exhibitionem tabularũ impediat?Hic innuit tex. ꝙ ſic.hoc autem an ſit verùm,qualiter procedat,dixi ff.eo.l.j.

De liberis exhibendis. *Rubrica.*

¶Iſtud eſt interdictum exhibitorium,&c.

SVMMARIVM.

2 ☞Ciuitas,quæ vult repetere aliqua ſua caſtra,quæ tenentur ab alia ciuitate,contra quem diriget libellum.

LEX I.

1 SI vt proponis. †Si inter patrem & filium eſt cõtẽtio de poteſtate propter res hoc interdicto expeditur.h.d.¶ Oppo.& videtur ꝙ officio iudicis debeat expediri iſta cauſa:vt ff.e.l.iij.§.hoc autem. Huius timore gl.ponit hic vnam diſtinctionem,quam tamen latius ponit in l.j.§. per hanc.ff.de rei vendicatio.Finaliter tota virtus eius conſiſtit in hoc,ꝙ interdictum dicitur quaſi inter duos redditum,de re tertia. Si igitur eſt cõtentio inter patrem & filium de ſeipſo filio,non habet locum interdictũ: quia nõ eſt de re tertia.Sed ſi eſt contentio propter aliud , vt puta propter hæreditatẽ:& tunc recurritur ad interdictum.Hic eſt caſus hic,vt l.pe.ff. eo. Idem ſi filius poſsideatur ab alio inuitus,poteſt eſſe contẽtio inter me &illum de filio meo:& tũc recurremus ad interdictũ:quia eſt inter duos contentio de tertia re.Secus ſi ſponte ſua retinetur.Et hoc eſt, quod vult
2 dicere tota iſta glo.quam vide.¶ †Vltimò no,iſtam gl.& leges,quas alle-
c gat ad vnam quæſtionem:Ciuitas iſta detinet aliqua caſtraᶜciuitatis Caſtellæ,ciuitas Caſtellæ vult repetere,contra quẽ diriget libellum.Diriget ne libellum contra illa caſtra,vel cõtra commune Perufij. Materia iſta eſt argu.ꝙ debemus hic diſtinguere,aut illa caſtra detinentur ab aliquo voluntariè aut non,aut à nemine,prout hic diſtinguitur.

LEX III.

d SI ad inſtar. Breuiter dicit ſecundùm iſtam gl. Ad ſimilitudinẽ huius interdicti , poteſt agiᵈ de vxore exhibenda.h.d.Gl.vt hic vides, intelligit hanc legẽ de illo interdicto de vxore exhibẽda:vt dicitur in l.j.§.fi.& l. ſeq.eo.ti.ſed hic,vt videtis in tex.nulla fit mentio de vxore:vnde fortè nõ erat vxor,ſed erat cõcubina.Qualiter ergo tunc ponemus caſum in ſcholari habente concubinam.quæ fuit &c . & tunc hæc lex faciet mẽtionem de ſecunda parte rubricæ,ſed prima lect.eſt magis clara.

De precario & Saluiano interdicto. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

2 ☞Quomodo differt Saluianum interdictum ab hypothecaria.

LEX I.

1 SI te non. Breuiter dicit, † Pro pignore vendito cõtra emptorem,nõ cõpetit interdictũ Saluianum directum:ſed ad hypothecariã actionem eſt recurrendum.h.d.¶ Oppo.ff.eo.l.j.vbi cõtra actorẽ datur hoc interdictũ. Solu.Fateor de hoc interdicto vtili,vt ibi : non directo,vt hic. Sed tũc inſtatur,cùm omnia interdicta ſint ſcripta in rem,vt l.j §.pe.de interdic,videtur ꝙ iſtud interdictũ directum debeat dari cõtra quẽlibet poſſeſſorem. Glo.hic videtur fateri ꝙ ſit in rẽ & ad cõtraria nõ reſpõdet. Vnde ſuſtinendo a gl.debemus dicere ꝙ hypothecaria eſt quid acceſſoriũ ad actionẽ perſonalẽ:& ſicut pſonalis actio nõ ſequitur fundũ,ita hoc interdictũ nõ ſequitur fundũ. Vel aliter,& melius dico , ꝙ iſtud interdictũ nõ eſt ſcriptũ in rẽ:ideo directũ nõ datur cõtra tertiũ poſſeſſorem. ¶ Quæro , an hoc interdi-
e ctũ cõpetatᵉpro alijs rebus,quã pro rebus coloni, b & ſic an detur locatori fundi vrbani,vel creditori. Certè de hoc eſt contentio.Certè credo ꝙ ſic. Caſus eſt hic in eo quod dicit debitor tuus,& ſic ſimpliciter:& in fi.dum dicit,quæ ad exemplũ eius in
2 ſtituit̃,&c.¶ †Quæro,quid differt hoc interdictũ Saluianũ ab actione hypothecaria Gl.mirabiliter c loquitur,& dicit ꝙ differt in natura.Item in modo probandi.Natura differt quia iſtud interdictũ eſt poſſeſſoriũ,ſed hypothecaria eſt petitoriũ iudiciũ.Et vide gloſſ.in fi.licet hypothecaria nudã poſſeſsionẽ auocet,tñ dicitur petitoriũ iudiciũ.Ratio quia ſicut rei vendicatio auocat poſſeſsionẽ ratione dominij:ita hypothecaria auocat poſſeſsionem ratione hypothecæ, de qua debet conſtare : & ſic
f eſt petitoriũ iudiciũ. Vnde à ſentẽtia lataᶠſuper hypothecaria appellatur : ſed hoc interdictum eſt poſſeſſorium,cum in eo non habeat dicere rẽ eſſe obligatam,ſed poſſeſſam ab eo . qui obligauerat. d Et ex hoc inſurgit alia quæſtio:quid habetis probare in hypothecaria?Gloſ.dicit ꝙ debet probare e obligantem tempore obligationis eſſe dominum. Glo.dicit aliter in l.cùm res.j.ſi ali.res pig.dat.ſit. & ibi dicam.& l.rem alienam.ff.de pigno.actio.

LEX II. f

HAbitantis. Contra hæredes eius qui rogauit cõpetit interdictum de precario.h.d.

a ¶Quærit glo. Adde glo.& Bart.in l. iij.§.ex contrario. & de acqui.poſſ.& iſtam glo.no.Bald. in aut.niſi rogati.in iiij.col.ad Treb.

b ¶Totæ tabulæ.qñ legatarius petit ſibi exhiberi protocollum teſtamenti per Bart.in l. argentarius.§.j.

c ¶ Aliqua caſtra. Si commune Peruſij tenet caſtra ciuitatis,& ciuitas Caſtellę vult repetere:an debeat agere cõtra caſtra vel contra Commune Peruſij,adde Bar.in l.de inde ait prætor. §. hoc aũt.ff.eo. & in l.j.§.j.ff.de rei vẽd.

d ¶Poteſt agi.Et vide Bar.in l.j.ff.eod.

e ¶Cõpetat.De materia hic tacta vide in l.j.ff. eodem vbi plenè per Bar.

f ¶A ſententia lata. Et vide Bart.in l.j. ff.eodem.

De pignoribus. *Rubrica.*

¶Rubrica iſta poteſt continuari duobus modis: Vidiſtis ſ.de Saluiano interdicto , vbi mentio fit de pignore : ideo meritò ſubnectitur hic rubr . de pigno. Vel ſic:Dictum eſt ſ.de obligatiõibus principalioribus,& etiam dicitur j. in pluribus partibus:ſed quia principalibus obligationibus accedunt pignora,idcirco ſubnectitur rubr.de pignoribus,&c.

SVMMARIVM.

2 ☞Pignus , licet minus valeat quàm ſit pecunia debita,non tamen præiudicatur creditori.

LEX I.

1 DEbitor. †Licet debitor cedat pignori non tñ liberat̃.h.d.¶ No.ꝙ licet debitor velit cedere pignori , ꝙ nõ iõ liberat̃:vt hic. Ad idẽ ſ. de
2 acti.&ob.l.aduerſus.†Et ex hoc habetis aliđ īferre,ꝙ licet pign⁹ min⁹ valeret,quã

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

eſſet pecunia debita, non tamen præiudicatur creditori: vt l. creditor. ff. ſi certum petatur. & ibi nota. licet Veneti ſeruent contrarium, vt dicit gloſ. Hic non ſunt alia.

LEX II.

1 QVamuis. †Habens ſpecialē hypothecā, ac etiā generalē, non recurrit ad generalem in præiudicium ſecūdi creditoris, ſi ſpecialis ſibi ſufficiat ad debitū. h. d. ¶ Not. quod dixi in ſummario. ¶ Op. dicitur hic φ iſte creditor primus non pōt proſequi quæcunq; pignora velit. Cōtra ff. de diſtra. pig. l. creditoris arbitrio. Solu. Dicunt quidam φ illa lex loquitur de rigore: hæc de ęquitate. Vel verius, ibi erat vnus creditor tantū: hic plures. Sed cōtra iſtam ſolu. inſtatur de l. qui generaliter. in prin. ff. qui po. in pig. hab. vbi indiſtinctè primus præfertur ſecundo. Solu. Ibi tam primus creditor, quàm etiam ſecundus, habebat generalem hypothecam: tamen hic primus creditor habebat ſpecialem hypothecā & generalē. & ideo ſi poteſt ſatiſfieri ex ſpeciali, nō recurritur ad generalem in præiudicium ſecūdi creditoris. Sed cōtra prædicta inſtatur: & videtur φ indiſtinctè ſecundus non ſolùm ſit potior, ſed ſolus in tali hypotheca. ¶ Vnde op. de prædicta l. qui generaliter. in fi. pro cuius ſol. breuiter ſic dicas, φ qn̄q; eſt vnus ſolus creditor habēs plura bona hypothecata: & tūc proſequi poteſt quæcunq; velit. Ita intelligitᷣ pręallegata l. creditoribus. ff. de diſt. pig. Si verò ſunt plures creditores: tūc aut primus habet tantū generalem hypothecam, & ſecundus etiā generalem tantū: & primus præfertur. Ita intelligitur præallegata l. qui generaliter. in princ. Aut primus habet ſpecialem, ac etiam generalem, & ſecundus alterā tantū: & tunc aut habet eas purè, aut ſub conditione. Si purè tūc licet de rigore iuris poſsit proſequi quancunq; hypothecam velit, tamē de ęquitate nō: & ita intelligitur lex noſtra. Si verò habet ſpecialem hypothecam purè, & generalē ſub conditione, videlicet ſi non poſsit ſibi ſatiſfieri ex ſpeciali: tūc ſufficiēte ſibi ſpeciali hypotheca, ſecūdus creditor nō ſolū eſt potior, ſed etiam eſt ſolus in illa hypotheca. Et ita debet intelligi præallegata l. qui generaliter. in fi. ſecundū Ia. But. ¶ Modò pro declaratione legis noſtræ, & gl. quæro quid ſi primus creditor, vel alia extranea perſona, poſsidet iſta pignora. nunquid habeat locum iſta lex? Breuiter habetis dicere φ ſic. Nam eadem eſt ratio, & per conſequēs debet eſſe eadem iuris diſpoſitio. argumen. l. illud. ad l. Aquil. & l. milites. arg. de re mili. cum ſuis ſimilibus.

a ¶ Secundū Dy. An ſi creditor ingreditur poſſeſsionē rei ſibi obligate, præſumatur in dubio hoc facere cauſa ſui iuris, conſeruandi, Adde Bal. in d. l. in poſſeſsionē. & Bar. in d. l. cum creditor & cum glo. allega. in materia Bal. j. e. l. j. in v. col. in prin.

b ¶ Determinationē. Non valet pactum debitoris dantis licentiam creditori ingrediendi eo inuito. Adde Bart. in l. alia. §. eleganter. ſolu. ma.

SVMMARIVM.

2 ☞ Pactum, per quod datur licentia creditori de ingrediendo poſſeſsionem rei ſibi obligatę valet.

3 Creditor faciens ſecundùm pactū, non dicitur inferre vim. & nu. 4.

4 Quod poteſt fieri ſine iudice, vrbanius fit cum iudice, quàmuis ſi fiat ſine iudice, non punitur.

5 Si debitor, qui dedit licentiam creditori ingrediendi poſſeſsionem ſua authoritate, reſiſtat creditori volenti ingredi: an creditor dicatur vim inferre.

6 Si debitor poſt talē licentiam alienauit, an creditor poterit ingredi poſsidente emptore.

LEX III.

1 CReditores. Iſta eſt optima lex & habet optimā gl. quā vide, & ſigna. † Creditor ſecūdū formā pacti, ſua authoritate, & ſine iudice pōt ingredi poſſeſsionē rei ſibi obligatę: vrbanius tn̄ fit cū iudice. h. d. ¶ Not. † φ pactū, per quod datᷣ licētia creditori de ingrediēdo poſſeſſionē rei ſibi obligatę tenet, & valet. Secūdò habetis notare, φ † creditor faciens ſecūdū pactū, nō dicitᷣ inferre vim. Tertiò habetis notare † φ licet qd poſsit fieri ſine iudice, vrbanius tamen fit cū iudice: quāuis ſi fiat ſine iudice, nō punitur, vt hic colligitᷣ, in l. iij. §. non perpetuæ. ff. de ſepul. vio. ¶ Modò oppo. dicitur hic quòd creditor ingrediēs poſſeſsionem rei ſibi obligate, nō infert vim. Contra, in l. in poſſeſsionem. j. ad l. Iuli. de vi pub. vel pri. vbi tex. expreſse dicit, contra. Solu. Hic per pactū data fuit creditori licentia ingrediendi poſſeſsionem & tamen ideò dicitur vim committere, quia fit ſecundū pactum. in lege cōtraria nullū pactum fuit appoſitum. Sed contra iſtam ſol. inſtatur de l. cū creditor. ff. de fur. vbi indiſtinctè creditor ingrediens poſſeſsionem non dicitur committere vim.

a Solu. Dicas ſecūdū Dy.[a] φ quandoq; creditor ingreditur poſſeſsionem rei ſibi obligatæ, cā ſui iuris cōſeruādi: vt puta, quia pactū præceſſerat: & tunc non dicitur inferre vim, vt hic. Quandoq; ingrediᷣ poſſeſsionē cā iniuriādi aliū: & tūc habet locū l. in poſſeſsionē. j. ad l. Iul. de vi pu. vel pri. Quandoq; dubitaᷣ, & in caſu dubio præſumiᷣ creditorē magis ingredi gratia ſui iuris cōſeruādi, quā cauſa inferēdi alij iniuriā. & iſto caſu loquiᷣ l. cū creditor. ff. de fur. ſecūdū Dy. arg. l. meritò. & φ ibi no. ff. pro ſo. ¶ Modò, pro declaratione legis noſtræ

5 quærit gl. † debitor dedit licētiā creditori ingrediēdi, poſſeſsionē ſua authoritate: creditor vult ingredi: debitor reſiſtit: nunquid creditor diciᷣ vim inferre? Primò videtur φ nō dicatur vim inferre, neque debitor poſsit reſiſtere, cū ſemel pactū ſibi placuerit. arg. l. in diem. ff. de aqua plu. arcē. & l. ſicut. c ſ. de actio. & obli. cū ſi. In cōtrarium op. fuit Mar. & pro eo facit l. nō eſt ſingulis. ff. de re. iur. Ad idē l. æquiſsimum. in prin. de vſufru. Gl. approbat primam

b partē. Sed cōtra determinationē[b] gl. poſſet inſtari de l. colonus. & l. cū fundū. ff. de vi & vi ar. quare ſecundū do. Ia. dicas ſic: Nā quandoq; debitor facit pactū creditori, vt etiam eo inuito creditor ingredi poſſeſsionē poſsit: & iſtud pactū non valet: vt l. cōuenire. ff. de pac. do. l. ſi vnus. §. illud. ff. de pa. Qn̄q; debitor facit pactū creditori ſimpliciter, vt poſsit ingredi poſſeſ. authoritate ſua: & tunc per iſtud pactū videᷣ agi, vt creditor etiā non citato nec requiſito debitore ingrediatur: quo caſu ſi creditor ingrediaᷣ poſſeſsionē iuſta cā adeptꝰ eſt: qa ſecūdū formā pacti, & nō diciᷣ inferre vim, & ſi vellet creditorē expellere, nō poſſet: quia rectè poſsidet: vt l. j. ſ. vnde vi. & iſto caſu eſt vera opi. hic poſita. Qn̄q; creditor vult ingredi poſſeſsionē cōtra omnimodā volūtatē debitoris reſiſtentis: & tūc nō pōt imò diciᷣ inferre vim. Sicut aliàs dicimus in colono. nā colonus mutādo voluntatē priuat dn̄m poſſeſsione, licet dn̄s poſsideat: vt in præalle. l. colonus. & l. cū fundū. ff. de vi & vi ar. ſe

6 cūdùm Ia. Bu. ¶ † Itē quærit gl. j. circa mediū: Ecce debitor in inſtrumēto dedit licentiā creditori ingrediēdi poſſeſsionem authoritate propria: poſtea eam alienauit: nūquid creditor poterit ingredi poſsidente emptore. Glo. noſtra hic determinat φ ſic, per l. Titius. de ſer. expor. Cōtra determinationē gl. poſſet inſtari: quia iſtud pactū, qn̄ datur licētia creditori ingrediēdi, nō tribuit aliquod ius reale neq; perſonale: ſed quandā licētiā cōcedit. Imo plus: quia poſito φ aliquod ius perſonale tribueret, tamē actio perſonalis, ſiue ius perſonale, nō in

c tenditur cōtra ſingularē ſucceſſorē:[c] vt l. j. §. ſi hæres. ff. ad Treb. & l. ſi fideicōmiſſum. §. tractatū. ff. de iudi. Quid dicemus? Dicas ſecūdùm Ia. But. & ſunt optima verba: quia quādoq; debitor facit pactum creditori ſolū dando ſibi licētiam ingrediēdi: & tunc ſicut reſiſtendo creditori volenti ingredi, dicitur mutare voluntatē, vt dixi in præcedēti queſtione: ita & alienādo. Quo caſu eſt dicendum idē in debitore, quod in colono: quia colonus mutando volūtatē priuat dominū poſſeſsione: vt pręallegata l. colonus. & l. cū fundū. & ſic creditor ratione poſſeſsionis nō poterit ingredi, nec etiā ratione pacti: quia nō afficit ſingularē ſucceſſorē, vt prædixi. Quandoq; debitor non ſolū facit prædictum pactū, ſed cōſtituit ſe poſsidere nomine creditoris, per quod ipſe creditor videtur poſsidere: vt l. quædam mulier. ff. de rei vēd. & l. quod meo. ff. de acqui. poſ. Et in iſto caſu dices, vt præcedēti mēbro, ſecūdùm Ia. But. Quandoque debitor impetrat poſſeſsionē præcariò ab ipſo creditore, & creditor ſibi concedit: & tūc an nulla poſſeſsio eſt

translata

c ¶ Succeſſorē. Aut eſt corruptus, aut malè dicit. Nam in iſto caſu naturalis, & ciuilis, eſt apud creditorē: licet debitor interuertat, & priuet creditorē naturali: tamē propter naturalem remanentem penes eū, debet poſſe ingredi. Etiam dicit Bar. hic, j. prox. dū alleg. l. clam poſsidere. & ita tenet Bar. infrà in iij. quęſtione princ. Cogita, quia fortè eſt verius quod hic dicitur: quia ſi per talē alienationē priuatur ciuili & naturali: vt no. in l. peregrè. §. quibus. de acqui. poſ. ergo nimirum ſi amiſit poſſeſſionem, non poteſt propria authoritate ingredi: niſi faceret incōtinenti, per ea, quæ not. in d. l. cū fundum. de vi & vi arm.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Debitor alienet. Adde quod idem tenet Bart.in repe. huius l.in fin. v.q. principalis. in ver. ſed pone quod debitor quem ſequitur hic Sal.In contrarium tamen tenet Bar.in l.interdum.§. fi.ff.de acquiren.poſ.& in l. Celſus.iiij.colũ.in ver.ſed pone ꝙ debitor.ff.de vſuſca. quem ibi ſequitur Imo. & communiter omnes.quod verius eſt.

b ¶Ingreditur.Et tene menti perpetuo quod per licentiã de ingrediẽdo poſſeſſionem in bonis,videtur hypothecata,ſecundum Bal.hic ſingulariter in fin.

c ¶Verbũ debet.nota hic de verbo debet,an ĩportet neceſſitatem, not.j.l. ſolet hic alle.in gl. Adde gl.in verbo, debeat hic,in cle.j. de ſta.mona & legitur & nota.in c. j.de ſpon.impube. xxv.qõ.j.confidimus.in gl.quod autem in verbo,ſolet vide Barto.in l.j.§. quomodo & quando iudex.nec ſemper verbum,debet, importat neceſſitatem,ſed aliquando honeſtatem:vt ꝓbatur in c.intellexi mus.de iudi.

translata in debitorẽ præcariò rogantem, ꝙ fieri poteſt:vt l.certè.§.ij.ff.de preca.Et in iſto caſu ẽt dicas vt in præceden.Quãdoq; in debitorẽ precario rogantẽ ſolũ naturalis poſſeſſio eſt translata,quod præſumitur in dubio:vt l.& habet.§.eũ qui.& ibi no.ff.de preca. Et iſto caſu ſi debitor
a alienet[a] in emptorẽ,tranſit ſolum naturalis poſſ. quã debitor habebat:& ſic creditor ratione ciuilis poterit ingredi illam poſ.niſi ſit repulſus,vel ſuſpicetur ſe poſſe repelli.argu.l.clam poſſidere. §.qui ad nundinas.ff.de acqui.poſ.Quãdoque in debitorẽ ꝓcario rogantẽ,oĩs poſ.eſt trãslata qđ fieri poteſt:vt l.in rebus.§.j.ff.de preca.& not.in præalleg.l.& habet.§.eum qui.eod.tit.& iſto caſu creditor poterit ingredi poſſeſ.rei ſibi obligatæ,& ab emptore poſſeſſæ.Primò ratione poſſeſ. non,quia nullam habet.vt prædixi.Secundò ratione pacti nõ:quia pactũ iſtud nõ afficit ſingularem ſucceſſorẽ:vt præalleg.l.fideicommiſſum.§. tractatum.ff.de iudi.& in l.eũ.§.de actio.& obli.

SVMMARIVM.

1 ☞Creditor ingrediens vel occupans rem debitoris ſua authoritate,dicitur cõmittere vim.
2 Dictio debet,quãdoque exponitur pro poteſt,& recipit limitationem de vrbanitate.& nu.3
4 Quod fit contra vrbanitatem,vel ciuilitatẽ, quæ non ſunt præcepta,ſed conſilia,non punitur.
5 Tutor,vel pupillus.cum eius authoritate ſit data licentia creditori ingrediendi eius authoritate, quando valeat.
6 Qui in alijs perſonis,& in caſibus,in quib⁹ trãslatio poſſeſſionis eſſet ꝓhibita rõne pſonę,vel rei.
7 In rebus eccleſiæ poteſt creditor vigore talis conuentionis ingredi,ſi valida cõuẽtio præceſſit.
8 Vel niſi res eſſent ſacratæ.
9 Talis licentia ingrediendi ꝓpria authoritate,poteſt concipi in vltima voluntate.
10 Et tam in alijs contractibus,quã in pignore,talis conuentio,& licentia valeat.
11 Conſtituens ſe creditoris nomine poſſidere,vt eius conductor transfert in eum & naturalem,& ciuilem poſſeſſionem.
12 Si verò conſtituat ſe eius precario nomine poſſidere,trãsfert in eũ ciuilẽ poſſeſſionẽ tñ,retenta naturali:& tunc debet adijci ꝙ licet ingredi &c.
13 Pactum ꝙ licet creditori non ſolum ingredi poſſeſſionem,ſed etiam in ſolutum accipere ſua authoritate,an valeat.
14 Tale ius intrandi,& retinendi poſſeſſionem propria authoritate,non competit ante debitum liquidum,ſeu in notorium deductum.
15 Liquidatio debiti fit parte citata ſolenniter libello dato,& lite conteſtata.
16 Remedium quod creditor ex pacto poſſit ingredi poſſeſſionem,negotio non liquidato.
17 An tunc poſſit creditor ingredi ante moram ſuper obligatione principali.
18 Per talem conuentionem licet debitor reſiſtat ſolo verbo,poteſt creditor ingredi:niſi debitor offerat debitum.& nu.19.
19 Si de facto reſiſtit,& conſtituit ſe creditoris noĩe poſſidere,poteſt creditor per vim ingredi,iudex poteſt cõmittere parti vt ingrediatur ſine vi.
20 Per talem conuentionem ingrediẽdi propria authoritate,poteſt creditor ingredi clam,ſeu debitore ignorante.
21 An tale ius poſſit exerceri contra vniuerſalẽ ſucceſſorem.
22 An contra ſingularem ſucceſſorem & an ſine iudice dicatur debitum liquidum contra eum,ſicut erat contra principalem.& nu.24.
23 Quando iſtud ius exequendi imploratur à iudice contra ſingularem ſucceſſorẽ,an debeat fieri nouus proceſſus.
25 An poſſit adhiberi remedium,ꝙ indiſtinctè contra ſucceſſorem habẽtem cauſam à debitore poſſit exerceri talis conuentio.
26 Quando ex vrbanitate aditur iudex in caſu conuentionis,de qua in hac lege an debeat pars citari,libellus dari,& ordinariè procedi.
27 Si in inſtrumento fuit tantùm data licẽtia de ĩgrediendo:tunc neceſſarius erit libellus ad acqſitionem poſſeſſionis.
28 Quando creditor implorat officium manus militaris contra debitorem,qui armata manu reſiſtit, debet præcedere ſummaria cognitio.
29 Cùm iudicis officium imploratur,vt declaretͬ iuſtum pretium rei,expeditur res ſummatim cauſa cognita,& quõ eligãtur ęſtimatores.& nu.13.

※ CReditores. Hæc habet materiam quotidiana, & malè explicatã:& ideo placuit mihi aliqualiter eam contingere. Et primo ponã lec.gl.cõem,& eã explicabo.Poſtea ponam lect.meã nouã.Tertiò ponam aliàs.Vltimò ponam materiã per q.Hæc lex diuiditur in duas partes.Primò,ponit quid poteſt facere creditor,qui pactus eſt ingrediendo ſecundũ iuris rigorẽ.Secũdò ponit quid debet facere de vrbanitate.Secunda ibi:attamen & breuiter hoc intẽdit.
b Creditor ſi ex pacto poſſeſſionem ingredit[b] ſine iudice:non tamen vim committit:ſed vrbani⁹ facit ſi cũ iudice.h.d.cũ gl.¶Ad euidentiam præ-
1 mitte,ꝙ†creditor ingrediẽs,vel occupans rẽ debitoris ſua authoritate,dicitur committere vim. & incidit in edictum diui Marci,in l.extat.ff.qđ met.cauſa.Hoc præmiſſo pone caſum per te, & collige notabilia:ſed ꝙ ex pacto licet ĩgredi poſ. vt hic,& l.pe.de pig.ac.& l.qui ratiario.§.illo.e.ti.
2 Secũdò no.†ꝙ dictio debet,exponitͬ pro poteſt: vt l.obſeruare.de officio procon.circa fi.& in concor.ibi poſitis.Tertiò nota.ꝙ dictio debet recipit limitationẽ de vrbanitate.¶ Opp.& dicitͬ ꝙ hæc l.ſibi iuicẽ cõtradicat.nã in prin.dicit,ꝙ licitè poteſt ſine iudice:& hoc probãt cõcor.poſitæ in gl. ſed in fi.dicitur ꝙ hoc debet facere cũ vrbanitate: vel iudicis authoritate:& ſic ĩnuit,ꝙ nõ licet face
3 re ſine iudice.Sol.gl.duobus modis†.Primò, vt exponatur dictio debet,i.põt.Secũdò,vt determinetͬ dictio debet,ex vrbanitate.Sed cõtra hoc op. ꝙ ſol.iſta nõ ꝓcedat,nã hoc verbũ debet,importat neceſſitatẽ:vt l.prętor.in prin.ff.de eden.& l. j.§.ꝙ quiſque iur.ff.de ver.ſig.l.debitor.Ad hui⁹
c declarationẽ diſtingue,aut hoc verbũ debet[c], ponitur affirmatiuè,aut negatiuè:vt,nõ debet.Primo caſu,aut diſpoſitio reſpicit fauorẽ eius,ad quẽ refertur hoc verbum debet:& tunc exponitur, id eſt,põt:vt ff.de offi.procon.l.obſeruare.§.fin. de interro.act.l.qui interrogatur.Aut nõ reſpicit fauorem ipſius:& tunc ſi importat neceſſitatẽ,rẽſultat prauus intellectus,ſeu alterius legis cõtradictio:& tunc ponitur debet,pro poteſt.vel determinatur cũ hac dictione ex vrbanitate:vt l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter.ff.de leg.ij.& de iudi.l.& poſt edictum.circa prin.Aut non reſultat prauus intellectus,ſeu contradictio l.& tunc ſtat ꝓpriè & neceſſitatẽ importat:vt d.l.prætor.de eden.& in concor.ibi allegatis.¶Secũdo caſu,qñ ponitͬ negatiuè:& tunc importat neceſſitatem:vt l.non debet.ff.de dolo.& de reg.iur.l.non debet.Fallit vbi ſic intelligendo,reſultat iuris contrarietas:qa tunc determinatͬ nõ debet,ſ.ex vrbanitate,vel honeſtate:vt ff.de offi.procon.l.ſolet.§.ſicut.¶Tertiò contra hoc opp.ꝙ iſta expoſitio nõ tollit con
d trariũ,Nam dictio poteſt[d],importat neceſſitatẽ, ſicut dictio debet:& ponitur poteſt ꝓ debet:vt §.ſine ſenſu,vel reli.autͬ.ſed & periculũ.Sol.Regula eſt ꝙ dictio põt,nõ importat neceſſitatẽ:vt l.ſępe,de offi.præſi.& de iud.l.nõ quicquid.Fallit in quibuſdam caſibus notatis in d.l.obſeruare.§.fi. Cũ ergo aſſumitur hæc dictio debet pro põt;intelligitur ſecũdũ ſuã propriã naturã,& regularẽ, vt neceſſitatẽ nõ ĩportet;vt voluit hic ſentire gl. De ſignificatione tñ huius verbi põt,nõ dico:qa eſſet nimis longum:nec eſt de noſtra materia.Dixi vobis,anno,in d,l.ſæpe,¶Opp,quartò ad aliã exceptionem,prout exponitͬ hic,debet,ex vrba-
4 nitate.¶†Contra,nam quod fit contra vrbanitatem,vel ciuilitatem,venit puniendũ:vt ff.de leg. l.j.&ij.& hic non punitͬ,ſi fiat in ciuiliter & ſine

d ¶ Dictio poteſt. An verbũ,poteſt, importet neceſſitatem. adde quod not.in l.j.ff.de iniuſto teſta.

※Pro concordia aduerte ꝙ ingredi poteſt propria authoritate poſſeſſionẽ dominus rei emphyteutæ præſuppoſita ipſa caducitate emphyteuſis ipſo emphyteuta contradicente. Ita do.Iaſ.in l.ij.§.expediẽdo gl.in ver. repellere.col.ij.C. de iure emphy.alle.Bart.tenere in l. certa forma. C. vt impo.lega.Contra alle.Bart.tenere in d l.ij.& cõtra principium diſtinctionis,vbi tenet negatiuam & ibi.alleg. Bartol. contrariari in hac repeti.l.creditores.in iiij. qõ. princi.in verſic. & prædicta vera &c. quando in inſtrumento inueſtituræ adeſt cõſtitutum, vel precarium poſitum in pacto de ingrediendo bona debitoris propria authoritate : quia ſaltem ciuilis poſſeſſio eſt penes creditorem:ideo incõtinenti poſſet propria authoritate: quia dicitur poti⁹ defenſio.quã occupatio,tãquã ſpoliatus ab illa ciuili ſaltem poſſeſſione quem habet poſſe incontinenti, vim vi repellere:vt contingit in ſimili in l.cũ fundum. ff.de vi & vi arma. vbi amplè per docto. & ſic in duobus videtur cõtraria : ſed quia aptas accommodat ipſe ſolutiones in dic.l.ij. ideo dicendũ vt ibi per eũ qui valde ſubtiliter, & copioſè loquitͬ.poſt Imol. in c.potuit.de loca.Alia etiam poſſet colligi ſolutio. vt in apoſtil.dom. Alex.ad Bartol.in d l.ij.

a ¶ In pupil. Imol. in d.l.§.ſi à pupillo. tenet ſecus gl. ibi: ſecunda ſolutiõe, & melius.

b ¶ Hoſti. dicit contra hoc. no. in c. verũ tenuit cõtrariũ. & cõiter ſequunt̃ ibi docto. facit l.ſi qs curialis. & qđ ibi not. Bald. C. de epi. & cler. & bald. in l. neminem. ſ. de ſacroſanc. eccle. Cũ Barto. tranſit dominus Anto. & Imo. in c. verum.

c ¶ Secundò principaliter. Adde Bal. in l. legis. qui bo. cedere poſ.

d ¶ In inſtrumento. Vide barto. in l. interdũ. ff. de acquir. poſ. & vide Bal. in l. quiſquis. viđ do. & Bar. ibi.

e ¶ In ſolutũ accipere. Et vide Bart. in l. Titius. j. alleg. de pigno. act. & latius in l. quamuis. aliàs, Callipodi⁹. de ſol. & ꝙ not. Bald. in l. legis. qui bo. cede. poſ. & quid in do te vide Bald. in l. ij. ſi in cau. iudi. pign.

f ¶ Iudicis. Et vide Bar. in l. fi. j. de pac. pig. & j. in fi. huius l. & ĩ l. quãuis, al̃s, Callipodi⁹. de ſolut. de practica j. vide & no. ꝙ licet pretium poſſit cõmitti in arbitrium tñ fallit in caſu l. ſi fundus. §. fi. ff. eod. allega. hic. & adde Baldus. poſt in l. in ementis. de contra. empt. & Bal. in l. ſi fundus. §. fi.

g ¶ Competere tale ius. Et an requirat̃ liqdatio, vide Bar. in l. j. ff. ſi ſer. vend. & in l. ij. in verſic. quæro vtrum dominus. de iure emphi. & adde Bald. in l. per diuerſas. ſ. mand. in x. q.

iudice ergo &c. Soluti. Sicut in ſacra pagina, quę-
dã ſunt pręcepta, in quib⁹ cõtra faciẽs peccat mor
taliter, vt ĩ nõ dilectione ꝓximi, & ſimi. Quędã
ſunt cõſilia, vt illđ: vẽd: oĩa quę habes, & da pau
perib⁹: in illis cõtra faciẽs nõ tenet̃. Ita in iure ciui
li, ſi quis facit contra ciuilitatẽ, & vrbanitatẽ, quę
non ſunt præcepta, ſed conſilia, nõ punitur, vt hic
quia illud de ingrediendo cũ iudice, eſt cõſilium,
nõ præceptũ. Sic ff. de ſolu. l. ſi ſtipulatus ſum. §. j.
& de re. co. l. ſi pupillorũ. §. ſi pupill⁹. ff. de rei vẽ.
l. is qui. Si verò quis facit cõtra ciuilitatẽ, ſeu vrba
nitatem, quæ ſunt præcepta: tunc punitur: vt d. l.
j. & ij. de legibus. Tamen qñque punitur ordina-
riè, ſi pœna ordinaria eſt ſtatuta: qñq; & extraor-
dinariè. ar. l. at ſi quis. §. idẽ Labeo. ff. de relig. &
l. fi. in fin. ff. quod met. cau. licet ibi gl. ſimpliciter
alleg. Non eſt ergo verum dictũ gl. quæ indefini-
tè dicit, ꝙ inciuiliter factũ non punitur, & hoc ſu
ſtinent lec. gl. Dices ergo ꝙ hic ponit̃ debet, i. põt
& hoc propter euitãdã cõtrarietatẽ legũ. Sed ego
oſtendo, quòd hæc lex poteſt legi propriè, prout
iacet: & ſic dicta expoſitio non eſt neceſſaria, &
non debet fieri. Lego ergo eã alio modo, & ſic vos
ſcitis, ꝙ eſt differentia inter eũ, qui poſſidet, ſiue
eſt in poſſeſſione, & eũ, qui intrat poſ. vt l. iij. §. fi.
ff. de acqui. poſ. & ex qui. cau. in poſ. ea. l. cum le-
gati. & l. ij. in prin. ꝓ hærede. Itẽ aliud cõſequit̃,
qui intrat poſ. & aliud qui poſſidet, ſiue poſſeſſio
nem acquirit: vt l. is cui. in prin. & §. q legatorũ.
ff. vt in poſ. leg. Hoc p̃miſſo pone caſum ſic: Cõ-
uentũ eſt inter creditorẽ, & debitorẽ, vt liceat cre
ditori ingredi poſ. authoritate ſua, non ſoluta pe-
cunia creditor ingreſſus eſt: q̃ro nunquid incidat
in edictũ diui Marc⁹, & ingrediẽs poſ. committat
☞ vim. Rñ. ꝙ non facit vim. Secundo quærit̃ an ex
vigore talis pacti poſſit poſſidere & poſſeſſionẽ
ſibi acqrere. Rñ. ꝙ hoc non debeat fieri ſine iu-
dicis authoritate: & hæc eſt vera ſi ponas præceſ-
ſiſſe ſimplex pactũ de ingrediendo : & plana eſt
lec. & ratio eius eſt, quia hoc nõ venit in pactum:
quia fuit ſolum actũ ingrediendo poſſeſſionem.
Probatur hæc caſus poſitio expreſſè per l. ſi quis
ante. ff. de acqui. poſ. & hoc nouũ tene mẽti. Lec.
tñ gl. in ſe põt eſſe vera, ſi ponamus cõuẽtionẽ p̃-
ceſſiſſe de vtroque. ſ. de ingrediendo. & poſ. acq
rendo. hoc faciũt notarij hodie, q dicũt in inſtr̃o,
quã poſ. ingrediendi, & accipiendi, & retinendi
ſua authoritate &c. ꝙ bñ aduertas, rogo te. ¶ Nũc
venio ad materiã legis noſtræ, quã examinabo ꝑ
quinque qõnes principales. Primò q̃ro de perſo
nis debitorũ hoc promittentiũ. Secundo de for-
ma ſeu modo cõſtituendi tale ius ingrediẽdi. Ter-
tiò de tempore, qñ incipiat cõpetere effectualiter
tale ius. Quarto quæro, cõtra quas perſonas cõpe
tat. Quintò de officio iudicis, qñ ad hoc adit̃: de
quo tangitur in fi. gl. noſtræ. ¶ Primò ergo q̃ro,
5 †qd ſi tutor vel pupillus eius authoritate, dat hãc
licentiam creditori: vr̃ ꝙ non valeat: qa pupillus
poſſeſ. aĩo perdere nõ põt. vt l. pupillus. de acqrẽ.
re. do. & l. poſſeſſionẽ. de acqui. poſ. Hoc videtur
magis expreſſum in l. magis puto. §. j. de reb. co.
E contra vr̃ ꝙ valeat: quia poteſt trãsferre poſſeſ
ſionẽ: vt l. ij. §. ſi à pupillo. ff. ꝓ empt. Rñdeo, aut
creditor vult vti pacto, tñ ad executionẽ iuris rea
lis; ſ. ipſius pignoris: & tunc ſi pignoris conſtitu-
tio valuit, valet iſtud pactũ: vt ff. de reb. co. l. ſi pu
pillorum. §. j. Aut nõ valuit: & tunc nõ valet pa-
ctum: vt j. ti. ij. l. curator. & l. pe. & l. cũ principalis
ff. de reg. iur. Aut creditor vult vti pacto ad exe-
cutionẽ iuris perſonalis: & tunc aut fit pactũ cum
creditore, ꝙ liceat ingredi tantũ: & valet: qa con-
ditio perſonæ pupilli non eſt impedimento: vt l.
apud Iulianum. in prin. & . §. ſequen. ex qui. cau.
in poſ. ea. Aut fit pactũ ꝙ liceat ingredi, & poſſeſ
ſionem adipiſci, & retineri: & tunc quantum ad
res, quæ ſeruari nõ poſſunt, valet: qa res quę ſer-
uari non poſſunt. per tutorem alienari valent: vt
l. lex quæ tutores. ſ. de admi. tu. ſed quantum ad
alias res, non valet ſine iudicis decreto: quia ſua
voluntate non poteſt poſſeſſionẽ in alium trãſ-
ferre: vt d. l. pupillus. & l. magis puto. §. j. de reb. cor. Nec obſtat l. ij. §. ſi à
pupillo. quia ibi debet intelligi ꝙ poſ. erat penes emptorem. Vel loquit̃
6 in re mobili, cuius alienatio ſecundũ illã tẽpora nõ erat ꝓhibita. †Quod
a modo dico in pupillo[a], idem dico in oĩbus perſonis, & in omni caſu, in
quo tranſlatio poſſeſſionis eſſet prohibita, vel ratione pſonę, vel rõne
7 rei. ¶ †Quæro, quin in rebus eccleſiæ, an creditor poterit ingredi vigore
talis conuentionis. Inno. no. ꝙ nõ: extra de fo. cõpe. c. verũ. & ibi per eũ:
no. ꝙ nõ licet ingredi ſine authoritate iudicis eccleſiaſtici. Nam cũ ſemel
dñium rei tranſlatũ ſit in eccleſiã, ſanctũ ſanctorũ eſt Dño: & in eã com
b mittitur ſacrilegiũ. ar. xij. q. ij. nulli liceat. & c. j. Sed hoſt. dicit cõtra[b] hoc
per. c. cum dilecti. de dolo. in quo reſidet Io. And. in d. c. verũ. & hoc, cre-
do, ſi valida conuentio præceſſit: vt ſ. de epi. & cle. l. ſi quis curialis. & fa-
cit: quia executio iuridica excuſat à ſacrilegio: vt l. quãquã. in princip. de
aqua plu. arc. Ad qđ facit ꝙ no. per Dy. in d. l. ſi pupillorũ. §. j. vbi dicitur
ꝙ creditor poteſt vendere res eccleſie: non ſeruatis ſolennitatibus, quæ
8 aliàs requiruntur†. Prædicta vera, niſi res eſſent conſecratæ vel ſimilia: vt
c in c. ſemel Deo dedicatũ. de re. iur. lib. vj. ¶ Secundo principaliter[c] quæ-
9 ro circa modum conſtituendi†: an talis poteſtas conſtituendi cõcipi poſ
ſit in vltima voluntate. Breuiter dico ꝙ ſic in contractu: ergo in teſtamẽ
to: vt l. ſeruum fil ij. §. eum qui. ff. de leg. j. & maximè cũ ex vltima volun
tate, transfertur dominium recta via: vt l. à Titio. ff. de fur. & hæc opin.
ꝓbat̃. ff. de pig. ac. l. nõ eſt mirũ. & de ali. & ci. le. l. Lucius. & eſt caſ⁹ ex-
p̃ſſus. ff. de le. ij. l. Titia cũ teſtamẽto. §. j. ſecundũ tertiã lec. ¶ Iuxta p̃di-
10 cta †quæro, an in alijs contractibus quã in pignore, valeat talis cõuẽtio?
Breuiter dico ꝙ ſic: vt l. Titius. ff. de ſer. expor. & ſ. ſi ſeruus extero. l. j.
& ij. & ſi manc. ſu. ita alie. l. j. Et ſic illud pactũ eſt vtile, tã in pignore, vt
hic, quã in alijs cõtractibus: alias occupans poſſeſ. ſua authoritate eſſet p̃-
do. vt ff. de acqui. poſ. l. ſi ex ſtipulatione. & ſ. de acqui. poſ. nec ex vera.
11 ¶ Itẽ quęro, †qd ſi in inſtrumento[d] pignoris apponatur ꝙ cõſtituit ſe cre
d ditoris vel emptoris noĩe poſſidere, velut eius cõductor, ſeu precario no-
mine ipſius, & adijciat hãc. l. ꝙ licet ingredi & adipiſci poſ. ſua authorita-
te: aut alia pacta: an valeant, & quid operentur? Rñ. Primo caſu, qñ cõſti
tuit ſe alieno nomine poſſidere velut cõductor, trãſtulit in alium omnẽ
poſ. quæ erat apud cõſtituẽtẽ: vt l. ꝙ meo. & l. re pignoris. ff. de acq. poſſ.
& l. ſi pignus. de pig. act. & l. quædam mulier. ff. de rei ven. & iſto caſu il-
la adiectio, ꝙ liceat mihi ĩgredi & adipiſci poſſeſſionẽ, modicũ operatur,
cum iam poſ. habeã, ſed poſſet operari talis adiectio. ſi cõtingeret ꝙ talis
conſtituẽs interuerteret poſ. creditori, quia tũc fortè illud pactũ remanet
ꝙ liceat ingredi, & adipiſci ſua arthoritate: vt l. j. in iiij. q. principali dicã.
12 †Secundo caſu, quando conſtituit ſe præcario noĩe poſſidere: & tũc etiã
valet talis cõuentio. l. ꝙ meo, ff. de acqui. poſ. & operat̃ hoc ꝙ ciuilis poſ.
videatur transferri in creditorẽ, ſeu aliũ cõtrahẽtẽ: naturalis aũt remanet
penes illum qui conſtituit ſe precario nomine poſſidere. & hoc in dubio
vbi aliud nõ eſt actum: vt l. & l. habeat. §. j. ff. de preca. ibi no. & hoc te-
nebat Iac. But. in terminis noſtris: & tunc illa adiectio, ꝙ liceat ingredi,
13 operatur ſuũ effectũ p illã naturalẽ. ¶ Vlteri⁹ iuxta prædicta q̃ro† vtrũ
illa conuentio poſſit vltra extẽdi, vt nõ ſolum liceat creditori ingredi, &
e adipiſci, & retinere poſſeſſio. ſed etiam liceat ſibi in ſolutũ accipere[e] Bre-
uiter iſta materia expeditur j. de pac. pig. l. j. per gl. & doc. ideo ſic diſtin-
gue: quia aut tale pactum apponitur inter debitorem, & eũ qui fruct⁹ eſt
creditor, & pro debitore fidẽ ſuã adſtrinxit: aut cũ alio creditore. Primò
caſu valet: vt ff. de contrahen. emp. l. fi. in prin. Sc̃do caſu, aut audit̃, vt ha
beat in ſolutũ ꝓ debito. aut ꝙ habeat emptum pro iuſto pretio. Primò
caſu, aut pactũ ab initio apponit̃, & non valet ſecundũ Pet. vt l. j. j. de pac.
pigno. & l. quãuis. in prin. aliàs Callipodius. ff. de ſolu. Aut ex poſt fa-
cto, & ab interuallo: & valet: vt l. Titius. ff. de pig. act. & j. co. l. cũ dñam.
Sicut enim põt dare inſolutũ pure: ita ſub cõditione: quia ceſſat ratio quę
eſſet tempore contractus, vt no. per Cy. ĩ d. l. j. Si vero ſit pactũ ꝙ habeat
in ſolutum: aut ꝙ ſit empta iuſto pretio, valet: vt l. ſi fundus. §. fi. ff. codẽ
no. in d. l. j. de pac. pig. Quod aũt ſit iuſtum pretium, intelligitur arbitrio
f boni viri, viri, hoc eſt iudicis[f]: vt l. cõtinuus. §. cũ ita. ff. de ver. ob. & exp̃ſ
ſum in caſu iſto. j. de iure do. ĩpe. l. fi. in fi. qđ eſt mirabile. aliàs rei p̃tiũ
ꝙ cõmittitur in arbitriũ tertij. non valet: vt l. ſi merces. in prin. ff. loc. hic
verò valet fauore creditoris ꝙ eſt notandũ. & hoc explico j. in v. quæſt.
¶ Iuxta prædicta, apponunt quidam creditores ꝓpter præmiſſa tale pa-
ctum: Tu obligas mihi bona tua. & vt eligant vnam rem, faciunt eã æſti
mari per iudicẽ. quod eſt valde vtile: & eſt pulchra cautela. Et aduerte: qa
non confertur in poteſtate ipſius pretiũ, ſed res: vt no. l. in vendentis. ſ.
de contrahen. emp. & l. in perſonã. §. generaliter. ff. de reg. iur. ¶ Tertiò
14 principaliter† quæro, de tempore. ſ. qñ incipit effectualiter competere
g tale ius[g] intrandi, & retinendi propria authoritate: qa iſta lex loquit̃ qñ
debitum eſt liquidum tempore contractus ex partium conuentione: po
ne quod non fuit liquidũ ex partium conuentione: vt ecce, promiſiſti mi
hi non venire cõtra aliquã promiſſionẽ ſub pœna mille, pro quibus obli-
gaſti mihi omnia bona tua: & adiecta clauſula iſtius legis: nunc ego repe
rio te veniſſe contra: an potero ingredi poſſeſſionem, an debeo petere ꝙ
poſt hoc liquidetur à iudice? Et videtur ꝙ non requiratur iudicis liquida
tio: vt l. j. & ij. de ſer. expor. E contra ꝙ ſic; vt l. j. ſ. ſi man. ita fue. alic. Re-
ſpondeo ſic. Quandoque liquidatur debitum tempore contractus: vt lo
quitur lex noſtra. Quandoque debitum tempore contractus non liqui-
datur

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

datur:ſed in notorium deducitur per ipſum exercitiū.ita ꝙ intētio acto-
ris eſt fundata,niſi per aduerſarium probeť aliud:vt qñ capio in ipſo loco
in quo prohibitum eſt morari: & tunc non requiritur liquidatio iudicis:
vt l.j.ſi manc.ita fue.alie. Ita intelligo iſtud ꝙ non erat notorium ancil-
lam proſtitutam:aliàs poſsit abducere ſine iudicis authoritate : vt ff. de
contrah.emp.l.ſi quis ſub hac.Si enim non præceſsit aliqua liquidatio iu
dicis vel partis,non video qualiter poſsit ſuſtineri iſta lex.Facit ſ.de exe
cu.rei iudi.l.j.ff.de re iud.l.ſi cū nulla.Hoc etiā videmus in compenſatio-
ne,ſi quis ſua authoritate cōpenſat quod ſibi debetur,cum eo, quod ipſe
debet:tamen hoc non habet locū,niſi in debito liquido:vt l.ſi.ſ.de com-
pen.& ſic hæreditatis aditio non poteſt fieri,ſi dubiteť de viribus teſta-
15 mēti:vt ff.de acqui.hære.l.ſed & ſi de ſua.& l.cùm falſum.eo.tit. ¶ †Sed
qualiter liquidabitur hic? R̃ñdeo,parte citata ſolēniter,libello dato,& li-
te conteſt.vt ff.de mino.l.in cauſæ.& l.iudices.ſ.de iud.& auť.offeratur.
16 ſ.de lit.cōteſt.Sed an †poſsit adhiberi remediū ꝙ poſsit ingredi poſ. ne-
gotio nō liquidato.R̃n.ſic,vt dicat expreſsè in cōuentione, & liceat in-
gredi poſſ.& eam retinere ante declarationem ſeu liquidationē pro dicta
quātitate,ſeu pro alia,qua apparebit ipſum debitorē debere ex cauſa prę
dicta: & ſecundū hoc poterit ante liquidationē ingredi. Sed an talis in-
greſſus habeat effectū,qui apparebit ex ſententia iudicis poſtea ſequen-
ti.ar.pro hoc.j.de pac.pign.l.ij.Et ꝓ hoc facit:quia omnia prædicta,quæ
in pignore apponuntur,valent niſi reperianť ꝓhibita:vt j.de iur.do.im-
17 pe.l.ſi.§.j.¶ †Itē quæro,qñ debitū eſt liquidatum,an poſsit quis ingredi
non præcedente mora ſuper obligatione principali. Videtur quòd non,
ſed requiritur ꝙ mora præcedat:aľs hypotheca vel mora non haberet ef-
fectum:vt l.debitores.j.e.& ibi no.In contrarium no.ff.eo.l.quæſitum.
in prin.Reſpondeo. Aut ſubeſt cauſa,quia fortè dubitat debitorē receſ-
ſurum:& poteſt ingredi ante morā:vt d.l.quæſitū.Aut nō ſubeſt cauſa,
& non poteſt,niſi præcedente mora:vt d.l.debitores.j.e.& ff.quib.mod.
pig.vel hypo.ſol.l.ſoluitur.§.j & no.in d.l.quæſitū.& ideo vt hoc impe-
dimentum tollať,debet apponi in cōtractu ex nunc,id eſt ipſo die cele-
brati cōtractus dedit licentiā. ¶ Quartò principaliter quæro, cōtra quas
18 perſonas quæritur iſtud ius.& primo videamus †vtrū poſsit exerceri[a] cō-
a tra ipſum debitorem reſiſtentē.Azo ꝙ non.Io.contra, per multas leges
hic alleg.quæ bene faciunt.Iac.But.tenet opi. Azo. nam quis nō poteſt
ingredi poſſeſsionem quā colonus poſsidet:vt l.colonus.& l.cū fundū.
ff.de vi & vi arma.Sed hoc eſt in colono,qui nullo modo poſsidet : ergo
multò magis in debitore,qui poſsidet omnimodo.Præterea,aut dices ꝙ
pactum dedit ius perſonale,& non eſt verum:quia non naſcitur actio ex
pacto. Aut dices ꝙ reale,& male:quia non conſtituitur ius in re:ſed ius
intrandi in rem propter licentiam,& voluntatem debitoris : qua volun-
tate ceſſante,ceſſat licentia:arg.l.interdū.§.ſi.de acqui.poſ.& ſic non ob-
ſtat l.in commo.§.ſicut.ff.commo.& l.ſicut.ſ.de act. & oblig. quia iſtud
eſt verum,quando aduerſario eſt ius quæſitum : ſed hic nullum erat ius,
quæſitum,nec reale,nec perſonale:vt dictum eſt.Non ob.leges allegatæ
per glo.quia in eis erat ius quæſitum in re:vel dubitabatur de voluntate
debitoris.Iſta ſunt verba ſua quæ mihi non placent:nam tale pactū incō
tinenti appoſitum veſtitur cohærentia contractus:vt ſ.de pact.l.legem.
& in lege bonę fidei.Ponamus em̃ te ſtipulatū eſſe,vt fit hodie commu-
niter in omnibus inſtrumētis emptionis:& per hoc ero obligatus ad pa-
tientiam,ad patiendū te re vti,vel rem ingredi.Si igitur contrauenio, te-
neor ad intereſſe vel ad pœnam:vt l.quoties.§.ſi.& l.pe.de ſerui.l.corru
ptionem.ſ.de vſufru.& quod ibi no.& ſic patet ꝙ eſt contracta obliga-
tio perſonalis.Præterea,licet tale pactū non cōſtituat ius in re:tñ eſt exe
cutiuū iuris realis:& in pacto executiuo quis obligatus nō pōt cōtraueni
re,ſicut nec in ipſa obligatione:vt l.aliud.ff.de ſol.Præterea, nō pōt dici
ꝙ in legibus allegatis in glo.duret voluntas debitoris:vt l.de acceſsio.in
ſi.ff.de diuer.& temp.præſcri.cum illud ius vendendi,ſit quoddam exe-
cutiuū:& ſic non obſt.l.colonus.& l.cum fundū.qa cum antè colonus in-
teruertit poſ.dñs non pōt ex interuallo poſtea ſua authoritate auferre:li-
cet habeat ius ad recuperandū poſſeſsionē:non tamē habet ius executiuū
illius iuris,nec authoritate legis,nec cōuentione pręambula:& ideo opor
tet ꝙ agat:ſed in caſu noſtro creditor habet ius petendi:& habet ius exe-
cutiuum iuris.Tene ergo ꝙ talis licentia non tollatur per reuocationem,
b per d.l.aliud.ff.de ſol.& per allegata in glo.Non tñ credo[b] ꝙ debitore re-
ſiſtente de facto poſsit creditor violenter ingredi , & armata manu : hæc
enim eſſet cauſa maioris tumultus & rixæ. Nam manu priuati non hoc
poteſt induci:vt l.non eſt ſingulis.ff.de reg.iur.& l.conuenire.ff.de pact.
do.& l.ſi vnus.§.pacta quæ turpē.ff.de pact.Iſtud enim operatur ſolum
iſta cōuentio,vt debitore cōtradicente ſolo verbo,poſsit ingredi creditor
ſua authoritate:& hoc eſt qđ vult dicere hæc lex:ꝙ licet aliàs ſola prohi
bitio faciat videri vim fieri:vt l.j.§.quid ſit vi.ff.quod vi aut clam. tñ p
hanc cōuentionē excuſať vt vim facere nō videať:vt hic dicit tex.ad quod
probandū induco in teſtem do.Odof.in alia materia:vt ibi latius. †Vos
ſcitis ꝙ eſt quæſtio,vtrū iudex poſsit cōmittere parti,vt ingrediať poſ-
ſeſsionē ſua authoritate:& gl.vr̃ tenere ꝙ ſic:vt ſ.vnde vi.l.meminerint.
qđ tenet Iac.de Are.p multas leges:& ibi no.& per Cy.Alibi tenet gl.
contrariū in l.iuſto.de acqui.poſ.qđ tenet Dy.per l.nō ſingulis.de regu.
iur.Et idem tenet Iac.de Ra.& Pe.per l.miſsi opinatores.j.de exact.tr-
bu.lib.x.& no.per Cyn.in l.ſi.ſi per vim vel alio modo. Do.Odofre.di-
cit ſic: Aut iudex vult committere parti,vt ingre a
diatur per vim,etiā ſi reperiret reſiſtētē:& nō po
teſt:vt.d.l.nō eſt ſingulis.& d.l.miſsi opinatores.
j.de exac.trib.Aut ꝙ ingrediať ſine vi:& pōt:vt
vt no.in d.l.meminerint.cū ſi.allegatis p Iac.de
Are.Ita ergo in ꝓpoſito cū licētia iudicis & ptis
æqparanť:vt ſ.de pig.act.l.pe.& eſt gl.no.Inſti.
c de lib.§.multis.Et p̄dicta vera[c] qñ †in inſtrumē-
19 to fuit pactū de ingrediēdo ſua authoritate.Sed ſi
fuerit aditum plus.ſ.ꝙ debitor cōſtituit ſe credi
toris noīe poſsidere,vel precario poſsidere:tunc
qa apud creditorē ē vtraq; poſ.vel ſaltē ciuilis, b
vt dictū eſt,ſi debitor reſiſteret,faceret vim , &
ſpoliaret eū:& ideo poſſet ipſe īcōtinenti p vim
ingredi.Erit ergo magis defenſio,quā occupatio
vt no.in ſimili in.l.cū fundū.ff.de vi & vi ar.Fa-
cit ff.e.tit.l.poſſeſsionē.Itē q̄ dixi de ꝓbatione c
ſimplici ſolo verbo:intelligo niſi ex iuſta cā ipſe
ꝓhibeat vt puta,qa debitum offerť,vel alia iuſta
cā.vt j.debi.vē.pi.ipe.nō poſ.l.ij.ſ.vñ vi.l.non ab
re.ff.de vi & vi ar.l.colonus.Diſtingue ergo ſic:
Aut debitor reſiſtit ex iuſta cā,aut ſine iuſta cā:
& tūc aut reſiſtit ſolo verbo:& nil operať,talis cō
tradictio.Aut reſiſtit facto:& tunc aut cōſtituit
ſe,creditoris noīe poſsidere:& tūc pōt creditor p
vim ingredi.Aut ſolū dedit licentiā ingrediēdi:
& tunc debitore reſiſtēte nō pōt īgredi,vt ex p̄di
20 ctis patet.Sed †an à vitio clādeſtinitatis excuſat
talis cōuētio,vt ſic poſſet ingredi debitore igno-
rante:an requirať eiꝰ ſcīa? Vr̃ ꝙ ſcīa reqrať:vt ff.
ſi ſer.vē.l.ſi à te.Ecōtra vr̃ ꝙ nō:vt hac l.cū ſimi.
Hoc tāgit Spe.ī ti.de emp.& vē.§.j.ſup illo ver.
quā accipiēdi &c.Mihi aūt vr̃ ꝙ ſi excuſet à vitio
violētiæ qđ maius eſt:ꝙ apparet,qa afficit rē:vt
no.in l.vitia.ſ.de acq.poſ.multò magis excuſet à
vitio clādeſtinitatis.Pro hoc tex.ff.đ fur.l.cū cre
ditor.cū gl.nā ibi loquiť qñ qs aufert.ꝙ patet ex
ti.in quo eſt poſita:vt no.in ſimili.ff.de cōdi.in-
de.l.ſi.in prin.Facit de in diē addi.l.Impator ī ſi.
Nō ob.l.ſi à te qa illa verba cōcedo tibi in ædes
meas immittere,eſt ſolū cōceſsio iuris illiꝰ ſerui d
tutis.Nō autē cōceſsit licētiā accipiēdi poſ.vel dū
ibi dicit ſciēti.ſubaudi,maximè.Si alio mō intelli
geres,cōuentio iſtius l.nihil opareť:vt ſ.de acqr.
21 poſ.l.ij.¶ †Quid in ſucceſſore[d] vniuerſali vtrum
d cōtra eū poſsit exerceri[e] ius iſtius cōuētiōis? R̃ñ.
e aut eſt hæres eiuſdē cōditiōis,cuius eſt defunctꝰ:
& tūc idē.vt l.hr̄dē.& l.qđ ipſis.de re.iur.Aut eſt
alterius cōditiōis:qa fortè iſte eſt pupillꝰ vel ec-
cleſia:& tunc eſt dubiū,p ea q̄ dixi ſ.ī j.q.princi-
pali.tñ rōne huiꝰ ſolutiōis collige p ea q̄ not.Cy.
22 ſ.de ſa.ſan.ecc.auť,quas actiōes.in v.q.†Itē dubi e
tať,qd de ſucceſſore ſingulari,cui debitor aliena-
uit,vel ad eū poſſeſsio aliqua pu̾enit,an cōtra eū
poſsit exerceri talis cōuētio.gl.dicit ꝙ ſic,p l.Ti
tius.de ſer.exp,Itē p rōnē ꝙ ius pignoris eſt in rē
vt j.eo.l.pignoris.Itē iſtud pactū eſt executiuū
illiꝰ talis iuris:ergo &c.hoc tenet Pe.& Cynꝰ. &
Spe.ī ti.de pi.§.j.ver.itē qd ſi debitor.Alij ſunt
in cōtraria opi.vt Mar.antiquꝰ gl.p l.eū.de act.
& ob.& idē Roſ.ī ti.de edi.di.Adr.tol.qa tale pa
ctū nō afficit rē,ſed pſonā:vt l.ſi.ff.de cōtrahen.
emp.& ſ.de cōd.ob tur.cau.l.ea lege.& idē tenet
Iac.But.ad l.Titius.rñ.ꝙ ibi loqť in caſu ſpāli.
Iac.de bel.diſputauit iſtā q.& determinat idem,
ꝙ tale pactū eſt pſonale,& nō afficit rē:vt dictis
legibꝰ,& l.domū.de ſerui.& de alie.iud.mu.cau.
facta.l.iij.§.opus.& cō.p̄di.l.vēditor.in princi.&
ꝙ ibi no.& ad Treb.l.j.§.ſi hæres.ad l.Titius.rñ.
ꝙ ibi erat tale pactū ꝙ operať in reſolutione con
tractꝰ,& trāslatione dñij manu iniecta:vt l.ſi qs
ſub hoc pacto,de cōtrahē.emp.& ſ.de ſer.expor.
l.j.& ij.no.in l.traditiōibꝰ.ſ.de pac.& iō,qa habet
cōtinuū ius in re,afficit rē,& trāſit ad ſingularem
ſucceſſorē:ſecus in hoc pacto:qa nō habet ius.hęc
rñ.nō placet.Nā ſi ille q nō habet ius in re,ſed ha
biturus manu armata pōt legis cōuētionē exerce
re cōtra tertiū poſſeſſorē:multò magis creditor,
q ante habet ius,in re.itē ſicut tale pactū eſt exe-
cutiuū iuris pignoris:ita in l.Titius.illud pactum

¶ Exerceri. Vide Bar.in l.j.in penui. col.ſ.eo.in lec. no. in hac repetitione. & Bart.in l.alia.§. eleganter.ſol.mat. & in l.ij.ver.quęro vtrū de iur.emph. plenè per Sal.in l. poſſeſsionem j.ad leg.Iul.de vi.

¶ Non tñ credo. Adde Bar.ī l.alia. §.eleganter.ſolut. matri.in l.iuſtè.de acqui.poſ.

¶ Et prædicta vera.Si debitor dedit licētiā de ingrediē-do,& conſtituit ſe creditoris nomine poſsidere , pōt ingredi etiā debitore reſiſtente,& per vim : qa magis eſt defenſio,quā occupatio. Vide Barto. ſ.eo.l.j.in iij.col.& dū Bart.hic dicit: vel ſaltē ciuilis dicit,ꝙ videť tenere contrariū ipſemet in l.ij.in ver.quæro vtrū dñs.de iure emph.Pro concordia vide Imol. in c.ſi.in vlt.colū. de loca. & adde q̄ habes in l.ſi ex ſtipu.ff.de acq.poſ.

¶ Quid in ſucceſſore. Vide plenè p do.Pet.in cōſil. cxxvij.& in ca.qa V.de iudi.& in ca. cum dilecti.de dona.& allega. Bart. ſibi contrarius in l.Celſus. in iij.col. de vſuca.Andreas Barba.

¶ Poſsit exerceri. Adde ꝙ Bal.in c.j. §.ſi quis verò. de pact.in.tir.dicit, ꝙ ſi mortuus eſt ille, cui data eſt licentia per pactum ingrediendi propria authoritate, quòd tranſit ad hæredē: quia iſtud pactum nō eſt priuilegiū, ſed ius cōe.not. ff. de pig.act. l.ratiario.Itē trāſit ī ſingularē ſucceſſorē: vt puta qa ſit ceſſum:nam cedi pōt. Ita dicit Bart.in l. j. § .vſufructuariꝰ. ff.de ope.no.nun.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

manumiſsionis eſt executiuū ꝓcedētis obligationis de ſeruo exportādo, vł nō ꝓſtituēdo. ¶ Quid ergo dicem⁹? In iſta q. mihi vr̄ cōſiderādū ꝙ ex iſto pacto de ingrediēdo orit̄ primò q̄dā actio pſonalis, qua debitor tenet̄ ad patiētiā: vt ſ. dixi: & iſta nō trāſit cōtra ſingularē ſucceſſorē; & ita loquūtur oēs leges ſ. allegatę. Item ex iſto pacto oritur quoddā ius, ꝙ eſt executiuū ꝓcedētis obligatiōis: & facit ipſam obligationē habere paratā executionē, ſecūdū volūtatē creditoris: vt hic, in
23 fi. † Sicut ex ſnīa orit̄ actio iudicati, vel in factum itē officiū iudicis, ꝙ habet paratam executionem: vt l. minor xxv. ann. cui fideicōmiſſum. ff. de mi. & ſ. de exec. rei iud. l. ij. Et iſta poteſtas ingrediēdi, q̄ cōpetit creditori ex cōuētione æquiparatur illi poteſtati, & licētiæ ſibi datę ꝑ iudicē: vt ſ. de pig. act. l. pe. & ſ. ſol. ma. l. dotis. & j. ſi in cau. iu. l. j. ¶ Videam⁹ ergo, an iſtud ius exequēdi, ſeu executiuū ꝙ imploratur à iudice, trāſeat ad ſingularem ſucceſſorē, vt cōtra eū poſsit impetrari executio: an debeat fieri cōtra eū nou⁹ ꝓceſſus: & poſt hoc videamus de iſto iure exequēdi, qđ venit ex conuētione. Circa hoc aūt reperio qđ Cyn. dicit, ꝙ aliq̄n alienatio eſt facta cū dolo: tunc cōtra ſingularē ſucceſſorē[a] pōt fieri executio: vt ſ. vt in poſſ. le. l. certa. & ff. vt ī poſ. leg. l. ſi legatorū. & l. is cui §. q ī poſ. & not. ꝑ eū. ſ. de alie. iu. mu. cā fac. l. j. in ix. q. Iſtud nō placet mihi ſimplr̄: qa contra l. j. §. neceſſario. ff. ſi vē. no. mu. Pręterea, prius debet agi reuocatoria: vt Inſti. de ac. §. itē ſi qs in fraudē. ¶ Circa hoc igit̄ talē do doctrinā[b]. Aut q̄rit̄ de iure executio pſonalis aut realis. Primò caſu aut loq̄mur ī cōtractib⁹: & nō trāſit executio cōtra ſingularē ſucceſſorē non reuocata alienatiōe: vt d. §. itē ſi qs. Inſti. de act. Aut in vltimis voluntatib⁹: & tūc aut alienatio fuit facta dolo, & trāſit cōtra ſingularē ſucceſſorē: vt d. l. certa. & l. ſi legatorū. Aut ſine dolo: & nō trāſit cōtra eū: vt l. fi. ff. vt in poſ. leg. Scđo caſu, q̄n q̄rit̄ de executiōe iuris realis: aut tūc ille terti⁹ poſſeſſor n̄ habet cām ab eo, cōtra quē principaliter orit̄ ius exequēdi: & tunc cōtra eum tranſit: vt l. ſæpe. in fi. ff. de re iudic. & ſ. q res iud. nō noc. l. j. & ij. Aut habet cām ab eo: & tunc aut tale ius exequēdi erat in eſſe ꝓductū antequā trāſiret ad iſtū tertiū poſſeſsorē: vł qa iā erat lata ſnīa, aut erat ī actu ꝓducēdi, qa pēdebat litigiū: aut nō erat in eſſe, nec erat in actu ꝓducēdi: qa lis incœpta nō erat. Prīo caſu, trāſit ius exequēdi: vt l. ſi ſuperatus. §. j. ff. de pig. & de exec. rei iudic. l. ſi mater. §. fi. & l. iudicatæ. §. fi. Secūdo caſu, aut ꝑ talē actū res fuit facta inalienabilis: vt qa erat q̄ſtio de dn̄io: & ſic erat res litigioſa: & tunc cōtra talē ſucceſſorē trāſit ius exequēdi: vt j. de litig. l. ij. & ſic nō erat neceſſe vt intētaret̄ cōdictio ex illa lege ꝓ re reddēda: licet hoc poſſet fieri ſi qs vellet. & ita intelligo gl. ibi poſitā. Aut erat in actu ꝓducēdi: & tūc nō obſtāte tali litigio poterat alienari: qa erat qō in hypothecaria: & tūc nō trāſit ius exequēdi, ſed erat op⁹ cōtra ſucceſſorē nouo ꝓceſſu: vt aut̄. de liti. §. ad hæc poſita. j. eo. aut̄. hoc ita. ſecūdū ſolutionē Ro. poſitā in ea, aut̄. hoc ita ſi debitor. Tertio caſu, ius exequēdi ꝓcedēs ex ſnīa, nō trāſit cōtra talē ſucceſſorem: vt l. ſi mater. §. fi. & l. iudica. §. fi. de exec. re iu. ꝓdicta vera, niſi in vltima volūtate, in qua diſtingue, Aut cū dolo, aut ſine dolo: vt ſ. dixi. Hoc verū, niſi ꝑ ſuā ſciētiā, vel patiētiā ꝑiudicaret ſibi ver⁹ poſſeſſor, vt l. ſæpe. §. j. de re iud. & ꝙ no. j. eo. l. præſes. ¶ Hoc præmiſſo, venio ad qōne ꝓpoſitā, & dico ꝙ ſi dictū pactū fuit appoſitū ad executionē obligationis pſonalis, nō pōt exerceri cōtra ſingularē ſucceſſorē, niſi alienatione facta in fraudē reciſſa. vt inſti. de act. §. itē ſi qs in fraudē. & iō cū pactū, de quo loq̄t̄ l. Titius. de ſer. expor. & de contrahē. emp. l. ſi qs ſub hac. hāc alienationē ipſo iure reſcinderet: tale pactū, ſeu legis cōuētio pōt exerceri contra quēlibet ſucceſſorē, nec eſt neceſſe quod reſcindatur à iudice, cū reſcindatur à lege: vt ff. de condi. inſti. l. quæ ſub conditione, §. fina. Ad hoc facit quod dixi. ſ. per Iac. de Bel. Vel poſſumus ſic dicere, quòd ibi ſunt caſus ſpeciales ſecundū Iac. Bu. Si vero tale[c] pactū apponit̄ ad executionem iuris realis vt in executione pignoris tunc aut ille tertius poſſeſſor non habet cauſam à debitore: & contra eum non tranſit tale ius exequendi: vt d. l. ſæpe. in fin. & hæc gl. q̄ dicit, vel alio modo poſſeſsio eſt apud aliū, nō bn̄ dicit. Si verò habet cām à debitore: tūc ſi debitū in ipo inſtrumēto nō fuit liq̄datū, & ſic trāſit ad alium: cōtra eū nō pōt exerceri lex cōuētionis, vt dictū eſt. Sed ſi debitū tpe cōtract⁹ fuit liq̄datum, & ſic ius exequēdi fuit in eſſe ꝓductū: & tūc tranſit in ſingularē ſucceſſorē: vt d. l. ſi ſupat⁹. §. j. cū ſimi.
24 & in iſta gl. q̄ in hoc bn̄ dicit. ¶ † Aduerte tn̄,[d] qa cōtra ipſum debitorē pōt exerceri iſti⁹ l. cōuētio ſine iudice: qa oīa ſunt liq̄data: ſed cōtra iſtū tertium poſſeſſorē nō eſt ita liquidū: qa pōt eſſe dubiū, an habeat cām vel non. Hoc ergo debebit corā iudice liq̄dari, & ſummariè: ſicut dicem⁹ in l. à diuo Pio. §. ſi ſup rebus. de re iud. quo liq̄dato poterit īgredi ſua authoritate. Puto etiā ꝙ ſufficeret hoc eſſe manifeſtū ꝙ à debitore habeat cām: vt l. emptor. de act. emp. Sed cōtra ꝓdicta poſſet qs inſtare: Locator habet immiſſa & illata tacitè obligata & ea pōt ſua authoritate includere: vt ff. de dā. inf. l. vtiq;. & ff. ī q. cau. pi. ta. cōtra. l. licet. Ecce ergo ꝙ ius executiuū erat in eſſe ꝓductū tn̄ ſi ille res peruenīūt ad tertiū habētē cām à debitore, nō poſſum iure executiuo vti: ſed debeo agere hypothecaria, vel interdicto Saluiano: vt ff. de Sal. īter l. j. & ſ. de ſal. īterdi. l. j. & ibi no. Sol. Illud ius exequēdi tua authoritate eſt limitatū certo loco: vt includant̄, donec ſunt in domo. & iō ſi extrahunt̄ de domo, ceſſat dictū ius. Si vero eſſent ī domo tā q̄ alienatę, & traditę adhuc poſſet exerceri dictū
25 ius icludēdi, ꝑ ea, q̄ dicta ſūt. ¶ † Sed an poſsit adhiberi remediū ꝙ indiſtinctè cōtra ſucceſſorē habentē cām à debitore poſſet exerceri talis l. cōuētio vel fieri executio ex ſnīa lata cōtra debitorē, poſito ꝙ idē ius executiuū nō fuerit in eſſe productū tpe alienationis. Credo ꝙ ſic in cōtractu pignoris hoc mō. ſ. ꝙ adijciat̄ in alienatione ꝙ debitor ꝓmittat dictā rē nō vēdere: tūc ēt vēditio facta nō valet: vt l. ſi creditor. §. fi. de diſtr. pig. & cōtra ſucceſſorē trāſit ius executiuū. ſicut dixi in re litigioſā facta inalienabili: qa alienatione reſciſſa per iudicē, pōt fieri executio contra ſingularē ſucceſſorē: vt d. §. itē ſi qs in fraudē: ergo hic in alienatione reſciſſa ꝑ legē, ar. ff. de cōdict. inſti. l. quæ ſub conditione. §. fi. Sed pone ꝙ debitor nō ſolū dedit licentiā ingrediendi: ſed cōſtituit ſe creditoris noīe poſsidere ſimpliciter, vel precario: an ex hoc tribuat̄ creditori plus iuris cōtra ſingularem poſſeſſorē? Rn̄. ſic: & multū bn̄. Aut em̄ ex hoc creditor ſibi acquiſiuit poſſeſsionē ciuilē, & naturalē. qa ſimpliciter debitor cōſtituit ſe creditoris nomine poſsidere, ita ꝙ ſola detētio[e] remanet penes debitorē: & tunc ſi debitor tradidit alteri priuat creditorē poſſeſsione: & pōt eā recuperare. l. ex liberis. de acq. poſ. & ideo creditor pōt ingredi ſua authoritate, etiā per vim ſi inuenerit reſiſtētiā: qa magis eſſet defenſio quā occupatio: vt l. cū fundū. & ꝙ ibi no. ff. de vi & vi ar. ſupra dictum eſt in iij. q. principali. Si verò apud creditorē eſt ſola ciuilis, ꝙ eſt in dubio, q̄n cōſtituit ſe præcario nomine poſsidere, vt ſ. dixi in ij. q. principali: tunc debitor tradēdo alteri, vel ſi deijciat̄[f], nō priuat creditorē poſſeſsione ciuili: quia per ſe ſtat, nec cohæret naturali: vt ff. de vi & vi ar. in l. ſi de fundo. & ꝙ ibi no, de acqui. poſ. l. peregre. & qđ ibi no, & ideo occaſione ſuæ ciuilis poſſeſsionem poſſet etiā ingredi ꝑ vim, ſi reperiret reſiſtētiam, vt dictū eſt: & illud tenebat Iac. Bu. ꝙ eſt notan-
26 dū. ¶ † Quintò principaliter eſt videndū de officio iudicis, q̄n ad hoc aditur: de quo tāgitur in fi. noſtræ legis. Et primò, cū iudex adit̄ ex vrbanitate, an debeat pars citari, libellus dari, & ordinariè ꝓcedi, vel nō, Gl. in l. meminerint. ſ. vn̄ vi. vr̄ tenere ꝙ etiā ſine citatione iudex poſſet cōcedere licētiam, vt ibi patet in j. gl. circa fi. Alia gl. videtur te

a ¶ Singularē ſucceſſorē. An poſsit fieri executio contra tertiū poſſeſſorē, an vero contra nō alienātē, adde bar. in l. ſi qs miſſum. in §. iudex. de dā. infec. & ibi dixi. & late per do. Anto. in c. quia. de iudi.

b ¶ Do doctrinam. Idē tenet Bal. in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper. de re iudi.

❧ Pro cōcordia aduerte, quidā debitor obligauit Sempronio omnia bona ſua, & cōſtituit ſe eius nomine ꝓcario poſsidere: & ſic præſumitur ſibi retinuiſſe corporalem poſſeſsionē tā tum in dubio: ſed cōtingit ꝙ poſtea debitor idē alteri vēdidit & tradidit vnā de ſuis rebus: an ex hoc ſit priuatus Sēpronius ſua ciuili poſſeſsione? Bar. videtur ſentire ꝙ ſic ī l. Celſus. verſic. ſed pone ꝙ debitor. ff. de vſucap. Contrarius tamē allegat̄ hic verſic. ſed pone quòd debitor. tu dic bar. in d. l. Celſus non loquitur de vera traditione in ſingularē ſucceſſorē: ſed quādo debitor ſeu vēditor conſtituit ſe ei⁹ nomine poſsidere: & caſus eſſent valde diuerſi: quia ſi nullo modo poſsidet cōſtituens, nullam trāſfert, per ea, quę habentur in l. quod meo. ff. de acquirē. poſ. Si autē omnē poſſeſsionem haberet: venditor: tunc vtrāq; trāſferret, & fieret ꝑiudiciū Sempronio. Sed ſi tantum naturalem habet venditor, & Sempronius ciuilē, vt in caſu propoſito: certe vbique concorditer tenet Bar. ꝙ Sempronio non geratur preiudiciū: quia ſine animo ſuo non poteſt priuari ſua poſſeſſione: ideo de facto intrare poſſet propria authoritate: intellige tamen ſecundū diſtinctiones, de quibus hic.

c ¶ Si verò tale. Pro quo bene facit qđ ſing. not. Bal. in l. ꝑ diuerſas. ſ. mandata. in x. q. & adde Bart. ꝑ illū tex. in l. is cui. §. in poſſeſſione. ff. vt in poſ. leg. gl. & do. Ant. in c. quia. de iudi.

d ¶ Aduerte tamen. Ego conſului Parmę ꝙ Bar. hic non dicit, ꝙ inſtrumentū non liquidū cōtra principalē poſſit liquidari cōtra particularem ſucceſſorem pendente executione, vide in illo conſil. & de iſta practica Iacob. But. vt cōſtitutio precarij operet̄ effectū, in d. l. fin. C. de acqui. poſ. vide Bal. in l. j. C. de re. no. his quæ ī fraudē cre. & in d. l. fi. Iac. Butri. in aut̄. hoc ſi debitor. C. de pig. & in l. fi. & in l. ſimili. & in l. exitus. ff. de acqui. poſ. & in l. ij. §. hæc actio. ff. vi bo. rap. & ſimiliter hic ego in illo conſil. reprobaui illā in creditore. Vide ibi, quia eſt ſubtile. Andreas Barba.

e ¶ Sola detētio. Vide Bar. hic in lect. not. in repe. iij. qō. an hoc pactū poſſit exerceri contra ſingularem ſucceſſorem: vbi videtur tenere iſtam primam partem. & vide ſ. ea. l. in. v. col.

f ¶ Deijciatur. Ad de qđ idē tenet Iac. But. & Bar. in lec. hui⁹ l. ſ. & etiā Sal. licet Bart. in l. interdum. in fin. de acqui. poſ. & in l. Celſus. in iiij. col. ver. ſed pone ꝙ debitor. ff. de vſuſca. teneat contrariū: quem ibi ſequitur Imola, & communiter omnes. & eſt verius.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tur tenere cōtrariū.ſ.& requiraꝛ libellus,& proce
datur ordinariè:vt ſ.de iur.emph.l.ij.in prin.gl.
magnæ. Alij,vt Iac.de Bel.qui diſputauit iſtā q̄-
ſtione ſic diſtinguūt: Aut iudex mittit creditorē
in poſſeſsionē reo nō citato:& miſſus in ſuo iure
debet tueri:argu.ꝙ met.cau.l.ſi.§.ſi.&ne vis fiat
ei.l.ſi quis miſſus.in prin.& ſic pōt ꝓcedere gl.l.
meminerint.& de re iudi.l.à diuo Pio.§.ſi ſuper
rebus. Aut iudex facit partē citari,ꝙ eſt pruden-
tius & rationabile:vt l.nā ita diuus.ff.de adop.&
ſ.ſi minor ſe ab hæredi.abſti.auꝛ.ſi oēs.ſi ꝑ vim,
vel alio modo.l.ij.& tūc ſi cōfiteaꝛ,nō offerꝛ libel
lus.ff.ad leg.Aquil.l.ꝓinde.§.ſi.& de iud.l.ſi de-
bitori.& no.ī l.j.C.de lit.cōte. Si vero debitor cō
tradicit,allegādo ſolutionē,vel aliud obijciendo:
quo ꝓbato repellit agentē:credo illic libellū ne
ceſſariū:vt in auꝛ.offeraꝛ de lit.cōteſt.& ꝑ alia iu-
ra ad hoc allegata. Iſta ſunt verba ſua,de oīb⁹ rō-
nib⁹ faciā mētionē j.ſingꝉr rn̄dendo.¶ Mihi autē
videꝛ,ꝙ in caſu ꝓpoſito data licētia ꝑ iudicē par-
te nō citata,nihil opereꝛ,nec dari debuerit:vt l.nā
ita diu⁹.ff.de re iud.l.de vnoquoq;.cū ſi. Sicut nec
a iudex debet mādare[a] ſentētiā executioni,niſi par
te citata ad opponendū:quare nō debet fieri exe
cutio. Multæ enim exceptiones poſſunt opponi
poſt ſnīam:vt l.j.ſ.de iur.& fac.igno.& hoc no.ꝑ
Cy.quo appel.nō reci.l.ab executore. De hoc eſt
caſus in l.meminerint.ſ.vn̄ vi.ibi:ad inſinuādum
ſentētias,&c.ſecūdū lec.Odof.vt patet in libello
ſuo in l.illa:ſi tamē iudex fecerit,nihil operatur:
ſed perinde eſt,ac ſi debitor ſua authoritate īntra-
uerit:& ideo ꝑ iudicē poſtea parte citata erit con
firmādus in poſſeſsione:vt l.iij.§.miſſum.ff.ad
Carbo.& ſ.de Carbo.edic.l.j.ſecūdū lect.Roſ.&
ſic etiā hic dicit Iac.prædictus. Sed ſi ſua authori-
tate non potuiſſet ingredi,& ingreſſus fuiſſet au
thoritate iudicis:& ſic in pœnā à iure poſitā inci
diſſet:vt l.meminerint.reprobata gl.ibi poſita,vt
ibi dixi:& no.in l.ſi qs ꝓ in tātū.ſ.vnde vi.ſuper ſe
cūdo membro. Dicit verū Ia.ſine dubio. Sup ter-
tio aūt mēbro credo ꝙ nō dicit verūm:nec debet
b dari libellus[b],ſed debet procedi ſummariè:ſicut
cū fit executio rei iudicatę:vt l.à diuo pio.§.ſi ſu
per rebus.& l.minor xxv.an.cui fideicōmiſſum.
ff.de mino. Et q̄d hoc ſit verum,probo:quia il-
lud ius exequēdi ex cōuētione & iudicis authori
tate æquiparanꝛ.ſ.de pig.ac.l.pe.& ſ.ſo.ma.l.do-
tis. Præterea,in oī iure ꝙ oritur ex ſnīa arbitri ꝓ-
ceditur ſummariè:& ſic ex ſnīa iudicis:vt d.l.à di
uo Pio.in prin.ergo & hic cū oriꝛ ex cōuētione:
vt ff.de iureiur.l.j.& l.iuſiurādū quod ex conuē
tione. Præterea,licet ex iureiurando oriaꝛ ius exe
quēdi,vt fiat ſummariè.ſicut ex ſnīa:vt l.ij.ff.de
iureiur.& l.ſed & ſi poſſeſſori.§.ſi cū de hæredita
te.e.tit.ergo idē hic in iſto iure exequendi,quod
oriꝛ ex cōuētione. Pro hoc facit ff.de pac.l.tale pa
ctū.§.qui prouocauit.& hoc videꝛ de mēte Roſ.
in d.ti.de edi.di.Marci.ver.itē quæriꝛ an illud.&
ver.ſeq.hoc idē tenet Spe.de iure emphy.§.nunc
aliqua.ver.xlix. Prædicta intelligo vera,ſi de ta-
li conuentione de ingrediēdo apparet publicū in-
ſtrumētū:ex cuius inſpectione iudici deduciꝛ ad
notitiā:ſed ſi de tali cōuētione apparet per teſtes
tūc debet dari libellus,& lis conteſtari:qm̄ aliter
nō poſſunt recipi teſtes:vt extra,vt lit.nō cōteſt.
c.qm̄ frequēter.& ſ.de teſti.auꝛ.ſed & ſi quis ab
aliquo.cū ſua gl. Ad hoc etiā facit q̄d no.in gloſ.
ſ.de edic.diui Adr.tollē.l.fi.& in l.ij.ſ.de iur.em-
phy. Sed fateor ꝙ pōt,ſi vult,dare libellū,& pro-
c cedere ordinariè[c]:vt ibi no.nō tn̄ cogitur,vt di-
xi. Et ſic intelligit Spe.in d.ver.xlix.¶ Scd̄o qa
à colono,vel inquilino interuerſa poſſeſsione,nō
licet dn̄o eū ſine libello eijcere:vt ff.de vi & vi ar
d ma,l.colon⁹.& l.cū fundū. Ratio,eſt vt dixi[d] ī iiij.
q.principali.¶ Tertiò,quia impediētē me vti poſ
ſeſsione mea poſſum authoritate mea ipſum pro-
e hibere[e]:vt ff.ad leg.Aquil.l.quēadmodū.§.j.& l.
fi.§.ſi ad iannuā.q̄d vi aut clā.& tn̄ ſi authorita-
te iudicis peto,debet offerri libellus:vt ſ.vti poſ.
l.j.ſed ibi ius illud nō pōt fieri manifeſtum ex in-
ſtrumenti inſpectione:nec tale ius eſt liquidatū
ex partiū cōuētione.¶ Quartò.quia hypotheca-
ria nūda poſſeſsione auocatur:vt l.ſi cū venditor.
in princi.ff.de euic.& tamen ibi offertur libell⁹:
vt in auꝛ.offeratur.de lit.conte.ergo & hic:ſed il-
lud quando hypotheca tantū fuit cōſtituta ſuper
pacto executionis,& ideo apparet ꝙ præcedat:vt
l.j.ſ.de execu.rei iudica.hic loquitur quando ius c
executiuum fuit in pacto cōſtitutū. Quintò q̄d
colonum,& inquilinū,non ſoluentē licet ꝓpria
authoritate expellere:vt ſ.loc.l.ædē.& l.empto-
rem.de dā.infec.l.vtiq;. Sed quādo fit ꝑ iudicē,of
fertur libellus:vt ſ.de loca.l.cōductore.& ſ.vnde
vi l.non ab re. Sed illud verum,qn̄ vult agere cō-
dictione ex legibus illis prælegatis:ſed ſi vel-
let implorare ſimplicē expulſionē,poſſet per offi
cium iudicis ſummariè:vt ſ.dixi in emphyteuſi. d
¶ Sextò,ꝑ l.de pupillo.§.qui opus.aliàs,ſub lege,
nō ſolū.ff.de no.ope.nū.l.j.§.neceſſe.ff.ſi ventr.
no.mul.in poſſeſ.mi.ſed ex illis non poteſt lique e
re iudici,ex inſtrumenti inſpectione:nec eſt liqui
datum ex partium cōuētione.¶ Septimò qa vbi
apparet legitimus cōtradictor,debet offerri libel
lus:vt l.fi.ſ.de edi.diui Adri.tol. Sed hic debitor,
vel alius habens cauſam ab eo,non poteſt eſſe le-
gitimus contradictor:licet ipſe vel alius author
ius exequēdi cōceſſerit:ideo procediꝛ ſummariè.
¶ Octauò,quia quando officium iudicis petitur,
offertur libellus:vt ff.quis ordo in bo.poſ.ſeruc.
l.ij.§.dies. Facit quod no.Inſti.de actio.in rubri.
vel in prin. Sed illud eſt verum in officio iudicis,
quod aliàs imploratur in executione:vt d.l.à di-
uo Pio.§.ſuper rebus.¶ Nonò,quia iudex iudicā
do non ſeruat formā cōuētionis:vt l.qualem.ff.
de arbi.Sol.per ea,quę no.in l.ſi conuenerit.ff.de
re iud. Decimò,quia ſi ſtipulor per fundū tuum
ire,agere licere,vel habere licere,vel ꝙ liceat:ſi ꝓ
hibeas,debet dari libellus:vt l.ſtipulatio iſta.§.j.
& §.ſi quis ita.de ver.ob.& C.de vſufru.l.corru- f
ptionem. Sed ad hoc reſpōdeo vt dixi.ſ.in iiij.q.
principali.ver.ſed an à vitio. Vel ſi intelligas ꝙ
ibi volebat agere ad intereſſe prohibitionis.eſt re
ſponſio ꝙ quantitas non erat liquidata in inſtru-
17 mento,nec ex partium conuentione.¶ †Quid ſi
de ingrediēdo tm̄ fuit data licentia in inſtrumen-
to?& ſic propter acqſitionē poſſeſsionis ad iudi-
cē venit de neceſsitate:vt hac l.ſecundū lecturā
meā:vtrum tunc neceſſarius erit libellus? Certè
cum illud ius executiuum acquiſitionis poſſeſsio
nis,non ſit actum ex partium cōuentione ad hoc
vt oriatur,debet præcedere libellus,& litis cōteſ.
vt in auth.offeratur.& ſ.de ſen.l.prolatā. Sicut vi
demus ꝙ ille,qui habet naturalem poſſeſsionem,
debet agere cōtra eū,qui habet ciuilē rei vēdica-
tionē:multò magis hic:quia per ingreſſum habet
ſolum detentionē:vt l.iij.§.j.ff.ad exhi.& de vſu-
fru.l.cuiuſcūq;.§.j.& not.de rei ven.ſuper rubri.
de acqui.poſ.l.Pomponius.§.ſi is qui præcario.&
18 ſ.vbi in rem act.l.ij.¶ Dubitari poſſet†,cū credi-
tor inuenit debitorē armata manu reſiſtentē:an
creditor implorando officium manus militaris de
beat offerre libellum? Quod videtur:quia tale ius
ingrediendi violenter,non fuit ortum extra iudi
ciū ex pacto,vt dictū eſt:ergo videtur ꝙ debeat
præcedere ſententia,vt dictum eſt:credo tamen
ꝙ debeat præcedere ſummaria cognitio:quia ius
executiuum eſt ortum extra iudiciū:auxiliū ma
nus militaris eſt coadiuuatiuū illius iuris executi
ui:nec eſt per ſe ius:vt ff.ne vis fiat ei.l.ſi quis miſ
f ſum,de rei vē.l.qui reſtituere.¶ Iuxta præmiſſa[f]
19 quæro,†an cū iudicis officiū imploraꝛ,vt decla-
retur iſtud pretium rei,debet offerri libell⁹,& or
dinariè ꝓcedi:de quo dixi ſ.ī ij.q.pri.ver.vlteri⁹.
de quo loquitur l.vl.§.j.j.de iu.do.impe. Breui-
ter dico ꝙ libellus nō eſt neceſſarius:ſed res expe
ditur cauſa ſummatim cognita:quia non petitur
contra partem aliquid:ſed ſolū res æſtimari peti-
tur:ergo non offertur libellus:ſicut quando peti
tur dari tutor:vt l.diuus.qui pet.tuto.& nota.in
Spec.de offi.iud.§.iudicis officiū,ver.porro.Præ-

a ¶ Iudex debet. No
ta ꝙ idē videtur te
nere Bald.in l.ij.in
x.q.ſ.de ſer. In cō-
trarium facit ꝙ di-
xit Inno.in c.quia
ꝓpter.in glo.illud
autē.de elec.vbi di
cit ꝙ ſi facio cita-
re aliquē,quē non
oportebat citari,
non eſt expectan-
dus,cogita.q̄d ta-
men differt.ſed cū
Bar.hic videtur te
nere Bal.in l.j.ſ.de
execu.rei iud.in j.
col.per doc.in §.a-
ctionū.Inſt.de ac.
& adde Bal.in l.ij.
in iij.col.ſ.de iur.
emph.vbi dicit,ꝙ
requiritur partis ci
tatio ſi adiꝛ iudex,
licet propria autho
ritate fieri poſsit,ꝑ
l.meminerint. Pro
quo vide Bal.in l.
nec quicquā.§.vbi
decretum.in vj.co.
de offi.procon.ad-
de Bar.in l.j.§.ſatiſ
datū.quo.legat.&
Bar.in l.iij.§.fi.de
contra tab.
b ¶ Dari libell⁹.vbi
proceditur ſumma
riè,non datur libel
lus. Adde q̄d not.
Bal.in auth.offera
tur.& legiꝛ & not.
in cle.ſæpe Bart.in
extrauag.ad repri
mendum.in verbo
ſummariè,et quod
ſcriptū eſt §.tripli.
Inſti.de act.& bar.
in l.ne quicquam.
§.de plano.de offi.
procon.& omnino
vide ꝙ no.Spe.ī ti.
de lib.ob.§.reſtat.
verſic.ſed dicitur.
tamen dicit Inno.
in c.nouit.de iudi.
ꝙ licet interdū or-
do ſolennis nō re-
quiritur:non tamē
vitiat ſi ſeruetur:
vt no.Bar.hic j.ꝓ-
xi.in xiij.col.ī ver.
idē tenet Spe.in ti.
ſi vero pro ſtatutis
volentibus,ꝙ in-
ſtrumentū habeat
executionē paratā
ſine libello:quia ī-
telligitur ſi produ-
cantur inſtrumen-
ta in ſcriptis,ſi pro c
bentur per teſtes.
Ita ſequitur Paul.
de Caſt.in l.teſtiū.
alleg.in l.nullum. d
ſ.de teſti.& vide ꝙ
no.Barto.in l.fi.in
vj.col.in ver.vlte- e
rius procedo.de
edi.di.Adria.Bald.
in l.generali.ad fi.
de ſac.ſanc.eccle.&
quod ibi dixi poſt
Bar.ī l.pe.j.de pœ.
per Bart.no.in l.fi.
in j.& ij.col.j.de fi
deiuſ.& in l.j.ſ.vt
in poſ.le.
¶ Procedere ordi-
nariè. Et ſic not.ꝙ
vbi procedendum
eſt ſummariè licet
procedatur ordina
riè,tenet ꝓceſſus.
no.Bald.in l.quod
fauore.ſ.de leg.&
ibi dixi.
¶ Ratio,vt dixi. Vi
de Barto.in l.ædē.
C.locati.
¶ Prohibere. No-
ta ꝙ impedientem
me vti poſſeſsione
mea,poſſum pro-
pria authoritate
ipſum prohibere.
Adde latius per
Bart.in l.j.§.nun-
ciatio.de oper.no.
nun.quod limita,
niſi eſſet dubium
ꝙ fieret reſiſten-
tia,ſecundū Bar.ſ.
e.l.per regulā.l.nō
ē ſingularis.de re.
iur.& per eū in l.iu
ſtè poſsidet.de ac-
qui.poſ.& larè.ſ.e.
l.in lectura.
¶ Iuxta præmiſſa.
Quæro,practicā,
qn̄ quis facit rem
æſtimari:vide bar.
in l.ne quicquā.§.
vbi decretū.ff.de
offi.procō.& bal.
in auꝛ.offeratur.&
bal.in l.j.§.fina.de
var.& extraor.co.
cog.& quod ibi di
xi. Item vbi agiꝛ
officio iudicis pro
exhibitione reuerē
tiæ non requiritur
libellus. Text.eſt,
& ibi Bald⁹ in l.ne
quicquā.§.de pla-
no.de offi.procon.
Bart.in l.ab hoſti-
bus.§.ſed q̄d ſim-
pliciter.q ex cau.
maio.& quod not.
Bal.in auꝛ.contra
q.in iiij.col.in ver.
quæro quo iure.de
non nu.pec.vbi ēt
in fi.& ſ.in princ.
huius l.in v.q.per
totum.

tercea, ꝙ hæres æſtimetur, eſt quoddam ius exe
cutiuum perſonalis obligationis, per quod qs cõ-
ſequitur quod ſibi debetur: vt ſ. de executi. rei
iud. l. ordo. & l. fin. ſi in cau. in l. ij. ſed in iſto iure
executiuo, non offertur libellus, vt ſ. dixi: ergo
&c. Erit igitur ordo, ꝙ pars citetur ſi velit aliqd
opponere, ꝙ nõ debuit fieri iſta executio: & ſi ha
bita cognitione ſummaria nil iuſtũ cõtradictio-
nis oſtendat: tũc iudex faciat partes eligere duos
bonos æſtimatores: vt ſ. de ſecũ. nup. l. hac edicta
li. §. is illud. vel ipſe iudex eligat: vt in auſ. de nõ
alie. §. quod autem. vnde ſumitur auſ. ſi quas rui-
nas. ſ. de ſacroſanc. eccl. & eos faciat iurare de eſti
matione tantũ legaliter fienda: vt dictis legibus
patet. & ſ. de fid. inſtru. l. comparationes. licet q̃-
dã gl. videantur velle ꝙ tales perſonæ nõ debeãt
iurare. & no. ſ. de teſti. l. iuſiurãdũ. & ff. de ven. ĩ-
ſpi. l. j. circa prin. ſuper ver. vel duę. & male, per di
ctas leges. Et tunc iudex ſecundũ eorũ æſtimatio
nem faciet declarationẽ. Sed ſi ex conuentione in
poſſeſsionem rei ingrediatur, & iudicis ſentẽtia:
diceť ne pignus prætoriũ, vel cõuentionale? Ro-
fred. in d. tit. de edic. diui Marci. dicit ꝙ eſt conuẽ-
tionale: arg. ff. de noua. l. ſi ita fuero ſtipulatus. §.
fi. Cum enim iudex nõ det pignus, ſed tm̃ confir-
met eum ſeu exequatur. In contrarium facit qđ
dicitur tutorem cõfirmatum eſſe datiuũ: vt ff. de
teſt. tute. l. iure noſtro. in fi. & no. per Dyn. ſuper
rubr. de cõfir. tutore. ꝑ Cy. de cõfir. tut. l. ij. tñ pu-
to Rofred. bene dicere: & illud, ꝙ de tutore dici-
tur, eſt: quia tutoris datio fuit inualida. Ad ꝙ fa-
cit ff. ſi cer. pe. l. certi cõdictio. §. quoniã. & hoc eſt
vtile ſcire propter ea, quæ notantur per Dy. in. c.
qui prior. de reg. iur. lib. vj. Deo gratias. Amen.
¶ Repetita per me Bartolum de Saxoferrato mi-
nimum inter legum doctores, in felicisſima ciui-
tate Peruſij, anno domini M.cccxlv. die Mercurij
vltimo mẽſis Martij. Laus Deo, ſaluatori nr̃o.

1 CVm te pecuniam.† Neceſsitas rei familiaris, non eſt iuſta cã
reſcindendi pignoris contractum. hoc dicit.

SVMMARIVM.

2 ☞ Sententia contra debitorem lata, non pręiudi
cat creditori, ſi appareat de colluſiõe debitoris &
nu. 1.
3 Pręſcriptio currẽs cõtra debitorẽ nocet creditori.
1 PRæſes. †Colluſio debitoris, vť præſcriptio, q̃ cõtra eũ
cucurrit, non nocet creditori ius ſuũ
2 proſequẽti. h. d. † No. ꝙ ſententia con
tra debitorẽ lata nõ præiudicat creditori, ſi appa-
reat de colluſione debitoris. hoc primo. ¶ Secun-
3 dò no. ꝙ præſcriptio † currẽs cõtra debitorẽ, non
nocet creditori, vt hic. Modo oppo. dicitur hic, ꝙ
ſententia lata contra debitorem non nocet credi-
tori. Contra, imò videtur ꝙ debeat nocere credi-
tori. Vnde opponitur de l. ſi ſuperatus. §. fi. ff. co.
ti. Sol. Ibi debitor primò fuit victus: poſtea obli-
gauit rem creditori: vnde creditor non poteſt ha
bere plus iuris, q̃ ipſe debitor: & ita intelligatur
contrarium. Sed contra prædicta inſtatur de præ
allegata. l. ſi ſuperatus. in prin. Sol. Ibi lis erat agi
tata per ipſum debitorem ignorãte creditore: &
ideo non pręiudicat creditori: hic autem erat agi-
tata ſciente creditore: quo caſu regulariter ſibi
præiudicat, niſi in iſtis duobus caſibus: vt hic, & l.
ſæpe. §. ſed ſcientibus. ff. de re iudi. Signetis gloſ.
circa fi. quæ colligit iſta verba.

1 INſumma. † Expenſas ne-
ceſſarias ob bo-
nũ publicũ factas à creditore, pốt cre-
ditor à debitore repetere. hoc dicit.
¶ Not. ꝙ dixi in ſummario. ¶ Quæro quo ad de-
clarationem legis noſtræ, quid de colono, qui fe-
cit iſtas expenſas, nunquid poterit repetere. Tex.
videtur dicere quòd ſic arg. l. ediles. ff. de via pu-
bli. Sed quid de vſufructuario: dicatis vt l. hacte-
nus. & quod ibi no. ff. de vſufru. & quod not. per
Dy. in l. quæro. ff. de vſufr. leg.

a ¶ Pones hũc ca. Vi de gl. & Bar. in l. j. ſ. de ſer. fu. & in alijs partibus huius glo.

b ¶ Non tollitur. Vide Bal. & Ang. circa hoc in d. l. j. C. ſi aduer. cred.

c ¶ Vide per Dyn. Et ibi Bar. ſed Barto. hic tenet hanc opi. glo. quam Bar reprobat.

d ¶ Debitores. Intelligit tamen ſecũdum l. iij. j. de nona. & declarat Bar. in l. minor. j. quæ res pig. da. poſ.

SVMMARIVM.

1 ☞ Per alienationẽ legalẽ nõ tolliť ius pignoris: ſed ꝑ p̃ſcriptionem ſic.
VSuſcapio. Hæc lex legitur duobus modis in gl. pri-
mo mõ legitur, licet ſit ſcđs modus in gl.
videlicet ꝙ aliquis vſucapiens rem alienam obligauit eam mi
hi ante perfectam vſuſcapionẽ: poſtea facta eſt vſuſcapio: &
a ſecundũ iſtũ modũ pones hunc caſum[a]. Titius poſsidebat aliquã rẽ mobi
lem Sempronij bona fide: vſucapiebat: poſtea eã pignorauit: & perfecta
eſt vſuſcapio: qui erit de iure pignoris? Certè confirmatur: qa vſuſcapio
non extinguit ius pignoris. Iſte intellectus licet in ſe ſit verus, tamẽ non
applaudit huic literæ: quare gl. in prin. ponit caſum in quatuor perſonis:
1 vt habetis in gloſ. Et ſecũdũ iſtũ intellectũ no. † ꝙ per alienationem lega
b lem non tollitur[b] ius pignoris: vt l. alienationis verbo. ff. de ver. ſig. Mo-
do contra iſtum tex. opp. dicitur hic ꝙ vſuſcapio non tollit ius pignoris.
Contra de l. j. & ij. ſ. ſi aduer. cre. Sol. ibi loquitur in præſcriptione: hic in
vſucapione. Ratio diuerſitatis eſt: quia in præſcriptione oſtenditur ma-
ior negligentia eius, cõtra quẽ præſcribitur quã in vſucapione: quia ma-
ius tempus requiritur in ea, quam in vſucapione: vt hic, & ibi no. ¶ Item
op. de l. & quæ nondũ. §. qđ diciť. ff. eo. vbi creditor debet ꝓbare rẽ fuiſ
ſe in bonis debitoris: quod non poterit probare hic: qa res eſt vſucapta.
quare malè. Sol. dicit ꝙ creditor debet probare rem fuiſſe in bonis debi-
toris tempore contractus, vt ibi: non aũt requiriť ꝙ probet rem eſſe in
bonis debitoris tempore quo agit. & ita debet intelligi hæc lex. ¶ Vlte-
rius inſtatur, & videtur ꝙ hic ſumus in circulo & ſaltabello qđ oſtendo:
creditori per vſuſcapionem non præiudicatur, vt hic: & creditor poterit
per hypothecariam auocare rem ab vſucaptore: & per conſequens debi-
tor occaſione pignoris debitũ ſoluẽdo poterit eandẽ rem auocare à credi
tore: & per conſequẽs vſucaptor dñs effectus rei vendicatione, eandem
rem auocabit à debitore: & iterum debitor ab eodẽ vſucaptore: & ſic ſu-
mus in circulo, quod eſt contra l. dñs teſtamẽto. ff. de condi. inde. §. fin. &
ff. qui po. in pig. l. Claudius. ¶ Quid dicemus? Gl. dat hic duo, vel tria re-
media. Dicit gl. & remedium erit iſtud ad euitandum iſtum circulum, ꝙ
debitor faciat ſibi cedi à creditore ius, quod habet in re aduerſus vſuca-
ptorem. Iſtud remedium non videtur bonum: quia aut tu dicis ꝙ cedať
actio perſonalis: & hoc eſt falſum: quia eidem contra eundem nõ poteſt
cedi. Aut tu dicis ꝙ cedatur hypothecaria. & hoc eſt falſum: quia iſta hy-
pothecaria eſt extincta perſonali actione, per ſolutionem. De quo vide
c per Dy.[c] in l. fideiuſſoribus. ff. de fideiuſ. quare gl. dat aliud remedium,
videlicet ꝙ creditor cedat debitori ius retentionis, quod habet ex ſenten
tia lata inter vſucaptorem, & ipſum creditorẽ. hoc eſt falſum quia poſtq̃
vſucaptor reſtituit vigore ſententiæ creditori illam rem, nullum ius re-
manet contra eum ex ſententia, quare gl. dat aliud remedium videlicet
quod debitor dimittat creditori, & det eidẽ in ſolutũ iſtam rem pignora
tam. Iſtud etiam videtur falſum: quia vſucaptor hanc eandem rem ab eo
dem creditore adhuc poterit aduocare rei vendicatione, niſi dicat ſecun-
dùm dñm Iac. det ſibi in ſolutũ, & remaneat ſibi ius ſaluũ pignoris, quo
caſu vſucaptor non poterit rem illam auocare, niſi debitum ſoluat, ſecun
dum dominũ Iaco. ¶ Vel dic, ꝙ etiã circulus iſte tollitur per ſolutionem
factam eidem creditori ab ipſo debitore, per quã ſolutionem tollitur o-
mnis obligatio: vt Inſti. quib. mod. tol. ob. in prin. & per conſequens a-
ctio tam perſonalis quam hypothecaria: & ſic creditor amodo per hypo-
thecariam non poterit auocare. & ita debet intelligi ſecundùm dominũ
Iac. ¶ Item quæritur, nunquid lex iſta habeat locum, etiam ſi res mobi-
lis ſit vſucapta per ſpatiũ decennij. Plac. dicebat ꝙ nõ: qa res mobiles triẽ
nio vſucapiuntur, non decennio. Breuiter tu dicas contrarium: & teneas
opi. gl. vt no. in l. j. ſ. ſi aduer. credi. & hic.

1 QVamuis. † Licet debitor ſit condemnatus ſi non ſol-
uit, non tollitur ius pignoris. h. d.

SI dominium. † Fructus computantur in ſortem, &
extenuant debitum. d. h. ¶ No. quod
dixi in ſummario.

SVMMARIVM.

2 ☞ Creditor ſi vult vendere pignus, debet debitori denunciare.
d DEbitores.[d] † Creditor poteſt proſequi ius pignoris
1 licet debitori non ſit denunciandũ vt ſol
uat. h. d. ¶ Nota ꝙ dixi in ſummario. ¶ Op. de l. ſi cõuenerit.
& ꝙ ibi no. ff. de pig. actio. & l. fi. de iure do. impe. Sol. Quan-
doq; creditor vult tantum ius pignoris proſequi: & tunc denunciatio
2 non eſt neceſſaria, ſecundùm formam: vt hic. † Quandoq; creditor vult
pignus vendere: & tunc denunciatio eſt neceſſaria ſecundũ formã dictæ
l. fi. de iure do. impe. & no. in præallegata l. ſi conuenerit. Quandoque cre
ditor vult conſtituere debitorem in mora: & tunc denunciatio eſt neceſ-
ſaria, niſi dies eſſet appoſita: vt l. magnã. j. de contrahen. & commit. ſtip.
& l. ſi ex legati cauſa. ff. de verb. ob.

SVMMARIVM.

2 ☞ Pignus debet reddi hæredi, licet ĩ inſtrõ nõ fiat mẽtio hæredis.
1 SIuxor. † Licet de pignore inſtrumentũ non ſit confe
ctum: nihilò minus creditor habet plenũ ius.
hoc dicit. Iſta litera licet inſtrumento eius, & cætera: poteſt
intelligi duobus modis. vno modo prout dixi in ſummario.
Alio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

2 †Alio modo quòd licet in inſtrumento non fiat mentio hæredis, tamē hæredi pignus eſt reddendum: vt dixit gl. & iſte magis eſt notabilis: vt l. ſi. pactum. ff. de proba.

1 **CVm dominam.** †Debitor creditori poteſt cedere omne ius, quod habet in pignore: niſi obſtet ratio ætatis. h. d.

1 **DIſtractis.** †In electione creditoris eſt agere actiōe perſonali contra debitorem, vel hypothecaria contra poſſeſſorem pignoris. h. d. Not. qđ dixi in ſummario. ¶ Oppo. de l. Moſchis. ff. de iure fiſci. vbi videtur quòd primò debet agi vel conueniri perſonali actione obligatus. Sol. Ibi lquitur in tacita hypotheca: hic in expreſſa. ¶ Sed cōtra iſtā ſolu. inſtatur de §. neque. in auť. de fideiuſ. colla. j. quam habetis j. e. in auť. hoc ſi debitor. So. Domini, iſta iura corriguntur per illū §. ſed neq;. ¶ Sed contra iſtam ſol. inſtatur de §. ad hoc. in auť. de liti. vbi videtur ꝙ indiſtinctè poſſum agere contra quēcunq; ego velim. Solu. Dic ꝙ illa auť. loquiť in caſu ſpeciali: & hanc ſol. ſequitur gl. in ſi. j. eo. auť. hoc ſi debitor. & hæc eſt vera ſcđm noſtros doct.

SVMMARIVM.

2 ☞ Factum debitoris non nocet creditori, in iure pignoris.

2
1 **DEbitorem.** a†Alienatio facta per debitorē, nō p̄iudicat creditori vtēti iure pi-
2 gnoris. h. d. ¶ Not. †ꝙ factū debitoris nō nocet creditori in iure pignoris: vt hic. Sed op. in auť. hoc ſi debitor. j. eo. vbi ſit deterior conditio creditoris per alienationē. Solu. circa ius pignoris nullū ſit p̄iudiciū creditori, vt hic, ſed circa ordinem conueniendi ſic. & ita loquitur lex cōtraria.

a ¶Debitorē. Intelligiť tñ ſcđm l. iiј. j. de noua. & declarat Bart. ī l. neceſſariò. ff. q̄ res pig. oblig. poſſ.

1 **ET ſi frater.** † Mutuans alienā pecuniam ſuo nomine, quærit ſibi ius pignoris, & non domino pecuniæ. h. d. Bar.

SVMMARIVM.

1 ☞ Res empta ex pecunia pupilli, eſt ei obligata.

1 **QVamuis.** †Res empta ex pecunia b mutuata, nō eſt obligata: niſi de hoc ſpāliter, vł generaliter conuenerit. h. d. ¶ No. qđ dixi in ſummario. ¶ Opp. diciť hic, ꝙ res empta ex pecunia mutuata, non eſt obligata. Contra de l. idēq;. in prin. ff. q potio. in pig. ha. Sol. eſt dare regulam, & inſtātiam à regula: hæc eſt regula, ꝙ res empta ex pecunia, non eſt obligata. Fallit ſi emať ex pecunia pupilli: vt in cōtrario: ſicut & aliàs videtis in emptione, quæ ſit ex pecunia pupilli, & aliarū perſonarū, de quibus habetis in l. ſi vt proponis. ſ. de rei ven. de quo dic vt ibi not. per Cy.

b ¶Ex pecunia. Res empta ex pecunia mea, non eſt mihi obligata. Faciūt ad hoc no. per Bar. ī l. ſi cū dotē. §. ſi. ff. ſolu. ma. tñ ſi bōa fuerint gñalr hypothecata p̄ferť illa ī iſta re. l. ſi. & in auť. ibi poſita. j. q po. ī pig. ha. habēt tñ priuilegiū, licet pſonales actiōes: vt no. glo. & Bar. ī d. l. huc addе tñ gl. in auť. quo quo iure. aſs ſed nouo iure. p illū text. de act. & oblig. tenet ꝙ ſi res empta ex pecunia mea, q̄ fuit mutuata. ad hoc quod nota. de quo per Bartol. in l. interdum. ff. qui po. in pig. hab.

SVMMARIVM.

1 ☞ Pignoratitia actio eſt perſonalis: & quid de hypothecaria.

PIgnoris. Opp. ꝙ non c ſit realis: ſed videtur perſonalis: quia oriť ex cōtractu: vt Inſtit. quib. mo. re contra. ob. §. ſi. quod non eſt de natura realis: vt in §. omniū. Inſti. de actio.
1 Sol. †Aut loquimur de pignoratitia actione; & illa eſt perſonalis, vt in cōtrario. Aut loquimur de hypothecaria: & illa eſt realis, vt hic. ¶ Sed cōtra iſtam ſolu. inſtatur, & videtur ꝙ etiam hypothecaria ſit perſonalis, quia oritur ex pacto: vt l. ſi tibi decē. §. de pignore. ff. de pac. quare malè. Sol. dicas ꝙ hypothecariæ actiōis duæ ſunt cauſæ. Vna mediata: vt puta, pactum vel confeſsio: & de hac loquitur præalle. §. de pignore. Alia eſt cauſa immediata, quæ erat in hypothecaria actione: vt puta, ius, quod conſtituitur in pignore ex pacto: & ſecundū hoc etiam hypothecaria eſt realis; qa oriť ex iure, quod quis habet in re, ſicut aliæ reales: vt in d. §. omnium. & quod ibi no. per gl. & Dy.

c ¶Op. ꝙ nō ſit realis. An hypothecaria & pignoratitia ſunt in rem, vel in perſonā & quo modo, vide nota. per Barto. in §. tertiј. in proœ. Digeſterum. & ꝙ hypothecaria nihil habet ſpecialiter, eſt tex. in l. ſi. ſ. ſi vnꝰ ex pluribus. quem ibi ab hoc ponderat Bal. contra glo. in d. §. de pignore.

SVMMARIVM.

2 ☞ Si creditor amiſit pignus, an debitor debeat p̄bare culpam, vel ipſe caſum fortuitum.

1 **SIcut vim.** †Creditor teneť de dolo, & lata culpa, & leui: nō de caſu fortuito. hoc dicit. ¶ Not. quòd dixi in ſummario. ¶ Quæro, de qua culpa debeat intelligi l. noſtra. Breuiter dicatis, ꝙ debet intelligi de lata culpa, & leui, nō de leuiſsima: cū ſit cōtractꝰ, q gratia vtriuſque contrahiť: vt inſti. qui mo. re cōtra. ob. §. ſin.
2 De quo dic, vt ibi, vt eſt bona glo. Itē q̄riť †ecce amiſit creditor pignus: debet ne ipſe probare amiſiſſe per caſum fortuitū, an debitor debet probare dolum vel culpā? Vide gl. hic remittit ad ea, q̄ no. in l. ſi creditor. de pig. act. Vnde circa hanc q. gl. noſtræ variāt. Gl. in l. ſi quis ex argentariјs §. ſi. ff. de eden. dicit, ꝙ debitor primò debet probare dolū vel culpā creditoris interceſsiſſe: & ſi creditor vult poſtea probare caſum fortuitum, admittitur, & excuſatur. Et intelligunt iſtū tex. ꝙ ſit caſus ſpecialis in argētario. Et ita etiam notat gloſſ. in l. ſi quis fundū. §. Imperator. ff. loca. circa prin. titu. Gul. de Cu. d. l. ſi quis ex argentariјs. §. ſina. reprobat iſtam glo. per rationem iſtā: quia ſi probaretur dolus, vel culpa creditoris: ad quid prodeſſet creditorem poſtea probare caſum fortuitum? Certe ad nihil. Quare dicas vt not. & melius Inſtitu. quib. mod. re contrah. oblig. §. ſi. vbi eſt bona gl. & in l. ſi creditor. ſ. de pig. act. & iſtam gl. communiter approbant doctores.

SVMMARIVM.

2 ☞ Non debet quis cogi inuitus agere.
3 Oblatio, conſignatio, & depoſitio tantum operatur, quantum ipſa ſolutio.

1 **CReditor.** †Oblatio, cōſignatio, & depoſitio debiti ſufficiunt ad hoc vt poſsit agi pi-
2 gnoratitia. h. d. ¶ No. ꝙ †quis nō debet cogi inuitus agere, vt hic. ¶ Secūdò no. quod
3 †tātum operatur oblatio, conſignatio, & depoſitio, quantum ipſa ſolutio: vt hic, &c.

1 **REs obligatas.** † Extraneus ſol- c uens debitum pro alio, non quærit ſibi ius pignoris: ſed ſolū repetere pōt h. d. ¶ No. ꝙ licet aliquis ſoluat pro alio debitū, non quærit ſibi ius pignoris: vt hic. Sed oppo. dicitur ꝙ hic propter ſolutionem non quærit ſibi ius in pignore. Contra d. §. cōtra aūt creditor. Inſtit. qui. alie. li. vel nō. vbi dicitur ꝙ acqrit dñiū: hic aūt dicitur contrariū: quare malè. Sol. Aut aliquis ſoluit creditori debitū pignus emēdo ab eo: & tūc acquiritur ſibi dominium. Ita intelligatur lex contraria quod intellige ſi pignus vendať ſecundū formā legis: vt habetis in l. ſi. de iur. domi. impe. & no. in l. ſi conuenerit. ff. de pig. act. ¶ Op. & videtur, ꝙ iſte ſoluēs nō habeat actionē ad repetendum qđ ſoluit: vnde oppo. de l. j. in prin. ff. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. So. Aut iſte ſoluēs poſſidet pignus; tunc nō habet actionem, ſed ipſum pignus retinere poteſt pro eo quod ſoluit. Et ita intelligatur lex cōtraria. Aut ipſum nō poſsidet: & tunc datur ſibi actio: ita intelligitur hic. Sed q̄ro iuxta hoc, quæ actio ſibi datur ad repetendū. Breuiter dicatis, ꝙ aut debitor principaliter ſibi hoc mandauit vt ſolueret: & tunc debebit actionem mandati ad reptendum: aliàs habebit actionem negotio. geſt. vt in l. ij. ff. man. Inſti. e. ti. §. j.

SEcūdus creditor.
1 †Secundus creditor offerens debitū primo creditori, cōfirmat ſibi pignus pro eo ꝙ ſoluitur, & etiā in vſuris: non pro vſurarum vſuris. ¶ No. quod dixi in ſummario.

SVMMARIVM.

2 ☞ Pignus ſi contrahitur non ſolum cōſenſu, ſed etiam traditione: ſi remittitur, non tollitur ipſo iure, ſed per executionem.

1 **MAior.** †Sicut pignus nuda conuentione cōtrahitur: ita nuda conuentione remittitur. hoc dicit. ¶ No. quòd pignus remittitur ſeu

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tollitur nuda conuentione: vt hic. ¶ Contra legē
noſtram inſtatur: dicitur hic, ꝙ per remiſsionem
ius pignoris tollitur ipſo iure. Contra: imò videt
quod per exceptionē: vnde opp. de l. ſi tibi decē.
§. de pignore. ff. de pactis. vbi dicitur quod tollit
per exceptionem. Solut. Aut pignus contrahitur
nō ſolū cōſenſu, ſed etiam traditione: & tunc per
remiſsionem non tollitur ipſo iure: ſed per exce-
ptionem: vt in contrario. Aut cōtrahitur ſolo cō
ſenſu: & tunc conſenſu contrario diſſoluit ipſo
iure. Sed contra iſtam ſolutionē inſtatur de l. de-
bitum. j. de remiſ. pig. Sol. Ibi remiſsio fuit inuti
lis. Sed contra iſtam ſol. inſtatur de l. j. §. j. qui mo.
pig. vel hypo. ſolui. Sol. Quantum ad præſens di-
2 catis duo verba †: qñq; pignus contrahitur nō ſo-
lum conſenſu, ſed etiam traditione: & tunc ſi re-
mittit, tollitur per exceptiōem: vt d. §. de pigno-
re. ſecundò reſponſo. Quandoque cōtrahitur ſo
lo conſenſu: & tunc ſecundum dominum Iacob.
butri. aut fuit expreſſa remiſsio pignoris: & per
remiſsionē tollitur ipſo iure, vt hic. Aut non fuit
expreſſa pignoris remiſsio, ſed tacita: vt qa remit
titur debitum: & tunc aut iſta remiſsio eſt vtilis:
aut inutilis. ſi eſt vtilis, de hoc dic vt no. in d. §. de
pignore. Si verò eſt inutilis, aut eſt eadē cā vitian-
di tam remiſsionem debiti, quā remiſsionem pi-
gnoris: & tunc vtraque vitiatur: & ita loquitur l.
debitum. de remiſ. pigno. Aut eſt eadem cā vitiā-
di: & tunc habet locū l. j. §. j. quib. mod. pign⁹ vel
hypo. ſolui. Et dic plenè de hac materia vt d. l. ſi ti
bi decē. ſ. de pigno. per gl. & doc. ff. de pac.

SVMMARIVM.

☞ Hypothecaria non poteſt intentari cōtra poſ
ſeſſores bonorū, añquā ſit actū pſonali. & nu. 1.
2 Et ſi debitor eſt abſens, fertur quedam interlocu
toria contra eum, tanquā contra contumacem: &
fiet execuſsio bonorum ipſius.
3 Contra fideiuſſorem poſsidentē poteſt creditor
agere, quacūq; actione velit, tā reali, quā pſonali.
4 Qualiter intelligatur actum cum reo, vt poſtea a-
gatur contra poſſeſſores.
5 Qualiter fiat excuſsio bonorum rei principalis.
6 An ſit neceſſe ꝙ iudex pronunciet excuſsionem
legitimè fore factam.
7 Si fuit actum hypothecaria contra poſſeſſores bo
norum, non conuento primo reo principali, nec
facta excuſſione valebit proceſſus, & ſententia.
8

Perſecutione. [a] † In ele-
a 1 ctione cre
ditoris eſt agere perſonali, vel hypo-
thecaria? quod eſt verū debitore poſ-
ſidente: poſsidēte autem extraneo oportet ꝙ pri-
mò agatur contra reum, & fideiuſſores. h. d. cū au-
b then. hic poſita. No. ꝙ hypothecaria [b] non poteſt
intentari contra extraneum poſſeſſorem, niſi pri
mò agatur contra eum, & fideiuſſores, & fiat ex-
cuſsio bonorū, vt hic: quo facto poteſt agi contra
poſſeſſores bonorum debitoris: & vltimò contra
poſſeſſores bonorum fideiuſſorum, vt hic videbi
2 tis. ¶ Opp. † dicitur hic ꝙ hypothecaria non po-
teſt intentari contra poſſeſſores bonorū, antequā
ſit actum perſonali. Contra de §. ad hoc autem. in
authen. de liti. colla. viij. & de auſ. hoc ita. ſ. e. titu.
Solu. Dixerunt quidam quòd hæc corrigitur p
illam: quia illa eſt vltima. Iſta ſol. eſt falſa: quia ꝙ
non immutatur, quare ſtare prohibetur: vt l. ſan-
cimus. ſ. de teſt. Quare dixerunt alij quod in lege
contraria poſſeſſor habet cauſam à debitore: &
ideo ſicut ipſe debitor poterat conueniri quacun-
que actione: ita & poſſeſſor cauſam ab eo habēs,
Iſta ſolutio eſt falſa per l. apud Celſum. §. de au-
thoris. & §. ſi quis autem ex cauſa legati. ff. de do-
li exceptio. Quare dixerunt alij, ꝙ iſta intelligit
ſecundum illam, & illa ſecūdū iſtā. Iſta ſol. eſt di-
cere cōtra tex. illius l. Quare dixerūt alij, ꝙ aut lo
quimur de tacita hypotheca, aut de expreſſa. Pri
mo caſu habet locum auth. noſtra hic poſita. Secū
do caſu, habet locum lex contraria: & ſic etiam
erat olim de iure antiquo: vt l. Moſchis. ff. de iu-
re fiſ. Iſta ſol. reprobatur per glo. & meritò per. l.
cū poſſeſſor. in fi. ff. de cenſi. verum eſt ꝙ gl. alibi
approbat iſtam ſolutio. & approbat eā in §. ſed ne
que. in authen. de fideiuſ. vnde ſumitur iſta. Quid
c dicemus [c] ? teneas ſol. Ioā. poſitā hic, in fin. gl. ma-
gnæ, & approbat eam Azo in Summa. e. ti. & do.
Iac. hic, & cōmuniter omnes doc. noſtri. Ea ſolu
hæc eſt ꝙ lex cōtraria loquitur in caſu ſpeciali, vi-
delicet quando lite cœpta contra debitorem ipſe
debitor alienauit: quo caſu, licet non cōtrahatur
vitium litigioſi quantum ad omnia. tamen cōtra-
hitur quātum ad hoc vt poſſeſſor cauſam habēs à
debitore poſsit conueniri, etiam antequā ſit debi
tor. & iſta eſt vera ſol. & rectè fuit intellectus il-
lius legis. ¶ Modo ꝓ declaratione legis noſtrę q̄-
rit gl. quæ incipit: quid ſi debitor ſit abſens. quam
ſigna. Dicitur hic ꝙ oportet primò ꝙ agatur con
3 tra reum principalem. ¶ † Quæro: debitor eſt ab-
d ſens: nunquid potero agere [d] contra poſſeſſorem
bonorum? Gloſ. determinat hic indiſtinctè ꝙ ſic:
ſicut & aliàs diximus in fideiuſſore: vt in authen.
de fideiuſſo. §. j. collatio. j. Tu verò ſecūdū Iacob.
But. limita iſtā gl. ſic, videlicet ꝙ etiam ſit neceſſe
agi contra principalē debitorē abſentem, nō adeò
vt diffinitiua feratur contra eū, quia fieri nō poſ-
e ſit, quia lit. nō cōteſt. ſed bene agetur contra eū: [e]
& feretur quædam interlocutoria contra eū, tan-
quam contra contumacem: & fiet diſcuſsio bono
rum ipſius: arg. l. præſenti. §. j. & ij. ſ. de his qui ad
eccle. confu. ¶ Vlterius quæro: dicitur hic ꝙ con
tra debitorem poſsidentem, poteſt creditor agere
4 quacunque actione velit. ¶ † Quæro, quid de fi-
f deiuſſore: [f] nunquid contra fideiuſſorem poſsidē
tem poterit creditor agere quacunque actione ve
lit? Quidam dixerunt ꝙ non: & ita no. gl. in cor-
pore auſ. vnde ſumitur. Glo. hic, & melius, ſecun-
dūm noſtros doct. tenet contrarium, ꝙ idē ſit in
fideiuſſore poſsidente, quod in reo principali. Et
hanc approbat do. Iac. hic, & rectè: vnde ordo cō
ueniendi ſecundū gl. & noſtros doc. eſt, quod aga
tur primò contra reum principalem reali, & per-
ſonali actione: & poſtea contra poſsidentem rea-
li vel perſonali: & poſtea agetur contra poſſeſſo-
res bonorum rei principalis. Vltimò peruenitur
ad poſſeſſores bonorum fideiuſſoris: & iſtè ordo
rectè colligitur ex dicto §. ſed neque. Itē extra
5 gl. † quæro: dicitur hic, quòd non debet agi con-
tra poſſeſſores, donec perſonali actum ſit cū reo:
quæro qualiter intelligatur actum. Breuiter eſt
dicendū, quod debet intelligi cum effectu, adeo
ꝙ reus ſit condemnatus: arg. l. ignoti. ſ. de his quę
in frau. cre. & in l. j. C. de decu. lib. x. & argu. in l. j.
in fi. ff. quod quiſque iur. quod intellige ſi re⁹ ſit
præſens, adeo quòd diffinitiua poſsit ferri contra
eum. Aliàs dic vt dixi ſ. in quæſtio, quid ſi debi-
6 tor ſit abſens. ¶ † Quæro: dicitur hic ꝙ debet fie-
ri excuſsio bonorū rei principalis: quæro qualr
g fiat. [g] Breuiter. iſtud qualiter ſit colligitur ex l. p̄-
ſenti. §. j. & §. ſi cubi. de his qui ad ecc. confu, inter
alios modos ſecūdū Iac. de Are. eſt, ꝙ fit diſcuſ-
ſio bonorū per nuncium publicū, cui referēti iu-
dex credat: vt l. magis puto. §. ne tamen. ff. de reb⁹
eorum. & arg. l. ea quidē. de accu. Cautela tamen
eſt ſecundum eum, ꝙ mittantur duo nuncij: qa in
ore duorū ſtat omne verbum: arg. in auſ. de teſti-
bus. in prin. Sunt & alij modi, de quib⁹ dic vt no.
7 per eum in trac. ſuo. ¶ Itē quęro, † nunquid ſit ne
h ceſſe, ꝙ iudex pronunciet [h] excuſsionē legitimè
fore factam. Iac. de Are. tenet ꝙ ſic, arg. l. tutores.
quę eſt quinta ff. de cōfir. tuto. ibi: idoneis pronū
ciatis, &c. Iac. But. hic tenet ꝙ nō debet pronun-
ciari, neque poſſet: quia cū ſit actum contra reū
principalem: quomodo ex iſto proceſſu ferretur
ſententia in præiudicium poſſeſſoris bonorum:
quia nihil habent inuicem commune. Vnde con
cludit ipſe, quod pronunciatio non debet fieri.
argumen. in l. ſancimus. §. j. & ibi bona gloſſ. ſ. ad
Trebellia. multùm tamen facit contra hanc opi,
l. non tactum. §. ſenatus. ff. de fideicommiſſ. liber,

Quæro,

a ¶ Perſecutione. hic vide not. in authē. matri & auię. & authē. hoc ſi debitor. quædam tractatē per Moder. Inſtit. de actio. §. itē ſi qs in fraudem.

b ¶ Hypothecaria. Ad illud contrarium vide Bar. ſ. e. l. diſtractis.

c ¶ Quid dicemus. Si pendente hypothecaria contra debitorem fiat alienatio, non requiritur expſsio. adde bal. hic in prin. & in d. l. j. ver. quæro quid ſi debitor. ſ. quę in frau. cred. & quod notat Bal. de litig. auſ. litigioſa. in fi. & no. ad intellectū huius authen. ſiue terti⁹ poſſeſſor habeat titulū inualidū & ab extraneo, & nō habentē ius alienandi ſiue nō, vt eſt nota. & ibi Bal. in l. rei. de diſt. pig. et quod no. hic gl. in princ. & adde ꝙ eſt dare caſum ſingularem, in quo in rei vendicatione requiritur excuſsio: vt in caſu auth. contra & ibi Bal. in princip. ſ. ad Treb.

d ¶ Potero agere. Si debitor eſt abſens an requiratur excuſsio, vt agat contra tertios poſſeſſores: ſed Iacob. de Are. in trac. excuſſionum. in fi. indiſtinctè tenet gloſ. de quo tractatu Bar. hic facit mentionem in q. qualiter fiat excuſsio. facta de commiſſione: & iſtam gl. etiam ſimpliciter ſequitur hic Bart. Adde quid ſi pendente iudicio reus principalis cœpit abeſſe. Bal. conſil. cclxiij. lib. iij.

e ¶ Agetur contra eum. Sed qd ſi ſunt duo rei obligati in ſolidū: & actū eſt cōtra vnum: & eſt facta excuſsio realis, & pſonalis: an agi poſsit cōtra tertium poſſeſſorem rerum, non excuſſo alio obligato in ſolidū. facit ad hoc l. ij. j. de cōuenien. fiſ. debi. li. x. & ibi hanc quæſtionem format bar. & plus non dicit, nec decidit. Vide Inſtit. de actio. §. item ſi qs in fraudē. & Bart. in auſ. ſed hodie. in prin. de act. & obl.

f ¶ De fideiuſſore. Vide no. per Bart. in l. mulier. ff. q po. in pign. habean. & in l. Moſchis. ff. de iur. fiſ. & dicit bart. in d. l. mulier. ꝙ ſi ſunt duo rei, cōtra vnū poteſt agi hypothecaria, antequā contra alium ſit actum perſonali.

g ¶ Quæro qualiter fiat. Qualiter fiat excuſsio in auſ. ſed hodie. de ac. & ob. per Bar. & Bal. in l. à diuo. §. ī vēdi. de re iudica. & ſubdit Bal. in d. authen. ꝙ etiā pro forma ſit excuſsio: vel ſi vadit talis iudicando in perſonali, quęro quando fiat excuſſio, vide Barto. in l. duobus, in pe. q. de duobus reis. Bald. plenè in l. ij. quādo fiſcus vel priuatus.

h ¶ Pronunciet. Nūquid in excuſsiōe ſit ſententia neceſſaria, adde Bart. & quæ ibi ſcripſi in l. ſtipulatio, §. habet de noui operis nūcia. & late inſti. de actionibus. §. item ſi quis in fraudem. Adde Roma. conſil. ccxj.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Actum fuit. Adde Bald.in authen.contra.ſ.ad Trebel.in fi.per Bar.in d.l.prolatam.in prin.not.glo.& ibi Bar.l.ij.ſ.communi diuidũ.& l.ſi ve rò mancipium.§.j.de euic.& conſuluit Ang.per prædicta.& in terminis ſequitur Bart.in l.conuenticulam.in iij.col.de epiſ.& cler.Sed idem Bal. in l.j.ſ.communi diuidun.poſt Bar.ibi dicit tamen quòd eſt neceſſe acto ri poſt litem conteſtatam excuſſionẽ facere, vel docere de inopia principalis: ſed quod ſemper in qualibet exceptione excuſſionis, & ordinis, ſit neceſſe quòd opponatur ante lit.conteſta.tenet Bald.in l.exceptionem.in vj.colũ.de probat. excuſſio facta pendente iudicio retrotrahitur.tenet Bal. in l.teſtamento.ſ.de teſt.quod intellige ſecundùm no. per eum in d.l.communi diuidund.& vide Bart.in l.exceptionem.ff.de excep.Paul.de Caſtr. in l.fin.ff.ſi certum pet.tenet q̃ executio ſententiæ poſſit opponi.

b ¶Super hypothecis. Et hanc legem qualiter declarat Bald.in l.in rebus. ij.colum.ſ.de iure dot. Et ad hanc legem cum authen. ibi poſita, adde qđ legitur & notatur per gloſſ.& Barto. in l.quid ergo.de priuileg.cred.& in l.licet.C.qui potio.in pignor.habeantur.

c ¶Secũdò not. Adde quod not. in l. Macedoniani.aliàs, ſi autem.ſ.ad Macedo.& Barto.in l. ſi ventri.§.fina.in fin.ff.de priuileg. credi.

d ¶Tacitè. Tamen non idem operatur ac ſi eſſet ſpecialiter alleg.vt eſt tex. in l.j.C.de ſer.pig. da.ma.licet in pupillo ſit ſecus:quia res empta eſt pecunia pupilli, eſt ei tacitè obligata, & ſpecialiter. Tex.eſt ibi not.in l.ſi tutor.ſ. de ſeruo pig.da.ma. ad hanc legẽ de tacita hypotheca fiſci, vide not.in l.reſcripti.& in princi. ff.de pac.& Bar.in l.aufertur.§.fiſcus. ff.de iu.fiſ.vbi poſt eũ.Itẽ adde caſum, in quo etiã cõtrahiť tacita hypotheca: videlicet ſi res eſt empta ex pecunia vſuraria, vt not.Bal.in l.tutor.ſ.de ſer.pig.da.ma.

e ¶Quãuis. Et circa glo.ij.hic, quæ voluit alleg.l.ſimile.ff.ad munici.per quam legem dicitur q̃ nulla ciuitas præter Romanam, habet hypothecariam regulariter in bonis ciuium pro datijs præſtandis, & tributis.l.ij.C. de iur.Reipub.lib.xj.& ideo expedit q̃ ciuitas prouideat vt tranſeat res cum onere ſoluendi collectas communi: & poteſt facere.argu.l.Antiochenſium.ff.de priuileg.credi.§.fi.ad mun.l.munerum. §.præterea.de mu.& hono.Innocẽ.in ca.poſtula.de foro cõpeten.adde in l. reſcriptũ de pact. & quod ibi dixi.& Bal.in l.fin.in iij.colum.de ſac.ſan.eccle.& ibi etiã quid in eccleſia.& Bald. in hac l.ij.& intellige hanc legem de fructibus naturalibus:ſecus de induſtrialibus.not.glo. in l.aſſiduis.qui potio.in pign.hab.in ver.q̃ro an habeat locum iſta tacita.

f ¶Satis notum. Nota caſum, in quo tenetur vxor pro marito, vide Bart.in l. j.ff.ſol.matri.

g ¶Secundò no. Q̃n inuecta, & illata ſint tacitè hypothecata, vid̃ plenè Bal. in l.certi iuris.ſ.locati.

h ¶Retinere. An & q̃n poſſum vnam rẽ retinere pro aliquo mihi debito?& quid de ſcriptore, vide caſum in quo habet locũ retẽtio, per gl.& Bal.in l.ij. ſ.ſi antiqui.credi. Et de hac materia plenè per Iacob.de Bel.in l.j.j.etiam ob chiro.pecu.

8 Quæro, †pone, actum fuit [a] hypothecaria contra
a poſſeſſores bonorũ, non cõuento primo reo principali, neq; excesſione facta: nũquid valebit proceſſus & ſententia? Videtur q̃ non: quia peruertitur ordo contra l.prolatam.ſ.de ſen.& interlo. omniũ iudi. In contrariũ videtur l.j.ſ.de appellatio.& hæc vltima vera, ſecundũ Iac.de Aret. Non obſtat contrariũ: quia aut peruertitur ordo vnius cauſæ ad ſeipſam: & dico q̃ talis peruerſio ordinis annullat ſententiã: vt d.l.prolatã. Aut peruertitur ordo vnius cauſæ ad alterã: & tunc talis peruerſio non vitiat proceſſum, vel ſententiam ipſo iure. Et ita debet intelligi præallegata l.j.ſ.de appel. Alia dic vt dixi in d.§.ſed neq;.

1 SEruo. †Extincto pignore, nõ extinguitur obligatio perſonalis. hoc dicit.

SVMMARIVM.

2 ☞Cùm agitur cõtra extraneũ furẽ, illud qđ conſequiť creditor, vltra debitũ ſuũ reddit debitori.

1 SI tibi. †Creditor põt agere actione furti, contra furem, ratione rei pignoratæ. h.d. ¶Not. quod dixi in ſummario. qđ eſt verũ, q̃ põt agere actione furti, ſiue cõtra furẽ extraneũ, ſiue
2 contra ipſum debitorẽ ſubtrahentẽ. †Sed eſt differentia: quia cùm agitur contra extraneũ furem, illud, quod cõſequitur vltra debitũ ſuum, reddit debitori: aliàs ſi ageret contra ipſum debitorem, nihil ſibi reſtitueret: vt l.creditor.ff.de fur.

SVMMARIVM.

2 ☞Lex non trahit ſe ad cauſas finitas.

b SVper hypothecis.[b]
1 †Creditor, cui obligata ſunt oĩa bona à debitore, habet etiã obligatã militiã ex pecunia ſua emptã, verè vel pręſumptiuè. h.d. Quod eſt verum, ſi ad hoc pecunia ſit mutuata. h.d. cum auť. hic poſita. Et diuiditur iſta lex in tres partes. Nam primò dicit, de militia empta filijs, vel cognatis. In ſecunda dicit, de militia empta extraneis. In tertia parte quandã determinationem ponit, ſeu limitationẽ præcedentium. Secunda ibi: quod ita obtinere ſancimus. Tertia ibi: circa fin. quod ſcilicet in futuris. ¶Nota quod dixi
c in ſummario. ¶Secundò nota[c] differentiam inter primũ caſum, & ſecũdum: quia, vt dixi, ſi emitur militia filijs, vel extraneis, nõ eſt neceſſe creditori, quòd probet ex pecunia ſua militiã fuiſſe emptam. In ſecũdo caſu nõ præſumitur. ¶Tertiò no
2 ta † quod lex non trahit ſe ad cauſas finitas: vt l. penul.ſ.de trãſact.& ſ.de ſacroſan.eccle.l.penul.

In quibus cauſis pignus tacitè contrahatur. Rubrica.

LEX I.

1 VNiuerſa. †Bona debẽtis ſoluere tributa, vel
d contrahẽtis cũ fiſco, tacitè[d] ſunt obligata fiſco. h.d. cum l.ſeq.

LEX II.

e QVanuis. [e]†Fructus rei obli-
1 gate, tacitè ſunt obligati: ſed res ex pretio fructuũ empta, non eſt obligata. hoc dicit. ¶Et nota quod dixi in ſummario. Contra ſecundã partem ſummarij opponitur. de l.ſi & rem.ff.de peti.hær. Glo. nõ ſoluit. Dic quòd ſpeciale eſt in vniuerſali iudicio: vt in petitione hæreditatis. & ita not. in lege contraria. Sed contra iſtam ſolu. inſtatur de l. mater.ſ.de rei vendic. Solu. Secundùm Iac. dic, & ibi eſt ſpeciale vt habeatur recurſus ad pretium re perempta, vel præſcripta. De quo dic plenè vt ibi ſolet notari per doctores.

f SAtis notum. [f]†Bona do
1 talia ſunt tacitè obligata pro adminiſtratiõe primipilarij, excuſſis tamen prius facultatibus primipili. h.d. ¶Nota quòd licet regulariter bona dotalia non poſſint obligari propter debitum mariti: fallit tamen in caſu iſto: vt habetis ſ. ne vxor pro mari. per totum, &c.

SVMMARIVM.

2 ☞Pignora obligantur tacitè locatori, ſi inuecta ſunt: aliàs ſecus. & nu.1.
3 Creditor non poteſt retinere rem debitoris ſibi non obligatam prætextu debiti.
4 Niſi peruenit ad eum de voluntate debitoris eo animo, vt aliquod ius conſtitueretur in ea re.
5 Scriptor pro mercede ſua, & pro expenſis, quas fecit in ſcriptura ſua poteſt retinere quinternos.

SInõ inducta. Iſta eſt bona lex. †Li
1 cet inuecta, & illata ſint tacitè obligata locatori pro pẽſione: tñ ſi nõ oſtendantur eſſe inuecta, & illata, locator nõ põt ea re-
2 tinere p̃textu pẽſionis. h.d. Not. q̃ †pignora obligantur tacitè locatori, ſi inuecta ſunt: aliàs nõ. Se-
g cũdò nota[g] q̃ †creditor nõ põt retinere rem debi-
3 toris ſibi non obligata prætextu debiti. ¶Modò f oppo. iſte tex. vr̃ velle cõcludere, q̃ ea quæ ſunt illata in fundo, tacitè ſunt obligata locatori pro pẽſione, cõtra d.l.debitor.ff.de pig. vbi debitor induxit in fundo mancipia: & tñ non ſunt obligata. Solu. Aut illud, qđ induxit in fundũ, vel in domũ, g induxit ibi perpetuò p̃manſurũ: & tũc tacitè obligatur locatori. Et ita põt ĩtelligi hic à cõtrario ſenſu: vt l.ij.ff.e.ti. Aut nõ ĩduciť ibi p̃petuò mãſurũ: & tũc nõ eſt tacitè obligatũ locatori. Itẽ inſtatur de l.certi.ſ.loca. vbi ita demũ ſunt obligata locatori, ſi ſciebat ea eſſe inducta. Sol. Hæc lex deter- h minať ſecũdũ illã: quia ita demũ ea, q̃ inducuntur in prędio ruſtico, ſunt obligata locatori, ſi locator ſciat: aliàs nõ. Secus in prędio vrbano: vt ibi not. Inſti. de act. §. itẽ Seruiana. Et quæ ſit ratio diuerſitatis, dic vt in vtraq; earũ not. ¶Itẽ opp. dicitur hic q̃ creditor nõ põt retinere rem debitoris, prętextu debiti. Contra de l.ſi nõ fortè. §. ſi centũ. ff. de cõdi. inde. Solut. Aut res debitoris peruenit ad creditorẽ, de voluntate ipſius debitoris: aut non.
h Primo caſu, põt eã retinere[h] pro debito ſuo. Et ita intelligiť lex cõtraria. Secũdo caſu nõ. Et ita intelligiť hæc lex. Sed cõtra iſtã ſol. inſtatur de l.prætextu. quæ eſt l.fi.ſ.cõmo. vbi p̃uenit res ad creditorẽ, de volũtate debitoris: & tñ nõ põt eam retinere. Sol. Aut res p̃uenit ad creditorẽ hoc animo, vt coſtituať ei ius in re: & tũc creditor põt eã retinere. Et ita intelligũtur ea, quæ dixi in §. ſi centũ. & qđ ibi no. Aut nõ peruenit hoc animo, vt aliquod ius ei cõſtitueret in re: & tũc nõ poteſt eam retinere. & ita intelligať pręalleg. l.fi.ſ.cõmo. Sed cõtra iſtã ſolu. inſtatur d.l.in rebus. §. poſſunt. ff. cõmo. ¶Breuiter pro horũ ſolu. dicas duo verba: nam q̃nq; res debitoris p̃uenit ad creditorẽ. ſine volũtate ipſius: & tũc creditor nõ põt eã retinere
4 pro debito. & ita intelligiť hic. †Quãdoq; p̃uenit ad creditorẽ de voluntate ipſius debitoris: & tunc aut hoc animo vt creditori aliquod ius cõſtitueretur in ea re: & tũc creditor põt eam retinere pro debito. & ita loquiť pręalle. l.ſi nõ fortẽ. §. ſi cẽtũ. de cõdi. inde. Aut p̃uenit eo aĩo, vt creditori non cõſtitueret aliqđ ius in re: & tũc aut vult rẽ iſtam retinere p̃pter expẽſas, quas fecit in ea: & dico q̃ põt, Ita debet ĩtelligi l.ĩ reb⁹. §. poſſunt. ff. cõmo. Aut vult eã retinere propter aliud debitũ: & dico q̃ nõ põt. Ita debet intelligi præalle. l.fi.ſ.cõmo. ſecũdùm Iac. de Are. Vel dic vt ibi plenè not. per
5 Cy. & valẽt p̃dicta ad q. de ſcriptore † q̃ ſcriptor

a ¶Si mater. Idẽ voluit Spec.in tit.de tu.§. nũc dicendũ. ver.ſi trãſit. Vbi idẽ tenet.idẽ tenet hic Bal.Sali.& Raph.& ita nunc cõſulo. Andr. Barb.
b ¶ Procurator. An ꝓcurator generalis poſsit rem pignorare, vide ♦ codẽ.
c ¶ Si probaueris. Aduerte iſtũ tex. dum requirit fraudẽ: quia Bar.in l.quę dotis.ſol.ma.ſubaudit maximè: quod notat quia aliter nõ bene intelligeres iſtam materiã. Et quid ſi obligaui rem alienam, & tradidi: an poſsit ille, cui fuit illa res tradita, præſcribere iuri hypothecæ? Bal. ꝙ non, in l.ſi qñ.C. ad Velleia.
d ¶ Confirmatur pignus. Sed ſi dominium rei pignoratæ ſupuenit debitori, confirmat pignus: plene per Bar. in l. j.ff.de pign. & vide in ea.l.
e ¶ Res aliena. Quãdo res aliena obligari poſsit, vidẽ Bal. not. in l. mater. in j. colum. de rei vend. & vide not. in l. ij. de pigno. actio. & quæ ibi dixi poſt Bart. in l. j.§. j.ff. de pigno. Quid autẽ ſi debitor in re obligata non habeat niſi poſſeſsionem, an veniat in obligatione: adde quòd ſi talis res ſine vitio poſtea deueniat ad alium creditorem, ad quem habeam regreſſum: vide Cy. & Salic. hic, & quæ not. Barto. in l. rem alienam. in antepen. colũ. ff. de pigno. actio. Ad de melius de q. hic tacta per Alexan. Ioan. And. in addi. ad Specu. in titu. de ſol. §. j. verſicu. ſed pone.
f ¶ Probare creditor. Quid habet probare creditor in hypothecaria, vide Cy. Bal. & Bart. in l. de rebus, ſ. de dona. ante nup.
g ¶ Extraneus poſſeſſor. Quod verã intellige notabiliter, vt in l. de reb⁹. ſ. de donatio. ante nup. &c. ſcilicet qñ bet poſſeſſor vellet ſe tueri: quòd nota. Sed aduerte: quia Bart. in l. rem alienam. ff. de pig. act. tenet contrarium eius quod hic dicit lex quòd habenti titulũ lucratiuum à debitore, ſit opus probare de dominio debitoris.

pro mercede ſua, & pro expenſis, quas fecit in ſcriptura ſua, poſsit retinere quinternos: vt not. in d. l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condi. indeb. & in d. l. in rebus. §. poſſunt. ff. commod.

SVMMARIVM.

1 ☞ Tutela, quæ defertur matri, eſt legitima.

Si mater.[a] † Si mater pupilli ad ſcd̃a vota trãſiens nõ petierit eidẽ tutorẽ, & ꝙ ex administratione debeat, nõ ſoluerit: bona mariti ꝓ hoc tacitè ſunt obligata. h.d. ¶ Iſta lex eſt notabilis. quã no. Et nota primò qđ dixi in ſummario. ¶ † Secũdò not. ꝙ tutela, q̃ deferſ matri, eſt legitima. De quo plenè per glo. doct. in auť. matri & auiæ. ſ. qñ muli. tute. offi. fun. po. ¶ Itẽ not. caſum ſpecialẽ, in quo ꝓpter debitũ vxoris obligãtur bona mariti. ſic e cõuerſo. Videbitis gl. ſ. eo. l. ſatis. contra regulã generalẽ. ſ. ne vxor pro mari.

Sancimus. † Iura loquẽtia de reb⁹ iuectis, & illatis, tacitè obligatis locatori, ſunt communia in omni loco. h.d. Quid ſit territoriũ, habetis in l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. ſign.

Si aliena res pignori data ſit. Rub.

LEX I.

Procurator.[b] † Res nõ põt obligari per procuratorẽ nõ habentẽ ſpeciale mandatũ, vel generale cũ libera: niſi fortè dñs eam cõſuetus erat obligare, vel niſi pecunia in rem dñi ſit verſa. h.d. cũ omnib⁹ gloſsis. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ ꝓcurator nõ põt cõſtituere ius in pignore. Cõtra, de l. ꝓcurator cui generaliter libera. ff. de ꝓcur. Solu. Aut procurator habet ſpeciale mãdatũ, aut generale, cũ libera: & tũc cõſtituit ius in re, vt in cõtrario. ſec⁹ ſi nõ habet ſpeciale mãdatũ, vel gñale cũ libera: & ita loquiť hic. ¶ Sed cõtra iſtã ſolu. inſtať de l. vel vniuerſorũ. ff. de pig. act. Sol. Ibi paterfa. erat cõſuetus eã pignorare: & ideo ſi tales res per procuratorẽ pignorentur, bene cõſtituitur ius in re. Ita tolliť contrariũ.

LEX II.

Si probaueris.[c] † Res aliena non põt aliĳ obligari, ſine conſenſu dñi: niſi de fraude dñi appeat. h.d. ¶ Quærit gl. qs debet ꝓbare iſtã machinationẽ, ſeu fraudẽ. Breuiter debet probare ille, q allegat: vt in l. in exceptionibus. & l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba.

LEX III.

Curator. † Adminiſtrator alicuius, rẽ dñi pignorãs, nõ cõſtituit ius in re: niſi appareat, pecuniã eſſe verſam in vtilitatem dñi. hoc primò. Itẽ filius nõ põt obligare rem pr̃is, eo viuẽte. h.d. cũ l. ſeq. Super l. q̃rit gl. qđ in emãcipato? ĳ. dicit idẽ & bene. Ratio dubitationis erat: qa filius viuẽte patre eſt dominus, & poſt mortẽ patris continuatur dominiũ: nec deeſt ſibi viuẽte patre, niſi ſola adminiſtratio: vt l. in ſuis. ff. de libe. & poſthu. ideo videbať ꝙ poſſet etiã viuẽte pr̃e, rem patris pignorare: hoc tamen remouetur hac lege.

SVMMARIVM.

☞ Quando in hypothecaria habeat neceſſe creditor probare rem fuiſſe in bonis debitoris, tempore obligationis: vel eum tunc poſſediſſe bona fide, & probare titulum debitoris, & nu. 5.
3 An res aliena poſsit obligari efficaciter.
4 Et quid ſi dominus rei ſuccedat eidem debitori

Cum res. Iſta eſt optima lex, & tractat optimam materiã. & breuiter dicit: † Si res, quæ nõ fuit in bonis debitoris tpe obligationis, incipiat poſtea eſſe in bonis debitoris, cõfirmať pign⁹[d] vtiliter. h.d. ¶ Nota ꝙ ſi debitori rem aliená obliganti ſuperueniat ius in re, ꝙ prodeſt
2 creditori quantum ad vtilem hypothecariã: vt hic. † Ex quo habetis inferre aliud, ꝙ ad hoc vt directa hypothecaria cõpetat, requiriť rẽ fuiſſe in bonis debitoris, tempore obligationis: vt l. & quæ nõdũ. §. quod dicitur.
3 ff. de pig. ¶ Oppo. ꝙ † res aliena[e] poſsit obligari efficaciter. vnde oppo. de l. iĳ. §. cùm ex cauſa. ff. qui po. in pig. ha. Sol. In lege cõtraria debitor obligans habebat ius ad rem: ideo poterat eã obligare. & ita intelligit cõtrarium. ¶ Item opp. j. ſi pig. da. ſit, l. j. & quaſi per cotũ. ¶ Item opp. de l. grege. §. ĳ. ff. de pig. Sol. Ibi in lege contraria debitor obligans, habebat ius in re: & ideo poterit obligare. Sed contra prædictam ſolu. inſtatur: & videtur, ꝙ indiſtinctè etiam vbi debitor non habet ius ad rem neque in re, & tamen poſsit obligare rem alienam. Vnde opp. de l. ſi fundus. §. aliena. ff. de pig. Sol. Ibi res aliena fuit obligata per debitorem hoc modo cũ ſua eſſet: quo caſu valet obligatio re poſtea ſua effecta. Sed cõtra iſtam ſolu. inſtatur, & videtur ꝙ etiã vbi debitor obligat rẽ alienã, etiã ſine prædicto modo, tamen valet obligatio. vnde op. de l. j. in prin. ff. de pign. Solu. Dicatis duo verba: Quandoque debitor obligat rem alienam, in qua habet ius: & tunc eã poteſt efficaciter obligare: vt j. ſi pignus pig. da. ſit. per totum. & in l. grege. §. ĳ. de pigno. Quandoque debitor obligat rem, ad quam petendam ſibi competit actio. & iſto caſu valet etiã talis obligatio: vt l. iĳ. §. j. qui pot. in pig. ha. Quandoq; debitor obligat rem, in qua non habet ius, nec actionem ad eam petendã: & tunc aut obligat eam hac cõditione: cùm ſua fuerit, & obligatio valet, vt l. ſi fund⁹. §. aliena. ff. de pig. Aut obligat eam ſimpliciter: tunc aut creditor ſcit eam eſſe alienã: & tũc creditori non datur actio ad eam rem: ſed conceditur ei retentio: vt l. j. in prin. ff. de pig. & dic vt ibi not. Aut creditor ignorabat rem eſſe alienam: & tunc dicas ſecundũ dominũ Iaco. But. ꝙ aut eſt effectus dominus ipſe debitor, qui rem alienã pignorauit: & tunc cõfirmatur pignus vtiliter ipſi creditori, & datur ei vtilis hypothecaria, vt hic: nam inuenitur debitor, &
4 dominus rei obligatæ, qui de pignore conuenit eſſe eadem perſona. † Si verò ipſe debitor nõ efficiatur dominus: ſed dominus rei ſuccedat eidem debitori: tunc habet locũ l. rem alienã. in ſecũdo caſu ff. de pign. act. & dic vt ibi not. Modo per iſta verba habetis intellectũ huius legis, & l. rẽ alie-
5 nam, quæ eſt ſatis difficilis. ¶ Itẽ opp. † dicitur hic, ꝙ ſi debitori ſuperueniat ius in re, ꝙ datur vtilis hypothecaria creditori. ¶ Opp. & videtur ꝙ iſtud non procedat: quia creditor habet neceſſe probare rem fuiſſe in bonis debitoris, tẽpore obligationis: vt l. quæ nõdũ. §. qđ dicitur. ff. de pign. In caſu noſtro hoc nõ poterit ꝓbare, qa tẽpore obligationis res erat aliena: vt dicit tex. quare malè. Quid dicem⁹? Dicit gl. ꝙ debitor poſsidebat rem iſtã tẽpore obligationis bona fide. quod ſufficit: vt l. bonorũ. §. in bonis. ff. de ver. ſigni. & ſi creditor probat, hoc ſatis eſt. & ita cõcludit gl. hic circa mediũ gloſſ. magnæ. quã nota & ſigna bene. Pro declaratione huius
f quæro, & reuoco in dubiũ, quid habet neceſſe ꝓbare creditor[f] in hypothecaria actione. Glo. hic concludit, ꝙ ſufficiat creditori, ſi probet ipſum poſſediſſe rem tẽpore obligationis bona fide, & cũ iuſto titulo. Iſtam gl. habetis in l. rem alienam. ff. de pign. actio. Aliam glo. habetis, quæ videtur dicere, ꝙ creditor debeat probare debitorem fuiſſe dominũ rei obligatæ, tempore obligationis. Iſtam gl. habetis in §. item Seruiana. Inſtit. de act. Simile no. glo. ſ. de Salui. interdi. l. j. Similiter not. in §. interdictũ. Inſtit. de interdict. Idem videtur notaſſe glo. in §. illud. in auť. de trien. & ſemiſ. col. iiĳ. ¶ Quid dicemus? Dyn. in præalle. §. item Seruiana. reprobat iſtas vltimas glo. quæ dicunt debere probari dominium. & reprobat eas per l. bonorum. §. in bonis. ff. de verbo. ſigni. do. Cyn. approbat prædictas glo. & intelligit eas in caſu quando creditor agit hypothecaria directa: & dicit non eſſe bonum conſilium, ꝙ agatur directa; quia habebit neceſſe dominium probare. Probat iſtum intellectum per l. qui filios. j. tit. proxi. circa fin. ibi: de bonis ſuis, &c. quod verbum, ſuis, denotat dominium: vt l. ſolũ. §. meum. ff. de rei vendi. Præterea, res dicitur eſſe in bonis noſtris, pro qua actionem habemus: vt l. rem in bonis. de acquirẽ. re. do. Sed ſi debitor non fuiſſet dominus, per conſequens actionẽ non habuiſſet. Et ex hoc cõcludit ipſe, ꝙ in hypothecaria directò creditor debet probare dominium debitoris. Certè, ſi quis vellet defendere opin. Dyn. credo ꝙ poſſet, per l. ſeruos. ff. de legat. iĳ. Quare poteſtis dicere quod aut creditor agit cõtra principalem debitorem hypothecaria actione, aut cõtra extraneum. Si cõtra principalem debitorem, habet locum glo. noſtra, quæ eſt hic, quòd ſufficiat creditori probare ꝙ debitor poſſederit bona fide, cum debitor ſibi non poſſet referre quæſtionẽ alicuius iuris. Aut cre-
g ditor agit contra extraneum poſſeſſorem hypothecaria: & tunc cõcederem ꝙ do. Cyn. hic bene dicat, videlicet ꝙ aut iſte extraneus poſſeſſor[g] habet cauſam ab ipſo debitore, & lucratiuam: & tunc ſit idẽ in ipſo, quod in principali debitore: & habet locũ etiã glo. quæ eſt hic. Secus ſi haberet oneroſam: ar. l. apud. Celſum. §. authori. ff. de do. exce. Aut extrane⁹ poſſeſſor non habet cauſam ab ipſo debitore, & tunc habet locum gloſ. quæ eſt in d. l. rem alienã. ff. de pig. ac. quia oportebit ꝙ creditor probet debitorem tempore obligationis poſſediſſe bona fide, & etiã oportebit probare titulum debitoris, vt ibi not. & dic quod not. per Dy. in d. §. itẽ Seruiana. & quomodo fuerunt verba glo. in l. ante omnia. ff. de proba.

SVMMARIVM.

1 ☞ In obligatione non cadunt niſi ea, quæ ſunt in bonis debitoris.

Quæ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

1 QVæ prædium. †Obligatus rē alienā, nō præiudicat domino: & cōtraria pignoratitia tenetur. h.d. ¶ Nota quod dixi in ſummario. Con
cordat l. ſi quis in pignore. §. j. ff. de pign. act. ¶ Modò oppo.
2 †dicitur hic, in obligatione non cedunt niſi ea, quæ ſunt in bonis debito-
toris. contra, ſeruitus ruſticorum prædiorum, dicit lex ꝙ nō eſt in bonis,
neq; extra bona: vt l. j. ff. de vſufr. leg. & tamen cedit in obligatione: vt l.
ſed an viæ. ff. de pign. Rationem ſpecialitatis dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 ☞Tutor ſi rem pupilli obliget, & pecuniam in vtilitatem pupilli non
conuertat, non valet obligatio.
2 Pupillus factus maior, poteſt approbare cōtractum per tutorem factum,
qui de iure non valebat.

1 SI in rem. †Tutor, procurator, vel alius adminiſtrator, obligando rem dominorū, eis nō præiu
dicāt, niſi poſtea cōſenſus dominorū accedat: vel niſi de ſcien-
tia eorū probetur. h.d. cū l. ſeq. ¶ Nota ex iſtis legibus ꝙ ſi tu
tor rem pupilli obliget & pecuniam in vtilitatem pupilli nō cōuertat, ꝙ
2 obligatio non valet, vt hic. ¶ Item nota † ꝙ pupillus factus maior, poteſt
approbare contractū per tutorem factum, qui de iure nō valebat: vt hic.

Quæ res pignori obligari poſſunt, uel non, & qualiter pignus contrahatur. Rubrica.

¶ Rubrica noſtra poteſt continuari hoc ordine? Dictū eſt ſ. de pigno. ſed
quia quædā res reperiunt̃, quæ obligari, ſeu pignorari non poſſunt: ideo
ſubnectitur hæc rubrica: quæ res pig. oblig. poſſunt, vel non: & qualiter.

SVMMARIVM.

2 ☞Generale quo ad genus, nō tantum operatur, quantū ſpeciale quo ad
ſpeciē in his, quæ quis ſpecialiter non eſſet conceſſurus, vel obligaturus.
3 Suſcipiens in ſe omne periculum, videtur ſuſcipere periculum cōtingens
ex dolo, vel culpa, non caſum fortuitum.
4 In generali obligatione non veniunt ſupellectilia neceſſaria.

LEX I.

1 ALumnos. †In generali obligatiōe nō veniūt ea, quæ qs nō eſſet ſpecialiter obli-
gaturus. h.d. ¶ Nota quod dixi in ſummario. ¶ Modò
2 opp. & videtur † ꝙ tantum debeat operari generale quo
ad genus, quantū ſpeciale quo ad ſpeciē. Vnde oppo. de
l. ſi duo. de admini. tuto. & l. ſi chorus. ff. de lega. iij. & l.
omnes. de præſcrip. xxx. an. hic autē dicitur cōtra: quare malè. Sol. ſecun
dùm Dyn. & dic, ꝙ dicta regula non procedit in his, quæ quis ſpecialiter
non eſſet cōceſſurus, vel obligaturus: quia in caſu iſto nō operatur tantū
ſpeciale quo ad ſpeciē, quantū generale quo ad genus, nec ecōuerſo: vt l.
obligatione. in princi. ff. de pig. Et dic vt not. per Dy. in c. generali. extra,
de reg. iur. lib. vj. ¶ Iſta lex inducitur per glo. in arg. ad q. de caſibus for-
3 tuitis, † quòd ſi aliquis ſuſcipiat in ſe omne periculū, ꝙ ipſe videtur in ſe
ſuſcipere periculum cōtingens ex dolo, vel culpa præcedente: nō autem
videtur in ſe ſuſcipere periculum caſus fortuiti. arg. huius l. & in d. l. obli-
gatione. ff. de pigno. & not. per glo. & doct. in l. ſi quis. §. quæſitum. ff. ſi
quis cautio. De quo dic vt no. per glo. & doct. ibidem. Item inducitur in
4 ar. ad q. † ꝙ licet aliquis obliget omnia bona ſua, nō videtur obligare ſu-
a pellectilia omnino neceſſaria[a], & ea, q̃ nullo modo eſſet ſpecialiter obli-
gaturus: vt puta panni, lecti, & alia ſupellectilia, ſine quibus viuere non
poſſumus: imò ſi creditor ad iſta ageret, malè ageret, ſecundùm Iac. But.
quia non poſſet: & ex hoc fiunt ſtatuta, ꝙ talia poſſunt pignorari.

SVMMARIVM.

2 ☞Si eps̄ debet habere bona omniū clericorū decedentiū in certis paro-
chijs: & reperiatur ꝙ clericus habeat inſtrumentū, in quo eſt obligatus
Titius, tamē extra ciuitatē nō pertinebit ad epiſcopū illud inſtrumentū.

LEX II.

1 CVm conſtet. †Obligato inſtr̄o: vident̃ obligata ea, de quib⁹ in inſtrumēto fit men-
b tio[b]. h.d. ¶ Nota quod dixi in ſummario. Iſta lex inducitur in
2 arg. ad q. † Conſuetudo eſt in ciuitate, ꝙ eps̄ debeat habere bo
na omniū clericorū in ciuitate decedentiū, in certis parochijs ep̄o deputa-
tis: modò quidā clericus inſtr̄m habebat, in quo Titius erat eidē obliga-
tus, & tamē Titius erat obligatus alibi extra ciuitatē: nunqd illud nomē
Titij erit ep̄i. Inducit̃ hic lex ꝙ ſic: cū reperiat̃ inſtr̄m eſſe in ciuitate. Tu
verò ſecundùm Pet. tene contrariū, per l. Caius. ff. de leg. ij. vbi eſt caſus.

SVMMARIVM.

1 ☞Cum vniuerſitate, res religioſa cadit in obligatione.

LEX III.

SI monumento. Res religioſa nō cadit in obligatione. h.d. ¶ Nota qđ dixi
in ſummario. ¶ Iuxta hoc opp. de l. monumētorū. ſ. de relig.
& ſump. fune. Sol. Aut tu quæris, nūquid iſtud monumētū,
aut ipſa res religioſa, poſsit obligari: & dicas ꝙ nō, vt hic. Aut tu quæris,
nunquid poſsit obligari ius auferendi mortuū in ſepulchro: & iſtud be-
ne poteſt obligari: vt lege cōtraria. Sed contra iſtam ſolut. inſtatur de l. in
1 modicis. ff. de cōtrahē. empt. Solu. † Cum vniuerſitate res religioſa cadit
in obligatione: Secus in vēditione: vt in cōtrario:
Sed ſpecialiter, & p ſe, nō pōt obligari, vt hic. Et
facit ad prædicta l. j. ff. de fun. dot. cum ſimilibus.

SVMMARIVM.

2 ☞Debitor debitoris mei poteſt conueniri à me,
dummodo primò nō ſoluiſſet debitori meo, ante
certiorationem ſibi à me factam. & nu. 4.
3 Nomina debitorū veniūt in obligatione tam ge-
nerali quàm ſpeciali: & an in tacita obligatione.
4 Actio directa, quæ competit debitori creditoris,
contra debitorem ſuum eſt vtilis penes ipſum cre
ditorem creditoris. & nu. 6.
5 Debitor debitoris mei ſi tenetur ad ſpeciē, & ego
eam exigā, debeo tenere loco pignoris: ſed ſi de-
bet quantitatem, eam compenſabo.
7 Debitor debitoris mei, ſi ſciat nomen ſuum mihi
eſſe obligatum, licet ipſum non certiorauí: non ta
men licitè poteſt creditori ſuo ſoluere.
8 Quando ago contra nomen debitoris mei debito-
ris, non eſt neceſſaria excuſsio debitoris mei.
9 Qualiter formabitur libellus contra nomen debi
toris mei debitoris.
10 Creditor ſi agit contra nomen debitoris, & credi-
tor creditoris etiam agit contra illud nomē: præ-
fertur creditor creditoris.

c NOmen quoque.[c] Iſta eſt bona lex. † Nomē debitoris ante denun-
ciationē factā ſibi à creditore ſui credi-
toris, pōt ſoluere ſuo creditori: poſt denūciationē
aūt factā nō pōt ſoluere: ſed exigi pōt vtili actiōe.
2 h.d. ¶ † Nota debitor debitoris mei pōt cōueniri
à me: dūmodo primò non ſoluiſſet debitori meo,
vt hic: & hoc eſt verū ante certiorationē ſibi à me
factā. Si autē certioraſſem, creditori ſuo ſoluere nō
3 pōt: vt hic habetis not. ¶ † Scđò nota ꝙ noīa debi
torū, veniūt in obligatione tā gnāli ꝙ̄ ſpeciali. An
autē veniāt in tacita obligatione, vide qđ no. ſ. de
4 hær. act. l. hæredē. ¶ Tertiò hētis notare † ꝙ actio
directa, q̃ cōpetit debitori creditoris cōtra debito
rem ſuū, eſt vtilis penes ipſum creditorē credito-
d ris: vt hic. Modò habetis[d] nota. cōtra legē noſtrā
opponere: dicit̃ hic, ꝙ debitor debitoris mei ante
certiorationē à me ſibi factā pōt debitori meo ſol-
e uere. Cōtra[e], imò videtur ꝙ poſsit ſoluere, quan-
f tūcūq; ſibi nō denūciauerim. ¶ Vnde oppo.[f] de l.
iij. j. de noua. Sol. hæc lex ſupplet̃ p illā: quia ſiue
p creditorē creditoris ſit facta denūciatio, ſiue lis
ſit cōteſtata, ſiue pars debiti ſoluta, debitor nō pōt
ſoluere ſuo creditori. & ita intelligit̃ cōtrariū. Itē
5 oppo. † & videtur ꝙ creditor creditoris nō poſsit
iſtud nomē exigere: ſed debet ipſum tenere loco
pignoris. ¶ Vnde opp. de l. grege. §. cū pignori. ff.
de pig. & l. ſi cōuenerit. ff. de pig. ac. Sol. Aut iſtud
nomē debet ſpeciē, aut quātitatē. Primo caſu cre-
ditor tenebit pignora: ſcđo caſu cōpēſabit cū de-
bitore ſuo. ¶ Vlteri⁹ opp. liberatio eſt ſpēs aliena
tiōis: vt Iuſti. q. alie. licet vel nō. §. nūc admonēdi.
Sed alienādo debitor nō pōt p̃iudicare creditori:
vt l. debitores. ſ. de pig. ergo nec liberādo: hic aūt
dicit̃ cōtrariū: quare malè. Sol. Differētia eſt inter
pignora corporalia, & icorporalia. vt noīa debito
rū: qa in primo caſu p debitorē alienātē nō p̃iudi-
catur creditori, cū res corpales appareāt: ſec⁹ ī in-
6 corpalib⁹, q̃ nō apparēt. † Modò p declaratiōe le-
gis nr̄æ q̃ro, q̃ ſunt iſtę vtiles actiones. Gl. noſtra
hic, & in l. grege. §. cū pignori. ff. de pig. dicit ꝙ eſt
vtilis hypothecaria. Iſta opi. eſt falſa: qa hypothe
caria poſſeſsionē auocat: vt l. ſi cū vēditor. in prin.
ff. de euic. & in oīb⁹ nō eſt poſſeſsio, qa ſunt ícor-
poralia: ſequit̃ ꝙ in hypothecaria non habet locū.
Quare teneas aliā opin. glo. videlicet ꝙ iſtæ vtiles
actiōes ſūt, q̃ erāt directæ penes debitorē, q obliga
uit nomē. Itē q̃ro, dicit̃ hic: certior à te factus, &c.
7 ¶ † Quærit gl.[g] hic: quid ſi iſte ſciebat nomē ſuū
g obligatū eſſe mihi, tñ ego ipſum nō certioraui: nū
qd licitè poſsit ſoluere creditori ſuo? Gl. nr̄a hic te
net, ꝙ ſic: qa oportet ꝙ denūciatio ſibi oīno fiat à
creditore creditoris. alle. gl. l. debitores. ſ. de pig.
Certè dñi, illa lex nihil ad rhōbū: quia loquit̃ de

a ¶ Omnino neceſſaria. In generali obligatione nō veniūt panni, lecti, & ſupellectilia. Vide Bal. in l. certi. ſ. loc. & vide quod notat Bald. hic.

b ¶ Fit mentio. Vide de hoc per Cy. in l. certi. ſ. loc. in v. q. & expreſsè Pet. in l. ſeruū filij. §. cum qui. de leg. j. & diſtinguit, an habere debeat tanꝗ̄ hæreditatē? & ſic ius vniuerſale: an generaliter bona, &c. quo caſu procedit l. Caius. &c. de quo vide Cyn. hic.

c ¶ Nomē quoque. Ad hanc legē vide l. Caius. de lega. ij.

d ¶ Modo habetis. Vide Bal. in l. ſi cū emptor. ff. de pact. plenè Bal. in l. j. C. de actio. & oblig. in ix. col. in verſ. quintò quæritur. cum verſi. ſeq.

e ¶ Cōtra. Vide Bartol. in l. iij. ſ. quod met. cau.

f ¶ Vnde oppo. Vide pro eo quod hic dicitur, Bar. in cōſi. ccxliij. incipē. tres caſus. And. Barb.

g ¶ Quærit gl. in caſu l. Titiæ. j. de noua. an ſufficiat ſola ſcientia debitoris? Adde plenè Barto. in l. facta. §. ſi hæres. ff. ad Trebel. & Bal. in dicta l. iij. de nouat.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

volūtate,ſeu vrbanitate,vt vidiſtis ibidem:quare
dicatis,& meli⁹,ꝙ denūtiatio nō ſit neceſſaria ſciē
ti:ar.l.j.in fi.ff.de act.emp.& ibi not.& meli⁹in l.
fi.ff.de trāſac.& ſolet notari in l.emptor.j.de eui.
8 ¶ Itē quæro:ecce † debitor meus obligauit mihi
a nomē debitoris[a]: ago cōtra iſtud nomē : opponit
mihi ꝙ nō fuit facta excuſsio:quæritur qd iuris?Dixe
runt quidā,ꝙ etiā in nominibus requirit excuſ-
ſio principalis debitoris : quia lex generaliter lo-
quit:vt aut.hoc ita.ſ.de pig.& in corpore vnde ſu
mitur.Et ad idē l.nō prius.ſ.quādo fiſc.vel priua.
& hæc opi.videtur tutior.Iac.de Are.& do.Iac.
Buti.hic tenent,ꝙ in nominibus nō ſit neceſſaria
excuſsio:quia ius nominis dicitur reſidere penes
ipſum principalē debitorem:quo caſu qñ debitor
principalis habet res hypothecatas,nō eſt neceſſa
ria excuſsio : vt videbitis in aut.hoc ita. & maxi-
mè dicit ipſe, non eſt neceſſaria excuſsio , ſi agat
actione vtili,quæ penes debitorē erat directa : qa
excuſsio,ſcd̄m meū,habet locū ſolùm in hypothe-
caria.Et hāc vltimā partem credo veram.Sed iſtud
vltimū,qd̄ ipſe dicit,ꝙ excuſsio ſolùm habeat lo
cum in hypothecaria,credo ꝙ nō ſit verū: qa etiā
habet locū in alijs actionibus,puta in reuocatorijs:
vt l.j.& ij.& ibi not.ſ.de his quæ in fraud.credi.
9 ¶ † Quæro,qualiter formabit libell⁹ cōtra nomē.
Habetis gl.in l.heredē.ſ.de her.ac.Itē quero:ec-
ce debitor meus obligauit mihi nomen debitoris:
agit ipſe contra illud nomen,& etiā ego ago: quis
b præfertur[b]?Breuiter dicas,† ꝙ ego creditor,q ago
10 vtili;quia quantūcūq; habēs vtilē,habeat cauſam
ab habente directam,præfertur habens vtilem:vt
l.j.§.qui ſuperficiem.ff.de ſuperfi.Præterea,vide
tur caſus in l.ſi conuenerit.in prin.ſ.de pig.act.

1 SPem eorum. † Præmiū quod dat athletę,nō poterit obligari.h.d.¶ Nota quod dixi in ſummario.

SVMMARIVM.

2 ☞Pignorans liberum hominem debet puniri.
3 Pater filium obligare poteſt propter famem.

c QVi filios. [c] † Res,quæ non ſunt
1 in bonis noſtris non
poſſunt obligari.h.d. ¶ Nota quod dixi
in ſummario. ¶ Oppōn.de l.ſenatus,§.fina.ff.de
lega.j.Sol.Caſus ſpecialis eſt ibi:& dic vt ibi not.
per glo.Dyn.¶ Item oppo.dicitur hic ꝙ non po-
teſt obligari niſi illud , quod eſt in bonis noſtris.
Cōtra de l.ſed an viæ.ff.de pig.Sol. dic vt dixi in
2 l.quæ prædiū.ſ.tit.j. ¶ † Itē opp.ꝙ videtur ꝙ pi-
gnorās liberū hominē debeat puniri.Vnde oppo.
de.§.quia verò.& huiuſmodi.in aut.vt nulli iud.
col.ix.Sol.iſta limitat per illā:quia nō pōt obliga
3 ri,vt hic:ſed ſi obligetur punit: vt ibi. ¶ † Quærit
gl.nūquid poſsit qs filiū obligare propter famem?
Et tenet ꝙ ſic.Idē dicit in l.ij.ſ.de pa.qui fi.diſtr.

SVMMARIVM.

2 ☞Ex conuentione inſtrumenta fundi non poſ-
ſunt pignorari.
3 Et an iſta lex habeat locum in omnibus fundis.

1 EXecutores. † Deputati ad agriculturam
non poſſunt capi pignori.h.d. cum l.
ſeq.contrafacientes puniuntur.h.d.in
aut.agricultores.hic poſita. Et differt prima à ſe-
cunda : quia prima loquitur de pignore capto ex
præcepto iudicis:ſecunda loquitur de pignore cō
2 uentionali.¶ Quærit gloſ.in l.executores.† nun
quid conuentionaliter poſſunt iſta inſtrumenta
fundi capi?Glo.noſtra,& bene,determinat quod
non,per l.pignorū.quæ ſequit. Ad idem in aut.
nullum credētem agricolæ.§.j. ¶ Quæro,iſta lex
loquitur de prædijs tributarijs. Et dicit text. ex
quo tributorum illatio redardetur : quid de alijs
3 prædijs?Videtur † quòd non habeat locū iſta, per
rationem quam aſsignat text. Vos habetis dicere
contra,quòd lex iſta habeat locū in alijs prædijs:
quia ineſt alia ratio , videlicet ne ſterilitas fru-
ctuum,&c.arg.l.j.§.de eo opere.ff.de aqua pluuia
arcen.& iſta ratio vrget in alijs prædijs.

SVMMARIVM.

2 ☞Voluntas contrahentium debet magis inſpi-
ci,quàm verba.
3 Diſpoſitio generalis trahitur non ſolùm ad præ-
ſentia,ſed etiam ad futura.
4 Si debitor in obligatione omniū bonorum ſuo-
rum in ea conſtituit ſe creditoris nomine poſside
re:an veniant futura.

d SIquis. [d] † Appellatione rerū,
1 vel bonorū in obligatio
ne deductorū,cōtinent pſentia,& fu
tura.h.d.iſta eſt no.lex. ¶ Not.quod
dixi in ſummario.¶ Secūdò not.ꝙ voluntas con-
trahētiū debet magis inſpici,quàm verba , vt hic.
2 ¶ Tertiò nota † ꝙ diſpoſitio generalis[e] trahit non
e ſolū ad pſentia , ſed etiā ad futura:vt hic videtis.
¶ Opp.dicitur hic ꝙ in obligatione nō ſolùm ve-
niūt præſentia,ſed etiā futura.Cōtra,de l.ſi ita ff.
de au.& arg.leg.Sol.Dicit gl.ibi loquit in legato,
vel donatione,per quam dominiū transfertur : &
ſic eſt magnum præiudiciū : & ideo illa diſpoſitio
3 † nō trahitur ad futura.Hic loquit in obligatione
pignoris,quod nō eſt magnū præiudiciū : & ideo
cōprehendit futura.& ita intelligitur cōtrarium.
Sed contra iſtā ſolu.inſtatur de l.ſi ſeruitus.ff.de
ſer.vrb.præd.& de l.iij.in princ.ff.pro ſoc.Quare
dicatis duo verba ſecūdùm Pet.ꝙ quædam ſunt
vniuerſalia:& in iſtis non ſolùm inſpicitur tēpus
præſens,ſed etiā omne futurū incrementū cōſide
ratur:& de iſtis loquit l.peculiū.ff. de lega.ij.& l.
f grege.ff.de lega.j.Quædam ſunt ſingularia[f]:& in
iſtis ſolùm inſpicit tēpus preſens,niſi poſtea fortè
aliud accedat per alluuionē:vt l.itē ſi fundi.§.j.de
vſufru.Quædam ſunt generalia:& in iſtis qñq; à
g principio[g] poteſt inſpici quantū præiudicium ſit
futurū:& tunc nō ſolū cōprehēduntur præſentia,
ſed etiā futura:& de hoc loquitur præall.l.ſi ſerui
tus.de ſer.vrb.præd.Quādoq; à principio nō pōt
inſpici quātū præiudiciū ſit futurū:tūc aut loqui-
mur in obligatione pignoris:& tūc veniūt pſen
tia & futura , vt hic.aut loquimur in tranſlatione
dominij:& tūc regulariter nō veniūt futura . Ita
debet intelligi præall.l.ſi ita.de aur.& arg.leg.niſi
natura cōtractus aliud induceret : vt in ſocietate.
Et de hoc loquitur l.iij.in prin.ff.pro ſocio,¶ Itē
4 † quero[h]:debitor obligauit omnia bona ſua,& di
h cit ſic:ſub obligatione omniū bonorū ſuorū,quæ
cōſtituit ſe creditoris nomine poſsidere:nunquid
i veniūt futura[i]?Dixerūt quidā ꝙ ſic per iſtā legē.
Quidam dixerūt ꝙ nō:quia cùm nō poſsideātur
futura,tēpore obligationis nō poteſt ſe cōſtitue-
re poſsidere ea,q̄ nō habebat.Do.Iac.vr hic incli-
nare in iſtā ſententiā,videlicet ꝙ per iſtū modum
comprehendantur futura : cùm non ſit magnum
præiudiciū in iure pignoris:vt hic no.in gl. Tamē
contra iſtā opin.facit quod not.in l. quāuis.§.j.de
acquir.poſ.& ibi glo.quam videbitis per vos.

Qui potiores in pigno.habean. Ru.

¶ Rubrica noſtra cōtinuatur ad præcedentia hoc
ordine:Dictum eſt ſ.de pignoribus; verùm quia
quandoq; ad idem pignus plures creditores con-
currunt,& dubitatur quis ſit potior : idcirco ſub-
nectitur hæc rub.qui potiores in pig.habean.

SVMMARIVM.

2 ☞Tantum valet conſignatio,& depoſitio,quā-
tum ipſa ſolutio.
3 Creditor ſecundus,ſoluendo priori debitum,con
firmat ſibi pignus.
4 Et econtra poteſt primus debitor offerre ſecūdo.
5 Nec primus creditor poteſt ad hoc compelli.

LEX I.

1 QVi pignus, † Secūdus creditor
ſoluens priori,vel conſignans,&
deponens id,qd̄ ei debet,in locū
prioris ſuccedit,& confirmat ſibi
2 pign⁹.h.d. Nota † ꝙ tātum valet
cōſignatio,& depoſitio,q̄tū ipſa ſolutio. ¶ Scd̄ò
nota

a ¶ Nomen debitoris. Vide Inſtit.de actio.in §.item Seruiana.habēs nomē debitoris,obligatū an debeat facere excuſsionem?& vide Bal.in l.hrdē.ſ.de her.act.& ibi dicit, ꝙ requirat excuſsio, niſi directæ actiones eſſent ceſſæ. & idē voluit in l.ij.in ij.col.qñ fiſ.vl pri. & Bald. hic contra opi.Bart.& hic per Iacob. de Bel.per Bar.in l.ſi cōuenerit,ff.de pigno.act. Adde Spe.de pcu. §.ſequit.verſ.quid ſi mihi. & in tit.de obli.& ſol.§.nunc aliqua.verſ.ſed qd ecce,Roma. conſil. cccxvj.

b ¶ Quis pfert. An habēs vtilē pferat habenti directā?& vide Bart.in l.iij.j. de donat.

c ¶ Qui filios. Vide qd̄ not.in c.reſcripto,de iureiur.

d ¶ Si qs. Vide ꝙ per hāc legē pulchre cōcludit Bar.ī l.ſi ſtipulat⁹ fuero illud. de verb.obli.

e ¶ Diſpoſitio gñalis. Sed an tacita hypotheca cōprehendat futura,vide in l.iij. & ibi per Bal.ſ.de priui. fiſ,& gl.hic ī fi.Et qñ diſpō trahatur ad præſentia & futura,vide not. Bald.poſt Barto.in l.fi.in pen. col.ſ.de pact. Quid ſi cedo bonis:an intelligatur de futuris?Bal. ꝙ nō,in l. pe.ſ.qui bo.cede.poſ. Quid ſi cedo actionem, vide in l.heredem. ff.mand.Et de materia vide in l.damni.§.is qui.ff.de damno infecto.

f ¶ Singularia. Et ſic no.drīā cr īter gñale,& vſe;adde no.ī c.ex lrīs.de iur.pa. Bal.in l.à iudice.ſ. de iudic. & melius in l.ſcire debemus. in prin. poſt gloſſ. & Bart.& doct.ff. de verb.oblig.

g ¶ Quādoq; à principio. Facit ad notab.q.Dyn. & Bar. in l.ſi mihi & tibi. §.fin.de leg.j.& hic adde Bart. in l.j.in princ.ff.de pig.;

h ¶ Item quæro . Et ex his pōt inferri, ſi mulier dat omnia bona ſua in dotem, ꝙ nō veniant bona quæſita:ſed ſtat in dubio,ſi ſtatutū dicit,prout eſt Bononiæ,ꝙ omnino cōfectis dotalib⁹ inſtrumētis ipſo iure intelligātur omnia immobilia mulieris in dotem data: an iſto caſu veniāt bona quæſita . do. Flo. diſputat iſtud dubium : & incipit diſputatio , mulier viduata.& concludit ꝙ nec iſto caſu veniāt. And. Barb.

i ¶ Nunquid veniūt futura. Vide Bald. & Ange.in l.ſtipulatio hoc modo.ff. de ver.obli. & Bal. in l.j.§.fi. cū l.ſeq. ff.pro ſoc.in recollectis antiquis. & ibi vide tex.& glo. in verbo,interuenire.& vide Ludo.in l.iij.§. incertam.ff. de acquir.poſſeſ.& vide Ang.in conſi. clxxviij. incipiē.in Dei nomine,& ſuæ matris : & prædictis inſtrumentis, &c.& vide Bald.in l.ſi quis argentū.§. ſed & ſi quidem.C. de donat . & vide Raph.in l.qd̄ meo. in prin.ff.eo.& vide Imol.& Ro.in l. ſtipulatio hoc modo.ff.de ver.obl.& vide Ange.in l.j.in prin.ſ.de pigno.& vide omnino Bal. in rub.de contrah. empt.in xxj. qō.& vide Alex. in l.iij. §.incertam . ff. de acquir.poſſeſ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

3 nota† ꝙ ſecundus creditor ſoluēdo priori debitū,
cōfirmat ſibi pign⁹. Modò pro declaratione legis
noſtræ quæro: dicitur hic ꝙ ſecūdus creditor pōt
4 offerre primo: †ſed quid ecōuerſo, nunquid pri-
mus poteſt offerre ſecundo. Breuiter habetis di-
cere ꝙ ſic. Videtur tex. in l. Paulus. §. qui pigno-
5 ris. ff. quib. mo. pig. vel hyp. ſol. ¶ †Sed iuxta hoc
quæro, nunquid primus poſsit ad hoc compelli.
Breuiter tex. non, j. eo. l. prior quidem creditor.

SVMMARIVM.

2 ☞ Qualiter intelligatur qui prior eſt tempore,
potior eſt in iure.
3 Et quæ ſit differentia inter pignus prætorium, &
conuentionale. & nu. 1.

LEX II.

1 SI decreto. †Cùm plures cre
ditores cōcurrūt
circa idem pignus prætorium, & ſunt
diuerſorū titulorū: qui prior eſt tēpo-
re, potior eſt in iure. h. d. Habetis notare q̄d dixi
in ſummario. Modò opp. dicitur hic ꝙ in pignore
prætorio, qui prior eſt tēpore, potior eſt in iure.
Cōtra: imò videt̃ ꝙ creditores debent concurrere
vt l. fin. ſ. de bo. auth. iud. poſ. l. is cui. §. ſi plures. &
§. qui prior. ff. vt in poſ. lega. Solu. Aut creditores
ſunt eiuſdē tituli: & tunc cōcurrunt: & ita intelli-
gatur contrariū. Aut ſunt diuerſorū titulorū: &
tunc qui prior eſt tempore potior eſt in iure: ita
intelligat̃ hic. Sed cōtra[a] iſtā ſol. inſtat̃, & videtur
ꝙ indiſtinctè qui prior eſt tempore, potior eſt in
iure: vt l. ſi fundū. & l. diuerſis. j. eod. Sol. Dic ꝙ in
lege cōtraria loquit̃ de pignore cōuentionali. Sed
cōtra iſtā ſolu. inſtatur de l. licet. & aut̃. ibi poſita
j. eod. Pro quorū ſolutione dicas ad præſens duo
verba. Nam qn̄q; plures creditores prętēdunt ius
in pignore cōuentionali: & hic eſt notare regulā,
2 & inſtantiā à regula. †Regula eſt, ꝙ qui prior eſt
tempore, potior eſt iure. Fallit l. licet. & in aut̃. ibi
poſita j. eo. & in caſibus ibi not. in l. diuerſis. j. eo.
Quandoq; plures creditores prætēdunt ius in pi-
gnore ꝑtorio: & tūc aut ſunt eiuſdē tituli: & tūc
cōcurrūt: vt l. fi. ſ. de bo. autho. iud. poſ. l. is cui. §.
ſi plures. & §. qui prior. ff. vt in poſ. lega. Si verò
ſunt diuerſorū titulorū: tūc qui prior eſt tēpore,
potior eſt in iure: vt hic. Quādoq; quidā credito-
res prætēdunt ius in pignore cōuentionali, quidā
in prætorio: & tūc habet locū l. ſi poſtquam. ſ. vt
in poſ. lega. Et de materia huius legis dic vt plenè
no. per Dy. in c. qui prior. extra, de regu. iu. lib. vj.
3 ¶ Quærit gl. noſtra† quę ſit differētia inter pign⁹
prętoriū, & iudiciale: dic vt no. hic ꝑ gl. quā ſigna:
& in rub. de præt. pig. vide per me aliā differentiā
in l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudi.

SVMMARIVM.

2 ☞ Reipublicæ appellatio, etiā refertur ad aliam
ciuitatem, quàm ad Romanam.

LEX III.

CVm rempublicā.
1 †Habens ius pignoris in re præfert[b]
agenti perſonali actione. h. d. ¶ Nota
2 quod dixi in ſummario. ¶ †Secundò not. ꝙ appel
latio Reipublicæ etiā refertur ad aliam ciuitatem,
quàm ad Romanam, vt hic. Sed contra iſtud vlti-
mum oppo. de l. cum qui vectigal. de verb. ſigni.
Sol. ſecūdùm gl. dic ꝙ Reſpublica propriè ſumen
do, intelligitur de Republica Romanorū. Impro-
priè autem qn̄ ꝓ ſumitur pro qualibet alia ciuita-
te: vt hic. Vel dic ꝙ hoc contingit ratione adiun-
cti: quia ad verbū Reipublicę adiungitur hic He-
liopolitanorum: ſecus ſi indiſtinctè profertur: vt
d. l. cum qui vectigal. & ibi plene not. per Dyn.

SI fundum. Qui prior eſt tē-
pore, potior eſt
in iure. hoc dicit cum l. diuerſis. j. cod.
¶ Contra l. diuerſis. oppo. de l. licet. &
authen. item poſſeſſor. aliàs, ſi prior. j. eo. Sol. Ca-
ſus eſt ſpecialis in lege contraria. ¶ Item opp. de l.
interdū. ff. eo. tit. Sol. Ibi etiam eſt caſus ſpecialis.
¶ Item oppo. de l. ſcripturas. j. cod. Sol. ſecundùm

1 ¶ Sed contra. Vide Bal. in l. cum vnus. ff. de bo. autho. iudic. poſsid.

b ¶ Præfertur. Idem tenet in l. à diuo pio. ff. de re iudi.

c ¶ Licet. Hanc legē vide multipliciter limitatā per gloſ. in aut̃. vt exa. inſtan. dot. Adde in quantum Bartol. format q. de debitore, qui ſe ſucceſsiuè duobus obligauit, & poſtea bona acqſiuit: quis præferat̃. Spec. in titu. de obl. & ſol. §. j. verſic. ſed quid. & Ioā. And. ibi, cum limitatione ibi per me poſita, ſcilicet ꝙ prior creditor præfertur ſecundo in rebus poſtea acquiſitis, niſi ſecūdus ſit priuilegiatus, & primus non. Ita limitat Bal. dictū Iaco. de Aret. eius conſi. cccLxxxix. j. lib.

gloſ. & ibi eſt caſus ſpecialis. Vnde habetis nota-
re regulam, & inſtantiam à regula. Regula eſt:
hoc fallit in caſibus legis contrariæ. & ideo ſigna
glo. hic poſitam, quæ enumerat caſus.

1 PRior. †Prior creditor non habet
neceſſe offerre ſecūdò: ſed
ſecundus offerens primo cōfirmat ſibi
pignus. hoc dicit.

1 SI generaliter. †Habens cau-
ſam à primo
creditore: nō pōt inquietare. h. d. iſta lex.

SVMMARIVM.

2 ☞ An ille, ex cuius pecunia res emitur, habeat
priuilegium inter perſonales actiones.
3 Si debitor primò obligauit mihi omnia bona ſua
deinde eadem obligauit Sempronio: & pòſt ac-
quiſiuit bona: quis præferatur.

c LIcet. [c] Iſta eſt optima lex, & in
1 ſumma hoc dicit. †Licet re-
gulariter qui prior eſt tēpore, potior
eſt in iure: tamē ſi ex pecunia credito-
ris ſecundi ſit res empta, & eidē ſpecialiter obliga
ta: ſecūdus eſt potior. ¶ Nota quod dixi in ſum-
mario. ¶ Opp. dicit̃ hic ꝙ res cōparata ex pecunia
creditoris, eſt ei obligata. ¶ Contra de l. quāuis. ſ.
in quib. cau. pig. tac. cōtrah. Sol. Aut ex pacto res
empta obligatur: & tūc habet locum lex noſtra.
Aut nō ſit aliquod pactum: & tunc habet locum
lex cōtraria. Sed cōtra iſtā ſol. inſtatur, & opp. de
l. interdum. ff. eo. tit. Sol. Ibi eſt caſus ſpecialis: vt
ibi not. & not. in l. diuerſis. j. codē. ¶ Quæro pro
2 declaratione legis noſtræ† nunquid ille, ex cuius
d pecunia[d] res emitur habeat priuilegiū inter actio
nes perſonales. Quidam dixerunt quòd nō, per l.
procuratoris. §. planè. ff. de tribu. Ioan. hic fuit cō
tra opi. tamē nihil allegat, dicens ꝙ debet habere
priuilegium inter perſonales actiones. Hanc opi.
tenet Iac. But. per l. quod quis. ff. de priuile. credi.
¶ Quæro: ecce mutuaui Sempronio centū: & obli
gauit mihi omnia bona ſua. Itē Titius mutuauit
eidem centum & etiā obligauit omnia bona ſua:
poſtea Sempronius debitor acqſiuit plura bona:
quæro in iſtis bonis poſtea acquiſitis quis ſit po-
tior. Primò videt̃ ꝙ potior ſit ille, qui prior eſt
tēpore: vt l. ſi fundū. ſ. eo. & l. diuerſis. j. eo. In cō-
trariū videtur l. ſi is qui. ff. de iure fiſ. Quid dice-
mus? Glo. in l. idemq;. §. fi. ff. eo. dicit, ꝙ iſti credi-
tores debent concurrere: & eſt ſpeciale in fiſco ꝙ
præferatur: vt d. l. ſi is qui. Iac. de Aret. per l. iſtam
tenet cōtrariū: & dicit, ꝙ caſus eſt hic: & verū di-
cit viſu meo: quia vos videtis ꝙ hic tractatur de
bonis poſtea acqſitis: & dicit ꝙ ſecūdus creditor
eſt potior: ſi res fuit empta ex pecunia ſua, & eidē
ſpecialiter obligata: quaſi velit dicere, ꝙ ſi ſpecia-
liter non fuiſſet obligata iſta res poſtea acqſita, ꝙ
nō eſſet potior ſecundus, imò primus eſſet potior:
& ſic nō cōcurrūt: vt dicit gl. imò qui prior eſt tē-
pore, potior eſt in iure. Facit optimè l. fi. in princi.
ff. eo. ꝓ opi. Iac. cōtra gl. intelligēdo text. vt iacet.
Præterea, cōuētio eſt illa, quæ acqrit ius in pigno-
re, nō acquiſitio ipſius rei: vt l. j. ff. de pig. act. Vn-
de debet inſpici cōuentio, tanq̃ principalior: nec
debet inſpici acquiſitio rei: & ſic cōcludit̃ ſecūdū
eū, ꝙ prior eſſet etiā in poſtea q̄ſitis debeat ꝑferri
ſcd̄o: & credo ꝙ ſit ipſa veritas. Text. eſt hic, & c.

SVMMARIVM.

2 ☞ Allegans contraria non debet audiri.
3 Mendax punitur in tranſlatione poſſeſsionis.
4 Prior creditur negans rem eius eſſe, à quo cauſam
habuit, & volens incontinēti probare de proprie-
tate eius, non debet audiri ante tranſlationē poſ-
ſeſsionis in alium factum. & nu. 1.
5 Sed in alia inſtātia tranſlatione poſſeſsionis facta
in alium creditorem, poteſt dicere ſe eſſe potiorē.
6 Et tranſlatio poſſeſsionis fit per officium iudicis
in ſecundum creditorem.

e ITem poſſeſſor. [e] Iſta
authē.
ponit aliū caſum ſpecialē, in quo prior
tpe nō eſt potior iure. Breuiter dicit:

P. PAV. P.

c ¶ Licet. Vide Lancelot. Dec. in l. creditor. la. j. ff. ſi cert. petatur.

d ¶ Cuius pecunia. Si res emitur ex pecunia mea, habeo priuilegium inter perſonales. Bartol. tamen in d. l. quod quis. non bene firmat ibi in fin. dum voluit hoc fortè in priuilegio nauis emptæ eſſe, & non aliarum rerum: & in alio caſu quo hoc ſit verum limitatur ibi per glo. & Bart. ſi ſpecialiter ad hoc ſit mutuata. Itē ſi mutuata eſt gratis: aliàs ſecus. Et adde l. qui in naue. cod. ti. & l. fin. & aut̃. ibi poſita. ſ. de pigno. Sed Ludo. de vrbe in l. ſi cum dotem. §. fi. ſol. mat. tenet etiam ꝙ ſi datur pecunia vt res ematur, dominus pecuniæ non habet priuilegium, per l. ꝓcuratoris. §. plane. de tribu. & vide q̄ dixi poſt Barto. in l. quamuis. la ij. ſ. de pig. Cogita per aut̃. quo iure. j. eo. vbi gl. tenet quòd talis mutuās vt res emantur, habet tacitam hypothecā.

e ¶ Item poſſeſſor. De huius intellectu vide Barto. in l. ſi aliena. in princip. ſol. matr. Facit bonus text. in c. vaſallus. ſi de feud. fuer. contro. quod not. & vide ad no. quæſtio. per Dyn. Ray. & Imol. in l. Titiæ ſi non nupſerit. de condictio. & demonſtra.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Regula. In caſu huius legis not. habet locum clauſula, dolo facis petere quod intus habes. Adde Bart. in l. fi. ff. de rei vend.

b ¶ Alia inſtãtia. Not. glo. ꝙ ſi ſum cõfeſſus in vno iudicio vnũ poſſum cõtrarium dicere in alio iudicio ad aliũ effectum. Ita allegat iſtam Ange. in corpore in l. ij. §. hoc edicto. in fi. ff. vi bo. rapt. vide tamen quæ notat Bal. in auẽ. nouo iure. j. de pœna iu. & quæ not. in l. diuus. de cuſto. reo. cum materia. Et pro eo qđ dixi, eſt apertum dictum Innocen. vbi fortius dicit, in cap. mulieres. de iureiu. Quod dictum refert Bald. in authẽ. contra. in vlt. colũ. de non nume. pec. in c. ſi creditoribus. in princip. ſ. de ſer. pig. dat. manu. prædictis adde text. gl. & Bal. in l. pen. de inge. manu. Et pro iſta glo. allegaẽ text. in l. Aurelius. §. fi. de libe. lega. & vide Bald. in l. is apud quem. in vlti. col. & quod ibi dixi. & Barto. in d. §. ſed nec impuberis. & vide Alexand. in l. magiſtratibus. in i ij. col. ff. de iuriſdict. om. iudic.

c ¶ Tranſlatio poſſeſsionis. Adde in ſimili Bartol. in l. j. in fin. ſ. de plus petitio.

d ¶ Per gl. Et inquantum glo. mentionẽ facit de ſpon. vide glo. & Bart. in d. l. j. de priuileg. cred. & qđ not. glo. & Bar. in d. l. priuilegia. ff. de priuileg. credi.

e ¶ Secũdò not. Adde Bart. in l. ſi conſtãte. in vij. q. principalis queſtionis. vbi fortiꝰ dicit poſt Cyn. hic: licet illud communiter reprobetur, nõ tamẽ videtur hic reprobari. Et vide Bald. in l. vbi adhuc. in iij. colũ. ſ. de iure dot. & Angel. & Imol. in l. j. in vij. colũ. ff. ſol. mat. & vide gl. ſi cõſtante. & quod ibi dixi. Adde qđ Bal. conſil. cclxxij. j. libr. ſequitur hic Iaco. de Aret.

f ¶ Scripturas. Vide per hæc dom. Ludo. Roma. in conſi. ccxcix. Andreas Barb.

g ¶ Et ſcripturã fateatur. Et dum hic tex. requirit ſubſcriptionẽ virorum, quid ſi eſſent fœminæ, videtur dicendũ ꝙ ſit idem, per id quod not. Bald. in c. licet vniuerſis. de teſt. dum dicit illũ tex. qui loquiẽ in teſtibus videri extendi ad fœminas: ſecus in ſtatutis. quod pendet ex hoc, an maſculinũ concipiet fœmininũ: de hoc in l. j. ff. de verb. ſigni. no. text. hic quòd ſcriptura facta à tabellione, ſi non cõtinet ſolennia, vel tabellio nõ eſt negatus in forma tabellionis, dicitur ſcriptura priuata. Ita not. Bal. in l. fi. ſ. ſi cer. pet. ꝑ iſtũ tex. & idẽ Bal. in rub. ſ. de fide inſtru. in fi. quartæ col. Et ibi etiam an in dubio præſumatur rogatus vt tabellio. & hoc in verſic. item debetis ſcire ſcripturã, ex qua fit cõparatio, debere habere ſubſcriptionẽ triũ teſtium: ſed ſcriptura, ad quã probandam fit comparatio, nõ requirit ſubſcriptionẽ teſtiũ, ſed oportet teſtes in ea deſcriptos, ſuperuiuere, & deponere ꝙ fuerint præſentes. Et ad hoc vltimum adde Bal. in authẽ. ſed nouo. in vij. co. ſi cer. peta. & quod ibi dixi. & Bart. in ea l. in fin. vbi allegat glo. in §. ſi quis igitur. in auẽ. de fide inſtru. Sed vide auẽ. hic poſitam, & ibi Bal. qui fortè videtur tenere contrarium. Sed dicit ꝙ poteſt per alios non ſubſcriptos, licet ſubſcripti ſint mortui, & loquitur in ſcriptura. & vide in l. cõparationes. ꝑ Bar. in auẽ. at ſi contractus. in prin. eo. tit. & Bal. in d. l. cõparationes. i iij. col. ꝓbatur in auẽ. hic poſita. Et quid ſi in caſu huius legis ſcriptura non habet ſubſcriptionẽ à teſtibꝰ approbatam: an habeat locũ hæc lex. & de intellectu eius. vide Paul. de Caſt. in conſil. cccxc. Ad materiam huius legis, vide Bal. cõſi. cxxiiij. & plenè cõſil. clxviij. per Ro. conſi. cciij. & cclxxiij. An autem ſi ſit ſtatutum, quòd publicũ inſtrumẽtum prævaleat chirographo ſubſcripto trino teſte, vide Bald. cõſil. lv. j. lib.

h ¶ Creditur. Teſtibus omnino de ſcriptura deponentibus non creditur. Adde Bart. in auẽ. at ſi contractus. ĩ de fid. inſtru. Bald. in authen. ſi verò. ſ. ſi cert. pet.

i ¶ Nõ creditur. Adde Bald. in authen. & ſi contractus. de fid. inſtr. & ibi tex.

k ¶ Se cognoſcere. Ad euidentiam teſtes qui ſe ſubſcribunt in his ſcripturis, deponunt ſe recognoſcere ſubſcriptionem, vel fuiſſe præſentes, quando debitor ſe ſubſcripſit: aliàs ſi ſuper ſcripto, teſtes ſoli ſufficerent. & adde Bar. in authen. & ſi contractus. de fide inſtr. & idem dicit glo. hic poſita. & quod notat Bal. in authen. ſed nouo iure. in ij. & iij. col. ſi cert. pet. quod dixi poſt Bar. in l. nuda.

1 †Poſſeſſor. prior creditor negans rem eſſe eius, à
quo cauſam habet, & poſtea allegans rem eſſe po
tiorẽ tẽpore, cõtra ſecũdũ creditorẽ nõ audiẽ: imò
poſſeſsione priuaẽ. h. d. ¶ Not. qđ dixi in ſumma-
2 rio. ¶ Secũdò nota † ꝙ allegãs cõtraria, non debet
audiri: vt hic, & l. j. ſ. de fur. cum ſi. ¶ Tertiò nota
3 † ꝙ mẽdax punitur in traſlatione poſſeſsionis, vt
hic in tex. Ad idem l. fi. ff. de rei ven. ¶ Modò ꝓ
4 declaratione noſtræ auẽ. † quærit gl. vtrũ iſte pri-
mus creditor. volens incõtinenti probare de pro-
prietate eius, nũquid debet audiri? Primo videtur
ꝙ ſic: quia dolo videtur facere ſecundus creditor,
petendo rem, quã haberet neceſſe reſtituere prio-
ri creditori: vt l. dolo. ff. de do. excep. In cõtrariũ
determinat glo. noſtra, & bene ſecundũ noſtros
doct. quia in iſto poſſeſſorio nõ habet locũ regu-
la, dolo facis. Ratio eſt: quia hic nulla eſſet pœna
☞ mẽdacij, ſi nõ transferretur poſſeſsio in ſecũdum
a creditorẽ. Nã tũc nõ habet locũ regula [a], dolo fa-
cis: licet in alijs poſſeſſorijs adipiſcẽdæ poſſeſsiõis
habet locũ: vt plenè ſolet notari, per Dy. in c. qui
ad agẽdũ. extra, de reg. iur. lib. vj. & per dñm meũ
plenius in l. incerti. ſ. de interdict. & l. naturaliter.
5 §. nihil cõmune. de acquir. poſ. ¶ † Quærit gl. ecce
creditor primus negauit rẽ fuiſſe debitoris, à quo
cauſam habet: poſtea vult dicere ſe eſſe potiorẽ in
b alia inſtãtia [b] iudicij, facta trãſlatiõe poſſeſsionis,
in ſecundũ creditorẽ: nũquid poteſt? Videtur ꝙ
nõ: quia eſt ſibi cõtrarius, & per cõſequẽs repellẽ-
dus: vt d. l. j. j. de fur. In cõtrariũ determinat gl. no
ſtra hic, quam ſigna, dicẽs, ꝙ in alia inſtantia hoc
põt facere primus creditor. ar. l. Papinianus. §. ſed
nec impuberis. ff. de inoffi. teſt. vbi cõtrarietas cir-
ca diuerſa toleraẽ, Et vide gl. fi. ibi: ſed nunquid,
&c. quã no. Et ſic cõcludit iſta gl. ꝙ etiã in agita-
tis intra eaſdẽ ꝑſonas, nõ ꝑiudicat in alio iudicio.
Cuius contrariũ ſolet notari in l. is apud quem. ſ.
de eden. & ibi plenè per doct. Et ſimilem glo. ha-
betit & clariorem in §. illud. in authen. de triente
6 & ſemiſ. in princ. glo. magnæ. ¶ † Quæro, quo iu-
c re fiat tranſlatio poſſeſsionis [c]. Dic ꝙ fiat per offi-
cium iudicis. vt no. in d. §. illud. in glo. magna.

1 EOs, qui. † Habẽs ius reale, ꝓfertur habẽti priuile-
gium ꝑſonale. h. d. gl. Hic enumerat
certas perſonas, quæ habẽt priuilegia
perſonalia: & quæ ſint iſte perſonæ: & quis prefe
ratur in priuilegijs perſonalibus, dic vt plenè not.
d per glo. [d] & Dy. in l. priuilegia. ff. de priuile. cred.

SVMMARIVM.

2 ☞ Creditor non poteſt excludere vxorem debi-
toris ſoluto matrimonio à iure pignoris, niſi offe
rat ſibi dotem.
3 Conſtãte autem matrimonio, nec offerre dotem,
nec vxor excludere poteſt.

1 CVm tibi. † Secũdus creditor nõ offerẽs, vel non
ſoluẽs priori creditori debitũ ſuũ, eidẽ
in aliquo nõ ꝑiudicat. h. d. ¶ Nota qđ
e dixi in ſummario. ¶ Secũdò nota [e] ꝙ † creditor nõ
2 põt excludere vxorẽ debitoris à iure pignoris, niſi
offerat ſibi dotẽ: vt hic: ſed hoc eſt verum ſoluto
3 matrimonio. hic apparet in tex. ¶ Sed † q̃ro, nũqd
creditores mariti cõſtãte mr̃imonio poſsint occu
pare bona mariti, pro iure crediti, volẽtes offerre
dotẽ vxori. Certè nõ qa adhuc actio de dote non
cõpetit neq; eſt caſus, ĩ quo dos poſſet ſolui cõſtã-
te matrimonio: ſed ſoluto mr̃imonio bona mariti
creditores poſſunt occupare, offerẽtes dotẽ vxo-
ri: vt hic, ſecũdũ Iac. de are. qđ ꝑpetuò tene mẽti.

SVMMARIVM.

2 ☞ Scriptura, ex qua fit comparatio, debet habe-
re ſubſcriptionem trium teſtium.
3 Subſcriptio trium teſtium, non eſt neceſſaria in
ſcriptura, ad quam probandũ fit comparatio, ſed
præſentia eorum ſic, quando debitor ſcripſit.
4 Soli cõparationi omnino nõ creditur, & teſtibus
de ſcriptura deponentibus omnino nõ creditur.
5 Scriptura continens ſubſcriptionem partium, & à
debitore confeſſata, probat contra ipſum debito-
rem: non contra alias perſonas, niſi habeat ſub-
ſcriptionem trium teſtium.
6 An priuata ſcriptura probet.

f SCripturas. [f] † Breuiter dicit ſe
1 cundum Iac. Bu. Si
debitor debitum neget, & ſcripturam fa-
g teatur, [g] præiudicat ſibi, & ſcriptura probat cõtra
eum: non autem præiudicat alijs, vt puta credito-
ribus hypothecã prætẽdẽtibus: niſi fortè haberet
ſubſcriptionem triũ teſtiũ. h. d. Et ad euidentiam
nota ꝙ quandoq; debitor confitetur ſcripturam,
& debitum: & iſte caſus nõ eſt dubius. Quãdoq;
debitor fatetur debitum, ſed nõ ſcripturam: & de
hoc non eſt curandũ, niſi in caſu fortè, in quo ſcri
ptura eſſet de ſolẽnitate: vt l. cõtrahitur. ff. de pig.
Quandoq; debitor fatetur ſcripturã, ſed nõ debi-
tum: & tunc habet locum lex noſtra. Quandoq;
debitor negat tam ſcripturã quam debitũ: & iſto
caſu habet locum auẽ. ſi quis vult caute. hic poſita.
Item debetis ſcire ad euidentiã, ꝙ eſt quædã ſcri-
2 ptura, † ex qua fit comparatio: & iſta debet habere
3 ſubſcriptionem trium teſtiũ. † Et eſt alia ſcriptu-
ra, ad quam probandũ fit cõparatio: & in iſta non
eſt omnino de neceſsitate ſubſcriptio triũ teſtiũ:
ſed ſufficit, ꝙ teſtes ſuperuiuãt, & deponãt ſe fuiſ
ſe præſentes, qñ debitor ſcripſit ſcripturã illam.
Item debetis ſcire ad euidentiã, ꝙ teſtibus de ſcri
h ſcriptura deponentibus non oĩno creditur: [h] quia
4 faciliter poſſunt err. re. † Item comparationi ſoli,
i omnino non creditur: [i] quia qñq; mutatio cala-
mi, atramenti, &c. inducunt diuerſitatem ſcriptu-
ræ: vt in auẽ. de inſtru. cau. & fid. §. j. colũ. vj. Et de
his habetis bonã gloſ. in §. ſi quis igitur. de inſtru.
cau. & fid. vnde ſumitur hæc auẽ. & vide glo. ibi q̃
incipit, ſi ago depoſiti. Item debetis ſcire ad euidẽ
tiam, ꝙ teſtes, qui ſe ſubſcribunt in iſtis ſcriptu-
ris, nõ deponũt de veritate rei: vtrũ fuerit verum
quod in ſcriptura deductũ eſt, an nõ: qa ſufficerent
duo teſtes in hoc caſu. vt l. vbi numerus. ff. de
teſti. no. in d. §. ſi quis igiẽ. ſed deponũt ſe cogno-
k ſcere [k] ſubſcriptiones ſuas vel fuiſſe præſentes, qñ
debitor ſcripſit: vt not. in d. §. ſi quis. ¶ Nota pri-
mò quod dixi in ſummario. ¶ Secũdò nos amagis h
5 diſtinctè, † ꝙ ſi debitor propria manu ſubſcribat:
licet teſtes non ſint ſubſcripti: tñ ſi talis ſcriptura
habet ſubſcriptionẽ partium, & à debitore ſit cõ-
feſſata, cõtra ipſum debitorẽ probat: non tñ pro-
bat cõtra alias perſonas, niſi habeat ſubſcriptionẽ
trium teſtiũ: vt hic habetis in fi. Et ratio huiꝰ vlti
mi poſſet eſſe: quia ſi talis ſcriptura probaret cõtra
extraneos, de facili debitor poſſet ꝑponere poſte
riorem creditorẽ priori: quod eſſet abſurdũ. Opp. i
modò dicitur hic ꝙ iſta talis ſcriptura habet ſuũ
robur: cõtra de l. inſtrumẽta. ſ. de ꝓba. Quid dice-
mus? Dixerunt quidã, inter quos fuit Plac. ꝙ iſta
lex non poterat intelligi, & erat fatua: quia cõtra k

omnia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Quare dicas. Diſtinctio, an & quia ſcriptura priuata probet, ſi eſt ſine cauſa vel cum cauſa: & ꝙ requiratur cauſa, tenet glo. & Bal. in d.l.noſtra. & Bart. in l.nuda ratio. Bald. hic per iſtum tex. in verſi. cauſis.

b ¶Priuata ſcriptura. Contrarium tenet Abb. in cap. ij. de fide inſtru. licet do. Anto. concordet cum Barto.

c ¶Non habet. Contrariū tenet Bar. in l. nuda ratio. dixi ibi latiꝰ per Bar. in auť. at ſi cōtractus.

d ¶Inducit. Cōtrarium tenet Bart. in d.l.admonēdi. vbi dicit ꝙ talis ſcriptura non facit ſemiplenam probationem.

e ¶Si quis vult. Pro cuius intellectu vide Bar. in l.cū ꝓbatis.ff.de re iud. in fi.

f ¶Aſsiduis. De materia huius legis vide Ang. de Are. in §.fuerat. Inſtit. de act. An iſta lex habeat locum vt mulier præferať in hypothecaria in augmento dotis, vide Pau. de Caſt. in conſilio cccxcij.

❧ Pro ſaluando Bar. in hac l.fi. qui pot. in pigno. & in quo videať inuolui vitio contrarietatis, vide cōcordiam ad l.ij.§.fina.ff.de priuileg.credit.

g ¶Pro quæſtione. Vide Bar. in l.maritum. in fi.ff.ſol.ma. & Bar. j. ea. in f.

h ¶Subueniť in dotibus. Ratione priuilegij dotis, per Bald. in rubr. de priuileg. dot.

i ¶Quæro à quo tēpore. De hoc latiſsimè per do. Ioan. in cap. ex literis. de pigno.

k ¶Matrimonio putatiuo. An iſtud priuilegiū habeat locum in matrimonio putatiuo, vel etiā ſponſo. De primo adde gl. & Bal. in l.j. in fi.ſ.de condict. ob cauſam. & Bald. hic & tex. & gl. & Bart. in l.ſi cū dotē.§.fi.ff.ſo.ma. & vide Bart. in l.ij. ff.de priuile.credi.

l ¶In inſtrumento. Vide ad hoc q̄ habentur per doct. in c.ex literis. de pig. Vide Bal. in l.cum aliqs.ſ.de iur. deli. vide Angel. Inſtit. de actio.§.fuerat.

m ¶Hic tex. An hæc gloſſ. ſit vera, vide Ang. & Imol. in l.j.ff.ſol.mat. & in l. diuerſis.ſ.eo. & in l.fi.ſ.de ſpō. & id qđ no. Bar. in l.Titia. de verb.obli. & do. Car. in c.ex literis. de pign. Et aduerte: ꝙ licet hic teneat priuilegiū in dote, vt præferať mulier anterioribꝰ creditoribus, etiā habeat locū in dote cōfeſſata, quādo ſunt elapſa tēpora opponēdi exceptionē dotis nō numeratæ. Aduerte tamē, in practica, ꝙ licet ſint elapſa tēpora cōtra maritū confitentē dotem: ſi modo creditores habuerūt iuſtā ignorantiam dictæ dotis cōfeſſatæ, potuerūt petere reſtitutionē ex clauſula generali: & ſic oppōere exceptionem nō numeratæ dotis. l.pen. coniuncta glo. l.in contractibus de non nu. pecu. & gloſſ. ibi in verbo, petiturꝰ. iuncta gl. in l. ſicut. de præſcrip. xxx. ann. & quod ibi Barto. & ſimiliter inquantum vult hic Bart. ꝙ ſi maritus confeſſus eſt dotem, & renūciauit exceptioni non numeratæ dotis ſuppoſita valetudine renunciationis: vt qa ſit firmata iuramento: ꝙ habebit mulier priuilegiū iſtius legis. Sed certè videť, ꝙ iſta renūciatio mariti non habet præiudicare creditori, quominꝰ intra tempora legitima poſſit oppōi exceptio non numeratæ dotis. d.l.pe. iuncta l.ſi vnꝰ.§.ante omnia. cum concor. ff. de pact. quam in ſimili bene cōſidera: qa dicta Bar. nō tranſeunt ſine ſcrupulo magno. Et ad iſtā glo. adde Bald. in l. gñaliter. de nō nu. pec. in verſ. nūc venio ad q̄ſtionē. & facit in ſimili gloſſ. & ibi Bal. ī l. neq;. ſ. de cōpēſa. Et qñ dos confeſſata habeat priuilegia dotis veræ, vide Bald. in rubri. de priuile. dot. in iij. col. & vide etiā qd ſi ſit renūciatū exceptioni nō numeratę dotis, an teneat? de quo p Bar. & per Bald. & etiā per Bal. in l.pecuniæ. j. de ſolu. & Imol. in l. ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus. de verb. obl. Paul. de Caſt. in l. ſi marito. in princi. ff. ſol. mat. ſimpliciter tranſit cum Barto. hic. Et de veritate huius glo. vide etiā Barto. in l. pen. ſ. de

omnia iura de Mundo. Iſta ſol. eſt falſa: quia cum
Imperator habeat omnia iura in pectore ſuo, non
eſt veriſimile ꝙ ſtatuat cōtra ius: quare alij, vt Io.
intellexerūt iſtā legē: qñ creditores plures vigore
talis ſcripturæ priuatæ petūt ſe mitti in poſſeſſio
nē bonorū debitoris: quo caſu audiunť cōtra ipm
debitorē: ſed cōtra alios bona debitoris poſsiden
tes nō audiunť. Ita intellexit Io. Iſte intellectus
a nullo modo applaudit literæ: quare dicas[a] ſecūdū
gl. ꝙ iſta talis ſcriptura à debitore cōfecta habens
ſubſcriptionē partiū, vel alteriꝰ earū, vt puta, debi
toris, & ſic cōfeſſata à debitore, vel aliter proba-
ta, vt p teſtes, ꝙ ſit ſcriptura debitoris: certè talis
ſcriptura probat cōtra ipſum debitorē: qa nō pōt
venire cōtra cōfeſsionē ſuā. Et ita debet intelligi
hæc lex. & ſic ſoluiť cōtrariū de l.inſtrumēta.ſ.de
proba. Sed cōtra ſolu. inſtať de præallegato §.ſi qs
igitur. in fi. in auť. de inſtru. cau. & fid. col. vj. Pro
cuius ſolutiōe breuiter ſic dicas: & fuerūt iſta ver-
ba Iac. de Bel. in p̄alle. l. inſtrumēto. & idē quodā
modo videbať ſentire do. meus in l.admonēdi.ff.
6 de iureiur. ¶†Vnde cùm quæriť, nunqd priuata
ſcriptura probet. Reſpō. Aut priuata ſcriptura eſt
ſine cauſa, aut cū cauſa. ſi eſt ſine cauſa, non habet
locū: vt l.cū de indebito.§.fi.ff.de proba. & quod
ibi not. per gl. in l.generaliter.ſ.de non nu.pec. &
dic vt ibi per Cy. ſecundū Iac. de Aret. & in l.ij.§.
b circa.ff.de doli excep. Si verò priuata ſcriptura[b]
eſt cū cauſa: tūc dicas ꝙ aut eſt cōfeſſata per debi-
torē, aut per teſtes probata ꝙ debitor ſcripſit: &
tunc talis ſcriptura ꝓbat. Ita debet intelligi hæc
lex, vt not. hic, & in d.§.ſi qs igiť. de inſtru. cau. &
ibi eſt bona glo. quæ incipit, ſi ago depoſiti. & dic
vt ibi. Si verò talis ſcriptura eſt negata: tūc aut ha
bet ſubſcriptionē triū teſtiū, qui ſuperuiuant, &
deponant ſuper ſubſcriptionibus ſuis, vel depo-
nant ꝙ debitor dictā ſcripturā ſcripſit, & fuerunt
præſentes: & tunc talis ſcriptura probat, coadiuuā
te cōparatione tamē: vt not. in d.§.ſi qs igiť. Si ve
c rò nō habet[c] ſubſcriptionē triū teſtiū: habet tamē
ſubſcriptionē partiū ſecundū formā huiꝰ legis: tūc
ſi cōfiteať, probat. Ita debet intelligi lex noſtra.
Si verò nō habet ſubſcriptionē triū teſtiū, neque
d partiū: tunc ſemiplenā probationē inducit[d]. Ita
debet intelligi gl. q̄ eſt ī l.admonēdi.ff.de iureiur.
& glo. quā habetis in l. in bonæfidei.ſ.de iureiur.
e SI quis vult.[e] Iſtam authen. recitaui tibi ſ. in l.
ſcripturas.

SVMMARIVM.

2 ☞ An priuilegium huius legis debeat dari filijs eiuſdem matrimonij, an etiam alterius? & nu.12.
3 Mulier pro dote habet tacitam hypothecam & priuilegiatam, vt præferatur alijs. & nu.1.
4 Non debemus vnum altare diſcooperire, & aliud cooperire.
5 Mulier habet tacitam hypothecam à tempore dotis datæ vel promiſſæ.
6 An mulier præferatur omnibus creditoribus & omnibus hypothecis.
7 Et habet iſtud priuilegium in bonis ſoceri, ſi ipſe recepit dotem, vel in inſtrumento confeſſus eſt eam recepiſſe. & nu.11.
8 An habeat locum tacita hypotheca in rebus quæſitis per hæredem.
9 Bona hæredis non veniunt in generali obligatione defuncti.
10 Priuilegium huius legis habet etiā locum in matrimonio putatiuo: & competit etiam ſponſæ.

f ASſiduis.[f] †Mulier habet pri-
1 uilegiū, tā in pſonali
❧ actione, ꝗ̄ in reali, vt præponať credi
toribus prioribꝰ tpe, tacitā hypothecā
habentibus: & hoc eſt verū, niſi aliàs dos p̄cedat.
Itē hoc eſt verū in dote, nō in donatione propter
nuptias. h.d. ¶ Et diuidiť in quinq; partes princi-
pales: nā in prima parte ponit quaſdā rōnes tā cō-
pulſiuas, ꝗ̄ finales q̄ dederūt occaſionē legis con-
dendæ. In ſecūda parte ponit ſtatutū ſuū, & quaſ-
dam rōnes annectiť. In tertia parte ponit quādam
exceptionem à ſuo ſtatuto. In quarta ponit aliud
dictū & eius deciſionē, limitādo p̄dicta. In qnta,
& vltima, ponit quandā limitationē tpis. Secūda
ibi: ad hęc oīa. Tertia ibi: exceptis. Quarta ibi: hęc
autē. circa fi. Quinta ibi: quā legē. ¶ Not. tex. ibi:
cōtra omnes, &c. & etiā ibi priuilegio tpis valla-
ti, &c. qđ facit cōtra opi. gl. q̄ dicit ꝙ p̄ferri haben-
tibus tacitā, nō expreſſam p Iac. de Are. q dicit ꝙ
præferri oībꝰ habētibꝰ etiā expreſſam: & pro eo fa
cit iſte tex. ¶ Nota tex. ibi: anterioris matrimonij
2 filijs, &c. ¶ †Pro q̄ſtione[g] vtrū iſtud priuilegium
g debeat dari filijs eiuſdē matrimonij, vel alterius.
Facit iſte tex. ꝙ debeat dari filijs eiuſdē matrimo-
nij. Pro hoc facit glo. in l.ſciēdū. de re iud. Sed alia
glo. dicit ꝙ habeat locū etiā in filijs alteriꝰ matri-
monij: vt dicit gl. in l.etiā.ff.ſol.mat. Videbitis in
h lege noſtra rationē, quare ſubueniť in dotibus[h].
3 ¶ †Nota ꝙ mulier habet hypothecā tacitā: & hoc
erat ante, per l.j.§.vt plenꝰ.ſ.de rei vxo.act. ſed
iſtā tacitā habet priuilegiatā, vt p̄ferať alijs: & hoc
4 habet per legē iſtā. ¶ Tertiò nota.§.exceptis.†ꝙ
nō debemus vnū altare diſcooperire, & aliud co-
operire. Nā videtis, ꝙ ſi ſunt duæ dotes, nō fauet
magis vni ꝗ̄ alteri: ſed q prior eſt tpe, &c. ¶ Hoc
p̄miſſo opp. hæc lex innuit ꝙ mulier poſsidebat
dotē. Cōtra, imò & vir: vt l.j.ſ.pro dote. & l. Pom
ponius.§.in dotē.ff.de acqr.poſ. ſo. hic impropriè
5 diciť mulier poſsidere. ¶ Venio ad q. †q̄ro à quo
i tpe[i] mulier habeat tacitā hypothecā. Gl. dicit, ꝙ à
tēpore dotis datæ. Vltramō. dicūt, ꝙ à tpe cōtra-
cti matrimonij. arg. d.l.cū oportet. in fi.ſ.de bo. q̄
lib. Videte: veritas eſt illa, ꝙ à tpe dotis datæ:
ſubaudi. vel ꝓmiſſæ cōtrahiť iſta tacita hypothe
ca. Iſtud ꝓbať ff. eo. l.j. vñ ſi tpe matrimonij dos
fuerit ꝓmiſſa, tūc cōtrahiť iſta hypotheca: ſecus ſi
tūc nō fuit ꝓmiſſa, ſed poſtea ꝓmittať. ¶ Quero,
6 & modo mitto gl. mag. hic poſitā, †vtrū mulier p̄-
ferať omnibus creditoribus, & oībus hypothecis.
Triplex eſt opi. Vna, ꝙ p̄ferať oībus habentibus
expreſſam vel tacitā. Alia eſt ꝙ præferať omnibꝰ
habētibus tacitā hypothecā: ſecus in eo qui habet
pignꝰ cōſtitutū ex traditione. Tertij dicūt, ꝙ mu-
lier præferť omnibus habētibus tacitā: ſecus in ha
bentibꝰ expreſſam. Et iſtā opi. tertiā approbat gl.
noſtra, & cōis cōſuetudo eā tenet: vñ iudicare cō-
tra cōſuetudinē, & qđ ſemp habuit certā interpre
tationē, eſt malū: vt l.minimè.ff.de legi. Dicūt ta
men Vltramon. ꝙ prima opi. de iure eſt verior: vt
Inſtit. de act.§.fuerat. & ꝓbať p rationes poſitas
7 in hac lege. ¶ †Quærit gl. an huiuſmodi priuile-
giū habeat locū in bonis ſoceri, ſi ipſe ſocer rece-
perit dotē. Et dicit ꝙ ſic: vt d.l.ſi cū dote.§.tranſ-
8 grediamur.ff.ſol.mat. ¶ †Quæro, an habeat locū
tacita hypotheca in rebus quæſitis per hæredem,
etiā ex rebus defuncti. Gl. tua determinat ꝙ non,
9 & bene. quā nota. ¶ Et nota† ꝙ bona hæredis nō
veniūt in generali obligatione defuncti. Illud tñ
quod gl. dicit, de bonis quæſitis ex re viri: intelli-
ge de fructibus induſtrialibus: ſecus de fructibus
naturalibus: vt l.iij.ſ.in quib. cau. pig. taci. contra.
10 ¶ Quæro, †an iſtud idem priuilegiū cōpetat pro-
k matrimonio putatiuo[k]: vel an cōpetat etiā ſponſæ.
glo. tenet ꝙ ſit idē in l.iij. & iiij.ff.de priuileg.cre.
¶ Quæro, circa legē noſtrā: & eſt no. quæſtio: dr̄
hic in tex. ſi tñ re ipſa fuerint pri mariti datę q̄ro,
11 †ſi in inſtrumēto[l] dotis cōtineť cōfeſsio non nu-
l meratio: an pro tali dote cōfeſſata habeat locū ta-
m cita hypotheca, cū priuilegijs iſtiꝰ legis. Hic tex.[m]

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

iure delib. An illud, ꝙ dicit in dote data, habeat locum in promiſſi, vide Alex. in l. ſed hoc. ff. de reg. iu. Adde ꝙ Bal. voluit idem quod Bar. hic ꝙ qñ eſt renũciatũ exceptioni nõ numeratæ dotis, ꝙ dos confeſſata habeat idẽ priuilegiũ quod numerata: quia dicit, ꝙ conſuetudo ſic ſe habet, eius cõſi. cccxxxix. j. lib. vbi etiã voluit ꝙ ſi ſit primus creditor habẽs expreſſam hypothecã bonorũ, & mulier tacitam, ꝙ in quęſitis poſt vtrãq; obligationem pręferatur mulier. Et ad hanc apoſtillã vide Pet. de Anchar. conſil. cccviij.

a ¶ Hic dicitur. Ex hoc dicto Bart. ſequiẽ ꝙ mulier non habet neceſſe ꝓbare numerationem dotis. pro qua opi. Bar. videtur gloſſ. no. in l. j. C. de dot. cau. in verbo, facit in prin.

b ¶ Non omnimodo. Vide de omnibus latiſsimè Bart. poſt gloſſ. in l. Ariſto. ff. quæ res pig. obli. poſ.

c ¶ Si prętoriũ. Adde Barto. in l. fina. in princip. de do. An poſsit prætoriũ pignus, & cõuentionale, in vna eadẽq; cauſa concurrere: Cy. & Fran. Tigri. in l. cum debitores. de iudi. quòd ſic. & ibi etiam Alexan. vbi etiã vide effectum reſultantem ex hoc.

d ¶ Vſumfructum. Quãdo dñs poſſet obligare formalem vſumfructum, hic latè notatur, & eſt ſubtilis quæſtio, & notabilis. Vide Barto. in l. ſi is, qui. §. fin. ff. de pig. Et adde ad intellectũ huius tituli, ꝙ pignus pro pignore dari non põt vltra tertiã, ratione infinitatis euitandæ: ſed Spec. in titu. de pignori. §. j. verſic. ſed pone pignus. aliàs eſt, ſed cùm pignus: aliàs eſt, ſi cum iudex. Et ſequitur Ludo. in l. qui bona. §. fin. de dam. infec. qđ not. quia limitat totum hũc titulũ. Et allegat Spec. l. ſideicõmiſſa. §. ſi quis decem. de leg. ij. & c. c, cum in multis. de reſcriptis. licet Ange. in l. ij. huius tit. contrarium tenet. Et quid ſi nomen debitoris pignori dare velit, an poſsit? Gloſ. no. & ibi Bal. quòd ſic, in l. ſi in ſolutum, cum l. ſeq. ſ. de actionibus & obligationibus. Et iſta glo. eſt in d. l. ſi creditore. in prin.

e ¶ Si probaueris. Ad glo. hic vide Bar. & omnino dictum Alex. in l. ſi tibi decem. ff. de pigno. & C. de pactis.

cum ſua glo. videtur velle ꝙ non. Vide glo. ſuper verbo datæ. facit pro hac gl. quod dixi vobis in l. per diuerſas. & l. ab Anaſtaſio. ſ. mãda. cõmuniter obſeruatur cõtra: vt intelligamus idẽ eſſe in dote confeſſata: ſi tamẽ ſit renunciatũ exceptioni non numeratæ pecuniæ, vel ſit elapſum tempus. Pro hoc optime facit quod habuiſtis notandum ſ. de dote cau. nõ nu. l. j. quod enim hic dicitur[a], ꝙ non habeat locum in dote cõfeſſata: debet intelligi ex virtute exceptionis nõ numeratę dotis, quam poteſt opponere quilibet conuentus, cuius intereſt: vt l. pen. ſ. de non nume. pec. Et ita intelligit glo. tua hanc legem & aliam, quæ ſimili modo loquiẽ j. de bo. dan. l. ſi quis poſt hac. circa princ. Nõ ergo habet mulier neceſſe probare numerationem, niſi quãdo cõtra eam poteſt excipi de non numerata pecunia. ¶ Quæro: dicitur hic, exceptis: † vtrum 12 iſtud priuilegiũ tranſeat ad filios mulieris cuiuſcũq; matrimonij. De hoc gl. variãt: nam in l. etiã. aliàs, ex diuerſo. ff. ſolu. mat. videtur dicere quòd tranſeat ad filios cuiuſcunq; matrimonij. Pro hoc videtur tex. in auẽ. ſi quid. ſuper hac l. In cõtrariũ tenet glo. in l. ſciendum. ff. de re iudi. Pro qua videtur tex. in iſto §. exceptis. ibi: filij anterioris matrimonij. & iſtã partẽ tenent cõmuniter doc. Non obſtat auẽ. ſi quid. quia expone de ſobole, quę ex eodẽ matrimõio deſcẽdat, vide auẽ. quo iure. &c.

De his, qui in priorum creditorũ loco ſuccedunt. Rubrica.

LEX I.

NOn omnimodo. [b] † Extraneus, ex cuiꝰ pecunia debitor liberatur, in locũ prioris creditoris ſuccedit, ſi hoc pacto tradidit, verè ciꝰ pecunia ad creditorem ꝑuenit, vel ipſa recta via creditori ꝓ debitore ſoluit. h. d. cum l. ſeq. Glo. hic tractat iſtam materiam qualiter quis ſuccedat in locum prioris creditoris: & ponit vnam ſuam diſtinctionem, quam ponit de verbo ad verbum in l. Ariſto. quæ res pign. obli. poſ. ¶ Quærit gloſ. vnã queſtionem, quæ eſt de apicibus iuris: hoc eſt, de ſubtilitatibus iuris, modici tamẽ effectus. ¶ Quæro vtrum hypotheca, quæ cõpetit huic, qui ſuccedit in locum primi, ſit eadem cum prima vel alia vide gloſſam.

Si antiquior creditor pignus uendiderit. Rubrica.

LEX I.

SI vendidiſſet. † Vẽditio facta per primum creditorẽ, non poteſt per ſequentes retractari: ſecus ſi ipſi creditori primo pignora ſunt vendita, vel in ſolutum data. hoc dicit.

Si cõmunis res pignori data ſit. Rub.

LEX VNICA.

FRater. † Obligatio vnius ex cõſortibus, alijs non præiudicat. hoc dicit.

De prætorio pignore. Rubri.

LEX I.

SI prætoriũ. [c] Vide gloſſ. quæ incipit: ſed qualiter. Dic vt dixi tibi ff. de re iudi. l. à diuo Pio. §. ſic quoq;.

LEX II.

VEteris. † Qui habet prætoriũ pignus, habet ius vendendi, & retinendi. hoc dicit.

Si in cauſa iudic. pignus captũ ſit. Ru.

LEX I.

REs ob cauſam. † Not. qđ facit iudex, videntur facere partes. hoc dicit.

Si pignus pignori datum ſit. Rubri.

LEX I.

ETiam. † Pignus poteſt dari pignori: & qui habet pignoris vſumfructum[d], non poteſt alienare proprietatẽ: ſecus in eo, qui habet pignoris proprietatem.

LEX II.

SI creditor. † Hanc legẽ inter alias allego, quòd hypothecaria poteſt cedi, ſine perſonali: quia, vt videtis, pignus poteſt dari pignori. h. d.

De remiſsione pignorum. Rub.

LEX I.

SI te manumiſſum. † Præſentia creditoris tempore manumiſsionis inducit remiſsionem pignoris. h. d.

LEX II.

SI probaueris. [e] † Præſentia cum cõſenſu tempore venditionis, inducit remiſsionem pignoris: ſecus ſi ignorauit. hoc dicit. cum l. ſeq.

SVMMARIVM.

2 ☞ An citatio generalis ſufficiat per edicta, vel per proclama.

SI eo tẽpore. [f] Hæc eſt bona l. † ſi præcedat monitio iudicis, præſentia cũ taciturnitate inducit pignoris remiſsionem. h. d. ¶ Quæro, & reuoco in dubium, † vtrum 2 citatio[g] generalis ſufficiat per edicta, vel proclama, vt dicat, quicũq; putat ſua intereſſe, veniat ad defendendum talem rem. Reſpondeo, ſi quidem eſt aliquis, cuius interſit, prius debet citari ille nominatim: vt l. j. §. penult. de ventre inſpicien. Sed quando ſit aliquis actus, qui principaliter contra aliquem non dirigitur. Exemplum ſi facio[h] inuentarium, vel exemplum in lege noſtra, quãdo venditur pignus: venditur enim principaliter contra debitorem, conſequenter contra alios creditores: tunc poteſt citari per proclama vt hic. Facit ad hoc ff. ſi cui plus quàm ꝑ leg. Falci. l. j. §. cùm dicitur. Facit quòd not. per Inno. extra, de maio. & obed. c. fin. & de procurat. c. in noſtra.

f ¶ Si eo tempore. Nota hic de citatione generali. Adde caſum, & quod ibi not. in l. ergo. ex quib. cau. maio. l. decem. de verb. obli. l. facultas. ſ. de iure fiſ. lib. x. Bart. in extrauag. ad reprimendum. ſuper ver. edictũ. Inno. in c. per venerabilem. qui fi. ſint legiti. & quod not. in auẽ. ad hæc. ſ. ſi vt ſe ab hære. abſti. Ioan. de Imo, in l. qui ante calendas. de verb. oblig. & d. l. decem. Adde Bart. in l. ſi quis inſtituitur hæres. §. item ſi aditionẽ. ff. de hæredi. inſti. vbi dicit ꝙ quando creditores agũt cõtra bona hæreditaria, debet citari ille, qui tenet primũ locum defuncti. Et adde Bald. in l. nõ ita diuus. ff. de adop. & ibi dicit, quorũ illi ſunt citandi, qui poſſunt contradicere, vel conſentire. aliàs nõ. Adde Bal. in l. ſi deſerta. ſ. ſi ob pu. pen. & qđ ibi not. in cap. licet epiſcopus. de præbend. in vj. Et de iſta citatione generali, vide Bartol. in l. j. j. de iure domi. impe. Do. Anto. in cap. j. de iudic. vide qđ not. do. Car. in c. cùm. de vſu. vide Angel. in l. nam ita diuus. ff. de adopt. Andr. Barb.

g ¶ Vtrum citatio. Nota de modo citandi generaliter: & vide Bald. in l. ſi curator. ſ. de iure deliber. & Barto. & Bald. in auẽ. ſi oẽs. ſ. ſi vt ſe ab hæred. abſti. & Barto. in l. hæc autem. §. j. ex cui. cau. in poſ. ea.

h ¶ Exemplũ ſi facio. per Bald. in authen. ſed cũ teſtator. ad leg. Falcid. Bald. in l. ſi. in prin. ff. de iure delibe. & facit quod not. per Inno. adde Bal. in l. ab eo. in vlt. colũ. ſ. qũo & qñ iudex. Bar. in ex. ad reprimendũ. in ver. petendam. in fi. Bald. Ange. & Imo. in l. decẽ. de verb. obli. & adde Bald. in l. neque natales. ſ. de proba. vbi dicit, ꝙ citatio ꝑ proclama generale facit plenã, fidẽ etiã contra eos, qui non ſunt citati, ſi illi nõ erãt citandi. Vide ca. cũ in tua. q ma. accu. poſ. Et voluit Bald. ad literã in l. ſi, in x. col. C. de edic. diui Adria. tol. vbi quartò quæriẽ, an aliqs ſit citãdus? vbi cõcludit ꝙ qñ alicui præiudicaẽ, & præiudicaẽ nominatim, qđ tũc eſt nominatꝰ citãdus: & declarat ꝑiudicari nominatim, qñ aliqs poſsidet, per d. l. ſi deſerta. ſi propter pub. pẽſi. Iſte tex. hic in ſi. videtur cõtra auẽ. & qui iurat. de bo. aut ho. iud. poſ. Tamen vide Bar. in l. ſi. in finalibus verbis. ſ. de edic. diui. Et iſtis adde not. Bart.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

CReditricem. †Qui reddit ĩſtrumētũ debiti, remittit pignus. h. d.

SI hypothecas. †Pręſens, & tacēs, quando filius vēdit, videtur remittere pignus. hoc dicit.

SVMMARIVM.

2 ☞ Si res pignorata alienetur, aut impignoretur, & perueniat in dominio debitoris: an pign⁹ redintegretur.

SOlita. [a]Hęc eſt ſingularis lex: et qui neſciret hāc l. ſemper reſpōderet cōtra hūc caſum. †Si res, in qua ſemel. remiſſum eſt pignus, de nouo in dominio debitoris peruenerit, pignus nō reintegratur generalis obligatiōis vigore. hoc dicit. ¶ Opp. de l. ſicut. §. ſuperuacuũ. ff. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. Gl. dat multas ſol. Iſta eſt vera, ꝙ ibi

b erat dubiũ, an res exiuerit [b] de bonis debitoris, an non: hic erat certum, ꝙ bona debitoris exiuerat:

2 † & ideo vt tibi liqueat plenè materia huius tituli, diſtingue: aut pignus alienatur, aut impignoratur. Si alienatur: tūc aut per modum manumiſsionis: & tūc præſentia cum taciturnitate inducit pignoris remiſsionem: vt ſ. eo. l. j. Aut per alium modũ: & tūc aut alienatur à fiſco, aut à priuato. Primo caſu ſola præſentia cum taciturnitate inducit remiſsionem: vt ſ. e. l. ſi hypothecas. Aut ab alio: & tunc aut pręceſsit monitio facta à iudice, ꝙ creditores adeſſent: & idem: vt ſ. eo. l. ſi eo tempore. Aut talis monitio non pręceſsit: & tunc aut facta eſt creditore ignorante: & ſine dubio ius pignoris nō tollitur: vt ſ. e. l. iij. & ſ. de pig. l. debitorē. Aut eo ſciente, & tacente: & idem: q̃a ſcit ius ſuũ vbiq; durare: vt l. ſicut. §. non videtur. ff. quib. mo. pig. vel hyp. ſol. Aut expreſsè cōſenſit: & tūc aut res nō exiuit bona debitoris: & tūc durat pignus: vt l. volũtate. in prin. q̃b. mod. pig. vel. hyp. ſol. Aut exiuit, & poſtea reuerſa eſt: & tūc aut reuerſa eſt ex eadē cauſa, ex qua exiuit: & idē: vt d. l. volũtate. ĩ prin. & §. fi. Aut verò ex alia cauſa: & tūc pign⁹ nũ reditegraẽ: vt hac l. Fuit em̃ ab initio ſolutũ: vt ſ. e. l. ij. & l. ij. cũ te. Si verò dubitaẽ an bona debitoris exiuerit, vẽ nō: tūc ex eo ꝙ debitor ſemper poſsideat, p̃ſumiẽ nō exiuiſſe: & p cōſequens pignus durare: vt l. ſicut. §. ſuperuacuũ. quib. mo. pig. vel hyp. ſol. Scđo caſu, qñ pignus alteri pignoraẽ: aut creditor alius tacuit, & ſibi nō præiudicat: vt d. l. ſicut. §. nō videẽ. q̃b. mod. pig. vel hypo. ſol. Aut expreſsè cōſenſit: & tunc aut certũ quo animo cōſenſerit, ſi animo remittēdi, vel nō remittēdi ius ſuũ, & ſtamus certo: vt l. creditor. §. ſi tecũ. ff. qui pot. in pig. hab. Aut de aĩo nō cōſtat: & tūc erat mulier: & videẽ remittere ius pignoris quo ad illũ ſecundũ creditorē tantũ. argu. l. iubemus. ſ. ad Velleia. Aut erat maſculus: & tūc ſibi pręiudicat quo ad oēs: vt l. Paulus. q̃b. mod. pig. vel hyp. ſol. ¶ Modò habetis expeditum iſtum paſſum, quem non expediui tibi in l. quæ dotis. ff. ſol. mat.

Etiam ob chirographariam pecuniam. Rubrica

LEX VNICA.

PIgnus. [c]†Per nouationē pignus extinguiẽ, niſi fuerit repetitũ. Item pignus poteſt retineri etiā ob chirographariā pecuniā, contra principalem debitorē; ſecus contra debitorem aliud debitũ offerentem. h. d. hæc no. & ſin

d gularis lex. ¶ Oppo. & videẽ[d] ꝙ ea, duæ inſunt in prima obligatiōe, intelligãtur repetita in ſequēti, quæ ſit animo nouãdi: vt l. aliā. ff. de noua. Solue vt ibi. ¶ Op. ꝙ ob chirographariā pecuniā, pignus nō poſsit retineri: vt l. per retētionē. ſ. de vſu. Sol. Diſtingue, aut pignus fuit obligatũ pro certa quãtitate expreſsè, hoc facto vt ꝓ alia nō retineaẽ, & nō poterit retineri: vt ibi ſcđm vnā ſo. hic poſitā. Aut hoc nō fuit actũ, ſed obligatio fuit facta ſimpliciter: & tunc aut pecunia, ꝓpter quā quis vult retinere, eſt debita naturaliter tantùm & nō poteſt retineri: vt d. l. per retentionem. Aut eſt debita etiā ciuiliter: & tunc aut eſt vſura: & nō poteſt retineri odio vſurarũ: vt l. cōtraria. Aut eſt ſors: & tunc ſecus, vt hic. Facit ff. de pign. act. l. ſolutũ. §. ſi in ſortem. Cætera dic vt in gloſſa.

De diſtractione pignorum. Rubrica.

SVMMARIVM.

2 ☞ An quando executor vendit fundũ, debet notificari hæredi.

LEX II.

CReditor. Notabilis ē iſta lex, & d

1 mēti tenenda. † Anteq̃ pignus vēdatur, debet moneri debitor: cui tenebiẽ creditor, ĩ eo ꝙ fraudē cōmiſerit. h. d. Allegabā tibi hāc legē in repet. l. alio de ali. & ci. leg. & inter alia

2 quęſiui, † vtrũ quãdo executor vendidit fundum, debeat notificari hæredi. Et videtur hic text. ꝙ ſic. Dic vt ibi dixi.

1 e SI reſiduum. †[e] Implorari pōt arbiter, ad calcũlandam rationem inter debitorē & creditorem. h. d. Vide glo. quæ incipit, ſi autem &c. de qua feci determinationem in l. acceptam. ſ. de vſuris

SVMMARIVM.

1 ☞ Executor, an pro modico legato poſsit vendere magnam poſſeſsionem.

QVandiu. Vide gl. finalē huius legis ibi, ſed ſi plura,

1 f &c. Quarto. † vtrum executor pro modico legato[f] poſsit vēdere magnā poſſeſsionem. Dic vt in gl. & in l. pe. ſ. quando decre. opus non eſt. & dicit ꝙ poteſt ponere manum ad quam rem velit: tamen glo. hic videtur aliter dicere, quod hic vt d. l. alio. de ali. & ciba. leg. &c.

Debitorem uenditionem pignorum impedire non poſſe. Rubrica.

LEX I.

1 g SI ſunt. †[g] Prohibitio debitoris in teſtamento, vel inter viuos, non impedit pignoris alienationē. idem ſi nō totum debitum offeratur. hoc dicit hæc lex.

Si uendito pignore agatur. Rubri.

in d. l. decē. de verb. obl. Et quid opereẽ iſta citatio generalis, vide no. Bal. in l. ij. in fi. vij. col. cũ ſeq. ſi ex noxa. cau. aga. & dicit ſolenniter d. Pet. de Ancha. & doct in c. fin. in fi. de elec. in vj. ꝙ verũ eſt, ꝙ ſufficit citatio generalis, vbi aduerſarius nō eſt certus: aliud ſcđm eos, ſi de facili potuiſſet certiorari. & Imo. dicit ſe cōſuluiſſe, ꝙ tenuta data, non ſpecialiter citato detentore, non valet: q̃a de facili non 1 potuit ſciri. Allegat auẽ. ſi oēs. ſ. vt ſe ab hęre. abſti. Vi 1 de bonũ tex. in materia in c. fi. de elec. lib. vj. Adde videndũ Bal. cōſi. cccxij. ij. vol. & j. vol. cōſi. 2 cccl v. Roma. conſi. cccex.

a ¶ Solita. No. ſingu 2 larē caſum in materia donatiōis oĩm 1 bonorum: & ꝙ valeat dicta donatio, ſaltē in præſentib⁹, nō autē in futuris: eſt text. in l. ſancimus. poſt prin. j. de b dona. vbi licet donari non poſsit vl- 2 tra legitimũ modũ ſine inſinuatione: valet tamē donatio vſq; ad legitimam quãtitatē. Ita in caſu propoſito. Itē ne vtile p inutile vitietur. Et iſtā partem vide Ang. tenentē in cōſi. ſuis per illũ tex. in cōſi. licet cōmuniter opi. Bart. & oĩm ſit in contrariũ. Et ratio huius tex. fuit: quia creditor cōſentit alienationi: ſibi ergo imputeẽ. Quod ſingulariter, & perpetuò tene menti. Item p Ang. facit. l. & peculiũ. §. j. ff. de peculio lega.

ADDE ꝙ etiam Ange. conſuluit ꝙ nec valet in pręſentibus, eius conſilio clxxix. illud quod allegat do. Alexā. eſt. c. vj.

b ¶ Res exiuerit. Sed poſtea hic diſtinguēdo declarat totũ iſtũ titulum, qñ creditor videaẽ remiſiſſe ius pignoris, ſi debitor vēdidit, vel pignorauit vni obligatũ creditori. & adde Bart. in d. l. ſicut. §. nō videtur. & ibi latius, & Bart. in l. ſi ſine. c in x. col. ſ. ad Vel- 1 leia. Et de tacente ponit Bar, in l. non fateẽ. de confeſ. Itē intelligas ratiōe cōtentionis, ꝙ remittat ius ſuũ præſens, & tacens, l. ſi ſeruus cōmunis. de do. inter vir. & vxo. Et in propoſito firmat Lud. in l. quæ dotis. in vlt. char. poſt Bar. ff. ſol. ma. & dũ dicit, ꝙ ibi fauore religiōis. auẽ. ſi ſciēte. aliàs incipit, ſi ſeruus. de epi. & cle. c. canonizata iiij. diſt. ſeru⁹. Itē fallit, ſcđm eũ, ſi tacēs nō cōtradicit receptioni aduerſ⁹ eũ factæ, ad cauſandũ ſui iuris exceptionē Glo. eſt reputata ſingularis in l. ſi fideiuſſor. in prin. & ibi doct. qui ſatiſ. cog. & ſimilis ĩ l. fi. §. itē ſi. ff. naut. cau. ſtab. Facit l. cũ plures. §. locator. ff. loc. p. Imo. De hoc vltimo in l. nō ſolũ. §. morte. ff. de ope. no. nũ. Et dicta limitatio p d. l. ſeru⁹ cōis. fortè nō eſt vera: quia ibi res donabatur, ſi taceo videor præiudicare mihi in dñio: q̃a de natura donatiōis eſt, ꝙ trãsferatur dñiũ: ſed in caſu noſtro ſi nō das & taceo: nō obſtāte ratiōe prædicta nō videẽ remittere ius pignoris: quia hoc nō agebaẽ: nec erat de natura huius cōtract⁹. Adde videndũ Bal. conſ. cclxxiiij. ij. vol. ĩci. in Chriſti noĩe, pũctus ſup quo q̃riẽ.

c ¶ Pignus. Hæc l. nō habet locũ ĩ debito vſurario. Adde gl. & Bal. in d. l. p retētionē. nec ēt habet locũ in debito nauli. l. pignus. & ibi Bal. ſ. de pigno.

d ¶ Opp. & videtur. Itē fallit odio pœnę. Ita ſingulariter dixit Bal. per illum text. in l. pignoribus. C. de vſu. quæ bene nota. Andre. Barba.

e ¶ Si reſiduum. Vide Barto. in conſi. l. cxxxv. incipi. literas mag. veſtræ. Andre. Barba.

f ¶ Pro modico legato. An pro modico debito poſsit vēdi res magni valoris, vide tamē in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudic. & facit ad hoc quod not. Bar. in l. iij. ſ. de neg. geſt. & in d. l. Iulianus. §. offerri. de act. emp. & Barto. in l. creditori. alleg. in gloſſ. Adde ſcđm Bal. ꝙ ob æs alienũ, res pupilli magni pretij vendi non pōt pro modico debito, ſi alia res erat, q̃ poſſet vendi ad cōcurrentē quãtitatē, vel quaſi: aut non poterat aliter ſatisfieri, nec erat alia res: & illa pro parte vēdi non poterat: & tūc totũ valet: arg. l. ſi ſpōſus ſpōſæ. §. generaliter. & ff. đ don. inter vir. l. fin. C. de bo. autho. iud. poſ. aliter vendi non valet, etiam ſi decretum iudicis interueniat. Ita voluit ipſe Bal. conſi. lx. iij. vol.

g ¶ Si ſunt. Vide Bal. in l. ij. ſ. ſi aduer. rem pigno.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Specialis lex. Vide quæ not. Bart. in l. iij. j. de iure fiſci. a lib. x.

LEX I.

PRæſes prouinciæ. Hæc eſt ſpecialis lex[a]: ſi creditor in diſtrahendo pignore dolum committit, debitori contra ipſum actio competit, & in ſubſidium contra emptorem dolo participantem. h. d. ¶Oppo. & videtur ꝙ venditio non valuerit: vt j. l. proxi. Huius timore gloſſ. diſtinguit tres caſus: aut creditor non habebat ius vendendi, aut habebat. Et ſi habebat: aut nõ fuit in dolo: aut fuit in dolo ipſe tantùm, aut ipſe & emptor. Et dic vt in glo. ¶Circa hanc legem quæ-
1 ro, †qua actione poteſt agere iſte debitor, cuiꝰ res eſt vendita contra ipſum creditorem. Gloſſ. quæ eſt hic, dicit pignoratitia actione. Vide glo. ſuper verbo, iubebit. Iſta gl. procedit clarè, qñ creditor vendidit pignus, quod ſibi fuit traditũ: nam obligatio iſta, ex qua orit̃ pignoratitia cõtra creditorem, cõtrahitur re: vt inſti. quib. mod. re contrahi. obl. Sed ſi creditor vendidit hypothecã ſibi traditam, quod facere põt: vt ſ. tit. ij. l. hypothecis: tunc non põt habere locũ pignoratitia, quæ non eſt cõtracta de neceſsitate: ergo agendũ erit actione de dolo. ¶Quæro, qua actione agit iſte debitor contra emptorem dolũ participantem. Gl. ponit opi. Quidã dicũt, interdicto fraudatorio: quod glo. reprehendit: quia hodie habet locũ. Pauliana ex ti. de his quæ in frau. credi. Puto ꝙ habeat locũ fraudatorium interdictũ. Nam edictum de his, quæ in fraudẽ creditorum, habet locum qñ quis vendit rem ſuam in fraudẽ alterius, non ſuã propriam: & ideo habet locũ interdictũ fraudatorium: de quo licet tit. expreſſum nõ habeamus: tamẽ facit tex. mentionẽ de illo in l. pupilli. in prin. de ſol. & l. ſi poſtulãte. ĩ prin. ff. ad Trebel. licet impropriè ibi ponatur: & ideo bene fecit Io. qui in arbore ſua fecit ſpecialẽ tit. de interdicto fraudatorio. Dixi de hoc in d. l. pupilli. ¶Sed, quæro, quid cõcludam in hoc interdicto. Dico ꝙ hic ante omnia debet præcedere diſcuſsio ĩ bonis creditoris alienãtis: vt hic, in prin. Sicut dicimus quando agitur illo edicto, de his quæ in fraud. credi. vt l. ij. & l. ignoti. de his quæ in frau. credi. qua diſcuſsione facta petam vt perinde cogatur mihi ad illam rem reſtituendam, ac ſi venditio per creditorem facta nõ eſſet: vt dicitur in ſimili Inſtit. de actio. §. itẽ ſi quis in fraudem. & probatur in fi. huius legis.

De luitione pignoris. *Rubr.*

b ¶Intelligere. Adde gl. not. in l. ſi paternam. & ibi Bal. in fi. ſ. ad Velleia.

LEX II.

INtelligere.[b] Licet tollatur actio ꝑſonalis: tamẽ durat hypothecaria. h. d. Quomodo hoc poſſet eſſe, ꝙ ſublato principali remanet acceſſoriũ? Cy. hic tractat & facit vnã longam filateriam: & hæc eſt no. lex.

Si unus ex pluribus hæredibus creditoris, uel debitoris *Rubric.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Cõcluſio libelli in actione hypothecaria qualiter formetur.

c ¶Actio quidẽ. Vide quod not. Bart. in l. hæredem. ſ. de hære. act. & Bart. in l. Moſchis. ff. de iure fiſci.

LEX II.

ACtio quidem.[c] In hac lege, fi. quæro, † qualiter debeat fieri cõcluſio ĩ hypothecaria. Hic videtur tex. ꝙ debet alternatiuè cõcludi, vel vt debitũ ſoluat, vel poſſeſsionẽ cedat, ſeu poſſeſsionẽ reſtituat creditori: quia natura hypothecariæ eſt, vt nudã poſſeſsionẽ aduocet: vt l. ſi cùm vẽditor. §. j. de euict. Illud aũt ꝙ poſſeſſor debitum ſoluendo põt retinere rẽ nõ eſt ex natura hypothecariæ: ſed ex quadam poteſtate poſſeſſori cõceſſa: vt l. mulier. ff. q pot. in pign. habe. & quib. mo. pig. vel hypo. ſol. l. Paulus, ideo cõſultius eſt, ꝙ concludatur iſto modo: peto eum mihi condemnari ad tradendũ mihi poſſeſsionem dictæ rei retinendam in cauſam pignoris pro prædicta quantitate, donec mihi integrè ſatisfiet. Si tamen formaretur libellus: prout hac lege in fi. dicitur non reprobarem eum.

Si pignoris conuentionem, numeratio ſecuta non ſit. *Rubric.*

LEX I.

SI pecuniam. Iſtam legem habuiſtis de verbo ad verbum. ſ. de non nume. pec. & ibi multa dixi.

De iure dominij impetrando. Rub.

LEX I.

DOminii.[d] Nota iſtã legem cõtra eos, qui faciunt concedi licẽtiam[e] à iudicibus nuncijs citãdi omnes ſuos debitores: quod non valet, niſi debitorũ nomina exprimãtur. hoc dicit loco ſummarij.

d ¶Dominij. Vide do. Ant. in c. j. de iudi & ibi Io. de Imola, & ibi dixi. & vide Barto. in l. j. j. de exhib. reis. Andre. Barba.

e ¶Licentiam. Nota de generali licentia nuncio citãdi. Adde quod no. Bar. in l. qui autem. §. fi. de cõſti. pecu. & Bart. in l. ij. in addi. & ibi latè dixi.

LEX II.

SI creditor. Per vnũ actum contrarium receditur à priuilegio[f]. h. d. De materia huius legis habetur plenè, ꝑ doctores in l. voluntarię. ſ. de excuſa. tuto. & in c. cùm acceſſiſſent. de conſtitutionibus.

f ¶Receditur à priuilegio. Probatur in l. j. in fi. ff. de cõſtit. pecu.

LEX III.

VEtuſtiſsimam.[g] Antiqua obſeruatione ſublata debitor moneat̃, vt certo tpe ſoluat, quo elapſo à principe dominium impetrat̃, poſtꝗ̃ impetrationẽ debitor intra bienniũ audietur, & res legitimè æſtimabitur, vt ſi quis vltra habet, reſtituat, & qđ minus acceperit, cõſequatur. h. d. ¶No. ꝙ anteꝗ̃ pignus vẽdatur à creditore, debet præcedere denũciatio[h]: & poſt denunciationem debet labi biennium, anteꝗ̃ vẽdatur. Itẽ not. qualiter ius dñij impetrat̃, & cũ quanta ſolẽnitate: ſed hoc nõ ſeruatur ſcđm ſtatuta Italiæ. ¶Vltimò no. de æſtimatiõe fienda per iudicem: dixi in l. ij. ſ. de reſcin. vendi.

g ¶Vetuſtiſsimam. limitat Angel. in l. debitoribus. ff. de re iudi. hæc lex loquitur in fœneratore, & vnus fœnerator non põt vendere, niſi elapſo biẽnio, ſecꝰ in alio creditore: qa ſi interuenerit tacita monitio põt vendi. alleg. l. ſi conuenerit. ff. de pigno. actio.

h ¶Denũciatio. Qualiter hæc lex procedat, vide Angel. & Imol. in l. ſi finita. §. poſtea autem. ff. de dam. infec. poſt Bar. & §. Iul. in vj. col. ea. l. & Ang. & Imo. in l. debitoribus.

De pactis pignorum. *Rubri.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Pactum legis cõmiſſoriæ, etiam in pignoribus eſt quod fit per verba directa.

Simile eſt illi quod fit per verba obliqua.

LEX I.

QVi pactus. Ad euidẽtiã iſtiꝰ legis debetis ſcire, ꝙ ſicut in cõtractu emptionis & venditionis, dicitur pactũ legis cõmiſſorię: quãdo fit ꝑ verba directa: vt puta res ſit incẽpta. Ea verò pacta, quæ fiũt per verba obliqua, vel inflexa, vt res reuertat̃, reſtituat̃, &c. Iſta nõ dicũtur pacta legis cõmiſſoriæ, ſed pacta ſimilia illi pacto legis cõmiſſorię: vt vidiſtis in l. j. & l. cõmiſſoriæ ſ. de pact. inter empt. & vẽd. & no. in
1 l. j. ff. de don. Item eodẽ † modo in pignore, illud dicitur pactum legis commiſſoriæ, quod eſt factũ per verba directa: vt puta, ſi debitor ad diem non ſoluerit, pignus ſit creditoris: ſed ſi fieret per verba obliqua: vt puta, ꝙ pignus detur in ſolutũ creditori: aut debitor promiſit ſe dare in ſolutũ: tunc non eſt pactum legis commiſſoriæ: ſed ſibi ſimile: de quo loquitur iſta l. j. quæ breuiter dicit. Pactũ ſimile pacto legis commiſſoriæ in pignoribus nihil operatur. hoc dicit. Materiam huius legis dicã j. eod. l. fina.

SVMMARIVM.

1 ☞ Pactum, ꝙ ſi pignus non luatur cedat in ſolutum appoſitum incontinenti non valet: ſecus ex interuallo: & in l. quoniam. in fi. j. eod.

Si fundi,

a ¶Poſt facto. Et poſt factum pactū legis cōmiſſoriæ ex poſtfacto valet. Et vide Bal.in c.j.de feu.da.in vicē legis cōmiſſoriæ.& Bart.j.l.proxi.

b ¶Reprobatur. Sed nūquid cōſuetudo cōtra hāc l.valeat? Bal.ꝙ nō in l.ij. ꝗ ſit lōga cōſuetudo. & Bal.in c.j.de feu.dato in vicē legis cōmiſſoriæ. dixit ꝙ ſi pignoro tibi hāc rē, & ſi nō luo ītra mēſem, nō poſsit amplꝰ lui.

LEX II.

SI fundi. Ceſſante cauſa pignoris pignus debet reddi. h.d.vel aliter. Pactū legis cōmiſſoriæ vel aliud ſibi ſimile, ex pacto pōſt facto[a] in pignoribꝰ nō reprobatur.h.d.¶ Quærit gl. qd ſi actū fuerit vt re empta cuicta retineat ab emptore eodēq; creditore loco primi an valeat? Glo. dicit ꝙ ſic: & ſic poteſt intelligi hic. & hoc etiam ſecūdo modo ſummaui tibi.¶ Sed cōtra hoc opp. nōne hoc eſt pactum legis cōmiſſoriæ, vel ei ſimi

1 le vt pignus retineatur?† Rñdeo, illud pactū hic fuit appoſitū ex interuallo: ideo nō reprobatur: vt l.Titius.ff.de pig.act.& ſ.de pig.l.cū dominā. Dixi vobis in l.quāuis.aliàs īcipit, Callipodiꝰ.ff. de ſol. Ratio huius eſt, quia tēpore, quo cōtrahitur debitū, debitor faceret quicquid creditor vellet in Mūdo, vt haberet pecuniā: ideo lex voluit ꝙ non valeret tale pactum, vt pignus haberetur in ſolutum pro debito: ſed quādo ex pōſt facto debitor facit creditori tale pactum: tunc ceſſat ratio: ideo valet. Et etiam iſta ratio probatur j.l.proxi. Ita debetis intelligere hanc materiam.

SVMMARIVM.

1 ☞ Cautela fœneratorum contra diſpoſitionem huius legis vide ibi: quidam.

LEX III.

QVoniam. Pactum legis cōmiſſoriæ, ī pignoribus reprobatur[b].h.d.¶ Oppo.de l.ſi quis in cōſcribēdo.ſ.de pact.Sol. Speciale eſt in iſto pacto legis cōmiſſoriæ, propter deceptionem quā continet: vt patet ex princ. huius

c legis, & dixi ſ.l.proxi.¶ Opp.de l.ſi fundus[c].§.fi. ff.de pig.Sol. Aut apponit pactum, ꝙ debito non ſoluto ad tēpus, pignꝰ ſit tuum pro debito. Iſtud eſt pactū legis commiſſoriæ, quod reprobatur hic. Aut apponitur pactum ꝙ debito non ſoluto, pignus ſit tibi emptum iuſto pretio: & iſtud nō eſt pactum legis cōmiſſoriæ: & in eo ceſſat omnis captio & deceptio, vt valet: vt d.l.ſi fundus.§.fin.& debet æſtimari per iudicē: vt vidiſtis ſ.tit.j.l.fin.

1 in fi.¶ Quidā tamē † cauti fœneratores Boñ.[d] ex

d conſilio ſuorum antiquorū doctorū, & aduocatorum faciebant fieri inſtrumentū iſto modo. Si pecuniā ad tēpus non ſolues, ſit fundus nihil emptꝰ iuſto pretio: declarādo arbitrio talis, & talis, quos ex nunc eligimus in arbitratores, & bonos viros, & tene mēti: quia eſt pulchrum conſilium. Item illud quod dixi, ꝙ pactum legis commiſſoriæ nō valet ab intio, ſecus eſt ex poſtfacto: vt dixi ſ.ꝓxi. quod perpetuò tene mēti. Iam reprobaui vnū conſilium, per ea quæ ſ.dicta ſunt.

De exceptio. ſeu præſcriptio. Rub.

LEX V.

LIcet vnde vi. Quæ annalia ſunt ad agēdū ꝑpetua ſunt[e] ad excipiendū.h.d.Gloſſ.ponit hic caſum multis modis. Tu pone caſum ſecundū vltimā lectu. ¶ Quæro, exempla huius legis. Gl. ponit primum exemplum. quod dic vt in ea: quam vide. Glo. vt videtis, reprobat iſtam poſitionē: qa cùm tibi nullum detur interdictū: ergo mihi nulla detur exceptio. Ab hac obiectione poſſumus tueri hāc lectu. ꝙ licet nō ſit interdictum poſſeſſorium: habet tamē rei vendicationē: ſed tamen iſta lect. nō placet propter aliud. Nam per l.ſi quis in tātam. ſ.vnde vi. quis non perdit dominiū ipſo iure, ſed demum lata ſentētia: ergo ante latā ſentētiam qs nō haberet exceptionē ex vigore huius legis: ſicut dicimus in ſimili in reſtitutione in integrū: vt l.necnō.§.exemplo.ex quib. cau.maio. & l.exceptiones.in fi.de except. Præterea forte l.ſi quis in tantam. nō habet locū, quādo recuperata fuit poſſeſsio incōtinenti: quia nunquā fuit amiſſa: quia ſaltē ciuilis fuit retenta in animo, vt tangitur per gl.in l.qui poſſeſsionem.ff.vnde vi. Tangam vobis in l.ſi qs ad ſe fundū.j.ad l.Iul.de vi.legit. gl. aliis duobus modis, quæ duæ lec.ſunt idem: diuerſificantur tamē in hoc, quia ſecundū vnam lectu. ſunt tres perſonæ: ſcdm aliam duæ pſonæ. Et vide gl.hic, an ſit verū ꝙ ſecunda violentia primam abſorbet, tam in duabus quàm in tribus perſonis: dicam in l.ſi quis ad ſe fundum. Ponit ergo gloſ. caſum quarto modo, quam vide. Iſta vltima ſatis poteſt ſuſtineri.

SVMMARIVM.

a ☞ Replicatio limitatur ſecundū naturā actiōis.

SI pactum. Iſta lex legitur in gl. pluribꝰ modis. Vno modo quòd loquatur, quādo exceptio oritur ex pacto. Alio modo loquitur, quando ex pacto oritur replicatio: prout loquitur de exceptione, verè nō eſt dubiū quòd

f eſt perpetua[f]: vt l.purè.in fi.ff.de doli exce.ſ.l.ꝓxi. Si verò nō eſſet verè exceptio, ſed ideo exceptio: quia actio: exemplū in exceptiōe cōpēſationis: tunc eatenus duraret exceptio, quatenꝰ duraret actio: vt l.quæcunq;. de cōpenſa. Prout hanc legem intelligimus in replicatione: dicendum eſt l.debere intelligi, quando actio eſt perpetua: tūc

1 enim replicatio eſt perpetua, † Nam replicatio limitatur ſecundùm naturam actionis: vt l.quæſitum. §.fi.de pecu.not.in l.exceptio.ff.de exceptio.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quòd quis excipiendo nō videatur fateri intentionem aduerſarii.

2 Quis debet probare promiſsionem factam purè: & quando poſsit confeſsio pro parte acceptari.

SI quidem. Hæc eſt pulchra lex, & ponit pulchram practicā, & ponit tria dicta. Primò quando reus pro cōſtanti de intentione actoris diffidit. Secundò, quando pro conſtanti de ea cōfidit: ſed ſe exceptiōe munitū aſſerit. Tertiò, quando de intentione actoris dubitat: & hoc ſufficit tibi pro ſummario. Secunda ibi: ſi verò. Tertia ibi: nam ſi. & habet iſta lex duas glo. & vnam gl.magnam, quæ eſt additio.¶ Opp.dicitur hic, quando quis dubitat de mente, vel de intentiōe actoris, innuit ꝙ poteſt reſpōdere, dubito. Contra, imò quis cogitur reſpōdere per certum: vt l.certū.in prin.de cōfeſ.Solu. Quidam intelligunt hic, quando ſit interrogatio de facto alieno.

An iſtud ſit pactū legis commiſſoriæ? dicit ꝙ ſic. dic vt ibi. & pone plures q.in hac materia. & Bald.in l.fi.ſ.de cōtrahē.emp.& vi-

a de quæ dicit in l.j. ff.de l.cōmiſſo. & addit Bart.in l.quā uis. alias, Callipodius.de ſol. Sed po-

1 ne, fœnerator mutuauit mihi re vera centū, pro quibus ego faciā chartam venditionis, cuiuſdam domus, hoc pacto ꝙ ego promitto tenere hāc domū poſt quinquenniū, & nō ante. Ad de Bald.notabiliter in l.ij.ſ.de pactis.inter emp.& ven.& Cy.in l.j.ſ.de pro-

1 ba.& Bal. in l.emptione. in princ.& ibi Barto.ſ.plus valere quod agiť. Et vide in ſimili not.

b Bart.in rub.de vſu. & cal.iij.q.incipiē te vſurarius emit. & vide Bald.in l.iij.

c ſ.plus valere quod agiť. Et adde quæ dixi poſt Bald.in l. iij.ſ.de iure emph. Sed quid ſi rē valētem centum vēdo pro quinquaginta pacto appoſito, ꝙ ſi nō ſolueres vſq;

1 ad talem diē ſoluas

d centū, vel iuſtū pretium: dic ꝙ iſta nō eſt vſura, ſed augmentatio pretij, argu.l.ſi pecunia fœnebris.§.fi.de vſur. Ita tenet notabiliter Bal.in c.j.qualiter dos propriè, priuetur. qđ tene mēti, ſcđm eū. & vide eum ibi, qui ponit etiam alias quæſtiones in materia: & cōtra iſtos fœneratores, qui etiam tē-

e pore cōtractus mutui, faciūt fieri procuratorē ad cōfitēdum, & tranſigendum, vide Bald. in auť. hoc ius. in v. col.ff.de ſacroſanc.eccle.& l.ſi ꝑ impreſsionem, per illū tex.ſ.quod met. cau.& quod dixi in l.cùm plures.de ſacroſan.eccle.& qua actione reſcindatur cōtractus factus in fraudem vſurarū. Vnde Bal.in l.fi.ſ.de pig.act. & ibi etiā, an fructꝰ in hoc cōtractu fœneratio: ſcilicet in venditione extenuant ſortem. Et quod not.gloſ.in c.ad noſtrā. de emp.& ven.& dicit Bald.in l.fruſtra.C.ad Velleia.ꝙ ex præordinatione præcedenti, præſumitur cōtractus vſurarius. vide ibi. & quid de his qui mutuant pecuniā debitoribus cū hoc ꝙ cogant eos vt emant fundū, vel nomen debitoris in ſolutum. vide Bald.in l.cū allegas.in j.col.in verſi.modò quæro etiam. & de eo qui promiſit ſoluere decem, ſi quinq; ſoluit intra mēſem: an elapſo menſe poſsit cogi ad decē, vel ad quinq; tātū: quaſi præſumatur fraus: & de fraude vſurarij qui facit cōfiteri debitorē corā epiſcopo inſtrumētum eſſe de vero capitali. Vide Bal.in l.j.ſ.de colluſio.detegenda. Quid ſi promiſit reddere intra mēſem mutuū: aſs voluit ꝙ licitum eſſet accipere pecuniam mutuo à tertio. quā ſoluere ꝓmiſiſti. Vide Bald. in l.etiā.in ij. col.ſ. de execu. rei iudic. Et an donatio vſurarum perceptarū quæ ſit fœneratori præſumatur colorata, vide Baldum in l.ab Anaſtaſio. & Bald. & Angel. & Imo.in l.ſi marito.§.j.ſol. matrim. Et de vſurario, qui cōfeſſus eſt habuiſſe centum de vſuris, & de aliis facit quietationem, an illa pro quibus eſt facta quietatio poſſunt repeti per debitorem: & de multis fraudibus fœneratorum, vide per Io.And.in c.ex literis. de iureiur. & in c.noſtrā.de emptio.& ven. Quid ſi pro mille emi à Titio reditum aliquē annuatim: an ſit vſura? Vide Bal. in l.j.in x.col. C.de his quæ pœnæ nomi.Fede.etiā in cōſil.vlti.ſ.cccij.

ADDE quæ poſui ī procemio Codic. Et adde an priuilegio inducto ꝓ hāc legē poſsit renūciari? & vide docto.in c.ſi diligēti. de fo.cōp. Et maximè do. Maria. Soc. ibi glo.j.verſi.circa tertium.

c ¶Opponitur.de l. ſi fundus. Ad gloſ. fi.hic vide Bartol. Imo.& Pau.de Ca. in l.qui Romæ.§ in princip. de verbo. obligatio. Et an valeat hoc pactum, ꝙ liceat creditori à ſeipſo accipere in ſolutum, vide plenè Barto.in l.iij.in repetitio.in ñ.quæſtione princip. C. de pigno.

d ¶Fœneratores Bonoñ. Per Bal.in l.iij.in vlti.q.de pig.& Bal.in l.in vēdentis.in iij.col.adde Bart.in d.l.ſi fundus.

e ¶Perpetua ſunt. Per Barto.in l.ij.ff.eod.& per Bald.& Ange.in l.ſi quis. de præſcrip. Ioan. And.& Bal.in auth.ſed.ei qui.de temp.appe.in ver.primo quæro nunquid ſententia. Et huic legi ſimilis eſt lex illa in vna lect. & ibi vide quid de replicatione.

f ¶Eſt perpetua. Quid in duplicatione.in d.l.j.per Bal.in l.ij.ff.eo.vbi per glo.& Bartol.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

1 ¶ Quæro, † nunquid excipiendo videatur quis confiteri:[a] intentionem aduerſarij. Gl. mouet hic: & videtur tenere ꝙ niſi præcedat negatio, per oppoſitionem exceptionis videatur confeſſata intẽtio. Idem Dy. in c. exceptionem obijciẽs de regu. iur. lib. vj. Glo. tenet contrarium in l. non vtiꝗ. ff. de excep. & l. nemo. de reg. iur. & illas tenent Canoniſtæ: & ego illas etiã teneo de iure noſtro: vt plenè dixi tibi in l. non vtiꝗ.
2 ¶ Quæro, † quid ſi confiteor me promiſiſſe tibi ſub cõditione: an mihi incũbat onus probandi cõditionis adiectionẽ: an verò tu debeas probare[b] promiſſionẽ factã purè? Gloſ. hic diſputat, finaliter diſtinguit, bene, & rectè intelligendo, aut ego confiteor promiſſionẽ ſub conditione ſimul & ſemel: & tunc actor non poteſt de iſta mea confeſſione partem approbare, & partem reprobare: vt puta dicendo, accipio hoc quod promiſiſti: hoc nego ſub cõditione. Si verò ego dicerem, confiteor ꝙ promiſi centũ purè: tamen feciſti mihi poſtea pactum de non petẽdo conditionis euentum: quia tunc iſti ſunt duo articuli, poteſt vnum approbare, & alium reprobare: vt l. Publia. §. fi. ff. depoſi.

Si quis aduocatus.

Exceptio dilatoria debet opponi antè litem conteſt. h. d. Hoc eſt verũ, niſi exceptio dilatoria ſuperueniat poſt lit. conteſta. vt l. ij. ſ. de conſor. . eiuſdem litis.

Præſcriptiones.

[c] Hæc lex ſeipſam ſummat. Quomodo ĩtelligis tu in principio? Quidã intelligunt in principio, hoc eſt, ante litem cõteſtatã. Tu intelligas in principio: ſcilicet anteꝗ̃ ſit factus aliquis actus, per quem videatur in iudicẽ conſentire: vt extra, de re iud. c. inter monaſterium, licet quidam intelligant in principio: hoc eſt ante lit. conteſt. Sed tu intellige vt ſ. plenè dixi in l. quidam cõſulebant, de re iudi. & ideo ſis cautus: quia ſi tu opponeres primo exceptionem contra libellum, vel procuratorem, non poſſes poſtea opponere exceptionem iudicis incompetendis: quia videris eum dicere iudicem competentem ad cognoſcendum, & pronũciandum, ſuper dictis exceptionibus. & ideo iſta exceptio de incompetenti iudice debet permitti.

De litigioſis. *Rubrica.*

LEX II.

Lite.

[d] Per litis conteſtationem, res fit litigioſa, & actio nõ poteſt in alium transferri.[e] h. d. Super hac l. eſt auẽ. litigioſa. quæ in aliquo corrigit legem iſtam, quando agitur actione reali, in qua efficitur res litigioſa per ſolam conuentionem. In perſonali autem nihil immutat: quia adhuc hodie requiritur litis conteſtatio. ¶ Pro huius ergo declaratione, quia gloſ. noſtræ non bene declarant, dic, aut agiẽ actione reali, aut perſonali, aut miſta. Si reali, aut in ea principaliter contenditur de dominio, vel quaſi: & efficitur res litigioſa per ſimplicem conuentionem: vt hac authẽ. idem puto de ipſa actione reali eadem ratione. Aut non contenditur de dominio, ſed de alio iure principaliter: vt in confeſſoria. negatoria, & hypothecaria: & tũc res nõ efficitur litigioſa: vt in authenti. eodem. §. ad hęc. Efficitur tamen litigioſa ipſa actione per litis conteſtationem. Si vero agitur actione perſonali: tũc res nunꝗ̃ efficitur litigioſa: vt no. in l. quãquàm. §. j. de aqua pluuia arcenda. ſed fit litigioſa ipſa actio per lit. conteſt. vt hac l. ij. Si verò agitur actione miſta:[f] tunc aut eſt actio vniuerſalis, aut ſingularis. Si actio vniuerſalis, tunc & olim & hodie efficitur litigioſa res, & actio per ſolam controuerſiam: vt l. diuus. ff. de pet. hæred. & l. alienatiões. fami. erciſcun. Si verò eſt actio particularis: & tũc efficitur litigioſa res, & actio demum per litis conteſtationem, vt l. j. ſ. commu. diuid. & ibi vidiſtis. ¶ Quid autem habeat operari vitium litigioſi, videbitis j. eo. l. fi.

Quicunque.

Si legatur res, vel actio litigioſa, debetur litis ęſtimatio litigio apud hæredẽ remanẽte. h. d. Hoc eſt hodie immutatũ per auẽ. nunc ſi hæres. quam vide.

SVMMARIVM.

1 ☞ Sententia lata contra reum principalem, mandatur executioni, contra eum, qui rem litigioſam emit.

Cenſemus.

Contractus habit⁹ ſuper re litigioſa eſt nullus, & qui ad eum ſcienter acceſſerit, legitimè punietur exceptis quibuſdam caſibus hac lege expreſſis. h. d. ¶ Oppo. & videtur ꝙ res litigioſa poſſit alienari[g]: vt l. j. ſ. de præſcrip. long. tempo. Sol. Debetis ſcire, ꝙ pœna litigioſi[h] de iure antiquo, non erat alia pœna, niſi quod poſſidẽs habebat exceptionem, & ex illo contractu habito ſuper re litigioſa non poterat conueniri: vt l. ij. ff. de litigio. erat etiam alia pœna, ꝙ res litigioſa non pôterat præſcribi: vt d. l. j. ſ. de præſcriptione longi tempo. Hodie verò[i] eſt additum, vt contractus habitus ſuper re litigioſa, ſit ipſo iure nullus: vt hic. Quod eſt verum lite pendente. vt hic expreſſè dicit tex. ſi lis non penderet, quia perempta eſſet inſtantia: licet duret vitium litigioſi, tamen venditio non impeditur, & cõtractus nõ annullatur: vt d. l. j. ſ. de præſcrip. lõg. temp. ¶ Item eſt additum hodie de pœna, quę imponitur ei. qui ad contractum litigioſum accedit, vel acceſſit: vt hic dicitur. ¶ Secundò oppo. ad fi. l. noſtræ, & videtur ꝙ res litigioſa nõ poſſit legari: vt ſ. l. proxi. Solu. lex p̃cedens per iſtum finem corrigitur: vt hic finis corrigitur per auẽ. nunc ſi hæres. ¶ Quæro, dicitur hic ꝙ ille, ꝗ emit, cogitur redimere rẽ: quæro qua actione. Gl. dicit, condictione ex lege iſta. Ego autem dico[k] per legem iſtam eſſe intro-
1 ductum † ꝙ ſententia lata cõtra ipſum principalẽ

a ¶ Confiteri. An excipiens videatur fateri: adde quod dicit Bal. in l. age. ſ. de tranſact. per illũ tex. ꝙ opponẽdo exceptionẽ tranſactionis, quis non videtur cõfiteri debitũ. Et vide per not. gloſ. & Bart. in l. ſi filiũ. ſ. de libe. cau. Dicit Iac. But. & Bal. in l. cũ Papinianus. in ij. col. Alij habent in l. nemo. ſ. de ſentẽ. ꝙ opponens compenſationem, videtur debitũ fateri. Probatur practica in glo. dũ dicit, ꝙ debet præcedere negatio, per tex. in ca. ex tenore. de teſti. Et an illud, qđ hic dicitur, habet locũ in replicatiõe, ꝗ Bar. in l. ſi expreſſim. circa prin. ff. de appel. Adde an apponens cõpenſationẽ videatur fateri debitum, Ro. conſilio lxxxvij.

b ¶ Debeas probare. An cõfeſſio poſſit pro parte acceptari, & pro parte refutari, vide Bart. in l. Aurelius. §. pe. de lib. leg. vide Inſtitu. de act. §. item ſi quis poſtulante. Et vide Cyn. pulchrè poſt glo. in l. j. ſ. de don. ante nup. & in l. ij. ſ. de cõfeſſis. in prin. ij. col. & Bal. hic. & in addi. Spec. in tit. de confeſ. in ij. col. in ver. confiteor hominẽ. Archi. in c. ij. de cõfeſ. in vj. & Bald. in l. j. §. ego. de ædili. edic. & in l. cũ mulier. ſolu. matri. vbi limitat iſta nõ procedere in criminali. Adde tu ad dicta Bart. hic concord. quas ponit Alexã. de Imo. in conſilio cxxxij. colũ. vij. v. vol. & ibi quod dicitur hic de vno capitulo, quod nõ poteſt pro parte acceptari intelligit procedere etiã in pluribus capitulis conexis: ſec⁹ ſi ſunt plura capitula ſeparata, per dictam l. Publia. ff. de poſiti.

c ¶ Præſcriptiones. Vide quæ dixi de materia huius legis in l. exceptio. de exceptio. poſt Bar. ſ. No. hanc cautelã, quãdo debet opponi incompetentis iudicis exceptio: & facit iſta lex ad id, quod not. Bald. in l. quod placuit. ſ. de excuſa. vetera. ꝙ ſi lex, vel ſtatutũ dicit aliquem non poſſe compelli, debet intelligi: tunc demum, cùm vtitur ſuis defenſionibus: aliàs poteſt compelli vbi hoc eſt ante litem. Bart. in l. ſi conuenerit. de iuriſ. om. iudic.

d ¶ Lite. Quando dicaẽ res litigioſa, vide Bart. in l. fi. ff. eo. vbi aliter loquitur ꝙ̃ hic, & in l. ꝗ̃ ꝗ̃. §. Iul. hic allega. & ibi vide do. Ioã. de Imo. & in c. cùm M. de cõſti. Ang. hic tenet ꝙ ſola actio. de qua contenditur, ſit litigioſa: non autem res, de qua cõtenditur. Et ita debet intelligi lex ſequẽs. Et allegat Flo. Innocen. in d. c. cùm M. & vide etiam glo. & quod ibi no. in c. j. de cõfir. vti. vel inuti. maximè qñ mouetur quæſtio ſuper poſſeſſione: q̃a res nõ fit litigioſa. ſed ipſa poſſeſſio ſic, vt ibi plenè no. & in c. citra. el. j. vt lite penden. vide Bald. in l. j. & ij. ſ. commu. diuidun. Andre. Barba.

e ¶ Transferri. Et dũ iſtis legibus caueẽ, rem litigioſam alienari non poſſe hoc limita, niſi res eſſent tẽpore perituræ. l. alienationes. ff. fa. erciſ. quod eſt no. Idem dicas in reliquis rebus ſequeſtratis, quas poterit vendere ſequeſter, & pretiũ ſuccedit loco talium rerũ. bonus eſt tex. in l. fi. de req. reis. & Bar. in l. intereſſe. de acqui. poſ. Bal. ſing. in l. ſi oleũ. ff. de dolo. qui allegat l. fi. ff. de requi. reis. & in l. litibus. j. de agri. & cẽſi. lib. xj. & per aliquos in l. Marcellus. §. res quæ. ff. ad Trebe. facit ad hoc l. diuus. de peti. hære. vtrũ poſſint obligari: dicas ꝙ non: vt no. gl. Cy. & Bal. in l. j. ſ. cõi diui. & ibi per Bald. an de ipſis poſſit fieri cõpromiſſum, & diuiſio de cõſenſu partiũ: & vide qđ no. Barto. in l. j. in fi. ff. eo. vbi ponit an poſſit obligari. Pro huius ergo declaratione ibi miſta, vide etiã Bald. in auẽ. de litigioſis. §. j. & ibi etiã quid de cõfeſſoria, & negatoria, & de vſufructu. & ibi Bartol.

f ¶ Actiõe miſta. Vide quæ dixi poſt Bart. in l. j. ff. eo. & no. Bar. & doc. in l. j. ſ. cõi diui. & ibi p Bald. in ij. colũ. vbi plenè ponit. Itẽ an eodẽ libello, & ex eadem inſtãtia poſſit agi cõtra illũ, in quẽ eſt facta alienatio: de quo j. e. l. fi. Et ꝙ in pſonali nõ contrahiẽ vitiũ litigioſi, Ange. & Bal. hic auẽ. litigioſa. ſecundũ Inn. in c. eccleſia. vt lit. pẽ. Idẽ dicit Bal. in l. nõ ſolũ. in lectura antiqua. dę in integ. re. ſtit. q ſi ego ſum accuſatus ex tali crimine ex quo veniant bona publicanda. & alieno pẽdente accuſatione: tñ nõ incidant illæ res in vitiũ litigioſi: licet fiſcus debeat illa reuocare, ſcđm ea, quæ habẽtur in l. poſt contractũ. ff. de don. Itẽ ſi inter duos eſt contentio de deponẽda, & vnus moriatur: nihilò minus dicitur res litigioſa. Bal. in l. lite. ſ. de liber. cau. ſi vnus moriatur. Bald. dicit nihilò minus.

g ¶ Res litigioſa nõ poteſt alienari. Limita nõ habere locum in alienatiõe, quæ fit in fiſcum. Text. eſt in l. ſi cõſtante. §. fi. ff. ſol. mat. Et ibi per Imo.

h ¶ Pœna litigioſi. Quæ pœna erit cõtra alienantem rem litigioſam, adde Bart. in l. j. in prin. de iure fiſci. Facit quod not. in l. Pomponius. §. cũ quis. ff. de acqui. poſ. §. ſeq.

i ¶ Hodie verò. Vide Ange. in auẽ. de litig. circa finem princ. quo ad ipſum litigantẽ, vt vlterius præſcribi non poſſit. d. l. j. de præſcrip. longi tempo. & melius declarat Ange. in l. j. §. j. ff. de liti. Nam per tale vitium litigioſi, perpetuatur actio in xxx. annos. l. fi. de præſcrip. xxx. anno.

k ¶ Ego autem dico. Adde iſtam limitationem, ad doctrinam traditam in reum,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

l. ſæpe. de re iudi. & vide p Bar ĩ l. creditores. in viij. col. in iiij. q. principa li. in vers. iudicamus. Nam ius exequendi. & ad idem Sali. in l. v. ſ. c. mu ni diui. & Bart. in l. j. ff. eo. & Ang. in auт. de litigio. in princ. De hoc, & de materia huius tit. vide bonam glo. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. el. j. vt lite penden. & in Clemen. j. vt lite penden.

reum, poteſt mandari executioni contra eum, qui rem litigioſam emit. Et hoc vult dicere tex. iſte, ſi rectè inſpiciatur, quod clarius probo in repetitione l. creditores. ſ. de pig. ¶ Vlteri⁹ quæro, dicitur hic q emptor, quādo fuerit ignorans, reddit rem, recuperat pretium cū tertia parte: an venditor, q fuerit ſciens, puniatur in plus. Quidam q nō: quia hoc hac lege nō exprimitur: ergo &c. & hoc puto verum. ¶ Quæro, qua actione aget emptor cōtra venditorem, & venditor contra emptorem. Dicit glo. & dicit verùm, q condictione ex hac lege, vel actione in factum. Hanc gl. intellige eo caſu, quādo vterq; non participat dolum: nam tunc vnus non poſſet agere contra aliũ: vt l. viro atq; vxore. ff. ſol. mat. Et facit ſic ad quæſtionem de duobus cōtrahentibus, quorum neuter ſoluit: de quo dixi in l. cū mulier. ff. ſol. mat. ¶ Quæro, ad iſtud[a] ſimplum, quod fiſco debet applicari quis aget. Dicit gl. quilibet admittetur ad agendum. Vide gl. & eſt not. & ea, quæ no. de popu. ac. ſuper rubric. & ibi dixi tibi. & de priua. delic. l. fin.

De contrahenda & committenda ſtipulatione. Rubric.

LEX I.

SIcet. Etiā ſi ſit ſcriptura priuata, faciens mētionē de promiſsiōe, in dubio intelligitur[b] per ſtipulationem. h. d. Qualiter probabitur q inter p̄ſentes. Glo. dicit, q in dubio p̄ſumitur. Vide glo. & tene menti in fi. Materiam huius legis plenè examino in l. ſciendum. de verb. obl. & ſ. de vſu. l. j. & quod ibi not. & ibi dixi

LEX II.

SI filiæ. Qui ſtipulatur filio ſuo, q̄rit ſibi. hoc dicit.

LEX III.

SI cū pecuniā tuā. Alteri ſtipulari nemo poteſt: & q pecuniam alterius exigit, negotiorū geſtorum actione tenetur. h. d.

SEcundum. Qui ſtipulat̃ dare cui velit, ſibi ſtipulari videtur. h. d.

NVda. Hæc lex eſt difficilis: Quādo ſtipulatio pœnalis incipit à præcedenti cōuentione nuda: tūc cōmittit̃, cùm ſuper prima lis fuerit cōteſtata. h. d. ſecundū vnā lectu. vel cùm fuerit conteſtata ſuper iſta actione pœnali. h. d. ſecūdū aliā lec. ¶ Op. ſtipulatio pœnalis non poteſt committi, niſi præcedat mora: vt l. ſi penum. ff. quādo dies lega. ced. & l. ita ſtipulatus. ff. eo. ſed hic nō poteſt præcedere mora: quia eius, quod in promiſsiōe nuda venit, non eſt petitio: ergo nec mora:[c] vt ff. eod. l. ſi pupillus. Sol. dicunt quidam, q eſt verū, q nō pōt quis eſſe in mora in naturali obligatione, quātum ad illud quod in obligatiōe deuenit: ſed quātum ad alia ſic, vt quo ad ſtipulationē pœnalem: vt hic. Iſtud eſt cōtra caſum l. lecta. §. ſed cū fortis. ff. ſi cer. peta. Propter quod glo. tua hic dicit, & bene, q hæc ſtipulatio pœnalis nō committit̃ ex mora: ſed ex conditionis euentu. Per litis enim cōteſtationem videt̃ exiſtere cōditio pœnalis ſtipulationis. ¶ Contra hoc op. ſine actiōe nemo experitur: vt l. ſi pupilli. §. videam⁹. ff. de neg. geſt. Sed de eo quod venit in pactiōe nuda, nulla eſt actio: ergo &c. non poteſt ergo lis conteſtari. Solu. dicit gl. q hic fuit lis cōteſtata de facto ſuper eo, q̄d deuenit in cōuentiōe nuda. Alij dicūt: & iſta eſt opi. Vltramon. q non requiratur conteſtatio: ſed dicunt, quando p̄cedit veſtita ſtipulatio committitur p interpellationem: quia omnis ꝓmiſsio ſimpliciter facta, habet in ſe iſtā conditionem, ſ. q detur cùm petiero: vt l. ſi decē cū petiero. ff. de ver. obli. ergo per ſimplicem petitionem extra iudiciū cōmittitur ſtipulatio pœnalis. Nec obſt. tex. qui facit hic mentionem de litis cōteſtatione, qa hoc facit vt oſtendat pœnam eſſe cōmiſſam impurgabiliter. Dy. in c. nō eſt in mora. de reg. iur. in vj. videt̃ tenere vtranq; opi. Ego teneo opi. Vltramō. vt pleniſsimè examinabo in l. ita ſtipulatus. ff. d̄ verb. obl. in xij. col. ¶ Quæro, vtrū pœnalis ſtipulatio nouet p̄cedentem? Dic vt ibi dixi. ¶ Vltimò nota q pœnalis ſtipulatio non veſtit p̄cedentem[e] cōuentionem[d] nudam. Ratio, quia cùm pœnalis ſtipulatio ſit acceſſoria ad primam nō eſt æquum q acceſſorium veſtiat principale.

SCrupuloſam. Siue poſt mortem ſuam, cùm morietur, ſiue priuſquàm[f] morietur, quis fuerit ſtipulatus, valet ſtipulatio hoc dicit.

MAgnam. [e] Dies interpellat[g] ꝓ homine, & vbi eſt dies, & pœna nō admittitur moræ purgatio. h. d. ſcd̄m lectu. quā ego teneo. Hanc materiam plenè dic vt l. ſi inſulā. ff. de ver. obl. & glo. in l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau.

VEteris. [f] Promiſsio dandi, vel faciendi ſimpliciter con[g]cepta porrigitur ad ꝓmiſſoris hæredes: idem ſi conferatur poſt mortē ꝓmiſſoris. h. d. cū l. ſeq. ¶ Op. de l. centeſimis. §. j. ff. eod. Sol. quedam ſunt facta, quæ cohærēt meræ pſonæ: & illa nō tranſeunt ad hæredes: vt ibi, & l. j. §. ne autem. de cadu. tollen. Quædam ſunt facta,[g] quæ meræ perſonæ non cohærent, ſed poſſunt p alium expediri: & iſtorum obligatio trāſit ad hæredes. Ita loquitur hic. ¶ Contra hoc oppo. nunquam factum vnius videtur factum alterius: vt l. ſi non ſortem. §. libertus. ff. de condi. inde. Sol. factum vnius, non videtur factum alterius verè, vel fictè. Hæc autem fictio habet locum primò, quando hoc agitur expreſsè: vt l. nemo eſt q neſciat. de duob. reis. & ibi no. Secundò, quando confertur factum alterius in tempus mortis: quia tūc videtur actum tacitè, q hæres faciat: vt l. ſi. huius ti. Tertiò, quādo ille, qui facere promiſit, aliquo modo legitimo impeditur, vt morte, vel alio modo: vt hac l. & l. de pollicitationibus. ff. de polli. Prędicta vera, niſi eſſet electa induſtria certæ perſonæ: vt l. inter artifices. ff. de ſolu.

OPtimam. [g] Verba enunciatiua in contractib⁹ prolata, probationem inter ipſos hæredes inducunt, donec cōtrarium doceatur. h. d. ¶ No. illud, q̄d dixi in ſummario, q talia verba enunciatiua fidem faciunt inter contrahentes. quod facit ad fines plebanatus. Dicit glo. quā

a ¶ Quæro ad iſtud. Vide do. Io. in c. eccleſia ſanctæ Mariæ. el j. de cōſti. & ibi vide, in quo Innocen. diſcrepat cū Bart. Andr. Barba.

b ¶ Licet. ĩtelligitur. Per hanc legem dicit Bald. in l. ſi ex pretio. ſi cer. pet. q quando cōſtat eſſe pactum nudum, nō nouat obligationē: aliàs vigore inſtrumenti publici, ſemper præſumitur ſtipulatio. Vide Bar. in l. Titia. §. fina. de verb. oblig.

c ¶ Mora. Hoc idem tenet in l. ſi pacto quo pœnam. & in l. ſtipulatio iſta. §. vlt. per illum text. de verb. oblig.

d ¶ Veſtit præcedentem cōuentionem. An pœnalis ſtipulatio veſtiat præcedentem nudā conuentionē? De quo per Bart. in l. lecta. iiij. colū. de verbo. obl. & vide Bar. in l. ſi pacto quo pœnam. ſ. de pact.

e ¶ Magnam. Vide Bar. ĩ l. ſi ex legati cauſa. de verb. obl. per Bar. in d. l. ſi pacto quo pœnam ſ. de pact. Vide quæ dixi in l. Mutiam. aliàs, mandati. poſt Bar. ff. de condi. & demon. Et hoc intellige, vt per Bart. in d. l. ita ſtipulat⁹. in ver. ſecūdò principaliter. & verſic. quartò videndum. Et ad hanc legem vide Paul. de Caſt. conſi. xcvj. & Roma. in rub. de arbi. Et dum dicitur in hac lege q dies interpellat pro homine, adde q hoc eſt verū in die tacita: vt eſt glo. menti tenenda, & Imol. ibi in l. ſi mora. ſol. matrimo. & in ca. potuit. de locat. in l. ij. ſ. de iure emphyt. quam tene menti, ſecūdùm illam gl. quæ etiam probat illā eſſe in tempore adiecto miſerationis gratia: vt eſt tempus, an ad teſtationem dotis. Ita ergo per lapſum illius cōſtituitur in mora, vt voluit illa notabilis gloſſ. ſicut per lapſum cuiuſlibet temporis. Item regula huius legis fallit in die parua, ſ. in qua ſit impoſsibile expediri. Ita dicit Bal. per illū tex. in l. ſi mihi & tibi. §. j. de leg. j. Quod not. eſſe intelligendū ſcd̄m no. in l. cōtinuus. §. illud. de verb. obli. Item quod hic dicitur de die, hoc etiam locū habet in hora, ſcd̄m Bal. in l. j. C. ne lice. tertiò prouo. qui allegat legem, quā non inueni. Item non habet locum iſta lex in die incerta: vt promitto cùm eris legitimæ ætatis, ſcd̄m Bal. in l. ſi pacto quo pœnā. in iij. col. ſ. de pac. licet videatur loqui aliter Bald. in d. l. ſi pacto quo pœnam. in v. colū. & etiam in pe. col. Et quod dixi de die incerta, vide Bar. in l. ita ſtipulat⁹ de ver. obli. & quod dixi de die tacita, adde quæſtionē ſimilem in l. ſi duo. §. fin. de conſtit. pecu. in iij. q. & not. Bal. in rubri. ſ. de conſtit. pecu. & Bar. in d. l. ita ſtipulatus. in xxxiij. colū. Sed de hac materia ſingulariter per Cy. & Bal. in l. ſi. in §. j. ſ. de iure dotiū. Et de die tacita eſt text. in l. quoties in die. iuncta l. ſeq. & ibi Barto. & Imol. de verbo. obliga.

P. P A V. P.

¶ Magnam. Vide Iaſ. & Socin. in l. ſi mihi & tibi. §. j. in ij. not. ff. de leg. j. & in l. vinum. colū. v. ff. ſi cert. peta.

f ¶ Veteris. Vide Bar. in l. ſi ſic. la grāde. de verb. obl.

g ¶ Optimā. Et vide pro intellectu hui⁹ legis, Inno. & alios in c. cùm in iure. de offic. deleg. Andr. Barba.

P. P A V. P.

¶ Optimam. Vide Lanc. Dec. authen. ſi quis in aliquo. in fi. C. de eden. & ibi Iaſ. col. vlt. verſi. vltra Barto.

¶ Optimā. Limita vt probat̃ in aut. ſi quis in aliquo. ad fi. ff. de eden. Itē limita, niſi principaliter tractaretur de enūciatione, vt ꝓbatur in c. illud. & ibi Ant. de But. de præſump. & Bal. in l. ad probationem. De hoc eſt glo. hic in ver. ſeruus. Et vide ad hanc l. Bal. in l. cùm aliquis. de iure delibe. vbi limitat hæc dicta. Item dū hic dicit̃, q pōt ꝓbari abſentia, dicas q teſtes debēt deponere hoc modo. q viderunt illū in tali loco cōmorari, ita q per interuallū tēporis, quo eum viderūt, non potuiſſet ire ad locū, de quo fit mentio in inſtrumēto. Ita dicit Io. And. vt ibi refert Abbas in c. ex tenore. de teſti. & dicit Bal. ibi, q hoc poſſet probari poſt dicita teſtificata, ſcd̄m doctrinā doct. ibi etiam dicit elici practicā ex illo c. in prin. vide Bar. in l. ſciēdū. in j. colū. de verb. obl. & in aut. ſi quis in aliquo. ſ. de eden. Et ad hanc legem vide not. per Inno. in c. cū in iure. de offi. deleg. & in c. quoniā contra. de proba. &

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

gloſ. ſuper verb. & perſonas. vide Bal. in authenti. ſi quis in aliquo. & ibi dicta poſt eũ, & vide ad hoc dicta Bart. in l. gerit. de acqui. hæredi.

a ¶ In inſtrumento. An dies & locus debeat inſeri ĩ inſtrumento, adde Bart. in l. lecta, in fine. ſi cer. peta. & in l. de pupillo. §. qui nunciat. de ope. no. nũ.

b ¶ Libera. Stipulatio dolo inita valet etiam, ope tamẽ exceptionis ſi reſcindatur, limita niſi fauore dotis: q̃a tũc dolus dans cauſam ſtipulationi, vitiat ipſo iure, in l. ſi cũm mulier. & ibi Imol. ff. ſol. mat. Item limita niſi dolus daret cauſam diſtractui appoſitio ſup cõtractu ſtricti iuris: quia licet tunc ille diſtractus ſit ſtricti iuris: tamen ſumit naturã bonæ fidei, vt probatur in l. ſub prætextu. & ibi Bart. ſ. de trãſactio. Item limita, niſi eſſet appoſita ſuper cõtractu bonæ fidei. Glo. eſt in l. ſi quis cũm aliter. & ibi vide de verb. obliga.

vidiſtis ſ. de iure delib. in l. cũm aliquis. ff. de leg. iij. l. prædijs. §. Titio. Secundò nota ex hac lege, q̃ dies, & locus, debeant inſeri in inſtrumento [a].

De inutilibus ſtipulationibus. Rubr.

LEX I.

EX ſtipulatione. Pupillus nõ poteſt obligari ſine authoritate tutoris. h. d. Vtrum pupillus obliget̃ naturaliter, vel non: glo. tangit hic. Dic plenè vt l. j. ff. de nouatio.

LEX II.

LIbera. [b] Stipulatio pœnalis, nõ valet in matrimonijs. h. d.

LEX III.

VT inter. Inter abſentes nõ poteſt cõtrahi ſtipulatio, nec alteri ſtipulari. Item qñ petit̃ intereſſe, admittitur petitio ĩcerta, certificanda per ſententiam. h. d. Signa tex. in fi. ibi. ob incertæ actionis &c. De quo videbitis in l. certi condictio. ff. ſi cer. pet.

De duobus reis ſtipulandi Rubrica.

LEX I.

CReditor. Hic habes authenticã, quæ ponit qualiter cõſtituantur duo rei. Hanc legem, & authenticam commentaui. & eſt vtiliſsima repetitio. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞ In modo conſtituendi duos reos, q̃ hodie nil ſit immutatum.
2 Duo rei debendi qualiter conſtituatur.
3 Duo rei credendi qualiter conſtituantur.
4 In obligatione, quæ re contrahitur ad diuidua, vt eſt in mutuo, an conſtituantur duo rei.
5 Lex quomodo fingat ſuper impoſsibili,
6 In depoſito, & commodato, an poſsint conſtitui duo rei.
7 In obligatione cõtinente aliquid indiuiduũ obligatione, & ſolutione: an & quando conſtituant̃ duo rei.
8 Duo rei in obligatione facti qualiter cõſtituãtur. Et quomodo duo rei credendi.
9 Qui obligantur acceſſoriæ, an & quando teneantur in ſolidum, & ſint duo rei debendi.
10 Plures gerentes aliquod officium, vel aliquem adminiſtrationem qualiter obligentur, & ſint duo rei debendi.
11 Si ex pluribus mercatoribus, vnus cõtrahat, an quilibet teneatur in ſolidum, & ſint duo rei.
12 Inſtitor, & exercitor poſſunt cõueniri ex eorum contractibus: itẽ proponens, & quilibet eorũ in ſolidum, an dicantur duo rei in ſolidum, q̃ nõ, ſed vnus tenetur principaliter, alter acceſſoriè.
13 Plures domini, qui ex facto vnius ſerui tenẽtur in ſolidum de peculio, an teneantur vt duo rei.
14 Quæ diuerſitas impediat conſtitutionem duorũ reorum.
15 Si plures cum pluribus fecerunt pacem ſub pœna, & vn⁹ fuit offenſus: an omnes de illa parte poterunt in ſolidum agere contra omnes de alia parte in ſolidum, vbi q̃ non ſunt duo rei credendi, nec debendi
16 Quando plures tenentur ex delicto in ſolidũ, nõ ſunt correi.
17 Si plures tenentur ex quaſi maleficio, q̃ non ſunt propriè duo rei: licet quodam modo ſicut plures tutores.
18 Pater & filius, an ſint duo rei credendi, quando filius acquiſiuit obligationem, & actionem, ex cauſa peculij profectitij.
19 Plures rei debendi ſunt, qui eidem debent verè vl̃ fictè, ex eadem cauſa principaliter, & ex voluntate eorum.
20 Plures rei credendi ſunt, quando pluribus in ſolidum deberetur eidẽ verè, vel fictè, ex vna eademque cauſa, principaliter, ex voluntate.
21 Plures rei debendi poſſunt ſimul conueniri.
22 Vno & eodem libello quando plures poſſunt conueniri, & etiam agere.
23 Creditor quando poſsit vnum ex pluribus in ſolidum obligatis conuenire: & ſic,
Qui ſunt illi, qui habent beneficium diuiſionis. & nu. 28.
24 In duobus reis credendi, hodie nihil eſt innouatum. & nu. 26.
25 An hodie aliquid ſit innouatum, quando plures rei in ſolidum conueniũtur vno, vel diuerſis libellis.
27 Vnus ex duobus reis credẽdi, poteſt agere ꝓcuratorio nomine alterius.
28 Cui incumbat onus probandi alterum ex correis eſſe ſoluendo, altero per actorem conuento.
29 Si ad vnum ex correis peruenit tota quantitas, an alius poſsit petere q̃ ille prius excutiatur.
30 Vt beneficium diuiſionis competat, qualiter intelligãtur præſentes, vel abſentes correi, & quomodo probetur præſentia vel abſentia.
31 Altero ex correis non datur tempus contradicendi inſtantiæ, ſicut fideiuſſori.
32 Quando vnus ex reis eſt præſens & ſoluendo, ſed non poteſt conueniri, quid agendum ſit circa beneficium diuiſionis.
33 Beneficio diuiſionis poteſt renunciari.
34 Agens contra vnum ex correis debendi, licet non poſsit cogi cauere de rato pro altero correo credendi, caueat tamen, de defendendo debitorẽ, ſi ab altero correo conuenietur.
35 Solutio facta alteri ex correis credendi, an tollat alteri actionem.
36 Vno ex correis debendi totum ſoluente, alius liberatur in totum.
37 Solutione partis facta ab altero, an videatur facta diuiſio.
38 Vnus ex correis credendi, recipiendo partem ab vno ex correis debendi, præiudicat alteri correo.
39 Acceptilatio facta ab vno ex reis credendi, an præiudicet alteri, & proſit alteri ex reis debendi? q̃ ſic. Liberatio facta ab vno correorum credendi, nocet alteri.
40 Acceptilatio ſi eſt facta vni, cum pacto q̃ ſibi tantùm proſit: tunc nõ ꝓdeſt alijs.
41 Petitio facta ab vno reorum credendi, quando proſit alijs.
42 Si poſt litem conteſtatam factam ab vno reorum credendi, inſtantia cauſæ perijt: an remanebit inſtantia communis vtriq; reorum credendi.
43 Sententia lata pro vno ex reis debendi, an proſit alijs.
44 Sententia condemnatoria lata contra vnum ex reis debendi, quod nocet alteri.
45 Sententia lata pro vno ex correis credendi, aut contra vnũ, nocet, & prodeſt alijs.
46 Iuramentum factum per vnum ex correis, quãdo proſit, vel noceat alijs.
47 Iuramentum delatum per vnum ex reis debẽdi, quando noceat correo.
48 Iuramentum delatum ab vno ex reis credendi, an noceat alteri.
49 Pactum factum vni ex correis debendi, quando proſit alijs.
50 Ratio diuerſitatis inter pactum, & acceptilationem.
51 Factum ab vno ex correis q̃ noceat alteri, quantum ad interrumpẽdam præſcriptionem quo ad alium.
52 Pactum factum ab vno ex reis credendi, quando proſit vel noceat alteri.
53 Nouatio vnius ex reis debendi, qñ proſit alijs: & quid in reis credendi.
54 Si vnus ex duobus reis credendi, ex contractu iuris gentiũ liberat reũ per ſtipulationem, & acceptilationẽ ſubſequentem, an alteri reo præiudicet.
55 Nouatio facta per delegationem per vnum ex reis credendi, vel debendi, quando alijs proſit vel noceat.
56 Ceſsio facta ab vno ex reis credendi, vel debendi, quando proſit, vel noceat alteri.
57 Confeſsio facta per vnum, tam ex reis debendi, quàm credendi, quando noceat alijs, vel quando proſit.
58 Ex ſucceſsione alterius correorum, quando obligatio extinguatur.
59 Mora vnius ex correis, quando noceat vel proſit.
60 Si creditor fuit in mora recipiendi ab vno ex reis debendi, qui obtulit pecuniam petitam, quæ poſtea perempta eſt, an alteri proſit.
61 Mora vnius reorum credendi nocet alteri.
62 Factum vnius correorũ credẽdi, cõſtituẽs debitorẽ in mora, prodeſt alteri.
63 Creditor ſi fuit in mora, vno ex reis offerẽte: & creditor interpellauit aliũ reum, qui non obtulit, an per hoc videatur purgata mora.
64 Culpa vnius correorum, quando alteri noceat.
65 Reſciſsio facta in perſonam vnius correorum, quando alteri noceat.
66 Exceptio cõpetens vni ex correis debẽdi, quando porrigatur ad alterum.
67 Duo rei debendi, an videantur inuicem fideiubere. & nu. 69.
68 Ex fideiuſsiõe duplex cõtrahit̃ obligatio, vna verbis, & altera conſenſu. Fideiuſſor poteſt intelligi largè, & ſtrictè.
70 Qua actione ille correus, qui ſoluit, repetat.
71 Si vnus ex pluribus, tutoribus, curatoribus, vel adminiſtratoribus ciuitatis ſoluit, qualiter ab alio repetat.
72 Quid in pluribus depoſitarijs, vel commodatarijs, qui in obligatione ſecundaria, quæ ratione doli contrahitur, tenentur, eſt idem quod in pluribus tutoribus.

Si vnus

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

73 Si vnus ex duobꝰ reis debẽdi ſuo iuramẽto liberat aliũ, ab eo non repetit.
74 Correus, qui fuit liberatus acceptilatione, quando poſsit ab illo, qui eſt liberatus, repetere.
75 Correus damnificatus culpa alterius poteſt ab eo repetere.
76 Correus credendi, quando ab altero correo, qui ſolutionẽ recepit, repetere poteſt, & qua actione.
77 Quando vnus ex reis credendi, aliquem liberauit facto ſuo, an alter ab eo repetere poſsit.
78 Actio, quæ cedi debet vni ex correis, quando, quo iure, & in quantum cedere debeat remiſsiuè.

HOcita. Hęc aut. diuiditur in duas partes. Prima loqui
tur qualiter plures rei debendi debeant conue
niri. Secunda, qualiter vni correorũ cõtra aliũ ſubueniať. Bre-
uiter hoc intendit. Creditor põt debitũ ab vno ex correis exi
gere. & exacto contra alium ſuccurritur. h. d. Pone caſum in terminis ad
aut. quæ tractat ſimiliter de modo conſtituendi duos reos, & etiam de
modo exigendi. Et diuiditur hæc aut. in duas partes principales. Primò,
loquitur qñ eſt actum, vt teneantur in ſolidũ. vel ſubeſt inopia, vel abſen
tia. Secũdò loquitur, qñ nõ eſt actũ: nec ſubeſt inopia, vel abſentia. Secũ-
da ibi: ſin autẽ. Et iſtas partes potes ſubdiuidere in alias particulas: vt pa
tet per ſe: & authẽ. nõ eget ſummario: qa ſummata eſt: & ſumma eiꝰ eſt
duarũ colũnarum, quæ ſunt in corpore aut. e. col. vij. vnde hæc ſumiť. Ex
his ergo primò nota qualiter duo rei cõſtituantur. De hoc ſolũ in aut. di-
citur. Secũdò qualiter exigantur: & de hoc tangiť in l. j. j. reſponſo. & in
aut. eodem. Tertiò, qualiter exacto cõtra correum ſuccurrať: de hoc l. j. ij.
rñſo. ¶ Op. primò, ad l. & videtur ꝙ
iter correos debeat diuidi actio: vt ff.
de admi. tu. l. ſi plures. de tut. & ra. diſtr. l. j. §. nunc tractemus. Solu. Illud
in duobus reis, qui inciderunt in obligationẽ ex neceſsitate: vt tutor, vel
curator: hic qñ ex voluntate. ¶ Secũdò oppo. ꝙ idem ſit qñ ex volũtate:
vt l. fi. ſ. de conſtit. pecu. & ff. de fideiuſ. inter eos. & d. l. j. §. nunc tracte-
mus. Sol. Ibi in duobus reis non principaliter obligatis. ¶ Tertiò, contra
prædictã ſol. opp. ꝙ etiam fideiuſſores nõ habent beneficiũ diuiſionis: vt
l. fi. ff. rẽ pup. ſal. fo. Sol. Fallit in pluribus fideiuſſoribus datis ab vno tu-
tore, & curatore: & ratio ibi patet. Iſta tria contraria, licet hanc legẽ reſpi
ciant, tamen ponũtur in glo. vlt. huius aut. ¶ Quartò oppo. & videtur ꝙ
duo rei habeant ex conuentione beneficium diuiſionis: vt in hac aut. &
in corpore vnde ſumitur. Sol. Fateor ꝙ in hoc iura antiqua corrigantur
per aut. iſtã, ad ipſam ergo aut. accedamus. ¶ Quintò op. dicitur in authẽ.
ꝙ requiritur ꝙ ſpecialiter agať, ꝙ vnuſquiſq; teneatur in ſolidũ. Contra:
quia etiã per alia verba poſſunt cõſtitui duo rei: vt Inſti. eo. §. j. Sol. dicũt
quidã ꝙ iura antiqua per iſtã aut. non ſolum ſunt correcta in modo exi-
gendi, vt ſ. dixi: ſed etiã in modo conſtituendi: quia olim ſufficiebat ꝙ di
ceretur, ꝙ eſſent duo rei: vt ff. eod. l. reos. §. cùm in tabulis. vel alia verba
æquipollentia: vt Inſti. e. §. j. Sed hodie eſt neceſſarium ꝙ expreſsè dica-
tur, ꝙ teneãtur in ſolidum, vt hic. Et hoc videtur tenuiſſe Dy. & Iaco de
1 Are. Alij dicunt contra, †ꝙ in modo cõſtituẽdi nil immutatur. Et quod
hic dicitur, ſi agatur expreſsè, intelligunt per hæc verba aut æquipollen
tia. & ſic ceſſant contraria. Et hæc ſatis patet Inſtitu. eo. §. j. j. rñſo, & §. cũ
in tabulis. & tenet glo. huius aut. & in corpore vnde ſumitur, in princ, &
in d. §. in tabulis. Et hoc tenet hic Iaco. de Are. Cy. Iac. de Bel. Iaco. But.
Ray. de For. & omnes, quibus aſſentio: & in quo fiat mutatio per iura no
ua, j. in quolibet paſſu dicã. ¶ Sextò opp. & videtur, ꝙ aliter datur termi-
nus præſentãti ad eũ ꝓſentãdũ: vt in aut. præſente. j. eo, tit. Sol. Ibi in fi.
deiuſſore principali: hic in duobus particularibus. arg. j. tit. j. l. ſancimus.
coniuncta l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cautio. ¶ His ergo viſis, veniamus ad
materiã iſtam. Quæro primò, qualiter conſtituantur duo rei debendi. Se
cundò, qualiter exigantur, & qualiter exigãt. Tertiò, an factũ vnius pro-
ſit vel noceat alteri. Quartò, qualiter vni contra alterũ correorũ ſuccurri
tur: & hic examinabitur qualiter, & an fideiubere videantur inuicem, vř
2 non ¶ Primò igitur †principaliter quæriť, qualiter cõſtituanť duo rei de-
bendi, & credendi: & iſta quæſtio habet multas acceſſorias. Et primò vi-
deamus, qñ in obligatione eſt aliquod indiuiduũ: & ſcias ꝙ obligatio cõ-
trahitur verbis, cõſenſu, vel teſtamento: quæ quantũ ad hoc æquipollẽt:
vt ff. eo. l. eandẽ. in prin. Primò de reis debẽdi, qui principaliter obliganť.
In iſtis ſic diſtingue: aut eſt actũ expreſsè, vt teneãtur in ſolidũ; & ſunt
duo rei. vt hic. Aut non eſt actum expreſsè: & tũc aut obligauerũt ſe, aut
teſtator obligauit eos alternatiuè: & ſunt duo rei: vt ſ. de cõſti. pec, auth.
ſi quando. ff. de leg. j. l. ſi ex toto. §. j. & no. ff. e. tit. l. ſiue. Aut copulatiuè:
& tũc aut ſunt duo actus promittendi, & duæ rerum expreſsiones: vt tu
promittis mihi codicẽ, & Titius promittit mihi Digeſtũ: & tunc aut non
appoſuit verbũ, eundẽ: & ſunt duo. Aut nõ appoſuit: & nõ ſunt duo rei,
ſed ſunt duæ obligatiões diuerſarũ ſummarũ. Secus ſi appoſuit: vt Inſtit.
eo. in prin. & §. duo & de ſtip. ſer. l. ſi ex re. §. ſi ipſi. & l. ſi ſeruus cõis ſic ſti
pulatus ſit. & in gl. j. huiꝰ aut. Aut fuit vnꝰ actꝰ promittendi, & duæ rerũ
expreſsiões: vt ego decẽ, & Titius decẽ promittimus tibi: & erũt duo rei
debẽdi: ar. ff. de ver. obl. l. ſtipulatio iſta. §. cũ qui. qa ſemp vnicũ actũ ꝓ-
mittẽdi videtur intelligere de eiſdẽ decẽ. Aut eſt vnus ꝓmittendi, & vna
rei expreſsio: & tunc aut eſt appoſitũ ꝑ nomẽ diſtributiuũ q̃libet, quod
de ſui natura cuilibet attribuit rẽ in ſolidũ, vř aliud ſimile: tunc etiã erũt
duo rei debẽdi: vt l. ſi pluribus. in princ. & ibi no. de leg. j. Aut tale diſtri-
butiuum adiectũ nõ eſt: ſed ſimpliciter dictũ, tu & Titius promittis mihi
centum: & tũc ſi quidẽ eſt actum ꝙ teneantur in ſolidum, vel ꝙ ſint duo
rei: tunc erunt duo rei: aliàs quilibet tenetur in parte: vt hic, & d. l. reos. §.
cùm in tabulis. Sed an de his ſit aliquid innouatum per iura Authen. glo.
in l. ij. ff. eod. dicit ꝙ ſic: & tangitur in d. §. cùm in tabulis. & ibi nõ firmat
aliud: & Azo. in Summa huiꝰ tit. & ff. man. l. ſi mandato Titij. §. Paulꝰ.
el. iij. & l. creditor. §. duobus. eo. tit. Et hoc videtur tenere Iaco. de Are. in
d. l. ij. ff. eo. ſ. ꝙ hodie eſt neceſſe, ꝙ exprimatur in ſolidũ per hanc legẽ:
nec ſufficit ꝙ ſint duo rei, niſi exprimatur in ſolidũ, per hãc authẽ. Sed gl.
in corpore e. tit. ſuper ver. ſuſtinere. tenet ꝙ in modo conſtituendi nihil
ſit innouatum: vt Inſtit. de fideiuſ. §. ſi plures. tangť in gloſ. in d. §. cùm
in tabulis. Et hoc tenet Dyn. & Cy. & Iac. de Bel. & omnes Moderni. qđ
placet. Siue ergo expreſsè, ſiue tacitè agať, ſatis eſt: vt patet ex diſtinctio-
ne præcedenti. Quod tenet glo. j. huius aut. Ad idem facit, quando cõtra
hitur obligatio alternatiuè, licet in ſolidum non exprimatur: tamẽ ſuffi-
cit: vt d. aut. ſi quando. præalleg. Præterea, idem eſt dicere, ꝙ ſint duo rei
exprimere in ſolidũ: vt §. cũ in tabulis. & l. eandem. e. tit. in hoc nihil eſt
3 innouatũ per iura aut. ¶ Secundò †quæro de duobus reis credendi, quali-
ter conſtituantur. Et circa prædicta dic, Aut eſt actum ꝙ ſint duo rei cre
dendi: & non eſt dubiũ. Aut non eſt actũ: & tũc aut diſpoſitio eſt collata
in eorum perſona alternatiuè, aut copulatiuè. Primo caſu, aut vni eorum
tantùm poteſt acquiri obligatio, & alter habetur vt adiectus: & nõ erũt
duo rei credendi. ff. de conſti. pecu. l. ſed & ſi filio. §. j. & l. j. §. ſi fructuariꝰ.
infrà de ſtipula. ſeruo. Aut vtriq; poteſt acquiri: & tunc aut electio fuit
collata in perſonam voluntate debitoris: & valet: & erunt duo rei cre-
dendi: vt de leg. ij. l. ſi Titio aut Seio. Aut non fuit collata in poteſtate de
bitoris: & tunc de iure antiquo vitiabitur ſtipulatio. vt d. l. j. ſi fructuariꝰ.
de ſtipula. ſeruo. Sed hodie valet, & alternatiua reſoluitur in coniunctã:
vt l. cùm quidam. ſ. de verb. ſigni. quæ loquitur tam in contractibus inter
viuos, quã in vltimis voluntatibus: vt ibi cum ſimilibus. Vnde erit dicen
dum idem, quod ſtatim dicam de copulatiua. Prædicta vera, quãdo diſpo
ſitio confertur in perſonam vtriuſq; æqualiter: aliàs ſi tantùm vnus ſtipu
laretur ſibi, vel alteri, ſemper ille alius haberetur vt adiectus: vt l. cum q.
§. qui ſibi. de verbo. obliga. Fallit in caſu l. Caius. ff. ſol. matri. quod dic
vt ibi. Secundo caſu, quando diſpoſitio confertur copulatiuè: tunc diſtin
gue per omnia vt ſ. dixi circa duos reos debẽdi: licet hic ſit aliqua differẽ-
tia inter duos reos debendi per eaſdem leges. & in hoc etiam nihil eſt in-
4 nouatum per iura Authenti. ¶ Tertiò quæro, †quid in obligatione, quæ
re contrahitur ad diuidua, vt tãtundem reddatur in genere, vt in mutuo:
an poſsint cõſtitui duo rei. Et videtur quòd ſic: vt ſ. ſi cert. peta. l. ſi non
ſinguli. vt j. eod. l. propter. Contrarium tenent Dy. Marti. Sil. & Ray. di-
centes quòd antè poſſent cadere ſydera de cœlo, quàm obligatio, quæ re
contrahitur, trahatur vltra quàm peruenerit: vt l. ſi tibi. in princip. ff. de
pactis. Et reſpondent ad leges contrarias, ꝙ ibi fuerunt cõſtituti duo rei
verbis, & non re. Communiter omnes tenent contrarium, per legem ean
dem. in princ. ff. de duobus reis. & per l. ſi non ſinguli. & per l. propter mu
tuam. Ad contrarium reſpondeo, ꝙ ſi vni numeratur aliorum voluntate
omnibus numeratum videť iuris fictiõe: vt no. per gl. in d. l. ſi nõ ſinguli.
præallegata. Sed contra hoc inſtatur, Id, quod eſt impoſsibile ꝑ naturã,
non poteſt fieri per legem: vt l. ſi pater. in fi. ff. de adoptioni. l. qui ad cer-
tum, ff. loca. Sed impoſsibile eſt ſcđm naturã, eandem pecuniã peruenire
ad plures in ſolidũ: ergo non poteſt fingi. Huius timore dicit Pet. ꝙ non
fingitur ad plures perueniſſe in ſolidum: ſed ad ſingulos peruenit in veri-
tate: & ſic non naſcuntur plures obligationes, ſed vna, quæ tenet plures
homines: ſicut vnus funis ligat plures boues. Et hoc tenet Cy. in d. l. ſi nõ
ſinguli. & l, propter mutuam. Hoc non placet: quia licet in pluribus reis
ſit obligatio reſpectu eiuſdẽ effectus, quia ſufficit vna exactio: vt ff. eo. l.
iij. in fi. tamen in veritate ſunt plures obligationes, & quilibet teneť pro
pria obligatione: vt ff. eod. l. eandem. §. fi. & l. ſi reus. de fideiuſ. l. generali-
ter. Teneſ ſolu. glo, quòd fingitur pecuniam ad quemlibet perueniſſe pro
5 ſolido. Nec obſt. †quod dicitur: Lex non fingit ſuper impoſsibili: quia ve
rum eſt ſuper eo quod eſt impoſsibile in genere: vt quod filius ſit anti-
quior patre. Sed ſi in genere eſt poſsibile, licet ſit impoſsibile in his termi
nis, quibus loquimur: tũc lex fingit. Exemplũ: impoſsibile eſt ꝙ ille, qui
eſt filius Titij, ſit filius meus: tamen quia in genere eſt poſsibile ꝙ habeã
vnum filium talem, & eius ætatis: poteſt fingi ꝑ ius ꝙ talis ſit filius meꝰ:
vt d. l. ſi pater. cum ſeq. de adop. Sicut etiam impoſsibile eſt quòd ille qui
fuit apud hoſtes, ſemper fuerit in ciuitate: & tamen lex poteſt fingere, &
fingit ſic in alijs pluribus: ita hic poſsibile eſt in genere ſuo ꝙ talis pecu-
nia peruenerit ad te, & ad me: ideo põt induci per fictionẽ. Licet enim in
caſu in quo ſumus, ſcilicet donec pecunia eſt apud vnum, impoſsibile ſit
eſſe apud alium: & ita ego dixi in l. ſi quis ꝓ emptore. ff. de vſuſcapioni.
Vel aliter impoſsibile eſt quòd eadem pecunia perueniat ad plures in ſo-
lidum, & remaneat in effectu: ſed bene põt peruenire ad plures, & quod
remaneat apud vnum in effectu: ita per iſtam ſignificationem fingitur,
& inducitur, vt omnes teneantur in ſolidũ, tamen nõ in effectu: quia vna
exactio ſufficit. Concludo ergo ꝙ duo rei debendi poſſunt inſimul con-
ſtitui, ſi hoc agatur ſine aliqua ſtipulatione: ſicut dictum eſt in alijs obli-
gationibus, dico idem in duobus reis credendi per d. l. ſi non ſinguli. ſ. ſi
6 cer. pet. & l. cùm te. ¶ Quartò quæro, †quid in obligatione, quæ re cõtra-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

bitur, vt eadem ſpecies reddatur: vt in depoſito, cõmodato, & ſimilibus.
Rñ. debes ſcire, ꝙ ex hoc cõtractu naſcũtur duæ obligatiões. Vna primi
tiua ad rei reſtitutionẽ: alia ſecundaria ratione doli, vel culpæ commiſſæ
in re. Aut ergo quæris de illa prima obligatione ad rem reſtituendam: &
tunc ita demum cõſtituuntur duo rei debendi, ſi hoc actum eſt: vt ſ. loca.
l. ſi diuiſa. aliàs quilibet tenetur pro parte: arg. ff. commo. l. iiij. §. ſi hæres.
& depoſiti. l. ſi duo licet quandoq; quilibet pro parte teneatur: & ſic eſt di
uidua obligatio quo ad obligationem tñ vnus ſoluendo partẽ nõ libera-
tur: & ſic eſt indiuidua quo ad ſolutionẽ: vt d. l. ſi duo. ff. depoſiti. Et de
hoc plenè dixi in l. eadẽ. §. Cato. de verb. obli. licet cõtra hoc dicat gloſſ.
ſed neſcit quid dicat. ff. depoſi. l. j. §. ſi apud duos. Si verò quæris de obli-
gatione. quæ ratione doli, vel culpæ contrahitur: tũc aut eſt actum ꝙ ſint
duo rei: & ſunt. Aut nõ eſt actũ: tunc aut vnus tãtum cõtrahit, & cõmit-
tit dolũ, vel culpam: & ille ſolus tenetur in ſolidũ. Aut oẽs: & tũc tenent
tanquã rei: vt d. l. j. §. ſi apud duos. & d. l. ſi vt cer. §. ſi duobus. in fi. ff. com-
moda. & d. l. ſi duo depoſi. & hoc de reis debẽdi. Rei verò credendi, in ta-
li obligatione, non conſtituitur, niſi hoc agatur: vt d. l. ſi duo. ff. depoſiti.
7 ¶ Quintò quæro, † quid ſi in obligatione venit aliquid quod ſit indiui-
duum, quo ad obligationẽ & ſolutionẽ: vt via, iter, actus, & quid ſimile.
Rñdet gl. quæ eſt in l. reos. §. cum in tabulis. ff. eo. quod olim in his cõſti-
tuebantur duo rei, etiã ſi nõ exprimeretur: hodie autẽ per auť. eſt alter in
indiuiduis, ꝗ in diuiduis. Doc. Moderni reprobant illã gloſſ. quia per ius
Auť. nihil eſt innouatũ in modo cõſtituendi, ſed in modo exigendi: quia
introducitur beneficiũ diuiſionis, vt dictum eſt. Vnde ſicut generaliter
olim in diuiduis plures tenebãtur in ſolidũ: & ſi nõ ſit dictũ: ita & hodie.
& in hoc oẽs concordant. Sed an ſint duo rei, eſt opi. Iac. de bel. in authẽ.
eo. tit. & tenet ꝙ ſint duo rei, putãs fortè ꝙ ſemper qñ plures tenerent in
ſolidũ, dicunť correi. Pe. & Cy. cõtra, in hac auť. quia dicũt ꝙ nõ ſunt duo
correi, licet in ſolidũ teneantur: & hoc puto verũ. Primò per caſum l. rem
hæreditariã. ff. de euic. Secundò per gl. ff. de verb. obli. l. ij. §. ſi tamen ho-
minẽ. Tertiò per rationem: in duobus reis credẽdi, ſi vn⁹ egit litẽ cõteſta.
alius nõ põt agere. ff. eo. l. ex duobus. Sed in his, qui habent actionẽ in ſoli
dũ ex natura indiuidui, vno agente, alius põt agere: vt ff. de verb. oblig. l.
ij. §. ex his. ergo nõ ſunt duo rei. Plus dico ꝙ etiã ſi expreſsè eſſet dictũ ꝙ
in ſolidũ tenerenť, non eſſent duo rei: qa eſſet exprimere, ꝗ tacitè inſunt.
Sed debet ſic exprimi, ꝙ aĩo cõſtituendi duos reos ſic promittũt. Prædi-
cta probanť. j. de fideiuſ. l. non rectè. & hoc probať per multa iura, quæ in
correis loquũtur, qñ factũ vni⁹ alteri noceat, vel nõ: vt j. eo. l. j. in fi. & in
alijs, de quibus j. dicã, quod tũc locũ habebit. Præterea, poſito ꝙ expreſsè
eſſet dictũ, eſſent duo rei: & tũc nõ haberet locũ beneficiũ diuiſionis: qa
in iſtis indiuiduis diuiſio corrũpit ſtipulationẽ. ff. de ver. obli. l. ſtipulatio
nes nõ diuiduntur. Vnde duo rei oĩno non cõſtituuntur. Et idem dico in
duob⁹ reis credẽdi: vt d. l. ij. §. ex his. & facit de ſer. ruſ. præ. l. via cõſtitui.
8 in fi. ¶ Sextò quæro † qualiter cõſtituantur duo rei in obligatione facti.
Dico, qñ in obligatione habetur reſpectus ad opus factum, ita ꝙ eſt ex-
plicabile per aliũ: vt l. cõtinuus. §. ſi ab eo. ff. de verb. obli. & illo caſu ſine
dubio poterunt conſtitui duo rei debendi: vt hic. Caſus eſt in l. nemo eſt
qui neſciat. ff. eo. ſecundum Iac. de Are. Quandoq; habetur reſpectus ad
ipſum fieri, & perſonæ induſtriam: & tunc aut promittentes ſunt eiuſdẽ
peritię, & poſſunt cõſtitui duo rei: quia idem videtur vtriuſq;: vt d. l. ne-
mo eſt qui neſciat. ſecundũ lect. glo. Aut ſunt diuerſæ peritiæ: & tũc non
poſſunt conſtitui duo rei debẽdi: quia factũ vnius videtur diuerſum eſſe
à facto alterius ſcd̃m mentẽ, & fictionem: & diuerſitas rei quæ impedit
diuidere, impedit cõſtitutionẽ duorũ reorum: vt ff. eo. l. ſi id quod. in fin.
tamẽ vno ſoluẽte de æquitate, liberatur alter ope exceptiõis: vt d. l. ſi id
quod in fi. Põt ergo fieri conſtitutio duorũ reorũ in obligatione facti, cũ
hoc agatur, nõ aliter, vt ſ. dictũ eſt in alijs. Circa verò correos credendi di
cas, Aut in obligatione venit tale pactũ factũ, quod cõcernit pſonam ſti-
pulantis: vt, promitto tibi ſeruire in camera, vel in menſa, vel curare te ab
infirmitate, & ſimilia: & in iſtis, quia in perſona diuerſorũ diuerſa ſunt fa
cta, & nõ poſſunt cõſtitui duo rei credendi, vel debendi. ff. eo. l. ſi id quod.
in princ. coniuncta l. ſeruus. §. ſi. cum l. ſeq. de ope. lib. Aut non concernit
perſonã ſtipulantis: & tunc aut vtriuſq; rei credendi æqualiter intereſt
in ſolidũ: vt promitto tibi & Seio ſcribere librũ: & poſſunt cõſtitui duo
rei credendi: vt d. l. nemo eſt qui neſciat. ff. e. Aut non intereſt æqualiter
vtriuſq; in ſolidũ: vt promitto tibi facere domum in fundo vnius correo-
rũ, & tũc non poſſunt cõſtitui duo rei ſtipulandi in ſolidũ: quia in perſo-
na vnius, cuius non eſt fundus, nõ valet ſtipulatio: vt l. qui inſulam. ff. de
verb. obl. & de hoc loquitur d. l. ſi id quod. ſecundũ ſecũdã lect. Ex his pa
tet intellectus l. nemo. ff. eod. quia ex his, quæ ibi ſunt ſcripta, nõ eſt bñ
9 declarata. ¶ Septimò quæro, † quid de his, qui obligantur acceſſoriè. Iſta
quæſtio habet duo pũcta. Primò vtrũ teneantur in ſolidũ, etiã ſi nõ expri
matur. Secũdò, poſito ꝙ in ſolidũ tenantur, vtrũ ſint duo correi, ſiue duo
rei debendi. ¶ Circa primum dico, ꝙ quando obligantur acceſſoriè plu-
res pro aliquo, alienã obligationẽ principaliter ſuſcipientes: & illo modo
non tenenť in ſolidũ, niſi ſit actum: vt ſ. ad Velleia. l. ſi paternam. & ibi
no. & idẽ no. ff. de fideiuſ. l. ſi Titius. Quandoq; obligatur pro vno cõſti-
tuendo plures: & tũc idẽ: quia quilibet tenetur pro parte: niſi ſit dictum
ꝙ quilibet teneatur in ſolidũ, vel obligauerit ſe alternatiuè: vt ſ. de cõſti.
pec. auť. ſi quando. Quandoq; aliqui obligantur pro aliquo fideiubendo:

tunc quilibet tenetur in ſolidũ, etiam non ſit dictũ. Inſtit. de fideiuſ. §. ſi
plures. & j. tit. j. l. non rectè. Quandoq; plus non obligantur pro alio mã-
dato: tunc diuerſæ ſunt gloſſ. Prima eſt ff. mandati. l. ſi mandato Titij. §.
Paulus reſpondit. el. iij. qui videtur velle ꝙ hodie requiratur, ꝙ expreſsè
agatur. Expreſsius dicit l. creditor. §. duobus. eod. tit. contrarium, ſcilicet
ꝙ in mandatarijs non ſit aliud innouatũ hodie, tenet glo. ff. quod iuſſu. l.
ſi. & id puto verſus, per id, quod not. in d. §. ſi plures. Inſtit. de fideiuſ. &
d. l. nõ rectè. j. tit. j. & hoc tenẽt doc. ꝙ per authen. nihil eſt innouatum in
modo cõſtituendi, vt ſ. dictũ eſt. Venio ad ſecundũ, & quæro, quæ eſt ra-
tio diuerſitatis inter prædictos caſus. Credo ꝙ primo caſu, quãdo princi-
paliter obligationem alterius ſuſcipiunt, ſi hoc agatur ꝙ teneatur in ſoli
dum: tũc ſunt duo rei: vt d. l. ſi paternam. & quod ibi no. Quod videtur
expreſſum ff. ad Velleia. l. vir vxori. §. ſi. cũ l. ſeq. In his vero, qui ſe cõſti
tuunt pro alio ſoluturos, non obligãtur in ſolidũ, niſi agatur, vel alternati
uè promittant: & tũc an dicantur duo rei: dic vt ſtatim dicam in duobus
fideiuſſoribus, & mandatoribus: quia eadem eſt ratio: vt l. fi. ſ. de conſtit.
pecu. In duobus verò, fideiuſſoribus. & mandatoribus, licet teneantur in
ſolidũ, & ſi non ſit dictum: & licet dicantur fideiuſſores. ff. de fideiuſ. l. ſi
Titius. non tamen ſunt duo rei debendi: vt patet ex diuerſitate nominũ.
& titulorum. Nam ſi idem eſſent, quare feciſſet per ſe titulum de duobus
reis, à tit. de fideiuſ. & mandato. Secundò patet ex l. proxi. ſ. coniũcta l. vt
fideiuſ. ff. de fideiuſ. Præterea, licet factum vnius correi alteri noceat, vt l.
pe. ff. eo. non tamen factum vnius fideiuſſoris nocet alteri: ſed ſolum ſibi
ſuiſq; ſucceſſoribus: vt l. ſi ſeruũ. §. nunc videamus. & ibi not. de verbo.
oblig. Ad hoc ergo vt iura duorũ correorũ habeant locum inter ſe, neceſ
ſe eſt ꝙ hoc expreſsè agatur, ꝙ tanquã duo rei intercedant: vt expreſsè
habetur in d. l. vir vxori. §. fin. & l. ſeq. Plus dico, ꝙ ſi expreſsè agať, ꝙ in
ſolidũ teneatur, hoc caſu non ſufficeret ad conſtitutionem duorũ reorũ:
quia eſſet expreſsio eorũ, quæ tacitè inſunt: vt j. ti. j. l. non rectè. Eſt ergo
neceſſe, ꝙ tanꝗ duo rei promittant, & hoc de pluribus reis debendi: plu-
10 res verò rei credendi acceſſoriè non cadunt. ¶ Octauo quæro, † quid in
pluribus gerentibus aliquod officiũ, vel aliquam adminiſtrationem, dixi
in repe. l. j. §. ſi plures de exer. nũc quæro qualiter obligentur. Circa quod
dico ꝙ aliquando plures gerunt aliquod negotiũ ſponte, nullo præceden
te mandato: & tunc dico ꝙ non tenentur in ſolidũ: ſed prout quiſq; geſ-
ſerit: vt l. cum alicui. in fi. ff. de neg. geſt. & quod not. in gl. Quandoq; p̃-
ceſsit aliquod mandatum à lege vel ab homine: & tunc, aut adminiſtra-
tio, vel officiũ, quod geſſerunt, eſt publicum authoritate & vtilitate: aut
eſt priuatũ vtilitate, & publicũ authoritate, aut priuatũ authoritate, & pu
blicum vtilitate: aut eſt priuatũ authoritate, & vtilitate ſimul. Primo ca-
ſu, quilibet tenetur in ſolidum: vt l. Imperator. ff. ad municip. & l. in ma-
giſtratibus. ff. de magi. cõuen. & ſunt duo rei debendi, ſed nõ per omnia:
vt l. ſi pupillus. ff. de admi. tut. Et hoc dico ſiue ſit adminiſtrator ordina-
rius, ſiue delegatus. arg. l. ex facto. ff. de nego. geſt. & ſ. de magiſt. conuen.
l. fi. & quod ibi no. in vlt. gloſ. licet interdũ ſit aliqua differentia inter illã
materiam, quàm tractaui in d. §. ſi plures. Secũdò caſu, quãdo eſt publicũ
authoritate mun⁹, ſed vtilitate priuatũ: tũc idem, quia quilibet tenetur in
ſolidũ: & ſunt duo rei debendi, ſed non per omnia: vt d. l. ſi pupill⁹. de ad
miniſtra. tut. & l. j. §. nũc tractem⁹. ff. de tutel. & ra. diſtra. & de adminiſt.
tut. l. ij. cũ ſimi. Et qđ dico de tutore, idem in curatore. & in actoribus ab
eiſdem ordinandis: vt l. ex facto. in fin. de neg. geſt. Tertio caſu, quando
adminiſtratio eſt priuata authoritate, & vtilitate, & tũc aut ſunt exercito
res, aut inſtitores: & quia omnis adminiſtratio dicitur rei mandata in ſo-
lidũ, credo eos teneri in ſolidũ, & eſſe duos reos, licet non per omnia: vt d.
l. j. §. ſi plures. de exerci. cũ ſua gloſ. quæ eos comparat tutoribus: vt l. ſi pu
pillus. de admi. tut. Aut loquimur in pluribus procuratoribus: & tũc aut
fuerũt facti in ſolidum, & erunt duo rei, ſicut tutores: vt l. creditor. §. duo
bus. ff. mand. & qđ ibi not. in prin. gl. & ibi eſt verus intellectus illius §.
quia officiũ erat eis cõmiſſum in ſolidũ: ſed erat dubiũ, qualiter obliga-
tio quæ cõtrahiť occaſione doli, vel culpæ, cõmittať, & dic in ſolidũ. Nam
ſi intelligerem⁹ ꝙ eſſet actũ ꝙ in ſolidũ tenerenť: nullũ eſſet dubiũ illi⁹
§. nec eſt in hoc aliquid innouatũ per iura auť. licet gloſ. aliter dicat, & ma
lè: quia in modo cõſtituendi nil innouať, vt pluries dictũ eſt: quia in regu
la eſt, ꝙ qui in ſolidũ poſſunt adminiſtrare, in ſolidũ teneant: vt l. ſi plu-
res. de cur. bo. dã. Si verò adminiſtratio nõ fuit cõmiſſa in ſolidũ, & tunc
vn⁹ nõ poteſt agere ſine alio: & qlibet tenebiť de ſuo tãtũ facto, nec erũt
duo rei. arg. l. cum alicui. in fi. de neg. geſt. l. ſi tamen plures. ff. de exerci. in
prin. & hoc de reis debendi. Plures verò reos credendi non aduerto poſſe
11 contrahi, quia quilibet ageret pro ſuo intereſſe. ¶ † Nonò quæro, plures
mercatores gerũt vnam mercantiã, vel vnã negotiationem: an ex cõtra-
ctu vnius qlibet teneať in ſolidũ & qlibet poſsit agere, & an ſint duo rei.
Pet. & Io. dicunt ꝙ ſic. & Cy. ſequiť eos. ſ. ſi cer. pet. l. cũ te. ad ſimilitudi-
nem tutorũ & magiſtratuũ. Certè malè dicit, & contra caſum l. ſi tamen
plures. in prin. ff. de exer. Tu dic ꝙ aliqñ à pluribus agitur eadẽ negotia-
tio, quæ decerniť ex publico: & tũc fateor ꝙ ſunt duo rei actiuè & paſsi-
uè: vt l. ſi vnus. in prin. ff. de pact. & l. ſi duo. ff. de arbi. & l. idẽ in duobus.
ff. de pact. vbi loquitur de pluribus argentarijs quibus officiũ decerneba-
tur ex publico. ff. de edẽ. l. ſi quis ex argentarijs. vt no. in l. quædã. §. num
mularios. ff. eo. tit. Facit quod diciť de magi. cõue. l. magiſtratus. ff. de loc.
pu. fruen. l. j. vbi vterq; ſociorũ in ſolidũ habet actionẽ. Si verò talis nego
tiatio

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

tiatio fuerit propria voluntate aſſumpta,nō ex publico:& tunc aut plu-
res gerunt iſtam negotiationem,& mercātiam , aut adminiſtrationē,per
ſuū inſtitorē,vel exercitorem,qui in vulgari appellanꝰ factores:& quili-
bet eorū tenetur inſolidū inſtitoria,ſeu exercitoria:vt ff.de exerci.l.j.in
fi.cum l.ſeq.& de inſtitoria.l.habebat.§.fin.& l.ſeq.& ſatis arbitror eos
eſſe duos reos debēdi,quo ad idē & eandē obligationē:nā vtrunq; teneri
cōſtat,& eos eſſe obligatos:vt l.j.§.fi.aliàs pen.de exer.& ſic talis actio.
eſt natiua,nō datiua.Item ſnīa lata pro vno,ꝓdeſt alteri:vt d.§.pe.Item
puto ꝙ l.fi.j.eo.habeat locū in eis per illam rationē,ne in plures &c.vt l.
ij.de exer.Dico ꝙ ſunt duo rei debēdi.duo verò rei credendi iſto modo
omnino nō cōſtituuntur:quia ex cōtractu exercitoris,vel inſtitoris,non
quæritur actio niſi ceſſa,aut niſi in ſubſidium.l.j.in fi.& l.ſeq.ff.de inſti-
to.& l.ſi eū.§.j.de exer.Si verò talem negotiationē,vel mercantiā gerūt
per ſeipſos:tunc aut ambo ſimul:& quilibet tenetur pro portione,quam
habet in negotiatione:vt l.ſi tamē plures.in prin.de exerc. Aut exercent
ſeparatim,puta ſi duo ſint ſocij,vnus exercet Peruſij,alter exercet Florē-
tiæ:& tūc qlibet teneꝰ in ſolidū. Vidētur em̄ inuicē eſſe in ſocietate prę-
poſiti:ar.l.eiꝰ q in prouincia.ff.ſi cer.pe.& C.de fabricē.l.iure prouiſum.
lib.xj.l.traditio.§.fi.ff.de acq.re.do.Pro hoc facit illa rō.nō in plures.qđ
tenet Iac.de Are.in d.l.ſi tn̄ plures.in prin.ff.de exer.licet gl.l.j.in fi.eo.
12 tit.variet.¶ Decimò †quæro,īſtitor,& exercitor,pn̄t cōueniri ex eorū cō
tractibꝰ.Itē prępones,& quilibet eorū inſolidū an dicanꝰ duo rei inſoli-
dum.Videtur ꝙ ſic,vt l.j.§.pe.de exerci. Contrariū puto verius, ꝙ vnus
teneatur principaliter,alter acceſſoriè:& ideo magis ipſos cōparamus fi-
deiuſſori.& principali:vt in patre & filio.l.cū filius.in prin.de ver.obli.
Conſtat aūt fideiuſſorem,& principalem nō eſſe duos reos:vt no.de ſol.
l.cùm quis.§.ſi quis pro reo.& quod no.per docto.j.eo.l.fi.¶ Vndecimò
13 †quæro,plures domini ex facto vnius ſerui in ſolidū tenētur de peculio:
vt ff.de pec.l.& ancillarū.§.ſi quis cū ſeruo.cū ſi.an teneantur vt duo rei?
Breuiter dicerē,ꝙ qn̄ quilibet teneretur inſolidū : aut teneretur ratione
peculij quod eſt penes ſeruū tm̄,vel in loco cōi:aut reſpectu peculij , qđ
eſt penes ſe tantū:vt ff.de peculio.l.ſi noxali.§.fi.cum l.ſeq.Primò caſu,
dicerē eos eſſe duos reos:qa ad idē,& eodē reſpectu tenenꝰ,aut eadē obli-
gatione,ſicut duo rei:ſicut dixi ſ.in pluribus præponētibus inſtitorē.Se-
cundo caſu,dico eos non eſſe duos reos:quia in ſingulis perſonis propriū
eſt per ſe peculiū:ergo &c.vt l.ſi id quod.ff.eo.Itē,quia actio de peculio
habet naturā actiōis realis:vt l.quæſitū.in prin.ff.de pecu.& no.per Cy.
ſ.quod cū eo.l.dominū.& ſic quilibet videꝰ per ſe teneri inſolidū ad rem
14 diuerſam.¶ Duodecimò quæro,†gratia huiꝰ,quę diuerſitas impediat cō
ſtitutionē duorū reorū.Circa quod dico,ꝙ qn̄q; eſt diuerſitas in obliga-
tione cōtracta tēpore:quia vnus obligaꝰ vno tēpore,alius alio:& tūc aut
eſt diuerſitas modici tēporis:& nō impedit cōſtitutionē duorū reorū : vt
l.duos.§.fi.ff.eo. Aut interuenit interuallū longū:& tunc aut fuerūt duo
ſimul interrogati,vel interrogauerunt:& vnus ſtatim,alter ex interuallo
rn̄det,vel alteri ex interuallo rn̄ſum eſt:& vitiatur cōſtitutio duorū reo-
rū debēdi,& credēdi.l.ſi ex duobꝰ.in prin.ff.e. Aut ſeparatim qlibet fuit
interrogatꝰ,& quilibet interrogauit:& ſic ſeparatim rn̄ſum eſt ex inter-
uallo,reſpectu præcedentis obligatiōis,ſed incōtinēti reſpectu factæ in-
terrogatiōis:& tūc aut in ſequēti obligatiōe fuit habita mētio primæ vel
expreſsè,hoc acto ꝙ eſſent duo rei:& nō impediꝰ cōſtitutio duorū reo-
rū:vt l.iij.in prin.ff.eo.Facit l.Modeſtinus.ff.de ſol. Aut in ſecūda obli-
gatione nō fuit facta mentio primę:tunc nō erunt duo rei:vt Inſti.eo.§.
j.Qn̄q; eſt diuerſitas in obligationis forma:vt puta ego emi , & ex cauſa
emptionis pretiū promiſi:alius promiſit idē pretiū,per ſtipulationē,cum
ipſe nō emeret:& tūc vitiaꝰ cōſtitutio duorū reorū:qa oēs leges,quæ lo-
quunꝰ de duobꝰ reis,dicūt ꝙ cōſtituunꝰ ex ſtipulatiōe,vel ex alio contra
ctu:vt l.j.& ij.& l.eandē.in prin.ff.eo.ꝓbaꝰ.ff.de in rē ver.l.ſi pro patre.
in §.fi.vbi pater,qui obligaꝰ per iuſſum:& filius,qui obligaꝰ ex mutuò,
nō ſunt duo rei.Et hæc cōcluſio patet in principali,& fideiuſſore, qui nō
ſunt duo rei,vt dictum eſt:quia ex diuerſis obligatiōibꝰ tenenꝰ.Pręterea
ex diuerſitate formæ obligatiōis induciꝰ diuerſitas cauſæ,vt patet in exē
plo pręmiſſo:ſed diuerſitas cauſæ impedit conſtitutionē duorū reorum,
vt ſtatim dicā:ergo &c.Nō ob.l.reos.in prin.ff.eo.vbi diciꝰ diuerſis actio
nibꝰ:quod expone vt ibi conſueuit dici,vt ibi dicā.Qn̄q; eſt diuerſitas in
obligatiōis ſubſtātia:qa licet in eadē forma ꝓmittā,vnus tn̄ obligaꝰ ciui-
liter & naturaliter,& alter naturaliter tm̄:tūc nō impediꝰ cōſtitutio duo-
rū reorū:vt l.ſi ex duobus.§.fi.ff.eod.Qn̄q; eſt diuerſitas in obligationis
cauſa:qa licet eadē quātitas ſit ꝓmiſſa,tn̄ cauſa obligationis aliter reſpicit
vnū q̄; aliū,& iſto caſu irritaꝰ cōſtitutio duorū reorū.l.qui ſeruū.ff.de in-
terrog.act.& ibi gloſſ.magna.& ff.eo.l.ſi id qđ.prout ibi loquiꝰ de dote.
Qn̄q; eſt diuerſitas in re,quæ in obligationē deduciꝰ:& tunc vitiaꝰ cōſti
tutio.l.ſi id quod.ff.eo.Qn̄q; eſt diuerſitas in qualitate:& eſt hic aduertē-
dū:quia aut talis qualitas ſuperuenit poſt cōſtitutionē duorū reorū inde
factā:& nō vitiaꝰ:vt l.eandē.§.ſed ſi quis.ij.rn̄ſo.ff.eo. Aut iſta diuerſitas
fuit in prin.& tunc aut impoſsibile eſt talē diuerſitatē reduci ad paritatē
& vitiatur cōſtitutio duorū reorū:vt d.§.ſed ſi quis.j.rn̄ſ. Aut pōt reduci
ad paritatē:vt ſi eſt diuerſitas tēporis,vel cōſtitutiōis,vel loci:nā in quo-
libet prædictorū poſsibile eſt venire tp̄s,quo quilibet teneaꝰ ęqualiter:
& nō vitiaꝰ cōſtitutio duorū reorū: vt l.ex duobus.la j.& l.eādē.§.fi.ff.e.
& Inſti.eo.§.fi.Et ſi dicas,quæ eſt ratio quare diuerſitates impediunt con
ſtitutionem duorū reorū?Rn̄.licet in veritate obligationes duorū reorū
ſint plures.l.eam.in prin.aliàs.§.fi.ff.e.& l.reos.& l.ſi reus.eo.tit.l.gene-
raliter fideiuſ.Inſti.eo.§.j.tn̄ leges volunt ꝙ habeāt tātū effectū vnius.
Vnde de iure ciuili illi nō admittūtur:qa eſſet tāta diuerſitas, ꝙ ius poſ-
ſet fingere,ꝙ loco vnius haberenꝰ:tūc impediretur cōſtitutio:vt ff.eod.l.
nemo.Sed poteſt dici, ſicut diuerſitas qualitatis in die, vel in conditione
vitiat ſtipulationē:vt ff.de verb.obl.l.j.§.ſi qs ſimpliciter.quare nō vitiat
cōſtitutionē duorū reorū?Rn̄.ꝙ ibi loqtur in ſtipulatione:quæ ſecūdum
veritatem,& ſcd̄m fictionem eſt vna. Vnde diuerſitas qualitatis nō reci-
pitur:arg.l.eū qui ædes.ff.de vſuſcap.Hic ſunt plures obligationes verę,
licet vna in effectu,& ideo poteſt diuerſas qualitates recipere:vt l.rerum
15 miſtura.ff.de vſuſcap.¶ Tertiodecimò †quæro:plures fecerūt pacē cū plu
ribus,& promiſerunt qlibet inſolidū ſe inuicē nō offendere,ſub pœna cē
tum librarū.vnus fuit offenſus:an omnes de illa parte poſſunt agere inſo
lidum,tanquā correi credēdi:& an omnes ex parte offendētis poſſunt cō
ueniri inſolidū,vt rei debēdi? Vidi quoſdā,q reputāt ſe multa ſcire,tenē-
tes ꝙ ſic,ſcilicet ꝙ omnes de parte offenſi poſſunt agere,& omnes de par
te offendētis cōueniri.Sed hoc eſt falſum.Nā prout in obligatione venit
nō offendere:cohæret perſonæ cuilibet ſtipulātis,& ꝓmittētis.Alia em̄
eſt offenſio in perſona vnius,alia in perſona alterius : & ſic non ſunt duo
rei actiuè,& paſsiuè:quia eſt diuerſitas in re:vt d.l.ſi id quod.ff.eo.Si ve-
rò iſtā obligationē reſpicimus,prout poteſt cōtineri pœna:& tunc idem:
quia reſultat diuerſitas cauſæ:nam ei,qui eſt offenſus,debetur dicta pœ-
na ſuo nomine,& ſuæ offenſionis cauſa:alijs verò nō debetur nomine of-
fenſionis alienæ,ſeu alieno nomine:& ſic vitiatur cōſtitutio duorū cor-
reorū:vt d.l.ſi id quod.ff.e.Si verò iſtā obligationē reſpicimus,prout cō-
tinet pœnam:nō eſt correus alius:ſed alij ſunt plures,niſi obligatio pœna
lis ex vna offenſa eſſet cuilibet,& à quolibet,facta īſolidū: vnde poſſunt
eſſe correi inter ſe:quia nō reſultat diuerſitas cauſæ: nā quilibet debet, &
cuilibet debetur offenſa aliena. Dico ergo, ꝙ ſi pœnalis ſtipulatio fuerit
ſimpliciter adiecta,ꝙ intelligatur ſecūdum materiā ꝓcedētis obligatio-
nis,vt quilibet videatur promiſiſſe pro ſua offenſa decē,tamē cuilibet vi
detur eſſe promiſſum pro offenſa facta in ſua perſona tātū. arg. de vſu.l.
ſi ſtipulatus.& ff.de leg.j.l.ſi legati ſerui.& de dam.infec.l.damni infecti
quidā.& de verb.obli.l.inter ſtipulātē.in prin.in gl. Si verò in ſtipulatio
ne fuerit expreſſum ꝙ pro vna offenſa ſit promiſſa pœna cuilibet inſoli
dum actiuè,& paſsiuè: tūc dico ꝙ non ſunt duo correi, per ea,quæ dicta
ſunt:& de rigore vno ſoluēte,alius remanet obligatus:& ſi vni ſolueret,
alteri remaneret actio:ſed de æquitate obſtat exceptio:vt d.l.ſi id qđ.in
16 fi.ff.eod.¶ Quartodecimò †quæro,ſi plures ſunt,q ex delicto tenenꝰ inſo
lidū cuilibet,an ſint correi?Reſpō.nō:quia nō tenētur inſolidū.Quod ap-
paret:qa vnus ſoluens nō liberat aliū:vt l.ſi id quod §.fi.de iuriſ.om.iud.
& l.itē.Mela.§.ſi plures.ff.ad l.Aquil.& ſ.de cōdi. fur.l.j.& ideo nō pōt
dici vna effectu.quod requirit natura correorū.Itē ſentētia lata ꝓ vno,
nō prodeſt alteri regulariter:vt d.l.denūciaſſe.§.fi.ff.de adul.¶ Quinto
17 decimò quæro.†qđ ſi plures tenentur ex quaſi maleficio , an ſint correi?
Iſtud eſt dubiū.Et videꝰ ꝙ non:quia qlibet tenetur pro parte:vt l.fi.§.ſi
plures.& ibi not.ff.nau.cau.ſta.& not.per gl.Inſti.de obli.quæ ex quaſi
male.§.pen.In cōtrariū videtur ꝙ ſic.ff.de his qui deie.vel effu.l.j.in fi.&
l.ſeq.& quod no.ff.de actio.& obli.l.ex maleficijs.in §.hæres.& §.is quo
que.in vlt.gl.Quid dicemus?Dic ꝙ nō ſunt propriè, & omnino duo rei:
ſed quodāmodo ſicut plures tutores ſunt, etiam quaſi duo rei,ſed non ꝑ
omnia vt dixi ſ.in viij.q.Quod apparet:quia ſicut illi tenētur inſolidū ex
quadā neceſsitate legali:ſic & iſti ex quaſi maleficio:vt d.l.prima.in fi.ď
his qui deie.vel effu.¶ Itē ſicut in illis eſt beneficiū ordinis,vt primò cō-
ueniatur tam gerēs quàm non gerēs:ita & in iſtis,qui tenenꝰ ex quaſi ma
leficio,vt prius cōueniaꝰ faciens,quàm alius:vt l.ſi vero.§.interdū.de his
q deie.vel effu.& no.ff.e.ti.li.ij.Itē,ſicut inter illos vnꝰ ſoluēs habet con
tra alios beneficium vtilis actionis, ita inter iſtos: vt ff.de his q deiec.vel
effu.l.ſi verò.§.cùm autē.ff.nau.cau.ſta.l.fi.§.ſi plures.& ibi no.& quod
not.Inſti.de obli.quæ ex quaſi male.§.fi.Itē ſicut inter illos habet locū
beneficiū diuiſionis,ita inter iſtos:quia tantū teneanꝰ pro parte oppoſi-
to beneficio diuiſionis:ſed ipſe iure tenētur inſolidū : vt d.l.j.§.licet no-
ſtri doc,nō dicāt hoc,nec declarēt.Itē apparet ꝙ vniꝰ ſolutio liberat aliū:
18 vt d.l.j.§.fi,cū l,ſeq.¶ Sextodecimò quæro,†filius acquiſiuit obligationē
& actionē ex cauſa peculij profectitij:& ſic etiā hodie acquiritur patri,li-
cet apud filiū remaneat naturalis: an pater & filius erūt duo rei credēdi?
Et hic videtur ꝙ ſic:quia q̄q; apud vnū ciuilis,& apud aliū eſt naturalis:
videꝰ tamen idē,& ex eadē cauſa:ideo nō impediꝰ conſtitutio duorū reo
rū:vt l.ſi ex duobus.§.fi.ff.eo.Et hoc tenet glo.ff.de cōdi.inde.l.frater à
fratre.in j.glo.mag.Hoc etiā videtur velle tex.ff.de pac.l.ſi vnꝰ.in princ.
Cōtrariū puto ꝙ nō ſint correi.Primò,quia hic eſt diuerſitas in cauſa:nā
filio debetur ex ſuo cōtractu: & debetur patri ex diſpoſitione legali.Præ
terea,ſi eſſet duo correi,debitores poſſent filio ſoluere patre prohibente:
ar.ff.de ſol.l.vero ꝓcuratori.§.j.& in l.aliud.ſed filio nō poſſet ſolui pa-
tre vetāte:vt l.quod ſeruꝰ.ff.depoſiti.& ff.de ſol.l.ſi quis ſeruo.ergo &c.
Præterea,apparet ꝙ pactū filij,vel iuſiurandū delatum ab eo,patri nō no
cet:vt ff.de pac.l.contra iuris. §.fi.& ff.de iureiurā.in l.quanto magis. cū
ſimi.quod ſecus eſt in duobus reis,vt j.dicam.Non obſtat ergo.l.frater à
fratre.quia ibi eſt dictio quaſi , quæ eſt nota improprietatis. Idem di-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

co in l.ſi vnus.vbi filius & pater æquiparãtur duobus reis credendi: quia
vtriq; põt ſolui ante ꝓhibitionẽ patris:nõ tamen ſunt duo rei,ſed magis
æquiparo eos cedẽti,& ceſsionario:vt l.iij.j.de dona. ¶Decimoſeptimò
& vltimò,circa præmiſſa concludendo dicas duas regulas. Prima eſt ꝙ
19 ſint plures rei credendi,†quando plures in ſolidum debent idem verè,vł
fictè,ex eadem cauſa principaliter.& ex voluntate eorũ.Expone hãc re-
gulam plures in ſolidum.Dixi in ſolidum: qa ſecus ſi pro parte:vt l.reos.
§.cùm in tabulis.ff.e. Et hoc vult dicere hæc authentica, vt ſuprà.Dixi
idem: quia ſecus ſi diuerſum: vt dixi ſ.in xij.q.principali.Dixi ex eadem
cauſa:quia ſecus in acceſſorijs: vt ſ.dixi in vij.q.Ex voluntate,ideo dixi:
quia ſi ſunt ex neceſsitate,nõ ſunt propriè duo rei: vt dixi ſ.in viij.q.vel
plures ex quaſi maleficio:vt ſ.in xv.q.vel ex natura rei:quia indiuidua:
20 vt ſ.in q.¶Secunda regula eſt, † plures rei credendi ſunt,quando pluri-
bus in ſolidum deberetur idem verè,vel fictè,ex vna eademq; cauſa prin
paliter ex volũtate.Principaliter dixi:quia ſecus ſi vni principaliter, alijs
ex conſequentia,vt ſ.dixi in xj.q.& ſ.in proxi.q.Cætera verò ſunt ex-
21 pedita ſ.¶ † De ſecundò verò.qualiter exigantur,& agant,eſt videndũ.
Et primò quæro,an plures rei debendi poſſunt ſimul cõueniri. Ad quod
dicas,ꝙ quandoq; vult quis plures reos cõuenire, & quemlibet pro par-
te virili;& tunc ſine dubio poteſt: vt l.iij.§.j.cum ſi.ibi not.ff.eo. Eſt au-
tem dubium,an in diuerſis libellis poſsit hoc fieri,an verò vno, & eodem
libello;puto ꝙ tam diuerſis libell s quàm vno:& videtur colligi ff.de ap
pella.l.ſi quis ſeparatim.in princi. §.j.& hac auť.hoc ita.Et idem dico de
duobus reis credẽdi:quia quilibet poteſt agere pro parte:vt probatur ex
§.fi.d.l.iij.& etiam probatur per æquiparationem, quam facit l.ij.ff.eod.
quæ ſic poteſt intelligi:& dic vt probatur ex fi.dictæ l.iij. Et puto ꝙ eo-
dem libello ſiue diuerſis.arg.eorum,quæ dicta ſunt in reis debendi:& fa-
cit optimè j.de accu.l.ſi accuſatoribus.& quod ibi not.¶Quandoq; quis
vult cõuenire plures reos debẽdi,& quemlibet in ſolidum.Et hic eſt ad-
uertendum,ſi quidem volo vos cõuenire ſimul, & eodem libello, prote-
ſtando ꝙ vna ſolutio ſufficiat : poſſum,vt hac auť. hoc ita.& in corpore
vnde ſumitur.& probatur ſ.ſi plu.vna ſen.ſue.condẽ.l.j.vbi innuit ꝙ po-
tuit eos iudex condemnare in vna ſententia in ſolidum:ergo ſic erat pe-
titum:quia ſententia debet eſſe conformis libello.ff.de re iudic.l.Paulus.
ff.man.l.ſi mãdato Titij.§.Paulus reſpondit.Et hoc etiã tenet gloſ.& idẽ
dicit Dyn.de leg.ij.l.ſi pluribus.ff.commo.l.iij.§.j.per Iaco.de Aret. Et
pro hoc facit ff. de verb.obli.l.in executione.§.in ſolidum. Si verò vult
eos conuenire in ſolidũ, non facta proteſtatione, ꝙ vna ſolutio ſufficiat,
vel ſimilibus verbis appoſitis,quæ habent vim prædictæ proteſtationis:
tunc talis libellus non debet admitti:vt ſ.de fideiuſ.tu.l.j.& not.per glo.
ſuper verbo,agi quæ exponit ita ꝙ exigi.quaſi dicat,ſec⁹ ſi diceret ꝙ vna
ſolutio ſufficiat. Et eodem modo credo etiam duos reos credendi poſſe
agere eadem ratione.Facit prædicta l.ſi accuſatoribus.j. de accuſa. ¶Sed
22 contra †prædicta opp.de aqua plu.arcẽ.l.ſupra iter.§.Caſsius.vbi dicitur
ꝙ plures non poſſunt vno & eodem libello conueniri, nec agere:ſed de-
bent ſeparatim. Reſpon.quia licet ibi permittat agi ſeparatim:nõ tamen
prohibet agi ſimul,ſi cõſentiant: imò poterũt. arg.ad hoc ff.de noui ope.
nuncia.l.ſtipulatio.in §.fi.& probať ff.fami.ercif.l.hæredes.in §. ſi inter
me.Itẽ facit quod not.per Cyn.ſ.ſi cer.pet.l.eo quod.licet in eo quod ibi
dicit diuerſis actionibus, forrè nõ bene dicit : arg. ff.de act.emp.l.non eſt
nouum.cum ſua gl.Quandoq; quis vult conuenire plures in ſolidum ſe-
paratim,& in diuerſis libellis : tunc ſi quidẽ ſimul & eodem tẽpore cõtra
plures porrigit libellũ,ſeu libellos:puto debere dici idẽ,quod quãdo vno
libello.arg.d.l.ſupra iter.§.Caſsius.Fateor tamẽ,ꝙ ad petitionẽ partis ad-
uerſæ,poſsit agens cõpelli eos cõuenire in vno libello,& eos diuerſis in-
ſtantijs non moleſtare.arg.d.l.non eſt.ff.de act.emp. & de leg.j.l.huiuſ-
modi.§.fin.Si verò primò datus eſt vnus libellus,ſecundò offertur alius:
tunc ſi quidẽ loquimur in pluribus reis credendi,poſt litis cõteſtationem
ab vno alius non auditur:vt l.ex duobus.ff.eo.& ibi dicemus. Si verò in
reis debendi,in hoc ego reperio opi.Nam gloſſ.in auť.eo.circa fin.dicit ꝙ
vno cõuento nõ poteſt alius cõueniri pendente iudicio.Idem dicit Azo.
in ſumma huius titu.Dy.verò in l.iij.ff.e.dicit,ꝙ gl.dicit verũ, pendente
cauſa principali per l.quoties.in §.ſi creditor.ff.de pec.ſecus pendẽte cau
ſa appellationis:vt l.creditor.in prin.ff.manda.Iaco.de Are.videtur tene
re contra glo.per d.l.creditor.ſ.alleg.Ego puto eum bene dicere,cùm in-
ter cauſam principalem,& appellationem non poſsit reddi ratio diuerſi
tatis.Non obſt.l.quoties.in §.ſi creditor.in princi.quia ibi non loquitur
id duobus reis,ſecundùm ea, quæ dixi in xj.q. his,quorum electio vnius
& ſine exactione liberat alium mero iure:ideo interim aliũ non põt con-
uenire:vt ff.de pecu.l.ex duobus.præalleg.quæ æquitas nõ habet locum,
niſi lata ſententia,& facta executione contra vnũ, cum peculium ſemper
poſsit creſcere:vt l.quæſitũ.in prin.ff.de pecu.ſed nos loquimur in duo-
bus reis in quibus,vnius electio nõ liberat aliũ mero iure: vt no.ff.eo.l.ij.
& l.iij.ideo vno conuento alius põt conueniri : vt d.l.creditor. in prin. ſ.
23 man.¶†Secundò quæro,quid ſi vnum tantũ ex duobus in ſolidum vult
conuenire,ita ꝙ non alium.Breuiter dico.Quidam ſunt,qui ſunt propriè
duo rei,vt plures tutores,& plures negotiantes , & alij ſimiles,de quibus
ſ.in viij.q.dixi:& iſti de iure antiquo habent beneficiũ diuiſionis: vt le-
gibus vulgaribus,& de his nõ loquor. Quidam ſunt quodam modo duo
rei: vt quando pluribus vna res cõmodatur, vel deponitur:vel loquimur
de obligatione ſecundaria,quæ contrahitur ratione doli,vel culpæ,vt di-
xi ſ.in proxi.q.principali,in q.iiij.& iſti non habent beneficium diuiſio
nis,ſecundũ Iaco.de Bel.quia lege nõ cauetur contrarium: & de his non
loquimur.Sunt & alij, qui ſunt duo rei verè & propriè : & de his loqui-
mur & cõſtat ꝙ de iure Digeſtorũ, & Codicis, creditor poterat cõuenire
vnũ in ſolidũ,per iura Digeſtorũ:vt in hac l.j.& ff.eo.l.iij.§.j.ſ. loca. l. ſi
diuiſa.cum ſimilib.Sed an hoc ſit hodie immutatũ per ius Auť.& per hãc
authen.eſt videndum.Dico ergo aut plures rei debendi ſunt cõſtituti ex
contractu celebrato cum vno,vt plures domini ex contractu vnius inſti-
toris,vel exercitoris:vt dixi ſ.in q.xj.& tunc nihil.immutatum:& rema
net firma ratio l.ſi tamen plures. ff.de exerci. Nam hæc authen.in corpo-
re vnde ſumitur,loquitur propriè de duobus reis cõſtitutis ex contractu
celebrato cum pluribus. Aut plures rei ſunt ex cõtractu cũ pluribus ce-
lebrato,vt regulariter fit:& tunc aut in obligatione erat aliquod indiui-
duũ,& ꝑ eius Auť.nihil eſt innouatũ : quia diuiſio corrumpit ſtipulatio-
nem:vt l.ſtipulationes nõ diuiduntur.de verb.obli.& hæc auť. loquitur
in his quæ ſunt diuidua:licet glo.ff.eo.l.reos.§.cùm in tabulis.dicat con-
tra,& malè:vt dixi ſ.in v.q.Aut in obligatiõe venit aliquod diuiduum:
& tunc per iura Auť.eſt immutatũ:vt hodie,ſi vnus in ſolidum conueni-
tur,ꝙ habeat beneficiũ diuiſionis:niſi alius ſit abſens,vel inops:vt in hac
auť.quod eſt verũ,quando per conſtitutionem duorum eorũ, alternati-
ua fideiuiuſsio interuenit:aliàs puto,ꝙ de iure antiquo nihil ſit derogatũ,
vt j.dicam.vnde per iſtam auť.ſolũ in modo exigendi eſt mutatũ:non in
24 modo conſtituendi.¶†Tertio quæro,quid in pluribus reis credẽdi.Rñ.
per ius Auť. in eis nil reperitur innouatum. Et hoc tenet glo.in auť.codẽ.
25 circa fi.¶†Quartò quæro,an in his caſibus vbi plures rei conueniuntur
in ſolidum ſimul,vno vel,diuerſis libellis,ſi aliquid innouatum? Dico ꝙ
ſic.Nam olim non reperiebatur prohibitio:licet proceſſus eſſet ſimul in-
choatus,contra vnũ procedere,& contra alium ſuperſedere: imò permiſ-
ſum:vt l.non idcirco.ff.de iudic.Hodie verò dico ꝙ ad partis petitionem
cõmuniter negotium debet examinari,& cõiter terminari:vt hac auť.& in
corpore vnde ſumiť. Et puto ꝙ ſi aliter fertur ſñia ꝗ̃ per appellationem,
reſcindeť:arg.ff.quę ſent.ſine appel.reſcin.l.l.j.in fi.& ſic eſt immutatũ.in
modo procedẽdi.Sed olim poterant plures rei per ſñiam in ſolidũ conde-
mnari:& per cõſequens poterat fieri executio cõtra quẽlibet in ſolidum:
hodie verò puto,ꝙ ſi eſſent ſic in ſolidũ cõdemnati,i tẽpore executionis
fieret examinatio facultatis vtriuſq;:& ſi alter nõ erit ſoluẽdo, fiet exe-
cutio cõtra aliũ:& hoc vult dicere text.in corpore ibi,vbi ſubſtãtiæ eorũ
qualitas examinabitur.quod eſt per ſñiam,vt ibi patet ex ordine literæ.
Dices ergo,Beneficiũ diuiſionis põt opponi poſt ſententiam:cõtra,ꝑ l.fi-
deiuſſor.in fi.j.tit.j.& qđ ibi no.ꝑ Dy.ff.de fideiuſ.l.ſi dubitetur. & per
Cy.in d.l,fideiuſſor.& in l.exceptionẽ.in vlt.q.ſ.de proba.dico ꝙ in caſu
iſto qñ plures cõueniuntur ſimul,hoc acto ꝙ vna ſolutio ſufficiat:eſt ve-
rum quod ego dixi : nec eſt neceſſe ꝙ tũc talis exceptio opponatur: quia
tunc de diuiſione facienda,prout quilibet ſoluẽdo eſt, videtur agi tam ab
actore ꝗ̃ à reo cùm lex ſic diſponit:ſed qñ fit cõuentio in ſolidũ ſimplici
citer , imputet ſibi,qui exceptionẽ nõ opponit. In hoc exemplo eſt aduer
tendũ,ꝙ ſi actor vult aliquẽ ex duobus reis ſeparatim cõuenire:eſt locus
☞ beneficio diuiſionis,pendente proceſſu:ſi in ſolidũ cõmuniter:tũc eſt lo
cus beneficio diuiſionis : proceſſu finito tẽpore executionis: & ita loquiť
26 auť.in §.pe.¶†Quintò quæro,quid in pluribus reis credẽdi. Certè in his
nihil reperiť innouatum,nec in modo cõſtituẽdi, nec in modo exigendi.
Ita not.in auť.eo.§.fi.in vlt.gl.in eo quod dicit, l.ex duobus.ff.eo.nõ eſt
27 correcta.¶†Sed quæro,an vnus ex reis credẽdi poſsit facere procurato-
rẽ aliũ?Glo.dicit ꝙ nõ,in l.licet.§.porro.ff.de procu.Contrariũ puto,ſ.ꝙ
vnus poſsit agere procuratorio noĩe alterius:vt ff de ſol.l.ſi duo rei.& gl.
28 cõtraria alleg.nõ fundat ſe bona lege,ſi bene aduertatur. ¶†Sextò quæ-
ro,dixi beneficium diuiſionis habere locum inter correos, ſi alij ſint ſol-
uendo:cui incumbat onus probandi:an actori vnũ ſoluẽdo non eſſe, vel
reo opponenti illum eſſe ſoluẽdo. Et nõ inſiſto in allegatis.Dico enim ꝙ
quoddam eſt beneficiũ diuiſionis de iure antiquo ex epiſtola diui Adria
ni,quod cõpetit fideiuſſoribus:vt Inſtit. de fideiuſ.in §.ſi plures.de con-
ſtit.pec.l.fi.& j.tit.j.l.iij. & l.fideiuſſor. cũ ſimili.& iſtorũ exẽplo benefi-
cium diuiſionis habent tutores,& curatores,& ſimiles:vt dicit tex.in l.j.
§.nũc tractemus.In prin.ff.de tute.& ra. diſt.Et in iſto beneficio diuiſio
nis eſt aduertendũ;quia ſiquidẽ ſoluendo ſunt omnes,& hoc cõſtare põt,
cõpetit beneficiũ diuiſionis.Sed ſi cõſtat ꝙ nõ ſunt ſoluẽdo, ceſſat tale be
neficium:vt dictis legibus. Sed ſi duditetur:tunc ille, qui petit diuiſionẽ,
audiť,ſi velit alium cõuenire ſuo periculo.Et de hoc dic vt habes in d.l.ſi
dubitetur ff.de fideiuſſo.& ſic ille,qui petit diuiſionem, debet oſtendere
alium eſſe ſoluendo,vel grauať illa ſatiſdatione Eſt aliud beneficium,qđ
venit ex hac conſtitutione noua, de duobus reis:& hic videtur ꝙ in cau-
ſa dubij reus nõ poſsit cõueniri,niſi pro parte:vt in auť.eo.§.j.& gloſſ.ſu-
per verbo,interim:& ſic videtur hodie ꝙ ſit onus creditoris, ꝙ non poſ-
ſit agere contra vnũ in ſolidũ,niſi facta diſcuſsione, alius reperiatur non
ſoluendo.Ratio hæc eſt:quia videnť inuicẽ fideiubere.Quod intellige,vt
infrà dicã in quadã quæſtiõe principali: & ideo vnus nõ debet conueniri
pro parte alterius,niſi alio diſcuſſo:vt in auť.de fideiuſ.§.j.j.tit.j.auť.præ
ſente.Quod autẽ ad exẽplũ illius beneficij conceſsi fideiuſſoribus,ſit cõ-
ceſſum duobus reis, apparet ex auť.eo.in prin. Qualiter aũt dicantur in-
uicem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

29 uicem fideiubere,infra dicam.¶ †Septimò quæro,poneꝙ ad vnū ex cor-
reis peruenit tota quantitas,vtrum alius poſsit petereꝙ ille prius excu-
tiatur.R̃n.ſi quidem hoc fuerit actū ab initio cū creditore,vt ad vnū tan
tūm perueniat pecunia,& ali⁹ eſſet fideiuſſor:verūtamē obligauit ſe prin
cipaliter,vt correus:& tūc ſine dubio poſsit hoc petere per tex.in aut.de
fideiuſ.§.j.j.tit.aut.præſente.Si verò nō fuit actū cum creditore,ſed tātū
inter eos:tunc videtur prima facie quod factū eorū non præiudicet credi
tori:vt in aut.eo.§.ſi verò minus idonei:ibi:nullū ſuſtinebit dānū.Finali
ter tñ dico,ꝙ ſi alter correus oſtendit hoc,ſcilicet hāc totam pecuniam ad
aliū perueniſſe,ſeu negotia ad aliū totaliter pertinere,& petit aliū diſcuti
ipſius periculo,q̃d actor cogitur hoc facere:vt l.vnde quæritur.in princi.
ff.cōmo.vbi eſt caſus:prout eſt in litera conueniri.Pro hoc facit,ꝙ tutor,
qui gerit,prius cōuenitur quàm nō gerēs:qa ad eum negotium principa-
liter ſpectat.Sed cōtra prædicta facit:quia qñ vnus tenet alio excuſſo,nō
ſunt duo correi:vt l.decē.de verb.obli.Sed id verū eſt,ſi ipſa obligatio in
illam conditionem differtur:hic verò obligatio eſt pura,ſed executio eſt
dilata.Itē facit ff.de cura.bo.dā.l.ij.in fi.Sed dico ꝙ illa lex debet intelli-
gi ſcd̃m iſtā,niſi alius,ad quē principaliter nō ſpectet,petat per eū cōueni
30 ri ſuo periculo:argu.d.l.vnde quæritur.ff.cōmo.¶ †Octauo quæro,dixi
ꝙ ad hoc vt beneficium diuiſionis locū habeat,requiritur ꝙ oēs ſint præ
ſentes:qualiter debeat intelligi,& qualiter debet cōſtare de præſentia &
abſentia. Aduertatis:vt ego iam dixi ſuprà,iſtud beneficiū diuiſionis eſt
introductū ad exemplū illius beneficij,quod dat per aut.de fideiuſ. Sed
glo.in aut.de fideiuſ.§.j.intelligit præſentes,ſcilicet ſi ſint in eodem terri
torio,ita ꝙ facilè poſsint citari.Et aduerte ꝙ gl.intelligit de eodem terri
torio.ſ.eiuſdem ciuitatis:ſecus ſi eſſent eiuſdem prouinciæ:vt ſub eodem
præſide diuerſarum ciuitatū:vt ibi patet.Et quod tenent doc.etiam text.
ibi videtur exprimere,acerbū eſt creditori mittere alicubi &c.Sed eo ca-
ſu,quo ſunt eiuſdē territorij,puto ꝙ ad hoc ꝙ contra vnum tantum pro-
cedi poſsit,debeat præcedere ſolennis excuſsio de perſona,ſicut dictū eſt
de rebus,vt citetur:& ſi non venit,mittatur familia ad capiendū & con-
ducendū eum:& ſi retulit eū ipſum nō poſſe habere,tunc procedat cōtra
31 vnū tantū.Ita videtur colligi ex aut.eod.§.pe.¶ †Nonò quæro,vtrū vni
correo ſit dandū tempus cōtradicendi inſtantiæ,ſicut fideiuſſori.Glo.te-
32 net hic ꝙ nō:vt j.tit.j.aut.præſente.& in aut.eo.§.ſi min⁹ idonei.¶ †De-
cimò quæro,quid ſi aliquis ex correis eſt ſoluēdo,& præſens,ſed non pōt
cōueniri,R̃n.quandoq; non poteſt cōueniri ꝓpter defectū prohibitiōis
in perſona ipſius:vt quia minor non habens tutorem,vel curatorem: &
opus eſſet ire alio loco,vel debeat dari cū inquiſitione,& ſic cū magno la
bore,habebit pro abſente.arg.eius quod no.in aut.de fideiuſ.in §.j.in gl.
quæ incipit,quid ſi pignus:& quia ſicut imminet periculum extra terri-
toriū pro petendo debito,ita pro petendo tutore:vt C.qui pet.tut.l.cum
à matribus.Quādoq; nō pōt cōueniri propter defectū iuris,q̃d eſt penes
actorem:vt quia alter correus,tenetur naturaliter tantū:vel eſt reſtitut⁹,
vel impetrauit reſcriptū Principis,ꝙ non poſſet conueniri,vel ſimilia: &
ſic nō eſt ius agēdi,nec etiā ſperat:tunc ſi quidē alius correus hoc ab ini-
tio ſciuit,vel ſcire debuit,ceſſat beneficiū diuiſiōis:per l.ſi Titius.in prin.
ff.de fideiuſſo.Sic intelligatur l.ſi ex duobus.§.j.ff.eo.Si verò nec ſciuit,
nec ſcire debuit:tunc videtur Cy.tenere hic,ꝙ habeat beneficium diuiſio
nis,per d.l.ſi Titius.ij.reſponſo.Contrarium credo: quia illud beneficiū
factū eſt ad exemplū beneficij,quod datur fideiuſſoribus: qa pro parte,
pro qua videt pro alio fideiubere.Primò debet alter conueniri,vt dictum
eſt:ſed fideiuſſori illud beneficiū ordinis nō cōpeteret:ſiue ponas princi-
pale tantū teneri naturaliter:vt ff.de fideiuſ.l.Marcell⁹.vbi hoc expreſsè
per Dy.ſiue principaliter ſit reſtitut⁹ in integrū:vt l.j.& ij.C.de fideiuſſ.
mino.& ff.de ꝓcu.l.minor.ſiue quod impetrauerit reſcriptū:vt ff.quod
quiſq; iur.l.iij.§.ſi is pro quo.Non obſt.l.ſi Titius.quia aliud in benefi-
cio diuiſiōis,q̃d cōpetit fideiuſſori,vt ibi not.quia pōt habere regreſſum
cōtra principalē:& ideo eſt minus periculū.in caſu noſtro ſecus,argu.eius
quod no.in d.l.ij.ſ.de fideiuſ.mino.Sed ſi poneres in caſu l.ſi Titi⁹.prin-
cipalē ſolùm naturaliter teneri,tunc inueſtiga rationē: & prædicta ſunt
vera,niſi facto creditoris hoc acciderit:tūc em̃ ſecus eſſet: qa actor correo
præiudicare non poſſet:vt ff.de admi.tut.l.ſi pupillus.& de ſol.l.Stichū.
§.pe.Q̃nq; nō pōt conueniri de præſenti,ſed ſpes eſt ꝙ poſsit conueniri
de futuro:vt qa alter ex correis promiſit in diem,vel ſub cōditione,alter
purè:iſto caſu,etiā de iure antiquo ille,qui ꝓmittit pure,poteſt ſtatim in
ſolidum conueniri:vt Inſti.eo.§.fi.& ff.eo.l.ex duobus.la j.Quod videt
tenere gl.ff.de fideiuſ.l.ſi plures.in prin.Sed glo.in aut.iſta format quæ-
ſtionē,& nō ſoluit.Dy.in d.l.ex duobus.in prin.dicit,ꝙ hodie nō pōteſt
cōueniri in ſolidū,propter beneficiū diuiſionis.arg.l.ſi plures.in princ.ff.
de fideiuſ.quod Cy.videt ſequi:& fortè cōtrariū eſt veritas:nā,vt ego di-
xi,tunc beneficium huius aut.habet locū cùm videntur inuicem fideiu-
bere:ſed ille,qui promiſit purè,nō pōt videri fideiubere pro eo, qui pro-
33 miſit in diē,vel ſub cōditiōe:vt l.Græcè.§.illud.ff.de fideiuſ.¶ †Vnde-
cimò quæro,an huic beneficio poſsit renūciari. Gl.& doc.dicūt ꝙ ſic:qa
licitum eſt vnicuiq; renunciare iuri ſuo,per regulam gñalem,cuilibet li-
citum eſt &c.Ita no.Inſti.eo.§.fi.& in aut.eo.§.j.Et aduerte tamē: qa no
tarij dicunt in inſtrumentis,ꝙ renunciauit beneficio nouarum conſtitu-
tionū de fideiuſſoribus,& de pluribus reis debendi.Et bene dicunt.Non
em̃ eſt ſolū beneficiū diuiſionis:ſed etiam illud,ſcilicet vt fiat ſummariè
cauſæ examinatio,vt dictū eſt ſ.Illud autem,quod apponitur de fideiuſ-
ſoribus, fit ad cautelam per illam opinionem,an videantur fideiubere.
34 ¶ †Duodecimò quæro,an vnus ex correis conuent⁹ poſsit petere ab agē
te caueri correum credendi rem ratam habere?Glo.tenet quòd non.ff.ſo
lu.matri.l.ij.in fi.gloſſ.magnæ,quod tractant docto.in hoc auth.aduerte
tamen ſolicitè,ꝙ licet cautio de rato,non poſsit peti:tenetur tamen caue
re de defendēdo debitorem,ſi cōuenitur ab alio correo credendi: vt l.fi-
deicōmiſſa.§.plerūq;.in fi.ff.de leg.iij.quod eſt notādū.¶ Tertiò princi-
paliter eſt quærendū,an factum vnius correi proſit,vel noceat alteri cor
reo debēdi,vel credēdi.¶ Et hic aduertendum eſt circa multa.Primò circa
ſolutionem. Secundò de acceptilatione. Tertiò de petitione.Quartò de
ſententia.Quintò de iuramento.Sextò de pacto. Septimò de nouatione.
Octauò de ceſsione.Nonò de confeſsione.Decimò de ſucceſsione in ſoli
dum.Vndecimò de mora.Duodecimò de culpa.Tertiodecimò de reſciſ-
ſione.De quolibet iſtorum eſt videndum, tam ex parte reorum debēdi,
35 quàm credendi.In primis ergo quæro,†an ſolutio facta vni ex correis cre
dendi,tollat alteri actionem? Et dic,ſi ſolutio eſt facta vni integrè,tollit
actio alteri:vt l.ij.& iij.in fi.ff.eo.de pact.l.ſi vnus.in prin.de noua.l.ſi rē.
§.ſi duo.cū ſimilibus.& hoc ſi ſolutio eſt facta ſibi,vel eius legitimo pro-
curatori.Si verò negotiorū geſtori:dic vt l.ſi quis offerēti.in fi.ff.de ſol.
Si verò pars tantū fuerit ſoluta,tunc poſſet dubitari: nam ſicut litis con-
teſtatio præiudicat alteri correo in totum vt infrà dicam:ita etiam perce
ptio.arg.l.iij.de noua.Tamen cōtrarium eſt veritas,ꝙ ſi apparet pro par-
te vni ſoluta,alia pars poteſt alteri ſolui:vt l.qui hominem.§.primo.ff.de
ſolu.Ergo apparet ꝙ alteri non erat perempta actio.arg.ff.de verb.obli.
l.ſi duo rei.Et illud argumentum,quod partis perceptio æquiparatur litis
conteſtationi,non eſt verum in materia noſtra:vt probatur in l.cùm de-
cem.in prin.ff.de ſolu.coniuncta l.ſi quis ſtipulatus fuerit decē in melle.
36 eo.tit.¶ Sed videamus† de reis debend& hoc certum eſt ꝙ ſolutio facta
ab vno,de tota quantitate,liberat alium correum:vt d.l.ij.& iij.eo.tit.Sed
37 an ſolutione partis†facta ab alio videatur facta diuiſio,ita ꝙ qlibet à do-
mino debeat conueniri viriliter iure exceptionis pacti.Dic,aut erāt duo
rei tales,qui non habebāt beneficium diuiſionis:& tunc recipiendo ſolu
tionem partis ab vno videtur diuidere: ita ꝙ per alios iure exceptionis
☞ pacti debet viriliter cōueniri:vt l.ſi creditores.ſ.de pact.Fallit fauore le
gati:vt de leg.j.l.ſi ex toto.§.j.in fi.§.Aut ſunt tales perſonę,quæ habent
beneficium diuiſionis: & tunc aut vnus exprimit ꝙ ſoluit pro parte ſua
ſpecialiter:& tunc ipſe ſolus liberatur, pro eo quod ſoluit, ipſo iure:pro
reſiduo,ope exceptionis: vt ff.de ſol.l.in his.§.j. & l.quoties vnus & ibi
de hoc per Ia.de Are.in ſol.l.ex iudicatum.ſ.iudi.ſol.ſed cæteri remanēt
in ſolidum obligati. Aut ſoluit ſimpliciter,nō exprimendo pro parte ſua:
& tunc recipiendo partis ſolutionem de rigore iuris nō videor diuidere:
& ſic in reſiduum poſſum quemlibet in ſolidū conuenire:ſed de æquita-
te iuris,ille ſol⁹ poteſt opponere exceptionem beneficij diuiſionis:& ſic
illa ſolutio primò facta ſibi proficiat: vt l.inter eos.§.j.ff.de fideiuſſor.
Licet enim ibi loquatur in fideiuſſore:tamen idem ius,& eadem ratio eſt
hodie in duobus reis habentibus beneficiū diuiſionis. Ratio eſt:nam vbi
non habent beneficium diuiſionis,creditor non tenebitur recipere par-
tem:vt l.planè.ff.famil.erciſcū. & l.tutor.§.Lucius.ff.de vſuris.Vnde ſi
recipit partem,videtur creditor ex liberalitate facere. ſic inducitur pacti
exceptio:ſed in eo,qui recipit ab vno eorum,qui habent beneficium di-
uiſionis,hoc dici non poteſt:quia facit ex neceſsitate: cùm in neceſsitate
nemo liberalis exiſtat,&c.vt in l.fideicommiſ.§.ſi rem.ff.de leg.iij.& de
adimē.lega.l.rem legatam.Et hoc tenebat Oldr.Quòd autē ex neceſsita-
te tenebatur recipere,habes text.& gl.in l.in his.§.j.ff.de ſolu.& l.ex iu-
dicatum.ff.iud.ſolu. Sed poſſes dicere, quis eſt effectus huius cùm etiam
primo caſu de æquitate ſibi proficiat? Reſpon.quando ipſo iure per par-
tem receptam fit diuiſio:tunc ſi alij efficiuntur poſtea non ſoluendo,non
præiudicat primo ſoluenti:vt l.inter eos.§.cùm inter.de fideiuſ.Sed quā-
do per receptionem partis non fit diuiſio ipſo iure:tunc illa æquitas ita de
mū habet locū,ſi illo tēpore,quo cōueniūtur cæteri,ſint ſoluendo: vt d.l.
inter.§.j.ff.de fideiuſ.p̃iudicat ergo ſoluēti,ſi poſt ſolutionē alij efficiant
38 non ſoluēdo.¶ Iuxta prædicta quæro, †verum eſt ꝙ vnus creditor reci-
piendo partem ab vno ex correis debendi,præiudicat ſibiipſi:ſed an alte-
ri correo credendi præiudicet.Dico quòd ex tali partis receptione induci
tur pacti exceptio: nam ſicut idem eſt in eodem caſu,quo pactum vnius
præiudicat alteri correo credendi:ita eo caſu præiudicat talis partis rece-
39 ptio¶ †Secundò quæro,vtrum acceptilatio facta ab vno correorū credē-
di alteri præiudicet:& facta vni ex reis debēdi alteri proſit.Gl.videtur di
ſtinguere an ſint ſocij.vel nō,per l.& per iuſiurādum.§.fi.de accep.& de
noua.l.ſi rem.§.ſi duo.in gl.ſuper verbo,ferè.& ff.eo.l.ij.Alia glo.vide-
tur indiſtinctè dicere,ꝙ vnius acceptilatio alteri noceat: vt ff.de pact.l.
ſi vnus.circa fi.j.glo.magnæ.& de ſol.l.qui hominem.ij.fi.& ibi gloſſ.&
hæc eſt ipſa veritas.Nam ꝙ acceptilatio facta vni correorū debendi,pro-
ſit alteri,etiā ſi nō ſit ſoci⁹,hoc exprimit de libe.leg.l.iiij.§.nūc de effectu.
Facit de accep.l.ſi ex plurib⁹.& ibi etiā videtur expreſſum.Itē dico ꝙ li-
beratio facta ab vno correorū credēdi,noceat alteri,etiā nō ſocio,eādē ra-
tione,q̃ eſt in reis debēdi:cū in hoc æqparētur.vt l.ij.ff.eo.qa l.& p iuſiu
randū.§.fi.de accep.generaliter loquit & qa l.ſi rē.§.ſi duo.de noua.æq-
parat poteſtatem vni⁹ rei credēdi,circa litis cōteſtationē,& acceptilatio-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nem:ſed per litis cõteſtationem vnius ꝑiudicaꝛ alteri,etiã nõ ſocio:vt ex
preſsè habes l.fideicõmiſſa.§.plerũq;.ff.de leg.iij.Et ideo dico ego,ꝙ quã
tum ad hoc idẽ eſt acceptilatio, & ſolutio,per d.l.ſi ex pluribus.de accep.
Et prædicta ſunt vera,qñ nouatio interponitur ſup obligatiõe iuris ciui-
lis.Si verò iuris gentium,dicam in vij.q.Si verò acceptilatio facta eſt vni
pro parte ſua tantũ:certè alij pro illa parte nõ prodeſt,neq; nocet,vt ſ.di
ctum eſt de ſolutiõe.& videt caſus in l.ſi ex duobus.iud.ſol.¶ Item quæ
40 ro,† ſi acceptilatio eſt facta vni in ſolidũ,hoc acto,ꝙ tantũ ſibi & non alij
proſit:an hoc pactũ an aliũ impediat porrigi effectũ ſuũ? Gl.tenet ꝙ ſic,
in l.& per iuſiurandũ.§.ſi legatorũ.ff.de accep.Ad quod facit ff.de liber.
lega.l.ſi quis reum.Præterea,idem videmus in ſolutione:nam ſi vnus hoc
acto ſoluit,ꝙ pro parte ſua tantũ ſoluit:alter nõ liberatur:vt l.Modeſti-
nus.ff.de ſol.& hoc tenet Dy.¶ Circa hoc tamen eſſet pleniꝰ,clariꝰ,& vti
41 lius videdũ:qa paſſus ſubtilis eſt,ſi bene inſpiciatur. ¶ † Tertiò q̃ro, de
petitione:vt ſi quid petatur ab vno reorũ credendi,vtrum hoc alijs pro-
ſit.Et ſi quidẽ fuit.petitio ſimpliciter facta,ita ꝙ ad litis conteſtationem
non eſt peruẽtum:facta ab vno poſſet alijs prodeſſe quo ad interruptionẽ
præſcriptionis:vt j.eod.l.fin.Si verò eſt proceſſum ad litis conteſtationẽ:
& tunc ſi quidem eſt facta conteſtatio ſuper toto debito:lex videtur vel
le ꝙ ille,qui conteſtatur litem,totum debitum ſibi præoccuper, ita ꝙ alij
ſolui non poteſt:vt l.ex duobus.l.a ij.ff.eo.Sed ad intellectum illius legis
ibi in gl.dubitatur,nec per doct.declaratur,nam ſcd̃m Azo. ibi loquitur
quando non erant ſocij:ſecus ſi eſſent ſocij. quæ opinio eſt mirabilis,re-
ſpectu aliarũ gl.ꝙ plus præiudicet illi,qui nõ eſt ſocius,q̃ illi,qui eſt ſo-
cius.quod videtur cõtra omnes alias glo.allegatas,& ſ.tetigi,& j.dicam.
Alij dicunt,ꝙ ibi vnus ſolus egit,& ſuccumbit:& licet iſtud ſit verũ in ſe,
tñ quantum ad illam legem diuinare eſt.Dico ergo ſimpliciter reſpondẽ
dũ ꝙ ꝑ ſolã conteſtationẽ factã ab vno correorũ credendi,ille ſibi totum
debitũ præoccupauit,ſiue ſint ſocij,ſiue nõ : vt ff.de leg.iij.l.fideicõmiſſa.
in §.plerũq;.in fin.vbi expreſſum eſt.Si verò alter ex reis credendi,partẽ
tantum petierit,litẽ conteſtando,pro ſua parte tantũ ſibi præoccupat:vt
ff.e.l.ij.in fi.& quod ſuprà dictum eſt in acceptilationibus,& ſolutioni-
bus.Ex parte verò reorum debẽdi, ſi ab vno petatur, vtrũ proſit credito
ri quo ad conſtituendum alios in mora,infrà dicã. Sed an alijs reis deben
di ꝓſit,vt de toto debito petitione facta ab vno alter reus debendi ſit li-
beratus:tex.in l.ij.ff.eod.videtur dicere ꝙ ſic, & ff.de euic.l.ſi per impru-
dentiã.in §.fi.ſed tex.j.tit.j.l.fi.dicit cõtrarium.Gl.dat plures ſolutiões.
Vna eſt,aut quis petit in iudicio,aut extra.Iſta ſol.not.in l.ij.ff.eod.quæ
ſolutio eſt contra l.fi.j.tit.j.Alij dicunt in l.ij.ff.eo.petijt animo nouandi.
quod nõ placet:quia cũ petitur ab vno ex correis debendi,agitur contra
eũ ex ſua propria obligatione: ſed nouatio, quæ fit lite cõteſtata,fit cùm
vnus litẽ conteſtatur contra aliũ,ex obligatione,quã alterius nomine ſu-
ſcepit:vt ff.de noua.l.delegare.Alia ſolutio eſt,& illa cõtinet veritatem:
quod petitione facta ab vno & exactiõe alter liberatur: vt d.l.ij. ſecus in
petitione tantùm facta:vt j.tit.j.l.fi.Facit ff.de his qui deie.vel effu.l.per
ceptione.& depoſi.l.j.§.ſi apud duos.Si verò apud vnum ex reis debendi
pars tantũ petitur,an per partis petitionẽ videaꝛ eſſe facta diuiſio? Gloſ.
in l.creditores.ſ.de pact.videtur dicere ꝙ ſic:vt d.l.ſi per imprudentiam.
§.fi.Veritas eſt,ꝙ aut vnũ conuenio pro parte,& non videor diuidere.vt
l.ſi ex toto.§.j.de leg.j.& j.tit.j.l.reos.Aut omnes pro parte conuenio:&
videor diuidere:vt j.titu.j.l.liberũ.Intelligo autem de petitione, quæ fit
lite cõteſtata:vt patet in d.l.liberũ. Sed quid ſi vnus reorũ credendi egit,
& reus fuit cõtumax, propter quod miſſus eſt in poſſeſsionem ex primo
decreto:an videatur ex hoc ſibi debitũ præoccupaſſe,cùm hic non inter-
42 uenit litis cõteſtatio. Cogitetis. Itẽ quid† ſi poſt litis conteſtationem ab
vno inſtãtia cauſæ petijt triẽnio:an remanebit actio cõmunis vtriq; reo-
rum credendi? quod videtur: quia perẽpta inſtantia perit litis cõteſtatio,
& eius omnis effectus:vt l.cùm lite mota.ff.iudi.ſol.Facit optimè gl.in l.
ij.de fruc.& lit.expen.in glo.Contrariũ credo:nã notum eſt ꝙ inſtantia
perempta perimitur litis cõteſtatio : & oĩs eius effectus nõ perfectus,ſed
perficiendus in futurũ,ſ.ſecuta ſentẽtia effectus autẽ iam cõſummatus &
perfectus,vt interruptio præſcriptionis vel vitiũ rei litigioſæ.iſta durant:
vt determinaꝛ ſ.de iud.in l.properandũ.in §.& ſiquidem.in gl.quæ inci
pit,i.vt nõ teneatur. Nec obſt.glo.ſ.de fruc. & lit.expẽ. quia illa nõ dicit
verũ:ſe hic effectus acquiſitus per litis conteſtationẽ eſt iã perfectus:er-
go &c.Sed an per litis conteſtationẽ factã corã arbitro, vnus ex reis de-
bendi in ſolidũ ſibi totum debitum præoccupet?Dic ꝙ nõ:vt l.ſi duo.ff.
de arbi.Nam ibi ſententia lata cõtra vnũ,non impedit aliũ agere, qui ſo-
cius nõ eſt:ſed litem ſibi præoccupando alter omnino repelleret.Et hoc
procedit de iure antiquo:hodie ſecus in arbitro ſine pœna electo: vt l.cũ
43 antea.§.pen.ſ.de arbi. ¶ Quartò quæro, † quid de ſententia:& an primò
ſententia lata ꝓ vno ex reis debendi alijs proficiat?Tu dic,aut ſententia
lata eſt ſuper facto,quaſi nõ ſit debitũ,vel quaſi nõ fuerit cõtractũ,aut ſu-
per iure:vt in pſona vnius,qui nõ potuit obligari:aut dubitatur. Primo
caſu,indiſtinctè ſentẽtia lata ꝓ vno,alteri prodeſt,ſiue ſint ſocij,ſiue nõ.
Et hoc arg.legũ dicentiũ,ꝙ ſnĩa lata pro fideiuſſore prodeſt reo principa
li licet fideiuſſor nõ interſit:vt l.duobus.§.à fideiuſſore.ff.de iureiurã.&
de fideiuſ.l.amiſsi.§.fi.Secundo caſu:aut quaſi perſona ipſo iure nõ tenea
tur,& nõ prodeſt alteri: quia nõ ſunt duo rei:arg.l.ſi ex duobus.in princ.
ff.e.Aut quaſi teneatur:tamẽ eſt tutus aliqua exceptione:vel teneaꝛ fal-
tem naturaliter,vel nõ probauit creditor:& tunc aut ſunt ſocij:& abſolu-
toria lata pro vno,prodeſt alij.Aut non ſunt ſocij:& tũc non prodeſt:vt
ff.rem ra.habe.l.j.Facit ff.de arbi.l.ſi duo.Et ſic debet intelligi qđ no.Ia.
de Are.in l.ij.ff.eo.vbi iſta tetigit.Aut dubitatur:& tunc in dubio vide-
tur lata abſolutoria:quia actor non probauit: & rectè inſpiciendo colli-
gitur exemplum in l.Iulianus.in prin.ff.de cõdi.indeb.& l.ꝓcurator ad
exhi.ff.rem ra.hab.de excep.rei iud.l.& an eandẽ.in §.j.aliàs.l.ſeq.licet
44 aliud in iureiurãdo:vt dicã j.in proxi.q.¶ † Scđò eſt videndũ,vtrũ ſentẽ
tia condẽnatoria lata cõtra vnũ ex correis debendi,alteri præiudicet?Et
dico indiſtinctè ꝙ nõ:vt colligiꝛ in l.fi.j.ti.j.vbi ſententia lata cõtra vnũ,
non mãdatur executioni cõtra aliũ,ſed contra eũ remanet integra actio:
& ſic opus eſt nouo proceſſu: & ſic abſolutoria aliqñ prodeſt:cõdemna-
toria nunq̃ nocet. Similiter habes ſ.ſi ſer. ven.l.loci corpus.§.ſi fundus.
45 & l.ſi de cõi.e.tit.¶ † Tertiò eſt vidẽdum de reis credendi:& hic indiſtin-
ctè dico,ꝙ lata ſententia ꝓ vno,ſiue cõtra vnũ, indiſtinctè nocet alijs:cũ
per litis conteſtationẽ præoccupauerit debitũ ille agens, ſiue ſit ſocius,ſi-
ue nõ:vt l.fideicõmiſſa.§.plerũq;.ff.de leg.iij.l.ex duobus.ff.e.ergo &c.
Dices tu,iſtud eſt cõtra caſum l.ſi duo.ff.de arbi.vbi ſententia lata contra
vnũ de reis credendi, nocet alij ita demũ, ſi ſocius eſt: ſed ibi dico in ſnĩa
arbitri illud eſt,ex qua nulla oriꝛ actio:vt C.de arbi.l.j.& litis conteſta-
tio facta coram arbitro,non habet illũ effectũ, de quo dixi ſ.proxi.q.ſed
46 ſolum eius,ſ.quod oritur ex cõpromiſſo:de quo,dicam j.in vj.q.¶ † Quin
tò ex ordine quæro,de iureiurando.& hic videtur quodã modo idem di
cendũ,quod in ſentẽtia:nã primò videndũ eſt de iuramento delato vni ex
correis debendi,qui iurauit ſe nõ teneri,an alteri proſit?Et dic aut fuit iu-
ratũ ſuper facto,quaſi non ſit debitũ: & indiſtinctè alteri ꝓdeſt,ſiue ſint
ſocij,ſiue nõ:arg.d.l.duobꝰ.& ibi no.ĩ §.à fideiuſſore.aliàs.j.ff.de iureiu.
Aut ſup iure quaſi pſona iurãtis nõ teneatur:& tũc iuramentũ alteri pro-
deſt,ſi ſint ſocij:aliàs ſecus:vt d.l.duobꝰ.§.ex duobus.Aut dubitaꝛ.vtrũ
ſit delatũ ſuper iure,vel ſuper facto:& tũc in dubio videꝛ delatũ merè ſu
per facto,& non ſup iure:vt l.fi.de iureiur. & hoc tenet gl.in l.duobꝰ. §.
j.de iureiuran.& ff.qua.re.act.nõ da.l.j.§.ſi fideiuſſor.Et ſi dicas,quare ſe
cus in ſententia,vbi nõ videtur iudicatũ ſuper facto:vt ſ.proxi.q.dictum
eſt?Rñd.quia iuramentũ habet vim ſolutiõis:qđ ſecus eſt in ſnĩa.Et hoc
47 videꝛ de intentione.gl.ſ.alle. ¶ † Secũdò eſt videndũ, quid ſi vnꝰ ex cor-
reis debendi actori detulit iuſiurandũ,an correo noceat? Dico ꝙ non,vt
dixi ſ.in ſnĩa:vt l.iij.§.pe.ff.de iureiur.l.nã poſtea. cũ l.ſeq.e.tit. Illud eſt
verũ,quãtũ ad actionẽ,q̃ oriꝛ ex iureiurando : ſed quãtũ ad præſcriptio-
nẽ interrũpendã,alteri correo nocebit:vt j.e.l.fi.cõiuncta l.nã poſtea §.ſi
48 is q tẽporali.ff.de iureiu.¶ † Tertiò eſt videndũ de iureiurãdo delato ab
vno ex correis credẽdi,vtrũ alteri noceat? Et dico ꝙ nocet alteri indiſtin
ctè,ſiue ſint ſocij,ſiue nõ:nã cũ iuramentũ habeat vim ſolutiõis,aliàs litis
cõteſtatiõis,vt d.§.ſi is q tẽporali.& per litis cõteſtationẽ alteri præiudi-
caꝛ:vt dictũ eſt in l.fideicõmiſſa.§.plerũq;.de leg.iij.ergo &c.ſic loquiꝛ l.
duobꝰ.in prin.ff.de iureiu.& gl.hoc ſentit in l.ſi vnus in prin.ff.de pact.&
ſic gl.in d.l.duobꝰ.quę diſtinguit,ſiue ſint ſocij,ſiue non : loquitur malè.
49 ¶ † Sextò principaliter quæro de pacto,an pactũ factũ vni ex correis de
bẽdi, ꝓſit alijs correis. Et cõis doc.opi.eſt,ꝙ pactũ vniꝰ ꝓſit alteri,ſi ſo-
cij ſunt:aliàs ſecꝰ.Ita no.in d.l.idẽ in duobꝰ.ff.de pac.vbi tex.cõtrariꝰ vi-
deꝛ in l.eandẽ.in §.j.ff.e.& ff.de arbi.l.ſi duo.de lib.leg.l.iiij.§.nũc de effe
ctu.Sed certè tex.in d.l.eãdẽ.§.j.videꝛ reqrere duo,ſ.ꝙ ſint ſocij,& cõis cul
pa interueniat. Idẽ glo.in d.§.nũc de effectu.videꝛ ſentire idem,qñ non
ſunt ſocij.Vñ pro declarãdo iſto paſſu,primò oportet videre quaꝛ intel
liganꝛ iura,quæ dicũt, ſi ſunt ſocij, vel nõ:de qua ſocietate hic intelligaꝛ.
De ſunt multæ gl. Vna eſt ff.ad Velle.l.vir vxori. §.fi.in gl.mag.q̃ dicit
ꝙ licet cõiter cõtrahãt.& in cões vſus accipiãt:nõ tñ dicũꝛ ſocij. Alia glo.
ibi ſequens dicit,ꝙ ita demũ ſunt ſocij,ſi hoc actũ eſt aꝉs ſecꝰ. Alia gl. eſt
in l.ſi duo.ff.ſi qs caut.q̃ dicit,ſiue ſint ſocij oĩm bonorũ,ſiue eiuſdẽ obli-
gatiõis.Certè inquãtũ dictę gl.dicũt de ſocijs oĩm bonorũ,bñ loquũtur:
ſed inquantũ dicũt de ſocietate eiuſdẽ litis,vel eiuſdẽ obligatiõis,etiã bñ
dicũt:ſed debes intelligere hoc acto ꝙ oẽ cõmodũ,& incõmodũ proue-
niẽs ex illa lite,vel obligatiõe ſit cõe:& tũc ſunt ſocij:vt ff.pro ſoc.l.ſi vnꝰ
ex ſocijs.in prin.Ita tenet Iac. de Are.in l.eandẽ.§.j.ff.eo.& l.ſi duo rei.
Hoc pæmiſſo dico,ꝙ pactũ factũ vni ex reis prodeſt alteri,ſi & inquantũ
cõtinet intereſſe eiꝰ,cui pactũ factũ eſt ſcđm regulã poſitã ff.de pact.l.&
hæredi.§.fi.& hoc ſiue ſint ſocij,ſiue nõ.¶ Declaro primò in nõ ſocijs:fa-
ctũ eſt vni pactũ de nõ petẽdo,ſi alter cõuentus eſt,& exactus ab eo:ipſe
habet regreſſum contra eũ,cui pactũ eſt factũ in totũ:qa fortè tota pecu-
nia ad eũ puenit,vt in partẽ:ſi pars tm̃ pecuniæ peruenit ad eũ eatenꝰ,ſibi
pactũ ꝓderit:qa eatenus intereſt eiꝰ,cui pactũ eſt.Et hoc tenet gl. in d.l.
iiij.§.nũc de effectu.de lib.leg.Sed ſi ſint ſocij:tũc idẽ,ſi alter cõuẽtꝰ non
aſſet habiturꝰ regreſſum cõtra illũ cui pactũ factũ eſt:vt puta,ſi ex ꝓpria
culpa cõueniꝛ:tũc pactũ factũ vni,nõ ꝓdeſt alteri : ſecꝰ ſi eſſet habiturus
regreſſum p actionẽ pro ſocio: vt puta,quia ex cõi culpa cõueniꝛ. Et hoc
eſt qđ diciꝛ in d.l.eandẽ.§.j.ff.eod.ſi ſocij ſunt : & cõis culpa interceſſerit.
☞ quaſi dicat,ſecꝰ ſi ex propria culpa cõueniaꝛ. Ad vnũ tñ aduerte, ꝙ eo ca-
ſu,quo ſocius cõtra ſociũ eſt habiturus regreſſum: tũc pactũ factum vni,
prodeſt in ſolidũ alteri in ſolutiõe:& hoc differt à nõ ſocijs. Ad cuiꝰ intel
lectũ pone exẽplũ: Sunt duo ſocij in viginti:facio vni pactũ:certè nõ po-
tero aliũ cõuenire in decẽ: qa ſi ille ipſa decẽ ſolueret,q̃nq; repeteret à ſo-
cio,cui

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

cio, cui factũ eſt pactũ. Eodẽ modo ſi vnum tantũ denariũ repeterẽ, illius
partẽ repeteret ab eo, cui eſt factũ pactũ: & ideo qa non poteſt aliter con
ueniri, quin inquietetur ille, cui factũ eſt pactũ, ideo pactũ ſibi prodeſt in
ſolidũ: & hoc vult dicere, ſi bene aduertat̃. ff. de arbi. l. ſi duo. in prin. ꝑut
legit̃ in duobus reis debẽdi. facit. ff. ſi quis caut. l. ſi duo. in princ. & qđ ibi
not. ¶ Sed cõtra prædicta opp. de l. ſi ex duobus. in prin. ff. de nego. geſt.
quæ cõtradicit in duobꝰ. Primò quod denũciatio vnius ex ſocijs nõ pro-
deſt alteri: hic ſecus in pacto. Sed certè licet ibi ſint ſocij: tamẽ non erant
correi: qa quilibet pro parte ſua tenebat̃: ideo vnius denũciatio impedit
pro parte tantũ actionẽ correi: ſed hic loquit̃, cũ eſſent inſolidũ obligati,
vt rei, & ſocij: tũc pactũ factũ vni ſimpliciter ſolidã obligationẽ reſpicit,
cum inſolidũ teneat̃: ideo alij prodeſt, cũ paciſcentis intereſt, vt dictũ eſt.
Sed ſi poneres pactũ eſſe factum vni. pro parte ſua tm̃: tunc fateor ꝙ alijs
nõ proficeret: quia eſſet eadẽ ratio quæ eſt in d. l. ſi ex duobus. ¶ Secundò
opp. etiã ad illud quod dixi ꝙ ſi aliquis pro parte dimidia cõuenit̃, habet
recurſum cõtra aliũ, cui pactũ factũ eſt ſic: quia hoc videt̃ contra d. l. ſi ex
duobꝰ. & quod ibi not. in vlt. gl. Sed certè gl. in illa. l. dicit ꝙ illa lex non
põt habere locũ in ſocijs oĩm bonorũ: & ideo inquantũ hic loquit̃ in ſo-
cijs oĩm bonorũ, illa lex nõ obſt. ſed inquantũ loquit̃ in ſocijs eiuſdẽ obli
gationis, illa lex cõtradicit. Sed fortè illa gl. nõ bene loquit̃: qa ille tex. di
cit, ꝙ ille, qui prohibuit, nõ debuit dãnũ pati ex perſona alterius: nõ autẽ
dicit, ꝙ ex perſona alterius lucret̃. Sed ſi alius cõicaret ſibi lucrum veniẽs
ex geſtione, & illud quod ſoluit geſtori nõ recuperet, iã lucraret̃. Sed po-
ſito ꝙ illa gl. verũ dicat. Rñdeo, ꝙ legis ꝓhibitio habet vim ſolutiõis ꝓ
parte prohibentis tantũ: hic verò pactum vim ſolutionis non habet, vt
no. in l. ſi vnus. in §. ſed ſi generali. ff. de pac. Ratio: qa cũ nil pro ſua parte
videatur ſoluiſſe ille, cui factũ eſt pactũ, alter cõuẽtus ab altero repeteret.
¶ Habemꝰ ergo ex prędictis, ꝙ qñq; ſunt ſocij, & nõ correi: & ita loqui-
tur l. ſi ex duobꝰ. Qñq; ſunt correi, & nõ ſocij: & ita loquit̃ gl. l. iij. §. nũc
de effectu. ff. de lib. lega. vt ſ. dixi. Qñq; ſunt duo ſocij, & correi: & tũc an
pactum factũ eſt vni pro parte ſua tm̃: & alius põt pro parte ſua conueni
ri: ar. d. l. ſi ex duobus. aut fit ſimpliciter: & tunc dic vt ſ. dixi. Sed quæro,
50 quę † eſt ratio diuerſitatis inter pactũ, & acceptilationẽ. Rñſio patet: qa ac
ceptilatio habet vim ſolutiõis. Itẽ quæ eſt ratio, quare diſtinguit̃ aliter in
ſñia, & iuramẽto, & aliter in pacto. Dico ꝙ ratio eſt: qa ſñia & iuramẽtũ
declarãt debitũ nõ ſubeſſe: ſecus in pacto. Itẽ iuramentũ habet vim ſolu
51 tionis, vt dixi. Vidimus an pactũ factum reo debẽdi, proſit alteri. ¶ † Sed
quæro, an factũ ab vno noceat alteri. Dico ꝙ quantũ ad interrũpendam
præſcriptionẽ alteri nocet: vt j. e. l. fi. quo ad alia nõ reperio ꝙ debeat no-
52 cere. ergo &c, vt l. ſi vnus. §. ante oĩa. ff. de pact. ¶ Supereſt, † vt videamꝰ
de reis credẽdi, an pactũ vnius proſit, vel noceat alteri? Et hic eſt aduertẽ-
dum: qa quædã ſunt pacta, quæ totaliter obligationẽ perimũt priſtinã, vt
acceptilatio: & de hoc dictũ eſt. Quædã ſunt pacta, quæ totaliter priſti-
nã obligationẽ nõ tollũt, vt pactũ de nõ petẽdo. Itẽ pactũ de cõſtituta pe
cunia. l. itẽ illa. in §. fi. de cõſti. pec. Quædã ſunt pacta, quæ licet obliga-
tionẽ totaliter perimãt: tamẽ reliquiæ remanẽt: vt nouacio. nã noua obli
gatio loco primę cõſtituit̃: & iſta duo genera pactorũ quantũ ad propo-
ſitũ vident̃ eſſe eiuſdẽ naturæ: & videt̃ ꝙ vnius pactũ alteri nõ noceat: vt
ff. de pac. & l. ſi vnus. in prin. In cõtrariũ videt̃ ꝙ noceat, vt ff. de cõſti. pe-
cu. l. idẽ eſt. & de noua. l. ſi rẽ. §. ſi duo. Glo. in d. l. ſi vnus. ponit aliquas ſo
lutiones, quæ cõtinent merã diuinationẽ: ſed in d. §. ſi duo. ponit alias ſo-
lutiões, inter quas ponit hanc. Aut ſunt ſocij: & pactũ vnius, & nouatio
nocet alteri. Ita loquit̃ §. ſi duo. Aut nõ ſunt ſocij: & tunc nõ nocet. Ita lo
quit̃ l. ſi vnꝰ. & hoc tenet Dy. Certè iſta ſolutio eſt directè cõtra caſum l. ſi
vnus. in prin. vbi expreſſè loquit̃ in ſocijs. Sed gl. nitit̃ rñdere: ſed nõ põt
euadere, ſine magna violentia. Vnde Gul. de Cu. dicit totũ cõtrariũ. Aut
ſunt ſocij: & pactũ, & nouatio vnius, alteri nõ nocet. Idẽ in nouatione: vt
d. l. ſi vnus. Aut non ſunt ſocij: & pactũ & nouatio vnius, alteri nocet: vt
d. §. ſi duo. Ratio huiꝰ eſt, qñ ſunt ſocij, debitũ eſt cõmune. vnde vnus nõ
põt paciſci in præiudiciũ alterius. Sed qñ nõ ſunt ſocij, debitum eſt cuiuſ-
que ꝓprium. & vnuſquiſq; põt facere quicquid ipſe vult, neq; in aliquo
alteri tenet̃. Pro hoc eſt tex. ff. ad l. Fal. l. in lege Falcidia hoc eſſe ſeruãdũ.
tenet et̃ hoc Iac. de Bel. in aut̃. de duo. re. in corpore. Et iſtã opi. puto ve-
ram. Do. gl. quæ hoc diſtinguit, & allegat, & dicit hanc fuiſſe op. Azo. ff.
eod. l. ex duobus. licet ipſe aliter dicat. Dico ergo aliter ſic, & latius. Aut
ſunt duo rei credẽdi, ex cauſa oneroſa, qa vẽdiderunt, vl̃ mutuauerũt, vl̃
alio ſimili mõ: aut ſunt correi ex cauſa merè lucratiua: vt puta, ex cauſa
legati, vel donationis. ¶ Primo caſu, pactum vnius non nocet alteri: quia
debitum non eſt vniuſcuiuſque ꝓprium, ſed magis cõmune, ſi pecunia ab
vtroq; cõiter proceſſerit. Caſus eſt in d. l. ſi vnus. in prin. ff. de pac. prout
glo. ibi intelligit in ſocietate nõ cõuentionali: vt no. in d. §. ſi duo. Fateor
tamen ſi pecunia ab vno tantùm profecta eſſet, quòd pactum vnius alte
ri noceret: qa verè debitũ eſt vniuſcuiuſq; propriũ: vt ff. ad Mace. l. ſed Iu
lianꝰ. §. nõ ſolũ. & §. ſeq. ¶ Secũdo caſu dic. Aut ſunt ſocij, aut nõ, vt ſ. di-
xi: & ſcđm iſtã diſtinctionẽ debet intelligi. ff. ad Velleia. l. quamuis. in §.
quãquã. & quod ibi not. in gloſſ. Sed hoc videt̃ cõtra l. ſi duo. de arbit. ſed
ſtatim apparebit ſolutio. Eſt & aliud genus pactorũ, per qđ prima obli-
gatio nullo modo perimitur, ſed perſonæ paciſcẽtiũ obligant̃ ad pœnã ſi
qs peteret: nã ſi arbiter vetuit nõ petere, ius primũ ĩcõcuſſum remanet ſi-
ne alicuiꝰ exceptiõis obſtaculo: vt l. j. ſ. de arbit. ſed petens incidit in pœ-
nam, iſto caſu, ſi vnus ex reis credẽdi promiſit, & vetitũ eſt petere: altero
petẽte incidit in pœnã ſi ſocij ſunt: vt d. l. ſi duo. alias ſecus. ¶ Dicetis vos
quæ eſt ratio, ꝙ hic factũ vnius, q eſt ſocius, magis præiudicet, ꝙ̃ ſi nõ eſt,
ſociꝰ: cũ ſupra proximè dixerim cõtrariũ in pacto? Reſpõd. ille, q cõpro
miſit, nõ fuerat in culpa: geſsit enim negotia cõmunia ea diligẽtia, qua ge
rebat ſua: vt l. ſocius. ff. pro ſocio. Vnde ſi alter ſocius peteret quicqđ exi
geret deberet paciſcenti cõmunicare: & ſic ſi petit nomine eius, videtur
petere ad eius vtilitatẽ: meritò in pœnã incidit. Et hoc dicit text. in d. l. ſi
duo. ſed in pacto poteſt culpa paciſcẽtis imputari, cũ debitorẽ liberauit:
ideo alius ſocius poteſt pro parte ſua agere: nec repellitur pacti exceptio-
ne: quia illud, quod exigit, nõ deberet cõmunicare paciſcẽti ſocio, ꝓpter
eius culpã. & ſic nõ videtur agi nomine paciſcẽtis. Sed ſi deberet cõmuni
care paciſcenti: dico ꝙ obſtat pacti exceptio, p d. l. ſi duo. ſi quis cau. & l. ſi
duo. in prin. ff. eo. & ibi eſt caſus: & iſta ſunt ſubtilia, & de mẽte iuris ꝓ-
53 cedũt. ¶ † Septimò q̃ro de nouatione: & primò de reis debẽdi: & tũc dic,
Aut vnus paciſcitur animo nouãdi, & liberãdi aliũ: tũc nõ eſt dubiũ ꝙ al-
teri prodeſt: qa hoc poſſet qlibet extraneus: vt l. ſi Stichũ. §. fi. ff. de no. &
de ſol. l. ſi debitor tuus. Aut vnus paciſcit̃ animo nouãdi obligationẽ, qua
ipſe tãtũ tenetur, hoc expreſſo, ꝙ ad aliũ nõ porrigatur: & tũc aliꝰ nõ libe
ratur: qa idẽ cõtingit in ſolutione: vt ff. mãd. l. Papinianus. & ff. de ſol. l.
Modeſtinus. & ibi no. p. Dy. Itẽ in acceptilatiõe idẽ cõtingit, vt dictũ eſt.
Aut ſimpliciter aĩo nouãdi paciſcitur: & tũc dico ꝙ vterq; liberat̃: vt ff.
ad Velleia. l. ſi pro vno. & no. e. tit. l. quãuis. in ij. quãquã. in pluribus reis
credẽdi, an ſi vnus ſtipulatur animo nouandi: & tũc alteri noceat, ſ. dictũ
54 eſt. ¶ † Sed vnũ circa hoc poteſt dubitari, quare acceptilatio vniꝰ prodeſt
indiſtinctè, & nõ alteri, ſed in nouatiõe diſtinguitur, cum nouatio habeat
vim ſolutiõis: vt d. l. ſi rem. de nouatio. Cogita p te. Sed pone, ꝙ duo erãt
rei credendi ex cõtractu iuriſgẽtiũ, vnus liberauit reũ p ſtipulationem, &
ſubſequentem acceptilationem: an alteri reo p̃iudicet? Et dico ꝙ ſtipula-
tio noua nõ p̃iudicat, ſecundum ea, q̃ dicta ſunt. Itẽ acceptilatio in eo ꝙ p
nouationem nõ perimit̃, valet iure pacti, nõ iure acceptilationis: vt ff. de
accepti. l. ſi acceptolatũ. Sed pactũ nõ præiudicat ſimpliciter, vt dictũ eſt,
&c. Eſt ergo in q̃ſtione, an hoc pactũ, quod ex acceptilatione reſultat, ha
beat eandẽ vim, quã habet acceptilatio in pręiudiciũ rei? Et videtur ꝙ ſic,
in l. & p iuſiurãdũ. in §. & ſi fideiuſſori. ff. de acceptilatio. Cõtrariũ dico p
d. l. ſi accepto. & ff. de pac. l. ſi vnus §. pen. Nec obſtat §. & ſi fideiuſſori. qa
ibi fideiuſſor tenebatur verbis: qa aliter teneri nõ poteſt: ideo in eius pſo
nam tenuit acceptilatio. Nã meritò porrigitur ad reũ, licet reus nõ tenea-
tur: ſed hic pro illa parte, q̃ remanet nouata. in nulliꝰ: pſona valuit ipſo iu
55 re acceptilatio. ¶ † Sed qđ de nouatione, q̃ fit p acceptilationẽ? Reſpon-
deo: ſiue vnus ex reis credẽdi delegauerit, ſiue vnus ex reis credẽdi fuerit
delegatus: dico idẽ per omnia, quod eſt in vera acceptilatione & ſolutio-
ne: vt d. l. ſi rem. §. ſi duo. verſ. alioquin. de nouatio. ſoluit enim q delegat:
vt ff. ad Velleia. l. quãuis. §. interdũ. ff. mãd. l. inter cauſas. §. abeſſe. Itẽ p
hãc delegationẽ liberat̃ qs à creditore ſuo totaliter: ſicut ille q ſoluit, &
cui accepto fertur: nec poteſt vti exceptione contra eũ, cui delegatur: vt
d. l. doli mali exceptio. ff. de noua. ſed de nouatione quãdo paciſcitur eidẽ,
cui primò tenebat̃, hoc nõ cõtingit. Facit ff. de nouatio. l. aliã. & l. qđ qđ.
56 in prin. §. fi. ff. de dona. ¶ † Octauò quæro, de ceſsione. Circa quod dicas:
Aut ceſsio fit reo debẽdi, contra quem fit eo cõſentiente: & tũc idẽ qđ in
delegatione dictũ eſt: vt d. l. ſi rem. §. fi. ibi nuptu. ipſa ſecundũ vnũ intel-
lectũ. Aut eo nõ cõſentiente. & tũc aut fit ſuo correo, & ipſe correus, cui
ceditur, ipſa ceſsione eſt liberatꝰ. Caſus eſt ſingularis ff. de leg. ij. l. q duos.
& de lib. leg. l. ſi is, q duos. Aut fit ceſsio extraneo: & tũc q̃ſtio eſt hic du-
plex cõſideranda. Prima ex parte reorũ credendi: vt ſi vnus cedit actionẽ
ſine alio, ceſsionarius eſt loco cedẽtis: & ſic inter eos erit locus iuri præoc
cupationis, & ſolutiõis recipiẽdæ, ſicut primò. l. quod ipſis. & l. hęredẽ. ff.
de regu. iur. & l. minor. in fin. de procura. Secũdò ex parte reorũ debẽdi:
vt ſi cõtra vnum fiat ceſsio, alter nõ liberatur, ſicut nec petitione facta ab
vno nec ꝓcuratore cõſtituto: vt j. ti. j. l. fi. tamen ſi cedens exiret ab eo, cõ
ta quẽ facta nõ eſt ceſsio, ſe onerat, qa alius iam liberatur: vt l. q duos. de
57 leg. ij. ¶ † Nonò quæro de cõfeſsione: an vnius cõfeſsio proſit alijs, vel no
ceat? Et circa reos debẽdi dic, ꝙ vnius cõfeſsio poteſt alteri nocere, quo ad
interrũpẽdam præſcriptionẽ: vt j. e. l. fi. Prodeſſe autẽ nõ poteſt & ſic nec
petitio, nec ſentẽtia cõdẽnatoria: vt ſ. dictũ eſt. Circa reos credẽdi, dic. aut
vnus ex correis credẽdi exegit cõfeſsionẽ à reo debẽdi: vl̃ ipſe reo cõfeſ
ſionẽ facit ad ipſius liberationẽ. Primo caſu, ſi quidẽ ĩ iudicio alteri nocet:
cũm enim cõfeſsio habeat vim ſentẽtiæ: vt ſ. de cõfeſ. l. j. appropriat ſibi
totũ debitũ multò magis quàm per litis cõteſtationẽ. Si verò extra iudi-
cium, tũc alteri correo nihil præiudicat: cũ talis confeſsio ſolam ꝓbatio-
nem inducat: vt l. Publia. in fin. ff. depoſi. prodeſt tamen ad pręſcriptionẽ
interrũpendã: vt j. eod. l. fi. Secũdo caſu dico ꝙ talis confeſsio habet vim
pacti de nõ petẽdo: vt l. tale pactũ. in prin. ff. de pac. & ff. de ſol. l. ſi ex pul
58 ribus. in prin. & ideo ea, quę dixi in pacto: eodẽ modo nunc dico. ¶ † De-
cimo quæro, de ſucceſsione. Et hic eſt aduertendum, an vnus ex reis debẽ
di ſuccedat alteri reo debendi: vel vnus ex reis credendi alteri reo credẽ-
di: & tunc neutra obligatio extinguitur: ſed in vtriuſque perſona vtraq;
obligatio durat: vt l. ſi reus. ff. eodem. & de fideiuſſor. l. generaliter. & l.
ſi reus. ff. de ſolut. l. ſi duo rei. Aut creditor, qui ſoluendo erat, ſoffis
ſuccedit vni ex reis debendi: & ſic eſt caſus in lege Vranius. ff. de

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſi deiuſſ. Ex qua colligiť talis diſtinctio, aut illi rei ex cā onerosa debendi
erant ſocij: & ab alio cui non eſt ſucceſſum. poteſt ſolùm pro parte peti:
vt ibi patet. Aut nō erant ſocij: & tunc ab alio correo poteſt creditor pe-
tere debitum ſolidum: vt ibidem in tex. patet. Aut quæritur de æquitate
inſpecto obſtaculo exceptionis: & tunc aut fuerunt cōſtituti duo rei ex
cauſa onerosa: quia fuit eis mutuatum. aut ex cauſa lucratiua: quia ex me
ra liberalitate promiſerunt vt duo rei. Primo caſu dic, aut ad correum cui
creditor ſucceſsit, peruenit pecunia mutuata in totum, vel in partem: &
eatenus creditor agens exceptione repellitur per has rationes. Primò, qa
ex parte non poteſt cedere actionem cōtra ſeipſum: ergo &c. vt l. Stichū.
§. pen. ff. de ſolu. & not. per gl. in dict. l. Vrannius. de fideiuſ. Secundò, qa
ſi exegiſſet, teneretur illi exactio ꝑ parte illa, vt l. j. & ibi not. & ibi dicā.
vnde dolo facit, qui petit, &c. Si verò ad alium reum, cui ſucceſsit, nil per
uenit: tunc in nulla parte obeſt exceptio: cùm cauſa dandæ exceptionis
non ſubſit. Secundo caſu, quando ex mera cauſa lucratiua, idem: quia in
nulla parte exceptione repellitur: cum nulla cauſa dandæ exceptionis ſub
ſit: vt l. in lege. Falcidia hoc eſſe ſeruandum. ff. ad leg. Falci. Idem puto ſi
vnus ex pluribus reis debendi ſuccedat illi creditori: quia ſolus erat. Nam
in modo petendi ab altero idem iuris eſt quod ſupra dixi: Aut vnus reus
debendi, qui ſolus erat, ſucceſsit vni correorū credendi: & tunc idem ꝙ al
ter correus pōt ab eo partē petere, ſi ſunt ſocij: vel ſi non ſunt ſocij, petet
partem quæ ab eo profecta eſt: vel ſi ex mera liberalitate fuerunt conſti
tuti duo rei credendi, alter pōt totum petere. arg. eorum, quæ ſuprà dicta
ſunt. & ff. ſolu. mat. l. ſi ſocer. in prin. Item ſi vnus reorū credendi ſucceſ-
ſit vni reo debendi, qui ſocij erant eadem ratione. Aut vnus ex pluribus
reis credendi ſucceſsit vni ex pluribus reis debendi, vel econtra: & tunc
quid iuris ſit, habes ex prædictis. Sed circa hoc poſſet dubitari: nam ſuc-
ceſsio ꝑ ſolutiōe eſt: vt l. Stichū. §. aliquando. ff. de ſol. & l. ſi debitori cre
ditor. ff. de fideiuſ. ſed per ſolutionē vnius: vterq; liberatur, vt dictū eſt:
ergo &c. Sol. patet ex prędictis, quæ dixi in l. ſi qs ꝑ emptore. in vl. q. ff.
de vſu. & tāgitur per gl. in d. l. ſi ſocer. ſolu. mat. & in d. l. vrannius. de fi-
59 deiuſ. † ¶ Vndecimò quæro de mora, an vnius mora alteri noceat vel ꝑ-
ſit? Et primò videamus de reis debendi: & circa hoc eſt magna diſcepta-
tio in gl. Nā in l. mora. in §. fi. ff. de vſur. dicit ꝙ nō noceat. Sed gl. j. e. l. fi.
& ff. e. l. pen. videtur dicere cōtra. & in qualibet earum gl. variant. Vnde
dicit, aut quæris an mora vnius alteri noceat, quo ad impediendū curſum
præſcriptionis cōtra creditorē: & nocet, ſicut ſi vtriq; eſſet facta interpel-
latio: vt j. e. l. fin. Aut quæris vtrū noceat quoad hoc, vt quilibet teneať
de interitu vel ad vſuras: & tunc aut ſunt ſocij, & nocet: vt ff. e. l. pen. aliàs
nō nocet: vt l. mora. §. fi. ff. de vſur. Ita tenet gl. in l. in cōdēnatiōe. §. vni-
cuiq;. de reg. iu. Idē tenet Dy. in c. mora. in fi. de re. iur. lib. vj. Ratio eſt: qa
60 ſicut pactum vniꝰ alteri prodeſt: ita mora vniꝰ alteri nocet. ¶ † Sed iuxta
prædicta quæro, qđ ſi creditor fuit in mora recipiendi ab vno ex reis de-
bendi, q obtulit pecuniā petitā, quæ poſtea perēpta eſt: an alteri hoc pro-
ſit? Credo ꝙ ſic indiſtinctè: quia quolibet alio extraneo offerēte ꝓdeſſet:
vt j. de cap. & poſtli. reuer. & l. cū poſtliminij. & ff. de ſol. l. qui decē. §. ſi
61 cū mihi Stichū. ibi: quēadmodū. Facit qđ no. j. de ſo. l. obſigna. ¶ † Eſt etiā
videndū circa reos credēdi, an vnius mora alteri noceat. Dico ꝙ ſic indi-
ſtinctè: cùm enim quilibet poſſet ſolutionē recipere: vt l. ſi vnus. in prin.
ff. de pac. l. ſi rē. §. ſi duo. ff. de noua. & mora eius, qui potuit ſolutionē re-
cipere, nocet ei, ad quē res pertinet: poſito ꝙ ille nullū ius haberet in re,
ſed ſit nudus miniſter: vt l. ſi per te. ſ. de vſu. ff. de act. & obl. l. traiectitię.
62 in princ. gl. multò magis in caſu noſtro. ¶ † Sed nūquid mora vniꝰ alteri
proſit, i. nūquid factū vnius correorū credendi cōſtituēs debitorē in mo-
ra, proſit alij vel nō? Rñ. ꝙ ſic. Sed quid ſi mora eſſet facta vni ex correis
credendi, vtrū alteri proſit? Et tenet ꝙ ſic, quantū ad interruptionē præ-
ſcriptiōis: vt j. e. l. fi. Credo ꝙ quo ad ꝑpetuandā actionē, correus teneať
de interitu: qa idē eſſet in quolibet extraneo interpellante: vt ff. de vſur.
l. ſi quis ſolutiōi, & qđ no. ff. de verb. obliga. l. ſi ſeruū. §. nunc videamus.
63 ¶ † Itē iuxta prædicta quæro: pone ꝙ creditor primo fuit in mora vno
ex duobus reis offerēte. Secūdò creditor interpellauit aliū reū q nō obtu
lit, an per hoc videať purgata mora creditoris? Quo ad primū, dico ꝙ nō:
64 vt l. mora. ij. rñ. ff. de verb. obl. ¶ † Duodecimò quæro de culpa, an culpa
vnius alteri noceat. Circa quod dicas, ꝙ aut duo rei cōſtituūtur in cōtra-
ctu, in quo obligatio cōmittitur ratiōe culpæ ad intereſſe: & tunc vnius
culpa alteri nocet: ſicut vnꝰ ex facto alterius tenetur: vt ſ. loca. l. ſi diuiſa,
& l. eandē. §. fin. ff. e. Aut cōſtituūtur duo rei ad aliquā ſpeciē, ad quā ſta-
tim cōmittit obligatio, ſed ratiōe culpæ perpetuať: quia de interruptione
tenetur: & tunc idē quod dixi ſ. in mora: vt l. pe. ff. eo. & ibi eſt caſus ſecū
dùm vnā lect. Et prædicta ſunt vera, vbi culpa eſſet cōmiſſa in his, de qui
65 bus ſuprà ſpecialiter dictū eſt: quia tunc dic vt ſ. dixi. ¶ † Tertiodecimò
quæro de reſciſsione, vtrū reſciſsio facta in perſona vnius rei, alteri no-
ceat: vt puta, duo rei erāt liberati: iſta liberatio reſcindiť in perſona vniꝰ:
an alij noceat? Dic, aut liberatio reſcinditur in perſona illius, cui facta eſt
principaliter: & alteri nocet: vt ff. ad Velleia. l. ſi pro vno. & ff. de his quæ
in fraud. credi. l. fin. in prin. Idem ſi ab initio in eius perſona ipſo iure non
valuit: vt l. ſi ſponſus. §. j. ff. de dona. inter virum & vxorem. Et prędicta
puto vera, niſi iſte actus, per quem liberatio cōtingit, dolo creditoris in-
terceſſerit: argu. l. ſi Titius. ff. de fideiuſſo. de ſol. l. qui res. circa princip. Si
verò reſciſsio contigerit in perſona eius, ad quem liberatio porrigitur, per
quandam conſequentiam: tunc alteri nō nocet: vt d. l. ſi ſponſus. §. j. & de
66 liber. lega. l. ſi is qui duos. & quod ibi nota. ¶ † Quartodecimò quæro, &
vltimò generaliter de qualibet exceptione, vtrū exceptio competens vni
ex reis debendi, porrigatur ad aliū. De exceptionibus loquor, de quibus
ſ. nō eſt dictū ſpecialiter. Et dic, aut exceptio eſt merè perſonalis: & tunc
ad aliū nō porrigatur, ſicut nec ad fideiuſſores porrigitur: vt ff. de excep.
l. exceptio. cum ſimi. Aut ſunt aliæ exceptiones, quæ ad fideiuſſores por
riguntur: & tunc aut fuit color quæſitus, quia in veritate fideiuſſor erat:
& nō erat correus: & ad eū nō porrigiť: vt l. ſi mulier. §. pe. ff. ad Velleia.
Aut nō fuit color quæſitus: & tunc aut erāt ſocij, & vnius exceptio porri-
gitur ad alium: vt l. ſi duo rei. ff. eo. Aut non erant ſocij: tunc ſi quidē obli
gauerunt ſe ex cauſa onerosa: quia mutuò acceperūt: & tūc eatenus cō-
petit exceptio alteri, quatenus ad eū, cui ſine dubio exceptio cōpetit, per
uenit ad pecuniā: vt d. l. ſed Iulianꝰ. §. Itē ſi duos. ff. ad Mace. Si verò obli
gauerūt ſe ex mera liberalitate: tūc exceptio vni competens nō prodeſt
alteri, ſi non ſunt ſocij: vt d. l. ſi duo. ff. e. l. ſi ex duobus. §. j. Quartò prin
cipaliter eſt videndū, qualiter vni cōtra alium ſuccurratur: & primò cir-
67 ca duos reos debendi. Ad † quod inueſtigandū eſt, an videantur inuicem
fideiubere. Iſta quæſtio tangiť hic, & ff. eo. in multis locis. & in l. vir vxo
ri. in fi. ff. ad Velleia. & de fideiuſ. l. Vrannius. Et fuit magna cōtrouerſia
olim, & hodie. Mar. Sil. tenet ꝙ videntur inuicem fideiubere. Io. contra,
ſcilicet ꝙ nō videātur, niſi ſint ſocij. Azo. diſtinguit vt no. plenè in d. l. vir
vxori. & ibi gl. tenet opi. Azo. in auť. co. in prin. ſed gl. hic tenet opinio-
nem. Io. ¶ Sed contra omnes oppo. fideiuſſor non obligatur niſi verbis:
vt j. tit. j. l. blāditus. ff. de verb. obl. l. v. §. ſatiſacceptio. & mand. l. ſi hære
ditatē. §. fi. Sed duo rei poſſunt re conſtitui ſine verbis: vt j. eo. l. propter.
ff. eod. l. eandem. ergo nō videntur fideiubere inuicē. Dy. tenet opi. Azo.
& ad iſtā rationem rñdet, ꝙ illa ratio cōcludit in fideiuſſore expreſſo: ſe
cus in tacito. Pe. & Iac. de Are. & Cy. ſequendo eos dicūt ꝙ duo rei nul-
lo modo videnť inuicē fideiubere: nā in duobꝰ reis quilibet debet ſe obli
gare in ſolidū: nec attenditur ad quē pecunia peruenit principaliter: vt j.
eo. l. propter. ſ. ſi cer. peta. l. ſi nō ſinguli. ſed ſcđm eos, qui dicūt eos inui-
cē fideiubere hoc nō eſſet: ergo &c. Præterea, nō reperitur iure Digeſto-
rū nec Codicis, ꝙ duo rei habeant beneficiū diuiſiōis: ergo &c. Itē hoc le-
ge nulla cauetur ꝙ videātur fideiubere. In hoc reſidet Cy. hic poſt multa
verba. Vides ergo ꝙ ex prædictis omnibus nullā habes claritatem. Quid
dicemus? Iac. de Bel. diſputauit iſtā quæſtionē, & poſuit eā in auť. eod. &
ibi melius attingit veritatē, ꝙ aliquis: tamē multùm obſcure loquiť. Tu
ergo clarius, & melius dicas, ad declarationem huius materiæ: & ſcire de-
68 bes † ꝙ ex fideiuſsiōe cōtrahiť duplex obligatio. Vna, qua fideiuſſor obli-
gatur creditori: & illa ſemper cōtrahiť verbis, vt ſ. dixi: & talis ſemper ha
bet beneficium diuiſionis: vt j. tit. j. auť. præſente. nec aget beneficio au-
then. de duo. reis. & iſte eſt propriè fideiuſſor reſpectu creditoris. Eſt &
alia obligatio, quæ cōtrahitur inter reū, & fideiuſſorē: & iſta contrahitur
cōſenſu: nā reus videtur mādare fideiuſſori ꝙ ſoluat: vt l. indebitam. ff. de
condi. inde. Et de hoc loquitur titu. manda. & illo modo conſideratur fi-
deiuſſor reſpectu ipſius debitoris. Itē fideiuſſor poteſt intelligi ſtrictè, q
alienæ obligationi accedit: vt ff. de fideiuſ. l. j. & l. fideiuſſor. Poteſt etiā
accipi largè omnis: qui eſt obligatus pro negotio, quod ad alium ſpectat,
nō ad ſe: & illo modo ſumitur in tit. ad Velleia. & ſ. ad Velleia. l. j. Si er-
69 go † quæritur, an duo rei videātur inuicē fideiubere. Dic: aut quæris vtrū
dicantur inuicem fideiuſſores reſpectu creditoris: & dico ꝙ ſic in duobus
caſibus tātùm, ſcilicet ſi hoc eſt actū expreſsè: vt ff. eo. l. reos. vel eſt color
quæſitus: vt ff. ad Macedonia. in l. ſed & Iulianus. §. j. Sed in iſtis duobus
caſibus habent beneficium diuiſionis de fideiuſſoribus: nec eſſet neceſſe
beneficiū de duobus reis. Extra iſtos duos caſus non videntur fideiubere
inuicē reſpectu creditoris. Hoc dicit gl. in l. ſed Iulianus. §. j. Et hoc modo
intelligendo, verū dicunt. Vltramōtani. Aut quæris vtrum videātur in-
uicem fideiubere quo ad actionē dandam inter reos, & aſſumendo fide-
iuſſorē largè: tunc aut duo rei ſunt cōſtituti ex mera voluntate, & libera
litate: & tunc verùm dicit Ioan. ꝙ videntur inuicem fideiubere, ſi ſunt ſo
cij, aliàs nō: vt in l. in lege Falcidia hoc eſſe ſeruandum. ff. ad legem Falci.
Aut nō ex mera liberalitate: puta quia pecuniam, quam promiſerunt, re-
ceperunt: tunc vera eſt opinio Azoñ. quia eatenus videntur fideiubere
alter pro altero, quatenus in veritate negotium ad alterū pertinet: vt d.
l. vir vxori. ad Velleia. & ibi no. de in rem verſo. l. ſi pro patre. §. fin. & ad
Maced. l. ſed Iulianus. §. itē ſi duos. & in iſtis duobus caſibus non habent
beneficiū de fideiuſſoribus, ſed habent beneficium authen. de duob. reis.
quia expreſsè inducūtur in iſto caſu, quādo talis alternatiua fideiuſsio in
ducitur, vt dixi ſ. in q. ij. principali. Et prædicta ſunt vera in duobus reis,
qui obliganť expreſsè: ſed in his, qui obligātur tacitè, vt plures tutores, il
li nō ſunt propriè fideiuſſores: tamen iure antiquo conueniebantur exē-
plo fideiuſſorum: vt l. j. §. nunc tractemus. de tut. & ra. diſtr. Ex his appa
ret tibi veritas huius materię. ¶ Secundò quæro: quia hac l. j. diciť in text.
70 † quòd ſi vnus ſoluit, ab altero repetit: quæro qua actione repetat: & an
hoc verū ſit indiſtinctè: tamē quicquid dicať, hæc eſt veritas. Aut duo rei
obligantur ex mera liberalitate: & tunc aut ſunt ſocij: & vnus ſoluēs re-
petit ab alio, actiōe pro ſocio. Aut nō ſunt ſocij: & nullo modo repetit: vt
d. l. in lege Fal. hoc eſſe ſeruandū. ad l. Fal. Aut nō obligātur ex mera libe
ralitate. & tunc aut totū negotium pertinet ad ſoluētē, vt puta: quia to
ta pecunia

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ta pecunia ꝑuenit ad eũ, vel alio modo: & ille nihil repetit. Aut negotiũ
pertinet ad aliũ: & tũc ab alio repetit eatenus, quatenus ad ipſum perti-
net: & ſic in totum, vel in partẽ, vt hac l.j. & ff. de exercito. l. nec quicquã.
de inſtituto. l. habebat. §. fi. & l. ſeq. Sed qua actiõe aget hic eſt aduertẽdũ.
Aut plures obligauerunt ſe ex propria cõuentione: & ſic vnus præſente
alio: & habet locũ actio mãdati: vt l. ſi remunerãdi. §. ſi paſſus. & l. qui pa-
titur. ff. mãd. de ver. obl. l. Iulianus. §. j. Aut vnus obligat altero abſente:
& põt contingere, vt s. dixi in viij. q. principali, & ſequenti quæſtione: &
tunc aut ſocij: & repetet alter ab altero actione pro ſocio vt d. l. nec qc-
quam. de exerci. Aut nõ ſunt ſocij: & tũc nõ habẽt bñficiũ diuiſiõis: & ſic
negotium nõ poterat expediri pro parte: & tũc aut debitũ fuit contractũ
ratione alicuius rei corporalis, ita ꝙ cadit in iudiciũ cõi diuidũdo & tunc
repetit cõi diuidũdo actione: vt l. habebat. in §. fi. de inſtit. Aut fuit cõtra-
ctum debitũ ſimpliciter: vt quia pecuniã acceptã diuiſerũt, & quilibet cõ
uertit in ſuos vſus: & tũc habet locũ cõdictio ex hac lege, cũ non ſit cautũ
quo noĩe actionis agat. Si verò habebãt beneficiũ diuiſionis, & ſic nego-
tiũ poterat expediri pro parte: & tũc habet locũ actio nego. geſto. & eo-
dem modo põt intelligi hæc gl. ar. ff. de neg. geſt. l. ſi cões. ff. fa. ercif. l. here
des. §. ſi vnus. cũ ſimi. & ſcd̃m hanc diſtinctionẽ debet intelligi l. ſi in rẽ.
71 s. ſi cer. pet. & quod no. s. loc. l. ſi diuiſa. ¶ †Tertiò quæro, quid de pluri-
bus tutoribus, curatoribus, & adminiſtratoribus ciuitatis, ſi vnus ſoluit
qualiter ꝑetet ab altero. Dic vt no. plenè in l. j. §. nũc tractemus. ff. de tut.
& ra. diſtra. s. de tranſac. l. j. ff. de neg. geſt. l. ex facto. ff. ad muni. l. Impera
72 tor. §. fi. cũ l. ſeq. ¶ †Quartò quęro, quid in pluribꝰ depoſitarijs, & cõmo-
datarijs, qui in obligatiõe ſecundaria, quæ cõtrahitur ratione doli, vel cul
pæ tenent, vt duo rei. Iac. de Bel. dicit, ꝙ vnꝰ ſoluẽs nõ habet actionẽ, niſi
ſibi cedatur: vt l. vnde queritur. ff. cõmo. Ratio eſt: quia lege cautum non
reperit. Contrariũ dico, quia in his eſt, ſicut in pluribus tutoribus, qui in
hoc æqparantur: vt ff. depoſi. l. j. §. ſi apud duos. ibi dũ dicit, exẽplo duo-
73 rum tutorũ. ¶ †Quintò quęro, pone ꝙ vnus ex duobus reis, ſuo iuramẽto
liberat aliũ, an ab alio poterit repetere tanquam ſi ſoluiſſet. Videt ꝙ ſic:
quia iuramentũ habet vim ſolutiõis. Contrariũ dicit gl. & bene, in l. duo
74 bus. §. à fideiuſſ. de iureiur. & dic vt ibi. ¶ †Sextò quęro, an ille, cui facta
eſt acceptilatio, poſsit ab alio quẽ liberauit, repetere, ſicut ſi ſoluiſſet. ꝙ vi
det: quia acceptilatio habet vim ſolutionis, vt dictũ eſt. Tu diſtingue, aut
fuit ei acceptolatũ cauſa remunerationis, aut nõ: vt l. idẽq;. in fi. cũ l. ſeq.
75 ff. mã. ¶ †Septimò quæro, qd ſi vniꝰ culpa fuit alter ex correis dãnificatꝰ:
an ille damnificatus poſsit petere. Dico ꝙ ſic: vt d. l. j. §. nũc tractemus. de
76 tu. & ra. diſ. ff. depo. l. j. in fi. §. ſi apud duos. & dixi s. in q. proxi. ¶ †Octa-
uò quæro, qd ſi in pluribꝰ reis credẽdi vnius recipit ſolutionẽ, an alter poſ
ſit repetere ab eo, & qua actiõe. Gl. videt dicere, ꝙ petere põt actione ne-
gotiorũ geſtorũ, vt ff. de cõdi. inde. l. frater à fratre. circa prin. glo. magnę.
Idẽ no. ff. de leg. ij. l. ſi Titio aut Seio. Alibi dicit gl. quòd ita demum eſt
cõicandũ ſi ſunt ſocij: vt no. ff. de ſol. l. q hominẽ. §. j. & ſic eſt falſa gl. in l.
ſi Titio aut Seio. ff. de leg. ij. & vide tex. in l. in lege. Falc. hoc eſſe ſeruan-
dum. ff. ad l. Fal. Diſtingue, aut ſunt plures rei credendi ex cã merè lucra
tiua: & tunc alter alteri qd̃ exegit cõicare nõ tenetur, niſi ſint ſocij. vt d. l.
in lege Falcidia hoc eſſe ſeruandũ. & quod no. in d. l. qui hominẽ. §. j. Aut
ſunt conſtituti ex cauſa oneroſa: & tũc aut negotiũ verè ſpectat ad eum,
qui ſolutionẽ recipit in totũ: vt quia tota pecunia ſua fuit mutuata: & tũc
alter ab altero nihil repetet. arg. l. ſed Iulianus. ff. ad Maced. §. nõ ſolum.
& §. ſe. Aut negotiũ ſpectat ad alium, cui nõ eſt ſolutum in totum, vel in
partẽ: & iſte quantũ ad eũ ſpectat, repetet ab alio: vt l. ſi in re cõi. ff. de no
xali. & per regulã poſitã ff. ſi cer. pet. l. ſi me & Titiũ. Et quia duo rei de-
bendi, & credẽdi æquiparãtur: vt ff. eo. l. ij. ſed in reis debẽdi hoc eſt: vt in
hac l. ꝑxi. dictũ eſt, ergo &c. & dic vt etiã ſtatim ꝓbabit clarius. Sed qua
actione repetet, dubitatur. Aut ſunt ſocij: & repetet actione pro ſocio.
Aut nõ ſocij: & tũc aut tale debitũ eſt cõtractũ aliter quã de re cõi: & tũc
aut fuerũt cõſtituti duo rei credendi ſimul, & vnus altero præſente: & lo-
cum habet actio mãdati: quia patior te ſtipulari ex re mea, videor mãda-
re vt ad meã vtilitatẽ ſtipuleris: vt l. ſi mulier. ff. de iur. dot. Facit qd̃ not.
ff. ſol. mat. l. quæ dotis. & eo. tit. l. poſt dotẽ. ſcd̃m vnã lec. Aut fuerũt cõ
ſtituti duo rei credẽdi in abſentia: quia vnus ſub memoria alterius ſtipu-
latur, etiam ex interuallo, vt ff. eo. l. iij. & dixi s. in j. q. prin. in xij. q. & tũc
puto cõpetere act. nego. geſto. & ſic intelligit gl. l. frater à fratre. ff. de cõd.
inde. arg. ff. de neg. geſt. l. pe. Facit de verb. obli. l. Iulianus. §. qui fundum
77 & Inſti. de verbo. obl. §. ſi quis alij. & quod ibi no. ¶ †Nonò quæro, quid
ſi vnus ex reis credendi, ex facto ſuo aliquẽ liberauit: vt puta, acceptila-
tiõe, vel quoquo alio modo: an alter poſsit ab altero repetere? Rñ. ſic, eo
modo: ac ſi ſolutionẽ recepiſſet, per hunc tex. & optimè ff. de iur. do. l. vir
ab eo. Gloſſ. hoc expreſsè dicit in l. ſi vnus. ff. de pac. in prin. ſuper verbo,
78 nouare. quæ dicit vnum nõ poſſe nouare, quin ſocio teneatur. ¶ †Vlti-
mò eſt videndũ de actione, quæ debet cedi vni ex correis debendi: an, &
quãdo, & quo iure, & inquantũ cedi debeat: & qd ſi cedi nõ põt, & multa
alia, quæ gl. tangit hic, & s. de trãſac. & l. j. & ibi per Cy. & ff. mã. l. Papi-
nianus. de ſol. l. Modeſtinus. & ibi per Dy. & j. ti. j. l. cũ alter. & ibi p Cy.
quæ omnia omitto, quia longa eſt repetitio per ſe repetita.
a CVm quidam. [a]Interpellatio vnius ex reis ꝓmit
tẽdi prodeſt, & nocet oĩbus cor-
reis. h. d. hæc ſingularis lex.

De fideiuſſoribus & manda-
toribus. Rubric.

SVMMARIVM.

1 ☞ An quando bona publicantur, debitor libe-
retur?
2 Exceptio adherens rei, quæ competit etiam fide-
iuſſori.

LEX I.

b SI Liſias. [b]Publicatio bo
norũ debitoris,
fideiuſſorẽ nõ liberat. h. d. ¶ Op
po. exceptio, q̃ cõpetit principa-
li, cõpetit fideiuſſori: vt l. defen-
ſiões s. de excep. Hic dicit cõtra-
rium, quare malè. Sol. Dicit glo. illa regula loquit
in exceptionibus, quæ cõpetũt integro manente
ſtatu: ſed hic ſtatus eius eſt mutatꝰ: ergo &c. Iſta
ſolu. nõ placet. Dicendum eſt ergo, vt ſtatim dicã.
1 ¶ †Quæro, quãdo bona publicãtur, an debitor li-
beretur. De hoc habemus gl. cõtrarias. Gloſ. enim
hic dicit, ꝙ liberatur ope exceptiõis: vide eam, q̃
eſt prima in fi. Alibi dicit glo. ꝙ liberatur à ciuili.
& remanet naturalis: vt l. vbicunq;. ff. de fideiuſ. c
Alibi dicunt gl. ꝙ liberatur à ciuili & naturali: vt
l. ſi debitori. ff. e. Dubitat alibi, nec determinat ali
quid in l. vlt. de duo reis. Veritas eſt, ꝙ liberat ab
vtraq; obligatione: nõ ꝙ obligatio tollatur, ſed in
fiſcum tanquã in ſucceſſorem trãsferatur: vt d. l. ſi
debitori. & ibi not. Solummodo ergo perſona ab
obligatione eximitur, obligatione remanente fir d
2 ma. Per hoc ceſſant cõtria: nam† quod dicitur, ꝙ
exceptiones, quæ competũt reo, fideiuſſori etiam
competunt: verum eſt in exceptionibus rei cohæ
rentibus: vt l. exceptiones. ff. de excep. Sed iſta nõ
eſt huiuſmodi: ergo &c.

LEX II.

CReditori. Fideiuſſori ſoluẽ-
ti, tenetur creditor
cedere actionem perſonalem, & hypo
thecariam. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞ Fideiuſſores idonei habent beneficium diui-
ſionis, ex epiſtola Diui Adriani.
2 Plures fideiuſſores ſimpliciter accepti intelligun-
tur inſolidum.
3 Expreſsio eorũ quæ tacitè inſunt, nihil operatur.

LEX III.

c NOn rectè. [c]Expreſsio eorũ
q̃ tacitè inſunt, ni-
hil operat. h. d. & ad hoc quotidie alle-
gat. ¶ Quatuor habes hic notãda. Pri-
mò, ꝙ eſt in poteſtate creditoris eligere fideiuſſo
rẽ, vt debitorẽ: hoc tñ recipit correctionem, vel li-
d mitationẽ p aut. ꝓſente. [d]†Scd̃ò not. ꝙ fideiuſſo-
1 res idonei habent beneficiũ diuiſionis, ex epiſto-
2 la diui Adriani. †¶ Tertiò nota ꝙ plures fideiuſſo
e res ſimpliciter accepti, intelligũtur inſolidum.[e] vt
Inſtit. eo. §. ſi plures. ſecus in pluribus principali-
bus vt l. reos. §. cùm in tabulis. ff. de duo. reis. Itẽ
ſecus in his, qui intercederent obligationem, in ſe e
principaliter aſſumendo: vt no. s. ad Velleia. ſi pa
3 ter nã ¶ †Vltiò no. ꝙ expſsio eorũ, q̃ tacitè inſunt
nihil operat, vt plenè habuiſtis in l. ij. ff. de leg. j.
f NOuatione. [f]In ſtipulatiõe no f
uãte, nõ intelligit
repetitus fideiuſſor in dubio. h. d.
IVre noſtro. Iſtam legẽ ha-
buiſtis in l. non
rectè. & ibi no. s. eod.
SI pater. Subſcriptio, quam quis fa
cit vt teſtis, nõ obligat eũ
vt fideiuſſorem. h. d.
SI creditor. Qui non ſeruat fi-
nes mandati, non ha
bet actionem mandati. h. d.
FIdeiuſſor. Nota ham legem
ibi ante condẽna-
tionẽ. Ex ordine innuit, ꝙ exceptio di
uiſionis ſit perẽptoria: & ſic poſſet op-

a ¶ Cùm quidã. Vi-
de Bar. in l. cũ qui.
§. fin. ff. de ſol. & in
l. duobus. ff. eo.
b ¶ Si Liſias. De iſta
materia dic per eũ
in l. ſi verò. & in l.
de dic. q ſatiſ. cog.
ver. quęro, an quã-
do bona. vtrũ bo-
nis publicatis libe-
retur debitor ab
obligatione. Quid
autẽ in exbannito,
an liberetur fide-
iuſſor, vide Bart. in
l. ſi verò. qui ſatiſd.
cog. in verſi. not. ꝙ
obligatio. hoc te-
nuit Bart. & ibi te-
net in l. ſi marito.
in prin. ff. ſol. matr.
c ¶ Non rectè. Per
aut. pręſente. quam
aut. alle. Barto. in l.
hoc iure. ff. de ver-
bo. oblig. & in l. iij.
§. ſi quis. ff. quod
quiſque iuris.
d ¶ In aut. præſente.
De materia huius
aut. & limitatione
ad eam vide p Bar.
in l. Marcellus. ad
fi. ff. eod. & ibi poſt
eum. & Bar. & tex.
& gloſ. in l. decẽ. de
verb. obli. Et adde
ad materiam huius
aut. §. nos autem.
de fideiuſſ. in gloſ.
not de promiſſore
ſi dicatis, & obligo
me tanquam prin-
cipalẽ. de quo per
Bar. in cõſilijs ſuis,
in conſilio quod in
cipit ſi Titius. Et
adde ad hanc aut.
dictum Bal. in l. ij.
s. de excep. rei iudi.
De quo no. p Alc.
in l. qui vſumfru-
ctum. ff. de verbo.
oblig. & vide Bar.
& ibi not. in l. iij. §.
ſi is. pro quo. circa
fi. ff. quod quiſque
iuris.
e ¶ Intelligũtur in-
ſolidum. Nota per
Bar. plenè ĩ l. reos.
de duo. re.
f ¶ Nouatione. Ple-
nè in l. alia. ff. de no
uatio.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Cū alter. Et iſtū tex. limita nō habere locū in fideiuſſore, q tacitè obligaẗ: vt puta, in præſentia dixi alicui do tibi fideiuſſorē: & ille præſens taceat & cōſentiat: quia tacitè obligaẗ. Ita limitat iſtū tex. Imo. in l. ij. §. fi. ff. ſol. mat. Ad qđ inſuper vide tex. in l. cū oſtēdim⁹. §. fi. ff. de fideiuſ. tu. Secus in obligatiōe mādatoria. l. Lucius. ff. e. Itē fallit in caſu Ang. qñ citaretur fideiuſſor poni quandocunq; ante ſententiam: dic vt l. ſi dubitet. ff. de fideiuſſ. & ibi per Dy.

C Vm alter. [a] Fideiuſſori ſoluēti, debet cedi actio cōtra principalem, & contra fideiuſſores.

B Landitus. [b] Vides ergo q obligatio fideiuſſoris, ſemper cōtrahitur verbis: vt hic, & l. v. §. ſatiſfacere. ff. de verbo obliga. & Inſtitu. eo. § fi. &c.

SVMMARIVM.

1 Stante ſtatuto, q inuentus cū armis puniatur in decem nō dicitur quis inuentus, niſi ſit captus.

S I Barſatorē. [c] Inuētus diciẗ, qui pſonaliter capiẗ. h.d. ¶ No. †ergo q verbū inuētus, vel inuenire[d], nō verificaẗ in ſolo aſpectu, ſed apprehēſionē reqrit. De hoc in l. j. in prin. ff. de acq. poſ. & l. nunq̃. §. theſaur⁹. de acqui. re. do. Et per hoc dicimus, q ſi ſtatutū dicit: ſi quis inuētus fuerit cū armis, &c. ſi nō eſt captus, nō dicitur inuentus: quia non ſufficit ſola viſio ſine captione, &c.

L Iberū fuit. Ex diuiſione actionis, quā creditor inter fideiuſſores ſpōte facit, exceptio pacti fideiuſſoribus cōpetit. h.d. Iſtā legē, & l. reos. j. declaraui vobis in l. ſi creditores. s. de pact.

R Eos. Electio nō nocet creditori, qn ad alium poſſit redire. h.d. hæc lex: ſecus in diuiſione: vt s. l. proxima.

SVMMARIVM.

1 Ei, q promiſit exhibere, poſt morā cōmiſſam, datur ſpatium ſex menſium, ad eam purgandam.

2 Promittens alium defendere, non liberatur exhibendo perſonam.

3 Caſus eueniens intra tempus conceſſum ad morę purgationem, debitori non prodeſt.

S Ancimus. [e] Iſta lex eſt ſingularis multùm. Qui promittit alium exhibere ad tempus, finito tempore poteſt intra ſex menſes moram purgare eū exhibendo, vel eū idoneè defendēdo: quo tpe elapſo nō auditur. Item, caſus ſuperueniēs intra tēpus primū, liberat promiſſorē: ſecus ſi eueniat intra tempus ad moræ purgationē cōceſſum, h.d. hæc not. lex.
1 ¶ No. ex lege iſta, †q poſt morā cōmiſſam datur ſpatiū ſex mēſiū, ad eā purgādā: qđ eſt ſpeciale [f] hic, in eo qui promiſit aliū exhibere: ſecus ſi pmiſiſſet exhibere ſeipſum: vt l. ſi poſt tres. ff. ſi qs cau.
2 ¶ †Nota q iſte, qui promiſit alium defendere, nō liberatur exhibēdo perſonam.
3 ¶ †Tertiò nota q caſus eueniēs intra tempus conceſſum ad moræ purgationem, debitori non prodeſt. qđ eſt notabiliſſimum.

in iudicio. l. cū oſtēdimus. §. fi. de fide. tut. & ibi Barto. & Bald. hic adde gl. in l. ſi hęreditatem. ff. mād. Pro qua dicit Bal. in l. multū. C. ſi quis alteri vel ſibi, quod nō poteſt fieri pro nuncijs.

b ¶ Blanditus. Vide Bart. in l. fi. ff. ſi cer. pet. & limita ibi p Lud. & per Alexā. in l. v. §. ſtipulatio. de verb. obli.

P. P A V. P.

c ¶ Si Barſatorē. Vide Iaſ. poſt Alexā. in l. j. in princi. col. xxij. ad fi. ff. de acqrenda poſ.

d ¶ Vel inuenire. Nota de verb. inueniẗ, q intelligaẗ cū effectu. qđ facit ad q. an ſi debeẗ p̃miū capienti, an debeaẗ capiēti, ſed tenere nō valēti. & Mod. maximè Ange. in l. j. §. hæc autē verba. ff. qđ q̃ſq; iuris. q dicit q non obſtat q debebit habere pręmiū, p id qđ habeẗ l. ſi poſt mortem. in fi. de cōtrat. & in l. j. §. ſi ſic. ff. de poſtulan. quod no. Ang. in d. §. hæc autē verba. Bal. rñ. hic videtur tenere primam opi. Adde qđ Bar. no in l. j. in prin. ff. de acq poſ. & in l. licet. s. de acq poſ. & ideo dicit Bal. in l. itē lapilli. in fi. ff. de re. diuiſ. q ſi ſtatuto caueẗ, q mulier inuēta cū per lis puniaẗ: nō poſſit puniri, niſi apprehēdaẗ. Vide tñ qđ dixi poſt Bar. ī l. j. & vide Ang. in auẗ. de ſan. epiſ. §. reuerēdiſſimos. & Bal. hic. & vide s. de peti. bo. ſubla. l. j. & ibi vide aliqua de verbo cōprehēſus, & euictus. Et de verbo inuentus, adde Bart. in l. nunq̃ nuda. ff. de acquir. re. do. & hoc qđ Bar. hic dicit, Pau. de Ca. ī l. ſed & ſi filio. ff. de conſti. pecu. ff. de condi. ſine cau. Ad quod pondera gloſſ. ibi ſuper verb. inuenerit.

e ¶ Sancimus. Nō eſt alibi, & pcedit etiā in criminali. no. Spe. in tit. de armis. §. fi. ver. ſed qd ſi fideiuſſor. Cōtrariū dr̃ tenere Gul. in l. pe. in prin. ff. de pub. iu. Sed ibi Imo. in viij. char. tenet primā opi. & gl. parua hic, & gl. in l. iij. ff. de cuſt. reo. & ibi, q poſſint huic legi renūciari. dicit Bal. ī l. q crimē. in xij. q. qui accuſare. & hæc lex procedit etiā ſi iuramentū interuenerit. Adde dictis in hac lege quæ conſuluit Pau. de Caſt. conſi. clxviij.

f ¶ Eſt ſpeciale. Vide Bart. in l. ſi inſulā. de ver. obli. vj. q. & Bart. in auẗ. ei qui de temp. app. in prin. in pulchra q. de qua hic per Bald.

g ¶ Si fideiuſſor. Vide Bart. in l. ſi ita ſtipulatus. in iij. opp. de verb. obli.

h ¶ In cauſa publica. Adde quod no. Bart. in l. j. in fi. ff. iudi. ſolui.

i ¶ Aut fideiuſſit in ſcriptis. Dicit Bal. in l. j. §. fi. ff. qui ſatiſ. cog. in lectura antiqua: q ſi quis promiſit, non reſpectu litis, ſed reſpectu iudicis, vel partis facere iſtam promiſſionē de repræſentando, perpetuò tenetur. Alleg. l. ſi quis vxori. §. ſi fugitiuum. ff. de fur. vbi hoc non probatur. & Bart. ibi contrarium videtur velle.

k ¶ Generaliter. Et ſi ſit facta iuſſio in omnia bona alterius, eſt text. & ibi Bar. in l. hæredes. §. quod ſi. ff. e. vbi poſt Bart. in prin. concor. glo. in l. nō ſolùm. §. morte. ff. de ope. no. nun. quæ allegat iſtum textum

l ¶ Delegatio. Hanc legem limita vt in l. ſi non ſortem. de condi. inde. viij. col. & vide quod dixi in prin. l. ij. ſol. mat. & Bal. ibi limitat hanc, niſi creditor fuiſſet certioratus: ſed Imo. econtra.

m ¶ Si delegatio. Iſtam legem intellige, qñ apud eū, qui ceſſit, aliquid remanet, puta actiones adiectæ. ſecus quādo nihil remanet: & quia cedens habebat vtiles. Ita intelligit hunc text. Bart. in l. ex aſſe. ff. ad Treb. Qualiter autē hæc denūciatio debeat fieri creditori per ceſſionarium, vide Bart. in l. j. in princ. in xj. q. de oper. no. nun. & hic vide Bal. in l. iij. s. quod met. cauſa. Iſtā legē limita ſecundū Bal. nō habere locū in cōceſſione facta, ex vltima volūtate: quando tunc: nullus cedens poterit agere cōtra debitorē, per tex. in l. ſi pecuniā. de legat. j. Nam ibi debitor depoſitari⁹ condemnatus fuit de reſtituendo debitum depoſitum extraneo: nam teſtator ceſſit iura ſua Titio contra depoſitariū: & hæres cogiẗ cedere actionem Titio contra depoſitariū l. ſi ſeruus. §. margaritam. ff. depoſi. tamen ibi nullo caſu. hęres cedens agere poterit contra debitorem: imò exceptione repellitur: vt ibi per Ang. No. ſecūdùm Bal. ibi, qui dicit, q omnis cedens non poteſt agere: qa debitor fuit grauatus de reſtituendo: ſecus ſi ab ipſo debitore fuiſſet primū legatum, & nō fideicōmiſſum. Ita dicit volendo limitare hanc limitationem: dicit tamen q dictū Bal. erat menti tenendum. Et hanc legem limita per Bal. in l. j. ī pe. col. in verſi. ſecūdò quæro, quid ſi procurator. s. quādo prouo. & ibi vtrum ſententia lata contra dominū per debitorem obſit ceſſionario. Et hanc legē in eo, videlicet quando denūciatū eſt ne ſoluat, limitat procedere ī trib⁹ caſibus: ſcilicet in depoſitario, ī poſſeſſiōe inquilini, in ſalario ſoluēdo: vt in auẗ. ſed iam. & ibi Bal. s. depoſiti. Et quid ſi ceſſionarius præuenit, tamen finita eſt inſtantia: an poſſit cedens agere? Bal. q non, in l. iij. s. mand. & etiā limita hanc legem nō procedere in eo, qui tranſtulit vtilem actionē in rem: qa niſi interueniat traditio, nō enumeratur directa: ſecus in perſonali. l. cum tibi. & Bald. s. de hæredi. vend. Item limita vt in l. in prouinciali. §. fi. de oper. noui. nunc. Fallit etiā hæc lex quādo negotium re ipſa pertinet ad ceſſionarium l. ſi poſt conſtitutam. & ibi Ang. ff. de conſt. pecu. nā tunc præfertur vtilis directæ: vt ibi. Et dum dicitur hic, partis perceptio, & litis conteſtatio æquiparantur: limita per Bar. in l. qui hominē. §. j. ff. de ſolu. cum concordan. Item adde, quòd ī iſtis tribus præfertur ceſſionarius cedenti, niſi ceſſio fuiſſet facta ob cauſam, quæ non fuiſſet impleta l. pacto ſucceſſorum s. de pact. & ibi not. Bald. & dicit ibi Salic. quod eſt ſingularis limitatio ad hanc legem. Quid ſi iuraui ſoluere Titio, & Titius ſucceſſit Seio: an ſi non ſoluo ſim periurus? Vide Bart. in l. ſed ſi in hac. ff. de in ius vocan. in prin. & not. q iſti tres caſus non habent locum in vtili actione in rem, ſecundùm Bald. in l. qui tibi. C. de hæred. vel actio. vendi.

S I fideiuſſor. [g] Hæc eſt ſingularis lex. Qui alium in iudicio ſiſti promiſit ſine ſcriptis: ſi lis negligitur intra curſum quatuor mēſium, liberatur. h.d. primò. Item in cauſa publica [h] promiſſio in dubio intelligitur in ſcriptis facta: ſecus in cauſa priuata. h.d. hæc lex. ¶ Oppo. & videtur q fideiuſſor de iudicio ſiſti teneaẗ vſq; ad ſententiam: vt l. Græcè. §. & poſt litē. ff. e. Solu. Dic tria verba: qñq; quis pmitit aliquē exhibere intra certū tēpus: & tūc habet locū lex proxi. Qñq; pmittit aliqs aliquē exhibere. vel ſiſtere ſimpľr: tūc aut pmittit hoc, cū nulla lis eſſet, in qua eius perſona reqrebat, ſed alia cauſa: aut hoc promittit in litē, ſeu litis occaſione. Primo caſu, aut fideiuſſit in ſcriptis [i]: & tunc aut in cauſa publica: & idē. Aut in cauſa priuata: & liberaẗ p curſum quatuor mēſiū: vt in hac lege. Si verò fideiuſſit in litē, ſeu litis occaſione: tunc ſi qdē actor differt, & negligit litē: tūc idē qđ dixi s. qñ promiſſio facta nō fuit litis occaſiōe. Si verò nō negligit, ſed litē proſeqtur: tūc teneẗ exhibere reum, vſq; ad ſententiā: vt d. l. Gręcè. §. & poſt litem. ff. eo. quæ perpetuò tene menti.

G Eneraliter. [k] Per electionē vnius, nō liberaẗ alius reus, vel fideiuſſor, vel correus, vel confideiuſſor: & quod poteſt fieri per pactum, poteſt fieri per legem. hoc dicit.

De nouationibus, & legatio. Rubri.

LEX I.

D Elegatio. [l] Delegatio debitoris nō poteſt fieri, niſi conſentiente debitore: ſecus in nominis venditione. h.d.

SVMMARIVM.

1 Debitor videẗ quodā modo ſeruus creditoris.

2 Si concurrat ille, qui habet directas, & ille, qui habet vtiles: quis præferatur.

LEX. III.

S I delegatio. [m] Hæc ē ſingularis, & multū not. lex apud eū, qui mādauit, ſeu ceſſit actiōes, remanent directæ: & ideo ei pot ſolui, niſi in tribus caſibus hic ex-

pr.ſsis.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

preſsis.h.d.¶ Nota iſtos tres caſus in quibus impeditur ſolutio, quam debitor vellet facere cedenti. Materiam huius legis examinaui multùm profundè in l.facta.§.ſi hæres.ff.ad Treb.¶ Nota ibi tex.quaſi à cliēte &c.ꝙ
1 †debitor videt quodā modo ſeruus creditoris.& vide glo.& ſimile habes
2 no.in l.fideicom.§.ſi rem.ff.de leg.iij.¶ Quærit glo.quid ſi concurrat †ille qui habet directas, & ille qui habet vtiles quis præfert? Gl.videtur dicere ꝙ ille qui habet directas.quod eſt cōtra iſtū tex.qa prius præfert ille q habet vtiles, niſi denūciet &c. Ideo diſtingue. Quādoq; actio directa, & vtilis tendūt ad eundē effectū: qñq; actio vtilis & directa tendunt ad diuerſos effectus, ſeu cōtrarios. Si tendunt ad cōtrarios effectus: tūc vtilis præfert directæ. Exēplū in vtili quę præfertur directæ ꝗ cōpetit dño contra quē facta eſt præſcriptio, vt l.ſi qs emptiōis.§.de præſcri.xxx.an. Directò em̄ ſibi adinuicē aduerſant. Qñq; directa & vtilis tēdūt ad eundē effectū, vt in caſu noſtro: directa quę cōpetit cedēti: & vtilis ꝗ cōpetit ceſsionario ad vnū & eundē effectū cōpetunt: tunc aut ille qui habet vtilē habet cām ab eo q habet directā: & vtilis præfert directæ. hic eſt caſus hic. aut nō habet cauſam ab eo: & tunc aut directa cōpetit ei, ad quē negotiū principaliter ſpectat. vtilis verò cōpetit ei ad quē ſpectat p quandā cōſequētiam. & econuerſo. Primò caſu directa præfert vtili, vt l.qua rōne.§.literę.de acq.re.do.& ibi no.& l.j.de lo.pu.fru. Secūdo caſu vtilis præfertur directæ, vt l.in cauſę.in fi.de ꝑcu. Tertio caſu principali qñ vtilis & directa reſpiciūt diuerſos effectus: tūc nulla alteri præfertur, ſed quælibet ſuū effectū ꝓſequit. Exemplū in directa quæ cōpetit dño, & vtili quæ cōpetit emphyteutę, feudatario, & ſimilibus. Nam dñs præfertur in vendicatione ſui dominij directi: & emphyteuta præfertur in vendicatione ſui dominij vtilis, vt ff.ſi ager vec.vel emphy.pe.per totum.& ff.de ſuperfi.l.j.

SVMMARIVM.

1 ☞ Quādo procurator eſt factus ad pecuniā recipiendam ſi confiteat ſibi ſolutam eſſe, nō ſequitur abſolutio, ſed requiritur vera ſolutio.

a NOn abſtulit. [a] Qui eſt fact⁹ ꝓcurator ad recipiēdā pecuniā alio mō liberare nō pōt.h.d.
1 no.lex.¶ †No.ꝙ qñ ꝓcurator eſt factus ad pecuniā recipiēdā nō ſufficit ſi confiteat ſibi ſolutā eſſe, ſed requirit vera ſolutio, vt ſequat abſolutio. Aliud em̄ eſt confiteri ſe recepiſſe: & ideo facias ꝙ in inſtrumento dicatur, habuit, & recepit, vel verè dedit, & numerauit.

b NOuationum. [b] Hodie nouatio in dubio nō intelligit facta, niſi ſpecialiter exprimatur.h.d. Materiā iſtā dic vt dixi in l.q vſumfructū.ff.de verb.ob.in l.pe.aliàs ij.ff.de noua.vbi tractaui de materia iſti⁹ nouationis volūtarię quæ fit per ſtipulationē æquè principalē. Qualiter autē nouetur per ſtipulationem pœnalem, dixi in l.ita ſtipulatus.de ver.ob.& Cy.hic tractat, & non dicit vnum bonum verbum in iſta materia.

De ſolutionibus & liberationibus. *Rubrica.*

LEX VIII.

c VSuras. [c] Tenementi iſtum textum quòd quis non poteſt cogi quod debet in vno loco, ſoluere in alio, niſi ex cauſa. Cauſas autem enumerat glo.quam vide.

1 INquiſitio. In generali ſermone non continetur perſona loquentis.h.d.

CVm pro pecunia. Nō debet quis petere id cuius contrarium non eſſet poſtulaturus.h.d.

De acceptilationibus. *Rubrica.*

LEX I.

IAm tibi. Pupillus cum authoritate tutoris, poteſt per acceptilationem liberari.h.d.

LEX II.

SI donationis. Per Aquilianam ſtipulationem, & acceptilatione inſequutam omnis tollitur obligatio, niſi per reſtitutionem reſtauretur.hoc dicit hæc lex.

De euictionibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ An ſumptus quos facit emptor in lite à venditore illos recuperet.

LEX I.

EMptor. Venditor hæreditatis nō tenet de euictione rerum ſingularium niſi ſpecialiter ſeſe ad hoc aſtrinxerit. hoc dicit hæc no.l.& eſt mēti tenē
1 da.¶ †Circa hāc legē glo.quærit vnā quæſtionē, vtrum
d ſumptus quos emptor facit ī lite à vēditore recuperet.[d] ¶ Breuiter de emptore hæreditatis, ſi qdē facit expēſas in lite rei ſingularis illos ſumptus nō repetit, vt hic. ſed ſi faceret expēſas ī litē vniuerſalis hæreditatis, vel emptor rei ſingularis faceret expēſas in lite dictę rei: tunc eſt dubium. Finaliter gl. determinat hic, quòd ſi quidem poteſt agi pro re principali ad intereſſe: puta quia euictio eſt ſequuta: tunc repetit etiam ſumptus. Si autem non poſſet agi: quia euictio non eſt ſequuta: tunc non poteſt repetere ſumptus, vt j.eodem.l.ſi ſtatus.in fine. hoc eſt verum, niſi ſint promiſſę, vt l.venditores. ff.de ver. a obli. Ego ibi examinaui hunc articulum, & teneo cōtra iſtam gl. videlicet ꝙ ſumptus poſſet repetere: primò per id qđ no.in l.ſtipulatio iſta habere licere.in glo.magna. vbi dicitur ꝙ iſta ſtipulatio ad expenſas committitur, ſed vēditor tenetur emptori habere licere, vt l.emptor.in fi.ff.de act.emp.ergo &c. Prꝑterea, venditor tenetur ſtatim mota lite emptorem defendere.ff.eo.l.ſi plus vel minus. §.mota q. Sed ille qui tenet ad aliquem defendendum, ſi non defendit, tenetur ad intereſſe, vt l.cū quærebatur.iudica.ſol.ergo &c. Et ex hoc apparet reſponſum ad omnia quæ gloſſ.hic dicit. Nam fateor quòd non agitur tanquā re euicta, ſed agitur tanquā defenſione nō facta ad intereſſe. Item nō poteſt dicere quòd emptor geſſerit negotium b ſuū: imò geſsit negotiū vēditoris cùm ipſe teneat defendere. Non obſtat j.eo.l.ſi ſtatus. vt ibi dicā. & plenius dic vt dixi in l.vēditores.ff.de ver.obl.

LEX II.

QVoniam. Donator non tenet de euictiōe niſi promiſerit.h.d.¶ Quærit glo.hic, & diſtinguit vtrū donator teneatur de euictione. quam vide, & no. Similem glo.habes in l.Ariſto.ff.de dona.& dic vt ibi.

LEX III.

e QVirem. [e] Antequā res euincat non poteſt emptor contra venditorē habere regreſſum.h.d. hoc verum niſi in caſibus. quod dic vt in glo.

SI prædium. Datio ī ſolutū ſimilis eſt emptioni, & ſimili modo de euictiōe agitur.h.d. vt vidiſtis in l.libera.§.de ſen. c

EX his prædiis. Hæc eſt bona lex, & menti tenenda antequā res tradat, vel pretium ſoluatur, pōt emptor petere, vt pignoris obligatio diſſoluatur. hoc dicit.& eſt bona lex.

f NOn dubitatur. [f] In cōtractu emptionis debetur euinctio. etiā ſi nō promittatur.h.d.& bonum caſum habet multum.

AVtore. Sufficit ꝙ denūciet principali, licet fideiuſſor ignorauerit.h.d. hęc bona lex.

SVMMARIVM.

1 ☞ Venditori ſcienti litem motā eſt denunciādū.

g EMptor. [g] † Emptor de euictione nō agit ſi nō denūciauit, vel contumax fuit: vel ſi per iniuriam iu-
h dicis cōdemnatur.h.d.¶ Quærit gl.[h] nunqd ſi vēditor ſciuit, an ei debeat denūciari. Gl. hic vr dicere ꝙ nō. Idē Dy.in c.eū qui certus.de reg.iu.li.vj. Dixi tibi hoc anno cōtrariū: nā in denūciatione ꝗ f cōtinet nudā notificationē ꝓcedit illa regula eū q certus &c. vt l.j.in fi.ff.de actio.emp.de pet.hær. l.itē veniūt.§.petitā. Sed iſta denūciatio continet aliquid, ſcilicet inuitationē ad aliquid faciēdū, ſcilicet quòd veniat ad defendendum, ſeu qđ liti aſſiſtat, vt l.j.§.de pericul.& commo.rei vendi.& ibi dixi.& §.eodem.l.ſi parentes.& l.empti. vnde re-
i quirit iſta notificatio[i], vt l.denūciaſſe.ff.de adul. Licet enim ſciam litem eſſe motam: tamē ego neſcio ſi tu velis ꝙ veniam ad defendendum, vel ad aſsiſtendū liti: fortè tu confidis tātum de te quod ſufficit.

a ¶ Non abſtulit. De iſto tex. vide Bart.ī l.iij.ſol.mat. Adde Bar.ī l.iij.ff.ſi cert.pe. Ange.in l.nā & nocere.ff.de pac.& Bal.& Ang.ī l.ij.§.j.C.de acq.poſ. aſs de qua.pſc.ibi materiā iſtā dic. & dic ꝗ habes p Imo.ī l.iiij.§.ſi ex cōuētiōe.ff.de re iudic. adde ad hanc legem Bal.cōſi.ccciij.lib.j.

b ¶ Nouationū. Circa iſtā nouationē vide Lu.Ro.in conſ.cxix.& in cōſ.ccix.& Bar.ī cō.ccxliij. ſci.terti⁹ promittit mihi illud qđ aliàs debet dici qđ non eſt nouatio, ſed eſt fideiuſsio. allegauit l.ſi de nouat. vide ibi Bar. And. Barb.

※ P. PAV. P.

b ¶ Nouationū. An iſta lex habeat locū in delegatiōe, vide Iaſ.ī l.ſingularia.col.ū.xv.ad med.ff.ſi cert.pet.

c ¶ Vſuras. Hāc l.alſ. Bar.ī l.v.§.fi.ff.de ver.obl.& vide qđ no.dixi poſt Bart.ī l.j.ff.de eo qđ cer.lo.& Bald.hic.

d ¶ Vēditore recupet. Qñ vēditor teneat ad expenſas ēptori, in cā euictionis. addit tñ ꝙ lite pēdēte emptor nō pōt petere ſumpt⁹ à vēditore, ſcđm Bal.in l.cū teſtamento.§.de teſta.manu.ꝙ verū tenēdo opi.huiꝰ gl.& gl.§.de l.cū teſtā. ſed Bar.hic reprobat: iō fortè nō ꝓcederet ſnīa Baldi.

e ¶ Qui rē. Probat ī l.j.§.ſi ſtipulat⁹.de præto.ſtip.

f ¶ Nō dubitatur. In materia euictionis vide Lu.ro.in cōſl.ccxlviij. An. Barb.

g ¶ Emptor. Adde Bar.in l.q abſentē.de procura.& adde quod etiam qui recipit rē in ſolutum debet denūciare.l.libera. vbi gloſſ.& Bart.§.de ſen.adde an debeat hēre dila-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tionẽ ad denunciandũ.Io.An.in tract.de dila.in addi.in prin.& ꝙ vẽditori ſciẽti litẽ motã ſit denunciandũ,tenet Io.And.in addi.ad Spec.in titu. de empt.& ven.§.fi.vbi allegat tex.in fi.in l.ſi parentes.j.co.

h ¶ Quęrit glo.Vide moder.in c.fi.de emp.& vendi.

i ¶ Notificatio.Idem tenet Specu.de empt.& ven.§.fi.in fin.

in l.qui alienam.ſ.de procu.& Bal.in l.emptor.ſ.eo.vbi tenet contra Bartol.ibi.Et hic adde pulchrè Ang.& Imo.in l.cùm ex cauſa.de verb.obli. Cùm Bar.concordat Ange.& Imol.in l.executione.§.inſolidum.de verbo.obliga.

d ¶ Idoneè.Vide in l.à diuo Pio.§.ſi poſt.de re iudic.Nota ꝙ vbi imminet euictio ĩ limine cõtractus:debet præſtari fideiuſſor,adde quod no.Barto. in l.habitationum. §.fi.per iſtum tex. de peri.& commo. rei vendi.& quę dixi per ipſa iura in l.commodare.cum ſequen.ff.commo. poſt Bart.Si autem venditor ſciuiſſet rem eſſe alienam in continenti poteſt ante euictionẽ conueniri. Textus eſt ſingularis in l.ſeruus quem.in fine. de act.empt.& gl. in l.iij.ſ.eodem.& Bald.poſt Bart.in l.j.§.ſtipulatio.de præto.ſtipul.& ibi etiam ponit oẽs caſus in quibus cauetur de euictione.& vide not.queſt.per Bald.in l.familiæ.la j.ſ.famil.erciſcũ. quando euictio venit à patre,an ego tenear ſi imminet euictio ĩ limine cõtractus.Collige ex notatis per Barto. aliàs Bal.in l.j.ſ.de bon.mater.& vide ibi Bald.qui ponit an ſi non offeratur fideiuſſor ĩ caſu huius legis emptor teneať ad vſuras pretij nõ ſoluti.& qđ dicit nota.Adde vt per Ioan.An.in addi.ad Specu.in titu. de emptio.& venditio.§.fina.prima additio.Et an ſi via ſit obuiandi fraudibus,de quibus in hac lege,vide Ioã. Andre.eodem titulo.præallega.in §. primo.verſicu.primo autem.in addi.incip.facile ergo crit.

a ¶ Si ob cauſam.Adde Bar.ad hãc l.meminerint.in ij.col. ſ.vnde vi.Nota qđ facit iudex pars facere videtur.Limita per l.à diuo Pio. §.ſi emptor.de re iudicata.& quod ibi habetur:nam in propoſito ibi licet pars non poſſit recedere à contractu vẽditionis: tamen iudex poteſt.Secũdò,& magis propriè ad hãc limitationem ſecũdùm Bald.in l.inſtar.de iure fiſc.lib. x.& per Angel.in repeti.§.ex nõ ſcripto.Inſtitu.de iure natura.in x.columna,vbi tenet ꝙ tũc factũ iudicis reputetur factum partis,quando illud clauditur ſub adminiſtratione iuriſdictionis:aliàs ſecus. quod not.Item ad iſtam adde quòd notat Bald.in l.ordo.& ſ.dixi in verſicu.modò quæro. de executi.rei iudica.& adde quod dixi ſecundùm Angel.addendo Bald. hic per iſtum textum,qui etiã limitat in facto iudicis, qui certè proceſsit. & facit ad no.quæſtio.Bal.in l.j.in ij. colum.in verſic.& hoc facit ad quæſtionem.ſ.ſi ſeruus extero.

b ¶ Hæredes.Iſtam l.cum duabus ſequentibus allegat Bartol.in l.ciuitas. ff.ſi certum peta.& Barto.in l.ſtipulatio iſta.in princip. de verborum obligationibus.

c ¶ Forma.Tenementi hanc formã denunciãdi.Idem dicebat Barto.in l. non ſolùm.§.morte.de ope.no.nun. Adde quod nota. in c.fin.de emptione & venditione & clem.cauſam.de electio.& quod no. Barto.ibi dixi poſt Imolã in l.ij.in fin. ff.ſoluto matr.Et de hac forma vide Bald.in l.ſi cùm quæſtio.ſ.eo.& ibi tenet contra Barto.& ibi Bart.Facit quod not.Barto.in l.j.in xj.quæſti. de ope.no.nunc.& vide Bal.in l.libera.in vlt.colum.ſ.de ſenten.& Bart.

SI controuerſia. Si fit denũciatio,& res euincitur,de euictione agitur:ſecus ſi non euincatur.h.d.

SI fines agri. Quod p actionẽ finium regũdorũ euincitur,in actione ex empto ꝑ euictione venit:ſecus ſi non euincatur,ſed ex alia cauſa p iudicem adiudicetur.h.d.

EXceptione. Quę de euictione tenet actio,ẽt tanquã fideiuſſorem eundẽ agentem repellit exceptio.h.d.Nota ſecus in hęrede fideiuſſori:vt videbitis j.eod.l.fi.

SIue. Etiã anquã res euincatur poteſt ad intereſſe agi ſi hoc agať.h.d.

SI ob cauſam. [a]Si vẽditio fiat à iudice pars obligatur de euictiõe:& ideo eam agentem repellit exceptio.h.d.¶ Not. quod iudex facit,pars facere videtur.Simile vidiſtis ſ.ſi in cau.iudi.l.j.

SIue poſſeſsio. Quem de euictione tenet actio,tanquã hęredẽ principalis, eundem agẽtem repellit exceptio.hoc dicit.Secus eſt in hærede fideiuſſoris:vt j.eodem l.finali.

SVper empti. Re euicta agiť de euictione ad intereſſe pretij,fructum,vel meliorationum.h.d.

SI cùm quæſtio. Re euicta per ſententiam agitur ad intereſſe:ſecus ſi ſponte reſtitueretur.

SI ſtatus. Si emptor ſuccubuerit regreſſum de euictiõe habet:ſec⁹ ſi obtinuerit.h.d.Quod hic dicit ad vẽditorẽ non poſſe reuerti qñ obtinuerit:non intelligas actione ex empto,quaſi res ſit euicta ſed actiõe ex empto,quaſi res non ſit defenſa:ſicut dixi ſ.eo.l.j.

SI obligata. Emptoris præſcriptio,prodeſt venditori.hoc dicit.

SI parentes. Re euicta agiť de euictione,ẽt contra venditoris hęredes,[b]nec ex eorum perſona poteſt in integrum reſtitutio ĩpetrari.h.d.¶ No.tex.ibi:nec vobis vt defendatis &c.Ad illud,qđ dixi ĩ l.emptor.ſ.eo.ti. modum denunciandi dicam vobis j.l.proxi.

EMpti. Etiam ſi poſt longũ tempus res euincatur:de euictione agitur,ſi fuit legitimè denunciatum.hoc dicit.Circa legem noſtrã quęro de forma[c]huius denunciationis,quam emptor debet facere venditori.Reſpon.Primò debes facere venditorem certum,quando lis eſt mota ſibi: vt ſ.e.l.ſi cùm quæſtio.& ideo puto ꝙ debeas ſibi oſtendere libellum publicum.& ei copiã dimittere.aliàs eñ ipſe non redditur certus ꝙ lis mota fuerit;quare eñ ipſe hoc tibi credere debet:qa certioratione facta debes ei denunciare,vel proteſtari ꝙ veniat ad defendendum.Iſta autem verba potes, quibus verbis vis componere:vel ſcđm formam l.j.ſ.de peri.& cõmo.rei ven.vel ſcđm formam legis præcedentis vel ſecundum formam huius l.j. cod.l.cùm ſucceſſores.

CVm tibi. Ex ſtipulatione de indẽnitate põt agi: cum id pro quo res eſt obligata fuerit ſolutum.h.d.

CVm ſucceſſores. Re euicta agitur de euictione ſi fuit denunciatum,vel nõ potuit reperiri,cui denunciaretur.h.d.

SI poſt. Quãdo euictio imminet in limine contractus,emptor nõ cogiť ad ſoluendũ pretiũ,niſi ſibi caueať idoneè.[d]Hoc dicit hæc no. lex.¶ Opp.ff.eo.l.emptori.vbi vẽditor nõ teneť cauere de euictione.Sol.hoc eſt verũ,niſi in limine cõtractus euictio immineat.¶ Quęro vtrũ debeat præſtari ſatiſdatio pro illa euictione quæ ex illa cã tantũ immineat:an generaliter?Glo.hoc nõ firmat.Finaliter doctores videť velle ꝙ generaliter per l.fi.de reſcin.ven.& tene menti hanc l.Ex hac eñ lege ſunt factæ mille malitiæ:nã ſupponit emptor quẽdã qui litẽ mouit,vt poſsit habere fideiuſſorẽ de euictione:quid eñ tunc fiet qñ vẽditor fecit hoc fieri malitioſè ab emptore.Certè cõpelliť emptor iurare,ꝙ per calumniã nõ facit ſibi mouere litem,& eodẽ modo cõpellitur iurare ille qui eã mouet,vt ſ.depoſiti.l.j.

SI quis tibi. Re perempta non timet venditor periculum euictionis.h.d.

SI fundum. [e]Qui emit rem alienam ſcienter,non habet regreſſum de euictione,etiam ad pretium.ſecus ſi ignoranter.h.d.

EMptori. Emptor põt ſe defendere,etiam ex iuribus venditoris.h.d.

SI permutationis. In cõtractu permutationis re euicta denunciatione ſolenniter facta agitur de euictione.h.d.

NOn ex eo. [f]Bona fides præſumitur,niſi probetur contrarium.h.d.De hoc dic vt in l.cum quærebatur.vnde vi.

HAeredẽ. Quẽ de euictiõe tenet actio,vt fideiuſſoris hæredẽ eũ agentẽ non repellit exceptio. h.d.hęc ſingularis lex.Et eſt caſus quẽ neſcio alibi.Rationẽ autẽ huius legis inueſtiga per te.Tangitur per gl.ff.de lega.j.l.& quidem.

Creditorem euictionem pignoris non debere. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞ Vendens rem tãquam tutor vel curator,licet non teneatur de euictione:tenetur tamen ſe oſtendere talem legitimè.

LEX I.

CVm iure. Qui vendit rem iure creditoris,ad hoc tenetur vt doceat ſe creditorẽ alijs potiorẽ:aliter de euictione non teneť,niſi expreſſe ꝓmiſerit,vel in dolo fuerit.h.d. cũ.l.ſeq.¶ Op.ſ.ti.j.l.nõ dubitať.Sol.qñq; qs vẽ-

e ¶ Si fundum.Vide in l.emptor.§.fina.de actio.empt. & gloſſ.Angelus Barto.& docto.in l.ſi familiæ.ſ.familiæ erciſcundæ.& gloſſ.& Bald.in l. nõ dubitatur.ſ.eo. & hic.

f ¶ Non ex eo.De hoc per glo.& Inn.in c.vigilanti.de præſcrip.& hic qñ non habet titulum reprobatum à iure ſecundùm Bar.no.in l.quemadmodum.ſ.de agri.& cenſi.lib.xj.

dit rem

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Tāquā tutor.No.ꝙ tutor,vł ꝓcurator nō tenet̃ de euictiōe.& vide iſtū tex.no.Bar.in l.fi.§.& ſi pręfatā.ſ.de iu.deli.licet aliq dicāt ipm nō bñ dixiſſe.& adde Bar.in l.ꝓcurator q.ꝑ euictiōe.ff.de ꝓc.& ī l.j.ff.de p̃t.ſti.
b ¶Si filiū.Et de intellectu hui⁹ l.& gl.vide Bar.in l.ij.ſ.ſi aduer.rē iud.& ī l.poſt mortē.ff.de adop.An iudei & Saraceni habeāt filios in ptāte,vide poſt Bar.in l.itē in ptāte.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iu.& qualr̃ ꝓbet patria ptās,vide Bal.in l.titia.ff.ſol.ma. 1
c ¶Mater lactare. a Nota ꝙ mater cogit̃ lactare filiū vſq; ad triēniū.Adde qđ legit̃ ī c.fi.de cōuer.īfidel.& ī l.j.ſ.de īfa.Fallit niſi mater eēt ita nobilis, cui eſſet verecūdia: b ar.l.nepos ꝓculo.ff.de ver.ſig.vel qa eēt paupcula:vt qa vellet lactare extraneos cā lucri.l.ſed & ſi hr̃ditas.cū ibi ſcriptis,ad exhibē.& quod ibi dr̃,ītel c ligas ēt patre īuito.l.j.in prin.cū glo.in ver.iuſta cā.de libe.exhi.vide p Mo.in l.ſi cū dotē.§.ſi aūt ī ſequiſsimo.ī tex. d ibi,oēm talē mulieri &c.vbi habes nota.ꝙ mater de dote tenet̃ alere filiū.qđ no.& Bal.ī l.alimēta.ſ.de ne.ge.& gl.hic ī ver.noīe.et Bal.hic.& Bal.in l.ſed & ſi.§.j.ff.ad exhi.vbi hāc l.limitat ꝙ mater non tenet̃ ꝓpter inopiā & neceſsitatē laborādi.& Bar.ī trac.alimē. 1 & in l.ſi qs lib.§.ſi mater.ff.de li.agn.
d ¶Cū in adopt.Et iſta l.& §.admonemus.& §.at hi q.a l.legant̃ in gl.dū dr̃ filiū datū ī adoptionem auo materno, 1 nō poſſe pr̃i legiti- e mo & naturali ab ī teſtato ſuccedere, ſunt correcti p aut̃.de hęr.ab inteſ.§.j.ibi,ſiue ſuæ ptātis, ſiue ſub ptāte ſunt f conſtituti.& no.tenet Matth.de Ma.in trac.ſuo de ſucc.ab inteſ.in princ.& in ij.art.principali.& addit.§.nulla verò.ī d.aut̃.p quē vr̃ eſſe cōcepta iſta lex in caſu ecōuerſo ad primum.ſ.dictum.
e ¶Notarius creat⁹.Adde Bart.in l.nec 1 ei.§.eorū.in fi.ff.de adopt.
f ¶Nec auus.Adde Bal.ī l.quāuis.in ř.col.ſ.de fideicom. g

dit rē vt ſuā:& tūc de euictione tenet̃ etiā ſi nil dicat.Qñq; vēdit rē nō vt ſuā,ſed vt alienā,& creditor tunc non tenet̃ de euictione,ſed tenet̃ ad hoc vt doceat ſe creditorē alijs potiorē.qđ tene mēti.Ex hoc ego dico†ꝙ qñ aliqs vēdit rē tāquā tutor[a] vel tāquā ꝓcurator ꝙ licet nō teneat̃ de euictiōe:tenet̃ tñ ſe docere tutorē legitimū,vel ꝓcuratorē legitimū,per hāc legē.qđ perpetuò tene menti:qa allegaui millies.

De patria poteſtate. Rubrica.

LEX I.

b Si filium. [b] Libertas à patria poteſtate pręſcribit̃ longo tēpore.hoc dicit in ſummario.

Nec filium. Cōtra negantem ſe filiū eſt impoſita pœna p ſenatuſcō.& ſunt introductæ actiones pręiudiciales:& pater cogit̃ alere filiū maiorē triēnio:minorē aūt triennio c cogitur mater lactare[c].h.d.

De adoptionibus. Rubrica.

LEX X.

d Cum in adop. [d] Datus in adoptionē alicui ex aſcendētibus eis ſolis ex teſtamento,& ab inteſtato,ſuccedit vt ſuus:datus verò extraneo ex teſtamento capit quantum ei relinquitur,& nō vltra:ab inteſtato ſuccedit vt ſuus,ſuccedit etiā patri naturali.Item per emancipationem omnia iura adoptionis tolluntur.h.d.tota iſta lex.

De emācipationibus liberorum. Ru.

SVMMARIVM.

1 ☞Creatus notarius ab vna ciuitate poteſt vbiq; conficere inſtrumenta.

LEX I.

Si lex. Hic eſt bon⁹ caſ⁹.Qui habet iuriſdictionē ex lege municipali,pōt eā exercere īter volētes,etiā nō ſubditos,& vires habebit apud oēs.h.d.Tene mēti hāc legē.¶ 1 †No.ar.ꝙ notari⁹ creat⁹[e] authoritate cōi vni⁹ ciuitatis pōt facere e inſtrumēta in alia ciuitate quę vires habebunt in omni loco.Facit etiā ꝙ ſi forēſis facit hic teſtamēta ſcđm formā ſtatuti huius ciuitatis ꝙ valeāt.Facit etiā ad multa alia quę examino plenè in repe.l.cūctos populos.de ſum.trini.& fide catho.

f Nec auus. [f] Nota ꝙ beneficia nō cōcedunt̃ cū alteri⁹ iniuria,vt l.ij.§.merito.ff.ne quid ī lo.pub.¶Quęro vtrū in caſibus illis in quibus pōt pater cogi emācipare filiū,an eiſdē caſibus ecōuerſo cogatur filius retinere vel recipere emācipationem.Glo.hic tenet ꝙ nō.Idē in aut̃.quib.mod.na.effi.ſui.§.generaliter.In cōtrarium videt̃ tex.in l.quidam cū filium.ff.de verb.obli.& ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 ☞An infans poſsit legitimari.

Iubemus. Parētes pñt emancipare filios abſentes, impetrato reſcripto principis & eorū accedēte cōſenſu:niſi eſſent īfantes quorū cōſenſus g requirit̃.h.d.hęc bona lex.Et fui interrogatus[g] à

f ☞ P. P A V. P. Nec auus.Vide Iac.de Bel.in trac.de quæſt.colū xxxij.circa medium.
g ¶Interrogat⁹.hāc l.alle.Bar.in l.imperiū.in primo gradu miſti īperij.ff.de iur.om.iud.in ver.& fui interrogat⁹.& ad Bar.hic adde Bal.in cōſi.ſuo in ci.pręſupponit̃ ꝙ dict⁹ comes Sabaudiæ.adde Aug.de Arc.Inſti.de adop.§.fina.& hic adde Bart.ī l.inuiti.ff.de his q ſunt ſui vł ali.iu.p Ang.in diſpu.ſua:nobilis qdā genere.& Flo.de ſan.Pe.in quadā diſputatiōe.p Bal.hic.& Bal.ī aut̃.p̃terea.de nat.li.& no.caſum in quo qs pōt legitimari ſine cōſenſu ſuo.Adde bonū caſum ēt in quo filius inuit⁹ pōt legitiari,ſ.ī caſu quo fili⁹ occultet ī arcā ſuā cōcubinā,quā pr̃ ſu⁹ vellet in vxorē ducere.tex.in aut̃.qb.mo.na.effi.legi.§.licet.adde And.ſicu.cōſi.lvj.ij.lib.
h ¶Nec nos.Vide Bar.in l.j.ſ.de pac.& vide qđ no.Bal.in l.aut q rē.ſ.de ſa.ſan.eccl.
i ¶Liber capt⁹.Eſt ſing.ſcđm Bal.in l.alimēta.ſ.de nego.geſ.Quid in fratre,vide Bar.ī aut̃.ſi captiui.C.de epiſc.& cle.& hāc l.no.Bal.in d.l.alimenta.ꝙ ſi mater redimat filiū & ꝓteſtet̃ ꝙ nō intēdit donare:cōtrarium tenet in aut̃.ſi captiui.

quodā magno aduocato de Tuſcia de tali quæſtio 1 ne.†Baſtardus infans fuit legitimat⁹:nunquid valeat talis legitimatio,cùm eius conſenſus nō interuenerit?Videtur ꝙ non,niſi eorū interueniat cōſenſus,vt in authen.qui.mo.na.effi.ſui.§.illud tñ.Ego reſpondi ꝙ illud debet intelligi ſecundū determinationē huius legis,niſi ſit infans,per iſtum tex.quem no.bene & ſigna,& tene menti.

De ingratis liberis. Rubrica.

LEX VNICA.

Filios. Filij ſi ſunt ingrati,reuocantur in patriam poteſtatē.hoc dicit.

De poſtliminio reuerſis, redemptis ab hoſtibus. Rubrica.

LEX III.

Cum cognatos. [h] Nota ꝙ qñ dubitat̃,an aliqs ſit viuus,vel mortu⁹,nō pōt adiri hr̃ditas,ſed interim dat̃ curator bonis.Idē dicit l.ſeq.ſcilicet dū dubitat̃,an viuat aliqs,vel ſit mortuus:nihil interim i pōt fieri.De quo in l.ab hoſtibus.ex qui.cau.ma.

h Nec nos. [h] Hæreditas de cui⁹ morte dubitatur,non poteſt adiri.quod nota &c.

Cum & poſtliminii. Gl.in l.obligatione.ſ.de ſol.quærit vtrū oblatio & poſitio facta ab alio,nō à debitore liberet debitorem.Gloſſ.non determinat.Habetis caſum hic ꝙ ſic,vt l.qui decē.§.j.ff.de ſol.

i Liber captus. [i] Nota hunc caſum,& videtur mihi ꝙ Gul.de cu.inter alia allegat hanc legē ꝙ ſi pater ſoluit pecuniā pro redimendo filio capto à latrunculis videtur quòd poſt mortem patris fratres poſſunt computare in portionem ſuam.Hæc lex facit ꝙ nō.Gul.tractat in l.frater à fratre.ff.de condi.inde.Sed ſi pater ſoluiſſet condemnationem pro filio delinquēte:tūc puto quòd eſſet aliquid,vt plenè dixi in l.Stich⁹.ff.de pecu.leg.

Quæ ſit longa conſuetudo. Rub.

SVMMARIVM.

1 ☞Populus romanus,an hodie poſsit facere legē generalem,adſcriptam,& expreſſam.
2 Debemus ſequi quod populus romanus facit ex certa ſcientia conſuetudinem inducendo.
3 Argumentum de pacto ad ſtatutum,vel cōſuetudinem quomodo procedat.
4 Conſuetudo quid ſit.
5 Differentia inter legem communem,& conſuetudinem.
6 Quæ ſit differentia inter conſuetudinem,& legē municipalem.
7 Si eſt factum ſtatutū de caſu deciſo per conſuetudinem,quo iure agendum erit pro illo caſu,an cōſuetudinis,an ſtatuti.
8 Si quis propoſuit cōſuetudinē ex cōſuetudine,& non probauit conſuetudinem,ſed ſtatutum,vel econtra an obtineat.
9 Differentia inter cōſuetudinem & ſtylum.
10 Quæ ſit differentia inter cōſuetudinem & mores.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

11 Conſuetudo & præſcriptio quomodo differant.
12 Requiſita ad inducendam conſuetudinem.
Binus actus dicitur frequens.
13 Conſenſus totius populi vel maioris partis requiritur ad conſuetudinem inducendam.
Vſus mulierum quando inducat conſuetudinem.
14 Conſenſus totius populi vel maioris partis, quomodo colligatur.
15 Temporis diuturnitas requiritur vt inducatur cõſuetudo.
16 Tempus diuturnum ſiue longum, quod dicatur.
17 Quare tempus diuturnum requirat ad inducendã conſuetudinem.
18 Certapars populi ciuitatis poteſt ex ſua parte conſuetudinem inducere.
19 In conſuetudine inducenda, an requiratur actus iudiciarius, ꝙ non.
20 Conſuetudo ꝙ poſsit induci ſine contradictione.
21 Conſuetudo an induci poſsit per errorem.
22 Per conſenſum coactum, an inducatur cõſuetudo.
23 Si iudex iudicauit plures cõtra legẽ præſente maiori parte populi, & longũ tp̃s ſit elapſum, an conſuetudo ſit inducta inter omnes.
24 Conſuetudo an inducat ex ſentẽtijs quæ nõ ſunt mãdatæ executioni, & longũ tempus ſit elapſum à tempore pronunciationis earum.
25 Ex ſententia arbitrorum quando inducatur conſuetudo.
26 Sententiæ latæ inter nõ ſubditos, qñ poſsint conſuetudinem inducere.
27 Per ſententias reſciſſas quando conſuetudo induci poſsit.
28 Cõſuetudo inducta qualiter in iudicio deducatur.
29 Conſuetudo qñ debeat in libello allegari.
30 Conſuetudo probatur per duos teſtes.
31 Qualiter debeat probari conſuetudo.
32 Teſtes probantes conſuetudinẽ, quomodo deponere debeant.
33 Iudex nõ debet ſupplere defectum probatiõis in vim agendi, nec in vim excipiendi.
34 Quando pro conſuetudine, quandoq; fuit iudicatum, quandoq; contra, an ex prioribus ſententijs erit inducta conſuetudo.
35 Si ad ꝓbandũ cõſuetudinem producunt quatuor teſtes, quorum duo deponunt ſic actum, A. & B. præſentibus, alij P. & K. præſentibus. ꝙ non probatur conſuetudo.
36 Si bis contra legem eſt iudicatũ præſente maiori parte populi: tñ reperit ꝙ aliqs contradixit, an cõſuetudo erit inducta ꝙ ſic.
37 Conſuetudo quando liget infantes & furioſos.
38 Clerici quãdo ligentur conſuetudine laicorum.
Clericus agens cõtra laicũ in foro temporali quo ad litem ordinandam, ſeruat conſuetudinem, & ſtatutum laicorum.
39 Stante diuerſitate cõſuetudinis actoris, iudicis, & rei, quæ erit ſeruanda.
40 Si populus vtitur contra conſuetudinem: an erit interrupta.
41 Statutum vel cõſuetudo ciuitatis qñ vendicet ſibi locum in caſtris ſibi ſubiectis.
42 Conſuetudo ciuitatis, an habeat locum in caſtris ciuitati vnitis.
43 Si euenit caſus ſimilis pro parte legis ſcriptæ, & ꝓ parte cõtraria conſuetudine quod ius attendatur.
44 Quãdo vtrũq; ſimile procedit pariter per omnia.
45 Conſuetudo, quando ſit ſeruãda, & quando non.

LEX II.

COnſuetudinis.

In repe. huius legis infrà ſcriptũ ordinẽ ſeruabo: qa primò continuabo materiã ad ꝓcedẽtia & ſic ſcd̃m Azo. in ſumma. Dictũ eſt ſuprà de iure ſcripto. ſequit videre de iure nõ ſcripto. ar. inſt. de iure nat. §. cõſtat. ideo ponit hic hãc rub. ar. de iu. nat. §. ex nõ ſcripto. Inſti. Secũdò diuido legẽ in duas partes: in quarũ prima Imperator cõſuetudinis authoritatẽ extollit. In ſcd̃a eã limitat & reſtringit. Scd̃a ibi, verũ. Tertiò ſic ſũma ſcd̃m Azo. Io. & gl. Cõſuetudo ſpecialis certi loci in eo loco vincit legẽ cõem: & generalis generaliter: nõ aũt ſpãlis gñaliter in quolibet loco. ¶ Venio ad quartũ, ſcilicet ad caſum ĩ terminis quẽ ponas in genere: & in nube, & in qualibet parte. Lege per teipſum: quia facilis eſt. ¶ Venio ad quintum, ſcilicet ad notabilia: quæ duo colligas per teipſum, vt ſ. patet in diuiſione legis, & in caſu ſummario. ¶ Venio ad ſextũ, ſcilicet ad materiã huius legis quæ eſt ſubtilis, & profunda, & prolixa, ſed eam quàm commodius potero, reducam ad compendium. Et primò expediam apparatum huius legis per decem contraria, & quandam quæſtionem in ea formatam infrà tractabo. Demũ veniã ad materiam prolixiorem huius legis: & eam per quæſtiones expediam. Vltimò diſtinguendo, in ea concludam: & ero breuiter expeditus. Et certè apparatus exponit finem huius legis tribus modis: teneas quam vis. Primò verò legem ſic exponas: Conſuetudinis vſuſꝗ; longæui, id eſt conſuetudinis inductæ ab vſu longæuo, tanquàm à cauſa mediata, & remota, vt infrà dicam, ſcd̃m Pe. Et ſic patet quòd prima gl. huius legis quę fuit Irne. eſt falſa. ibi, verũ, id eſt pro ſed. Item ibi in fin. aut legem. expone legem, ſcilicet communem generaliter, id eſt cõſuetudo generalis certi loci, ſecũdùm Azo. & glo. Alias duas expoſitiones, quæ ſunt in apparatu, vide per teipſum: quia ſunt clarę. ¶ Oppo. glo. primo loco de principio huius legis ad finem. Ad quod reſpõdet primo ſecundũ Bulg. ꝙ principiũ aſſerat in genere: finis in ſpecie vetet: & ſic deroget principio non abroget. argu. ff. de verbo. ſign. ſi. l. derogatur. quod non eſt bene tutum, cùm debeamus correctionem legum particulariter, & generaliter euitarę, vt l. pręcipimus. in fine. ſuprà de appella. & in authen. quib. mod. nat. effi. ſui. §. tribus. colla. vij. cum ſimilib. ſecundùm Io. ſecundùm hanc contradicimus, vt patet ff. ad Tertul. l. j. §. qui operas. ergo malè. quare glo. ſoluit ſecundo modo, videlicet quòd principium legis loquatur de conſuetudine quæ eſt ſecundùm leges: finis verò de illa quę eſt contra legem. Quæ ſolutio nõ eſt bene tuta, cùm tota iſta lex loquat vniformiter de eadem conſuetudine, vt patet ex aduerſatiua, & continuatiua ibi, verùm &c. arg. ff. de legat. j. l. apud Iulianum. §. fina. & de teſta. l. hęredes palam. §. ſed & ſi notam. & quod no. ff. de dolo. l. ij. circa principium. Quare gloſſ. ſoluit tertio modo ſecundùm Io. quod principium loquitur de conſuetudine generali quę generaliter vincit leges, vel de ſpeciali, quę ſpecialiter. Finis verò de ſpeciali quę nõ vincit generaliter. facit quod ſtatim dicam in ſolutione ſequentis contrarij. ¶ Secũdò opponitur gl. ad finem huius legis, de l. de quibus. in fi. ff. de legi. Solu. multis modis. Primò ſecũdùm Placen. ꝙ d. l. de quibus. loquitur ſecundũ tẽpora antiqua, ſecundũ quę populus romanus poterat facere legem generalem: ergo & conſuetudinem generalem contrariam legi: & illam contrariam legem tollentem. hæc lex loquitur ſcd̃m tẽpora moderna, ſcd̃m quæ populus Romanus non poteſt legem generalẽ facere: ergo nec cõſuetudinem cõtrariam illam vincẽtem. Ad hoc ſ. de vete. iur. enucle. l. j. §. cùm enim. & de legi. l. fin. Inſtit. de iure natu. §. ſed quod principi. & ff. de orig. iur. l. ij. §. nouiſsimè. & de cõſti. prin. l. j. in prin. Quod non videtur bene dictum: qa ſcd̃m hoc d. l. de quibus. eſſet derogatum, ſeu abrogatũ per l. ſeq. quod in caſu dubij dicere non debemus, vt dixi in ſolu. contrarij præcedentis. Præterea, Gulel. de Cug. in dicta lege de quibus. illud impugnat: & aliter fatetur quòd in principem tranſlata eſt poteſtas cõdendi legem expreſſam, & ſcriptam: non autem conſuetudinariam. quæ in eum non potuit transferri, cùm procedat ex tacito conſenſu. argumen. ff. ad Trebel. l. ſi patroni. §. qui fideicommiſſariã: & ſic dicit hodie populũ Romanum poſſe facere conſuetudinẽ generalem, cùm poteſtas ipſi⁹ legis conſuetudinarię inducendę nõ ſit trãſlata in principem. & ſecundũ hoc d. l. de quibus. hodie remanet in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

1 net in ſuo ſtatu.†quod placet Marti.Sili. vbi dicit hodie po-
pulum Romanum legem poſſe facere generalem, ſcriptam,
& expreſſam, de quo hic non inſiſto: quoniam plenè eſt tra-
ctatum in l.fina.ſ.de legi.& conſtitutio. ¶ Sed contra præ-
dicta inſtatur: nam non debemus ſequi quod populus Ro-
manus fecit, ſcilicet vtendo moribus contra legem, ſed quod
facere debeat, ſcilicet vtendo lege communi, vt lege penul-
ti.ff.de iuſtitia & iure.& l.ſed licet.ff.de officio præſidis.Sed
gloſſ.ibi, & Inſtitut.de ſatiſda.§.fina.ſic reſpondit, & bene,
videlicet quòd non debemus ſequi illud quod populus Ro-
manus facit perperam, & erroneè, vt in contrariis.& l.quod
2 non rōne.ff.de legi.†Sed bene ſequi debemus illud qđ popu-
lus Romanus ex certa ſcientia fecit conſuetudinem inducen-
do, vt dicta l.de quibus.Ratio quia Roma eſt communis pa-
tria.ff.ad municipa.l.Roma. & eſt caput Mundi: & ſic aliæ
ciuitates debent ſequi ipſius conſuetudinem: non autem ipſa
aliarum ciuitatum, vt dicto §.fina.Inſtitu.de ſatiſdatio. & l.
prima.§.ij.& §.ſed & ſi quæ.C. de vete.iur. enucle.vnde il-
lud vulgare, Roma caput Mundi, tenet orbis frena rotundi.
Facit quod notat Innocen.extra de conſue.c.penulti. & de
conſtitu.c.cùm acceſsiſſent.quare gloſſ.ſecundo modo ſol-
uit dictum contrarium, ſecundùm Martinum, videlicet quòd
dicta l.de quibus loquebatur de lege municipali ſpeciali, lex
iſta de communi quæ eſt validior, vt in authenti.de non alie.
§.quia verò veriſimile.& ff.de teſtamen.milit.l.eius militis.
§.militia.ff.de act.& obligatio.l.in honorariis.verſi.ſed cùm
reſciſſa.quæ ſolutio eſt falſa: quia dicta l.de quibus.loquitur
expreſsè in lege communi & generali.Quare gloſſ.ſoluit ter-
tio modo, ſecundùm quoſdam quòd dicta l.de quibus.lo-
quitur in legibus in quibus poteſt derogari per pactum, hic
in illis quibus non poteſt.de quibus caſibus plenè nota.ſ.de
3 pactis.l.penulti.ff.eodem.l.pactum.Ratio pro eis:† quia con
ſuetudo æquiparatur pacto: quia vtrunq; procedit ex con-
ſenſu populi, vt dicta l.de quibus.& ff.de pactis.l.prima in
princip.Pro illa ęquiparatione facit.quod not.j.de decre. de
curio.ſuper rubric.libro x.Sed contrarium not.de regul.iur.
l.neq; pignus.§.priuato.& l.nec ex prętorio.eodem titu.vbi
Iacob.de Are.ſic dicit quòd aut ſtatutum, ſiue cōſuetudo eſt
contra ius naturale, vel gentiū: & tunc dicta parificatio pro-
cedit: & ſic intelligitur gloſſ.dictæ rubri.Aut eſt contra ius ci
uile: & tunc ſecus: imò plus poſsit ſtatutum vniuerſitatis quā
pactum, vt in aliis gloſſ.Sed oppon.in hoc vltimo membro
de l.Anthioceñ.ff.de priui.credit.Sol.Ibi lex municipalis in
ſui forma, nō eſt contraria iuri alterius, ſeu legi communi, aľs
ſecus, vt ibi dixi.¶ Secundò oppo.de l.fina. ff. de colleg.illi.
Solu.Ibi ſtatutum vniuerſitatis eſt expreſsè reprobatum per
legem ſeu pactum: hic ſecus vt ibi dixi: arg.de ſacroſan.eccle.
authenti.caſſa.& quod ibi dicam.Vel dic quòd dicta ęquipa-
ratio procedit cæteris paribus, videlicet quòd idem poſsit
ſtatutum, ſiue conſuetudo vniuerſitatis, quod eius pactum,
& non plus, vt dicit glo.rubri.ſed cæteris non paribus, non
procedit: imò plus poteſt ſtatutum, ſiue conſuetudo vniuer-
ſitatis quàm pactum priuatorum.Ita loquitur alia gloſ.ff.de
regu.iur.l.neq; pignus.§.priuatorum.quæ ſolut.impugnatur
per gloſſ.quæ dicit quòd plus poteſt conſuetudo quàm pa-
ctum.quod patet: quia pactum non ligat furioſum, propter
defectum ſenſus, vt ff.locati.l.qui ad certum.cum ſimi.Con-
ſuetudo autem maioris partis ſic: argumen.ff.ad municip.l.
quod maior.ſed dic, vt ſ.dixi proximè.& facit quod infrà di-
cam.Ioan.verò dicit quòd prędicta parificatio, & dicta regu-
la procedit in electionibus, & in his quæ ſingulorum pro-
deſſent vtilitatibus.videlicet ad hoc vt vniuerſitas poſsit cō-
ueniri, requiritur vt maior pars faciat contractum, vel obli-
gationem aliquam, non autem vt aliquis obligetur ignorans,
vt conueniatur ſingulariter.etiā ſubdit quòd hæc cōſuetudo
patrimonio ſingulorum detrahit, & aliquādo obligat.quod
facere non poteſt pars maior: nam ſi millies conſentiat pars
maior, vt ego alicui tenear, non propter hoc tenebor. ¶ Sed
contra hoc opponitur quòd conſuetudo vniuerſalis poteſt
iuri priuatorum detrahere & derogare, vt ff. communia
prędio.l.venditor.§.ſi conſtat.& no.ff.de his qui ſunt ſui vel
alieni iuris.l.ij.§.primo.Solutio.Illud contingit propter pu-
blicam vtilitatem: & quia ille priuatus ſeruatur indemnis, ſci
licet quia ſoluitur ſibi pretium ſuorum lapidum, ex quo col-
ligitur eius tacitus conſenſus, ſecundū Inn.extra.de conſuet.
c.primo.ſecūdùm Ioan.etiam prædictis obſtat ff.qđ quiſq;
iuris.l.prima.& quod ibi nota.Solut.quod ibi inducitur ex-
ceptio, vt patet in exemplis ibi notatis: & ſic præſupponi-
tur exceptio hic & actio, vt hic, & in exemplo Ioan.argum.
ff.ſi certum petatur.l.eius qui in prouincia.§.quas verò.& de
action.& oblig.l.Arriani.Nec obſtat quod not.in dicto §.j.
in gloſſ.quod ſcit &c.in quæſtionibus ibi formatis: quia illud
eſt propter authoritatem ſententiæ: argumen. ff. de iudic.l.
ſi prætor.in princip.& de pignor.l.ſi fundus.§. ſi pluris. &
manda.l.ſi fideiuſſ.§.in omnibus.ff.ad Trebellianum.l.ſer-
uo inuito.§.cùm prætor.ff.de regu.iur.l.res iudicata.Quare
gloſſ.ſoluit quarto modo ſecundùm alios, videlicet quòd
ibi lex ſcripta non erat roborata conſuetudine, hic ſic: argu-
men.ſ.quando licet ab emptio.diſce.l.prima & ſecunda.quæ
ſolutio non placet: quia diuinare eſt.Quare gloſſ.ſoluit alio
modo, ſcilicet quòd ibi bona conſuetudo. hic mala.Quæ ſo-
lutio non valet, tum quia ſecundùm ea hæc lex non haberet
dubium: tum quia talis conſuetudo non eſt conſuetudo, vt
in authenti.vt nulli iudic.§.primo. contra l.quod Labeo.ff.
ad Carbo.tum quia quælibet conſuetudo rationabilis præſu
mitur in dubio ex moribus viuentium comprobata, vt ſ.eo-
dem.l.prima. & dicta l.de quibus. & dicto §.ex non ſcripto.
Quare gloſſ.ſoluit alio modo, ſcilicet quòd ibi populus Ro-
manus ex certa ſcientia, vtitur contra l.hic ignorans.ſed gloſ.
damnat eam, ne ſit melioris conditionis populus delinquens
quàm non delinquens, vt l.non ſolùm.ff.de noxal.cum ſimi.
Quare gloſſ.ſoluit ſeptimo modo ſecundū Ioan.& Azo.vi-
delicet quòd ibi eſt conſuetudo generalis populi Romani:
& ſic generaliter vincit, hic de ſpeciali alicuius loci: quæ licet
in eo loco ſpecialiter vincat legem, vt dicta l.venditor.§.ſi
conſtat.& de adminiſtra.tuto.l.ſi ſine hærede.§. Lucius.non
tamen generaliter vincit, vt hic. Alii ſoluunt octauo modo
quòd hæc lex loquatur de lege repugnante, & reſiſtente
conſuetudini, & ratione naturali cōtraria conſuetudini.quæ
conſuetudo tollere non poteſt, vt j.dicam. quæ ſolutio non
placet: quia diuinare eſt.¶ Secundò oppo. gloſſ.de l.iij.§.di-
uus.ff.de ſepul.vio.Solu.Ibi lex ſequitur conſuetudinem, in
l.de quibus.pręcedit eam.Sed contra iſtam ſolu.debet inſta-
ri de l.fina.ſ.de teſta.& extra de conſuetu.c.j.lib.vj.Solu.ſe-
cundùm Moder.in §.diuus.apparet ex forma dictæ legis, la-
torem eius ſciuiſſe conſuetudinem præcedere.in contrariis
non.Ioan.Mon.aliter ſoluit in dicto c.j.videlicet quòd in di-
cto §.diuus.erat lex inuenta ratiōe publicæ vtilitatis? & ideo
tollit cōſuetudinem præcedentem, aliàs ſecus, vt in contra-
riis, vt recitat Cyn.circa finem huius materiæ.Ber.aliter ſol-
uit extra de fide inſtrumen.c.paſtoralis. Aliter Archidia. &
Ioan.Andre.in dicto c.j.de quibus Solut.non curemus, ſed
ipſis Canoniſtis relinquamus.Sed ego ſic ſoluo quòd in di-
cto §.diuus.conſuetudo præcedens erat contra legem: vnde
lex ſequens de facili trahit eam ad ſuam naturam: argumen.
ff.de liberis & poſthu.l.filius à patre.§. filiusfa.de pactis.l.ſi
vnus.§. pactus.verſicu.quod & in ſpecie. In contrario ſci-
licet in dicto c.erat præter legem: & ſic fortior, vt in dicto §.
quia verò veriſimile.in authenti.de non alie.cum ſimili. Nec
huic ſolutioni obſtat dicta l.fin.ſ.de teſta.quia vel illud ſpe-
ciale in ruſtico vel tollit conſuetudinem præcedentem, vt di-
cto §.diuus.non futuram, vt dicta l.fina.& ibi dixi: argumē.
ſ.de teſtamen.l.iubemus.in fine cum ſimilibus.ff.ad legem
Falcid.l.Titia.& quod nota.ſ.de fideicommiſſ.l.cùm virum.
¶ Quartò opponit gloſſ.de l.eos.§. penultimo.ſ. de vſuris.
Et ſoluit: qa ibi conſuetudo erat expreſſè reprobata per le-
gem, vt dicta l.de quibus.argumen.ſ. de ſacroſan. eccle.au-
thenti.caſſa.de furtis.authenti.nauigia. & communia de ſuc-
ceſ.authenti.omnes peregrini.ff.ad legem Rhod.de iactu.l.
deprecatio. ¶ Quintò oppon. gloſſ.de l.quod non ratione.
ff.de legi.Solutio. In l.de quibus.fuit cōſuetudo inducta ex
certa ſcientia populi: & ſic eſt regularis.in l.quod non ratio-
ne.per errorem: & ſic irregularis eſt.quod infra in quæſtio-
nibus latius declarabo. ¶ Sextò oppon. gloſſ. quòd popu-
lus vtendo contraria lege ex certa ſcientia delinquit, & pu-
nitur extraordinaria pœna, vt l.ſanctio legum.ff.de pœnis.
ergo talis conſenſus irrationabilis non debet producere ra-
tionabilem conſuetudinem, vt in authentic.vt nul.iudic.§.
primo.ad quod reſpondet gloſſ.ꝙ hoc procedit ex præſum-
pta ſcientia & cōſenſu Imperatoris, & nō ex errore.Nō curo
de hoc: quia ipſe præſumitur ſcire, & ſciuiſſe, vel poteſta-
tem inducendi conſuetudinem populo concedere, vt lege
omnium, ſupra de teſtamen. & ſic conſenſiſſe præſumitur
conſuetudinem tanto tempore patiendo: argumen.ff.de ver-
bo. ſignific.l.alienationis.in princip. Ad hoc optimè facit l.
ſequens.ſecundùm vnum intellectum.& ff.de exercit.l.pri-
ma.§.magiſtrum.& ff.loca.l.cùm in plures.§.locator.¶ Se-
primò oppon. de l.obligationum fere.§.placet.ff.de action.
& obligation.Solutio ſecundùm Ioan. Mona.extra de con-
ſuetudi.ſuper rubrica.libro ſexto.ſcilicet, quod ibi conſen-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſu priuatorũ,hic vniuerſitatis,lapſu temporis cõfirmať.¶ Item opp.de c.
ſuper eo.extra,de cogna.ſpiri.Sol.Ibi erat conſuetudo cõtra legẽ:hic præ
ter legẽ,vel ſolue vt s̄.in ſol.ſecundi contrarij.l.de quibus.Deinde venio
4 ad quæſtiones.¶ Primò quęro,†quid ſit cõſuetudo.Et reſpondet Azo in
ſumma huius titu.& dicit ꝙ cõſuetudo eſt ius non ſcriptum,diuturnitate
populi moribus cõprobatũ.Ad hoc d.l.de quibus.§.inueterata.& d.§.ex
nõ ſcripto.Iaco.de Are.reprehendit iſtã diffinitionem,tñ qa ponit in ſua
diffinitiõe verba ſuperflua,dũ dicit,ꝙ cõſuetudo eſt ius nõ ſcriptũ,dicens
ꝙ illa verba ſunt ſuperflua:qa de eſſe cõſuetudinis eſt eſſe nõ ſcriptũ.qđ
j.dicã.Itẽ reprehendit eã de in ſufficientia,videlicet min⁹ ſufficiẽter dixiſ
ſe.ſicut aliàs Scęuola reprehẽdit cõſiliũ Galli in l.Gallus.§.j.ij.& iij.de li.
& poſthu.& ipſam ſic diffinit.Cõſuetudo eſt ius moribus,vel vſib⁹ toti⁹
populi,vel maioris partis initiatũ,cõtinuatũ,& cõſtitutũ,habẽs legis au-
thoritatẽ.Quę ſingula Cy.ꝓbat in lec.ſed non laborat in eius recitatiõe,
qa fateor ei qđ hęc diffinitio eſt plenior & pfectior,quã diffinitio Azo.
quo ad verba.ſed deficit ſolũ in vno,videlicet ꝙ omiſerit non ſcriptum,
qđ Pet.eius diſcipulus ponit in ea,ad differentiam iuris ſcripti. Sed cer-
tè excuſo Azo.& bñ dico,ꝙ diffinitio ſua eſt perfecta,dum dicit qđ con-
ſuetudo eſt ius.qđ verbũ habet includere omnia eſſentialia conſuetudi-
nis,nec cõſuetudo erit dicẽda,ea,quę imperfecta:& ſic nõ erit ius.ar.s̄.de
legi.l.humanũ.& de Iuſti.Codi.cõfir.in prin.& ad Sillya.l.penul.Nã nul
lũ diciť eſſe perfectũ,niſi ex omnibus ſuis partibus conſtet,vt l.j.cũ ſimi.
de ori.iur.Hoc probatur etiam ex diffinitione iuris:vt ff.de iuſti.& iure l.
j.§.ius.cũ ſua gl.Hoc ꝓbatur etiam:qa illud comprobatum ſignificat tp̃s
perfectũ,& legitimè cõſummatũ:vt ff.qđ quiſq; iur.l.j.§.hęc aũt verba.
&.§.fi.& arg.ne qs eum,qui in ius voc.l.pe.§.docere.cum ſimi.¶ Sed op-
po.contra Azo.quia conſuetudo videť factũ,& nõ ius:vt extra,de cõſti.
c.j.lib.vj.& d.l.de quibus.Nã quid intereſt,ſuffragio populus volũtatem
ſuã declaret,ad rebus ipſis,& factis.&c.Sol.Ibi cõſiderať cõſuetudo,ꝓut
eſt in fieri:hic prout eſt in facto eſſe.q̃ ſolutio nõ eſt bona:qa in contra-
rijs cõſuetudo cõſideratur ꝓut eſt in facto nõ prout eſt in fieri vt ibi pa-
tet.Quare Cy.aliter ſoluit qđ ibi loqť reſpectiuè ſ.reſpectu iuris ſcripti.
qđ patet in dictis iurib⁹.Et ratio eſt qa hic verſať magis factũ ſcilicet mo-
res populi,& frequẽtia vſus & diuturnitas tẽporis:vt ibi patet ĩ d.l.de q-
5 b⁹.Facit qđ j.dicã,& qđ no.ĩ d.l.ꝓx.¶ †Scđo q̃ro q̃ ſit differẽtia ĩter l.cõ
munẽ,& cõſuetudinem.Communis eſt reſponſio,quòd ſit tanta differen
tia,quanta inter ſcriptũ & non ſcriptũ:quia ſcriptum eſt de eſſe legis:nõ
ſcriptum de eſſe conſuetudinis,vt inſti.de iure naturali.§.conſtat.& §.ex
nõ ſcripto.& dicta.l.de qbus.& l.imo.eo.tit.Petrus hoc impugnat:qa di-
cit ꝙ ſcriptũ nõ eſt de eſſe.l.nec ẽt nõ ſcriptũ de eſſe cõſuetudinis.Dicit er
go,ꝙ tãta,eſt differẽtia inter ea,quãtũ inter expreſſum,& tacitũ,ſic intel-
ligũt dicta iura.Certè hoc vltimũ dictũ Pet.reprobo:& primũ approbo:
& dico ꝙ ſcriptũ eſt de eſſe.l.vt no.ff.de legi.j.ſi de interpretatiõe,& s̄.de
legi.l.j.& ibi hoc approbaui cõtra Pe.& per conſequens non ſcriptum eſt
de eſſe cõſuetudinis:vt patet.s̄.in ꝓxi.q.ſcđm diffinitionẽ Azo.& p con
ſequens,nõ eſt vera etiã ſecũda differẽtia quã aſsignat Pet.¶ Tertiò quæ-
6 ro,quę† ſit differẽtia inter cõſuetudinẽ,& l.municipalẽ.Certè Pet.rñdet
idẽ,qđ in q.proxi.pręcedẽte.& ego reſpondeo idẽ per omnia.quod pla-
cet:qa iſta retinet ſemper ſuũ nomen,& appellatur conſuetudo,illa etiam
nomẽ ſuũ.& appellať lex ſpecialis:vt patet inſti.de iur.nat.§.ius.& §.ex
non ſcripto.&.ff.de iuſt.& iu.l.oẽs populi.& qđ cuiuſq; vniuer.no.l.itẽ
eorũ.in princ.de munc.& hono.l.j.§.pe.& ibi no.& de iur.immu.l.ſemp.
7 §.legẽ.& de decre.ab ordi.fa.l.fi.cũ ſi.¶ Iuxta hoc q̃ro:†pone ꝙ vniuerſi
tas facit l.municipalẽ,ſeu ſtatutũ de caſu deciſo per conſuetudinẽ:quo iu
re agẽdũ erit ꝓ illo caſu:Seruãt qdã.ꝙ actor poſsit eligere quo iure agere
velit:vtrũ cõdictione ex conſuetudine an ex l.muni.dic ex l.municipali.
arg.ff.de legi.l.nõ eſt nouũ.& de lega.j.ſi mihi & tibi.§.fi.q̃ ll.nihil faciũt
qa ibi loquiť in voluntatibus nõ ſe cõpatientibus.arg.l.ſed & poſteriores.
ff.de legi.& ꝙ ibi no.Pet.hoc impugnat dicens,ꝙ ſolũ debet agi cõdictio
ne ex cõſuetudine,q̃ primitus illã obligationẽ induxit,cũ ſit ſubſidiaria:
vt ff.de cõdi.ex lege.l.j.& probať per ſimile.Certũ eſt,quòd vbi donatio
fit nudo pacto,agendum eſt condictione ex.l.vt j.de dona.l.ſi quis argen
tum.&.l.fi.cũ ſimi.Cuius opi.mihi placet.& ratio eſt:quia cõſuetudo diſ
ponit,ſtatutum ſequens confirmat ipſum diſpoſitũ vt j.l.ꝓxi.& ideo cũ
ipſa conſuetudo fuerit per ſe valida ab initio,ſuperueniendo ſtatutum ni
hil addit circa formam agendi:vt l.ex verbis.& quod ibi not.s̄.de dona.
inter vi.& vxo.Nec obſt.ff.de verbo.ſig.l.lege obuenire.qa imò concor-
dat:quia.l.xij.tabu.quæ confirmat teſtamentarias ſucceſsiones nil addit
circa formã agendi.Quod patet:quia hæres inſtitutus ageret actione ex
teſtamento,non condictione ex illa.l.patet idem in l.cornelia.quæ cõfir-
mat ſucceſsionem defuncti in captiuitate hoſtium,ex teſtamento,& ab
inteſtato:vt ff.de teſta.l.lege.de vulgari & pupil.l.lex Cornel.& de cap.
l.pater inſtituto.cum ſua materia.Nec obſtat.ff.ad Trebel.l.ſi quis prio-
re & inſti.qui.mo.te.infir.§.poſteriore,& ibi ſunt volũtates incompatibi
les,& vltima reuocatoria primæ,de ſui natura,niſi in milite.vt ff.de teſta,
mili.l.quęrebatur.& de iniuſt.teſta.l.cùm in ſecundo.& l.j.& ij.& quod
8 ibi not.hic verò ſic:vt s̄.patet. ¶ Iuxta hoc quæro,† pone quòd quidam
ꝓpoſuit condictionem ex cõſuetudine,nõ probauit conſuetudinem,ſed
ſtatutum,vel econtra:nunquid debet obtinere.Breuiter,tenet Gul.quòd
non,& bene: quia ius probatum nõ fuit deductum in iudiciũ:quare &c.

vt l.ſi ex teſtamẽto.& l.ſi cùm teſtamẽto argentũ.in prin.& l.& an eadẽ.
§.actiones.ff.de excep.rei iud.Et ſic ſententia & proceſſus nõ eſſent libel
lo cõformes:quod eſſe debet,vt l.fundus.ff.cõmu.diui. Ad hoc inducitur
in argumẽ.ff.de aqua quoti.& ęſti.l.j.§.quę ſitũ.& de iti.actuq; pri.l.iij.§.
pe.cõiuncta l.apparet.§.ſi qs.eo.ti.Debet ergo iudex abſoluere conuentũ
propter petitionem actoris ineptam,reſeruato ſibi iure proponẽdi aptam,
vt ff.ſi men.fal.mo.dix.l.j.§.j.de pac.dota.l.Beblius.ĩ fi.Nec obſtat ff.de
noxa.l.in delictis.§.ſi detracta.quia hic variatur modus agendi ſubſtan-
tialis & intrinſecus,ibi non,ſed qualitas intrinſeca,vt ibi not.quòd plenè
9 ſcripſi.s̄.de edend.edita.¶ †Deinde quæro,quæ ſit differentia inter con
ſuetudinem & ſtylum? Reſpondet Petr.ꝙ de ſtylo non habemus in iure
ſcripto.Fateor verum hoc explicitè,implicitè ſic.Ego dico differentiam
eſſe talem:quia conſuetudo inducitur per actus iudiciarios,& exempla,
vt infrà dicam:& ſtylus ſolùm per actus iudiciarios eorũ quæ in iudicio
verſantur,vt patet.ff.de ſtatuli.l.Labeo.in prin.de var.& extraor.cog.l.j.
§.in honorarijs.& de rei vendi.l.quod ſi poſſeſſor.in fi.& de proba.l.cir-
10 ca.in fi.& quod ibi no.¶ †Deinde quęro,quę ſit differentia inter conſue
tudinem,& mores.Ad quod reſpondent doct.& Iaco.de Aret.quòd hæc
eſt differentia:quia mores ſunt cauſæ producentes conſuetudinem: con-
ſuetudo verò cauſatum.Probatur in lege,de quibus.§.inueterata . & per
dictũ §.ex non ſcripto.& s̄.l.proxi.& ideo damnat gloſſ.j.hic,quæ fuit
Io.vt s̄.dixi.Sed Pet.contra:quia dicit quòd mores non ſunt cauſa con-
ſuetudinis productiua,ſed cõſenſus populi,vt dicta l.de quibus.& l.ſed
& ea.Et dicit ꝙ differentia eſt:quia mores ſonãt in factum,conſuetudo in
ius,ſed hoc non eſt bene dictum per omnia:quia conſuetudo ſcđm quod
ſonat in factũ,nõ eſt ius,vt s̄.dixi.& ſoluunt communiter noſtri doct.Ia
co.de Aret.ꝙ ipſi concluſerunt cauſam mediatam & remotam,ſed Petr.
cauſam proximã,& immediatã,quę potius debet attẽdi quã remota.Sed
cùm vtraq; ſcđm ſui naturam veniat attendẽda,vt ff.de dolo.l.cùm quis.
& qđ ibi no.& de acqui.poſſeſ.l.iij.§.ex pluribus.de excep.rei iud.l.& an
11 eandẽ.l.cũ de hoc.de reg.iur.l.non vt ex pluribus.¶ †Deinde quæro quę
ſit differentia inter conſuetudinẽ,& pręſcriptionẽ? Hic Pe.& Cy.dicunt
infinita verba,& ſuperflua:quare breuiter dic ꝙ hæc eſt differentia:quia
cõſuetudo eſt ius diſponens ex conſenſu totius populi,& maioris partis
vniuerſitatis cõſtitutũ,vt patet in dicta l.de quibus.& d.§.ex nõ ſcripto.
præſcriptio verò eſt ius diſpoſitũ quo quęrunť iura formata,vt directa,&
ſimilia ex cõſenſu ſingulari inductũ,vt patet s̄.de præſcrip.lon.tempo.cũ
ſeq.tit.vſq; ad tit.quomodo & qñ iud.& ff.de vſuſca.cũ ti.ſeq.vſq; ad ti.
de re iudi.& de verb.ſig.l.alienationis.Et hac rõne cõſuetudo præiudicat
alijs:quia in ea conſentiũt ſinguli tanquã vniuerſi,vt d.l.de quibus.& di-
cto §.ex non ſcripto.& s̄.l.proxi.de ædi.priuat.l.an in totum.argu.ff.ad
munic.l.quod maior.ff.de reg.iur.l.aliud.§.refertur.At præſcriptio inter
alios non præiudicat alij,vt l.ſi quis emptionis.in princip.de præſcript.
xxx.an.& ff.de vſuc.l.naturaliter.Ratio:quia cõſentiunt in ea tãquã ſin
guli,non tanquã vniuerſi.Facit quod not.Dy.extra de reg.iur.c.quod oẽs
12 tangit.lib.vj.¶ †Deinde quæro quod requiruntur ad conſuetudinem in-
ducendam.Reſpondetur communiter per doct.quòd requiritur frequen
tia actus.Item cõſenſus totius populi,vel maioris partis.Vnde dicunt ꝙ
requiritur frequens actus qui dicitur binus actus,vt s̄.de epiſ.audi.l.iij.in
fi.ſcđm Azo.Iaco.But.hoc impugnat dicens,ꝙ binus actus non dicitur
frequens:argu.ff.de legi.l.nam ad ea.& l.nam vt ait.& in authent.vt ma.
debi.& cre.§.quia verò.Iaco.de Are.defendit Azo.nõ per d.l.iij.de epiſ.
audi.ſed per §.fi.in auť.de defen.ciui.& l.cũ alijs.de cura.fur.& ff.de teſti.
l.iij.§.fi.Bene facit in auť.quomodo oportet epiſ.§.j.ver.& dũ ex frequẽ.
Reſpon.ad dictum §.quia verò.in auť.vt ſine prohi.ma.debi.& cre.&c.ꝙ
ibi loquitur inſpecta multitudine mulierum quaſi infinitarum,quæ deie-
rabant:& ideo binus actus iuramenti à quibuſdam mulieribus ſeruandus,
inſpecta tanta multitudine mulierum aliarum,nõ diciť ibi frequens.Pet.
verò quem ſequitur hic Cyn.dicit ꝙ actus frequẽs,propter ſe non eſt ne-
ceſſarius ad conſuetudinem inducendam,ſed per vſum colligimus tantũ
cõſenſum:ideo dicitur frequens non pro tanto quin ſine frequentia poſ-
ſit eſſe,vt hic,& in l.j.& ij.& in d.l.de quibus.de ædi.pri.l.an in totũ.Non
ob.d.l.iij.de epi.aud.qa ibi cõſuetudo ſumiť ꝓ aſſuefactione,quæ eſt facti,
non iuris.Vnde concludo quòd frequens actus non requiritur de ſe,ad
conſuetudinem inducendam,ſed propter hoc requiritur ꝙ plerunq; per
vnum actum nõ bene colligiť cõſenſus populi.Nec obſt.ff.de legi.l.nã ad
ea.qa ibi loquitur de his quæ contingunt contra,ſeu præter naturam , vt
ff.ſi pars hęred.peta.l.antiqui.& s̄.de leg.hære.l.ſi maior.patet per ea quę
no.eo.tit.l.ex his.¶ Itẽ opp.cõtra opi.Azo.ff.ad l.Aquil.l.item Mela.
in princ.vbi conſuetudo & frequentia actuum ponũtur vt ſpecies ſepa-
ratæ:& ſic non ſunt idem,vt ff.pro empt.l.ij.§.ſeparata.de acquiren.poſ.
l.naturaliter.§.nihil.de legat.iij.l.ſi quid.§.j.Fateor quòd non ſunt idem,
ſed differunt tanquã cauſa & cauſatum:& hæc reſpicit frequentem actũ,
& tanquã cauſatũ,quod reſpicit cõſuetudinẽ.Et facit quod s̄.dixi differẽ
tiam aſsignando inter mores & conſuetudinem.Gloſſ.tenet contrarium
in l.de quibus.videlicet quòd nunquã ſufficit vnus actus ad conſuetudi-
nem inducẽdã.Ratio:qa lex dicit ꝙ cõſuetudinẽ inducit frequẽtia actuũ,
vt l.j.s̄.eo.& d.l.an in totũ.& s̄.de vete.iu.enu.l.j.§.ſed & ſi.quæ leges ꝓ
bãt ꝙ nõ inducať vno actu.& l.nã ad ea.& l.nã vt ait.Nec obſt.ꝙ in certis
non cadit coniectura.vt l.continuus.§.cum ita.ff.de ver.obl.& ff.de auro

& argen

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

&argen.lega.l.pediculis.§.argento.Reſpon.ꝙ fictio legis tollit cõtrariũ:
qa populus nõ videt̃ conſenſiſſe,niſi frequenter illum actum exerceat,p
iura ſ.allegata:quia vna præſumptio tollit aliã:arg.ff.de in integ.reſtitu.
l.diuus.cum ſimi.Et pro hoc facit ꝙ ſumus in verbis legis tractãtis de iu-
ris rigore,à quo nõ debet recedi:quæ dicũt expreſsè cõſuetudinẽ induci
à frequentia actuũ,à quibus nõ debet recedi,vt l.j.§.ſi is qui nauem.ff.de
exer.& ff.qui & à qui.l.proſpexit.cum ſimi.Hoſtien.verò prout recitat
Archid.extra de conſtit.c.j.libro vj.& Marti.Silima.in l.de quibus.tenet
quòd non ſit expreſſe determinatum per legem,quot actus requirant̃ ad
conſuetudinem inducendam,quod hoc arbitrio iudicis committatur,vt
l.prima.in fi.ff.de iure delib.& de effrac.l.j.§.expilatores.quod eſt tuti⁹.
quod etiam tenet Gulel.de Cug.in l.de quibus.qa poſsibile eſt ꝙ ex vno
actu colligitur conſenſus populi:puta ſi quis ſuper viam publicam habe-
at pontem,vt ff.ne quid in loco publico.l.ij.§.tractatum.& de flu.l.fin.
Poteſt etiam eſſe poſsibile,quòd non colligatur ex vno actu,vt puta ſi
via erat ſecreta,& pauci incedebant per eam:argu.ff.quod vi aut clam.l.
ſemper.§.annus.& de ritu nup.l.palam.in prin.ff.eod.tit.l.ſed & ea.arg.
ff.de ope.no.nun.l.ſtipulatio.§.opus.Sed opinio Azo.& glo.& ſequaciũ
13 in iudicio communiter obſeruatur.¶ †Deinde quæritur quorum conſen
ſus requiritur ad inducendam conſuetudinem? Certè conſenſus totius
populi,vel maioris partis,vt dixi.Quod intelligunt docto.de populo ha-
bente habilem conſenſum ad legem,vel conſuetudinem inducendam.Et
propter hoc excludimus dementes & furioſos,vt ff.eo.l.ij.& de offi.pręſidis.l.diuus.Item minores xxv.an.qa in lege cõdenda nõ habent perfe-
ctũ ſuffragiũ.arg.ff.de mu.& ho.l.ad rempublicam.de decur.l.ſpurij.§.j.
Item mulieres:quia nec earum conſenſus requiritur in lege condenda.ff.
eo.l.ij.ibi,virorum prudentium &c.ergo nec in conſuetudine:ar.à pari,
vt dicta l.de quibus.Fatemur tamen quòd ſi mulieres frequẽter ſunt vſæ
inter ſe aliquo actu cõtra legem diuturno tempore.Verbi gratia quòd pri
mogenitæ ſuccedant in totum:illa conſuetudo inter eas debet ſeruari,nõ
tam ex conſenſu earum,quàm ex cõſenſu totius populi,ſeu maioris par-
tis:quia ſic patiendo videtur tacitè conſentire:argu.dicta l.de quibus.&
14 l.quod maior.cũ ſimi.vt in cõtrario de l.de quibus.¶ †Deinde quæritur,
quomodo colligitur cõſenſus populi,ſeu maioris partis?Reſpond.quòd
ex accidentia facti,videlicet quòd pręſentes erant quando dos fuit adiudi
cata vni marito ſecundũ cõſuetudinem,vt not.ſ.ſol.matri.l.dos à patre.
Item ꝙ fuerunt præſentes quando fuerũt adiudicata omnia,& alij.Nam
cùm agitur de conſuetudine inducenda,quæ reſpicit vtilitatem publi-
cam,præſentes videntur tacitè conſentire:argu.ff.ad municip.lege ſecun
da.& expreſsè in d.l.an in totũ.de ædi.priua.Sed his obſtat:qa alij nõ po-
terant illis ſententijs contradicere:qa nõ intererat eorũ:arg.ff.de appella.
l.à ſententia.cum ſimi.ergo tacendo non videtur tacitè conſentire:argu.
ff.de regu.iur.l.eius eſt nolle.& de re iudica.l.ſępe.§.ſed ſcientibus.& no.
de pig.act.l.Caius.cum ſimil.Reſpõ.ſi de iure cõtradicere non poterant,
de facto tñ debebant,ne cõſentientes videantur,vt ff.de decur.l.ſpurij.§.
pater.cum ſimi.Gul.verò aliter ſoluit in l.de quibus.videlicet,quod con-
trarium loquitur in conſenſu neceſſario,& ſtatim obligatorio,vt patet in
dicta l.ſæpe.§.ſed ſcientibus.ſed hic non agitur de conſenſu obligatorio,
ſed ex proceſſu temporis,quaſi ex conſenſu complacentiæ:& ſic nõ obſt.
Sol.pe.verior eſt:qa ſaltem ab initio potuerunt,& debuerunt cõtradicere
15 de facto,ne tacẽdo videantur conſentire tacitè,vt dixi.¶ †Tertiò in con-
ſuetudine inducenda,requiritur diuturnitas temporis,vt ff.eodẽ.ex l.diu
turna.& l.de quibus.§.inueterata.& Inſtitu.de iure natura.§.ex non ſcri
16 pto.& ſ.l.proxi.& in hac lege.¶ †Iuxta hoc quæro quid dicatur tempus
diuturnum,ſiue longum,de quo ſ.in rubrica?Rñ.dicũt quidã ꝙ tantũ tp̃s
cuius nõ extat memoria,vt d.l.de quibus.§.inueterata.& de aqua quoti.
& æſti.l.hoc iure.§.duct⁹ aquę.Dicũt quidã Azo.dixiſſe decẽ annis in-
ter præſentes,& viginti inter abſentes.Et hoc innuit rubrica huius ti.ff.q
& à qui.l.ſicũ fideicõmiſſa.§.Ariſto.& ſ.de præſcri.lon.tẽp.in rubr.Iſta
ſñia placet oĩbus inquantũ dixit Azo ꝙ longũ tp̃s requirit̃,ſed inq̃tum
dicit ꝙ decẽ anni inter pręſentes,& viginti inter abſentes,dicat̃ lõgũ tp̃s
eis diſplicet:quia illud verum in præſcriptione,ſed in conſuetudine eſt
vnum tẽpus vniforme,ſcilicet decẽ anni inter præſentes,& abſentes xx.
Ratio:quia præſcriptio currit ex negligẽtia nõ petentiũ,vt l.pe.in fi.ſ.de
an.excep.Sed conſtat ꝙ magis eſt negligẽs pręſens quã abſens:ideo &c.
Sed in cõſuetudine non requiritur diuturnitas temporis,propter maiorẽ,
vel minorem negligentiam alicuius,ad hoc vt conſtet de illorum animo,
& conſenſu qui ſunt vſi tali actu.& hoc poteſt conſtare diuturnitate lon
gi temporis inter præſentes & abſentes:vt legibus ſupradictis,& ſemper
ſufficiet dictũ tempus.Ratio:quia conſenſus tacitus maioris partis popu
li tacentis per decennium,præiudicat minori parti expreſsè contradicenti
per l.quod maior.cum ſi.ff.ad municip.Multò fortius abſenti & ignoto,
vt de regulis iuris.l.qui poteſt inuitis.Nec obſtat.ff.de arbi.l.ſi in tres.&
lege ſicuti.quia ibi agitur de iure priuato,quod competit ſingulari,vt ſin
gulari:hic de publico,quod tanquã vniuerſis.Facit quod tangit Dy.in c.
quod omnes tangit.de regu.iur.lib.vj.Sed prędicta certè ſunt vera de iu-
re.Nam Marti.Sil.in prędicta l.de quibus.excuſat Azo.& dicit ꝙ men-
tiuntur illi qui dicunt eũ dixiſſe ꝙ diuturnum tẽpus dicat̃ decẽ annorum
inter præſentes,& viginti inter abſentes.Dicit eñ ꝙ nunq̃ hoc dixit,ſed
bene dixit ꝙ cũ ſufficiãt decẽ anni multò fortius ſufficiãt ad ipſam indu-
cendã xx.xxx.vel xl.vt no.ſ.in rubri.& ponit̃ per eum hoc in ſumma in
d.l.de quibus.¶ Ad hoc oppo.ꝙ cum mores populi inducant cõſuetudi-
nem,vt dictum eſt non ſufficit longum tempus,ſed longiſsimũ,cuius nõ
extat memoria:cũ tales mores habẽt cauſam diſcontinuam,vt ff.de ſerui.
l.ſeruitutes prædiorũ ruſticorum.& quod ibi no.Et ad hoc reſpõdet Gu
lel.in l.ingenuũ.ff.de ſtatu ho.ꝙ ibi mores ſunt cã remota & mediata con
ſuetudinis:& conſenſus populi eſt cauſa proxima & immediata,vt ſ.di-
xi.qui habet cauſam continuã,niſi contrarium probetur,vt ff.de proba.l.
quinquaginta.de vſuca.l.nunq̃.§.ſi ſeruus.& de acquir.poſſeſ.l.ſi is qui
animo.& quod ibi no.qui debet attẽdi potius quàm dicti mores qui ſunt
cauſa remota & mediata.arg.ff.de dolo.l.cum quis.& quod ibi no.de ac-
17 quir.poſſ.l.iij.§.ex pluribus.& de exce.rei iudi.l.cũ de hoc.¶ †Iuxta hoc
quæro,quare requiritur tempus diuturnum in conſuetudine inducenda,
nõ autem in lege,vt l.de quibus.& Inſtit.de iure natura.§.lex.& §.ex nõ
ſcripto.& ſ.de legi.l.humanũ.& l.fina.Reſpond.quòd lex habet conſen-
ſum expreſsiuè:& ideo non requiritur alia coniectura,vt l.continuus.§.
cũ ita.ff.de verbo.obliga.ſed conſuetudo requirit tacitam:ergo diuturni
tas temporis neceſſaria eſt,vt apparet ex conſenſu populi,& eius perſe-
uerantia.Nam ante lapſum temporis non præſumitur cum effectu vo-
luiſſe recedere à lege ſcripta:arg.ſ.ad Velleianum.l.ſi mulier.& authen.
18 ſiue à me.Iuxta hoc quæro,†an certa pars populi ciuitatis poſſet ex ſua
parte cõſuetudinem inducere?Gulel.in l.ingenuum.ff.de ſtatu ho.vbi re-
aſſumit materiam conſuetudinis,quam omiſit in l.de quibus.tenet ꝙ ſic,
per §.deinde cũ eſſet.ff.de orig.iuris.& hoc ff.de iuſti.& iure.l.penulti.in
prin.de mune.& ho.l.vt gradatim.§.& ſi.l.ff.de offic.procon.& leg.l.ob
ſeruare.§.j.verſi.magni.Item cũ tota ciuitas poſsit quo ad totum,& pars
quo ad partem.arg.l.quę de tota.ff.de rei ven.& de admini.tuto.l.ſi duo.
Itẽ quia pars populi cenſet̃ in hoc tanquã populus per ſe:arg.ad hoc ff.de
leg.j.l.planè.§.fi.Itẽ:qa illi parti poteſt legatũ relinqui:ergo cẽſet̃ vniuer
ſitas et collegium legitimũ,& aptum ad legem & conſuetudinem indu-
cendam,vt ff.de le.j.l.ſi quis à filio.§.ſi patri.& de reb.dub.l.cũ ſenatus.et
19 de col.illici.l.iij.in princ.¶ †Deinde quęritur,an in cõſuetudine inducẽda
requiratur actus iudiciarius,ſcilicet ꝙ fuerit ĩ iudicio iudicatum.Et certè
quidam dicunt ꝙ ſic,vt l.proxi.& de ędi.pri.l.an in totũ.ff.eo.l.cũ de cõ-
ſuetudine.& l.nam Imperator.Sed certè glo.pe.& omnes docto.dicunt
oppoſitum.Ratio:quia cõſuetudo inducitur per tacitũ conſenſum popu-
li,vt ſ.ſępius eſt oſtenſum.qui poteſt colligi & declarari,etiã per actus ex
traiudiciarios,ſicut per iudiciarios,vt dicta l.de quibus.& l.diuturna.& l.
nam Imperator.& l.ſed & ea.concordat Gul.& Mar.Sil in dicta l.de qui-
bus.& alleg.Gul.de Cu ff.de lega.j.l.ſi ſeruus plurium.§.fin.& de leg.iij.
l.nummis.& de fun.inſtru.l.cũ de lanionis.§.aſinã.& de reg.iu.l.ſemper
in ſtipulationibus.& ſ.de veteri iur.enuc.l.j.§.ſed & ſi quis.Reſpondetur
ad leges in contrarium alleg.quia denotant accidentiam facti:ergo alia ſi-
milia extraiudicialia ſuper eadem ratione ęquitatis formata,non exclu-
dunt.ff.de vi et vi arma.l.j.§.quod vulgo.& de dam.infect.l.damni infe-
20 cti ſtipulatio pertinet.cum ſimil.¶ †Decimoſextò quæro,an ſine contra-
dictione cõſuetudo poſsit induci.Videtur quòd nõ ff.eo.l.cũ de conſue-
tudine.E contra ꝙ ſic:quia ſine contradictione inducitur lex,vt ff.e.l.j.er-
go & conſuetudo.arg.à pari,vt d.l.de quibus.Quicquid dicat Ia.de Are.
Petr.eius diſcipulus dicit ſic,ꝙ ſine contradictione bene inducitur con-
ſuetudo,quantũ ad hoc vt omnes alij ſimiles in caſibus ſimilibus poſsint
vti alijs inuitis:& ſic actiuè:quia conſuetudo non differt à lege,niſi vt in-
ter ſcriptum,& non ſcriptũ,ſeu expreſſum & tacitum:ergo &c.vt d.l.de
quibus.& quantum ad hoc alij compellantur vti tali actu,ſi vti noluerint:
& ſic paſsiuè:et tunc non niſi contradictio fuerit:& illi acquieuerint,ſeu
obtemperauerint:nam tunc ſtatim incipit præſcribere aduerſarius cõtra
obtemperantem.Vnde ſi aliquis eſt ſolitus ire ad molendinum meum:
poſtea nolit venire ad mazinandum,non poſſum ex vi præſcriptionis
ipſum compellere:niſi cùm ſemel ire nollet:eo contradicente,ipſum con
puli,vt eat,et ille obtemperauit:nam tunc incipio præſcribere contra eũ:
argu.ff.de ſer.vrba.prędio.l.qui luminibus.Et ſic intelligunt ff.eo.l.diu-
turna.& l.ſequen.Ego teneo indiſtinctè quòd inducatur cõſuetudo ſine
contradictione,ſcd̃m omnem effectũ actiuè & paſsiuè.Ratio:quia ſemp
iuſſus maioris partis populi pręiudicat minori contradicenti,vel non,vt
dicta l.quod maior.ff.ad municip.& de regu.iur.l.alius.§.j.Non ergo de-
bet requiri eorum contradictio quæ nullum poteſt effectum producere,
vt l.dotem.ff.ſolu.matri.& quod ibi not.ff.ad Velleia.l.quando.§.fi.vi-
detur expreſſum in aut.de defen.ciui.§.fi.verſicu.nullo reluctante.Non
obſtat arg.Pe.de dicta l.j.& ij.& d.l.qui luminibus.quia loquũtur in pręſcriptione,quę eſt minoris authoritatis quã conſuetudo,vt ſ.dixi.xij.q.
21 ¶ †Decimo ſeptimò quæro,an conſuetudo poſsit induci per errorem.Di
cas breuiter ſecundũ Iac.de Are.& Pe.quòd etiam hic declarabo,videli-
cet quod refert:qa aut quęris an conſuetudo per errorem poſsit induci cõ
tra legem:& dictum eſt ꝙ non.Ratio eſt:quia populus ſic vtitur credens
legem ſic dicere,et ad eius obſeruantiã:ergo nõ dicit̃ velle eam tollere:ar.
ff.de lega.j.l.legata inutiliter.et de adi.lega.l.legata.ff.de condi.et demõ.
l.cũ tale.§.fi.Aut pręter legem:et tunc ipſi diſtinguunt.Aut ipſi erant in
cauſa impulſiua:et tunc ſic.Aut in cauſa finali:et tunc non.arg.ff.de don.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

in l.ij.§.fi.cum l.ſeq.& de cõdi.& demõ.l.cũ tale.§.falſam. & quod dixi
ſ.de epiſ.& cle.l.generaliter.& per Dy.extra de reg.iur.in c.decet.lib.vj.
ego in hoc mẽbro ſic dico. Aut populus erat in facto: & nõ inducit̃ cõſue
tudo præter legem: quia nullus eſt conſenſus, vt ff.de iuriſd.om.iudicũ.
l.ſi per errorem.de aqua plu.arcen.l.ſed hoc ita.cum ſimili. Aut in iure:&
tunc non inducitur conſuetudo generaliter, videlicet: quia non trahitur
ad alios caſus ſimiles & perſonas.& ff.eo.l. quod nõ ratione. & quod ibi
no. Concludo igitur hanc legem ꝓcedere ſolũ in conſuetudine regulari,
ex certa ſcientia populi inducta, vt ſ.l.proxi.& l.de quibus. Facit qđ no.
22 doc.ſ.e.l.j.¶ †Decimooctauò quæro, an per cõſenſum coactũ cõſuetudo
inducat̃? Reſpondeo, ſcđm oẽs doct.ꝙ aut populus fuit coactus per priua
tum: & tũc nõ arg.ff.qui & à quib.l.ſi priuatus. Aut fuit coactus per iudi
cem: & tunc aut per ipſum exercentem iuriſdictionem: & in vim iuriſ-
dictionis circa illos caſus: & tunc ſic, vt ff.eod.l.nam Imperator.& l.cum
de cõſuetudine. Ratio: quia tunc voluntas iudicis repræſentat voluntatẽ
partis, vt ſ.de euictio.l.ſi ob cauſam.& ſ.ſi in cau.iudi.l.j.ff.de euictio.l.ſi
plus.§.primo.& quod nota.ff.ne vis fiat ei.l.j.§.hæc verba. Aut ſi fuerũt
coacti per iudicem tanquam priuatum: & tunc non: quia tũc vt priuatus
debet cenſeri: arg.j.de iur.fiſci.l.prohibitũ.lib.x.& de meta.l.deuotũ.li.
xij.& facit qđ no.ff.de iuſti.& iur.non videntur.§.qui iuſſu. & per Dy.
23 extra eo.tit.c.qđ quis mandato.lib.vj.¶ †Decimononò quæro, ſi iudex
pluries iudicauit contra legem præſente maiore parte populi, & lõgum
tempus ſit elapſum: an cõſuetudo regularis inter omnes ſit inducta? Et di
cendum eſt ꝙ ſic, vt ff.eo.l.diuturna.cum l.ſequẽ.¶ Sed contra prædicta
inſtatur pluribus rationibus, & fortiſsimè. Primò: quia illæ ſententię in-
ter alios latę, alijs nõ debẽt pręiudicare, vt l.ſæpe.ff.de re iudi.& ſ.res in-
ter alios acta.per totum, cum ſi. Ad quod reſpõdent quidam ꝙ tales ſen-
tentiæ nõ nocẽt alijs in vim rei iudicatę, vt ibi, ſed conſenſus maioris par-
tis populi præſentis, & tacentis, colligitur per illas: & ex hoc reſultat cõ-
ſuetudo quę pro lege habet̃ in illis: vnde pręiudicat, vt in legibus pro hac
parte inductis.¶ Secũdò inſtatur ꝙ illę ſententiæ fuerũt latæ cõtra legẽ:
& ſic nullæ.ff.de appel.l.ſi expreſsim.& quę ſen.ſine app.reſcin.l.j.§.itẽ
cùm contra ſacras.& ſ.qñ prouo.nõ eſt neceſ.l.ij.ergo &c.& l.nã & ſi ſub
cõditiõe.ver.poſt deſe.ff.de iniuſt.teſt. Ad hoc reſpõdet ꝙ ſentẽtię ſunt
nullæ de ſe: & ideo quantũ eſt de ſe inducũt effectum nullũ virtute ſentẽ
tiæ, vt in cõtrarijs, ſed quia per eas colligit̃ tacitus cõſenſus populi, vel ma-
ioris partis præſentis tacẽtis, per hoc inducitur cõſuetudo: & inde habet
effectũ.¶ Tertiò inſtat̃ cõtra: qa talis conſuetudo quę eſt cõtra legẽ ipam
legẽ impugnat: quare nõ poteſt lex nominari vel cõſuetudo rationabilis
appellari: arg.ff.de mino.l.auxilium.in fi.cum ſi. Ad quod reſpondet Ia.
de Ra.ꝙ verum eſt ꝙ offendens vnam legem, non iuuat̃ lege eadẽ, vt ibi:
aliàs ſic, vt hic. Quę ſol.eſt falſa: quia in d.l.auxilium.minor offendit vnã
legem, ſcilicet de adulterio: & tamẽ nõ iuuatur beneficio alterius, ſcilicet
de minoribus. Pet.reprobat expreſsè per l.filio.§.ſi ignominioſam.ff.de
ritu nup. Quare ſolu.ſecundo modo ꝙ hic populus cõmittit in legem au-
thoritate legis: ibi ſecus. Quæ ſol.nõ placuit Pet.quia nõ eſt veriſimile ꝙ
leges conſentiant ꝙ deſtruantur per contrariã cõſuetudinẽ. Non ergo ve
riſimile eſt ꝙ velint deſtructionem ſui. Accedat ad hoc ff.de bon.eo.l.j.&
ꝙ no.ff.qđ met.cau.l.iſti quidem.in fi.de ver.ſig.l.liberorum in fi.legis.
Sed certè dicta ſol.poſſet defendi per dictam ſolu, quam ſ.dedi, per l.ſan
ctio legum.ff.de pœ.videlicet ꝙ princeps videtur hoc velle & cõſentire,
qui eſt lex animata in terris, vt in aut.de conſue.§.fina.& in aut.de ince.
nupt.§.dubitatũ.& facit qđ not. Archi.extra de prębẽ.c.cũ de beneficio.
lib.vj. Pe.aliter ſoluit ꝙ ipſa cõſuetudo ſumit effectũ, nõ à lege quã impu
gnat, ſed à cõſenſu populi ſicut lex ipſa: & ideo pro lege ſeruatur. Gulel.
in d.l.de quibus.aliter reſpõdet ad præcedens contrarium, videlicet quòd
ibi fuit error expreſſus in ſentẽtijs: ideo ſunt nullæ, hic nõ: & ſic ſunt ali-
☞ quæ, vt l.ſ.alle, qñ ꝓuo.nõ eſt ne. Vel aliter: & ſic, videlicet ꝙ illud ar.cõ
cludit, vbi eſſet vna ſñia, hic duæ, quæ cũ lõginquitate tpis hoc pñt, qđ ꝑ
ſe ſolas nõ pñt.arg.ff.de ſer.ruſt.præ.l.per fundũ.& cõia præd.l.fi.ſed cer
tè in iſtis duabus legibus actus fuit ab initio validus de ſe reſpectu conce
dentis: hic ſimpliciter nullus. Hæc ſol.nõ eſt bene tuta: quare teneas aliã
ſol.quã dedi primò, ſcilicet per Pet.& alios doct.¶ Itẽ cõtra prędicta in-
ſtatur: quia conſuetudo requirit cõſenſum, vt l.de quibus.ſed iudiciũ ca-
ret conſenſu, & reddit̃ in inuitũ, vt l.inter ſtipulantẽ.§.j.ff.de ver.obl. Ad
quod ego reſpondeo ꝙ iſte eſt conſenſus ſaltem coactus: arg.ff.qđ met.
cau.l.ſi mulier.§.pe.qa videt̃ voluntarius, poſtquã pars victa nõ appella
uit.vt l.j.ſ.de poſtu.& ſ.ſi ſæpius in inte.reſti.pe.l.j.& de app.l.hi qui ad
ciuilia. Vel aliter non eſt cõſenſus voluntarius, reſpectu victi per ſenten
tiam, ſed reſpectu aliorum qui fuerunt præſentes in iudicio, & tacentes,
bene fuit voluntarius.vt dixi ſ.arg.ff.ad municip.l.ij.& de decur.l.ſpu-
rij.§.pater. Vel aliter, licet ab initio fuerit conſenſus coactus, tamen per
taciturnitatem ſequentem & patientiam, coactum cõſenſum trãſtulit in
voluntarium: arg.ſ.quod met.cau.l.ij.& hoc cum diuturnitate temporis
videtur operari: argumẽ.ſ.de teſt.l.ſancimus.cum ſi.¶ Deinde & contra
prædicta oppo.de l.nemo.ſ.de ſen.& interlo.om.iu. Solue vt ibi no.& ſ.
eo.in rub.& d.l.de quibus.videlicet ꝙ nõ ſequimur exempla aliarũ ſen-
tentiarũ, aliorum iudicum, vt ibi: ſed quia per ipſas colligitur conſenſus
maioris partis populi præſentis & tacentis, ex quo inducitur conſuetu-
do, ſequimur illam conſuetudinem, & pro lege eã ſeruamus, & ſic ſcđm il
24 lam iudicamus.ſic econtra.ff.de vſur.l.cùm de in rem verſo.¶ †Viceſimò
iuxta hoc quæro, an conſuetudo inducatur ex ſentẽtijs quæ non ſunt mã
datæ executioni, ſi à tempore pronunciationis eorum longum tempus ſit
elapſum. Breuiter Gul.tenet, & bene ꝙ ſic: quia ceſſatio executionis non
contingit ex defectu iuris, ſed partis, quę executionem debet petere ſecũ
dùm formã l.à diuo pio.§.j.ff.de re iudi. Nam per illas ſententias, ſatis eſt
conſenſus populi declaratus, licet victor eis vſus non ſit: & ſic iſtum pro-
ducunt effectum: arg.ff.quod quiſq; iur.l.iij.in princi.& quia ſola ſenten
tia debet ſpectari, vt ff.de pœn.l.qui vltimo.& l.quod ad ſtatum.& ff.de
iniuſt.teſta.l.ſi quis filio exhęredato.§.irritum.quæ leges nihil faciũt: qa
loquuntur in ſententijs quę trahunt ſecum executionẽ ipſo iure: & in eis
apparet, vt not.in d.l.qui vltimo. Sed tamen eius opinio eſt vera, vt patet
ſ.l.j.& de edi.priua.l.an in totum.& ff.eo.l.nã Imperator.& l.cũ de con-
ſuetudine.quæ loquuntur ſimpliciter de ſententia diffinitiua, vt ff.de re
iudi.l.quod iuſsit.in fi.& quando appel.ſit l.j.§.quod in ſententijs.& ſic
ſufficit condemnatio vel abſolutio, vel æquipollens abſq; alia executiõe,
vt ff.de re iudi.l.ait prætor.& l.in ſumma.C.de ſenten.& interlo.om.iu.
l.præſes.& qđ ibi no.& facit qđ no.ff.quod quiſq; iur.l.j.§.qui magiſtra
tum.& concor.Marti.Sil.in dicta l.de quibus.eo ſaluo ꝙ ſi victus contra
quem petitur executio, contradiceret, & eam non pateretur: et ſic non per-
ſeueraret eius conſenſus: & ſic res non tranſit in cõſenſum, ſed diſſenſum:
& ſic eſſet conſuetudo interrupta: quia non dicitur factum quod nõ du-
rat, vt l.ſi pro patre.§.verſum.ff.de in rem verſo.& quod cuiuſq; vniuer.
l.item eorum.§.actor.cũ ſimi.& nihil eſt actum, donec aliud ſupereſt ad
25 agendum, vt l.pe.ſ.ad Syllania.& de emend.Codi.in prin.¶ †Viceſimo-
primò quæro, an ex ſententia arbitrorum inducatur conſuetudo. Reſpon
det Gul.ꝙ aut ſunt tales ſententiæ quæ merentur executionem: puta qa
compromiſſum factum eſt ſine pœna, & à partibus emologatum tacitè,
vel expreſsè: & tunc ſicut ſentẽtię iudicum, vt ſ.de arbitris.l.cùm antea.
Dic tamen quòd requiruntur plures ſententię quã iudicũ: quia ſententia
iudicis eſt maioris authoritatis ꝙ̃ ſentẽtia arbitri, vt ff.de his qui no.infa.
in l.quid ergo.§.ex cõpromiſſo.& patet ff.ſi qs ius di.nõ obtẽ.l.j.in prin.
de iudi.l.ij.§.fi.& quod no.de arbi.l.nõ ex omnibus.in prin.& probat̃.ff.
de re iudi.l.ait prętor.in prin.& de ver.ſig.l.notionẽ.in prin. Numerꝰ aũt
dictarũ ſñiarum dictum effectũ producentiũ iudicis arbitrio relinquitur
cùm nõ ſit determinatum à lege, vt l.j.in fi.ff.de iure deli. Et facit quod ſ.
dixi in illa q.quot actus ſunt neceſſarij ad cõſuetudinem inducendã. Aut
ſunt tales ſententiæ quę non merentur executionem: puta quia compro-
miſſum factum eſt cum pœna, vt ſ.de arb.l.j.& aut̃.decernimus. & in cor
pore vnde ſumitur.& ff.de arbi.l.ij.& tunc nõ inducit̃ conſuetudo. Ratio
eſt: quia tales ſentẽtię nõ ligant eos, inter quos ferunt̃ expreſſe. Ergo nec
alios tacitè: argu.ff.loc.l.qui ad certũ.de bo.autho.iud.poſ.l.cũ vnus.§.j.
de ſer.ruſti.præd.l.item.§.qui habet.cũ ſimi. Facit quod no.in d.l.ait præ
26 tor.in prin.ff.de re iudi.& ſ.de iudæ.l.iudęi.¶ †Vigeſimoſecundò quæ-
ro, an ſententię latæ inter non ſubditos, poſſunt cõſuetudinem inducere.
Reſpõdeo breuiter, cõſuetudinẽ quæ ſpectat ad ordinationem iudicij ſic:
quia illa quę verſantur in locum iudicij debent attẽdi, vt ff.de teſti.l.ij.§.
fi.illa verò quæ ſpectant ad deciſionem litis non: quia illa non debent ſpe
ctari ſcđm locũ iudicij, ſed quæ verſant̃ in loco contractus, vt ff.de euict.
27 l.ſi fundus.& de vſur.l.j.not.ſ.l.proxi.¶ †Vigeſimotertiò quæro, an per
ſententias reſciſſas poſsit induci conſuetudo. Reſpondet Gulel.in dicta l.
ingenuum.ff.de ſta.homi.vbi perficit illam materiam: ꝙ aut ſunt reſciſſæ
per appellationẽ: & tunc non: quia finguntur à principio non fuiſſe latę,
vt l.j.in fi.ff.ad Turp.& de pœ.l.ij.§.fi. Aut ſunt reſciſſæ per reſtitutionẽ
in integrũ: & tunc reſtitutio cõceditur propter vitium proceſſus: puta qa
dicatur malè iudicatum: argu.ff.de re iudi.l.diuus.& qui ſatiſdare cogan.
l.quoties vitioſè.& de re iud.l.iiij.§.condemnatum. Aut reſtitutio cõcedi
tur, nõ propter vitium proceſſus, ſed propter fauorem perſonæ minoris
vel alterius: & tunc ſic. Ratio: quia tũc licet nõ remaneãt ſentẽtię quo ad
eum: remanet tamen quo ad alios: arg.ſ.ſi vnus ex pluri.appel.l.j.& ij.li-
cet enim ille faciat reſcindi ſentẽtiã prædictã: remanet tamẽ cõſenſus po-
puli, ex quò conſenſu inducitur cõſuetudo ſicut patet in ſimili, videlicet
ꝙ reſciſſa totaliter ſententia apud quoſdam: remanet tamen apud alios
eius effectus quo ad cautionẽ de rato, vt ff.rẽ ra.ha.l.cũ minor.in prin.et
28 in repe.l.Stichũ.§.qđ vulgo.ff.de ſol.¶ †Vigeſimoquartò quęro, quali-
ter cõſuetudo inducta in iudicio ꝓponat̃. Dicit Pe.ꝙ qñq; per modũ ex-
ceptiõis. Verbi gratia: ſi cõſuetudo ſit ꝙ vẽditor nõ teneat̃ cauere empto-
ri de vitijs, et morbis, ſi hoc emptor petat à vẽditore, vẽditor excipit de cõ
ſuetudine: arg.ff.de pac.l.paciſci. Quãdoq; in vim actiõis realis.verbi gra
tia, ſi eſt cõſuetudo de modo ſuccedẽdi ꝙ primogenitus ſit hæres, ipſe ꝓ-
ponat petitionẽ hęreditatis quę eſt in rem authoritate talis cõſuetudinis
quę facit eum dominũ, et hęredẽ admitti ad ipſam vniuerſitatẽ. Itẽ rei vẽ
dicatio ad ſingulas res, vt ff.de peti.hær.l.ſed et ſi.§.antepe.et de rei ven
dic.l.j.in princi.et l.ſi ager.et de bo.poſſ.l.j.ij.et iij.de acqui.poſ.l.cùm hę-
redes.in princi.non autem proponit cõdictionem ex ipſa conſuetudine:
ſicut patet in ſimili. Nam lex Cornelia facit quẽ hæredem bonorum ali-
cuius in captiuitate defuncti ex ſua fictione: nõ tamen proponitur con-
dictio ex illa lege.ſed ꝑ dictas actiões reales, vt ff.de teſt.l.legẽ Cornelia.
de vulg.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de vulga.& pupilla.l.lex Cornelia.cum ſimi.& de capti.l.patre inſtituto.
Quandoq; proponitur per modum actionis perſonalis:puta condictione
ex dicta conſuetudine,ſcilicet quando conſuetudo diſponit de iure perſo
nali.verbi gratia:vt quis compellatur vendere rem ſuam.ff.cõmu.præ-
di.l.venditor.§.ſi conſtat.Nam proponetur contra eum condictio ex di-
cta conſuetudine.argu.ff.de condi.ex lege.l.j.Quandoq; poteſt proponi
per officium iudicis.verbi gratia:ſi conſuetudo permittit minores vſq; ad
triginta annos petere reſtitutionem in integrum.proponit enim in mino
ri;ætate iſtam conſuetudinem per officium iudicis.arg.ff.de mino.l.quod
ſi minor.§.ſi.Guliel.de Cu.in præcedenti membro damnat Pet.in eo , &
bene:quia non debet proponi condictio ex conſuetudine,quæ eſt ſubſi-
diaria:vt ff.de condi.ex lege.l.j.ſed proponi debet actio ex empto:vt ſic
ex illo contractu formam accipiēte,ex cõſuetudine agatur:ita ꝙ in libel-
lo fiat mentio de illa:ſicut patet in ſimili,quãdo iuratur formaliter in iudi
cio?vt ff.de iureiuran.l.ſi duo patroni.§.Marcellus.& §.ſi quis iurauerit.
Quare in prędicto membro ſic dicit ipſe,& verius,ꝙ aut conſuetudo iſta
cadit in nomē,ſiue ſpeciem,aut formam alicuius contractus:& tunc agē-
dum eſt actione ex eo contractu recipiente formam ab illa cõſuetudine:
vt ſemper de illa mētio fiat.Aut nõ cadit in formam alicuius contractus:
vt puta,ſi ſit conſuetudo.ꝙ qui intrauit vineam alicuius , ſoluat domino
quinq;:& tunc proponi debet condictio ex ipſa conſuetudine.argu.l.ſi
duo patroni.§.Marcellus.& §.ſi quis intrauerit.de condict.ex lege.l.j. &
29 ſ.de reb.credi.l.actori.¶ Viceſimoquintò quæro,† an in libello oporteat
cõſuetudinem allegare.Breuiter quicquid dicant doct.moderni , ego ſic
dico,ꝙ aut conſuetudo eſt notoria:& tunc non oportet eam allegare,ſi-
cut nec probare.arg.ff.de actio.emp.l.emptorem.in princ.& qui ſatiſda.
cogan.l.ſi verò.§.j.& j.de accu.l.ea quidē.Facit quod not.ſ.de appel.l.ci-
ues & incolæ.Aut conſuetudo non eſt notoria:& tunc aut eſt contra le-
gem:& tũc debet allegari.Ratio eſt:quia intētio aduerſarij fundata eſt de
iure communi:& ideo niſi apponeretur in libello:aduerſarius non poſſet
eſſe inſtructus,an debeat cedere,vel cõtendere.quod fieri debet: vt l.j.in
princ.ff.de eden.Ceſſante igitur ratione,ergo & ipſum dictum.arg.ff.de
iure patr.l.adigere.§.quãuis.& de re mili.l.miles.in prin.Facit l.edita. cũ
ſua materia.ſ.de eden.ſemper tamen debet probari,quãdo non eſt noto-
ria,per eum,qui eam allegat:vt ſ.eo.l.j.& ratio ibi no.¶ Viceſimoſextò
30 quæro,†quot teſtes probent conſuetudinē,Reſpondeo,ſaltem duo.ff.de
teſti.l.vbi numerus.& l.iij.§.j.quod ibi nota.& concor.gl.in.l.de quibus.
31 ſ.de legi.¶ Viceſimoſeptimò quęro,†qualiter debeat iſta cõſuetudo pro
bari.Et dicit Pe.ꝙ ſemiplenè:nõ autem plenè.nam iudex recipiet teſtes
in abſentia aduerſarij:& ſe ab ipſis informabit,& ſecundùm illam infor-
mationem iudicabit:ſicut quando allegatur ſibi ius ſcriptum ad informa-
tionem ſui,non fit alia probatio ſibi,ſed ipſe ſolus:de hoc inſpicit libellũ
ſuum.Dicit enim ꝙ quædam in iudicio principaliter proponũtur,ad con
cluſionem probandam,& illa debent plenæ probari:quædã non princi-
paliter:& in eis ſufficit probatio ſemiplena:ſicut patet in eo,qui propo-
nit confeſſoriam pro ſeruitute reali,Proponit enim principaliter ſeruitu
tem ſibi deberi:ſecundariò verò ſe dominum dominantis fundi:vt ff.cõ-
mu.prædio.l.j.Et iſtud primum debet probari plenè: ſecundùm ſemiple
nè.ff.ſi ſerui.vendi.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.& ſi vſuſtruc.pet.l.vti frui.
in prin.& quod ibi no.& ff.de probatio.l.circa.& de excep.l.ſed ſi ante.
Aliud exemplũ ponit in eo,qui petit hæreditatē diuidi familiæ erciſcun
dæ iudicio.Nam principaliter allegat cõmunionem,& illã debet proba-
re plenè. ſecundario ſe dominũ:& illud ſufficit ſemiplenè probare, puta
per poſſeſsionis probationē:vt ff.famil.erciſcũ.lege prima quę probatio
non ſufficit,niſi dominiũ in iudicio principaliter proponatur:vt not.ſu-
pra,de proba.l.ij.& l.proprietatis.& l.cùm res. ſic & in conſuetudine prę
dicta.Ego teneo contrariũ,ſcilicet ꝙ debeat plenè probari : & ſic probat
l.j.huius tit.Dicit enim ꝙ conſuetudo debet probari cauſa cognita.Intel
ligitur ergo plene:vt ſ.de iudi.l.iudices.Non obſtat prima ratio. Pe.quia
loquitur in iure ſcripto,hic in non ſcripto.Facit ſ.eo.l.j.& quod ibi not.
Item non obſtat ſecunda,quia loquitur in ſecũdario:ibi in principali,ſci
licet in conſuetudine,ſuper qua concludens principaliter fundatur:vt pa
tet ſuprà in l.j.in fi.& non obſtat.l.circa.& l.ſed ſi ante.cum ſimi.vt in eis
32 patet.¶ Viceſimooctauò quęro:† quid deponent teſtes inducti ad cõſue
tudinem probandã.Certè dicit Azo hic,in Summa,& gloſ.in rub.d.l.de
quibus.ꝙ triplex eſt modus.Primus videlicet,ꝙ perpetuò ſit obtentũ,ſi-
ne contradictione.Secundus eſt modus,ꝙ teſtes deponant,ꝙ libelli que-
rimoniarum non fuerunt recepti.Tertius modus eſt , quòd teſtes depo-
nant ꝙ fuerit bis obtentum in contradictorio iudicio. Pone exemplũ de
primo,quando vicinus alicuius facit pontem ſupra viam publicã,& alius
vicinus proponit querelam de ipſo,iudex nõ admiſit libellum quęrimo
niæ,ſed reiecit:& tũc colligitur tacitus conſenſus populi:quia iſta repul-
ſio tantum operatur,quantum ſi expreſsè fuerit iudicatum conſuetudi-
nem eſſe.arg.ff.de neg.geſt.l.ſi autē.§.fin.& de compen.l.quod in diem.
§.j.Item quod dicit Azo.quòd fuit obreptum in cõtradictorio iudicio,
voluit dicere,quòd vnus allegabat conſuetudinem in iudicio,alius nega-
bat iudicatum fuiſſe ſecundũ conſuetudinem:vt ff.e.l.cùm de conſuetu-
dine.Iſti modi reprobantur per Iac.Baldui.& meritò:quia iſta ſententia
inter alios lata,regulariter non præiudicat alijs:vt l.ſæpe.ff.de re iud.& ſ.
res inter alios acta.per totum.cum ſi.Item poteſt eſſe, ꝙ in hoc actu etiã
bino,non fuit cõſenſus,etiam decimæ partis populi,nec diuturnitas tem-
poris interceſsit:quæ omnia in conſuetudine inducēda requirũtur: vt ſæ
pius ſ.dixi.Marti.de Fano,& Mart.Sil.& ſequaces eorũ voluerunt Azo.
hoc modo defendere,ꝙ illa ſententia,per quam iudex in contradictorio
iudicio pronunciat eſſe conſuetudinem,non inducit eam,ſed probat eam
inductam,& declarat.Simile ff.de rei vendi.l.& ex diuerſo.§.j.& j.ſi ſer
ui.vendi.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.& dicunt quòd hæc ſententia facit ius
inter omnes,ſicut in alijs publicis iudicijs: niſi probetur de præuaricatio-
ne priorum:vt ff.de iureiuran.l.eum qui.§.in popularibus.& de præuari
ca.in l.iij.& de accuſa.l.ſi cui.§.iiſdem.cum ſimilibus.Item,quando libel-
li quærimoniarũ ſunt repulſi,per hoc non inducitur conſuetudo:ſed pro
batur inducta,& adeò notoria,quòd libelli quærimoniarum ſunt reiecti.
Et hoc modo defendunt Azo.& glo.Sed prædicta defenſio non videtur
bona:quia poſito ꝙ dicta ſentētia ſit declaratoria,& dicta reiectio queri-
moniarum ſit actus conſuetudinis:tamen alijs non debet præiudicare, vt
dixi:arg.ff.de iureiuran.l.nam poſtea.§.fin.& l.ſed & ſi poſſeſſoria.§.fin.
& l.ſequen.& plenè ſcripſi ſ.qui.res iudi.non noc.l.ij.Præterea,ille mo-
dus non eſt modus probandi notorium conſuetudinis : quia non probat
notorium actus permanentis,nec actus interpellati,circa ipſam conſuetu
dinem intrinſecus.Facit quod dixi infrà de accuſationi.l.ea quidē. quare
Gul.de cu.ſic dicit,in dicta l.de quibus.& bene,quòd aut dicta ſententia
fuit lata cum contradictore legitimo:puta cum Syndico vniuerſitatis: &
tũc inducit cõſuetudinem,ſeu inductam probat inter omnes,& ſic poteſt
ſaluari opinio Azoñ.& glo.vt dicta l.cum de conſuetudine. Aut nõ fuit
lata cum cõtradictore legitimo:& tunc ſecus.Ita loquitur opinio Ia. Pe.
& ſequacium.argu.ff.de collu.dete.l.cum non iuſto.& ſi quis inge. eſſe
dica.l.j.Et facit quod plenè dixi in dicta l.ij.ſ.qui.res iu.non no.& de libe
ris agnoſcen.l.j. §.fina. Breuiter ego dico quòd teſtes deponunt tria , &
dicunt,ſcilicet vſum populi,& frequentiam vſus,& temporis diuturni-
tatem:vt probatum eſt ſ.plenè. Verbi gratia.Reducamus ad practicam,
volo probare quòd hæc eſt conſuetudo:ſecũdùm opinionem Mart. no.
ſ.ſolu.mat.l.dos à patre.& multis alijs glo.quòd ſi vxor decedat in matri
monio,exiſtentibus liberis , quòd maritus lucretur dotem,& ad eam pro
bandam produco teſtes.iudex interrogat teſtes,nũquid viderunt vnquã
vti quòd maritus fuerit lucratus dotem prędictam.Dicũt quòd ſic.Item
quærit iudex,quid vidiſtis de hoc:Ipſi dicunt vidimus ſemel iudicatum
pro marito præſentibus tot inter duos.Item vidimus alia vice ſic indica-
tum eſſe inter alios duos tot præſentibus.Item alia vice tot pręſentibus,
qui faciunt maiorem partem populi:& tũc iudex vltrà procedet, & quæ
ret,quot anni ſunt ꝙ vidiſtis prædicta:Ipſi reſpondebũt,decem anni.ec-
ce habemus conſuetudinem probatam,vt patet ex premiſsis: & ideo iu-
dex pronunciabit conſuetudinem eſſe ꝙ vxore in matrimonio defuncta,
extantibus liberis,maritus debeat lucrari dotem.Verũtamen dicũt qui-
dam doct.ꝙ ſi teſtes deponunt ꝙ ſic viderũt iudicari:& interrogati quot
præſentibus,& quibus,dicũt ſe neſcire:ꝙ iudex debet ęſtimare quot poſ
ſunt fuiſſe pręſentes dictis ſententijs,cõſiderando quot in iudicio,& tem
pore ſententiæ cõſueuerũt eſſe præſentes communiter,& frequenter:&
ſi inueniat eos eſſe maiorem partem populi,habebit conſuetudinem eſſe
probatam:arg.ſ.l.j.quę dicit ꝙ frequētia inſpicitur.id eſt,frequēter ſolet
accidere,ꝙ tot homines reperiuntur in loco.in quo illud eſt actum. Item
cùm hoc liquidè probari nõ poteſt,ſtandum eſt coniecturis : vt l.nõ oēs.
§.à barbaris.ff.de re mili.quod non puto verum:quoniam,vt ſ.dixi, con
ſuetudo poteſt allegari per viam exceptionis:& tunc excipiens,eam cla-
re,& plenè,debet probare,vt ſ.dixi & .ff.de proba.l.in exceptionibus.&
de except.l.j.Item per modum officij iudicis:& tunc etiam illam propo-
nens,plenè debet illam probare:vt ff.de iureiur.l.nam poſtea.§.ſi minor.
cum ſimili.Aut per modum actionis realis:& tũc idem:vt l.fi.ſ.de rei vē.
Aut per modum actionis perſonalis:& tunc idem:vt l.qui accuſare.ſ.de
33 eden.c.cum ſimi.† Et ſic iudex non debet ſupplere defectum probationis
in vim agēdi:vt no.ſuprà vt quæ deſunt aduo.par.iud.ſupple.l.j.& ff.de
offi.præſi.l.illicitas.§.veritas.nec in vim excipiendi:vt no.in l.fi.ff.de pe
titio.hæredita.Nec obſtat §.à barbaris.quia ibi erat difficilior probatio,
quã hic:quare ſufficit pręſumptio,& coniectura ibi:hic nõ.Quod patet.
quia lex requirit probationem:vt ſuprà l.j.&ad veram probationem,nõ
autem ad coniecturam & præſumptionē,debet referri:vt ff.de condi.&
demon.l.Lucius.ſ.de proba.in rub.vbi probatio,& præſumptio,ponun-
tur tanq; ſpecies differentes,& diſtinctæ:arg.ff.pro emp.l.ij. §.ſeparata.
& quod not.ff.de legat.j.l.ij.quod puto verum , quando teſtes dicunt ſe
ignorare numerum præſentium:ſed ſi de illo deponunt,& dicunt ſe illos
non cognouiſſe,ſi quidem erat probatio facilis,propter modicum nume
rum populi:tunc idem,rationibus iam dictis.Si verò difficilis,teneo cum
Pet.per d.§.à barbaris propter fragilitatem memoriæ: vt ſuprà de vete.
iure enuclean.l.ij.in princ.ff.de acquirē.poſſeſ.l.peregrè.in princ. & quia
propria nomina hominum probabiliter ignorantur: vt l.ſi quis in fundi
34 vocabulo.in princ.ff.de lega.j.¶ Viceſimononò†quæro,quid ſi quando
que fuit iudicatum pro conſuetudine,quandoq; contra : an ex ſententijs
prioribus conſuetudo erit inducta.Quod glo.tangit in d.l.cùm de con-
ſuetudine.ff.eo.Et certè Gul.in d.l.de quibus.ff.eod.ſic reſpondet:ꝙ aut
populus cùm ſciuit eſſe iudicatum contra conſuetudinem,tacuit, & non
contradixit,ſeu magiſtratus ipſum populum regens : & tunc conſuetu-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

do ſit interrupta,etiam per vnam ſententiam contrariam:arg.ff.de vſuſc.
l.vſucapio.& l.naturaliter.& in auť.qui.mo.na.effi.ſui.§.ſi quis ergo.col
la.vij.Debebat enim magiſtratus populi,cùm hoc ſciebat,illi ſententiæ,
quæ erat contraria conſuetudini,cōtradicere:& ideo ſi tacuit,eius tacitur
nitas præiudicat populo,ſicut ſi ipſe populus tacuiſſet:vt ff.ad munici.l.
municipes.de reg.iur.l.aliud.§.referť.& de cōd.& demon.l.municipib⁹.
& l.an in totum.s̄.de ædi.priua.vbi eſt hoc expreſſum.Vnde dicti magi-
ſtratus ſciētes,& tacētes,non cōtradicentes debent puniri per ſuperiorē.
arg.ff.de admi.re.ad ci.perti.l.iij.& ſeq.Aut cùm ſciuerint,cōtradixerunt
illi ſententiæ,dicentes iniquè pronunciatū,& ſimilia verba:tūc per illā
ſententiā non erit conſuetudo interrupta:cùm apparet cōtinuatio primę
volūtatis:alioquin propter nouū,& vltimū conſenſum,cenſereť interru
pta:ar.ff.de leg.iij.l.fideicōmiſſa.§.ſi rē.arg.d.l.ſpurij.§.pater.ff.de decu.
Nam conſenſus in ſententiā aufert perſeuerantiā continuati conſenſus in
prima.ar.ff.de neg.geſt.l.Neſennius.de reli.l.at ſi quis.§.pleriq;.& de ac-
qui.hæred.l.pro hærede.& de le.j.l.ſi mihi & tibi.§.in legatis.de leg.iij.ſi
quis in prin.teſtamēti.Et cū iſta determinatiōe debet ītelligi gl.in d.l.cū
35 de cōſuetudine.¶ Trigeſimò quæro iuxta hoc,†quid erit ſi ad probandū
cōſuetudinem producantur quatuor teſtes,quorum duo deponunt ꝙ ſe-
mel viderunt ſic actū tot præſentibus:alij duo deponunt alia die ſic actū
præſentibus alijs:an erit cōſuetudo probata?¶Quidam magni doc.tenēt
ꝙ ſic:& inducunt glo.Io.poſitam ff.de teſt.l.ob carmen.§.ſi teſtes.indu-
cunt etiam pro ſe.l.arbiter.ff.de proba.de aqua plu.arcen.l.ij.§.idem La-
beo ait.Alij tenent cōtra,ꝙ iſti teſtes ſunt ſingulares:quia nō cōcordant
in eodē facto.quod requiritur ad eſſe cōſuetudinis:licet cōcordēt in ali-
quo actu particulari:ergo eam non probant.Facit quod not.s̄.qui nume.
tut.l.j.Ad hoc extra,de teſt.c.tam literis.quod ego teneo.Ratio,prout s̄.
dixi in conſuetudine probanda requiritur,non ſolùm vſus,& actus po-
puli,ſed eorum frequentia.Iſti ergo teſtes licet probent vſum & actū po
puli,& in eo concordent:nō tamē probant eius frequentiam quod'pa-
tet:quia deponunt de pluralitate diuerſorum actuum:non autem de fre-
quentia eiuſdem.Et per hoc patet reſponſio ad gloſſam Ioan.& ad leges
in contrarium adductas:quoniam ipſi teſtes concordant in actu,de quo
principaliter agitur:& de eius eſſentia tractatur,ſcilicet de depoſitione,
& de memoria tēporis:& ideo ſi duo concordant circa actum vnum,ille
actus eſt bene probatus:hic nō deponunt de frequentia eiuſdem.quod in
cōſuetudine requiritur:vt s̄.probaui.ſed de pluralitate diuerſorū actuū,
prout patet.ergo conſuetudinem non probant.cùm deficiant in proba-
tione vnius eorum,quæ requiruntur in ipſa inducenda,quæ ſunt tria,vt
s̄.oſtendi.ergo deficit probatio in toto:vt ff.de tranſactio.l.cùm hi.§.ſi
prætor.de itine.actuq; priua.l.iij.§.hoc autem.cum ſimili. Et hoc modo
ponendo caſum dicta gl.Ioan.in d.l.ob carmē.poteſt ſaluari,videlicet ꝙ
ſunt quatuor teſtes,& duo probant,& deponunt ꝙ viderunt me poſsi-
dere vno menſe,& alij duo alio menſe:verum qa Ioan.aliter ponit exem
plum ibi,ſcilicet ꝙ teſtes erāt ſingulares,ſcilicet ꝙ vnus depoſuit ſe vidiſ
ſe vno menſe,alius alio menſe,& ſic de ſingulis:idcirco illam gl.damna-
ui.quod dic vt ibi ſcripſi,arg.s̄.de teſti.l.iuriſiurādi.§.ſimili modo.& qđ
not.in dicta l.j.qui nume.tut.Et eodem modo pone caſum in d.l.ſi arbi-
ter.& d.§.idem Labeo.videlicet ꝙ fuerunt quatuor teſtes,& ſinguli,duo
deponunt de eodem actu,& in eo concordāt.tunc enim ſinguli duo ſuum
actum ꝓbabunt:vt l.vbi numerus.ff.de teſt.Secus ſi ſeparatim,videlicet
vnus de vno actu,alius de alio:tunc enim deficeret probatio,vt prædixi.
Ad quod facit,quod no.in Spe.de teſti.§.j.ver.ſed pone egi.& in titu.de
inquiſi.§.primo.ver.quid ſi vnus teſtis.& §.nunc videndū.verſi.de pœ-
na.& verſi.ſeq.& in titu.de teſte.§.iam de interrogatorijs.verſi.ſed nun-
quid.in titu.de noto.crimi.§.fama.ver.quid ſi teſtes.Facit quod dixi ſu-
prà de emanc.libe.l.j.ſuper probatione vera concordat Marti.Sili.in d.l.
36 de quibus.¶ Trigeſimoprimò quæro,†quid ſi iudex iudicauit bis contra
legem præſente maiori parte populi,reperitur tamen ꝙ aliquis contradi
xit,an conſuetudo erit inducta?Iaco.de Are.& Pet.tenent ꝙ ſic:quia cō
tradictio vnius,maiori parti populi non obſtat:vt l.quod maior.ff.ad mu
nicip.& de reg.iuris.l.aliud.§.refertur.Et facit quod dixi in quæſtiōe il-
la,videlicet an ſine contradictione conſuetudo poſsit induci.Nec obſtat
ff.de ſerui.ruſti.l.per fundum.& cōmu.prędio.l.receptum.quia ibi cōſen
tiunt vt ſinguli iure priuato,hic vt vniuerſi iure publico.Facit quod not.
Dyn.in c.quod omnes tangit.extra de regu.iuris.lib.vj.& quod j s̄.dixi in
quæſtione illa,videlicet quantum tempus requiratur ad conſuetudinem
inducendam,Sed Gul.de Cu.in l.ingenuum.de ſtatu hominum.ſic diſtin
xit:quia aut conſuetudo inducitur per legem,vt in vſibus feudorum:&
in illis contradictio nihil operatur.Aut contra legē:& tunc ſic:argumē.
in auť.de defen.ciui.§.ſi.ibi:nullo reluctante &c.argumen.pro hoc,quia
conſuetudo ſecunda eſt debilior quàm prima:vt ſuprà ad Velleia.l.anti-
quæ.& quod ibi no.in auť.de non alie.§.quia verò veriſimile.& ff.de teſ.
mili.l.eius militis.§.militia.Sed præcedens opi.mihi placet,per leges prę
dictas.Non obſtat §.ſi.de defen.ciui.quia illud ſpeciale odio criminis am
bitus:vt ff.ad legem Iuliam de ambi.l.j.& quod ibi nota.Item non obſt.
ſecunda ratio:quia hic quælibet conſuetudo cenſetur vniformis,propter
identitatem rationis,quæ eſt in d.l.quod maior.& l.aliud.§.j.quæ ratiōis
37 identitas hic ceſſat.¶ Trigeſimoſecundò quęro,†an conſuetudo liget in-
fantes,& furioſos?Certè gl.tenet hic ꝙ ſic:quia lex ſcripta eos ligat:vt l.
diuus.ff.de offi.præſi.& ad l.Pompeiam de parricidi.l.penul.§.fina.ergo
& conſuetudo non ſcripta,propter paritatem cauſæ,potentię,& effectus
vt d.l.de quibus.Non obſtat l.qui ad certum.ff.loca.vt hic not.videlicet,
quia ibi loquitur in contractibus priuatorum,ex eorum cōſenſu ſolum-
modo inducendis:hic in conſuetudine publica,conſenſu maioris partis
populi,ad hoc habilis inducta.Facit quod s̄.dixi in quęſt.illa,ſcilicet quo
rum conſenſus requiritur in conſuetudine inducenda.Licet ergo iſti con-
ſentire non poſsint,tamen propter habiliū conſenſum ligātur:quorum
conſenſus ſcilicet habilium hic requiritur,non autem inhabilium:arg.ff.
de mune.& hono.l.ad rem publicā.& l.vt gradatim.§.& ſi lege.& quod
nota.ff.de ope.no.nun.l.j.§.nūciatio.Guliel.verò in dicta l.ingenuū.ſic
diſtinguit in minoribus.Aut eſt talis actus,in quo minores admittuntur
vt maiores:vt in matrimonio,& in donatione propter nuptias:vt Inſtit.
de nuptijs.in prin.& no.s̄.de mino.l.ait prætor.§.primo.& tunc ſic.ver-
bi gratia,dictat conſuetudo ꝙ vxore defuncta in matrimonio,ſine liberis,
maritus lucretur dotem.talis conſuetudo ligabit etiam minores:quia vni
uerſitas maiorū,quę induxit eam,ſolùm debet attendi:vt ff.quod cuiuſq;
vni.no.l.ſicut.§.primo.de in ius vo.l.ſed ſi hac.§.qui manumittiť.& de
rer.diui.l.in tantum.§.vniuerſitatis.& arg.ff.de leg.l.ſeruis legatis.§.qui
bus.& quia facit ad hoc lex ſcripta.l.Aemili⁹.ff.de mino.& ff.ex qui.cau
ſis in poſſeſ.ea.l.apud Iulianum.in prin.ergo & eos hoc caſu liget conſue
tudo non ſcripta,propter paritatem cauſæ,potentiæ & effectus:vt d.l.de
quibus.Facit quod s̄.proximè dixi.Aut eſt talis,in quo minores nō ad-
mittuntur vt maiores:verbi gratia,eſt conſuetudo ꝙ nullus poteſt petere
venditiones rerum reſcindi,occaſione minoris pretij dimidia iuſti pretij:
& certè minor tali conſuetudine non ligatur,propter reſtitutionē:vt ff.
de mino.l.prima.& arg.ad hoc ff.de mune.& hono.l.vt gradatim.§.& ſi
lege.Sed multùm obſtat ſibi.ff.de admini.tuto.l.ſi ſine hęrede.§.Lucius.
Sed reſpondeo,ꝙ ibi fuit inducta conſuetudo ſpecialiter,& expreſsim in
perſonis minorum:hic non.Vel ibi non cōtraxerat minor,ſed maior,cui
ipſe ſucceſsit.arg.d.l.Aemilius.& l.apud Iulianum.in princip.Martinus
Sili.in l.de quibus.in prin.tenet præcedentem opi.Pet.& gloſſæ.¶Tri-
38 geſimotertiò quæro,† an conſuetudo liget clericos Pet.ꝙ non.quia cleri
ci & laici ſunt diuerſi populi,quod patet:quia habēt diuerſos iudices,arg.
ff.de offi.aſſeſ.l.ſi eadem.vnde clerici non habent commune cum actibus
plebeiorum.s̄.de epiſc.& cle.l.placet.& de teſt.l.conſulta.Item,quia cle-
rici ſunt maiores quā laici:vt s̄.de ſum.trinita.l.iij.ergo non ligātur eorū
conſuetudine,& ſtatutis,niſi conſenſerint.arg.ff.de orig.iu.l.ij.§.deinde
cùm eſſet.& Inſtit.de iure natu.§.plebiſcitum.Contrariū no.ff.de poſt-
hu.l.ex ea.Sed Innocen.tenet primum extra,de conſtit.c.quæ in eccleſia
rum.& c.eccleſia ſanctę Marię.& per Guliel.in d.l.ex ea.Et contra iſtos
eſt communis opin.quòd ſi clericus agit contra laicum in foro tempora-
li,quòd ſeruetur conſuetudo & ſtatutum populi,quod eſt ad litem ordi-
nandam:aliàs non.Et ſic intelligitur ſecūdùm quoſdam extra,de fo.com
pe.ca.quod clericis.de iureiuran.cap.j.& ij.quæ not.Hoſtien.in Summa,
de conſuetudine.Facit quod dixi s̄.de epiſcopa.audien.l.epiſcopale.per
39 Gul.¶Trigeſimo quartò quęro,†quid ſi alia conſuetudo eſt in foro acto
ris,alia in foro iudicij:alia in foro rei:quę debeat ſeruari:Reſpōdeo:diſtin
gue vt not.Odoffr.l.s̄.proxi.videlicet ꝙ aut ſpectat ad litis ordinationē:
& ſeruatur illa,quæ eſt in foro iudicij.Aut ad litis deciſionem:& tūc illa,
quæ eſt in foro contractus,vel in loco contractus:vt l.j.in prin.ff.de vſu
ris.de euictio.l.ſi fundus.Nec obſtat s̄.de emanci.libe.l.j.quia ibi in actu
iudiciali,& contractus idem eſt:hic in diuerſis,vt ibi dixi.¶Trigeſimo-
40 quintò quęro,†quid ſi populus vtitur contra cōſuetudinem:an erit in-
terrupta.Certè gl.magna hic diſtinguit in fine.Tu dicas latius ſecundùm
Marti.Sili.& alios modernos in l.de quibus.videlicet,ꝙ ſi populus poſt
conſuetudinem pręſcriptam per errorem vtitur contra illam,non inter-
rumpit illā:quia non habet animū eam tollendi.ar.ff.eo.l.quod non ra-
tione.& idem de iuriſdi.omnium iudi.l.ſi per errorem.& ſuprà de iur.&
facti igno.l.non idcirco.Si verò ex certa ſcientia venit contra legem,non
ſimpliciter,ſed legem condendo contrariam,tollit eam:vt ff.de ſepul.vio
la.l.iij.§.diuus.Si verò ſimpliciter ex certa ſcientia vtitur contra eam,nō
legem condendo:ſi quidem ille vſus eſt ſufficiens ad nouam conſuetudi-
nem contrariam inducendam,quod qualiter contingit ex premiſsis ap-
paret:tunc tollit eam:argu.ff.de reg.iuris.l.nihil tam naturale.& de ſol.
l.prout quiſq;.& Inſtit.de iure nat.gen.& ciui.§.penul.Si verò ille non
ſit vſus ſufficiens ad contrariam conſuetudinem inducendam,non tollit
eam legitimè præſcriptam.arg.ff.de pact.l.ſi vnus.§.pactus.verſicu.ſed ſi
pactum.Secus in principe:vt in auť.vt omnes obedi.iudi.prouin.§.arri-
piat colla.vj.ſed non præſcriptā:nam talis vſus cōtra ius populi bene in-
terrūperet:vt hic no.& de reg.iu.l.nemo.§.tēporalis.¶Trigeſimoſextò
41 quęro,†an ſtatutū,vel conſuetudo ciuitatis vendicet ſibi locū in caſtris ſi
bi ſubiectis.Certè gl.in d.l.ex ea.ff.de poſtu.tenet ꝙ ſic.Et videtur caſus
Inſti.de ſatiſda.§.fin.Gul.authen.in d.l.ingenuum.ſic diſtinguit,ꝙ aut il
lud caſtrum in illo caſu habebat conſuetudinem ſeu legem ſpecialē,quod
poteſt:vt dixi s̄.in quęſtione,an pars populi ciuitatis poſsit ſibi cōſuetu-
dinē facere:tūc non:quia debet conſuetudo ſua ſeruari,vt s̄.dixi ibi.Aut
tempore cōſuetudinis ciuitatis illud caſtrum de illo caſu non habebat le-
gem,ſed cōſuetudinē ſpecialem:& tunc aut illud caſtrū erat de diſtrictu,
& iuriſdictione illius ciuitatis:& tunc ſic.argu.s̄.de epiſc.& cle.l.nulli.&

de natura.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de natura.lib.l.ſi quis.& ff.ad munic.l.qui ex vico. Aut illud caſtrum nõ
eſt de diſtrictu & iuriſdictione illius ciuitatis:& tunc nõ:cùm habet ſuos
fines,ad quos ſuę ciuitatis conſuetudo extendere nequit.arg.ff.de acqui.
rerum domi.l.in agris. Ad hoc ſ.de offi.præſe.prætorio Affricæ.l.in no-
mine Domini.in prin.in j.col.& j.de ſun.lim.l.quicunq;.lib.xj. & facit
ff.de lega.iij.l.prædijs.§.penul.in ſi.& de ſun.inſtru.l.Seiæ.§.Tyrãnæ.l.
prædia.in ſi.arg.ff.de dam.infect.l.ſi finita.§.ex hoc edicto.hoc in caſtris
ciuitati ſubiectis,temporæ dictæ cõſuetudinis.¶ Trigeſimoſeptimo quę
42 ro,† quid in caſtris poſtea ſibi vnitis. Tenet Gul.ꝙ ſi dicta vnio,vel trãſ-
latio ſit facta per principem:tunc ſic:quia facta perſ. ect videtur: & ideo b
ſecundùm ciuitatis conſuetudinem debet regulari.arg.de excu.tut.l.idẽ
Vlpianus.§.fi.& de re iud.l.quidam conſulebant.& ſ.de nup.l.imperia-
lis.Nam quod iuris eſt in principali, idem iuris debet eſſe in eius adiun-
cto.ff.de pact.dota.l.inter.§.cùm inter.& ſ.de dona.ante nup.l.fina.cir-
ca medium.l.ad hoc etiam.ff.de hæredi.inſt.l.liber homo.§.Titius. & ad
Trebel.l.Papinianus. Ad quod facit optimè in auẗ.vt iudic.ſine quoquo
ſuffra.§.illud.& ff.de iudi.l.inſulæ Italiæ.& de excuſa.tut.l.non tãtùm.
§.Illyrienſib⁹.& facit quod no.C.de metropo.l.j.li.xj. Aut per aliũ præ-
terquã per principẽ eſt facta vnio:& tunc refert : quia aut caſtrum tranſ-
iuit in diſtrictum & iuriſdictionem ciuitatis:& tũc idem. Aut nõ:& tunc
non,per ea quæ dixi ſ.in proxi.q.& dixi ſ.de iure do.l.etiam. & tractaui
in d.l.ſi finita.§.ex hoc edicto.¶ Trigeſimooctauò quęro de queſtiõe ar- c
43 dua:† quid ſi emergit caſus non deciſus lege ſcripta,nec cõſuetudine : &
eſt ſimilis legi ſcriptæ pro vna parte:& ſimilis conſuetudini pro alia con-
traria:quæro qd iuris:verbi gratia:quęro an emphyteuta habeat,vel ha-
bere debeat incremẽtum alluuionis:à ſimili facit lex ꝙ ſic:quia fructua-
rius debet habere.ff.de vſufru.l.item ſi fundi.§.j.Simile conſuetudini fa-
cit ꝙ non:quia vaſallus non debet habere:vt x.coll.in ti.de controuerſia
inueſtituræ.§.ſi quis de manſo.dicit Mar.Sili.ꝙ ſimile cõſuetudini debet
ſpectari:quia magis eſt ſimile , cum vtile habet dominium ſicut vaſallus.
fructuarius autẽ nõ habet dominium directum,nec vtile.Gul.enim con-
trarium dicit:ꝙ ſimilis lex debet ſpectari:quia ſimile conſuetudinis pro-
cedit per locũ à ſimili:lex procedit per locum à maiori , quod eſt fortius
44 vt no.in l.j.ſ.de nego.geſt.¶ Trigeſimononò quæro,† quid ſi vtrũq; ſi-
mile procedit pariter per omnia.verbi gratia,quærit̃ an emphyteuta de-
beat habere ita incremẽtum alluuionis?ſimile legis facit ꝙ ſic:quia ſuper-
ficiarius debet habere.Simile conſuetudinis facit ꝙ non:quia vaſallus nõ
debet habere:Reſpondeo,ſimile legis debet ſpectari.Ratio: quia iſta con
ſuetudo eſt cõtra legem:& ideo ad cauſam ſimilem non extenditur.arg.
45 ff.e.l.quod non ratione.& quod ſ.dixi.¶ † Vltimò,quicquid doct.in hac
materia ſcribunt,diſtinguendo ſic concludo ꝙ aut conſuetudo eſt contra
legem,aut præter legem:in ſecũdo caſu conſtat eam debere ſeruari, per l.
j.ſ.eo.& de ædi.priua.l.an in totum.& in d.l.de quibus.in j.reſponſo.Pri
mo caſu,aut cõſuetudo eſt contra ius naturale:& non debet ſeruari:vt In
ſti.de iu.natu.§.ſed naturalia.& de legi.ag.tut.§.fi.& ſ.de cap.dimi.l.eas.
Aut contra legem diuinam:& idem.facit quod no.ff.de conſti.princ.l.j.
in prin.& ſ.ſi contra ius vel vti.pub.l.fi.de vſur.auẗ.ad hæc. Aut cõtra ius
gentiũ:& idẽ:vt d.§.ſed naturalia.cũ ſimi.niſi ex cauſa:vt ff.cõmu.præd.
l.vẽditor.§.ſi cõſtat. Aut eſt cõtra ius ciuile:& tũc aut eſt expreſsè repro
bata per legẽ:& non valet:vt ſ.de vſur.l.eos.§.pen.& de ſac.ſan.eccl.auẗ.
caſſa.de fur.auẗ.nauigia.cõmu.de ſucceſ.auẗ.omnes peregrini. & ff.ad le.
Rhod.de iactu.l.deprecatio.ſecũdùm vnam lec.& in auẗ.vt nulli iudi.§.
nulli verò. Aut non:& tũc aut eſt inducta per conſenſum erroneum con
tra legem:& tunc non valet,vt ſ.dixi in illa q.an per conſenſum erroneũ
conſuetudo poſſet induci.aut ex certa ſcientia:& tunc aut pręcedit legẽ:
& tunc quidam diſtinguunt,ꝙ aut apparet ex tenore dictę legis eius lato
rem ſenſiſſe vel ſciuiſſe cõſuetudinem localem:& tollit ipſam:vt ff.de ſe
pul.viola.l.iij.§.diuus. Aut non:& tunc non,ſed illa lex ſuccumbit,vt ex
tra,de conſtitu.c.j.lib.vj.& ſ.de teſta.l.fi.Ego autem ſic dico vt ſ.dixi in
oppo.ij.ꝙ aut dicta conſuetudo eſt contra legem:& lex ſequens contra-
ria illi conſuetudini tollit eã:vt d.§.diuus. Aut præter legem:& tunc nõ,
ſed lex ſuccumbit ibi:vt d.c.j.extra,de cõſti.& l.fin.ſ.de teſta. & in auẗ.
de non alienan.§.quia verò veriſimile.cum ſimi. Aut conſuetudo eſt ge-
neralis:& vincit legem generaliter:vt d.l.de quibus. Aut eſt ſpecialis, &
localis,& vincit eam ſpecialiter in eo loco,vt hic,in princ.ſecundùm vnã
lectu.& ff.communia prædio.l.venditor.§.ſi conſtat.& de admini. tuto.
l.ſi ſine hærede.§.Lucius.& de polli.l.Imperatores.in fi.non generaliter
in omni loco:vt in fi.huius legis,ſecundùm vnam lectu.& veram,vt ſ.di-
xi in ſolu.primi & ſecundi contrarij:& ſic eſt finis iſtius repetitionis.

De donationibus. Rubrica.

LEX I.

a EMptionum. [a] Qui donat inſtrumẽta emptionum, videtur donare res emptas.h.d. Tene menti hanc legem & ſimiles notatas in gloſſ.quòd qui tradit inſtrumentum,videtur tradere illud quod continetur in eo:quod allegabo tibi cùm ſumes conuentum in ſermone.

LEX II.

SI nominis. Cũ actio cedit̃,debitoris cõſenſus nõ requirit̃.h.d.

LEX III.

SPem. Spes poteſt cedi.hoc dicit.

SI functiones. Gloſſ. legit hanc legem duobus modis.Primo modo, ſolutio tributorum [b] non probant aliquem eſſe dominum.h.d.

SI donatio. Verbum, dono, in vltimis voluntatibus,fideicommiſſum inducit,etiam parte abſente.h.d.

NEc ambigi. Donatio,quę incipit à traditione poteſt perfici inter abſentes.h.d.

CEnſualis. Hęc eſt bona lex, & menti tenenda. Idem etiam de ſequẽti breuiter dicit. Aſsignatio in cenſum [c] nõ pręiudicat domino non conſentienti:ſed ſi conſenſerit, vel ipſe pro alijs aſsignauerit, videtur donare:niſi probet contrarium.hoc dicit cum.l.ſeq.

LEgem quam. Vt pactũ donatiõis impleatur,ex ſtipulatione,vel pręſcriptis verbis agitur.h.d.

NEmo. Nemo videtur donare, de quo non cogitauit.h.d.

NEc ignorãs. Donatio collata in filiũ in poteſtate nõ valet:ſecus in emãcipatũ.h.d.

CVm de bonis. Donatio facta in filium emancipatum, valet.h.d.

POrtionem. Pars pro indiuiſo poteſt donari.hoc dicit.

SI aliquid. Breuitas epiſtolæ nõ vitiat donationes.hoc dicit hæc lex.

SI filius. Nemo dat,quod non habet.hoc dicit.

AEris alieni. Aes alienum nõ ſequitur fundũ, ſed ſucceſſorem vniuerſalem.h.d.

SIue. Filio emãcipato põt donari : & facta donatio filio in poteſtate per emancipationẽ cum pacifica poſſeſſione, poſtea confirmatur.h.d.hæc bona lex.

SI donationis. Actio furti iam facti ciuilis,poteſt remitti.h.d.

SI auia. Mulier poteſt donare extraneis,etiã res ab eius parentibus habitas.h.d.

VIce. Alius poteſt pro donante ſubſcribere.h.d.

COnſtante. Mulier non poteſt donare dotẽ conſtante matrimonio.h.d. Secundò dicit gl.ꝙ ſpem actionis de dote poteſt donare. Vide gl.& ſigna eam bene.

CVm res. Vt pactum donationis impleatur , agitur præſcriptis verbis.h.d.

SI ea quæ. Res à me donata, poteſt mihi donari. h.d.

SI patri. Donatio facta ab eo , cui non ſucceſsi , nihil mihi præiudicat.h.d.

DOnatio. Hæc lex tota loquitur qñ actum eſt,vt donatio fiat in ſcriptis.Secũdũ gl.omnis donatio requirit inſinuationẽ:ſecũdùm quod leges præcipiũt ſcilicet ſi quantitatẽ taxatam excedat.

a ¶ Emptionũ. Iſtã legem declara,& intellige , vt habes ꝑ Alexan. in l.iiij.in prin.de acquir.poſ. vide Bal.in l.fi.qñ fiſc.vel priua. et ad hanc legem vide Bal.in l.ab emptione. in iiij.col.ff. de pactis.

b ¶ Tributorum.Solutio tributorũ nõ probat dominium: vide tamen Bal. in auẗ.ſi quis.de natu.libe.& l.ſi pater. & ibi Bart.ſ.de actio.empt.

c ¶ Cenſum.Iſta donatio non requirit inſinuationem, ſecundùm Bal. in l.il luſ.in pen.colũ.de ſacroſanc.eccle. & adde l.cùm quis.ſecundùm Bart. ibi, de acquir.rer.do.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

DOnatio. Donationes in ſcriptis debent fieri forma hac lege cōceſſa.h.d. Vide gl.quæ eſt hic, ſuper verbo, cognominata. ¶ Nota ex hac l.quòd donatio cauſa mortis debet inſinuari,[a] ¶ Secūdo not.ꝙ donatio licet non ſit facta ſimpliciter:tamen debet inſinuari, ſi exce-dat quantitatem.Quod no.quia videtur hoc cōtra gl.quæ eſt in l. Aquilius.ff.co. Vos videtis in pluribus legibus huius tituli & in iure ſit in pluribus locis mentio inſinuationis.Quid enim eſt donationis inſinuatio?[b] Certè ꝙ fiat in actis coram iudice,vt hic videbitis,& in l.ſancimus. j.cod, & Azo.in ſumma huius tituli.

LAta. [c] Aliàs, **Data.** Donatio q̄ debet fieri in ſcriptis,debet fieri modis præallegatis.etiā ſi fiat in cōiunctā perſonam.h.d. Et tene menti ver.geſta.in fi.quia eſt notabilis caſus. Vbicūq; igit̃ fiat in actis donatio nō eſt curādū.

QVisquis. [d] Rei donatę retinēs vſumfructū,rē videtur tradere.h.d.¶ Not.ꝙ quotidie occurrit,& eſt notabilis caſus.

INexteaneos. Extraneis, & ignotis poteſt donari.h.d.

INhac. Donatio in vrbe debet inſinuari coram magiſtro cēſus.in alijs apud præſides ꝓuinciarum, vel defenſores ciuitatū.h.d. Nota hunc tex.¶ Quæro,an in donatione, quæ inſinuatur,requiratur aliqua cauſæ cognitio:debet ne aliquis citari[e]? Dico quòd non ſed ſolùm acta requiruntur : vt per ea donatoris voluntas comprobetur:vt hic dicit notabilis textus.

IN donationibus. In actis iudicialibus nō ſunt neceſſarij teſtes[f].h.d.tene menti iſtam legē,

SEcundùm. Donatiões in vrbe,debēt inſinuari coram magiſtro cenſus: & non coram alio contra facientes legitimè puniuntur.h.d.

ILlam ſubtilē. Hæc eſt bona lex. Mandatū procuratoris in rem ſuā ſeu actoris conceſsio morte mandatoris cedentis non extinguitur.[g] Et procurator in rem ſuam ante litem conteſt,& poſt poteſt alium conſtituere.h.d.no.l.De primo dic vt dixi in l.j.ſ.de actio.& obl.De ſecundo dic vt vidiſtis ſ.de ꝓcu. l.neque.& l.quod quis.

SAncimus. [h] Donatio vſq; ad trecentos aureos inſinuatione[i] nō eget: vltra, debet inſinuari niſi eſſet donatio imperialis,vel facta ad pias cauſas,quæ vſq; ad quingētos aureos ab inſinuatione eſt libera.h.d.

Ne autem. Hic eſt bonus caſus,& ſequens,vbi propter immenſam donationem cōmunio rei inducitur, licet domino maioris partis pretium offerre,& totū poſſidere. Aliàs diuiditur,ſi eſt diuidua.Si verò indiuidua in dominium maioris partis, trāſfertur prædicta poteſtas.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Clauſula,ꝙ tot intelligūtur donationes,quot res,quid operetur.

Si quis. Hic eſt bonus caſus. In donationibus,quæ diuerſis tēporibus celebrantur,cuiuſlibet quantitas[k] per ſe contemplatur.h.d.¶ Quæro,† circa hāc legem de illa clauſula,quæ cōſueuit apponi in donationibus,tot intelligūtur eſſe donationes,quot ſunt res: vtrum valeat.Certè non, quia hoc ſolùm debet inſpici, vtrum eodem tempore ſint factæ, vel non:vt ex hac lege,& gl.manifeſtè colligitur.

SVMMARIVM.

1 ☞Qui promittit decem annua,intelligitur promittere in vita ſua.

2 Et an legibus de inſinuatione,loquentibus poſsit renunciari.

Si quis autem. Donatio annua in vita cōtrahentium collata,pro quolibet anno videtur vna per ſe ſeparata:ſecus ſi ad hæredes extēdatur.h.d. ¶ Nota iſtū text.[l] ibi:ſin autem etiam hæredem &c. ꝙ † ille,qui promittit decem annua, intelligatur in vita ſua,niſi de hæredibus expreſsè fiat mentio. Licet contrarium videatur velle gl.in l.ſi Stichū. §.ſtipulatio.ff.de verb.obli.vbi dixi tibi.¶ Quæro,vtrum † iſtis legibus,quæ de inſinuatione donationum loquuntur,poſsit renunciari. Breuiter reſpondeo,non:nam legibus,quæ inducunt certam formam,in conſtituendis actibus hominum, renunciari non poteſt:vt ff.de pac.l.ius publicū. & l.nemo poteſt.ff.de leg.j.

SIquis argētum. [m] Qui donat argentum poteſt illud tradere in materia,& ſpecie,& in pecunia ſignata.h.d. Vide glo. ſuper ver.æſtimatione.quā vide.& no.de qua materia feci tibi quaſi vnam repetitionem, in lege Paulus.ff.de ſol.

Sed & ſi quis. [n] Si donat̃ res,vel vniuerſitas,& interueniat traditio vera,vel ficta, donatio dicitur eſſe perfecta,ſi interueniat ſtipulatio ad perficiendum compellitur:ſi ſimplex conuentio huius legis authoritate,vt perficiat compellitur.h.d.

SIquis pro redēptione. [o] Donatio quę fit in redemptionem captiuorum

a ¶ Inſinuari.Donatio cauſa mortis nō inſinuatur:ſed eſt ecōtra in l.fin.j. de dō.cau.mor.& gl.in l.j.j.co.& Bar.in d.l.fi.j.co. & quod not.Bald.in aut̃.ex teſtamento.in iij.col.de colla.

b ¶ Inſinuatio.Quid eſt inſinuatio,adde Bald.in aut̃.ſi oēs.ſi vt ſe ab here. abſ.Bar.in l.Modeſtinus.ff.eo.& Bal.in l.illud.de ſac.ſan.eccle.

c ¶ Lata. Vide ad hāc legē.quod no. Bar.in l.poſt cōtractū.in ij.col.ff.eod.

d ¶ Quiſquis. & ad hanc l,vide quæ habes in l.iij.in prin. de acqui.poſſ.fallit vbi reqrit̃ vera traditio,& vbi eēt ſuſpicio fraudis,ſecūdūm Bal.in l.j.ſ.de vſufr.Sed qd cōtra, an p retentionē ꝓprietatis videretur facta traditio vſuſfructus, ſeu vtilis dñij,dic ꝙ nō. l.iiij. §.dare. ff.de vſufr. & not.Bal.c.j.quid ſit inueſtitura.& in prin.vt hic.

e ¶ Citari. In inſinuatiōe nō debet pars citari vide Bar. in l. Modeſtinus. ff, eo. Bal.in l.j.§.illud de tēp.app. & in.l.j.in prin.ſ.de li.cōte.& in l.j.& ij.quādo li. prin.da melius in l. illud.ſ.de ſacroſan. ecc.& in aut̃.eo decurſum.ſ.de do.an te nupt. & idē firmat Bal.in l.fi.§.fi. de iu.do. Adde, an notarius poſsit inſinuare donationē : & an iudicis requirat̃ authoritas, vel decretū,Bald.conſi.ccciij.j.lib.

f ¶ Teſtes.Idē tenet Spe.in ti.de inſtru. edi.§.reſtat.ver.ſed cum literis. Et hoc obſeruatur in practica.ſed conſidera propter text.in l. poſt mortem. ff.de adop.& hāc. l.intelligę ſin.dicit glo.in aut̃. de here. & fal. §.ſi verò abſit,Quādoq; ꝙ nō requirātur ſubſcriptiones teſtiū: ſed nomina corū quod not. ex no.per gl.in c.quoniā cōtra.& ibi vide do.& hic Cy.& Bal.& Bart.in l.ſi procurator.de condi.ob cau.dicit hic verū, niſi vtroq; conſentiente.qd̃ no.in l.falſus.ſ.de fur.& vide gl.& doc.in l.geſta.ſuprà de re iud.& Bal.in aut̃.ſed hodie nouo.in pe.col.ſ.ſi cer.pe.& Bar.in rub.de fi.inſtr.in iij.co. vide Bal.in l.illud.ſ.de ſac.ſanc.eccle.in iij.col.

g ¶ Extinguitur.vide omnino l.fi.in prin.ff.co.& no.per Bart.in l.ij.§.ſed ſi quis.ff.de dona.Sed an poſsit reuocari expreſsè Bald.in l.j.in vj.colū.de act.& obli.ſ.tenet ꝙ nō:niſi in tribus caſibus,in quibus in l.iij.ſ.de noua. alle.gl.in l.ſicut.§.ſi procurator.ff.quib.mo.pig.vel hypo.Solu.Vide ibi Bal.in l.j.in ij.& iij.q.& adde quod Pe.& Cy.in l.ſi quidem.ſ.de actio.& obl.per illum tex.volunt,ꝙ mandatum in rem ſuam morte finiatur &c. hic erat ceſsio,nō mandatū.Vide Bal.ibi,& adde ꝙ ſi cedens actionē iniuriarū,decedit re integra,finitur ceſsio,ſecundū Bal.in l.fi.ſ.de hære.vē.

h ※ *P. P A V. P.* ¶ Sancimus.Vide quæſt.tactam per Iaſ.in l.licet inter,col.fi.ver.ſecundò habes.C.de pact.

i ¶ Inſinuatione.Sed quid ſi quis donat vltra quantitatem hic à lege taxatam,cum aliquo onere adiecto,ꝙ in effectu trāſit valorem quātitatis vltra iſtā ſummā:vtrū egeat talis donatio inſinuatione? Et dicit idē Bal.per illū tex.ꝙ nō,in l.ſed ſi hęc.§.cuidā.de cōdi.& demon.& ibi ſequit̃ Imo.

k ¶ Quātitas.Nota & per Bar.in l.recte Sabinus.Et de hac materia no.Specu.de dona.& in tit.de inſtr.edi.§.porro.ver.donatio autē.vbi ſentit contrarium. Sed Ioan. Aud.ibi nō ſequitur eū. & vide etiā ad prædicta ibi Io. And.& adde Spec. de dona.§.j. ſuper verſic.quoddā.vbi ponit aliqua notabilia.

l ¶ Tex.An promiſſio annua tranſeat ad hæredem, vide Bar.in d.§.ſtipulatio.& ibi doc.& vide Bar.in l.ſi idē.in prin.de iu.om.iud. in ver.quæro.vtrū iſtis legibus poſsit renunciari inſinuationi,vide Bart.in l.Modeſtinus.ff.e. & quod no.in l.ſi quis in conſcribendo.ſ.de pact.& qd̃ ibi Bart.

m ¶ Si quis argentū. Sed hæc lex nō habet locum in præſumpta donatione vt oriatur actio, ſecundùm Bal.in l.ſi pacto quo pœnam. ſ.de pac.& Ang.in l.iuris gentium. §. igitur nuda. ff.de pac.videt̃ velle Barto in l.iuris gentiū. §.quinimo.& l.hactenus.§.j.de cōſti. pecu.

n ¶ Sed & ſi quis. Et licet hic dicat,ꝙ donatio ſolo conſenſu perficitur: vt Inſtitu.eo.§.aliæ aūt. tamen bene ad hoc ne ab alio poſsit vel alteri obligari requiritur traditio vera, ad hoc vt dicatur perfecta. Ita dicit not. Bar.in l.j. j.de iure fiſci.per l. fin.§.Lucius. ff.de donatio. quod eſt menti tenendum, ſecundùm ipſum, & vide quod notat Imol. in l.Aquillius.ff.eo.Et an habeat locum in donatione ante nuptias,vide gl.& Bald. in l.j.ſ.de dona.ante nup.An iſte tex.habet locum ſi factū promittat pacto nudo,vide Bar.& ibi Alex.in l.iuris gētium.ff.de pact.Et an habeat locum in pacto declinando,vide in eadem lege.§.primo.Vide aliquas limitationes per Bar.in §.quinimo.& in l.ſi vnus.§.pactus.circa med.& in omnibus Alex.an habeat locum in donatione cauſa mortis:gl.eſt quòd ſic in l.cum pater.§.Mæuio.de leg.ij.adde Imolam in l.qui in poteſtate. in prin.ff.de teſta.vbi allegat glo.in d.§.Mæuio.de lega.ij.& tenet Bald. in l.ſi donationis.ſuprà de contrahen.emptio.Et an habeat locum in factis, vide Bald.in l.cum virum.ſuprà de fideicommiſ.Et an habet locum in donatione remuneratiua? Bartol.incidenter in l.iuris gentium.in vltima colum.in §.quinimo.tenet quòd non.Contrarium tenet ibi Alexan. vbi vide.& dum hic loquitur de iſta ficta traditione,vide quid ſit reſeruatio proprietatis,an dicatur ficta traditio:per Alexan.in l.tertia.in princi. de acquir.poſſeſ.

o ¶ Si quis pro redemptione.Vide Ludouicum Romanum conſi.lxxxiiij.

captiuorum

captiuorum,inſinuatione nō eget:& ille, qui hoc officium ſuſcepit,ad ipſum expellendum compellitur. Item in donationibus quas magiſtri militum conferunt in milites: & in his quæ donantur in reparatione domus combuſtæ: & quòd ſin caſibus prædictis pecunia ſic expenſa iuramento probatur,& donationes hodie, vſque ad quingentos aureos inſinuatione non indigent.hoc dicit. Nota tex.ibi:ſed tantum modo ſacramentū præſtare.pro iſtis executoribus vltimarum voluntatum,qui debet iurare ſe dictam quantitatē in pijs cauſis expendiſſe.

De donationibus quæ ſub modo, uel conditione, uel ex certo tempore conficiuntur. Rubrica.

LEX I.

SI doceas. Si pactum donationis non ſeruatur,[a] poteſt res actione vtili vendicari, & condictione ob cauſam agi.h.d.¶ Oppo.ꝙ imò detur alia actio, ſcilicet præſcriptis verbis:vt ſ.ti.j.cum res.Sol.Fateor,ꝙ omnes iſtæ tres actiones concurrunt.¶ Sed cōtra hoc opponitur:quia nemo condicit rem ſuam, præterquam à fure:vt l.ſi.ff.vſufru.queadmo.ca.ſed hic datur rei vendicatio,& condictio.ergo male.Sol.
b Iſta vēdicatio,[b] † quæ datur hic,datur vtilis fauore alimentorum ſecundùm gl.hic poſitam. vnde non poteſt dici propriȩ res mea:meritò mihi conceditur condictio vtilis:ergo vēdicatio vtilis bene cōcurrit cum cōdictione: ſecus in directa. De hac materia plenè dic vt l.j.ff.de dona.

LEX II.

SI prediorum. Valet pactū ꝙ poſt certū tempus res ad donantem reuertatur.h.d.

LEX III.

QVoties. Ex pacto apposito traditioni rei meæ, alteri etiam extraneo,& eius hæredibus,actio poteſt quȩri[c].h.d.hic eſt bonus caſus.Tene menti. Eſt ergo vnus de caſibus, in quibus alteri per alterum quæritur actio. Simile vidiſtis.ſ.ad exhiben.l.pe.

PErfecta donatio. Poſt perfectam donationem non poteſt ei conditio adijci inuito donatario.h.d.

SIquid. Non refert quid ex æquipollentibus fiat.h.d.

De reuocandis donationibus. Rub.

LEX I.

ET ſi perfectis. Donatio facta in libertum,ex leui ingratitudine reuocatʳ[d] per patronū:ſecus in hȩredibus eius. h.d.

LEX II.

SI apud. Licet inſtrumenta donationis ſint ſubtracta: propterea non reuocatur donatio.h.d.

LEX III.

POſſeſsionem. Sola pœnitētia donationem non reuocat.h.d.

CVm profitearis. Ex cauſa turpitudinis donationis,non reuocatur donatio.h.d.

SI donationem. Nō debet donatio reſcindi per reſcriptum.h.d.

VElles necne. Quādo mulier donat præſentia mariti vel filiorū non requiritʳ.h.d.

SVMMARIVM.

1 Omnes pœnæ quæ habent locum in ſecundo nubentibus habent etiam locum in non honeſtè viuentibus.

e HIs ſolis. [e] Donatio facta in filios ex cauſa ingratitudinis,reuocatur à matre quæ ad ſecūdas nuptias nō trāſiit.h.d. Vel aliter.donatio facta filio vitioſo nō tenet.h.d. hȩc l. ¶Not.primò ex hoc ꝙ cōdictio ex hac lege qua donatio ex cauſa ingratitudinis reuocatur.nō proſequitur fundū,ſed datur cōtra ipſum donatariū.
1 ¶ Itē nota † ꝙ omnes [f] pœnæ ſtatutæ contra ſecū
f dò nubentes,habent locū in his,qui non honeſtè viuūt qđ tene mēti perpetuò:quia ſæpe allegatʳ.

g SI vnquam. [g] Hæc eſt ſingularis & notabilis l.Donatio habet tacitā cōditionē, ſi donator liberos nō ſuſceperit: ideo natis liberis reuocatur.h.d.Idē intelligit gl.& cuilibet extraneo ſi fuerit donatum. Et dicit gloſ.ꝙ reddit ipſo iure:vel condicitur poſſeſsio.Et materiam huius legis & multas alias quæſtiones circa hoc dixi plene in l.Titia.§.Impetator.ff.de le.ij.

DOnationes. Donatio facta in liberos nō reuocatur,niſi ex cauſa ingratitudinis.h.d.

h GEneraliter. [h] Donatio reuocatʳ ex cauſis hac lege inſertis.Sed ſi non reuocat donator: eius hæres reuocare non poteſt.h.d.

De donationibus cauſa mortis. Rub.

LEX I.

SI donatione. Donatio cauſa mortis poteſt per fideicōmiſſum ſubſtitui. h.d. De hoc plenè in l.j.& ij.eod.ti.ff.& ibi per Dyn.& ibi dixi.

LEX II.

INteſtata. Pōt mulier cauſa mortis donando facere alium ſtipulari dotem ſuā falcidia,ſeu legitima, quæ liberis eius debetur.h.d.

CVm de mortis. Donatio cauſa mortis accedit vltimæ volūtati:& inſinuatiōe nō eget, ſi quinq; teſtes legitimè interueniāt.h.d.Per iſtā legē puto correctam l.donatio.C.de dona.quȩ videtʳ requirere ꝙ in donatione cauſa mortis fiat inſinuatio.

¶ Finis libri octaui.

Sequitur nonus.

Qui accuſare non poſſunt. Rub.

¶ Glo.ponit quæ perſonæ non poſſunt accuſare. quam vide,& nota,& ſigna.

LEX I.

i PRius eſt. Quādo duo crimina intentantur,quorum vnum eſt præiudiciale ad aliud,ſuper grauiori ꝓceditur.[i] h.d. Secundùm vnam lect.innuit quòd ſententia lata in vno iudicio,parat præiudicium in alio. Cōtra, ff.de publi.iudi.l.is, qui reus.Solu.Huius timore ſunt plures lect.Tu tene hic quintam lect.quȩ eſt Azonis vt hic.Iſta duo iudicia erant inuicē præiudicialia: & in lege contraria ſecus. Iſtā materiā examina plenè vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 Tutor poteſt ſemp accuſare tutorio nomine.
2 Cautela,quando tutor accuſat aliquem,quòd dicat in accuſatione,talis tutor:nec adijciat,tutorio nomine.

---

incip. in cauſa nobilis vbi pulchrè loquitʳ qñ res probatur per iuramentū. Vtrum autem quādo res eſt difficilis ad probādū, debet hoc allegari,et ideo probatʳ per iuramētum: vide eundem Lud.Ro.in conſil. lxxv. incip. pater reuerende. Andre. Barba.

¶ Si quis pro redēptione. In §.ibi donatio. limita vt dixi j.de acti.§.in bonæ fidei in penulti. char.p Bal.in l.nulli.ſ.de epiſ. & cler. Bart.in l.diuus.ff.ſi cui pluſquā per legē Falcidiam.

a ¶ Non ſeruatur.Et hanc legem nota.allegat Bal. in l.ea lege.ſ.de condic. ob cau.& vide in l.qui abſenti. §. j. poſt Bar.ff.de acquiren. poſſ. Adde de hac lege Ioan.And. in additio. ad Spec. in tit. de inſtr. edit.§. porro.in ſecūda additione.

b ¶ Iſta vendicatio. Adde quod notat Bar.in l.ſi mortis. de dona. cau. mor.

c ¶ Actio pōt quæri. Et facit ad quæſtionē, de qua per Bart.in l.q Romæ. §.Statius. de verb. oblig. Et ibi vide Alexan.

d ¶ Reuocatur. Et ad materiā huius tituli,qñ reuocatʳ donatio, quid de fructibus: Glo.not.in l. generaliter. §. ſi quis. ff. de fideicō. liber.

e ¶ His ſolis. Nota ſingularē caſum ſecundum dominum meū in l.donationes.§.ſpecies. ff.de donatio. ꝙ donatio nō reuocatʳ propter ingratitudinē ſi mater tranſiuerit ad ſecūdas nuptias niſi in caſu autʳ. hic poſitæ. And. Barb.

f ¶ Item nota ꝙ oēs. Adde text.de hoc, & ibi do.Abba. in c.vxoratus.de conuer.coniug.& vide glo. in autʳ.ſacramētum.ſ.quā. mulier offi.tute. & tex.in l.fi.eo.tit.& in autʳ. de reſtitutio. & ea quæ parit in xj.mēſæ. Domi. Petr. de Ancha.in c. ex parte m.de appellatio. Andre.Barba.

g ¶ Si vnquam. Vide Ludo. Roma.in conſi.xxv.pro iſta lege, incip.pro deciſione eorū. & in conſi.clxvj. vbi latè tenuit, ꝙ non videtur quis renūciare beneficio huius, per iuramētum, & pulchrè allegauit. Vide, quia allega. Ioan.And.in addi. Spec. in titu.de donatio.adde ad Bart. Andre.Barba.

P.PAV.P.

g ¶ Si vnquam. Vide latè Iaſo.in l.ex hoc iure. col. antepenul.ff.de iuſti.& iure.Deci.cōſil.xx. contrariū tenet Soci.conſi.ccxcv. col. iij.an beneficio huius poſsit renūciare,vide Iaſ.in l.penul.col.iij. verſicu. hūc etiā videmus. C.de pact.

P.PAV.P.

h ¶ Generaliter. An valeat pactū ꝙ nō poſsit reuocari donatio prætextu ingratitudinis, vide Iaſo. in l.fi.col.vj. verſic. ex iſta doct. Bal.C.de pact.

i ¶ Proceditur. Et nota ad iſtū tex. ꝙ illi,qui accuſauerūt non poſſunt officium iudicis implorare,vt procedatur ad inquiſitionē, ac ſi ipſi eſſent procuratores inquiſitionis.Ita dicit Bal.in l.j. C.ſi tutor non geſ. Itē nota ꝙ qui accuſare, non poſſunt, non poſſunt eſſe denūciatores. Ita inquit Bar.in l. diuus.ff.de cuſt.re. vbi vide de materia denūciationis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

SI cautiones. Si tutor adv- tilitatē pupil
li,accuſat ſuo noīe ꝓprio,debet ſe in-
ſcribere.h.d.Per hanc legē dicūt gloſ.
noſtri,& aduocati cōiter ꝙ tutor vel curator non
pōt alieno nomine accuſare. Hoc ītelligo verum,
niſi in caſibus,in quibus ad ꝓſequendū crimē ad-
mittiꝰ ꝓcurator,ꝓut plenè no.in l.ſeruū quoq;.
1 §.publicè.ff.de procura.Ego tñ puto,† ꝙ ſemper
a poſsit tutor[a] accuſare tutorio noīe:vt l.Polla.ſ.de
his q.vt indi.ſed iſcribere ſe ad pœnā taliōis, hoc
nō pōt tutorio noīe:& hoc eſt,quod iſta lex dicit.
2 Cautela tñ eſt,† ꝙ qñ tutor accuſat aliquem,dicat
in accuſatione,talis tutor.nec adijciat,tutorio no-
mine:nā tunc intelligeretur eo modo quo poteſt:
vt l.poſt mortem,§.j.ff.quando ex fac.tuto.

LEX III.

b QVi crimen. [b]Accuſatio ſi- ne inſcriptiōe,
non admittiꝰ:& accuſator contumax
extra ordinem,& inᵗ expenſis punieꝰ.
h.d.Hic videtur eſſe caſus ꝙ in criminalibꝰ victus
victori condemnaꝰ in expenſis.Quod dic vt dixi
vobis in l.non ignoret.ſ.de fruc.& lit.expen. Itē
hic videꝰ caſus,ꝙ in eadem inſtantia poſsit deduci
ciuilis petitio & criminalis.nam hic vides:quia pu
nitur extra ordinem,& iſtud eſt criminale.Itē pu
nitur in expenſis,& iſtud eſt iudiciū ciuile.de hoc
dicam vobis in l.ſi quis ad ſe fundum,j.ad l.Iul.

VXor tua. Mulier poteſt accu ſare,ſi ſuā vel ſuorū
iniuriā proſequaꝰ:niſi ſit alius,ad quē
magis principaliter negotiū pertinet.
h.d.cum l.ſeq.Not.quod dixi in ſummario.

c ACcuſationem. [c]Qui ſemel deſiſtit, nō
admittitur iterum ad accuſandum.h.d.

SI ea. Qui tempore ſtatuto à iudice nō accuſat,vel accuſationē nō pro-
d ſequitur:poſtea nō auditur.[d]h.d.hæc bo
na lex.Nota hanc l.quam plenè examinaui,& di-
xi in l.Titia.ff.de accuſ.

NOn prohibentur.
Miles poteſt accuſare,ſi ſuam vel ſuo
rum proſequatur iniuriam.

SVMMARIVM.

1 ☞Qui vult admitti vt ciuis,debet probare ſe ci-
uem,parte etiam citata.

NOn ignorat. Non debet quis admit-
ti vt talis,niſi prius probet ſe talē.h.d.
Tene menti hanc legē,& multū not.
1 ad infinita.Sæpe† dicunt ſtatuta,ꝙ ſi ciuis admitta
tur ad aliquod,& non alius:ante omnia debet ſe
probare eſſe talem. Tamen puto ꝙ hæc probatio
fiat citata parte.

SI crimen. Etiā quiˢ ſuorum in- iuriam perſequitur,
ſe debet inſcribere.h.d.

DAta opera. Incēdiarij l.Cor- nelia de ſica.pu-
niuntur.h.d.

DE crimine. Qui regulariter accuſare non po
teſt,ad accuſandum non admittiꝰ:niſi
prius examinetur, an crimen,quod ac-
cuſat.ad caſus exceptuatos pertineat.h.d.

SI magnum. Frater nō pōt accuſare fra-
trem,vel pater filium,de crimine gra-
uiori,ſi ſuam iniuriam non proſequi-
tur.h.d.cum l.ſeq.

CVm rationibus.
Qui habet duos accuſatos,tertiū accu
ſare non pōt:niſi ſuam iniuriā ꝓſequa
tur.h.d.Idem in l.hos accuſare.ff.eo.

a ¶Poſsit tutor. Dic vt latius per Bart. in l.ij.ff.de accu.

b ¶Qui crimen. Vide quæ dixi in l.accuſare.ff. de accuſ. poſt Bart. & adde caſum not. in quo debet actor ſe inſcribere, & perſonam legitimare,ſecundùm do. Anto. in tit.de accu. & vide in l.fi.ſ.e.Et adde ꝙ in multis caſibus poſt mortem qs pōt accuſari, de quibus Inſti.de hę re.quæ ab inteſt.§.per contrariū. q̄ro an accuſator mortui debeat ſe inſcribere ad pœnam talionis,ſicut accuſator viui:vt hic ī gl. habes ar.ix.q.ij.c.ſane.§.ſi fortè.quę apud aliquos eſt canonizata.ad §.per cōtrariū. qui tenet ꝙ ſic.& alleg. Bal. hic in iij.colum.

c ¶ Accuſationem. Vide in l.qui deſiſtit.& ibi Bar.ff.ad Turpil.an ille, qui deſiſtit à ciuili poſſit criminaliter accuſari.

d ¶Non auditur. Et adde eum in l.ij.ff. de re judica.& in l.ij.de eden.& in l.edita.in iij.col.cod.ti.& in l.de dic.qui ſatiſd.cog.

INiquum. Nutritus nō poteſt ſuum nutritorem ac
cuſare,niſi ſuam iniuriam proſequaꝰ.h.d.

SI ſororem. Frater fratrem, ſeu ſororem, poteſt de
leui crimine accuſare.hoc dicit.

NEganda. Hæc eſt propriè mate ria l.is q reus.ff.de pu-
bli iud.& breuiter dicit: Accuſatus non
poteſt accuſatorem ſuum reaccuſare de pari crimi
ne,vel minori,prius quam ſit abſolutus, niſi ſuā
proſequatur iniuriam:poterit tamen accuſationē
proponere,non vt ſuper ea procedatur,ſed vt ſu-
perſedeatur donec cauſa prima finiatur.h.d.Mate
riam huius legis pleniſsimè habes in tex. & gl.&
ego vlterius dixi in l.is qui reus.ff.de publi.iudi.

SVMMARIVM.

1 ☞Familiaris quando accuſare poſsit dominum
domus.
2 Monachus quando accuſat Abbatem.

SI quis. Perſona domeſtica nō poteſt dominū domus
accuſare,niſi in crimine lęſæ maieſta
tis.h.d.hęc notabilis lex.¶ Nota hāc
1 legem,ꝙ familiaris † nō poteſt accuſare dominū
domus quod intellige verū,niſi ſuam vel ſuorum
2 iniuriā ꝓſequatur.Et iſte eſt caſus † ꝙ monachus
non poteſt accuſare Abbatem. In contrarium vi
e detur dicere.c.Abbate.[e] de verb.ſigni.dic vt ibi. e

SI liberti. Liberti nō poſſunt ac- cuſare patronos.hoc di
cit iſta lex. f

De accuſatiōibus, & inſcriptiōibus.

Rubrica.

LEX I.

FOs qui. Qui effodit terminos, extra ordinem punie-
tur.h.d.hæc lex.

SVMMARIVM.

1 ☞Si ſit ſtatutum,ꝙ quicunq; declinauerit forū
poſsit impunè offendi:cautela eſt,ſi eſt filiusfami
liâs,ꝙ pater compareat pro ſuo intereſſe.

LEX II.

SI cuidam. Hæc eſt notabi- lis lex. Pro ſuo
intereſſe admittiꝰ quis ad defendēdū
filiū in crimine capitali.h.d.Per hāc le
ge practicabatur in ciuitate iſta.dicit hic ſtatutū g
1 † ꝙ quicūq; declinauerit forū.poſsit impunè of-
fendi,vel occidi.Adhibeaꝰ talis cautela,ꝙ ſi accu-
ſabaꝰ filiusfamiliâs,pater pro ſuo intereſſe decli-
f nabat forū[f] pro filio:& ſic non incidebat in ſtatu
tum filius:eodē modo ſi delinquebat monachus
Abbas pro ſuo intereſſe declinabat forū : poſtea
contra iſtas fraudes,fuit per ſtatutum prouiſum.

REos. In capitali crimine admit tiꝰ procurator ad allegādas
cauſas abſentiæ.h.d.plenè in l.ſeruū
quoq;.§.publicè.ff.de procu.& ego
dixi in repe.l.penul.§.ad crimen.ff.de publ. iudi.

g SI accuſatoribus. [g]Ab ſolu
toria lata accuſatoribus abſentibus,
nō per contumaciam eſt ipſo iure nul
la.h.d.¶ Opp.& plures non admittuntur ad accu
ſandum vnum:ſed niſi vnus tantùm.l.hi tamen.
§.ſi.& l.ſi plures.ff.eo.Breuiter plures ſol. dātur.
illa eſt vera,ꝙ hic nō fuit oppoſitum de pluribus:
nam ſi fuiſſet oppoſitum de pluribus, fuiſſet ele-
ctus vnus.quod tene menti.

NOn ideo minus. De- lin-
quens propter mandatū alterius,non
excuſaꝰ. h.d.¶Hic veniret examinan
da materia,de mandatore,perſuaſore, & inſtiga-
tore. Dixi in l.non ſolùm.§.ſi mandato.& §.pro-
cul .ff.de iniur.Materiam verò de auxilio,& fauo
re,tractaui vobis in l.actione.§.ope.ff.de fur.

e ¶C.Abbate. Vbi eſt iſte caſus quòd monachꝰ.vide Spe. in ti.de inquiſi.§.fi.

f ¶ Declinabat forum. Aliam cautelam adde, vt dixi poſt Bar. in l.ſi qs. ſub conditione.ff. de condi.inſtitu. & hic adde Imol.in l. pen. §.ad crimen. in viij. charta. ff.de public.iudic. & ibi Bart.in vj.colū. & Bal.in l.reos. j.eo. & in l.ab adminiſtratione. ſ. de leg. adde Ange. conſil. xxxvij.

g ¶Si accuſatoribus. Adde Bar. o. in l.ſi plures.ff.eo.& vide quod per iſtā gl. in hoc do. Bar.not. in l.j.in fi.C.de fur.

Abſentem

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ABſentem. [a] Abſens non poteſt dānari de crimine capitali, & ſi fuit dānatus ſententia eſt nulla: quę retractabitur per eūdem vel per ſuperiorem. h.d. De materia nullitatis, dixi vobis in l.j.§.quan.prouo.non eſt neceſ.

b EA quidem. In notorijs pōt per inquiſitionē procedi, [b] ſed in non notorijs quis nō punit, niſi fuerit citatus, vel accuſatus. h.d. Et expōnas ita tex. vbi nunciant, tāqu ā notoria, vt patet ex ſequēti reſpōſo. & ff. ad Turpil. l. ab accuſatione. §. nūciatores. & ſic intelligit gl. ff. de adul. l. ij. §. ſi publico. & etiā Dy. in tex. vbi poſſet perpēdi procedēdo per inquiſitionē, ex officio ad denunciationē officialis. Itē ibi in tex. deſpici. q.d. in nō notorijs, nō procedit per inquiſitionē, ſed per accuſationē: & hoc innuit verbū, accuſatio, ſecundū prædictū modū legēdi. & hoc modo intelligit cōiter iſta lex. ſed do. Nic. Mat. intelligit qn̄ officialis denūciat cām, pōt procedi per inquiſitionē: vt in prima parte huius legis & probatur j. ti. ij. l. j. & j. de decu. lib. xij. l. j. ff. de cuſto. reo. l. diuus. Vnde ſi officialis illā denūciationem nō produxerit, in notoriū probando: tunc ille denūciatus abſoluet, vt hic, in ſecunda parte huius l. & d. l. ab accuſatione. §. nunciatores. ff. ad Turpil. Et quod tex. dicit hic, accuſatus: expone, i. denunciatus. Hanc autē materiam quādo poſsit per inquiſitionem procedi pleniſsimè dixi in l. ij. §. ſi publico. ff. de adul.

SI quis ſe. Accuſatio debet porrigi coram præſide, nō coram officialibus. h.d. in ſumma.

QVi de crimine. Iſta eſt notabilis lex. Breuiter dicit: accuſatus, de eodē crimine non poteſt iterū accuſari. [c] c de alio tamen crimine non poterit iterū accuſari: etiā ſi ex eodē facto deſcēdat: nec debet ſup vno pnunciari, donec ſuper alio fuerit plenè cognitū. h.d. Diuiditur in duas partes. Primò, ponit vtrū liceat accuſari. Secundò qualiter debeat procedi. Secūda ibi: iudex autē. Iterum prima ſubdiuit: quia primò loquit qn̄ accuſatur de eodē crimine. Secūdò, quando de diuerſis habētibus originem ex eodem facto. Secūda ibi: ſi tn̄. vbi eſt caſus ſingularis. ¶ Ad euidentiā ſcias tu iuuenis, q quādoq; ex vno facto oriūtur plura crimina exemplum in eo qui cognouit ſuam cōſanguineam nuptā: iſte em̄ commiſit adulterium: quia in nuptam. Item inceſtum: quia in conſanguineam ſuam. Hoc pręmiſſo caſus in terminis eſt clarus. ¶ Opponi. ad primam partem d. l. ſi quis homicidij. s. eod. Solu. Fateor q regula eſt hic q accuſatus, de eodē iterū nō accuſatur: fallit in caſibus, quos dic vt in gl. quam

d vide & nota. ¶ Venio ad ſecundū dictū [d]. Oppo. & videtur q qn̄ plura crimina deſcendunt ex eodem facto, non poſsit accuſari, niſi de vno: vt l. ſenatus. ff. eo. prout ibi exēplū ponit de parricidio, & homicidio. Sol. quādoq; eſt vnū factū, vnus titulus criminis, & plures agendi formę: & tūc vna tm̄ lege poteſt accuſari: vt d. l. ſenatus. ſecūdū aliquas lectu. Verbi gratia: ille, qui facit homicidiū, pōt acuſari lege Cornelia de ſica. & ex forma ſtatuti huius l. tūc vna tm̄ puniet pœna: vt d. l. ſenatus. Qn̄q; eſt vnū factū, & plures tituli criminis: & habent ſe ſicut genus & ſpecies: & tunc accuſatus de vno, nō poteſt accuſari de alio: vt d. l. ſenatus. ſecūdū qd ibi loquit de homicidio & parricidio: vt l. prætor edixit. §. j. de iniur. Si verò habēt ſe ſicut excedentia, & exceſſa: tunc vtroq; pōt puniri: nō tn̄ pōt ſimul accuſari de vtroq; ab eodē, ſed ab alio ſic: vt hic, & l. ſi adulteriū cū inceſtu. ff. de adul. Sed quæ eſt ratio huius: Reſpōdeo, quando ſunt duo iudicia, quorū abſolutoria lata ī vno poteſt parere exceptionē rei iudicatę in alio: nō admittit cōcurſus: vt l. fundi. & l. fundū. ff. de exce. & illa eſt ratio, quare nō admittitur cōcurſus ciuilis, & criminalis, deſcendentiū ex eodē: quia abſolutoria lata in vno, pōt parere exceptionē rei iudicatæ in alio, ſi pronūciet ſuper facto. Idem tenet Dy. in c. nullus pluribus. de reg. iu. lib. vj. Idem in propoſito, qn̄ ex eodem facto deſcēdunt, ſi eſſent eædē pſonę accuſatoris, & accuſati, abſolutoria lata in vno, poſſet parere exceptionē rei iudicatę in alio: ideo idē ad accuſandum nō admittit: quę ratio ceſſat alio accuſante. Dices tu: ſed quę eſt rō, q iudex nō pōt ſentētiare ſuper vno, niſi pleniſsimè diſcuſſo alio, vt hic dicit in vltima parte? Reſp. in iſtis cauſis capitalibus debet iudex inquirere veritatem: & etiā pro parte offenſa, ſi ipſa non opponat: vt l. j. §. fi. de queſt. & l. ſi nō defendatur. ff. de pœ. vn̄ poſsibile eſſet, q ex defenſionib⁹ factis in vno iudicio, apparet iudici q in alio reus non eſt culpabilis. vn̄ eſſet verecūdia iudici & parti in iuſtitia. ſi in vno cōdēnat, & in alio abſoluit: ideo de d vtroq; debet eſſe cognitū, antequā iudicet. Et de iſto mēbro, qn̄ ex vno facto oriunt plura crimina dic vt dixi plenè in d. l. ſenat⁹. Quādoq; ſunt plura facta, & plures tituli criminis, & plures modi agēdi: tūc ſi quidē omnia illa facta tēdunt ad eundem finē, nō punitur niſi tanquā de vno: vt l. illud ff. ad le. Aqui. & ideo ſi aliquis inſultauit, & pcuſſit, nō punitur de inſultu: quoniam ad hūc finē fecit inſultū, vt pcuteret. Et gl. tua hoc notabiliter tenet. quā vide, & ſigna, ſup verbo, plurima. Si verò illa plura facta nō tendūt ad eundē finē, ſed ad diuerſa: tūc nō de vno, ſed de quolibet puniet: vt l. nūquā plura. ff. de priua. delict. & ibi pleniſsimè dixi. ¶ Venio ad finē: dicitur hic, q ſuper duobus criminib⁹ cognoſcit ſimul. Cōtra. ff. de cuſto. reo. l. ij. §. fi. So. Dicit gl. fateor, donec ſup vno arctat: non pōt ſuper alio arctari: vt lege cōtraria. Sed cū erit expeditus de rn̄ſione, quā tenet facere ſuper vno: tūc rn̄debit ſup alio. Hoc gl. tua dicit ita ſup verbo, vtroq;. Et ſi quis vellet hanc legem repetere, eſſent hinc tractādæ tres materiæ. Primo, vtrū ille, qui habet vnā cauſam corā vno iudice, poſsit citari coram alio iudice in alia cauſa. Quod dic vt dixi in l. cōtra pupillū. §. is q ad maius. ff. de re iu. Secūdò, vtrū ille, qui eſt recōmēdatus in carceribus ex vna cauſa, poſsit ſibi recōmendari ex alia. De quo dic plenè, vt in l. ij. §. fi. de cuſto. reo. Tertiò, an recommēdatus in carceribus iniuſtè, poſsit ibi recommendari ex alia iuſta cauſa: quod dic vt in q. illa, quam diſputaui, quæ incipit, Lappus. ¶ Vltimo glo. reaſſumit omnia, & diſtinguit. qd dic vt in ea.

QVi explicandi. Iſta eſt bona lex, & habet pulchrā materiā. Breuiter dicit: qui alicui certā pmittit ſententiā, licet iudicē nō corrūpat, tanquā corruptor punitur. h.d. Audiui dubiū, pone q ille, qui iudicē corrūperet, nullo modo puniret: vt puta in capitali: licet enim reis redimere ſanguinē ſuū, etiā corrūpēdo: vt l. j. in fi. de bo. eo. & l. pe. ff. de pręuarica. & habuimus in l. trāſigere. s. de tranſac. Qualiter puniet iſte, qui promiſit hoc ei facere? videtur q nullo modo: quia tex. hic dicit, q puniet perinde ac ſi puniret principalis corruptor, ſed pricipalis corruptor nullo modo puniret: ergo nec ipſe. cogitabitis: quia de facto fuit Tuderti.

SI quis homicidii. Abſolutus non poteſt iterum accuſari de eodē crimine: niſi de præuaricatione primi doceatur: de alio verò crimine poterit accuſari. h.d.

SInguli. Hic eſt bon⁹ caſus. Nō debet literis, vel relationibus publicis perſonarum credi, ſed rei veritas requiri. h.d. quod nota. Facit quod delictum non probatur per inſtrumētum. Idem habes in l. diuus. ff. de cuſto. reo. Dixi plenè in l. ſenatus. ff. ad Turpil. &c.

IN cauſis. Non debet procedi ſuper crimine, niſi certa & clara præceſſerit accuſatio. als iudex puniet. h.d. Gl. ponit qualiter accuſatio debet formari. Ego circa hoc feci

---

a ¶ Abſentem. Vide Bart. in l. iij. s. eo. & in l. quidam cōſulebant. de re iudi.

b ¶ Procedi. Vbi in notorijs pcedatur p inqſitionē, & de mō pcedēdi in notorijs, vide p Spec. de noto. §. j. & plenè p Ang. in l. ſi vacātia. poſt med. & in c. ad noſtram. de iureiu. per Anto. & ibi per eum quęrit, an ſit neceſſarium probari notorium. & qūo probet. & multa pulchra ibi. Vide quod dixi in l. ij. §. ſi publico. in iij. col. de adult. qd no. Bal. in l. accuſaturus. ad Turp. Et qn̄ dicat crimen notoriū, vide Inn. no. in c. fin. de coha. cleri. & mulie. & ibi plenè de materia. & Bald. in l. accuſatorem. ff. ad Turp. & Bald. hic. Adde qualiter pcedatur ſuper notorio, Oldra. conſil. xxxvij.

c ¶ Accuſari. Et vide, an quis poſsit à pluribus cōdēnari, Bar. in l. ſepulchri. ff. de ſepul. vio.

d ¶ Secūdum dictū. Quid ſi ex forma ſtatuti ille qui percuſsit aliquē, debet amittere manū, cū qua percuſsit: & quid ſi cum eadem manu pcuſsit duos vterq; vult accuſare: quis præferat. & vide plenè per Iac. de Bel. in diſp. & in l. j. j. vt intra certū tempus. vbi illa rō in criminalibus habeat locum cumulatio, adde q̄dam in l. libellorū. & l. ſeq. de accu. & Bar. latè in d. l. ſenatus. ff. eo. in l. ſi quis homicidij. j. e. ver. & ideo ſi aliquis inſultat, vel ſi quis faciat inſultū & percuſsionē, puniet tanquā de vno actu ſolo. Et ita cōm intelligendā dixit dom̄. Io. poſt Bal. in l. diuortio. ff. ſol. matr. de cuius intellectu ibi vide & in l. fructus. eo. tit. & Bar. & Bal. in l. nunquā plura. eo. titu. in v. col. in verſi. ſecūdò poteſt exēplum. Et qd dixi an præſumatur incontinentii, vide Imo, & bal. in d. l. diuortio. Et adde ad materiam, vbi habes in l. & ſi. ff. de adult. & adde dictū Bar. in l. capite quinto. in fi. eo. tit. Adde quod voluit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de inquiſi. §. viſa. aliàs, nūc tractamus de eo, qui in aliquo loco aliquē cepit, & ligauit, ſi per plura loca duxit ad certū locum & eum ſpoliauit, in quo loco ſit formāda inquiſitio, ſtante ſtatuto q inquiſitio debeat formari in loco delicti.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Se inſcribere. Vide etiam Bar.in l.edita.in iij.col.ſ.de eden.& in l.trāſigere de tranſac.in prin.& vide Bal.in l.ſed.& ſi.ff.de in ius voc.

b ¶Non ſeruatur. An accuſator debeat ſtringi in carceribus, vide Sali. in l. militis.ſ.de accu.Bart.in l.pe.§.ad crimen.in prin.ij.colū.ff.de publ.iud. vide Bar.in l.qui ſine.ff.de quæſtio.

vnam magnam lectionem in l.libellorum.ff.codic vt ibi.& Ex hac gl.colligitur quantum tempus eſt, ꝙ fuerunt factæ iſtæ gl.

ACcuſationis. Accuſator debet ſe inſcribere[a], & detineri ſicut accuſatus, donec cauſa examinetur: & qui torquetur, nō debet interrogari de ſocijs.h.d. Iſtud quod accuſator, & accuſatus ſimul detineantur, hoc de
b conſuetudine non ſeruatur,[b] niſi accuſatus accuſaret ſtatim accuſatorem ſuū de falſa, & calumnioſa accuſatione & ita eſt de facto modò in ciuitate iſta. No.ꝙ quis non debet interrogari de ſocijs. Fallit in caſibus, qui hic ponuntur in gl.

De exhibē. & trāſmittēdis reis. Rub.

SVMMRIVM.

1 ☞Iudex ſecularis capit clericum delinquentem, & eum retinet, vt remittat ad epiſcopum.

LEX I.

c SImiles. [c]Si miles cōmiſit delictū, ad magiſtrum militum remittetur.h.d. Nota argumentum,
1 † ꝙ licet iudex ſecularis non poſſit cognoſcere de crimine commiſſo per clericum poteſt tamen eum capere.& detinere, vt remittat ad epiſcopum ſuum.

LEX II.

NVllus. Reus debet carcerari, nō autem ligari, niſi conuincatur: & venientibus ex longinquo,
d xxx.dierum ſpatium[d] ſtatuit.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Citatio realis.vel perſonalis, nō poteſt fieri, niſi iudex hoc permiſerit.

2 Repertus in flagranti crimine poteſt capi etiam ſine licentia iudicis.

LEX. III.

NEminem. Nullus debet citari,
e niſi mandato iudicis
1 præcedente.[e] hoc dicit. No,† ꝙ nulla poteſt fieri citatio realis, vel perſonalis, niſi iudex
f hoc permiſerit.[f] quod eſt verum. Facit ſ.de epiſco.& cleri.l.cum clericis.& l.omnes.quod tenet
g Innoc.niſi eſſet[g] nuncius generalis conſtitutus ad faciendas citationes: vt probàtur per eum extra, de probatio.c.quoniam contra falſam. quod nō videtur verum: quia iſta generalis commiſsio, nihil releuat? vt l.j.ſ.de iur.do. impet. In caſibus
2 tamen non eſt † neceſſe, ꝙ iudex hoc committat: quia hoc comittit lex: vt quando quis in flagranti crimine reperitur: vt l.raptores.ſ.de epiſco.audi.j.de rapt.virgi.l.j.ff.de fur.l.ſi quis in ſeruitute.in fi.& l.interdum.§.qui furem.eod.titu.j.de malefi.& mathe.l.ſi.ff.de adulte.l.capite quinto. & quod ibi notatur.

De cuſtodia, & exhibi.reorū Rub.

LEX I.

INquacūque. Siue pac cuſationem, ſiue per inquiſitionem procedatur, cauſa debet celeriter examinari, & non debet differri, & interim reus in carceribus poſitus non debet iniuriari, nec in locis tenebroſis de die poni, nec alias iniurias pati.h.d. Facit iſte text.ibi: ad finem ad primū ſolis ortū, &c. de manè vtrum dicatur dies vel nox. & dixi tibi in l.aut facta.§.ad tempus.ff.de pœnis. vbi dixi, vtrum manè, & ſero, ſit de die vel de nocte.

LEX II.

h SIquis. [h]Si quis de crimine conuincitur, debet apud tribunal duci, vt crimen confiteatur, & certum appareat.h.d. Vtrū qui ſemel confeſſus eſt crimen ſponte, debeat illud iterum confiteri. Gl.tangit hic. Dixi plenè in l.j.ff.eod.

LEX III.

QVoniam vnum. Carcer vbi ponūtur hoīes debet eſſe ſeparat⁹ à car-

c ¶Si miles. Pro hoc quod not.Bar. in l. ſi qs.in fin.de ſerui, not. in c.cū non ab homine.de iudic.

d ¶ Spatium ſtatuit. Et de iſto termino comparendi in criminalib⁹, vide Bal. in aut.offeratur. de lit. conteſta. in vj. col.& vide id quod dixi.in l.j.poſt Bar. ff.de cuſto.reo.

e ¶Præcedente. Nō petitur, niſi iudice permittente. Dicerat tamē dominus Ant. quē ſequitur ibi do. Iaco. in c.j. de iudic.quòd ſi apparet citationē deſtinatam: & relationem nuncij, præſumitur licentiam iudicis de citādo præceſsiſſe. l. ſciēdum. de verb.obli.& vide Bart.in l.j. & cura.circa fi. de offic. præfe.vrb.et quod dixi poſt Bar. in l. j.ff.de in ius vocan. & quod dixi poſt Bar.in l.qui nomine. ff. de falſis. vbi Bart. & Bald.in d. l.ſciendum.in pen. colū. & ibi plenius per Lud. & ibi per Ang.in repe. in xj. colum. Sed illa l.loquitur in ſolennitate intrinſeca. iſta in extrinſeca: ſicut in actionibus dicitur, quòd ſententia lata non præſumitur lata in ſcriptis: vt notat Bar.in l.ſtatutis.de ſent. ex breuic, recip.& de hoc vide per Ang.in repe.l.ſciendum.in x.colū. Et not.quòd non ſufficit generalis commiſsio facta nuncio de citando, & idem tenuit domi, Ant.in c.j.de iudi.ſed Imo.dicit quòd dubitabat: quia lex hic allegata hoc non probat: quia loquitur in citatione, ſcilicet quando creditor petit ſibi aſsignari in ſolutum bona debiteris ſui pro debito: & ſic non bene probat. Vnde videtur quòd remaneamus in regula, quòd tantum valet generale quo ad genus, quantum ſpeciale quo ad ſpeciem, juxta not.in c.ſi ſacerdos.de offi.ordi.& in l.ſi duo.ff.de adminiſtr. tuto. Et ita dicit domi. Ioan.ibi & not. Inſtit.de actio.§.quadrupli.& ibi bonus tex.& bene, & latius per moder.in l.ex conſenſu.§.cum qui.ff.de appel. Et vide Bar.in l.j.ſ.de iure dot.in prin.& in l.qui autem.§.fina, ff.de conſti.pecu.per Bal.in l.ſi quando.ad fi.j.de conſtit.pec.in xj.& xiij.q.ibi concordat Inn.cum Cy.quod Bal.allegat in c.j.de iudi. Tex.eſt in l.properandum.§.& ſi quidem.ſ.de iud.in verſi.iudicibus autem res ſuas referentibus. vbi patet, ꝙ quando reus vult citare actorem, vt feratur ſententia in fine inſtantiæ: iudex debet ſuper hoc cognoſcere, & ſibi impartiri licentiam.& ſic patet quòd quando in commiſsione requiritur cauſæ cognitio, requiritur ſpecialis commiſsio in citatione verbali. Si verò non requiritur cauſæ cognitio in commiſsione, tantum ſufficit generalis commiſsio. Ita dicit Bald.in dicta l.ſi quando, & licet ipſe nihil alleget: poteſt allegari ratio, videlicet quòd tantum valet generale quo ad genus &c. vt ſ.dictum eſt. Pro quo poteſt adduci tex, & Ange.in l.ij.C.de ſpor, Dicitur enim ibi quòd nuncius, cui ſit à principio commiſſa citatio in aliqua cauſa, poteſt idem ſemper citare vſque ad finem cauſæ.& ſic patet ꝙ vna deputatio generalis, licet non fiat particularis commiſsio, ſufficit. Secundò, pro hoc poteſt adduci tex.in aut.libellum.de lit, conteſta. vbi patet, quòd executor deputatus in cauſa poteſt recipere cautionem, ſeu promiſſionem nomine partis, abſq; alia ſpeciali commiſsiōe, Si ergo poteſt hoc tanquam perſona publica, ex generali commiſsione ſibi facta à iudice: quia hoc non requirit vllam cauſæ cognitionem: & eſt de pertinentibus ad executionem cauſæ: cur non eo modo poteſt ſimiliter citare, virtute generalis commiſsionis: ſicut dixit Bal.obſeruari Florentiæ, & in Hiſpania. Tertiò hoc confirmatur: quia ſicut ex generali commiſsinne, quæ fit notarijs actorum, notarius poteſt accipere productionem libelli, abſque eo quòd ibi ſit iudex: quia illa productio poteſt fieri de plano, & die feriata.l.miles. §.ſexaginta.ff.de adul. & probant not.in l. præcipimus. in princi.& ibi ponit Bald.de appella.ita videtur nuncius virtute generalis commiſsionis poſſe citare. Nec obſt.text. in lege omnes. §. nihilomin⁹.de epiſco.& cle. & l.cum clericis.eodem titu. quia debes ſcire, quòd quando nuncius datur ſimpliciter ab vno iudice, vel pro vna cauſa, vel pro omnibus, nō videtur per hoc ſibi dari mādatum incontinenti de citando: & ideo requiritur quòd poſt particulariter deputetur ad citandum. Ita dicitur in dicta leg. prima de ſpor. Hæc ſolutio ſimpliciter videtur approbata ꝓ idonea quia poſsit committi citatio: & ne detur in officio ſibi commiſſo: ſed contra prædicta fortiter facit, quia ſecūdùm Goffr.in lege cùm clericis.§.memorat. C.de epiſc. & cler.iudex prius quàm committat citationē. debet videre petitionem actoris, vt iudicet ſuper matrimonio, vtrum calumnioſè competat: nam ſi eſſet in euidenti calumnia, poſſet eū ſtatim repellere: vel ſic libellus eſſet ineptus.l.qui cum maior.§.ſi quando.ff.de bo.lib.aliàs, de ope.li.& ibi no.in l.j.ff.de offi.aſſeſſo. Si ergo requiritur ſaltem hęc inſtructio, prius quā iudex cōmittat citationē, nō videtur ꝙ nūcius poſsit. Sed reſpondetur ex his, quæ habes poſt Bart. in l.ſi finita.§.Iulianus.ſ.de dam.infec.in articulo, in quo quæritur an eſt neceſſarium ꝙ procedat libellus. De quo per Franc.de Areti.in c.j.de iudi. An pars teneatur credere nuncio dicenti ſe habere commiſsionem.vide in locis ſ.in princip.apoſtil.allega.& per Imolam in l.ex conſenſu.§.cum qui. in iij.col.ff.de appel. Adde an per relationem nuncij præſumatur de commiſsione iudicis.& quid ſi non præceſsit commiſsio, vide Roma.conſil. ccccxcvij.per Bal.an preſumatur de commiſsione, conſi.cxviij.vol.j.

f ¶Permiſerit. Hoc probatur: quia ad capturā perſonæ, ſiue ſumus in iudicio ciuili, ſiue in criminali, non procedi poteſt niſi præcedat cauſæ cognitio de iure ciuili. Colligitur manifeſtè ex his, quæ habentur in l.nemo carcerem.de exac.tribu.li.x. De iudicio criminali pouit ſingulariter Io.Andre.in c.ſi dn̄s.de ſen.ex cō.quem ſequitur Bar.in l.quod euitandi.in fi.ſ. de condi.ob tur.cau. Sed iſta cauſæ cognitio nō poteſt pertinere ad nuncium, qui eſt merus executor: vt l.ſi vt proponis.de execu.rei iudic. ergo non poterit citare. Ad idem facit optimè: quia in cauſa capturę nūcius debet habere ſpeciale mandatū: vt l.non ſolùm.§.ſi.cum l.ſeq.ff.de procu. & conſuluit Bar.in conſi.incip.cōmune Gualdi.Fran.de Are.in c.j.de iudic. Abb.hic, & adde Bal.in d.l.cōmu.diui.ſufficit probari, vt poſt Barto. in d.l.qui nomine.de fal.vt dicas habere commiſsionem.

g ¶Niſi eſſet. Adde Bar.in d.l.j.in prin.ſ.de iu.do. Et vide Ioan.de Imo.in c.j.de iudi.vbi dubitat, an iſtud dictum ſit verum, vide ibi do. Anto.& ibi dixit Bal.in l.ſi quando.C.de teſt. Andre.Barba.

h ¶Si quis. Vide But.hic, qui dicit ad hoc vt confeſsio valeat poſt torturam, eſt neceſſe quòd ſit intermedius dies vnus. & nox vna: vide tamen hic. And.Barba.

h ¶Si quis. Vide etiā tex.ſing.in l.cōtra.ad Syl.ibi: ex vinculis ſecūdū Bar.

cere

a ¶ Carcere mulierem. De muliere carceranda, vide Baldum in l.j.ff.qui ſatiſda.cogan.

b ¶ Punietur. Nota glo.quæ eſt hic, quam multum reputat Bal.no.in l.iij.in fi.ſ.de fi.inſtru.

c ¶ Homines. Quid autem ſi detineat mulierem ex cauſa libidinis: an teneatur pœna priuati carceris, vide Barto.in l.verũ.de fur. & vide Bart.in l.ij.ff.de ver.ſig.

d ¶ Extinguitur accuſatio. In materia huius l.& titu. vide ſingularẽ quæſtionem quam poſui poſt Bar.in l.ex iudiciorũ.ff. de ac.

e ¶ Mandans & faciens. Not.mãdans & faciens poſſunt ſimul accuſari.l.minoribus.ſ.de his qbus vt indi.p Bart. in l.hos accuſare.§. lege.& l.nihil.§.fi. ff.de accuſa.

f ¶ Aeſtimetʳ. Qualiter iniuriæ ſint cõſiderandæ, vide ad iſtũ tex.quod not. Bart.in l.turpia.ff. de lega.j.

g ¶ Accuſati torquẽtur. Vide Barto.in l.j.§.ad quęſtionẽ. ff.de qõnibus.

h ¶ Quiſquis. Pondera ſi aduci poſſet ad quæſtionẽ, tetigit Bald.in l.j. in prin.ff.de verb. obˡⁱ.de prohibito loqui cum bannito: an ſit prohibitũ ſibi mittere nuncium vel literas? Et certe non facit: qa hic loquitur de dãte fauorem, vt habetur in l.poſt legatũ.§.j.amittere. & ibi Bar.ff.de his qui.vt indi. Sed põdera ad iſtud dictũ Bart.ꝙ petens rebanniri proditorẽ videtʳ pſtare fauorẽ ꝓditori, qđ ſtatutum denegati: & licet lex canonica ꝓhibeat loqui cũ bannito, intelligitʳ quo ad cõmercia, et quo ad ſuffragia & ſimilia: vt rubore perfuſus veniat ad vnitatem eccleſię. Si ergo eccl'ia iſta diſponit, vt reducatur ad obediẽtiam: multò fortius permittit, vt cũ eo loquatʳ ad finem reducendi eũ ex eo quia punit' ꝓfecto erat đ inobedientia: & illa excommunicatio inſequitur eum quocunq; vadat. Sed in proditore patrie eſt ſecus: quia licet ſit bannitus, non tamen eſt punitus de proditione, petendo quòd ſibi remittatur pœna, eſt cõtra publicũ bonũ: q̃a lex vult maleficos puniri.l.ita vulnerat'.ff.ad l.aqui. And.bar.

a cere mulierumᵃ.h.d. Super hac lege in autʳ. nouo iure.quã habetis ſ.de offi.di.iu.l.j.quam nunc ſtatim vide, & nota.

AD cõmentarien.

Si carceratus aufugit, cuſtos principalis pœna.qua ille debebat puniri, pu-
b nieturᵇ nec exhibendo ſuum familiarem liberatʳ.
Sed cuſtode principali ex neceſsitate abſente, idẽ ſeruabitur de eo, cui commiſit officium.h.d.

DE his quos.

Carcerati debẽt puniri vel relaxari. & quid de his ſit intra xxx. dies iudicibus debet nuntiari: pœna cõtra facientibus imminente.h.d.

De priua.carcer inhib. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞ Detinens hominem liberum per xx. horas committit priuatum carcerem.
2 Diœceſis appellatione continetur ciuitas.

LEX VNICA.

IVbemus.

Nõ licet homi-
c nesᶜ in priuatis tenere carcerib', & de hoc põt p inqſitionem procedi, & iudex negligens punietur: & reus huius criminis pœna læſæ maie-
1 ſtatis punietur.h.d. † Quãdo autem quis dicatur committere priuatum carcerem, detinendo hominem liberum: certè ſi detinet eum per viginti horas, punitur vt l.capite quinto.ff.de adulte.qđ
2 plenè dic, vt ibi dixi. Nota etiã † ex hac l.in princip. quòd appellatione diœceſis continetur ciuitas: dicit ex Aegyptica, diœceſi. Continet enim totam Aegyptum, & ciuitatem Aegypti. In contrarium videtur extra, de reſcrip.c.Rodulphus.

Si reus uel accuſator mortuus fuerit. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☞ Plures de eodẽ crimine poſſunt ſimul accuſari.

LEX I.

ET ſi marcellus.

Per mortem vnius accuſati, nõ
d extinguitur accuſatioᵈ quo ad alium de eodẽ noĩe accuſatum.
1 h.d. Nota ex hac lege † ꝙ plures de eodem crimine poſſunt ſimul accuſari, ſecũdũ verã opinionẽ: vt l.inter liberas.§.fin.ff.de adul-
e te. Item mandans & faciensᵉ poſſunt ſimul accuſari de eodẽ crimine.qđ dic, vt l.nihil.ff.de adulte.& hic tãgitur per Cy.ꝙ nota.& tene menti.

LEX II.

SI is quem.

Mortuo accuſato, re etiã liberatʳ accuſator.h.d.

LEX III.

SI vt proponis.

Licet mortuus ſit qui de falſo inſtrumento accuſabatur, põt tamen accuſari, qui eo vtitur.h.d.

DEfunctis.

Defuncto reo extinguitur accuſatio, niſi ſeipſum occiderit.h.d.

h ¶ Quiſquis. Ad hanc legẽ vide Bar.in l.conſtitutionibus.ff.de app.qualiter debeat intelligi hæc lex, vide quæ dicã j.in fi.huius titu.

h ⁂ *P.P A V.P.* ¶ Quiſquis. Ad materiam iſtius l.vide Soci.conſi.cclxxix.vol.ij.& conſi.xxij.vol.j.

i ¶ Teſtimonium. Vide Bar.in l.iuriſiurandi.in fi.in v.col.ff.de iureiur.

k ¶ Maternis. Vide Bar.latè ĩ l.in furti.§.ope.ff.de iur.ſed an ferens teſtimonium pro ipſo videatur dare opem: vide Bart.no.in l. poſt legatum.§.ſi vero.in fine.ff.de his qui.vt indi. Et ad iſtum text.vide quod no.Ang.in l.iij.§.j.ff.quod qſq; iur.

l ¶ Hoc dicit. Limita iſtam legẽ tantũ procedere vbi crimẽ eſt attentatum ſpecialiter in perſonam Principis, vt Impatoris, aut prĩcipis: ſed vbi peccatum eſſet in alijs capitu.l.ad Iul.maieſt.de quibus glo. j.ij.& iij.ff.e.quod tunc non habet locum pœna, de qua hic: ſed habet locũ pœna l.amiſsione. §.qui deficiunt.ff. de cap.dimi. Item limitauit hãc l.paulus de leaza.in cle. paſtoralis.de re iu. Ioã. An.in c.ſtatutum.de reſcript.in vj.in nouella. Pro quibus optimè facit gl.in l.j.in verſi. hoſtis principalis. j.de bon.lib.aliàs eorũ.ff.ad leg.Iul. maie. Tu vide Bar. ĩ extraua.ad reprimendũ.§.qui ſint rebelles.in ver.rebellando. & quod no.Bar.in l.iij.ſ.de manu.vin.& an habeat locum in alia ciuitate quam ea, vide gl.& Bar.in l. j.ff.eod. Et adde ꝙ non ſubditus, non incidit in crimẽ lęſæ maieſtatis. ſed Bal.in l.ij.ſ.de fal. mone.de proditore populi.ita incidit: in hoc crimen, ſicut ꝓditor principis.l.fi.& ibi bal. in l.fi.j.de aboli.& vide hic Sali.& vide in c.j.vt lit.non cõteſt.& circa materiam huius legis quærit, an filius cõdemnatus in crimine lęſæ maieſta.priuetur beneficio eccleſiaſtico iam quæſito: & videtur ꝙ ſic: cum talis fili' ſit infamis, vt hic: ſed infamia nondũ reijcit à dignitate, ſed remouet a iã quæſita.l.infamia.C.de decur.lib.x. Et ſi dicis, quod iudex ſecularis non poteſt priuare quem beneficio eccleſiaſtico: vt no.docto.in l.j.de pœnis,

SIquis cum.

Si pendente appellatiõe, à ſententia, in qua tacita venit bonorum ademptio, re', vel accuſator deceſſerit, pœna extinguitur: ſed ſi bona adimãtur expreſſe, durat cã, propter quã bona adimuntur. ꝙ habuiſtis in l.iij.ſi pen.appel.mors interue.&c.

Si quis Imperatori maledixerit. Rub.

SVMMARIVM.

1 ☞ Minæ ex perſonis hominum timendæ ſunt.

LEX VNICA.

SIquis.

Qui maledixit Im-
l peratori, eſt ad ipm
f remittendus: vt ex perſona ei', qui dicit eſtimetʳᶠ, nec eſt ab alio puniendus.h.d. Nota tex.ibi: vt
1 ex † perſonis hominũ dicta penſemus. Vnde qualiter ſint metuendæ.ex perſonis hominum ſunt conſiderandæ. Habuiſtis in l. metum.ſ.quod met.cau.

Ad legem Iuliam maieſtatis. Rubri.

LEX I.

ETiam ex aliis.

Qui contra legem iudicat, in l.Iul.maie.nõ incidit.h.d.

ALienam.

Qui iuramentum præſtitum nõ obſeruat, in hãc legẽ non incidit.h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Vnus teſtis eſt ſufficiens indiciũ ad torturã.
2 Vnum indicium bonum, eſt ſufficiẽs ad torturã, & non requiruntur plura.

LEX III.

SIquis alicui.

Ex hac lege accuſati tor-
g quẽtur, ᵍ nec aliquo priuilegio excuſantʳ. Idẽ in accuſatore, & cõſocijs.h.d. Vide gl.ſuper verbo, cõiunctus. Ex hac gl.nota.
1 duo. † Primò, ꝙ vnus teſtis facit indiciũ ſufficiẽs ad torturã. Vidiſtis in l.in bonæ fidei.ſ.de iureiu. & ff.eo.ti.in l.admonendi. ¶ Secũdò not.ꝙ licet
2 † communiter omnes leges loquantur in plurali, & dicãt p̃cedentibus indicijs: tamen ſufficit vnũ bonũ indiciũ.& ſic tenet gl.tua, quã vide & not. De iſtis indicijs dixi plenè in l.fi.ff.de quæſtio.

NVllus.

Poteſt quis ſuũ priuilegiũ allegare, ne torqueatur, præter quã in crimine lęſe maieſtatis.h.d. hec lex notabiliſsima.

SVMMARIVM.

1 ☞ Stante ſtatuto, ꝙ quicunque præſtiterit auxilium vel fauorẽ alicui ex bãnito, pro proditione ſub pœna ſi aliquis procurat, ꝙ aliquis bãnitus ꝓ proditione rebanniatur, incidit in pœnam.

QVisquis.

h ʰQui proditionem fecerint vel tractauerint, contra principem, vel eos, qui ſibi aſsiſtunt, puniuntʳ morte, & publicatione bonorũ: & eorũ filij nõ ſunt capaces hæ-
i reditatũ, vel legatorũ, nec ad teſtimoniũⁱ, honores vel officia admittuntʳ, filiæ ex hæreditate pa-
k terna nihil capere poſſunt: ex bonis vero m̃rnisᵏ legitimã tm̃ capere pũt: vxores eorũ dotes recuperant: & idẽ in cõſocijs participibus dicti cr̃is.
l Sed q ꝓditionẽ reuelauerit, venia dign' erit.h.d.ˡ

reſpondeo ſecūdū l.cū probatio.ꝙ ibi gl.ff.de proba.quæ dicit,delictum tuum te punit,non ego:& ſic nō punit iudex ſecularis eū principaliter, ſed in cōſequentiā.Tn̄ in contrarium eſt gl.ſingu.xxvj.diſt.ſatis puerſum.qđ eſt verū,ſi eſt crimē læſæ maieſtatis temporalis.ſecꝰ ſi diuinę & ſpiritualis:quia tunc priuatur:vt in ca.ij.de ſchiſmaticis.& in ca.qcūq;.de hæ.in vj.qđ tene mēti pꝰ apoſtillā. Vide Oldra.cōſil.xliij.vbi plenè de materia, & an ſpoliantes nuncios apoſtolicos dicant̄ cōmittere crimen læſæ maieſtatis,vide Ro.cōſi.cclxv.& inquantū Bart.in fin.dicit ꝙ bānū hodiernū eſt mortale, vide Paul.de Caſ.cōſi.xxiiij.qn̄ dicatur cōmitti crimen læſę maieſtatis,vide Bal.conſi.cxxxiij.lib.j.Pet.de Anchar.cōſi.cclxxviij.& ibi qualiter teſtes debeāt concludere, & an cōtra Papā,vel legatū de latere,dicat̄ cōmitti crimen læſę maieſtatis.

✠ *P. P. A. V. P.*

a ¶Gracchus. Vide Iac.de bel.de q̄ſti.col.xxxj.& Fel.in c.dilecti filij.colū.viij.de excep.

b ¶Occidere. Peccat tn̄.xxxiij.q.ij.c.admonere.& ī c.inter hoc.

c ¶Perueniri. Vide Bar.in l.cōtra pupillum.ff.de re iudi.& vide no.gloſ.hic ſingularit̄. Ad idē dixit ſingulariter Inno.in c.quia propter.de elec.ꝙ vbicūq; per ſtatutū quis tenet̄ cōparere pſonaliter:ſi per procuratorē cōparet,qui procurator fuit admiſſus, tenet proceſſus.& etiā probatio facit ad l.ſi maritus.§.præſcriptione.cū ibi not.ff.eodem.

d ¶Quærit gloſ.De hoc vide Bar.& q̄ ibi dixi.gl.in l.pe.§.ad crimen.ff.de pub.iud.& alleg.in l.ita demū.ſ.de procura.

e ¶Quoniam. Vide hic ſingulare dictū,qn̄ maritꝰ accuſat vxorē de adulterio, & poſtea remiſit accuſationē, & mulier non cōtinuat adulteriū:an poſsit iterum accuſari đ adulterio. vide hic not.per cū.& ad Barto.hic fa-

Et primò facit ad q.quā habui de facto in hac ciui-
1 tate.†Statutū eſt hic,ꝙ quicunq; pręſtiterit auxilium,vel fauorē alicui ex bānito,pro proditione huius cōis,puniatur certa pœna.Modò quidā de hac ciuitate procurabat ꝙ dn̄s Petrꝰ de ſpole,qui erat ex bānitus vt proditor huiꝰ cōis,rebāniret̄:quærebat̄ vtrū incideret in iſtā legē tanquā præſtans conſiliū,& fauorē, ex bānito pro proditione.Quidē canoniſtę dicebant ꝙ nō,per decretales,quæ dicunt ꝙ licet nō ſit alicui licitū cōicare cū aliquo excommunicato:hoc eſt verū,niſi ꝑ eo recōciliando eū audiat:ita in propoſito ille,q ꝓcurabat ꝙ rebāniretur,faciebat vt reconciliaret eum huic cōmuni:& ſic nō incidebat in legē.Ego dicebā ꝙ hic erat caſus in contrariū,ibi:denique iubemus etiam,&c.Nō obſtat quod dicitur de excōmunicatione:quia ſententia excomunicatiōis eſt medicinalis,nō mortalis,vt in c.cū medicinalis.extra,de ſenten.excō.lib.vj.Nūquā em̄ aliqs excōmunicatur,vt perpetuò ſit cōdemnatus:ſed vt ab inobedientia deſiſtat:bānū verò,quod datur hodie ſecūdū ſtatuta terrarum eſt mortale, & elapſo termino banni,non daretur ſibi venia cōparenti.& veniēti ad mādata:ideo nō eſt ratio eadem,quod ſępiſsimè accidit,ſpecialiter hic.

MEminiſſe. De crimine læſæ maieſtatis poteſt poſt mortē rei inquiri, hoc dicit iſta lex notabilis.

MArtianus. Poſt mortem rei.de hoc crimine,poteſt quæri vt eius dānet̄ memoria,& bona ſucceſſoribus auferāt̄,& alienationes factæ à die commiſsi criminis reſcindantur.hoc dicit iſta lex.Et no.ꝙ dixi in ſummario,& tene perpetuò menti.

Ad legē Iul. de adulte. & ſtu. Rub.

LEX I.

PVblico. Vxores nō poſſunt accuſare viros de torouiolato.ſecus econuerſo.h.d.

a GRacchus. [a]Maritus,& eius filiꝰ poſſunt adulterum vilem inuentum impunè oc-
b cidere:[b]ſed ſi nō erat vilis,mitius puniet̄.h.d.Tene menti iſtam legē.No.ꝙ legitimè factū eſt,pœnā nō meretur.No.ꝙ licitè poſſunt filij in iſtis obedire patri,etiam in atrociorib ꝰexecutionibus legitimè tamen factis.

SI quondam. Vide aut̄.q̄ tractat de remiſsione criminis,& nota eā.de qua tractat̄ in authen.qua in prouincia.vbi de crimine agi oportet.& ego dixi in l.ſi cui.§.fi.de accu.

c QVamuis. Accuſatore abſente poſt crimē liqdatū pōt ad ſn̄iam diffinitiuā perueniri[c].¶Quærit gl.[d]hic,licet ad crimen
d publici iudicij proſequendū,nō admittat̄ ꝓcurator:qd ſi non fuerit oppoſitū,an valeat ꝓceſſus? Glo.hic videtur dicere ꝙ ſic:quam vide & nota,ſuper verbo,præſentiā.Quod dic vt hic dixi.ff.de pub.iud.l.pe.§.ad crimen.

e QVoniam. [e]Qui non pōt accuſare đ crimine,nō pōt excipere de eodē ad aliquem puniendū.h.d.hæc notabilis lex.

SVMMARIVM.

1 ☞Statutum ꝙ contra inſtrumentū non poſsint opponi,niſi certæ exceptiones:an excludit alias legitimas.remiſsiuè.

cit quod no.Bar.in l.amplius non pe.ff.rem ra.ha.& Bar.in l.fi.§.fin.de eo,per quem fac.erit.& ibi al̄.hunc tex.

f ¶Ita nobis.Facit iſta lex ad materiā,de qua per Bar.in l.j.in prin.ff.ſi qs ius dicen.non obtemp.

g ¶Quæ adulteriū.Vide iſtā legē alleg.p gl.in c.tanta.de ſimo.& ibi doc.in c.& ſi Chriſtus.de iureiuran.& in ca.à crapula.de vi.& honeſt.cle.vide ibi omnino.& vide Ludo.Ro.cōſil.cclxxxiij.an propter adulterium ꝑdatur dos? Andre.Barba.

h ¶Quæ adulteriū.Quęrit gl.vbi quęrit glo.vtrū cū meretrice ſiue ſit nupta,ſiue nō,ſit licitū adulteriū.Vide Cy.in l.j.j.de rap.vir.ī addi.Sed bar.in l.ſi vxor,ī prin.ff.eo.alleg.in gl.videtur tenere gloſſ.hic.vide Bald.j.eo.l.ſi mulier.

i ¶Quamuis.Caſus appellatiōis ab accuſatione adulterij notātur xxxij.q.vj.in ſumma.& in c.intelleximꝰ.ī fi.extra,eo.vbi vltimò habetis.Et de iſta pœna adulterij,adde etiā Bald.in l.Claudiꝰ.de his qui.vt indig.pœna etiā adulterij,ꝙ mulier perdat dotem,vt hic,videt̄ ꝙ in bonis paraphernalibus:dic ſecūdū gl.ſing.in c.plerūq;.de donat.inter vi.& vxo.& vide in l.ex cōſenſu,ſ.de repud.Sed an dicta gl.ſit vera,dixi poſt Imol.in l.cum mulier.in iij.col.ff.ſol.matr.Quæ aūt ſit pœna ſtupri,vide nota.bal.in l.raptores.ſ.de epiſ.& cleri.Et qn̄ mulier cōmittat adulteriū cū inceſtu,& puniat̄,vide in l.ſi adulteriū cū inceſtu.in prin.vbi gl.in l.inter liberas.ff.eo.Et de iſtis pœnis vide plenè per Iaco.de Bel.in l.raptores,

f ITa nobis. [f]Hic enumerat̄,quæ exceptiōes poſſunt obijci accuſanti de adulterio.Nota ꝙ hæc lex ſtatuit poſſe tātū certas exceptiones obijci:& per hoc excludunt̄ aliæ exceptiones legitimæ in corpore iuris incluſę:vt
1 hac gl.& ideo†per hoc doct.inducunt hanc legē in arg.ꝙlicet ſtatuto caueatur,ꝙ cōtra inſtrumentū nō poſsint opponi niſi certe exceptiones:ꝙ p illud ſtatutū nō excluduntur aliæ legitimę.quod nō puto vſquequaq; verū.Quod dic vt plenißimè dixi in l.j.§.j.ff.quod vi aut clam.

SVMMARIVM.

1 ☞Cum meretrice nupta,nō cōmittit̄ adulteriū.

g QVæ adulteriū. [g]Dn̄a à caupone poteſt de adulterio accuſari.ſecus de familia,quæ hoſpitibus ſeruit.
1 h.d.¶†Quærit glo.[h]vtrum cū meretrice nupta
h poſsit committi adulteriū.Gl.dicit ꝙ ſic.Quidā vltramontani dicunt cōtrariū,& forte melius.

SVMMARIVM.

1 ☞Crimen remanet publicum,licet auferat̄ facultas accuſandi omnibus,reſtringendo ad certas perſonas tantùm.

i QVāuis. [i]Accuſare de adulterio,licet marito,& alijs coniunctis perſonis non extraneis,h.d.¶Opp.& videtur ꝙ qlibet de populo admittat̄ ad accuſandū.Vn̄,vr̄ obſtare.ff.e.l.ij.§.fi.& l.ſequē.Sol.Dicit gl.iſta lex loquitur,qn̄ iſti propinqui nō extāt.Doct.moderni dicūt,ꝙ illa lex corrigitur per iſtā Et iſta opi.plus placet,per rationem poſitam in hac lege,videlicet ne liceat extraneis fœdare cōnubia.Secū
1 dum quā lect.†habes,ꝙ licet per formam ſtatuti auferatur facultas accuſandi de publico crimine omnibus,& reſtringatur ad certas perſonas tātū:nihilominus remanet crimen publicū.De hoc dixi vobis in l.j.ff.de pub.iudi.Vltimò habetis in fi.quod pœna adulterij eſt pœna mortis.¶Opp.ff.de quæſtio.l.ſi quis viduā.Solue vt ibi not.Et ibi dixi vobis,ſcđm iſta tempora,pœna mortis in muliere eſt aliter cōſtituta:ideo vide aut̄.ſed hodie.vnde de iure cōi pœna in maſculo non eſt immutata,ſed in fœmina ſic:vt ſ.in aut̄.Habetis hic aliam aut̄.quę loquitur de quadā pœna quę infertur ei,quem maritus habet ſuſpectū de adulterio vxoris ſuæ.quæ incipit,ſi quis ei.

CVm vir. Iſta non conſueuit legi:quia de ea loqui non eſt honeſtum.Breuiter dicit: crimen Sodomiæ vltore gladio puni-
k tur:[k]hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 ☞Nomen rei,qn̄ dicatur receptū inter reos.

ADulterii. Habeo iſtam legē multū clarā:quia probat vnam meam opinionē,de qua eſt caſus hic,Breuiter dicit:In q̄ōne adulterij exceptiones friuolæ reprobantur:exceptiones legitimæ,quæ proceſſum reſpiciūt,primò examinant̄:poſtea de crimine cognoſcit̄.h.d.
1 †Per iſtā legē ego dico manifeſtè probari opinionem meā:ꝙ tunc dicitur nomen rei receptum inter reos,qn̄ facta examinatione ſuper omnibꝰ exceptionibus dilatorijs reſpicientibus ꝓceſſum,iudex pronunciauit ſuper accuſatione ꝓcedendū eſſe:vnde ante lit.cōte.poteſt dici nomē receptū inter reos,ſcilicet per illā pronunciationē:meritò hoc pōt fieri reo abſente:vt dixiſtis ſ.eo.l.adulterā,licet gl.aliter dicat.Dixi tibi in l.is qui reus.de publi.iudi.& tunc non allegaui tibi hāc legē,ſed heri tantum addidi:& ideo tene menti.

k ¶Gladio punitur.Vide in authen.vt nō luxurientur cō-

Si hi qui

tra naturam.xxiij.
quæſti.ij. hic ꝙ ꝙ.
vbi etiã dicitur de
crimine, quod com
mittitur cum bru-
tis. Quid ĩ Iudæo,
vide in c. in archi- a
epiſcopatu.de rap.
Quid ĩ muliere agẽ
te vt vir, vide qõ.in
l.fœdiſsima.ſ.eod.
de raptoribus.aliàs
ff.eo.de adul.
a ¶ Poterit condẽna-
ri. Adde qđ Lud.
Ro.dicit hic eſſe ca
ſum, ꝙ ſñia ex præ 1
ſumptione prola-
ta nunquã trãſit in
rem iudicatã, imò
continuò retracta-
ri põt: de quo, & de
iſtis ſimilibus ſen-
tentijs vide quę ha
bes hic poſt Cy.&
aduerte ꝙ pręſum 1
ptio violẽta quæ ſe
cundũ ius dicif ha-
bere vim plenæ ꝓ
bationis in cã ciui-
li, nõ ſufficit ad ple
nã ꝓbationẽ in cã
criminali.no.doct.
in c.afferte.& in c.
quia veriſimile. de
p̃ſum. videlicet de
nudo cũ nuda, ſolo
cũ ſola. De quo ĩ c.
literis. de pręſum.
quia habet vim ple
næ probationis in
cã ciuili ſeparatiõis
matrimonij, non
ſufficeret ſola ĩ cri-
minali ad cõdẽnan
dũ de ſtu pro. Facit
l.ſi aũt.ſ.de proba.
& qđ no.Bar.in fi.
ſ.de iureiu.ſec⁹ qñ
eſt p̃ſumptio vio-
lenta approbata à
iure, etiã quoad cri
minalẽ cãm: qa tũc
ſola ſufficit.l.q̃ ibi
no.facit aut.ſi quis
cũ hic, & ibi not.ſ.
eo. Et de ꝓbatione
adulterij qualiter
fiat, dic ꝙ per præ-
ſumptionẽ. Ita per
Bart.ĩ l.ij.§.fi.in fi.
ff.e. Et vnũ no.qđ
dicit Abb.in d.cap.
vbicũq; iudex mo
uit animũ ſuum ad b
ſñiandũ ex p̃ſum-
ptiõe, debet illum
exprimere in ſñia
alias iudex appel-
lationis, & cui de
hoc nõ cõſtat, vide
licet an iuſtè fuerit
mot⁹, & non cõſtat
ex actis, poterit re-
tractare ſñiam.alr̃.
no.per Innoc.in c.
qm̃.ſ.de proba. &
in ca.in præſentia.
eo.titu.& de præ-
ſumptionẽ violen-

SI hi qui adulterii. 1
Ar̃s. Si adult. Si abſolut⁹ ab adulterio
ꝓximitatis p̃textu: poſtea cũ ea matri
moniũ cõtrahat, ex hoc iuris, & de iure videt̃ na-
ſci p̃ſumptio: ex qua de primo adulterio, de quo
fuit abſolutus, poterit cõdemnari.[a] h.d. hæc ſingu
laris lex quod tene menti. ¶ Opp. nemo ex præ-
ſumptionibus eſt condẽnandus: vt l.abſentem.ff.
de pœ. So. Ibi loquit̃ de p̃ſumptione hominis hic
de p̃ſumptione iuris, & de iure. ¶ Opp. poſtquam
quis eſt abſolutus, non poteſt condemnari, niſi do
ceatur de præuaricatione: vt l.ſi quis homicidij.de
accu.& l.ij.ff.de præua. Sol. Specialis caſus eſt hic.
Simile vidiſtis ſ.de re.cre.& de iureiur.l.fi.

SVMMARIVM.

1 ☞ Qui ex adulterio iniuriantur, iniuriantur etiã
ex ſtupro commiſſo in viduitate.

SI mulier. Maritus quondam
põt accuſare de ſtu
pro, quod cõmittitur in vxore, quam
repudiauerit. hoc dicit hæc bona lex.
¶ Opponitur, cùm iſtud ſit crimẽ publicum, qui
libet poteſt accuſare: quid ergo mirum ſi maritus
admittitur. Dicit gl. ꝙ maritus quondam præfert̃
1 quia magis offenditur. Ex hac lege no. †quòd ille
qui offenditur de adulterio cõſtante matrimonio
ille offendit̃ ex ſtupro viduitate durante Hoc eſt
vtile ſcire ad probandum quãdoq; inimicitias: nã
ita iniuriantur conſanguinei viri iam defuncti ex
ſtupro, quod cõmittitur in viduam, ſicut ſi dura-
ret matrimonium.

LIbertatem. Sicut libertas
ſeruorum intra
duos menſes à die diuortij impeditur:
ita intra duos menſes à die matrimonij
ſoluti per mortem. h.d.

Si quis eam, cuius tutor fuerit, corru-perit. *Rubrica.*

LEX VNICA.

SI tutor. Qui ſuam pupillã cor
rumpit deportat̃, bo-
nis omnibus publicatis. hoc dicit hęc
bona lex.

De mulieribus, quæ ſeruis propriis ſe iunxerunt. *Rubrica.*

LEX VNICA.

SI qua. Quæ ſeruo ꝓprio
iungit, morte puni
tur: & omnes ad denunciandum
admittuntur: filij ex tali coniun
ctione nati, inſucceſsibiles ha-
beantur. h.d.

Ad legem Iuliam de ui publica uel priuata. *Rubrica.*

LEX II.

TVtoris. [b]Quando pars
quota bonorũ
deuenit ad aliquẽ ex diſpoſitio-
ne legali: intelligit̃ cũ onere de-
bitorum. h.d. ¶ Oppo.ff.de iure
do.l.mulier.ſ.de hære.vel actio.
vẽd.l.ij. Solu. Ibi bona veniũt ad aliquẽ ex cõtra-
ctu: hic ex diſpoſitiõe l. Fallit in caſu l.j.ſ.de hær.
ven. vbi fauore fiſci etiã qñ bona vadũt ad aliquẽ
ex cõtractu intelligit̃ cũ oneribus debitorum. De
hoc in l.iij.§.cũ ex cauſa.ff.de iure fiſ. vbi de hoc
dixi. & plenè dixi de hoc.ff.de bo.poſ.l.j.in prin.

LEX III.

SI confidis. Si maſcul⁹, vł fœmi
na includat̃, violẽtia
cõmittit̃: & pœna huius legis punit̃. h.d.

SVMMARIVM.

1 ☞ Iniuria facta perſonæ, qñ dicat̃ crimẽ publicũ.

SI criminis. Hæc eſt bona b
lex & facit ad ĩ-
tellectum multorum. Violentia com
miſſa circa res, etiã hominib⁹ nõ coa-
ctis, hac lege punit̃. Iniuria cõmiſſa circa p̃ſonas
ita demum hac lege punitur ſi coadunatis hoĩbus
c facta fuerit. h.d. ¶ No. ergo[c] ꝙ †iniuria facta p̃ſo-
1 næ ita demũ cadit in crimẽ publicũ l. Iuliæ de vi,
ſi fiat coadunatis hominibus: aliàs eſt priuata: vt
l.iniuriarum.j.de iniurijs. Homines autẽ coadu-
natos in hac materia intellige, etiã ſi coadunauit
vnum: vt l.ij.§.iij.ff.vi bono. rapto. ꝙ tene mẽti.

SVMMARIVM.

1 ☞ Faciens vno tempore vim, occupationẽ, & ho
micidium, non punitur de quolibet, ſed vnum eſt
delictum aggrauatum.
2 Si in violentia interueniũt verbera, & homicidia,
maleficium in perſona eius, qui fuit author violẽ-
tiæ, aggrauat tantum, & qũo tenebuntur alij.
3 Coadunatus ad aliquã vim faciendã, ſi ibi perdit
arma, quando poſsit recuperare à coadunante, &
qua actione.

QVoniam. Hæc eſt bõa lex, d
Si tẽpore violen-
tiæ, ex parte inferentis, vel defenden
tis homo aliquis moriat̃, inferens vim
pœna mortis punit̃, & appellare nõ licet. h.d. hęc
1 no. lex. ¶ †No. ꝙ ſi[d] aliquis iuit ad occupandũ ca-
d ſtrum, vel palatium alterius, & in occupatione ali
quẽ percuſſerit, vel occiderit, nõ debet puniri dua
bus legibus, hoc eſt tanq̃ violẽtiã inferens, & oc-
cupationẽ faciens, & tanq̃ faciẽs homicidium. &
vulnerãs, ſed totũ eſt vnũ delictum, ſcilicet vio-
lentia, aggrauatũ per iſtas qualitates: ſcilicet ꝙ in
ea ſunt commiſſa verbera, neces, & ſimilia: vt hic
tex. vides no. quẽ milies alle. & ideo rogo teneas
2 menti. ¶ Secundò no. †ꝙ iſtæ qualitates.ſ.neces, e
& verbera, in hac violentia interuenientes, aggra
uant maleficiũ tãtũ in perſona eius, qui fuit prin-
cipalis, & author huius violentiæ. Ita vides hic in
tex. qui vim facere &c. alij aũt hoĩes coadunati
ad hoc, nõ tenẽtur niſi de violẽtia ſimplici, vt hic
innuitur: & tenebunt̃ etiã de eo quod ipſi p̃ſona
liter fecerunt vt ꝓbat̃ in l.ij.§.ſi qs nõ ipſe coege
rit, ſed inter coactos fuerit.ff.vi bo.rap. ¶ Op. &
videtur ꝙ nõ debet puniri quis vltra q̃ habuerit
ꝓpoſitum delinquẽdi. Cõtra in l.qui iniuriæ.ff.
de fur. Sol. de hoc dic plenè vt dixi vobis ĩ l.diu⁹.
e ff.ad legẽ Cor.de fica. ¶ †Quærit gl.[e] vtrũ ille, q
3 coadunatus †ad aliquã violentiã inferendã, ſi ibi
perdit arma, vel alias res vtrum poſsit recuperare
ab eo, qui eũ coadunauit ex ſtipulatione, vel actio f
ne mandati. Sol. Dic ꝙ non: quia iſte contractus
eſt ſuper re turpi: vt l.ſi remunerandi.§.rei turpis
ff.mã. Hoc intellige verum, quãdo qs fuit coadu-
natus ad aliquã vim illicitam: ſecus ſi ad licitam:
vt ad aliquẽ defendendũ, & ſimilia: quia tunc eſ-
ſet licita. Quod tene menti perpetuò, rogo te.

SVMMARIVM.

1 ☞ Cauſa reſtitutionis quod ſit priuilegiata.
2 Spoliatus ꝙ ante omnia reſtituatur, quomodo in-
telligatur.
3 Prima violentia quando abſorbeatur per ſecun-
dam, & ſic dolus cum dolo compenſetur.
4 Probationes factæ de violentia in cauſa ciuili, an
faciant fidem in criminali: remiſsiuè.
5 Eiectus de poſſeſsione ſi eam recuperat inconti-
nenti. non deſinit vſucapere.
6 Expulſus ſi recuperat incontinenti poſſeſsionẽ,
non incidit in l.ſi quis in tantam.
7 Spoliatus omnibus bonis, non poteſt ab alio ac-
cuſari antequã reſtituatur.
8 Si aliquis eſt accuſatus de violentia criminaliter,
& de violentia conſtat, officio iudicis poterit fie-
ri reſtitutio poſſeſsionis.

f SI quis ad ſe fundũ.[f]
Iſta eſt ſubtilis lex, et breuiter dicit. Spo

ta, vide gl.in l.fi.ſ.
arbit.tut.
b ¶ Tutoris. Vtrum
creditores vni⁹ ter
ritorij, agãt contra
fiſcũ alterius terri-
torij, tanq̃ contra
hæredes debitoris
cõdẽnati ad mortẽ
& publicationẽ, vi
de hic per Bal. & p
eũ Ang. & Imo.in
l.ex facto.de hære.
in fi. Adde tu Bal.
conſi.lv.lib.j.& ibi
an fiſcus ſit primò
excutiendus anq̃
extranei poſſeſſo-
res, & an habeant̃
loco hæredis.
c ¶ Nota ergo. Vide
tamen in l.ij.ff.ad
l.Iuliam de vi pri.
Alexan.
d ¶ Nota ꝙ. Et not.
ad qđ teneat̃ cor-
poralis, & coaduna
tor ſocietatis, & an
teneatur pro ſo-
cijs, vide Bart.in l.
ſi quis nõ hoĩe. vi
bo.rap. & glo.hic.
Et qs dicat̃ corpo-
ralis, vide Bal.in l.
j.in ij.col.ſ.de ſer.
fu.adde Bal.conſil.
cxxx. & cxxxvj.
lib.j.
e ¶ Quærit gl. Vide
Inn.in ca.ſicut.de
iureiur.& quod di
xi in l.j.ff.ad legem
Rhodiam de iactu
& Bal.in l.fideiuſ-
ſor.ſ.manda. Facit
qđ no.Bald.in l.ſi
ſeruus cõis.§.ꝙ ve-
rò.de fur.& Specu.
de iud.in §.ſpecia-
li.in fi.& per dom.
Ant.in ca.olim.el
j.de reſti.ſpo.in v.
q. Alex.
f ¶ Si quis ad ſe fun-
dũ. Hanc legẽ mul
tipliciter, & nota-
biliter limita, vt p
Inno.in c.conſtitu
tus.de fil.presbyt.
& dixi in l.natura
liter.§.nihil cõe, de
acqui.poſſeſ.& vi-
de oĩno in quæſt.j.
in ſum. Et ex hac
lect. habes no. ꝙ cã
poſſeſsionis etiam
ẽ priuilegiata quo
ad petitionẽ reſti-
tutionũ dãnorũ cũ
ctorũ expoliati: li-
cet ſpoliatus etiam
incõtinẽti recupe-
rauerit, nõ tenet̃ ad
poſſeſsionẽ: ſecus
ſi recuperauit ex
interuallo, & ſecũ-
dò ſpoliatus recu-
perauit incõtinẽti
à primo ſpoliante:
quia cũ ſecundus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſpoliatus incõtinẽ
ti recuperans recu
perauerit legitimè
nõ teneť ad dãna vl
timò lata:& nõ eſt
alibi.& vide ſ.pro
xi.col.& in vlti.

a ¶Si vero agit. Ad-
de Bar.in l.natura
liter.§.nihil cõe.in
v.combinatiõe. de
acqui.poſ.Bar.in l.
ordinarij.in v.q.&
vlti.ff.de rei vend.

b ¶Cõpenſari violẽ
tia. An vna violen
tia cum alia cõpen
ſeť,& quo ad quid,
adde gl.& Bart.in
l. qui poſſeſsionẽ.
de vi & vi arma.

c ☞In vetuſtis exẽ-
plaribus non lego
verba hæc tria.q̃
debet eſſe.Et me-
lius,iudicio meo,ſi
ſenſum verborum
præcedentium per
ſcruteris. Alexan.
Loſæus.

d ¶Vi,expulſiua.Et
ita hãc legẽ intelli
ge ĩ vi ablatiua,vel
expulſiua, ſicut in
cõpulſiua: vt dicit
Bar.per illũ tex.ff.
de cõd.ob tur.cau.
vel iſta lex nõ ha-
bet locũ, ſi agatur
petitorio.no.Bart.
in l.ij.in fi.ſ.quod
met.cau.

e ¶Verũ dicit gl.Et
vide gl.Bart.in l.q
poſ.de vi & vi ar-
ma.& Bart.in l.ij.
§.ex cõtrario in ij.
col.de acq.poſ.

liatus debet ciuiliter agere,vel criminaliter accu-
ſare:ſed ſi ſua authoritate per vim recuperaue-
rit, ſecundò ſpoliatus ante oĩa eſt reſtituẽdus:&
ſpolians legitimè punietur.h.d.Primò ponit qd
habet facere ſpoliat⁹.Scđo ponit qd ei immineat,
ſi iuris ordinem prætermiſerit.Scđa ibi:quod ſi
omiſſa.¶Oppo.ꝙ liceat expulſo,ſua authorita-
te recuperare:vt l.j.§.vim vi.de vi.& vi arma.& l.
iij.§.cũ igitur.& ſ.vn vi.l.j.Huius timore lect.hu
ius legis variatur duob⁹ modis.Vno modo,ꝙ hic
nõ licet recuperare,ſ.ex interuallo:ſed incontinẽ
ti ſic,vt in cõtrario.Et iſta eſt cõis lec. quam glo.
ſequitur,Alij dicũt,vt Io.in fi.gl.ꝙ hic loquiť qñ
incõtinenti ſua authoritate poſſeſsionẽ recupe-
rauit.Et quod dicitur in tex.poſſeſsionis iura re-
parantur,ſ.quo ad damna,quæ paſſus eſt ab alio,
qui violẽtiam inferebat,vide iſtã gl.in fi.Ex hac
1 lege habes notare † ꝙ cã reſtitutionis eſt priuile-
giata:ſiue agať ad recuperandã poſſeſsionem,ſiue
agať ad damna,quæ qs paſſus eſt violentia, licet
poſſeſsionem effectualiter non perdiderit.& eſt
priuilegiata in hoc,ꝙ ante omnia debet examina
ri iſta cã reſtitutionis.Qualiter aũt ĩtelligať iſtud
ante omnia j.dicam.Et debet intelligi lect.iſta,ꝙ
hic agebat ad dãna,ille cõtra quem adhibita fuit
violentia:qui recuperauit incontinenti cõtra eũ,
qui intulit violentiã.Secundò ecõtra,cũ legitimè
fecerit,non poſſe agi ad damna,quæ aduerſarius
paſſus eſt:qa ꝙ legitimè factũ eſt,pœnam non
mereť:vt l.Gracchus.ſ.de adul.Iſtam caſus poſi-
tionẽ tene menti:qa puto eã eſſe verã,nec ſcio eã
alibi.Alia lec.& cõior eſt:qa hic expulit ex inter
uallo:& ſic nõ faciebat legitimè:tũc eñ ſpoliatus
ſecũdò ante omnia debet reſtitui. Sed tũc ad hoc
op.qa huic expulſo licet agere ciuiliter,vel accu-
ſare criminaliter, ꝓut vult:vt hac l.in prin.& qñ
ci.ac.cri.præiu.l.j.Sol.dicit gl.fateor,ꝙ expulſus
habet electionem accuſare criminaliter,vel agere
ciuiliter interdicto, pro recuperãda poſſeſsione.
Sed hic loqtur quando eligit expulſus agere in-
terdicto:quo caſu ante oĩa reſtituitur.¶Venien
2 dum eſt ergo,† quid eſt hoc dictum añ oĩa,ꝙ hic
dicit tex.gl.dicit ante oĩa reſtituitur.i.anteꝗ̃ q̃ra
tur quis ſit dñs:vel añ oĩa.i.antequã q̃ratur de cri
mine in modũ accuſationis:& ſic pertrãſit etiam
doc.Mihi videť ꝙ nos debemus intelligere text.
prout iacet ſimpliciter ante omnia.Pro huius eui
dẽtia debes ſcire ꝙ qñq; ſpoliatus agit petens re
ſtitutionẽ poſſeſsionis:quandoq; agit petens re-
ſtitutionem damnorum.Primo caſu cauſa reſti-
tutionis ante omnia eſt tractãda,vt hic dicit tex.
in tãtũ,vt ſuper nulla alia re à ſuo ſpoliatore poſ
ſit cõueniri,niſi ſuper illa ſpoliatione.hic eſt caſ⁹
extra,de ordi.co.c.ſuper ſpoliatione.& ſic debe-
a mus iſtũ tex.intelligere.Si vero agit[a] petẽs dãna
iſto caſu,iſta cauſa debet ante omnia retractari:
nec poſſet ſuper dñio ipſius,vel alia cauſa recõue
niri:vt hic ſecũdũ lec.Io.nec tñ reconueniri poſ-
ſet de alia ſpoliatione:vt in c.ij.extra.de ordi.co.
Et hoc ſi ſecũda cã ſpoliationis,per quam agiť ad
recuperandã poſſeſsionẽ rei,de qua quis eſt ſpo-
liatus,proponitur in modũ recõuẽtionis.ſed ſi ꝓ
poneret in modũ exceptionis,tunc impediret pri
mũ iudiciũ ſuper dãno:& ſpoliatus ante oĩa debe
ret reſtitui:& donec reſtituať,cauſa ſuper dãnis
nõ deberet agi:vt d.c.ij.Item priuilegiata eſt cã
reſtitutionis in hoc,quod ille,qui eſt ſpoliatus,ſi
obijciať ei de dominio ſpoliãtis,iſta exceptio non
debet examinari in iuſto iudicio:ſed ante oĩa eſt
reſtituendus,vt hic ſecũdũ q̃ð gl.intelligit,vt vi-
diſtis in l.momentaneæ.ſ.vnde vi.& ſ.ſi per vim
vel alio modo.l.j.Intellige ſi cõtra hanc exceptio
nẽ de dominio repliceť:ſecus ſi petens reſtitutio-
nẽ patereť ſuper illa exceptiõe procedi:vt extra,
de reſti.ſpo.c.j.q̃ð ꝓbať de iure noſtro.Sicut eñ
ſe habet exceptio ad actionẽ:ita ſe habet replica-
tio ad exceptionẽ:vt l.ij.ff.de excep.Sed ſi exce-
ptio non obijciať,nõ impediť actio;eadem rõne ſi
nõ obijciať replicatio, non impeditur exceptio.
Facit ſuprà.de adul.lege, quoniã Alexandrum.

Inſtit.de repli.per totum.Quandoq; ſpoliatus à ſpoliatore conuenitur,
nõ curo qua actione,nec ad qd,dũ tñ nõ cõueniať ſup alia ſpoliatiõe:tũc
ipſe poterit excipere contra ſpoliatorẽ ſuum,quod nõ poteſt conueniri,
donec ipſe reſtituatur.Et hoc eſt quod hic tex.dicit,ante omnia violen-
tiæ cãm &c.Probatur in d.c.ij.extra,de ord.cogni.Si verò de ſpoliatione
agitur criminaliter:tunc alia quæſtio ciuilis nõ poterit proponi,non pro
pter priuilegium ſpoliationis,ſed propter priuilegiũ generale cuiuslibet
cauſæ criminalis,quæ non patitur ſecum ciuilẽ concurrere,ne ei fiat præ-
iudiciũ:vt ſ.de ord.cog.l.fi.Item oppo.dicitur hic,ꝙ quæri debet quis,
ad quem venit poſſeſsio.Contra.iam pro certo propoſuerat violentiam
eſſe cõmiſſam:quare ergo de hoc quæriť.Sol.debet exponi intulit,id eſt
intuliſſe dicitur:& iſta eſt vera.Vel dicebať ꝙ ex aliqua cauſa potuit fa-
cere,& licite:tunc iſta põt eſſe bona,¶Sumus expediti de prima glo.ma-
3 gna,venio ad ſequentẽ.¶Op.dolus † cum dolo cõpenſatur:vt l.fi.§.ſed ſi
ſtipulo.ff.de eo,per quẽ factũ erit.& de dolo.l.ſi duo.Sed ſi ego expuli ex
b pulſorem meũ,videť ꝙ debeat cõpenſari violentia,[b]quã feci ſibi,cũ vio-
lentia,quam fecit mihi.Glo.hic dicit aliud in illo generali,dolus cum do
lo &c.non dicit plus.Sed in l.j.in fi.gl.mag.ſ.vnde vi.Reſpondet,ꝙ ideo
non compenſatur dolus cum dolo hic:quia videntur eſſe commiſſa circa
diuerſa.Alia eſt enim vis facta vno tẽpore,alia facta alio.Sed cõtra hoc
videtur ff.quod vi aut clã.l.ſi alius.§.belliſsimè.Glo.hic dicit aliud in in-
terdicto,quod vi aut clã,vt ibi.aliud in interdicto vñ vi:vt hic.Pet.hoc
non placet:nam poſito ꝙ dolus cũ dolo cõpenſetur,ſaltem vnum debitũ
cũ alio debito debet cõpenſari.Si ergo per violentiã,quã tuliſti mihi, es
effectus meus debitor in centum,& in illa poſſeſsione:& cõſimiliter ego
per illam,quam intuli tibi,econuerſo,& ſecundò adhibui:ſum effectus
tuus debitor in centum,& in illa poſſeſsione:igitur debet vnum debitũ
cum alio compenſari.Præterea dicit ipſe,non eſt ratio diuerſitatis, quæ
c debet eſſe[c] inter iſtud interdictũ vnde vi,& interdictum quod vi aut clã
☞quare?quod ergo hic dicitur,ꝙ ante omnia eſt reſtituendus:eſt verum in
eo,in quo paſſus eſſet maius dãnũ:& ſic per compenſationem non eſſet
ſublatũ.Doc.Vltramon.tenent gl.noſtrã:vt Iacob.de Are.Iaco.Butri.
& alij.Non obſtat quod dicitur,ꝙ dolus cum dolo cõpenſať, vel debitũ
cũ debito cõpenſatur:vt hic gl.optimè ſenſit:illud eſt verũ,qñ ſecũdus
dolus,vel ſecundũ debitum,ſeu delictũ nõ abſorbet,& extenuat primũ.
Sed hic ſecũda violentia abſorbet,& conſumit primã:ideo de prima nõ
poteſt obijci:& ſic nõ poteſt dici,dolus cũ dolo cõpenſeť,vel violẽtia cũ
violentia:quia prima violentia eſt cõſumpta.Nec etiam poteſt dici debi-
tum cũ debito cõpenſari:quia primũ debitũ eſt ſublatũ:vt ſ.vnde vi.l.ſi
quis in tantã.& l.extat.ff.ꝙ met.cau.& vide gl.ſic intelligo gl.ſuper ver
bo,quid.Pro cuius euidẽtia debes ſcire ꝙ per l.ſi quis in tantã.& per l.ex
tat.ille,qui ſecundò intulit violentiã,perdit omne ius,quod habebat in
re,vel ad rem,ſeu ꝓ illa re:ſed ſi habebat aliud ius extra rem illã,licet for
te illius rei occaſiõe:illud nõ perdit:vt l.qui vas,in prin.ff.de fur.Qui eñ
abſtulit rem ſibi ſubtractã,licet perdat ſibi conditionem furtiuã,quę da
tur ad rem,non perdit actionem furti,quæ datur ad duplum.vel quadru
plum,quod eſt extra rẽ.Modò ad ꝓpoſitũ ſecũda violẽtia abſorbet pri-
mã,quatenus ad primã violentiã poterat agi ad recuperandũ rẽ:ſed qua-
tenus poterat agi ad certa damna,& ſic extra rem,propter ſecundam vio
lentiam,non conſumitur prima:vt d.l.qui vas.Eadem ratione credo, ꝙ
accuſatio criminalis,quæ oritur ex prima violentia,non conſumitur per
ſecundam:quia illa accuſatio non eſt ius in re,nec ad rẽ,nec pro re.Et ſic
gl.quæ hic videtur velle,ꝙ per ſecũdã violentiã tollatur prima,etiã quo
ad actionem criminalem,non videtur ꝙ dicat verũ.Vide gl.licet tñ dixe
rit quod prima violentia non conſumitur quantũ ad dãna,& ad aliud in-
tereſſe:tñ in hoc ſcđo iudicio,in quo petitur poſſeſsionis reſtitutio, de
illo primo nõ poterit quæri:q̃a cã reſtitutionis habet illud priuilegium,
vt ante oĩa &c.niſi agatur ſuper alia ſpoliatione poſſeſsionis nõ cõſum-
pta per ſecundã vim,vt ſ.dixi.Cauſa ergo,ꝑ quã petiť reſtitutio poſſeſ-
ſionis,eſt magis priuilegiata,quã cã,per quã petiť reſtitutio dãnatorum
& intereſſe per vim:vt patet in d.c.ij.de ordi.cog.Non obſtat l.ſi alius.§.
belliſsimè ꝙ vi aut clam.Nam vna vis inquietatiua nõ cõſumit aliã.Non
enim quis priuatur iure ſuo,propter vim inquietatiuam:ſec⁹ in vi expul
d ſiua[d],de qua hic loquitur.¶Sumus expediti de gl.quodã modo,reſtant
4 alia quærenda in gl.¶Primò quæro vtrũ † probationes factæ de violen-
tia in ciuili fidẽ faciãt in criminali.Gl.hic dicit ꝙ nõ:quã vide,& ſigna ſu
per ver.deſtinatus.De quo plenè dic vt doc.tãgunt in l.j.qñ ci.ac.præiu.
cri.Ego pleniſsimè in l.ij.§.j.ff.vi bo.rap.¶Venio ad vlti.gl,vbi quærit
5 aliquas quæſtiones.Quærit gl.† quid ſi eijciar de poſſeſsione,& recuperẽ
tamen incontinenti.an deſinam vſucapere,Et gl.dicit ꝙ nõ:quam vide.
e Verũ dicit gl.[e] iſta:quia ille,qui recuperauit in cõtinenti,non amiſit poſ
ſeſsionem ciuilẽ:vt l.iij.§.cum igitur,& ibi no.de vi & vi ar.meritò non
deſinit vſucapere:licet gl.videatur aliud dicere:vt in l.q poſſeſsionẽ.ff.
6 de vi & vi arma.& malè.¶ † Quæro,ſi expulſus recuperauit incontinẽti
poſſeſsionẽ,an habeat locũ pœna l.ſi quis in tãtã.ſ.vnde vi.Gl.hic dicit
ꝙ nõ.Iſta q̃o põt intelligi duobus modis.Primò,an ego q incõtinenti ꝑ
vim recuperaui,inciderim in l.ſi quis in tãtã.Et tunc abſq; dubio gl.dicit
ꝙ nõ bene:quia legitimè feci:ergo &c.vt l.Gracchus.ſ.de adul.Itẽ põt
intelligi,an ille,qui per vim me expulit,& fuit ipſe incõtinẽti expulſus,
incidat in l.ſi qs in tãtã.Et licet gl.hic dicere videať ꝙ nõ:cõtrãriũ tamen
videtur

a ¶C.frequẽs.li.vj. Adde Bar.in l.ſi te.ſ.de iur.deliberan.
b ¶Raptores. Hanc l.maximè,in verſi.vt hic pone.intellige ſecũdũ textũ. valde no.Inſti.de pub.iud.§.itẽ lex Iul.de adulter.in §.ſinautẽ. In iſtis vide Mathe.in ſuis dictis,dicto xcix.& Bal.hic. Et an iſte titul⁹ habeat locum in rapiente meretricem per vim,& cum ea cocunte,vide tex.notabilem in l.verũ. la ij.de furtis.& ibi Bar. Et de hac materia vide Bal.in l. raptores.de epiſco.& cle. Adde ad materiã huius legis, Barba.cõſi.lxij.li.ij.ĩ §.oportet q̃ro, dicit lex vel ſtatutum quòd rapiens 7 mulierẽ puniatur: modò vir rapuit mulierem,vel ſpõſam,vel vxorẽ,de a lupanari. Dic qđ 8 non,ſecundũ Bal. in l.in ambigua.ff. de leg.qa iſte eſſet intellect⁹ vitioſus & lex debet eſſe ſancta immaculata:& ſic debet eſſe eius interpretatio. l.cęterę.§.j.ff.fam. erciſcun.quod no. Et hanc l.vide,& no.Bal.in l.ſi quis non dicam rapere. in vlti.col.de epiſ.& de.& gl.ibi ſup verbo, ſponſam. quæ non eſt alibi, ſecundum Ange. De quo per Bal.in d.l.raptores. Vide quod habes ĩ trac. viola.in ver.caſ.& ho.& vide qđ habes in l.ſed ſi eximẽdi.in prin.ff.ne quis eũ qui in ius.
c ¶Si virgis. Et vide Bal.in l.illud.in fi. ff.de iniur.
d ¶An præſumatur. Per bar.ĩ l.fi.ff.ad l.Cor.de ſica.
e ¶Corrigere. Et q̃bus liceat corrigere,vide tex.in c.voluntate.de ſen.excommu.
f ¶Dicatur iuuenis. Quis dicaẽ iuuenis & qs ſenior.de vtroq; in d.l.nõ aliter.§.j.
g ¶Debet probare. Vide Bart.in l.j.ſ. de dolo.& de materia adde bonum textũ ĩ l.lege Cornelia.ff.eo.& nota Bar.in l.vt vim.ff. de iuſti.& iu.in fi. primę col. Sed bal. hic eam reſtringit, videlicet ſi concurrant aliæ qualitates,& præſumptiones.puta etiã gen⁹ inſtrumẽti,cũ quo percuſſit.
h ¶Is,qui. Canonizata eſt de pœ.di.j.in prin.& facit ad no.in l.qui ea mãte. Et ad hoc adde Bar.in l.damni.§.Sabi.de dam.infec.& Bar.in l.j.§.diuus.ff.co.& Bal.in quis non dicam rapere.in ij.colum.ſ.de epiſc.& cle.& Baldus in lege ſi fugitiui.ſ.de ſeru.fugit.& Ang.in l.j.§.j.ff.quod quiſq; iur.vbi hoc limitat:& per Cy.hic,& per Bar.in c.j.§.iniuria.in vl.col.de pa.iur.fir.
i ¶Is qui. Vide bart. in l.j.ff.ď extraor. cri.& in l.j.§.diu⁹.ff.c.& vide Archi. xvij.q.ij.ſi ergo.p Hoſtiẽ.in Summa de pœ.§.in quib⁹. Io.And.in regula, de pœnis.in mercurialibus.per eũ in ca.perpetuæ.de elec.in vj.in nouella.Bal.in l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugiti.& in l.arborib⁹.§. Iulia.de vſufru.& in l.data.in ij.colũ.ſ.qui accuſ.& in l.qui antẽ operas.ff.de infa.aliás.ſ.& vide do.Ant.in c.de eo qui mit.in poſſes.cau.rei ſeruã.& vide Specu.in ti.de accuſa.verſ.quid ſi primo.& vide bal. in c.j.in §.iniur.in vlti.col.de pa.iura.fir. Adde huic legi quod pulchrè conſuluit Ang.conſil. xiiij.
k ¶Quicunq;. Hæc lex ẽ ſingularis ſecũdũ Bal.in l.ij.ff. qui.ad li.procaa ñ licet. Adde q̃ not. Bar.in l.iij.ff.ad l. Iul.de vi priua. Adde Bar.in l.ſi victũ ff.de re iudi. Adde Oldra.conſil.cxx.
l ¶Tollitur antiqua. Quod lex noua imponens pœnã non tollit antiquã pœnam corporalẽ,bene facit tex.in l.fi. §.ſinautẽ aliquis.ĩ verſic.cũ enim gemini tramites.ſ.de iur.d.l.i. Et viđ cy.& no.per bar.in l. j.ff.vi bo.rap.& ibi dixi. Adde vt per Spec.in tit.de pœna temere litig.& ibi Io.And.in vlt. addi.& Bar.& Specu.in titu.de actio. §.j.circa prin.

videtur dicere d.l.q poſſeſsionẽ.de vi & vi ar.ſ.de excep.l.licet. Scđm vnã lec.puto q̃ nõ incidat in l.ſi qs intantã.qa cũ iſte deiectus poſſeſsionẽ non perdiderit,qa ciuilẽ retinuit:nõ põt dici expulſ⁹.& inquãtũ ad actionẽ ciuilẽ nõ ſufficit conatus, niſi habuerit effectũ:vt l.vulgaris.§.q furti.ff.de fur. ¶Circa legẽ noſtrã extra gl. q̃ro,vidiſtis qđ exceptio ſpoliationis põt obijci ipſi ſpoliatori,vt añ reſtitutionẽ de nullo audiaẽ agẽs,p hãc l.& p c.prædictũ. ¶ †Quæro,an extraneo poſſet obijci hęc exceptio. Breuiter de iure ciuili hoc nõ reperio:de iure canonico bñ reperiẽ q̃ ſpoliatus oib⁹ bonis nõ põt ab alio criminaliter accuſari,donec reſtituaẽ:vt extra,de reſti.ſpo.c.frequẽs.lib.vj.[a] ¶ †Quæro,qñ aliquis eſt accuſatus de violentia criminaliter,& de violẽtia cõſtat:an ex virtute, eiuſdẽ iudicij poſsit fieri reſtitutio poſſeſsionis. Certè,nõ vigore actionis principaliter intentatę vt l.interdũ.ff.de pub.iud.ſed per officium iudicis ex quadã æq̃tate ſic. Ita tenẽt hic doct. Quod dic vt dixi in l.interdũ.§.qui furem.ff.de fur.& l. defuncto.de pub.iud.

SEruos. Serui violentiã cõmittẽtes vltimo ſupplicio puniuntur:ſi ex præcepto domini fecerũt,in metallũ dãnanẽ:aliæ pſonæ viles ſi violẽtiã cõmittũt,legitimè puniunẽ:punitur & iudex,q đ hoc criẽ iudicare neglegerit.h.d.

OMnibus. Habere gẽtẽ armigeram coadunatã, eſt crimẽ publicũ legis Iuliæ de vi:de quo etiam poteſt per inquiſitionem procedi.h.d.iſta lex.

De raptu uirginum. *Rubrica.*

LEX VNICA.

RAptores. [b]Hãc legẽ habuiſtis de verbo ad bum.ſ.de epiſco.aud.l.raptores.ideo dic vt ibi.

De emendatione ſeruorum. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞Si vulneratus ſuperuixit poſt vulnus illatũ p multos dies,& poſtea mortuus eſt,an præſumaẽ mortuus ex vulnere.

LEX VNICA.

SI virgis. [c]Dominus percutiens ſeruũ, etiã ſi ex percuſsione mortuus fuerit,nõ punitur: niſi occidẽdi animo hoc fecerit.h.d. Habetis hic gl.ſuper verbo,depulſa,quã no.multũ†ad q̃õnẽ de eo,qui percuſsit aliquem, qui poſtea per plures menſes poſt mortuus eſt ex vulnere:an præſumaẽ [d]mortuus ex vulnere. Breuiter diſtingue,an poſt triduum ſuperuixerit,vel ambulauerit vel non. Habent decretaliſtæ ſuper hoc caſum extra,de homi.non recordor in quo capi.& dixi hoc anno in Digeſto nouo.

De emendatione propinquorum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 ☞Iuuenis quis dicaẽ,vt corrigi poſsit à maiori.

LEX VNICA.

IN corrigẽdis. Parentib⁹,& cõſanguineis antiquioribus licet corrigere [e]iuuenes,& eos corrigendos pcutere dũ tñ moderatè,nec cũ atrocitate faciãt.h.d. Quis dicaẽ †iuuẽis, [f]q põt corrigi. dicũt quidã minor decẽ.añ. dũmõ corrigẽs ſit antiquor eo vt l.nõ aliter.§.j.ff.de le.iij.do.Richar.Malũ.intelligebat hoc ď minore xxv.an.nã abinde tra poteſt ſe regere arbitrio ſuo:vt ff.de mino.l.j.

Ad legẽ corneliã de ſiccarijs. *Rubri.*

SVMMARIVM.

1 ☞Qui dicit dolo nõ feciſſe homicidiũ,punitur, niſi dolum probet non fuiſſe.

LEX I.

FRater veſter. Qui aliquẽ abſq; dolo occiderit,pœna homicidij nõ teneẽ.h.d. ¶ No.† q̃ ille,q dicit ſe feciſſe homicidiũ ſed nõ dolo,debet [g]pbare quod dolo non fecerit,hoc autem probabit ex qualitate ictus,& ex his,quæ inter eos pcedebãt vt j.eo.l.eum qui. Facit j.de iureiurando.l.ſi non conuitij.

LEX II.

IS qui. [h]Licet vnicuiq; ad ſuam defenſionẽ occidere aggreſſorem,vel eũ volentem percutere & etiã eum volentem derobare.h.d.cum tribus legibus ſequentibus.

EVm qui. Homicidium caſu cõmiſſum,nõ punitur.

SVMMARIVM.

1 ☞Statutũ dicẽs,ſi aliqs occiderit nõ verificaẽ in eo,qui percutit animo occidendi,ſi nõ occiderit.

IS qui. [i]Qui ad actum occidẽdi peruenerit,licet nõ occiderit, pœna legis Corneliæ de ſicarijs puniẽ,ac ſi occiderit.h.d. Hoc verum eſt:qa illa verba legis Corneliæ de ſiccarijs hoc patiunẽ:vt l.j.ff.e.licet†ſtatuta ciuitatis dicãt,ſi qs occiderit &c.non verificanẽ in eo,q licet aĩo occidendi percuſſerit,non tamen occidit:ideo tunc non puniẽ ex illo ſtatuto. Quod tene menti perpetuò.

De mathematicis, & maleficijs, & ſimilibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞Diſſoluẽs facturas non punitur.

LEX IIII.

EOrum. Iſte text. facit contra dictum beati Thomæ,q reprobat iſtas incantationes:ſed poteſt loqui de foro cõſcientiæ: hic loquiẽ de foro ciuili,vt nõ puniaẽ. Quęſitum†fuit à me vtrũ iſtæ,qui diſſoluit iſtas malitias,debeat puniri. Dixi q̃ nõ.& eſt caſus hic.

NEmo. Punitur diuinator,& q diuinatores cõſulunt.h.d.

QVicunque. [k]Iſta l.facit ad q̃ſtionẽ,vtrũ liceat occidere exbãnitũ,qui ducitur ad curiã. Dic plenè vt dixi ĩ l.iij.in fi.ff.ad l.Corne.de ſic.

De ſepulchro uiolato. *Rubri.*

SVMMARIVM.

1 ☞Si per ſtatutum imponatur pœna pecuniaria pro homicidio,an ſit ſublata pœna ligis corneliæ.

LEX III.

QVi ſepulchra. Not.quod licet per legem nouã imponatur aliqua pœna noua pecuniaria reo,nõ propter hoc tollitur antiqua [l]lex,quæ imponit pœnam corporalem:& per hoc dico,q̃†ſi ſtatutum pro homicidio imponaẽ pœnã pecuniariã

a ¶Filio tutorem Not. ꝑ excuſatione mulieris non petentis tutorē filio: quia non currit tempus de quo hic. Vide gl. & l.ij.§.cōfeſtim.ad Ter.& ibi barto.de hoc ti.

b ¶Dixi plenè. Vide eum in l.iiij.§.condemna.de re iudi.& vide ad hanc materiā cū ibi no. p Cy.id ꝙ no. Bal.in l.ſi quis teſtiū.ſ.de teſti.vide text. & ibi Barto.in l.ſi. ff.de procura.

non propterea tollitur pœna legis Corneliæ de ſica.tamē ſi quis condemnatur vigore ſtatuti, ꝙ imponit pœnam pecuniariā:tollitur cōdēnatio, q̄ reſultabat ex l.Corne.de ſica.qa ſenatus voluit ne quis ob idem crimen duabus legibus fiat reus l.ſenatus.ff.de accu.

SEd neque ante. Proximiores cognati defuncti nō poſſunt cogi ve vocari ad iudicium.h.d.Per legē hanc defendi quandam mulierem, quæ prohibebaẜ filio ſuccedere: qa nō petijt filio tutorē[a].

Ad legē Corneliam de falſis. Rub.

LEX I.

SI partus. Accuſatio matris ꝓpter ætate filij nō differẜ.h.d. Gl.q̄rit vtrū ſnīa de partu ſuppoſito, lata cōtra matrē, præiudicet filio. Determinat ꝙ nō.& bene. Dic vt in gl.

LEX II.

SAtis aperte. Si crimen falſi gratia differendæ executionis obijcitur, non impeditur
b executio.h.d. Dixi plenè[b] de materia in l.fina.ſ.ſi ex fal.inſtrumen.

LEX III.

LIcet. Non videtur ſcripturam approbare, qui eam falſam ignorat. hoc dicit.

FAlſi. Habeo iſtam legē ꝓ notabili, q̄n iniuria principaliter matrimonium reſpicit, filius nō poteſt accuſare parentem, etiam ſi ſuam proſequatur iniuriam.hoc.d.

SVMMARIVM.

1 ☞Practica interrogandi patrem, an velit vti teſtibus, & eorum atteſtationibus; & de effectu dictę interrogationis.
2 Qui dicit ſe nō vſurū aliquo inſtrumento, ex hoc arguitur inſtrumentum falſum.
3 Cautela vt aduocatus partis, contra quam teſtis aliquid falſo dixerit interroget partem.

SI falſos. Faciens falſum inſtrumētum, non releuatur à pœna, ſi eo ꝓfiteẜ ſe non vſurū: ſecus in eo:
c qui ex ſolo vſu[c] in pœnā incidit.h.d. Tene men-
d ti. Per hanc[d] legem practicāt
1 † Aduocati, ꝙ q̄n teſtes à parte producti reperiunẜ dixiſſe aliqđ falſum publicatis atteſtationibus, ꝙ faciūt partē illā interrogare, an velit vti illis teſtibus, & eorū atteſtationib⁹, & ſi dicit pars: ego dico me nolle vti dicto talis teſtis: intelligiẜ excuſatus à pœna falſi ſecus ſi ipſa illū teſtē induxiſſet ad ꝓbandū aliqđ falſum: quia articulus de ſe continebat falſitatē; tunc eñ incideret in falſum, ex eo, ꝙ cum ad hoc ſcienter produxerit, & fecit eum dicere falſum teſtimonium: ſecus ſi ſuper aliquibus incidentibus teſtis falſum dixiſſet: tūc eñ pars, quē ad hoc eū nō produxit, poteſt litē renūciare. ¶ Not. etiā ꝙ

c ¶Ex ſolo vſu. Nota de eo, qui vtitur falſis teſtibus, vel inſtrumentis: ſed ſi nō vteris niſi vno inſtrumento: cum proteſtatiōe, quod non intendis eo vti: ſi eſt falſum; ego tibi dixi quod erat falſum, et aſſignaui tibi cauſas falſitatis, poſtea quaſi in fine cauſæ vis deſiſtere. Dico quod non euitas pœnam falſi, ſecūdum Gādinum in trac.maleſi. in tit. de falſarijs. & fal. qa q certioratus eſt ſtatim nō deſiſtēs, non caruit dolo. l. iij.ff.de lib.& poſt hu. Secus ſi inſtrumētum probetur, tamen non falſum, ſcđm l.vis ei⁹.aliàs l.iubemus.ſ.de ꝓbatio. Et iſtis adde Bart.in lege, ſi aduerſarius.ſ.de fide inſtru. Et omnib⁹ iſtis, de quibus hic per Bartolū. adde multum not. Bart. aliàs Bal.in l.fina. in vlti.colū.ſ.ſi ex fal.inſtru. in duabus quæſtionibus. & omnino Carto. in l.diuus.la ij.ff.e. & ſi quis producit teſtes falſos ſciēte aduerſario, et nō cōtradicente, non committit falſum. l. de tutela. & ibi Fulgo.ſ.de in integrum reſtitu. quid ſi inſtrumentū eſt falſum, ſed non in eo, in quo eſt vis queſtionis: an vtēs eo ſcienter puniatur? Vide Io. An. in addi. Spec. in tit. de inſtrumen. edi. poſtremo. aliàs.§. ſequen. in addi. quę incipit huic dicto, item tenet quod ſic: Adde an ſi ſtet ſtatutum, quod vtens falſo inſtrumēto puniatur: an punietur qui eo vtitur per procuratorē? vide Ro.conſil. clv.& de comburente, cancellante vel incidente aliquā ſcripturam, vide Bal.cōſi.ccxxxiij.iij.vol. Falſum inſtrumētū an dicatur, ſi notarius dicit In præſentia talis deponentis confeſſus eſt Titius: & re vera nullū factū eſt depoſitum: vide Bal.conſi.xxiij.iij.vol.& qualiter teneatur producens falſos teſtes ſuper veris capitulis, vide Cal.cōſi.ccciij.lib.j.

d ✻ P. P A V. P. ¶Per hanc. Vide Feli.in c.præſentium.col.iij.ver. tertia concluſio, extra de teſtib.

e ¶Querela. Vide no.in c.licet cauſam, de ꝓba.& in c.cū venera.de excep. in gl.fi.& ibi per Io.And.& Spec.in tit.de ſen.prola.§.quoniam. ver.& no. ſecundùm canones & dū diciẜ hic, ꝙ actiones criminales xx.ann. tolluntur: hoc videtur procedere quantum ad pœnā imponendam: ſed quo ad declarandam iam impoſitā non tolluntur.c.ſi qs exigentibus.in fi.de præſcrip.in vj.ſecundùm do.Pet.de Ancha.quod bene no.& adde tamē quod executiones iſtarum ſententiarum, quæ ſunt iuris Romanæ eccleſiæ, durant centum annis, ſecundùm Bal.in l.fi.in pen. col.de ſacroſanc. eccl.& ibi nunquā fiat cōtra Ang.no. deciſionem Adde ꝙ in pœnis ſpūalibus nulla currit ꝑſcriptio, ſecundum Bald.in l.fi.in fi.in pen.col.in xix.co. ſ.qui accu.& Spec. ibi, & ſ.& Ang.in l.diuus.ff.de re iu. Sed quæro, quāto tempore durat accuſatio, quo ad effectum publicatiōis bonorum. Dic qđ quinquēnio tātū. caſus eſt mirabilis, ſecūdū Angel.ibi, in l.cognitio.ff.ad Sylla. quod intelli ge ſecunda accuſatione finita: nā pōt agere fiſcus contra hæredē dānati actiōe ciuili, petitiōe hęreditatis.l.j.ſ.de his qui.vt indig.& durat per decē annos.l.Caius.ff.ad Syl.& ad d.l.in cognitione.vide glo. hic.& tene mēti dictum Specu.in tit. de ſen.§.reſtat.verſicu.ſi vero.el.j.vbi tenet quod querela falſi non limitaẜ xxx.ann. vt diciẜ hic: ſed durat perpetuò in caſib⁹ ibi no.& per Ange.in l.diuus.ff.de re iu. ꝙ doc.in c.licet.de proba.

2 †quādo aliquis dicit ſe non vſurū aliquo inſtrumento: illud inſtrumētum habetur vt falſum: vt habuiſtis.ſ.de fide inſtru.l.ſi aduerſarius. ¶ Item
3 eſt conſiliū ex hac lege † ꝙ aduocatus partis, contra quē teſtis aliqd falſo dixerit, faciat reqri ptē ſi vult vti illis atteſtationib⁹: ſi enim ſe dicat vti velle poterit partē vna cū teſte accuſare de falſo.

SVMMARIVM.

1 ☞Exceptio falſi quanto tempore tollatur.
2 Officium iudicis, per quod inquiritur quanto tēpore tollatur.

e **QVerela.** [e]Hęc eſt notabilis & ſingularis lex: Accuſationes criminales tēporalibus ꝑſcriptionibus nō tolluntẜ.h.d. Vel ſic. Accuſationes criminales regulariter viginti annis tolluntẜ.h.d. ¶No.tex.ibi: ferè.qđ dicit ꝓpter q̄dā, quæ minori tpe tolluntur. Gl.tua circa hanc
1 legē quęrit, quāto † tpe tollitur exceptio falſi? rñ. ꝙ quæ ſunt tpalia ad agēdū, ꝑpetua ſunt ad excipiendū.vt l.licet ſ.de excep.& ff.de doli except. l.purè.in fi. ¶ Quæro, cū de falſo poſsit ꝓcedi ad
f inquiſitionē[f] vt l.nullū.ff.de teſti.& l.pe.ſ.de ꝓ-
2 ba. † Quāto tempore tollatur officium iudicis, ꝑ quod inquiritur. Gl.hic videtur dicere, xxx.an. Vide gl.j.in fi. Quod officium iudicis tollaẜ xxx. an. habuiſtis tex.cum glo.in l.ſicut.ſ.de ꝑſcripti. xxx.vel xl.annis tñ in caſu propoſito arbitror gl.noſtram non dicere verū. Nam officium iudi-
g cis[g] inquirentis ſuccedit loco accuſationis: vt extra, de accu.c.qualiter & quando. Sicut ergo accuſatio tollitur xx.an.vt hic: ita eodem modo iudicis officium. Præterea.tex.hic gñaliter loquitur. quærela eñ falſi eſt: ſiue de hoc q̄relā facit pars, ſiue ipſemet iudex. Etiā vidiſti iſtā q̄o de facto: & dixi illud idē, qđ dixi modò hic. Ego puto ꝙ ſi à ſtatuto ſtatuaẜ tempus certū ad accuſandū, qđ vltra illud tempus non poterit inquiri. licet gloſ. hic videatur innuere cōtrarium, vt hic vides. qđ perpetuò tene menti.

DVm qui. Intellige hoc verū eſſe in eo, q ſubtrahit teſtamentum: in eo vero, q ſubtrahit aliud inſtrumentū, non habet locum pœna falſi: niſi ex actis publicis ſubtraheret
vt l.Paulus.in prin.ff.eo.

SVMMARIVM.

1 ☞Cautela, quod quando accuſatur de falſo, dicatur ſcienter & doloſè.
2 Falſum accipitur tribus modis.

NEc exemplum. Hæc ē bona lex Falſum nō cōmittiẜ ſine dolo. h.d. Vñ ꝑ hāc l.memētote ſemp, quā
1 do facitis † accuſationē de falſo, vt dicatis, ſciēter, falsè, & doloſè. verūtñ eo ipſo quod tñ accuſas eū de falſo, videris dicere doloſè; quoniam aliter nō eſt falſum punibile. Vnde natura verbi ꝓlati, qa eū de falſo petit puniri, hoc includit ꝙ doloſè fe-
h cerit.[h] Et ideo pro huius declaratione debes ſcire
i † quòd falſum accipitur tribus modis.[i] Vno mo- do, largè

f ¶ Ad inquiſitionē. Vtrum iuri inquirendi præſcribatur xx.an. adde quod Ange.in l.ſi vacantia.in fi. Hanc glo. reprobat ꝑ l.filiuſfa.§.veterani.de ꝓcu.& dicitur ita audiuiſſe à Bart. facit l.quos prohibet.ff. de poſtu.adde tex. & gl.in l.falſi.ſ.e. & vide Alex.in l. ita demū.ſ.de procu.& vide Bald.in repe.l.cum mulier. in fi.ſol.ma. Adde an ſublato iure querelandi ſit ſublatum ius inquirendi, Pet.de Ancha. conſi.cxc.

g ¶ Officium iudicis. Vide Bal.in l.properandū.in pe.& vlti.col.in princ. ſ.de iudi. Et cum Iac.Butr.& Bar.hic tranſit Inno.in l.diuus.§.fi.ff.de re iudi. Vide do. Alex.in l.ita demum.§.j.ſ.de procu.

h ¶Doloſè fecerit. Adde Bar.& quod ibi dixi in l.j.§.non aūt.ff.ſi quis teſta.liber.eſſe iuſ.fue.non tñ in dubio præſumitur cōmiſiſſe falſum faciendo vt dixi poſt Bar.in l.ſi quis obrepſerit.ff.eo. Item adde quod no.Bal. in l.cū donationis.ſ.de tranſact.& idē dicit Bal.in l.fi.ſ.ad leg.Aquil. quod probato damno, ſatis eſt probata culpa dantis damnum.

i ¶Tribus modis. Quot modis dicatur falſum: adde tamen ꝙ quaſi falſum non requirit dolū.l.diu⁹.la.j.& ibi Bar.ff.eo.& vide in d.l.qđ ſit falſum.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

do largè, & largiſsimè: & hoc modo omne nõ verũ, eſt falſum ſecundũ Dialecticos: vt l. ſi his q du cẽta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. Alio mõ accipiẽ falſum nõ ita largè: & hoc eſt oĩs immutatio veritatis: vt in auẽ. de inſtru. cau. & fid. §. j. & hoc etiã mõ non dicitur punibile falſum. nã ſecundũ hoc omne mẽdaciũ eſſet falſum, quod non eſt verũ: vt l. ſi quid ſit falſum. ff. eo. Tertio modo ſumiẽ falſum, ſicut illud, quod incidit in aliquod capi. legis Corne. de falſis. quod patet ff. ad legem Corne. de falſis per totum. Hoc probatur in d. l. quid ſit falſum. Ita debetis intelligere hanc legem.

SVMMARIVM.

1 ☞Statur dicto notarij ſuper ſcriptura, ꝙ fuerit per ipſum confecta, quando de hoc dubitatur.

2 Tempus commiſsi delicti inſpicitur in modo procedendi.

SI quis decurio. [a]Dignitas ſuperueniens non excuſat notariũ à tortura, in quæſtione falſi, vbi expedit. Itẽ per notariũ fides ſcripturæ imponitur. h. d. ¶ Nota hũc finẽ †quem intellige, ꝙ ſcriptura notarij [b]probatur per ipſum ſolum notariũ, qñ habet debitã formã, ſcilicet teſtes, & alia: & ſolũ dubitatur an ſit ſcriptura notarij. Ita intelligit Richar. Malumb. & ita etiam videtur ſentire iſta glo. ¶ Nota etiam [c] ꝙ †licet ſuperuenerit dignitas tamen quantum ad modũ procedendi inſpicitur tempus, quo eſt commiſſum maleficium. Dixi in l. j. ff. de pœnis.

VBi falſi. In quæſtione falſi, vtriq; parti incũbit onꝰ probandi, & eius pœna eſt pœna mortis, vel deportationis. h. d.

SVMMARIVM.

1 ☞Falſitas commiſſa debet alicui nocere, vt quis in pœnam falſi incidat.

2 Falſitas vt puniatur, ſufficit ꝙ noceat quo ad ſemiplenam probationem, vel aliquale indicium.

Teſtis deponens non iuratus, vel die feriata, an poſsit de falſo condemnari. remiſsiuè.

DAmus. Quocunq; modo falſum cõmittatur, poteſt de eo ciuiliter, & criminaliter agi. h. d. hæc lex, cũ ſeq. ¶ Not. tex. ibi: rõnes priuatas. Vide gl. ſuper verbo. Ex hac gl. cũ text. nota duo †. Primò, ad hoc vt quis incidat in pœnam falſi, requiritur ꝙ illud falſum, quod fecit, alicui noceat. [d]¶ Secundò nota ꝙ ſufficit ꝙ noceat †quo ad ſemiplenam probationẽ, vel ad aliquale indiciũ: vt hic vides. Quod facit ad quæſtionem, vtrum teſtis, qui depoſuit non iuratus, vel die feriato, ita ꝙ non valeat eius dictũ, poſsit condemnari de falſo. De quo plene dic vt l. ſi quis legatũ. in princ. ff. eo. quod tene menti, &c.

De his qui ſibi adſcribunt in teſtamento. [e] *Rubrica.*

LEX I.

QVanquam. [f]Nota ex hoc tit. ꝙ notarius non poteſt conficere inſtrumentum ad ſui vtilitatem: quod tene menti.

De falſa moneta. *Rubrica.*

LEX II.

SI quis. [g]Nota tex. iſtius l. in fin. qui dicit ꝙ ætas pupillorum quicquid videt ignorat. ¶ Item nota ex glo. ꝙ ille põt cudere monetã, qui habet ex priuilegio principis: & fortè illud priuilegium conceſſum priuatis non valeret, ſed ſolũ conceſſum communibus, ideo illi de Fiſco, qui faciunt cudi florenos, non poſſunt.

Ad legem Iuliã repetundarũ. *Ru.*

LEX VNICA.

[h] VT vnius. [h]Vides ergo quomodo tenentur iudices pro officialibus ſuis, vel pro familia ſua. Dixi tibi ſ. de aſſeſſori. in l. ſi poſt depoſitam. Dic vt ibi: & l. cùm ſi exhibuiſſent. ff. de publi. quod nota.

Quando ciuilis actio criminali præiudicet. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞Actio criminalis quæ dicaẽ, & q̃ actio ciuilis.

2 Actio ciuilis ex delicto quando dicitur proſequi rem familiarem, quando æſtimationem damni, & quando vindictam.

3 Quando actio ciuilis, & criminalis competunt alicui: quibus caſibus poſsit eligendo ciuilem præiudicare criminali.

4 Actio ciuilis & criminalis, quando poſsint ſimul & ſemel eodem libello intentari.

5 Actione ciuili intentata, quando poſsit poſtea criminalis intentari, vel econtra.

LEX VNICA.

APleriſque. Diuidiẽ in duas partes Primò ponit vnũ dictũ. Secundò illud exẽplificat per multa exempla alia. Secũda ibi: ſic demũ. & breuiter hoc intẽdit: Qñ ex vno facto oriẽ criminalis, & ciuilis actio, q̃ ꝓſequiẽ rẽ familiarẽ, põt actor intentare vtrãq; nõ ſimul, ſed vnã poſt aliã. h. d. Ad euidẽtiã huius l. debes ſcire,

1 tu iuuenis, ꝙ actio criminalis †dr̃ illa, ꝑ quã venit applicãdũ aliqd fiſco, vel vindicta in corpus, ita ꝙ parti nil applicaẽ. Actio ciuilis dr̃ illa, ꝑ quã aliqd petiẽ applicari parti: vt ff. de ſepul. vio. l. iij. & qđ

2 ibi no. ¶ Itẽ debes ſcire †ꝙ actio ciuilis, q̃ ex delicto deſcẽdit, qñq; dr̃ ꝓſequi rẽ familiarẽ. [i] qđ eſt ſcđm verã opi. qñ agiẽ ad æſtimationẽ alicuiꝰ dãni, vel intereſſe: licet illud duplicẽ, vel quadruplicetur, nõ curo. Exẽplũ in actiõe furti: nã in actiõe furti duplicaẽ æſtimatio rei, vel ĩtereſſe. Itẽ ĩ actione legis Aqliæ, & ſimili, qñq; ꝓſequiẽ vindictã, vt qñ cõpetit ad æſtimationẽ iniuriæ: vt in actiõe iniuriarũ, vel ſepulchri violati: licet eñ ille, q recepit alapã, nullũ paſſus ſit dãnũ, tñ agit ĩiuriarũ ad vĩdictã ĩiuriæ ſuæ. ¶ Hoc p̃miſſo, venio ad caſum. In hoc principio opp. & vr̃ ꝙ vna electiõe electa nõ poſſit redire ad aliã: vt l. p̃tor edixit. §. j. ff. de iniu. Sol. Qñ ciuilis [k]& criminalis cõpetit ad vindictã, tũc vna electa non põt redire ad aliã, vt ibi ſed qñ vna cõpetit ad vindictã, alia proſequiẽ rẽ familiarem: tunc lex noſtra procedit. Sed cõtra hoc oppo. ff. de publi. iudi. l. interdũ. Solu. Hæc eſt vera, licet vtraq; poſsit intentari: tñ nõ ſimul: ſed poſt vnã intentatã, põt redire ad aliã. Tria ergo habes

3 †in ſumma colligere ex lege iſta, & ex iſta materia. Primò qñ eſt in electione actoris quem eligat prius, ciuilẽ, an criminalẽ, vt hic. qđ eſt verũ, præterquã in l. Corne. de ſica. & in actione iniuriarũ. Non enim debet prætor permittere vt prius proponatur actio iniuriarũ, per q̃ præiudicareẽ legi Corneliæ de ſicarijs: vt l. prætor edixit. §. j. ff. de iniur. ſecundũ Ia. de Are. licet gl. ibi aliter intelligat. ¶ Itẽ prædicta ſunt vera, qñ duo iudicia mouentur ab eodẽ: ſecus ſi vnũ ab vno, aliud ab alio. Tunc eñ nõ eſt locus electioni, ſed præferẽ actio criminalis. Et iſta eſt materia l. fi. ſ. de ordi. iu. Itẽ p̃dicta ſunt vera, qñ criminalis & ciuilis ꝓponuntur p ſe principaliter: ſecus ſi vna principaliter, alia ĩcidẽter: tũc iſta eſt materia l. j. & ij. ſ. de ordi. iu. ſ. de adul. l. qñ Alexã.. & ad l. fla. de pla. l. præſes. ¶ †Scđò habetis notare ex l. iſta, & ex eo qđ

4 †dixiẽ in ſolutiõe cõtrariorũ, ꝙ ciuilis & criminalis nõ pñt intẽtari ſimul & ſemel ĩ eodẽ libello. qđ intellige verũ, qñ vtrũq; petiẽ, vt p modũ actiõis pĩcipaliter intẽtatæ: ſed ſi aliqs accuſaẽ criminaliter, ꝑ iudicis officiũ petiẽ reſtitutio rei: ex æqtate poſſet hoc fieri: vt l. ĩterdũ. §. q furẽ. ff. de fur. & l.

a ¶ Si quis decurio. Vide quod in materia huius l. dixi poſt Bart. in l. impuberi. §. j. de fal. & quod not. Bartol. in l. vniuerſas. hic alleg. in glo.

b ¶ Scriptura notarij. Nota qñ notarius poſsit torqueri, ſi dicit ſe amiſiſſe protocollum: vide Bal. in rub. de fi. inſtru. in iij. col. verſ. quæro, dixi &c.

c ¶ Not. etiã. Adde ꝙ Bal. de pa. Conſtan. in ver. in nomine Chriſti. dicit, ꝙ ſi anciani alicuius ciuitatis iurauerunt tenere aliquã credentiam, & aliquis eorum reuelat in damnum communitatis, ꝙ debet ab officio remoueri: & quandocunq; imponitur hæc pœna remotionis durãte officio poteſt agi de crimine. Nã ſi expectaremus finem officij, fieret amotio: vt ſ. ad l. Iu. repe. l. iubemꝰ. Quæ autem dicatur credentia, dixi in l. Lucius. de fideiuſ. Et ad prædicta bene facit tex. not. & ibi Bald. in cap. j. quib. mod. feu. amit.

d ¶ Noceat. Adde ꝙ licet nõ noceat, ſufficit quòd potuerat nocere. l. ſi falſos. ſ. eo. & in l. qui veluti. ſ. eo. & hic adde text. & ibi Bart. in l. j. §. in rationibus. ff. eo. & vide Bald. in addi. Spe. in titu. de exe. ſen. in iiij. colum. vide Imol. in l. ij. §. j. ff. quemad. teſta. ape. adde quòd Paul. de Ca. conſil. cj. conſuluit per hanc glo. ꝙ falſificans poſtes libri ſui priuati, non ſit puniendus. Cui adde de falſificante priuatam ſcripturam. Bald. conſil. cxxiij. lib. j.

P. P A V. P.

d ¶ Alicui noceat. vide Socyn. conſil. ciij. & conſil. ſeq. Paul. de Caſt. conſil. clj. colum. j. Alexan. conſil. lxxix. col. fin. & conſil. lxxviij. volumi. j. Gand. in tract. malefic. in rub. de falſ. col. fi. Fel. in c. j. col. ij. verſi. fallit ſecundo. extra, de præſcript.

e ¶ Et vide conſilio Bar. incipiens quidam filiusfamilias preſbyter, adſcripſit ſuo patri legatum, notarius exiſtens, vide pro iſto tit. Andr. barb.

f ¶ Quanquã. Adde Bar. in l. filius. §. ſequens. & in l. ſi pater. in fi. ff. de fal.

g ¶ Si quis. Hæc lex eſt notabilis: ideo ad multa ſignatur, maximè ad id, qđ not. Bart. in l. j. j. de fabri. libr. xij. Sed an alchimiſta puniatur, vide Andr. de Iſer. Bal. in ca. j. quæ ſint regalia, & ibi etiam refert Oldra. conſuluiſſe: q ſi expẽditur tantũ pro tanto, & tale ꝓ tali, ſine alijs falſificationibus, non puniatur. & vide in ca. quanto. de iureiur.

h ¶ Vt vnius. Barto. in l. qui iuraſſe. in princ. ff. de iureiur. allegat l. ſi. huiꝰ tit. coniuncta l. merito. ff. pro ſocio.

i ¶ Rem familiarem. Quando actio ciuilis deſcendens ex delicto dicatur ꝓſequi rem familiarẽ & qñ vindictam, per Bart. in l. quinta. ff. de iniur.

k ¶ Solu. quando ciuilis. Quando actio ciuilis concurrat cũ criminali, vide per Bar. ĩ l. ij. circa princip. ff. vi bo. rapt. & in l. pen. ff. de calũ. & vide caſum not. in l. j. ſ. de iudi. per Bald. vbi quid iuris ſi pari pœna applicetur fiſco, & pars parti, an poſsit cumulari: per Saly. in l. ſi quis ad ſe fundum. ſ. ad l. Iul. de vi.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶ Cauſam exercere. Per glo. & Bart. in d. §. ad crimen.

b ¶ Hac l. habetis. Per Bart. in l. ij. de pub. iudi.

c ¶ Quando imponitur. Et vide p hanc l. dixi in l. j. ad ſi. ad Turpil.

d ¶ Alia corporalis. Qualiter loquatur Bart. in l. penul. §. ad crimen.

e ¶ Tenementi. Vide Bart. in l. j. §. j. ff. ſi quis ius dicen.

f ¶ Cũ abſente. Adde l. j. & ibi Bart. ff. eo. ibi Bal.

g ¶ Not. lex. Facit ꝙ abſens condemnatus, non efficiatur infamis. de quo p Spe. in tit. de ſen. §. j. ver. quid de iſtis. & p Bar. in l. ictus. fuſtium. ff. de infa.

h ¶ Torquẽdi. Idem in doctore, vt not. Barto. in l. j. de aduo. diuer. iu. & Cy. hic, vide per Cyn. in l. iiij. ad l. Iuliã. maic. & gloſ. Idem in homine decrepitæ ætatis. l. iij. §. igitur, ad Sylla. An autem miles pro debito poſsit capi, vide Bal. in l. j. in fin. qui bon. ce. poſ. Et quid in milite noſtri temporis, vide in tracta. de qõ. per Bar. Pau. de Liaza. in ca. grauis. de depo. vide Bart. in c. ij. de ſer. fugi. & Ia. de Bel. per Sal. in l. j. s. de iur. & fac. ig. & ibi ſcripſi poſt Cyn. Item clericus nõ poteſt torqueri, niſi ſit infamat⁹: & vide Ant. de Butr. & quaſi omnes in d. c. q̃ depoſito. Itẽ impubes leui⁹ torquetur, gloſ. eſt, & quod ibi no. Bald. in l. ſi quilibet. aſs in l. cum ſecundis tabulis. ff. de his q. vt indi. vide Bart. in l. de minore. in prin. ff. de queſtio. & vnã dr̃iã ĩter clericũ & milit*ẽ*, vide per Abb. in ca. j. de cle. egro.

iij. §. ſi dicant. ff. fini. reg. Dixi plenè in l. defuncto. §. j. ff. de publi. iudi. ¶ † Tertiò nota ꝙ poſt intentatũ vnũ ex iſtis iudicijs, põt aliud intentari. Qđ intellige verum, ſi primum iudiciũ ſit finitũ abolitione, vel ſentẽtia condemnatoria: ſed ſi eſſet finitum per ſentẽtiam abſolutoriam: tunc fuit opi. inter Pla. & glo. noſtras. Dy. tñ in c. nullus pluribus. extra, de reg. iur. lib. vj. & idem omnes docto. moderni videntur diſtinguere, aut abſolutoria eſt lata ſuper facto: & parit exceptionem rei iudicatæ in alio. Aut ſuper iure: & tunc ſecus. Quod dic vt pleniſsimè iſtam materiam tractaui in l. ij. §. j. ff. vi bono. rapto.

De iniuriis. *Rubrica.*

LEX V.

SI non conuicii. Hęc eſt bona l. & doctores Vltramontani repetierũt hanc legem.

DOminum. An in actiõe iniuriarum habeatur ratio damni: & qualiter eſt materia huius l. non tamen dico hic quia tẽpus non patitur.

SVMMARIVM.

1 ☞ In caſu criminali procurator admittitur pro perſona illuſtri.

2 Procurator nõ admittitur, vbi pro delicto imponit̃ pœna pecuniaria, vel corporalis alternatiuè.

3 Sententia quando non poteſt cadere in procuratorem, profertur in dominum licet abſentem.

SI quando. Hęc ẽ notabilis lex. Perſonę illuſtres, ſiue agãt, ſiue cõueniant̃ act. iniuriarũ ciuiliter vel criminaliter: poſſunt cãm exercere[b] p ꝓcuratorem: ipſi tamen ſe inſcribent, & in eos fertur ſententia. h. d. Primò † ex hac lege habetis[b] ꝙ ad crimen priuati iudicij proſequendum, non admittitur procurator regulariter, fallit in illuſtrib⁹ perſonis. vt hic videtis: & ſic l. pe. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. quæ dicit non admitti procuratorẽ de crimine publici iudicij proſequendũ, ſuppletur per iſtã. ¶ Secũdò no. ꝙ licet in cauſis criminalib⁹ ꝓcurator admittitur, qñ imponitur[c] pœna relegationis, vel intra relegationem, vt plenè no. in l. ſeruum quoq; §. publicè. ff. de procu. tamen † qñ imponit̃ pecuniaria, vel relegationis. ſeu alia corporalis[d] alternatiuè: tunc non admittitur ꝓcurator. Hic eſt caſus hic, coniuncta l. ſi. ff. eo. Nam ꝓ iniuria imponitur pœna relegationis, vel fuſtium caſtigatio: & tñ nõ admittit̃ ꝓcurator regulariter vt hic videtis: quia quotidie occurrit ĩ ſtatutis: & ſic eo ipſo ꝙ poſsibile eſt ex delicto ſequi pœnã maiorem relegatione, non admittitur ꝓcurator. vel aliquam afflictiuam pœnã in corpore, non poteſt exercere procurator: vt hic, coniuncta l. ſi. ff. eod. ¶ † No. vltimò ꝙ quando ſententia nõ põt cadere in procuratorem, profertur in dominum, licet abſentem quòd plenè habuiſtis s. de procu. l. nihil. & l. j. s. de ſenten.

De famoſis libellis. *Rubrica.*

LEX VNICA.

SI quis. Hic vide quòd hic puniũtur minus cõſocij, & participes quàm ipſi principales. De quo hic per Cyn. & ego pleniſsimè in l. is qui opem. ff. de furtis.

De his qui latrones occultauerũt. Ru.

EOs qui. Nota. hanc legẽ & tenemẽti[e]: quotidie cõtingit, & totus iſte tit. practicatur pleniſsimè.

De requirendis reis. *Rubrica.*

CVm abſente. [f]Hęc ẽ no. lex, & tot⁹ iſte tit. & not. iſtum finem. ex hac lege habes, quòd ſi exbannitus moritur intra tp̃s banni, vires bãni totaliter euaneſcunt. h. d.

QVicunque. Nota ꝙ de iure cõmuni bãnitus, etiã elapſo termino bãni, nõ habetur pro cõfeſſo, licet ſecundũ iſta ſtatuta ciuitatũ Italiæ ſeruetur contrarium. Dixi in l. diuus. §. ſic & diuus Pius. de cuſto. reo.

IN pecuniariis. Sola citatio & libelli oblatio in cauſis pecuniarijs nõ infamat: in criminalibus infamat de facto. h. d. hæc tota no. lex.[g] ¶ Not. qđ dixi in ſummario. Veruntamen gl. tua intelligit, ꝙ etiam qñ accuſatio ciuilis eſt propoſita, quæ infamat de facto, quod videtur contra mentẽ huius legis, quia ſecundũ glo. nulla eſſet differentia inter ciuilẽ, & criminalem, quod videtur velle iſte textus.

De quæſtionibus. *Rubrica.*

MIlites. Nota ꝙ milites non ſunt torquendi[h] etiam indicijs præcedẽtibus. Ego ſemel dicebã, cùm vnus Poteſtas miles vocatus eſſet ad ſyndicatũ, & probaretur delictũ contra eũ per indicia, volebant ſyndici eũ ponere ad torturã: dixi ꝙ non poterant: vt hic, & j. eo. l. diuo Marco.

SEruos. Argumẽtum eſt lex iſta ꝙ familiaris quondam non poſsit teſtificari pro domino. quod dixi in l. j. §. diuus. ff. eo. tit.

De abolitionibus. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Abolitio non conceditur, niſi cauſa cognita.

2 Iudex ſuper accuſatione, licet accuſator rei renũciet poteſt veritatem perquirere.

Iudex ex officio poteſt producere teſtes ad veritatem inquirendam

ABolitio. [i]Nota ex hac l. tria. 1 † Primò, ꝙ abolitio nõ cõcedit̃, niſi cauſa cognita. Hoc videbitis plenius. j. l. proxi. 2 † Secũdò nota ꝙ licet pars accuſationi renũciet, tñ iudex pro officio ſuo põt perquirere veritatẽ ſuper ipſa accuſatione, vt delictum puniat. Et per hoc ego dicebam in quæſtione, quam ſemel diſputaui: ꝙ licet accuſator non producat teſtes, iudex tñ põt ex officio ſuo teſtes producere ad inquirẽdã veritatẽ. Hoc plenè dixi in illa q. q̃ incipit, iudex maleficiorum. quam poſui in repet. quam feci de l. iij. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infect. Dixi in l. ſi non defendantur. ff. de pœ. & l. ſi. de quæſtio.

FAllaciter. [k]Not. hunc tex. ibi: ſin autẽ teſtib⁹. q eſt ſingularis, q ponit meli⁹ delicta, ĩ qb⁹ ex vtraq; parte requirit̃ ꝓbatio, quã alius de mundo.

Vt criminalis quæſtio intra certum tempus terminetur. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 ☞ Inſtantia perempta, ſupereſt officium iudicis ad condemnandum partem in expenſis.

2 Pœna à iure impoſita, ſi non cadit in certam perſonam, alteratur, & imponitur alia.

3 Iudex poteſt dare partibus inuitis dilationem.

NOuerint. [l]Nota ex lege iſta primò, ꝙ † finito tp̃e inſtãtiæ, adhuc ſupereſt iudicis officiũ ad condemnandũ partem in expenſis. Vide tex ibi quo &c. vidiſtis in l. properandum. §. illo. s. de iudic. & j. l. proxi. ¶ † Secũdò not. ꝙ quando pœna, quæ à iure imponitur, non cadit in certam perſonam, poteſt alterari, & imponi alia. Text. eſt expreſſus in l. hos accuſare. §. omnibus in fine. ff. de accu. ¶ Tertiò no. ꝙ quando iudici videbitur, ipſe poteſt partes vrgere, vt cauſas in iudicis notionẽ deducant: & ſic poteſt † dare partib⁹ inuitis dilationem

i ¶ Abolitio. Ad intellectum huius legis. vide Bart. in l. tranſigere. in fi. iij. col. s. de tranſac. & dixi in l. j. circa prin. ff. de iniu. Facit qđ dixi in l. libellorũ. §. fin. ff. de accuſ. & Bar. in l. ſi maritus. §. ſi negauerit. ff. de adulte. Et quotuplex ſit abolitio, nota. ij. q. j. c. prohibẽtur.

k ¶ Fallaciter. Nota ex iſto textu ibi, reorum cõſenſu. ꝙ in criminalibus iudex non debet ſequi reorum conſenſum. Secus in ciuilibus: vt l. ſi negauerit. ff. de adul. aſs l. ſi cõuenerit. ff. de re iudic. Et quotuplex ſit abolitio. no. in l. ſi conuenerit, & ibi per Bart. ff. de re iudi. Text. eſt ſing. quẽ alleg. glo. in l. qui accuſare. s. de eden. Vide tex. & ibi Bart. in l. vbi s. de fal. & vide hic Iac. de Bel.

l ¶ Nouerint. Equalis ſit & quanta inſtãtia criminalis: vide Archi. in c. felicis. de pœn. in vj. & gloſſ. iij. q. iij. de iu. Et quid de iudice inquirẽte, vide Bal. in l. properandum. in princ. s. de iud. & Cyn. hic, & qđ no. Bart. in l. querela. s. de fal. in ver. tertiò nota. vide Bar. in l. de pupillo. §. ſi pluribus. de oper. noui nuncia.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

tionem. De hoc tetigi §. de dila. l. j. Gloſſ. inducit hanc l. ad quæſtionem an infamis poſsit infamari, vel excomunicatus iterum excommunicari. De hoc vide in vlti. glo. extra, de iud. non recordor in quo c. eſt in c. ita quorundam.

Ad ſenatuſconſul. Turpil. Rubri.

LEX III.

Quamuis. [a] Remiſsio criminis nõ infringitur fide nõ ſeruata. h. d. hæc not. l. De hoc dixi in l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pact.

a ¶Quamuis. Vide a ꝙ qui eſt ſolitus facere falſas accuſationes, vltra pœnã, de qua hic, punitur abſciſsione linguę. Bal. in l. data opera. ij. co. §. qui accu.

Si fœmina. Not. hic glo. quis dicatur ꝓſeq ſuã, vel ſuorũ iniuriã: & eſt gl. j. huius l. quã tenementi perpetuò. De hoc habes tex. ff. de accu. l. j.

De calumniatoribus. Rubrica.

LEX I.

Calumnia. Hæc eſt no. lex domini, iſtud eſt verum, qñ tractatur de puniẽda calumnia, per officium iudicis. Secus ſi tractetur de ea punienda, per viam accuſationis principaliter præpoſitæ. Ita tenet glo.

De pœnis. Rubrica.

LEX I.

Seruus. [b] Hæc eſt bona lex, facit ad qõnẽ: Dãnata eſt ciuitas, ꝙ muri eius deſtruant. Certè nõ ſufficit, niſi perpetuò ſtet deſtructi, per legem iſtã. Ita dicunt doct. dixi plenè vobis. ff. eo. l. fine præfinito. Circa quod vide qđ not. extra, de conſti. c. ex literis.

b ¶Seru⁹. Adde tex. & ibi Bart. in l. fine præfinit. ff. eo. Ratio huius legis eſt per l. intantum. §. vni. ff. de rer. diui. q̃ eſt no. vide Bart. in l. ſi qui adulteri. §. de adul. adde quę voluit Ange.

Ediu. Hæc eſt ſingu. lex & ponit vnũ caſum, in quo cõtra abſentes peruenitur ad condẽnationem in criminine capitali.

Sancimus. Not. iſtã legem, quæ facit ad ſtatuta ciuitatis Florentiæ, quæ dicunt ꝙ conſortes de domo teneantur pro crimine commiſſo ab vno de domo.

Omnes. Tempus, quo quis ſtat in carcere, in exilio computantur. h. d. ſecundùm verã rectu. Vel aliter: Qui tempus compleuit in exilio, poſtea carcerari non debet. h. d. iſta lex.

De bonis proſcriptorum uel damnatorum. Rubrica.

LEX I.

Seruorum. [c] Argumẽtũ qñ ſi procurator alicuius dãnať ad mortẽ, debet differri executio, donec dño reddat rationem. Facit. ff. de legat. j. l. ſeruo legato. §. pen. & ibi not. per Dyn.

c ¶Seruorum. Adde Barto. in l. fi. de publi. iudi. & in l. ſi ſeruus.

Si filius. Hic eſt not. caſus, vbi peculium caſtenſe non publicatur. Quid autem de aduẽtitio, an proprietas publicetur, dixi plenè in l. ſi limita. §. ſi de vectigalibus. de dam. inſe.

Si quis intra. Hæc lex docet quaſr res in inuẽtario debeant ſcribi. h. d. quam legem vide, & tene menti.

Si quis. [d] Hæc eſt bona lex & notabilis. & nota iſtã legẽ in eo qđ dicit corpaliter tradidiſſe docuerit, qđ intellige vt dixi in l. aſsiduis. §. qui po. in pig. hab. ¶ Nota ꝙ mulieribus, & aliis debẽtibus recipere, debet ſolui ſtatim, nõ ſeruato ordine iudicia rio. Dic vt dixi in l. res. ff. de iur. fiſ. ¶ Tertiò not. ꝙ hæc lex habet locũ in rebus donatis poſt cõmiſſum crimen. Gloſſ. tangit in l. res. §. de dona. inter vir. & vxo. Ego pleniſsimè dixi in l. poſt contractum. ff. de dona.

d ¶Si quis. Per hanc legem vide omnino Ange. l. ſi marito. in princ. ff. ſolu. matri. & ibi adde Paul. de Caſt. & vide gloſſ. hi j, & Cy. in prin.

De ſententiã paſsis & reſtit. Rub.

LEX I.

Cum ſalutatus. Quando ille, qui eſt dãnatus, reſtituitur, recuperat bona [e] & famã, niſi aliud ſit expreſſum ſpecialiter in reſtitutiõe. ſed ſi ei eſt conceſſa indulgentia, ſolũ pœna remittitur. nam non recuperat bona, niſi aliud ſit expreſſum in indulgentia. h. d. vſq; ad fi. niſi ꝙ variantur termini. Materiam harum legum tractabo. j. eo. l. fi.

e ¶Recuperat bona. Limita niſi bona eſſent in aliũ tranſlata: quia non videtur reſtitutio ad illa. Ita dicit Bart. limitãdo iſtã legem in l. Gallus. §. quid ſi tantũ. in fi. vj. col. ff. de libe. & poſth. qđ intelligit Bart. ibi in j. q. eſſe idem, quod in hac lege ſi ſit reſtitutus per cõmune. ibi vide poſt Bar. & ibi dixit Angel. ꝙ nullo modo etiam recuperat fructus perceptos ex bonis, etiam non alienatis: vt ẽ text. ſingularis ſecundũ Ang. ibi in auť. idẽ de Neſtorianis. C. de hære. & idem tenuit Bald. in c. do mino guerram. in tit. hic finitur lex Corradi. vtrum reſtitutio poſsit expreſsè cõcedi, quo ad bona alienata: vide aliquid ꝑ Bal. in l. Gallus. §. & qd ſi tantum. de lib. & poſthu. & Bar. in l. quicunq;. C. de fide inſtru. & iu. ha. fiſ. lib. x. per Bald. de pa. Conſtan. in ver. pe. cum ſeq.

SVMMARIVM.

1 Patre deportato reſtituto, filius quando reincidat in eius poteſtatem.
2 Filio in p̃tãte dať tutor ꝓpter malos mores p̃ris. Patri dilapidanti bona filij, quando interdicatur adminiſtratio bonorum filij.
3 Pater mortua vxore ſi incipit malè vti ſubſtãtia. an filius habeat remediũ. l. vbi adhuc. remiſsiuè. Pater improbatæ vitæ, non poteſt filio impuberi ſubſtituere pupillariter.
4 Reſtitutio tantum reſtituit, inquantum id, aduerſus quod reſtitutio petitur, abſtulit.
5 Teſtm̃ filij p̃re reſtituto, nõ tñ reuerſo, nõ valet. Quis dicitur reſtitutus, etiam ſi ad eius notitiam reſtitutio non perueniat.
6 Teſtm̃ filij, qui mortuus eſt anteꝗ̃ reſtituať pater, patre reſtituto, an extinguatur. & nu. 8.
7 Bannitus reſtitutus an recuperet bona alienata.
9 Teſtamentum filij capti ab hoſtib⁹, an extinguatur, ſi filius deceſsit anteꝗ̃ pater reuertatur.
10 Fictio, q̃ retro trahiť, nõ requirit duo extrema habilia, in his, quæ fingit per quandã conſequentiã.
11 Statuto, ſtante ꝙ banniti rebanniantur, iſtud rebannire habetur pro reſtitutione.
12 Statutum quando poſsit famam reſtituere.

✱ In quæſtione. Lex nr̃a eſt difficilis. Primò ponit vnã quæſtionẽ. Secũdò ponit aliã, ex cui⁹ determinatione apparet ſolutio primæ. Tertiò ponit aliã. Quartò ponit aliã q̃ſtionẽ. Quintò & vltimò ponit vnam concluſionẽ vniuerſalẽ ad præcedẽtia. Secũda ibi, remotis. Tertia ibi, ita tñ. Quarta ibi, quib⁹. Quinta ibi ideoq; tantũ. Breuiter hoc intendit: Vltima voluntas filij, facta patre exiſtẽte in deportatione, irritatur patre reſtituto: quia in eius reincidit poteſtatem. Secus in contractibus inter viuos: & tutelæ datio euaneſcit, ſi p̃r habuerit bonos mores: aliàs ſecus: & quod abſtulit deportatio, hoc reſtituit reſtitutio. h. d. Prima particula legitur tribus modis: pone caſum ſecundũ lect. Io. loquitur de teſtamento facto per filiũ, patre exiſtẽte in deportatione. alias lectu. examinabo circa contraria ibi: feciſſet. ſubaudi, dubitatur an reſtituatur. Reſpondet ꝙ nõ: quia reincidit in poteſtatẽ: vt patet in q. ſeq. Sequitur, remotis Vlpiani. ¶ Ad euidentiã huius ſecũdæ partis præmittæ, qđ teſtõr reincidit in alterius poteſtatem, teſtm̃ euaneſcit: vt Inſtit. quib. mod. teſt. infir. §. alio. Hoc præmiſſo forma caſum ſic: Ad determinationẽ præcedentis quæſtionis, eſt neceſſe ꝙ ſciamus, vtrũ patre reſtituto filius reincidat in poteſtatẽ. Ad quod rñdet Imperator ꝙ ſic, remotis opi. Ex hoc apparet ſolutio quæſtionis propoſitæ, ꝙ teſtm̃ filij irritatur. vide literã. Sequitur, ita tñ vt geſta. In hac tertia parte, ſic forma caſum: Vidi ꝙ teſtm̃ irritatur: qd de cõtractibus inter viuos factis à filio, illo medio tẽpore? Rñdet Imperator ꝙ illi cõtractus nõ irritantur, ſi filius erat maior ætate: quia pro certo, illo medio tẽpore filius erat ſui iuris. Nec eſt dicendum ꝙ ſtatus eius eſſet in pendẽti, illo medio tempore: ſed ſi filij eſſent minores: tunc poſſunt irritari de iure ex beneficio, qđ cõcedetur minoribus h. d. vide literã. ¶ Sequiť, quibus & c. & iſta quarta pars eſt clara. ¶ Sequitur, ideoque tm̃. Hic incipit quinta particula, quæ eſt clara. ¶ Ad primã partem oppo. ꝙ ibi quæſtio, quæ propoſita eſt de

✱ Pro cõcordia. Aduerte. dubitatũ fuit per aliquos, an per ſtatutũ factum per illos, qui recognoſcunt ſuperiorem, poſsit infamia irrogari, vel etiã remitti. & Bar. allegatur per aliquos ꝙ non. in l. infamẽ. in fin. ff. de publ. iudi. ſed contra ꝙ ſic, allegatur Bart. in l. j. §. de qua re. ff. de poſtu. & in hac l. fin. Tu dic, debet intelligi Bartol. in d. l. infamẽ, ſecundũ diſtinctionem, quam fecit in hac l. fina. & in d. §. de qua re. ſ. ꝙ nõ poſsit quãdo infamia inducitur per ius commune, & ſic vbi non poteſt diſponere: ſecus ſi inducatur per aliud ſtatutum, vbi poteſt diſponere. Ita intelligatur in d. §. de qua re. & in hac l. fi. & videtur quaſi eodem ore loqui.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a ¶Quandoq; Imperator reſtituit. Nota differentiā inter indulgentiam, & reſtitutionem. Et adde ꝙ aliud eſt, quem principem liberare à pœna, ſeu indulgere ei pœnam, & aliud ipſum reſtituere: quia primo caſu non recuperat bona, ſecundo ſic: vt hic, & de generali abolitione. l. pe. & fin. iuncta l. j. & ij. ſ. eo. Et idem tenet d. Ioan. in l. ſi marito. in prin. ff. ſo. ma. & vide oīno Bart. in l. j. §. ſi quis, vlti. ff. de quæſtioni. & qđ ibi dixi. Quid ſi notarius fuit depoſitus ab officio: vide Bald. in l. nihil. de manumiſsis. Et nota differentiā inter indulgentiā, & reſtitutionem, vide Bald. & Imol. in l. liber homo. §. ſi hæres. de hęredi. inſtituen.

b ¶ Eſt in pendenti. Non inſpicitur illud, quod euenire poteſt de iure ſpeciali, vide Bar. in d. l. iij. in princi.

c ¶Filius in poteſtate. Et ſimiliter non poteſt habere curatorem. lege, mater filio, de conditio. & demonſtrationi. quod eſt verū propriè: ſed reſpectu rerum, quandoque ſic, ſi illud non quęratur patri l. fina. §. ſinautem patre. ſ. de bonis quæ liber. allegat & not. Ioannes in dicta l. mater. vtrū autem iſtis caſibus teneatur reddere rationem, vide Bartol. in l. ſi ſuperſtite. ſ. de dolo. & in l. filiæ, in penult. colū. fami. erciſcū. Quid de filio emancipato? dic vt in caſu l. filius, de inoffi. teſtamen. ibi nō erat tutor, ſecundū Baldum, item limita per Bal. in aut. inceſtas. ſ. de inceſt. nu. & qđ dixi hic poſt Bald.

d ¶Dilapidaret. Pater diſsipator non eſt legitimus adminiſtrator, vide Barto. in l. ij. §. quod ſi in patris. ff. ſol. ma. & in l. Imperator. ff. ad Trebel. latè p Imol. poſt Bart. in l. ſi cōſtāte. in prin. in iij. q. princ. ſolu. matri. & ibi dixi poſt Bartol. & adde Bartol. in l. cūm oportet. §. non autem. ſ. de bon. quæ libe. Idem ſi pater non expendit, vbi opꝰ eſt, ſecūdū bal. hic, ad fin. Quid ſi diſsipat bona propria, vide ſing. Bar. in l. ij. ſ. ſi quid in frau. patro. Et probat iſte tex. ꝙ luxurioſo & diſsipatori interdicitur bonis, ſicut prodigo. Ita dicit Bald. in l. ea lege. in fin. ſ. de condi. ob turpem cau. Bene facit l. mulieri. in princip. ff. de cur. fur. dan.

✠ ¶Pro concordia. Aduerte, reſtitutio etiam abſenti, & ignoranti, tribuit ius incōtinēti, facta ipſa reſtitutione, ſecundū Barto. hic, in ver. quæro quid ſi filius, &c. Sed do. Alexā. in l. qui abſenti. ff. de acquirē. poſ. allegat Bar. ſibi cōtradicere in l. fi. ff. de conſti. prin. & nō ſoluit. Tu dic ꝙ quando fit reſtō ex mera libertate Principis, alio non cōcurrente: & procedat ſecunda opi. vt ſuadet natura illius titu. de conſtit. princ. & ita dicatur quædam indulgentia. Aut aliquid cōcurrit: puta qa fortè Princeps reſtituit, quia videbat præcedentem ſententiam iniuſtam: & voluit ex tunc ſibi quæri ius: & ita ꝓcedat prima opi. ſuprà relata. Et iſta vocatur propriè reſtitutio. Vel etiam poſſet fieri differētia ad inſtantiam partis: & procedat prima opi. An verò ex motu proprio: & procedat ſecunda. arg. no. in c. ſi motu proprio. de præben. lib. vj.

e ¶Pro declaratione vtrum bannitus reſtitutus, recuperet bona alienata per fiſcum. Et adde quod not. in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. & ſequitur ad di. Ioan. Andr. in l. ſi marito. in princ. ff. ſolut. matrimo. Et vide Bart. in d. §. & quid ſi tantū. in vlti. col. & quod ibi Bald. & Imol. in fin. & Barto. in l. j. §. ſi quis vltro. ff. de quæſtio. & vide quod ibi dixi. per Canoni. in ca. quāuis. de reſcript. in vj. vbi bonus tex. & gl. per Barto. hic, per Iacob. de Belui. in ſua diſput. quam ponit hic poſt l. fallaciter. de abolitio. per Bald. in l. ſed ſi hac §. ſed ſi per pœnam. ff. de in ius vocand. & in l. lata. ſuprà. de appellation. Sed quid ſi

teſtamento non ſoluitur: quare malè cōtra primā
conſtitutionē C. §. quibꝰ. Huiꝰ timore legit iſtud
principiū tribus modis. Vno modo, ꝙ hic loquit
de teſtamēto facto per filiū, poſt reuerſionē pr̄is:
& iſta lect. tāgit in ij. gl. paruula, & fuit additio:
vñ libri antiq nō debēt eā habere: & eſt ſup verb.
remanēte. Secundū iſtā lect. apparet ſolutio mani
feſta: quia teſtm̄ factū ab eo, q eſt in poteſtate al-
terius, nō valet, vt l. q in ptāte. ff. de teſta. & l. pe.
ſ. qui teſta. face. poſ. Hæc lec. nō placet. Primò, qa
nō habet dubiū. Secūdo: quia totꝰ tex. q ſequit, vr̄
dubitare de his, q̄ fecit filiꝰ illo medio tpe, quo pa
ter erat deportatꝰ. Præterea, vr̄ cōtra tex. hic, qui
dicit, feciſſet. quod eſt tēporis præteriti pluſq̄ pfe
cti, & tex. ibi dū dicit, remeante: quod eſt tēporis
præſentis: ergo innuit, quod cū pater reuertebat,
erat factū teſtamētū, & illa lec. eſt verior. Sed ad-
huc remanet contrariū: quia iſta quæſtio non vr̄
ſolui in tex. In hoc ſunt duæ opi. Vna fuit Irn. &
Cypr. qui dixerūt ꝙ rūdet ibi: ita tñ vt geſta, &c.
Et ſecundū hoc q̄ſtio ſoluitur, qđ patre reſtituto,
teſtamentū remanet validū. Iſta opinio nō eſt ve
ra: qa teſtatore reuertēte in patriā poteſtatē teſta-
mētū extinguitur: vt Inſtit. qui. mo. teſta. infir. §.
alio. & ſ. dixi. Præterea, nō poteſt dici, ꝙ in verſic.
ita tñ, ſoluatur hæc quæſtio. Nā ibi dicitur, geſta
per filiū, ſed verba geſſerunt, nō pertinent ad ius
teſtandi: vt l. verba contraxerunt. de verb. ſigni.
ff. Vnde ſuperuenit opi. Ioā. Teutonici, qui teſta
mentum dixit irritū: & ſic ad quæſtionē propoſi-
tam, tacitè rūdetur per ſolutionē ſecūdæ quæſtio
nis: dū dicit, ꝙ reincidit in poteſtate, vt ſ. dixi, po
nendo caſum: & iſta lect. eſt vera. ¶ Ad ſecundam
particulā oppo. ꝙ filius nō reincidat in poteſtatē,
vt ſ. eo. l. in inſulā. Sol. Ibi fuit cōceſſa indulgētia:
hic reſtitutio. ¶ Sed cōtra hoc opp. de vltima par-
te huius l. ibi ideoq; tantū ad reſtitionē indulgen
tia valeat. Glo. exponit ibi, indulgentia. i. in inte-
grum reſtitutio. Vel dic, ꝙ vtrunq; expreſsit ibi
Imperator, ſcilicet indulgeo reſtituēdo te in inte
1 grum, vel indulgeo & reſtituo. ¶ †Et pro huius
declaratione dicas, quandoq; Imperator cōcedit
ſimpliciter indulgentiā: tunc filiꝰ in poteſtatē nō
reincidit, vt j. e. l. in inſulā. Qñq; cōcedit indulgē-
tiam cū aliquo adiūcto: & tūc catenꝰ vltra indul-
gentiam extenditur, quatenus adiunctū impor-
a tat: vt ſ. eo. l. pater. Quādoq; imperator reſtituit[a]:
tunc aut concedit reſtitutionē ſimpliciter: & oīa
reſtituta videntur, vt ſ. eo. l. j. Aut reſtituit cum li-
mitatione: & catenꝰ reſtringitur reſtitutio, quate
nus importat limitatio, vt ſ. eo. l. iij. Quādoq; Im-
perator cōcedit indulgentiā, & reſtitutionē: tunc
omnia videntur reſtituta: vt hac l. niſi aliud ſit ex-
preſſum. ¶ Venio ad tertiā partē: dicitur hic ꝙ fi-
lius erat ſui iuris, & ſtatus eius nō erat in pendēti.
cōtra Inſti. qui. mo. ius pa. po. ſol. §. ſi ab hoſtibus.
Sol. Dico ꝙ ſtatus filij nō pōt eſſe in pendēti, re-
ſpectu præſentis ſtatꝰ: qa vel eſt ſui iuris, vel in po
teſtate: ſed reſpectu eius qđ euenire pōt, in eſſe in
pendēti. Nam poteſt eſſe dubiū vtrū pater captus
ab hoſtibꝰ reuertatur vel nō. Vtrū autē aliud poſ
ſit eſſe in pendēti, & qualiter, dic vt l. vſusfructꝰ.
ff. de ſtip. ſer. & l. fi. cōmu. ꝓdio. ¶ Venio ad quar-
tam particulā: hic dicit ꝙ filio deportati datur tu-
tor. cōtra in l. mutuo. §. fi. ff. de tut. Sol. Ibi loquit
in filio eius qui erat captꝰ ab hoſtibꝰ, cui nō pōt da
b ri tutor: quia ſtatus eius eſt in pendenti[b] reſpectu
eius ꝙ euenire pōt de iure cōmuni, ſcilicet ſi pater
reuertatur ab hoſtibꝰ, vel nō: hic loquitur in filio
deportati, cuius ſtatus nō dicitur eſſe in pendēti:
quia pater eius nō pōt reuerti niſi ex ſpeciali pri-
uilegio, & ſpeciali iure ſcilicet priuilegio Prīcipis:
quia in his quæ fiūt ex priuilegio Principis, vel de
iure ſpeciali, nō debet cōſiderari ꝙ euenire pōt: vt
l. iiij. §. j. ff. de fideicō. lib. Item cum nō poſsit fieri
niſi per vnum. ſ. principē, reputatur impoſsibile:
vt l. apud Iulianū. §. j. aliàs l. idē Iul. §. fi. ff. de le. j.
2 ¶ †Opp. dicit hic ꝙ ſi pater nō habet bonos mo-
res, remanet tutor datꝰ ei. Cōtra: ille, qui eſt in po
teſtate, nō poteſt habere tutorē: vt Inſti. de tutel.
in princi. ſed iſte filius reincidit in poteſtatē: ergo
&c. Sol. Hic eſt caſus ſingulariſsimus, in quo filiꝰ
c in poteſtate[c] habet tutorem: nec credo ꝙ ſit alibi.
& hoc eſt ꝓpter duo. Primò, qa tutor fuit ſibi da-
tus tempore, quo potuit ſibi tutor dari. Item quia
pater nō habet bonos mores, & diſsipat bona filij.
Sed ſi primū tantū interuenerit, tutelæ datio eua-
neſcit, vt hic dicitur: ſecus ſi ſecundū tm̄: quia pa-
d ter bona filij dilapidaret:[d] ſi quidē dilapidatio eſt
talis q̄ nō impedit quin filiꝰ poſsit recuperare, dū
erit à patria poteſtate liberatus: puta, qa vendidit
poſſeſsiones ſuas, quas poſtea filiꝰ poterit vēdica-
re: tunc propter hoc patri adminiſtratio nō inter
dicit: vt l. j. ſ. de bo. ma. Sed ſi dilapidatio eſſet ta-
lis, contra quam filio nō poſſet eſſe conſultum: vt
ſi in bonis filij eſſet pecunia, quā conſumit: vel pa
teretur domos & prædia filij deſtrui, vel vēdi, vel
annullari: tūc aufertur ei adminiſtratio: & daret
curator bonis filij, ſi eſſet filiꝰ minor. arg. huiꝰ l. &
l. Imperator. ff. ad Trebel. & l. ſi cū dotē. §. eo aūt
tempore. ff. ſol. mat. Facit ſ. de bo. quæ lib. l. fi. §.
3 ſinautē patre. †Et hic tetigi q̄dā quæſtionē, quā
poſui in repetitione. l. ſi conſtante. in prin. ff. ſol.
matr. cūm quæritur an mortua vxore ſi pater inci
pit malè vti ſubſtantia ſui filij, habeat remedium
l. vbi adhuc. & l. conſtante. Dic vt ibi. Per hunc
etiam no. tex. dico in materia pupillaris ſubſtitu-
tiōis, ꝙ ſi pater nō habet bonos mores, ſed eſt im-
probatæ vitæ, non poteſt filio pupillariter ſubſti
tuere. Si enim ei denegatur pupillaris adminiſtra-
tio in vita, q̄ eſt minor: multò magis denegabitur
ſibi ne ei faciat teſtamentū in morte. Dic vt ibi di
xi in l. ij. de vulg. & pupil. ¶ Venio ad vltimā par
4 tem ex qua nota ꝙ †ſemper reſtitutio tantū reſti
tuit, q̄tū id, aduerſus qđ reſtitutio petitur, abſtu-
lit. Facit ad hoc ff. de procur. l. qui proprio. §. item
quærit. & qđ ibi no. Nō habet is hic alia circa con
traria. ¶ Venio ad quæſtiones. quæro qđ ſi filius
fecit teſtamentū, poſtq̄ pater eſt reuerſus. Rñdeo
5 nō valet ab ipſo initio: vt ſ. dixi. ¶ †Quæro, qđ ſi
filius fecit teſtamentū poſtq̄ pater eſt reſtitutus,
anteq̄ tamen reuertatur. Rñ. ꝙ nō valet: quia ſta
tim ipſo patre reſtituto recuperat ciuitatem, & fi-
lius reincidit in ſuā poteſtatem. Sicut em̄ ſentētia
deportationis ſecū trahit executionē ī adimēdo:
vt l. quidam. ff. de pœn. ita reſtitutio trahit ſecum
executionē in reſtituēdo: vt ſ. e. l. iij. in fi. Et puto
ꝙ ille, qui ſic reſtituitur, ſtatim etiā anteq̄ ad eius
notitiā perueniat, ſit reſtitutꝰ: ſicut dicimus in li-
bertate data per teſtatorē: vt l. eius qui in ꝓuin-
6 cia. §. fi. ff. ſi cer. pe. ¶ †Quæro, quid ſi filius, qui fe
✠ cit teſtamentū, moriatur anteq̄ pater reſtituatur.
demū pater reſtituitur, an teſtm̄ extinguatur Glo.
dicit ꝙ nō extinguitur, niſi in aduentitijs quo ad
vſumfructū: vide gl. iiij. ī fi. & etiā gl. aliā magnā,
q̄ incipit, qđ de teſtō. Ex eo, qđ gl. dicit, præterq̄
in vſufructu. vr̄ velle ꝙ talis filij teſtm̄ in ꝓfecti
tijs nullo mō valeat: qa in eis eſt eadē rō: q̄ ī vſu-
fructu aduētitiorū. Cōtrariū gl. huiꝰ vr̄ velle alia
glo, in l. Gallus. in §. & quid ſi tantū. in fi. gl. mag.
e ff. de lib. & poſthu. ¶ Primò ꝓ declaratiōe[e] huius
glo. & q̄ſtionis habemꝰ videre qđ dictū eſt ī hac
7 l. & ſ. in pluribꝰ legibꝰ, ſcilicet †ꝙ deportatꝰ reſti
tutus recuperat bona: an hoc ſit verū in bonis quę
ſunt alienata. Iſta q̄ſtio eſt multū vtilis, & quoti-
diana, ꝓpter ex bānitos, q toto die reſtituunt: an
recuperēt bona alienata. Certè caſus videt ꝙ nō:
qa ille, q emit à fiſco, nullo mō pōt inquietari: vt
l. bene

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

damnatus in exilium, ſi ex gratia reuerſus ſit vtrū poterit cōueniri à creditoribus: & clarū eſt quòd aliquo deportato, & bonis publicatis, liberatur ab obligatione l. ſi debitori. & lege vbicunq;. & ibi nota. ff. de fideiuſſ. & nota in l. j. C. de fideicom. & in l. ſi marito. determinauit quòd ſicut nudus exulauit: ita nudus reuertatur, per l. tutelas. §. ſi libertate. ff. de capit. dimi. Vnde ſequit̄ ꝙ non eſt conueniendus à creditorib⁹, & eſt liberat⁹. & ſic loquunt̄: q̄a oīa bona ſua ſunt publicata. Quod verum erit, niſi reſtituatur ad bona? q̄a tunc non erat liberatus, per l. j. & ij. ſ. eo. Et hanc not. & addit quod Bart. in l. quicunq;. de fide inſtru. & iur. haſt. fiſ. lib. x. Et concludit quòd reſtitutio banniti non poteſt trahi ad bona alienata, ſi fiat reſtitutio ob priuatam vtilitatem: ſecus ſi ob publicam. l. item ſi verberatum. de rei ven. & l. Lucius. de euict. l. ij. §. deni. ꝑ. ff. de iniur. &c. cum omnes, &c. quæ in eccleſiarum. de conſti. Facit gl. quæ incipit & iſte. in l. fallaciter. de aboli. Et ita reperio conſultum per collegium Florentinorum: & incipit, q. talis eſt, an ciuitas poſsit reſtituere bannitum &c. Et an bannitus poſsit recuperare bona, in quibus habet ſolam detentationem. Et quid ſi bānitus ante bannum poſsidebat bona mea, quæ poſt

l. bene à zenone. ſ. de quadri. præſcr. Et idē videtur in ciuitate alienāte. Nam cōſtat ꝙ ciuitas interim dū ille erat ex bannituss, legitimè poſsidebat bona, & legitimè vendidit, & habebatur interim tanq̄ hæres: vt l. tutoris. ſ. ad leg. Iul. de vi. Sed ille, qui emit ad hærede, vel ſaltem à bonæfidei poſſeſſore, non poteſt inquietari: vt l. ſed & ſi lege. §. item ſi res diſtraxit. de peti. hæred. ergo &c. Iſtud verum puto, ꝙ bona non poſsit recuperare à poſſeſſoribus, ſed debet recuperare à fiſco, quatenus eſt locupletior effectus: ſicut dicim⁹ in bonefidei poſſeſſore hæreditatis: vt in d. §. item ſi res diſtraxit. Bona verò, quæ in eadē cauſa remanent non alienata, iſta recuperat per reſtitutionē: vt hac l. in
8 fi. & ſ. eo. l. j. † Hoc præmiſſo ad queſtionē propoſitā dico ꝙ in bonis caſtrenſibus, vel quaſi, ſine dubio nō irritatur teſtamentū filij: quia etiā ſi viueret in poteſtate poſſet teſtari. In aduentitijs verò, quæ ipſi filio obuenerunt poſt patris deportationem, ſimiliter non irritatur teſtamentū. quia per deportationem pater illa aduentitia nō perdidit, ſed nō acquiſiuit: & aduerſus nō acquiſita reſtitutio non porrigitur. Ita poteſt intelligi gl. in dicta l. Gallus. §. & quid ſi tantū. in fi. gl. maximè cùm reſtitutio non fingatur retro, vt j. dicam. ¶ Si verò ſunt aduentitia, quæ erant quæſita ante deportationem, vel profectitia: tunc ſi quidē per teſtamentum ſunt trāſlata in alium iure hæreditario: & pater reuerſus recuperat: quia illa nō videntur alienata, ſed videntur remanere in eadē cauſa, in qua primò erant: cùm hæres ille ſuccedat in locū primi. Si verò erant alienata alio titulo, tunc puto ꝙ iſte reuerſus non poſsit recuperare, per ea, quæ dicta ſunt ſuprà: quia reſtitutio, ad bona alienata non porrigitur. Ita intelligo hāc materiam. Iaco. de Are. verò dicit indiſtinctè, quòd iſta lex nullo modo habeat locū in profectitijs: quia in eis nullo modo valeret cōtractus, nec vltima voluntas: ſed tota loquitur in aduētitijs. quod patet ex eo quod dicit j. de gubernatione aduentitiorū, & de adminiſtratione patris. Allegat in arg. l. ſi is. §. fi. ff. de iure dotium. quod non placet, arg. eorū quæ ſuprà dixi de hærede bonæfidei poſſeſſore hære-
9 ditatis. nō obſtat d. l. ſi is. ſi bene inſpicias. ¶ † Quęro, quid de filio capto ab hoſtib⁹, ſi teſtamentū fecit, & deceſsit antequā pater reuertatur, an teſtamentum patre reuerſo rumpatur. Glo. dicit quòd ſic. Nā patre reuerſo fingitur ſemper fuiſſe in poteſtate. Secus ſi patre reſtituto: quia nō fingitur retro ſemp fili⁹ fuiſſe in poteſtate: ſed reinſcidit in poteſtatē patris, & tunc reſtitutione conceſſa. Ita tenet glo. in dicta l. Gallus. §. & quid ſi tantū. Petrus contra nā fictio poſtliminij, & aliæ fictiones ſimiles, quæ retro trahuntur, requirunt duo extrema habilia, quorum ſi quod deficit, ceſſat fictio. Exemplum ſi ſeruus moritur hæreditate iacente, & poſtea hæreditas adeatur non poteſt fingi ſeruum fuiſſe legatarij à die mortis: quia non eſt: vt l. huic ſcripturæ. ff. ad leg. Aquil. Facit pro Pet. l. cùm quis. §. fin. ff. de verbo. oblig. & l. quoties. de noua. Vnde cùm filius hic ſit mortuus, nō poteſt fingi quòd retro fuerit in poteſtate. Et multi tenent iſtud dictum Pet. & habent ipſum pro notabili multùm. Ego dico quòd eſt falſum in caſu quæſtionis propoſitæ. Primò, per tex. in l. penultima. ff. de ſuis & legi. Secundò, per rationem: & hoc pono in l. ſi is, q pro emptore. de vſuſca. Nam
10 dictum Pet. † eſt verum, in his, in quibus fictio principaliter fingit: vt patrem reuerſum ſemper fuiſſe in ciuitate. Nam ſi pater eſſet mortuus, iſta fictio non poſſet habere locum. Sed in his, quæ fictio fingit per quandam conſequentiam: illa regula, quæ requirit duo extrema habilia, nō eſt vera. Exemplum, fictio poſtliminij fingit principaliter reuerſum ſemper fuiſſe in ciuitate: vt l. retro. & l. poſtliminij. ff. de capti. Ad hoc incidenter, & conſequēter venit, ꝙ filius ſemper fingatur fuiſſe ſuus. & ſimilia: vt l. cùm duæ. ff. de cap. Sed in his, quæ acceſſoriè finguntur, nō requirūtur habilia: ſed ſufficit ꝙ ſint extrema habilia in principali. Caſus eſt not. in l. j. ff. de capt. & ſic eſt vera opi-
11 nio glo. noſtræ. ¶ Circa hanc legē, reſtat † quærere vnum ciuitas ſtatuit ꝙ banniti rebanniantur: an iſtud rebannire, habeat vim indulgentiæ, an vim reſtitutionis? Cy. tāgit, & dicit fortè habet vim reſtitutionis do. Iac. diſputauit iſtam quæſtionē. & determinauit, ꝙ haberet vim reſtitutionis propter duas rationes. Prima, quando vnum eſt præparatoriū alterius, diſpoſitio quæ ſit ſuper præparatorio, porrigitur ad id, cuius eſt præparatoriū: vt l. clauibus. ff. de contrahen. emp. l. j. ſ. de dona. Facit de his, quæ in teſtamē. delen. l. cācellauerat. ſed cancellatio banni, ſeu rebannitio eſt pręparatorium ad reſtitutionem: ergo &c. Ad hoc etiā facit, quia beneficia ſunt latiſsimè interpretāda: vt
a l. ſi. ff. de cōſti. prin. Breuiter dico[a] quòd de hoc eſt caſus, quòd verba dubia debent intelligi, quòd ſonent reſtitutionē magis, quàm indulgentiam: vt l. j. §. ſi. ff. de quæſtio. vbi iſta verba Principis, facias gratiā decreti, ſeu ſententiæ, intelligūtur, hoc eſt reſtituas: nec habentur pro indulgentia ſimplici. Idem ergo cùm factum eſt ſtatutum, vt bāniti
b rebanniātur: quia iſtud rebāniri[b], habetur pro re
12 ſtitutione. ¶ Iuxta hoc inſurgit dubiū, † cùm per reſtitutionem reſtituatur fama, vt hac l. & ſ. eo. l.
c j. vtrum per ſtatuta ciuitatis[c] poſsit fama reſtitui? Tex. videtur ꝙ nō, in l. j. §. penulti. ff. de poſtu. vbi Imperator, & Senatus reſtituit famam. Breuiter, ſi infamia eſſet irrogata de iure cōmuni, fateor ꝙ ſtatutum non poſsit reſtituere: vt d. §. penult. Sed ſi infamia eſſet irrogata ex forma ſtatuti, vel ex proceſſu habito ſecundū formā ſtatuti, nō de iure cōmuni: tunc puto quòd per ſtatuta poſsit fama reſtitui. Quam enim poteſtatem habet Princeps in his, quæ ſunt de iure cōmuni, eandem videtur habere populus in his, quæ ſunt ex forma ſtatuti: vt l. omnes populi. ff. de iuſt. & iure. & l. nihil tam. ff. de regu. iur. & ff. de ſol. l. prout quiſq;, &c.

¶ Ex caſtigatione domini Alexandri Loſęi Auiliani Iuriſconſ. clariſsimi.

FINIS.

¶ Scrutinium quaternionum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss. Omnes ſunt quaterniones, dempto ss. ternione.

Excudebat Lugduni Dionyſius Harſæus.

bannum acquiſiui an ipſe rebannitus recuperet, vide glo. & Bald. in l. pe. ſ. de repu. Quid ſi patre exiſtente bannito, vel deportato, filius interim acquiſiuit aduētitia, & poſtea pater reſtitutus eſt: an habeat vſumfructū in aduentitijs? Bal. in auſ. excipitur. C. de bo. quæ lib. dicit, ꝙ pro hoc no. per Guhel. in v. col. in ver. quęro q̄d de filio. ſi filius capt⁹ ab hoſtibus fecit teſtamētum, & decedat ante patrē reuerſum, an ipſo reueniente rumpatur teſtamētum: adde Bar. in d. l. ſi is q pro emptore. in vj. col. in ver. ſecundus caſus. & Bal. idem tenet hic.

a ¶ Breuiter dico. cōtrariū videtur tenere Bal. in l. ſi ademptis. ſ. eod. Et adde ꝙ Bald. in l. pe. ſ. de cap. videtur tenere idem quod Bar. hic per illum tex.

b ¶ Iſtud rebaniri. Et vide Bal. in l. nō ſolum. §. fin. ff. de procu. & Bar. in l. j. §. ſi quis vltro. de queſtio. & Bal. hic, ad finē. Et hic adde Bal. in l. ſi qua pœna. ad fi. de his, qui ſunt ſui vel alie. iu.

c ¶ Statuta ciuitatis. Vtrum per ſtatuta ciuitatis poſsit fama reſtitui, adde Bart. in d. l. j. §. pen. & l. infamie. & q̄d ibi dixi. ff. de pub. iu. & vide quod notat Bal. in l. generalis. ſ. eo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf